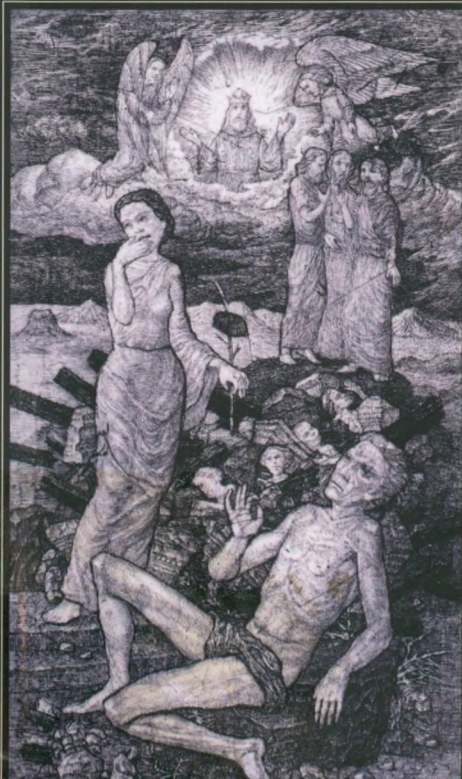
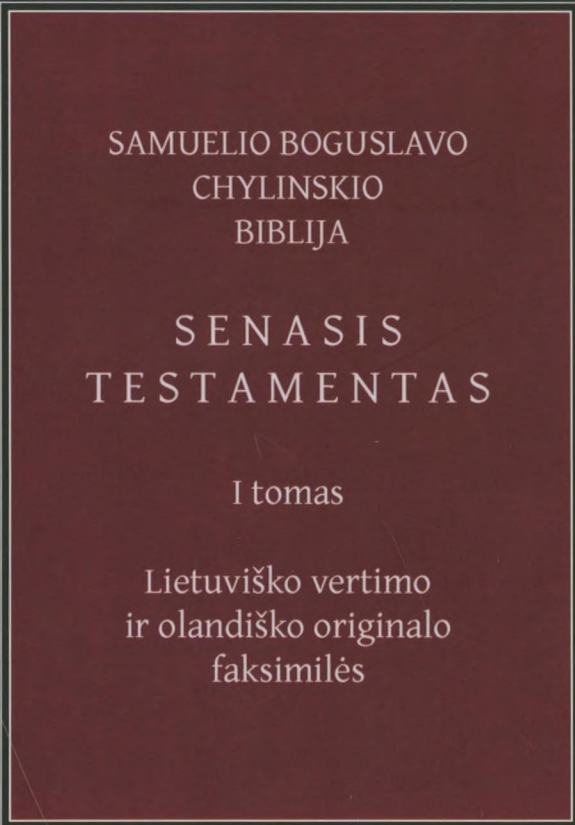
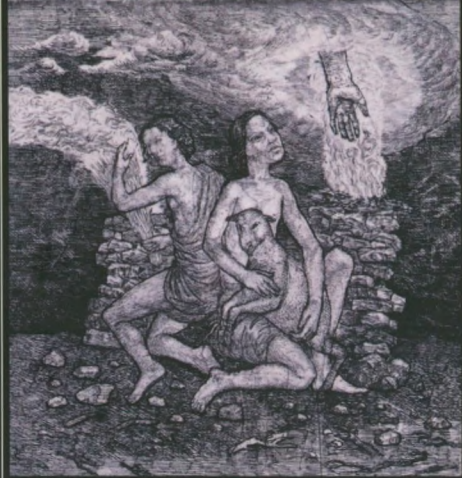

SAMUELIO BOGUSLAVO
CHYLINSKIO
BIBLIJA

SENASIS TESTAMENTAS

I tomas

Lietuviško vertimo ir olandiško
originalo faksimilės

VETUS TESTAMENTUM

Lithvanicâ Lingvâ
donatum

A SAMUELO BOGUSLAVO
CHYLINSKI

unâ cum texto belgico

SAMUELIO BOGUSLAVO
CHYLINSKIO
BIBLIJA

SENASIS
TESTAMENTAS

I tomas
Lietuviško vertimo ir olandiško originalo
faksimilės

Rėmėjai:

JUNGTINĖS DIDŽIOSIOS
BRITANIJOS IR ŠIAURĖS AIRIJOS
KARALYSTĖS AMBASADA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŠVIETIMO IR MOKSLO
MINISTERIJA

LIETUVOS TŪKSTANTMEČIO
MINĖJIMO DIREKCIJA

LITUANISTIKOS TRADICIJŲ IR
PAVELDO ĮPRASMINIMO KOMISIJA

VALSTYBINĖ LIETUVIŲ KALBOS
KOMISIJA

With the support of:

THE BRITISH EMBASSY
IN LITHUANIA

THE REPUBLIC OF LITHUANIA
MINISTRY OF EDUCATION AND
SCIENCE

THE LITHUANIAN MILLENNIUM
COMMEMORATION BOARD

THE LITHUANIAN TRADITION AND
HERITAGE COMMISSION

THE LITHUANIAN STATE
LANGUAGE COMMISSION

Recenzavo • Reviewers

Prof. habil. dr. Vytautas Ambrazas

Prof. habil. dr. Aleksas Girdenis

Prof. habil. dr. Eugenija Ulčinaitė

Parengė • Edited by

Gina Kavaliūnaitė

ISBN 978-9955-704-38-6

- © Gina Kavaliūnaitė, įvadas, parengimas, 2008
- © Šarūnas Leonavičius, iliustracijos, apipavidalinimas, 2008
- © Axel Holvoet, vertimas į anglų kalbą, 2008
- © Lietuvių kalbos institutas, 2008

- © Gina Kavaliūnaitė, edition and preface, 2008
- © Šarūnas Leonavičius, illustrations and graphic design, 2008
- © Axel Holvoet, English translation of the preface, 2008
- © Institute of the Lithuanian Language, 2008

Si quod tempus est, quo ferio declarem, quid sit pietas, quid fides, quid patientia, quid denique doctrina ipsa, nunc certé est, quo omnia elucescant ista, in adversis demum cernitur animi generositas, in secundis autem et prosperis nemo non facile fortem se gerit. Quid multa! Oro ut fiat voluntas Domini, dum ergo facta est, feram si non forti, tamen modesto animo.^a

Samuel Boguslaus Chylinski

Pratarmė

B Eveik po 350 metų Lietuvos visuomenei pirmą kartą pateikiamas Šventojo Rašto vertimas, kuris liudija aukštą mūsų krašto humanitarinės kultūros lygį XVII amžiuje, jos atstovų gerą išsilavinimą, dalyvavimą Vakarų Europos mokslo ir kultūros gyvenime, Lietuvos reformatų indėlį į lietuvių kalbos ir raštijos tradiciją. Biblijos vertėjas Samuelis Boguslavas Chylinskis paskutiniaisiais studijų metais Olandijoje, o vėliau persikėlęs į Angliją per maždaug ketverius metus išvertė į lietuvių kalbą visą Šventąjį Raštą ir buvo palankiai įvertintas žymiausių to meto kultūros ir mokslo žmonių. Tačiau jis nebuvo apsukrus reikalų tvarkytojas, nesugebėjo savo rankose išlaikyti Biblijai skirtų lėšų, buvo pergudrautas menkesnių už jį, o milžiniškas jo nuveiktas darbas sužlugdytas. Biblijos vertimai, į kuriuos lygiavosi Chylinskis – olandiška *Statenbijbel* ir iš dalies *King James Bible* Anglijoje – savo kraštuose buvo ir tebėra ypatingai vertinami ne tik kaip bendruomenės reikmėms skirti Šventojo Rašto vertimai; jie turėjo labai svarbią reikšmę nacionalinių kalbų formavimuisi, yra skaitomi ir leidžiami iki šiol. Chylinskio vertimas, be abejo, galėjo atlikti panašų vaidmenį Lietuvoje. Išlikęs nepilnas, dabar jis išleidžiamas kaip XVII a. kultūros ir kalbos paminklas. Artėjančiam Chylinskio Biblijos leidimo jubiliejui išleidžiama faksimile, numatomu išleisti Biblijos vertimo perrašų ir žodžių formų indeksu tikimasi bent iš dalies grąžinti skolą ir skirti Chylinskio darbams deramą vietą lietuvių kultūros istorijoje.

Knygoje publikuojami dokumentai saugomi Didžiosios Britanijos, Nyderlandų, Švedijos ir Lietuvos bibliotekose. Vien dėl to reikėjo prašyti pagalbos ir susirašinėti su daugeliu žmonių skirtingose šalyse. Visiems jiems esu nuoširdžiai dėkinga. Visų pirma olandams – daugiamečiam *Gereformeerde Bijbelstichting* pirmininkui L. M. P. Scholtenui, bendruomenės nariams Johanui ir Dirkui Snelams, *Nederlands Bijbelgenootschap* vertėjui ir bibliotekininkui dr. Alfonsui Jaakke, mano studijoms *Vrije Universiteit* vadovavusiam profesoriui J. A. van Leuvensteijnui, Amsterdamo universiteto dėstytojui dr. René Genis ir Fryzų istorijos ir literatūros centro (Tresor) darbuotojui dr. Jacobui van Sluis. Ačiū Amsterdamo universiteto bibliotekai už leidimą publikuoti jų fonduose saugomos *Statenbijbel* faksimilę, ypač bibliotekininkui Paului Dijstelberge už pagalbą rengiant skaitmenines kopijas. Už tarpininkavimą užmezgant ryšius su Fryzų muziejumi ir visokeriopą pagalbą dėkoju Lietuvos garbės konsului Nyderlanduose Hermanui de Langei ir Nyderlandų Karalystės ambasadorei Lietuvoje, Jos Ekscelencijai Annemiekei Ruigrok, ambasados darbuotojoms Nijolei Galinienei ir Vaivai Kupčiūnaitei. Už Fryzų muziejuje saugomų darbų kopijas, kurios knygoje skelbiamos kaip iliustracijos, ačiū muziejaus direktoriui Gertui Elzingai.

^a „Jeigu yra toks laikas, kada iš tiesų galima patirti, kas yra dievobaimingumas, kas ištikimybė, kas kantrumas ir galiausiai kas yra pats mokslas, tai, be abejo, tas laikas yra dabar; tikrai nelaimėse atsiskleidžia dvasios kilnumas, nors sėkmingais ir palankiais laikais kiekvienas be vargo rodysis narsuoliu. Ką ir kalbėti! Meldžiu, kad būtų Viešpaties valia, o jai išsipildžius, kad priimčiau ją jei ne narsiai, tai bent nuolankiai nusiteikęs.“ (Iš Chylinskio laiško Oksfordo universiteto teologijos profesoriui Henriui Wilkinsonui. *Bodleian* biblioteka, šifras Tanner 51, f. 40, 41).

Be Jo Ekscelencijos Didžiosios Britanijos ambasadoriaus Lietuvoje Colino Robertso tarpininkavimo vargu ar būtų pavykę užmegzti tokius gerus ryšius su Britų bibliotekos darbuotojais, surasti Chylinskio ir jam rašytų laiškų, Lietuvos reformatų sinodo karaliaus Karolio II kanceliarijai rašytų laiškų, kurie Lietuvoje nebuvo žinomi, ir gauti jų kopijas. Jam už tai nuoširdžiai dėkoju.

Už tarpininkavimą bendradarbiaujant su Upsalos universiteto biblioteka, kurioje saugomas vienintelis išlikęs Chylinskio *Ratio* [...] egzempliorius, noriu nuoširdžiai padėkoti Lianai Ruokytei, Lietuvos Respublikos kultūros atašė Švedijoje.

Už pagalbą rengiant kai kurių leidinių išorinius aprašus, dokumentų signatūrų ir kitų duomenų patikrinimą, už skaitmeninių kopijų parengimą ir kitus darbus, kurių, būdama toli, negalėjau padaryti pati, esu dėkinga visam būriui bibliotekininkų: Janet Zmroczek, Britų bibliotekos Slavų ir Rytų Europos skyriaus darbuotojai, Karin Limper, Britų bibliotekos Britų ir senųjų spaudinių skyriaus darbuotojai, Robertui Davies, Britų bibliotekos Tarpbibliotekinių ryšių skyriaus vadovui, Tomui Stablefordui, *Taylor-Bodleian* Slavų ir moderniosios graikų kalbų bibliotekos darbuotojui, Patricijai Buckingham, *Bodleian* bibliotekos vyresniajai bibliotekininkei, ir Lilai Österlund, Upsalos universiteto vyriausiajai bibliotekininkei, Senųjų spaudinių ir specialiųjų kolekcijų vadovei. Už parūpintas įvairias kopijas ačiū dr. Christianei Schiller, Annai Daugavet, dr. Aleksejui Andronovui, Bartłomiejui Kowal, Zbigniewui Kość ir LNB Lituanikos skaityklos darbuotojoms Rasai Čepļiejienei, Jolantai Budriūnienei ir Marijai Jacevič.

Šioje knygoje kaip iliustracijos įdėtos garsiojo XVII a. meistro Davido Loggano vario raižinių kopijos iš jo albumo *Oxonia Illustrata* [...]. Už pagalbą *Bodleian* bibliotekoje gaunant jų kopijas dėkoju LKI darbuotojai Jolantai Gaivenytei-Butler ir Oksfordo universiteto absolventui Christopheriui Butleriui.

Ačiū profesoriui Vytautui Ambrazui, niekados negailėjusiam patarimo ar pagalbos, dėkoju profesorei Eugenijai Ulčinaitei už konsultacijas verčiant į lietuvių kalbą lotyniškus tekstus ir leidinio recenziją, už įvairiausias konsultacijas – profesorei Ingei Lukšaitėi, už knygos recenzavimą – profesoriui Aleksui Girdeniui.

Galima pasidžiaugti, kad knygą apsiėmė iliustruoti talentingas dailininkas Šarūnas Leonavičius. Jis atliko Chylinskio vertimo vertą darbą: specialiai šiam leidiniui sukūrė ofortų ciklą Šventojo Rašto tema ir nupiešė vinjetes. Už tai jam didžiausia pagarba.

Už paramą leidinio rengimui ir leidybai autorė dėkoja Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direkcijai, Valstybinei lietuvių kalbos komisijai ir Lituanistikos ir paveldo įprasminimo komisijai prie Lietuvos Respublikos seimo.

Knyga atiduota spausdinti šiek tiek vėliau nei planuota dėl laimingo sutapimo: baigiant rengti šį tomą, Vilniaus universiteto bibliotekoje pavyko rasti Chylinskio Senojo Testamento antro egzemplioriaus – vadinamojo Berlyno egzemplioriaus – pilną ir kokybišką kopiją. Šis spaudinys yra beveik dvigubai ilgesnis už knygos pagrindą sudariusį Londono egzempliorių, todėl užtruko leidinio maketavimas. Nėra abejonės, kad papildomas tekstas praturtins lietuvių kalbos žodyną ir gramatikos aprašą, bus labai reikšmingas Biblijos kalbos ir kultūros istorijos tyrėjams. Už paraginimą pasidomėti profesoriaus Jano Otrębskio archyvu, kuriame ir buvo rasta Berlyno egzemplioriaus kopija, dėkoju LKI mokslo darbuotojui dr. Juozui Karaciejui,

už paieškas bibliotekoje – LKI bibliotekininkei Vilijai Lukševičienei, VU bibliotekos direktorei Birutei Butkevičienei, rankraščių skyriaus vadovei Nijolei Šulgienei ir rankraščių skyriaus darbuotojai Loretai Vinclovienei.

Už įvado skaitymą ir pastabas dėkoju LKI kalbos istorijos skyriaus kolegoms dr. Onai Aleknavičienei, Mildai Lučinskienei, Mindaugui Šinkūnui ir kitiems. Paleografei dr. Rūtai Čapaitei – už pagalbą transliteruojant lotyniškų rankraštinius tekstus.

Dėkoju LKI leidyklos sielai maketuotojai Audronei Stanislovaitienei ir redaktorei Albinai Bataitytei. Už angliško įvado redagavimą nuoširdus ačiū Christopheriui Butleriui.

Ypatingai noriu padėkoti ir savo vyrui Akseliui Holvoetui už pagalbą verčiant mano laiškus (kurių teko parašyti labai daug) į bet kurią reikalingą Europos kalbą, už kantrybę padedant aprašyti Chylinskio vertimo sąsajas su hebrajišku originalu, už tai, kad padėjo perskaityti lotyniškų, graikiškų, lenkiškų ir kitų tekstus, davė daug kitų patarimų ir išvertė šios knygos įvadą į anglų kalbą.

Dėkoju visiems, kurie prisidėjo prie šios knygos rengimo ne iš pareigos, ne dėl garbės ar naudos, o įdėdami į šį darbą savo širdies dalelę.

Longiore sermone tempora vestra non morabor, sed finem faciam in felici omine, deum opt[imum] max[imum] precata, ut vos caetui mortalium salvos atque florentes quam diutis[sime] [...] intereffe [...] patiatur.^a

GINA KAVALIŪNAITĖ

^a „Ilgesnėmis kalbomis
jūsų laiko negaišinsiu,
bet baigsiu geriausiam
ir visagaliui Viešpačiui
melsdamasi, kad kuo ilgiau
jums leistų sveikiems ir
laimingiems žmonių bend-
ruomenėje būti.“ (Pagal
Chylinskio nežinomam
asmeniui adresuotą laišką;
Kudzinowski, Cz., Otręb-
ski, J. 1958: 421/223v).

Si quod tempus est, quo ferio declarem, quid sit pietas, quid fides, quid patientia, quid denique doctrina ipsa, nunc certé est, quo omnia elucescant ista, in adversis demum cernitur animi generositas, in secundis autem et prosperis nemo non facile fortem se gerit. Quid multa! Oro ut fiat voluntas Domini, dum ergo facta est, feram si non forti, tamen modesto animo.^a

Samuel Boguslaus Chylinski

Preface

Almost 350 years after its completion, we present to the Lithuanian public a Bible translation testifying to the high standards of humanist education in our country in the 17th century, to the intellectual refinement of its representatives, to the active part they took in the cultural and scholarly life of Western Europe, and to the signal contribution made by the Lithuanian Protestants to the tradition of Lithuanian writing. In the space of four years, spanning the final part of his undergraduate years in the Netherlands and the early years of his stay in England, Samuel Boguslaus Chylinski completed his Lithuanian version of the Holy Scripture, earning the praise of some of the most prominent scholars of his time. He was less successful, however, in conducting his practical affairs and could not prevent the means reserved for his project from being misapplied. He was outwitted by his moral inferiors and his huge efforts were wasted. The Bible translations whose example inspired Chylinski, the Dutch *Statenvertaling* and, to a certain extent, the Authorised Version, are still valued in their respective countries not only for the services they render to the faithful, but also for the significance they have gained for the formation of the national languages and literatures; they are still read and reprinted. Chylinski's translation could have played a similar role in Lithuanian culture; as it stands, incompletely preserved, it is now published as a monument of 17th century Lithuanian language and culture. The present facsimile edition is issued to mark the approaching anniversary of the printing of Chylinski's Bible. It will be followed by a transcript of the text as well as by a word and form index. Let this be a way of repaying the debt of gratitude we owe to Chylinski, and of restoring him to his due place in the cultural history of Lithuania.

The documents published in this volume are held by libraries in Great Britain, the Netherlands, Sweden and Lithuania. This rendered it necessary to approach for assistance a great number of people in various countries. My warmest thanks are due to all of them. Among the people who have assisted me in the Netherlands I should mention L. M. P. Scholten, long-time chairman of the Reformed Bible Society; Johan and Dirk Snel; Dr. Alfons Jaakke, Bible translator and librarian of the Dutch Bible Society; Prof. J. A. van Leuvensteijn, my supervisor during a scholarly stay at the Vrije Universiteit at Amsterdam; Dr. René Genis of the Slavonic Department of the University of Amsterdam; and Dr. Jacob van Sluis of the Museum (Tresoor) of Frisian History and Literature. The Library of the University of Amsterdam deserves my gratitude for granting permission to publish facsimiles of a copy of the *Statenbijbel* from its col-

^a From a letter by Chylinski to Henry Wilkinson, professor of theology at the University of Oxford (Bodleian, Tanner 51, f. 40, 41).

lections, and its librarian Paul Dijstelberge for helping with the production of digital images. For his mediation in establishing contact with the Frisian Museum and other kind offices I wish to thank Herman de Lange, honorary consul of Lithuania in the Netherlands. H. E. Annemieke Ruigrok, Ambassador of the Netherlands to Lithuania, and Netherlands Embassy employees Nijolė Galinienė and Vaiva Kupčiūnaitė have lent me their benevolent support at every stage of my investigations. I am obliged to Gert Elzinga, director of the Frisian Museum, for providing images of a number of works from this museum, here reproduced as illustrations.

Without the mediation and support of H. E. Colin Roberts, Ambassador of the United Kingdom to Lithuania, it would hardly have been possible to establish the fruitful collaboration with the British Library which enabled me to locate and obtain copies of letters written by and to Chylinski, letters addressed by the Lithuanian Reformed Synod to King Charles II's Chancellery etc., all of which were hitherto unknown in Lithuania. Liana Ruokytė, cultural attaché at the Lithuanian Embassy in Sweden, has rendered me similar services in my dealings with Sweden. For providing bibliographical descriptions of works not accessible to me for inspection, for locating source documents and providing digital images of them, and for many other kind offices I owe the warmest thanks to the following librarians: Karin Limper of the British Library British and Early Printed Collections; Janet Zmroczek of the British Library Slavonic and East European Collections; Robert Davies, British Library Loans Registrar; Tom Stableford of the Taylor-Bodleian Slavonic and Modern Greek Library; Patricia Buckingham of the Bodleian Library Imaging Service; and Laila Österlund of the Early Printed Books and Special Collections of Uppsala University Library. In gaining access to the literature concerning Chylinski I have been assisted by Dr. Christiane Schiller, Anna Daugavet, Dr. Aleksey Andronov, Bartłomiej Kowal, Zbigniew Kość, and Lithuanian National Library workers Rasa Čeplienienė, Jolanta Budriūnienė and Marija Jacevič.

Prints from the album *Oxonia Illustrata* by the famous 17th century engraver David Loggan have been used as illustrations for this volume. For their help in obtaining images of these works from the Bodleian Library I am indebted to Jolanta Gaivenytė-Butler of the Institute of the Lithuanian Language, and to Christopher Butler, alumnus of Oxford University.

My hearty thanks are due to my scholarly mentor Prof. Vytautas Ambrazas, who has never denied me his advice and support; to Prof. Eugenija Ulčinaitė for her assistance in translating the Latin texts and for her review of this edition; to Prof. Inga Lukšaitė for many useful suggestions on various questions; and to prof. Aleksas Girdenis for his review of this book.

It is a source of joy to me that such a remarkable artist as Šarūnas Leonavičius has undertaken to design and illustrate this book. Rather than just thanking him I wish to express my deep admiration for his cycle of etchings on Biblical themes and for the vignettes specially made for this volume; truly they are a worthy tribute to Chylinski's work.

For their financial support in preparing this edition I wish to thank the Lithuanian Millennium Commemoration Board, the Lithuanian State Language Commission and the Lithuanian Tradition and Heritage Commission.

This edition reaches the public later than originally planned. This is due to a happy coincidence, viz. the discovery of high-quality photographs of the Berlin copy of Chylinski's Old Testament in the final stage of the preparation of this volume. The delay caused by the inclusion of this additional text portion will be more than recompensed by the benefit which Lithuanian scholarship will gain from this discovery. It was Dr. Juozas Karaciejus of the Institute of the Lithuanian Language who suggested a perusal of the personal archives of Prof. Jan Otrębski, now held by Vilnius University Library; a quest was conducted by Vilija Lukševičienė, librarian at the Institute of the Lithuanian Language, Birutė Butkevičienė, director of Vilnius University Library, Nijolė Šulgienė, head of the Manuscript Reading Room, and Loreta Vinclovienė, librarian at the Manuscript Reading Room.

Several colleagues at the Institute of the Lithuanian Language have kindly agreed to read my introduction, and I have greatly profited from their comments. My special thanks are due to Dr. Ona Aleknavičienė, Milda Lučinskienė and Mindaugas Šinkūnas. Dr. Rūta Čapaitė has assisted me as a palaeographer with the transcription of the Latin texts.

Audronė Stanislovaitienė, the heart and soul of the publishing department at the Institute of the Lithuanian Language, and Albina Bataitytė, technical editor, have both done their utmost to give the texts in this volume a fitting shape. The English translation of the introduction was obligingly checked by Christopher Butler.

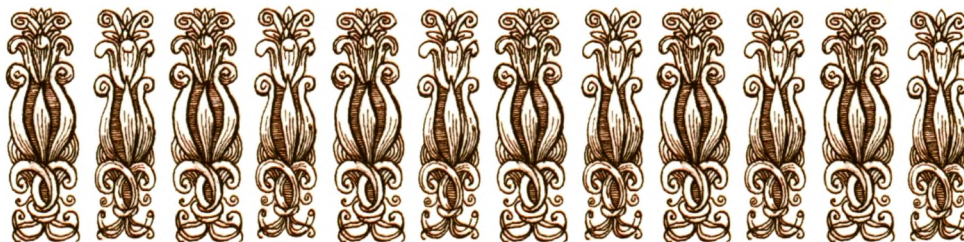
I wish to address my special thanks to my husband Axel Holvoet for translating my correspondence into several European languages; for assisting me in clarifying the relationship of Chylinski's text to the Hebrew original, and in interpreting Latin, Greek and Polish source texts; for many useful suggestions; and for providing an English translation of the introduction.

Let me thank all those who have contributed to this edition neither out of duty nor for acclaim or profit, but putting their hearts into this undertaking.

Longiore sermone tempora vestra non morabor, sed finem faciam in felici omine, deum opt[imum] max[imum] precata, ut vos caetui mortalium salvos atque florentes quam diutis[sime] [...] interesse [...] patiatur.^a

GINA KAVALIŪNAITĖ

^a Adapted from the closing words of a letter by Chylinski to unidentified patrons (Kudzinowski, Cz., Otrębski, J. 1958: 421/223v).

Turiny

Ivadas	xvij
I. Samuelis Boguslavas Chylinskis ir jo Biblijos vertimas į lietuvių kalbą	xix
j. Vertėjo kilmė ir studijų metai	xx
ij. Veikla Anglijoje. Lietuviškos Biblijos spausdinimo pradžia	xxiiij
iiij. Biblijos spausdinimas ima strigti	xxviiij
iiij. Biblijos spausdinimas sustabdomas	xxxiiij
II. Chylinskio Biblijos tyrimų apžvalga	xl
III. Žinomi spausdintos Chylinskio Biblijos vertimo dalies egzemploriai, vėlesnės jų publikacijos ir perrašai	xlviij
j. Londono egzempliorius	xlviij
ij. Berlyno egzempliorius	xlviij
iiij. Vilniaus egzempliorius	l
IV. Chylinskio Biblijos vertimo šaltinis	lij
j. Olandiškas šaltinis	liij
ij. Lenkiško šaltinio klausimas	lx
V. Skelbiamos publikacijos	lxiiij
j. <i>An Account OF THE TRANSLATION OF THE BIBLE INTO THE LITHVIANIAN TONGVE [...], Oxford, 1659</i>	lxv

Contents

Introduction	lxxiiij
I. Samuel Boguslaus Chylinski and his Lithuanian Bible translation	lxxv
j. The translator's antecedents and education	lxxvj
ij. Chylinski's activities in England. The printing of the Lithuanian Bible is started	lxxx
iiij. The printing of the Lithuanian Bible comes to a standstill	lxxxv
iiij. The printing of the Bible is abandoned	lxxxix
II. A survey of research concerning Chylinski's Bible	xciiij
III. The known copies of the printed parts of Chylinski's Bible, excerpts from them published in other printed sources	ciij
j. The London copy	ciij
ij. The Berlin copy	ciij
iiij. The Vilnius copy	cv
IV. The source of Chylinski's translation	cvj
j. The Dutch translation source	cvij
ij. The question of a Polish source	cxiiij
V. The texts published in the present edition	cxxj
j. <i>An Account OF THE TRANSLATION OF THE BIBLE INTO THE LITHVIANIAN TONGVE [...], Oxford, 1659</i>	cxxj

ij. <i>RATIO Institutæ Tranſlationis BIBLIORUM IN LINGUAM LITHVANICAM [...], [Oxford, ~ 1660]</i>	lxvj	ij. <i>RATIO Institutæ Tranſlationis BIBLIORUM IN LINGUAM LITHVANICAM [...], [Oxford, ~ 1660]</i>	cxxij
iiij. Chylinskio Senojo Testamento vertimo Londono egzempliorius	lxvj	iiij. The London copy of Chylinski's Old Testament	cxxiij
iiij. Chylinskio Senojo Testamento dalis iš Berlyno egzem- plioriaus kopijos	lxviiij	iiij. The text parts of Chylinski's Old Testament taken from the Berlin copy	cxxv
v. Papildomos ištraukos iš Vilniaus egzemplioriaus	lxix	v. Supplementary fragments from the Vilnius copy	cxxvj
vj. <i>Statenbijbel</i> egzempliorius	lxx	vj. The copy of the <i>Statenvertaling</i>	cxxvj
Bibliografija	cxxix	Bibliography	cxxix
Asmenvardžių rodyklė	cxxxix	Index of names	cxxxix
Iliustracijų sąrašas	cxliij	List of illustrations	cxliij
Faksimilės	1	The facsimiles	1
<i>An Account OF THE TRANSLATION OF THE BIBLE INTO THE LITHVANI- AN TONGVE [...], Oxford: Printed by Hen: Hall, Printer to the Univerſity, 1659</i>	3	<i>An Account OF THE TRANSLATION OF THE BIBLE INTO THE LITHVANI- AN TONGVE [...], Oxford: Printed by Hen: Hall, Printer to the Univerſity, 1659</i>	3
<i>RATIO Institutæ Tranſlationis BIBLIORUM IN LINGUAM LITHVANICAM [...], [Oxford, ~ 1660]</i>	15	<i>RATIO Institutæ Tranſlationis BIBLIORUM IN LINGUAM LITHVANICAM [...], [Oxford, ~ 1660]</i>	15
Chylinskio Senojo Testamento vertimo Londono egzempliorius	25	The London copy of Chylinski's Old Testament	25
Chylinskio Senojo Testamento teksto dalis iš Berlyno egzemplioriaus kopijos	209	The text parts of Chylinski's Old Testament taken from the Berlin copy	209
Vilniaus egzemplioriaus ištraukos, papil- dančios Londono ir Berlyno egzem- pliorių tekstą	391	The fragments from the Vilnius copy supplementing the London and Berlin copies	391
<i>Statenbijbel</i> Senasis Testamentas	395	The Old Testament from the <i>Statenbijbel</i>	395

Įvadas

I. Samuelis Boguslavas Chylinskis^a ir jo Biblijos vertimas į lietuvių kalbą

Daugiau kaip du šimtus metų pagal užuominas įvairiuose bibliografiniuose leidiniuose buvo ieškoma 1660 metais išspausdintos vadinamosios Londono Biblijos. Būtent dėl retumo apie ją kalbama kaip apie išskirtinį, o kartais net kaip apie paslaptingą dalyką.

Prieš atiduodamas šios Biblijos vertimą spausdinti, jai pagarsinti vertėjas Samuelis Boguslavas Chylinskis išleido net dvi gana puošnias knygeles – *An Account OF THE TRANSLATION OF THE BIBLE INTO THE LITHVANIAN TONGVE [...]*, Oxford: Printed by Hen: Hall, Printer to the Univerfity, 1659 ir *RATIO Institutæ Tranſlationis BIBLIORUM IN LINGUAM LITHVANICAM [...]*, [Oxford, ~ 1660]. Londone parengtos lietuviškos Biblijos vertimą ir leidybą skatino ir finansiškai rėmė žymiausi XVII a. protestantai – Samuelis Hartlibas, Johnas Dury, Janas Amosas Comenius (Komenskis), Johnas Worthingtonas, Oksfordo universiteto profesoriai Johnas Wallis, Henris Wilkinsonas, Robertas Boyle. Ši knyga buvo pristatyta netgi pačiam Anglijos ir Škotijos karaliui Karoliui II (valdė nuo 1660 metų gegužės 29 d. iki 1685 metų vasario 6 d.). Jis išleido įsaką, kuriuo buvo reikalaujama visose jo valdose paskelbti rinkliavas lietuviškos Biblijos leidybai.

Tokiais plačiais užmojais 1660 m. Londone pradėtas Biblijos spausdinimas (3000 egzempliorių tiražu) praėjus dvejiems metams buvo netikėtai sustabdytas. Spausdintoji dalis siekė 40 psalmės pradžią, neįrišti knygos lankai buvo atiduoti olandų kongregacijos kunigui tėvui Calandriniui, apie tolesnį jų likimą nėra žinių. Tik tai XIX a. paskutiniame dešimtmetyje po intensyvių paieškų buvo surasti trys išspausdintos dalies egzemplioriai, iš jų tik vienas išliko iki šių dienų: jis saugomas Londone, Britų bibliotekoje. Antrasis, vadinamasis Berlyno egzempliorius, dingo per Antrąjį pasaulinį karą, o trečiojo, Vilniaus egzemplioriaus, nuo 1834 metų buvusio Peterburge, likimas po 1918 metų nežinomas. Lietuvos mokslų akademijos bibliotekoje saugomas praėjusio šimtmečio viduryje darytas Londono egzemplioriaus mikrofilmas. XX a. pirmoje pusėje įvairiuose leidiniuose buvo perspausdinta keletas nedidelių Senojo Testamento fragmentų iš Vilniaus ir Berlyno egzempliorių, bet visas tekstas niekada nebuvo perleistas ištisai ir ligi šiol tebėra bibliografinė retenybė. Rengiant šią knygą spaudai, Vilniaus universiteto bibliotekoje buvo surasta pilna Berlyno egzemplioriaus kopija, kuria XX a. viduryje naudojosi profesorius Janas Otrębskis. Berlyno egzempliorius dvigubai (beveik 200 puslapių) ilgesnis už vienintelį išlikusį Londono egzempliorių, taigi sugrįžo daug didesnis jau visiems laikams dingusiu

^a Britų bibliotekoje saugomame Naujojo Testamento vertimo rankraštyje, išlikusiuose laiškuose ir kitur Chylinskis pats yra užrašęs savo pavardę su ilgąja -y-. Todėl nėra pagrindo tęsti tarybiniais laikais susiklosčiusią tradiciją rašyti iškreiptą vertėjo pavardės *Chilinskis* formą.

laikytas Senojo Testamento XVII a. vertimo tekstas. Chylinskio išversto Naujojo Testamento rankraštį 1933 m. už nedidelę kainą iš antikvaro įsigijo Britų biblioteka. Po metų lenkų mokslininkas Stanisławas Kotas nustatė, kad tai Chylinskio Naujojo Testamento vertimas (1958: 73). Rankraštis ir šiuo metu saugomas Britų bibliotekoje (šifras: MS 41301). 1958 m. Poznanėje buvo išleistas Chylinskio Naujojo Testamento perrašas (Kudzinowski, Otrębski 1958), 1964 m. – indeksas (Kudzinowski 1964b), o 1984 m. – faksimilė (Kudzinowski 1984).

Pradedamas spausdinti Chylinskio Senojo Testamento leidimas papildo lenkų mokslininkų pradėtą skelbti Chylinskio palikimą. Į pirmąjį šio leidinio tomą surinktos visų išlikusių spausdintų Chylinskio tekstų ir kelių fragmentų perrašų faksimilės. Jos sudėtos chronologine tvarka: *An Account* [...] (1659) ir *RATIO* [...] (~1660) faksimilės, Chylinskio Senojo Testamento Londono egzemplioriaus (1660) faksimilė ir Londono egzemplioriaus tekstą papildančios dalies iš Berlyno egzemplioriaus (1660) kopijos faksimilė. Toliau įdėtos Jacobo Quandto ir Eduardo Volterio publikuotų Vilniaus egzemplioriaus ištraukų, kurių nėra Berlyno egzemplioriuje, faksimilės ir atitinkami pagrindinio vertimo šaltinio – *Statenbijbel* – dalies faksimilių fragmentai. Visi publikuojami leidiniai yra mažo formato, *in octavo*, išspausdinti labai smulkiu šriftu. Skaitytojų patogumui faksimilės vaizdas šiek tiek padidintas.

Įvadinėje dalyje aptariamos Biblijos vertimo ir spausdinimo aplinkybės, cituojami ligi šiol nepublikuoti ir Lietuvoje neminėti dokumentai: Anglijos ir Škotijos karaliaus Karolio II įsakas, kuriuo skelbiamos rinkliavos lietuviškai Biblijai spausdinti ir sugriautoms Lietuvos bažnyčioms atstatyti, Chylinskio laišakai rėmėjams ir karaliaus Slaptajai Tarybai, Lietuvos kalvinistų sinodo rašyti laišakai, siųsti į Angliją (ateityje numatoma šiuos dokumentus išleisti atskiru leidiniu). Taip pat pateikiama Chylinskio Biblijos tyrimų apžvalga, aptariami visi žinomi spausdintos Biblijos dalies egzemplioriai, svarstomas vertimo šaltinio klausimas, apibūdinami skelbiami originalai. Chylinskio vertimo kalbos analizei skirtų darbų, kadangi medžiaga beveik neprieinama, tėra vos keletas, todėl jie pristatomi tik bendroje apžvalgoje. Tikimasi, kad ši publikacija paskatins imtis naujų tyrimų. Įvado gale įdėta išsami bibliografija apie Chylinskį ir jo Biblijos vertimą. Antrąjį leidinio tomą sudarys Chylinskio Senojo Testamento vertimo teksto perrašas su komentarais, o trečiajame tome numatoma paskelbti Chylinskio Senojo Testamento indeksą.

j. Vertėjo kilmė ir studijų metai

SAmuelis Boguslavas Chylinskis gimė apie 1633 metus Šventežeryje, Seinų apskrityje (dabartinis Lazdijų rajonas). Jo tėvas Adrianas Chylinskis, LDK etmono Kristupo Radvilos dvaro pamokslininkas, aktyvus evangelikų reformatų bažnyčios narys, nuo 1629 metų beveik kasmet dalyvaudavo Vilniaus provinciniuose sinoduose. 1631 metais kaip lietuviškai mokantis kunigas jis buvo paskirtas į Raseinius, o po dvejų metų perkeltas į Šventežerį ministru^a. Motina kilusi iš bajorų Minvydų giminės. Daugelis jos atstovų buvo garsūs evangelikai reformatai, net penki iš jų

^a Ministras – LDK evangelikų reformatų bažnyčios kunigas.

KĖDAINIAI. Evangelikų reformatų bažnyčia. Napoleono Ordos piešinys, 1875

Krokuvos nacionalinis muziejus, III-r.a. 4050

Publikuojama iš: LEVANDASKAS, VAIČEKONYTĖ-KEPEŽINSKIENĖ (eds.) 2006

KĖDAINIAI. Evangelical Reformed Church. Drawing by Napoleon Orda, 1875

Cracow, National Museum, III-r.a. 4050

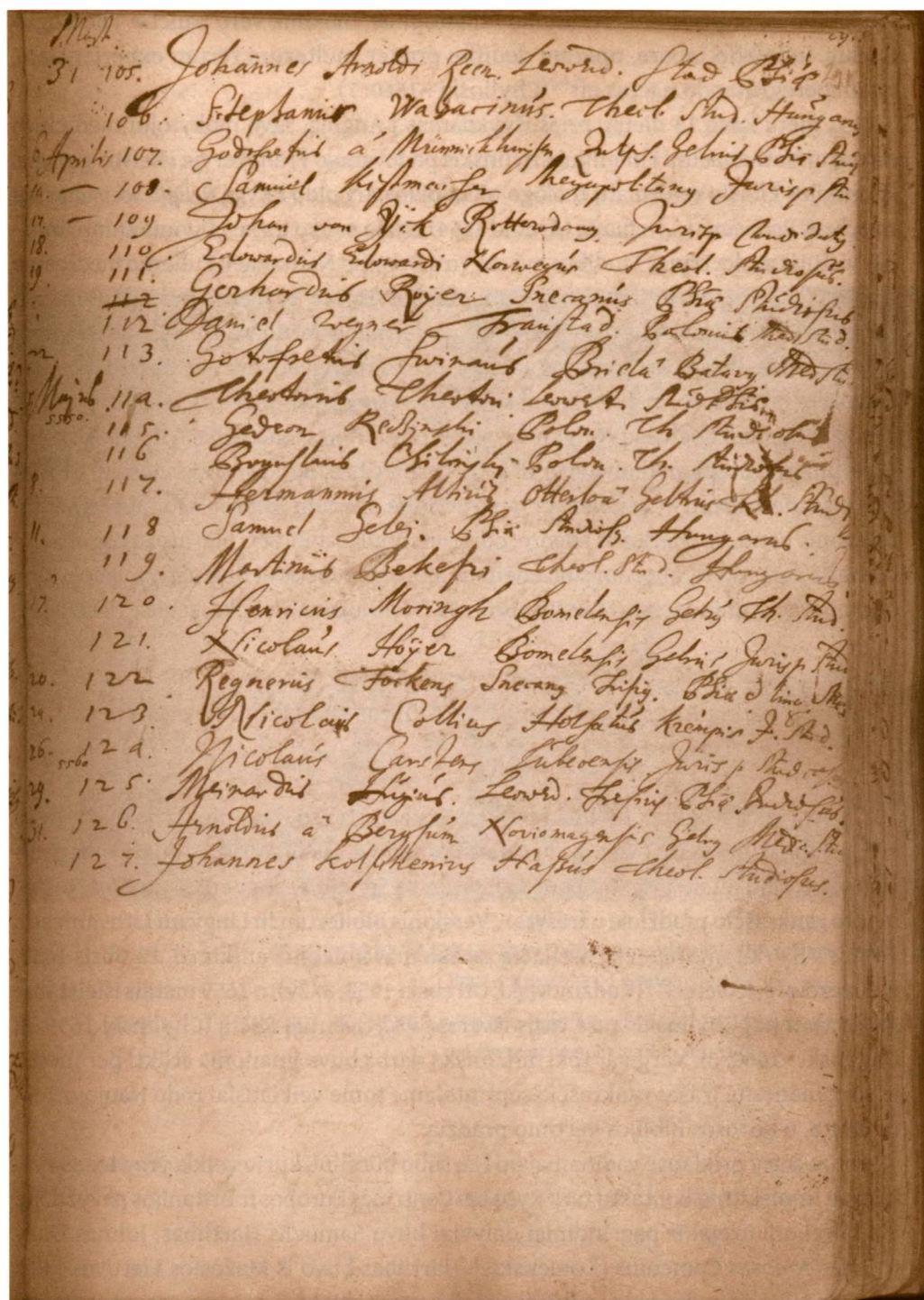
Published from: LEVANDASKAS, VAIČEKONYTĖ-KEPEŽINSKIENĖ, eds., 2006

ėjo aukščiausias superintendentų pareigas, jie yra daug nuveikę lietuviybės labui (Lukšaitė 1971b: 120–122).

Būsimasis Biblijos vertėjas mokėsi Kėdainių gimnazijoje, pagrindinėje LDK kalvinistų mokykloje, kurioje buvo dėstomos lotynų ir graikų kalbos, gramatika, retorika ir aritmetika, studijuojamas Šventasis Raštas, skaitomi lenkiškas ir lotyniškas katekizmai (Tworek 1970: 232–236). 1652 metais Vilniaus provincinis sinodas paskyrė Boguslavą Chylinskį katechetu Biržuose, o po metų davė jam lietuvių alumnams skirtą Martyno Švobos stipendiją, kurią gaudavo tik lietuviškai mokantys asmenys (Lukšaitė 2003: 109), ir išsiuntė į Franekerį (Olandiją) studijuoti teologijos. 1654 metais Chylinskis buvo įrašytas į Franekerio akademijos (įsteigtos 1585 m., netrukus po reformacijos įsigalėjimo Fryzijoje), kurioje buvo rengiami reformatų dvasininkai, studentų sąrašą (Fockema, Meijer 1968: 162). Leeuwardeno archyve saugomuose akademijos sąrašuose 1654 metų gegužės 5 dieną Chylinskis įregistruotas kaip lenkas, *polonus*. Vėlesniuose dokumentuose (Oksfordo universiteto profesorių ir kitų Anglijos veikėjų išduotoje rekomendacijoje) nurodoma, kad Chylinskis yra lietuvis (Chylinski 1659: 7). Savo lietuvišką kilmę Chylinskis nurodė ir NT rankraščio antraštėje: „BIBLIA tatey ira Rasztas Szwętas seno ir naujo TESTAMENTA. Pirmą kartą dabar perguldytas Lietuwiszkañ liežuwiñ. užmariofe. nog Samuelies Baguslawo CHylinska. Lietuwniko. ó nokłodu Diewo-baymoó Karalistes Anglios, už karalawima Jo Milistos Karalaus KAROLO ANTROIA Karalaus Anglios, Szkocios, Irlandios ir Francios.“

Lietuvos reformatų ryšiai su Olandija buvo nuolat palaikomi. Anksčiau Franekeryje ir Leidene buvo studijavę reformatai Jonas Božymovskis (Jan Borzymowski) ir Jonas Audziejewičius (Jan Audziejewicz), Kėdainių gimnazijoje dėstė Olandijoje studijas baigę teologijos profesoriai Janas Halezijus, Janas Progulbickis, Janas Szydlowski ir kt. (Kot 1958: 45). Po metų, praleistų Franekerio akademijoje, Chylinskis mėgino grįžti į Lietuvą, tačiau pasiekęs Gdanską gavo žinią apie maskvėnų įsibrovimą į Lietuvą ir sinodo nurodymą grįžti į Olandiją toliau studijuoti ir verstis savo jėgomis. Iš vėliau Chylinskio rašyto laiško Oksfordo profesoriumi Henriui Wilkinsonui (originalas Britų bibliotekoje, šifras: Tanner 51; ištraukų pagal Neubauerio nuorašą publikavo Reinholdas 1896: 211–213) galima suprasti, kad tuo metu Chylinskis sužinojo ir apie tėvo žūtį bei dviejų brolių ir dviejų seserų suėmimą ir ištrėmimą į Rytus.

Franekeryje remiamas vietos reformatų Chylinskis studijavo iki 1657 metų. Baigdami mokslus akademijos studentai paprastai rašydavo darbus, vadinamąsias disputacijas, kuriuos viešai gindavo. Parašytų ir apgintų darbų sąrašuose Chylinskis neminimas. Vadinas, išvykti iš Olandijos jis apsisprendė dar nebaigęs studijų. Chylinskis paprašė akademijos vadovybės patvirtinimo apie jo išėjus mokslus ir rekomendacijos tiems, į ką jis ateityje kreipsis paramos. Fryzų akademijos rektorius ir senatas davė jam rekomendaciją, kurioje be kita ko rašoma: „Que cūm ita fint, & piā, laudabili, diuturnā confvetudine, compertum habeamus, Præstantifsimum & Eruditifsimum Virum juvenem, Dn. *Samuelem Boguslaum Chylinski Lithuanum*, Sanctæ Theologiæ studiofum, magnis sumptibus, moleftiis & difcriminibus, peregrinas, fciantiarum voto, petivifse oras, et Academiae Franeqeranæ, et Profefforum in eā docentium famâ et amore, in eam concefsifse: Ibidemq; triennium circiter, moribus

Fragmentas iš FRANEKERIO AKADEMIJOS studentų sąrašo

Chylinskis įrašytas 116 numeriu

Album Academiae Franekerensis. Rectorsalbum nr. 1, 1586-1685

Franekerio akademijos archyvas, inventoriaus nr. 104. Tresoar,
Leeuwarden, Olandija

A fragment from the roll of students of the FRANEKER ACADEMY

Chylinski figures on it under No. 116

Album Academiae Franekerensis. Rectorsalbum nr. 1, 1586-1685

Archives of the Franeker Academy, Leeuwarden, Tresoar

^a „Esant tokiai padėčiai, mes, pasirėmę dievo-baimingu, sveikintinu ir ilgalaikiu bendravimu, turime laikyti tikru dalyku, kad didžiai žymus ir labai išprusęs jaunuolis p. Samuelis Boguslavas Chylinskis(!), lietuvis, šv. teologijos studentas, siekdamas mokslo, su didelėmis išlaidomis, sunkumais ir išbandymais atkeliavo į svetimas šalis ir į Franekerio akademiją ir [vedinas] jos profesorių garbės bei meilės į ją pateko ir maždaug trejus metus pagirtiniais papročiais ir garsiu filosofijos išsimokslinimu labiausiai šv. teologijos studijose nenuilstančiu darbu dėjo pastangas, be to, daug patyrė keliaudamas“ (vertimas cituojamas iš: Lukšaitė 2000: 268).

^b „Dieviškais dvasios, proto, dorybės ir mokslingumo nuopelnais pagarsėjusiam vyrui, ponui Nathanaeliui Fullenijui, medicinos daktarui, kurio praktika yra sėkminga ir šlovinama visoje Fryzijoje. Šitą menką dovanėlę už malonę, kurią man suteikė kartu su broliu ir savo giminaičiu Bernhardu, dabar jau dievobaimingai Viešpatyje besiilsinčiu, garsioje Fryzų akademijoje, pirmiausia šventosios kalbos, po to ir gamtos mokslų ordinariniu profesoriumi, savo iniciatyva kaip dėkingumo išraišką dovanoja į Angliją išvykstantis Samuelis Boguslavas Chylinskis ne tik žiauriausiais kančias nešančių karų laikais, bet ir bemaž visos krikščioniškos bendruomenės sukilimo prieš Kristaus bažnyčią, neramumų akademijose ir mokyklose, bjauriausio papročių begėdiškumo, pamaldumo stygiaus, abejingumo savo artimui, nenumaldomos neapykantos, daugumos atsimetimo nuo tiesos pažinimo, visiems nuolat veiksmuose ir mintyse slystant į paleistuvystę [metu]. 1657 metų kovo 15 diena.“

^c „Biblija lietuvių kalba. VII tomas.“

^d „Vertimą pradėjau Viešpaties vardu Oksforde 1657 metų spalio 22 dieną pagal seną kalendorių.“

laudabilibus, et præclarâ eruditione Philosophiæ, maximè verò Sanctæ Theologiæ ftudiis, indefesso labore, operam dedisse: præter multarum rerum experientiam, quam peregrinando naçtus est“^a (Chylinski ~1660: 7).

1657 metų kovo 15 dieną, prieš išvykdamas į Angliją, savo mokytojui medicinos daktarui Nathanaeliui Fullenijui Chylinskis padovanojo Franekeryje išleistą garsaus iš Lenkijos kilusio reformatų teologo Mikalojaus Arnoldo knygą *Religio Sociniana seu catechesis Racoviana [...] refutata* (Arnold 1654) ir joje paliko įrašą: „Divinis animi, ingenii, virtutis ac doctrinæ laudibus evecto viro Domino Nathanaeli Fullenio medicinae doctori felicis et celebratae per Frisiam praxeos. Hocce levidense munusculum pro favore, quo me complexus cum fratre est suo germano Bernhardo, pie jam in Domino quiescente, in illustri Frisiorum academia, primum linguæ sanctæ, post matheseos ordinario professore, in grati animi symbolum, sponte et ultro offert, abiturienti in Angliam Samuel Boguslaus Chyliński, sub tempus non modo bellis truculentissimis asperum, sed propemodum generali totius orbis Christiani contra ecclesiam Christi motu academiæ et scholarum destructione, morum improbitate abominabili, religionis penuria, charitatis frigore, odiorum implacabilitate, plurium a cognitione veritatis defectione, aliorum cum coetu impiorum in factis et dogmatis fornicatione deproperavit, quindecima Martii anno 1657“^b (cituojama iš: Łukaszevicz 1843: 242).

ij. Veikla Anglijoje. Lietuviškos Biblijos spausdinimo pradžia

P Asirinkti Angliją Chylinskį paskatino protestantų dvasininkas ir mąstytojas Johnas Dury, 1656 metais gyvenęs Olandijoje. Iškeldamas Chylinskis greičiausiai turėjo jei ne visą, tai bent dalį išversto Senojo Testamento. Naujojo Testamento rankraščio pradžioje užrašyta: „Versionis Bibliorum in Lingvam Lithvanicam. Tomus VII“^c, kitame lape – „translacię zacząłem w imieniu Panſkim d. 22. 8bris 1657. w Oxfordzie ftylo veteri“^d (Kudzinowski, Otrębski 1958: 3/2v), o 1659 metais išleistame *An Account [...] Chylinskis* rašė turįs išverstą visą Šventąjį Raštą (Chylinski 1659: 8; Chylinski ~1660: 6). Vargu ar tokį milžinišką darbą buvo įmanoma atlikti per metus ir porą mėnesių. Įrašas rankraščio septintajame tome veikiausiai rodo Naujojo Testamento, o ne visos Biblijos vertimo pradžią.

Johnas Dury priklausė vadinamajam Hartlibo būreliui, kurio veikla yra vienas ryškiausių intelektualinių kontaktų tarp Rytų bei Centrinės Europos ir Britanijos pavyzdžių. Šio būrelio įkūrėjai ir pagrindiniai dalyviai buvo Samuelis Hartlibas, Johnas Dury ir Janas Amosas Comenius [Komenskis]. Hartlibas buvo iš Mažosios Lietuvos kilęs mokslininkas ir pedagogas, subūręs didelį humanistų būrį ir jam vadovavęs (ir dėl savo kilmės, ir dėl ryšių su broliu Georgu Hartlibu, Vilniaus kalvinistų mokyklos rektoriumi, jis gerai išmanė Lietuvos ir Lenkijos reformatų bažnyčios reikalus); Johnas Dury – presbiterionų ministras, protestantų bažnyčių suvienijimo idėjos autorius, palaikęs glaudžius ryšius su lenkų kalvinistais; čekas Janas Amosas Comenius [Ko-

FRANEKERIO VAIZDAS. Miestiečiai ir studentai, 1598. Vario raižinys
Fryzų muziejus, Leeuwardenas

VIEW OF FRANEKER with townsfolk and students, 1598. Copper engraving
Leeuwarden, Fries Museum

FRANEKERIO AKADEMIJA, XVII a. Vario raižinys
Fryzų muziejus, Leeuwardenas

THE FRANEKER ACADEMY in the 17th century. Copper engraving
Leeuwarden, Fries Museum

menskis], tuomet vadintas moderniosios edukacijos tėvu, yra pansofizmo filosofijos kūrėjas. Visus tris, labai skirtingas asmenybes, vienijo bendri siekiai ekumeninėje ir mokslo srityse.

Matyt, ne tik su Franekerio akademijos rektoriaus, bet ir su Dury rekomendacijomis Chylinskis prisistatė Samueliui Hartlibui, kuris drauge su bendražygiais iš Oksfordo ir Kembridžo universitetų aktyviai rėmė Biblijos vertimus į užsienio kalbas. Hartlibas finansavo Olandijoje veikusį Theodorą Petraeusą, kuris leido Bibliją Rytų kalbomis (Rozbicki 1996: 402). Hartlibas supažindino Chylinskį su Oksfordo profesoriais Robertu Boyle'u, garsiu chemiku, ir Johnu Wallisu, matematiku. Boyle'is tuo metu degė idėja išversti Šventąjį Raštą į daugelį kitų kalbų, jis buvo įsteigęs fondus vertimams į airių, velsiečių, malajų ir turkų kalbas (Kot 1958: 54). Hartlibas pristatė Chylinskį draugijai *Macaria*, pavadintai pagal Hartlibo išleistame veikale *Macaria* minėtą Makarijos Karalystę. Tai buvo turtingų ir įtakingų mokslininkų bei teologų draugija, palaikiusi Hartlibo idėjas. Draugijos tikslas – skatinti protestantų vienybę, ekonomikos (ypač žemės ūkio) ir edukacinės sistemos reformą.

Drauge su bendraminčiais iš abiejų Anglijos universitetų Hartlibas įkūrė privatų fondą Chylinskio darbams – reklaminio pobūdžio knygelei *An Account* [...] ir lietuviškai Biblijai – finansuoti (Rozbicki 1996: 404; Crossley 1855: 74). Apie šią paramą taip rašoma Oksfordo profesorių liudijime: „by reason of the late Wars in Poland (whereby those Churches are in a manner wholly destroyed) being left destitute of supplies from those that sent him, either for his subsistence here, or return home, hath been supported here (for the space of two whole years, and upwards) meerly by the charity of such persons amongst us, as upon commiseration of his condition, have been willing voluntarily to contribute toward the relief of him, and some others in like distress“^a (Chylinski 1659: 7).

Dirbdamas Chylinskis naudojos Oksfordo *Bodleian* biblioteka, ten jį konsultuodavo Oksfordo teologai. Chylinskio Naujojo Testamento rankraščio gale yra įspūdingas sąrašas knygų ir Biblijos komentarų, kuriais vertėjas daugiau ar mažiau naudojos arba ketino naudotis. Tarp jų – garsusis Waltonio poliglotas (Waltonus 1655–1657), beveik keturios dešimtys Senojo ir Naujojo Testamento komentarų. Chylinskis buvo žinomas ir remiamas mokslo ir kultūros veikėjų sluoksniuose. Laiške Johnui Worthingtonui Hartlibas rašė: „I have received yours by Mr. Petraeus and am very solicitous for his promotion, as likewise Mr. Chylinsky, and the printing of the Lithuanian Bible both of wh^{ch} I could have promoted by blessed Macaria, who is willing and able to do it, as soon as they shall have any being to allow men's observations wh^{ch} I hope will be very shortly, as I have been again & again secretly assured“^b (Crossley 1847: 180–181).

Tikėdamasis surinkti daugiau lėšų, Chylinskis parašė nedidelę anglišką knygėlę *An Account OF THE TRANSLATION OF THE BIBLE INTO THE LITHUANIAN TONGVE* [...] in the *VNIVERSITY* of OXFORD, (November 15. 1659. Oxford: Printed by Hen: Hall, Printer to the Univerfity), kurioje kalbama apie lietuviško Biblijos vertimo poreikį, ligi tol išleistus lietuviškus reformatų leidinius, ketinimą išversti Biblijos komentarus iš

^a „Dėl Lenkijoje ką tik vykusių karų (per kuriuos šios bažnyčios yra visiškai sugriautos), netekęs jį išsiuntusiųjų paramos nei pragyvenimui, nei grįžimui namo, jis buvo remiamas čia (daugiau nei dvejus metus) iš labdarininkų tų asmenų tarp mūsų, kurie, atsižvelgdami į jo padėtį, buvo pasirengę savo noru prisidėti prie jo ir dar kelių panašioje būklėje esančių žmonių padėties palengvinimo.“

^b „Gavau Jūsų laišką per poną Petraeusą, man labai rūpi jį paremti, taip pat ir poną Chylinskį bei lietuviškos Biblijos spausdinimą, juos abu galėčiau paremti per *Macaria* draugiją, kuri pajėgi ir yra pasirengusi tai padaryti,

kai tik jis [vertimas] įgaus tokią formą, kurią bus galima žmonėms parodyti, tikiuosi, tai įvyks labai greitai, kaip buvau ne kartą slapčia patikintas.“

^a Čia Chylinskis turėjo omenyje Theodore'o Haako į anglų kalbą išverstus *Statenbijbel* komentarus *THE DUTCH ANNOTATIONS Upon the whole BIBLE* [...] *Now faithfully communicated to the use of Great Britain, in English* [...] By THEODORE HAAK Esq. London: Printed by Henry Hills, for John Rothwell, Johua Kirton, and Richard Tomlins, Anno Dom. 1657. Haako veiklą taip pat rėmė Hartlibo būrelio nariai bei draugija *Macaria*. Jam, kaip ir Chylinskiui, buvo išduota rekomendacija *A Copy of the Certificate of Attestation, about the General desire in both Kingdoms (England and Scotland) to have Belgick or Dutch Annotations upon the Bible (come first Anno Domini 1637.) (Translated into English, by THEODORE HAAK, 1645)*. Iš rekomendaciją pasirašiusių asmenų sąrašo matyti, kad dalis Haako ir Chylinskio globėjų buvo tie patys. Hartlibas buvo ne tik Haako rėmėjas, bet ir vienas artimiausių jo draugų ir bendražygių (Barnett 1962: 27 f.f.).

^b „Ponas Samuelis Boguslavas Chylinskis, lietuvis, [...] per visą buvimo čia laiką buvo atsidėjęs visos Biblijos vertimui į lietuvių kalbą (į kurią Raštas ligi šiol niekad nebuvo išverstas) ir dabar jau baigė šį darbą.“

^c *RATIO Institutæ Translationis BIBLIORUM IN LINGUAM LITHVANICAM, [...] Unà cum Testimonio & Judicio Almæ Univerſitatis OXONIENSIS Reverendiffimorum Patrum, nec non aliis etiam Testimonialibus, Celeberrimæ Academiæ Frisiorum, quæ est FRANEQUERAE [...]*, [Oxford, ~1660].

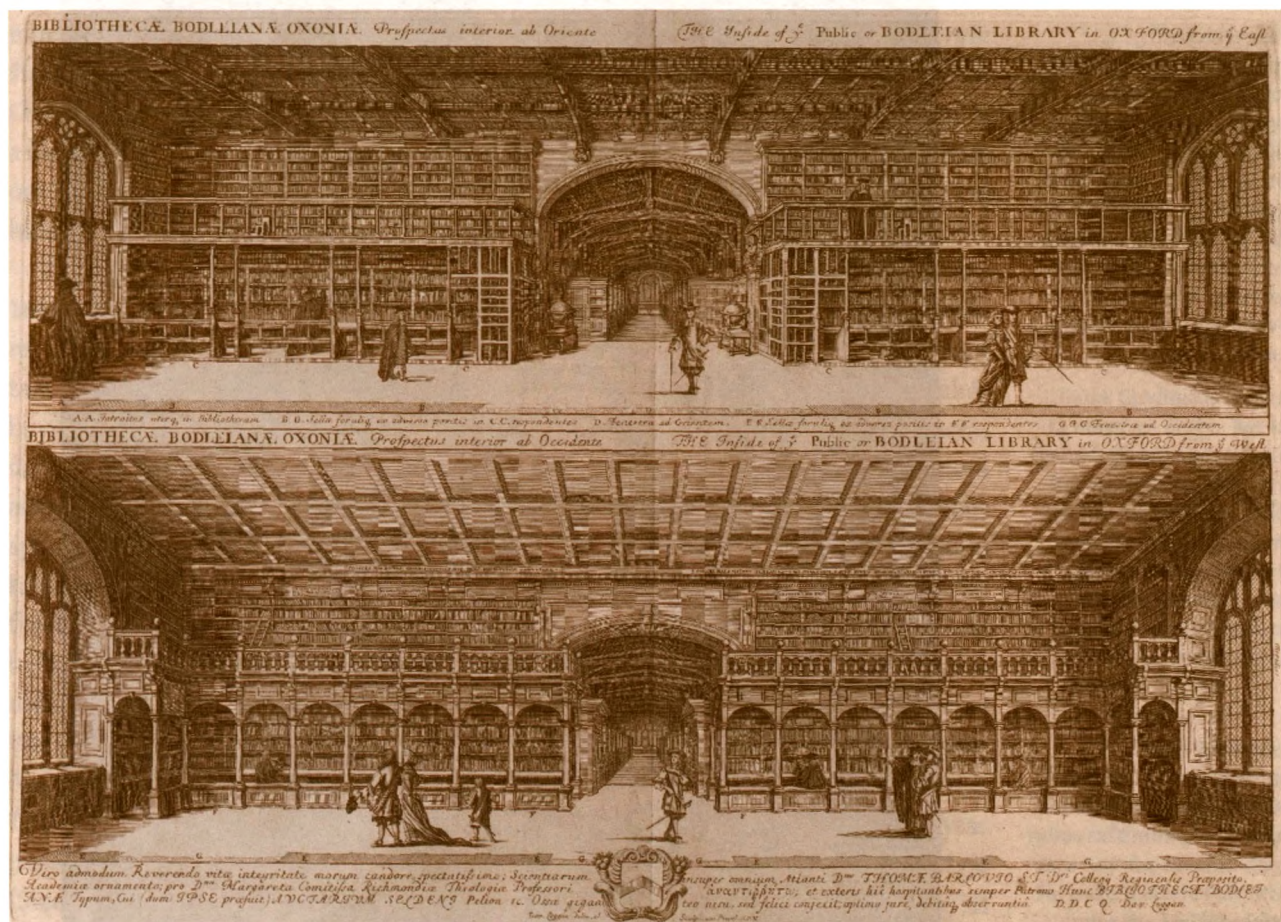
English and Dutch Annotations^a. Į leidinėlių įdėta ir Chylinskio rėmėjų rekomendacija, kurioje pabrėžiama, kad Chylinskis jau yra užbaigęs visą Šventojo Rašto vertimą: „Mr. Samuel Boguslaus Chylinski, a Lithuanian, [...] during the time of his abode here, he hath employed himself in Tranſlating the whole Bible into the *Lithuanian Tongue* (into which Language the Scriptures were as yet never Tranſlated) and hath now accomplished that work.“^b Rekomendaciją pasirašė: John Conant, Tho: Goodwin, Edmund Staunton, Chriſtopher Rogers, Thomas Barlow, John Owen, Henr: Wilkinſon, Henr: Langley, John Wallis, Francis Johnſon, Seth Ward, Robert Say, Th: Owen, Hen: Savage, Hen: Hickman (Chylinski 1659: 7–8). *An Account* [...] ir pats Biblijos vertimas buvo spausdinami Evano Tyloro spaustuvėje Londone.

An Account [...] yra prabangus leidinys, papuoštas vinjetėmis su karūna ir augaliniais motyvais, ornamentuotomis inicialinėmis raidėmis, paauskuotais bloko kraštais. Visa tai rodo didelius užmojus, bet matyti, kad išleidus *An Account* [...] pinigai nepradėjo plaukti iš visų pusių, kaip buvo tikėtasi, o jų ėmė trūkti. Rėmėjų lėšų pakako tikrai *An Account* [...] išspausdinti, Biblijai reikėjo surinkti daugiau. *Bodleian* bibliotekoje Oksforde saugomas 1659 metų vasarį rašytas Chylinskio laiškas profesoriui Henriui Wilkinsonui, kuriame Chylinskis skundėsi visai nebeturįs pinigų, tik 8 svarų skolą, ir paguodą terandąs vien studijose, dėkojo už jam padarytas geradarystes ir prašė paremti dar kartą (*Bodleian* biblioteka, šifras: Tanner 51). Laiškas pasirašytas *Interpres Lith.* – tai liudija, kad Wilkinsonas žinojo apie Chylinskio darbus. Vertėjo prašymas buvo išklaustas ir 1660 metais lietuviška Biblija pradėta leisti.

iiij. Biblijos spausdinimas ima strigti

Į Angliją organizuoti rinkliavų nuo karo nukentėjusioms Lietuvos bažnyčioms 1660 metų gruodžio 10 dieną atvyko Vilniaus provincinio sinodo delegatas Jonas Kristupas Krainskis. Iš Hartlibo laiško Worthingtonui žinoma, kad Krainskis lankėsi Hartlibo namuose Londone tikėdamasis palaikymo (Crossley 1855: 85–86). Kaip nurodo Kotas (1958: 60), Hartlibas pažadėjo jį paremti su sąlyga, kad dalis surinktų lėšų bus skiriama Chylinskio Biblijai. Krainskis sutikęs su šia sąlyga, tačiau vis tiek nedelsdamas ėmęs įtikinėti Chylinskį vykti į Lietuvą, kad šis gautų sinodo sutikimą spausdinti Bibliją.

Chylinskis pradėjo skubiai rengti lotynišką *An Account* [...] variantą^c. Anglišką leidinėlių *An Account* [...] sudarė dvi dalys, lotynišką versiją Chylinskis papildė dedikacija LDK didikams ir kitiems garbingiems asmenims: Boguslavui Radvilai, Kristoforui Daugėlai-Striškai, Stanislovui Minvydui, Andriui Muzonijui, Jonui Božymovskui, Martynui Bitneriui, Jonui Domazovijui, Andriui Putiatui, Jonui Audzejevičiui, Teodorui Skrockiui, Tomui Kživenskiui, Abraomui Trečiokui, Josefui Lipskiui, Steponui Telegai ir Jonui Fridrikui Starckijui bei Franeckerio akademijos rektoriaus ir senato rekomendacija, kurią pasirašė Akademijos rektoriaus pareigas ėjęs profesorius C. Munsterus ir Akademijos sekretorius bei bibliotekininkas G. Kaldenbachas. Oksfordo profesorių ir kitų Anglijos kultūros veikėjų rekomendacijos lotyniškąjį variantą pasirašė daugiau asmenų. Čia prisidėjo: Johannes Cornifh, Johannes Wall, Raphael Button, Johannes Pointer, Daniel Greenwood.

OKSFORDO UNIVERSITETAS. *Bodleian* bibliotekos interjeras. Davido Loggano vario raizins
Bodleian biblioteka, Gough Maps 57, plate 7

UNIVERSITY OF OXFORD. Interior view of the Bodleian Library. Copper engraving by David Loggan
Bodleian Library, Gough Maps 57, plate 7

Karalius KAROLIS II (1630–1685), valdė 1660–1685

J. B. Caespers ir R. White raižinys

Jungtinės Karalystės Vyriausybės meno kolekcija

King CHARLES II (1630–1685). Reigned 1660–1685

Engraving by J. B. Caespers and R. White

UK Government Art Collections

Chylinskio išvykimas į Lietuvą buvo nemaloni staigmena jo globėjams Anglijoje, tikėjusiems, kad vertėjas tuo metu Londone rūpinasi Biblijos spausdinimu. 1661 metų gegužės 20 dieną Worthingtonas klausė Hartlibo: „I suppose Mr. Bog. Chylinski's Lithuanian Translation is in the press at London; if not finish'd?“^a (Crossley 1847: 312–313). Birželio 11 dieną Hartlibas jam atsakęs: „Chilinsky (!) is gone beyond the seas, & hath taken no course about his Lithuanian Translation of the Bible: so far it is done the printer hath all the copies. Whether he will return I cannot tell, nor any of his friends. This wil be strange news for Mr. Dury, who hath assisted him with much faithfulness in many respects“^b (Crossley 1847: 335). Dury iš tiesų nusivylė šia žinia ir 1661 metų birželio 28 dienos laiške iš Amsterdamo atsakė: „I am sorry. Chylinsky doth goe away *re infecta*, but what can be expected in these times, it is a time of general distresse of all nations, therefore wee are exhorted to possesse our soules in patience and to lift up our hands knowing that our deliverance is at hande“^c (cituojama iš: Kot 1958: 60).

Chylinskiui išskelivus į Lietuvą, Krainkis ėmė intensyviai rūpintis rinkliavomis. 1661 metų liepos 12 dieną karaliaus Karolio II kanceliarija dalyvaujant Krainskiui parengė įsaką apie visoje Anglijoje ir Škotijoje skelbiamas rinkliavas Lietuvos protestantams ir lietuviškos Biblijos spausdinimui paremti. Steele'o teigimu (1907: 58), įsakas buvęs pasirašytas paties karaliaus ranka, nors tuo metu Anglijoje tai buvo neįprastas dalykas. Britų bibliotekoje pavyko rasti spausdintą įsako egzempliorių su karališkuoju antspaudu, bet be karaliaus parašo. Galbūt karalius buvo pasirašęs ne visus, o tik kelis spausdintus egzempliorius. Iš paties įsako teksto matyti, kad jis buvo išleistas dideliu tiražu: „Sir RICHARD BROWNE Knight and Baronet, one of the Clerks of Our Privy Council, fhall forthwith Print so many Briefs of these our Letters Pattents as fhall be sufficient to difperfe them into every Church and Chappel where publike and Divine Service is ufually celebrated in and throughout this Our Kingdom of ENGLAND, and Dominion of WALES“^d (Britų biblioteka, šifras: Luttrell III, 27). Įsakas adresuotas bent keturiasdešimčiai svarbiausių miestų, jame išdėstytas reikalavimas surinkti didelę pinigų sumą. Tą pačią dieną, kai jis buvo išsiųstas, Slaptosios Tarybos protokoluose buvo padarytas įrašas, kad šis atvejis negali būti precedentas jokioms kitoms rinkliavoms ateityje (Steele 1907: 58). Anglijoje, kur stipri paprotinė teisė, toks reikalavimas rodo, jog šis karaliaus įsakas yra išskirtinis dokumentas. Jame nurodyta, kad surinktos lėšos turi būti skirtos baigti spausdinti Bibliją (išspausdintą iki pusės) ir bažnyčioms, sugriautoms maskvėnų, totorių, kazokų ir švedų, atkurti: „We out of Our Chrifitian compaffion and Princely zeal, Have given and granted, and by these our Letters Patents, under Our Great Seal of ENGLAND, We do give and grant unto the faid JON DE KRAINO KRAINSKY, Deputy of the faid National Synod of the Proteftant Churches in the Great Dukedom of LITHUANIA, aforefaid, That a general Collection be made throughout this Our Realm of ENGLAND and Dominion of WALES for the Relief and fupport of the faid Proteftant Churches in LITHUANIA, and for the furthering and finifhing of the faid pious Work of tranflating and Printing their Bible.“^e Parengti įsaką ir išsiųsti jį visoms kiekvie-

^a „Tikiuosi, kad pono Bog. Chylinskio lietuviškas vertimas yra Londone ir spausdinamas; ar darbas dar nebaigtas?“

^b „Chylinskis išvyko į užjūrius nepalikęs jokių nurodymų dėl Biblijos vertimo; viską, kas buvo išspausdinta, turi spaus-tuvininkas. Ar jis grįš, nei aš, nei niekas iš jo draugų negalim pasakyti. Tai bus nemaloni naujiena ponui Dury, kuris jį [Chylinskį] globojo su tokiu atsidavi-mu ir pagarba.“

^c „Gaila. Chylinskis išvyks-ta nebaigęs darbo. Bet ko galima tikėtis šiais laikais, kai visos tautos išgyvena didelius sukrėtimus, todėl mes turime apginkluoti savo sielas kantrybe ir melstis žinodami, kad mūsų išvadavimas ilgai neužtruks.“

^d „Ponas Richardas Browne, riteris ir baronas, vienas mūsų Slaptosios Tarybos raštininkų, nedelsdamas turi išspausdinti daug šio įsako [Letters Patents] nuorašų, kad juos būtų galima išplatinti visoms bažnyčioms ir koplyčioms visoje Mūsų Anglijos Karalystėje ir karūnai priklausančiose Velso žemėse, kur paprastai rengiamos viešos Dievo pamaldos.“

^e „Iš Mūsų krikščioniškosios užuojautos ir karališkojo rūpestingumo davėme ir suteikėme, ir šiuo Mūsų didžiuoju Anglijos antspaudu patvirtintu įsaku [Letters Patents]

duodame ir suteikiame minėtajam Jonui de Kraino Krainskiui, minėtojo Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje esančių protestantiškų bažnyčių nacionalinio sinodo atstovui, rengti visuotinę rinkliavą visoje Mūsų Anglijos Karalystėje ir Mūsų karūnai priklausančiose Velso žemėse minėtoms Lietuvos protestantiškoms bažnyčioms sušelpiti ir palaikyti, ir minėtajam dievobaimingam jų Biblijos vertimo bei spausdinimo darbui paremti ir užbaigti.“

nos grafystės bažnyčioms ir vyresniųjų šerifų koplyčioms pavesta serui Richardui Browne'ui, Slaptosios Tarybos raštininkui. Visi darbai buvo apmokami karaliaus lėšomis. Rinkliavas pavesta atlikti kiekviename name, kiekviename bažnyčios suole ir perduoti Edwardui ir Johnui Fennams, Navy raštinės išdininkams. Net keliose vietose pabrėžta Biblijos vertimo svarba ir akcentuota, kad surinkti pinigai turi būti skirti Biblijai spausdinti, o kas bus surinkta viršaus, persiųsti į Lietuvą. Galima spėti, kad būtent dėl Krainskio pastangų čia jau nė nepasakyta, kieno versta Biblija bus baigiamą spausdinti, nors, kaip matyti iš paskutinio Hartlibo laiško Johnui Worthingtonui, išspausdinta Chylinskio Senojo Testamento dalis buvo įteikta karaliui: „Chylinski, hath printed part of his translation, which was in a fair but small character: so much as was done in it was presented to his Majesty“^a (Crossley 1855: 86). Karaliaus įsake taip pat nurodyta, kad išspausdinta jau pusė šios Biblijos.

^a „Chylinskis išspausdino dalį savo vertimo, tai buvo aiškūs, bet smulkūs rašmenys. Tiek, kiek buvo padaryta, buvo įteikta Jo Didenybei.“

Tuo metu į Lietuvą parvykęs Chylinskis 1661 metų rugpjūčio 20–24 dienos evangelikų reformatų provinciniame sinode Vilniuje buvo deramai priimtas, jam suteiktas katecheto vardas. Sinodui Chylinskis pristatė abi savo darbo dalis: išspausdintą (siekiančią psalmes) ir nespausdintos vertimo dalies rankraštį. Nors vertėjas buvo sutiktas maloniai, sinodas vis tiek nusprendė, kad atvežtas tekstas turės būti patikrintas, ir korektoriais paskyrė Joną Božymovskį ir Teodorą Skrockį. Jie buvo laikomi didžiais kalbos žinovais, o Božymovskis jau pats turėjo išvertęs Naująjį Testamentą. Po poros metų Vilniaus provinciniam sinodui pateiktoje ataskaitoje Krainskis atvirai ir tiesiai teisinosi, kad jam nepavyko išbraukti Biblijos spausdinimo iš karaliaus įsako dėl rinkliavų: „Hisce ita sancitis nielża mnie było woley Krolewskiey y Commissarzow contrariari, aby Biblia expungerentur ex Diplomate Regio; Bo iakoby {to} snadnie mogło było movere suspicionem apud Anglos natura suspicaces, tak facilius totum Legationis meae negotium irritum reddidisset“^b (Krainskio ataskaita cituojama iš: Lukšaitė 1971a: 101). Iš tokio Krainskio pasakymo galima spręsti, kad lietuviška Biblija jam nėra nerūpėjo. Sinodo požiūris į ją taip pat ne visai aiškus.

^b „Kai tai [įtraukti Biblijos spausdinimą kaip rinkliavų objektą] buvo nutarta, aš negalėjau priešintis komisarų valiai [ir siekti], kad Biblija būtų išbraukta iš karaliaus įsako, nes anglams, kurie iš prigimties yra įtarūs, lengvai galėtų kilti įtarimų ir visą mano misiją padarytų nesėkmingą.“

^c „Palaimink, Viešpatie, [mano] vedybas.“

^d „Ar jūs pažįstat tą veikėją Joną de Kraino Krainskį? Kas nutiko Boguslavui Chylinskiui, kuriam buvo skirtos rinkliavos abiejuose universitetuose ir dar kažkur panašiam tikslui?“

Pasibaigus sinodui, Chylinskis skubiai išvyko į Angliją. Iš Krainskio ataskaitos sužinome, kad pakeliui vertėjas užsuko į Karaliaučių, kur vedė reformatų kunigo Jono Andriaus Jurskio dukterį. NT rankraščio gale yra įrašas: „Błogofław Panie w małżeńskim stanie“^c (Kudzinowski, Otrębski 1958: 424/225r).

Kaip matyti iš Chylinskio rėmėjų susirašinėjimo, Krainskis, išsiuntęs Chylinskį į Lietuvą, savo veiklą vykdė už akių, pastarojo nuopelnus prisiimdamas sau. Susipažinęs su karaliaus įsaku, Worthingtonas stebėdamasis rašė Hartlibui (1661 m. gruodžio 2 d.): „Do you know this agent, John de Kraino Krainsky? What is become of Boguslaus Chylinski, who had a collection in both Universities and elsewhere for the like purpose?“^d (Crossley 1855: 74). Hartlibas gruodžio septintą jam atsakė: „I know John Krainsky the Deputy of Lithuania hath obtained a patent for the relief of the oppressed Protestants in that great Dukedom. But by my former letter you will see what reason Mr. Comenius hath to supplicate his Majesty for the remainder of those moneys whith hath been collected for the distressed Polonians, Moravians, Bohemians and Hungarians [...]. But not Krainsky, but one Chilinski (!) is the principal actor in that affair, who is lately returned into England to prosecute that business, being a professed Lithuanian. I know Krainsky, he was once with me, but I never

could see him any more. Mr. Dury, while he was in England, conversed often with him“^a (Crossley 1855: 85–86).

Chylinskis ir Krainskis smarkiai konfliktavo. Iš Krainskio ataskaitos matyti, kad jis nenorėjo iš surinktų lėšų mokėti už Biblijos spausdinimą, nors to buvo reikalaujama paties karaliaus įsaku. Atsiskaitymus už spausdinimą jis vadino Chylinskio prisidarytomis skolomis ir apskritai dėjo daug pastangų nustumti Chylinskį nuo Biblijos reikalų ir viską perimti į savo rankas. 1661 metų gruodžio 19 dienos įrašas Slaptosios Tarybos registre liudija, kad Krainskis tą dieną (t. y. gruodžio 19) spaustuvininkui Ewanui Tylorui pristatė 200 lankų popieriaus, kuris kainavo po 10 svarų už lanką. Pinigai už šį popierių buvo sumokėti vėliau. 1662 metų birželio 6 dienos įrašas rodo 76 svarų 1 šilingo įmoką, iš viso spaustuvininkui buvo sumokėta 146 svarai 1 šilingas už 42 lankų išspausdinimą (Kennet 1728: 707; Kot 1958: 63; Britų muziejus, Slaptosios Tarybos protokolai PC 2/55; 2/56; 2/58). Chylinskiui, be abejo, rūpėjo visi su Biblijos spausdinimu susiję darbai, nuo kurių jis buvo nustumtas per tą laiką, kol važinėjo į Lietuvą. Jis vis dar skaičiavo Biblijos spausdinimo išlaidas, kaip tai matyti iš išlaidų sąrašo Naujojo Testamento rankraščio gale (Kudzinowski, Otrębski 1958: 413/219r).

Britų bibliotekoje saugomas 1662 metų vasario 10 dienos Lietuvos reformatų sinodo laiškas pagrindiniam Krainskio užtarėjui Anglijoje, Slaptosios Tarybos sekretoriui Richardui Browne'ui, kuriame dėkojama už jo padarytas malones ir užtarimą prieš karalių, prašoma ir toliau remti sinodo pasiuntinį Joną Krainskį: „Coeterum compertâ tam prolixâ erga Nos propensissimi animi Excellentiae Tuae testificatione hoc insuper ab Excellentia Tua vehementer expetimus, ut dilecto Delegato Nostro D. Ioanni de Kraino Krainski favere porro, gratiose patrocinari, eumq^{ue} consilijis pro rei exigentia instruere dignetur“^b (Britų biblioteka, šifras: Add. 15857, f. 156). Toliau Slaptosios Tarybos protokole rašoma: „Whitehall, May 21, 1662. In Council, upon hearing the Bufinefs between the Delegate of Lithuania and Chilnifky(!), who hath begun a Tranflation of the Bible in the Lithuanian Language: It was ordered that Chilnifky(!) should speedily fend over a Copy of all that he hath printed (being to the End of the Psalms) and all that Part he hath written fair, to be viewed and corrected by the Churches, and so to be returned to be printed. Also that the said Chilnifky(!) should speedily transcribe the rest, and so from Time to Time fend it over to the Churches to be corrected by them, and to do it within five or six Months at the fartheft, and to have four Pounds the Month for his Entertainment in the mean Time: and M. Fenn the Treafurer of Lithuania to pay six Pounds to Mr. Nathaniel Adams, at the Desire of the Delegate“^c (Kennet 1728: 697). Iš įrašo aiškiai matyti, kad Taryba darėsi vis palankesnė Krainskiui.

^a „Aš pažįstu Joną Krainskį, Lietuvos delegatą, jis yra gavęs išskirtinę teisę paramai išsekintiems protestantams toje Didžiojoje Kunigaikštystėje. Betgi iš mano ankstesnio laiško žinote, dėl ko ponas Comenius taip maldavo Jo Didenybę duoti likutį surinktų pinigų nustekintiems lenkams, moravams, čekams ir vengrams [...]. Tačiau ne Krainskis, o toks Chylinskis yra pagrindinis veikėjas šiame reikale ir jis neseniai grįžo į Angliją to tvarkyti, nes jis sakosi esąs lietuvis. Poną Krainskį pažįstu, esu jį kartą sutikęs, bet daugiau nemačiau. Ponas Dury, būdamas Anglijoje, daug bendravo su juo.“

^b „Be to, gavę tokį išsamų Jūsų Ekscelencijos palankumo mums liudijimą, šio dalyko dar iš Jūsų Ekscelencijos nuoširdžiai prašome, kad mylimam mūsų delegatui Jonui Krainskiui ir toliau rodytumėte palankumą, maloniai jį užtartumėt ir patarimais mūsų reikalo naudai maloniai pamokytumėt.“

^c „Baltieji rūmai, 1662 metų gegužės 21 d. Išklausiusi Lietuvos delegatą [Krainskį] ir Chylinskį, kuris yra pradėjęs versti Bibliją į lietuvių kalbą, Taryba nurodė Chylinskiui siųsti spausdintąją Biblijos dalį (siekiančią psalmes)

ir visą į švarraštį perrašytą dalį sinodui, kad šis peržiūrėjęs teiktų ją spausdinti. Likusiąją dalį minėtasis Chylinskis turi skubiai perrašyti ir atitinkamai dalimis siųsti bažnyčioms patikrinti. Visa tai reikia atlikti ne vėliau kaip per pusę metų. Vertėjo pragyvenimui skiriami keturi svarai per mėnesį, o ponas Fennas, lietuvių išdininkas, turi išmokėti ponui Nathanieliui Adamsui po šešis svarus delegato [Krainskio] reikmėms.“

iiij. Biblijos spausdinimas sustabdomas

1 662 metų rugpjūčio 8 dieną Krainskio surengtame susirinkime, minimame Slaptosios Tarybos protokoluose, Chylinskis ir spaustuvininkas Tyloras turėjo atsiskaityti Browne'ui, kurį jau buvo pasiekę iš Lietuvos atėję nepalankūs atsiliepimai apie Chylinskio vertimą. Rinkliavoms lietuviškai Biblijai spausdinti vadovavęs Richardas Browne'as, su kuriuo daug bendravo Krainskis ir kuriam dėkingi už užtarimą prieš karalių laiškus rašė Lietuvos reformatų sinodo nariai (Britų biblioteka, šifras: Add. 15857, f. 156; Bodleian biblioteka, šifras: Rawl. C. 984, f. 3–4), aiškiai buvo įtikintas vienos – Krainskio ir sinodo – versijos teisumu. Richardas Browne'as buvo tas asmuo, kuris tiek rinkliavų, tiek Biblijos spausdinimo reikalus pristatydavo karaliaus Slaptajai Tarybai. Pačiam Chylinskiui nebuvo suteikta galimybė argumentuotai ir išsamiai apginti savo poziciją. Nors Tarybai buvo įteiktas prašymas svarstyti lietuviškos Biblijos likimo klausimą, toks posėdis buvo vis atidėliojamas. Dėl to laiške Wallisui lietuvių vertėjas guodėsi: „Ex quo R[everentiae] T[uae] vidi, coram confilio S[erenae] R[egiae] M[ajestatis] adhuc non comparui, neque enim consultum fuit à re mea et operis mei, quum illud fecissem hactenus, nifi immediate ab ipfomet Confillio ad praeteritam Petitionem meam prosequendam fuissem vocatus [...]“^a (Bodleian biblioteka, šifras: MS Add. D. 105). Netikėtai, 1662 metų spalio 3 dieną Browne'as atsiuntė Chylinskiui kvietimą atvykti į Slaptosios Tarybos posėdį: „Dominus Chylinski. Translator of the Lithvanian Bible is to attend the Lords of the Privie Councell Satterday the 4th of October at the Councell Chamber at Whitehall at 3. of the clocke after dinner. 3th Octobr. 1662. Richard Browne“^b (Britų biblioteka, šifras: Add. D. 105). Atsakydamas į tai, Chylinskis kreipėsi į Slaptąją Tarybą su prašymu leisti jam deramai pasirengti posėdžiui ir atidėti jį savaite vėliau: „Worthy Sir, Receiving a note or Sumons this very morning from your Worship, whereby I was requested to give my attendance on the Lords of His Ma[jes]ties Privy Councill this present Satterday afternoone. And not being fitted for the same. Humbly make bold to crave and intreate the suspending of my said Attendance, untill Satterday next, being the eleventh day of this instant October: not only for that my warning was not a full day's But also in that I had not the benefit of advising with such of my friends as I hold both grave and fit to divert in so weighty an Affair. This being acquainted and made known to his Ma[jes]ties said Lords, and the suspending thereof endeavoured by your Worship I crave leave to subscribe my self Your Worships Most faithfull servant Samuel Boguslaus Chylinsky Translator of the Lithvanian Bible. October the 4th 1662.“^c

^a „Nuo to laiko, kai mačiau Jūsų Garbenybę, nebuvau nė karto pasirodęs Šviesiausiosios Didenybės Taryboje ir ten nebuvo svarstomas mano ir mano darbo klausimas, nors aš būčiau tikrai dalyvavęs, jeigu Tarybos būčiau buvęs pakviestas ankstesnio mano prašymo svarstymui [...]“

^b „Ponui Chylinskiui. Lietuviškos Biblijos vertėjas turi prisistatyti Slaptosios Tarybos tarėjams spalio 4 dieną Baltųjų rūmų pasitarimų salėje trečią valandą po pietų. 1662 m. spalio 3 d. Richard Browne.“

^c „Garbusis Pone, šį rytą gavęs Jūsų Garbenybės raštą arba iškviatimą, kuriuo buvau prašomas prisistatyti Jo Didenybės Slaptosios Tarybos tarėjams šį šeštadienį popiet, ir nebūdamas tam pasiruošęs, nuolankiai drįstu prašyti ir maldauti atidėti mano minėtą prisistatymą iki kito šeštadienio, vadinasi, iki vienuoliktos šio spalio dienos: ne vien dėl to, kad buvau įspėtas nepilną dieną prieš tai, bet ir dėl to, kad neturėjau galimybės pasitarti su tais iš savo draugų, kuriuos laikau rimtais ir tinkamais kreiptis dėl tokio svarbaus reikalo. Tai pranešęs ir davęs žinoti Jo Didenybės minėtiems Tarėjams, ir Jūsų Garbenybei paprašius tai atidėti, maldauju leisti man pasirašyti, jog esu Jūsų Garbenybės ištikimiausias tarnas Samuelis Boguslavas Chylinskis, lietuviškos Biblijos vertėjas. 1662 metų spalio 4 d.“

Tą pačią dieną, stengdamasis kaip nors ištaisyti šią beviltišką padėtį, Chylinskis kreipėsi paramos į Oksfordo universiteto profesorių matematiką Johną Wallisą tikėdamasis, kad šis galės atvykti į posėdį. Chylinskis rašė, kad jam vienam, be lietuviškos Biblijos spausdinimui pritariančių žmonių, šiuo metu išsisklaidžiusių po visą

SENIEJI BALTŲJŲ RŪMŲ PASTATAI. Vaizdas iš vakarų pusės, XVII a. Hendricko Danckertso piešinys
Jungtinės Karalystės Vyriausybės meno kolekcija

THE OLD PALACE OF WHITEHALL. Viewed from the West, 17th century. Drawing by Hendrick Danckerts
UK Government Art Collections

HABITUS ACADEMICI IN UNIVERSITATE OXONIENSI

Oksfordo universiteto studentai ir profesoriai. Davido Loggano vario raižinys

Bodleian biblioteka, Gough Maps 57, plate 10

Students and professors of the University of Oxford. Copper engraving by David Loggan

Bodleian Library, Gough Maps 57, plate 10

Angliją, paramos, sunku atlaikyti priešininkų spaudimą. Ne vien dėl to, kad padėtis būtų tokia neapsakomai bloga, bet todėl, kad karaliaus Slaptoji Taryba visą reikalą geriau suprastų, jei posėdyje dalyvautų žmogus, galintis atstovauti Chylinskiui kaip vertėjas ir liudininkas, pajėgsiantis išaiškinti padėtį geriau nei pats Chylinskis ar jo priešininkas. Laiško pabaigoje savo padėtį Chylinskis prilygino paskutiniam argonautų išbandymui: „[...] nî illud fiat, hoc fciat pro certo, ultimum incurret totum hoc Biblicum negotium periculum, quod quia nec ullus pius, nec R. T. Optaret et optat, ideò rogo ut illam moleftiam in fe insumat et sumptus, quo me et opus meum eripiat ex Charybdi.“^a (Chylinskio laiško rankraštis saugomas *Bodleian* bibliotekoje Oksforde, Add. D. 105, f. 12.)

1663 metų gegužės 23 dieną Krainiskis atsiskaitė Lietuvos provinciniam sinodui Vilniuje už savo veiklą Anglijoje. Ataskaitoje karaliaus paskelbtą rinkliavą jis aiškino visai kitaip, nei rodo įsako tekstas: „zeby tym szczodroblisze oswiadzczyli beneficium afflictis Ecclesijs Lithvan[iae] y zeby ad fervidiora pietatis ac liberalitatis studia plebem Anglicanam zagrzac mogli; Necessitatem Biblior[um] Lithvanicor[um], et gloriam inde, specialiter recommendowali populo, ztą clausulą, zeby kazde sto funtow do skarbu wniesione, do Litwy odesłane ex nunc było in subsidium pauperum, iako expresse miec chce Regium Diploma“^b (cituojama iš: Lukšaitė 1971a: 101). Karaliaus įsake kaip tik buvo nurodyta į Lietuvą siųsti tai, kas atliks nuo Biblijos spausdinimo: „And Our further will and pleafure is, that they the said EDWARD FENN and JOHN FENN as they fhall receive any Sum, amounting to the Sum of One hundred pounds or above, do forthwith fend, or by Exchange make over the same into the Parts beyond the Seas, for the Relief and Suftenance of the said Poor distressed Churches, beside such Sum as fhall be necessary for the finishing of the said Pious Work of Translating and Printing the said Bible here in Our City of LONDON, and for the maintenance of the said JOHN DE KRAINO KRAINSKY, Deputy of the said Churches, or any other Deputy of the said Protestants.“^c Ir kitus faktus savo ataskaitoje Krainiskis galėjo pakreipti savo naudai.

Ataskaitoje Krainiskis tvirtino, kad Chylinskio Biblijoje esą tiek klaidų, kiek eilučių (Lukšaitė 1971a: 103). Sinodas nepalaikė lietuviškos Chylinskio Biblijos spausdinimo. Akivaizdu, kad buvo stengiamasi sukelti abejonių vertimo kokybe ir vertėjo moraliniu veidu. 1663 metų spalio 10 dieną Vilniuje vykęs provincinis sinodas, remdamasis Krainiskio ataskaita ir Božymovskio atsiliepiamu, priėmė Chylinskiui nepalankų sprendimą: jis buvo apkaltintas surinktų lėšų iššvaistymu. Delegatas Krainiskis jo neužtarė, nors Chylinskiui adresuoti priekaištai buvo nepagrįsti – juk ne pats Chylinskis tvarkė rinkliavų kasos reikalus – Slaptoji Taryba tam buvo paskyrusi specialią komisiją, vadovaujamą Tarybos sekretoriaus Richardo Browne'o (į ją įėjo Edvardas ir Johnas Fennai ir kiti).

Vertimą tikrinę Božymovskis ir Skrockis pareiškė, jog jis esąs pilnas klaidų, *scatet mendis*. Tuo remdamasis sinodas nusprendė teikti spausdinti Kėdainiuose Jono Božymovskio (vyresniojo) Naujojo Testamento vertimą, apokrifų iš viso nedėti, o likusiąją Chylinskio verstą Senojo Testamento dalį peržiūrėti iki galo. Rūpintis Biblijos spausdinimu į Londoną buvo išsiųstas Mikalojus Minvydas (ištrauką iš 1663 m. sinodo protokolo publikavo Łukaszewicz 1843: 263–265). Buvo nuspręsta iš Karaliaučiaus

^a „[...] o jeigu taip neatsitiks, galima neabejoti, visas šis Biblijos darbas [vertimas] pateks į didžiausią pavojų, ko joks padorus žmogus, taip pat ir J. G. nenorėtų ir nenori; todėl prašau J. G. prisiimti šį vargą ir išlaidas ir išplėsti mane iš Charibdės.“

^b „Kad duotų kuo didesnės naudos kenčiančioms Lietuvos bažnyčioms ir kad pavyktų palenkti anglų tautą didesnio pamaldumo ir dosnumo siekio link, būtinybę ir šlovę lietuviškos Biblijos [rengėjai] tautai ypač rekomendavo, išskeldami sąlygą, kad kiekvienas į iždą patekęs šimtas svarų nuo šiol būtų išsiunčiamas į Lietuvą vargšų reikmėms, kaip aiškiai pasakyta karaliaus įsaku.“

^c „Ir tolimesnė Mūsų valia bei malonė yra ta, kad minėtieji Edvardas Fennas ir Johnas Fennas, vos tik surinks bet kokią sumą, lygią šimtui svarų ar daugiau, toliau ją persiųstų arba perduotų per mainus į užjūrio šalis nuskurdusioms ir sugriautoms bažnyčioms išlaikyti ir kitoms jų reikmėms; minėtos lėšos turi būti atlikusios nuo tos sumos, kuri reikalinga tam, kad čia, Mūsų mieste Londone, būtų užbaigti minėtos Biblijos dievobaimingi vertimo ir spausdinimo darbai ir išlaikomas minė-

tasis Jonas de Kraino Krainiskis, minėtųjų bažnyčių pasiuntinys, arba bet kuris kitas minėtųjų protestantų pasiuntinys.“

^a „Lietuvišką Bibliją, iš Jo Didenybės kurfiursto bibliotekos paimtą tarpininkaujant Jo Didenybei kunigaikščiui ponui Žirgininkui ir perduotą šviesiausio pono profesoriaus ir bibliotekininko pono Koncijaus per garbingą poną Krainskį, pasižadame visą ir nenukentėjusią per patikimas rankas parsiusiti atgal, visus aštuonis tomus.“

^b „Lietuvišką Bibliją, brolio p. Chylinskio pastangomis parengtą, pridėjau prie savo bylos, mat to labai reikėjo, nes kitaip būtų galima įtarti ir galėtų pasirodyti, jog tai, dėl ko aš stengiuosi, yra tik mano asmeninis reikalas, be to, dar radau daug tokių žmonių, kurie ligi šios dienos labai skatina ir palaiko šį vertimą į lietuvių kalbą, todėl manysčiau, kad gaila būtų slopinti brolio Chylinskio pastangas, nes, nors Lietuvoje esant tokiai apverktinai padėčiai lietuviška Biblija atrodytų nelabai reikalinga, kunigaikščiui Prūsijoje iš jos gali būti nemaža nauda ir uždarbis. Kas žino, ką P[onas] dėl to daro. Bet aš tuo tarpu dėsiu pastangas, kad tai jokia būdu nesumažintų rinkliavų.“

universiteto bibliotekos, tarpininkaujant Boguslavui Radvilai, į Kėdainius atgabenti visą Jono Bretkūno Biblijos vertimą: „Biblia Litvanica z biblioteki kurfirsza jego Mci., za interpositią Xiążęcia jego Mci pana Koniuszego W. X. L. wzięte, a Clarissimo Domino professore et Bibliothecario Domino Concio per Venerabilem Dominum Krainski, nobis transmissa declaramus integra, in toto, et sine noxa przez pewne ręce odesłać, iako będzie mogło bijdz najprzedej wszystkie octo Volumina“^a (Vilniaus provincinio sinodo protokolas cituojamas pagal Stang 1932: 31). Juo buvo ketinama remtis koreguojant likusį nespausdintą Chylinskio Senojo Testamento rankraštį. Krainskis, gavęs sinodo sprendimą, galutinai sustabdė Biblijos spausdinimą ir palikęs Chylinskį be jokių lėšų išvyko į Lietuvą.

1663 metų vasario 25 dieną padarytas įrašas Slaptosios Tarybos registre liudija apie mokėjimą pirkliui Thomasui Seawardui už spaustuvininko Tyloro popieriaus sandėliavimą ir atlygį tėvui Cesariui Calandrini, olandų kongregacijos kunigui, už 42 spausdintų ir 158 nespausdintų lankų perdavimą olandų bibliotekai. Tai paskutinė žinia apie Chylinskio Senojo Testamento spausdintosios dalies buvimo vietą. 1664 metų kovo 3 dieną Chylinskis raštu kreipėsi į Slaptąją Tarybą, kad jau pusė metų kaip jis, Krainskiui išpeikus jo vertimą, negavęs nė skatiko (Britų biblioteka, šifras: P.C. 2/56 4.VI.1662–29.I.1664).

Naujojo Testamento rankraštis vėliau pateko į Krainskio rankas. Nežinomam asmeniui (greičiausiai į Angliją atvykusiam iš Lietuvos, nes rašyta lenkiškai) skirtu laiško, kurio autorius sprendžiant pagal turinį galėjo būti tik Krainskis, pradžioje teisinamasi, kad Biblijos idėjos jis neatsisakė tik dėl įtakingų asmenų domėjimosi ja, be to, tikėjosi, kad Biblija kreipimasi dėl rinkliavų padarys reikšmingesnį: „Bibliją Litewką brata P. Chylinskiego pracę, przyłożyłem do sprawy mojej, gdyż tego pilna była potrzeba (sic! vietoj *potrzeba*), inaczey *fuisset suspectum*, y zdało by się *mere privatum negotium* to w którym pracuję. do tego znalazłem wielu którzy frodze y pod dziś dzień *favent et urgent* tę Translacię na język Litewski, wczym rozumiałbym izby škoda tłomić ochotę w tym Brata Chylinskiego bo chodźby w Lithwie mało potrzebna była fic *stantibus afflictis rebus* biblia Litewska wpruścieh jednak Kurfirštowskich moze byc jey nie mały pożytek y zysk. Kto wie co P[an] przez to robi; [Ja] tu *interim* tak w to będąc potrafiął, iz to bynamniey nie umnieyfy collecty“^b (Kudzinowski, Otrębski 1958: 3 / 2v).

Idomu, kad apie tokių intensyvių rinkliavų rezultatus Lietuvoje nieko nebuvo žinoma. 1663 metų rugsėjo 6 d. Kėdainių sinodo dalyviai išsiuntė į Angliją laišką (originalas Bodleian bibliotekoje, šifras: Rawl. C. 984, f. 3–4), iš kurio matyti, jog Krainskio rengtos rinkliavos ne tik nebuvo paskirtos Biblijai spausdinti, bet nepasiekė ir Lietuvos. Lietuvos kalvinistai rašė, kad juos baugina nežinia, kadangi jie nesulaukia į savo laiškus jokio atsakymo iš Anglijos: „Equidem multum tranquillitati animorum nostrorum officit, quod hactenus diuturna exspectatio nostra non Solum Sit protracta, verum etiam Silentii tenebris adeo involuta; ut plane ignoremus, quid de beneficentia vestra nobis polliceri debeamus. Hoc autem Supremae Calamitatis nostrae apicem attigit, quod adhuc dum variis & anxiis distrahimur curis, propterea quod nobis de Vobis Saepius Cogitantibus, immo [?] toties Vos per literas nostras

Compellantibus, Nihil quicquam innotuerit. Nam et si Delegatus noster Reverendus Dominus Krainski nos inter extrema fortunae ludibria acerbissimo dolore inquieta-
tos, aliqua ex parte a maerore Suspendit: dum nobis Spem insignem fecit fore, ut per
dona ac gratiam vestram, ex Summae necessitatis barathro evehamur, nullis tamen
literis vestrīs id nobis Comprobavit, & testimonialibus vestrīs planè vacuus ad nos
rediit.“^a 1663 metų sausio 3–10 d. vykusiame sinode Krainkis buvo iš naujo patvir-
tintas Lietuvos delegatu, nors pačiame sinode jis nedalyvavo. Nuo to laiko negavę
iš Krainskio jokios žinios, delegatai spėjo, kad jis galbūt ir Anglijos nepasiekė, todėl
iš naujo siuntė paramos prašymą pabrėždami, kad iki kito sinodo, įvyksiančio 1664
metų sausį, laukia atsakymo, kuris suteiktų jiems daugiau aiškumo.

Krainkis, neseniai taip aktyviai pasisakęs prieš lietuvišką Bibliją, staiga vėl ja
susirūpino ir 1664 metų birželio 22 dieną kartu su Mikalojum Minvydu pasiūlė
Kėdainių sinodui neužmesti Biblijos spausdinimo reikalo. Tų pačių metų rugsėjo 7
dienos Kėdainių sinodas dar kartą išsiuntė Krainkį į Angliją. Ten delegatas išbuvo
neilgai ir jo veikla buvo nesėkminga: Chylinskio rėmėjai su juo elgėsi pabrėžtinai
nedraugiškai. Biblijos spausdinimas buvo sustabdytas ir nebegalėjo būti nė kalbos
apie jo atnaujinimą. Koto duomenimis, praėjus beveik dvidešimčiai metų, 1681
metais į Londoną bažnyčios reikalais išsiųstas Minvydas iš olandų bažnyčios gavo
37 svarus už jau seniai parduotą popierių ir atsiėmė neįrištus spausdintus Senojo
Testamento lankus. Toliau Kotas pakomentavo: „oczywiście pozbył się tej makula-
tury, której ślady zaginęły całkowicie.“^b Kai kuriuose vėlesniuose straipsniuose ši
Koto interpretacija virto pasakojimu, esą spausdintieji Chylinskio Biblijos lankai
buvę parduoti į makulatūrą (Lietuvių enciklopedija 1954: 513; Kregždė 1978: 100;
Zinkevičius 1988: 226).

1664 metų spalio 19 dienos laiške moderniosios chemijos tėvu tituluojamam
profesoriui Robertui Boyle'ui Chylinskis rašė: „Suavissimās R[everentiae] T[uae]
heri accepi responsorias, planè eo puncto temporis, quo me contuleram ad Albam-
Aulām, habiturus iuxta promissum nuper D[omini] Browne, audiētiā, à Dominis
Commisfarijs: Sed oleum et operam etiam hāc vice perdidī, vel quia illis fessis
majoris momenti negotijs, vacare non placuit tam exiguā caufā, vel quia neminem
habebant qui eis in hoc negotio vellicaret aurem; quidquid sit, interim ô me terque
quaterque miserum“^c (Bodleian biblioteka, šifras: Add. D. 105). Pagal susitarimą buvo
numatyta, kad Chylinskis Slaptosios Tarybos nariams paaiškintų savo poziciją Bibli-
jos klausimu ir bus priimtas bendras sprendimas, tačiau netikėtai Biblijos vertėjas
nebuvo įleistas į posėdį. Laiške Boyle'ui Chylinskis prašė užtarimo ir pasižadėjo
klausyti visų jo patarimų. Tačiau Boyle'o skirta parama adresato nepasiekė: „Mu-
nificentia illa qua me mactare dignatur vir Illuftris et Generofus D[ominus] Boyle
nondum devenit ad manus meas, interim eam gratus accipio, et Deum oro, ut det
ei invenire mifericordiam apud Dominum die illo quodtoties respicere dignatur ad
afflictionem Josephi“^d (Bodleian biblioteka, šifras: Add. D. 105). Samuelis Hartlibas,
svarbiausias Chylinskio globėjas, mirė 1662 metų gegužės 12 dieną, o po jo mirties

gam dalykui, o gal dėl to, kad nebuvo nė vieno žmogaus, kuris būtų panorėjęs šiuo reikalu išklausyti. Kad ir kaip ten būtų,
esu trigubai ir keturgubai nelaimingas.“

^a „Iš tiesų daug nerimo
mums sukėlė tai, kad mūsų
ligšiolinis ilgas laukimas
ne tik buvo pratęstas, bet
ir apgaubtas tokia tylos
tamsa, kad visiškai nebe-
žinome, ko galime tikėtis
iš jūsų [žadėtų] geradarys-
čių. Jau pasiekėme mūsų
nelaimių viršūnę, kadangi
ligi šiol kamuojami įvairių
sunkių rūpesčių dažnai
apie jus galvojome ir netgi
daug kartų laiškais į jus
kreipėmės, tačiau niekas
nepaaiškėjo. Nors mūsų
delegatas gerbiamas Ponas
Krainkis mus, šiuose
sunkiuose likimo išbandy-
muose slegiamus aštraus
skausmo, iš dalies sulaukė
nuo liūdesio: mat davė
mums viltį, kad jūsų dova-
nų ir malonės dėka būsime
ištraukti iš šios skurdo
bedugnės, tačiau jokiais
raštais mums to nepatvir-
tino ir grįžo be jokių tai
liudijančių dokumentų.“

^b „Žinoma, atsikratė tos
makulatūros, kuri pražuvo
be pėdsakų.“

^c „Vakar gavau Jūsų
Garbenybės malonų
atsakymą lygiai tuo pačiu
metu, kai buvau beišeinąs
į Baltuosius Rūmus, kur
turėjau būti priimtas, kaip
dar kartą neseniai žadėjo
ponas Browne ponų komi-
sarų [Slaptosios Tarybos
narių] vardu. Deja, „aliejų
ir darbą eikvojau veltui“,
gal dėl to, kad jie, išvargę
nuo svarbesnių reikalų
svarstymo, nebenorėjo
skirti dėmesio nereikšmin-

^d „Dosni parama, kurią man teikėsi suteikti Šviesiausias ir Garbingiausias Ponas Boyle, dar nepasiekė manęs, tačiau dėkingai ją
priimu ir maldauju Dievą, kad parodytų jam gailėstingumą tą dieną, kai bus atiduotas Juozapo kančioms.“

Macaria draugijos nariai nebebuvo kryptingai susivieniję testuoti savo veiklą. Be to, akivaizdu, kad apie lietuviškos Biblijos vertimą ir spausdinimą buvo skleidžiama įvairiausių gandų. Lietuviškai nemokantys rėmėjai, išgirdę apie iš Lietuvos atėjusį nepalankų vertimo įvertinimą, matyt, nesiryžo vienareikšmiškai ir drąsiai užtartti Chylinskio. O kaip tik toks žingsnis tuo metu buvo reikalingas norint išgelbėti lietuvišką Bibliją.

Naujojo Testamento vertimo rankraščio gale esančiuose tuščiuose lapuose tarp daugelio įvairių pastabų yra jau nevilties apimto Chylinskio neadresuoto laiško juodraštis, jame įveikęs pažeminimą ir abejones jis prašo pagelbėti įgyvendinti paskutinę svajonę – grįžti į Tėvynę: „aufus sum hanc meam devotam in pectus vestrum pium deponere instantiam, ut aliquam rationem iretis, qua possum me Ecclesias illis quam citissime fiteri, in quarum spem <a parente>^a [neįskaityta] educatus [sed postmodum ob calamitates publicas bellicas]→et postmodo→postmodum ob uberiores animi cultum ad externos misus, sed ob turbas bellicas retro lapsus (sic! vietoje *lapsus*) omnis¹ desertus. <Non me fugit quam nulla mea in vos sint merita, quorum fiducia, rem istam auri petere. Sed quid faciam! ita temporis summa injuria, ita propofiti maxima urget et stimulat ratio. Si facitis curasque familiares,> cumque talibus viris tam fidenter et libere parati privatas curas non extimescam? Sed nec vos latet, quam triftis sit et fae vera illa Philosophia quae bonas mentes jubet egere. Si itaque facitis quod peto, et mihi perennes servitutis compedes animo meo iniecit, et Ecclesias (in sublevato illarum alumno) [in maiorem modum sub in maiorem modum]→majoribus copiis →fibi obligabitis→obligastis¹. Sin vero impudens videbitur petitio, nec precibus annuendum esse judicabitis, faltem hoc rogo ne videar peccasse in vos, quod ita temporis summa urgente injuria, ita propofiti maxima stimulant ratione, aufus fui perfricare frontem“^b (Kudzinowski, Otrębski 1958: 421/223v).

Nežinoma netgi, ar šis laiškas apskritai pasiekė adresatą. Visų užmirštas ir apleistas Chylinskis mirė Londone 1668 metais. Apie jo mirtį tik trumpai pranešė Kembridžo bibliografas (Kot 1958: 65).

II. Chylinskio Biblijos tyrimų apžvalga

Ilgą laiką tik iš užuominų bibliografų leidiniuose tebuvo žinoma, kad Chylinskis buvo išvertęs visą Šventąjį Raštą. Apie 1660 metais Londone išleistą Bibliją liudijo trumputė nuoroda „Conf. Bibl Lituan. Lond. 1660“, keliaujanti iš vienos knygos į kitą, o skurdžias žinias apie leidinį pateikę bibliografai šio aprašomo vertimo apskritai nebuvo matę. Visų pirma, į kai kuriuos Europos poliglotus – daugiakalbius poterių rinkinius, kurie iki XIX šimtmečio pabaigos Europoje buvo populiarūs kaip

^a <...> išbraukta
→ keista
[keitimo pradžia
1 keitimo pabaiga

^b „Ir išdrįsau šį mano nuoširdų prašymą nukreipti į jūsų dievobaimingą širdį, kad rastumėte kokią nors būdą padėti man kuo greičiau pasirodyti toms bažnyčioms, kurių viltimi aš turėjau tapti, dėl aukštesnio sielos išlavimo buvau išsiųstas į užsienį, bet karo neramumų nublokštas atgal, esu visiškai apleistas. Aš gerai suprantu, kad neturiu jūsų akyse tokių nuopelnų, kurie galėtų mane padrašinti tokiu reikalu į jus kreiptis; bet ką man daryti? Tiek šita didžiausia laikų neteisybė, tiek mano prašymų aukščiausi tikslai [tai daryti] mane ragina ir skatina. Jeigu taip padarysite ir finansinius rūpesčius [palengvinsite], su tokiais žmonėmis aš nesibijosiu melai ir pasitikėdamas spręsti asmeninius reikalus (vert. past.: šio sakinio tekstas neaiškus, todėl čia pateikiamas numanomas vertimo variantas). Jums yra gerai žinoma, kokia liūdna ir griežta yra ta filosofija, kuri kilnias sielas verčia skursti. Jeigu taip padarysite, kaip prašau, mano širdžiai uždėsite amžinus dėkingumo pančius ir (paremdami auklėtinį) bažnyčias savo labui labiau įpareigosite. Bet jeigu mano prašymas jums atrodo per drąsus ir manysite negalį mano maldą išklausyti, tiksliai to prašau, kad nelaikytumėt manęs prieš jus nusidėjusiu dėl to, kad verčiamas didelių šių laikų neteisybių ir aukštesnių mano prašymų įveikiau savo gėdą.“

tam tikra tipografijos reklamos priemonė, – buvo patekusi Chylinskio išversta malda *Tėve mūsų*. Mažiausiai 15-oje tokių knygų yra nuoroda, kad lietuviški poteriai imti iš 1660 metais Londone išspausdintos Biblijos^a (plačiau apie tai žr. Kavaliūnaitė 2001b: 345–354 ir lit.). Vienas įdomiausių tokių poliglotų yra Gottfriedo Henselio Europos kalbų žemėlapis, atspindintis XVII a. pabaigos Europos politinę geografiją ir kalbų paplitimą (Hensel 1741).

1672 metais Londone išėjusiame Wilhelmo Crowaeus'o *Elenchus scriptorum* [...] pateikta žinių apie Chylinskį ir jo vertimą, bet abejojama, ar jis buvo išspausdintas. Christianas Kortholtas 1686 metais Kylyje išleistame traktate *De variis scripturae editionibus* [...] rėmėsi Crowaeus'o įrašais. Tą pačią informaciją paskelbė ir Henningas Witte 1688 metais Gdanske išleistame *Diarium Biographicum, in quo scriptores saeculi post natum Christum XVII. Praecipui* [...] magno adducuntur numero ir Chr. Gottliebas Jöcheris 1750 metais išėjusiame *Allgemeines Gelehrten-Lexikon*.

Viena populiariausių bibliografijų, iš kurios informacija ne kartą buvo cituojama vėlesniuose leidiniuose, išėjo Leipcige 1709 metais. Tai *Bibliotheca sacra, seu syllabus omnium fere Sacrae Scripturae editionum ac versionum* [...] cum additamentis [...] notisque auxit Ch. F. Boernerus. Šios bibliografijos sudarytojas Jacobas Le Longas pirmasis nurodė leidimo metus (1660) bei vietą (Londonas) ir nepareiškė jokių abejonių dėl to, ar Chylinskio vertimas buvo baigtas leisti. Le Longo nuorodos buvo pakartotos Fridericho Gothilfo Freytago *Analecta Litteraria de Libris Rarioribus* (1750), ja rėmėsi Davidas Clementas *Bibliothèque curieuse historique et critique, ou catalogue raisonné de livres difficiles à trouver* (1750–60). Clementas apgailestavo niekur neradęs nuorodos apie Londono Biblijos formatą. Jis įžvalgiai spėjo, kad bibliografijų sudarytojai minėto leidinio greičiausiai nebuvo matę.

1729 metais Leipcigeėjusiame leidinyje *Neue Zeitungen von gelehrten Sachen* Halės lietuvių kalbos seminaro, kuriame buvo iškelta idėja išleisti spausdintą lietuvišką Bibliją, dalyviai kreipėsi į skaitytojus, galinčius turėti Le Longo minimą Chylinskio

^a Chylinskio *Tėve mūsų* buvo išspausdintas šiuose leidiniuose:

1. WILKINS, J. *An essay Towards a real character, and a philosophical language*. By John Wilkins D. D. Dean of Ripon, and Fellow of the Royal Society. London, Printed for SA: Gellibrand, and for John Martyn Printer to the Royal Society, 1668.

2. HAGIUS, G., LUDEKENIUS, TH. (MÜLLER) *Oratio Orationum*.

SS. *Orationis Dominicae Versiones, praeter Authenticam ferè Centum eaeque longè emendatiùs quàm antehàc et è probatissimis Auctoribus potius quàm prioribus Collectionibus, iamque singulae genuinis Linguae suae characteribus adeòque magnam partem ex aere ad editionem à Barnimò Hagiò traditae, editaequae à Thoma Ludekenio Berolini: Ex officina Rungiana. Anno 1680, 4°.*

3. *Orationes Dominicae versionis fere Centum.* (Versionum Orationis Dominicae auctarium

curante Barnimo Hagio anno 1660), Augsburg (Berlin?). [Spėjami leidimo metai 1680–1687], 15 lp., 4°.

4. MOTTUS, B. *Oratione Dominicae* πολύγλωττος καὶ πολύμορφος. Nimirum, plus centum linguis, versionibus, aut characteribus reddita & expressa... Editio novissima, speciminibus variisquam priores comitator Londini: prostant apud Dan. Brown [...] & Keblewhite [...], 1770.

5. STARK, S. G. A καὶ Ω. *Alphabeta ac notae diversarum linguarum pene septuaginta tum et Versiones Orationis Dominicae prope centum collecta et illustrata ab Andrea Müllero, Greiffenhagio etc. cum Praefatione de vita eius et praesentium Opusculorum. Prostant Berolini apud Johannem Liebermann. s.a. 4°.* 1703.

6. KRAUSEN, J. U. *Oratio Dominica: πολύγλωττος καὶ πολύμορφος* Nimirum, plus centum linguis [...] expressa [...] Editio novissima. Speciminibus variis quam priores auctior. Augsburg. Išleista apie 1710.

7. BROWN, D. *Oratione Dominicae* πολύγλωττος καὶ πολύμορφος Nimirum, Plus Centum Linguis, Versionibus, aut Characteribus Reddita & Expressa. Editio novissima, Londini, 1713.

8. *Orationes Dominicae versiones fere centum.* Lipsiae, Litteris Takkianis s. a. 12°. [vadas datuotas 1740.

9. GESSNER, Ch. F., HAGER, J. H. *Buchdruckerkunst. A καὶ Ω. Alphabeta ac notae diversarum linguarum pene septuaginta tum et Versiones Orationis Dominicae prope centum*, Leipzig, 1740–1745.

10. FRITZ, J. F., SCHULZE, B. *Orientalisch- und occidentalischer Sprachmeister, welcher nicht allein hundert Alphabete nebst ihrer Aussprache [...] sondern auch das Gebet des Herrn in 200 Sprachen und Mund-Arten [...] mittheilet*, Leipzig: Gessner, 1748, 8°.

11. HERVÁS, L. *Saggio pratico delle Lingue con prolegomeni e una raccolta di Orazioni Dominicali in pia di trecento Lingue e Dialetti*. Cesena, 1778–87, 4°.

12. FRY, E. *Pantographia, containing accurate copies of all the known alphabets in the world etc., to which are added specimens of all well-authenticated oral languages etc.* by Edmund Fry, letter founder. London: printed by Cooper and Wilson, for John and Arthur Arch; John White; John Edwards; and John Debrett, 1799, 8°.

13. MARCEL, J. J. *Oratio Dominica CL linguis versa, et propriis cuiusque linguae characteribus plerumque expressa*; Edente MARCEL, J. J. *Typographiae imperialis administratio generalis, Parisiis, Typis Imperialibus, Imperiique Napoleonis Primo, Anno Repar. Sal. 1805, 4°.*

14. BODONI, G. *Oratio Dominica in CLV linguas versa et exoticis characteribus plerumque expressa*, Parmae: typis Bodonianis, 1806, fol.

15. AUER, A. *Sprachenhalle 2. Das Vaterunser in 206 Sprachen*, Wien: Hof- und Staats-Druckerei, 1844–1847, fol.

Biblijos vertimą ir prašė jį atsiųsti profesoriui Gothilfui Augustui Franckei: „Auch ist man darauf bedacht, wenn man der von le Long in Bibliotheca S. gedachten Überfetzung der Litthauifchen Bibel, so in Engelland 1660 herauskommen und sehr rar ist, oder eines gewiffen MS. folcher Überfetzung habhaft werden könnte, auch zur Herausgebung der gantzten Heil. Schrifft zum besten diefer Nation, mit Gottes Hülffe unter der Hand Anstalt zu machen. Dafern jemand obgemeldete gedruckt, oder ein gefchrieben Exemplar gedachter Bibel befäffe und folches auf eine Zeitlang anhero schicken wollte, der wird dienftlich gebeten, folches an den Herrn Prof. Francken allhier zu schicken“^a (Neue Zeitungen 1729: 639–640). Tačiau niekas į jų kreipimąsi neatsiliepė (Reinhold 1895: 107), o ketinimas išleisti visą spausdintą Šventąjį Raštą lietuvių kalba liko neįgyvendintas.

Praėjus trejetui metų, remiantis *Neue Zeitungen von gelehrten Sachen* išspausdintu straipsniu, Chylinskio Biblija paminėta Hamburge išleistame *Catalogus Historico-Criticus librorum rariorum [...]* (Vogt 1732: 123).

Le Longo pateikta informacija buvo kartojama ir vėlesniuose, jau devynioliktojo amžiaus, leidiniuose: Kajetonas Nezabitauskis (1824: 53) prie Le Longo duomenų papildomai nurodė formatą.

1829 metais pakartotinio anoniminės lietuvių kalbos gramatikos leidimo (1737) pratarinėje Simonas Stanevičius ragino ieškoti senų lietuviškų leidinių, tarp jų minėjo ir Chylinskio Bibliją. Simonas Daukantas 1838 metais parašytoje *Istorijoje Žemaitiškoje* taip pat užsiminė apie Chylinskio Šventojo Rašto vertimą (Daukantas 1995: 119).

Adamus Jocheris bibliografijoje *Obraz bibliograficzno-historyczny literatury i nauk w Polsce* (1842) aprašė Vilniaus dvasinės akademijos bibliotekoje buvusį egzempliorių, nurodė šriftą, formatą, apimtį ir paitavo pirmas penkias eilutes iš pirmosios Mozės knygos. Vėliau, 1858 metais Drezdene išleistame *Trésor des Livres rares et précieux* Jocherio informacija buvo dar kartą paskelbta. Ji pakartota ir Jano Karłowicziaus *Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Filologicznego Akademji Umiejętności* (Karłowicz 1875: 350). Ataskaitoje apie savo mokslinę kelionę po Lietuvą greta keletą kitų senų lietuviškų spaudinių Chylinskio Senojo Testamento Vilniaus egzempliorių paminėjo ir Stanislavas Mikuckis (Mikuckij 1855: 5).

1735 metų Biblijos pratarinėje Quandtas rašė: „Ich werde hoffentlich keines Fehltritts beschuldiget werden, wenn ich dieses [turima omenyje Quandto Biblija] die erste Ueberfetzung der Bibel in die Litthauifche Sprache, und zwar in Preuffen, nenne. Denn obwohl Jac. le Long (Bibl. Sacrae, c. XII. Sect. V, p. 372) einer Litthauifchen Bibel gedencket, so 1660. zu London, von Samuel Boguslao Chylinski aufgefertiget worden; so ist doch selbige in Preußen gar nicht bekannt, vielweniger nach der in unferrn Litthauen angenommenen Mund=Art abgefasset, und wie ich vermuthet, aus der Polnifchen Ueberfetzung entsprungen.“^b Quandtas džiaugėsi, kad po ilgų pastangų jam pavyko rasti Chylinskio Senojo Testamento egzempliorių: „Nach langem Forfchen bin endlich so glücklich worden diese überaus rare Bibel, jedoch ohne Titel, und nur bis in die Pfalmen zu überkommen, daher selbst nicht festzusetzen weiß, ob

^a Taip pat galvojama ir apie tai, kad jeigu kas nors galėtų įsigyti le Longo Bibliotheca S[acra] minėtą lietuviškos Biblijos vertimą, išėjusį Londone 1660 metais ir labai retą, arba kokį nors šio vertimo rankraštį, su Dievo pagalba ir palaiminimu ruošęsi viso Šventojo Rašto išleidimui šios tautos labui. Todėl jeigu kas nors išspausdintą arba rašytinį minėtos Biblijos egzempliorių turėtų ir jį galėtų kuriam laikui kur nors išsiųsti, yra labai maloniai prašomas atsiųsti jį ponui profesoriui Franckei.“

^b „Manau, kad nesuklysiu sakydamas, jog tai [Quandto išleidžiama Biblija] yra pirmas Biblijos vertimas į lietuvių kalbą Prūsijoje. Nors Jacobas le Longas mini lietuvišką Bibliją, kuri 1660 metais Londone buvo parengta Samuelio Boguslavo Chylinskio. Prūsijoje ji beveik visiškai nežinoma, juolab kad parašyta mūsų Lietuvoje vartojama tarme, ir, kaip spėjama, yra išversta iš lenkiško teksto.“

sie weiter abgedruckt worden“^a, jis pacitavo keletą šio unikalaus leidinio eilučių: 1 Moz 1,26; 1 Moz 3,15; Job 19,25. Deja, niekur nenurodė, kur tą leidinį rado.

Liudvikas Rėza savo darbe *Geschichte der lithauischen Bibel, ein Beytrag zur Religionsgeschichte der Nordischen Völker* rašė, kad Prūsijoje ir Lietuvoje Chylinskio Biblija visiškai neprieinama. Neturėdamas po ranka šios Biblijos egzemplioriaus, Rėza rėmėsi Quandto cituotomis eilutėmis. Versta esą iš *Vulgatos*, Mažajai Lietuvai šis vertimas netinkas, kadangi parašytas „žemaičių kalba“, kuriai ypač būdinga polonizmų gausa (Rhesa 1816: 23–24).

Józefas Łukaszewiczius 1843 metais išėjusioje knygoje *Dzieje kościołów wyznania helweckiego w Litwie* kritikavo A. Jocherį už šios Biblijos vertimo autorystės priskyrimą Chylinskiui. Chylinskis, pasak Łukaszewicziaus, nebuves šios Biblijos vertėjas, o tik delegatas, išsiųstas į Angliją rinkti lėšų ir rūpintis spausdinimu. Tokį teiginį Łukaszewiczius grindė citata iš 1663 metų Lietuvos kalvinistų sinodo nutarimo, kuriame Chylinskis nebuvo įvardytas kaip Biblijos vertėjas. Į klausimą, kas gi išvertė šią Bibliją, jis atsakė remdamasis 1664 metų sinodo protokolo ištrauka, kur rašoma, kad iš Karaliaučiaus į Kėdainius bus atgabentas visas Jono Bretkūno Biblijos vertimas. Londone išleistas lietuviškas Biblijos vertimas, Łukaszewicziaus spėjimu, esąs ne kas kita kaip minėtasis rankraštis, t. y. Jono Bretkūno vertimas, pataisytas sinodo paskirtų korektorių.

Po kurio laiko (1886 metais) Maurycijus Stankiewiczius knygoje *Wiadomość o Biblii Litewskiej, drukowanej w Londynie 1663 roku, i o wrzekomym jęj tłómaczu Samuelu Bogusławie Chylińskim* šią mintį pakartojo kaip neabejotiną faktą, dar kartą cituodamas tuos pačius dokumentus. Anot Stankiewicziaus, minėtas vertimas – tai Teodoro Skrockio ir Jono Božymovskio redaguotas Bretkūno Biblijos tekstas. Toliau Stankiewiczius pateikė ištraukų iš Chylinskio ir Bretkūno vertimų (1 Moz. 1, 1–5; 1 Moz 1. 26–27; 1 Moz 3, 15; Job 19. 26–27). Stankiewicziaus įdėtos citatos paneigia jo paties teiginį apie Bretkūno ir Chylinskio vertimų giminystę: iš pateiktos medžiagos matyti, jog tai skirtingi vertimai.

Nuostabą kelia tai, kad tokios nepagrįstos abejonės dėl vertimo autorystės sulaukė gana nemenko atgarsio: Anglijojeėjusiame žurnale *The Academy* kilusioje diskusijoje dėl išspausdintos dalies apimties, spausdinimo metų ir į poliglotinius leidinius patekusių poterių lietuviškoji Londono Biblija buvo vadinama tiesiog „the so-called Chylinsky Bible“. Diskusijoje dalyvavo: W. R. Morfil (1891 04 18), H. Krebs (1891 05 02), John T. Naaké (1891 05 09), dr. A. Neubauer (1891 05 16), TBR (1891 06 13). Galų gale net E. Volteris savo ataskaitoje *Ob ètnografickésoj počzdkě po Litvě i Žmudi lětom 1887 goda. Privať-docenta È. A. Vol'tera [...]*, publikuodamas ištrauką iš Vilniaus egzemplioriaus, Chylinskio Biblijai skirtą skyrių pavadino *Biblija Minvida*^b (Wolter 1887: 71–102).

1895 metais pasirodžiusiame straipsnyje „Die sogenante Chylinski'sche Bibel. Bibliographische Beiträge“ Józefas Paczkowskis net neabejojo, kad Chylinskis nebuvo Biblijos vertėjas. Karlo Estreicherio bibliografijoje *Bibliografia polska XV–XVII stólecia* (1882) Chylinskiui skirtame skyriuje taip pat pasikliaujama Stankiewicziaus teiginiais. Maždaug tie patys duomenys pateikti *Encyklopedya powszechna* (1898: 541–542).

Naujas Chylinskio vertimo tyrimų etapas prasidėjo po to, kai Adalbertas Bezzenbergeris leidiniuose *Athenaeum* (1879 sausis) ir *Kurjer Poznański* (1879 vasaris) paragino

^a „Po ilgų ieškojimų pagaliau man nusišypsojo laimė surasti šią be galo retą Bibliją, be antraštės ir siekiančią tikrai psalmes, be to, aš ir pats negaliu nustatyti, ar ji buvo spausdinta toliau.“

^b Čia turimas omenyje Mikalojus Minvydas, kurį 1663 metų Vilniaus provincinis sinodas, pareiškęs nepasitikėjimą Chylinskio vertimu ir apkaltinęs jį lėšų iššvaistymu, pasiuntė į Angliją prižiūrėti Biblijos spausdinimo.

visus kultūros istorikus ir kalbininkus ieškoti šios bibliografinės retenybės. 1880 metais leidinyje *Mitteilungen der Litauischen Literarischen Gesellschaft* pabrėždamas šio vertimo svarbą Bezenbergeris pasakojo, kaip jie drauge su Filipu Fortunatovu bergždžiai ieškojo Chylinskio Biblijos pėdsakų Britų muziejuje ir Imperatoriškojoje Peterburgo bibliotekoje: „Ich lasse die in rede stehende bibelübersetzung, die sicherlich manche bereicherung der litauischen grammatik und des litauischen wörterbuches enthält, nunmehr durch andere in Wilna und Kiew suchen und hoffentlich wird man sie entweder in diesen städten, oder in England, wo dr. Neubauer auf sie fahndet, prof. R. Pauli im nächsten frühjahr auf meine bitte nach ihr (besonders im Lambethhouse) forschen wird, und wo durch einen artikel des Athenaeums, January to June 1879, p. 186, in weiteren kreisen anlass zum suchen derselben gegeben ist“^a (Bezenberger 1880: 31).

1879 metų vasario 8 dienos *Athenaeum* paskelbtame atsiliepime į Bezenbergerio raginimą rašoma, kad Biblijos vertimo niekur nerasta, bet nustatyta, kad Britų muziejuje ir Bodleian bibliotekoje esą po vieną *An Account* egzempliorių^b.

A. Neubaueris, remdamasis Władysława Wisłockio *Przewodnik Bibliograficzny* (1886–1888: 159) pateikta informacija, kad vienas „vadinamosios Chylinskio Biblijos“ egzempliorius saugomas Štetino Marijos vienuolyno gimnazijos bibliotekoje, apie tai paskelbė *The Academy* (1891 05 16: 467). Po kurio laiko žurnale *Sitzungsberichte der Altertumsgefellschaft Pruffia* panašią naujieną, gautą iš A. Kuniko, pakartojo Bezenbergeris (1891/92: 27).

Leidinyje *Zapiski Imperatorskoj Akademii Nauk'. Izvlččenija iz' protokolov' zasėdaniĭ Akademii* (1888: 94) akademikas Aristas Kunikas pranešė, kad Peterburge rado Chylinskio Senojo Testamento egzempliorių, priklausiusį Kelmės dvarininkui, žinomam bibliofilui, generolui Jerzy'ui Grużewskiui, vėliau padovanojusiam šį retą spaudinį Vilniaus universitetui, o jį uždarius, 1842 metais leidinys buvo išgabentas į Peterburgą (plačiau apie Vilniaus egzempliorių žr. p. l–lij).

A. Kuniko rastas Chylinskio Senojo Testamento egzempliorius įtrauktas į Silvestro Baltramaičio *Spisok' litovskich' i drevne-prusskich' kniĭ, izdannych' s' 1553 po 1891 god'* (1892: 7; 1904: 8, 407). Sąrašė fragmentas pavadintas *Biblie... su didžiu dabojimu perguldita Lietuwos žmonems ant iszganitingos naudos, iszspausta Londone 1660. m. 8°. 416 str.* Pavadinimas šiam spaudiniui, matyt, buvo duotas kurio nors iš jo skaitytojų arba paties Baltramaičio. Baltramaitis neteisingai nurodė, kad Kunikas šį egzempliorių radęs Štetine tarp Müllerio knygų.

Apie trečiąjį, Britų muziejaus bibliotekos^c įsigytą, Chylinskio Senojo Testamento egzempliorių 1893 metais Londono leidiniuose *Athenaeum* ir *The Academy* paskelbė Britų muziejaus bibliotekininkas, slavų literatūros skyriaus darbuotojas Johnas Naakė. Praėjus vos keletui dienų, 1893 metų liepos 13 dieną šį atradimą lenkiškame Peterburgo savaitraštyje *Kraj* aprašė M. E. Trepka: „pośród szpargałów, jakie antykwaryjsze przedstawiają całemi pakami zarządowi tej jedynej w świecie bibljoteki, znalazł p. Naake książkę bez tytułu, uszkodzoną i kurzem stuleci okrytą.“^d Trepka nelaikė Chylinskio šios Biblijos vertėju – visiškai pasiklioję jau minėtais Stankiewicziaus teiginiais.

^a „Aš pavedžiau šio Biblijos vertimo, kuris, be abejonės, praturtintų lietuvišką gramatiką ir lietuvišką žodyną, kitiems ieškoti Vilniuje ir Kijeve, ir greičiausiai jis atsiras arba šiuose miestuose, arba Anglijoje, kur jos pėdsakų ieško dr. Neubaueris, mano prašymu, ateinantį pavasarį ja domėsis prof. R. Pauli (ypač Kanterberio vyskupo rezidencijoje) ir kur straipsnis *Atheneum'e* (1879 sausis–birželis, p. 186) paskatino jos ieškoti platesniuose sluoksniuose.“

^b Britų bibliotekoje saugomo egzemplioriaus faksimilė publikuojama šioje knygoje, o patikrinus Bodleian bibliotekos katalogą pasirodė, kad ten yra ne vienas, kaip buvo skelbta, o net du *An Account* egzemplioriai (žr. p. lxxv).

^c 1753 m. oficialiai įkurto Britų muziejaus pagrindą sudarė sero Hanso Sloano (1660–1735) palikimas – biblioteka ir herbariumas. Laikui bėgant muziejaus kolekcija ir bibliotekos fondai plėtėsi ir 1973 m. Britų muziejaus biblioteka tapo savarankiška įstaiga, pavadinta Britų biblioteka.

^d „Tarp popiergalių, kuriuos antikvarai ryšuliais pristato tai vienintelei pasaulio bibliotekai, p. Naake surado knygelę be antraštės, apdriskusią ir padengtą šimtmečių dulkėmis.“

Informaciją apie visus tris egzempliorius į *Mitteilungen der Litauischen Literarischen Gesellschaft* įdėjo Eduardas Volteris (1894: 61–63). Visi trys Senojo Testamento egzemplioriai trumpai apibūdinti Josefo Paczkowskio straipsnyje „Die sogenannte Chyliński'sche Bibel“, išspausdintame Leipgigėje ėjusiame leidinyje *Centralblatt für Bibliothekswesen* (1895: 458–467); straipsnis skirtas lietuviškų poterių, keliavusių per įvairius leidinius, klausimui.

1895 ir 1896 metais *Mitteilungen der Litauischen Literarischen Gesellschaft* išėjo du Heinricho Reinholdo straipsniai apie Chylinskį ir jo Senojo Testamento vertimą. Tai vienas išsamiausių Chylinskio Biblijos vertimo istorijos tyrimų. 1895 metų publikacijoje „Die sogenannte Chylinskische Bibelübersetzung“ jis apžvelgė visą jam žinomą bibliografiją apie „šią baltą varną“, – taip sekdamas Maurycijumi Stankiewicziumi jis pavadino Chylinskio vertimą. 1896 metais straipsnyje „Die Bibelübersetzung von Chylinski“ Reinholdas rašė, kad, pasinaudojęs Paczkowskio nuoroda apie Müllerio egzemplioriaus buvimą Berlyno karališkojoje bibliotekoje, surado jį, aprašė ir paskelbė ištraukų. Autorius apibendrino Chylinskio vertimo istoriją: teigė, jog abejonių dėl autorystės visų pirma nekyla dėl to, kad Anglijoje šios Biblijos vertėju visuotinai buvo laikomas Chylinskis (Reinhold 1895: 105–163; 1896: 207–273).

Naujų duomenų apie Chylinskio Biblijos spausdinimo sąlygas randame R. Steele'o straipsnyje „Materials for the history of the Lithuanian Bible“ (Steele 1907: 57–62), parengtame pagal pranešimą, skaitytą Edinburgo bibliografų draugijoje. Jame pateikta medžiagos iš Anglijos archyvuose saugomų dokumentų: 1661 metų liepos 12 dieną patvirtinto karaliaus įsako apie visoje Anglijoje skelbiamas rinkliavas Lietuvos protestantams remti ir lietuviškai Biblijai spausdinti (originalas Britų bibliotekoje) ir iš įrašų Slaptosios Tarybos registre (Britų biblioteka, Public Record Office).

1908 ir 1920 metais Londone ėjusiame leidinyje *Transactions of the Philological Society* išspausdinti du dideli Leonardo C. Whartono straipsniai, skirti į daugelį Europos leidinių patekusių lietuviškų poterių šaltiniams nustatyti. Juose rašoma, kad Londone išleisto poligloto, kuriame pirmą kartą buvo išspausdinti lietuviški poteriai, sudarytojas Johnas Wilkinsas 1668–1673 metais buvo Česterio vyskupas, o protestantiškos Anglijos ir Lietuvos bažnyčios tuo metu intensyviai bendravo. Apie lietuviškos Biblijos vertėją Wilkinsas turėjo būti girdėjęs ir sudarydamas rinkinį lietuvišką maldą greičiausiai gavo iš paties Chylinskio (Wharton 1908: 189–204; 1920: 95–98). 1934 metais apie Chylinskio Bibliją Whartonas skaitė pranešimą tarptautiniame slavistų suvažiavime Varšuvoje „New light on Chyliński and on the Lithuanian Bible“ (Wharton 1934: 170).

Christianas S. Stangas (1932) *Archivum Philologicum* skyriuje *Archivalia* dar kartą grįžo prie kalvinistų Biblijos vertėjo klausimo. Apibendrindamas Łukaszewicziaus ir Stankiewicziaus požiūrį, atkreipė dėmesį į Reinholdo argumentaciją, kad narpliojant šią bylą svarbūs ir angliški dokumentai – 1659 metais išėjęs *An Account [...]* bei *Testimonial [...]* ir Slaptosios Tarybos protokolai. Iš jų matyti, kad Chylinskis Anglijoje buvo žinomas kaip Biblijos vertėjas. Chylinskiui išduotame liudijime ir 1662 metų Slaptosios Tarybos įrašuose jis vienareikšmiškai įvardijamas Biblijos vertimo autoriumi: „several Petitions of Samuel Bogislaus(!) Chylinski, the translator of the Lithuanian Bible, and Evan Tyler(!) Printer of the same“^a (Stang 1932: 27–46).

^a „keli Samuelio Boguslavo Chylinskio, lietuviškos

Biblijos vertėjo, ir Evano Tylerio(!), spaustuvininko, prašymai [dėl] to paties.“

1888 metais Volteriui, o 1896 metais Reinholdui paskelbus ištraukų iš Chylinskio Senojo Testamento, jo kalbos duomenimis XX a. pradžioje rėmėsi kai kurie kalbininkai: Rusijoje dirbęs lenkų kalbininkas Wiktoras Porzeziński (1901), Augustas Leskianas (1919), Eino Nieminenas (1922), Eduardas Hermannas (1926), Ernstas Fraenkelis (1929, 1947), Peeteris Arumaa (1933). Rašydamas apie Bretkūno kalbą, Viktoras Falkenhahnas (1941) daugelį Bretkūno išverstų konstrukcijų lygino su kitų Mažosios ir Didžiosios Lietuvos autorių, taip pat ir Chylinskio, vartotomis. Jurgio Gerulio paskelbtomis Berlyno egzemplioriaus ištraukomis, sudarydamas *Die slawischen Lehnwörter im Altlitauischen*, rėmėsi Pranas Skardžius (1998). Istoriografinių duomenų apie Chylinskio Senąjį Testamentą yra pateikta Vaclovo Biržiškos *Senujų lietuviškų knygų istorijoje* (1953) ir *Aleksandryne* (1960), Leono Gineičio *Lietuvių literatūros istoriografijoje* (1982) ir Marcelino Ročkos straipsniuose (2002).

1933 metais, kai Britų muziejus už nedidelę kainą iš vieno antikvaro nupirko Chylinskio Naujojo Testamento rankraštį, buvo galutinai patvirtintas faktas, kad Chylinskis buvo išvertęs visą Bibliją. Rankraščio antraštė skelbė: *Versionis Bibliorum in Lingvam Lithvanicam. Tomus VII. NOVUM TESTAMENTUM Domini nostri Jefu Christi. Lithvanicâ Lingvâ donatum*^a. Praėjus metams po rankraščio įsigijimo, Britų muziejaus bibliotekoje dirbęs Stanisławas Kotas atpažino, jog tai Chylinskio Naujojo Testamento vertimas. Pagal Britų muziejaus tradiciją teisė publikuoti unikalų šaltinį suteikiama tai šaliai, iš kurios kilęs atradimą padaręs mokslininkas. Lenkijos Mokslų Akademija pakvietė iš Vilniaus profesorių Janą Otrębskį imtis šio reikšmingo darbo. Buvo padarytos rankraščio fotokopijos ir tekstas pradėtas šifruoti, bet prasidėjęs Antrasis pasaulinis karas sustabdė leidinio rengimą. 1950 metais iš naujų fotokopijų tekstą vėl ėmėsi transliteruoti Czesławas Kudzinowski, savo perrašą jis lygino su originalu, po to jo darbą dar kartą peržiūrėjo Janas Otrębskis. Chylinskio Naujojo Testamento perrašas išspausdintas tik 1958 metais. Leidinį sudaro trys tomai: (j) rankraščio fotokopija (1984), (ij) tekstas (1958) ir (iij) žodžių formų indeksas (1964b).

Pirmiausia buvo išleistas Naujojo Testamento perrašas su įžanginiais Stanisławo Koto, Jano Otrębskio ir Czesławo Kudzinowskio straipsniais (Kudzinowski, Otrębski 1958), kuriuose aptartos istorinės Chylinskio Biblijos vertimo aplinkybės, Lietuvos ir Anglijos reformatų santykiai ir Biblijos spausdinimo nutraukimo priežastys. Naujojo Testamento perraše atspindėti visi rankraščio teksto sluoksniai: vertėjo taisymai, keitimai, išbraukimai ir papildymai. Šio teksto pagrindu parengtas Chylinskio Naujojo Testamento žodžių gramatinių ir ortografinių formų indeksas (Kudzinowski, Otrębski 1964b). Tai pirmasis lituanistinis tokio pobūdžio darbas. Vėliausiai išėjo pirmasis trijų dalių leidinio tomas – NT rankraščio fotokopija (1984). Deja, ji prastos kokybės ir sunkiai įskaitoma.

1963 metais Vytautas Jurgutis ir Vladas Žukas publikavo Jurgio Pliaterio rankraštį (baigtą rašyti Karaliaučiuje 1831 metais), kuriame aprašytas Chylinskio Senojo Testamento Vilniaus egzempliorius. Pliaterio „Trumpa žinia“ – tai pirmas lietuviškas spaudos istorijai skirtas darbas: Chylinskio vertimas čia apibūdintas kalbiniu, istoriniu ir bibliografiniu aspektais. Ilgai neišspausdintos, nepelnytai liko neįvertintos reikšmingos ir toliaregiškos Pliaterio įžvalgos vertimo šaltinio klausimu.

Reikšmingas Ingės Lukšaitės paskelbtas Jono Kristupo Krainskio, Lietuvos reformatų įgalotinio Anglijoje, 1663 metų ataskaitos Lietuvos reformatų provinciniam

^a „Lietuviška Biblija. Sepintas [rankraščio] tomas. Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Naujasis Testamentas. Lietuvių kalba dovanotas.“

sinodui Vilniuje perrašas. Prie skelbiamos ataskaitos pridėtas straipsnis, kuriame analizuojama Krainskio veikla, jo santykiai su Chylinskiu, Lietuvos reformatų požiūris į lietuviškos Biblijos leidimą Anglijoje, Chylinskio Biblijos spausdinimo sustabdymo priežastys (Lukšaitė 1971a: 87–109). Ingė Lukšaitė, vienintelė istorikė Lietuvoje, skyrusi tiek dėmesio Chylinskio Biblijos vertimo ir spausdinimo aplinkybių tyrimui, paskelbė ir Londone lotynų kalba išleistos knygelės *RATIO [...]*^a perrašą bei jo vertimą į lietuvių kalbą (publikacija papildyta komentarais apie LDK ir Anglijos istorijos realijas; Lukšaitė 2000: 248–274).

1978 metais išleistoje Jokūbo Kregždės knygoje apie Lietuvos reformatų raštiją Chylinskio Biblijos vertimo ir spausdinimo istorija aprašoma nekritiškai, palaikant oficialiąją reformatų sinodo nuomonę, kad Chylinskio darbas buvęs atliktas prastai.

Chylinskio Biblijos vertimo aplinkybes 1996 metais straipsnyje „Between East-Central Europe and Britain: Reformation and Science as Vehicles of Intellectual Communication in the Mid-Seventeenth Century“, išspausdintame Mančesteryje leidžiamame žurnale *East European Quarterly*, aptarė ir lenkų istorikas Michaelis Rozbickis. Daugiausia dėmesio šiame straipsnyje skirta Hartlibo būrelio veiklos analizei, jame gana plačiai aprašyta, kaip jo nariai rėmė Chylinskį ir jo Biblijos leidimą. Remiantis Hartlibo korespondencija, nustatytas ligšiol Lietuvoje nežinotas faktas apie Hartlibo įsteigtą privatų fondą Chylinskio leidiniams remti. Apskritai, straipsnis padeda geriau pažinti aplinką, kurioje gyveno ir dirbo Chylinskis (Rozbicki 1996: 404 t.t.).

Išleidus Naujojo Testamento vertimo perrašą ir žodžių indeksą, reikėjo tikėtis susidomėjimo ir didesnių darbų apie Chylinskio vertimo kalbą. Nors darbų, parašytų išskirtinai Chylinskiui ar jo kalbos analizei, nebuvo, jo kalbos duomenimis rėmėsi daugelis tyrėjų. Janas Otrębskis leidinyje *Teksty do ćwiczeń językoznawczych. Teksty litewskie. Teksty dawne* (1957: 50–65) publikavo Chylinskio Biblijos vertimo ištraukų ir įdėjo pastabų apie jo kalbą. Jono Kazlausko *Lietuvių kalbos istorinėje gramatikoje* (1968) gausiai remiamasi Chylinskio Naujojo Testamento medžiaga. Vytautas Ambrazas studijoje apie absoliutinį naudininką atkreipė dėmesį į Chylinskio vertimo artimumą lenkiškai Gdansko Biblijai, lygino Chylinskio vartojamų absoliutinių naudininkų su išreikštu subjektu santykį ir juos atitinkančias konstrukcijas Gdansko Biblijoje. Chylinskio gausiai vartojamas padalyvines konstrukcijas, siejamas su vardininku, jis laikė esant paveiktomis lenkiško vertimo šaltinio (Ambrazas 1962: 3–146). Tačiau atlikęs tyrimą, Vytautas Ambrazas nustatė, kad „Chilinskio Biblijoje pavartotos absoliutinės konstrukcijos nėra priklausomos nuo lenkiškojo ar lotyniškojo teksto įtakos. Naudojimasis lenkišku tekstu galėjo tik siaurinti absoliutinio naudininko vartojimo ribas“ (Ambrazas 1962: 46). Ir kituose šio autoriaus darbuose – straipsniuose apie galininką su padalyviu (1968: 195–209) ir apie galininką su dalyviu (1969: 41–58), knygoje *Lietuvių kalbos dalyvių istorinė sintaksė* (1979 *passim*) ir *Lietuvių kalbos istorinė sintaksė* (2006 *passim*) – plačiai remiamasi Chylinskio Biblijos medžiaga.

Chylinskio kalbos ypatybės, tarmė apibūdinama Jono Palonio vadovėlyje *Lietuvių literatūrinės kalbos istorija* (1979 *passim*) ir studijoje *Lietuvių literatūrinė kalba XVI–XVII amžiuje* (1967 *passim*), *Baltisticoje* (1966: 94) išspausdintas straipsnelis skirtas žodžio vėti Chylinskio Biblijoje kilmei. Chylinskio kalbos duomenimis naudojosi Algirdas Sabaliauskas rašydamas apie atematinius veiksmažodžius (1957: 77–114), Albertas

^a Šioje knygoje publikuojama *RATIO Institutæ Tranflationis [...]* faksimilė.

Rosinas – apie įvardžius (1967: 175–184), Audronė Jakulienė – apie lietuvių kalbos pasyvo formavimąsi (1968: 211–220), Simas Karaliūnas – apie liet. *kúopa* ir *kaūpas* etimologiją (1969: 183–196) ir kiti. *Lietuvių kalbos istorijoje* (1988 *passim*) Chylinskio kalbą glaustai aprašė Zigmas Zinkevičius, jis atkreipė dėmesį, kad Chylinskio Biblijoje polonizmų nėra tiek daug kaip ankstyvuosiuose kalvinistų leidiniuose (Petkevičiaus Katekizme ar Morkūno Postilėje). Kai kuriuos leksikos ir vertimo šaltinio dalykus atskiruose straipsniuose komentavo Bernfriedas Schlerathas (1998: 229–240; 2000: 279–290). Straipsnių, skirtų vertimo šaltinio, rankraščio taisyčių ir Chylinskio kalbos postpozicinių vietininkų sistemos analizei, paskelbė Gina Kavaliūnaitė (1997: 74–84; 2001a: 105–128; 2001b: 345–354; 2001c: 93–112; 2002: 81–97; 2003a: 33–50; 2003b: 41–51; 2003c; 2003d; 2004a: 43–51; 2004b: 99–114; 2006a: 75–81; 2006b: 119–121).

III. Žinomi spausdintos Chylinskio Biblijos vertimo dalies egzemplioriai, vėlesnės jų publikacijos ir perrašai

Žinomi trys spausdintos Chylinskio Biblijos vertimo dalies egzemplioriai. Visi prasideda pirmąja Mozės knyga ir neturi antraštinio lapo, jų apimtis nevienoda.

j. Londono egzempliorius

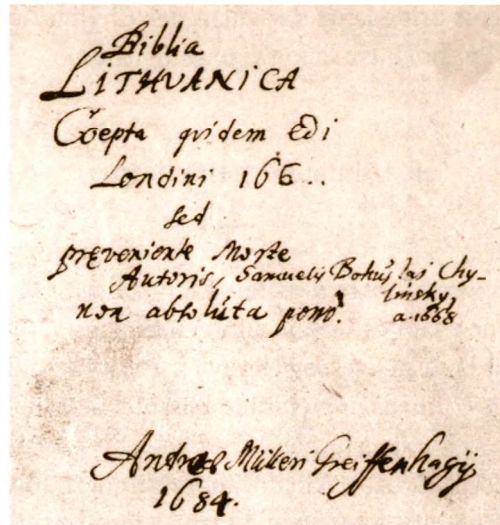
Britų bibliotekoje saugomas vadinamasis Londono egzempliorius yra mažiausias iš visų, turi 176 puslapius ir siekia Jozuės knygos 15-ąjį skyrių. 1893 metais tarp Britų muziejaus iš antikvariatų supirktų leidinių jį rado bibliotekos darbuotojas Johnas T. Naakė. Kaip jau buvo minėta, leidiniuose *The Academy* ir *Athenaeum* jis pranešė apie savo atradimą ir perspausdino dvi pirmąsias Pradžios knygas. Tai viintelis mus pasiekęs Chylinskio Biblijos vertimo autentiško teksto egzempliorius, ligi šiol niekur neskelbtas. Jis sudaro šio leidinio pagrindą.

ij. Berlyno egzempliorius

Berlyno egzempliorius yra 384 puslapių, jis baigiasi Jobo knyga. Kurį laiką egzempliorius priklausė Chylinskio amžininkui bibliofilui Andreasui Müllerui. 1660 metais atvykęs į Angliją jis bendravo su anglų mokslininkais (ypač su arabų kalbos profesoriumi, Kembridžo universiteto teologijos daktaru Castellus (Ersch & Gruber, t. 15)), rinko medžiagą savo išpūdingai bibliotekai papildyti. Ar Chylinskio Senojo Testamento egzempliorių Mülleris įsigijo šios kelionės metu, ar vėliau, nežinoma. Po Müllerio mirties 1694 metais, velionio valia dalis jo bibliotekos atiteko Marijos vienuolyno gimnazijos bibliotekai Štetine. Vėliau Chylinskio ST

egzempliorius iš Štetino buvo perkeltas į Berlyno karališkąją biblioteką. Dabar šio egzemplioriaus likimas nežinomas.

1896 metais leidinyje *Mitteilungen der Litauischen Literarischen Gesellschaft* Heinrichas Reinholdas trumpai aprašė Berlyno karališkojoje bibliotekoje saugomus Chylinskio Biblijos lankus ir paskelbė ištraukų. Pasak Reinholdo, tai švarus, nedidelis tomelis kiaulės odos viršeliais, pažymėtas signatūra „Biblia sacra oct.9“. Müllerio ranka užrašyta antraštė:

Biblijos vertėjo pavardė ir mirties metai Müllerio įrašyti vėliau, blankesniu rašalu. Matyti, kad jis tiksliai nežinojo leidimo metų, nes vietoj paskutinio skaitmens įrašė du taškelius. Todėl neįtikinamas atrodo E. Volterio (1894: 62) spėjimas, esą knygą Mülleris įsigijęs Chylinskio Biblijos spausdinimo metais, viešėdamas Londone. Knyga jam galėjo patekti veikiausiai tik apie 1684 metus. Autoriaus vardo užrašymas kitu rašalu rodo, kad apie vertėją jis sužinojo ne iš karto ir kad Chylinskio pavardę bei (mirties) metus prirašė vėliau, kaip spėja Reinholdas, greičiausiai iš Crowaeus'o (1672). Ar viskas buvo išspausdinta, jis taip pat nežinojo – tai rodo prierašas *non absoluta pono*.

Reinholdas iš Berlyno egzemplioriaus publikavo didesnės apimties ištraukų (iš Pradžios, Išėjimo, Kunigų, Skaičių, Pakartoto Įstatymo, Jozuės ir Juditos knygų). Ypatingą dėmesį jis skyrė įvadams į Biblijos knygas, kuriuos laikė originaliais Chylinskio kūriniais. Be to, siekdamas įrodyti, kad tarp Bretkūno ir Chylinskio vertimo variantų yra mažai kas bendra, ir taip paneigti Stankiewicziaus teiginį, esą Chylinskio Biblijos pamatą sudaręs Bretkūno vertimas, Reinholdas pacitavo 100 vietų iš abiejų vertimų teksto (Reinhold 1896: 228–273).

Berlyno egzemplioriumi naudojosi Augustas Leskianas, rengdamas vadovėlį *Litauisches Lesebuch mit Grammatik und Wörterbuch* (1919), Eduardas Hermannas (1926 *passim*), rašydamas savo veikalą apie lietuvių kalbos klitikus, kuriame labai daug pavyzdžių iš Chylinskio Senojo Testamento, ir Kazys Alminauskis (1934), sudarydamas lietuvių kalbos germanizmų žodyną. *Senuosiuose lietuvių skaitymuose* ištraukų iš Chylinskio Senojo Testamento paskelbė Jurgis Gerulis: „ištraukas ėmiau iš Berlyno valstybinio knygyno egzemplioriaus Biblia sacra Oct.9“ (Gerulis 1927: 279–298). Jis perrašė keletą

skyrių iš Kunigų knygos, Jobo knygos įvadą bei pirmąjį skyrių. Jozuės knygos 24 skyrių perspausdino Janas Otrębskis leidinyje *Teksty do ćwiczeń językoznawczych* (1957: 50–68). Kartu su teksto perrašu jis pateikė ir kalbinius bei bendruosius komentarus. Otrębskis rėmėsi ne Berlyno egzemplioriaus originalu, o jo fotokopija. Patikrinus Otrębskio archyvą, kurį 1989 metais vykdydama vyro valią Vilniaus universiteto bibliotekai perdavė Helena Otrębska-Samaniūtė, pasirodė, kad ši kopija niekur nedingusi, ji saugoma Vilniaus universiteto bibliotekos rankraščių skaitykloje.

Šioje knygoje skelbiami Berlyno egzemplioriaus kopijos 177–384 puslapiai, t. y. prie Londono egzemplioriaus pridedama dar antra tiek Chylinskio Senojo Testamento vertimo teksto, kuris ligi šiol buvo laikytas pradingusiu.

iij. Vilniaus egzempliorius

Vilniaus egzempliorius pats didžiausias, jį sudaro 416 puslapių ir baigiasi 50-osios Dovydo psalmės šeštąja eilute. Greičiausiai tai išspausdintieji lapai, kuriuos Chylinskis buvo atsivežęs į Lietuvą parodyti sinodui. 1805 metais Jerzy Grużewskis jį dovanavo Vilniaus universiteto bibliotekai. 1887 metų gruodžio 15 d. posėdyje akademikas A. Kunikas pranešė, kad Peterburge rado Chylinskio Senojo Testamento egzempliorių, Grużewskio dovanotą Vilniaus universitetui ir po to išvežtą į Peterburgą (Kunik 1888: 94). Papildydamas Kuniko tyrimus, Volteris (1887: 71–102) rašė, kad į Peterburgo katalikų dvasinės akademijos biblioteką ši knyga pateko 1842 metais. Peterburge 1842–1845 metais ja naudojosi Motiejus Valančius, o apie 1850–1855 metus – Stanisławas Mikuckis. Po 1918 metų nebėra jokių žinių apie jos buvimo vietą. Pilypas Ruigys (1986: 303) *Meletemoje* teigė, kad Vilniaus egzempliorius XVII a. pabaigoje – XVIII a. pradžioje buvęs Henriko Bartscho bibliotekoje Karaliaučiuje.

Pirmas platesnis ir bene įžvalgiausias Chylinskio Senojo Testamento Vilniaus egzemplioriaus tyrimas – tai Jurgio Pliaterio „Trumpa žinia apie tą išdawima lietuviszkos Biblijos Londone“ (1826–1831). Deja, dėl Lietuvoje prasidėjusio 1831 metų sukilimo Pliaterio studija liko neišspausdinta (žr. Jurgutis, Žukas 1963: 193–203).

Pagal Pliaterio aprašymą, spaudiniui trūksta antraštinio lapo, galbūt ir prakalbos. Tyrėjas nurodė formatą, apimtį, atkreipė dėmesį, kad spaudinys defektinis, jame nėra vieno spaudos lanko, paženklinto raide Y, t. y. trūksta 336–353 puslapių (maždaug tų pačių kaip ir Berlyno egzemplioriuje), patikslino Le Longą, tvirtinusį, kad Chylinskis buvęs liuteronas (Lietuvoje buvo ir tebesąs paplitęs kalvinistų tikėjimas, todėl ir Chylinskis išpažinęs veikiau kalvinizmą nei liuteronybę). Svarbios informacijos gauname iš Pliaterio perrašytų Vilniaus egzemplioriuje buvusių įrašų. Vienas iš jų – tai Jerzy'o Grużewskio dedikacija: „Tę rzadką Biblią w Żmudzkiem języku wystarałem się y darowałem do Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego. Co zapisuję. Roku 1805. Miesiąca Septembra 8 dnia. Jerzy Grużewski Generał Adjutant B. Wojsk Litt.“^a Pliateris pabrėžė, kad įrašų spaudinyje yra daug. Kaip vieną iš svarbesnių, jis pacitavo

^a „Tą retą Bibliją žemaičių kalba parūpinau ir dovanu Vilniaus universiteto bibliotekai. Tai užrašau. Metai 1805. Rugsėjo mėnesio 8 diena. Jerzy Grużewski, Lietuvos kariuomenės generolas adjutantas.“

Lenkijshay iż Bibl. iżl. Białej. Deut. Cap. XXXII.	Lietuwijshay iż iżl. Chylinska. Deut. XXXII.	Lotinijskay ex Vulgata Edition. Deut. XXXII.	Kab. itz. Gra. sec. edit. Schesh. Schmitt. Deut. XXXII.
18. Zapomniał waszek amocniwego kłoty cie, prawie uwrócił, a nie ja- mizłateli na Boga stworzyci- le swego.	18. Umirajate, dōs kuzij pajande ju: in padepōt ut māspōn Dieux kuzij ja- gimke ju.	18. Deum qui te genuit derelinquit; et oblitus est Domini creatoris tui.	18. (At) petram aquas genuit, oblitus obliuioni derelicti; et oblitus es Dei formatoris tui.
19. To widzę Pan, wzro- szy się ku quicui na syny y na cōki sue.	19. Kad fej, fēpōs kuzijpāt, tada wargordyōs jey: iż re- fłiber jnief, sunut sawo, ir duktęyr nawo.	19. Et ad iracundiam conuultus est: quia prorsus caverunt eum filii sui et filie.	19. Quod quum uidit, et hor- rebat, prout fecit, pro indignatione filiorum ipsius et filiarum ipsius.
22. a jnepali aś dō jne- pauie eimie, y wytrawo eimie a uęzki jey, gōry warany aś dō gruntu.	22. Ugnis nes uęzłęgie ru- stibey mano, ir dōs iķi apauandęy pęstęy: ir tūtō uęz biang su dachid jor, ir fundamentus kētnu li- juna padayr.	22. Ignis succensus est in furore meo, et debet usque ad inferni nostrifima: he- vorabitque terram cum ge- mine sua, et montium pen- damenta comburet.	22. Ignis enim accensus est in ira Mea; et ardēbit usque ad infernum infimum; ac comedet terram proven- tuum ejus, ac inflamma- bit fundamenta montium.
24. Kuzijareiz od głodu, a bēz spaleny gorzyskani; y agglę smierię wpying, bēz ie kęsai, srogie zwięzta, a puprac na nade nie jad ga- drim ziemskich.	24. Įtrawitęys bies badu, tuestęyr nog karbunkula, ir karcios prazuties.	24. Consumpti sunt, fame et exhausti mori amantissimo: aves mortui amantissimo.	24. Exhausti fame, et consumpti anthrac (erunt) et excidio tristi: insuper dentem bestiarum committant in eis, cum veneno reptilium terra.
26. y umyplisem pewnie rozproszy ie iślak deleko iżbyk wytrawo mizdy lub mi pamiztkę iķ.	26. Farau, uęstoma ham- purna iķuaykicia jor: pa- dajcia kad lautus pomēis je kęp jniodu.	26. Dico iuberam um R cessare faciam ex ho- minibus memoriam eo- rum.	26. Diderim; in extremas angulos epiciam eos; cessare faciam ab homine me- moriā eorum.
27. Kęp sie był nierzemodit na tōm nie nępziut.	27. Kad uębucia bępęys rysties nępziellau.	27. Sed propter iram inimici orum distuli.	27. Nisi iram hostis tenerem.

Fragmentas iš J. Pliaterio rankraščio „Trumpa žinia apie tą iszdawima lietuwiszkos Biblijos Londone“ (1826–1831)
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, šifras F 112-2

Fragment from J. Plater's „Brief account of the Lithuanian Bible published in London“ (1826–1831)
Lithuanian National Library, shelf mark F 112-2

kunigo Moczulskio svarstymus, ar Chylinskio Biblija galėjo būti išspausdinta toliau negu iki psalmių.

Pliateris ėmėsi spręsti ir kitą sudėtingą klausimą – kas buvo Chylinskio Biblijos vertimo šaltinis. Jis ryžosi leisti į diskusiją su Quandtu, tvirtinusiui, kad Chylinskis vertė iš lenkiško teksto, ir su Réza, maniusiu, jog ieškomas vertimo šaltinis buvo bažnytinė Romos versija. Pliateris iškėlė mintį, kad Chylinskis galėjo versti iš originalo kalbų – graikų ir hebrajų. Savo teiginį jis pagrindė pasirinktų lietuviško vertimo vietų teksto lyginimu su atitinkamomis ištraukomis iš lenkiškos Brastos Biblijos ir *Vulgatos* su lotynišku vertimu iš originalo kalbų (vadinamąja Sebastijono Schmidto Biblija). Palyginęs atitinkamas vietas, Pliateris padarė išvadą, kad lietuviškas vertimas esąs artimiausias lotyniškajam *ex linguis originalibus*.

Antroje rankraščio dalyje Pliateris perrašė įvadą į Mozės pirmąją knygą ir Mozės giesmę po išėjimo iš Egipto (Iš 15). Šiuos išrašus pateikė kaip Chylinskio vertimo kalbos vertingumo įrodymą.

Nedidelių išrašų (1 Moz 1,1–5) iš Chylinskio Senojo Testamento Vilniaus egzemplioriaus paskelbė Adamas Jocheris leidinyje *Obraz Bibliograficzno-historyczny Literatury i nauk w Polsce [...]* (Jocher 1842: 109–111). Jis glaustai apibūdino leidinio šriftą, formatą, nurodė jo apimtį ir kt.

Didesnę Chylinskio Senojo Testamento publikaciją iš Vilniaus egzemplioriaus paskelbė E. Volteris leidinyje *Ob etnograficznej poëzdkę po Litvě i Žmudi lětom' 1887 goda. Privat'-docenta È. A. Vol'tera [...]* (1887: 71–102). Remdamasis Rėzos ir Stankiewicziaus išvadomis, Volteris nelaikė Chylinskio skelbiamos Biblijos vertėju. Jis perspausdino tekstų iš Esteros ir Rutos knygų bei iš 40 psalmės.

Maurycijus Stankiewiczius (1889: 55–57) knygoje *Bibliografia litewska od 1547 do 1701 r.* labai glaustai aprašė Vilniaus egzempliorių, pateikė apie jį svarbiausius duomenis, spausdinimo sustabdymo priežastimi jis laikė lėšų trūkumą. Išspausdino ištrauką iš Rutos knygos (Rut 1, 1–10). Knygoje *Wiadomość o Biblii Litewskiej [...]* citavo: 1 Moz 1,1–5, 1,26; 1,27; 1 Moz 3,15; Job 19, 25–27.

IV. Chylinskio Biblijos vertimo šaltinis

Siekiant nustatyti Chylinskio vertimo santykį su šaltiniais, daugelis Chylinskio Biblijos vietų buvo palyginta su *Vulgata*, *Septuaginta* ir graikišku Naujuoju Testamentu, tačiau nerasta jokių įrodymų, liudijančių, kad Chylinskis būtų naudojėsis tais tekstais. Su *Vulgata* ir *Septuaginta* nesutampančios vietos atskirai neaprašomos, bet kalbant apie vertimo šaltinį prie pateikiamų pavyzdžių įdėtos ištraukos iš lotyniško ir graikiško Biblijos vertimų: lyginant matyti atotrūkis tarp Chylinskio vertimo ir šių tekstų. Išsamiau aptariamas santykis su pagrindiniu olandišku vertimo šaltiniu ir galimu papildomu lenkišku šaltiniu.

j. Olandiškas šaltinis

Svarbiausias Chylinskio Biblijos vertimo šaltinis – *Statenbijbel* – garsusis vertimas iš hebrajų, graikų ir aramėjų kalbų į olandų kalbą. Į tai, kad Chylinskis galėjo naudotis germanišku, greičiausiai olandišku, šaltiniu, pirmieji dėmesį atkreipė lenkų kalbininkai Janas Otrębskis (1958: 69–71), Irena Zawadzka ir Franciszekas Kolbuszewskis (1959: 158–159). Plačiau Chylinskio Biblijos vertimo santykis su olandiška *Statenbijbel* analizuojamas Ginos Kavaliūnaitės straipsniuose ir disertacijoje (Kavaliūnaitė 1997: 74–84; 2001a: 105–128; 2003c; 2003d). Chylinskio studijų Franekerio akademijoje metais (1654–1657) tai buvo populiariausia Biblija ne tik Olandijoje. Ji jau buvo gerai žinoma ir kitose Europos valstybėse. 1618 metų Dordrechto sinodas paskelbė nutarimą išversti Bibliją iš pirminių šaltinių, Generaliniai luomai apmokėjo vertėjų ir korektorių darbą. Sinodo reikalavimu, tai turėjo būti labai tikslus, kiek galima artimesnis originalo kalboms, vertimas. Buvo siekiama lygiuotis į anglų išleistą Šventojo Rašto vertimą, vadinamąją *Authorised Version* (King James Version 1611). Senasis Testamentas į olandų kalbą buvo verčiamas iš Masoretų teksto, Naujasis – iš vadinamojo *textus receptus*, kurio graikiškus rankraščius surinko ir išleido Desiderius Erasmus (Erasmus 1516).

1635 metais *Statenbijbel* baigta versti, o 1637 metais vertimą autorizavo Generaliniai luomai. Praėjus dvidešimtmečiui po pirmojo leidimo pasirodymo, 1657 metais išėjo oficialus pataisytas *Statenbijbel* leidimas, kuriame buvo atsižvelgta į pirmojo leidimo klaidų Registrą (Register 1655). Iki šių dienų tai tebėra svarbiausia Olandijos protestantų Biblija. *Statenbijbel* reikšminga ne vien kaip tikinčiųjų bendruomenei skirta knyga. Ji turėjo kultūrinę ir politinę reikšmę, jos kalba sudarė XVII a. susiformavusios olandų bendrinės kalbos pamatą.

Lyginant lietuvišką Chylinskio vertimą su *Statenbijbel*, visų pirma krinta į akis struktūriniai panašumai: Senojo Testamento teksto išdėstymas lape perimtas iš *Statenbijbel*: knygos pavadinimas centre, didžiosiomis raidėmis, po juo eina smulkesniu šriftu surašytas knygos turinys, lietuviškai pavadintas *Užfirakinimas tos Knigos* (ol. *Inhoudt defes Boecks*). Vertimo tekstas išdėstytas dviem stulpeliais, nuorodos į paralelines vietas tekste pažymėtos mažosiomis kursyvo raidėmis. Prieš kiekvieną Biblijos knygą esantis maždaug puslapio apimties jos lietuviškas turinys tiesiog pažodžiui sutampa su olandišku originalu. Tai akivaizdus įrodymas, kad buvo naudojamosi *Statenbijbel*, kadangi šie tekstai buvo parašyti *Statenbijbel* vertėjų ir jokiuose kituose Biblijos vertimuose jų nėra. Su *Statenbijbel* tiksliai sutampa ir prieš kiekvieną skyrių einančios trumpos santraukos.

Kita vien *Statenbijbel* būdinga ypatybė – užsklandos Biblijos knygų gale. Kiekviena Chylinskio Naujojo Testamento Evangelija ir Apaštalų laišakai užbaigiami fraze, kuri neturi atitikmenų kituose Biblijos vertimuose, išskyrus *Statenbijbel*: Gałas Evangelios Szwentos, (pagal apirašyma) Morkaus – Het eynde des Heyligen Euangeliums, na [de befchrijvinge] MARCI; Gałas Apireyßkimo Jona ir čieło teypag Naujo Testamenta – Eynde der Openbaringe JOANNIS, ende oock des geheelen NIEUWEN TESTAMENTS. Chylinskio Biblijos struktūra visiškai atitinka *Statenbijbel* struktūrą. Biblijos knygų pavadinimai išversti pažodžiui iš *Statenbijbel*: Evangelia SZWENTA (pagal Apirašyma)

Morkaus – Het Heyligh EUANGELIUM, Na [de beschrijvinge] MARCI. Hebrajiškame Šventojo Rašto tekste Dievo vardas rašomas priebalsiais JHWH. Šis dėl šventumo netaikomas vardas skaitant pakeičiamas žodžiu *ādōnāy* „Viešpats“. Dordrechto sinodas nusprendė šį užrašymą olandiškame vertime perteikti žodžiu HEERE. Chylinskio vertime šiose vietose visur yra WIESZPATS, pvz.: 1 Moz 11–20 etc.

Ten, kur *Statenbijbel* skirstymas į eilutes skiriasi nuo kitų galimų Chylinskio Biblijos vertimo šaltinių (Gdansko Biblijos, Brastos Biblijos ir *Vulgatos*), Chylinskis seka *Statenbijbel* pavyzdžiu: Rom 7,25–26 tekstas, kuris *Statenbijbel* ir Chylinskio vertime apima dvi (25 ir 26) eilutes, Gdansko ir Brastos Biblijoje bei *Vulgatoje* yra vientisas:

25. Dekawoju Diewuy per Jezufa CHriftufa Wießpati mufu
26. Teyp tada, patsjen tiefa tarnauju duma, Zokonuy Diewo, bet kunu, Zokonuy grieka (ChNT)
25. Ick dancke Godt / door Jefum Chriftum / onfen Heere
26. Soo dan ick felve diene wel met den gemoede de wet Godts / maer met den vleefche de wet der fonde (StB)
25. Dziękuje Bogu przez IEzufá CHryftufá PAná náßego. Przetoż tedy ja sam umyſłem ſłużyć zakonowi Bożemu / lecz ciáłem zakonowi grzechu (GdB)
25. Dziękuje Bogu przez Iezufá Kryftufá Paná náßego. Jać tedy umyſłem ſłużyć zakonowi Bożemu / á ciáłem zakonowi grzechu (BraB)
25. gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum igitur ego ipse mente servio legi Dei carne autem legi peccati (V)
25. ἡ χάρις δὲ τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. Ὡς οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοῦ δουλεύω νόμῳ θεοῦ τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας (G)

Tiek Senajame, tiek Naujajame *Statenbijbel* Testamente yra nemaža žodžių, parašytų laužtiniuose skliaustuose. Taip pažymėtos vietos, kur dėl originalo ir vertimo kalbos struktūros skirtumų tikslumo ir aiškumo dėlei verčiant reikėjo įterpti paaiškinimą. Šio principo reformatų vertimuose laikytasi visuotinai. Chylinskio vertime tokie intarpai perteikti gana nuosekliai – taip pat rašomi skliausteliuose, o Senajame Testamente atitinkamos vietos išspausdintos kursyvu, pvz.:

1 Moz 2,18

padaryfiu jamuy pagiaľbę *kuriy* butu kaypo tiesghi
ick ƒal hem een hulpe maecken [die] als tegen hem over zy

Num 12,8

ir *per* regieimą ó ne *per* tamsius žodzius
ende [door] aenfiē / ende niet door duyftere woorden

Num 12,10

ó ƒztey, Mirjam buwo raupota, *baľta* kaypo ƒniegas
ende ƒiet / Mirjam was melaetƒch / [wit] als de ƒneeuw

Joz 3,16

labey toli nog miefta Adam, kurfey guli ties fزالis Zartan : ir tie nutekiedawo
marofna ligio lauka ipaciefy Surofna-marofna
feer verre van de ftadt Adam af / die ter zijden Zartan [light,] ende die na de Zee
des vlacken veldts / [te weten] de Sout-Zee afliepen

Apd 2,23

řakomif neteyfiomif → neteyfuiu (kryziaufp) prřymuřet → prřykařet, ir uzmuřet
hebt ghy [...] door de handen der onrechtveerdige aent [kruys] gehecht / ende
gedoodet

1 Kor 13,2

Ir norio butu kad turecia (dowanę) pranařyřteř
Ende al waer t dat ick de [gave] der prophetie hadde

Ypač svari *Statenbijbel* dalis – gausios istorinės, egzegetinės, chronologinės, geografinės ir dogminės pastabos parařtėse. Dordrechto sinodo nurodymu, vertėjai privalėjo pateikti sunkiai suprantamų graikiřkų ar hebrajiřkų posakių pařodinį vertimą, nuorodas į paralelines vietas, argumentuoti pasirinktą sunkesnių vietų vertimo variantą. Pasitaiko, kad parařtėse pateikti keli skirtingi požiūriai: jei iškildavo abejonių, vertėjai jų neslėpė ir parařtėse palikdavo du, tris, netgi keturis sinonimiřkus ar iš dalies sinonimiřkus vertimo variantus. Dėl šių pastabų *Statenbijbel* ypatingai vertinama, jos išverstos į anglų, vokiečių ir kitas kalbas (Jaakke 1995, 1996, 1997). Chylinskio Biblijoje pastabos neiřverstos, parařtėse paliktos tiktai nuorodos į paralelines vietas. Apie šias pastabas savo knygelėje *An Account [...]* Chylinskis rařė: „It were to be wiřhed, that others alfo in their generation, after the řame manner, would endeavour, to roll away, that reproach, from the Ifrael of God: likewise they would do a thing very pleafing, both to God and good men, if they would compile *Notes on the Bible*, out of the most learned *English and Dutch Annotations*, (of which fort nothing hath as yet been done in feveral nations) or meere by their joynt labor translate both of them...“^a (Chylinski 1659: 5). Įdomu, kad Chylinskis čia nenurodo, jog pastabos išspausdintos olandiřkos Biblijos parařtėse, o mini Teodoro Haako į anglų kalbą išverstą *Statenbijbel* leidimą *The Dutch Annotations [...]* (Haak 1657).

Artimą Chylinskio vertimo ryřį su *Statenbijbel* rodo ir Naujojo Testamento rankařčio pirmuosiuose ir paskutiniuose puslapiuose bei rankařtyje išlikusio vertimo tekste įterpti olandiřki řodžiai. Rankařtyje yra įrašų įvairiomis kalbomis – lenkų, lotynų, olandų ir netgi (po porą řodžių) anglų ir hebrajų. Įrašai daryti netvarkingai, be jokios sistemos. Vis dėlto, suskirsčius juos pagal kalbas, tam tikrų dėsningumų pavyko nustatyti: lenkų ir lotynų kalbos dažniausiai vartojamos kaip metakalbos, o olandiřki įrašai visada susiję su Biblijos tekstu. Riřliame tekste liko olandiřkas řodis, kai vertėjas nesurado jam tinkamo lietuviřko atitikmens. Daugelyje vietų prie galiniuose rankařčio puslapiuose parařytų olandiřkų řodžių nurodyta Biblijos vieta, iš kurios tie řodžiai paimti. Tokiais atvejais įrašai tiksliai atitinka *Statenbijbel*. Pvz.: „met innerlijcke ontferminghe beweeght zynde. Luc.10. 33. pařigayřęř“ (Kudzinowski, Otrębski 1958: 423/224v). Chylinskio Naujajame Testamente ir *Statenbijbel* Lk 10,33 randame: „ir išwidęř ghi pařfigayřęř – ende hem fiende / wiert hy met innerlicke ontferminge beweeght“. Otrębskio ir Kudzinowskio Naujojo Testamento leidimo 411/218r

^a „Būtų pageidautina, kad kiti řios kartos atstovai taip pat siektų pařalinti Dievo priekaiřtą Izraeliui: tokiu būdu padarytų gera ir Dievui, ir geriems žmonėms, jei sudarytų *Biblijos komentarus*, remdamiesi didžiai išmintingomis *Angliřkomis ir olandiřkomis pastabomis* (kai kurios tautos tokių dar neturi), arba bendromis jėgomis išvers-
tų ir vienas, ir kitas...“

puslapyje įrašyta: „*werkiert*. Act. 2. 41. nelabao“; Naujojo Testamento vertime ir *Statenbijbel* Apd 2,40: „Užsiturekite nog too nelamtoos→*nelabos* gimineos – Wort behouden van dit *verkeert* geflachte“. Čia iliustruotose ir kitose vietose olandiški Chylinskio įrašai tiksliai sutampa su nurodytomis vietomis *Statenbijbel*.

^a Deja, ne visas Chylinskio Senojo Testamento vertimo tekstas yra išlikęs, negalime pateikti šių vietų vertimo.

Kai kurie Naujojo Testamento rankraščio pabaigoje esantys įrašai nukreipia į Senąjį Testamentą, antai „*werbroken worden* fufidauzyt Ef. 8 v. 15“ (Kudzinowski, Otrębski 1958: 422/224r)^a sutampa su *Statenbijbel* Iz 8,15: „Ende vele onder hen fullen ftruykelen / ende vallen / *ende verbroken worden*“. Kitas įrašas „Ecl. 5. v 13. *moejelijch befticheyt* bingi rupeftis“ (Kudzinowski, Otrębski 1958: 416/220v) atitinka *Statenbijbel* Mok 5,13 „Ofte de rijckdom felfs vergaet door eene *moeijlijcke befigheyt*“. Panašiai „Ecll: 7 v. 27. Conclufio. *fluyt-reden* pabaygos kalba“ (Kudzinowski, Otrębski 1958: 416/220v) atitinka *Statenbijbel* Mok 7,27 „het eene by het andere / om de *sluytreden* te vinden“ ir kt.

^b Šioje vietoje leidėjai (Kudzinowski, Otrębski 1958) neteisingai perskaitė rankraštį: Chylinskis buvo parašęs ne *El*, o *Ef*.

Įrašuose pateikiamas ne vien olandiškos Biblijos tekstas, bet ir jos komentarai. Aiškindamas vieną Senojo Testamento eilutę iš Izaijo knygos, Chylinskis remiasi atitinkamos vietos *Statenbijbel* komentarų: „Ef^b. 59.19. hemiftichion ultimum. Ateyos neos kaypo fiauraos upelio, kuri pakieš Dwafia Wiešpatieos už kuniga. Dicitur hic Deum velle hofteos fuos et populi fui ulcisci et punire, vero eos adjuvare <et> prosperareque. volunt belgae Jnterpreteo“^c (Kudzinowski, Otrębski 1958: 415/220v). Palyginkime *Statenbijbel* Iz 59,19 komentarą, pažymėtą 45 numeriu: „De fin is / de vyande der kercke fullen wel op de benen brengen al het gewelt dat fy eenighfins kunnen / om Godes volk te ruineeren / als eene overloopende riviere tegen de kinderen Godes aenvallende: Maer fy fullen te rugge / ja ter neder geflagen wordes door de macht onfes Salighmaeckers.“

^c „Iz 59,19. Paskutinis puseilis [...] Čia sakoma, kad Dievas nori atkeršyti ir nubausti savo ir savo tautos priešus, o jiems [savo tautai] padėti ir būti palankūs nori olandų vertėjai.“

Tiesiogines sąsajas su olandišku šaltiniu rodo Naujojo Testamento rankraščio pagrindiniame tekste likę neišversti olandiški žodžiai: *toren*, *ernst*, *ernstelijk*, *toeschrooien*, *verzuimen met iets*, *merks*. Pvz.:

Mk 12,1

Zmoguos nekurios [...] pabudawojo *toorn*
Een menfche [...] bouwde eenen *toren*

Tit 2,15

Tey kalbek ir ragink ir bark fu wifokiu *ernft*
Spreeckt dit / ende vermaent / ende beftraft met allen *ernft*

Tit 3,8

ir noriu idand tuos daykt[us] *ernftelich* ftypryntumbey
ende defe dingen wil ick dat ghy *ernftelick* beveftight

1 Tim 4,2

turedami fazyne fawo <*toe-gefchrojo*> ikiepiną kaypo ik[a]lytufia gialazia
hebbende hare eygene confcientie [als] met eenen brandt-yfer *toegefchroeyt*

Visi lietuviškame tekste esantys olandiški žodžiai sutampa su atitinkamomis vietomis *Statenbijbel*, šiek tiek skiriasi tik jų rašyba. Rašybos skirtumus galima paaiškinti nebent vertėjo, o jis nebuvo labai skrupulingas perrašinėtojas, neatidumu (apie Chylinskio perrašymo klaidas dar žr. Kolbuszewski 1987: 25–29).

Būdingas Chylinskio Senojo Testamento vertimo bruožas yra hebraizmų gausa. Šiuo požiūriu Chylinskio vertime jų netgi daugiau nei *Septuagintoje* ar *Vulgatoje*, nors abu pastarieji tiesiogiai remiasi hebrajišku originalu. Tačiau hebraizmus Chylinskis perėmė ne iš hebrajiško teksto, o iš olandiško šaltinio, kurio vertėjai stengėsi nenukrypti nuo Šventojo Rašto originalo.

Chylinskio vertime daugelyje vietų hebrajų kalbos frazeologizmai perteikti pažodžiui. Pavyzdžiui, Saros žodžius Abraomui Pr 16,5 *Septuagintos* vertėjai ir šv. Jeronimas laisvai perfrazavo atitinkamai ἄδικοῦμαι ἐκ σοῦ „esu tavo skriaudžiama“ ir *inique agis contra me* „neteisingai elgiesi mano atžvilgiu“. Danielius Mikołajewskis Gdanskio Biblijoje išvertė *Krzywdy mojej tyś winien*. Olandų vertėjai hebrajų *hāmāsī ʾalēkā* pažodžiui perteikė kaip *Mijn ongelijck is op u*, o Chylinskis tai savo ruožtu išvertė *Kryuda mano ira and tawęs*. Hebrajiško pasakymo vaizdingumas, kai kaltė kaip našta užkraunama Abraomui, išlaikytas tik *Statenbijbel* ir Chylinskio vertimuose.

Panašiai Jonatano žodžiai Dovydui 1 Sam 20,15 *wəlō ʾakrūt ʾet-ḥasdākā mē'im bēti Septuagintoje* ir *Vulgatoje* išversti atitinkamai οὐκ ἐξαρεῖς ἔλεός σου ἀπὸ τοῦ οἴκου μου „nenuimsi gailestingumo savo nuo namų mano“ ir *non auferas misericordiam tuam a domo mea* „nenuimsi gailestingumo savo nuo namų mano“, pasitelkiant abstraktesnės reikšmės veiksmažodį „nuimti“; olandų vertėjai išlaikė hebrajų *ʾakrūt* (iš šaknies *krt* sudarytos *hif'il* formos) konkretumą sakydami *en fult ghy uwe weldadicheydt niet af fnyden van mijnen huyfe*, o Chylinskis, sekdamas jų pavyzdžiu, rašė: *notkirsi geradeistes tawo nog namu mano*. Čia dar atkreiptinas dėmesys į terminą *geradeiste*, labai tiksliai atitinkantį olandų *weldadicheydt* ir hebrajų *ḥešed*: šis hebrajiškas žodis turi šiek tiek kitokią reikšmę nei graikų ἔλεος arba lotynų *misericordia*.

Per olandišką tekstą prasiskverbianti hebrajų kalbos įtaka lietuviškam vertimui akivaizdi ne tik atskirose Chylinskio vertimo vietose. Kai kurie hebrajų kalbos ypatumai reiškiasi sistemingai, kartodamiesi visame tekste. Hebrajų kalboje prielinksnis *bēn* „tarp“ kartojamas prieš kiekvieną iš sujungiamų daiktavardžių ar daiktavardį atstojančių įvardžių. Tokio kartojimo tiksliai neperteikia nei *Septuaginta*, nei *Vulgata*, plg.: Pr 16,5 κρίναι ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ „tegul teisia Dievas tarp manęs ir tavęs“; *iudicet Dominus inter me et te* „teteisia Dievas tarp manęs ir tavęs“; tačiau Chylinskis išvertė *WIESZPATS tefudyja terp manęs, ir terp tawęs*, nes ir olandų vertėjai rašė *de HEERE richte tusschen my / ende tusschen u* (yišpōt YHWH bēnī ūbēnēkā).

Siekdami, kad naujojoje Biblijoje būtų kuo mažiau korektūros klaidų ir norėdami kaip galima lengviau kontroliuoti leidimą, Generaliniai luomai išimtinę teisę spausdinti *Statenbijbel* penkiolikai metų suteikė dviem spaustuvėms – žymaus leidėjo Aelberto Hendicksz[oon] dukteriai, Hillebranto Jacobsz[oon] Van Wouw našlei, ir spaustuvininkui Paulo Aertsz[oon] Van Ravesteyn. Tačiau bandymas monopolizuoti *Statenbijbel* leidybą buvo nesėkmingas. Ši Biblija bemat tapo neregėtai populiari ir monopolį turinčios spaustuvės nebepajėgė patenkinti skaitytojų poreikių. Pirmieji monopoliiui pasipriešino Amsterdamo spaustuvininkai: jie ėmė leisti anoniminius pigaus *in octavo* formato *Statenbijbel* tomelius su sutrumpintomis pastabomis parašėse. Nors nepaklusnūs leidėjai buvo persekiojami ir jiems taikomos sankcijos, *in octavo* ir *in quarto* formatų *Statenbijbel* viena po kitos buvo spausdinamos ir be leidimų. Tokie *Statenbijbel* tomeliai nebuvo labai puošnūs, mažesnio formato, su sutrumpintais komentarais ir nuo oficialiųjų skyrėsi nebent rašyba (Broeyer 1990:

Abasija kyanck. Elia.

Fol: 161

Het Tweede Boeck der. KONINGEN.

Inhoudt deses Boecks.

E historie van de Koningen Israëls, ende Julia, die in het voorgaende boeck aengevangen was, wort nu in dit boeck voltrocken. Ende wat aengaet de Koningen Israëls, die zijn in hare afgoderije, (hoewel de eene grouwelicker dan de andere,) met hare onderfaten hardnekkick gebleven. Daerom heeft de H. G. niet alleen door den dienst sijner Propheten, maer oock door seer sware straffen doorgaens tot bekeeringe geroepen: ja tot een voorspel van haren gantschen ondergange, soofe hen niet en bekeerden, heeft hy den stam Naphthali laten door Tiglah-Pileser in Assyrien vervoeren. Maer 't en heeft al niet geholpen. Het is wel soo, dat Gods hem altyt een uytverkoren overblijfsel der ware geloovigen behouden heeft; waer toe de scholen, ende collegien der Propheten veel goets gedaen hebben: maer dewijle de afvallige geen eynde der goddlooftheyt en maecten, heeft de Gode ten aerften, na een rechtveerdigh oordeel, van sijn aengesichte wech geworpen. Want Salmanser der Koningh van Assyrien, in 't lant van Israël met eenre groote macht gevallen zynde, heeft na eene driejarige belegeringe de stadt van Samaria ingenomen, ende de Israëlieten na Assyrien sijn lant, gevangelic wech gevoert: waer mede dit Koninckrijcke een eynde genomen heeft, hebbende goduert, na sommiger reekeninge, van de verdeeling der stammen af, den tijt van ontrent twee hondert twee en seftigh jaren. Want seer ongelijcke straffe is het Koninckrijcke van Juda eyndelic over gekomen. Want hoewel de wettelike Godtsdienst by de Joden vedijts plaetse hadde, voornemlick als Godvruchtige Koningen, ende kloesche Overpriesters, alle ierichtheyt anseken, dat de afgoderije gewert, ende het vervallen in den Godsdienst trouwelick weder opgericht soude worden, nochtan heeft het volck den wettelicken Godsdienst niet vele afgodische supersticien vermengt, oft immers niet recht gemeynt. Of nu schoon de ernstige vernamingen der Propheten, ende de dadelicke kassijdingen des Heeren, waer door sy tot bekeeringe geroepen wietden, niet op en hielden; soo zijn evenwel de grouwelen in den Godsdienst, ende de overtredingen in het gemeyne leven soo groot, ende menighvuldigh geworden, dat Godt dit volck over gegeven heeft in de hant Nebucadnezars des Konings van Babel, die het lant verwoet, de stadt Jerusalem ingenomen, den tempel verbrant, ende de Joden gevangelic na Babel vervoert heeft. Het welcke geschiet is, als dit Kijcke van Juda, na dat desen stammen daer van gecheurt waren, ontrent drie hondert vijfen negentigh jaren (na eeniger meyninge) gestaan hadde. Doch Godt heeft alsoo sijnen toorn gematicht, dat hy in sijn woort ende beloften, getrouwe gebleven is, overmits hy altyt een uytverkoren volck, ende het gelacke Davids, daer wyte de Messias na den vleesche voort komen moeste, tot den tijt sijner komste toe, door een gantsch vaderlike forghuldighheit bewaert heeft. De historie deses boecks begrijpt den tijt van ontrent drie hondert twintigh jaren.

Het Eerste Capittel.

Moab heelt den Treuff af / 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

DE Moab viel van Israël af / 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ende wert hancich: ende hy sonde boden / 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

hem: ende hy seide tot hen: Wat is dit / 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ende wert hancich: ende hy sonde boden / 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ende wert hancich: ende hy sonde boden / 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

31–59). Galų gale 1641 metais Amsterdamo spaustuviniams buvo suteikta teisė spausdinti naująją Bibliją, jų pavyzdžiu sekė ir kiti šalies spaustuvininkai, reikalaudami tokių pat teisių. Per dvidešimt metų po pirmojo leidimo pasirodymo išėjo 186 *Statenbijbel* leidimai, iš jų 90 – visos Biblijos, t. y. ST ir NT leidimų (Poortman 1983: 143–165). Pirmajame leidime pastebėtos korektūros klaidos buvo registruojamos ir 1655 metais išleistas *Register van de Verbeteringe der Druck-fauten ende Misstellingen, die in den Eersten Druck van den Nieuw-Overgesetten Bijbel gevonden worden* (Register 1655) (*Naujai išverstos Biblijos pirmajame leidime pastebėtų spaudos klaidų ir netikslumų registras*). Atsižvelgiant į šį Registrą, buvo išleistas pataisytas oficialus *Statenbijbel* leidimas (1657). Būtent ši versija vėliau buvo pripažinta oficialiaja, visi vėlesnieji leidimai buvo grindžiami jos tekstu.

Kaip iš tokios daugybės leidimų, kurie vienas nuo kito iš esmės nesiskyrė, surasti tą vienintelį, kuriuo naudojosi Chylinskis? Visų pirma, žinant, kad 1657 metais Chylinskis išvyko į Angliją ir, visai tikėtina, kad išvykdamas turėjo bent dalį išversto Senojo Testamento, yra pagrindo manyti, kad jis rėmėsi kuriuo nors iki 1657 metų išėjusiu *Statenbijbel* leidimu. Skirtumai tarp atskirų leidimų buvo minimalūs: daugiausia tai rašybos nevienodumai ir neišvengiamai įsiveliančios korektūros klaidos. Maža vilties, kad olandiško originalo rašybos skirtumai atsispindėtų lietuviškame vertime, todėl patikimiausias kelias nustatyti vertimo originalą – ieškoti pakartotų korektūros klaidų. Jų gali pasitaikyti nuorodose į paralelines vietas, kurios vertėjo buvo paprasčiausiai perrašytos.

Pirmiausia Chylinskio Senajame Testamente esančios nuorodos buvo palygintos su pirmuoju 1637 metų *Statenbijbel* leidimu ir su nuorodų taisymais, fiksuotais 1655 metais išleistame *Register van de Verbeteringe der Druck-fauten [...]*. Perleidžiant *Statenbijbel*, tikrinamoje teksto atkarpoje (iki Jozuės knygos vidurio imtinai) paralelinės nuorodos buvo taisytos 134 vietose. Pasirodė, kad Chylinskio vertime esančios nuorodos nuosekliai nesutampa nei su pirmuoju *Statenbijbel* leidimu, nei su Registre fiksuotais taisymais. Palyginus aiškiai matyti, kad lietuviško teksto nuorodos žymiai dažniau (80%) sutampa su 1637 metų *Statenbijbel* ir skiriasi nuo 1655 metų Registro (resp. 1657 metų *Statenbijbel*). Tai dar vienas argumentas, kad Chylinskis veikiausiai rėmėsi kuriuo nors iki 1657 metų išėjusiu egzemplioriumi. Tikintis surasti knygą, kurios klaidas Chylinskis pakartojo, buvo išrinktos tos Senojo Testamento vertimo nuorodos, kurios nesutampa nei su 1637, nei su 1657 metų *Statenbijbel* leidimais. Jos buvo sugretintos su 47 skirtingų *Statenbijbel* leidimų, saugomų Olandijos Biblijos draugijos, Amsterdamo *Vrije universiteit*, Amsterdamo universiteto, Olandijos reformatų Biblijos draugijos, Biblijos muziejaus ir kai kuriose privačiose bibliotekose, nuorodomis. Deja, tokio unikalaus, tik su lietuvišku vertimu sutampančio *Statenbijbel* egzemplioriaus nepavyko rasti. Olandijos reformatų savaitraštyje *Gereformeerde dagblad* buvo išspausdintas mus dominančių teksto vietų sąrašas su prašymu patikrinti jas savo namų Biblijoje^a. Į kreipimąsi atsiliepė daugiau nei 20 skaitytojų, kurie visi kaip vienas tvirtino neturį mūsų ieškomos knygos. Galų gale nuspręsta publikuoti vieną iš iki 1657 metų išleistų *in octavo* formato *Statenbijbel* egzempliorių be komentarų. Būtent toks egzempliorius savo sandara artimiausias 1660 metų lietuviškai Londono Biblijai.

dėkoja buvusiam ilgamečiui Olandijos reformatų Biblijos draugijos pirmininkui gerb. p. L. M. P. Scholtenui ir draugijos nariams, atsiliepusiems į šį prašymą.

^a Už šį skelbimą ir apskritai už visokeriopą pagalbą nustatant lietuviško vertimo santykį su *Statenbijbel* šios knygos parengėja (G. K. – red.) nuoširdžiai

ij. Lenkiško šaltinio klausimas

Vertinant tai, kad Chylinskio vertime atsispindi specifinės *Statenbijbel* ypatybės, ir tai, kad olandiško vertimo įtaka aiškiai matyti vos ne kiekviename Chylinskio sakinyje, o į olandišką tekstą perimtos hebrajiškos konstrukcijos „apčiuopiamos“ ir lietuviškame tekste, dėl pagrindinio Chylinskio vertimo šaltinio nebekyla abejonių. Tačiau iki galo lieka neatsakytas kitas klausimas: ar Chylinskis naudojosi, o jei taip – tai koku mastu, kitais Biblijos vertimais? Vertėjo gerai mokėta lenkų kalba, lenkiškų konstrukcijų gausa ir lenkiški įrašai vertimo rankraštyje galimu vertimo šaltiniu leidžia laikyti lenkišką tekstą. Iš penkių Biblijos vertimų į lenkų kalbą, išleistų iki Chylinskio, atmetus katalikiškus Leopoldito ir Wujeko vertimus bei arijonišką Szymono Budny leidimą, lieka du garsūs protestantiški leidiniai – Brastos Biblija ir Gdanskio Biblija, kurie galėjo būti autoritetu kalvinistinių pažiūrų teologijos studentui.

Brastos Biblija – tai pirmasis protestantiškas Biblijos leidimas lenkų kalba, 1563 metais išspausdintas Mikalojaus Radvilos Juodojo iniciatyva ir lėšomis. Biblijai versti Radvila Juodasis rinkosi iš įvairių šalių kilusius žmones. Ingės Lukšaitės tvirtinimu, jos vertėjai dar nėra tiksliai nustatyti (Lukšaitė 1999: 300). Buvo verčiama iš graikiško ir hebrajiško tekstų, jie buvo pagrindinis šaltinis, nors kartais buvo naudojamosi *Vulgata* arba prancūzišku Biblijos vertimu^a. Vertėjai rėmėsi ir katalikiška Leopoldito Biblija, buvo pataisyti kai kurie jos netikslumai. Į šiuos taisymus turėjo atsižvelgti ir Jakobas Wujekas, kurio vertimas vėliau tapo kanonizuotu lenkų katalikų Šventuoju Raštu (Frick 1989: 79). Biblijos pratarmėje pabrėžiama, kad vertėjai neturi jokių kitų autoritetų, vien patį Šventąjį Raštą. Rengiant leidimą, buvo stengiamasi suformuluoti savus Biblijos vertimo principus. Naujasis protestantų vertimas turėjo skirtis nuo katalikų, kurie savo Bibliją jau buvo išleidę prieš dvejus metus (tai Szarffenbergerio spaustuvėje išspausdinta vadinamoji Krokuvos, arba Leopoldito, Biblija), ir socinistų (arijonų), kurie Brastos Bibliją kritikavo dar jai nepasirodžius (vėliau kaip atsvarą Brastos Biblijai Szymonas Budny Nesvyžiuje išspausdino savo Bibliją). Brastos Biblijos vertimas iš kitų lenkiškų vertimų išsiskiria kalbos išraiškingumu: vertėjai pripažįsta, kad siekdami stiliaus sklandumo jie nevertė pažodžiui, o stengėsi perteikti mintį lenkų kalbai įprastais raiškos būdais (Biblija 1563: 3v–4r), todėl kalbos atžvilgiu Brastos Biblija neretai nutolsta nuo pirminių šaltinių. Toks Šventojo Rašto vertimo principas tuo metu nebuvo pripažįstamas nei protestantų, nei katalikų. Biblijos pratarmėje pabrėžiama, kad naujuoju leidimu siekiama sudaryti pagrindą krikščionių edukacijos programai, kurios esmę sudaro individualus Šventojo Rašto skaitymas.

Teoriškai visai įmanoma, kad Chylinskis galėjo naudotis Naujojo Testamento rankraščio gale paminėta Brastos Biblija: „N. T. ex versione et editione Breftenfi editum in 4° A° 1593. Vilnae“ (Kudzinowski, Otrębski 1958: 422/424r). Brastos Bibliją, kaip galimą šaltinį, reikia minėti dar ir dėl kultūrinių Lietuvos aplinkybių: Didžiosios Lietuvos kalvinistai jautė daug simpatijų šiam reikšmingam Radvilų leidiniui. Kalbant apie įrašą rankraščio gale, atkreiptinas dėmesys į tai, kad čia neteisingai užrašyti leidimo metai (1593 vietoj 1563), vieta (vietoj Lietuvos Brastos nurodytas Vilnius) ir klaidingai nurodytas leidinio formatas (*quarto* vietoj *folio*). Leidimo metų ir vietos supainiojimas

^a Janina Czerniatowicz (1969: 39) nustatė, kad buvo remiamasi Pierre'o Roberto Olivétano vertimu į prancūzų kalbą, išleistu 1546 metais.

dar nereiškia, kad vertėjas knygos nebuvo matęs. Bet labai sunkiai įsivaizduojama, kad žmogus, kaip parankine naudojėsis kokia nors knyga, neįsidėmėtų jos formato, juolab neprisimintų – *quarto ar folio*. Be to, nelabai tikėtina, kad didžiulį *folio* formato leidinį Chylinskis būtų galėjęs gabentis per visą Europą į Angliją. Nuo Brastos Biblijos pasirodymo buvo praėjęs beveik visas šimtmetis ir Chylinskio laikais ji apskritai turėjo būti sunkiai prieinama: jau 1632 metais Gdansko Biblijos pratarmėje buvo rašoma, kad naujas Biblijos leidimas reikalingas dėl Brastos Biblijos egzempliorių stygiaus.

Kaip atsakas į 1599 metais išėjusią Wujeko išverstą katalikišką Bibliją, 1632 metais Gdanske pasirodęs kitas protestantiškas vertimas iš pradžių buvo kritikuojamas, bet netrukus buvo pripažintas visų Lenkijos protestantų ir jų bendruomenėse tapo ne mažiau reikšmingas kaip Wujeko vertimas katalikams. Biblijos pratarmėje neminimas jos vertėjas Danielius Mikołajewskis ir niekur neužsimenama apie vertimo principus ar vertėjo darbo metodus. Apie Gdansko Biblijos vertimo eigą galima spręsti tikrai iš sinodų, kuriuose buvo svarstomas naujo Biblijos leidimo klausimas, nutarimų. 1615 metais vykusiame Oršos sinode buvo nutarta, kad reikia išleisti pataisytą Brastos Bibliją: ji buvo kritikuojama dėl pernelyg laisvo vertimo, ją derėjo taisyti tose vietose, kur nukrypstama nuo hebrajiško ir graikiško šaltinių (Sipayłówna 1934: 146). 1623 metais Gdansko Biblijos vertėjas Danielius Mikołajewskis Liublino sinodui įteikė užbaigtą ir suredaguotą tekstą. 1629 metų birželio 29 dieną Vilniaus provincinio sinodo delegatai priėmė Mikołajewskio darbą, tikėdami, kad jis nedaug tenukrypsta nuo Brastos Biblijos, nors patys vertimo nebuvo matę (Sipayłówna 1934: 147). Po metų, Mikołajewskiui atidžiai prižiūrint, Biblija buvo pradėta spausdinti ir 1632 metais pasiekė skaitytojus. Gdansko Biblijos pratarmėje pabrėžiama, kad šis leidinys yra tiesioginis Brastoje išleisto Šventojo Rašto vertimo įpėdinis: taip pat kaip ir Brastos Biblijoje įdėtos dedikacijos Mikalojui Radvilai ir Radvilos laiškas Žygimantui Augustui, čia išspausdinta dedikacija Kristupui Radvilai ir naujai išrinktam karaliui Vladislovui IV; be to, į Gdansko Bibliją dar įdėtas dedikacinis laiškas Kristupui Radvilai nuo (Didžiosios Lenkijos) pastorių bei superintendentų. Dedikacijoje karaliui Vladislovui rašoma, kad Gdanske leidžiama Biblija yra tik Brastos Biblijos perspaudas, o net ne pataisyta jos versija: „*Ponieważ ta Piątą Świętych Księgą, która w Polkim języku przed sześćdziesiąt y dziewięć lat pod Imieniem nieśmiertelney pamięci Przodką W.K.M. Krolą Zygmuntą Augustą na świat była wyszła, właśnie pod czas szczęśliwey W.K.M. Elekciey drugi raz dla niedoftátku pierwszych Brzeżkich Exemplarzow, z druku wynieść miałą; Zdąło się bydz rzeczą słuszną; aby y teraz, w tey nowey szacie, pod Imieniem Krolewskim ludziom prezentowana była*“^a (Biblija 1632, III).

Vertimo tekstas ir naujo Biblijos leidimo skaitytojų reakcija rodo ką kita: kaip rašo Frickas (1989: 238), išvydus pirmąsias spaudai rengiamos knygos korektūras, leidinio rėmėjus buvo apėmęs siaubas. Lietuvos delegatai provinciniame sinode Glinianuose piktinosi, kad tekstas daugelyje vietų nutolsta nuo Brastos Biblijos vertimo, ir reikalavo kuo atidžiau tikrinti likusią spaudinio dalį^b. 1633 metų balandžio 4–28 dienomis

kimų metu antrą kartą dėl pirmųjų Brastos Biblijos egzempliorių stokos turėjo būti išspausdinta, pasirodė mums teisinga, kad ir ši kartą nauju pavidalu žmonėms būtų pristatyta karaliaus vardu.“

^a „Kadangi ta Šventųjų Raštų knyga, kuri buvo išleista prieš šešiasdešimt devynerius metus šlovingos atminties Jo Karališkosios Didenybės karaliaus Žygimanto Augusto vardu, būtent Jūsų Karališkosios Didenybės sėkmingų rin-

^b Kai kurie Gdansko Biblijos kritikai, reikšdami nepasitenkinimą ir stengdamiesi sureikšminti savo argumentus, cituoja Mt 4,1 įsivėlusią apmaudžią korektūros klaidą, kur vietoj *od Dyablá* išspausdinta *do Dyablá*: TEdy IEZus zówiedżiony jeft ná puścżą od Duchá / áby był kuśony do Dyablá. (Kossowska 1969: 111; Frick 1989: 242.)

vykęs sinodas netgi siūlė iš naujo išleisti Brastos Bibliją *in folio*, su ankstesnėmis dedikacijomis Mikalojui Radvilai ir Žygimantui Augustui. Vėliau (1634 m. spalio 9 d. sinode) buvo reikalaujama perleisti Gdansko Bibliją ir pataisyti tas jos vietas, kur tekstą sunku suprasti dėl dažnai vartojamų sudėtingų žodžių (Sipayłówna 1934: 150). Vis dėlto Gdansko Biblijos jokių būdu negalima laikyti nei perspaudu, nei pataisytu leidimu, tai – visiškai naujas vertimas.

Didžiausia tikimybė, kad Chylinskis galėjo turėti ne kurį nors kitą, o būtent šį Gdanske išleistą lenkišką Šventojo Rašto vertimą. XVII amžiuje Gdansko Biblija buvo skaitoma ne tik Lenkijoje, bet ir kitose šalyse. Ne vien dėl patogaus naudotis formato, bet ir dėl jos vertėjo požiūrio į Biblijos vertimo principus ji buvo populiari tarp Olandijoje studijavusių ir dirbusių lenkų reformatų. 1660 metais Amsterdame buvo išleistas pakartotinis Gdansko Biblijos leidimas.

Visi trys tekstai – *Statenbijbel*, Gdansko Biblija ir Chylinskio Biblija – išversti laikantis tų pačių vertimo principų: jais buvo siekiama laikytis kuo arčiau originalo, todėl visi jie turi daug bendrumų. Labai tikėtina, kad Chylinskis buvo skaitęs, galbūt netgi turėjo Gdansko Bibliją, o jei ir nebuvo jos atsivežęs į Olandiją, ją galėjo jam duoti skaityti jo tėvas Adrianas, Lietuvos evangelikų reformatų sinodo įgaliojimu dalyvavęs rengiant jos leidimą (sinodo protokolai 1611–1637. MAB RS f. 40, b. 1157; Lukšaitė 2000: 248). Vytauto Ambrazo tyrimo (1962: 44) duomenimis, Chylinskio vertimas labai artimas Gdansko Biblijai, kartais, ypač Naujajame Testamente, su ja sutampęs vos ne pažodžiui. Tačiau, palyginęs dalyvines konstrukcijas ir šalutinius sakinius, Ambrazas nustatė, kad šie sakinių segmentai abiejose knygos nesutampa. Kaip jau buvo minėta, sintaksės ir žodyno polonizmai Chylinskio vertime nėra tokie dažni kaip kituose kalvinistų leidiniuose (Zinkevičius 1988: 227), o Chylinskio kalba apskritai yra geresnė už Merkelio Petkevičiaus, arba vadinamosios Jokūbo Morkūno postilės, kalbą (Lebedys 1977: 98).

Koks lenkų kalbos vaidmuo Chylinskio gyvenime? Kokia kalba jisai mąstė? Į šį klausimą padeda atsakyti Naujojo Testamento rankraščio paskutiniuose lapuose esančios pastabos įvairiomis kalbomis – lenkų, lotynų, olandų, lietuvių (po porą žodžių parašyta angliškai ir hebrajiškai). Analizuodami šiuos įrašus galime susidaryti vaizdą apie Chylinskio vertimo techniką ir vertimo šaltinį. Beveik pusę minėtų pastabų sudaro dvikalbių atitikmenų sąrašai, maži žodynėliai. Tai lenkiški–lietuviški ir lietuviški–lenkiški, olandiški–lietuviški, olandiški–lenkiški (vienas), lietuviški–lotyniški ir lotyniški–lietuviški, hebrajiški–lotyniški–lietuviški atitikmenys. Olandiški įrašai, kaip minėta, turi lietuviškus atitikmenis ir greta nuorodas į Biblijos eilutę; jie visada tiksliai sutampa su *Statenbijbel* ir vertintini kaip olandiško teksto citatos.

Lotynų kalba vartojama ne kitų kalbų žodžių atitikmenims užrašyti (tokių yra vos keletas), o kaip metakalba, kuria užrašytos darbinės pastabos, tiesiogiai susijusios su vertimu, pvz.: *brant-korn patwiefkimas ex loco Math 13.v.6. undeque est quod ita debeat werti hoc vocabulum in V.T.*^a (Kudzinowski, Otrębski 1958: 2r); NB. *loco stojos ubique ponendum nufidawe hoc enim est Lithuanicum*^b (Kudzinowski, Otrębski 1958: 423/224v) ir kt. Lotyniškai užrašytas ir vertimo pavadinimas, lotyniškai kreipiamasi į nežinomą rėmėją ir prašoma finansinės paramos.

Lenkiškos pastabos yra dvejopo pobūdžio – tai žodyno tipo įrašai ir užrašymai, susiję su paties Chylinskio gyvenimu. Dvikalbiuose sąrašėliuose, kuriuose vartojama lenkų

^a „brant-korn patwiefkimas iš Mt 13,6 ir tai reiškia, kad taip reikia versti ir ST.“

^b „NB stojos visur pataisyti į nufidawe, nes taip yra lietuviškai.“

kalba, paprastai nėra nurodyta, iš kurios Biblijos vietos jie paimti: *fzerkfznafis arklis. fiwo jabłkowity kon* (Kudzinowski, Otrębski 1958: 420/222v); *wełekite bimbalą biycie we dzwon* (Kudzinowski, Otrębski 1958: 418 / 221v) ir pan. Nuorodos į konkretų Biblijos tekstą yra tik trijose vietose, visos jos iš Senojo Testamento: *Iz 1, 4 złoczyńca Piktadejas abo lotrponas* (Kudzinowski, Otrębski 1958: 416/220v) – Biádá narodowi grzeßacemu / ludowi ociążonemu złością / náśieniu *niefláchetnemu* / fynom fkáżonym (BraB) – Biádá narodowi grzeßnemu / ludowi obciążonemu niepráwością / náśieniu złośliwych / Synom fkáżonym (GdB). Ol. *boosdoeners* čia išversta lenkišku *złoczyńca* ir tada ieškota šiam žodžiui lietuviško atitikmens. Nei Brastos Biblijos *naśieniu nieflachetnemu*, nei Gdansko Biblijos *naśieniu złośliwych* nesutampa su daiktavardžiu *złoczyńca*. Žodžiai *niefláchetny* ir *złośliwy* yra ne tik kitos kalbos dalys nei *złoczyńca*, bet skiriasi ir daryba, ir reikšme. Panašiai sutampa su *Statenbijbel* ir skiriasi nuo lenkiškų kitos dvi vietos – Mok 5,6 ir Mok 6,3 (plačiau apie tai žr. Kavaliūnaitė 2003c: 82–128). Net ir tada, kai greta lenkiško įrašo su lietuvišku atitikmeniu yra nuoroda į Biblijos tekstą, cituojamas ne lenkiškas šaltinis, o lietuviškas paties Chylinskio vertimas: kryfle. *zbło NB emendens* [sic!] ut eft Luc. 6 41^a (Kudzinowski, Otrębski 1958: 423/224v). Todėl neabejotina, kad vertimo tekste ir rankraščio gale Chylinskio įrašyti lenkiški žodžiai nerodo kurios nors lenkiškos Biblijos įtakos, o tik patvirtina, kad Chylinskis gerai mokėjo lenkų kalbą ir versdamas Bibliją ją vartojo kaip „tarpininkę“: pirmiausia (mintyse) sunkesnę vietą išsiversdavo į lenkų kalbą, o paskui surasdavo tinkamą lietuvišką atitikmenį.

Nors gyvendamas ir dirbdamas Anglijoje Chylinskis stengėsi pabrėžti esąs lietuvis, reikia pripažinti, kad tiek savo darbo, tiek asmeniniam ir finansiniam reikalams jis vartojo lenkų kalbą. Tą patvirtina įrašai apie vertimo pradžią: *translacię zacząłem w imieniu Panfkim d. 22. 8obris 1657. w Oxforcie stylo veteri*^b (Kudzinowski, Otrębski 1958: 3/2v), užuomina apie vedybas ir Biblijos vertimo bei spausdinimo išlaidų skaičiavimas: *Błogosław Panie w małżeńskim stanie*^c (Kudzinowski, Otrębski 1958: 423/224v); *Pan Bog nadzieję moją*^d (Kudzinowski, Otrębski 1958: 424/225v); *Rachunek Kosztu na Biblię Litewfską*^e (Kudzinowski, Otrębski 1958: 413/219r).

Todėl nenuostabu, kad Chylinskio kalboje esama daug lenkiškos kilmės ar per lenkų kalbą atėjusių leksinių, frazeologinių ir sintaksinių konstrukcijų. Svarbu išsiaiškinti, ar jų vartojimą skatino lenkiškas šaltinis (Gdansko Biblija), ar jie radosi dėl vertėjo dvikalbystės. Chylinskio gausiai vartojami lenkiškos kilmės kalbos vienetai lyginti su atitinkamomis vietomis Gdansko Biblijoje. Paaiškėjo, kad daugeliu atvejų atitikmenys joje netapatūs. Pavyzdžiui, tiek Senajame, tiek Naujajame Testamente Chylinskis vartoja rytų slavų žodį *czewerykey*, plg. le. *trzewik* „but z cholewką lub bez niej, sznurowany, dawniej tez nie sznurowany“ (SJP IX: 320): Iš 3,5; Iš 12,11; Joz 5,15; Joz 9,5; Joz 9,13; Mt 10,10; Mk 6,9; Lk 10,9; Lk 15,22; Lk 22,35; Apd 7,33; Apd 13,25. *Statenbijbel* šiose vietose atitinka leksema *schoenen*, o Gdansko Biblijoje – *obuwie*, *boty* ir tik vieną kartą *trzewik*. Slavizmą *fzczyraftis*, plg. le. *szczerość* „szczerość, nieobłudność, nieudawanie“ (Linde 1855, s. v.), ol. *oprechtheid*, Gdansko Biblijoje atitinka žodis *prostota* (Pr 20,5; Pr 20,6; Įst 9,5). Chylinskio Senojo Testamento *pleszka*, plg. le. *flasza* „naczynie ze szkła, gliny, cyny, skóry itp. Z wąską szyjką do zatykania, służące do przechowywania płynów“ (SJP VII: 78), ol. *fles*, GdB atitinka leksema *łagiew* (Pr 21,14; Pr 21,15; Pr 21,19). Panašiai ir daugelis dėl lenkų kalbos įtakos Chylinskio vartojamų sintaksinių konstrukcijų nesutampa su atitinkamomis vietomis Gdansko Biblijoje, pvz.: *dabotis* +

^a „kryfle. *zbło NB* taisant kaip yra Lk 6,41.“

^b „vertimą pradėjau Viešpaties vardu 1657 spalio 22 d. pagal senąjį kalendorių Oksforde.“

^c „Palaimink, Viešpatie, [mano] vedybas.“

^d „Ponas Dievas mano viltis.“

^e „Išlaidų lietuviškai Biblijai sąskaita.“

Gen., le. *dbać* + Gen. (1 Jn 4,14: *to dabojameσ* – *wy hebben het aenschouwt* – *myfmy widźieli*; Lk 11,35: *Dabokiσ tada to* – *Siet dan toe* – *Pátrzajże tedy*); *prípildyti* + Instr., le. *napelnić* + Instr. (Fil 1,11: *prypildyti wayfieyσ* – *vevult met vruchten* – *nápełnieni owocow*); *regėti, žiūrėti, veizdėti* ant Gen. (Sk 24,17: *weyzdesiu and jo* – *ick fal hem aenschouwen* – *ogładam go*; Apd 3, 12: *ko zuryte (teyp) ftyprey and mufu* – *wat fiet ghy [foo] sterk op ons* – *czemu się nam tak pilnie przypátrujećie*) ir kt. Būtent dėl šių ir kitų nesutapimų galima daryti išvadą, kad Chylinskis savo darbe Gdansko Biblijai nuosekliai nesirėmė.

Kita vertus, atlikus Naujojo Testamento rankraščio taisymų gretinamąją analizę matyti, kad redaguodamas vertimą Chylinskis greičiausiai šiek tiek naudojosi lenkišku šaltiniu ir juo remdamasis galėjo taisyklingai interpretuoti *Statenbijbel* formaliai nepakankamai diferencijuotas (dalyviai) ir dviprasmiškas formas (antrojo asmens indikatyvas ir imperatyvas) (plačiau apie ChNT taisymus žr. Kavaliūnaitė 2001a: 105–128; 2003c: 120–126). Lenkiškas vertimo šaltinis galėjo turėti įtakos dažnam padalvyių keitimui į dalyvius ir pusdalyvius. Olandiškame šaltinyje vartojamus dalyvius (jie olandų kalboje nelinksniuojami) Chylinskis vertė padalvyiais, tačiau taisymuose su veiksnio vardininku siejamus padalyvius Chylinskis keitė į pusdalyvius, jeigu lenkiškame šaltinyje yra nelinksniuojama dalyvio forma (1), arba į dalyvius, jei lenkiškoje Biblijoje yra linksniuojama dalyvio forma, pvz.: (1) Mt 9,27: *dujen akłuju*→*du akłu*→*ejo pałkui ghi* *βaukiant*→*βaukdami* ir *kalbant*→*kalbedami* (ChNT); *zijñ hem twee blinde gevolght / roepende ende feggende* (StB) – *βli zą nim dwą ślepi / wołając y mowiac* (GdB) ir (2) Mt 3,17: *kalbant*→*kalbąs* (ChNT) – *feggende* (StB) – *mowiacy* (GdB) – *dicere* (V) – *λέγουσα* (G); Mt 4,21: *betaýsant*→*betaýsancius* (ChNT) – *vermakende* (StB) – *oprawiających* (GdB) – *reficientes* (V) – *καταρτίζοντας* (G). Graikiško teksto arba *Vulgatos* įtakos šiems taisymams negalima įžvelgti, kadangi nebūtų įmanoma paaiškinti, kodėl vienur padalyvis keičiamas į dalyvį, o kitur – į pusdalyvį. Su Gdansko Biblija sutampa ir kai kurie leksikos taisymai, pvz.: Mt 17,7: *pikta*→*perwertna* (ChNT) – *verkeert* (StB) – *przewrotny* (GdB); Mk 15,16: *Suda-namofna*→*Rotuβyn* (ChNT) – *rechthuys* (StB) – *do Ratuβá* (GdB). Taigi Gdansko Biblijos įtaka Chylinskio vertimui neįžymi, šiek tiek ryškiau pastebima Naujojo Testamento taisymuose.

V. Skelbiamos publikacijos

Šiame leidinyje chronologine tvarka perspausdinamos visos mūsų dienas pasiekusių Chylinskio publikuotų tekstų faksimilės: *An Account* [...], Oxford, 1659 ir *RATIO* [...], [Oxford, ~ 1660]. Toliau dedamos vienintelio išlikusio Chylinskio Senojo Testamento Londono egzemplioriaus skaitmeninės kopijos ir Londono egzemplioriaus tekstą papildančios dalies iš Berlyno egzemplioriaus faksimilės, taip pat Vilniaus egzemplioriaus fragmentų, kuriuos publikavo Jacobas Quandtas ir Eduardas Volteris, ir kurių nėra Londono ir Berlyno egzemplioriuose, faksimilės. Pabaigoje – atitinkamų vietų skaitmeninės kopijos iš olandiškos *Statenbijbel*.

Išlikusi Chylinskio Biblijos dalis neturi titulinio puslapio; dabartiniam leidiniui ji sukūrė dailininkas Šarūnas Leonavičius. Pavadinimas užrašytas toks, kokį savo vertimui Naujojo Testamento rankraštyje davė pats Chylinskis.

j. *An Account OF THE TRANSLATION OF THE BIBLE INTO
THE LITHVANIAN TONGVE [...], Oxford, 1659*

T Ai aštuonių puslapių iš dviejų dalių sudaryta knygelė, skelbiama pirmą kartą. Pirmojoje dalyje *The Tranflator wifheth all health and happineſe to the Chriſtian Reader* Chylinskis pabrėžė Biblijos vertimo į lietuvių kalbą būtinumą, trumpai apžvelgė reformatų lietuviškai išleistas knygas, supažindino skaitytojus su Lietuvos evangelikų reformatų veikla, pristatė savo atliktą Biblijos vertimą, užsiminė apie ketinimą išversti į lietuvių kalbą garsiuosius olandiškus Biblijos komentarus iš *English and Dutch Annotations*. Antroji dalis *A copy of the Testimonial given to the Tranſſlator, and of the approbation of his undertaking, by ſſeveral Reverend Doctors of Divinity, with the Profeſſors of the ſame, and other Perſons of Note, in the Vniverſity of Oxford* – tai rekomendacija Samueliui Boguslavui Chylinskiui, lietuviui, protestantų bažnyčios nariui, turinčiam savo šalies bažnyčių įgaliojimus ir belgų bažnyčių bei universitetų rekomendacijas. Chylinskis pristatomas kaip doras, kompetentingas ir stropus asmuo, išvertęs į lietuvių kalbą visą Šventąjį Raštą. Šia rekomendacija patvirtinama, kad vertimas atliktas kruopščiai ir atsakingai.

Ligi šiol buvo manoma, kad vienintelis išlikęs *An Account [...]* egzempliorius yra Britų bibliotekoje. Remdamasi 1879 metų pirmo pusmečio *Athenaeum* žurnalo užuomina (p. 186), jog antras šios knygelės egzempliorius esąs *Bodleian* bibliotekoje Oksforde, šio leidinio sudarytoja kreipėsi į minėtos bibliotekos darbuotojus prašydama patikrinti, ar bibliotekos rinkiniuose tikrai saugomas toks leidinys. Patikrinus bibliotekos katalogą paaiškėjo, kad ten yra netgi ne vienas, o du *An Account [...]* egzemplioriai (šifrai: Wood B 37(2) ir C 13. 6. (47) Linc).

Šioje knygoje publikuojamas Britų bibliotekos egzempliorius (dabartinis šifras: 12.14.a.5). Anksčiau knygelė buvo įrišta į konvoliutą, kurio signatūra buvo 1016. f.11(1–8), o dar prieš tai – 11. vb/4. Juodos spalvos Britų muziejaus antspaudas yra antraštinio lapo verso pusėje. Tai ankstyviausias spaudas, Britų muziejuje naudotas nuo 1769 iki 1805/10 metų. Knygelė įrišta į tamsiai mėlyną XIX amžiaus pergamentą su aukso spalvos įspaudais. Įrišta Britų muziejuje, nugarėlėje įspausa: „CHYLINSKI. ACCOUNT OF TRANSLATION OF THE BIBLE INTO LITHUANIAN. OXFORD. 1659.

Leidinys išspausdintas kreminės spalvos semtame rankų darbo popieriuje su horizontaliomis tankiosiomis linijomis; pirmo–ketvirto lapų centre matyti puodo formos vandenženklis, paprastai tokie vandens ženklai buvo vartojami Prancūzijoje (Churchill: 1935). Bloko kraštai paauksuoti. Knygelės matmenys: 12,8x17,7 cm. Apipjaustant nupjautos puslapinės antraštės.

Antraštiniame lape yra pavadinimas, nurodyti leidimo metai ir vieta. Puslapių numeracija prasideda nuo pirmo teksto puslapio, numeriai surinkti arabiškais skaitmenimis lenktiniuose skliaustuose ties puslapio viduriu viršuje.

Knygelė išleista puošniai, tekstas išspausdintas antikva, antraštės – keičiant didžiąsias ir mažąsias raides, vietomis kursyvu. Prieš dalių pavadinimus įdėtos ornamentuotos vinjetės, inicialinės raidės papuoštos ornamentais.

ij. *RATIO Institutæ Tranſlationis BIBLIORUM IN LINGUAM LITHVANICAM [...]*,
[Oxford, ~ 1660]

PRaėjus metams ar dvejiems po *An Account [...]* pasirodymo (Kot 1958: 59), angliškai parašyto *Biblijos vertimo pagrindimo* tekstas, šiek tiek papildytas ir pakeistas, adresuotas Lietuvos skaitytojui, greičiausiai toje pačioje spaustuvėje buvo išleistas lotyniškai pavadinimu *RATIO Institutæ Tranſlationis Bibliorum in LINGUAM LITHVANICAM [...]*, [Oxford, ~ 1660]. Išlikęs vienintelis egzempliorius, kurio apatinis kraštas su duomenimis apie leidėją ir leidimo metus nupjautas, todėl pateikiami tik apytiksliai duomenys. Leidinėlį Chylinskis atsivežė į Lietuvą kartu su išspausdinta Senojo Testamento dalimi, kurią pristatė 1661 metų Vilniaus provinciniam sinodui. Knygelė saugoma Upsalos universiteto bibliotekoje, jos perrašą ir vertimą į lietuvių kalbą su komentarais ir įvadinio straipsniu *Knygotyroje* paskelbė Ingė Lukšaitė (2000: 248–274). Nors lotyniškas leidinėlis papildytas dviem skyreliais – dedikacija LDK evangelikų reformatų bažnyčios globėjams ir jos dvasininkams *Illuſtriffimo ac Celfiffimo PRINCIPI, DOMINO. DN. BOGUSLAO RADZIWIŁ [...]* *Nec non Nobiliſſimis, Magnificis & Generoſis Dominis etc. etc. [...]* ir Franeckerio akademijos rektoriaus C. Munsteraus bei akademijos sekretoriaus bibliotekininko G. Kaldenbacho rekomendacija *RECTOR MAGNIFICUS & SENATUS Academiae FRISIORUM quæ eſt FRANEQUERÆ, LECTORI Salutem in Domino* – jis yra mažesnės apimties: jį sudaro keturi lapai (septyni puslapiai, paskutinis puslapis tuščias). Tekstas labiau suspaustas, smulkesnis, inicialų raidės padidintos, bet be papuošimų. Skyrių pradžioje nebėra puošnių vinječių.

RATIO [...] įrištas į konvoliutą drauge su kitais šešiais leidiniais (signatūra: Språkvæf. Allm. Grafik [58: 222]). Konvoliuto nugarėlė ir kampai baltos odos, viršelės apklijuotas smėlio spalvos popieriumi su taškytiniu raštu. Formatas: 14,1x18,1 cm. Knygelė išspausdinta tokia pat popieriuje kaip ir *Account [...]*, spalva natūrali, vandenženklių nematyti. Antraštiniame lape – pavadinimas ir vinjetė, dalis lapo apačioje nupjauta. Puslapių numeracija prasideda nuo antrojo numerio pirmame teksto puslapyje, skaitmenys surinkti ties puslapio viduriu viršuje arabiškais skaitmenimis, lenktiniuose skliaustuose.

Tekstas išspausdintas antikva, dalių pavadinimai – kursyvu, knygelės pavadinimas – mišriai.

ijj. Chylinskio Senojo Testamento vertimo Londono egzempliorius

Vienintelis išlikęs egzempliorius, ligi šiol nei visas, nei atskiromis ištraukomis neskelbtas (dabartinis šifras C 51.b.13, ankstesnis – C 36.c.18). Geros būklės, įrištas Britų muziejuje 1928 metais. Muziejus 1893 metų birželio 21 dieną spaudinį pirkto Londone iš firmos *Clement Palmer and Co* už 2 šilingus. Netrukus apie leidinį spaudoje paskelbė Britų muziejaus bibliotekos darbuotojas J. Naakė (1893: 1105).

A1 verso ir L8 verso puslapiuose raudonos spalvos Britų muziejaus antspaudai: „No 6 BRITISH MUSEUM 21 JU 93“, t. y. 1893 06 21. Šis antspaudas Britų muziejuje buvo naudojamas žymėti dokumentams, įsigytiems po 1870 m. liepos 29 d.

Knygos kietviršiai aptraukti mėlynu popieriumi, ant smėlio spalvos popierinės nugarėlės užklijuota tamsiai raudonos spalvos juostelė su aukso raidėmis įspaustu užrašu: „LITHUANIAN BIBLE. CHYLINSKI“. Kreminės spalvos semtas popierius su vertikaliomis tankiosiomis linijomis, be pastebimų vandens ženklų. Popieriaus kraštai neapipjaustyti, nelygūs, apibrizgę. Knygos formatas: 12x18 cm, *in octavo*.

Pirmame priešlapyje ranka užrašyta: „Pentateuchus et Josua pars Lithuanica versa a m^{ro} Samuelo Boguslao Chylinski.“^a Žemiau pieštuku prirašyta pastaba: „The Lithuanic is said to be closely allied to the Sanscrit.“^b Antrame lape įrištas lenkiškai rašytas Estreicherio laiškas: „Kraków 11 lipca 93. Kochany Panie! Uprzejmie dziękuję za podaną mi wiadomość o Kupnie Biblii litewskiej wydania Chylińskiego. Istotnie rzadkość pierwszorzędna mająca wartość z powodu języka. Dotąd znany był egzemplarz Akademii Duchownej w Petersburgu pochodzący z Wilna. Opisuję go w mej Bibliografii tom 13^{ty} str. 40. podając zarazem bibliografię tego przedmiotu za wskazówką nieodżałowanej pamieci Maur. Stankiewicza, który szeroko się rozwodzi o tej książce. Więc obecnie są dopiero dwa egzemplarze znane. W tym roku skończę druk tomu 13^{so} i w nim zawartą będzie cała litera B. Tak więc Bibliografia tworzy się powoli ale bez odpoczynku i przerwy. Przyjm koleżeńskie pozdrowienie Estreicher.“^c Toliau įdėtas laiško vertimas į anglų kalbą. Laiško tekstą su vertimu į lietuvių kalbą 1996 metais publikavo Britų muziejaus bibliotekos Slavų ir Rytų Europos kolekcijų skyriaus vadovė Janet Zmroczek (1996: 94).

Knyga išspausdinta Ewano Tyloro spaustuvėje Londone. Pagrindinė Tyloro spaustuvė buvo Edinburge. Tuo remdamasis Neubaueris (1891: 467) tvirtino, jog Chylinskio Biblija esą buvo spausdinama Edinburge. Pasikliaudami Neubaueriu, šį teiginį kartojo daugelis tyrėjų, tačiau, įvertinus Steele'o (1907: 62) pateiktus argumentus, matyti, kad Londone Tyloras turėjo dar vieną spaustuvę, su kuria bendradarbiavo Chylinskis, todėl nereikėtų abejoti nuo seno žinoma Chylinskio Biblijos spausdinimo vieta.

Antraštinio lapo nėra, puslapių numeriai pažymėti viršutiniame išoriniame puslapio krašte. Numeracija prasideda nuo pirmosios Mozės knygos pradžios. Yra klaidų: 19 puslapis pažymėtas 27 numeriu; 65 puslapis pažymėtas 63 numeriu; vietomis praleista spaudos lanką žyminti raidė; vietoj 71 puslapio parašytas 73; vietoj 84 – 74; 111 puslapio numeris išspausstas vidiniame puslapio kampe (sukeista vietomis su skyrių, arba *paguldymų*, – taip skyrių pavadinimus rašė Chylinskis – numeriu); vietoj 143 puslapio numerio išspausdintas 144; vietoj 147 – 148; vietoj 150 – 152. 137–140 puslapių numeracija nuosekli, tačiau sukeistas vietomis 138 ir 139 puslapių tekstas. Todėl beveik visas trečias skyrius ir ketvirto skyriaus pradžia įsiterpė į antrąjį skyrių, o 140 puslapyje tęsiamas 138-ame nutrūkęs 4 skyriaus tekstas.

Lankų signatūros pažymėtos didžiosiomis raidėmis A, B, C, D, ..., L ir didžiosiomis raidėmis su skaičiais A1, A2, A3, A4, B1, B2, B3, B4, ..., L1, L2, L3, L4 puslapio apačioje priešais kustodą. Vienas lankas apima 16 puslapių.

Nuo pirmo iki šešiolikto puslapio, t. y. A lanko, tekstas ranka apvedžiotas siaurais raudonais rėmeliais. Raudonos vertikalios linijos įrėmina du teksto stulpelius ir atskiria juos nuo abiejose puslapio pusėse stulpeliais surašytų nuorodų į paralelines vietas. Viršutinė puslapio antraštė išryškinta horizontaliomis raudonomis linijomis. Toliau, nuo 17 puslapio iki spaudinio pabaigos, rėmelių nebėra.

Biblijos knygų pavadinimai pateikti didžiosiomis raidėmis puslapio centre, po

^a „Penkiaknygė ir dalis Jozuės knygos; į lietuvių kalbą išversta pono Samuelio Boguslavo Chylinskio.“

^b „Sakoma, kad lietuvių kalba labai artima sanskritui.“

^c „Krokuva, 1893 liepos 11. Mielas pone! Nuoširdžiai dėkoju už man perduotą žinią apie Chylinskio išleistas lietuviškos Biblijos pirkimą. Tikra retenybė, visų pirma vertinga dėl savo kalbos. Iki šiol buvo žinomas Peterburgo dvasinės akademijos bibliotekos egzempliorius, atgabentas iš Vilniaus. Jį aprašiau savo Bibliografijos 13-ojo tomo 40-ame puslapyje, kartu pateikiau šio leidinio bibliografiją, atsižvelgdamas į šviesios atminties Maurycijų Stankiewiczų, kuris daug rašė apie tą knygą. Vadinasi, šiuo metu yra žinomi du egzemplioriai. Šiais metais bus baigtas 13-ojo tomo, kuriame yra visa B raidė, spausdinimas. Taigi Bibliografija juda pamažu, bet nepaliaujamai ir be pertrūkių. Siunčiu draugiškus linkėjimus. Estreicheris.“

pavadinimo einantis turinys išspausdintas atskirame bloke vienu stulpeliu, mažieji, arba skyrių, turiniai ir Biblijos knygų tekstas išspausdintas dviem stulpeliais.

Viršutinėje puslapio antraštėje nurodytas puslapio numeris, Biblijos knygos pavadinimas ir Biblijos skyriaus (*paguldymo*) numeris. Kairiajame atvarto puslapyje greta puslapio ir skyriaus numerių pateikiamas Biblijos knygos pavadinimas (Genesis; Exodus; Leviticus; Numeri; Deuteronomium; Jozue); dešiniojo puslapio antraštinėje eilutėje, be puslapio ir skyriaus numerio, yra ir Biblijos knygos numeris.

Puslapių pabaigoje įdėti kustodai. Kustodą sudaro pakartotas kito puslapio pirmas žodis, jei kitame puslapyje prasideda nauja eilutė – jos numeris ir pirmas žodis. Pirmosios skyriaus eilutės numeris dažniausiai praleidžiamas (p. 3, 16, 27), pakartotas tik 9 puslapyje. Jei žodis perkeltas į kitą puslapį, kustodas pakartoja į kitą puslapį perkeltą žodžio dalį.

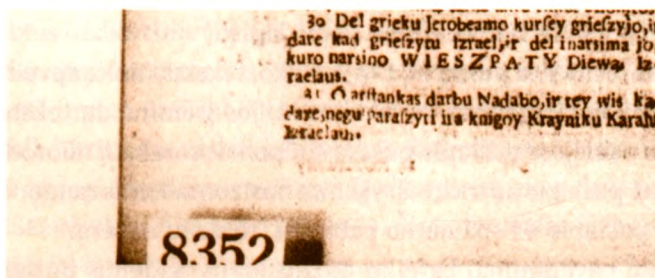
Tekstas išspausdintas labai smulkia, bet aiškiai įskaitoma antikva. Eilutės labai suspaustos; antraštės užrašytos didžiosiomis raidėmis antikva, kai kurie antraščių žodžiai ir mažieji (*paguldymų*, arba skyrių) turiniai – kursyvu.

Chylinskio Biblijos vertimo Londono egzemplioriuje yra tokios knygos: Pradžios, Išėjimo, Kunigų, Skaičių, Pakartoto Įstatymo ir Jozuės (baigiasi XV skyriumi).

iiiij. Chylinskio Senojo Testamento dalis iš Berlyno egzemplioriaus kopijos

B Aigiant rengti Chylinskio Senojo Testamento Londono egzemplioriaus faksimilinę publikaciją, kaip jau buvo minėta, Vilniaus universiteto bibliotekoje tarp profesoriaus Jano Otrębskio testamentu Vilniaus universiteto bibliotekai paliktų knygų buvo rasta Berlyno egzemplioriaus kopija. Iš rastosios kopijos publikuojama Londono egzempliorių papildanti dalis (177–384 p.).

Berlyno egzemplioriaus atvartas nufotografuotas į lapą, kurio matmenys 17,5x25,4 cm (originalo atvartas šiek tiek sumažintas), kopijoje knygos matmenys skirtinguose puslapiuose svyruoja nuo 11,3x15,9 cm iki 11x15,5 cm. Kopijos lapai suvynioti į ploną popierių, kuriame pieštuku padaryta keletas įrašų, iš jų įskaitomas žodis *Jozue*, data 23.02.58 ir sutrumpinimai *B.Chyl. (f) S.T.* Lapų kairiojo kampo apačioje lapeliai su skaičiais – tai kopijos kadrų numeriai. Pirmasis lapas pažymėtas numeriu 8214, paskutinio kadro numeris – 8391, kai kur lapelis su numeriu neuždėtas, bet eilės numeris skaičiuojamas visur. Suvyniota kopija laikoma aplanke, ant kurio užrašyta: *brak: (8241. 8265), toliau: (8213–8210), (8266–8391), (8213–8391), (8242–8261)*. Trūksta lapų, pažymėtų numeriais 8241 (p. 52–53) ir 8265 (p. 100–101). Berlyno egzemplioriaus kopijos fragmentas su numeriu lapo apačioje:

Pirmojo atvarto kairėje pusėje ranka užrašyta signatūra: *Biblia sacra. Oct. 9.*, kitoje eilutėje (greičiausiai pieštuku) XVIII, 270. Toliau neįskaitoma frazė. Trečioje eilutėje įrašas: *Th.B.II.o.15*. Dešiniajame puslapyje viršuje šifras 1894.1355 ir du apvalūs antspaudai su užrašais: „Bibliothek des Marienstiftsgymnasiums zu Stettin“ ir „Ex Biblioth. Regia Berolinenfi.“ Antrojo atvarto kairiajame puslapyje ranka užrašyta: vgl. *Centralbl. f. Bibl. Wesen* XV, 531. Dešiniajame puslapyje Müllerio ranka užrašyta antraštė, jo autografas ir Berlyno karališkosios bibliotekos apvalus antspaudas. Daugiau jokių ranka darytų įrašų nėra.

Berlyno egzempliorius baigiasi 384 puslapiu, 337–368 (22-o ir 23-io lankų) trūksta. 336 puslapis baigiasi II. Kronikų knygos 13,3 eilute *ifz afztoniu fzymtu tukftanciu ifzrynktu wiru, budru galunu*, o 369 puslapis prasideda Nehemijo 8,1 eilutės fragmentu *Ó kad atajo sekmas Meno*. 384 puslapis nutrūksta ties Jobo 6 skyriaus įvadu *už nemalone barime priežafciu jo*, 24. *meldžia kad prieteley jo lautus nog tokiu*. 336 ir 369 puslapiai nufotografuoti viename atvarte į vieną kadra.

Teksto išdėstymas, šriftas, puslapių antraštės, kustodai – viskas yra taip pat kaip ir Londono egzemplioriuje.

Publikuojamoji Londono egzemplioriaus tekstą papildanti dalis yra 177–384 puslapiai. Numeruojant puslapius buvo padaryta klaidų: 195 puslapis pažymėtas 191 numeriu; vietoj 207 puslapio užrašytas 209; 210 puslapis pažymėtas 110 numeriu; vietoj 216 numerio išspausdintas 215; vietoj 268 – 269; vietoj 335 – 315; 382 puslapis pažymėtas 383 numeriu. Lankų signatūros pažymėtos didžiosiomis raidėmis M, N, O, P, Q, R, S, T, V, X ir didžiosiomis raidėmis su skaičiais M1, M2, M3, ..., X1, X2, X3, X4; paskutinės signatūros yra Aa (369 puslapis) ir Aa1 (371 puslapis). Kai kurios lankų signatūros praleistos: M2, N, O, O2, O3, P, P2, X2.

Iš Berlyno egzemplioriaus kopijos publikuojamos tokios Senojo Testamento knygos: Jozuės (nuo XVI skyriaus), Teisėjų, Rutos, 1 Samuelio, 2 Samuelio, 1 Karalių, 2 Karalių, 1 Kronikų, 2 Kronikų (nutrūksta XIII skyriaus pradžioje), Nehemijo (nuo VIII skyriaus), Esteros ir Jobo knyga (nutrūksta ties Jobo VI skyriaus įvadu).

v. Papildomos ištraukos iš Vilniaus egzemplioriaus

Kaip žinoma iš aprašymų, didžiausias Chylinskio Senojo Testamento egzempliorius, vadinamasis Vilniaus egzempliorius, yra 416 puslapių ir baigiasi 50-osios Dovydo psalmės 6-ąja eilute. Pagal Pliaterio aprašymą, šiame egzemplioriuje trūksta 336–353 puslapių. Taigi Vilniaus egzempliorius 47 puslapiais didesnis už Berlyno egzempliorių.

Kai kurias Vilniaus egzemplioriaus vietas perrašė Jurgis Pliateris (rankraštis paskelbtas: Jurgutis, Žukas 1963: 193–203), nedidelių fragmentų publikavo Quandtas (1735 metų Biblijos pratarmėje), Jocheris (1842: 109–111), Volteris (1887: 71–102) ir Stankiewiczzius (1886; 1889: 55–57). Šiuose perrašuose yra keletas fragmentų, kurių nėra Berlyno egzemplioriaus kopijoje. Tų fragmentų ir atitinkamų vietų iš *Statenbijbel* skaitmeninės kopijos skelbiamos šiame leidinyje: Jobo 19, 25–27 (Quandt 1735; publikuojama iš LNB egzemplioriaus, šifras: LC 610013); 40 Psalmė 1–5 (Wolter 1887: 102; publikuojama iš LNB egzemplioriaus, šifras: C rus. 7/888).

vj. *Statenbijbel* egzempliorius

L Eidinyje skelbiamos Amsterdamo universiteto bibliotekoje saugomos 1639 metais Amsterdame Th. Jacobssono ir Fr. Stamo spaustuvėje išleistos *Statenbijbel* skaitmeninės kopijos. Knygos šifras: UBM: 076-13, UB magazijn. Juodos odos viršelis apdorotas taip, kad primintų ruonio odą: XVIII a. medžio kietviršis. Pirmajame priešlapyje angliška proveniencija – 50x70 mm lipdė su užrašu *Minto* ir ranka užrašyta nuoroda *Bible 2.6*. Knygos pabaigoje kelios rankraštinės pastabos apie velnią XVII a. olandų kalba.

Bloko kraštai paausuoti, išoriniai viršelio kraštai apkaustyti metaliniais papuošimais. Knyga išleista *in octavo*, formatas 12x18 cm.

Antraštiniame lape raižinys, kuriame pavaizduoti vartai su kolonomis, tarp kolonų užrašytas pavadinimas: *Biblia, dat is: de gantsche H. Schrifture*. Virš kolonų – atversta Biblija su tekstu iš 19 psalmės 8 eilutės ir 1 Petro laiško 1, 25: *De Wet des Heeren is volmaect bekeerēde de Ziele: de getuygenisse des Heeren is gewis / den flechten wijffheyte gevende*^a (Pf. 19: 8) ir *Het Woort des Heeren blyft in der eeuwicheyt: ende dit is het Woort dat onder u verkondicht is*^b (1 Petr. 1, 25). Kolonų apačioje Suvienytųjų provincijų herbas su užrašu *Eendracht maeckt macht* „Vienybėje stiprybė“ ir panoraminis Amsterdamo miesto vaizdas.

Tolesniame lape *recto* ir *verso* pusėse Nyderlandų Generalinių luomų autorizacija, kuria Generaliniai luomai skelbia skleidžią teisingą ir tikrą krikščionišką reformatų tikėjimą ir iš originalo kalbų, remdamiesi 1618 ir 1619 metų Dordrechto sinodo nutarimais, išverstą Šventą Dievo Žodį. Generaliniai luomai, vadovaudamiesi Suvienytųjų Nyderlandų Valstybės Tarybos teikimu, aprobavo ir autorizavo šį vertimą, kuris turi būti naudojamas visose Nyderlandų bažnyčiose bei mokymo įstaigose. Sprendimas patvirtintas Generalinių luomų susirinkime 1637 metų liepos 29 d. Hagoje.

Statenbijbel tekstas pradėtas spausdinti nuo įvadų į Senojo ir Naujojo Testamento knygas. *In folio* išleistose *Statenbijbel* šie įvadai buvo spausdinami kiekvienos knygos pradžioje, o pigesniuose *in octavo* leidimuose jie sudėti į vieną vietą knygos pradžioje arba gale. Po jų eina visų Šventojo Rašto knygų registras, iš kurio matyti, kad knygą sudaro tokios dalys: Kanoninės knygos (Senasis ir Naujasis Testamentas) ir Apokrifai. Turinyje nurodyta, kiek skyrių sudaro kiekvieną knygą ir kuriame lape yra knygos pradžia.

Po turinio prasideda Senojo Testamento tekstas – pirmoji Mozės knyga. Knygos pavadinimas išspausdintas lapo viršuje padidintu šriftu didžiosiomis ir mažosiomis antikva raidėmis pramaišiu. Tekstas išdėstytas dviem stulpeliais. Mažieji, arba skyrių, turiniai išspausdinti petitu, o pats knygos tekstas – fraktūra. Inicialas padidintas, papuoštas ornamentu, pirmasis žodis – didžiosiomis raidėmis, antikva. Eilučių numeriai surašyti ne pačiame tekste, o pažymėti pagal centrinę ašį, skiriančią du teksto stulpelius. Parašėse užrašytos nuorodos į paralelines vietas, pačios nuorodos pateiktos gotišku šriftu, o jas žyminčios mažosios raidės tekste ir parašėse – antikva.

Paginacija pradedama pirmąją Mozės knygą, žymimi tiksliai lapai (Fol:1; Fol:2 etc.) dešiniajame atvarto kampe viršuje puslapių numeravimo klaidos.

^a „Tobulas yra VIEŠPATIES Mokymas, – atnaujina gyvastį; VIEŠPATIES įsakai yra teisingi, – paprastus žmones daro išmintingus.“ (A. Rubšio vertimas.)

^b „tik Viešpaties žodis išlieka per amžius. Toks yra žodis, paskelbtas jums kaip geroji naujiena.“ (Č. Kavaliausko vertimas.)

„Bet žodis Wiešpatio atliekt and amžiu: ó tas tey ira žodis kurfey apifakitao ira terp jufu.“ (S. B. Chylinskio vertimas.)

Puslapio viršuje esančiose puslapinėse antraštėse gana daug informacijos: centre nurodytas knygos pavadinimas, skyriaus numeris ir keliais žodžiais nusakytas žemiau išspausdinto teksto turinys, o dešiniajame atvarto kampe dar nurodytas ir lapo numeris. Puslapio pabaigoje išspausdinti kustodai.

Leidinyje skelbiamos Chylinskio Senojo Testamento vertimo išlikusią dalį atitinkančios *Statenbijbel* faksimilės: Kanoninės knygos nuo Pradžios iki Jobo knygos VI skyriaus ir trumpas fragmentas iš 40 psalmės.

Introduction

I. Samuel Boguslaus Chylinski and his Lithuanian Bible translation

For almost three centuries, cursory mentions, in various bibliographical works, of a Lithuanian Bible printed in 1660 and referred to as the “London Bible”, have inspired quests for this lost edition. It is probably to its rarity that this translation owes the tinge of specialness and mystery that adheres to it.

Before the printing of this Bible translation was started, its appearance was announced in two fairly ornate pamphlets, entitled *An Account of the Translation of the Bible into the Lithuanian Tongue*^a and *Ratio Institutae Translationis Bibliorum in Linguam Lithvanicam*^b respectively. The translation and publication of the London Lithuanian Bible enjoyed the encouragement and financial support of some of the most prominent Protestant propagandists of the 17th century – Samuel Hartlib, John Dury, Jan Amos Comenius (Komenský) and John Worthington, and of several professors at the University of Oxford – John Wallis, Henry Wilkinson and Robert Boyle. The translation was even presented to Charles II, King of England (1660–1685), who decreed a collection to be held throughout the Kingdom towards the printing of the Lithuanian Bible.

The printing of the Bible, started under such splendid auguries in 1660 in London, with an intended print run of 3000, was unexpectedly brought to a halt two years later. The unbound sheets of the printed part of the text, which had reached Psalm 40, were handed over to Calandrini, minister of the Dutch congregation; what became of them afterwards is unknown. It was not until the last decade of the 19th century that an intensive search produced three copies of the printed part of the Bible; among these, only one is certainly extant at the present day: it is held by the British Library in London. The second, known as the Berlin copy, has been missing since World War II, and the third, the Vilnius copy, kept in St Petersburg until 1918, has since been lost. The Library of the Lithuanian Academy of Sciences owns a microfilm of the London copy, made in the middle of the last century. In the first half of the 20th century, brief excerpts from the Vilnius and Berlin copies were reproduced in several works, but no complete edition of the extant text is available, which makes this translation into a bibliographical rarity. During the preparation of the present edition, a photographic reproduction of the Berlin copy, used in the mid 20th century by the Polish scholar Jan Otrębski, was discovered in Vilnius University Library. As the length of the Berlin copy exceeded twice (by almost 200 pages) that of the extant London copy, the reader now regains access to a large portion of this

^a *An Account of THE TRANSLATION OF THE BIBLE INTO THE LITHVANIAN TONGUE*, in the University of OXFORD, Printed by Hen: Hall, Printer to the University, 1659.

^b *Ratio Institutae Translationis BIBLIORUM IN LINGUAM LITHVANICAM [...]* unà cum Testimonio & Judicio Almæ Universitatis OXONIENSIS Reverendissimorum Patrum, necnon aliis etiam Testimonialibus, Celeberrimæ Academiæ Frisiorum, quæ est FRANEQUERÆ [...], Oxford, ~1660.

17th century version of the Holy Scripture deemed irretrievably lost until recently. The manuscript translation of the New Testament was cheaply purchased from an antiquarian by the British Museum in 1933. A year later, the Polish scholar Stanisław Kot established that this manuscript was in fact Chylinski's translation of the New Testament (Kot 1958: 73). The manuscript is still in the possession of the British Library (shelf mark MS 41301). In 1958, a transcription of Chylinski's manuscript was published in Poznań (Kudzinowski, Otrębski 1958), followed by a word and form index (Kudzinowski 1964) and a facsimile edition (Kudzinowski 1984).

The present edition of Chylinski's translation of the Old Testament completes the work accomplished by the above-mentioned Polish scholars in publishing Chylinski's legacy. This first volume contains facsimiles of all extant printed texts by Chylinski. Arranged chronologically, these are: *An Account [...]* (1659), *Ratio translationis [...]* (ca. 1660), the London copy of Chylinski's Old Testament (1660) and the copies of those pages of the Berlin copy that are missing from the London copy; furthermore, a number of fragments transcribed and published by Jacob Quandt and Eduard Wolter from those parts of the lost Vilnius copy that have no counterpart in the Berlin copy are also reproduced in facsimile. Finally, the corresponding pages of the Dutch *Statenbijbel*, the presumable source of Chylinski's Bible translation, are reproduced. All the editions are in small (octavo) format, and printed in very small type. For the reader's convenience the facsimile images have been slightly enlarged.

The introductory part discusses the circumstances of the translation and printing of the Bible, and quotes documents not yet published and not previously cited in Lithuania: Charles II's decree providing for collections to be held towards the printing of the Lithuanian Bible and the reconstruction of Lithuanian churches devastated in the war; Chylinski's letters to his patrons and to the Royal Privy Council; and letters sent to England by the Lithuanian Calvinist Synod (all these documents will be published separately in the future). It also gives an overview of earlier research concerning Chylinski's Bible, provides information on all known copies of the printed part of the Bible, discusses the problem of the translation source, and characterises the editions reproduced here. As studies of the language of Chylinski's translation are few, the material being virtually inaccessible, they are just briefly mentioned in the general overview. It is hoped, of course, that the present edition will bring in its wake many new investigations. The introduction is concluded by an exhaustive bibliography of Chylinski and his Bible translation. The second volume of this edition will consist of a transcription of the text of Chylinski's Old Testament with commentaries, while the third volume will contain indices of words and forms occurring in Chylinski's Old Testament.

j. The translator's antecedents and education

Samuel Bogusław (Boguslaus) Chylinski was born about 1633 in Šventežeris, in the district of Seinai (now in Lazdijai County). His father Adrian Chylinski was preacher to Christopher Radziwiłł, Hetman (i. e., Marshal) of the Grand Duchy

BIRŽŲ PANORAMA. 1652 metais Chylinskis čia buvo paskirtas katechetu

Napoleono Ordos piešinys, XIX a. pab.

Iš dešinės į kairę: katalikų bažnyčia, pilis, evangelikų reformatų bažnyčia ir Astravo rūmai

Krokvos nacionalinis muziejus, III-1.a.4034

Publikuojama iš: LEVANDASKAS, VAIČEKONYTĖ-KEPEŽINSKIENĖ (eds.) 2006

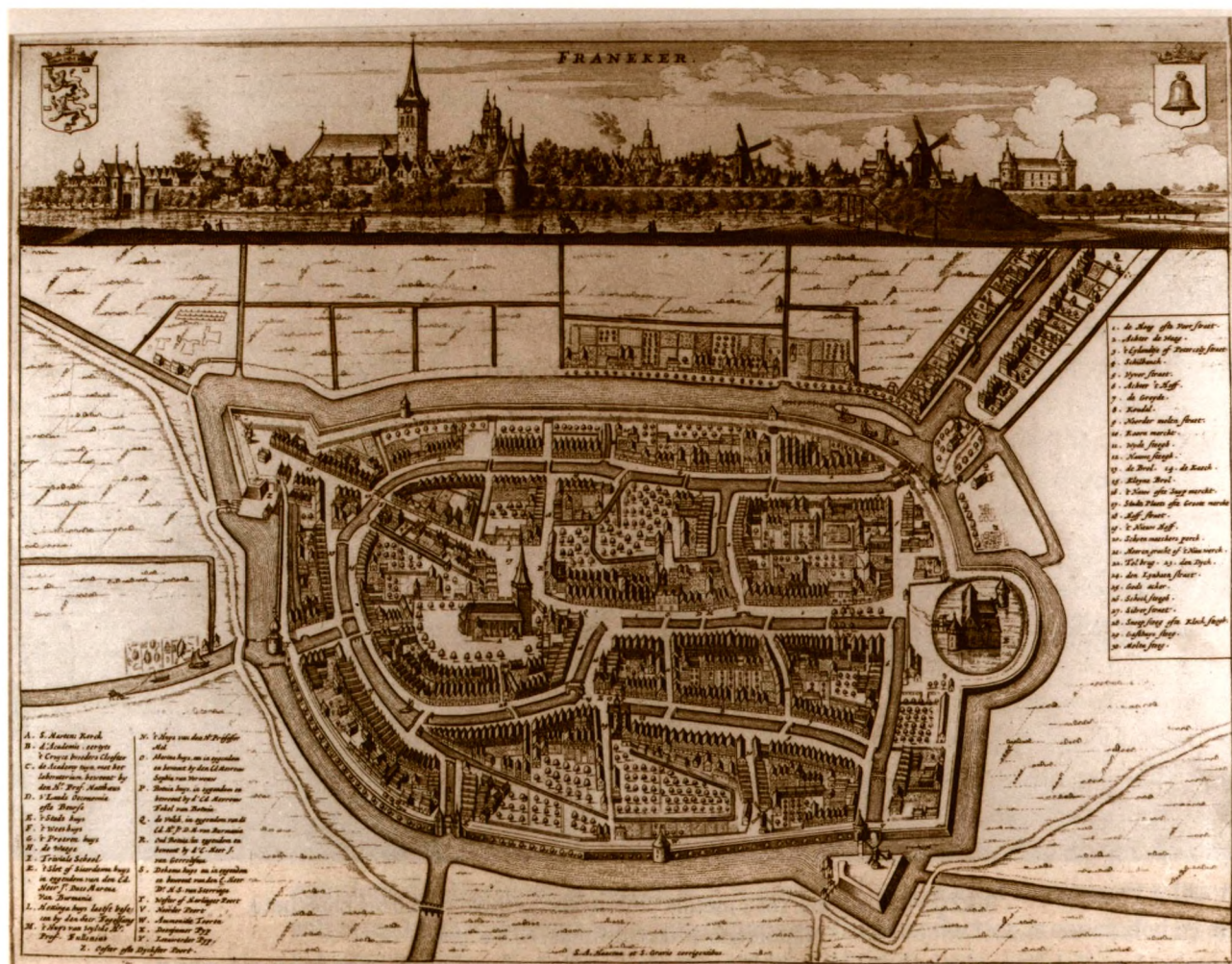
PANORAMIC VIEW OF BIRŽAI, where Chylinski was appointed as a catechist in 1652

Drawing by Napoleon Orda, late 19th century

From right to left: Roman Catholic church, castle, Evangelical Reformed church and Ostrów Palace

Cracow, National Museum, III-1.a.4034

Published from: LEVANDASKAS, VAIČEKONYTĖ-KEPEŽINSKIENĖ, eds., 2006

FRANEKERIO planas ir vaizdas, XVII a. raižinyš
Fryzų muziejus, Leeuwardenas

General view and map of the city of FRANEKER. 17th century engraving
Leeuwarden, Fries Museum

of Lithuania, and an active member of the Evangelical Reformed Church. From 1629 onward, Chylinski the Elder almost annually attended the Provincial Synods of Vilnius. In consideration of his good command of the Lithuanian language, he was appointed minister in Raseiniai in 1631, and two years later he was transferred to Šventežeris. Chylinski's mother was descended from the gentry family Minvydas, many of whose scions achieved prominence in the Evangelical Reformed Church; as many as five among them rose to the office of superintendent, and all of them rendered outstanding services to the Lithuanian cause (Lukšaitė 1971b: 120–122).

The prospective Bible translator was educated in the Gymnasium (grammar school) of Kėdainiai, the foremost Calvinist school in the Grand Duchy. Its curriculum included such subjects as Latin and Greek, grammar, rhetoric and arithmetic, as well as intensive study of the Holy Scripture and the Polish and Latin catechisms (Tworek 1970: 232–236). In 1652, the Provincial Synod of Vilnius appointed Bogusław Chylinski as a catechist in Biržai. A year later he was awarded the Martin Švoba scholarship, for which only persons with some command of the Lithuanian language were eligible (Lukšaitė 2003: 109) and sent to Franeker, in the Netherlands, to be instructed in theology. In 1654 Chylinski matriculated in the Academy of Franeker, which had been founded in 1585, soon after the triumph of the Reformation in Frisia, and served as a training college for Reformed ministers (Fockema & Meijer 1968: 162). On the roll of students of the Academy, now kept in the archives of Leeuwarden, there is an entry dated May 5, 1654 in which Chylinski figures as *polonus* – a Pole (*Album Academiae Franekerensis, Rectorsalbum nr. 1, 1586–1685. Archief van de Universiteit te Franeker*, inventory No. 104, Tresoar, Leeuwarden). In later documents (notably in the recommendation issued by a number of professors of the University of Oxford and other prominent English scholars) Chylinski is already referred to as a Lithuanian (Chylinski 1659: 7). Chylinski also emphasises his Lithuanian extraction in the manuscript of the New Testament, which opens with the words: “The BIBLE, or the Holy Scripture of the Old and New Covenant, now for the first time translated into the Lithuanian tongue, overseas, by Samuel Boguslaus Chylinski, of Lithuania, and printed at the expense of the Pious Kingdom of England, during the reign of His Majesty Charles the Second, King of England, Scotland, Ireland and France.”

The Lithuanian Protestants had a long tradition of close ties with the Netherlands. The universities of Franeker and Leiden counted such Lithuanian Protestants as Jan Borzymowski and Jan Audziejewicz among their alumni. Several of the teachers at the Kėdainiai Gymnasium, such as Jan Halesius, Jan Progulbicki, and Jan Szydłowski, had studied theology in the Netherlands (Kot 1958: 45). After one year at the Academy of Franeker Chylinski endeavoured to return to Lithuania, but got no farther than Danzig, where he was given the news of the Muscovite invasion of Lithuania as well as instructions from the Synod to the effect that he was to return to the Netherlands and to continue his studies, relying only on his own resources. From a letter Chylinski later wrote to professor Henry Wilkinson (the original is kept in the British Library, Tanner 51; excerpts based on Neubauer's transcript were published by Reinhold 1896: 211–213) we may gather that about the same time he was apprised of the death of his father and the capture and deportation of his two brothers and two sisters to the East.

In Franecker Chylinski studied until 1657, materially supported by the local Protestants. At the end of their curriculum, the students of the Academy had to write and publicly defend a so-called disputation. No work by Chylinski is mentioned among the disputations submitted and defended at Franecker, which suggests that he had not concluded his studies at the time when he decided to leave the Netherlands. Chylinski asked the academic authorities for a testimonial concerning his academic record as well as for a recommendation intended for persons to whom he could turn for assistance. In a recommendation issued by the Rector and Senate of the Frisian Academy he is given the following character: “Que cum ita fint, & piâ, laudabili, diuturnâ confvetudine, compertum habeamus, Praefantissimum & Eruditissimum Virum juvenem, Dn. *Samuelem Boguslaum Chylinski Lithuanum*, Sanctae Theologiae studiosum, magnis sumptibus, molestis & discriminibus, peregrinas, scientiarum voto, petivisse oras, et Academiae Franeqeranæ, et Professorum in eâ docentium famâ et amore, in eam concessisse: Ibidemq: triennium circiter, moribus laudabilibus, et præclarâ eruditione Philosophiæ, maximè verò Sanctæ Theologiae studiis, indefesso labore, operam dedisse: præter multarum rerum experientiam, quam peregrinando nactus est.”^a (Chylinski ~1660: 7).

^a “This being so, and as on the grounds of our pious, laudable and long-standing commerce with him we hold it an established fact, that this most excellent and erudite young man, Mr. Samuel Boguslaus Chylinski of Lithuania, a student of Sacred Theology, has, at the cost of great expenses, hardships and ordeals, travelled to foreign shores in quest of instruction, and, led by the fame of the Academy of Franecker and the Professors teaching in it, and by the love of the same, has entered this Academy, and laboured in it about three years, showing laudable moral conduct, an impressive erudition in the study of Philosophy, but especially in that of Sacred Theology, and indefatigable zeal; in addition to the experience of a great many things, acquired during his peregrinations.”

On March 15, 1657, on the eve of his departure for England, Chylinski presented to his teacher, Dr. med. Nathaniel Fullenius, a copy of the work *Religio Sociniana seu catechesis Racoviana refutata* (Arnold 1654) by the Polish born Protestant theologian Mikołaj Arnold, which he inscribed with the following words: “Divinis animi, ingenii, virtutis ac doctrinae laudibus evecto viro Domino Nathanaeli Fullenio medicinae doctori felicitis et celebratae per Frisiam praxeos, Hocce levidense minusculum pro favore, quo me complexus cum fratre et suo germano Bernhardo, pie jam in Domino quiescente, in illustri Frisiorum academia, primum linguae sanctae, post matheseos ordinario professore, in grati animi symbolum, sponte et ultro offert, abituriens in Angliam Samuel Boguslaus Chyliński, sub tempus non modo bellis truculentissimis asperum, sed propemodum generali totius orbis Christiani contra ecclesiam Christi motu academiæ et scholarum destructione, morum improbitate abominabili, religionis penuria, charitatis frigore, odiorum implacabilitate, plurimum a cognitione veritatis defectione, aliorum cum coetu impiorum in factis et dogmatis fornicatione deproperavit, quindecima Martii anno 1657”^b (cited from Łukaszewicz 1843: 242).

ij. Chylinski’s activities in England. The printing of the Lithuanian Bible is started

IN his choice of England as a country of refuge Chylinski was encouraged by the Protestant clergyman and thinker John Dury, who was staying in the Netherlands

^b “To a man widely praised for his mind, virtue and learning, Mr. Nathanael Fullenius, doctor of medicine, whose successful practice is celebrated all over Frisia, [I offer] this humble little gift, freely and unprompted, as a token of my gratitude for the favours which he and his brother Bernard, now already piously resting in the Lord, professor of Sacred Language and afterwards of natural sciences in the illustrious Frisian Academy, have bestowed upon me. Samuel Boguslaus Chylinski, who is departing for England at a time plagued not only with the most truculent wars, but also with an almost general surge of the whole Christian world against the Church of Christ, by the destruction of academies and schools, an abominable moral improbity, a want of religion, coldness of charity, implacability of hate, defection of many from the knowledge of truth, and fornication in both deeds and opinions, committed together with a congregation of other impious men. March 15th, 1657”.

FRANEKERIO AKADEMIJOS biblioteka, XVII a. pradžia. Raižinys
Fryzų muziejus, Leeuwardenas

THE FRANEKER ACADEMY Library. Early 17th century engraving
Leeuwarden, Fries Museum

OKSFORDO UNIVERSITETAS. Teologijos fakulteto interjeras. Davido Loggano vario raižinys
Bodleian biblioteka, Gough Maps 57, plate 6

UNIVERSITY OF OXFORD. Interior view of the Faculty of Divinity. Copper engraving by David Loggan
Bodleian Library, Gough Maps 57, plate 6

in 1656. When leaving the Netherlands Chylinski had probably translated at least part, if not the whole, of the Old Testament. The title page of the manuscript translation of the New Testament bears the inscription: “Versionis Bibliorum in Lingvam Lithvanicam. Tomus VII”, and on the next page the translator noted: “Translacię zacząłem w imieniu Panskim d. 22. 8bris 1657. w Oxforcie stylo veteri”^a (Kudzinowski, Otrębski 1958: 3/2v). In his 1659 *Account* Chylinski claims to have translated the whole of the Old Testament (Chylinski 1659: 8; Chylinski ~1660: 6). To accomplish such a huge task in the space of a year and two months seems hardly feasible. The inscription in the seventh volume of the manuscript probably refers to the beginning of the translation of the New Testament rather than of the whole Bible.

John Dury was a member of the circle surrounding Hartlib, whose activities are amongst the most eloquent examples of intellectual ties linking Britain to East and Central Europe. The founders and most active members of the circle were Samuel Hartlib, John Dury and Jan Amos Comenius (Komenský). Hartlib, a native of Lithuania Minor, was a scholar and educationalist who had succeeded in assembling a group of humanists under his guidance; both because of his origin and because of his connection with his brother Georg Hartlib, who was rector of the Vilnius Calvinist college, he was well acquainted with the situation of the Lithuanian and Polish Reformed churches. John Dury was a Presbyterian minister, author of a project aiming at unifying the Protestant churches, and he entertained close ties with the Polish Calvinists. The Czech Jan Amos Comenius (Komenský), the initiator of the doctrine of Pansophism, is still known as the father of modern education. These three divergent personalities were united by their common endeavours in the domain of ecumenism and learning.

It was evidently with recommendations not only from the Franeker Academy but also from Dury that Chylinski presented himself to Hartlib, who, together with fellow minds from the universities of Oxford and Cambridge, actively supported the translation of the Bible into foreign languages. Hartlib lent financial support to the efforts of Theodorus Petraeus, who was active in the Netherlands as a publisher of Bible translations into Oriental languages (Rozbicki 1996: 402). It was Hartlib who introduced Chylinski to the Oxford professors Robert Boyle (a famous chemist) and John Wallis (a mathematician). Boyle was then engrossed with the idea of having the Holy Scripture translated in all possible languages, and had instituted a fund toward the translation of the Bible into Irish, Welsh, Malay and Turkish (Kot 1958: 54). Hartlib also introduced Chylinski to the Macaria society, which derived its name from the Kingdom of Macaria, described in the eponymous work written or published by Hartlib. It was an association of wealthy and influential scholars and theologians supportive of Hartlib's ideas. The society's aims were furtherance of the unity of all Protestants and reform of economical (especially agricultural) and educational systems.

Together with fellow minds from both English universities Hartlib instituted a private fund to finance the printing of Chylinski's works – both his *Account*, a pamphlet devised to publicise Chylinski's undertaking, and his Lithuanian Bible translation (Rozbicki 1996: 404; Crossley 1855: 74). In the testimonial they gave to Chylinski, the Oxford professors motivate their support as follows: “By reafon of the

^a “I began this translation in the name of the Lord in Oxford on October 22, 1657 after the old style.”

late Wars in Poland (whereby those Churches are in a manner wholly destroyed) being left destitute of supplies from those that sent him, either for his subsistence here, or return home, hath been supported here (for the space of two whole years, and upwards) meerly by the charity of futch persons amongst us, as upon commiseration of his condition, have been willing voluntarily to contribute toward the relief of him, and some others in like distrefs" (Chylinski 1659: 7).

Chylinski's work at Oxford profited from the possibility of using the libraries, mainly the Bodleian, and of consulting with Oxford theologicians. At the end of his manuscript translation of the New Testament, Chylinski entered an impressive list of titles, including commentaries on the Bible, which he evidently either had consulted or intended to consult. Among them we find the famous Walton Polyglot (Walton 1655–1657) as well as some forty commentaries on the Old and the New Testament. In a letter to Worthington, Hartlib wrote: "I have received yours by Mr. Petraeus and am very solicitous for his promotion, as likewise Mr. Chylinsky, and the printing of the Lithuanian Bible both of wh^{ch} I could have promoted by blessed Macaria, who is willing and able to do it, as soon as they shall have any being to allows men's observation wh^{ch} I hope will be very shortly, as I have been again & again secretly assured" (Crossley 1847: 180–181).

Hoping to raise more funds for his undertaking, Chylinski wrote a pamphlet in English entitled *An Account of the Translation of the Bible into the Lithuanian Tongue* [...], in which he argued the need for a Lithuanian Bible translation, overviewed the Reformed writings hitherto published in Lithuania, and announced his intention to translate Haak's *English and Dutch Annotations upon the Whole Bible*^a. The pamphlet also contains a recommendation given to Chylinski by his patrons, testifying that Chylinski has already completed his translation of the whole Old Testament: "Mr. Samuel Boguslaus Chylinski, a Lithuanian, [...] during the time of his abode here, he hath employed himself in Tranflating the whole Bible into the *Lithuanian Tongue* (into which language the Scriptures were as yet never Tranflated) and hath now accomplished that work". The recommendation is signed by John Conant, Tho[mas] Goodwin, Edmund Staunton, Christopher Rogers, Thomas Barlow, John Owen, Henr[y] Wilkinson, Henr[y] Langley, John Wallis, Francis Johnson, Seth Ward, Robert Say, Th. Owen, Henry Savage, Hen[ry] Hickman (Chylinski 1659: 8). Both the *Account* [...] and the Bible tranlation itself were printed by Evan Tylor's printing house in London.

The *Account* [...] was a sumptuous edition, illuminated with vignettes displaying crowns, floral motives and ornamental initials, with gilt edges. All this shows the initial grandeur of the enterprise, which, however, evidently failed to produce the anticipated flow of donations from all parts; the money soon ran out. The means collected by Chylinski's patrons sufficed to cover the expenses of the *Account*, but a much larger sum was needed for the printing of the Bible. The Bodleian holds a letter written in February 1659 to Professor Henry Wilkinson, in which Chylinski complains about his utter destitution and an outstanding debt of £8, and points to his studies as his sole source of consolation. He thanks the addressee for the favours

^a Chylinski is here referring to Theodore Haak's English translation of the commentaries on the *Statenbijbel*, entitled *THE DUTCH ANNOTATIONS Upon the whole Bible* [...]. Now faithfully communicated to the use of Great Britain, in English [...]. By THEODORE HAAK Esq. London: Printed by Henry Hills, for John Rothwell, Joshua Kirton, and Richard Tomlins, Anno Dom. 1657. Haak's undertaking was also supported by adherents of Hartlib's circle and by the Macaria Society. As in the case of Chylinski, a printed testimonial was issued, entitled *A Copy of the Certificate of Attestation, about the General desire in both Kingdomes (England and Scotland) to have the Belgick or Dutch Annotations upon the Bible (come first Anno Domini 1637)*. (Translated into English, by Theodore Haak. 1645). From the signatures figuring under the testimonial we can see that Haak's patrons were, in part, the same persons who also supported Chylinski. Hartlib was not only a patron of Haak, but also one of his nearest friends and fellow minds (Barnett 1962: 27ff).

bestowed on him and asks him once more for support (Bodleian, Tanner MS 51). The letter is signed *Interpres Lith.*, which shows that Wilkinson must have been aware of Chylinski's work. The translator's petition was apparently complied with, and in 1660 the printing of the Lithuanian Bible was started.

iii. The printing of the Lithuanian Bible comes to a standstill

ON December 10, 1660 a delegate of the Vilnius Provincial Synod, Jan Krzysztof Krainski, arrived in England with the aim of organising a collection toward the needs of the Lithuanian Reformed churches devastated by the war. From a letter Hartlib wrote to Worthington we know that Krainski called on Hartlib at his London home, hoping to secure his support (Crossley 1855: 85–86). According to Kot (1958: 60), Hartlib promised help on the condition that part of the proceeds of the collection would be spent on Chylinski's Bible. Krainski accepted this condition, but began to exert pressure on Chylinski, persuading him to return to Lithuania in order to gain the Synod's consent to the printing of the Bible.

Chylinski hurriedly began to work on a Latin version of his *Account* [...], entitled *Ratio Institutæ Tranſlationis Bibliorum in linguam Lithuanicam* [...]. The Latin edition of this pamphlet was supplemented with a dedication to a number of nobles of the Grand Duchy of Lithuania, most notably Prince Bogusław Radziwiłł, as well as with a testimonial of the Rector Magnificus and the Senate of the Frisian Academy (*Academia Frisiorum*) at Franeker. The Latin version of the testimonial issued by Oxford professors and other prominent English scholars was expanded with further names, such as John Cornish, John Wall, Raphael Button, John Pointer and Daniel Greenwood.

Chylinski's departure from England caused consternation and dismay among his English patrons, who were convinced that the translator was at work in London, supervising the printing of the Bible. In a letter of May 20, 1661, Worthington asks Hartlib: "I suppose Mr. Bog. Chylinski's Lithuanian Translation is in the press at London; if not finish'd?" (Crossley 1847: 312–313). Hartlib's answer came on June 11: "Chilinsky (!) is gone beyond the seas, & hath taken no course about his Lithuanian Translaton of the Bible: so far it is done the printer hath all the copies. Whether he will return I cannot tell, nor any of his friends. This will be strange news for Mr. Dury, who hath assisted him with much faithfulness in many respects" (Crossley 1847: 335). Dury was certainly annoyed by this news; in a letter from Amsterdam dated June 28, 1661, he answers: "I am sorry. Chylinsky doth goe away *re infecta*, but what can be expected in these times, it is a time of general distresse of all nations, therefore wee are exhorted to possesse our soles in patience and to lift up our hands knowing that our deliverance is at hande" (cited from: Kot 1958: 60).

After Chylinski's departure for Lithuania, Krainski earnestly set to work organising the collections. On July 12, 1661, during a session of King Charles II's Privy Council, attended by Krainski, a Royal patent was drawn up providing for collections to be held all over England and Scotland towards easing the distress of the Lithuanian Protestants and covering the expenses of the printing of the Lithuanian Bible. Ac-

cording to Steele (1907: 58) the letters-patent bore the Royal sign manual, which was rather uncommon in those days. The British Library holds a printed copy of the brief, bearing the Royal seal but without the sign manual. Evidently not all, but just a few printed copies of the brief were signed by the King. The wording of the patent suggests that it must have been circulated in a large number of copies: “Sir Richard Browne Knight and Baronet, one of the Clerks of Our Privy Council, fhall forthwith Print fo many Briefs of thefe Letters Pattents as fhall be fufficient to difperfe them into every Church and Chapel where publike and Divine Service is ufually celebrated in and throughout this Our Kingdom of England, and Dominion of Wales” (British Library, Luttrell III, 27). The brief was sent to at least forty major towns, and it emphasised the need of raising a considerable sum of money. On the same day on which it was issued, a stipulation was made in the minutes of the Privy Council to the effect that this case should not be viewed as a precedent for similar collections in the future (Steele 1907: 58). In view of the strong tradition of custom law in Britain such a stipulation brings out the exceptional character of this royal patent. The patent states that the proceeds should be used to complete the printing of the Lithuanian Bible (half completed at the time), and for the reconstruction of the churches, destroyed by the Muscovites, Tatars, Cossacks or Swedes. “We out of Our Chriftian compaffion and Princely zeal, Have given and granted, and by thefe our Letters Patents, under Our Great Seal of ENGLAND, We do give and grant unto the faid JON DE KRAINO KRAINSKY, Deputy of the faid National Synod of the Proteftant Churches in the Great Dukedom of LITHUANIA, aforefaid, That a general Collection be made throughout this Our Realm of ENGLAND and Dominion of Wales for the Relief and fupport of the faid Proteftant Churches in LITHUANIA, and for furthering and finifhing of the faid pious Work of tranflating and Printing Their Bible”. The task of drawing up the briefs and sending them to the parishes and chapels of every county of England was entrusted to Sir Richard Browne, secretary of the Privy Council. The costs of organising the collections were borne by the Treasury. The collections were to reach every house and every church bench, and the proceeds were to be put at the disposal of Edward and John Fenn, treasurers of the Navy Chancery. The importance of the Bible translation is repeatedly emphasised, and it is made quite clear that the money is primarily to be spent on the printing of the Bible, and that the remainder should be sent to Lithuania. We may surmise that it was Krainski who took care that the author of the translation whose printing was to be completed should not even be mentioned, even though the printed part of Chylinski’s translation had been presented to the King, as can be seen from Hartlib’s last letter to Worthington: “Chylinski hath printed part of his translation, which was in a fair but small character: so mutch as was done in it was presented to his Majesty” (Crossley 1855: 86). That half of the Bible had already been printed is also clearly stated in the Royal patent.

In the meantime Chylinski, on his return to Lithuania, had been given a warm welcome at the Provincial Synod of the Reformed churches in Vilnius on August 20–24, 1661. He was appointed as a catechist. Chylinski presented to the Synod both parts of his work: the printed part of the Old Testament (which had reached the Psalms) and the manuscript of those parts as yet unprinted. Though the translator

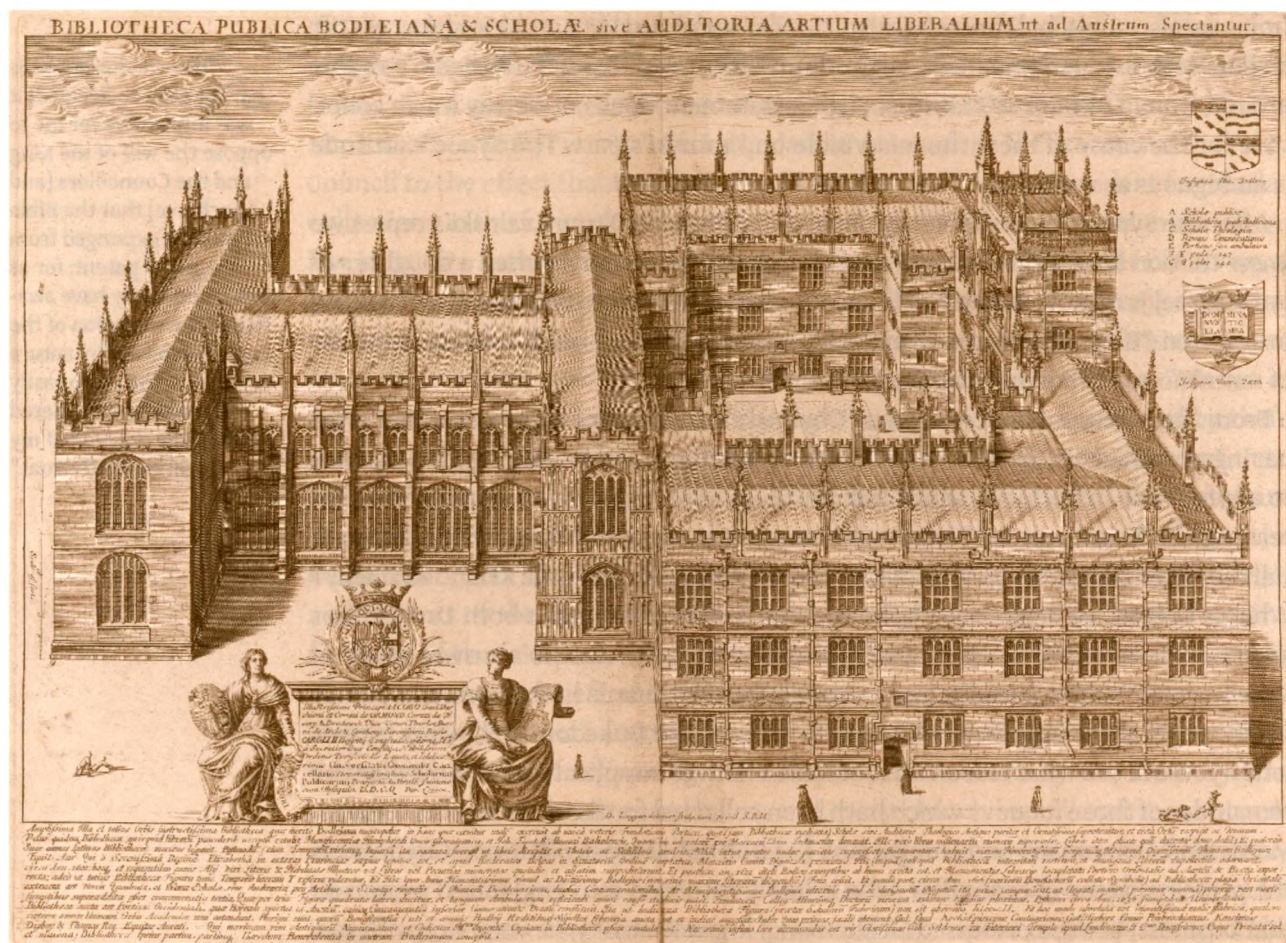
was heartily welcomed, the Synod decided the text Chylinski had brought with him should be checked, and appointed Jan Borzymowski and Teodor Skrocki as correctors. They were both regarded as experts in language matters, and Borzymowski had made his own translation of the New Testament. A few years later, in a report to the provincial synod, Krainski frankly and bluntly stated his aims by offering apologies for not having succeeded in having the Bible expunged from the Royal brief concerning the collections: “Hisce ita sancitis nielża mnie było woley Krolewskiey y Commissarzów contrariari, aby Biblia expungeretur ex Diplomate Regio; Bo iakoby [to] snadnie mogło było movere suspicionem apud Anglos natura suspicaces, tak facilius totum Legationis meae negotium irritum reddidisset”^a. (Krainski’s report is cited from: Lukšaitė 1971a: 101). Such a statement does not betray much solicitude for the cause of the Lithuanian Bible on Krainski’s part. The Synod’s attitude is ambiguous as well.

After the Synod Chylinski hastily departed to England. From Krainski’s report we know that on his way he halted at Koeningsberg, where he married a daughter of Jan Andrzej Jurski. At the end of the manuscript of the New Testament we find the inscription “Błogosław Panie w małżeńkim stanie” (‘Bless [me], Lord, in the state of matrimony’) (Kudzinowski, Otrębski 1958: 424/225r).

From the correspondence between Chylinski’s supporters we may see that after having prevailed on Chylinski to return to Lithuania, Krainski exploited his absence to appropriate his achievements and put them to work for his own purposes. On reading the Royal patent, Worthington expresses his astonishment in a letter to Hartlib dated December 2, 1661: “Do you know this agent, John de Kraino Krainsky? What is become of Boguslaus Chylinski, who had a collection in both Universities and elsewhere for the like purpose?” (Crossley 1855: 74). Hartlib’s answer came on December, 8: “I know John Krainsky the Deputy of Lithuania hath obtained a patent for the relief of the oppressed Protestants in that great Dukedom. But by my former letter you will see what reason Mr. Comenius hath to supplicate his Majesty for the remainder of those moneys which hath been collected for the distressed Polonians, Moravians, Bohemians and Hungarians [...] But not Krainsky, but one Chylinski is the principal actor in that affair, who is lately returned into England to prosecute that business, being a professed Lithuanian. I know Krainsky, he was once with me, but I never could see him any more. Mr. Dury, while he was in England, conversed often with him” (Crossley 1855: 85–86).

The clash between Chylinski and Krainski soon gathered momentum. From Krainski’s report it is manifest that he refused to cover the expenses of the printing of the Bible from the proceeds of the collection, though the Royal patent made express provision for this. When Chylinski submitted his bills for printing expenses, he misrepresented this as private debts incurred by Chylinski; more generally, he spared no effort to oust Chylinski from the Bible enterprise and to take matters into his own hands. An entry in the Privy Council Register dated December 19, 1661 mentions that on that day Krainski had delivered 200 sheets of paper costing £10 each to the printer Ewan Tylor. This paper was paid for later. On February 6, 1662, an entry in the Register records a payment of £76 s.1; in all, the printer received payments amounting to £146 s.1 for the printing of 42 sheets (Kennet 1728: 707; Kot

^a “Hisce ita sancitis [this having been so decided] it was impossible for me to oppose the will of the King and the Councillors [and to achieve] that the Bible should be expunged from the Royal patent; for as this could easily have awakened the suspicion of the English, who are by nature suspicious, the more easily it could have rendered the whole purpose of my legation ineffectual.”

OKSFORDO UNIVERSITETAS. Bodleian biblioteka, Davido Loggano vario raižinys
Bodleian biblioteka, Gough Maps 57, plate 4

UNIVERSITY OF OXFORD. Bodleian Library, copper engraving by David Loggan
Bodleian Library, Gough Maps 57, plate 4

1958: 63; British Library, Privy Council Registers PC 2/55; 2/56; 2/58). Chylinski no doubt kept a lively interest in all matters connected with the printing of the Bible, from which he had been cut off during the time of his journey to Lithuania. He was still keeping records of the printing expenses, as can be seen from his inscriptions at the end of his NT manuscript (Kudzinowski, Otrębski 1958: 413/219r.).

The British Library holds a letter of the Lithuanian Reformed Synod dated February 10, 1662, addressed to Krainski's main patron in England, the Privy Council secretary Richard Browne. After expressing their gratitude for the favours bestowed on Krainski and his advocacy before the King, the authors go on to request further support for their delegate: "Coeterum compertâ tam prolixâ erga Nos propensissimi animi Excellentiae Tuae testificatione hoc insuper ab Excellentia Tua vehementer expetimus, ut dilecto Delegato Nostro D. Ioanni de Kraino Krainski favere porro, gratiose patrocinari, eumq^{ue} consilij pro rei exigentia instruere dignetur"^a (British Library, Lutrel III (27)). A subsequent entry in the minutes of the Privy Council reads as follows: "Whitehall, May 21, 1662. In Council, upon hearing the Bufinefs between the Delegate of Lithuania and Chilnifky(!), who hath begun a Tranflation of the Bible in the Lithuanian Language: It was ordered that Chilnifky(!) should speedily fend over a Copy of all that he hath printed (being to the End of the Pfalms) and all that Part he hath written fair, to be viewed and corrected by the Churches, and fo to be returned to be printed. Also that the said Chilnifky(!) should speedily transcribe the rest, and fo from Time to Time fend it over to the Churches to be corrected by them, and to do it within five or six Months at the farthest, and to have four Pounds the Month for his Entertainment in the mean Time: and M. Fenn the Treasurer of Lithuania to pay six Pounds to Mr. Nathaniel Adams, at the Desire of the delegate" (Kennet 1728: 697). From this entry we clearly see that the Privy Council was increasingly sympathetic to Krainski.

^a "Moreover, having received such ample evidence of your Excellency's favourable disposition towards us, we earnestly request this of your Excellency, that you may deign to bestow your continued favour on our beloved Delegate Mr. John de Kraino Krainski, graciously to patronise him and to provide him with the advice which our cause requires."

iiij. The printing of the Bible is abandoned

THE minutes of the Privy Council for August 8, 1662 mention a meeting instigated by Krainski, during which Chylinski and his printer Tylor were to report to Browne, whom unfavourable opinions had already reached from Lithuania concerning the quality of Chylinski's translation. Richard Browne, who was in charge of organising the collections toward the printing of the Lithuanian Bible, who had had extensive contacts with Krainski, and to whom the reformed synod of Lithuania addressed letters of thanks for his advocacy before the King (British Library, Luttrell II (27) and Add. 15657, f. 156; Bodleian Rawl. C. 984 f. 3–4), was unshakably convinced of the accuracy of Krainski's and the Synod's construal of events. Richard Browne was also the man who reported to the King's Privy Council both on the collection and on the printing of the Bible. Chylinski himself did not get a chance to present and argue his case in detail. Though a petition requesting a debate on the course of action to be taken about the Lithuanian Bible had been submitted to the Privy Council, this debate was continually postponed. In a letter to Wallis the translator complained:

^a “Since I last saw your Reverence, I have not yet appeared before His Majesty’s Council, and no course has been taken concerning me and my work, though I would willingly have attended, if I had been summoned by the same Council to examine my previous petition.”

“Ex quo R. T. vidi, coram consilio S. R. Ma^{tis} adhuc non comparui, neque enim consultum fuit à re mea et operis mei, quum illud fecissem hactenus, nisi immediate ab ipsomet Consillio ad praeteritam Petitionem meam prosequendam fuissem vocatus [...]”^a (Bodleian MS Add. D. 105). On October 3, 1662 Browne unexpectedly summoned Chylinski to attend a session of the Privy Council: “Dominus Chylinski Translator of the Lithuanian Bible Is to attend the Lords of the Privie Councell Saterdag the 4th of October at the Councell Chamber at Whitehall at 3. of the clocke after dinner 3th (sic?) October 1662. Richard Browne” (British Library Add. D. 105). In his answer Chylinski appealed to the Privy Council to postpone the session in order to give him time duly to prepare himself: “Worthy Sir, Receiving a note or Sumons this very morning from your Worship, whereby I was requested to give my attendance on the Lords of His Ma[jes]ties Privy Councill this present Saterdag afternoone. And not being fitted for the same. Humbly make bold to crave and intreate the suspending of my said Attendance, untill Saterdag next, being the eleventh day of this instant October; not only for that my warning was not a full day’s But also in that I had not the benefit of advising with such of my friends as I hold both grave and fit to divert in so weighty an Affair. This being acquainted and made known to his Ma[jes]ties said Lords, and the suspending thereof endeavoured by your Worship I crave leave to subscribe my self Your Worships Most faithfull servant Samuel Boguslaus Chylinsky Translator of the Lithuanian Bible October the 4th 1662.”

On the same day, seeking to improve his plight, Chylinski turned for assistance to the Oxford professor of mathematics John Wallis, hoping he would be able to attend the session. He pointed out that, left to his own resources, deprived of the aid of those who had once expressed their support for the Lithuanian Bible translation but were now dispersed over the whole country, he would have a hard time opposing the attacks of his adversaries. It was not that the situation was intrinsically hopeless, but he felt he could hope for a better understanding on the part of the Privy Council if he were assisted by an interpreter and witness who could expound the matter better than either Chylinski or his adversary were able to. In the closing lines of his letter Chylinski compared his plight to the last ordeal of the Argonauts: “[...] ni illud fiat, hoc sciat pro certo, ultimum incurret totum hoc Biblicum negotium periculum, quod quia nec ullus pius, nec R. T. optaret et optat, ido rogo ut illam molestiam in se insumat et sumptus, quo me et opus meum eripiat ex Charybdi”^b (Bodleian, Add. D. 105, f. 12).

^b “Your Reverence should know this for certain, that unless this happens, the whole cause of the Bible edition will incur the gravest peril, and as no pious person, especially your Reverence, can wish for this, I therefore beseech you to take this burden and expense upon you, whereby you will save me and my undertaking from Charybdis.”

On May 23, 1663, Krainski reported to the Vilnius provincial synod on his activities in England. In his report he construes the purport of the Royal patent quite differently from what is expressed in the text itself: “zeby tym szkodroblwsze oswiadczyli beneficium afflictis Ecclesijs Lithvan[iae] y zeby ad fervidiora pietatis ac liberalitatis studia plebem Anglicanam zagrzac mogli; Necessitatem Biblior[um] Lithvanicor[um], et gloriam inde, specialiter recommendowali populo, ztą clausulą, zeby każde sto funtow do skarbu wniesione, do Litwy odesłane ex nunc było in subsidium pauperum, iako expresse miec chce Regium diploma”^c (cited from Lukšaitė 1971: 101). Actually,

^c “In order that they should offer the most generous support to the afflicted churches of Lithuania, and in order that the common people of England should be inflamed to the most fervid exertion of piety and liberality, they especially recommended to the people the necessity of a Lithuanian Bible and the glory to be derived from it; stipulating, that henceforth every hundred pounds, collected by the Treasury, should be sent to Lithuania towards the relief of the poor, as the Royal patent expressly states.”

by the stipulations of the Royal patent, only the sums left over from the printing of the Bible were to be sent to Lithuania: “And Our further will and pleafure is, that they the said Edward Fenn and John Fenn as they shall receive any Sum, amounting to the Sum of One hundred pounds or above, do forthwith send, or by Exchange make over the same into the Parts beyond the Seas, for the relief and Suftenance of the said Poor distreffed Churches, beside such Sum as shall be necessary for the finishing of the said Pious Work of Translating and Printing the said Bible here in Our City of London, and for the Maintenance of the said John de Kraino Krainsky, Deputy of the said Churches, or any other Deputy of the said Protestants, for the furthering of the said Keep a perfect account in Writing of all their Receipts, and Distributions of the said Moneys to be shewed unto Us, whensoever for Our Satisfaction We shall call for the same.” Krainski must evidently have misconstrued other circumstances for his own benefit as well.

In his report, Krainski claims that there are as many mistakes as there are lines in Chylinski’s translation (Lukšaitė 1971a: 103). The Synod correspondingly withdrew its support for the printing of Chylinski’s Bible. It is obvious that attempts had been made to cast doubt on the quality of the translation and the moral character of the translator. On October 10, 1663 the Provincial Synod assembled in Vilnius decided against Chylinski, basing its verdict on Krainski’s report and Borzymowski’s review. Chylinski was accused of having embezzled the proceeds of the collection. Deputy Krainski did not speak up for him, even though he knew that the accusation was unfounded: the financial matters were not handled by Chylinski, as this task had been entrusted to a special commission led by the Privy Council secretary Richard Browne and including Edward and John Fenn, and others.

After checking the translation Borzymowski and Skrocki declared that it was replete with mistakes (*scatet mendis*). On these grounds the Synod decided to commission the printing of the New Testament translation begun at Kėdainiai by Jan Borzymowski and completed after his death by his son Jan Borzymowski the Younger; the apocryphs were not to be printed, and the remainder of the Old Testament in Chylinski’s translation was to be revised to the end. Mikołaj Minwid was sent to London and entrusted with the supervision of the Bible printing. It was further decided to have the complete Bible translation of Jonas Bretkūnas brought from the Koenigsberg University Library to Kėdainiai by the mediation of Prince Boguslaus Radziwiłł: “Bible Litewskie z biblioteki kurfirsztą jego Mci Biblia Litvanica z biblioteki kurfirsztą jego Mci., za interpositą Xiążęcia jogo Mci pana Koniuszego W. X. L. wzięte, a Clarissimo Domino professore et Bibliothecario Domino Concio per Venerabilem Dominum Krainski, nobis transmissa declaramus integra, in toto, et sine noxa przez pewne ręce odesłać, iako będzie mogło bydz najiprędzej wszystkie octo Volumina”^a (minutes of the Vilnius provincial synod, cited from Stang 1932: 31). Bretkūnas’ Bible translation was obviously to be used as a model while revising the as yet unprinted parts of the Old Testament. Having received the Synod’s resolution, Krainski put a definitive halt to the printing of the Bible and, leaving Chylinski without means of subsistence, departed for Lithuania.

[Lithuania], sent to us by that worthiest of men, the professor and librarian Mr. Concious, through the Reverend Mr. Krainski, we undertake to send back integrally, completely, and without damage, through reliable hands, as soon as this will be possible, all eight volumes.”

^a “The Lithuanian Bible from the library of His Highness the Prince-Elector, borrowed through the mediation of His Highness the Master of the Stables of the G[rand] D[uchy] of

An entry in the Privy Council Register dated February 25, 1663 records a payment to the merchant Thomas Seaward for the storing of paper for Tylor, the printer, and to Cesarius Calandrini, minister of the Dutch Congregation, for transmitting 42 printed and 158 unprinted sheets to the Dutch Library. This is the last report we have concerning the whereabouts of the printed part of Chylinski's Old Testament translation. On March 3, 1664 Chylinski wrote to the Privy Council, complaining that since his translation had been disparaged by Krainski, he had not received a farthing towards his sustenance (British Library, Privy Council Register).

The manuscript New Testament must subsequently have come into Krainski's hands. On one of the opening pages there is an unsigned inscription (obviously intended for a Lithuanian delegate to England, as it is in Polish), which could hardly have been by another hand than Krainski's. Its author states that his only reasons for not abandoning the printing of the Bible are the pressure of influential persons and the authority which the Bible could lend to the collections: "Biblią Litewską brata P. Chylńskiego pracą, przysłażyłem do sprawy mojej, gdyż tego pilna była potrzeba (sic! instead of *potrzeba*), inaczej *fuisset suspectum*, y zdało by się *mere privatum negotium* to w którym pracuję. do tego znalazłem wielu którzy frodże y pod dziś dzień *favent et urgent* tę Translacię na język Litewski, wczym rozumiałbym iżby škoda tłomić ochotę wtym Brata Chylńskiego bo chodźby w Lithwie mało potrzebna była *sic stantibus afflictis rebus* biblia Litewska wpruściech jednak Kurfirsłowskićh może byc jey nie mały powytek y zysk. Kto wie co P[an] przez to robi; [Ja] tu *interim* tak w to będę potrafił, iż to bynamniey nie umnieyfy collecty" (Kudzinowski, Otrębski 1958: 3 / 2v).

^a "This Lithuanian Bible, the work of our brother Mr. Chylinski, I have attached to my account as this was urgently requisite, otherwise the suspicion could have been raised that I am merely pursuing my own private interests; moreover, I have found many persons who keenly advocate and urge this Lithuanian translation to this very day; I understand that it would be a pity to quench brother Chylinski's eagerness in this matter, for although a Lithuanian Bible is not much needed in Lithuania in the present distressful state of affairs, yet in electoral Prussia it could be both beneficial and profitable. I do not know what you intend to do with it; I will, in the meantime, take care that it should in no way diminish the collection."

It is interesting to note that nothing was known in Lithuania about the results of such zealous collections. From a letter sent to England on September 6, 1663, by the Synod of Kėdainiai (Bodleian Rawl. C. 984, f. 3-4), we can see that the proceeds from the collection organised by Krainski were not only withheld from the printer of the Bible but did not reach Lithuania either. The Lithuanian Calvinists complain of the torments of anxiety in which they are thrown by the lack of any response to the letters they dispatch to England: "... Hoc autem supremæ calamitatis nostræ apicem attigit, quod adhuc dum variis & anxiiis distrahimur curis, propterea quod nobis de Vobis sæpius cogitantibus, immo [?] toties per literas nostras compellantibus, nihil quicquam innotuerit. Nam et si Delegatus noster reverendus Dominus Krainski nos inter extrema fortune ludibria acerbissimo dolore inquietatos, aliqua ex parte a maerore suspendit: dum nobis spem insignem fecit fore ut per dona ac gratiam vestram, ex summae necessitate barathro evehamur, nullis tamen literis vestris id nobis comprobavit, & testimonialibus vestris plane vacuus ad nos rediit."^b

The Synod of January 3-10, 1663 had reinstated Krainski as a Lithuanian delegate,

^b "This, however, drives our supreme calamity to its summit, that though we are distracted by many anxious worries, and our thoughts are with you very often, and we have repeatedly urged you through our letters, nothing has become known to us as yet. For even though in this extreme adversity of fortune, inflicting on us the sharpest pangs, we are partly comforted in our dejection by our deputy, the reverend Mr. Krainski: even though he awakens in us a great hope that through your gifts and your mercy we will be drawn from the abyss of direst need, yet he has failed to give us the proof of this by any letters of yours, and has plainly returned to us void of any testimonials on your part."

though he had not personally attended the session. Since then, no news had been received from Krainski and the delegates at the Synod feared he might not even have reached England, so they sent a renewed appeal for help, adding they hoped to receive an answer, bringing more clarity, before the next Synod, which was to be held in January 1664.

Krainski, who had taken a stance against the Lithuanian Bible not so long ago, suddenly showed renewed concern for it, and on June 22, 1664 he urged the Kėdainiai Synod not to abandon the idea of having a Lithuanian Bible printed. On September 7 of the same year the Synod of Kėdainiai once more delegated Krainski to England. This time the delegate's stay was short and unsuccessful. Chylinski's patrons were markedly unfriendly with him. The printing of the Bible had been stopped and there was no question of its being renewed. Without citing any sources, Jokubas Kregždė states that in 1681 Minwid sold the remaining 26 sheets of printed Bible text as waste paper for a sum of £27 (Kregždė 1978: 100).

In a letter to the Oxford professor Robert Boyle (still broadly known today as the father of modern chemistry), Chylinski wrote on October 19, 1664: "Suavissimae R[everentiae] T[uae] heri accepi responsorias, plane eo puncto temporis, quo me contuleram ad Albam-Aulam, habiturus iuxta promissum nuper Dno Browne, audientiam, a Dominis commissariis: sed oleum et operam etiam hac vice perdidit, vel quia illis fessis majoris momenti negotiis, vacare non placuit tam exigua causâ, vel quia neminem habebant qui eis in hoc negotio vellicaret aurem; quidquid sit, interim ô me terque quaterque miserum"^a (Bodleian Add. D. 105). The agreement seems to have been that Chylinski would explain his position concerning the Bible translation to the Lords of the Privy Council, and that a general course of action would be decided upon, but the translator was unexpectedly denied access to the session. In his letter to Boyle, Chylinski asks for intercession and promises strict adherence to any advice he might receive. But a donation by Boyle never reached its beneficiary: "Munificentia illa qua me mactare dignatur Vir Illustris et generosus Dnus Boyle nondum devenit ad manum meam, interim eam gratus accipio, et Deum oro, ut det ei invenire misericordiam apud Dominum die illo quodtoties respicere dignatur ad afflictionem Josephi"^b (Bodleian Add. D. 105). Samuel Hartlib, Chylinski's principal patron, had died on May 12, 1662; after his death, the members of the Macaria society had not found a new way to join their efforts in concerted action. It is also obvious that many rumours must have circulated concerning the translation and printing of the Lithuanian Bible, the news of the unfavourable judgement passed on the Bible translation must also have reached Chylinski's patrons, and the fact that they could not form their own judgement must have withheld them from wholeheartedly advocating Chylinski, which, at this juncture, would have been the only way to save the Lithuanian Bible.

Among the many inscriptions entered on the empty pages at the end of the manuscript of the New Testament translation, we find an unaddressed draft letter in which Chylinski, reduced to utter hopelessness, swallows his humiliation and doubts and asks for help in realising his last dream – to return to his native country: "aufus

hands, but I accept it gladly and pray to God that he may be allowed to find commiseration with the Lord in that day whenever He deigns to look down on the affliction of Joseph."

^a "I received Your Reverence's kind answer yesterday, precisely at the moment when I was preparing to go to Whitehall, where, according to the promise I had just been given by Mr. Browne on behalf of the Lords of the Privy Council, I would be granted an audience: but I wasted my time and trouble (*oleum et operam perdidit*) once again, be it because those gentlemen were fatigued by the handling of more momentous business, or because there was nobody to solicit their attention (*aurem vellicaret*) in this matter; however this may be, you see me, in the meanwhile, thrice and four times miserable."

^b "The largess which that illustrious and generous man, Mr. Boyle, has deigned to bestow on me, has not yet come into my hands, but I accept it gladly and pray to God that he may be allowed to find commiseration with the Lord in that day whenever He deigns to look down on the affliction of Joseph."

fum hanc meam devotam in pectus vestrum pium deponere instantiam, ut aliquam rationem iretis, qua possum me Ecclesijs illis quam citissime sistere, in quarum spem a parente [illegible] educatus, sed postmodum ob calamitatem publicas bellicas et postmodo ob uberiores animi cultum ad externos missus, sed ob turbas bellicas retro lapsis [sic, instead of lapsus] omnis desertus. Non ne fugit quam nulla mea in vos sint merita, quorum fiducia, rem istam ausum petere. Sed quid faciam! ita temporis summa injuria, ita propositi maxima urget et stimulat ratio. Si facitis curasque familiares, cumque talibus viris tam fidenter et libere parati privatas curas non extimescam? Sed nec vos latet, quam tristis sit et faevara illa Philosophia quae bonas mentes jubet egere. Si itaque facitis quod peto, et mihi perennes servitutes compedes animo meo iniecit, et Ecclesias (in sublevato illarum alumno), in majorem modum sub in majorem modum majoribus copys sibi obligatis. Sin vero impudens videbitur petitio, nec precibus annuendum esse judicabitis, saltem hoc rogo ne videar pecasse in vos, quod ita temporis summa urgente injuria, ita propositi maxima stimulante ratione, ausus fui perfricare frontem”^a (Kudzinowski, Otrębski 1958: 421/223v).

We do not even know whether this letter ever reached its addressee. In 1668 Chylinski died in London, forgotten and forsaken by everyone. His death was but cursorily noted by a Cambridge bibliographer (Kot 1958: 65).

II. A survey of research concerning Chylinski's Bible

For a long time, the fact that Chylinski had translated the whole Bible was known only from references in bibliographical works. The laconic annotation *Conf. Bibl. Lituan. Lond.* 1660, which was passed on from one edition to another, was the only witness to the existence of the 1660 London Bible, and the bibliographers providing scant data about this edition had never seen the book itself. First of all, many polyglots printed all over Europe (such multilingual collections of prayers were popular as a kind of printers' sample books down to the late 19th century) contained the Lord's Prayer in Chylinski's version. At least 15 of them cite the 1660 London Bible as their source^b (for further details cf. Kavaliūnaitė 2001b: 345–354).

undertaking [...]. It is no secret to you how sad and severe that Philosophy is, that compels good minds to live in poverty. If, then, you do what I request of you, you will both impose shackles of eternal indebtedness on my mind, and you will greatly oblige the churches by providing for their pupil. But if my petition appears impudent to you, and you do not deem it right to consent to my entreaty, I beg at least this of you, that you do not judge me to have greatly sinned against you if I have put on a bold face, urged by the supreme injustice of our times, and by the imperative needs of my undertaking.”

^b Chylinski's version of the Lord's prayer is reproduced in the following editions:

1. WILKINS, J. *An essay Towards a real character, and a philosophical language*. By John Wilkins D. D. Dean of Ripon, and Fellow of the Royal Society. London, Printed for SA: Gellibrand, and for John Martyn Printer to the Royal Society, 1668.
2. HAGIUS, G., LUDEKENIUS, TH. (MÜLLER) *Oratio Orationum. SS. Orationis Dominicae Versiones, praeter Authenticam ferè Centum eaeque longè emendatiùs quàm antehàc et è probatissimis Auctoribus potius quàm prioribus Collectionibus, iamque singulae genuinis Linguae suae characteribus adeòque magnam partem ex aere ad editionem à Barnimò Hagiò traditae, editaequae à Thoma Ludekenio Berolini: Ex officina Rungiana. Anno 1680, 4°.*
3. *Orationes Dominicae versionis fere Centum.* (Versionum Orationis Dominicae auctarium curante Barnimo Hagio anno 1660), Augsburg (Berlin?). [Spėjami leidimo metai 1680–1687], 15 lp., 4°.
4. MOTTUS, B. *Oratione Dominicae πολύγλωττος καὶ πολύμορφος. Nimirum, plus centum linguis, versionibus, aut characteribus reddita & expressa... Editio novissima, speciminibus variisquam priores comitator Londini: prostant apud Dan. Brown [...] & Keblewhite [...], 1770.*

V E R S I O.

43

E S T H O N I C A.

- Ala meddi ke sinna ollet Taiswas,
 1. Pohitzetut sakut sunno nimmi.
 2. Tulckut meile sunno Rickus.
 3. Sunno tachtminne Sundkut, kui Taiswas,
 ninda kabs mah pehl.
 4. Meddi iggapetwale Leiba anna meile tenna-
 peitw.
 5. Mink anna meile andix meddi wolgkat, kude
 mele andix anname meddi wolgkaleisille.
 6. Mink erra satameid kinsatusse lifze.
 7. Erranis erbapehsta meid keickesi kurjast.
 Best sunno on se Rickus, ninck se Wleggi, ninck
 se auw, iggawest.
 Amen.

AUCTOR.
 Henr. Stahlhut
 Hand-Druck.
 P. L. n. 4.
 Conf.
 Rev. n. 40.

L I T U A N I C A.

- Tewe musu kursęy esi danguy,
 1. Szweskis wardas tawo.
 2. Ateyk karaliste tawo.
 3. Buk walatawо kayp andangaus teypir andziam es.
 4. Donos musu wisu dienu dok mumus szedien.
 5. Ir atlayisk mumus musu kaltes kayp ir mes atlaydziam
 sawiemus kaltientus.
 6. Ir newesk musu ing pagundynima.
 7. Bet gias bekumus nog pikto,
 Amen.

AUCTOR.
 Wik. n. 35.
 Conf.
 Bibl. Lituan.
 Lond. 1600.

Fragmentas iš Dano Browno 1713 m. Londone išleisto Poligloto Oratio Dominica [...],
 kuriame išspausdinta S. B. Chylinskio versti poteriai „Tëve mūsų“
 Publikuojama iš: <http://www.fromoldbooks.org>

A page from Dan Brown's polyglot Oratio Dominica [...], London 1713,
 containing Chylinski's rendering of the Lord's Prayer
 Published from: <http://www.fromoldbooks.org>

5. STARK, S. G. Α καὶ Ω. *Alphabeta ac notae diversarum linguarum pene septuaginta tum et Versiones Orationis Dominicae prope centum collecta et illustrata ab Andrea Müllero, Greiffenhagio etc. cum Praefatione de vita eius et praesentium Opusculorum. Prostant Berolini apud Johannem Liebermann. s.a. 4°. 1703.*

6. KRAUSEN, J. U. *Oratio Dominica: πολύγλωττος καὶ πολύμορφος Nimirum, plus centum linguis [...] expressa [...] Editio novissima. Speciminibus variis quam priores auctor. Augsburg. [Išleista apie 1710.]*

7. BROWN, D. *Oratione Dominicae πολύγλωττος καὶ πολύμορφος Nimirum, Plus Centum Linguis, Versionibus, aut Characteribus Reddita & Expressa. Editio novissima, Londini, 1713.*

8. *Orationes Dominicae versiones fere centum. Lipsiae, Litteris Takkianis s. a. 12°. [vadas datuotas 1740.*

9. GESSNER, Ch. F., HAGER, J. H. *Buchdruckerkunst. Α καὶ Ω. Alphabeta ac notae diversarum linguarum pene septuaginta tum et Versiones Orationis Dominicae prope centum, Leipzig, 1740–1745.*

10. FRITZ, J. F., SCHULZE, B. *Orientalisch- und occidentalischer Sprachmeister, welcher nicht allein hundert Alphabete nebst ihrer Aussprache [...] sondern auch das Gebet des Herrn in 200 Sprachen und Mund-Arten [...] mittheilet, Leipzig: Gessner, 1748, 8°.*

11. HERVÁS, L. *Saggio pratico delle Lingue con prolegomeni e una raccolta di Orazioni Dominicali in pia di trecento Lingue e Dialetti. Cesena, 1778–87, 4°.*

12. FRY, E. *Pantographia, containing accurate copies of all the known alphabets in the world etc., to which are added specimens of all well-authenticated oral languages etc.* by Edmund Fry, letter founder. London: printed by Cooper and Wilson, for John and Arthur Arch; John White; John Edwards; and John Debrett, 1799, 8°.

13. MARCEL, J. J. *Oratio Dominica CL linguis versa, et propriis cuiusque linguae characteribus plerumque expressa; Edente MARCEL, J. J. Typographiae imperialis administratio generalis, Parisiis, Typis Imperialibus, Imperiique Napoleonis Primo, Anno Repar. Sal. 1805, 4°.*

14. BODONI, G. *Oratio Dominica in CLV linguas versa et exoticis characteribus plerumque expressa, Parmae: typis Bodonianis, 1806, fol.*

15. AUER, A. *Sprachenhalle 2. Das Vaterunser in 206 Sprachen, Wien: Hof- und Staats-Druckerei, 1844–1847, fol.*

One of the most interesting polyglot editions of this kind is Gottfried Hensel's map of European languages *Europa polyglotta*, reflecting the political geography and linguistic situation of Europe at the end of the 17th century (Hensel 1741).

William Crowaeus' *Elenchus scriptorum* (London 1672) contains information about Chylinski and his translation, but the compiler expresses his doubts as to whether the translation was actually printed. In his treatise *De variis scripturae editionibus* (Kiel 1686) Christian Kortholt bases himself on Crowaeus' description. The same information appears in Henning Witte's *Diarium Biographicum, in quo scriptores saeculi post natum Christum XVII praecipui [...] magno adducuntur numero* and (Danzig, 1688) and Chr. Gottlieb Jöcher's *Allgemeines Gelehrten-Lexicon* (1750).

One of the most popular bibliographies, cited as a source in many subsequent works, was the *Bibliotheca sacra, seu syllabus omnium fere Sacrae Scripturae editionum ac versionum [...] Cum additamentis notisque auxit Ch. F. Boernerus* (Leipzig 1709). The compiler of this bibliography, Jacob le Long, is the first to cite both place and date of publication (London 1660), and not to entertain the slightest doubt that it had actually been printed. Le Long's reference is repeated in Friedrich Gotthilf Freytag's *Analecta Litteraria de Libris Rarioribus* (1750), which, in turn, served as a source for David Clément's *Bibliothèque curieuse historique et critique, ou Catalogue raisonné de livres difficiles à trouver*. Clément notes, with regret, that he has not been able to ascertain the format of the London Bible, and perspicaciously conjectures that the previous bibliographers had not seen the book either.

In 1729 a group of scholars of the Lithuanian Seminar of Halle, who had taken up the idea of issuing a printed version of the Lithuanian Bible, launched an appeal to the readers of the Leipzig periodical *Neue Zeitungen von gelehrten Sachen*, requesting anybody who might possess a copy of the Chylinski Bible mentioned by Le Long to lend it to Prof. Gotthilf August Francke: "Auch ist man darauf bedacht, wenn man der von le Long in Bibliotheca S[acra] gedachten Überfetzung der Litthauischen Bibel, so in Engelland 1660 herauskommen und sehr rar ist, oder eines gewiffen MS. folcher Überfetzung habhaft werden könnte, auch zur Herausgebung der gantzen Heil. Schrifft zum besten dieser Nation, mit Gottes Hülffe unter der Hand Anstalt zu machen. Dafern jemand obgemeldete gedruckt, oder ein gefchrieben Exemplar gedachter Bibel befäffe und folches auf eine Zeitlang anhero schicken wollte, der wird dienftlich gebeten, folches an den Prof. Francken allhier zu schicken"^a (*Neue*

^a "We also envisage, provided we are able to lay hands on the Lithuanian Bible translation mentioned by Le Long in his *Bibliotheca Sacra*, which was published in England in 1660 and is extremely rare, or a manuscript version of this translation, to start preparing, with God's help and for the benefit of this nation, a complete printed edition of the Holy Scripture. If anyone should possess a printed or hand-written copy of the said Bible, and be prepared to send it here to us for a certain time, he is kindly requested to send it to Prof. Francke."

Zeitung 1729: 639–640). But there came no response to this appeal (Reinhold 1895: 107), and the idea of publishing a printed Lithuanian Bible was never realised.

Three years later, Chylinski's Bible is mentioned, with a reference to the article in the *Neue Zeitungen von gelehrten Sachen*, in the *Catalogus historico-criticus librorum rariorum*, published in Hamburg (Vogt 1732: 123).

Le Long's information is repeated in subsequent works, part of which belong already to the 19th century. Kajetan Niezabitowski (1824: 53) supplements Le Long's data, adding the format.

In 1829, in the preface to the second edition of an anonymous Lithuanian grammar (1737) Simonas Stanevičius launched an appeal to search for old Lithuanian printings, naming, among other editions, Chylinski's Bible. In his *Istorija Žemaitiška* (1838) Simonas Daukantas also mentions Chylinski's Bible.

In his bibliographical work *Obraz bibliograficzno-historyczny literatury i nauk w Polsce* (1842), Adam Jocher describes a copy of Chylinski's Bible, then held by the Vilnius Spiritual Academy, indicating typeface, format and length, and quoting the first five verses of Genesis 1. Jocher's information was later reproduced in the *Trésor des livres rares et précieux*, published in Dresden in 1858, as well as by Jan Karłowicz in *Rozprawy i Sprawozdania Posiedzeń Wydziału Filologicznego Akademji Umiejętności* (Karłowicz 1875: 350). In a report on a scholarly journey to Lithuania, Stanisław Mikucki also mentions the Vilnius copy of Chylinski's Old Testament alongside other old Lithuanian printings (Mikucki 1855: 5).

In 1735, Quandt writes in the preface to his Lithuanian Bible: "Ich werde hoffentlich keines Fehltritts beschuldiget werden, wenn ich dieses [sc. the Quandt Bible] die erste Ueberfetzung der Bibel in die Litthauifche Sprache, und zwar in Preußen, nenne. Denn obwohl Jac. le Long (Bibl. Sacra, c. XII, Sect. V, p. 372) einer Litthauifchen Bibel gedencket, fo 1660. zu London, von Samuel Boguslao Chylinski angefertigt worden; fo ist doch selbige in Preußen gar nicht bekannt, vielweniger nach der in unfarm Litthauen angenommenen Mund-Art abgefasset, und wie ich vermuthe, aus der polnifchen Ueberfetzung entsprungen."^a Quandt expressed his joy at having found, after long efforts, a copy of Chylinski's Old Testament: "Nach langem Forfchen bin ich endlich fo glücklich worden, diese überaus rare Bibel, jedoch ohne Titel, und nur bis in die Psalmen zu überkommen, daher selbst nicht feztzufetzen weiß, ob die weiter abgedruckt worden."^b He also cites a few verses from this unique edition: Gen. 1.26; Gen. 3.15; Job 19.25. Unfortunately he does not say where he found the book.

In his *Geschichte der litthauischen Bibel*, Ludwig Rhesa writes that Chylinski's Bible is completely inaccessible in Prussia and Lithuania. Not having a copy of this Bible at his disposal, Rhesa based himself on the verses cited in Quandt's preface; judging by these, he thought the translation source was the Vulgate. He added that the translation was not suitable for Lithuania Minor because it was written in "Low Lithuanian", which was characterised by an abundance of Polish loanwords (Rhesa 1816: 23–24).

In his *Dzieje kościołów wyznania helweckiego w Litwie* (1843) Józef Łukaszewicz criticises Jocher for attributing the authorship of this Bible translation to Chylinski.

^a "I hope I will not be accused of a *faux pas* if I call the present the first translation of the Bible into the Lithuanian language, at least in Prussia. For even though Jac. le Long mentions a Lithuanian Bible, published by Samuel Boguslaus Chylinski in 1660 in London, it is not known in Prussia, and still less is it written in the familiar dialect of our part of Lithuania; I surmise its source is the Polish translation."

^b "After a long search I have finally been so fortunate as to find this extremely rare Bible, but it

had no title page, and did not go beyond the Psalms, so that I cannot even establish whether the further parts have been printed."

According to him, Chylinski was not the translator, but merely a delegate sent to England to organise the collection and supervise the printing. To substantiate this claim, Łukaszewicz cites a 1663 resolution of the Lithuanian Calvinist Synod in which Chylinski is not mentioned as the translator. As to the true identity of the Bible translator, Łukaszewicz takes a clue from the minutes of the 1664 Synod, which state that the complete Bible translation of Jonas Bretkūnas is to be brought from Königsberg to Kėdainiai. The London Lithuanian Bible, Łukaszewicz conjectures, is nothing but Jonas Bretkūnas' manuscript translation, revised by correctors appointed by the Synod.

Many years later (1886), Maurycy Stankiewicz already presents this conjecture as an unquestionable fact in his *Wiadomość o Biblii litewskiej, drukowanej w Londynie 1663 roku, i o wrzekomym jēj tlómaczu Samuelu Bogusławie Chylińskim*. In support of his contention he cites the same documents as Łukaszewicz. According to Stankiewicz, the London Bible is Bretke's Bible edited by Skrodzki and Borzymowski. Stankiewicz goes on to quote fragments from Chylinski's and Bretke's translations (Gen 1, 1–5; Gen 1, 26–27; Gen 3, 15; Job 19, 26–27). The text samples themselves, however, militate against Stankiewicz's claim; even from his scant material one can clearly see that two different translations are involved.

It is surprising to see that such wholly unfounded doubts as to the authorship of the London Bible found quite a wide echo. In the discussions concerning the the London Lithuanian Bible was referred to outright as "the so-called Chylinsky Bible". Among those taking part in this discussion were: Dr. A. Neubauer (16 05 1891, 30 05 1891), J. T. Naaké (09 05 1891), W. R. Morfil (18 04 1891), TBR (13 06 1891), H. Krebs (02 05 1891). Even Wolter, who published excerpts from the Vilnius Bible in his report *Ob" ětnografičeskoj počzdke po Litvě i Žmudi lětom" 1887 goda* (Wolter 1887: 71–102), entitled the section on Chylinski's Bible "the Minwid Bible"^a.

In his 1895 article "Die sogenannte Chylinskische Bibel. Bibliographische Beiträge" Józef Paczkowski considered it proven beyond doubt that Chylinski was not the translator of the London Bible. Similarly, Karol Estreicher accepted Stankiewicz's claims in the chapter dealing with Chylinski in his *Bibliografia polska XV–XVI stólecia* (1882). More or less the same is stated in the *Encyklopedia powszechna* (1898: 541–542).

A new stage in the research into Chylinski's translation began after Adalbert Bezzenberger published a note in the *Athenaeum* (January 1879) and the *Kurjer Poznański* (February 1879), appealing to historians of culture, linguists and historiographers to look for this bibliographical rarity. In 1880, in the *Mitteilungen der Litauischen Literarischen Gesellschaft*, Bezzenberger emphasised the importance of this Bible translation, adding that the efforts he had undertaken together with Filipp Fortunatov to trace the Chylinski Bible in the British Museum and the Imperial Library in St Petersburg had been unavailing. "Ich lasse die in rede stehende bibelübersetzung, die sicherlich manche bereicherung der litauischen grammatik und des litauischen wörterbuchs enthält, nunmehr in Wilna und Kiew suchen und hoffentlich wird man sie entweder in diesen städten, oder in England finden, wo in weiteren kreisen anlass zum suchen derselben gegeben ist"^b (Bezzenberger 1880: 31).

^a Here reference is made to Mikołaj Minwid, whom the provincial synod of Vilnius, having declared its distrust of Chylinski and accused him of embezzlement, sent to England to supervise the printing of the Bible.

^b "I have given instructions for this Bible translation, which will no doubt yield many an enrichment of Lithuanian grammar and vocabulary, to be searched for in Wilna and Kiev, and hopefully it will be found either in one of these towns, or in England, where a search has also been initiated in broad circles."

On February 8, 1879, a note appeared in the *Athenaeum* in response to Bezzenberger's appeal, announcing that though the Bible translation had nowhere been found, the British Museum and the Bodleian each held one copy of the *Account*^a.

Citing Wisłocki's *Przewodnik Bibliograficzny* (1886–1888: 159), A. Neubauer wrote in *The Academy* (16.05.1891: 467) that a copy of the "so-called Chylinski Bible" was kept in the library of the St Mary Monastery Gymnasium in Stettin. Somewhat later, similar news was announced in the *Sitzungsberichte der Altertumsgesellschaft Prussia* (1891/92: 27) by Bezzenberger, who had it from the historian Arist Kunik (for further details of the Berlin copy cf. pp. cii–cv below).

The discovery of the Vilnius copy was announced by Prof. Kunik in the *Zapiski Imperatorskoj Akademii Nauk*. *Izvlččenija iz" protokolov" zasėdanij Akademii* (1888: 94). The copy had once belonged to general Jerzy Grużewski, lord of the Kelmė manor, a great book collector, who subsequently donated it the Vilnius university. After the closure of Vilnius University it was taken to St Petersburg (more about the Vilnius copy cf. below, pp. cv–cvj).

The copy of the Chylinski Old Testament discovered by Kunik was listed in Silvestras Baltramaitis' *Spisok" litovskich" i drevneprusskich" knig", izdannyh" s" 1553 po 1891 god"* (¹1892; ²1904: 8; 407). In this directory the fragment is referred to as *Biblie [...] su didziu dabojimu perguldita Lietuwos žmonems ant iszganitingos naudos, iszspausta Londone 1660. m. 8°. 416 c p.* This title was evidently given by some reader or by Baltramaitis itself. Baltramaitis erroneously states that the book was found by Kunik in Müller's collection in Stettin.

The discovery of the third copy of Chylinski's Old Testament, purchased by the British Museum library, was announced in 1893 in *Athenaeum* (01 07 1893) and *The Academy* (08 07 1893) by the British Museum librarian, curator of the Slavonic collection John Naaké. A few days later, on July 13, 1893, this discovery was thus described by M. E. Trepka in the St Petersburg Polish language weekly *Kraj*: "pośród szpargałów, jakie antykwariusze przedstawiają całemi pakami zarządowi tej jedynej w świecie bibljoteki, znalazł p. Naake książkę bez tytułu, uszkodzoną i kurzem stuleci okrytą"^b. Trepka also disbelieved Chylinski's authorship of the translation: he implicitly trusted Stankiewicz on this point.

All three extant copies of the Old Testament are also briefly characterised in Paczkowski's article "Die sogenannte Chyliński'sche Bibel" (1895: 458–467), which deals mainly with the Lithuanian prayers wandering from one edition to another.

The years 1895 and 1896 saw the appearance of two articles by Heinrich Reinhold on Chylinski and his Old Testament translation, both published in the *Mitteilungen der Litauischen Literarischen Gesellschaft*. Together they offer the most thorough study of the history of Chylinski's Bible translation. In his 1895 article "Die sogenannte Chylinskische Bibelübersetzung" he surveys, as far as it is known to him, the whole bibliography of this "white raven", as he calls Chylinski's translation following Maurycy Stankiewicz. Then, in his 1896 article "Die Bibelübersetzung von Chylinski", Reinhold relates how he found the Berlin copy following a clue provided by Paczkowski, who claimed that Müller's copy had come into the possession of the Royal Library at Berlin. He describes the copy and publishes a few fragments from it. Summarising the history of Chylinski's translation, he states that Chylinski's

^a A facsimile of the copy held by the British Museum is published in the present edition. A query of the Bodleian Library catalogue has revealed that this library holds two copies of the *Account* rather than one, as assumed until now (cf. p. cxxj below).

^b "Among the paper rubbish of which antiquarians depose whole packs every day at this unique library, Mr. Naake found a book without title page, damaged and covered with the dust of ages."

authorship stands beyond doubt if only because in England Chylinski was at the time generally recognised as the author of the translation.

New data about the circumstances of the printing of Chylinski's Bible can be found in R. Steele's article "Materials for the history of the Lithuanian Bible" (Steele 1907: 57–62), based on a paper presented to the Edinburgh Bibliographical Society. It presents material from documents kept in British archives, such as the Royal letters patent signed July 12, 1661 concerning the organisation of collections towards the needs of the Lithuanian Protestants and the printing of the Lithuanian Bible (original in the British Library) as from the Privy Council Register (British Library, Public Record Office).

In 1908 and 1920 Leonard C. Wharton published two comprehensive articles in the *Transactions of the Philological Society* (London), in which he attempted to establish the source of the Lithuanian Lord's Prayer that was reproduced in so many European polyglots. Wharton pointed out that John Wilson, the compiler of the polyglot in which this Lithuanian prayer was first printed, was Bishop of Chester between 1668 and 1673, and that the Protestant churches of England and Lithuania entertained close ties in this period. Wilkins must certainly have heard about the Lithuanian Bible translator, and it is quite conceivable that he personally approached Chylinski about the Lithuanian Lord's Prayer when compiling his collection (Wharton 1908: 189–204; 1920: 95–98). In 1934, Wharton read a paper about the Chylinski Bible entitled "New Light on Chyliński and on the Lithuanian Bible" at the International Congress of Slavists in Warsaw (Wharton 1934: 170).

In 1932 Christian S. Stang once more addressed the question of the translator of the Calvinist Bible in 1932 in the *Archivalia* section of the *Archivum Philologicum*. After briefly summarising Łukaszewicz' and Stankiewicz' views, he endorses the argumentation of Reinhold, who emphasises the importance of the contemporary English documents: the 1659 *Account* [...] and *Testimonial* [...], as well as the minutes of the Privy Council. From these documents it becomes clear that Chylinski was known as a Bible translator in England. Both the *Testimonial* [...] and the 1662 entries in the Privy Council Register identify him clearly as the translator of the Lithuanian Bible: "Several Petitions of Samuel Bogislaus (sic) Chylinski, the translator of the Lithuanian Bible, and Evan Tyler Printer of the same" (Stang 1932: 27–46).

After Wolter (1888) and Reinhold (1896) had published excerpts from Chylinski's Old Testament, the language of his translation became an object of research to quite a lot of linguists of the late 19th and early 20th century: his data were used by Wiktor Porzeziński (1901), August Leskien (1919), Eino Nieminen (1926), Ernst Fraenkel (1929, 1949), Peeter Arumaa (1933) and Eduard Hermann (1926). Writing about Bretkūnas' language, Viktor Falkenhahn (1941) often compared constructions used in Bretkūnas with those used in other authors of Lithuania Major and Minor, including Chylinski. The excerpts from the Berlin copy published by Jurgis Gerulis were used by Pranas Skardžius for his dissertation *Die slavischen Lehnwörter im Altlitauischen* (1931, reprinted 1998). Historiographical data about Chylinski's Old Testament are cited in Vaclovas Biržiška's *Senujų lietuviškų knygų istorija* (1953) and *Aleksandrynas* (1960), as well as in Leon Gineitis' *Lietuvių literatūros istoriografija* (1982) and in several articles by Marcelinas Ročka (2002).

In 1933 the British Museum purchased from an antiquarian, at a modest price, Chylinski's manuscript translation of the New Testament. The ultimate proof that Chylinski was the translator of the whole Bible had now been furnished. The title page of the manuscript reads as follows: *Versionis Bibliorum in Lingvam Lithvanicam. Tomus VII. Novum testamentum Domini nostri Jesu Christi. Lithvanica Lingva donatum*^a. A year after the acquisition of the manuscript the Polish historian Stanisław Kot, who was then working in the British Museum Library, identified it as Chylinski's translation of the New Testament. According to a custom of the British Library, the right to publish a unique source document is awarded to the country of origin of the scholar who discovered it. The Polish Academy of Arts and Sciences invited Jan Otrębski, professor at the Jan Batory University of Wilno, to undertake this significant task. The manuscript was photographed and the editor set about transcribing the text, but the preparation of the edition was interrupted by the outbreak of World War II. In 1950 Czesław Kudzinowski resumed the task of transcribing the manuscript; he collated his transcript with the original, after which it was once more looked through by Jan Otrębski. The transcript of Chylinski's New Testament was published in 1958. The edition consists of three volumes: (i) facsimile of the manuscript (1984), (ii) transcript of the text (1958) and (iii) index of words and forms (1964).

^a "Vol. VII of the Translation of the Bible into the Lithuanian Language. The New Testament of Our Lord Jesus Christ, given in the Lithuanian Tongue."

The transcription was published with introductory articles by Stanisław Kot, Jan Otrębski and Czesław Kudzinowski, outlining the historical circumstances of the printing of Chylinski's Bible, the ties between Lithuanian and English Protestants, and the causes of the discontinuation of the printing. The transcription reflects all layers of text structure, including corrections, alterations, erasures and insertions. On the basis of the text thus established an index of words and forms used in Chylinski's New Testament was compiled by Czesław Kudzinowski (Kudzinowski 1964). This was the first publication of its kind in Lithuanian scholarship. The last volume to appear was the facsimile edition, unfortunately of poor quality and hardly legible.

In 1963 Vytautas Jurgutis and Vladas Žukas published a manuscript by Jerzy Plater (completed in Königsberg in 1831), providing a description of the Vilnius copy of Chylinski's Old Testament. Plater's *Trumpa žinia* is the first work dealing with the history of Lithuanian printing. It offers a linguistic, historical and bibliographical study of Chylinski's translation. As the work was not printed at the time of its composition, Plater's important and insightful observations on the question of the source of translation did not get the attention they deserved (cf. below pp. cv–cvj).

The next important publication was Inga Lukšaitė's transcript of the report delivered by Krzysztof Krainiski, the deputy of the Lithuanian Reformed Churches to England, at the Provincial Synod of Vilnius in 1663. The transcript is accompanied by an article in which the author gives a detailed account of Krainiski's activities, his relations with Chylinski, and the Lithuanian Protestants' opinion concerning the printing of a Lithuanian Bible in England, and also speculates on the causes of the discontinuation of the printing of Chylinski's Bible (Lukšaitė 1971a: 87–109). Inga Lukšaitė is the only Lithuanian historian to have devoted so much attention to the circumstances of the translation and printing of the Chylinski Bible. She has also published a transcript and a Lithuanian translation of Chylinski's pamphlet

^a A facsimile of this pamphlet is published in the present edition.

Ratio institutae translationis^a ... as well as of the Testimonial given to the translator by several Oxford professors; this publication also includes a commentary with background information connected with both the Grand Duchy and England (Lukšaitė 2000: 248–274).

In his 1978 book on Lithuanian Reformed writing, Jokūbas Kregždė unfortunately gives an uncritical account of Chylinski's Bible and its printing, echoing the assessment by the Lithuanian Reformed Synod according to which Chylinski had acquitted himself badly of his task.

The circumstances of the translation of the Bible by Chylinski are also discussed by the historian Michael Rozbicki in a 1996 article in the *East European Quarterly*. The author deals mainly with the activities of the Hartlib circle, and with the support given by its members to Chylinski and his Bible. Basing himself on Hartlib's correspondence, the author has brought to light the fact that Hartlib had instituted a private fund to finance Chylinski's editions, a fact hitherto unknown in Lithuania. More generally, the article gives a useful picture of the climate surrounding Chylinski's life and work in England (Rozbicki 1996: 404ff.).

Not surprisingly, the publication of the transcribed New Testament and the index of words and forms resulted in a growth of interest in Chylinski's language and an increase in the number of publications on this subject. Though there is no single study devoted in its entirety to Chylinski and his language, many scholars have used his linguistic data. In his *Teksty do ćwiczeń językoznawczych. Teksty litewskie. Teksty dawne* (1957: 50–65) Jan Otrębski included excerpts from Chylinski's Bible with commentaries. Jonas Kazlauskas made ample use of Chylinski's New Testament data in his *Lietuvių kalbos istorinė gramatika* (1968). In his study of the dative absolute in Old Lithuanian, Vytautas Ambrazas pointed out the closeness of Chylinski's translation to the Polish version of the Gdansk Bible, and, starting out from this premise, compared Chylinski's dative absolutes containing overt subjects with the corresponding constructions in the Gdansk Bible. He assumed the numerous constructions in which indeclinable participles are used with reference to nominative subjects to be due to the influence of a Polish source text (Ambrazas 1962: 3–146). Eventually, however, Ambrazas arrived at the conclusion that "The absolute constructions used in Chylinski's Bible do not reflect either Polish or Latin influence. On the contrary, the use of a Polish source text restricted the scope of the dative absolute" (Ambrazas 1962: 46). Ambrazas also makes abundant use of Chylinski's data in his articles on the *accusativus cum participio* (Ambrazas 1968, 1969) and in his books *Lietuvių kalbos dalyvių istorinė sintaksė* (1979, *passim*) and *Lietuvių kalbos istorinė sintaksė* (2006, *passim*). The properties of Chylinski's language and his dialectal features are characterised in Jonas Palionis' manual *Lietuvių literatūrinės kalbos istorija* (1979, *passim*) and in his study *Lietuvių literatūrinė kalba XVI–XVII amžiuje* (1967, *passim*). Palionis also published a brief note on the etymology of the verb *vėti* 'to blow', attested in Chylinski (Baltistica 1966: 94). Chylinski's data were further used by Algirdas Sabaliauskas in his study of Lithuanian athematic verbs (Sabaliauskas 1957), by Albertas Rosinas in his works on Lithuanian pronouns (Rosinas 1967), by Audronė Jakulienė in her study of the formation of the Lithuanian passive (Jakulienė 1968), and by Simas Karaliūnas in his etymological study on Lith. *kūopa, kaūpas* (Karaliūnas 1969). Zigmas

Zinkevičius briefly characterises Chylinski's language in his *Lietuvių kalbos istorija* (Zinkevičius 1988, *passim*), pointing out that the Polish influence in Chylinski's Bible is not as pervasive as in the case of earlier Calvinist writings (Petkevičius' *Catechism* or Morkūnas' *Postilla*). Several questions of lexical usage in Chylinski are commented upon, in connection with the question of the translation source, by Bernfried Schlerath (Schlerath 1998, 2000). A series of articles dealing with Chylinski's translation source, the corrections in his manuscript and the use of postpositional locatives in his language was published by Kavaliūnaitė (1997; 2001a; 2001b; 2001c; 2002; 2003a; 2003b; 2003c; 2003d; 2004a; 2004b; 2006a; 2006b).

III. The known copies of the printed parts of Chylinski's Bible, excerpts from them published in other printed sources

THree copies of the printed parts of Chylinski's Bible are known; all of them start from Genesis 1, titles pages are lacking, their length differs.

j. The London copy

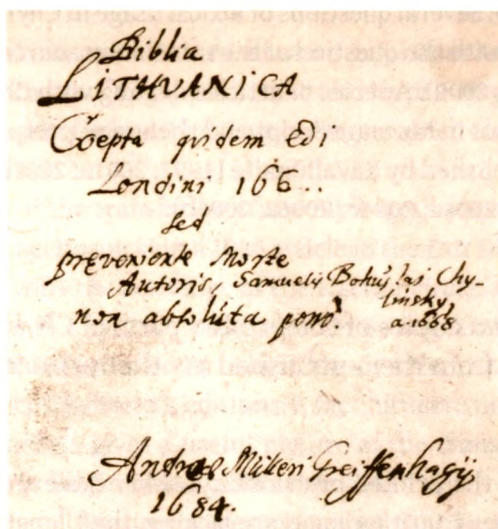
THE so-called London copy, held by the British Library, is, with its 176 pages, the smallest of all; it stops at Joshua 15. It was discovered in 1893 by the British Museum librarian John T. Naaké among recent purchases from antiquarians. He announced his discovery in *The Academy* (08 07 1893) and *Athenaeum* (01 07 1893), reproducing the first two verses of Genesis 1. It is the only original copy of the printed text to have reached us, and has never until now been published. It underlies the present edition.

ij. The Berlin copy

THE Berlin copy counts 384 pages and stops at the book of Job. For some time this copy belonged to a contemporary of Chylinski, the bibliophile Andreas Müller. During a stay in Britain in 1660, he met several English scholars, among them the Cambridge Arabist and theologian Castellus (Ersch & Gruber, t. 15), and looked for valuable items with which to enrich his library. Whether Müller purchased Chylinski's Bible during this journey or later is unknown. After Müller's death in 1694, part of his library passed by bequest to the library of the St Mary Monastery in Stettin, whence the Chylinski Bible was subsequently transferred to the Royal Library at Berlin. What has become of it is not known.

In 1896, Heinrich Reinhold gave a brief description of the extant printed sheets of the Chylinski Bible held by the Royal Library at Berlin in the *Mitteilungen der*

litauischen literarischen Gesellschaft, adding a few excerpts. According to Reinhold, it is a neat little volume bound in pigskin, bearing the shelfmark *Biblia sacra oct. 9*. A title has been added in Müller's hand:

The translator's name and the year of his death were added by Müller at a later date, in paler ink. He evidently did not know the exact year of publication, as two dots take the place of the last figure. This lessens the plausibility of Wolter's assumption according to which Müller came in possession of the volume during his stay in London, when Chylinski's Bible was in the press (Wolter 1894: 62). More probably the book may have come into his possession in about 1684. The fact that the translator's name was added later also shows that he was at first ignorant of it; as Reinhold conjectures, he may have taken Chylinski's name and the year of his death from Crowaeus (1672). The addition *perit* also indicates his ignorance as to whether the printing of the Bible had been completed or not.

Reinhold reproduced several longer excerpts from the Berlin copy (taken from Genesis, Exodus, Leviticus, Numbers, Deuteronomy, Joshua and Judith). He paid particular attention to the introductions prefaced to every Bible book, which he considered to be original texts by Chylinski. In order to show that Bretke's and Chylinski's translations have little in common, thereby refuting Stankiewicz's claim about Chylinski's Bible translation being derived from that of Bretkūnas, he moreover cites 100 parallel places from the two translations (Reinhold 1896: 228–273).

The Berlin copy was used by August Leskien, who published excerpts from it in his *Litauisches Lesebuch mit Grammatik und Wörterbuch* (1919), by Eduard Hermann, who, for his study of the history of Lithuanian clitics, cites a great number of examples from Chylinski's Old Testament (1926, *passim*), and Kazys Alminauskas, who compiled a dictionary of German loanwords in Lithuanian (1934). Excerpts from Chylinski's Old Testament are published in Jurgis Gerullis' *Senieji lietuvių skaitymai* (1927), who notes: "Ištraukas ėmiau iš Berlyno valstybinio knygyno egzemplioriaus *Biblia sacra Oct.*,"^a (Gerullis 1927: 279–298). He transcribed several chapters from Leviticus, and the introduction and the first chapter of Job. Jan Otrębski reprinted Joshua 24, together with linguistic and general commentaries, in his *Teksty do ćwiczeń językoznawczych* (1957: 50–68). Otrębski did not use the original Berlin copy, but a photographic

^a "The excerpts are taken from the copy in the Berlin State Library marked *Biblia sacra Oct.*,"

reproduction. A recent query concerning prof. Otrębski's archives having shown that his complete personal library had been bequeathed to Vilnius University, we applied to Vilnius University Library, where the reproductions were soon found to be kept together with the whole Otrębski archives, donated to the library by Helena Otrębska-Samaniūtė in 1989 in compliance with the will of her husband. They are kept in the Manuscript Reading Room (shelf mark VUB RS f. 124–155). For the present edition we have reproduced the photographs of pp. 177–384 of the Berlin copy; the text of the London copy is thus supplemented with a further text part, equal to it in length, now recovered after having been deemed lost for a long time. Nothing is known of what became of the Berlin copy after World War II.

iii. The Vilnius copy

The Vilnius copy is, with its 416 pages, the longest of the three; it breaks off at the sixth verse of the 50th Psalm of David. We may assume that this was the copy of the printed sheets which Chylinski brought with him to Lithuania to show to the synod. It was donated to Vilnius University Library by Jerzy Gruzewski in 1805. At a meeting of the St Petersburg Academy of Arts and Sciences prof. Arist Kunik, member of the Academy, announced that he had found the Vilnius copy of the Chylinski Bible in St Petersburg, where it had been transferred from Vilnius University Library (Kunik 1888: 94). Following up Kunik's investigation, Wolter (1887: 71–102) established that it had come into the possession of the St Petersburg Roman Catholic Spiritual Academy in 1842, that between 1842 and 1845 it had been used by Motiejus Valančius, and between 1850 and 1855 by Stanisław Mikucki. Since 1918 nothing has been known about the whereabouts of the Vilnius Bible. In his *Meletema*, Philip Ruhig (1986: 303) states that at the turn of the 17th century the Vilnius copy belonged to Heinrich Bartsch's library in Königsberg.

In the preface to his Lithuanian Bible (1735) Jacob Quandt expresses his joy at having been able, after many efforts, to lay hands on this extremely rare Bible; he does not mention, however, where and how he achieved this. Judging by the length of the text described by Quandt, it must have been the Vilnius copy.

The first extensive study of the Vilnius copy of Chylinski's Old Testament, and probably also the most incisive one, was Jerzy Plater's *Trumpa żinia apie tą iszdawimą lietuwiškos Biblijos Londone* (1826–1831). Unfortunately, in the sequel of the 1830–31 Insurrection Plater's study remained unpublished. Vytautas Jurgutis and Vladas Žukas have published Plater's manuscript together with an extensive introductory article (1963: 193–203; cf. also above, p. ci).

Plater describes the book as lacking a title page, and speculates that a preface might have gone missing together with it. He describes the format and length of the extant text, characterising it as a defective copy lacking one quire marked Y and containing pages 336–353 (roughly the same pages that are lacking from the Berlin copy). He corrects Le Long, who had described Chylinski as a Lutheran, pointing out that Calvinism, rather than Lutheranism, is traditionally widespread in Poland, which

^a "This rare Bible in the Samogitian language I have secured and donated to the University of Vilnius, which I herewith record. September 8, 1805. Jerzy Grużewski, general adjutant of the former Lithuanian Armed Forces."

makes it more probably that Chylinski was a Calvinist as well. Valuable information can be gained from Plater's citation of the inscriptions in the Vilnius copy. One of them is Grużewski's dedicational inscription: "Tę rzadką Biblią w Żmudzkim języku wystarałem się y darowałem do Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego. Co zapisuję. Roku 1805. Miesiąca Septembra 8 dnia. Jerzy Grużewski Generał Adjutant B. Wojsk Litt."^a Plater notes the great number of inscriptions in the book. As one of the most interesting ones he cites the speculations of a priest called Moczulski as to whether the printing of the Bible was carried beyond the Psalms.

Plater then goes on to address another difficult question, that of Chylinski's translation source. He disagrees with both Quandt, who favoured the assumption of a Polish source, and Rhesa, who thought Chylinski had based his translation on the Vulgate. Plater suggests that Chylinski could have translated from the original languages, Hebrew and Greek. In support of this assumption he puts a number of places from Chylinski's translation alongside the corresponding places of the Brest Bible, similarly juxtaposing, by way of comparison, the renderings of the Vulgate with those of a particularly literal Latin translation from the original (the so-called Sebastian Schmidt Bible). Plater arrives at the conclusion that Chylinski's translation is closest to the Latin version *ex linguis originalibus*.

In the second part of his study, Plater reproduces the introduction to Genesis and Moses' hymn of praise from Exodus 15. He cites these excerpts as a proof of the value of Chylinski's language.

A small fragment from the Vilnius copy of Chylinski's Old Testament (Gen 1, 1–5) was also cited by Adam Jocher in his *Obraz bibliograficzno-historyczny literatury i nauk w Polsce* (Jocher 1842: 109–111). He briefly characterises typeface, format, length and other features of the book.

A more extensive fragment from Chylinski's Old Testament was published by Wolter in his research report *Ob' etnografičeskoj poëzdkë po Litvë i Žmudi Lëtom' 1887 goda [...]* (1887: 71–102). Basing himself on the conclusions of Rhesa and Stankiewicz, Wolter did not regard Chylinski as the translator of the Bible translation he cited. Wolter reproduced texts from the books of Esther and Ruth as well as from Psalm 40.

In his *Bibliografia litewska od 1547 do 1701 roku*, Maurycy Stankiewicz (1889: 55–57) gives a very succinct description of the Vilnius copy, as well as some background information about it; as the reason for the discontinuation of the printing he cites the lack of financial means. Stankiewicz cites a fragment from Ruth (1, 1–10). In his booklet *Wiadomość o Biblii litewskiéj...* he cites Gen 1, 1–5; 1, 26; 1, 27; Gen 3, 15; Job 19, 25–27.

IV. The source of Chylinski's translation

With the aim of establishing the source of Chylinski's Bible translation, we have compared a considerable number of places from Chylinski's Bible with the corresponding places from the Vulgate and the Septuagint. No specific

coincidences were found that would indicate that Chylinski could have used these texts for the purposes of his translation. Individual instances of divergence from the Vulgate and the Septuagint will not be listed here, but in discussing the translation source we will add the Latin and Greek correspondences for every Bible place cited; they clearly show how widely Chylinski's translation diverges from these versions. We will now discuss in greater detail the relation of Chylinski's translation to its basic sources: first, the Dutch *Statenvertaling* and the possible subsidiary source, the Polish Calvinist Bible.

j. The Dutch translation source

THE principal source of Chylinski's translation was the Dutch *Statenvertaling*, the translation commissioned by the Estates General of the Netherlands, based on the original Hebrew, Aramaic and Greek. The possibility of Chylinski's having used some Germanic translation, more specifically a Dutch one, was already pointed out by the Polish scholars Irena Zawadzka and Franciszek Kolbuszewski (1959: 158–159), and Jan Otrębski subscribed to their view (1958: 69–71). We have circumstantially argued the dependence of Chylinski's translation on the Dutch *Statenvertaling* in a PhD thesis and a series of articles (Kavaliūnaitė 1997: 74–84, 2001a: 105–128; 2003c; 2003d). At the time of Chylinski's studies in Franeker the *Statenvertaling* was the most popular Bible in the Netherlands and even beyond: it had already gained acclaim in other European countries as well. The *Statenvertaling* grew out of a 1618 resolution of the Synod of Dort providing for a new translation of the Bible from the original sources. The translators' and correctors' work was remunerated by the Estates General of the Netherlands. According to the Synod's directive, the translation was to be as faithful as possible, strictly following the wording of the original texts. The Authorised Version, or King James Version, published in 1611, served as a benchmark. The translation of the Old Testament followed the Masoretic text, whereas that of the New Testament was based on the *textus receptus* established by Erasmus (1516).

The *Statenvertaling* was completed in 1635, and received the authorisation of the Estates General in 1637. Some two decades after the original publication of the *Statenvertaling* an officially sanctioned revised version was issued in 1657, taking into account the register of errors found in the first edition (Register 1655). To this day the *Statenvertaling* is still the Bible most valued by Dutch Protestants. Its significance is not restricted to the community of believers for which it was devised, but extends to the cultural and political life of the country. Its language formed the basis for the Dutch standard language that took shape in the 17th century.

When comparing Chylinski's translation with the *Statenvertaling*, we are struck, first of all, by the many structural similarities: the layout of the Old Testament text has been adapted from that of the *Statenvertaling*. The book title, in capitals, is followed by a brief description of the contents in small type, called *užfirakinimas tos Knigos* in Lithuanian (Dutch *Inhoudt defes Boecks*), the text is printed in two columns,

references to parallel places are in italics in the margin. The descriptions of contents preceding every Bible book, of one-page length on average, show an almost word-to-word correspondence to the Dutch originals. This is the most eloquent proof of the *Statenvertaling* having been used as a source, for the descriptions of contents were added by the translators of the *Statenvertaling* and can be found in no other Bible. The brief summaries preceding every chapter also coincide with similar summaries in the *Statenvertaling*.

Another characteristic feature reminiscent of the *Statenvertaling* is the presence of explicits. In Chylinski's New Testament, every gospel as well as the Acts of the Apostles end with an explicit having no exact counterpart in other Bible translation save the *Statenvertaling*: *Galas Evangelios Szwentos, (pagal apiraßima) Morkaus*, cf. *Het eynde des Heyligen Euangeliums, na [de beschrijvinge] MARCI* 'The end of the Holy Gospel [after the description] of Mark'; *Galas Apireyßkimo Jona ir cielo teypag Naujo Testamenta*, cf. *Eynde der Openbaringe JOANNIS, ende oock des geheelen NIEUWEN TESTAMENTS* 'The end of the Revelation of John as well as of the whole New Testament'. The whole structure of Chylinski's Bible echoes that of the *Statenvertaling*. The titles of the Bible book are literal translations from the *Statenvertaling*: *Evangelia SZWENTA (pagal Apiraßima) Morkaus*, cf. *Het Heyligh EUANGELIUM, Na [de beschrijvinge] MARCI*. The practice of spelling the word *WIESZPATS* 'the Lord' in all capitals wherever the Tetragrammaton appears in the Hebrew text (e. g., Gen 11–20) reflects a similar practice adopted in the *Statenvertaling*, as the Dort Synod had ordained.

Wherever the *Statenvertaling* offers a division into verses different from that of other Bibles that Chylinski could have used, Chylinski follows the *Statenvertaling*. Cf. Romans 7, 25–26, which is spread over two verses in the *Statenvertaling* and in Chylinski's Bible, corresponding to one verse of the Gdansk and Brest Bibles as well of the Vulgate:

- 25. Dekawoju Diewuy per Jezufa CHriftufa Wießpati mufu
- 26. Teyp tada, patsjen tiefa tarnauju duma, Zokonuy Diewo, bet kunu, Zokonuy grieka (ChNT)
- 25. Ick dancke Godt / door Jefum Chriftum / onfen Heere
- 26. Soo dan ick felve diene wel met den gemoede de wet Godts / maer met den vlees de wet der fonde (StB)
- 25. Dżiękuję Bogu przez IEzufá CHrystufá Paná náßego. Przetoż tedy ja sam umyßłem służyć zakonowi Bożemu / lecz ciáłem zakonowi grzechu (GdB)
- 25. Dżiękuję Bogu przez Iezufá Kryftufá Paná náßego. Jać tedy umyßłem służyć zakonowi Bożemu / á ciáłem zakonowi grzechu (BrB)
- 25. Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum igitur ego ipse mente servio legi Dei carne autem legi peccati (V)
- 25. χάρις δὲ τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. Ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοί δουλεύω νόμῳ θεοῦ τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας (G)

Both in the Old and in the New Testament the *Statenvertaling* has quite a large number of explanatory insertions added in square brackets. They occur in places

where the structural differences between the languages of the originals and that of the translation rendered necessary, for the sake of clarity and exactitude, the insertion of explanatory words. This is a characteristic feature of Protestant Bible translations. Chylinski renders them consistently: in his manuscript New testament they are in brackets, whereas in the Old Testament they are italicised:

Gen 2.18

padaryfiu jamuy pagiałbę *kuriy* butu kaypo tiesghi
ick fal hem een hulpe maecken [die] als tegen hem over zy

Num 12.8

ir *per* regieimą ó ne *per* tamsius žodzius
ende [door] aenfien ende niet door duystere woorden

Num 12.10

ó fžtey, Mirjam buwo raupota, *balta* kaypo fniegas
ende fiet, Mirjam was melaetfch / [wit] als de fneeuw

Joz 3,16

łabey toli nog miefta Adam, kurfey *guli* ties fžalis Zartan : ir tie nutekiedawo
marofna ligio łauko ipaciey Surofna-marofna
feer verre van de ftadt Adam af / die ter zijden Zartan [light,] ende die na de Zee
des vlacken veldts / [te weten] de Sout-Zee afliepen

Acts 2.23

rąkomis neteyfiomis → neteyfuiu (kryziaufp) prýmušet → prýkalet, ir užmušet
hebt ghy [...] door de handen der onrechtveerdige aen't [kruys] gehecht /
ende gedoodet

1 Cor 13.2

Ir norio butu kad turecia (dowaną) pranašyſteo
ende al waer't dat ick de [gave] der prophetie hadde

A particularly important constituent part of the *Statenvertaling* consists of the annotations added in the margins and clarifying exegetical, chronological, geographical and dogmatic questions connected with the text. As laid down in the resolutions of the Dort Synod, the translators were to provide literal translations of the less easily interpretable Hebrew and Greek phrases, references to parallel places, and defend their renderings of particularly difficult places in the text. The annotations in the margins could also reflect diverging views: in doubtful places the translators did not attempt to disguise interpretational difficulties and sometimes left up to four alternative renderings of identical or similar meaning in the margins. The annotations are one of the most valued features of the *Statenvertaling*, and they have been translated into English, German and a few other languages (Jaake 1995, 1996, 1997). Chylinski translated the *Statenvertaling* without the annotations, leaving only the references to parallel places. Chylinski did, however, mention the annotations in his *Account*: “It were to be wished, that others also in their generation, after the same manner, would endeavour, to roll away, that reproach, from the Ifrael of God: likewise they would do a thing very pleafing, both to God and good men, if they would compile Notes on the Bible, out of the moft learned *English and Dutch Annotations*, (of

which fort nothing hath as yet been done in feverall nations) or meerely by their joynt labor tranſlate both of them..." (Chylinski 1659: 5). Interestingly, Chylinski does not mention the fact that the annotations can be found in the margins of the Dutch Bible editions; his only reference is to Theodore Haak's English translation of the annotations (Haak 1657).

That Chylinski's translation is closely akin to the *Statenvertaling* can also be seen from the Dutch words glossed on the spare pages preceding and following the manuscript translation of the New Testament, and sometimes even inserted into the Lithuanian text of the translation. These spare pages abound in inscriptions in several languages: Polish, Latin, Dutch, even English and Hebrew (a few words each). Despite their erratic character, these inscriptions permit certain generalisations when grouped according to language. Polish and Latin are mostly used as metalanguages (in glossing words from other languages), whereas the Dutch words are specifically connected with the Bible text. In the text of the translation Chylinski has left a number of Dutch words for which he could not immediately think of Lithuanian equivalents. The Dutch words occurring in the glosses on the spare pages are usually provided with references to specific Bible places where they are used. In such instances the inscriptions correspond exactly to the *Statenvertaling*. So, for instance, the gloss "*met innerlijcke ontferminghe beweeght zynde. Luc. 10.33 pafigaylejes*" (Kudzinowski, Otrębski 1958: 423/224v) can be identified as referring to the following sequences of Chylinski's Bible and the *Statenvertaling*: *ir išwidęs ghi paffigaylejo, ende hem fiende wiert hy met innerlicke ontferminge beweeght*. On page 411/218r of Kudzinowski and Otrębski's edition of Chylinski's New Testament we find the gloss "*werkiert. Act. 2.41 nelabao*"; Chylinski's rendering of this place runs *Užsiturekite nog toš nelamtoš → nelaboš gimineš*, corresponding to *Wort behouden van dit verkeert geflachte* in the *Statenvertaling*. In these and similar instances the glosses have a specific bearing on the text of the *Statenvertaling*.

The same holds for several glosses at the end of the manuscript related to the Old Testament, e.g., "*werbroken worden fufidauzyt Ef. 8 v. 15*" (Kudzinowski, Otrębski 1958: 422/224r)^a, which refers to the following place in the *Statenvertaling* (Is. 8.15): "*Ende vele onder hen fullen ſtruykelen / ende vallen / ende verbroken worden*"; or "*Ecl. 5. v. 13 moejelich beſticheyt bingi rupeftis*" (Kudzinowski, Otrębski 1958: 416/220v), which refers to Eccl. 5.13 in the *Statenvertaling*: "*Ofte de rijckdom ſelfs vergaet door eene moeijlijcke befigheyt*"; or "*Eccl 7 v. 27. Conclufio. fluyt-reden pabaygos kalba*" (Kudzinowski, Otrębski 1958: 416/220v), referring to Eccl 7.27 in the *Statenvertaling*: "*Het eene by het andere / om de ſluytreden te vinden*", etc.

The inscriptions on the spare pages contain references not only to the text of the *Statenvertaling*, but also to its commentaries. In an explanatory note on a verse from Isaiah, Chylinski cites the commentaries of the *Statenvertaling* relating to this place: "*Ef^b. 59.19. hemiftichion ultimum. Atey neš kaypo ſiauraš upeliš, kuri pakieš Dwafia Wieſpatieš už kuniga. Dicitur hic Deum velle hoſteš fuoš et populi fui ulciſci et punire, vero eoš adjuvare <et> proſperareque. volunt belgae Interpreteš*"^c (Kudzinowski, Otrębski 1958: 415/220v). The commentary in the

^a We do not know how Chylinski rendered this and the following place from the Old Testament, as the corresponding parts of his translation are not extant.

^b The abbreviation of the book title is erroneously transcribed *El.* in Kudzinowski, Otrębski (1958).

^c "It is said here that God wants to take revenge on His enemies and those of His people, and to punish them, whereas the Belgic translators will have it that He helps and furthers them."

Statenvertaling relating to this verse, reads as follows: “De fin is / de vyande der kercke fullen wel op de benen brengen al het gewelt dat fy eenighfins kunnen / om Godes volk te ruineeren / als eene overloopende riviere tegen de kinderen Godes aenvallende: Maer fy fullen te rugge / ja ter neder geflagen worden door de macht onfes Salighmaeckers”.

The Dutch words left untranslated in the text also show a direct connection to the *Statenvertaling*.

Mk 12.1

Zmoguo nekuriō [...] pabudawojo toorn

Een menſche [...] bouwde eenen toren

Tit 2.15

Tey kalbek ir ragink ir bark fu wifokiu *ernft*

Spreekt dit / ende vermaent / ende beſtraft met allen *ernft*

Tit 3.8

ir noriu idand tuō daykt[uō] *ernſtelich* ſtypryntumbey

ende defe dingen wil ick dat ghy *ernſtelick* beveſtight

1 Tim 4.2

turedami ƒazyne ƒawo <toe-geſchrojo> ikiepiņtā kaypo ik[a]ytufia gialazia

hebbende hare eygene conſcientie [als] met eenen brandt-yfer *toegeſchroeyt*

(κεκαυστηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν)

As can be seen, the words left untranslated in the text are also used in the *Statenvertaling*, only their spelling is inaccurate; this can probably be accounted for by the inaccuracy of the translator, who was a rather careless copyist (on Chylinski's numerous transcription errors cf. Kolbuszewski 1987: 25–29).

A characteristic feature of Chylinski's Old Testament is the large number of Hebraisms. In this respect Chylinski outdoes even the Septuagint and the Vulgate, though the latter are based on the original Hebrew. Yet Chylinski's Hebraisms are not taken directly from the Hebrew text, but reflect the literal style of translation adopted in the *Statenvertaling*.

Many Hebrew phrases are literally rendered in Chylinski. Sarah's words spoken to Abraham in Gen 16.5 are rendered rather freely by the Seventy and by St Jerome, who have ἀδικοῦμαι ἐκ σοῦ and *inique agis contra me* respectively; the Gdansk Bible (translator Daniel Mikołajewski) has *Krzywdy mojej tyś winien*. Only the *Statenvertaling* renders literally *Mijn ongelijck is op u* (Hebrew ḥ^amāsī 'alēkā), which is echoed by Chylinski as *Kryuda mano ira and tawęs* (similarly rendered *My wrong be upon thee* in the Authorised Version). Chylinski thus follows the *Statenvertaling* in preserving the vividness of the original metaphoric expression.

Similarly, Jonathan's words spoken to David in 1 Sam 20.15 (w^alō takrīt 'et-ḥasd^akā mē'im bēṭī) are rendered freely in the Septuagint and the Vulgate (οὐκ ἐξαρείς ἔλεός σου ἀπὸ τοῦ οἴκου μου, *non auferas misericordiam tuam a domo mea*), whereas the *Statenvertaling* preserves the literal meaning of Hebrew takrīt (a hif'il from the root krt) by rendering *en fult ghy uwe weldadicheydt niet af ſnyden van mijnen huys* (cf. also the Authorised Version: *But also thou shalt not cut off thy kindness from my house for*

ever). Chylinski follows the *Statenvertaling*: *notkirfi geradeiftes tawo nog namu mano*. Also note Chylinski's *geradeiste*, echoing Dutch *weldadicheydt* (as against Greek ἔλεος and Latin *miser cordia*).

The Hebrew influence pervading Chylinski's language through the mediation of the Dutch *Statenvertaling* extends to the whole text of his Old Testament. As an example we could cite the Hebrew practice of repeating the preposition *terp* 'between', as in *WIESZPATS tefudyja terp manes, ir terp tawes* 'the LORD judge between me and thee' Gen 16.5, reflecting Dutch *de HEERE richte tuffchen my / ende tuffchen u* (yīšpōṭ YHWH bēnī ūbēnēkā).

In order to avoid the spread of typographical errors and the control the printing process, the Estates General granted exclusive rights to print the *Statenvertaling* to two printing houses for a period of 15 years. The first was that of the widow of Hillebrandt Jacobsz van Wouw, the official printer of the Estates General, the second was that of Paul Aertsz van Ravesteyn. Yet attempts at monopolising the printing of the *Statenvertaling* proved of no avail. This Bible became extremely popular within a short space of time, and the monopoly-holding printing houses could not meet the demands of the market. The Amsterdam printers were the first to challenge the monopoly: they started anonymously printing cheap octavo editions of the *Statenbijbel*, with abridged versions of the annotations in the margin. Although the recalcitrant printers were prosecuted and subject to sanctions, octavo and quarto editions of the *Statenvertaling* continued to be produced without permission. Such volumes were usually less ornamental, in smaller format, with abridged commentaries, and they could also diverge in spelling from the official ones (Broeyer 1990: 38–40). Finally, in 1641, the Amsterdam printers were granted permission to print the new Bible, and their example was followed by printers all over the country, who also claimed similar rights. In the space of twenty years which followed the original edition of the *Statenvertaling*, a total number of 186 editions appeared, 90 of which contained the whole Bible, i. e., the Old and the New Testament (Poortman 1983: 143–165). A list of typographical errors noted in the first edition was compiled and in 1655 the *Register van de Verbeteringe der Druck-fauten ende Misstellingen, die in den Eersten Druck van den Nieuw-Overgesetten Bijbel gevonden worden* (Register 1655) (*Register of Corrections of Printing Errors and Mistakes to be Found in the First Edition of the Newly Translated Bible*) was published. In 1657, a new revised edition of the *Statenvertaling* was published, enjoying official sanction. It was subsequently recognised as the canonical version underlying all later editions.

How can we, among so many editions mutually differing but insignificantly, identify the one Chylinski could have used? First of all, taking into account that Chylinski departed for England in 1657, and that at his departure he had probably translated at least part of the Old Testament, we may assume that he used an edition of the *Statenvertaling* previous to the revised edition of 1657. The differences between the first and second editions were slight, however: they mostly involved the removal of inconsistencies in spelling and of the inevitable typographical errors; there is little likelihood of such differences being preserved in translation. The most promising way of establishing the edition used by Chylinski is therefore to look for typographical errors reproduced in the references to parallel places, which the translator simply copied from the original.

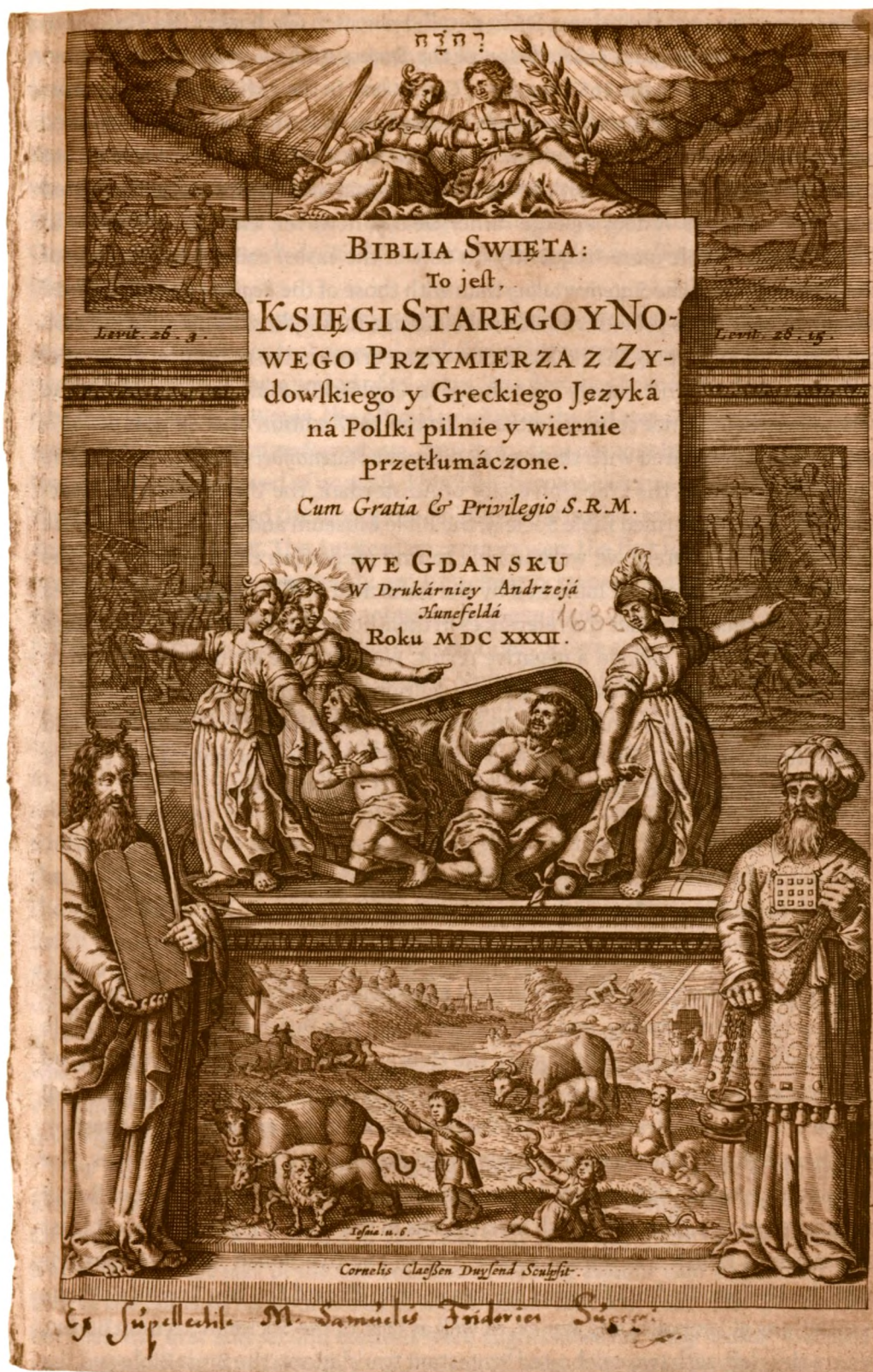
We have compared the references to parallel places in Chylinski's Old Testament with those of the original 1637 edition of the *Statenvertaling*, and with the corrections made to them in the 1655 *Register of Corrections*. In the revised edition 134 corrections were made in the references to parallel places in the text part we checked (extending from Gen. 1 to the middle of Joshua), but Chylinski's references do not consistently coincide either with those of the original edition or with the corrected ones in the *Register*. It does emerge rather clearly, however, that the references in the Lithuanian Bible more frequently (in 80% of the cases) coincide with those of the 1637 edition of the *Statenvertaling* than with those of the *Register* and the revised edition of 1657. This provides additional evidence for Chylinski's use of an edition previous to 1657. Hoping to find an edition whose errors in the references to parallel places would be found exactly reproduced in Chylinski's Bible, we picked out the references that did not coincide either with the 1637 edition or with that of 1657, and these we compared with those of 47 different *Statenbijbel* editions, held by the Dutch Bible Society, the Free University of Amsterdam, the University of Amsterdam, the Dutch Reformed Bible Society, the Bible Museum and a number of private libraries. Unfortunately, we were unable to find an edition exactly matching the Chylinski Bible. An appeal launched by the Reformed Bible Society^a, calling on its members to check whether the references in their home Bibles coincided with those in Chylinski's Bible, yielded a negative result. We therefore ultimately decided to reproduce, for the purposes of the present edition, a well-preserved octavo edition of the *Statenvertaling* without the commentaries, published previous to 1657, held by the library of the University of Amsterdam; it is a representative of the type of edition Chylinski could have used as the source of his translation.

ij. The question of a Polish source

TAKING into account that Chylinski's translation reflects the specific features of the *Statenvertaling*, and that the influence of a Dutch source is discernible in virtually every sentence (including the Hebrew elements faithfully reproduced in the Dutch translation), hardly any controversy remains concerning the principal source of Chylinski's translation. Yet there is no definitive answer to the question whether Chylinski also used other Bible translations, and if he did, which ones. The translator certainly had an excellent command of Polish; the abundance of Polish constructions as well as the Polish inscriptions in the manuscript entitle us at least to consider a Polish translation source. Out of the five Polish Bible translations published before Chylinski's times we can at once discard the two Roman Catholic translations of Leopoldita and Wujek, as well as that of the Socinian Szymon Budny. We are thus left with two celebrated Protestant translations, the Brest Bible and the Gdansk Bible; both could have been authoritative sources for a theology student of Calvinist persuasion.

The Brest Bible was the first Protestant Bible translation in Polish. It was printed in 1563 at the initiative and expense of Mikołaj VI Radziwiłł the Black. The transla-

^a Our warmest thanks are due to Mr. L. M. P. Scholten, longtime chairman of the Dutch Reformed Bible Society, for launching this appeal in the *Gereformeerd Dagblad*, as well as for the generous assistance he has offered us from the very start of our research into the Dutch sources of the Chylinski Bible; as well as to the more than 20 members of the Reformed Bible Society who answered the appeal.

GDANSKO BIBLIJOS (1632) antraštinis puslapis
Lietuvos mokslų akademijos biblioteka, šifras L-17/303/1

A page from the GDANSK BIBLE (1632)
Library of the Lithuanian Academy of Science, shelf mark L-17/303/1

tors' team included several theologians from abroad. According to Inga Lukšaitė, the identity of the translators has not yet been established beyond doubt (Lukšaitė 1999: 300). The Brest Bible was translated from the Hebrew and the Greek, though the Vulgate and a French Bible translation were used as subsidiary sources^a. The translators also made use of the Roman Catholic translation of Leopolita, but corrected some of its inaccuracies; these corrections were later taken into account by Wujek, the author of the canonical Roman Catholic Polish Bible translation (Frick 1989: 79). The preface to the Brest Bible emphasises that the translators recognise no other authority than the Holy Scripture itself. An attempt was made at formulating uniform principles underlying the whole translation. The new Protestant translation had to differ from the Catholic translation, which had appeared two years earlier (the so-called Scharffenberger or Leopolita Bible), and also from what was proposed by the Socinians, who started criticising the Brest Bible even before its publication (later on, Szymon Budny would publish the Nieśwież Bible to counterpoise the Brest Bible). The Brest Bible stands out among the Polish Bible translations for the expressiveness of its language: the translators admit that they have often departed from the literal sense of the text in order to achieve a smooth style, and that they have attempted to avail themselves of the common means of expression proper to the Polish language to express their thoughts (Biblia 1563: 3v–4r). At that time such a translation technique seemed heresy to both Protestants and Catholics. As was emphasised in the preface, the aim of the new edition was to lay the foundations for a programme of Christian education, the core of which would be the individual reading of the Holy Scripture.

Theoretically, it is conceivable that Chylinski could have used the Brest Bible, which is even mentioned on a spare page at the end of the manuscript New Testament: "N. T. ex versione et editione Breftenfi editum in 4° A° 1593. Vilnae." (Kudzinowski, Otrębski 1958: 422/424r). The Brest Bible should also be taken into consideration as a possible source because of the Lithuanian cultural context of those days: the Protestants of the Grand Duchy were generally sympathetic to this significant achievement of the Radziwiłł family. Still, as far as the inscription at the end of the manuscript is concerned, it should be noted that it gives erroneously the year of publication (1593 instead of 1563), the place of publication (Vilnius instead of Brest) and the format (quarto instead of folio). Erroneous data concerning the date and place of publication do not necessarily mean that Chylinski had not seen the volume, but it is hardly imaginable that he could have forgotten the format of a book he had on his desk for continuous reference, still less that he could have mistaken folio for quarto. It is also very unlikely that Chylinski would have taken such a large folio volume with him on his journey through Europe to England. Finally, almost a century had elapsed since the publication of the Brest Bible, and it was hard to get at; already in 1632 the editors of the Gdansk Bible wrote in their preface that a new Bible edition was necessary because of the rarity of the Brest Bible.

The Protestants' answer to the Roman Catholic Wujek Bible, which appeared in 1699, was another Protestant Bible translation, the Gdansk Bible. In spite of initial criticism it soon became the canonical Bible for all Polish Protestants, and gained a significance among them comparable to that of Wujek's Bible among the Roman

^a Janina Czerniatowicz (1969: 39) has established that the 1546 French translation of Pierre-Robert Olivétan was used.

R Siegi Ruthy

Argument.

R Siegi ty male nazywaia Ruth / a to z tad iz w so-
bie zamykaia sprawy y historya iey / A sa przypisane do Ksiąg
pisma swietego / nie tak wiele dla niey / iako dla tego wiecey je-
bychmy wiedzieli narodu Krystusow / ktory wedle ciela miał wynidz z rodu
Dawidowego / ktory poszedl z Ruthy / A chociaż ona była niewiaſtka Moab-
ſka / y podlego ſthanu a cudzoziemka / nie z ludu Bożego / a wſzakoz iednak
Kryſtus Pan nie wſtydal ſie tego ani ſie rzym bzydził iz wyſzedł z narodu
iey. W czym nam iawnie a iſnie okazuje / iz przezeń y niewierni ſa poſwiece
ni a przyłączeni do ludu tego / A ktemu iz miała być iedną owczarnia y iey
den paſtyrz.

Apit. 1.

1. Elimelech zaſzedſzy do ziemi Moabſkiej
z Noemi ſoną ſwą y ze dwiema ſyni tami
umarli. 4. Synowie teſ iego ſpymowawſzy
ſony pomarli. 7. y. 14. Noemi z Rutha nie-
wiaſtka ſwa wraca ſie do Betlehem.

1. **N**onpocz-
ſow a kiedy Se-
dziowie ſadził /
był głod w ziemi
y wyſzedł nie kto
y maż z Betle-
hem Juda z jo-
naſwa y ze dwiema ſyni ſwymi a tu
mieszkanu do ziemi Moabſkiej.

2. **A** imie meża onego było Elime-
lech / ſone teſ iego zwano Noemi / a
dwu ſynow iego były imiona iedne
Mahalon a drugiego Chelion / a ci
byli Eſtracycy z Betlehem Ju-
da / A tak zaſzedſzy do ziemi Moab
ſkiej mieszkali tam.

3. **P**orhym Elimelech maż Noemi
ymarli / a ona pozoſtala ze dwiema
ſyni ſwymi.

4. **K**torzy tamże ſpymowali ſobie
ſony Moabſkie / z ktorych iedne zwa-
no Orſa a druga Rutha / y mieſzka-
li tam okolo dzieſiaci lat.

5. **U**marli potym oni dwu ſynowie
iego / Mahalon y Chelion / a także
niewiaſtka ona zoſtala ſierota po
dwu ſyniach y po meżu ſwoim.

6. **A** tak wzebra w ſy ſie z niewiaſt-
kami ſwemi wrocila ſie z ziemi Mo-
abſkiej / oſlyſzawſzy ſie tham ze był
Pan nawiedził lud ſwoy / a dal im
doſć chleba.

7. **T**edy wyſzla z mieyſca na ktorym
byla z onymi dwiema niewiaſtkami
a wdaly ſie w drogę aby ſie wrocily
do ziemi Juda.

8. **Z**atym Noemi rzekla tu niewiaſt-
kam ſwoim / Idziecie a wrocicie ſie ka-
zda do domu matki ſwey / niechayże
Pan nad wami wczyni miłoſierdzie
a koſcie wy wczynili nad umarłymi
mi y nademna.

9. **N**iechayże wam tho da Pan aby
każda znalazła odpocznienie w do-
mu meża ſwego: Tam je ie całowa-
la / a ony plakały głoſem wielkiem.

10. **A** mowily do niey / Zaſtce ſie z to-
ba wrocimy do ludu twego.

11. **A**le im Noemi rzekla / Wrocicie
ſie moie mile corki / bo przeczebyſcie
ze mna idz miały? a zaż ia ieſzcze
moge mieć dziecki ktorzyby byli me-
żmi wſzymi?

12. **W**rocicie ſie mile corki a idziecie /
bociem ſie inż zſtharżala a nie moge
idz za maż / chociażbych teſ rzekla że
ieſzcze mam nadzieie / ale bych teſ do
brze tey nocy ſpała z meżem a porodzi-
la ſyny?

13. **I**zali wy ich czekać bedziecie a żby
dorosli? omieſzkawiac ſobie idz za
maż? Nie czynicież tego corki moie /
aczci ieſt wiekſzażal oſc moia niż w-
ſza / a bowiem reka Pańska obrócila
ſie przeciwko mnie.

14. **A**le ony znouu głoſem plakały /
tamże Orſa pocelowawſzy ſwie-
re ſwa wrocila ſie / a Rutha prze-
do ſie zoſtala przy niey.

15. **K**u Ethorey ona rzekla / Oto ia /
trew twa wrocila ſie do ludu ſwe-
go y do

A Rozmaithe ſa
mniemania wytkla
daczow o tym tho
czafie / w ktory ſie
ty rzeczy toczyły co
ſa wrey historyey
napisane / a wſia-
ko i Jeſus chab
piſze ſie to dſia-
to za czaſow zeli
kapłana.

A Gdy na then
czas był głod w ſie-
mi Chanaanſkiej.

C Nie bylo tego za-
kazania ſiby byli
ſobie niemieli po-
mować ion znie-
wiaſt Moabſkich /
ale to im bylo za-
kazano / ie by Moab-
ſcy miſiowie nieby-
li przyimowani w
ſpoleczne zgroma-
dzenie / Jaralecy
kow / ai do dzieſia-
tego poſolenia.

To ieſt nad dwie-
ma meżmi wſſemi
z Etoemſcie ſie la-
kaiwie obchodzily

To co tu mowi
co tam daley napi-
ſano ſtoi / tedy dla
tego czyni oglada-
iac ſie na zakon /
ktory roſkazuje aby
wdowe poimowal
po ſmierci umar-
go meża ieden z po-
winowatych.

Catholics. The translator, Daniel Mikołajewski, is not mentioned in the preface; neither are the principles underlying the translation or the translator's working methods anywhere discussed. The course of the translation process can be reconstructed only from the resolutions of the Synods at which questions pertaining to the new Bible translation were discussed. The decision to publish a revised version of the Brest Bible was taken at the Synod of Orsza in 1615. The Brest Bible having been criticised for the excessive freedom of its rendering, the text was to be corrected wherever it diverged too strongly from the Hebrew or Greek original (Sipayłówna 1934: 146). In 1623, translator Daniel Mikołajewski presented to the Lublin Synod his completed and corrected text. On June 29, 1629, the delegates at the Vilnius Provincial Synod accepted Mikołajewski's work, believing it was a slightly revised version of the Brest Bible, though they had not seen the translation themselves (Sipayłówna 1934: 147). A year later, under Mikołajewski's close supervision, the printing of the Bible was started, and in 1632 it reached the readers. In the Preface, the editors emphasise that this new Bible is a direct successor to the Brest Bible. As a counterpart to Mikołaj and Christopher Radziwiłł's dedications to King Zygmunt August in the Brest Bible, we find, in the Gdansk Bible, a dedication to the newly elected King Władysław Zygmunt Waza by Krzysztof Radziwiłł, and a dedication to Krzysztof Radziwiłł by the superintendents and ministers of Greater Poland. From the letter of dedication to King Władysław Zygmunt Waza it would appear that the Gdansk Bible is not even a revised version of the Brest bible, but a mere reprint: "Ponieważ ta Piśm Świętych Księgá, która w Polkim języku przed sześćdziesiąt y dziewięć lat pod Imieniem nieśmiertelney pamięci Przodka W. K. M. Krolá Zygmuntá Auguſtá ná świat była wyszła, właśnie pod czas ſzczęśliwey W. K. M. Elekcye drugi raz dla niedoftátku pierwſzych Brzeſkich Exemplarzow, z druku wynieść miałá; Zdáło ſię bydz rzeczą ſłufzną; áby y teraz, w tey nowey ſzacie, pod Imieniem Krolewſkim ludziom prezentowáma byłá"^a (Biblia 1632, iii).

The text of the translation, however, and the reaction of the readers, tell a different tale. According to Frick (1989: 238), the sponsors of the edition were horrified when they saw the first proofs of the new Bible edition. The Lithuanian delegates at the Provincial synod at Gliniany expressed their indignation at the fact that the text diverged in many places from the Brest Bible, and called for a thorough revision of the parts as yet to be printed^b. At the synod of April 4–28, 1633, it was even suggested that a new folio edition of the Brest Bible should be printed, with the original dedications to Mikołaj Radziwiłł and Zygmunt August. A few years later (at the Synod of October 9, 1634), a demand was voiced for a revised edition of the Gdansk Bible, with correction of those places where the meaning was hard to grasp due to the abundant use of obscure words (Sipayłówna 1934: 150). The truth is that the Gdansk Bible cannot be considered either a reprint or a revised edition; it is simply a completely new translation.

If Chyliński had a Polish Bible with him at the time when he was working at his translation, then the greatest odds are in favour of the Gdansk Bible. Throughout the 17th century, the Gdansk Bible was read not only in Poland but in other countries as

^a "Since this book of the Holy Scripture, which had appeared in the Polish language sixty nine years ago in immortal remembrance of your Royal Majesty's forebear King Zygmunt August, was due to appear in print a second time, because of the scarcity of copies of the original Brest Bible, it seemed fitting that this time as well, in this renewed shape, it should be presented to the people with the Royal name attached to it."

^b Some critics of the Gdansk Bible, venting their discontent and seeking to lend conviction to their arguments, cited an annoying mistake that

crept into the translation of Mt 4.1, where the Gdansk Bible had *do Dyablá* instead of *od Dyablá* (*Tedy IEzus ząwiedźiony jeſt ná puſzczą od Duchá / áby był kuſzony do Dyablá*) (Kossowska 1969: 111; Frick 1989: 242.)

well. Both its convenient format and the translators' philosophy of translation made it popular among the Polish Protestants studying and working in the Netherlands. A new edition of the Gdansk Bible was printed in 1660 in Amsterdam.

Similar principles underlie all three translations characterised above – the *Statenvertaling*, the Gdansk Bible and Chylinski's translation: in all three, faithfulness to the original was the translators' foremost concern, which accounts for many similarities between their texts. It is highly probable that Chylinski had read the Gdansk Bible, and quite possible that he possessed a copy of it; if he had not brought a copy of it with him to the Netherlands, he must have been acquainted with it in his childhood by his father Adrian, who had taken part in its preparation as a delegate at the Lithuanian Reformed Synod (cf. the minutes of the synods 1611–1637. MAB RS f. 40 b. 1157, Lukšaitė 2000: 248). Vytautas Ambrazas has argued (1962: 44) that Chylinski's translation is very close to the Gdansk Bible, and that in many places, especially in the New Testament, there is an almost word-to-word correspondence between the texts. Still, when comparing the use of participial constructions and subordinate clauses in the two translations, Ambrazas has found numerous divergences as to the kind of construction chosen in particular cases. According to Zigmantas Zinkevičius (1988: 227), the Polish elements in Chylinski's syntax and vocabulary are less conspicuous than in other Lithuanian Calvinist publications, and Jurgis Lebedys (197: 98) also assesses Chylinski's language as superior, on the whole, to that of Merkelis Petkevičius or that of the so-called Jokūbas Morkūnas Postill.

What kind of role did the Polish language play in Chylinski's life? In what language did he think? In attempting to answer these questions a clue is provided by the inscriptions on the spare pages of the manuscript of Chylinski's New Testament. They contain text fragments in many languages: Polish, Latin, Dutch, Lithuanian, and even a few sundry words in English and Hebrew. An analysis of these inscriptions can give us some insight into Chylinski's translation technique and sources. Almost half of them consist of bilingual glosses arranged into mini-glossaries listing Polish-Lithuanian, Lithuanian-Polish, Dutch-Lithuanian, Dutch-Polish (one item), Lithuanian-Latin and Latin-Lithuanian and Hebrew-Latin-Lithuanian correspondences. As mentioned above, the Dutch words and phrases are glossed in Lithuanian and provided with references to particular Bible verses; they always refer to the *Statenvertaling* and can be regarded as quotations from the Dutch text.

Latin is not generally used, in the inscriptions, in glossing words and phrases of other languages (though there are a few instances of this), but rather as a metalanguage in which the author writes down his working notes in connection with his translation, e. g., *brant-korn patwieskimas ex loco Math. 13 v. 6. undeque est quod ita debeat verti hoc vocabulum in V. T.*^a (Kudzinowski, Otrębski 1958: 2r); NB. *loco ūtojoŭ ubique ponendum nufidawe hoc enim est Lithuanicum*^b (Kudzinowski, Otrębski 1958: 423/224v) etc. It is in Latin that he writes the title of the translation and drafts a letter to an unknown patron with a request for financial support.

The Polish inscriptions are of two types. They include, on the one hand, glosses and, on the other hand, thoughts connected with Chylinski's personal life. Where Polish words occur in the bilingual glosses, there is usually no reference to any particular Bible place, e. g., *szerkfnafis arklis, fiwo jabłkowity kon* (Kudzinowski, Otrębski 1958:

^a "Brant-korn is *patwieskimas*, as appears from Matth. 13.6, whence it follows that it should thus be rendered in the Old Testament as well."

^b "ūtojoŭ should be replaced with *nufidawe* everywhere, for that is what one says in Lithuanian."

420/222v); *welekite bimbalq biycie we dzwon* (Kudzinowski, Otrębski 1958: 418/221v) etc. References to particular Bible places can be found in a few instances only; references are nearly always to the Old Testament: e.g., *Iz. 1, 4 złoczyńca Piktadejas abo lotrponas* (Kudzinowski, Otrębski 1958: 416/220v); this verse reads as follows in the Polish Bible translations: *Biádá narodowi grzeßacemu / ludowi ociążonemu złością / náśieniu niefláchetnemu / fynom fkażonym* (GdB); *Biádá narodowi grzeßnemu / ludowi obciążonemu niepráwością / náśieniu złośliwych / Synom fkażonym* (BrB). The *Statenvertaling* has *Wee den fondighen volcke, den volcke van fware ongerechtigheyt, den fade der boosdoeneren / den verdervenden kinderen*. It seems as if Chylinski had first mentally translated Dutch *boosdoener* 'evildoer' into Polish, and then started looking for a Lithuanian equivalent to the Polish word *złoczyńca* 'evildoer'. This is suggested by the fact that *złoczyńca* does not occur in either of the Polish translations; a wide distance separates this word from the phrases actually used, *násienie niefláchetne* 'ignoble seed' and *násienie złośliwych* 'seed of the wicked', with regard to part of speech, derivation and meaning. In two further instances, Eccl 5,6 and Eccl 6,3, the Polish words written down by Chylinski also differ from those used in the Polish translations but match the Dutch version. In one other instance of a Lithuanian-Polish gloss provided with a reference to a specific Bible place, the reference seems to be to Chylinski's own translation, cf. *kryśle. zboło NB emendens* [sic] *ut eft Luc. 6 41^a* (Kudzinowski, Otrębski 1958: 423/224v). In view of all this it is hardly doubtful that the Polish words used in the text and occurring in the glosses at the end of the manuscript, far from proving the use of a Polish Bible as a translation source, merely confirm Chylinski's excellent command of the Polish language, as well as his use of Polish as an intermediary language into which he mentally translated at least the more difficult places of the source text before converting them into Lithuanian.

Although through the years of his life and work in England Chylinski always emphatically called himself a Lithuanian, it cannot be denied that about his work, personal affairs and finances he thought in Polish. This is confirmed by the inscription relating to the beginning of the translation: *Translacię zacząłem w imieniu Pańskim d. 22 8obris 1657. w Oxforcie styło veteri^b* (Kudzinowski, Otrębski 1958: 3/2v), as well as by those relating to his marriage and to printing expenses: *Błogosław Panie w małżeńskim ftanie^c* (Kudzinowski, Otrębski 1958: 423/224v); *Pan Bog nadzieją moją^d* (Kudzinowski, Otrębski 1958: 423/224v); *Rachunek Kofztu na Biblią Litewską^e* (Kudzinowski, Otrębski 1958: 413/219r).

It is not surprising, then, that there are many lexical items, idioms and syntactic constructions of Polish origin, or borrowed through Polish, in Chylinski's language. What matters is whether this abundance of Polish elements was determined by the use of a Polish translation source or by Chylinski's bilingualism. Both in the Old and in the New Testament Chylinski frequently uses the Slavonic loanword *čeverykas* 'shoe' (from East Slavonic *čerevik*), e. g., Ex 3.5, 12.11; Jos 5.15, 9.5, 9.13; Mt 10.10; Mk 6.9; Lk 10.9, 15.22, 22.35; Acts 13.25 etc.). The use of such a loanword could be induced by that of the corresponding Polish *trzewik*, yet in almost all the instances mentioned the Gdansk Bible has other lexemes, mostly *boty* or *obuwie*; *trzewik* occurs only once. The Polish loanword *fzczyraftis* 'sincerity', from Polish *szczyrość* (modern Polish *szczerość*), is used to render Dutch *oprechtheid*, but the Gdansk Bible has

^a "kryśle. mote. NB. To be corrected (?) as in Lk 6.41."

^b "I began this translation in the name of the Lord on October 22, 1657, Old Style, at Oxford."

^c "Bless [me], Lord, in the state of matrimony."

^d "God is my hope."

^e "Calculation of costs for the Lithuanian Bible."

prostosc (thus in Gen 20.5, Gen 20.6, Deut 9.5). In the Old Testament, Chylinski also uses *pleszka* (i. e., *plęska*), from Polish *flasza* (ultimately from MHG *vasche*), probably under the influence of Dutch *flesch*; in the corresponding places the Gdansk Bible has *łagiew* (Gen 21.14, 21.15, 21.19 etc.). Chylinski also uses a large number of syntactic constructions that have been ascribed to Polish or Slavonic influence, but their use does not seem to be determined by a Polish source text; in all instances the Gdansk Bible has other constructions. An example would be *dabotis* with the genitive 'look to, heed', from Polish *dbać* (ChNT 1 Jn 4.14 to *dabojameo*, StB wy hebben het *aenschouwt*, GdB *myfmy widżieli*; ChNT Lk 11.35 *dabokiteo tada to*, StB *Siet dan toe*, GdB *Pátrazjze tedy*); *pripildyti* 'fill' with the instrumental, from Polish *napęłnić czym* (ChNT Phil 1.11 *prypildyti wayfieyo*, StB *vervult met vruchten*, GdB *napęłnieni owocow*); *regėti*, *žiūrėti*, *veizdėti ant ko*, 'look at' from Polish *patrzyć na co* (ChST Num 24.17 *weyzdesiu and jo*, StB *ick šal hem aenschouwen*, GdB *oglądam go*; Acts 3.12 *ko zuryte (teyp) ftyprey and mufu*, StB *wat fiet ghy [foo] sterk op ons*, GdB *cżemu się nam tak pilnie przypátrujećie*). This consistent lack of correspondence suggests that Chylinski's translation was not directly based on the Gdansk Bible.

On the other hand, an analysis of the corrections in Chylinski's manuscript translation of the New Testament shows that he could have used the Gdansk Bible while checking his translation. The Polish text could, for instance, have helped him disambiguate certain grammatical form of the Dutch texts. 17th century Dutch did not distinguish singular and plural 2nd person verb forms in the indicative and imperative; many 2nd person singular forms used in the original translation text where plural forms should have been used were subsequently corrected, evidently after checking with some other text. Similarly, Dutch undeclined present participles may correspond to two different types of participles in Lithuanian; in his original translation Chylinski rendered them with the aid of gerunds (undeclined participles), but he subsequently replaced many of them with declinable or semi-declinable (*pusdalyviai*) participles. It is striking that he replaced them with semi-declinable participles wherever the Polish text has indeclinable participles (gerunds), but with declinable participles wherever the Polish text has declinable participles, e.g., Mt 9.27 *dujen akluju* → *du aklu ejo paskui ghi šaukiant* → *šaukdami ir kalbant* → *kalbedami* (cf. StB *zijn hem twee blinde gevolght / roepende ende feggende*; GdB *šli zá nim dwá šlepi / wolájac y mowiac*); Mt 4.21 *išwido kitu du Brolu [...] fu tewu sawo* → *ju Zebedeušu* → *Zebedeju, betaįfant* → *betaįfancius tynklus sawo* (StB *fagh twee andere broeders [...] met haren vader Zebedeus / hare netten vermakende*; GdB *ujrzał drugich dwu bráći [...] z Zebedeušem ojcem ich / opráwiałących sieći fwoje*). These corrections could not be explained by the influence of the Greek text or the Vulgate, as these have the same participles in all instances involved. A number of lexical corrections could also be due to the translation having been checked with the Gdansk Bible, cf. Mt 17.1 *pikta* → *perwertna* (Polish *przewrotny*; Dutch *verkeert*); Mk 15.16 *Suda-namofna* → *Rotušyn* (Polish *do Ratuśá*; Dutch *rechthuys*).

V. The texts published in the present edition

THe present edition contains, in chronological order, facsimiles of all published texts by Chylinski that have come down to us. It opens, correspondingly, with Chylinski's pamphlets, in English and in Latin, announcing his Bible translation: *An Account of the Translation of the Bible into the Lithuanian Tongue* and *Ratio institutae Translationis Bibliorum in linguam Lithuanicam*. These are followed by facsimiles of the extant parts of Chylinski's Old Testament, made partly from the only original copy that has come down to us, that of the British Library; those of the parts lacking in the London copy are based on the photographs of the Berlin copy; finally, a few fragments cited by Jacob Quandt and Eduard Wolter from the Vilnius copy, and lacking in the London and Berlin copies, are also reproduced.

As Chylinski's Bible lacked a title page, a frontispiece was designed specially for this volume by Šarūnas Leonavičius. The title is taken from Chylinski's manuscript translation of the New Testament.

j. *An Account OF THE TRANSLATION OF THE BIBLE INTO THE LITHUANIAN TONGUE [...], Oxford, 1659*

THis eight page pamphlet, republished here for the first time, consists of two parts. In the first, opening with the words *The Tranſlator wiſheth all health and happineſſe to the Chriſtian Reader*, Chylinski emphasises the need for a Lithuanian translation of the Bible, surveys the books published by the Lithuanian Protestants, acquaints the reader with the activities of the Lithuanian Evangelical Reformed Churches, characterises his own Bible translation, and announces his intention of translating into Lithuanian the *English and Dutch Annotations*, a body of commentaries first published as a part of the Dutch Bible edition. The second part, *A copy of the Testimonial given to the Translator, and of the approbation of his undertaking, by ſeveral Reverend Doctors of Divinity, with the Profeſſors of the ſame, and other Perſons of Note, in the University of Oxford*, is a letter of recommendation presenting Samuel Boguslaus Chylinski as a Lithuanian Protestant duly equipped with credentials from the Reformed churches of his native country as well as of the Belgic (i. e., Dutch) churches and academy. He is described as an honest, able and diligent man, who has accomplished the task of translating the whole of the Holy Scriptures into Lithuanian. The authors of the recommendation confirm that the translation has been made diligently and trustworthily.

It was assumed until recently that there was only one extant copy of the *Account*, that of the British Library; a note in the *Athenaeum* (January-June, 1879, p. 186) mentions another copy, held by the Bodleian in Oxford; a query in the catalogue of this library yielded not one but two copies of the *Account* [...] (shelfmarks Wood B 37(2) and C 13.6. (47) Linc).

In this edition, we reproduce the copy of the British Library, now bearing the shelfmark 12.14.a.5. It was formerly bound together with a number of other vol-

umes, the common binding bearing the shelfmark 1016.f.11(1–8); still earlier it had borne the shelfmark 11.vb/4. On the back of the title page the volume bears a British Museum stamp of the oldest type, used between 1769 and 1805/10. The volume is bound in darkish blue 19th century parchment with gold lettering. The inscription on the spine reads CHYLINSKI. ACCOUNT OF TRANSLATION OF THE BIBLE INTO LITHUANIAN. OXFORD. 1659.

The text is printed on cream-coloured laid paper with fine horizontal ribs; a pan-shaped watermark generally indicating French origin (Churchill 1935) is visible in the middle of the first and fourth pages; the edges are gilt. The size of the volume is 17.7 x 12.8 cm. The running heads have been trimmed off.

The title page bears the title and the place and year of publication. Page numbers, in Arabic figures between round brackets centred at the top of the page, start from the first text page.

The volume is finely decorated. The text is in Roman face, the titles partly capitalised, here and there italicised. Part of the titles are preceded by decorative vignettes, the initials are ornamented.

ij. *RATIO Institutae Translationis BIBLIORUM IN LINGVAM LITHVANICAM [...]*,
[Oxford, about 1660]

A Few years after the publication of the *Account* (according to Kot 1958: 59), the text of Chylinski's justification of the need for a Lithuanian Bible translation, originally published in English, was republished in a slightly enlarged and modified version adapted for the Lithuanian public, in Latin. It was printed under the title *Ratio Institutae Translationis Bibliorum in LINGVAM LITHVANICAM*, probably by the same printer. The lower edges of the only extant copy, bearing place and year of publication, have been trimmed off before sewing, so that data can only be approximate. Chylinski brought this pamphlet with him together with the printed parts of the Old Testament which he presented to the Vilnius Provincial Synod in 1661. The only extant copy is now kept in Uppsala University Library, a transcription with a Lithuanian translation, commentaries and an introductory article was published in *Knygotyra* by Inga Lukšaitė (2000: 248–274). The Latin text has been expanded with two sections, containing a dedication to the patrons and ministers of the Lithuanian Reformed Church (*Illustrissimo ac Celsissimo principi, Domino. Dn. Boguslao Radziwill [...]* *Nec non Nobilissimis, Magnificis & Generosis Dominis...*) as well as a recommendation from the Rector of the Franeker Academy, Munsterus, and its secretary and librarian Kaldenbach (*Rector Magnificus & Senatus Academiæ Frisiorum quæ est Franequeræ, Lectori Salutem in Domino*). Yet the book is slimmer than the *Account*: it consists of four leaves, with seven printed pages (the last page is empty). The text page is cramped, the type face smaller than in the *Account*, initials are enlarged but not ornamented. There are no decorative vignettes at the openings of the chapters.

The *Ratio* is bound together with six other works bearing the common shelf mark Språkvvet.Allm.Grafik [58: 222]. The spine and the corners are of white leather, the

cover is pasted with sand-coloured paper with spattered pattern. The format is 18.1 x 14.1 cm. The book is printed on laid paper of natural colour, no watermark is visible. The title page bears the title and a vignette, but the year and place of publication have been trimmed off. Page numbering starts with the first text page, marked as page 2. Page numbers are in Arabic figures between round brackets at the top of the page, centred.

The text is printed in Roman face, part of the headings italicised, the title page in miscellaneous type.

iiij. The London copy of Chylinski's Old Testament

THe only extant copy of Chylinski's Old Testament has never been published, either in its entirety or in the forms of excerpts. Its present-day shelf mark is C 51.b.13; there is also an earlier shelf mark C 36.c.18. It is in good condition; the binding is that provided by the British Museum in 1928. The British Museum purchased the book on June 21, 1893 from Clement Palmer and Co for two shillings. Soon afterward, the purchase was announced in the press by the British Museum librarian John Naaké (1893: 1105).

Pages A1 verso and L8 verso bear red British Museum stamps (No 6 BRITISH MUSEUM 21 JU 93). This type of stamp was used by the British Museum to mark documents acquired after July 29, 1870.

The stiff sides of the book are covered with blue paper, the sand-coloured paper spine has a dark red strip glued on it, with the inscription LITHUANIAN BIBLE. CHYLINSKI in gold lettering on it. The text is printed on laid paper with fine vertical ribs, without visible watermarks. The leaves have not been trimmed, and the edges are irregular and ragged. The format is 18 x 12 cm, *in octavo*.

On the first endpaper, there is, instead of a title, a handwritten inscription reading *Pentateuchus et Josua pars Lithuanica versa a m^{ro} Samuelo Boguslao Chylinski*. Beneath it, there is a pencil remark saying "The Lithuanic is said to be closely allied to the Sancrit". Also sewn into the binding is a letter written in Polish by Karol Estreicher, with the following text: "Kraków 11 lipca 93. Kochany Panie! Uprzejmie dziękuję za podaną mi wiadomość o kupnie Biblii litewskiej wydania Chylińskiego. Istotnie rzadkość pierwszorzędna mająca wartość z powodu języka. Dotąd znany był egzemplarz Akademii Duchownej w Petersburgu pochodzący z Wilna. Opisuję go w mej Bibliografii tom 13^{ty} str. 40 podając zarazem bibliografię tego przedmiotu za wskazówką nieodżałowanej pamięci Maur. Stankiewicza, który szeroko się rozwodzi o tej książce. Więc obecnie są dopiero dwa egzemplarze znane. W tym roku skończę druk tomu 13^{go} i w nim zawartą będzie cała litera B. Tak więc Bibliografia tworzy się powoli ale bez odpoczynku i przerwy. Przyjm koleżeńskie pozdrowienia Estreicher."^a

^a "Cracow, July 11, '93.
Dear Sir! My sincere

thanks for giving me the news of the purchase of the Lithuanian Bible edited by Chylinski. It is indeed a first-rate rarity, of great value because of the language. Until now the only known copy was that of the St Petersburg Spiritual Academy, originally from Wilno. I describe it in vol. 13 of my Bibliography, where I also cite the literature on the subject, following the references provided by the late regretted Maurycy Stankiewicz, who deals elaborately with this book. So at present a mere two copies of this book are known. This year I am hoping to complete the printing of vol. 13, covering the whole letter B. The Bibliography is thus advancing slowly but relentlessly and without interruption. Accept my collegial regards, Estreicher."

An English translation of the letter follows. The text of the letter, together with a Lithuanian translation, was published in 1996 by Janet Mroczek, curator of the Slavonic and East European collections of the British Library (1996: 94).

The book was printed by Ewan Tylor's printing house in London. As Tylor's principal printing house was in Edinburgh, Neubauer (1891: 467) claims that Chylinski's Bible must have been printed there as well. Many subsequent authors have taken his word for it, but the evidence adduced by Steele (1907: 62) shows convincingly that Tylor must also have owned a printing establishment in London with which Chylinski probably had direct dealings, so that there can be no serious doubt about the traditionally assumed place of publication.

A title page is lacking. The page numbers are marked on the upper outer edge of each page. The pagination starts from Genesis 1. There are several pagination errors: p. 19 is marked 27; p. 65 is marked as 63; one signature is lacking; p. 71 is marked 73; p. 84 is marked 74; p. 111 is marked at the inner corner of the pages (having switched places with the chapter number); p. 143 is marked 144; p. 147 is marked 148; p. 150 is marked 152. The signatures are marked with the capital letters A, B, C, D, ..., L and with combinations of capital letters with numerals (A1, A2, A3, A4, B1, B2, B3, ..., L1, L2, L3) at the bottom of the leaf, opposite to the catchword. Each quire consists of sixteen pages.

On the first 16 pages, i. e., throughout quire A, the text is framed by a thin red line. The vertical red lines mark the borders of the text columns and separate them from the references to parallel places arranged in vertical tiers in the left and right margins. The page header is set off by horizontal red lines. From page 17 onwards the red frames are lacking.

The title of each book is printed in capitals and centred, the description of contents that follows the title is printed as a separate text block in single column. The short summaries of the individual chapters (called *paguldymai* by Chylinski), as well as the Bible text itself, are printed in two columns.

The page headers shows the page number, the name of the Bible book and the chapter (*paguldymas*) number. The left page header shows the name of the Bible book (Genesis, Exodus, Numbers, Deuteronomy, Joshua) next to page and chapter number; the right page number shows the number of the Bible book in addition to page and chapter number.

A catchword is given at the bottom of each page. If the next page begins with a new verse, its number is also added to the catchword on the preceding page. The number of the first verse of a chapter is usually omitted (cf. pp. 3, 16, 27); it is repeated only on p. 9. If a word is divided over two pages, that part which is moved to the next page is given as a catchword.

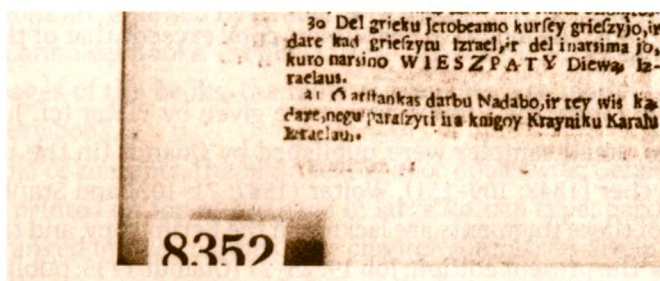
The text is printed in small but legible Roman type. The lines are very crammed; the titles are printed in Roman capitals, certain title words and the chapter summaries are italicised.

The London copy of the Chylinski Bible contains Genesis, Exodus, Leviticus, Numbers, Deuteronomy and Joshua (up to chapter XV).

iii. The text parts of Chylinski's Old Testament taken from the Berlin copy

During the final stage of the preparation of the present facsimile edition of Chylinski's Old Testament on the basis of the London copy, photographs of the Berlin copy were found among the documents which Jan Otrębski had bequeathed to Vilnius University Library. These photographs have been used for the present edition to supplement the parts lacking in the London copy (pp. 177–385).

The size of the photographs, each showing two adjacent pages, is 25.4 x 17.5 cm. Compared with the original, the size of the pages on the photographs is slightly reduced; from one page to another it varies between 15.9 x 11.3 cm and 15.5 x 11 cm. The photographs are wrapped in a thin paper sheet on which several pencil notes have been made; among them one can make out the word *Jozue*, the date 23.02.58 and the abbreviation *B.Chyl. (f) S.T.* Tags showing the frame numbers have been placed in the lower left corner of every opening before photographing. The first leaf bears frame No 8214, the last bears frame No. 8214. In a few cases no tag with frame number is visible, but the frames are counted all the same. The copies, together with their wrapping, are kept in a jacket with the handwritten inscription *brak (8241. 8265), (8213–8210), (8266–8391), (8213–...), (8242–8261)*. In addition to these, the leaves with frames 8241 (pp. 52–53) and 8265 (pp. 100–101) are missing. A fragment of a page of the Berlin copy together with the tag:

In the left upper corner of the first opening several marks are visible: at the top, *Biblia sacra. Oct. 9*; beneath it, evidently in pencil, the mark *XVIII, 270* has been added, followed by an illegible phrase; underneath, the mark *Th.B.II.o.15*. On top of the right page the number 1894.1355 is visible, as well as two round stamps with the inscriptions *Bibliothek des Marienstiftsgymnasium zu Stettin* and *Ex Biblioth. Regia Berolinenfi* respectively. On the left side of the second opening there is a handwritten inscription reading *vgl. Centralbl. f. Bibl. Wesen XV, 531*. On the right page, a title is added in Müller's hand, followed by his signature and a round stamp of the Royal Library at Berlin. No further inscriptions by hand are visible.

The Berlin copy breaks off at page 384; pages 337–368 (quires 22 and 23) are missing. Page 336 stops at II Chronicles 13.3 *ifz afztoniu fzymtu tukstanciu ifzrinktu wiru, budru galunu*. Page 369 begins with Nehemia 8.1 *Ó kad atajo sekmas Meno*. Page 384 breaks off at the introduction to chapter 6 of Job *už nemalone barime priežasciu jo, 24. meldžia kad prieteley jo lautus nog tokiu*. Pages 336 and 369 are photographed together as one opening.

The arrangement of the text, the typeface, the running heads and the catchwords – all this is identical to what can be seen in the London copy.

For this edition we have used the part of the Berlin copy that supplements the London edition, viz. pp. 177–384. There are a number of pagination mistakes: p. 195 is marked 191, p. 207 is marked 209; p. 210 is marked 110; 216 is marked 215; p. 268 is marked 269; p. 335 is marked 315; p. 382 is marked 383. The signatures of the quires are marked with the Roman capitals M, N, O, P, Q, R, S, T, V, X and with combinations of capitals with numerals M1, M3, ... X, X3, X4. The last signatures are Aa (p. 369) and Aa1 (p. 371). The signatures of some quires have been omitted: M2, N, O, O2, O3, P, P2, X2.

The following Bible books are here reproduced from the Berlin copy: Joshua (from chapter XVI onwards), Judges, Ruth, 1 Samuel, 2 Samuel, 1 Kings, 2 Kings, 1 Chronicles, 2 Chronicles (breaks off at the beginning of chapter XIII), Nehemia (from chapter VIII onwards), Esther and Job (breaks off at the introduction of chapter VI).

v. The fragments from the Vilnius copy supplementing the London and Berlin copies

AS is known from the descriptions, the longest known copy of Chylinski's Lithuanian Bible, the Vilnius copy, comprised 413 pages and ended with verse 6 of the 40th Psalm of David. According to Plater, this copy lacked pages 336–353 (cf. cv above). Thus, the length of the Vilnius copy exceeds that of the Berlin copy by 47 pages.

A few excerpts from the Vilnius copy were given by Plater (cf. Jurgutis, Žukas 1963: 193–203), small samples were published by Quandt (in the preface to the 1735 Bible), Jocher (1842: 109–111), Wolter (1887: 71–102) and Stankiewicz (1889: 55–57). Some of these fragments are lacking in the Berlin copy, and they have been reproduced for the present edition: Job 19. 25–27 (Quandt 1735; published from the copy held by the Lithuanian National Library, shelf mark LC 6100013 and Psalm 40 1–5 (Wolter 1887; published from the copy held by the Lithuanian National Library, shelf mark Crus 7/888).

vj. The copy of the *Statenvertaling*

FOR this edition we have used digital images made from a copy of the *Statenvertaling* from the library of the University of Amsterdam (shelfmark UBM: 076–13, UB magazijn). It was printed in Amsterdam by Th. Jacobsson en Fr. Stam. The black leather binding has been processed so as to resemble sealskin; the wooden boards are from the 18th century. On the first endpaper there is a sign of English provenance in the form of a 50 x 70 mm label with the inscription *Minto* and the handwritten mark *Bible 2.6*. The spare pages at the end of the volume contain some thoughts about the Devil in 17th century Dutch.

The book has gilt edges, the outer edges of the binding are decorated with metal bosses. The format is octavo, size 18 x 12 cm.

The title page displays an engraving representing a gate flanked by columns, between which the title *Biblia, dat is: de gantsche H. Schrifture* is inscribed. On top of the columns there is an effigy of an opened Bible with two quotations on its pages: *De Wet des Heeren is volmaeckt bekeerēde de Ziele: de getuygenisse des Heeren is gewis / den flechten wijfheyt gevende*^a (Ps 19: 8) and *Het Woort des Heeren blyft in der eeuwicheyt: ende dit is het Woort dat onder u verkondicht is*^b (1 Pet 1.25). A radiant Tetragrammaton is placed above the Bible. Beneath the columns, we see the coat of arms of the United Provinces with the motto *Eendracht maeckt macht* (*Strength Through Unity*) and a panoramic view of the city of Amsterdam.

The next leaf bears on its recto and verso an endorsement by the Estates General of the Netherlands, stating their wish to propagate the true Reformed Christian faith as well as the word of God as translated according to the resolutions of the Dort Synods of 1618 and 1619. It was the Estates General who, at the instigation of the Council of State, had commissioned and authorised this translation, and gave official sanction to its use in churches and schools. The Estates General granted their authorisation at the assembly of July 29, 1637 in The Hague.

The printing of the *Statenvertaling* started with the introductions preceding the books of the Old and New Testament. In the folio editions, these introductions were printed at the opening of every book, whereas in the cheaper octavo editions they were usually printed together at the beginning or at the end of the volume. The introductions are followed by a table of contents in which the Bible books are grouped into Canonical Books, Prophets, New Testament, Apocryphs. Apart from the opening pages of the books, the table of contents also marks the number of chapters in every book.

After the table of contents, the Bible text proper opens with Genesis 1. The title of the book is printed on top of the page in large Roman type, partly capitalised. The text is arranged in two columns. The chapter summaries are in small Roman type, whereas the main text is in Fraktur. The initials are enlarged and ornamented, the first word is in Roman capitals. The numbers of the verses are not marked in the body of the text, but in the gutter between the text columns. The left and right margins contain references to parallel places; whereas the references themselves are in Fraktur, the reference indices in the text and in the margin are in Roman type.

There is no pagination but only foliation, starting with Genesis 1; the leaf numbers are marked Fol:1; Fol:2 etc. in the right upper corner of every opening.

The running heads are rich with information: each page header gives the name of the Bible book, the chapter number and a few words characterising the contents of the page, and the right page header additionally shows the leaf number. Catchwords are printed at the bottom of every page.

For the present edition, those sections of the *Statenvertaling* that correspond to the extant parts of Chylinski's Old Testament are reproduced: the Canonical books from Genesis to Job, and a fragment from Psalm 40.

^a "The law of the LORD is perfect, converting the soul: the testimony of the LORD is sure, making wise the simple."

^b "But the word of the LORD endureth for ever. And this is the word which by the gospel is preached unto you."

Bibliografija • Bibliography

- ADELUNG, J. CH. 1809: *Mithridates oder allgemeine Sprachkunde*, von Johann Christoph Adelung, [...] Großenteils aus dessen Papieren fortgesetzt und bearbeitet von Johann Severin Vater. 2. Europäische Sprachen, Berlin: Voss.
- ALMINAUSKIS, K. [1934]: *Die Germanismen des Litauischen 1. Die deutschen Lehnwörter im Litauischen*, von Dr. K. Alminauskis, Kaunas: Šv. Kazimiero draugijos knygynas.
- AMBRAZAS, V. 1962: Absoliutinis naudingumas XVI–XVII a. lietuvių kalbos paminkluose. *Lietuvių kalbotyros klausimai* 5, 3–146.
- AMBRAZAS, V. 1968: Galininkas su padalyviu senuosiuose lietuvių kalbos paminkluose. *Baltistica* 4 (2), 195–209.
- AMBRAZAS, V. 1969: Galininkas su dalyviu XVI–XVII a. lietuvių kalbos paminkluose. *Lietuvių kalbotyros klausimai* 11, 41–58.
- AMBRAZAS, V. 1979: *Lietuvių kalbos dalyvių istorinė sintaksė*, Vilnius: Mokslas.
- AMBRAZAS, V. 2006: *Lietuvių kalbos istorinė sintaksė*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- ARNOLD, N. 1654: *Religio Sociniana seu catechesis Racoviana maior publicis disputationibus (inserto ubique formali ipsius catecheseos contextu) refutata*, Franequæ: Albert & Jansson.
- ARUMAA, P. 1933: *Untersuchungen zur Geschichte der litauischen Personalpronomina*, Tartu: Mattiesen.
- BALČIKONIS, J. 1958: Didelė dovana lietuvių kalbos mokslui. *Tarybinis mokytojas*, 1958 10 19, 3.
- BARNETT, P. R. 1962: *Theodore Haak, F.R.S. (1605–1690), the First German Translator of Paradise Lost*, 's-Gravenhage: Mouton & Co. (*Anglica Germanica. British Studies in Germanic Languages and Literatures*, edited by Leonard Forster, A. T. Hatto, E. L. Stahl, 3.)
- BALTRAMAITIS, S. I. 1892: *Spisok "litovskich" i drevne-prusskich" knig", izdannykh s" 1553 po 1891 god". Priloženie k" «Sborniku bibliografičeskich" materialov" dlja geografii, ètnografii i statistiki Litvy»*. Sostavil" C. I. Baltramajtis. Sankt-Peterburg": Tipografija V. Bezobrazova i K^o. ²1904.
- BEZZENBERGER, A. 1880: Zur litauischen Bibliographie. *Mitteilungen der Litauischen Litterarischen Gesellschaft* 1 (1–6), Heidelberg, 27–40.
- BEZZENBERGER, A. 1891/92: Sitzung am 22. Mai 1891. *Sitzungsberichte der Altertums-gesellschaft Prussia zu Königsberg*, Königsberg: Ostpreußische Zeitungs- und Verlags-Druckerei, 27–28.
- BIRŽIŠKA, V. 1953: *Senujų lietuviškų knygų istorija 1*, Chicago: Čikagos lietuvių literatūros draugija.
- BIRŽIŠKA, V. 1960: *Aleksandrynas. Senujų lietuvių rašytojų, rašiusių prieš 1865 m., biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos 1. XVI–XVII amžiai*, Chicago: Lituanistikos institutas.
- BraB 1563: *Biblia święta / Tho iest / Księgi Stárego y Nowego Zakonu / włafnie z Zydowskiego Greckiego / y Láćińskiego / nowo ná Polski język z pilnością y wiernie wyłożone*. [Brześć.]
- BROEYER, F. G. M. 1990: Uitgaven van de Statenvertaling na 1637. In: Jaakke,

- A.W.G., Tuinstra, E.W., eds. *Om een verstaanbare bijbel. Nederlandse bijbelvertalingen na de Statenbijbel*, Haarlem: Nederlands Bijbelgenootschap, Brussel: Belgisch Bijbelgenootschap, 31–59.
- BRUIN, de C.C. 1993: *De Statenbijbel en zijn voorgangers. Nederlandse bijbelvertalingen vanaf de Reformatie tot 1673*. Bewerkt door dr. F.G.M. Broeyer, Haarlem: Nederlands Bijbelgenootschap, Brussel: Belgisch Bijbelgenootschap.
- BŪČYS, P. 1949: Kunigų lietuviškumas ir bedievybė Lietuvoje. *Tėvynės sargas* 1, Reutlingen, 31.
- CHYLINSKI, S. B. 1659: *An Account OF THE TRANSLATION OF THE BIBLE INTO THE LITHUANIAN TONGUE [...] in the VNIVERSITY of OXFORD*, November 15. 1659. Oxford: Printed by Hen: Hall, Printer to the Univerfity.
- CHYLINSKI, S. B. ~1660: *RATIO Institutæ Tranflationis BIBLIORUM IN LINGUAM LITHVANICAM, In quam nunquam adhuc Scriptura sacra est versa, [...] Unà cum Testimonio & Judicio Almae Univerſitatis OXONIENSIS Reverendissimorum Patrum...*
- ChNT 1958: Kudzinowski, Cz., Otrębski, J. *Biblia etc...* 1958.
- CHURCHILL, W. A. 1935: *Watermarks in Paper in Holland, England, France, etc. in the XVII and XVIII Centuries and Their Interconnection*. Amsterdam: Menno Hertzberger and Co.
- CLEMENT, D. 1750–60: *Bibliothèque curieuse historique et critique, ou catalogue raisonné de livres difficiles à trouver* 4, Göttingen: Jean Guillaume Schmid.
- CROSSLEY, J., ed. 1847, 1855: *The Diary and Correspondence of Dr. John Worthington*. Vols 1, 2. Manchester: Chetham Society.
- CROWAEUS, W. 1672: *Elenchus scriptorum in sacram scripturam tam graecorum, quam latinorum [...] in quo exhibentur eorum gens, patria, professio, religio: librorum tituli, volumina, editiones variae, quo tempore claruerint vel obierint. Elogia item aliquot virorum clarissimorum quibus omnibus praemissa sunt S. Biblia, partesque Bibliorum, variis linguis, variis vicibus edita*, Londini: Typis T. R. impensis Authoris.
- CZERNIATOWICZ, J., ed. 1969: *Niektóre problemy naukowe greccystyki w pracach biblistów polskich XVI i XVII w. Teksty greckie a polskie przekłady*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich. (Monografie z Dziejów Nauki i Techniki, 53.)
- DAUKANTAS, S. 1995: *Istorija Žemaitiška*. In: *Simono Daukanto raštai* 2, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- DROTVINAS, V. 1963: Lietuvių literatūros kalbos sudurtinių būdvardžių struktūriniai-semantiniai tipai (remiantis XVI–XVIII a. raštų medžiaga). *Kalbotyra* 6, 75–97.
- DROTVINAS, L. 1968: Laiko aplinkybės šalutinių sakinių prijungimo priemonės senuosiuose lietuvių kalbos raštuose. *Kalbotyra* 19, 89–98.
- ENCYKLOPEDIA POWSZECHNA 1898: *Encyklopedia powszechna* 3, Warszawa: Wydawnictwo Orgelbranda i Synów.
- ERASMUS, D. 1516: *Nouum Testamentum omne iuxta Graecorum emendata uolumina interprete Erasmo Roterodamo*, Basel: Johann Froben.
- ERSCH, J. S., GRUBER, J. G., eds. 1818: *Allgemeine Encyclopädie der Wissenschaften und Künste* 15, Leipzig: J. F. Gleditsch.
- ESTREICHER, K. 1882: *Bibliografia polska XV–XVII stolecia* 13, Kraków: Nakładem Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- FALKENHAHN, V. 1941: *Der Übersetzer der litauischen Bibel Johannes Bretke und seine Helfer. Beiträge zur Kultur- und Kirchengeschichte Altpreußens*, Königsberg, Berlin: Ost-Europa-Verlag.
- FOCKEMA ANDREAE, S. J., MEIJER TH. J., eds. 1968: *Album Studiosorum Academiae Franekerensis (1585–1811, 1816–1844)* 1, Naamlijst der studenten, Franeker: Wever.
- FRAENKEL, E. 1929: *Syntax der litauischen Postpositionen und Präpositionen*, Heidelberg: C. Winter's Universitäts-Buchhandlung.
- FRAENKEL, E. 1947: *Sprachliche, besonders syntaktische Untersuchung des kalvinisti-*

- schen litauischen Katechismus des Malcher Pietkiewicz von 1598, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.
- FREYTAG, F. G. 1750: *Analecta Litteraria de Libris Rarioribus*, Lipsiae: Officina Weidmanniana.
- FRICK, D. A. 1989: *Polish Sacred Philology in the Reformation and the Counter-Reformation. Chapters in the History of the Controversies (1551-1632)*, Berkeley, Ca.: University of California Press. (University of California Publications. Modern Philology, vol. 123.)
- G 1993: *Novum Testamentum Graece*. Ed. Nestle-Aland, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft.
- GAIGALAITIS, V. 1904: *Ewangelizski Surinkimai Lietuvoje, Įstyrinėjimai apie jū Pradžią, Augimą bey dabartinį Buvį, Tilžėje*.
- GdB 1632: *Biblia Święta: To jeft, Księgi Starego y Nowego Przymierza z fydowskiego y Greckiego Języká ná Polski pilnie y wiernie przetłumáczone [...]*, We Gdansku W Drukárnię Andrzejá Hunefeldá Roku MDCXXXII.
- GERULLIS, J. 1927: *Senieji lietuvių skaitymai*, Kaunas: Lietuvos universiteto leidinys.
- GINEITIS, L. 1982: *Lietuvių literatūros istoriografija (ligi 1940 m.)*, Vilnius: Vaga.
- GRAESSE, J.G.T. 1858: *Trésor des Livres rares et précieux ou nouveau dictionnaire bibliographique: contenant plus de cent mille articles de livres rares, curieux et recherchés, d'ouvrages de luxe etc.* 1, Dresden: R. Kuntze.
- HAAC, T. 1657: *THE DUTCH ANNOTATIONS Upon the whole BIBLE: Or, all the Holy Canonical Scriptures OF THE OLD and NEW TESTAMENT, TOGETHER With, and according to their own Tranflation of all the Text: As both the one and the other were ordered and appointed by the SYNOD of DORT, 1618. and published by Authority, 1637. Now faithfully communicated to the use of Great Britain, in English [...]* By Theodore Haak Esq. London: Printed by Henry Hills, for John Rotwell, Johua Kirton, and Richard Tomlins.
- HANUSZ, J. 1888: *Die Sogen. Chyliński-sche Bibelübersetzung. Altpreußische Monatschrift*, Königsberg: Pr. Thomas & Oppermann, 500. Idem: *Archiv für Slavische Philologie* X Bd. 3 u. 4 Hft. S. 648.
- HENSEL, G. 1741: *Synopsis universae philologiae: in qua miranda unitas et harmonia linguarum totius orbis terrarum occulta e litterarum, syllaborum vocumque natura & recessibus, eruitur; Cum grammatica, [...] mapisque geographico-polyglottis [...] synoptice tractata, [...] adornata*, a Godofredo Henselio, Norimbergae: Homann in comm.
- HERMANN, E. 1926: *Litauische Studien: eine historische Untersuchung schwachbetonter Wörter im Litauischen*, Berlin: Weidmannsche Buchhandlung.
- HESSELS, J. H. 1896: *The Lithuanian Bible. The Academy* 49, 176-177.
- JAAKKE, A. 1995, 1996, 1997: *Ver over de grenzen: de invloed van de Statenvertaling in het buitenland. Met andere woorden*, 1995 XII, 1-6; 1996 III, 15-23; 1997 III, 3-16.
- JAKŠTAS, A. 1933: *Apie katalikiškus lietuviškus šventraščio vertimus ir vertėjus*, atspaus-ta iš SOTERO, Kaunas: Akcinės „Žaibo“ B-vės spaustuvė.
- JAKULIENĖ, A. 1968: *Lietuvių kalbos pasyvo formavimasis ir sangražiniai veiksmažodžiai*. *Baltistica* 4 (2), 211-220.
- JENSMA, G. TH. 1985: *Inleiding*. In: G. Th. Jensma e. a. *Universiteit te Franeker 1585-1811. Bijdragen tot de geschiedenis van de Friese hogeschool*, Leeuwarden: Fryske Akademy, 11-39.
- JÖCHER, CHR. G. 1750: *Allgemeines Gelehrten-Lexicon: darinnen die Gelehrten aller Stände sowohl männ- als weiblichen Geschlechts, welche [...] bis auf ertzige Zeit gelebt, [...] aus den glaubwürdigsten Scribenten [...] in alphabetischer Ordnung*, Leipzig: J. F. Gleditsch.
- JOCHER, A. B. 1840-1857: *Obraz Bibliograficzno-historyczny Literatury i nauk w Polsce, od wprowadzenia do niej druku po rok 1830 włącznie z pism Janockiego, Bentkowskiego, Ludwika-Bolewskiego, Ossolińskiego, Juszyńskiego, Jana Winc. i Jerz. Sam. Bandtków i t. d. wystawiony przez Adama Jochera*, Wilno: J. Zawadzki.
- JURGINIS, J., LUKŠAITĖ, I. 1981: *Lietuvos*

- kultūros istorijos bruožai. (Feodalizmo epocha. Iki aštuonioliktojo amžiaus), Vilnius: Mokslas.
- JURGUTIS, V., ŽUKAS, V. 1963: J. Plioterio darbas „Trumpa žinia apie tą išdawaną lietuviskos biblijos Londone“. *Lietuvos TSR Aukštųjų mokyklų mokslo darbai, Bibliotekininkystės ir bibliografijos klausimai* 3, Vilnius, 193–203.
- KARALIŪNAS, S. 1969: Dėl liet. kúopa ir kaúpas etimologinio siejimo. *Baltistica* 5 (2), 183–196.
- KARŁOWICZ, J. 1875: O języku litewskim. *Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Filologicznego Akademii Umiejętności* 2, Kraków.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 1997: Istoriografinis Samuelio Boguslavo Chylinskio Biblijos vertimo kontekstas ir vertimo šaltinio problema. *Lituanistica* 3 (31), 74–84.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 2001a: Chylinskio Naujojo Testamento vertimas ir jo šaltiniai: įrašai bei teksto taisymai. *Acta Linguistica Lithuanica* 44, 105–128.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 2001b: Samuelio Boguslavo Chylinskio „Tėve mūsų“ tradicija Europos poliglotiniuose leidiniuose. *Archivum Lithuanicum* 3, 345–354.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 2001c: Adesvyvas Chylinskio Naujojo Testamento vertime. *Acta Linguistica Lithuanica* 45, 93–112.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 2002: Die postpositivonalen Lokalkasus in Chylinskis' Übersetzung des Neuen Testaments. *Linguistica Baltica* 10, 81–97.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 2003a: Postpozicinių vietininkų sistema Chylinskio Naujojo Testamento vertime. *Acta Linguistica Lithuanica* 49, 33–50.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 2003b: Apie Samuelio Boguslavo Chylinskio Biblijos vertimą. *Biblija Lietuvos dvasinėje kultūroje. Jubiliejinės konferencijos darbai*, Vilnius: Lietuvos Biblijos draugija, 41–51.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 2003c: Samuelio Boguslavo Chylinskio Naujojo Testamento vertimo santykis su originalais. *Humanitarinių mokslų daktaro disertacija*, Vilnius.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 2003d: *Die Chylinskische Übersetzung des Neuen Testaments und ihr Verhältnis zu den Vorlagen*. Zusammenfassung der Doktordissertation, Vilnius.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 2004a: Lietuvių kalbos vietininkai ir gyvumo hierarchija. *Prace Baltystyczne* 2, 43–51.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 2004b: Die Litauische Übersetzung der Statenbijbel. *Ons Geestelijk Erf* 78 (1), 99–114.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 2006a: Nochmals zur Stellung des adessivs im Altlitauischen. *Navicula Litterarum Balticarum für Jochen D. Range zum 65 Geburtstag*, hrsg. von St. Kessler und Chr. Schiller, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 75–81.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 2006b: Atrasta Chylinskio Senojo Testamento Berlyno egzemplioriaus kopija. *Acta Linguistica Lithuanica* 54, 119–121.
- KAVALIŪNAITĖ, G. (atiduota spausdinti/in press) Eigentümlichkeiten des Systems der statischen Lokalkasus bei Bretke. *Aspekte baltistischer Forschung*.
- KAVALIŪNAITĖ, G. (atiduota spausdinti/in press) Atrasta Chylinskio Senojo Testamento dingusio egzemplioriaus kopija. *Knygotyra*.
- KAZLAUSKAS, J. 1968: *Lietuvių kalbos istorinė gramatika*, Vilnius: Mintis.
- KENNET, W. 1728: *A Register and Chronicle Ecclesiastical and Civil, containing matters of fact, [...] with [...] notes and references towards discovering and connecting the true history of England from the Restauration of King Charles II*, London: R. Williamson.
- KOLBUSZEWSKI, S. F. 1987: Miscellanea. Notes sur quelques imprimés vieux-litaniens. *Acta Baltico-Slavica*, 25–29.
- KONCEWICZ, J. 1880: Zur litauischen Bibliographie. *Mitteilungen der Litauischen Litterarischen Gesellschaft* 1, Heidelberg, 160–161.
- KORTHOLT, CHR. 1686: *De Variis Scripturae Editionibus Tractatus Theologico-Historico-Philologicus: Quo de Textu divinarum literarum originario, diversis eius Translationibus, & celebrioribus operibus Biblicis, fuse agitur*,

- quaeque de Scripturarum fontibus, versione LXXviri, Targumim, ac Latina Vulgata, Card. Bellarminus, huiusque propugnatores, Jacobus Gretserus & Vitus Erbermannus, minus recte disputant, solide refelluntur, Kiloni[i]: Richelius.
- KOSSOWSKA, M. 1969: *Biblia w języku polskim 2*, Poznań: Księgarnia św. Wojciecha.
- KOT, S. 1935: *Anglo-Polonica*. English manuscript sources to the history of cultural relations between England and Poland. *Nauka Polska* 20, 112–115.
- KOT, S. 1938: Chyliński Bogusław Samuel. *Polski Słownik Biograficzny* 4, Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 11–12.
- KOT, S. 1958: Chyliński's Lithuanian Bible: Origin and historical background. In: *Biblia litewska Chylińskiego. Nowy Testament*, 2, Poznań: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 43–67.
- KREBS, H. 1891: The Lord's prayer in Lithuanian. *The Academy* 991, 1891 05 02.
- KREGŹDĖ, J. 1978: *Lietuvos reformatų raštija: istorinė apžvalga*, Chicago: Devenių kultūros fondo leidinys.
- KUDZINOWSKI, Cz. 1957: *Biblia Chylińskiego. Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk* 20 (46), 17.
- KUDZINOWSKI, Cz. 1964a: Zapożyczenia słowiańskie w Biblii litewskiej Chylińskiego, *Prace Filologiczne*, Warszawa, 18 (2), 37–48.
- KUDZINOWSKI, Cz. 1964b: *Biblia litewska Chylińskiego. Nowy Testament* 3, Indeks, Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- KUDZINOWSKI, Cz. 1984: *Biblia litewska Chylińskiego. Nowy Testament* 1, Fotokopie, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- KUDZINOWSKI, CZ., OTRĘBSKI, J. 1958: *Biblia litewska Chylińskiego. Nowy Testament* 2, Tekst, Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- KUNIK, A. 1888: Zasėdanie 15 dekabreja 1887 goda. *Zapiski Imperatorskoj Akademii Nauk*. *Izvlėčėnija iz "protokolov" zasėdanij Akademii. Istoriko-filologičeskoe otdėlenie. Sankt-Peterburg*", 57, 94.
- LEBEDYS, J. 1977: *Senoji lietuvių literatūra*, Vilnius: Mokslo.
- LE LONG, J. 1709: *Bibliotheca Sacra Seu Sylabus Omnium Fere Sacrae Scripturae Editionum Ac Versionum secundum seriem linguarum quibus vulgatae sunt Notis Historicis Et Criticis Illustratus [...]* Labore & industria Jacobi Le Long [...] Totum opus cum additamentis, suo loco In Nova Hac Editione collocatis ... notisque auxit Christianus Fridericus Boernerus, Lipsiae: J. L. Gleditsch & M. G. Weidmann.
- LESKIEN, A. 1919: *Litauisches Lesebuch mit Grammatik und Wörterbuch*, Heidelberg: Carl Winter's Universitätsbuchhandlung.
- LEVANDAUSKAS, V., VAIČEKONYTĖ-KEPEŽINSKIENĖ, R. (eds.) 2006: *Napoleonas Orda. Senosios Lietuvos architektūros peizažai*, Vilnius: Dailės akademijos leidykla.
- LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJA 1954: *Chilinskis Samuelis Boguslavas, Lietuvių enciklopedija* 3, Bostonas: Lietuvių enciklopedijos leidykla.
- LINDE, S.B. 1855: *Słownik JĘZYKA POLSKIEGO przez M. Samuela Bogumiła Linde Fil. Dokt. Członka Naywyższej Izby Edukacyi Publiczney, Rektora Liceum Warszawskiego 5 w Warszawie w Drukarni XX. Piarów*.
- LOGGAN, D. 1675: *Oxonia Illustrata, sive Omnium Celeberrimae istius Universitatis Collegiorum, Aularum, Bibliothecae Bodleianae, Scholarum Publicarum, Theatri Sheldoniani; nec non Urbis Totius Scenographia*. Oxford: e Theatro Sheldoniano [actually L. Lichfield], first edition.
- LORK, J. 1779: *Die Bibelgeschichte in einigen Beyträgen* 1, Kopenhagen und Leipzig: Heineck und Faber.
- ŁUKASZEWICZ, J. 1843: *Dzieje kościołów wyznania helweckiego w Litwie* 2, Poznań: w Drukarni Orędownika.
- LUKŠAITĖ, I. 1971a: Lietuviškos S. B. Chilinskio biblijos spausdinimo aplinkybės. *Lietuvos TSR Mokslų akademijos darbai, A serija*, 1 (35), 87–109.
- LUKŠAITĖ, I. 1971b: Reformacijos veikėjai Lietuvoje ir lietuvių kalba XVII a., *Lietu-*

- vos TSR Mokslų akademijos darbai, A serija, 1 (35), 111–125.
- LUKŠAITĖ, I. 1980: *Radikalioji reformacijos kryptis Lietuvoje*, Vilnius: Moksas.
- LUKŠAITĖ, I. 1999: *Reformacija Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir Mažojoje Lietuvoje. XVI a. trečias dešimtmetis – XVII a. pirmas dešimtmetis*, Vilnius: Baltos lankos.
- LUKŠAITĖ, I. 2000: Samuelio Boguslavo Chilinskio „Biblijos vertimo į lietuvių kalbą pagrindimas“. *Knygotyra* 36, 248–274.
- LUKŠAITĖ, I. 2003: Reformacijos Lietuvoje raida ir evangelikų bažnyčių istorija XVI – XVIII a. *Lietuvos evangelikų bažnyčios. Istorijos metmenys*, Vilnius: Baltos lankos, 19–162.
- MAŃCZAK, W. 1978: Zagadnienie praoczyzny Słowian, *Sprawozdania z posiedzeń Komisji Nauk*, Polska Akademia Nauk, Oddz. w Krakowie, 20 (2), 328–329.
- MIKUCKIJ, S. 1855: *Otčet' vtoromu otděleniju Imperatorskoj Akademii Nauk" o filologičeskom" putešestvii po zapadnym" krajam" Rossii, Sankt-Peterburg*, 5, 8.
- MORFIL, W. R. 1891: The London Lithuanian Bible. *The Academy* 989, 1891 04 18.
- NAAKÉ J. T. 1891: The London Lithuanian Bible. *The Academy* 992, 1891 05 09.
- NAAKÉ J. T. 1893: The London Lithuanian Bible of 1660. *The Academy and Literature* 1105, 1893 07 08.
- NEUBAUER, A. 1891: The Lithuanian Bible of 1660. *The Academy and Literature* 39 1891 05 16.
- NEUE ZEITUNGEN 1729: *Neue Zeitungen von gelehrten Sachen* 70, Leipzig: Zeitungs-Expedition, 639–640. (Mikrofische-Ausg.: Erlangen, Fischer, 2003.)
- NEZABITAUSKIS, K. 1824: *Naujas mokslas skaitymo dėl mažų vaikų Žemaičių ir Lietuvos. Fotografuotinis leidimas*, 1995, Vilnius: Alma littera.
- NIEMINEN, E. 1922: *Der urindogermanische Ausgang -ai des Nominativ-Akkusativ Pluralis des Neutrums im Baltischen*, Helsinki: Druckerei der Finnischen Literaturgesellschaft.
- OTRĘBSKI, J. 1957: *Teksty do ćwiczeń języko-*
- znawczych 2. Teksty litewskie. 1 Teksty dawne*. Opracował Jan Otrębski, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- OTRĘBSKI, J. 1958: Why has the printing of the Calvinist Bible translated by Chyliński been interrupted? In: Otrębski, J., Kudzinowski, Cz., eds. *Biblia litewska Chylińskiego. Nowy Testament 2*, Poznań: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 69–71.
- PACZKOWSKI, J. 1895: Die sogenannte Chylinski'sche Bibel. *Bibliographische Beiträge. Centralblatt für Bibliothekswesen* 12, 458–467.
- PALIONIS, J. 1966: Lingvistiniai mažmožiai (Veiksmažodžio vėti Chilinskio biblijoje kilmė). *Baltistica* 2(1), 94.
- PALIONIS, J. 1967: *Lietuvių literatūrinė kalba XVI–XVII a.*, Vilnius: Mintis, 77–78.
- PALIONIS, J. 1979: *Lietuvių literatūrinės kalbos istorija*, Vilnius: Moksas.
- PALIONIS, J. 1987: *Biblia Litewska Chylińskiego. Nowy Testament. Fotokopie*, Poznań, 1984 (rec.). *Baltistica* 22 (2), 204–205.
- POORTMAN, W. C. 1893: *Bijbel en Prent. Boekzaal van de Nederlandse Bijbels 1. De geschiedenis van de geschreven en gedrukte Bijbels in de Nederlandse taal; 2. Een chronologisch register van alle gedrukte bijbels, of gedeelten daarvan, in het Nederlands, die tussen 1477 en 1850 zijn verschenen*, 's-Gravenhage: Uitgeverij Boekencentrum B. V.
- PORZEZIŃSKI, W. 1901: *K istorii form" sprjaženija v" baltijskich" jazykach": obščee vvedenie; obrazovanie form" lica i osnov" vrěmeni i naklonenija*, Moskva: Univ. Tipografija.
- QUANDT, J. J. 1735: Vorrede. In: *Biblia, Tai esti: Wissas Szwentas Rasztas...* Königsberg: Hartung.
- RAITELAITIS, J. 1913: Chilinskio Biblija. *Vadovas* 16, n. 64, 357–368.
- REGISTER 1655: *Register van de Verbeteringe der Druck-fauten ende Misstellingen, die in den Eersten Druck van den Nieuw- Overge-setten Bibel gevonden worden*, Amsteldam: Paulus Aertsz van Ravesteyn.
- REINHOLD, H. 1895a: Die sogenannte Chylinsische Bibelübersetzung. *Mitteilungen*

- der Litauischen Litterarischen Gesellschaft 4, Heft 2 (20), Heidelberg, 105–163.
- REINHOLD, H. 1895b: The London Lithuanian Bible. *The Academy*, 461, 1895 11 30.
- REINHOLD, H. 1896: Die Bibelübersetzung von Chylinski. *Mitteilungen der Litauischen Litterarischen Gesellschaft* 4, Heft 3 (21), Heidelberg, 207–273.
- RHESA, L. J. 1816: *Geschichte der litthauischen Bibel, ein Beytrag zur Religionsgeschichte der Nordischen Völker*, von D. L. J. Rhesa, Professor der Theologie und Prediger, Königsberg: Hartungsche Hofbuchdruckerei, 23–24.
- RIDDER-SYMOENS, H., DE 1985: Buitenlandse studenten aan de Franeker universiteit 1585–1811. In: Jensma, G. Th., Smit, F. R. H., Westra, F., eds. *Universiteit te Franeker 1585–1811*, Leeuwarden: Fryske Akademy, 73–89.
- ROBINSON, D. F. 1970: Lithuanian books in the British Museum (1578–1937). *General Linguistics* 10 (2), 75–96.
- ROČKA, M. 2002: *Rinktiniai raštai*, Vilnius: LLTI.
- ROSINAS, A. 1967: Kelios pastabos apie baltų parodomųjų įvardžių vietininko formas. *Baltistica* 3 (2), 175–184.
- ROZBICKI, M. J. 1996: Between East-Central Europe and Britain: Reformation and Science as Vehicles of Intellectual Communication in the Mid-Seventeenth Century. *East European Quarterly* 30 (4), 401–411.
- ROZWADOWSKI, J. 1961: Języki bałtyckie. In: Rozwadowski, J. *Wybor pism 2. Językoznawstwo indoeuropejskie*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- RÓŻYCKI, K., VON 1894: Über die litauische Bibelübersetzung des Chyliński (1663). *Centralblatt für Bibliothekswesen* 11, 402–403.
- RUIGYS, P. 1986: *Lietuvių kalbos kilmės, būdo ir savybių tyrinėjimas*, Vilnius: Vaga.
- SABALIAUSKAS, A. 1957: Atematiniai lietuvių kalbos veiksmažodžiai. *Kai kurie lietuvių kalbos gramatikos klausimai*, Vilnius, 77–114.
- SCHLERATH, B. 1998: Lateinisch *sciens, scientes* in den Evangelien und in litauischen Übersetzungen. In: A. Bammesberger, Hrsg. *Baltistik: Aufgaben und Methoden*, Heidelberg: Winter, 229–240.
- SCHLERATH, B. 2000: Chylinskis Übersetzung des Neuen Testaments: Überlegungen zu seiner Vorlage. In: RANGE, J.-D., Hrsg. *Aspekte baltistischer Forschung*, Essen: Verlag Die Blaue Eule, 279–290.
- SEMBRZYCKI, J. 1893: Die polnischen Reformaten. *Altpreuussische Monatsschrift* 30, 50.
- SIPAYŁÓWNA, M. 1934: W sprawie genezy Biblii gdańskiej. *Reformacja w Polsce* 6, 144–151.
- SJP 1958–1969: *Słownik języka polskiego* 1–11. Witold Doroszewski, ed., Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- SKARDŽIUS, P. 1998: *Die slawischen Lehnwörter im Altlitauischen*. Cituojama iš / Cited from: Skardžius, P. *Rinktiniai raštai* 4, sudarė A. Rosinas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- STANG, CH. S. 1932: Archivalia. *Archivum Philologicum* 3, 27–46.
- STANEVIČIUS, S. 1829: Skaitysiantiems. In: Stanevičius, S. *Naujas pamokymas kalbos lietuviškos arba žemaitiškos*, Vilnius: B. Neumano spaustuvė.
- STANKIEWICZ, M. 1886: *Wiadomość o Biblii Litewskiej, drukowanej w Londynie 1663 roku, i o wrzekomym jęj tłómaczu Samuelu Bogusławie Chylińskim*, Kraków: Księgarnia S. Gebethnera i Spółki. (Studia bibliograficzne nad literaturą litewską, 1.)
- STANKIEWICZ, M. 1889: *Bibliografia litewska od 1547 do 1701 r.*, Kraków: Księgarnia S. Gebethnera i Spółki. (Studia bibliograficzne nad literaturą litewską, 2.)
- StB 1639: *Biblia, dat is: De gantfche H. Schrif-ture, vervattende alle de Canonycke Boecken des Oudē en des Nieuwen Testaments. Nu eerft, door laft der Hoogh-Mog: Heeren Staten Generael van de Vereenigde Nederl: en volgēs het Befluyt van de Synode Nationael, gehouden tot Dordrecht, inde Jaaren 1618. ende 1619. Uyt de Oorfpronkelijcke Talen in onfe Neder-landtfche Tale getrouwelijck over-gefet*, T'Amsterdam: Gedrukt by Theunis

- Jacobß. ende Ian Frederickß Stam, en Compagnie, Anno 1639.
- StB 1657: *Biblia, Dat Is De gantsche H. Schrif-ture, vervattende alle de Canonijcke Boecken des Ouden en des Nieuwen Testaments. Door laft der Hoogh-Mog: Heren Staten Generael van de Vereenighde Nederlanden [...] Uyt de Oorfspronkelijske talen in onse Nederlandtsche tale getrouwelijck over-gefet [...] ende Door gemeene ordre der Nederlandtsche Kercken verbeteret van Druckfouten en Misftellingen die in den Eersten Druck gevonden worden, T'Amsteldam, Gedrukt bij de Weduwe wijlen Paulus Aertfz van Ravesteijn [...] Anno 1657. [Opnieuw uitgegeven door N.V. Uitgeverij "De Banier" te Utrecht Anno 1972.]*
- STEELE, R. 1907: Materials for the history of the Lithuanian Bible. *The Library. A Quarterly Review of Bibliography and Library Lore* 8, London: Ed. by T.Y.W. Macalister and Alfred W. Pollard. New Series, 60.
- TBR., 1891: The Lithuanian Bible of 1660. *The Academy* 997, 1891 06 13.
- THE BIBLE OF EVERY LAND 1848–51: *The Bible of Every Land. A history of Sacred Scriptures in every language and dialect into which translations have been made; illustrated with specimen portions in native characters, &c., London: S. Bagster & Sons.*
- TREPKA, M. E. 1893: Biały kruk bibliograficzny. *Kraj* 29, 7.
- TULABA, L. 1977: Šv. Rašto – evangelijų vertimai į lietuvių kalbą. *Aidai* 6, 258–260.
- TWOREK, S. 1970: Programy nauczania i prawa gymnazjum kalwińskiego w Kiejdanych z lat 1629 i 1685. *Odrodzenie i Reformacja w Polsce* 15, 232–236. Vertimas: Grigas, K., Kryževičius, V., Lukšaitė, I. (sud.). *Lietuvos mokykla ir pedagoginė mintis XIII–XVII a. Istorijos šaltinių antologija*, 1994, 171–176.
- URBUTIS, V. 1974: Nauja informacija apie senąsias lietuviškas knygas Britų Muziejuje. *Mokslas ir gyvenimas* 4, 19.
- V 1994: *Biblia sacra iuxta vulgatam versionem. Praeparavit Roger Gryson, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft.*
- VLADIMIROVAS, L. 1979: *Knygos istorija. Senovė. Viduramžiai. Renesansas. XVI–XVII amžius*, Vilnius: Mokslas.
- VOGT, J. 1732: *Catalogus Historico-Criticus librorum rariorum sive ad scripta hujus argumenti: Spicilegium, index et accessiones*, Hamburg: Kisner.
- WALTONUS, B. 1655–57: *Biblia sacra polyglotta : complectentia textus originales, Hebraicum, cum Pentateucho Samaritano, Chaldaicum, Graecum versionumque antiquarum, Samaritanae, Graecae LXXII interp., Chaldaicae, Syriacae, Arabicae, Aethiopicae, Persicae, Vulg. Lat., quicquid comparari poterat; cum textuum & versionum orientalium translationibus Latinis; ex vetustissimis mss. undique conquisitis optimisque exemplaribus impressis, summa fide collatis; cum apparatu, appendicibus, tabulis, variis lectionibus, annotationibus, indicibus &c.; opus totum in sex tomos tributum*, Londini: Roycroft.
- WHARTON, L. C. 1908: Notes on the Lithuanian Lord's Prayer and Chylinski's Bible. *Transactions of the Philological Society*, 189–204.
- WHARTON, L. C. 1920: Further notes on Chylinski and the Lord's Prayer. *Transactions of the Philological Society*, London, 95–98.
- WHARTON, L. C. 1934: New light on Chyliński and on the Lithuanian Bible. In: *Referaty VI Międzynarodowego Zjazdu Slawistów, sekcja II*, Warszawa, 170.
- WIDEKIND, L. M. 1735: *Ausführliches Verzeichniss von raren Büchern*, Berlin: Haude und Spenner.
- WISŁOCKI, W. 1886–88: *Przewodnik Bibliograficzny: miesięcznik dla wydawców, księgarzy, antykwarów jako też czytających i kupujących książki wydawany przez dra Władysława Wisłockiego*, Kraków: Władysław Wisłocki.
- WITTE, H. 1688: *Diarium Biographicum, in quo scriptores seculi post natum Christum XVII. praecipui [...] magno adducuntur numero*, Gedani: Hallervord (2-asis leid. / 2nd ed.: Rigae: Nöller).
- WOLTER, E. 1887: *Ob etnografičeskoj počedkě*

- po Litvě i Žmudi lětom" 1887 goda. Privat"-docenta Ė. A. Vol'tera. Priloženie k LVI-mu tomu Zapisk" Imper. Akademii Nauk", No 5. Sankt-Peterburg", 71–102.
- WOLTER, E. 1894: Zur Chylinskischen Bibelübersetzung v. J. 1660. *Mitteilungen der Litauischen Litterarischen Gesellschaft*, Heft 19, Heidelberg, 61–63.
- ZAWADZKA, I., KOLBUSZEWSKI, St. F. 1959: Podstawa przekładu Biblii Chylińskiego. *Sprawozdanie PTPN za II półr.*, 3, 158–159.
- ZINKEVIČIUS, Z. 1982: Lietuvių kalbos postpoziciniai vietininkai. *Baltistica* 18 (1), 21–38.
- ZINKEVIČIUS, Z. 1988: *Lietuvių kalbos istorija 3. Senųjų raštų kalba*, Vilnius: Mokslas.
- ZMROCZEK, J. 1996: The Lithuanian Collections in the Slavonic and East European Collections of the British Library. *Knygotyra* 23 (30), 90–97.
- ŽUKAS, V. 1962: J. Plioterio lietuvių bibliografijos ir spaudos istorijos bruožai. *Lietuvos TSR aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Bibliotekininkystės ir bibliografijos klausimai* 2, 95–112.
- ŽUKAS, V. 1966: Lietuviškieji literatūros bibliografijos šaltiniai. *Bibliotekų darbas* 4, 22–24.
- ŽUKAS, V. 1989: *Lietuvių knygotyros bruožai*, Vilnius: Mokslas.

Asmenvardžių rodyklė • Index of names

- Adams, Nathaniel xxxiij, lxxxix
Aleksavičiūnė, Ona ix, xiiij
Alminauskis, Kazys xlix, ciiij
Ambrazas, Vytautas iiij, viij, xij, xlvij, lxij, cij, cxviiij
Andronov, Aleksej viij, xij
Arnold, Nicolaus (Mikołaj Arnold) xxiiij, lxxx
Arumaa, Peeter xlvj, c
Audziejevičius Jonas xxij, lxxxix
Audziejewicz, Jan, *vide* Audziejevičius, Jonas

Baltramaitis, Silvestras xliij, xcix
Barlow, Thomas xxviiij, lxxxiiij
Bartsch, Henrik l, cv
Bataitytė, Albina ix, xiiij
Bezenberger, Adalbert xliij, xliij, xcviij, xcix
Biržiška, Vaclovas xlvj, c
Bitneris, Martynas xxviiij
Borzymowski, Jan, *vide* Božymovskis, Jonas
Boyle, Robert xix, xxvij, xxxix, lxxv, lxxxiiij, xciiij
Božymovskis, Jonas xxij, xxviiij, xxxij, xxxvij, xliij, lxxix, lxxxvij, cxj, xcviij
Bretkūnas, Jonas xxxviiij, xliij, xlvj, xlix, xcj, xcviij, c, ciiij
Browne, Richard xxxj-xxxiiij, xxxvij, xxxix, lxxxvij, lxxxix, xc, xcj, xciiij
Buckingham, Patricia viij, xij
Budny, Szymon lxix, cxiiij, cxv
Budriūnienė, Jolanta viij, xij
Butkevičiūnė, Birutė ix, xiiij
Butler, Christopher viij, ix, xij, xiiij
Button, Raphael xxviiij, lxxxv

Calandrini, Cesar xix, xxxviiij, lxxv, xcij
Charles II, *vide* Karolis II
Chylinski, Adrian, *vide* Chylinskis, Adrianas
Chylinski, Samuel Boguslaus *vide* Chylinskis, Samuelis Boguslavas
Chylinskis, Adrianas xx, lxij, lxxvij, cxviiij
Chylinskis, Samuelis Boguslavas 1, *passim*
Clement, David xlj, xcviij
Comenius, Jan Amos (Komenský) xix, xxiiij, xxxij, xxxij, xlv, lxxxvij
Conant, John xxviiij, lxxxiiij
Cornish, John xxviiij, lxxxv
Crowaeus, Wilhelm xlj, xlix, xcviij, ciiij

Čapaitė, Rūta ix, xiiij
Čepelienė, Rasa viij, xij

Daugavet, Anna viij, xij
Daugėla-Striška, Kristoforas xxviiij
Daukantas, Simonas xliij, xcviij
Davies, Robert viij, xij
Dijstelberge, Paul vij, xij
Domazovijus, Jonas xxviiij
Dury, John xxvij, xxxj, xxxiiij, lxxv, lxxx, lxxxiiij, lxxxvij

Elzinga, Gert vij, xij
Estreicher, Karl xliij, lxxvij, xcviij, cxxiiij

Falkenhahn, Viktor xlvj, c
Fenn, Edward xxx, xxxvij, lxxxix, xcj
Fenn, John xxxij, xxxvij, lxxxvij, xcj
Fortunatov, Filip xliij, xcviij
Fraenkel, Ernst xlvj, c
Francke, Gotthilf August xliij, xcviij
Freytag, Gotthilf xlj, xcviij
Frick, David lx, lxj, cxv, cxvij
Fullenius, Nathaniel xxiiij, lxxx

- Gaivenytė-Butler, Jolanta viij, xij
 Galinienė, Nijolė vij, xij
 Genis, René vij, xj
 Gerulis, Jurgis xlvj, xlix, c, ciij
 Girdenis, Aleksas iiij, viij, xij
 Goodwin, Thomas xxviiij, lxxxiiij
 Greenwood, Daniel xxviiij, lxxxv
 Gruzewski, Jerzy xliiij, l, xcix, cv, cvj
- H**
 Haak, Theodore xxviiij, lv, lxxxiiij, cx
 Halezėjus, Janas xij
 Hartlib, Georg xxiij, lxxxiiij
 Hartlib, Samuel xix, xxiij, xxvij, xxviiij,
 xxxj, xxxij, xxxix, xlix, xlvj, lxxv, lxxxiiij-
 lxxxvij, xcij, cij
 Hensel, Gotfried xlj, xcvj
 Hermann, Eduard xlvj, xlix, c, ciij
 Hickman, Henry xxviiij, lxxxiiij
 Holvoet, Axel iiij, ix, xij
- J**
 Jaakke, Alfons vij, xj
 Jacevič, Marija viij, xij
 Jacobsson, Th. lxx, cxxvj
 Jakulienė, Audronė xlviiij, cij
 Jocher, Adam xlij, xliij, liij, lxix, xcvij, cvj
 Jöcher, Christian Gottlieb clj, xcvj
 Johnson, Francis xxviiij, lxxxiiij
 Jurgutis, Vytautas xlvj, l, lxix, cj, cv, cxxvj
 Jurskis, Jonas Andrius xxxij, lxxxvij
- K**
 Kaldenbach, G. xxviiij, lxxvj, cxxij
 Karaciejus, Juozas viij, xiiij
 Karaliūnas, Simas xlviiij, cij
 Karłowicz, Jan clij, xcvij
 Karolis II viij, xij, xix, xx, xxiij, xxx, xxxj,
 lxxv, lxxvj, lix, lxxxv
 Kavaliūnaitė, Gina iiij, ix, xiiij, xlj, xlviiij,
 liij, lxiiij, lxiiiij, xciiij, cij
 Kazlauskas, Jonas xlviiij, cij
 Kolbuszewski, Franciszek liij, lvj, cvij, cxj
 Komenskis, Janas Amosas, *vide* Comenius
 Kortholt, Christianus clj, xcvj
 Kość, Zbigniew viij, xij
 Kot, Stanisław xlvj, lxxvj, lxxxvj, lxxxix,
 lxxxiiij, lxxxv, lxxxviiij, xciiij,
 cj, cxxij
 Kowal, Bartłomiej viij, xij
- K**
 Krainski, Krzysztof, *vide* Krainskis, Jonas
 Kristupas
 Krainskis, Jonas Kristupas xxviiij, xxxj-
 xxxiiij, xxxvij-xxxix, xlvj, xlvij, lxxxv-
 lxxxix, xc, xcij, cj
 Krebs, H. xliij, xcviiij
 Kregždė, Jokūbas xxxix, xlvij, xcij, cij
 Kudzinowski, Czesław xlvj, lv, lxxvj, cj, cx
 Kunik, Arist cliij, l, xcix, cv
 Kupčiūnaitė, Vaiva vij, xij
 Kživenskis, Tomas xxviiij
- L**
 Lange, Herman de vij, xij
 Langley, Henry xxviiij, lxxxiiij
 Lebedys, Jurgis lxij, cxviiij
 Leonavičius, Šarūnas iiij, viij, xij, lxij, cxxj
 Leskien, August xlvj, xlix, c, ciij
 Leuvensteijn, J. A. van vij, xj
 Limper, Karin viij, xij
 Lipskis, Josefas xxviiij
 Loggan, David viij, xij, xxix, xxxvj, lxxxij,
 lxxxviiij, cxxxiiij
 Long, Jacob le xcvij, cv
 Lučinskienė, Milda ix, xiiij
 Łukaszewicz, Józef xxxvij, xliij, xlv, lxxx,
 xcvij, xcviiij, c
 Lukšaitė, Ingė viij, xij, xxiij, xxxij, xlvj,
 xlvij, lx, lvij, lxxvj, lxxxix, lxxxvij, xc, xcj,
 cj, cij, cxv, cxviiij, cxxij
 Lukševičienė, Vilija viij, xiiij
- M**
 Mikołajewski, Daniel lvij, lxj, cxj, cxviiij,
 xlij, l, xcvij
 Mikucki, Stanisław xlij, l, xcvij, cv
 Minvydas, Mikalojus xxxvij, xxxix, xliij
 Minvydas, Stanislovas xxviiij
 Morfil, W. R. xliij, xcviiij
 Morkūnas, Jokūbas xlviiij, lxij, ciij, cxviiij
 Müller, Andreas xlj, xliiij, xlv, xlviiij,
 xlix, lxix, xciiij, xcvj, xcix, ciij,
 ciij, cxxv
 Munsterus, C. xxviiij, cxxij
 Muzonijus, Andrius xxviiij
- N**
 Naaké, John, T. xliij, xliiij, xlviiij, lxxvj,
 xcviiij, xcix, ciij, cxxiiij
 Neubauer, A. xxij, xliij, xliiij, lxxvj, lxxxix,
 xcviiij, xcix, cxxiiij

- Nezabitauskis, Kajetonas clij, xcviij
 Nieminen, Eino xlvj, c
 Niezabitoski, Kajetan, *vide* Nezabitauskis,
 Kajetonas
- Otrębska-Samaniūtė, Helena l, cv
 Otrębski, Jan viij, xiiij, xix, xlvj, l, lxviij,
 lxxv, xj, cij, ciiij, cv, cvij
 Österlund, Laila viij, xij
 Owen, John xxviij, lxxxiiij
- Paczkowski, Józef cliij, xlv, xcviij, xcix
 Palionis, Jonas xlviij, cij
 Petraeus, Theodor xxviij, lxxxiiij,
 lxxxiiij
 Plater, Jerzy, *vide* Pliateris, Jurgis
 Pliateris, Jurgis xlvj, l, lij, lxix, cj, cv, cvj,
 cxxvj
 Pointer, John xxviij, lxxxv
 Porzeziński, Wiktor xlvj, c
 Progulbicki, Jan xxij, lxxix
 Putiata, Andrius xxviij
- Quandt, Jacob xx, xlij, xliij, lij, lxiiij, lxix,
 lxxvj, xcviij, cv, cvj, cxxj, cxxvj
- Radvila, Boguslavas xxviij, xxxviij, lxxvj,
 lxxxv, xcj, cxxij
 Radvila, Kristupas xx, lxj, lxxvj,
 lxxvij, cxvij
 Radvila, Mikalojus Juodasis lx–lxij, cxiiij
 Radziwiłł, Boguslaus, *vide* Radvila,
 Boguslavas
 Radziwiłł, Christopher, *vide* Radvila,
 Kristupas
 Radziwiłł, Mikołaj, the Black, *vide* Radvila,
 Mikalojus Juodasis
 Reinhold, Heinrich xxij, xlv, xlvj, xlix,
 lxxix, xcviij, xcix, c, ciij, ciiij
 Réza, Liudvikas xliij, lij, xcviij, cvj
 Rhesa, Ludwig, *vide* Réza, Liudvikas
 Roberts, Colin viij, xij
 Ročka, Marcelinas xlvj, c
 Rogers, Christopher xxviij, lxxxiiij
 Rosinas, Albertas xlvij, cij
 Rozbicki, Michael xxviij, xlvij, lxxxiiij, cij
 Ruhig, Philip, *vide* Ruigys, Pilypas
 Ruigys, Pilypas l, cv
- Ruigrok, Annemieke viij, xij
 Ruokytė, Liana viij, xij
- Sabaliauskas, Algirdas xlvij, cij
 Say, Robert xxviij, lxxxiiij
 Savage, Henry xxviij, lxxxiiij
 Schiller, Christiane viij, xij
 Schlerath, Bernfried xlvij, ciij
 Scholten, L. M. P. viij, xj, lix, cxiiij
 Seaward, Thomas xxxviij, xcij
 Skardžius, Pranas xlvj, c
 Skrockis, Teodoras xxviij, xxxij, xxxviij,
 xliij, lxxxviij
 Sluis, Jacob van viij, xj
 Snel, Dirk viij, xj
 Snel, Johan viij, xj
 Stableford, Tom viij, xij
 Stam, Fr. lxx, cxxvj
 Stanevičius, Simonas xlij, xcviij
 Stang, Christian S. xxxviij, xlv, xcj, c
 Stanislovaitienė, Audronė ix, xiiij
 Stankiewicz, Maurycy xliij, xliij, xlv, xlix,
 lij, lxviij, lxix, lxxvj, xciiij, xcix, c, ciiij, cvj,
 cxxiiij
 Starckijus, Fridrikas xxviij
 Staunton, Edmund xxviij, lxxxiiij
 Steele, Richard xxxj, xlv, lxviij, lxxxvj, c,
 cxxiiij
 Szydłowski, Jan xxij, lxxix
- Šinkūnas, Mindaugas ix, xiiij
 Šulgienė, Nijolė ix, xiiij
 Švoba, Martynas xxij, lxxix
- Telega, Steponas xxviij
 Trečiokas, Abraomas xxviij
 Trepka, M. E. xliij, xcix
 Tylor, Ewan xxviij, xxxiiij, xxxiiij, xxxviij,
 xlv, lxviij, lxxxiiij, lxxxviij, lxxxix, xcij, c,
 cxxiiij
- Ulčinaitė, Eugenija iiij, xviij, xij
- Vinclovienė, Loreta ix, xiiij
 Vladislovas IV Vaza lxj, cxviij
 Volteris, Eduardas xx, xliij, xlv, xlvj, xlix,
 l, lij, lxiiij, lxix, lxxvj, xcviij, c, ciiij, cv,
 cvj, cxxj, cxxvj

- Wall, John xxviiij, lxxxv
 Wallis, John xix, xxvij, xxviiij, xxxiiij, lxxv,
 lxxxiiij–lxxxv, lxxxix, xc
 Ward, Seth xxviiij, lxxxiiij
 Wharton, Leonard C. xlv, c
 Wilkins, John xlv, xlv, xciiij, c
 Wilkinson, Henry vij, xj, xix, xxij, xxviiij,
 lxxv, lxxix, lxxxix, lxxxv, xciiij
 Wiślocki, Władysław xliij, xcix
 Witte, Henning xlv, xcvi
 Władysław Zygmunt IV Waza, *vide*
 Vladislovas IV Vaza
 Wolter, Eduard, *vide* Volteris, Eduardas
 Worthington, John xix, xxvij, xxviiij, xxxj,
 xxxij, lxxv–lxxxvij
 Wujek, Jakob lx, lxj, cxiiij, cxv
 Zawadzka, Irena liij, cvij
 Zygmunt August, *vide* Žygimantas
 Augustas
 Zinkevičius, Zigmantas xxxix, xlviiij, lxij, cij,
 cij, cxviiij
 Zmroczek, Janet viij, cij, lxvij
 Žukas, Vladas xlvj, l, lxix, cj, cv, cxxvj
 Žygimantas Augustas vj, lxj, lxij, cxvij

Iliustracijų sąrašas • List of illustrations

NAPOLEONAS ORDA. Kėdainiai. Evangelikų reformatų bažnyčia, 1875. Piešinys	xxj	NAPOLEON ORDA. Kėdainiai. Evangelical Reformed Church, 1875. Drawing	xxj
Fragmentas iš Franekerio akademijos studentų sąrašo. <i>Album Academiae Franekerensis. Rectorsalbum nr. 1, 1586–1685</i>	xxijj	A fragment from the roll of students of the Franeker Academy. <i>Album Academiae Franekerensis. Rectorsalbum nr. 1, 1586–1685</i>	xxijj
Nežinomas dailininkas. Franekerio vaizdas. Miestiečiai ir studentai, 1598. Raižinys	xxv	Unknown artist. View of Franeker with townsfolk and students, 1598. Engraving	xxv
Nežinomas dailininkas. Franekerio akademija, XVII a. Raižinys	xxvj	Unknown artist. The Franeker Academy in the 17th Century. Engraving	xxvj
DAVID LOGGAN. Oksfordo universitetas. <i>Bodleian</i> bibliotekos interjeras, 1675. Vario raižinys	xxix	DAVID LOGGAN. University of Oxford. Interior View of The Bodleian Library, 1675. Copper Engraving	xxix
J. B. CAESPERS, R. WHITE. Karalius Karolis II. Raižinys	xxx	J. B. CAESPERS, R. WHITE. King Charles II. Engraving	xxx
HENDRICK DANCKERTS. Senieji Baltųjų rūmų pastatai (vaizdas iš vakarų pusės), XVII a. Piešinys	xxxv	HENDRICK DANCKERTS. The Old Palace of Whitehall viewed from the West. 17th century. Drawing	xxxv
DAVID LOGGAN. Oksfordo universiteto studentai ir profesoriai, 1675. Vario raižinys	xxxvj	DAVID LOGGAN. Students and professors of the university of Oxford, 1675. Copper engraving	xxxvj
GOTTFRIED HENSEL. <i>Europa Polyglotta. Linguarum Genealogiam exhibens, una cum Literis, scribendique modis, Omnium Gentium.</i>	Įklia	GOTTFRIED HENSEL. <i>Europa Polyglotta. Linguarum Genealogiam exhibens, una cum Literis, scribendique modis, Omnium Gentium.</i>	Foldout
Fragmentas iš J. PLATERIO rankraščio „Trumpa žinia apie tą išdavimą lietuviškos Biblijos Londone“ (1826–1831)	lj	Fragment from J. PLATER'S „Brief account of the Lithuanian Bible published in London“ (1826–1831)	lj
Fragmentas iš <i>Statenbijbel</i> 1657 m. leidimo	lvijj	Fragment from the <i>Statenbijbel</i> 1657	lvijj
NAPOLEONAS ORDA. Biržų panorama, XIX a. pab. Piešinys	lxxvij	NAPOLEON ORDA. Panoramic view of Biržai, late 19th century. Drawing	lxxvij
Nežinomas dailininkas. Franekerio planas ir vaizdas, XVII a. Raižinys	lxxvijj	Unknown artist. General view and map of the city of Franeker, 17th century. Engraving	lxxvijj

Nežinomas dailininkas. Franekerio akademijos biblioteka, XVII a. pradžia. Raižinys	lxxxj	Unknown artist. The Franeker Academy Library, early 17th century. Engraving	lxxxj
DAVID LOGGAN. Oksfordo universitetas. Teologijos fakulteto interjeras, 1675. Vario raižinys	lxxxij	DAVID LOGGAN. University of Oxford, interior view of the Faculty of Divinity, 1675. Copper engraving	lxxxij
DAVID LOGGAN. Oksfordo universitetas. Bodleian biblioteka, 1675. Vario raižinys	lxxxiiij	DAVID LOGGAN. University of Oxford. Bodleian Library, 1675. Copper engraving	lxxxiiij
Fragmentas iš Dano Browno 1713 m. Londone išleisto poligloto <i>Oratio Dominica</i> [...], kuriame išspausdinti Chylinskio versti poteriai „Tėve mūsų“	xcv	A page from Dan Brown's polyglot <i>Oratio Dominica</i> [...], London 1713, containing Chylinski's rendering of the Lord's Prayer	xcv
Gdanskio Biblijos (1632) antraštinis puslapis	cxiiiij	Title page of the Gdansk Bible (1632)	cxiiiij
Brastos Biblijos (1563) fragmentas	cxvj	A page from the Brest Bible (1563)	cxvj

Šarūno Leonavičiaus
iliustracijos
(knygos viršelis, aplankas ir
antraštiniai puslapiai;
spausdinama pirmą kartą)

List of illustrations by
Šarūnas Leonavičius
(used on cover, dust jacket
and title pages;
not previously published)

PAŽINIMO MEDIS, 2007. Ofortas, 75x80	j	THE TREE OF KNOWLEDGE, 2007. Etching, 75x80	j
BABELIO BOKŠTAS, 2007. Ofortas, 92x108	iiij	THE TOWER OF BABEL, 2007. Etching, 92x108	iiij
ANGELAS, 2007. Ofortas, 51x69	v	ANGEL, 2007. Etching, 51x69	v
IŠVARYMAS IŠ ROJAUS, 2007. Ofortas, 73x130	lxxiiij	ADAM AND EVE EXPELLED FROM THE GARDEN OF EDEN, 2007. Etching, 73x130	lxxiiij
NOJAUS LAIVAS, 2007. Ofortas, 91x71	3	NOAH'S ARK, 2007. Etching, 91x71	3
ABRAOMO AUKA, 2007. Ofortas, 11–12x123	15	ABRAHAM'S OFFERING OF ISAAC, 2007. Etching, 11–12x123	15
KAINAS IR ABELIS, 2007. Ofortas, 78x71	25	CAIN AND ABEL, 2007. Etching, 78x71	25
Chylinskio Biblijos antraštinis puslapis, 2007. Ofortas, 168x236	27	Etched frontispiece for the Chylinski Bible, 2007. Etching, 168x236	27
JOBO DRAMA, 2007. Ofortas, 70x118	209	JOB'S AFFLICTION, 2007. Etching, 70x118	209
PRANAŠAS JONA, 2007. Ofortas, 73x120	391	JONAH AND THE WHALE, 2007. Etching, 73x120	391
MOZĖ, 2007. Ofortas, 65x123	395	MOSES, 2007. Etching, 65x123	395

Faksimilès

Facsimiles

*An Account OF THE TRANSLATION OF THE BIBLE
INTO THE LITHVANIAN TONGVE [...],
Oxford: Printed by Hen: Hall,
Printer to the Univerfity, 1659*

An Account ^{11.V.6}
 OF THE
 TRANSLATION
 OF THE
 B I B L E
 INTO THE
 LITHUANIAN TONGUE,
 Into which LANGUAGE the SCRIPTURES
 were as yet never Translated:
 WITH A
 Copy of the Testimoniall
 Given to the
 TRANSLATOR,
 And of the Approbation of his undertaking, by
 several Reverend Doctors of Divinity, with
 the Professors of the same, and other
 Persons of Note, in the
 UNIVERSITY of OXFORD,
 November 15. 1659.

OXFORD:

Printed by Hen: Hall, Printer to the University. 1659.

(1)

3. N. e

*The Translator wisheth all health and happinesse
to the Christian Reader.*

Here is none, I presume, of those who love the Lord Jesus Christ in sincerity, but will account that a good service done to Religion, and an acceptable work unto the Church of God, of those who imploy their whole studies and endeavours for saving the soules of men, and for the propagating of the true worship of God in all places throughout the world: Since that it is our duty not onely to have regard of our selves, but we ought likewise, so farre as we are able, to endeavour the salvation of others also, and to be industrious in the promoting of it. He that doth the worke of the Lord deceitfully, or having put his hand to the plough, doth through slothfulnesse draw it backe againe, is pronounced accursed: But a crowne of eternall glory is laid up for those who have kept the faith, have brought sinners unto righteousness, and accomplished their course with cheerfulness. It is not ease or idlenesse, but industry and labour, is the portion of those who desire to do service in the Church of God; difficulties & dangers they must expect to meet with, the crosse also, & many grievous things to be undergone, the weight whereof without the assistance of the holy spirit were insupportable. Of this Moses that faithfull servant in the house of God, had much experience, when with many signes and woundes he brought the Children of Israel out of the bondage of Egypt, and did in the wildernesse deliver to

5

10

15

20

25

(2)

that people to be observed the law of God published for that end on mount Sinai. He found the like in preparing and erecting the *Tabernacle*, the draught whereof he received from God himselfe, for notwithstanding the large contribution of materialls to the worke, yet was there need also, that *Bezaleel* and *Aholiab* the workmen of it should be furnished by God himselfe, with a spirit of wisdom and skill, to prepare it, and the severall sorts of vessels belonging to it; whereby God, the most wise Architect of the whole Universe, would make knowne to us, that to the doing of Gods worke, the spirit and help of God is mainly necessary, which is not in the power of man to confer, but proceeds alone from the *Father of lights*. 'Twas the worke of God to put into *Solomons* heart a spirit of wisdom, which made him surpass the wisest of men; and to stir him up with cherefullnesse and resolution, to undertake and accomplish the building of that famous *Temple at Jerusalem*: as also to incline the heart of *Hiram King of Tyre*, to supply wood and stones for that magnificent structure, and fit workmen for the imployment; who were by God also inabled to perform the worke. The same Spirit of God it was, that put it into the heart of *Cyrus King of Persia*, to afford to the people of God then in captivity, a safe returne to their owne land. 'Tis God also that put courage into *Zerubbabel* and *Joshua*, and a spirit of alacrity into the people, to set to their whole strength for rebuilding the *Temple*, and not be dismayed by difficulties or dangers, and their Enemies stratagems. And 'twas God that over ruled the spirit of *Darius a heathen King*, and made him by a publike edict give order to the neighbouring people, to forbear demolishing the work once begun, which by divers subtilties and artifices they were indeavouring to do. Nor was it lesse a worke of the same spirit of God, which stirred up the holy *Prophets of old*, who made it their businesse to extirpate the false worship of feigned deities, and bring the people under their charge to the true worship of God; nor would suffer themselves by the many threatenings of an ungratefull world, or the many hazards that did attend the service, to be deterred from it.

To these succeeded Christs holy Apostles; who, notwithstanding they were looked upon as the *off-scouring of the world*

(3)

and as *sheep appointed to the slaughter*; though what they preached were to *the Jewes a stumbling-blocke*, and to *the Greeks foolishnesse*; though exposed to the hatred and injuries of the world which they did undergo; yet could not be drawn off from the love of *Christ*, whose Church, by their ministry, was greatly enlarged, both amongst *Jewes*, and *Gentiles*. And after them, the *Orthodox Fathers* of the Primitive Church; who faithfully transmitting to the Church the word of God, detecting hypocrites and stopping the mouthes of hereticks, were eminently serviceable to *Christ the Prince of Glory*: To whom I must adde also those faithfull labourers in the Lords vineyard in these latter ages; furnished with his spirit, and taught of God; who arming themselves with *Religions buckler*, have fought manfully in the cause of God against *Sathan* and *Antichrist*, have vindicated the light of truth from out of darknesse, have restored the learned languages and the liberall arts and sciences to their pristine splendour, nor spare any paines for the propagating of truth: To say nothing of those many others whose names are yet flourishing, who at this day by their learned writings, and good name, both at home and abroad, improve that light transmitted to them; whose modesty forbids to name them. To conclude, what ever at any time, by the holy men of God, in matter of *Religion and Gods worship*, hath been prudently managed or successfully accomplished, 'tis all to be ascribed to divine providence. Nor can I beleieve, that it is without this secret and wise disposall of the divine Majesty, that my selfe, the meanest of those who minister to *Christ* or serve under him, and no wayes comparable with others; have been inabled in these last times, when *the day of the consummation of all things* is at hand, (many signes whereof we have already seen, and many more dayly discovering themselves both in heaven and in earth, so that scarce any of them remaine as yet unaccomplished, save that onely, foretold by *Christ Math. 24.* of preaching the Gospel throughout the world, *a testimony to all nations, and then shall the end be,*) willingly to begin, constantly to persevere in, and happily to consummate, a worke of vast labour, (namely) the TRANSLATION of the BIBLE, into the LITHUANIAN TONGUE.

(4)

For having long ago considered that severall pious and learned men, since the yeare of our Lord 1387. (at which time *Lithuania* received the Christian faith, by meanes of that most religious King *Agello*,) have hitherto in vaine expected, that some body would haue been raised up by God, to translate the *Holy Scriptures* into that tongue, (which not only in those large Territories but also in the neighbouring Countries of *Livonia*, *Curlandia*, *Russia*, *Prussia*, and in the borders of *Moscovy*, it selfe is commonly used,) I thought it my duty (having dedicated my selfe to the service of the Church from my youth) to furnish my selfe with such abilities, whereby I might be advantageous to it. Wherefore imploring the assistance and direction of Christ, (*through whome we can do all things*,) that a work so acceptable and signally conducing to the edification of the Church of God, may continue no longer unattempted, or be put off till the coming of *Elias*, or our *Saviour Christ*, I have adventured upon it, and my aime is not only now by this Translation (with the summe and contents of all the *Historicall*, *Dogmaticall*, *Propheticall* bookes, of the *Gospels*, *Epistles* and *Chapters*,) to be helpfull to those people, who have hitherto been destitute of bookes in that language for the furtherance of the practice of piety, saue only the *Lords prayer*, the *Apostles Creed*, the *Ten Commandements*, some few *Catechetickall tractts*, *fragments of Gospels and Epistles*, and a late Booke in Quarto, set out in the yeare 1653. (containing only *seventy eight of Davids Psalmes*, some *Hymnes* composed by *Luther* and others, the *Gospels for the Lords dayes*, with a short analysis, the *History of Christs passion*, and a *Catechisme* for the younger:) but also for their fuller knowledge of the articles of Christian religion, by faithfully translating out of the English Tongue, the *Confession of faith*, the *Larger and Lesser Catechisme*, framed by the Assembly of Divines, convened by the Authority of the Parliament of England, to whom being afterwards exhibited, they were examined and approved by them, as also by the Churches of Scotland: I have a purpose shortly also by Gods assistance, to turne the booke of *Psalmes*, into meeter, according to that melody, that is now in use in the Churches of this happy Island, which is easy to be learned by ordinary persons; for having skill but in

(5)

three tunes, they may be able to sing all the Psalmes, whereas contrariwise in the *French Psalter* (otherwise very excellent,) according to which almost all the Protestant Churches in Europe, have theirs composed, it comes to passe, by reason of the difficulty of the tunes, and unskilfullnes in singing, that only some of the easier Psalmes are wont to be sung, even in the publike Assemblies. It were to be wished, that others also in their generation, after the same manner, would endeavour, to roll away, that reproach, from the Israel of God: likewise they would do a thing very pleasing, both to God and good men, if they would compile *Notes on the Bible*, out of the most learned *English and Dutch Annotations*, (of which sort nothing hath as yet been done in severall nations) or meerly by their joynt labor translate both of them, especially in this age, wherein Antichrist attempts an universall apostasie from the truth.

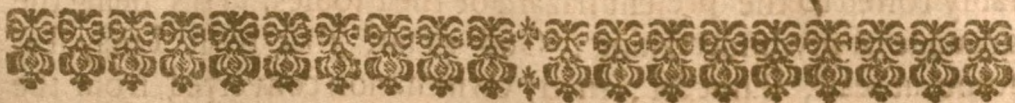
For it is meet, that they who debarr the faithful of the free use of the Scriptures that principle of Christian faith, allowing the reading thereof to none, but *Austins, Ambroses* and *Chrysostoms*, should know that not one, or two alone, but many among the orthodox professors do watch for the soules of the godly, especially seeing the papists boast so much of their number. Every builder of the new Babylon hath wherewithall to defend the apostasie of Rome, and to maintaine the servitude and tyranny of the Doctrine of the pope, the cheife bulwark and *Helena* of their divinity; let Christ also have such meanes through the industry of his servants, who succeed in their room, whom continual labour, the burden of mens unthankfullnes, and the tyranny of their enemies hath broken and enervated; by which, not only those who are already in the Lords sheep-fold may be guarded, but also that a watch tower may be erected for such who are without it, by the light of which they may be brought into the haven of salvation, from the stormes of errors and idolatry, whereby they are miserably tossed to the present hazard of their soules. This being the ground of my undertaking, God grant, that by it I may see, some at least, if not all, in my owne nation converted from the darknesse of humane traditions, to the true Gospell worship, and that God would keep and continue others in the heavenly truth

(6)

by the help of these labors, which I heartily wish, nothing doubting, that his divine favour who hath stirred up my heart in the carrying on of this work will not here leave me, but raise up some religious Patrons, who will judge it unfit to suffer so Christian
 5 a work to remaine unpublish'd, considering how laudable and worthy a thing it is for pious men, out of the love of the truth, and a desire of the increase of Christs Kingdome in this world, to use all
 10 endeavours that the Church and true religion may take roote and bring forth abundant fruits in forreigne nations also. And surely, if in times of the Olde Testament, the building of the materiall
 15 Temple was pleasing to God, how much more acceptable shall we think the building of his spirituall house, *whose corner Stone is Christ, on whome believers are built as living stones*, will be to him. The
 20 memory of those that framed the *Tabernacle* is blessed, and their names also who are wont to put their helping hands to such pious workes, shall not only, as others, be written in heaven, but they also shall be made pillars in the house of God, and Christ shall write on them *the name of his God, and the name of the City of his God, that is new Ierusalem, which descendeth from God out of heaven and his new name*, to whome with the Father and the Holy Ghost be all honour and glory for ever. Amen.

A

(7)

A Copy of the Testimonial given to the Translator, and of the approbation of his undertaking, by several Reverend Doctors of Divinity, with the Professors of the same, and other Persons of Note, in the University of Oxford.

These are to certify any whom it may concern, That Mr. *Samuel Boguslaus Chylinski*, a *Lithuanian*, and a Member of the Protestant Churches of that Countrey, being imployed by the Authority of their Synods there, and at their charges, into these parts for his better accomplishment, to be afterwards serviceable to those Churches; and to that purpose, specially recommended by them to the *Belgick* Churches and Universities, and from thence hither (as appears to us, as well from the sight of Letters Testimonial to that purpose, as by other credible informations,) but by reason of the late Wars in *Poland* (whereby those Churches are in a manner wholly destroyed) being left destitute of supplies from those that sent him, either for his subsistence here, or return home, hath been supported here (for the space of two whole years, and upwards) meerly by the charity of such persons amongst us, as upon commiseration of his condition, have been willing voluntarily to contribute toward the relief of him, and some others in like distress. We do also testify, that, upon some special acquaintance with him, we do judge him to be a serious

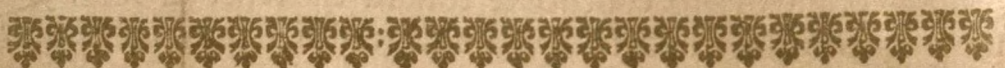
(8)

and godly person, deserving all good encouragement. And
 whereas, during the time of his abode here, he hath imployed
 himself in Translating the whole Bible into the *Lithuanian*
 Tongue (into which Language the Scriptures were as yet never
 Translated) and hath now accomplished that work: We do here-
 by declare, That we judge the undertaking very considerable, in
 reference to the propagation of the Gospel in that large Coun-
 trey, as also in several other adjacent parts where this Tongue is
 vulgarly spoken. And moreover, upon our best inquiry into
 the matter (so far as we are able to judge) we conceive the work
 to have been managed with much diligence and faithfulness: So
 as we cannot but recommend the publication of it, as a thing ve-
 ry worthy of their furtherance, unto whom God hath given
 hearts and estates to promote the enlargement of the Kingdom of
 Christ.

<i>John Conant. Vic. Can.</i>	<i>John Owen.</i>	<i>Seth Ward.</i>
<i>Tho: Goodwin.</i>	<i>Henr: Wilkinson, Chr. Ch.</i>	<i>Robert Say.</i>
<i>Edmund Staunton.</i>	<i>Henr: Langley.</i>	<i>Th: Owen.</i>
<i>Christopher Rogers.</i>	<i>John Wallis.</i>	<i>Hen: Savage.</i>
<i>Thomas Barlow.</i>	<i>Francis Johnson.</i>	<i>Hen: Hickman.</i>

F I N I S.

RATIO Institutæ Tranſlationis BIBLIORUM IN
LINGUAM LITHVANICAM [...],
[Oxford, ~ 1660]

RATIO ⁴
 Institutæ Translationis
BIBLIORUM
 IN
LINGUAM LITHVANICAM,

In quam nunquam adhuc Scriptura sacra est versa, ex
 quo fidem Christianam, ab Anno 1387, susce-
 pit Lithvania, operâ gloriosissimi Regis JA-
 GELLONIS, post conjunctionem
MAGNI DUCATUS LITHVANIÆ
 cum Regno POLONIÆ.

Unà cum
 Testimonio & Judicio Almæ Universitatis OXO-
 NIENSIS Reverendissimorum Patrum, nec non
 aliis etiam Testimonialibus, Celeberrimæ A-
 cademiæ Frisiorum, quæ est FRANE-
 QUERÆ, literis, quibus Autho-
 rem, dum Angliam bonorum ingeni-
 orum fautricem, peteret, co-
 mitari est dignata
 humanissimè.

(2)

Illustrissimo ac Celsissimo
P R I N C I P I , D O M I N O .

DN. BOGUSLAO RADZIWIŁ.

Dei gratiâ Birzarum et Dubincorum, Sluciæ et Copylorum, DUCI,
S.R.I. PRINCIP I, Supremo Stabuli, M. D. Lithvaniæ, PRÆ-
FECTO, Prætorianorum, S.R. Mts. Poloniæ, GENE-
RALI, Barenfi, Polzyrwiensî, GUBERNA-
TORI, Primo in Nievel et Siebiez,

COMITI. &c. &c.

Reformatarum Ecclesiarum in M. D. Lithvaniæ, Lumini et Columini,
Domino suo gratiosissimo.

Nec non

Nobilissimis, Magnificis & Generosis Dominis.

Dn. CHRISTOPHORO DOWGIALO STRYSZKA. Terræ Upitensis
Pocillatori, Fautori suo eximio.

Dn. STANISLAO MINWID. Avunculo suo dilectissimo, et Patris instar
semper culto et colendo.

Ut et

Admodum Reverendis, Clarissimis, Eruditissimisque Viris.

Dn. ANDRÆ MUZONIO. Ecclesiarum Jesu Christi quæ colliguntur in Di-
strictu Vilnensi, Superattendenti gravissimo.

Dn. JOHANNI BORZYMOWSKI. Ducatus Samogitiæ Superattendenti me-
ritissimo.

Dn. MARTINO BYTHNERO. Districtus Transviliensis Conseniori dignissimo.

Dn. JOHANNI DOMAZOVIO. Ducatus Samogitiæ Conseniori Vigilantis-
simo, Affini suo conjunctissimo.

Dn. ANDRÆ PUCIATA. Mysteriorum Dei Dispensatori apud Syabiscenses.

Dn. JOHANNI AUDZIEJEWICZ. in Ecclesia Vilnensi, V. D. Ministro
meritissimo, studiorum meorum in peregrinis, promotori optimo.

Dn. THEODORO SKROCKI. Ecclesiæ Novomiestensi.

Dn. THOMÆ KRZYWIENSKI. Ecclesiæ Popieliano.

Dn. ABRAHAMO TRZECIAK. { Consulibus.

Dn. JOSEPHO LIPSKI. { Cajodunensibus.

Dn. STEPHANO TELEGA. { Spectatissimis.

Dn. JOHANNI FRIDERICO STARCKIO. Illustris olim Gymnasi-
Radziviliani, quod est Cajodunî, nunc autem Dantisci, RECTORI dignis-
simo, & ante octennium Præceptorî meo, omni laude cumulatis-
simo.

Halce conatum suorum, secundum Deum
primitias, cum voto vitæ utriusque salutis,
demissâ manu et mente offert.

S, BOGUSLAUS CHYLINSKI.
Adriani CH. Filius.

Salutem

(4)

viget, quique hodie lucem suam, luce sua, famâ, scriptis, apud externos foenerantur, verecundix parcam. In summa, quicquid unquam à viris Dei sanctis, in cultus divini Religionisque negotio, vel sapienter fuit actum, vel felici successu confectum, id omne ad Dei providentiam est referendum. Sine hoc arcano Numinis divini consilio, crediderim nec mihi quoque omnium qui Christo ministrant militantque infimo & nulla ex parte cum aliis comparando, concessum est, novissimis hujus temporibus & die consummationis omnium, præforibus stante, cujus signa hætenus conspeximus multa variaque & plura sese nobis offerunt in cælo, & in terra, ita ut ferè nullum desideretur amplius, nisi hoc unum, quod Christus prædicit, Mat. 24. (*Evangelium regni prædicabitur in universo orbe in testimonium omnibus gentibus & tunc erit finis.*) Opus ingentis laboris, Translationem (nempe) Bibliorum in Linguam Lithuanicam, ipso consilio, animum & vires gratiosè suppeditante, libenter inchoare, constanter continuare, & feliciter consummare. Cum enim jam pridem animadvertissem frustra sperare, ab Anno Christi 1387. (ex quo fidem Christianam suscepit Lithuania, operâ piissimi Regis Jagellonis,) multos doctos & pios viros, excitari aliquem divinitus, qui Codicem sacrum in illam Linguam (cujus usus non saltem in illis longè latèque patentibus ditionibus, sed etiam in vicinis regionibus, Livonia, Curlandia, Prussia, Russia nigra, imò etiam in finibus ipsius Moscovia, est per quam familiaris) transferret, quam vis multos bonos Theologos omnia illa elapsa secula habuerunt, qui si in hæc palæstra vel per otium desudare voluissent, facili labore opus quale tale posteritati reliquissent, sed quia hoc non egerunt, (ob causas sibi notas) neque etiam nunc quicquam tale agi animadverterem, agendum mihi ipsi sedulo judicavi (utpote qui me à prima juventute Ecclesiæ sacris consecravi) ne ab iis essem imparatus, quibus me illi profuturum arbitrarer. Quamobrem duce Christo & auspice Christo (in quo omnia possumus) ne hujusmodi opus desideratissimum Ecclesiæque Dei usibus & ædificationi, in illis partibus, apprimè utile futurum, maneret ulterius illaboratum, aut in adventum Eliæ, rejiciendum esset, manum ei adornando admovi; Illisque populis, qui nullos hætenus in ea Lingua habuerunt libros ad Praxin Pietatis, præter orationem Dominicam, Symbolum (ut vulgò dicitur) Apostolicum, Decalogum, quædam que Catechetica, fragmenta Evangeliorum & Epistolarum, & non ita pridem, videlicet Anno 1653. editum in quarto librum, in quo tantum (Psalmi Davidis 78. ex idiomate Polonico, poeticè reddit, Hymni nonnulli Lutheri, & aliorum, Evangelia Dominicalia cum brevi analysi, Historia Passionis Christi, Precationes Catechesis pro junioribus, continentur,) non solum hæc vice, Versione ipsa, cum summa singulorum librorum Historicorum, Dogmaticarum, Prophetiarum, Evangeliorum, Epistolarum atque capitum, subvenire volui, sed etiam eis ad uberiores cognitionem Articulorum Religionis Christianæ, Confessionem Fidei, cum duplici Catechesi (in conventu Theologorum, autoritate Parlamenti Anglicani, indicto, elaboratis, eidemque Parlamento postmodum exhibitis & ab eodem ut & deinceps ab Ecclesiis Scotticis cognitis & approbatis,) fideliter ex Anglicano idiomate, transtuli; brevi juvante Deo Psalmos etiam rhythmicè compositorum, ad melodiam qualis hodiè obrinet in Ecclesiis, fortunatarum harum Insularum, utpote facilem & pro capto populi; tres enim tonos ubi didicerit fidelis vel rudior omnes Psalmos poterit canere, quod frustra expectes in Psalmodia Gallica (alias optima) ad quam omnes ferè Protestantium Ecclesiæ, in Europa, Psalteria sua habent accommodata; hinc fit, ut propter difficultatem tonorum & imperitiam musicæ vocalis, Psalmi tantum quidam iique faciliores (in cæcibus etiam publicis) cani soleant, aliis neglectis: oprandum foret, ut tandem aliquando opprobrium illud ab Israele Dei, alii etiam exemplo simili, tollere conarentur: non exiguam quoque apud Deum & pios inituri gratiam, si Notas Biblicas, in quo genere nihil adhuc unquam actum est in multis nationibus, ex longè eruditissimis Annotationibus Anglicanis & Belgicis, compilarent; aut merè utraque sociâ operâ, transferrent; hoc præsertim tempore, cum Antichristus universalem molitur apostasiam; expedit enim in castris Orthodoxorum, illi, qui subducunt oculis fidelium Scripturam, principium illud fidei Christianæ, & non nisi Augustinis, Ambrosiis, Chrysostomis, lectionem illius permittunt, non unum aut alterum, sed multos esse intelligant, qui pro animabus gregis Domini excubent, adversaque fronte illis lupis resistere audeant, maximè cum Pontifici multitudine glorientur. Si quando in propaganda,

(5)

vangelicorum in orbe, ut meritò revocari possit quærela Jeremiæ: *Quomodo via Sionis lugent, quod nulli veniant ad solennitatem? Omnes porta ejus sunt desolata, Sacerdotes ejus gemunt, virgines mæsta sunt: Quomodo densa nube ira sua obtegit Dominus filiam Sionis? Quomodo absorbet Dominus sine clementia omnia habitacula Jacob? Quomodo Dominus est similis inimico, absorbet Israel, absorbet omnia palatia ejus, plurimum affert filia Judæ meroris & tristitiæ?* Habet quisque architectorum novæ Babylonis aliquid proprium ad patrocini-
um apostasie Romanæ & ad detentionem in servitute doctrinæ Pontificiæ, habeat & Chri-
stus per industriam servorum suorum, ejusmodi media, quibus non tantum ii, qui jam in
ovili Domini sunt, contra hostes spirituales præmuniantur, sed etiam Pharus salutifera
illis erigatur, qui extra illud sunt, ad cujus faciem ex procellis errorum & idololatriæ, qui-
bus miserè jactantur, cum præsentissimo animarum suarum dispendio, in portum salutis
subduci queant. Hac nimirum ratione susceptis laboribus meis, saxis *Deus Optimus
Maximus*, si non universos, aliquos saltem in gente mea videam conversos ad purum
Evangelii cultum, è tenebris humanarum traditionum; reliquos verò ut cælestis Dei ma-
nus protegat atque in veritate beneficio illorum confirmet, animatus præcor: nil quicquam
ambigens de favore ejus divino, qui in hoc negotio urgendo animum meum suscitavit,
hac quoque in parte mihi non deerit, quin excitet aliquos pios Meconates, qui indignum sibi
esse censebunt, evulgationem tam salutis operis intermittere, cogitantes quàm laudabile &
dignum est viris piis veritatis studio duci, Regnumque Christi in his terris, quò Ecclesia veraq;
Religio, apud exteras etiam gentes, radices agat fructusq; copiosos producat, promovere. Et cer-
tè, si grata olim fuit Deo, Templorum materialium structura, quantò gravior censenda est, Ar-
chitectura domus spiritualis, cujus lapis angularis est Christus, cui fideles tanquam vivi lapides suc-
perfruntur? Memoria eorum qui artificiosè construxerunt Tabernaculum, est in benedicti-
one, nomina etiam eorum, qui in tam pios usus, munes se & beneficos præbent, non
tantum communiter in cælis scribentur cum reliquis electorum nominibus, sed ipsi quo-
que columna fient, in Templo Dei vivi, & inscribet illis Christus, *Nomen Dei sui & no-
men Civitatis Dei sui*, id est, novæ Hierosolymæ, quæ descendit è cælo, à Deo, & nomen suum
novum, cui cum in Domo ejus pro mea virili quod possum offero, sic cum prece fer-
vidâ præcor: Æterne omnium genitor Deus, ipse non genire, principio antiquior, sine
diuturnior, Pater, Fili & Spiritus sancte, Te prona supplicique mente veneror atque
adoro, respice super Ecclesiam tuam, quam in his terris per salutare Verbi tui ministe-
rium plantasti; respice eam bonus & clemens, eo vultu, quo exhilaras omnia, quæ in
cælis, quæ in terris, quæ supra cælos, infraque terras sunt, eamque miti & benigno tuo in-
uitu serena, in ad te gemebunda suspirat, en ad genua tua supplex advolvitur! ne sine
eam Sathanæ ejulque organorum vi & dolo atteri, ne sine tot calamitatum generibus af-
fligi, tot lachrymis sordidari, tot singultibus concuti, quam hætenus ach! nimium
nimiumque attritam, afflictam, sordidatam, concussam, vidisti. Fatemur nos longè a-
trociora promeritos, & idcirco de sæveritate tua non quærimur, quia & illud libenter a-
gnoscamus, nos è peculio tuo esse, argumento infallibili, quod quos è censu tuo habeas,
eos tristiori affligas disciplina: ne sinas tamen Indulgentissime Pater, ut qui non nove-
runt nomen tuum, vel invident gloriæ tuæ, perpetuò glorientur de nobis dicantque: Ubi
est Deus illorum, ubi Redemptor, ubi Servator, ubi sponsus quem jactant? hæc enim
opprobria in te recidunt, dum ex nostris malis, tua æstimatur bonitas, desertos credunt, quos
non intelligunt ad vitam emendari; perpende ô Pater, quid tuam misericordiam deceat,
non quid meritis debeatur nostris, & dum misericordiæ gloriæque tuæ rationem habueris; pro-
tinus celsabunt calamitates externæ, aut si minus celsabunt, certè diligentibus te, ce-
dent in lucrum pietatis. Respice etiam & super me, indignissimum servum tuum, qui teste con-
scientiæ, non alio fine ad opus accessi, quam ut causæ tuæ honorique nominis tui divini, quan-
tum possum, consulerem; et quam mihi sortem concedidisti maxime Arbiter, cum usura
tibi, ad incrementum Ecclesiæ tuæ, redderem. Te itaque Authorem rem ago, te Authorem conti-
nuabo, te Authorem si porrò vires & vitam dederis, (contraque omnes rabiosos & intempestivos
sycophantarum clamores protexeris), finiam; nec quisquam alius, quam Tu auctor & totius ope-
ris adeoque & medii director, mihi finis eris, Cui ut initio & medio & fini omnium meorum
operum, omnia accento ferendo, idcirco

(6)

**Testimonium & Judicium Almæ Universitatis
OXONIENSIS Reverendissimorum Patrum,
de Authore & ejus opere; ex Anglica-
no Idiomate, fideliter versum.**

5 **C**ertum facimus præsentibus, omnibus iis, quorum interest, Dn. *Samuelem Bogusla-*
um *Chylinski* Lithvanum & membrum Protestantium Ecclesiarum illius terræ,
10 autoritate Synodorum earum ibidem & sumptibus, in has Oras, quò magis
postmodum illis Cœtibus possit inservire, missum, & hunc in finem potissimum
ab iis, Belgicis Ecclesiis & Academiis, inde autem huc, ut patet nobis, tam ex intuitu Te-
15 stimonialium, hujus rei gratiâ, quam etiam aliis fid. dignis informationibus, recom-
mendatum; Sed ob nupera bella in Polonia, (quibus illæ Ecclesiæ propemodum fun-
ditus sunt deletæ) ab iis, à quibus est missus, ope, sive hic locorum manendi, sive domum
redeundi, destitutum, fuisse hîc (per biennium integrum & ultrâ) merè tantum charitate
20 ejusmodi virorum inter nos, qui conditionis ejus miseri, sponte sua ad ejus subsidium & ali-
orum in simili calamitate constitutorum, contulerant, sublevatum, lidem etiam testamur, ob
interiorem, quam cum eo habuimus noticiam, judicare nos, prænominantium S. B. CH.
virum esse serium & pium, omni insigni favore dignum. Et cum durante tempore commoratio-
nis suæ, hic loci, dederit se *Translationi totius Codicis sacri, in Linguam Lithvanicam* (in quam
nunquam adhuc sacræ Scripturæ sunt versæ) jamque Opus illud perfecerit: Declaramus hîc,
25 Conatum hunc æstimatione esse dignissimum, ad propagationem Evangelii in lata illa
Provincia, prout etiam aliis pluribus adjacentibus Regionibus, in quibus vulgaris est istius
linguæ usus. Insuper, post optimum nostrum in rem scrutinium (quantum capaces su-
mus judicare) existimamus Opus fuisse magnâ diligentia & fide actum, ita ut non possi-
mus, nisi publicationem illius, ut rei promotione suâ dignissimæ, recommendare, quibus
Deus corda & facultates indulsit, ad promotionem dilationis Regni Christi.

30 *Johannes Conant*, SS. Th. Doctor, ejusdemque Facul-
tatis Regius Professor, ac
pro tunc Universitatis Vi-
ce-Cancellarius.

Thomas Goodwin, SS. Th. Doctor, Collegii Magdale-
nensis Guardianus.

35 *Edmundus Stanton*, SS. Th. Doctor, Collegii Corporis Christi Præpositus.

Christopharus Rogers, SS. Th. Doctor, Aulæ Novi
Hospitii Principalis.

40 *Thomas Barlow*, SS. Th. Bacc. Collegii Reginensis.
Præfectus & Universitatis
Bibliothecarius.

45 *Henricus Savage*, SS. Th. Doctor, Collegii Balcolensis
Præpositus.

Johannes Cornish, SS. Th. Bacc. Collegii Aedis Chri-
sti Canonicus.

Johannes Owen, SS. Th. Do-
ctor, Collegii Aedis Christi
Decanus.

Henricus Wilkinson, SS. Th. Doctor ejusdemque Facul-
tatis Professor Margareta-
nus.

Johannes Wall, SS. Th. Doctor, Collegii Aedis Chri-
sti Canonicus.

Henricus Langley, SS. Th. Doctor, Collegii Pembro-
chiani Præpositus.

Johannes Wallis, SS. Theol. Doctor, Geometriæ Professor
Salvianus.

Franciscus Johnson, Collegii
Universitatis Præpositus.

Raphael Butten, S. Th. B. Col-
legii Aedis Christi Canoni-
cus, & Universitatis Orator.

Johannes Pointer, SS. Th. Bacc. Collegii Aedis Chri-
sti Canonicus.

Daniel Greenwood, SS. Th. Doctor, Collegii Aænona-
sensis Guardianus.

Henricus Wilkinson, SS. Th. Doctor, Aulæ Magdalenen-
sis Principalis.

Sethus Ward, SS. Th. Doctor, Astronomiæ Professor Pub-
licus.

Robertus Say, SS. Theol. Bacc. Collegii Orielis
Præses.

Thomas Owen, SS. Th. Bacc. Collegii Johannensis Præ-
positus.

Henricus Hickman, SS. Th. Baccalaureus, Collegii
Magdalenensis socius

Edvardus Pococke, Lingg. Hebr. et Arabicæ Profes-
sor in Academia Oxoni-
ensi.

RECTOR

(7)

RECTOR MAGNIFICUS & SENATUS
Academiæ FRISIORUM quæ est FRA-
NEQUERÆ, LECTORI
Salutem in Domino.

Cum maximè expediat Rebus: totique Societati humanæ, priscorum sententiâ ex re honesta quemque laudari, ipsa siquidem laus ad quævis ardua adeunda, ferendaque honesti intuitu, magnas dat animo vires, & æmulationem concitat. Existimavimus Professionum munere in Academia fungentes, bonumque Rerum: & Academicarum promovere volentes, non debere nos difficiles esse, in Testimonio dando iis, qui virorum gravium fide probari, & commendatione publicâ instructi, vitam, studia, vota- que sua, singulari probitate, pietate, & virtutum omnium exemplo, ad Dei ter Max: gloriam, & proximorum institutionem, prudenter transegerunt. Quæ cum ita sint, & piâ, laudabili, diuturnâ consuetudine, compertum habeamus, Præstantissimum & Eruditissimum Virum juvenem, *Dn. Samuelem Boguslaum Chylinski Lithuanum, Sanctæ Theologiæ studiosum, magnis sumptibus, molestiis & discriminibus, peregrinas, scientiarum voto, petivisse oras, et Academiæ Franequeranæ, et Professorum in eâ docentium famâ et amore, in eam concessisse: Ibidemq; triennium circiter, moribus laudabilibus, et præclarâ eruditione Philosophiæ, maximè verò Sanctæ Theologiæ studiis, indefesso labore, operam dedisse: præter multarum rerum experientiam, quam peregrinando nactus est. Quorum omnium cum prænominatus S. B. Chylinski à nobis declaramentum publicum petivisset: Æquum et honestum duximus, rogationibus ejus honestissimis, benignè annuere: Et hoc Scripto publico testari, prænominatum juvenem S. B. Chylinski, modestè, laudabiliter et piè, toto incolatus sui tempore, in Academiâ, nobis convixisse: Senatui Academico, debitam reverentiam et observantiam exhibuisse, singulari prudentiâ et humanitate, inter studiosos cives, pacificè et inculpatè commorando, plurimarum virtutum exempla, et laudabilis vitæ normam, iisdem reliquisse: Is enim virtutis omnis et honesti amans, osor indecori et turpis, ritè officium probi et pii studiosi, fecit: Exercitia publica, Philosophica et Theologica, laudabili profectu, & Auditorum applausu spectabili, inter primos coluit sedulo: In quibus, disputando opponendove expedire et nervosè, de quæstionibus difficillimis, singularem eruditionem ostendit. In quorum omnium testificationem has literas Publicas Testimoniales, eidem viro Docto et Pio, concessimus et decrevimus. Rogantes Viros Magnificos, Amplissimos, Reverendos, Clarissimos, et Excellentissimos, Almæ Studiorum Matris, Antiquissimæ et Laudatissimæ Academiæ et Universitatis Oxoniensis Procures, Insignissimum Dn. Vice-Cancellarium, omniumque artium et facultatum Doctores, Professores, Magistrosque Collegiorum, et Civitatum Rectores, Præsides et Præfectos Illustres, et Magnificos, ad quos prædictus Chylinski perveniet, hasce legendas exhibebit, opemque et favorem in re honestâ implorabit, omni humanitatis officio cum excipiant, conatusque ejus pios benignè promoveant, et ad quævis honesta vota expedienda, juvent. Spondemus in paribus rogatos, ad omnia officiorum genera, quovis tempore et aurâ, promptos futuros. Dabamus Franequeræ Frisiorum, ex Academia nostra, publico Academiæ sigillo munitas, et manu Secretarii, subscriptas. Pridie Kal. Aprilis. a, 1657:*

C. Munsterus Phil. D. & Prof.
 Acad. p. r. Rector.

G. Kaldenbach. Acad. Secretarius
 et Bibliothecarius.

Locus
 Sigilli

CHYLINSKIO SENOJO TESTAMENTO VERTIMO
LONDONO EGZEMPLIORIUS

Pradžios 1 – Jozuės 15

THE LONDON COPY OF CHYLINSKI'S
OLD TESTAMENT

Genesis 1 – Joshua 15

BIBLIA

tatey ira
Rasztas Szwėtas
seno ir naujo

TESTAMENTA.

Pirma, kartą dabar perguldytas
Lietuwiszkañ liežuwiñ.
užmariofe.

nog

Samuelies Baguslawo CHylinska.
Lietuwniko.

ó nokłodu Diewo-baymos Karalistes Anglios,
už karalawima Jo Milistos Karalaus

KAROŁO ANTROIA

Karalaus Anglios, Szkocios, Irlandios ir
Francios.

[London 1660]

Kraukis II Lopus 93.

Wochany Pami!

Uproszczę druzkę za podany mi wian-
dowski o Kupnie Biblii Litewskiej
wydania Chylińskiego. Istotnie radkowi
mirowskiemu mająca wartość i powoda
języka. Dotąd mamy być egzemplare
Akademii Duchownej w Petersburgu prokon-
dry i Wilna. Opisuje go w mej
Bibliografii Tom 13 4 str. 40. po-
daje samem bibliografem tego pod-
miotu za wspaniały i niedostępną
jawnie. Mian. Stankiewicz, który
sreko się powodzi o tej książce.
Więc obecnie są dopiero dwa egzem-
plare same.
W tym roku musimy drukować
13 go a w nim zawstę będzie cała
litwa B. Tak więc Bibliografia Hazy
się powoli ale bo spragnęła i
pienoty.

Poznaj Włocławski podziwianie

Streicher

Cracow, July 11, 1893.

My dear Sir,

I thank you for the news of the acquisition of the Lithuanian Bible published by Chyliniski. It is indeed a rarity of the first order being specially valuable on account of the language. The only copy hitherto known is that in the Ecclesiastical Academy in St. Petersburg, removed there from Wilna. I have described this Bible in my Bibliography tom. 13¹³ p. 40 on the basis of M. Stankiewicz's work, who has written largely upon it. At present, therefore, there are only two copies of this book known.

I shall finish this year the 13^d vol. of my work; it will contain the whole of the letter B. The Bibliography is being printed slowly but without interruption.

Yours faithfully
(signed) Estreicher

Pentateuchus et Josue pars
Lithuanice versa a m^{ro}
Samuele Boguslao Chylinski

The Lithuanic is said to be
closely allied to the Sanscrit.

PIRMA KNIGA

MAYŽESZAUS

wadynama GENESIS.

Užsirašinimas tos Knigos.

TA pirma Kniga Mayžeszaus wadynas wienu žodziu imtu iš Grekiško liežuviaž *Genesis*, žyminačiu *giminy*, aba *pradžią*, *plemę*. Turim nes cia pradžia, (kuros ira kaypo gimines, Gen. 2. 4.) wisu regimu ir neregimu dayku, nog Diewa and pradzius Zodziu jo išz nieko surweru, o terp tu, žmogaus, abdownoro abrozū Diewo, pastaryto Rojuy, kad arliekdamas klaužadū, amžinyne giru, ko buvo jamuy regiučiu žiāklu, medis žywato. Kalbaš cia ape perfergima Subatos ir itaryma Moteristes. Arfira da, cia pradžia grieko, smerties, ir wisoku wargu, per neklaužada, Adoma ir Ewos, walgime užlakito wayfiau, kaypo didžio twana and wifos gimines žmoniu išliero: ber teypag ira cia pirmas žadelmas toskos ape išzlošawima žmogaus per sekte Moterizkies, kura turejo dor Diewas išz pacios matones, kad galwa, žalties (kurley rodyjo žmoguy neklaužado sp) šucrynu, griekā ir smerti pukietu, o pateroris downas teysibēs ir žywato adgauru. Ra dame cia pirma pradžia rykro Moksta, Wieros, ir Službos-Diewo, kuriy pranoko su pirmu žadeimu, o teypo rykros Bažniczos, nerykrey ramawimu Adoma, Abelis, (kury Kaiu užmušē) Setho, Enocha, Noacho, ir kitu rupies ryntros, bet nog Diewa iki Noachuy matoningey apaugoros. Priegtan ira roy Knigoy pradzius atpolutu Kainitu, kurie atmetē tiešā, susalžawojē. Služba-Diewo, ir nieku pawerte Diewo-bayme, atfidalijo nog tos šwetro gimines, o and galo biaureys griekes sawo ir biaurybemis užwede and sawos koronē. Twano, su užlaykimu wienok Noacho ir jo *naminiku*. Poram turim cia teypag pradžia pareyfos swiera, po koronē, plene giminiu, pirma ghi žadeima, ape palžaukima Pahoniū, pradžia pirmos Wien-waldytes, peršitryma liežuwiu, ir pirmus gimines-reistrus, maczyjācius suskaytymp czešu, ir skiralsp glaniniu. Terp to pirmiausias akies-merkimas Mayžeszaus ira, parodyt pareysā. Bažniczos, kuriy išzejus išz mažo putkiala šzeyminos Noacho, paikuy to kaypo buvo užlaykita per trumpā czešā, plemey Semo, galaušey teypag parpote stulpu-gabēn. O noris Melchisedek ir jo *naminikē*, buvo dar atstanku Bažniczos, Diewuy teciaus mego, wienā gimine išz plemes Semo išzrynkta, kura atkires nog wisu giminiu, norejo palžweit and teywaynistes sawo. Todryn išz pacios toskos pryeme Abrahamā su paramkeys jo, ir palžaukie ghi išz Ur, Chaldeo, kame buvo stulpu-garbiutoju, Ziamen Kanaan, žadedams jam, nekaytrant kitu teyp Kunizku kaypo Dwašizku palžawinimu, jog išz jo sektes turejo gimt Melsiošzus: ir darydamas su jo sādara, kura štepyrna žiāklu, apipaultymo: Izaokas jamu gimā, kurampi turejo bur jamuy praminta sekte, o ne išmaeliys, kurley pirnto gime jamuy išz Hagaros, ney teypag tose waykole kurie gime jam po smertiy Saros, išz Keruros. O teciaus isakita buvo jamuy atierawot sunu sawo, kuramuy atšiperoja atnawinimu pirma žadeimu. Nog Izaoka teywaynistē žadeimo ateyt and Jokuba, kuramuy prowa pitrgimdites nog Diewo likta, nog Ezavo pardodama, o nog Izaoka palžawinime jo pažadama ir pastyprynama est. Nog Jokuba ateyt and jo paramku, kaypo rey regier išz jo palžawinima Pranafizkio. Ta išzrynkta gimine, nerykrey Diewas wišados rykrame Mokste, ir neizagtoy Služby-Diewo laykie, žodziu sawo ir Dwašia rede, nog neprietelu ja gine, tuteys kryzeys junkie, ber još kalbomis sawo tiešyjo, ir išzlošawimeys izgiatbejo. Karreys teciaus štipnibes žmogizkos, ir prakiltiauliose terp ju rodes, kuras jenus Diewas del Melsiošzaus, kint rykra wiera su rykru susigryžymu apkabino, matoningey arlayde. Tos dayktus tabey išwiele, regier, teyp rame kas pryfidawe Abrahamuy, ir Izaokuy, Kanaoy, Egypte, ir Gerare, kaypo Jokubuy ir Jozefity, Kanaoy, Mezopotamioy, ir Egypte. Galaušey miršta palikie tabey prakiltus ludyminis wieros sawo žademose Diewo, nerykrey czešingolē, kurie išz fitešia gijaucump patamkump, ber teypag amžynose, kurie liris mirštauciu ju asabu: išz kuru palkiantas (ape kuro smertis fakes roy Knigoy) buvo Jozefas, su kuro giwaros pabayga, baygias ta Kniga, užrakinaut sawimpi Hitoria, daugiaus nekayp dwieju rukitauciu ir tryju izymtu metu.

PAGULDYMAS. I.

Diewas sutwera dagu ir ziame, cyl. 1, 2. ir šwiele, Firmoy dienoy, 3. Antroy, apigardas, atskirdamas apatynius ir wirszutynius wadenius, 6. Trečioy, skira ziame ir wadenius, 9. Sutwera zote ir wayšingus medzius, 11. Kierwiroy, Sautē, Menas, ir Zwayzdes, 14. Pektoy, mazas ir dydzias zuwis, ir pausšezus slawindams jems, 20. Szeltoy, zweris ziames, 24. O pačliaus, Zmogū, mirszku ir moteristē, and pweykita sawo, dodamas jems

wirszyny, ir palžawinima sawo, 26. Atskirdamas teypag penas del žmogaus ir zweru, 29. Prapazysla wisus sutwerymus sawo sātū giereys, 31.

A

3 Ir tare Diewas: T'est Swiele: ir buvo Swiele.

Nd a pradzius sutwere Diewas Dagū ir Ziamę.

2 O Ziamę buvo pusta ir ruzcza, o tamšbe buvo and prapulties: o Dwašia Diewo krmęjo and wadeniu.

A

4 Ir

a Job. 28.

4.

Pl. 33. 6.

ir 89. 17.

ir 136. 5.

Darb. 14.

15.

ir 17. 24.

Zyd. 11.

34

4 Ir regiejo Dievas Szwieſe, jog buwo giara: ir padare Dievas ſkiru terp Szwieſes ir terp Tamſibes.

5 Ir pramino Dievas Szwieſe Diena, 6 Tamſibe pramino Nakcia : Buwo rada wakaras, ir buwo rytas, pirma Diena.

6 b Ir tare Dievas: T'eſt Apigardas widuriy Wadeniu : ir tedaro ſkiru terp Wadeniu, ir Wadeniu.

7 Ir padare Dievas Apigarda, ir padare ſkiru terp wadeniu, kurie ira c po Apigardu, ir terp wadeniu kurie ira dwirzuy Apigardo: Ezai. 47.

8 Ir pramino Dievas Apigarda, Dagumi: Ir buwo wakaras, ir buwo rytas, antra diena.

9 Ir tare Dievas: e Teſuliręka wadeniey wienon wienon, kurie ira po dagumi, ir teſiparodzia Saula wieta, ir buwo reypo.

10 Ir pramino Dievas Saula wieta, Ziane, 6 ſurynkima wadeniu pramino, Maromis : Ir regiejo Dievas jog tey buwo giar.

11 Ir tare Dievas: T'izdoſt ziane arzoſeles, zoſe ſejacia-ſekte, wayſinga: medi izdodati wayſiu pagal gimines ſawo, kuro ſekte butu jampi and ziames : ir buwo reypo.

12 Ir izdawe ziane arzoſeles, zoſe ſejacia-ſekte pagal gimines ſawo, ir medi amelzati wayſiu, kuro ſekte buwo jampi, pagal gimines ſawo : ir regiejo Dievas jog tey buwo giar.

13 Ir buwo wakaras, ir buwo rytas, trečia diena.

14 Ir tare Dievas : f T'eſt Szwieſes and Apigarda dagaus, kad daryu ſkiru terp dienos ir terp nakties : ir t'eſt uz ziaklus, ir tykrus czeſius, ir dienas, ir merus.

15 g Ir t'eſt uz Szwieſes and Apigarda dagaus, kad ſwieſtu and ziames : ir buwo reypo.

16 Padare tada Dievas anie dwi dydi ſzwieſi : didę anę Szwieſę kad waldytu dienas: 6 mażę Szwieſę, kad waldytu nakci : ir zwayzdes.

17 Ir ſuitate jas Dievas and Apigarda dagus, kad ſzwieſtu and ziames.

18 Ir kad waldytu dienos ir nakciy, ir kad daryu ſkiru terp Szwieſes, ir terp tamſibes : ir regiejo Dievas jog tey buwo giar.

19 Ir buwo wakaras, ir buwo rytas, kiertwira diena.

20 Ir tare Dievas: T'izdoſt wadeniey apſciey ida giwu duſzu: 6 paukſzczy relekioja wirzuy ziames, Apigarde dagaus.

21 Ir ſurwere Dievas dydzius dydzziwius: ir wiſokia giwa: ſlegiacia duſza, kuras izdawe wadeniey apſciey pagal gimines ju : ir wiſoki ſparnotę paukſczy pagal gimines jo : ir regiejo Dievas jog tey buwo giar.

22 Ir paſtawino jems Dievas, kaſbaur : b Wayſinkies ir dauginies, ir prypildykir wadenius Maroſe: 6 paukſzczy reſdaugina and ziames.

23 Ir buwo wakaras, ir buwo rytas, peſta diena.

24 Ir tare Dievas: T'izdoſt ziane gijacias duſzas, pagal gimines ju, Galwighi, ir ida ir lauko zwery ziames pagal gimines jo : ir buwo giar.

25 Ir padare Dievas ſanko zwery pagal gimines jo, ir peku pagal gimines jo, ir wiſoki ſlegiaci zwery ziames pagal gimines jo : ir regiejo Dievas jog tey buwo giar.

26 Ir tare Dievas: Padarykim Zmogu and abroza muſu, and paweyksla muſu : ir tewieſz patauja and zuwu maru, ir and paukſzczy dagaus, ir and pekaus, ir and cielos ziames, ir and wiſokio ſlegiacio zweries, kurſey ſlegia and ziames.

27 Ir ſurwere Dievas zmogu i and abroza ſawo, and abroza Diewu ſurwere ghi : 6 Wiſizku ir Moreyſzku ſurwere jos.

28 Ir paſtawino jems Dievas : ir tare jump Dievas : i Wayſinkies ir dauginies, ir prypildykit ziane, ir waldokit ja, ir wiefzparaukit and zuwu Maru, ir and paukſzczy dagaus, ir and wiſokio zweries ſlegiacio and ziames.

29 Ir tare Dievas : Szrey, m dawiau jumus wiſokia: zoline ſejancia-ſekte, kuriy ira and cielos ziames, ir wiſoki medi kurampi ira ſektę ſejas medio-wayſus : t'eſt jumus and peno.

30 n Ber wiſokiam zwery ziamies, ir wiſokiam paukſzczy dagaus, ir wiſokiam ſlegiaciam zwery ziames, kurampi ira giwa duſza, dawiau wiſokia: zala: zole and peno : ir buwo reypo.

31 o Ir regiejo Dievas, wis tey ka padare: 6 ſzrey, buwo labey giar : buwo rada wakaras, ir buwo rytas, czelſta diena.

PAGUL. II.

Dievas atyliſi ſekmoy dienoy. 1, 2. ſztawina ir paſtawina ja. 3. prygimius budus and prawayſina ziames liete, 5. Daugiasz kaſbai ape ſurweryma zmogaus, pagal kura ir duſzo, 7. Dievas uſztato zmogu Rojuy, 8. Kurſey apſtraſzo ſu tomis upemis kuras turejo, 9. Uſztakimas, ape medy pazynties giaro ir pikto, 17. Adomas doſt zwerams wardus ju, 19. Ptaciams ſako: ape ſurweryma moterifzkieſ, 21. Kuras Adomas pazyſta ir mieley pryma, 23. Stonas moterifſter, 24. Nogafſis zmoniu, 25.

T'eyo pabaygti ita dagus ir ziane, ir wiſi ju karey.

2 a Kad tada pabaygie Dievas ſekmoy dienoy darba ſawo kuri padare, atyſejo ſekmoy dienoy nog wiſokio darba ſawo, kuri padare.

3 Ir paſtawino Dievas ſekmoy dienoy ir paſzwere ja, delto jog atyſejo joy, nog wiſokio darba ſawo, kuri ſurwere Diewas, kad ghi pabaygru.

4 Tos ira gimines dagaus ir ziames, kad rwertu buwo: toj dienoy, kad dare * WIESZPATS Diewas dagu ir ziane.

5 Ir wiſoki krumę lauko, pirmekayp buwo and ziames, ir wiſokia: zole lauko, pirmekayp izſprogo : nenutayde nes dar buwo WIESZPATS Diewas lieraus, ir zmogaus dar nebuwo, kurſey izdirbtu ziane.

6 Ber rokas ejo iz ziames : ir arwilgdyno wiſa ziane.

7 Ir padare WIESZPATS Diewas zmogu iz b dukliu ziames, ir ikwepe ſzniurkſzieln jo kwapa giwatos : reypo itojos zmogus c giwa duſza.

8 Iodyno reypag WIESZPATS Diewas Soda Eden, nes Uſtekiema : ir uſztate ren zmogu kury padare.

9 Ir padare WIESZPATS Diewas jog izſprogo wiſokias medis iz ziames, giedydu lingas and wizrziats, ir gias and peno : d Medi reypag widuriy ſoda : ir Medi pazynties giaro ir pikto.

Gen. 1. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

a Exod. 20. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Pagul. 2. 3.

I. KNIGA MAYŽESZAUS.

3

10 O Upe tekiojo iš Edena, and atwilginima to Soda, ir dalijo iš jo, ir tapo klatweru galwu.

11 Wardas pirmos upės ira Pison: ta ira, kuri apteka wila žiamę Havilos, kame ira auklas.

12 O auklas anos žiamės ira gijas: Bedoka teypag ten ira, ir akmo Sardonix.

13 O wardas antros Upės ira Gihon: ta ira, kuri apteka wila žiamę Kus.

14 O wardas trečios Upės ira Hiddekel: ta teka ties Užrekicima: Alluro: kierwira wel Upe ira Frath.

15 Eme tada WIESZPATS Dievas žmogų, ir užfate ghi Sode Eden, kad apdirbtu ghi, ir laugoru jo.

16 Ir prylakie WIESZPATS Dievas žmogų, kalbait: Iš wifokio medžia to sode walgisi walney.

17 Bet iš medžia pažynties giaro ir pikto, newalgisi iš jo, kuroy nes dienoy walgisi iš jo, smercia mirli.

18 Kalbejo teypag WIESZPATS Dievas: Negiara ira žmogų bur paciam: padatytiu jamų pagialbę kuriu buru kaypo tiesghi.

19 Kad nes padare WIESZPATS Dievas iš žiamės wifoki žwery lauko, ir wifoki paukšty dagaus, tada arwede jos Adomop, daboris, kaypo ansjen praminu wifokią, gijaucia: dusza: toks buru wardas jos.

20 Praminu tada Adomas wardus wifokio galwija, ir paukščia dagaus, ir wifokio žweris lauko: bet žmogų notrado pagialbos kuriu buru kaypo ties ghi.

21 Padare tada WIESZPATS Dievas jog pote and Adoma gilus lapas, ir miegojo ansjen: ir eme wieną iš jo szono-kaulu, ir uždare wiera jo kumu.

22 Ir padare WIESZPATS Dievas, aną szono-kaulą, kuri eme e iš Adoma, Moterizkie: ir arwede ją Adomop.

23 Tare tada Adomas: Ta ira šia kart škaulas iš kaulu mano, ir kunas iš kuno mano: wadyns ją moterizkie delto jog imra ira iš wia.

24 g Togdel apleys žmogus tewą sawo ir motyną sawo, o prysiglaus moteris sawo, bir bus abejei wicmu kumu.

25 Ir buwo abijen e nogeys, Adomas ir jo mote: o nesigiedejo.

PAGUL. III.

Welias gundzia Moterizkie per Zaltį, 1. Moterizkie iszwedziama est, ir perzugi, kaypo ir Wiras, 6. Kau roys suprata, 7. Abejety pryspazynianu Dievas izdos dekretas, and Zalties, Moterizkie, ir Wiro, su uzstrakinaciu zademmu ape zaganitogbi, 8. Adomas Moteri sawo pramina Eva, 20. Dievas abejeta apdugia, apiokta, nog medzia gywatos adbaydo, isz Rojans iszwato, 21.

O Zaltys buwo kirrešiu už wifoki lauko žwery, kuri padare WIESZPATS Dievas: ir tare moterizkie: Teypu tey ira jog tare Dievas, iš wifokio medžia to sode newalgisi.

2 O moterizkie tare zalties: Iš wayfiaus medzia to sode walgiu.

3 Bet ape wayfu Medzia, kursey ira widuriy Soda tare Dievas: Newalgisi iš jo, ir kru-

ryti jo, kad nemirtumite.

4 Tare tada zaltis e moterizkie: Nemir- sit smercia.

5 Bet e žyno Dievas, jog kuroy dienoy wal- gisi iš jo, tada atfidaris akis juf: ir bufi kaypo Dievas, žyna-cieys giar ir pikt.

6 Ir regicio moterizkie jog ans medis buwo gjeru penop, ir jog buwo giedulingu a- kiams, ir tabey medziu giedulingu padaryt žyna-ciu, eme tada iš ano wayfais ir e walgie: dawe teypag wiruy sawo su sawim, ir walgie ansjen.

7 Atfidare tada akis abejeto, ir pažyno, d jog buwo nogeys, ir sudure figos-medies lapus, ir padare sau uždą-gas.

8 Ir izgirdo ansien balša WIESZPA- TIES Diewo waykščiojancio sode po weiny dienos: pasistepe tada Adomas, ir more jo, nog weyda WIESZPATIES Diewo widuriy medziu sode.

9 Ir wadyno WIESZPATS Adoma, ir tare jam: Kame esi?

10 O ansjen tare: Izgirdau balša: rawo sode, ir bijojauš, nogu nes ešini: togdel pasi- slepiau.

11 O Ansjen tare: Kas pasakie tau jog esi nogu? Walgieygu iš ano medzia, ape kuri pry- sakiau tau kad newalgisumty iš jo?

12 Tare tada Adomas: Moterizkie ana kurą: mi davey kad buru su manim, dawe mi iš ano medzia, o walgiau.

13 Ir tare WIESZPATS Dievas anop moterizkie, Kas sey ira jog padarey? O moterizkie tare: e Zaltis ans prywile mane, o walgiau.

14 Tare tada WIESZPATS Dievas anop zalties: Delto jog tey padarey, tada buk prakiayktu už wifoki galwighi, ir už wifoki lauko žwery: and pišwa rawo waykščiofi, ir dulkies žebfi, per wifas dienas giwatos rawo.

15 Ir paktaryfiu f neprieteliste terp rawes, ir terp moterizkie, terp sektes teypag rawo, ir terp jos sektes: g ta sutryns tau galwą, o tujen sutrynsi jey kušą.

16 Moterizkie wel tare: Sopuli rawo paduginfiu tabey, ipaciey nelzoima: rawo: su sopulu gimdyfi waykus: o giedulis rawo bus wirop rawo, b ir ansjen wielzpatas and rawes.

17 O Adomop tare: Delto jog paklaufey balša moteries rawo, ir walgiey iš ano medzia, ape kuri prysakiau tau, kalbait: Newalgisi iš jo: tada t'elt prakiaykta žiamė del rawes, ir su sopulu walgiu iš jos, per wifas dienas giwatos rawo.

18 Erzkiecius teypag izdos tau ir usnius: ir walgiu zote lauko.

19 Prakayte weyda rawo walgiu dona, nes sugryšy žiamen, delto jog imtas esi iš jos: dulkėmis nes esi, ir dulkiesna sugryšy.

20 Priegram praminu Adomas warda: mo- teries sawo Eva: delto jog ira Motyna wifu giwaju.

21 Ir padare WIESZPATS Dievas Adomuy ir moteriy jo rubus iš ošu, ir ap- wilko jos.

22 Tare tada WIESZPATS Dievas: Szrey, žmogus stojoš kaypo wiens iš mulu, žnodamas giar ir pikt: Dabargi tada, kad nešiestu rąkos sawo, o, nemitu teypag iš Medzia žywato, ir walgiu, o giaru and amžu:

a 2 Kor. 11. 3. b Jon. 8. 44.

e Rym. 5. 14, 15. f Tim. 2. 25. d Gen. 2. 25.

e Apir. 12. 139.

f Mat. 4. 1. g Kol. 2. 15.

h i Kor. 14. 34. i Tim. 2. 10. Tir. 2. 5. i Pet. 3. 6.

A 2

23 izsioure

G E N E S I S.

Pagul. 4. 5.

23 Iššiuine tada ghi WIESZPATS Dievas iš šoda Eden, kad abdyrbtu žiamę, iš kuros buvo imtas.

24 Ir išware žmogų: ir pašare Cherubim ties Užtekiama šoda Eden, ir liepiorą alžtrumą: katawijo kufley wartes: kad laugoru kiala: medžio žywata.

PAGUL. IV.

Kain ir Abel gima, 1. Abujen asierawoja, bet Abelijes asiera Wieszpaciny ira miča, 2. and ko Kain asianta, ir nog Diewo baramas est, 5. užmusza broli sawo, 8. Diewas ghi ape tey klawisai, ir papeykia ghi, 9. Bastyis eyra nog weyda Diewo, budawoja, ir gimdzia waykus, 10. Lemech weda dwi motery, ir gauna waykus, 19. Katba puykta, ir dydziawimas, 23. Seth ir Enos gima, ir awira sluzba Diewo pirman redan teysioi, 25.

IR pažyno Adomas Eva: motery sawo ir tapo imelzcha, ir pagimde Kaina, ir tare, gawau wirišką nog WIESZPATIES.

2 Ir pagimde wel broli jo Abeli: ir buvo Abel Piemeniu-awiu, o Kain buvo Hukniku.

3 Ir stojis prieg pabaygey kieletu dienu, jog neize Kain iš wayfius dirwos asiera: WIESZPACIUY.

4 Ir Abel reypag atnesze išz pirmgimdziu awiu sawo, ir išz tauku ju: a Ir žwiłtkerejo WIESZPATS and Abelijes, ir and jo asieros:

5 Bet and Kaina ir and jo asieros nezwitkre-rejo: užsidegie tada Kainu labey, ir nukryto weydas jo.

6 Ir tare WIESZPATS Kainop: Kodel užsidegie? ir kodel nukryto weydas tawo?

7 Neragu, jeygu gicrey darey, paaukizrynima? o jeygu negicrey darey, griekas guli už duru: noras tecias jo ira tawęsp, ir wieszpatau and jo.

8 Ir kalbejo Kain su broli sawo Abeli: Ir stojis kad buvo taukie, jog kiekies Kain prieiz broli sawo Abeli, b ir užmusze ghi.

9 Ir tare WIESZPATS Kainop: Kame ira Abel brolis tawo? o ansjen tare: Nežynau to eimigu fargu broli mano?

10 Ir tare Ansjen: Ka padarey? e balias ira kraujo broli tawo kufley szaukia manešp iš žiames.

11 O dabar, buk prakiayktu: nog žiames, kuriy atwere naktus sawo kad prymtu kraują brolies tawo išz ra-ku tawo.

12 Kad išdirbi žiamę, neizdos tau daugias galibes sawo: d walkiofies ir bastyfies and žiames.

13 O Kain tare WIESZPATIESP: Neretybe mano didesne ira nekayp gateru mi bu arlayfa.

14 Szrey, išwarey mane szadien išz žiames, ir patistepiu neg weyda tawo: ir walkiofios ir bastyfios and žiames, e ir stojis, jog, koznas kufley ras mane, užmusz mane.

15 Bet WIESZPATS tare jam: Togdel koznas kufley užmusz Kaina, seprynerokey pamitytis and jo: Ir uždejo WIESZPATS and Kaino žymę, idand neužmusztu jo niekas kufley ghi tawu.

16 Ir išėjo Kain nog weyda WIESZ-

PATIES: ir giweno žiamę Nod, ties Užtekiama Edeno.

17 Ir pažyno Kain motery sawo, ir tapo nieszcha, ir pagimde Enochą: ir pabudawojo Miesčą, ir pramino wardą ano miesč wardu sunaus sawo Enochą.

18 O Enochuy gime Hirad, o Hirad pagimde Mechujaeli, o Mechujael, pagimde Mathuzalema, o Mathuzalem pagimde Lemechą.

19 O Lemech eme sau dwi motery: wardas pirmos buvo, Ada, o wardas kitos buvo, Zilla.

20 O Ada pagimde Jabali: tas buvo rewu tu kurie giweno nomerofe, ir turejo peku.

21 O wardas brolies jo buvo Jubal: tas buvo tewu tu wili kurie žayde and Horpu ir Argony.

22 O Zilla ta reypag pagimde Tubalkaina, Maystri wifokio darbiniko ikaytaware ir gieleziy: o sesio Tubalkaina buvo, Naema.

23 Ir kalbejo Lemech moterams sawo Adey ir Zilley: Klawiskit balia mano, moteris Lemecho, imkit ausiu kalba: mano: užtiefą galu užmuszt žmogų už roną, mano, o jauni-kayti, už pusę mano.

24 Kaino nes pamitytis f seprynerokey: ber Lemecho seprynias delzymrys kartu, seprynis kartus.

25 Ir pažyno wel Adomas motery sawo, ir pagimde sunu, ir pramino wardą jo Seth: kalbejo nes padejo mi Diewas kizą, sekte už Abeli: Kain nes ghi užmusze.

26 Ir gime tamuygi reypag Sethuy sunus, ir pramino wardą jo Enos: anomer pradejo žadynt Wardą WIESZPATIES.

PAGUL. V.

Pasaka ape sutweryma žmogams, 1, 2. Parame key Adoma gima pagal jo paweyksta, 3. Reisiras ju, per plemę Setho, iki Noachy e ir senatwe ju, 5. Enoch wayfšezchoja su Diewu, ir atymamas est, 22. Noacho užgimimas, ir suney, 28.

Taira Kniga gimines Adoma: toy dienoy kad sutwere Diewas žmogų: padare ghi a and paweyksta Diewo.

2 b Wirišku ir Moteryškų sutwere jos, ir pašlawino jems, ir pramino wardą ju, Zmoguni, toy dienoy kad buvo sutwerti.

3 Ir gijo Adomas szymta ir trisdeszymtis metu, ir pagimde sunu and paweyksta sawo, and abroza sawo: ir pramino wardą jo, Seth.

4 Ir buvo dienu Adoma, e paskuy to kaypo pagimde Sethą, alžroni szymtey metu: ir pagimde sunus ir dukteris.

5 Teppo buvo wili dienu Adoma, kuras gijo, dewini szymtey metu, ir trysdeszymtis metu: ir numire.

6 O Seth gijo szymta, ir pekieris merus: d ir pagimde Enolą.

7 Ir gijo Seth, paskuyto kaypo pagimde Enolą, alžronis szymtus ir sepryneris merus: ir pagimde sunus ir dukteris.

8 Teppo buvo wili dienu Setho dewini szymtey ir dwilika metu: ir numire.

9 O Enos gijo dewiniasdeszymtis metu: ir pagimde e Kenana.

10 Ir gijo Enos, paskuyto kaypo pagimde Keną, alžronis szymtus ir pekliolika metu: ir pagimde sunus ir dukteris.

11 Teppo

wirf. eyl. 15.

a wirf.

8. 26.

ir 9. 6.

IKor. 11.

7.

b wirf.

1. 26.

Mat. 19.

4.

Mork. 10.

4.

c I Kray

1. 1.

d wirf.

4. 26.

e r Kray.

1. 2.

Pagul. 5. 6.

I. KNIGA MAYŽESZAUS.

5

11 Teypo buwo wifu dienu Enoša dewini szymtey ir pekieri merety : ir numire.

12 Ir gijo Kenan septynias-deszymtis metu : ir pagimde Mahalaleeli.

13 O Kenan gijo paskuy to kaypo pagimde Mahalaleeli, alzonis szymtus ir kiaturas-deszymtis metu : ir pagimde sunus ir dukteris.

14 Teypo buwo wifu dienu Kenano dewini szymtey ir deszymtis metu : ir numire.

15 O Mahalaleel gijo szefzas-deszymtis ir pekieris merus : ir pagimde Jereda.

16 Ir gijo Mahalaleel, paskuyto kaypo pagimde Jereda, alzonis szymtus ir tris-deszymtis metu : ir pagimde sunus ir dukteris.

17 Teypo buwo wifu dienu Mahalaleelis alzonis szymtey dewinios-deszymtis ir pekieri merety : ir numire.

18 O Jered gijo szymta szefzas-deszymtis ir dweis merus : ir pagimde Enocha.

19 Ir gijo Jered, paskuyto kaypo pagimde Enocha, alzonis szymtus metu : ir pagimde sunus ir dukteris.

20 Teypo buwo wifu dienu Jeredo dewini szymtey szefzas-deszymtis ir dwei merety : ir numire.

21 O Enoch gijo szefzas-deszymtis ir pekieris merus : ir pagimde Mathuzalema.

22 Ir hwaykfczojo Enoch su Diawu, paskuy to kaypo pagimde Mathuzalema, trys szymtus metu : ir pagimde sunus ir dukteris.

23 Teypo buwo wifu dienu Enocha, tris szymtey szefzas-deszymtis ir pekieri merety.

24 Waykfczojo tada Enoch su Diawu : ir nebuwo jo *daugiau* : i ateme nes ghi Diawas.

25 Ir gijo Mathuzalem szymta alzonias-deszymtis ir septyneris merus : ir pagimde Lemecha.

26 Ir gijo Mathuzalem, paskuyto kaypo pagimde Lemecha, septynis szymtus alzonias-deszymtis ir dweis merus : ir pagimde sunus ir dukteris.

27 Teypo buwo wifu dienu Mathuzalemo dewini szymtey szefzas-deszymtis ir dewini merety : ir numire.

28 O Lemech gijo szymta alzonias-deszymtis ir dweis merus : ir pagimde sunu.

29 Ir pramino warda jo Noach, kalbanit : Tas paties mus isz darba musu, ir isz lopula ra-ku musu, pro ziamę kura prakiaykie WIESZPATIS.

30 Ir gijo Lemech, paskuy to kaypo pagimde Noacha, pekis szymtus dewinias-deszymtis ir pekieris merus : ir pagimde sunus ir dukteris.

31 Teypo buwo wifu dienu Lemecho septyni szymtey septynios-deszymtis ir septyneri merety : ir numire.

32 Ir turejo Noach pekis szymtus metu : ir pagimde Noach, Sema, Chama, ir Jafeta.

PAGUL. VI.

Abetnas patodawimas, ir dide piktybe žmoniui, priežastis ira Iwano, po paczedimuy szymto ir dweju-deszymtu metu, 2. Milžyniey, 4. Noach rada mažona Diawiep, ir gausa isakimas ir paweykita kaypo dary: reykia Karobli 8, 14. Sadara Diawo su Noachu, 18. Isakimas ape wifoki zweri ir zoposa pena imi Karobli, 19.

Ir stojos kad prasidejo žmones daugiutis and žiames, ir dukteris jemus gimt.

2 jog suney Diawo weydejo and dukteru

žmoniui, jog buwo grazos, ir eme sau moteris isz wifu ru, kuras apyrko.

3 Tare rada WIESZPATIS : Dwasia mano nefibars and amžu su žmogumi, kada ghi ir ansen ira kuru : dienu wienok jo bus szymtas ir dwidezymis metu.

4 Anole dienose buwo Milžyniey and žiames, ir potam teypag, kad iejo suney Diawo dukterina žmoniui, ir prygimde sau *wayku*, tie ira gatuney, kurie isz sena buwo wireys wardo.

5 Ir regiejo WIESZPATIS, jog piktybe žmogaus buwo tula and žiames, ir a wifas padumawimas dumu szydries jo, buwo rykt pikt kas dien.

6 Gaytejos tada WIESZPATIS, jog padare žmogus and žiames : ir sopejo jam rey iki szyrdiy jo.

7 Ir tare WIESZPATIS : Izgayczyfiu žmogus, kury sutwerau, isz žiames, nog žmogaus iki pekuy, iki stegiaciam zweruy, ir iki paukfczuy da gaus : gaylis mi nes jog padarau jos.

8 Bet Noach rado isoka akise WIESZPATIES.

9 Tos ira gimines Noacho : Noach buwo reyfi szczyru žmogumi gimineta sawo : b Noach wayfczojo su Diawu.

10 Ir pagimde Noach tris sunus, Sema, Chama, ir Jafeta.

11 Bet žiames pasigadyno po weydu Diawo : ir prypildyta buwo žiames gwoitu.

12 Regiejo tada Diawas žiamę, o szrey, pagiedo : wifokias nes kuras pagadyno kiala sawo and žiames.

13 Togdel tare Diawas Noachop : Wifokio kura galas arajo po weydu miano, prypildyta nes ira žiamę per jos gwoitu : o iszey prazudyfi jos su žiamę.

14 Padaryk sau Karobli isz Gofar-medzio, su kamaromis padaryfi ta Karobli : ir iszrepi ghi deguru, isz widuries ir isz wifzaus degutu.

15 O reypo ira, jog ghi padaryfi : Tris szymtey olaktu t est isgumas Karoblies, pekios-deszymtis planimas jo, o tris-deszymtis olaktu aukfztumas jo.

16 Padaryfi faga Karoblies, ir pabaygi ghi and olakties aukfzyfi, o duryš Karoblies pastaryfi szaly jo : padaryfi ghi su apatinemis, antromis, ir treciomis *grundomis*.

17 Afzien nes, szrey afzien arwedu wadehio-rwana and žiames, kad prazudycia wifoki kura kurampi ira dwasia giwaros, isz padaglo-wis rey kas ira and žiames, arados dwasia.

18 Bet su tawim isztaryfiu Sadara mano : ir ieysi Karobliu, tujen, ir suney tawo, ir mote tawo, ir moteris sunu tawo su tawim.

19 Ir iwefi isz to wifa kas gija, isz wifokio kura dwejer isz kožna Karobliu, kad uzlaykirumey su sawim giwa : parynas bus ir parete.

20 Isz paukfczco pagal gimines jo, ir isz pekaus pagal gimines jo, isz wifokio stegiacio zweries žiames pagal gimines jo, dwejer isz kožno ateyš tawę, kad uzlaykirumey jos giweys.

21 Ir imk sau isz wifokio pena, kursey walgomas est, ir suryk tawę, kad buru tau ir jemus and pena.

22 Ir padare Noach, d pagal to wifa, ka prysakie jamuy Diawas, teypo padare.

azemey.

8. 21.

Job. 15.

16.

Eriek. 6.

14.

Jer. 17. 9.

Mar. 15.

19.

Rym. 3.

10. 11.

12.

ir 8. 6.

b Gen. 5.

32.

1. Per.

3. 20.

2. Per. 2.

5.

dzemey.

7. 5.

Zyd. 11.

2.

A 3

PAGUL.

GENESIS

Pagul. 7. 8.

PAGUL. VII.

Dievas liepia Noachuy su naminikeys jo eye Karobliu. 1. Iſz wiſokiu czyſtu ir neczyſtu žwery tykra ghy skayciu imi ſawerſę. 2. Noach wis daryo pagal iſakima Diewo. 3. Twanas praſideda ſu patrukima Fundamentu dydzios prapulies iſz apacių, ir nelaujamu dydziau-lietumi iſz wirſaus. 10. Wadeney twinfia per ſzymta ir per kias-deſzymtis dienu, abdugia kaſtus, ir tey wis, kas tury giwaru and žiamės, zuſia. 17.

2. Pet. 2. 5. 6. 9. 11. **P**oram tare WIESZPATSA Noachop: Eyk ruten, ir cieli namey tawo Karobliu: b tawe nes regiejau teſu po weydu mano toj giminey.

2. e Iſz wiſokio czyſta pekaus imi tawęſę po ſeprynet, patynę ir jo patele: bet iſz to pekaus kurſey n' eſt czyſtu, dwejet, patynę ir jo patele.

3 Iſz paukſczo teypag da-gaus po ſeprynet, patynę ir patele, užlaykit ſektę giwaru, and cielos žiamės.

4 Po ſeprynetuy nes dar dienu, padaryu jog lis and žiamės per kiaruras-deſzymtis dienu, ir per kiaruras-deſzymtis nakciu: ir iſzgylyu iſz žiamės wis tey kas apſitow, ka padarau.

5 4 Ir padare Noach, pagal to wiſa ka pryſakie jamy WIESZPATSA.

6 O Noach turejo ſzelzys ſzymus meru, kad buwo Twanas wadeniu and žiamės.

7 e Teypo iejo Noach, ir ſimey jo, ir Morejo, ir Moterys ſunu jo ſajo, Karobliu, pro wadenius rwano.

8 Iſz czyſta pekaus, ir iſz to pekaus kurſey nebuwo czyſtu, ir iſz paukſczo: ir to wiſa ka ſlegia and žiamės.

9 Atajo po dwejet Noachop Karobliu, patynas ir patele, kaypo ilakie Diewas Noachuy.

10 Ir ſtoję po ſeprynetuy anu dienu, jog buwo wadeney rwano and žiamės.

11 ſzelzrole ſzymrole metu giwaros Noachop antrame menafy, ſekmoy liekoy dienoy menafio: toj ſekmoy dienoy patruko wiſi fundamentey dydzios prapulies, ir iſzlydos wadeniu da-gaus atfidare.

12 Ir buwo dydz-lietus and žiamės per kiaruras-deſzymtis dienu ir per kiaruras-deſzymtis nakciu.

13 Anoygi pacioy dienoy iejo Noach, ir Sem, ir Cham, ir Jafet, ſimey Noachop, more teypag Noachop, ir trys moterys ſunu jo ſu jeyss Karobliu.

14 Patysjen, ir wiſokias žwerys pagal gimines ſawo, ir wiſokias pekus pagal gumines ſawo, ir wiſokias ſlegias žwerys, kurſey ſlegia and žiamės, pagal gimines ſawo, ir wiſokias paukſzrys pagal gumines ſawo, wiſokias paukſzelis wiſokio ſparu.

15 Ir iſz wiſokio kuna, kurampi buwo dwafia giwaros atajo po dwejet Noachop, Karobliu.

16 O ne kurie ſem iejo, iejo patynas ir patele, iſz wiſokio kuna, kaypo iſakie jamy Diewas: Ir užwere WIESZPATSA patynę jo.

17 Ir buwo ans twanas per kiaruras-deſzymtis dienu and žiamės, ir twino wadeney,

ir pakiele Karobli, teyp jog paſkiele wirſu žiamės.

18 Ir parwino wadeney, ir praſidaugino ſabey and žiamės: ir plaukie Karoblis and wadeniu.

19 Ir parwino wadeney per ſabey and žiamės: teyp jog wiſi aukſti kaſney, kurie ira po cielu da-gu, abdegrei buwo.

20 Pakiolika olakru aukſtyni parwino wadeney: 6 kaſney apdegrei buwo.

21 f Ir apadawe dwafia, wiſokias kunas kurſey krutejo and žiamės, iſz paukſczo, ir iſz pekaus, ir iſz lauko žwerys, ir iſz wiſokio ſlegia, cio žwerys, kurſey ſlegia and žiamės, ir wiſokias žmogus.

22 Wis tey kas turejo aradweſi dwafos giwaros ſzniurkſtela ſawo, iſz to wiſa kas buwo and žiamės, numire.

23 Teypo iſzgydynta ira wis tey kas apſyſtojo, kas buwo and žiamės, nog žmogaus iki pekuy, iki ſlegia, ciam žwerys, ir iki paukſczuy, da-gaus, ir iſzgylynti ira iſz žiamės: g Bet Noach paty turt liko, ir tey kas buwo ſu jo, Karobliu.

24 Ir pakako wadeniy and žiamės, per ſzymta, ir per kias-deſzymtis dienu.

PAGUL. VIII.

Werſmer prapulies, ir debelſey užſtabdoma eſt, ko wadeney nuryſta, ir lagwey nureka.

1. Karobli ſuſtoja and kaſna Ararat.

4. Noach iſzlydyda Warnu, 6 potam Karweli, kurſey ſugryſta ſu ſzakiele aliwor.

7. Zrime apdziaſta, 13. Noach iſzgyty ſu to wiſu kas buwo ſu jo, and iſakima Diewo iſz Karoblies.

16. Budawoja Altoru, ir aſterawoja, 20. Diewas zada jog teypo negadyndaugiam žiamės del žmogaus, 21.

IR atmine Diewas and Noacha, ir and wiſo ano žwerys, ir and wiſo ano pekaus, kurſey buwo ſu jo Karobliu: ir padare Diewas jog perejo wejas per žiamę, ir nuryto wadeney.

2 Uzdarytos teypag buwo werſines prapulies, ir iſzlydytmye wadeniu da-gaus: ir dydalius nuſtabdytas buwo iſz da-gaus.

3 Priegram ſugryzo wadeney iſz wirſaus žiamės, ſzan ir ten rekiemani: ir nuſeko wadeney prieg pataygey ſzymto ir pekui-deſzymtu dienu.

4 Ir iſſejo Karoblis ſekmame menafy, ſekmoy liekoy dienoy menafio, and kaſnu Ararat.

5 Ir tekiejo wadeney, ir ſeko iki deſzymtam menafy: deſzymtame menafy pirmoy dienoy menafio, regiet buwo wtrizus kaſnu.

6 Ir ſtoję prieg pataygey kierutu-deſzymtu dienu, jog atadare Noach ſaga Karoblies, kury padare.

7 Ir iſzlydo Warnu: kurſey dažney tekiejo ſzan ir ten, net padziwu wadeney nog wirſaus žiamės.

8 Poram iſzlydo Karweli nog ſawes, kad dabotus jeygu nuſeko wadeney iſz žiamės.

9 Bet Karwelis nerado atylſes paduy kojos ſawo: ſugryzo tada jop Karobliu: wadeney nes dar buwo and cielos žiamės: ir iſzkizo raka ſawo, ir eme ghi, ir amelze ghi ſawęſę Karobliu.

10 Ir kaukie dar kitas ſeprynas dienas: ir iſzlydo wel Karweli iſz Karoblies.

f Luk. 17. 27.

g 2. Pet. 2. 5.

Pagul. 8. 9.

I. KNIGA MAYŽESZAUS.

7

11 O Karwelis artekie jop ties wakaro-metaz, o szrey, nutautas aliwos-lapas buwo nafrole jo: luprato tada Noach jog padziuwu wadenicy and wirszas ziames.

12 Laukle tada dar kitas septynias dienas: ir izslaydo Karweli, ber nesugryzo jop daugiaus.

13 Ir stojis szelzose szymtose ir pirmose metose, pirmame menasij pirmoy dienoy to Menasia, jog padziuwu wadenicy isz wirszas ziames: nudejo tada Noach wokaz Karoblies, ir dabojos, o szrey ziamie iddziuwu.

14 Ir iddziuwu ziamie, antrame menasij, dwideszymtoy ir sek moy dienoy menasio.

15 Tare tada Diewas Noachop, kalbait:

16 Ilyek isz Karoblies: tujen, ir more tawo, ir suney tawo, ir moterys sunu tawo su tawim.

17 Wisokiaz zwery kurley ira su tawim, isz wisokio kuna, isz paukiczio, ir isz pekaus, ir isz wisokio stegiacio zweries, kurley stegia and ziames, isz welk su tawim: a ir tepalifia apsciey and ziames, ir wayfinas, ir prafidagina and ziames.

18 Iszejo tada Noach, ir suney jo, ir more jo, ir moterys sunu jo su jo.

19 Wisokias zwerys, wisokias stegias zwerys, ir wisokias paukiczys, wis tey kas kruta and ziames pagal giminiu lawo: iszejo isz Karoblies.

20 Ir pabudawojo Noach Altoru WIE SZ PA CIU Y: ir eme isz wisokio b czyta pekaus, ir isz wisokio czysta paukiczio, ir asierawojo degamas asieras and ano Altoraus.

21 Ir ode WIE SZ P A T S ana, mieta: roka: ir tare WIE SZ P A T S szyrdiy sawo: Neprakiayktiu daugiaus nog szol ziames del zmogaus, e padumawimas nes

22 Czyndies zmogaus ira piktas d nog jaunittes jo: ir nepamulzi daugiaus nog szol wisokio giwo, jutweryma, kaypo padarau.

23 e Nog szol po wisas dienas ziames, ne-filas semo, ir pluma, ir szaltys ir karlzyts, ir wafera, ir ziema, ir diena, ir nakrys.

PAGUL IX.

Diewas atnauina pasztawinimas sawo and amonitupo Iwany, 1. pawe-ija, ir uzsafo jems nekuru: penus, 5. stanawila korona and gatwzudyfies, 5. stanawila kilpinidagaus, and zymes sudawos sawo jog notey daugiaus and ziames abetnas wadenio-rwanas, 9. Noach sodyna Wino-medi, 12. Ir apjokiamas est miegie kad apsigiere isz nogasties sawo nog Chamu, 22. Kurley uz tey prakiaykiamas est su pamamkys sawo, 25. Ber Sem ir Jafet pasztawinamis, 26. Senawe Noacho ir smertis, 29.

17 R szlawino Diewas Noach uy ir sunamus jo, ir tare jems: a Wayfinkites ir dauginikites, ir prypidykit ziamie.

22 Ir r'ett bayme jusu, ir izgastys jusu and wisokio zweries lauko, ir and wisokio paukiczia daugaus: wisame tame kas kruta and ziames, ir wisose zuwile Maru: rakon jusu padoreys ira.

3 Wis tey kas kruta, kas ira giwo, r'ett jumus and pena: wis tey jums padawiau kaypo b'zala zoline.

4 e Ber mesos su dusza jos, tatey zras krauju jos, newalgit.

5 d Ir tykrej jeshkoku krauja jusu, krauja

duszu jusu: isz rakos wisokio zweries jeshkoku jo: isz rakos teypag zmogaus, isz rakos wisokio brola jo iszkoku duszos zmogaus.

6 e Kas pralieja krauja: zmogaus, kraujas jo bus pralieras per zmogu: Diewas ues padare zmogu and f paweyksta sawo.

7 Ber g jusien, wayfinkites, ir dauginikites: rykites apsciey and ziames, ir dauginikites and jos.

8 Priegtam tare Diewas Noachop, ir sunum jo sujo, kalbait:

9 Ber aszjen, b szrey, aszjen izstatau Sada- daraz mano su jumis, ir su sekte jusu paskuy jusu.

10 Ir su wisokia giancia dusza, kuriy ira su jumis, isz paukiczio, isz pekaus, ir isz wisokio zweries ziames su jumis: isz wisu tu kurie iszejo isz Karoblies, iki wisokiam zwery ziames.

11 Ir izstatau Sada- daraz mano su jumis: jog nebus daugiaus isznaykitas wisokias kunas nog wadeniu Twano: ir jog nebus daugiaus Twano, and izgadynima ziames.

12 Ir tare Diewas: Ta tey ira zyme sadaros mano, kura domi terp manes ir terp jusu, ir terp wisokios giancios duszos, kuriy ira su jumis: and amzynu giminiu.

13 Kilpini mano dawiau debefie: kurley bus ziahtu sadaros terp manes, ir terp ziames.

14 Ir stosis kad atwedu debefi and ziames: jog bus regietas kilpinis and debefes.

15 Tomer tada arminiu and sadaros mano, kuriy ira terp manes, ir terp jusu, ir terp wisokios giancios duszos wisokio kuna: ir nebus daugiaus wadenicy Twanop, and izgadynima wisokio kuna.

16 Kad bus ras kilpinis debefis, tada weyzdefiu and jo, kad armincia and amzynos sadaros terp Diewo, ir terp wisokios giancios duszos, isz wisokio kuna, kurley ira and ziames.

17 Tare tada Diewas Noachop: Ta tey ira zyme sadaros, kura izstaciau, terp manes, ir terp wisokio kuna, kurley ira and ziames.

18 O suney Noacho kurie iszejo isz Karoblies buwo, e Sem, ir Cham, ir Jafet: o Cham ira tewu Kanaano.

19 Tie tris buwo suney Noacho: ir isz tu prafwayse ciela ziamie.

20 Ir pradejo bur Noach Hukiniku: ir isloayno winnicza.

21 Ir giere isz jos wina, ir pasgiere: ir arfidegie widuriy nomera sawo.

22 O Cham, tewas Kanaano, regiejo nogasty rewa sawo, ir palakie tey ore abejeru brolu sawo.

23 Eme tada Sem: ir Jafet ruba, ir uzdejo ghi and abieju peciu sawo, ir ejo at-wirsciomis, ir uzdegie nogasty rewa sawo: ir buwo weydey ju uzpakalin atwerfzi, teyp jog neregiejo nogasties rewa sawo.

24 Ir pabudo Noach isz wina sawo: ir pamate ka, padare jam jaunelis jo sunus.

25 Ir tare: Prakiayktas r'ett Kanaan: wergas wergu r'ett brolamus sawo.

26 Priegtam tare: Pasztawintas r'ett WIE SZ P A T S, Diewas Semo: o Kanaan r'ett jamuy wergu.

27 T izplartyna Diewas Jafetha, ir regiwena nomerose Semo: o Kanaan r'ett jamuy wergu.

A 4

28 Ir

a wirsz.
1. 22. 28.
ir 9. 1.

b Lev. 11.

e wirsz.
6. 5.
Prick. 22.

15.

Mat. 15.

19.

d Prick.

22. 15.

e Jer. 33.

20. 25.

a wirsz.

1. 28.

ir 8. 17.

b wirsz.

1. 29.

c Lev. 3.

17.

ir 7. 26.

ir 17. 14.

ir 19. 26.

Deut. 12.

23.

d Exod.

21. 12. 18.

e Raud.

4. 13.

Mat. 26.

52.

Apir. 13.

10.

f wirsz.

1. 27.

g wirsz.

1. 26. 18.

ir. 8. 17.

h Ezai.

54. 8.

i wirsz.

6. 10.

GENESIS.

Pagul. 10. 11.

28 Ir gijo Noach po Twanuy, tris szymtus ir pekias-delymtyś metu.
29 Teypo buwo wifu dieau Noacho, dewini szymtey ir pekios-delymtyś metu: ir nunire-

PAGUL. X.

Praspiatynimas gimines žmoniu. isz tryju sunu Noacho, ape kuro patamkus sako: su wietomia giwenima ju. Ape Jafeth, .: Ape Chama, 6. Teytu ira Nimrod, ir Assur, 8. 11. Ape Sema, 21.

1. Kray. 1. 4. **O** Tos ira gimines sunu a Noacho: Sem, Cham, ir Jafeth: 6 isz ju gime suney po Twanuy.

2. Kray. 1. 5. 2 Suney b Jafetho ira, Gomer, ir Magog, ir Madai, ir Javan, ir Tubal, ir Melech, ir Tiras.
3 O suney Gomero ira: Askenaz, ir Rifath, ir Togarma.

4 O suney Javano ira, Elisa, ir Tarlis; Chitrim, ir Dodanini.

5 Nog tu padalitos ira Iwos giminiu pawicose ju, ko zna pagal katbos sawo: pagal szymnos ju, gimines sawo.

6. Kray. 1. 8. 6 O c Chamo suney ira: Kus ir Mitrirajm, ir Put, ir Kanaan.

7 O suney Kus ira: Seba, ir Havila, ir Sabra, ir Raema, ir Sabtecha: 6 suney Raemos ira, Scheba, ir Dedan.

8. Kray. 1. 10. 8 O d Kus pagimde Nimroda: tas pradejo bur galintyngu and ziames.

9 Galintyngu buwo medwiszu po weydu W I E S Z P A T I E S: togdel beškatba; Kaypo Nimrod galintyngas medwiszas po weydu W I E S Z P A T I E S.

10 O pradzia karalites jo buwo Babel, ir Erech, ir Akkad, ir Kalne ziamey Sincar.

11 Isz tos pacios ziames iszejo Assur, ir pabudawojo Ninive, ir Rehobotha, ir Jra, ir Kalaha.

12 Ir Resena, terp Niuivos, ir terp Kalah: tas tey ira ans dydis miestas.

13 O Mitrirajm pagimde Ludim, ir Ananim, ir Lehabim, ir Nafthum.

14 Ir Pathrusim, ir Kalluhim, isz kur iszejo Filistyne, ir Katorim.

15 O Kanaan pagimde Zidona, pirngindi sawo, ir Hetha.

16 Ir Jebusi, ir Emori, ir Girgasi:

17 Ir Hiwi, ir Arki, ir Sini.

18 Ir Arvadi, ir Zemari, ir Hamathi: 6 po tam praspiatino plemes Kanaanitu.

19 O rubezys Kanaanitu buwo nog Zidona, kur eyni Geraran iki Gazey: kur eyni Sedomoi ir Gomorroi, ir Adamoi, ir Zeboimi, iki Lalei.

20 Tie ira suney Chamo pagal giminiu ju, pagal katbu ju: pawicose ju, plemesa ju.

21 Priegtam Semuy gimo suney, tas pars ira teypag tewu wifu sunu Hebero, brolyu Jafetho dydziaufiam.

2. Kray. 1. 17. 22 e Semo suney buwo Elam, ir Assur, ir Arfaksad, ir Lud, ir Aram.

23 O Aramo suney buwo Uz, ir Hul, ir Gether, ir Mas.

3. Kray. 1. 10. 24 O f Arfaksad pagimde Selaha: 6 Selah pagimde Heberi.

25 O Heberuy gimo du sunu: wardas wieno buwo Peleg: dienose nes jo padalica ira ziames.

26 O Jokran pagimde Almodada, ir Selefa, ir Hazanaveta, ir Jaraha.

27 Ir Hadorama, ir Uzali, ir Dikla:

28 Ir Obali, ir Abimacli, ir Scheba;

29 Ir Ofiri, ir Havila, ir Jobaba: .: tie wifu buwo suney Joktano.

30 O giwenimas ju buwo nog Mefchos, kur eyni ing Sefar, kalna uztekicimo.

31 Tie ira suney Semo, pagal plemiu sawo, pagal katbu sawo, pawicose sawo, pagal giminiu sawo.

32 Tos ira plemes sunu Noacho, pagal giminiu ju, plemesa ju, ir isz tu perfidalijo gimines and ziames po Twanuy.

PAGUL. XI.

Wifos žmones isztozey turejo wiena katba:

1. Waykey žmoniu susitare budawot Miestu, su tabey aukščia turma isz pacios tyke puykies; 2. Dievas perskadyja jems darbu perskirimu katbu ir izbarsto jos wiena nog kito po swieta; 6. Babel isz to gawina warda; 9. Semo patamkey iki Abrahamuy; 10. Kursey su tewu sawo, Sara, ir Lotu; 11. Zaydziai isz Ur Chaldecyzyku ing Haran, 29.

O Ciesta ziamie buwo wienos katbos, ir wienu zodziu.

2 Bet stojos, kad laydes ties Uztekicima, jog rado liguna ziamey a Sincar, ir giweno ten.

3 Ir kalbejo kiekwiens artymop sawo; Nugi, padarykim pliras, ir gierey izdegikim: 6 plira buwo jemus uz akmeni, molis wel buwo jems uz mieta.

4 Ir rare; Nugi, pabudawokim sau Miestu, ir Turma, kuros wirzus butu Daguy, ir padarykim sau warda: idand nebutumime izbarityti po cieta ziamie.

5 Nuzege tada W I E S Z P A T S daborys ano Miesta ir Turmos, kura budawojo waykey žmoniu.

6 Ir rare W I E S Z P A T S: Sztey, ira wiena gimine, ir wifu nuri wienokia katba, ir tai rey ira ka pradeda daryt: bee dabarien, nebutumi jemus wis rey nupjaura ka nukrowe padaryt.

7 Nugi, nuzegekim ir sumizykim ten katba ju: kad negirdetu newiens katbos artymojo sawo.

8 b Teypo izbarite jos W I E S Z P A T S isz ten po cieta ziamie: ir palowe budawot miestu.

9 Togdel pramino warda jo Babel: ten nes sumize W I E S Z P A T S katba, cielos ziames, ir isz ten izbarite jos W I E S Z P A T S po cieta ziamie.

10 e Tos ira gimines Semo: Sem turejo szymtu metu, ir pagimde Arfaksada, dwicjose nterose po Twanuy.

11 Ir gijo Sem, pasknyto kaypo pagimde Arfaksada, pekis szymtus metu: ir pagimde sumus ir dukteris.

12 O Arfaksad gijo tris-delymtyś ir pakieris merus: ir pagimde Selaha.

13 Ir gijo Arfaksad, pasknyto kaypo pagimde Selaha, kiaturis szymtus ir treis merus: ir pagimde sumus ir dukteris.

14 O Selah gijo tris-delymtyś metu: ir pagimde Heberi.

15 Ir gijo Selah, pasknyto kaypo pagimde Heberi, kiaturis szymtus ir treis merus: ir pagimde sumus ir dukteris.

26 Ir

Pagul. 11. 12. 13.

I. KNIGA MAYŻESZAUS.

9

16 Ó Heber gijo tris-delfymtis ir kiaturis metus : ir pagimde Pelegą.

17 Ir gijo Heber, paskuy to kaypo pagimde Pelegą, kiaturis szymtis ir tris-delfymtis metu : ir pagimde sunis ir dukteris.

18 Ó d Peleg gijo tris-delfymtis metu : ir pagimde Rehu.

19 Ir gijo Peleg, paskuy to kaypo pagimde Rehu, du szymtu ir dewinis metus : ir pagimde sunis ir dukteris.

20 Ó Rehu gijo tris-delfymtis ir dwcis metus : ir pagimde Serugą.

21 Ir gijo Rehu, paskuy to kaypo pagimde Serugą, du szymtu ir septineta metu : ir pagimde sunis ir dukteris.

22 Ó Serug gijo tris-delfymtis metu : ir pagimde Nahorą.

23 Ir gijo Serug, paskuy to kaypo pagimde Nahorą, du szymtu metu : ir pagimde sunis ir dukteris.

24 Ó Nahor gijo, dwidelfymis ir dewinis metus : ir pagimde Terahą.

25 Ir gijo Nahor, paskuy to kaypo pagimde Terahą, szymtu ir dewiniolika metu : ir pagimde sunis ir dukteris.

26 Ó Terah gijo septinias-delfymtis metu : ir pagimde Abromą, Nahorą, ir Haraną.

27 E ir tos rey ira gimines Teraho, Terah pagimde Abromą, Nahorą, ir Haraną : ó Haran pagimde Lotą.

28 Ir numire Haran po weydu tewa sawo Teraho : ziamey gimines sawo lre Chaldecy-czyku.

29 Ó Abram ir Nahor eme sau moteris : wardas moteris Abroma buwo Sarai, ó wardas moteris Nahora buwo f Milka, dukte Harano, tewa Milkos, ir tewa Jiskos.

30 Ó g Sarai buwo newayinga : neturejo wayka.

31 b Ir eme Terah Abromą sunu sawo, ir Lotą sunu Harano, sunaus sawo sunu, ir Sarai anitą sawo, sunaus sawo Abroma moteri, ir laydes a nisjen lujys isz lre Chaldecyzyku, kad eytu Ziamen Kanaan : ir arajo iki Haranuy, ir giweno ten.

32 Ó dienu Teraho buwo dufzymtu ir pekieri metey : ir numire Terah Harane.

PAGUL. XII.

Abram laydziai and isakima Diewo ir zadecimu, su Sara, Lotu, ir wisu to kas nupelne Harane, isz ten ziamen Kanaan.

1. Ateyt pas Sicheu ir Bethel, ir istato ten, paskuy to kaypo pasirote jamuy Diewas, atwira stuzba-Diewo, 6. pro braguma laydzias Egiptai, ir giedzia, kad Sarai sakitu, jog ira seferymi jo : ko Sara jamuy alyma, bee isz Sebuklingos ir mažoningos apiweyzdos Diewo atadoda ja, 14.

WIESZPATs tare Abromop, a Eyk isz ziames tawo, ir nog giminetu tawo, ir isz namu tewa tawo, ziamen kurą parodynu tau.

2 Ir padarynu tawe dydzia gimine, ir szlawinu tau, ir padarynu dydziu wardą tawo : ir buk paszlawinimu.

3 Ir szlawinu tiemus, kurie szlawina tau, ó kiakniu tą kurley kiaykia tawe : ir b bus paszlawinros tawimpi wifos gimines ziames.

4 Ir laydes Abromas, kaypo kalbejo jop WIESZPATs, Lot teypag laydes su jo :

ir tu rejo Abromas septynias-delfymtis ir pekieris metus, kad laydes isz Haran.

5 c Ir eme Abromas Sarai moteri sawo, ir Lotą sunu brolies sawo, ir wilą lobi sawo, kuri nupelne, ir dufzas kuras gawo Harane : ir laydes kad eytu ziamen Kanaan : ir arajo ziamen Kanaan.

6 Ir iszkako Abromas anoy ziamey, iki wiercy Sicheu, iki azola-miskuy More : ó d Kanaanitey buwo tomet anoy ziamey.

7 Pasirote tada WIESZPATs Abromuy, ir tare : e Sekley tawo dofu tą ziamą : pabudawojo tada ten Altoru WIESZPATCIUY, kurley pasirote jamuy.

8 Ir laydes isz ten kalnai ties uztekicimą Bethelies : ir isz spade nomerą sawo : besant Betheluy ties nusilaydimą, ó Ai ties uztekicimą : ir pabudawojo ten, Altoru WIESZPATCIUY, ir zadyno wardą WIESZPATIES.

9 Poram laydes Abromas, eydamas ir besigabedams Pierump.

10 Ó badas buwo anoy ziamey : laydes tada Abromas Egiptai, kad wiefzau tu ten kaypo areywis, kadągi badas buwo sunkus anoy ziamey.

11 Ir stojoś kad arrynos Egiptai icyt jog tare Sarai moteriep sawo : Dabokis meldziu, zynau jog esi grezy zmona and weydo :

12 Ir stolis kad isz wis tawe Egepczoniey, rada kalbes : More rey jo ira, ir uznułz mane, ó tawe uztykis giwa.

13 f Pasakik meldziu : Jog esi sesuo mano : idand mi giar weftus del tawos, ir giu dufza mano del tawos.

15 Ir stojoś, kad arajo Abromas Egiptai, jog iszvido Egepczoniey aną zmoną, jog buwo labey grezy.

15 Regiejo teypag ja Kunigayksczey Faraona, ir gire ja po Faraonu : ir arymta ira ana zmona namolina Faraona.

16 Ir dare Abromuy gierey, del jos : teyp jog mrejo awis, ir jaucius, ir aglus, ir tarnus, ir mergas, ir asliczas, ir welbludus.

17 g Ber WIESZPATs ka-kino Faraoną dydzionis koronemis, namus teypag jo, del Sarai moteris Abroma.

18 Pawadyno tada Farao Abromą, ir tare : Kas rey ira, jog mi padarey, kodel mi nepalakiey, jog ira moterimi tawo ?

19 Kodel palakiey : Sefuo mano ira, teyp jog mažko ne emiau ja sau už moteri : ó dabar, szey ira mote tawo, ink ja ir eyk.

20 Ir prysakie Farao wiramus sawo ape ghi, ir nulidejo ghi, ir moteri jo, ir wis rey ka-turejo.

PAGUL. XIII.

Abromas persigabena su Sara Lotu, ir dydzine tobiu isz Egipta ziamen Kanaan, ir isz tiesia nomeris pas Bethel, 1. Abromas ir Lot, pro dauguma abejeto turta ir pekani, piemenu teypag sawo barnes, seirai wienis nog kito, 5. Lot laydziai grezan pawietan Sodomas, 10. Diewas pasirodzia Abromuy, ir adgalos mini zadecimus sawo, 14. Abromas laydziai, and isakima Diewo, apzwalgit ziamę Kanaan, ir isz tiesia nomeris pas Hebron, ir budawojo Altoru Wieszpaciuy, 17.

1 Teypo

c Darb. 7. 4.

d Wirfz.

10. 19.

ir 13. 7.

e apac.

13. 15.

ir 15. 18.

ir 17. 8.

ir 24. 7.

ir 26. 5.

Deut.

34. 4.

f apac.

20. 12.

ir 26. 7.

g PL 105.

14.

a Darb.

7. 3.

Zyd. 11.

8.

b Gen.

18. 18.

ir 22. 18.

ir 26. 4.

Darb. 5.

15.

Gal. 3. 8.

10

G E N E S I S

Pagul. 13. 14.

Teppo laydes Abromas izf Egypta Pietump, patsjen, ir more jo, ir wis rey ka turejo, ir Lot su jo.

2 **O** Abromas buwo labey bagoru, pekuy, fidabre, ir aukie.

3 Ir ejo pagal kieloni sawo, nog Pietu iki Bethel, a iki ancy wietey kame buwo and pradžios nomeras jo, terp Bethel ir terp Ai.

4 Iki wietey ano Altoraus, kuri ten padare izf pirg: ir zadyno ten Abromas b warda.

W I E S Z P A T I E S.

5 Ir Lot kurfey gabenos su Abromu, turejo teypag awis, ir jaucius, ir nomerus.

6 **C** Ir nepareko ana ziane kad giweru draug: tobi nes ju buwo dydis, teyp jog negalejo giwant po draug.

7 Ir buwo bame terp Piemenu pekans Abroma, ir terp Piemenu Lota pekans: d Giweno teypag romet Kanaanirey, ir Ferizitey anoy ziameny.

8 Ir tare Abromas Lotop. Te n'eft meldziu bame terp manes, ir terp tawes, ir terp mano Piemenu, ir terp tawo Piemenu, wireys nes efme broleys.

9 **E** N'eftu ciela ziane po weydu tawo? arfiskirk meldziu nog manes: Jeygu apyky kayre rakka, rada cyfu deszyne rakon: d jeygu deszyne rakon, rada cyfu kayren rakon.

10 Ir pakiele Lor akis sawo: ir izwidlo ciela liguma Jordano, jog ghi ciela arwilgie: pirmnekayp izgadyno **W I E S Z P A T S**, Sodoma: ir Gomorra, buwo kaypo darzas **W I E S Z P A T I E S**, kaypo Egypto ziane, kad areyni ing Zoar.

11 Aprynko tada sam Lot ciela liguma Jordano, if laydes Lor ties Uztekicima, ir aniskire wiens nog kito.

12 Giweno tada Abromas ziameny Kanaan, d Lot giweno miekose ligumo, ir izspade nomerus iki Sodomey.

13 **O** wirey Sodomas buwo pikreys, te dydzies grielznikeys priesz **W I E S Z P A T Y**.

14 Ir tare **W I E S Z P A T S** Abromop, paskuy to kaypo arfiskire nog jo Lot: Pakialk dabar akis tawo, ir dabokis izf ros wietos kur efi, Pufenakriep, ir Pietump, ir Uztekicimop, ir Nufilaydymop.

15 **G** Wifa nes ta ziane, kura regi, dosu ja tan, ir sekley rawo and anzu.

16 **B** Ir padarysiu sekla rawo kaypo dulkies ziames: teyp jog, jeygu kas gales fuskayty dulkies ziames, sekla teypag rawo bus fuskaytyta.

17 Kialkis, wayksczok per ta ziane, pailgii jos, ir plaryn jos: dosu nes ja tau.

18 Ir izspade Abromas nomerus, ir arajo, ir giweno i pas azolu milzkus Mamre, kurie ira pas Hebron, ir pabudawojo ten Altoru.

W I E Z P A C I I Y.

PAGUL. XIII.

Karaley Sodomas, ir kiti pieturi mieksey apoza nog Kedor-Laomeris, uz kusu pagiatba tryja Karalu, karaja priesz jos ir pergali, 1. Sodoma izganna, ir Lota terp kiu newaloš nuweda, 11. Abromas rey izgirdus laydzias su zmonem sawo ir budrasudarnikeys, wifa ros Karalu, pamusza, ir pamusza jos, ir izgiatbi Lota su kieys kalineys, 14. Po pergatimuy,

atanszyna ghi ir szlawina jam Karalus ir Kunigas Melchisedek, kuramuy doda deszynas izf izgantos nandos, 18. ir prybiecia, jog nenori nieko izf to del sawes, kas pryguteto Karalauf Sodomas, 21.

IR stojos dienose Amrafelies Karalus Sinear, Ariocha Karalaus Ellafaries, Kedor-Laomeris Karalaus Elam, ir Tideahies, Karalaus Giminiu:

2 Jog karawo su Bera Karalumi Sodomas, ir su Birla Karalumi Gomorros: Sinab Karalus Adamos: ir Semeber Karalus Zeboim: ir Karalus Belos, tas ira Zoar.

3 Tie wili fusiujugie homoy Siddim, rarey ira, Surofe-Mirofe.

4 Dwikla metu sluzijo Kedor Laomeruy: ber treciofe liekose merose arpole.

5 Atajo tada Kedor Laomer kierwitrofe liekose merole, ir rie Karaley kurie buwo su jo, ir pamusze a Refuma, Alfaroth Karnaim, ir Luzimus Hame, ir b Enimus Schave Kiriatthaim:

6 Ir Horius and kalna ju Seir, iki arwiram laukuy Parano, kurfey ira pas giru.

7 Potam sugryzo, ir arajo ing Hen Milpat, rarey ira, Kades, ir pamusze ciela ziane Amalekitu: ir Emorita teypag, kurfey giweno Hazeron Tamare.

8 Laydes tada Karalus Sodomas, ir Karalus Gomorros, ir Karalus Adamos, ir Karalus Zeboimo, ir Karalus Belos, tas ira Zoar, ir surede priesz jos kowes-reda homoy Siddim:

9 Priesz Kedor Laomeri Karalu Elamo, ir Tideali Karalu Giminiu, ir Amrafeli Karalu Sinearies ir Ariocha Karalu Ellafaries: kieruti Karaley priesz pekiera.

10 **O** toma Siddim buwo pima Kihu-szulnics: ir pabego Karalus Sodomas ir Gomorros, ir poto ten: d arlikufey izbego kahnau.

11 Ir eme wifa tobi Sodomas, ir Gomorros, ir wifa penz ju, ir perfigabeno.

12 Eme teypag Locha, brolies Abroma sunu, ir tobi jo, ir perfigabeno: giweno nes Sodomoy.

13 Ir arajo wiens kurfey izbego: ir pasakie tey Abromuy Zyduy, kurfey giweno pas azolu milzkus Mamries Emorikos, brolia Eskolies, ir brolia Aneries, kurie buwo bedra-sa darnikeys Abroma.

14 Kad izgirdo Abram jog brolijo buwo pagauras, tada aprede-szarweys paddonus sawo, gimofius namu sawo, tris saymus ir alzonolika, ir wijo jos iki Dan.

15 Ir perfidalijo priesz jos naktiy, patsjen, ir tarney jo, ir pamusze jos: ir wijo jos iki Aobey, kurfey ira po kayrey rakley Damafzkais.

16 Ir pergabeno wifa tobi, ir Lota teypag broli sawo: ir tobi jo pergabeno: kaypo teypag moteris, ir zmones.

17 Ir izejo Karalus Sodomas, surykt ghi, (paskuy to kaypo sugryzo nog pamuszyna Kedor Laomeris, ir tu karalu kurie buwo su jo) iki homey Schave, rarey ira, homey Karalus.

18 **O** Melchizedek Karalus Salem iznesze jamuy dona: ir wina: d buwo Kunigu Aukfzczaufio Diewa.

19 Ir szlawino jam, ir tare: Pa szlawintas buk Abrome Aukfzczaufiamuy Dlewuy, kurfey paleit dugu, ir ziane.

20 Ir paszlawintas r'eft Aukfzczaufias Diewas, kurfey padawe neprietelus rawo rakon rawo:

a wirsz.

12. 8.

b wirsz.

4. 26.

ir 12. 8.

c zemey.

36. 8.

d wirsz.

12. 6.

e zemey.

20. 15.

ir 35. 10.

f zemey.

18. 20.

Ezech. 8.

49.

g wirsz.

12. 7.

ir 15. 7.

ir 17. 18.

ir 26. 4.

Daur. 37.

4.

Durb. 7. 5.

h zemey.

15. 5.

ir 17. 4.

Deut. 10.

2.

Jere. 33.

Rym. 4.

ir 17. 12.

Zyd. 11.

12.

i zemey.

14. 13.

a zemey.

15. 20.

b Deut. 2.

9. 20.

c wirsz.

13. 18.

d Zyd. 7.

4. 3.

Pagul. 14. 15. 16.

I. KNIGA MAYŽESZAUS.

II

tawo : 6 anšjen dawę jam dešęryną. iſz wiſo.

21 O Karalus Sodomos tare Abromop : Dok mi duſzas, bet ſobi imk ſau.

22 Bet Abromas tare Karalauſp Sodomos : pakielau raſka mano WIESZPATIES P. Aukſzczauiſp Diewop, kurſey paſeſt dągu ir ziamę.

23 Jeygu imſiu nog ſiula iki dirzeluy kurpiu, ir labey jeygu imſiu ka iſz ro wiſa kas ira tawol idand nekalberuney, Alſzen bagoru padarau Abromas.

24 Teſt rey be manęs tykrey ka ſutrowijo jaunikayciey, ir dalis tu wiru, kurie laydos ſu manim, Aſer, Elkol, ir Mamre : teima rie dalą ſawo.

PAGUL. XV.

Abromas, miluſas, ſyprynamas eſt nog Diewa regieimu ir labey prakſtneys, teyp dwaliſzkeys kaypo Kunſiſzkeys žadeimeys, ir per wierne nuteyſinamas, i. Diewas ſypryna ſu darą ſawo ſu Abromu aſabliwne budas, ſakidamas jamy ir molawodamus kas areys and jo ſektes, 9.

Paskuy tu daytku ſtojos žodys WIESZPATIES Abromop regieime, kalbait : Neſibijok Abromie, a Alſzen eſini tau ſkida, alga tawo labey dyde.

2 Tare rada Abromas: Wieſzpacie WIESZPATIE, ka mi dotumey, kada gi eſini be wayku : 6 użweyżdas namu mano ira tas Damałzkonis Eliezer.

3 Priegtam tare Abromas : Sztey nedawey mi ſekles, 6 ſzrey, ſunus namu mano bus teywayniu mano.

4 O ſzrey žodys WIESZPATIES buwo jop, kalbait : Nebus tas tau teywayniu : bet tas kurſey iſzeys iſz kuna tawo, bus tau teywayniu.

5 Iſzwele rada ghi omi, ir tare : Dabokis dabar and dągaus, ir ſkaytyk žwayzdes, jeygu jas gali ſulſkaytyt : Ir tare jam 6 Teypo bus ſekle tawo :

6 Ir intykio ing WIESZPATI, 6 anſjen przykayte rey jam teyſibeſp.

7 c Priegtam tare jop : Alſ eſini WIESZPATIE, kurſey iſzwedziu tawę iſz Ur Chaldecykyku, d kad docia tau ra ziamę, idand ja paſeſtuney teywayniſz key.

8 O anſjen tare : Wieſzpacie WIESZPATIE, ko žynofiu jog paſeſiu ja teywayniſzkey ?

9 O Anſjen tare jop : Imk mi treygie relicza, ir treygi ozy, ir treygi awina, ir turkietę, ir karwelena.

10 O anſjen atneſe jam wiſus rōs, ir perdalijo jos puſiau, ir ſudejo kiekwiene dalą ties kira, bet paukizcu nedalijo.

11 Ir atlikrido lauko paukizrys and ano ſterwa, bet Abromas adbayde ghi.

12 Ir ſtojos, nuſitaydzianr ſauſey, jog poſe gilis ſapnas and Abroma : 6 ſzrey, dyde iſzgafis, ir dyde tamſibe poſe and jo.

13 Tare rada Abromop : Zynok uż tykr, e jog ſekle tawo bus ateywe ziamę, kuriy n'eſt ju, ir ſlużys jemus, ir wargins jos per kiarutis ſzymtus metu.

14 Bet ſudyſiu teypag anas žmones, kurromus ſlużys : 6 potam iſzeys ſi ſu dydziau ſobiu.

15 g-O tujen nueyſi rewump tawo pakajuy : pakaitas buſi gieroy ſenatwey.

16 h O kiertwira gimine ſugryſz cia, neteyfibe nes Amoritu neſiupilde dar ikizoley.

17 Ir ſtojos, jog użtekiejo ſaute ir użtemo : 6 ſzrey, buwo ruſkas peczus, ir dega ti žwakie, kuriy perejo per anas dalis.

18 Anoygi pacioy dienoy padare WIESZPATIS ſądarą ſu Abromu, kalbait : i Sekley tawo dawiau ra ziamę, nog upes Egipto, iki aney dydziey upey Frath.

19 Kenira, Kenizira, ir Kadmonira :

20 Ir Herchira, ir Feri zira, ir Reſaim :

21 Ir Amorita, ir Kanaanita, ir Gurgazira, ir Jebulita.

PAGUL. XVI.

Sarai budama newayſinga, doda Abromuy ſlużebnikę. ſawo Hagara uż pamoteri, i. Hagar budama nieſzcza pradeda Sarai niekeys werſt, kuriy ſkandzia and ro wirny ſawo, ir gauna paweliima, pażemini Hagara, kuriy del Sarai bega giron, 4. Kame Diewas joſp kalba, ir perſuancia Sarolp, ſic ezelingeys žadeimeys, ape Sunu jos Iſmaeli, kuri pagimde Abromuy, kad urejo aſczonnis deſzymtis ir ſzeſzys metu. 7.

O Sarai more Abroma negimde jamuy : ir urejo Egiptczonką ſlużebnikę kuros wardas buwo Hagar.

2 Tare rada Sarai Abromop : ſzrey meldziu, WIESZPATIS użdare mane, jog negimdziu : ieyk meldziu ſlużebnikę mano, gal but jog buſiu pabudawora iſz jos : ir paklaſe Abram baſia Saros.

3 Eme rada Sarai more Abroma, Egiptczonką Hagara, ſlużebnikę ſawo, prieg pabaygey deizymties metu, iſz ko Abromas giweno ziamę Kanaan ir dawę ja Abromuy wirny ſawo, uż moteri jamuy.

4 Ir tejo anſjen Hagaron, ir tapo nieſzcza : 6 kad iſzwido jog tapo nieſzcza, rada wieſzpaci jos buwo paniekinta akiſe jos.

5 Tare rada Sarai Abromop : Kryuda mano ira and rawęs, dawiau ſlużebnikę mano prieglaupſtyti tawo, dabar regi kad tapo nieſzcza, rada eſini paniekinta akiſe jos : WIESZPATIS reſudyja terp manęs, ir terp rawęs.

6 O Abromas tare Sarolp : Sztey, ſlużebnikie tawo ira raſkoy tawo : daryk jey kas ira giar akiſe tawo : ir mużemino ja Sarai, ir iſz tego nog weyda jos.

7 O Anjetas WIESZPATIES rado ja pas wadenis werſmę giroy, pas werſmę and kialo ſur.

8 Ir tare : Hagar, ſlużebnikie Saros, iſz kur ateyni ir kur cyti ? O ana tare : Begu nog weyda wieſzpacios mano Saros,

9 Tare rada jey Anjetas WIESZPATIES : ſugryſzk wieſzpacioſp rawo, ir nuſtżamink po raſkomis jos.

10 Priegtam tare jey Anjetas WIESZPATIES : Prawayſiſiu dydziey ſeklę tawo, teyp jog pro dauguma negates bur ſulſkaytyta.

11 Tare teypag jey Anjetas WIESZPATIES : Sztey, nieſzcza eſi, ir pagimdyſi ſunu : ir pramiſi wardą jo Iſmaeli, deſto jog girdejo WIESZPATIS ſuſpaudyma tawo.

12 Ir bus ſauko aſiſu iſz žmogaus : raſka jo

g žemey.

25. 7. 8.

h Exod.

12. 40.

i wirſz.

12. 7.

ir 13. 15.

ir 24. 7.

ir 26. 4.

Exod. 32.

13.

Deut. 1. 8

ir 34. 4.

a Pf. 16. 6.

ir 18. 3.

ir 19. 12.

b Exod.

32. 13.

Deut. 10.

22.

Rym. 4.

7 c

Rym. 18.

Żyd. 11.

12.

e Rym. 4.

3. 9. 18. 22

Gal. 3. 6.

Jok. 2. 23

a Pf. 105.

11.

e Exod.

12. 40.

Darb. 7. 6

Gal. 3. 17

f Exod. 3.

22.

ir 11. 2.

ir 12. 35.

36.

12

GENESIS.

Pagul. 17. 18.

to bus priesz wifus, o raka wifu priesz ghi,
ir a gweš po weydu wifu brolu sawo.

13 Ir pramino warda ano WIESZ-
PATIES, kursey karbejo josp, Diewe
prylifweydeyzdeimo : tare nes, Zurejaugu
meldziu cia paskuy to, kursey weyzi and
manes.

14 Togdel pramino ana szulni, b szulniu
Lachai Roi : szrey, tas ira terp Kades, ir
terp Bered.

15 e Ir pagimde Hagar Abromuy sunu : o
Abromas pramino warda sunaus sawo, kuri
pagimde Hagar, Ismael.

16 Ir turejo Abromas asztonias-deszymtis ir
sezis merus, kad pagimde Hagar Abromuy
Ismaeli.

PAGUL. XVII.

Diewas pasirodzia Abromuy, ir atnawina
zadeimus sawo ir sadaras, 1. Permayno
warda Abram ing Abraham, 5. iflato
and ziaukla sadaros Apipjauštima, 9. per-
mayno warda Sarai ing Sarah, su zadei-
muy sunaus ir dydzios sektes isz jor,
15. isz ko Abrahomas tabey dziaugias :
bet praszo usz Ismaeli, ir apturi meryni
paszlawinimas, 17. Abrahomas, ir wis
rey kas buwo namose jo wiriszku, apli-
pjaupscia, 23.

K Ad tada turejo Abromas dewinias-deszym-
tis ir dewinis merus : tada pasirode
WIESZPATIS Abromuy, ir tare jop : Afz
efni Wisogalis Diewas, a waykizczok po weydu
mano, ir buk szczyru.

2 b Pastarysiu sadara: mano terp manes,
ir terp rawes, ir e padanginsiu rawe wisiz-
key dydziej.

3 Pole tada Abromas and weyda sawo : o
Diewas karbejo su jo, tarait :

4 Kas litis manes, szrey, sadara mano
ira su tawim : ir taph d tewu mines gi-
miniu.

5 Ir newadyns daugiaus warda tawo Abram :
bet wardas tawo bus Abraham, iftaciau nes
tawe tewu mines giminu.

6 Ir padarysiu tawe wayfingu wisizkey dy-
dziej, ir padarysiu tawe giminemis : e Karaley
teypag iszews isz rawes.

7 Ir izstarysiu sadara: mano terp manes ir
terp rawes, ie terp sektes tawo paskuy rawes
giminela ju, and samzynos sadaros : kad
bucia rau Diewu, ir sekley tawo paskuy
rawes.

8 Ir g dosiu tau ir sekley tawo paskuy
rawes ziamę areywisciu tawo, wisę ziamę Ka-
naan and amzyno pafedyma : ir busiu jems
Diewu.

9 Priegram karbejo WIESZPATIS Ab-
rahomop : Saugosi dabar, sadaros mano :
rujen, ir sekte tawo paskuy rawes, giminela
sawo.

10 Ta ira sadara mano kuros sangosir, terp
manes ir terp julu, ir terp sektes tawo paskuy
rawes : idand wis rey kas ira wiriszku, buru
jams apipjauštyta.

11 Ir apipjauštyt kunę nopipjauštymo
julu : o h ta rey bus žyme sadaros, terp manes
ir terp julu.

12 Z Sunelis tada asztoniu dienu bus api-
pjaustytyras jumus, wis rey kas ira wiriszku gimi-
nisa julu, gimęs namu, ir pirkas pinigeys, nog

wifokio praszalnecia, kursey n'eft isz sektes
tawo.

13 Gimęs namu tawo, ir pirkas pinigeys
tawo, tykrej bus apipjauštytas : ir bus
sadara mano kunc julu, and amzynos sad-
aros.

14 O wis rey kas ira wiriszku, kas turi
nopipjauštymę, kuro nopipjauštymo kunas
nebus apipjauštytas, ta dulza bus izgadynra
isz giminu sawo : sutauze sadara: mano.

15 Karbejo dar Diewas Abrahomop : Nežadyfi
warda moteries tawo Sarai, Sarai, bet wardas
jos bus Sarah.

16 Stawinsiu nes jey, ir dosiu teypag tau isz
jos sunu : ir tabey szlawinsiu jey, teyp jog
stafis giminemis : Karaly giminu taps isz jos.

17 Parpoše tada Abrahomas and weyda
sawo, ir jokies : ir karbejo szyrdiy sawo :
Gimigu ramuy kursey turi szymta: meru, way-
kas : Sara teypag kuriu turi dewinias-deszymtis
metu, gimidigu ?

18 Ir tare Abrahomas Diewop, Ach, kad tyke
Ismael gitiu po weydu tawo.

19 Ir tare Diewas : Uzciefa k Sara, mo-
te tawo pagindis rau sunu, ir praminu
warda jo Izaak : ir izstarysiu su jo sadara:
mano, and amzynos sadaros sekley jo pa-
ikuy jo.

20 O kas litis Ismaelies, izsklausiau rawe,
szrey, i paszlawinau jam, ir prawayfinsiu ghi, ir
wisizkey dydziej pradauginsiu : dwilika Ku-
nigaykizczu pagindis, ir padarysiu ghi dydzia
gimine.

21 Ber sadara: mano izstarysiu su Izaoku
kuri pagindis tau Sara m and to pažymero me-
ta, perdu.

22 Ir pabaygie fu jo katber : ir uzżęgie Die-
was nog Abrahoma.

23 Eme tada Abrahomas Ismaeli sunu sawo,
ir wifus gimofus namu sawo, ir wifus pirkus
pinigeys sawo, wis rey kas buwo wiriszku
terp zmoniu namu Abrahoma : ir api-
jaušte kunę nopipjauštyma ju, anoygi
pacioy dieny, kaypo karbejo su jo Diewas.

24 Ir turejo Abrahomas dewinias deszymtis
ir dewinis merus, kad apigjauštytas buwo kunas
nopipjauštyma jo.

25 O Ismael sunus jo turejo trilika: meru,
kad buwo jam apipjauštytas kunas nopipjaušty-
ma jo.

26 Ir apipjauštytas ira Abrahomas anoygi
pacioy, dieny ir Ismael sunus jo.

27 Ir wifis wirey namu jo, gimufey namu
jo, ir pirkti pinigeys, nog praszalnecio, api-
pjaustyti buwo su jo.

PAGUL. XVIII.

Du Anjelu, ir pars Wieszpats, rodzias
Abrahomuy paweykite tryju wiru, kur-
sey mieley jos kwiecia ir czeslawoja,

1. Gauna zadeimau ape sunu isz Sa-
ros perdu, 10. Kodryš Sara jokrai, ir
barama est uz rey, 12. Du Anjelu cyna
Sodomon. bet Wieszpats aliekt behatbas
su Abrahamu, kursey nora sawo apirey-
szko ape Sodoma, ir Gomorra, 19. e
izgadint, 16. Abrahomas karšzey prasz-
na Sodomianins, Diewas afzako, ir pawelija
jam, 23.

Potam pasirode jam WIESZPATIS
pas azolu-mizkus Mamres : kad sedę-
jo

Pagul. 18. 19.

I. KNIGA MAYŻESZAUS.

13

jo duryle nometo, kad buwo karłzi diana.

2 Ir pakiele akis sawo, ir iszwido, ó sztey, stowejo tris wirey ties ghi: kad iszwido jos, a tada nurekijejo sutykt jos nog duru nometa, ir paklonojo iki zianey.

3 Ir tare: Wielzpaie, jeygu radau dabar malone akise tawo; tada n'cyk meldziu pro szali nog tarna tawo.

4 Kad buru meldziu amezras truputis wardenio, ó namazgokir kojas jusu, ir atfiriełkit po ro medziu.

5 Ó alzien padosiu kasni donos, kad pattyprynumice szyrdy jusu: potam eyfit roliu, delto jog pralakiert tarnop jusu: ó anisien tare: Padaryk teypo kaypo kalbejejo.

6 Ó Abrahomas pasfikubino nomerał Sarosj: ir tare: Skubinkis, uzminkik tris mieras grezu mifru, ir padaryk ragaszus.

7 Ó Abrahomas nurekijejo galwijump, ir eme telaz, jauna; ir giara; ir dawe ghi tarnop, kursey skubinos przyredir ghi.

8 Ir eme łwicita; ir piana; ir ana; telaz, kuri przyrede, ir pakiele tey prielz jos, ir stowejo pas jos po ano medziu, ó anisien walgie.

9 Tare tada jop: Kame ira Sara more tawo? ó anisien tare: Sztey, nomere.

10 Ó Anisien tare: b Tykrej sugryzu tawesj, ape ra; meta; giwaros; ó Sara tures sunu, ó Sara tey girdejo; pas duris nometa, kursey buwo uzpalkaly jo.

11 Ó Abrahomas ir Sara buwo c seneys zy pitni dienu: Jowes Sarey eyr pagal buda morełizkiu.

12 Jokies tada Sara pari sawimp, kalbauł: Turesiugu ralkafzy, kad pasenauł: Wielzpałs d teypag mano ira seni?

13 Ó WIESZPAT S tare Abrahamop: Kodel jokies Sara, kalbauł: gindycia gu teypag tykrej, dabarjen pasenauł?

14 Butugu kas WIESZPATCIUY stebukliwa? pažymeni meru sugryzu tawesj, ape ra; meta; giwaros, ó Sara tures sunu.

15 Bet Sara uzfigine to, kalbauł: Nesijokiau, biłojos nes: ó anisien tare: Ne, bet jokieys.

16 Kielełs tada anie wirey isz ten, ir weydejo ties Sodoma; ó Abrahomas ejo su jeyłs kad pilidetu jos.

17 Ó WIESZPAT S tare: f Pastepfugu tey nog Abrahamo, ka; daru?

18 Kada;gi Abrahomas rykrej stofis didzia ir galintinga gimine, g ir bus pałzlawintos jampi wifos gimes ziames.

19 Pažynau nes ghi, kad prysakiru waykamis sawo ir namamus sawo paskuy sawes, ó anisien laugoto kjala WIESZPATIES, kad darytu rezybe, ir fuda; idand tey arwestu WIESZPAT S and Abrahamo, ka; kalbejo and jo.

20 Priegtam tare WIESZPAT S: Kada;gi izaukimas Sodomas, ir Gomorras ira dydis, ir iog griekas ju ira łabej sunkus,

21 Nužegsiu dabar, ir dabosioł, jeygu pagal izaukima sawo, kursey atajo manesj, padare iki gali, ó jeygu ne, alzien zy-noliu.

22 Apwerte tada anie wirey weyda; isz ten, ir ejo Sodomał: bet Abrahomas atliko dar bełtowis, po weydu WIESZPATIES.

23 Ir przyejo Abrahomas, ir tare: Pražudyfigu teypag reylughi su bediewiu?

24 Galbur jog ira pekios-dełzymis reyluje miete: pražudyfigu jos teypag, ir nečzedys wierey, del pekio-dełzymu reyluju kurie ira widuriy jos?

25 T'elt tey toli nog tawes, kad padarytumey toki daykta; uzmulzr reylughi su bediewiu: kad reylus buru kaypo bediewis: r'elt tey toli nog tawes: h nedaryngu fuda Sudzia wifos ziames?

26 Tare tada WIESZPAT S: Jeygu rasiu Sodomoj widuriy mieto pekias-dełzymis reyluju, tada paczedyliu wifey wierey del ju.

27 Ó Abrahomas atakie ir tare: Sztey meldziu, idryłau kalbet WIESZPATIES, noris jen esini dulkienis ir peleney.

28 Galbur jog nepareks pekios-dełzymies reyluju peki, pražudyfigu tada del pekio wifas meta; ó Anisien tare: Nepražudyliu ju, jeygu rasiu ten kiaturas-dełzymis ir pekis.

29 Ó anisien nepalowe dar jop kalbet, ir tare: Gal bur jog bus ten atlasti kiaturos-dełzymis: ó Anisien tare: nepadaryliu to del kieturu-dełzymiu.

30 Priegtam tare: Teneužidega meldziu Wielzpałs, jog kalbu: Gal bur jog bus ten atlasti tris-dełzymis: ó Anisien tare: Nepražudyliu to, jeygu rasiu ten tris dełzymis.

31 Ir tare: Sztey meldziu, idryłau kalbet Wielzpałies: Gal bur jog bus ten atlasti dwidełzims: ó Anisien tare: Nepražudyliu ju del dełzymies.

32 Tare dar: Teneužidega meldziu WIESZPAT S, jog rykt ra; karra; kalbu: Gal bur jog bus ten atlasti dełzims: ó Anisien tare: Nepražudyliu ju del dełzymies.

33 Nuejo tada WIESZPAT S, kad pabaygie kalbet Abrahamop: ó Abrahomas sugryzo wieton sawo.

FAGUL. XIX.

Du Anjetu ateyna paweykiste žmogaus Sodomoł, Lotiep nakwoja, ó Lot jos czełstawa;ja, 1. Sodomiuey apguta namus naktyi, ir nori tor sweczur smarkiey iszełonbił, 4. Lot tyryneja kad jems tey atroditiu, bet dykey, ir patijen stroka prysieme. 6. Togdel Anjetey Lotu itraukia, ó Sodomiuey apjakina, teyp jog mulijo apteyłt namus, 10. Lot su moterimi sawo ir dukterymis (noris isz to jokies czełtey) iszweđziamas est isz Sodomas rytu-metas auksti, su isakimu kad łaykims and kałna, 17. bet Lot praszo ir apturi kad pasłitepte Zoare, 11. kieturi miełtey ir cietas Paewieras, su gimiojeys ir wayłumi, łinderinti ira ugnia ir siera isz dagaus, 24. Wielzpałs koroja moteri Loto, 26. Abrahomas prysłweyzd pražutiy anie miełtu, 27. Lot łaydziai isz Zoar kałnai, kame ghi pro pasłigieryma nežynanti abi dukteri jo izłonbiłia, 31. Isz ko iszełe Moab ir Ammon, 37.

IR atajo ano du Anjetu Sodomoł walorołmeru: ó Lot sedejo bromoy Sodomas, ó kad ilzwido jos Lot atfiekile sutykt jos, ir paklonojo weydu iki zianey.

bRym. 2. 6.

2 Ir

2 Ir rare : Sztey dabar, Wielzpaciey mano, prafakir medziu namofna tarna jufu, ir per-
nahw kir, ir a numazgokir kofas jufu : o
kialntes akiti, ir eyfir kielu jufu : o anisien
tare : ne, bet pernakwofim and uliczos.

3 O anisien b prafie jos labey, reyp jog pra-
fiekie jop, ir atajo namofna jo : o anisien pa-
dare jems czafiti, ir pakiepdyno prefkienius, o
anisien walgie.

4 Firmekayp anisien adgufe, tada wirey
ano miefta, wirey Sodomos, nog jauniaufio iki
feniaufiam, apgute anos namus wifos zimones,
nog parjes galo.

5 Ir fzaukie Lorop, ir rare jam : Kame ira
rie wirey, kurie arajo rawofp fzoj nakriy ?
ifzwekf jos mufump, idand pazyntumime
jos.

6 Ifzejo tada jump Lor durump, ir uzrakino
duris palkny lawes.

7 Ir rare, Broley mano, nedarikir meldziu
pikro.

8 Sztey meldziu, naru dwi dukteri, kuros
nepazyno wira, ifzweftu jas dabar jufump, ir
darykit joms kaypo ira giar akile jufu : rykrej
nedarykit nieko tiems wifams, todryn nes iejo
po fzefteli dagfca mano.

9 Tare tada Eykfz to'aus : priegtam tare :
Tas cia amjo giwont kaypo areywis, o butu
wifados c Sudzia ? dabajen padaryfim ran
daugiaus pikt, nekayp jemus : ir gule labey
and ano zmogaus, d and Loro, ir prycejo ifz-
mufzt duris.

10 Bet anie wirey ifzriele rakaz sawo, ir
Exod. 2. iwede Loraz sawofp, namofna, ir uzdare
14. duris.

Darb. 7. 11 Ir ifzyko anos wirus, kurie buwo
pas duris namu, akacia, nog mazaufio iki
dydziaufiam : reyp jog mufilo, befejzkaht
d Per. 2. 7, 8. duru.

12 Tare tada anie wirey Lorop : Ka dar
turi cia daugius ? zia'ca, aba funus tawo,
aba dukteris tawo, ir kiekwienaz, kuri turi tame
miefte, ifzwekf ifz tos wieros.

13 Eyname nes izgadint ra wietaz : delto
jog fzaukinas jos ftojos dydziu po weydu
W I E S Z P A T I E S, ir izhunte mus
W I E S Z P A T S, kad izgadynumime
ja.

14 Ifzejo tada Lor, ir kalbejo zia'tump
fawo, kurie turejo weft dukteris jo, ir rare :
Kialkires, ifzeykit ifz tos wieros, W I E S Z -
P A T S nes cyna izgadint ra mieftaz : bet
ansjen buwo akile zia'ru fawo, kaypo zer-
tawojaz.

15 O kad uztekije aufzra, ragino Anjeley
Loraz, kalbant : Kialtis, imk moteri fawo, ir
abi dukteri tawo, kuros cia ira, kad neprazu-
rumey netyfibej to miefta.

16 Bet ansjen ruko : pagawo tada anie
wirey rakaz jo, ir rakaz moteries jo, ir ra-
kaz dwieju jo dukteru, pro paczedyima
W I E S Z P A T I E S and jo, ir ifz wede ghi,
ir pafcare ghi uz miefta.

17 Ir ftojos kad ifzwele jos orafi, tada tare :
Giatbek fawe del giwaros tawo, ir nefidaryk
palkny rawes, ir nefowek and wifo to
liguma : giatbek fawe kahnaz, kad neprazu-
rumey.

18 O Lor tare jump : Ne meldziu, Wicfz-
parcie,

19 Sztey meldziu, rarna tawo rado mafone
akile tawo, ir pradydney gieradeifte tawo,

kuraz padarey and manes, kad uzlaykirumey
dulfaz, mano giwomis : bet negalefu bur uz-
laykitas ties kahnaz, idand rey pikt neprylipru
manefp, o numircia.

20 Sztey meldziu, tas mieftas ira arti begr ten
ir ira mazas : reizfigiatbiu ten (n'est gu mazu)
kad gitu dulfaz mano.

21 Ir rare jop : Sztey, pacmiau weyda
rawo, ir tame daykre : kad neifzwerficia ro
miefta, ape kuri kalbeje.

22 Skubinkis, izfigiatbek : negalefu nes
nieko daryt, ner icyi ten : togdel pramino
wardaz ano miefta, Zoar.

23 Saule uztekije wirfauz ziames : kad Lot
icjo Zoaraz.

24 e Nulijo tada W I E S Z P A T S fiera, e Deut. 29. 23. ir ugnia and Sodomos, ir and Gomorros, nog
Ezai. 13. W I E S Z P A T I E S, ifz Dagaus.

25 Ir ifzwerite anos mieftus, ir wifaz ana
liguma : ir wifus giwerojus anu mieftus, way-
fu reypag anos ziames.

26 O f more jo arfdayre ifz uzpakalies jo, ir
rapo Drukof-futpu.

27 Ir kielcs Abrahamas anamegi paciamie
ryte akifi, anon wietoz, kame ftowejo po
weydu W I E S Z P A T I E S.

28 Ir dabojoz ties Sodomaz, ir Gomorraz, ir
ties wifaz ziamie ano liguma : ir dabojoz, o
Sztey, ejo rokaz ifz anos ziames, kaypo rokaz
percaus.

29 Ir ftojos, kad gadyno Diewas mieftus and
liguma, jog atmine Diewas and Abrahamaz, ir
ifzwede Loraz, ifzwerclant anos Mieftus, kurofe
giweno Lor.

30 Ir laydes Lor ifz Zoar, ir giweno and
kahnaz, ir dwi dukteri jo fu jo : bijojos nes
giwont Zoare : ir giweno lindyney, parsjen, ir
dwi dukteri jo.

31 Tare tada pirm-gimde jaunefnefp : Tewa
mufu ira femu, o nera wiro toy ziamey
kad jeyru mufump, pagal buda wifo
ziames.

32 Eykfz, dokim giart wino rewuy mufu, ir
gulekim fu jo, kad uzlaykitumime ifz tewa
mufu giwaz fekte.

33 Ir dawe anoy nakriy rewuy fawo giart
winaz : ir atajo pirm-gimde, ir gulejo fu tewa
fawo, o ansjen to nejante kad ana arfigule, ney
kad ana kiele.

34 Ir ftojos and fyr oy, jog tare pirm-gimde
jaunefnefp : Sztey, wakar nakriy gulejau fu
rewu mano, dokim jam ir fzoj nakriy giart
wino : ieyk tada, gulek fu jo, kad uzlaykitu-
mime ifz tewa mufu giwaz fekte.

35 Ir dawe rewuy fawo giart winaz, anoy
nakriy : ir kielcs jaunefne, ir gulejo fu jo
o ansjen nejante arfigulant jey, ney artikielant
jey.

36 Ir rapo niefzcomis dwi dukteri Loro ifz
tewa fawo.

37 Ir pagimde pirmgimde funu, ir pramino
wardaz jo, Moab : tas ira tewa Moabitu, iki
fzey diened.

38 O jaunefne ta reypag pagimde funu
ir pramino wardaz jo, Ben-Amuni : Tas
ira tewa wayku Amuniaz, iki fzey diened.

PAGUL. XX.

Abrahamas laydziaf Geraraz ir fako
jog Sara ira jo fferimaz, i. Toggel
Karalim Abimelech liepia Sara atweftkad
wefiu jor, 2. Bet Diewas perfekadyje
jam

Pagul. 20. 21.

I. KNIGA MAYŻESZAUS.

15

jam koronemis ir kaba sapne, 3. Togdri
atadoda Abrahamuy moteri jo su asabliwa
wielizwiste ir dowanomis, 9. Abimelech
ir jo naminikey pasweyksta pro uztaryma
Abrahoma.

IR faydes Abrahamas isz ten ziamei Piern ir
giweno terp Kades, ir terp Sur : ir wielzawo
Gerare kaypo ateywis.

2 O kad pasakie Abrahamas ape Sara moteri
sawo, a Sefuo mano ira : tada nusiute Abime-
lech, Karalus Geraro, ir areme Sara.

3 Ber atajo Diewas Abimelechop sapne na-
kti, ir tare jam, Sztey, numirey del more-
nizkies kura : emey : suwczawora nes ira su
wiru.

4 Ber Abimelech nepryfiartyno joip : rogdal
tare : Wieszpacie, uzmuszegu teypag ir teyha
gimine ?

5 Nepafakiegumi pars : Sefuo mano ira : ir
ana teypag, tare : Brolu mano ira : szczyrafiy
szyrdies mano, ir czystybey raku mano padarau
tey.

6 O Diewas tare jop sapne : Alzjen teypag
zynojau, jog tey padarey szczyrafiy szyrdies
rawo, ir alzjen teypag perzkadyau tau kad
negriefzytumey priez mane : rogdal nedalay-
dziau tau, kad dafiliretumey jos.

7 Sugra, zyky tada dabar to wira moteri,
Pranaizu nes ira, o melis uz rawe, kad gi-
tumey : ber jeygu nesugra zyfi jos zynok jog
uzytyr miru, tuen, ir wis tey kas ira rawo.

8 Kietes tada Abimelech rytameta akfi,
ir pawadyno wifu tarmu sawo, ir kalbejo po
autimis ju wifus tos zodzius : ir bijojos anie
wurey labey.

9 Ir atwadyno Abimelech Abrahamas ir tare
jam : Ka padarey numis : ir ka sugriefzyjau
tau, jog arwedey and manes, ir and karalites
mano dydi griekas ? padarey su manim darbus
kuru nederejo daryt.

10 Priegtam tare Abimelech Abrahamop :
Ka regiejey, jog padarey ta dayka ?

11 O Abrahamas rare, Taraus nes, Baymes
tykt Diewo nera toy wietoy, teyp jog uzmusz
mane del morenies mano.

12 Ir tykrey teypag ira seferimi mano, dukre
ira rawa mano, ber ne dukre motynos mano : ir
tapo mi moterin.

13 Ir stojos, kad Hepe mi Diewas bastyis
isz namu rawa mano, tada tarau jey : Tar' est
gieradeite rawo, kura mi padaryfi. wifokioy
wietoy kur areyfi, o Sakik ape mane, Brolu
mano ira.

14 Eme tada Abimelech awis ir jaucius,
rarnus reypag, ir rarnaytes, ir dawe jos Abra-
homuy : ir sugrazyno jamuy Sara mo-
teri jo.

15 Ir tare Abimelech : Sztey, ziane mano
ara po weydu rawo : giwesk kur ira giar akise
rawo.

16 O Saros rare : Szrey, dawiau broluy
rawo rukitzi bidabriniku, szrey, c' est rau nzu-
daga akui, wifemus tiemus kurie ira su rawim
ir labey wifose, o mokikis.

17 O Abrahamas meldes Diepow : ir izgide
Diewas Abimelecha, ir moteri jo, ir rarnaytes
jo, teyp jog gimde.

18 Uzdare nes WIESZPAT S wifuszkey
wifas gimdiwes namu Abimelecho, del Saros
morenies Abraham.

PAGUL. XXI.

Izaokas gima, pagal zadeima Diewo, ir
apipjaušomas est, 1. Abrahamas daro
dida, cziafi komet atjunkie Izaoka nog
pieno, 8. Ismael tey apjokia, ir isz wawo-
mar est su Hagara motyna sawo, and pra-
szyma Saros ir zodia Diewo, 9. Hagar
bastoi, o Ismael maz ko nepatrosza,
15. ber Diewas tey apweydz, ir nieszyja
Hagaru. 17. Ismaelies iszaukzeimas, ir
moteriste. 20. Abimelech daro Sadara
su Abrahamu Bersebov. 22. Abrahamas
garbina ir dehawoja Wieszpaciuy, 33.

IR atakie WIESZPAT S Sara a kaypo
pasakie, ir padare WIESZPAT Sarey
kaypo kalbejo.

2 Ir b pradejo Sara, ir pagimde Abrahamuy
senatwey jo, e pazymetu metu, kuri pasakie
jam Diewas.

3 Ir pramino Abrahamas warda sunais
sawo kurley gime jam, kuri pagimde jamuy
Sara, Izaak :

4 Ir apipjaušte Abrahamas sunu sawo Izaoka,
kad turejo aszronias dienas : d kaypo isfukie jam
Diewas.

5 O Abrahamas turejo szyntra metu, kad gi-
me jam Izaokas sunus jo.

6 Ir tare Sara, padare mi Diewas joka,
kiekwiens kurley rey girdes jokis su manim.

7 Priegtam tare : Kas batu rareš Abraho-
mop : Sara dawe zyft sunams : pagimdiziau nes
sunu, senatwey jo.

8 Ir augo ans waykas, ir arjunkiras ira nog
piena : padare tada Abrahamas dyde cziafi
anoy dienoy kad arjunkiras buwo Izaokas nog
piena.

9 Ir regiejo Sara sunu Hagaros Egepczonkos,
kariy pagimde Abrahamuy, apjokiant.

10 Ir tare Abrahamop : e iszwaryk ra
služebnikie ir sunu jos : nerezwayniaus nes
sunus tos služebnikies, su sunumi mano, su
Izaoku.

11 O tas zodyd buwo labey piktas, akise
Abrahoma, del sunaus jo.

12 Ber Diewas tare Abrahamop : Ten' est
rey pikt akise rawo, and wayko, ir and služe-
bnikies rawo : wis tey ka kalbes tau Sara,
ktaulik balia jos, f Izaokiep nes bus tau pramin-
ta sekte.

13 g Padaryfiu teypag ir sunu tos služebnikies
gimine, delto jog ira sekte rawo.

14 Kietes tada Abrahamas rytameta akfi,
ir eme donas, ir pleszka wadenio, ir dawe
Hagarey, uzdedamas and peciu jos : dawe
teypag jey wayka, ir izsiunte ja : ir ejo ana,
ir dukinejo giroy Berleba.

15 O kad nereko wadenio pleszkoy, tada
pamere wayka po wienu isz krumu.

16 Ir ejo, ir atfiedo isz priez, teyp roli
atfojus, kaypo and szawima kilpinies : kalbejo
nes, Kad nesidabocia wayko mirsztaic : ir
sedejo isz priez, ir pakiete balia sawo, ir
werkie.

17 O Diewas girdejo balia ano wayka : ir
szaukie Anjetas Diewo Hagaros isz dagaus, ir
rare jey : Kas tau ira Hagar, nesbijok : girdejo
nes Diewas balia wayko, wietoy kame ira.

18 Kialkis, pakialk wayka, ir rurek ghi
styprey raka rawo, h padaryfiu nes ghi dydzia
gimine.

19 Ir atwere Diewas akis jos, jog iszwidu
wadzenies

a wirsz

17. 19.

ir 18. 10.

b Gal. 4.

23.

Zyd. 11.

11.

c wirsz.

18. 10. 14.

d wirsz.

17. 10.

e Gal. 4.

30.

f Rym. 9.

7.

Zyd. 11.

18.

g wirsz.

16. 10.

ir 17. 10.

h wirsz.

16. 10.

ir 17. 20.

wa:denies szulni : ir nuejo, ir prypilde plefka:
wa:deniu, ir dawe waykuy giart.

20 Ir buwo Diawas su ano wayku, ir augo :
ir giweno giroy, ir rapo Kilpinto-Izawaju.

21 Ir giweno giroy Parai : o motyna jo eme
jam moteri iz ziames Egipto.

22 Priegram itojos anogimet, jog tare Abra-
homop, Abimelech, ir Pichol Hermonas jo,
kalbait : Diawas ira su rawim wifame tame ka:
darey.

23 Pryfiek mi tada dabar cia per Diewa,
jeygu mi sumelosi, aba sunuy mano, aba wnu-
kuy mano : pagal tos gieradeistes kura: pa-
darau tau, : padarysi su manim, ir su ta ziane
kuroy, wieszauhi kaypo ateywis.

2 wirsz.
13. 23.

24 O Abrahamas tare : Pryfiekciu.

25 Bet Abrahamas izmetre and akiu Abimele-
chuy del wa:denies-izulnio, kuri areme gwoitu
tarney Abimelecho.

26 Tare tada Abimelech : Nezynojau to,
kas padare ta: daykta: ir tujen teypag nepala-
kicy mi to, ir negurdejau teypag to, liz
szadien.

27 Ir eme Abrahamas awis ir jaucius,
ir dawe jos Abimelechuy : ir padare abujen
ladara.

28 Bet Abrahamas pastare asabney seprinas
awetes gardo.

29 Tare tada Abimelech Abrahamop : Kas
bus cia tos seprynios awetes, kuras pastarey
asabney?

30 O ansjen tare : Idand intuney tas seprin-
ias awetes iz rakos mano : kad mii baru
ludyimu, jog izkafiau ta: szulni.

31 Togdrii pramino ana: wiera: Berseba,
delto jog abujen pryfiekie ten.

32 Teppo padare ladara: Berseboy : Potam
kietes Abimelech, ir Pichol Hermonas, jo : ir
fugrzyzo ziameni Filittynu.

2 wirsz.
4. 26.

33 Ir ifodyno milka: Berseboy, k ir zadyno
ten Warda: WIESZPATIES amzyno
Diewa.

34 Ir giweno Abrahamas kaypo ateywis dau-
giel dienu ziameny Filittynu.

PAGUL. XXII.

Diawas gurdzia Abrahamu, liepdamas ja-
muy aserawot sunu sawo Izaoka, 1. Abrahamas ira klawzadu, ir wiszkezy
gatawu uznusiet Izaoka, 3. Bet Diawas
uszako jam to isz Dagaus, smarkiey gira,
ir nuszwankinu atnawinimu zadetmu, ir
kalba Diawo, 11. Abrahamas gawna
giara: naujena ape palayma: brolies sawo
Nahora, ir wayku, 20.

Diawas

IR itojos paskuy tu dayktu jog gutide
Abrahamu : ir tare jop, Abrahamo, o ansjen
tare : Sztey cia esini.

2 Zyd.
11. 17.

2 O Ansjen tare: Imk dabar sunu rawo, a wie-
paghi rawo, kuri miji, Izaoka, ir eyk ziameni
Morija : ir aserawok ghi ten and degamos
aseros and wiena iz tu kafau, kuri palakifiu
rau.

3 Kietes tada Abrahamas ryra: mera: akiti,
ir pabalnawo asiz: sawo, ir eme du iz wayku
sawo ir Izaoka sunu sawo, ir prykalde matku
degamosp aserosp, ir kietes, ir ejo anosp
wierosp kura: palakie jamuy Diawas.

4 Trecioy tada dienoy pakiete Abrahamas
akis sawo, ir izwidu ana: wiera: iz rola.

5 Ir tare Abrahamas waykump sawo : Arie-

kit cia su asitu, o aszien, ir waykas nuyfima
ten : kad palimelsum tada sugryszym julump.

6 O Abrahamas eme anas matkas degamos-
aseros, ir uzdejo jas and Izaoka sunaus sawo :
o parsien eme ugni ir peyli rakoni sawo, ir ejo
abujen podraug.

7 Kalbejo tada Izaokas Abrahamop rawop
sawo, ir tare : Tewe mano : o ansjen tare,
Sztey cia esini, sunau mano : o ansjen tare,
Sztey ugnis, ir matkos, bet kame ira awinelis
and degamos-aseros.

8 O Abrahamas tare : Diawas apweyzdes
sau ape awineli and degamos-aseros, sunau ma-
no : teppo ejo abujen podraug.

9 Ir arajo anosp wierosp, kura: palakie jam
Diawas, ir pabudawo jo ten Abrahamas Ahorui:
ir sukrowe matkas, ir suryze sunu sawo Izaoka,
ir b uzdejo ghi aud Ahorau wirszu matku.

6 Jok. 2.
21.

10 Ir iztiele Abrahamas rakaz sawo, ir eme
peyli, kad pamalztu sunu sawo.

11 Bet Anjelas WIESZPATIES szau-
kie jop iz dagaus, ir tare: Abrahamo, Abrahamo:
o ansjen tare : Sztey cia esini.

12 Tare tada : ne trauk rakos rawo and
wayko, ir nedaryk jam nieko : dabar nes
zynau, jog esi Diawo-baymu, ir neuztarejey
sunaus rawo, wienurcia rawo, nog mangs.

13 Pakiete tada Abrahamas akis sawo, ir
dayres : o sztey, uzpakaliy buwo awinas,
ikluwas rageys sawo sumezgusiole krumose: ir
ejo Abrahamas, ir eme ana: awina: ir aserawo-
jo ghi and degamos-aseros wieroy sunaus sawo.

14 Ir pramino Abrahamas warda: anos
wieros, WIESZPATIES apweyzdes : rogdet
ik sztey dieny katas, And kalna WIESZ-
PATIES apweyzdes.

15 Szaukie tada Anjelas WIESZ-
PATIES Abrahamop antra kart iz dagaus:

6 Luk. 7.
73.

16 Ir tare : Pryfiekciu d per pati sawe,
kalba WIESZPATIES : Delto jog padarey
ta: daykta: ir neuztarejey sunaus rawo,
wienurcia rawo :

dzyd. 6.
13.

17 Uzdieia szlawinsu rau dydziey, ir pra-
daunginsu tabey sekte rawo, kaypo zwayzdes
dagaus, ir kaypo ziezdras, kuros ira and
kraizta maru : e ir pates sekte rawo bromu:
neprietelu sawo rewaynizkezy.

6 Zmery
24. 60.

18 Ir palawintos bus sekley rawo wifos
gimines ziames : delto jog buwey klawzadu
balisy mano.

6 wirsz.
12. 3.

19 Sugrzyzo tada Abrahamas waykump sawo,
ir kietes, ir ejo podraug Bersebon : ir giweno
Abrahamas Berseboy.

ir 18. 18.

20 Ir itojos paskuy tu dayktu, jog palakie
Abrahamuy, kalbait : Sztey Milka teypag
pagimde sunus Nahoruy broliuy rawo.

ir 26. 4.
Darb. 30.

21 Uza: pirmgindi sawo, ir Baza: broli jo,
ir Kemueli tewa: Aranto.

Gal. 3. 8.

22 Ir Chesda, ir Haza, ir Fildasa, ir Jid-
lafa, ir Berueli.

23 O Berueli pagimde Rebekka : Tos aszro-
nis pagimde Milka Nahoruy broliuy Abrahamo-
24 O pamore jo, kuros wardas buwo Reuma,

ta teypag pagimde Tetaha: ir Gahama: ir
Tahafa, ir Maacha.

PAGUL. XXIII.

Sara mierzta, o Abrahamas apwertkia ja:

1. Abrahamas perka praki:ney dirwa:
Efrona Herbitos: su lindine Machpela, and
teywaynizke: pakafima, 3. Ir palakifu re-
moteri sawo Sara, 19.

Pagul. 23. 24.

I. KNIGA MAYŽESZAUS.

17

O Giwara Saros buvo szymtas, dwidelzymas ir septyneri metey: tie buvo metey giwatos Saros.

2 Ir numire Sara Kiriath Arboy, ta ira Hebron, žiamę Kanaan: ir arajo Abrahamas raudot Saros, ir apwerkt ją.

3 Poram kietes Abrahamas nog weyda numirela sawo: ir kalbejo sunump Heto, tatan.

4 Pražalniecū ešni ir giweroju jusimp: **Darb.** 4 dokir mi teywayniški-pakasima jusimp:

7. 5. kad pakalcia numireli mano, nog weyda mano.

5 O suney Heto atakie Abrahamop, kalbant jam:

6 Klausik musu, wieszparie mano: Kunigaykšču eli Diewo widuriy musu: pakalk numireli tawo iszynkime grabu musu: newiens iz musu negins tau graba sawo, kad nepakastumey numirela tawo.

7 Kietes tada Abrahamas, ir pafikloniojo žmonemus anos žiames, sunamus Heto.

8 Ir kalbejo su jeys, tarant: Iragu rey su wala jusu, kad pakalcia numireli mano nog weyda mano? tada klausik manes, ir kalbekir už mane Efronep sunep Zoharo.

9 Idand mi doti lindinę Machpelą, kura turi, kuriy ira and gata lauka jo, kad mi doti ją už pilnus pinigų, and teywayniškio-pakalcia, widuriy jusu.

10 O Efron sedėjo widuriy sunu Heto: ir atakie Abrahamuy Efron Hethita po ausimis sunu Heto, wisu tu kurie iejo per bromą miestą jo, kalbant:

11 Ne, wieszparie mano, klausik manes: lauka domi tau, ir lindyne reypag kuriy ten ira, domi ją: tau: po akimis sunu gimines mano domi ją: tau, pakalk numireli tawo.

12 Pafikloniojo tada Abrahamas po weydu žmoniu anos žiames.

13 Ir kalbejo Efronop po ausimis žmoniū anos žiames, tarant: Tykrey tugu rey esi? Miestas klausik: Dofiu pinigų dirwas; imk jos nog manes, tada pakaliu ten numireli mano.

14 O Efron atakie Abrahamuy, kalbant, jamuy:

15 Wieszparie mano, klausik manes: žiamę už kiaturis szymtus siku sidabro, kas rey ira terp manes, ir terp rawes? pakalk tykt numireli tawo.

žemey. 50. 13. 16 O Abrahamas paklaufe Efroną: ir atšwera Abrahamas Efronuy anos pinigų ape kuros kalbejo po ausimis sunu Heto, kiaturis szymtus siku sidabro, kaypo ey terp prakijaus.

Darb. 7. 16. 17 e Teypo pashypryntas buvo, laukas Efrono, kurley buvo Machpeloy, kuriy gulejo priez Mamre, laukas ir lindyne kuriy ten buvo, ir wifa ana medžiaga kuriy stowejo and lauka kurley buvo apikrity wiloj jos rubežiy.

18 And pasedyma Abrahamuy poakimis sunu Heto, wifole kurie iejo bromon jo Miesta.

19 Ir pakaste potam Abrahamas moteri sawo Sarą lindyne lauko Machpelos, priez Mamre, kurley ira Hebron, žiamę Kanaan.

20 Teypo pashypryntas buvo ans laukas, ir lindyne kuriy ten buvo Abrahamuy, and teywayniškio-pakalcia nog sunu Heto.

PAGUL. XXIV.

Abrahamas tapas senu ir bagotu, ima nog wirausio tarna sawo prysega, ir swiecia gzi Mezopotamion giecump sawo, kad adagbeni sunuy jo Izaokuy moteri; 1. Tarnas budamas wisu apweydeias, laydziat ren, ir isaprowija daykia wierney ir diewo-bay mingey. 10. Ir stebuklingey, gawet tois Rebekka, su sobutu paweliumu priceli jos, 50. Laydziat ren su Rebekka, ir adgabena ju Izaokop, 61. Kursey ja pryima weda, ir mili, 66.

O Abrahamas buvo senu ir pilnas dienu: ir pafizawino WIESZPATIS Abrahamuy wifamē.

2 Tare tada Abrahamas tarnop sawo, wirausio namu sawo, redancio and to wifa katurėjo. a Padek meldziu ra ka tawo po slegliu mano.

3 Idand mi pryfektumey per WIESZPATI Diewa: dagaus, ir Diewa žiames, b jog neimti sunuy mano moteries iz duktru Kanaanitu, widuriy kuru giwenu:

4 Ber jog laisytes žiamen mano, ir gieciump mano, ir imti sunuy mano Izaokuy moteri.

5 O ans tarnas tare jop, Gal but jog ana žmona nenores sekr manes ton žiamen: musisugu pergabent sunu tawo ton žiamen, iz kur iszcey?

6 O Abrahamas tare jop: Saugokis to, kad nepergabentumey ren sunaus mano.

7 e WIESZPATIS Diewas dagaus, kursey eme mane iz namu tewa mano, ir iz žiames glečia mano, ir kursey kalbejo mai, ir kursey pryfiekie man, tarant: d sekley tawo dofu ta žiamē: rasien nufius Anjelą sawo pirm weyda tawo, kad intumey iz ten sunuy mano moteri.

8 Ber jeygu nenores eyt palkuy rawes ana žmona, tada busi cysiu nog tos pryšegos mano: tykrey nepergabek ten sunaus mano.

9 Padejo tada ans tarnas ra ka sawo po slegliu wieszparies sawo Abrahamo: ir pryfiekie jam ape ra daykta.

10 Ir eme ans tarnas deszymti welbludu iz welbludu wieszparies sawo, ir laydes, o wifas tobis wieszparies jo buvo ra koy jo: ir kietes, ir laydes Mezopotamion, miestai Nahoro.

11 Ir adguldyno welbludus už Miesta, pas wadenies-lulni, wakaro-meru, komer iszeydawo semcykos.

12 Ir tare, WIESZPATIE, Diewe wieszparies mano Abrahamo-relutynka meldziu mane ana szadien, ir padaryk gieradeite Abrahamuy wieszpaciu mano.

13 Sztey, stowiu pas weršinę wadenio, o dukteris wiru to miestą iszeypa semt wadeni:

14 Tefistoy rada mergiele ana, kurosp rarysiu, Palek meldziu dzbona rawo kad giarcia, o ana taris, Giark, pagirdyfu teypag ir welbludus tawo: ta pati eš kura parodey Izaokuy tarnuy rawo, ir kad pažyncia iz to, jog padarey gieradeite wieszpaciu mano.

15 Ir stojis pirm-nekayp pabaygie kalbet, izrey, jog iszejo Rebekka, e kuriy gime Bethueluy, sunuy Milkos, moteries Nahora, broluy Abrahamo, ir turejo dzbona sawo and peries sawo.

16 O ana mergiele buvo labey grezy and weydo, merga, ir nepazyno jos wiras, ir ejo weršincip, ir prypilde dzbona sawo, ir laydes.

17 Bego

17 Bego tada ans tarnas priefsz ja, ir tare : Tegieru meldziu trupuri wadenio iz dzbona tawo.

18 O ana tare : Giark wiespatie mano : ir pasikubino, ir nulaydo dzbona sawo and rakos sawo, ir dawe jam giart.

19 O kad pabaygie jamuy dot giart, tare : Prilemsiu teypag welbludams tawo, net pabaygs giart.

20 Ir pasikubino, ir izliejo dzbona sawo lowir, ir nubego wel szulnin, sent, ir seme wisemus jo welbludams.

21 Ir stebejos and jos ans zmogus, tyledamas, kad datorus jeygu padare WIESZPATIS laymingu kiala jo, aba sie.

22 Ir stojos, kad pabaygie welbludey giart, jog eme ans zmogus bindolika, kuro swaras buwo puse siklaus, ir du manelu and raku jos, kuru swaras buwo deszymis stiley aukso.

23 Tare nes, Kieno esi dukte? pamisakik meldziu : iragu teypag namose tewa tawo wieta pernakwor mums.

24 O ana tare jop, f Dukte esmi Bethuelies, sunaus Milkos, kuri pagimde Nahoruy.

25 Priegram tare jop, Ira teypag szaudu, ir daugiel palzera musimp, wieta teypag pernakwor.

26 Palekie tada ans zmogus gatwa ir garbino WIESZPATI.

27 Ir tare : Pagarbinras t'est WIESZPATIS Diewas wieszpacies mano Abrahamo, kurley nortayde gietaraites sawo, ir tiesos sawo nog wieszpacies mano : kas lictis manes WIESZPATIS wede mane and ro kiala, namospa brolu wieszpacies mano.

28 O ana mergiele bego, ir palakie namose morynos sawo, kaypo buwo tie daykrej.

29 O Rebekka rurejo broli, kuro wardas buwo Laban : o Laban nitiekio anop zmogusp werfinesp.

30 Ir stojos kad iszwido ana bindolika, ir manelus and raku seseries sawo : ir kad girdejo zodzius seseries sawo Rebekkos, kalbant : Teppo kalbejo manesp ans zmogus : Atajo tada anop zmogusp, o szrey ansjen stowejo pas welbludus, pas werfinesp.

31 Ir tare : leyk, paszlawinrasis WIESZPATIES model stoweruney ore? pryredziau nes namus, ir wietu welbludams.

32 Atajo tada ans zmogus namump, ir atriszo welbludus, ir dawe welbludams szaudu, ir abrakto, ir wadenies mupraut kojas jo, ir kijas tu wiru kurie buwo su jo.

33 Potam pakiele jamuy walgit : bet ansjen tare, Newalgisiu net pakalbesiu zodzius mano : o ansjen tare, Kalbek.

34 Tare tada ansjen : Tarnas esmi Abrahamo.

35 O WIESZPATIS paszlawino labey wieszpaciuy mano, teyp jog rapo dydziau : ir dawe jam awiu, ir jaciua, ir sidabro, ir auksa, ir tarnu, ir tarnayciu, ir welbludu, ir asilu.

36 O Sara wieszpacies mano more pagimde wieszpaciuy mano sumu, kaypo rapo senu : ir dawe jam tey wis ka turi.

37 Ir liepe mi prysiekt wieszpats mano, kalbant, Neimsi sunuy mano moteries, iz dukteru Kanaanitu, kuru ziamey giwenu.

38 Bet latsies namolna rewa mano, ir giminesp mano, ir imsi sunuy mano moteries :

39 Tarau tada wieszpaciesp mano : gal but jog nelsks mane ana zmona.

40 O ansjen tare manesp : WIESZPATIS po kuro weydu waykiszoziau, nusius Aujeta sawo su rawim, ir padaris laymingu kiala tawo, jog imsi sunuy mano moteri iz giaciu mano, ir iz namu tewa mano.

41 Tomer busi czystu nog prysegos mano, kad nueysi giminesp mano : o jeygu nedos jos tau, tada busi czystu nog prysegos mano.

42 Ir areiau szadien werfinesp, ir tarau, WIESZPATIE, Diewe wieszpacies mano Abrahamo, Jeygu mi laymingu padarysi ta kiala and kuro cymi :

43 Szrey, stowiu pas wadenies werfina : Tesistoy tada, kad ta merga kurly izseys senu wadenio ir kurosp tarysiu, Dok mjmeldziu truputi wadenio giart iz dzbona tawo.

44 O ana tarys manesp, Giark ir patsjen, prilemsiu teypag ir welbludams tawo : ta parti t'est mote, kura parode WIESZPATIS sunuy wieszpacies mano.

45 Pirmnekayp pabaygiau kalbet szyrdiy mano, Szrey jog iszejo Rebekka, ir turejo dzbona sawo and peries sawo, ir atajo werfinesp, ir pryleme : o alzjen tarau josp, Dok mi meldziu giart :

46 Pasikubino tada ana, ir nudejo dzbona sawo nog sawos, ir tare : Giark patsjen, pagirdisiu teypag ir welbludus tawo : ir gierau, pagarde teypag ir welbludus.

47 Klausius tada jos, ir tarau, Kieno esi dukte? o ana tare, Dukte Bethuelies, sunaus Nahora, kuri pagimde jamuy Milka : uzdejau rada bindolika and jos weyda, ir manelus and jos raku :

48 Ir palekiau gatwa, ir meldziaus WIESZPACIUY, ir garbinau WIESZPATI Diewa wieszpacies mano Abrahamo, kurley wede mane teyli kielu, imt dukteri brolies wieszpacies mano sunuy.

49 Dabarjen tada, jeygu padarysis giera-deista, ir wiernasti wieszpaciuy mano, pamisakikit, o jeygu ne, pamisakikit teypag, kad gylizcia delzynen aba kayren rakoni.

50 Atsakie tada Laban, ir Bethuel, ir tare : Nog WIESZPATIES iszejo tas daykras, negalim tawasp kalbet pikro ney giaro.

51 Szrey Rebekka ira po weydu tawo, imk ja ir laykis, ir t'est moterimi sunaus Wieszpacies tawo, kaypo kalbejo WIESZPATIS.

52 Ir stojos, kad izgirdo tarnas Abrahamo zodzius ju, tada pasiktoniojo iki ziamey WIESZPACIUY :

53 Ir izeme ans tarnas sidabro kleynarus, ir aukso kleynarus, ir rubus, ir dawe jos Rebekkey : dawe teypag prakilnumus, brolyu jos, ir moryney jos.

54 Walgie tada ir giere, patsjen, ir anie wirey kurie buwo su jo, ir pernakwojo, ir kietes rytu metu, ir tare : Teymi wieszpaciesp mano.

55 Tare tada brolis jos, ir moryna jos : Totliekt musimp mergiele kialeru dienu, aba deserku, potam latsies.

56 Bet ansjen tare jump : Neuzturekit manes, kada gi WIESZPATIS laymingu padare kiala mano : laykit mane kad eycia wieszpaciesp mano.

57 Tare tada ansjen : Pawadynkim mergietes, ir klaukimes naitu jos.

Pagul. 24. 25.

I. KNIGA MAYŽESZAUS.

27

58 Ir pawadyno Rebekkos, ir tare jos: Laisiesga su to žmogumi, o ana atskai: Laisios.

59 Palaydo rada Rebekka, seferi sawo, ir momka jos: tarna teypag Abrahamą, ir wirus jo.

60 Ir szlawino Rebekkey, ir tare jey: Sefuo musu, stokis tukitancieys milionu, o tepafelt sekle tawo bromą, nopikietjeja sawo.

61 Ir kietes Rebekka, su mergomis sawo, ir jojo and welbludu, ir sekie ana žmogų: ir eme ans tarnas Rebekka, ir laydes.

62 O Izaokas ejo isz ten kur areyna szulniep Lachai-roi: ir giweno Pietu-ziamey.

63 Ir iszejo Izaokas melstis laukai, besiarrynait wakaruy: ir pakiele akis sawo, ir dabojos, o sztey welbludey ejo.

64 Rebekka teypag, pakiele akis sawo, ir isz widlo Izaoka: ir nuledo nog welbluda.

65 Ir tare tarnop: Kas tey ira do žmogus, kursey cyna laukie surykł mus? o tarnas tare, Wieszpats tey mano ira: eme rada zowicka, ir uzsiedgie.

66 O tarnas fakie Izaokuy wisus anos dayktus kuros dare.

67 O Izaokas iwede ja nometai morynos sawo Saros, ir eme Rebekka, ir tapo jai moterimi, ir milejo ja: teypo patielzytas ira Izaokas po smerity morynos sawo.

PAGUL. XXV.

Po smerity Saros ima Abrahamas Ketura, ir gawia isz jos waykus, ir wayku waykus.

1. &c. Izaoka daro teywayniu and wiso Tobia sawo, o waykus pamoteru funtia se dowanomis, Uztekicimo-ziamen. 4. Abrahamas senatwe, smeris, ir pakalimas.

6. Izaokuy szlawina Diewas po smerity rewa jo, 10. Ismaelies pleme, senatwe, ir smeris, 12. Izaokas meldziai uz moteri sawo, kuris tampa nieszczą, ir pagimdzia jamuy Ezawa ir Jokubą, ape kuru abejeto pszawikima sakos, 21. Ezau pardoda pirmgindistę sawo Jokubuy, 29.

Ir nesilowe Abrahamas, ir eme moteri, kuros wardas buwo Ketura.

2 a Ir pagimde jamuy Zimraną, ir Jokianą, ir Medaną, ir Midianą, ir Jizbaką, ir Suahą.

3 O Jokian pagimde Scha, ir Dedaną: o suney Dedana buwo, Alsuri, ir Letusim, ir Leumimim.

4 O suney Midiana buwo, Efa, ir Efer, ir Hanoh, ir Abida, ir Eldam: Tie wisi buwo suney Keturos.

5 Ber b Abrahamas dawe Izaokuy wis tey katurejo.

6 Ber sunamus pamoteru, kuras turejo Abrahamas, dawe Abrahamas dowanas: ir nusijunte jos nog sunaus sawo Izaoka, pakofey dar gijo, ties Uztekicima, ziamen Uztekicimo.

7 O tos ira dienos metu giwaros Abrahamą, kuros gijo: szymtas seprynios-deszymtis ir peki merety.

8 Ir aradawe Abrahamas dwasia, ir numire e gieroy senatwey, tenas, ir pafotes giwaros: 15. 15. ir surynktas ira zmoniump sawo.

9 O Izaokas ir Ismael suney jo pakale ghi, lindyney Machpelos, laukie Efrona,

sunaus Zoharo, Hethiros, kuriy ira ties Mamre.

10 Tame laukie, kuri pirko Abrahamas nog sunu Heto: Ten pakaltas ira Abrahamas, ir Sara mote jo.

11 Ir stojos po smerity Abrahamą, jog szlawino Diewas Izaokuy, sunuy: ir giweno Izaokas pas szulni, Lachai roi.

12 O tos ira gimines Ismaelies, sunaus Abrahamą, kuri pagimde Abrahamuy, Hagar, sluzebnikie Saros Egiptzonka.

13 Ir tie ira d wardey sunu Ismaelies, su wardeys ju pagal giminu ju: pirmgindis Ismaelies, Nebajoth, poram Kedar, ir Adbeel, ir Miblam,

14 Ir Mifma, ir Duma, ir Malsa,

15 Hadar, ir Thema, Jetur, Nafis, ir Kedima.

16 Tie ira suney Ismaelies, ir tie ira wardey ju szdziolę ju, ir Patocole, dwilika Kunigaykiczu pagal giminu sawo.

17 Ir tie ira merety giwaros Ismaelies: szymtas tris-deszymtis ir septyneri merety: ir aradawe dwasia, ir numire, ir surynktas ira zmoniump sawo.

18 Ir giweno nog Hafilos iki Sur, kur ty ira ties Egiptą, kur eyni Alsura: Isitiele po weydu wisu broli sawo.

19 O tos ira gimines Izaoka, sunaus Abrahamą: Abrahamas pagimde Izaoka.

20 O Izaokas turejo kiaturas-deszymtis metu, kad eme sau uz moteri, Rebekka, dukteri Bethuelies, Syronies, isz Paddan Aram, seferi Labano Syronies.

21 Ir meldes Izaokas WIESZPATIE SP habey, besant moteriy sawo, buwo nes newaysinga, ir dawes isi pralyt WIESZPATIS nog jo, teyp e jog Rebekka mote jo rapo e Rym, 9. 10.

22 O waykey sumdes kune jos: Tare rada ana, Teypen tey ira? Kodel esni teypo? ir nucio klautis WIESZPATIE S.

23 O WIESZPATIS tare jey: Dwi gimini ira zyware tawo: ir dwi gimini atsuktis isz widuru tawo, fir bus wienna gimistyp: reise uz kita gimine, ir garnaus dydelnis mazelium.

24 O kad isipilde dienos jos kad pagimditu, sztey, jog buwo dwinicy zyware jos.

25 Ir iszejo pirmasis, raudonas, wisas buwo kaypo plauku drapana: togdel pramino warda jo, Ezau.

26 O poram iszejo brolis jo, b kuro ra ka tmejos Ezawo kulna, togdel pramino warda jo, Jakob: o Izaokas turejo szefas-deszymtis metu, kad pagimde jos.

27 O kad uzaugo anie waykey, Ezau tapo žmogumi pasiżyfanciu and medwizytes, medwisu: Ber Jokubas buwo sczyru žmogumi, giwena-ciu nomerose.

28 Ir milejo Izaokas Ezawą, zweryna nes buwo pagal nafir jo: ber Rebekka milejo Jokubą.

29 Ir iszwire Jokubas wirala: o Ezau arajo isz lauko, ir nuifso.

30 Ir tare Ezau Jokubop: Tesraubiu meldziu isz ro raudono, isz ro ten raudono, pailles nes esni: togdel pramino warda jo, Edom.

31 Tare rada Jokubas: Parnidok sz dien pirmgindistę tawo.

B 2

32 O

2 Ezai. 32 Ó Ezau tare : Sztyc eymy mirt, and ko
2. 13. gimni tada meldziu Pirmgimdiste?
33 Tare tada Jokubas : Pryšek mi szadien,
1 Kor. ir pryšekie jam : ir pardawe Jokubuy Pirm-
15. 32. gimdiste sawo.
34 Ir dawo Jokubas Ezauwuy donos, ir liszu
wirato, ir giere, ir kietes, ir njejo : teypo
niekeys pawerte Ezau Pirmgimdiste.

PAGUL. XXVI.

Izaokas laydzias pro bada Gerarath, 1. 8. 6. c.
kame liepia jam Diewas atlikti, o n'eyt
Egyptan, atnauindamas jamuy zaderimus
Abrahamuy padarymus. 2. Izaokas sako,
Rebekka sante seferimi sawo. 7. Karalus
Abimelech pamatu: neteyp sante, bara ghi,
ir uszako paddonims sawo kad nedarytu
riems matzenkams nejkios iszkadois. 8.
Izaukuy Diewas labej szlawina: ioderiu
jam Filistynej pawidi, ir wadenio szulnius
jo uzkeftra. 12. And isakima Abimele-
cho laydzias isz ten liguman Geraro, ir
rupinai ape giwu wadeni, teyp jog ga-
lausley tada. 18, 16, 21. 8. c. Laydzias
Bersebon, ir tieszyja ghi ten Diewas pasi-
rodymus, kuramuy dekawojo, arwira Gar-
be Diewo. 22. Abimelech daro su jo su-
dara. 26. Ezau weda moteri and pikubes
gimdistojams sawo, 34.

IR buwo badas anoy ziamy, neskaytair ano
pirmo bada, kurley buwo dienole Abrahamo:
togdel haydes Izaokas Abimelechop Karalausp
Filistynu, Gerarath.

2 Ir pasirode jam W I E S Z P A T S, ir tare:
Nesitayle Egyptan: giwek roy ziamy, kura
palakisu tau.

3 Giwek kaypo ateywis roy ziamy, 6 bu-
siu a su tawim, ir szlawinsiu tau: tau nes da-
wiau ir sekley tawo wifas tas ziames, ir paty-
prinsiu ta prysega, kura prysekiau Abrahamuy
tewu tawo.

4 Ir bpraduginsiu sekley tawo, kaypo zwayz-
des dagaus, ir dosiu sekley tawo wifas tas
ziames: ir bus paszlawintos sekley tawo wifos
gimines ziames.

5 Delto jog buwo klawzadu Abrahamas
balsuy mano, ir saugojo isakima mano, pry-
sakimu mano, itatymu mano, ir prowu mano.

6 Teypo giweno Izaokas, Gerare.
7 O kad klauses jo wirey anos wietos ape
moteri jo, tada tare, Sefuo mano ira: bijojos
nes sakit, mote mano, idand tare neuzmuzru
manes wirey anos wietos, del Rebekkos, grezy
nes buwo and weyda.

8 Ir stojos, kad buwo ten itga ghi czela, jog
zurejo per taga Abimelech Karalus Filistynu:
ir iszwido, jog, szrey, Izaokas zerrawojo su Re-
bekka moterimi sawo.

9 Arwadyno tada Abimelech Izaoka, ir tare:
Izrieia szrey, mote tawo ira, kaypogi tada
palakiey, Sefuo mano ira? 6 Izaokas tare jop:
Tatau nes, kad nemircia del jos.

10 O Abimelech tare: Kas rey ira ka pa-
darey mums? pigiey butu gutejes kartas isz ru-
zmoniu su moterimi tawo, teyp jog bufumey
uzwitkies and mulu kalte.

11 Ir pryliakie Abimelech wissemus zmone-
mus, katbant: Kas dasilites to zmogaus, aba jo
moteries, rykrey bus uzmuuszras.

12 Ir sejo Izaokas anoy ziamy, ir rado

anole merose szymra, nrieru, szlawino nes jamuy
W I E S Z P A T S.

13 Ir rapo ans zmogus dydziu, ir labej ko-
rolaus to labiaus rapo dydeiniu, net rapo labej
dydziu.

14 Ir turejo turta awiu, ir turta jauciu,
ir dida szeymina: teyp jog pawidejo jam
Filistynej.

15 Ir wifus anos szulnius kuros iszkale tar-
ney rewa jo, dienole tewa jo Abrahamo,
uzkimlzo jos Filistynej, ir prypilde jos
ziamie.

16 Abimelech teypag tare Izaokop: Eyk
nog musu rapy nes roli galinryngielniu uz-
mus.

17 Laydes tada Izaokas isz ten: ir atsigule
tomoy Gerar, ir giweno ten.

18 O kad lugryzo Izaokas, arkale anos wa-
denies szulnius, kuros kale uz rewa jo Abra-
homa, 6 kuros Filistynej po smertiy Abrahamo
uzkimlzo: ir pramino jos teys wardeys, kureys
pramino jos tewas jo.

19 Kale tada tarney Izaoka anoy tomoy, ir
rado ten szulni giwu wadeniu.

20 Ir bares piemeniey Gerar su piemenimis
Izaoka, katbant, Tas wado pryguli mums:
togdel pramino warda ano szulnies, Eilek: delto
jog bares su jo.

21 Iszkale tada kira, szulni, ir ape ta reypag
bares, togdel pramino warda jo, Sitna.

22 Ir laydes isz ten, ir iszkale kira, szulni, 6
nesibare ape ghi: togdel pramino warda jo
Rehoboth, ir tare, Dabar nes dawo mums
W I E S Z P A T S rumu, ir uzaugom roy
ziamy.

23 Potam laydes isz ten Ber-Sebon.

24 Ir pasirode jam W I E S Z P A T S anoy
nakty, ir tare: Alz esmi Diewas tewa tawo
Abrahoma: nesibijok, alzien nes esmi su tawim,
ir szlawinsiu rau, ir praduginsiu sekley tawo, del
Abrahoma tarna mano.

25 Pabudawojo tada ten Alrom, ir zadyno
warda. W I E S Z P A T I E S: is izrieie ten
nometu sawo: ir iszkale ten szulni tarney
Izaoka.

26 Ir laydes jop Abimelech isz Gerar: su
Abuzzarhu prietelumi sawo, ir Picholu Her-
monu sawo.

27 Ir tare jump Izaokas: Kodel atajor ma-
nisp, notis noppkieciar manes, ir izsiunter
mane nog sawes?

28 O anisien tare: Regiejom iszkiey jog
W I E S Z P A T S im su tawim, togdel ra-
rem, T'est meldziu prysega terp mulu, terp
mulu, ir terp tawes: ir padarykim su tawim
sadura.

29 Ir jeygu mums pikt darysi, kaypo mesjen
nedasilitejom tawes, ir kaypo mesjen darem
tau tykt giar, ir iszlajdem rawe pakajuy,
pazslawintu dabar eu W I E S Z P A T I E S:

30 Padare tada jems cziaisti, ir walgie anisien,
ir giere.

31 Ir kietes ryta, msta, aksti, ir prysekie
wiens kicamuy: potam patayde jos Izaokas, ir
laydes nog jo pakajuy.

32 Ir stojos anoygi dienoy, jog atajo tarney
Izaoka ir palakie jam ape daykra szulnies, kuri
iszkale, ir tare jam: Radom wadeni.

33 Ir pramino ghi, Seba, togdel wardas ano
Miesta ira Berseba, iki szey paciey dieney.

34 O kad turejo Ezau klapuras-delymris
metu, eme uz moteri Juditha, dukteri
Beeries

Pagul. 26. 27.

I. KNIGA MAYŽESZAUS.

21

Beeris Hethiros, ir Baſmatha, dukteri Elona Hethiros.

35 O c tos buwo kar, umi diwafios Izaokuy ir Rebekkey.

PAGUL. XXVII.

Izaokas, budamas ſenu ir nedaregiedams, nori Izaovuy kaypo pirmgimdziny ſzlawint, bet pro budra darba Rebekkos apwilamas eſt, teyp jog ſzlawina Jokubuy uz Ezawas, 1. Ote. Ezau atajew iſz Iauka, ir ape rey dalizymojs, apſunta ſabey and 10, kaypo teypag Izaokas pat, kurſey reciam Ezavuy and jo dydzio randawima ir maſdor, doda dar meym paſzlawinima, 30. Ezau uz rey nopikticia brola ſawo, ir nuſtrauja ſawimp, uzmiſt ghi, 41. Rebekka tey ſupraus, rodyja Jokubuy ſayſtis brolop ſawo Labanop, ir iſzprowija tey Izaokiep, jog ir jamuy tey giar regi, 42.

IR ſtojos, kad paſeno Izaokas, ir akis jo tamſiomis tapo; jog negatejo regist: tada pawadyno didelnio ſunau ſawo Ezavo, ir rare jop, ſunau mano: o anſjen rare jop, Sztey cia eſmi.

2 Ir rare: Sztey dabar paſenau: neſzynau dienos ſmerries mano.

3 Nugi tada, imk meldziu ſtorkus tawo, kilpinies-idecuwe, tawo, ir kilpini tawo, ir iſzeyk Iaukai, ir numedziok mi ſweryna.

4 Ir padaryk mi gardzius penus, kaypo lubiu jos, ir atneſk mi jos: kad walgicia, idand ſzlawintu tau duſza mano pirm-nekayp numirſzu.

5 O Rebekka pryſtikauſe, kad kaſbejo Izaokas ſunauſp ſawo Ezavop: ir nuſcio Ezau Iaukai kad ſugautu ſweryna, kad inelſzu ja.

6 Tare tada Rebekka Jokubop ſunauſp ſawo, kaſbait: Sztey, girdeju rewa, tawo bekalbait Ezavop broliſp tawo, taram.

7 Atneſk mi ſweryna, ir prygarawik mi gardzius penus, kad walgicia: o ſzlawinsin tau po weydu WIESZPATIES, pirm ſmerries mano.

8 Nugi tada, ſunau mano; klaufik baſſa mano tame ka, iſkau tau.

9 Eyk dabar gardop, ir argabek mi iſz ten du gieru ofzkiclu: o padaryſtu jos rewuy tawo gardziys peney, kaypo lubija.

10 O tujen nuneſy jos rewuy tawo, o anſjen walgis: kad ſzlawintu tau pirm ſmerries ſawo.

11 Tare tada Jokubas Rebekkoſp morynoſp ſawo: Sztey, Ezau brolis mano, ira ſmogumi plaukoru, o aſljen eſmi ſmogus glodas.

12 Gal bur jog paſzczupos mane rewas mano, ir buſiu akile jo kaypo apwitejas: teypo atwelcia and ſawys prakieykima, o ne paſzlawinima.

13 O moryna jo tare jam: Prakieykimas tawo t'eſt and manes, ſunau mano: klaufik gykt baſſa mano, ir eyk, adgabek mi jos.

14 Nuejo tada anſjen, ir adgabeno jos, ir atneſe jos moryney ſawo: o moryna jo padare gardzius penus, kaypo lubidawo rewas jo.

15 Poram eme Rebekka Ezavo didelnia ſunau ſawo prakithus rubus, kuros rurejo ſawimp namole: ir apwiiko jey s Jokuba, maſelini ſunau ſawo.

16 O odes anu ofzkiclu uzwiiko and jo rakui: ir and gloduma, kaktia jo.

17 Ir dawo anos gardzius penus, ir donas, kuros pryrede, rakoi Jokuba ſunau ſawo.

18 Ir atajo anſjen rewop ſawo, ir rare, Tewe mano: o anſjen, rare, Sztey cia eſmi: Kaſjen eſi, ſunau mano?

19 O Jokubas tare rewop ſawo: Ezawas eſmi pirmindis tawo: padarau kaypo kaſbejey manſp: kialkis meldziu, dabokis, ir walgik iſz ſwerynos mano: kad ſzlawintu mi duſza tawo.

20 Tare tada Izaokas ſunauſp ſawo: Kaypo rey ira, jog teyp weykie arradey, ſunau mano: o anſjen rare: Delto jog WIESZPATIS Diewas tawo, padare tey jog ſuryko po weydu mano.

21 Ir rare Izaokas Jokubop: Prysiartynk meldziu, kad paſzczupocia tawe, ſunau mano: Jeygu eſi ſunumi niano Ezavu, aba ne?

22 Prysiartyno tada Jokubas, rewop ſawo Izaokop, kurley ſzczupajo ghi: ir rare: Baſſas ira baſſas Jokuba, bet rakos ira rakos Ezavo.

23 Ber nepazyno jo: delto jog rakos jo buwo plaukotos, kaypo rakos brolies jo Ezawo: ir ſzlawino jamuy.

24 Ir rare: Tugujen pars eſi ſunus mano Ezau? O anſjen rare: Aſljen tey eſmi.

25 Tare tada, Pryſtaryk tey manſp, kad walgicia iſz ſwerynos ſunauſp mano: idand ſzlawintu tau duſza mano: o anſjen pryſtate tey jop, ir walgie anſjen: arneſe teypag jamuy wino, ir giere.

26 Ir rare jop Tewas jo Izaokas: Pryeyk meldziu, ir pabucioke mane, ſunau mano.

27 Ir pryėjo anſjen, ir pabuciuwo ghi: ode tada kwapa rubu jo, ir ſzlawino jam: ir rare: Sztey, kwapas ſunauſp mano ira kaypo kwapas Iauko, kuramuy paſzlawino WIESZPATIS.

28 a Tedeſt tada tau Diewas iſz rafos daga, ir iſz riebumu ſiames, ir daugibe kwicnu, ir jauno-wina.

29 Zmoges ratnaus tau, ir gimines ktonioſis tau: wiefzpaciū buk and brolu tawo, o ſuney morynos tawo ktonioſis tau: b prakiaykut musis but tas, kurſey kiaykia tawe, o kas ſzlawina tau, t'eſt paſzlawintu.

30 Ir rapo, kad pabaygie Izaokas ſzlawint Jokubuy, tada ſtojos, woska iſzejo Jokubasnog weydo rewa ſawo Izaoka, jog atajo brolis jo Ezau iſz medwiſzytes ſawo.

31 Ir anſjen teypag pryrede gardzius penus, ir atneſe jos rewuy ſawo: ir rare rewuy ſawo: Kialkis rewe mano, ir walgik iſz ſwerynos ſunauſp tawo, kad ſzlawintu mi duſza tawo.

32 O Izaokas rewas jo tare jam: Kaſjen eſi? o anſjen rare: ſunus tawo eſmi, pirmgimdis tawo, Ezau.

33 Iſiga do rada Izaokas perlabey iſzgaciu ſabey dydziu, ir rare: Kaſgi tada rey ira kurſey numedziawo ſweryna, ir atneſe mi? o walgiau iſz wiſu, pirm-nekayp atejey, ir paſzlawinu jam: ir bus paſzlawintu.

34 Kad e iſzgirdo Ezau zodzius rewa ſawo, tada ſzaukie perlabey didziu ir karciu ſzaukſmu: ir rare rewuy ſawo: Szlawink mi, mai teypag, tewe mano.

35 O anſjen rare: Brolis tawo atajo ſu wiſu, ir aceme paſzlawinima tawo.

36 Tare tada anſjen: Negu gierey ſadyna warda jo Jakob, jog jau apwite mane dukart, a pirmgimdis man aceme, o ſztey, dabar

B 3

aZyd. 11. 20.

bGen. 12. 13.

cZyd. 12. 17.

dWrlz. 25. 33.

22

GENESIS

Pagul. 27. 28.

dabar ateme pašlawinimā: mano: priegtam rāve: Neuzlāykieygu mān nejokio pašlawinimā.

37 Arlākie tada Izaokas, ir rare Ezavop: Szrey, pašlaciāu ghi wieszpaciū and tawēs, ir wifus brolis jo dawiau jam uż rarnus: ir paštyprynau ghi jeweys ir jaunu-winu: kagī tada dabar padarysiu tau, sunau mano?

e žyd.
12. 17.

33 O Ezau rare rewop sawo: Turigu tykt ta: wienā pašlawinimā, tewe mano? Szlawink mi, mān teypag, tewe mano: ir e pakiete Ezau balša sawo, ir werkie.

39 Arlākie tada Izaokas tawas jo, ir rare jop: Szrey, riebumey žiamēs bus giwenimeys rawo, ir ilz rafos dagaus ilz aukšta pašlawinimā.

40 Ir gisi and katalwija rawo, ir tarnausi broliu rawo: ber stosis, kad wieszpatalsi, tada nutrauksi jungā: jo nog kaktā rawo.

41 Ir nopikiete Ezau Jobubā: del ano pašlawinimā, kuro pašlawino jam tawas jo: ir rare Ezau sztyrdiy sawo: Dienos želabos tewa mano arynas: ir užmužu broli mano Jobubā.

42 Kad palakie Rebekkey tos žodziūs, Ezavo wirausio sunaus jos, tada nusiunte ir arwadyno maželihi sunu sawo Jobubā, ir rare jop: Szrey, brolis rawo Ezau tieczyjas and tawēs, jog užmuž rawe.

43 Dabagi tada sunau mano, klausik balša mano, ir kialkis, beg Haranai, Labanop broliēp mano.

44 Ir atliek jampi kialerā: dienu, ner pereys kierztras brolies rawo:

45 Ner agryšz nog tawēs ruslibe brolies rawo, ir užmiriz to kē padarey jam: romet nusiusi, ir imsiu rawe ilz tēn: Kodel meldziū parecia nūstor abejero julu wienoy dienoj?

f wirsz.
26. 35.

46 Ir rare Rebekha Izaokop: Nopikieciu giwatos mano pro dukteriē Hero: jeygu ins Jobubas moreri ilz dukteru Hero, kaypo tos ira, ilz dukteru tos žiamēs, and komi bus giwata?

PAGUL. XXVIII.

Izaokas adgabena Jobubā, ir liepia jam žaysty Mezopotamion, kad wesiū moteri ilz dukteru Labano: zyczydamas jam pašlaimet kieloney, su atnaninimu ir paštyprynimu pašlawinimo, kuri dawe jam pirminezynas, 1. Sc. Ezau, pamatys jog noras jo buwo perškadetyas, ir jog moteri jo Kananietes nebuwo miešos rewuy jo, ima dar moteri ilz gimins Ismaelies, 6. Jobubas žaydziat kielonen, ir regi kiele sapne labey wartuima wertughi rezieima kopeciu, gawes to labey prakiltus žadeimus nog Diewo, 12. ko budamas paštyprynas ir patieszytas izstato tēn atminimo žiaklū, ir davo Diewuy žadeima wāczeczasties, 16.

Ir arwadyno Izaokas Jobubā, ir szlawino Ijam: ir pryfakie jam ir rare jam: Neimk moreris ilz dukteru Kanaan.

1. 13. 15. 2 a Kialkis, eyk ing Paddan Aram, namosna Beruelies, tawu morynos rawo: ir imk sau ilz ir 24. 7. tēn moteri ilz dukteru Labano brolies morynos ir 26. 3. rawo.

Deut. 34. 3 O wifogalis Diewas teszlawina tau, ir tepadato tawe waysing, ir repradagina tawe: Darb. 7. kad storumeys pulku giminiū.

1. 5. 4 Ir redoda tau pašlawinimā Abrahamo,

tau, b ir sekley rawo su tawim, kad pašlaimet b wirsz. 12. 7. teywayniszkey žiamē areywisciu rawo, kurā dawe Diewas Abrahamuy.

6 Teypo nusiunte Izaokas Jobubā: jog žaydes ing Paddan Aram: Labanop Beruelies sunauš, Syroniesp, brolop Rebekkos morynos Jokuta ir Ezavo.

6 O kad išwido Ezau, jog pašlawino Izaokas Jokubuy, ir nusiunte ghi ing Paddan Aram, kad imtu sau ilz tēn moreri, ir kad išlawino jam, jog pryfakie jam, kalbanit, Neimk moreris ilz dukteru Kanaan.

7 Ir jog Jokubas buwo klaužadū rewuy sawo ir motirney sawo, ir žaydes ing Paddan Aram,

8 Ir jog regiejo Ezau, kad dukteris Kanaan buwo piktomis akcie tewa jo Izaoka:

9 Tada nuejo Ezau Ismaeliesp, ir eme sau už moreri neikaytant moteri sawo, Mahalathā dukteri Ismaelies, sunaus Abrahamā, seleri Nebajotho.

10 Žaydes tada Jokubas ilz Ber-Sebos, ir ejo Haranai.

11 Ir izkakio nekuron wieron kame pernakwojo, nusiaydo nes laule: ir eme ilz akmeniu anos wieros, ir padare priegalwiu sawo, ir atsigule miegot anoygi wietoy.

12 Ir sapnawo: o žrey, buwo pašlartyos kopecios and žiamēs, kuru wirzus litesjos Dagaus: o žrey, Anjetej, Diewo kope and ju, ir nukope.

13 O žrey WIESZPAT S stowejo and ju, ir rare: d Afzien esni WIESZPAT S Diewas rawa rawo Abrahamā, ir Diewas Izaoka: žiamē and kuros guli miegot, e dosiu tau, ir sekley rawo.

14 Ir bus sekle rawo kaypo dulkies žiamēs, ir tapsi mine Nusiaydynop, ir Užrekieimop, ir Pulenaktiesp, ir Picrump ir bus pašlawinros f rawimip, ir sekley rawo wifos gimines žiamēs.

15 O žrey, Afzien esni su rawim: ir afzien laugosiū tawe wifur, kur taysies, ir pergabesiū rawe not pacion žiamen: nophaysiu nes rawēs, not padarysiu rey kē kalbejan tau.

16 Kad tada pabudo Jokubas ilz miega sawo, rare: Tykrey WIESZPAT S ira roy wietoy: o afzien to nežynoju.

17 Ir bijojus, ir rare: Kaypo baysi ira ra wiera? n'elt ko kiru ilz namēs Diewo, ir ra rey ira Broma Dagaus.

18 Kicles tada Jokubas ryta-meta akhty, ir eme ana akmeni, kuri padejo priegalwiu sawo, ir paštare žiamē, g iztarytu žiaklū, ir užliejo and jo alhwa.

19 Ir pramino warda: anos wieros Bethel, noris piramo wardas ano miesta buwo, Luz.

20 Ir pažadejo Jokubas pažadeima, kalbait: Kad bus Diewas su manim, ir apšaugos mane and to: kiala, kuri kieloji, ir dos mi donos walgit, ir rubus wilkiet.

21 Ir parcysiu pakajuy namosna rawa mano: tada bus mi WIESZPAT S Diewu.

22 O tas aknio kuri pašlaciāu iztarytu žiaklū, bus nameys Diewo, ir wis rey kē dosi mi dosiu tau ilz to tykrey deseryda.

PAGUL.

PAGUL. XXIX.

Jokubas arti budams Harano, stebuklingu redus Diawo pasiżyła su Rachel, dukterimi Labano, 1. *Wc.* kurij bega sakie rey rewuy sawo, 10. Laban bega sutyki Jokubas, ir arweda ghi namosna, kłaušo to wiśa kas prysidawe jam, ir tayo ghi sawimp, 11. Susidera, jog uz Rachel, stuzys Jokubas septyneris merus, 15. bet kad taras bewedas Rachel, guldzia su jo Lea wiresny seferi, 11. gaura reciam ir Rachel, uz stuzba kin dar septineris meru, 27. Rachel gija, bet newaysinga: Lea wel isz priesz pagimdzia Ruben, Simeon, Levi, ir Juda. 32.

PAkiele tada Jokubas kojas sawo: ir ejo ziameni wayku ulztekicimo.

2 Ir dabojos, o szrey buwo szulnis laukie, ir szrey, buwo tym tris gardey awiu begulinciu pas ghi: isz ano nes paries szulnio girde gardus: ir buwo tym dydis akmo and nafsu ano szulnies.

3 Ir suwarydawo ren wisus gardus, ir artydawo akmeni nog nafsu szulnies, ir girdidawo awis: ir aradedawo ana akmeni and nafsu ano szulnies, wieton jo.

4 Tare tada jump Jokubas Broley mano, isz kur este: o anisjen tare: Elme isz Harano.

5 O anisjen tare jems: Pażyfategu Labana sunu Nahora? o anisjen tare, Pażyfame ghi.

6 Priegram tare jems, Giargu ira su jo? o anisjen tare, Giar ira, ir szrey Rachel dukte jo, ateyt su awimis.

7 Ir tare, Szrey, dar ira anksti diena, n'est dar metas suwarydik pckaus, pagirdikit awis, ir eykit, ganikit jam.

8 O anisjen tare: Negalime, net suwaris wisus gardus, ir acris akmeni nog nafsu szulnies, kad pagirdicimime awis.

9 O kad dar su jays kalbejo, tada arajo Rachel su awimis kuros prygulejo rewuy jos: Piemene nes buwo.

10 Ir stojos, kad iszvido Jokubas Rachel, dukteri Labano brolies morynos sawo, ir awis Labano brolies morynos sawo: jog pryėjo Jokubas, ir atyre akmeni nog nafsu szulnies, ir pagitde awis Labano brolies morynos sawo.

11 Ir pabuciawo Jokubas Rachel: ir pakiele balf sawo, ir werkie.

12 Ir palakie Jokubas Racheley, jog ira brolu rewa jos, ir jog ira sunumi Rebełkos: nubego tada ana, ir palakie rey rewuy sawo.

13 Ir stojos, kad izgirdo Laban ta naujena ape Jokubas sunu seferis sawo, tada nutekicjo sutyki ghi, ir apkabino ghi, ir pabuciawo ghi, ir arwede ghi namosna sawo: o anisjen lakie Labanuy wisus ros dayktus.

14 Tare tada jam Laban: Ulziefia, kaudi mano esi, ir kuni mano: ir atliko jampi pilnaz menasi.

15 Poram tare Laban Jokubuy: Delto jog esi brolu mano, turerumeygu mi todryt uz nieka, stuzyt? pamiłakik, kas bus do alga rawo?

16 O Laban turejo dwi dukteri, wardas dydfines buwo Lea, o wardas maezines buwo Rachel.

17 Ber Lea turejo biogas akis: ber Rachel buwo grazo stomenies, ir grezy and weydo.

18 Ir milejo Jokubas Rachel: ir tare, a Stuzysiu tau septyneris merus, uz Rachel maezine dukteri rawo. *aHoz. 12. 125*

19 Tare tada Laban: Gieraus ira kad docia ja tau, nekapp kad docia ja kiramuy wiruy: atliek manimpi.

20 Teppo stuzyo Jokubas uz Rachel septyneris merus: o tie buwo akile jo kappo kiale tas dienu, delto jog milejo ja.

21 Tare tada Jokubas Labanop, Dok moteri mano, isipitde nes dienos mano, kad jeycia jon.

22 Sutyko tada Laban wisus wirus anos wieros, ir padare czialti.

23 Ir stojos wakaro meru, jog emie dukteri sawo Lea, ir arwede ja, jop: o anisjen iejo jon.

24 Ir dawo jey Laban Zilpa, sluzebnikie sawo, Leey dukteriy sawo uz sluzebnikie.

25 Ir stojos ryto meru, o szrey, Lea rey buwo: rogdel tare Labanop, Kas rey ira ka mi padarey? Tarnawau tau uz Rachel: kodelgi tada apwiley mane.

26 O Laban tare, Nedaro teppo toy wieroy mulu, kad izdoru maezine pirm gimides.

27 Papildyk nedela ros, tada dosim tau ir ta, uz sluzba kura, stuzyi mi kirus dar septyneris merus.

28 Ir padare teppo Jokubas, ir papilde nedela ros: dawo tada jam Rachel, dukteri sawo, uz moteri jamuy.

29 Ir dawo Laban dukteriy sawo Rachel sluzebnikie sawo Bilha, uz sluzebnikie jey.

30 Ir iejo ing Rachel, ir milejo teypag Rachel, tabiaus nekapp Lea: ir tarnawo jam pi kirus dar septyneris merus:

31 **O WIESZ PATS** iszvido jog Lea buwo nopikiciana, arwete zywata jos: ber Rachel buwo newaysinga.

32 Ir rapo niefcza Lea, ir pagimde sunu, ir pramino warda jo, Ruben, tare nes: Delto jog zwitkterejo **WIESZ PATS** and uspaudyma mano todryt niles dabar mane wiras mano.

33 Ir rapo wel niefcza, ir pagimde sunu, ir tare, delto jog girdejo **WIESZ PATS**, kad nopikiciana buwau, tada dawo mi ir ta: ir pramino warda jo, Simeon.

34 Ir rapo wel niefcza, ir pagimde sunu, ir tare, Dabarjen sz kart prysiglaus manep wiras mano, delto jog pagimdziau jam tris sinus: rogdel pramino warda jo, Levi.

35 Ir rapo wel niefcza, ir pagimde sunu, ir tare, Sza kart garbisiu **WIESZ PATI**: rogdel pramino warda jo, Juda: ir palowe gimdit.

PAGUL. XXX.

Rachel budama nekatti and newaysuma sawo, doda Jokubuy sluzebnikie sawo Bilha, kurij pagimdzia jam Danu ir Nafiali, 1. *Wc.* Lea teypag palownu gimdit, doda Jokubuy sluzebnikie sawo Zilpa, kurij pagimdzia jam Gadu ir Aseri, 1. *Wc.* Ruben rada Dudaim, o Lea wel pati rampa niefcza, ir pagimdzia Isuschara, Zebulon, ir dukteri Dinu, 24. Gulansiey pagimdzia Rachel, Jozefu, 22. 12

24

GENESIS

Pagul. 30.

22. Kał jau giedė taisyti Jokubas žiamen
sawo su szejmina sawo, Laban ghi užturi
nausi sudereimu atgor, 25. ko Jokubas
tabey bagotey paszawinamas est nog Die-
wo, priešz tawkima Labano, 37.

O Kad Rachel regėjo jog negimde Jokubuy,
tada pawidejo Rachel sėjry sawo ir rare
Jokubop, Dok mi waykus: o jeygu ne, tada
numirau:

2. Užsidegie tada rušibe Jokuba priešz Ra-
chelą: ir rare, Elinigu tada weroj Diewo,
kurley užturejo nog tawes waysiu žywato?

3. O ana rare, Szrey ira služebnikie mano
Bilha, ieyk joni, kad pagimditu and kialu
mano, ir alzien teypag bucia dabudawota
isz jos.

4. Dawe tada jamuy služebnikie sawo Bilha
už moreri: ir tejo Jokubas jon.

5. Ir rapo Bilha nieszca, ir pagimde Jokubuy
sunu.

6. Tare tada Rachel, sudyjo mane Diewas,
ir balsa teypag manio iszklaufe, ir dawo mi su-
ni: togdel pramino warda: jo, Dan.

7. Ir rapo wel nieszca Bilha služebnikie Ra-
chelos, ir pagimde Jokubuy antra sunu.

8. Tare tada Rachel, Pużawones Diewo
dużawau su selerimi mano, o pergatojau: ir
pramino warda: jo, Nafali.

9. O kad Lea iszwido, jog lowes gimdit, eme
teypag služebnikie sawo Zilpa, ir dawo ja
Jokubuy už moreri.

10. O Zilpa, služebnikie Leos, pagimde Jokubuy
sunu.

11. Tare tada Lea, Iszeyt pufkas, ir pramino
warda: jo, Gad.

12. Potam pagimde Zilpa, služebnikie Leos,
Jokubuy antra sunu.

13. Tare tada Lea, And szejsties mano:
žayminga nes wers mane dukteris: ir pramino
warda: jo, Aser.

14. O Ruben cjo dienose kwieciu-pjuris: ir
rado Dudaim tankie, ir arnelze jos morynos
sawo Leos: rare tada Rachel Leos, Dok mi
meldziu iz Dudaim sunaus tawo.

15. O ana rare jey, Maigu rey ira jog emey
wiru mano, jog nori teypag imt Dudaim
sunaus mano? rare tada Rachel, Togdel gules
su tawiju szoy nakriy už Dudaim sunaus tawo.

16. O kad Jokubas atajo wakaro-metu isz
tanka, iszejo Lea sutykt ghi, ir rare, Ieysi ing
mane, rykrej nes pasamdziau tawe už alga už
Dudaim sunaus mano: ir gulejo su ja anoy
nokriy.

17. Ir iszklaufe Diewas Lea: ir rapo niesz-
ca, ir pagimde Jokubuy pekta sunu.

18. Tare tada Lea, Dawe Diewas alga mano,
palkuyto kaypo dawiau služebnikie mano
wiruy mano: ir pramino warda: jo, Issa'char.

19. Ir rapo wel nieszca Lea, ir pagimde Jokubuy
szestis sunu.

20. Ir rare Lea, Apdowanojo mane, mane
kažu Diewas dydzia dowau, giwes szakart
su manim wiras mano, pagimdziau nes jam
szestys sunus: ir pramino warda: jo, Ze-
bulon.

21. Ir pagimde potam dukteri: ir pramino
warda: jos, Dina.

22. Armine teypag Diewas and Rachelos:
ir iszklaufe ja Diewas, ir atwere gimdiwę
jos.

23. Ir rapo nieszca, ir pagimde sunu, ir rare:
Nukiele Diewas honba mano.

24. Ir pramino warda: jo, Jozef, kalbant:
Teprydeda mi W I E S Z P A T S, kita
sunu.

25. Ir stojos, kad pagimde Rachel Jozefą,
jog rare Jokubas Labanop, žayik mane kad cy-
cia wietoi mano, ir žiamen mano.

26. Dok moreris mano, ir waykus mano už
kuras tarnawau tau, kad ieyscios: žyney nes
služba mano, kura sluzjau tau.

27. Tare tada jop Laban. Jeygu dabar radau
matone akise tawo: dabojaus, jog paszawino
mi W I E S Z P A T S del tawes.

28. Tare tada, Pamilakik iszkley alga tawo,
kura dosiu.

29. Tare tada jop: Žyney kaypo sluzjau
tau, ir kaypo buwo manimp pekus tawo.

30. Tas nes truputis kuri curejey pirm mane,
rapo mine, ir paszawino tau W I E S Z P A T S
per koja: mano: nugi tada kada dirbsiu teypag
namamus mano?

31. O ansjen rare: Ka dosiu tau? rare tada
Jokubas: Nedosi mi nieko wisizkey, jeygu
mi padarisi ra daykra, ganisiu wel garda
tawo, ir saugosiu.

32. Pereysiu szadien per wisz garda tawo,
atirkidamas isz ran wiloki peku margora, ir
plomora, ir wisoki peku ruda, terp awinelu,
ir plomora, ir margora, terp olzkiciu, o coki
bus alga mano.

33. Teypo ludis su manim reysibe mano ry-
toy, kad areysi atgosp mano, po weydu tawo:
wis tey kas n'est margora, ir plomora, terp
olzkiciu, ir ruda, terp awinelu, t'est tey manimp
pawogta.

34. Tare tada Laban, Szrey: Ir tabey, t'est
tey pagal zodia tawo.

35. Ir atikire Laban anoygi dienoy rafzkotus
ptorotus ozus, ir wisus margotus ir ptorotus
olzkiciu, wis tey and kuro buwo batr, ir wis
tey kas buwo ruda, terp awinelu: ir dawo jos
rakoti sunn sawo.

36. Ir padare kiala: tryju dienu terp sawes,
ir terp Jokuba: ir gane Jokubas atitanka gardo
Labano.

37. Eme tada sau Jokubas rykiztes žala ra-
pato, ir rieščiu, ir kalztanu-medzio: ir nulupe
josna baltas žiwes, atadegdams batruma, kur-
sey buwo and anu rykizczu.

38. Ir padejo anas rykiztes, kuras nulupe
fatakole, ir giaramose-towiole wa denio,
kur areydawo giart gardas, priešz garda: ir
užsidegie, kad arajo giart.

39. Kad tada užsidegie gardas rykizremis,
rada arwede gardas gierelustafzkorns, margotus,
ir ptorotus.

40. Atikire tada Jokubas awinelus, ir apwerre
wizdziu gardo and margu, ir wis tey kas buwo
ruda, terp garda Labano, ir stare rykr pacius gar-
dus sawo, o nestare ju su gardu Labano.

41. Ir stojos kad kas karas kad gardas ank-
stiwa užsidegie, rada dejo Jokubas rykiztes
po akis gardo fatakole: kad užsidegtu nog
rykizczu.

42. Bet kad gardas wezey užsidegie, tada ne-
dejo ju: teyp jog welos prygatejo Labanop, o
anktiwos Jokubop.

43. Ir rapo ans žmogus perlaby dydziu mē-
ney, ir turejo dangiel gardu, ir tarnajciu, ir
tarnu, ir welbludu, ir asilu.

PAGUL.

PAGUL XXXI.

Jokubas, regiedamas nopikatus Labano, Lay-
dziai su to wisu kas turejo, and isakima
Diewo, ir su paweliimu moteri sawo, be zy-
ner Labano, ziamei Kanaan. O Rachel
pawogia batwonu tewa sawo, 1. &c.
Laban rey izgirdes, wija Jokuba, ir
pawija ghi and kalno Gilead, bet nog
Diewo perserziamus est kad nopsietu su jo
kitep isiz prietelskei: ansien mienok
kalyna ghi asizrey isz to jog iszpciomis
iszgabeno ir batwonu jo pawogie, 22. Jo-
kubas apsigina, ir kad nerado niekur Laban
batwonu sawo, Jokubas bara ghi smarkiey,
su iszmetymu and akim wisokios newiez-
lismis, kurai nukitejo jampi, 31. galaušey
reziams daro sudaras, ir skirai pakajny
wiens nog kito, 44.

Girdejo tada zodzius sinu Labano, kalban-
t, Jokubas eme wis rey kas buwo tewa musu:
ir isz to kas buwo tewa musu padare wila ta-
stowe.

2 Weyzdejo reypag Jokubas and weyda Laba-
no: o izrey, nebuwo prietz ghi kayp wakar ir
uzwakar.

3 Ir tare WIESZPAT'S Jokubop, Grifzk
ziamei tewu rawo, ir giaciump rawo: o butiu
su rawim.

4 Nusunte tada Jokubas, ir atwadyno Ra-
chel, ir Lea, and tauka, gardop sawo.

5 Ir tare joms: Regiu weyda tewa jusu, jog
n'est ties mane, kaypo wakar ir uzwakar: bet
Diewas tewa mano buwo su manim.

6 Ir paciojen zynot, jog tarnawau tewuy
jusu isz wifos sišos mano.

7 Bet tewas jusu apsiwaykzcojo su manim
apjelzkingey, ir atmayne alga mano deszymci
kartu: bet nedatayde jam Diewas kad padarytu
mi pikt.

8 Kad reypo kalbejo: Margos bus alga
rawo, tada wisi gardey atwede gerelus mar-
gorus: kad wel reypo rare, Margos bus alga
rawo, tada wisi gardey atwede gerelus margus.

9 Teypo nurraukie Diewas peku tewa jusu, o
dawe man.

10 Ir stodawos anomet, komer uzsidegie
gardas, jog pakialdawau akis mano, ir regiejau
sapne, o izrey, anie ozey, kurie uzkope and
gardo, buwo ralkoti, margori, ir su ladu ta-
stey.

11 Ir tare manisp Anjelas Diewo sapne, Jo-
kub: o aszjen tarau, Sztey cia esmi.

12 O ansien rare, Pakialk meldziu akis
rawo, o izrey, wisi anie ozey kurie uzkopia
and garda, ira, ralkoti, margori, ir su ladu ta-
stey: regiejau nes wis rey ka daro rau
Laban.

13 Aszjen esmi ans Diewas Beth-Elies,
a kame patepy izstarycz, zyma, kame pazade-
jey mi pazadeima: Dabarjen, kialkis, laykis
isz tos ziames, ir gryzk ziamei giacu rawo.

14 Arfakie tada Rachel ir Lea, ir tare jam:
Iragu dar mums dalis, aba teywayniste namof
tewa musu?

15 Newerciagu musu uz prafzalnieres? par-
dawe nes mus: ir dar reypag parrowijo pini-
gus musu.

16 Wisas nes ras rurtas, kuri nurraukie Die-
was tewuy musu, ira musu ir sinu musu:
Nugi tada, padaryk tey wis ka kalbejo tawesp
Diewas.

17 Kieles tada Jokubas, ir wzdejo sinus sawo,
ir moteris sawo and welbludo.

18 Ir nuware wila peku sawo, ir wila tohi
sawo kuri nupelne: peku ana kuri turejo, kuri
nupelne Paddan Arame: kad areyru Izaokop
tewop sawo, ziamei Kanaan.

19 O Laban nuejo kirpt awiu sawo: pawogie
tada Rachel anos Terafim kuros turejo tewas
jos.

20 Ir iszsiwogie Jokubas nog szyrdies Laba-
no Syronies: kada gi nepalokie jam, jog
bego.

21 Ir bego, ir rey wis kas buwo jo, ir kieles
ir persiprowijo per Upa: ir werre weyda sawo
ties kalna Gilead.

22 O treccioy dienoy palokie Labanuy, jog
bego Jokubas.

23 Eme tada su sawim brolus sawo, ir wijo
ghi kiala septyniu dienu: ir pawijo ghi and
kalna Gilead.

24 Bet arajo Diewas Labanop Syronies
sapne nakty, ir tare jam: Saugokis kad nekai-
betumey su Jokubu, ney giaro, ney pikro.

25 Ir pawijo Laban Jokuba: o Jokubas
iszriele nomerz sawo and kalna, Laban reypag
iszriele sawo su broley sawo, and kalna Gilead.

26 Tare tada Laban Jokubuy: Ka padarey,
jog iszsiwogiej nog szyrdies mano, ir nugabe-
ney dukteris mano, kaypo gautas kalawiju?

27 Kodel izbegey szepciomis, ir iszsiwogiej
mi? ir nepalokie mi to, kad nulydecia tawe
su dziaugimu, ir giesmemis, su bubinu, ir su
horpa.

28 Nedataydey mi teypag pabuciot sinu ma-
no, ir dukteru mano: Dabarjen, durney padarey
teypo da rydams.

29 Galibey rakos mano buwo padaryt ju-
mus pikt: bet Diewas tewu jusu kalbejo ma-
nesp wakar nakty, kalban, Saugokis kad ne-
kalbetumey su Jokubu, abagiar, aba pikt.

30 O dabar kada gi norejey laytyš, delto
jog teyp labey giedey namu tewa rawo: kodel
pawogiej Diewus mano?

31 Arfakie tada Jokubas ir tare Labanuy:
Delto jog bijojaus, tarau nes, kad mi notmusz-
tumey dukteru rawo.

32 Kampi rasi Diewus rawo tenegija, aradey
po broley musu, kas ira manimpi, ir imk
tey lau: nezynoja nes Jokubas jog pawogie
jos Rachel.

33 Iejo tada Laban nomerai Jokubo, ir no-
merai Leos, ig nomerai abieju sluzebnikiu, ir
nerado: o kad iszejo isz nomera Leos, arajo
nomerai Rachelos.

34 Bet Rachel eme anos Terafim, ir indejo
jos rukledyina welbludo, ir sedejo and ju:
ir iszczupojo Laban wila ana nomerz, o
nerado.

35 Ir tare ana tewop sawo: Tencuzfidega
rustite ahise wielzpaties mano, jog negalu
kialtis po weydu rawo: eyz mi nes pagal buda
moteru: ir perweyzdejo ansien, bet nerado
Terafim.

36 Uzsidegie tada Jokubas, ir bares su La-
banu: ir arfakie Jokubas, ir rare Labanop.
Kas ira do perzegimas mano? kas ira do
griekas mano? jog teyp karstey wijey mane?

27 Kad iszczupojey wila namini-stotka
mano, ka radey isz wifos naminio-stotka namu
rawo? Padek tey prietz brolus mano, ir
prietz brolus rawo: o teludyja terp abieju
musu.

38 Taz dvidešymis metu buwau tawimp, awis tawo ir oizkos tawo nepamere: o awinu garda tawo newalgiau.

39 Supleštyro nornešau tawasp, afzien prymokiejau to, jelzkojey to už rąkos mano: dienoygu pawogie, aba pawogie nakty.

40 Afzien tey buwau, kuri trowijo dienoy karštyš, o nakty izaltis: ir jog miegas mano atitojo nog akiu mano.

41 Jau dvidešymis metu buwau namose tawo, kieturolika metu slūžjau tau už abi dukteri tawo, o šelzys metus už garda tawo: ir atmayney atga mano dešymtikaru.

42 Kad neburi buwęs su manim Diewas tewa mano, Diewas Abrahamas, ir bayme Izaoka, užtiefa butumey dabar pataydęs mane tulzcomis: And wargu mano, ir and procos rąku mano žwikterejo Diewas, ir subare tawę wakar nakty.

43 Arfakie tada Laban, ir tare Jokubop, Tos dukteris ira mano dukteris, ir rie suney ira mano suney, ir tas gardas ira mano gardas, ir labey wis tey kę regi ira mano: ir kę padarycia ša dien roms dukterims mano: aba sunams ju, kuros pagimde.

44 Nugi tada, Eykš, padarikim šadara, Afzien ir tujen: kad buri ludyimu terp manęs, ir terp rawęs.

45 Eme tada Jokubas akmeni: ir izskie ghie and iztarytos žymes.

46 Ir tare Jokubas broliams sawo, Rynkit akmenius: ir eme anisjen akmenius, ir padare kruwę: ir walgie ten and anos kruwės.

47 Ir pramino ja Laban Jogar Sahadutha: ter Jokubas pramino ja Gilead.

48 Tare tada Laban, Ta kruwa r'eft ša dien ludyroju terp manęs, ir terp rawęs: tegdel pramino warda jos Gilead.

49 Ir Mišpa, delto jog tare, W I E S Z P A T S tedabojas terp manęs, ir terp rawęs: kad pasi-
elepim wiens nog kito.

50 Jeygu apšukisi dukteris mano, ir jeygu imsi moreris priefz dukteris mano, nieko nera su mamis: Dabokis: Diewas bus ludyroju terp manęs, ir terp rawęs.

51 Priegram tare Laban Jokubuy: Szrey ta pati ira kruwa, ir šrey ta pati ira iztaryta žyme, kura sumeciau terp manęs, ir terp rawęs.

52 Ta pati kruwa r'eft ludyroju, ir ta iztaryta žyme r'eft swiedku, jog n'eysiu rawęsp pro ta kruwę, ir jog tujen n'eysi manęsp and pikto, pro ta kruwę, ir pro ta iztaryta žyme.

53 Diewas Abrahamas, ir Diewas Nahora, Diewas tewa ju, tefudyja terp muš: ir pryškie Jokubas per bayme tewa sawo Izaoka.

54 Pamulze tada Jokubas pamulzymę and ano kalna, ir pakwiere broli sawo, kad walgiru donę: ir walgie anisjen donę, ir pernakwojo and ano kalna.

55 Ir kicles Laban rycę mery, aksti, ir pabuciawo sunus sawo, ir dukteris sawo, ir szlawino jems: ir laydes Laban, ir sugryžo wicron sawo.

PAGUL. XXXII.

Jokubas budamas palyprnu susikimu kuru Anjeto szweču, siucia pirm sawo siuntynis brolop sawo Ezavop, i šc. het dafiznoješ jog ejo su daugiem žmoniu,

dalija žmones sawo ir peku, pro baymę, ing du pulku, ir meldziai Diewu labey karšrey ir zemcy ape pagialba ir izšosawima, 6. Siucia pirm sawo per tarnu sawo dowanu Ezavuy, su redn ir isakimu, ir nakcia izsiucia moteris sawo ir waykna per brydyma. 13. Bei pati tyke atlieki isz szos szalies, kame Diewas duzawojai su jo, doda jam warda Israel, szlawina jam, ir doro jog rasyzoja and kulšties sawo, 24.

1 Jokubas teypag laydes kielu sawo: o a Anjeley Diewo surko ghi.

2 Ir tare Jokubas, Kaypo iszvido jos: Abazas tey ira Diewo: ir pramino warda anos wietos, Mahanaim.

3 Ir izsiunte Jokubas siuntynis pirmi weyda sawo Ezavop brolię sawo, ziameni šc, pawieran Edomo.

4 Ir pryškie jems, kalbant: Teypo kalbesit wiefzpaciuy mano, Ezavuy: Teypo kalba Jokubas tarnas tawo, Giwenau kaypo areywis Labanę, ir laukiau iškioley.

5 O curu jauciaus, ir asifus, awis, ir tatus, ir tarnayres: o nusuniciu, palakit wiefzpaciuy mano, kad rascia matone akile tawo.

6 Ir sugryžo anie siuntynies Jokubop, kalbant: Atajojom brolop tawo, Ezavop, ir parsien teypag eyna futykt tawę, o kieturi szymtey wiru su jo.

7 Bijojos tada Jokubas labey, ir buwo jam bayfu: ir petdalijo anas žmones kuros buwo su jo, ir awis, ir jaucius, ir welbludus, ing du pulku.

8 Tare nes: Jeygu Ezau ateys and wieno pulka, ir pamulz ghi, tada atlikies pulkas izbegs.

9 Priegram tare Jokubas, Diewe tewa mano Abrahamo, ir Diewe tewa mano Izaoka: W I E S Z P A T I E, kurley kalbeje manęsp, o gryzik ziameš tawo, ir gietump tawo, o darysiu tau giar.

10 Ezerim ešni už wifas ras gjeradeites, ir už wifę ta wiernasti, kura padarey tarnuy tawo: ejau nes per ta jordanę su lazda mano, o dabar tapau dwejeru pulku.

11 Iztrauk meldziu mane isz rąkos broli mano, isz rąkos Ezavo: bijaus nes jo, idand noteytu, ir neužmulztu manęs, mocynos su limeys.

12 Užtiefa pasakiey, Tykrej giar darysiu tau ir padarysiu škie tawo kaypo ziezdras marn, kuros pro mine negal but iukaytyros.

13 Ir pernakwojo ten anoy pacioy nakty: ir eme isz to kasarajo rąkoni jo, dowanę del brolies sawo Ezavo.

14 Du szymtu oizku, o dvidešymis ožu, du szymtu awiu, o dvidešymis awina.

15 Tris dešymtis žyndamu welbludycu su welbludayciy ju, kitaras dešymtis karwiu, ir dešymti weržu, dvidešymis asliczu, o dešymti jaunu aslacyu.

16 Ir dawe jos rąkoni rarnu sawo, kožna gardę afabliwey: ir tare rarnump sawo, Eykir pirm weyda mano, ir padarykt wietę terp gardo, ir terp gardo.

17 Ir pryškie pirmamuy, kalbant, Kad futyks tawę Ezau brolis mano, ir klausis rawęs, kalbant, Kienu eš: ir, kur eyni? ir kienu tey ira po weydu tawo?

48. 16. aitemey.

6 wirfz. 31. 13.

6 wirfz. 18. 13.

18 Tada

18 Tada tarysi, Dowana tey ira tarna tawo Jokuba, nusinta wielzpaciesp mano, Ezavop, ó szrey ir patsien ira palkuy mulu.

19 Pryłakie teypag ir antram, ir treciam, ir wisienus tiemus kurie ejo palkuygardu, kathang: Pagal to paties zodia katbesir Ezavop, kad ghi rasiť.

20 Ir sakikir teypag, Szrey, rarnas tawo Jokubas ira paskuy mulu: rare nes, Numaldysiu weyda: jo ta dowana, kuriy eyna pirm weyda mano, ó potam izwisiu weyda: jo, galbur jog priymis weyda: mano.

21 Teypo ejo ana dowana pirm weyda jo: ber patsien pemakwojo anoy pacioy naktiy abaze.

22 Ir kietes anoy pacioy naktiy, ir eme dwi moteri sawo, ir dwi sluzebniki sawo, ir wienohka: wayku sawo, ir persiprowijo per brydyma: Jabbok.

23 Ir eme jos, ir liepe persiprowir jemš per ana: brydyma: ir liepe persiprowir tamuy ka: rurejo.

24 Ber Jokubas pars pasiliko: ó žmogus du-
żawojs su jo ner užtekijejo aušra.

25 Ir kad regijejo jog nepergalejo jo, dasili-
rejo sumezgata slėgnia jo, teyp jog sumezgatas
łėgnia Jokubo izmigłterejo, kad dużawos
su jo: *25. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

26 d Ir rare: Pateysk mane, aušra nes užte-
kijejo: ber ansjen rare, Nepalaysiu tawes, ner
pałzawinsi mi.

27 Ó ansjen rare jop: Kas ira do wardas ta-
wo? ó ansjen rare: Jokubas.

28 Tare rada ansjen, Nažadyns nog szof
warda tawo Jokuba, ber Izrael, apsiejey
nes su Diewu štypey, ir su žmonemis, ir per-
galejey.

29 Ó Jokubas klaufes, ir rare: Palakik
meldziu warda: tawo: ó ansjen rare, And ko
tey ira jog klaufies warda mano? ir pałzawino
jam ten.

30 Ir pramino Jokubas warda: anos wietos,
Pniel: rare nes regiejau Diewa: nog weyda iki
weyduy, ir izgiełbeta ira dułza mano.

31 Ir užtekijejo jam laule, kad ejo pro Pniel,
ir rayfojo and kulzies sawo.

32 Togdel newalgo šurauktos gisies waykey
Izrael kuriy ira and sumezgima kulzies iki
szey diency, delto jog dasilitejo sumezgima
kulzies Jokuba, and šurauktos gisies.

PAGUL. XXXIII.

Jokubas, šuredes kaypo turejo łaykĩ moterĩ
ir waykey, eyna šutyki broli sawo, 1. 8c.
kursey ghi, moterĩ jo, ir waykus łabey
gierey šutyka, ir po prieteliskey katbey
ir iskałbeimu, downas Jokubo priyma,
ir prieteliskey wient nog kito skĩrai 8. Jo-
kubas areyna Sukkotho, ó isz ten Siche-
man, kame nometus sawo iziesias ir Altoru
wieszpaciuy budawoja, 17.

IR pakiele Jokubas akis sawo, ir dabojoš,
ó šzey, Ezau ejo, ir kieturi szymrey winu
su jo: padalijo rada waykus po Lea, ir po
Rachel: ir po dwejeru sluzebniku.

2 Ir sūtate sluzebnikes, ir waykus ju isz
prielf: ó Lea: ir waykus jos užpakaliy, ber
Rachel: ir Jozefa: and paties užpakalo.

3 Ir ejo patsien pirm weyda ju: ir pasikto-
niojo septynis-kartus iki žiamey, ner atajo
brolop sawo.

4 Bego tada Ezau šutykt ghi, ir apkabino ghi,
ir pole and jo kakla, ir buciawo ghi: ir werkie
anisen.

5 Potam pakiele akis sawo, ir iszvido anas
moteris, ir anos waykus, ir rare, Kas tie ira su
tawim? ó ansjen rare, waykey kuros šuteko
Diewas małoningey tarnuy tawo.

6 Pryejo tada sluzebnikes, paciosjen, ir way-
key ju, ir pasikloniojo.

7 Ir Lea teypag pryėjo, su waykeys sawo, ir
pasikloniojo anisen: ó potam pryėjo Jozefas,
ir Rachel, ir pasikloniojo.

8 Ir rare ansjen, And ko tau ira wifas ans
putkas kuri šutykau? ó ansjen rare, Kad aras-
cia małone akife wielzpacies mano.

9 Ber Ezau rare: Turu ju gana brolau mano,
r'elt rey tawo ka: turi.

10 Tare rada Jokubas, Ach ne, jeygu dabar
radau małone akife tawo: tada imk downa:
mano isz raikos mano, todryti, jog, regiejau
weyda: tawo, kaypo regiecia weyda: Diewo
ir megey manimi.

11 Imk meldziu pałzawinima: mano, kursey
prynesas ira tawes, kada gi mi rey nudalijo
małoningey Diewas, ir jog wifo turu: ir prasze
ghi, teyp jog eme rey ansjen.

12 Ir rare, Łaykimes, ir gabenkimes: gaben-
sios pirm tawes.

13 Ber ansjen rare jop: Wielzpats mano žyno,
jog tie waykey ira błogi, ir jog turu su ławim
žyndamas awis, ir karwes: kad perwarytu jas
perwiena: diena: tada padwestu cietas gardas.

14 Tesilaydzia meldziu pirm Wielzpats mano
pirm weyda tarna sawo: ó aszjen redysios
pagal indaristes mano kaypo wadas, pagal to
kaypo eyr darbas, kursey ira po akimis mano, ir
pagal eima tu wayku, ner acysiu wielzpaciesp
mano Seiran.

15 Ó Ezau rare, Tepaliekmi meldziu tawimpĩ
isz tu žmoniu, kuros ira su manin: Ó ansjen
rare, And ko tey! tewa du łoska: akife wielz-
pacies mano.

16 Teypo sugryžo Ezau ano y diency kielu
sawo Seiran.

17 Ber Jokubas kielawo Sukkotho, ir pa-
budawojo lau namus: ir padare twarcus pekuy
sawo, rogdel pramino warda: anos wietos,
Sukkoth.

18 a Ir atajo Jokubas šweyku miestai Sichem, a Joz. 24.
kursey ira žiamey Kanaan: kad atajo isz Pad-
dan Aram: ir atsigule abazu po weydu miešto. Darb. 7-
16.

19 Ir pirkto dala: lauko kame iszciele nomera:
sawo, isz raikos sumu Hemoro, tewa Sichemo, už
szymta: stuku pinigu.

20 Ir izłtate ten Altoru: ir pramino ghi:
Diewas Izraelaus ira Diewas.

PAGUL. XXXIV.

Dina, iszejus daboiti dukternu anos žiames
sugwołtyjama est ir iszhoribijama, nog Si-
chemo Sunaus Hemora wielzpacies anos žia-
mes, 1. 8c. kursey ju milt ir wełt nori už
moteri: ape ku tewas jo kałbedamas su Jo-
kuba, ir suney jo, gauna nog sunu Jokuba
wilotinga ghi paładeima, su susidreimu,
idand wis teykas buwo wifszku Siche-
ma, aplipjauftyu, 6. Pawelija: tey ir padare,
Hemor, Sichem, ir paddonies šopuliy aplipja-
stymo kad buwo Simeon ir Levi, užpota and
ju ir užmušas suney Jokuba miestai isz gauna,
moteris ir waykus newalon nuweda, 18. Jo-
kubas smarkiey and to rugoja ir bijo, 29. Ir

wirfz. 30. 21. **I**r ifzejo a Dina dukte Leos, kura pagimde
Jokubuy, dabois dukteru anos ziames.

2 O Sichem Hemora Heritos, sumus Kun-
gaykizco anos ziames, izwidio ja: ir eme ja,
argulejo su ja, ir sugwoityjo ja.

3 Ir prilipo lzyrdis jo Dinosp, dukteriesp
Jokubo: ir mifejo ana mergiele, ir kalbejo pa-
gal lzyrdies anos mergiele.

4 Sichem teypag kalbejo tewop sawo He-
morop, tarait, imk mi ta dukteri uz moteri.

5 Kad izgirdo Jokubas, jog izbiauryno duk-
teri jo Dina, tomer suney jo buwo su peku tau-
kie: ir tytejo Jokubas, net arajo anisen.

6 Ir ifzejo Hemor tewas Sichemo Jokubop,
kad kalbern su jo.

7 O suney Jokubo arajo ifz lauka, kad rey
izgirdo, ir sopejo rey aniemus wirams, ir uzi-
degie labey: delto jog padare durniste. Izrae-
liy, sugwoityjes dukteri Jokubo, ko neturejo
teypo padaryt.

8 Kalbejo tada Hemor su jeys, tarait: sunaus
mano Sichemo dusza isimifejo dukteriy julu:
dokir ja meldziu uz moteri.

9 Ir susigieciokit su mumis, dokir mumis
dukteris julu, ir imkit lau dukteris musu.

10 Ir giwekit su mumis: o ziane bus po
weydu julu, giwekit, ir handlawokit joy, ir
apsilodynkir joy giwoitejes.

11 Ir tare Sichem tewop jos, ir brolump jos,
tera du tolka akise julu: ir ka mi tarysit,
dosu.

12 Padauginkir labey and manes pasoga: ir
dowan, o dosiu kaypo kalbesir manesp, dokir
mi tykr mergiele uz moteri.

13 Arfakie tada suney Jokuba Sichemuy, ir
Hemoruy tewuy jo wiloryngey, ir tare: (delto
jog Dina seferi ju izbiauryno.)

wirfz. 17. **I**r kalbejo jump, Nepadarisim to daykra,
kad dorumime seferi musu zmoguy, b kursey

17. turi nopipiautyma: hoiba nes rey butu
mumis.

15 Ber tame pawelisim jumus, jeygu stosires
kaypo mesjen, kad apsipiautyru terp julu wis
tey kas ira wirfzku:

16 Tomer dosim jumus dukteris musu, ir
imsim lau dukteris julu, ir giwesim su jumis,
ir busim wienna gimine.

17 Ber jeygu nepaktausisir musu, kad apsi-
piautyrumie, tada imsim dukteri musu, ir
nusigabosim.

18 O zodziy ju buwo gieri akise Hemoro,
ir akise Sichemo sunaus Hemoro.

19 O jaunikaiteis ans netruko daryt su ano
daykra isimifejo nes dukteriy Jokubo: ir
fzenawojo ghi prieiz wisus namus rewa
jo.

20 Arajo tada Hemor ir Sichem sunus jo
bromon miesta sawo: ir kalbejo wirump miesta
sawo, tarait:

21 Tos zmones spakaynos ira su mumis,
rogdel regiwena toy ziamy, ir handlawoja
joy, ir est ziane (zrey ira ptiari apikryume)
po weydu ju: imsim lau uz moteri dukteris
ju, ir dosim jemus dukteris musu.

22 Ber tame pawelis musu tos zmones, kad
giweru su mumis, kad butu wienna gimine: kad
apsipiautis wis tey kas ira terp musu wirfzku,
kaypo patisen ira apipiautyreys.

23 Pekus ju, ir nauda ju, ir wisi galwijey ju,
nebusu musu: rykrej pawelikim jemus, o
giwas su mumis.

24 Ir paklaue Hemoro, ir Sichemo sunaus

jo, wisi tie kurie ifzejo izf bromos miesta jo:
ir apsipiauste, wis kas buwo wirfzku, wisi tie
kurie ifzejo izf bromos miesta jo.

25 Ir rojos trecioy dienoy, kad buwo sopu-
liy, tada eme du sunu Jokuba, Simeon, ir Levi,
broley Dinosp, kiekwiens kalawija sawo, ir
arajo dra siey miestani, ir uzmulze wis tey kas
buwo wirfzku.

26 Uzmulze teypag Hemora, ir sunu jo Si-
chem: alstrumu kalawijo: ir eme Dina izf
namu Sichemo, ir ifzejo izf ten.

27 Suney Jokubo arajo and pamusztiyu, ir
izgawo miesta: delto jog izbiaurino seferi ju.

28 Eme awis ju, ir jaucius ju, ir asitus ju,
ir wis tey kas buwo mieste, ir tey kas buwo
laukie, eme.

27 Ir wisu lobi ju, ir wisus mazus waykus
ju, ir moteris ju nugabano newalon, ir izgawo
jos, ir wis tey kas buwo mieste.

30 Tare tada Jokubas Simeonop ir Levi,
Uzsielawot mane, darydami mane kad smirdecia
terp giwoiteju ros ziames, terp Kanaanu, ir
terp Ferizitu: ir nedaug turu zmoniu skayciyu,
jeygu susirinks prieiz mane tada pamulz
mane, ir busiu izgalyzras, patsien, ir namy
mano.

31 O anisen tare: Daritugu tada su seferimi
musu kaypo su kurwa.

PAGUL. XXXV.

Jokubas, izfzobus namus sawo, ir Sluzbosp-
Diewo prygarawijes, laydziai and isaki-
ma Diewo Bethelin, 1. 6. kame arajus
be iszkados, budawoja Altoru, 6. Smertis
ir pakalimas Deboros, momkos Rebekkos,
8. Diewas pasirodzia Jokubuy, dodamas
jam antra karte warda Izrael, su amau-
nimu zadeniu sawo, 9. Uz ka Jokubas
istato ziakia, ir pramena wiera, 14. be-
silaydziane izf ten, Rachel mirstia pa-
lagie, ir pakalimas est ten, 26. Ruben
dasilaydzia brauribes namose tewa sawo,
21. Reistras sunu Jokubo, 22. Jokubas asej-
na galawijey tewop sawo Izakop, kursey
mirstia, ir pakalimas est nog jo ir Ezar-
wo, 27.

Potam tare Diewas Jokubop, Kialkis, layfkiis
Beth-Elin, ir giwek ten: ir padaryk ten
Altoru tamuy biewuy, a kursey pasirode tau,
b kad begey nog weyda brolies rawo Ezavo.

2 Tare tada Jokubas lzeyminosp sawo, ir wi-
sump rump kutie buwo su jo: Armeskit swery-
mus Diewus, kurie ira widuriu julu, ir apsi-
czyftykir, ir amaynikir rubis julu.

3 Ir kialkimes, ir layfkimes Bethelin: o pa-
darysiu ten Altoru tamuy Diewuy kursey mi
arfakie dienoy suspaudyma mano, ir buwo su
manim kiele, kuro wayksczozau.

4 Dawe tada Jokubuy wisus anos swerymus
Diewus, kurie buwo rakoy ju, ir ausiu-karus
kurie buwo and ju ausiu, ir paslepe jos Abra-
homas po azolu, kursey ira pas Sichem.

5 Ir laydes: o izgafis Diewo buwo and
anu miestu kurie buwo aplink ju, teyp jog ne-
wijo sunu Jokuba.

6 Teypo arajo Jokubas Luzan kursey ira
ziamy Kanaan, (tatey ira Bethelin) pats-
jen, ir wisos anos zmones, kutos buwo
su jo.

7 Ir pabudawojo ten Altoru, ir e pramino
ana wieta, El Beth-El: Diewas nes apsirityskie
ten

c zimey
40. 6.

11. 10114

a wirfz.
28. 12. 14
b wirfz.
27. 43.

c wirfz.
28. 19.

ten jamuy, kad bego nog weyda brolies sawo.

8 O Debora momka Rebekkos numire, ir pakasta ira po Berh-Elu, po ano a-zolu kuro warda: pramino, Allon-Bachurh.

d Hoz. 9 Ir d pasirodc wel Diewas Jokubuy, kad
12. 4. atajo isz Paddan Aram: ir iszlawino jam.

10 Ir tare jam Diewas: Wardas tawo ira
s wirfz. Jakob: e warda tawo nezadyns potam Ja-
32. 28. kob: ber wardas tawo bus Izrael, ir pramino
2 Kar. 17. warda: jo Izrael.

34. 11 Priegram tare jam Diewas: f Afzjen esmi
f wirfz. Diewas Wisogalls waysinkis ir dayginkis,
17. 1. g gimine, ir tabey kruwa giminiu stosis isz
ir 28. 3. tawo, h Karaley teypag ilzeys isz slėginiu
zemey. tawo.

48. 3. 12 Ir dosiu tau tã ziamę, kura: dawiau
g wirfz. Abrahamuy ir Izaokuy: sekley teypag tawo
17. 6. 16. paskuy tawo dosiu tã ziamę.

h Mar. 1. 13 Uzżegie rada nog jo Diewas anoy wietoy
6. kuroy kalbejo su jo.

i wirfz. 14 Ir izistate Jokubas izistartytã zime anoy
28. 18. wietoy kuroy kalbejo su jo, akmenio izistartytã
zime: ir izilcio and jos giatama: asiera, ir
uzilcio and jos aliwa.

15 Ir pramino Jokubas warda: anos wietos
kame kalbejo su jo Diewas, Berh-El.

16 Ir laydes isz Berhel, o dar buwo mazas
stukas ziames izkakt Efrathon: o Rachel
pagimde, ir gimde sunkiey gimdime sawo.

17 Ir stojos kad sunkiey turejos gimdime
sawo, rada tare jey boba: Nesibijok, nes ir tã
turedsi sumi.

18 Ir rapo kad ejo dusza jos (numire nes)
jog pramino warda: jo, Ben-oni: ber tewas jo
pramino ghi Benjamin.

h zemey 19 h Teypo numire Rachel, ir pakasta ira
48. 7. pas kiala: Efrathon, tarey ira Berhlehaman.

20 Ir izistate Jokubas arminies zia-kla: and
graba jos: tas rey ira arminies zia-klas grabo
Rachelos iki lzey dieny.

21 Laydes rada Izrael: ir izspade nometã
sawo isz anos szalies Migdal Eder.

i wirfz. 22 Ir stojos kad giweno Izrael anoy ziames
40. 4. jog nucio Ruben ir gulejo su Bilha pamoterimi
tewa sawo: o Izrael rey girdejo: O sunu Jo-
kubo buwo dwilika.

m zemey. 23 m Suney Leos buwo, Ruben, pirmgimdis
46. 8. Jokubo, potam Simeon, ir Levi, ir Juda, ir
Exod. 1. 1. Ilašchar, ir Zebulon.

2. 24 Suney Rachelos, Jozefas, ir Benjamin:
25 O suney Bilhos, sluzėbnikies Rachelos,
Dan, ir Naftali.

26 O suney Silpos, sluzėbnikies Leos:
Gad, ir Aser: tie ira suney Jokubo, kurie gimę
jam Paddan Arame.

27 Ir atajo Jokubas Izaokop rewop sawo
Mamrey Kiriath Arboi, tarey ira Hebronai,
kame Abrahamas wiefzawo kaypo areywis, ir
Izaokas.

28 O dienu Izaoka buwo szymtas metu, ir
aztronios-dėzymtis metu.

m Gen. 25. 29 Ir n atadawe Izaokas dwasia: ir numire,
8. ir siurynktas ira zmoniump sawo, senas, ir
pasotes dienu: o suney jo Ezau ir Jokubas
pakale ghi.

PAGUL. XXXVI.

Ezau moteris ir wakey kurie gimę Kanaoy.

1. 2. Oc. Krelone jo Seiran, 6. Patamkey
jo, 9. Kaypo teypag Seiro Horitos, 20. Tarp
su ira Ana, kursey pirmas rado mutu-asi.

124, 24. Reistras Karalu ir Kunigaykščez
Edome, 31.

O Gimines Ezavo, kursey ira Edom, 4 ira
1. 35. cos.

2 Ezau eme moteris sawo isz dukteru Kana-
an, Ada: dukteri Elona Hethitos, ir Aholi-
bama: dukteri Anos, dukteri Zibeona Hi-
viros.

3 Ir Basmatha: Imaelies dukteri, sešari Ne-
bajotho.

4 O Ada pagimde Ezavuy Elifasa, o Bas-
math pagimde Rehueli.

5 O Aholibama pagimde Jehusa, ir Jaelama:
ir Koraha: Tie ira suney Ezavo, kurie gimę
jam ziamę Kanaan.

6 O Ezau eme moteris sawo, ir sunus sawo,
ir dukteris sawo, ir wifas duszas namu sawo,
ir peku sawo, ir wifas galwius sawo, ir wifas
lobi sawo, kuri nupeine ziamę Kanaan, ir
laydes kion ziamę, nog weyda brolies sawo
Jokuba.

7 b Lobio nes ju buwo daugiel, kad giweru
podraug: ir ziamę areywičiu ju negalejo ju
pakiale pro peku ju.

8 Todryh e giweno Ezau and kalna Seir:
Ezau ira Edom.

9 O ros ira gimines Ezavo, rewu Edomiru
and kalna Seir.

10 Tie ira wardey sunu Ezavo: Elifas sunus
Ados, moteries Ezavo, Rehuel sunus Basmathos,
moteries Ezavo.

11 O suney Elifazo buwo: Teman, Omar,
Zefo, ir Gaetam, ir Kenaz.

12 O Timna buwo Elifaso, sunaus Ezavo,
pamore, ir pagimde Amalekuy Elifaza: Tie
ira suney Ados pamoteries Ezavo.

13 O suney Rehuelies ira tie, Nahath, ir
Zerah, Samma, ir Mizza: tie buwo suney Bal-
mathos, moteries Ezavo.

14 O suney Aholibamos, dukteries Anos,
dukteries Zibeona, moteries Ezavo, buwo tie:
ir pagimde Ezavuy Jehusa, ir Jaelama, ir
Koraha.

15 Tie ira Kunigaykščezey sunu Ezavo: suney
Elifazo, pirm-gimdzio Ezavo, buwo, Kunigaykščis
Teman, Kunigaykščis Omar, Kunigaykščis
Zefo, Kunigaykščis Kenaz,

16 Kunigaykščis Korah, Kunigaykščis Gaet-
tham, Kunigaykščis Amalek: tie ira Kunigaykščezey
Elifazo ziamę Edom, tie ira suney
Ados.

17 O suney Rehuelies, sunaus Ezavo, ira tie:
Kunigaykščis Nahath, Kunigaykščis Zerah,
Kunigaykščis Samma, Kunigaykščis Mizza:
tie ira Kunigaykščezey Rehuelies ziamę
Edom, tie ira suney Basmathos, moteries
Ezavo.

18 O suney Aholibamos moteries Ezavo ira
tie, Kunigaykščis Jehus, Kunigaykščis Jaela-
nu, Kunigaykščis Koreh: tie ira Kunigaykščezey
Aholibamos, dukteries Anos, mo-
teries Ezavo.

19 Tie ira suney Ezavo, ir tie ira Kunigaykščezey:
tas ira Edom.

20 d Tie ira suney Seiro Horitos, giwetoju
anos ziames: Lorhan, ir Sobal, ir Zibeon, ir Ana,

21 Ir Dilon, ir Ezer, ir Disan: tie ira
Kunigaykščezey Horinu, suney Seiro ziamę
Edom.

22 O suney Lorhano buwo; Hori ir Hemam;
o Lorhano islo buwo Timna.

b wirfz.
12. 6.c Joz. 24.
4.d1 Kray.
1. 38.

30

GENESIS

Pagul. 36. 37.

23 O funey Sobasies ira tie, Alvan, ir Manaharh, ir Ebal, ir Sefo, ir Onam.

24 O funey Zibeona ira tie, Aia, ir Ana : tas tey ira ans Ana kufley rado Mutus giroy, kad gane asjhis tewa sawo Zibeona.

25 O funey Anos ira tie, Dison : o Aholibama buwo dukte Anos.

26 O funey Disono ira tie. Hemdan, ir Esban, ir Jihran, ir Cheran.

27 Suney Ezeres ira tie : Bilhan, ir Zaran, ir Akan.

28 Suney Disono ira tie : Uz, ir Aran.

29 Kunigaykizczey Horin ira tie, Kunigaykiztis Lothan, Kunigaykiztis Sobal, Kunigaykiztis Zibeon, Kunigaykiztis Ana,

30 Kunigaykiztis Dison, Kunigaykiztis Ezer, Kunigaykiztis Disan ; tie ira Kunigaykizczey Horin pagal Kunigaykizczu sawo ziamney Seir.

e1 Kray. 31 Ir tie ira Kunigaykizczey, kurie Karalawo ziamney Edom, pirmnekayp karalawo Karalus and wayku Izraelaus.

32 Bela tada sunus Beories karalawo Edome, o wardas miesta jo buwo Dinhaba.

33 Ir numire Bela : o Jobab sunus Zerabo isz bozros karalawo wietoy jo.

34 Ir numire Jobab : o Hufan isz ziamnes Temanitu karalawo wietoy jo.

35 Ir numire Hufan : o wietoy jo karalawo Hadad sunus Bedado, kufley pamu sze Midiana : taukie Moabo, o wardas miesta jo, buwo Avith.

36 Ir numire Hadad : o Samla isz Mafrekos karalawo wietoy jo.

37 Ir numire Samla : o Saul isz Rehoboth ties upe, Karalawo wietoy jo.

38 Ir numire Saul : o Baal-Hanan, sunus Achbora, karalawo wietoy jo.

39 Ir numire Baal-Hanan, sunus Achbora : o Hadar karalawo wietoy jo, o wardas miesta jo buwo, Pahu : o wardas moreries jo buwo, Meherabeel, dukte Matredo, dukte Mezahab.

f1 Kray. 40 Ir tie ira wardey Kunigaykizczu Ezavo, pagal giminiu ju, pagal wietu ju, su wardeys ju: Kunigaykiztis Timaa, Kunigaykiztis Alva, Kunigaykiztis Jether.

41 Kunigaykiztis Aholibama, Kunigaykiztis Ela, Kunigaykiztis Pimon.

42 Kunigaykiztis Kenaz, Kunigaykiztis Teman, Kunigaykiztis Mibzar.

43 Kunigaykiztis Magdiel, Kunigaykiztis Irani : tie ira Kunigaykizczey Edomo pagal giwenimu sawo, ziamney pasedima ju : ansjen ira Ezau tewa was Edomo.

PAGUL. XXXVII.

Jozefas, milimas nog tewa sawo Jokuba priesz brolus sawo, pardodamas est uz rey nog ju, 1. Sc. tabiaulley uz sakima sapnu sawo, 5. rozdryn suskai ba (kaypo arajo jump isz isakima tewa sawo Dothanah) uzmuze, 12. Bet pro Rubeno uzaryma, imeta ghi doben, 21. potam ghi pardoda and rodos Judos pro szali eynantemus Ismaeliamus, kurie ghi nugabena Egyptan, 26. Broley jo dugia darba sawo Jokubtep wilu, 31. Kufley smarkiey raudoja Jozefo, 33. Kuri terpio pardoda Potifaruy, 36.

a wirt. 36. 7. IR giweno Jokubas a ziamney areywistiu tawa sawo, ziamney Kanaan.

Zyd. u. 7.

2 Tie ira darbey Jokuba : Jozefas turedamas sepryniolika, metu, gane garda su broleys sawo, o buwo jaunikayciu, su suney Bilhos, ir suney Zilpos moretu tewa sawo : ir atnezdawo Jozefas pikra ju naujena tewoy ju.

3 O Izrael milejo Jozefa priesz wifus sunus sawo, buwo nes jamuy sunumi senatwes : ir padare ja may tulu forbu jupa.

4 Kad tada regiejo broley jo, jog tawas ju milejo ghi priesz wifus brolus jo, b nopikiete jo : ir negatejo jop kalber spakayney.

5 Sapnawo reypag Jozefas sapna, kuri sakie brolamius sawo : rogdyn nopikiete jo dar to tabiaus.

6 Ir tare jump : Klausikie meldziu to sapna, kuri sapnawau.

7 O szrey, ryzem pedus widuriy tauko, o szrey, pedas mano kiekles, ir stowejo teypag : o szrey, pedey jusu arajo aplink, ir klonojos peduy mano.

8 Tare tada jam broley jo : Wisizktheyg tada karalausi and mui? wisizktheyg tada wiefzparaus and musu? nopikiete tada jo dar ro tabiaus del sapnu jo, ir del zodziu jo.

9 Ir sapnawo dar kita sapna, ir sakie ghi brolamus sawo : ir tare : Szrey dar sapnawau sapna : o szrey, Saute, ir Meno, ir wienolika zwayzdziu klonojos mi.

10 Ir kad rey sakie tewuy sawo, ir brolamus sawo, bare ghi tawas jo, ir tare jam : Kas tey ira do sapnas, kuri sapnawey? Eysimn tada wisizkthey, Alzjen, ir moryna tawo, ir broley tawo, kad klonojumimes tau iki ziamney?

11 Pawidejo tada jam o broley jo : ber tawas jo uzlaykie ta daykra.

12 Ir nuejo broley jo, ganit garda tewa sawo pas Sichein.

13 Tare rada Izrael Jozefop : Neganogu broley tawo pas Sichein? eykiz, idand siuscia tawe jump, o ansjen tare jam : Szrey cia esmi.

14 Ir tare jam : Eyk meldziu : Dabokis kaypo nris broley tawo, ir kaypo turis gardas, o pergabek mi zody : Teypo izsunte ghi isz tomos Hebron, ir arajo Sichein.

15 O zmogus rado ghi (szrey nes ktejojo taukie) klausie tada jo ans zmogus, kalbant, Ko ieszkey?

16 O ansjen tare : jeszkau brolu mano, pami sakik meldziu, kame gano.

17 Tare tada ans zmogus : Laydos isz cia, girdejau nes jos bekalbant, Laykinties ing Dothan : Ejo rada Jozefas paskuy brolu sawo, ir rado jos Dothane.

18 O ansjen regiejo ghi isz tola : ir pirmnekayp prysiatyno jump, surodyjo priesz ghi kitra roda, kad ghi uzmuze.

19 Ir kalbejo wienas kitop : Szrey areyna tas Maystis sapnorojas.

20 Eykim tada dabar, ir uzmuzikim ghi, ir imelkim ghi wienai tu szulniu, o pasakisim, Piktas zweris suryo ghi : regiesim tada, kas bus isz jo sapnu.

21 Ruben rey girdejo, ir iszlosawo ghi isz raskos ju : d ir tare : nemuzikim jo and giwatos.

22 Tare reypag jump Ruben : Nepraliek krauja, imelkit ghi ton doben kuriy ira giroys

42. 22

Pagul. 37. 38.

I. KNIGA MAYŻESZAUS.

31

giroy, ir nedekir and jo rakos : idand ghi izlotu iz rakos ju kad ghi pergabetu tewop sawo.

23 Ir stojos kad atajo Jozefas brolump sawo, jog nuwilko nog Jozefa jupa jo, jupa ana rulu-forbu, kura wilkiejo.

24 Ir eme ghi, ir imere ghi doberi : bet dobe buwo tufcza, nebuwo joy wadenio.

25 Potam atsisedo walgit dona, ir pakiele akis sawo, ir regicjo, o sztey, kielojas potkas Ismaelinu ejo iz Gilead : o welbludey ju nefze kwepacius dayktus ir balsoma, ir mirras, kielojait, kad rey pergabetu Egiptan.

26 Tare tada Juda brolump sawo : Kas do nauda bus jog uzmuszym broli mulu, ir krauja jo paslepsi?

27 Eykit, ir pardokim ghi tiemus Ismaelitanus, ir ten'ett and jo rakas mulu, broli nes ira mulu, kunu mulu : ir paklaufe jo broley jo.

28 Kad tada anie Midianiszkiey prakijey ejo pro szali, tada iztraukie ir pakiele Jozefa iz dobes, ir e pardawe Jozefa aniemus Ismaelitanus uz dwideszymis sidabriniku : kurie adgabeno Jozefa Egiptan.

29 O kad Ruben sugryzo doberi, sztey, jog nebuwo Jozefo dobey : perpielze tada rubus sawo.

30 Ir sugryzo brolump sawo, ir tare : Janikaycio nera, o asjen, kur eysiu?

31 Eme tada Jozefo jupa : ir pamulze ofzkiti, ir pamirke jupa kraujose.

32 Ir nusiunte ana jupa rulu-forbu, ir nunezdyno ja tewop sawo, ir tare : Ta radom, pazynk meldziu, iragu rey jupa sunaus tawo, gba ne.

33 O ansjen pazyno ja, ir tare : Jupa fieney. rey ira sunaus mano : f piktas zweris suede ghi : uztiela sudralikias ira Jozefas.

34 Perpielze tada Jokubas rubus sawo, ir udejo mayfza and stegniu sawo : ir raudawo sunaus sawo per daugiel dienu.

35 O wisi suney jo, ir wisos dukteris jo kietes ramint jo : bet ansjen nedawe nusiramint, ir tare : g Raudodamas nes nuzejsiu grabai sunausp mano : reypo raudawo jo tewas jo.

36 O Midianirey pardawe ghi Egiptan, Potifaruy Dwaroniuy Faraona, wirausiamny and Fesiniku.

PAGUL. XXXVIII.

Juda weda moteri Kananietu, kuriy pagimdzia jam riu sunus, 1. ege. pirma-ghi doda Thamaray kaypo reypag aeraghi, parkuyto kaypo uzmusze Diemas pirmaghi, zada sey treciaghi, 6. bet kad zadeima sawo nedaturejo, tada Tamar dashtaydzia biauzybes kirtu pramoniu su Juda, 13. ir korones uz rey del jo iszwegdama, 23, pagimdzia jam wienu kartu du sunu, Perezau ir Zoraba.

IR stojos anogimer, jog laydes Juda nog brolu sawo : ir prafakie nekurop zmo- gausp Adullamo : kuro wardas buwo,

1 Kray. Hira.

2 O Juda izzwido ten dukteri, nekuro Ka-

naniecio zmogaus, kuro wardas buwo, Sua, ir eme ja, ir iejo joni.

3 O ana tapo nieszcza, ir pagimde sunu : o ansjen pramino warda jo, Er,

4 Potam wel tapo nieszcza, ir pagimde sunu : o ana pramino warda jo, Onan.

5 Ir nesilowe dar ana, ir pagimde sunu : ir pramino warda jo, b Sela : bet pars- jen buwo Chezibe, kad pagimde jos ja- muy.

6 Numer. 26. 20.

6 O Juda eme moteri sunuy sawo Eray pirngimdziuy : o wardas jo buwo Thamar.

7 Bet Er pirngimdis Judos buwo pikt u akise WIESZPATIES : togdel uzmusze ghi WIESZPATIES.

8 Tare tada Juda Onanop : Ieyk moterini brolies tawo, ir weik ja wardu brolies tawo, o prykiakle sekte broliuy tawo.

9 Bet Onan zynodamas jog ra sekte nebus jam, tada stojos kad ieje moterini brolies sawo, jog gadyno ja ziamei, kad nedoru sektes, bro- liuy sawo.

10 O rey buwo pikt akise WIESZPATIES, ka dare : togdel ghi reypag uz- mulze.

11 Tare tada Juda Thamarosp anitosp sawo, Atliek nazite namose tewa tawo, net uzaugs sunus mano Sela : rare nes : Kad ir tas reypag nenumirtu, kaypo broley jo : nuejo tada Thamar, ir atliko namose tewa sawo.

12 O kad daugiel dienu prafzoko, numire dukte Suos, more Judos : potam pasitiefzyjo Juda, ir nuejo kirpejump, awiu sawo Timmon, parsjen, ir Hira prietelis jo, Adulla- mira.

13 Ir pafakie Thamaray, kalbanit : Sztey ofzwis tawo eyt Timmon, kirpt awiu sawo.

14 Nudejo rada nog sawos rubus nazlistes sawo, ir uzsidegie zowitka, ir apsiwiniojo, ir arsisedo ieygoy dwieju weriniu, kuriy ira and kiala Timmon : regio nes jog Sela uzaugo, o ana nebuwo dora jamuy uz moteri.

15 Kad izzwido ja Juda tada turejo ja uz kurwa : delto jog uzdegie weyda sawo.

16 Ir prafakie josp kielan, ir tare, Eykiz meldziu, reieymi ing tawe, nezynajo nes, jog rey buwo anira jo, o ana tare : Ka mi dosi, idand teytumey ing mane.

17 O ansjen tare : Arsiusiu tau ozy iz gar- da : o ana tare, Jeygu dosi zoftowa, net rey arsiusi.

18 Tare tada ansjen : Kas rey ira do zoftowa, kura dosiu tau ? o ana tare : Perzeries-zieda tawo, ir iznura tawo, ir lazda tawo kuriy ira rakoy tawo : kuros dayktus dawe jey ansjen, ir iejo joni, o ana tapo nieszcza iz jo.

19 Ir kietes, ir nuejo, ir nudejo nog sawos zowitka sawo, ir apsiwilko rubeyas nazlistes sawo.

20 O Juda nusiunte ana ozy, per rakas prietelaus sawo Adullamitos, kad adgauru zo- ftowa iz rakos anos zmonos : bet ansjen ne- rado jos.

21 Ir klaufes zmoniu wietos jos, kal- banit : Kame ira ana kurwa, kuriy tuwo pas tie dwi werimi and kialo ? o ansjen tare : Nebu- wo cia nejkios kurwos,

22 Ir sugryzo Judosp, ir tare : Neradau jos

jos : ir žmonės teypag anos wietos kalbejo.
Nebuwo cia ne jokios kurwos.

23 Tare tada Juda : Teima tey sau, kad nepawerstu mui niekeys : sztey, nusiuciau rą ozy, ber neradey jos.

24 Ir stojis kaypo po trejeruy menasiu, jog pasakie Judey, kalbait : Tamar anita tawo kurwijos, o sztey teypag, ira nieszca nog kurwintes : Tare tada Juda : I szweikt ja, kad buru sudeginta.

25 Kad ja iszweide, nusiunte oszwiop sawo, pasakit. Nog to zmogaus, kuro ira tie daykrej, esini nieszca : ir tare : Pazynk meldziu, kieno ira tas peczeris-ziedas, ir tie sznurey, ir ta lazda.

26 O Juda pazyno jos, ir tare, Teylesne ira uz mane, rodryn, delto jog nedawiau jos sinuy mano seley : ir nepazyno jos potam daugiaus.

27 Ir stojis komer turejo pagindit, sztey, **1 Kray.** e jog dwiuey buwo zyuate jos.

2. 4. 28 Ir stojis kad gimde, jog wiens iszkižo raka : o boba eme ja, ir uzryze szkartora siuta, aplink rąkos jo, kalbait, Tas iszeyc pirm.

29 Ber stojis, kad iraukie raka sawo : sztey, jog iszejo brolis jo : o ana tare : Kaypo persiwerzey persiwerzymas ira and tawes : ir **2 Mat.** 1. pramino warda jo, d Perez.

3. 30 O potam iszejo brolis jo, aplink kuro rąkos buwo szkartora siutas : ir pramino warda jo, Zerach.

PAGUL. XXXIX.

Jozefuy Diewas szlawina ir tarnistey jo Potifariej, jog uzstatoghi Wieszpats and wisu namu sawo, 2. 29c. Mote wieszpaties jo pro grazumia jo, isimile jampi, ir gundzia ghi neczystatos : and kuros twirtey nepawelzdamis apskundziamas est folszwey mog jo, pirmiaulsey szeyminoj, potam wieszpaties jo, kursey ghi uz tey isodyna kalinen, 13. Kame Diewas teypag ira su Jozefu, teyp jog uzstato ghi and kaliniu, 20.

a wirsz. 37. 28. **Pf.** 105. **O** Jozefas a nugabentas buwo Egiptan : o Potifar Dwaronis Faraona witausias and Pettiniku, Egiptzonis, pirkto ghi ilz rąkos Imaelitu, kurie ghi ten nugabeno.

b wirsz. 39. 21. **Darb.** 7-9. **17.** **O** WIESZPATIS b buwo su Jozefu, teyp jog buwo laymingu zmogumi : ir buwo namose wieszpaties sawo Egiptzonies.

3. **O** kad iszwidu wieszpats jo, jog WIESZPATIS buwo sujo, ir jog iszcettyjo WIESZPATIS, wis tey ka dare, raka sawo :

4 Rado tada Jozefas loika akile jo, ir tarawo jam : ir uzstare ghi and namu sawo, ir dawe rąkon jo wis tey ka turejo.

5 Ir stojis nog ano mera, kaypo ghi uzstare and namu sawo, ir and to wila kas buwo jo, jog szlawino WIESZPATIS namamus ano Egiptzonies, del Jozefo : ir tabey pasztawinimas WIESZPATIS buwo wilame rame ka turejo, namos ir laukie.

6 Ir paliko wis tey ka turejo rąkon Jozefo, teyp jog ape ne joki daykra, neszizynojo su jo liz ape doną kurą walgie : o Jozefas buwo grazo stomenies, ir grezus and weydo.

c Friek. 7. 13. **7** Ir stojis palkuy tu dayktu, e jog mote wieszpaties jo, mere akis sawo and Jozefo : ir tare, Gutek su manim.

8 Ber ansjen gine to, ir tare moterie su wieszpaties sawo, Sztey, wieszpats mano neszizyno su manim kas ira namose, ir wis tey ka turi, dawe rąkon mano.

9 Nieko nera dydelfnio tose namose uz mane : ir neuzturejo nieko nog manes, liz tawe, delto jog esi moterymi jo : kaypogi tada padaricia rą teyp didi piktą daykra, ir griezycia prielz Diewa ?

10 Ir stojis, kad kalbejo Jozefop kas dien, o ansjen nektau e jos, kad guleru su ja, ir kad buru su ja.

11 Srojós tada tokioy nekuroy dienoy, jog atajo namosia kad darytu darba sawo : o nieko nebuwo liz zmoniu namose.

12 Ir pagawo ghi uz ruba jo, kalbait : Gutek su manim : o ansjen paliko ruba sawo rąkoy jos, ir izbegu, ir iszejo oran.

13 Ir stojis kad regėjo ana, jog paliko ruba sawo rąkoy jos, ir izbegu oran.

14 Tada szaukie zmoniu namu sawo, ir tare jump, kalbait : Sztey, iwede mums Zyda, kad apjokru mus : arajo manesp kad guleru su manim, o alzen szaukiaiu garu balsu.

15 Ir stojis, kad izgirdo jog pakielau balsu mano, ir szaukia : tada paliko ruba sawo manimpi, ir izbegu, ir iszejo oran.

16 Ir iszejo ruba jo sawimpi, net arajo wieszpats jos namosia sawo.

17 Kalbejo tada jop pagal rugi paciu zodziu, tarait : Zydizkas tarnas, kuri mums iwedej, arajo manesp, kad apjokru mane :

18 Ir stojis, kad pakielau balsu mano, ir szaukia : jog paliko manimp ruba sawo, ir izbegu oran.

19 Ir stojis, kad izgirdo wieszpats jo zodziu moteries sawo, kuros kalbejo jop, tarait, pagal ru paciu zodziu padare mi tarnas tawo, tada uzsidegie rultibe jo.

20 Ir eme ghi wieszpats Jozefo, ir d padawe ghi Kalnes-namolas anoi wietoi kuroy buwo apfodynti kaliniey Karalaus : teypo buwo Kalnes-namose.

21 Ber WIESZPATIS buwo su Jozefu, ir apwerie gjeradeite sawo and jo : ir dawe jam loika akile wirausio Kalnes-namu.

22 Ir dawe wirausias Kalnes-namu wisus kalinius, kurie buwo kalnes-namose, rąkon Jozefo, ir wis tey ka ansjen ten dare, ansjen dare.

22. Wirausias and kalines-namu, neweyzdeio wisizkey and ne jokio daykra, kursey buwo rąkoy jo : o tey ka dare, WIESZPATIS laymingu dare.

PAGUL. XL.

Wirausias Pilejas girklis ir Piekorus Faraona, irodynami est kalinen, ir Jozefuy padoti. 1. 29c. Sapnoia kiekwiens sapna, kury izgirdo jens Jozefas giezdamas nogi Pileja-girklis, kad bus prywersias uredop sawo pagal sapna sawo, atmintie and jo kaypo gieraulesy prymano, 5. Jozefo izgul dymas izgieryszejo and abceju paciu darbu : ber Pilejas-girklis uzmirszta Jozefo.

17 Ir stojis palkuy tu dayktu, jog Pilejas-girklis Karalaus Egipto, ir Piekorus, sugriezzyjo prielz wieszpati sawo, prielz Karalu Egipto.

2 Teyp jog tabey apsirutawo Farno and dwieju dwaroniu sawo, and wirausio Pileja-girklis, ir and wirausio Piekoru.

Pagul. 40. 41.

I. KNIGA MAYŽESZAUS.

33

3 Ir padawe jos fargibon, namofna wirausio and Pestniku namofna kalines, wicron kame Jozefas buwo kaliniu.

4 O Wirausias Pestniku pryfate Jozefas jemus, kad tarnautu jemus : ir buwo anisien per kialeta dienu fargiboy.

5 Sapnawo tada abujen ra-gi sapna, koznas sapna sawo, wienoy naktriy, kiekwiens pagal izguldyma sapna sawo : Pitejas-girkla, ir Piekorus, kurie buwo Karalaus Egipto, kurie buwo kalinijs namofne kalines.

6 O Jozefas atajo jump ryta, meta, ir dabojos and ju, o sztey, anisien, nuludo.

7 Klausas tada anit dwardoni Faraona kurie buwo su jo fargiboy namu wiesparies jo, kalbant, Kodel weydey jusu nuludo szadien.

8 Anisien tare jop : Sapnawom sapna, o nera nieko kurley ghi izguldytu : Jozefas tare jump, N'efgu Diawo izguldymey, pamilakikir jos meldziu.

9 Sakie tada Jozefuy sapna sawo wirausias Piteju-girklo, ir tare jam : Sapne mano, sztey, jog buwo wino-medis po weydu mano.

10 O and ano wina medies buwo tris szakos, o buwo kaypo belprogas, ziedas jo laydes, kiekies jo izdawe sirpusias ogas.

11 O Faraona kubkas buwo rakoy mano, ir emiau anas ogas, ir izspaudziau jas kubkau Faraona, ir dawiau ana kubka rakoi Faraona.

12 Tare tada jam Jozefas, Tas ira jo izguldymas, Tris szakos ira tris dienos.

13 Terp tryju dar diemi iszkietes Faraogalwa rawo, ir fugarazys tawe stonau rawo, ir padosi kubka Faraono rakoi jo, pagal pirmo buda, kad buwey jo Piteju-girklo.

14 Ber amink and manes sawimpi, kad girey tau wesis, ir padaryk mi meldziu gieradeiste, ir prymink mane Faraoniec, ir padaryk kad izzeycia iz tu namu.

15 Wagilzkey nes efni iszwogras iz Zydu ziames : ir cia teypag nieko nepadarau, jog ifodyno mane toi doben.

16 Kad iszwido wirausias Piekoru, j-g padare giara izguldyma, tada tare Jozefop : Afzjen teypag buwau sapne mano, o sztey, tris pintos kalzetkos buwo and galwos mano.

17 O aukizausioy kalzetkoy buwo iz wiskio pena Faraono kurley ira Piekorus darbu, o paukizczy lase jos iz kalzetkos wirzuy galwos mano.

18 Atsakie tada Jozefas ir tare : Tas ira izguldymas jo, Tris kalzetkos ira tris dienos.

19 Terp tryju dar dienu, paukizczyns Faraogalwa rawo wirzui tawes, ir pakars tawe and medzia, o paukizczy las kuna rawo wirzuy tawes.

20 Ir stojis trecioy dienos uzgimima Faraona, jog padare czialty wistemus tarnamus sawo : ir izkiete galwa wirausio Piteju-girkla ir galwa wirausio Piekoru, widuriy tarnu sawo.

21 Ir fugarazyno wirausi Pitegh-girkla uredop jo Pilimo-girkla, teyp jog dawo kubka rakoi Faraona.

22 Ber wirausi Piekoru pakore : kaypo izgulde jems Jozefas.

23 Ber wirausias Piteju-girkla normine and Jozefas, ber uznirizo jo.

PAGUL. XLI.

Farao sapnawo, s du sapnu, o nerades newie-no terp zmoniu sawo kurley jos izguldytu, tada atmina wirausias Piteju-girkla and Jozefo, 1. 20c, Kuri liepia Farao atwest sawu isz kalines, ir sako jam sapnus sawo, kuros Jozefas izguldo, ir doda giara roda Faraonuy priesz ateystanti branguma, 14. Togdyn istato ghi Farao, Walditoju pirmu paskuy sawo, s and wifos Karalistes sawo, apdowanoja ghi tabey, pramina ghi, ir doda jam motere, 37. Jozefas, jaii turedamastrii-deszymiu metu, apiwazoja wifas Egipta, ir prygatawija pena anofe giewore septyniofe metofe, 40. Gauna du suna, Manasse ir Efraima, 50. Pikri metey atey-na, kurose Jozefas pardoda zopofa jawn zmonem, 54.

Ir stojis prieg pataygey d wieju pitnu metu, Ljog sapnawo Farao, o sztey, itowejo ties upes.

2 O, sztey, iszejo isz upes septynios karwes, grazas and wizzdziaus, ir and kuna, ir ganes and zoles.

3 O, sztey, kitos septynios karwes iszejo paskuy ju isz upes, biauros and wizzdziaus, ir liesos and kuna : ir itowejo pas kinas karwes, ties kralzta upes.

4 O ros karwes, biauros and wizzdziaus, ir liesos and kuna, praryjo anas septynias karwes grazas and wizzdziaus ir riebias : pabudo tada Farao.

5 Potam uzimigo, ir sapnawo antrakart, 6, sztey, septyni warpey kietes wiename raze, pabrynde, ir gieri.

6 O, sztey, septini warpey laybi, ir nudziuwa nog uztekieimo weja, izzaugo paskuy ju.

7 O blogi warpey pratijo anos septynis pabryndusius, ir pitnus warpus : pabudo tada Farao, o sztey, buwo wiens sapnas.

8 Ir stojis ryto metu, jog nuludo dwasia jo, ir nusiunre, ir a suwadyno wifus zyniu Egipto, ir wifu iszmintyniu, kurie buwo jumpi : o Farao sakie jems sapna sawo, ber nebuwo newieno, kurley ghi izguldytu.

9 Tare tada wirausias Piteju-girkla Faraonop, kalbant, Atmenu szadien and grieku mano.

10 Farao apsirustawo tabey and tarnu sawo, ir padawe mane fargibon namofna wirausio and Pestniku, mane, ir wirausi and Piekoru.

11 Ir sapnawom sapna b wienoygi naktriy, afzjen ir anisien : sapnawom kiekwiens pagal izguldyma sapna sawo.

12 O buwo ren su mumis Zydyfzkas jaunika, rarnas wirausio and Pestniku, ir sakieru jos jaunuy, o anisien izgulde mums sapnus mulu : koznamuy izgulde pagal jo sapna.

13 O kaypo mums izgulde, teypop stojis : mane fugarazyno stonop mano, o ghi pakore.

14 Nausiunre tada Farao, c ir atwadyno Jozefas, ir iszwede ghi umey iz dobes : ir apskure ghi, ir amayne rubus jo, ir atajo Faraonop.

15 O Farao kaltejo Jozefop, Sapnawau sapna, o nera newieno kurley ghi izguldytu : ber girdiau ape tawe, kalbant, kad girdi sapna, jog ghi izguldey.

16 O Jozefas atsakie Faraonop, kalbant, Ne manimpi tey ira : Diawas palakis patayme Faraona.

C

17 Tare

a Dan. 2. 20

b wirsz. 40. 5.

c Dan. 2. 25.

34

G E N E S I S.

Pagul. 41. 42.

17 Tare tada Farao Jozefop, Sztey, sapne manofowejau ties kralzta upes.

18 O Sztey iszejo il' upes septynios karwes, riebios and kuma, ir g' azos and stomenies, ir gaus zolcy.

19 O Sztey, kitos septynios karwes iszejo paskuy ju, liesos ir labey biauros and stomenies, blogos and kuma: neregiejau jems ligiu biauriebey, wifoy ziamey-Egypto.

20 O tos blogos ir biauros karwes praryjo anas pirmas septynias karwes rielias.

21 Kuros tejo pilwai ju, bet neregiet buwo kad icytu pilwai ju, widdzius nes ju buwo biauurs kaypo ilz pradzios: ir pabudau.

22 Potam regiejau sapne mano, o Sztey, septyni warpey kicles wieuame raze, pabrynde ir gieri.

23 O Sztey, septini warpey izdziuwe, taybi, ir nog uztekicimo weja izdziowinti izaugo paskuy ju:

24 O tie septini taybi warpey praryjo anos septynis girus warpus: ir palakiau rey zyniams, bet nebuwo newieno kursey mi tey palakiau.

25 Tate tada Jozefas Faraonop, Sapnas Faraonop ira wiens: ka Diewas daro, palakie tey Faraonuy.

26 Anos septynios grazos karwes, ira septini metey, septini anie grezy warpey, ira teypag septini metey: sapnas ira wiens.

27 O anos septynios blogos, ir biauurs karwes, kuros iszejo paskuy ju, ira septini metey, o tie septini blogi warpey nog uztekicimo weja nudziuwe, bus septini metey bado.

28 Tas tey ira zodys kuri kalbejau Faraonop: ka Diewas daro, parode tey Faraonuy.

29 Sztey, areysianciole septyniole metose, bus dydis apstas wifoy ziamey-Egypto.

30 Bet paskuy tu kielis septini metey bado, uzmirsz rada ziamey-Egypto wifo ano apsta, ir sutrowis badas ziamę.

31 Nepazyns, teypag apsto ziamey, pro ana bada kursey bus potam: bus nes labey sunkus.

32 O kas litis to, jog palakitas ira Faraonuy antra kart tas sapnas, ira todryn, jog twirrey tas dayktas ira nukrautas nog Diewo, ir jog Diewas skubinas, padaryt ghi.

33 Tielzko tada dabar Farao razumno ir izmintinga zmogaus: ir te uzitaro ghi and ziames-Egypto.

34 Tepadaro teypo Farao, ir te uzitaro uzweyzdus and ziames: ir teima pekta, dala Egypto-ziames septyniole saka-ciole metose apsto.

35 Ir tereka wifa, penz, anu areysianciu gieri metu, ir jewus izdeda, po raka Faraona, and pena miestole, ir layko tey.

36 Teypo bus tas penas uz zopola ziamey, and septyniu anu meru bado, kurie bus ziamey-Egypto: kad neprazuru ziamę nog bado.

37 d O ras zolys buwo gias akise Faraona, ir akile wifu jo taru.

38 e Tare tada Farao tarump sawo: Rastumegu toki zmozgu kaypo ra, kurampi buru dwasia Diewo?

39 Potam tare Farao Jozefop: De'to jog palakie tau Diewas rey wis, tada nera newieno teyp razumno ir izmintynko, kaypo tu.

40 f Tujen busi and namu mano, ir and isa f Pf. 105. kima sawo wifos zmones mano bucios raskas, 21. ta tykt soita dydeiniu busiu uz tawe.

41 Priegram kalbejo Farao Jozefop, Sztey, uzitaciau tawe and wifos Egypto-ziames.

42 Ir nueme Farao zieda: sawo nog raka sawo, ir uzdejo ghi and raka Jozefo, ir liepe ghi apwikit grezeys rubeys drobes, ir uzdejo and jo kakta aukio zemciuga.

43 Ir liepe jam wazor and antro waza kuri rurejo, ir szaukie pirm weyda jo. Klaukit teypo uzitare ghi and wifos Egypto-ziames.

44 Ir tare Farao Jozefop, Afzjen esni Farao: bet be rawes nepakiets nickas raka sawo aba kojus sawo wifoy Egypto-ziamey.

45 Ir pramino Farao warda Jozefo, Zafnath Paaneh, ir tawe jam Afnath, dukteri Potiferos, Wirusio On, uz moreri: ir laydes Jozefas per ziamę-Egypto.

46 O Jozefas turejo tris-deszymtis metu kad stowejo po weydu Faraona, Karalaus Egypto: ir iszejo Jozefas nog weydo Faraona, ir laydos per cieta Egypto-ziamę.

47 Ir anelze ziamę septyniole anole metose apsta, rielzkuciomis.

48 Ir surynko ansjen, wifa, anz, penz septiniu metu, kursey buwo Egypto ziamey, ir sukrowe penz Miestole: penz tauko kozno mielta, kursey buwo aplink jo, sukrowe ghi jampi.

49 Teypo surynko Jozefas labey daug jewu, kaypo ziedru maru: net palowe skaytit, nebuwo nes gala ju.

50 g Ir gime Jozefuy du sunu, pirmne kayp atajo metey bado, kuros pagimde jamuy Afnath, dukte Potiferos, Wirusio On. f zemej. 46.20. ir 48, 5.

51 Ir pramino Jozefas warda: pirmgimdzio, Manafse: tare nes, Diewas padare jog uzmirszau wifo warga mano, ir cieta namu tewa mano.

52 O warda antroja pramino, Efraim: tare nes, Diewas padare jog uzaugau ziamey suspaudyma mano.

53 Pasibaygie tada septini metey apsto, kursey buwo-Egypto ziamey.

54 h O septini metey bada pradejo arryntis, kaypo palakie Jozefas: ir buwo badas wifose ziamela, bet wifoy Egypto-ziamey buwo dona. h zemej. 45.5. Pf. 105. 16.

55 O kad cieta Egypto-ziamę atko, szaukie zmones Faraonop ape dona: o Farao tare wisiemus Egyptoniams; Eykit Jozefop, darykit tey ka ansjen jums lieps.

56 Kad tada buwo badas and ciefos ziames, tada arwere Jozefas wis rey kas buwo joy, o pardawe Egyptoniams: badas nes Egypto-ziamey ejo dydin.

57 Ir ejo wifos ziames Egyptan Jozefop pirkt: badas nes buwo didis wifose ziamela.

PAGUL. XLII.

Jokubas izgirde, jog Egypto-ziamey gaus buwo jewu, suincia ren wisus sunus sawo, izemus tyki Benjamin. 1. 2. Kionias Jozefuy, kuro nepazysta, bet ansjen pazysta jos, kalba jump kierey, ir isodyna jos kaypo szpiegus, 6. bet galaušiej susiderekus kad arwestu jop Benjaminas, o uzturedamas Simeona sargiboy, persuincia jos

Jos su jėweys ir pinigėys : terp to pabunda
Jose griekas kuro dasitayde priesz Jozefas,
18. kiele atrada wiens pinigis sawo may-
sze, 27. Atajis namosna sako Jokubuy
kas prysidawe jems, ir rada wisus pin-
gis sawo, 22. Girai Jokuba perkabiet kad
Jazsu Benjaminu su jeyr Egiptan, bet
ansien taudoja smarkiey, ir nagali to pa-
welii, 36.

KAd regio Jokubas jog buwo jėwey E-
gypro-ziamiey, tada tare Jokubas sunamus
sawo ; Ko dayrotes wiens and kito.

2 Priegram tare, Sztey, a girdejau jog ira
jėwey Egipte : laykites ten, ir pirkit mums
iz ren jėwu, kad gitumime, o ne mirnu-
mime.

3 Laydes tada dešims broliu Jozefo, kad pry-
pirtu jėwu iz Egipta.

4 Bet Benjaminio brolies Jozefo, nesiuire
Jokubas su brolejs jo : tare nes, idand nesuryktu
ghi pagadynimas.

5 Teypo arajo suney Izraelaus pirkit, terp ru
kurie ten arajo : badas nes buwo ziamiey
Kanaan.

6 O Jozefas buwo uzwayzdu and anos zia-
mes, pardawinejo wisienus žmonemus ziamies:
ir arajo broley Jozefo, ir b kloniojos jamuy,
weydeys iki ziamiey.

7 Kad Jozefas izwido broliu sawo, tada
pažyno jos : bet redes priesz jos kaypo
swerymas, ir kalbejo su jėys kierey, ir
tare jump : Iszkur acynat? o anisien ra-
re, iz ziamies Kanaan, kad prypirkumime
peno.

8 Jozefas tada pažyno Erolu sawo : bet
ansien nepažyno jo.

9 Amine tada Jozefas and e anu sapnu,
kuros sapnawo ape jos, ir tare jump : Szpie-
geys este, arajor apžwalgit, kame ziamie ira
noga.

10 O anisien rare jop, Ne wieszpatie mano,
bet arajo tarney rawo pirkit peno.

11 Wisi esme wieno žmogaus suney, ro-
mieys esme, tarney rawo n'est izpiegeys.

12 O anisien rare jump : Ne, bet arajor ap-
žwalgit, kame ira ziamie noga.

13 O anisien tare, Musu tarnu rawo buwo
dwiilika broliu, wieno žmogaus sunu ziamiey
Kanaan : o sztey d mažiausias ira szaden su re-
wu musu : bet wieno nera dangiaus.

14 Tare tada jump Jozefas : Tar tey ira, ka-
kalbejau julump, tarait, szpiegeys este.

15 Tame busit dartyreys : teypo rykrej kaypo
gija Farao : jeygu ilzeyit iz cia, net romer, kad
ateys cia mažiausias brolis jusu.

16 Nuslukit wieną iz jusu kursay arwefu
brolu jusu, bet patisien bukit kalnieys, o bus
dartyri zodziy jusu, jeygu ira tiefa su jumis :
o jeygu ne, teypo rykrej kaypo gija Farao, jog
este izpiegeys.

17 Ir palodyno jos podraug sargibon per tris
dianas.

18 O trecioy dienoy tare jump Jozefas, Pata-
rykit tey, o gisit : bijaus Diewo.

19 Jeygu este romieys, tada t'est wienas iz
broliu jusu surylzas namose sargibos jusu : o
patisien eykit, nelzikit jėwu and bada namu
jusu.

20 Ir arweskir mangsp mažiausi broli jusu,
tada isideles zodziy jusu, ir nemirsit : o anis-
jen padare teypo.

21 Kalbejo tada wiens kitop, Uz tiefa, kalteys
esme kas liti broliu musu : kuro suspaudyma-
duszos regiejom, kad melde mus ape malone,
bet ne klaulem, togdel atcyr and musu ras su-
spaudymas.

22 O Ruben atsakie jems, tarait : f Nekat. f wirsz.
bejaugu to julump, kad tarau, Negrieszykit and
to jaunikacyia, bet neklaulet : o teypag, sztey,
kraujas jo ielzkomas est.

23 O anis nezynojo, jog Jozefas to klaule,
izgulytojas nes buwo terp ju.

24 Atsigryzo tada nog ju, ir werkie : potam
sugryzo jump, ir kalbejo jump, ir eme nog ju
Simeona, ir surylze ghi po akimis ju.

25 Ir prysakie Jozefas, kad prypiltu mayfzu
ju jėweys, ir kad sugražynu pinigis ju kiek-
wieno mayfzu jo, ir kad dotu jems strowos
and kialo : ir padare jėmus teypo.

26 Ir uzdejo anisien jėwu sawo, and asilu
sawo : ir laydos iz ren.

27 Kad wiens arryzo mayfzu sawo, idand
doru abraka asilu sawo galpadoy, tada iz-
wido pinigis sawo, sztey nes buwo nastrole
mayfzu jo.

28 Ir tare broliu sawo, Pinigey mano ira
sugražyry, priegram teypag sztey, ira mayize
mano : nukryto tada ju szyrdis, ir izsigado
wiens kitop bekalbanit : Kas tey ira kas padare
mums Diewas.

29 Ir arajo ziamie Kanaan, Jokubop rewop
sawo : ir sakie jam wis tey kas prysidawe jems,
kalbait :

30 Žmogus ans, wieszpatas anos ziamies, kalbejo
su mumis kierey : ir uzturejo mus kaypo
izpiegus ziamies.

31 Bet mesjen taxem jop, Romieys esme,
n'esme izpiegeys.

32 Dwiilika musu buwo broliu, sunu rawa mu-
su, wieno nera dangiaus o mažiausias ira sz-
dien su rawu musu ziamiey Kanaan.

33 O ans žmogus, wieszpatas anos ziamies tare
musump, Tame pažysiu jus jog este romieys
palikit wieną iz broliu jusu manimpl, ir imkit
del bada namu jusu, ir laykites.

34 O arwelkit mangsp mažiausi broli jusu,
tada žynosiu, jog n'est izpiegeys, bet jog este
romieys : sugražysiu jumus brolu jusu, ir hand-
lawosit roy ziamiey.

35 Ir itojos, g kad ruzityno mayfzus sawo
sztey jog turejo kiekwiens mazga pinigu sawo,
mayfze sawo, ir regiejo mazgus pinigu sawo
patisien, ir rawas ju, ir izsigado.

36 Tare tada jump Jokubas rawas ju, Ary-
mare ni waykus, Jozefo nera, ir Simeono nera, o
dabar atymtumite Benjaminu, wisi tie daykrej
ira priesz mane.

37 Kalbejo tada Ruben rewop sawo, tarait,
Uzmušk du sunu mano, jeygu notwesiu jo
rawesp : dok ghi rąkon mano, o pergabesiu
ghi rawesp.

37 Bet anisien tare : Sunus mano nesilays su
jumis : brolis nes jo numire o pars rykt arliko,
jeygu sutyks ghi pagadynimas kiele kuro eyrit,
tada muweltumite zyklus plaukus mano su siela
grabait.

PAGUL. XLIII.

Jokubas pro bada, ir sunu sawo wiczima dy-
di reypaz, apsiwiedzizima Judos laydzia
galausiey Benjaminu kad eytu Egiptan,
su domanomis uzwayzduy, ir kiti siek
pinigu

a Darb.
7. 2.

b wirsz.
17. 7.

c wirsz.
37. 5.

d žemey.
43. 29.

e žemey.
43. 5.
ir 44. 23.

f wirsz.
37. 21. 22.

g wirsz.
eyl. 23.
ir 44. 1.

36

GENESIS.

Pagul. 43. 44.

pinigu, 1. 26. Jozefas išzwidęs terp ju Benjaminą, liepia jos žvest namoša sawo: ko anisjen išzadęs, jog reyra del tu ju pinigu kuros rado, izkatba po Užwayzdnamu Jozefo, kursey jems liepia nesibijot, 26. Anisjen gatawija, ir anesja Jozefuy dowaną, kursey miečey su jeyz katba, ipacety su Benjaminu, ko pasiudinęs, pro werklsma aistoją truputi, o poram czestawoja jos labey prakitna cziascia, ipacety Benjaminas 28.

O Badas buwo sunkus anoy žiamėy.

2 Stojos tada kad aną žlową suwalgie, kurą adgabeno iš Egipta, jog tare jump rewas ju, sugryzkit, prypirkit mums truputi peno.

3 Tare tada jop Juda, kalbait: Žmogus ans apšwiedczyjo mūs šmarkiey, kalbait, Neregiesit weyda mano, jeygu nebus brola julu su jumis.

4 Jeygu nusiuntį su mumis broli musu, layšimes ir prypirksim tau peno.

5 Bet a jeygu nesiusi jo, nesilaysim: tare nes musump ans žmogus, b Neregiesit weyda mano, jeygu nebus brola julu su jumis.

6 O Izrael tare, Kodel padaret mi teyp pikti: jog pašakiet anamuy žmoguy, kad turit dar wieną broli?

7 O anisjen tare: Žmogus ans klaufes ape mus labey rupiey, ir ape gičius musu, carant, Gijagu dar rewas julu? kuritegu dar broli? pašakien tada jamuy pagal ru paciū žodziu: žynojom gu rykrej, kad tarytu, Adgabekit broli julu?

8 Tare tada Juda Izraelop rewop sawo: Nusiulk jaunikaity su manim, tada kialsimes, ir kielosim: kad gičumims, o ne mirtumime, ir parisjen, ir tujen, ir kudykiey musu.

9 Ašljen laydu busiu už ghi, c išz rākos mano ielzkio jo: jeygu notwesiu jo rawalp, ir nepašarysiu jo po weydu rawo tada sugričyziu priez rawe per wifas dienas.

10 Kad neburumime nes trukie, užtiela jau burumime sugryžę dukart.

11 Tare tada jump Izrael rewas ju, Iragu rey dabar teypo, tada padarykit rey, Imkit iš garbintingiausiu dayku tos žiamės sudolna julu, ir nugabekit an nuy žmoguy dowaną, truputi balsoma, ir truputi medaus, kwepąciu dayku, ir myrrhos, terpentinos-riežuciū, ir migdolū.

12 Ir imkit dwejatiek pinigu rākon julu, kurie sugyžo wiržuū mayžu julu, pergabenkit rākoy julu, galbat jog rey ira klejas.

13 Imkit teypag broli julu: ir kialkires, sugryzkit anop žmogaulp.

14 O Wifogalis Diewas tedoda jumus miešazyrdiše po weydu ano žmogaus, kad parlaystu su jumis kitz broli julu, ir Benjaminą: o kas litis manęs, kaypo esimi apisirartyas nog wayku, teypo esimi apisirartyas.

15 O anie wirey eme ana pacia dowaną, ir eme dwejatiek pinigu rākon sawo, ir Benjaminą: ir kictes, ir taydęs Egiptai, ir itowejo po weydu Jozefo.

16 Kad išzwido Jozefas Benjaminą su jeyz, tada tare anop kuriey buwo and jo namu, Iweik tos wirus namoša, ir parauzk mušama peku, ir pagatawik ghi, tie nes wirey walgis su manim pierole.

17 O ans žmogus padare kaypo kalba Jo-

zefas: ir igabeno ans žmogus anos wirus namoša Jozeto.

18 Bijojos tada anie wirey, delto jog iweisti buwo namoša Jozefo, ir tare, Pro priezasti anu pinigu, kurie sugražyti buwo išz pradzius mayzolina musu, iweisti esime, kad mus nustegru, ir užpulu and musu, ir imtu mus už wergus, su asiteys musu.

19 Togdel prysiartyno anop žmogaulp, kurie buwo and namu Jozefo, ir kaltejo jop pas duris namu.

20 Ir tare Ach wiefzparie mano: rykrej burume ataje d išz pradzius, prypirkit peno.

21 Stojos tada, e kad atajom galpadoš, ir arryzom mayzsu musu, izcy, jog buwo kiek wieno wita pinigey wiržuy mayza jo, pinigey musu sware sawo, ir pergabenom jos rākoy musu.

22 Kirus teypag pinigis adgabenom rākoy musu, prypirkit peno: nežynom kas idejo pinigus musu mayzolina musu.

23 O ansen tare, Pakajus t' est jumus, nesibijokit, Diewas julu, ir Diewas tewa julu dawe jums skorba mayzolina julu, pinigey julu atajo manes: ir išzwede jump Simeoną.

24 Potam iweide ans žmogus anos wirus namoša Jozefo, ir f dawe wā denio, o anisjen numazgojo kōjas sawo: dawe teypag asitamus ju palzero.

25 Ir prygatawijo aną dowaną, ner Jozefas atajo Pierole: girdejo nes, jog turejo tēn walgit doną.

26 O kad Jozefas atajo namoša, tada atnesze jamuy aną dowaną, kuriy buwo rākoy ju, namoša: ir g ktoniojos jamuy iki žiamėy.

27 O ansen klaufes ju ape ju pašaymą, ir tare, Giagu ira su tewu julu senelū, ape kuri faktiet? giagu dar?

28 O anisjen tare, Giar ira su tarnu rawo tewu musu, gija dar: ir pašekie anisjen gatvą, ir pašiktoniojo.

29 O ansen pakiete akis sawo, ir išzwido Benjaminą broli sawo, sunu morynos sawo, ir tare, Tai gu rey ira mažiausias brolis julu, hape kuri faktiet mi? poram tare: Sunau mano, T' est tau Diewas mašonu.

30 Ir pašikubino Jozefas, widurey nes jo užsidegie priez broli sawo, ir izzkojo werk: ir iejo kamaron, ir z werkie tēn.

31 Potam nuszolte weyda sawo, ir išejo: ir užsiturejo, ir tare, Uždekiet doną.

32 Ir pryrede jam alabney, jemus teypag alabney, ir Egiptzonians, kurie su jo walgie, alabney: Egiptzoniey nes negali donos walgit su Zydeys, delto jog rey ira biauzybe Egiptzonians.

33 Ir sedėjo po jo weydu, Pirm-gimdis pagal pirm-gimdites sawo, o jaunas pagal jaunites sawo: togdel itebejos anie wirey wiens terp kito.

34 Ir padawe jems išz anu penū, kurie buwo pojo: bet penas Benjaminą pēkis kartus buwo dydesnis, nekayp peney wifu ju: ir giere, ir pasigiere ju.

PAGUL. XLIV.

Jozefas pašaydzia broli sawo, liepa iškisze ing kiek wieno mayzsu pinigu, bet Benjaminą mayzsu kubka sawo, 1. 26. Liepia jos wit, ir uzdor jems wagiste: ko labey nuliudy nežynodami, pacim sawe ir kalbaghi

a wirz.
42. 20.
b wirz.
44. 22.

c žemey.
44. 32.

d wirz.
42. 3.
e wirz.
42. 27. 35.

f wirz.
18. 4.

g wirz.
37. 10.
h wirz.
42. 13.

i žemey.
45. 1.

Pagul. 44. 45.

I. KNIGA MAYŽESZAUS.

37

raghi apkalyma and korones, 4. Kubka rada Benjaminio mayse, ko wisi labey isgadu, grysia Jozefo, palidodami koroney jo: Bet Juda kalba daugiel ir styprey uz Benjaminu, grysia dami kad aliktu patisen wietoy jo, 12.

17 Prylakie anamuy, kursey buwo and jo namu, kalban, Pryplik mayzus tu wiru penu, pagal ro kaypo gales gabent, ir idek kiekwieno wira pinigus wirszuy mayza jo.

2 O kubka mano, sidabro kubka, idesi wirszuy mayza mažiausio, su pinigys jewu jo: ir padare pagal zodzia Jozefo, kury kalbejo.

3 And rytoy kad praaulzo, tada palaydo anos wirus, pacius, ir asilus ju.

4 Izejo iz miesta, neroli iszkako, kad rare Jozefas anamuy kursey buwo and jo namu, Kialkis, ir wik anos wirus: o kad pawisi jos, tada tarisi jump, Kodel atadawet pikr uz giar?

5 Negu tas rey ira iz kuro wieszpars mano giara? ir dar to tykrej zynos? pikrey padaret, ka padaret.

6 Ir pawijo ansien jos, ir kalbejo jump togi pacius zodzius.

7 O ansien rare jop, Kodel kalba wieszpars mano rokus zodzius, t'est rey toli nog tarnu rawo, kad padarytu toki daykra.

8 Sztey anos pinigus, kuros radom wirszuy mayzu mulu, pergabenom rawesp iz ziames Kanaan: kaypogi tada pawogrumime iz namu wieszpars rawo sidabra, aba auksa?

9 Kurampi bus atrastas iz tarnu rawo, temirizta: ir patisien teypag busim wergeys wieszpaciuy mano.

10 O ansien rare, Ir labey t'est dabar teypo, pagal zodziu jusu, kurampi bus atrastas, tas t'est wergas mano: bet patisien busit nekalteys.

11 Ir pasikubino, ir nudejo kiekwiens ziamen mayza rawo, ir atryzo koznas mayza rawo.

12 O ansien perweyzdejo, pradejes nog dydzia usio, o pabaygies and mažiausio: ir atrastas buwo ans kubkas Benjaminio mayze.

13 Perpletze tada ansien rubus rawo, ir uzladawojo kiekwiens asita rawo, ir sugryzo miestam.

14 O Juda atajo su broleys rawo namofna Jozefo, patisien nes dar buwo ten: ir parpoite jo weydu iki ziamey.

15 O Jozefas rare jems, Kas rey ira do darbas, kuri padaret? Nezynotegu, jog toks zmo-gus kaypo afz, tykrej to dasizynos?

16 Rare tada Juda; Ka kalbesim wieszpaciuy mano, ka tarysim? ir ko besinureysin-sim? Diewas atrado netyseiba tarnu rawo, sztey esime wergeys wieszpaciuy mano, teyp mesien patis, kaypo ansien, kuro rakoy atrastas ira kubkas.

17 Bet ansien rare; T'est rey toli nog manes kad rey padarcia: wiras tas kuro rakoy atrastas ira tas kubkas, bus wergu mano: bet patisien haykites pakajuy rawop jusu.

18 Prysiartyno tada jop Juda, ir rare; Ach wieszpacie mano, rekalsa meldziu tarnas rawo zodys po ausimis wieszpacies mano, ir tencuzi-dega rustibe rawo priez tarnu rawo, esi nes kaypo Farao.

19 Wieszpars mano klafes tarnu rawo, tarant Turytegu rawa, aba broli?

20 Tarem rada wieszpaciep mulu, Turim sena rawa, ir jaunikayti senawes, mažiausi: kuro brolis numire, o pars tykt atliko iz morynos rawo, o rawas jo mili ghi.

21 Tarey tada tarnump rawo, a Atweksit ghi a wirsz. manesp, idand padecia and jo akis mano. 42. 16.

22 O mesien tarem wieszpaciep mano; Jaunikayrys ans negales apteyit rawa rawo, jeygu apteys rawa rawo, tada numirs.

23 Tarey tada tarnump rawo b Jeygu noreys b wirsz. su jumis mažiausias brolis jusu, tada neregiesit daugiaus weyda mano. 43. 3. 5.

24 Ir stojis kad atajom tarnop rawo rawop mano, ir palakiem jam wieszpacies mano zodzius.

25 Ir kad rare rawas mulu, Sugryzkit, prypirkit mums truputi peno:

26 Tada rawem, Negalesim taytis: jeygu ira mažiausias brolis mulu su mamis, tada lay-simes, negalesim nes regiet ano zmogaus weyda, jeygu nera to mažiausio brola mulu su mamis.

27 Tare tada tarnas rawo, rawas mano, mulump, Patisien zynot, jog mi pagimde more mano du:

28 O wiens izzejo nog manes, ir c tarau, c wirsz. Uztesia tykrej sudraikitas ira: ir neregiejau 37. 33. jo ikizoley.

29 Jeygu mi dabar ir c atymat nog weyda mano, o suryks ghi pagadynimas: d tada d wirsz. nulaysit zyhus plaukus mano su deyjawinu 42. 38. graban.

30 O dabar, kad ateyisim tarnop rawo, rawop mano, o jaunikaycio nera su mamis, (kad a gi dufza jo pryzizta ira dufzosp jo.)

31 Tada stosis, kad regi, jog nera jaunikaycio, tada mris: o tarney rawo, zyhus plaukus tarnu rawo, rawa mulu, nulays su siela graban.

32 Tarnas nes rawo ira uz c, jaunikayty rawiep rawo laydu kalban, e Jeygu nepergab-siu jo rawesp, tada sugryzysiu priez rawa 43. 9. mano per wilas dienas.

33 Dabargi tada, totliekr meldziu tarnas rawo wergu: uz c, jaunikayti wieszpacies ma-no, o jaunikaytis resitaydzia su broleys rawo.

34 Kaypo nes latsios rawop mano, jeygu neburu jaunikaycio su manim, kad neregiedia deyjawina, kursey ateytu and rawa mano.

PAGUL XLV.

Jozefas galausiey dodai pasizynit brolamus rawo, ir tieszija jos stebuklinga apiweyzda Diewo, prysako jems pasakii wis tey rawuy rawo, ir adgabeh ghi Egiptan, 1. 8c. Ir Farao teypag tey daro, 16. Jozefas isz-prowija jos su wezymey, stowa, ir downomis, ipaciety rawuy rawo, ir doda jems giara graudenima, 21. Parejes namofna sako wis rawuy rawo, kursey galausiey tyki, ir gatawijas su dydzin dziaugsmu kialan, 25.

Negalejo tada Jozefas uzsiurur po reys wi-reys kurie stowejo pas ghi, ir szaukie, T i-lzeyt wisi nog manes: ir nestowejo niekas pas ghi, kad dawe pasizytit brolamus rawo Jozefas.

2 Ir pakiete balza rawo su werklinu, teyp jog tey girdejo Egiptozonier, ir jog tey girdejo namey Faraona.

3 Ir rare Jozefas brolump rawo, A szien esmi Jozefas, giagu dar rawas mano? o broley

broley jo negalejo jam atakir, izsiga do nes weyda jo.

4 Ir tare Jozefas brolump sawo; Prysiartyn-
kit meldziu mane sp, o anisjen prysartyno:
a Darb. 7. Tare tada: a Aszjen efmi Jozefas, b brolis jusu,

13. kuni pardawer Egyptan.
b wirsz. 5 Ber dabar, c nesirupinkir, ir te nen'sidega
37 28. rustibe akile jusu, delto jog cia pardawer mane:
Fl. 10. Diewas nes nusiunte mane pirm weyda jusu, and
17. uzlaykina giwaros.

Darb. 7. 9 6 Jau sztey ira dwei metey bado widuriy zia-
mes, o dar ira pekieri metey kurofe nebus ary-
mo, ir nebus pjuties.

31. 7 Ber Diewas nusiunte mane pirm weyda ju-
su, kad padaritu jus atstanku and ziamas, ir
kad uzlaykitu jus prieg giwarey dydziu iz-
losawimu.

8 Dabargi tada, jusjen nenusiunter cia ma-
nes, ber pars Diewas, kursy padare mane tewu
Faraona, ir wieszpaciu and wisu jo namu, ir
Waldonu wifoy ziamy Egypto.

9 Skubinkires, ir laykires rewop mano, ir
tarikit jop, Teppo kalba Jozefas sunus tawo:
Diewas itate mane wieszpaciu wifoy ziamy-
Egypto: laykis mane sp, o nermuk.

10 Ir giwesi ziamy Gosen, ir arri manes
busi, parsjen, ir suny tawo, ir sunu tawo suny,
ir awis tawo, ir jaucy tawo, ir wis tawo ka-
turi.

11 Ir penesiu rawe ten: bus nes dar pekieri
metey bado, kad ubagu nepawirfumej pars-
jen, ir namey tawo, ir wis tawo ka-
turi.

12 O sztey, akis jusu regi tawo, ir akis broles
mano Benjamino, jog kalba julump nafey
mano.

13 Ir pasakikie rewuy mano ape wisa: szlowe
mano Egypte, ir wis tawo ka-
regiejot: o ikubinkires, ir d adgabebir cia tewa: mano.

d Darb. 7. 14. Ir pole and kakla Benjamino broles sa-
wo, ir werkie: Benjamin teypag werkie and jo
kakla.

15 Ir pabuciawo wifus brolus sawo, ir werkie
and ju: potam kalbejo broley jo su jo.

16 Kad ta naujena: izgirdo namole Faraona,
jog kalbejo broley Jozefo atajo: giar tawo buwo
akile Faraona, ir akile tawo jo.

17 Ir tare Farao Jozefo Katbek brolump ta-
wo, Padarykit tawo, prykraukit galwius jusu, ir
laykires, eykir ziamen Kanaan.

18 O imkit tewa: jusu, ir szeymina: jusu, o
areykit mane sp, o dosiu jumus gierausia: ziamy
Egypto, ir walgisit riebuma: tos ziamas.

19 Prylakita tau ira meldziu, padaryk tawo,
imkit tau iz Egypto ziamas wezymus del ku-
dykiu jusu del moteru jusu, ir wieszkit tewa:
jusu, ir ateykite.

20 Ir teneczedya akis jusu namu-storkuy ju-
sit: gierausia nes dala: wifos Egypto-ziamas,
bus jusu.

21 Ir padare teppo suny Izraelaus: Dawe
tada jems Jozefas wezymus pagal ifakima
Faraona, dawo teypag jems itrowos and
kiaka.

22 Dawe jems wisiems, koznamuy armaynama:
rubas: ber Benjaminy dawo triszymrus sida-
brniku, ir pekis armaynomus rubus.

23 Ir rewuy teypag sawo nusiunte deszymti
asitu, nefzanciu tawo, kas buwo gierausia Egypte,
ir deszymti asiczu, nefzanciu jesus, ir dona: ir
pena: tewu sawo and kiaka.

24 Ir nusiunte brolus sawo, o anisjen laydes
ir tare jump: Nefusibarkit and kiaka.

25 Ir laydos anisjen iz Egypto: ir atajo zia-
men Kanaan rewop sawo Jukubop.

26 Palakie tada jamuy, tarant, Jozefas dar
gija, ir tabey ira teypag waldonu wifoy Egypto
ziamy: Apfzawimo tada szyrdis jo, nerykiejo
nes jemus.

27 Ber kad kalbejo jop wifus anos zodzius
Jozefo, kuros kalbejo jump, ir kad iszwidu anos
wezymus, kuros nusiunte Jozefas wefzr ghi, tada
adgijo Jukuba tewo ju dwasia.

28 Ir tare Izrael, Gana ira, sunus mano Jo-
zefas gija dar: eysiu, i taysios, ir regiesiu ghi,
net numirsiu.

PAGUL. XLVI.

Jokubas beritayzdams su wifey nameys sawo
ir tobu, Egyptan, szypynamas est nog Diewo
Berseboj atnawinimu zademiu, 1. 8. c. atey
Egyptan su wifey sawiszkiey, kurie iz-
szkayto wardes, o. izsuncia Judu pirm
lawes Jozefop, kursy laydziai ing Gosen
sutyk ghi, kame miety pryma wienas kita,
28. Jozefas prysikabta su broley sawo ka-
saku Faraony, ir parsjen kad atey priesz
ghi, kas kalbes, 31.

Ir laydes Izrael su to wifu ka-
turejo, ir atajo Berseboj: ir aserawojo aseras Diewu tewa
sawo Izaoka.

2 Ir kalbejo Diewas Izraelis regieime nak-
ties, ir tare, Jakob. Jakob? o anisjen tare, sztey
cia efmi.

3 O Anisjen tare, a Aszjen efmi ans Diewas,
Diewas tewa tawo, nesibijok laytis Egyptan,
b padarysiu nes tawe ten dydzia gimine.

4 c Laysios su rawim Egyptan, ir sugra: zy-
siu tawe: parsjen sugryzdams: o Jozefas uzdes
tawo sawo and akiu tawo.

5 d Kietes tada Jokubas iz Ber-sebos: o
suny Izraelaus weze Jokuba: tewa sawo, ir
kudykius sawo, ir moteris sawo, and anu we-
zymu kuros nusiunte Farao, kad wefzru ghi.

6 Ir eme anisjen peku sawo, ir tobi sawo,
kuni nupelne ziamy Kanaan, ir atajo Egyptan:
Jokubas ir wisa fekte jo su jo.

7 Suny jo, ir suny sunu jo su jo, dukteris jo,
ir dukteris sunu jo, ir adgabeno wisa fekte
sawo Egyptan.

8 a O tie ira wardes sunu Izraelaus, kurie
atajo Egyptan, Jokubas, ir jo suny: Pirm-
gimdis Jokub, Ruben.

9 O Ruben suny, Hanoch, ir Pallu, ir
Hezron, ir Karmi.

10 f O Simeona suny: Jemuel, ir Jamin, ir
Ohad, ir Jachen, ir Zohar, ir Saul sunus Ka-
naries.

11 g O Lewi suny, Gerson, Kethath, ir Me-
rari.

12 h O Judos suny Er, ir Onan, ir Sela, ir
Perez, ir Zerah: ber Er, ir Onan numire zia-
mey Kanaan: i o Petero suny buwo Hezron,
ir Hamul.

13 O Isascharo suny, Tola, ir Pua, ir Job,
ir Simron.

14 O Zetulono suny, Sered, ir Elon, ir
Jahleel.

15 Tie ira suny Leos, kuros pagimde Joku-
bay Paddan-Arame, su Dina dukterimi sawo:
wifu duszu sunu jo, ir dukteru jo, buwo tris-
deszymtis ir tris.

16 k O Gad suny, Zifon, ir Chaggi, Shunir,
Ezbon, Eri, ir Arod, ir Areli.

a wirsz.

28. 24.

ir 28. 13.

ir 35. 9.

b wirsz.

13. 16.

ir 16. 10.

ir 17. 2.

ir 22. 17.

ir 26. 24.

ir 35. 11.

ir 48. 4.

c Num.

20. 15.

Deut. 10.

27.

Joz. 24.

4. 5. 6.

Pf. 105.

22. 23. &c

Ezai. 52.

4.

Hoz. 1. 1.

d Darb.

7. 15.

e Ezod.

1. 2.

ir 6. 14.

Num. 26.

5.

1. Kray. 5.

1. &c.

ir 6. 1. &c

ir 7. 1. &c

ir 8. 1. &c

f Exod.

6. 14.

1. Kray.

4. 24.

g 1. Kray.

6. 1.

h wirsz.

38. 3. 7.

10.

21. Kray.

2. 5.

1. Kray.

5. 11.

11. Kray. 17 I O Afero suney, Imma, ir Iščva, ir Iščvi,
8.30. ir Beria ir Sėra sėso ju: o suney Beeries, Heber,
ir Malchiel.
- 18 Tie ira suney Zilpos, m kura: dawe Laban
m wirfz. dukteriy sawo Leey: o ana pagimde Jokubuy
29.29. ta: szezolika: dufzu.
- 19 Suney Rachelos moteries Jokuba, Jozef,
ir Benjamin.
- 20 O n Jozefuy gime Egypro-ziamy, Ma-
nase ir Efrain, kuros pagimde jamuy Alnah
m wirfz. 41.50. nase ir Efrain, kuros pagimde jamuy Alnah
ir 48.5. Potifaries dukte, Wirusio One.
- 21 O Benjaminio suney, Bela, Becher, ir Asbel,
ol Kray. 7.6. Gera, ir Naaman, Echi, ir Ros, Mupim, ir Hup-
ir 8.1. pim, ir Ard,
- 22 Tie ira suney Rachelos, kurie gime Jo-
kubuy, wifu podraug kicturolika dufzu.
- 23 O Dano suney Chusim,
- 24 p O suney Nafali, Jachzeel, ir Guni, ir
p1. Kray. 7.13. Jezek, ir Sillem.
- 25 Tie ira suney Bilhos, q kura: dawe
q wirfz. 29.29. Laban dukteriy sawo Racheley: o ana pagimde
jos Jokubuy, wifu buwo seprynios dufzos.
- 26 Wifu dufzu kuros atajo ju Jokubu Eyp-
rai, išejusiu isz szezlnia jo, nekaytant moteru
Jokubo, wifu buwo szezlos-delfymis ir szezlos
dufzos.
- 27 O Jozefo sumi kurie gime jam Egypte,
r Deut. 10.22. buwo dwi dufzu: r wifu dufzu namu Jokubo
kuros atajo Eyprai, buwo seprynios-de-
Darb. 7. fzymis.
15. 28 O Juda: izsiunte pirm weyda sawo Jozefo,
kad palakitu pirm weyda sawo Gosenai:
ir atajo anisjen ziamen Gosen.
- 29 Pakingdyno tada Jozefas wazy sawo, ir
faydes futykt rewā sawo Izraeli, Gosenai: o kad
pasirode jam, tada pole anisjen and jo kasta, ir
werkie ilgey and jo kasta.
- 30 Ir rare Izrael Jozefop, Temirizn dabar,
paskuy to kaypo regiejau weyda: rawo, jog dar
giwu esi.
- 31 Potam tare Jozefas brolump sawo, ir na-
mump tewa sawo, Laysios, ir palakisiu Fara-
onuy, ir kalbesiu jop, Broley mano, ir namey
tewa mano, kurie buwo ziamy Kanaan, atajo
manes:
- 32 O ros žmones ira piemenimis awiu, zmo-
nemis nes ira kuros bowijos pekumi, ir turi
awis sawo, ir jaucius sawo, ir wis tcy ka: ad-
gabeno su sawim.
- 33 O kad stosis, jog atwadins jusu Farao, ir
tatis, Kas ira do remeslas jusu?
- 34 Tada tarys, Tarney rawo ira wireys,
kurie nog jauniltis musu ikizofey bowijomes
peku, teyp patisjen, kaypo tewey musu: kad
giweturmite ziamy Golen, f wifokias nes pie-
mo ira liaurybe Eypczionams.
- f wirfz. 43.32. Exod. 8. 26.

PAGUL. XLVII.

Jozefas sako Faraonuy ateyga tewa sawo, ir
atweda perkiera brolu sawo priesz ghi,
1. 19c. kursey klausias ju, ir ziamy Golen
idoda, 3. Jozefas atweda teypag tewa
sawo priesz Faraona, kursey klausias jo
ape senatwe, jo, ir szlawinamas est nog Jo-
kuba, 7. Jozefas peni tewa sawo su wisys
nameys Golen, 11. Eypczonies izdawe
wisus pinigus sawo uz jemus, 12. nekay-
tant Kuniga, 22. 25. ziamy doda jems
izdirbi, to budu, kad perkiera dalu isz jemu
doin Faraonuy, 23. Jokubo ginata Egypte,
ir ciela senatwe, 27. paprysoka Jozefas
ape palakima sawo, 25.

A Tajo tada Jozefas, ir palakie Faraonuy,
ir rare, Tewas mano, ir broley mano, ir
awis ju, ir jaucies ju, su to wifu ka: turi,
atajo isz ziames Kanaan: a o sztey, ira zia-
mey Golen.

2 Ir eme kialeka: brolu sawo, ipacy pa-
kiera: wiru, ir pastate jos po weydu Fa-
raona.

3 Tare tada Farao brolump jo: Kas ira
do remeslas jusu? o anisjen tare Faraonop,
b Tarney rawo ira awiu piemenieys, teyp pan-
sien, kaypo tewey musu.

4 Priegram tare Faraonop, Atajom giwet
roy ziamy kaypo ateywies, nera nes ganikles
awiams, kuras turi tarney rawo, delro jog
badas ira sunkus ziamy Kanaan: da-
bar, regiwenā meldziu tarney rawo ziamy
Golen.

5 Kalbejo tada Farao Jozefop, tarant: Tewas
rawo, ir broley rawo atajo rawes.

6 Egypro ziamy ira po weydu rawo, re-
giwenā tewas rawo, ir broley rawo, gieraustoy
daliy ziames: regiwenā ziamy Golen, o
jeygu zynej jog terp ju ira budry wirey, rada
uzitark jos galwiju-uzwayzdeys, and to ka:
turu.

7 Ir adgabeno Jozefas tewa: sawo, ir pastate
ghi po weydu Faraona: o Jokubas, szlawino
Faraonuy.

8 O Farao tare Jokubop, Kiek ira dienu me-
tu giwaros rawo.

9 O Jokubas tare Faraonop, Dienu metu
e kieloniū mano ira szymtas, ir tris deizym-
tis metu: nedaug ir pikros buwo dienos
metu giwaros mano, ir neiztakio die-
nump metu giwaros rawo mano dienose kiel-
loniu ju.

10 Ir szlawino Jokubas Faraonuy, ir išejo
nog weyda Faraona.

11 Ir pazymejo Jozefas tewuy sawo ir brola-
mus sawo giwenimus, ir dawe jemus pafedy-
ma: Egypro-ziamy: gieraustoy daliy zia-
mes, isz ziames Rameles, kaypo isakie
Farao.

12 Ir penejo Jozefas dona tewa: sawo, ir
brolus sawo, ir wisus namus tewa sawo, iki
nastams wayku.

13 Ir nebuwo donos wisoy anoy ziamy,
badas nes buwo tabey sunkus, teyp jog
Egyptas, ir ziamy Kanaan siaure pro ana
bada.

14 Surynko tada Jozefas wisus pinigus kurie
atsirado ziamy-Egypto, ir ziamy Kanaan, uz
jewus kuros pirkio: ir adgabeno Jozefas anos
pinigus namosna Faraona.

15 O kad surynkti buwo pinigey isz ziames
Egypta, ir isz ziames Kanaan, atajo wisi Eyp-
czonies Jozefop, kalbant: Dok mums donos,
kodel nes turetumime mirt po rawinu? pinigu
nes neta ka.

16 O Jozefas tare, Dokir peku jusu, o dosiu ju-
mus uz peku juiu, jeygu neta pinigu.

17 Atwade tada peku sawo Jozefop, o Jozefas
dawe donos uz arkhus, ir uz peku awiu, ir
uz peku jauciu, ir uz asihis: ir penejo jos dona
anos metose, uz wisa ju peku.

18 O kad anie meres pasibaygie, tada atajo jop
antrose metose, ir rare jam, Nepaslepsim to po
wiczpaciū mano, kada-gi isidawe pinigey, ir pa-
sedymas galwiju atajo wiczpaciū mano, tada
nieko kiro norliko po wedyu wiczpaciū mano,
litz kunas musu, ir ziamy musu.

a wirfz.
45.10.b wirfz.
46.34.c Pf. 119.
19.
Zyd. 11.
9.13.

19 Kodel tucetumime mirt po akimis tawo teyp. Parisjen, kaypo žiamė musu? pirk mus, ir žiamė musu, už doną: tada parisjen, ir žiamė musu wergeys busim Faraona: ir dok sekles, kad gitumime, o ne mirtumime. ir žiamė ne pawiritu pulia.

20 Teypo pirkto Jozefas wisa žiamė Egipto Faraonuy, Egiptzoniey nes kožnas pardawe dirwā sawo, delto jog badas itypru fijos and ju: tapo tada žiamė Faraona.

21 O kas lictis žmonių apifodino jas miestose, nog wieno kraizta rubežu Egipto, iki kitamuy kraiztuy jo.

22 Žiamės tykt Kunigu nepirko: Kunigey nes turėjo pažymetā dalā nog Faraona, ir walgie pažymetā dalā sawo, kurā dawe jems Farao, togdel nepardawe žiamės sawo.

23 Tare tada Jozefas žmoniump, Szrey pirkau jus izādien, ir žiamė juli Faraonuy: Szrey ira sekte jumus kad apsetumite žiamė.

24 Ber su waysieys sfosis, jog dosit Faraonuy pėkra dalā: o kiaturos dalis bus jumus, and sektes lauko, ir and pena julu, ir tu kurie ira namose julu, ir and walgima kudykiamis julu.

25 O anisjen tare, užlaykiey mums giwata: teradam matone akise wicizpatis mano, o busim wergeys Faraona.

26 Iitate tada tey Jozefas už ifartytā, iki fzey diency, and žiamės Egipto, kad Farao turētu pėkra dalā: izžemus tykt žiamė Kunigu, kad nebutu Faraonuy.

27 Teypo giweno Izrael žiamėy Egipto, žiamėy Gosen: ir apifodyno joy, ir tapo waysingys, ir prasidaugino labey.

28 Ir gijo Jokubas žiamėy Egipto septyniolika meru: teyp iog dienu Jokubo, metu giwatos jo, buvo izymtas kiaturos delzyntis ir septyneri merų.

29 O kad dienos Izraelaus artynos, kad mirtu, tada pawadyno sunaus sawo Jozefa, ir tare jam, Jeygu dabar radau toiskā akise tawo, tada d padek meldziū rākā tawo po stegšniu mano, ir padaryk mi gieradeiste, ir wiernati, o nepakaik meldziū manęs Egipte:

30 Ber regulu su rewes mano, todryū izžwesi mane iz Egipta, ir pakasi mane grabu: o anisjen tare, Padarysiu pagal žodzia tawo.

31 O anisjen tare, Prysiek mi, o anisjen prysiekie jam, e o Izrael pasitēkie galwosp pateto.

PAGUL. XLVIII.

Jokubas, sirdamas, atžukomas est nog Jozefo, 1. 8c. kuramuy izstato žadermus Diawo, ir ima du sunu jo Manasse, ir Efraima už sunus, kaypo tewu dweju asabliwu giminiu Izraeliy, 3. Uždeime rākā, ir paszlawinime tyciomis wertesniu wertia Jokubas jaunesni ipacrey Efraima, už wiesni ipacrey Manasse, 13. noddōdams and graudentia Jozefo, 17. Szlawina teypag jems, su tewu ju Jozefu, ir apinaszo sugryzma ju Kanaon, 21. doda Jozefuy sūkā žiamės pirm nekapp metas atajo, 22.

Stojos rada paskuy tu dayktu, jog tare Jozefop: Szrey tewas tawo serga eme rada su sawim du sunu sawo, Manasse ir Efraima.

2 Ir palakie Jokubuy, ir tare, Szrey ateyt sawasp sunus tawo Jozefas: pasifypirno

tada Izrael, ir sedos and pateta.

3 Poram tarē Jokubas Jozefop, a Wisogalis a wirsz. Diewas b pasirode mi Luze žiamėy Kanaan, ir 17. 1. paszlawino mi. b wirsz.

4 Ir tare manesp, c Szrey padarysiu tawo 34. 6. waysingu, ir padauginsiu tawo, ir padarysiu c wirsz. tawo kruwa giminiu: ir dosiu sekley tawo 26. 3. paskuy tawas tā žiamė, and amžyno patē- ir 35. 11. dyma.

5 O dabar, du sinu tawo, d kurie gime tau d wirsz. Egipto žiamėy, pirm nekapp atajan tawesp 41. 50. Egiptai, ira mano: Efraim ir Manasse bus ma- ir 46. 20. no, kaypo Ruben ir Simeon.

6 Ber ta gimine tawo, kurā gausi paskuy ju, bus tawo: praminieys bus wardu broļu sawo, teywaynistej sawo.

7 O kad araisiu isz Paddan e tada Rachel e wirsz. nūmire manimpi žiamėy Kanaan, and kiala, kad 35. 19. dar buwo nedydīs stukas žiamės, iszkakt Efraim: ir pakasiau jā tēn ties kiala. Efraimos, kursey ira Bechlehem.

8 O Izrael regiejo sunus Jozefo: ir tare, Kieno tie ira?

9 O Jozefas tare rewop sawo, suney mano ira, kuros mi čia dawe Diewas: o anisjen tare, Pryweik jos meldziū manesp, kad szlawincia jenus.

10 Ber akis Izraelaus buwo sunkios nog senarwes, negalejo regiet: o anisjen jos prywede jop, buciawo tada jos, ir apkabino jos.

11 Ir tare Izrael Jozefop, Nerykiejauš regiet weyda: tawo: ber Szrey, šuryko mi teypag Diewas regiet sekley tawo.

12 Palaydo tada jos Jozefas isz kialu sawo, ir pasiktoniojo jam po weydu jo iki žiamėy.

13 Ir eme Jozefas abu jo, Efraimā: delzyne rākā sawo, ties Izraelaus kayrē rākā, o Manasse kayrē rākā sawo, ties Izraelaus delzyne rākā, ir prywede jos jop.

14 Ber Izrael izstie delzyne rākā sawo, ir uždejo jā and galwos Efraima, norisjen buwo mažesniu, o kayrē rākā sawo and galwos Manasse: taysē rākās sawo su nowoku, Manasse nes buwo pirm gimdziū.

15 Ir f szlawino Jozefuy, ir tare: Diewas po f žyd. 11. kuro weydu waykszczojo rewey mano Abrahomas, ir Izaokas, Diewas tas kursy penejo 22. mane, nog koš buwan, iki fzey diency.

16 Ganjetas aps kursy iszlo sawo mane nog g wirsz. wišto pikta, teizlawina tiems waykams, ir e eit 31. 32. žadintas jose wardas mano, ir wardas rewu mano Abrahamo, ir Izaoka, ir reprasidaugina kaypo žuwis minėy, widuriy žiamės. ir 32. 1.

17 Kad iszvido Jozefas, jog rewes jo uždejo delzyne rākā sawo and galwos Efraima, tada buwo rey pikt akise jo, ir paeme rākā: rewā sawo, kad uždetu jā nog galwos Efraima, and galwos Manasse.

18 Ir tare Jozefas rewuy sawo, Ne teypo, rewē mano: tas nes ira pirm gimdziū, uždek delzyne rākā tawo and jo galwos.

19 Ber rewes jo gine ro, ir tare, žynau tey, sunau mano, žynau tey, tas teypag bus gimine, ir taps teypag dydziū: bet tečiaus mažesnis jo brolis dydesniu itosis už ghi, ir itosis sekte jo b robuta mine giminiu.

20 Teypo paszlawino jems anoy dienoy, kalbait, Tawimpi izlawins Izrael, kalbant: i Tepadaro tawo Diewas, kaypo Efraimā, ir Jer. 3. kayp Manasse: ir werrelinu pawerte Efraimā, už Manasse. 20.

21 Poram tare Izrael Jozefop, Szrey, Afzjen mirstu:

b Ruth. 11. 12.

Pagul. 49. 50.

I. KNIGA MAYŽESZAUS.

41

mirsztu : bet Dievas bus su jumis, ir pergabės jus žiamen tevų jūsi.

6 Joz. 13. 22 O Ašien daviu tau vieną staką žiamen
7. priefz brolus tawo, i kurą emiau isz rąkos A-
ir 16. 1. moritu, kalawiju mano, ir kilpinu mano.

ir 17. 1.
1 Joz. 4.

PAGUL. XLIX.

8. Jokubas suwadyna sunu sawo, kad szlawintu jems pirm smerties sawo, i. 1. Sc. Bara pirm-
bauras bauras negadus Rubeno, Simeona,
ir Levi, 3. Potam gira smarkiey sztomu
Judos, pranaszandamas ape meta uzzigwima
Jezuso Christo (pagal kuno) isz jo, ir
ape Karaliste jo, ir paszaukima Pahoniu,
8. Ape Zebulona, 13. Issachari, 14. Dan,
16. Gad, 19. Aser, 20. Nafiali, 21. Ape
Jozefo asabliwa paszlawinima. 22. Ape
Benjamin. 37. Galaušey doda Jokubas
szakimu ape wietu pakasima sawo, 20. Ir
mirsztu, 35.

Potam pawadyno Jokubas sunu sawo : ir
rare, susirynkit, o apinalzynsiu jumis,
tey kas areys and julu ateyšianciole dienole.

a wirsz 20. 31. 2 Areykie podrag, o klausik, suney Joku-
ba : ir klausik Izraelaus, tewa jusu.

3 a Ruben, Pirm-gimdziu esi mano, galibe
mano, ir pradzia stpyrbes mano, prakilnasis
aukszybey, ir prakilnasis stpyrbeys,

b wirsz 35. 22. 4 Greytasis nutekieime kaypo wadeniu :
nebusi prakilnasis : b uzkopey nes and pate-
la tewa tawo : izbiaryney ghi tomer : uzko-
pe and parela mano.

1. Kray 5. 11. 5 Simeon ir Levi ira broleys : darbey ju
ira storkeys gwolta.

6 Duszta mano reneyr pasleptoni rodon ju,
szlowe mano tenesiwienija su sueryga ju :

c wirsz 34. 25. 7 Tett prakajykra rufstibe, ju smarki nes ira,
sawo maware jaucius.

d Joz. 19. 1. 7 Tett prakajykra rufstibe, ju smarki nes ira,
sawo maware jaucius.

ir 21. 3. 8 Juda tujen to esi, broley tawo girs tawe,
rakta tawo bus and kakla neprietelu tawo : su-
ney tewa tawo klionosis tau.

4. 8c. 9 Juda e ira lewayciu, arejey nog draskima
sunau mano : susiricia, arsigula kaypo Lawas, ir
Mich. 5. kaypo senas Lawas : kas ghi prykiels ?

e Num. 24. 9. 10 Notitos Lazda f nog Judos, rey Zokona-
f Mal. 2. dawejas isz terp koju jo, net areys Silo, o bus
8. klauzados jamuy gimines.

11 Ryfza janna asitza sawo wino-medziop,
o asitayti aslicoz sawo prakilnaisiuy wino-
medziop : pera ruba sawo wine, o wirszurne
sawo kraujose wina-ogu.

12 Raudonoku ira akiu pro winą, o buftu
daru pro pieną.

13 Zebulon giwes and g kralctu maru, ir bus
and kralctu akrutu, o szalis jo bus ties Zidona.

g Joz. 10. 10. 11. 14 Issachar ira stpyru kantotu asilu, kurley
ar sigula terp dwiejū nalfzu.

15 Kad regiejo atylsi, jog buwo gieta, ir
ziame, jog buwo mieta, tada patę kie peti sawo,
kad nelztu, ir buwo doninru.

16 Dan sudys žmones sawo, kaypo wiend
isz giminiu Izraelaus.

17 Dan bus zalciu pas kiala, giware ties taka,
ke kada ir kulna arklo, kad raytynikas jo
nupulsiu ar wirsiu.

18 Izganima tawo laukiu, WIESZ-
PATIE.

19 Kas liris Gado, pulkas užpušs and jo: ber
ansjen užpušs and jo galaušicy.

20 Isz Ašero, dona jo bus riebi, ir izdos
Karaliskius ikanetis.

21 Nafiali ira palaysta elne : d oda grežus
žodzius.

22 h Jozefas ira waysinga szaka, waysinga
szaka, ties wersine : kiekwiena isz szaku szaujas
pro mura.

23 i Uzdawe jam ciefa szawejey kartumaz, ir
szaude, ir nopikiere jo :

24 Ber kilpinis jo arliko stpyrume, ir sanarey
rakku jo patpyrari ira rąkomis Galatyn-
goja Jokubo, nog kuro ira piemeniu, Akmečiu
Izraelaus.

25 Nog Diewa tewa tawo, kurley pades tau,
ir nog Wilogalincio : kurley szlawins tau pasz-
lawinimeys dagaus isz aukšto, paszlawinimeys
prapulcies kuriy guli apacioy, paszlawinimeys
krutu, ir gimdiwes.

26 Paszlawinimey tewa tawo perey pasz-
winimus pradku mano, iki gali amžynu kalnelu:
and galwos bus Jozeto, ir and klauza galwos
atlikro nog brolu sawo.

27 Benjamin drakis kaypo wilkas, ryto metu
ris tey ka sugawo, o wakoromenu iszdalis
nauda.

28 Wisu tu giminiu Izraelaus ira dwilika :
ir tat tey ira ka kalbejo jems tewas ju, kad
szlawino jems, szlawino jems kiekwienamuy
pagal jo asabliwu paszlawinima.

29 Potam pryfakie jems, ir rare jump, Ašien
rynkamas elni gimines mano, pakalkir mane
pas tewus mano, lindiney, kuriy ira taukie
Efrona Herbitos.

30 Lindiney, k kuriy ira and tauka Mach-
pelos, kuriy ira ties Mamre žiamen Kanaan,
kurą Abrahamas pirko su ano tauku nog
Efrona Herbitos, and reywayniskio pakas-
sima.

31 Ten pakase I Abrahamą, ir Sara moteri
jo: ten pakase Izaaką, ir Rebeką, moteri jo: ir
ten parsien pakasiau Lea.

32 Laukas, ir lindyne, kuriy ten ira, pirka
ira nog sunu Herho.

33 Kad pabaygie Jokubas dor ifakimus suna-
mus sawo, m tada fudejo kojas sawo and parela.
ir aradawe dwasia, ir lutyntas ira žmoniump
sawo.

PAGUL. L.

Jozefas apiwerkia tewa sawo, ir liepia ghi
balsomu, isztepi. 1. Sc. Parkuy io kaypo
ghi apwerkie Egepczoniey, gabena ghi
Jozefas, su pawaleimu Faraona, ir prakti-
nu pulku, ing Kanaan, 4: kame, po itga-
muy raudawimuy, pakasiamas est wietoy pa-
kasima Abrahamą, 10. Jozefas sugryzes
Egypu žiamen praszomas est nużemintey
nog brolu sawo ape ataydyma. 14. Se-
natwe jo ir pasamkey, trecioy ir kietwir-
toy giminey. 22. Stpyryna ir papyrse-
kia brolu sawo, ape izgabeniama kau-
tu sawo : mirszta, ir isztepiamas est bal-
su, 24.

Pote tada Jozefas and weyda tewa sawo, ir
werkie and jo, ir buciawo ghi.

2 Ir pryfakie Jozefas tarnamus sawo,
liekorams, kad isztepiu balsomu tewa sawo:
o liekorey isztepe balsomu Izraeli.

3 Ir

42

EXODUS.

Pagul. 50.

3 Ir isipilde and jo kiaruos-defzymtis dienu: teypo nes isipildydawo dienos tu, kuros izredawo balsomu: o Egepczoniey apiwerkic ghi per seprynias-defzymtis dienu.

4 O kad perejo dienos apiwerkima jo, tada kalbejo Jozefas namump Faraona: tarant, Jeygu dabar radau tolska akise jusu, kalbekic meldziu po ausimis Faraona, tarant,

5 Tewas mano a paprylekie mane, kalbant, Szrey, mirszu, grabe mano, kuri ilzkasau sau ziamcy Kanaan, ten pakasi mane: dabargi tada tesilaydziu meldziu, kad pakascia tewas mano, o sugryzu.

6 O Farao tare, Laykis, ir pakask tewas tawo, kaypo paprylekie tawe.

7 Laydes tada Jozefas, pakast tewas sawo, o su jo laydes wisi tarney Faraona, Wirausiey namu jo, ir wisi wiransiey ziames-Egypto.

8 Priegram wisi namey Jozefo, ir broley jo, ir namey tewas jo: rykrej kudykis sawo, ir awis sawo, ir jaukus sawo, paliko ziamcy Gosen.

9 O laydes su jo, teyp wazeys, kaypo rayryni- key: ir labey sunkus pulkas.

10 O kad arajo ligumop Erzkieciu-miszko, kursey ira iz anos szalies Jordano, aprowinejo ten dydi, ir labey sunku raudawima, ir padare tewu sawo raudawima per seprynias dienas.

11 O kad iszwido giwetojey ziames Kanaanitey, ana raudawima ligume Erzkieciu-miszko, tada tare: sunkus tey ira raudawimas Egepczoniu, rogdal pramino warda jo, Abel Mizraim, kursey ira ties brydyma Jordano.

12 Ir padare jamuy suney jo teypo, kaypo pryfakie jemus.

13 Nugabeno nes ghi b suney jo ziamen Kanaan, ir pakale ghi lindynej lauko e Mach- wisz. pelos: kura nupirko Abrahamas su lauku and teywayniszko pakasima nog Efrona Herchiros, ties Mamre.

14 Potam sugryzo Jozefas Egypran patsien, ir broley jo, ir wisi tie kurie laydes su jo, kad paka-

stu tewas jo, paskuy to kaypo pakale tewas sawo.

15 Kad regiejo broley Jozefo, jog numire tewas ju, tada tare, Galbur jog nopikieres musti Jozefas: ir rykrej uznokies mums wis tey pikt, kuri padarem jam.

16 Togdel nusiunte Jozefop, kalbant, Tewas tawo pryfakie pirm smerties sawo, tarant,

17 Teypo kalbesit Jozefuy, Ey, atlayise meldziu perzegima: brolu tawo, ir grieka ju, padare nes tau pikt, ber dabar atlayik meldziu perzegima: tarna Diewo tewas tawo: o Jozefas werkic kad anisien kalbejo jop.

18 Potam arajo teypag patsien broley jo, ir parpote po jo, ir tare, Szrey, wergeys elime tau.

19 O Jozefas tare jump, Nesibijokit: Afzgu nes elmi wieroy Diewo?

20 Jus jen ciefa, jusjen dumawor pikt priesz mane: ber Diewas tey dumawo and giaro idand padarytu, kaypo tey ira szadien, kad uzlaykiru giwomis dide gimine.

21 O dabar nesibijokit, penesiu jus, ir mazus waykus jusu: Teypo rielzyjo jos, ir kalbejo pagal szyrdies ju.

22 Giweno tada Jozefas Egypte, patsien, ir namey tewas jo: o Jozefas gijo izymta, ir de- szymti metu.

23 Ir regiejo Jozefas isz Efraimo waykus, treccios gimines: e Machiro teypag suney, lunaus Manase, gime and kialu Jozefo.

24 Ir tare Jozefas broliump sawo, Afzjen fmirszu: ber Diewas rykrej artakis jus, ir padarys jog izzysit iz tos ziames, anon ziamen, kura prylekie Abrahamuy, Izaakuy, ir Jokubuy.

25 Ir paprylekie Jozefas sunus Izraelaus, kal- bant: Diewas artakis jus tykrej, g tada iz- weszye iz cia kautos mano.

26 Ir numire Jozefas, curedams szymta, ir de- szymti metu: o anisien izrepe ghi balsomu, ir indejo ghi graban Egypte.

Galus Pirmos Knigos M A Y Z E S Z A U S.

ANTRA KNIGA

M A Y Z E S Z A U S

wadynama EXODUS.

Uzsrakinimas tos Knigos.

Rekey wadyna ta Kniga Exodus, tatey ira, iszeimu, nusitaydymu: kuri warda maz snewisi Perguldytojey Biblios aba Kaszta-izweto uznuri ir uzywoja, delro jog labey surynka su to praktiniausiu dayktu ape kuri sakos joy: paskuy to kaypo parode Dwasia sweta didi prawaysinima wayku Izraelaus Egypte, ir kaypo gires jos Farao nuspaut: Tada spiralo uzgimima, stebuklinga ghi izgiatbeima, ir izlaukimeja Mayzelzaus, ir kaypo ghi Diewas, ir broli jo Aaronas palzaukie, ir nusiunte: kad zmones sawo Izrael iz namu-wergutes Egypto, iszwetu, ir iszlofotu. Kuru kad nenorejo Farao (uzkieryntas budams, ir atlikdam) iszlayit, tada atlaykie Diewas Egypta, deszymcia koroniui, ir iszwede potam zmones sawo, per Mayzelzu su dydziu turtu, ir iszzielta raka iz Egypto, paskuyto kaypo pawalgie welikos-awineli, wezdamas jas per raudonus marus (kurose Farao, kad wijo jos, su witu wayku sawo nuskiedo) giroi, kuroi ir per kura, wede jas debesies, stulpu, ir ognies stulpu, dodamas

Pagul. 1. 2.

II. KNIGA MAYŽESZAUS.

43

dodamas jemus and peno. Manna ir purpes: o and girkla, wadeni isz Ofes: Toy giroy karoja priefz jas Amalekitey, kuros pergali ir sumina. Toy giroy areyt Jethro Mayžeszausp ir doda jam gierus pamokšus, kuru ansjen saka. Toy giroy teypag dawe Diewas per Mayžeszu, žmonemus Izrael, and kalno Sinai delzymti Prylakimu, paralytu pirštu sawo and dwieju akmenio Tobliczu: ir daugiel kitu prawnu, redu, ir istarymu: Prylakie teypag Diewas padaryt Mayžeszu Nomerą, su Skrynja, ir kireys szweteys sudeys, ir sluzbomis prygulinciomis jop. Priegram lakoš toy Knigoy ape stulpu-garbę Izraelitu su ano aukso Telu, del kuro kad norejo jos Diewas izgaylyzt, bet dodas nog Mayžeszaus persiprašyt: Kurley giede weyda Diewo regiet. Potam atnauina Diewas sadara sawo su Izraelitomis per Mayžeszu, kuro weydas tapo skaytu. Priegram lakoš Mayžeszus ape tas downas ir padorkus, kuros atneza žmones and daryma Nomeru, kuru daugiaus buwo nekayp reykia buwo. Paskuy to kaypo tie dayktey ape kuros kalbejos pagal isakima ir paweyksia kuri dawe Diewas Mayžeszu, buwo pabaykti, tada Nomeras ira izšarytas, ir szlowe Diewo prypildytas.

Ta Kniga ira Hystorizka palaka to kas prysidawe Izraelitams czefe aplink szymro tryju-de-lymtu ir dwieju metu, pagal nekutu ikayciaus.

PAGULDYMAS I.

Wardey ir skaycius wayku Izraelaus, kurie atajo Egiptan, ir prafin ayšinimas ju, 1. 69. Kaypo gires Farao suspaust for, bet dykey, 14. Farao prysako boboms uzmuszt wisus bernelus, kaypo rykt uzgimtu, 16. bet anos uzlayko for giweys, 17. Diewas szlawina boboms, 21. Farao liepia nuskadit wisus bernelus, 22.

aGen. 46. O Wardey sunu Izraelaus ira tie a kurie atajo Egiptan, su Jokubu, atajo kikiwkien su namcys sawo.
Exod. 6. 2 Ruben, Simeon, Levi, ir Juda.
14. 3 Issachar, Zebulon, ir Benjamin:

4 Dan, ir Nafthali, Gad, ir Aser.

bGen. 46. 5 b Wisu tada duizu kuros iszejo isz slegstia Jokuba, buwo septynios-delzymtis duizu. bet

27. Jozefas buwo Egipte.

Deut. 10. 6 c O kad Jozefas numire, ir wisi broley jo,

22. ir wisa ana pleme.

Darb. 7. 7 Tada prasiway sino waykey Izraelaus, d ir

14. augo apšciey dydziamie ikayciuy, ir daugios, ir

cGen. 40. 26 buwo labej galintynges: teyp jog ziane prypildyta buwo jeys.

d Deut. 8 e Potam uzstijo naujas Karalus and Egipto,

26. 5. kurley nepazyno Jozefo.

eDarb. 7. 9 Kurley tare žmoniump sawo: Sztey, žmoni

18. niu wayku Izraelaus ira daugiel, ir labej galintyngiaunu už mus.

fDarb. 7. 10 f Nugi, budrey apsiwaykizczokim priefz

19. jos kad nesidaugintu, ir storus, kad areys koki

wayna, kad teypag nefusiungtu su nepriereleys

mušu, ir nekarotu priefz mus, ir taisyus isz

ziames.

11 Ir uzstare and ju Wirusius padorkus

spaušt jos nalfzomis sawo, budawoju nes Farao-

nuyškorto-mieštus, Fironą ir Ramses.

12 Ber g ko for labiaus spaude, to anisjen

gPf. 105. 24. labiaus dauginos, ir to labiaus augo: teyp jog

bodejos waykeys Izraelaus.

13 Ir liepe szuzyt Egiptomiey waykamus

Izraelaus, kietume.

14 Teyp jog karcia dare giwata: ju kiera

szužba, moliy, ir plitole, ir wifokioy sluzboy

and lauko: wifokia szužba sawo kura, liepe jems

szuzyt kietume.

15 Priegram kalbejo Karalus Egipto bobams

Zydaiku, (kuru wienos wardas buwo Sifra, o

kiros wardas buwo Pua)

16 Ir tare, Kad padedar Zydaikams gimdine

ir padodytare jas and krasios: iragu sunas, tada

uzmuszkir ghi, ber iragu dukte, tada regia.

17 Ber bobos bijojos Diewa, ir nedare

teypo kaypo kalbejo jump Karalus Egipto,

ber uzlaykie bernelus giwomis.

18 Pawadyno tada Karalus Egipto bobu, ir tare joms, Kod padaret ta: daykta: ? jog uzlaykiet giwomis bernelus.

19 O bobos tare Farao nop, delto jog Zydaikos n'est kaypo Egiptczonkos, stypromis nes ira, pirm nekayp areyt jump boba, rada pagimde.

20 Togdel Diewas dare bobamus giercy: o

anos žmones daugios, ir tapo galintyngomis.

21 Ir tapo delto jog bijos bobos Diewo, tada

pabudawojo joms namus.

22 b Prylakie tada Farao wisiemus žmonemus

sawo, kalbaui: Wisus ros sunus kurie gimta imesir

upen, ber wifas dukteris uzlaykisir giwomis.

PAGUL. II.

Mayžeszus gimys, ir indeias kaszelkoi mel-

du, upen, 1. 69. atadamas estir iszaukte-

tas nog dukteries Faraona, 5. Iszwidz-

krywdyjan broli sawo uzmusza Egiptczoni,

12. Bega Midianan, 15. Iszgiatbe rqn

Fethrona dukteris nog gwolta piemenu, 16.

stuzija Fethroniey, ir weda dukteri jo Zip-

porau, 21. Kuriy pagimdzia jamu Gerjo-

mau, 22. Diewas iszklauso szauksma Iz-

raelitu, 24.

O Nekutis žmogus isz namu Levi cjo, ir

eme dukteri Levi.

2 b O ana žmona tapo niezcza, ir pagimde

sunu: o kad iszwido, jog a buwo grezu, tada

pas lepe ghi per tris menasius.

3 Ber kad negatejo jo ilgiaus slept, tada eme

jam kalzetka: isz meldu, ir aplipino ja khieys,

ir degun, ir indejo joi ana berneli, ir indejo

ja meldošna, ties kraizta upes.

4 O šesno jo sustojo isz tola, kad zynoru ka

padarys jamu.

5 O Faraona dukte cjo, mauditis upey, o

Pannos jos waykizczajo and kraizta upes:

d kad iszwido kalzetka, widuriy meldu, tada

nusiunte sluzebnikie sawo, ir licpe ja atnezt.

6 Kad ja atadare tada iszwido ana berneli, o

sztey, ans bernelis werkie: ir pajudyna ira

mielafzyrdyste and jo, ir tare, Isz bemetu cey

ira Zydu.

7 Tare tada šesno jo dukteries Faraona, ey-

siugu, ir pawadynsiu tau miomkos isz Zydaiku,

kuriy zynditu tau ta berneli?

8 O dukte Faraona tare jey, Eyk: o ana mer-

giefe nuejo, ir arwadyno motynos ano berneli.

9 Tare tada jey dukte Faraona, Imk ta

berneli, ir zyndyk mi ghi, dosiu tau alga

rawo, o ana žmona eme ana berneli ir zynde

ghi.

10 O

a Exo d.

6. 20.

Num. 26.

59.

b1 Kray.

23. 13.

Darb. 7.

20.

c Darb.

11. 23.

d Darb.

7. 21.

Zyd. 21.

23.

10 O Kad ans bernelis užango, tada atwede
ghi dakteries Faraona, ir tapo jey sunumi, ir
pramino warda jo Mose, isztraukiau nes ghi isz
wardenio.
11 e Ir stojos anofe dienofe, kad užango May-
zeľsus, jog iszejo brolump sawo, ir apidayre
sunkumus ju: ir regiejo jog Egepczonis mulze
Zyda iz brolu jo.
12 Ir dayres szan ir ten, o kad regiejo jog
nieko nebuwo: tada užmulze ana Egepczoni, ir
paslepe ghi ziezdrofe.
13 And ryroy wel iszejo, o Szrey, du Zyda
bares: ir tare netylesniop, Kodel muzy arty-
maghi tawo?
14 Tare tada ansjen, f Kas užtare tawe
Wirausiu ir sudzia and musu? Kalbi gu rey kad
užmulzrumey mane, kaypo užmulzey Egepc-
zoni? izsigado tada Mayzeľsus, ir tare, už-
tiele dasizynojo to dayka.
15 Kad izgindo Faraon rā daykra, tada jefz-
kojo Mayzeľsaus užmulzt, g bet Mayze-
ľsus iszbezo nog weyda Faraona, ir giwe-
no žiamy Midian, ir sedejo pas wadenies
szulni.
16 O Kunigas Midiane turejo septynera duk-
teru, kuros arajo kad semtu, ir prypilde towius,
kad pagirditu garda rewa sawo:
17 Atajo tada piemenies, ir nuware jas nog
repa: bet Mayzeľsus kicles, ir iszgiatbejo jas, ir
pagirde gardus ju.
18 O kad atajo anos rewop sawo Rehuelsp,
tada kalbejo, Kodel sugryzot szadien reyp
weykie.
19 Tare tada ansjen, Egepczonis iszlosawo
mus isz rākos piemeau: ir seme reypag mu-
nus apicicy, ir pagirde garda.
20 O ansjen tare dukterump sawo: Kame
ira ansjen meldziu? kodel dabar pataydet
rā žmogū? arwadynkit jo, kad walgitu
dona.
21 O Mayzeľsus pawelijo giwer anampi
žmogumpi: ir dawo Mayzeľsny dukteri sawo
Zippora.
22 h Kuriy pagimde sunu; o ansjen pramino
warda jo Gersom; tare nes, Areywiu stojaus
swertymoy žiamy.
23 Ir tapo patkuy daugiero anu dienu, kad
numire Karalus Egepro, jog dulawo way-
key Izraelaus ir szaukie and anos stuz-
bos: o szaukfinas ju and stuzbos sawo, atajo
Diewop.
24 Ir iszklaufe Diewas waytawima ju, ir
atmine Diewas and szardos sawo su Abrahamu,
su Izaoku, ir su Jokubu.
25 Ir žwiłkrejo Diewas and wayku Izra-
elaus ir pažyno for Diewas.
PAGUL. III.
Mayzeľsus gano Jethrona garda, 1. Seci
Diewas pasirodzia jam degaciame kiatme.
2. Ir sūcia ghi kad iszlofotu Izraelis.
3. Sako jamy warda Diewo, 14. Kas turi
kalbet Mayzeľsus Izraelisump, 15. Ir
Faraonop reypag, 28. Apinaszynimas ape
koroner Egepra. 30. Iszeyga Izraelitu su
dydzia bagotyse, 21.
Irgane Mayzeľsus garda ofzwia sawo Jeth-
rona, Kunigo Midiane, ir ware garda už
giros, ir atajo kalnop Diewo Horebau.
2 O Anietas WIESZPATIES pasirode
jam liepny ugnes isz widuries kiamo: ir da-

bojos, o Szrey kiamas bedegas ugnis, o kiamas
aus nesudegie.

3 O Mayzeľsus tare, Apsigry szu dabar ten,
ir dabosios to dydzia regiemio, kodel kiamas
nesudega.

4 Kad iszwido WIESZPATIS jog ten
apsigryzo, dabotis: tada szaukie jop Die-
was isz widuries degacio-kialma, ir tare,
Mayzeľsau, Mažeľsau, o ansjen tare, Szrey cia
esmi.

5 a O ansjen tare, Nesiartynk cia, mawk czer-
wetikus tawo nog koju tawo, wiera nes and ku-
ros stowi, ira žiamie szwera.

6 Priegram tare; b Afz esmi Diewas tewa
tawo, Diewas Abrahoma, Diewas Izaoka,
ir Diewas Jokuba: o Mayzeľsus paslepe wey-
da sawo, bijojos nes weyzdet and Diewo.

7 c Ir tare WIESZPATIS, Regiejau tabey
gierey suspaudyma žmoniu mano, kuros ira
Egepre: ir girdejau szaukfinas ju pro priewayz-
dus ju, pazynau nes populi ju.

8 Togdel nužegiau, idand iszlofocia jas isz
ros žiames Egepczoniu, ir iszweicia jas isz ros
žiames gieron ir placion žiamen, žiamen plu-
stancion pienu ir medumi, wieton Kanaanitu, ir
Hethiru, ir Amoritu; ir Ferizitu; ir Bevitu, ir
Jebusitu.

9 O dabar, Szrey szaukfinas wayku Izraelaus
atajo manšp: ir regiejau reypag suspaudyma,
kuro spaudzia jos Egepczoniey.

10 Eykz tada dabar, o d nusiusiu tawe
Faraonop: kad iszweiltumey žmones mano
(waykus Izraelaus) isz Egepra.

11 Tare tada Mayzeľsus Diewop, Kasjen esmi,
kad eycia Faraonop, ir kad iszweicia waykus
Izraelaus isz Egepra?

12 e Tare tada ansjen, Tykrej busiu su ra-
wim, ir rey bus tui žiaklu, jog nusiniucia tawe:
kad iszweisi tas žmones isz Egepra, tarnausic
Diewuy and to kalna.

13 Tare tada Mayzeľsus Diewop, Szrey, kad
ateysiu waykump Izraelaus, ir tarysiu jems,
Diewas rewu jusi, nusiuante mane žiump: o
anosjen tarsi mi, kas ira do wardas jo? ka
tarysiu jump?

14 O Diewas tare Mayzeľsaup, BISIU
TO KO BUSIU: Tare reypag, Teypo
kalbesi waykams Izraelaus, BISIU nusiuante
mane žiump.

15 Tare tada Diewas daugiaus Mayzeľsaup,
Teypo kalbesi waykump Izraelaus, WIESZ-
PATIS Diewas rewu jusi, Diewas Abrahoma,
Diewas Izaoka, ir Diewas Jokuba, nu-
siuante mane žiump: tas ira wardas mano am-
zyney, ir tas pomeiry mano nog gimines iki
giminy.

16 Eyk, ir surynk Wirausius Izraelaus, ir
kalbek jump, WIESZPATIS Diewas rewu
jusi pasirode mi, Diewas Abrahoma, Izaoka, ir
Jokuba, tarant: Ar žakiau jus wicrney: ir rey
ka padare jumus Egepre.

17 Togdel tarau, iszweisiu jus isz suspaudyma
Egepro, žiamen Kanaanitu, ir Hethiru, ir Amo-
ritu, ir Ferizitu, ir Bevitu, ir Jebusitu: žiamen
apiplustancion pienu ir medumi.

18 O paklausis balsa tawo: ir eysi, parsjen
ir Wirausiey Izraelaus, Karalaus Egepro, ir
kalbesit jop, WIESZPATIS Diewas Zydu
suryko mus, pataylk tada mus dabar meldziu
kiala tryju dienu giro, kad aneiawonumine
WIESZPATIU Diewuy musu.

19 Bet žynau, jog Karalus Egepro ne-
tays

a Joz. 5. 15.

b Mar. 22. 23.

c Mork. 12. 26.

d Luk. 20. 37.

e Darb. 7. 32.

f Darb. 7. 34.

d Pl. 105. 26.

e Hoz. 12. 13.

f Mich. 6. 4.

g Joz. 1. 3.

Pagul. 3. 4.

II. KNIGA MAYŽEZ A U S.

45

lays jufu ir per ftyprą raką.

20 Iżriešiu nes raką mano ir iżyryksiu Egyprą: wileys mano ftebukleys, kuros darysiu widuryje jo: ó potam pateys jus.

21 Ir dosiu tiemus žmonemus toiską akife Egypczoniū: ir ftošis kad iżyeyšiu, tada neifzey- ftyr tulczczonis.

f Exod. 22 f Bet kōzna žmona prafzys nog fusierckos
11.2. sawo, ir nog gafpadyntes namu jos, sidabro fudu,
ir 12.35. ir auklo ludu, ir rubu: użdešit jos and
g Ezech- funu jufu, ir and dukteru jufu, ir g apimsit
39.10. Egyprą.

PAGUL. IIII.

Mayžezus pasfypynamas est perfimaynimu lazdos sawo ing žaltii, 1. 8cc. ir raupeys rakos sawo, ó, perfimaynimu teypag wardenio ing krauju, 9. Mayžezus węgĩa eyi Faraonop, 10. And kō Diewas apfity- ftauja, ir dōda jam Aaronu už jo pergul- dytoģhi, 14. Jethro pawelia Mayžezuy eyi Egyptai, 15. Wieszpats sako Mayžezuy kas turi weykę ir kalbes Faraonop, 21. Wieszpats norejo užmuszt Mayžezu and kiala, 24. Zippora apipjaušto funu sawo, 25. Diewas fūncia Aaronu fūrykt Mayžezu, 27. Abujen sako Izraelitamus iſa- kima sawo. 29. ir milami eſt, 31.

A Tfakie tada Mayžezus, ir tare, Bet fzey, nerykies mi, ney baſia mano klausis, kalbes nes, W I E S Z P A T S nepasirode tau.

2 O W I E S Z P A T S tare jop, kas, ita rak- koy tawo? ó ansjen tare, lazda.

3 Ir tare, Melk ja žiamen, ó ansjen mere ja žiamen, tapo tada žalcu: ó Mayžezus bego nog jos.

4 Tare tada W I E S Z P A T S Mayžezauſp, iſzriek raką tawo, ir nutwerk ghi už odegą jo: iſzrieſe tada ansjen raką sawo, ir nutwere ghi, ir tapo lazda rakoy jo.

5 Kad rykienu, jog pas irode tau W I E S Z P A T S, Diewas tewu ju, Diewas Abrahamu, Diewas Izaoka, ir Diewas Jokubo.

6 O W I E S Z P A T S tare jam daugians, iſkiſk dabar raką tawo antyn tawo, ir iſkiſe ansjen raką sawo antyn tawo: poram iſztraukie ja, ó fzey, raką jo buwo raupora, baſta kaypo ſniegas.

7 Ir tare, iſkiſk wel raką tawo antyn tawo, ir iſkiſo wel raką sawo antyn tawo: poram iſztraukie ja iſz anties sawo, ó fzey, buwo ad- galos kaypo kietas kunas jo.

8 Ir ftošis, jeygu nerykies tau, ney klausis, baſta pirmo ſtebukta: tada rykies baſfuy paika- rynyio ſtebukta.

9 Ir ftošis jeygu nerykies ir tamuy dweje- tuy žia-ktu, ney baſta tawo klausis, tada imk iſz wardeniu Upes, ir liek jas and ſaulos wietos: a tada ftošis anie wardeniey kuros imsi iſz Upes, tie patis ftošis krauju and ſaulos wietos.

Exod. 7. 19.

10 Tare tada Mayžezus W I E S Z P A T I E S P. Ach Wiefzpacie, n'efini žmogumi pryderaciū kalboſp, ney nog wakar, ney nog užwakar, ney nog ano meta, kad kalbejey tar- nowo: ſunku nes efini nafu, ir ſunkio liežuwa.

11 O W I E S Z P A T S tare jop, Kas pa- dare žmoguy uafus? aba kas padare nebiſu, aba kurciu, aba reginciu, aba aklu? Nėgu afz rey efini W I E S Z P A T S.

12 b Ó dabar eyk, ó buſiu ſu nafreys tawo? b Mat. 10. ir pamokisiu tawę kę kalbesi.

13 Bet ansjen tare, Ach Wiefzpacie: ſiukl Mork 23. mejdziu per raką to kuri siusi.

14 Užsidegie rada ruſtibe W I E S Z P A T I E S and Mayžezaus, ir tare, N'efigu Aaron Levita brolu tawo? žynau jog labey gieręy kalbes: ir fzey teypag, iſzeys ſūrykt tawę, kad iſziwis tawę, tada prasidziangs ſzyrdiy tawo.

15 c Kalbesi tada jop, ir indesi žodzius na- frosna jo: ó afzjen buſiu ſu nafreys tawo, ir ſu nafreys jo, ir pamokisiu jus kę weykſit.

16 Ir kalbes už tawę žmoniump: ir ſto- sis, jog bus tau nafreys, ó rujen buſi jam Diewu.

17 Imk tada tą lazda rakon tawo, kura darysi ſtebuklus.

18 Nuejo tada Mayžezus ir ſugryžo Jethrop ofzwiop sawo, ir tare jam, Teyni meldziū, kad ſugryſcia brolump mano, kurie ira Egypre, ir paweyzdziū, jeygu dar gija: tare tada Jethro Mayžezauſp, Eyk pakajuy.

19 W I E S Z P A T S teypag kalbejo May- žezauſp Midiane, Eyk ſugryſk Egyptai, wiſi nies tie wirey kurie jeſzkojo duſzos tawo numire.

20 Eme tada Mayžezus moteri sawo, ir ſu- nus sawo, ir nuga beno jos and aſia, ir ſugryžo Egypro žiamen, ir eme Mayžezus ana lazda Diewu rakon sawo.

21 O W I E S Z P A T S tare Mayžezauſp: Kadagi laydies gryſzt Egyptai, dabokis, kad darynumey wiſus tos ſtebuklus po Fa- raonu, kuros idejau rakon tawo: bet uſzkiery- ſiu ſzyrdi jo, jog neifzeys žmoniu.

22 Kalbesi tada Faraonop: Teypo kalba W I E S Z P A T S, Sunus mano, Pirmgimdis mano, ita Izrael.

23 O tarau raweſp, Iſzſtayk ſunu mano, kad tarnauru mi, bet wegiey jo iſzlayit: iſzey už- muſzu ſunu tawo, pirmgimdi tawo.

24 Ir ſtojos kiale gaſpadoy, jog ſūryko ghi W I E S Z P A T S, ir jeſzkojo jo už- muſzt.

25 Eme tada Zippora akmenies peyli ir api- pjauſte nopipjauſtyma ſunaus sawo, ir mere ghi prieſz kojas jo: ir tare, užrieſa esi mi kraujo- tu ſworu.

26 O ansjen lowes nog jo: tare tada ana, Kraujotas ſwore pro apipjauſtymus.

27 Tare teypag W I E S Z P A T S Aaronop, Eyk ſūrykt Mayžezu giron: ó ansjen ejo, ir ſūryko ghi and kalna Diewu: ó ansjen pabu- ciawo ghi.

28 Ir ſakie Mayžezus Aaronuy wiſus anos žodzius W I E S Z P A T I E S, kurſey ghi nuſiunte: ir wiſus anos žia-ktus kuros pry- ſakie jamuy.

29 Ejo rada Mayžezus ir Aaron, ir ſūryko wiſus wirausius wayku Izraelaus.

30 Ir kalbejo Aaron wiſus anos žodzius, kuros kalbejo W I E S Z P A T S Mayžezauſp: ir dare žia-ktus po weydu žmoniu.

31 O žmones intykicjo ir paktaulę, jog W I E S Z P A T S artako waykus Izraelaus, ir jog iſzwido ſulpaudyna ju, ir palekie galwas sawo, ir garbino.

PAGUL.

PAGUL V.

Mayžeszus ir Aaron sako Faraonuy, kas isakie jemus Dievas kalbės, 1. 8c. ansien priestarauja jems, ir bara jos, 4. Izraelitamus nąstzu pasunkina, 5. Kurie muermena prieš Mayžeszu ir Aaronu, 20. Mayžeszus skundžiai and to Dievuy, 22. Dievas žada jos išžlof, 24.

○ Potam nuejo Mayžeszus ir Aaron, ir tare Faraonop: Teppo kalba WIESZPAT S Dievas Izraelaus: Išžaylk žmones mano, kad apiwaykščzoru mi šzwęte giroy.

2 Ber Farao tare, a Kas rey ira do WIESZPAT S kuro baltā klauscia, kad išžaylcia Izraeli? b Nepažyitu to WIESZPATIES, ir Izraelaus teypag neižžaysiu.

3 Tare tada anisjen, c Dievas Žydu šyryko mus, pataylk tada mus kiala tryju dienu girou, kad atierawotumime WIESZPACIUY Dievuy musu, idand notā, kiru musu pawietria, aba katawiju.

4 Tare tada jump Karalus Egypro, Tujen Mayžeszu ir Aarone, kodel atatraukiare žmones nog darbu ju? eykit nąstzump julu.

5 Priegtam tare Farao, Sztye žmoniū žiames ira jau per daug: o lieptumite joms ilēt nog ju nąstzu?

6 Togdel pryfakie Farao anoygi pacioy dienoy Prytowams žmoniū, ir Urednikamus jus kalbait.

7 Nedosit nog šzot tiemus žmonemus daugiaus šzaidu, daryt plitas, kaypo wakar ir užwakar, t'eyt patisjen, ir terēka šau šzaidu.

8 O anā šłayciu pliru, kuri dare wakar ir užwakar uždesit and ju, nenumazysit jemus iš ju, pareykauja nes, togdel šzaukia, kalbait, išžaylk mus, reaherawojam Dievuy musu.

9 T'ēt pasunkinta slūžba anā tu žmoniū, kad turetu ka weykt, o neižsižoru and meło žodziu.

10 Išžejo rada pryštowey žmoniū, ir Uredniky ju, ir kalbeio žmoniūmp, tarait: Teppo kalba Farao, Nedosiū jumus šzaidu.

11 Eykit patisjen, arnelžkit šau šzaidu, kame jos nasit: ber iš slūžbos jusu nebus numazynta nieko.

12 Isibartie tada žmones po ciela žiamę Egypro, jog rynko šzūkštes už šzaidu.

13 O pryštowey ragino, kalbait, Pabaygkit darbus julu, kiekwienu dienos-darba, dienoy jo ligey kaypo bum šzauzey.

14 O Urednikey wayku Izraelaus, kurie buwo užštaryeys Pryštowey Faraona and ju, buwo mulži, ir kalbejo: Kodel nepabaygiet užštaryco jumus darbo, daryme pliru, kaypo pirmo, kaypo teypag wakar ir šzadien?

15 Togdel nuejo urednikey wayku Izraelaus, ir šzaukie Faraonop, kalbait, Kodel teppo darey rarnamus rawo?

16 Tarnamus rawo nedoda šzaidu, o kalba mums, Darykit plitas: ir šztye, muszami est rarney rawo, ber kalte ira žmoniū rawo.

17 Tare tada ansien, Pareykaujar, pareykaujar, togdel kalbat: Išžaylk, reaherawojam WIESZPACIUY.

18 Eykit tada dabar, dyrbkit, ber šzaidu nedos jumus: šłayciu reciaus pliru atadosit.

16 Regiejo tada Urednikey wayku Izraelaus jog pikt buwo šu jeys, delto jog tare: Nepamazysit iš pliru julu, išz dienos-darba and dienos jo.

20 Ir šyryko Mayžeszu ir Aaronu, kurie stowejo priež jos, kad išžejo nog Faraona.

21 Ir tare jump, WIESZPAT S teweyzdy and julu, ir teludyia rey: kada gi kwapa musu šinirdynciu padaret akie Faraona, ir akie rarnu jo, dodami kalawija rākon ju, kad užmulžtu mus.

22 Sugryzo tada Mayžeszus WIESZPATIES P, ir tare: Wielzpatie, kodel pikt padarey tiemus žmonemus? kodel dabar nusimtey mane?

23 Nog ano nes mera kad iejau Faraonop, kad kalbecia wardu rawo, dare pikt tiemus žmonemus: ir tujen nieku budu neižžlofawey žmoniū rawo.

24 Tare tada WIESZPAT S Mayžeszausp, Dabar regiesi ka padarysiu Faraonuy: galintinga nes rāka išžays jos, ir tabey galintinga rāka išžways jos iš žiames rawo.

PAGUL VI.

Dievas šlypryna Mayžeszu pasakimu warda rawo, ir šadaros rawo išžaytor šu pradkeys, 1. 8c. Dievas žada jog išžlof žmones rawo, 7. Ber ansien neklaus Mayžeszus, 9. Dievas wel šuecia Mayžeszu Faraonop, ko ansien wegia, 10. Gimines-reistras Rubeno, 14. Simeona, 15. Levi, 16. Ir wayku jo, iki Aaronuy, ir Mayžeszu, 17. ir kim daugiaus, 21. Aarona moteriste, ir waykey, 22. ir wayku waykey, 23. Siuntymas Aarona ir Mayžeszu Faraonop, adgalos sako, 25. Kaypo teypag Mayžeszus wegimas, 29.

○ Priegram kalbejo Dievas Mayžeszausp, ir tare jop, Afzjen esmi WIESZPAT S.

2 Ir afzjen pasirodziau Abrahamuy, Izaokuy, ir Jokubuy, kaypo Wišogalis Dievas: ber wardu mano WIESZPAT S nesidawiau jems pažyit.

3 Ir šadara teypag mano išžaciau šu jeys, kad docia jemus žiamę Kanaan, žiamę atreywisciu ju, kuroy buwo atreywieys.

4 Girdejau teypag wayrawina wayku Izraelaus, kuros layko Egepczoniey newaloy, ir atminiau and šadaros mano.

5 Togdel kalbek waykamus Izraelaus, Afzjen esmi WIESZPAT S, ir afzjen išžwesiū jus išz terp nąstzu Egepczoniu, ir afzjen giatbesiū jus išz newalos ju, ir išžlofosiū jus, išžtieciū peciu, ir dydziys šudeys:

6 Ir prymisiū jus už žmones mano, ir busiū jumus Diewu: o jusjen pažysit, jog esmi WIESZPACIUY Diewu julu, kuriey išz wedu jus išz terp nąstzu Egepczoniu.

7 Ir afzjen wesiū jus anoi žiamciū, ape kura pakielau rāka mano, jog dosiū ja Abrahamuy, Izaokuy, ir Jokubuy: ir afzjen dosiū ja jumus and rewayuities, Afzjen WIESZPAT S.

8 Ir kalbejo Mayžeszus waykump Izraelaus teppo: ber ansien neklaus Mayžeszus, pro šuspandyma dwasio, ir pro sunkia slūžba.

6 Priegram kalbejo WIESZPAT S Mayžeszausp, tarait.

10 Eyk,

Pagul. 6. 7.

II. KNIGA MAYŽESZAUS.

47

10 Eyk, kalbek Faraonop Karalaupš Egipto, kad išlayitu waykus Izraelaus iš žiamės sawo.

11 Bet Mayžeszus kalbejo po WIESZPACIU, tarait Szrey wayhey Izraelaus neklauf manes, akaypogi tada klausiu manes Farao? a priegtam nopipjautytu efimi lupu.

Exod. 4. 10. 12 WIESZPATS teciaus kalbejo ir 6. 29. Mayžeszaupš ir Aaronop, ir dawe jems išakima waykump Izraelaus, ir Faraonop Karalaupš Egipto: kad išlayitu waykus Izraelaus iš žiamės Egipto.

13 Tos ira galwos koczna namu, tewu ju: b Gen. 46. 6. suney Rubeno pirmgindzio Izraelaus, ira Hanoh ir Pallu, Hezron, ir Charai, tos ira plames Rubeno.

14 c O suney Simeona: Jemuel, ir Jamin, ir Ohad, ir Jachin, ir Zohar, ir Saul, suney Kananietes: Tos ira plemes c Gen. 26. 10. Simeona.

15 d O wardey sunu Levi ira tie, pagal gimi- Num. 26. 10. niu ju, Geršon ir Kehath, ir Merari: o metu 12. giwatos Levi buwo szymtas ir tris-defzymtis ir 1 Kray. 4. 24. leptyneri merey.

16 e Suney Geršono, Libni, ir Simej, pagal d Gen. 46. 11. plemiu sawo.

17 f O suney Kehato, Amram ir Izhar, ir Num. 3. 17. Hebron, ir Uzziel: o metu giwatos Kehato buwo szymtas ir tris-defzymtis ir trei ir 26. 57. merey.

18 g O suney Merari: Mahali ir Musi: Tos 1 Kray. 6. 16. ira plemes Levi, pagal giminiu sawo.

19 h O Amram eme sau Johebed a teta sawo e 1 Kray. 6. 17. uż moteri: o ana pagimde jamuy Aaroną ir 23. 7. Mayželzu: o dienu giwatos Amrama buwo, ir 23. 7. szymtas trisdefzymtis ir septineri metey.

f 1 Kray. 6. 18. 20 O suney Izharo: Korah, ir Nefeg, ir Zichri.

6. 18. 21 O suney Uzzielies: Misael ir Elzaſan, ir ir 23. 12. Sichri.

g 1 Kray. 6. 19. 22 i O Aaron eme sau uż moteri Eliſebą, dukteri Aminadabo, Naheſeno ſeſeri, k o ana ir 23. 21. pagimde jamuy Nadabą ir Abihu, Eleazari, ir b Exod. 6. 23. 21. Itamar.

2. 1. 23 O suney Koraho buwo Afir, ir Elkana, ir Num. 26. 59. Abiaſaf: Tos ira plemes Korhita.

24 O Eleazar ſunus Aarona eme sau uż moteri 2 Num. 3. 12. dukteru Purchies, o ana pagimde jamuy 2. 1. Pinehaſa: Tos ira galwos tewu Levitu, pagal ir 26. 60. ju plemiu.

k 1 Kray. 6. 3. 25 Tas ira Aaron ir Mayžeszus, kariemus ir 24. 1. kus Izraelaus iš žiamės-Egipto pagal ju haru.

26 Tie rey ira kurie kalbejo Faraonop Karalaupš Egipto, kad išweitu waykus Izraelaus iš Egipta: tas ira Mayžeszus ir Aaron.

27 Ir stojoš anoy dienoy kad kalbejo WIESZPATS Mayžeszaupš žiamėy-Egipto,

28 Tada kalbejo WIESZPATS Mayžeszaupš, tarait, Alſzen efimi WIESZPATS: Kalbek Faraonop Karalaupš Egipto, wis rey k a kalbu raweſp.

29 Tare tada Mayžeszus po weydu WIESZPATIES: Szrey: l nopipjautytu efimi lupu, kaypogi tada klausis manes l Exod. 4. 20. Farao?

ir 6. 12.

PAGUL. VII.

Mayžeszus ir Aaron paſſypriynami eſt nog Diawo kad eytu Faraonop, i. G. kuro

Szyrdis užkietynama eſt, 3. Mayžeszus ir Aaron ſenatwe kad ſiutzi buwo Faraonop, 7. Aaroną lazda perſimayno ing žaltzi, 10. žyniey teypag tey daro, 11. Farao aſliekt užkietynu, 14. Mayžeszus wel ſiūciamas eſt jop, 15. Wudeniey Egipto perſimayno ing kraują, 19. Nog kopadweſia zuwis, 21. žyniey teypag tey daro, 22.

T Are tada WIESZPATS Mayžeszaupš, ſzrey, iſtaciau tawe Diawu and Faraona, o Aaron brolis rawo bus pranaſzu rawo.

2 Kalbeti wis rey k a prylakisiu tau: o a Aaron brolis rawo kalbes Faraonop, kad išlayitu waykus Izraelaus iš žiamės sawo.

3 Bet užkietynsiu ſzyrdi Faraona, ir pradauginsiu žiamėy Egipto žiaklus mano, ir ſtebuktus.

4 O Farao neklaisis juſu, o alſzen użdesiu raką mano and Egipto, ir weſiu karus mano, žmones mano, waykus Izraelaus, iš žiamės Egipto, dydzieys ſudeys.

5 Tomer žynos Egiptzoniey jog efimi WIESZPACIU, kad iſztiesiu raką mano and Egipto: ir iſzweſiu waykus Izraelaus iš widuries ju.

6 Padare tada Mayžeszus ir Aaron, kaypo prylakie jemus WIESZPATS, teypo padare.

7 O Mayžeszus turejo aſtronias-defzymtis metu, Aaron wel turejo aſtronias-defzymtis ir treis metus, kad kalbejo Faraonop.

8 Ir kalbejo WIESZPATS Mayžeszaupš ir Aaronop, tarait:

9 Kad kalbes juſump Farao, tarait: Padarykit ſau ſtebuklą: tada tarysi Aaronop, Imk lazdą rawo ir meik ją po weydu Faraona, ſtoſis žalciau.

10 Iejo tada Mayžeszus ir Aaron Faraonop, ir padare teypo kaypo prylakie WIESZPATS: ir mere Aaron lazdą sawo po weydu Faraona, ir po weydu tarnu jo, o tapo žalciau.

11 O Farao pawadyno teypag iſzmintynguju ir butryniku: ir dare teypag Egiptyzki žyniey teypo užkieykimeys sawo.

12 Kiekwiens nes pamete lazdą sawo, o pawirto žalcieys: bet lazda Aaroną praryjo ju lazdas.

13 Bet ſzyrdis Faraona užkieto, teyp jog neklauſe ju, b kaypo kalbejo WIESZPATS.

14 Tare tada WIESZPATS Mayžeszaupš, Szyrdis Faraona ira ſunki: wegia palayt žmoniu.

15 Eyk Faraonop ryta meta, ſzrey, iſzreys ties wadeni, itokis tada prieſz ghi ties kraſzta upes: o ana lazdą kuriy pawirto žalciau, imsi rakon rawo.

16 Ir kalbesi jop, WIESZPATS, Diawas Žydu nuſiunte mane raweſp, kalbant, iſzlayik žmones mano, kad ſluzytu mi giroy: bet ſzrey nepaklaufey manes iſkioſey.

17 Tare tada WIESZPATS, To žynosi jog efimi WIESZPACIU: ſzrey iſzrykſiu ra lazdą, kuriy ira rakoy mano, and wadenio, kurley ira roy Upey, ir bus permaynitas ing kraują.

18 O zuwis padwes upey, teyp jog Upe ſmirdes: O Egiptzoniey ſieſos kad gietru wadeni. iſz Upes.

19 Priegram

a Exod. 4. 14.

b Exod. 7. 3.

19 Priegram tare WIESZPATS Mayzelzauš, katbek Aaronop, imk lazda: tawo, ir izrieik rakka: tawo and wadeniu Egepczoniu, and ju tekniu, and ju upiu, and ju lodzauku, ir and wifu surynkimu wadeniu ju: kad itorus krauju: ir t'elt kraujej wifoy Egepro žiamė, teyp medzio, kaypo akmenio sudose.

20 O Mayzelzus ir Aaron padare teypo, kaypo pryjakie WIESZPATS, ir pakiele ansien lazda, ir e iztyko anaz wadeni kursey
Exod. 17. 5. buwo Upey, po akimis Faraona, ir po akimis
d Pl. 78. tarnu jo: d ir pawirto kraujeys wifas ans wado Upey.

44. 21 Ir padwese žuwis kuros buwo Upey, ir smirdejo Upe, teyp jog negalejo giart Egepczoniey wadenio iz Upes: ir buwo kraujas wifoy Egepro žiamė.

22 Bet ir Egepriziki žyniey dare teypo užkieykimeys sawo: teyp jog izydis Faraona užkiero, ir neklaufe ju, pagalro kaypo pasakie WIESZPATS.

23 O Farao apsigryžo, ir mejo namosna sawo: ir neprydejo rop szurdies sawo.

24 Bet wisi Egepczoniey kafe aplink Upes, kad giertu wadeni, negalejo nes giart iz ano wadenia upes,

25 Teypo isipilde septynios dienos, pasikny to kaypo iztyko WIESZPATS Upe.

PAGUL. VIII.

Diawas baydo Faraona: korot wartemis, jeygu neisiztays Izraelaus, 1. O Aaron isizrieist rakka sawo, ir ateyna wartes and wifos žiames Egepro, 5. Žyniey ligiey teypag daro, 7. Farao zadyna Mayzelzu ir Aaron, ir zadu, jeygu Wieszpats nukieis nog jo wartes, jog isiztays Izraeli. 8. bet nedauri zadema sawo, 15. Trečia korone ateyt and Egepta, ziezdras pawirsta uctemis, 16. Žyniey negalejo to padaryt, 18. Bet Farao atliekt užkietynu, 19. Kietwina korone ateyt, ipaciet, sumizzymas wifokiu idu, 21. Izrael walnas ira nog ju Gofene, 22. Farao regis patysiant žmones, 25. Mayzelzus meidzias Diawny, o ansien nukieia tos idus, 29. Farao atliekt užkietynu, 32.

Poram tare WIESZPATS Mayzelzauš, leyk Faraonop, ir katbek jop: Teypo kalba WIESZPATS, izlayik žmones mano, kad mi tarnauu.

2 O jeygu wagi izlayit ju, sztey, jog iztyksiu wartemis wifaz rubezy tawo:

3 Teyp jog Upe žegs wartemis, kuros iszeys, ir namosna tawo ateyis, ir miego-kamarou tawo, ir labej and patela tawo: namosna teypag tarnu tawo, ir and žmoniu tawo, ir kiapamosna-peczosna tawo, ir lowiosna donu.

4 Ir užeys wartes and tawes, ir and žmoniu tawo, ir and wifu tarnu tawo:

5 Priegram tare WIESZPATS Mayzelzauš, katbek Aaronop, izrieik rakka: tawo lazda tawo, and tekniu, ir and upiu, ir and lodzauku: ir padaryk kad iszeytu wartes and žiames Egepro.

6 Ir izrieie Aaron rakka: sawo and wadeniu Egepro, ir iszejo wartes, ir apidegie Egepro žiamė.

7 Dare tada ir žyniey teypo, užkieykimeys

sawo: ir padare jog iszejo wartes and Egepro žiames.

8 O Farao pawadyno Mayzelzauš ir Aaron, ir tare, Melikites karšzey Wiesz pariesp, kad arymti wartes nog manes ir nog žmoniu mano, tada izlayisi žmones, kad asieraworu WIESZPACIUY.

9 Bet Mayzelzus tare Faraonop, Turek tazištowe and manes: priesz kad nielsios karšzey už tawę, ir už tarnus tawo, ir už žmones tawo, kad isz naykitu tas wartes nog tawes, ir isz namu tawo, kad tykt atliku upey?

10 Ansien tada tare, Priesz rytoy: o ansien tare, T'elt teyp pagal žodzia tawo, kad žynorumey, jog nera nieko kaypo WIESZPATS Diawas muli,

11 Artos tada wartes nog tawes, ir nog namu tawo, ir nog tarnu tawo, ir nog žmoniu tawo: arliks tykt Upey.

12 Iszejo tada Mayzelzus ir Aaron nog Faraona: ir szaukie Mayzelzus WIESZPATIESP, pro wartes, kuras uždejo and Faraona.

13 O WIESZPATS padare and žodzia Mayzelzauš: ir izdweie wartes isz namu, isz prieleniu, ir isz tauka.

14 O ansien surynkdyno jas kopemis, ir smirdejo žiamė.

15 Kad tada iszwido Farao jog buwo atadwesis, a apfunkino szyrdy sawo, jog neklaufe ju, kaypo katbejo WIESZPATS.

16 Priegram katbejo WIESZPATS Mayzelzauš, katbek Aaronop, izrieik lazda: tawo, ir izryk ziezdras žiames, kad itorus uretemis, wifoy Egepro žiamė.

17 O ansien padare teypo, Aaron nes iszrieie rakka: sawo lazda sawo, ir izryko ziezdras žiames, ir buwo daugiel urelu and žmoniu, ir and pekaus: b wifos dukties žiames stojo uretemis, wifoy Egepro žiamė.

18 Žyniey teypag dare teypo užkieykimeys sawo, kad iszweisu ureles, bet negalejo: buwo tada ureles and žmoniu, ir and pekaus.

19 Tare tada žyniey Faraonop, Diawo rey ira pirzitas: Bet sydis Faraona užkiero, teyp jog neklaufe ju, pagalro kaypo katbejo WIESZPATS:

20 Priegram tare WIESZPATS Mayzelzauš, kialis rytoy alksti, ir sustok powedyri Faraona, sztey iszeyt ties wadeni, ir katbek jop: Teypo kalba WIESZPATS, izlayik žmones mano kad mi tarnauu.

21 Jeygu nes neisiztays žmoniu mano, sztey, jog nusiusiu and rawos sumizzymaz idu, ir and tarnu tawo, ir and žmoniu tawo, ir namosna tawo: teyp jog Egepczoniu namey bus pripidyti to sumizzymu, ir ta žiamė and kuros ira.

22 Ir atkirsiu anoy dienoy, žiamė Gofen, kurio giwena žmones mano, kad nebutu ten sumizzymaz idu, kad žynotumey, jog alzien esini WIESZPATS widuriy tos žiames.

23 Ir padarysiu izlošawimaz terp mano žmoniu, ir terp tawo žmoniu, ties rytoy stosis tas žia klas.

24 Ir padare teypo WIESZPATS, ir arajo funkas sumizzymaz idu, namosna Faraona, ir namosna tarnu jo, ir and wifos Egepro žiames, d žiamė gadynos nog amu idu.

25 Pawadyno tada Farao Mayzelzauš ir Aaron,

Exod.

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

7.24

Arona, ir tare, Eykit, ir aferawokit Diewuy jusu toy žiamy.

26 Tare tada Mayžeszus, N'est tey teysu kad teypo darytumime, gal but jog e aferawotumime Egypczoniū abida: WIESZPACIUY Diewuy musu: šzey kad aferawotumime Egypczoniū abida: po akimis ju, ne nuakmeniorugu musu?

27 Teyname kiala: rytyu dienu giron, kad aferawotumime WIESZPACIUY Diewuy musu kaipo kalbes musump?

28 Tare tada Farao, Palaysiu jus, kad aferawotumire WIESZPACIUY Diewuy jusu giroy, rytkrey kad eysit nieku budu rolaus neysit: melikies karšzey už mane.

29 O Mayžeszus tare, šzey, eymi nog rawes, tada melsios WISZPATIESP karšzey, kad tas sumizymas idu atšotu rytoy nog Faraona, nog tarnu jo: ir nog žmoniū jo: rytkrey Faraonas rēnopsiey wilotyngy, neizlayzdamas tu žmoniū kad aferaworu WIESZPACIUY.

30 Išzejo tada Mayžeszus nog Faraona, ir melsdes karšzey WISZPATIESP,

31 O WIESZPATS padare pagal žodzia Mayžeszaus, ir aršiojo nog Faraona sumizymas idu, nog tarnu jo, ir nog žmoniū jo: notliko newiena.

f Exod. 32 Bet f Farao sunkino šzyrdi sawo, ir anomet: 8. 15. ir n'izlayde žmoniū.

PAGUL. IX.

Diewas baydo pamusze peku Egypczoniū sunkia pawieteria, kury ir paki korone,

1. Ge. bet czedyja Izraelitamus, 4. Farao alieki užkietyntu, 7. Szeszia korone, ipaciety, wocior, and žmoniū ir and pekaus,

8. Teyp jog žyniey negalejo apšitor po Mayžeszu, 11. Farao reciaus alieki užkietyntu, 12. Diewas baydo ghi sunkiam dar koror, 13. Sekma korone, ipaciety ladey ir ugnis, žiamy ryki Gosen paczedija, 26. Farao iszapazyta griekas sawo, 6 Mayžeszu melazias už ghi, 27. Korone laujas,

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

33. Farao alieki užkietyntu, 34.

szawp ir Aaronop, imkit župšias jusu pitnas petenu isz peczaus: o Mayžeszus izbarste jos ties da-gu po akimis Faraona.

9 O bus smulkiomis dulkėmis and wifes Egypczoniū, ir taps wotymis, and žmoniū, ir and pekaus, izsimetiant pustemis, wifoy Egypczoniū.

10 Ir eme anisjen petenus isz peczaus, ir šlowejo po weydu Faraona, o Mayžeszus izbarste jos ties da-gu: buwo tada wocios izsimetiant pustemis, and žmoniū, ir and pekaus.

11 Teyp jog negalejo apšitor žyniey po Mayžeszu, pro wocias: and žyniu nes buwo wocios, ir and wifu Egypczoniū.

12 Bet WIESZPATS užkietyno šzyrdi Faraona: jog neklaule ju, kaypo WIESZPATS kalbejo Mayžeszaup,

13 Tare tada WIESZPATS Mayžeszaup, Kialkis rytoy aksti, ir šluktok po weydu Faraona, ir kalbek jop: Teypo kalba WIESZPATS Diewas Žydu, izlaylk žmones mano, kad mi tamautu.

14 Szakart nes siusiu wifas korones mano šzyrdiu rawo, ir and tarnu rawo, ir and žmoniū rawo, kad žynotumey, jog nera nieko kaypo alz, and wifos žiames.

15 Dabar nes izstiesiau raką mano, kad iztykia rawe, ir žmones rawo pawietra: ir kad butumey izgayzytas isz žiames.

16 a Bet rytkrey rodryn prykielau rawe, kad parodycia and rawes galibe mano, ir kad kicu ape warda mano po wifas žiames.

17 Putiesgu dar priez žmones mano, jog niori ju izlayst?

18 Šzey rytoy ape ra: meta padarysiu jog lis tabey funki ladey, kuriemus nebuwo lign Egypte nog ano meta isz ko ira uzdetas ikzolety.

19 O dabar, nusiuk, suryik peku rawo, ir wis tey ka: turi and tauka: wifokias žmogus, ir žwerys, kursey atsiras laukie, o nebus surynktas namosna, kad pults tie ladey and ju, tada numirs.

20 Kas bijojos žodzia WIESZPATIES isz tarnu Faraona, liepe begt tarnamus sawo, ir pekuy sawo, namosna.

21 Bet kas neprydejo šzyrdies sawo žodziop WIESZPATIES: paliko tarnus sawo, ir peku sawo and tauka.

22 Tare tada WIESZPATS Mayžeszaup, iztriek raką rawo da-gausp, o bus ladey wifoy žiamy-Egypto: and žmoniū, ir and pekaus, ir and wifokios žotes tauko Egypczoniū.

23 Iztriek tada Mayžeszus lazda sawo da-gausp, o WIESZPATS dawe perkunas ir tadus, o ugnis sfaude žiamen: ir liepe lit WIESZPATS tadams and Egypczoniū žiames.

24 Ir buwo ladey ir ugnis widuriy ladu sumizyta, buwo tabey didy, nebuwo rokiu niekados Egypczoniū žiamy, isz ko tapo gimine.

25 Ir pamusze ladey wifoy žiamy-Egypto, wis tey kas buwo and tauka, nog žmogus iki galwiny: pamusze teypag ladey wifokias žotes tauko, ir palauze wifokias medziaga tauko.

26 Žiamy rykt Gosen, kame buwo waykay Izraelaus; nebuwo ladu.

27 Nusiuse tada Farao, ir pawadyno Mayžeszaus

a Rym.
10. 17.

50

EXODUS

Pagul. 9. 10.

ir Aaron, ir tare jump, sugrieffyjan szakarr: WIESZPAT S ira teysu, als wel iz prieiz, ir zmones mano, eme bedieweys.

28 Metikies karitzey WIESZPATIES P, (gana nes ira) kad nebutu daugiaus perkuno Diewa ir tadu, o izlaysiu jus, ir notlieksit ilgiaus.

29 Tare tada jop Mayzefzus, kad izveysiu iz miesta, tada izsparynsiu, rakas mano po WIESZPATIU: perkunas lausis, ir tadu nebus daugiaus, idand zynotumey jog ziamie ira WIESZPATIES.

30 Kas litis wel rawes, ir tarnu tawo, zynau kad dar nebijosites weyda WIESZPATIES Diewu.

31 Lincy tada ir miezey buwo pamuszry: miezey nes buwo warpose, o liney raze.

32 Bet kwieciy ir arereiciy nebuwo sukulgi, apdegreys nes buwo.

33 Izejo tada Mayzefzus nog Faraona uz miesta, ir izsparyno rakas sawo WIESZPATIES P: o perkunas ir ladey lowes, ir lietus nebuwo daugiaus izlietas ir ziames.

34 Kad izwido Farao jog lowes liens ir ladey, ir perkunas, tada grieffyjo prieiz ghi tolaus: ir apfunkino szyrdis sawo, patsjen, ir tarney jo.

b Exod. 35 b Teypo uzkierto szyrdis Faraona, jog neizlayde wayku Izraelaus, e pagal to kay-e Exod. po kalbejo WIESZPAT S per May-9-3. zefzu.

PAGUL. X.

Diewas sako Mayzefzuy, kodel uszekietyno szyrdis Faraona ir jo tarnu, 1. Oe, ir baydo jos zegreys, 4. Faraona tarney grandena ghi, kad izlaysiu Izraelitus, 7. regis kaypo tey noretu padaryt, 8. Bet atmayno humu, 10. Ajsma korone, ipacicy, zegrey ateyt and Egypro, 12. Farao izspazyta grieka sawo, 16. Gieydzia kad Mayzefzus uz ghi meksus, 17. ka Mayzefzus davo, 18. zegrey atymami est, 19. bet Farao atliekt uzkietyntu, 20. dewinta korone, ipacicy, tamsibe ateyt and Egypro, 21. Farao nori Izraelitus izlayst, bet be pekans, 24. Mayzefzus nenori palike niewieno naga: 25. Farao atliekt uzkietyntu, 27. ir uz sako Mayzefzuy po kalbe-smerties kad neregietu daugiaus weyda jo, 28. ir stojos teypag, 29.

a Exod. 4. 21. Potam kalbejo WIESZPAT S Mayzefzauip: Ieyk Faraonop, a apfunkinau nes szyrdis jo, szyrdis teypag tarnu jo, kad pastarcia tos ziaklus mano widuriy jo.

2 Ir kad fakirumey po ausimis wayku rawo, ir wayku wayka rawo, ka padatau Egypte, ir ziaklus mano kuros pastaciau rerp ju: kad zynotumite, jog aszjen elmi WIESZPATIU.

3 Nucjo tada Mayzefzus ir Aaron Faraonop, ir tare jop: Teypo kalba WIESZPAT S Diewas Zydu, Pakotey wegi nusiziamint po weydu mano: pataylk zmones mano, kad tarnauru mi.

4 Jeygu nes wegi izlayst zmoniu mano: szrey arwesiu rytos zegrus rutezyni tawo.

5 Ir abdegys weyda ziames, teyp jog nebus regist ziames: ir fues atstanka to kas izwego, to kas atliko jumus nog tadu, nues teypag wila medziaga, kas iszeyt jumus iz lauko.

6 Ir prypildis namus tawo, ir namus wifu tawo, ir namus wifu Egypczoni, kura neregije tewey tawo, ney tewey tewu rawo, nog anos dienos, izko buwo and ziames, ik szey dieney: ir atsiwete, ir izsejo nog Faraona.

7 O tarney Faraona rare jop, Pakotey tas bus mumus pazstu? izlaylk tas zmones kad tarnauru WIESZPATIU Y Diewu sawo: nezyneygu dar to jog Egypras izgadyntas ira.

8 Arwede tada wel Mayzefzu ir Aaronu Faraonop, o ansjen tare jump, Eykit, tarnaukit WIESZPATIU Y Diewu julu: kas rey ir do kas tie ira kurie cys?

9 O Mayzefzus tare, Mesjen eysim, su waykeys mulu, ir su seneyseys mulu, su suneyms mulu, ir su dukterymis mulu, su awimis mulu ir su galwjeys mulu eysim, turim, nes szwage WIESZPATIES.

10 Tare tada ansjen jump, WIESZPAT S t'eft teypo su jumis, kaypo aszjen izlaysiu jus, ir kudykis julu: dabokites, szrey nes pikt ira po weydu julu.

11 Neteyp, eykit dabar wirey, ir tarnaukit WIESZPATIU Y, to nes jezkojot: ir izware jos nog weyda Faraona.

12 Tare tada WIESZPAT S Mayzefzauip, izzielik rakka tawo prieiz Egypro-ziamu, del zegru, kad ateytu and ziames-Egypro: ir neustu wila zole ziames, wis rey ka paliko ladey.

13 Izzielse tada Mayzefzus tazda sawo and ziames-Egypro, ir adgabeno WIESZPAT S Uztekicimo weja: anon ziamen, per ana ciela diena, ir per ana ciela: nakri: stojos akiti, jog b Uztekicimo wejas adgabeno zegrus. b Pf. 78. 46.

14 Ir arajo zegrey and wifos Egypro-ziames, irnos, 34. ir nusitayde and wifu rubezu Egypczoni, labej sunkies, e pirm ju niekados nebuwo toki zegrey, kaypo tie, ir nebus toki pakuy ju. c Pf. 78. 46.

15 Apidegie nes wila weyda ziames, teyp ir jog uz temo ziamie, ir suede wila zole ziames, ir wifus waysius medziu, kuros paliko ladey: ir notliko nicko zalo and medziu, ney and zolu lauko, wifoy Egypro-ziamey.

16 Pasikubino tada Farao, pawadynr Mayzefzaus, ir Aaronu: ir tare, Sugrieffyjan prieiz WIESZPATIU Diewu julu, ir prieiz jus.

17 O dabar artaylk meldziu grieka: mano rykt szakarr, ir metikies karitzey WIESZPATIES P Diewop julu, kad rykt atymtu ta smerti nog manes.

18 O ansjen izsejo nog Faraona, ir meldes karitzey WIESZPATIES P:

19 Apwerre tada WIESZPAT S labej stypraghi Nusitaydymo weja, kuriey pakiete zegrus, ir imere jos zotolofna-Marofna: notliko newiena zegries wifose rutezole Egypro.

20 Bet WIESZPAT S uzkietyntu szyrdis Faraona, jog neizlayde wayku Izraelaus.

21 Tare tada WIESZPAT S Mayzefzauip, izzielik rakka tawo da gaulp, o areys tamsibe and Egypro-ziames teyp jog zczupos tamsibe.

22 Kad izzielse Mayzefzus rakka sawo da gaulp, d buwo raki tamsibe wifoy Egypro-ziamey, tris dienas.

23 Neregije wiens kiro, niekas teypag nesikiele iz wietos sawo, trise dienos: bet wifose waykole

d Pf. 105. 27. 28.

Pagul. 10. 11. 12.

II. KNIGA MAYŽESZAUS.

51

waykoše Izraelaus buwo šzwiefle giwenimofe ju.
24 Arwadyno tada Farao Mayžeszaus, ir tare, Eykite, tarnaukite WIESZPACIUJ, rykrey awis jušu, ir jaučiej jušu adliks štypry: waykey teypag jušu eys su jumis.

25 Ber Mayžeszus tare, Dosi teypag rakosna musu muzamas-aferas, ir degamas-aferas, kuras darytumime WIESZPACIUJ Dieuwu musu.

26 Ir pekus teypag musu eys su mumis, notliks nagas, insim nes iš ju, kad tarnautumime WIESZPACIUJ Dieuwu musu: nežynom nes ko tarnausim WIESZPACIUJ net areysim tēn.

27 Ber WIESZPATS užkietyno šzyrdi Faraona, ir nenorejo ju ištaif.

28 Ber tare jop Farao, Eyk nog manęs, saugokis kad neregietumey daugiaus weyda mano: kuroy nes dieny regiesi weyda, mano, mirsi.

29 O Mayžeszus tare, Gierę palakiej: e ne-
27. regiesiu daugiaus weyda tawo.

PAGUL. XI.

Dievas liepia Izraelitams prašyti aukso ir sidabro sudu nog susiedu ju, 1. 9c. Mayžeszus baydo Faraonny smercia wisu pirmgimdziu, 4. Ir nasyzna jog Izraelitose wis bus zycha ir pakajuy, Faraona šzyrdys aliekte užkietynta, 9.

K Atbejo nes WIESZPATS Mayžeszaup, Artwesiu dar wieną, koronę and Faraona, ir and Egipta, potam išlejs jus iš cia: kad paleys jus wisizkey, tada išzwarys jus iš cia humey.

Exod. 3. 22. 2 Kalbek dabar po ausimis žmoniu: a kad
ir 12. 35. prašyru kožnas nog susieda sawo, ir kožna nog
6 Exod. 3. 22. susiedkos sawo, sidabro sudu, ir aukso sudu.

3 O WIESZPATS b dawe toską žmonem, akise Egiptoniui: Mayžeszus teypag buwo fabey dydziu Egipto-žiamę, po akimis tarnu Faraona, ir po akimis žmoniu.

4 Priegtam tare Mayžeszus, Teypo kalbejo
Exod. 11. 29. WIESZPATS: Ape pule nakties e išezysiu
d Exod. 12. 36. per widuri Egipto,

5 Ir pa mirs d wisi pirmgimdzių Egipto-žiamę, nog pirmgimdzio Faraona, kuriej turejo sedet and sofos jo, iki pirmgimdzių sluzebnikies, kuriy ira už girnu: ir wisokias pirmgimdis pekaus.

6 Ir bus dydis szaukšmas wisoy Egipto-žiamę, kutamuy ligio nebiwu niekados, ir nebus daugiaus jamuy ligio.

7 Ber wisofe waykoše Izraelaus nepakrutins szuo liezuwia sawo, nog žmogaus, iki pekiy, kad žynotumire, jog daro WIESZPATS persikirimą, terp Egiptoniui, ir terp Izraelitu.

8 e Tomet areys manę, š wisi rie tarney tawo, ir kloniosis mi, kalban, Laykis, parsjen, ir wisos ros žmones kuros sėka pedu tawo, o potam išezysiu: ir ilzejo nog Faraona karštriy rustibes.

9 Tare tada WIESZPATS Mayžeszaup, Farao nektausis jušu, kad prasidaugintu štebukley mano Egipto-žiamę.

10 O Mayžeszus ir Aaron dare wisus ros štebuklus po weydu Faraona: f ber WIESZPATS užkietyno šzyrdi Faraona, jog neis-
f Exod. 9. 16. layde wayku Izraelaus iš žiames sawo.

PAGUL. XII.

Dievas prysako Izraelitams, kad ant meno kurtamp išezys iš Egipto, butu jems pirmas menasiu metis, 1. 9c. Isakoma est jems išz-

rynke neiszepta. Awineli and Welikos-awinelo, 3. kaypo ghi turi walgit, 11. Turejo walgit prieskientus per septynias dienas, 15. Krauju awinelo padwajus durie pataszei, 22. Wisokias pirm-gimdis Egipto užmuszamas est, 29. Farao iszwaro Egiptoniui, 31. Apima Egiptoniui, 35. Ateyna Sukkoibon, ikayciy budami 600000, szeszy szymtey tukstanciu wiru, 37. Kayp itzey giweno Egipte, 40. Budas walgima Welikos-awinela, ir kas ghi turejo walgit, 43. Wisi waykey Izraelaus daro kaypo prysakie jemus Wieszpass, 50.

O WIESZPATS tare Mayžeszaup ir Aaronop Egipto-žiamę, tarait:

2 Tas pars meno bus jumus galwa menasiu, bus jumus pirmu išz menasiu metu.

3 Kalbekir wisoy šyrynkimop Izraelaus, tarait, Defzymtoy dieny to menasio teima kožnas awineli, pagal namu tewu, awineli and namu.

4 Ber jeyu namey maży ira and awinelo, tada teima ghi ir susieda sawo, artyma ghi pas namus sawo, pagal skayciaus dužu: kožnas pagal to kaypo gali walgit, padarysit ikayciu pagal awinelo.

5 a Turesit robužą awineli, patyna, metyni: izz awiu aba izz ožku imsit ghi.

6 Ir turesit ghi fargiboy iki kiertwirrey liekey dieny to menasio: o ciela suęya šyrynkimo Izraelaus pamulz ghi terp dwieju wakaru.

7 Ir ims izz ano krauja: ir pateps ghi and abiejų padwaju-duru, ir and užoka, and namu kurose walgis ghi.

8 b Ir walgis ana mela, anoy paciōy nakriy: kiaptą pas ugni, su prieskienties, walgis ghi su karcia pryprowa.

9 Newalgisit izz jo žal, žednu budu teypag wadēniy wirt: ber pas ugni kiapt, galwa jo, su blaizdomis jo, ir su patrakeys jo.

10 Nepaliksit teypag izz jo and rytoy: ber rey kas atliks izz jo and rytoy, sudegisit ugnia.

11 O teypo walgisit ghi, stęgnius jušu paryšyt, czewetykey jušu and koju jušu, ir tazda jušu rakoy jušu: o walgisit ghi skubiej, Welika rey ira WIESZPATIES.

12 Eysiu nes toy naktiy per Egipto-žiamę, ir pamulzu wisoki pirmgimdi Egipto-žiamę, nog žmogaus iki pekiy: ir išziefsiu sudus mano and wisu Diewu Egiptoniui, alzijem WIESZPATS.

13 O ans kraujas bus jumus žiaklu and namu kurose este: kad išwisiu ana krauja, tada pralaksiu jus: ir nebus terp jušu korones and pagadynima, kad mulzu Egipto-žiamę.

14 e O ta diena bus jumus and pomerkos, ir szwēsit ja WIESZPACIUJ už szwēte: szwēsit ja terp giminiu jušu and amžyno itatyma.

15 Per septynias dienas walgisit prieskientus, ber pirmoy dieny nakiatsit rukfzy izz namu jušu: kas nes walgo rukfzy nog pirmos dienos iki sekmei dieny, ta pati dusza bus izzaknita izz Izraelaus.

16 O pirmoy dieny bus szwētas šyrynkimas: sekmoj teypag dieny turesit szwēta šyrynkima: nedarys jōse neįokio darba, ber rey kas bus walgita nog kožnos dušos, gales bus rey nog jušu prygarawita.

D 2

17 Užsipurekit

a Lev. 1.

3.

ir 22. 1.

Mal. 1. 8.

1 Pet. 1.

19.

b Num.

9. 11.

1 Kor. 5.

8.

c Exod.

5. 1.

52

EXODUS.

Pagul. 12. 13.

- 17 Ułsirekier tada nog, iakiznu donu, kadagi toy pacioy dienoy izwesiu karus julu iz Egipto-ziames: togdel laugosir ros dienos, terp giminiu julu, and amžyno istatyma.
- Lev. 23. 18 d Pirmame menasij kiertwitoj liekoy
- Num. 28. 5. diency menasio, wakare, walgisit priekienius: iki dwidefzymtey ir pirmey diency menasio wakare.
16. 19 Per seprynias dienas tenotsira da rukszis namole julu: kas nes walgis rukszey, ta dusza bus izszaknira iz surynkima Izraelaus, bulgu ateywiu, aba gimusiu ziames.
- Dent. 16. 3. 20 Newalgisir to kas ira rukszta: e wifose giwenimose julu walgisit priekienius.
- 21 Pawadyno tada Mayzelzus wifu Wirausiu Izraelaus, ir tare jump: Ilyrnykit, ir imkit sau awinelus del szeyminos julu, f ir pamulzikit Welika.
- szyd. 11. 28. 22 Imkit tada ryfzeli Izopo, ir pamirkit ghi krauje kursey bus miedniczoj, ir paretkit and uszoka, ir and abieju padwaju, iz ano krauja, kursey bus miedniczoj: kas litis wel julu, niekas neizleys iz duru namu sawo, iki ryto-meruy.
- 23 Pereys nes WIESZPATS, kad pamulzra Egiptonius, ber kad iskwis ana krauja and uszoka, ir and dwieju padwaju: tada WIESZPATS pratak: anos duris, g ir nedaleys gadynotuj iyr namolina julu kad mulznu.
- 24 Ułtayakanir tada raka daykra, and istatyma tau, ir waykamus rawo and amzu.
- 25 Ir ktosis kad ieytir anon ziamei, kura dos jumus WIESZPATS, kaypo palakie, tada laugosir ros szužbos.
- 26 Ir ktosis, kad kalbes julumip waykey julu, Kokia nuryt rey do szužba?
- 27 Tada kalbesir, Welika rey ira WIESZPACIUY, kursey pratakie namus wayku Izraelaus Egipte, kad pamulze Egiptonius, o namus musu ulzofawo: Pasilekie tada žmones, ir pasikloniojo.
- szyd. 11. 28. 28 O waykey Izraelaus nuejo ir padare rey: pagal to kaypo pryfakie WIESZPATS Mayzelzuy ir Aaronuy, teypo padare.
- 29 Ir ktosis pule nakry, jog pamulze WIESZPATS wifoki pirmgimidi Egiptoniame, nog pirmgimidio Faraona, kursey turejo sedet and lotos jo, iki pirmgimdziuy kalinio, kursey buwo kalines-namole, ir wifoki pirmgimidi pekaus.
- 30 Ir ktosis Faraon nakry, parsien, ir wisi jo tarney, ir wisi Egiptoniey, ir buwo dydis szauksnias Egiptoniame: ne buwo nes namu kurole nebuu lawona.
- 31 Pawadyno tada Mayzelzus ir Aarona nakry, ir tare, Kialkites, izzeykir iz widuries žmoniu mano, teyp parisien, kaypo waykey Izraelaus: ir eykit, taranakir WIESZPACIUY, kaypo kalbejoj parisien.
- 32 Imkit teypag su sawim awis julu, ir jaučius julu, kaypo kalbejoj: ir eykit, ir izlawinkir mi teypag.
- 33 Ir ragino Egiptoniey styprey žmones, ikubindamies kad jos humey izwarytu iz ziames: kalbejo nes, wisi numirem.
- 34 Ir eme žmones talzta lawo pirmnekayp uzrugo: talzios-stukus lawo, uzryfzrus rubofe lawo, and peciu lawo.
- 35 m Padare tada waykey Izraelaus pagal
- Exod. 3. 21. 105. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

- 36 Priegtam dawe WIESZPATS matone žmonem akise Egiptoniu, jog padare giedydu ju: ir apeme Egiptonius.
- 37 Teypo laydes waykey Izraelaus iz Rames Sukkoth: aplink szelzy szymtey rukstanciu peicimios, wiru rykt, nekaytant wayku.
- 38 Ir dangiel teypag sumiszytu žmoniu laydes su jey, ir awis, ir jaučiey, labey daug pekaus.
- 39 Ir pakiepe iz anos talzios kura, iznefze iz Egipto, preklus ragayzys, neužrugo nes: kadagi ware jos iz Egipta, teyp jog negatejo laukre, ney teypag prygarawit sau itrowos.
- 40 O metas giwenima kurl giweno waykey Izraelaus Egipte, ira kieturi szymtey metu, ir tris-defzymtis metu.
- 41 Ir ktosis prieg pabaygey kieturu szymtu, ir tryju-defzymtu metu: tada ktosis rogi pacioy dienoy, jog izzejo wisi karey WIESZPACIUS iz Egipto-ziames.
- 42 Ta nakis bus laugota WIESZPACIUY kaypo sergautsey, delto jog izswede jos iz Egipto-ziames: Ta tey ira naktis WIESZPACIUS, kuros reykia laugot kaypo sergautsey wisiemus waykamus Izraelaus, teyp ju giminiu.
- 43 Priegtam tare WIESZPATS Mayzelzau ir Aaronop: Tas tey ira istatymas Welikos, newalgis iz jos žednas prafzalniecio lunus.
- 44 Ber wifokias tarnas kožno kursey pirktras ira pinigys, palkny to kaypo apijauytisi ghi, tada walgis iz jos.
- 45 Prafzalniecis ney samdynikas newalgis iz jos.
- 46 Wienole namole bus walgira, nenefzyt iz mefos oral iz namu: o ir nesilauzyt kauza jos.
- 47 Cielas surynkimas Izraelaus daris rey.
- 48 O kad wiefzus rawimpi ateywis, ir apiwaykzczos WIESZPACIUY welika, t est apijauytira jamuy, wis tey kas ita wirizku, o potam te pryeyt josp, kad apiwaykzczotu ja, o bus kaypo gimusiu ziames: ber newalgis iz jos žednas nopijaujteli.
- 49 Tagi prowa t est gimusiamuy, ir ateywiu, kursey wiefzauja widuriy julu kaypo ateywis.
- 50 Ir padare rey wisi waykey Izraelaus, pagal to kaypo pryfakie WIESZPATS Mayzelzuy ir Aaronuy, teypo padare.
- 51 Ir ktosis anoygi pacioy dienoy, jog izswede WIESZPATS waykus Izraelaus iz Egipto-ziames, pagal ju karu.

PAGUL. XIII.

Diewas prysako kad asierawotu jam wifokę pirmgimidi. 1. O kad atmintu and dienos iszeygos iz Egipta, 2. Kad apiwaykzczotu szwetu, priekieniu ziamey Kanaan, 6. Ir kad sakitu priežasti to waykamus lawo, 8. Kad adskirtu WIESZPACIUY pirmus waykus pekaus, 12. Kad darytu pomekos žymes, 16. kuro kiela wede jos Diewas giroy, 17. Ima su sawim kaurus Jozefo iz Egipta, 19. Izrael guldziat Ethame, 20. Diewas weda jos debesies ir agniet-siutpu, 21.

K Atbejo tada WIESZPATS Mayzelzau, tarant.

2. Pafzweš

Pagul. 13. 14.

II. KNIGA MAYŽEZAUS.

53

2 a Paszwek mi wifoki pirmgindi, kas
22. 29. atwera kosiānoris gimdiwē, terp wayku
ir 34. 19. Izraelaus, iz žmoniu, ir iz pekaus: mano
Lev. 27. rey ira.

26. 3 Priegam tare Mayžezus žmoniump, Ar-
Num. 3. minkit and tos dienos, kuroy išejoj iz Egipta,

13. iz namu-wergifes: WIESZPATs nes
ir 8. 17s izwede jus iz cia stypra raka: togdel nebus
Luk. 2. walgira rey kas ira rukšiz.

23. 4 Szadien izeypare menasiy Abib.

6 Exod. 5 Ir stosis kad iwes tawe WIESZPATs

15. ziamen Kanaanitu, ir Herbitu, ir Amoritu, ir
Hevitu, ir Jebusitu, kura, pryskie tewamus tawo
dot rau, ziams apitinstanciu pienu ir medu-
mi: tada apitwaykizcosit ta sluzba tame
menasiy.

6 Per seprynias dienas walgisi priekienius:
6 sekmoj dienoj bus WIESZPATIUY
izwete.

8 Per seprynias dienas bus walgomi priekie-
niet: o rey kas ira rukšizta nebus tawimpi re-
gieta, ir labey nebus tawimpi regiera rukšizys
wifole rubezyte tawo.

8 Ir fakisi suny tawo anoy pacioj dienoj,
kalbant: Ira rey delto ka padare mi WIESZ-
PATs, kad izzejau iz Egipto.

9 Ir bus rey rau ziaklu and raka tawo, ir
pometka terp akiu tawo kad Zokonas WIESZ-
PATIES buru nastrose tawo: delto jog iz-
wede tawe WIESZPATs stypra raka iz
Egipto.

10 Togdel saugok to isfaryma pazymetu me-
tu: nog metu iki metams.

11 Stosis reypag, kad adgabons tawe WIESZ-
PATs ziamen Kanaanitu, kaypo pryskie rau
ir tewamus tawo, ir dos ja rau.

12 Tada liepsi pereyt WIESZPATIES SP
tey kas atwera gimdiwē: wis reypag tey kas
aswera gimdiwē, iz waysiaus galwiju, kuros
tursi: paryneley kus WIESZPA-
TIES.

13 Ber wis tey kas arwera gimdiwē, asli-
czos, apirkdysni awinelu kad nospirksi jo,
rada sutaulzy jam kaktā: ber wifoki
pirmgindi žmogaus terp sunu tawo at-
pirksi.

14 Kad tey stosis, jog klausis tawes rytoy
simus tawo, tarait: Kas tey ira? tada kaš-
best jop, WIESZPATs izwede mus
stypra raka iz Egipto, iz namu-wer-
gites.

15 Srojoš nes, kad užskiertyno Farao iz-
fayit mus, tada pamuize WIESZPATs wi-
foki pirmgindi Egipto žiamen, nog pirmgin-
dia žmogaus, iki pirmgindziuy pekaus: togdel
asferawoju WIESZPATIUY parynelus
wifo to kas arwera gimdiwē, ber wifoki pirm-
gindi sunu mano atperku.

16 Ir bus rey ziaklu and raka tawo, ir
noczelnikeys terp akiu tawo: WIESZ-
PATs nes izwede mus stypra raka iz
Egipto.

17 Ir stojis, kad palaydo Farao žmones, tada
newede ju Diewas kielu Filistynu žiamen, noris-
jen buwo arceliniu: rare nes Diewas, kad ne-
sigaytetu to žmones, kad regies kowę, ir lu-
gryztu Egiptan.

18 Ber wede Diewas žmones aplink kielu
giros Zoletu maru: o waykey Izraelaus laydes
Gen. 50. iz Egipta po pekier.

19 O Mayžezus eme su sawim kaulus Jozefo
Joz. 24. d papryskie nes lunkia prysiega waykus Izrae-

laus, kalbant: Uztryk aršakis jus WIESZ-
PATs: nugabekit tada kaulus mano su ju-
mis iz cia.

20 e Teypo laydes iz Sukkoth: ir arsigule
Ethame, and gala giros.

21 f O WIESZPATs ejo pirm weyda
ju, dienoj debesies-stulpe, kad westu jos kielu,
o nakty ugnies-stulpe, kad izwieuu jos
cyru dienoj ir nakty.

22 Noteme debesies-stulpa dienoj, ney
ugnies-stulpa nakty nog weyda žmoniu.

PAGUL. XIV.

Diewas rodzia Izraelitamma kialu kuro
turi est, 1. Oe. Farao wijā jos, 5. labey
izsigausta, kad rey giras, ir murmena,
10. Mayžezus izslycia jos ir styprina jos,
13. Anjelas Wiekpaties rodzia jems kia-
la debesies-stulpa, 29. Mayžezus dalija
Marus, 21. waykey Izraelaus eyna sanka
koja per jos, 22. Egiptozonsey eyna paskvey
ju, 23. Diewas jako Mayžezus wel
raka sawo izziest and maru, 26. Ku-
rie sugryzo Farao su wifey jo pa-
shandyna, 27. Teyp jog notliko iz ju ney
mens, 28.

K Albejo rada WIESZPATs Mayže-
zausp, tarait:

2 Kalbek waykump Izraelaus, kad sugryztu,
ir atsigultu po Pihachiroth, terp Migdol, ir terp
Maru: po Baal-zeion, prieiz ten arsigulsit ties
marus.

3 Farao tada kalbes ape waykus Izraelaus,
Ikluwō žiamen, gira uzrakino jos.

3 O alzien užskiertyniu szyrdi Farao, kad
wiru jos, ir lasiu nugartintas and Farao, ir
and wifo jo wayka, teyp jog žynos Egiptozo-
niet, jog efmi WIESZPATIUY: o anisien
padare teypo.

5 O kad Karaluy Egipto pasakie, jog bego
anos žmones: Tada užkiero szyrdis Farao,
ir tarnu jo pries žmones, ir rare anisien, kodel
tey padarem, jog izlaydem Izraeli, kad netar-
nautu mumus?

6 Ir pakinkie wazy sawo: ir eme su sawim
žmones sawo.

7 Ir eme szefzys szymrus izzynkru wezymu, ir
labey wifus wezymus Egipto, ir wirausius and
ju wifu.

8 Užskiertyno nes WIESZPATs szyrdi
Farao Karalaus Egipto, jog wijo waykus Iz-
raelaus: ber waykey Izraelaus išejo aukšta
raka.

9 O Egiptozoniet wijo jos, ir pawijo jos,
kame atsigule ties Marus, wisi arkley Fara-
ona, wezymey, ir rayrynikey jo, ir wayikas
jo: ties Pihachiroth, po Baal-Zefonu.

10 Kad Farao arajo arci, tada pakiele
waykey Izraelaus akis sawo, o grey, Egipt-
czoniet ejo paskuy ju, ir nusiga do labey:
izaukie tada waykey Izraelaus WIESZPA-
TIES.

11 Ir rare Mayžezausp, emeygu mus rodryn,
jog wisizkey nebuwo grabu Egipte, kad pa-
mirtumine toy giroy? kodel mums tey padarey,
jog izwedej mus iz Egipta?

12 d Negu tas tey ira žodys, kury kalbe-
jom tawesp Egipte, tarait, Laukis nog mūsi
o teramaujam Egiptozoniams: gieraus nes
buru mums tarnaut Egiptozoniams, nekayp
mirt toy giroy?

D 3

13 Ber

e Num.

32. 6.

f Exod.

40. 38.

Num. 14.

14.

Deut. 1.

33.

Neh. 9.

12. 19.

Pf. 78. 14.

ir 105.

39.

1 Kor. 10.

10.

a Num.

33. 7.

b Exod.

41. 2.

ir 10. 29.

c Joz. 24.

6.

d Exod.

6. 8.

EXODUS

Pagul. 14. 15.

54

13 Ber Mayžefšus tare žmoniūp, Nesibijokir, itowekir štyprey, o dabokites izganima WIESZPATIES, kuri padarys jumis sądien: Egiptozoniū nes kuros regiejot sądien, neregiesit ju wel daugiaus and amžu.

14 WIESZPATIS karos už jus, o jus-jen štowesit.

15 Tare tada WIESZPATIS Mayžefšausp, Ko sąuki manęp? kalbek waykump Izraelaus kad laytus.

16 O rujan, pakialk lazda: rawo, ir iszriešk raką rawo and Maru, ir perkielk jos, kad eytu waykey Izraelaus per widuri maru and sausos wietos.

17 O ašjen, sztey ašjen užkietynsiu sztyrdi Egiptozoniū, jog ieys ten paskuy ju: ir busiu nugarbintas and Faraona, ir and wifa wayška jo, and wazu jo, ir and raytyniku jo.

18 Ir žynos Egiptozoniej, jog ašjen esmi WIESZPATIS, kad busiu nugarbintas and Faraona, and wazu jo, ir and raytyniku jo.

19 O Anjelas Diewo, kursey ejo pirm wayška Izraelaus, laydes, ir ejo paskuy ju: debesies štušpas teypag laydos nog weyda ju, ir štowejo užpakaliu ju.

20 Ir atajo anisjen terp abazaus Egiptozoniū, ir terp abazaus Izraelaus: o debesies buwo, ramsibe teypag, ir apizwierte nakri: teyp jog nesiartyno wiens kitop per ciela aną nakri.

21 Kad iszrieše Mayžefšus raką rawo and maru, tada liepe WIESZPATIS nueyt marams, štypru užtekicimo weju, per wifa aną nakri, e ir padare marus sauleys, f ir persilkiele wadeniey.

22 g O waykey Izraelaus iejo widuriu Maru, and sausos wietos, o wadeniey buwo jems muru, po dešyney ju, ir po kayrey ju rakey.

23 O Egiptozoniej wijo jos, ir iejo, paskuy ju, wisi arkley Faraona, wežymey jo, ir raytyniku jo, widuriu maru.

24 Ir stojo anoygi pacioy ryto-meta fargiboy, jog zwiltierejo WIESZPATIS, štušpe-ugniesir debesies, and abaza Egiptozoniū: ir izga-dyno abazą Egiptozoniū.

25 Ir numowe ratus wazu ju, ir padare jog funkley gabenos: tare tada Egiptozoniej, Begkim nog weyda Izraelaus, WIESZPATIS nes karoja už jos priesz Egiptozonius.

26 O WIESZPATIS tare Mayžefšausp, Iszriešk raką rawo and maru: kad sugryžtu wadeniey and Egiptozoniū, and ju wazu, ir and ju raytyniku.

27 Iszrieše tada Mayžefšus raką rawo and maru, ir sugryžo Marey besiartynant ryto-metny štyprybē rawo, o Egiptozoniej bego ties jos: o WIESZPATIS istume Egiptozoniū widuriu maru.

28 h Kad nes sugryžo wadeniey, tada apde-gie wežymus, ir raytynikus cielo abaza Faraono, kurie wijo jos marofna: norliko newiena iz ju.

29 i Ber waykey Izraelaus ejo and sausos wietos, widuriu Maru: o wadeniey buwo jems muru, po dešyney ju, ir po kayrey ju rakey.

30 Teyp iszlofawo WIESZPATIS Izraeli anoy dienoy iz rakos Egiptozoniū: ir regiejo Izrael Egiptozoniū numirus ries krašty Maru.

31 Regiejo teypag Izrael dydzia raką,

kurą parode WIESZPATIS and Egiptozoniū: ir bijojos anos žmones WIESZPATIES, ir tykiejo ing WIESZPATI, is Mayžefšuy jo tarnuy.

PAGUL. XV.

Garbes-giesme Mayžefšaus ir waykey Izraelaus, už ju iszlofawima, o Faraona prazutis raudonose Marose, 1. 8. Mirjam ir Izraeliszkios moteris atsako and 10. garbin-damo: teypag Wieszpatis Diewu už ta iszlofawima, 10. Giroy ateyna ing Sur, kame nerada giarimo wadenio, 22. Maroy rada karti wadeni, 23. Žmones murmena, 24. Mayžefšuy parodziamas est medis kersey wadeni daro sądu, 25. Wieszpatis doda jems promas, ir daro jems tewiskius zademus, 26. Elime rada dwilika wadenio skulnin ir 70 polmu-medziu, 27.

1 Giedojos tada Mayžefšus ir waykey Izraelaus tą giesmę WIESZPATIUI, ir kalbejo, tarait: a Giedosiu WIESZPATIUI, aukštrej nes ira izskiatas, arkli ir raytynika, jo imete Marofna.

2 b WIESZPATIS ira galibe mano ir giesmę, ir buwo mi izganimu: tasjen ira Diewu mano, togdel padarysiu jamuy mieta-gi giw-nima, Diewu ira tewa mano, togdryn izskiatu ghi.

3 WIESZPATIS ira kareywiu: WIESZPATIS ira jo wardas.

4 Ansjen imete Marofna Faraona wazu ir jo wayšką: o iszrynkinas Wirusius jo nuskie-do zoterofe-Marofe.

5 e Prapulitis abdegie jos: nuskie-do gifur mofe kaypo akmo.

6 d WIESZPATIE dešyney rawo nugarbinta ira galbey: dešyney raką rawo, WIESZPATIE, sudauze neprieteli.

7 Ir dydzia aukštrybe rawos, permetey tos kurie kietes priesz rawe: izsiunney degacia rustibe rawo, kuriy sutrowijo jos kaypo szukšties.

8 e Ir purymu nosies rawo susirynko kru-won wadeniey, tekmes roweje and gata kaypo kruwa: prapulitis kietomis tapo sztyrdi maru.

9 Neprietelus rare, Wisiu, pawisiu dalisiu nauda: prysipildis jeyš dušza mano, isztrauk-siu kalawija mano, raką mano izszaknis jos.

10 f Wejey weju rawo, abdegie jos marey: skie-do kaypo szwinas galinryngofe wade-niofe.

11 WIESZPATIE, kas ira kaypo tu terp Diewu? kas ira kaypo tu, nugarbintas szwertibey, bayfus garbes-giesmefa, darydams stebukla?

12 Iszriešey dešyney raką rawo, žiame pra-ryjo jos.

13 Wedey gieraife tas žmones kuras iz-lofawey, g wedey jas tegwey štyprybē rawo mielan giweniman szwertibes rawo.

14 Gimines girdejo tey, drebes, beda apenie giwerojus Palestynos.

15 h Isigas tada Kunigaykšezey Edoma, drebeimas apims galinryngus Moabitū: suryps wisi giwerojey Kanaan.

16 i Izga-fis ir bayme pufs and ju, didyte peties rawo, nebileys taps kaypo akmo: net ir percy ten WIESZPATIE, žmones

a Pf. 106. 11.

b Pf. 18. 1. ir 18. 14. Ezai. 12. 2.

c Nehem. 9. 11. d Pf. 118. 15. 16.

e Zyd. 3. 10. Ezai. 63. 12. 13.

f Pf. 74. 13. ir 106. 11.

g Pf. 77. 21.

h Deut. 2. 25. ir 11. 25. Joz. 2. 9.

Pagul. 15. 16.

II. KNIGA MAYŽESZAUS.

55

tawo, ner ros žmones pereys tən, kuras iš-
rynkey.

17 Iwesi jas, ir ifodysn jas and kalna
reywaynites tawo, wietoy kurą padarey,
WIESZPATIE, and gwenima tawo :
szwernicza, kurą nutypryno rąkos tawo,
WIESZPATIE.

18 WIESZPAT S karalos and amžu ir
wifados.

19 Faraona nes arklis, su wazu jo, su ray-
nynikeys jo, arajo Marosna, o WIESZPAT S
liepe luryfzr wadeniams maru and ju : ber
waykey Izraelaus ejo and saufos wietor widuriy
Maru.

20 O Mirjam Pranašyne, sesuo Aarona,
1 Sam. 8.6. keme bubina rąkoi tawo : ir išėjo wifos
moteris, palkuy jos, su bubineys ir toi-
czyes.

21 Arlakie tada jenus Mirjam : Giedokit
WIESZPATIUY, iškiasas nes ira
aukiztey, itume arkli su raynyniku jo wa-
rosna.

22 Palkuy to liepe Mayžezsus isytis Izraeli-
tams nog zoteru Maru : ir ejo iki girey Sur :
o ejo tris dienas giroy, ir nerado wadenia.

1 Num. 35.8. 23 I Atajo tada ing Mara, ber negalejo giart
wadenio Maros, karus nes buwo : togdel pra-
mino warda jos Mara,

24 Murmeno tada žmones priefz Mayžezsu,
kalbant : Ka giarsim ?

25 Szaukie tada ansjen WIESZPA-
TIESE, o WIESZPAT S parode jam
medi, kuri ansjen imere anan wadenin; tapo
tada wado saldu : Ten isare žmonemus isaty-
ma, ir prowa, ir tən gunde jas,

26 Ir tare, jeygu lartey saugosi bafia
WIESZPATIES Diewa tawo, ir darisi
rey kas ira teysu akile jo, ir leksi ansi tawo
pryflakianump jo, ir sergiesi wifu jo isitarymu :
tada neuždesiu and rawos ligu, kuras uždeja
and Egipto-ziames, afz nes cini WIESZ-
PAT S giditojas tawo.

27 Atajo tada ing Elim, o buwo tən dwilika
wadenio-werimiu, ir septynios-delfymtis poi-
mu medziu : ir atsigule tən pas wadenius.

PAGUL. XVI.

Waykey Izraelaus ateyna giroi Sin, 1. Ge.
murmena delto jog neturi donos, 2. Diewas
zada ir doda jems donas isz daugau, 4. ir
puspetis, 8. Mannos nerada Subatoy, 25.
Izraelitey prawina wiedztiu jos Man, 31.
Gomeri jos rzdeda del patamku, 32. kapp il-
gey walgie Manna, 35. kas ira Gomer, 36.

O Kad laydes isz Elim, tada atajo cielas
surynkimas wayku Izraelaus giroi Sin :
kuriy ira terp Elim ir terp Sinai: pekroy liekoy
dienoy antro menasia, palkuy to kaypo iszejo
isz Egipto-ziames.

2 O cielas surynkimas wayku Izra I tus mur-
meno priefz Mayžezsu, ir priefz Aarona
giroy.

3 4 Ir tare jump waykey Izraelaus, o Ach
1. Kor. 10.10. kad butume numire Egipto-ziamey raka
WIESZPATIE S, kad sedejom pas melos-
6. Num. 11.4. podus, kad walgim doną iki palorynimay.
iszwedet nes mus ton giroi, kad užmulzrumire
ciela raka lueyga badu.

4 Tare tada WIESZPAT S Mayže-
Pf. 78. 24. zausp, Szrey, Lisin jumus e dona isz daugau
1. Kor. 10.40. ir iszeys žmones, ir rykas, kiekwiemos dienos

miera dienoy sawo, kad dabocia jeygu waykiz
czos zokone mano, aba ne.

5 Ir itosis szesztoy dienoy, idand pagarawini
rey ka inelze : dwejariek bus rey už rey ka
rynkis kasdien.

6 Tare tada Mayžezsus ir Aaron wifump
waykump Izraelaus : Wakoro-tada metu zy-
nosit, jog iszweide jus WIESZPAT S izz
Egipto-ziames.

7 O akiti teypag regiesit garbe WIESZ-
PATIES, kada gi girdejo murmeimus jusu
priefz WIESZPATI: mesjen nes ko efne,
jog murmenar priefz mus ?

8 Priegram tare Mayžezsus, kad dos jumus
WIESZPAT S wakoro-metu melos walgit,
o akiti donos iki palorynimuy, bus rey delto
jog girdejo murmeimus jusu, kuros murmenate
priefz ghi : mesjen nes ko efne ? murmeiny
jusu n'et priefz mus, ber priefz WIESZ-
PATI.

9 Potam tare Mayžezsus Aaronop, kalbek cie-
lop surynkimop wayku Izraelaus, Prysiartnykir
weydog WIESZPATIES, girdejo nes
murmeimus jusu.

10 Ir itojos kad kalbejo Aaron wifop suryn-
kimop wayku Izraelaus, o anisjen apsigryzo
giron, d tada szrey garbe WIESZPATIES
pasirode debesių.

11 Kalbejo teypag WIESZPAT S May-
žezsaus, tarant :

12 Girdejan murmeimus wayku Izraelaus,
kalbek jump, tarant, Terp dwieju wakaru walgi-
sit mela, o akiti palorynti busit e dona : ir
zynosit, jog afzjen WIESZPAT S efni
Diewas jusu.

13 Ir itojos wakoro-metu jog f atajo purpeles
ir apidogie abaza : o akiti gulejo rafa aplink
ana abazaus.

14 g O kad ana gulinti rafa užzegie, tada
szrey and giros buwo mazas apiskritas dayktas,
mazas kaypo iszkerfzmas and ziames.

15 Kad rey regiejo waykey Izraelaus, rada
kalbejo wiens kirop, h M A N rey ira, nezyno-
jo nes kas rey buwo: Tare tada jump Mayžezsus,
Ta rey ira dona, kurą dawe jumus WIESZ-
PAT S walgit.

16 Tas rey ira zodys kury pryflakie WIESZ-
PAT S, teptyreka kožnas isz to pagal to kay-
po gal walgit : Gomeri and galwos, pagal skay-
ciaus dufzu jusu, kožnas ims del tu kurie ira
nomere jo.

17 Ir padare teypo waykey Izraelaus : ir
surynto wiens daug, o kirs maž.

18 Ber kad rey anisjen mierawo Gomeru,
z tada ras kursley daug surynto, neturejo nieko
daugiaus uz kizaghi, o ras kursley maž surynto
nereykatalawo daugiaus : kožnas surynto teyp
daug kaypo galejo walgit.

19 Ir tare jump Mayžezsus : Niekas tenepa-
liekt isz to and ryt y.

20 Ber anisjen nekause Mayžezsaus, ber ne-
rie paliko isz to and rytoy : iaugo rada ten
kirmekes, ir pasmirdo : togdel apsirutawo and
ju Mayžezsus labey.

21 O rynko rey kas rytas, kiekwiens pagal to
kaypo galejo walgit : kad nes saute karfzry tapo,
tada rey surypro,

22 Ir tapo szesztoy dienoy, jog surynto dwe-
jatiek donos, du Gomeru and wiens : ir atajo
wisi Wiransley surynkimo, ir pasakie rey May-
žezsyn.

23 Tare ta la ansjen jump, Tar ie/ ira ka
D 4 kalbejo

Exod.
13.21.Jon. 6.
48.58.Num.
11.13.Pl. 105.
40.Num.
11.7.Neh. 9.
15.Pf. 88.24.
1. Kor. 10.10.Jon. 6.
31.1. Kor.
10.3.1. Kor.
8.15.

56

EXODUS.

Pagul. 17. 18.

kalbejo WIESZPATIS, Rytoy ira arylsis, szwara Subata WIESZPATIES: ka ruryte kiapi, kiapit rey, ir wiktir tey ka rurire wirt, wis rey kas atliekt, izdekir tey san fargibon and rytoy.

24 Ir izdejo rey anisjen and rytoy, pagal to kaypo prytlakie Mayzelus: o nelmirdejo tey, ney buwo ror kirmetes.

25 Tare rada Mayzelus, Walgikir rey szadien, Subata nes rey ira szadien WIESZPATIES: nerasis to szadien and tauka.

26 Pey szelzas dienas ryksir tey: ber sek moy dieny ira Subata, nebus joy.

27 Ir stojos sek moy dieny, jog izdejo nekurię iz zmoniu, kad ryntu, ber nerado.

28 Tare rada WIESZPATIS Mayzelus: Pakofey wagiare fangor prytlakimu uano, ir prowu mano.

29 Sztey, delto jog dawę jumus WIESZPATIS Subata, togdel doda jumus szelztoy dieny dwieju dieny dona: torliekt kożnas wietoy sawo, niekas cencizyt iz wietos sawo sek moy dieny.

30 Teppo iszjo zmones sek moy dieny.

Num. 31. 7. 31 O namey Izraelaus pramino warda, jo Man: o buwo kaypo koriandros grudas, baltas, o gardumas jo buwo kaypo medaus ragayzey.

32 Priegam tare Mayzelus, tas tey ira zody, kuri prytlakie WIESZPATIS, Prypilykiz iz jo Gomeri and izdeima plemenus jufo, idand regieru ta dona, kura dawiau jumus walgit toy giroy, kad iszwezdiau jus iz Egipto ziames.

33 Kalbejo reypag Mayzelus Aaronop, Imk poda, ir impik ing ghi pilna Gomeri Man: ir padek ghi po weydu WIESZPATIES and izdeima plemenus jufo.

34 Pagalto kaypo prytlakie WIESZPATIS Mayzelus, teppo pafare ghi Aaron and ludyima izdeimop.

35 Ir walgie waykey Izraelaus Man per kiaruras deszymcis meru, m Ner atajo ziamen apsefton, walgie Man, net atajo rubezump ziames karaan.

36 O Gomer ira deszymta dalis Efios.

PAGUL. XVII.

Zmones murmena Rafidime pro wadeni, 1. Sztey Mayzelus szaukdamas Wieszpatis, apmri wadeni iz akmenio Horebe, 4. Wieto prafimena Mafsa ir Meriba, 7. Amalek karoja priez Izraeli, 8. Pakofey Mayzelus meldziat iszrietom rakomir, pergal Izrael, 11. Diawas liepia iz szaknit Amaleka, 14. Mayzelus buda woja Atoru, kuri pramina, Wieszpatis ira Karuna mano. 15.

Potam laydes cielas surynkimas wayku Izraelaus pagal dieni kielu sawo iz giroy Sin, and isakima WIESZPATIES: ir atsigule Rafidime: o ten nebuwo wadenio zmonemus kad gietu.

2 Baras rada anos zmones su Mayzelu ir tare, Dokir mums wadenio kad gietu nime: a O Mayzelus tare jum, Ko barates su manim? Kodel guidziat WIESZPATI?

3 O kad ten troizko zmones wadenio, rada murmeno zmones priez Mayzelu, ir tare: kodel dabar liepy mums izeyt iz Egipta,

kad nuntaricumey mane, ir waykus mano, ir pekumano troizkumu.

4 Szaukie rada Mayzelus WIESZPATIES, kalbant, Ka padarysiu tiemus zmonemus, mazko netaka kad nuakmenionu mane.

5 Tare rada WIESZPATIS Mayzelus: Eyk po weyda zmoniu, ir imk su tawim iz wirausin Izraelaus: ir imk lazda tawo rakoi tawo, b kura iszrykey Upa, ir eyk.

6 Sztey, alzen stowesiu ten po weydu tawo and oles Horebe, ir iszryksi oles, rada iszys iz jos wado kad gietu zmones: o Mayzelus padare teppo po akimis wirausin Izraelaus.

7 Ir pramino warda anos wietos Mafsa ir Meriba, del barnes wayku Izraelaus, ir delto jog gunde WIESZPATI, kalbant, Iragu WIESZPATIS widuryje musu, aba ne?

8 d Atajo rada Amalek ir karawo, priez Izraeli Rafidime.

9 Tare rada Mayzelus Jozuos, iszryk mums wirus, ir laykis, karok priez Amaleka: rytoy stowesiu and aukstuma kalnelo, o lazda Dicwo bus rakoy mano.

10 O Jozue padare teppo kaypo kalbejo jam Mayzelus, karojan priez Amaleka: ber Mayzelus, Aaron, ir Hur, uzlipo and aukstuma kalno.

11 Ir stojos, kad pakiete Mayzelus rakas sawo, rada Izrael buwo itypresniu, ber kad nutaydo rakas sawo, rada Amalek buwo itypresniu.

12 Ber rakos Mayzelus apunko, togdel eme anisjen akmeni, ir padejo ghi po jo, jog sedejo ansjen and jo: o Aaron ir Hur pareme rakas jo, wienas iz szos, o kits iz kitos szalies. Teppo buwo rakos jo tykros, ner uztekio Saule.

13 Tepp jog kokino Jozue Amaleka, ir zmones jo alztrumu kalawijo.

14 Tare rada WIESZPATIS Mayzelus, Paralyk tey and pomerkos knigon, ir idek tey ausina Jozuos: e jog isznaykinsiu wisizkey pomerka Amaleko iz pada glo,

15 Ir pabudawojo Mayzelus Atoru, ir pramino warda jo, WIESZPATIS ira karuna mano.

16 Ir tare, Delto jog ira rakas WIESZPATIES and szos, f rada karone WIESZPATIES bus priez Amaleka, nog gimines iki giminey.

PAGUL. XVIII.

Jethro argabena Mayzelus Moteri jo, ir die sunu, 1. Sztey Mayzelus jako Jethronuy kas padare Wieszpatis Izraeluy, 7. Jethro garbina Diawa, ir doro jam asera, 10. Rodya Mayzelus kad iszrytu sudziat, sudzi mazus daykus, 13. Mayzelus sika tos rados, 24. Jethro gryszta ziamen sawo, 27.

K Ad a girdejo Jethro Kunigas Midian, ofzwis Mayzelus, wis rey ka padare Diawas Mayzelus ir Izraeluy zmonemus sawo: jog izwede WIESZPATIS Izraeli iz Egiptoziames.

2 Tada eme Jethro, ofzwis Mayzelus Zippora, moteri Mayzelus (paskuy to kaypo ja parsimne).

3 Su dwejetu sunu jos, b kuru wardas wienoja buwo

bExod. 7.

20.

Num.

20. 9.

Pl. 78. 15.

ir 104. 18.

1 Kor. 10.

4.

d Deut.

25. 17. 18.

Pagul. 18. 19.

II. KNIGA MAYŽESZAUS.

57

buwo Gersom (tare nes, Sweciū buwau swerymoy (zaliy)

4 O wardas kiroja buwo Eliezer, (tare) nes Diewas tewa mano, buwo palzune mano, ir izlofawo mane nog kalawija Faraono.

5 O kad atajo Jethro, olzwis Mayžeszaus, su suney jo, ir moterimi jo, Mayžeszaup, giron, and kalna Diewo, kame atsigule.

6 Tada tare Mayžeszaup, Afzjen olzwis tawo Jethro areynu tawesp, su moterimi tawo, ir abejeru sunu jos su ja.

7 Ilzejo tada Mayžeszus sutykt olzwi sawo, ir pasilekie, ir pabuciawo ghi, ir klaufes wiens kiro ape palayme, ir ejo nometa.

8 O Mayžeszus sakie olzwiu sawo wis tey ka padare W I E S Z P A T S Faraonuy, ir Egepczoniams, del Izraelaus, wisa ana; wargakurley sutyko jos and ano kiala, ir jog izlofawo jos W I E S Z P A T S.

9 O Jethro dziaugies isz to wisa giaro kuri padare W I E S Z P A T S Izraeluy: jog izlofawo ghi isz rakos Egepczoniu.

10 Ir tare Jethro, Paszawintas t' est W I E S Z P A T S, kurley izlofawo jus isz rakos Egepczoniu, ir isz rakos Faraona, kurley izlofawo tas zmones isz terp rakos Egepczoniu.

11 Dabarjen zynau, jog dydesiut ira W I E S Z P A T S uz wisus Diewus: e tame nes daykte kurame apicio puykiey, buwo wirzuy ju.

12 Eme tada Jethro, olzwis Mayžeszaus, degama-afiera: Diewuy, ir mulzamas-afiera: ir atajo Aaron, ir wisi Wirusiey Izraelaus, kad walgiu donu su olzwiu Mayžeszaus, po weydu Diewo.

13 Ber stojos and rytoy, jog sedos Mayžeszus sudyt zmones: o zmones stowejo po Mayželzu nog rita-mera iki wakary.

14 Kad regiejo olzwis Mayžeszaus wis tey ka dare zmonemus: tada tare, kas tey ira do dayktas kuri darey zmonemus: kodėl pas wiens sedis, o wifos zmones stowi po weydu tawo nog rytamera iki wakary?

15 Tare tada Mayžeszus olzwiop sawo: Delto jog areyt ros zmones mangsp klaufis rodos Diewo.

16 Kad turi koki daykta, tada areyna manesp, kad sudycia terp wira ir terp aryma jo: ir kad apinalzynia jemus itarymus Diewo, ir prowas jo.

17 Ber olzwis Mayžeszaus tare jop: tas dayktas kuri darey, n' est giasas.

18 Wisifzkey muktys, teyp parsien, kaypo ros zmones, kuros ira su rawim: tas nes dayktas: ira sunkus and tawes, negalesi jo patsien daryr.

19 Klausik dabar kalfa mano, rodysiu tau, o Diewas bus su rawim: parsien buk zmonemus Diewiey, ir gabek parsien dayktus Diewop.

20 Ir apinafzynk jemus itarymus ir prowas: ir apifalik jemus ta kiala: kuro ruti waykfczor, ir ta darba kuri turi weyk.

21 Ber iszweydek terp wifu zmoniu, budrus wirus, Diewo besibijacius, teyus wirus, nopikieciacius lokamitwos: uzstaryk and ju, wirusieys rukstanciu, wirusieys izymtu, wirusieys pekiu-defzymtu, wirusieys defsektu.

22 Kad sudytu tas zmones wifados: Ber t' est, romesza tawesp wifokius dydzius dayktas, ber wifus mazus dayktus parysien tesudyja:

palagwink teypo sawe, o tekioja sutawim.

23 Jeygu padarysi ta daykta, ir Diewas tey lieps tau, tada galesi apsisot: ir zmones teypag ros wifos areys pakajuy wicrai sawo.

24 d Ir paklaufe Mayžeszus baflo olzwia sawo: ir padare wis tey ka kalbejo.

25 Ilzrynko Mayžeszus budrus wirus, isz wifo Izraelaus, ir padare jos galwomis and zmoniu: Wirusieys rukstanciu, Wirusieys szymtu, Wirusieys pekiu-defzymtu, ir Wirusieys defsektu.

26 Kad sudytu zmones wifados: kiera daykta gabeno Mayžeszaup, ber patisjen sudyo wifoki maza daykta.

27 Palaydo tada Mayžeszus olzwi sawo: o ansien nuejo ziamen sawo.

PAGUL. XIX.

Izraeliey areyt giron Sinas, treciame Menasiy paskuy to kaypo iszejo isz Egepcia.

1. Ege. Mayžeszus uzlipo Diewop and ano kalna, 3. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

2. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

3. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

4. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

5. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

6. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

7. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

8. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

9. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

10. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

11. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

12. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

13. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

14. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

15. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

16. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

17. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

18. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

19. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

20. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

21. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

22. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

23. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

24. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

25. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

26. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

27. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

28. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

29. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

30. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

31. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

32. Diewas isako tey jamuy ka turi kalbet zmoniump, zmones tada klanzadomir but zodziams Diewo, ka Mayžeszus Diewuy sako, 8. Zmones paszweciamos est ties treciu dienu, 10. Kalnop neturi arsynis, 12. Bayri buyti Diewo and kalna, 16. Diewas kalba su Mayžeszu, 19. Zmonemus, 21. ty kabey Kunigamus uzlakoma est mel Artyntia kalnop, nez pasizwers, 22. Mayžeszuy tykt ir Aaronuy isakoma est uzlipo and kalna, 24. ka daro, 25.

dDeut. r.

9.

aDarb. 7.

38.

b Deur.

20. 2.

ir 32. 11.

cDeu. 7.

6.

ir 10. 14.

15.

ir 14. 2.

ir 26. 18.

Pf. 35. 4.

Ezal. 4. 18.

Tit. 2. 14.

dPf. 24. 1.

e1 Pet. 2.

9.

fExod.

42. 3.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

ir 16. 7.

58

EXODUS.

Pagul. 19. 20. 21.

12 Ir aprubežyk žmones apiskritey, kalban, 2 angokires lipt and kalna, ir gata jo kruryt: 2Zyd. 11. kas nes dailites kalna, tykrej bus užmužtas.

13 Nesilires jo raka, bet tykrej bus nuakmeniotas, aba tykrej nusautas, noris bus galwighis, noris bus žmogus, negis: kad awinoragas pratytyney eys, lips anosjen and kalna.

14 Nuejo tada Mayžezus uog kalna žmoniump: ir paszwete žmones, ir iszpere anosjen rubus sawo.

15 Ir rare žmoniump: Gatawomis bukit priefz trecia diena, hir nesiartynkit moterump.

16 Ir stojos trecioy dienoy, kad buwo ryrometas, i jog buwo and kalna perkuney, ir sunki debesis, ir balfas labey stypros trubos: teyp jog nusigado žmones, kuros buwo abaze.

17 Ir iszwede Mayžezus anas žmones isz abaza sutykt Diewa: k ir stowejo anosjen and žemiausios dalies kalna.

18 O kalnas Sinai wisas ruko, delto jog WIESZPAT S nužegie and jo ugniy: o rokas jo ejo aukštyr, kaypo rokas peczaus, ir drebejo wisas kalnas labey.

19 O kad balfas trubos ejo, ir labey stypru buwo: kalbejo Mayžezus, o Diewas arjakie jam balstu.

20 O kad WIESZPAT S nužegie and kalna Sinai, and aukštuma kalno, tada pawadyno WIESZPAT S Mayžezaus and aukštuma kalno, o Mayžezus užlipo.

21 Ir rare WIESZPAT S Mayžezausp, Nužegkapšwiedczyk tas žmones, kad nepersiwerzu WIESZPAT IES P, daboris, o daugiel isz ju pultu.

22 Priegram ir Kunigey, kurie artynas WIESZPAT IES P, pasižwęs: kad neužpultu priefz jos WIESZPAT S.

23 Tare tada Mayžezus WIESZPAT IES P: žmones negales lipt and kalna Sinai: apšwiedczyjey nes mus, tarant, Apirubežyk kalna, ir paszwetk ghi.

24 Tare tada jow WIESZPAT S, Eyk, nulipt, poram užlipsi parsien, ir Aaron su tawim: bet tenepersiwerza Kunigey, ir žmones, kad lipu WIESZPAT IES P, idand neužpultu and ju.

25 Nulipo tada Mayžezus žmoniump: ir pasakie rey jenus.

PAGUL. XX.

Diewas doda Mayžezuy deszymi prysakimu and kalna Sinai, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

K Albejo tada Diewas wisus ros žodzius, tarant.

2 Alz esmi WIESZPAT S Diewas tawo, kursey iszwedziau tawe isz žiames: Egipto, 2 Exod. 2. isz namu wergistes.

3 Neruresi kiru dienu po weydu mano.

4 b Nedarysi sau reisto-abroza, ir nejo kio p. 81. 10 pryliginima, isz to kas ira wirszuy daguje, ney 2 Lev. 26. isz to kas ira žemey and žiames: ney isz to kas 1. ira wadeniose po žeme.

5 Neksioniosies jenus, ney tarnausi jens: afz nes esmi WIESZPAT S Diewas tawo, Diewas pawidis-meytes, kursey arlakau netesibę tewu and wayku, trecioy, ir kiet-vitroy

gimney tu kurie nopikiecia manes.

6 O darau mjełazzyrdykę and tukstanciu tu kurie mili mane, ir sergt prysakimu mano.

7 c Neimi dykey warda WIESZPAT IES 2 Lev. 19. 12.

Diewa tawo: nerures nes WIESZPAT S 2 Mat. 5. 33

nekatu ro, kursey warda jo noprosney ima. 2 Ezech. 20. 12.

8 d Atmink and Subatos-dienos, kad szwę- 2 Exod. 23. 12.

stunney ja. 2 e Per szefzas dienas dirbsi ir wifoki darba: 2 ir 34. 21.

tawo darisi. 2 P A T I E S Diewa tawo: nedarysi 2 Luk. 13. 41.

10 Bet sekma diena ira Subata WIESZPAT IES Diewa tawo: nedarysi 2 romes nejo- 2 kio daiba, parsien, ney sunas tawo, ney dukte tawo, ney tarnas tawo, ney tarnayte tawo, ney pekus tawo, ney swecias tawo, kursey ira bro- 2 mose tawo.

11 Szefzose f nes dienose padare WIESZPAT S 2 dagu, ir žiamę, Marus, ir wis rey kas 2 ira jofe, ir atylioje sekmoj dienoy: togdel pasz- 2 lawino WIESZPAT S Subatos-dieney, ir 2 paszwete ja.

12 g Szenawok tewą tawo, ir motyną tawo, 2 kad praligintos buci dienos tawo roy žiamey 2 g Mar. 15. 4.

kurą doda tau WIESZPAT S Diewas tawo. 2 Ezech. 6. 2.

13 h Neužmuszy.

14 i Sušweryma negiwesi.

15 Newogsi.

16 Neterysaus ludyina priefz artymą ghi 2 tawo neludysi.

17 k Negieysi namu artymoja tawo: negieysi 2 moteries artymoja tawo, ney tarnas jo, ney 2 tarnaytes jo, ney jautia jo, ney asila jo, ney 2 žedna daykra kursey ira artymoja tawo.

18 Ir regiejo wifos anos žmones perkunus, ir 2 žaybus, ir balfa trubos, ir aną roką ir kalną: 2 kad rey regiejo žmones, arttojo, ir stowejo isz 2 tola.

19 Ir rare Mayžezausp, Tujen katbek su 2 mumis, o klausisim: o Diewas tenekalba su 2 mumis, kad nepamirsimime.

20 O Mayžezus rare žmoniump: Nesibijo- 2 kit, Diewas nes atajo, kad pameginu jus: ir 2 kad bayme jo buwu po weydu jusu, kad negrie- 2 szyrumite.

21 m O žmones stowejo isz tola: bet May- 2 žezus pryėjo tamsibę, kame buwo Diewas.

22 Tare tada WIESZPAT S Mayžez- 2 ausp, Teypo kalbesi waykump Izraelaus: 2 Regiejot patisjen, jog kalbejau su jumis isz 2 daugaus.

23 Nedarysit priefz mane sidabro Diewu, ir 2 nedarysit sau aukso Diewu.

24 n Pamidarysi altoru isz žiames: ir afiera- 2 wok and jo degamas afieras tawo, ir dekudary- 2 mo-afieras tawo, awis tawo, ir jautis tawo: wifo- 2 kiej wietoy kuroy istarysiu pomerka warda 2 mano, areysi tawęp, ir szlawinsiu tau.

25 o Bet jeygu mi padarysi akmenies altoru, 2 tada nebudawosi jo isz kapoto akmenia: jeygu 2 pakialis and jo sklurą tawo, tada izbaurynsi 2 ghi.

26 Nelipsi reypag trapeys altoraušp mano: 2 kad nebutu atadegra po jo gieda tawo.

PAGUL. XXI.

Prowor ape wergus, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Pagul. 21. 22.

II. KNIGA MAYŽESZAUS.

59

aba mergey, iszkmuštu aki aba dati, 26. ape jauri kuršey bado, 28. ape jos kurie kasimu szulniet, iszkadu padaro janciny artymoja sawo, 33.

O Prowos ira tos kuras izstarysi jemus.

a Deut. 15. 12. 3 Kad a pirkisi zydyzka: tarna, tarna us szefzys metus: bet sekmoše iszeys walnu, už-
Jer. 34. nika.

3 Jeygu iejo su moterimi sawo, tada iszeys su kunu sawo: jeygu buwo wedes žmogus, tada iszeys su jo mote jo.

4 Jeygu dawe jam WIESZPATIS jo moteri, o ana pagimde jamuy sunus abadu kriteris, tada žmona ir jos waykey, bus WIESZPA. TIES jos, o an jien. iszeys su kunu sawo.

b Deut. 15. 16. 5 b Ber jeygu iszkley izstarys tarnas, milu wielzpati mano, moteri mano, ir waykus mano: n' iszeysiu walnu.

6 Tada arwes ghi wielzpatys jo diewump, poram arwes ghi durump, aba padwajausp: ir pradurs wielzpatys jo ausi jo ita, ir tarna us jamuy amžyney.

7 O kad kas pardos dukteri sawo už tarnayte: tada neižys, kaypo iszeyt tarney.

8 Jeygu pikta regis akise wielzpaties sawo, jog newede jos, tada daleys izlofor ja: swerymey giminey negales jos pardot, delto jog newierney apsiejo su ja.

9 Ber jeygu ja nudost už sunu sawo: rada darys su ja pagal prowos dukteru.

10 Jeygu ima sau kita: tada nenurrauks jey pena jos, da gata jos, ney kaltes jos malzenizkos.

11 O jeygu nedaro jey ru tryju dayku, tada iszeys už nika: be pinigų.

Lev. 24. 12 c Kas iszrynka kas jog numiršta, rykrey bus užmužtas.

13 Ber kuršey netykaujo and jo, bet WIESZPATIS surygdino ghi rakę jo, tada suredy-siu tau wiera, kur begu.

14 Ber jeygu kas apsiejo swawalney prilez artyma ghi sawo, kad užmužtu ghi žaroda: tada imsi ghi nog altorus mano, kad mirat.

Mar. 15. 15 Jeygu kas muža tewą sawo, aba moryną sawo, rykrey bus užmužtas.

16 Priegram, jeygu kas pawogs žmogų, noris ghi pardawe, norisien arraitas ira rakoy jo, rykrey bus užmužtas.

Lev. 29. 17 e Kas reypag kiaykia tewą sawo, aba moryną sawo, rykrey bus užmužtas.

Prick. 20. 18 Ir kad baras wirey, ir iszrynka wiens kita: akmeniu, aba kamcia: o ansien nenumiršta bet asperga.

Mar. 15. 19 Jeygu prysikiela, ir waykfczoja and uliczos su lazda sawo, tada tas kuršey ghi pamuže, bus nekatru: rykrey dos tey ka už lpejo, ir lieps ghi robuley izgidit.

20 Kad kas teypag muža tarna sawo, aba tarnayre sawo wezu, jog numiršta po raką jo: rykrey bus pamužtas.

21 Ber jeygu diena: aba dwi pakaks, tada nebus pamužtas, pinigys nes jo ira.

22 O kad wirey baras, ir iszrynka nieščia: moterizkie, jog ana waysiu numeta, bet n' est smertelinas pagadynimas, tada rykrey bus koro-tas, pagal to kaypo uždes jamuy anos moteriz-kies wiras, ir dos tey ansien per sudzias.

Lev. 24. 23 Ber jeygu bus smertelinas pagadynimas: tada dosi duža už duža.

Deut. 19. 24 f Aki už aki: dati už dati, raką už raką, koja už koja.

Marth. 5. 25 Nudegima: už nuče ima, rna už rona: pusle už pusle.

26 Kad kas teypag iszrynka aki tarna sawo, aba aki tarnaytes sawo, ir pagadyna ja: iszlays ghi walnu už aki jo.

27 Jeygu teypag iszkmuža dati tarna sawo, aba dati tarnaytes sawo: tada iszlays ghi walnu už dati jo.

28 g Kad teypag jauris nudura wirizka: aba moterizka, jog numiršta: jauris ans rykrey bus nuakmeniotas, ir mela jo nebus walgita, bet wielzpatys jaucio bus nekatru.

29 Ber jeygu pirmto jaucias durdawo, ir dawe to wielzpaciuy jo, o ansien nelaykie jo, ir užmužtu wirizka: aba moterizka: tada ans jauris bus nuakmeniotas, ir wielzpatys teypag jo bus užmužtas.

30 Jeygu uždes and jo wadawima: pinigų, ta-da dos and izlofawima dužos sawo, pagal to wifa ka uždes and jo.

31 Norisien nudure sunu aba nudure dukteri, pagal anos prowos bus jamuy padaryta.

32 Jeygu jauris nudurs tarna: aba tarnayte: wielzpaciuy jo dos tris-dežymtis sidabriniku, o ans jauris bus nuakmeniotas.

33 Kad teypag kas arwera dobe, aba kad kas kasia dobe, o neuždegt jos: o impota joi, jauris aba asilas:

34 Wielzpatys anos dobes užmokies, sugražys wielzpaciuy jo pinigų: bet ans padwelęs gal-wighin bus jo.

35 Kad teypag kieno jauris pažeydzia susie-da sawo jauri, jog izdwesia: tada pardos ana: giwaghi jauri, o pinigų jo padalis ing pusle, ir padwelusi ana padalis teypag ing pusle.

36 Aba žynomagu rey sawo, jog ans jauris badydawo pirmto, o wielzpatys jo netykie jo: tada wisizkey užmokies jauri už jauri, bet ans padwelęs bus jo.

PAGUL. XXII.

Ape wagiste, 1. 3c. ape iszkada kad kieno galwighin padaro kito laukie, 5. ape iszkada kuršey ateit per ugni, 6. ape iszkada žobio, kad kas eme izdet, 7. ape iszkada pažeyzio daykia, 14. ape merga kuras perkaiba nečyštato, 16. ape žyniste, 18. ape biarybe su galwijeys, 19. ape slupis gar-be, 20. ateywiams, naštemis, ir siratams ne-reykia iszkados daryt, 21. ape lichwa, 25. ape užstatyma rubu, 26. ape szenawone Wirau-siber, 28. ape pirmus waysius, 29. ape wal-gima sudraikitu zweru, 31.

K Ad a kas pawogia jauri, aba maža peku, ir užmužta ghi, aba pardost ghi, tada arados už wiens jauri pekis jaucius, o kiarutis awis už mažą peku.

2 Kad kas wagi arra da kasianit, ir muža ghi jog numiršta: nebus rey jamuy kraujo kalte.

3 Jeygu užtekiejo and jo saule, tada bus rey jamuy kraujo kalte: sugražys rey robu-ley: neruryga, tada bus pardoras už wagistę sawo.

4 Jeygu arra da rykrey wagistę rakoy jo gi-wa, noris bus jauris, aba asilas, aba mažas pe-kus: sugražys tey dwejokey.

5 Kad kas siepia nugarit lauką, aba win-nicza, ir iwaro su galwighi sawo, kad gani-rus kitoja laukie: sugražys izz gicrausio uka sawo, ir izz gicrausio winniczosa wo.

6 Kad

gGen-9-5

a1. Sam. 12, 6.

660

EXODUS

Pagul. 22. 23.

6 Kad ugnis iszeyer, ir uzima erszkicius, teyp jog jewu kopa fudega, aba itowinti jewey, aba laukas: ras kurfey uzdegie aną, lauka, sugra, zys tey robuley.

7 Kad kas doda arymamuy sawo izder pi-nigus, aba sudus, o tey pawogia isz namu ano zimogaus: jeygu arrada wagi, sugra, zys tey dwejokey.

8 Jeygu ano wadies notrada, rada nuwes ana, wieszpari namu diewump, jeygu neuздеjo rąkos sawo and tobia arymoja sawo.

9 Ape wisoki krywdos daykra, ape jauti, ape asita, ape maža, peku, ape ruba, ape pametia daykra, kad kas kalba jog tey ira jo: abejero daykars areys, priesz dielus: kury periwiedczy dielwey, sugra, zys tey arymamuy sawo dwejokey.

10 Kad kas doda arymamuy sawo saugor asita, aba jauti, aba maža, peku, aba koki galwighi: o tey padwesia, aba sutrowira ek, aba nuwaryta kad neregi to niekas.

11 Tada bus WIESZPATIES prysega terp ju abiejų, jeygu neizkizi rąkos sawo and tobia arymoja sawo: o wieszpatis jo prymis ja, o ansjen nelingra, zys to.

12 Ber jeygu rykrej pawogta ira nog jo, atados tey wieszpaciu jo.

13 Jeygu tey ira rykrej sudralkita, torneza tey swiedkop: tada nesugra, zys ano suplezyto.

14 Kad kas teypag giedzia ko nog arymoja sawo, o tey apizkadyama est, aba padwesia: kad wieszpaties jo nera priegiam, sugra, zys tey robuley.

15 Jeygu buwo priegiam wieszparis jo, nesugra, zys to: jeygu tey pamadyta ira, rada tey arajo uz jo pamadyta.

16 O kad kas iszwedzia merga, kuriy n'est pazadera, ir guli su ja: dos jey be trukima paloga, Kad butu jam moterynu jo.

17 Jeygu wisizkey wogia tewas jos dor ja jamuy, tada dos ansjen pimigus, pagal paloga mergu.

18 b Zynes nelaykisi giwomis.
19 c Koznas kurfey guli su galwijn, rykrej bus uzmulzas.

20 d Kas atierawoja Diawams, priesz pati ir 20. 15. WIESZPATI, wisizkey bus izgaylzy d Deut. 15.

21 e Nedarysi teypag sunkuma ateywiny, ney 2. 3. 4. 5. spausi jo: patisjen buwor ateywieys Egipto- d Lev. 19. ziamy.

22 f Nesunkisi teypag nasztes, ney siratos. f Zach. 7.
23 Jeygu sunkisi jos kokiū noris budu: o g Lev. 25. anisjen izauks manesp kokiū noris budu, 36. 37. Szaufima ju izklausisiu rykrej.

24 Ir ussidegs rustibe mano, ir panužu jus 19. 20. kalawiju: ir itosis moteris jusu nasztemis, o Pf. 15. 5. waykey jusu siratomis.

25 g Jeygu zyczzygi zmonemus kuros ira 8. terp rawos, pinigu, tada nebusi priesz jas, haypo Priek. 28.

26 h Jeygu imi kokiū noris budu ruba, ary- Ezech. 18. lichworus: nedesi and ju lichwos, 8.
27 Tas nes rykrej ira da-gatu jo, rubas tey jo b Deut. 17. 12. 13. myy pirmekayp nustays saule.

28 Diawu nekiayksi: ir Wirausio zmonesta 23. 3. 4. 5. rawo z neborisi.
29 Plinibes rawo ir alzeiu rawo neru-

kisi: k Pirngimdi sunu rawo dosi mi.

30 / Su jaučias rawo dosi teypag, ir su awi- miz rawo: per septynias dienas bus pas motyna- sawo, alzmoy dienyos dosi mi jos.

31 Szweromis busir mi dabar zmonemis: m togdel newalgisit ros melos, kuriy sudralkita ira and lauko, iszmesit ja szuniu.

PAGUL. XXIII.

Ape satczywa swiedka ir satczywa swiedczy- ghima, 1. Sc. prowos nerekia kreyp, 2. neprieteluy sawo reykia giar darys, 4. Su- dziamis nerekia imi dowanu, 8. ney praszalniecui kryndis, 9. ape sekumus me- tus, kurie bus atylyies-meys, 10. ape Subatos-diena, 12. warda kitu Diawu nerekia minto, 13. ape tri dydzias swe- tes melose, nedera asierawor su priestkie- nieys, 18. Diawas zada zmonemus jog eys pirm ju Anjelas, kuro reykia kad klausiu, 20. Cziasiu swetynams Diawams uszakoma est, 23. Diawas zada tiemus szlawint kurie jamuy tarnauja, 25. jog szyszyz isz- kas neprieteluy Izraeliu, 28. Rubiezys ziames Izraeliu, 31. Mozakoma est jemus darys sadaros su Pahoniesy aba ju Die- weys, 32. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

1. Sc. prowos nerekia kreyp, 2. neprieteluy sawo reykia giar darys, 4. Su- dziamis nerekia imi dowanu, 8. ney praszalniecui kryndis, 9. ape sekumus me- tus, kurie bus atylyies-meys, 10. ape Subatos-diena, 12. warda kitu Diawu nerekia minto, 13. ape tri dydzias swe- tes melose, nedera asierawor su priestkie- nieys, 18. Diawas zada zmonemus jog eys pirm ju Anjelas, kuro reykia kad klausiu, 20. Cziasiu swetynams Diawams uszakoma est, 23. Diawas zada tiemus szlawint kurie jamuy tarnauja, 25. jog szyszyz isz- kas neprieteluy Izraeliu, 28. Rubiezys ziames Izraeliu, 31. Mozakoma est jemus darys sadaros su Pahoniesy aba ju Die- weys, 32. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

2. neprieteluy sawo reykia giar darys, 4. Su- dziamis nerekia imi dowanu, 8. ney praszalniecui kryndis, 9. ape sekumus me- tus, kurie bus atylyies-meys, 10. ape Subatos-diena, 12. warda kitu Diawu nerekia minto, 13. ape tri dydzias swe- tes melose, nedera asierawor su priestkie- nieys, 18. Diawas zada zmonemus jog eys pirm ju Anjelas, kuro reykia kad klausiu, 20. Cziasiu swetynams Diawams uszakoma est, 23. Diawas zada tiemus szlawint kurie jamuy tarnauja, 25. jog szyszyz isz- kas neprieteluy Izraeliu, 28. Rubiezys ziames Izraeliu, 31. Mozakoma est jemus darys sadaros su Pahoniesy aba ju Die- weys, 32. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

3. Diawas zada zmonemus jog eys pirm ju Anjelas, kuro reykia kad klausiu, 20. Cziasiu swetynams Diawams uszakoma est, 23. Diawas zada tiemus szlawint kurie jamuy tarnauja, 25. jog szyszyz isz- kas neprieteluy Izraeliu, 28. Rubiezys ziames Izraeliu, 31. Mozakoma est jemus darys sadaros su Pahoniesy aba ju Die- weys, 32. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

4. Cziasiu swetynams Diawams uszakoma est, 23. Diawas zada tiemus szlawint kurie jamuy tarnauja, 25. jog szyszyz isz- kas neprieteluy Izraeliu, 28. Rubiezys ziames Izraeliu, 31. Mozakoma est jemus darys sadaros su Pahoniesy aba ju Die- weys, 32. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

5. Diawas zada tiemus szlawint kurie jamuy tarnauja, 25. jog szyszyz isz- kas neprieteluy Izraeliu, 28. Rubiezys ziames Izraeliu, 31. Mozakoma est jemus darys sadaros su Pahoniesy aba ju Die- weys, 32. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

6. Rubiezys ziames Izraeliu, 31. Mozakoma est jemus darys sadaros su Pahoniesy aba ju Die- weys, 32. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

7. Mozakoma est jemus darys sadaros su Pahoniesy aba ju Die- weys, 32. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

8. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

9. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

10. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

11. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

12. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

13. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

14. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

15. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

16. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

17. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

18. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

19. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

20. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

21. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

22. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

23. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

24. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

25. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

26. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

27. Ir tabey kad teypag negiwcetu ziames Izraeliu.

22

EXODUS

Pagul. 24. 25.

and kalna Sinai, ir apidėgie ghi debesis per
siezias dienas: o lekmoj dienoy pawadyno
Mayzefsaus isz widuries debesies.

ežyd. 12.

29.

17 O e wizzdus szlowes WIESZPA-
TIES buvo kaypo rowijanri ugnis and
wirzlaus ano kalna akise wayku Izraelaus.

18 Ir iejo Mayzefsaus widuryi debesies,
palkuy to kaypo uzlipe and kalna: ir bu-
wo Mayzefsaus and ano kalna per kiartu-
ras-deizymtis dienu, ir kiarutas-deizymtis
nakciu.

PAGUL. XXV.

Wieszpats liepia Mayzefszuy pakiale giera-
maina-kialama asiera, kad padarytu
szwamicza, 1. Ge. Diawas doda is-
kima kaypo, ir isz ko turi padaryti Skrynias,
kaypo teypag numaldymo-uzwozata, su Che-
rubim, 17, Statu del rodziama-donu, ir ki-
tus storkus jo, 23. Aukso Lichtoru, su pry-
guincies jo daykies, 31. Ws mulsia bus
pagal ano paweyksta kuri regiejo Mayze-
fsaus and kalna, 40.

K Albejo rada WIESZPATS Mayze-
szauip, tarait:

2 Kalbek waykump Izraelaus, kad imtu mi
kialama-asiera: a n og wifokio zmogaus kuro
Ezrydis pasijudins gierawalney, imlit kialama-
asiera, mano.

3 O ta ira kialama-asiera kura mi imlit nog
ju, aukla ir sidabra, ir wari.

4 Kaypo teypag hyacintha, ir purpura, ir
szartora, ir plona drobė, ir olzhu szerm.

5 Ir raudoney-farbaworas awinu-odas, ir
boruku-odas, ir Sittim-medi.

6 Aliwa and szwiefes, kwepacius-daykrus
and tepiamo-alieykas, ir and rukima grezey
kwepacius-daykrus.

7 b Sardonixo-akmenius, ir prypildomus
akmenius Esfodop, ir kruties-blechosp.

8 O anisjen padarys mi szwetaicza, kad giwa-
cia widuryje ju.

9 Pagal to wifa ka parodysiu tau and pa-
weyksta to Nometa, ir paweyksta wifu dayktu
prygulinciu jop, ir tabey teypo padarysire
ghi.

10 Teypo padarys Skrynias isz e Sittim-me-
dzio: dwi otakti ir pule bus itgumas jos: o
pusantros otakties plarumas jos, pusantros wel
otakties aukstumas jos.

11 O apwitksi ja paciu aukfu apwitksi ja
isz widuries ir isz wirzlaus: ir padarysi and jos
aukfo waynika: apikrytey.

12 Ir nuliek jey kiaruris aukfo ziedus, ir uz-
dek jos and kieturu kampu jos, ipaciej kad buru
du ziedu and wienos szalies jos, o du ziedu isz
kiros jos szalies.

13 Ir padaryk rakos-kartis isz Sittim-me-
dzio, ir apwitksi jas aukfu.

14 Ir imauk anas rakos-kartis ziedofna ku-
ros ira isz szalies Skrynios kad neszotu jomis
Skrynias.

15 d Neszojami-medziey bus ziedofse Skry-
nios, nebus isztraukti isz jos.

16 Potam e indei Skryniod anaz ludyima
kury dosiu tau.

17 f Numaldymo-uzwozata padarysi teypag
isz paties aukfa: dwi otakti ir pule bus itgumas
jo: o pusantros otakties plarumas jo.

18 g Padarysi teypag dwejetu Cherubimu isz
ežyd. 9. paties aukfa: isz stora aukfa padarysi jos, isz
523, abieju galu numaldymo-uzwozata.

19 Ir padaryk sau wiena Cheruba and wieno
gala isz szos szalies, o kita Cheruba and kio
gala, isz anos szalies? isz numaldymo-uzwo-
zata padarysi Cherubimus isz abieju galu
jo.

20 O Cherubim iszies auksturyi abu spatnu
sawo, b uzdegdami sparneys sawo numaldymo-
uzwozata: o weydej ju bus wiens priesz ki-
ta: weydej Cherubimu bus numaldymo-uz-
wozatop.

21 Ir e uzdesi anaz numaldymo-uzwozata
wirzui Skrynios, palkuy to kaypo indesi anaz
ludyima: kuri dosiu tau.

22 Ir k areysiu ren-tawasp, ir kalbesiu su
tawim isz wirzlaus ano numaldymo-uzwozata,
ir terp anu dweju Cherubimu (kurie bus and
skrynios-ludyima) wis teyka, prylakisiu tau
waykump Izraelaus.

23 Statz teypag padarysi isz Sittim-medzio:
dwi otakti bus itgumas jo, o wiena otaktis pla-
rumas jo: o wiena otaktis ir pule otakties bus
aukstumas jo.

24 Ir pawitksi ghi paciu aukfu padarysi tey-
pag and jo aukfo waynika, aplink jo.

25 Padarysi teypag jop liztwaz apikrytey
and plasztaka: ir padarysi aukfo waynika: api-
krytey jo liztwos.

26 Padarysi teypag jop kiaruris aukfo ziedus:
ir uzdesi anos ziedus and kieturu kampu, kurie
bus and kieturu koju jo.

27 Ties liztwas bus anie ziedey, wieromis
rakos-medziams, neszot Statz.

28 O tos rakos-medzius padarysi isz Sittim-
medzio, ir apwitksi jos aukfu: o Statz bus
nieszoras ju.

29 Padarysi teypag bludus jo, ir rukiamas-
czeras jo, ir wokielus jo, ir podelus jo (ku-
reys bus uzdegi) isz paties aukfa padarysi
jos.

30 Ir desi and to Statz wifados rodziama do-
na: po weydu mano.

31 Padarysi teypag i Lichtoru isz paties aukfa
stora-darbu bus padarytas ras Lichtorus, stulpas
jo, ir rykztes jo: szolkos jo, mazgey jo, ir
kwietkei jo, bus isz jo.

32 O szefos rykztes iszies isz szalu jo: tris
rykztes Lichtorais isz wienos jo szalies: o tris
rykztes Lichtorais isz kiros jo szalies.

33 Wienoy rykztey bus tris szolkos, kaypo
Migdotu-riezuciej, mazgas ir kwietkas: o
tris szolkos, kaypo Migdotu-riezuciej kitoy
rykztey, mazgas ir kwietkas: teypo bus
anos szefos rykztes, kuros eyt isz Lich-
toraus.

34 Bet and paties Lichtorais bus kiaruros
szolkos, kaypo Migdotu-riezuciej, su mazgeys
jo, ir su kwietkeys jo.

35 Ir bus mazgas po dwejetu rykzciu iszey-
nans isz jo, mazgas teypag po dwejetu rykz-
ciu, iszeynans isz jo, mazgas dar po dwejetu
rykzciu iszeynans isz jo: Teypo tey bus su
ano szefetu rykzciu, kuros iszeyt isz
Lichtorais.

36 Mazgey jo ir rykztes jo, bus isz jo, wis tey
bus wienokiu storu darbu isz paties aukfa.

37 Padarysi teypag jamny leprynias lompas,
ir uzdegs jo lompas, ir padaris kad szwieistu isz
szalu jo.

38 Szczypkos jo, iszuzgiesiami sudey jo, bus
paciui aukfu.

39 Isz talenta paties aukfo padarys ghi: su
wifey teys storkes.

40 m Dabokis

Pagul. 26.

II. KNIGA MAYŽESZAUS.

6

40 m Dabokis tada, kad padarytumėj jos, pa-
gal ju paweyksia, kurley parodytas ira tau and
Zyd. 8.5. kalna.

PAGUL. XXVI.

Dievas liepia Mayžeszy darys Nometa isz
deszymtis kortynu, 1. 6. 6 and jo nometa
wienolikos kortynu, isz awinu-odu, ir uz-
daga isz borsuku-odu, 7. Nometa reykia
kad butu isz Sittim-medzio, 15. Kojos isz
auksa, 19. Kartys isz Sittim-medzio, 26.
Apana isz prakito darba, terp szweros
wieros ir szweciausios wieros, 31. Uzudaga
pas duru Nometo, 36.

Exod. 36.8. Nometa padarysi isz deszymtis kortynu:
isz plonos suktos drobės, ir hyacintho, ir
purpuros, ir szkarlora, su Cherubimeys prakil-
niausiu darbu padarysi jas.

2 Ilgumas kortynos wienos bus and dwi-
deszims isz azroniu otaktu, 6 platumas wien-
os kortynos and kieruru otaktu: wislos ros
kortynos tures wiena miera.

3 Pekios kortynos bus sudurtos, wiena ki-
rcip: wel bus sudurtos pekios kortynos, wiena
kirosp.

4 Ir padarysi melinas perliczeles, and krašta
wienos kortynos, and paties gala, susimezgime:
teppo padarysi teypag and apaciausio krašta
kortynos and antru sumezgima.

5 Pekias-deszymtis perliczeli padarysi wie-
nolp kortynolp, 6 pekias-deszymtis perliczeli
padarysi and paties gala kortynos, kuriy ira and
antru sumezgima: tos perliczeles turesis wiena
kiros.

6 Padarysi teypag pekias-deszymtis aukso
hoczyku, ir suslegi kortynas, wiena kirosf, reys
hoczykeys, kad butu wienu Nometu.

Exod. 39.14. Padarysi teypag 6 kortynas Nometu and
Nometa isz ofzku-szern: isz azroniu kortynu
padarysi ghi.

8 Ilgumas wienos kortynos bus trys-deszym-
tis otaktis, 6 platumas wienos kortynos kiaruros
otaktis: ta wienolika kortynu tures wiena
miera.

9 Ir suslegi pekiera tu kortynu afabney, 6
szelczeta tu kortynu afabney: padarysi dwilinka
tiesiogey priefz and Nometa.

10 O pekias-deszymtis perliczeli padarysi
and krašta wienos kortynos, and paties gala
susimezgime, 6 pekias-deszymtis perliczeli
and krašta kortynos kuriy ira antru sumez-
gimu.

11 Padarysi teypag pekias-deszymtis waro
hoczyku, ir idesi anos hoczykus ing perliczeles,
ir suslegi Nometa, kad butu wienu.

12 O arstankas kurley arliekt isz kortynu
Nometo, puse kortynos kuriy arliekt, kabes,
uzpalies dališe Nometo.

13 O otaktis isz szos, 6 otaktis isz anos
szalies isz to kas arliks isz ilguma kor-
tynu Nometo, kabes and szalies Nometo, isz
szos szalies, ir isz anos szalies kad ghi ap-
degni.

Exod. 36.19. Padarysi teypag Nometu daga isz awi-
nu-odu raudoney farbaworu: 6 6 and to daga
isz borsuku-odu.

15 Padarysi teypag Nometop flowincias-iz-
tas isz Sittim-medzio.

16 Ilgumas iz-tos bus deszymtis otaktu: 6
otaktis, ir puse otakties bus platumas kožnos
iz-tos

17 Dwi usi tures kiekwlina iz-ta, kaypo tra-
pus kopeciole isfarytus, wiena ties kita: teppo
rey padarysi su wisomis iz-tomis Nometo.

18 O iz-tas Nometop teppo padarysi dwi-
deszims iz-tu pieru-lzalin ties pierus.

19 Padarysi teypag kiaruras-deszymtis sida-
bro koju po ano dwejeru-desertu iz-tu: dwi
koghi po wiena iz-ta: and dwieju usu jos, dwi
koghi wel po kita iz-ta, and dwieju usu
jos.

20 Dwideszims teypag bus iz-tu isz antrės
szalies Nometa, and puse-nakties kampa.

21 Su kiarura-deszymcia sidabra koju sawo:
dwi koghi po wiena iz-ta, dwi koghi wel po
kita iz-ta.

22 Bet isz szalu Nometa ties nusileydyma:
padarysi szelzas iz-tas.

23 Padarysi teypag dwi iz-ti, kampo iz-tump
Nometo, isz abieju iz-tu.

24 Ir bus suglaustos isz apacios kaypo dwi-
niey: bus teypag suglaustos kaypo dwiniey
and paties gala jo, wienu ziedu: teppo bus
tey su dwejeru iz-tu, dwieju kampo-iz-tu
stosis.

25 Teppo bus azronios iz-tos su sidabro ko-
jomis sawo, kuru ira szelzolika koju: dwi ko-
ghi po wiena iz-ta, adgalos, dwi koghi po wie-
na iz-ta.

26 Padarysi teypag kartis isz Sittim-me-
dzio: pekiera iz-tump isz wienos szalies No-
meto:

27 O pekiera karcu iz-tump kirosf sz-
alies Nometo: kaypo teypag pekiera, karcu
iz-tump szalies Nometo, and abieju szalu nu-
silaydymop.

28 O widuryn kartis widuriy bus and iz-
tu, prasirysianti nog wieno gala iki kitam
galuy.

29 O ras iz-tas pawilksi aukstu, 6 ziedus ju
(wieras and karcu) padarysi isz auksa: kartis
teypag apwilksi aukstu.

30 d Izfarysi tada Nometa pagal jo buda, d Exod.
kurley parodytas ira tau and kalna.

31 Potam padarysi 6 uzudaga, isz hyacin-
tho, ir purpuros, ir szkarlora, ir grezey suktos
dorbės: prakilniausiu darbu padarysi ghi su
Cherubimeys.

32 Ir uzkabinsi ja and kieruru piloru Sittim-
medzio, aukstu pawilksi: hokey ju bus isz auksa:
flowincia and kieruru aukso koju.

33 O ta uzudaga pakabinsi po hoczykeys, ir
adgatesi ren widuryn uzudagos Skrynja lu-
dyimo: 6 ta uzudaga darys jumus ikiru terp
szweros wieros ir terp szweros szwetuju.

34 Ir uzdesi Numaldymo-uzwozata and
Skrynios ludyima szwetoj szwetuju.

35 O Stata pastarysi ore uzudagos, ir Lich-
roru ties Stata, isz wienos szalies Nometo, pie-
rump: bet Stata pastarysi and puse-nakties
szalies.

36 Padarysi teypag and duru Nometo uz-
daga, isz hyacintho, ir purpuros, ir szkar-
lora, ir ploney suktos drobės, haftaworu
darbu.

37 O anos uzudagos padarysi pekis pilor-
us isz Sittim-medzio, ir pawilksi jos aukstu,
hokey ju bus isz aukso: ir nuliesi jemus pekis
waro kojas.

PAGUL.

64

EXODUS II

Pagul. 27. 28.

PAGUL. XXVII.

Waro Atorur and degamor-aseros, su prygulincies jop dayhtey. Sc. Priesenis-nometo, 9. Miera sienos, 18. Alwa lompump szwieles, kura uzdegawo Kunigas kasdien. 20.

a Exod.

38.

Padarysi teypag a Aforur isz Sitrin-medzio, pekios olaktis bus ilgumas, o pekios olaktis plarumas (kierwerakampis bus tas Aitorus) o olaktis auksterumas jo.

2 O ragus jo padarysi and kieruru jo kamfu, ragey jo bus isz jo, ir pawilksi ghi waru.

3 Padarysi teypag jamuy podus, pile petenus jo, szuwas teypag jo, ir taitomas miedniczas jo, ir szakietes jo, ir aglu-miedniczas jo, wisus jo prygulincius daytus padarysi isz waro.

4 Padarysi jamuy roiztas waro tynkto-darbu: o anop roiztop padarysi kiaturis waro ziedus, and kieruru gafu jo.

5 Ir padesi tey apiskrytey Aitoraus isz apacios: teyp kad tynktas butu iki widuruy Aitoraus.

6 Padarysi teypag Aitorausp rakos-kartis, rakos-kartys isz Sitrin-medzio: ir pawilksi jas waru.

7 O ros rakos-kartis bus imausos ziedosna: teyp jog bus rakos-kartis and abieju szalu Aitoraus, kad ghi uelzos.

8 Padarysi jamuy skife isz sztu: kaypo Anisien parode tau and kalna, teypo padaris anisien.

b Exod.

38.9.

9 Padarysi teypag priesieni Nometo: And pietu-kampa pietump, and prisenia bus kabatey isz sukros megfos drobės, ilgumas wienos szalies bus szymras olaktu.

10 Dwidelzims teypag piloru jo, ir dwidelzims ju kohn bus isz waro: hokey tu piloru ir ryfzey ju bus sidabro.

11 Teypo bus teypag and Puse-nakties kampa ilgume, kabatey szymra olaktu ilgi: ir dwidelzims piloru jo, ir dwidelzims teypag ju koju isz waro: hokey piloru ir ryfzey ju bus sidabro.

12 O plarume priesenio, isz Nusitaydymokampa, bus kabatey isz pekios-delzymties olaktu: piloru ju delzims, ir koju ju delzims.

13 Ligiey bus plarumas priesenio and uztekieimo-kampa uztekicimop isz pekio-delzymtu olaktu.

14 Teyp jog pekioilika olaktu kabatu bus isz wienos szalies, piloru ju tris, ir koju ju tris.

15 O pekioilika olaktu kabatu and antros szalies: piloru ju tris, ir koju ju tris.

16 O bromoy priesenio bus daga isz dwiejudezymtu olaktu, hyacintho, ir purpuros, ir szkartora, ir plonos sukros drobės, haitawu darbu: piloru ju kiarwertas, ir koju ju kiarwertas.

17 Wisi pilorey priesenio aplodynti bus apiskritey sidabro ryfzey: hokey ju bus sidabro, bet kojios ju bus waro.

18 Ilgumas priesenio bus szymras olaktu, o plarumas pereygos pekios-delzymties, o auksterumas pekios olaktis, isz plonos sukros drobės: bet kojios ju bus waro.

19 Kas litis wisi prygulinciu dayktu Nometo, wisoy jo szuboy, ir tabey wifos jo szpilkos, ir wifos szpilkos priesenio, bus waro.

20 c Ir pryfakisi waykamus Izraelaus kad atnesiru rawesp czystos aliwas kultos szwieles: teuzdega nelaujamey lompas.

21 Nomete sueygos uz uzudagos, kuriy ira pirm ludyghima; prygarawis jas Aaron ir luncy jo, nog waharo iki rytuy, po weydu W I E S Z P A T I E S: Amzynu tey bus itarymu giminemus ju, del wayku Izraelaus.

PAGUL. XXVIII.

Aaron ir jo luncy, pastanawiti ira uredop Aukszczauzio-Kuniga, 1. Sc. Rubey ju szwenti, 2. Efoda. 6. prakitnas dyrtas, 8. Du Sardonixo-akmeniu, and kuru buwo izpjauti wardey wayku Izraelaus, 9. Kruties-blecha, su dwilika akmeniu joy, and kuru buwo iszreszti wardey dwiliko sunu Izraelaus, 15. aukso zemciugey kruties-blechosp, 22. priegiam aukso ziedey and jor, 23. Urin ir Thummim, 30. Pioszczun Efodo, 31. aukso blecha, kuroy buwo zpiara: Szwytybe Wieszpatis; Jupa pilna akin, kiepure, josta: jupos suna Aarona, jostor ju, ir kiepure, ir ju drobės kialnes-apaynes: Sc. 39. Tor rubus rurejo apwikti Aaron ir luncy jo, kad turejo tarnauti szwenty wictoy. 51.

Poram liepk pryeyt sawesp broloy rawo Aaronuy, ir sunamus jo, su jo, isz widuries wayku Izraelaus, kad tarnautu mi Kunigizki-ureda: a ipaciy Aaron, Nadab, ir Abihu, Eleazar ir Ithamar, luncy Aarona.

2 Ir padarysi broloy rawo Aaronuy szwetus rubus: and szweturis ir izdabinima.

3 Kalsesi teypag wisump rump kurie ira isz-minyngos szyrdies, kuros prypildziau dwasia iszminties: kad padarytu Aaronuy rubus pazwest ghi, kad tarnautu mi Kunigizki-ureda.

4 O tie ira rubey kuros anisien padarys, Kruties-blecha, ir Efoda, ir jupa pilna akielu, kiepure, ir josta: padarys rada broly rawo Aaronuy szwetus rubus, ir sunamus jo, kad tarnautu mi Kunigizki-ureda.

5 Ims teypag anisien raz auksa, ir hyacintha, ir purpura, ir szkartora, ir plona megsta drobė.

6 Ir padarys Efoda: isz auksa, hyacintho, ir purpuros, szkartora, ir plonos sukros drobės, prakitniausiu darbu.

7 Dwejeraz rures susilegamu peties-ryzu and abieju galu sawo, kureys bus suglaustas.

8 O prakitniausias dyrtas Efoda jo kurley ira and jo, bus kaypo darias jo, isz togi paries, isz auksa, hyacintho, ir purpuros, ir szkartora, ir plonos sukros drobės.

9 Ir imsi du Sardonixa-akmeniu, ir iszreszy and ju wardus sunu Izraelaus.

10 Szefzeta wardu ju, and wieno akmenia, o szefzeta atliekaciu wardu and kito akmenies, pagal ju giminiu.

11 Darbu akmenio-rezejeus, kaypo pjauja peczeris, iszpjauisi to du akmeniu, su wardeys sunu Izraelaus: padarysi jos kad butu apimti aukso gilumey.

12 Ir uzdesi anaz dwejeraz akmenu and peties-ryzu Efoda, kurie ira akmenimis pometkos waykamus Izraelaus: ir nelzos Aaron wardus ju and abieju pecu sawo and pometkos po weydu W I E S Z P A T I E S.

13 Padarysi teypag aukso gilumas.

13 Ir

a Zyd.

b Exod. 39.2.

Pagul. 28. 29.

II. KNIGA MAYŽESZAUS.

69

14 Ir du žemciugielu iš paries aukš, ligiu gau padarysi jos, sukru darbu: o anos sukru žemciugielus užlegsi and anu gilumu.

Exod. 38.3. 15 Padarysi reypag kruties-blechą sudor, prakihiusiais darbu, kaypo darbas Efodo, reypo ghi padarysi: iš aukš, hyacintho, ir purpuro, ir škartoia, ir iš ptoney sukros drobės padarysi ghi.

16 Kietwera kape bus, ir dwilinka sprindis bus ilgumas jos, ir spryndis platumas jos.

17 Ir impitsi jon prypilamas akmenius, kiarutis redus akmeniu: wieną redą Sardonixu, Topazu, ir Karbunkulu, pirmas tey ira redas.

18 O antra redą Smaragdu, Safiru, ir Diamenu.

19 O trečia redą, Hyacinthu, Agatu, ir Amethistu.

20 O kietwera redą Turkusu, ir Sardonixu, ir Jaspisu: apimti bus aukš, prypilimose sawo.

21 O tie akmeniey bus su dwilika wardu sunu Izraelaus, su wardeys ju: bus pjauri kaypo pezeris, kožnas su wardu sawo, bus del dwilikos giminiu.

22 Padarysi reypag kruties-blechof ligiu gau žemciugielus sukru darbu, iš paries aukš.

23 Padarysi reypag kruties-blechof du aukso žiedu: ir uždesi ana dwejetą žiedu and dwieju gau kruties-blechos.

24 Idesi tada ana dwejetą sukru žemciugielu dwejetu žiedu, and gau kruties-blechos.

25 Ber du gau anu sukru žemciugielu idesi ana dwejetu gilumu: ir uždesi jos and peries-ryžu Efodo, tiesiogiey and priefzakia jos.

26 Padarysi dar du aukso žiedu, ir uždesi jos and dwieju gau kruties-blechos, apacioy and krastra jos, kuriy bus and šalies Efodo.

27 Padarysi dar du aukso žiedu, ir uždesi jos and dwieju peries-ryžu Efodo, žemey, iš priefzakio, ties susimezgima jos, wiržu ano prakiha dyrzo Efodo.

28 Ir užryz ana kruties-blechą su žiedey jos, and žiedu Efoda wiržu hyacintho žnuru, kad bucu and prakihiusia dirza Efodo: ir nebus atikirta ana kruties-blecha nog Efodo.

29 Teypo nešos Aaron wardus simu Izraelaus and kruties-blechos šuda, and šyrdies sawo, kad eys šweton wieton: and pomektos po weydu WIESZPATIES nelanjamey.

30 Istarysi reypag kruties-blechof šuda Urin ir Thummim, kad bucu and šyrdies Aaron, kad teys po weydu WIESZPATIES: Teypo nešos Aaron ana šuda wayku Izraelaus nelanjamey and šyrdies sawo, po weydu WIESZPATIES.

Exod. 39.2. 31 d Plošču reypag Efodo padarysi wisa, iš hyacintho.

32 O galwos skite jo bus widuryje jo: ta skite tures prairką apikrytey autu darbu, kaypo skite pancieraus bus and jo, kad neperpliszu.

33 O and jo padatku padarysi granota-obelis iš hyacintho, ir iš purpuros, ir iš škartoia, and padatku jo apikrytey: o aukš kateleus apikrytey terp ju.

34 Test aukš kateleis, poram granota-obelis: adgalor aukš kateleis, ir granota-obelis: and padatku ploščiaus apikrytey.

35 O Aaron tures ghi and sawę kad tarnautu: kad balšas jo butu girdetas, kad ieyr šweton wieton po weydu WIESZPATIES, ir kad išzey, kad nemirtu.

36 Priefcam padarysi e Blechą iš paries aukš, ir, ipjausi jon kaypo pjausa pezeris, S W E T I B E W I E S Z P A T I E S.

37 Ir pryfegsi ja hyacintho šnuru, kad bucu and kiepures, and priefzakio kiepures bus ghiy.

38 Ir bus and kaktos Aaron, kad nešori Aaron neteysibę šweton dayktu kuros pažwęs waykey Izraelaus wiole dowanole pažwestu dayktu ju, ir bus nelanjamey and jo kaktos, kad daytu jos miečys po weydu WIESZPATIES.

39 Padarysi reypag f jupa pilną akiu, iš ptonos drobės, kiepure reypag padarysi iš ptonos drobės: bet još padarysi hastaworu darbu.

40 Sunamus reypag Aaron padarysi jupa, ir padarysi jemus jošas: kiepures reypag padarysi jemus, and šzlowes ir izdabinima.

41 Ir apwiksi jomis broli tawo Aaron, ir sunus reypag jo: ir patepsi jos, ir rašas ju prypildysi, ir pažwesi jos, kad tarnautu mi Kuni-gizki-ureda.

42 Padaryk reypag jemus dtobes aparynes-kialnes, kad abdegru kuna giedos, nog sięgniu bus iki dydiems piržams.

43 O Aaron ir šuney jo tures jas and sawę, kad eys Nometan fueygos, aba kad pryey Altoraup, kad tarnautu šweton wieton, kad nepakielu neteysibes, o mirtu Amžynu tey bus istatymu, jamuy, ir sekley jo paukuy jo.

PAGUL. XXIX.

Ape pažwęjyma Aaron ir šunu jo, 1. Oka kaypo reykia asierawot werszy grieko-asieros, 20. ir awinu and degamos-asieros, kita reypag awinu and pažwęjyma Kunigu, 19. Aaron ir jo šuney walkie mesas ano awina kuro buwo pažwęjys, 32. Altoru reykia buwo apczyty per septynias dienas. 36. Kas dien reykia buwo asierawot and degamos-asieros du awineliu, 38. Diewas žada pažwęjys Nometu Aaron reypag, ir šunu jo, 44. ir giewet widuriy wayke Izraelaus, 45.

O Tas ira dayktras kurt padarysi jemus, kad pažwęstuney jos, kad mi tarnautu Kuni-gizki-ureda: imk wieną werszy, jauna ghi jaucio, ir dwejetą tobulu awinu.

2 Ir prekos donos, ir preku ragayzu sumižytu su aliwa, ir preku alodziu, patepru aliwa: iš grežu kwieciu-mitru padarysi jos.

3 Ir idesi jos wienon kazelkoi, ir argabesi jos kazelkoy, su ano werszu, ir dwejeru awinu.

4 Liepsi tada prištartint Aaronuy ir jo šunamus: durump Nometu fueygos: ir apmazgosi jos wa deniu.

5 Potam imsi rubus, ir apwiksi Aaroną jupa, ir ploščumi Efodo, ir Efodu, ir kruties-blechą: ir apijosi ghi prakiha dyrzo Efodo.

6 Ir uždesi and jo galwos kiepure: karuna šwetibes uždesi and kiepures.

7 Ir b imsi repiama aliwa, ir užliesi and jo galwos: reypo patepsi ghi.

a Lev. 8.

3.

ir 9. 2.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

3.

68

E X O D U S .

Pagul. 29. 30.

8 Potam liepsi pryslatint sunamus jo, ir liepsi jems apsiwilk jupomis.

9 Ir apjosi jos josta, *ipaciez* Aaroną, ir sunus jo, ir užryšy jenus kiepures, kad ruretu kunigiziki-uredą and amžyno itatymia: Potam prypildysi rąką Aaroną, ir rąką sunu jo.

Lev. 15. 10 Ir e prywesi aną weršy priefz Nomera sueygos: o Aaron ir suney jo uždes rąkas sawo and galwos ano weršą.

11 Ir pamužy aną weršy po weydu WIESZPATIES: priefz duris Nomero sueygos.

12 Potam imsi isz kraują ano weršą, ir uždesi pifzitu rawo and ragu Altoraus, o wifą aną kraują iszliesi and apacios Altoraus.

13 Imsi teypag wifus anos taukus kurie apidegia widurus, ir tynklą and jeknu, ir abejerą inkitu: ir taukus kurie ira and ju, ir uždeksi jos and Altoraus.

Lev. 4. 14 d Bet mėsą ano weršą, ir odą jo, ir szudus jo, sudegisi ugnia už abazą grieko-afiera rey ira.

Žyd. 13. 15 Potam imsi wieną awiną, o Aaron ir suney jo uždes rąkas sawo and galwos ano awiną:

Žyd. 9. 16 Ir pamužy aną awiną: ir imsi e kraują jo: ir pafazesi apiukritey and Altoraus.

17 O awiną padalisi daliuba jo: ir apmazgosi widurus jo ir blauzdus jo, ir uždesi and jo dalu, ir and jo galwos.

18 Teypo uždeksi wifą aną awiną and Altoraus: degama rey ira afiera WIESZPATIUY, and mielo kwapa, ugnies-afiera rey ira WIESZPATIUY.

19 Potam imsi kitą awiną: o Aaron ir suney jo uždes rąkas sawo and galwos ano awiną.

20 Ir pamužy aną awiną: ir imsi isz kraują jo, ir uždesi rey and deszyner ausies-kabafelo sunu jo, ligiey teypag and dydzio-pifzta deszyner rąkos ju, ir and dydzio-pifzta deszyner kojus ju: o aną kraują pafazesi and Altoraus apiukritey.

21 Imsi tada isz ano kraują, kuriey ira and Altoraus, ir isz tepiamos-aliwos, ir pafazesi and Aaroną ir and rubu jo, ir and sunu jo, ir and rubu sunu jo su jo: kad butu pafzweštas, ir rubey jo, suney teypag jo, ir rubey sunu jo su jo.

22 Potam imi i iz ano awiną taukus, ir odega, taukus teypag anos kurie uždegia widurus, ir tynklą jeknu, ir abu inkitu, su taukeys kurie ira and ju ir deszyni peti: awinu nes rey ira pišnu-afieru.

23 Ir wieną banlą donos, ir wieną ragayšy aliwotos donos, ir wieną atodzia: isz kažetkos preku donu kuros bus po weydu WIESZPATIES.

24 Ir uždek jos wifus and rąką Aaroną: ir and rąką sunu jo: ir wilkink jos and wilkamos-afieros po weydu WIESZPATIES.

25 Imk potam jos isz rąkos ju, ir uždegink and Altoraus, and anos degamos-afieros, and mielo kwapa po weydu WIESZPATIES, ugnies-afiera rey ira WIESZPATIUY.

26 Ir imk kruti isz ano awiną pišnu-afieru, kuriey ira Aaroną, ir wilkink ją and wilkamos-afieros po weydu WIESZPATIES: o bus rey tau dala.

27 Ir pafzweši aną kruti wilkamos-afieros, ir peti kiamos-afieros, kuriey bus wilkinas, ir pokialras, isz awiną pišnos-afieros, isz to kas ira Aaroną, ir isz to kas ira sunu jo.

28 O flaus tey Aaroną ir sunu jo, and amžyno itatymia, del wayku Izraelaus, kiamas-afiera nes tey ira: kiamas-afiera del wayku Izraelaus bus isz ju dekudarymo-afieru, kiamas-afiera ju bus po WIESZPATIU.

29 O anie szwėti rubey kurie buwo Aaroną, bus sunu jo paikuy jo, kad pateptu jos jofe, ir kad prypildytu rąką ju jofe.

30 Per septynias dienas wilkies jeys, kuriey raps kunigu isz sunu jo wieroy jo: kuriey eys Nomeraui sueygos, kad tarnautu szwėtoy wieroy.

31 Imsi aną awiną pilinio, ir wirsi mėsą jo szwėtoy wieroy.

32 O Aaron ir suney jo walgis mėsą ano awiną, ir aną doną kuriey bus kažetkoy, pas duris Nomero sueygos.

33 Ir anos daykus walgis kureys bus padarytas numaldymas kad prypildytu rąką ju, ir kad pafzweštu jos: o bet swertymas newalgis ju, szwėteys nes ira.

34 O jeyyu kas atliks isz mešos pišnu-afieru, aba isz anos donos, and rytoy: tada aną atitanką sudegisi ugnia, nebus walgitą, szwėtu nes ira.

35 Teypo rada padarysi Aaronuy ir sunamus jo, pagal to wifą ką prylakiau tau: per septynias dienas prypildysi rąką ju.

36 Fryredysi teypag dienos-metu weršy grieko-afieros, and atlaydymu ir aną Altora apczytyti, darydamas numaldymą and jo: ir patepsi ghi, kad pafzweštumey ghi.

37 Per septynias dienas darysi numaldymą priefz Altora, ir pafzweši ghi: tomet bus ans Altoraus szwėteibis szwėtibiu, wis rey kas dasili-res ano Altoraus bus szwėta.

38 O tat i tey ira ką pagatawisi and ano Altoraus: du awineli, metyniu, dienos-metu, nelaujamey.

39 Wieną awineli pryredisi ryto-metu: bet kitą awineli prygatawisi terp dwieju wakaru. 40 Su dezymra dala smulkiu-miltu, sumišytu su kierwirta dala Hino kultos aliwos, o and dekudarymo-afieros kierwirtą dala: Hino winą, anop wienop awineliop.

41 O kitą awineli prygatawisi terp dwieju wakaru, padarysi su jo kaypo su ryto-meta walgoma-afiera, ir kaypo su giatama-afiera jo, and mielo kwapa, ugnies-afiera rey ira WIESZPATIUY.

42 Nelaujama degama-afiera bus rey giminefa jusu pas duris Nomera sueygos po weydu WIESZPATIES, ston susieysiu su jumis, kad kažetcia ten su jumis.

43 Ir ten areysiu waykump Izraelaus: kad butu pafzwešteys szłowe mano.

44 O pafzwešiu Nomera sueygos, ir Altora: Aaroną teypag ir sunus jo pafzwešiu, kad tarnautu mi kunigiziki-uredą.

45 Ir e giwėšiu widuriy wayku Izraelaus: ir busiu jenus Diewu.

46 Ir žynos jog afzjen esmi WIESZPATIU Diewu ju, kuriey iszwedziau jos isz Egipto-ziames, kad giwėcia widuryje ju: Afzjen esmi WIESZPATIS Dievas ju.

PAGUL. XXX.

Dievas liepia padaryti Rukimo-altora, i. 29 e. and kuro iurejo uždegi Aukšczaušias-Kunigas kas rytas meta rukimui, 7. o kartas meroše padaryti numaldymą and ragu jo, 10. Wisi waykey Izraelaim kažetys buwo dot kožnas puse sielams and apczyštyma duszen sawo, 12. Wato mazgojamas Judas isakomas esz darys

Lev. 7. 31. 34. ir 10. 14.

Lev. 8. 34. ir 25. 9.

Lev. 10. 14. Mat. 18. 4.

Numb. 28. 3.

Exod. 25. 8. *Lev.* 26. 18. *Pl.* 78. 60. *Žyd.* 1. 10. *2. Dar.* 6. 16. *Apit.* 1. 1.

darys su koja jo, is pripildis ghi wadeniu, kad mazgotu jampi kasdien Kunigey waskas sawo ir kojas sawo, 17. Kaypo reykia darys swęta repimaa-aleyku, 21. Ku turi tepi jo, 26. Niekam niewalna buvo darys tokeo, 31. Prygatawighimas rukato, 34. kaypo reykis jo używol, 36. niekam nederejo darys jam ligio del sawo, 37.

Exod. 37. 25. Padarysi teypag a Rukimo-attoru rukalo : iz Sittim-medzio padarysi ghi.

2 Olaktis bus itgumas jo, olaktis wel platumas jo, (kierwera-kampis bus) bet dwi olakti aukstumas jo : rages jo bus jo.

3 Ir pawilksi ghi paci aukiu, dagisty jo, ir sienas jo apitkyrey, kaypo teypag ragus jo : ir padarysi jamuy apitkrey aukio waynika.

4 Padarysi teypag jop du aukio ziedu po wayniku jo, and dwieju jo szalu padarysi jos, and abieju jo szalu : o bus wieromis rakos-karciamis, kad nesoru ghi and ju.

5 O neszamus medzius padarysi iz Sittim-medzio, ir pawilksi jos aukiu.

6 Ir pastarysi ghi pirm uzadagos, kuriy bus ties Skrynia: ludyimo ties Numaldymo-uzwozala: kurley bus and ludyimo, kame susieysiu su rawim.

7 O Aaron uzdegas and jo grezey kwepacius daykrus kas ryt, kad girey prygatawis lompas, uzdegas jas.

1 Sam. 3. 3. O kad Aaron uzdegas lompas, terp dwieju wakaru, uzdegas rey : nelaujamu bus rey rukatu po weydu W I E S Z P A T I E S giminesa juu.

9 Neuzdegis and jo swerymo rukala, ney degamos-aferos, ney watgamos-aferos : neliesit teypag and jo giaramos-aferos.

10 O Aaron padaris wienakar merofo numaldyma and ragu jo, krauju, grieko-aferos numaldyma : wienakar merofo padarys numaldyma and jo giminesa juu : szweticbe rey ira szweticbiu W I E S Z P A C I U Y.

11 Priegtam kalbejo W I E S Z P A T S Mayzezaup, tarait.

12 Kad e paimsi ikayciu wayku Izraelaus pagal paskaytyu terp ju, tada dos koznas numaldyma dufos sawo W I E S Z P A C I U Y, kad paskaytysi jos, kad nebutu terp ju korones, kad ikaytysi jos.

13 d Tey dos, wifokias tas kurley skaytyrump pereyrt, puse siklaus, pagal siklaus szweticbes (tas siklus ira dwidezims Gera) puse siklaus ira kialama-ahera W I E S Z P A C I U Y.

14 Wifokias tas kurley pereyrt skaytyrump, nog dwieju delzymu metu lenas, ir aukstczas, dos kialama-ahera W I E S Z P A T I E S.

15 Bagoras nepadaugins to, o ubagas nenumazys iz puses siklaus kad doda kialama-ahera W I E S Z P A T I E S, daryt numaldyma uz dufas juu.

16 e Tujen tada imsi pinigus nuntaldymo nog wayku Izraelaus, ir uzdesi jos and sluzbos Nometa sueygos : ir bus rey waykanus Izraelaus pometka, po weydu W I E S Z P A T I E S, daryt numaldyma uz dufas juu.

17 Ir kalbejo W I E S Z P A T S Mayzezaup, tarait.

18 Padarysi teypag waro prausiamaa-suda, su waro koji jo, prautis : ir pastarysi rey terp Nometa sueygos : ir terp Altoraus, ir impilsi ing ghi wadenio.

19 Kad prautu iz jo Aaron ir suney jo, raskas sawo, ir kojas sawo.

20 Kad eys Nometa: sueygos : tada prausis wadeniu kad nemirtu : aba kad arrynsis Alto-raup, kad tarnautu, idand uzdegru W I E S Z P A C I U Y ngnies-ahera :

21 Numazgos tada rakas sawo, ir kojas sawo, kad nemirtu : o rey bus jemus anzymu itatymu, jamuy, ir eklej jo pagal giminu ju.

22 Priegtam kalbejo W I E S Z P A T S Mayzezaup, tarait :

23 Tujen dabar imk sau praktniausius kwepalus, czysciausios Myrthos, pekis szymtus siku, o kwepalo-cinamona puse rich, ipacrey dufzymu ir pekias-delzymtis siku, tororyzkos-zoles teypag, dufzymu ir pekias-delzymtis siku.

24 Kasios teypag pekis szymtus, pagal siklaus szweticbes, ir aliwos iz aliwos medziu Hina.

25 Ir padaryk iz ju aleyku szwero repima, repima: wisizkey prakitney padaryta, pagal Aptekoras darba: aleykumi rey bus szwero repima.

26 Ir patepsi jo Nometa: sueygos, ir Skrynia: ludyimo.

27 Ir Stata: su wifey jo prygulincieys daykteys, ir Lichtoru su prygulincieys jo daykteys, ir Rukimo-attoru.

28 Ir altoru degamos-aferos su wifey jo prygulincieys daykteys, ir prausiamaa: suda: su koja jo.

29 Teypo paszwesi jos kad butu szweticbe szwetybiu : wis rey kas dasilikes ju bus szweta.

30 Patepsi teypag Aaron: ir sumus jo : ir paszwesi jos, kad tarnautu mi Kunigizki-ureda.

31 Ir kalbesi waykump Izraelaus, tarait : Aleyku mi rey bus szwero patepima giminesa juu.

32 Nelies jo and zmogaus kuna, nedarysit teypag pagal jo daryma tamuy ligas: szweticbe rey ira, szwetybe ansjen bus jumus.

33 Zmogus ans kurley daris toki tepima : kaypo ras, aba kurley deda iz jo and swezymu dayku, izszaknitas bus iz zmoniu sawo.

34 Priegtam rare W I E S Z P A T S Mayzezaup, imk sau grezey kwepaciu kwepalu, Myrthos-fako, ir Onicho, ir Galbano, grezey kwepaciu kwepalu, ir czytos kodytos : telt kiekwiens afabney.

35 Ir padarysi iz jo rukala: kwepalo, pagal darba Aptekoras, miszyta, czyta, szweta.

36 Ir sukulsi iz jo wisizkey smulkiu dukciu, ir padesi iz jo pirm ludyima Nometa sueygos, kur ateyciu rawep : bus rey jumus szwetybe szwetybiu.

37 Ber pagal darba to rukala, kuri padarysit, nedarysit sau : szweticbe rey bus jumus po W I E S Z P A C I U.

38 Zmogus ans kurley tamuy ligu ghi daris : kad ostryu ghi, izszaknitas bus iz zmoniu sawo.

PAGUL. XXXI.

Bezaleel ir Aholiab paszaukiami est nog Diewo kad darytu darba Nometa, ir prygulincius dayktus jo, 12. szweticimas Subatos wel prysakomas est, 12. Mayzezus ganna dwi tobligzy Zokona, 18.

Potam kalbejo W I E S Z P A T S Mayzezaup, tarait :

2 a Szrey, paszaukiau wat du Bezaleeli sunu Uri, sumas Hur, iz gimines Judos.

3 Ir pripildziau ghi dwasia Diewo, izmifcia, 18.

Exod. 35. 30.

2. Kray. 2. 30.

18.

ir razūnu, ir pažynčia, ipacley wifokiamē remestē.

4 Kad pramanitū nowokini darba: kad dirbru auklę, ir fidabre, ir ware.

5 Ir praktiname akmeniy bepaujarit kad ifodyntu, ir budrame medzio-pjowime, kad dyrtu wifokiamē remestē.

6 O alzien, iztey, alzien prydawiau jamuy Aboliaba, sunu Ahifamach iz gimines Dan, ir fzyrdyn kiekwieno kurley ira izmintingos fzyrdies, dawiau iziminci, ir padaris anisjen wis rey ka, prysakiau tau.

7 Ipacley Nomēra fuyegos, ir Skrynias ludyimo, ir Numaldymo-uzwozala, kurley bus and jo: ir wifoki prygulinti daykra Nometo.

8 Ir stala: su jo prygulincies daykrys, ir czyta, ghi Lichtoru, su wifeks jo prygulincies daykrys: ir Rukimo-Altoru.

9 Altoru teypag degamos afieros, su wifeks jo prygulincies daykrys: ir prausiamā-suda, su koja jo.

10 Ir uredo-rebus, ir fzwęrus rubus Aarona Kunigo, ir rubus sunu jo, kad ramauru Kuni-gilzki-ureda.

11 Tepiamā-alekyu teypag, ir rukala, iz grezney-kwepaciu kwepatu del fzwętibes, pagalo to wila ka: prysakiau tau padaris rey anisjen.

12 Priegtam kalbejo W I E S Z P A T S Mayzelzau, tarait.

13 O dabar tujen kalbek waykump Izraelaus, tarait, Subatu reciaus mano, saugosir: tas ues ira zia-klas terp manes, ir terp julu, gimines julu: kad zynotu, jog alzien elmi W I E S Z P A C I U kurley paszwęciu jus.

14 b Saugokit tada Subatos, kada gi ira jumus fzwęra: kas izzbauryns ja, rykrey bus uzmulzras, koznas nes kurley doro joy *kokinora* darba, izfaknita bus ta dulza, iz widuries giminiu sawo.

15 Per fzelzas dienas dirbs darba, ber sekmoj dienoy ina Subata atylsies, izwęribę W I E S Z P A T I E S: kas dirba darba Subatos-dienoy, rykrey bus uzmulzras.

16 Teferger tada waykey Izraelaus Subatos: nstajkant Subatā: giminefa sawo and amzynos sa daros.

17 Zia-klu bus terp manes ir terp wayku Izraelaus and amzu: e Delto jog padare W I E S Z P A T S fzeizofe dienose, daga ir ziamę, o sekmoj dienoy lowes ir arylsejo.

18 Ir dawe Mayzelzuy, kad pabayie su jo kalberand kalna Sinai, dawi Tobliczy ludyimo, tobligzy akmentos apirafzyti pilzru Diewo.

34. 16. e Gen. 1. 31. ir 2. 3. Exd. 10. 1. Exd. 34. 16.

PAGUL. XXXII.

Zmones liepia Aaronuy dary: aukso tela, 1. 6. e. kuramuy afiera doro, 6. Diawas rey saho Mayzelzuy ir baydo jos izgayszyt, 7. Mayzelzuy meldziat uz jos, 11. Ir pajudy-na Diawa, 10. 12. 14. Mayzelzuy acyyna and kažna su dwęte akmentio tobligzy, 15. kuras sudawzo, klausdamas ir regiedamas sutpu-garber zmoniu, 19. Sudegina anau-telu ing dulkies, 20. Kaypo Aaron izfakniba, 21. Mayzelzuy liepia pamulzi per Le-winas daugel tu kurie dasflayde sutpu-garber, 25. Mayzelzuy meldziat W I E S Z P A T I E, kad artaytu Izraeluy tu griekus, aba ghi iz knigos, sawo iszrepta, 32. Die-was ezedzia zmonemas szaukari, ber potam jas koroja, 34.

K Ad izwido zmones jog truko Mayzelzuy kurey nog kalna: tada fusirynko zmones Aaronop, ir tare jop, Kialkis, a padaryk mums Dievus, kurie eym pirm weyda musu, nezynom nes kas stojos tamuy Mayzelzuy, zmozuy anamuy kurley izwede mus iz ziames-Egypto.

2 O Aaron tare jump, Nutraukit aukso ausies-karus, kurie ira ausile moreru julu, sunu julu, ir dukteru julu, ir amelzhit jos manęsp.

3 Nutraukite tada wifos anos zmones aukso ausies-karus, kurie buwo ausile ju? ir amelze jos Aaronop.

4 O ansjen eme jos iz rakos ju, ir apimere rey reztuwn, ir padare iz to lieta: tela: tare tada anisjen, Tie ira Diewey rawo Izraelau, kurie izwede tawe iz ziames-Egypto.

5 Kad Aaron tey izwido, tada pabudawojo jamuy Altoru: ir szaukie Aaron, ir tare, Rytos bus fzwęre W I E S Z P A C I U Y.

6 Ir kieleas and rytos aksty, ir aferawojo degamā-afiera, ir amelze jop dekudarymo-afiera: ir b arsielo zmones walgit ir giart, potam kieleas zayit.

7 Tare tada W I E S Z P A T S Mayzelzau, Eyk, nužęg, zmones nes rawo kuras izwedej iz Egypto-ziames, e pasigadyno.

8 Ir izfaknie iz ano kiala kury prysakiau jemus, padarefau lieta: tela: ir ktonio jos jamuy, ir padare jamuy afiera, ir tare, d Tie ira Diewey rawo Izraelau, kurie izwede tawe iz Egypto-ziames.

9 Priegtam kalbejo W I E S Z P A T S Mayzelzau, Regiejau tas pacias zmones, o fzyte, e ira zmones kietos-kaktos.

10 O dabar, damitaytk, kad uzsidegtu rustibe mano prielz jas, ir priaryu jos: o padarysiu tawe dydzia gimine.

11 Ber Mayzelzuy metde weyda W I E S Z P A T I E S Diewa sawo: ir tare, W I E S Z P A T I E, kodel turetu uzsidegt rustibe rawo prielz zmones tawo, f kuras izwedej dydzia galibe, ir ftypra rakka iz ziames-Egypto.

12 Kodel turetu kalber Eypczoniez, tarait: g Pikrybey izwede jos, kad pamulzru jos and katnu, ir kad izgayszytu jos iz ziames: atsigryzik nog karfzries rustibes tawo, ir pasigaytek pikro zmoniu rawo.

13 Armink and Abrahamo, and Izaoka, ir and Izraelaus tarnu rawo, kuriemus prylekiey per pati sawe, ir kalbeje jump, Pradauginsiu sekte julu kaypo zwayzdes dagaus: ir wila ta ziamę ape kura kalbejeu, dosiu sekley ir julu, kad paleitu ja rewaynizkey and amzu, ir 28. 19.

14 Pasigaylejo tada W I E S Z P A T S ano pikra ape kuri kalbejo jog padarys zmones sawo.

15 Ir atsigryzo Mayzelzuy, ir nulipo nog kalna, su dweieru Tobliczu ludyimo rawo sawo: tos Tobliczos buwo apirafzytos iz abieju szalu sawo, apirafzytos buwo iz wienos ir iz kietos szalles.

16 O anos pacios Tobliczos buwo Diewo darba: razras teypag ans buwo Diewo razras, ipjauras and Tobliczu.

17 O kad Jozue izgirdo balza zmoniu, kad szaukie-garsiey: tada tare Mayzelzau, Waynos szaukimas rey ira abaze.

18 Ber ansjen tare, Ne balsas rey ira szaukimo iz pergatema, n' est teypag balsas szaukimo iz pamulzima: girdziu balza, giedoimo redu.

19 Ir itojos kad artynos abazau, ir izwido ana.

a Darb. 7. 40.

b 1. Kor. 10. 7.

c Deur. 37. 5.

d 1. Kar. 12. 28.

e Exod. 33. 3.

Deur. 6. 13. 2.

Ezai. 48. 4.

Jer. 5. 5.

Ho. 4. 16.

f Pl. 106. 23.

Num. 14. 23.

Gen. 12. 7.

ir 13. 15.

ir 15. 18.

ir 8. 4.

ir 28. 19.

Deut. 34. 4.

Exod. 31. 18.

Deut. 9. 10.

Pagul. 32. 33.

II. KNIGA MAYŽESZAUS.

69

Deut. 9. 21. ana: telā: ir k tonēzus: jog užsidegie rušite Mayžeszaus, ir mete anas Tobliczas iž rāku lawo, ir fudauze jas žemey pas kalnā.

20 Ir l eme ana: telā: kuri anisien padare: ir fudegino ghi ugniy: ir sutrupino jog tapo mažu, ir izbarite tey and wādenio, ir liepe giart waykamus Izraelaus.

21 Ir tare Mayžeszus Aaronop, ka padare rau tos žmones? jog arwedej and ju teyp dydi griekā.

Jon. 5. 10. 22 Tare tada Aaron, Teneužsidega rušite Wieszpaties mano: pażyftu tas žmones, m jog guli piktame.

23 Tare tada manēsp, Padaryk mums Dievus, kurie eytu pirm weyda mulu: ramuy nes Mayžeszus, žmogny anamuy, kurley išwede mus iž žiames-Egypto, težynom kas stojos jam.

24 Tarau tada jems, kas tury auklā: tenutrua: kighi, ir teleda mi: o afzjen imeciau ghi ugniu, o tas telas ižejo.

25 Kad išwido Mayžeszus jog apimtos buwo žmones (Aaron nes apeme jos and numazyma terp tu, kurie galejo kiatis priesz jos)

26 Atliko tada Mayžeszus bromoy abazo, ir tare, kas pryguli WIESZPATIU Y, ro-lyz manēsp: susirynto tada jop wisi lūney Levi.

27 Ir tare jump, Teypo kalba WIESZPATIS Dievas Izraelaus, Kožnas teprydeda kalawijā: sawo kulzielēp sawo: pereykis, ir sugryžkit nog bromos iki bromey abaze, ir reuzmulža kožnas broli sawo, ir kožnas prieteli sawo, ir kožnas artymā ghi sawo.

28 O lūney Levi padare pagal žodzia Mayžeszaus: ir pote iž žmoniu anyo dienoy ape tris tuklanciey wiru.

29 Tare nes Mayžeszus, Prypildykir szādien rā, kas jusu WIESZPATIU Y, kožnas nes bus priesz sūnu sawo, ir priesz broli sawo: o rey, kad doru szādien and jusu palzawinimā.

30 Ir stojos and rytoty, jog tare Mayžeszus žmoniump, sugrielyjot labej dydi griekā: ber dabar užlipsiu WIESZPATIES P, gal bur jog padarysiu numaldymā už griekā jusu.

31 Sugryžo tada Mayžeszus WIESZPATIES P, ir tare, Ach tos žmones sugrielyjo dydi griekā, jog padare lau auklo Dievus.

32 Dabargi tada, jeygu arlaisy griekā ju, ber jeygu ne, tada ištrepk dabar mane iž knigos tawo kurā: parašzey.

33 Tare tada WIESZPATIS Mayžeszaup: Ta: ižtrepsiu iž knigos mano, kurley grielyzia priesz mane.

34 Ber eyk dabar welk tas žmones kur palakiau rau, šzey, Anjelas mano eys pirm weyda tawo: ber dienoy arlākima mano, tada atlākisiu griekā ju and ju.

35 Teypo korojo WIESZPATIS anas žmones delto jog padare ana: telā, kuri padare Aaron.

PAGUL. XXXIII.

Wieszpaties mēgia eys su žmonem, kaypo žadejo, 1. O c žmones to galyz, ir nudeda iž dabinimā sawo, 4. Mayžeszu liepia iž nejsi Nometas už abazo, 7. teyna jās, o Dievas kalba jampi su jo, meldzia Wieszpati, kad paradyt jamu krala sawo, 12. ir kad šyftus su žmonem, 15. Dievas žada tey jamu, 17. giedzia regies szlowes Diewo.

18. Dievas žada iž žaukt warda sawo galyz, 19. bet weyda jo niekas nežali regies, 20.

Priegram kalbejo WIESZPATIS Mayžeszaup, Eyk, šyftis iž cila, parsien, ir tos žmones kuras išwedej iž žiames-Egypto, žiamen kurā: prysiekiau Abrahamuy, Izaokuy, ir Jokubuy, tarant, a Sekley rawo dosiu iž.

2 Ir siusu Anjelas pirm weyda rawo, ir išwarysiu Kanaanitus, Amoritus, ir Hechitus, ir Ferezius, Hewitus, ir Jebusitus.

3 Žiamen kuriy reka pienu ir medumi: patien nes nesilaysiu widuryje jusu, škietos-kak tos nes eite žmones, kad nepraziudcia jusu and to kiala.

4 O kad ižgirdo žmones rā pikrā: žody, tada raudawo, ir žednas iž ju nenždejo iž dabinima sawo and lawes.

5 Ir tare WIESZPATIS Mayžeszaup, kalbek waykump Izraelaus, kietos-kaktos eite žmones: akies merkime šyftios nog jusu ir sunaykicia jus: ber dabar nudekit nog jusu iž dabinimā jusu, o žynosiu ka padarysiu jumus.

6 Apeme tada lawe waykey Izraelaus iž iž dabinimu sawo zoli nog kalna Horeb.

7 O Mayžeszus eme Nometā, ir išpade ghi lau už abaza: atstojes roli nog abaza: ir pramino ghi Nometu lueygos: ir stojos, jog kožnas kurley ižskojo WIESZPATIES, ižzeydawo Nometan lueygos, kurley buwo už abaza.

8 Ir itodawos, kad ižzeydawo Mayžeszus Nometan, prysikiadawo wifos žmones, ir sustodawo kožnas dūfys Nometā sawo: ir weydejo paskuy Mayžeszaus, ner iejo Nometan.

9 Ir stojos kad ijo Mayžeszus Nometan, tada nužegie debesies-stulpas, ir stowejo duryl Nometo: ir kalbejo ansen su Mayžeszumi.

10 Kad regiejo wifos žmones debesies-stulpā: behtowint duryl Nometo: rada arsiokiele wifos žmones, ir kloniojos kožnas duryl Nometā sawo.

11 Ir kalbejo WIESZPATIS Mayžeszaup nog weyda iki weyduy, kaypo kalba žmogus su prielerumi sawo: poram sugryžo abaza, ber rarnas jo Jozue sumus Nuno, jaunikaytis ans, ne praškie iž widuries Nometo.

12 Ir tare Mayžeszus WIESZPATIES P, Szrey, kalbi manēsp, Welk tas žmones, ber nesakey mi, ka: siusi su manim: norisien tarey, Pażyftu rawe wardu, ir teypag, Radey mašone akile mano.

13 Dabargi tada, meldziu, jeygu radau mašone akile rawo, tada težynau dabar kiala rawo, o pažysiu rawe, kad ralcia mašone akile rawo: ir žwytkerek, jog ta gimine ira žmonemis tawo.

14 Tare tada ansen, Eyrugu weydas mano, kad pašarytu rawe arlysiy.

15 Tare tada jop: Jeygu neys weydas tawo podraug, neliepk mums šyftis iž cila.

16 Ko hes dabar buru pažynta, jog radau mašone akile rawo, afzjen, ir žmones rawo? n'etigu tame, jog eyni su mumis? teypo busim atkirti, afzjen, ir žmones rawo, nog wifu žmoniu kuros ira and žiames.

17 Tare tada WIESZPATIS Mayžeszaup, Ir rā: paci daykrā, kuri kalbeje, padarysiu: kadagi radey mašone akile mano, ir pażyftu rawe wardu.

18 Tare tada ansen: Pamirodyk dabar šlowe rawo.

19 Ber Ansen tare, Liepsiu eyr wifey gieri-bey mano pirm weyda rawo, ir ižlauksiu warda, WIESZPATIES pirm weyda rawo: d Rym. 9.

20 Ber busiu mašonu tamuy, kuramuy busiu mašonu

E 3

mašonu

a Gen 12.

7.

ir 26. 4.

ir 28. 13.

b Exod.

32. 9.

Deut. 9.

13.

Deut.

4. 7.

70

EXODUS.

Pagul. 33. 34.

matonu, ir susimilsiu and to, and kuro susimilsiu.

20 Priegram tare, Negalerumey regier weyda mano : neregies nes manes žmogus, o gis.

21 Kalbejo daugiaus W I E S Z P A T S, Szrey, ira wiera manimpi : ten sustosi and oles.

22 Ir stosis, kad eys pro szali izłowe mano, tada pastarysiu rawe pliziy oles : ir abdegisiu rawe raka mano, ner pereysiu.

23 O kad nukalsiu raka mano, tada regiesi paskurynias dalis mano, bet weydas mano nebus regieras.

PAGUL. XXXIV.

Diewas liepia Mayžesziu iszkapot dwi akmenio toblicz, and kuru nori wel parafzys rokonas sawo, 1. O. su to dwejeru tobliczu eyna Mayžesziu and kalna, 4. Wieszpatis nužegia debesi, ir iszkaukia warda sawo garšey, 3. Mayžesziu prafzo Wieszpatis, kad eitu su jey, 8. ka zada, ir doro sudara su jey, ir perferge jos kad saugotus stulpu garbes Kanaanitu ir nesiwaczawotu su jey, 10. prysakimas ape preskas donas ir pirmgimdzins asynautina, kaypo teypag ape Sudata ir kinas szwetes, 18. ktor dar prowot, 26. Paskuy to kaypo Mayžesziu biwo per kiaturas-deszymtis dienu and kalna, tada nužegia su dwejeru tobliczu, 28. weydas jo zybe, kury nužegia ansien, 29. Sako jemu win rey ku kalbejo su jo Wieszpatis and kalna Sinai, 32. Mayžesziu turejo uzudaga kad kalbejo su žmonem.

Deut. 10. 1. Tare atada W I E S Z P A T S Mayžesziu iszkapot lau dwi akmenio toblicz, kaypo buwo pirmos : tada parafzysiu and tobliczu roski zodzius, kurie buwo and pirmu tobliczu, kuras sudauzey.

2 Ir buk garawu ties ryto-meraz : ir uzlipe ryto-meru and kalna Sinai, ir sustok ten po manimi and wirszas kalna.

Exod. 19. 12. 3 Ir niekas neužlips su rawim, nieko teypag tengerieg and cielo kalna : e mazo teypag pekaus, ney jauciu, neganis priez ta kalna.

Exod. 24. 1. 4 Izkirto tada ansien dwi akmenio toblicz kaypo pirmasias, ir kietes Mayžesziu ryto-meraz akiti, ir uzlypo and kalna Sinai, pagal to kaypo prysakie jamuy W I E S Z P A T S : ir eme ana dwejeraz akmenio tobliczu rakon sawo.

Exod. 23. 10. 5 Nužegie tada W I E S Z P A T S debesi, ir sustojo ten pas ghi, ir izskaukie warda W I E S Z P A T I E S.

Exod. 20. 9. 6 O kad W I E S Z P A T S ejo pro szali Num. 14. weyda jo, tada szaukie, W I E S Z P A T S, 18. W I E S Z P A T S Diewas, mielafzyrdyngas ir

Deut. 5. 10. 7 malonus : ilgey-pakiecias, ir dydzios gieradeifis ir tiesos.

Psal. 80. 15. 7 e Kursey ušlayko gieradeifte and daugiel tukitanciu, kursey atlaydzia nereysibe, ir perzegima, ir grieka : Kursey nejokiu budu neruri ir 145. 8. kastoja uz nekaltaghi-fatlas nereysibe tewu and wayku, ir and wayku wayku, trecioy ir kiertwiroy giminey.

Lev. 25. 28. 8 Pasikubino tada Mayžesziu, ir palskie galwa iki žiamey, ir pasikloniojo,

Ps. 82. 8. 9 Ir tare, W I E S Z P A T I E jeygu dabar ir 33. 12. radau malone akite rawo, tada eyk dabar Wieszpatis widuryje muš : tiefa tos žmones ira kietos-kaktos, g bet arlayk nereysibe muš ir

Deut. 10. 2. 10 grieka, muš, ir priymk mus uz teywayniste.

Joz. 2. 13. 10 Tare tada Ansien, Szrey, b Darau sadara, ir priez nijas žmogus rawo darysiu stebuklus.

kurien'ett suwerti and ciešos žiames, ney terp koku žmoniu: teyp jog wifos anos žmones, kura wyduriy esi, izwis darba. W I E S Z P A T I E S jog ira baysu, ka darau su rawim.

11 Saugok to ka prysakau tau szadien: szrey, izswarysiu pirm weyda rawo Amricius, ir Kanaanicus, ir Hethirus, ir Ferezitus, ir Hevitus, ir Jebusitus.

12 e Saugokis, kad nedarytumey meldziu sadaros su giwetoju žiames, kuroi ieysi, kad ne-tapu spaitu widuriy rawes.

13 Bet altorus ju lugausit, ir izstarytus abrozju ju sulauzyt, ir mizkus ju izkirsit.

14 Nesikloniois nes kitamuy Diewuy: wardas nes W I E S Z P A T I E S ira pawidis-meytes, ira Diewu pawidytiyu meytes.

15 Kad nepadarytumey sadaros su giwetoju tos žiames, anisien nesiwalkiojait paskuy Diewu ju, ney diewamus ju aferos daryru, ir kad kwies rawes iz aferos ju newalgitumey.

16 Ir imtumey moteri sunamus rawo iz ju dukteru : m o dukteris besiwalkiojait paskuy biewu sawo, padaryru kad ir lumey rawo bafityrus paskuy Diewu ju.

17 Nedarysi lau lietu Diewu.

18 Szwetes preku donu saugosi, per septynias dienas walgis prekas donas, kaypo prysakiau tau, n pažymetu metu menasio Abib, menasiy ncs Abib ilzeje iz Egipta.

19 o Wis rey kas atwera gimdiwe, ira mano: ir tabey wifokias pekus rawo kursey gims parynu atwera gimdiwe, dydzio ir maza pekaus.

20 pBer asila, kursey arwera gimdiwe, atpirksi mazu peku, ber jeygu jo norpirksi, tada nutaulzy jamuy kakla : wifoki pirngimdi sunu rawo atpirksi, ir nepasirodys tulczomis poweydu mano.

21 Per szefzas dienas dirbsi, ber sekmoj dienoj ilfisi : arymo-meru, pjuty ilfisi.

22 fSzwetes teypag nedelu saugosi, kuriy ira szwete pirmu-waysiu kwieciu piujes : ir izwete lukopima, kad prafzoko merey.

23 e Wis rey kas ira terp rawes wifilzku, tris kartus metofe pasirodys po weydu Wieszpatis W I E S Z P A T I E S Diewa Izraelaus.

24 Kad izswarysiu gimines pirm weyda rawo iz apiledyma, ir rubezys rawo praplatynsiu : negieys romet niekas žiames rawo kada gi eysi pasirodyt po weydu W I E S Z P A T I E S Diewa rawo, tris kartus merofe.

25 e Krauja muštos-aferos mano neaferawosi su rukiceza dona : muštra-afera teypag Welikos szwetes nepernakwos iki rryu.

26 e Pirmus waysius pirmu waysiu žiames rawo, arneszy namofna W I E S Z P A T I E S Diewa rawo, o izkicia newisi pienemotynos jo.

27 Priegram tare W I E S Z P A T S Mayžesziu, Parafzyk lau tos zodzius : pagal balfa nes tu zodziu padarau sadara su rawim, ir su Izraelu.

28 e Ir buwo ten su W I E S Z P A C I U per kiaturas-deszymtis dienu, ir per kiaturas-deszymtis naktiu, newalgie donos, ir negiere wadenio : a ir parafze and anu Tobliczu zodzius sadaros, deszymti zodziu.

29 Ir stojis kad ejo Mayžesziu nog kalna Sinai (o dwi anie toblicz ludyimo rawo) Mayžesziu, kad ejo nog kalna tada nezynojo Mayžesziu, jog oda weyda jo b zybejo, kad Ansien kalbejo su jo.

30 O kad Aaron ir wisi waykey Izraelaus weydejo and Mayžesziu, szrey, jog zybejo oda weyda jo, togdel bijojos pryeyt jop.

31 Pawadyng

k Exod. 23. 32. Num. 23. 51. Deut. 7. 2. Ezod. 20. 5.

m 2. Kar. 11. 2.

n Exod. 12. 15. ir 23. 15.

o Exod. 13. 2. ir 22. 29.

r Ezec. 44. 30. ir 22. 29.

q Exod. 23. 15. Deut. 16. 16.

r Exod. 20. 9. f Exod. 23. 16.

s Exod. 23. 17. Deut. 16. 16.

u Exod. 23. 18.

x Exod. 23. 39. Deut. 25. 2.

y Exod. 23. 19.

z Exod. 28. 18. Deut. 9. 9. 18.

a Exod. 34. 18. ir 34. 1. Deut. 13. 13.

b 2. Kor. 2. 7.

Pagul. 34. 35.

II. KNIGA MAYŽESZAUS.

73

31 Pawadyno tada ju Mayžeszus : ó Aaron, ir wisi Wirausiey fucygos fucyžo jop : ó Mayžeszus katbejo jump :

32 Potam teypag prysiartyno wisi waykey Izraelaus : ó ansjen pryłakie jemus wis tey ka katbejo su jo WIESZPAT S and katna Sinai.

33 Teypo pabaygie su jeys katbet Mayžeszus :

2 Kor. ir uždejo and weyda sawo c užda-ga.

34 Ber kad arajo Mayžeszus priefz weyda

ir 13. WIESZPATIES kad katberu su jo, tada

meime ana užda-ga, net išejo : ó paskuy to

kaypo išejo, tada katbejo waykump Izraelaus

tey kas pryłakita buwo jamuy.

35 Regiejo tada waykey Izraelaus weyda

Mayžeszus, jog oda weyda Mayžeszus žybejo :

togdryn uždejo Mayžeszus adgalos ana daga

and weyda sawo, net iejo kad katberu su jo.

PAGUL. XXXV.

Mayžeszus wel pryłako žmonemus siewest Subata, 1. 69. kad atnešiu Wieszpaciny gierawalna-afiera, isz aukla, sidabra, ir waro, and Nometa, ir pryglinciu jo dayku, 4. Wirey ir Moteris atnešia kleynatus sawo, ir kiims daykus priegiam. 20. Budros moteris werpia materiu, 25. Wir usiey atnešia prabitus akmenius ir kwepatus, 27. Beza-leel ir Aholiab ira tie wirey kuriemus dawe Dievus dwajus iszminies kad darytu ra darba, 30.

I Iepe a tada surynkr Mayžeszus cieta surynkimam wayku Izraelaus, ir tare jump: Tie ira zodziecy kuros pryłakie WIESZPAT S, kad darytu jos.

2 b Per szezlas dienas dirbs darba, ber sek moy dienoy bus jumus szwecibe, Subata arylsies

WIESZPACIUY : kiekwiens kurley darys joy darba, bus užmuštras.

3 c Nekursir ugnies wifose giwenimofe jusu Subaros dienoy.

4 Priegiam katbejo Mayžeszus wifop surynkimop wayku Izraelaus, tarait : Tas rey ira zodys kuri pryłakie WIESZPAT S, tarait :

5 d Imkie isz ro ka: nurie, kialama-afiera WIESZPACIUY, kiekwiens atnešia, kuro szyrdys ira gierawalna, and kialamos-aheros

WIESZPATIES : aukla, ir sidabra, ir waro.

6 e Kaypo teypag hyacintha, ir purpura, ir szkartora, ir plona drobė, ir ošku szerm.

7 f Ir raudoney-farbaworos awinu-odas, ir borluku-odas, ir Sittim-medi.

8 g Ir aliwa, szwiešep, ir kwepalus and repiamo-aleykaus, ir rukimop grežey-kwepacius kwepalus.

9 h Ir Sardonixo-akmenius, ir pripilamus-akmenius, Efodop, ir kruties-blechosp.

10 Ir ateys wisi tie kurie ira iszmintyngos szyrdies terp jusu, ir padarys wis tey ka pryłakie WIESZPAT S.

11 i Nometa, nometa, jo, ir užda-ga: jo, hoczykus jo, ir ta-tas jo, kartis jo, pilorus jo, ir kojas jo.

12 Skrynia: ir ra-kos-medzius jos : numaldymo-uzwozata, ir kabata užda-gos.

13 k Stata, ir ra-kos-medzius jo, ir wifus pryglincius daykus jo : l ir rodziamas donas.

14 Ir Lichtoru and szwiešep, ir pryglincius daykus jo, ir lompas jo : ir aliwa szwiešep.

15 m Ir rukimo-atoru, ir ra-kos-medzius jo, nit repiamo-aleyku, ir rukata, isz grežey kwepaciu kwepatu, ir o daga duru and duru Nomero.

16 p Atoru degamos-aheros, ir waro roztra,

kuri tures, ra-kos-medzius jo, ir wifus pryglincius daykus jo : q prausiama-luda, ir koja jo.

47 r Kabatus priesenio, pilorus jo, ir kojas jo, ir dagala bromos priesenio

18 s Winius Nomero, ir spikas priesenio, su linomis ju.

19 Uredo-rubus tarnaut szweroj wietoy : szwerus rubus Aaroni Kunigo, r ir linu jo rubus, kad tarnauti Kunigilzki-ureda.

20 Išejo tada wi as surynkimas wayku Izraelaus nog priefz weyda Mayžeszus.

21 Ir arajo, wifokias žmogus kuro szyrdiu pajudyno ghi ir kiekwiens kuro dwasia padare ghi gierawalnu, atneše kialama-afiera WIESZPATIES and darba Nometo fucygos, ir wifosp sluzbos jo, ir szwetump rubump.

22 Arajo tada wirey su moterimis wisi gierawalnos szyrdies : atnešt hokus, ir ausies-karnis, ir ziedus, ir palamonus, wifokius auklo sudus, ir wifokias žmogus kurley aferawojo wilkama-afera WIESZPACIUY.

23 Ir wifokias žmogus, kurampi arsirado hyacinthas, ir purpura, ir szkartoras, ir plona drobė, ir ošku szerey, ir raudoney-farbaworos awinu-odas, ir borluku-odas, atneše ja s.

24 Wifokias ras kurley aferawojo kialama-afiera auklo aba waro, nesze tey and kialamos-aheros WIESZPATIES : ir wifokias ras kurampi rados Sittim-medis, nesze tey and wifokio darba sluzbos.

25 Ir wifos x moteris kuros buwo budros szyrdies, werpe ra-komis sawo : ir atneše tey ka suwerpe, hyacintho szykus, ir purpura, szkartora, ir plona drobė.

26 Ir wifos moteris, kuru szyrdis pajudyno jas iszminty, werpe ošku szerm.

27 O Wiransiey atneše Sardonixa-akmenius, ir pilamus-akmenius, Efodop, ir kruties-blechosp.

28 Ir kwepalus, ir aliwa y szwiešep, ir repiamo-aleykaup, ir zrukimop grežey-kwepacius kwepalus.

29 Wifokias wirilzkas ir moterilzkas, kuru szyrdys pajudyno jos gierawalney nezar and wifo ana darba, kury pryłakie WIESZPAT S daryt per ra-ka Mayžeszus : atneše tey waykey Izraelaus and gierawalnos-aheros WIESZPACIUY.

30 Potam tare Mayžeszus waykump Izraelaus, szerey, a pafzaukie WIESZPAT S wardu Beza-leeli sunu Uri, sunaus Hur, isz gimines ludos.

31 Ir prypilde ghi Dwasia Diewo iszmincia, nowoku, ir pazyncia, ipaciey wifokiamie remeste.

32 Ir ekad pramanu nowokini darba, dirbt aukle, ir sidabre, ir ware,

33 Ir d budrame akmenies-rezime, kad ifodynu, ir budrame medzio-rezime : kad dirbtu wifokiamie nowokiniame remeste.

34 Dawe teypag szyrdiu jo kitus mokir, ghi, ir Aholiaba, sunu Ahisamach isz gimines Dan.

35 e Prypilde jos iszmincia szyrdies, kad darytu wifoki darba remesniko, ir nowokianio remesnika ir hafitoraus, hyacinthe, ir purpuro, szkartore, ir plonoy drobey, ir audiejas : daracius wifoki darba, ir pramana-cius nowokini darba.

PAGUL. XXXVI.

Ana materia kura atneše waykey Izraelaus kialamos-afierosp and daryma Nometo, atadodama est raskosna Beza-leelies ir Aholiabo, 1. 69. žmonemus užsakoma est nesze dangians, 5. remesniky daro wis tey kas

E 4

prygali

72

EXODUS

Pagul. 36. 37.

pryguli Nomesop, kappo kortynas su Chern-
bimeys, 9. kortynas isz oszku-szern, 14.
dagas isz awinu-odu, ir borsuku-odu, 19.
Zarus, wisus ju, ir karin, ir uzudagas,
20. 8c.

Dirbo tada Bezaleel ir Aholiab, ir wisokias
zmogus, kursy buwo iszmintyngos szyr-
dies, ing kuri dawo WIESZPATYS iz-
mini ir razuma, kad zynotu kappo turi
wisoki daryt darba: sluzbos szwetybes, pagal
to wila ka: pryfakie WIESZPATYS.

2 Paszaukie nes Mayzelus Bezaleelis ir
Aholiabo, ir wisokio zmogaus kursy buwo
iszmintyngos szyrdies, kuro szyrdin dawo Die-
was iszminti: wisoki ta kury pajudyno
szyrdis jo, jog pryjejo anop darbop, kad da-
rytu ghi.

3 Eme tada anisjen nog priesz weyda May-
zelus, wila ana kialama-asiera, kura at-
piesz waykey Izraelaus, and darba sluzbos
szwetynczos, kad darytu ghi: ber niesz dar
aposen jop kas rytometu: gierawalna-asiera.

4 Togdel arajo wisi iszmintyngi, kurie dare
wila ana darba: szwetynczos: koznas wiras
nog darba sawo kury anisjen dare.

5 Ir kalbejo Mayzelus, tarant, Zmones
niesz per daug: daugiaus nekapp ira gana sluz-
bos darba, kury pryfakie WIESZPATYS
daryt.

6 Pryfakie tada Mayzelus kad liepu pereyt
balsuy per abaza, kalbant, Wirizkas ir more-
tizkas renedaro daugiaus darba and kialamos-
asieros szwetynczos: teppo uzureros ira zmo-
nes, kad nenezini daugiaus.

7 Materios nes gana buwo jems cielop darbop
kuri turejo diubt, ir labey arliko.

8 Teppo dare koznas iszmintyngos szyrdies,
terp tu kurie dirbo darba, Nometa, isz de-
szymtis kortynu: isz sukros ptonos drobes,
ir hyacintho, ir purpuros, ir szkarlota, su Che-
rubimeys, prakliiausiu darbu padare ansjen
jas.

Exod. 9 a Iligumas wienos kortynos buwo, isz dwie-
26.2. ju-deszymtu ir alzoniu olaktu: o platumas
wienos kortynos isz kieturu olaktu: wisos ros
kortynos turejo wiena miera.

10 Ir sudure kias pekias kortynas, wiena
kiros.

Exod. 11 b Potam padare perliczes isz hyacintho
26.4. and kampa wienos kortynos, and paties gala
susimezgime: padare teypag and aparynio
kampa antros susimegamos kortynos.

Exod. 12 c Pekias-deszymtis perliczeli padare wien-
26.10. nos kortynosp, o pekias-deszymtis perliczeli
padare and kraizta kortynos, kury buwo and
anero sumezgima: d ros perliczes turejos wien-
na kiros.

Exod. 13 e Padare teypag ansjen pekias-deszymtis
26.5. aukso-hokelu, ir sudure kortynas, wiena
Exod. 26.6. kitosp, teys hokieleys: jog tapo wienu No-
metu.

14 Priegtam padare kortynas isz oszku-sze-
ra, nometu, and Nometo: isz wienolikos kor-
y an padare jas.

15 Iligumas wienos kortynos: bnwo tris-de-
szymtis olaktu, o platumas wienos kortynos
kianuros olaktis: ta wienolika kortynu turejo
zagi miera.

16 Ir sudure pekietu kortynu asabncy: sze-
feta wel tugi kortynu asabncy.

17 Ir padare pekias-deszymtis perliczeli and

kampa kortynos; and paties gala susiegimo:
padare teypag pekias-deszymtis perliczeli and
kampa kortynos anro susiegimo.

18 f Padare teypag pekias-deszymtis waro
hokielu, sudurt nometa, kad buru wienu.

19 g Padare teypag Nometu dagu isz rau-
doney-fartawotu awinu-odu: o and to dagu
isz borsuku-odu.

20 h Padare teypag Nometu latus isz sto-
wincio Sittim-medzio.

21 i Iligumas wienos latus buwo deszymis
olaktu: o platumas koznos buwo wiena olaktis,
ir puse olakties.

22 k Dwi usi turejo wiena lata, kappo spi-
ras kopeciote idetas, wiena priesz kita:
teppo gadare tey su wisomis latomis No-
meto.

23 l Latus teypag padare Nometu: dwide-
szymis latu, piete-laliesz ties-pietus.

24 m Padare teypag kianuras-deszymtis sida-
bro koju po ana dwidezymis latu: dwi koghi
po wiena lata, ties dwi usi jos, o dwi koghi po
kita lata, ties dwi usi jos.

25 n Padare teypag dwidezymis latu and
kiros szalies Nometo and puse-nakties kampa.

26 o Su kianura-deszymcia sidabro koju
ju: dwi koghi po wiena lata, dwi koghi wel po
kita lata.

27 p Ber ties szalis Nometo priesz nusitey-
dyma padare szelzas latus.

28 q Padare teypag dwi latus kampionemis
latomis Nometo isz abieju szalu.

29 r O buwo sudurtos isz apacios kappo
dwiniey, and paties teypag wirizaus jo buwo
sudurtos ziedu kappo dwiniey: teppo padare
su to dwejetu and dweiju kampu.

30 s Alzonios tada buwo latus su sidabro
kojomis sawo, szelzolika koju: dwi koghi po
kiekwiena lata.

31 t Padare teypag ansjen kartis isz Sittim-
medzio: pekietu and latu wienos szalies
Nometo.

32 u Pekietu karcu and latu kiros szal-
lies Nometo: kappo teypag pekietu karcu
and latu Nometo isz abieju szalu nusitey-
dymop.

33 x Ir padare widuryne karti persimaujan-
cia widuryje latu, nog wieno gala iki kitamuy
galuy.

34 y Ir pawilko anas latus auklu, ir ziedus
ju (wietas and karcu) padare isz aukla: kartis
teypag pawilko auklu.

35 Potam padare z uzudaga isz hyacintho,
ir purpuros, ir szkarlota, ir grezey sukros
drobes, prakliiausiu darbu padare ja su Cheru-
bimeys.

36 a Ir padare jey kianuris pilorus, isz Sittim-
medzio, kuros pawilko auklu, hokey ju buwo
isz aukla, ir nuliexo jems kianuras sidabro
kojas.

37 b Padare teypag ansjen and duru suwegos
dagu isz hyacintho, ir purpuros, ir szkar-
lota, ir ploney sukros drobes, haftawotu
darbu.

38 c Ir pekis pilorus jos, ir hokus ju, ir pa-
wilko galwas ju, ir ryzys ju auklu: o pekios
kojos ju buwo isz wara.

PAGUL. XXXVII.

Bezaleel daro Strynia isz Sittim-medzio,
1. 8c. ir numaldymo-uzworata isz paties
auksa, 6. du teypag Cherubimu isz aukla,
7. Siabne

Pagul. 37-38.

II. KNIGA MAYŽESZAUS.

73

7. *Stata su prygulincieys jo daykreys, 10. Lichtoru, su lomponis ir prygulincieys daykreys, 17. Rukimo-altorus 25. Tepiamas alseyku, 26. ir rukatus, 29.*

Exod. 25.10.

Teypo a padare Bezaleel Skrynias izf Sirtim-medzio: dwi olakti ir puse buwo ilgumas jos, o pulantros olakties platumas jos, o pulantros olakties aukstumas jos.

2 Ir pawilko ja paciu aukstu, izf widuries, ir izf wirszas: ir padare jey waynika apiskrytey.

3 Ir nuliejo jey kiaturis sidabro ziedus, and jos kieruru kampu: teyp jog du ziedu buwo izf wienos szalies jos, o du ziedu izf kiros jos szalies.

4 Ir padare rakos-medzius izf Sirtim-medzio, ir pawilko jos aukstu.

5 Ir ikiszo anos rakos-medzius ziedofna, izf szalu Skrynios, kad neszoru Skrynias.

6 Padare teypag Numaldymo-uzwozata izf paries auksta: dwi olakti ir puse buwo ilgumas jo, o pulantros olakties platumas jo.

7 Padare teypag du Cherubim izf auksta: storu darbu padare jos, izf abieju galu Numaldymo-uzwozata.

Exod. 25.19.

8 *b* Wienas Cherubas and wieno gata izf szos szalies, o kitas Cherubas and kiros szalies, izf anos szalies: izf Numaldymo-uzwozata padare Cherubimus nog abieju galu jo.

Eyl. 20.

9 *c* Cherubimey izfkiecie abu sparnu aukstzyti, uzdegdami sparneys sawo Numaldymo-uzwozata, o weydey ju buwo wiens prielz kitas: weydey Cherubimu buwo Numaldymo-uzwozata.

Eyl. 23.

10 *d* Padare teypag ansien Stata izf Sirtim-medzio, dwi olakti buwo ilgumas jo, o olaktis platumas jo, o olaktis ir puse olakties aukstumas jo.

Eyl. 24.

11 *e* Ir pawilko ghi paciu aukstu: ir padare and jo apiskrytey auksto waynika.

Eyl. 25.

12 *f* Padare teypag and jo apiskrytey lizitwa, and plaszaka: ir padare auksto waynika apiskrytey lizitwos jo.

Eyl. 26.

13 *g* Nuliejo teypag jop kiaturis auksto ziedus: ir udejo anos ziedus and kieruru kampu, kurie buwo and kieruru koju jo.

Eyl. 27.

14 *b* Ties lizitwa buwo ziedey wietump and rakos-karcju, kad neszoru Stata:

Eyl. 29.

16 *z* Ir padare storkus kurie turejo bur and Stata, bludus jo, ir rukimo-szolas jo, ir podelus jo, ir torielkas jo, (kureys tureio bur apdegri) izf paries auksta.

Eyl. 31.

17 *k* Padare teypag ansien Lichtoru izf paries auksta: storu darbu padare rak Lichtoru, stupa: jo, ir rykizres jos szolkos jo, mazgey jo, ir kwietkey jo, buwo izf jo.

Eyl. 32.

18 *o* I szelzos rykizres ejo izf jo szalu: tris rykizres Lichtoraus izf wienos jo szalies, o tris rykizres Lichtoraus izf kiros jo szalies.

Eyl. 33.

19 *m* Wienoy rykizrey buwo tris szolkos kaypo migdola-riefzuciey, mazgas ir kwietkas: tris szolkos wel kaypo migdola-riefzuciey kitoy rykizrey, mazgas ir kwietkas: teypo buwo anos szelzos rykizres, kuros ejo izf Lichtoraus.

Eyl. 34.

20 *n* Ber and paries Lichtoraus tuwo kiaturis

szolkos, kaypo migdola-riefzuciey, su mazgey jo, ir su kwietkeys jo.

21 *o* mazgas buwo po dwejeru rykizczu iszeynans izf jo, mazgas teypag po dwejeru rykizczu iszeynans izf jo: adgalos mazgas po dwejeru rykizczu, iszeynans izf jo: *Teypo buwo tey su szelzeru rykizczu, kuros iszejo izf jo.*

22 *o* Mazgey jo, ir rykizres jo buwo izf jo: wis tey buwo wienoku storu darbu izf paries auksta.

23 *p* Ir padare jamuy septynias lompas: ir szczypkos jo, ir uzgiastami-sudey jo buwo izf paries auksta.

24 *q* Padare ghi izf talenta paries auksta: su wileys ludeys jo.

25 *r* Rukimo-Altoru teypag padare izf Sirtim-medzio: olaktis buwo ilgumas jo, ir olaktis platumas jo, kierwerakampi, ber dwi olakti aukstumas jo, ragey jo buwo izf jo.

26 *s* Ir pawilko ghi paciu aukstu, daghy jo, ir sienas jo apiskrytey, kaypo teypag ragus jo: ir padare jamuy auksto waynika apiskrytey.

27 *t* Padare teypag jamuy du auksto ziedu, po wayniku jo, and dweju kampu jo, and abieju szalu jo, wietump and rakos-karcju, kad neszoru ghi jomis.

28 *u* O rakos-kartis padare izf Sirtim-medzio: ir pawilko jas aukstu.

29 *x* Padare teypag szweta tepiamas-alseyku, ir rukata: czysciausiu grezey kwepaciu kwepahu, aprekoras darbu.

PAGUL. XXXVIII.

Altorns degamos-aferosz daromas est izf Sirtim-medzio, 2. 26. Kaypo teypag prygulinciey daykreys jo, 3. Waro prausiamas-judas, su koja, 8. prisenis ir kabatey, 9. waro wieney, 20. Bezaleel ir Aboliab daro wieney, 22. Skaycius to ku anesze zmanes, teyp auksta, ir sidabre, kaypo ware, ir to ku izf to padare, 24. 26.

Padare a teypag Altoru degamos-aferosz izf Sirtim-medzio: pekios olaktis buwo ilgumas jo, o pekios olaktis platumas jo, kierwerakampis, o tris olaktis aukstumas jo.

2 *b* Ir padare ragus jo and kieruru kampu jo, ragey jo buwo izf jo: ir pawilko ghi waru.

3 *c* Padare teypag wifus storkus Altoraus, podus, ir szufas, ir haytomas-miedniczas, szahites, ir aglu-miedniczas: wifus sudus jo padare izf waro.

4 *d* Padare teypag Altoruy rozsta izf waro rykto-darbu, po apiskrytumu jo, nog apacios iki pulsey jo.

5 Ir nuliejo kiaturis ziedus nog kieruru galu waro-rozsta: wietump and rakos-karcju.

6 *o* rakos-kartis padare izf Sirtim-medzio, ir pawilko jas waru.

7 Ir e idejo anas kartis ziedofna izf szalu Altoraus, jog neszoro ghi jomis, padare jamuy skile izf faru.

8 *f* Padare teypag waro prausiamas-judas, su waro koja jo, izf zerkotu putkan susieynaciu moreru, kuros areydaio putku prielz durs Nometo fueygos.

9 *g* Padare teypag prieleni and pietu-kampa, pietump

Exod. 25.38.

Eyl. 37.

38.

Eyl. 39.

Exod. 30.1.2.

Eyl. 3.

Eyl. 4.

Eyl. 5.

Exod. 22.34.

Exod. 27.1.

Eyl. 2.

Eyl. 3.

Eyl. 4.5.

Eyl. 8.

Exod. 27.9.

Exod. 27.9.

Pietump, kabałey priesienop buwo iſz ploney ſuktos drobey, iſz ſzymta olaktu.

10 Dwidelſzym piloru ju, ó ju dwidelſzym kojn buwo iſz wara : hokey tu piloru, ir ryſzey ju buwo iſz ſidabra.

11 Ó and puſe nakties-kampa ſzymtas olaktu, dwidelſzym piloru ju, ó dwidelſzym kojn ju, buwo waro : hokey piloru, ir ryſzey ju, buwo iſz ſidabra.

12 Ó and nuſitaydymo-kampa buwo kabałey iſz pėkiu-deſzymtu olaktu, piloru ju deſzym, ir kojn ju deſzym : hokey piloru ir ryſzey ju buwo iſz ſidabra.

13 Ó and užtekieimo-kampa ties užtekieima, buwo pėkios deſzymtis olaktu.

14 Kabatu iſz ſzos ſzalies buwo pėkio lika olaktu : piloru ju tris, ir kojn ju tris.

15 Ó and anros ſzalies duru priesienio iſz ſzan ir iſz ten, buwo kabatu iſz pėkiolikos olaktu : piloru ju tris, ó kojn ju tris.

16 Wiſi kabałey priesienio buwo iſz ploney ſuktos drobey.

17 Ó kojnos piloru buwo iſz wara, hokey piloru, ir ryſzey ju, buwo iſz ſidabra, ir uždağa galwu ju buwo iſz ſidabra, wiſi teypag pilorey priesienio pawilkti buwo ſidabru.

18 Ó dağa bromos buwo haſtawotu darbu, iſz hyacintho, ir purpuros, ir ſzkarłota, ir ploney ſuktos drobey : ó ilgumas buwo dwidelſzymis olaktu, ó aukſztumas plarume buwo pėkios olaktis, pries kabalus priesienio.

19 Ó kienuri pilorey ju, ir kienuros ju kojnos, buwo iſz wara : hokey ju buwo ſidabra, dağa teypag ju galwu, ir ryſzey ju buwo iſz ſidabra.

20 Ir wiſos ſpiłkos Nomero, ir priesienio apiłkirey buwo iſz wara.

21 Tie ira ſuſkaytiri daykley Nomero, Nomera ludyimo, kurie ſuſkaytiri ira pagal naſtu Mayzeſzaus, and ſłužbos Levitu, per raka Ithamaro ſunaus Kunigó Aarona.

22 Ó Bezaleel ſunus Uri, ſunaus Hur, iſz gimines Judos, padare wiſi rey kę pryſakie WIESZPATs Mayzeſzuy.

23 Ó ſu jo Aholiab ſunus Ahisamach iſz gimines Dan, remeſnikas ir buchtas pramanitozas : ir haſtorus hyacinthe, ir purpuruy, ir ſzkarłote, ir plonoy drobey.

24 Wiſo ano aukſa kurſey ſudyrtias ira wiſame darbe ſzwerniczos : ipaciy aukſo wiłkamos-aferos, buwo dwidelſzym ir deſwini talenty, ir ſeptyni ſzymtey ir tris-deſzymtis ſiklu, pagal ſiklaus ſzwerniczos.

25 Ó ſidabro paſkaytyru ſurynkima, buwo ſzymtas talentu, ó tukſtantis ir ſeptyni ſzymtey ir ſeptynios deſzymtis ir pėkietas ſiklu, pagal ſiklaus ſzwerniczos.

26 Beka and galwo, tatey ira puſe ſiklaus pagal ſiklaus ſzwerniczos : nog koźna kurſey perejo ſkaytomump, kurſey turejo dwidelſzymis mien, ir aukſzezaus, ipaciy, ſzeſzy ſzymtey tukſtanciu, ir tris tukſtanciy, ir pėki ſzymtey, ir pėkios-deſzymtis.

27 Ir buwo ſzymtas talentu ſidabro, kad miłieru kojas ſzwerniczos, ir kojas uždağos : ſzymkop kojn buwo ſzymtas talentu, talentas kojoſp.

28 Ber iſz tukſtancies, ir ſeptyniu ſzymtu ſeptyniu-deſzymtu ir pėkiu ſiklu padare hołus pilorump, ir pawilko ju galwas, ir apjołe jos ryſzey.

29 Ó waro wiłkamos-aferos buwo ſeptynios-deſzymtis talentu : ir du tukſtanciu, ir kienuri ſzymtey ſiklu.

30 Ir padare anſjen iſz to kojas duru Nomero ſueygos, ir waro Altorni, ir waro roſztę kuri turejo : ir wiſos ſtokus Altoraus.

31 Ir kojas priesienio apiłkirey, ir kojas bromos priesienio : wiſas teypag ſpiłkas Nomero, ir wiſas ſpiłkas priesienio apiłkirey.

PAGUL. XXXIX.

Uredo rubey, ir ſzwęti rubey Kunigu pada-
romi eſt. 1. 9c. Eſoda; 2. Kruties-blecha,
8. ſu dwilika akmeniu joy, 20. žemeingey,
ir ziedey jos, 15. ptoſzezus Eſodo, ſu gra-
nota-obołey, ir kabałey and padałku jos
22. jupos iſz plonos drobey, kępure, ir
joſta, 9c. 27. pręgiat blecha karunos, 30.
wiſu darbu pabagyia, 36. Ir atneſza ghi
Mayzeſzausp, 23. Kad iſzwidu Mayzeſzus
jog buwo padarytas pagal iſakima Diewo,
tada paſławino jemi, 43.

Padare a teypag anisjen Uredo-rubus, kad
rarnauru ſzwęroy wietoy, iſz hyacintho, ir
purpuros, ir ſzkarłota : padare teypag ſzwę-
rus rubus, kurie buwo deł Aarona, pagal to
kaypo pryſakie WIESZPATs Mayze-
ſzuy.

2 b Teypo padare Eſoda, iſz aukſa, hyacin-
tho, ir purpuros, ir ſzkarłota, ir ploney ſuktos
drobey.

3 c Ir iſzeme plonas blechas iſz aukſa, ir
ſupjowe rey ſułoſna, kad indetu widuriu
hyacintho, ir widuriu purpuros, ir widuriu
ſzkarłota, ir widuriu plonos drobey, prakil-
niauſiu darbu.

4 Padare jam ſuſiegamus peties-ryſzus : iſz
abiejų galu lawo buwo ſułęgras.

5 Ir d prakiltas dyrzas Eſoda jo kurſey
buwo and jo, buwo kaypo darbas jo, parsjen,
iſz aukſa, hyacintho, ir purpuros, ir ſzkarłota,
ir ploney ſuktos drobey, pagal to kaypo iſakie
WIESZPATs Mayzeſzuy.

6 Pagatawijo teypag e Sardoniho-akmenius,
apimtus aukſo gitumeys, pjaurus kaypo
peczetis pjowimmas, ſu wardeys ſunu Izrae-
laus.

7 Ir ſuždejo jos anſjen and peties ryſzu
Eſoda akmenimis aminties waykamus Izrae-
laus : kaypo pryſakie WIESZPATs May-
zeſzuy.

8 g Padare teypag kruties-bleka prakil-
niauſiu darbu kaypo darbas Eſodo : iſz aukſa,
hyacintho, ir purpuros, ir ſzkarłota, ir ploney
ſuktos drobey.

9 h Kierwera kampa buwo, padare anisjen
kruties-bleka dwilinka : plaſztakas buwo
ilgumas jos, ó plaſztakas buwo plarumas jos,
dwilinka.

10 i Ir impile jon kiaturis redus akmeniu,
reda Sardisu, ir Topazu, ir Karbunkulu, cas
rey ira pirmas redas.

11 k Ó antra reda : Smaragdu, ir Saſiru, ir
Diamentu.

12 Ó trecia reda, Hyacinthu, Acharu, ir
Amerhiſtu.

13 O kietwira reda, Turkusu, ir Sardoniho,
ir Jaſpiſu : apimtus aukſo gitumeys prypili-
moſe ju.

14 O tu akmeniu ſu wardeys ſunu Izraelaus,
buwo dwilika, ſu wardeys ju, peczetis-pjowimi
koźnas

a Exod.
31. 10.
ir 35. 19.

b Exod.
28. 6.

c Exod.
28. 6.

d Exod.
28. 14.

e Exod.
28. 9, 10,
11.

f Exod.
28. 12.

g eyl. 15.

h eyl. 16.

i eyl. 17.

k eyl. 18.

Pagul. 39. 40.

II. KNIGA MAYŽESZAUS.

79

kožas su wardu sawo, pagal dwilikos gi-
miniu.

15 Padare teypag anisjen kruties-blechos
ligu-gatu žemciugielus, sukru darbu iz paries
aukšā.

16 Ir padare anisjen du aukšo gilumu,
ir du aukšo žiedu: ir uždejo ano du žiedu
and abiejū galu kruties-blechos.

17 O ano du sūkru aukšo žemciugielu uždejo
anisjen and dwiejū žiedu, and galu kruties-
blechos.

18 Bet *kita* du galu dwiejū sukru žem-
ciugu uždejo and dwiejū gilumu: ir uždejo jos
and peries-ryziu Efoda, tiesiogey iz priel-
akia jo.

19 Padare teypag du aukšo žiedu, kuros-
anisjen uždejo and *kita* dwiejū galu kruties-
blechos: widuriy and lomkos jos, kuriy ira and
gala Efodo.

20 Padare wel du aukšo žiedu, kuros už-
dejo and dwiejū peries-ryziu Efoda apacioy,
and prielakines izties jo, tiesiogey prielz *kita*
susilegima jo, wifzuñ ano prakina diržo
Efoda.

21 Ir furejo ana kruties-blecha žiedey
jos žiedump Efoda, hyacintho žnuuru, kad
butu and prakina diržo Efoda, kad nes-
dalitu kruties-blecha nog Efoda: pagal to
kaypo isakie W I E S Z P A T S Mayže-
szu.

22 Ir padare anisjen ptošču Efoda autu
darbu, wifaghi iz hyacintho.

23 O prairkas ptoščaus buvo widuriy
jo, kaypo prairkas pəcieraus: prairkas
ans turejo lomka apitkryrey, kad ne-
prairtu.

24 O and padatka ptoščaus padare anisjen
granota-obolis, iz hyacintho, ir purpuros, ir
izkartora, sukrey.

25 Padare teypag kakatelus iz paries aukšā,
ir uždejo anos kakatelus and granota-obolu
and padatka ptoščaus apitkryrey, terp gra-
nota-obolu.

26 Jog buvo kakatelis potam granota-obolis,
adgalor kakatelis: ir granota-obolis, and pa-
datka ptoščaus apitkryrey: and tarnawima,
pagal to kaypo prysakie W I E S Z P A T S
Mayžeszuy.

Gen. 28. 27 Padare teypag anisjen jupas iz plo-
30. nos drobes, autu darbu Aaronuy, ir suna-
mus jo.

28 Ir kiepurā iz ptonos drobes, ir grežas
Ezech. kiepures iz ptonos drobes: ir apacios-kjalnes
14. 18. iz ptoney sukros drobes.

29 Ir josta iz ptoney sukros drobes, ir iz
hyacintho, ir purpuros, ir izkartora haftawotu
darbu: pagal to kaypo prysakie W I E S Z P A T S
Mayžeszuy.

Exod. 30. 30 Padare teypag anisjen Blecha karu-
35. 36. nos fzwetibes iz paries aukšā, ir parafze
ir 9. 6. and jos rāzra, peczeries pjowimu: S Z W E-
Exod. T Y B E W I E S Z P A T S.

28. 37. 31 O ir prydure josp fznura hyacintho, pry-
segt kiepurei aukšāy: pagal to kaypo prysakie
W I E S Z P A T S Mayžeszuy.

32 Teypo pabaygas ira wifas darbas
Numero nomera sueygos: o waykey Izra-
laus padare ghi pagal to wifa kaypo pry-
sakie W I E S Z P A T S Mayžeszuy, teypo ghi
padare.

Exod. 33. 33 Potam atelze Nometa Mayže-
45. 11. szu, Nometa, ir wifus fockus jo: hoke-

lus jo, lātas jo, kartis jo, ir pilorus jo, ir ko-
jas jo.

34 Ir daga iz raudoney-farbawotu awinu-
odu, ir daga iz borluku-odu: ir uždaga
dagos.

35 Skrynia ludyimo, ir raku-kartis jos, ir
Numaldymo-uzwozala.

36 q Stala, lu wifey stotkeys jo, ir rodzia- q Exod.
mas-donas. 31. 8.

37 Skaysciu Lichtoru, su lompomis jo, kuras
reykia buvo prygarawir, ir wifus stotkus jo: ir
aliwa fzwielep.

38 Priegram aukšo Altoru, ir repiamā-
aleyku, ir rukata iz grečey kwepaciū kwepalu,
ir daga duru Numero.

39 Waro Altoru, ir waro-rozta, kuri turi,
rakos-kartis jo, ir wifus stotkus jo-prausiamā-
fuda, ir koja jo.

40 Kabalus prielenio, pilorus jo, ir koja
jo, ir daga duru prielenio, linas jo, ir spit-
kas jo: ir wifus stotkus službos Numero, no-
merop sueygos.

41 Uredo-rubus tarnawimop fzweticzoy: r Exod.
fzwetus rubus Aaronu Kunigo, ir rubus sunu jo, 31. 10.
kad tarnautu Kunigizki-ureda.

42 Pagal to wifa ka prysakie W I E S Z P A T S
Mayžeszuy, teypo gadare waykey Izraelaus wi-
fa ana darba.

43 O Mayžeszus apweydejo wifa ana dar-
ba, o fzezy, anisjen padare ghi, pagal to
kaypo prysakie W I E S Z P A T S, teypo anis-
jen padare ghi: Palzawino tada jemus May-
žeszus.

PAGUL. XL.

Diemas liepia Mayžeszuy sustaty Nometa.

1. 6c. ir wifus dayktus furedit, 4. ir prie-
seni aplink jo izstary, 8. Priegram Nometā
su wifey jo pryzulinciezr daykreys, Altorū
teypag, ir prausiamā-fuda parepi aleyku,
9. Aaronu ir sunus jo nupraust, rubus pa-
repi, ir paszwyst, 12. Mayžeszus wis re-
daro, 16. Skrynia igabena Nometā, 21.
Stala pastato, 22. Lichtoru, 24. aukšo Al-
toru, 26. waro Altoru, 25. ir prausiamā-
fuda, 30. izstato teypag prieleni, ir teypo
pabaygie wifa ana darba, 23. Debist
uždegia Nometā fztowe Diemo prypildzia
ghi, 34. Kuris buvo and Nometā dienoy, o
ugnis nakty, 38.

Priegram kalbejo W I E S Z P A T S May-
žeszauš, tarant:

2 Dienoy pirma Menasio ipaciez pirmoy
dienoy menasio, izstarysi Nometā, nometa
sueygos.

3 Ir pastarysi ten Skrynia ludyghino: o
Skrynia apdegi nūdaga.

4 a Potam inelzy ten Stala ir furedysi and a Exod.
jo rey kas reykia furedit and jo: inelzy teypag 26. 31.
ten b Lichtoru, ir lompas jo uždegi. b Exod.

5 O aukšo Altoru rukimop sustarysi prielz
Skrynia ludyimo: potam užkabinsi c daga c Exod.
duru Numero. 26. 23.

6 Altoru teypag degamos-aseros pastarysi
prielz duris Numero, nometa sueygos.

7 Ir prausiamā-fuda sustarysi terp Nometa
sueygos, ir terp Altoraus: ir impiłsi ing ghi
wa denio.

8 d Potam izstarysi apitkryrey prieleni, ir d Exod.
pakabinsi ana daga and duru prielenio. 29. 27.

9 Imsi

175

. 20 A S 2 I E V I T I C U S . X I I

Pagul. 40.

9 Imisi tada repiamą aleyku : ir parepsi Nomera : ir tey wis kas ira jampi : ir paszweši ghi, su wifey jo storkeys, o bus tey szwę-

e Exod.
29-37.

10 e Parepsi teypag Altoru degamos-aferos, ir wifas jo storkus: ir paszweši Altoru, o Altorus bus szwętebe szwerybiu.

11 Poram parepsi prausiamą suda, ir koja: jo : ir paszweši ghi.

12 Liepsi teypag prysiatrynt Aaronuy ir sinamus jo, dutump Nomero sueygos : ir numazgosi jos wadeniu.

13 Ir apwiksi Aaroną szwęteysrubeys : ir parepsi ghi, ir paszweši ghi: kad tarnauru mi Kunigizki-ureda.

14 Liepsi teypag prysiatrynt sinamus jo, ir apwiksi jos jupomis.

15 Ir parepsi jos, pagal to kaypo patepey te- wa ju, kad tarnauru mi anisien Kunigizki-ure- da : ir stosi jog patepimas ju bus jemus amžy- nu Kunigizkiu-uredu gimines ju.

16 O Mayžezus padaris tey : pagal to wifa- ka: prysikie jamuy WIESZPATIS, tey- po padare ausien.

f Num.
7-1.

17 Ir stosi pirmanie menasiy fanroše me- tose, pirmoy dienoy menasio, jog izstarytas bu- wo Nomeras.

18 Izstare nes Mayžezus Nometa, ir pastate kojas jo, ir sustate tatas jo, ir uždejo and jo kartis jo : ir sustate pilorus jo.

19 Ir iztieci Nometa and Nometa, ir už- dejo aną daga Nometa wirszui jo: pagal to kaypo prysikie WIESZPATIS May- žezuy.

20 Priegram eme, ir izdejo aną ludyghima- Skrynion: ir uždejo rakos-kartis and Skrynios: ir uždejo Numaldymo-uzwožala wirszui and Skrynios.

g Exod.
35-12.

21 Ir inelze Skrynia Nometa, ir e pakabino uzudaga dago, ir apidegie Skrynia ludyghim- o: pagal to kaypo prysikie WIESZPATIS Mayžezuy.

22 Pastate teypag Stafa Nometa sueygos szalyi Nometa ties puls-nakties: už užu- dago.

h Exod.
35-30.

23 Ir b sudejo and jo redani dona, po weydu WIESZPATIES: pagal to kaypo prysika- kie WIESZPATIS Mayžezuy.

24 Pastate teypag Lichtoru Nometa sueygos tiesiogiej prieiz Stafa : szalyi Nometa, pie- tump.

25 Ir uždegie lompas po weydu WIESZ- PATIES: pagal to kaypo prysikie WIESZ- PATIS Mayžezuy.

26 Pastate teypag auklo Altoru Nometa sueygos pirm uzudago.

27 Ir uždegie and jo rukata: iz grezey kwe- paciu rukatu : pagal to kaypo, prysikie WIESZPATIS Mayžezuy.

28 Pakabino teypag uzudaga duru No- meto.

29 Ir pastate Altoru degamos-aferos pas du- ris Nometa Nometa sueygos : ir aferawojo and jo degama aferą, ir walgoma aferą, pagal to kaypo prysikie WIESZPATIS Mayže- zuy.

30 Pastate teypag prausiamą suda: terp Nometa sueygos, ir terp Altoraus : ir impie- iug ghi wa denio prausis.

31 Ir prausi iz to Mayžezus, ir Aaron, ir siney jo, rakas sawo, ir kojas sawo.

32 Kad iejo anisien Nometa sueygos, ir kad arynos Altoraus: tada prausis: pagal to kaypo prysikie WIESZPATIS Mayže- zuy.

33 Izstare teypag prisieni apiskritey No- meto: ir Altoraus, ir pakabino aną daga bro- mos prisienio : teypo pabaygie Mayžezus aną darba.

34 i Apdegie tada debesis Nometa: suey- gos : o sztowe WIESZPATIES Sprypilde

35 Teyp jog negatejo ieyt Mayžezus Nome- tai sueygos, delto jog debesis arliko and jo, o sztowe WIESZPATIES prypilde

36 Kad pasikiete debesis nog wirszus No- meto, tada kielawo waykey Izraelaus wifose kielonefa sawo.

37 Ber kad debesis nepasikiete, tada ne- kielawo anisien, iki aney dieny kuroy pasi- kiete.

38 e Debesis nes WIESZPATIES buwo and Nometa dienoy, o ugnis buwo and jo naktri, po akimis wifu namu Izraelaus, wi- fose kielonefa ju.

Gatas Antros Knigos. M A Y Ž E S Z A U S .

TREČIA KNIGA

M A Y Ž E S Z A U S

madynama LEVITICUS.

Užrašymas 10s Knigos.

W ardas tos Knigos ira imtas nog prakiniiausio daykta ape kuri sakos joy, o tas ira ape Levi- nizkias Ceremonias aba budus, su prygulincieys ju daykreys : kuri aprowineimas ir saga prysakita buwo Kunigamus ir Levitamus (kuri abcejas buwo iz gimines Levi) and uzlaykima szwętos sluzbos Diewo. Labiausley nes ira cia istarytos prowos, nety keyc ape tulas aferas, cz ystu

czyli ir nečystu, teyp žmoniu, kaypo galwju, ape dydes szwetes, ir szwetes, bet teypag ape Kunigus, teyp ape ju alabas, kaypo ape ju ureda. Priegtam ira Szwietyzkos prowos ir istarymey ape korones prieiz baysius griekus, kuras reykia kad uredas iztietetu. Terp rowu ideros ira Historios aba pasafos ape Paizwertyma Kunigu and ureda ju, ape patepima Nomero, ir Stoku jo, ape kasdienini tarnawima Kunigizkio-ureda, ir patyprinima jo Diewizku ziaiklu, ir korone dwieju Kunigu, Nadabo ir Abihu, kurie perzegie ureda sawo, ir ape korone hontiroja-Diewo. Radame teypag cia zadeimus tiemus kurie laugos rowu Diewo, ir baysius baydymus tiemus kurie perzegi jas. Tie wisi daykrej stojis wicname menasiy, ipaciety, nog pradzios anra menasio, palkuy to kaypo iszejo Izraelitey iz Egipta, iki pradzies auro menasia tugi paciu meru.

PAGULDYMAS I.

Prowos ape budagierawalos Degamos-asieros miszi Nomere, 1. 6c. kuryi turejo bus, aba isz dydzia pekaus, kaypo isz janciu, 2. aba isz maza, kaypo isz awiu ir ozu, 10. aba isz paukszczu, kaypo turkciu, ir karweciu, 14.

IR pawadyno WIESZPATIS Mayzeszaus: ir kalbejo jop isz Nomera sueygos, tarant.

2 Kalbek waykump Izraelaus, ir taryk jump: Kad asierawos isz jusu zmozos asiera, WIEZ P A C I U Y; asierawosir asieras jusu isz pekaus, isz janciu, ir awiu.

3 Jeygu asiera jo ira degama-asiera isz janciu, tada asierawos robula patyneli: a pas duris Nomera sueygos asierawos ghi, pagal walos sawo, po weydu WIEZ P A T I E S.

4 Ir uzdes raka sawo and gatwos anos degamos-asieros, kad buru rey po jo mielu, nimaldyt ghi.

5 Poram pamusz ana jauna werfzy po weydu WIEZ P A T I E S: o suney Aarona, Kunigey asierawos ana krauja, ir laszes ana krauja aplink ano Altoraus, kurfey ira prieiz duris nomera.

6 Tada nurraks aney degamey-asierey odaz, ir padalis ja dalisna jos.

7 O suney Aarona Kunigo padaris ugni and Altoraus: ir sukraus malkas and anos ugnies.

8 Sukraus teypag suney Aarona, Kunigey anos stukus, gatwa, ir taukus, and malku kuros ira and ugnies, kuriy ira and Altoraus.

9 Bet widurus jo, ir blauzdas jo, numazgos wadeniu: ir uzdegas rey wis Kunigas and Altoraus: degama rey ira asiera, ugnies-asiera and mielo kwapa WIEZ P A C I U Y.

10 O jeygu asiera jo ira isz mazo pekaus, isz awiu, aba isz ozku and degamos-asieros, asierawos robula patyneli.

11 Ir pamusz ghi and szalies altoraus puse-naktiesp, po weydu WIEZ P A T I E S: o suney Aarona, Kunigey palafzes krauja jo aplink Altoraus.

12 Poram padalis ghi stukofna jo, ir gatwa jo, ir taukus jo: ir sukraus jas Kunigas and malku kuros ira and ugnies, katroy ira and altoraus.

13 Bet widurus, ir blauzdas apmazgos wadeniu: ir asierawos rey wis Kunigas, ir uzdegas and altoraus: degama-asiera rey ira, ugnies-asiera and mielo kwapa WIEZ P A C I U Y.

14 O jeygu asiera jo po WIEZ P A C I U Y ira degama-asiera isz paukszczu, tada asiera, was asiera, sawo isz turkciu, aba karweciu.

15 Ir arnezj ja Kunigas altorausp, ir per-skiets gatwa jos nugu sawo, ir uzdegas and altoraus: o kraujas jos bus izgniaulzras pas sienaz altoraus.

6 O gurlki jos su plukfionis jos atmes: ir mes rey pas altoru, ties uzrekiemaz, wicron pelenu.

17 Priegtam skiets ja su sparneys jos, ne skirs, ir uzdegas ja Kunigas and altoraus, and malku, kuros ira and ugnies: degama-asiera rey ira, ugnies-asiera and mielo kwapa WIEZ P A C I U Y.

PAGUL. II.

Prowos ape budagierawosierawalna walgamos-asiera, kuriy buwo isz smulkiu-miltu, aba zala, ir ne kiepra, 1. 6c. aba kiepra peczuy, 4. aba spigita skauradoy, 5. aba wirta karyte, 7. su usakimu kad nemisztyu jon rukszies aba medaus, 11. ir prysakimu kad nesudym asiera, 13. budas teypag kaypo reykia asierawos pirmus way-lus, 14.

K Ad asierawos koki dusza asiera, a Walga-mos-asieros WIEZ P A C I U Y, asiera jos bus smulki-miltrey: ir uzlies and jos aliwa, ir uzdes and jos kodyla.

2 Ir amesz ja sunump Aarona, Kunigump, isz kuru wiens ims pilna: zupnia sawo isz jos smulkiu-miltu, ir isz jos aliwos, su wisa jos kodyla: ir b uzdegas Kunigas aminties-asiera, jos and Altoraus, degama-asiera rey ira and miela kwapo WIEZ P A C I U Y.

3 O kas atliks isz walgamos-asieros bus Aarona, ir sunu jo: szweribe rey ira szwertybiu isz ugnies-asiera WIEZ P A T I E S.

4 O kad asierawos asiera, walgamos-asieros, kiepima peczau, bus prielki ragayzey, isz smulkiu-miltu minkiri su aliwa: ir preskos alodzios pareptos aliwa.

5 Jeygu wel walgoma-asiera rawo ita spigita asiera skauradoy, bus isz presku smulkiu-miltu sumisztya su aliwa.

6 Sulauztk ja ing stukus ir uzliek and jos aliwos: walgoma-asiera rey ira.

7 O jeygu asiera rawo ira walgoma-asiera karyto: sumisztya bus isz smulkiu-miltu su aliwa.

8 Atnezzy tada ana walgoma-asiera, kuriy bus isz to padaryta, WIEZ P A C I U Y: ir prynesz rey Kunigop, kurfey nesz ja altorausp.

9 O Kunigas pakiefs isz anos walgamos-asieros, aminties-asiera, jos, ir uzdegas and altoraus: ugnies-asiera rey ira and miela kwapo WIEZ P A C I U Y.

10 O rey kas atliks isz walgamos-asieros, bus Aarona ir jo sunu: szweribe rey ira szwertybiu isz ugnies-asiera WIEZ P A T I E S.

6 11 Wifokio

Exod.
29.10.

a Lev. 6.

14.

rr 9. 17.

Num. 15.

14.

b Lev. 6.

15.

77

LEVITICUS

Pagul. 2. 3. 4.

11 Wisokia walgoma-afiera kura, afierawosir WIESZPACIUUY, nebus daryta su rukizca: nedegsit nes WIESZPACIUUY ugnies-afieros izf nejokios rukizies ir izf nejokio medaus.

12 Afiera pirmuwaysiu, afierawosir WIESZPACIUUY: bet and atloraus notey and mieto kwapa.

13 Wisokia teypag afiera walgamos-afieros tawo apfudysi druka, ir drukos sadaros Diewa tawo izf walgimos-afieros tawo ne-

Exod. 9. palikdy: d fu wisokia afiera tawo afierawosi druk.

14 Jeygu wel afierawoghi WIESZPACIUUY walgoma-afiera pirmu waysiu, dzio-wiasi ana walgoma-afiera pirmu waysiu tawo izf zalu warpu pas ugui, tarey ira, afierawosi ana kutra gruda izf pitnu zalu warpu.

15 Ir uzliesi and jos aliwa, ir uzliesi and jos kodyta: walgoma rey ira afiera.

16 Teypo uzdegs Kunigas atminies-afiera jos, izf imuksey kulto gruda jos, ir izf aliwos jos, su wila ana kodyta: ugnies-afiera rey ira WIESZPACIUUY.

PAGUL. III.

Prowos ape buda kaypo reykia buwo afierawosir dekudarymo-afiera, izf janciu, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Jeygu wel afiera jo ira dekudarymo-afiera: Jeygu afierawos ja izf galwiju, norisjen bus parynu, aba patele, afierawos ja tobuta, po weydu WIESZPATIES.

2 Ir uzdes rakka sawo and galwos afieros sawo, ir pamusz ja priefz duris Nomera fueygos, o siney Aarona, Kunigey palafzes ana krauja aplink atloraus.

3 Potam afierawos izf anos dekudarymo-afieros ugnies-afiera WIESZPACIUUY, 4 taukus, kurie apidegia widurus, ir wisus anos taukus, kurie ira and widuru.

4 Potam atyms abu inkitu, ir anos taukus kurie ira and ju, kurie ira and patraku, ir tynkla and jeknu su inkiteys.

Exod. 29. 2. 5. 5 O siney Aarona uzdegs rey b and atloraus and anos degamos-afieros, kurij bus and malku, kuros ira and ugnies: ugnies-afiera rey ira and mieto kwapa WIESZPACIUUY.

6 Jeygu wel afiera jo ira izf smukio pekaus and dekudarymo-afieros WIESZPACIUUY, noris bus parynu, aba patele, afierawos ghi tobuta.

7 Jeygu afierawoja Awineli, and afieros sawo, tada afierawos ghi po weydu WIESZPATIES.

8 Ir uzdes rakka sawo and galwos afieros sawo, ir pamusz ghi priefz Nomera fueygos: o siney Aarona lizes kraujus jo aplink and atloraus.

9 Potam afierawos izf anos dekudarymo-afieros ugnies-afiera WIESZPACIUUY, taukus jo, ciela odeg, kura prieg paciey mugarey nuime: ir taukus, apidegia-cius widurus, ir wisus anos taukus kurie ira and widuru.

10 Abu teypag inkitu, ir taukus kurie ira and ju, kurie ira and patraku: ir tynkla and jeknu, su inkiteys, nuims,

11 Ir uzdegs rey Kunigas and atloraus: e pe-nas rey ira ugnies-afieros WIESZPATIES.

12 O jeygu afiera jo ira ofzka, tada afierawos ja po weydu WIESZPATIES.

13 Ir uzdes rakka sawo and galwos jos, ir pamusz ja priefz Nomera fueygos: o siney Aarona palafzes krauja jos and atloraus, apikritey.

14 Afierawos tada izf jos afiera sawo, ugnies-afiera WIESZPACIUUY, taukus apidegia-cius widurus: ir wisus anos taukus, kurie ira and widuru.

15 Ir abu inkitu, ir taukus, kurie ira and ju, kurie ira and patraku, ir tynkla and jeknu, su inkiteys, nuims rey,

16 Ir uzdegs jos Kunigas and atloraus: penas rey ira ugnies-afieros and mieto-kwapa: Wisi anie taukey bus WIESZPATIES.

17 Amzynu rey t'el' ifatymu giminemus ju-su, wisofe giwenimofe ju, newalgitit nejokiu tauku, d ir nejokio krauja.

PAGUL. IV.

Prowos ape buda afiera kuras reykia buwo daryt uz griekus kurie stojos izf nezyn, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Priegram kalbejo WIESZPATIS Mayzelauz, tarait.

2 Kalbek waykump Izraelais, tarait: Kad sugrielijs koki dusza, paklidymu nog kokiu pryakimnu WIESZPATIES, kuru nerekia buwo daryt, o padaris priefz kury izf ru.

3 Jeygu sugrielijsyo Kunigas, kurfey ira patepas, and kaltes zmoniu, tada afierawos uz grieka sawo, kuri sugrielijsyo werfzy tobuta jauna werfzy, WIESZPACIUUY and grieko-afieros.

4 Ir arwes ana werfzy durump Nomero fueygos, priefz weyda WIESZPATIES: ir uzdes rakka sawo and ano werfza ir pamusz ana werfzy po weydu WIESZPATIES.

5 Potam ims ans patepas Kunigas a izf kraujo ano werfza: ir atnelz ghi Nomera fueygos.

6 Ir padatys ans Kunigas priefza sawo aname krauje: ir lufzes izf ano krauja septynis kartus po weydu WIESZPATIES priefz uzda-ga Sziweros wiewos.

7 Uzdes teypag Kunigas izf ano krauja b and ragu rukimo-atloraus grezey-kwepaciu kwepatu, po weydu WIESZPATIES, kurfey ira Nomere fueygos: potam izfizes wila ana krauja werfzo and dugna atloraus degamos-afieros, kurfey ira pas duris Nomera fueygos.

8 Priegram, paims izf jo wisus anos taukus werfza grieko-afieros: e taukus apidegia-cius widurus, ir wisus anos taukus kurie ira and widuru,

9 Priegram dwejera inkitu ir anos taukus, kurie ira and ju, kurie ira and patraku, ir tynkla and jeknu, su inkiteys, nuims jos,

10 Kaypo atymama eit nog werfza dekudarymo-afieros: d o Kunigas uzdegs jos and atloraus degamos-afieros.

11 Etc

Pagul. 4. 5.

III. KNIGA MAYŽESZAUS.

79

Exod. 29. 19. 11 Ber e oda ano werſza, ir wiſa jo meſa, ſu galwa jo, ir ſu blauzdeys jo, ir widurus jo, ir meiztus jo.

Num. 19. 5. 12 Ir cieta aną werſzy f iſgabens už aba-
ſaus, czyſtioti wietoi, kame iſzpila petenus, ir
ſudęgins ghi ugnia and malku : ſudegintas bus
27. 13 Jeygu wel g cieta ſurynkimas Izrael-
pas iſzpilus petenus.

Num. 19. 3. 14 O ano grieka, prieſz kuri ſugrieſzyjo, da-
ſiſzynojo : tada aſerawos ſurynkimas weriſy,
jauņa jauri and grieko-aſeros, ir arwes ghi
prieſz Nometa ſueygos.
Žyd. 13. 11. 15 O Wirausiey ſueygos uždes rakas ſawo
and galwos werſza, po weydu WIESZPATIES :
g Lev. 9. 15. 16 Potam ans patepas Kunigas atneſz iſz
ano weriſa Nometa ſueygos.

Num. 15. 24-26. 17 Ir indaſzys Kunigas pirſza ſawo, imda-
mas iſz ano krauja : ir palaizes ſepynis kar-
tus, po weydu WIESZPATIES, pirm
uždaęgos.

18 Ir uždes iſz ano krauja and ragu altoraus,
kurſey ira po weydu WIESZPATIES, kurſey ira
Nomere ſueygos : iſzlies tada wiſa
aną krauja, and dugna altoraus degamos-
aſeros, kurſey ira prieſz duriſ Nometa
ſueygos.

19 Potam paims iſz jo wiſus jo taukus, ir and
altoraus uždeęs.

20 Ir padaris tamuy werſzy, kaypo padare
werſzy grieko-aſeros, teypo padarys jamuy :
ir padarys už jos Kunigas numaldymą, ir bus
tey jemus atlayta.

21 Potam iſzweſ aną werſzy už abazo, ir
ſudegins ghi, pagal to kaypo ſudegino pirmą-
ghi werſzy : grieko-ahera tey ira ſuryn-
kimo.

22 Kad Wirausias ſugrieſzys, ir prieſz wieną
iſz pryſakimu WIESZPATIES Diewa
ſawo padaris kleju, tey ko nederejo daryt, tada
bus kalta.

23 A ba paſakis jamuy grieką jo, prieſz kuri
ſugrieſzyjo, tada atneſz and aſeros ſawo, oży,
tobulą patyną.

24 Ir uždes raką ſawo and galwos ano oza,
ir pamulz ghi wietoy, kame mulza degamą-
aſerą, po weydu WIESZPATIES :
grieko-ahera tey ira.

25 Potam ims Kunigas iſz krauja anos
grieko-aſeros pirſtu ſawo, ir uždes tey and
ragu altoraus degamos-aſeros : iſzlies tada
krauja jo and dugna altoraus degamos-
aſeros.

26 Wiſus teypag taukus jo uždeęs and alto-
raus, kaypo taukus dekudarymo-aſeros : teypo
padarys Kunigas už ghi Numaldymą iſz grieka
jo, ir bus tey jamuy atlayta.

27 h Jeygu teypog ſugrieſzys koks žmogus iſz
žmoniū žlamės kleju, kad daro ką prieſz wieną
iſz pryſakimu WIESZPATIES, ko
nederejo daryt, teyp kalta ira.

28 A ba paſakis jam grieką jo, kury ſugrie-
ſzyjo : tada atneſz and aſeros ſawo oſzkiti,
tobulą patelę, už grieką ſawo, kury ſugrie-
ſzyjo.

29 Ir uždes ansjon raką ſawo and galwos

grieko-aſeros : ir pamulz aną grieko-aſerą
wietoy degamos-aſeros.

30 Potam ims Kunigas iſz jos krauja pirſtu
ſawo, ir uždes tey and ragu altoraus degamos-
aſeros : iſzlies tada wiſa aną krauja jos and
dugna ano altoraus.

31 Ir nuims wiſus jos taukus, kaypo atyma
taukus nog dekudarymo-aſeros, ir uždeęs
tey Kunigas and altoraus, and mielo kwapa
WIESZPATIUY : o Kunigas padaris
už ghi numaldymą, ir bus tey jamuy at-
layta.

32 Ber jeygu atneſz awelę and grieko-aſeros
ſawo, tobulą bus ana patelę, kurą atneſz.

33 Ir uždes raką ſawo and galwos anos
grieko-aſeros : ir pamulz ją and grie-
ko-aſeros, wietoy kame mulza degamą-
aſerą.

34 Potam ims Kunigas iſz krauja anos
grieko-aſeros : pirſtu ſawo, ir uždes ghi
and ragu altoraus degamos-aſeros : iſzlies
tada wiſa krauja jos and dugna ano alto-
raus.

35 Ir nuims iſz jos wiſus taukus kaypo aty-
ma taukus iſz awina dekudarymo-aſeros : ir
uždeęs jos Kunigas and altoraus and ugnies-
aſieru WIESZPATIES : ir pa-
darys Kunigas už ghi numaldymą, už grie-
ka jo, kuri ſugrieſzyjo, ir bus tey jamuy at-
layta.

PAGUL. V.

Prowos ape bnda aſerawos kaſtes-aſeras,
numaldymą daryt už girdeta ir užty-
leta prakieykima, 1. Už neſarga kad ką
daſiſteto jo kas buwo neczyſia, už neſaba
pryſeęa, 4. kas iurejo weykis iſz aſera-
wot kurſey buwo kaſtas wieno iſz tu, 6. ir
tas kurſey perzeęie prieſz ſzwęnus daykta
WIESZPATIES, 14.

○ Kad ſugrieſzys žmogus, kad girdejo balſas
kieykimo kuro eit ſwiedku, norisjen tey re-
gicjo, aba žynojo : jeygu to nepaſako, tada
pakietis nereysibę ſawo.

2 A aba kad daſilites žmogus neczyſto
kokio daykta, norysjen ira ſterwu tauko žwe-
ries, aba ſterwu neczyſto galwija aba ſterwu
neczyſto ſlęgiacio žweris : norisjen tey
buwo nog jo paſlepta, neczyſtu tečiaus ira
ir kalta.

3 A aba kad daſilites neczyſtybes žmogaus,
pagal wiſokios jo neczyſtybes, kura iſz ſibiaurys :
o paſlepta tey buwo nog jo : o ausjen to daſi-
žynojo, tada ira kalta.

4 A aba kad prysieks žmogus, neſargiey
iſztarydamas lupomis ſawo kad padarytu
pikt, aba kad padarytu giar, pagal to wiſa
ką iſzkalba žmogus pryſlegoy neſargiey, o
paſlepta tey buwo nog jo : ansjen daſi-
žynojo to, tada ira kalta wieno iſz
ju :

5 Stosis tada, kad ira kalta wieno iſz ju : jog
iſzapazys, kame ſugrieſzyjo.

6 Ir atneſz WIESZPATIUY and kaſ-
tes-aſeros ſawo už grieka ſawo kuri ſugrie-
ſzyjo, patelę iſz czyſto pekaus, awineli, aba
oſzkiti, už grieką : teypo padarys Kunigas už
ghi del grieka jo, numaldymą.

7 b Ber jeygu nepareka teyp daug ra-
ka jo, kaypo gana ira and mažo pekaus,
tada

Lev. 24

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

Exod. 29

30

LEVITICUS

Pagul. 5. 6.

tada atnefz WIESZPACIUY and afieros sawo uż griek, kuri sugrieczijo, dwejeta: turkietu, aba dwejeta: karwetenu, wieną and grieko-afieros, ó wieną and degamos-afieros.

8 Ir atnefz jos Kunigop, kursey aferawos aną, pima, kursey ita and grieko-afieros: ir e wirsz. perikiels jogałwa, e nugu sawo ties kaktą jos: 15. bet norikirs.

9 O iſz kranja anos grieko-afieros pataſzes and sienos alforaus: ber atstankas ano kranja bus izgniaufzitas and dugna alforaus: grieko-afiera rey ira.

d Lev. 1. 10 O kicą padaris and degamos-afieros d pagal buda: teppo padaris uż ghi Kunigas apczytyghima: uż grieka jo, kuri sugrieczijo, ir bus rey jamuy atlayta.

11 Ber jeygu nepateka raką jo dwejeta: turkietu, aba dwejeta: karwetenu, tada tas kursey sugrieczijo atnefz and afieros sawo deſzymirą: dali Efos smulkiu-miltu and grieko-afieros: nelies and jos aliwos, ney nedes and jos kodytos, grieko-afiera nes rey ira.

e Lev. 2. 12 Ir atnefz rey Kunigop, ó e Kunigas palems iſz to pitną raką sawo and pometkos, jos: ir

f Lev. 4 f użdegs rey and alforaus, and ugnies-afieru 35. WIESZPATIES: grieko-afiera rey ira.

13 Padaris tada Kunigas uż ghi numaldyma: uż grieka jo, kury sugrieczijo wiename iſz tu dayku, ir bus rey jam atlayta: g Lev. 2. ir g bus rey Kunigo, kaypo walgoma-3. afiera.

14 Adgalos kalbejo WIESZPATSMayzelzauſp, tarant:

15 Kad perzėgs žmogus perzėgimu, ir sugrieczys kiejū klizdamas nog ſwėtu dayktu WIESZPATIES: tada atnefz WIESZPACIUY and kaltes-afieros sawo tobulą awiną iſz gardo, ſu apwerttyghimu tawo, b fi-

b Lev. 27. dabro sikloſe, i pagal siklaus ſwėtincos, and 2. 3. &c. kaltes-afieros.

16 Teppo ſugrąžys rey kę paklido perzėgdams nog ſwėtu dayktu, ir prydes and to pekra: dalą to kę dos Kuniguy: teppo padaris Kunigas ſu ano awinu kaltes-afieros, numaldyma: uż ghi, ir bus rey jamuy atlayta.

17 Jeygu wel ſugrieczijo žmogus, ir padare prieſz wieną iſz wiſu pryſakimu WIESZPATIES, ko nederejo daryt: norisjen rey ira jog nežyniojo to, kaktu reciaus ira, ir pakiels neteysiba sawo.

18 Ir arwes Kunigop tobulą awiną iſz gardo ſu apwerttyghimu tawo and kaltes-afieros: ó Kunigas padaris uż ghi apczytyghima: uż jo kiejū, kuro paklido, kuro nežyniojo, tada bus jamuy atlayta.

19 Kaltes-afiera rey ira: użtykr ſugrieczijo WIESZPACIUY.

PAGUL. VI.

Prošos ape tos kurie atitolino kę artymamuy sawo, 1. &c. Płaceſni apſzwietymas ape prowilſka buda degamos-afieros, 8. małzomos-afieros tepp papraſtos, 18. kaypo tos kura reykia buvo aferawot and paſzwietyma Aarona, ir ſunu jo, 19. ó galaufiej grieko-afieros.

Priegram kalbejo WIESZPATSMayzelzauſp, tarant:

2 Kad ſugrieczys žmogus, ir perzėgs prieſz

WIESZPATI perzėgimu: jog ſumelawo artymamuy sawo, iſz to kę dawe jamuy izder, aba rakoi idawe, aba iſz iſzwėrzo daykta: - aba użturi rey gwołtu artymamuy sawo.

3 Aba pameſta: daykta: ras, ó ſumefos and jo, ir neteysiey prysieks, a uż rey wiſ kę daro žmogus, grieczidamas tame: a Num. 35.

4 Stosis tada, kadagi ſugrieczijo, ir kaſtru rapo, jog ſugrąžys aną iſzwėrzymą kuri iſzwėrže, ir aną użturerą daykta, kuri użutejo, aba izderą, kuri dawe jamuy izdergabą pameſta, kuri rado.

5 Aba iſz to wiſa and ko neteysiey prysiekie, jog ſugrąžys rey dydziaufiamę jo ſkacyciuy, ir prydos dar top pekra: dalą, dos rey tamuy kuro rey ira, dienoy kaltes jo.

6 Ir atnefz kaltes-afiera: sawo WIESZPACIUY, Kunigop, tobulą awiną iſz gardo, ſu apwerttyghimu tawo, and kaltes-afieros.

7 Padarys tada Kunigas uż ghi numaldyma, po weydu WIESZPATIES, ir bus rey jamuy atlayta: uż rey wiſ kę daro, ko kaltras ira.

8 Priegram kalbejo WIESZPATSMayzelzauſp, tarant:

9 Pryſakik Aaronuy ir ſunamus jo, tarant, Ta rey ira prowa degamos-afieros: Tat rey ira kas użeyt rukimu and alforaus per wiſą nakti iki rytuy: kame ſaykis ugni alforaus bedegacia.

10 Ir apwiks Kunigas drobes rubus sawo, apwiks teypag drobes aparynes-kialnes and kuna sawo, ir paims petenus, kad ſudegis ugnis degama-afiera: and alforaus: ir pades jos pas alforu.

11 Poram nuwiks rubus sawo, ó kitus rubus apwiks: ir iſznes anos petenus uż abazaus czyłton wieton.

12 O ugni and alforaus ſaykis bedegacia, and jo nebus użgieſta, ber użdes and jos Kunigas kas ryt małkas: ir użdes and jo aną degama-afiera, ir tankus dekadarymo-afieru użdegs and jo.

13 Ugnis ſaykita bus nelawjamey and alforaus bedegaty, nebus użgieſta.

14 O prowa b walgamos-afieros ira ta: b Num. wienas iſz ſunu Aarona aferawos ja: po 15. 4. &c. weydu WIESZPATIES, tiesiogiej prieſz alforu.

15 Ir paims iſz jos župnią, iſz smulkiu-miltu walgamos-afieros, ir iſz aliwos jos, ir wiſą ana kodytą: kuri ira and walgamos-afieros: poram użdegs ja: and alforaus, mietu rey ira kwapo and e atminries to po WIESZPACIUY. e Num. 2. 9.

16 O atstanką iſz jos walgis Aaron ir ſunej jo: prelk bus rey walgita, ſzwėtoy wietoy, prieſieniy Nometa ſweygos walgis rey.

17 Nebus rey wirra rukiſz: dalis rey ira tu kura dawiau iſz ugnies-afieru mano: ſzwėtyhe rey ira ſzwėrybin, kaypo grieko-afiera, ir kaypo kaltes-afiera.

18 Wiſ kas ira wiriſzku tepp ſunu Aarona, walgis rey: t'eit rey amžynu litatymu gimine-mus juſu iſz ugnies-afieru WIESZPATIES, d wiſ rey kas daſilitės, bus ſzwat. d Exod. 29. 37.

19 Adgalos kalbejo WIESZPATSMayzelzauſp, tarant:

20 Ta rey ira afiera Aarona, ir ſunu jo, kura aferawos WIESZPACIUY, anoy dienoy

Pagul. 6. 7.

III. KNIGA MAYŽESZAUS.

81

dienoy kad bus pateptas; dešymta dalis Efos smulkiu-mitru nelaujama. walgoma-afiera, puse jos and ryta, o puse jos and wakara.

21 Padaryt bus ikauradoj su aliwa, kiapra; atnelzy ja: kieprus wel stukus walgamos-aferos aferawosi and mielo kwapa WIESZPACIUY.

22 Kunigas teypag, kurley Pareptyniu itosis izf sunu jo wietoy jo, padaris teygi: r'elt tey amžynu itarymu, wisizkey bus uzdegru po WIESZPACIU.

23 Teypo bus wisizkey wisokia walgoma-afiera Kunigo, nebus rey walgira.

24 Priegtam kalbejo WIESZPAT S Mayžeszuip, tarait:

25 Kalbek Aaronop, ir sumump jo, tarait. Ta rey ira Prowa grieko-aferos: wietoy anoy kame mulzas degama-afiera, pamulzta bus grieko-afiera po weydu WIESZPATIE S: izwerybe rey ira izwerybiu.

26 e Kunigas kurley rey aferawojo uz grieka, walgis rey: izwerybe wietoy bus rey walgita, prieleniy Nomera lueygos.

27 Wis rey kas dasilices melos jos bus szwer: kas palazes izf krauja jos and ruba, numazgosi rey and ko uzlaizejo izwerybe wietoy.

28 O ars mola sudas kutame buwo wirta, bus lukuitas: bet jeygu wirta ira waro sude, tada bus szweytas, ir ikalautas wadeniy.

29 Wis rey kas ira wirizku terp Kuniga walgis rey: izwerybe rey ira izwerybiu.

30 Ber wisoki grieko-afiera, f izf kuros krauja atnelz Nomerai lueygos, and numaldymo, nebus walgita: sudegint bus ugniy.

f Lev. 4.

5.

Zyd. 13.

PAGUL. VII.

Prowos ape kates-afiera, 1. ešc. su apina-šymu kas prygubejo izf jos, ir izf kirta afiera Kuniguy, 7. Prowos ape Dekudarymo-afiera, 11. Teyp ape Garbes-afiera, 12. kaypo Pazadeimo-afiera, ir Gierawalna-afiera, 16. izfakimas newalgit tauku, su apszwie-rymu, koki tauku reykia buwo używot kokiump daykump, 22. Wsfakimas newalgit krauja, 26. priedus teypag ape dekudarymo-afiera, 28. pabyga wisu praszokusu prowu.

O Prowa kates-aferos ira ta: izwerybe rey ira izwerybiu.

2 Anoy wietoy kuroy mulza degama-afiera, pamulz kates-afiera: ir palazes krauja jos apilkyrey and Altoraus.

3 Ir aferawos izf jos wisus jos taukus, odega, ir anos taukus kurie apidogia widurus.

4 Abu teypag inkitu, ir taukus kurie ira and ju, kurie ira and paraku: ir tynkla and jeknu su inkiteys, nuims jos.

5 Ir uzdegs jos Kunigas and Altoraus and ugnies-aferos WIESZPACIUY: kates-afiera rey ira.

6 Wis kas ira wirizku terp Kuniga walgis rey: izwerybe wietoy bus rey walgira, izwerybe rey ira izwerybiu.

7 Kaypo grieko-afiera, teypo teypag bus kates-afiera, wienoki prowa bus jemus: Kunigo rey bus kurley padare to numaldyma.

8 Kunigas teypag kurley aferawos degama-afiera, Kunigas ans tures oda anos degamos-aferos, kura aferawojo.

9 Priegtam wisoki walgoma-afiera, kuriy kiapama est peczuy, su wiu ro kas garawijas karyle ir ikauradoj, bus ano Kuniga, kurley rey aferawojo.

10 Wisoki teypag walgoma-afiera sumizyry su aliwa, aba saula, bus wisu sunu Aarona, teyp wieno, kaypo kiro.

11 O prowa dekudarymo-aferos ira ta, kura aferawos ansjen WIESZPACIUY.

12 Jeygu aferawojo ja ad a garbes-aferos, tada aferawos nelkaytant anos garbes-aferos preikus ragayzus sumizyry su aliwa: o anie ragayzey bus sumizyri su aliwa, izf kiepru smulkiu-mitru.

13 Nelkaytant ragayzu aferawos and aferos sawo rukizta, dona: su garbes-afiera dekudarymo-aferos sawo.

14 O wiena: izf ju izf wisos aferos aferawos ansjen WIESZPACIUY and kialamos-aferos: Kunigo bus rey, kurley layto ana krauja anos dekudarymo-aferos.

15 Ber mela izf anos garbes-aferos dekudarymo-aferos jo walgita bus dienoy anos afetos: nepaliks ansjen izf jos and rytoy.

16 O jeygu mulzama-afiera, aferos jo, ira pazadecimas, aba gierawalna-afiera, walgita bus b anoy dienoy kad aferawos afiera sawo: artankas teypag izf jos bus walgitas and rytoy.

17 Kas atliko dar izf melos mulzamos-aferos, sudeginta bus trecioy dienoy ugnia.

18 Jeygu nes kaypo noris buta walgira izf anos melos dekudarymo-aferos jo trecioy dienoy, tas kurley rey aferawojo neburu mielas, nebus rey jamuy prykaycyta, biauura rey bus daykru: ir ana dulza kuriy walgis izf to, pakietis netycsibe sawo.

19 O ana mela kuriy dasilitejo ko neczyfto, nebus walgita, bus rey sudeginta ugnia: ber kas litis kitor melos, gates walgit ana mela: kiek- wiens kurley ira ciztu.

20 Ber kad e walgis dulza mela anos dekudarymo-aferos, kuriy ira WIESZPATIE S, o netycsibe jos ira and jos, tada ana dulza bus izfzaknita izf giminu sawo.

21 Ir kad dasilites dulza ko neczyfto, kaypo neczyftaros zmogaus, aba neczyfto pekaus, aba neczyftos biauurybes, ir walgis izf melos dekudarymo-aferos, kuriy ira WIESZPATIE S, tada ana pati dulza bus izfzaknita izf giminu sawo.

22 Poram kalbejo WIESZPAT S Mayžeszuip, tarait:

23 Kalbek waykump Izraelaus, tarait. Newalgisir nejokiu tauku, jaucio, aba awies, aba ofzkos.

24 Ber tauku sterwo, ir tauku sudraskito, gates używot wisokiop daykrop: ber newalgisir ju wisizkey.

25 Wisokias nes tas kurley walgis taukus izf pekaus, izf kuro aferawojo WIESZPACIUY ugnies-afiera: dulza ana kuriy rey walgie izfzaknita bus izf zmoniu sawo.

26 Newalgisir teypag wisofe giwenimofe ju nejokio krauja, noris bus paukizczo, noris pekaus.

27 Wisokia dulza kuriy walgis koki krauja izfzaknita bus izf giminu sawo.

28 Priegtam kalbejo WIESZPAT S Mayžeszuip, tarait:

29 Kalbek waykump Izraelaus, kalbant; Kas aferawojo WIESZPACIUY dekudarymo-afiera sawo: prygarawis WIESZPACIUY afiera sawo izf dekudarymo-aferos sawo.

30 Rakos jo atnelz ugnies-afieras WIESZPATIE S: taukus and krucu atnelz su ana krucia, e wilkint ja and Wilkamos-aferos po weydu WIESZPATIE S.

F

a Pf. 116

17.

b Lev. 19.

36

c Lev. 15.

31

d Gen. 9.

4.

miz. 3.

17.

zemey.

17. 14.

e Exod.

29. 24.

32 H

82

LEVITICUS.

Pagul. 7. 8.

- 31 Ir użdegi Kunigas anos taukus and Altoraus : bet krutis bus Aaronu ir sunu jo.
 32 Dosit teypag dešzyni peri and kialamos-aferos Kuniguy : iſz dekudarymo-aferu jufu.
 33 Kas aſerawoja iſz ſunu Aaronu krauius dekudarymo-aferos, ir taukus, to bus dešzynis petis uż dala.
 f Exod. 34 f Wilkama-kruti nes ir wilkama-peti
 6. 29-27. emiau nog wayku Izraelaus iſz dekudarymo-
 Num. 18. aſeru ju, o dawiau jos Aaronuy Kuniguy, ir ſu-
 11. namus jo and amžynu iſtaryma nog wayku Izraelaus.
 35 Tas tey ira patepimas Aaronu, ir patepimas ſunu jo iſz ugnies-aferu WIESZPATIES; anoy dienoy kad liepe jems prysartynr, kad rarnauru WIESZPACIUJ Kunigizki-ureda.
 36 Kura liepe dot jenus WIESZPATIS nog wayku Izraelaus, anoy dienoy kad patepe jos : eſt tey amžynu iſtarymu giminemus ju.
 37 Ta tey ira prowa degamos-aferos, walgamos-aferos, ir Grieko-aferos, ir Kaltes-aferos, ir Bildziamos-aferos, ir Iekudarymo-aferos :
 38 Kura pryſakie WIESZPATIS Mayzeſzuy and kalno Sinai, anoy dienoy kad pryſakie waykamus Izraelaus, kad aſerawotu WIESZPACIUJ aſeras ſawo giroy Sinai.

PAGUL. VIII.

Paskuy to kaypo ſuryńko Mayzeſzus pagal iſakima Diewo ſuryńkimu Izraelitu, 1. odcimazgoja Aaronu ir ſunus jo, 6. apwelka Aaronu rubeys, 7. apwelka ſunus jo, 8. apwelka Aaronu rubeys, 9. apwelka ſunus jo, 10. repia Aaronu, 12. apwelka ſunus jo ſewiteys rubeys, 13. doro uż jos aſeras, 14. prydeda dar top kirus budus, ape giwaru ju, ir rubus ; ſu waſzoma-aſiera, 23. do-da jemi nekurus pryſakimus, 31. kuros anuſien iſztieſia, 36.

Priegram kalbejo WIESZPATIS Mayzeſzauf, tarait.

- 2 a Imk Aaronu, ir ſunus jo. ſu jo, ir rubus, a Exod. 6. ir repiamu aleyku : priegram werſzy grieko-
 28. 1. 2. aferos, ir du awinu, ir kalzelka preiku donu.
 b Exod. 3. Ir ſuryńk ciela ſueyga : durump Nometo
 30. 25. ſueygos.
 4. O Mayzeſzus padare pagal to kaypo pryſakie jamuy WIESZPATIS : o ſuryńkimus ſuſiejo durump Nometa ſueygos.
 c Exod. 5. Tare rada Mayzeſzus ſuryńkimop : Tas ira
 29. 4. daryt.
 6. Ir liepe prysartynr Mayzeſzus Aaronuy, ir ſunamus jo : ir numazgojo ſus ano wadeniu.
 d Exod. 7. d Potam apwitko ghi jupa, ir apjoſe ghi
 28. 4. joſta : ir apwitko ghi ploſzczumi : apwitko ghi teypag Efoda : ir apjoſe ghi praktinu dirzu Efoda, ir pryryſze ghi jop.
 8. Priegram użdejo and jo kruties-blecha : ir e Exod. 28. 30. pryſlegie e kruties-blechoſp Urim ir Tummim.
 9. Ir użdejo kiepure and jo galwos : o and kiepure wirſzni weyda jo użdejo aukſo blecha.
 f Exod. 8. 37. Karuna ſewerybes : f pagal to kaypo pryſakie WIESZPATIS Mayzeſzuy.
 g 27. 6. 10. Eme rada Mayzeſzus repiamu aleyku : ir
 11. patepe Nometa : ir wis tey kas buwo jampi : ir paſzwete jos.

- 11 Ir paſaſzejo iſz jo and altoraus ſepcryniskartus : ir patepe altoru, ir wiſus ſtokus jo, ir prausiamu-ſuda, ir koja jo, kad paſzwetu jos.
 12 Potam g użliejo iſz tepiamo aleykaus and g Pf. 113. 2. galwos Aaronu : ir patepe ghi, kad paſzwetu ghi.
 13 Liepe teypag Mayzeſzus prysartint ſunamus Aaronu, ir apwilko jos jupomis, ir apjoſe jos joſta, ir użryſzo jems kepures : h pagal to kaypo pryſakie WIESZPATIS Mayzeſzuy.
 14. Liepe rada pryweſt werſzy grieko-aferos : o Aaron ir ſuney jo użdejo rakas ſawo and galwos ano werſza grieko-aferos.
 15. Ir pamuſze ghi, o Mayzeſzus eme krauja, ir użdejo ghi pirſtru ſawo apikritey and raga altoraus : ir apczytyjo altoru : potam iſzliejo krauja and dugna altoraus, ir paſzwete ghi, kad daryu uż ghi apczytyghima.
 16. Priegram eme wiſus anos taukus, kurie ira and widuru, ir ryńktu, jeknu, ir du inkitu ir taukus ju : ir użdegie tey Mayzeſzus and altoraus.
 17. Bet werſzy ſu oda jo, ir nieſa jo, ir meſzleys jo, ſudegino ugnia uż abazo : i pagal to kaypo pryſakie WIESZPATIS Mayzeſzuy.
 18. Potam liepe pryweſt awina degamos-aferos : o Aaron ir ſuney jo użdejo rakas ſawo and galwos awina.
 19. Ir pamuſze ghi, o Mayzeſzus paſaſzejo krauius and altoraus apikritey.
 20. Padaliyo teypag awina daliſna jo : o Mayzeſzus użdegie anu galwa, ir anas dalis, ir anos taukus.
 21. Bet widuru : ir blaſz dus apimazgojo wadeniu : ir użdegie Mayzeſzus wiſa anu awina and altoraus, buwo tey degama-aſiera mieſo kwapa, ugnies-aſiera tey buwo WIESZPACIUJ ; i pagal to kaypo pryſakie WIESZPATIS Mayzeſzuy.
 22. Potam liepe pryweſt kita awina, awina pilnos-aferos : o Aaron ſu ſuney ſawo użdejo rakas ſawo and galwos awina.
 23. Ir pamuſze ghi, o Mayzeſzus eme iſz jo krauja, ir użdejo and kabeſelo deſzynes ausies Aaronu, ir and dydzio pirſta deſzynes rakos jo, ir and dydzio pirſta deſzynes kojokos jo.
 24. Liepe teypag prysartynr ſunamus Aaronu, ir użdejo Mayzeſzus iſz ano krauja and kabeſelo deſzynes ausies ju, ir and dydzio pirſta deſzynes rakos ju, ir and dydzio pirſta deſzynes kojokos ju : potam paſaſzejo Mayzeſzus anu krauja apikritey and altoraus.
 25. m Ir eme taukus, ir odegę, ir wiſus anos taukus kurie ira and widuru, ir ryńktu, jeknu, ir abu inkitu, ir riebumu : ju priegram deſzyni peri.
 26. Eme teypag iſz kalzelkos preikas donas kuriy buwo po weydu WIESZPATIES, ir wienu preka regayſzy, ir wienu aliwora donos-regayſzy, ir wienu alodzia : ir użdejo jas and anu tauku, ir deſzynio peries.
 27. n Ir dawe tey wis rakosna Aaronu, ir rakosna ſunu jo : ir wiſkino jos and wiſkamos-aferos po weydu WIESZPATIES.
 28. Potam eme jos Mayzeſzus iſz raku ju, ir użdegie jos and altoraus and degamos-aferos : pilnos-aferos buwo tey mieſo kwapa, ugnies-aſiera tey buwo WIESZPACIUJ.
 29. Potam eme Mayzeſzus kruti, ir wiſkino ja and wiſkamos-aferos po weydu WIESZPATIES : buwo tey Mayzeſzuy daliſni iſz awina pilnos-aferos, o pagal to kaypo pryſakie wirz. 7. WIESZPATIS Mayzeſzuy.
 30. p Eme

g Pf. 113. 2.

h Exod. 29. 2. i Exod. 29. 1.

k Exod. 29. 4. wirz. 4. 11.

l Exod. 29. 18.

m Exod. 26. 22.

n Exod. 29. 25.

o Exod. 29. 26. 33.

Pagul. 8. 9. 10.

III. KNIGA MAYŽESZAUS.

83

- Exod. 29. 21. 30 p Eme teypag Mayžezsus isz repiamo aley-
kaus, ir isz ano krauja kursley buwo and Altor-
aus, ir palažejo and Aaron and rubu jo, ir and
sunu jo, ir and rubu sunu jo su jo : ir pašwete
Aarona, rubus jo, ir sunus jo, ir rubus sunu jo
su jo.
- 31 Ir tare Mayžezsus Aaronop, ir sunump jo,
Wirkit ra, mela, priesz duris. Nometa sueygos,
ir walgikit ja, ten, ir dona, kuriy ira kalzel-
koy pilnos-aferos : pagal ro kaypo pryfakiau,
tarait, Aaron ir suney jo walgis tey.
- Exod. 29. 22. 32 Bet arstanka, isz melsos, ir isz donos, sude-
gisyt ugnia.
24. 9. 33 Neiszeysit teypag isz duru Nometa sueygos
per septynias dienas iki aney dieny ner pasi-
pildys dienos pilnos-aferos jusu : per septynias
nes dienas prypildis raskas jusu.
- 34 Pagal ro kaypo dare szadien, pryfakie
WIESZPAT S daryt, padaryt numaldyma
uz jus.
- 35 Arliksir tada pas duris Nometa sueygos
dienoy ir naktyper septynias dienas ir fergiesit
sargibos WIESZPATIES, kad nepamir-
tumite : teypo mi nes ira pryfakita.
- 36 O Mayžezsus ir suney jo padare wifus anos
daykus kuros pryfakie WIESZPAT S, per
tarnawima Mayžezsaus.

PAGUL. IX.

Aaronuy isakoma, est pradet tarnawima Ku-
nigiszakio-ureda sawo, 1. St. Kursley daro
zey, aserawodamas pirm uz sawe, 8. potam
uz zmones, 15. Kutomus teypag szlawina,
22. Diemus pasypryna tarnawima ziaaktu,
24.

- Exod. 29. 1. 1. Ir stojis aszmoj dieny, jog pawadyno May-
žezsus Aarona, ir sunus jo, ir Wirusius Izra-
claus.
- 2 Ir tare Aaronop, 4 Imk sau tela, jauna, wer-
szy and griko-aferos, ir awina and degamos-
aferos, kurie cobuteys ira : ir atwelk jos priesz
weyda WIESZPATIES.
- 3 Potam kalbek waykump Izraelaus, tarait :
Imkit ozy and griko-aferos, ir tela, ir awinieli,
merynius, cobulus, and degamos-aferos.
- 4 Jauti teypag, ir awina and dekadarymo-
aferos, aserawor po weydu WIESZPATIES :
ir walgoma-afera sumilzyta su aliwa, szadien
nes pasirodys jumis WIESZPAT S.
- 5 Eme tada anisjen tey ka pryfakie Mayze-
szus, gabudami tey priesz Nometa sueygos :
cielas teypag surunkimas prysiatryno, ir stowejo
po weydu WIESZPATIES.
- 6 Ir tare Mayžezsus, ta daykta kury pry-
fakie WIESZPAT S, padarysite : Szłowe
nes WIESZPATIES pasirodys jumis.
- 7 Ir tare Mayžezsus Aaronop, Prysiatrynk
Atoraus, ir padaryk sau 6 griko-afera, ir
priektam sau degama-afera, ir padaryk nu-
maldyma uz sawe, ir uz zmones : Potam pry-
garawik asera zmoniu, ir padaryk numaldyma
uz jas, pagal ro kaypo pryfakie WIESZPAT S.
- 8 Prysiatryno tada Aaron Atoraus : ir pa-
muize anaz tela griko-aferos, kursley buwo uz
ghi.
- 9 O suney Aarona atnesz krauja jop, 6 an-
sien padaze pieszta sawo aname krauje, ir uzde-
jo ghi and ragu atoraus, potam iszlejo auaz
krauja and danga ano Atoraus.
- 10 Ber taukus, ir inkstus, ir tynktaz jeknu
griko-aferos uzdegie and atoraus : pagal ro

kaypo pryfakie WIESZPAT S Mayžezszu.
11 Ber mela, ir oda sudegino ugnia uz
abazaus.

12 Potam pamuize degama-afera : 6 suney
Aarona padawe jamuy krauja, 6 ansjen palaze-
jo ghi apikrity and Atoraus.

13 Padawe teypag jamuy degama-afera
stukoie jos, su gaitwa : 6 ansjen uzdegie ja, and
Atoraus.

14 Ir apmazg jo widurus, ir blauzdus : ir uz-
degie jos and degamos-aferos, and Atoraus.

15 Potam liepe prynelzt asera, 6 zmoniu :
ir eme ozy griko-aferos, kursley buwo uz
zmones, ir pamuize ghi, ir pryrede ghi and
griko-aferos : kaypo pirmaz ghi :

16 Potam liepe prynelzt degama-afera, ir
padare ja pagal prowos.

17 Ir liepe prynelzt d watgoma-afera, ir
prypilde isz jos raka sawo, ir uzdegie and Al-
toraus neikaytant e ryto-meta degamos-aferos.

18 Potam pamuize jauti, ir awina dekadary-
mo-aferos, kursley buwo uz zmones : 6 suney
Aarona padawe jamuy krauja, (kury ansjen pa-
lazejo apikrity and Atoraus.)

19 Ir taukus isz jautio, ir isz awino, odega,
ir tey kas uzdegia widurus, ir inkstus, ir tynktaz
jeknu.

20 Ir uzdejo ansjen anos taukus and krautu :
ir uzdegie ansjen anos taukus and Atoraus.

21 Ber kruti, ir fdezyni peti wilkino Aaron
and wilkamios-aferos po weydu WIESZPA-
TIES : pagal ro kaypo pryfakie Mayžezszus.

22 Potam pakiele Aaron raskas sawo zmo-
niump, ir szlawino joms : ir nuzege palkuy ro
kaypo padare griko-afera, ir degama-afera,
ir dekadarymo-afera.

23 Nurojo tada Mayžezsus su Aaronu Nome-
tan sueygos, potam iszejo, ir szlawino zmono-
mus : 6 szłowe WIESZPATIES pasirode
wisienus zmonemius.

24 g Ugnis nes iszejo nog weyda WIESZ-
PATIES, ir sudegino and Atoraus anaz u-
gnies-afera, ir taukus : wifos anos zmones re-
giejo tey, szaukie tada garsiey, ir pofe and weyda
sawo.

PAGUL. X.

Nadab ir Abiu sagrieszyje, uzmaszti ira
ugnia Wieszpaties, 1. St. Mayžezszus iema
ju Aarona pagraudens, liepia iszneze
zawonus ju uz abazaus, 4. uz sako Aaro-
nuy, ir kitlems dwiem sunams jo raudot 10.
6. ir uzywor wina aba kokio stypra girke
kad eys Nometa sueygos, 8. Sako teypag
jemus ka turi walzi isz ugnies-afiera
WIESZPATIES, 13. ir rustauja joz
newalgie griko-aferos, 16. ber Aaron
numaldzo ghi, 19.

O Suney Aarona Nadab, ir Abihu eme kiek-
wiens kodelnicza sawo, ir ideio jon ugni,
ir uzdejo and ro rustata, ir amelze swerym-
ugni priesz weyda WIESZPATIES, ko
ansjen neprifakie jemus.

2 Iizejo tada ugnis nog weyda WIESZPA-
TIES, ir pagadyno jos : 4 ir pamire anisjen
po weydu WIESZPATIES.

3 Ir tare Mayžezsus Aaronop, Tat tey ira ka
kalbejo WIESZPAT S, tarait, Paszwetas
busiu brole kurie artynas manas, ir nugarbintas
basiu po weydu wifu zmoniu : ber Aaron tysejo.

4 O Mayžezsus pawadyno Mi aelies ir Elza-
fawo suna Uzzielies dedes Aarona : ir tare jump-
F 2 Fryeyhit

c wirsz
4.13.d wirsz
2. 15
e Exod.
29. 38. 36f wirsz
7. 2.g 1. Kary
18. 38
2. Kary
7. 2.d Nam. 3.
46
ir 26. 61.
1. Kary
24. 3.
b wirsz 8.
35

Przeykit, iż szefczir brolus juſu iſz ſzwętniczos, uż abazaus.

5. Priėjo tada anisjen, ir neſze joſ jupufe ju, uż abaza: pagal to kaypo kalbejo Mayzeſzauſ.

6. O Mayzeſzauſ tare Aaronop, ir Eleazarop, ir Ichamarop ſunump jo. Nearadęſir galwu juſu, ney perpleſzyt rubu juſu, kad nepamirtumite, o areytu dide ruſtibe and wiſo ſurynkima: Bet broſey juſu wiſi nancy Izraelaus, apiwerkſa: użdegima, kuri użdegie WIESZPATIS.

7. e Neliſzeyſit teypag iſz duru Nometa ſueygos, kad nepamirtumite, repiamas aleykus nes WIESZPATIES ira and juſu: ir padare anisjen pagal żodzia Mayzeſzauſ.

8. O WIESZPATIS kalbejo Aaronop, tarant:

9. Wina ir ſtypro giukla negiaſi, paſjen, ney ſuey tawo ſu tawim, kad eysir Nometan ſueygos, kad nepamirtumite: t eit tey amżynu iſtatyumu terp gimioju juſu?

10. Ir ſkiru daryt terp to kas ira ſzwę, ir terp to kas ira neſzwę: ir terp to kas ira neczyſta, ir terp to kas ira czyſta.

11. Ir pamokit waykus Izraelaus wiſu iſtatyumu, kuros kalbejo jump WIESZPATIS per tarnawima: Mayzeſzauſ.

12. Ir kalbejo Mayzeſzauſ Aaronop, ir Eleazarop, ir Ichamarop adikusump ſunump jo. Imkit walgoma: aſiera, kuriy atliko iſz ugnies-aſeru WIESZPATIES, ir walgikit ja: preſka: pas altoru: ſzwętybe ſzwętibiu nes tey ira.

13. Togdel walgiſit tey ſzwętoy wietoy, kada gi ira tey tau paſkira dalis, ir paſkirta dalis ſunu tawo iſz ugnies-aſeru WIESZPATIES: d teypo mi nes ira pryſakira.

14. Wiſkama: teypag kruri, ir kialama: peti walgiſit czyſtoy wietoy, tujen, ir ſuey tawo, ir dukteris tawo ſu tawini: tau nes ira dota paſkirta dalimi, ir ſunu tawo paſkirta dalimi iſz dekadarymo-aſeru wayku Izraelaus.

15. Kialama: peti, ir wiſkama: kruri pagatawis ties ugnies-aſeras tauku, wiſkint wiſkama: aſiera: po weydu WIESZPATIES: kas bus tan, ir ſunamus tawo ſu tawim amżynu iſtaryumu: pagal to kaypo pryſakie WIESZPATIS.

16. O Mayzeſzauſ ieſzkojo tabey ſergiey oża grieko-aſeros, o ſzrey, buwo ſudegintas: togdel apſirufawo tabey and Eleazaris, ir and Ichamaro atlikuſiu ſunu Aaronu, tarant.

17. Kodel newalgier ros grieko-aſeros ſzwętoy wietoy: ſzwętybe nes tey ira ſzwętybiu: ir dawe tey jumus, kad kilotumite netyſibę ſurynkimo, kad darytumite uż joſ numaldyma: po weydu WIESZPATIES.

18. Szrey, kraujas jo nenelztas ira widuryi ſzwętniczos: turejor tey wiſiſzkey ſu walgiſt ſzwętniczoy, e pagal to kaypo pryſakiau.

19. Kalbejo tada Aaron Mayzeſzauſ, Szrey, aſerawojo ſza: dien grieko-aſiera: ju, ir degama: aſiera: ju, po weydu WIESZPATIES, ir toki daykrey prysidawe mi: o kad bucia walgies ſza: dien grieko-aſiera: , bumgu tey buwus giar po akimis WIESZPATIES?

20. Kad tey iżgirdo Mayzeſzauſ, tada buwo tey giar akie jo.

PAGUL. XI.

Prowos ape ſkiru czyſtu ir neczyſtu ſzwęty, neykiey walgime: teyp dydzin kietwerakoju

ſzwęty, 1. ſze. kaypo ſuwu, 9. paſkſzczu. 13. ir ſtagiaciu ſzwęty, 20. bet teypag daſiliteime ſterwa ju, 24. Priegiam ape kias dar ſzwęty, kuras reykia buwo turei uż neczyſtas, 29. ir kaypo gatejo kas but czyſta nog u wiſu, 31. ju grandenimu czyſtaſo: ir ſzwętybeſp, 44. and ko ſaka pabayga Pa-guldymo, 47.

IR kalbejo WIESZPATIS Mayzeſzauſ, ir Aaronop, tarant jump:

2. Kalbekir waykump Izraelaus, tarant: Tas tey ira ſzwęty kuri walgiſit, iſz wiſu galwiju, kurie ira and žiames.

3. Wiſ tey kas ſkiala terp galwiju naga, ir ſkiala kanapa: naga ing dwejet, ir gramuloja, walgiſit tey.

4. Tu teciaus newalgisit iſz tu kurie ryke gramuloja, aba ryke dalija nagus: welbludo, gramuloja tieſa ghis, bet nedalija nago, neczyſtu bus jumus:

5. Ir kralkio: gramuloja tieſa ansjen, bet nago nedalija: neczyſtu bus jumus.

6. Ir ſzyrwio, gramuloja tieſa ansjen, bet nedalija nago: neczyſtu bus jumus.

7. Kiaudes teypag, dalija tieſa naga, ir ſkiala ing dwejet kanapa: naga, bet priarty ne gramuloja: neczyſta bus jumus.

8. Iſz meſos ju newalgisit, ney ſterwa ju lites: neczyſteys bus jumus.

9. Teyp walgiſit iſz to wiſa kas ira wa: denioſe: wis tey kas turi wa: denioſe, maroſe, ir upeſa, ſkrielu ir ſriegas, walgiſit joſ.

10. Bet wis tey kas neturi maroſe, ir upeſa iſz wiſokio plaukiancio dayka wa: deniu, ir iſz wiſokios giwos duſzos, kuriy ira wa: denioſe, ſkrielu ir ſriegu, biauribe bus jumus.

11. Ir habey biauribe bus jumus: iſz meſos ju walgiſit, ir ſterwu ju bodesites.

12. Wiſ tey kas neturi wa: denioſe ſkrielu ney ſriegu: biauribe tey bus jumus.

13. O iſz pauficzu reys bodesites, nebus walgitrys, biauribe bus: Arelo, ir Wanago, ir maru-arelo.

14. Ir Suſirukola, ir Warnos pagal joſ gimines.

15. Wiſokio Warna pagal jo gimines,

16. Ir Sru: io, ir Petedos, ir Geguzes, ir Peſlies pagal jo gimines.

17. Ir Apokos, ir Naro, ir Lelkaus,

18. Ir Koſos, ir Buhies, ir Peſikona.

19. Ir Srerkaus, ir Giarwes pagal joſ gimines, ir Jarubes, ir Szylſnaſpario.

20. Wiſokias ſtegias pauficzis, kurſey waykſzczoja and kieturu koju bus jumus biauribe.

21. Teyp teciaus walgiſit, iſz wiſokio ſtegiacio pauficza, kurſey waykſzczoja and kieturu koju kurſey rury wiſzny and koju ſawo blauzdus kad ſzokinetu jomis and žiames.

22. Iſz tu walgiſite ros, žegry pagal jo gimines, ir Solham pagal jo gimines, ir Hargol pagal jo gimines, ir Hagab pagal jo gimines.

23. Wiſokias teypag ſtegias pauficzys, kurſey tury kiaturas kojas, biauribe bus tey jumus.

24. Ir reys iſz ſibaurinsire: kas daſilites ſterwa ju, neczyſtu bus iki wakaruy.

25. Kas tada neſz ſterwa ju, iſzpers rubus ſawo, ir neczyſtu bus iki wakaruy.

26. Wiſokias galwighis, kurſey dalija naga, bet neſkiala kanapos ing dwejet, ney gramuloja, neczyſteys

Pagul. 11. 12. 13.

III. KNIGA MAYŽEZSAUS.

85

neczytęys bus jumus : kas dasilites ju neczytu bus.

27 Ir wis tey kas waykščioja and letenu sawo terp wiłokio żwieries, waykščiojacio and kieruru *koju*, neczytęys bus jumus wiłokias tas kurley dasilites sterwa ju, neczytu bus, iki wakaruy.

28 Kas teypag nesz sterwa ju, iszpers rubus sawo, ir neczytu bus iki wakaruy : neczytęys bus jumus.

29 Priegram rey bus jumus neczytu terp stęgacio żwieries, kurley stęgia and žiamies, Zabinkšais, ir Pete, ir Raupeze, pagal gimines sawo.

30 Ir Edys, ir Krokodylus, ir Szełkus, ir raupežayte, ir Kurmis.

31 Tie bus jumus neczytęys, terp wiłokio stęgacio żwieries : kas dasilites ju, kad padwele, neczytu bus iki wakaruy.

32 Priegram wis tey kas puls and ju, kad izdwele, bus neczytu, noris *bus* koks *b* medzio fudas, aba drapanas, aba oda, aba mayłzas, *aba* koksnoris fudas kuro dirba *koł* darba : ikisze bus wadeni, ir bus neczytu iki wakaruy, potam bus czytu.

33 Ir wiłokias molo fudas, kuran puls *kas* isz ju, wis tey kas ita jampi, bus neczytu, ir fudaužysit ghi.

34 Isz wiłokio pena kuri walgo, and kuro užeys wado, neczytu bus : ir wiłokias girklas, kury giara, neczytas bus wiłokiamie fude.

35 Ir and ko puls kas isz sterwa ju, neczytu bus, pecuz ir rynta bus fudaužyta, neczytęys ira : togdel bus jumus neczytęys.

36 Ber werime, aba szulnis surynkimo wadeniu bus czytu : ber kas dasilites sterwa ju, bus neczytu.

37 O kad puls isz ju sterwa and kokios sejasios sektes, tey kas sejas, bus czytu.

38 Ber kad užlietu wadeni and sektes, o pulu and to isz sterwa ju, neczytu bus tey jumus.

39 Kad teypag padwes kas isz tu žweru, kurie ira jumus and pena, kas dasilites sterwa ju, neczytu bus iki wakaruy.

40 Tas teypag kurley walgie isz jo sterwa, iszpers rubus sawo, ir neczytu bus iki wakaruy : ir tas kurley nesz sterwa ju iszpers rubus sawo, ir neczytu bus iki wakaruy.

41 Priegram wiłokias stęgias žweris, kurley stęgia and žiamies, biaurybe bus ansien nebuz walgitas.

42 Wiso to kas waykščioja and pitwa sawo, ir wiso to kas waykščioja and kieruru *koju* sawo, aba wiso to kas turi daugiel koju, terp wiłokio stęgacio żwieries, newalgisire, biaurybe nes ira.

43 Nebiaurynkire duszos jusu stęgaciū žweru kurley stęgia, ir nesizakire to, kad izsi-biauryntumite to.

44 *e* Alz nes elini W I E S Z P A T S Diewas jusu, togdel pasizwęsit, ir szweteys busit, delto jog alzien elini szwetu : ir nebiaurynkire duszos jusu kokiū stęgaciū žweru, kurley kruta, and žiamies.

45 Alz nes elini W I E S Z P A T S, kurley iszwedu jus isz žiamies-Egypro, kad bucia jumus Diewu : ir kad butumite szweteys, kadagi alzien elini szwetu.

46 Ta ira prowa ape žwetus, ir ape pauks-

czus : ir ape wiłokia giącia dusza, kuriy kruta wadeniose, ir ape wiłokia dusza kuriy kruta and žiamies.

47 Skiru daryt terp neczytu, ir terp czytu : ir terp žwieries kuri dera walgit, ir terp žwieries kuro nedera walgit.

PAGUL. XII.

Prowos teyp ape neczytara bałtagatwos galincios pałagie sunumi, 1. 80c. aba duktery mi, kapyo ape jos apczytyima, norisfen bumo bagota, 6. aba ubagie, 8.

Priegram kalbejo W I E S Z P A T S Mayzelzauzp tarait :

2 Kalbek waykump Izraelaus, tarait : Kad izdos morenizkie sekle, ir pagindis berneli: tada bus neczyta per seprynias dienas, pagal dienu atikirima sawo bus neczyta.

3 *a* O alzmoy diency, apipjauitycas bus kunas nopiajauityma jo. *a* Gen. 17. 12.

4 Potam arliks per tris-dezymtis ir tris dienas krauje apczytyghima sawo : nesilites nieko czytu, ir iszwetniczon notęys, net pasibaygs dienos apczytyghima jos. *Luk. 7. 39* *ir 2. 21.* *Jon. 7. 22.*

5 Ber jeygu pagimde moterizka: tada bus neczyta per dwi nedeli, pagal atikirima sawo : potam arliks per szelas-dezymtis ir szelas dienas krauje apczytyghima sawo.

6 O kad pasibaygs dienos apczytyima jos už sunu, aba už dukteri, tada atnelz metyni awineli and degamos-aferos, ir karwelena aba turklieli and grieko-aferos, priesz duris Nometa sueygos. Kunigop.

7 Kurley aferawos ghi po weydu W I E S Z P A T I E S, ir padaris už ja: numaldyma, bus rada czyta nog tekicima krauja sawo : Ta rey ira prowa tos, kuriy pagimde berneli, aba mergire.

8 Ber jeygu ra-ka jos norra: da gana and awinelo, tada imis dwejeta: turklieli, aba dwejeta: karwelenu, wiena: and degamos-aferos; o wiena: and grieko-aferos : o Kunigas padaris už ja: numaldyma, ir bus czyta.

PAGUL. XIII.

Prowos ape raupus žmogam, ir tulibe ju istarancios kas rurejo ir kokieys žiwketeys numanti jos, ir fudit, 1. 80c. ape raupus apzynimo ir wociomis ilimetymo, 29. pusitemia isimetymo, 38. plikima rundu, 40. ape prymata katte raupota, 45. ir ape raupus rubeje, drobey, witnoy, ir odoze. 47.

Priegram kalbejo W I E S Z P A T S Myzelzauzp, ir Aaronop, tarait :

2 Kad tures žmogus odoy kuna sawo apzynima, aba wocia, aba bus baltaš rundas, kurley storus szaliy kuna jo korone raupu : urweitas rada bus Aaronop Kunigop, aba katrop isz sunu jo, Kunigop.

3 O Kunigas apweyzdes koronę odoy kuna, jeygu plaukas anoy koroney persimayne balru, ir wizdzius korones gitełniu ira nekatyp oda kuna jo, korone tey ira raupu : kad apweyzdejo ghi Kunigas, tada apinalzys ghi neczytu.

4 Ber jeygu rundas odoy kuna jo ira balru, ir wizdzius jo n'et gitełniu už oda, ir plaukas norsimayne balru : tada uždarys Kunigas: kurley turi ana: koronę, per seprynias dienas.

F 3

5 Potam

5 Potam apdayrys ghi Kunigas sekmoj dienoy, jeygu, szrey, korone pagal to kaypo gali regiet, arliko, korone *reciam* neiz iplatyno odoy, tada uzdayrys ghi Kunigas *per* kitas septynias dienas.

6 O Kunigas apdayrys ghi antra kart sekmoj dienoy, jeygu, szrey, korone isigiere, o korone neiz iplatyno odoy, tada apinalzys ghi Kunigas czytu, apwociawimas tey buwo: o ansien iszpers rubus sawo, o ira czytu.

7 Bet jeygu apwociawimas odoy wisizkey prasiplatyno, patkuy to kaypo parodytas buwo Kuniguy and pczytyima sawo: tada bus paroditas Kuniguy antra kart.

8 Jeygu pamarys Kunigas, jog, szrey, apwociawimas prasiplatyno and odos: tada apinalzys ghi Kunigas neczytu: raupey tey ira.

9 Kad korone raupu bus zmogumpi: tada bus atweritas Kunigop.

10 Jeygu pamarys Kunigas, jog, szrey, baltas apnyimas ira odoy, kurley permayne plaukas baltu: o sweekata giwo kuna ira aname apnyime.

11 Uzlene ira tey raupey odoy kuna jo: togdel apinalzys ghi Kunigas neczytu, nezdarys jo: neczytu nes ira.

12 Jeygu wel raupey odoy wisizkey isimera, ir apidegie raupey wisz oda to, kurley tury korone, nog galwos jo, iki kojans jo, pagal wiso wiedzias Kunigo.

13 O Kunigas bawo is, jog, szrey, raupey apdegie wisz jo kuna, tada apifakis ta kurley tury korone, czytu: wisi persimayne ing balt, czytu ira.

14 Bet kuroy dienoy regietas bus jose giwas kunas, neczytu bus.

15 Kaypo tada isz wis Kunigas ana giwa ghi kuna, apinalzys ghi neczytu: giwas aus kunas ira neczytu, raupey tey ira.

16 Aba kad ans giwas kunas sutrowis, ir persimaynis ing balt: tada ateys Kunigop.

17 O Kunigas kad apweydes ghi, jog, szrey, korone persimayne ing balt: tada apinalzys Kunigas ta kurley tury korone, czytu, czytu ira.

18 Kunas teypag, kad bus odoy jo woris, jeygu uzgio.

19 O wieroy anos wories baltas sutynimas, aba baltas raudonokas rundas itosis, tada bus tey parodita Kuniguy.

20 Jeygu pamarys Kunigas, jog, szrey, weydas jo zemelniu ira uz oda, ir plaukas jo pawirto baltu: tada apinalzys ghi Kunigas neczytu, korone tey ira raupu, isimere ansien wocia.

21 O ka l apdayrys ghi Kunigas jog, szrey, nera and jo balt plauko, ir n' est zemelniu uz oda, bet iseko: tada uzdaris ghi Kunigas *per* septynias dienas.

22 Jeygu potam wisizkey izsiplatyns and odos: tada apinalzys ghi Kunigas neczytu, korone tey ira.

23 Bet jeygu rundas atliks wietoy sawo nizsiplatyns, pusle tey ira anos wories, tada apifakis ghi Kunigas czytu.

24 Aba kad bus odoy kuna ugnies prysimernias: o sweeka *dalm* ano prysimernia, ira baltas raudonokas aba baltas rundas.

25 Ir apdayrys ghi Kunigas, jog, szrey, plaukas and runda persimayne baltu, ir weydas jo gilelniu ira uz oda, raupey tey ira, prysimerniu

izsimere: togdel apinalzys ghi Kunigas neczytu korone tey ira raupu.

26 Bet jeygu pamarys ghi Kunigas, jog, szrey, and runda nera plauka, ir n' est zemelniu uz oda, bet iseko: tada uzdayrys ghi Kunigas *per* septynias dienas.

27 Potam apdayrys ghi Kunigas sekmoj dienoy: jeygu wisizkey izsiplatyno and odos: tada apinalzys ghi Kunigas neczytu: korone tey ira raupu.

28 Bet jeygu rundas atliks bestowins wietoy sawo, ney isiplatyns and odo, bet iseks, apnyimas tey ira prysimernio: togdel apinalzys ghi Kunigas czytu, pusle nes tey ira prysimernio.

29 Priegram kad wirizka mpi, aba mokerizka mpi bus korone galwoy, aba barzdoy.

30 O Kunigas apdayrys ana korone, jog, szrey, wiedzias jos ira gilelniu uz oda, ir gietronokas and jos ira laybas plaukas: tada apinalzys ghi Kunigas neczytu, niezey tey ira, raupey tey ira galwos aba barzdos.

31 Bet kad apzwalgis Kunigas korone szafzo, jog, szrey, weydas jo n' est gilelniu uz oda, ir nera and jo jodo plauka, tada n' darys ta Kunigas kurley tury korone szafzo, *per* septynias dienas.

32 Potam apdayrys Kunigas ana korone sekmoj dienoy, jeygu, szrey, szafzas nesiplatyna, ir nera and jo gietronoka plauko, ir weydas niezo n' est gilelniu uz oda.

33 Tada lieps nusiskust, bet szafzo nekus: o Kunigas lieps ta kurley tury szafza uzdayrta antra kart *per* septynias dienas.

34 Potam apdayrys Kunigas ana nieza sekmoj dienoy, jeygu, szrey, niezas neiz iplatyno and odos, ir weydas jo n' est gilelniu uz oda: tada apinalzys ghi Kunigas czytu, o ansien iszpers rubus sawo, ir bus czytu.

35 Bet jeygu niezas wisizkey prasiplatyno and odos, patkuy jo apczytyghima,

36 Ir apdayrys ghi Kunigas, jog, szrey, niezas prasiplatyno and odos: Kunigas ne weydes and ano gietronoka plauko, neczytu ira.

37 Bet jeygu niezas pagal to kaypo gali regiet arliko bestowins, ir uzango and jo jodas plaukas, niezas ans izgio, czytu ira: togdel apinalzys ghi Kunigas czytu.

38 Priegram kad wirizkas, aba mokerizkas and odos kuna sawo tures pusles, baltas pusles,

39 O Kunigas pamarys, jog, szrey, isisekusios batros pusles ira odoy kuna ju: baltas tey ira tatzkas isimeras and odos, czytu ira.

40 Kad teypag zmoguy iszpluts plaukas galwos jo, pliku ira, czytu ira.

41 Jeygu teypag isz szalies weyda jo iszpluts plaukas galwos jo: paplikusiu ira, czytu ira.

42 Bet jeygu plikume, aba paplikume, ira baltas raudonoka korone: raupey tey ira, izsimerniant and plikuma jo, aba and jo paplikuma.

43 Kad apdayrys ghi Kunigas, jog, szrey, apnyimas anoy koroney plikume jo, aba paplikuma, baltas raudonoku ira, kaypo wiedzias raupu nog odo, kuna.

44 Zmogus ans ira raupotu, neczytu ira: Kunigas apinalzys ghi wisizkey neczytu, korone jo ira and galwos jo.

45 Priegram

Pagul. 13. 14.

III. KNIGA MAYŽESZAUS.

87

45. Priegram rubey ano raupsočas, kurampi ira korone, bus perpleisti, ir galwa jo bus atadega, ir apwinios wirszuryne lupą: priegram a szauks, Neczytas, neczytas.

a Raud. 4. 15. 46. Per wias dienas, kurose bus and jo ra korone, neczytu bus, neczytu ira, parsien giwos: giwenimas jo bus už abazaus.

47. Priegram kad raupey bus and ruba, and wilnos ruba, aba and drobes ruba.

48. Aba and aprietyma-siulu, aba sieywos drobes, aba wilnos, aba and odos, aba and wiskio odos-darba.

49. O ana korone and ruba, aba and odos, aba and aprietyma-siulu aba and sieywos, and kokiosnoris odos materios zelonoka, aba raudonoka ira, korone rey ira raupu: togdel bus parodyta Kuniguy.

50. O Kunigas apdayrys ana korone: ir lieps ra, kursey turi ana korone uzdaryt, per septynias dienas.

51. Poram apzwalgis sek moy dieny korone, jeygu korone praspiatyno and ruba, aba and aprietyma-siulu, aba and sieywos, aba and odos, kokioy noris darbop padaryta buwo ana oda, korone ana ira ka-dati raupey neczyt ira.

52. Togdel sudegins ana ruba, aba ana aprietyma, aba ana sieywa isz wilnos, aba isz drobes, aba wiskio, wilnos-materio: kuroy bus ana korone: ka-dati nes tey ira raupey, sudeginta bus ugnia.

53. Bet jeygu pamarys Kunigas, jog, sztey, korone and ruba, aba and aprietyma-siulu, aba and sieywos, aba and kokiosnoris odos-materios neizsiatyno.

54. Prylakis tada Kunigas, kad apmazgotu ra and kuro ira ana korone, ir lieps ghi uzdaryt antrakart per septynias dienas.

55. Kad apweydes Kunigas korone paskuy to kaypo bus apmazgotas jog, sztey, korone notmayne weyda sawo, ir nepraspiatyno korone, neczytu ira, sudegisi rey ugnia: isiedymas tey ira and priezakio, aba and uzpalies jo.

56. Jeygu wel pamarys Kunigas, jog, sztey, ana korone, paskuy to kaypo bus apmazgotas, iszko: tada nupleiz ja nog drapanos, aba nog odos, aba nog aprietyma-siulu, aba nog sieywos.

57. Bet jeygu dar bus regiera and ruba, aba and aprietyma-siulu, aba and sieywos, aba and kokios odos-materios, isimetaty raupey tey ira: sudeginsi tey ugnia and ko ira korone.

58. Bet ans rubas aba aprietymas, aba sieywa, aba wiskio odos-materia kura izpersi kad astos nog ju korone, antrakart bus iszpertu, ir bus czytu.

59. Ta ira prowa ape korone raupu, wilnu, aba drobes-ruba, aba aprietymo, aba sieywos aba wiskios odos-materios: apinalzyt tey czytu, aba apinalzyt neczytu.

PAGUL. XIII.

Prowas ape apczytyghima raupsochas, 1. Ec. ape Ceremonias aba budus kuru sampi reykia sangor, 3. ir ape aferas su priedeys ju uz turynika. 10. ir uz ubaga, 21. ape raupsa namu. ir dymet, isz kuru reykia buwo pazymis jos, 33. ape buda kaypo czytyt jos, 49. pabyga 10, ir prafzkolusio Pagulidyma, 54.

Potam kaibejo WIESZPATIS Mayze. Izaup, tarait:

2. Ta bus prowa raupsochas dieny apczytyghima jo: 4. T'est atwettas Kunigop.

3. O Kunigas iszeys už abazaus: kad pamatis Kunigas, jog, sztey, ana korone raupu pagio nog raupsochas.

4. Tada pryłakis Kunigas, kad imtu už ta kuri apczytyts dwejera: czytu paukiczu: ir cedro-medi, ir szkartota, ir izopa.

5. Frylakis reypag Kunigas, kad pamuszta wieną paukizty, molo sude and giwa wadenio.

6. Giwaghi ana paukizty im, ir cedro-medi, ir szkartota, ir izopa: ir padažys jos ir giwaghi paukizti krauje ano paukicza kursey uzmulzas ira and giwo wadenia.

7. Ir patalzes and to kury czytyts nog raupu septynis kartus potom apinalzys ghi czytu, ir iszeys giwaghi paukizty atwiran laukan.

8. O ras kury czytyts, iszpers rubus sawo, ir nukus wilus plaukus sawo, ir nusimazgos wadeniu, reypo bus czytu, potom areys abazai: bet atliks isz nometa sawo per septynias dienas.

9. Ir stosis sek moy dieny, jog nukus wilus plaukus sawo, galwa sawo, ir barzda sawo, ir padažys akiu sawo, ir tabey wilus plaukus sawo nukus, ir iszpers rubus sawo, ir numaudis kura sawo wadeniu, reypo bus czytu.

10. O alzmoy dieny ims dwejera: tobutu awineli, ir wieną meryne tobuta awi: ir tris deserkus smulkiu-miru and walgamos-aferos, sumisztyrus su aliwa, ir wieną loga aliwos.

11. O ana Kunigas kursey daro apczytyghima, pastarys ana žmogu kursey turi but czytyms, ir anos dayktus po weydu WIESZPATIES pas duris Nometa sueygos.

12. Ir ims Kunigas ana wieną awineli, ir aferawas ghi and kaltes-aferos su Logu aliwos: b ir wilkins jos and wilkamos-aferos po weydu WIESZPATIES.

13. Potam pamusz ana awineli anoy wietroy kuroy musza grieko-afera, ir degama-afera, szwetoj wietroy: kaltes-afera nes c kaypo grieko-afera, ira Kuniguy, szwetybe tey ira szwetybiu.

14. Ir ims Kunigas isz krauja kaltes-aferos: kury uzdes Kunigas and kabalelo dežynes ausies to kursey czytyjamas eit, ir and dydzio pirizta dežynes jo rakos, ir and dydzio pirizta dežynes kojios jo.

15. Imis reypag Kunigas isz Loga aliwa: ir uzlies ja and kayres rakos Kuniga:

16. Potam padažys Kunigas dežyni pirizta sawo imdamas isz anos aliwos kurty ira kayrey jo rakoy: ir patalzes piriztu sawo isz anos aliwos septynis kartus po weydu WIESZPATIES.

17. O isz artanko anos aliwos, kurty bus rakoy jo, uzdes Kunigas and kabalelo, dežynes ausies to kury czytyts, ir and dydzio pirizta dežynes jo rakos, ir and dydzio pirizta dežynes jo kojios: wirszun and krauja kaltes-aferos.

18. Tey dar kas atliks isz anos aliwos, kurty buwo rakoy Kunigo, uzdes and galwos to kury czytyja: reypo padarys Kunigas už ghi apczytyjama po weydu WIESZPATIES.

F 4

19 Trigarawis

19 Prigatawis teypag Kunigas grieko-afiera, ir padaris už tą kurfey czytyjamas est nog neczytatos sawo numaldyma: o potam pamulz degama-afiera.

20 Ir afierawos Kunigas ana degama-afiera, ir walgoma-afiera and atloraus: teypo padarys Kunigas už ghi apczytyghima, ir bus czytu.

21 Ber jeygu ira ubagu, ir nesureka zo raka jo, tada ims wiena awineli and kaltes-afieros, and wilkinima, padaryt už ghi numaldyma: priegtam deseryna smulkiu miltu sumiszytu su aliwa and walgamos-afieros: ir Loga aliwos.

22 Ir dwejeta turkielu, aba dwejeta karwelenu kuros gali patekt raka jo: kuru wiens bus and grieko-afieros, o wiens and degamos-afieros.

23 Ir arnelz jos sekmoj dieny apczytyghima sawo Kunigop: pas duris Nomeia fuyegos priez weyda WIESZPATIES.

24 Ir ims Kunigas ana awineli grieko-afieros, ir Loga aliwos: ir wilkins jos Kunigas and wiskamos-afieros po weydu WIESZPATIES.

25 Foram pamulz awineli kaltes-afieros, ir ims Kunigas iz krauja anos kaltes-afieros, ir uzdes and deszynio ausies-kabafelo to kurfey czytyjamas est, ir and dydzio pirzta deszynes jo rakes, ir and dydzio pirzta deszynes jo kojos.

26 Lies teypag Kunigas iz anos aliwos, and kayres rakes Kuniga.

27 Potam palafzes Kunigas deszyniu pirztru sawo iz anos aliwos, kuriy ira and kayres rakes jo: septynis kartus po weydu WIESZPATIES.

28 Ir uzdes Kunigas iz aliwos, kuriy ira and rakes jo, and kabafelo deszynes ausies to kurfey czytyjamas est, ir and dydzio pirzta deszynes jo rakes, ir and dydzio pirzta deszynes jo kojos and wietos krauja kaltes-afieros.

29 O arbanaka iz aliwos, kuriy ira raky Kunigo, uzdes and galwos to, kurfey apczytyjamas est: kad padarytu už ghi numaldyma, po weydu WIESZPATIES.

30 Potam pagatawis wiena iz anu turkielu, aba iz karwelenu, iz tu ka pateks raka jo.

31 Iz to ka pateks raka jo bus wien and grieko-afieros, o wien and degamos-afieros, neskaytanr walgamos-afieros: teypo padaris Kunigas už tą kurfey apczytyjamas est, numaldyma po weydu WIESZPATIES.

32 Ta prowa ira zo kurampi bus korone raupu, kuro raka apczytyime sawo nepageks zo.

33 Priegtam kalbejo WIESZPATIS Mayzeizaus, ir Aaronop, tarant:

34 Kad ieysit ziamei Kanaan kura dosiu jumus and pafedyma: o dosiu korone raupu and katru namu ziames pafedyma jusu.

35 Tada tas kuro ira anie namey, ateys, ir palakis Kuniguy, tarant, Regis mi kaypo butu raupey namole.

36 O Kunigas pryfakis kad anos namus izkrautu, pirmekayp ateys Kunigas apizwalgit ana korone, kad nestorus wis tye kas ira anole namole, neczytu: o potam ateys Kunigas, apidaryt anos namus.

37 Kad apidarys ana korone, jog szrey, ana korone and sienu namu, ira dobetes zalokos,

aba raudonokos, ir weydas jos zemefniu ira už ana sieną.

38 Kunigas izfeyz iz anu namu durump anu namu: ir lieps uzdaryt anos namus per septynis dienas.

39 Potam sugryz Kunigas sekmoj dieny: jeygu pamarys, jog, szrey, ana korone and sienu anu namu prasiptaryno.

40 Tada pryfakis Kunigas, kad anos akmenius, kurose ira ana korone izsmulzru: ir izmetu jos už miesta, neczytu wietoi.

41 O anos namus apgramdys apiskrytey, ir izkres anas dukties kuras apgramde už miesta neczytu wietoi.

42 Potam ims kitus akmenius, ir arnelz ing wiera anu: ir kita imis moli, ir aptrynkawos anos namus.

43 Ber jeygu ana korone sugryz ir izsmes anole namole, paikuy to kaypo izdauze akmenius: ir po pagramdymu anu namu, ir paikuy to kaypo bus aptrynkawori.

44 Teypo areys Kunigas: o kad pamarys, jog, szrey, ana korone prasiptaryno and namu, kadagi raupey ira anole namole, neczyfeyz ira.

45 Togdel izdardys anos namus, akmenius ju, ir medziaga, ir wisa moli anu namu: ir izweszrey už miesta neczytu wietoi.

46 O tas kurfey eys anofna namofna katroy dieny, kad uzdarys jos: neczytu bus ikā wakary.

47 Kas teypag atsignla miegr anole namole, izspers rubus sawo: kas teypag walgo anole namole, izspers rubus sawo.

48 Ber kad Kunigas wel ieys, ir pamarys, jog, szrey, ana kore neprasiptaryno and anu namu, paikuy to kaypo aptrynkawori bus namey: tada apinafzys Kunigas anos namus czyfeyz, kadagi ana korone pagidita ira.

49 Potam ims dwejeta paukizryciu kad apczytytu anos namus: ir cedro-medi, ir izkartora, ir izopa.

50 Ir pamulz wiena paukizry molo sude, and giwo wadenia.

51 Potam ims ana cedro-medi, ir ana izopa, ir izkartora, ir giwaghi paukizry, ir idazys jos krauje pamulzto paukizry, ir giwame wadeniy: ir palafzes anos namus septynis kartus.

52 Teypo apczytis anos namus krauju ano paukizry, ir ano giwu wadeniu: ir giwu paukizry, ir ano cedro-medziu, ir izopu, ir izkartoru.

53 O giwa paukizry izfeyz už miesta arwiran laukan: teypo padaris numaldyma, and anu namu, ir bus czyfeyz.

54 Ta ira prowa and wisokios korones Raupu, ir and szafu.

55 Ir and raupu Rubu, ir Namu.

56 Ir and sutyrima, ir and wories, ir and Rundu.

57 Mokit, kuroy dieny ira kas neczytu, ir kuroy dieny ira kas czytu: Ta ira prowa Raupu.

PAGUL. XV.

Prowos ape miriszkus kurie turi tekieimas sektes, aba iz silpnibez, aba ligos, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Priegram

Priegtam kalbejo WIESZPATs Mayžeszaup, ir Aaronop, tarant:

2 Kalbekit waykump Izraelaus, ir pafakikit jump: kožnas žmogus kad bus tekaciu, isz kuno sawo, neczytu bus del tekicima sawo. 3 O ta bus neczytara jo del jo tekicima: jeygu kunas jo tekicima puroja, aba kunas jo nog tesicima sawo uzisfildos, neczytara tey jo ira.

4 Wisokias parelas, and kuro gutes tas kurfey tury tekicima, bus neczytu: ir wisokias storkas and kuro sedes ansjen, bus neczytu.

5 Kiekwiens reypag kurfey dasilites parela jo, iszpers rubus sawo, ir nusimazgos wadeniu, ir bus neczytu iki wakaruy.

6 Ir kas sedi and ano storka, and kuro sedejo tas kurfey tury tekicima, iszpers rubus sawo, ir nusimazgos wadeniu, ir bus neczytu iki wakaruy.

7 Kas reypag dasiliti kuna to, kurfey turi tekicima, iszpers rubus sawo, ir nusimazgos wadeniu, ir bus neczytu iki wakaruy.

8 Kad reypag tas, kurfey turi tekicima, spias and czytoja: tada iszpers rubus sawo, ir nusimazgos wadeniu, ir bus neczytu iki wakaruy.

9 Wisokias reypag balsas and kuro jos tas kurfey turi tekicima, neczytu bus.

10 Ir wisokias tas kurfey, dasilites ko, tey kas buwo po jo, neczytu bus, iki wakaruy: ir kas nelsa tey, iszpers rubus sawo, ir nusimazgos wadeniu, ir bus neczytu iki wakaruy.

11 Priegtam kožnas, kuro, tas kurfey tury tekicima, dasilites nenuprausis raku sawo wadeniu: iszpers rubus sawo, ir nusimazgos wadeniu, ir bus neczytu iki wakaruy.

12 a Mola reypag sudas, kuro dasilites tas kurfey turi tekicima, bus sudazytas: bet wisokias medzio sudas bus izikalautas wadeniu.

13 O kad tas kurfey tury tekicima, bus apczytytas nog tekicima sawo, tada paskayrys sau and apczytyghima sawo, septynias dienas, ir iszpers rubus sawo: ir numaudys kuna sawo giwu wadeniu, o bus czytu.

14 O aszmoy dienoy ims uz sawe dwejeta: rurkietu, aba dwejeta: karwelenu: ir atcys prieiz weyda WIESZPATIES durump Nomera sueygos, ir dos jos Kuniguy.

15 O Kunigas pagatawis jos, wienaz and grieko-aferos, o wienaz and degamos-aferos: reypo padarys Kunigas and jo po weydu WIESZPATIES, uz tekicima jo, numaldyma.

16 Priegtam žmogus, kad iszeys isz jo sekte gulimo, numaudys ciela: kuna sawo wadeniu, ir bus neczytu iki wakaruy.

17 Wisokias reypag rubas, ir wisoki oda, and kuwos bus sekte gulima: iszperta tey bus wadeniu, ir bus neczytu iki wakaruy.

18 Moterizkie reypag, kad gutes su ja wiras su sekte gulimo: togdel nusimaudis ansjen wadeniu, ir neczytys bus iki wakaruy.

19 Bet kad moterizkie bus tekati, budamas tekicimas jos kraujo kune jos, tada bus per septynias dienas atkirime sawo: o wisokias tas kurfey dasiliti jos, neczytu bus iki wakaruy.

20 Ir wis tey and ko ana gulejo atkirime sawo bus neczytu: ir wis tey and ko sedejo, bus neczytu.

21 Ir wisokias tas kurfey dasilite parela jos, iszpers rubus sawo, ir nusimaudys wadeniu, ir bus neczytu iki wakaruy.

22 Wisokias reypag tas kurfey dasilitejo kokio suda, and kuro ana sedejo: iszpers rubus sawo, ir nusimaudys wadeniu, ir bus neczytu iki wakaruy.

23 Patsjen jeygu buwo and parelo, aba and suda and kuro ana sedejo, kad dasilitejo to, neczytu bus iki wakaruy.

24 b Jeygu reypag rykrej kas gulejo su ja, jog atkirymas jos ira and jo, tada bus neczytu per septynias dienas: priegtam wisokias parelas, and kuro gulejo, bus neczytu.

25 c Kad reypag moterizkie per dangiel dienu nekayrant meta atkirima jos tekies tekicimu krauja sawo, aba kad tekies aukstzyn atkiryma sawo, neczyta bus per wisas dienas tekicima neczytatos sawo, kaypo dienole apczytyghima sawo.

26 Wisokias parelas and kuro gutes per wisas dienas tekicima sawo, bus jey kaypo parelas atkiryma jos: ir wisokias storkas, and kuro sedes, bus neczytu, pagal neczytatos atkiryma jos.

27 Ir kas dasilite tu dayktu, bus neczytu: togdel iszpers rubus sawo, ir nusimaudys wadeniu, ir neczytu bus iki wakaruy.

28 Bet kad est czyta nog tekicima sawo: tada paskayrys sau septynias dienas, o poram bus czyta.

29 O aszmoy dienoy ims sau dwejeta: turkietu, aba dwejeta: karwelenu: ir amelz jos Kunigop durump Nometa sueygos.

30 Frygatawis tada Kunigas wienazgi and grieko-aferos, o wienazgi and degamos-aferos: o Kunigas padarys uz ja numaldyma: nog tekicima neczytatos jos po weydu WIESZPATIES.

31 Teypo atkirfite waykus Izraelaus nog neczytatos ju: kad nepamirtu neczytatos sawo, kad izbjauryns Nometa: mano, kurfey ira widuryje ju.

32 Ta tey ira prowa to kurfey turi krauja, ir iz kuro isfeyt sekte gulimo, teyp jog izibjauryna to.

34 Ir sitpnos moterizkies atkirime jos, ir to kurfey reka tekicimu sawo, wiriszkamuy, ir moterizkamuy: ir wiriszkamuy kurfey gutes su neczyta.

PAGUL. XVI.

Diemas liepia eye Aukstzczasiamuy Kuniguy Szwepniczon, daryt abetnas numaldyma.

1. Otc. su pamokimu, kada ir ko padarys tey, 3. ir pagal kokio paredka asierawoime, ir atprowineime kitu Ceremoniu aba budu kurse aplisraszo cia pfaciey, 6. Kop przydetas ira isakimas przygulincios katres wisu zmoniu, 29. su pabayga to Paguldyma, 34.

O WIESZPATs kalbejo Mayžeszaup, a pasku to kaypo numite du sunu Aaronas, kad przyfiaryno prieiz weyda WIESZPATIES, ir numire.

2 Tare tada WIESZPATs Mayžeszaup, kalbek brolop rawo Aaronop, kad neytu wisados Szwęron wieron, widurni uzudagos, prieiz numaldymo-uzwozala, kurfey ira and skrynios, kad nenumirtu, aszjen nes pafirodziu debetiy and Numaldymo-uzwozala.

bzcmey.
18. 19.

c Marth.
9. 20.

a wirsz.
10. 1. 2.

b Exod.
30. 10.
Zyd. 9. 7.

90

LEVITICUS.

Regul. 16. 17.

3 Si to eys Aaron Szewetoi wietoi, su wer-
szu, jaanu jautu, and grieko-aferos, ir awinu
and degamos-aferos.

4 Apwilks szewet drobes-jupa, ir drobes
aparynes-kialnes bus and kuna jo, ir apjos ghi
drobes josta, ir abdegis drobes kiepure : tie ira
szewety rubey, togdel nupers kuma sawo wa-
deniu, kad apwilks jos.

5 O nog surinkima wayku Izraelaus ims du
ožu and grieko-aferos : wieną awiną and
degamos-aferos.

6 Potam afierawos Aaron weršy grieko-afie-
ros, kuriy bus už ghi : ir padarys numaldymą
už sawe, ir už namus sawo.

7 Ims teypag abu ano ožu : ir pašatys jos
priekš weyda WIESZPATIES, pas duris
Nometo lueygos.

8 Ir oies Aaron burmas and anu dwieju ožu :
wieną burmą už WIESZPATY, o wieną
burmą už palaydoma oży.

9 Atwes rada Aaron aną oży and kuro pole
burmas už WIESZPATY : ir padarys ghi
and grieko-aferos.

10 Berans ožys, and kuro puls burmas, kad
burm palaydomu ožu, bus pašatytas giwu po
weydu WIESZPATIES, daric jo numaldymą :
kad išleytu ghi giron kaypo pa-
laydomą oży.

11 Prywes rada Aaron aną weršy grieko-
aferos, kuriy bus už ghi pati, ir padarys numal-
dymą už pati sawe, ir už namus sawo : ir
pamuiz aną weršy grieko-aferos, kuriy bus
už ghi pati.

12 Ims teypag rukielniczą pilną žaryju iš
altoraus, nog pirm weyda WIESZPATIES,
ir rąkas sawo pilnas ruožo grežey kwepačiu
kwepačiu, simukiey šukutu, ir neš tey widury
uždažos.

13 Ir uždes aną ruožą and ugnies po weydu
WIESZPATIES : kad rokas ruožo už-
degtu numaldymo-užwožą, kuršey ira and
ludyima, ir kad ausjen nenuminu.

14 Ir imis iš krauja ano werša, ir pašatys
pirštu sawo and numaldymo-užwožą už-
tekieimop : ir šatys pirm ano numaldymo-
užwožą šeprynys kartus pirštu sawo už ano
krauja.

15 Potam pamuš aną oży grieko-aferos,
kuriy bus už žmones, ir inez kraują jo wida-
ryn uždažos : ir daris su krauju jo, kaypo
dare su krauju weršo, ir pašatys ghi and
numaldymo-užwožą.

16 Teypo padarys numaldymą už Szewetą
wietą, už neczytybes wayku Izraelaus, ir už
peržogimus ju pagal wifu ju grieku, ir teypo
padarys Nometny lueygos, kuršey giwena su
jys widuryje neczytybiu ju.

17 Ir nebus nejoikia žmogaus Nometny lueygos,
kad ieys, daryt Szewetoy wietoy numaldymą,
per išzys : teypo padarys numaldymą už pati
sawe, ir už namus sawo, ir už wifa surynkima
Izraelaus.

18 Potam išzys altoraus kuršey ira po wey-
du WIESZPATIES, ir padarys už ghi
apczytyimą : ir imis kraują weršo, ir iš kraują
ožo, ir uždes ghi apšikrytey and ragu altoraus.

19 Ir šatys and jo iš ano krauja pirštu
sawo šeprynys kartus, ir apczytyys ghi, ir pašwęs
nog neczytybiu wayku Izraelaus.

20 O kad pabays numaldyt Szewetą wietą
ir Nometą lueygos, ir Altoru : tada prywes
aną giwą ghi oży.

21 Ir uždes Aaron abi rąki sawo and gaf-
wos giwoja ožo, ir išpažys and jo wifas
necyrybes wayku Izraelaus, ir wifus ju
peržogimus, pagal wifu ju grieku : ir
uždes jos and galwos ožo, ir išzys ghi
per rąką žmogaus kuršey ira gatawu gi-
roni.

22 Teypo nugabės ans ožys and sawes wi-
fas necyrybes ju atkirktoi žiamen : ir išzys
aną oży giron.

23 Potam areys Aaron Nometan lueygos,
ir nuwilks drobes rubus kuros apwilko,
kad ejo Szewetoi wietoi : ir paliks jos
ten.

24 Ir numazgos kuną sawo szewetoy wietoy
wadeniu, ir apwilks rubus sawo, potam išzys,
ir pagatawis degamą-afierą sawo, ir degamą-
afierą žmoniu, ir padarys numaldymą už
sawe, ir už žmones.

25 Uždegis teypag taukus grieko-aferos and
altoraus.

26 O tas kuršey išzys aną oży kuršey buwo
palaydziamu ožu, išzpers rubus sawo : ir nu-
mazgos kuną sawo wadeniu : o potam ieys
abazan.

27 Bet e weršy grieko-aferos, ir aną wer-
šy grieko-aferos, kuro kraujas ineztas ira,
padaryt Numaldymą Szewetoy wietoy išznes už
abazaus : bet odas ju, melą ju, ir mezlus ju,
sudegins ugnia.

28 O tas kuršey jos sudegins, išzpers rubus
sawo, ir numazgos kuną sawo wadeniu : o
potam ieys abazan.

29 Ir bus rey jumis amžynu itatymu :
Sektame menasiy dežymtoy dienoy menasio
fuzeminsit dužas julu, ir nedarysit darbo,
namie-gimę, ir prašalniertis, kuršey giwena
widuryje julu kaypo areywis.

30 Anoy nes dienoy padarys už jus numal-
dymą, kad apczytytu jus : apczytyreys busit
nog wifu grieku julu po weydu WIESZ-
PATIES.

31 Subara tey bus jumis arylšies, kad nu-
žemintumite dužas julu : amžynu tey ira
itatymu.

32 O Kunigas ans kuri pateps, ir kuro
pripilde rąką, kad rarnauti už tewą sawo
Kunigiški-uredą, padaris numaldymą :
kaypo užwilks drobes rubus, šzwęus ru-
bus.

33 Tada numaldys szewetą Szewetniczą, ir
Nometą lueygos, ir Altoru numaldys : padarys
teypag numaldymą už Kunigus, ir už wifas
žmones Surynkimo.

34 Ir bus rey jumis amžynu itatymu,
daryt už waykus Izraelaus išz wifu grieku
ju g wienakartą metose numaldymą : ir pa-
dare teypo kaypo prylakie WIESZPATIS
Mayželizuy.

PAGUL. XVII.

Prowos užsakancios niekur kitur neafierawos
aferos, išz tykt Nomete, 1. 6. ir niekam
kitamuy tykt paciamuy WIESZPATY, 5. žednu budu Welniams, pokalte
išszaknighimo, 7. Priegtam užsakancios
malgti kraują po tagi korone, 10. ir sterwo,
ir to kas ira šudraskita, 15.

Priegtam kalbejo WIESZPATIS May-
želizuy, tarait :

2 Kalbek Aaronop, ir šunup jo, ir wifump
waykump

e wirsz.
9.30.
Žyd. 13.
11

f žemey.
23.27.

Exod.
30.10.
Žyd. 9.7.

Pagul. 17. 18.

III. KNIGA MAYŽESZAUS.

92

waykump Izraelaus, ir taryk jump: Tas rey ira žodys kuri prylakie WIESZPATS, carant:

3 Kožnas isz namu Izraelaus, kursey pamusz jauti, aba awineli, aba olzkiti abaze, aba kas pamusz for uz abazaus:

4 O notneiz jo durump Nomera sueygos, afe-rawot WIESZPACIUY afera, priefz Nomera WIESZPATIES: kraujas bus prykayrytas anamuy žmoguy, praliejo krauja: rogdel izžaknitas bus ans žmogus isz widuries žmoniu sawo.

5 Idand kad nesza waykey Izraelaus mušamas-aferas sawo, kuras mulza and tauko, nelztu jas WIESZPACIUY, durump Nomera sueygos Kunigop: ir pamulztu jas WIESZPACIUY and dekudarymo-afera.

6 O Kunigas palafes krauja and Atroraus WIESZPATIES, pas duryš Nomera sueygos: ir užeđs raurus and mieło a kwapa WIESZPACIUY.

7 Ir noferawos reypag daugiaus mušamu-afera sawo Welniam, paikuy kuru bastos: Amžynu rey bus jenus isfarymu gimine-mus ju.

8 Kalbek tada jump, Kožnas isz namu Izraelaus, ir isz prafzalnieciu, kurie wiešauja widuryje ju kaypo areywiey: kas aterawos-degama afera, aba mušama-afera.

9 O notneiztu to durump Nomera sueygos, pagatavit rey WIESZPACIUY: tas žmogus bus izžaknitas isz žmoniu sawo.

10 Ir kožnas isz namu Izraelaus, ir isz prafzalnieciu, kurie giwena widuryje ju kaypo prafzalnieciy, b kursey walgis koki krauja, priefz dušaz nes to, kursey walgie ana krauja, pastarysiu weyda, mano, ir izžaknisiu ghi isz widuries žmoniu jo.

11 Dušaz nes kuno ira krauje jo, togdel dawiau jumus and atroraus, daryt numaldyma, and dušaz jusu: krauju nes to ira, kursey darys numaldyma už dušaz.

12 Togdel pasakiau waykamus Izraelaus, Nežoki dušaz newalgis isz jusu krauja: ney prafzalnieris walgis krauja kursey wiešauja widuryje jusu kaypo areywis.

13 Kožnas reypag isz wayku Izraelaus, ir isz prafzalnieciu, kurie wiešauja terp ju kaypo areywiey, kas lupaus medwiszytte lanko žwery, aba paukizty walgoma, iszlies jo krauja, ir prydegs jos dulkietis.

14 e Dušaz nes rey ira wisokio kuna kraujas jo ira už dušaz jo: Togdel pasakiau waykamus Izraelaus: Newalgisit krauja nežokio kuna: dušaz nes wisokio kuna ira kraujas jo, kas ghi walgo, bus izžaknitas.

15 dlr wisoki dušaz terp namie-gimusi, aba 22.31. terp areywiu, kuriy walgis iterwa, aba su-wiriz. 11. dralkita: iszpers rubus sawo, ir nusimazgos 40. wadeniu: ir bus neczyfta iki wakaruy, potam Ezech. 44.31. bus czytu.

16 Bet jeygu neperis ju, ir nemazgos kuna sawo: tada kitos nercysibe sawo.

PAGUL. XVIII.

Prowas slawijacius Izraelitams, negime-i pagal paprociu, aba budu Egepczoniu, ir Kanaanu, 1. 85c. bet pagal isfaryma Diewo, 4. Parodis bjarus ju giucia-

giwenimus, ir su swetyma-giwenimus, 6. Guleimus su palagie-gulincia moterizkie- 19. ir Kurwinistay. 20. wayku sawo neafie-rawot Molechuy, 21. boderis wisokiu priefz pryginima guleimu, 22. su priezastyms maczyjacioms pastyprne tas prowas, 24.

Priegtam kalhejo WIESZPATS May-zeizaus, tarait:

2 Kalbek waykump Izraelaus, ir taryk jump: Afzjen eini WIESZPATS Diewas jusu.

3 Nedarisir pagal darbu Egepc-ziames, kuroy giwenor: ney pagal darbu žiames Kanaan, kur wedu jus, nedarysir, ir newaykfczosis isfarymo'e ju.

4 Prowas mano darysir, ir isfarymu mano saugosir, kad waykfczorumite jofe: Afzjen efini WIESZPATS Diewas jusu.

5 Ir labey isfarymu mano, ir ptowu mano saugosir, a kursey žmogus darys jos, gis per jos: Afzjen efini WIESZPATS.

6 Niekas neprysfaryms giēciosp kuna sawo, atadegei gieda: Afzjen efini WIESZPATS.

7 Nearadegei giedos Tewa sawo, ji giedos Motynos tawo: Motyna tawo ira, nearadegei giedos jos.

8 b Nearadegei giedos moteries Tewa tawo: bžemey. gieda rey ira tewa tawo.

9 Giedos seferies tawo, dukteries tewa tawo, aba dukteries motynos tawo, ramie gimusios, aba gimusios ore, giedos ja nearadegei.

10 Giedos dukteries funaus tawo, aba dukteries dukteries tawo: giedos ju nearadegei: gieda nes tawo ira anosien.

11 e Giedos dukteries moteries tewa tawo, e žemey. kuriy gime rewuy tawo, (seferimi ira tawo) nearadegei giedos jos.

12 d Nearadegei giedos Seferies tewa tawo: d žemey. giēcia ira tewa tawo.

13 Nearadegei giedos Seferies Motynos tawo: giēcia nes ira motyno tawo.

14 e Nearadegei, giedos Broles tewa tawo: e žemey. nesfarynsi moteriep jo, teta ira tawo.

15 Nearadegei f giedos anitos tawo: more-rymi ira funaus tawo, nearadegei giedos jos.

16 g Nearadegei giedos moteries brola tawo: f žemey. gieda rey ira brola tawo.

17 b Nearadegei giedos moterizkies ir dukteries jos: dukteries funaus jos, ir dukteries dukteries jos neimsi, kad atadegei-mey gieda jos, gietyms ira, bjarus rey ira darbas.

18 Nimsi reypag moteries seferiesp, kwar-szynt ja atadegeims gieda jos priefz ja, giwaroy jos.

19 Nesfarynsi reypag i moteriep atdkryme neczytatos jos, kad atadegetumey gieda jos.

20 k Negulesi reypag su moretymi artymoia tawo and prawaysinima, kad izsibiauryntumey su ja.

21 Nedosi reypag isz sektes tawo, liep-eyt per ugni Molechuy: ir nebiaurynsi war-da Dieya tawo, Afzjen efini WIESZ-PATS.

22 m Su wirizku negulesi moterizku gulimu: b žemey. bjaurybe rey ira.

23 n Negulesi reypag su žednu galwiju, kad izsibiauryntumey jo: moterizkie reypag nedo-wes pirm bettyos, turet darba su ja, bjarus ira sumizymas.

24 Nesibiauryntu karreys isz m: Pahoney

d Ezech.

20.11.13.

Rym.10.

5.

Gal.3.2

b žemey.

20.11.

1.Kor.1.

5.

e žemey.

20.17.

d žemey.

20.19.

e žemey.

20.20.

Ezech.

22.11.

f žemey.

20.17.

g žemey.

20.21.

b žemey.

27.14.

i žemey.

20.18.

k žemey.

20.10.

l žemey.

20.2.

Deut.18.

10.

2. Kor.

17.17.

m žemey.

20.13.

n žemey.

20.15.16.

nec

nes kuros izmetu nog weyda juſu, izſibiau-
ryno teys wiſeys :

25 Teyp jog žiame ira biauri, o afzien ar-
kau and jos netyſibę jos : ir izſipiaua žiame
giwetojus ſawo.

o žemey. 26 Ber juſen ſaugos itarymu mano, ir prowu
20. 21. mano, ir nedarysit nieko iſz tu wiſu biaurybiu,

namie-gimęs, ir atreywis, kurſey wiefzauja wi-
duryje juſu kaypo atreywis.

27 Žmones nes tos žiames, kuros buwo pirm
juſu, dare wiſas tas biaurybes : ir tapo žiame
neczyſta.

28 Kad neiſz ſpiauru juſu ta žiame, kad izbiau-
ryniſt ja, kad iſzwerie tas žmones, kuros buwo
pirm juſu.

29 Kiekwiens nes kurſey darys katra iſz tu
biaurybiu, tos duſzos, kuros jos daro iſzaknitos
bus iſz widures žmoniu ſawo.

30 Togdel ſugos itarykima mano, kad
nedarytumire iſz tu biauru itarymu, kuros
dare pirm juſu, ir neiſzibiaurytumire jeys :
Afzien eſmi W I E S Z P A T S Diewas
juſu.

PAGUL. XIX.

Prowas iſzaknitos Izraelitams kad butu
ſzwęteys, 1. O. Tewa ir Motyna ſzena-
wotu, Subatu ſaugotu, 3. Strupn garbes
fergetus, 4. Dekudarymo-aſieras prygu-
linciey muſetu, ir użymotu, 5. and ubagu
pjuty minetu, 9. artymojo ſawo nekryu-
dytu, be ſudo, ir ſude, 12. ir ſzyrdy tey-
pag jamuy neprieſztarautu bei girey dary-
tu zodziey ir darbu, iſz tykros meytes, 17.
tu dayku kurie ira tui nemiszytu, 19. kur-
winſter nedaſyſtu, 20. kad walęu wayſius
žiames Kanaan, 22. neſokio krauja newal-
gita, ney buru, O. używotu, 26. paho-
niſzku raudawimo zymiu nedarytu, 28. ney
dukteru ſawo neczyſtaoſp iſzſatytu, 29.
bei Diewu ir iſtatytu jo wertume turetu,
30. ne buryniku, 31. ſenuju ſzenawotu,
32. ateywias prowas darytu, 33. ir ſabey
kiekwiens wiſokioy prakſtey, 35.

Priegram katbejo W I E S Z P A T S May-
zelſauſp, tarant :

a wirſz. 11. 44. Katbek cielop ſurynkimop wayku Izra-
laus, ir taryk jump, a ſzwęteys buſit : afz nes
W I E S Z P A T S Diewas juſu eſmi ſzwętu:
żemey. 3 bKoznas bijoſis Motynos ſawo, ir Tewa ſawo,
20. 7. 26. cir Subatu mano ſaugos: Afzien eſmi W I E S Z-
1. Per. 1. P A T S Diewas juſu.

b Exod. 16. 4 Negryſyt itulpump, ir nedaryſit ſau dlieru
20. 12. juſu :

c Exod. 31. 13. 5 Ir kad aſierawoſit W I E S Z P A C I U Y
31. 13. dekudarymo-aſiera : pagal walos juſu aſiera-
żemey. woſit tey.

d Exod. 26. 2. 6 e Dienoy aſierawoima juſu, ir and rytoy,
31. 17. bus rey walgita, ber kas arliekt and trecios die-
nos, bus ſudegita ugnia.

e wirſz. 7 Ir jeygu trecioy dienoy kaypo noris
7. 16. bus walgita, bjauru tey ira dayku, nebus
miehu.

f žemey. 8 Ir kas tey walgo, kiſos netyſibę ſawo, delto
jog izbiauryno iſzweragi dayku W I E S Z-
PA T I E S : togdel iſzaknita bus ta duſza iſz
33. 22. žmoniu ſawo.

Deut. 24. 9 f Kad teypag pjaufit Pjuri žiames juſu,
19. nęnupiaufi wiſiſzkey ka mpo lauka ſawo, ir

neſurynkſi ro kas reykia idand buru ſurynkra
iſz pjuries tawo.

10 Winniczos teypag tawo ne ſaſiſi, ir atlikuſiu
ogu winniczos tawo nepaſaſi : ubaguy ir atey-
wiuy palikſi jas, Afzien eſmi W I E S Z P A T S
Diewas juſu.

11 g Newogſit : ir nemelosit, ney ſaſzy-
wey apſieyſit, koznas prieſz artymaghi
ſawo.

12 h Ir neſiekſit ſaſzywey per Warda: mano:
izbiaurytumire nes Warda: Diewa tawo : Afz-
jen eſmi W I E S Z P A T S.

13 Neſtegi ſzrodliwey artyma: tawo, ney
apiniſi : ſz ſamdyniko alga nenakwos tawimpi-
iki rytoy dieney.

14 Kncio nekiaykſi, ney nuſidaūymo deſi-
po weydu akloja : ber bijoſies Diewa tawo, Afz-
jen eſmi W I E S Z P A T S.

15 Nedarysit kryudos ſude, k weyda ſetoja
nepryimiſi, ney weyda dydzioja iſzkialſi : tey-
ſibey ſudysi artymaghi tawo.

16 l Newaykſzczoli kaypo apkaſbejas teyp
žmoniu tawo, neſtowej prieſz krauja: artymojo
tawo : Afzien eſmi W I E S Z P A T S.

17 m Nenopikięteſt brola tawo ſzyrdyje ta-
wo: n rupiey barſi artymaghi tawo, ir nekięteſi
jampi grieko.

18 o Nepamtyſies, ney ſaykiſi ruſtybes prieſz
waykus žmoniu tawo, ber p miteſi artymaghi
tawo kaypo pari ſawe : Afzien eſmi W I E S Z-
P A T S.

19 Iſtarymu mano ſaugos ite, nedaſyſi dwejo-
key giminey galwiju tawo ſuſieyt, žiames
tawo nopſes dwejokia ſekte : Rubas teypag
dwejokios materios, ſumilſzytas, noteys and
tawęs.

20 Ir kad gules wirſzkas gulimu ſektes ſu
moterizku, kuriy ira tarnayte nieku pawerita
nog wiroy, ir neſit nieku budu iſzwadora,
ir nedora ira jey walnaktis : plakteys bus,
nebus użmulzteys, nebuwo nes walney iſz-
ſayta.

21 Ir atneſz katres-aſiera: ſawo W I E S Z-
P A C I U Y, durump Nomero ſueygos, awina:
and katres-aſieros.

22 O Kunigas ano awinu katres-aſieros pa-
darys uż ghi and grieka jo, kury ſugrieſzyjo,
Numaldyma: po weydu W I E S Z P A T I E S
ir ſtoſis jamuy aclydymas nog grieka jo, kury
ſugrieſzyjo.

23 Kad ieysit teypag toſ žiamei, ifodynſit
wiſoki medy and peno, tada apipjauſtyſit
nopipjauſtyta jo, ano pacies wayſiaus : per
treis metus bus jumis nopipjauſtytu, nebus
walgit iſz jo.

24 Ber kiertwitoſe merofe, wiſokias wayſius jo
bus ſzwętu dayku, and garbes W I E S Z-
P A C I U Y.

25 Ir walgiſite wayſiu jo pęktoſe merofe, kad
pradauginumire ſau dachada jo iſz jo : Afzien
eſmi W I E S Z P A T S Diewas juſu.

26 Newalgſit nieko ſu krauju : Nodboſit
and ſzaukſma paukſzczo, ney bowiſites wihu.

27 r Neſkuſit apikrirey ka mpu galwos juſu:
Negadyſit teypag ka mpu barzdos juſu.

28 f And ſawona: nedaryſit pjowima kune
ju u, ney daryſit juſimp raſto iſzpjautos žymes:
Afzien eſmi W I E S Z P A T S.

29 Nebjaurynſi dukteries tawo, ſaykidamas
ja: and kurwinſtes, kad žiane nebowirus ne-
czyſtata, ir nebutu prypildyta žiame biaureys
darbey.

30 Subatu

8 Exod.
20. 15.

h Exod.
20. 7.

Deut. 5. 11

i Deut.

24. 14.

Jok. 5. 44.

k Darb. 1.

17.

ir 16. 19.

Priek. 24.

23.

l Exod.

23. 1.

m Jon. 2.

10.

ir 3. 15.

n Mat. 18.

15.

Łuk. 17. 8

o Mar. 5.

39. 44.

Łuk. 6. 27

Rym. 12.

19.

1. Kor. 6.

7.

1. Theſ.

5. 15.

1. Pet. 3.

9.

p Mat. 5.

43.

ir 22. 39.

Rym. 13.

9.

Gal. 5. 14

Jok. 2. 8.

g Deut.

22. 9.

r žemey.

21. 5.

f Deut.

1. 41.

Pagul. 19. 20.

III. KNIGA MAYŽESZAUS.

93

30 Subatu mano saugosite, ir Švętniczos
mano bijosies: Afzien esmi W I E S Z P A T S.
31 Negryšyt Burryninkump, ir welnio-mo-
kump, ir nejetzkokir ju, kad bjauryntumites
su jays: Afzien esmi W I E S Z P A T S Die-
was jufu.
32 Priesz žylota kialsies, ir weyda Senoja
fzenawosi: ir bijosies Diewa tawo, Afzien esmi
W I E S Z P A T S.
33 Ir kad wieszaus tawimpi prafzalnietis
ziamey jufu, kaypo areywis, nelpausir jo.
34 Prafzalnietis kurley wieszaui jusimp,
bus terp jufu, kaypo namie-gimes iz jufu:
miltfir, kaypo pacius sawe, paris nes buwor
areyweys ziamey-Egypto: Afzien esmi
W I E S Z P A T S Diewas jufu.
35 Nedaryfir kryudos Jude, su olakcia, su
swaru, aba su miera.
36 Turefir teyfighi Swara, teyfus swaro-
akmenius, teyfa Efa, ir teyfighi Hin: Afzien
esmi W I E S Z P A T S Diewas jufu, kurley
izwedziau jus iz ziames-Egypto.
37 Togdel saugosite wifu istarymu mano, ir
wifu rowu mano, ir daryfir jos: Afzien esmi
W I E S Z P A T S.

PAGUL. XX.

Pasaka ape korones, priesz bayšus griekus,
kaypo priesz aserawoima wayku sawo Mo-
lechuy, 1. Oc, priesz rekineima buryni-
kump, ir welnio-mokump, 6. priesz kiey-
kimas tewo, aba motynor, 6. priesz kurwi-
nistar, 19. priesz sugiccia-gwenimius, ties
pygimius bjaurybes, ir nederacius sugu-
limus, ir matzenister, 11. su graudenimu
persegimop prysakimu Diewo, 22. 6. terp
kiu saugotis paprociu Pahoniu, 23. ape
skiru daryma terp czystu ir neczystu gal-
wiju, 24. ape nuakmentawina buryniku ir
welnio-mokiu, 27.

Priegram kalbeso W I E S Z P A T S May-
zelzaup, tarait:

2 Kalbesi teypag waykump Izraelaus, a Kiek-
wiens, izf wayku Izraelaus, aba iz prafzalneciū,
kurie wieszaui Izraeliy, kaypo areywey, kurley
dos izf sektes sawo Molechuy, rykrej bus už-
mulzras: žmones žiamės nuakmenios ghi akme-
nimis.
3 Afzien teypag pastaryfiu weyda mano
priesz aną žmogū, ir izfaknifu ghi izf widu-
ries žmoniu jo: dawe nes izf sektes sawo Mo-
lechuy, kad izdergu švętniczą mano, ir izbaur-
rynru šweta ghi warda mano.
4 O jeyku žmones anos žiamės, pasteps
akis sawo kayponoris nog ano žmogaus, kad
asferawos izf sektes sawo Molechuy, jog neu-
mulz jo.
5 Tada afzien pastaryfiu weyda mano priesz
aną žmogū, ir priesz jo šzeyminą: ir izfak-
nifu ghi, ir wifus tos kurie baltos paskuy jo, kad
bastyrus paskuy Molecha, izf widuries žmoniu ju.
6 Kad ira duža kuriy atgiryz b buryni-
kump, ir welnio-mokump, kad bastyrus paskuy
ju, tada pastaryfiu weyda mano priesz aną
dužą, ir izfaknifu ja izf widuries žmoniu
giminiu.
7 Togdel pasifzweškit, ir bukit šweteys,
afzien nes esmi W I E S Z P A T S Diewas
jufu.

8 Ir saugokite istarymu mano, ir darykite
jos: afzien esmi W I E S Z P A T S kurley
šweta ju.

9 Kad ira kas kurley kieyks Tewa sawo,
aba motyną sawo, rykrej bus užmulzras:
kaykie tewa sawo, aba motyną sawo, prakiey-
kimas jo ira and jo.

10 Zmogus teypag kurley dasiteys neczy-
stos su moterymi kitoja, kada gi dasitaye
neczystos su moterymi artymoja sawo,
rykrej bus užmulzras bjaurynikas, ir bjaury-
nykie.

11 Zmogus teypag kurley gulejo su more-
rymi tewa sawo, aradegie gieda tewa sawo:
abujen rykrej bus užmulzti, kraujas ju ira
and ju.

12 Kad teypag gufes žmogus su moterymi
sunaus sawo, abujen rykrej bus užmulzti:
padare bjauru sumizymą, kraujas ju ira
and ju.

13 Kad teypag gufes žmogus su wirfzku
moterifzku gulimu, abujen padare bjaubitę:
rykrej bus užmulzti, kraujas ju ira and ju.

14 Kad teypag ims žmogus motery, ir
moryną jos, bjauru tey ira darbu: fudegins ghi
ir ja ugnia, kad nebutu bjauro daykra widu-
ryje jufu.

15 Priegram kad gufes žmogus su galwiju,
rykrej bus užmulzras: galwighi teypag aną
užmulzyte.

16 Moterifzkie teypag kad pryfiartyns ko-
kiolp beštyolp, kad turetu darba su ja, tada
užmulzyt aną moterifzkę, ir aną beštyą:
rykrej bus užmulzti, kraujas ju ira and ju.

17 Kad teypag ims žmogus seferi sawo,
dukteri tewa sawo: aba dukteri morynos sawo,
ir regies gieda jos, ir ana teypag regies gieda
jo, bjaurybe tey ira: togdel bus izfaknietys
po akimis wayku žmoniu sawo: aradegie
gieda seferies sawo, pakieš neteyfibe sawo.

18 Kad teypag gufes žmogus su more-
rifzkie kuriy turi ligą sawo, ir aradegs gieda
jos, weršmę jos arwers, ir ana pari aradegs
weršmę rekineima sawo: tada abejetas bus iz-
faknietys izf widuries žmoniu sawo.

19 Priegram nearadegfi giedos seferies mo-
rynos tawo, ir seferies tewa sawo: kada gi
aradegie gičius sawo, pakieš anisjen neteyfibe
sawo.

20 Kad teypag gufes žmogus su dedyna sawo,
aradegie gieda dedes sawo: pakieš anisjen
grieką sawo, be wayku mirs.

21 Kad teypag ims žmogus moteri brola
sawo, neczytara tey ira: aradegie gieda brola
sawo, bus anisjen be wayku.

22 Saugokit tada wifu istarymu mano, ir
wifu rowu mano, ir darykit jas kad neis-
werstu jufu ana žiamę kuroi jus wedu, kad gi-
wetumite joy.

23 O newaykizczokire istarymoš tu žmo-
niu, kuras izmeru po weydu jufu: wifus nes
ros daykus dare anosjen: togdel nopkie-
ciau ju.

24 Ir pasakiau jumus, pasefir teywaynizkey
žiamę ju, ir dosi ja jumus, kad pasestumite
ja teywaynizkey, žiamę f apiptustancia
pienu, ir medumi: afzien esmi W I E S Z P A T S
Diewas jufu, kurley atkirau jus nog
giminiu.

25 Togdel darifir skiru terp czystu, ir
neczytu galwiju, ir terp neczytu, ir czytu
paukščia: ir nebjauryntir dužu jufu galwijey,

d Exod.

21.17.

Priek.

20.

Mat.

15.

e wirsz.

4.

f wirsz.

18.20.

Deut.

22.

g wirsz.

18.15.

h wirsz.

18.22.

i wirsz.

18.17.

k wirsz.

18.23.

l wirsz.

18.9.

m wirsz.

18.9.

n wirsz.

18.12.13.

o wirsz.

18.14.

p wirsz.

18.16.

q wirsz.

18.26.

r wirsz.

18.33.

s Exod.

3.8.

t wirsz.

11.2.

Deur.

14.

u

4.

94

LEVITICUS.

Pagul. 21. 22.

ir paukszcrys, ir to wifu kas stęgia and ziamės, kas atskirau jumis, kad turecūmite rey už neczyt.

26 Ir busir mi czyfey, ašien nes WIESZPAT S efini czytū: ir atskirau jus nog giminiū, kad butumire mano.

Deut. 18. 10. 27 Ir O kad wirifzkas aba moterifzkas, tures sawimpi dwasia burymo, aba bus welniomokias, rykrei bus užmuzfey: nukmenios jos akmenimis, kranjas ju ira and ju.

PAGUL. XXI.

Prowos ape czyfby Kuniga, raudawime and numirelo, etc. Matzenistefu ju, 7. czyfstatoy dukteru ju, su korone prisz jas jeysu kurwijas, 9. ape czyfby Aukščiausio. Kuniga, raudawime and numirelo. 10. Matzenistey, 13. prowas, ape 108 kuriems nedereio tarnauti kunigifzkoturdas, pro negadus kuna ape kuros cia sakos, 16. norwjen gatejo walgit szwecius dayktus, 22. bet netarnauti Nomete, 23.

Poram kalbejo WIESZPAT S Mayzeizausp: Kalbek Kunigump, sunump Aarona, ir taryk jump. And numirelo neizsibiaurys Kunigas terp žmoniū sawo.

2 Nei and gientes sawo, kurfey ira giecū jo: and morynos sawo, ir and tewa sawo, ir and funaus sawo, ir and dukteries sawo, ir and brolies sawo.

3 Ir and leferies sawo, kurij ira merga, giecū jo, kurij neprygulejo wiru: and tu izsibiaurys.

4 Neizsibiaurys and Wirausio terp žmoniū sawo, kad izsidergu.

5 Nedarys and gatwos sawo plikuma, ney apikus kampa barzdos sawo, ney piatus kune sawo piowima.

6 Szwerys bus Dieuw sawo, ir nebiaurys warda Diewa sawo: aferawoja nes ugnies aferas WIESZPATIES, pena Diewa sawo togdel bus szwerys.

7 Neims moteries kurij ira kurwa, aba neczyta, ney imis moteres kurij armeita ira nog wiru sawo szwetu nes ira ansjen Dieuw sawo.

8 Togdel szwesi ghi, delto jog aferawoghi pena Diewa sawo: szwetu bus ansjen tau, ašien nes efini szwetu, ašien efini WIESZPATIU kurfey szweciū jus.

9 O kad prades kurwitis dukte Kunigo, izsibiauryna tewa sawo, sudeginta bus ugnia.

10 Tas teypag, kurfey ira Aukščiausio Kuniga terp broli sawo and kuro gatwos užlieras ira tepiamas aleykus, ir kuro rakas pryplide, kad apwikru anos rubus, nordegs gatwos sawo, ney perptels rubu sawo.

11 Nepryey teypag lawonop nejokiop: ir and tewa sawo ir and morynos sawo neizsibiaurys.

12 Iz szwerniczos teypag neizeys, kad neizsibiaurynu szwerniczos Diewa sawo: karuna nes tepiamo aleykaus Diewa jo ira and jo, ašien efini WIESZPAT S.

13 Imis teypag moteri mergitey jos.

14 Nasztes, aba armetos, aba izsibiaurintos kurwos, rokiu neims: bet imis už moteri merga iz žmoniū sawo.

15 Ir nebiaurys sekles sawo terp žmoniū sawo: ašien nes efini WIESZPAT S, kurfey ghi izweciū.

16 Priegram kalbejo WIESZPAT S Mayzeizausp, tarant:

17 Kalbek Aaronop, tarant, Nickas nesiarrys iz sekles rawo, pagal gininiū sawo, kurampi bus negadas, kad aferawotu pena sawo.

18 Newiens nes žmogus, kurampi bus negads, nesiarrys, aklugu bus žmogumi, aba raysu, aba trumpu, aba ilgu sanaru.

19 Aba žmogus, kurampi bus sulaužymas kijos, aba sulaužymas rakos.

20 Aba bus kupru, aba žwayru, aba tures oda and akies sawo, aba saulius niežus, aba pulotus niežus, aba sulaužru bus and indarystes sawo.

21 Newiens žmogus nepryey iz sekles Aarona Kuniga, kurampi ira negadas, kad aferawotu ugnies aferas WIESZPATIES: negadas ira jampi, nepryey kad aferawotu pena Diewa sawo.

22 Pena Diewa sawo iz szweciausiu dayktu, ir iz szwetu dayktu gates walgit.

23 Bet uždagašp noteys, ir altoransp nesiarrys, del to jog ira negadas jampi: kad neizsibiaurynu szwerniczos mano, ašien nes efini WIESZPAT S, kurfey szweciū jos.

24 Ir teypo kalbejo Mayzeizus Aaronop, ir sunump jo, ir wiump waykump Izraelaus.

PAGUL. XXII.

Prowos ape czyfby Kuniga, walgime, szwetu dayktu, Neczytamy nedrejo iz ju walgit, 1. etc. bez gierey apliczyfjusiam, 6. Nedereio jems walgit sterwo, aba to kas buwo sudraskita, 8. kam derejo su jeys walgit szwecius dayktu, o kam ne, 10. prowa and tu kurie kleju walgit szwetu dayktu, 14. Prowos ape giarawalnas aferas, iz kokiū turejo but galwju, iz kieno ranku, 25. kapyto senas, 26. neaferawot su motyna, 28. ir walgit dienoy aferawoima, 29. kas wpruzirakina grandenimu klanzadosp, 31.

Poram kalbejo WIESZPAT S Mayzeizausp, tarant.

2 Kalbek Aaronop, ir sunump jo, kad atskirru nog szwetu dayktu wayku Izraelaus, kurofini izwecia, kad neizsibiaurynu Warda Szwerybes mano: Ašien efini WIESZPAT S.

3 Kalbek jump, wisokias žmogus gimineta julu, kurfey prysiarrys iz wifos giminės julu szwecump daykrump, kuros szwecia waykey Izraelaus WIESZPATIU kad neczytata jo ira and jo, žmogus ans bus izzaknitas nog prieiz weyda mano ašien efini WIESZPAT S.

4 Newiens iz sekles Aarona kurfey ira raupotu, aba turi tekima, newalgis iz tu szwetu dayktu, net bus czytu: ir tas kurfey dasiliti to kas ira neczytu, sterwo, 4 aba to kuramuy reka sekte sugulimo.

5 Aba kad kas dasiliti kokio neczyto stęgiatio žweries, ko izsibiauryna, aba žmogaus

a wifiz.
2. 25.

Pagul. 22. 23.

III. KNIGA MAYŽESZAUS.

95

gaus, ko išsibauryna, pagal wifokios neczyfatos, jo.

6 Zmogus ans kurfey to dasilires, neczyfatu bus iki wakary: newalgis isz anu szwetu daykru, bet mumazgos kuna sawo wazdeniu.

7 Kad nusiteys saute, tada bus czyfatu: o potam walgis isz anu szwetu daykru, pena nes tey ira jo.

8 b Sterwo, ir sudraškiro, newalgis, kad išsibaurynu to: Afzien esmi WIESZPATATS.

9 Saugos rada anisjen isakima mano: kad nepakiestu del to kokio grieka, ir nepamirtu jampi, kad izbiauryns ghi: Afzien esmi WIESZPATATS kurtley szweciui jos.

10 Newalgis teypag szweto newiens praszalietis: bedra-giweroias teypag Kunigo, ir samdinkas newalgis szweto dayka.

11 Ber kad pirks Kunigas dufza pinigeys sawo, walgis ana isz ro: ir namieginas namu jo, walgis anisjen isz pena jo.

12 Ber kad dukte Kunigo prygutes swerymanuy wiruy: newalgis ana isz kialamos-afieros szwetu daykru.

13 Ber kad bus dukte Kunigo nazle, aba atmetta, ir nerures sekies, ir sugrysz namosna tewa sawo, e kaypo jaunitey sawo, tada walgis isz pena tewa sawo: bet ne jokias swerymas newalgis isz ro.

14 Ir kad kas walgis szwetaghi dayka kteju: rada prydes jop and to pakra dalaz, ir sugrazys tey kuniguy su szwetu daykru.

15 Teypo neizbiauryns szwetu daykru wayku Izraelaus; kuros dos WIESZPACIU Y.

16 Ir lieps jemus nesz nerceysibe kates, kad walgitu ju szwetus daykus: afzien nes esmi WIESZPATATS, kurfey szweciui jos.

17 Priegtam kalbejo WIESZPATATS Mayzelzausp, tarant:

18 Kalbek Aaronop, ir sunump jo, ir wifump waykump Izraelaus, ir taryk jump; Jeygu kas iraisz namu Izraelaus, ir isz acywiu Izraeliy, kurfey afierawos afiera sawo pagal wifu pazadeimu sawo, ir pagal wifu sawo gierawalau afieru, kuras afierawos WIESZPACIU Y and degamos-afieros.

19 Bus tey pagal walos jusu: robuta paryneli, isz jauciu, isz awinelu, aba isz ofzkiciu.

20 Neafierawosir nieko kurampi ira negadas: nemieta nes tey buru jumus.

21 a Kad teypag kas afierawos dekadarymofiera WIESZPACIU Y, atikirdamas isz jauciu, aba isz awiu pazadama, aba gierawalna-afiera; robuta bus, kad butu michtu, nebus rampi ne jokio negada.

22 Akto, koliekos, aba aprayfusio, karporo, sausus niezus aba pulorus niezus ruriucio; neafierawosir ra WIESZPACIU Y: ir neafierawosir isz ju WIESZPACIU Y ne jokios ugnies-afieros and atoraus.

23 Ber jauri, aba maza peku, perisgaghi, aba fusiryusi sanarofe, pagarawisite jos and gierawalnos-afieros, bet and pazadeima nebutu tey michta.

24 Suslegro, aba sudauzyro, aba sudraškiro, aba supjauto neafierawosir WIESZ-

PAGIU Y: nedarysir to ziamey jusu.

25 Isz rakos teypag acywiu, isz wifu tu daykru neafierawosir Diewuy jusu ne jokios walgamos-afieros: pagadynimas nes ju ira jofe, negadas ira jofe, nebutu mietys jumus.

26 Priegtam kalbejo WIESZPATATS Mayzelzausp, tarant:

27 Kad gimis jauris, aba awinelis, aba ofzkicis, tada bus per septynias dienas po moryna sawo: potam nog almos dienos ir and to, michtu bus, and afieros ugnies-afieros WIESZPACIU Y.

28 Nemuszite teypag jaucio, aba maza pekaus jaucio, ir jaunioja jo, wienoy dienoy.

29 O kad muzyte garbes-afiera WIESZPACIU Y, muzyt ja pagal walos jusu.

30 e Walgita bus rogyi pacioy dienoy, ne paliksie isz jos and rytos: Afzien esmi WIESZPATATS.

31 Togdel saugosite prysakimu mano, ir darysir jos: Afzien esmi WIESZPATATS.

32 Ir neizbiauryns szweto warda mano, kad bucia szwetas widuryje wayku Izraelaus: Afzien esmi WIESZPATATS kurfey szweciui jus.

33 Kurfey iszwedziau jus isz ziames-Egypto, kad bucia jumus Diewu: Afzien esmi WIESZPATATS.

PAGUL. XXIII.

Prowas ape szwetes, ir ape Dides-szwetes, 1. a. ape Subata, 3. ape Welikos-szwete, 4. 5. su ceremoniomis aba budcys kuru reykia sergiet jofe; 9. ape Sekminis-szwete, 15. ape Trubku-szwete, 24. Ape szwete numaldymo, 27. ape Szwete Kuczeku, 33.

Potam kalbejo WIESZPATATS Mayzelzausp, tarant:

2 Kalbek waykump Izraelaus, ir taryk jump: isfartyros Dydzios-szwetes WIESZPATIES, kuras iszauksir, bus szwetes suwadynimeys: tos ira isfartyros Dides-szwetes mano.

3 a Per szefas dienas dirbs darba, bet sekmoj dienoy ira Subata arykies, szwetas suwadynimas, ne jokio darba nedirbsir: Subata ira WIESZPATIES wifofe giwenimofe jusu.

4 Tos ira isfartyros Dydes-szwetes WIESZPATIES, szwety suwadynimey, kuros iszwadynsir pazymetu metu ju.

5 b Pirmame menasiy kiertwiroj siekoy diemoy menasio, terp dwieju wakaru Welika ira WIESZPATIES.

6 O pekroy siekoy dienoy togi menasio ira szwete preku donu WIESZPATIES: per septynias dienas walgsite prekas donas.

7 Pirmoy dienoy turesite szwetaghi suwadynima: nedarysir ne jokio darba.

8 Ber atierawosite per septynias dienas ugnies-afiera WIESZPACIU Y: sekmoj bus szwetas suwadynimas, nedarysir ne jokio darba wergizko.

9 Ir kalbejo WIESZPATATS Mayzelzausp, tarant:

10 Kalbek waykump Izraelaus, ir taryk jump:

e wifza 2.15.

a Exod. 20.9. ir 23.12. Deut. 5. 13. Luk. 13. 14.

b Exod. 12.8. ir 23.14. Num. 28. 16. Deut. 16. 1.

jump: Kad atreysit anoh žiamen, kura dosiu jumus, ir papjauisit pjuti jos, tada arnelzyt peda pradziu pjuties jusu Kunigop.

11 O ansjen wilkins anaz peda po weydu WIESZPATIES, kad butu mielu už jus: and rycoy po Subatey wilkins ghi Kunigas.

12 Pagarawisit teypag anoy dieny kad wifkinsit anaz peda, robuta Awineli, kurlsey ira meryniu, and degamos-aferos WIESZPACIUU.

13 Ir walgoma-afiera du defetku smulkiu-mitru sumizyru su aliwa and ugnies-aferos, and mielo kwapa WIESZPACIUU: ir dekudarymo-afiera jos isz wino, kiertwira dala Hino.

14 Newalgisit teypag nejkios donos, ney spirgitu jewu, ney žalu warpu, iki aney paciey dieny, kad arnelzyt afiera Diewa jusu: amžynu tey ira istarymu giminemus jusu, wilofe giwenimofe jusu.

15 e Poram atkayrysit sau nog antros dienos po Subatey, nog anos dienos kad arnelzyt peda wilkamos-aferos: Seprynios tey bus robulos Subatos.

16 Iki antrey dieny nog sekmos Subatos atkayrysit pekias-delfymris diena: afierawosit tada WIESZPACIUU nauja walgoma-afiera.

17 Arnelzyt isz namu jusu dwi wiskami-doni, bus isz dwieju defetku smulkiu-mitru, bus kiaptos rukizcos: pradžios tey ira WIESZPACIUU.

18 Afierawosit teypag si ano seprynetu donu, atkayrysit tobulu meryniu awineli, ir wiena werizy, jauna ghi jaucio, ir dwejeraz awinu: degama-afiera bus WIESZPACIUU, su walgoma-afiera ju: ir dekudarymo-aferas ju, ir ugnies-afiera, and mielo kwapa WIESZPACIUU.

19 Pagarawisit teypag ozy and grieko-aferos, ir dwejeraz meryniu awineli and dekudarymo-aferos.

20 Wilkins tada jos Kunigas su dona pradziu and wilkamos-aferos, pirm weyda WIESZPATIES, su dwejetu awineli: szwetu dayktu bus WIESZPACIUU, už Kuniga.

21 Ir iszauksit anoy pacioy dieny jog turesit szweta suwadynima, nedarysit nejkio darba wergizko, amžynu tey ira istarymu wilofe giwenimofe jusu giminemus jusu.

22 d O kad nupjauisit pjuti žiames jusu, nupjowime rawo nennpjauis wiszkeve kampa lauko, ir nesukopsi sukopima pjuties rawo: ubaguy ir ateywiuy paliksi jos: Aszjen elmi WIESZPATIS Diewas jusu.

23 Ir kalbejo WIESZPATS Mayzelzaulp, tarait:

24 Kalbek waykump Izraelaus tarait, e Sekmame menasty, pirmoy dieny menasio, turesit atylsi, atminti balso szwetaghi suwadynima.

25 Nedarysit nejkio darba: bet afierawosit WIESZPACIUU ugnies-afiera.

26 Priegtam kalbejo WIESZPATS Mayzelzaulp, tarait:

27 f Bet delfymroy dieny to menasia sekmo, bus diena numaldymo, szweta suwadynima: turesit, romet nuzeminsit dufas jusu, ir afierawosit WIESZPACIUU ugnies-afiera.

28 Ir nedarysit anoy pacioy dieny nejkio darba: Numaldymo diena nes ira, darit and jusu numaldyma po weydu WIESZPATIES Diewa jusu.

29 Wifokia nes dufza kuriy nepusiziamias anoy pacioy dieny, izizaknira bus isz žmoniu sawo.

30 Wifokia teypag dufza kuriy daris koki darba anoy pacioy dieny, izgadyta bus ana dufza isz widuries žmoniu sawo.

31 Nedarysit nejkio darba: amžynu tey ira istarymu giminemus jusu, wilofe giwenimofe jusu.

32 Bus jumus Subata atylsis, nuzeminsit tada dufzas jusu: dewinroy dieny menasio wakare, nog wakaro iki wakaru iliesit Subata jusu.

33 Ir kalbejo WIESZPATS Mayzelzaulp, tarait:

34 Kalbek waykump Izraelaus, tarait: g Pekroy liekoy dieny ro sekmo menasio, bus WIESZPACIUU szwete-kuczku per seprynias dienas.

35 Pirmoy dieny bus szwetas suwadynimas: nedarysit nejkio darba.

36 Per seprynias dienas afierawosit WIESZPACIUU ugnies-afiera: h asz moy dieny turesit szweta ghi suwadynima, ir afierawosit WIESZPACIUU ugnies-afiera, uzlakimo diena tey ira, nedarysit nejkio darba wergizko.

37 Tos ira istarytos Dides szwetes WIESZPATIES, kuras iszauksit and szwetu suwadynimu: kad afierawomute WIESZPACIUU, Ugnies-afiera, Degama-afiera, ir Walgoma-afiera, Mulza-afiera, ir Giarama-afiera, kiekwienaz kas dien and dienos jos.

38 Neskayrant Subatu WIESZPATIES, ir neikayrant dowanu jusu, ir neikayrant wifu pazadeimu jusu, ir neskayrant wifu gierawalnu-afiru jusu, kuras dosit WIESZPACIUU.

39 Bet pekroy liekoy dieny sekma menasio, kad lurynkisit dachada žiames, szwesit WIESZPACIUU szwete septyniu dienu: pirmoy dieny bus arylsis, asz moy teypag dieny bus atylsis.

40 Ir imsit sau pirmoy dieny szakas grezu medziu: polmos-szakas, ir mojus drutu medziu, su karkleys-tekmui: ir busit linksmeys po weydu WIESZPATIES Diewa jusu per seprynias dienas.

41 Ir szwesit WIESZPACIUU ta szweta per seprynias dienas metofe: amžynu tey ira istarymu giminemus jusu, sekname menasiy isz wesit ja.

42 Per seprynias dienas giwesit kuczko: wisi gimę Izraeliy giwes kuczko.

43 Kad žynotu gimines jusu, jog aszjen liepiau giwet waykanus Izraelaus kuczko, kad iszwedziau jos isz žiames-Egypro: Aszjen elmi WIESZPATIS Diewas jusu.

44 Teypo iszkalbejo Mayzelzus, istarytas Dydes szwetes WIESZPATIES waykump Izraelaus.

Pagul. 24. 25.

III. KNIGA MAYŽESZAUS.

97

PAGUL. XXIIII.

Prowos ape aliwa lomp. Nometo, ir pryredymaju, 1. 9te. Ape Rodziamas donas, 5. 6 isz indaristes ape tu kursey honbijo Warda Wieszpaties, 10. ape korone, tu kurie honbija Diawa, abetney, 13. ir kurie uzmuſza zmogu, abagalwighi, aba ronija arymaghi sawo, 17. Isz isseimas korones and honbija ape kuri bsiminejo. 23.

IR kalbejo WIESZPATS Mayžezausp, tarant:

1 Prylakik waykamus Izraelaus, kad atneſtru tawoſp cziſta, kutra; aliwos medzio aliwa; and ſzwicles, uſdegiut lompas nelaujamey.

2 Aaron pryredys jas nelaujamey po weydu WIESZPATIES, nog wakaro iki rytuy uſz uſzadas ludyghimo Nomete ſueygos? amžynu rey ira iſtacymu giminemus ſulu.

3 Gatawis ansjen anas lompas and ſkayſtaus lichtoraus po weydu WIESZPATIES, nelaujamey.

4 Imei teypag ſmulkiu-miltu, ir pakiepi iſz ju dwilika ragayſu: iſz dwieju deſetynu bus wiens ragayſys.

5 Ir ſudeſi jos ing du redi, ſſezeta; wiename rede, and cziyto ſtala, po weydu WIESZPATIES.

6 O and kiekwieno reda uſdes cziſtos kodylos: kuriy bus doney and aminties-aferos, ugnies-afiera rey ira WIESZPACIUY.

7 Gatawis rey kas Subatos-diena nelaujamey po weydu WIESZPATIES, uſz waykus Izraelaus, and amžynos ſadaros.

8 Ir bus rey a Aarona ir ſunu jo kurie rey walgis ſzwatoy wietoy ſzwetybe nes ſzwetybiu ira rey jamny, iſz ugnies-afieru WIESZPATIES, amžynu iſtarymu.

9 Ir iſſeju ſunus nekuros moterizſkies Izraelieres, kurſey buwo ſunumi Egypczonies widuryje wayku Izraelaus: o ſunus anos Izraelieres, ir Izraelietis bares abaze.

10 Honbijo rada iſzkiey ſunus anos moterizſkies Izraelieties Warda, ir kiaykie, togdel arwede ghi Mayžezauſp; o wardas morynos jo buwo Schelomith, dukte Dibri, iſz gimines Dan.

11 Ir idejo ghi ſargibou: kad ſtous jemus apinalzynimas, pagal naſtu WIESZPATIES.

12 Ir kalbejo WIESZPATS Mayžezauſp, tarant:

13 Iſz welk ana; kiaykieghi uſz Abaza, o wiſie kurie rey girdejo, uſdes ra-kas ſawo and gatwos jo: potam nuakmenios ghi wiſas ſuryngimas.

14 O waykump Izraelaus kalbesi, tarant, kiekwiens kurſey kiayks Liewa ſawo, rykrej pakietis griekas ſawo.

15 Ir kas honbis warda WIESZPATIES, rykrej bus uſmuſztas, wiſas ſuryngimas nuakmenios ghi rykrej: teypo bus ateywis kaypo namie-gimes, kad honbis WIESZPATY, uſmuſztas bus.

16 Kad teypag uſmuſz kas kokia; duſza zmogaus: rykrej bus uſmuſztas.

17 Ber kad uſmuſz kas duſza; pekaus, ſugrazys duſza uſz duſza.

18 Kad teypag uſdes kas negada; and arcyma ſawo, kaypo padare, teypo bus teypag padaryta jamuy.

20 Suſaužyma; uſz ſuſaužyma, ſaki uſz aki, b Exod: dati uſz dati kaypo ansjen uſwede and 21. 24. zmogaus ſuſaužyma; teypo bus uſwetas Deut. 19. and jo.

21 Kas tada uſmuſz peku. rada ghi ſugra- Mat. 5. 38 zys: bet kas uſmuſza zmogu, uſmuſztas bus.

22 Tagi prowa; turesite, teypo bus ateywis, kaypo namie-gimes: aſzien nes WIESZPATIS Diawas juu.

23 Ir kalbejo Mayžezus waykump Izraelaus, kad iſzweſtu ana; kiaykieghi uſz abaza, ir nuakmeniotu ghi akmenimis: ir padare wayky Izraelaus pagal to kaypo pryſakie WIESZPATIS Mayžezuy.

PAGUL. XXV.

Prowos ape atylſ ſekmu metu žiamas, 1. 9te; ape Linxmus-metu, kas per-kios-deſzymis metu, apwaykſ: 2. 8. ape buda pirke is pardoi, ir pirke teywayniſzkim-dayktu, pagal ikayciaus metu iki linxmiu-metams, 14. ape prowa wadawime pardone teywayniſzkim dayktu, 25. ape liſchma, ir doſnasty and ubagu Izraeliu, 25. ape prowa newalnikiu Zydu kaypo reykta buwo jes pirke, prakan, ir wadot, 30.

PRiegtam kalbejo WIESZPATS Mayžezauſp, and kaſna Sinai, tarant.

1 Kad rebysit anon žiamen, kura; domi jumus, tada iſſes ana žiamie Subata; WIESZPACIUY.

2 Per ſſezys merus apſesi dirwa; tawo, ir per ſſezys merus apipjauſtysi winnicza; tawo, ir ſukopsi dachada; jos.

3 Ber ſekmoſe merole, bus žiamiey Subata atylſies, Subata WIESZPACIUY: Dirwos tawo neapſesi, ir winniczos tawo neapipjauſtysi.

4 Kas iſzaugs per ſawe iſz pjurtes tawo, nepjausi jos, ogu teypag atkirima; tawo nenu- pjausi: meteys bus atylſies, žiamiey.

5 Dachadas wel Subatos žiamas bus jumus and peno, taujen, ir tarnuy tawo, ir taruayrey tawo, ir ſamdynikuy tawo, ir bedragiwe-rojuy tawo; kurie wielžauja tawimpi kaypo ateywicy.

6 Pekuy teypag tawo, ir žweruy, kurſey ira žiamiey tawo, wiſokias dachadas jos bus and pena.

7 Atkayrysi teypag ſau ſeptrynias metu-nedelas, ſeptrynis karrus ſeptrynis metu, teyp jog bus tau dienos anu ſeptryniu metu-nedelu; kiaturos-dezynitis ir dewini metey.

8 Potam liepsi pereyt trubey baſto ſekmame menasiy, deſzymtoy dieny menasio: numaldymo-dienoy liepsit pereyt trubey wiſoy žiamiey juſu.

9 Ir iſzweſit anos pektus-deſzymus me- tus ir iſzaukait walnasy žiamiey, wiſiemus giwetojamus jos: Linxmeys-meteys bus jumus, ir ſugyzyt kiekwiens paledymop ſawo, ir ſugyzyt kiekwiens gimineip ſawo.

10 Tie Linxmi-metey bus jumus pektus-deſzymties meteys: neſesite, ney pjausite, kas iſzaugs joſe per ſawe, ney pjausit teypag joſe ogu atkirymo.

11 Linxmi-metey nes ira, iſzweteys bus jumus, iſz ſauka walgiſite dachada; ju.

b Exod: 21. 24. Deut. 19. Mat. 5. 38

b Exod: 23. 14

13 Toſe

13 Tose linkmose-merose sugryzyt kiek-wiens pasedymop sawo.

14 Togdel kad pardosi pardorynga *daykia* arymamuy tawo, aba pirkis ka iz raskos arymojo tawo, niekas tenepaudzia kiro.

15 Pagal skayciaus meru, nog linkmu-meru, pirkis nog arymojo tawo, ir pagal skayciaus meru naudos, pardos tē anšien tau.

16 Pagal daugibes meru pradauginsi turgu jo, pagal mažuma teypag meru pamažysi turgu jo, pardoda nes anšien tau skayciu dachada.

17 Tenesigia tada niekas arymojo sawo, bet bijosies Diewa tawo: alz nes elmi W I E S Z P A T S Diewas jufu.

18 Ir darykite itarymus mano, ir saugokite prouu mano, ir darykite jos: o giwafite rykrej žiamej.

19 Žiame wel dos waysiu sawo, ir walgisite, iki pasorynimuy: ir rykrej giwafite joj.

20 O kad kalbesit, ka walgisime sekmoše merose? szrey nešim, ir dachada musu nesukopim?

21 Tada prysakisiu paslawinimuy mano and jufu szefzose merose: jog izdos dachada and cryju meru.

22 O alzmoše merose sesite ir walgisite iz seno dachada, iki dewintiemis metams: ner ieys dachadas ju, walgisite sen.

23 Žiame teypag nebus pardota and amžu, žiame nes ira mano: kada gi este manimpi areywieys ir susideys.

24 Togdel wifoy žiamej pasedyma jufu, dafaysir wadawima uz žiame.

25 Kad pawargs brolis tawo, ir pardos ka iz pasedyma sawo: tada wadorojs jo, gioris jo, areys, ir iszwados pardota *daykia* brolies sawo.

26 Kad wel kas netures wadorojs, ber igis raka jo, ir tures teyp daug kaypo ira gana and wadawima jo.

27 Tada skayrys metus pardawima sawo, ir arados artankā anamuy žmoguy, kuramuy pardawe ghi, ir sugryz pasedymop sawo.

28 Ber jeygu notrado raka jo, jog gana ira, kad sugražytu jamuy, tada pardotas tobis jo bus rakyogi paries pirkieja iki Mifastywiems-metams: ber Mifastywoše-merose izveys, ir sugryz pasedymop sawo.

29 Kad kas teypag pardos giwena cius namus apmura wotame Mieste, tada bus wadawimas jo ner pasibaygs meroy pardawima jo, wadawimas jo bus pilnose merose.

30 Ber jeygu n'eft iszwadojama, pirm-nekayp pasibaygs wisi meroy, tada ante namey, kurie ira aname mieste, kurie neturi muro atliks and amžu ramuy kursey pirkio jos, terp giminiu jo: neisveys mifastywoše-merose.

31 Ber namey miesteli kurie neturi apiskrytey muro, skayryti bus kaypo taukas žiames: wadawimas bus uz jos, ir izveys mifastywoše-merose.

32 Kas kris miestu Levitu, ir namu miestu pasedyma ju, Levitey tures amžyna ghi wadawima.

33 O kad darytas bus wadawimas tarp

Levitu, tada pardawimas namu, ir miestu pasedyma jo, izveys mifastywoše-merose: namey nes miestu Levitu ira giwenimu ju wi-duy wayku Izraelaus.

34 Ber taukas priemescio miestu ju, nebus pardotas: amžynu nes tē ira pasedymu jemus.

35 Kad pawargs teypag brolis tawo, ir swardynefis rawimpi raka jo, tada patyprinsi ghi, ateywi teypag, ir susieda, kad gitu rawimpi.

36 Neimsi nog jo b lichwos, ney ziskaus, b Exod. 22.25. bet bijosies Diewa tawo, kad gitu rawimpi brolis tawo. Deut. 23

37 Pinigu tawo nedosi jamuy and lichwos: 19.

38 Alzien elmi W I E S Z P A T S Diewas 8. Priek. 28

39 Kad docia jumus žiamę Kanaan, id kad bucia Ezech. 18.8. jumus Diewu.

39 e Kad pawargs teypag rawimpi brolis tawo, ir parsidos tau, neliepsi jamuy tarnaut sluzbos werga. e Exod. 21.2. Deut. 15.2.

40 Bus rawimpi kaypo samdynikas, kaypo susiedas: carnaus rawimpi iki mifastywiems-metams. Jer. 34. 14.

41 Poram izveys nog tawes, parsjen, ir waykey jo su jo: ir sugryz plemesj sawo, ir pasedymop rewu sawo sugryz.

42 Tarnes nes ira mano, kuros iszwedziau iz žiames-Egypto: nebus pardoti, kaypo pardoda werga.

43 d Newiesz patams and jo kierzre: ber d Ef. 6.9 bijosies Diewa tawo. Kol. 4.1.

44 Kas litis werga tawo, aba wergies tawo kuros turesi, tie bus iz tu giminiu kuros ira apiskrytey jufu, nog tu pirkis tau werga: aba wergie.

45 Pirkis teypag jos nog wayku bendragiweroju, kurie wiefzauja jusimp kaypo areywiey, iz ju, ir iz ju plemiu, kuros bus jusimp, kuros pagimdis žiamej jufu: ir bus jumus pasedymu.

46 Ir pasidarysite pafedejeys ju, waykamus jufu paskuy jufu, kad pafestu teywaynižkey pafedyma, liepsit tarnaut jemus and amžu: ber and broli jufu wayku Izraelaus kiek-wiens and broli sawo, newiesz patams and jo kierzre.

47 Ir kad nupefnis kas raka areywo, ir badragiweroja kursey ira su rawim, o brolis rawo kursey ira jampi pawargs: ir parsidos prafzalniecuy, badragiwerojuy kursey ira rawimpi, aba plemey gimines areywo.

48 Paskuy to kaypo parsidos, wadawimas bus uz ghi, wados ghi wiens iz broli jo.

49 Wados ghi aba dede jo, aba sunus dedes jo, aba ras kursey ira arcu kuna jo iz gimines jo wados ghi: aba igijogu ka raka jo, tesiwadoja parsjen.

50 Ir rokawosis su pirkieju sawo nog anu metu kurose parsidawe jamuy, iki mifastywiems-merams: teyp jog pinigey pardawima jo bus pagal skayciaus meru, bus su jo pagal dienu samdyniko.

51 Jeygu dar daugiel ira iz anu metu: sugražys pagal ju and wadawima sawo, iz anu pinigu uz kuros ira pirkas.

52 O jeygu dar atliko nedaug iz anu metu iki Mifastywiems-metams, tada rokawosis su jo, pagal metu sawo sugražys wadawima sawo.

53 Kaypo samdynikas bus jampi nog metu

Pagul. 26.

III. KNIGA MAYŽESZAUS

ik merams : newiešpataus and jo kierzte po akimis rawo.

54 Jeygu wel nebpu izloforas teys tada iszeys mišatywole-merofe, patsien, ir waykey jo su jo.

55 Waykey nes Izraelaus ira mi tarneys, tarneys mano ira, kuros iszwezdiau iz žiamės-Egypto : Afzien esmi WIESZPAT S Die was jusu.

PAGUL. XXVI.

Paskuy to kaypo uzsakie Diewas sutpu-garbes o prysakie sergicimo Subatu sawo, ir wisos Sluzbos Diewo, 1. Oe. Daro dangiel prakitau zadeimu niemur kurie eis pagal jo, Zokona. 3. bet bayšius baydymus priesz perze-giojui jo. 14. Zadedamus teclaus niemur kurie iszgyrysz but maſonu, ir padoyt wisos gieradeis. 40. su pabayga rodziams: nog ko, kame, ir per kas dotos buwo tos promos, 45.

Exod. 20.4. N Edarysiu sau a Batwonu, ney pjauto abroza ney izstaryto abroza, itatysit sau, ney itatysit molawota abroza žiamę jusu, kad klionomites jamuy: Afz nes esmi W I E S Z P A T S Diewas jusu.

Deut. 5. 2. Subatu mano saugosit, b ir Szwetniczos mano byjosites: Afzien esmi W I E S Z P A T S.

Deut. 28.2. 3 e Jeygu waykščiosit itatymole mano, ir saugosit prysakimu mano, ir darysit jos :

4 Tada dosiu lieus jusu meru sawo : ir žiamę dos dadacha sawo, medis teypag lauko dos waysiu sawo.

5 Kulimo-meras teypag prays jumis iki wino-pjuty, o wino pjutis iki semenies-meruy : ir walgisit dona jusu d iki pasotynimuy, ir giwesit tykreys žiamę jusu.

6 Pakaju teypag dosiu žiamę, jog e adgulsit miegot, ir nehus nieko kad izgan-dyatu : ir afzien padarysiu jog piktas žwerys lauis iz žiamės, kalawijas teypag nepereys per žiamę jusu.

7 Ir wisit neprietelus jusu, ir puls po weydu jusu kalawiju.

8 f Pekieras iz jusu wis szymta, o szymtas iz jusu wis dzelymti tukstantu : ir puls neprieteley jusu po weydu jusu kalawiju.

9 Ir apsigryzu jusump ir padarysiu jus way-singey, ir praduginsiu jus : ir pastyprinsiu su jumis sadara mano.

10 Ir walgisit sen, tey kas paseno: ir isznelzyt sen pro nauja-gi.

11 g Ir pastarysiu Nomerą mano widuryje jusu : ir nesibodes jumis duza mano.

12 Ir waykščiosiu widuryje jusu, ir busiu ju mus Diewu: o jusen busit ni žmonenis.

13 Afzien esmi W I E S Z P A T S Diewas jusu kursey iszwezdiau jus iz žiamės-Egypto, kad nebumimize wergys ju : ir afzien sutawiau gruzulo-medzius junga jusu, ir liepiu juma riešiotiey iszeyt.

14 h Ber jeygu nektausit manę, ir nedary-sit wifu tu prysakimu.

15 Ir jeygu bjaurey atnesit itatymus mano, ir jeygu bodesis duza jusu prowomis mano, jog nedarysit wifu prysakimu mano kad panic-kintumite sadara mano.

16 Afzien teypag padarysiu tey jumas: jog padarysiu and jusu izgadyt, Dziury, ir Szaly-liga, kurie crowsia akis ir macyja

duza: sekie teypag jusu dykey sesit, o ne prieteley jusu suwalgis ja.

17 Priegtam pastarysiu weyda: mano priesz jus, jog busit gamuszy po weydu neprietelu jusu : ir wiefzparaus and jusu apikiertejey jusu, ir begsit kad newis jusu niekas.

18 O jeygu dar nektausit manę iki tiems dayktams : prydesiu dar top, kad plakcia jus saprynerokey uz griekus jusu.

19 Afzien nes sutawiau puykie galibes jusu ir padarysiu daga jusu kaypo giatazy, o žiamę jusu kaypo wari.

20 Galibe teypag jusu dykey prapufs : o žiamę jusu nedos naudos sawo, medys teypag žiamės nedos waysiaus sawo.

21 Ir jeygu waykščiosit su manim priesz-tarnitey, ir nenoresite klausit manes tada prydesiu and jusu pagal grieku jusu sepryne-sioley macytymu.

22 Siusiu nes terp jusu žwery lauko kursey apims jus ir izgadyns peku jusu, ir numazyns jusu: ir stois kielej jusu putteys.

23 Jeygu dar teys daykteys nebusit mi pa-mokitey, bet waykščiosit su manim priesz-tarnitey.

24 Tada afzien teypag waykščiosiu k su jumis priesz-tarnitey : ir mulzu teypag jus seprynerokey del grieku jusu.

25 Atwesiu nes and jusu kalawija, kursey pamitysis pamšos sadaros, teyp jog susiryn-sit miestofna jusu : nusiusiu tada pawictri widuryj jusu, ir busit padoreys rakon neprieteleys.

26 Kad sutawiau ramti donos, tada kieps dona jusu deserktas moteru. wiename peczuy: ir sugra-zys dona jusu swaru : ir walgisit, o nepasitornysit.

27 Jeygu ir rodryn nektausite manę, bet waykščiosite su manim priesz-tarnitey.

28 Tada afzien teypag waykščiosiu su jumis smarkioy priesz-tarnitey : ir korosiu jus teypag seprynerokey uz griekus jusu.

29 I Walgisit nes kunz sinu jusu: kunz tey-pag dukterj jusu walgisit.

30 Ir pagadynsiu aukštumus jusu, ir m sau-tes-abrozus jusu izszaknisiu, ir uzmesiu ta-wonus jusu and lawonu miestu-diewu jusu : ir bodesis jumis duza mano.

31 Ir padarysiu miestus jusu puptyne, szwet-niczas teypag jusu izpuptysiu, ir neotysiu miela kwapa jusu.

32 Ir tabey izpuptysiu sa žiamę, jog ste-besis and jos neprieteley jusu, kurie giwes joj.

33 Priegtam izbaritysiu jus terp Pahoni, ir iztrauksiu paskuy jusu kalawija, ir bus žiamę jusu putta, o miestey jusu bus puptyne.

34 Megs tada žiamę n Subatomis sawo, wjofe dienofe izpuptyghima, o jusen busit žiamę neprietelu jusu, romes illes žiamę, ir megs subatomis sawo.

35 Wjofe dienofe izpuptyghima illes : ka-dagi neitisejo Subatofe jusu, kad giwenote joj.

36 Kas liris wel atikusiu terp jusu liepsiu ateyt silpnymuy szyrdiu ju žiamę neprie-telu ju : teyp jog wis jos graszkuman waroma-lapo, ir begs, kaypo bega nog katawija, ir garpufs, norbjen nera nieko kursey wija.

Priek, 88. 1.

2. Sam, 22.27. Pl. 118.

3. 39.

12.

1. 100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

100. 71

700

LEVITICUS.

Pagul. 26. 27.

37 Ir pufs wiens and kito kaypo nog kafa-wija, norisjen nera nieko kurfey wia, ir negasit apsitot po weydu neprietelu julu.

38 Bet prazisire terp Pahoniū : ir prarys jus žiamie neprietelu julu.

39 O atlikusiej terp julu sugayšs pro neteysibę sawo žiamie neprietelu julu : ir tabey pro neteysibes tewu sawo sugayšs su jeys.

40 Tomet ispažyns neteysibę sawo, ir neteysibę tewu sawo su peržegimeys sawo kureys peržegie prieš mane : ir jog teypag waykščiojo su manim prieštarnitiej.

41 Jog afzjen teypag waykščiojau su jeys prieštarnitiej, ir arwedziau jos žiamie neprietelu ju : jeygu tomet pasileks nopipjauštyra žyrdys ju, ir megs tomet korone neteysibes sawo.

42 Tada aminsiu and sądaros mano, su Jokubu : ir and sądaros mano su Izaoku, ir and sądaros teypag mano su Abrahamu, aminsiu, and žiames teypag aminsiu.

43 Kad aplyta bus žiamie del ju, ir megs subatomis sawo, kad buwo ispuštyta del ju o anisjen megs korone neteysibes sawo, togdryn, ir delto jog atmete prowas mano, ir dufza ju bodejos itarymeys mano.

44 O and to ita, tey teypag, kad bus žiamie neprietelu sawo, o notmesiu ju, ney bodesios jeys, kad padarycia gala isz ju, nieku werz-

31. damas sądarą, mano su jeys : afz nes elmini WIESZPATIS Dievas ju.

1. 45 Bet aminsiu and giaro sądaros pradku, kuros iswedziau isz Egipto-žiames po akimis Pahoniū, kad bucia jemus Diewu, afzjen elmini WIESZPATIS.

46 Tie ira anie Ištarymeys, anie Sudey, ir anos frowos, kuras dawe WIESZPATIS, terp sawes, ir terp wayku Izraelaus, and kabna Sinai, per raka, Mayželzaus.

PAGUL. XXVII.

Promos ape wadawima žmoniu, kuros pažadetos buwo Diewu, 1. 9. Galwiju, 9. Namu, 14. Lauko, aba Dirwu, 16. Kokiu day-ku nederejo žadet, o kad buwo pažadety, gajejo losor, aba ner. 26. Ape losawima dejetynu, teyp isz wayniu, kaypo isz pe-kam, 30.

Priegram kalbejo WIESZPATIS Mayželzaus, tarant:

2 Kalbek waykump Izraelaus, ir raryk jump : Kad kas atkirs pažadeima, pagal apwertyma tawo bus dufzos WIESZPATIS.

3 Kad apwertynimas tawo bus žmogaus turincio dwidelžyms metu, iki ramuy kurfey turi szezass-delfymtis metu : tada apwertynimas tawo bus isz pekiu-delfymtu siklu sidabro, pagal siklaus Szwetniczos.

4 Bet iragu moterizkas, tada bus apwertynimas tawo tris-delfymtis siklu.

5 Jeygu wel ira nog to, kurfey turi pekieris merus, iki tamuy kurfey turi dwidelžyms metu, tada apwertynimas tawo wiriszkoja bus dwidelžym siklu, o už moterizką de-lyms siklu.

6 Bet iragu nog to kurfey turi menasi, iki ramuy kurfey turi pekiera, metu, tada apwertynimas tawo wiriszkoja bus pekieras siklu

sidabro : o apwertynimas tawo moterizkoja, bus tris sikley sidabro.

7 Jeygu wel ira nog to kurfey turi szezass-delfymtis metu, ir dangiaus, iragu wiriszku, tada apwertynimas tawo bus pekiolika siklu : o už moterizką ghi dežyms siklu.

8 Bet iragu ubagielniu, nekayp apwertynimas tawo, tada fuitos po weydu Kunigo, kad apwertynu ghi Kunigas : pagal to kaypo gales igit raka to, kurfey padare tą žadeima, apwertyns ghi Kunigas.

9 O jeygu ira galwiju, isz kuro aferawoja anisjen WIESZPACIUJY aferą, wis tey kas dos isz jo WIESZPACIUJY, bus szweru.

10 Nemikžys jo, ney amaynis jo giara ghi už pikta ghi, aba pikta ghi už giar : jeygu reciaus kayponoris mayno galwighi už galwighi, tada tey, ir rey už ka permayno, ira szweru.

11 O jeygu ira kokiu neczytu galwiju, isz kuro neaferawoja WIESZPACIUJY aferos : tada pastarys aną galwighi po weydu Kunigo.

12 O Kunigas apwertys ghi pagal to kaypo ira gieri, abu pikru : pagal apwertynima tawo, Kunigie, teypo bus.

13 Bet jeygu wisizkey apirks ghi tada prydos pekra dalą jo wirszu apwertynima tawo.

14 Kad teypag kas pažwęs namus sawo, kad butu szweres WIESZPACIUJY, tada apwertyns jos Kunigas : pagal to kaypo ira gieri, aba pikri : kaypo apwertyns jos Kunigas, teypo stowes.

15 O jeygu tas kurfey pažwete jos, wados namus sawo : tada prydes wirszu ju pekra dalą pinigų apwertynima tawo, teypo bus jo.

16 Jeygu teypag kas pažwęs ka isz dirwos pafedyma sawo WIESZPACIUJY, tada apwertynimas tawo bus pagal sektes jo : Homer miežu-sektes, bus ape pekias-delfymtis siklu sidabro.

17 Jeygu pažwete dirwa sawo nog Mila-tywu-meru, tada stowes pagal apwertynima tawo.

18 Bet jeygu pažwęs dirwa sawo po Mila-tywiems-merams, tada rokawos jamuy Kunigas pinigų, pagal metu kurie dar atliekt iki Mila-tywiems-merams : ir bus nutraukta pagal apwertynima tawo.

19 Jeygu wel wisizkey aną lauką, tas kurfey pažwete ghi, wados, tada prydos wirszu jo pekra dalą pinigų apwertynima tawo, ir bus anisjen jamuy pastypryntas.

20 O jeygu newados ano lauką, aba jeygu pardawe aną lauką kitamuy žmoguy, tada nebus anisjen dangiaus wadom.

21 Bet jeygu ans laukas bus pažwestas, paskuy to kaypo ilzejo, szweru WIESZPACIUJY kaypo wisizkey izgadyntas laukas : pafedymas jo bus Kunigo.

22 O jeygu pažwete lauką WIESZPACIUJY kury pirko, ir n'eft lauku pafedyma jo.

23 Tada atkayrys jamuy Kunigas summa apwertynima tawo iki Mila-tywiems-merams : ir dos anoygi pacioy dienoy apwertynima tawo, szweribę WIESZPACIUJY.

24 Mila-tywose-merose sugryš ans laukas rop, nog kuro pirko ghi, rop, kuro buwo pafedymas ans žiames.

Pagul. 1. 2.

III. KNIGA MAYŽESZAUS.

103

38 Iš sunu Dan, giminii ju, pagal plemiu ju, pagal namu tewu ju, ikayciuy wardu, nog dwieju-defzymtu metu sen, ir wirszun, wisu tu kurie laydes waylkan.

39 Paskaytytu ju buwo isz gimines Dan, szefszos-defzymtyz ir du tukitanciu, ir septyni szymtey.

40 Iš sunu Afero, giminii ju, pagal plemiu ju, pagal namu tewu ju, ikayciuy wardu, nog dwieju-defzymtu metu sen, ir wirszun, wisu tu kurie laydes waylkan.

41 Paskaytytu ju buwo isz gimines Afer, kiaturos-defzymtis ir wiens tukitancis, ir peki szymtey.

42 Iš sunu Nafthali, giminii ju pagal plemiu ju, pagal namu tewu ju, ikayciuy wardu, nog dwieju-defzymtu metu sen, ir wirszun, wisu tu kurie laydes waylkan.

43 Paskaytytu ju buwo isz gimines Nafthali, pekios-defzymtis ir tris tukitanciey, ir kietury szymtey.

44 Tie ira paskaytyti, kuros paskayte Mayzezus, ir Aaron, ir Wirusiey Izraelaus, dwilika wiru buwo ju, kiekwiens and namu tewu sawo.

45 Teypo buwo wisu paskaytytu, sunu Izraelaus, pagal namu tewu ju, nog dwieju defzymtu metu sen, ir wirszun, wisu tu kurie laydes Izraeliuy waylkan.

Exod. 38.16. 46 Wisu paskaytytu buwo 6 szefzy szymtey tukitanciu, ir tris tukitanciey, ir peki szymtey, ir pekios-defzymtis.

47 Ber Levitey, pagal gimines tewu sawo, nebuwo ikaytyti terp ju.

48 Kalbejo nes WIESZPATs Mayzezausp, tarait:

49 Gimines tykt Levi neskaytyti, ney ikayciaus ju paimsi, terp sunu Izraelaus.

50 Ber tuwen uzstaryk Levisas and Nometa ludyimo, ir and wisu stotku jo, ir and to wila, kas pryguli jop: nelzos aniszen Nometa, ir wisus stotkus jo: ir tarnausz jampi, ir atsiguls apiskritey Nometa.

51 O kad Nometas taysis, Levitey nuims ghi, o kad Nometas starysis, Levitey paitarys ghi, o swerymas kursey, prieys jop bus uzmulstas.

52 Waykey wel Izraelaus adguis koznas pas abaza sawo, ir koznas pas karuna sawo, pagal karu sawo.

53 Ber Levitey atsiguls apiskritey Nometa ludyimo, kad nebutu narfa and surynkima wayku Izraelaus: rogdel saugos Levitey largibos Nometa ludyghimo.

54 Teypo padare waykey Izraelaus: pagal to wila ka prylakie WIESZPATs Mayzezu, teypo padare.

PAGUL. II.

Paredkas ape atsigulima giminii aplink Nometa, ir besitaydyma ju, 1. 59e. Gimine Judos turejo atsiguli ties Uzrekicimo-szali Nometa, su Isascharu ir Zebulon, kurie laydyme turejo prieszakie, 3. Gimine Rubeno iter Pietu-szali, su Simeonu ir Gadu, beturynt antra laydyma, 10. Nometas potam sekie, su Levitey, kurie apiskritey jo turejo abaza sawo, 17. Gimine Efraimo su Manasse ir Benjaminu turejo Nusitaydyma-szali, ir trecia ghi laydyma, 18. Dan su Aferu, ir Nafthali, Puse-nakties-szali, ir wzpakali; 25. Pabayga to Paguldyma, 32.

IR kalbejo WIESZPATs Mayzezausp, ir Aaron, tarait:

2 Waykey Izraelaus gulsis, koznas po karuna sawo, pagal zymiu namu tewu sawo: apiskritey priesz Nometa tucygus atsiguls.

3 O tie kurie atsiguls ties Uzrekicima, priesz uzrekicima, bus karuna abazaus Judos pagal karu sawo: O Nahesfon sunus Amminadabo, bus Wirusiu sunu Judos.

4 O karu jo, ir paskaytytu ju, buwo septynios-defzymtis ir kieturi tukitanciey, ir szefzy szymtey.

5 O pas ghi atsiguls gimine Isascharo: o Nathanael sunus Zuaro bus Wirusiu sunu Isascharo.

6 O karu jo, ir paskaytytu jo, buwo pekios-defzymtis ir kieturi tukitanciey, ir kieturi szymtey.

7 Priegtam gimine Zebulono, o Eliab sunus Helona bus Wirusiu sunu Zebulono.

8 O karu jo, ir paskaytytu jo, buwo pekios-defzymtis ir septyni tukitanciey, ir kieturi szymtey.

9 Wisu paskaytytu abaza Judos buwo szymtas tukitanciu, ir alzonios-defzymtis ir szefzy tukitanciey, ir kieturi szymtey, pagal ju karu: taysis isz prieszakio.

10 Karuna abazaus Rubeno, pagal karu sawo bus ties Pietus: o Eliazar sunus Seduro bus Wirusiu sunu Rubeno.

11 O waylka jo, ir paskaytytu jo, buwo kiaturos-defzymtis ir szefzy tukitanciey, ir peki szymtey.

12 O pas ghi atsiguls gimine Simeona: o Selumiel sunus Zuri-laddai, bus Wirusiu sunu Simeona.

13 O karu jo, ir paskaytytu ju, buwo pekios-defzymtis ir dewini tukitanciey, ir tris szymtey.

14 Priegtam gimine Gad: o Eljasaf sunus Rehuelies bus Wirusiu sunu Gado.

15 O karu jo, ir paskaytytu ju, buwo kiaturos-defzymtis ir peki tukitanciey, ir szefzy szymtey ir pekios-defzymtis.

16 Wisu paskaytytu abaze Rubeno, buwo szymtas tukitanciu, ir pekios defzymtis ir wiens tukitancis, ir kieturi szymtey, ir pekios-defzymtis, pagal ju karu: o tie taysis antreys.

17 Potam taysis Nometas tucygus, su abazu Levitu widuriy abazu: kaypo gulsis teypo taysis, koznas wieroy sawo pagal karuna sawo.

18 Karuna abazaus Efraimo, pagal karu sawo, bus ties nusiteydyma: o Eliana sunus Ammihudo bus Wirusiu wayku Efraimo.

19 O karu jo, ir paskaytytu ju, buwo kiaturos-defzymtis tukitanciu, ir peki szymtey.

20 O ties ghi gimine Manasse: o Gamaliel sunus Pedazuro bus Wirusiu sunu Manasse.

21 O karu jo, ir paskaytytu ju, buwo tris-defzymtis ir du tukitanciu ir du szymtu.

22 Priegtam gimine Benjamin: o Abidan sunus Gideoni bus Wirusiu sunu Benjamin.

23 O karu jo, ir paskaytytu ju, buwo tris-defzymtis ir peki tukitanciey, ir kieturi szymtey.

24 Wisu paskaytytu abaze Efraimo, buwo szymtas tukitanciu ir alzoni tukitanciey, ir szymtas pagal ju karu: o tie taysis trecieys.

25 Karuna abazaus Dan bus ties Puse-nakties.

NUMERI

Pagul. 2. 3.

- inakies, pagal karu sawo : 6 Ahieser sunus Am-
mifaddai bus Wirausiu sunu Dan.
26 Karu jo, ir paskaytytu ju, buwo szefzo-
deszymtis ir du tukitanciu, ir septyni szymtey.
27 O pas ghi arsiguls gimine Afer : 6
Pagieli sunus Ochranu bus Wirausiu sunu
Afero.
28 O karu jo, ir paskaytytu ju, buwo kja-
zuros-deszymtis ir wiens tukitancys, ir peki
szymtey.
29 Priegtam gimine Nafthali : 6 Ahira
sunus Enano bus Wirausiu sunu Nafthali.
30 Karu jo, ir paskaytytu ju, buwo pekios-
deszymtis ir tris tukitanciey, ir kietury
szymtey.
31 Wifu paskaytytu abaze Dano, buwo szym-
ta: tukitanciu, ir pekios-deszymtis ir septyni
tukitanciey, ir szefzy szymtey : uzpaliy taysis
pagal karunu sawo.
32 Tie ira paskaytyty wayku Izraelaus, pagal
namu tewu sawo : wifu paskaytytu abaze pa-
gal ju karu, buwo a szefzy szymtey tukitanciu,
ir tris tukitanciey, ir peki szymtey ir pekios-
deszymtis.
33 Bet Levitey nebuwo skaytyti terp wayku
Izraelaus : 6 pagal to kaypo prylakie W I E S Z -
P A T S Mayzelzuy.
34 Ir padare waykey Izraelaus pagal to wifa
ka prylakie W I E S Z P A T S Mayzelzuy
teypo gufes pagal karunu sawo, ir teypo tayedes,
kiekwiens pagal plemiu sawo, pagal namu te-
wu sawo.

PAGUL. III.

*Gimines-reistras Kunigu, 1. 69. kurump pry-
jungti ira Levitey tarnawime Nometo 3. Tu
wix plemes skaytor, su parodymu, kaypo
miera giwenima ju, pas Nometa, teypo
nreda ju, 14. Pirmgimdziey Izraelau,
kuru wieton ateyna Levitey, skaytom est
and isakima Diewo, 14. O kadagi skaycim
ju buwo dydesnis nekayp Levitu, tada as-
stankas asperkamas est, 44. 6 pingey isz
to padaryti, dodami est Aaronuy ir sunamus
jo, 51.*

O Tos ira gimines Aarona ir Mayzelzauz,
anoy dienoy kad kalbejo W I E S Z P A T S
su Mayzelzumii and katna Sinai.

- Exod. 6.23. Ir tie ira wardey sunu Aarona, a pirm-
gimdis, Nadab, poram Abihu, Eleazar, ir
Ithamar.
3 Tie ira wardey sunu Aarona, Kunigu, kurie
buwo parepti : kuru ra-ka prypilde, kad tar-
nautu Kunigizki-ureda.
4 6 Bet Nadab ir Abihu numire po weydu
1. 2. 8c. W I E S Z P A T I E S, kad atnefze swetyma-
zemey.
26.61. ugni priesz weyda W I E S Z P A T I E S giroy
Sinai, ir nerurejo anisjen wayku : bet Eleazar
ir Ithamar aprowinejo Kunigizki-ureda po
24.2. weydu tewu sawo Aarona.
5 Ir kalbejo W I E S Z P A T S Mayzelzauz,
tarait :
6 e Liepk prycyt giminey Levi ir pastatyk ja
e zemey.
26.9. po weydu Aarona Kunigo, kad tarnautu anisjen
ir 18. 2. jamuy.
7 Ir kad saugotu fargibos jo, ir fargibos wifo
surynkima, priesz Nometa sueygos : kad ap-
rowineru sluzba Nometa.
8 Ir kad saugotu wifu storku Nometa sueygos,
ir fargibos wayku Izraelaus : kad aprowineru
sluzba Nometa.

9 Dosi tada Aaronuy, ir sunamus jo, Levi-
tus : doreys ira : doreys ira jamuy, isz wayku
Izraelaus.

10 Bet Aarona ir sunus jo uzstarysi kad
saugotu Kunigizki-ureda sawo : 6 swetymas
kursey prysiatyns bus uzmuftas.

11 Ir kalbejo W I E S Z P A T S Mayze-
lzausz, tarait :

12 O alzjen, sztey, emiau Levitus isz widuries
wayku Izraelaus, wietoy wifokio pirmgimdzia
a kursey arwera gimdiwo, isz wayku Izraelaus :
ir bus Levitey mano.

13 Wifokias nes pirmgimdis ira mano, nog
anos dienos kad pamufzau wifoki pirmgimdi
ziamey-Egypto, e palzweciau sau wifoki pirm-
dy Izraeliuy, nog zmogaus iki galwijuy : ma-
no bus anisjen, alzjen emi W I E S Z -
P A T S.

14 Ir kalbejo W I E S Z P A T S Mayze-
lzausz giroy Sinai, tarait :

15 Paskaytyk sinus Levi pagal namu tewu
ju pagal plemiu ju : wis tey kas ira wirfizku
nog metu sen, ir wirfzu, tosen paskaytysi.

16 Ir paskayte jos Mayzelzus pagal isakima
W I E S Z P A T I E S : pagal to kaypo isakima
buwo jamuy.

17 f O tie buwo suney Levi, su ward eys sawo,
Gerfon, ir Kahath, ir Merari.

18 O wardey sunu Gerfona ira tie pagal gim-
niu ju, Libni, ir Simej.

19 O suney Kahath, pagal giminiu sawo,
Amram, ir Izhar, Hebron, ir Uzziel.

20 O suney Merari, pagal giminiu sawo: Ma-
heli, ir Musi : tos ira gimines Levitu, pagal
namu tewu sawo.

21 Isz Gerfona, buwo gimine Libnitu, ir gi-
mine Simeitu : tos ira gimines Gerfonitu.

22 Paskaytytu ju buwo ikayciuy isz to wifa
kas buwo wirfizku, nog menasio sen, ir wirfzu:
paskaytytu ju buwo septyni tukitanciey, ir peki
szymtey.

23 Gimines Gerfonitu arsiguls uz Nometa,
nusilaydymop.

24 O Wirausias tewifzkiu namu Gerfonitu,
bus Elzafar sunus Laheis.

25 O farga sunu Gerfona Nometa sueygos, bus
Nometas, ir Czeta daga jo, ir daga and
duru Nometa sueygos.

26 Ir kabaley priesenio, ir daga duru prie-
senio, kurie ira pas Nometa, ir pas Aftoru
apiikrytey : su linomis jo, wifosp sluzbosp jos.

27 O isz Kahath ira gimine Aramitu, ir
gimine Izharitu, ir gimine Hebronitu, ir gimine
Uzzieliru : tos ira gimines Koharitu.

28 Skayciuy wifo to kas buwo wirfizku, nog
menasio sen, ir wirfzu : buwo alstroni tuk-
itanciey ir szefzy szymtey, kurie sergiejo fargi-
bos Szwerniczos.

29 Gimines sunu Kohatho arsiguls, pas szali
Nometa Pierump.

30 O Wirausias tewifzkiu namu giminiu Ko-
haritu, bus Elzafar, sunus Uzzielis.

31 O fargibe ju bus Skrynja, ir Stafas, ir
Lichtorus, ir Aftorey, ir storkey Szwerniczos,
kureys aprowineja sluzba, ir uzudaga, ir wis
tey kas pryguli sluzbosp jos.

32 O Wirausias Wirausiu Levi bus Eleazar,
sunus Aarona, Kunigas : priewazyda jo bus and
tu kurie sergi fargibos Szwerniczos.

33 Isz Merari ira gimine Maheliru, ir gimine
Musiru : tos ira gimines Merari.

34 O paskaytytu ju ikayciuy wifo to kas
buwo

Exod.
13.2.Exod.
13.2.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.Exod.
13.29.

Pagul. 3. 4.

III. KNIGA MAYŻESZAUS.

103

buwo wiriszku, nog menasio sen, ir wirszu, buwo szeszy tukhtancy, ir du szymu.

35 O Wiraulas tewiszku namu giminiu Merari bus Zuriel sumus Abihaelis: arsiguls pas szali Nomera Pule-naktisp.

36 O użwayzda fargibiu sunu Merari bus and taru Nomera, ir and karcia jo, ir piloru jo, ir koju jo, ir wifo storka jo, ir wifo 10 kas pryguli szużbois jo.

37 Ir piloru priesenio apiskrytey, ir koju jo, ir spilku jo, ir and linu jo.

38 O cie kurie adguls pirm Nomera użtekieimop pirm Nomera sueygo, priesz użtekieima, bus Mayżezsus, ir Aaron su suney sawo, saugodami fargibos szweticzos, uż fargibe wayku Izraelaus: 6 g swerymas kursey

g wirsz. 10. pryfiartyns bus użmulszas.

39 Wifu paskaytyu Levitu, kuro: paskayte

16. 40. Mayżezsus ir Aaron, and isakima WIESZPATIES, pagal giminiu ju, wifo to kas buwo wiriszku, 10g menasio sen, ir wirszu, buwo dwidelzims ir du tukhtanciu.

40 Ir rare WIESZPATIS Mayżezsaus, Paskaytyk wifoki pirmgindi, kas ira wiriszku terp wayku Izraelaus, nog menasio sen, ir wirszu: ir paimk ikayciu wardu ju.

41 Ir imsi mi Levirus (aszjen efimi WIESZPATIS) wietoy wifokio pirmgindzio, terp wayku Izraelaus, ir galwijus Levitu wietoy wifokio pirm-gindzio, terp galwijus wayku Izraelaus.

42 Paskayte rada Mayżezsus, pagal to kaypo pryfakie jamuy WIESZPATIS, wifoki pirmgindi terp wayku Izraelaus.

43 Wifu pirmgindziu kurie buwo wiriszkeys, ikayciuy wardu nog menasio sen, ir wirszu, pagal paskaytyu ju, dwidelzims ir du tukhtanciu, du szymu, septynios-deszymtis ir tris.

44 Ir kalbejo WIESZPATIS Mayżezsaus, tarant:

45 Imk Levirus wieton wifokio pirmgindzio terp wayku Izraelaus, galwijus teypag Levitu wieton galwiju ju: Levitey nes bus mano, aszjen efimi WIESZPATIS.

46 Kas litis dwieju szymu, ir septyniudeszymu ir tryju, kurie bus arpirkrys, kuru daugiaus ira nekayp Levitu isz pirm-gindziu wayku Izraelaus.

47 Imsi uż kożną galwā: pekis siklus: pagal b Exod. 30. 13. siklaus Szweticzos imsi jos, b tas siklus ira dwidelzims Gera.

48 O ros pinigus dosi Aaronuy ir sunamas 25. Num. 18. jo: pinigus arpirkruju, kurn daugiaus buwo 16. terp ju.

49 Eme rada Mayżezsus anos arpirkimopinigus isz ru kuru daugiaus buwo nekayp arpirkruju, per Levirus. Ezech. 45. 12.

50 Nog pirmgindzio wayku Izraelaus eme anos pinigus, tukhtancy ir tris szymus, ir szeszadeszymtis ir pekis siklus pagal siklaus Szweticzos.

51 Ir dawe Mayżezsus anos pinigus arpirkruju Aaronuy ir sunamus jo, pagal isakima WIESZPATIES: pagal to kaypo pryfakie WIESZPATIS Mayżezsuy.

PAGUL. III.

Pryfakimas ape ikaytyma Levitu, kurie patogies buwo stuzbosz Nomero, su dydesniu parodymu uredu ju, o pirmiams ape uredu Kohathiu, 1. 26. poram Gersoniu, 22. ir

Merariu, 29. Kiekwieno ikayciu sakos teypag asabney, kaypo Kohathiu, 34. Gersoniu, 38. Merariu, 42. ir wifu abegney, 46.

IR kalbejo WIESZPATIS Mayżezsaus, ir Aaronop, tarant:

2 Paimk ikayciu wayku Kohathu isz widuries sunu Levi: pagal ju giminiu, pagal namu tewu ju.

3 Nog tryju-deszymtu metu sen, ir wirszu iki pekiams-deszymtiems metu sen, wifoki takursey ateyna tolp kowels, kad darytu darba Nomere sueygos.

4 Ta bus stuzba sunu Kohathu, Nomere sueygos: ipacley szwetybe szwerybiu.

5 Kad taysis abazas, tada ateyis Aaron ir suney jo, ir nuims użdaga dagos: ir abdegis ja skrynia, ludyimo.

6 O użdes and jos daga: borsuku-odu, ir iszties and jos wifa ruba, hyacintho wirszu: ir prydes rakos-kartys jos.

7 Iszties teypag and 4 Rodziamo-stala ruba, hyacintho, ir użdes and jo bludus, ir rukiamas-izolas, ir kruzkykus, ir degiamus bludus, bus teypag and jo nelaujama dona.

8 Poram iszties and jo szkariora ruba, ir abdegis ghi daga: borsuku-odu: ir prydes jop rakos-kartis.

9 Poram ims ruba, hyacintho, ir apidegs b lichoru szwieles, ir lompas jo, ir zimbatus jo, ir e giasiamus-sudus jo: ir wifus jo aliwos-sudus: kureys tarnauja jamuy.

10 Ides teypag pari, ir wifus storkus jo dangon borsuku-odu: ir użdes ghi and nelzamu-medziu.

11 O and aukso Altoraus iszties ruba, hyacintho, ir użdegis ghi daga borsuku-odu, ir prydes jo rakos-kartis.

12 Imis teypag wifus storkus stuzbos, kureys tarnauja szweticzoy, ir ides jos ruba hyacinthe, ir abdegis jos daga borsuku-odu, ir użdes jos and nelzamu-medziu.

13 Ir suztos pelenus isz Altoraus: ir iszties and jo ruba purpuros.

14 Ir użdes and jo wifus storkus jo, kureys tarnauja jamuy, zaryju-miedniczas, szakies, ir szufas, ir tasytomas-miedniczas, wifus storkus Altoraus: ir iszties anisjen and jo daga borsuku-odu, ir prydes jo rakos-kartis.

15 O kad pahaygs degr Aaron ir suney jo Szweticza, ir wifus storkus Szweticzos kad taysis abazas, tada ateyis poram suney Kohathu, nesz, bet nedasilites to szweta daytra, kad nepamirtu: ta ira nazra sunu Kohathu, Nomere sueygos.

16 O priewayzda Eleazaro, sunaus Aarona Kunigo, bus and aliwos szwieles, ir d kwepala d Exod. 48. 34. 35 grezey kwepaciu kwepalu, ir nelaujamos wal-gamos-afieros, ir e repiamo aleykaus: priewayzda wifo Nomera, ir to wifa kas ira jampi, and 30. 23. 24 Szweticzos, ir storku jos.

17 Ir kalbejo WIESZPATIS Mayżezsaus, ir Aaronop, tarant.

18 Neizizaknisite gimines plemes Kohathu isz widuries Levitu.

19 Bet rey padarysite jemus kad gim, o nemirtu, kad prieyt szwetybelsz szwerybiu: Aaron ir jo suney ateyis, ir użtarys ja kiekwiena ghi and stuzbos jo, ir and nalz-tes jo.

20 Bet patisjen neprycys, dabotis kad iwini-jama

a Exod. 25. 30.

b Exod. 25. 31. c Exod. 25. 38.

d Exod. 48. 34. 35 e Exod. 30. 23. 24 &c.

106

NUMERI

Pagul. 4. 5.

jama est Szewetnicza, kad nepamirtu.

21 Ir kalbejo WIESZPATs Mayzel-
szaušp, tarait :

22 Paimk teypag skaycia sunu Gersona pagal
namu tewu ju, pagal plemiu ju.

23 Palkaytyti jos nog tryju-defzymtu metu
sen, ir wirszu, iki pekietuy-defzymty
metu sen : wisoki ra kurley iejz karot ka-
rone, kad atprowinertu sluzba, Nomere
sueygos.

24 Ta bus sluzba plemiu Gersonitu tarna-
wimo, ir nalzroy.

25 Neizos tada kartynas Nomero, ir Nome-
ra sueygos, apactey daga jo, ir borfuku-daga,
kurty ira wirszu jo : ir daga duru Nomera
sueygos.

26 Ir kabalus priesenio, ir daga duru bro-
mos priesenio, kurty ira pas Nomera, ir pas
Aiforu apikrytey, ir linas ju, ir wisus storkus
sluzbos ju : ir wis rey kas gatawijas del ju, kad
tarnawo.

27 Wisla sluzba sunu Gersonitu wisoy ju na-
szoy, ir wisoy ju tarniste, bus pagal isakima
Aarona, ir sunu jo : ir pryfakisit iusjen jemus
fargibon wisla ju nalzra.

28 Ta ira sluzba giminiu sunu Gersonitu,
Nomere sueygos : o fargiba ju bus peraka
Ithamaro sunaus Aarona Kunigo.

29 Kas litis sunu Merari, palkaytyti
jos pagal ju giminiu, ir pagal namu tewu
ju.

30 Palkaytyti jos nog tryju-defzymtu metu
sen, ir wirszu, iki pekietuy-defzymty
metu sen, wisoki ra kurley iejz to karonen,
kad atprowinertu tarnawima, Nomera
sueygos.

31 O ta bus farga nalzros ju, pagal wisok-
ios ju sluzbos, Nomere sueygos : f Latos
Nomera, ir karris jo, ir pilorey jo, ir kojoss
jo.

32 Ir pilorey priesenio apikrytey, ir ko-
jos ju, ir spilkos ju, ir linos ju, su wisok-
ieys ju storkes, ir su wisokia ju sluzba :
o storkus fargos nalzros ju palkaytyte
wardu.

33 Ta ira sluzba giminiu sunu Merari, pagal
wisos sluzbos ju, Nomere sueygos : po raka
Ithamaro sunaus Aarona Kunigo.

34 Palkayte tada Mayzelzus ir Aaron, ir
Wirausiey surynkimo sunus Kohachitu, pagal
ju giminiu, ir pagal namu tewu ju.

35 Nog tryju-defzymtu metu sen, ir wir-
szu, iki pekietuy-defzymty metu sen wisoki
ra kurley iejz to karonen, sluzbon Nomere
sueygos.

36 O palkaytytu ju buwo pagal ju giminiu,
du tukstanciu, sepryni szymtey, ir pekios-
defzymtis.

37 Tie ira palkaytyti isz giminiu Kohathiru
wisokio to kurley tarnawo Nomere sueygos,
kuros palkayte Mayzelzus ir Aaron, pagal isa-
kima WIESZPATIES, per raka May-
zelzaus.

38 Palkaytytu teypag sunu Gersonitu, pagal ju
giminiu, ir pagal namu tewu sawo.

39 Nog tryju-defzymtu metu sen, ir wir-
szu, iki pekietuy-defzymty metu sen : wisokio
to kurley iejz to karonen, sluzbon Nomera
sueygos.

40 Palkaytytu tada ju buwo pagal plemiu ju
pagal namu tewu ju, du tukstanciu, ir iszely-
szymtey ir iris-defzymtis.

41 Tie ira palkaytyti isz plemiu sunu
Gersona, wisokio to kurley tarnawo Mo-
mere sueygos : kuros palkayte Mayzelzus
ir Aaron pagal isakima WIESZPAT-
TIES.

42 O palkaytytu isz giminiu sunu Merari :
pagal ju plemiu, pagal namu tewu ju.

43 Nog tryju-defzymtu metu sen, ir wir-
szu, iki pekietuy-defzymty metu sen : wisokio
to kurley iejz to karonen, sluzbon Nomera
sueygos.

44 Palkaytytu rada ju buwo, pagal plemiu,
trys-tukstanciey, ir du szymtu.

45 Tie ira palkaytyti giminiu sunu Merari :
kuros palkayte Mayzelzus ir Aaron, pagal
isakima WIESZPATIES, per raka
Mayzelzaus.

46 Wisu palkaytytu, kuros palkayte May-
zelzus ir Aaron, ir Wirausiey Izraelaus,
Levitu, pagal ju plemiu, ir pagal namu te-
wu ju.

47 Nog tryju-defzymtu metu sen, ir wir-
szu, iki pekietuy-defzymty metu sen : wisokio
to kurley iejz atprowinert sluzba
tarnawimo, ir sluzba nalzros, Nomere
sueygos.

48 Palkaytytu ju buwo aszroni tukstanciey, ir
peki szymtey, ir asztonios-defzymty.

49 Palkayte jos pagal isakima WIESZ-
PATIES per raka Mayzelzaus, koznaghi
pagal jo sluzbos, ir pagal jo nalzros : ir buwo
palkaytytu jo, kuros pryfakie WIESZPATs
Mayzelzuy.

PAGUL. V.

Isakimas Diawo iszwaryt isz abazaus wisoki
neczytasy zmogu, 1. 2c. ka daro, 4. Pro-
mos ape sugrazynima tu dayku kuros
kas atitolino, 5. ape paszwesius day-
keus, kurie prygutejo Kunigamus, 9.
ape pikt-iszmasima wiwo ape czysta-
ta moteris sawo, ir ceremonias aba budus
kuru reykia buwo tame uzitaykit, 11. apsz-
wiczymas ju, 27. uzitakimas tu promu,
29.

IR kalbejo WIESZPATs Mayzelzaus,
tarait :

2 Pryfakik waykamus Izraelaus, kad iz-
siustu iz abazaus a wisoki rauporaghi, ir b re-
kati : ir wisus tos kurie ira neczytasy nog
e numirelo.

3 Nog wiriszko iki moteriszkamuy, izsiu-
sire jos uz abazaus izsiustite jos : kad neiz-
bjaurytu abazu ju, widuriy kuru aszjen
giwenu.

4 Ir padare teypo waykey Iszraelaus, ir iz-
siunte jos uz abaza : pagal to kaypo WIESZ-
PATs kalbejo Mayzelzaus, teypo padare
waykey Izraelaus.

5 Priegtam kalbejo WIESZPATs May-
zelzaus, tarait :

6 d Katbek waykump Izraelaus, kad pa-
darys ka wiriszkas aba moteriszkas isz kattu
zimogizku grieku, perzegies perzegimu priez
WIESZPATY, rada ana pari dulza ira
kalta :

7 Ir iszapzys anisjen grieka sawo, kury pa-
dare : poram sugrazyns grieka sawo, pagal
e summos jo, ir prydes jop pekta dala jo : ir
dos rey ramuy, kuramuy kalta tapo.

8 Bet

a Lev. 14.

3.

b Lev. 15.

2.

c Lev. 21.

1.

d Lev. 6.

1.5.

e Lev. 6.

5.

Pagul. 5. 6.

III. KNIGA MAYŽESZAUS.

197

8 Ber jeygu anis žmogus neturės wadotoja, kad sugrąžytu jamuy katę aną, kuriy sugrąžinama est WIESZPACIUUY, bus Kunigo: nes kaytant awina numaldymo, kuro daris už ghi numaldyma.

9 Wisokias teypag pakielimas wisokių paszweštu dayktu wayktu Izraelaus, kury nelza Kunigop, bus jo.

Lev. 10 10 f Kiekwieno teypag paszweštu daykrey 12. bus jo : rey kas dos ka Kuniguy, bus jo.

11 Priegram kalbejo WIESZPATS Mayžeszaup, tarait :

12 Kalbek waykump Izraelaus, ir raryk jump : Kad pralaks nog kuro mote jo, ir peržegs prieiz ghi peržegimu.

13 Jog gules wirizkas su ja sugilimu sektes, o pastepta rey bus nog aktiu wira jos, ir patisjen pasisles tapus teciaus neczyta : o nera prieiz ja swiedko, ir n'est pagauta :

14 Ir areys and jo dwasia pikro izmanima jog pikrey izmano ape motery sawo, tapo neczyta : aba kad areys and jo pikro izmanima dwasia, jog pikrey izmano ape motery sawo, norisjen netaपो neczyta.

15 Atwes tada ans žmogus motery sawo Kunigop, ir atneiz podtraug ahera jos už ja, deszymta dalja Elos miezu mitu: nelies and jos aliws, ney des and jos kodytos : ka dągi ira walgoma-ahera pikrey-izmanaciuj, walgoma-ahera atminies, kuriy atweda pometyu nereysibe.

16 Ir lieps jems pryfiartyn Kunigas sultarys jos po weydu WIESZPATIES.

17 Ir ims Kunigas szweta ghi wadeni molo sudat: ims teypag Kunigas izz dulkiau kuros ira and astos Nometa, ir ides anai wadeni.

18 Potam paslarys Kunigas ana moterizkie po weydu WIESZPATIES, ir aradegs galwa anos moterizkies, ir udes and raku jos walgoma-ahera atminies, kuriy ira walgoma-ahera pikrey-izmanaciuj ape sawe: o ans kartus wado bus rakyoy Kunigo, kursey atneiza prakieykima.

19 Ir papryfiks ja Kunigas, ir kalbes anosp moterizkies, jeygu niekas negulejo su rawim, ir jeygu budama po wiru rawo ne pralaksiey neczytarosp: walna buk nog to karcio wadenia, kursey atneiza prakieykima :

20 Ber jeygu budama po wiru rawo, pralaksiey ir jeygu neczyta rapcy : jog gulejo su rawim žmogus, prieiz wira rawo.

21 (Papryfiks tada Kunigas ana moterizkie pryfega prakieykimo, ir kalbes Kunigas anosp moterizkies) repastaro rawe WIESZPATS prakieykimu ir pryfega widuryje žmoni rawo : ir repadaro WIESZPATS stegsni rawo paklumpaciuj, ir zywaru rawo synaciu.

22 Kad tas pats wado, kursey atneiza prakieykima, jeytu widurowa rawo, kad padarytu idand zywaras aptrynu, ir steglnis pakluden rarys tada ana moterizkie, Amen. Amen.

23 Potam paralyis Kunigas ana gi pari prakieykima and lakisrelo : ir izreps ghi ano kardu waydeniu.

24 Ir dos giart moterizkies ana kardu wadeni, kursey atneiza prakieykima, kad ans wado, kursey atneiza prakieykima, jeygu jon and kartumu.

25 Ir ims Kunigas izz rakyos anos moterizkies walgoma-ahera pikrey-izmanaciuj ape sawe ir wilkins ana walgoma-ahera po weydu WIESZPATIES, ir aherawos ja and Altoraus.

26 Ims teypag Kunigas župnia izz anos walgamos-aheros, arminies-aheros jos, ir udegs ja and altoraus, o potam dos giart aney moterizkies ana wadeni.

27 O kad dawe jey giart ana wadeni, stois, jeygu tapo neczyta, ir peržegie peržegimu prieiz wira sawo, jog ans wado kursey atneiza prakieykima, ieys jon, ir aptryna zywaras jos, ir steglnis jos paklups: ir stois ana moterizkie widuriy žmoniu sawo prakieykimu.

28 Ber jeygu ana moterizkie nestojos neczyta, ber ira czyta: tada bus walna, ir bus apsteta sekte.

29 Ta ira prowa pikrey-izmanaciuj ape sawe: kad koki moterizkie budama po wiru sawo izzklis, ir neczyta stois.

30 Aba kad areys and wirow dwasia pikro izmanima ape moteri sawo, ir pikrey-izmano ape moteri sawo: jog paslarys moteri po weydu WIESZPATIES, o Kunigas izzpidys and jos wisu raky prowa.

31 O wiras ans bus nekaktu nereysibes: ber ana moterizkie pakielis nereysibe sawo.

PAGUL. VI.

Prowos ape pažadeima Nazireistes, 8te. ape czyfibe kuros joy reykatauja, 3. ape buda kaypo reykia buwo apczyfyt Nazireiti kad izsibauryno, 9. ape Ceremonias aba budus kuru reykia buwo sangot kaypo kas izstiesejo pažadeima, 13. ape buda szlawinima, kuro reykia buwo sangot Kunigams szlawinime Swrynkimuy, 22.

Ir kalbejo WIESZPATS Mayžeszaup, tarait:

2 Kalbek waykump Izraelaus, ir raryk jump : Kad arsiliks wirizkas aba moterizkas, pažadant pažadeima Nazireicio kad arsiliktu WIESZPACIUUY.

3 Arsiliks nog wine, ir stypro girkla, wino-ukliusa, ir wina stypro-girkla negiers, ney giers kokio dregnuma ogu, ney walgis nauju ogu, aba dziowintu.

4 Per wisas dienas Nazireistes sawo newalgis nieko kas ira padaryta izz wino-medies-wina, nog brundata iki kiau-šauy.

5 Per wisas dienas pažadeima Nazireistes sawo, ir neys per jo galwa, a skuralas: net isipildys anos dienos, kuros atkire sau WIESZPACIUUY, szweru bus, daleyzdamas augo kasoms plauku sawo.

6 Per wisas dienas, per kuras arsiliks WIESZPACIUUY, neys lawonop numirelo.

7 Tewu sawo, aba motyna sawo, broļu sawo, aba seseryni sawo, neizsibauryns jey kad numirs anisjen : Nazireiste nes Diewa jo ira and galwos jo.

8 Per wisas dienas Nazireistes sawo szweru ira WIESZPACIUUY.

9 O jeygu numires dayktas nepamarynyhu-mey pamirtu pas ghi, jog izbjaurynu galwa Nazireistes

a Sudz.

13.7.

1. Sam. 16.

11.

Nazireites sawo : tada apklus dienyoy apczy-
styima sawo galwā sawo, lekmoiy dienyoy ap-
klus ja.

10 O aszmoiy dienyoy aaeiz dwejerā turk-
lehu,aba dwejerā karwelenu, Kunigop, durump
Nometā sueygos.

11 Ir pagarawis Kunigas wienā and grieko-
aferos, o wienā and degamos-aferos,ir padarys
uż ghi numaldymā, isz to ka sugriefzyjo and
lawona : kaypo palzwos galwā sawo anoy
dienoy.

12 Potam atskirs dienas Nazireites sawo
WIESZPACIUUY, ir aaeiz awineli, kur-
fey ira meryniu and kal-es-aferos : o prafzo-
kusios dienos puls, delto jog izbiaurynta buwo
Nazireite jo :

13 Ir ta rey ira prowa Nazirecio : anoy die-
noy, kad isipildys dienos Nazireites jo, aaeiz
tey durump Nometā sueygos.

14 Aferawos tada and aferos sawo WIESZ-
PACIUUY wienā robulā, meryni awineli, ir
robulā wienā, meryne awelē and grieko-aferos
ir wienā robulā awinā and degamos-aferos.

15 Ir kalzetkā, preiku ragayšu, ragayšu
isz smulkiu-miltu, sumiszytu su aliwa, ir preiku
alodzin, pareptu aliwa : ir walgomā-afiera, ju,
ir dekudarymo-afieras ju

16 O Kunigas aaeiz tey priefz weyda
WIESZPATIES : ir pagarawis jo grieko-
afiera, ir degamā-afiera jo.

17 Pagarawis teypag awinā and dekudary-
mo-aferos WIESZPACIUUY, su ka-
zetkā preiku ragayšu : ir pagatawis Kunigas
walgomā-afiera jo, ir giaramā-afiera jo.

18 Tomer tada apklus Nazireitis b galwā
Nazireites sawo pas duris Nometā sueygos :
ir im galwos-plankus Nazireites sawo : ir uż-
des jos and uguies kuriy ira po dekudarymo-
afiera.

19 Potam im Kunigas wirra ghi peti isz
awino, ir wienā, preikā, ragayzy isz kalzetkos,
ir wienā, preikā, alodzia : ir użdes jos and
rakū Nazirecio, palkuy to kaypo apklute
Nazireite sawo.

20 Ir e wilkins jos Kunigas and wiskamos-
aferos, po weydu WIESZPATIES,
szwetas rey ira dayktas Kuniguy, su kracia
wiskamos-aferos, ir su peciu kialamos-aferos :
o potam ans Nazireitis giars winā.

21 Ta ira prowa Nazirecio, kurfey pažadejo
afiera sawo WIESZPACIUUY, uż Na-
zireite sawo, neikaytant to ka igit rakā jo :
pagal pažadecima sawo kury pažades,teypo pa-
darys pagal prowas Nazireites sawo.

22 Ir kalbejo WIESZPATIS Mayzelzauzp,
taranit.

23 Kalbek Aaronop ir sunump jo, tarant :
Teypo szlawinsite waykamus Izraelaus, kalbanit
jemis.

24 WIESZPATIS testawina tau ir te
segt tawes.

25 Teliepia WIESZPATIS szwieft wey-
duy sawo and tawes, ir r'eft tau malonu.

26 Te pakiela WIESZPATIS weyda
sawo and tawes, ir tedoda tau pakaju.

27 Teypo użdes anisjen Warda mane and
wayku Izraelaus : o aszjen szlawinsiu jemus.

PAGUL. VII.

Apiraszymas to ka aferawojo dwilika Wi-
rausiu Giminiu Izraelaus po izstatymuy ir
paszweptymy Nometā, abetney, 1. 6. kas

dadat Gersonitams, ir Meraritam, 4. kas
aferawojo kiekwiens asabney isz sidabro,
ir aukso judu ir galwitu, and paszweptyma
altorau, 10. Skayimus aferawoju dayktu,
84, Budas kaypo kalbejo Diemas su Mayze-
szu, isz numaldymo-uzwozala, 29.

IR stojos anos anoy dienyoy kad pabaygie
Mayzelzus izhtaryt Nometā, ir kad patepe
ghi, ir kad palzwete ghi, ir wilius storkus jo, ir
altoru, ir wilius storkus jo : ir patepe jos, ir
palzwete jos.

2 Jog aferawojo Wirusiey Izraelaus,
galwos namu tewu ju : (cie buwo Wirusieys
giminii, kurie itowejo and palkarytyu)

3 Ir aaeize afiera sawo priefz weyda
WIESZPATIES, szelzys wezymus ab-
degus, ir dwilika jauciu, wezymā and dwieju
Wirusiu, ir wienā jauti and kiekwieno, ir
adgabeno jos priefz Nometā.

4 Ir kalbejo WIESZPATIS Mayze-
szauzp, tarant :

5 Imk jos nog ju kad butu and tarnawims
sluzbos Nometā sueygos : ir dosi jos Levitams,
kiekwienamuy pagal jo tarnawima.

6 Teypo eme Mayzelzus anos wezymus, ir
anos jaucius : ir dawe jos Levitams.

7 Du wezymu ir kiaturis jaucius dawe suna-
mus Geriono pagal ju sluzbos.

8 Ir kiaturis wezymus ir alzonis jaucius
dawe sunamus Merari, pagal ju sluzbos, po
rakā Ithamaro sunaus Aaronā Kunigo.

9 Bet sunamus Kohacho nedawe : sluzba nes
szwetu dayktu buwo and ju, kurā neszojo and
peciu.

10 Ir aferawojo Wirusiey and palzwery-
ma altorau, anoy dienyoy kad buwo izweitas :
aferawojo tada Wirusiey afiera sawo po
altoru.

11 Ir tare WIESZPATIS Mayzelzauzp :
Kiekwiens Wirusias aferawos afiera sawo
(kiekwiens dienyoy sawo) and paszweptyma
altorau.

12 O ras kurfey aferawojo pirmoy dienyoy
afiera sawo, buwo Nahelson sunus Ammina-
dabo, uż giminē Judos.

13 O afiera jo buwo sidabro wienas bludas,
kuro swaras buwo szymtas ir tris-dezymtis
siklu, wiena sidabro taytoma-miednicza : isz
sepryniu-dezymtu siklu, pagal fiklaus szwet-
niczios : abejetas ju buwo pilnos smulkiu-
miltu sumiszytu su aliwa, and walgamos-
aferos.

14 Wiena rukimo-izola isz dezymties aukso
siklu pilna rukato :

15 Wiens werzys, jaunas werzys, wiens
awinas, ir wiens awineli kurfey buwo meryniu
and degamos-aferos :

16 Wiens ożys and grieko-aferos.

17 O and dekudarymo-aferos du jauciu,
pekū awiney, pekietas ożu : pekietas meryniu
awineli : ta buwo afiera Nahelsona sunaus
Amminadabo.

18 Antroy dienyoy aferawojo Nethaneel
sunus Zuar Wirusias Isascharo.

19 Aferawojo afiera sawo, wienā sidabro-
bluda, kuro swaras buwo szymtas ir tris-de-
zymtis siklu, wienā sidabro taytoma-mied-
nicza : isz sepryniu dezymtu siklu, pagal fiklaus
szwetniczios : abejetas buwo pilneys smulkiu-
miltu sumiszytu su aliwa and walgamos-
aferos.

20 Wiena

20. Wiena rukiama-izola iz deszymties auklo *siklu* pilna rukato.

21. Wiena-ghi weršys, jaun-ghi jautis, wiena-ghi awina, wiena-ghi awinelis, kursley buvo meryniu, and degamos-aferos.

22. Wiena-ghi ožys, and grieko-aferos.

23. O and dekudarymo-aferos du jauciu, pekieras awinu, pekieras ožu, pekieras meryniu awinelu: ta buvo afiera Nerhaelies sunaus Zuar.

24. Trečioy dienoy *afierawojo* Wirusias sunu Zebulona, Eliab sunus Helona.

25. Afiera jo buvo wienas sidabro bludas, kuro swaras buvo szymtas ir tris-deszymtis *siklu*, wiena sidabro taitoma-miednicza iz septyniu-deszymtu siklu, pagal siklaus Szwertniczos: abejetas pilneys smulkiu-miltu sumizytu su aliwa, and walgamos-aferos.

26. Wiena rukiama-izola iz deszymties auklo *siklu* pilna rukato.

27. Wienas weršys, jaun-ghi jautis, wienas awinas, wienas awinelis, kursley buvo meryniu, and degamos-aferos.

28. Wienas ožys and grieko-aferos.

29. O and dekudarymo-aferos du weršys, pekieras awinu, pekieras ožu, pekieras meryniu awinelu: ta buvo afiera Eliabo sunaus Helona.

30. Kierwintroy dienoy *afierawojo* Wirusias wayku Rubeno, Elizur sunus Sedeuro.

31. Afiera jo buvo, wienas sidabro bludas, kuro swaras buvo szymtas ir tris-deszymtis *siklu*, wiena sidabro taitoma-miednicza iz septyniu-deszymtu siklu, pagal siklaus Szwertniczos: abejetas buvo pilneys smulkiu-miltu sumizytu su aliwa, and walgamos-aferos.

32. Wiena rukiama-izola iz deszymties auklo *siklu*, pilna rukato.

33. Wienas weršys, jaun-ghi jautis, wienas awinas, wienas awinelis, kursley buvo meryniu, and degamos-aferos.

34. Wienas ožys, and grieko-aferos.

35. O and dekudarymo-aferos du jauciu, pekieras awinu, pekieras ožu, pekieras meryniu awinelu: ta buvo afiera Elizuro sunaus Sedeuro.

36. Pektroj dienoy *afierawojo* Wirusias wayku Simeona, Selumiel sunus Zuri-Saddai.

37. Afiera jo buvo wienas sidabro bludas, kuro swaras buvo szymtas ir tris-deszymtis *siklu*, wiena sidabro taitoma-miednicza, iz septyniu-deszymtu siklu, pagal siklaus Szwertniczos: abejetas pilneys buvo smulkiu-miltu sumizytu su aliwa, and walgamos-aferos.

38. Wiena rukiama-izola iz deszymties auklo *siklu* pilna rukato.

39. Wienas weršys, jaun-ghi jautis, wienas awinas, wienas awinelis, kursley buvo meryniu and degamos-aferos.

40. Wienas ožys, and grieko-aferos.

41. O and dekudarymo-aferos du jauciu, pekieras awinu, pekieras ožu, pekieras meryniu awinelu: ta buvo afiera Selumielies sunaus Zuri-Saddai.

42. Szestroy dienoy *afierawojo* Wirusias wayku Gad, Eljafas sunus Dehuelies.

43. Afiera jo buvo wienas sidabro bludas, kuro swaras buvo szymtas ir tris-deszymtis *siklu*, wiena sidabro taitoma-miednicza iz septyniu-deszymtu siklu, pagal siklaus Szwert-

niczos, abejetas pilneys smulkiu-miltu sumizytu su aliwa, and walgamos-aferos.

44. Wiena rukiama-izola iz deszymties auklo *siklu* pilna rukato.

45. Wienas weršys, jaun-ghi jautis, wienas awinas, wienas awinelis, kursley buvo meryniu, and degamos-aferos.

46. Wienas ožys, and grieko-aferos.

47. O and dekudarymo-aferos, dwejetas jauciu, pekieras awinu, pekieras ožu, pekieras meryniu awinelu: ta buvo afiera Eljafaso sunaus Dehuelies.

48. Sekmoy dienoy *afierawojo* Wirusias wayku Eshaimo, Elifama sunus Ammihudo.

49. Afiera jo buvo wienas sidabro bludas, kuro swaras buvo szymtas ir tris-deszymtis *siklu*, wiena sidabro taitoma-miednicza, iz septyniu-deszymtu siklu, pagal siklaus Szwertniczos, abejetas pilneys smulkiu-miltu sumizytu su aliwa, and walgamos-aferos.

50. Wiena rukiama-izola iz deszymties auklo *siklu* pilna rukato.

51. Wienas weršys, jaun-ghi jautis, wienas awinas, wienas awinelis, kursley buvo meryniu, and degamos-aferos.

52. Wienas ožys, and grieko-aferos.

53. O and dekudarymo-aferos, du jauciu, pekieras awinu, pekieras ožu, pekieras meryniu awinelu: ta buvo afiera Elifamos sunaus Ammihudo.

54. Astmoy dienoy *afierawojo* Wirusias wayku Manafise, Gamafiel sunus Pedazuro.

55. Afiera jo buvo wienas sidabro bludas, kuro swaras buvo szymtas ir tris-deszymtis *siklu*, wiena sidabro taitoma-miednicza iz septyniu-deszymtu siklu, pagal siklaus Szwertniczos, abejetas pilneys smulkiu-miltu sumizytu su aliwa and walgamos-aferos.

56. Wiena rukiama-izola iz deszymties auklo *siklu* pilna rukato.

57. Wienas weršys, jaun-ghi jautis, wienas awinas, wienas awinelis, kursley buvo meryniu, and degamos-aferos.

58. Wienas ožys, and grieko-aferos.

59. O and dekudarymo-aferos, dwejetas jauciu, pekieras awinu, pekieras ožu, pekieras meryniu awinelu: ta buvo afiera Gamafielies sunaus Pedazuro.

60. Dewintroy dienoy *afierawojo* Wirusias wayku Benjamino, Abidan sunus Gideoni.

61. Afiera jo buvo wienas sidabro bludas, kuro swaras buvo szymtas ir tris-deszymtis *siklu*, wiena sidabro taitoma-miednicza, iz septyniu-deszymtu siklu, pagal siklaus Szwertniczos: abejetas buvo pilneys smulkiu-miltu sumizytu su aliwa and walgamos-aferos.

62. Wiena rukiama-izola iz deszymties auklo *siklu* pilna rukato.

63. Wienas weršys, jaun-ghi jautis, wienas awinas, wienas awinelis, kursley buvo meryniu, and degamos-aferos.

64. Wienas ožys, and grieko-aferos.

65. O and dekudarymo-aferos du jauciu, pekieras awinu, pekieras ožu, pekieras meryniu awinelu: ta buvo afiera Abidano, sunaus Gideoni.

66. Deszymtroy dienoy *afierawojo* Wirusias wayku Dan, Ahiezer sunus Ammi-Saddai.

67. Afiera jo buvo wienas sidabro bludas,

kuro

110

NUMERI

Pagul. 7. 8.

kuro swaras buwo szymtas ir tris-deszymtis fiklu, wiena sidabro laystoma-miednicza iz septyniu-deszymtu fiklu, pagal fiklaus Szwetniczoz: abejetas buwo pitneys smulkiu-mitu sumizyru su aliwa and walgamos-afieros.

68 Wiena rukiamu-fzola iz deszymties aukso fiklu pilna rukato:

69 Wienas werszys, jaunas jautis, wienas awinas, wienas awinelis, kurfey buwo meryniu, and degamos-afieros:

70 Wienas ozyz, and grieko-afieros.

71 O and dekudarymo-afieros du jauciu, pekieras awinu, pekieras ozu, pekieras meryniu awinelu, ta buwo afiera Ahiezero, sunaus Ammi-Saddai.

72 Pirmoy liekoy dienoy aserawojo Wiraufas wayku Afero, Pagiel sunus Ochranu.

73 Afiera jo buwo wienas sidabro bludas, kuro swaras buwo szymtas ir tris-deszymtis fiklu, wiena sidabro laystoma-miednicza, iz septyniu-deszymtu fiklu pagal fiklaus Szwetniczoz: abejetas buwo pitneys smulkiu-mitu sumizyru su aliwa, and walgamos-afieros.

74 Wiena rukiamu-fzola iz deszymties aukso fiklu pilna rukato,

75 Wienas werszys, jaunas jautis, wienas awinas, wienas awinelis, kurfey buwo meryniu, and degamos-afieros.

76 Wienas ozyz, and grieko-afieros.

77 O and dekudarymo-afieros du jauciu, pekieras awinu, pekieras ozu, pekieras meryniu awinelu, ta buwo afiera Pagielis sunaus Ochranu.

78 Anroy liekoy dienoy aserawojo Wiraufas wayku Nafchali: Ahira sunus Enano.

79 Afiera jo buwo wienas sidabro bludas, kuro swaras buwo szymtas ir tris-deszymtis fiklu, wiena sidabro laystoma-miednicza, iz septyniu-deszymtu fiklu, pagal fiklaus Szwetniczoz: abejetas buwo pitneys smulkiu-mitu sumizyru su aliwa, and walgamos-afieros:

80 Wiena rukiamu-fzola iz deszymties aukso fiklu pilna rukato.

81 Wienas werszys, jaunas jautis, wienas awinas, wienas awinelis, kurfey buwo meryniu, and degamos-afieros.

82 Wienas ozyz, and grieko-afieros.

83 O and dekudarymo-afieros du jauciu, pekieras awinu, pekieras ozu, pekieras meryniu awinelu, ta buwo afiera Ahiros sunaus Enano.

84 Tas ira paszwetymas Altoraus nog Wiraufu Izraelaus, anoy dienoy kad buwo patepras, dwilika sidabro bludu, dwilika sidabro laystoma-miednicza, dwilika aukso rukiamu-fzolu.

85 Wienas sidabro bludas buwo iz szymta ir tryju-deszymtu fiklu, o wiena laystoma-miednicza iz septyniu-deszymtu fiklu: Wifo sidabra sudu, buwo du rukstanciu, ir kieturi szymtey fiklu pagal fiklaus Szwetniczoz.

86 Dwilika aukso rukiamu-fzolu pilna rukato kiekwiena rukiamu-fzola buwo iz deszymties fiklu, pagal fiklaus Szwetniczoz: wifo aukla and rukiamu-fzolu buwo szymtas, ir dwidelzys fiklu.

87 Wifu jauciu and degamos-afieros buwo dwilika werszu, dwilika awinu, dwilika meryniu awinelu, su walgoma-afiera ju, ir dwilika ozu and grieko-afieros.

88 O wifu jauciu and dekudarymo-afieros buwo, dwidelzys ir kieturi wertzey, awinu szefzos-deszymtis, ozu szefzos-deszymtis, meryniu awinelu szefzos-deszymtis: tas ira paszwetymas Altoraus, palkuy to kaypo buwo patepras.

89 O kad ejo Mayfeszus Nomeran sueygos kalbet su jo, rada girdejo balla kalbant sawelp iz wirczau Numaldymo-uzwozala, kurfey ira and Skrynios ludyghima, ir terp dwieju Cherubim: teppo ansjen kalbejo jop.

PAGUL. VIII.

Prows ape uzdegima lompu and Lichtorauz, 1. 26. ir apczytyghima Levitu, 5. kurie istatomi est wietoi pirmgimdzini, ir przydoy Kunigamut, kad tarnauwa jemu, 16. ape senatwe lokioy iurejo pryeyt Levitey stuzhosp sawo, ir iszeyt iz jop, 25. su paradywa ka potam iurejo weykt, 26.

1 R kalbejo WIESZPAT S Mayfeszauzparant.

2 Kalbek Aaronop, ir taryk jop: Kad uzdegilompas, a tiefogiey priesz Lichtoru szwiesanos septynios Lompos.

3 O Aaron padare teppo, tiefogiey priesz Lichtoru uzdegilompas jo, pagal to kaypo przyfakie Mayfeszus.

4 O ans darbas Lichtorauz buwo iz 8 stora aukla, iki jo stulpuj, iki jo kwierkams buwo storu: pagal ano paweyksta kury parode WIESZPAT S Mayfeszauz, teppo padare Lichtoru.

5 Ir kalbejo WIESZPAT S Mayfeszauzparant:

6 Imk Leyirus iz widuries wayku Izraelaus, ir apczytyk jos.

7 O teppo jems padarysi kad apczytytuney jos: palaszek and ju wazdeni apczytyghima: ir lieps pereyt skuratuy per ciela kuna sawo, ir izpers rubus sawo, ir apczytyts.

8 Potam ins ansien werszy, jauna-ghi jauti, su walgoma-afiera jo iz smulkiu-mitu, sumizyru su aliwa: ir kura-ghi werszy, jauna-ghi jautis, insi and grieko-afieros.

9 Ir liepsi pryeyt Levitams priesz Nomeru sueygos: ir liepsi surynke wifa-ghi surynkimaz wayku Izraelaus.

10 Ir labej liepsi pryeyt Levitams priesz weyda WIESZPATIES: o waykey Izraelaus uzdes rakas sawo and Levitu.

11 Ir wilkins Aaron Levitas and wiskamos-afieros po weydu WIESZPATIES, uz waykus Izraelaus: kad bucu and tarnawima WIESZPATIES.

12 Ir uzdes, Levitey rakas sawo and galwos anu werszu: potam pagatawik wiena-ghi and grieko-afieros, o wienaz and degamos-afieros WIESZPATIU, padaryt numaldymaz and Levitu.

13 Ir paltarysi Leyirus po weydu Aaronu.

Exod. 25. 37.

Exod. 25. 41.

III

III. KNIGA MAYŻESZAUS.

Pagul. 8. 9.

ir po weydu sunu jo, ir wilkinsi jos and wilkamos-aferos WIESZPACIU Y.

Exod. 13. 14 Ir izkirsir Levitus isz widuries wayku Izraelaus: kad Levitey e butu mano.

3. 4. 15 O potam ieys Levitey sluzyt Nometuy fueygos: ir apczytysi jos, ir wilkinsi jos and wilkamos-aferos.

16 Dori nes ira, dori mi ira anisjen isz widuries wayku Izraelaus: and atweryma wifokios gimdiwes, uz pingimdi kiekwieno isz wayku Izraelaus emiau jos lau.

Wirsz 17 d Wifokias nes pirmgimdis isz wayku Izraelaus ira mano, terp zmoniu, ir terp galwju: pafweciau jos lau, anoy dienoy

Exod. 13. 2. kad pamulzau wifoki pirmgimdi ziamey-EGYPTO.

ir 22. 29. 18 e Ir emiau Levitus uz wifoki pirmgimdi terp wayku Izraelaus.

Lev. 26. 19 Ir dawiau Levitas Aaronuy ir sunamus jo and dowanos, isz widuries wayku

Luk. 2. 23. Izraelaus, kad atprowinert sluzba wayku Izraelaus Nomere fueygos, ir kad

Lev. 23. 12. darytu numaldyma uz waykus Izraelaus: kad nebutu korones terp wayku Izraelaus,

kad atyrtis waykey Izraelaus szwagniczofp.

20 Ir padare Levitams Mayżeszus, ir Aaron, ir cielas surynkimas wayku Izraelaus: pagal to wifa ka prylakie WIESZPATIS Mayżeszuy, ape Levitus, teppo padare waykey Izraelaus jemus.

21 Ir pasizwete Levitey, ir iszpere rubus sawo, o Aaron wilkino jos and wilkamos-aferos, po weydu WIESZPATIES: ir padare Aaron numaldyma and ju, kad apczytysu jos.

22 O potam atajo Levitey atprowinert sluzba sawo Nomere fueygos, po weydu Aarona ir po weydu sunu jo: pagal to kaypo prylakie WIESZPATIS Mayżeszuy ape Levitus, teppo padare anisjen jemus.

23 Ir kalbejo WIESZPATIS Mayżeszau p, tarait:

24 Tat tey ira kas lisis Levitu: nog dwiejudezjymtu metu sen, ir wirszu, ieys karor karone tarnawime Nometa fueygos.

25 Ber kad tures pakias-dezjymtis metu: pareys isz karones tos sluzbos: ir nesluzys daugiaus:

26 Ber tarnaus su broleys sawo Nomere fueygos: kad sergiert fargiba, ber notprowines sluzbos: teppo padarysi Levitams fargibose ju.

PAGUL. IX.

Pasaka kaypo atprowinejo Welika giroy, i. 1. 6. ir ape ior kurie negatejo atprowinert Welikos isztatoy dienoy, pro nezysztata sawo, 6. Prowa isztatanti iokiemus, ir kurie ira dydzioy kieloney, kas turi weykt, sie pasaka czesofkada, ir buda, kaypo, 9.

Korone tu kurie netu redami nejokio perszkadyghima, apfeystu ja pazymetu metu, 13. Prylakimas ateywiams Zydams, kad apiwaykyszczotu ja podraug. 14. budas kaypo Diemas rode buyt sawo Izraelitams.

15. ir kaypo zynajo, kad turejo tazytis, ir kame turejo asiguit, 17.

16. Ir kalbejo WIESZPATIS Mayżeszau p i giroy Sinai, antrose meto e, paskuy to kaypo izjezo isz ziames-Egypta, pirmame menasiy, tarait:

2 Teapiwaykyszczoja waykey Izraelaus a Welika, pazymetu metu jos.

3 Kierwirtoy liekoy dienoy tame menasiy, terp dwieju wakaru apiwaykyszczosit ja, pazymetu metu jos: pagal wifu isztatymu jos, ir pagal wifu prowu jos apiwaykyszczosit ja.

4 Kalbejo rada Mayżeszus waykump Izraelaus, kad apiwaykyszczotu Welika.

5 Ir apiwaykyszczoto Welika kierwirtoy liekoy dienoy pirma menasio, terp dwieju wakaru giroy Sinai: pagal to wifa ka prylakie WIESZPATIS Mayżeszuy, teppo padare waykey Izraelaus.

6 Buwo rada nekurie kurie izsibjauryno sawonu zmogaus, ir negatejo apiwaykyszczot anoy dienoy Welikos: togdel prysiatyno weydog Mayżeszus ir weydog Aarona anoy dienoy.

7 Ir rare anosjen zmones jop: izsibjaurynom sawonu zmogaus: kodel turety mime bur uzturetys kad neafierawotumime aferos WIESZPATIES pazymetu metu jos, widuryje wayku Izraelaus.

8 O Mayżeszus rare jump: Pastowekir, kad izgirscia tey, ka prylakis jumus WIESZPATIS.

9 Kalbejo rada WIESZPATIS Mayżeszau p, tarait,

10 Kalbek waykump Izraelaus, tarait, Kad kas izsibjauryns isz jufu, aba terp giminiu jufu, sawonu, aba bus dydzioy kieloney, apiwaykyszczos teciaus dar WIESZPACIU Y Welika.

11 Anrame menasiy kierwirtoy liekoy dienoy, terp dwieju wakaru apiwaykyszczos anisjen ja: su prefkomis donoms walgis ja ir karcia pryprowa.

12 b Nepaliks isz jos and rytay, ir nesztatys kauta joy: pagal wifu isztatyma apiwaykyszczos ana Welika.

13 Kad apleys zmogus kursy ira czystu, ir n'elt kieloney, apiwaykyszczot Welikos, rada bus izszaknita ana dusza isz zmoniu sawo: neafierawoju nes aferos WIESZPATIES pazymetu metu jos, zmogus ans pakiele griekas sawo.

14 Kad teypag ateywis wiczsaus jusimp kaypo ateywis, ir snisjen teypag apiwaykyszczos ana Welika WIESZPACIU Y, pagal isztatyma Welikos, ir pagal jos buda teppo apiwaykyszczos ja: e wienokiu bus isztatymu jumus, tepp praszalnieciny kaypo gimusiamy ziames.

15 O d dienoy izsztatyma Nometa, abdegie debesis Nometa, and Nometa ludyghima: O wakaro metu buwo and Nometa kaypo weydas ugnies, iki rytuy.

16 Teppo itodawos nelaujamey: debesis abdegdawo ghi: o naktiy buwo weydas ugnies.

17 Ber kad pasikaldawo debesis isz wirszams Nometa, teppo layzdawos potam ir waykey Izraelaus, ir arsiguldawo waykey Izraelaus anoy wietoy kame arlikdawo debesis.

18 Pagal nafsu WIESZPATIES layzdawos waykey Izraelaus, ir pagal nafsu WIESZPATIES arsiguldawo: e per wifas dienas kurof arliko debesis and Nometa, guledawo.

19 O kad arlikdawo daugiel dienu debesis and Nometa, rada laugojo waykey Izraelaus fargibos

a Exod.

12. 1. 8. c.

Lev. 23.

5.

Num. 28.

16.

Deut.

16. 2.

b Exod.

12. 46.

Jon. 19.

33. 36.

c Exod.

12. 49.

d Exod.

40. 34.

e 1. Kor.

10. 17.

112

JUAN 222 NUMER IX

Pagul. 9. 10.

fargibos WIESZPATIES, ir nesilaydawo.

20 Kad wel buwo, jog nedaug dienu buwo debesis and Nomero, pagal nafu WIESZPATIES atsiguldawo, ir pagal nafu WIESZPATIES layzdawos.

21 Bet buwogu jog buwo debesis nog wakaro iki rytuy, ir pasikiele debesis ryto-metu, tada layzdawos: norisjen dienoy, norisjen nakty, kapp pasikialdawo debesis, teppo layzdawos.

22 Aba kad atlikdawo debesis and Nometa, dvi dieni, aba menasi, aba daugiel dienu, atlikdama and jo, f tada galedawo waykey Izraelaus, ir nesilayzdawo, o kad ana pasikiele, layzdawos.

23 Pagal nafu WIESZPATIES atsiguldawo, ir pagal nafu WIESZPATIES layzdawos: lergiejo fargibos WIESZPATIES, pagal nafu WIESZPATIES, per rakas Mayzelzans.

PAGUL. X. *Prisikimas patarye dwi sidabro Trubi, su pamokimu, and ko, kada, kappo, nog ko, su kokia giera iszeyga reykia buwo ju uzywoi, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.*

Priegtam kalbejo WIESZPATIS Mayzelzans, tarant:

2 Padaryk tau dwi sidabro trubi, storu darbu padarysi jas: o bus tau anosen and suwadyuma furynkimo, ir and nesilaydyma abazu.

3 Kad trubis jomis, tada susirynks rawesp wifas furynkimas, durump Nometa fuyegos.

4 Ber kad trubis wienu, tada susirynks rawesp Wiransiey, galwos tukitanciu Izraelaus.

5 Kad trubisite laulzu bafu, tada lysis anie abazy kurie guli ties Uztekieima.

6 Ber kad trubisit antra kart laulzu bafu, lysis anie abazy kurie guli ties pietus: laulzu bafu trubis kad lysis anisjen.

7 Ber furynsime fuyegos, trubisite, ber nedarysite laulzu bafu.

8 O foney Aaronu, Kunigey, trubis anomis trubomis: ir bus anosen jumus amizynu itatymu gimine a jufu.

9 Kad teypag lysisites kowen ziamey jufu priez neprieteli, kursey jus spaudzia, darysit teypag romis trubomis laulzu bafu: teypo acimis jus po weydu WIESZPATIES Diewa jufu, ir busit iszoforeys nog weyda ju.

10 Dienoy teypag linkmibes jufu, ir itarytose didela szwercia jufu, ir pradiole menasiu jufu, trubisite teypag trubomis and degumafens jufu, ir and dekudarymo afenu jufu: ir bus anosen jumus armicia po weydu Diewa ju, afizen efmi WIESZPATIS Diewas jufu.

11 Ir stojos antrose metose, antrame menasiy, dwidelzymtoy dienoy Menasio, jog pasikiele debesis, nog wirzans Nometa ludyghimo.

12 O waykey Izraelaus laydes pagal kieloni

sawo isz giro Sinai: ir atliko debesis and kafia Paran.

13 Teppo laydes pirmi, pagal nafu WIESZPATIES, per rakas Mayzelzans.

14 Pirmiaus nes laydes karuna abazaus wayku Judos, a pagal karu sawo: b o and jo karu buwo Nahelson sunus Ammina-dabo.

15 O and karu gimines wayku Isasfchara buwo Nethaneel sunus Zuaro.

16 O and karu gimines wayku Zebulona, buwo Eliab sunus Helona.

17 Nuiumas tada buwo Nometa, ir laydes foney Geriona, ir foney Merari, benelzant Nometa.

18 Potam laydes karuna abazaus Rubego, pagal karu sawo: o and jo karu buwo Elizar sunus Sedeuro.

19 O and karu gimines wayku Simeona, buwo Selumiel, sunus Suri-Saddai.

20 O and karu gimines wayku Gad, buwo Eljalaf sunus Dehelies.

21 Laydes tada Kohathirey, e benelzant szwercia: o kiti izstarydawo Nometa, net anisjen atajo.

22 Potam laydes karuna abazaus wayku Efraimo, pagal karu sawo: o and karu jo buwo Elifama sunus Ammiudo.

23 O and karu gimines wayku Manasse, buwo Gamaliel, sunus Pedazuro.

24 O and karu gimines wayku Benjaminu, buwo Abidan sunus Gideoni.

25 Potam laydes karuna abazaus wayku Dan, uzrakinant wifas abazus, pagal karu sawo: o and abaza jo buwo Ahiezer sunus Ammi-Saddai.

26 O and karu gimines wayku Afero, buwo Pagieli sunus Ochranu.

27 O and karu gimines wayku Nafthali, buwo Ahira, sunus Enano.

28 Tos buwo kielones wayku Izraelaus, pagal krua sawo, kad kielawo.

29 O Mayzelzans rare Hobabop, sunu p Reguelies, Midianitrop, olztiop Mayzelzans: laydziames anoi wieroi, ape kura palakie WIESZPATIS dosiu ja jumus: eyk su mumis, o gierey tau darysim WIESZPATIS nes izskalbejo giar and Izraelaus.

30 Ber ansen rare jop: Neysiu, ber eysiu ziamen mano, ir giaciump mano.

31 O ansen rare, Noplayik mufu meldziu: kada gi nes zynej jog arsigulsime giroy, tada busi mumus akimis.

32 Ir fosis, kad eysi su mumis, o ans giasz laykita fosis, kuro giar darys mumus WIESZPATIS, jog ir mesien giar darysim tau.

33 Laydes tada anisjen kielone ryju dienu nog kafia WIESZPATIES: Skrynja teypag fadaros WIESZPATIES kielawo priez weyda ju ryju dienu kelone, kad izratu jemus arylsies-wiera.

34 Ir buwo and ju debesis WIESZPATIES dienoy, kad laydes isz abazaus.

35 Stojos tada kad laydes Skrynja, jog rare Mayzelzans d Kialkis WIESZPATIE, dPr. 68. 1.

ir reizsibarfo neprieteley tawo, ir nopukietejy tawo pabega nog weyda tawo.

36 Ir kad illejo ana, rare ansen: Sugryzik WIESZPATIE delzymtielp tukitanciu tukitanciu Izraelaus.

PAGUL.

Pagul. 11.

III. KNIGA MAYŽESZAUS

113

PAGUL. XI.

Murmenimas žmoniu, su korone, išzeyga, ir to kas p tam sto oi, 1. Dc. Kīts dar murmeimas giezduop mēlos, ir kiump penump, su panteinimu Mannos, 4. kuriy cia aplis-
szo, 7. Mayžesius skundziat and 10. po Dienu, giezdamas kad buu nuvalnitas nog ureda sawo. 10. Dienu pryslo kad surynku septynias deszymtis Wirusiuu Izraelaus priesz Nometa, kurie padetu jamuy k tot ta nasztu. 16. žada zmone-
mus dos mēlos walgit, 18. bara Mayžeszu kuresy tares nepadauna teybianti, 12. Sep-
tynor deszymtis wiru paszaukiami est, ir apdowanajami rykalingomis downomis, 24. Dienu dodu Izraelitamus pupetes, kuras anisjen waigo, 31. bet gauna isz 10 didu korone, 33. ir laydziat, 35.

Deut. 9. 1. R a stjos kad skundes žmones jog tey buwo
22. 1. Pikt akise WIESZPATIES: klaufe
nes to WIESZPATIS, teyp jog uždegie
Pf. 78. ruffybe jo, ir uždegie teyp ju b ugnis
21. WIESZPATIES, ir gadino, and paties
gala abazaus.

2. Szaukie tada žmones Mayžeszaup: o May-
žesius meites WIESZPATIESP, ir
nusiukelta buwo ugnis.

3. Togdel pramu anien warda: anos wiers-
Tabera: delto jog degie teyp ju ugnis WIESZ-
PATIES.

Exod. 4. O e praitos žmones kuros buwo widuriy
12. 38. ju, apimpros ira giedulu: togdel teypag werkie
Pf. 106. waykey Izraelaus adgalos, ir tars, d Kas dos
14. mums walgit mēlos?

1. Kor. 10. 5. Atmename and žiuwu, kuros walgiem Egypte
6. už niekų, agurku, ir dnyu, ir pladytu, ir
Exod. swogunu, ir czeinaku.

12. 38. 6. Bet dabar duiza musu ira izdziuwti, si,
nera nieko wisizkey, liz rykt tas Man po wey-
du musu.

Exod. 7. O Man buwo kaypo koriandros-sekte, o
16. 14. 31. forba jo buwo, kaypo forba Bedolah.

Pf. 78. 24. 8. Zmones begiejo szan ir tsn, ir rynko
Jon. 9. 31. ghi, ir male ginomis, ata kute mazdziole,
ir 39. ir wite podole, ir dare isz jo ragayzius: o gar-
dumas jo buwo, kaypo gardumas gierauso
dregnuma aliwos.

9. O kad kryto rafa nakty and abazaus, Man
teypag kryto and jo.

10. Girdej tada Mayžesius bewerkiant
žmones per szeymmas sawo, koznaghi pas
duris klerkos sawo: ir uždegie ruffybe
WIESZPATIES tabey, pikt teypag buwo
tey akise Mayžesius.

11. Ir rare Mayžesius WIESZPATIESP,
Kodel padarey pike tarnuy tawo, ir kodel
neradau mafones akise tawo, jog dedi and ma-
nes sunkuma wifu tu žmoniu?

12. Afzgiuen meldziu pradeju wifas tas
žmones? afguien pagimdziat? kad kalbetumey
manes, nelzok jas and priegiaupcia tawo, kaypo
aukstojas nelzoja žydati kudyki, ton žiamen
laur: pryfiekiey tewamus ju?

13. Iiz kur turecia ta niea, kad docia wifo-
mus niemus žmonemus? werkia nes priesz
mane, kalban, Dok mums mēlos, kad walgiu-
time.

14. Afzjen pars negalu kitor wifu tu žmoniu:
persunkios mi nes ira.

15. Ir jeygu mi teypo darey užmušk giera-

manes, jeygu radau mafone akise tawo: ir tene.
weydziau and priepola mano.

16. Ir rare WIESZPATIS Mayžeszaup:
Surynk mi septynias-deszymtis wiru isz Wira-
siu Izraelaus, kuros zyney jog ira Wirausieys
žmoniu, ir llyedniseys ju: ir arwesi jos priesz
Nometa fueygos: ir lutos tgn pas rawe.

17. O nužegiu, ir kalbesiu tgn su rawim, ir
atkirsiu isz tos Dwafios kuriy ira and rawes,
ir uždesiu and ju: ir kitos anisjen su ta-
wim sunkuma tu žmoniu, kad nekiforumey jo
parsien.

18. Zmoniump wel kalbesi, Pasizweskik
priesz ryt, o walgisit mēla, werkiet nes po
auimis WIESZPATIES, kalban, Kas
dos mums walgit mēlos? gierrey nes wedes
mams Egypte, togdel dos jumus WIESZ-
PATIS mēlos, ir walgisit.

19. Newalgiūt per wieną diena, ney wal-
gisit per dwi dieni, ney per pekicą dienu,
ney per deszymti dienu, ney per dwideszymis
dienu.

20. Iki cielamuy menasiuy, net iszeyš pro
nosi julu, ir pawirs jumus besibodeimu: delto
jog armeter WIESZPATY, kuresy ira
widuriy julu, ir werkiet po weydu jo, tarant,
f Kodel dabar iszejom isz Egypte.

21. O Mayžesius tare: Szelzy szymtey, tuk-
flanciu pelciomis ira tu žmoniu, kuru widuriy
esmi: o rujen tarey; Dofiu jems mēlos, ir wal-
gis per ciela menasi.

22. g Pamulzgu meldziu del ju awis, ir jaucius,
kad buru gana jemus? busgu surynkros del
ju wifos žuwis maru, kad buru gana del ju?

23. Bet WIESZPATIS rare Mayžeszaup:
h Butugu meldziu raka WIESZPATIES
patrumpinta: Regiesi dabar, jeygu izfiteies
sau žodys mano, aba ne.

24. Ir iszejo Mayžesius, ir kalbejo žodzius
WIESZPATIES žmoniu: ir surynko
septynias-deszymtis wiru isz Wirusiu žmoniu,
ir luitate jos aplink Nometa.

25. Nužegie tada WIESZPATIS detesiy,
ir kalbejo jop, ir atkirdamas isz dwafios kuriy
buwo and jo, uždejo ja and septyniu-deszymtu
wiru, anu Wirusiu: ir stjos kad isz jo and ju
Dwafia, jog pranašzawo, bet potam ne pra-
našzawo daugiaus.

26. Bet du wiru atliko abaze, wardas wienoja
buwo Eldad, o kitoja wardas buwo Medad, ir
ilisejo and ju ana Dwafia (buwo nes anisjen terp
parafzyruju, norisjen neiszejo isz Nometa) ir
pranašzawo abaze.

27. Nubego tada jaunikaytis, ir pasakie May-
žesziuy, ir rare: Eldad ir Medad pranašzauja
abaze.

28. O Jozue sunus Nuno, tarnas Mayžeszaus,
wiens isz iszrynktuju jo jaunikayciu atskie, ir
rare; Wieszpatie mano Mayžeszaus, užsakik
jems.

29. Bet Mayžesius tare jop: Pawidigu del
manes? Ach kad wifos žmones WIESZPA-
TIES buru Pranašzey, kad dotu and ju
WIESZPATIS Dwafia sawo.

30. Poram surynko sawe Mayžesius abazai,
parsien, ir Wirausiey Izraelaus.

31. Iiszejo tada wejas nog WIESZPA-
TIES, ir pagawo pupetes nog Maru: izbar-
ste jas pas abaza, ape dienos kielone szan, ir
ape dienos kielone tgn, aplink abazaus.

32. Kietes tada žmones per ana pacia diena,
ir per wifa, ana pakis, ir per wifa
H diena.

f Num
11. 5.

g Jon. 6. 7

h Ezai.
50. 4.
ir 59. 1.i Exod.
16. 13.
Pl. 78. 26

214

NUMERI

Pagul. 12. 13.

dienas, ir rynko putpelas, kas mažiausieji turejo, surynko dešymti Homeru: ir išsietė anojen po ieys wiena nog kitos apikrytey abazaus.

¶ Pg. 78.
30. 31.

33 K Mefa ana buvo dar tarp ju datus pirmekapp buvo sugramulota, užsidegie tada rufibe WIESZPATIES priesz anas žmones, ir iszyko WIESZPATIS žmones tabey dydzia korone.

34 Togdel pramino warda: anos wieros Kibroth Taava, ten nes pakale anas žmones kuros užsigieye.

35 Isz Kibroth Taavos laydes žmones Hazerothoi: ir atliko Hazerothoy.

PAGUL. XII.

Murmeimas Mirjamos, ir Aaronas priesz Mayzelzsu, 1. 6c. uz kas abejeta bara Diewas. 6. ir Mirjam uz tey koroja raupys, 10. Aaronas nusiziamina po Mayzelzsu, kursey meldzia Wieszpaci uz Mirjamu, 11. Izklausiamas est, Mirjam atliekt uz abazaus per septynias dienas, 15.

O Mirjam, ir Aaron kalbejo priesz Mayzelzsu, pro priezasti Kusitizkies žmones, kura ansjen eme: eme nes Kusitizkia, moretilzkie.

2 Ir rare anisjen, Kalbejogu meldziu tykt WIESZPATIS per Mayzelzsu: nekalbejogu teypag per mus? ir girdejo tey WIESZPATIS.

3 Bet ans žmogus Mayzelzus buvo tabey romus, labiaus nekapp wilos žmones kuros buvo aud žiamas.

4 Tare tada WIESZPATIS skubiey Mayzelzaup, ir Aaronop, ir Mirjamosp, Jusjen tiis iszeykit Nomeran sueygos: ir iszejo ju trejeras.

5 Nuzegie tada WIESZPATIS debefies-stulpe, ir sutojo pas duris Nomera: potam pawadyno Aaronas, ir Mirjamos, ir iszejo abejetas ju.

6 Ir rare ansjen, Klausikit dabar žodziu mano: Jeygu ira tarp ju Pranasas, Aszjen WIESZPATIS apsiereytkisiu jamuy regieime, lapne kalbesiu su jo.

7 Teypo n'est tarnas mano Mayzelzus, kursey ira wiernu a wiolse namose mano.

ezyd. 3. 2
6 Exod.
33. 11.
Deut. 34.
10.

8 Nog 6 nafsu iki naframs kalbu su jo, ir per regieima: 6 ne per tamsius žodzius: and weyda teypag WIESZPATIES weydzdi ansjen: kodelgi tada nebijojores, kalbet priesz tarna mano, priesz Mayzelzu?

9 Užsidegie tada rufybe WIESZPATIES priesz jos, ir nucjo ansjen.

10 Ir aritojo debesis nog wirszaus Nomera, 6 szrey, Mirjam buvo raupota, bafra kaypo sniegas: ir weydejo Aaron and Mirjamos, 6 szrey, ana buvo raupota.

11 Togdel rare Aaron Mayzelzaup, Ach Wiefzpartie mano, nedek and mulu meldziu grieko, kuro padarem durney, ir kuro sugrieszyjom.

12 Te n'est anajen meldziu kaypo numirelis, isz kuro kuna, kad iszeyt isz zywata motynos sawo, maz ne pule kuna suniksta.

13 Szaukie tada Mayzelzus WIESZPATIES, tarait, Diewe, pasweykink ja dabar meldziu.

14 O WIESZPATIS rare Mayzelzaup: Kad buru kalbejs bjaurey tewas jos weydan

jos, negiedetus gu per septynias dienas? c'est e Lev. 13. uzrakinta per septynias dienas uz abazaus, 6 potam t'est priymta. 46.

15 Uzrakinta tada buvo Mirjam per septynias dienas uz abazaus: ir nesilayde žmones, net buvo priymta Mirjam.

16 Ber potam laydes žmones isz Hazeroth; ir atsiguie giroy Paran.

PAGUL. XIII.

Isakimas Diewo, kad dwilika szpiegu isz koznos gimines wiens, buru iszstati, kad apzwalga žiamę Kanaan, 1. 6c. wardey ju, ir pamokimas, 15. iszsteseimas to, 11. sugryzimas ju, ir pasaka, su parodymu waysu žiames, 26. Kaleb drasina žmones, kad imtu žiamę, 31. bet desekas bendratavoriszczu jo atrodyja tey, ir baysina žmones, 32.

IR kalbejo WIESZPATIS Mayzelzaup, tarait:

2 Izsituk sau wirus, kurie iszspiegaworu žiamę Kanaan, kura dosiu waykamus Izraelaus: isz kiekvienos gimines tewu ju siusie wiena ghi žmogų, kursey buru koznas Wirausias tarp ju.

3 Izsiume tada jos Mayzelzus isz giros Paran, pagal nafsu WIESZPATIES: wisi anie wirey buvo galwos wayku Izraelaus.

4 O tie ira ju wardey: Isz gimines Rubeno, Sammua sunas Zakkuro.

5 Isz gimines Simeona, Safar sunus Hori.

6 Isz gimines Judos, Kaleb sunu, Jefon.

7 Isz gimines Issacharo, Jigeal sunus Jozefo.

8 Isz gimines Efraimo, Hofea sunus Nuno.

9 Isz gimines Benjamino, Palti sunus Rafu.

10 Isz gimines Zebulona, Gaddiel sunus Sodii.

11 Isz gimines Jozefo, uz gimine Manafse, Gaddi sunus Susi.

12 Isz gimines Dan, Ammiel sunus Gamalifi.

13 Isz gimines Ašero, Sethur sunus Michaelies.

14 Isz gimines Nafthali, Nahbi sunus Vopsi.

15 Isz gimines Gad, Guel sunus Machi.

16 Tie ira wardey anu wiru kuros isziume Mayzelzus, kad iszspiegaworu aną žiamę: Ir pramino Mayzelzus Hofea sunu Nuno, Jozue.

17 Izsiume tada jos Mayzelzus kad iszspiegaworu žiamę Kanaan: ir rare jump, Eykrit to kielu ties pierus, ir uzlipkit and katna.

18 Ir apweydekit žiamę koki ira, ir anas žmones kuros giwena joy, iragu stypros, aba silpnos, aba iragu maz, aba daug.

19 Ir koki ira ana žiamę kuroy giwena anisjen, iragu giera, aba pikta: ir koki ira mieftey, kurose anisjen giwena, abazolegu aba styprumose.

20 Koki teypag ira žiamę, iragu riebi, aba liefa, iragu joy medziagos, aba we, ir pasistyprunkite, ir imkite isz waysiaus jos: 6 anos dienos buvo dienos pirmu waysiu winogu.

21 Teypo laydes, ir perszpiegawojo žiamę nog giros Zin, iki Rehob, kame eyna Hamathoi.

22 Laydes teypag Pietump, ir atajo iki Hebronuy, ir buvo ten Ahiman, Sefai, ir Talmai waykey Enako: 6 Hebron buvo pabudawotas pirm Zoan Egypte, septyniš merus.

23 Potam

Pagul. 13. 14.

III. KNIGA MAYŽESZAUS

115

23 Potam atajo lomoſi Eſkol, ir nupjowe iſz tən wiena ſzaką, ſu kieke wino-ogu, kura neize dwiejofe, and neſamo-medzia : iſz granora-obilu teypag, ir iſz ſigu.

24 Ana pacia wiera pramino toma Eſkol, pro prieſzty anos kiakies, kura nupjowe iſz tən waykey Izraelaus.

25 Potam ſugryzo iſz perſzpiegawoima žiamės, prieg pabaygey kieturu-deſzymu dienu.

26 Ir nuejo anisjen, ir atajo Mayžeszaup, ir Aaronop, ir wiſop ſurynkimop wayku Izraelaus, giroy Parā, Kadefan : ir ameſze jemus zody, ir wiſamuy ſurynkimuy, ir parode jemus wayſiu žiamės.

27 Ir lakie anisjen jamuy, ir tare, Arajom iki aney žiamėy, kuroſi muſiuntuy mus : ir užtiefa a apipluſta pienu ir medumi, ir tas tey ira wayſius jos.

Exod.

3.8. 28 Neſkaytanr jog ira ſtypra gimine, kuriy ir 33.3. giwena anoy žiamėy, mieſtey teypag ira ſtypry, ir taſey dydi, priegtam regiejom teypag tən waykus Enako.

29 Amalekitey giwena žiamėy pieru : bet Herhitey, ir Jebusitey, ir Amoritey giwena and kaſna, o Kanaanitey giwena ties Marus, ir ties kraſtra Jordano.

30 Nuryldyno tada Kaleb žmones po Mayžeszu ir tare, Łayikimes draſiey, ir paleſkim ja teywayniſzkey, pergalesim nes ja tykrej.

31 Ber anie wirey kurie taſdes ſu jo, tare, Negalesim laytis anump žmoniump, ſtypreſnes nes ira nekayp meſjen.

32 Teypo ameſze prikra ſlową ape žiamę, kura iſzſpiegawojo, waykump Izraelaus, tarant, Žiamė ana, per kura perejom, kad iſzſpiegawotumime ja, ira žiamė kuriy praryja giwetojus ſawo, wiſos teypag anos žmones, kuras regiejom widuryje jos, ira žmones dydzio ilguma.

33 Regiejom teypag tən Milžynius, waykus Enako, iſz Milžyniu : ir buwom kaypo žegrey akile muſu, teypo teypag buwom akile ju.

PAGUL. XIII.

Murmeimas žmoniu prieſz Mayžeszu, ir Aaroną, 1. 8cc. Kau weykie Mayžeszu, Aaroną, Jozue, ir Kaleb, kad nuryldytu jos, 5. ko-ki buwo to iſzreya, teyp iſz ſkalies žmoniu kuros piktybey ſawo užkieto, kaypo Diemo, kurſey bayde jas iſzſakni, 10. Mayžeszu meldzius už jas, 13. Iſzſkaufomas eſt, bet ſu to priedu, jog murmetojey neſeys žiamen Kanaan, lepdams jems ſugryſz giroſi, 21. Dydeſnis izguldymas korones prieſz murmetojus, ſu parodymu ſenatwes ju, ir iſzemima tu kurtje walneys eurejo but nog tos korones, 35, ir hiſſoria aba palaka ape tos kurie nenorejo gryſze, bet toys iimt žiamy Kanaan, 39.

Šuſudo tada wiſas ſurynkimas, ir pakieſa ſbaliſ ſawo : ir werkie žmones anoy nakriy.

2 Ir murmeno prieſz Mayžeszu wiſi waykey Izraelaus, ir prieiz Aaroną : ir tare jop wiſas ſurynkimas, Ach kad buume numire Egipto-

žiamėy, aba, ach kad buume numire toj giroy?

3 Kodel teypag weda mus WIESZPATS toſ žiamen, kad puſtrumime katawiju, moreris teypag mulu ſtopus izgawimu, ir waykey mulu? negiargu buru mumis kad ſugryſzumime Egiptan?

4 Ir tare wiens kitop, Numelkim gatiwa, ir ſugryſzkim Egiptan.

5 Poſe tada Mayžeszus ir Aaron and weydu ſawo, po weydu wiſo ſurynkima ſueygos wayku Izraelaus.

6 Jozue teypag ſunus Nuno, ir Kaleb ſunus Jeſunne, kurie buwo iſz ru, kurie perſpiegawojo ana žiamę, perpeſze rubus ſawo.

7 Ir kalbejo cielop ſurynkimop wayku Izraelaus, tarant : Žiamė ana, kura perejom, kad perſzpiegawotumime ja, ira ſmarkiey giera.

8 Jeygu mego mumis WIESZPATS tada iwes mus toſ žiamen, ir dos ja mumus žiamę kuriy apipluſta pienu ir meſdami.

9 Tykrej neprieſzarakie WIESZPATIUY, ir a neſibijokite žmoniu toſ žiames, dona nes muſu ira iſzelzels ju aritojo nog ju, o WIESZPATS ira ſu mumis, neſibijokire ju.

Deut.

29. 37

10 Tare tada wiſas ſurynkimas, kad nuakmeniotu jos akmenimis : bet ſłowe WIESZPATIES paſirode Nomere ſueygos, wiſiegmus waykamus Izraelaus.

11 Ir tare WIESZPATS? Mayžeszaup : Pakoſey judyns mane tos žmones? ir pakoſey mi nerykies. per wiſus žiaſklus, kuros darta widuryje ju?

12 Pamufzu jos pawietra, ir armesiu jos : ir padaryſiu tawe dydeſie, ir ſtypreſne gimine, uckayp ta ira.

13 O Mayžeszus tare WIESZPATIES P: b lžgirs meldziu tey Egiptoniey : galibe nes b Exod. 37. 137

14 Ir taris giwetojumps tos žiames, kurie girdejo jog tujen WIESZPATIE eſi widuryje tu žmoniu : jog a tujen, WIESZPATIE Ezod. 13. 27

TI E, regimas eſi nog akies ing aki, jog debesis rawo ſtowi and ju, ir jog tujen cyni pirm weyda ju dieny debesies ſtuple, o ugnies ſtuple nakriy.

15 O užmuſtumey tas žmones kaypo wienaghi žmogu? kalberu tada Faboniey kurie girdejo ſlową rawo, tarant :

16 dDelto jog negatejo iweſt WIESZPATS tu žmoniu toſ žiamen, kura prylikie jemus, tada pamufze jas giroy.

Deut.

2. 28

17 Dabargi tada reſiſtoja dyde galibe WIESZPATIE S: pagal to kaypo paſakiey, tarant :

18 eWIESZPATS ira itgey-pakiecia-ciu, ir dydes gieradeſtes, arlaydzia-ciu nerey-fibe, ir peržegima, kurſey nieku budu nerury katoja už nekatraghi, f arla-ka-ciu nerey sibe rewu, and wayku, trecioy, ir kjerwirtoy giminey.

Exod.

34. 6

Pl. 86. 13

ir 103. 8

ir 145. 8

Jonaf. 4

19 Arlayſk meldziu nereysibe ru žmoniu, pagal dydes gierybes rawo, ir pagal to kaypo arlaydey niemus žmonemus, iſz Egipto-žiames iki cia.

Exod.

29. 5

20 Ir tare WIESZPATS: Arlaydziau pagal žodzia rawo.

Deut.

34. 7

21 Ber tykrej, (Teypo tykrej kaypo giu :) jog bus prypildyta wiſa žiamė ſłowe WIESZPATIES.

H 2

22 Wiſ

22 Wisi nes anie wirey, kurie regiejo. Szowę
mano, ir zia. kius mano, kuros dariau Egipte, ir
giroy, ir gunde mane iau defzymi kartu, ir ne-
buwo klanzadeys batfuy mano.

23 Jeygu izwis ana. ziamę, kura, prysekiau.

Deut. 1. 24 Ber h rarnas mano Kaleb, delto jog buwo
35. 36. no mane, neregies jos.

Joz. 14. 24 Ber h rarnas mano Kaleb, delto jog buwo
8. 9. su jo kita dwesia, ir nukrowe sawimpi lekt ma-
nes, rada arwesiu ghi anoi ziamę, kuroi atajo
ir pafes ja. lekte jo. reywaynizkey.

25 O Amalekirey, ir Kanaanirey giwena toy
jomoy: apsigryzikir rytoy, ir darykir kielone
jusu ties giru, kielop Zolotu maru.

26 Potam katbejo WIESZPATIS May-
zelauip, ir Aaronop, tarant:

Ps. 106. 27 i Pakokey busiu su to piktu surynkimu,
kurley murmena priefz mane: girdejau mur-
meimus wayku Izraelaus, kureys murmena
priefz mane.

Num. 26. 65. 28 Katbek jump: k (Teypo rykrej kaypo)
32. 18. giu, kalba WIESZPATIS, jeygu nepa-
darysiu jumus teypo, kaypo katbejor ausie
ma o!

Deut. 1. 29 i Lawoney jusu puts toy giroy, ir wisi
palkaycyri jusu, pagal wifo skayciaus jusu, nog
35. 36. dwieju defzymu metu sen, ir wifzuu, jusien
zyd. 3. kurie murmenot priefz mane.

17. 30 Jeygu atesyri ton ziamę, and kuros
pakielau raka mano, kad padarycia ida d joy
giwarumite, nelikeytant Kalebo sunaus Jefonne,
ir Jozuos sunaus Nuno.

31 Ir kudykiu jusu, ape kuros katbejor,
izgawimu tiols, tosen iwesiu joi, ir anisjen
pazyns ana. ziamę, kura, jusien armeret
bjaurey,

32 Ber kas lisis jusu, lawoney jusu puts toy
giroy.

33 Waykey wel jusu eys ganir toy giroy,
per kiaturas deszymis metu, ir kitos kurwi-
nites jusu: net luniks lawonency jusu toy
giroy.

34 Pagal skayciaus anu dienu, kurose szpie-
gawojot ana. ziamę, n per kiaturas deszymis
metu, diena uz merus, kilosir neteysibes julu,
per kiaturas deszymis metu: ir dafzynosit ape
plylyz mano.

35 Azjen WIESZPATIS katbejau: Jeygu
nepadarysiu to tamuy piktamuy surynkimuy,
kurie susirynko priefz mane! sugayzys toy giroy,
ir pamirts ten.

36 O anie wirey kuros nusiuntre Mayzelus,
kad izspiegawotu ana. ziamę, o sugayze padare
jog cielas surynkimas murmeno priefz ghi, iz-
dodami pikta sowa: ape ana. ziamę.

37 Ir anie patis wirey, kurie izdawe pikta
sowa: ape ana. ziamę, o numire korone po
weydu WIESZPATIES.

1. Kor. 10. 38 Ber Jozue sunus Nuno, ir Kaleb sunus Je-
Jud. eyl. 5. funne arliko giveys iz. anu wiru kurie nucjo,
kad izspiegawotu ziamę.

39 Ir katbejo Mayzelus tos zodzius wifump
waykump Izraelaus: Randawo tada zinones
labey.

40 Ir kiefes rytą męra akty, ir uzlipto and
aukiztuma kalno, katbanit, szrey cia efne, ir lay-
simej anoi wieton, ape kura palawe WIESZ-
PATIS, sugiezzyjom nes.

Deut. 1. 41 Ber rare Mayzelus, p. Kodel perzegiat
41. teypo pryfakina: WIESZPATIS: netures
nes tey pataymes.

42 Nesilaykar: nebus nes WIESZPATIS

widuryje jusu, kad nebutumite pamuszteys, po
weydu neprietelu jusu.

43 Amalekirey nes ir Kanaanirey ira ten pirm
weyda jusu ir pulsie kalawiju: delto nes jog
atsigryzor nog WIESZPATIES, tada
nebus WIESZPATIS su jamis.

44 Gires reciaus anisjen puykiey, uzlipt
and aukiztuma kalno: ber Skrynia (adaros
WIESZPATIES, ir Mayzelu) nesidalijo
iz widuries abazaus.

45 Nusilaydo tada Amalekirey, ir Kanaanirey,
kurie giwena aname kalne, ir pamulze jos, ir
parmete jos iki Hormey.

PAGUL. XV.

Ape walgomas afiera, ir glaramas afiera
darys jas su kicimio, 1. Ge. afiera pradzie
rukizties. 19. Grieke afiera uz cielu su-
rynkimas, kusey perzacie klesu aba grey-
rumu, 22. uz wienu dusza, 27. korone
swawalno grieckenito, 30. Korone to kurley
rynko matkas Subatoy, 32. ape sznurka
neszot su hyacinthu and rubu, 38.

Potam katbejo WIESZPATIS Mayze-
lauip, tarant:

2 Katbek waykump Izraelaus, ir taryk jump:
Kad atysir ziamę giwenu jusu, kura dohu
jumus.

3 O darysir WIESZPACIUY ugnies
afiera, ir degama afiera, aba muszama, a at-
skirt pazadeima, aba gierawalnoy aferoy, aba
itartyose dydela izweteja jusu darys WIESZ-
PACIUY b miela ghi kwapa iz jauciu, aba
iz mažo pekaus.

4 Aferawos tada kurley aferawoja afiera
lawo WIESZPACIUY, walgoma afiera,
iz deszynos smulkiu mitlu, sumizyru su kier-
wirta dalimi Hina aliwos.

5 Wina teypag and giaramos aferos, kiert-
wirta dala. Hino padarysi and degamos afie-
ros, aba and muszros aferos, and wienu awi-
nela.

6 Ape and wienu awina, pagatawisi walgoma
afiera, iz dwieju deserku smulkiu mitlu, su-
mizyru su aliwa, ir trecia dala Hino.

7 O wina and giaramos aferos, trecia dala
Hino, aferawosi and mielo kwapa WIESZ-
PACIUY.

8 Kad wel garawisi jauna jauri and dega-
mos aferos, aba muszama afiera, atskirt pa-
zadeima, aba and dekadarymo aferos WIESZ-
PACIUY.

9 Tada aferawos ansjen jaunop jauciop
walgoma afiera iz tryju deserku smulkiu mit-
lu, sumizyru su aliwa, pusę Hino.

10 O wina aferawosi and giaramos aferos,
pusę Hino: And ugnies aferos mielo kwapa
WIESZPACIUY.

11 Teypo bus padaryta su wienu jauciu, aba
su wienu awinu: aba su mažu pekumi, iz awi-
nelu, aba iz oikiciu.

12 Pagal skayciaus kaypo pagatawisi, teypo
padarysi su kiekwienu, pagal ju skayciaus.

13 Wifokias namie gimęs teypo darys wifus
ros dayktus, aferawodamas ugnies afiera and
mielo kwapa WIESZPACIUY.

14 Kad teypag wieszauja jusimp ateywis
kaypo ateywis, aba tas kurley ira widuryje jusu,
giminela jusu, ir prygatawis WIESZPA-
CIUY ugnies afiera and mielo kwapa: kaypo
jusjen darysi, teypo ansjen darys.

Pagul. 15. 16.

III. KNIGA

MAYŻESZAUS.

117

2 Exod. 15 O surynkime, t' est jumus, d ir ateywiuy
12.49. kursey wieszauja jusimp kaypo ateywis, wieno-
Num. 9. kin istarymu : and am žyno istaryma gimineš
14. julu, kaypo jusien, teyp bus ateywis po weydu
WIESZPATIES.

16 Wienoki prowa, ir wienokias fudas bus ju-
mus, ir ateywiuy kursey wieszauja jusimp kaypo
ateywis.

17 Priegram katbejo WIESZPATS Mayžeszaup, tarait:

18 Kalbek waykump Izraelaus, ir tarik jump:

Kad iejyt anoi žiameni, kur iwesiu jus.

19 Tada stosis, kad walgit is žonos žia-
mes : aferawosit WIESZPACIUY kialama-
afera.

20 Pradžias rukšties julu, ir ragayšy afe-
rawosit ir kialamos-aferos: kaypo kialama-
afera, aslos aferawosit ja.

21 Is pradziu rukšties julu aferawosit
WIESZPACIUY kialama-afera, gimineš
julu.

22 Priegram kad paklisire, ir nedarysire
wisu tu pryakimu, kuros katbejo WIESZ-
PATS Mayžeszaup.

23 Wiso to ka pryakie jumus WIESZ-
PATS per rakka Mayžeszaus, nog anos dienos,
kuroy pryakie rey WIESZPATS, ir po-
tam gimineš julu.

24 Stosis tada rey, jeygu kas pasidare kleju,
o pastepa rey ira nog akiu surynkimo, jog pa-
garawis cielas surynkimas weršy, wiena ghi
jauna, jauti, and degamos aferos, and mielo
kwapa WIESZPACIUY, su walgom-
afera jo, ir giarama-afera jo, pagal buda: ir
wiena, o žy and grieko-aferos.

25 O Kunigas padarys numaldyma: už ciela-
surynkima wayku Izraelaus: ir bus rey jemus
artaysta kleju nes rey buwo, ir atesze anisien
afera, sawo ugnies-afera, WIESZPACIUY,
ir grieko-afera, sawo, priež weyda WIESZ-
PATIES, and klejaus sawo.

26 Artaysta tada bus rey wisumuy surynki-
muy wayku Izraelaus, ateywiuy reypag kursey
wieszauja widuryje ju kaypo areywis: arajo nes
rey wisiemus žmonemus kleju.

e Lev. 4. 27 e Kad reypag sugrielys, koki dusza kleju,
27. aferawos and grieko-aferos meryni ofskiti.

28 O Kunigas padarys numaldyma, and klejo-
jacios duszos, kad sugrielyjo kleju, po weydu
WIESZPATIES: darydamas numaldy-
ma and jos, ir bus rey artaysta.

29 Namie-gimusianny wayku Izraelaus, ir
ateywiuy kursey giwena widuryje ju, kaypo
ateywis, wienoki prowa bus jumus, ramuy kur-
sey rey darto kleju.

30 Ber dusza kuriy padarys ka iszkialta ra-
ka, norisjen is žemie-gimusiū aba ateywiu,
kursey honbija WIESZPATY: ir bus
izžaknita ana dusza isz widuries žmoniu
sawo.

31 Nickeys nes pawerte žody WIESZ-
PATIES, ir pryakima jo sumekino: ta pati
dusza isžaknita bus wisizkey, neresybe jos
ira and jos.

32 O kad waykey Izraelaus buwo ginoy, tada
rado žmogu, reka ki malkas ubaros-dienoy.

33 O tie kurie ghi rado reka ki malkas, ar-
wede ghi Mayžeszaup, ir Aaronop, ir wisop
surynkimop.

f Lev. 24. 34 Ir palodyno ghi fargibon: nebuwo nes
12. dar apireyškita kas bus jamuy padaryta.

35 Tarej tada WIESZPATS Mayže-

szaušp: žmogus ans rykrej bus užmuštas:
cielas surynkimas nuakmenios ghi akmenimis
už abazaus.

36 Izgabeno rada ghi wifas surynkimas už
abazaus, ir nuakmeniawo ghi akmenimis, jog
numire: pagal to kaypo pryakie WIESZ-
PATS Mayžeszy.

37 Ir katbejo WIESZPATS Mayže-
szaušp, tarait:

38 Kalbek waykump Izraelaus, ir taryk
jump, g Kad padarysit sau sznurkus and kampu
rubu sawo, gimineš sawo: o and sznurku kra-
szro uždes hyacintho siula.

39 Ir bus ansjen jumus and sznurku kad
daborumies and jo, ir minerumite and wisu
pryakimu WIESZPATIES, ir darytu-
mite jos: ir netyrsites pagal sztyrdies julu, ir
pagal akiu julu, paikuy kuru balfores.

40 Kad minerumite ir darytumite wifus pry-
sakimus mano, ir butumite szwateys Diewuuy
julu.

41 Afzien esmi WIESZPATS Diewas
julu, kursey izwedziau jus is žiamies-Egypto,
kad bucia jumus Diewu, afzien esmi WIESZ-
PATS Diewas julu.

PAGUL. XVI.

Korah, Dathan, ir Abiram daro mayžesza-
priež Mayžeszu ir Aaronu, 1. Iste kaypo
priež rey rades Mayžeszu, 4. Mayžesza-
darej korajami est nog Diewa bayšy, 31.
Rukielniczai ju izdedamos est and pomerkos
ir perfergima, 36. žmones murna and
pradžies mayžia-daru, už ka sudeginam
est ugnia kieturolika tukščian ir iepyti
šymtey, 41. Aaron pro isakima Mayže-
szaus, nystabdo koronc, 46.

O Korah, sunus Iizharo, sunaus Kaharho,
sunaus Levi, eme sawešp reyp Dathanu,
kaypo Abirama, sunus Eliabo, ir Ona, sunu
Pelecho, sunus Rubeno.

2 Ir susitoj priež weyda Mayžeszaus, du šym-
tu reypag ir pekios deszymtis wicu isz wayku
Izraelaus: Wirusiey surynkimo, pašaukti
sueygos, wirey wardo.

3 Ir susyrinko priež Mayžeszu, ir priež Aa-
rona, ir tare jump: Daug rey ira and julu,
wifas nes tas surynkimas, wi cie, ira szwetey,
ir WIESZPATIS ira widuryje ju: kodelgi
rada kialares and surynkima WIESZPA-
TIES?

4 Kad izgirdo rey Mayžeszu, tada pote and
weyda sawo:

5 Ir tare Korahop, ir wifop jo surynkimop,
kaltant Ryroy rada akty apinalžyns WIESZ-
PATS, kas ira jo, ir szwetas, kuramuy lieps
pryeyt sawešp: ir Ruri isžyako, tamuy lieps
pryeyt sawešp.

6 Padarykite rey: imkit sau rukielniczas
Korah, ir wifas jo surynkimas.

7 Ir idekit jolna ryroy ugni, ir uždekit rukata-
and ju po weydu WIESZPATIES, ir
stosis, jog ans žmogus, kuri aprynks WIESZ-
PATS, bus szwetu: perdaug rey ira and julu
waykey Levi.

8 Priegram katbejo Mayžeszu Korahop, klau-
sikit meldziu waykey Levi.

9 Mažgu rey ira and julu, jog atskire jus
Diewas Izraelaus isz surynkima Izraelaus, kad
artytumites jop, kad atprowinerumire služba
Nometo WIESZPATIES, ir stoweru-
mite

H 3

g Dnt.

22. 12.

Mit. 23.

5.

a Num.

26. 9.

ir 27. 3.

ju . eyl.

21.

113

N U M E R I

Pagul. 16.

mite po weydu surynkimo, kad tarnautumite žemus?

10 Norisjen ansjen liepė tau, ir wisemus brolamus tawo waykamus Levi, su tawim prystartyn, įelskotegei dar teypag Kunigizkio-ureda?

11 Togdel mjen, ir wifas surynkimas tawo, susirynkor priefz WIESZPATY: Aaron mes kas ira, jog murmenote priefz ghi?

12 Ir nusiunte Mayžefzus arwadynt Dathano, ir Abiramo, sunus Eliabo: bet anisjen tare: neužysim.

13 Mažgu tēy ira, jog iszweydey mus isz žiames apiplustancios pienu ir medumi; kad pamuztumey mus gloj, kad parsien teypag po draug pasidarynimey and musu Waldona?

14 Neiwedey teypag musu žiamen, kuriy apiplusta pienu ir medumi, ney dawey murtus dirwu ir winniczu and teywayuities: lizhupsigu tu žmoniu akis? nesilaysime.

15 Użsidegie tada Mayžefzus labej, ir tare WIESZPATIESP, Neweyzdek and ju asieros, b n'emiau nog ju ney wieno asila, ir nepadarau pikto newienamuy isz ju.

16 Priegram tare Mayžefzus Korahop, Tujen, ir wifas surynkimas tawo, buk po weydu WIESZPATIES: tujen, ir anisjen, Aaron teypag, rytoy.

17 Ir imkite kiekwiens rukielniczę sawo, ir idekite josna rukato, ir adgabokit priefz weyda WIESZPATIES, kiekwiens rukielniczę sawo du szymtu ir pekias-defzymtis rukielnicu: tujen teypag ir Aaron, kiekwiens rukielniczę sawo.

18 Eme tada kiekwiens rukielniczę sawo, ir idejo josna ugni, ir idejo josna rukato: ir stowejo priefz duris Nometa sueygos, Mayžefzus teypag ir Aaron.

19 Ir liepe suwadynt Korah priefz jos wifę surynkimę, durump Nomero sueygos: Pasirode tada stowe WIESZPATIES wisey aney sueygey.

20 Ir tare WIESZPATIS Mayžefzausp, kalbant.

21 Atsikirkir isz widuries tos sueygos, o afzjen furrowisiu jos kaypo akies-merkime.

22 Bet anisjen pote and weydu sawo, ir tare, Diewe, Diewe c dwasiu wisokio kuna: wiens žmogus sugriezyjo, o apsirustautumey labej and wišo to surynkima?

23 O WIESZPATIS tare Mayžefzausp, kalbant:

24 Kalbek top surynkimop, tarant: Apeykir apiskrytey giwenima Koraho, Dathano, ir Abiramo.

25 Kieles tada Mayžefzus, ir nuejo Dathanop, ir Abiramop: palkuy ju ejo Wirausiey Izraelaus.

26 Ir kalbejo ansjen surynkimop, tarant, Atfokit meldziu nog ometu tu bediewiu wiru, ir nelirekires nieko kas ira ju, kad nepražutume wisole ju griekofe.

27 Atfojo tada nog giwenima Koraho, Dathano, ir Abiramo, apiskritey: bet Dathan ir Abiram iszejo, stowedadami durys nometu sawo, su moterymis sawo, ir funeys sawo, ir kudykieys sawo.

28 Tare tada Mayžefzus, Tame pažysire, jog nusiunte mane WIESZPATIS, kad darycia wisus tos darbus: jog n'est rey isz mano pateris szyrdies.

29 Jeygu tie mirs, kaypo miršta wisos

žmones, ir bus padarytas and ju asla kimas, pagal asla kima wifu žmoniu, tada nesiunte manes WIESZPATIS.

30 Bet jeygu ka surwers nauja WIESZPATIS, ir atadarys nafsus sawo žiamen, ir prarys jos su to wifu kas ira ju, ir nužegs giweys pekton, tomet pažysire, jog narsino WIESZPATY tos žmones.

31 Ir itojos kad pabaygie kalbet wifus tos žodzius, tada perslikiete ana žiamen, kuriy buwo po jey:

32 Ir atadare žiamen nafsus sawo, ir d praryjo jos su nameys ju, ir wifas anas žmones kuros prygulejo Korahop, ir wifę tobi.

33 Ir nužegie, patisjen, ir wis tēy kas buwo ju, giweys pekton: ir apdegie jos žiamen, ir pražuwo isz widuries surynkimo.

34 O cielas Izrael, kuriey buwo aplink ju, bego nog ju su szaukimu: tare nes, kad nepražutu musu žiamen.

35 Priegram iszejo ugnis nog WIESZPATIES, ir sudegino ano du szymtu ir pekias-defzymtis wiru, kurie atierawojo rukata.

36 Ir kalbejo WIESZPATIS Mayžefzausp, tarant:

37 Kalbek Eleazarop, sunaus Aarono Kunigo, kad iszymtu isz ugnies rukielniczę, ir iszkreistu ugni: iszwetomis nes ira.

38 Ipatiey rukielniczę tu, kurie sugriezyjo priez duisę sawo, kad padarytu isz ju iszreistus bludus, and dagos aforuoy, atnefze nes jas priefz weyda WIESZPATIES, togdel ira iszwetomis: ir bus amosien waykamus Izraelaus žiaklu.

39 O Eleazar Kunigas, eme anas waro rukielniczę, kuras atnefze sudegusiey, ir iszreife jas daga aforuoy.

40 And pometkos waykamus Izraelaus, kad newiens swetymas, kuriey n'est isz sekles Aarono, nesiartyntu użdegt rukata po weydu WIESZPATIES: kad neitosu kaypo Korach, ir surynkimas jo, pagal to kaypo kalbejo jamuy WIESZPATIS per tarnawimą Mayžefzaus.

41 Bet antroy dienoy murmeno wifas surynkimas wayku Izraelaus priefz Mayžefzu ir priefz Aaronę tarant: Jusien užmulzete žmones WIESZPATIES.

42 Ir itojos kad susirynko surynkimas priefz Mayžefzu ir priefz Aaronę, ir arsigryžo Nometop sueygos, su reys jog abdegie jos debesis: ir pasirode stowe WIESZPATIES.

43 O Mayžefzus ir Aaron atajo iki priefzakiuy Nometa sueygos.

44 Kalbejo tada WIESZPATIS Mayžefzausp, tarant:

45 Kialkires isz widuries to surynkima: o afzjen furrowisiu jos, kaypo akies-merkime: pote tada anisjen and weydu sawo.

46 Ir tare Mayžefzus Aaronop, Imk rukielniczę, ir idek joni ugnies isz aforaus, ir użdek and jos rukato, eydamas skubiey surynkimop, ir padaryk and ju numaldymę: iszejo nes dide rustybe nog weyda WIESZPATIES, korone prasidejo.

47 Ir eme Aaron pagal to kaypo kalbejo Mayžefzus, ir ibego widuryi surynkimo, o szrety, korone prasidejo terp žmoniu: ir idejo joni rukata, ir padare numaldymę and žmoniu.

48 Ir stowejo terp numirusiu ir terp giwiju: teypo lowes korone,

49 O tu kurie pamire ta korone, buwo kietu-rolika

d Num/

26. 10.

27. 3.

Deur. 11.

6.

Pg. 106.

17.

Pagul. 17. 18.

III. KNIGA MAYŽESZAUS.

119

rolika rukitanciu ir sepiui szymcey, nekaytanciu kurie pamire del priezasties Koraho.

50 Ir lūgryžo Aaron Mayžeszaup durump Nometa sueygos : ir lowes korone.

PAGUL. XVII.

Dievas šypyna paszaukima. Aarona stebuklingu tyki zydesiu lazdos jo, 1. Še. kury izdeta ira and pomerkos. 10. žmones 10 labey izsigada, ir jeshko patiechos Mayžeszaup, 12.

K Alhejo tada WIESZPATs Mayžeszaup, tarait :

2 Kalbek waykump Izraelaus, ir imk nog ju, and kiekwienu tewifzkui namu lazda, nog wifu ju Wirausiu, pagal namu tewu ju, dwilika lazdu : kiekwienu warda, parafzysi and lazdos jo,

3 Ber warda Aarona parafzysi and lazdos Levi lazda nes wienu bus galwa namu tewu ju :

4 Ir izdesi jas Nomere sueygos : and ludyghimo a kame susieysi su jumis.

Exod. 25. 22. 5 Ir itosis, jog lazda ano žmogaus, kuri apyrinksiu, zydes : ir nultabdysiu murmeimus wayku Izraelaus priefz mane, kuros murmena priefz ju.

6 Kalbejo tada Mayžeszus waykump Izraelaus, ir dawe jam wisi ju Wirausiey wiena lazda, už kiekwienu. Wirausi lazda, pagal namu tewu, ju, dwilika lazdu : Aarona lazda buwo teypag terp ju lazdu.

7 Ir izdejo Mayžeszus anas lazdas, po weydu WIESZPATIES, nomere ludyimo.

8 Ir itojos and rytoy, jog iejo Mayžeszus Nometan ludyghimo, o šzey, lazda Aarona, už namus Levi, zydejo : izdawe nes špragies, ir zydejo zieda, ir atneze migdotus.

9 Isznelze tada Mayžeszus wifas lazdas nog weyda WIESZPATIES wifump waykump Izraelaus : ir regioje rey anisjen, ir eme kiekwiens lazda, lawo.

10 Tare tada WIESZPATs Mayžeszaup : b Nunelzk adgalos lazda Aarona priefz ludyghima, largibon, and žiakla uparniems

4. waykams : teypo padarysi galą murmeimams ju priefz mane, kad nepamirtu.

11 Ir padare rey Mayžeszus, pagal to kaypo prysakie jamuy WIESZPATs, teypo padare.

12 Tare tada waykey Izraelaus Mayžeszaup, kalbait : Szzey, atadodame dwasia, žustame, žustame wisi.

13 Kiekwiens kursey prysiatrys kaypo noris Nomerop WIESZPATIES, mirs : prazusingu tada atadodami dwasia ?

PAGUL. XVIII.

Dievas izstato Aaronuy ir sunamus jo uredau ju, prydodamas jemus Levitus and sluzbos ju, 1. Še. stanawija izstajkima. Aarona ir sunu jo, 8. Levitu teypag, kurie turejo dot defetyras izz defetyru sawo Ankszezausiamuy Kuniguy, 25.

T Are rada WIESZPATs Aaronop, Tujenir siney rawo : ir namcy rawa rawo su rawim, neszosite neteysibe Szwetniczos : rujen teypag, ir siney rawo su rawim, neszosite neteysibe Kunigizkio-ureda jufu.

2 Ir liepsi teypag pryeyt su rawim brolamus

tawo giminey Levi, giminey rawa rawo, kad buru tau prydoti, ir tarnautu tau : ber tujenir siney rawo su rawim, busite Nomerop ludyimo.

3 Ir saugos sargibos rawo, ir sargibos wifo Nometa : ber stotkump Szwetniczos, ir alto-rausp, nesiartyns, kad nepamirtu, teyp anisjen, kaypo jusjen.

4 Ber bus tau prydoti, ir saugos sargibos Nometa sueygos, wifokioy sluzboy Nometa, ir nesiartyns julump swetymas.

5 Saugosir tada sargibos Szwetniczos, ir sargibos Altoraus kad neburu daugiaus kierizta and wayku Izraelaus,

6 Afzjen nes, szzey, afzjen emiau abrolus rawo, Levitus, isz widuries wayku Izraelaus : dowana ira jumis, dota WIESZPATIUY, kad adprowineti sluzba Nometa sueygos.

7 Ber tujenir siney rawo su rawim, saugosir kunigizkio-ureda jufu, wifokiam daykre altoraus, ir rame kas ira widuriy uzudagos, aprowinesite rey : ureda jufu domi jumus and dowanos, o lwetymas, kursey prysiatrys, bus uzmuiztas.

8 Priegram kalbejo WIESZPATs Aaronop, o afzjen, szzey, afzjen dawiau tau sargiba, kialamu-afieru mano, su wifey Szwetys dakreys wayku Izraelaus dawiau jas tau, del patepima, ir sunamus rawo, amžynu istatymu.

9 Turesi rey isz szwetybes szwetybiu, isz ugnies : wifas ju afieras, su wifokia ju walgoma-afiera, ir su wifokia ju grieko-afiera, ir su wifokia ju kaltes-afiera, kuras mi arados : bus tey tau ir sunamus rawo szwetybe szwetybiu.

10 Szwečiausioy wietoy walgisi ja : wis rey kas ira wiryžku walgis ja, szwetybe bus tey tau.

11 Tawo teypag bus tey, kialama-afiera dowanos ju, su wiliomis wiskamomis-afieromis wayku Izraelaus, b afzjen dawiau jas tau, ir sunamus rawo, dukretams teypag rawo su rawim, amžynu istatymu : wifokias tas kursey ira czytu namofe rawo, walgis ja.

12 Wis rey kas ira geransia isz aliwos, ir wis rey kas ira gierausia isz jauno-wina, ir isz jewu, pradzias ju, kuras dos WIESZPATIUY, taujen dawiau jas.

13 Pirmi waysiey isz to wifa, kas ira žiamey ju, kuros atneiz WIESZPATIUY, bus rawo : wifokias tas kursey ira czytu namofe rawo, walgis rey.

14 c Wis rey kas ira pažadera Izraeliuy, bus rawo.

15 Wis rey kas atwera d gimdiwe, isz wifokio kuna, ka arneiz WIESZPATIUY, terp žmoniu, ir terp galwiju, bus rawo : ber pirmgimdi žmoniu wadosi wisizkey, wadosi teypag pirmgimdi nezytu galwiju.

16 O tie kurie bus losori isz ju, losi nog masio sen, pagal apwerrynima rawo, už pinigus pekju siklu, pagal siklaus Szwetniczos : ekurcy ira dwidelizms gera.

17 Ber pirmgimdzio karwes, aba pirmgimdzio awies, aba pirmgimdzio ofzkos, newadosi, szweteyis ira anisjen : krauja ju lafzey and altoraus, taukus teypag ju lafzesi, and ugnies-afieros mielo kwapa WIESZPATIES.

18 Mela ju bus teypag rawo : k ypo, wiskam-krutis, ir kaypo delzynis petis bus rawo.

19 Wifas kialamas-afieras szwetu daykra

H 4

kuros

Num. 3.

420

b Lev. 10.

14.

c Lev. 27.

28.

d Exod.

13. 2.

ir 22. 29.

Lev. 27.

26.

Num. 3.

12.

e Exod.

30. 13.

Lev. 27.

25.

Num. 3.

47.

Ezec. 45.

12.

110

NUMERI

Pagul. 18. 19.

kuros ašerawos waykey Izraelaus WIESZPACIUU, dawiau tau, ir lunamus tawo, ir dukteriams tawo su tawim, amžynu istatymu: amžynu tey bus druikos šadara, po weydu WIESZPATIES, tau, ir šekley tawo, su tawim.

20 Tare teypag WIESZPATIS Aaronop, Nereywayniausi žiamet jū, ir neruresi dalies widuryje jū: š Afzien eini dalimi tawo ir teywaynite tawo, widuryje wayku Izraelaus.

21 Ir izrey, waykamus Levi, dawiau and teywaynites wisa: dešetynas Izraelių už šlužbą jū, kūrą atprowineja, lužbą Nometa lueygos.

22 Ir nesiatrys daugiaus waykey Izraelaus Nomero lueygos: kad kitotu grieką, ir miru.

23 Bet Levirey, tie atprowines šlužbą Nometa lueygos, ir anisjen kitos neretybė jū: amžynu tey bus itatymu gimimemus jū, ir nerures widuryje wayku Izraelaus nejo kios teywaynites.

24 Dešetynas nes wayku Izraelaus, kuras ašerawos WIESZPACIUU and kiamos-ašeros, dawiau Levitamus and teywaynites: rogdel tarau jems, nerures widuryje wayku Izraelaus nejo kios teywaynites.

25 Ir katbejo WIESZPATIS Mayželzauš, tarant:

26 Levitump teypag katbesi, ir rarysi jump, Kad imsite nog wayku Izraelaus dešetynas kuras dawiau jumus and teywaynites: jū, nog jū, tada ašerawosir iz to kialama-ašera WIESZPATIES, dešetynas iz anu dešetynu.

27 Ir bus tey jumus prykaityta and kiamos-ašeros jū: kaypo jewey iz asos, ir kaypo pišnumas iz profos-kubila.

28 Teypo ašerawosir teypag kialama-ašera WIESZPATIES, iz wisa dešetynu jū, kuras imsite nog wayku Izraelaus: ir dosir iz jos kialama-ašera WIESZPATIES Aaronuy Kuniguy.

29 Iz wiskiu dowanu jū, ašerawosite wiskia: kialama-ašera WIESZPATIE S: iz wiso gierauso jos, palzwetyma: jos iz jos.

30 Katbesi tada jump, Kad ašerawojate gierausa jos, tada bus tey prykaityta Levitams, kaypo dachadas asos, ir kaypo dachadas profos-kubila.

31 Ir walgisire tey wiskie wietose, jusjen ir namey jū: alga nes tey ira jumus už šlužbą jū Nomere lueygos.

32 Teypo nepakalsire už tey grieko, kad ašerawosite gierausa jos iz jos: nebjaurysire teypag šwera dayku wayku Izraelaus, kad nepamirtamite.

PAGUL. XIX.

1. *Ukimas padaryti wadeni atkirimu isz penu beros pamuszios ir sudeginos teliczos, 1. 29c. Ape uita iz sibaurynima, ir czyfyma, uzywone dabar atminio wadenia, 11. Prowa priesz paniekiejus to czyfyma, 20.*

1. Priegram katbejo WIESZPATIS Mayželzauš, ir Aaronop, tarant:

2 Tas tey ira itatymas anos prowos, kura prykatie WIESZPATIS Mayželzauš, tarant: Katbek waykump Izraelaus, kad atwetu tawelp bera, tobula, relizą, kuroy neburu negado, and kuros notajo jungas.

3 Ir dosite ja Eleazaruy, Kuniguy: o ansjen

izwes ja, a už abazaus, ir pamusz ja po wey- a Zyd. 13. du jo.

4 Ir ims Eleazar, Kunigas, iz b krauja jos b Zyd. 9. pir zto sawo, ir palafzes iz krauja jos tiesiogiey priez Nometa lueygos septynis kartus.

5 Priegram sudeginus aną teliczą po akimis jo: coda jos, ir meta jos, ir krauja jos, su c Exod. meizleys jos, sudeginus.

6 O kunigas imis cedro-medi, ir izopa, ir Lev. 4. škarlotą, ir imes tey widuryn ugmes anos teliczos.

7 Izpers tada Kunigas rubus sawo, ir numazgos kuną sawo wadeniu, o poram eys abazan: ir bus kunigas neczytu iki wakaruy.

8 Tas teypag kurley sudegino ja izpers rubus sawo wadeniu, ir numazgos kuną sawo wadeniu, ir bus neczytu iki wakaruy.

9 O czytias žmogus luryks pelenus anos teliczos, ir izdes už abazaus czyfioy wietoy: ir bus tey izdeniu lueygos wayku Izraelaus, už wadeni atkirimu, apczytyimu tey ira.

10 O tas kurley luryks pelenus anos teliczos, izpers rubus sawo, ir nezytu bus iki wakaruy. Amžynu tey bus itatymu waykamus Izraelaus, ir atewiuy, kurley wicizauja widuryje jū kaypo atewis.

11 Kas dasilires numirelo, lawona žmogaus, neczytu bus per septynias dienas.

12 Trečioy dienoy apczytyys jo, teypo bus czyftu lekmoj dienoy: bet jeygu nopsczytyis trečioy dienoy, tada nebus czyftu lekmoj dienoy.

13 Wiskias tas kurley dasilires numirelo, lawona žmogaus, kurley numire, o nopsczytyis, izbjauryna Nometa WIESZPATIE S, rogdel bus izfaknita ana duza iz Izraelaus: delto jog nepalafzetas ira and jo wado atkirimu, neczytu bus, neczytiara jo bus dar jampi.

14 Ta tey ira prowa kad numirs žmogus Nemete: wiskias tas kurley ieyr anai Nometa, ir wiskias tas kurley ira aname Nomere, neczytu bus per septynias dienas.

15 Wiskias reypag atwiras storkas, and kuro notsirada: daga, neczytu ira.

16 Ir wiskias tas kurley dasilires arwirame taukie, to kurley ira užmuštas kalawiju, aba lawona, aba kaula žmogaus, aba grabo, neczytu bus per septynias dienas.

17 O už neczytią ghi ims anisjen iz pelenu sudegima apczytyghimo, ir uszipts and to giwaghi wadeni sude.

18 Ir ims czytias žmogus e izopa, ir pada- zys aname wadeniu, ir palafzes ghi and ano nomera, ir and wisa stoku, ir and tu dužu, kiros ten buwo: and to teypag, kurley dasilitejo kaula, aba užmušto, aba numi elo, aba graba.

19 Ir palafzes czytias neczytią ghi trečioy dienoy, ir lekmoj dienoy: o lekmoj dienoy apczytyys ghi, ir izpers ansjen rubus sawo, ir nusimazgos wadeniu, ir bus czyftu, wakarė,

20 Kas izpriesz bus neczytu, ir nopsczytyis, duza ana bus izfaknita iz widuries lurykimo: izbjauryno nes šwėtniczą WIESZPATIE S, wado atkirimu n'est palafzetas and jo, neczytu ira.

21 Amžynu tey bus jemus itatymu: ir tas kurley laza wadeni atkirimu, izpers rubus sawo, kas reypag dasiliri wadenio atkirimu, neczytu bus iki wakaruy.

22 Ir

Pagul. 20. 21.

III. KNIGA MAYŻESZAUS.

151

22 Ir labey wis rey kas dasilites to neczyfio, bus neczytu: dula reypag ana kuriy dasilites to, uccyia bus, iki wakary.

PAGUL. XX.

Waykey Izraelaus ateyna giroń Zin, kame mirzta Mirjam, 1. 9c. murmena del wadenio. Wieszpats liepia Mayżeszuy kabter otefp, kad izdosi wadeni 7. Mayżeszus iszynka akmeni, 11. Wieszpats apirustauja and Mayżeszau ir and Aaron na pro ju netykrumaj, 12. Mayżeszus geyrdzia eyt per Edomaj, 14. ka akubaj jamuy, 18. 20. Iżz isakima Wieszpats atadoda Aaron and kałna Hor aukšczaušo. Kuniga wreda suny sawo Eleazaruy, 24. 27. mirzta ren, 28. cietas surynkimas apiwertka ghi, 29.

K Ad arajo waykey Izraelaus, wifas surynkimas, giroń Ziu pirmane menasiy, tada arliko žmones Kades: ir numire ten Mirjam, ir pakasta ten ira.

2 Ir nebuwo wadenio surynkimuy: surynko tada priefz Mayżeszuy, ir priefz Aaronaj.

3 Ir bares žmones su Mayżeszuy, ir kalbejo, tarait, Ach kad burume atadawo dwasia, kad aradawe dwasia, a broley musu po weydu WIESZPATIES.

4 Kodel meldziu arweder Surynkimaj WIESZPATIES toń giroń? kad pamurumime ten? mesjen, ir galwijey musu?

5 Ir kodel lieper mums iſzeyt iſz Egipta, kad arweſtumime mus toń piktoń wietoń? n'et wiera sekles, ney figa, ney wino-medziu, ney granatobolu, nera reypag wadenio giart.

6 Nuejo tada Mayżeszuy ir Aaron nog weyda Surynkimu durump Nomera ſueygos, ir pote anisien and weydu ſawo: o ſzłowe WIESZPATIES pasirode jems.

7 Ir kalbejo WIESZPATIS Mayżeszauſp, tarait:

8 Imk ana lazda, ir ſurynk ſurynkimaj, ruien, ir Aaron brolis tawo, ir kalkesit otefp po akims ju, tada dos ana jemus wadenio:

9 Teypo izdosi jemus wadeni iſz otefp, ir pagirdiſi ſurynkimaj, ir galwijus ju.

10 Eme tada Mayżeszus ana lazda nog ir 14.8. weyda WIESZPATIES: pagal to kaypo Nehe. 9. pryſakie jamuy.

11 Ir ſurynko Mayżeszus ir Aaron Surynkimaj priefz ote: e ir rare ansjen jump, Klausikir 32.33. meldziu, upar. iey, d iſzweimegu jumis wad.

Deur. deni iſz r: s otes?

12 Pakiele tada Mayżeszus rakaj ſawo, ir iſz ryko ote du kartu lazda ſawo: e ir iſzejo ir 105.41. daugiel wadenio, reyp f jog giere ſurynkimas, Ezai. 48. ir galwijey ju.

13 Togdel rare WIESZPATIS Mayżeszauſp, ir Aaronop. g Delto jog nerykiejot mi,

4. kad paſzewſtumire mane po akimis wayku Izraelaj. 43. elaus: togdel neiw ſir to Surynkimaj anon

20. ziamen kuraj dawiau jemus.

gDeur. 1. 13 Tie ira wadeniey Meribos kame waykey 37. Izraelaus bares su WIESZPATIU: ir

Num. 27. paſzewſtas ira and ju.

14. 14 Potant nuſiantre Mayżeszus ſiuntynius iſz b Deur. Kades Karalaup Edomaj. kurie kalbejo, b i cypo

23.7. kalba brolis tawo Izrael, ſzyney wifa ta wargaj Obad. eyl kurley ſurynko mus.

10.12. 15 Jog laydes rewey musu Egiptaj, ir giwe-

nom Egipte per daugiel dienu: ir jog dare pikr Egiptomaj musu, ir rewamus musu.

16 Ir kad izkaukiem WIESZPATIES, 1. 9c. bet su padecima Diewo ansien wel jos pergali, ir iſzſzaknija jos ir mieſtus ju, 3. žmones murmena adgalor, 5. togdel korojamos eſt gayteys zalcieys, 6. gayls, 7. Diemas liepia iſzſiaryt waro zaltis, 8. ka Mayżeszus daro. Kas weyzadejo and jo, paſweyko. 9. eitos kielones Izraelitu, 10. dekadarymo giesme ju Beere uz ana wadeni kuri dawe jemus Diemas, 17. Izraelitey giedydzia pereygas per ziamet, 21. Sihon gina to jemus, 23. Izraelitey pamuſza jos, ir Sihona Karala ju, ir iſz mieſtus ju, 24. Priekalbiey apewarga Sihona, 7. Og Karalus Baſan karaj priefz Izraelitu, ir pamuſzamas eſt, 6 Izrael iſz ziamet jo, 33.

17 Tepereyname meldziu per ziamet tawo, neysim pro dirwa, ney pro winniztas, ney giartim wadenio ſzulniu: eysim wietu kielu, neprataksim delzyniei ney kayren rakon, net pereysim per rubezy tawo.

18 Ber Edom rare jop, Nesilaysi per mane, kad neizzeycia priefz tawe ſu kalawiju.

19 Tare tada jop waykey Izraelaus, Eysim muſzru kielu, o jeygu giarsime wadeni tawo, afzien ir pekus mano, tada dosiu wertumaj jo uz ghi: pereysiu rykt peſciomis ber nieko kiro.

20 Ber ansjen tare. Nepereysi: ir iſzejo priefz ghi Edom, ſu ſunkiū puſku, ir ſu ſypta rakaj.

21 Teypo gine Edom pereyt Izraeluy per rubezy ſawo: togel i artojo nog jo Izrael.

22 Laydes tada m nog Kades: ir arajo waykey Izraelaus, cietas ſurynkimas, kałnop Hor.

23 O WIESZPATIS kalbejo Mayżeszauſp, ir Aaronop and kałna Hor, pas rubezy ziames Edomaj, tarait:

24 Aaron ſurynktas bus žmoniūp ſawo, neieys nes anon ziamen, kuraj dawiau waykamus Izraelaus: delto jog buwor upar. eys naltamus mano pas wadcnis Meribaj.

25 Imk Aaronaj ir Elezari ſunus jo: ir liepk jems uzlipt and kałna Hor.

26 Ir nuwilk Aaronaj iſz rubu jo, o uzwilkeys Elezari ſunu jo, ſurynktas nes bus Aaron, ir numis ten.

27 O Mayżeszus padare, pagal to kaypo pryſakie WIESZPATIS: aſlipo nes iki kałnuj Hor, po akimis wifo ſurynkima.

28 Ir nuwilko Mayżeszus Aaronaj iſz rubu jo, ir apwilko jey ſunu jo Elezari: o ir numire ten Aaron, and aukſztuma kałno: nuſzege tada Mayżeszus ir Eleazar nog ano kałna.

29 Kad iſzwido wifas ſurynkimas, jog numire Aaron: tada apiwertkie Aaronaj per tris deſzymtis dienu, wiſi namey Izraelaus.

PAGUL. XXI.

Kanaanitey karaj priefz Izraelitu, ir pergali nekurus iſz ju, 1. 9c. bet su padecima Diewo ansien wel jos pergali, ir iſzſzaknija jos ir mieſtus ju, 3. žmones murmena adgalor, 5. togdel korojamos eſt gayteys zalcieys, 6. gayls, 7. Diemas liepia iſzſiaryt waro zaltis, 8. ka Mayżeszus daro. Kas weyzadejo and jo, paſweyko. 9. eitos kielones Izraelitu, 10. dekadarymo giesme ju Beere uz ana wadeni kuri dawe jemus Diemas, 17. Izraelitey giedydzia pereygas per ziamet, 21. Sihon gina to jemus, 23. Izraelitey pamuſza jos, ir Sihona Karala ju, ir iſz mieſtus ju, 24. Priekalbiey apewarga Sihona, 7. Og Karalus Baſan karaj priefz Izraelitu, ir pamuſzamas eſt, 6 Izrael iſz ziamet jo, 33.

K Ad izgirdo Kanaanita, Karalus Harado, giwenas ties Pietus, jog arajo Izrael kielu ſpiegu: tada karawo priefz Izraeli, ir nugabeno nekurus kalinius iſz jo.

2 Paſzadejo tada Izrael WIESZPATIU padecima.

Exod. 2.23. Exod. 14.19.

Sudz. 11. 18. Num. 33.37.

Num. 33.38. Deut. 32. 50.

Deut. 10.6. ir 32.50.

wirsz. 16.32.49.

6 Pf. 78. 15.16.

ir 105.41. ir 114.8.

Nehe. 9.

6 Pf. 106. 32.33.

Deur. 32.51.

6 Pf. 78. 15.16.

ir 105.41.

Ezai. 48.

gDeur. 1.

Num. 27.

b Deur. 23.7.

Obad. eyl

10.12.

123

NUMERI

Pagul. 21. 22.

pażadeima, ir tare : Jeygu wisizkey dosi tas
żmones rąkoń mano, tada wisizkey iżgadyn-
sju miełtus ju

3 Iżkłauf rada WIESZPAT S bałfą
Izraelaus, ir padawe Kanaanirus, ó ansej iżga-
dyno jos wisizkey, ir miełtus ju : ir pramino
ansjen wardą anos wieroš Horma.

4 Laydes tada nog kałna Hor, kielu Żoferu-
maru, kad kielotu aplink žiamę Edomitu ; ir
duża žmoniu pawego and ano kiela.

5 Ir kałbejo žmones priefz Diewa, ir priefz
Mayzelzu, kodėl lieper mums ižeyt iž Egipta?
kad pamitrum ne toy giroy ? nera nes cia do-
nos, wađenio teypag, ó duża mułu bodys ta
lagwa di na.

a Num.

11. 6.

b 1. Kor.

10. 6.

6 b Nusiuute rada WIESZPAT S gaylus
žalcius terp žmoniu, kurie ka de žmones : ir
pamire daugiel žmoniu iž Izraelaus.

7 Togdel a jo žmones Mayzelzausp, ir tare :
Sugriežyjom, jog kałbejom priefz WIESZ-
PAT Y, ir priefz tawe, mełik WIESZPAT Y
kad atymtu nog mułu tos žalcius, meldeš tada
Mayzelzus už žmones.

8 Ir tare WIESZPAT S Mayzelzausp :
Padaryk jau gaylugh žalti, ir uždek ghi and
karties : ir stošis, jog e wiokiās tas kursey nu-
kałtas ira, kad weyzdes and jo, tada gis.

e Jon. 3.

3. 14.

d 2. Kar.

18. 4.

Jon. 3. 14.

9 d Ir padare Mayzelzus waro žalti, ir uždejo
ghi and karties, ir stojos, kad ka nuka do žal-
tis, tada weyzdejo and ano wara žalcies, ir at-
liko giwu.

e Num.

33. 43.

10 e Laydes tada waykey Izraelaus : ir atsi-
gule Oboche.

1 Potam laydes iž Oboth, ir atsigule pas
kałnelus Abarim giroy, kuriy ira priefz Moaba,
ties užtekieima Saulės.

12 Iž rėn laydes, ir atsigule pas upeli
Zered.

13 Iž rėn laydes, ir atsigule iž šos šalies
Arnona, kursey ira giroy ižeynaš iž rubežu
Amoritu : f Arnon nes ira rubežymi Moabo,
terp Moabo, ir terp Amoritu.

f Sudz.

11. 18.

14 (Togdel kałbaš Knigoy waynu WIESZ-
PAT IES : Priefz Vaheba werroy, ir priefz
upes Arnon)

15 Ir nutekieima upeli kursey apūsuka kur-
guli Ar, ir guli pas rubežus Moabo.

16 O iž rėn laydes Beerin : tas rey ira ans
szulnis ape kuri kałbejo WIESZPAT S
Mayzelzausp, Surynk žmones, ó dosiu jemus
wađenio.

17 (Giedojo tada Izrael rą gieimę : Szokinek
szuln, giedokit ape rey redeys.

18 Szuln, kury ižkaš Kunigaykščzey,
kury kašė Prakitniey žmoniu per Zokona-
daweghi, łazdomis lawo :) ó iž giros laydes
Marranon.

19 O iž Marranos ing Nahaliel : ó iž Na-
haliel Bamorho.

g Deut. 2.

26.

Sudz. 11.

19.

h Num.

27.

i Deut.

29. 7.

29. 7.

30.

Sudz. 11.

20.

Joz.

24.

8.

20 O iž Bamoth, klonis, kursey ira łaukie
Moabo, ties aukštumų. Pilgos, ir rey kas
weyzdi ties girų.

21 g Nusiuute rada Izrael siuntynius Sihonop,
Karalausp Amoritu, kałbañt :

22 Teymi per žiamę rawo, h neprala ksime
laukošna, ney winiczošna. negiarsim wađenio

29. 7. szulniu : eysime wiefzu kielu, net pereyim per
rubežu rawo.

3 i Ber Sihon nedatayde Izraeluy łaytis
per rubežys lawo, barayg surynko Sihon

20. per rubežys lawo, ir ižėjo surykt Izraeli,
giroñ, ir atajo Jahzonan, ir karawo priefz Izraeli.

24 k Bet Izrael pamulze ghi afzrumi kata-
wijo : ir i eme žiamę jo and teywayniłkio pa-
sedyma nog Arnona, iki Jabbokuy, iki m way-
kams Ammona (rubežys nes wayku Ammona
buwo stypra.)

25 n Teypo ieme Izrael wifus anos miełtus
ir giweno Izrael wi bše Miettoše Amoritu, Hebo-
ne, ir wifose jo prygulincioše wietose.

26 Heiton nes buwo miełtu Sihona Karalaus
Amoritu, ó ansjen karawo priefz prafzokusi
Karalu Moabiau : ir eme ansjen wiłk jo žiamę
iž rąkos jo, iki Arnonuy.

27 Togdel kałba rie kurie užywoja priekal-
biu, Eykrit Heitonai : tebudawoja ir stypryna
miełta Sihono.

28 Ugnis nes ižėjo iž Heiton, liepina iž
miełta Sihona : šutrowijo Ar Moabitu, ir
Wiefzpacius aukštumu Arnona.

29 Beda tau Moabe, ó prazuwey gimine Cha-
mos: padawe fanus lawo kurie ižbežo, ir dukteris
lawo newaloni, Sihonuy Karaluy Amoritu.

30 O mesien fukłupdynom jos : Heiton pra-
žuwo iki Dibonuy, ir ižpułtyjom jos iki No-
łarh, kursey ižstiesia iki Medetey.

31 Teypo giweno Izrael žiamęy Amoritauš.

32 Poram nusiunte Mayzelzus ižłpiegawot
Jaezer, ir ieme prygulincias wietas jo : ir iž-
ware Amoritus, kurie rėn buwo, iž pase-
dyma.

33 Atsigryžo tada, ir laydes, kielu Bałan, p ó p
Og Karalus Bałan ižėjo surykt jos, Patsjen, ir
wifos jo žmones, kowelp, ing Edrei.

34 O WIESZPAT S tare Mayzelzausp,
Nesibijok jo, padawiau nes ghi rąkoñ rawo, ir
wifas jo žmones, žiamę teypag jo : ir q padarifi
jamuy, kappo padarey Sihonuy Karaluy Amo-
ritu, kursey giweno Heitone.

35 Ir pamulze anisien r ghi, ir sunus jo, ir
wifas jo žmones, teypo jog niekas notliko jamu-
ry : ir eme žiamę jo and teywayniłkio pa-
sedyma.

PAGUL. XXII.

Balak Karalus Moabiu siuncia kad adgabeyte
Bileamu kłay Izraeli, 1. 8cc. Bileam kłau-
sin WIESZPAT IES ka tury weyk, 8.
Kursey užsako jamuy eyt Bałakop, 12. Balak
siuncia jop antrakart, 15. 6 Wiefzpacis liepia
jamuy eyt, 20. Anjełas butu ghi užmuszys,
kad nebutu prafzokus szalin astiera jo, 21.
ir notrigutis jo po, 27. Bileamo akis atsi-
daro, jog ižswido Anjełau, 31. kursey bara
ghis 35. Anisien ižpazyłta kałce lawo,
ir nori sugrykte, 34. bet Anjełas liepia
jamuy joi, 35. Balak ižzeyna surykt Bilea-
ma, ir pryima ghi łebey prakitney, 36. bee
noris nežnau kapp dydey jamuy cziasty daro
negali jo perkabte kad kłayku Izraeli, 38.

Poram laydes waykey Izraelaus, ir atsigule
ligioše łaukoše Moabo, iž šos šalies Jordana
Jerichaus.

2 Kad ižwido Balak sunus Zippora, wis rey
ka padare Izrael Amorituy.

3 Tada bijojos łebey Moab weyda anu žmo-
niu daugiel nes ju buwo : ir baykšrawo Moab
nog weyda wayku Izraelaus.

4 Togdel tare Moab Wirausiump Midianitu,
Dabar palayžis tas ūrynkimas wis rey kas ira
aplink mułu, kappo pažayžo jautis žalumų lau-
ko : ó anomer buwo Balak sunus Zippora Kara-
lumi Moabitu.

5 Kursey

9. 5 Kursey nusiunte siuntynius a Bileamop
sunauš Beora Pehore, karas ira ties Upe, žia-
men wayku žmoniu jo, kad pawadyntu jo :
tarant, Sztey iszejo žmones, isz Egipto, sztey,
apidegie weyda žiames, ir guli tiesiogiej
prieiz mane.

6 O dabar, areyk meldziu, pramikiayk tas
žmones, galintingialemis nes ira už mane,
gal but jog pamužu jas, aba izwarysiu
jas isz žiames : žynau nes, kamuy szta-
wini, bus pašlawinru, o ka kiayki, bus pra-
kiaykru.

7 Ejo rada Wirausiej Moabitu, ir Wirausiej
Midianitu, ir turejo ašga burymo rakoy sa-
wo : teypo arajo Bileamop, ir kalbejo jop
žodzius Balako.

8 Tare tada ansjen jump, Pernakwokir,
cia szaki, o parnelzu jumus atakima-
pagal to kaypo kalbes manep WIESZ-
PAT S : atliko rada Kunigaykščezey Moabitu
Bileamiep.

9 Ir arajo Diewas Bileamop, ir tare, Kas rey
ira do wirey, kurie ira rawimpi.

10 Tare rada Bileam Diewop : Balak sunus
Zippora Karalus Moabitu nusiunte jos manep,
tarant :

11 Sztey, iszejo žmones isz Egipta, ir api-
degie weyda žiames : areyk dabar, pramikiayk
jas, gal but jog galesiu prieiz jos karot, aba jos
izwaryt.

12 Tare tada Diewas Bileamop, Nesilaysi
su jeys, nekiayksi tu žmoniu, pašlawintomis
nes ira.

13 Kietes rada Bileam rytą meta, ir tare Kunigaykščezump Balako, Eykir žiameni jušu :
Ginami nes WIESZPAT S dalayit kad
kayfios su jumis.

14 Kietes tada Kunigaykščezey Moabitu, ir
arajo Balakop : ir tare, Bileam wegic eyt su
mumis.

15 Ber Balak dar nesilowe siust Kunigayk-
ščezu, daugiaus ir izlowintingialemis nekayp anie
buwo :

16 Kurie arajo Bileamop, ir tare jam, Teypo
kalba Balak sunus Zippora, Nesidok užturret
kad noreyrumey manep.

17 Labey nes dydziej apdowanosiu tawe, ir
wis rey ka kalbesi manep, padarysiu : areyk
rada meldziu, pramikiayk tas žmones.

18 Atakie tada Bileam, ir tare tarnump
Balako, Noris mi doru o Balak namus sawo pil-
nus sidabro ir aukso, negalecia reciaus perzezt
ilakima WIESZPATIES Diewa mano,
daryt maža aba dydy dakyta.

19 O dabar, atlikir meldziu teypag cia ra-
nakti, kad žynocia ka kalbes tolaus manep
WIESZPAT S.

20 O Diewas arajo Bileamop nakti, ir tare
jop, Kada gi arajo tie wirey wadynt rawes,
kialkis, eyk su jeys : o reciaus darysi rey, ka
kalbesiu rawep.

21 Kietes tada Bileam rytą meta, ir paba-
nawo allicza sawo, ir laydes su Kunigaykščezys
Moabo.

22 Ber rustibe Diewo užsidegie, jog laydes
ansjen, o Anjelas Diewo fustojo and kiala, kad
buru jamuy prieiztarniku : jojo tada ansjen
and alliczos sawo, o dwejeras wayku jo buwo
su jo.

23 e O allicza iszvido Anjela WIESZ-
PATIES Rowinti and kialo, su izrieftu
Jud. eyl.

1. kalawiju jo, rakoy jo, togdel pralake allicza

isz kialo, ir ejo laukni : mulze tada Bileam
allicza, kad sugra žytu ja kielan.

24 Ber Anjelas WIESZPATIES sto-
wejo takie winniczu, belant muruy isz szos, ir
belant muruy isz anos szalies.

25 Kad iszvido allicza Anjela WIESZ-
PATIES, rada pryfiglaude sienosp, ir pry-
tryne koja Bileamo sienosp, togdel nepalowe
ansjen mulzt jos.

26 Ejo rada Anjelas WIESZPATIES
tolaus : ir stojos akizroy wietoy, kame nebuwo
kiala pralake defzynen aba kayren rakoni.

27 Kad iszvido allicza Anjela WIESZ-
PATIES, tada atsigule po Bileamu : o rustibe
Bileamo užsidegie, ir mulze allicza lazda.

28 O d WIESZPAT S aradare nafsus
alliczos, kuriy tare Bileamop, Ka padarau tau,
jog jau mulzy mane tris kartus.

29 Tare rada Bileam alliczos, Delto jog ap-
jokiej mane : ach kad turecia kalawija rakoy
mano ! užmušcia nes rawe dabar.

30 O allicza tare Bileamop, Negu afzien eimi
allicza rawo, and kiros jojei nog ano meta isz
ko buwey wieszpacia mano, iki szey diencei
paprataugu kada daryt tau teypo : o ansjen
tare, Ne.

31 Aradegie rada WIESZPAT S akis
Bileamo, teyp jog iszvido Anjela WIESZ-
PATIES beftowinti kie, ir izmaura kal-
lawija jo rakoy jo : togdel palake gatwa, ir
pasikloniojo weydu sawo.

2 Tare rada jop Anjelas WIESZPA-
TIES, Kodel mulzey allicza rawo jau tris
kartus ? Sztey, afzien iszejau kad bucia tau
prieiztarniku, kada gi tas kialas e atloja nog
manes.

33 Ber allicza iszvido mane, ir jau pralake
tris kartus nog weyda mano : kad buru ne-
pralakius nog weyda mano, užtriefa bucia
teypag dabar rawe užmušes, o ja giwa užlay-
kies.

34 Tare rada Bileam Anjelop WIESZPA-
TIES, Sugrieszyjau, nežynoj, u nes jog mi sto-
wejei prieiz and to kiala : o dabar, ira pikr
asile arwo, sugryžu.

35 O Anjelas WIESZPATIES tare Bile-
amop, Eyk su reys wireys, bet tykt kalbesi ta-
žody, kuri kalbesiu rawep : Teypo laydes Bi-
leam su Kunigaykščezey Balako.

36 Kad izgirdo Balak, jog areyna Bileam :
rada iszejo lutykt ghi Miestan Moabitu, kur-
sey guli and rubezies Arnona, kursey ira and
kraltra.

37 Ir tare Balak Bileamop, nesunciangau
rawep rupiej, pawadynt rawes ? kodel nore-
jei manep : negalugu rawes pryderacyey api-
dowanot ?

38 Tare tada Bileam Balakop, Sztey are-
jau rawep, galesiu gu dabar kalbet ka ? žody
kury indes Diewas nafsina mano, kalbesiu
ghi.

39 Ir ejo Bileam su Balaku : ir arajo Kiriath-
Huzothu.

40 Pamulze tada Balak jaucius ir awis, ir nu-
siuhre Bileamop, ir Kunigaykščezump kurie
buwo su jo.

41 Ir stojos rytą meta, jog eme Balak Bile-
ma, ir iszwede ghi and aukiztumu Baalies jog
reg iejo isz ten kraltra žmoniu.

PAGUL. XXIII.

Balak ir Bileam musca, ir aserawojo jautins, ir awinur, 1. *Deut. 32. 1.* Diewas ideda paszlawinima and Izraelaus naszofna Bileamo, 5. And ko apszniarki: Balak, 11. Eyna kitoi wietoi, kiayki zmones Diewo, 13. ir aserawojo taw adalos, 15. Diewas sutynka wel Bileama, ir ideda dar didesni paszlawinima naszofna jo, 16. Balak weda Bileama ewecion wietoi, tame teypag aserawo daro, 27.

TAre tada Bileam Balakop, pamibudawok cia septynis altoraus: ir prymitredik cia septynis werizus, ir septynis awinur.

7 O Balak padare kaypo katbejo Bileam, ir aserawojo Baak ir Bileam werizy, ir awina, and kiekvien altoraus.

8 Tare tada Bileam Balakop, Atiek pas degama-ahera, rawo, o nneysiu, galbur jog fuyrys mane WIESZPATs, o ley ka mi parodis, palakisiu tau. uzejo tada an-jen and kaluo.

4 Kad fuyrko Diewas Bileama, tada tare an-jen jop, Septynis altoraus pryredziau, ir aserawoju werizy ir awina, and kiekwieno altoraus.

5 Idejo tada WIESZPATs zody naszofna Bileamo, ir tare, Sugryzik Balakop, ir katbek teypo:

6 O kad ansjen sugryzo jop, szrey jog stowejo ansjen pas degama-ahera, rawo, patsjen ir wisi Kunigayk szczy Moahinu.

7 Pakiele tada ansjen katba rawo, ir tare: Iż Syrios liepe mane arwelt Balak Karalus Moahinu, iż kalna ties użtekteima, katba, rykiz prakiayk mi Jokuba, ir eykiz kolok Izraeli.

8 Ka kiayksiu, kuro Diewas nekiaykia? ir ka kolosiu, kuro nekoloja WIESZPATs?

9 Iż aukszuma nes olu regiu ghi, ir iż katnelu weydzdu and jo: Iżtey, a ros zmones paciosjen giwes, ir nebus ikaytyros terp rathoniu.

10 Kas palkaytyr dulkiel Jokubo? ir ikayciu zy zabey kietwira, dala Izraelaus: dufza mano gemirszta smercia teysuju, ir pabayga mano tait kaypo jo.

11 Tare tada Balak Bileamop, Ka, mi padarey! emiau rawe kad kicyktumey neprictelus mano, bet szrey, szlawiney jenus nelaujamey.

12 Atakie tada ansjen ir tare: Nefergiestugu to katbek, ka indejo WIESZPATs naszofna mano?

13 Tare tada jop Balak, Eykiz meldziu su manim kitoi wietoi, iż kur regiesi ghi, neregiesi nieko liz jo gala, bet neregiesi paties wisiszkey, ir pramikiayk ghi iż ten.

14 Teypo eme ghi su lawim laukan Zofim, and aukizuma Pigos: ir pabudawojo septynis altoraus ir aserawojo and kiekwieno altoraus werizy ir awina.

15 Tare tada Balakop, Szrowek cia pas degama-ahera rawo: o a'zjen fuyksiu ghi ten.

8 wirsz. 22. 35. 16 O kad fuyrko WIESZPATs Bileama, b tada idejo zody naszofna jo: ir tare, Sugryzik Balakop, ir katbek teypo.

17 O kad ansjen arajo jop, tada stowejo ansjen pas degama-ahera rawo, o Kunigayk szczy Moahinu pas ghi: O Balak tare jop, Ka katbejo WIESZPATs?

18 Pakiele tada ansjen katba rawo, ir tare:

Kialkis Balakie, ir klausik, pafek manespi ausi rawo, sunau Zippora.

19 c Diewas n'et zmogumi, kad mefortu, ney waykumi zmogaus, kad gayterus to: kalterugu tey, o ne padarytu, ir ne pafypryntu?

20 Szrey pradcau szlawine, kadagi ansjen szlawina, ir norwersiu to.

21 Neweyzdi and neresibes Jokubiep, neweyzdi teypag and piktenibes Jezraeliep: WIESZPATs Diewas jo ira su jo, ir bafas Karalaus ira su jo.

22 Iżwede jos Diewas iż Egipta: galibes jo ira kaypo wienaragio.

23 Nera nes zymies priesz Jokuba, ney buryma priesz Izraeli: Kalbeta bus szakart ape Jokuba, ir ape Izraeli, ka padare Diewas.

24 Szrey pasikiels zmones kaypo senas lawas, ir pasaukizryns kaypo lawas: nortsigus net sues izgawima, ir krauja, pamusztoju fegiers.

25 Tare tada Balak Bileamop: Ney kiayk wisiszkey, ney kokuu budu szlawink.

26 Bet Bileam atakie ir tare Balakop: Ne kathejagu tawep, tarant: Wis tey ka katbes WIESZPATs, darysiu?

27 Priegam katbejo Balak Bileamop, Rykiz meldziu, imiu rawe kitoi wietoi: galbur joy tey bus giar akie ano Diewa, kadmi prakieyktumey jos iż ten.

28 Eme tada Balak Bileama aukszuma Peora, kursy weyzdi ties gira,

29 Ir tare Bileam Balakop, Fabudawok mi cia septynis altoraus, ir pryredik mi cia septynis werizus, ir septinis awinur.

30 O Balak padare teypo kaypo katbejo Bileam: ir aserawojo werizy, ir awina, and kiekwieno altoraus.

PAGUL. XXIII.

Bileam aptaydis weydamayniste rawo, pranaszania palayma Izraelaus, 1. *Deut. 32. 1.* Balak aptaydzia ghi rusibey, 10. bet pirmiaus pranaszania Bileam ape zwayzdu, kursy iszey iż Jokuba, ir ape prazus nekuria giminiu, 15. Potam skirai Bileam ir Balak wiens nog kito, 25.

KAd iszwido Bileam, jog tey buwo giar akie WIESZPATIES, jog szlawino Izraeluy, tada nejo anokart, kaypo kita kart, czernump: bet apwerte weyda rawo pustyneip.

2 Kad pakiele Bileam akis rawo, ir iszwido Izraeli, giwena ri pagal giminiu lawo: tada buwo and jo Dwasia Diewo.

3 Ir pakiele katba rawo, ir tare: Bileam sunus Beoro katba, ir zmogus kuro akis arwertos ira, katba.

4 Klausitojas katba Diewo katba, kursy regi weyda: Wisogalancio, kursy apmirszta, ir kuramuy arweramos est akis.

5 Kaypo gieri ira nomerey rawo Jokube! ir giwenimey rawo Izrael!

6 Izsitiensia kaypo upeley, kaypo sodey ties upes: WIESZPATs pasodyno jos, kaypo akelsa medzius, kaypo cedro-medzius ties wadeni.

7 Wadeniey plus iż jo wiedru, ir sektes jo bus daugiel wadeniose, ir karalus jo bus paaukizrynas sz Agaga, karalifte teypag jo bus paaukizryna.

8 Iżwede ghi Diewas iż Egipto, galibes jo ira kaypo a wienaragio, suniekins Pahonius, nep fischerus

1 Sam. 13. 25. Jok. 1. 17

a wirsz. 23. 22. nep fischerus

Pagul. 24. 25.

III. KNIGA MAYŽESZAUS.

125

neprietelus: sawo, ir kausu ju sulaužys, ir stre-
tomis sawo peržaus.
5 Cen. 49. 9 b Susiriese, atsigule, kappo lawas, ir kappo
lenas lawas, kas ghi prykiels: kas szlawina tau:
9. c'elt palzawincu, prakiaj tu wel c'elt tas kur-
wiriz. 33. sey maykia rawe.

10 Uzsidiegie rada rustibe Balako priefz Bi-
leama, ir suplojo raskas sawo: ir tare Balak
Bileamop, Atwadynau rawe kad kiaykrumey
neprietelus mano, ber sztey, jau szlawiney jemus
nelaujamey triskarus.

11 O dabar, kraufytkis wietoi tawo: Tarau,
jog nugarbinsiu rawe dydziey, ber sztey, u-
zurejo WIESZPAT S tã szlowe nog
rawes.

12 Tare rada Bileam Balakop: Netaragau
teypag siunryniump tawo, kuros nusiuirey
manasp, kalbair:

c wiriz. 13 c Noris mi doru Balak namus sawo pifnus
22. 18. sidabro ir aukã. tada negalu peržegz ifakima
WIESZPATIES, darydamas giar aba
pikt iz mano paties szyrdies: ka WIESZ-
PAT S kalbes, kalbesiu tey.

14 O dabar, sztey cymi žmoniump mano:
eykiz dosiu tau rodã, ir pasakysiu, ka padarys
tos žmones žmonemus tawo palkuryniole die-
nole.

15 Pakiele rada ansien kalba sawo, ir tare:
Bileam sunus Beoro kalba, ir žmogus anã, kara-
muy atadarytos ira akis, kalba.

16 Klausiojas kalbu Diewo kalba, ir tas
kursey žyno: izminti Aukščzausiajo: kursey
regi weyda: Wisogalincio, kursey apmirzta, ir
kuramuy atadaramos est akis.

17 Regiesiu ghly, ber nedabar, weydziesiu
ir jo, ber neari: Iszews Žwayzde izf Jokuba,
ir fadza iszews izf Izraelaus, kuriy pamuz ru-
bežys Moabit, ir izpuitys wilus waykus
Setho.

18 Ir Edom bus teywaynizkiu pafedymu,
Seir teypag bus tewaynizkiu pafedymu neprie-
telanus sawo: ber Izrael darys galbe.

2 Sam. 19 d Ir wiczparaus wiens izf Jokuba, ir iz-
8. 14. maykins atitankã izf mietu.

20 Kad izwido Amalekitas, tada pakiele
kalba sawo, ir tare: Amalek ira pradzia pahoi-
niu, ber pabayga jo ira and prazuries.

21 Kad izwido Kenithas, tada pakiele kalba
sawo, ir tare: Giwenimas tawo ira stypras, ir
rukrowey lizda tawo ofey.

22 kaini recias bus sutrowiras, net nugabens
rawe Asur newaloi.

23 Priegiam pakiele kalba sawo, ir tare: Ach
kas gis kad tey Diewas padarys?

24 Karobley teypag izf krazia Chittim, ka kins
Asura, ka kins teypag Heberã: ir ansien tey-
pag bus and izgadytima.

25 Kicles tada Bileam, ir laydes, ir sugryzo
wietoi sawo: Balak teypag nucejo kieli sawo.

PAGUL. XXV.

Izraelitey dasitaydzia neczystas Sittime, su
dukterym Moabitu, ir sutu garbes su
Baal-Peorn. 1. 8c. WIESZPAT S
liepia pamusze Mayžeszuy statpu garbinto-
jms. 4. Pinehas uzmusza Zimri, ir Chozbi,
7. Togdel zada jam Diewas Kunigizski-
ureda and amzu, 11. Diewas liepia pa-
musze Midianitus, 17. delo jog kitrey apsi-
waykizcojo priefz Izraeli, 18.

126

O Izrael atliko Sittime, ir pradejo žmones
duktis, su dukterimis Moabitu.

2 b Ir kwi te ansien žmones and muszamu-
afiru Diewu sawo. 6 žmones walgie, ir klonio-
jus Diewamus ju.

3 O kad Izrael susimise su Baal-Peorn, 9.
c uzsidiegie rustibe WIESZPATIES priefz
Izraeli: 10.

4 Ir tare WIESZPAT S Mayžeszauip,
d imk wifis galwas žmoniu, ir pakark jas
WIESZPATIUY priefz aule, tada arigiz
karštyrystis WIESZPATIES nog
Izraelaus, 17.

5 Tare tada Mayžeszus Sudziump Izraelaus:
Kiekwiens teuzmuzawirus sawo, kurie susimise
su Baal-Peorn.

6 O sztey, arajo nekuris žmogus izf wayku
Izraelaus, ir atwede brolump sawo Midianite
po akimis Mayžeszus, ir po akimis wifo su-
furynkima wayku Izraelaus, kad ansien werkie
priefz duris Nometa sueygos.

7 Kad tey izwido Pinehas sunus Eleazaro
sunas Aarona Kunigo: e tada kietes izf wi-
duries furynkimo, ir eme ragotine rakon
sawo: 30.

8 Ir nuejo palkuy ano Izraelitizkia žmogus
zamruzan, ir perdure jos abejeta, Izraelitizki
žmogu, ir anã moterizkie per pilwa ju:
Lowes tada korone nog wayku Izraelaus.

9 f O tu kurie pamire and korones, buwo
dwidežyms ir kieturi rukstanciey.

10 Ir kalbejo WIESZPAT S Mayžeszauip,
tarait:

11 Pinehas sunus Eleazaro: sunas Aarona
Kunigo, atgra žyno kierzta: mano nog wayku
Izraelaus kada gi g pamityjos pamitos mano
widurije ju: teyp jog neluaykinau wayku
Izraelaus kierzte mano.

12 Togdel kaltek: Sztey h domi jamuy
sa darã mano pakajaus.

13 Ir tures ansien, ir sekte jo palkuy jo sa-
darã amžyno Kunigizskio-ureda: delto jog
pamityjos uz Diewa sawo, ir padare numaldy-
ma uz waykus Izraelaus.

14 O wardas uzmuszto Izraelitizkio žmo-
gus, kursey uzmuszta buwo su Midianite, buwo
Zimri sunus Salu, Wirusias tewifzkiu namu
Simeonitu.

15 O wardas uzmuszto Midianitizkio
moterizkies buwo Kozbi, dukte Zuro, kur-
sey buwo galwa žmoniu tewifzkiu namu terp
Midianitu.

16 Priegiam kalbejo WIESZPAT S
Mayžeszauip, tarait:

17 Apsiwaykizczok i neprietelizkey su Mid-
ianitey: ir pamusz jos.

18 Apsiwaykizczoko nes ansien e priefz jus
neprietelizkey kitrybemis sawo, kuras pramane
kitrey priefz jus Peora daykte, ir daykte Kozbi,
seferies ju kuriy uzmuszta ira dienoy korones
del daykta Peora.

PAGUL. XXVI.

Skaitymas Izraelitu, nog dwieju deszymtu
metu sen, ir wifszu, pryderaciū waynosp,
1. 8c. asablwey kiekwiens gimines, ne-
skajant gimines Levi, 5. abetney wifis
paskaytytu podraug, 51. kuriemus reykia
buwo izdalis buru žiamu Kanaan, pagat
mieros dydziumo aba mazuma giminiu,
52. Skaitymas pagu Levitu, 57. bet reay-
sym

ryme Levitu nebuwo newieno isz tu, kurie, buwo paskaytyti po iszreygy ju isz Egipto isz Fozne, ir Kaleb, 65.

IR stojos po aney koroney, jog kasbejo **W I E S Z P A T S** Mayzelau sp, ir Eleazarop sunaup Aaronu, Kunigop, tarait:

2 Paimkit ikayciu cielo surynkima wayku Izraelaus, a nog dwieju-deszymtu mem fen, ir wirszun, pagal namu rewu ju: wisoki ta kursy iszyna waykan Izraeliy.

3 O Mayzelus, ir Eleazar Kunigas kasbejo jump, ligole laukole Moabo, ties Jordana Jerichaus, tarait:

4 **Iepaima** nog dwieju-deszymtu fen, ir wirszun, b pagal to kaypo pryfakie **W I E S Z P A T S** 1. 1, 2, 3. Mayzeluy, ir waykanus Izraelaus, kurie iszejo isz ziames-Egipto

5 e Ruben buwo pirmgimdzin Izraelaus: **Exod. 6.** suney Rubeno buwo Hanoch isz kuro bu-

14 wo gimine Hanochitu, isz Pallu, gimine Pal-
1. Kray. Juitu.

6 Isz Hezrona gimine Hezronitu: isz Karmi, gimine Karmiru.

7 Tos ira gimines Rubenitu: o paskaytytu ju buwo kiaruros-deszymtis ir tris tukstanciey, ir seprini szymtey, ir tris-deszymtis.

8 O suney Pallu buwo Eliab.

9 O suney Eliabo buwo Nemuel, ir Dathan, ir Abiram: d tas Dathan, ir Abiram, buwo paszaukreys surynkimo, kurie padare barnę prielz Mayzelu, ir prielz Aaronu, surynkime Koraho, kad dare barnę prielz **W I E S Z P A T Y**.

10 Ir atadare ziamie nafsus sawo, ir praryjo jos su Korahu, kad pamire ans surynkimas: kad sutrowijo ugnis du izymtu ir pekias-deszymtis wiru, ir rapo ziaktu.

11 Ber waykey Koraho nenumire.

12 Suney Simeona pagal giminiu sawo, isz Nemuelies gimine Nemuelitu: isz Jamino, gimine Jaminitu: isz Jachino, gimine Jachinitu.

13 Isz Zeraho, gimine Zerahitu: isz Saulies, gimine Saulitu.

14 Tis ira gimines Simeonitu: dwideszymis ir du tukstanciu, ir du szymtu

15 Suney Gad pagal giminiu sawo: isz Zefona, gimine Zefonitu: isz Haggi, gimine Haggitu: isz Suni, gimine Sunitu.

16 Isz Ozni, gimine Oznitu: isz Heri, gimine Heritu.

17 Isz Arod, gimine Aroditu: isz Areli, gimine Arelitu.

18 Tos ira gimines sunu Gado, pagal paskaytytu sawo, kiaruros-deszymtis tukstanciu, ir pekii szymtey.

Gen. 38. 19 Suney Judos buwo, Er, ir Onan: bet e Er, 7. 10. ir Onan, numire ziamey Kanaan:

ir 46. 12. 20 Teypo buwo suney Judos pagal giminiu ju, isz Selos, gimine Selanitu: isz Perezos, gimine Perezitu: isz Zeraho, gimine Zerahitu.

Gen. 46. 21 O suney Perezos buwo, isz Hezrona, gimine Hezronitu: isz Hamul, gimine Hamulitu.

22 Tos ira gimines Judos, pagal paskaytytu sawo: leprynios-deszymtis ir szelzy tukstanciey, ir pekii szymtey.

23 Suney Isacharo, pagal ju giminiu, buwo, isz Tolos, gimine Tolaitu: isz Puvos, gimine Puvitu.

24 Isz Jazabo, gimine Jazabitu: isz Simronu, gimine Simronitu.

25 Tos ira gimines Isacharo-pagal paskaytytu sawo: szaszos-deszymtis ir kieruri tukstanciey, ir tris-szymtey.

26 Suney Zebulona, pagal giminiu sawo, buwo: isz Seredo, gimine Sereditu, isz Elona, gimine Elonitu: isz Jahleelies, gimine Jahleelitu.

27 Tos ira gimes Zebulona, pagal paskaytytu sawo: szaszos-deszymtis tukstanciu, ir pekii-szymtey.

28 Suney Jozefo, pagal giminiu sawo, buwo, Manase ir Efraim.

29 Suney Manase buwo, isz g Machiro, gimine Machiritu: o Machir pagimde Gileada: isz Gileado buwo gimine Gileaditu. **gJoz. 17.**

30 Tie ira suney Gileado, isz Jezero, gimine Jezritu: isz Helek, gimine Helekitu.

31 O isz Asiel, gimine Asielitu: o isz Sechem, gimine Sechemitu.

32 O isz Semidos, gimine Semidaitu: o isz Hefer, gimine Heferitu.

33 b Ber Zelafead sunus Hefero neturejo sunu, bet dukteris: o wardey dukteru Zelafeado buwo, Machla, ir Noa, Hogle, Milka, ir Tirza. **hzemey. 27. 1.**

34 Tos ira gimines Manase: o paskaytytu ju buwo, pekios-deszymtis ir du tukstanciu, ir seprini szymtey.

35 Tie ira suney Efraimo, pagal ju giminiu, isz Sutelaho, gimine Sutelahitu: isz Becher, gimine Becheritu: isz Tahan, gimine Tahanitu.

36 Ir tie ira suney Sutelaho: isz Erano, gimine Eranitu.

37 Tos ira gimines sunu Efraimo, pagal paskaytytu sawo, tris-deszymtis ir du tukstanciu, ir pekii szymtey: Tie ira suney Jozefo, pagal giminiu sawo.

38 Suney Benjamino, pagal giminiu sawo, isz Belos gimine Belaitu: isz Abel, gimine Abelitru: isz Ahiramo, gimine Ahiramitu:

39 Isz Sefusamo, gimine Sufamitu: isz Hufamo, gimine Hufamitu.

40 O suney Belos buwo Ard, ir Naaman: isz Ardo, gimine Arditu: isz Naamano, gimine Naamanitu.

41 Tie ira suney Benjamino, pagal giminiu sawo: o paskaytytu ju buwo kiaruros-deszymtis ir pekii tukstanciey, ir szelzy szymtey.

42 Tie ira suney Dan, pagal giminiu sawo, isz Suhamo, gimine Suhamitu: tos ira gimines Dan, pagal giminiu sawo.

43 Wisu giminiu Sahamitu, pagal paskaytytu sawo, buwo szaszos-deszymtis ir kieruri tukstanciey, ir kierury szymtey.

44 Sunu Afero pagal giminiu sawo, isz Imnos, buwo gimine Imnitu: isz Jivi, gimine Jivitu: isz Berios, gimine Beriitu.

45 Isz sunu Berios buwo, isz Hebero gimine Hebritu: isz Malchielies, gimine Malchieliu.

46 O wardas dukteries Afer buwo Serah.

47 Tos ira gimines sunu Afer, pagal paskaytytu sawo, pekios-deszymtis ir tris tukstanciey, ir kierury szymtey.

48 Suney Nathali pagal giminiu sawo, isz Jahzeelies gimine Jahzeelitu: isz Guni, gimine Gunitu.

49 Isz Jezer gimine Jezeritu: isz Sillem, gimine Sillemitu.

Pagul. 26. 27.

III. KNIGA MAYŽEZAUS

127

50 **Tos** ira gimines Nathali, pagul giminiu sawo : palkaytyru ju buwo kiarturos-deizymis ir pėki tukfanciej, ir kiaturi szymrey.

51 **Tie** ira palkaytyri sunu Izraelaus, szefzy szymrey tukfanciu, ir tukfancys, septyni szymrey ir tris-deizymis.

52 **OWIESZPAT S** kalbejo Mayžezausp tarait :

53 **Tiemus** bus izdalita ziamie and rewaynites, pagal skayciaus wardu.

54 **Tiemus** kuru daugiel ira, pradauginsi rewayniste ju, tiemus wel kuru maz ira, numazyti rewayniste ju : kiekvienamuy bus dora rewayniste jo, pagal palkaytyru jo.

55 **Ziamie** reciaus bus dalita k barto : pal 33-54. gal wardu giminiu tewu sawo pafes reway- J. z. 11. niszkey.

56 **Pagal** burru dalita bus rewayniste kiek- ir 14. 2. wieno, terp daugiero, ir terp nedaug.

57 **O** tie ira palkaytyri Levi, pagal ju gi- 6. miniu, isz Gersona, gimine Gerfonitu : isz eyl. 16. Kehatho, gimine Kehathiru : isz Merari, gimine 17-18. 19. Merariru.

58 **Tos** ira gimines Levi, gimine Libniru, gimine Hebroniru, gimine Mahliru, gimine Musitu, gimine Korhuru : o Kehath pagimde Amrama.

59 **O** wardas moteries Amrama buwo Jo- 2. 1. 2. hebeth dukte Levi, kura pagimde more Levi ir 6. 19. Egipte : o ta pagimde Amramuy, Aaronu, ir 20. Mayžezu, ir Mirjamu feleri ju.

60 **O** Aaronuy gime Nadab, ir Abihu, Eleazar, ir Ithamar.

61 **O** Nadab ir Abihu, numire, kad atnesze 2. sweryma ugni priesz weydu WIESZPATIES.

62 **O** palkaytyru ju buwo dwidezmys ir 2. Kray- tris tukfanciej, wis rey kas ira wirtizku, nog 24. 2. menasio fen, ir wirtizui : nekaytyri nes buwo anisjen terp wayku Izraelaus, delto jog nedora ira jemus rewayniste, terp wayku Izraelaus.

63 **Tie** ira palkaytyri Mayžezaus, ir Eleazaries Kunigo : kuros skayte waykey Izraelaus ligiose laukose Moabo, ties Jordana Jerichaus.

64 **O** terp tu nebuwo nieko isz palkaytyru, Mayžezaus, ir Aarona Kunigo : kad ikayte waykus Izraelaus giroy Sinai.

65 **O** pafakie nes WIESZPAT S ape jos, 21. 28. 29. jog tykrej pamirs giroy : ir norliko nieko terp 34. 35. ju, isz Kaleb sunus Jefunne; ir Jozue sunus 1. Kor. Nuno.

PAGUL. XXVII.

Dukteris Zelafeadu prasz rewaynistes terp brolu tewa sawo, 1. 6c. Diawas pawelisa praszyma ju, 5, ir doro isz tos priezasties swiesyszka prowu, ape prowu uzeygos rewaynistey, 8. Mayžezus gawes iszakima nog Diawo, jog regies isz katna ziamu, Kanaan, kad numirtu, ne tejes ziamen, 11 ju parodymu priezasties to, 14. meldzia WIESZPATY, kad dora zmonemum wietoj jo wertaghi wada, 15. Diawas liepia and to aprynke Jozue, ir urede jo pafyprynt po zmonemum uzdetmu raku. 18. 22. Mayžezus mirdaro, 22.

Rysiacyno rada dukteris Zelafeadu, suna- a wirsz. naus Heferies, sunaus Gileado, sunaus, Ma- 26. chiro, sunaus Manase, terp giminiu Manase, 33. ir 36. sunaus Jozefo : (ir tie ira wardey dukteru Joz. 17. 3. jo, Machla, Noa, ir Hogla, ir Milka, ir Tirza.)

2 **Ir** stowejo anosien po weydu Mayžezaus; ir po weydu Eleazaries Kunigo, ir po weydu Wirausin ir wifo surynkima, pas duryz Nometa fucygosi tarait.

3 **Tewas** musu b numire giroy, ir e nebuwo b wirsz. jo widuryje surynkimo tu, kurie susirynko 14. 35. priesz WIESZPATY, surynkime Ko- ir 26. 64. raho : bet numire griekie sawo, ir neturejo e wirsz. sunu. 16. 1.

4 **Kodel** rureru but atymcas wardas tewa musu isz widuries gimines jo : delto gu jog neturi sunaus ? Dok mums pafedyma widuryje brolu tewa musu.

5 **Ir** adgabeno Mayžezus sprowa ju priesz weyda WIESZPATIES.

6 **Ir** tare WIESZPAT S Mayžezausp, kalbait :

7 **Dukteris** Zelafeadu gieriej kalba, d Wi- dzemey. sizkey dosi jem pafedyma rewaynistes widu- 36. 2. ryje brolu tewa ju, ir padarysi jog ateyz rewayniste tewa ju and ju.

8 **Waykump** wel Izraelaus kalbesi, tarait, Kad kas numirizta, o neturi sunaus, rada padarysio jog rewayniste jo ateyz and dukteries jo.

9 **O** jeygu neturi dukteries, rada dosite rewayniste jo brolamus jo.

10 **O** jeygu neturi brolu, rada dosite rewayniste jo brolamus tewa jo.

11 **Jeygu** teypag tewas jo neturi brolu, rada dosite rewayniste jo giediny jo kursey ira atymu jo isz gimines jo, kad pafektu rewaynizkey, istatymu rey bus prowos waykamus Izraelaus, pagal to kaypo prylakie WIESZPAT S Mayžezuy.

12 **e** Poram kalbejo WIESZPAT S May- e Deut. žezausp : Uzlipek and to katna Abarim : ir zu- 32. 4. 19. rek and anos ziames kura dawiau waykamus Izraelaus.

13 **Kad** isz wisi ja, rada busi surynktras zmo- niump tawo, rujen teypag, pagal to f kaypo f wirsz. surynktras ira brois tawo Aaron : 20. 24.

14 **g** Kada gi uparneys buwot nafiramus g wirsz. mano giroy Zin, Barney surynkimo, h kad 20. 12. paszwestumire mane po akimis ju ties wade- h wirsz. nius, tie ira wadenej Meribos hades giroy 20. 12. Zin.

15 **Tare** rada WIESZPAT S Mayžezausp, kalbait :

16 **Teuzitaro** WIESZPAT S, i Diawas i wirsz. dwasiu wisokio kuna, zmozgu and to suryn- 16. 32. kima. Zyd. 12.

17 **Kursey** iszeyru pirm weyda ju, ir kursey ieyru pirm weyda ju, ir kursey iszwestu jos, ir kursey iwestu jos : k kad nebutu surynkimas WIESZPATIES kaypo awis kuros neturi piemenio.

18 **Tare** rada WIESZPAT S Mayžezausp : 1 Imk lawes Jozue, sunu Nuno, zmozgu, m ku- 22. 17. rampi ira dwasia ir uzdek and jo raka tawo. Mat. 9. 38.

19 **Ir** pafaryk ghi po weydu Eleazaro, Kuniga, ir po weydu wifo surynkima, ir dok jam pryla- 34. 21. kima po akimis ju : Mork. 6. 34.

20 **Ir** uzdek and jo isz szlowes tawo, kad m Deut. klausicu spaciej wifas surynkimas wayku 34. 9. Izraelaus.

21 O

21 O ansjen stowes po weydu Eleazaro: Kurniga, kurfey klausis uz ghi rodos, n pagal buda Urim, po weydu WIESZPATIES: pagal naitu jo iszews, ir pagal naitu jo iszews, ansjen, ir wisi waykey Izraelaus su jo, ir wilas furenkimas.

22 Ir padare Mayzelus pagal to kaypo ifakie jamuy WIESZPATIS, eme nes Joze, ir paitate ghi po weydu Eleazaris, Kunigo, ir po weydu wilo furenkima.

23 Ir uzdejo and jo rakas sawo, ir dawejam prysakima: pagal to kaypo kalbejo WIESZPATIS per tarnawima Mayzelaus.

PAGUL. XXVIII.

Prowar ape asieras, kuras reykia buwo asieramos iszatytose czesose, 1. &c. kaypo ape kas dienos degama asiera, rytometu, 3. su walgoma asiera jos ir giarama asiera jos, 7. ir waka o metu, 8. ape Subatos asiera, 9. ape degama asiera, ir grieko asiera, 12. ape meta Welikos jzwetes, 26. asieros, 19. ir nelowimas, 24. Sekminiu szewetes, ir asiera jos, 26.

Prriegram kalbejo WIESZPATIS Mayzelaus, tarant:

2 Prysakik waykamus Izraelaus, ir kalbek jump, asieros mano, pena mano and ugnies asieru mano, mielo kwapa mano, saugosite, kad asierawotumite mi, inartytu metu lawo.

3 Ir kalbesi jump: Ta tey ira ugnies asiera, kura asierawosite WIESZPATIUY: 4 dwejera: robutu meryniu awinelu dienoy, and nelajamos degamos asieros.

4 Wiena awina pagatawisi ryto metu, kita wel awina pagatawisi tarp dwieju wakaru.

5 O deszymra dala: Esos smulkiu mitru and walgamos asieros, sumizytos su kierwira dalimi d hino kultos aliwos.

6 Nelajama tey ira degama asiera, kuriy iszatyta ira and kalwa sinai and mielo kwapa, ugnies asiera WIESZPATIES.

7 O giarama asiera jos bus kierwira dalis Hino, and wieno awinela: Szewetaczoy asierawosi giarama asiera nypro girkla WIESZPATIUY.

8 O ana kita awina pagatawisi tarp dwieju wakaru: kaypo walgoma asiera ryto mera, ir kaypo jo giarama asiera pagatawisi ghi, and ugnies asieros mielo kwapa WIESZPATIUY.

9 Bet Subatos dienoy dwejera: robutu meryniu awinela: ir du deserku smulkiu mitru, and walgamos asieros, sumizyta su aliwa, ir giarama asiera jo.

10 Degama asiera tey ira Subatos and kiekwienos Subatos: nekaytant nelajamos degamos asieros, ir giaramos asieros jos.

11 O and pradzio menasiu julu asierawosite degama asiera WIESZPATIUY: dwejera: jaunu werizu, ir wiena awina, septynera robutu meryniu awinela.

12 It trejera: deserku smulkiu mitru and walgamos asieros, wienop werzop: 6 dwi deserku smulkiu mitru and walgamos asieros, sumizyti su aliwa wienop awinop.

13 O kiekwienop deszymra dala smulkiu mitru and walgamos asieros, sumizyta su aliwa, wienop awinelop: degama asiera tey ira

and mielo kwapa, ugnies asiera: WIESZPATIUY.

14 O giaramos asieros ju bus puse Hino: werzop, trečia wel dalis Hino awinop, 6 kierwira dalis Hino wia awinelop: 1a tey ira degama asiera naujo menasia kiekwienome Menasiy, pagal ikayciaus metu.

15 Iriegram bus pagatawitas ozy, and grieko asieros WIESZPATIUY, nekaytant arios nelajamos degamos asieros, su giarama asiera jo.

16 O pirmame menasiy, kierwirtoy liekoy dienoy menasio, ira Welika WIESZPATIUY.

17 Pektroy liekoy teypag dienoy togi menasio, ira szeweta: per septynias dienas walgitos bus prektos dunos.

18 Pirmoy f dienoy bus szewetas suwadynimas: nedarysite nejkio wergizka darba:

19 Bet asierawosite ugnies asiera, and degamos asieros WIESZPATIUY, dwejera: jaunu werizu, ir wiena awina: priegram septynera meryniu awinela, robuteys bus jumus.

20 O walgoma asiera ju bus, smulkiu mitru sumizyti su aliwa: trejera: deserku werzop, 6 dwejera: deserku awinop pagatawisi.

21 Kiekwienop priegatawisi deszymra dala, wienop awinelop, deszymtiesf, anu awinela.

22 Potam ozy and grieko asieros, padaryc and julu numaldyma.

23 Nekaytant ryrkzczos degamos asieros, kuriy ira and nelajamos degamos asieros, pagatawisi ros dayktus.

24 Pagal tu dayktu garawisite dienoy, per septynias dienas, pena ugnies asieros and mielo kwapa WIESZPATIUY: garawira tey bus nekaytant tos nelajamos degamos asieros, su giarama asiera jos.

25 O tekmyo dienoy turesite szewetazhi suwadynima: nedarysite nejkio wergizka darba:

26 Dienoy teypag pradzio, kad asierawosite WIESZPATIUY nauja walgoma asiera pagal neddu julu, turesite szewetazhi suwadynima: nedarysite nejkio wergizka darbo.

27 Tomer asierawosite WIESZPATIUY degama asiera and mielo kwapa, dwejera: jau u werizu, wiena awina, septynera meryniu awinela.

28 Ir walgoma asiera jos isz smulkiu mitru, sumizyti su aliwa: trejera: deserku wienop werzop, dwejera: deserku wienop awinop.

29 Kiekwienop wiena deserku wienop awinelop, iki anamuy septyneru awinela.

30 Wiena zhi ozy pagaryc uz julu numaldyma.

31 Nekaytant nelajamos degamos asieros ir jo walgamos asieros, garawite jos: robuteys bus jamus, su giarama asiera ju.

PAGUL. XXIX.

Prowar ape asiera szewetes Trubku. 1. &c. degama asiera jos 2. ir grieko asiera jos, 5. ape szewete numaldymo 7. asieros jo, 8. ape szewete kuczku patulaciu per septynias dienas, 12. su asiera kiekwienos dienos, pirmos dienos, 13. antros, 17. trecios, 20. kierwiras, 23. pektros, 26. sektros, 29. sekmos.

Pagul. 29. 30.

III. KNIGA MAYŽESZAUS

129

29. sekmo; 32. ape aszma diena kurij buwo dyde szwepier-diana, 35. asferos jor, 36. Wzłirakinimas Paguldymo, wżgulins isakime, ir tziestimas jo, 39.

SEkmame teypag menasiy, pirmoy dieny Smenasio, turesite szweta ghi suwadyrima, nedarysite nejkio wergizka-darbo a bus jumas diena trubighimo.

2 Tomet gatawisite degama-asiera, and mielo-kwapa WIESZPACIU Y, wiena ghi jauna werizy, wiena ghi awina, sepryneta tobutu meryniu awinelu,

3 O walgoma-asiera ju isz smulkiu-mistu, sumizyru su aliwa: tris deserktus werizop, dwejeta deserktu awinop.

4 Ir wiena deserktu, wienop awinelop, iki anamuy seprynery awinelu.

5 Ir wiena ghi ozy and grieko-aseros, padaryt numaldyma and jusu.

6 Neskaytant degamos-aseros menasio, ir walgamos-aseros jos, ir nelaujamos degamos-aseros, ir walgamos-aseros jos, su giaramomis-aseromis ju, pagal ju buda, and mielo kwapa and ugnies-aseros WIESZPACIU Y.

7 O deszymtoy dieny to sekmo, menasio turesite szweta ghi suwadyrima, ir b nuzeminsite dusza jusu: nedarysite nejkio darba.

8 Bet aserawosite degama-asiera and mielo kwapa WIESZPACIU Y, wiena ghi jauna werizy, wiena ghi awina: sepryneta meryniu awinelu; c tobutys bus jumas.

9 O walgoma-asiera ju isz smulkiu-mistu, sumizyru su aliwa: trejetas deserktu werizop, dwejetas deserktu wienop awinop.

10 Kiek wienop wiena deserktu wienop awinelop, iki anamuy seprynery awinelu.

11 Wiena ozy grieko-aseros: neskaytant grieko-aseros numaldymu, ir nelaujama degama-asiera, ir walgoma-asiera jo, su giaramomis-aseromis ju.

12 Pekroy teypag liekoy dieny to sekma menasio, turesite szweta ghi suwadyrima, nedirbsite nejkio wergizka-darbo: bet szwetsire WIESZPACIU Y szweta per seprynias dienas.

13 Ir aserawosite degama-asiera, and ugnies-aseros and mielo kwapa WIESZPACIU Y trylika jaunu werizu, du awinu, kieturolika meryniu awinelu, robuteys bus.

14 O walgoma-asiera ju isz smulkiu-mistu, sumizyru su aliwa: trejeta deserktu wienop werizop, iki aney trylikey werizu, dwejeta deserktu wienop awinop: terp anu dwieju awinu.

15 O kas kartas wiena deserktu wienop awinelop, iki aney kieturolikey awinelu.

16 Wiena ghi teypag ozy and grieko-aseros: neskaytant nelaujamos degamos-aseros, walgamos-aseros jos, ir giaramos-aseros jos.

17 Potam antroy dieny dwilika jaunu werizu, dwejeta awinu, kieturolika tobutu meryniu awinelu,

18 Ir walgoma-asiera ju, ir giaramas-asieras ju, werizump, awinump, ir awinelump ikayciuy ju, pagal buda.

19 Ir wiena ozy and grieko-aseros: neskaytant nelaujamos degamos-aseros, ir walgamos-aseros jos, su giaramomis-aseromis ju.

20 O trecioy dieny wienolika werizu,

dwejeta awinu, kieturolika tobutu meryniu awinelu.

21 Ir walgomas-asieras ju, ir giaramas-asieras ju anump werizump, awinump, ir awinelump ikayciuy ju, pagal buda ju:

22 Wiena teypag ozy and grieko-aseros: neskaytant nelaujamos degamos-aseros ir walgamos-aseros jos, ir giaramos-aseros jos.

23 Priegtam kietwiroty dieny, deszymti werizu, dwejeta awinu, kieturolika tobutu meryniu awinelu.

24 Walgoma-asiera ju, ir giarama-asiera ju werizump: awinump, ir awinelump, ikayciuy ju, pagal buda:

25 Ir ozy and grieko-aseros: neskaytant nelaujamos degamos-aseros, walgamos-aseros jos, ir giaramos-aseros jos.

26 O pekroy dieny dewineta werizu, dwejeta awinu, ir kieturolika tobutu meryniu awinelu.

27 Ir walgoma-asiera ju, ir giaramas-asiera ju werizump, awinump, ir awinelump ikayciuy ju, pagal buda:

28 Ir wiena ozy and grieko-aseros: neskaytant nelaujamos degamos-aseros, ir walgamos-aseros jos, ir giaramos-aseros jos.

29 Potam szestroy dieny, asztonis werizus, dwejeta awinu, kieturolika tobutu meryniu awinelu,

30 Ir walgoma-asiera ju, ir giaramas-asieras ju werizump, awinump, ir awinelump, ikayciuy ju, pagal buda.

31 Ir wiena ozy and grieko-aseros, neskaytant nelaujamos degamos-aseros, walgamos-aseros jos, ir giaramas-asieru jos.

32 O sekmo dieny, sepryneta werizu, dwejeta awinu, kieturolika tobutu meryniu awinelu,

33 Ir walgoma-asiera ju, ir giaramas-asieras ju werizump, awinump, ir awinelump, ikayciuy ju, pagal ju buda:

34 Ir wiena werizy and grieko-aseros, neskaytant nelaujamos degamos-aseros, walgamos-aseros jos, ir giaramos-aseros jos.

35 Aszmo dieny turesite duz lakimo-diena, nedarysite nejkio wergizka-darbo.

36 Ir aserawosite degama-asiera and ugnies-aseros, and mielo kwapa WIESZPACIU Y, wiena werizy, wiena awina, sepryneta tobutu meryniu awinelu,

37 Walgoma-asiera ju, ir giaramas-asieras ju, werizop, awinop, ir awinelump, ikayciuy ju, pagal buda:

38 Ir wiena ozy and grieko-aseros: neskaytant nelaujamos degamos-aseros, ir walgamos-aseros jos, ir giaramos-aseros jos.

39 Tos dayktus darysite WIESZPACIU Y itatytole dydeta szweta jusu: neskaytant pazadeimu jusu, ir gierawalnu-asieru jusu, su deganomis-aseromis jusu, ir su walganomis-aseromis jusu, ir su giaramomis-aseromis jusu, ir su dekadarymo-aseromis jusu.

50 Ir katbejo Mayzeszus waykump Izraelaus, pagal to wila ka, prylakie WIESZPAT S Mayzeszuy.

PAGUL. XXX.

Prowos ape pazadeimu padarytus nog wifiszko, aptrey szkucios jog reykia ju sangos, 1. 2. 8cc. aba nog dukteries namines, komes reykia ju sangos, 3. abe ne, 5. aba nog

d. l. v. 23.
36.

130

NUMERI

Pagul. 30. 31.

nož nutekėjusios moteriszkies, komet rey-
kia buwo ju saugot, 6. aba ne, 8. aba
nož nusztes, aba atmeslos, aba aptaystos
moteriszkies, jog urojejo apsiitos, 9. adgalos
ape nutekėjusia moteriszkie, 10. pabayga
Paguldymo, 16.

IR kalbejo Mayžezus gatwump giminiu way-
ku Izraelaus, tarant: Tas rey ira dayktas
kury prysakie WIESZPAT S.

a Dent. 2 a Kad pažades žmogus WIESZPA-
23.21. **C**IUY pažadeima, aba prysieks prysiega, riš-
damas dužą sawo ryžu, nebauryns žodžia
sawo: pagal to wifa kas išėjo iš jo nafu,
padarys.

3 Ber kad moteriszkies pažades WIESZ-
PACIUY pažadeima: ir užsiryž ryžu
namosė tewa sawo jaunitey sawo.

4 O rewas jos izgirs pažadeima jos, ir
ryžys jos, kuro suryžie dužą sawo, ir rytes
prieš ją rewas jos, tada apsiitos wisi pažadei-
mey jos, ir wifas an ryžys kuro užryžie dužą
sawo, apsiitos.

5 Ber jeygu sutaušz ghi rewas jos, anoy die-
noy kad girdi ghi, wisi jos pažadeimey, ir
ryžys jos, kureys užryžie dužą sawo,
nopsitos: ber atleys rey jey WIESZPAT S.

6 Ber jeygu rykrei turi wira, ir pažadeimey
jos ira and jos, aba iškalba lupu jos, kura už-
ryžio dužą sawo.

7 O wiras jos izgirs rey, ir rytes prieš ją
anoy dienoy kad rey girdi, tada apsiitos paža-
deimey jos, ir ryžys jos, kureys užryžie dužą
sawo, apsiitos:

8 Ber jeygu rey sutaušz wiras jos anoy
dienoy kad rey izgirdo, ir suniekins paža-
deima jos, kurey buwo and jos, ir iz-
kalbeima nafu jos, kuro užryžie dužą
sawo, tada atleys rey jey WIESZPAT S.

9 Kas litis pažadeima nusztes, aba atsumtos:
wis rey ko užryžie dužą sawo, apsiitos and
jos.

10 Ber jeygu padare pažadeima namosė
wira sawo, aba užryžie dužą sawo prysiega
ryžu.

11 O girdejo rey wiras jos, ir rytejo prieš
ją, neiauzdamas to, tada apsiitos wisi pažadei-
mey jos, wifokias teypag ryžys, kuro užryžie
dužą sawo, apsiitos.

12 Ber jeygu wiras jos wisizkey suniekina
anos dayktus anoy dienoy kad rey girdi, nopsi-
stos niekas iš to wifa kas išėjo iš jos nafu
iš pažadeima jos, ir iš ryžies dužos jos, wira-
s jos suniekino jos, 6 WIESZPAT S at-
leys rey jey.

13 Wifoki pažadeima, ir wifokia prysiega
nužemint dužą: paitypryns ją wiras jos, aba
suniekins ją wiras jos.

14 Ber jeygu wiras jos wisizkey tyli prieš
ją, nog dienos iki diene, tada stypryna wifus
jos pažadeimus, aba wifus jos ryžus, kurie
ira and jos: paitypryno ansien jos delto
jog rytejo prieš ją, anoy dienoy kad rey
girdio.

15 Ber jeygu wisizkey suniekins jos, pa-
skuy ko kaypo rey izgirdo: tada kilos netey-
sibe jos.

16 Tie ita istarymey kuros prysakie
WIESZPAT S Mayžezuy, terp wiro,
ir terp moteries jo, terp tewa, ir dukteries

jo, kuriy ira jaunitey sawo, namosė tewa
sawo.

PAGUL. XXXI.

Izraelitams isakoma est karot priešz Midi-
anitus, 1. 8c. su abazu dwilikos tukstanciu
wiru, ir Pinehasu sunumi Eleazaro, 4. ku-
rie pergali Midianitus, 3. grysia sa-
wiszkiump, su kalineys, ir iszagwimu,
12. Mayžezus pryma jos su pabarymu
delto kas padare piktey, ir isakimu to ka-
tury weykt, 17. Prowa ape padalighima iz-
gawimo, 25. su izriešimu prowor, ir skaycia-
mi izgawimo, 31. ir dalimi WIESZ-
PATI E S, kuriy prygutejo Kunigams, ir
Levitams, 41. Wirausiey karu daro WIESZ-
PACIUT asieru, 48. kura tzededa Nomeie
and pomeikos, 54.

IR kalbejo WIESZPAT S Mayžezausp,
tarant:

2 a Imk pamsta wayku Izraelaus isz Midi-
anitu: b poram busi suryntas žmoniump

3 Kalbejo tada Mayžezus žmoniump, ta-
rant: Ieprysigatawija isz jusu wirey ko-
wels, ir c'est priešz Midianitus, kad pada-
rytu pamsta WIESZPATI E S and Midi-
anitu.

4 Isz kiekwienos plames terp wifu plemiu
Izraelaus, siusir tukstanti kowels.

5 Teypo padori ira isz tukstanciu Izraelaus
isz kiekwienos plames: dwilika tukstanciu pry-
gatawitu kowels.

6 Ir nusiunte jos Mayžezus kowels,
tukstanti isz kiekwienos plames, josjen,
ir Pinehasu sunu Eleazaris Kunigo ko-
wel, su izweteys ludeys, ir trubas balfo ra-
kole jo.

7 Ir karawo anisien priešz Midianitus,
pagal to kaypo prysakie WIESZPAT S
Mayžezuy: ir pamulze wis rey kas buwo wi-
rizku.

8 Priegram pamulze neskaytant pamulzu
ju, Karalus Midianitu, c'Est, ir Rekeza, ir
Zuraz, ir Huraz, ir Rebaz, pekiera Karalu Mid-
ianitu: uzmulze teypag kalawiju Bileama sunu
Beories.

9 Ber waykey Izraelaus eme newalon
moteris Midianitu, ir waykielus ju: iz-
gawo teypag wifus ju galwijus, ir wifa ju
tobi.

10 Priegram wifus ju miestus su giwenimos
wietomis ju, ir wifus ju pilus, sudegino
ugnia:

11 d Ir eme wifa izgawima, ir wifa
izgaurz-nauda, isz žmoniu, ir isz gal-
wiju.

12 Potam adgabeno kalinius, ir izgaurz-
nauda ir iszpelzymaz Mayžezausp, ir Eleaza-
rop Kunigop, ir surynkimop wayku Izraelaus
abazai, ligiosna taukolsna Moabo, kurie ira ties
Jordanaz Jerichaus.

13 Ber Mayžezus, ir Eleazar Kunigas, ir wisi
Wirausiey surynkimo, iszjo surykt jos, orau
uz abazaus.

14 Ir apsirustawo fabey Mayžezus priešz
Užweydzus abazaus, Wirausius tukstanciu, ir
Wirausius szymtu, kurie atajo isz kowes anos
waynos.

15 Ir rare jump Mayžezus, Palikotegu tada
wifas moteris giwomis?

16 Sary.

a wirsz.

25.17.

b wirsz.

27.13.

c Joz. 13.

21.22.

d Deut.

20.14.

Pagul. 31. 32.

III. KNIGA MAYŻESZAUS.

131

e wirsz. 16 Szrey, tos buwo izf rodos e Bileamo, way-
25. 1. 2. kamus Izraelaus, kad doru priezasty perzegimo
ir 18. priefz WIESZPATY, Peora daykre: ko
2. Per. 2. stojos ana korone terp surynkimo WIESZ-
15. PATIES.

Apir. 2. 17 f Dabargi rada, uzmużkite wis tey kas
14. ira wirszku, terp kudykiu, uzmużkite teypag
f Sudz. wifokią moterizkie, kuriy pazyno wirą guli-
21. 1. mu wira.

18 Bet wifus kudykius moterizkus, kurie
nepazyno gulimo wira, palikite sau gi-
weys.

19 O patisjen atsigulkir uz abazaus per sep-
rynias dienas: kiertwens kursey uzmulze zmo-
gu, ir kiekwiens kursey dasilitejo uzmulze, ap-
siczyszykite trecioy dienoy, ir sekmoj dienoy,
jusjen, ir kaliniej julu.

20 Apczytykite teypag wifoki rubą, ir wi-
foki storką, odu, ir wifoki darbą, ożku szern,
ir wifoki storką medzio.

21 O Eleazar Kunigas tare kareywiump, kurie
faydes anoi kowei, Tas tey ira itatymas pro-
wos kura pryfakie WIESZPAT S May-
żeszuy.

22 Tykrey aukfą, ir sidabrą, ir warą, ir
gietezi, cyną, ir szwiną.

23 Wifoki daykra, kursey pakiecia ugni, pa-
darysire jog pereys per ugni, kad bucu czyfias,
gorisjen bus apczytytas wadeniu g arskirymo:
g wirsz. 19. 9. ber wis tey kas nepakiecia ugnies, liepsir pereyt
per wadeniu.

24 Iszpersire teypag rubus julu sekmoj
dienoy, kad burumire czyfleys: o poram areyfit
abazau.

25 Priegram kalbejo WIESZPAT S May-
żeszau, tarant:

26 Paimk ikacyiu izgawima kalinu, izf zmo-
niu, ir izf galwiju, tujen, ir Eleazar Kunigas, ir
h1. Sam. 20. 4. 4. Gatwos tewu surynkimo.

27 Ir h padalik izgaura-naudą ing dwi
pusi; terp tu kurie nusiwere kowes, kurie iszejo
waynon, ir terp wif surynkima.

28 Poram pakiasi WIESZPACIU Y
doni, nog waynos-wiru kurie faydes toi way-
non, izf pekciu szymtu wieną dufą, izf
zmoniu, ir izf jauciu, ir izf asitu, ir izf
awiu.

29 Izf puses ju imsir tey, ir dosi Eleaza-
rui Kuniguy and kielima WIESZPATIES.

30 Bet izf pules wayku Izraelaus imsi izf
pekciu-deszymtu wieną kalini, izf zmoniu, izf
jauciu, izf asitu, ir izf awiu, izf wifu galwiju: ir
dosi jos Levitams kurie serce fargibos No meta
WIESZPATIES.

31 O Mayżeszus ir Eleazar Kunigas padare,
pagal to kaypo pryfakie WIESZPAT S
Mayżeszuy.

32 O iszplefzimo, atstanka iszplefzros-naudos,
ka iszplefze zatnierey, buwo; szelzy szymrey
rukstanciu, ir seprynios-deszymtis rukstanciu, ir
pekci rukstanciey awiu:

33 O seprynios-deszymtis ir du rukstanciu
jauciu;

34 O szelzos-deszymtis ir wienas rukstancis
asitu;

35 O zmoniu dufu, izf moreru, kuros nepa-
żyno gulimo wira, wifu dufu buwo tris-de-
szymtis ir du rukstanciu.

36 O pule szpaciey dalies tu, kurie faydes toi
kowei, ikacyiu, buwo tris szymrey rukstanciu,
ir tris-deszymtis rukstanciu, ir sepyni rukstan-
ciey, ir pekci szymrey awiu.

37 O donies WIESZPACIU Y buwo
izf awiu, szelzy szymrey, seprynios-deszymtis
ir pekieras.

38 Jauciu wel buwo tris-deszymtis ir szelzy
rukstanciey: o donies ju WIESZPACIU Y
seprynios-deszymtis ir dwejetas.

39 O asitu buwo tris-deszymtis rukstanciu ir
pekci szymrey: o donies ju buwo WIESZPA-
CIU Y szelzos-deszymtis ir wiens.

40 Dufu wel zmoniu buwo szelzolika ruk-
stanciu: o donies ju WIESZPACIU Y
tris-deszymtis ir dwi dufy.

41 Ir dawe Mayżeszus Eleazarui Kuniguy
doni kielimo WIESZPATIES, pagal to
kaypo pryfakie WIESZPAT S Mayżeszuy.

42 O izf pules wayku Izraelaus: kura
atadalijo Mayżeszus, nog anu wiru kurie
karawo.

43 (Puse wel dalis surynkimo bus izf
awiu, tris szymrey rukstanciu, ir tris-de-
szymtis rukstanciu, sepyni rukstanciey ir pekci
szymrey.)

44 O jauciu buwo tris-deszymtis ir szelzy
rukstanciey.

45 Asitu wel tris-deszymtis rukstanciu, ir pe-
ki szymrey.

46 O dufu zmoniu szelzolika rukstanciu.)

47 Izf tos pules, wayku Izraelaus, eme May-
żeszus wieną kalini, izf pekciu-deszymtu, izf
zmoniu, ir izf galwiju: ir dawe jos Levitams,
kurie sergiejo fargibos Nomera WIESZPA-
TIES, pagal to kaypo pryfakie WIESZ-
PAT S Mayżeszuy.

48 Pryejo rada Mayżeszau, Pryfowey kur-
rie buwo and rukstanciu karu: Wirusiey ruk-
stanciu, ir Wirusiey szymtu:

49 Ir tare Mayżeszau: Tarney tawo paeme
skacyiu kareywiu, kurie buwo po raka musu:
ir nereką izf musu newieno zmogus.

50 Togdel atnefzem afiera WIESZPA-
TIES, kiekwiens tey ka gawo, aukto fuda,
zemciuga, aba maneli, pirizto-zieda, ir ausie-
zieda, aba kubacia, josta, padaryt numal-
dyma, uz dufas musu, po weydu WIESZ-
PATIES.

51 Eme rada Mayżeszus, ir Eleazar Kunigas,
nog ju aną ankła: wifus grezey-dubrus
udus:

52 O wifo aukla kielimo, kuri afierawojo anis-
jen WIESZPACIU Y, buwo szelzolika ruk-
stanciu sepyni szymrey ir pekios-deszymtis
siklu: nog Wirusiu rukstanciu, ir nog Wirusiu
szymtu.

5. Kas litis kareywiu kiekwiens k plefze del k Deut.
20. 14.

5 Eme rada Mayżeszus, ir Eleazar Kunigas,
aną aukla, nog Wirusiu rukstanciu, ir szymtu:
ir adgabeno anisjen tey Nomera fueygos and
pomerkos waykamus Izraelaus, po weydu
WIESZPATIES.

PAGUL. XXXII.

Gimine Rubeno ir Gado, giedzia nog May-
żeszau, kad tureu teywaynistę sawo izf
szor szalies Jordane, izf tu priezasciu ku-
ros judyna jos top, 1. 8cc. Mayżeszus bara
jos izf pirm aszerey, 6. ber kad pazadejo
jog jey szarwateys pirm brolu sawo ing
Kanaan, net ziame bus pawatdota, apary
praszymau sawo, su puse gimines, Minasse, sa
bnu kaypo pazadejo, 16.

I 2

6

O waykey Rubeno turejo daugiel pekaus, waykey teypag Gad turejo labey daug: Ir apweydejo anisjen žiamę Jazer, ir žiamę Gilead, o šzey, ana wietā, buwo wietā pekaus.

2 Atajo tada waykey Gad, ir waykey Rubeno, ir katbeio Mayžefzaušp, ir Eleazarop Kutnigop, ir Wiransjump šyrynkimio, tarait:

3 Ataroth, ir Dibon, ir Jazer, ir Nimra, ie Heibon, ir Eleale: ir Schëbam, ir Nebo, ir Behon.

4 Žiamę ana, kurā pamufze WIESZPAT S po weydu šyrynkimio Izraelaus, žiamę ana ira dēl pekaus: o tarney tawo tury peku.

5 Priegram tare anisjen: Jeygu radome matonę akile tawo, t'elt dora ta pati žiamę taranims tawo and pafedyma: ir neliepk mums šaytis už Jordana.

6 Bet Mayžefzus tare waykump Gad, ir waykump Rubeno: Eyfšu broley juš koweti, o jusjen cia atlikiet?

7 Kodėl meldziu turetumite šauft šzyrdy wayku Izraelaus, kad nesilaytu, anon žiamen, kurā dawe jemus WIESZPAT S?

8 Teypo dare tewey juš, kad siunciau jos wirfz. ifz a Kades-Barneos apžwalgit rā žiamę.

13.3. **9** Kad atajo iki šomey Eskol, ir apidayre Deut. 1. rā žiamę, tada sutauze šzyrdy wayku Izraelaus, jog nejo toš žiamen, kurā dawe jemus WIESZPAT S.

10 Užsiedie tada rušibe WIESZPATIES anoy pacioy dienoy: ir prylikie, tarait:

11 b Jeygu tie wirey, kurie išzejo iš Egipta, 14.28. nog dwieju-dėlymtu metu šen, ir wirizui, Deut. 1. išwis anā žiamę, kurā prylikiau Abrahamuy, 35. Izaokuy, ir Jokubuy, nepakako nēs *iki gali* kad cyru paskuy mane.

12 Nelkaytarit Kaleho šunaus Jefinne, Kenizitos, ir Jozuos šunaus Nuno: anisjen nes pakako *iki gali* eyt paskuy WIESZPATY.

13 Teypo užsiedie rušibe WIESZPATIES priež Izraeli, ir padare jog bastes giroy per kiarturas-dėlymtis meru: net šutrowita buwo wiša ana gimine, kuriy dare rey kas buwo pikt akile WIESZPATIES.

14 O šzey, jusjen kieleres wietoy tewu juš, mine grielnu žmoniu, kad pradaugintumite karšizy rušibes WIESZPATIES priež Izraeli.

15 Jeygu tada arsigryžyte nog paskuy jo tada anisjen nesilans ju adgalos palikt giroy: ir sugadynsite wilas tas žmones.

16 Pryejo tada anisjen jop, ir tare: Pabudawosim cia awiu rtwartus pekuy musu, ir miestus kudykiam musu.

17 Bet patisjen prysiredysim, besikubindami pirm weyda wayku Izraelaus, net adgabesim jos wieton ju: o kudykiey mulu atliks ityprose wietose, pro giwerojus tos žiames.

18 Negryžym namosna musu, ner pasidarys waykey Izraelaus rewaynifzkieys pafedejey, kiekwiens and rewayniftes sawo.

19 Nerewayniausim nes su jeys iš anos szalies Jordana, ir tolaus: kad bus padora mums rewaynifte musu iš szos szalies Jordano, ties užtekicima.

20 Tare tada jump Mayžefzus, Jeygu padarysire rā dayka, jeygu garawisiets po weydu WIESZPATIES kowelp.

21 Ir šaysis kiekwiens iš juš, kursey ira pryredytas už Jordana, pirm weyda WIESZPATIES; net išzwarys anisjen neprierelus sawo nog weyda sawo iš pafedyma.

22 Ir pawaldyta bus žiamę po weydu WIESZPATIES, tada sugryžyt poram, ir nekatreys busit po WIESZPACIU, ir po Izraelu: ir bus jumus ta žiamę pafedymu pirm weyda WIESZPATIES.

23 Jeygu iš priež nepadarysite teypo, šzey, jog sugryžytot WIESZPACIU: bet dasizynosite grieka juš, kad anisjen ras jus.

24 Budawokit šau miestus kudykiam juš, ir rtwartus awiams juš: ir darykite rey, kas išzejo iš nafu juš.

25 Katbejo tada waykey Gado, ir waykey Rubeno Mayžefzaušp, tarait: Padarys tarney tawo, pagal to kaypo ifsko wiefzpa: s mano.

26 Kudykiey musu, moteris musu, šobis musu, ir wisi galwijey musu bus rēn miestose Gilead.

27 Bet tarney tawo persiprowis wifokias ras kursey pryredytas ira waykop, pirm weyda WIESZPATIES waynoš, pagal to kaypo katbejo wiefzpa: s mano.

28 c Pryškie tada del ju Mayžefzus Kuniguy c Joz. 13. Eleazaruy, ir Jozuey, šunay Nuno, ir galwamus 13. tewu giminiu wayku Izraelaus. ir 4. 12.

29 Ir rare jump Mayžefzus: Jeygu waykey Gad, ir waykey Rubeno šaysis su jumis už Jordana, kiekwiens, kursey pryredytas ira waynoš pirm weyda WIESZPATIES; kad pawaldyta bus žiamę po weydu juš, tada dosire jemus and pafedyma žiamę Gilead.

30 Bet jeygu neperisprowis su jumis pryedyti, tada bus padaryti pafedejey widuryje juš žiamę Kanaan.

31 O waykey Gad, ir waykey Rubeno atškie, tarant: Tey kā katbejo WIESZPAT S tarnump sawo, padarysim teypo.

32 Persiprowisim pryredytas pirm weyda WIESZPATIES žiamen Kanaan: o pafedyma rewayniftes musu turesime iš szos szalies Jordano.

33 d Teypo dawe jemus Meyžefzus, wayka d Deut. 3. mus Gad, ir waykamus Rubeno, ir pufey 12. giminey Manafse, šunay Jozefo, Karalifę Sihona Joz. 13.8 Karalaus Amoritu, ir Karalifę Oga Karalaus ir 22. 4. Balan: žiamę su miestey ju rubežose, miestus apikrytey žiames.

34 Ir pabudawojo waykey Gad Dibonā, ir Atarothā, ir Aroer.

35 Ir Atroth-Sofanā, ir Jazer, ir Jogbeha:

36 Ir Beth-Nimra, ir Beth-Harana, ityprus Miestus ir awiu rtwarus.

37 O waykey Rubeno pabudawojo Heibonā, ir Eleale: ir Kirjathaim.

38 Ir Nebo, ir Baal-Meonā, atmaynirus wardu, ir Sibmā: ir pramino anisjen wardus anu miestu, kuros pabudawojo *kiteys* wardeys.

39 e Ir nuejo waykey Machiro, šunaus Manafse, e Gen. 50. Gileadan, ir ieme ghi: ir išzware anisjen Amorit, kurie jampi buwo, iš pafedyma. 12.

40 Teypo dawe Mayžefzus Gileadā Machiruy, šunay Manafse: ir giweno anisjen joy.

41 O Jair, šunus Manafse, nuejo, ir ieme šodzus ju: ir pramino jos Havvor-Jair.

42 Nobah teypag nuejo, ir ieme Kenath, su Prygulinciomis wietomis jo, ir pramino ghi Nobah pagal warda sawo.

Pagul. 33.

III. KNIGA MAYŽESZAUS.

133

PAGUL. XXXIII.

Pasaka ape kielones ir arsigulimus wayku Izraelaus nog Egipto iki ziamę Kanaan, 1. 6c. Isakimas iszwaryt giwerojus ziamę, ir iszaknit stulpu garby, 50. su sunkies baydymęs jeygu kiteyp darys, 55. ape ziamę izdalis burtu, 54.

TOs ira kielones wayku Izraelaus, kurie iszejo iz ziamę-Egipto, pagal karu sawo, per rakas Mayžesaus ir Aarona.

2 Ir parafze Mayžesaus besifaydymus ju pagal kieloniū ju, pagal nafu WIESZPATIES: ir tos ira kielones ju, pagal ju besifaydymu.

3 a Laydes tada anisjen iz Rahmeses pirmame menasiy, pektroy liekoy dienoy pirmo menasia: anroy dienoy Welikos iizejo waykey Izraelaus aukšta raka, po akimis wifu Egiptoniū.

4 Kad pakafę Egiptonięw tos, kuros pamufze WIESZPATIS terp ju, wisłoki firmgimdi: isfrielejo teypag Diewas sudus and Dięwu ju.

5 Kad laydes waykey Izraelaus iz Rahmeses, tada arsigule Sukkothoy.

6 d Ir laydes iz Sukkoth, ir arsigule Et hame, kurfey ira and gata giros.

7 e Ir laydes iz Et hame, ir sugryžo ing Pihachiroth, kurfey ira priefz Baal-Zefon: ir arsigule priefz Migdol.

8 Ir laydes, iz Hachiroth, ir perejo per widury Maru giroi: ir ejo tris-dienas kielones giroy Et hame, ir arsigule d Maroy.

9 Ir laydes iz Maros, ir arajo ing e Elim: 6 Elim buwo dwilika wadenio-werfimiū, ir septynios-delfymis polmos-medziū, ir arsigule anisjen ten.

10 Ir laydes iz Elim, ir arsigule pas zoferus-marus.

11 Ir laydes nog zoferu-maru, ir f arsigule giroy Sin.

12 Ir laydes iz giros Sin, ir arsigule Dofkoy.

13 Ir laydes iz Dofkos, ir arsigule Alufe.

14 Ir laydes iz Alus, ir arsigule g Rafidime, bet nebuwo ten wadenio žmonemus kad giertu.

15 Laydes tada iz Rafidim, ir arsigule hgiroy Sinai.

16 Ir laydes iz giros Sinai, ir arsigule i Kibroth-taawoy.

17 Ir laydes iz Kibroth-taawos, ir arsigule Hazerothe.

18 Ir laydes iz Hazeroth, ir arsigule Rithmoy.

19 Ir laydes iz Rithmos, ir arsigule Rymon-Pereze.

20 Ir laydes iz Rymon-Perez, ir arsigule Libnoy.

21 Ir laydes iz Libnos, ir arsigule Rifsoy.

22 Ir laydes iz Rifos, ir arsigule Kehelathoy.

23 Ir laydes iz Kehelathos, ir arsigule and kalna Safer.

24 Ir laydes nog kalna Safer, ir arsigule Haradoy.

25 Ir laydes iz Harados ir arsigule Makheloth.

26 Ir laydes iz Makheloth, ir arsigule Tachathe.

27 Ir laydes iz Tachath, ir arsigule Tharabe.

28 Ir laydes iz Tharah, ir arsigule Mithko.

29 Ir laydes iz Mithkos, ir arsigule Haimonoy.

30 Ir laydes iz k Haimonos, ir arsigule Moseroth.

31 Ir laydes iz Moseroth, ir arsigule Bene-Jaakne.

32 Ir laydes iz Bene-Jaakan, ir arsigule Horgidgade.

33 Ir laydes iz Hor-gidgad, ir arsigule Jorbathoy.

34 Ir laydes iz Jorbathos, ir arsigule Abrone.

35 Ir laydes iz Abrona, ir arsigule Ezeon-Geberiy.

36 Ir laydes iz Ezeon-Geber, ir arsigule Giroy i Zin, tatey ira Kadele.

37 Ir laydes iz Kades, ir arsigule and kalna Hor, and gata ziamę Edom.

38 e Ejo tada Kunigas Aaron and kalna Hor, pagal nafu WIESZPATIES, ir numire ten: kierwitrofe defzymtofe metofe izzeygos wayku Izraelaus iz Egipto-ziamę, pektame menasiy, pirmoy dienoy menasio.

39 O Aaron turejo szymę dwidelizymis ir treis metus: kad numire and kalna Hor.

40 o O Kanaanita, Karalus Harado, kurfey giweno Pietofę ziamę Kanaan, izgirdę jog waykey Izraelaus arrynos.

41 Ir laydes nog p kalna Hor, ir arsigule Zalmonoy.

42 Ir laydes iz Zalmona, ir arsigule Funone.

43 Ir laydes iz Funon, ir arsigule q Obothe.

44 Ir laydes iz Oboth, ir arsigule and Kalnelu Abarim rubeziy Moabo.

45 Ir laydes nog kalnelu Abarim, ir arsigule Dibbon-Gade.

46 Ir laydes iz Dibbon-Gad, ir arsigule Almon-Diblathaim.

47 Ir laydes iz Almon, Diblathaim, ir arsigule kalnofę Abarim, ties Nebo.

48 Ir laydes nog kalnu Abarim, ir arsigule ligiofe laukofę Moabitu, ties Jordana Jerichaus.

49 Ir arsigule pas Jordana, Beth-Jesimoth, iki r Abel-zittim, ligiofe laukofę Moabitu.

50 Ir kalbejo WIESZPATIS Mayžesausp ligiofe laukofę Moabitu, ties Jordana Jerichaus, tarait:

51 Kalbek waykump Izraelaus, ir taryk jump: Kad pereysire per Jordana ziamę Kanaan:

52 f Tada iszwarysire wifus giwerojus ziamę nog weyda ju iz pafedymo: ir izgadynsire wifus ju abrozus: izgadynsire teypag wifus ju lietus abrozus, ir izfnaykinsire wifus ju aukftrumus.

53 Ir insire ta ziamę reywayniszkan pafedymai burru, ir giwęsire joy: afzjen nes dawiau jumus ta ziamę kad pafestumire ja reywayniszkey.

54 Ir insire ta ziamę rewifzkan pafedymai burru, pagal giminiū ju, i tiemus, kuru ira daugieli pradaginsi reywayniszkan ju, tiemus, wel kuru ira maž, pamažynsi reywayniszkan ju, kur karro izfey burtas: tures tey: pagal plėmiū rewu ju insire reywayniszkan.

55 Bet jeygu neiszwarysire giweroju ziamę iz pafedyma nog weyda ju, tada sfosis jog tie kuros paliksie iz ju, ir erfzkiecys bus akife ju, ir ilomis sfonofę ju, ir spaus jus and ziamę, kuroy giwęnate

Deut. 10.9.

1 wirfz. 10.1.

m wirfz. 20.12.

n wirfz. 25.

Deut. 32. 30.

o wirfz. 21.1.

p wirfz. 10.4.

q wirfz. 21.10.

r wirfz. 25.1.

Joz. 2.1.

Deut. 7. 2.3. &c.

wirfz. 26.54. &c.

Joz. 22. 34.

Sudz. 2.3.

334

NUMERI

Pagul. 34. 35.

56 Ir sfosis, jog padarysiu jumus, kaypo dumawau padaryc jenus.

PAGUL. XXXIIII.

Diewas apiraszo rubezus Kanaan, 1. &c. ir Prymena wardus tu wiru kurie izdalis jos waykamus Izraelaus, 16.

Priegram kalbejo WIESZPATSMayzelzauip, tarait:

2 Prylakik waykamus Izraelaus, ir taryk ju ap. Kad ieysite ziamen Kanaan, tada ta tey bus ziamen, kuriy puls jumus and teywaynites, ziamen Kanaan, pagal rubezu sawo.

3 a Ofieru kamps bus jumus nog giros Zin, iki szalims Edoma: o Pietu ziamen rubezus bus jumus nog gala Suri-maru ties uztekieima.

4 O ta rubezus apeys jumus nog Pietu iki uzegey Akabbim, ir pereys ing Zin, o izzeygos ju bus, nog Pietu Kades-Barneon: ir prasitrys ana Hazar-Addaran, ir pereys Azmonan.

5 Priegram apsiluks ta rubezus nog Azmon, iki upey Egypto: o izzeygos jos bus iki Marams.

6 Kas litis rubezus Nusileydymo bus jumus, ten rubezus didy Marey: Ta bus jumus rubezus Nusileydymo.

7 Prigam ta bus jumus rubezus nog Puse-nakties: nog dydziu Maru atmierosir sau kalna Hor.

8 Nog kalna Hor arzymesite iki kur ateyna Hamarhon: izzeygos tos rubezus bus iki Zedad.

9 O ta rubezus prasitrys iki Zifron, o izzeygos jos Hazar-Enanan: ta bus jumus Puse-nakties rubezus.

10 Priegram pazymesite sau and rubezus ties uztekieima: nog Hazar-Enan, iki Selam.

11 O ta rubezus eys nog Selam, Riblon, ties uztekieima: Aain: potam eys ta rubezus, ir prasitrys pailgin per Marus, Chinneroth ties uztekieima.

12 Priegram eys ta rubezus pailgin Jordana, o izzeygos jos bus iki suriems marams: Ta tey bus jumus ziamen pagal rubezu sawo apikrytey.

13 Ir pry lakie Mayzelzau waykamus Izraelaus, tarait: Ta tey ira ziamen, kura iimsite buru and teywaynites, kura liepe dor WIESZPAT S Mayzelzau, tarait:

14 Gimine nes wayku Rubenitu pagal namu tewu sawo, ir gimine wayku Gaditu pagal namu tewu sawo, gawo: ir puse gimines Manasse, gawo teywaynites sawo.

15 Dwi gimini, ir puse gimines gawo teywaynites sawo izf szos szalies Jordana, Jerichans uztekieimop ties uztekieima.

16 Priegram kalbejo WIESZPAT S Mayzelzauip, tarait:

17 b Tie ira wardey wiru, kurie izdalis jumus ta ziamen and teywaynites: Eleazar Kunigas, ir Jozue sunus Nuno.

18 Priegram iimsite izf kiekwienos gimines Wirausi, izdalis ziamen and teywaynites.

19 O tie ira wardey tu wiru: izf gimines Judos, Kaleb sunus Jesonne.

20 Izf gimines wayku Simeona, Semuel, sunus Ammihudo.

21 Izf gimines Benjamino-Elidad, sunus Chislon.

22 Izf gimines wayku Dan, Wirausias Bukki, sunus Jogli.

23 Izf wayku Jozefo, izf gimines wayku Manasse, Wirausias Hamuel, su us Efoda.

24 O izf gimines wayku Efraim, Wirausia^s Kemuel, sunus Siftano.

25 O izf gimines wayku Zebulona, Wirausias Elizafan, sunus Farnach.

26 O izf gimines sunu Isascharo, Wirausias Faltiel, sunus Azzan.

27 O izf gimines wayku Aser, Wirausias Ahihud, sunus Selomi.

28 Izf gimines wel wayku Nafthali, Wirausias Pedael, sunus Ammihudo.

29 Tie tey ira, kurie suns pry lakie WIESZPAT S, izdalis waykamus Izraelaus teywaynites, ziamen Kanaan.

PAGUL. XXXV.

Skaycius tu Miestu kuros turejo idot waykey Izraelaus Levitams, su priemiestieys, 1. &c. teryp kuru turejo but szefcy Nusibegimo-miestey tiemus kurie neizyomni aba nezyniomni dafstade gatwzudytes, 6. prowos ape gatwzudytes, 16. Wzjakimas imi numaldymo-pinigus and paczedyghima kaitamuy gatwzudyty, aba sugrizyma tu kurie wzsliury potsejey Nusibegimo-Miestose, giwenimo-wietose sawo iki pazymetam metuy, 31.

IR tare WIESZPAT S Mayzelzau p, ligiofa laukose Moabitu, pas Jordana Jerichaus, kalbant:

2 a Palakik waykamus Izraelaus, kad doru Levitams izf teywaynites paledyma sawo Miestus and giwenimo: priegram dosite Levitams priemiestius pas Miestus aplink ju.

3 O tos miestus tures kad giweru: ber priemiestiey ju bus del galwju ju, ir del ju tobja, ir del wisu ju zweru.

4 O priemiestiey anu miestu, kuros dosite Levitams bus nog miestu-mura ir tolaus, and rukitanciu olakru apikrytey.

5 Ir pamierosite uz miestu, kampa ties uztekieima: du szymu olakru, and kampa wel Pietu du rukitanciu olakru, o and kampa Nusileydymo du rukitanciu olakru, o and kampa Puse-nakties du rukitanciu olakru, kad miestus butu widuriy: Tey tures anisien and priemiestiu Miestu.

6 b O anie miestey, kuros dosite Levitams, bus szefcy Nusibegimo-miestey, kuros dosite, kad begu ten gatwzudy: o nekaytant tu dosite jenus kiaturas-dszymtis ir du miestu.

7 Wisu tu miestu, kuros dosite Levitams, bus kiaturas-dszymtis ir asztioni, paciu miestu su priemiestieys ju.

8 Miestu, kuros dosite izf paledyma wayku Izraelaus, n g tu kurie daugiel turi, iimsite daugiel nog to wel kuriey maz turi, iimsite maz: kiekwiens dos izf miestu sawo Levitams pagal teywaynites sawo, kura tures anisien.

9 Priegram kalbejo WIESZPAT S Mayzelzauip, tarait:

10 Katbek waykump Izraelaus, ir taryk jump: Kad eysite per Jordana ziemen Kanaan.

11 Tada padarysite, kad anie miestey kurie guli priefz ju butu jumus Nusibegimo-miestey, kad begu ten gatwzudy, kuriey uzmuize dusza nezyniomis.

12 O tie Miestey bus jumus nusibegimu, nog pamitytoja-kranso, kad nenumirtu gatwzudy, pirmekayp stowes po surynkimu and suda.

13 O tie Miestey, kuros dosite, bus jumus szefcy Nusibegimo-miestey.

14 d Trejety tu miestu dosite izf szos szalies Jordana, trejety wel tu miestu dosite ziamen

Joz. 21.

Joz. 21.

Deut. 19. 2.

Joz. 20.

Deut. 4.

Joz. 20. 8.

Pagul. 35. 36.

III. KNIGA MAYŻESZAUS.

135

Ziamey Kanaan : Nusibegi mo-mieſteys bus.

15 Tie patis ſzeſzy mieſtey bus waykamus Izraelaus, ir ateywiuy, ir będra-giwętojuy widuryje ju, nusibegimu : idaad tęn begu ras kurſey użmuſze duſzā netyciomis.

16 Ber jeygu muſze ghi giełezies ſudu, jog numire, galwūdzu ira anſjen : galwūdys ans tykreys bus użmuſzras.

17 Aba jeygu ghi iſzryko rākos-akmeniu iſz ko gali kas numirt, jog numire, galwūdzu ira anſjen : galwūdys ans tykreys bus użmuſzras.

18 Aba jeygu ghi iſzryko medzio rākos-ſudu, nog ko gali kas numirt, jog numire, galwūdzu ira anſjen : galwūdys ans tykreys bus użmuſzras.

19 Pamſytojas-kraujo, użmuſz galwūdzy, kad ſuryks ghi, użmuſz ghi.

20 e jeygu teypag paitums ghi iſz nopika-tos, aba mes and jo tyciomis, jog numire.

21 Aba muſze ghi iſz neprietelies rāka ſawo, jog numire, muſzejas ans tykreys bus użmuſzras, galwūdzu ira anſjen : pamſytojas-kraujo użmuſz ana galwūdzy, kad ſuryks ghi.

22 Ber jeygu itume ghi humey be neprieteli-ſtes : aba mere and jo noki ſudā netyciomis.

23 Aba neregimoms koki akmeniu, nog ko gali kas numirt, o anſjen padare jog pole anſjen and jo, jog numire : jeygu nebuwo teypag jo neprietela, ney jeſzkanciu pika jo.

24 Tada ſudys ſurynkimas terp muſzejas, ir terp pamſytoja kraujo, pagal tugi prowu.

25 Ir giatbes ſurynkimas galwūdzy iſz rākos pamſytoja-kraujo, ir lieps jam ſugryſz ſuryn-kimas Nusibegimo-mieſto jo kur iſzbejo, ir arlis jampi iki ſmerſty Aukſzczausio-Kuniga, kuri patepe iſzweru aleyku.

26 Ber jeygu kayponotis iſzeys galwūdys iſz rubežu Nusibegimo-mieſta ſawo, kur iſzbejo.

27 Ir ras ghi pamſytojas-kraujo uż rubežu Nusibegimo-mieſta jo : tada pamſytojas-kraujo użmuſz ana galwūdzy, nebus tey januy kraujo, kalce.

28 Turejo nes arlikr Nusibegimo-mieſte ſawo iki ſmerſty Aukſzczausio-Kuniga : ber po ſmerſty Aukſzczausio-Kuniga ſugryſz galwūdys žiamen paſedyma ſawo.

29 O tie daykreys bus jumus iſtarymu pro-wos, gimineſa juſu, wiſole giwenimo e juſu.

30 Wiſokias ras kurſey użmuſza duſzā, f pagal naſru ſwiedku użmuſz galwūdzy : ber pats wiens ſwiedkas neludys prieſz duſzā, kad miru.

31 Numaldymo teypag neimsite uż duſzā galwūdzio, kurſey kaſtra ira mirt : tykreys nes anſjen bus użmuſzras.

32 Ir neimsite numaldyma uż rā kurſey iſz-bejo Nusibegimo-mieſta ſawo, kad ſugryſzta giwęz žiamey, iki ſmerſty Aukſzczausio-Kuniga.

33 Teypo neiżbiauryſite tos žiames, kuroy eſte, kraujas nes ans, kurſey iſzbauryna žiamę, ir nebus padarytas uż žiamę numaldymas uż krauja, kuroy pralietas ira, iſz per kraujā to, kurſey ghi pralėjo.

34 Nebjaurynkite tada žiames, kuroi eynare giwęz, kuros widuriy aſzen giwęſiu : aſzen

nes eſmi WIESZPATS, giwenans widuriy je wayku Izraelaus.

PAGUL. XXXVI.

Mayżeszus paklaſſas ape dukteris Zelaſeado, liepia, iſz iſakima WIESZPATIES, kad iſkietu terp tewiſzkior gimines ſawo, 1. 8c. Ligu abeſnas iſakimas ape wiſas dukteris teywaynjančias, 8. klančada dukteris Zelaſeado, 10.

O Gatwos tewu gimines wayku Gileado, ſu-naus Machtro, ſu-naus Manaſe, iſz gimini wayku Jozefo, pryėjo ir rare po weydu Mayze-laus, ir po weydu Winaſiu galwu tewu wayku Izraelaus.

1 Ir rare, a WIESZPATS pryſakie a wiſz WIESZPACIUY mano, dor tā žiamę waykamus Izraelaus buru and paſedyma : b o wiſzpaciuy mano pryſakita ira per WIESZPATY, dor teywayniſę brola muſu Zelaſeado dukterams jo.

3 Kad ſtoſis moterymis karro iſz ſunu kizu giminiu wayku Izraelaus, tada bus ataraukta teywayniſę ju nog teywayniſes tewu muſu, o prydotā teywayniſę anos gimines, kuriemus anosen ſtoſis : teypo buru ataraukta nog burta teywayniſes muſu.

4 Kad teypag tures waykey Izraelaus Miſta-ſtywus-merus : tada buru prydotā teywayniſę teywayniſę anos gimines, kuros anosen ſto-tus : teypo ataraukta buru teywayniſę ju nog teywayniſes tewu muſu.

5 Pryſakie tada Mayżeszus waykamus Izraelaus, pagal naſru WIESZPATIES, tarait : Gimine wayku Jozefo giercy kaſba.

6 Tas tey ira žodyſ, kury pryſakie WIESZPATIS ape dukteris Zelaſeado, kaſbaht : Teſiſtoja moterymis tiemus kurie bus giercyſ akiye ju : reſiſtoja tykr anosen moterymis giminey gimines tewu ſawo.

7 Teypo nebus apgryſzta teywayniſę wayku Izraelaus nog gimines gimineſp : turesis nes waykey Izraelaus, kiekwiens teywayniſes gimines tewu ſawo.

8 Priegtam kiekwiens dukte, kuriy paſeſt teywayniſę, iſz giminiu wayku Izraelaus, ſtoſis moterymi karro iſz gimines plemes tewu ſawo : kad paſeſtu teywayniſę waykey Izraelaus, kiekwiens teywayniſę tewu ſawo.

9 Teypo nopsigryſz nog wienos gimines kirosſp : gimines nes wayku Izraelaus turesis, kiekwiens teywayniſes ſawo.

10 Pagal to kaypo pryſakie WIESZPATS Mayżeszuy, teypo padare dukteris Zelaſeado.

11 e Machla nes, Thirfa, ir Hogla, ir Milka, ir Noha dukteris Zelaſeado, ſtojos moterymis ſunamus dedziu ſawo,

12 Terp giminiu wayku Manaſe, ſunaus Jo-zefo, ſtojos moterymis : Teypo arliko teywayniſę ju pas gimine plemes tewu ju.

13 Tie ira pryſakimey, ir ſudoy, kuros pryſakie WIESZPATIS per tarnawi-mā Mayżeszauſ waykamus Izraelaus, ligiole laukole Moabitū, pas Jordana Jerichaus.

Gaſas Kietwitos Knigos MAYŻESZAUS.

PĖKTA KNIGA

MAYŽESZAUS

vadinama DEUTERONOMIUM.

Užrašinėmas tos Knigos.

TA Kniga wadynas Greikiškū žodžiu *Deuteronomium*, tatey irā, antru aba adgalos-prysimėnaciū Zokonu: Delto jog Mayžeszus Prowas Diewo, kuros apiraszyros irā praszokusiole Knigose, arpetoja cia trumpey, apžwiecia, ir iasztryna žmonemus asabliwomis karizromis ir daugieru labey szweru priezalcu wierney ir newegiamy. Teyp jog ta Kniga teysiey galis wadyns trumpa Zokono-kniga. Mayžeszus tey padare dwiejose paskutyniole menasiole kietwiru-deszymtu metu po ilzeygey wayku Izraelaus isz Egipta: laikole Moabitu, kad jau arwede Izraelitus rubežump žiamės Kanaan, ir prazuwo wisi uparni Izraelitey, pagal baydyma Diewo ir prylegos,giroy: kad pamokira žmones robutey truputi ka pirm smerties lawo prygulincios kaltes ju, kuros užaugo giroy, ir atliekt isz szalies isz szos pulės Jordana, ir isz dydziausios dalies bus iwestos per Jozuę pažadeton žiamen, zynodamas jog už neitg mirs, ir notęs per Jordana pažadeton žiamen. Pirmiaus tada ižstato žmonemus priesz akis dydes tulas gieradeites Diewo, kuras parode jems Diewas, per tą kiaturą-deszymti metu, ir korones kuros atajo ir uparnu: Kad prygarawitu jos fargiop besidaboimop, ir klaužadosp, pryfakimu Diewo. *Pagul. 1. 2. 3.* Potam prymena ir apizwiecia nerykrej kalibes Zokona Deszymties Pryfakimu, bet teypag Ceremoniu prowas, ape wirszutine Stuzba-Diewo, kaypo teypag swietyztkas prowas, ir waynos-paredkus, ir predā waldytoju ir Sudziu: *szan ir ten* idedamas nekuras naujas prowas, ir labey karizsus graudenimis ir apsilwiedzimuis, su labey prakiltā Pranaszysite, ape **WIESZPATY** musu Jezusa Christusa. O tey wis tutey itypryna apšciu pasztawinimu Diewo, jeygu jo turesis ir klaužadeys bus, su baydymu sunkio prakieykima lawo, jeygu atstoriu nog jo, ir sulautru Szadara jo. Iki *21. Pagul.* Galausiey itato Jozuę wieroū lawo, atadoda Zokono-kniga Kunigamus ir Levitams, siu pryfakimu kad ižderu *jā Szwečiausioū-wietoū*, o ryku metu wisieumus ikayryu. Ralzo teypag ir mokia waykus Izraelaus labey prakiltos Pranaszyszkios Giesmes, apifakidams, kas prysidos jems iki ateygey Jezuso Christusa, ir pasztawimuy Pahoniū. Szlawina dwilikey giminiū, ir iszwides anā pažadeta žiamē isz kalna Nebo, mirszta *ten*, pakasiamas nog Diewa, ir nog žmoniū apwerkimas, o Jozuē užeyt and jo wietos.

PAGULDYMAS I.

Katē ir kada adgalos-prymene Mayžeszus Zokona Diewo, &c. Trumpa pasaka tokas dejos su Izraelitey, nog ano meta kad tūdes isz Horeb, nei atajo Kades-Barneon, kaypo: 1. Isakimas Diewo tasyti, su pažadeimu, 6. Istatymas Sudziu ir Wredniku, 9. Ktelone per giru ir ateyga Kades-Barneon, 19. Ižsuntymas, sugryzimas, ir pasaka szpiegu, 22. uparni ir murmeimas žmoniū, 29. Kulybe Diewo ir dekretas priesz neklaužados, 34. Kurie besitayde, priesz isakima Diewo, nog Amorytu pamuszams, ir beriskundziam Diewuy n'elē iszktausomē, 41.

Tie irā žodziey, kuros kalbejo Mayžeszus wifop Izraelop, isz szos szalies Jordana: Giroy, and ligio lanka priesz Suf, terp Paran ir terp Tofel, ir Laban, ir Hazeroth, ir Di-zahab. 2. Wienolika dienu irā kielones isz Horeb, kielu kalna Seir, iki Kades-Barneey. 3. Ir itojos kietwirose-deszymtose metose, pirmame liekame menasiy pirmoy dienos menasio, jog kalbejo Mayžeszus waykump Izraelaus, pagal to wila ka pryfakie jamuy **WIESZPATY** jump.

4. a Paskuy tū kaypo pamusze ansjen Sihonā, Karalu Amoritu, kurley giweno Hestone: ir Oga, Karalu Basano, kurley giweno Afharothoy, Edreiy. *a Num. 21.24.33.*

5. Isz szos szalies Jordana, žiamy Moabo, pradėjo tiemus Mayžeszus izguldyt Zokona, kalban:

6. **WIESZPATY** Diewas musu kalbejo musump Horebe, tarant: Gana ilgey atlikore, pas tą kalnā.

7. Atsigryzkit, ir tasykites, ir eykit kalnarū Amoritu, ir wifump ju susiedump, ligian laukan, and kalna, ir ligumai, ir Pieromp, ir kraizrosta Maru: žiamen Kanaanu, ir Libanon, iki aney dydziey upey, upey Frath.

8. Sztey, dawiau tą žiamę po weydu jusu: ieykit jon ir pafekite *jā* teywayniszkey, žiamę anā kurā pryfakie **WIESZPATY** tewamus jusu, b Abrahamuy, Izaokuy, ir Jokubuy, jog dos *jā* jemus, ir sektye ju paskuy ju. *Gen. 18. 18.*

9. Ir kalbejau aszjen anomet jusump, tarant: ir 17.5.

a Aszjen pars negalesiu jusu kiitor. 10. **WIESZPATY** Diewas jusu pradagino jus: o sztey, este *szā* dien kaypo žwayzdes da gaus daugibey. *Exod. 18. 19.*

11. **WIESZPATY**, Diewas tewu jusu, teprideda

tepydeda jufump, kaypo dabar este, ruskstanty
kartu daugiau: ir telzlavinu jumus, pagal to
kaypo kalbejo jufump.

12 Kaypo galecia kilor patsien numayry-
ma: jusu, ir sunkuma: jusu, ir bilineimus
jusu?

13 Imkit sau iszmintingus wirus, ir ražum-
nus, ir darytus, isz giminiu jusu, kad užstatyčia
jos galwomis jusu.

14 Atsakietai mi rada, ir taret; Žodys tas ira
giaras, kury kalbejoj, padaryt.

15 Emiau tada galwas giminiu jusu, iszm-
ingus ir daryrus wirus, ir uzftaciau and jusu
galwomis, Wirusius and tukftanciu, ir Wirau-
sius and fzymtu, ir Wirusius and defecku, ir
Urednikus giminiams jusu.

16 Ir prylakiau sudziams jusu anomer, ka-
bant: Klausikite *pliszu* terp brolu jusu, d i
sudykit riesiogiej terp žmogaus ir terp brola
jo, ir terp jo ateywia.

17 e Nepazysite sude weyda, klausisite teyp
mažo, kaypo dydzio : nesibijosite nekieno wey-
da, sudas nes tas ira Diewo : bet tamuy dayk-
tuy kursey ira sunkiu, liepsit cyt manep, e
alzien klausiuu iui.

18 Teypo prysakiau jumus anomet wifus
dayktus, kuros turi anisjen daryt.

19 Łaydemes tada nog Horeb, ir perkielawom
ana, wiśa dydzia, ir baysia, gira, kura, regie-
jote, kielu kałne Amoriu, pagal to kaypo pry-
skacie mums W I E S Z P A T S Diewas muśu
ir arajom Kades-Barneon.

2o Tarau tada jufump : Arajor katnop Amoriu, kury dos mumus W I E S Z P A T S Die was rawo.

21 Sztey, WIESZPATS Diawas tawo
dawe ra, ziamę pirm weyda rawo : łayskir, pa-
fesk ja teywaymizkey, pagal to kaypo kabej-
rau WIESZPATS, Diawas tewu tawo.
nesibiłok, ir nesibayk/zrauk.

22 Pryejoj tada manąsį wisi, ir tarė, išsiu-
kim virus pirm weyda mufu, kurie išspiega-
woru mumus tą žiamę, ir parneštu mum-
žody, kuro kielu laisimes jori, ir kokiofu
miejtofu atevsim.

23 O tas dayktas buwo gias akise mano
emiau tada isz jusu dwilika wiru, isz f kiek
wienos gimines wiena zmozu.

2. 24 g Kurie atsigryžo, ir laydes kaŭnai, i
c. arajo lomon Eskol, ir iŝspiegawojo ja.

25 Ir eme iz waysiaus anos žiamės rąkoms
sawo, ir atneše mumšum, ir parneše mumšum
žody, ir rare, žiamė ana, kurą dos mumšum
WIESZ PATS Dievas musu, ira giara.

26 Bet jusjen nenorejot laytis : burayg bu
wot uparneys naframus W I E S Z P A T T I E
Diewa iusu.

27 Ir murmenot rubeżyse juśu, ir raret
Delko jog nopikiecia muśu W L E S Z P A T S
izśwede mus iz Egiypra, kad padoru mus rąko
Amorim, izcadynr mus.

28 h Kur šaystumimes? broley musu suryr.
pino mums šyrdi, katbair: Zmones ira dy-
desnes ir ilgiasnes už mus, miestey ira dydi, i

1. paŭtprynti, iki da'guy : i regiejom teypag te
2. waykus Enakim.

30 WIESZPATŚ Diewas jufu, kurse
waykſzczoja pirm weyda jufu, karos uż juf
pagal to wiſa ka: dare jurnus po ahimias juf
Egypce.

31 Ir giroy, kuroy regiejeý, ñog nefzojo
tawe joy WIESZPATŚ Liewas tawo,
kaypo nefzoja tawas sunu sawo : per wifa-
ana kiala, kuro ejora, per arajor roñ wieroñ

32 Bet nerykiejore ro żodziu WIESZ-
PACIU Y Diewuy iusu,

33 Kursey ejo kielu pirm weyda jufu, kad
 & izweyzderu jumus wiera, kur atsigultumite,
 naktiy ugniy, kad rodiru jumus kiala, kuro
 cyrumite, dienoy wel debesiy.

34 Ó kad izgirdo WIESZ PATS balsą,
żodźlu jufu, rada apsiruftawo łabey, ir pryfkie,
tarant :

35 Jeyga karras isz tu pikru wiru, isz ros
piktos gimines / iszwis ta giara ziamę, kurę
prysiekiau dot rewamus jusu.

36 Neskaytant Kalebo, sunaus Jefunne,
rasjen regies ja, ir afzjen dosiu jam ta zia-
me, and kuros mindziojo, ir waykamus jo:
delto jog pakako *ski gali* sekt WIESZ-
PATY.

37 And manes reypag apsiruftawo W I E S Z-
P A T S del jufu, katbant: *m* Tujen reypag
neieysi ten.

38 Jozue funus Nuno, kursley ftowi po weydu
tawo, ansjen ieys tən: pattyprynk ghi, ans-
jen nes padarys jog teywaynizus Izrael.

39 Kudykicy roypag jufu, ape kuros kal-
bejor, teks and izgawima, ir waykey jufu, kuric
nežyno szadjen ney giaro ney pikto, tie ieys
ten: ir tiemusen dosiu ja, ir anisjen pafes ja
teyvawniskey.

40 Jusjen i sz priesz, apsigryszkit, ir łayskites
giroń, kielu Żołeru-maru.

4¹ Arfakler rada, ir tarer manēsp, ūgriefzyjom
priešz W I E S Z P A T Y, taysimes ir karosime,
pagal to wifa kę. pryfakie mums W I E S Z P
A T S Diewas mufu : Kad tada pryjoser
kiekwiens waynos-florkus sawo, ir norejot, tų-
tys kalnā,

42 Tare rada WIESZPATS manęp,
Pafakik jems, nesłaykır, ney karokır, n'emi
nes widuryje, jufu : kad nebumire pamufzreys
po weydu neprietelu jufu.

43 Ber kad kalbejau jufump, rada nektaufer,
ber uparneys buwor naframs W I E S Z P A -
T I E S, ir apsiwayk(zczo)or puykiey, ir taye-
res kalnai.

44 Iŝejo rada Amoritey, kurie giweno and
ano kaŭna, ŝutykt jus, ir wijo jus, kaypo daro
bites : ir ŝukute jus Seire iki Hormey.

45 Ó kad fugryżot ir werkier po weydu
W I E S Z P A T I E S, tada neifzklaufe
W I E S Z P A T S bafia juſu, ir nepatekie
juſump auſiu ſawo.

46 Teypo arlikor Kadese per daugiel dienu :
pagal dienu kurose arlikor.

PAGUL. II.

Laydymas izsz Kades-Barneor, 1. 8c. kaypa
inzejo laykitis kiele priesz Edomitus, 4.
Moabitus, 9. iz Ammonius, 19. terpio
prysmena cia praysimas tor kielones, iz
prazutis nektauzaduju, 14. Galauzey kaypa
pergalejo Izraeliicy Sihona Karala Amo-
ritu, iz ziamu to ime, 24.

Potam atsigryżyom, ir layd emes giroń, kiel
Zolenu-maru, pagal ro kaypo kalbejo ma
nesp WIESZPATs: ir kielawom aplink
kalna. Seir per daugiel dieau.

138

DEUTERONOMIUM.

Pagul. 2. 3.

3 Padawe reypag WIESZPATS Diawas musu Oga, Karalu Bafan, ir wifus jo žmones, rakon musu : teyp jog pamulzem ghi, iki nepalikom jumuy nieko.

4 Ir enem anomer wifus jo miestus, nebuwo nejokio miesta kuro neemenu nog ju : szelzas deszymtis miestu, wifaz ziamę Argob, Karalitu Ogo Bafane.

5 Wisi anie miestey buwo paityprinti aukstey mureys, bromomis, ir krugomis : neikaytant daugiel nopmurawotu miestu.

6 Ir sudeginom jos, kaypo padarem Sihonuy, Karaluy Heibona, izgadyndami wisi szkey wifus miestus, wirus, motenis, ir kudykius.

7 Ber wifaz peka, ir izgawima anu miestu izgawom lau.

8 Teypo enem anomer ziamę isz rakos dwieju Karalu Amoritu, kurie buwo isz szos szalies Jordano : nog upela Arnon, iki katnuj Hermion :

9 (Sidonczykey pramino Hermona, Sirion : ber Amoritey pramino ghi Senit.)

10 Wifus miestus ligio lauka, ir wifaz Gileada, ir wifaz Bafana, iki Salchey ir Edrey : mieitus Karalites Ogo Bafane.

11 Og nes Karalus Bafano, pars tykt atliko isz atstankamilzyniu, szrey, dabokis jo towia, kursey ira towiu isz gielezies, n' eitgu Rabboy wayku Ammona : dewinios otakris ira jo ilgumas, o kiaruros otakris ira jo platumas, pagal otakries zmogaus.

Num. 32.33. 12 Ana tada pacia ziamę enem anomer pale-dyman : nog Aroer, kursey ira nog upelo Arnon, ir pulę katna Gileado, su mieiteys jo dawiau Rubenitams ir Gaditams.

13 O atstanka Gileado, ir wifaz Bafana, Karalitu Ogo, dawiau pulę giminey Manase, wifaz ziamę Argob, per wifaz Bafan, wadyno ja Milzyniu ziamę.

14 Jair, sunus Manase, gawo wifaz ziamę Argob, iki rubezy Gefuritu, ir Maachatim : ir pramino ja wardu sawo Bafan Havvor Jair, iki izey djeney.

15 O Machiruy dawiau Gileada.

16 Ber Rubenitams ir Gaditams dawiau nog Gileado iki upeluy Arnon, pulę upelo ir rubezy : ir iki upeluy Jabbok, rubezy wayku Ammona.

17 Priegram lignauka, ir Jordana, ir rubezy : nog Cinnereth iki marams ligio lauka, Surusmarus, po Alsdoth Pilga ties Uztekicima.

Num. 32.20. 18 Priegram a prylakiau jumas anogimet, tarant : WIESZPATS Diawas julu dawe jumas ta ziamę kad palestumire ja, wisi tada kurie este kareywingey wireys, taykites szarworeys pirm weyda brolu julu, wayku Izraelaus.

19 Neikaytant moteru julu, ir kudykiu julu, ir pekaus julu (zynau jog daugiel turyt pekaus) arliks mieitose julu, kuros dawiau jumas.

20 Ner dos WIESZPATS arylsi brolamus julu, kaypo jumas : kad anis reypag palestu ziamę, kura dos jumas WIESZPATS Diawas julu isz anos szalies Jordana : romer figryzyre kiekwiens teywaynistelp sawo, kura dawiau jumas.

e Num. 27.18. 21 Prylakiau e reypag Jozuey anomer, tarant : Akis tawo regi tey wis ka padare WIESZPATS Diawas julu tiemus dwiems Karalam, teypo padarys WIESZPATS wisiems Karalitams, kurump tujen besitaydi.

22 Nesibijokit ju : WIESZPATS nes Diawas julu karoja uz jus.

23 Meldziaus teypag WIESZPATIES SP ape malone, katbant anogimet :

24 Wieszpatie, WIESZPATIE pradejey rodit tarnuy tawo dydiba tawo, ir itypra rakka tawo : f kas nes ira do Diawas daguy ir aud ziames, kursey galetu daryt pagal darbu tawo, ir pagal galibiu tawo. f Pl. 89. 7.8.8.

25 Tepereymi, ir apzwalgau ta giara ziamę, kuriy ira isz anos szalies Jordana, giara ana katna, ir Libanon.

26 g Ber apiruitawo WIESZPATS la-bey and manes del julu, ir neklause manes : ber rare manelp WIESZPATS, Tiest tau gana, nekalbek daugiaus manelp ape ta daykra. g wirsz. 1.37. ir 31. 2. ir 34. 4.

27 Uzlipek and aukstuma Pisgos, ir pakialk akis tawo nusitiedymop, ir pule-naktielp, ir pietump, ir uztekicimop, ir dabokis akimis tawo, nepereysi nes per ta Jordana.

28 Prylakik tada Jozuey, ir paityprynk ghi, ir parwirink ghi : pereys nes ansien pirm weyda ru zmoniu, ir padarys jog pafes anisien ta ziamę, kura isz wisi.

29 Teypo atlikom anoy tomoy isz priecz Beth-Peora.

PAGUL. IV.

Gradenimas perfergimop prylakima Diawo, kad normayntu ju nejojku budu, 1. &c. sie izstarymu teyp koroniu neklause anu kaypo ape pasztawinima ir garbe klauzadu, 4. Pasaka ape dawima zokona, 9. ptams ir sergus uszakimas wifokios siutpu garbes per abrozus ir pryliginimus, su sunkieys baydymey ir ramieys zaderimeys, 15. Pasaka ape asabliwas gieradeistes Diawo paroditas Izraeluy, kuras dera kad pajudytu jos klauzadolp, 52. Pastanawijimas ape tris Nusibegimo-miestus isz szos szalies Jordana, 41. Katba ape sekanti prymemenima Prowu Diawo, 44.

Dabargi tada Izraelau, klausik a itarymu a Lev. 19. 37. ir 20. 8. 12. 32. Dir prowu kuru mokiu jus daryt, kad gim-mire, ir ieytymire, ir palestumire ziamę, kura doda jumas WIESZPATS, Diawas tewu julu. ir 22.31.

2 b Neprydosite rop zodziop, kuri prylakau jumas, ir nenurauksite nog jo : kad laugorumite prylakimu WIESZPATIES Diawa julu, Priek. 30. 6. kuros prylakau jumas.

3 Akis julu regiejo tey, ka padare Diawas e Baal-Peoruy : wifoki nes zmogu, kursey baltes palkuy Baal-Peora, prazudyno WIESZPATS Diawas tawo isz widuries tawo. Apir. 22. 18. e Num. 25.4. Joz. 22. 17.

4 Jus iszpriecz, kurie turejores WIESZPATIES Diawa julu, wisi szadien este giweys.

5 Sztey, mokiau jus itarymu ir prowu, kaypo mi prylakie WIESZPATS, Diawas mano : kad darytumire jusien teypag widuryje anos ziames, kur eynare kad palestumire ja.

6 Saugokitę tada ju, ir darykite jos, iszminrys nes julu bus tey ir razumas julu po akimis zmoniu : kuros klausis wifu tu itarymu, ir taris, Ta pati rykt dyde gimine, gimine ira isz-minrynga ir razuma.

7 d Kuriy nes ira dyde gimine, kurey teyp arceys ira Diawey, kayp WIESZPATIES Diawas musu, kayp dažney szaukijame jop? d Dent. 20.19.

Pagul. 2. 4.

V. KNIGA MAŻEYSZAUS

139

2 Tare rada WIESZPATs manęsp, kalbanr:

3 Gana kielawot aplink rą: kalnā: apsigryż-
kit Pule-nakriep.

4 Ir pryłakir žmonemus, tarait: Łaysites
per rubeży broła jufu, wayku Ezavo, kurie
giwena Seire: bijosis tieła anisjen jufu, bet jus-
jen labey laugokirę.

5 Nesimilżykite su jeys, nedosiu nes jumus
isz žiames ju, ir ne and minima pada-kojos:
aGen. 36. alzjen nes a dawiau Ezavuy kalnā: Seir and
teywaynites.

6 Penā: pirksite nog ju už pinigus, kad wal-
gicūmite: ir wadeni teypag pirksite nog ju už
pinigus, kad giarūmite.

7 WIESZPATs nes Diewas rawo pa-
szlawino tau wifame darbe rąkos rawo, pažyita
anisjen waykščzoimā rawo per rą: teyp dydę
gira, per rą kiaturas-deszymis metu buwo su
rawim WIESZPATs Diewas rawo, nieko
nepareko tau.

8 O kad perejom nog broła mufu, wayku
Ezavo, kurie giweno Seire, nog kiala ligio lauka,
isz Elarh ir isz Ezeon-geber: rada apsigryžom,
ir perejom kialā: giros Moabo.

9 Tare rada WIESZPATs manęsp: Ne-
wargink Moabo: ir nesimilżik su jeys kowey, ne-
dosiu nes tau isz žiames jo teywaynites, kada gi
dawiau waykamus Loro and teywaynites Ar.

10 Emim pirmo giweno joy dūdes ir skay-
ciuy daugiel, ir aukštros žmones, kaypo E-
nakim.

11 Tos teypag turejo už milžynius kaypo
Enakim: o Moabitey pramino jos Emim.

12 Horitey teypag giweno pirmo Seire, bet
waykey Ezavo iszware jos isz palėdyma ir isz-
gayizyno jos nog weyda sawo, ir giweno wietoy
ju: kaypo Izrael padare žiamę teywaynites
sawo, kurā: dawę jemus WIESZPATs.

13 O dabar kialkites, ir persiprowikit per upeli
Zered, teypo persiprowijom per upeli Zered.

14 O dienu kurole waykščzoim isz Kades-
Barneos ner perejom per upeli Zered, buwo
pris-deszymis ir alžtoni merę: ner sugayžo
wia ana gimene kareywiu isz widuries abazaus,
kaypo pryfiekie jemus WIESZPATs.

15 Teypo buwo teypag rąka WIESZPA-
TI E S priež jos, kad pamufzru jos isz widuries
abazaus, ner iszjkrū.

16 Ir stojos kad iszniko wisi kareywiey, isz-
mirę isz widuries abazaus,

17 Jog tare manęsp WIESZPATs,
kalbanr:

18 Persiprowisi szādien ing Ar, rubeży
Moabo.

19 Ir prysiarzyni isz priež wayku Ammonā,
ir nekwarizink ju, ir nesimilżyk su jeys: nedosiu
nes tau teywaynites isz žiames wayku Ammonā,
kada gi dawiau ja and teywaynites waykamus
Loro.

20 Tā: teypag turejo už žiamę Milžyniu:
Milžyniey giweno pirmo joy, o Ammonitey
pramino jos Zamzummim.

21 Dide ir daugiel skayciuy ir aukšta gimī-
ne, kaypo Enakim: ir izgayizyno jos WIESZ-
PATs nog weyda ju: teyp jog iszware anisjen
jos isz palėdyma, ir giweno wietoy ju.

22 Kaypo padare waykamus Ezavo, kurie gi-
wena Seire: priež kuru weyda: izgayizyno
Horitus, o anisjen iszware jos isz palėdyma, ir
giweno wietoy ju iki šey dieny.

23 Kastorim teypag kurie iszejo isz Kastora,

izgadyno Avitus, kurie giweno Hazerime iki
Gazey, ir giweno wietoy ju.

24 Kialkites, laykites, ir persiprowikit per
upeli Arnon, sztey dawiau rąkon rawo Sihonā,
Karalu Heibono, Amoritā, ir žiamę jo, pradek
teywayniaur, ir milżykis su jeys kowey.

25 Szādien pradesiu dor izgafty rawo ir
baymę rawo and weyda žmoniu, powifu daugu-
tie kurie izgirs naujenā rawo, drebes ir baykiz-
tos nog weyda rawo.

26 b Nustunciau rada siuntynius isz giros Ke- b Num.
demoth Sihonop, Karalaup Heibona, su zodzieys 21.21.
pakajaus, kalbanr:

27 c Teperęymi per žiamę rawo, łaysios rykt 19.
pailgin kielu: nepralāksiu ney deizymen ney c Num.
kayren rąkon. 21.21.22.

28 Parmidok penā: už pinigus, kad walgicia,
ir dok mi wadenio už pinigus, kad gičia:
teperęymi rykt and koju mano.

29 Kaypo mi padare waykey Ezavo, kurie
giwena Seire, ir Moabitey, kurie giwena Are:
net areysiu per Jordanā: anon žiamen, kurā: dos
mumus WIESZPATs Diewas mufu.

30 Bet Sihon, Karalus Heibono, nedalaye
pereyt per sawe, WIESZPATs nes Diewas
rawo užkietyno dwasiā: jo, ir uparna padare
szyrdi jo, kad doru ghi rąkon rawo, kaypo tey
ira szādien.

31 O WIESZPATs rafe manęsp, Sztey
pradejau dor Sihonā: ir žiamę jo pirm weyda
rawo: pradek rada teywayniaur, kad paictu-
mey žiamę jo teywayniszkey.

32 d Ir laydes Sihon furykt mus, parsjen, ir d Num.
wifos jo žmones, kowelp Jahazai. 21.23.

33 e O WIESZPATs Diewas mufu e Deut.
dawę ghi: po weydu mufu: ir pamufzem ghi, ir 29.7.
lunus jo, ir wifas jo žmones.

34 Ir ienem anomet wifus jo miestus, ir
sudeginom wifus jo miestus, wirus ir moritis
ir kudykins: nepalikom nieko kad atliku.

35 Peku rykt izgawom sau: ir izgawimā: su
misteys, kuros ienem.

36 Nog Aroer, kurley ira ties kraizta upelo
Arnon, ir ano Mielta, kurley ira ties upeli, iki
Gileaduy nebuwo teypag miesta kurley buru
mumus aukštu: WIESZPATs Diewas
mufu dawę tey wis po weydu mufu.

37 Žiamęsp rykt wayku Ammonā nesiar-
ryney: ney wifosp žiamęsp upelo Jahbok, ney
miejump ano kalnā, ney top wifop ko už-
fakie mums WIESZPATs Diewas
mufu.

PAGUL. III.

Kaypo Og, ir kiti Karalus Amoritu, pergaltas
ira nog Izraelau, ir žiamę jo įmėta, i. Bec-
kura, kaypo teypag Karalifu Sihonā, dawę
Mayžeszus Rubenitams, Gaditams, ir pusęy
giminy Manasse, 12. Fozue paslyprynamas
est užėjunu Mayžeszau, 21. Kaypo aukšt-
bejo Diewas Mayžeszuy beprasztant kad
galtu tey žiamę Kanaan, 23. ir parode
jam žiamę and kalnā, 27. 28.

Potam a apsigryžom, ir laydemes kielu Bafa- & Num.
no: o Og, Karalus Bafano, iszejo furykt mus 21.32.
parsjen, ir wifos jo žmones, kowelp pas šdrey. Deut. 29.

2 Tare rada WIESZPATs manęsp. 7.
Nesibijok jo dawiau nes ghi, ir wifas jo žmones,
ir žiamę jo, rąkon rawo: ir padarysi jamuy b Num.
b pagal to kaypo padarey Sihonuy, Karaluy 21.34.
Amoritu, kurley giweno Heibonē.

3 Padawę

8 Ir kas ira do dyde gimine, kuriy turi teyp
teyfus itarymus ir sudus, kaypo ira tas wilas
žokonas, kura domi sądien po weydu julu.
9 Tykrej saugokis, ir girey seigiek dufzos
tawo, kad neužmirštrumey tu dayktu, kuros
regioje akis tawo, ir nottoru nog šyrdies
tawo per wilas dienas giwaros tawo: ir api-
fakisi jos e waykamus tawo, ir waykamus-way-
ku tawo.
10 Anoy dienoy kad stoweje po weydu
WIESZPATIES Diewa tawo and Ho-
reba, kad tare manęsp WIESZPATIS, Su-
rynk mi tas žmones, o afzien liepsiu jems
klausiť zodziu mano, kuru mokisis, kad bijorus
manęs wifofe dienofe kurof giwęs and žiamės,
ir mokis ju waykus tawo.
11 O jusjen prysiartynot in stoweje žemey
ano kalna f o ans kalnas degie ugnia, iki wi-
duruy da-gaus, tamsumas buwo, debesiey, ir
tamsibe.)
12 Kalbejo rada jufump WIESZPATIS
ifz widuries ugnies: girdejoj balfā zodziu, bet
neregioje ne jokio paweyksa, ifz balfā.
13 Apinalze tada ansen sądarą tawo, kura
prysakie jumis daryt, dešymti zodziu, ir pa-
ralze jos and dwieju akmeniu toblczu.
14 Prysakie mi teypag WIESZPATIS
anomet, kad pamokicia julu itarymu, ir pro-
wadand darytumite jos anoy žiamėy, kuru
laydziates kad palestumite ja.
15 Saugokite tada girey dufzu julu (neregio-
je nes ne jokio paweyksa, anoy dienoy kad
kalbejo jufump WIESZPATIS and Horeb
ifz widuries ugnies.)
16 Kad nepasigadyntumite, ir nedarytumite
dar sau pjautu dayktu, paweyksa kokio abroza:
weyda žmogaus aba moterizko:
17 Weyda kokio galwija, karsiey ira and žia-
mes, weyda kokio sparnota paukščio, karsiey
skrynda per dagu.
18 Paweyksa to, kas staužia and žiamės,
paweyksa kokios žuwies kuriy ira wadeniy po
žiamė.
19 Kad nepakietrumey teypag akiu tawo
dagui, ir daborumėys and Saules, ir and me-
nasio, ir žwayždziu, wifu karu da-gaus, ir
burumey priwarytas, kad klionorumėys jemus,
ir rarnautumey jemus: kuros izdalijo
WIESZPATIS Diewas tawo wisie mus gi-
minems powifu dagu.
20 Bet jusjen pryeme WIESZPATIS, ir
ifzwede ifz gietezies percaus, ifz Egipto: kad
butumite jamuy g teywayniška gimine, kaypo
tey ira sądien.
21 h Apsiruitawo teypag WIESZPATIS
and manęs, del zodziu julu: ir pryskie: jog
nepereysiu per Jordana, ir jog neieysiu anon
giero žiamėn, kura dos tau WIESZ-
PATIS, Diewas tawo, and teywaynišes.
22 Afzien nes numirsiu roj žiamėy, neperey-
siu per Jordana: bet jusjen pereysit, ir pasieit
ana žiara žiamė.
23 Saugokites kad neužmirštrumite sądaros
9.3. WIESZPATIES Diewa julu, kura pada-
ryt si jumis: kad darytumite sau rešta abroza,
29. paweyksa ifz kokio dayktu, ko užliakie tau
& Exod. WIESZPATIS Diewas tawo.
20.5. 24 WIESZPATIS nes Diewas tawo
ir 34.14. ira žirowijacia ugnis, & Diewas pawidis-
žemey. 5. meyles.
9. 25 Kad rada gausite waykus ir wayku waykus,
ir 6. 16. ir pafensit anoy žiamėy, o pasigadynsit, jog

darysite sau reštus abrozas, ir pryliginima ko-
kio dayktu, ir darysit tey kas ira pikt akie
WIESZPATIES Diewa julu, kad pajū-
dyntumite ghi rustibelp:

25 Szaukiū tada sądien da-gaus ir žiamės
už swiedkus priefz jus, jog tykrej izgaylyt
humey ifz tos žiamės, kuru laydziates per
Jordana, kad palestumite ja: neprailpsite joy
dienu julu, bet wisifzkey busit izgaylyreys.

27 Ir i izbaritis jus WIESZPATIS žemey.
terp giminiu: ir atliksit maža gimine, ikayciuy 28.62.64
terp Pahoniū kur nulides jus WIESZ-
PATIS.

28 Ir rarnausite ten Diewams, kurie ira m Pf. 11.5.
darbu raku žmoniu: medziū ir akmeniu, kurie
neregi ney girdi, ney walgo, ney ofo. 4.
ir 135.45

29 Jeszkosite tada ifz ten WIESZPA-
TIES Diewa tawo, ir rasi: kad ieszkosi
jo ifz wifos šyrdies tawo, ir ifz wifos dufzos
tawo.

30 Kad busi fufspaudyme, ir prypufs and ta-
węs wisi tie daykrej, and pabaygos dienu, tomer
fugrifzy WIESZPATIES Diewop
tawo, ir busi klauzadu balfuy jo.

31 WIESZPATIS nes Diewas tawo ira
Diewu malonu, noplays tawęs, ney izgadys
tawęs: ir neužmiršis sądaros tewu tawo, kura
prylekie jemus.

32 Klaukis nes meldziu prafzkosiū dienu,
kuros buwo pirm tawęs, nog an os dienos, kuroy
furwere Diewas žmogū and žiamės, nog wieno
gala da-gaus, iki kitamuy galuy da-gaus, jeygu
itojos aba girdetas ira toks dydis dayktas, kay-
po tas?

33 Aba girdejogu žmones balfā Diewo, ka-
bacio ifz widuries ugnies, kaypo tujen girde-
jey, ir atlikey giwu!

34 Aba, ieszkojogu Diewas-eyr prymt sau
gimne ifz widuries gimines gundumėys, žia-
kleys, ir itebukleys, ir karone, ir itypra raka,
ir ifzietu peciu, ir dydzies izga scieys: pagal
to wifa, ka padare jumis WIESZPATIS
Diewas julu po akimis julu Egipte?

35 Tau tey ira parodyta, kad žynorumey, jog
WIESZPATIS ira ano Diewu? nera nieko
daugiau n priefz ghi pari.

36 Ifz da-gaus liepe tau klausit balfā tawo,
kad pamokitu tawo: ir and žiamės liepe tau
daboris dides ugnies tawo, ir girdejey zodzius
jo ifz widuries ugnies.

37 Ir delto jog milejo tewus tawo, ir ap-
rynkto palkuy ju sekle ju, o tada ifzwede
tawo pirm weyda tawo dydzia galibe tawo ifz
Egipta.

38 Kad ifzwaryta gimines, kuros buwo dy-
desnemis ir galinrygiatnemis, už tawo, nog
weyda tawo ifz pafedyma: kad iweitu tawo, kad
doru tau and pafedyma žiamę ju, kaypo tey ira
sądien.

39 Žynosi rada sądien, ir užtursi šyrdiy
tawo, jog WIESZPATIS ira ano Diewu,
wirfzuy daguy, ir žemey and žiamės, nera
nieko daugiau.

40 Ir saugosi itarymu jo, ir prysakimu jo,
kuros iflokau tau sądien, kad girey wetus tau
ir waykamus tawo palkuy tawęs: ir kad pra-
ilginrumey dienu tawo roj žiamėy, kura
doda tau WIESZPATIS Diewas tawo,
and amžu.

41 p Atkire tada Mayžefus tos miestus, p Num.
ifz szos szalies Jordana, ties užgokieima 35.6.14.
Saules:

42 Kad

žemey.
34.39.
Pf. 45.5.
18.22.
Mat. 12.
29.32.
o Exod.
13.3.9.
14.

Pagul. 4. 5.

V. KNIGA MAYŽESZAUS.

141

42 Kad begru tən galwūdys kurſey užmuſze artyma, ghi ſawo nežyniomis kuro nenopikie-
tjo wakar ir užwakar : kad begru wienan iſz
tu mieſtu, ir atliku giwu.

43 q Bezeri, giroy aruiroy žiamey, Rubeni-
tams : o Ramoth Gileade, Gaditams, Golan
wel Baſane, Manaſitams.

44 O tas ira zokonas kuri iſztare Mayžezſus
waykamus Izraelaus.

45 Tie ira ludyghimey, ir iſtarymey, ir pro-
wos, kuras kalbejo Mayžezſus waykump Izrae-
laus, kad iſzejo anisjen iſz Egipta.

46 Iſz ſzos ſzalties Jordana, ſomoy priefz
Beth-Peor, žiamey Sihona, Karalaus Amoritū,
kurſey giweno Heibone : kuri pamuſze May-
žezſus, ir waykey Izraelaus, kad iſzejo iſz
Egipta.

47 Ir eme žiame jo and paſedyma, priegtam
žiame ſOgo, Karalaus Baſan, dwicju Karalu
Amoritū, kurie buwo iſz ſzos ſzalties Jordano,
ties Užtekicima, Saules.

48 Nog Aroer, kurſey ira ties kraſtą upelo
Arnon, iki kaſnuy Sion, kurſey ira Hermon.

49 Ir wiſa ana ligu tauka iſz ſzos ſzalties
Jordano, ties Užtekicima, iki marams ligio
tauka, ir Aſdod Fiſgey.

PAGUL. V.

*Aspetawimas deſzymies priſakimu Diewo ſu
pirm kaiba, 1. 8c, ape izgaſti ir praſzyna
zmomu kad neklaſtiu teypo daugiam ba-
ſa Diewo, bet kad kalbeu ſu jeyſ Diewas
per Mayžezſu, 2. WIESZPAT S
rey paweliſa, 3o. graudenimas klanza-
doſp, 32.*

Ir pawadyno Mayžezſus wiſa, ghi Izraeli, ir
tare jump: Klausik Izraelau iſtarymu ir ſudu
kuros kaibu ſzadien po ausimis juſu : kad
beſimokitumite ju, ir ſaugorumite daryt
jos.

2 WIESZPAT S Diewas muſu padare ſu
mumis a ſadara, and Horebo.

3 Nepadare ros ſadaros WIESZPAT S
ſu teweyſ muſu, bet ſu mumis, meſjen, kurie cia
ſzadien wiſi giweys eſme.

4 Nog weyda iki weyduy kalbejo ſu jumls
WIESZPAT S and kaſna iſz widuries
ugnies.

5 (Aſzjen romer ſtowejuau terp WIESZ-
PATIES, ir terp juſu, kad ſakicia jumus
žody WIESZPATIES : b bijojores nes
ugnies, ir nelipor and kaſna) taraſt :

6 c Aſzjen eſmi WIESZPAT S Diewas
rawo, kurſey iſzwedziau tawe iſz žiames-Egipto
iſz namu wergitſes.

7 Neruresi kitu Diewu po weydu mano.

8 d Nedarysi ſau reſtro abroza, ney kokio
priliginima, iſz to kas ira wirizuje da-
guy, aba to kas ira žemey po žiame : aba to kas ira wa-
denije po žiame.

9 Nesikloniosi jemus, ney tarſausi jemſ aſz
nes WIESZPAT S Diewas rawo eſmi

10 Diewu pawidyndumeyles, kurſey arla-
kau nerekysibę rewu and wayku, ir and trecios ir

11 and kierwitos gimines tu kurie nopikiecia
12 manes.

13 O darau mietalzyrdiſtę and tukſtanciu
14 tu kurie mili mane, ir ſerę priſakimu mano.

15 Neużywosi morney fwardę WIESZ-

16 PATIES Diewa rawo : nerures nes

WIESZPAT S nekaſtu to kurſey morney
używoja wardę jo.

12 Saugok g Subatos-dienos kad ſzwęſtumey
13 ja, pagal to kaypo pryſakie tau WIESZ-
PAT S Diewas rawo.

14 Per ſzeſzas dienas dirſi, ir darſi wiſoki
darba rawo.

15 Berlekma diena, ira Subata WIESZ-
PATIES Diewa rawo nedarysi romer nejo-
kio darba, parsjen, ney ſunus rawo, ney dukre
rawo, ney tarnas rawo, ney tarnayte rawo, ney
jautis rawo, ney aſilas rawo, ney karas iſz
pekaus rawo : ney areywis, kurſey ira bromo-
ſe rawo, kad iſſeru tarnas rawo, ir tarnayte
rawo, kaypo tujen.

16 Acminik nes, jog buwey tarnu žiamey-
Egipto, ir jog iſzwede tawe iſz tən WIESZ-
PAT S, Diewas rawo, ſtypra ra-ka, ir iſzrietu
peciu : togdel pryſakie tau WIESZPAT S
Diewas rawo, kad ſaugorumey Subaros-dienos.

17 b Szenawok rewę rawo ir moryna rawo,
kaypo pryſakie tau WIESZPAT S Diewas
rawo, kad prailgintos buru dienos rawo, ir kad
giar weſtus tau, roy žiamey kura dos tau
WIESZPAT S Diewas rawo.

18 i Neužmuſzy.

19 Ir nedarysi neczyſtaros.

20 Ir newogsi.

21 Ir nekaſbesi neretyſaus ludyghima priefz
artyma, ghi rawo.

22 Ir negieysi moteries artymojo rawo : ir
nepano resi namu artymojo rawo, tauka jo, ney
tarna jo, ney tarnaytes jo, jaucia jo, ney aſila
jo, ney kokio daykta kurſey ira artymojo rawo.

23 Toſ žodzius kalbejo WIESZPAT S
wiſop ſurynkimop juſu, and kaſna, iſz widu-
ries ugnies, debesies, ir roka, dydziu baſu, ir
nepreydejo rop nieko : ir paraſze jos and dwicju
akmenio robliczu, ir dawe mi jas.

24 Ir ſtojos, pad iſzgirdot ra baſa iſz widu-
ries tamsibes, ir kaſna degati ugala, tada pry-
ſiartynor maneſp, wiſos galwos giminiu juſu,
ir Wirusiey juſu.

25 Ir taret, Szrey, parode mums WIESZ-
PAT S, Diewas muſu, ſztowę ſawo, ir dydybę
ſawo, ir girdejom, baſa jo iſz widuries ugnies:
ſzadien regiejom, jog kaiba Diewas ſu žmo-
gumi, ir jog atliekt giaciū.

26 Bet dabar, kodel turerumime mirt ? ta
nes dide ugnis ſurrowiru mus, jeygu neſilau-
rumime ilgias klausit baſa WIESZPAT-
TIES Diewa muſu, tada pamirrumime.

27 Kas nes ira iſz wiſokio kuna, kurſey gir-
dejo baſa giwoja Diewo, kalbačio iſz wi-
duries ugnies, kaypo meſjen, m o atliko
giwu ?

28 Prysiartynk tujen, ir klausik to wiſa, ka
kalbes WIESZPAT S Diewas muſu : tujen
n kalbek muſump wiſ rey ka kalbes raweſp
WIESZPAT S Diewas muſu, o meſjen
klausisim to ir darysim.

29 O kad WIESZPAT S iſzgirdo baſa
žodziu juſu, kad kalbejor juſjen maneſp, tada
rare WIESZPAT S maneſp, Girdeju baſa
žodziu tu žmoniu, kuros kalbejo raweſp, wiſ
rey ira giar, ka, kalbejo.

30 Ach kad tureru tokia ſzydi, kad bijotus
manes, ir užlaykitu wiſus pryſakimus mano
per wiſas dienas : kad girey weſtus jemus ir
waykamus ju and amzu !

31 Eyk, paſalik jemſ : Sugryſkit nomerosna
juſu.

21 Box

42

DEUTERONOMIUM.

Pagul. 5. 6. 7.

31 Ber tujen stowek cia pas mane, kad katbecia tawes wifus tos pryfakimus, ir istarymus, ir sudus, kuru mokisi jos: kad darytu jos toj ziamy, kura dosiu jemus, kad pafestu ja.

32 Dabokires tada kad darytumite, pagal to kaypo pryfakie jums WIESZPAT S Diewas jusu: ir negryzkite deizynen, ney kayren rakon.

33 Wisame tame kiele, kury pryfako jums WIESZPAT S Diewas jusu, wayk iszczosire: kad girumite, ir kad giar weftus junus, ir prailguntumite dienu toj ziamy, kura pafesit.

PAGUL. VI.

Isakimas saugos pryfakimu Diewo, ir mitez ghi kaypo rykarzhi Diewa, su prydomu pazadeimu, 1. Sec. Isakimas mokit waykus pryfakimu Diewo, ir wisados jos tures po akimis, 6. Przegiam Diewo ir jogieradeisciu nemirsz, 10. ape bayme Diewo, ir saugotk stutpu-garbes, 13. ape Diewa negandis jo, bet bus jamuy ktauza, 16. Sergiey atwadzios waykamus iszczosawima isz Egipto, kad mokius bijot Diewa ir bus ktauza-deys, 30.

O Tie ira pryfakimey, istarymey, ir sudey, kuru liepe jus mokit WIESZPAT S Diewas jusu, kad darytumite jos anoy ziamy, kuron laydziates, kad pafestumite ja teyway-niszkey.

2 Kad bijotumey WIESZPATIES Diewa rawo, saugot wifu jo istarymu, ir pryfakimu jo, kuros pryfakau tau, patsien, ir waykas rawo, ir wayko waykas per wisas dienas giwatos rawo: ir kad prailgintos buru dienos rawo.

3 Klausik rada Izraelau, ir dabokis kad darytumey jos, kad gierey weftus tau, ir kad labey prasidaugintumey (kaypo katbejo tau WIESZPAT S, Diewas tewu rawo) anoy ziamy, kuriy apiptuka pienu ir medumi.

4 Wik Israelau, WIESZPAT S Diewa rawo, ir irakim, ir patsien, ir waykas rawo, ir wayko waykas per wisas dienas giwatos rawo: ir kad prailgintos buru dienos rawo.

5 b. Mitesi tada WIESZPATY Diewa rawo, isz wifos sztyrdies rawo, ir isz wifos duizos rawo, ir isz wifos sitos rawo.

6 O tie zodzley, kuros pryfakau tau szadien, bus sztyrdiy rawo.

7 Ir mokisi ju e waykus rawo, ir katbesi ape jos: kad sedi namofe rawo, ir kad eyni kielu, ir kad gulies, ir kad besikietli.

8 Uzryszy teypag jos and rakos rawo ziaaktu: ir bus anisien tau bindolikeys terp akui rawo.

9 Ir parafzysi jos and padwaju namu rawo, ir and bromu rawo.

10 Komer tada stosis, kad iwes tawe WIESZPAT S Diewas rawo anon ziamen, kura pryfakie tewamus rawo, Abrahamuy, Izaokuy, ir Jokubuy, dor tau: dydzius ir gierus mieftus, kuru nebudawojey.

11 Ir namus, pifnus wifo giara, kuru neprypfley, ir iszkaporus szulnius, kuru neizkapojey, winniczas ir aliwniczas, kuru nefodyney: o d walgiey ir palotey.

12 Tada saugokis kad neuzmirsztumey WIESZPATIES: karfey iszwede rawe isz Egipto-ziames, isz namu-wergiftes.

13 WIESZPATIES Diewa rawo ebi josies, ir jamuy tarnausi: ir sieksi per warda jo.

14 Nefeksite kiru Diewu, isz Diewu giminiu, kuros ira aplink julu,

15 WIESZPAT S nes Diewas tawo ira Diewu pawidynciu-meyles widurye tawes: kad neuздеgru and tawes rustibe WIESZPATIES Diewa rawo, ir izgadynu tawe isz ziames.

16 f. Negundisite WIESZPATIES Diewa jusu, kaypo gunder ghi g Masfoy.

17 Sergiey g saugokire pryfakimu WIESZPATIES Diewa jusu: ir ludyghimu jo, ir istarymu jo, kuros pryfakie tau.

18 O darysi tey kas ira reyfu ir giar akife WIESZPATIES, kad gierey weftus tau, ir kad ieyrumey, ir pafestumey ana giara ziamy, kura pryfakie WIESZPAT S tewamus rawo.

19 Kad iszwawitu wifus nepriretelus rawo nog weyda rawo: pagal to kaypo katbejo WIESZPAT S.

20 Kad klausis tawes rytoy sunus rawo, katbanit: Kas tey ira do ludyghimey, ir istarymey, ir sudey, kuros pryfakie jums WIESZPAT S Diewas mufu?

21 Tada tarysi sunuy rawo, Wergeys bnwom Faraona Egipte, ber WIESZPAT S iszwede mus isz Egipto stypra raka.

22 Ir dawe WIESZPAT S ziaaktus, ir dydzius ir pikrus stebuktus, Egipte, and Faraona, ir and wifu jo namu, po akimis mufu:

23 Ir iszwede mus isz ten: kad iwestu mus, dor ana ziamy kura pryfakie tewamus mufu.

24 Ir pryfakie mums dary WIESZPAT S wifus tos istarymus, kad bijotumey WIESZPATIES Diewa mufu: and giaro mums and amzu kad uzlaykitu mus giweys, kaypo tey ira szadien.

25 Ir bus rey mumus reysibe, kad saugosime daryt wifus tos pryfakimus, po weydu WIESZPATIES Diewa mufu, pagal to kaypo pryfakie mums,

PAGUL. VII.

Kaypo turti apfawyszczos waykey Izraelaus su pahoniszkey gimej, tojeys Kanaan, ir stutpu-garbe ju, 1. Sec. Szlowe Izraelaus priesz wifus gimines su priezascia 10, 6. Zadeimey tutu gieradeisciu priesz daugibey, ir galibe pahoniszkey giminiu, 17. uszakimas zaykit stutpus sidabro ir aukso, 25.

K Ad iwes tawe WIESZPAT S Diewas rawo anon ziamen kur eyni kad pafestumey ja, ir iszmes adaugiel giminiu nog weyda rawo, Herthitus, ir Girgasitus, ir Amoricus, ir Kanaanirus, ir Ferezitus, ir Hevritus, ir Jebusitus, seprynias gimines, kuru daugiaus ira ir galintingialiniu uz rawe.

2 Ir pados jas WIESZPAT S Diewas rawo po weydu rawo, jog b pamufzy jas: rada wiszkey izgadynsi jas, enedarysi su jeys szadaros, ney busi jems malonu.

3 d. Nesigientynsi teypag su jeys: nedosi dukteru rawo funamus ju, ir dukteru ju neimsi sunamus rawo.

4 Padaryte nes anosen jog sumey rawo asttoru nog manes, kad tarnauu kiciems Diewams: 6 ir 12.2.3 rustibe WIESZPATIES uszidegru priesz jus ir izgadynu jus humey.

5 Ber teypo padarysire jemus, e asttoru ju wirsz. 4 pagrausit, ir izfarytus abrozus ju sudauzysit: ir miszkus ju iszkirsit, ir reiztus abrozus ju ir 14.2.1. ludegisit ugnia.

6 f. Szweta nes esi tujen gimine WIESZPATIUY Diewu rawo: rawe aprynko WIESZPAT S Diewas rawo kad burumey januy

a wirsz.

3.35.

Mork. 12.

29.

Jon. 17.3

1. Kor. 8.

4.6.

b. zemey.

10.12.

Mat. 21.

37.

Luk. 10.

e wirsz.

49.

ir 11.19.

a zemey.

8.9.10.

e zemey.

10.20.

Mat. 4.10

Luk. 4.8.

Mat. 4.7

Luk. 4.12

g Exod.

17.2.

Num. 20.

4.

a zemey.

31.30

b. Num.

33.52.

Joz. 11.

11.

e Exod.

16.

ir 34.15.

d Exod.

34.16.

1. Kar.

11.2.

e Exod.

33.24.

ir 14.13.

ir 12.2.3

f Exod.

19.5.

ir 14.21.

ir 26.18.

ir 28.9.

1. Per. 2.

9.

Pagul. 7. 8.

V. KNIGA MAYŽESZAUS

144

jamuy-gimine wlohafties izf wifu giminu, kuros ira and ziames.

7 WIESZPATS nemego jumis, ney aprynko julu, pro dauguma julu priez wilas kiras gimines, mazausieys nes buwot izf wifu giminu.

gżemey. 8 Bet jog g numifejo jus WIESZPATS, 10.15. ir jog fergiejo prysegos, kura prysekie tewamus julu, izfwede jus WIESZPATS stypra rakka, ir izflosawo tawe izf namu-wergiftes, izf rakes Faraona, Karalaus Egypro.

h Exod. 9 Zynosi tada, jog WIESZPATS Die- 20.5. was tawo, ira h ano Diewu: rykru Diewu, kursey wirfz. 5. sergt sadaros, ir gieradeiftes tiemus kurie ghi mili, ir sergt prylikimu jo, iki tuktantiy giminu.

10 O asperoja kiekwienamuy izf tu, kurie no- 21.1.2. pikiecia jo, po weydu jo, kad izgadyntu ghi: i nepartuks nopikietejuy sawo, po weydu jo asperos rey jamuy.

11 Saugok tada pryfakimu, ir istrymu, ir sudu, k Lev. 26. kuros pryfakau tau szadien, kad darytumej jos.

3. 12 Tada flosis kad klausisre k tu sudu, ir fau- zemey. gosire, ir darysire jos: jog saugos tau WIESZ- 25.1. P A T S, Diewas tawo, sa daros ir gieradeiftes, kura prysekie tewamus tawo.

13 Ir miles tawe, ir szawins tau, ir pradau- gins tawe: ir szawins waysiuy zywwata tawo, ir waysiuy ziames tawo, jewamus tawo, ir jau- namuy-winu tawo, ir aliwey tawo, prysiley- dymuy karwiu tawo, ir gardams smulkio pekaus tawo, anoy ziamey, kura prysekie dor tau tewamu- tawo.

14 Paszfawintu busi uz wilas gimines: nebus 1 Exod. 16. terfzkas, terp galwiju teypag tawo. 23.26.

15 Ir atarolins WIESZPATS nog rawes wifoklas liga: ir neuždes and rawes nekokios izf pikru ligu Egypczoniu, kuros pazystate, bet uzdes jas and wifu ru kurre nopikiecia rawes.

16 Surrowisi tada wilas tas gimines, kuras dos 17.1.2. tau WIESZPATS Diewas tawo, nepaczedy- jemus akis tawo: ir netarnausi Diewamus ju, butu nes rey tau zabagu.

17 Jeygu tarysi szyrdiy tawo, Tu giminu daugiaus ira uz mane: kaypo galecia jos izfwa- ryt izf pafedyma.

18 Nesibijok ju: armink wifados, ka padare WIESZPATS, Diewas tawo, Faraonuy, ir wisiems Egypczoniams.

19 And dydziu gundymu, kusos regiejo m wirfz. 4.34. akis tawo, ir ziaaktu, ir stebuktu, ir stypros rakos, ir izfzietto pecia, kuro izfwede tawe ir zemey WIESZPATS Diewas tawo: Teypo pada- 29.3. rys WIESZPATS wisiemus giminems kuru weyda bijeys.

20 Priegram sius terp ju WIESZPATS Diewas tawo szyrfzus: net prazus tie kurie 23.28. atliko, ir pasistepe nog weyda tawo.

21 Ir nesibaykizrok weyda ju: WIESZ- 24.12. P A T S nes Diewas tawo ira widuryje rawes, dydis ir bayfus Diewas.

22 Ir izfwarys WIESZPATS Diewas tawo, tas gimines nog weyda tawo po truput: humey negalesi ju izfzaykir, kad nepradaugintu and rawes zwerys tauko.

23 Ir pados jos WIESZPATS Diewas tawo po weydu julu: ir izgadyd jos dydziu iz- gaciu, net prazus anisien.

24 Karalus teypag ju pados rakoi tawo, kad suniekinumey warda ju izf padagia: newiens zmozus nopsifos po weydu tawo, net prazudyf 308.

25 Refzrus abrozus Diewu ja fudeginsi ug- nia: sidabra ir aukla, kursey ira and ju, ne- gieysi, ney imsi sau, kad neburumey to ipaybio- tas: bjaurybe nes tey ira WIESZPACIUY Diewny tawo.

26 Negabesi tada bjaurybes namofna tawo, kad flocumeys prakieykimu kaypo ra ira: wisifzkey bodesies to, ir wienukartu nopikiesi to, prakieykimu nes tey ira.

PAGUL. VIII.

Gradenimas klauzadosp, sakimu tau dydziu gieradeisicu Diewo parodytu Izraeluy, i Sec- Priegram, apiraszymu grawimo ir wayfies pazaderos ziames, 7. Ju perfergimeys sau- gois puykies ir uzmirszyma Diewo ir jo gieradeisicu, 10. kaypo teypag baydymey sunkiu koroniu, jeygu darytu kileyp, 19.

Wifokio pryfakima, kuri pryfakau tau szadien, saugosir kad darytumite ghi: kad gitumite, ir prasidaugintumite, ir icytumite; ir pafeltumite ana ziamu, kura prysekie WIESZ- P A T S tewamus julu.

2 Ir atminsi and to wifo kiala, kuro wede tawe WIESZPATS Diewas tawo per ras kiaturas-defzymis metu giroy: kad nużemintu tawe, darytt rawes, idand zynotu kas buwo szyrdiy tawo, jeygu saugosi pryfakimu jo, aba ne-

3 Ir nużemino tawe, ir alkino tawe, ir pe- nejo tawe a Manna, kuros nepazyney, ney pa- zyno jos rawey tawo: kad apinalzyntu tau, jog b zmozus nepacia dona gija, bet jog gija zmo- 4.4. gus to wifu kas izfeyt izf nairu WIESZPA- TIES.

4 cRubas tawo nepafeno and rawes, ir koja tawo nepatyno per ras kiaturas-defzymis metu.

5 Prypazynek tada szyrdiy sawo, jog WIESZ- P A T S Diewas tawo, plakia tawe, kaypo pla- kia zmozus sunu sawo.

6 Ir saugok pryfakimu WIESZPATIES Diewa tawo: kad waykizczotumey kielef jo, ir kad bijotumeys jo.

7 WIESZPATS nes Diewas tawo weda tawe giron ziamen, ziamen wadenio-upelu, werimiu, ir gitumu, kurie izfzeka tomola ir kalnife.

8 Ziamen kwiecieu, ir miezu, ir wino-medziu, ir figos-medziu, ir granotu-obolu: ziamen aliwos-medziu apifustancion aliwa, it medumi.

9 Ziamen kuroy walgisi dona be retuma: kuroy nieko tau nebereks: ziamen kuros ak- meniey ira gielezymi, ir izf kuros kalnu izf- kisi wari.

10 d Kad tada walgisi, ir pasiforynsi, tada d wirfz. garbinsi WIESZPATY Diewa tawo uz ta 12.13. giara ziamu, kura dawe tau.

11 Saugokis, kad neużmirszumey WIESZ- P A TIES, Diewa tawo: kad saugotumey pryfakimu jo, ir sudu jo, ir istrymu jo, kuros pryfakau tau szadien.

12 Kad kaypo walgisi ir pafosi, ir pabuda- wosi gierus namus, ir apgiwesi jos.

13 Ir jauciu tawo ir awiu tawo prasidaugins, sidabro teypag ir aukla prasidaugins tau, ir la- bey, wifo ro ka turi, prasidaugins.

14 Nepasikietu tomet szyrdys tawo: jog uz- mirszy WIESZPATIES, Diewa tawo, kur- sey izfwede tawe izf ziames-Egypto izf namu- wergiftes.

15 Kursey wede tawe anoy dydzyo, ir pufoy giroy kame gayli zalciey, ir kurkley, ir saulumas

a Exod.

16.14.15

b Mar.4.

4.

Luk.4.4.

c zemey.

29.5.

Neh.9.21

Pagul. 9. 10. 11.

V. KNIGA MAYŽESZAUS.

145

24 Uparneys buwor priefz WIESZPATY :
nog anos dienos kuroy pažynau jus.

25 Ir parpolau, po weydu WIESZPATIES, per anas kiaturas-delymtis dienu, ir kiaturas-delymtis nakciu, kurose parpolau: kada-gi WIESZPATIS tare, jog izgadyns jus.

26 Ir meldziaus WIESZPATIES, ir tarau, p Wieszparie, WIESZPATIE, negadynt žmoniū tawo ir teywaynistes tawo, kurat: izšlofawey dydybe tawo, kurat: izwedey iz Egipto typra rakka.

27 Atmink and tarnu tawo, Abrahoma, Izacka, ir Jokuba: neweyzdek and kieruma tu žmoniū, ney and ju bediewiertes, ney and grieka ju.

28 q Kad nekabetu ana žiamė, iz kuros

32. 12. izwedey mus, Delto jog negatejo ju iweit

Num. 4. WIESZPATIS, anon žiamė, ape kurat:

16. kalbejo jemu: ir delto jog nopikiete ju, izwede jos, kad pamulztu jos giroy.

29 Žmonemis meldziū ira tawo, ir teywaynistė tawo, kurat: izwedey dydzia galibe tawo, ir izrieštu peciu tawo.

PAGUL. X.

Pasaka ape daryma kinu dwieju toblieku, ir parafszima delymtis prysakimu and ju, kaypoteypag ape Skrynias kuroh ideros ira nog Mayžeszaus, 1. 8c. Smertis Aarona, ir atskirimas gimines Levi izubosp WIESZPATIES, 6. Mayžeszaus atlikimas and kaſna, 10. Szłowningas graudenimas Izraelisp, baymesp, Diewo, klauzadosp, io meylep arymojas afabliwep praszalnietciu, kaypoteypag pazyniesp tykroja Diewo, su tutomis priczastymis, 12.

A Nogimet rare WIESZPATIS manesp: alizkapok lau dwi akmenio toblieky, kaypo pirmasias, ir uzlipk manesp and kaſna: potanu padarysi lau Skrynias iz medzio.

2 O alzien parafszysiu and anu robliczu anos žodzius, kurie buwo and pirmu toblieky, kuras sudauley: ir idesi jas ton Skrynion.

3 Teypo padarau Skrynias iz sitim medzio, ir izkapojau dwi akmenio robliczy kaypo pirmasias, ir uzlipau and kaſna, o anie dwi tobli zy buwo rakoy mano.

4 Parafze tada ansjen and anu robliczu, pagal pirmo raizta, delymti anu žodziu, kuros kalbejo jusump WIESZPATIS dienoj surynkima and kaſna iz widuries ugnies: ir dawe mi jas WIESZPATIS.

5 Ir atsigrzyan, ir nužegiau nog kaſna, ir izdejau anie robliczy skrynion, kurat padarau: ir ira ten, pagal to kaypo prysakime mi WIESZPATIS.

6 O waykey Izraelaus b haydes nog Beerothi-

33. 20. Bene-jaakan, ir Moseros: ten e numire Aaron,

um. ir pakaltas ten ira, o sumus jo Eleazar atprowi-

20. 28. nejo Kunigizki-ureda: wiero y jo.

ir 33. 38. 7 Iz ten haydes Gudgodai: o iz d Gudgod,

d Num. Jorbarhon, žiamė wadenio-upelu.

33. 32. 33. 8 Anogimer atkire WIESZPATIS gimine

e Num. Levi, kad nelztu Skrynias, kadaras WIESZ-

18. 20. 21. PATIES, kad itoweru po weydu WIESZ-

8c. PATIES, taurat jamuy, ir szlawint warde

żemey. jo, iki szey dieny.

18. 1. 9 Togdel neruri Levi e dalies ney teyway-

Ezec. 44. nistes su broley tawo: WIESZPATIS, ira

88.

teywaynistė jo, pagal to kaypo kalbejo jop WIESZPATIS Diewas tawo.

10 Ir itowejau and kaſna, kaypo praszokusiose dienois, per kiaturas-delymtis dienu ir per kiaturas-delymtis nakciu: ir g izklaule mane WIESZPATIS anomet, nenorejo izgadint tawe WIESZPATIS.

11 Bet tare manesp WIESZPATIS, Kialkis, cyk kieli, pirm weyda žmoniū: kad icytu, ir pafestu ana, žiamė kurat: prysakiau tawamus ju, dot jems,

12 Dabargi tada, Izraelau, ko gicydzia nog tawes WIESZPATIS Diewas tawo: liz kad bijotumys WIESZPATIES Diewa tawo, wiole jo kielose waykzczotumey, ir milerumey ghi, ir b tarnaumey WIESZPACIUY Diewuy tawo, izf wifos szyrdies tawo, ir wifos dufzios tawo.

13 Kad laugotumey prysakimu WIESZPATIES, ir isitarmu jo, kuros prysakiau tau szadien: and giaro tau.

14 Sztey, WIESZPATIES Diewa tawo ira dagus, ir dagus dagu, ir žiamė, ir wis tey kas ira joy.

15 Mego tykt WIESZPATIS teweys tawo kad numiteru jos, ir iszyrnyko paskuy ju sekle ju, jus, iz wifu giminiu, kaypo tey szadien.

16 Apipjauftykite tada nopipjauftyma: szyrdies jusu: ir neužkietykite daugiaus kaktla jusu.

17 WIESZPATIS nes Diewas jusu, ira Diewas Diewu, ir m Wieszparis Wieszpaciu: dydys ans, galintyngas ans, ir ans baytus Diewas, kurley neprima n weyda, ney ima dowanu.

18 Kurley daro suda: sratos ir nasztes: ir mili praszalnietci, kad doru jam donat: ir togdel mitesite praszalnietci: patis nes buwor praszalnietci Egipto-žiamcy.

20 WIESZPATIES Diewa tawo o bifo sie, jamuy tarnaui: ir jo p turesies, ir per warda jo sieksi.

21 Ansjen ira szłowe tawo, ir ansjen ira Diewu tawo: kurley dare tau ros dydzius ir baytus dayktus, kuros regiejo akis tawo.

22 Tewey tawo haydes Egiptai q su septynia delymtia dufzu: o dabar padare tawe WIESZPATIS Diewas tawo, daugibey, ir kaypo zwayzdes dagaus.

PAGUL. XI.

Mayžeszu mel graudena Izraeli uzlaykimop prysakimu Diewo: pirmiaus su sakimu giedadesiu Diewo ir stebuktu parodytu and ju, 1. 8c. antra, su apirajzimu pazaderos žiamet, 9. trecia, su pazaderimu indaros giedros ir waystes žiamet, 15. kierwita, su baydymey isz priefsz, jeygu ashtoru, 16. graudenimas ewet wifados prysakimus Diewo poakimis, ir mokit waykus, su grezeys pazadeimeys, 8. Isziatymas paszlawin: mo ir prakieykima 26. isanimas upinasznyt jos kad icys ing Ka-naan, 31.

Togdel mitesi WIESZPATY Diewa tawo, ir kasdien laugosi iakima jo, ir itarmu jo, ir prowu jo, ir prysakimu jo.

2 Ir žymosite szadien, jog nekabetu su way-

K

key

146

DEUTERONOMIUM.

Pagul. 11. 12.

keys jufu, kurie to nežyno, ir pamokima W I E S Z P A T I E S Diewa jufu neregijo: dydybes jo, ir Kypros jo rąkos, ir iztieto jo Peres.

3 Priegtam žiaklu jo, ir darbu jo, kuros dare widuryje Egipta, and Faraona karalaus Egipto, ir and wilos jo žiamės.

4 Ka teypag padare waykuy Egiptzoniu, arklamus jo, ir wezymams jo, jog liepe pluit wadeniams zoteru-maru wirizun weyda ju, kad wijo anisjen jus: ir izgadyno jos W I E S Z P A T S iki fzey dienej.

5 Ir ka padare jumas giroj: net arajor toli wieton.

Num. 6 Priegtam, ka padare a Darhanuy, ir Abi-ramuy, lunamus Elialo, lunaus Rubeno, kaypo ir 27. 3. arwere žiamė nafrus sawo, ir praryjo jos su Fl. 106. naminikeys ju, ir nometus ju: ir tabey wis rey 17. kas apstiojo, kas prygutejo jump, widuryje cielo Izraelaus.

7 Akis nes rey ira jufu, kurie regijo wisa rādydi darba W I E S Z P A T I E S, kury padare.

8 Saugokite tada wifu-tu pryfakimu, kuros pryfakau jumas szadien: kad pasitypryncumit ir ieytumite, ir pafestumite aną žiamę kur beiprowijare kad pafestumite ja.

9 Ir kad praligintumite dieni, anoy žiamėj, kurā pryfakie W I E S Z P A T S tewamus jufu, dor jems ir sekty ju: žiamę apipitancią pienu ir medumi.

10 Žiamė nes ana, kuroi eyni, kad pafestumey ja, n'ett kaypo Egipto-žiamės, isz kuros iszejor: kurā apsejey iekle rawo, ir taytey waykfzcoimu rawo, kaypo zolu-daržā.

11 Ber ana žiamė, kur beiprowijare pafest ja, ira žiamė kalnu ir ligumu: giara wādeni lierumi dāgaus.

12 Žiamė, kurā W I E S Z P A T S Diewas rawo apweydz: akis W I E S Z P A T I E S Diewa rawo ira wifados and jos, nog pradžios metu, iki pabaygey metu.

13 Ir itofis, jeygu fergiey ktaufisire pryfakimu mano, kuros pryfakau jumas szadien, kad miletumite W I E S Z P A T Y Diewa jufu, ir tarnautumite jamuy, isz wifos fzyrdies jufu, ir isz wifos dufzos jufu.

14 Tada dosiu lietu žiamės jufu metu jos: a kitywā lietu ir wetu: kad furyntumey jewus rawo, ir jaunā-wina rawo, ir aliwā rawo.

15 Ir dosiu žolę and tauka jufu galwijamus rawo: ir walgisi, ir pafosi.

16 Saugokites kad nebutu iszwesta fzyrdis jufu: b kad atfortumite, ir tarnautumite kitiemus Diewams, ir ktoniorumires jemus.

17 Kad uzdegn and jufu rustibe W I E S Z P A T I E S, ir uzdarytu dāgu, kad neburu lietaus, ir nedotu žiamė wayfiaus sawo: ir humey prazitumite isz geros žiamės, kurā doda jums W I E S Z P A T S.

18 e Idekite tada tos zodzius mano fzyrdia jufu, ir dufzon jufu, ir uzryfzkire jos and žiakla and rąkos jufu, kad butu bindolikeys terp akiu jufu.

19 d Ir mokikite ju waykus jufu bekaftaif ir 4. 9. ape jos, kad sedy namose rawo, ir kad eyni ir 6. 7. kielu, ir kad atfguli, ir kad befgieli.

20 Ir prarazyk jos and padwaju namu rawo, ir and bromu rawo.

21 Kad prasidaugintu dienos jufu, ir dienos wayku jufu, anoy žiamėj, kurā pryfakie W I E S Z P A T S tewamus jufu: dor jemus: kaypo dienos dāgaus and žiamės.

22 Jeygu nes fergiey saugosire wifus tos pryfakimus, kuros pryfakau alzien jumas kad darytumite jos: mitedami W I E S Z P A T Y Diewa jufu, wifose jo kielose waykfzcodami, ir besituredami jo:

23 Tada iszwarys W I E S Z P A T S wifas ras gimines nog weyda jufu isz pafedyma, ir pafesire reywaynifzkey dydelines ir galintingias gimines uz jus.

24 Wifoki wiera e kuroy mindzioja padas-kojos jufu, bus jufu: nog giros ir Libanon, nog upes, ir upes Frath, iki patkiausiemis marams bus rubezys jufu.

25 Niekas nopsifos po weydu jufu: W I E S Z P A T S Diewas jufu, dos izgaly jufu ir baymę jufu and wifos anos žiamės, and kuros mindziosire, f pagal to kaypo kalbejo jumas.

26 Sztey, iztatau jumas szadien, pafzlawinima, ir prakieykima.

27 Pafzlawinima, kad ktaufisire pryfakimu W I E S Z P A T I E S Diewa jufu, kuros pryfakau jumas szadien.

28 Ber prakieykima, jeygu neklausisire pryfakimu W I E S Z P A T I E S Diewa jufu, ir iszkreypsire isz to kiala, kuri pryfakau jumas szadien: kad waykfzcozumite palkuy kitus Dievus, kuru nepazynot.

29 Ir itofis kad iwes rawe W I E S Z P A T S Diewas rawo, and žiamen kuroi eyni, kad pafestumey ja, g tada iszkalbesi pafzlawinima and kalnā Gerizim, b o prakieykima and kalna Ebal.

30 Ir n'etgu isz anos szalies Jordana, uzpakaliy kialo nusileydymop Sautes, žiamėj Kanaanitu, kurie giwena ligiose taukose? ries Gilgal, pas a zolu-krumus More?

31 Eysit nes per Jordana, kad ieytumite pafest aną žiamę, kurā dos jumas W I E S Z P A T S Diewas jufu: ir pafesit ja, reywaynifzkey, ir giwesite joy.

32 Dabokites tada kad darytumite wifus tos istatymus, ir sudus, kuros iztatau jumas szadien.

PAGUL. XII.

Isakimas izfzaknie wifokla fustpu-garbū žiamėj Kanaan, 1. Et. o wietoj jos, isfalyt neizagiat stuzba-Diewo pagal isfalytma Diewo, ir ka datayde jemus walgit; su ko, ir and koku wietu, ir kas uzfakia ira ape tey, 7. 12. Priegtam, ira wel pryfakimas jau-got tyktos stuzbos-Diewo, ir nieku bude nesekt fustpu-garbifzko buda Kanaanitu, 26.

Tie ira istatymey, ir fudey, kuru saugosire kad darytumite, anoy žiamėj, kurā dawe tau W I E S Z P A T S, Diewas tewu rawo, kad pafestumite ja, per wifas dienas, kurose giwenate and žiamės.

2 a Wififzkey lunaykinsire anas wieras, kame a Exod. tarnawo gimines, kuras pafesire, Diewamus sawo: 34. 12. 13. and auklzu kalnu, ir and kanelu, ir po wifo-wirfz-7. 5 kiu zalu medziu

3 Ir b numesire aftronis ju, ir sudauzysite izfalytus abrozus ju, ir gojus ju fudey: fire ugnia ir refzrus abrozus Diewu ju nukirsit: ir isf-niekinsir warda ju, isz anos wietos.

4 Nedarysite teypo W I E S Z P A C I U Y Diewuy jufu.

5 e Ber anos wietos kurā aprynks W I E S Z P A T S Diewas jufu isz wifu giminiu jufu, kad pafatarytu ten warda sawo, giwenima jo, ktaufi-tes, ir areysit ten.

6 Ir

e Joz. 1. 3. ir 14. 9.

f Exod. 23. 27.

g žemey.

27. 12.

Joz. 8. 33. h žemey.

27. 13.

a Exod.

34. 12. 13.

b Sudz. 2.

2.

c 1. Kray.

7. 12.

e zemey. 6 Kad judyns tawe & brolis tawo, sunus mo-
rynos tawo : aba sunus tawo, aba dukte tawo,
aba more priegtaupcia tawo, aba prietelis
tawo, kurley ira kaypo dufza tawo, stepcionis,
kalbant : Eykim, ir tarnaukim kitiems Die-
wams, kuru nepazyney, tujen, ney tewey
tawo.

7 Iſz Diewu ru giminiu, kuros ira aplink
jusu, arty tawes aba toli nog tawes, nog wieno
gala ziames, iki kitam galuy ziames.

8 Nepawelisi tada jamuy, ir nektausisi jo :
akis teypag rawo nepaczedys jam, ir nelusimilsi,
ney pastepsi jo.

d Jer. 17. 9 Bet tykrey uzmulzy ghi, d raka tawo bus
pirmjauš priesz ghi, uzmulzyt ghi : o potam
raka wifu zmoniu.

10 Ir nuakmeniosi ghi akmenimis, kad nu-
miru : iſzkojo nes nuwaryt tawes nog
WIESZPATIES Diewa tawo, kurley
iſzweđe rawe iſz ziames-Egypra, iſz namu-
wergites.

e zemey. 11 Kad girderu rey e wifas Izrael, ir bijorus :
17-13. ir laurus daryt pagal to pikro daykra widu-
ryje tawes.

12 Kad iſzgirsi, bekalbant karrame iſz mieſtu
tawo kuros doſt tau WIESZPATIS Diewas
tawo, kad ten giwertumey.

13 Ira wirey, Bilialies waykey, iſzejo iſz
widuries tawes, ir pryware giwertorus mieſta ju,
kalbant : Eykime, ir tarnaukime kitiemus
Diewams, kuru nepazyſtate.

14 Tada ktiausies, ir ryſies ir girey beſi-
ktausines : o ſzey, ira tieſa, dayktas ira rykras,
toki bjaurybe padaryta ira widuryje tawes.

15 Tada pamuſzy wiſiſzey giwertorus ano
mieſta aſztrumu katawijo, gadynant ghi wiſiſz-
key, ir wis rey kas ira jampi, galwijus teypag
ju, aſztrumu katawijo.

16 O wifa, iſzgawima jo ſukopsi widuryje
uliczos jo, ir ſudeginsi WIESZPATIUY
Diewuy tawo ana mieſta, ir wifa jo iſzgawima
ugnia, ir bus anſjen kruwa and amzu, nebus
budawotas adgalus.

17 Neprylips teypag rakoſp tawo nieko iſz
to kas ira prakiayktu, kad atigryſzu WIESZ-
PATIS nog karſzties ruſtibes ſawo, ir dotu
tau maſone, ir ſuſimittu and tawes, ir pra-
daugintu tawe, pagal to kaypo pryſkie rewam-
us tawo.

18 Kad ktazuadu busi baſfuy WIESZPA-
TIES, Diewa tawo, kad ſangotumey wifu jo
pryſakimu, kuros pryſakau tau ſzadien : kad
darytumey rey kas ira reſu akie WIESZ-
PATIE S Diewa tawo.

PAGUL. XIII.

*Uſzakimas pahoniſzko randawima and nu-
mirelu, 2. &c. koki ſwerez pawelisi ira
walgit, aba uſzakisi, 3. ape adgabenima ir
uzywone deſeynu, 21.*

a Lev. 19. **W**Aykeys eſte WIESZPATIES Die-
wa juſu, a neſipjausire, ney darysite pli-
kumo terp akiu juſu, and numirelo.

ir 21. 6. 2 b Swera nes eſt gimine WIESZPA-
CIUY Diewuy tawo : ir apyrnko rawe
WIESZPATIS, kad burumey jamuy gi-
mine wtoſnasties, iſz wifu giminiu, kuros ira
and ziames.

7-6. 3 Newalgisi nejokios bjaurybes.

a Lev. 11. 4 e Tie ira ſwerez kuros walgisite : jauti,
2. &c. maſa, peku awiu, ir maſa, peku ozu

5 Elni, ir ſtyrna, ir ſtumburi : ir ſauko-ozy,
ir borſuka, ir ſauko-jauti, ir oſzka-oſcs.

6 Wiſus ſwerez kurie dalija kanapa, ir ſkia-
la maga ing dwi kanapi, ir graſniuloja terp
galwiju, tos walgisite.

7 Bet ru newalgisite, iſz tu kurie tyke gramu-
loja, aba iſz tu kurie tyke dalija kiatras ka-
napas : welbludo, ir izyrwio, ir kraliko gramu-
loja tieſa tie, bet nedalija kanapos, neczyteys
bus jumus.

8 Parſzelo reypag, dalija tieſa kanapa ſawo,
bet negramuloja, neczytu bus jumus : iſz melos
ju newalgisite, ir ſterwa ju neſilitesite.

9 Tey walgisite iſz to wifa, kas ira wa-
denioſe : wis tey kas turi ſkrielus ir ſriegas,
walgisite.

10 Bet to wifa kas neruri ſkrielu ir ſriegu,
newalgisite : neczytu rey bus jumus.

11 Wiſoki czyta paukſzi walgisite.

12 Bet tie rey ira, iſz kuru newalgisite :
Arelis, ir Wanagas, ir Maru-wanagas.

13 Ir pelis, ir garnis, ir ſusirukolis pagal gim-
ines ſawo.

14 Ir wiſokias warnas pagal gimines ſawo.

15 Ir ſtrusis, ir peteda, ir gieguzie : ir wana-
gielis pagal gimines ſawo.

16 Ir apoka, ir Iekus, ir koſas.

17 Ir bublis, ir pelikonas, ir naras.

18 Ir ſterkus, ir giarwe pagal gimines ſawo :
ir jerube, ir ſzykſznalparnis.

19 Wiſokias reypag ſtegias ſwerys, neczytu
bus jumus : nebus walgitrys.

20 Wiſoki czyta paukſzy walgisite.

21 Newalgisite ſterwo, areywiuy kurſey ira
bromofe tawo, doſi ghi, kad walgitu ghi, aba
pardok ghi areywiuy, iſzewa nes eſt tujen gi-
mine WIESZPATIUY Diewuy tawo :
dnewirſi oſzkicio piece morynos jo.

22 Wierney deſeynas doſi iſz wiſo dachada
ſektes tawo, kas areyſt kas mery iſz ſauka.

23 e Ir walgis deſeynas jewu po weydu
WIESZPATIES Diewa tawo, anoy
wietoy, kura apyrnks, kad giwertu ten wardas
jo, jauno-wina tawo, ir aliws tawo, ir pirm-
gimditas jauciu tawo, ir awiu tawo : kad mo-
kitumeyſ bijor WIESZPATIES Diewa
tawo per wifas dienas.

24 O kad dar bus daugiel tau kiala, jog nega-
teſi to adgabent delto jog ana wietu ira toli
nog tawes, kura apyrnks WIESZPATIS
Diewas tawo kad paſtarytu ten warda ſawo :
kad paſztawins tau WIESZPATIS Diewas
tawo.

25 Tada padaryk rey pinigeyſ : ir uſzyſzk
anos pinigus rakoſy tawo, ir eyk anoni wie-
ron, kura apyrnks WIESZPATIS Diewas
tawo.

26 Ir dok f anos pinigus uz rey wis ko
giedzia duſza tawo, uz jaucius ir uz awis, ir
uz winu, ir uz ſtypra girkla, ir uz rey wis, ko
gicys nog tawes duſza tawo, ir walgit ten po
weydu WIESZPATIES Diewa tawo, ir
buk linxu, tujen, ir namey tawo.

27 Bet Levites, kurſey ira bromofe tawo
noplayſi jo : neruri nes ſu tawim g dalies ney
reywayniſtes.

28 Frieg pabaygey tryju metu iſz gabesi wifas
deſeynas dachada tawo anofe meroſe ir atadeſi
jas bromofe tawo.

29 Areys tada Levita, kadagi neruri ſu
tawim dalies ney rewayniſtes, ir areywis, ir
ſirata, ir naſze, kurie ira bromofe tawo, ir
walgis

*Mar. 27.
13*

*g. Num.
18. 20. 24.
wirſz. 104
9*

*ir 12. 12.
ir 18. 12.
ir 26. 12.*

Pagul. 15. 16.

V. KNIGA MAYŽESZAUS.

149

walgis ir pašos : kad išlavinti tau WIESZPATIS Dievas tawo wifokiam darbe rąkos tawo, kury darysi.

PAGUL. XV.

Kada ir kaypo turejo apiwaykšezot walnus metus, 1. 86c. sargus isakimas apweydet ubagus Izraelis su pazadeimu paszlawnima Diewo, 7. ape iszlaidyma pirkti Zydysku tarnu ir tarnayciu. Prigiam, kaypo reyka buvo su jeys apiwaykšezot, jeysu neapliku, 12. ape paszwacyma pirmgimdzio pekams, 19.

Exod. 21.2. **P**rieg a pabaygey sepryniu metu padarysi iszlaidyma.

Jer. 34. 14. **2** O tas ira dayktas iszlaidymo, kad kiekwiens zycztojas, kurley pazyczijo artynnamuy sawo, iszlaitu : newados nog artymoja aba brola sawo, kada gi iszlaukie WIESZPACIUUY iszlaidyma.

3 Nog areywio wadosi : bet rey ka turi broliup sawo, arley raka sawo.

4 Tykrey, delto jog nebus terp rawes elgiotos, iszlawins nes tau WIESZPATIS apstyngey, anoy ziamy, kura dos tau WIESZPATIS Diewas tawo and rewaynites, kad pastetumey ja rewaynizkey.

5 Jeysu tykt tergiey klauzadu busi balsuy WIESZPATIES Diewa tawo : kad saugotumey sergiet wifu tu pryfakimu, kuros pryfakau tau iszdien.

6 Szlawins nes tau WIESZPATIS Diewas tawo, pagal to kaypo kalbejo tau : b tada zyczsi daugietuy giminiu, bet parsien neimsi and barga : ir wieszparausi and daugiel giminiu, bet and tawes newielzpatas.

7 Kad bus terp rawes ubagas, wiens isz bro lu tawo, wienoy isz bromu tawo, ziamy tawo, kura dos tau WIESZPATIS Diewas tawo, tada neužkietynsi szyrdies tawo, ney rąkos tawo uzrakinsi nog brola sawo, kurley ira ubagu.

8 Ber aradarysi jamuy dosningey raka tawo : ir pazyczysi jamuy apficy, gana and jo negada, ko jam neteka.

9 Saugokis, kad neburu szyrdiy tawo Belialies zodzio, kad kalberumey : Sekmi merety, merety iszlaidymo, arsynas, kad buru pikta akis prielz broli sawo, kurley ira ubagu, ir kad nedorumey jam : o ansien szauks and tawes WIESZPATIES, o griekas bus rawimpi.

Mat. 5. 10. **10** c Dosningey dosi jamuy, ir nebus pikta szyrdys sawo, kad dodi jam : del to nes daykta

Luk. 8. **8** Szlawins tau WIESZPATIS Diewas tawo wifokiam darbe tawo, ir wifame tame kop prydesi raka sawo.

Matth. 26. 11. **11** Nesilaus nes d ubagas isz widuries ziames : togdel pryfakau tau, kalbanr : Dosningey atajon. **12** darysi raka tawo broliuy tawo, suspaustamuy

8 tawo, ir pawargusiam tawo ziamy tawo.

Exod. 21.2. **12** e Kad bus tau pardotas brolis tawo, Zyd. das, aba Zydauka, tada tarnaus tau per szelzys

Jer. 34. **34** merus : bet sekmoše, meroše iszlaysi ghi walney non sawes.

13 O kad iszlaysi ghi walney nog sawes, tada nepataysi jo tufczomis.

14 Uzdesi and jo bagorey isz garda tawo, ir isz kulamos-aslos tawo, ir isz wino-profos tawo : kurose palzlawino tau WIESZPATIS Diewas tawo, isz to dosi jamuy.

15 Ir atminsi jog buwey wergu ziamy. Egipto, ir jog iszlafawo tawe WIESZPATIS Diewas tawo : togdel pryfakau tau iszdien ta daykta.

16 Ir stosis, kad kalbes tawes : neiszeysiui nog tawes delto jog mili tawe, ir namis sawo, delto jog giar ira jam rawimpi.

17 Tada f imsi ita, ir dursi ausin jo, ir duryina, ir bus and amzu tarnu tawo : ir tanyrey teypag tawo padarysi teypo.

18 Nebus rey kier akise tawo, kad iszlaidy ghi walney nog sawes, tarnawo nes rawimpi kaypo dwe lokos-algos samdynikas per szelzys merus : o szlawins tau WIESZPATIS Diewas tawo wifame tame ka darysi.

19 g Wifoki pirmgimdi tawo, kas gims terp janciu tawo, ir terp awiu tawo, kas ira parynu, palzwesi WIESZPACIUUY Diewuy tawo, nedirbi pirmgimdziu jancia tawo, ney kirpsi pirmgimdziu awiu tawo.

20 Walgisi jos kas merety po weydu WIESZPATIES Diewa tawo anoy wietoy, kura aprynks WIESZPATIS, tujen, ir namey tawo.

21 b Ber kad bus and jo koks negadas, norisjen bus kolieka aba akla, aba turejtu koki pikta negada, tada neafierawosi to WIESZPACIUUY Diewuy tawo.

22 Bromose rawo walgisi ghi : czyfta ghi ir neczyfta ghi podtraug, kaypo styna, ir kaypo elni :

23 i Krauja tykt jo newalgisi : iszliesi ghi and ziames, kaypo wardeni.

PAGUL. XVI.

Ape apiwaykšezoma szwertiu, kaypo Welikos, 1. 86c. sekmini, 9. kuczku, 13. Kas, kame ir kaypo turejo atey and su szwaciu, 16. ape wreda Sudzin, 18. ape stitpu-garbiutingsu gojms ir pilorus, 21.

Saugok menasio Abib, kad apiwaykšczotumey WIESZPACIUUY Diewuy tawo a Welika : tame nes menasiy Abib iszwede rawe WIESZPATIS Diewas tawo isz Egipta, nakriy.

2 Pamuszty tada WIESZPACIUUY Diewuy tawo Welika, awis ir jancius : anoy wietoy kura aprynks WIESZPATIS kad liepu ten giwer warduy sawo.

3 Newalgisi joy nieko kas ira b rukftz per septynias dienas walgisi joy prektas donas, donas wargo, (humey nes iszejey isz ziames Egipto) kad atmintumey and dienos iszeygos tawo isz ziames-Egipta, per wilas dienas giwatos tawo.

4 Nebus regiera rawimpi seprynioše dienose rukftzys wifoy rubeziy tawo : nepernaktwos teypag niekas isz e mefos, kura pamuszty wakare pirmoy dienoy, iki rytuy.

5 Negatesi muszt Welikos katroy bromu tawo, kuras doda tau WIESZPATIS Diewas tawo.

6 Ber anoy wieroy, kura aprynks WIESZPATIS Diewas tawo kad liepu ten giwer warduy sawo, muszt Welika wakare, kad uzteka saule, pazymetu metu iszeygos tawo isz Egipta.

7 Tomer wirsi ja ir walgisi anoy wieroy, kura aprynks WIESZPATIS Diewas tawo : Poram apsigryfzy ryto-metu, ir eysi mometofna tawo.

K 3

8 Per

153

DEUTERONOMIUM.

Pagul. 16. 17.

8 Per šezstas dienas walgisi prelas donas: 8 sekmoj dienoj ira dziena uz akimo WIESZPACIU Diewu tawo: tomet nadaryu darba.

9 d Septynias nedelas paskaytyti sau nog kuro meta prateda piauutu stowinciose jewole, pradeti ikaytyt anas septynias nedelas.

10 Potam apiwaykzczosi WIESZPACIU Diewu tawo Szwere nedelu, gierawalna donis bus rakos tawo, kura dosi: pagal to kaypo pafzlawinis tau WIESZPATIS Diewas tawo.

11 Ir busi linxmu po weydu WIESZPATIS Diewa tawo: rujen, ir sunus tawo, ir dukte tawo, ir tarnas tawo, ir tarnyte tawo, ir Levira, kursey ira bromose tawo, ir areywis, ir firata, ir nazle, kurie ira widuryje tawes: anoy wietoy kura apyryks WIESZPATIS Diewas tawo, kad liepu tau giwet warduy sawo.

12 Ir aminsi, jog buwey wergu Egypte: ir saugosi tu istarymu ir darysi.

13 e Szwere kuczku apiwaykzczosi sau per septynias dienas: kad surynki iliz astos tawo, ir iliz wino-profos tawo.

14 Ir linxmu busi szwery tawo: rujen, ir sunus tawo, ir dukte tawo, ir tarnas tawo, ir tarnyte tawo, ir Levira, ir areywis, ir firata, ir nazle, kurie ira bromose tawo.

15 Per septynias dienas apiwaykzczosi szwery WIESZPACIU Diewu tawo, anoy wietoy kura apyryks WIESZPATIS: szlawins nes tau WIESZPATIS Diewas tawo wifokiamie dachade tawo, ir wifokiamie darbe raku tawo, togdel wifados busi linxmu.

16 f Tris kartus merose, pasirodys wis tey kas ira wiriszkur terp tawes, po weydu WIESZPATIS Diewa tawo, anoy wietoy kura anjen apyryks: Szwerey Preiku donna, ir Szwerey Nedelu, ir Szwerey kuczku gbet nepafirodys po weydu WIESZPATIS ruzzczomis.

17 Kiekwiens pagal dowanos rakos sawo: pagal pafzlawinima WIESZPATIS Diewa tawo kury dawę rdu.

18 Sudzius ir Urednikus istaryti sau wifose bromose tawo, kuros dos tau WIESZPATIS Diewas tawo, terp giminju tawo: kad sudyrū žmones siudu teysibes.

19 Neleksi suda, b nepazyysi weyda: i neimfi teypag dowanos, dowana nes apiakina akis iliz mintiagu, ir iszwercia zodzius teyluju.

20 Teysibe, teysibe wisi: kad girumey, ir pafestumey teywaynizkey ana ziamę, kura dos tau WIESZPATIS Diewas tawo.

21 Nesodysi sau gojans iliz medziagos, pas aforu WIESZPATIS Diewa tawo kury padarysi sau.

22 Nesfarysi teypag sau izfaryto abroza, kur nopikiecia WIESZPATIS Diewas tawo.

PAGUL. XVII.

Kas do aferor galwijas bjauryte buwo Diewu, 1. gic. ape korone tu kurie alisoj nog tyhor szazbos Diewo slup garbelp, 2. kaypo turejosi redit zem: sai sudzey, funkiole zamiose judo daykiose, 8. ape apyrykima Karalaus, ir katie jo, 14.

1. Lev. 22. 20. 8. e. Nefierawosi WIESZPACIU Diewu tawo jancio aba mazo pekans, and wirsz. 15. kuro buru a negadas, aba pikt: bjauryte nęs tey ira WIESZPACIU Diewu tawo.

2 b Kad bus atraftas widuryje tawes, karroy bromu tawo, kuras doda tau WIESZPATIS Diewas tawo, wiriszkas, aba moteriszkas, kursey darys tey, kas ira pikt akise WIESZPATIS Diewa tawo, perzegiant sadara jo.

3 Jeg nbeyna, ir tarnauja kitiems Diewams, ir ktoniojas jemus, aba Sauley, aba Mendsiu, aba wisamuy waylkny dagaus, ko neilakiau.

4 O pafakoma eit tey tau, ir girdi tey: rada ryzies ro gierey, o szrey, tiefa tey ira, dayktas ira rykras, roki bjauryte padaryta ira Izraeliy.

5 Tada iszwesi ana zmozgu, aba ana morenizkie, kurie padare tau piktą dayktą bromosp tawo, zmozgu ana azbu-aba moterizkie: ir nuakmenioji jos akmenimis, kad numirnu.

6 e And nasru dwieju swiedku, aba tryjn swiedku, bus uzmuftas, kursey mirs: and nasru wieno swiedka nebus uzmuftas.

7 d Raka swiedku bus pirmiaus and jo kad uzmuftu ghi, o potam raka wifu zmoniu: teypo nukalsi pikt isz widuries tawes.

8 Kad koks dayktas e funkus bus and tawes sude, terp kraujo ir kraujo, terp bilineimo ir bilineimo, terp iszykima ir iszykima, kurie ira bilineimo daykreys, bromose tawo: tada kialsies, ir eysi anon wieton kura apyryks WIESZPATIS Diewas tawo.

9 Ir areysi Levitizkump Kunigump, ir Sudziosp, kursey bus anoy dieny: ir klausies, o anisjen pafakis tau daykta, prowos.

10 Ir padarysi pagal ifakima ano zodzia, kury pafakis tau, nog anos wietos, kura apyryks WIESZPATIS: ir dabosies kad darytumey pagal to wisa, ko pamokis tawe.

11 Pagal ifakima zokona, kuro pamokis tawe, ir pagal ano apsfudyghima, kury pafakis tau, padarysi: norfosis nog ano zodzia, kury pafakis tau, deszynech aba kayren rakon.

12 O ans zmozgus kursey apsieys puykiey, jog neklaiso Kunigo, kursey stowi tarnaut ten WIESZPACIU Diewu tawo, aba sudzius, zmozgas ans humirs, ir nukalsi pikt isz Izraelaus:

13 Kad rey girderu wifos zmones, ir bijorus, ir nopfiwaykzczoru daugiaus puykiey.

14 Kad ieyfi anon ziameli, kura doda tau WIESZPATIS Diewas tawo, ir pafesi ja teywaynizkey, ir giwesi joy: o tarysi; uzfarysi and lawes Karalu, kaypo wifos gmines, kuros ira aplink manes.

15 Tada wisifzkey uzfartysi and sawes Karalu, kury apyryks WIESZPATIS Diewas tawo: isz widuries brolu tawo, uzfartysi and sawes Karalu, negatesi uzfartys and sawes swetyrio zmozgus, kursey n'ett brolu tawo.

16 Bet ansjen nepradaugins sau arklui, ir ne lieps gryfzt zihoneis Egyptai, kad pradaugintu arklui: delto jog pafakie jums WIESZPATIS, negryfzt daugialis ro kienu.

17 Ir nedaugins teypag sau moteru, kad norfoni szyrdis jo: nedaugins teypag sau labey fidabro ir aukta.

18 Priegram stosis, kad sedes and softos Karaliftes sawo: tada izfalsz ys sau dwejaties knigon isz to zokora, isz ano kursey ira po weydu Levitizkiu Kunigu.

19 Ir bus ansjen jampi, ir skaytys jampi per wifas dienas giwatos sawo: kad mokirus bijof WIESZPATIS Diewa sawo, saugor wifu zodziu to zokona, ir tu istarymu, kad darytu jos.

20 Kad nepasikieltu szyrdys jo prielfz brolus sawo, ir kad norfotu nog pryakima, deszynech aba

b wirsz. 13. 6.

e Num. 33. 38. zemey. 9. 15.

Mar. 18. 16.

2. Kar. 13. 1.

Zyd. 10. 28.

d wirsz. 13. 9.

e2. Kray. 19. 10.

Mal. 2. 7.

Pagul. 18. 19.

V. KNIGA MAYŽESZAUS

151

aba kayren rākoī : idand prailgitu dienu Karalitay sūw, ansjen, ir suney jo, widuryje Izraelaus.

PAGUL. XVIII.

Ape teywaynistē ir prōwa Kunigu ir Levitu aserump ir pirmump wayšump, 1. 8^oc. užsakimas jekioi pahoniszku jūtpu garbin-tingu swietiszku bjaurybū, 9. Tabey szto- wintingis zadeimas ape suntyma WIESZPATIES musu Christusa, kursey ira gati- wa wisu Kunigu, 15. ape korone ir zymes sūšzwywo Pranasza, 20.

Leviriszki Kunigey, wisu gimine Levi, ne- tures dalies ney teywaynistes su Izraelu : a ugnief-aheras WIESZPATIES, ir tey- waynistē jo walgis

a Num. 18. 20. 10. 9. ryje brolu sūw : WIESZPATIS ira jo 1 Kor. 9. 15. b teywaynistē pagal to kaypo pasakie jam.

b Num. 18. 20. 8c. 10. 9. 4 Pradžias jewu tawo, jaunno-wina tawo, ir aliwos tawo, ir pradziās nukterpima awiu tawo dosi jamuy.

5 Apryko nes ghi WIESZPATIS iž wisu giminiu tawo, kad stoweru tarnaut war- dane WIESZPATIES, ansjen, ir suney jo per wisas dienas.

6 Priegtam kad areys Levira iž karros bro- mu tawo, iž wisu Izraelaus, wisur kame giweni ir ateyna pagal wisu giejyduła dufzōs sūw, anon wieton kurā apyrkus WIESZPATIS.

7 Ir tarnaus wardane WIESZPATIES Diewa sūw : kaypo wisu jo broley, Lewitey, kurie te-n stowi po weydu WIESZPATIES :

8 Tada walgis ligiā dalā : nekaytant par- dawima jo tewofe.

9 Kad areysi anon žianē, kurā dos tau WIESZPATIS Diewas tawo : rada nelu- mokisi daryt pagal bjaurybū paciū giminiū.

10 Nebus atrastis tarp rawēs, kursey liepia e Lev. 18. 21. 20. 27. 1 Sam. 18. 7. Ezai. 8. 19. 12. Wisokias nes tas kursey teypo daro, ira bjauryle WIESZPATIUY : ir del tu bjaurybū ižware jos WIESZPATIS Die- was tawo nog weyda tawo.

13 Szczyrū būsū su WIESZPATIU Die- wu tawo.

14 Tos nes gimines, kuras pasē, klaufo ežu- styniku ir burryniku : bet kas litis rawēs, ne- dalayde to tau WIESZPATIS Diewas tawo.

15 e Prykiels tau WIESZPATIS Diewas tawo Pranasza, iž widuries rawēs, iž brolu tawo, kaypo mane, klaufti jo.

16 Pagal to wisa ko giejdey nog WIESZ- PATIES Diewa tawo and Horeba dienoy sūrynkima, kalbant : f Ne klaufti daugiaus bala WIESZPATIES Diewa mano, ir wisz. 5. nesi dabosiu daugiaus tos dydes ugnies kad ne- mircia.

17 Tare tada WIESZPATIS manēp : 19. Giar tey ira, ka anisjen kalbejo.

18 Prykielsu jems Pranasza iž widuries brolu ju, kaypo tawo : ir dosi nastrofa jo žo- dzius mano, ir kalbes jump g wis tey, ka pry- sakisiu jam.

19 Ir stōis, žmogus ans kursey neklauftis žo- dziu mano, kuros kalbes ansjen wardane mano, asien jekskōia to nog jo.

20 Bet h Pranasza kursey apsey puykiey, kalbedamas žody wardane mano kuro nepry- sakiau jam kad kalbeti, aba kursey kalbes wardane kitu Diewu : Pranasza ans mirs.

21 Jeygu tada kalbesi szyrdyje tawo : Kaypo pažynlime tā žody, kuro nekalbejo WIESZ- PATIS.

22 Kad ans Pranasza kalbes Wardane WIESZPATIES, o žodys ans nesitoja, ney areyna, žodys tey ira, kuro nekalbejo WIESZPATIS : iž puykies kalbejo ans Pranasza, nelibijosi jo.

PAGUL. XIX.

Pastanawit tris nusibegimo-miestus žiamēy Kanaan, ir kamuy turejo but anisjen nusi- begimu, 1. 8^oc. pastanawit dar kitus po- tam tris nusibegimo-miestus, 8. ape korone patofzuso galwzudzio, 11. užsakimas perkielt sienas artymoja, 14. ape skayciu swiedku po sudu, ir korone neteytu swied- ku, 5.

Kad iž zaknis WIESZPATIS Diewas tawo anas gimines, kuru žiamē dos tau WIESZPATIS Diewas tawo : o tuien pa- sēti jas teywaynisteky, ir giwēti miestofeju ir namofe ju.

2 a Tada atkirsi sau tris miestus, widurije žia- mes tawo, kurā dos tau WIESZPATIS Diewas tawo, kad pasetumey ja teywaynisteky.

3 Prygatawisi sau kialā, ir sienā žiamē ta- wo, kurā lieps tau paseti WIESZPATIS Diewas tawo, ing trejerā dalu : o tey bus kad begru kiekwiens galwzudys.

4 Ir tas r'et dayktas galwzudzio, kursey bēgs tēn, kad giru : b kursey užmuže artymā- ghi sūw iž nežynius, kuro teciaus nenopikietē wakar ir užwakar :

5 Kaypo, kursey užėjo su artymu sūw miš- kan kirit matku, o rāka jo užfinelze kirwiu nukirit medi, o gietezys nufimauja nog kirwio- kota, ir ižtyinka artymā ghi sūw, j. g numiriz- ta : bēgs wienā iž tu miestu, ir gis :

6 Kad newitu pamštyrojas kraujo galwzū- dzio, kad užfidegie szyrdis jo, ir pawitu ghi, kad buru roli kialas, ir ižtyktu ghi smerel- ney : norisjen teciaus nera and jo sūda smer- ties, nenopikietē nes jo nog wakar ir už- wakar.

7 Togdel pryšakau tau, kalbant : Ižkirsi sau tris miestus.

8. O jeygu praplatyus WIESZPATIS Diewas tawo rubežy tawo, pagal to kaypo pry- sekie tewamus tawo, ir dos tau wisā tā žia- mē, kurā kalbejo dosiant tewamus tawo.

9 (Kad saugosi wisu to pryšakima daryt ghi, rey ka pryšakau tau iša-dien daryt, miledamas WIESZPATY Diewa tawo, ir waykiz- czodamas kielofe jo per wisas dienas) tada pry- deš d dar sau tris miestus, anump trijump :

10 Kad nebutu pralietas kraujas nekaltoja widuriye žiamē tawo, kurā doda tau WIESZ- PATIS Diewas tawo and teywaynistes, o butu and rawēs kraujo kaltes.

K 4

11 Bet

2 Jon. 4. 25.

b wirsz. 13. 5. Jer. 14. 14.

4 Exod. 21. 1. Num. 35. 9. 8c. Joz. 20. 2.

b Exod. 21. 13. wirsz. 4. 41. 42.

e Gen. 28. 13. žemey. 1. 20. d Joz. 20. 7.

152

DEUTERONOMIUM.

Pagul. 19. 20. 21.

- Gen. 9. 11 Bet e kad bus kas kurfey nopikiecia ar-
61. tymoja sawo, ir doda and jo spaltus, ir kials
Exod. 21. priefz ghi, ir iszynka ghi smerrekey, jog
12. 14. numirizta, o bega karop iz ann miestu.
Lev. 24. 12 Tada nusis Wirausiey miešta jo, ir ipas
17. ghi isz ren : ir dos ghi rakou pamistytoja-krau-
Num. 35. jo, kad nemirtu.
16. 13 Neczedys jamuy akis rawo, bet nukialsi
krauja nekaltu isz Izraelaus, kad girey we-
stus tau.
f Priek. 14 f Neperkialis sienos areymoja rawo, kura
22. 28. padare pradkey, reywaynistey rawo, kura pafeti
anoy ziamey, kura doda tau W I E S Z P A T S Diewas rawo, kad pafestumey ja rey-
waynistey.
g Num. 15 g Wiens swiedkas nesikiets priefz, nieka
34. 35. and kokios nereysibes, aba and kokio grieka, isz
wirsz. 17. wikio grieka kuro galeru perzegt : h and
16. nafu dwieju swiedku, aba and nafu tryju
Mar. 18. swiedku apsisitos dayktas.
16. 16 Kad kietsis priefz ka greytas swiedkas,
h wirsz. kad ludytu priefz ghi arstoma :
17. 6. 17 Tada sustos ans dwejetas wiru, kurie turi
Jon. 8. 17 barns, po weydu W I E S Z P A T I E S : po
3. Kar. 13. weydu Kunigu, ir Sudziu, kurie bus anose
11. dnofo.
Zyd. 10. 18 O Sudziey cyrsis gierey : o sztey, swied-
28. kas ira falfywu swiedku, fofizu ludyjo priefz
broli sawo.
f Priek. 19 i Tada padarysice jamuy, kaypo ansjen
19. 5. dumawo padaryt brolyu sawo : teypo nukialis
pikt isz widuries rawas.
20. Kad artikusiey girderu rey, ir bijoms, ir
neytu tolaus daryt to dayka daugiaus, widu-
ryje rawas.
k Exod. 21 Ir neczedys akis rawo : k dusza uz dusza,
21. 23. akis uz aki, daktis uz dakti, raka uz raka, ko-
Lev. 24. ja uz koja.
20.
Mat. 5. 38

PAGUL. XX.

Szwety pastanawichimey-waynos : su kolia
paduklia turejo tawt waynoh, 1. Kaypo tu-
rejo katbet zmoniump Kunigas, kad turejo
pryey kowesp, 2. Urednikey turejo liepe
nekurimus pareye namoh, 5. o potom
wirausius pastanawit and kaktos zmoniu,
9. Isakimas ape abgulima ir zemima miestu,
teyp uz Kanaan kaypo pacioy Kanaoy, 10.
kokims metzius derejo nukirsi abgulime, o
o kokim nederejo, 19.

K Ad latsies waynoh priefz nepriereus rawo,
ir regie i arklys ir wezymus, ir zmones,
daugiaus uz rawe, tada nesibijosi ju : W I E S Z P A T S
nes Diewas rawo ira su rawim, kurfey
iszwede rawe isz ziames-Egypta.

2 Ir stosis, kad artinsites kowesp, tada
pryey Kunigas, ir katbes zmoniump,

3 Ir taris jump : Klausik, Izraelau, arti este
szadien kowes priefz nepriereus jusu : ren'ett
silpna sztyrdys jusu, ir nesibijokite, ir nedre-
bekite, ir nesibaykizrokite weyda ju.

4 W I E S Z P A T S nes Diewas jusu ira
zey kurfey ewna su jumis karot uz jus priefz
nepriereus jusu, kad isalofotu jus.

5 Katbes tada Urednikey zmoniump, tarait,
Kas rey ira do zmogus, kurfey pabudawojo
naujus namus, ir nepaszware ju ? r'eyr ir su-
gryfzta namofna sawo : kad neumirtu waynoy,
o kas kirs pazwestu jos.

a Lev. 29. 6 Ir kas rey ira do zmogus, kurfey isfodyno
23. 24. 25 winnicz, o waysiaus a neuzwojo : r'eyr, ir

sugryfzta namofna sawo, kad nenumirtu way-
noy, o kas kirs uzowu jos.

7 Ir kas rey ira do zmogus h kurfey zaru-
czyjo motery, ir neeme jos sawesp : r'eyna, ir
sugryfzta namofna sawo : kad nemirtu waynoy,
o kits zmogus wetu ja.

8 Potam katbes daugians Urednikey zmo-
niump, ir tarys : e Kas rey ira do zmogus,
kurfey ira baykiztu, ir silpnos sztyrdies : reyna
ir sugryfzta namofna sawo, kad nesutyrtu
sztyrdys broly jo, kaypo jo sztyrdys.

9 Ir stosis kad pabaygs katbet anie Urednikey
zmoniump : tada sustatis Wirausius rawo and
priefzakio zmoniu.

10 Kad besiatryni miestop, karot priefz ghi :
tada iszauksi jamuy pakaju.

11 Ir stosis jeygu atfakis tau pakaju, ir ara-
darys tau : tada wifos anos zmones kuros
atraitos ira jampi, bus tau doninikeys, ir tar-
naus tau.

12 Bet jeygu nepadarys su rawim pakajaus,
bet wes wayna priefz rawe : tada abguls ghi.

13 O W I E S Z P A T S Diewas rawo pados
ghi rakou rawo, ir pamusz wis rey kas ira
jampi wirszku, sztrumu kalawijo,

14 Neikayrant moteru, ir kudykiu, ir gal-
wiju, ir to wifa kas bus miefte, wila izgawima
izgausi lau : ir walgisi izgawima nepriretu
rawo, kuros dawe tau W I E S Z P A T S Die-
was rawo.

15 Teypo padarysi wisiemus miestams, kurie
ira labey toli nog rawas : kurie n'ett miestey
tu giminiu.

16 d Bet isz miestu tu giminiu, kuras doda
tau W I E S Z P A T S Diewas rawo and
reywaynistes, nepaliksi nieko giwu, kas turi
aradwesi.

17 Bet izgadynsi jos wisi szkey, Hethirus, ir
Amoritus, ir Kanaanitus, ir Ferezitus, Hevitus,
ir Jebusitus : pagal to kaypo pryfakie tau
W I E S Z P A T S Diewas rawo.

18 Kad nemokitu jusu daryt, pagal wifu
biaurybiu sawo, kuras dare Diewamus sawo : o
jusjen griesztrumite priefz W I E S Z P A T Y
Diewa jusu.

19 Kad abguls miefte per daugiel dienu,
karodamas priefz ghi kad imtumey ghi, tada
negadynsi medziagos jo, warydamas jon kirwi,
walgisi nes isz jos, togdel nenukirsi jos, (me-
dziaga nes tauko ira penu zmogaus) kad areytu
pirm weyda rawo bulwerku :

20 Ber ana medi kury pazysi jog n'it me-
dziaga and peno, izgadynsi ja ir iszkirsi : ir
pabudawosi bulwerka priefz ana miefte, kurfey
karoja priefz rawe, ner prazus ansjen.

PAGUL. XXI.

Ka reykia buwo daryt, kad ka aradawoz-
mofnu taukie, o ape gatwzudy nezynos,
1. 8c. Kaypo turejo apsiey Izraelita su
Pahoniszka zmona, kurij pagauta buwo
waynoy, kad norejo ja wesi, 10. Prowos pirm-
gimdzia sunaus nieku budu neauszte, kad
kas turejo dwi moteri, ir ju abejetu turejo
sunus, 14. Prowa korot uparnaghi sunu,
18. prowa, ape tu kurfey pakartus buwo
and medzia, 22.

K Ad bus atraftas pamuszras anoy ziamey,
kura dos tau W I E S Z P A T S Diewas
rawo, kad pafestumey ja, begulins taukie : o ne
zynos, kas ghi mulze.

2 Tada

Pagul. 21. 22.

V. KNIGA MAYŽESZAUS

153

2 Tada išeys Wirausiey tawo, ir sudziey tawo : ir mieras pagal anu mieitu kurie ira aplink ano pamulzta.

3 O mieštas; kursey bus arciausiu pamulztop: tada ims Wirausiey ano miešta jauną karwę iz jauciu, kura nedarbo, kuriy nerankie jungie.

4 Ir nugabes Wirausiey ano miešta jauną karwę neligion tomoni, kuriy nebus apdyrbta ney pafeta : ir perkirs tən tomoy kakla aney jauney teliczey.

5 Prieys tada Kunigey, waykey Levi, apyrko nes jos WIESZPATIS Diewas tawo kad tarnautu jamuy, ir kad izlawintu wardane WIESZPATIES, ir pasibaygs pagal ju nafs, wifoki barne, ir wifokias iszrykimas.

6 Ir nupraus rąkas sawo wisi Wirausiey ano miešta, kurie arti ira pamulztoja, and anos jaunes teliczos, kuros kaktas perkirtas ira anoy tomoy.

7 Ir apsilwiedzys anisjen ir taris : Rąkos mušu nepraliėjo to krauja, ir akis mušu neregiejo to.

8 Buk malonu giminey tawo Izraelaus kura izfioławey, WIESZPATIE, ir nedek nekašto krauja widuryje žmonių tawo Izrael : ir bus numaldytas už jos ans kraujas.

9 Teypo nukialsi nekaštą kraują; isz widuries rawes : darysi nes tey kas ira teyfu akife WIESZPATIES.

10 Kad išeysi kowen priefz neprierelus tawo : o WIESZPATIS Diewas tawo, pados jos rąkoni tawo, jog nugabesi newalon kalinius ju.

11 O terp kaliniu iszwisi moteriszkie, gražą and weydu, ir isigieysi jos; jog imsi ją sau už moteri.

12 Tada atwesi ją widuryn namu tawo : o ana apklus gatwę sawo, ir apipjaus nagus sawo. 13 Ir nudes rubą kalines sawo nog sawes, ir sedes namola tawo, ir apiwerks tewą sawo ir motyną sawo per menasi : o potam ieysi joni, ir busi wiru jos, o ana bus tau moterymi.

14 Ir stosis jeygu nemegi ją, jog palaysi ją pagal nora jos, bet nieku budu nepardosi jos už pinigus: nedarysi ją žylkaus delto jog pažeminey ją.

15 Kad kurs žmogus turi dvi moteri, wieną milimą, o wieną nopikiečiamą, ir pagimdis jamuy sunus milima, ir nopikiečiamą, ir bus nopikiečiamos pigimdis sunus.

16 Tada stosis, anoy dieny kad darys idand suney jo pafestu tey ką ansen turi, jog negales dot pirmgimdistes sunuy milimos, po weydu sunaus nopikiečiamos, kursey ira pirmgimdziu.

17 Bet pažys pirmgimdi, sunu nopikiečiamos, a dodams jam dwejką dalą, isz wifo ro kas actiras jampi: b pradžia nes ira galibes jo, prowa pirmgimdistes ira jo.

18 Kad kas turi swawalną ir uparną sunu, kursey n' est klau žadu balsuy rewa sawo, ir balsuy motynos sawo : o anisjen plaks ghi, o ansen nektausis ju.

19 Tada nutwers ghi tewas jo ir motyna jo: ir iszwes ghi Wirausump miešta jo, ir durump wicros jo.

20 Ir kalbes Wirausump miešta jo : Tas sunus mušu ira actojaci, ir uparnu, n' est klau žadu balsuy mušu : aprieliu ira ir girkis.

21 Apmes ghi tada akmenimis wifos žmo- nes miešta jo, jog numirs, ir nukialsi pikt isz widuries rawes : kad girderu tey wifas Izrael, ir bijotus.

22 Priegram kad kampi bus griekas, kursey ira wertu luda smerties, jog bus užmužtas, o pakarti ghi and medzio :

23 Tada nepernakwos lawonas jo and medzio, bet rykrey pakasi ghi anoy dieny, pakartas nes ira e Diewuy prakieykimu : teypo neizibjaurynfi žiames tawo, kura doda rau WIESZPATIS Diewas tawo and teywaymistes.

Gal. 3. 13.

PAGUL. XXII.

Tutor promos, kappo ape meyte ir wiernasty ties artymaghi, kad nog sawiszkia paklisa, prazusta, aba nebespечnistey ira, 1. 8cc. ape permaynima wiriszkia ir moteriszkia rubu, 5. ape lizda pankszczu, 6. ape patemurus and darscia, 8. ape tula sumiszcina negligiu dayktu, 9. ape sznurkus and rubu, 12. ape korone to kursey apsunktina motery sawo falszyweys swiedkeys, 14. ape korone dukteries, kuriy pirmio kurtwijos namo e tewa sawo, 20. ape korone kurtwinšo, 22. o asabliwey kad dukte jauna guli su ko mieste, 23. priegram kad kas guli su walna dukterymi, 28. ape sugiecia-givenima, 30.

N Eweyzdesi and a jautia nuwaryto, brolies tawo, aba maža pekaus jo, ir slepsies nog a Exoda ju : partiui jos wisizkney brolop tawo. 23. 44

2 Jeygu wel brolis tawo n' est arty rawes, aba nepazyity jo, tada suwaryfi jos namolina tawo, kad butu rawimpi, ner ieizkos ju brolis tawo, o tujen sugražyli jamuy.

3 Teypo teypag padarysi asiluy jo, ir teypo padaryfi rubuy jo, ir labey padaryfi wifamuy prazuwusiamuy dayktu brola tawo, kas prazuos nog jo, ir negatesi ro slept sau, ką rasi.

4 Nesidabosi and poščio asila brolies tawo, aba jautia jo and kialo, ir slepsies nog ju : prikiatsi jos su jo wisizkney.

5 Rubas wiriszko nebus and moteriszko; wiriszkas teypag newilkies rubu moteriszko : wifokias nes tas kursey tey daro ira bjaurybe WIESZPACIU Y Diewuy tawo.

6 Kad pryftropis pirm weyda tawo pankzczu lizdas and kialo, and kokio niedzia, aba and žiames, su jauneysieys, aba pautey, ir motyna, betupinti and jaunuju, aba and pauru, tada n' imsi motynos su jauneys.

7 Wisizkney izlaysia motyną, bet jaunosius imsi sau : kad gierey westus rau, ir prailgintumey dienu.

8 Kad pabudawosi naujus namus, tada padaryfi and darscia rawo patemury, kad neužwefumey and namu tawo kraujo-kates, kad kas putdamas, mpuitu nog ju.

9 b Noplesi winniczos tawo dwejkia sekte : b Lev. 19. kad neizibjauryntu pifnumas sektes, kury pafsejey, ir dachadas winniczos. 19.

10 Nearfi podraug jautiu ir asilu. 11 Newilkiesi rubo mišzytos materios, wifnos ir linu podraug.

12 e Padarysi sau sznurkus and kieturu kampu, wirszutynio ruba tawo, kuro bfi- e Num. 15. 38. degi. MN. 23. 50.

13 Kad žmogus paims moteri, ir iejes joni, nopiktis jos romet.

14 Ir uzdes jey priedastis pakalbos, ir izslowis and

154

DEUTERONOMIUM.

Pagul. 22. 23.

and jos pikta warda, ir kalbes : Ta žmona emiau, ir prysiatynau jos, bet neradau jeyp mergites.

15 Ims tada tewas anos jaunos-dukeries, ir motyna jos, ir isznes mergita anos jaunos-dukeries Wiraufump miešta bromon,

16 Ir taris tewas anos jaunos-dukeries Wiraufump: Lukteri mano dawiau ramuy žmoguy už moteri, bet ansjen nopikiete ja.

17 Ir izrey, dawe priežaitis pakalbos kalbarit, Neradau mergites dukteryje tawo, o ta mergite dukteries mano : ir iszries anisjen ana drobę po weydu Wiraufump miešto.

18 Ims tada Wiraufsey ano miešta ana žmogus, ir plaks ghi.

19 Ir uždes and jo kaita szymto sidabryniku, ir dos jos rewiny anos jaunos-dukeries : delto jog izgabeno pikta sowa, and jaunos-dukeries Izraelaus : potam anajen bus jamuy moterymi, negales palayti jos, per wias dienas sawo.

20 Bet jeygu ans žody : ira tykras, jog n'eft arafsta mergite anoy jaunoy-dukeriuy :

21 Tada iszawes ana jaunay-dukeri duramp namu tewa jos, ir nuakmenios ja akmenimis žmones miešta jos, kad mirtu, delto jog padare durnite Izraeli, besikurwidama namose tewa sawo : teypo nukialsi pikt isz widuries tawęs.

Lev. 20.
10.

22 d Kad arafstas bus žmogus, begulins su wczawota moterimi wiro, tada abejerat teypag mirs, žmogus ans kursę gulejo su moterizkie, ir moterizkie : teypo nukialsi pikt isz Izraelaus.

23 Kad bus jauna-dukre, kuriy ira merga, pažadera wiruy, o bus jey arafstas wiras miešte, ir gules su ja.

24 Tada iszwesite abejerat ju bromosp ju miešta, ir nuakmeniosite jos akmenimis, kad mirtu, ana jaunay-dukeri, delto jog nelzaukie miešte, o ana žmogus, delto jog patekie moteri arymoja sawo : teypo nukialsi pikt isz widuries tawęs.

25 Jeygu wel rado žmogus nepažadera jaunay-dukeri taukie, ir patekie ja ans žmogus, ir gulejo su ja, tada ans žmogus kursę gulejo su ja, patsjen rykt mirs.

26 Bet jaunay-dukeri nedarysi nieko, jauna-dukre nerury grieko smerties : teypo nes tey ira kaypo kietus žmogus priez aryma ghi sawo, ir užmufzu ghi, teypo ira ras dayktas.

27 Rado nes ja taukie: pažadera jauna-dukre taukie, o nebuwo nieko kursę izloforu ja.

28 Kad ras žmogus jaunay-dukeri, kuriy ira merga, kuriy n'eft pažadera, ir pagaus ja, ir gules su ja : ir bus anisjen arafseys.

Exod.
16.

29 Tada ans žmogus, kursę gulejo su ja, dos rewuy jaunos-dukeries e pekias-defzymtis sidabryniku : o ana bus jamuy moterymi, delto jog patekie ja, negales aplayti jos, per wias dienas sawo.

30 Neims žmogus moteries tewa sawo : ir nearadęs isterbles tewa sawo :

PAGUL. XXIII.

Kamuy nederejo wisiszkei eyi surynkimai WIESZPATIES, kamuy wel isz priez derejo, i 10c. kaypo ir kodel turejo taukie abaza cizytu, 9. kaypo reykia buwo apsiwylczozu su taru, kursę izbezo nog Wieszpater sawo, 15. ape kurwas ir zamuzniem, 17. ape lichwa, 19. ape pažadeim, 71. ape rafszkima ogu ir warpu, 24.

Kas ronitas ira pryerynimu, aba izpajautu, turi wirizka sanari, notey sucygon WIESZPATIES.

2 Bekorras notey surynkimai WIESZPATIES : defzymta teypag gimine jo notey surynkimai WIESZPATIES.

3 a Ammonita, ir Moabita notey surynkimai WIESZPATIES : defzymta teypag gimine ju notey surynkimai WIESZPATIES, and amzu.

a Num.
13.1.

4 Delto jog neiszejo priez jus and kialo su dona ir su wardeniu kad ejot iz Egypta : ir delto jog pasimde priez tawe b Bileama sunu Beora iz Pethor, iz Meiporamos, kad kieykru tawe.

b Num.
22.3.4.5.
8cc.

5 Bet WIESZPATIS Diewas tawo nenorejo klausit Bileamo : bet permayne tau WIESZPATIS Diewas tawo prakieykima ing palzawinima : delto jog nulejo tawe WIESZPATIS Diewas tawo.

6 Neiszkosi pakajaus ju, ir gierausio ju, per wias dienas tawo and amzu.

7 Edomitos newersi bjaurbye, brolu nes ira tawo : Egyptzonies newersi bjaurbye, ateywui nes buwey žiamę jo.

8 Kas isz wayku kurie gims jemus trecioy gimincy, kiekwiens isz ju atey surynkimai WIESZPATIES.

9 Kad iszeyt abazas priez neprietelus tawo, tada saugosies wisokio pikra daykra.

10 Kad kas ira terp tawęs, kuriey n'eft cizytu, priepolu koku nakties, iszeyt už abaza, notey widuryi abazaus.

11 Bet stosis, jog nusipers wardeniu besiatynant wakary : o kad užtekies saute, ieys widuryi abazaus.

12 Turesi teypag wiera už abazaus : ir ten iszeyti orai.

13 Ir turesi toparele ties storkus tawo : ir stosis, kad sedesi ore, tada kasi jay ir apsigryzy, ir abdegisi tey, kas iszejo isz tawęs.

14 WIESZPATIS nes Diewas tawo waykfczoja widuryje abazaus tawo kad izloforu tawe, ir kad padomu neprietelus tawo poweydu tawo, rogdal bus izwers abazas tawo : kad neregieru nieko giedyngo terp tawęs, ir atsigryzru nog tawęs.

15 Neizdosi taru WIESZPACIUY jo, kursę izbezo tawęsp nog WIESZPATIES sawo.

16 Arliks tawimpi widuryje tawęs, anoy wietoy, kuray apyrins, wienoy isz bromu tawo, kanie ira glar jamuy, nespauisi jo.

17 Nebus kurwos terp dukteru Izraelaus: nebus teypag zamuzniko terp sunu Izraelaus.

18 Nenezy namosna WIESZPATIES Diewa tawo and pažadeima kurwos-algos ney mokiafies-żunies : ir ras nes abejerat ira bjaurbye WIESZPACIUY Djewuy tawo.

19 c Neżyczysi and lichwos brolyu tawo, lichwa pinigu, lichwa peno, lichwa kokionoris daykra, kursę dodas and lichwos.

c Exod.
22.15.

20 Swerimamuy žyczysi and lichwos, bet brolyu tawo neżyczysi and lichwos : kad szawintu tau WIESZPATIS Diewas tawo wifame tame, kop prydedi raką tawo, anoi žiamen kuroi eyni, kad pašettumey ja.

Lev. 25.
35.

21 Kad pažadesi d pažadeima WIESZPACIUY Djewuy tawo, netruksi užmokiet jo: ieizkos nes jo rykrej nog tawęs WIESZPATIS Diewas tawo, o buru tawimpi griekas.

Neh. 5.2.
8cc.

22 Bet kad aplaysi žader, tada nebus tey tawimpi grieku.

Euk. 6.
34.35.

d Num.
30.2.

23 Kas

Pagul. 24. 25.

V. KNIGA MAYŻESZAUS.

155

23 Kas eyr iz nafu rawo, nuresies to, daryfi pagal to kaypo pažadejey W I E S Z P A C I U Y Dieuwu rawo gietrawalna-afiera, kura katbejey nafreys rawo.

24 Kad eyzi winniczon artymojo rawo, tada walgisi ogas, pagal nora rawo iki paforyhimuy rawo : bet nedesi nieko fudań rawo.

Mar. 11. 1. 25 Kad eyzi ethowinciofna jefowfna artymojo rawo, tada rafkisi warpus raka rawo : bet piaurowo nepakurisi and ethowinciu jeyu artymojo rawo.

PAGUL. XXIV.

Ape moterizkie kuriy aptayfa ira nog wira sawo su atskirimo-gromata, 1. 9. c. walna-fu nauja-wedzio, 5. zofstowos, 6. zmoniu-wagiey, 7. raupey, 8. adgalos ape zofstowas, 10. ape dienor-atga, 14. nieko nekorot uz swetymaghi grieka, 16. ape fuda ir meyte nasztens stralams ir ateywiams parodit, 17.

Mat. 5. 4. Ad zmozus imsmoteri, ir wes ja, tada stosis, jeygu neraz matones akife jo, delto jog rado jeyp ka giedyng, jog parafyzs jey a atskirimo-gromata, ir dos raka kon jos, ir paleys ja iz namu sawo.

Mork-10. 2. Jeygu tada ifezjus iz jo namu, nureys ir stosis moterim kitamuy wiruy,

3 O ans palkurnis wiras nopikiete jos, ir parafze jey atskirimo-gromata, ir dawe raka kon jos, ir izfayde ja iz namu sawo : aba, kad ans palkurnis wiras, kursley eme ja sau uz motery, numirs.

4 Tada pirmas wiras, kursley pateydo ja, negales jos imt adgalos, kad butu jamuy moterymi, palkuy to kaypo ira izbaurynra, bjaurybe nes tey ira akife W I E S Z P A T I E S : teypo nedarisi kad grielzyru ra ziamie kura doda rau W I E S Z P A T I E S Diewas rawo and teywaynifte.

Dent. 20. 7. 5 Kad ims zmozus h nauja moteri, netaysis wayfkai, ir nedes and jo neokio sankuma : per wienus metus bus walnu namofe sawo, ir linx-mius moteri sawo kura eme.

6 Neimsi and uzfartyma abieju melniczozakmeniu, wirfzutyrio teypag melniczozakmenio : ima nes and uzfartyma dufza.

Exod. 21. 19. 7 Kad bus arafas kursley c pawogia dufza iz brolu sawo, iz wayku Izraelaus, ir doro zyfkaz jo, ir pardoda ghi : tada mirs ans wagis, ir nuklalsi pikt iz widuries rawes.

8 Saugokis koroney raupu, kad fergiey dabotumeys, ir darytumeys pagal to wifa, ko pamokis jufti Levirizki Kunigey, pagal to kaypo d prysakiau jems, saugosite daryt to.

Num. 12. 10. 9 Armin kuz padare W I E S Z P A T I E S Diewas rawo, mir jamey and kialo, kad ifezjot iz Egiptu.

10 Kad pazyczysi ka artymamuy rawo, tada neieyfi namofna jo imt uzfartyma jo uzfartyma,

11 Stowesi ore, o ans zmozus, kuramuy pazyczjey, izfnes oran uzfartyma rawes.

12 Bet jeygu ira pawargusiu zmozumi, tada notsigulfi fu uzfartymu jo.

Exod. 27. 26. 13 Sugraz zysi jamuy ana uzfartyma tykrej, kad uzteka saute, kad adgiltu rube sawo, ir szlawintu rau : ir bus tey rau teysibe po weydu W I E S Z P A T I E S Diewa rawo.

Lev. 10. 13. 14 g Nefpauzi pawargusio ir reykataujacio samdyniko, kursley ira iz brolu rawo, aba iz ateywiu rawo, kurie ira ziamcy rawo, ir bromofe sawo.

Jok. 5. 14. 15 Dienoy jo dosi atga jo, ir nenztekies and jos saute, pawargusiu nes ira, ir ifsta jos dufza

jo : kad nefzauktu priefz rawe W I E S Z P A T I E S, o butu rawimpi griekas.

16 Tewey nebus uzmulzi uz hwaykus, waykey teypag nebus uzmulzi uz rewus : kiekwiens bus uzmulzias uz griekaz sawo.

17 i Nefeksi sudo prafaloiecia, ney siratos : fuda teypag nafzies neimsi and uzfartyma.

18 Bet arminsi jog buwey wergu Egipte, ir izfzofawo rawe W I E S Z P A T I E S Diewas rawo izfzen : rogdel prysakau rau kad darytumeys ta daykta.

19 Kad h nupjauzi pjuri rawo and dirwos rawo, o uzmirizy pedo and lauka, tada negryfzy kad paimtumeys ghi ateywiyu, siratey, ir nafzley bus ansjen : kad szlawintu rau W I E S Z P A T I E S Diewas rawo wifokiamie darbe raka rawo.

20 Kad kresi aliwos medy rawo, tada neperweydzesi fergiey szaku palkuy rawes : ateywiyu, siratey, ir nafzley bus tey.

21 Kad nurynsi winnicza rawo, tada nerynsi palkuy rawes ogu : ateywiyu, siratey, ir nafzley bus tey.

22 Ir arminsi, jog buwey wergu ziamey Egipto : rogdel prysakau rau kad darytumeys ta daykta.

PAGUL. XXV.

Koki dekretety tury bus fudziu terp szalu, 1. 9. c. pakofey tury musztu, kursley uzfartyma zyo ptkima, 2. kulus jauch, 4. ape katie arcio brola, abagicio, ties naszte numirusio brola, kursley nepaliko wirizko rewaynio, 5. korone begiedyngos moterizfkie, 11. teysu swaras ir miera, 13. prysakiau ape izfzaknighima Amalekitu, 16.

K Ad bus barne terp zmoniu, ir pryeyz anisjen sudop, jog ludyz jos, tada iztarys anisjen teyfughi teysu, o netyfughi papeyks.

2 Ir stosis, jeygu netyfius uzfartymu sawo, jog lieps jam ludzia parpult, ir lieps ghi mulzt po sawim, net gana bus pagal jo netyfies, ikacyiuy.

3 Akiafwertra-delfymcia muszu lieps ghi muszt, neprydos ansjen, kad tomet brolis rawo, jeygu nesilautu mulzt jo priefz jos daugiaus mulzu, nebutu ruretas paniekintu po akimis rawo.

4 b Nerytzy jauciny nafu, kad kula.

5 Kad giwena podraug broley, o wiens iz ju mirfzta, ir neturi funaus tada mote numirusio nesiftos moterymi swetymo wira ore : c brolis wira jos ieys joti, ir ims ja sau uz moteri, ir datys jey katę wiro brola.

6 Ir stosis, jog pirmgimdis, kury pagimdis ana, stowes warde broles jo, kad nebutu izgayfzynras wardas jo iz Izraelaus.

7 Bet jeygu ans zmozus nemegs imt moteries brola sawo, tada nureys mote brola jo bromof Wirusiump, ir taris, d Brolis wira namo wegia prykiat Izraeliy warda, broly sawo nemoryni padaryt katres wiro brofies.

8 Pawadyns tada ghi Wirusiey miefta jos ir katbes jop : aliekigu priegram ir kalbi, ne megsta mi imt ja.

9 Pryeys tada jop mote brola jo, po akimis Wirusiu, ir nuas czewerika jo nog kofos jo, ir spiaus weydan jo, ir apifwiedczys ir taris, Teypo bus padaryta ramuy zmozuy, kursley nepabudawos namu broles sawo.

10 Ir pranjinti bus namey jo Izraliy : Namey to kuramuy nuawe czewerika.

11 Kad baras wirey wiens lu kitu, o pryeyt mote wieno, kad pagialberu wira sawo iz raka, ko to kursley

h 2. Kor.

14. 6.

2. Kray.

25. 4.

Jer. 31.

30.

Ezec. 18.

20.

i Exod.

22. 1. 22

Prick. 22

22.

Ezai. 1.

23.

Jer. 5. 28

ir 22. 3.

Ezec. 22.

29.

Zach. 7.

10.

h Lev. 19.

9.

ir 23. 22.

22.

2.

11. 24.

b 1. Kor.

9. 9.

1. Tim.

5. 18.

c Mar. 22.

24.

Mork. 21

19.

Luk. 20

28.

d Ruth.

4. 7.

156

DEUTERONOMIUM

Pagul. 25. 26. 27.

kursey ghi musza, ó isztetia raka sawo, ir murwera gieda jo.

12 Tada nukirsi raka jos: nepaczedys akis tawo.

13 Neturefi mayfze tawo dwejokiu-swaro akmeniu, mažo ir dydzio.

14 Neturesi namofe tawo dwejokios Efes, mažos ir dydzios.

15 Turefi tobulą, ir teysloghi swaro-akmeni, turesi tobulą, ir teysia: Efa; kad prailgintos buru dienos rawo anoy ziamcy, kura dos rau WIESZPATSDiawas tawo.

16 Wifokias nes tas kursey tey daro, ira e bjaurybe WIESZPACIU Y Dieuwu rawo: ir tabey wifokias tas kursey daro neteynbe.

17 Amink ka padare rau f Amalek, and kialo kad iszejot isz Egipta.

18 Kaypo sutyko rawe and kiala, ir pamufze terp rawes and galo wifus sitpnus, paikuy rawes, kad buwey pailusiu, ir numaytintu: ir nefibi-jojo ansjen Diewo.

19 Stosis tada, kad dos rau WIESZPATSDiawas tawo ariysi, nog wifu neprirelu tawo apikritey, anoy ziamcy, kura dos rau WIESZPATSDiawas tawo and teywaynifites kad palestumey ja teywaynifzkey, jog izgalyzysi pometka: Amaleko isz padagio: ir neuzmiszk ro.

PAGUL. XXVI.

Astera pirmu-wayfui wifokiu wayfui su isz-pazyrimu grieku, deku-darymu, ir linxmbie po WIESZPACIU, 1. Sc. Kaypo teypag ape rryju-metu desetynas, 12. pafy-prymas sudaros terp Diewa ir zmoniu jo isz abeju szalu, 10.

Priegram stosis tey, kad ieysi anon ziamen, kura dos rau WIESZPATSDiawas tawo and teywaynifites, ó pafesi ja teywaynifzkey, ir giwesi joy.

2 Tada imsi a isz pradziu wifokio waysiaus ziames, kuri adgabesi isz ziames tawo, kura doda rau WIESZPATSDiawas tawo, ir idesi jos wienon kaszelkon ir nucyfi anon wieton, kura apyrys WIESZPATSDiawas tawo, kad lipn ten giewet warduy sawo.

3 Ir ateyfi Kunigop, kursey bus anofe dienofe, ir taryfi jop, Apinaszynu szadien po WIESZPACIU Diewu tawo, jog arejau ton ziamen, kura prysekie WIESZPATSDiawas tawo, jog dos mums.

4 O Kunigas ims kaszelka isz raku tawo, ir pades ja priesz altoru WIESZPATIES Diewa tawo.

5 Apsilwiedczyfi tada po weydu WIESZPATIES Diewa tawo, ir taryfi: Tewas ma-Gen. 46. no buwo pagiedusiu Syrioniu, ir b laydes Egiptan, ir wiefzawo ten kaypo ateywis su nedau-gietu zmoniu: bet stojos ten dydzia, galintinga, ir waysinga gimine.

6 Bet Egiptczoniez dare mums pikr, ir spaude mus, ir uzdejo and musu sunkia sluzba.

7 Szaukiem tada WIESZPATIES P, Diewop rewu musu: ó WIESZPATSDiawas iszklause e balla musu, ir zwikterejo and e Exod. 2. 23. waga musu, ir darba musu, ir suspaudyma musu.

8 Ir iszwede mus WIESZPATSDiawas isz Egipta, atyra raka, ir isztietu peciu, ir dydziu izgalcia: ir ziaakleys, ir itebukleys,

9 Ir atwede mus ton wieton: ir dawemums ta ziamę, ziamę apiplustancia pienu ir medumi.

10 O dabar, sztey; atneszau pradzias wayfias tos ziames, kura tujen, WIESZPATIE, dawey mi: nudesi tada jas po weydu WIESZPATIES Diewa tawo, ir pasifeksi po weydu WIESZPATIES Diewa tawo.

11 Ir linxmu busi isz ro wifa giaro, kury dawe rau WIESZPATSDiawas tawo ir namamus rawo: tujen, ir Levita, ir areywis, kursey ira widuryje rawes.

12 Kad pabaygh dor desetynas isz d wifu desetynu dachada tawo, treciole metofe, kurie ira metey desetynu: tada dosi Levitey, ir areywiuy, firatey, ir nalzley, kad walgitu bromofe tawo, ir palorynteys buru.

13 Ir kalbesi po weydu WIESZPATIES Diewa tawo, Emiau szweta ghi daykha isz namu, ir dawiau teypag tey Levitey, ir areywiuy, firatey, ir nalzley, e pagal wifu pryfakimu tawo, kuros pryfakiey mi: neperzegiau nieko isz pryfakimu tawo, ir neuzmiszkau nieko.

14 Newalgiau isz to nieka sieloy mano, ir neemiau isz to nieka neczytup daykrop, ney dawiau isz to and numirelo: klauzadu buwau balfuy WIESZPATIES Diewa mano, padaray pagal to wifa ka, mi pryfakiey.

15 Zwikterek zemini isz szweto giwenima tawo isz dagaus: ir iszawink giminey rawo, Izraeluy, ir tey ziamcy, kura dawey mums: pagal to kaypo pryfakiey rawamus musu, ziamcy apiplustanciey pienu ir medumi.

16 Szadien pryfako rau WIESZPATSDiawas tawo kad darytumey tos istarymus ir ludus, saugok tada ir daryk jos, isz wifos szyrdies tawo, ir isz wifos duszos tawo.

17 Szadien f padarey jog kalba WIESZPATSDiawas, kad buru rau Diewu, ir jog waykifczosi kielofe jo, ir saugosi istarymu jo, pryfakimu jo, ir sudu jo, ir jog klauzadu busi balfuy jo.

18 WIESZPATSDiawas wel liepe rau szadien pasakit, jog busi jamuy gimine g wlofnaities, g pagal wo kaypo palakie rau, ir jog saugosi wifu pryfakimu jo.

19 h Kad isztaryru tawe priesz wifas gimines kuras padare, and garbes, ir and wardo, ir ir and szlowes, ir kad burumey szweta gimine h WIESZPACIU Y Dieuwu tawo, pagal to kaypo kalbejo.

PAGUL. XXVII.

Isakimas isztaryt aminties-akmenius ir at-toru uz Fordana ir del ko, 1. Sc, isakimas iszkalbet ten pasztawinima ir prakteykima, su budu prakteykimo, 11.

IR pryfakie Mayfzefus podraug su Wiraufseys, Izraelaus zmonemus kalbait: saugokit wifu tu pryfakimu kuros pryfaka kau jmus szadien.

2 Stosis tada, anoy dienoy, kuroy a pereyfire per Jordana, anon ziamen, kura dos rau WIESZPATSDiawas tawo, tada isztarysi sau dydzius akmenius, ir apyrykawosi jos mielu.

3 Ir parafzysi and ju wifus zodzius ro zokoma, kad pereyfi: kad iejyumey anon ziamen kura dos rau WIESZPATSDiawas tawo, ziamen apiplustancioy pienu ir medumi, pagal to

d Lev. 27. 27. 30. Num. 18. 24.

e wirfz. 14. 27.

f Gen. 17. 7.

g Exod. 19. 8.

wirfz. 7. 6.

h 14. 2.

4. 7.

a Joz. 4. 1.

Pagul. 27. 28.

V. KNIGA MAYŽESZAUS.

157

to kaypo kalbejo tau WIESZPAT S Diewas
teviu tawo.

4 Stosis tada kad pereyfit per Jordana, jog
izstatyfit cos pacius akmenius ape kuros pry-
kau jumus szadien, and kalna Ebal: ir apynka-
wosi jos mietu.

5 Ir pabudawosi ten Altoru WIESZ-
PACIU Diewuy tawo: Altoru akmeniu,
nekrutysi and jo akmenia.

6 Ilyz cielu akmeniu budawosi altoru WIESZ-
PACIU Diewuy tawo: ir afierawosi and
ju WIESZPACIU Diewuy tawo dega-
mas-aferas.

7 Afierawofi teypag dekudarymo-aferas, ir
wałisi ten, ir linxmu busi po weydu WIE SZ-
PATIES Diewa tawo.

8 Ir parafyzi and tu akmeniu wifus zodzius
to zokona, izpauzdamas jos girey.

9 Priegram kalbejo Mayžefus, podrag su
Leviti: kureys Kunigey, wifop Izraelaup, kal-
ban: Dabokis, ir klanfik Izraelau szadien stoyes
WIESZPACIU Diewuy tawo gimine.

10 Togdel klauzadu busi balfuy WIE SZ-
PATIES Diewa tawo: ir darysi prysaki-
mus jo, ir istatynus jo, kuros prysakau tau
szadien.

11 Ir prysakie Mayžefus zmonemus anoy
dienoy, kalban:

12 Tie stowes kad szawintu zmonemus, and
kalna Gerizim, kad pereyfit per Jordana: Si-
meon, ir Levi, ir Juda, ir Isafchar, ir Jozef, ir
Benjamin.

13 O tie stowes and prakieykima and kalna
Ebal: Ruben, Gad, ir Aler, ir Zebulon, Dan, ir
Nafthali.

14 Ir apifwiedzys Levirey, ir kalbes wifo-
kiop wirop Izraelaus, pakietu balfu.

15 Praktyktas t'eft tas zmozog kurfey pada-
rys, piauza, aba lieta abroza, bjaurybe
WIESZPATIES Szarba remelniko raku,
ir pastarys pasteproxy wietoy: ir atfakis wifos
zmones, ir tarys, Amen.

16 Praktyktas t'eft tas kurfey nieku wercia
tewa sawo, aba moryna sawo: ir tarys wifos
zmones, Amen.

17 Praktyktas t'eft tas kurfey perkiala
sienas artymojo sawo: ir tarys wifos zmones,
Amen.

18 Praktyktas t'eft tas kurfey daro kad
klejoru aklas and kialo: ir tarys wifos zmones,
Amen.

19 Praktyktas t'eft tas kurfey kreyppia suda
prafalnecio, firatos, ir kalbes wifos
zmones, Amen.

20 Praktyktas t'eft tas kurfey guli su more-
tymi tewa sawo, delto jog atadegie sterble
tewa sawo: ir kalbes wifos zmones, Amen.

21 Praktyktas t'eft tas kurfey guli su kokiut-
notis galwiju: ir tarys wifos zmones, Amen.

22 Praktyktas t'eft tas kurfey guli su sese-
rimi sawo, dukteryimi tewa sawo, aba dukre-
rymi morynos sawo: ir kalbes wifos zmones,
Amen.

23 Praktyktas t'eft tas kurfey guli su ofzwe
sawo, ir kalbes wifos zmones, Amen.

24 Praktyktas t'eft tas kurfey uzmusza step-
ciomis artymaghi sawo: ir tarys wifos zmones,
Amen.

25 Praktyktas t'eft tas kurfey ima dowana,
pamulzt duza, krauja nekata: ir kalbes
wifos zmones, Amen.

Gal. 3. 19. 26 Praktyktas t'eft, tas kurfey nepastypyna

zodziu to zokona, darydamas jos: ir tarys
wifos zmones, Amen.

PAGUL. XXVIII.

Reiftras paszawinimu, kuros zada Mayze-
fusu nog Diewa zmonemus. Jeygu klauza-
deys bus jamuy, i. e. 1. Ilyz prysz wel rei-
ftras prakieykimu, kureys baydo jems ir
apifako, jeygu astos nog Diewo ir apteys
prysakimus jo, 15.

IR a stosis jeygu fargiey klauzadu busi balfuy
WIESZPATIES Diewa tawo, saugo-
damas daryt wifu jo prysakimu kuros pry-
sakau tau szadien, tada izkiets rawe WIE SZ-
PAT S Diewas tawo prysz wifas zmones
ziames.

2 Ir areys and rawes wifu tie paszawinimey,
ir fureys rawe: kad busi klauzadu balfuy
WIESZPATIES Diewa tawo.

3 Paszawintu busi miette, ir paszawintu
busi laukie.

4 Paszawintas bus wayfius zywata tawo, ir
wayfius ziames tawo, ir waysius galwiju tawo:
pryleydymas karwiu tawo, ir gardey mazo
pekaus tawo.

5 Paszawinta bus kaszeika tawo, ir kiapia-
mas-iowis tawo.

6 Paszawintu busi ieygoy tawo, paszawintu
busi ifzeygoy tawo.

7 Pamulzreys pados WIESZPAT S
neprietelus tawo, kurie kialas prysz rawe, po
weydu tawo: wieau kielu faysis rawe sp, bet
sepryneru kielu begs nog weyda tawo.

8 Prysakis WIESZPAT S paszawinimuy,
kad buru su rawim klonofe tawo, ir wilame
tame kop pydedi raka tawo: ir szlawias tau
anoy ziamey kura dos tau WIESZPAT S
Diewas tawo.

9 Pastypyns sau rawe WIESZPAT S
b szweta gimine, pagal to kaypo pryskie tau:
kad saugoti prysakimu WIESZPATIES
Diewa sawo, ir waykizczofi kielofe jo.

10 Ir regies wifos zmones ziames, jog za-
dynamas eit and rawes wardas WIE SZ PA-
TIES, ir bijosis rawes.

11 Ir padarys WIESZPAT S jog api-
plufi gicru, wayfuiy zywata tawo, ir wayfuiy
galwiju tawo, ir waysiuy ziames tawo: and zia-
mes kura pryskie WIESZPAT S rawamys
tawo, jog dos tau.

12 Atadarys tau WIESZPAT S giara
skorba sawo, da gu kad dotu ziamey tawo licu
meru sawo, ir kad szawintu wifokiamuy darbu
rakos tawo: ir d zyczysi daugieruy giminiu,
bet pat: jen ne zyczysi nog ju.

13 Ir padarys rawe WIESZPAT S galwa,
o ne odega, ir busi tykt wirfuiy, o nebusi
apacloy: kad klaufisi prysakimu WIESZ-
PATIES Diewa tawo, kuros prysakau tau
szadien falkir, ir daryt.

14 Ir notfosi nog wifu zodziu, kuros pry-
sakau jumus szadien, deszynen, aba kayrei
rakoi: kad baltyrumeys palkuy kitu Diewu,
tarnaut jems.

15 Ilyz prysz stosis, jeygu e nebusi klauzadu
balfuy WIESZPATIES Diewa tawo, saugo-
damas darytumey wifus jo prysakimus, ir
istatynus jo, kuros prysakau tau szadien, tada
ateys and rawes wisi tie prakieykimey, ir fu-
ryks rawe.

16 Praktyktas

e Lev. 26. 3.

b wirfz. 7.6.

c zemey. 30.9.

d wirfz. 15.6.

e Lev. 26. 4.

Raud. 2. 17.

Dan. 9. 11.13.

Mal. 2. 2.

158

DEUTERONOMIUM.

Pagul. 28.

- 16 Prakiayktu busi mieście, ir prakiayktu busi taurkie.
- 17 Prakiayktu busi kalfelka tawo, ir kiapiamat-jowis tawo.
- 18 Prakiayktas bus waysius żywata tawo, ir waysius dyrwos tawo, pryłeydymas karwiu tawo, ir gardey mažo pekaus tawo.
- 19 Prakiayktu busi ieygoy tawo: ir prakiayktu busi izfeygoy tawo.
- 20 Prakiaykima, nusius WIESZPAT S prietz tawe, izłewertyma, ir izgadynima, wilame tame kop prydesi raka tawo, ka weyki: net prazusi, ir ner humey prapusi, pro piktuma, darbu tawo, kureys aplaydey mane.
- 21 Prylipins tawesp WIESZPAT S pawietry, net izgafszyns tawe isz tos ziames, kuro eyni, kad paleitumey ja.
- 22 f. Lev. 26. 16. f. izzykys tawe WIESZPAT S dziutymi, ir izalciu-liga, ir karlczey, ir karlczu, ir saufumu, ir rudymi-jewu, ir roku, kurie perlekios tawe, net prazusi.
- 23 g. Lev. 26. 19. g. O dągus tawo, kursey ira wirszuy galwos tawo, bus waru: o ziamie, kuriy ira po tawim, bus gieleżymi:
- 24 Ziełdras ir dulkies dos WIESZPAT S Diewas tawo uż lietu ziames tawo: nupus and tawes isz dągaus, net prazudytas busi.
- 25 WIESZPAT S dos tawe kad butumey pamuszta po weydu neprietelu tawo, wienu kielu layfies jop, o feptyneru kielu begsi nog weyda jo: ir busi pajudyntas nog wilu karaliciu ziames.
- 26 Ławonas teypag tawo bus and pena wifokiamuy pawłiczuy dągaus, ir zweruy ziames: ir nenubaydys ju niekas.
- 27 h. Exod. 9. 9. h. Wotymis Egipto izzykys tawe WIESZPAT S, ir użpakales-wotymis, ir saufeys niezey, ir perzeimu: nog ko negatesi but pagidytas.
- 28 Pasiutymu izzykys tawe WIESZPAT S, ir apiakimu, ir izgafciu szyrdies.
- 29 Jog szczuposi pierofe kaypo szczupoja akas patamsi, ir nedarys łaymingeys kielu tawo, ber rykt busi spauktas ir apimtas per wifas dienas, ir nebus izgialberoja.
- 30 Wesi motery, ber kits gufes su ja, namus teypag budawosi, ber negiwesi jołe: winnicza fodynsi, ber nedarysi jos abelna.
- 31 Jautis tawo bus pamuszta po akimis tawo, ber newalgisi isz jo, asitas tawo bus izgantas nog weyda tawo, ir newugrysz tawesp: mazas pekus tawo bus atadotas neprietelams tawo, ir nebus tau gialberoja.
- 32 Suney tawo ir dukteris tawo, atadoreys bus kirey giminey, jog weydes and to akis tawo, ir palzwims and ju per ciela diena: ber nebus rey galibey raka tawo.
- 33 Wausiu ziames tawo, ir wila darba tawo, walgis gimine, kuros nepazyney: ir busi rykt spauktas ir dauzytas per wifas dienas.
- 34 Ir pasiusi, pro wizdziu akiu tawo, kury regiesi.
- 35 Piktomis wotymis izzykys tawe WIESZPAT S, and kialu, ir and blazdu, nog ko negatesi but pagiditu: nog pado-kojos tawo, iki kiaułzuy tawo.
- 36 Padarys tawe WIESZPAT S, ir Karalu tawo kury użitarsi and tawes, jog eysi gimine, kuros nepazyney, ney tewey tawo: ir tar-nausi ran swetymieims Diewams, medziuy ir akmeniu.
- 37 Ir busi izgafciu, priekalbiu, ir apjokimu: terp wifu tu giminiu kurołna nuwes tawe WIESZPAT S.

- 38 i. Izgabesi and dyrwos daugiel sektes: ber sukopsi maz, zagrys nes łurrowis rey.
- 39 Winniczas iodynsi ir budawosi: ber ne-łarfı wino, ney rynkisi ko, kirmele nes rey nuses.
- 40 Aliwos-medzius turesi wifofe rubezofe tawo: ber nesitepsi aliwa, aliwos-medys nes tawo nuses waylia sawo.
- 41 Gausi łunus ir dukterys: ber nebus tau, eys nes newalon.
- 42 Wifoki medy tawo, ir waysiu ziames tawo pafes reywaynifzkey pikra kirmele.
- 43 Prafzalnicis, kursey ira widuryje tawes, użłips aukizrey, aukizrey, wirłun tawes, o tujen zemey, zemey nużegsi.
- 44 Zycys tau ber tujen neżyczysi jam: galwa bus ansien, o tujen busi odega.
- 45 Ir areys and tawes wisi tie prakieykimey, ir perlekios tawe, ir łurkys tawe, net busi izgafszytas: delto jog nebuwey kłaużadu balłuy WIESZPATIES Diewa tawo, kad saugotumey pryłakimu jo, ir itarymu jo, kuros pryłakie tau.
- 46 Ir bus ansien terp tawes zia-klu, ir itebuklu: ir łabej terp sektes tawo and amzu.
- 47 Delto jog netarnawey WIESZPATIUY Diewny tawo linxmibey ir gierybey szyrdies, pro dauguma wifo.
- 48 Teypo tar-nausi neprietelamus tawo, kuros nusius terp tawes WIESZPAT S, bade, fir trofzkume, ir nogafiy, ir nega de wifo: ir użdes ansien and kaka tawo gieleżies junga, net izgafszyns tawe.
- 49 Prykiets prietz tawe WIESZPAT S gimine, isz tola, nog gala ziames, kaypo arełi łakia-cia: gimine, kuros kalfos newuprati:
- 50 Gimine kiero weyda, kuriy nepryłms weyda, senoja, ney łisimils and jaunoja.
- 51 Ir łuwalgis waysiu galwju tawo, ir waysiu ziames tawo, net busi prazudyta, kuriy nepalikis tau jewu, jauno-wina, ney aliwos, pryłeydyma karwiu tawo, ney gaidu mažo pekaus tawo: net sugafszyns tawe.
- 52 Ir akiztyz tawe wifofe bromofe tawo, net pagtus aukizty ir itypry murey tawo, kureys rykiczeys wifoy ziamey tawo: ir łabej akiztyz tawe wifofe bromofe tawo, wifoy ziamey tawo, kura dawe tau WIESZPAT S Diewas tawo.
- 53 k. Lev. 16. 29. k. Ir walgisi waysiu żywata tawo, kuna sunu tawo ir dukteru tawo, kuros dawe tau WIESZPAT S Diewas tawo: abgulime ir łuspaudyme, kuro spaus tawe neprietelis tawo.
- 54 Kas łitis to žmogaus kursey ira siłpnu terp tawes, ir kursey buwo łabay izłapsiu, akis jo weydes pikt prietz broli sawo, ir prietz moteri priegłaupcia sawo, ir prietz astanka sunu sawo, kuros użtay kie.
- 55 Jog nedos newienamuy isz ju isz kuna sunu sawo, kuros walgis, delto jog nepaliko nieko łau: abgulime, ir łuspaudyme, kuro łuspaus tawe neprietelis tawo wifofe bromofe tawo.
- 56 Kas łitis siłpnos jaunos ir izłapsios moterizkies terp tawes, kuriy nepaptrato det pada-kojos sawo and ziames, delto jog łaykies izłapsia ir siłpna, akis jos weydes pikt and wira priegłaupcia sawo, ir prietz sunu sawo, ir prietz duktery sawo:
- 57 O rey pro pałkuy-gimusi jos, kursey izzey isz terp koju jos, ir pro łunus jos, kuros pagim-dis, walgis nes jos stepcioy, pro nedaforka wifo: abgulime, ir łuspaudyme, kuros łuspaus tawe neprietelis tawo bromofe tawo.
- 58 Jeyga nełaugosi daryt wifu žodziu to Zo-kona, kurie parafzity ira roy Knigoy: kad bijotumey

Mich. 6.
15.
Aeg. 1.6Lev. 16.
29.
2. Kar. 6.
29.
Raud. 4.
10.

Pagul. 28. 29.

V. KNIGA MAYŽESZAUS

199

bijorumeys ro šfowintingo ir baysiaus wardas
W I E S Z P A T Y Diewa tawo.

59 Tada padarys W I E S Z P A T S korones
tawo štebuklingomis ir korones šektes tawo, bus
dydzios ir tykros korones, pikros teypag ir
tykros.

60 Ir sugražys and tawes wifus kažkini-
mus Egypro, kuru bijojeys ir turesis tawes.

61 Padarys teypag W I E S Z P A T S jog areys
and tawes, wif ki liga, ir wifoki korone kuriy
n'eft parašyta knigoy, net pražusi.

1 wirfz. 10. 22. 62 Ir atliksire fu nedaugietu žmoniu, anoy
wiero kuroy buwore kaypo išzawdes dagaus
daugibey : delto jog nebuwey klaužadu bašuy
W I E S Z P A T I E S Diewa tawo.

mEzai. 1. 24. 63 Ir štosis, m kaypo džiaugies and jufu
W I E S Z P A T S, giar darydamas jumas, ir
daugindamas jus, teypo džiaugis W I E S Z
P A T S and jufu, gajszindamas jus, ir naykindamas
jus : ir išzaknieys busir isz ros žiames kurofi
eyni, kad pafestumey ja.

n wirfz. 4. 27. 64 Ir u izbarfis tawes W I E S Z P A T S
terp wifu giminiu, nog wieno gata žiames, iki
kiramuy gafny žiames : ir tarnausi ten kitiemus
Diewams, kuru nepažyney, ney tewey tawo,
medziuy ir akmeniu.

Neh. 1. 8. 65 Priegiam po tiems giminems nepakajosi, ko-
jos padas tawo nerutes teypag arylsies : dos nes
tau W I E S Z P A T S ten drebaciai szyrdy, ir
pafzwimima akii, ir numartyma dužos.

66 Giwara teypag rawo kabes and tawes, ir
baykštraufi per nakti ir diena, ir nebusi tykru
giwaros tawo.

67 Ryto metu kalbesi; Ach kad buru wakaras,
wakaro metu wel kalbesi ; ach kad buru ryras,
pro izgašty szyrdies rawo, kuro busi izgadyn-
tas ir pro wizdziu aktu tuwo, kury regiesi.

68 Ir sugražys rawe W I E S Z P A T S
Egyptan akurufo, ano kiulu, ape kury pafakiau
tau, neregiesi jo daugiaus : noresir ten persidor
neprietelamus rawo už wergus ir už wergies, bet
nebus pirkiejaus.

PAGUL. XXIX.

Mayžeszas wel šako dydzias ir tutas giera-
deštes Diewo žmonemus iki štokei parodi-
zas, 1. 66. graudena ir kalibe už rey and
ju deda šabey fergiey po weydu W I E S Z
P A T I E S, kad saugotu sądaros jo pada-
rytos fu jeys ir fu paramkrys ju, 9. Perserget
jos nog netykruma, dyko paniekiniama, ir su-
lauzysma sądaros Diewo, fu bay ymu bayšo
pražudydima, 18. Baygia trumpu ir mokšta
pištu prie kalbiu, uzrakiniacin gatu ir
užymone apireyszkio Diewo zodziu, 29.

Tie ira zodziy sądaros kura liepe padaryt
W I E S Z P A T S Mayžeszy su waykeys
Izraelaus žiamy Moabo : nekaytant anos są-
daros kura padate fu jeys Horebe.

a Exod. 19. 4. 21 Ir pawadyno Mayžeszas wifo Izraelaus, ir rare
jump : a Regiejot wis rey ka padare W I E S Z
P A T S žiamy Egypro po akimis jufu, Farao-
nuy, ir wisemus jo tarnamus, ir žiamy jo;

b wirfz. 4. 34. 3 b Dydzius gundymus, kuros regioy akis
rawo : anos žiaklus ir dydzius štebuklus.

ir 7. 19. 5 Bet nedawe jumas W I E S Z P A T S szyrdies
suprast, ney akii regier, ney ausiu klausit, iki
šzey dieney.

5 Ir padarau jog waykšzczojote per kiamras-
dešymtis meru girny : rutely jufu nepaleno and
jufu, czewerykas teypag rawo nepaleno and ko-
jos rawo.

6 Newalgiete donos, ir wino, ney gierete sty-
pro girkla : kad žynotumite, jog aszjen
W I E S Z P A T S femi Diewas jufu.

7 O kad arajot rosp wiero sp, iszejo e Sihon
karalus Hebono, ir Og karalus Bajan, šurykt
mus; kowelp, o mesjen pamufzem jos.

8 Ir iemem žiamę ju, ir d dawem ja and
teywaynites Rubenitams ir Gaditams : ir pufey
giminey Manasiru.

9 Saugokite rada zodziu ros sądaros, ir dary-
kite jos : kad apsiwakkščzotumite razumuey
wisame rame, ka darysite.

10 Stowite sądien wisi po weydu
W I E S Z P A T I E S Diewa jufu : galwos jufu,
giminu jufu, Wirusiey jufu, ir ūlednikey ju-
fu, wifokias wiras Izraelaus ;

11 Kudykiey jufu, moteris jufu, ir prafzalnieris
tawo, kurfey ira widurye nometa rawo : nog ka-
poroja mašku rawo, iki semejny wadeno
tawo.

12 Pereyt sądaron W I E S Z P A T I E S
Diewa tawo, ir prakieykima jo : kury daro
sądien W I E S Z P A T S Diewas tawo fu
rawim.

13 Kad pafypryntu sau rawe sądien gimine,
ir buru tau Diewu pagal to kaypo kalbeio tau :
ir pagal to kaypo prytekie e tewamus rawo Ab-
rahamuy, Izaokuy, ir Jokubuy.

14 O netykrej darau fu jumis ta sądara, ir
ta prakieykima.

15 Bet fu to kurfey cia sądien stowi fu
mumis po weydu W I E S Z P A T I E S Diewa
mufu : ir fu to kuro nera sądien fu mumis.

16 Parisien nes žynot, kaypo giwenom Egypro-
žiamy : ir kaypo perejoni per widury tu gim-
iniu, per kuras perejot.

17 Ir regiejot bjaurbes ju, ir mefzu dienum
ju : medi, ir akmeni, sidabra, ir aukla, kurie
buwo jofe.

18 Kad nebutu terp jufu wiriškio, aba mote-
riškio, aba šzeyminos, aba gimines, kad ad-
grazyru sądien szyrdi rawo nog W I E S Z
P A T I E S Diewa mufu, kad tarnautu Die-
wams tu giminiu : ten'eft terp jufu f zaknies,
kuriy izdoru tulzy ir merelus.

19 Ir resistoja, kad girdy zodziu to prakiey-
kima, tada teizlawina pats sau szyrdiy rawo,
kalbant : Pakaju turesiu, norisjen waykščzosiu
pagal giar izzmanima szyrdies mano : prydet
girta bleywosp.

20 Norleys jamuy W I E S Z P A T S, bet
romet ruks rustibe W I E S Z P A T I E S ir
karščzys jo and ano žmogaus, ir gules and jo
wisas ans prakieykimas, kurie parašyrtas ira
toy knigoy : ir iszreps W I E S Z P A T S warda
jo isz padagio.

21 Ir atliks ghi W I E S Z P A T S and
pikro nog wifu giminiu Izraelaus : pagal wifu
prakieykimu sądaros, kurie parašyti ira kni-
goy to Zokena.

22 Kabes rada užejusi gimine, waykey jufu,
kurie kielis palkuy jufu, ir areywis, kurfey areys
isz swertimos šalies : kad iszwis korones ros
žiames, ir ligas jos, kuro mis kažkino ja
W I E S Z P A T S.

23 Kad wifa žiamę jo buru siera, ir druska
šudeginimo, kuriy nebus pasera, ir neizdos ad-
zoles, ney izdygs joykoki zole : kaypo iszwer-
tymas Sodomas, ir Gomorros, Adamos ir Ze-
bojym, kuros iszwerite W I E S Z P A T S rustibey
rawo, ir kierzre rawo.

24 Ir kalbes wifos gimines, g Kodel teypo
padare

e Num.

21. 24. 33.

wirfz. 2.

32.

ir 3. 1.

d Num.

32. 33.

wirfz. 3.

12.

Joz. 13. 13

e Gen. 17.

7.

f Darb.

8. 23.

Zyd. 12.

15.

g Jer. 22.

8.

160

DEUTERONOMIUM.

Pagul. 29. 30. 31.

padare WIESZPAT S rey ziamy ? kas
rey ira douzfidigimas tos dydes rustibes?

25 Tarys tada. Delto jog aplayde sa-dara
WIESZPATIES Diewa rawo, kura
padare su jeys kad iszwede jos iz ziames-
Egypco.

26 Ir nuejo, ir tarnawo kiciems Diewams, ir
kloniojos jemus, Diewamus, kurie nepazy-
no ju, ir kuru newiens nedudalijo jemus nieko.

27 Togdel uzidiegie rustibe WIESZPA-
TIES priefis ta ziamis : kad arwestu and jos
wisa ta prakieykima, kursey ira paralytas
toy Knigoy.

28 Ir isztraukie jos WIESZPAT S izf
ziamis ju, rustibey, ir kierztre, ir dydziane
uzidiegime: ir iszmete jos kiron ziamen, kaypo
tey ira szadien.

29 Paslepty daykrej ira WIESZPATIUY
Diewpy musu : bet apireyszkici, ira mumus ir
waykamus musu, and amzu, kad darytumime
wisa ta zokona.

PAGUL. XXX.

Pazadeimas ape matoningaghi iszlosawima, ir
suszgryzima Zydu, su parodymu wersmes
szewito suszgrizima, ir paszlawinima kur-
sey suka ghi, 1. 69c. uzlicawone szto-
wintingo apireyszkima zozzia Diewo, 11.
iszlatymas zymato ir smertier, su karszu
apswiedczyghimu ir graudentimu, aprynke
zywata ir paszlawinima, 15.

Priegram sfosis, kad areys and tawes wisi tie
daykrej, tas paszlawinimas, aba tas prakie-
ykimas, kury izstaciau tau : tada adgalos
imti rey szyrdin sawo - terp wifu giminiu,
kur iszware tawe WIESZPAT S Diewas
tawo.

2 Ir suszgrizy WIESZPATIES
Diewop rawo, ir klawzadu busi balfuy jo, pa-
gal to wisa ka prysakau tau szadien : tujen, ir
waykey rawo, izf wifos szyrdies rawo, ir izf
wifos dufzos rawo.

a Neh. 1. 3 Ir agrazins WIESZPAT S Diewas
rawo newala rawo., ir susimils and rawes : ir
Pf. 106. fureyxs rawe izf wisu giminiu, kur iszwaykie
45. rawe WIESZPAT S Diewas rawo.

Jer. 32. 4 b Notisjen iszwaykiti rawo bunt and gafa
37. dagaus, izf ten fureyxs rawe WIESZ-
b Neh. 1. 9 PAT S Diewas rawo, ir izf ten ims rawe.

5 Ir atwes rawe WIESZPAT S Diewas
rawo toh ziamen kura pasedo rawey rawo
teywaynizkey, ir pafeti ja teywaynizkey, ir
daris tau gierey, ir pradaugins rawe uz rawus
tawo.

f Jer. 32. 6 Ir apipjaustis WIESZPAT S Diewas
39. rawo e szyrdi rawo, ir szyrdi sekles rawo :
Ezec. 11. kad miterumey WIESZPATY Diewa
19. rawo izf wifos szyrdies rawo, ir izf wifos dufzos
ir 56. 26. rawo, kad gitumey.

7 Ir uzdes WIESZPAT S Diewas rawo
wisus tos prakieykimas and neptietelu rawo,
ir and nopikietēju rawo, kurie persekiojo
tawe.

8 Suszgrizy tada, ir klawzadu busi balfuy
WIESZPATIES : ir darysi wifus jo
prysakimus, kuros prysakau tau szadien.

9 d O WIESZPAT S Diewas rawo pa-
darys jog apipfusi wifokiane darbe rawu rawo,
waysiuy zywara rawo, ir waykiuy galwiju rawo,
ir waysiuy ziames rawo, and giaro : apligryzi
mes WIESZPAT S kad dziaugus and rawes

and giaro, pagal to kaypo dziaugies and rawu
rawo :

10 Kad klawzadu busi balfuy WIESZ-
PATIES Diewa rawo, saugodamas prysa-
kimu jo, ir istatymu jo, kurie ira paralyzi
toy Zokona-knigoy : kad suszgrizy WIESZ-
PATIES Diewop rawo, izf wifos szyrdies
rawo, ir izf wifos dufzos rawo.

11 Tas nes pars prysakimas, kury prysakau
tau szadien, e n' est pasleptas nog rawes, ir n' est
roli nog rawes.

12 N' est daguy : kad katberumey, kas fu-
zogs uz mus daguni, kad adgaberu ghi mumus,
ir padarytu mums kad girdecumime ghi, daryt
ghi :

13 N' est teypag izf anos szalies maru : kad
kalberu : kas paims ghi del musu izf anos
szalies maru, kad adgaberu ghi mumus, ir
padarytu mums kad girdecumime ghi, da-
ryt ghi ?

14 Tas nes zodys ira labey arty rawes,
nastose rawo, ir izyrdiy rawo, kad darytu-
mey ghi.

15 Sztey izstaciau tau szadien zywata, ir
giar : smerty teypag, ir pikt.

16 Prysakau nes tau szadien, kad miterumey
WIESZPATY Diewa rawo, kielose jo
waykszcotumey, ir prysakimu jo saugotumey
ir istatymu jo, ir fudu jo, kad gitumey ir pra-
fidaugitumey, ir izlawiru tau WIESZ-
PAT S Diewas rawo anoy ziamey, kur eyni
pafeti ja teywaynizkey.

17 Bet jeygu atigrysz szyrdis rawo, ir
neklaufisi : ir busi wartyas. kad klonio-
tumeys kiciemus Diewams, ir tarnaurumey
jems :

18 Apinaszau tada jumus szadien, jog tykrej
prazusite : neprailginsite dienu and ziames,
kuron eyni Jordanai, iejt josh, kad pafetu-
mey ja teywaynizkey.

19 g Imu szadien priefis jus uz swiedkus
dagu ir ziamis, izstaciau tau giwata : ir
smerti, paszlawinima, ir prakieykima : ap-
rynk tada zywata, kad gitumey, tujen, ir
sekle rawo.

20 Bemiledamas WIESZPATY Diewa
rawo, balfuy jo klawzadu budams : ir jo besiu-
redams : ansen nes ira giwata rawo, ir ilgumu
dienu rawo, kad atlikumey anoy ziamey, kura
prysakie WIESZPAT S rawamus rawo,
Abrahamuy, Izaokuy, ir Jokubuy, jog dos
jemus.

PAGUL. XXXI.

Mayzeszus apinaszo zmonemus sawe weykis
mirsiant ir nezeysiant ziamen Kanaan, za-
dedamas, jog iwas jos ten Diewas per Jo-
zue, ir izgadyns niptietelus ju, 1. 69c.
slyprna ir tiezzyja Jozue, 7. Raszo ir
atadodu ta Zokono-kniga, Kurigams, Le-
witams, ir Wirausiems, su prysakimu kad
perskaytytu ja kas sepiini metey wisie mus
zmonemus, 9. Diewas istato Jozue, ure-
dan jo, 14. ir apinaszo Mayzeszuy ir Jo-
zuey neklawzadu ir aspolima zmoniu, ir
at ysiawies korones, 16. Isako Mayzeszuy
parafzye giesme, and perserzimo ir per-
swiedczyimo zmoniu, ir mokti jos ju, 19.
Mayzeszuy liepia izdet Levitams anas
Zokono-Kniga pas szali Shrynios sadaros.
24. Liepia fureyxi wifas zmones, kad klaw-
zin anos giesmes, 29.

Potam

Pagul. 31. 32.

V. KNIGA MAYŽESZAUS

161

Potam nuejo Mayžezsus, ir kalbejo tos žodžius wifol Izraelaup.

2 Ir tare jump, tuta szadien szymta: ir dwidyszim meru, negalefu daugiaus iszeyt ir ieyt: priegiam tare manešp WIESZPATIS nepereyu per ta Jordana.

Num. 3 WIESZPATIS Diewas tawo pereys pirm weyda tawo, tasjen izgadyns tas gumines nog weyda tawo, kad pafestumey jos reyywayniizkey: b Jozue pereys pirm weyda tawo, pagal to kaypo kalbejo WIESZPATIS.

Num. 4 Ir padarys jems WIESZPATIS, pagal to kaypo padare e Sihonuy ir Oguy, Karalams Amoritui, ir ziamen ju: kuros izgayzino.

5 O kad pados jos WIESZPATIS po weydu jufu, tada padarysite jamuy pagal wifol ano pryjakima kury pryjakiau jumis.

6 Bukit itypreys ir turekit giara humaz, ir nelibijokite, ir nelizgalkit weyda ju: WIESZPATIS nes tey ira Diewas tawo kurfey cyna su tawim, e neizdos tawes, ney apleys tawes.

Joz. 1. 7 Ir pawadyno Jozue Mayžezsaus, ir tare jop po akimis wifol Izraelaus itypru bukt, ir turek giara humaz, tujen nes tey su tomis zmonemis, ton ziamen, kura pryjekie WIESZPATIS tewamus ju, jog dos jemus: ir tujen padaryti kad pafestu ja anisien.

8 O WIESZPATIS ira to, kurfey cyna pirm weyda tawo, tasjen bus su tawim, neizdos tawes, ney apleys tawes: f nelibijok, ir nelibaykiztaukt.

9 Ir parafze Mayžezsus ta zokona, ir daweghi Kunigamus, suamus Levi, kurie neizojo Skryniaz sadaros WIESZPATIES, ir wihemas Wirausiemus Izraelaus.

10 Ir pryjakie jems Mayžezsus, tarant: Prieg pabayge sepryniu meru, itarytu czesu meru izlaydymo szwetei Kuczku:

11 Kad acys wifas Izrael pafirodit po weydu WIESZPATIES Diewa tawo, anoy wietoy, kura parodys izsaukti ta zokona po wifol Izraelu, po aufimis ju.

12 Surynk zmones, wirus ir moteris, ir kudykis, ir ateywi tawo, kurie ira bromose tawo: kad klauiru, ir mokirus, ir bijorus WIESZPATIES Diewa jufu, ir saugoru daryt wifus zodzius to zokona.

13 Waykey teypag ju, kurie to nezynojo, klauiru ir mokirus, kad bijorus WIESZPATIES Diewa jufu: per wifas dienas kuros giwenate and ziames, kuroi cynate szadien per Jordana, kad pafestumite ja.

14 Ir kalbejo WIESZPATIS Mayžezsaus, sztey, dieuos tawo pryfartyno, kad mirtumey, arwadynk Jozue, ir sultokite nomere fueygos, kad docia jam isakima: Nuejo tada Mayžezsus, ir Jofue, ir sutojo nomere fueygos.

15 Pafirode tada WIESZPATIS Nomete, debekies itupe: o debekies stulpas stowejo wirizuy duru Nomete.

16 Ir tare WIESZPATIS Mayžezsaus, Sztey, miegoi su reweys tawo, o gimine kietis, ir baltis palkuy diewu prafzalnieciu tos ziames, kuroi cyna widurn ju, ir apleys mane, ir suniekins sadara mano, kura padarau su ja.

17 Tada uzsidegs rustibe mano anoy dienoy, priez ja, ir apleysiu jos, ir pastepiu nog ju weyda mano, kad buru and pena, ir dangiel

pikrumu, ir suspaudymu suryks ja: jog kalbes anoy dienoy, nesurykogu mane tie pikri daykrei, delto jog nera widuryie manes Diewamano.

18 Pastepiu rada wifizey anoy dienoy weyda mano, delto wifol pikta kury padare: atigryzo nes kirump Diewump.

19 O dabar, parafzykire sau ta Giesme, ir mokik jos wayku Izraelaus, dek ja nastrofina ju: kad ta giesme, buru mi swiedku priez waykus Izraelaus.

20 Iwefu nes ta giesme, anoi ziamen, kura pryjekiau tewamus jos, apifultancioni pienusie medumi, ir walgis, ir pafos, ir nuruks: acsigryza tada kirump Diewump, tarnaus jems, ir narsis anisien mane, ir suniekins sadara mano.

21 Ir stois kad suryks ja tie pikri daykrei ir suspaudymey, tada atklais ta giesme po weydu jos and swiedko, nebus nes uzmirza iz nafu sektes jos: kada ghi zynau padamawima jos, kury szadien daro pirm nekayp iwedu ja anoi ziamen, kura pryjekiau.

22 Parafze tada Mayžezsus ana Giesme anoy dienoy ir mokie ja waykus Izraelaus.

23 Ir pryjakie Jozuey, sunuy Nuno, ir tare, g Buk itypru, ir turek giara humaz, tujen nes iweš waykus Izraelaus anoi ziamen, kura pryjekiau jems: o alzien busu su tawim.

24 Ir stojos kad pabaygie Mayžezsus raszyt zodzius to zokona knigoi, ner buyo pabaygie.

25 Pryjakie tada Mayžezsus Levitams, kurie nelzojo Skryniaz sadaros WIESZPATIES, kalbant.

26 Imkite ta h Zokono kniga, ir padekite ja and Galies Skrynios sadaros WIESZPATIES Diewa jufu: kad buru rpin uz swiedka priez tawe.

27 Pazytu nes upara tawo, ir kietak kaktatawo: Sztey, pakoley dar gifu szadien su jumis, uparneys buwot, priez WIESZPATY, kaypo toli labiaus po smertiy mano.

28 Surynkite manešp wifus Wirausius giminiu jufu, ir Urednikus jufu: kad kalbecia po aufimis ju tos zodzius, ir imcia priez jos and swiedko daga ir ziamę.

29 Zynau nes jog padagynsite ja rykrei po smertiy mano, ir aristoite nog kiala kury pryjakiau jumis: romet suryks ana-pikt and pabaygos dienu, kad padarysite rey kas ira pikt akie WIESZPATIES, kad padjudynumite ghi rustibelp darbu raku jufu.

30 Kalbejo tada Mayžezsus, po aufimis wifol surynkima Izraelaus, zodzius tos Knigos, nec ana pasibaygie.

PAGUL. XXXII.

Szwęta Giesme, kuroy labey szowintingey giramas est teyp pat Diewas, kaypo jo apstygos gieradeister and Izraelaus, 1. iki 5. ir eyl. 7. iki 15. isz priez labey smarkiey barama est bjauri ju new dieczniste, 5. 6. 15. rustibe Diewo ir ateystancios korones izskaitor, 19, be pa zedyghina wienok stufugarbintin mos bjaurybems, neprietelie zmoniu sawo, 31. isz ko tada adgalor isaszja Diewas zmones sawo, zadedamas jog pamstytis and ju ir sawo stufugarbintingu neprietelu, Bazniczu sawo su sawim perjednos, nuramins, ir terp paheniu iszplatyns, 35. Mayžezsus iszkalbejs ta giesme grandena jor adgalor wartomop zedzia Diewo and giara ju. 44. ir ganna anoygi pacioy dienay, isakima jog regies ziamę Kanaan and kalna, ir mirtu, 48.

L

Raleks

g Joz. 2. 6.

h 2 Kat. 22. 8.

Palek ausiu dągie, ó kalbesiu: ziamé teypag rektanšo kalbos našu mano.

2 Mokstas mano telafza: kaypo liecus, kalba mano: tepušta kaypo rafa: kaypo mažas-liecus and adzotelu, ir kaypo tafzey and zoles.

3 Izlauskiau nes warda: **W I E S Z P A T I E S**, dokir dydybę Dieuwu musu.

4 Ansjen ira ole, kuro darbas ira robulas, wisi nes kielej jo ira sudas: Diewas ira cieša, ó n'eft netieša, reysu ira ir rietiojiu.

5 Palgadyno priesz ghi, n'eft jo waykeys, gieda ira ju: palodus, ir palofusi ira gimine.

6 Arperofigu rey **W I E S Z P A C I U Y** durna ir neizmintinga gimine? n'eftgu rewu tawo, kursey gawo tawe, kursey padare tawe, ir kursey patypryno tawe?

7 Armink and dienu isz seno, dabokis and metu kiekvienos gimines: kiauukis tewa tawo, apinaszins rey tau, senuju tawo, ó apisakis tau.

8 Kad izdalijo teywaynistes Aukiszcausias gimimems, kad skire waykus Adoma, istate rubezus gininiu pagal skayciaus wayku Izraelaus.

9 Dalis nes **W I E S Z P A T I E S** ira jo gimine: Jokubas ira sznuru teywaynistes jo.

10 Rado ghi ziaméy giros, ir pusioy stangiacioy giroj: wede ghi apiskrety, mokie ghi, saugoj jo, kaypo letę-akies sawo.

11 Kaypo arelis pajudyna lizda: sawo, and jaunuju sawo skredzioja, iparnus sawo iztiecia, ima jos, ir nesza jos and sparnu sawo.

12 Teypo wede ghi **W I E S Z P A T S** patsjen: ir nebuwo su jo swetyma Diewu.

13 Padare jog jojo and aukizramu ziames, jog walgie dachadus tauko: ir padare jog zyndo medu isz oles, ir aliwaz isz rytinago oles.

14 Swietaz karwiu, ir pienaz mažo pekaus, su riebieys awineleys, ir awineys, kurie ganos Balane, ir ozu su taukeys inkitu kwieciu: ir wino-krauja, czyfta ghi winaz, girey.

15 Ó kad nuruko Ischurun, rada sparde, (riebe esztoru esi, ir *Ischurun* apidegru) ir aplydo Diewaz, kursey ghi padare, ir iszhonbijo ole izganima sawo.

16 Pajudyno ghi karščezop swetymeys *die*weys: bjaurybemis pajudyno ghi rustibesp.

17 Aferawojo welniam ne Dieuwu, diewams, kuru nepazyno: naujems, kurie buwo isz netola, kuru nesibijojo tewey jusu.

18 Uzmirsore oles, kuriy pagimde jus: ir padejor uzmarzon Diewaz, kursey pagimde jus.

19 Kad rey iszwidu **W I E S Z P A T S**, rada wzgordyo jeys: isz rustibes priesz sunus sawo, ir dukterys sawo.

20 Ir tare: Paspesiu nog ju weyda: mano, dabosios, kas bus do galas ju: wisiszkey nes eft palodus gimine, waykey, kurose nera wienasties.

Rym. 10. 19. 21 a Pajudyno mane karščrieš, to kas n'eft diewu, pajudyno mane rustibesp, mornastymis sawo: Afzjen rada pajudyniu jos karščrieš teys kurie n'eft gimine, durna gimine, pajudyniu jos rustibesp.

Jer. 15. 14. 22 Ugnis b nes uzhidgie rustibey mano, ir degs iki apaciauspekley: ir isztrowis ziamę su dachadu jos, ir fundamentus kalnu liepsna padarys.

23 Sukopsiu and ju piktus *daykim*: izlauskiau and ju strelas mano.

24 Isztrowireys bus badu, swestys nog karšunkula, ir karcijs prazuties: ir siusiu terp

ju darys žveru, su gaylu nodu dulkiau zalciau.

25 Isz ora apims kalawijas, ó isz widuries-kamaru izgaftis: jaunikayti teypag, jaunadukteri teypag, zyndači wayka: su zyly žmogumi.

26 Tarau, wisosna kamposna iszwaykicia jos: padarycia kad laurus pomeris ju terp žmoniu.

27 Kad nebucia bijojes rustibes neprietelaus, kad nopsieyru swetymey neprieteley ju: kad nekalbetu, Ra:ka musu buwo aukizra, **W I E S Z P A T S** to wiso negare.

28 Gimine nes kury žulta rodomis, ir nera jofe razuma.

29 Ach kad buru iszmintingey, supraftu tey: daborus gata sawo.

30 Kaypo witu wiens rukstanti, ó du prawitu dezymti rukstanciu, kad neburu pardawus ju ole ju, ir izdawę ju **W I E S Z P A T S**.

31 Ole nes ju n'eft kaypo musu ole: besant pariems neprietelams musu sudzionis.

32 Wino-medis nes ju ira isz wino-medies Sodomos, ir isz tauku Gomortos: wino-ogos ju ira czemerotos ogos, turi karcias ogas.

33 Winas iu ira gaylu zalciau nodu: ir imarkiu gaytumu giwacia.

34 N'eftgu tey manimpi uzrakinta? uzpeczetyra skorbole mano?

35 e Mano ira pamita, ir arperawinas, komet swardysis koja ju: diena nes prazuties ju ira arti: dienos teypag kuros stosis jems, skubinas.

36 **W I E S Z P A T S** nes darys suda: žmonemus sawo; ir gaylesis tarnu sawo: regies nes jog nuejo Ra:ka, ir nera uzrakinto ir aplyfto.

37 Tomet rada kaltes: Kame ira Diewey jut ole, kuroy tykiejos?

38 Kuru muzamu-asieru walgie raukus kuru giaramu-asieru giere winaz, kad kiekirus ir padetu jems, kad buru jems pasislepimu.

39 Dabokites datar, jog afzjen, afzjen **T O** elini, ó d nejokio Diewa su manim: e afzjen uzmuszu ir adgidziu, afzjen muszu ir lieczyju, ir nera nieko kursey giabiru isz rakos mano.

40 Pakialsu nes Ra:ka: mano dągumi: ir kalbesiu: Giju and amzu.

41 Jeygu galas: su zybači kalawijaz: mano, ir nusitwers Ra:ka: mano sudop, rada sugrazysiu pamita: and prieszarniku mano, ir aperosiu nopikiarejams mano.

42 Appirdisiu strelas mano krauju, ó kalawijas mano walgis kuna: nog krauja pamuszro, ir kalinio, nog galwos, bus pamitos neprietelaus.

43 f Szaukir balšu Pahonicy su žmonemis jo, pauftysis nes kraujo tarnu sawo: ir sugrazins pamita: and prieszarniku sawo, ir periednos ziamę sawo ir žmones sawo.

44 Ir arajo Mayzezus, ir kalbejo wisus tos zodzius Giesmes po auzimis žmoniu: ansjen ir Hosea, sunus Nuno.

45 Kad pabaygie Mayzezus kalbet wisus tos zodzius wisop Izraelaup;

46 Tada tare jump; Prydekir szyrdi jusu wisump tump zodziump, kuros apišwiedczyju szadien terp jusu, jog prysakisire jos waykamus jusu, kad saugoru daryt wisu zodziu to zokona.

47 N'eft rey jumus dyku zodziu, bet ira giwata jusu: ir to paciu zodziu prailginsire dienu ancy

e Rym.
12. 19.
Zyd. 10.
30.
1. Pet. 2.
23.

d wirsz.
4. 35.
Joz. 4. 5. 5.
8. 22.
e 1. Sam.
2. 6.

f Rym.
15. 10.

Pagul. 33. 34.

V. KNIGA MAYŽESZAUS

163

anoy žiamėy, kuroñ cynate per Jordana; kad paleitumite ja.

48 Peram katbejo WIESZPAT S Mayžeszaup, anoygi pacioy dienoy, tarant:

49 gūžlupk and katna Abatim (tas ira katnas Nebo, kurfey ira žiamėy Moabo, kurfey ira ties Jericha;) ir dabokis žiamės Kanaan, kurą dosiu waykamus Izraelaus and pafedyma.

50 Ir numirk and ano katna and kuro užlipi, ir surynkas buk žmoniump rawo: pagal to kaypo brolis rawo h Aaron numire and katna Hor, ir surynkas ira žmoniump rawo.

51 Delto jog i sugriezyjor priešz mane, widuryje wayku Izraelaus, ties barnes-wadeni kadefė giroy Zin: delto jog nepaizwėtet manęs widuryje wayku Izraelaus.

52 Išč priešč nes regiesi tą žiamė, bet neieysi jon, žiamen kurą dawiau waykamus Izraelaus.

PAGUL. XXXIII.

Mayžeszu szaławina dwilikej giminiu Izraelaus pirm smerties rawo, ir apinaszo kas areys and kiekwiens gimines,

O Tas ira pašławinimas, kuro szaławino Mayžeszu, wiras Diewo, waykamus Izraelaus, pirm smerties rawo.

2 Fare tada, WIESZPAT S atajo išč Sinai, ir užtekioje jems išč Seir, žyba; ciu pafirode išč katna Paran, ir atajo išč dešymcia tukitaciū sżwėtuju: po dešinyne jo rąkey buwo ugntes zokonas and ju.

3 Ir labey mli žmones, wisi sżwėri jo ira rąkole rawo: pafartyteys bus widuryje tarp koju rawo, kiekwiens gaus išč žodziu rawo.

4 Mayžeszu prysakie mums zokona: rewaynitė surynkimo Jokuba.

5 Ir buwo Karatami Jeshurune: kad rąkas galwos žmoniū, išč gimimem Izraelaus.

6 Tegija Ruben, o tenemirša: ir r'eft žmones jo ikayciūmi.

7 O tey ira ape Juda, ka katbejo; Klausik, WIESZPATIE batla Judos, ir perga; bėk ghi žmoniump rawo: rąkos jo repaka; ka jamuy, ir buk jamuy pagialba priešč nepriecelus jo.

8 O ape Levi tare; Tumim rawo, ir Urim rawo, ira and wirow, mitalnika rawo: kury gundey Malsoy, išč kuro bareys ties wadenius Meribos.

9 Kurfey tare rawop rawo, ir morynolp rawo, Neregii jo, ir kurfey nepažyno broli rawo, ir and lupu rawo nodbojo: saugojo nes žodzia rawo, ir fergiejo sa; daros rawo.

10 Mokis anisjen Jokuba, prouw rawo, o Izraeli zokona rawo: rukiamus daykus des priešč nosi rawo, ir bus tey wis sutrowita, and Altoraus rawo.

11 Szaławink WIESZPATIE galibey jo, ir remegita tau darbas rąku jo: pamulsk blaudzus tu kurie kialis priešč ghi, ir nopiklėcia jo, kad notsikietru.

12 O ape Benamina tare; Mielafis WIESZPATIE S, bėspėczney giwes išč jo: apdegs ghi per wisa; diena; ir tarp ktonu jo giwes.

13 O ape Jozefa tare, a žiamė jo r'eft pašławinta nog WIESZPATIE S, prakitniausiu dayku daga; rafa; ir gitumu; gulinciu apacıoy.

14 Ir prakitniausieys dachadeys Sautes, ir prakitniausiu iždawimu menasio.

15 Ir prakitniausiu dayku sėnu katnu, ir prakitniausiu dayku anžynu katnelu.

16 Ir prakitniausiu dayku žiamės, ir pilnibė jos, ir matone to kurfey giweno krume: toreyt

pašławinimis and galwos Jozefo, ir and kiaušza b atikuro nog broli rawo.

17 Turi izlowe purgingindzio jautia rawo, o rageyjo ira ragey wienatagio, badys jeys podrawg gimines iki galams žiamės: o tie ira dešzims tukitanciey Efraimo, ir tie ira tukitanciey Manase.

18 O ape Zebulona tare; Dziaukis Zebulone, išč ižeygos rawo: o Iščafchare, išč rwaru rawo.

19 Szauks giminiū and katna, afierawos ten afieras teysibes: žys nes apita; mru ir apdegtus pasieptus daykus žiezdrū.

20 O ape Gad tare, Pašławintis r'eft tas kurfey rumą; daro Gaduy: giwena kaypo senas lawas, ir draško peti, ir tabey kiaušza.

21 Ir apsiweydejo išč pirm, delto jog buwo uždegtas ten dalių zokona-dawėjus: rogdel atajo išč galwomis žmoniū, iščprowijo tey; ibe WIESZPATIE S, ir fudis jo išč Izraela.

22 O ape Dan tare; Dan ira jaunu Lawu: išč fzkos kaypo išč Bafan.

23 O ape Naftchali tare, Naftchali pasfortintas buk matone, ir pilnatis pašławintima WIESZPATIE S: pafėik rewayniščkey Nusileidyda; ir Pietus.

24 O ape Afer tare; Afer r'eft pašławintis funcys: miechu r'eft brolamus rawo, ir redazo koja; rawo aliwoy.

25 Gietezys ir waras bus po czeweryku rawo: o fyptrybe rawo kaypo dienos rawo.

26 Nera nieko ligio Gaduy, Jeshurune: kurfey joja and daga; pagialbolp rawo, o išč aukštumū rawo, and aukščzausiu debėsiu.

27 Amžynas Djewas r'eft tau giwenu, o išč žiamo, amžyni peciey: ir teiřwaro neprieceli nog weyda rawo, ir rekalba; Iščaylytas.

28 e Giwes tada Izrael patsien bėspėczney, o akis Jokuba bus and žiamės Jewu, ir jauna-wino; ir labey daga; jo tafes rafa.

29 Pašławintu buk Izraelau! kas ira kaypo tu? Gimine esi iščlořta nog WIESZPATIE S, ikidos pagialbos rawo, ir kurfey ira kaławiju aukštuma rawo: rogdel pafidos tau nepriecelėy rawo weydamuyniřkey, ir mindzioli and ju aukštumu.

PAGUL. XXXIII.

Mayžeszu užlipa and katna Nebo, išč kurfey jamuy Diewas weydet and pazadeto žiamės, i. Sc. Mayžeszu budamas dar drutu mirřeta and jo, pakafiamas est nog Diewa; o nog Izraelaus apwerkiamas, s. Jozue ira stownu, bet Mayžeszu toli žabiau, s.

Užėjo tada Mayžeszu, išč ligiu lauku Moabo and katna Nebo, and aukštuma Pifgos, kurfey išč priešč Jericha;: Ir a parode jam WIESZPAT S wisa; ana; žiamė, Gileado, iki Danuy.

2 Ir wisa; Naftchali, ir žiamė Efraimo, ir Manase: ir wisa; žiamė Judos, iki galausiems matams,

3 Ir Pierus, ir arwira; tauka; tomos Jerichau, polmos-mieřta, iki Zoaruy.

4 Ir tare jop WIESZPAT S, Ta tey ira žiamė kurą; prysėkian b Abrahamuy, Iščakuy, ir Jokubuy, katbait: Sektėy rawo dosiu ja; rawien padarau jog regiecy ja; akimis rawo, bet neperecy jon.

5 Teppo numire ten Mayžeszu tarnas WIESZPATIE S, žiamėy Moabo, pagal nafu WIESZPATIE S,

6 Ir pakafė ghi tomy žiamėy Moabo, priešč Beth-Peor, ir e nežynojo niekas ape jo; graba iki iřzey dieney.

L 2

7 0

a wiriz.
3.27b Gen. 12.
7.ir 13. 3.
ir 15. 18.ir 26. 4.
ir 28. 17.

c Sūd. 94

164

JOZUE

Pagul. 1.

7 O Mayžefzus rurejo szymta: ir dwide-
szymz metu kad numire: akis jo nepatemo, ir
galibe jo neparejo.

8 Ir apiwerkie Mayžefzu wakey Izraelaus
ligiose taukoše Moabo, per tris-dėlymtis dienu:
ir pasibaygie dienos werkima, raudawima and
Mayžefzaus.

9 O Jozue, sunūs Nuno, buwo pilnas dwafios
išzminties, Mayžefzus nes uždejo ra-kas sawo
and jo: ktaule tada jo waykey Izraelaus, ir
padare pagal to kaypo prysakie WIESZ-
PATS Mayžefzuy.

10 Ir nesikiele daugiaus Pranafzas Izra-
eluy, kaypo Mayžefzus: kury WIESZ-
PATS pažyntu nog weyda iki wey-
duy.

11 Wifose žiaktoše ir stebuktoše, kop
nusidante ghi WIESZPATIS, kad da-
rytu jos Egipto-ziamey and Faraona, ir
and wifu jo tamu, ir and wifos jo žia-
mes.

12 Ir wifoy anoy styproy ra-koy, ir wifant
aname dydziane izgaity: kuros dare Mayže-
fzus po akimis wifo Izraelaus.

Gatvė Pukios Knigos MAYŽESZAWS.

KNIGA

JOZUOS.

Užsirašinimas tos Knigos.

Toy Knigoy apsisako stebuklingi darbey WIESZPATIES, kuros dare and parodyma
riešos ir wiernasties nog smerties Mayžefzaus iki smertiy Jozuos, ipaciy kaypo iwede way-
kus Izraelaus pažadero žiamen, wezdamas jos per Jordana: sauša koja, ir padodams jems ra-
kofna wifus karalus Kanaanu, su žiamenim ju ir miestey: kuros izdalijo Jozue terp dewiniu
giminiu, ir pufes: Walni-miestey ira teypag pastanawiti, su teys miestey kurose turejo giwer
Levitey. Galuyšey sakos toy Knigoy ape smerti Jozuos, kad turejo szymta: ir dešymti metu,
paskuy to kaypo izitate Izraeltams prakieykima: Diewo, jeygu artoru nog anos šados kura:
izitate su jey WIESZPATIS. Jozue buwo afabliwu paweykstu, reyp wardes, kaypo uredė,
WIESZPATIES musu JEZUSO CHRISTUSA, kursey gabena wiernosius
rykron ariylu, ipaciy dagaus Kanaan, Zyd. 4. 8. 8c. Ta Hiftoria užrakina sawimpi czeša,
daugiaus nekayp sepryniolikos metu, ir turi warda: Jozuos, delto jog sakos joy labiausiy ape jo
prakulnus darbus: Kas apirafze tą Hiftoria, netykr ira: Wienu izmano jog apirafze ja: Fran-
nafzas kursey gijo paskuy to kialata: metu. Pryderaciy galis persidalit ing trejeta: dalu: pir-
moše nes dwilkoše Paguldymose kalbas ape perdydzius pergateimus, kuros atprowincio Jozue
galibe Diewo. Antroy daliy, nog XIII. Pagul. iki XXII. Pagul. kalbas ape padalighima
ziames terp Giminiu: Trečioy daliy apirafzo perliuntymas dwieju Giminiu ir pufes:
Priegam, sargi graudenimey Jozuos žmonium Izraelaus, o galaušey ape smerty Jozuos ir
Eleazaro.

PAGULDYMAS I.

Diewas liepia wesi Jozuey žmones žiamen
Kanaan, 1. 6c. ape kuros groniczas sakoi,
4. Diewas stypryna Jozue, afabliwys za-
deimeys, 5. ir graudena ghi sargiop war-
toimop zokona sawo, 7. Jozue isako žmonė-
mū kad gatawirus kielonch per Jordana,
10. ir graudena Rubenitum, Gaditum, ir
pufu gimines Manasse, ape ta zadeima
kuri padare Mayžefzuy, 12. kury gataweys
ira darys, 16. wifos gimines zada Mayže-
fzuy bus ktauzadomū, 17.

Deut. 34. 3. IR stojis po a smertiy Mayžefzaus tarnu
WIESZPATIE S, jog kalbejo WIESZ-
PATS Jozuof sunaulp Nuno, b tarnop
Mayžefzaus, tarant:

Deut. 1. 38. 2 Tarnas mano Mayžefzus numire: o dabar
kialkis, pereyt per tą Jordana, tujen, ir wifos
tos žmones anoi žiamen kura domi jemus,
waykamus Izraelaus.

Deut. 11. 2. 3 e Wifokią wietą and kuros mindzios pa-
das-kijos ju dawiau ja: jumus pagal to kaypo
kalbejau Mayžefzaup.

Joz. 14. 9. 4 Nog giros, ir to Libanon, iki dydzies upey,
Frath, wifa žiamę Hechitu, ir iki dydiems

Marams, ties nusileydima: saules bus rubežys
julu.

5 Niekas nopsistos po weydu rawo per wifas
dianas giwaros rawo: kaypo buwau su Mayže-
szumi busiu su rawim, d Neizdosiu rawę, ney
aplaysiu rawę. d Deut. 31. 6. 8.

6 e Stypru buk, ir gieros dumos: tujen nes
padarysi jog pašes tos žmones tą žiamę tey-
waynizkeky, kura prysiekiau rawamus ju, jog
dosiu ja. e Deut. 31. 23.

7 Buk rykrey stypru, ir buk šabey giero humu,
kad saugorumey daryt pagal to wifo zokona
kury prysakie tau tarnas mano Mayžefzus, ir
f norstok nog jo dešzynen, ney kayren ra-koi: ir 28. 14.

8 Tenortfoja nog nafsu rawo Kniga to zo-
kona, ber g warok joy dienoy ir naktiy, kad
saugorumey daryt pagal to wifa kas ir para-
szyta jampi: tomet nes laymingeys pada-
rysi kielus rawo, ir tomet apsiwaykzciofi ra-
zumney. g Pf. 1. 2.

9 Neprysakiau gu tau to? buk stypru, ir ru-
rek giara: humu, ir nesibaykiztau, ir nesibijok:
WIESZPATIS nes Diewas rawo ira su ra-
wim wifur kur cyni.

10 Prysakie

Pagul. 2. 3.

JOZUE.

165

10 Pryfakie tada Jozue Urednikams žmoniu, kalbant:

1. Eykite per widury abazaus, ir pryfakikit žmonemus, kalbant, Frygawikire sau strowos: terp tryju nes dat dienu pereysit per tą Jordana, kad ieytumite paleit ana žiamę, kura doda jumis, WIESZPAT S Diewas jusu paleit ja.

12 Ir kalbejo Jozue Rubenitams ir Gaditams, ir pusę giminey Manase, tarait:

13 Atminkite and ano žodzia, kury pryfakike jumis Mayžefzus tarnas WIESZPAT S Diewas jusu doda jumis atylsi, ir doda jumis tą žiamę.

14 Moterys julu, mažus waykus jusu, ir peku julu palikite žiamę, kura dawe jumis Mayžefzus iš žos šalies Jordano, bet patisjen žayntes szarworeys po weyda broliu julu, wisi kareywingi galunej, ir padesite jumis.

15 Net dos WIESZPAT S atylsi brolamus julu kaypo jumis, ir kad reypag pafetu reywaynizkey ana žiamę kura doda jems WIESZPAT S Diewas julu: romer tada sugryfzite žiamę reywaynites julu, ir paleite ja reywaynizkey, kura dawe jumis Mayžefzus tarnas WIESZPAT S iš žos šalies Jordana, ties užkreikima saules.

16 Atakite tada anisjen Jozuey, kalbant: Wis rey ka pryfakiey mums padarysim, ir wisur kur siusi mus, eysi mi.

17 Kaypo klaufeme wifame Mayžefzaus, reypo klausisim tawęs: rykrey t'elt iu tawim WIESZPAT S Diewas tawo, kaypo buwo ju Mayžefzumi.

18 Wisokias žmogus kurfey bus uparnu narams tawo, ir neklausis žodziu tawo wifame same: ka pryfakisi jamuy, užmužtas bus: buk rykrey typru, ir turek giara humą.

PAGUL. II.

Jozue išsunte du wiru, kad išspiegiaworu žiamę Kanaan ir Jerichau, 1. 296. kuru liepia iefzhor Karalus miešta ju, 3. bet Rachab pastepia jos, 4. ir apiesko szuczmei sunyynius Karalaus, 5. ir sako apeddy izgasty žmoniu miešta ju ir žiames, nasyndama jog rey atajo nog Diewa WIESZPAT S s. prafzo kad paliktu giwomis Izraeliey ja ir namus tewa jos, 12. ku žada jey szpiegey su prysega, bet zybru budu, 14. Poim gry zia Jozuos, 23. ir adgabena jam giara naujena, 24.

O Jozue sumus Nuno turejo du wiru, kurie peršpiegiaworu slepciomis, nusiustus iš Sittim, tarait: Eykite apweyzdekite žiamę, ir Jerichau: Nuejo tada anisjen, ir atajo namosna nekuros žmonos, bjaurnikies, kuros wardas buwo Rachab, ir miegojo ten.

2 Pafakira tada buwo Karalus Jerichaus, tarait: Sztey, szoy naktiy atajo cia wirey iš wayku Izraelaus, kad periezkoru tą žiamę.

3 Togdel nusiunte Karalus Jerichaus Rachabot, kalbant: Išweik ros wirus kurie atajo tawęsp, kurie atajo namosna, arajo nes perweyzdet wifa žiamę.

4 Bet ana žmona eme abejerą anu wiru, ir pastepe jos, ir tare teypo: Atajo wirey mangsp, bet nežymjau iš kur buwo.

5 Ir stojos kad turejo uždaryt bromą, kad buwo ramu, jog išėjo anie wirey, nežynau

kur nuejo anie wirey: wikt jos weykic, pawifit nes jos.

6 Bet ana liepe jems užlipr and wifku: ir pastepe jos po netryntys lineys, kuros izfate ana and dagcia.

7 O anie wirey wijo jos kielu Jordano, iki brydymams užrakino reypag bromą, palkuy to kaypo išėjo tie kurie wijo jos.

8 O pirm nekayp anisjen užmigo, tada užlipo jump ana and dagcio.

9 Ir kalbejo anump wirump, žynau jog dawe jumis WIESZPAT S tą žiamę: ir jog pole and musu izgastis julu, ir jog surypo nog weyda julu wisi giwetojey ros žiames.

10 Gi dejom nes jog izdziowino WIESZPAT S a wadenius zofetu-ma u po weydu julu, kad ejot iš Egypta: ir rey bka padaret dwejetny Karalu Amoritu, Sihonuy ir Oguy, kurie buwo and anos šalies Jordano, kuros izgadynor wisi zkey.

11 Kad tey izgirdom, tada surypo szyrdys musu, ir nopsistowi daugiaus niekampi humas, pro weyda julu: c WIESZPAT S ir Diewas julu ira Diewu aukfzrey daguy, ir zemey and žiames.

12 Dabargi tada, pryfakit mi meldziu per WIESZPAT Y, delto jog padarau and julu gieradeite: jog jusjen reypag padarysite gieradeite, and namu tewa mano, ir dokite mi zymes-ziakka.

13 Jog užlayksite giwomis tewa mano, ir moryna mano, kaypo reypag broliu mano, ir seferis mano, su to wifu ka tury: ir jog izgafbesire dufzas musu nog smerties.

14 Kalbejo tada jey anie wirey, dufza musu t'elt už ju: kad mirru, jeygu neizdosite to daykra musu: Stosis tada, kad dos mums WIESZPAT S tą žiamę, tada parodysim and tawęs gieradeite ir wiernasti.

15 Nutaydo tada jos ana per lağa: namey nes jos buwo and mura-mielto ir giweno and mura.

16 Ir tare ana jems, Eykit and kalna, kad nesuryktu julu wijey, ir pasistepkit ten per tris dienas, net sugyż wijey. O potam eykit kielu julu.

17 Tare reypag jos anie wirey: kalreys busim tos prylegos tawo, kura reypag liepey mums prysiekr:

18 Sztey, kad areysim žiamen, tada pryryfzy ta sznura szkartora-siuto lağop, kuro nutaysi mus, ir surynkis tawęsp namosna, tewa tawo, ir moryna tawo, ir broliu tawo, ir wifa, fczymina tewa tawo.

19 Stosis tada, wisokias tas kurfey ižeys iš duru namu tawo oran, d kraujas jo t'elt and galwos jo, mesjen reypag busim nekalreys: bet wisokias tas kurfey bus tawimpi namos, kraujas jo t'elt and musu, jeygu bus raka prielf ghi.

20 Bet jeygu pafakisi ta daykra musu, tesa busim nekalreys nog prylegos tawo, kura liepey mums prysiekr.

21 O ana tare, T'elt teypo pagal žodziu julu: pafaydo tada jos, ir nuejo anisjen: ir pryryfze ana ana szkartora-siura lağop.

22 Nuejo tada anisjen, ir atajo and kalna, ir atliko ten tris dienas, net sugyż wijey: iefzkojo ju nes wijey and wifo kiala, bet nerado.

23 Teypo sugyżo ano da wiru, ir nuejo nog kalna, ir persiprowijo, ir atajo Jozuos sunaup Nuno: ir sakie jam wis rey ka pryfildawe jems.

L 3

24 11

Exod.

14. 21.

Joz. 4. 21

b Num.

21. 24. 34.

Deut.

4. 39.

24 Ir tare Jozuosp, Tykrey dawe WIESZPATIS iaz wila ziane rakosna mulu: wili nes teypag giwatojey lurytpo nog weyda mulu.

PAGUL. III.

Jozue beftaydes isz Sittim fu Izraelitey d-
tey ties Jordana, 1. 9c. Wrednikey doda
reda komet, ir koki budu taysir zmones ir
Kunigey, 2. Jozue tieszyja ir stypryna zmo-
nes, fahidamas ape flebukinga darba, kury
padarys WIESZPATIS po akimh ju.
3. Iddziowindamas Jordana, nes pereys
sausja koja, Skrynja ir zmones, 13.

Kieles tada Jozue rytaz metaz akity, ir lay-
des anisjen isz Sittim, ir atajo iki Jorda-
nuj, anisjen, ir wili waykey Izraelaus: ir per-
nakwojo ten net petaprowijo.

2 Ir stojos, jog ejo Wrednikey prieg pabay-
gey tryju dieu, per widury abazaus.

3 Ir pryfakie zmonemus, katbanir, kad isz-
wisite Skrynja sadaros WIESZPATIES
Diewa julu, ir Lewifzkus Kunigus benefzant
ja: iusjen teypag laykites isz wietos julu, ir
eykite paskuy ja.

4 T est teclaus wicta terp julu, ir terp jos kay-
po and dwicju tukstanciu olakru mieroy, ir ne-
fartynkite josp, kad zynotumite ana krala,
kuro eyfite, n'ejor nes to kielu wakar ir uz-
wakar.

5 Jozue teypag katbejo zmonium, pasizwaf-
kite: ryroy nes darys WIESZPATIS te-
bukrus widuryje julu.

6 Ligiey teypag katbejo Jozue Kunigump,
tarant, Paimkite Skrynja sadaros, ir perey-
kite po weydu tu zmoniu: Paeme tada anis-
jen Skrynja sadaros, ir ejo pirm weyda
zmoniu.

7 Tare nes WIESZPATIS Jozuosp,
szadidit pradefiu tawe didziu darys po aki-
mish wilo Izraelaus: kad zynoru, a jog buhu
fu rawim, pagal to kaypo buwau fu Mayze-
szumi.

8 Pryfakist tada Kunigamus kurie neszaja
Skrynja sadaros, katbanir: Kad areyfir and
krafza wadenio Jordana, sustokit Jordane.

9 Tare tada Jozue waykump Izraelaus: Pry-
fiatynkite sza, ir klaukite zodziu WIESZ-
PATIES Diewa julu.

10 Priegtam tare Jozue, To pazysite, jog
giwafis Diewas ira widuryje julu, ir jog wisiz-
key iszwarys nog weyda julu Kanaanirus, ir
Hethitus, ir Hevirus, ir Ferehtus, ir Giral-
gus, ir Amoritus, ir Jebusitus.

11 Szrey, Skrynja sadaros Wieszpaties wi-
sos ziames, eyr pirm weyda julu Jorda-
nan.

12 Dabergi tada, imkite sau dwilika wiru
isz gimines Izraelaus, isz kiekwienos gimines
wienaghi wiraz.

13 Stojis nes kayp weykje illes padey koju
Kunigu, kurie neszaja Skrynja WIESZ-
PATIES, Wieszpaties wisos ziames, wade-
ny Jordano, rada bus nupjanti wadeniej Jor-
dano ipaciez wadeniej kurie nureka isz an-
kizto, b ir fukos wienoy kopoy.

14 Ir Rojos kaypo laydes zmones isz nome-
tu sawo, kad eytu per Jordana, c tada nesz
Kunigey Skrynja sadaros pirm weyda zmo-
niu.

15 Ir kad atajo anie, kurie nesz Skrynja

ries Jordana, ir imirko kojos Kunigu, neszaju
Skrynja, and krafza wadenio: (o Jordanas
buwo d pilnas per wifas dienas pjuties wifose
krafzose sawo:.)

16 Tada sustojos anie wadeniej kurie ejo isz
wirfzau: sustojos wienon kopon, labey tofi nog
miesta Adam, kursey guli ties szalis Zartan:
ir tie nurekiedawo marofna ligio lauka ipaciez
Surofna-marofna: Terfiprowijo tada zmones,
isz prielz Jerichaus.

17 Ber Kunigey kurie nesz Skrynja sadaros
WIESZPATIES stowejo twirtey and
sawos-wietos, widuryje Jordano: net pabaygie
eyr per Jordana wifos zmones.

PAGUL. IV.

Diewas liepia iszneses dwilika akmeniu
isz Jordana, and pometkos, jog perejo per
ghi Izraelitey sawja koja, 1. 9c. Jozue
liepia tey darys, 4. waykey Izraelam dary-
tey. 8. Jozue teypag iszbaio Jordane dwi-
lika-akmeniu akmeniu, widuryje Jorda-
no, 9. Paredkas kuro sawgojo zmones ir
Kunigey kad ejo per Jordana, 10. Ruben-
itey Graditey, ir pusie gimines Manasse
eyna prielz szarwotus, 12. Diewas dary-
dydzin Jozue po akimh Izraelitu, 14. Ku-
nigamus isakoma est iszlip i sz Jordana
fu Skrynja, 15. wadeniej Jordano gryfza
wielon sawo, 18. metas tos pereygos, 19.
dwilika akmeniu iszstatomi est Gugalit, 20.
and ko, 21.

IR stojos kad pabaygie eyr wifos zmones per
Jordana, jog a tare WIESZPATIS Jozuosp, tarant:

2 Imkite sau dwilika wiru isz zmoniu, isz
kiekwienos gimines wienaz wiraz.

3 Ir pryfakikit jemus, tarant: Paimkite sau,
isz cia isz widuries Jordano, isz stowincios-
wietos koju Kunigu, ir pagata wikie dwilika
akmeniu, ir pergabekite jos fu sawim, ir pa-
fiatynkite jos nakwiniey, kur nakwone sz-
nakti.

4 Atwadyno tada Jozue ana dwilika wiru,
kuros liepe prygatawir i sz wayku Izraelaus, isz
kiekwienos gimines wienaz wiraz.

5 Ir rare jump Jozue: Pereykite pirm Skry-
nios WIESZPATIES Diewa julu, wi-
duryu Jordano: ir pakialkite sau kiekwiens
wienaz akmeni and peries sawo, pagal skay-
ciaus giminiu wayku Izraelaus.

6 Kad buru tey ziakku terp julu: kad klau-
fis julu ryroy waykey julu, katbanir: Kas tey
ira jimus tie akmeniey?

7 Tada katbest jemus: b Delro jog nupjanti
buwo wadeniej Jordano pirm Skrynios sa-
daro WIESZPATIES kad ejo and
per Jordana: nupjanti ira wadeniej Jordano,
rada bus tie akmenie waykamus Izraelaus and
pometkos and amzu.

8 O waykey Izraelaus padare teypo, pa-
gal to kaypo pryfakie Jozue, ir paeme dwi-
lika akmeniu, isz widuries Jordano, kay-
po katbejo WIESZPATIS Jozuosp, pa-
gal skayciaus giminiu wayku Izraelaus: ir
pergabeno jos fu sawim nakwinen, ir su-
fiare jos ten.

9 Jozue teypag iszbaie dwilika akmeniu,
widuryje Jordano, and stowincios-wietos
koju Kunigu, kurie nesz Skrynja sadaros:
ir ira ten iki fizey dieney.

d I Kray,
12. 15.a Joz. 3.
12.b Joz. 3.
12.

Pagul. 5.

JOZUE.

167

ro Ō Kunigey kurie nesze Skrynias, sto-
wejo widuryje Jordano net palibaygie wifo-
kias daykas, kury pryakie W I E S Z P A T S Jozuev pasakit žmoniump, pagal to
wifa ka pryakie Mayzelius, Jozuey: ir pa-
sikubino žmones, ir peršprowijo.

11 Ir stojos kad pabaygie wifos žmones per-
šprowit: tada perejo Skrynias W I E S Z P A T I E S, ir Kunigey pirm weyda žmo-
niu.

e Num. 32.20.29 12 e Ō waykey Rubeno, ir waykey Gado,
ir puse gimines Manasie, ejo szarworeys pirm
weyda wayku Izraelaus: pagal ro kaypo kal-
bejo jump Mayzelius.

13 Aplink kiaturus-deszymtis rukstanciu
szarwora kareywiu ejo pirm weyda W I E S Z P A T I E S kowep ligiosna taukosna Jeri-
chaus.

d Joz. 3-7 14 d Anoygi pacioy dienoy padare WIESZ-
P A T S dydziu Jozue po akimis wifo Izrael-
aus: ir bijojos anisien jo, pagal to kaypo bi-
jojos Mayzelius, per wifas dienas giwatos
jo.

15 Kalbejo tada W I E S Z P A T S Jozu-
osp, tarant:

16 Prylakik Kunigamus kurie neszoia Skry-
nia: ludyghimo, kad iszlipo iz Jordana.

17 Prylakie tada Jozue Kunigamus, kalbant:
izlipkit isz Jordana.

18 Ir stojos kad iszlipo Kunigey, kurie ne-
szoia Skrynias: szardos W I E S Z P A T I E S, isz widuries Jordano, ir iszraukti
ira padey-koju Kuniga and sausos wietos: tada
sugryzo wadeniey wieton sawo, ir ejo kay-
po wakar ir uzwakar wifole kraiztole sa-
wo.

19 Ō žmones iszlipo isz Jordana deszym-
toy dienoy pirmo menasia: ir atigule Gil-
galij, nog utzekieimo-kraizta Jerichaus.

20 Ir izstare Jozue ana dwiliką akmeniu
Gilgalij, kuros eme isz Jordana.

21 Ir kalbejo waykump Izraelaus, tarant:
kad klautis rytoy waykey jusu tewu sawo, kal-
bant, kas ira tie akmeniey?

22 Tada pasakisit waykamus jusu, tarant:
sausomis perejo Izrael per ta Jordana.

e Exod. 14.21 23 Izdziuwino nes W I E S Z P A T S Die-
was jusu wadenius Jordano prisz weydu
jusu net perejot: e pagal to kaypo padare
W I E S Z P A T S Diewas jusu zoletiemis-ma-
ramas, kuros izdziuwino pirm weyda musu, net
perejom per jos.

24 Kad pažyntu raką W I E S Z P A T I E S
wifos gimines žiames, jog ira stypra: kad
bijorumites W I E S Z P A T I E S Diewa ju-
su per wifas dienas.

PAGUL V.

Wisi Karaley Amoriu ir Kanaanu izsi-
gasta tabey, izgidir ape izdziuwima
Jordano, ir Izraeliu peršprowighima, 1.
Ō. Wiriszkiey Izraeliu, kurie gime kie-
le, apipiaustomi est Gilgalij, isz isakima
Diewo, 2. Kame teypag uzywoja Welikos,
10. Manna laujat, paskuy to kaypo wal-
gie isz iewu žiames, ir C H R I S-
T U S A S Kunigaykšziys žmoniu sa-
wo, pasrodzia lozuey paweykite karey-
wio. 13.

14 Ir stojos, kad izgirdo wisi Karaley Amo-
riu kurie ira isz izos izalies Jordano nuli-

leydimop, ir wisi Karaley Kanaanu, ku-
rie buvo ties Marus, jog izdziuwino
W I E S Z P A T S wadenius Jordano,
po weydu wayku Izraelaus, net perejom
per jos: Tada surypo szirdys ju, ir ne-
buwo daugiaus jole humo, nog weyda way-
ku Izraelaus.

2 Anomer kalbejo W I E S Z P A T S Jo-
zuosp, Padaryk sau akmenio peylus, ir api-
piautik adgalos waykus Izraelaus antra-
karr. Exod. 4.25.

3 Padare tada sau Jozue akmenio peylus,
ir apipiaute waykus Izraelaus and kanelo
nopipiaustymu.

4 Ō ta buvo priezastis delko apipiaute
jos Jozue: wifas žmones kuros iszejo isz E-
gypta, wiriszkiey, wisi kareywiey, numine
giroy kiele, paskuy to kaypo iszejo isz E-
gypta.

5 Wifos nes anos žmones kuros iszejo
buwo apipiaustytos: bet wifu anu žmoni
kuros gime giroy and kialo, paskuy to kaypo
iszejo isz Egypta, nopipiaute.

6 Waykščezjo nes waykey Izraelaus per
kiaturus-deszymtis metu giroy, net sugaylzo
wifos anos žmones kareywiu, kurie iszejo
isz Egypta, kurie nebuwo klauzadeys bal-
suy W I E S Z P A T I E S: kuriemus pry-
kie W I E S Z P A T S, b jog nedos jemus
isz wifos anos žiames, kura prysekie W I E S Z-
P A T S Diewas rewamus ju, jog dos ja-
mumus, žiamę apipiaustancią, pienu ir me-
dumi.

7 Bet suns ju istare wieton ju, tosen
apipiaute Jozue, delto jog nurejo nopipiau-
stymą, nopipiaute nes anisien ju and kia-
lo.

8 Ir stojos kad pabaygie apipiaustit wifa
ana gimine, tada arliko anisien wietoy sawo
abaze, net pagijo.

9 Priegram kalbejo W I E S Z P A T S
Jozuosp: (szadien atryciau nog jusu hoi-
ba Egypczoni: togdel pramintas ira war-
das anos wietos Gilgal, iki szey die-
ney.

10 Kada gi gulejo waykey Izraelaus Gil-
galij, tada apiwaykščezjo Welika, e kiet-
wirtoy-lietoy dienoy ano menasia, wakare,
ligiose taukole Jerichaus. Exod. 12.6.

11 Ir walgie isz jewu žiames praszoku-
siu metu, antroy dienoy Welikos, d pres-
kas donas, ir sprogintus warpus, anoygi pa-
cioy dienoy. Exod. 12.39. Lev. 2.14.

12 Ir lowes Man antroy dienoy paskuy
to kaypo walgie isz aritanka jewu žiames
praszokufu metu, ir neturejo daugiaus way-
key Izraelaus Man, bet walgie anole metose
isz dachada žiames Kanaan.

13 Priegram stojos, kad buvo Jozue pas
Jericha, jog pakiete akis sawo, ir dabojos,
o szey, e stowejo žmogus isz prisz jo, e
kursey rurejo izmaura: kalawija rakoy
sawo: Ir ejo jop Jozue, ir tare jop, Efigu
musu, aba neprietelu musu? Exod. 23.23.

14 Ō anijen rare: Ne, bet esmi Kun-
gaykščzu karu W I E S Z P A T I E S,
atejau dabar: pote tada Jozue and wey-
da sawo žiamen, ir pasikloniojo, ir tare jop,
ka kalba W I E S Z P A T S mano, tarnop
sawo?

15 Tare tada Jozuosp Kunigaykšziis karu
W I E S Z P A T I E S, nuauk czewerikus
L 4 sawo

168

JOZUE

Pagul. 6. 7.

zawo nog koju tawo, wiera nes and kuros stowi, ira izweta : ir padare teypo Jozue.

PAGUL. VI.

Wieszpatz doda Jozuey miefta Jericha rakhonjo, 1. Etc. bet pirmians liepia apcy karewiams, kaypo teypag Skrynney ir septynetuy Kunigu per septynias dienas aplink miefto, 2. sekmoj dienoj ijmamas est mieftas, pagrurwis mutuy, 20. Izraelitey im-pola ing ghi isz wisu kraszen, ir izgady-na kalawiju teyp zmones kaypo peku, 21. bet pascedyja Rachabey, su to wisu ka-turi 22. Mieftas ir tey was kas ira jampi sudeginamas est, isz emus aukfas, sidabraz, wa-to, ir gielezies sudu, 24. Jozue prakiay-hia ana zmozgu kursey budawotu adgalos Jericha, 26. Dienas ira su Jozue, 27.

O Jerichas uždare bromas, ir uzrakintas buwo, nog weyda wayku Izraelaus, n'isze-jo niekas, ney iejo.

2 Tare tada WIESZPATIS Jozuof, ftey dawiau Jerichą su karalu jo ir karey-wingey galuncys rakhon tawo.

3 Jusien tada wili kurie este kareywieys, eyht aplink miefta, aplukie miefta wienakart : teypo daryt per iszas dienas.

4 O septynetas Kunigu neiz septynetą awinu-trubu prielz Skrynją, o sekmoj dienoj apcyft miefta septynis kartus : o Kunigey trubis trubomis.

5 Ir stojis, kad trubis awinu-truba pratistiny, kad izgirsite balia trubos, tada szauks baltu wifos zmones dydziu szaukimu, ir pagrur po sawim miefto-muras, o zmones uz-lipo ing ghi, kiekwiens prielz ghi.

6 Atwadyno tada Jozue lunus Nuno Kunigu, ir tare jump : neizkit Skrynją, sardaros : tenefta teypag septynetas Kunigu septynetą awinu-trubu, pirm Skrynios WIESZPATIES.

7 Zmoniump wel tare, Persiprowikit, ir eyk-it aplink ta miefta : o kas ira prygarawit, tepereyt pirm Skrynios WIESZPATIES.

8 Ir stojis, kaypo kalbejo Jozue zmoniump, teypo ejo septynetas Kunigu benesant septynetą awinu-trubu pirm weyda WIESZPATIES, persiprowijo ir trubijo trubomis : o Skrynja sardaros WIESZPATIES ejo paskuy ju.

9 O kas buwo szarwoti, ejo pirm weyda Kunigu kurie trubijo trubomis : o uzpakalis ejo paskuy Skrynios, komer ejo ir trubijo trubomis.

10 O Jozue pryfakie zmonemus, kalbant : neizaukit, ir labey ten est girderas kafas jusu, ir neizfys zodys isz natru jusu, iki aney diebey kad kalbesiu josump, szaukit, komer tada szaukit.

11 Ir liepe eyt Skrynney WIESZPATIES aplink miefta, aplukies ghi wienakart : sugryzo tada abazai ir pernakwojo abaze.

12 Potam kiefes Jozue ryta meta akli, o Kunigey, neize Skrynją WIESZPATIES.

13 O septyni Kunigey benesant septynetą awinu-trubu pirm Skrynios WIESZPATIES, ejo prielz, ir trubijo trubomis : o szarwoti ejo pirm weydu ju, o uzpakalis ejo

paskuy Skrynją WIESZPATIES, kad ejo ir trubijo trubomis.

14 Teypo apejo wienakart miefta antroy dienoj, ir sugryzo abazai : teypo dare per septynias dienas.

15 Ir stojis sekmoj dienoj, jog kiefes akli, uztekant aufzrey, ir ejo aplink miefta pagal togi buda septynis kartus : anoy tykt dienoj ejo septynis kartus aplink miefta.

16 Ir stojis sekmu kartu kad trubijo trubomis Kunigey : jog kalbejo Jozue zmoniump, izaukit, dawne nes junus WIESZPATIS miefta.

17 Bet tas mieftas wifszkey bus izgayfzyn-ras WIESZPACIU, ir wis tey kas ira jampi : Rachab tykt bjaurnykie arliks giwa, ana, ir tie wif, kurie ira su ja namofe, delto jog pastepe funtynius, kuros izfunrem.

18 Saugokites tykt prakiaykto daykra, kad neprafikiykrumite, imdami isz prakiaykto daykra, ir nepadarytumite abazaus Izraelaus prakiykimu, ir ne sudrumstiumite jo.

19 a Bet wifokiar idabraz, ir aukfas, ir waras, ir gielezies fudey, bus WIESZPACIU izweteys : skorban WIESZPATIES areys.

20 Szaukie tada zmones kad trubijo trubomis : ir stojis kad izgirdo zmones balia trubos, tada szaukie zmones dydziu szaukimu, ir b sugruwo muras po sawim, o zmones uz-lipo mieftan, kiertwiens prielz sawe, ir ieme miefta.

21 Ir izgadyno wifszkey wis tey kas buwo miefte, nog wifszko iki moferizkanuy, nog wayka iki tenamuy, ir iki jauciuy ir mazamuy pekuy, ir asiluy, aliztrumu kalawijo.

22 Tare tada Jozue anump dwiejomp wi-rump, szpiegump ziames, Eyhit namofna moferizkies, bjaurnykies, ir iszweskit ana zmona isz tem, su to wisu ka turi, e pagal to kay-po pryfeker jey.

23 Iejo tada jaunikacyey szpiegy, ir iszwede Rachaba, ir tewa jos, ir moryna jos, ir brolus jos, ir tey wis ka turejo, iszwede teypag wifa jos szeymina, ir fustarejos uz abazaus Izraelaus.

24 O miefta sudegino ugnia, ir wis tey kas buwo jampi : sidabraz tykt ir aukfa, waro teypag ir gielezies sudus dawne skorban namu WIESZPATIES.

25 Teypo paliko giwomis Jozue Rachaba bjaurnykie, ir szeymina tewa jos, ir tey wis ka ana turejo, ir giweno ana widuryje Izraelaus iki szeydieney : delto jog pastepe funty-nius, kuros nufunre Jozue izszpiegawot Je-richa.

26 Ir papryfekie jos anomet Jozue, kal-bant : Prakiayktras t'est tas zmozgus po wey-du WIESZPATIES, kursey kiefas, ir budawos ta miefta Jericha : teuzdeta ghi and pirmgimdzio funaus sawo, o bromas jo izfarto and jaunefnio funaus sawo.

27 Teypo buwo WIESZPATIS su Jozue : ir isfelowijo stowa jo po wifa ziame.

PAGUL. VII.

Delto jog Achan eme isz prakiyhtu daykra, tada uzfidegie rufite WIESZPATIES prielz Izraeli, 1. Etc. Jozue functia ne-kuras zmones ing Ai, 2. kame namuszams est 56. Izraelitey, 5. Jozue ir Wirauksey Izraelani labey to izhgado, ir nufzra-mina po WIESZPACIU, 6. kursey

Pagul. 7. 8.

JOZUE.

169

apireyszko jemus priezasty to pamuszyna,
11. Ir liepia iszrast burin ana zmozu kurt-
sey pawogie isz prakieykto daykra, 12.
ir sudegint ghi ju to kas buwo jo. 15. A-
chan atraftas ira jog buwo ano katru zmo-
gumi, 16. patsien ir wisi jo buwo nuakme-
niosi, 24.

BEt waykey Izraelaus perziegie perziegimu
Bprakiayktu daykra: a Achan nes funus
Charmi, sunaus Zabdi, sunaus Zerah, isz gi-
mines Judos, eme isz prakieykto daykra:
1 Kray. 20. 2. 7. uzfidegie tada rustibe WIESZPATIES
prieiz waykus Izraelaus.

2 Kad siunte Jozue wirus isz Jerichaus
ing Ai, kursey guli pas Beth-awen, nog
uztekiecima Beth-elies, tada katbejo jump,
tarant, laykites aukstyn, ir perspiegawo-
kir ziamę o anie wirey laydes, ir perspie-
gawojo Ai.

3 Poram sugryzo Jozuos, ir tare jop, Te-
neistaydzia wifos zmones, tefistaydzia aplink
du tukstanciu wiru, aba aplink tris tukstancie-
ciey wiru, kad pamulatu Ai: nemaytynk wifu
zmoniu, nedaug nes ju ira.

4 Teypo laydes ten isz zmoniu ape tris
tukstanciey wiru: kurie pabego nog weyda
wiru Ai.

5 Ir pamulze isz ju wirey Ai, apetriz-de-
szymis ir szefzys wirus, ir wijo jos nog bro-
mos iki Schebarim, ir pamulze jos and nu-
degima: fureypo tada szyrdis zmoniu ir tapo
wadeniu.

6 Perptefze tada Jozue rubus sawo, ir par-
pote and weyda sawo ziamen, po Skynia
WIESZPATIES, iki wakaruy, patsien,
ir Wirauisey Izraelaus, ir merynejo dukies and
galwos sawo.

7 Ir tare Jozue, Ach Wieszpatie, WIESZ-
PATIE, kodel liepey kada eyr tiemus
zmonemus per Jordana, kad dorumey mus?
Ach kad bunume perstoje ir atlikie isz anos sa-
lies Jordana.

8 Ach Wieszpatie! ka kalbesiu, kada gi
Izrael adgrazyno kaktą po weydu neprietelu
sawo.

9 Kad rey izgirs Kanaanitey, ir wisi giwe-
tojey ziames, tada apfukis mus, ir izzaknis
warda: musu isz ziames: Ka padarysi romet
dydziamuy warduy rawo?

10 Tare tada WIESZPATIS Jozuos,
Kialkis, kodel guli teypo zemey and weyda
tawo?

11 Izrael sugriezyjo, ir perziegie teypag
sadarą mano, kurą pryfakiau jemus: eme tey-
pag isz prakieykto daykra, ir pawogie teypag,
ir sumetawo teypag, ir padejo teypag tey po
storku sawo.

12 Togdel negales waykey Izraelaus apfi-
stor po weydu neprietelu sawo, apgrysz
kaktą po weydu neprietelu sawo, prakiey-
kime nes ira: nebutiu nog szot daugiaus su
jumis, net izgayfyzite prakieykima isz wi-
duris jusu.

13 Kialkis, paszwek zmones, ir taryk,
Paszwek it nes ryt: teypo nes kalba
WIESZPATIS Diewas Izraelaus: Prakieyk-
mas ira widuryje rawe Izraelau negales apfi-
stor po weydu neprietelu sawo, net izgayfyzit
prakieykima isz widuris jusu.

14 Areyis tada rytą meta pagal gim-

niu jusu: ir stosis: gimine ana kuros dafi-
lices WIESZPATIS, areys pagal ple-
miu, net kuros plemes dafilires WIESZ-
PATIS, areys pagal szeyminu kuros wel szey-
mines dafilires WIESZPATIS, areys gat-
wa and galwos.

15 Ir stosis and kuro puls prakieykimas,
sudegintas bus ugnia, patsien, ir tey wis ka-
turi: delto jog perziegie sadara WIESZ-
PATIES, ir delto jog padare durniste Iz-
raeliy.

16 Kicles tada Jozue rytą meta aksty, ir
liepe pryeyt Izraeluy pagal ju giminiu: ir
atrafta ira gimine Judos.

17 Kad liepe pryeyt giminey Judos, tada ra-
do gimine Zachri: o kad liepe pryeyt gim-
iney Zachri galwey and galwos, tada atraftas
ira Zabdi.

18 Kuro szeyminey kad liepe pryeyt galwey
and galwos, tada atraftas ira Achan, funus
Charmi, sunaus Zabdi, sunaus Zerah, isz gi-
mines Judos.

19 Tare tada Jozue Achanop, sunau mano,
dok meldziu WIESZPATIUY, Diewuy
Izraelaus, garbe, ir padaryk po jo iszpaży-
nima: ir pamisakik meldziu ka padarey, ir
hepastepek to nog manes.

20 O Achan atlakie Jozuey, ir tare: uz-
tiefia sugriezyjau prieiz WIESZPATY
Diewa Izraelaus, ir padarau teypo ir tey-
po.

21 Iszwidau nes terp izgawima graza iz-
dabinta Babiloniszka wirtutynę, ir du
szymtu siklu fidabro, ir wiens aukso liezu-
wi, kuro swaras buwo pekios-delszymis siklu,
ir uzsigieydziaw to, ir emiau jos: o szey
pastlepreys ira ziamey widuryje nometa mano,
o fidabras po to.

22 Nusunte tada Jozue siuntynius, kurie nibe-
go nometai: o szey, gulejo pastlepreys nometa
jo, o fidabras po to.

23 Eme tada anisjen anos dayktus isz widu-
ries nometa. ir atrafte jos Jozuos, ir wisump
waykump Izraelaus: ir iszpiste jos po weyda
WIESZPATIES.

24 Eme tada Jozue, ir wifas Izrael su jo,
Achaną sunu Zerah, ir ana fidabra, ir ana
prakilna wirtutynę, ir ana fidabro liezuwi,
ir funus jo, ir dukteris jo, ir jancius jo, ir
afilus jo, ir peku jo, ir nometa jo, ir
tey wis ka turejo: ir iszwede jos tomon
Achor.

25 Ir tare Jozue, Kaypo sudrumstey mus?
WIESZPATIS sudrumstis rawe szadien:
ir nuakmeniawo ghi wifas Izrael akmenimis,
ir sudegino anisjen jos ugnia, ir apimete anisjen
jos akmenimis.

26 Ir izfiate and jo dyde akmeniu-kruwa,
kuriy ira iki szey dieny: teypo atgryzo
WIESZPATIS nog karizies rustites sawo:
togdel pramino warda: anos wietos, loma A-
chor, iki szey dieny.

PAGUL. VIII.

Diewas ideda nauja drasuma Jozuon, ir
liepia iam eyt apgult Ai, su pazadeimu jog
iims ghi. 1. Oc. Jozue apgula Ai, ir
liepia uzswoge, ir iima ghi ondrumu ir se-
za. 19. Ai sudeginamas est. 20. Karalus
Ai pagaunamas est. 23. wisi giwe-tojey mie-
sa uzmusziti. 25. pekus ir kius tobi izgay-
namas. 27. Ai paterfias ira akmeniu-
kruwa.

170

JOZUE

Pagul. 8.

*kruwa, 28. Karalus ju pakartat, 29. Jozue budawoja WIESZPACIUY at-
zort, 30. and isakima Diemo, ir aserawoja
and jo, 31. Raszo and akmeniu zokona
Mayzelzau 22. Iepia ghi su paszta-
winimeys jo ir prakieytimeys skayyt po
wisom zmonemiu and kaiznu, Gerizim, ir
Ebal, 33.*

Deut. 1. **T**Are tada WIESZPAT S Jozuof, a Ne-
tubijok, ir neibaykiztauk, imk su sawim
ir 7. 18. wina ta wayfka, ir kialkis, fayikis ing Ai,
izrey, dawiau rakon tawo, Karala Ai, ir zmo-
nes jo, ir miesta jo, ir ziamę jo.

Joz. 6. **2** Ir padarys Ajuy, ir Karalus jo, b pagal to
kaypo padarey Jeri-huy, ir Karalus jo, ryk-
rey izgausic isau izgawima jo, ir e peku
Deut. 20-14. **3** Jo, liepk uzfiwogt prieiz miesta, izf upaka-
lies jo.

3 Kiefes tada Jozue, ir wifas wayfka | faytis
ing Ai : ir apyrko Jozue tris-deizymtis tuk-
stanciu wiru, kareywingu gafunu, ir izfiuure jos
nakiia.

4 Ir pryfakie jems, tarant : dabokites, liepsit
uzfiwogt izf upakies miesta, nelabey toli bukit
nog miesta, ir bukit wisi garaweys.

5 O afzjen ir wifos tos zmones kuros ira su
manim, prysiatryn im miestop : ir itosis, kad
afzeys anisien fureyt mus, kaypo pirm to, tada
begim nog weyda ju.

6 Teifzeyt tada paikuy musu, ner atarrauk-
sim jos nog miesta, katbes nes, Bega nog
weyda musu kaypo pirmo, tada begim nog
weyda ju.

7 Kialsites tada jusen, izf uzfiwogima, ir
ajmiste miesta : W I E S Z P A T S nes Diemas
julu dos ghi rakon julu.

8 Ir itosis, kad imet miesta, tada uzdegit
miesta ugnia, pagal zodziu W I E Z P A T I E S
padarysre, izrey, pryfakiau jumis.

9 Teypo nusiuure jos Jozue, ir nuejo anis-
jen, uzfiwogimop, ir atliko terp Beth-el, ir
terp Ai prieiz nusiteydima Ai : ber Jozue per-
nakwojo ana nakry widurye zmoniu.

10 Ir kiefes Jozue rytameta akiti, ir mun-
strawojo zmones : ir laydes, parsjen, ir
Wirausiey Izraelaus, pirm weyda zmoniu,
ing Ai.

11 Laydes teypag wifas ans wayfka kursey
buwo su jo, ir artynos ir atajo prieiz miesta :
ir arfigute ties Pufe-nakties Ai, ir buwo loma
terp jo, ir terp Ai.

12 Eme teypag ape pakis tukstancius wiru :
ir sustate jos and, uzfiwogima, terp Bethel, ir
terp Ai, ties nusiteydima miesto.

13 Ir sustate anisien zmones, wifa abaza,
kursey buwo ties Pufe-nakti miesto, o uzfiwogi-
mas jo buwo ties nusiteydima miesto : ir ejo
Jozue anoy nakty widurin tomos.

14 Ir itojos, kad rey izwido Karalus Ai, tada
pasfikubino anisien, ir kiefes akiti, ir izzejo
wirey miesto fureyt Izraeli, kowep, parsjen, ir
wifos jo zmones, pazymetu metu, prieiz ligu
lauka : nezynojo nes jog uzfiwogie kas and jo,
izf upakalies miesta.

15 Pamulzras tada ira Jozue ir wifas Izrael
pirm weydu ju : ir bego nog ju kielu giros.

16 Tegdel fuwadynros buwo wifos zmones
kuros buwo mieste, wir jos : ir wijo anisien Jo-
zue, ir atarraukti ira nog miesta.

17 Ir nepalikras ira Ajuy ney wiens wiriszkas,
ney Beth-elij, kurie n'izzeyru paikuy Izraeli :

ir paliko miesta atwira, o wijo Izraeli.

18 Tare tada W I E S Z P A T S Jozuof,
Izkiakl rahoryne, kuriy ira rakoy tawo, ing Ai,
dosiu nes ghi rakon tawo : Izkiakle tada Jozue
ana rahoryne kuriy buwo rakoy jo miestop.

19 Kiefes tada uzfiwogimas humey izf wietos
sawo, ir bego kaypo ansen izziele rakka sawo,
ir atajo miestop, ir eme ghi : ir skubinos, ir uz-
degie miesta, ugnia.

20 O kad wirey Ai atfigryzo, tada dabojos,
o fzezy dumej miesto ejo dagnu, ir neturejo
ruma szan aba ren begt : anos nes zmones,
kuros bego giros atfigryzo prieiz tos kurie
wijo jor.

21 O izfwides Jozue, ir wifas Izrael, jog
ieme miesta, uzfiwogimas, ir jog dumej miesto
ejo dagnu, tada atfigryzo anisien, ir mulze
wirus Ai.

22 Sutyko teypag jos tie burie buwo izf mie-
sta, teyp jog buwo widurye Izraelaus, tie izf
szan o anie izf ren : ir d pamulze jos ner not-
liko terp ju atlikusio, ney izbegusio.

23 Ber Karalu Ai paga wo giwa : ir atwede
ghi Jozuof.

24 Ir itojos kad pabaygie Izraelitey uzmu-
dynt wifus giwe tojus Ai, and lauka, giroy kuroi
wijo jos, ir kad pote wisi afztrumu kalawijo,
ner iznaykinti buwo wisi : tada arsigryzo wifas
Izrael ing Ai, ir pamulze ghi afztrumu kala-
wijo.

25 Ir itojos. Jog tu wifu kurie pote anoy die-
noy, teyp wiru kaypo moteru, buwo dwilika
tukstanciu, wifu zmoniu Ai.

26 Jozue teypag natarraukie rakos sawo, kura
izziele su rahotne, nec izgaalno wisiszkay gi-
we rojus Ai.

27 e Izgawo rykt Izraelitey sau peku, ir izf- e Num.
piefzima ano miesta, f pagal zodziu W I E S Z- 21.22.26
P A T I E S, kury pryfakie Jozuey. f Joz. 8.

28 O Jozue sudegino Ai, ir padare ghi ana
zyna kruwa, and izputtyghima, iki fzey diency.

29 O Karalu Ai pakore and medzio iki wa-
karo-hadyney, o g ape nusiteydima laules pry- g Deut.
fakie Jozue, kad nuimtu lawona jo nog medzio, 21.22.
ir pamete ghi pas duris bromos-miesta, ir iz-
stare and jo didę akmeniu-kiuwa, kuriy ira iki
fzey diency.

30 b Pabudawojo tada Jozue atoru W I E S Z- b Exod.
P A C I U Y Dieuwiy Izraelaus, and kaizna 20.25-
Ebal. Deut. 27.

31 Pagal to kaypo pryfakie Mayzelzus tarnas
W I E S Z P A T I E S waykamus Izraelaus,
kaypo ira parafzyta Zokona-knigoy Mayzelzau,
atoru izf cielu akmeniu, and kuro napakruryno
gielezies : ir aserawojo and jo W I E S Z P A-
C I U Y degamas-afieras, afierawojo teypag de-
kudarymo-aheras.

32 Parafze teypag ren and akmeniu dweja-
tik Zokona Mayzelzau, kuri parafze po
weydu wayku Izraelaus.

33 O wifas Izrael su Wirausieys sawo, ir
Urednikeys ir Sudzieys sawo, stowejo izf szos ir
izf anos pufes Skrynios, po Levitizkiesy Ku-
nigieys, kurie nesze Skrynia : sadaros W I E S Z-
P A T I E S, teyp arewyicy, kaypo namie
gime, pufe wel ju izf prieiz kaizna Gerizim, pufe
wel ju izf prieiz kaizna Ebal : pagal to kaypo
pryfakie Mayzelzus tarnas W I E S Z P A-
T I E S, szlawint izf prieizakio zmoniu Iz-
raelaus.

34 O potam skayyt garsiey wifus zodzius
Zokona, pasztawinima ir prakieykima :
pagal

Pagul. 9. 10.

JOZUE.

171

pagal to wifa kas ira parafzyta Zokona-
knigoy.

35 Nebuwu ney zódzia izf to wifa ká pry-
fakie Mayzelus ko nekayritu garsiey Jozue
Den. 31. & po wifu firyntimu Izraelaus, ir moterymis,
11. ir kudykieys, ir ateywieys, kurie waykfczcojo
widurye ju.

PAGUL. IX.

Kad izgirdo wisi Karaley Kanaan ape wifus
darbus Jozuos, rodyjor podrang, ir pazadejo
bydrey karot priefz Izraeli, 1. Gc. Gibeon-
nitye izsidawu kaypo ateyu izf swetyms
szalies, atliekt grweys wiloiynga sadara,
kuru izstato su Izraeliteys, 3. wifus ju
izsidost po trejetny dienu, 16. fufideremas
teciaus atliekt ftypru pro pryfega, 18. bez
uz korone wilans ju padaryti ira wergieys
Izraelitu, 25.

IR ftojos, kad tey izgirdo wisi Karaley kurie
buwo izf szos szalies Jordano, and kalna,
ir zemumie, ir wifose krafczose didziu maru,
izf priefz Libanon : Herhitey, ir Amoritey,
Kanaanitey, Ferezitey, Hewitey, ir Jebusitey.
2 Tada fufirynto podrang, kad karotu priefz
Jozue, ir priefz Izraeli, bedru humu.

3 Kad izgirdo giwetojey Gibeon ká padare
Jozue Jerichuy ir Ai.

4 Tada anisien teypag apfwaykfczcojo kitrey,
ir prasimane sawe fant funynieys, ir eme
pakykus mayfzus and asitu sawo, fenus teypag
ir fufirakrus, ir parifzus fkurawino mayfzus.

5 Sinus teypag ir izfrepus czewerikus and
koju sawo, ir apsiwikto pakeykeys rubey : wifa
teypag ana dona kura : turejo and kiala sawo,
fauia buwo ir fupetejus.

6 Ir eyc Jozuof abazani Gilgali, ir tare jop,
ir wirump Izraelaus, Atajom izf swetyms Iza-
lies, tada padarykt dabar sadara fu mumis.

7 Tare tada wirey Izraelaus Hewitump, Galbut
jog giwenate widurye mufu, kaypogi tada pa-
darysim sadara.

8 Tare tada anisien Jozuof, Tarneys tawo
efme : Tare tada jump Jozue, Kasjen efte, ir
izfkuw ateynate?

9 O anisien tare jop, Tarney tawo atajo izf
labey toli fawos ziamas pro warda W I E S Z -
P A T I E S Diewa tawo : girdejom nes slowa
jo, ir tey wis ká dare Egipte.

Num. 21. 24. 33. 1. Sihonuy Karaluy Heibona, ir Ogny Karaluy
4. Bafano, kurley giweno Aftharoth.

11 Togdel kalbejo mufump Wirusiey mufu,
ir wisi giwetojey ziamas mufu, kalban : Imkit
frowa fu jumis rakofna jufu kelonen, ir eykit
furykt jos : ir tarykite jump, Tarneys jufu efme,
Tada padarykt dabar fu mumis sadara.

12 Ta dona emem fzykta and frowos
mufu izf namu mufu, anoy dieny kad fay-
demes eyt jufump, ber fzyey dabar ira faufz, ir
fupetejo.

13 Ir cie skuros wino mayfzey kures prypit-
dem, buwo naujey, ber fzyey, fuplifzo : ir cie
rubey mufu, ir czewerikey mufu, tapo feneys
pro ta labey ilga kielone.

14 Eme tada wirey izf ju frowos : ó nesi-
klaufe nafu W I E S Z P A T I E S.

15 Ir padare Jozue pakaju fu jeys, ir padare
fu jeys sadara, jog uzlaykis jos giwomis : ir
pryfkic jemus Wirusiey firyntimo,

16 Ir ftojos po pabaygey tryju dienu izfko
padare fu jeys sadara, tada izgirdo jog buwo
ju fufideys, ir jog buwo giwenacieys widu-
rye ju.

17 Kaypo nes faydes waykey Izraelaus, tada
atajo trectoy dieny mieltump ju : ó mieltay
ju buwo Gibeon, ir Cheira, ir Beerorh, ir
Kiriath-Jearim.

18 O waykey Izraelaus nemufze ju, delto jog
pryfkic jemus Wirusiey firyntimo per
W I E S Z P A T Y Diewa Izraelaus : togdel
murmeno wifas firyntimas priefz Wirusius.

19 Tare tada wisi Wirusiey wifop firynti-
mop, Pryfkiem jemus per W I E S Z P A T Y
Diewa Izraelaus, togdel negalim : pakrutint ju.

20 Tey padarysim jemus, kad uzlaykitume jos
giweys : kad neburu and mufu dydzios rufibes,
del pryfegos, kura pryfkiem jemus.

21 Priegtam tare jump Wirusiey, Tegija, ir
t'eft matku-kaporojey, ir wa denio-lemejey
wifo firyntima, kaypo kalbejo jemus Wirusiey.

22 Ir arwadyno ju Jozue, ir kalbejo jump,
raranit : Kodel apwiler mus, kalbanit : labey
toli giwenane nog jufu, norisjen giwenate widu-
rye mufu.

23 O dabar, prakiaykreys bukit, ir nefilau
terp jufu wergiey, ney matku-kaporojey, ney
wa denio-lemejey, namamus W I E S Z P A -
T I E S Diewa mano.

24 Atakie tada anisien Jozuey, ir tare, Delto
jog palakita ira rykrej tarnamus tawo, tey
ká pryfkic Mayzeluy tarnuy sawo, W I E S Z -
P A T I E S Diewas tawo, jog dos jumus wifa z-
ziamu, ir izgadyns nog weyda jufu swifus giwe-
tojus ziamas, tada bijojomes labey ape giwata
mufu nog weyda jufu, togdryn padarem ta-
daykta.

25 O dabar fzyey efme rakoy tawo, padaryk
kaypo ira giar, ir kaypo ira teyfu akile tawo pa-
daryt.

26 Padare tada jemus teypo, ir izfiofawo jos
izf rakuy wayku Izraelaus, jog neuzmufze ju.

27 Teypo padawe jos Jozue anoygt patioy
dienoy kad buru matku-kaporojey, ir wa de-
nio-lemejey firyntimo, ir alhoruy W I E S Z -
P A T I E S, iki fzyey dieny, anoy wictoy kura
apryntu.

PAGUL. X.

Peki Karaley Kanaanitu fufijungia apgule
Gibeon, 1. Gc. Gibeonitey jefzko pagratbos
nog Jozuos, 6. anisien faydzias fu abaxu
sawo, 7. ir ufzpoza and ju netykimey, 9. ir
pamufza jos, 10. W I E S Z P A T S meta
and ju tadu akmenius, 11. Saute ir meno
fufioja, aplink dienu, and matdos Jozuos,
13. pechias Karalu pasitepia kowey pas
Makhedu, 16. Jozue liepia jos teyn uz-
darys, 18. liepia jos izf jos izf fzyft, 22. ir
berogint wifemur zmonemus mindzioz ko-
jomu, 24. potam liepia jos pakart, 26. ir
imeft lindinen Makhedoy, 27. Jozue iyma
Makhedu, ir fudegina Karalu jo, fu mrefiu
ir to wifu kas buwo jampi, 28. faydzias
Libanon, ir iyma ghi, 29. izf teyn Lachifan,
ir iyma ghi, 31. Karalus Horam pamufza-
mas eft, 33. Eglon iymamas eft, 34. Hebron
iymamas eft, 36. Debir teypag, 38. ir wifa
ziamu, 40. Jozue fagryfzia Gilgali, 43.

IR ftojos, kad izgirdo Adomi-Zedek Kara-
lus Jeruzaleu, jog ieme Jozue Ai, ir wififzkey
ghi izgadyno, ir padare teypo Ajuy ir Karaluy
jo,

6 Deut.
7. 1. 2.

4 Joz. 6. jo, kaypo padare Jerichuy ir Karaluy jo : ir

15. 6 jog giwetojey Gibeon padare pakaju su Izra-

6 Joz. 9. elu, ir buwo widuryje ju :

15. 2 Tada bijojos anisjen labey, Gibeon nes buwo dydziu miestu, kaypo wiens izf Karaliskiu miestu : ir labey buwo dydelniu uz ai, 6 wisi wirey jo buwo itypy.

3 Togdel nusiunte Adoni Zedek Karalus Jeruzales Hobabop Karalusp Hebrona, ir Pireamop Karalusp Jarmuth, ir Jafiosp Karalusp Lachis, ir Debirop Karalusp Eglon, kalbanit :

4 Uzeykit manesp, ir pamidekit, kad pamufz gumine Gibeon : delto jog padare pakaju su Jozue, ir su waykeys Izraelaus.

5 Ir susiryko ir atajo pekieras Karalu Amoricu, Karalus Jeruzales, Karalus Hebrona, Karalus Jarmutho, Karalus Lachiso ; Karalus Eglona, pacisjen, ir wisi ju abazey : ir apgute anisjen Gibeon, ir karawo prieiz ghi.

6 O wirey Gibeon nusiunte Jozuos abazai Gilgalij, kalbanit : Notirauk raku lawo nog taru rawo : areyk weykite musump, ir izgialbek mus, ir padek mums, wisi nes Karaley Amoricu kurie giwena and kalaa, susiryko prieiz mas.

7 Laydes tada Jozue izf Gilgal, parsien, ir wifas wayikas su jo, ir wisi karaywigi galuney.

8 Tare nes WIESZPAT S Jozuos, nesi bijok ju, dawiau nes jos rakon rawo : niekas izf ju nopsitos po weydu rawo.

9 Teypo atajo jump Jozue lkubicy : per wifak nakti laydes izf Gilgal.

10 Ir izgadyno jos WIESZPAT S po weydu Izraelaus, ir pamufze jos ansjen dydziu muszymu pas Gibeon : ir wijo jos kielu kur eyna ing Ber-horon, ir musze jos iki Azekey ir iki Makkedey.

11 Ir itojos kad bego nog weyda Izraelaus, befanit nusiildyme Ber-Horon tada mete and ju WIESZPAT S dydzias akmenius izf dagaus, iki Azekey, jog numire : daugiaus buwo tu kurie numire nog ladu-akmeniu, nekiyp tu kuros pamufze waykey Izraelaus kalawiu.

12 Tare tada Jozue WIESZPAT S anoy dienoy kad padawe WIESZPAT S Amoricus po weyda wayku Izraelaus, Saute sustok Gibeone, 6 menasie to moy Ajalon.

13 Ir sustojo saute, meno teypag sustojo, ner pamufzjos zmones and neprietelu lawo. Neltgu tey parafzyta Knigoy Teyloja : 6 Saute sustojo widuryje dagaus, ir nesiukubino uztekiet ape cieta diena.

14 Ir nebuwo dienos kaypo ta, pirm jos ney paskuy jos, kad izklausitu teypo WIESZPAT S balia, zmogaus : WIESZPAT S nes karawo uz Izraeli.

15 Sagryzo tada Jozue, ir wifas Izrael su jo, abazan Gilgalu.

16 Ber anie paki Karaley pabego, ir pasistepe lindyney pas Makkedz.

17 Ir pasakita rey ira Jozuey, kalbanit : peki anie Karaley agrasty ira, pasistepe lindyney pas Makkedz.

18 Tare tada Jozue : Rykit dydzias akmenius prieiz natus lindyney, ir uzitasykite prieiz ja wirus kad sangotu jos.

19 Ber pacisjen neitowekit, wikit neprietelus ju su, ir muszkit jos gate : ir tenoreyt miestoma lawo, WIESZPAT S nes Diewas ju su dawe jos rakon ju su.

20 Ir itojos kad pabaygie jos musz Jozue ir waykey Izraelaus labey dydziu muszymu ner buwo iznaykiri : ir kad atajo atlikusie kurie arliko izf ju, ityprosna miestoma.

21 Tada apigryzo wifos zmones Jozuos abazai pas Makkedz pakajny, niekas nekrycyno liezuwia lawo prieiz waykus Izraelaus.

22 Potam tare Jozue, Atadarykit natus lindyney, ir izweikite manesp ana pekiera Karalu, izf anos lindyney.

23 O anisjen padare teypo, ir izfweide jop ana pekiera Karalu izf lindyney : Karalu Jeruzales, Karalu Hebrona, Karalu Jarmutho, Karalu Lachiso, Karalu Eglono.

24 Ir itojos kad izfweide anos Karalus Jozuos, tada arwadyno Jozue wifu wiru Izraelaus, ir tare Wirusump wayiko, kurie laydes su jo : Pryeykit padekit kojas ju su and kaktu tu Karalu : ir pryeyjo anisjen, ir uzdejo kojas lawo and kaktu ju.

25 Tare tada jump Jozue Nesibijokite, ir nesi baykiztaukite, bukit itypreys ir turekit giara humz, teypo nes padarys WIESZPAT S wisiemus neprietelamus ju su prieiz kuros karajate.

26 Ir musze jos potam Jozue, ir uzmusze jos, ir pakore jos and pekiu medziu : ir kabejo anisjen and medziu : iki e wakaruy.

27 Ir itojos aname mete kad nusi layde Saute, prylakie Jozue kad nuimtu jos nog medziu, ir inete anisjen jos lindyney, kame pasistepe : ir uzdejo dydzias akmenius pirm natsu lindyney, kurte itoj ira iki fzey paciey dieny.

28 Anoygi pacioy dienoy ieme teypag Jozue Makkedz, ir pamufze jos afzrumu kalawijo, ir wifokiz dufza : kuriy buwo jampi, nepaliko to kursy arliktu : ir padare Karaluy Makkedos kaypo padare Karaluy Jerichaus.

29 Laydes tada Jozue, ir wifas Izrael su jo, nog Makkedos Libanon : ir karawo anisjen prieiz Libna.

30 O WIESZPAT S padawe ir ta rakon Izraelaus, su Karalu jo, ir pamufze anisjen jos afzrumu kalawijo, ir wifokiz dufza : kuriy buwo jampi, nepaliko jampi to kursy arliktu : ir padare Karaluy jo kaypo padare Karaluy Jerichaus.

31 Laydes tada Jozue, ir wifas Izrael su jo nog Libnos Lachisu : ir apgute ghi anisjen ir karawo prieiz ghi.

32 Ir dawe WIESZPAT S Lachisa rakon Izraelaus, ir ieme ghi anisjen antroy dienoy, ir pamufze ghi afzrumu kalawijo, ir wifokiz dufza : kuriy buwo jampi, pagal to wifa ka padare Libney.

33 Laydes tada Horam Karalus Gezer, padet Lachisuy : ber Jozue pamufze ghi, ir zmones jo, ner napaliko jamuy arlikusio.

34 Ir laydes Jozue nog Lachis Eglonan, 6 wifas Izrael su jo : ir apgute anisjen ghi, ir karawo prieiz ghi.

35 Ir ieme ghi anoygi pacioy dienoy, ir pamufze jos afzrumu kalawijo, ir wifokiz dufza : kuriy buwo jampi izgadyno wisi fzey anoy dienoy : pagal to wifa ka padare Lachisuy.

36 Potam laydes Jozue, ir wifas Izrael su jo, nog Eglona Hebronan : ir karawo anisjen prieiz ghi.

37 Ir ieme anisjen ghi, ir pamufze ghi afzrumu kalawijo, teyp Karalu jo, kaypo wifus miestus jo, ir wifokiz dufza : kuriy buwo jampi, nepaliko

c Deut.

21.49.

Joz.8.29.

Pagul. 10. 11. 12.

JOZUE

173

nepaliko nieko giwomis, pagal to wisa ka padare Eglonuy, ir izgadyno ghi wisifzkey, ir wisokia: dufza: kuriy buwo jampi.

38 Apsigryzo tada Jozue, ir wifas Izrael su jo, Debiran: ir karawo ansien priesz ghi.

39 Ir ieme ansien ghi, su Karalu jo, ir wifus miestus jo, ir pamufze ansien jos afztrumu katawijo, ir izgadyno wisifzkey wisokia: dufza: kuriy buwo jampi, nepaliko atlikusio, kaypo padare Hebronuy, teypo padare ansien Debitruy, ir Karaluy jo, ir kaypo padare Libney, ir Karaluy jo.

40 Teypo pamufze Jozue wifas ana: ziamę, kalna, ir pierus, ir zemuma, ir nurekicimus wadeniu, ir wifus Karalus ju, nepaliko atlikusio: ir labey izgayfzino wisifzkey wis tey

d Deut. 7. 2. WIESZPAT S Diewas Izraelaus.

ir 20. 16. 1. Ir pamufze jos Jozue nog Kades-Barneous.

17. ir 18. Gazey: wifas, teypag ziamę Gofen, ir iki Joz. 8. 2. Giben.

42 r eme Jozue wifus tos Karalus ir ziamę ju wisa karu: WIESZPAT S nes Diewas Izraelau karawo uz Izraeli.

43 Sugryzo tada Jozue, ir wifas Izrael su jo abazan Ggaluy.

PAGUL. XI.

Parkuy to kypo buwo pergaleiti anie piki Karaley Kanaanu, tada susirynko wisi anie kiti Karaley: zmones ziames Kanaan, ties wadeniu Meru, kad karotu priesz Izraeli, 1. 6. c. Diewa drusina Jozue, ir zada jam pergaleiti, and ju wifu, 6. Jozue uzpota and ju neamaryney, 7. ir pamufza jos wifus podrau, 8. ir zima wifus ju miestus, ir izgawo jos, uzmuždams giwotojus ju, 12. Gheon tykt daro pakaju su Izraelitey, 19. Enakim teypag izfzkanjiami est, 21. izzemunos kurie buwo Gazoy, Gathe, ir Asdode, 23.

STojos potami, kad tey izgawo Jabin Karalus Hazoro, tada nusiunte Joabob Karalauš Madon, ir Karalauš Simrona, ir Karalauš Achisfo.

2 Ir rump Karalump, kurie buwo ties Puse-nakies and kalna, ir ligumo ties Pierus Cinneroth, ir zemume, ir Nasirah-doh ties marus.

3 Kanaanitump ties uztekicima: r ties nusi-leydyma, ir Amoritump ir Hechitump, ir Ferezitump, ir Jebusitump and kalna, ir Hewitump zemcy pas Hermona: ziamę Mizpos.

4 O tie laydes, ir wisi ju abazey su rys, daugiel zmoniu, kaypo ziezdru kuros ra and krafira maru daugibey: ir labey daugiel arklų ir wezymu.

5 Wisi tie Karaley susirynko, ir arajo ir arfigule podraug ties wadenius Merom kad karotu priesz Izraeli.

6 Ir tare WIESZPAT S Jozuošp, Nesibijok weydu ju, rytoy nes ape ta meta padofur jos wifus pamufzrus po weydu Izraelaus, arklus ju apikoliczys, 6 wezymus su fudegisi ugnia.

7 O Jozue, ir wifas waykas su jo, arajo and ju humey ties wadenius Merom, ir uzpoleanisien and ju.

8 Ir dawe jos WIESZPAT S rakoš Izraelaus, ir pamufze ansien jos, ir wijo jos iki dydziamuy Zidonuy, iki Miireformaim, iki Zomey Mizpe ties Uztekicima, ir pamufze jos net nepaliko rerp ju atlikusio.

9 O Jozue padare jems kaypo pafakie jam WIESZPAT S, arklus ju apikoliczys, 6 wezymus ju fudegino ugnia.

10 Ir sugryzo Jozue aname mere, ir ieme Hazara, 6 Karalu jo pamufze katawiju: Hazor nes buwo pirm ro galwa wifu ann Karalisciu.

11 Ir pamufze ansien wisokia: dufza: kuriy buwo jampi afztrumu katawijo, wisifzkey izgadindami ghi, notliko nieko kas turejo atadwesi, 6 Hazora: fudegino ugnia.

12 Ir ieme Jozue miestus wifu ann Karalu, ir wifus ju Karalus, ir pamufze jos afztrumu katawijo, gadyndamas jos wisifzkey, apagal to kaypo

4 Deut. 20. 16. 17. Prylakie Mayzefzus rarnas WIESZPAT S.

13 Nedegino rykt Izraelitey tu miestu, kurie stowejo and katnelu sawo, liz pari Hazora, taje fudegino Jozue.

14 O wifas izgawima: ann miestu, ir peku izgawo sau Izraelitey: zmones tykt wifas pamufze afztrumu katawijo, net prazudyno jos, nepaliko to kas turejo atadwesi.

15 6 Kaypo pryfakie WIESZPAT S 6 Exod. 23. 32. 33. Mayzefzuy tarnuy sawo, e teypo pryfakie Mayzefzus Jozuey: ir padare teypo Jozue noplayde ir ney zodia isz ro wisa ka pryfakie WIESZPAT S Mayzefzuy.

16 Teypo ieme Jozue wifas ana: ziamę, kalna, ir wifus Pierus, ir wifas ziamę Gofen, ir zemuma, ir ligu tauka, ir kalna Izraelaus, ir zemuma: jo.

17 Nog pliko katna, kursę wirzui eyna Scirah, iki Baal Gaduy, tomoy Libanon, po kalnu Hermon: wifus teypag ju Karalus eme, ir pamufze jos, ir uzmuždams jos.

18 Per daugiel dienu wede Jozue wayna: su wifey teys Karaleys.

19 Nebuwo miesta kursę padarytu pakaju su waykeys Izraelaus, liz Hewirey, giwatojey Gibeon: wifus jos ieme kowe.

20 Nog WIESZPAT S nes tey buwo, uzkieynt ju sztyrys, jog ejo suryke Izraeli wayna, kad izgadyntu jos wisifzkey, kad neparodytu jemus matones. ber kad izgayfzru jos, kaypo pryfakie WIESZPAT S Mayzefzuy.

21 Onomet arajo Jozue, ir izfzkanijo Enakimus, iz kalno, isz Hebrona, isz Debiro, isz Anabo, ir isz wifo kalna Judos, ir isz wifo kalna Izraelaus: izgayfzino jos Jozue wisifzkey su nufteys ju.

22 Notliko atlikies isz Enakimu ziamę wayku Izraelaus: arliko tykt Gazoy, Gathe, ir Asdode.

23 Teypo ieme Jozue wifas ana: ziamę, paga l ro wisa ka kalbejo WIESZPAT S Mayzezaup: ir dawe ja Jozue Izraeluy and reywaynites, pagal padalyghimu, gimincmus ju, ir itiejo ziamę nog waynos.

PAGUL. XII.

Trumpa pasaka aba Reistras tu Karalu aba Karalisciu ju, kurie pamufzti ira nog Izraeliru, kad pafestu ziamę ju reywaynifzkey, pirmiam uz czesa Mayzefzau isz anos szalies Jordana, 1. 6. c. Potam per Jozue isz szos szalies Jordana, 7. kuru ira trideszymtu Karalu ir wien, 4.

O Tie ira Karaley ziames kuros pamufze 6 waykey Izraelaus, ir pafedo ziamę ju reywaynifzkey isz anos szalies Jordana, ties uztekicima: sautes: nog upelo Arnon, iki kalnuy Hermon, ir wifamuy ligiamuy laukuy ties Uztekicima.

z Sihonay

274

J O Z U E.

Pagul. 12. 13.

2 Sihona Karalu Amoritu, kursey giweno Hebone, kursey wieszpatawo nog Aroer, kursey ira and krašto upela Arnon, ir a and widuries upelo, ir puses Gileado, iki upeluy Jabbok, rubeziy wayku Ammona.

3 Ir and ligio lauka iki marams Cinne-roth, ties užtekiema, ir iki marams ligio lauka, šuru-maru, ties užtekiema, kielu Beth-Jesimoth: ir nog pietu už Aidod Pil-gos.

4 b Priegram rubezy Ogo Karalaus Ba-san, kursey buvo iš autanka mišzyniu, gi-wena, cio Aharore ir Edreiy.

5 O wieszpatawo and kalna Hermon, ir and Salchos, ir and wiso Bašan, iki rubeziy Gesluritu, ir Maachatu: ir puse Gileado rubezy Sihona Karalaus Hebone.

6 Mayžefzus tarnas W I E S Z P A T I E S, ir waykey Izraelaus pamuše jos, ir dawe Mayžefzus tarnas W I E S Z P A T I E S, Ru-benitams, ir Gadytams, ir pusey giminey Ma-nasse, aną žiamę and teywayniskio pale-dyma.

7 O tie ira Karaley žiames kuros pamuše Jozue, ir waykey Izraelaus, d iš šos šalies Jordano ties nušteydyma, nog Baal-Gad, to-moy Libanon, ir iki plikamuy kalnuy, kursey eyna Seiran: ir dawe tey Jozue giminemus Iz-raelaus, and teywayniskio paledyma pagal ju padalighimu.

8 Kas buvo and kalna, ir žemume, ir li-giame laukie, ir nurekietmole wadeniu, ir giroy, ir ties Pietus, Hechirus, Amoritus, Ka-naanitus, Ferezitus, Hevitus, ir Jebusitus.

9 Karalus Jerichaus wiens: Karalus Ai, kur-sey ira szalife Beth-elies, wiens.

10 Karalus Jeruzalem wiens, Karalus Hebro-na wiens.

11 Karalus Jarmuch wiens, Karalus Lachis wiens.

12 Karalus Eglona wiens, Karalus Gefer wiens.

13 Karalus Debir wiens, Karalus Geder wiens.

14 Karalus Hormos wiens, Karalus Harad wiens.

15 Karalus Libnos wiens, Karalus Adullam wiens.

16 Karalus Makkeda wiens, Karalus Bethel wiens.

17 Karalus Tappuach wiens, Karalus Hefer wiens.

18 Karalus Afekos wiens, Karalus Laisaron wiens.

19 Karalus Madono wiens, Karalus Hazora wiens.

20 Karalus Simron Merona wiens, Karalus Achsaso wiens.

21 Karalus Taanacho wiens, Karalus Megid-do wiens.

22 Karalus Kedes wiens, Karalus Jokneam, ties Karmeli, wiens.

23 Karalus Doro, iki Nafath-Doruy wiens: Karalus Pahoni Gilgaliy, wiens.

24 Karalus Tirzoz wiens: wisu ru Karalu ira tris-delfymtis ir wiens.

PAGUL. XIII.

Diawas šako Jozuey, kad jau paseno, kas do žiamę dar atliko kura reykia igit, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ra žiamę Mayžefzus išz anos szalies Jordano, 9. Priežastys kodel neturejo ruwet Le-vitay teywayniskis, 14. Dals Rubenitu, 9. Gaditu, 74. ir puse gimines Manasse, 29. Kame mel rodzini kodel nedota ira teyway-niste Levitams, 33.

O Jozue paseno, buvo pifnas dienu: ir tate jop W I E S Z P A T S, Paseney, pil-nas est dienu, o dar atliko labej daug žiames pafelt ja teywayniskzey.

2 Ta tey ira žiamę kuriy atliko: wifa Fifi-stynu, ir wifas Gesluri:

3 Nog Sihor, kursey ira priez Egypta, ik rubeziy Ekrona, priez Pule-nakties, kuriy pri-škayroma est Kanaanitams: psekietas Karu Filistynu, Gazariu, ir Aldoditu, Alke onju, Gerchitu, ir Ekronitu, ir Avitu.

4 Nog pietu, wifa žiamę Kanaanitu, ir sea-ra, kuriy ira Zidonitu, iki Afeky, iki męziy Amoritu.

5 Priegram žiamę Giblitu, ir wifas Ibaon ties užtekiema lautes, nog Baal-ad žemey iki kalnuy Hermon, iki jeyg Hama-thos.

6 Wisi tie kurie giwena and kona nog Li-banon iki Milkesoth-Maim, wif Zidonitey, išzwayru. Jos nog weyda wayu Izraelaus: rykrej padaryk kad tey puhy Izraeluy and teywaynistes, kaypo prylakiau ru.

7 O dabar, padalik ra žiamę and teyway-nistes dewineruy giminiu, ir uscy gmines Ma-nasse.

8 Su kura gawo Ruberkey ir Gaditey tey-wayniste sawo: kura dawe jems Mayžefzus išz anos szalies Jordano užtekiema, kaypo dawe jems Mayžefzus tarnas W I E S Z P A-T I E S.

9 Nog Aroer, kursey ira and krašto upelo Arnon, ir ano mito, kursey ira widuryje upelo, ir wifa aną ligia žiamę nog Medebos iki Dibonuy.

10 Ir wifus mestus Sihona Karalaus Amo-riru, kursey kralawo Hebone, iki rubeziy wayku Ammona:

11 Ir Gilead, ir rubezy Gesluritu, ir Maachatu, ir wifa kalna Hermon, ir wifa Ba-san, iki Salney.

12 Ciet Karaliste Ogo Basane, kursey ka-ralawo Aharotho, ir Edreiy, tas atliko už at-tanka mišzyniu, kuros pamuše Mayžefzus, ir išzware jos.

13 Ba waykey Izraelaus neiszware Gesluritu, ney Maachatu: bet Geslur ir Maachath giweno widuryje Izraelaus, iki fzey die-ney.

14 Giminey rykt Levi nedawe teywaynistes: ugnies-asieros Diawo W I E S Z P A T I E S Iz-raelaus, ros ira teywayniste jo, pagal to kaypo katbejo jam.

15 Teypo dawe Mayžefzus giminey wayku Rubeno pagal giminiu sawo.

16 Jog rubezy ju buvo nog Aroer, kursey ira and krašto upelo Arnon, ir ano miešta kur-sey ira widuryje upelo, ir wifa aną ligi lauka iki Medebey:

17 Hebona, ir wifus jo mieštus, kurie ira li-giame laukie, Dibona, ir Bamoth-Baal, ir Beth-Baal-Meon.

18 Ir Jahza, ir Kedemoth, ir Mefarth.

19 Ir Kiriathaim, ir Sibina, ir Zerech, Haf-sahar, and kalna lomos.

Pagul. 14. 15.

JOZUE.

173

20 Ir Beth-Peor, ir Asdod-Pisga, ir Beth-Jesimoth.

21 Ir wisus miestus ligio tauka, ir wisą Karalife Sihona Karalaus Amoritu, kursęj karalawo Hebone kuri pamufze Mayzelzus, ir Kunigaykzczus Midiano, Evi, ir Reken, ir Zur, ir Hur, ir Reba, Galintingus Sihona, giwetrojus ziamas.

22 Priegram užmusze kalawiju waykey Izraelaus Bileamą, sunu Beories, burrynika, neskaytat ru kurie pamufzi buwo nog ju.

23 O rubežys wayku Rubeno buwo Jordanas, ir rubežys jo: a Ta ira rubežys wayku Rubeno pagal szeyminu ju, miestu ir lodziu ju.

24 O giminey Gado, waykamus Gado pagal giminiu ju dawe Mayzelzus.

25 Jog rubežys ju buwo Jaecer, ir wisi miešey Gileado, ir puse ziamas wayku Ammona: iki Aroer, kursęj ira priefz Rabbą.

26 Ir nog Hebron iki Ramath Mizpey ir Bethonim: ir nog Machanaim iki rubežiy Debir,

27 Ir tomoy Beth-Haram, ir Beth-Nimrey, ir Sukkothey, ir Zafonuy, kas arliko iz Karalites Sihona Karalaus Hebone, Jordana, ir rubežy jo, iki gali Maru Cinnereth, už Jordana, ties Užtekiemą.

28 Ta ira teywayniste wayku Gado, pagal ju szeyminu: miešey ir lodziy ju.

29 Priegram dawe Mayzelzus pusey giminey Manase teywayniste: kuriy arliko and puses gimines wayku Manase, pagal ju szeyminu.

30 Teyp jog rubežys ju buwo nog Mahanaim, wisas Bašan, wisą Karalife Ogo, Karalaus Bašan, ir wisi lodziy Jairo, kurie ira Bašane, szelzos-deszymtis miestu.

31 O puse Gileado, ir Ashtaroth, ir Edrei, miešey Karalites, Ogo Bašane, buwo wayku Machir, sunaus Manase, ipaciey puse wayku Machiro, pagal ju szeyminu.

32 Tar tey ira ka, izdalijo Mayzelzus and teywayniste taukole Moabo, iz anos szalies Jordana Jerichaus, ties Užtekiemą.

33 Bet giminey Levi nedawe Mayzelzus teywayniste: WIESZPAT S Diawas Izraelaus patsen ira teywayniste ju, kaypo kalbejo jump.

PAGUL. XIII.

Kad turejo bus izdalita ziane isz szos szalies Jordano, 1. Ge. Tada atsiliepe Kaleb, jog pazadeta buwo jamuy per Mayzelzu ziane Hebron, 6. Kad sugryzo nog perspiegawoima ziamas, dodamas zmonemus giara humu, 7. Jozue doda Kalebui anu ziamu, kuros geyde, 13.

Num. 34. 17. O Tar tey ira ka, pafedo waykey Izraelaus ziamay Kanaan: a kura padare kad pafestu Kunigas Eleazar, ir Jozue sunus Nuno, ir gatwos tewu iz giminiu wayku Izraelaus.

2 Burru teywayniste ju: pagal to kaypo pryfakis WIESZPAT S per tarnawima Mayzelzaus, 6 ape dewineta giminiu ir puse gimines.

Num. 26. 55. 3 Dwejeruy nes giminiu, ir pusey gimines, dawe Mayzelzus teywayniste iz anos szalies Jordano: bet Levitams nedawe terp ju tey-nistes.

4 Wayku nes Jozefo buwo dwi gimini, Manase ir Efraim: 6 Levitams nedawe dalies ziamay, bet miestus giwenimop, ir priemiestus ju, and ju pekaus ir aud ju pafedyma.

5 Pagal to kaypo pryfakie WIESZPAT S Mayzelzuy, teypo padare waykey Izraelaus, ir padalijo anisen anu ziamu.

6 Irysiartyno tada waykey Judos Jozuolp Gilgalij, ir Kaleb sunus Jefunne, Kenezita, tare jop: Tulen zyney e anu zody kury kalbejo WIESZPAT S Mayzelzaup wirop Diawo Kades-Barneoy, ape mane, ir ape tawe.

7 Kiaruras-deszymtis metu turejau, kad izfiunte mane Mayzelzus tarnas WIESZPAT S iz Kades Barneos, kad perfpiegawocia ziamu: ir atnelzau jamuy atlakima, pagal to kaypo buwo szyrdiy mano.

8 Bet broley mano kurie nuejo su manim, fucyrydyno szyrdi zmoniu: d bet alzien pakau iki gali eyt palkuy WIESZPAT Y Diawu mano.

9 Pryfakie tada Mayzelzus anoy pacioy dienoy, kalbant: Jeygu nebus ra ziane and kuros mindziojo koja rawo, taujen, ir waykamus rawo and teywayniste and amzu, delto jog pakakey sekr palkuy WIESZPAT Y Diawu rawo.

10 O dabar, szrey, uzlaykie mane WIESZPAT S giwu, kaypo kalbejo: kiaruros-deszymtis ir peki merey ira dabar isz ko kalbejo WIESZPAT S Mayzelzaup ra zody, kad waykfczcojo Izrael gitoy: 6 dabar, szrey turu asztonias-deszymtis ir pekis merus.

11 Teypo itypru cmi dar szadien, kaypo buwau anoy dienoy kad izfiunte mane Mayzelzus: kaypo anomet buwo sila mano teypo dabar ira tila mano, waynolp, ir e izzeyt ir icyt.

12 O dabar, dok mi ra kaina, ape kury kalbejo WIESZPAT S anoy dienoy: patsen nes tey girdeyey anoy dienoy, jog buwo ran Enakim, ir jog buwo dydi itypru miešey, jeygu buwo WIESZPAT S su manim, kad izwarycia jos, pagal to kaypo kalbejo WIESZPAT S.

13 Szlawino rada jamuy Jozue, ir dawe Kalebui sunuy Jefunne Hebrona and teywayniste.

14 Togdel buwo Hebron, Kalebui sunuy Jefunne Kenezirey and teywayniste iki szey dienoy: delto jog pakako sekr palkuy WIESZPAT Y Diawu Izraelaus.

15 O wardas Hebrona buwo pirmto Kiriath-Arba, kursęj buwo dydziu zmogumi terp Enakim: ir iliejo ziane nog waynos.

PAGUL. XV.

Rubežys teywayniste gimines Judos, 1. Ge. 6. poja Kiriath-Arba teywayniste Kalebui, 13. Kursęj iszware isz jo rru sunus Enako, 14. Kaleb zeda ramuy kursęj pamusz Kiriath-Sefer, doi dukteri sawo Alchau, 16. ka padare Oihniel, 17. prafzo nog tewu sawo ziamas and pasoga, 18. ka doda jey, 19. prydurras ira rop reistas miestu gulinetu giminey Judos, 20. Waykey Judos negatejo iszwaryt Jebusim isz Jeruzales, 63.

O Burras giminey wayku Judos, pagal ju szeyminu buwo: pas rubezy Edoma, gira Zin,

e Num.
14. 24.
Deut. 1.
36.

d Num.
14. 25.

e Num.
27. 17.
Deut. 31.
21

- Zin, Pietump, parsien galas buwo ties Pietus.
- Num. 34. 4. 2 Teyp jog rubežys ju a ties Pierus buwo parsien galas suru-maru, nog liežuwo, kurley weydzdi Pietump.
- 3 O ižeyt Pietump iki užeygey Akrabbim, ir pereyt iki Zin, ir eyt nog Pieru Kades-Barneon: ir eyna per Hezron, ir užeyna Adaran, o apluka Karkaa.
- 4 Ir pereyt Azmonai, o ižeyt iki upeluy Egipto, o ižeygos tos rubežies bus iki marams ta bus rubežys jušiu ties Pierus.
- 5 O rubežys ties užtekiama bus suri-marey, iki paciam galuy Jordano: o rubežys and šalies ties Pule-nakties, bus nog liežuwia maru, nog parties gala Jordano.
- 6 Ota rubežys prafirts iki Ber-hogley, o pereys nog Pule-nakties Betharabon: o ta rubežys prafirts iki akmeniu Bohan, sunaus Rubeno.
- 7 Priegram prafirts ta rubežys Debitrai nog Iomus Achor, o ties Pule-nakti bus Gilgalin, kurley ira ties užtekiama Adummim, kurley ira ties Pierus upelo: Potam prafirts ta rubežys iki wadeniu En-femes, o ižeygos jos bus En-Rogeliy.
- 8 O ta rubežys prafirts per Ioma sunaus Himom, iki šaliy Jebusiros nog Pietu, o ta ira Jerusaleim: o ta rubežys eys aukštyni iki aukštumuy kalno, kurley ira priesz Ioma Himom, ties nusiteydyma, kurley ira and parties galo Iomosp Reitaru, ties Pule-nakti.
- 9 Potam prafirts ta rubežys nog aukštuma kalno iki wadenio weršines Heftioah, o ižeyt iki miestams kalna Efron: Priegram prafirts ta rubežys Baalon, o tas ira Kiriath-Jearim.
- 10 Potam apsisuks ta rubežys nog Baalos ties nusiteydyma, kalnop Seir, o pereys iki šaliy kalno Jearim nog Pule-nakties: tas ira Chesalon, o nusitays Beth-Semefan, o eys per Timna.
- 11 Priegram ižeyt ta rubežys iki šaliy Ekrona Pule-nakties, o ta rubežys prafirts iki Sichronuy, o eys per kalna Baala, o ižeyt Jab-neeliy: o ižeygos tos rubežies bus iki marams.
- Num. 34. 6. 12 O rubežys ties nusiteydyma, bus iki dydiems marams ir rubežiy jo: Ta ira rubežys wayku Judos apiskritey, pagal ju szeyminu.
- 13 Ber Kalebui sunuy Jesunne dawe dala widuryje wayku Judos, pagal naitu W I E S Z P A T I E S Jozuosp, miestaz Arbos e (tewa Enako) tas ira Hebron.
- Joz. 14. 13. 14 Ir iszware d Kaleb isz ten tris sunus Enako, Sefai, ir Ahimana, ir Talmi, gimusios isz Enako.
- Sudz. 1. 20. 15 O isz ten faydes aukštyni giwatojump Debiro, wardas Debiro pirm to buwo Kiriath-Sefer.
- 16 Ir tare Kaleb, Kas pamusz Kiriath-Sefer, ir gaus ghi, tamuy teypag dosiu už moteri dukteri mano Afchaz.
- 17 O Othniel sunus Kenazo brolijs Kalebo, ieme ghi, o ansien dawe jamuy Afchaz dukteri sawo už moteri.
- 18 Ir stojos kad atajo ana jop, tada pajudyno ghi, kad giejstu lauka nog rewa jos, ir nuszkoka ana nog ašio: tada tare josp Kaleb, Kas tau ira?
- 19 O ana tare dok mi palzlawinima, kada gi dawe mi sawa žiame, dok mi teypag wadenio-weršines: dawe tada aukštatas wadenio-weršines, ir žemas wadenio-weršines.
- 20 Ta ira teywaynistie gimines wayku Judos pagal ju pleni.
- 21 O miestey nog parties gala gimines wayku Judos iki rubežiy Edoma ties Pierus, ira, Kabzeel, ir Eder, ir Jagur.
- 22 Ir Kina, ir Dimona, ir Adada.
- 23 Ir Kedess, ir Hazor, ir Itnan.
- 24 Zif, ir Telem, ir Bealoth.
- 25 Ir Hazor, Hadattha, ir Kerioth, (Hezron tas ira, Hazor.)
- 26 Amam, ir Sema, ir Molada.
- 27 Ir Hazar, Gadda, ir Helimon, ir Beth-Paler.
- 28 Ir Hazar-Suel, ir Beerseba, ir Bizjotheia.
- 29 Baala ir Jim, ir Azem.
- 30 Ir Eltholad, ir Cheshi, ir Horma.
- 31 Ir Ziklag, ir Madmanna, ir Sanfanna.
- 32 Ir Lebath, ir Silhim, ir Ain, ir Rimmon: wistu tu miestu ira dwideszymis ir dewini, ir sodziu ju.
- 33 Zemame ira Esthaol, ir Zora, ir Afna,
- 34 Ir Zanoah, ir En-gannum, Tappuah, ir Enam,
- 35 Jarmuth, ir Adullam, Socho, ir Azeka,
- 36 Ir Saarim, ir Adithaim, ir Gadera, ir Gederothaim: kieturolika miestu ir sodziu ju.
- 37 Zenan, ir Hadasa, ir Migdal-Gad.
- 38 Ir Dilan, ir Mizpe, ir Jokreel,
- 39 Lachis, ir Bozkath, ir Eglon,
- 40 Ir Chabbon, ir Lachmas, ir Chirtis,
- 41 Ir Gederoth, Beth-Dagon, ir Naama, ir Makkeda: szesziolika miestu ir sodziu ju.
- 42 Libna, ir Ether, ir Asan.
- 43 Ir Jstah, ir Afna, ir Nezib,
- 44 Ir Kehila, ir Achzib, ir Marefa: dewinetas miestu ir sodziu ju.
- 45 Ekron, ir prygulincios wietos jo, ir sodziey jo.
- 46 Nog Ekrona, iki Marams: wisti tie kurie ira and šalies Adloda, ir sodziey ju.
- 47 Adlod, prygulincios wietos jo, ir sodziey jo: Gaza, prygulincios wietos jo, ir sodziey jo, iki upey Egipto: ir didy marey, ir rubežys jo.
- 48 O and kalna: Samir, ir Jartbir, ir Socho.
- 49 Ir Danina, ir Kiriath-Sanna, tas ira Debir.
- 50 Ir Anab, ir Estemo, ir Anin,
- 51 Ir Gosen, ir Holon, ir Gilo: wienolika miestu ir sodziu ju.
- 52 Arab, ir Duma, ir Efan,
- 53 Ir Janum, ir Beth-Tapuah, ir Afeka,
- 54 Ir Humra, ir Kiriath-Arba, tas ira Hebron, ir Zior: dewini miestey, ir sodziey ju.
- 55 Maon, Karmel, ir Zif, ir Juta,
- 56 Ir Igraell, ir Jokdeam, ir Zanoah,
- 57 Kain, Gibeaz, ir Timna, deszymis miestu, ir sodziu ju.
- 58 Hallul, Beth-Zur, ir Gedor,
- 59 Ir Maarath, ir Beth-Anoth, ir Eltekon: szeszeras miestu, ir sodziu ju.
- 60 Kiriath-Baal, kurley ira Kiriath-Jearim, ir Rabba: dwejetas miestu, ir sodziu ju.
- 61 Giroy, Beth-Araba, Middin, ir Sechacha,
- 62 Ir Nibsan, ir Surus-miestas, ir Engedi: szeszeras miestu ir sodziu ju.
- 63 Ber waykey Judos negalejo iszwaryt Jerusaleim, giwatoju Jerusales: Teypo giweno Jerusaleim.

CHYLINSKIO SENOJO TESTAMENTO
TEKSTO DALIS IŠ BERLYNO EGZEMPLIORIAUS KOPIJOS

Jozués 15 – Jobo 6

THE TEXT PARTS OF CHYLINSKI'S OLD TESTAMENT

Joshua 15 – Job 6

Biblia sacra. Oct. 9.

XVIII, 270.

Seite 361-468 abh.

Jh. B. II. o. 15.

1894. 1355

vgt. Centrales. Hist. Wiss. XV, 511.

Biblia
LITHUANICA

Coepit quidem Edi
Londini 166...

sed

preveniente morte
Auctoris, Samuelis Bohuslaus Chy-
linsky,
non absoluta pono. a. 1668

Andreas Milleri Greiffenbargij
1684.

Pagul. 16. 17. 18.

JOZUE.

177

bufirey, su waykeys Judos Jeruzaley, iki szey diene y.

PAGUL. XVI.

Burras gimines Jozefo, spacye ape Efraima ir Manasse abelney, 1. Et. Foram asabliwas apasazywas rubezu Efraimo, 5. Efraimitey neiszwato nektu Kanaanitu, bet donikeyy tykt jos daro, 10.

Potam iszejo burras wayku Jozefo, nog Jordano pas Jericha, ties wadeni Jerichaus, Uztekietimop: gira prasicylanc nog Jerichaus per kalna, Beth-el.

2 O iszeyna isz Beth-el Luzan: 6 pereyt per rubezy Archiros, iki Araroth.

3 Ir nusilaydzia ties nusileydima, rubezyni Isleri, iki rubezyi zemiausio Beth-Horon, ir iki Gazer: 6 iszeygos jos ira, iki marams.

4 Teypa pawo reywayniste sawo waykey Jozefo, Manasse ir Efraim.

5 O rubezyy wayku Efraimo pagal ju szeyminu, ira ta: spacye rubezyy reywayniste ju buwo Uztekietimop Achroch oddar iki wirszarynianiuy Beth-Horonuy.

6 O ra rubezyy iszeyt ties Nusileydima, pas Michmerath nog Puse-nakties, ir apiluka ta rubezyy pricz Uztekietima: Thauac-Silon, ir eya per ghi nog Uztekietimo Janoachan.

7 O nog Janoach nusilaydzia Ararothan, ir Naharathan: 6 iszyoka ape Jericha, 6 iszeyt Jordanop.

8 Nog Tappuach eyt ra rubezyy Nusileydymop, upelop Kana, 6 iszeygos jos ira iki marams: Ta ira reywayniste gimines wayku Efraimo, pagal ju plemiu.

9 Ir miecety, kurie buwo atskirti waykantus, Efraimo buwo widuryje reywayniste wayku Manasse: wisi anie miecety ir szozicy.

10 Ir neiszwato aniszen Kanaanitu kurie giweno Gazere, teypa giweno anie Kanaanitey widuryje Efraimitey, iki szey diene, bet buwo po donia sluzjacye.

PAGUL. XVII.

Reywayniste gimines Manasse isz szos szalies Jordano, 1. Et. Pukietny dukterni Zela-fada, dora ira reywayniste and praszya ju, 3. Rubezyy Manasse apaszyoma est placiam, 7. nog kuror Kanaanitey pada-romi est donikeyy, kurie n'est iszwaryti, 12. Kad skundes waykey Jozefo, jog rubezyy ju buwo akfiza, 14. tada pawode jemus Jozue budu, kad praplatynu reywayniste sawo, 15. ko aniszen neizabey megsta, 16. bet Jozue zada jemus pergacimu and Kanaanitu, 17.

Gen. 46. 29. Gimine Manasse turejo teypag burra, delto Jug buwo pirmgundziu a Jozefo: spacye Machir, pirmgundys Manasse, tewas Gileado, delto jog buwo kareywiu, rada turejo Gileada, ir Balan.

2 Turejo teypag atlikusiey waykey Manasse burra pagal giminiu sawo spacye waykey Abiezer, ir waykey Heleko, ir waykey Alziel, ir waykey Sechem, ir waykey Hefer, ir waykey Semidos: Tie ira wirszikeys waykeys Manasse

126. 31. sunas Jozefo pagal ju szeyminu. 27. 11. 3 O Zelaicad sunas Hefero sunas Gileado, 27. 1. sunu, bet duktery: 6 eala ira waykey duk-

teru jo, Machla, ir' Noa, Hogla, Milcha, ir Thra.

4 Tot tada pryjejo pricz weyda Elezaro Kunigo, ir pricz weyda Jozuos sunas Nun, ir pricz weyda Wiranfu-kaltait: d W I E S Z - P A T S pryzakie Mayzeszuy had buru dora mums reywayniste widuryje brolu muiu: ir Togdel dawo jemus, pagal castu W I E S Z - P A T I E S, reywayniste widuryje brolu sawa ju.

5 Ir prylope Manasse deszyms szozu, nekay-cant ziamas Gilead, ir Balan, kuriy ira isz anos szalies Jordano.

6 Dukterni nes Manasse reywayniamu reywayniste widuryje sunu jo: ziamy wel Gilead turejo atlikusie waykey Manasse.

7 Teyp jog rubezyy Manasse buwo nog Afer, iki Michmerath, kurley ira ties Sechem: 6 ta rubezyy eya po delzyney rakky iki giwetojams Entappuach.

8 Manasse ties turejo ziane Tappuach, bet pati Tappuach turejo pas rubezyy Manasse, waykey Efraim.

9 Potam nusilaydzia rubezyy upeliu Kana, ties Pietus upelo: Tie miecety ira Efraimo widuryje miestu Manasse: 6 rubezyy Manasse ira Puse-nakties upelo, 6 iszeygos jos ira iki Marams.

10 Efraimo buwo ties Pietus, 6 ties Puse-nakties Manasse, 6 marey buwo jo rubezyy: 6 Puse-nakties susidare su Aferu, 6 Uztekietimop su Isascharu.

11 Manasse nes turejo Isaschate ir Aferiy, Beth-Seana, ir prygulincias wietas jo ir Ibleam, ir prygulincias wietas jo, ir giwetojus Dore, ir prygulincias wietas jo, ir giwetojus En-Dore, ir prygulincias wietas jo, ir giwetojus Taanache, ir prygulincias wietas jo, ir giwetojus Magiddoy, ir prygulincias wietas jo, trejeta ziamu.

12 O waykey Manasse negalejo iszwaryt giwetojus apu miestu: Kanaanitey nes turejo giwetoj anoy ziamy.

13 Ir stojot, kad typreys tapo waykey Izraelaus, tada padae Kanaanitus donikeyy: bet neiszwato ju wirszikey.

14 Ir kalbejo waykey Jozefo, Jozefop itarab: Kodel mi dawey and reywayniste wietas tykt burta ir wina szura, noriszen esmi dydzia giminierey jog pawley paslawino mi W I E S Z - P A T S.

15 O Jozue ture jump, Kada gi esi dyde gimine, rada eyk miszkan, ir iszkrit ten lau ziamy Perezicu ir Refairu, kada gi and kalna Efraimo ira akfize.

16 Tare tada waykey Jozefo, To kalna nebus mums gana: gielezies teypag wesymey ira wisose Kanaanitose, kurie giwena ziamy lomo, kurie ira pas Beth-Seanitu, ir prygulincioe wietose jo, ir ros kurie ira lomoj Isiel.

17 Priegram kalbejo Jozue namump Jozio, Efraimop, ir Manassep, kalbait, Dide esi gimine, ir turi dyde galib, neuresi wieno burta:

18 Bet kalnas bus sawo: 6 kada gi ira miszkan, tada iszkrit ghi, 6 iszeygos jo bus sawo, iszwaryt nes Kanaanitu, noriszen turt gielezies wesymus, noriszen ira ity-prey.

PAGUL. XVIII.

Nomias suzygos isz szalies ira Siloy, 1. Et. isz szalies ira isz kielezies gimines, and isz szalies Jozuos, 6 ira wirsz, ziamu

M

Kanaan.

Kanaan, *betu dar buwo nepadalita*, kad dar padarytu isz jos septynias dalis septynerky giminiu kuros negawo daritwaynistes, *se kan kad padare*, 9. tada meta Jozue Siloy burta, *ir teppo izdalija jemu* ziamę, *10. pirmas iszeyt giminey Benjamano, kuros rubezey ir miešey apirafzo*, 11.

12 Ir susirynto wifas surynkimas wayku Izraelaus Siloy, ir izitate ten Nometa sueygos: paskuy to kaypo pawaldyta buwo ziamę jemu.

13 Ir atliko isz wayku Izraelaus, kuriemus neizdalijo teywaynistes ju, septynietas giminiu.

14 Ir rare Jozue waykump Izraelaus, Pakoſey este teppo ryngincieys, pafest ziamę, kura dawę jumus W I E S Z P A T S Diewas cewu juſin.

15 Dokit ſau eris wirus i z kiekvienos gimines, kad nuſulcia jos, o anisjen kielrus, ir pereyru ana ziamę, ir apirafzytu ja pagal teywayniſciu ju, ir ſugryſztu moneſp.

16 O anisjen padalis ja ing ſeptynias dalis: Juda atliks and rubezies ſawo kietu, namey wel Jozeto atliks and rubezies ſawo Puſenakties.

17 Ir apirafzytę ziamę ing ſeptynias dalis, ir atuelzyt ſza maneſp: kad meſcia cia jumus burta, po weydu W I E S Z P A T I E S Diewa muſu.

18 Levirey nes neturi dalies widuryje juſa, bet Kunigizkis uredas W I E S Z P A T I E S ira teywayniſte ju: O Gad, ir Ruben, ir puſe gimines Manaiſe, turi teywayniſte ſawo isz anos ſzalies Jordano, Uztekieimop, kura dawę jems Mayzeſtus tarnas W I E S Z P A T I E S.

19 Kietes tada anie wirey, ir nuejo: o Jozue pryfakje tiemus, kurie nuejo apirafzyt ziamę, kalbait: Eykite, ir pereykite ana ziamę, ir apirafzykite ja, o ſugryſzkite maneſp, tada meſcia jumus burta, po weydu W I E S Z P A T I E S Siloy.

20 Nuejo rada anie wirey, ir perejo ana ziamę, ir apirafze ja, pagal mieſtu, ing ſeptynias dalis, kuigoy: ir ſugryzo Jozuoſp abazaſa Siloy.

21 Mere rada jems Jozue burta, Siloy, po weydu W I E S Z P A T I E S: ir dalijo ten Jozue waykamus Izraelaus ana ziamę, pagal ju padalighimu.

22 Ir iszejo burtas gimines wayku Benjamino, pagal ju ſzeyminu: o rubezys burta ju iszejo terp wayku Judos, ir terp wayku Jozeto.

23 Ir buwo rubezys ju ties kampa Puſenakties nog Jordana: o ra rubezys eyna aukſztyni iki ſzaliy Jerichaus nog Puſenakties, ir uzeyna per kalna Pictump, o u iszeygos jos iki girey Beth-Aven.

24 O isz ten pereyna rubezys iki Luz, po ſzaly Luzo, (kurſey ira Beth-el) Pictump, o ra rubezys nuſilaydzia Aroth-Addaran, kalnop, kurſey ira pas Picta-ſzali ſemianſio Beth-Horon.

25 O ana rubezys prasicytia ir apſiluka Nuſteydyms kampo Pictump nog kalna, kurſey ira prieſz Beth-Horon Pictump, o iszeygos jos ira Kiriath-Baalim, (kurſey ira Kiriath-Jearim) ir mieſtu wayku Judos: Tas ira kampa Nuſteydymp.

26 O kampa Pictump ira iki paciamuy galuy Kiriath-Jearim: o ra rubezys, eyna

Nuſteydymp, o iszeyna pas werſinę wadeniu Neſroah.

16 O ra rubezys nuſilaydzia iki paciamuy galuy kalno, kurſey ira prieſz loma ſunauſ Hianom, kuriy ira lomoj Reſſiqi ties Puſenakties: o u nuſilaydzia per loma Hianom ſzalin Jebuſitu Pictump, o u nuſilaydzia iki werſiny Rogel.

17 O prasicytia nog Puſenakties, o iszeyna En-Semeſe, isz ten iszeyna Gelilothan, kurſey ira prieſz uztekieima Adummim: o nuſilaydzia iki akmeniu Bohan ſunauſ Rubeno.

18 O pereyna ſzaliſna prieſz Araba Puſenakties, ir nuſilaydzia Araboy.

19 Priegiam pereyna ta rubezys iki ſzaliy Beth-Hoglos Puſenakties, o iszeygos anos rubezies ira iki liezuwiuy Suru-Maru puſenakties, iki paciam galuy, Pictump: Ta ira Picturubezys.

20 O Jordanas apirubezys ja iki kampo Uztekieimop: Ta ira teywayniſte wayku Benjamino rubezoſe ju apſikritey pagal ju ſzeyminu.

21 O mieſtey gimines wayku Benjamino, pagal ju ſzeyminu, ira, Jericho, ir Beth-Hogla, ir Emek Keziz.

22 Ir Beth-Araba, ir Zemaraim, ir Beth-El.

23 Ir Havvim, ir Para, ir Ofra.

24 Ir Keſar-Hammonai, ir Ofni, ir Gaba. dwilika mieſtu, ir ſodziu ju.

25 Gibeon, ir Rama, ir Beeroth.

26 Ir Mizpe, ir Cheſira, ir Moza,

27 Ir Rekem, ir Jirpeel, ir Tharaſa,

28 Ir Seſa Elef, ir Jebuſi, (ras ira Jeruſalem) Gibath, Kiriath, kieturolika mieſtu, ir ſodziu ju: Ta ira teywayniſte wayku Benjamino, pagal ju ſzeyminu.

PAGUL. XIX.

Burtas gimines Simcona poſa ziamę gimines Judoy, 1. *Ec. delto jog burtas gimines Judos buwo perdydzia*, 9. Treccias burtas waykamus Zebulono, 10. Kietwierias waykamus Naſihali, 11. Sekmas Danuy, 12. Waykey Iſſaſchero, 13. Pictas Aſſeruy, 14. Sziaſetias Naſihali, 15. Sekmas Danuy, 16. Waykey Izraelaus doda Jozuey and teywayniſtes Thimnath-Serah. 17. Izdalighimas pakaderos ziames bagyias, 18.

Potam iszejo antras burtas Simconuy, giminey wayku Simcona, pagal ju plemiu: o teywayniſte ju buwo widuryje teywayniſtes wayku Judos.

2 Ir turejo anisjen teywayniſtey ſawo Beer-Seba, ir Seba, ir Molada,

3 Ir Hazar-Suml, ir Bala, ir Azem.

4 Ir Eltholada, ir Bethul, ir Horma,

5 Ir Ziklaga, ir Beth-hammarchaboſha, ir Hazar-Sufa.

6 Ir Beth-Lebaoth, ir Sarubena, trillika mieſtu ir ſodzius ju.

7 Ain, Rimmona, ir Ether, ir Aſana: kieturis mieſtus, ir ſodzius ju.

8 Ir wiſus anos ſodzius kurie buwo aplink ana mieſtu, iki Baalath Beeruy turey ira Ramathey ties Pictus: ta ira teywayniſte gimines wayku Simcona pagal ju ſzeyminu.

9 Teywayniſte wayku Simcona ira ties ſzawu wayku Judos: teywayniſte nes wayku Judos buwo perdiſe and ju, rodel teywayniſte waykey Simcona widuryje teywayniſtes ju.

10 Potam

Pagul. 19. 20.

J O Z U E.

179

10 Poram iszejo trecias burtas waykams Zebulona, pagal ju szeyminu: rubezys teywaynistes ju buwo iki Sarid.

11 O rubezys ju cyna aukštryn nusileydymop, ir Maratop, o isztiesia Dabbasethan: Isztiesia teypag anop upelop kursley fra priesz John eam.

12 O apsigryszta nog Sarid Uztekciemop ties Uztekciemama saules, iki rubezys Chislot-Thabor: o isztyna Dobrachoy, o cyna aukštryn Jafon.

13 O isz ten pereyna Uztekciemop uzegon, Gath-Heferan, Eth-Kazine: o isztyna Rimmon Methoare, kursley ira Nca.

14 O ta rubezys apsigryszta ties Puse-nakties Hannarhon: o isztegos jos ira Ioma Israh-El.

15 Ir Kattath, ir Nahalal, ir Simron, ir Idala, ir Bethchem: dwilika miestu ir sodziu ju.

16 Ta ira teywaynistie wayku Zebulona, pagal ju szeyminu: Tie miestey ir sodziey ju.

17 Kierwiras burtas iszejo Isascharuy, waykams Isascharo pagal ju szeyminu.

18 O rubezys ju buwo Isreela, ir Chesulloth, ir Sinem,

19 Ir Hafaraim: ir Sion, ir Anacharath.

20 Ir Rabbit, ir Kislon, ir Ebez.

21 Ir Remeth, ir En-ganim, ir En-Hadda, ir Berh-Pazez.

22 O ta rubezys prasitysia Thaborop, ir Sahaziman, ir Berh-Semefan, o isztegos rubezys ju ira iki Jordanuy: Szefolika miestu, ir sodziu ju.

23 Ta ira teywaynistie gimines wayku Isascharo, pagal ju szeyminu, miestey ir sodziey ju.

24 Iszejo tada pakras burtas giminey wayku Afero, pagal ju szeyminu.

25 O rubezys ju buwo Heikath, ir Hall, ir Beren, ir Achaf,

26 Ir Alammelech, ir Amad, ir Misal: o isztiesia Karmelin Nusileydymop, ir Sihor Libnathor.

27 O apsigryszta ties uztekciemama saules Beth-Dagonan, o prasitysia Zebulonop, ir iki Jomley Iisra-El, puse-nakties Beth-Emekan, ir Nehleth, o isztyna ing Chabul po kayrey rakcy.

28 Ir Ebron, ir Rehob, ir Hammon, ir Kani: iki dydziam Zidonuy.

29 O ta rubezys apsigryszta Ramon, ir iki Syppam miestuy Tyraus: poram gryszta ta rubezys Hoson, o isztegos jos ira iki Marams, nog diames-sinura prasitysia Achalban.

30 Ir Umma ir Afek, ir Rehab: dwideszims ir du miestu, ir sodziey ju.

31 Ta ira teywaynistie gimines wayku Afero, pagal ju szeyminu: tie miestey ir sodziey ju.

32 Szefstas burtas iszejo waykams Nashtali: waykams Nashtali pagal ju szeyminu.

33 O rubezys ju ira nog Helef, nog Allon, iki Zaananim, ir Adami-Nekb, ir Jabneel iki Lakkum: o isztegos jos ira iki Jordanuy.

34 O ta rubezys apsigryszta nusileydymop Azenoth-Thaboran, o isz ten cyna tolau Mukkokan: o prasitysia iki Zebulonuy ties Pierus, o Aferop isztiesia ties nusileydyma, judosp wci Jordanop, ties uztiekciemama saules.

35 O Rypry miestey ira: Ziddim, Zer, ir Hammath, Rakath, ir Chinnereth.

36 Ir Adama, ir Rama, ir Hazor.

37 Ir Kedes, ir Edrei, ir En-Hazor.

38 Iron, ir Migdal-El, Horem, ir Berh-Anath, ir Ber-Semes: dwinoliika miestu, ir ju sodziu.

39 Ta ira teywaynistie wayku Nashtali, pagal ju szeyminu, miestey ir sodziey ju.

40 Sekmas burtas iszejo giminey wayku Dan, pagal ju szeyminu.

41 O rubezys teywaynistes ju buwo: Zora, ir Eftaal, ir Jr-Semes.

42 Ir Saalabbim, ir Ajalon: ir Iisla,

43 Ir Elon, ir Timnara, ir Ekron,

44 Ir Elreke, ir Gibbeton, ir Baalath,

45 Ir Jehud, ir Bene Barak, ir Gath-Rimmon.

46 Ir Mejarkon, ir Rakkon: su rubezys ties Jaso.

47 Ber rubezys wayku Dan, pole and ju maza: togdel luydes waykey Dan, ir karawo priesz Lefem, ir ieme ghi, ir pamusze ghi asztrumu kawatijo, ir pasedo ghi, ir giweno jampi, ir pramino Lefem, Dan, pagal warda sawa sawo Dan,

48 Ta ira teywaynistie gimines wayku Dan, pagal ju szeyminu: Tie miestey, ir sodziey ju.

49 O kad pabaygje dalir teywaynistkey anaz ziamę pagal jos rubezu: tada dawe waykey Izraelaus Jozuey sunuy Nuno, teywaynistę widuryje sawes.

50 Pagal nasru WIESZPATIES dawe jam ana miesta kuro patsien gicyde: Thimnath-Serah and kalna Efraimo: ir pabudawojo ansien ana miesta, ir giweno jampi.

51 Tos ira teywaynistes, kuras Eleazar Kuniga, ir Jozue sunus Nuno, ir galwos sewu giminiu izdalijo teywaynistkey buru Silpy, po weydu WIESZPATIES, pas duris Nomera sucygos: Teyto pabaygie amajen dalir ziamę.

PAGUL. XX.

Isaktimas WIESZPATIES ape szeszy.
Walnos-miestus del tu kurie dasitcysli gal
zudyfles nezyntiomu. 1. 19c. ir teysia
mazywone ju, 5. Izraelisze pazymina and so
szeszy miestus, ir isz szos, o tris isz dnos
szalies Jordano,

Priegram kalbejo WIESZPATIS Jozuey, tataris:

2 Kalbek waykuris 22. 1. 1. Dokie
su Walnos-miestus 2 ape kuro kalbeju su 2 Exod.
Jumis per rarnawima Mayzezaus. 21. 13.

3 Kad begu ten galwudzys, kursley po-
musza duza kiej, ne su zynia: kad
buru jumis mualbegimu nog pamitynja-
kraujo. 9. Num. 35.

4 Kad begu wienan isz anu miestu, tada so-
wes pas duty bromos-miestu, ir kalbes zodzius
sawo po anims Wirailiu abo miesta: ims tada
amajen ghi sawo miestu, ir dos jam wietu.
kad giwetu ansien su jey. 4. 1. Deut. 19.

5 Kad wis ghi kraujo-pamityzojs, tada
hejzdos galwudzio rakkon jo, delto jog por-
musze aryma ghi sawo ne su zynia, ir nenopi-
biare jo wietu ir uztakat. 6. 1. Deut. 19.

6 Ir giwos aname mieście : net stowes po weydu surynkimo Jude, net numirs Aukizcausias Kunigas, kursey bus anose dienose : sugryz tada galwudzys, ir areys miestai sawo, ir namolna sawo, anai miestai iz kuro izbego.

7 Paszwere tada Kedes Galileoy and kalna Nasihali, ir Sichem and kalna Efraino : ir Kiriath-Arba, tas ira Hebron, and kalna Judos.

8 O iz anos szafies Jordana, nog Jerichaus e Deut. ries Uztekicima, dawe e Bezeri giroy, ligiame 4. 43. lauke, iz gimines Rubeno, o Ramotha Gileade, iz gimines Gad, ir Golon Basane, iz gimines Manasse.

9 O tie ira miestey kurie pazymeri buwo wisemus waykamis Izraelaus, ir areywiuy, kursey wielzauja terp ju, kad begu ten : wilokias tas kursey iszynka dusza klestu, kad nemirtu raka pamitytoja-kraujo, net stowes po weydu surynkimo.

PAGUL. XXI.

Izraelitey doda Levitams, burtu, miestus giwenimop, ir priemiescius teypag prygulensis jump, 1. Oe Potam prysimena asabliwey anie miestey, kurie poe waykamus Aaronu burtu, 8. wardey miestu kurie doti ira Kahathizams, 20. kaypo teypag Gersonizams, 27. ir Merarizams, 34. wisu miestu, kurie doti ira Levitams, buwo kiaturis-deszmyis ir aszoni, su priemiesciey ju, 41. Izraelitey pasest spahayney xiamu Kanaan pazadetu tewamu sawo, 43.

41. Kray. **P**rysiaryno a tada Galwos tewu Levitu Eleazarop Kunigop, ir Jozuos sunausy Nuno : Ir galwump tewu giminiu wayku Izraelaus.

2 Ir kstbejo jump Siloy ziamy Kanaan, tarant : Prylakie WIESZPATs per tarnawima Mayzeszous, b kad bati doti mums miestey ir priemiesciey ju and giwenima del galwiju mulu.

3 Togdel dawe waykey Izraelaus Levitams iz teywaynites sawo, pagal nasru WIESZPATIES, tos miestus, ir priemiescius ju.

4 Iszejo tada burtas szeyminams Kahathira : ir waykamus Aaronu Kunigo, iz Levitu, buwo iz gimines Judos, ir iz gimines Simeoua, ir iz gimines Benjamino, burtu, trylika miestu.

5 O atlikusiems waykamus Kahatho pole burtu iz szeyminu wayku Efraino, ir iz gimines Dan, ir iz puses gimines Manasse, deszmys miestu.

6 O waykamus Gersona iz szeyminu gimines Isascharo, ir iz gimines Aser, ir iz gimines Nefihali, ir iz puse gimines Manasse, Basane, burtu, triliaka miestu.

7 Waykamus Merari pagal ju szeyminu, iz gimines Rubeno, ir iz gimines Gad, ir iz gimines Zebulona, dwilika miestu.

8 Teppo dawe waykey Izraelaus Levitams tos miestus, ir priemiescius ju, burtu, pagal to kaypo prylakie WIESZPATs per tarnawima Mayzeszous.

9 Priegran dawe iz gimines wayku Judos, ir iz gimines wayku Simeona, tos miestus, kuros prazano wardus.

10 Kad buri waykamus Aaronu iz szeyminu Kahathira, iz wayku Levi : pirmas nes burtas buwo ju.

11 Dawe tada anisien jemus miesta Arbos tewu Anako, tas ira Hebron and kalna Judos : ir priemiescius jo, apilkytey jo.

12 Ber lauka miesto, ir sodzius jo, dawe anisien Kalebui sunuy Jefonnie and pasedy-ma jo.

13 Teppo dawe anisien waykamus Kunigo Aaronu walna-miestu galwudzio, Hebronu, ir priemiescius jo : ir Libna, ir priemiescius ju.

14 Ir Jarthira, ir priemiescius jo, ir Esthemoa, ir priemiescius jo.

15 Ir Cholona, ir priemiescius jo : ir Debiru, ir priemiescius ju.

16 Ir Aina, ir priemiescius jo, ir Jutta, ir priemiescius jo, ir Beth-Semes, ir priemiescius jo : dewineta miestu, nog tu dwieju giminiu.

17 O nog gimines Benjamino, Gibeona, ir priemiescius jo : Geba, ir priemiescius jo.

18 Anathora, ir priemiescius jo, ir Almona, ir priemiescius jo : kiaturis miestus.

19 Wisu miestu wayku Aaronu Kunigu, buwo triliaka miestu, ir priemiescius ju.

20 O szeyminos wayku Kahatho, Levitu, kurie atliko iz wayku Kahatho : tie turejo miestus burtu sawo nog gimines Efraino.

21 O anisien dawe jemus Sichem, walna-miestu, galwudzio ir priemiescius jo and kalna Efraino : ir Geter, ir priemiescius jo.

22 Ir Kibzaim, ir priemiescius jo, ir Beth-Horona, ir priemiescius jo : kiaturis miestus.

23 O iz gimines Dan, Elreke, ir priemiescius jo : Gibberhona, ir priemiescius jo.

24 Ajalona, ir priemiescius jo, Gath-Rimmona, ir priemiescius jo : kiaturis miestus.

25 O nog puses gimines Manasse, Thaanach, ir priemiescius jo, Gath-Rimmona, ir priemiescius jo, du miestu.

26 Wisu miestu szeyminams atstanko wayku Kahatho, ira deszmys miestu, su priemiesciey ju.

27 O waykamus Gersona iz szeyminu Levitu, nog puses gimines Manasse, walna-miestu galwudzio, Golana, Basane, ir priemiescius jo, ir Beethera, ir priemiescius jo : dwejetu miestu.

28 O iz gimines Isascharo, Kisjona, ir priemiescius jo, ir Dobratha, ir priemiescius jo.

29 Jarmutha, ir priemiescius jo, En-gannim, ia priemiescius jo, kiaturis miestus.

30 O iz gimines Aser, Misal, ir priemiescius jo, Abdona, ir priemiescius ju.

31 Ir Helkatha, ir priemiescius jo, ir Rehobu, ir priemiescius jo : kiaturis miestus.

32 O iz gimines Nafihali, walna-miestu galwudzio, Kedesa Galileoy, ir priemiescius jo, ir Hammon-Dora, ir priemiescius jo, ir Kartana, ir priemiescius jo, tris miestus.

33 Wisu miestu Gersonu, pagal ju szeyminu, ira triliaka miestu, ir priemiescius ju.

34 O szeyminey wayku Merari, atstankuy Levitu, doti ira iz gimines Zebulona, Jokneam, ir priemiesciey jo : Karta, ir priemiesciey jo.

35 Dimna, ir priemiesciey jo, Nahal, ir priemiesciey jo : kiaturis miestey.

Pagul. 21. 22.

J O Z U E.

181

36 O isz gimines Rubeno; Bezer, ir priemielciey jo: ir Jaza, ir priemielciey jo.

37 Kedemoch ir priemielciey jo, ir Mefath, ir priemielciey jo: kieturi miehtey.

38 O isz gimines Gad, walnas-miestas galwudzio, Ramoth Gileade, ir priemielciey jo: ir Mahanaim, ir priemielciey jo.

39 Hesbon, ir priemielciey jo, Jazer, ir priemielciey jo: wisu tu miestu ira klarwertas.

40 Wisi tie miehtey buwo wayku Merari, pagal ju szeyminu, kurie dar atlikusieys buwo isz szeyminu Levitu: o buras ju buwo dwilika miestu.

41 Wisu miestu Levitu widuryje teywaynistes wayku Izraelaus, buwo kiaruros-deszymis ir asztu na, ir priemielciu ju.

42 Tie miehtey buwo kiekwiens su priemielcieys sawo aplink jo: teypo buwo su wisleys aneys miehtey.

43 Teypo dawę W I E S Z P A T S Izraeluy wisa ana, ziamę, kura prysiekie tewamus ju dot: ir pafede anisien ja, ir giweno joy.

44 Ir dawę jennus W I E S Z P A T S at ysi aplikytey, pagal to wisa ka prysiekie tewamus ju: ir nopsititoj nowiens zmogus isz wisu neprieteliu ju, po weydi ju, wisu neprieteliu ju dawę W I E S Z P A T S rakoi ju.

45 Ne pole newienas zodys isz wisu gicru todziu kuros kalbejo W I E S Z P A T S namump Izraelaus: atajo wis.

PAGUL. XXII.

Rubenitey, Gadytey, ir puse gimines Manasse persunciamy est napot: nog Jozuos, 1. We. Jozue grandena jos labey kad bijotus W I E S Z P A T I E S, 5, anisien laydzias su labey dydzia tobis, 18. budawoja altoru and krasza Jordana, 10. Ape ka dastaynots kisi Izraelitey, susieyna karot priesz jos, 1. Bet spuncia jump, paim sumenims, kurie kietey zodzey bara jo uz tey, 13. bet anisien isziskatha, 21. teyp jog sumynay, ir wisor zmones, perloja and to, 30.

Pawadyho rada Jozue Rubenitu, ir Gaditu, ir puse gimines Manasse.

2 Ir tate jump: Saugojot to wisa ka prysakie jomus Mayzelzus tarnas W I E S Z P A T I E S: ir a kharzadeys burwo balsuy mano wisame ka prysakiau jomus.

4 Num. 42. 20. Meur. 3. 18. 3 Noplayder brolu jusu jau nog ilgo metra, iki tsey diene: bet saugojot persergima prysakim W I E S Z P A T I E S Diewa jusu.

4 O dabar, W I E S Z P A T S Diewa jusu dawę atysi brolamus jusu, kappy zadojo jems: sugryzikir tada dabar, ir eykit nomerosna jusu, ziamen pafedyma jusu, o kura dawę jomus Mayzelzus tarnas W I E S Z P A T I E S isz anos szalies Jordano.

5 Tykrey sangokire sargiey daryt prysakim: ir zokona kury prysakie jomus Mayzelzus tarnas W I E S Z P A T I E S, o kad milerumire W I E S Z P A T Y Diewa jusu, ir kad waykrczorumire wisose jo kielose, ir sangorumire wisu jo prysakim, ir turerumites jo: ir kad turerumire jamyszisa wisos sztydies jusu, ir isz wisos dalt os jusu.

6 Teypo szlawino jems Jozue: ir pafayde jos, o anisien muelo nomerosna sawo.

7 Pafey nes giminey Manasse dawę Mayzelzus teywaynistę Balane, bet kietey pufey jos

dawę Jozue teywaynistę su broleys ju, isz szos szalies Jordano Nusitaydymop: priegram kad layde jos Jozue nomerosna ju, rada szlawino jems.

8 Ir kaltejo jump, tarait, Gryzikir nomerosna jusu, su daugietu rurtu, ir su labey daugietu pekais, su sidabru ir su aukso ir su waru, ir su gielezyni, dangietu rubu: dalikir izgawima neprieteliu jusu, su broleys jusu.

9 Teypo sugryzo waykey Rubeno, ir waykey Gado, ir puse gimines Manasse, ir laydes nog wayku Izraelaus isz Silo. kursiey ira ziamę Kanaan: kad eytu ziamen Gilead, ziamen pafedyma sawo, kuroy padaryti buwo pafedejys, pagal nafsu W I E S Z P A T I E S per tarawima Mayzelzaus.

10 Kad atajo rubejump Jordano, kuros ira ziamę Kanaan, rada pabudawoja ren waykey Rubeno, ir waykey Gado, ir puse gimines Manasse Altoru pas Jordana, Altoru dydand widdziaus.

11 O waykey Izraelaus izgirdo, kalban: Sztey waykey Rubeno, ir waykey Gado, ir puse gimines Manasse, pabudawoja Altoru, ties ziamę Kanaan pas rubeziys Jordano po szally wayku Izraelaus.

12 O kad tey izgirdo waykey Izraelaus, tada susyrinko wilas surynkimas wayku Izraelaus Siloy, kad saybus priefz jos su wayku.

13 Ir nusiunte waykey Izraelaus waykump Rubeno, ir waykump Gado, ir pusep giminesp Manasse ziamen Gilead, Fincbasa sunu Elezaro Kuniga:

14 Ir deszymti Kunigaykfczu su jo, isz kiekwienu tewiszku namu wien: Kunigaykfczi, i'e wisu giminu Izraelaus: o buwo anisien kiekwiens galwa namu teivu sawo, and tuklanciu Izraelaus.

15 Kad atajo waykump Rubeno, ir waykump Gado, ir pusep giminesp Manasse, ziamen Gilead: tada kalbejo su jeys, tarait:

16 Teypo kalba wilas surynkimas W I E S Z P A T I E S: Kas tey ira do perzegimas, kuro perzegiet priefz Diewa Izraelaus, atgryze szadien nog palkuy W I E S Z P A T I E S, ir jog pabudawojot sau altoru, kad burumite szadien uparneys priefz W I E S Z P A T Y?

17 Mazgu ira mugus and neteysibes Peora? nog kuros n'eime apczytyteys iki tsey diene, norhsen buwo korone surynkime W I E S Z P A T I E S.

18 Kadagi szadien atgryzitate nog palkuy W I E S Z P A T I E S: itois tada, kad bulit szadien uparneys priefz W I E S Z P A T Y, tada apsrusaus rytay labey priefz wisa surynkima Izraelaus.

19 Bet meldziu jeygu ira netzysta ziamę pafedyma jusu, pereykir ziamen pafedyma W I E S Z P A T I E S, kame giwena Nomeras W I E S Z P A T I E S, ir imkir pafedyma widuryje musu: bet nebukir uparneys priefz W I E S Z P A T Y, ir nebukir teypag uparneys priefz mus, budawodami sau Altoru, priefz Altoru W I E S Z P A T I E S Diewa musu.

20 Nedaslaydegu perzegima Achan, sunus Seraho prakiayktu dayktu: ir notejoga and wiso surynkima Izraelaus kierszias: ir ans zmogus nenumire wiens neteysibey sawo.

21 Atakie rada waykey Rubeno, ir waykey Gado, ir puse gimines Manasse, ir kalbejo su galwomis tuklanciu Izraelaus.

M 3

13 f Diewa

d Joz. 18. 17.

e Num. 25. 3. Deut. 4. 3

ff. 50. 7. 22 f Diewas dienu, WIESZPATS, Diewas dienu, WIESZPATS, zyno rey, patsien Izrael teypag zynos rey: iragu iz upata, aba ira isz perzegima priesz WIESZPATY, rada neuzlaykik musu szadien.

23 Jog pabudawojom sau Altoru kad atsigryztumime n g paskuy WIESZPATIES: aba kad aheraworumime and jo degama-ahera, ir walgoma-ahera, aba kad darytumime and jo dekudarymo-ahera, rada tezejko to WIESZPATS.

24 Ir jeygu nepadirem to izz fargos to dnyk, kalbanz, Rytro galeu kalber waykey jusu waykamus musu, ratarz: Ka, turyre weykt su WIESZPATIU Diewu Izraelaus?

25 WIESZPATS uzicela padare rubezimi Jordana: terp musu, ir terp jusu, waykey Rubeno, waykey Gado, neruryte dalies WIESZPATIEP: teypo galeu padaryt waykey jusu waykus musu lauris, kad nesibijou WIESZPATIES.

26 Togdel tarem, Padarykim meldziu sau, budawomi Altoru, ne and degamos-aheros, ney and aheros.

27 Ber g kad buru ludyghimu terp musu ir terp jusu, ir terp glimnia musu paskuy musu, kad galetumime tarnant sluzba: WIESZPATIES pirm weyda jo degamomis-aheromis musu, ir mizstomis-aheromis musu, ir dekudarymo-aheromis musu, ir kad nekalberu waykey jusu waykamus musu rytro, Neruryte dalies WIESZPATIEP.

28 Togdel tarem, Kad stosis, jeygu rytro teypo kalbes musum, ir giminiump musu: tada tarysim: Dabokites pajweykla Altoraus WIESZPATIES kuzi padare tewey musu, ne and degamos-aheros, ney and aheros, ber ira swiedku, terp musu ir terp jusu.

29 T est tey tolt nog musu, nog musu, kad burumime upanieys priesz WIESZPATY, aba kad atsigryztumime szadien n g paskuy WIESZPATIES, budawodami Altoru and degamos-aheros, and walgamos-aheros, aba and mizstos-aheros, priesz Altoru WIESZPATIES Diewu musu kurley ira ties Nometa jo.

30 Kad izgirdo ros zodius Kunigas Pinehas, ir Wiraufley furynkimo, ir gatwos tukstantu Izraelaus kurie buwo su jo, kuros kalbejo waykey Rubeno, ir waykey Gado, ir waykey Manasse, rada buwo tey giar akise ju.

31 O Pinehas sunus Elezazar Kuniga rare waykump Rubeno, ir waykump Gado, ir waykump Manasse, Szadien zynom jog WIESZPATIES ira widuryje musu, delto jog nedalydydete to perzegima priesz WIESZPATY: Tomet izgialbejoj waykus Izraelaus izz rakhos WIESZPATIES.

32 Ir sugryzo Pinehas sunus Elezazar Kuniga, su Wiraufley, nog wayku Rubeno, ir nog wayku Gado izz ziamis Gilead ziamien Kanaan, waykump Izraelaus, ir pergabeno jemus atskima.

33 O arsakimas an buwo giaras akise wayku Izraelaus, ir garbino Diewu waykey Izraelaus: ir nekalbejo daugiaus laytis priesz jos su wayku, izgadynt ziamis kuroy giweno waykey Rubeno, ir wa key Gado.

34 Ir pramino waykey Rubeno, ir waykey Gado, ana Altoru: T est swiedku terp musu, jog WIESZPATS ira Diewu.

PAGUL. XXIII.

Jozue pasencos surukn Izraeli, ir sako kappo. Nebuklingey karawo Diewas uz zmones sawo, ir ziames pergaleu giminu dawc jemi and pasedyo, 1. 2. 3. Togdel graude- na jos fargiey kad saugotu Zokona nog Mayzejzau apirafzyto, 6. ir saugotu kad nezeytu, ir nesufumisytu su stupa-garbe Pahonia, 7. Izstarydami jemi giedaresites kuras eme nog Diewo, ir emi dar, 9. su baydymu koroniu Diewo, jeygu apleys Lic- wu, 11.

IR stojis paskuy daugiel dienu, paskuy to kappo dawc WIESZPATS Izraeluy acyli nog wifu neprietelu jo apifkytey: ir paseno Jozue ir pilnas buwo dienu.

2 Jog pawadyno Jozue wisa Izraeli, Wiraufius jo, ir Gatwas jo, ir Sudzias jo, ir Urcdnikus jo: ir tare jump, Pasemau, ir pilnas esia dienu.

3 O jusien regiejot rey wis ka padare WIESZPATS Diewas jusu wisemus cie- mas giminems po weydu jusu: WIESZPATS mes Diewas juu patsien ira kurley karawo uz jus.

4 Sztey padarau kad putru jumus buru ros atlikufios giminis, and ceywaynites giminemus jusu, nog Jordano, su tomis wisomis giminemic kuras izzaknijau, ir iki dydiems marams ties nufilaydyma sautes.

5 Ir izstums jas WIESZPATS Diewas jusu patsien nog weyda jusu, ir izwarys jas nog weyda jusu, ir pasicite ziamie ju teywaynizkey, a pagal to kappo kalbejo jumus WIESZPATS Diewas jusu.

6 Burik tada tabey stypreys kad saugotumite ir kad darytumite wis tey kas ira parafzyta Zokona-kinigoy Mayzejzau: b kad notkorumite nog to delzynen nej kayren rakhon.

7 Kad nezeytumite ing tas gmines, kuras atliko jusimp: a notminkir teypag and warda dienu ju, ney fiekir per jos, ney rarnaukir jemus, ney kton iokiries jemus.

8 a Ber turches WIESZPATIES Diewa jusu: kappo daret iki szey diency.

9 Iszwate nes WIESZPATIS nog weyda jusu dydzias ir stypras gmines: kas liris wel jusu niekas negalejo aplistot po weydu jusu, iki szey diency.

10 a Wiens zmogus izz jusu wis tukstanti: WIESZPATIS nes Diewas jusu patsien rey ira kurley karoja uz jus pagal to kappo kalbejo jumus.

11 Togdel saugokit fargiey duszu jusu, kad mitorumite WIESZPATY Diewu jusu.

12 Jeygu nes kappo noris atsigryzyte, ir rurehtes atlanka su giminu, su kuros atliko jusimp: ir sugigrysit su jomis, ir icyfite jofu, ir anojien jusump.

13 Zynokit uz rykr jog n'eyz toltit WIESZPATIS Diewas jusu kad iswaryt tas gmines nog weyda jusu: ber bus anojien jumus spaku, ir cynku, ir botagu and szalu jusu, ir erskicicys akise jusu, net prafusie izz tos giaros ziames, kura dawc jumus WIESZPATIS Diewas jusu.

14 O fzey, azien cymi szadien kielat wisos ziames: o zynom wisoy szyrdy juu, ir wi- soy duszoy jusu, j g nepole rey wiens zodys izz wisa anu giaru zodiu kuros kalbejo and jusu WIESZPATIS Diewas jusu: wis atajo and

a Exod.

14. 14.

ir 23. 27.

Num. 33.

35.

Deut. 4.

19.

Joz. 14. 6.

b Deut. 5.

35.

ir 28. 14.

c Exod.

23. 13.

Ps. 16. 4.

Jer. 5. 17.

Zef. 1. 5.

Ez. 5. 5.

d Deut.

11. 22.

e Lev. 26.

8.

Deut. 33.

34.

Pagul. 23. 24.

JOZUE.

183

and jusu, nepole izf ju ney wienas zody: pagul
20 kaypo atajo!

15 Ir itosis pagul to kaypo atajo and jusu
wif anie gieri daykrej, kuros kalbejo iulump
WIESZPATIS Diewas jusu: teypo lieps
areyt and jusu WIESZPATIS wisieims
anims pikriems daykrams, net izgadys jusu izf
tos cielos ziamas, kura dawe jumus WIESZ-
PATIS Diewas jusu.

16 Kad perizgiste sa dara, WIESZPA-
TIES Diewa jusu, kura prylakje jumus, o
nucyit ir tarnauit kiciems Djewams, ir ktonio-
sies jemus: tada uztideg and jusu rustite
WIESZPATIES, ir pryzust humey izf
tos gietos ziamas kura dawe jumus.

PAGUL. XXIII.

Jozue suryka wifas gimines Izraelaus Siche-
man, 1. efc. prymena jemus gietadeifles
Diewo parodytas tewamus ju ir jemus.
2. Togdel grandena kad tamuy tyke tykra-
my Dieway wierney tarnauit, 14. Apst-
swiedzeydamas uz sawe ir namus sawo
tame daykie, 15. zmones zada iki kiazwer-
tuy kartu jog pakaki neizagtoy ituzboy-
Diewo, 19. Jozue atnauina sadara Diewo
su zmonem, 25. Raszo tey Zokona-knigon
WIESZPATIES, ir izfarto d dz
akmeni and pomerkor to, 26. Smeris, se-
nawie ir pakasimas Jozuas, 29. pakasimas
kauka Jozefo, 32. Smeris ir pakasimas
Eleazar, 33.

Potam surynko Jozue wifas gimines Izraelaus
Sicheme: ir pawadyno Wirauku Izraelaus,
ir Galtu ju, ir Sudziu jo, ir Uredniku jo, ir
fustjo anisien po weyda Diewo.

2 Tare tada Jozue wifump zmoniump, Teypo
kalba WIESZPATIS Diewas Izraelaus,
a Deut. 1. izf anos izalies upes giweno tewey jusu izf
26.5. seno ipasiey b Terah, tewas Abrahamas,
Gen. 11. ir rewas Nahora: ir tarnawo kiciems Die-
26.3. wams.

Gen. 12. 3 Ertiau tada rewa ju Abrahamas izf anos
1. izalies upes ir liepiu jam waykiz: zor po wifa
Gen. 31. ziamie Kanaan: d Pradaugiau teypag sekje jo
2. ir dawiau jam Izaoka.

Gen. 25. 4 Izaokuy wel dawiau Jokuba: ir Ezawaj: o
24. Ezawaj dawiau krtina Scir, kad pafestu ghi rey-
ir 36. 8. waynizkey: bet Jokubas ir waykey jo laydes
Gen. 46. Egyptan.

1. 5 g Nufanciau tada Mayzesu ir Aaro-
g Exod. 18. ir kakinaw Egypczonius, kaypo darau
3. 10. 3c. widuryje jo, o potam izfweziau jusu izf
14. n.

Exod. 12. 37. arajor ties Marus, o Egypczonicy wijo tewus
i Exod. jusu su wetymeys, ir iu reytynikeys, iki zote-
14. 1. 3c. riems marams.

7 O anisien izalies WIESZPATIESP,
o anisien pastate tambe terp jusu, ir terp
Egypczoniu, ir uzweide marus and ju, ir api-
degie jom, ir regiejo tey akis jusu ka pa-
darau Egypte, potam giwenot daugiel dienas
giroy.

8 Potam arwezdiau jus ziamen Amoritu,
2. 21. 33. kurie giweno izf anos izalies Jordano, kurie
karawo prietz jus, bet padawiau jos rakon jusu,
ir pafedore ziamie ju reywaynizkey, ir gaylay-
mau jos po weydu jusu.

6 I Kieles teypag Balak, sunus Zippora, Kara 1 Num.
lus Moabitu ir karawo prietz Izrael: ir 22.5.
ir liepe arwadyne Bileam: suna Beora, kad Deut. 23-
prakietyku jus. 4.

10 Ber nenorejau klauit Bileamo: Togdel 11.
izlawiau jumus nalaajamey, ir izf lawau ja 25.
izf rakos jo.

11 O kad peretor je Jordanaj, ir arajor m Joz. 3-
Jerichaj, tada karawo prietz jus mielczonicy 20.
Jerichaus, Amoriticy, ir Fereziticy, ir Kanaa- ir 6. 1.
niticy, ir Hethiticy, ir Girgaziticy, ir Harwiticy,
ir Jebusiticy: a bet alzien padawiau jostakon m Joz. 6.
jusu. 20.

12 Ir nufanciu pirm jusu o szyrzus, kurie ir 10. 8.
izware jos aug weyda jusu kaypo ana p dwe- ir 11. 8.
jera: Karalu Amoritu, ne kalawiu tawo, ney o Exod.
kulpiniu tawo. 23. 8.

13 g Teypo dawiau jumus ziamie kuroy Deut. 7-
nedyrloje, ir mieltus, kuru nebudawojot, o giwe- 22.
nate joie, walgote izf wianiczu, ir aliwos- pff. 14. 4
medziu, kuru nelodynote. g Deut. 6.
10. 11. 12.

14 O dabar, bijokies WIESZPATIES,
ir tarnaukite jamuy szczyraisty, ir wiernisty, ir
atmelkite diemus kuriemus tarnawo tewey jusu,
izf anos izalies Upes, ir Egypte, o tarnaukite
WIESZPACIUY.

15 Bet jeygu ira tey pikt akise jusu tarnaut
WIESZPACIUY, apyrnkir izadien ta
kuramuy tarnausite, norisjen tos diemus, kurie-
mus tarnawo tewey jusu, izf anos izalies upes:
aba Diewus Amoritau, kuru ziamiey giwenate: bet
kas liciis manes, ir namu mano, tarnausime
WIESZPACIUY.

16 Atfakie tada zmones, ir tare: T'eft rey
toli nog musu, kad apleystumime WIESZ-
PATY, tarnaut kiciems Diewams.

17 WIESZPATIS nes ira Diewu musu,
ansien ira to surley izwede mus, ir tewus musu
izf ziamie: Egypco izf namu wetymeys: Ir kurley
dare tos dydzius ziaklus po akimis musu, ir
laugno musu wifame ananie kiele kuro ejom,
ir terp wifu giminiu per kuru widury
ejom.

18 Ir izware WIESZPATIS nog
weyda musu wifas anas gimines: ir Amori-
ta: pawatoghi ziamie: Tarnausiu teypag
WIESZPACIUY, Diewu nes musu ira
ansien.

19 Tare tada Jozue zmoniump: Negalefc
tarnaut WIESZPACIUY, izweto nes
ansien ira Diewu: Ira Diewu karfiau: notleye
perzagima jusu ney grieku jusu.

20 Jeygu aplayht WIESZPATY, o
tarnausim wetymeys Diewams: r tada arfware, r Joz. 23.
ir darys jumus pikt: ir izgayfey jom, patkuy to 15.
kaypo darys jums girey.

21 Tare tada zmones Jozuo: Ne, bet tar-
nausime WIESZPACIUY.

22 O Jozue tare zmoniump: Taisien
swiedkeys este and sawas, jog apyrnkot su
WIESZPATY, kad tarnausime
jamuy: o anisien tare. Swiedkeys este.

23 O dabar, atmelkite swetyms Diewus,
kurie ira widuryje jusu, o lekite izaydys
jusu WIESZPATIESP Diewo 12-
raelaus.

24 O zmones tare Jozuo: Tarnausime
WIESZPACIUY Dieway musu, ir klau-
zadeys busim balfuy jo.

25 Teypo padare Jozue anoy dienny sadra: r Exod.
su zmonem: ir izfate ja jemus itarymu ir 25. 25-
growa Sicheme.

26 Ir paraize Jozue tos zodzius Zokona-
knigoy Dieuw: ir eme dydi akmeni ir uždėjo
ghi ren po a žolų, kursey buwo pas szwētnicz-
WIESZPATIES.

27 Ir rare Jozue wisump žmoniump. Srety tas
akmo bus mumus ludyghimu, girdejo nes
wisus zodzius WIESZPATIES kuros
kalbejo musump, ir labey bus ludyghimu priesz
jus, kad nemetorumite Dieuw Jofu.

28 Persiuntē tada Jozue žmones, kiekwiens
teywaynisten jo.

29 Ir stojos paskuy tu dayktu, jog numire
Jozue sunus Nuno, tarnas WIESZPA-

30. TIES, turedamas szymta ir deszymti meru.

Sudz. 2. 30 Ir pakase ghi rubeziy teywaynistes jo,

9. Timnath-Serabe, kursey ira and kalna Eframo,

ries Fule-nakries kalna Gaas.

31 O Izrael tarnawo WIESZPATIUI
per wisas dienas Jozuos, ir per wisas dienas
Wirausiu, kurie gijo ilgey paskuy Jozuos, ir
kurie žynojo wisoki darba. WIESZPA-

32 Pakase teypag anisien kausus Jozelo, kuros
adgabeno waykey Izraelaus isz Egipta, Si-
chemo, and auo stuka lauko, kuri pirko lokubas
nog wayku Hemora tewa Sichemo, uz szymta
stuku pinigū: bus nes anisien dotcys waykamus
Jozelo and teywaynistes.

33 Numire teypag Eleazar sunus Aaronā: ir
pakase ghi and katnelo Pinchasa sunaus jo,
kursey dotas buwo jamuy and kalna Efra-
imo.

Gaſas Knigos JOZUOS.

KNIGA

S U D Z I U

padinama

J U D I C U M.

Užrašinėmas tos Knigos.

TA Kniga užrakina sawimpi labey wartoima werta: Historia, ape stona Izraelaus, teypo
wetroy, kaypo wiennetyney, po smertiy Jozuos, iki Kunigiszkiamuy ureduy ir. Sudzios-
ureduy Elis ipaciety po redn Sudzhu, tatey ira, wisu tokiu afaba, ne, kuros prowa, aba papraita
Sudzios ureda, approwinejo. kaypo tas zodzius kirur imas, bet kuros Diewas teyp szakart tey kira
kart, pagai to kaypo reykalawo stonas Izraelaus, szakart isz szos, kita kart isz kitos Gimines,
pagai walos sawo priesz-reda, przykle, paszaukie, ir Dwasa sawo iszminties ir galibes apidowa-
nojo ir rede, kad pergalinch gey suda 30, ir žmoniū jo, priesz legiejus ir neprietelus Izraelaus
iszcieferu, nupolusia sluzha. Diewo przytistu ir paremtu Izraeli, walscia ir szwatomis pro-
womis, kuras gawo nog Diewa, gintu, roda teypag ir paciu darba prypolusioy sunkiboy,
gialboru.

Pirmujsi tada sakos roy Knigoy ape waynas, kuras wede gimines po smertiy Jozuos and iszkima
Diewo priesz Pahoniskus giwotuju, Kanana, kad iszwaryto jos ir iszakniru, kame isz dydzia-
fios dalies, teypo buwo ryngincieys, jog tey nemego Dieuw, teyp jog pertlayde achiet tulie-
mus Pahoniskiemis giminem, žiamcy and meginima Izraelaus ir korones. Teciaus per ne maza
ghi czesla arliho Izrael nci zagroy sluzboy. Diewo, pakolecy anie Diewo-baymingi Wiransiey kurie
stebuklingas darbus WIESZPATIES regi jo, gijo. Bet poram per wisa Kniga sakos,
kaypo Izrael palaymey budams pikrey su walscia sawo apsejo, nog mero iki meruy, wisokion
bjauros stulpu-garbes Pahoniū, ir palodusian pagiweniman perpoše, ape ka sakos dazney ucyk-
tey abelocy, bet teypag asabliwcy baysi paweyk tey (kaypo and ikaytaus zerkola teyp paszady-
nima ru žmoniū ir pikribes, kaypo teyribes, rustybes Diewo, ir kiero koroniū) Pagul. 17. 18. 19.
20. Priegram rodziat cis, jog aud to arpolima žmoniū sawo apsirulawo Diewas labey ir ko-
rojo jas a žrety, nerykrety zodziuys, bet paciu darbu iszdodamas ra-kon tutu ju neprieteliu,
kaypo Kulchano Karalaus, Mesopotamios, Eglora Karalaus Moabitu, Filistin, Jabito Karalaus
Kanaanitu, Mosbitu, Amalekitu, ir kitu užrekieghimo giminiu, Ammonitu, ir wel Filistynu,
kuros wifos podraug ilgey kietey spaude ir kwaršyno Izraeli. O reciaus, kad Wieszpaties
szczyrey stogey sawo susigryto, ir aplayde wisokia stulp garbe ir pikribę, karširey ghi ape
maloue ir pagialba pralze ir giedye, tada WIESZPATIS (ku-sey ira teyp mahomingas
zadeimose sawo, kaypo baydymose wieruas ir ryktas, susimite and ju, ir dazney iszlofawo
jos per prakilnus Gabunus, kurie buwo, Othiel, Ehud, Samgar, Debora, ir Barak, Gideon,
Jesthab,

Jesahab, ir Simson. Norisjen su gieradeisciu Diewo, wienos paskuy kitos, labey weykile uzmir-
zo, sugryzic ienosp piktibelp sawo, kas kart isz naujo korotey, o po cykramuy susigryzymuy
labey maloningey wel nog Diewo buwo iszloforey. Priegram su historia Gideona, sakos cia ape
karalawima tryju metu Abimelecho, kursey buwo neprzyderacyey Karalumi ir Smarkunu, ir
zeklingey nog Diewa est pakorotat. Sakos teypag ape pomena Sudziu, ape kuru waynas neikay-
toma est, kaypo ape Thola, Jaira, Ebzana, Elona, ir Abdona. Ta Kniga uzrakina jam impi-
pagal nekuru ikayciaus, historia, 299. aba 300. metu, nog metu sutweryma 2511. iki 1810.

PAGULDYMAS I.

Gimine Judos pradeda karos and isakima
Diewo. priesz giwetojus Kanaan, 1. 2. c.
Pergali Adoni-Bezek, 4. ijma Jeruze-
lem, 8. pamusza waykno Enako isz Hebro-
na, 10. Othniel pergali Debir, ir ganna to
uz moteri dukteri Kalebo, 11. Kenisaz gi-
wena tarp Judos, 16. Simeon igija Zefash,
17. O Juda iutis miestus Filistinu, 18.
tie kurie buwo isz namu Jozefo ganna Be-
theli, 23. pasaka ape synguma giminis isz-
waryme Kanaanu, 40 kwarszynami est
nog ju, ir giwena tarp sawo, 19. 21. 2. c.

IR slojos po smertiy Jozuos, jog klausis
WIESZPATIES waykey Izraelaus,
kalbant: a kas taysia isz musu pirm, rics Ka-
naanitus karot, riesz jos?

2 O WIESZPATIS rare, Juda taysis,
szey, padawiau ta, ziamę rakoi jo.

3 Tare tada Juda brolop sawo Simeonop, lay-
skis su manim burian mano, ir karokim priesz
Kanaanitus, o aszjen teypag taysos su rawim
burtan tawo: teypo laydes su jo Simeon.

4 Ir laydes Juda, ir dawe WIESZPATIS
rakoi ju Kanaanitus, ir Ferezitus, ir pamusze
anisjen jos pas Bezek, deszymri tukstanciu wiru.

5 Ir rado Adoni-Bezek, Bezekie, ir ka-
rawo priesz ghi: ir pamusze Kanaanitus ir
Ferezitus.

6 Bet Adoni-Bezek pabego, o anisjen wijo
ghi: ir pagawo ghi, ir nukirto dydziaus pirszus
rakoi jo, ir kojo jo.

7 Tare tada Adoni-Bezek, Septrnios de-
szymis Karalu, su nukirteys dydzieys pirsz-
teys rakoi sawo, ir kojo sawo, buwo rakoi teys
po statu mano trupcius, pagal to kaypo darau,
teypo mi uzmoklejo Diewas: ir adgabeno ghi
Jeruzalem, ir numire ten.

8 Waykey nes Judos karawo priesz Jeruza-
lem, ir ieme ghi, ir pamusze ghi asztrumu ka-
lawijo: o miesta uzdegie ugnia.

9 O potum laydes waykey Judos karot
36. priesz Kanaanitus, giwena cius kalne, ir Pierose,
ir 11. 21. ir zemume.

10 Ir laydes Juda priesz Kanaanitus, kurie
ir 15. 13. giweno Hebrone, (o wardas Hebrona pirmo

14. buwo Kiriath-Arba) ir pamusze Sefai, ir Ahim-
mana, ir Thalmi.

11 O isz ten laydes anisjen priesz giwetojus
15. Debir: o wardas Debito pirmo buwo Kiri-
ath-Sefer.

12 Ir rare Kaleb: Kas pamusz Kiriath-Sefer,
ir iimis ghi, dosiu jam teypag dukteri mano
Alcha, uz moteri.

13 Ieme tada ghi Othniel, sunus Kenazo,
brolis Kalebo, kursey jaunesnu buwo uz ghi:
Ir dawe jamuy Kaleb Alcha, dukteri sawo uz
moteri.

14 Ir slojos, kad ana atajo jop, jog pajudyno
ghi, kad giejnu nog tewa jos lauka, ir muszoko
ana nog anta: o Kaleb tare josp, Kas tau ira?

15 O ana tare jop: Dok mi paslawinima,

kada gi dawe mi lausa, ziamę dok mi teypag
wadeno-werimes: dawe tada jey Kaleb aukiz-
tas werimes, ir zemas werimes.

16 Waykey Kenitos, ofzwia Mayfeszauz
laydes teypag isz Polmos-miestu la waykeys
Judos, giron Judos, kuriy ira ties Pietrus Ka-
rado: ir atejo anisjen ir giweno su anomis
zmonemis.

17 Laydes tada Juda su broli sawo Simeonu,
ir pamusze anisjen Kanaanitus giwena cius Ze-
fathe, ir sudegino ghi anisjen, ir pramintas ira
wardas ano miesta, Horna.

18 Priegram ieme Juda Gaza, su rubezymi
jo, ir Alkelona, su rubezymi jo: ir Ekrona, su
rubezymi jo.

19 Ir buwo WIESZPATIS su Juda, jog
iszware giwetojus isz kalno: bet nejo solaus
iszwaryt giwetoju lomos, delto jog turejo
anisjen gielezies wezymus.

20 Ir dawe anisjen Hebrona, Kalebny, pagal
to kaypo kalbejo e Mayfeszus: o anisjen isz-
ware isz ten tris sumus Enako.

21 Bet waykey Benjamino, neiszware Jebu-
sita, giwena cius Jeruzaley: bet giweno Jebu-
sity su waykeys Benjamino Jeruzaley, iki iszy
dieney

22 Ir namey teypag Jozefo laydes Bethelhi:
o WIESZPATIS buwo su jey.

23 O namey Jozefo pastanawijo szpiegus
pas Beth-el: o wardas ano miesta buwo pirmo
to Luz.

24 O fargey iszwido zmogu iszyna, isz f Gen. 28
miesto: ir rare jam: Parodyk mumi meldziu
ieyga miesto, o padarysim su rawim malone.

25 O kad anisjen parode jemus ieypa mie-
sto, tada pamusze miesta, asztrumu kalawijo:
bet ana, zmogu, ir wisus jo namus, palay-
de.

26 Laydes tada ans zmogus ziamei Bethi-
tu: ir pabudawojo miesta, ir pramino war-
das jo Luz, ras ira wardas jo iki szey die-
ney.

27 O Manasse neiszware Beth-Seano, ney
prygulinciu wieru jo, ney Taanach, su pry-
gulinciomis wietomis jo, ney giwetoju Dor
su prygulinciomis wietomis jo, ney giwetoju
Jibleam su prygulinciomis wietomis jo, ney
giwetoju Megiddo su prygulinciomis wieto-
mis jo: ir borejo giwer Kanaanitey anoy
ziamey.

28 Ir slojos, kad stypru rapo Izrael, jog pa-
dare Kanaanitus doninkeys: bet neiszware ju
wisizkey.

29 Neiszware teypag Eitaim Kanaanitu,
kurie giweno Gezeriy, bet giweno Kanaanitey
widuryje jo, Gezeriy.

30 Zebulon neiszware giwetoju Kirton. ney
giwetoju Nahalol: bet giweno Kanaanitey wi-
duryje jo, ir buwo doninkeys.

31 Aser neiszware giwetoju Akko, ney gi-
wetoju Zidonu: ney Achisbo, ney Achisbo, ney
Chetbos, ney Afkos, ney Rechobor:

32 Bet Aseritey giweno widuryje Kanaanitu;
kurie

e Num.
14. 24.
Joz. 14.
13.

g Joz. 17.
11. 12.

h Joz. 16.
10.

kurie giweno dlamy: neiszwarc nes anis-
jen ju.

33 Nafthali neiszwarc giwetoju Beth-Se-
mes, ney giwetoju Beth-Anath, bet giweno
widuryje Kanazitu, kurie giweno dlamy: bet
giwetojey Beth-Seimes, ir Beth-Anath stojos
jems dominikey.

34 O Amoritey ware waykus Dano kalnai:
medatayde nes jemus nneyt tomoi.

35 Norejo teypag giwet Amoritey and kal-
na Heres, Ajalon, ir Saalim: bet raka na-
mu Jozefo rapo sunkia, teyp jog stojos doni-
mikeys.

36 O rubezys Amoritau, buwo nog użtekci-
mo Akrabim, nog oles, ir wirszu.

PAGUL II.

Anjelas Diemo bara Izraeli Boshime, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Ir użcio Anjelas WIESZPATIES
isz Gikal ing Bochim, ir tare; iszwedziau
jus isz Egipto, o atwedziau jus ziamei,
kura, przykiau tewamus ju, ir tarau, o ne-
sufauzu su jumis sadaros mano and am-
zu.

Gen. 17. 7.
Deut. 29. 14. 15.

Deut. 7. 2.
Deut. 12. 3.

Deut. 12. 3.
Joz. 23. 13.

Exod. 23. 33.
ir 34. 12.

Deut. 7. 26.

f Joz. 24. 28.

Deut. 7. 26.

f Joz. 24. 28.

Deut. 7. 26.

Deut. 7. 26.

Deut. 7. 26.

Deut. 7. 26.

Deut. 7. 26.

Deut. 7. 26.

Deut. 7. 26.

12 Ir aplaydo WIESZPATY Diemo
rewu sawo, kursey iszwede jes isz ziames-E-
gypro, o bastes paskuy kitu Diemu, isz Diemu
tu giminiu, kuros buwo aplink ju, ir klonio-
jos jemus: ir judyno WIESZPATY ru-
stybelp.

13 Aplaydo nes WIESZPATY, o tarna-
wo Baaluy, ir Astarot:

14 Użdegie tada rustibe WIESZPA-
TIES priefz Izraeli, ir dawe jos rako-
razbayniku kurie apeme jos: g ir pardawe
jos rakoń neprietelu ju apiskirey: ir nega-
lejo daugiaus apstiot po weydu neprietelu
sawo. Ezai. 46.

15 Wisur, kur iszjo, raka WIESZPA-
TIES buwo priefz jos and pikro, h pagal to
kaypo kalbejo WIESZPATIS, ir pagal to
kaypo przykcie jemus WIESZPATIS: ir
buwo jemi labey baykszu. Deut. 4.

16 Ir przykiele WIESZPATIS Sudzias,
kurie iszlosawo jos isz rakoń zu kurie apim-
dawo jos,

17 Bet anisjen neklause teypag Sudziu sawo,
bet bastes paskuy kitu Diemu, ir kloniojos
jemus: huncy atligryzo nog ano kiata ka-
ro waykliczoju tewey ju: klawidami przy-
kimu WIESZPATIES, nedare
teypo.

18 O kad przykiele jemus WIESZPATIS
Sudzias, tada buwo WIESZPATIS su
Sudzia, ir iszgalhejo jos isz rakoń neprie-
retu ju per wisas dienas Sudzios: pasigay-
lejo nes WIESZPATIS dusawi-
ma ju pro tos kurie ware jos ir kurie spau-
de jos.

19 Ir stojos kad numire Sudzia jog ap-
siwerie ir pasigadyo daugiaus uż tewus sawo,
bastydami paskuy kitu diemu, ranyndami je-
mus, ir beskloniodami jems: ne dawe nupoliz
nieko isz darbu sawo, ney isz to kiata kiata
sawo.

20 Togdel użdegie rustibe WIESZ-
PATIES priefz Izraeli, jog rare, delto
jog sumindziojo žmones sadara: mano, ku-
ra, przykiau tewamus ju, ir neklause bala
mano.

21 Ir anisjen teypag n'eyiu tolin warty ko
nog weydu ju isz pafedyma, isz tu Pahoniu, ku-
ros paliko Jozue, kad numire.

22 Kad gundila jey Izraeli, kygu sa-
gos kiata WIESZPATIES, kad
waykliczoju jampi, kaypo tewey ju saugojo,
aba ne.

23 Teypo paliko WIESZPATIS anos
Pahonius, jog neiszwarc ju huncy isz pafedy-
ma: kuru nepadawe rakoń Jozuos.

PAGUL III.

*Reistras Pahonizku giminiu, kuras paliko
Diemo Kandoj, kad megintu Izraeli, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

Reistras Pahonizku giminiu, kuras paliko
Diemo Kandoj, kad megintu Izraeli, 1.
Ec. Izrael apotars nog Diema padoda-
mas est rakoń Karalam Misopotamios, 5.
nog kuro smarkuma iszlosos budomi per
Oshuili, sugryzta pirmosp pikisbep, ir
pamuszti tra ir suspausti nog Eglona, Ka-
ralam Mabitau, 9. nog kuro iszgalbe jus
Diemo per Sudzia Ehdau, 15. kaypo rey-
pag potam nog Elishau, per Sudzia Sam-
gar, 31.

Oie

Pagul. 3. 4.

KNIGA SUDZIU.

189

O tie ira Pahonley, kuros paliko WIESZPATIS, kad gundyrus jeys Izraeli, wilus tos kurie neżynojo ape wifas waynas Kanaan.

2 Tykeey, kad pažyntu jos gimines wayku Izraelaus, kad mokitu jos ansien waynos, ben tos, kurie pirmo ape tey neżynojo.

3 Pekiera. Kunigayk'czu Filistynu, ir wifus Kanaanitus, ir Zidonionius, ir Hewitus, giwenawelus kalne Libanon: nog kaina Baal Hermon, iki ram kialuy kuro areyni Hama-son.

4 Tie rada buwo, kad meghuru jeys Izraeli: kad dzyotu jeysu kiau: przyakimu WIESZPATIS kuros przykie tewamus ju per raka Mayiefaus.

5 O kad giweno waykey Izraelaus widuryje Kanaanitu, Herbitu, ir Amoritu: ir Feizitu, ir Hewitu, ir Jeburitu.

6 Tada eme lau dukteris ju uz moteris, dukteris teypag sawo dawe suamus ju: ir tarnawo Diewamus ju.

7 Ir dare waykey Izraelaus tey kas buwo pikt akise WIESZPATIES, ir uzmirso WIESZPATIES Diewa sawo: ir tarnawo Baalimams, ir Gojams.

8 Izi degie tada rusibe WIESZPATIES priesz Izraeli, ir pardawe jos rakon Kufchano Rischaraimo, Karalaus Mesopotamios: ir tarnawo waykey Izraelaus Kufchanu Rischaraimu per alzonis meru.

9 Szaukie tada waykey Izraelaus WIESZPATIES, o WIESZPATIS przykiele waykamus Izraelaus izgiatbetoghi, kurley izgiatbejo jos, Othnieli, sunu Kanazo, brolies Kalebo, kurley jaunesniu buwo uz ghi.

10 Ir buwo dwafia WIESZPATIES and jo, ir sudyjo ansien Izraeli, ir laydes koweli, ir dawe WIESZPATIS Kufchan Rischaraima, Karalu Syrios, rakon jo: jog tapo stypra raka jo and Kufchan Rischaraimo.

11 Ilijejo tada ifame, per kiaturas-defzymtis meru: ir numire Othniel, sunu Kanazo.

12 Bet waykey Izraelaus neshlowe daryt re kas buwo pikt akise WIESZPATIES: pastyprino tada WIESZPATIS Eglonu Karalu Moabitu, priesz Izraeli, delko jog darte tey kas buwo pikt akise WIESZPATIES.

13 Ir surynko ansien sawesw waykus Ammonu, ir Amalekitus: ir laydes, ir pamusze Izraeli, ir eme ansien Polmos-micfa, pale-dyma.

14 Ir tarnawo waykey Izraelaus Eglonu, Karalu Moabitu, per alzoniolika meru.

15 Szaukie tada waykey Izraelaus WIESZPATIES, o WIESZPATIS przykiele jems izgiatbetoghi, Ehuda, sunu Geru, sunas Jemini, zmogu kurley buwo kayrys: ir musunte waykey Izraelaus per raka jo dowa: Eglonu, Karalu Moabitu.

16 O Ehud padare lau kalawija, kurley turejo du alztramu, kuro izgumas buwo olakitis: ir przyryze ghi per rubcys sawo, po defzynny kullizy sawo.

17 Ir atnefze Eglonu, Karalu Moabitu, ana dowa: o Eglon buwo labey richu zmogumi.

18 Ir stojos, kad pabaygie dot dowa, rada nulidejo anas zmones kuros atnefze dowa.

19 Bet pausien sugryzo nog refzu abrozu, kurie bawo pas Gilgal, ir tare, Turu paslepta: daykra: sawesw, o Karalau! kurley tare, Tylek, ir iszejo nog jo wili, kurie stowejo apink jo.

20 O Ehud iejo jop, kamt sedejo izakoy aukiztoy-Soloy, kura turejo del paies sawes, tare rada Ehud, Turu zody Diewo sawesw: kielas tada ansien izz softos.

21 O Ehud izzielie kayre raka sawo, ir eme kalawija: nog defzynio kullia sawo, ir imygie ghi pilwa jo.

22 Teyp jog iejo krauna paskuy gielefies, ir uidegie raukey ape gialaz (n'iztraukre nes kalawijo izz pilwa jo) ir iszejo melfley.

23 Ilijejo tada Ehud gonkan-solos, ir uedare duris wirizutynes-solos pirm sawes, ir uzrakimo jos and ipinos.

24 Kad iszejo ansien, tada arajo tarney jo, ir dabojos, o fizey, duris wirizutynes-solos buwo uzrakintos and ipinos: tare tada ansien, Tykeey, degia kijas sawo, kalaadnikie.

25 O kad jau tankie iki giedey, izzey jog noradare ansien duru wirizutynes-solos, eme tada ansien raka ir atadare, o fizey: wicpats ju gulejo and ziames numires.

26 O Ehud izbego, komer ansien laukie: cjo nes pro pjaurus abrozu, ir izbego Schirathai.

27 Ir Rojos, kad artynos, jog trubijo truba, and kalna Eitaimo: o waykey Izraelaus nushlayde lujo nog kalna, ir ansien pirm weyda ju.

28 Ir tare ansien jump, Eykit paskuy manes, WIESZPATIS nes padawe neprietelus jusu, Moabitus, rakon jusu: o ansien laydes paskuy jo, ir ieme ansien, brydymus Jordano Moabai, ir nedalayde niekam perey.

29 Ir pamusze anomer Moabitus, ape defzymti tukstanciu wiru, wifus richus ir karreywingus wiru, teyp jog neizbego ney miena zmogus.

30 Teypo buwo pawaldoras Moab anoy dienoy po raka Izraelaus: ir iliejo ziamie per alzonias-defzymtis meru.

31 O paskuy jo buwo Samgar, sunu Anathi, kurley pamusze Filistinus, (czesys szymtus wiru aktynicz: teypo izgiatbejo ir ansien Izraeli.

PAGUL. IV.

Diewas kotoja Izraeli del grieku ju per Karalu Jabinu, kuro H-monas buwo Sifera, 1. Gc. potam przykiele Diewas Pranaszyny Debora, kuriy lipia izayin Barakuy priesz Sifera, and xodzja jos, pazadedamu pergaleima, izayizai teypag pati su jo. 4. Gc. Abasas siferas pamuszamas est labey. 15. Jasi pastepia begati Sifera, ir uzmusza ghi nomere sawo. 17. Karalus Jabin izgayzynamas est. 24.

1. Bet waykey Izraelaus neshlowe daryt re kas buwo pikt akise WIESZPATIES: kaypo namire Ehud.

2. Sardawe tada jos WIESZPATIS rakon Jabinu,

Jabino, Karalaus Kanaanitu, kurſey karalawo
 1. Sam. Hazore : ó Hermonas jo buwo Siſera : ó raſjen
 12. 9. giweno Haroſeth-Pahoniu.

3 Szaukie tada waykey Izraelaus W I E S Z P A T I E S P : turejo nes dewinis ſzymtus gietezies weżymu, ir ſpaude waykus Izraelaus gwoſtru per dwideſzymis metu.

4 Ó Debora, moterifzkie, kuriy buwo Pramaſzyne, more Lappidochu, ta ſudyjo anomet Izraeli.

5 Ir giweno ana po Polmos-medziu Deboros, terp Ramos, ir terp Beth-El, and kalna Etiaimo, ó waykey Izraelaus užejo joſp, and ſuda.

6 O ana nuſiuntre, ir arwadyno b Baraka,

32. ſunu Abinoam, iſz Kades Naſthali : ir tare jop : Nepryſkicgu W I E S Z P A T S Diewas Izraelaus : Eyk ir laykis and kalna Thabor, ir imk ſu ſawim deſzymti tukſtaiciu wiru, iſz wayku Naſthali, ir iſz wayku Zebulon,

6 Pf. 83. 7 Ó aſzjen trauksiu raweſp upelop z Kiſon Siſera, Jabino Hermonas, ſu weżymys jo, ir daugibe jo : ir doſiu ghi rakoñ rawo?

8 Tare tada Barak joſp, Jeygu layſies ſu manim, tada layſios : bet jeygu neſilayſi ſu manim, tada neſilayſiu.

9 Ó ana tare : Tykrey tauſios ſu rawim, bet mebus ſzlowe rawo, and to kiala, kuro cyni : pardos nes W I E S Z P A T S Siſera rakoñ moterifzkies : teypo kicles Debora, ir laydes ſu Baraku Kadeſan.

10 Suwadyno tada Barak Zebulonas ir Naſthali Kadeſan, ir laydes, and koju ſawo, ſu deſzymcia tukſtaiciu wiru: Debora teypag laydes ſu jo.

11 Ó Heber, Kenita, arſikire nog Kaina, iſz wayku z Hobabo, ó ſzwia Mayzeſaus : ir iſz muſze nometus ſawo iki a ſzoluy Zaanaim, kurſey ira pas Kades.

12 Paſakie tada Siſerey : jog Barak, ſunus Abinoam laydes kalna Thabor.

13 Suwadyno tada Siſera wiſus weżymus ſawo, dewinis ſzymtus gietezies weżymu, ir wiſas zmones, kuros buwo ſu jo, nog Haroſeth Pahoniu iki upeluy Kiſon.

14 Tare tada Debora Barakop, Kialki, ta nes tey ira diena, kuroy dos W I E S Z P A T S Siſera rakoñ rawo, neſiejoju W I E S Z P A T S pirt: weyda rawo : Laydes tada Barak nog kalna Thabor, ir deſzymis tukſtaiciu wiru ſu jo.

15 e Ir pamuſze W I E S Z P A T S Siſera, ſu wiſeys jo weżymys, ir wiſa abaza, aſztrumu kalawijo, po weydu Barako : jog, niſipo Siſera nog weżyma, ir pabego and koju ſawo.

16 Ó Barak wijo jos, weżymus, ir wayſka, iki Haroſeth Pahoniu : ir pole wiſas wayſkas Siſeros aſztrumu kalawijo, jog notliko iki wienamuy.

17 Bet Siſera bego and koju ſawo nomeraſi Jael, moteris Hebero, Kenitos : Pakajus nes buwo terp Jabino, Karalaus Hazero, ir terp namu Hebero, Kenigos.

18 Ó Jael iſzejo, ſutykt Siſera, ir tare jop : Ilek, wieſzaparie mano, ilek maneſp, ir neſibijok : ir praſkie anſien joſp nometan, ó ana apdegie ghi daga.

19 fPotam rare anſien joſp, Dok mi meldziu giart trupuri wa denio, trokſtu nes : aradegie tada ana picno ſeizka, ir dawe jam giart, ir prydegie ghi.

20 Tare teypag anſien joſp, Stowek duryſe

nometo : ir t'eſt, jeygu areys kas, ir klauiſis rawes, ir tarys, Iragu cia kas ? jog taryſi : Nera nieko.

21 Potam eme Jael more Hebro, wini nometo, ir pagawo kughi rakoñ ſawo, ir iejo jop tytomis, ir iware wini ſmilkini galwos jo, jog iklawo ſiameñ : ó anſien buwo apimtas gilu ſapnu, ir paſſes, ir numire.

22 Ó ſzey Barak wijo Siſera, ó Jael iſzejo ſutykt ghi, ir tare jam, Eykiſ, ó parodyſiu tau ta žmogu, kuro iſezkey, iejo tada anſien joſp, ó ſzey, Siſera gulejo numires, ó winis buwo ſmilkini galwos jo.

23 Teypo pawalde Diewas anoy dienoy Jabina: Karalu Kanaan, po weydu wayku Izraelaus.

24 Ó raka wayku Izraelaus ejo roliñ, ir buwo kieta prieſz Jabina, Karalu Kanaan, ner iſzaknijo Jabina, Karalu Kanaan.

PAGUL V.

Debora gaudena toy garber-gieſmey dekdarymop, ir doda zmonemus paweykita iſz ſawer, 1. 6e. paſaka ape ſztowintingas gieradeſtes Diewo parodynas zmonemus jo praſzokuloſe czeſoſe, 4. ligina wargu praſzokulu czeſa ſu dabarynin ſlonu, 9. Judyna Wirauſius ſurynkimo, pacia ſawe ir Baraka garbeſo W I E S Z P A T I E S, 9. Gira Wirauſius giminiu, kurie laydes ton kowen gierawalney, ó bara tynginis, kurie aſiſko namie, 14. Apirafzo wiſus budus to pergaſtima, 19. Kijakia tor kurie buwo Meroze, jog notajo and pagiatbos zmonemus Diewo, 23. Gira Gatuney Jael ir darba jos, 24. Apjokia dyka padukſi dwarenk Siſeros, 28. Baygia žyczymu ir matda uz zmones Diewo prieſz neptietelus, 31.

Prieſtam giedojo Debora, ir Barak, ſunus Abinoam, anoygi dienoy, kalbair :

2 Garbinkir W I E S Z P A T Y, iſz pamſtos pamſtu Izraeliy, iſz to jog gierawalney iſiſiute zmones.

3 Klausikir, Karaley, imkir anſius, Kunigaykiſczey : Aſzien, aſzien giedosiu W I E S Z P A C I U Y, aſzien giedosiu pſalma W I E S Z P A C I U Y Diewuy Izraelaus.

4 W I E S Z P A T I E, kad laydeys iſz Seir, kad miney nog lauka Edom, a trefzejo žiame, dagaſ teypag laſzejo, debesiey teypag laſzejo wadeniu.

5 bKalney ſuryrpo nog weyda W I E S Z P A T I E S, z Sinai paſijen, nog weyda W I E S Z P A T I E S, Diewa Izraelaus.

6 Dienoſe Samgaries, ſunaus Anath, dienoſe Jael, lowes kielej, ó tie kuro waykiſczajo and taku, cjo kreyweys kieleys.

7 Sodziey lowes Izraeliy, lowes : ner aſzien Debora, kielaus, ner aſzien kielaus, motyna Izraeliy.

8 Apryko naujus Diewas, comet buwo wayna bromoſe: ſkada ga teypag buwo regietaba rahoſyne, terp kieturu deſzymu tukſtaiciu Izraeliy?

9 Szrydys mano ira zokona-dawejump Izraelaus, kurie iſiſiute gierawalney terp zmoniu, garbinkir W I E S Z P A T Y.

10 Kurie joiare and baſtu aſliczu, kurie ſedyre and ſuda, ir kurie cynare kielu, kalbekire ape tey.

Ape

Pagul. 5. 4.

KNIGA SUDZIU.

189

11 Ape tręksina frieleczu, terp wietu kur semia wadeni, kalbekir ten podraug ape teyibes WIESZPATIES, ape teyibes parodyas sodziamus jo Izraelaus: tomet ejo zmones WIESZPATIES bromump.

12 Kialkis, kialkis, Debora, kialkis, kialkis kalbek Giefma: kialkis Barakie, ir weik kalinius tawo pagauus, sunau Abinoam.

13. Tomet padare kad wieszpatauru atlikies and szlowintingu terp zmoniu: WIESZPATIS doda mi wieszpataur and galintingu.

14 Isz Efraim buwo szaknis ju priesz Amaleka: paiky rawe, buwo Benjamin terp zmoniu tawo: isz Machir laydes Zokona-dawejey, ir isz Zebulona, bešlaydziant per lazda, ralyzojau.

15 Buwo reypag Kunigaykszczy Isaschare su Debora, o kaypo Isaschar, reypo buwo Barak: nusiustas buwo and koju sawo lomon: padalghime Rubeno, padumawimey izyrdies buwo dydi.

16 Kodel atlikey befedyns terp dwieju kanukszczy, klautir blowima gardu? padalghimey Rubeno turejo dydzis ryrimus izyrdies.

17 Gilead atliko isz anos szalies Jordano, ir Dan, kodel uz turejo karobole? Aser sedejo rjes kraztus-maru, ir atliko sudraskitole wietole sawo.

18 Zebulon ira gimine, kuriy iszhonbiju duza: sawo iki smertuy, Natihali reypag: and aukstumu lauko.

19 Atajo Karaley, karawo, karawo tada Karaley Kanaan Thaanabe, rjes wadenius Megiddo: nometse iz to ziskaus fidsbro.

20 Isz dagaus karawo: zwaydzies isz tekinimo-wietu sawo, karawo priesz Sifera.

21 Upelis Kifon aryro jos, upelis Kadumim, upelis Kifon: sumindziok, duza mano, aypraghi.

22 Suduzo tada arklu-nagey, nog begima, begima galintingu sawo.

23 Kiaykite, Meroza, kalba Anjelas WIESZPATIES, kiaykite giwetojus jo nelaujancy: delto jog urotejo and pagalbos WIESZPATIES, and pagalbos WIESZPATIES, su galuneys.

24 Palzawinta r'elt uz moteris, Jael, more Hebero Keniros: tepalzlawinta eit uz moteris nomete.

25 Praze wadenio, o ana dawe pieno: szoloy wieszpates atneze swiefta.

26 Isztiele raka, sawo winiop, o deszyn raka, sawo kujop darbiniku: ir dauze Sifera, nuseykie galwa jo, kad perdure wialmi smilkini jo, ir perware.

27 Susiriete po kojomis jos, parpote, gulejo: susiriete terp kohn jos, parpote, kame rietes, gulejo wisizkey izhonbitas.

28 Motyna Siferos dayre per laga, ir szaukie per krotas: Kodel trunka ateyt wezymas jo? kodel atliekt zagniey uzeimu jo?

29 Razomniawios dwarenku jos atfakie: pati reypag atfakie san kalboms sawo.

30 Ncrastugu tada, izgawimo ir dalitu? meyletes, aba dwieju meyletu, kiekwienu-muy wiruy? Siferey izgawima, tulu serbu, izgawimo tulu serbu, sukro: tulu serbu isz abieja szalu sukro, and izgawimo-kaktu.

31 Teypo teprazusa wisi neprieteley tawo WIESZPATIE: kuric wel mli ghi,

r'elt kaypo kad uzteka saule galibey sawo. Ir ilsejo ziamie, per kiatura-deizymis metu.

PAGUL. VI.

Izrael korojamas est labey uz griekus sawo per Moabitur, 1. Ge. Szaukia WIESZPATIESP, kursey izstaro jemus per Pranaszu prieszasty su bedu, 6. Anjelas Wieszpaties ateyna Gideonop, ir pajzaukia ghi izlosawimop Izraelaus nog gwotia Midianitu, 11. pasaka ape siebukta, kursey prysidawe su ano pennu kury patiete Gideon, budawoja Wieszpacuty Altoru, ir suardo Altoru Baalies and isakima Wieszpaties, ko ateyna nebespacznisien giwetojose, bet Joas ghi apgina, 24 Gideon garawijas korep priesz Midianitus, ir pasyprynawad est nog Dzewo siebuktu, urde sawo, 35.

BET waykey Izraelaus dare rey kas buwo Dpikt akise WIESZPATIES: padawe tada jos WIESZPATIS rakon Midianitu, per septinis merus.

2 O kad itypra tapo raka Midianitu priesz Izraeli, nulidawe waykey Izraelaus, pro Midianitus, skileina, kuros ira kalnoie, ir lindynefina, ir pilosina.

3 Srojos nes, kad sejo Izrael, tada atajo Midianitey, ir Amalekitey, ir tie reypag kurie buwo nog uztekieima atajo priesz jos.

4 Ir atigule priesz jos, ir gadyno dachada: ziames, iki ateyni Gazon: ir nepalikdawe browos Izraeli, ney mazo pekaus, ney jaucio, ney atla.

5 Ateydawo nes su galwijeys sawo, ir su nometeys sawo, araydawo kaypo zigrey daugibey, reyp jog negatejo kas paskayce ju ir welbludu ju: ir atajo ziamen, izgadynt ja.

6 Teypo pawargdawo Izrael labey pro Midianitus: Szaukie tada waykey Izraelaus WIESZPATIESP.

7 Ir stojos kad szaukie waykey Izraelaus WIESZPATIESP pro Midianitus.

8 Tada nusiunte WIESZPATIS zmogu kursey buwo Pranasza, waykump Izraelaus: kursey rare jems, Teypo kalba WIESZPATIS Diewas Izraelaus: izwedziau jus isz Egipta, ir izgabenu jus isz namu-wergites.

9 Ir izlosawau jus isz rakes Egiptozniu, ir isz rakes wisu na kurie stegie jus: ir iszwiau jos nog weyda julu, o dawiau jumis ziamie ju.

10 Ir tarau jums, Aizjen esmi WIESZPATIS Diewas j su, a Nesibijokite Diewu Amoritur, kuru ziamiey giwenare, bet uzbawog klauzadeys balsuy mano.

11 Atajo tada Anjelas WIESZPATIES, ir atiedo po azulu, kursey ira Oroy, kursey prygulejo, Josuy, Abi-Ezrirey: o sunus jo Gideon kule kwietius pas profa, kad begu su jeyz nog weyda Midianitu.

12 Pasirode tada jamuy Anjelas WIESZPATIES, ir tare jop, WIESZPATIS ira su rawim kareywingas galune.

13 Bet Gidon tare jop, Ach, Wieszpatie, jeygu WIESZPATIS ira su mumis, kodelgi tada wis rey atajo and musu? ir kame ira wisi jo siebukley, ape kuros faki mumis rewey? O, kalbanis Neizwedegu musu WIESZPATIS iz Egipta? bet dabar aptayde mus WIESZPATIS, ir dawe mus rakon Midianitu?

14 Arsigryso

14 Arsigryzo rada jop WIESZPAT S, b: Sam: ir rare, b: Eyk roy galibey rawo, o izlofosi Iz-
12. 11. raelius izf rakos Midianitu: Ir nefunciaugu
zyd. 11. rawes?

32. O ansjen rare jop, Ach, wieszpatie mano,
ko izlofosi Izraeli? Szrey, rukiantis mano
ubagiaufu ira Manafey, patljen teypag esmi
mazaufu namose rawa mano.

16 O WIESZPAT S rate jop, Delto jog
hufu su rawim: tada pamufzy Midianitus,
kaypo wiena ghi zmogu.

17 O ansjen rare jop, Jeygu debar radau ma-
fong akise rawo, rada padaryk mi ziakla, jog
rujen to esi, kursey kalbi su manim.

18 Ir notfok meldziu izf cia, net areysu
rawes, ir izneszu downa mano, ir pakialfu
ja: tau: o ansjen rare, Arlikfu, net furgeryzy.

19 O Gideon jejo, ir pagawijo ofzkiri, ir
preku ragayfzu izf Efos miltu: mela idejo
kafzelkon, o juka: impile podan: ir iznesze tey
jop, iki po a: zotuy, ir pryfate jop.

20 Bet Anjelas Diawo rare jop, Imk ra: me-
fa, ir presku ragayfzu, ir uzdek jos and
ros oles, ir izflek juka: o ansjen padare tey-
po.

21 O Anjelas WIESZPATIES izfrie-
pati gala: lazdos, kuriy buwo rakoy jo, ir da-
fifirejo anos mefos, ir presku ragayfzu: iszejo
rada ugnis izf oles ir futorwijo ana: mela, ir
anos presku ragayfzu, o Anjelas WIESZ-
PATIES funiko nog akui jo.

22 Izwido rada Gideon, jog tey buwo An-
jelas WIESZPATIES: ir tare Gideon,
Ach, wieszpatie WIESZPATIE, delto jog
regieiau Anjela WIESZPATIES nog
weyda iki weyduy.

23 Bet WIESZPAT S rare jam, T'ef
tau pakajus, nefbijok, nemirfi.

24 Pabudawco rada ror Gideon altoru
WIESZPACIUY, ir pramino ghi,
WIESZPAT S ira pakajumi: ikfzey die-
ney ira dar Oroy Abi-Ezritu.

25 Ir ftojos anoy naktiy, jog rare jam
WIESZPAT S, Imk weryzy izf lauciu, ku-
rie ira rawa rawo, ipaciey, antraghi weryzy,
fepreigi: ir izfardyk altoru Baalies, kursey ira
rawa rawo, ir izfikirsk ana: mifzka, kursey ira
pas ghi.

26 O pabudawok, WIESZPACIUY,
Diawuy rawo, altoru, and aukfzuma to ftypru-
ma, madagloy wieroy: ir imk antraghi wer-
fzy, ir anerawok degama: afiera, matkomis ano
gojans kurl izfikirfi.

27 Fme rada Gideon defzymti wiru izf tar-
nu rawo, ir padare teypo kaypo katbejo jop
WIESZPAT S: bet ftojos, jog bijokos
namu rawa rawo, ir wiru ano miefta, kad dary-
zu dienoy, jog tey padare naktiy.

28 O kad kiefes wirey ano miefta ryrame-
za: akfity, fzyey jog buwo izwerfias altorus
Baalies, ir ans gojus, kursey buwo pas ghi, iz-
fikirfias: o ans antras weryfzy buwo anerawotas
and pabudawora altoraus.

29 Tare rada anisien wiens kitop kar pada-
re ta: dawka: o kad tyres ir klaufes rada pa-
fakis, Gideon, funus Joalo, padare ta: dayk-
ta.

30 Tare rada wirey ano miefta Joalop, iz-
wesk funu rawo, kad mirtu: delto jog izf-
werre altoru Baalies, ir delto jog izfikirto goju,
kursey buwo pas ghi.

31 Jons izf prieft rare wifemur tiepus, ku-

rie ftowejo pas ghi, Barfrefgu ni Baali? iz-
gialbeftegu ghi? Kas barfis uz ghi, uzmufta-
ras bus dar fzyry: jeygu ira Diawu refibara
pas uz lawe, delko jog izfwerre altoru
jo?

32 Togdel pramino ghi anoy dienoy Jerab-
baal, katban: refibara prieft ghi Baal, delko
jog izfwerre altoru jo.

33 O wif Midianirey, ir Amalekitcy, ir
waykey uztekieimo, fufzynko podrag: ir
perfiprowigo, ir arfigule tomoy Izrael.

34 Aprede rada Dwafia W I E S Z P A -
T I E S Gideon: ir rubijo ansjen tru-
fa, o Abi-Ezritcy fuwadyni buwo paskuy
ghi.

35 Nufunte teypag funtynius wifop Ma-
naffe, ir ansien teypag fuwadyncy buwo pas-
kuy ghi: Afcran teypag nufunte funtynius, ir
Zebulonai, ir Ing Nafthali, ir arajo ansien fu-
rykt jos.

36 O Gideon rare Diawop: Jeygu izlofosi
Izraeli per rakka mano, pagal to kaypo katbe-
jey:

37 Szrey padefiu and astos runa: wifnos,
jeygu rykt rafa bus and runo, o faufumas and
wifos ziames, tada zynofu, jog izlofosi Iz-
raeli per rakka mano, pagalro kaypo katbe-
jey.

38 Ir ftojos teypo: kiefes nes and rytoy ak-
fity, ir izfpaude runa: ir izgniauze rafa, izf
runo, fzoia pilna: wademo.

39 Ir rare Gideon Diawop, e Tenezfidega
rufybe rawo prieft mane: jog rykt katbetu
fzykart, tedatyni, meldziu rykt izfakart fu ru-
nu, t'eft meldziu rykt faufumas and runa, o
t'eft rafa and wifos ziames.

40 Ir padare teypo Diawas anoy naktiy:
faufumas nes rykt buwo and runa, o ans wifos
ziames buwo rafa.

PAGUL. VII.

Gideon angula prieft Midianitus fu way-
itu rawo, 1. 6c. Kury numaxyna and
ifakima Diawo ir ziakto, iki trejiny
fzymu wiru, kuros ryki uzmyry. 2. Perfz-
pizawoja abaza Midianitu, o budamas
pafyprynus fakimu ir fzyguldymu ftebuk-
lingo fapna, dalija zmones rawo ing tri
putkus, kurie wif rubija podrag tru-
bomiu, ir anos podelus (kurose buwo lom-
pos) fukula, 15. Ko Midianitey izfiga-
fa ir bega, ir zabey wiens kiu: naykina,
21. Arfiguliniems Izraelitams ifakoma
eft furyki begati neprieteli, ir prewazo
gint per Jordana, 23. Du Kunigayfzeru
Midianitu Oreb ir Zeeb, fagaynomi eft ir
uzmufzami, 25.

Kiefes rada Jerubbaal (kursey ira Gideon)
akfity, ir wifos and zmones kuros buwo
fu jo, ir arfigule ansien pas wifem: Harod:
jog turejo abaza Midianku ties Pust-nakties
uz katnelo More lomoy.

2 Ir rare WIESZPAT S Gideonop, pet-
daug ira zmoniu, kuros ira fu rawim, kad do-
cia Midianitus rakon ju: kad nefgirtu Izrael
prieft mane, katban, Rakka mano izgialbejo
mane.

3 Nugi rada izfzank dabar po aufimis zmo-
niu, katban a Kas ira drebaichi ir baykzitu,
refugryfza, ir refikubina katnan Gilead: fa-
gryzo rada izf zmoniu dwidefzymas ir du ruk-
fandia,

a Deut.
26.8.

fianciu, jog atliko deszymis ruktanciu.

4 Ir rare WIESZPAT S Gideonop, žmoniu dar ira daugiel, t'eyna wadeniop, o pameginis tau jos ten: ir stosis, ape kury kalbesu rawesp, tas layis su rawim, tajej layis su rawim, bet wisokias as, ape kury kalbesu, tas nesilays su rawim, tajej nesilays.

5 Ir liepe nuyt žmonemus wadeniop: rare tada WIESZPAT S Gideonop, wisokias tas kurley teks wadeni liežuwiu sawo, kaypo lekia suwo tajej pastatis patis wisoki teypag, kurley pasileks and kialu sawo giart.

6 Buwo tada skaycius tu, kurie lekie raka sawo nasrosta sawo, tris szymtey wiru: bet wisas atitankas žmoniu pasilekie and kialu sawo giart wadeni.

7 Ir rare, WIESZPAT S Gideonop, To trejetu szymtu wiru kurie lekie, iszlosos ju, ir dardis Midianitus rako ju: togdel liepk per eyt wisemus tiemus žmonemus, kiekwienu wieton jo.

8 Ir eme žmones stowa rako ju sawo, ir trubas sawo, ir liepe pareyt wisemus aniemus wiramus Izraelaus, kiekwienu mynemesi jo, bet ana trejeta szymta wiru uzurejo: ir turejo anisien abaza Midianitu žemey lomcy.

9 Ir stojis anoy nakty, jog rare jop WIESZPAT S, kialkis, nužegk abazan: dawiau nes ghi rako ju sawo.

10 Bet jeigu bijeys nužegt tada nužeg, patisen, ir Pura waykas sawo, abazan.

11 Ir klanis to ka kalbes anisien, o poram bus patyprints rako ju sawo: jog layies abazan: nužegie tada anisien, su Pura wayku sawo, iki paciamuy galuy sargibi, kuros buwo abaze.

12 b O Midianitey, ir Amalekitey, ir wisi waykey uztekieimo, gulejo tomoy, kaypo žegrey mincy: o wellbludu ju buwo be skayciaus, kaypo žiezdru, kurie ira and krastra maru, daugibey.

13 O kad Gideon atrynos, sztey, jog buwo žmogus kurley lakie bedra-taworyszczu sawo sapna, ir rare, sztey sapnawau sapna, o sztey, kiepta miezu dona rytos abazan Midianitu, ir arajo iki nometuy, ir pamusze ghi jog papoile, ir iszwerte ghi wirszu, jog gulejo abazas.

14 O bedra taworyszczu jo atlakie, ir rare, Neft rey kas kit, isz kalawijas Gideona, sunaus Joalo, Izraelitiskio wira: Dawe Diewas Midianitus ir wisa raka abaza rako ju.

15 Ir stojis, kad iszindo Gideon ra sapna, ir izguldyma jo tada pasiklonio: ir sugryzo abazan Izraelaus, ir rare, Kialkites, WIESZPAT S nes dawie abaza Midianitu rako ju.

16 Ir padalijo ana trejeta szymta wiru, ing tris pulkus: ir dawie kiekwienu my truba rako ju, ir tufzczus podelus, o lompas widuryje anu podelu.

17 Ir rare jump, Dabokites and manes, ir darykit teypo: o sztey, kad ateyiu and paties gala abazaus, tada stosis, pagalo kaypo aszjen daryti, teypo jusien padaryti.

18 Kad trubisiu truba, patisen, ir wisi tie kurie ira su manim, tada ir jusien trubis truba, aplink wijo abazaus, ir tarysit, uz Diewa, ir uz Gideona.

19 Teypo arajo Gideon, ir szymtas wiru, kurie buwo su jo, pacian krastra abazaus, and pradzios pule nakties sargibos, wos ka uzstare sargus, ir trubijo trubomis, sudauze teypag podelus, kurie buwo rako ju.

20 Teypo trubijo anie trys pulkey trubo-

mis ir sudauze podelus, ir turejo kayre raka sawo lompas, o deszymia raka sawo rutas kad trubitu: ir szaukie, Kalawijas WIESZPAT S, ir Gideona.

21 Ir stowejo kiekwiens wietoy sawo, aplink abazaus: izbejo tada wisas abazas, ir szaukie, ir bego.

22 Kad trubijo trubomis ans trejetas szymtu, e tada apgrazyno WIESZPAT S kalawija: wieno priesz kita, o tey wisame abaze: ir bego abazas Beth-Sitra iki Tferdath, iki groniczey Abel-Meholos, aukstzyn Tabbath.

23 Suwadyniti tada ira wirey isz Izraelaus, isz Nasihali, ir isz Aser, ir isz wijo Manasie: ir wijo Midianitus.

24 Nusunte teypag Gideon sumynius wisan kalnan Efraimo, kalkan, Nužegkit ykr Midianitus, ir arymkit jomus wadenius, iki Beth-Barcy, ipacicy, Jordana: teypo suwadyntras buwo kiekwiens žmogus Efraimo, ir ateme anisien jomus wadenius, iki Beth-Barcy, ir Jordany.

25 Ir pagawo anisien dwejeta Kunipaykyczu Midianitu, Oreba ir Zeeba, ir uzmuze Oreba and oles Oreba, o Zeeba uzmuze profet-kubile Zeeb, ir wijo Midianitus ir adgeteno galwas Oreba ir Zeebo Gideonop, uz Jordana.

PAGUL. VIII.

Efraimitey murmena priesz Gideona, bet nušabdomi est nog jo 1. 8. Weja dwejeta Karalu Midianitu uz Jordana, kame Sukothonitey ir Pnuelitey nutre gdamenore žmoniu jo atausfryn, 4. uzpoia ir pagawna dwejeta Karalu Midianitu ir isz wayko atslanka wayko ju, 11. Gryzdamas korio Sukothonius, ir Pnuelius, 12. uzmuze ana dwejeta Karalu Zeba ir Talamuna, 18. atkalba bus WIESZPAT S ir Izraelaus, 22. Praszo domanos isz isz gawima, ir doro isz 10 papikrinu isz Efodau, ir izdeda ghi Ofroy, 24. Gideona waykey, mozerit, smerit, ir pakasinas, 30. Izrael wel aspoia nog Diewa ir newdecznu est ties namu Gideona, 33.

Nusunte tada jop wirey a Efraimo, Kas rey a nira do daykras, kury padarey mums, jog nepawadiney musu, kad lawdeys karot priesz Midianitus? ir bates su jo ityptey.

2 Anisien isz priesz rare jump, Ka dabar padarau, kaypo jusien? n'figi gieresni lasimey Efraimo nekayp wino-piucis Abiezeries?

3 Diewas dawie rako ju Kunipaykyczus Midianitu, Oreba ir Zeeba, kagi tada patejau padaryt, kaypo jusien? Lowes tada rustibe ju nog jo, kad anisien kalbejo ra zody.

4 O kad Gideon arajo Jordanop, perejo, su trejetu szymtu wiru, kurie buwo su jo, pailusieys, o reciaus bewija cieys.

5 Ir rare anisien Sukthothonius: Dokir meldziu kialeta, ba du donos žmonemus, baros sekia pedu mano: pailso nes, o wijo Zebaha ir Talamuna, Karalus Midianitu.

6 Bet Wiraufey Sukthothos rare, Iragu jau meldziu delnas Zebaho ir Talamunos rakoy sawo, kad dorumine waykuy sawo donos?

7 Rare tada Gideon, Togdel, kad dos WIESZPAT S rako ju manq Zebaha ir Talamuna, tada kultu kura jusi eriskiecieys giros, ir usniey.

FF. 83.
10.

FF. 84.
12.
Ezai. 1.
26.

Sudz.
1. 12.

8 Ir laydes isz tan ing Pnuel, ir kalbejo jump ligey: 6 Pnuelirey atfakie jamuy, pagal to kaypo atfakie Sukkothonicy.

9 Togdel tare reypag Pnuelirams, kalban: Kad sugryzu pakajuy, numesi tu tuma.

10 O Zebah ir Tialmuna buwo Karkore, ir abazej ju su jeys, ape pekolioka tuktanciu, 6 arlikufu isz wifo abazaus wayku Uztekicimo, ir parpolufu, buwo szymtas ir dwidefzims tuktanciey wiru, kurie isztraukie kalawija.

11 Ir laydes Gideon aukfzyr, kielu tu, kurie giwena nometofo, ties Uztekicima. Nobah ir Jothcha: ir pamufze ana abaza, nesfangojo nes abazas.

12 O Zebah ir Tialmuna bego, bet ansien wijo jos: ir b pagawo abejeta Karalu Midianu, Zebaha ir Tialmuna, ir izga-dyno wifa abaza.

13 O kad sugryzo Gideon, sunis Joaso, isz kowes, Uztekicimu sautes.

14 Tada pagawo wayka Sukkothoni, ir klaufes jo: kursey parasza jam Wirusius Sukkoth, ir Senosius ju, seprynias-defzymtis ir seprynis witu.

15 Atajo tada Sukkothonump, ir tare, Szrey Zebah ir Tialmuna, kuros mi bjaurey iszmerynejot and aklu, kalban, Iragu jau deltas Zebaho ir Tialmunos rakoy tawo, kad dorumime wiramus tawo pafisusiemus donos?

16 Ir eme ansien Wirusius ano miefta, ir erfzkicicus giros, ir ufnius, ir dawe eys pafizyt Sukkothoniams.

17 O tuma Pnuel numere, ir pamufze wirus miefto.

18 Poram tare Zebahop ir Tialmunosp, kas reyp buwo do wirey kuros pamufzet Thabore: 6 ansien tare, Kaypo tu, rokie buwo, wienokieys, and weydo kaypo Karalaus suney.

19 Tare tada ansien: Broley rey mano buwo, suney morynos mano: reypo tyrey kaypo gija WIESZPATs kad burumire jos palixie giwey, neuamufzia ju.

20 Ir tare, Jetheriey, pirmgimdziop sawo, Kialkis, uzamufzk jos: bet jaunikaytis neiztraukie kalawija sawo, bijojos nes delto jog dar buwo jaunikaycia.

21 Tare tada Zebah ir Tialmuna, Parsien kialkis, ir uzpulk and mufu, pagal to nes kaypo ira zmogus, reypo ira: jo palibe: e kielas rada e Pf. 83. Gideon, ir uzamufze Zebaha ir Tialmuna, ir 12. eme anos nepafelus, kurie buwo and kakla ju welbludu.

22 Tare tada wirey Izraelaus Gideonop, Wieszpatauk and mufu, reyp parsien, kaypo sunis tawo, ir sunis sunaus rawo: delto jog izklofawey was isz rakos Midianitu.

23 Bet Gideon tare jump, newieszpatausiu and jufo, sunis reypag mano newieszpataus and jufo: WIESZPATs wieszpataus and jufo.

24 Priegram tare jump, Gideon, Prafzytu nog jufo prafzyto, Dokit mi tykt, kiekwiens noczelnika, isz izgawima sawo: turejo nes aukfo noczelnikus, kadagi buwo Ismaelireys.

25 O ansien tare, Dotim jos tau rody: ir izfiste ansien ruba, ir mere and jo kiekwiens noczelnika, isz izgawima sawo.

26 Ir stoja jog buwo ana aukfo noczelnika, kura gleyde, tukfancis ir seprynis szymiey Aklus aukfo, be menafela, ir zencugu, ir purpuras ruba, kuriey dewejo Karaley Midianitu, ir be kaklo-ryzu, kurie buwo and kakla welbludu ju.

27 Ir padare isz to Gideon Efoda, ir pastare ghi miefte sawo, Ofroy, ir bastes ren paskuy jo wifas Izrael, ir buwo rey Gideonuy, ir naniamus jo, nopola-spafin.

28 Teypo pawaldoteys buwo Midianirey po weydu wayku Izraelaus, ir nepakiele daugias galwos sawo, ir isfijo ziane per kiaruras-defzymtis metu, diechofe Gideona.

29 O Jerubbaal nuejo, ir giweno namofe sawo.

30 O Gideon turejo seprynias-defzymtis sunu kurie isfijo isz steginia jo: turejo nes dangiel moteru.

31 O pamote jo kariy buwo Sicheme, ra reypag pagimide jamuy sunu: 6 ansien pramino warda jo Abimelech.

32 Ir numire Gideon sunus Jrafo gieroey senarwey: ir pakattas ira grabe tewa sawo Juafa, Ofroy Abiezritos.

33 Ir stoja, kad numire Gideon, jog apfwerge wayke Izraelaus, ir bastes paskuy Baslim: ir isfate sau Baal-Beritha, Diawu.

34 Ir nomine wayke Izraelaus and WIESZPATIES Diawa sawo: kursey iszpialbedawo jos isz rakos wifu neprietelu ju apufkirey.

35 Ir nedare gieradeites namamus Jerubbaalies, tarey ira, Gideona: pagal to wifa giaro, kury dare ansien Izraeluy.

PAGUL IX.

Abimelech, sunis Gideona, pajudyna per prietelus sawo Sichemionius, jog numiera ghi Karalumi, ir apweyzi pinigey, i. 1. 1. 1.

Uzmufze seprynias-defzymtis brota sawo,

5. Jotham, jaunefnu, atlikiey, izfatao Abimelechuy, ir Sichemiamu, delto jog padare ghi Karalumi, grazu pryliginimu,

ka padare, ir kaypo to kaymer, 7. po treje- inuy mru prykicla mafzias ir wayna reyp Sichemitu ir Abimelecho, 22. Kursey

priefz Sichemu katoja ganna ir iszmerey,

43. Ir tuma Sicheme (and kuros wibgo zmones) uzdega, 47. Iteja reypag Thebes,

50. bet kad norejo, uzdegt tuma sie zmonem, sudawo jam moterifakie isz aukfzias galwos-kiaufza, 6 potam perduramas est nog szatwu-niszotofa sawo, 52.

O Abimelech, sunis Jerubbaal, nuejo Siche- Onai brolump morynos sawo: ir kalbejo jump, ir wifsp giminelp namu tewa morynos sawo, kalban:

2 Kalbekit meldzie po awimis wifu miefzczoniu Schem, Kas gieraus ira jumus, kad seprynior-defzymtis wiru, wisi suney Jerubbaalies, wieszpatutu and jufo, aba kad wiens zmogus wieszpatutu and jufo? Aminkit: reypag, jog efini kauftu jufo, ir efmi kunu jufo.

3 Kalbejo tada ape ghi broley morynos jo, po awimis wifu miefzczoniu Schem, wifus anos zedzius: ir pasifskie szrydy ju Abimelechop, tare nes, Bro'u mufu ira.

4 Ir dawe jam ansien seprynias-defzymtis fidabryniku, isz namu Baal-Berith, 6 Abimelech palamde jeys dykus ir palodusius wirus, kurie sekie jo.

5 Ir atajo namofa tewa sawo Ofros, ir uzamufze brotus sawo, sunis Jerubbaalies, seprynias-defzymtis wiru, and wieno akmenia: bet Jotham, Jerubbaalies jauniausius sunis atiko, pafiskepe i.e.,

6 Endryna

Pagul. 9.

KNIGA SUDZIU.

153

6 Sufirynko tada wisi mieſzczonicy Sichem, ir cieli namey Millo, ir nuejo ir padare Abimelecha Karalumi: a pas aukſztar a zola, kursey ira pas Sichem.

7 Kad rey pafakie Jothamuy, tada nuejo ansjen, ir ſuſtojo and aukſztuma kalno Gerizim, ir pakiele baltu ſawo, ir ſzaukie: ir rare jem, Klausikir manes mieſzczonicy Sichem, o Diewas klausis juſu.

8 Nuejo wienu kart medziagos, patepr Karalu and ſawes: ir rare aliwos-medziop, Buk Karalumi and muſu.

9 Bet aliwos-medys rare jem, Apleyſciagu riebuma mano, kury giara manimpi Diewas ir zmones? o eycia wiefzpataut and medziagu?

10 Tare tada medziagos figos-medziop: Eykiz, buk Karalumi and muſu.

11 Bet figos-medys rare jem, Apleyſciagu ſalduma mano, ir giara wayſu mano, o eycia ir wiefzpataucia and medziagu?

12 Tare tada medziagos wino-medziop: Eykiz, buk Karalumi and muſu.

13 Bet wino medys rare jem, Apleyſciagu jauną winą mano, kursey linxmeys daro Diewa ir zmones? o eycia wiefzpataut and medziagu?

14 Tare tada wifos medziagos erzkieciu-krumop: Eykiz, buk Karalumi and muſu.

15 O erzkieciu-krumas rare medziagump, Jeygu tieſoy parephite mane Karalumi and ſawes, tada cykie, paſtrykiekir (ſzezelny) mano: bet jeygu ne, tada reifzeyt ugnis iz erzkieciu-kruma, ir reſtrowija cedrus Libanon.

16 Teypogi tada, jeygu tey padaret tieſoy ir ſczyraſtiy, jog padaret Abimelecha Karalumi, ir jeygu gierey padaret Jerubbaaluy, ir namamus jo, ir jeygu padaret jam pagal uſdarbio raku jo:

17 (Tewas nes mano karawo uſ jus: ir atmete roli duſza ſawo, ir izgalbejo juſ iz rakos Midianitu.

18 Bet kieleres ſzadien priefz namus tewa mano, ir uſmuſzet ſunus jo, ſeptinias-deſzynis wiru, and wienu akmenia: o Abimelecha, ſunu ſluſebnikies jo, padaret Karalumi and mieſzczoniu Sichem, delto jog ira brolu juſu.)

19 Jeygu tada apſiejor ſzadien tieſoy ir ſczyraſtiy ſu Jerubbaalu ir ſu nameys jo, tada linxminikes iz Abimelecho, ir ansjen teypag reſtlinxmina iz juſu.

20 Bet jeygu ne, tada reifzeyt ugnis iz Abimelecho, ir ſutrowia mieſzczonius Sichem, ir namus Millo: ir reifzeyt ugnis iz giwatoju Sichem, ir iz namu Millo, ir ſutrowija Abimelecha.

21 Pabego tada Jotham, ir izbego, ir nuejo Beeryn: ir giweno ten pro brolu ſawo Abimelecha.

22 O kad jau karawo Abimelech treis metus and Izraelaus.

23 Tada nuſuante Diewas pikta dwafia terp Abimelecho, ir terp mieſzczoniu Sichem: ir apſwaykizczajo mieſzczonicy Sichem priefz Abimelecha palofzacy.

24 Kad ateytu ans gwohtas padarytas ſeptricy-deſzyniy ſunu Jerubbaalies, ir kad kraujas ju uſdetas buni and Abimelecho brolic ju, kursey uſmuſze jos, ir and mieſzczoniu Sichem, kurie paſtypryno rakas jo kad pamuſzet brolus ſawo.

25 Ir paſtanawijo mieſzczonicy Sichem

priefz ghi, tos kurie uſſiwogru and aukſztuma kalnu, ir apeme anisjen wifoki rak kursey ejo pro jos kielu: ir pafakita tey ira Abimelechuy.

26 Gaal, ſunus Ebedo, arajo teypag ſu broleys ſawo, ir perſprowijo Sichemai: o mieſzczonicy Sichem paſtrykiejo jamuy.

27 Ir ſaydes ſaukan, ir rynko wino-kalnus ſawo, ir ſpaude ogni ir dare garbes-gieſmeles: ir ejo namofna Diewa ſawo, ir walgie ir giere, ir kiaykie Abimelecha.

28 O Gaal, ſunus Ebedo, tare, Kas ira Abimelech? ir kas ira Sichem, kad tarnautumime jamuy? n'efgu ſunumi Jerubbaalies? o Zebul Wietnykas jo? tarnaukite gieram wiramus Hemoro, tewa Sichemo, kodel nes tarnautumime jamuy.

29 Ach kad tos zmones butu rakos mano uſcieſi izſwarycia Abimelecha: o Abimelechop tare, Dangink wayſka tawo, ir ſaykis.

30 Kad Zebul, Wiraufas mieſto izgirdo zodzrus Gaalies, lunaus Ebedo, tada uſfidegie ruitibe jo.

31 Ir izſiunte kitrey ſinorynus Abimelechop, tarnis: Szrey, Gaal, ſunus Ebedo, ir broley jo arajo Sichemai, ir ſzrey, apſiejna priefz tawe neprieteliſzkey ſu to mieſtu.

32 Kialkis tada dabar nahtiy, patien, ir tos zmones kuros ira ſu rawim, ir uſdek uſſiwogima laukie.

33 Ir reſtkoja amame ryte, kad uſtekies ſauſe, tada kialkis aſty, ir uſpulk and to mieſta: ir ſzrey, jeygu ansjen, ir anos zmones kuros ira ſu jo, ſayſis rawelp, tada padaryk jam, kappyo ras raka tawo.

34 Kieltes tada Abimelech, ir wifos anos zmones kuros buwo ſu jo, nakcia: ir uſdejo uſſiwogima and Sichem, kiarweru pulku.

35 Ir iſrejo, Gaal, ſunus Ebed, ir ſtowejn pas duris mieſto-bromos: o Abimelech kieltes, ir wifos anos zmones kuros buwo ſu jo, iz uſſiwogima.

36 Kad izſwido Gaal anas zmones, tada tare Zebulop, Szrey nueyna zmones nog aukſztaru u kalnu: Zebul iz priefz tare jop, ſzeſzeli kalnu regi uſ zmones.

37 Bet Gaal neſilowe wej kalber: ir rare, Szrey zmones nuſezgacios iz widuries ziames, ir ateyna pulkas kielu a zola Meonenim.

38 Tare tada jop Zebul, kame dabar ira naſrey tawo, kureys kalbejey, Kas ira Abimelech, kad tarnautumime jamuy? negu tos rey ira zmones kuras nieku pawerrey? ſayikis dabar meldziu, ir karok priefz ghi.

39 Ir ſaydes Gaal pirm weyda mieſzczoniu Sichem: ir karawo priefz Abimelecha.

40 Ir wijo ghi Abimelech, bego nes nog weyda jo: ir pole dangiel pamuſztuju iki durams mieſto-bromos.

41 O Abimelech arliko Arumoy: o Zebul izſware Gaali ir brolus jo, jog negatejo giwetz Sicheme.

42 Ir ſtojos and rytoy, jog ſaydes zmones ſaukan: ir pafakie rey Abimelechuy.

43 Eme tada ansjen zmones, ir padalijs jas ing trejety pulku, ir uſſedyno uſſiwogima laukie: ir dabojos, o ſzrey, zmones ſaydes iz mieſta, kieltes tada priefz jos, ir pamuſze jos.

44 Abimelech, nes ir anie pulkey kurie buwo ſu jo, uſſpole and ju, ir ſuſtojo anisjena pas duris bromos-mieſta: o kiel dwiejetas pulku

N

pułku użpole and anu wifu kurie buwo tautie,
ir pamusze jos.

45 Priegram katawo Abimelech priesz mie-
sta: per ana: wisa: diena: ir ieme miesta: ir uż-
musze żmones, kuros buwo jampi, ir iszarde
miesta: ir pascio ghi drukka.

46 Kad tey iżgirdo miefzczoniewy turmos
Sichem, tada icjo stypumai, namojna diowo
Berich.

47 Ir pafakita tey ira Abimelechny, jog susi-
rynkno wisi miefzczoniewy turmos Sichem.

48 Użejo tada Abimelech and katna Zalmon,
patsjen, ir wifos żmones, kuros buwo su jo,
ir eme Abimelech kirwi rakon sawo, ir nukir-
to szaka medziagu, ir paeme ja: ir użdcjo
ja: and peties sawo: ir rare żmoniump, ku-
ros buwo su jo, ka: regiejot mane beda-
rant, skubinkites, padarykit kaypo afz-
jen.

49 Nukirto teypag wifos żmones, kiek-
wien szaka sawo, ir cjo paskuy Abimelecha:
ir padejo jas po pilu, ir iudegino jomis pili
ugnia: jog teypag pamire wifos żmones
turmos Sichem, ape nukstanty wiru ir mo-
teru,

50 Priegram laydes Abimelech ing Thebez: ir
artigule priesz Thebez, ir ieme ghi.

51 Bet buwo styptra turma widuryje mieśto,
bego tada isz ten wisi-wirey ir moteris, ir wisi
miefzczoniewy mieśto, ir użrakino pitu sawes:
ir użlipo and dągscia turmos.

52 Atrajo tada Abimelech iki turmey, ir
iszurmawojo ja: ir iszkako iki durym tur-
mos, kad iudeginu ja ugnia.

53 b Bet wiema moteriszkie mere szuka mel-
niczos-akmenia and galwos Abimelecha: ir su-
kule galwos-kiaufza jo.

54 Pawadyno tada anisjen slubicy wayko, kur-
sey nezojo szarwus jo, ir rare jam, isztrak
kalawija: tawo, ir użmusze mane, kad nekal-
betu ape mane, Moteriszkie użmusze ghi: ir per-
dure ghi waykas jo: jog numire.

55 O kad iszwido wirey Izraelaus jog numi-
re, Abimelech: tada nucjo kiekwien wicron
sawo,

56 Teypo sugrazyno Diawas Abimelecho
pikt, kury padare tewuy sawo, użmusdamas
szepynias-deżymtis brotu sawo.

57 Wisa: teypag pikt: Sichemiru, sugrazyno
Diawas and galwos ju: ir atrajo and ju prakicy-
kunas Jothamo, sunaus Jerubbaalies.

PAGUL. X.

Thola, ir Jadr est Sudziomis, 1. Ge. Izrael
parpoła bšauron stypu garben, 6. Togdel
iszoda jos Diawas rakon Filistynu ir Am-
moniu, kurie baysey jos kaksna, 7. Izrael
gajausiey apenir nog Diawa Toska nuze-
minia mała ir praszynu, 10. Ammonitey
ir Izraelitey asigula wienu priesz kitno
Gileade, 17.

O pasary Abimelecho kielis, użtaykit Izrael
Thola, sunus Puos, sunus Dodo, żmogus
iszakhar: ir giweno Samire, and katna E-
straim.

2 Ir sudyjo Izraeli per dwideżymis ir treis
metu: ir numire, ir pakaltas ira Samire.

3 O pasary jo kielis Jadr, Gileadita: ir sudy-
jo Izraeli per dwideżymis ir dwieis metus.

4 Ir turejo tris-deżymtis sunu jo: aciu and
aryjo-deżymciu asilacyu, 6 tie turejo tris-de-

szymtis mieśtu, kuros wadyno Arvor Jadr, iki
szy diency, kurie ira ziamiey Gilead.

5 Ir numire Jadr, ir pakaltas ira Kamo-
ne.

6 Pradejo tada daryt waykey Izraelaus, a tey a Sudziomis
kas buwo pikt akise W I E S Z P A T I E S, ir
tarnawo Baalimams, ir Astarothey, ir Diewams
Syrios, ir Diewams Zidona, ir Diewams Moa-
be, ir Diewams wayku Ammona, ir Diewams
Filistynu: ir aptaydo W I E S Z P A T Y, ir
netatnawo jamuy.

7 Użidegie tada ruszibe W I E S Z P A-
T I E S priesz Izraeli: ir pardawe jos rakon
Filistynu, ir rakon wayku Ammona.

8 Ir spande anisjen ir mindziojo waykus
Izraelaus anole metofe: per afzonjolika me-
tu spande anisjen wifus waykus Izraelaus, ku-
rie buwo isz anos szalies Jordano, ziamiey A-
moritu, kuriy ira Gileade.

9 Priegram laydes waykey Ammona uż Jor-
dana, karoc, priesz pari Jada, ir priesz Benja-
minia: ir priesz namus Efraimo: teyp jog bijo-
jos tabey Izrael.

10 Szaukie tada waykey Izraelaus W I E S Z-
P A T I E S P, kalbant: Sugrieszyjom priesz
tawe, teyp delto jog aptaydom Diawa musu,
kaypo jog tarnawom Baalimams.

11 Bet W I E S Z P A T S rare waykump
Izraelaus Neiszfosawangu jusu nog Egepczo-
niu, ir nog Amoritu, ir nog wayku Ammona,
ir nog Filistynu,

12 Ir Zidonioniu, ir Amalekiru, ir Mao-
niru, kurie spande jus, kad szaukit ma-
ne sp, neiszfosawangu tomer jusu isz rakos
ju.

13 Jusjen teciaus b aptaydot mane, ir tarna-
wor kitiems Diewams: togdel niszflososiu jusu
daugians.

14 Eykir, ir szaukit Diewamp, kuros aptyn-
kot: reiszfosoja jus anisjen, merna szupaudyma
jusu.

15 Bet waykey Izraelaus rare W I E S Z-
P A T I E S P, Sugrieszyjom, padaryk mams,
pagal to wisa kas ira gjar akise tawo: cykuty
iszflok mus meldziu szadien.

16 Ir nukiele anisjen swerymus Diawus
isz widurcis sawes, ir tarnawo W I E S Z-
P A C I U Y: pasigaylejo tada dusza jo
darba Izraelaus.

17 Ir sawadynti buwo waykey Ammona,
ir artigule Gileade: isz priesz surynkei teypag
buwo waykey Izraelaus, ir artigule Miz-
poy.

18 Rare tada żmones, Wiransiey Gileado,
wienu kicump, kas tey ira do żmogus, kursey
prades karoc, priesz waykus Ammona: e Tas
bus gatwa wifemus giwerojamus Gileado.

PAGUL. XI.

Jesiah, kaypo bukorias budamias amestias
nog brotu sawo, cyna giwero ziamiey Iab,
kame junkinas su nehuromis żmonumis
iszcegyosa, 1. Ge. Paszaukiamas potawo
est nog Wiransiu Gileado Hermon priesz
Ammonius, 5. ka. pryima cykreys budays,
9, sunctia dukari suminis Karalausz
Ammoniu, kad ne karoin, des dyky, 12.
Togdel Jesiah pajudymias budamias Dwusia
Diwo laydzias priesz ghi, ir doro ne-
giercy nawerosej padadama, 29. pa-
pamusza Ammonius, 32, ir iszestia pada-
deima sawo and dukietes sawo, 34.

Zyd.
11. 32.

10 a Jeshah Gilcadira, buwo kareywingu galunu, ber buwo bekortu: ber Gilcad pagimde Jeshah.

2 Gileado more pagimde jamuy teypag lunus; o luney anos zmonos uzagie, ir izstume Jeshah, ir tare jam, netywayniausi namose tewa musu, sunumi nes en kiros moteriz-kies.

3 Pabego tada Jeshah nog weyda brofu sawo, ir giweno ziamy Tob: o pteykuney fustynko Jeshahop, ir laydes su jo.

4 Ir stojos paskuy kialaro dienu, jog karawo priesz Izraeli, waykey Ammona.

5 Stojos tada, kad karawo priesz Izraeli waykey Ammona, jog nuejo Wiraulicy Gileado, kad adgaberu Jeshah, isz ziames Tob.

6 Ir tare Jeshahop, Eykfa, ir buk mumus Wirauliu, kad karotumime priesz waykus Ammona.

7 Ber Jeshah tare Wirauliump Gileado, Nopiklaretugu manes, ir neizstumerugu manes isz namu tewa mano: kodelgi tada dabar atajot manesp, kada gi este suspaudyme?

8 O Wiraulicy Gilead tare Jeshahop, Togdel atajom dabar tawesp, kad tayskumey su mumis, ir karotumey priesz waykus Ammona: ir bufi mumus galwa, and wisu giwetoju Gileado.

9 Tare tada Jeshah Wirauliump Gileado, Jeyga pergabenare mane kad karocia priesz waykus Ammona, o WIESZPAT S pados mi jos po weydu mano, busuga tada galwa juhu?

10 O Wiraulicy Gileado tare Jeshahop, WIESZPAT S t'est klauitoju terp musu, jeygu nepadarysim teypo pagal zodziu sawo.

11 Teypo nuejo Jeshah su Wiraulicy Gileado, o zmones uzitate ghi galwa and sawes ir Hetmonu: ir kalbejo Jeshah wisu zodzius sawo po weydu WIESZPAT IES Mizpoy.

12 Priegram nusiupre Jeshah siuntynius Karalauip wayku Ammon, kalbanic: Ka, turu arijen ir tujen wien su kiu daryt, jog atajey manesp, kad karotumey priesz ziamy mano?

13 O Karalus waykus Ammona tare siuntyniump Jeshah, Delko jog Izrael eme ziamy mano kad iszejo isz Egipta, nog Arnon iki Jabbokuy, ir iki Jordanuy: atmidok tada dabar ja pakajuy.

14 Ber Jeshah nesilowe, ir nusiupre siuntynius Karalauip wayku Ammona.

Num. 21. 13. Deur. 2. Ammona.

15 Ir tare jam, Teypo kalba Jeshah: o Izrael neeme ziames Moabitu, ir ziames wayku arajo Kadefat.

Num. 24. 17.

16 Kad nes laydes isz Egipta, tada waykszczojo Izrael per gira iki Zolotiemis-marams, ir arajo Kadefat.

17 Ir nusiupre Izrael siuntynius Karalauip Edomitu, kalbanic: Te pteyymi meldziu per ziamy sawo: ber Karalus Edomitu neklausie, ir nusiupre teypag Karalauip Moabitu, kurley teypag nenorejo: teypo atliko Izrael Kadefat.

18 Potam waykszczojo giroy, ir laydes aplink ziamy Edomitu, ir ziamy Moabitu, ir atajo nog uztekieima Saula ziamesp Moabitu, ir atsigale isz anos szalies Arnona: ber norejo rubezyn Moabitu, Arnon nes ira rubezyni Moabitu.

19 d Ber nusiupre Izrael siuntynius Sihonop, Karalauip Ammoritu, Karalauip Heflona: ir tare jam Izrael, e Tereyymi meldziu per ziamy sawo iki wicrey mano.

20 Ber Sihon nedarykiejo Izraeluy cyt per rubezy sawo, ber siuntynko Sihon wisas zmones sawo, ir atsigule anisjen Jazoy: ir karawo anisjen priesz Izraeli.

21 O WIESZPAT S Diewas Izraelaus, dawo Sihona su wisomis jo zmonemis, Izraeluy, ir pamusze anisjen jos: teypo ieme Izrael teywayniszkey wila ziamy Ammoritu, kurie giweno anoy ziamy.

22 Ir ieme teywayniszkey wila rubezy Ammoritu, nog f Arnona, iki Jabbokuy, ir nog giros iki Jordanuy.

23 O teypo iszware WIESZPAT S, Diewas Izraelaus Amoritus nog weyda zmoniu sawo Izraelaus isz pasedyma: o tujen burumey teywayniu ju?

24 Nepafestumeygu to, kury iszwarym isz pasedyma diewas sawo Chamos, uz tawo? Teypo pafestime wifoki ra, kury iszwary: WIESZPAT S Diewas musu nog weyda musu isz pasedyma.

25 g O priegram, esgu roli gieresniu uz Balaka, sunu Zippora, Karalu Moabitu: batesgu kada anisjen su Izraelu, karawogu teypag kada priesz ghi?

26 Kada gi giweno Izrael tris szymus metu Heflone, ir miestelose jo, ir Aroctiy, ir miestelose jo, ir wifose anose miestelose, kurie ira isz szalies Arnon, kodelgi tada negalbejoj to anomet?

27 Nesugrieszjau teypag patien priesz tawo, ber tujen piktey mi darey, jog karoghi priesz mane: WIESZPAT S, kurley ira Sudzia, tesludyja szadien terp wayku Izraelaus, ir terp wayku Ammona.

28 Ber Karalus wayku Ammona neklausie zodziu Jeshah, kuros nusiupre jop.

29 Atajo tada and Jeshah, Dwafia WIESZPAT IES, jog perejo Gileada, ir Manase: laydos nes per Mizpa Gileade, o isz Mizpos Gileade laydos per waykus Ammona.

30 Ir pazadejo Jeshah WIESZPAT CIUY pazadeima, ir tare: Jeyga wifiszkey dosi waykus Ammona ra, kon mano.

31 Tada anis ilzejos, kas iszeys siutyt mane isz duru namu mano, kad sugryzu pakajuy nog wayku Ammona, bus WIESZPAT IES ir asierawosighi and degamos asieros.

32 Teypo persiprowijo Jeshah waykump Ammona, kad karotu priesz jos: o WIESZPAT S dawo jos ra, kon jo.

33 Ir pamusze jos anisjen nog Aroer net kur ateyni ing Mianith, dwidefzims miestu, ir ikf Abel Kerimim, labey dydzio pamuszemu: teypo pawalditi buwo waykey Ammona po weydu wayku Izraelaw.

34 O kad atajo Jeshah Mizpon namosaa sawo, szrey jog iszejo dukte jo siutyt ghi, su bubineys ir tonczeyms: o ana buwo cykr wien wayku, nesurejo isz sawes sunaus aba dukteries.

35 Ir stojos, kad isawido ja, tada perpleste rubus sawo, ir tare, Ach dukte mano, wifiszkey palakrey mane, ir es terp su kuris dramiscia mane: arweran nes WIESZPAT IES P malsus mano, it negalehu sugryzit.

36 O ana tare jop, Tewe mano, arweraym N 2 malsus

d l ca.
2. 26.
e Num.
21. 22.

f Deur.
2. 36.

g Num.
12. 2 &c.

nafrus tawo WIESZPATIESP, pada-
ryk mi, kaypo iszejo isz nafsu tawo: kada-
gi dawe tau WIESZPATIS tobulą pamitą isz
neprietelu tawo, and wayku Ammona.

37 Priegram tare tewop sawo, Tefistoy ras
daykras and manes: Laukis nog manes du me-
nassu, kad eycia, ir nueycia kalnosna, ir ap-
werkcia mergistę mano, parijen ir taworisz-
kos mano.

38 O ansjen tare, Eyk, ir palseyo ja and
dwieju menasiu: nuejo rada ana su taworisz-
komis sawo, ir apiwerkcie mergistę sawo and
kalnu.

39 Ir stojos prieg pabaygey dwieju mena-
siu, jog sugryzo tewop sawo, kuriey isztiefjo
and jos pazademą sawo, kury pazadejo: ir
nepatyno ana wirow, Priegram buwo rey papro-
ciu Izraeliy.

40 Jog cydawo dukteris Izraelaus kas me-
tey, kalber su dukterymi Jeshaho, Gileaditos:
per kiaturis dienas metole.

PAGUL XII.

Efraimitey kiasas priesz Jeshahas be prie-
zasties, 1. We. ir pamuszti ira iki kiat-
mety-deszymtis ir dwieju rukstanciu,
4. Jeshah mirszia, 7. Paskuy jo ira Sie-
dzioni, Ebzan, 8. Elon, 11. Abdon, 13.

Uwadynti tada buwo wirey Efraimo, ir
Sudz. 8. 1. Sperisprowijoj Puse-naktiesp: ir tare Jesta-
hop, a Kodel persisprowijey karot priesz way-
kus Ammona, o nepawadyney musu kad eytu-
mime su tawim? sudeginime namus tawo ug-
nia, su tawim.

2 O Jeshah tare jump; Aszjen ir zmones
mano tabey barems su waykeys Ammona: ir
wadynau jusu, ber jusjen neiszlosawot manes
isz rakos ju.

3 O kad iszwidau, jog neiszlosawey, tada
padejau duzka mano rakon mano, ir persi-
prowijau waykump Ammona, o WIESZ-
PATIS dawe jos rakon mano: kodelgi ta-
da arajot szadien manesp, karot priesz
mane?

4 Ir surynko Jeshah wisus wirus Gileado,
ir karawo su Efraimu: ir pamuszte wirey Gil-
ead Efraima, Gileaditey nes budami terp E-
fraimo ir terp Manasse, tare, izbegusieys este
Efraimo.

5 Gileaditey nes areme Efraimitams pre-
wazus Jordano: ir stojos kad kalbejo izbe-
gusiey Efraimo, Tepereymi, tada tare jop
wirey Gileado, Efigu Efrata? kad ta-
re, ne;

6 Tada tare anisjen jam; Kalbek dabar
Schibboleth, ber ansjen, tare Sibboleth, ir ne-
galejo to gierey kalber: pagawo tada ghi, ir
pamuszte ghi anisjen pas prewazus Jordano: jog
pote anomet isz Efraimo, kianuros-deszymtis
ir du rukstanciu.

7 O Jeshah sudyjo Izraeli per szefys merus:
ir numire Jeshah Gileadica, ir pakaitas ira mie-
stose Gileado.

8 O paskuy jo sudyjo Izraeli, Ebzan isz
Bethlehem.

9 Ir turejo kiaturas-deszymtis sunu, ir iz-
lunre szaliti tris-deszymtis dukteru, o ad-
gabeno isz ora tris-deszymtis dukteru su-
namus sawo: ir sudyjo Izraeli per septyne-
ris merus.

10 Numire tada Ebzan, ir pakaitas ira Beth-
lehem.

11 O paskuy jo sudyjo Izraeli, Elon, Zebu-
lunite: ir sudyjo Izraeli per deszymci meru.

12 Ir numire Elon Zebulonite, ir pakaitas
ira Ajajone, ziamey Zebulon.

13 O paskuy jo sudyjo Izraeli, Abdon, su-
nus Hillelies, Pirhathonite.

14 Ir turejo kiaturas-deszymtis sunu; ir
tris-deszymtis sunu sunu, jojančiu and septy-
niu-deszymtu b asilayciu: ir sudyjo Izraeli
per asztonis merus.

15 Numire tada Abdon, sunus Hillelies, Pir-
hathonite: ir pakaitas ira Pirhathone, ziamey
Efraimo, and kalna Amalekitos.

PAGUL XIII.

Diewas izdoda Izraeli pro ju griekus rakon
Filistynu, per itgaugti ezesas, 1. We. An-
jelas Wieszpaties pasirodzia newaysingey
moteriy Manoaho, naszyndams jey jog pa-
gimdys sunu, ir kaypo pati tazykisi, ir
kaypo apsięsu su wayku, 2. Manoah ro da-
sziznojys nog moteries sawo, praszto ir ap-
turi, jog Anjelas atoy wel, ir abejetuy ju
sako ape wayka, 6. Manoah nori Anjelay
prygatawie pena, ir klausias warda jo, 15.
ber Anjelas uz kugia liespnoy ugnier-afie-
ros (kuros giede and peno) dargun, 20.
ko Manoah tabey isigardys, szpytnamas
est nog moteries sawo, 22. kury pagimdzia
jamuy Simsona, 24. kutampi pradeda dwa-
sia Diewo dyrbę, 25.

O waykey Izraelaus nesilowe a daryt ro kas
buwo pikr akise WIESZPATIES:
dawe tada jos WIESZPATIS rakon Fili-
stynu per kiaturas-deszymtis merus.

2 Ir buwo wiens zmogus isz Zoros, isz gimi-
nes Danitos, kuro wardas buwo Manoah: o
more jo buwo newayinga, ir negimde.

3 O Anjelas WIESZPATIES pasirode
amey zmoney, ir tare josp, Szrey dabar, neway-
singa esi, ir negimdey, ber busi nieszcza, ir pa-
gimdifi sunu.

4 Saugokis tada dabar, ir negiark b wino, ney
styro girkla: ir newalgik nieko neczyfio.

5 Szrey nes busi nieszcza, ir pagimdifi sunu,
and a kuro galwos noreys skutalas, bernelis nes
ans bus Naziriciu Diewo, nog zywata mo-
rynos: ir prades iszlosot Izraeli isz rakos Fili-
stynu.

6 Iejo tada ana moseniszkie, ir kalbejo wi-
rui sawo, tarant; Atijo manesp wiras Die-
wo, kuro weydas buwo kaypo weydas Anje-
lo Diewa, tabey bayfus: o neklausias jo,
isz kur buwo, ir ansjen nepaskie mi warda
sawo.

7 Ber tare mi, Szrey, busi nieszcza, ir pagim-
dysi sucu: negiark tada dabar wino, ney sty-
pro girkla, ir newalgik nieko neczyfio, ras nes
bernelis bus Naziriciu Diewo, nog zywata mo-
rynos, iki dieney smerzies sawo.

8 Melde tada Manoah WIESZPATY
karzrey, ir tare: Ach WIESZPATIS,
tesugryzta meldziu mustump ans zmogus Die-
wo, kury nufuncey, ir pamokia mus, ka da-
rysim anamuy berneluy, kursey gima.

9 Ir iszklaufe Diewas balta Manoah: ir su-
gryzo Anjelas Diewo anosp morenizkiep, o
ana sedejo laukie, ber wiras jos Manoah nebu-
wo su jo.

10 Pafiskubino tada ans zmona, ir nurekiojo,
paskie tcy wirui sawo: ir tare jop, Szrey ans
zmogus

Sudz.
10. 4

Sudz.
2. 10
ir 3. 4
ir 4. 1
ir 6. 1
ir 10. 4

Nam.
6. 1. 4

Nam.
6. 1. 4
1 Sam.
11.

Pagul. 13. 14.

KNIGA SUDZIU.

157

žmogus pasirode mi, kursę atajo manęš anoy dienoy.

11 Kietes tada Manoah, ir ejo pasikuy moteri sūwo: ir arajo anop žmogaus, ir rare jam, Tugu esi ano žmogumi. kursę kalbeję toš žmonos? o ansien rare, Asien rey ešmi.

12 Tare tada Manoah, Dabarjē, kad arey-tu žodziey tawo: bet kas bus do budas ano bernela ir darbas jo?

13 O Anjelas WIESZPATIES rare Manoahop: nog to wisa, ką kalbejau moteris-kiš, saugos ana.

14 Newalgis nieko, kas išzey iš wina medzia-wieno, negiers teypag ana wmo ney stypro girkta, ney walgis ko nezyft: wiso to saugos, kapryšakiau jey.

15 Tare tada Manoah Anjelop WIESZPATIES: Teužurym meldziu tawę, ir pagawijam po weydu tawo oškiti.

16 Bet Anjelas WIESZPATIES rare Manoahop, Jeygu užtureš mane, newalgis iš donos tawo, Jeygu teypag darysi degamą-afierą, arawosį ję WIESZPACIU: nežynojo nes Manoah jog rey buwo Anjelas WIESZPATIES.

17 Ir rare Mahoah Anjelop WIESZPATIES, kas ira do wardas tawo? kad apido-wanotumime tawę, kad areys žodys tawo.

18 O Anjelas WIESZPATIES rare jam, Kodel teypo klausies warda mano? Kur-sey teciaus ira šebuklingu.

19 Eme tada Manoah oškiri, ir walgomą-afierą, ir arawojo rey and oles, WIESZPACIU: ir apšwaykzczo ansien šebuklingey darbe sūwo, o Manoah ir more jo dabojoš to.

20 Ir stojis, kad užėjo liepša iš altoraus iki daguy, tada nužėgė Anjelas WIESZPATIES liepšoy altoraus: Kad rey išwido Manoah ir more jo, tada par-pole anisjen and weydu sūwo, žiamen.

21 Ir nepasirode daugiaus Anjelas WIESZPATIES Manahuy ir moteriy jo: prypa-žyno tada Manoah, jog rey buwo Anjelas WIESZPATIES.

Exod. 22 Ir rare Manoah moteris sūwo, Tykrey 33. 20. d mirsim: delro jog regiejom Diewą.

Deut. 5. 23 Bet more jo rare jam, kad noretu

26 WIESZPATS užmufzimus, neprymtu

Sudz. 6. iš rakos musa degamos-afieros ir walga-

22. 23. mos-afieros, ney parodytu mums to wiso,

e Zyd. ney liepui mums klausit to ikšzoley kaypo

11. 32. rey ira.

24 Potam pagimde ana moteriszkie sunu, ir pramino waruą jo e Simfon: o ans berne-lis augo, o WIESZPATIS stławino jam.

25 Ir pradejo ghi karreys waryt dwasia WIESZPATIES, abazai Dan: terp Zo-ros ir terp Esthaol.

PAGUL. XIV.

Simfonas išžkodamas indaristes, išzieš-pasaukima sūwo prieš Filistynu, gey-dzia Filistyniszkos dukteris išz Thim-nath, už moteri, 1. 2. 4. 9c. ko gimdinojey jo nemešta, pawelija teciaus jam, 3. kiele šuynka ir perplešza janna Lawa, 5. kuro šterwe begryždama tada medu, 6. apy-

wineja Swodzbą, ir uždoda pryditiems Fi-listynu będra-taworiszczams sūwo pasau-ka, su pazadeimu, ir judera jog dospa-dowano: 10. kuros apireyszkimas išz idawima Filistynu išzremtas ira ir ara-dugias nog moteriet jo, 15. Togdel Simfon užmusza tris-defzymis Filistynu išz A-keleon, ir užmoka będra-taworiszczams sūwo paža deta donaną, 19. more jo aia-dodama esi kitamuy, 20.

IR nuejo Simfon Thimnath: o išwides moteriszkę Thimnathoy, išz dukteru Filistynu.

2 Nuejo tada aukštyš ir pasakie rey tewuy sūwo ir motyney sūwo, ir rare: Kęgejau moteriszkę Thimnathoy, išz dukteru Filistynu: dabargi tada imkite mi ją už moteri.

3 Bet tewas jo rare jam, ir motyna jo, ne-ragu moteriszkies terp dukteru broļu tawo, ir terp wisu žmoniū mano, jog cyni, imt mote-ri išz Filistynu, tu nopipjaulteli? o Simfon ta-re tewop sūwo, Inik mi ją, megita mi nes akile mano.

4 O tewas jo, ir motyna jo nežynojo, jog rey buwo nog WIESZPATIES, jog iškwojo indaristes, and Filistynu: Fili-styney nes wieszpawo anomiet and Izrae-laus.

5 Teypo nuejo Simfon su tewu sūwo, ir motyna sūwo, Thimnath: o kad arajo iki wino-daržams, išzey tēn jaunas lawas, te-rehias priešz ghi.

6 Garawa tada buwo dwasia WIESZPATIES and jo, jog perplešze ghi, kaypo perplešza oškiri, ir nebuwo nieko rakoy jo: bet nepasakie to tewuy sūwo ir motyney sūwo, ką padare.

7 Ir arajo, ansjen, ir kalbejo anos žmonos: ir mego ana akile Simfona.

8 O po kiletuy dienu sugryžo imt ją, Praląkie tada, apdaytyt šterwą lawo, o šzey spiecius-biciu buwo kune lawo, su me-dumi.

9 Ir eme ansjen ghi rakos sūwo, ir ejo toliš, wis eydams ir walgidams, ir ejo tewop sūwo ir motynop sūwo, ir dawe jems išz jo, o ansjen walgie: bet ansjen nepa-fakie jems, jog eme medu išz kuno lawo.

10 Kad arajo tewas jo anos žmonos, tada padare tēn Simfon swodzbą: teypo nes pa-pradawo daryt jaunikiey.

11 Ir stojis, kad išwido anisjen ghi, tada eme tris-defzymtis będra-taworyšču, kurie buzu šu jo.

12 O Simfon rare jemus, došiu dabar armint jamus pasaką, jeygu mi ją užguldysie gie-rey tose septyniose swodzbos dienose ir išzra-fit, tada došiu jumus kiaruras-defzymtis plo-nu drobės-rubu, ir tris-defzymtis atmaynomu-rubu.

13 O jeygu negalesie mi jos apireyszkite, ta-da patisjen došie mi tris-defzymtis plonu dro-bės-rubu, ir tris-defzymtis atmaynomu rubu: o anisjen rare jam dok armint pasaką tawo ir te-girdim ją.

14 Ir rare ansjen jemus, Penas išzejo išz ry-jelo, o saldumas išzejo išz styproja: ir nega-tejo anisjen apireyszkite anos pasakos tryše die-nose.

15 Potam stojis sekmoj dienoy, jog rare anisjen

ansjen moteriy Simfona, Perkaltek wiru rawo; kad apireyszkiru muns ta palaka, kad nesudeginumime rawes ugnia ir namu tewa rawo: pakwieregu mus kad paleitumire tey kas ira mus? ir Ne'it gu tey teypo?

16 O more Simfona werkie po jo ir tare, nopikięti rykt manes, ir nemili manes, dawey arminę palaka waykamus žmoniu mano, o nopireyszkiey mi jos: o ansjen tare jey. Sztycy, nepafakiau jos tewu mano ir moryney mano, o palakicia ja tau?

17 Ir werkie ana po jo sekmoj dienu, kurse turejo ta swodzbę: Stojos tada sekmoj dienoy, jog palakie ja jey, dakuczajo nes ana jamuy, o ana palakie ana palaka waykamus žmoniu sawo.

18 Tare tada jop wirey ano miefta, sekmoj dienoy, pirmekayp užtekioj saule: Kas ira faldefn už medu? ir kas ira stypręn už lawa? o ansjen tare jems, kad neartumite telicza mano, neburumite atminę pafakos mano.

19 Buwo tada gatawa and jo Dwafia WIESZPATIES, ir nuejo ansjen Askelonitump, ir pamufze isz ju tris dešymtis wiru, ir eme storkus ju, ir dawę atmaynomus rubus tiemus kurie apirayzkie palaka: bet rusibe jo užsidegie, ir nuejo namofna tewa sawo.

20 O more Simfona tapo bedra raworiszcias jo, kursey buwo raworiszciami jo,

PAGUL. XV.

Simfon giedzia ataki moteri sawo, bet atkalba ja jamuy, 1. *Šc. uždega tada jewus Filistynu per łapes žwakiemis*, 4. *už ka Filistynej sudegina moteri Simfona su tewu jos*, 7. *Simfon wel to pamstysas*, 8. *Filistynej laydzias pamstysis and Simfona; rie kurie buwo isz Judos atada, ghi izdoda*, 9. *bet ansjen sutraukia ryšum sawo, ir pamufza tukstanty Filistynu asio žadu*, 14. *ko nuistys ir betroszkas apiri nog Diewo malda wersmę, giara ir siliauszyne*, 15.

IR stojos po kialemy dienu, dienofe kwieciupjutes, jog atakie Simfon moteri sawo su oškiciu, ir tare, Teieymi moregiep mano kamaron, bet tewas jos nedalayde jam jeyt.

2 Tare nes rawas jos, kalbejan rykrey, jog wifszky nopikięti jos: rada dawiau ja bedra raworiszcuy rawo: n'est mažesne sesuo jos grešfne už ja? T'est meldziu ana wietoy ju.

3 Tare tada Simfon ape jos, nekalu esmi szaktape Filistynas, kad padarysiu jemus pikt.

4 Ir nuejo Simfon, ir sugawo tris szymtus łapiu: ir eme žwakies, ir apgrazyno odega wacosp, ir padejo wienę žwakie terp dwieju odega widuriy.

5 Ir uždegie anas žwakies ugnia, ir palaydo jas stowinciofna jewofna Filistynu: ir uždegie teyp jewu kopas kaypo stowincius jewus iki papiems winnczu dar žams ir aliwo medzianis.

6 Tare tada Filistynej, Kas tey padare? ir palakie, Simfon žiajas Thimnircos, delto jog areme moteriy jo, o dawę ja bedra raworiszcuy jo: atajo tada Filistynej, ir sudegino ja ir rawa jos ugnia.

7 Tare tada jump Simfon, Teypogu darytu-

mire? užriefta, kad pamstysios and jusu, tada laufios potam.

8 Ir pamufze jems blaūzda: ir stęgni dydziu muszynu: ir nuejo, ir giweno and auklztuma oles Eram.

9 Laydęs tada Filistynej, ir arfigule priesz Juda, ir izšplycyno Lechiy.

10 O wirey Judos tare, Kodel atajot priesz mus? o anisj n tare, Atajom suryszt Simfona, padarys jamuy, pagal to kaypo ansjen padare numus.

11 Nuejo tada tris tukftanciey wiru isz Judos pliszyn oles Eram, ir tare Simfonop, nezy nojeygu to jog WIESZPATIA LIJA and musu Filistynej? Kodelgi tada padarey tey mums? o ansjen tare jems: Kaypo ansjen padare man, teypo aszjen padarau jemus.

12 O ansijen tare jam, Arajom suryszt rawe, kad izdotumime rawe rakoń Filistynu: rare tada jems Simfon, Prymifiekit, jog neužpulsit and manes.

13 O ansijen tare jam, kaltańs, ne, bet gierey suryszym rawe, ir padofime rawe rakoń ju, bet neužmuszime rawe nieku budu: ir surysze ghi dwieju nauju wiru, ir nuwede ghi uog oles.

14 O kad atajo ansijen ing Lechi, tada szaukie Filistynej surykdamy ghi, bet Dwafia WIESZPATIES buwo gatawa and jo, o anos wirwes kuros, buwo and raku jo, tapo kaypo linu siuley kurie ira padeginti nog ugnies, ir surypro ryšey jo nog raku jo.

15 Ir rado apiskrenusi ašio žada: ir izriefta raka sawo, ir cine ghi, ir pamufze jo tukftanti wiru.

16 Tare tada Simfon, ašio žadu, pulka, du pulku, ašio žadu pamufzau tukftanti wiru.

17 Ir stojos kad pabaygie kalbet, tada mere ana žada: isz rakes sawo, ir pramino ana wiera Ramath-Lechi.

18 O kad łabey trofzko, tada szaukie WIESZPATIESP, ir tare, Per raka tarna rawo dawey ra dydi izganima: o nura dia dabar nog trofzkuma, ir pulcia rakoń tu a nopipjaustelu?

19 Perskiete tada Diewas skiteta wiera kuriy ira Lechi, o ilzejo wado isz jos, ir giere ansjen, sugryzo tada dwafia jo, ir adgiyo: togdel pramino warda jos, wersme szaukiancio, kuriy ira Lechi, iki szey dieney.

20 Ir sudyjo ansjen Izraeli dienofe Filistynu, per dwidešymis metu.

PAGUL. XVI.

Simfon apgubias budamas Gazoy, kialei naktry, ir ima duris mieflo-bromos su krugomę and pricu sawo, ir nesza jos and kańna, 1. *Šc. kšmili Deliloy, kuriy isz idawima Kunigayščzcu pasotry kwarszyna, jog jey galaussey fako wisa, trefa kame užguli galibe jo*, 4. *teypo izdodamas est, ir nog Filistynu pagaunamas, kurie izdura jam akis, ir isodina kalinen*, 19. *Atangus plaukams sawo, kad susirynko Filistynej apioki għē and garbes Diewu, sawo, pamstysas baysey and ju, pagruiwimu wifu namu, mifszas teypag ir pakasiamas est*, 22.

O Simfon nuejo Gazon: ir iszwido ren moterizkie, kuriy buwo bjaurynikie, ir jo joni.

2 Pafakira tada buwo Gazicams, Simfon lejo cia: apėjo tada, ir užiwogie and jo pet wifanaki

at Sam.
17. 26. 16
2 Sam. 4
20.

nakti mieſto-bromoy : bet ſaykies tylomis per wiſa nakti, kalbait : Iki ryto-meto ſwieley, ſomet uſmuſzyme ghi.

3 Bet Simſon gulejo iki puſey nakties, kieleſ tada puſe nakti, ir nurwere duris mieſto-bromos ſu abejeru padwaju, ir eme ias ſu kruga, ir uſdejo jos and peciu ſawo, uſneſe jos and aukſztumo kalna kurſey ira po weydu Hebrona.

4 Ir ſtojos potam, jog iſimilejo moterizkity ties upeli Sorek, kuros wardas buwo Delila.

5 Atajo tada joſp Kunigaykſzczy Filitynu, ir tare jey : Perkalbek ghi, ir dabokis kame ira dyde galibe jo, ir ko pergalerumime ghi, ir ſuryztumime ghi, kwarzint ghi : o doſmi tau kiekwiens, tukſtanti ir ſzymta ſidabriniku.

6 Tare tada Delila Simſonop, Pamifakik meldziu, kame ira dyde galibe tawo, ir ko gale-tumey bur ſuryſzras, kad kakinru tawe.

7 O Simſon tare joſp Kad ſuryſztu mane ſep-ryneru nauju linu, kuros n'eſt pamirkios, tada tapcia ſilpnu, ir bucia kaypo kics zmogus.

8 Atneſe tada joſp Kunigaykſzczy Filitynu, ſepryneru nauju linu, kuros nebuwo pamirkios : ir ſuryſzo ghi ana jomis.

9 O uſziwogimas ſedejo ſu ja kamaroy, tare tada ana jop ; Filityney and tawes, Simſone : ſutraukie tada anſjen anos linas kaypo ſutrau-kiam eſt wirwele iſz paſzuku, kad prydego : teypo nepaſzynra eſt galibe jo.

10 Tare tada Delila Simſonop ; Szrey, apjo-kiey mane, ir mela kalbejey manſp, pamifakik dabar meldziu, ko gale-tumey bur ſuryſzras.

11 O anſjen tare joſp Jeygu ſuryſztu mane ſtyprey naujomis wirwemis, kuromis nedare darbo, tada ſtocioſ ſilpnu, ir bucia kaypo kirs zmogus.

12 Eme tada Delila naujas wirwes, ir ſuryſze ghi jomis, ir tare jop, Filityney and tawes Simſone ; (o uſziwogimas ſedejo kamaroy) ſu traukie tada anſjen jas nog ſaku ſawo, kaypo ſluſa.

13 O Delila tare Simſonop ; Iſztoley apjokiey mane, ir mela kalbejey manſp, pamifakik dabar meldziu, ko gale-tumey bur ſuryſzras : o anſjen tare joſp, Jeygu prypintumey ſepryneru, kaſu galwos mano rieſtuwop-audiejaus.

14 O ana pryſegie jas ſpilka, ir tare jop ; Filityney and tawes Simſone : pabudo tada anſ-jen iſz miega ſawo, ir iſztraukie ſpilkaſ ſupintu *plauku* ir rieſtuwop-audiejaus.

15 Tare tada ana jop, Kaypo gali kalber; Milu tawe, o ſzyrdys rawo n'eſt ſu manim ? Jau ap-jokiey mane tris-kartus, ir nepafakiey mi, kame ira dyde galibe tawo.

16 Ir ſtojos, kad dakuczo jo jam kasdien zo-dzieys ſawo, ir markana jam buwo, jog nemielea buwo duſzey jo iki ſmerty.

17 Tada pafakie jey wiſa ſzyrdi ſawo, ir tare jey ; Norajo niekados ſkutalas and galwos ma-no, Nazirieciu nes eſimi Diewo nog zywata mo-rynos mano : Kad bucia nukultas, tada arſtoru nog manes galibe mano, ir tapcia ſilpnu, ir bucia kaypo kiros zmones.

18 O kad iſzwido Delila, jog pafakie jey wiſa ſzyrdi ſawo, tada duſumre, ir pawadyno Kunigaykſzczy Filitynu, kalbait, Ateykiz ſza-kart, pamifakie nes wiſa ſzyrdi ſawo : o Kuni-gaykſzczy Filitynu atajo joſp, ir atneſe anos pinigus rako-y ſawo.

19 Uſzmigdyno tada ghi ana and kialu ſawo, ir pawadyno zmogaus, kuramuy liepe nukult ſep-ryneru, kaſu galwos jo, ir pradėjo ghi kakinru, ir eſtojo ſtyprybe jo nog jo.

20 Ir tare anaj Filityney and tawes Simſone : o anſjen pabudo iſz miega ſawo, ir tare ; Iſzeyliu ſzakart, kaypo kirs kart, ir iſzikreſiu, neſzyno-jo nes, jog atajo nog jo W I E S Z P A T S.

21 Paga-wo tada ghi Filityney, ir iſzdure akis jo: nugabejo ghi ſawo, ir ſuryſzo ghi dwejeru waro zemciugu, ir male kalines-namole.

22 O plaukey galwos jo pradejo augt *adgalos* teypo kaypo buwo nukultas.

23 Susirynto tada Kunigaykſzczy Filitynu, aſierawot dieuway ſawo Dagonuy dyde aſiera, ir lin-mibelp, ir tare ; Diewas muſu dawe rakon muſu neprieteli muſu Simſona.

24 Kaypo teypag iſzwido zmones, garbino diewa ſawo : Kalbejo nes, diewas muſu dawe rakon muſu neprieteli muſu, ir rako kurſey pafy-jo ziamę muſu, ir kurſey dare daugiel pamulſzu muſu.

25 Ir ſtojos kad linxma buwo ſzyrdys ju, jog tare ; Atwadynkit Simſona, kad ſayſtu po mu-mis : ir atwadyno Simſona iſz kalines-namu, ir ſayde anſjen po weydeys ju, ir liepe jam ſtowel terp piloru.

26 Tare tada Simſon anop waykop, kurſey turejo ghi uſz raka, Palatyk, kad paſzczupoca piloru, and kuru paſtyprynti ira namey, kad arſiſwercia and ju.

27 O anie namey pilni buwo wiru ir moteru, buwo teypag daugiel Kunigaykſzu Filitynu: and dagicia teypag buwo ape tris tukſtanciey wiru ir moteru, kurie dabojos kaypo Simſon ſayde.

28 aſzaukie tada Simſon W I E S Z P A T I E, amink meldziu and manes, ir paſtypryk mane meldziu tykt ſzakart, Diewe, kad pamulycioſ pamita and Filitynu uſz abejeru akiu mano.

29 Ir nurwere Simſon dwejeru widutyniu piloru and kuru paſtyprynti buwo namey, ir and kuru ſtowejo, wienaghi deſzyne raka ſawo, o kitaraghi kayre raka ſawo.

30 Ir tare Simſon; Temirſzra duſza mano ſu Filityneys, ir paſilekie galibey, ir pagrnu anie namey and Kunigaykſzczy ir and wiſu anu zmo-niu, kuros buwo joſe : ir buwo daugiaus numi-risui, kuros uſmulſze ſmerti ſawo, nekayp uſmulſze giwaroy ſawo.

31 Atajo tada broley jo, ir wiſi namey tewa jo, ir paeme ghi, ir pergabeno ghi, ir pakale ghi terp Zoros ir terp Enthaol, grabe tewa jo Ma-noah : o ſudyjo anſjen Izraeli per dwideſzymas metu.

PAGUL. XVII.

Ape pinigus, kuros pawogic Micha, Eſraimita, moryney ſawo, ir atadoda, moryna liecia pa-daryt deywaycin abrozus, 1. *ſte. kop Micha gatawija Baſwonu-namus, ſu Eſodu, ir na-mey-deywaycio, ir darto wiena iſz ſunu ſawo Kunigu, 5. kas do redas buwo ſomet br-raeliy, 6. Potam gauna Micha Leuius, kur-sey kielawo per ana xiamu, kury pryima uſz Kuniga wietoy ſunant ſawo uſz iſtera aſga, 7. beſarus, jog ſzlawint jam Lie: as delto, 13* Ir buwo zmogus iſz kalna Eſraim, kuro war-das buwo Micha.

2 Kurſey tar: motynofp ſawo; Ans tukſtany ir ſzymtas ſidabryniku, kurie pawogri ira tau, del kuru kiyakiey, ir kalbejey teypag po auſimis mano, ſzey tie pinigey ira manimpi, aſzjen emiam jos : tare tada motyna jo, Paſzlawintas buk W I E S Z P A C I U Y ſunu mano.

3 Teypo ſugra zyno moryney ſawo tukſtany ir ſzymta ſidabryniku : bet motyni jo tare.

Finigus ros wisizkey paszweciaŭ WIESZ-
PACIUJ isz rąkos mano, padaryt sumy
mano resztą abroza, ir lieta abroza, tada su-
grążyfiu dabir jos tau.

4 Bet anisjen sugrążyno anos pinigus mory-
ney sawo: 6 moryna jo eme du szymtu sida-
briniku, ir dawe jos zalatoray, kursey padare
isz to resztą abroza, ir lieta abroza, kursey
buwo namose Michos.

5 O ans zmogus Micha turejo dienu-namus:
ir padare Efoda, ir Terafim, ir prypilde rąka
wieno isz sunu sawo, kad butu jam Kunigu.

* Sudz. 6 A Anole dienose nebuwo Karalaus Izraeliy:

18. Kiekwiens dare tey, kas buwo teysu akise jo.

ir 21. 25. 7 O buwo jaunikaytis isz Bethlehem Judos, isz
gimines Judos: 6 tas buwo Levita, ir wiczawo
ten kaypo areywis.

8 O ans zmogus laydes isz ano miesta isz
Bethlehem Judos, wiczawo kame arastru inda-
rytu: 6 kad iszkako kalnop Efraimo iki na-
mams Michos, cyt kiele sawo.

9 Tada tare jam Micha, isz kur ateyni? O
anisjen tare jop, Levita esmi isz Bethlecham Ju-
d s ir waykizcozoj, wiczawo kame rascia in-
daristę.

10 Tare tada jam Micha Atliek manimpi, ir
buk mi tewu, ir Kunigu, 6 dosiu tau kas merey
deszymi sidabriniku, ir redą rubu, ir isztayki-
ma sawo: teypo nue jo Levita su jo.

11 Ir pawelijo Levita arlikr anampii zmo-
gumpi: 6 ans jaunikaytis buwo jam kaypo
wiens isz sunu jo.

12 Ir prypilde Micha rąka Levitos, ir tapo
jamuy ans jaunikaytis Kunigu: teypo buwo na-
mose Michos.

13 Tare tada Micha, Dabarjen zynau, jog
darys mi WIESZPAT Sgiarey: delto jog
turu tą Levitą už Kuniga.

PAGUL XVIII.

Danietymeturedami gana teywaynistes, iz-
siencia pekietas wiru, iszspiegawot wietas,

1. Ote. Kurie ateyna pakietys namump
Michos, ir gicydzia kad klausius Levita
Diewo apetrata ju, 2. Gacę atskaita per-
spiegawoja miesta Lais, ir sako ape tey
brolam sawo, kuroi judyna, kad uzputru
and miesta, 7. And ko laydzias szeszy
szymtey szarwotu Danim, ir atyma pakielo-
mu Michę Levitą ir bawonus, 11. Kuru
Micha praszio dykev, 21. Uzpoła budawoja,
ir apigrowna Laisą, ir pramina ghi Dan,
27. Istawo Kuniga, ir asprowineja stupa-
garba, ano abrozu Michos, 30.

* Sudz. 27. 6. A Nole dienose nebuwo a Karalaus Izraeliy:
ir 21. 25. 17. 6. ir anole dienose iszkajo sau gimine Danitu
teywaynistes giwet, nepole nes jenuis gana and
teywaynistes iki szey diency terp giminiu Iz-
raelaus.

2 Iszhuente tada waykey Dan isz gimines sawo
pekis wirus isz krašm sawo, wiru, kurie buwo
kareywinęys, isz Zoros, ir isz Esthaol, kad per-
spiegawotu ziamę, ir perdayrytu ją, ir tare
jump, Eykit, perdayrykit ziamę: ir arajo anis-
jen iki kalnuy Efraimo iki namams Michos, ir
pernakwojo ten.

3 Budami anisjen pas namus Michos, tada
pazyno taliz jaunikaycio, Levitos: ir prafakie
ten, ir tare jam: Kas cia arwede tawe, ir ka cia
darey, ir ka cia tury?

4 O anisjen tare jump, Teypo ir teypo padare, mi

Micha: ir pasamde mane, ir esmi jamuy Kunigu-
5 Tare tada anisjen jam, Klausk meldziu
Dicwo: kad zynogumime, jeygu laymingu bus
kialas musir kuro eyname.

6 O Kunigas tare jems, Eykit pakajuy: kialas
jusu, kuro eysire, ira po WIESZPATIU.

7 Nuejo tada ans pekietas wiru, ir arajo ing
Lais: ir regiejo anos zmones, kuros buwo widu-
ryje jo, begulincias belargos, pagal bada Zido-
nioniu, pareykaujacias ir nelfargias, ir nebuwo
teywaynistiszkio-wiezspaties, kursey uzdetu
and 60 gieda už koki daykta, toli teypag buwo
nog Zidonioniu, ir neturejo nieko weyk su
zmogumi.

8 Ir arajo anisjen brolump sawo Zoroń ir
Esthaolii, 6 broley ju tare jems, Ka sakos?

9 O anisjen tare, Kialkires, ir laykimes jump,
regiejom nes ana ziamę, 6 sztey ira labey giera:
pareykautumitegu tada? neryngiekit laytis,
kad ieyrumite, imc ana ziamę and teyway-
nistiszkio pafedyma.

10 (Kad ateyfi tey ana ateysi: nelfargiump
zmoniump, ziamę teypag ana ira ptacios wietos)
dawe nes 74 Diewas rąkon jusu: wietą kur
nera nedastorka nejokio daykta, kursey ira and
ziames.

11 Laydes tada isz ten gimine Danicu, isz
Zoros ir isz Esthaol, szeszy szymtey wiru, pry-
jottu kowes-szarweys.

12 Ir laydes, ir ariguse pas Kiriath-Jearim,
Judoy: togdel pramino ana wietą, b Machane-
Dan, iki izzey diency, Szrey, ira už Kiriath-
Jearim.

13 O isz ten laydes kalnai Efraimo, ir arajo
iki namams Michos.

14 Atskacie tada ans pekietas wiru, kurie nuejo
iszspiegawot ziamę Lais, ir tare brolump sawo,
Zynotegu teypag, jog tose namose ira Efod, ir
Terafim, ir pjautas, ir lietas abrozas? zynokic
tada dabarkę turyte weyk.

15 Prafakie tada anisjen ten, ir arajo iki na-
mams, ano jaunikaycia Levitos, namosm Michos:
ir klausis jo ape pakaju.

16 O szeszy szymtey wiru, kurie buwo isz
wayku Dan, pryjottu waynos-szarweys sawo, at-
liko bestowinc pas duris bromos.

17 Bet ans pekietas wiru, kurie nuejo iszspie-
gawot ziamę, uzejo, iejo ten, areme ana
resztą abroza, ir Efoda, ir Terafim, ir ana
lieta abroza: 6 Kunigas ans, stowejo, pas
duris bromos, su ano szeszeru szymtu wiru, pry-
jottu waynos-szarweys.

18 O kad iejo namosna Michos, ir areme ana
resztą abroza, Efoda, ir Terafim, ir lieta
abroza, tare tada jump ans Kunigas, Ka wey-
kiare?

19 O anisjen tare jam, Tylek, uzdagh rąka
rawo and nasru rawo, ir cyk su mumis, ir buk
numus tewu, ir Kunigu: gieraufu ira, kad
butumey Kunigu namams wiens zmogaus
aba kad butumey Kunigu, giminey, ir plameys
Izraeliy?

20 Pradziugo tada szyrdys ano Kuniga, ir eme
ana Efoda, ir Terafim, ir ana pjautą abroza:
ir arajo widuryi zmoniu.

21 Teypo apsigryzo anisjen, ir laydes, 6
waykies, ir peku, ir tobi laydo pirm sawas.

22 O kad jau toli buwo nog namu Michos,
tada susiwadyno anie wirey kurie buwo namose,
kurie buwo pas namus Michos, ir pawijo way-
kus Dan,

23 Ir izaukie paskuy wayku Dan, kurie apwer-
te weydu

b Sudz.
13. 3.

Pagul. 18. 19.

KNIGA SUDZIU.

201

weyduis sawo, ir tare Michosp, kas tau ira, jog
susiwdyney?

24 Tare tada ansien, Atemet Diewus mano,
kuros padarau, ir Kuniga, ir nujoc, ka tura
dabar daugiaus? kangi tada tey ira, jog kalbat
manesp, Kas tau ira?

25 Ber waykey Dan tare jop, Teneklausom
balia tawo, kad neuipultu and jusu wirey karcio
huma, o prazodytumej giwata tawo, ir giwata
namu tawo.

26 Teypo ejo waykey Dan kielu sawo: o Mi-
cha, iszwides jog ansijen itypresweys buwo uz
ghi, rada atsigryzo, ir fugryzo namosna sawo.

27 Eme rada ansijen tey ka padare Micha, ir
Kuniga, kury tutejo, ir arajo ing Lais, pater-
kaujaciump ir besargjamp zmoniump, ir pa-
mufce jos aizrumu kalawijo: o miesta fudegi-
no ugnia.

28 Ir nebuwo nieko kursey izgialteru jos,
toli nes buwo nog Zidona, ir neturejo darbo su
zmogumi, ir gulejo ansijen tomoy, kuriy ira pas
Berh-Rechob: potam budawojo ansijen ana
miesta, adgator, ir giweno jampi.

29 Ir pramino warda ano miesta Dan, wardu
rewa sawo Dan, kursey gime Izraeluy: norisjen
wardas ano miesta pirmito buwo Lais.

30 Ir izitare sau waykey Dan ana refsta
abroza: o Jonashum, suus Gersoma, sunaus
Manasse, patsien, ir luney jo, buwo Kunigeys,
giminye Danitu, iki aney diency, net nugabeta
buwo ziamie newaloti.

31 Teypo izitare terp sawes ana refsta abro-
za Michos, kury padare, per wilas anas dienas,
kurole buwo Namey Diewo Sioy.

FAGUL. XIX.

Leuita cyna isz kalna Efraim Bethlehemah,
pergabent pamoteri sawo, kuriy nurjo nog jo,
1. ofc. tewas jos czeftawoja ghi prieseliszkey
iki pakury diency, 3. laydes tada ansien, ir
arajo Gibeon Benjamino, 10. kame galansiey
nakwoja senampi zmogumpi, kursey buwo isz
kalna Efraim, 16. ber miefzxoniey apstoya
namu ir nori Leuitiey bjaurey gwafta, darys
kursey isz newalorizdoda pamotery sawo,
kuru zchonbija iki smertiy, 22. wiras jos
pergabena ju numirusia namon padaliia ju
ing dwilika dalu, ir sinctia jos rubezojna
Izraelanu, 28.

17. 6. Sudz. 18. 1. k 21. 25. Stojos reypag anose diencio, a kad nebuwo
Skaralau Izraeliy, jog Leuitizkis zmogus
buwo, bewiezojas kaypo ateywis szalife kalno
Efraim, kursey eme sau moteri, kurwa isz
Bethlehem Judos.

2 Ber mota jo hurwijos, budami jampi, ir
laydes nog jo namosna tewa sawo, Bethlehemah
Judos: ir buwo ten per kialata, dienu, ipacit
per kiaturis menasius.

3 O wiras jos kielis, ir laydes paskuy ja,
kalbes pagal sayrdies jos pergabent ja, o waykas
jo buwo su jo ir pora asilu: ir arwede ghi ana
namosna tewa sawo, o kad iszwido ghi tewas
anos jaunos moteries, dziaugies isz jo surykinta.

4 Ir uztarejo ghi ofzwis jo, tewas anos jaunos-
dukteries, jog atliko jampi per tris dienas: ir
walgie ansijen ir giere, ir nakwojo ten.

5 O kiewircioy diency stojos, jog kielis anis-
jen ryta meta akity, ir kielis ansijen kielot:
tare tada tewas anos jaunos zmones dzarop
sawo, Pastyprynk szyrdi sawo kasniu donos, o
potam laydes.

6 Atsedo tada ansijen, ir walgie abujen po-
draugy ir giere: tare tada tewas anos jaunos-
zmonos wirop, Pawelik meldziu ir pernakwok,
ir t'eft linxma szyrdys sawo.

7 Ber ans zmogus norejo kielot: prywerre
rada ghi ofzwis jo, jog wel pernakwojo ten.

8 Kad kielis ansijen pekroy diency akity
kielot, tada tare tewas jaunos zmonos, Pasty-
prynk meldziu szyrdy sawo, ir laukie ansijen net
pafilskie diena: ir walgie abujen podraug.

9 Laydes tada ans zmogus kielot, patsien,
ir pamote jo, ir waykas jo: o ofzwis jo, tewas
anos jaunos zmonos, tare, Szty meldziu,
pawelo diena, jog bus wakaras, pernakwokite
meldziu, szty diena cyt zemiu, pernakwok cia,
ir t'eft linxma szyrdis sawo, o kialkies
ryta meta akity kielan jusu, ir cyk nometan
tawo.

10 Ber ans zmogus nenorejo pernakwor, ber
kielies, ir laydes, ir arajo priesz Jebus, (kursey ira
Jeruzalem) o su jo pora pabalnotu asilu, buwo
teypag pamote jo su jo.

11 O kad ansijen buwo pas Jebus, tada
diena tabey nusilaydo: o waykas tare wiefz-
pariesz sawo, Skubinkis meldziu, ir prala-
kim tan miestai Jebusiu, ir pernakwokim
jampi.

12 Ber Wiefzpatz jo tare jop, nepralaskim
ten sweryman miestai, kursey n'eft isz wayku
Izraelaus: ber kielosim iki Gibee.

13 Priegtam tare waykuy sawo, Skubinkis,
kad prysiatyntamime wienoi isz wietu anu, o
pernakwotamime, Gibee, aba Ramoy.

14 Teypo skubinos ir kielawo, ir nusilaydo
jenis laute pas Gibea, kursey ira Benjamino.

15 Ir pralaskie ansijen ten, jog iejo pernak-
wor Gibee: o kad ansijen iejo atsedo uliczoj
miesto, nebuwo nes nieko, kad pryintu jos kas
namon pernakwor.

16 O szty, tenas zmogus ejo nog darba
sawo isz lauka wakare, kursey zmogus teypag
buwo isz kalna Efraimo, ber bewiezojas kaypo
ateywis, Gibee: ber zmones anos wieras buwo
waykey Jemini.

17 Kad tada pakiele ansien akis sawo, rada
iszwido ana kielejwi and uliczo miesta: ir
tare ans tenas zmogus, Kur besilaydi, ir isz kur
atejny?

18 O ansien tare jop, Eyname isz Beth-
lehem Judos, iki szalams kalno Efraim, isz
kur efmi: o tayedziaus Bethlehemon Judos,
ber dabar besilaydziu, namosna W I E S Z-
P A T I E S, o nera nieko, kursey prymru mane
namosna.

19 Norisjen asilej musu tury, teyp szandu
kaypo abrakio, ir donos teypag ir wino tura
del sawes, ir del tarnaytes tawo, ir del
wayko kursey ira su tarneys tawo: nieko ne-
beraka.

20 Tare tada ans tenas zmogus, Pakajus t'eft
tau, wiso to ko neteka tau, ira meldziu ma-
nimpi: ryktye nenakwok and uliczo.

21 Ir arwede ghi namosna sawo, ir dawe
asilams pasiero, o nuprause kojas sawo, tada
walgie ir giere ansijen.

22 O kad linxmino szyrdi sawo, szty jog
apstoya wirey ano miesta, b wirey kurie buwo
Bethalies waykey, anos namus, tuskianant ing
duris: ir kalbejo anop senop zmogausp, wiefzpa-
riesz namu, tarant, iszwek ana zmogu kursey
arajo namosna tawo, kad pazynrumime ghi.

23 O ans zmogus, wiefzpari anu namu isz
jampi,

6 Gen. 19.

4. 8c.

Hoz. 9. 9.

ir 19. 9.

jump, ir tare jump : Ne, broley mano nedarykit eyp pikrey : kad gi tas žmogus atajo namoſna mano, tada nedarykite tokios durniltės.

24 Sztey, duktery mano, kuriy ira merga, ir pamoteri jo, iſzweſiu dabar, kad iſzhonbitumite jo, ir darytumite jomus rey kas ira glar akife juſu: bet tamuy žmoguy nedarykite tokio durno daykto.

25 Bet anie wirey nenorejo jo ktauſir, pagawo tada ana žmogus pamoteri ſawo, ir iſzweide ja jump orai. o anisjen pažyno ja, ir bowijos ſu ja per cietą nakri iki ryto-metuy, ir palaydo ja kad užtekiejo auſtara :

26 O ana žmona atajo ties praſzwieryma: ryto-metą, ir parpoſe pas duris namu ano žmogaus, kuroſe buwo Wiefzpatys jos, nct iſzaufzo.

27 Ir kietes rytą metą Wiefzpatys jos, ir atadare duris anu namu, ir iſzejo eyt kielu ſawo, ſztey, jog gulejo ana žmona, pamote jo, pas duris namu, o rąkos jos and ſlegicio.

28 Ir tare anſjen joſp ; Kialkis, ir eykimi, bet niekas norſakie: eme tada anſjen ja and aſilo, ir kietes an žmogus, ir laydos wietoſ ſawo.

29 O kad atajo namoſna ſawo, tada eme peyli, ir muwere pamoteri ſawo, padaliyo ja ſu kankleys jos ing dwilika ſtuka : ir nuſiunte jos wiſoſna rubežoſna Izraelaus.

30 Ir ſtojus, wiſokias tas, kurſey rey iſzwido, tare; Neſiſtojo tokias dayktas, ney regietas ira, nog anos dienos, kad iſzejo waykey Izraelaus iſz Egipto- žiamės, iki ſzey dieney : prydekir top ſeyrdi juſu, dokir rodą ir kalbekir.

PAGUL. XX.

Waykey Izraelaus ſuſtryka bydrey Mizpoſ, Warioja ana darbu-bjauru padarytu pamoteri Levito, i. Wc. wu redan iſtaro, ir ſuſcia wiru gimines Benjaminino, kad galetu porot anas wiru kurie padare teyp bjauru-dayktas, ir koros jos, bet anſjen nektauſo ja. 8. nog del anſjen laydzial prieſz jos and ſlabima Diewo, ir du kartu pamuſzami eſi, 18. Potam nuſziaminu ir lawu ſzwiefſni aſweyſchimu nog Diewo Per Anſſezauſi Kuniga Pineaſu, laydzial dar, ir teypo pamuſza Benjaminitus, jog iſſezakniya wiſu giminiu, wirus ir moteriu, ir wiſus mieſtus ſudegina, alikis tyki ſzewſetny ſzymny wiru, kurie iſzbejo, 20.

I Aydes tada wiſy waykey Izraelaus, ir ſuſtrynko ſuſtrynkimas, kaypo wiens žmogus: nog Dan, iki Berſebey žiamė teypag Gilcad, WIE SZ PAT I E S Mizpoſ.

2 Ir ſuſtryjo iſz kampu wiſu žmoniū wiſos gimines Izraelaus ſuſtrynkima žmoniū Diewo, kieturi ſzymtey tukſtanciu peſchuju, kurie iſtraukie kalawija.

3 (O waykey Benjaminino iſzgirdo, jog laydes waykey Izraelaus Mizpoſ) ir tare waykey Izraelaus, kalbekir, kaypo ſtojos ans piktas dayktas?

4 Aſakie tada Levitiſtis žmogus, wiras anos žmonos, kuriy buwo užmuſza, ir tare : Atajau ſu pamoteryni mano Gibeon, kurſey ira Benjaminino, kad pernakwocia.

5 O mieſz-zoniey Gibeos kietes prieſz mane, ir apgulie prieſz mane namus nakcia : dumawo mane užmuſzt, ir iſzhonbijo pamoteri mano, jog mamire.

6 Pagawau tada pamoteri mano, ir padaliyau ja, ir nuſiunciau ja wiſoſ žiamen reywaynites Izraelaus: delto jog padare bjaura dayktą, ir durniſt Izraeliy.

7 Sztey, wiſi eſte waykey Izraelaus, dokir cia ſu žody ir rodą.

8 Kietes tada wiſos žmonės, kaypo wiens žmogaus, kalban: Neſiſtayime, kiekwiens nomecaſ lawo, ney praſakſim kiekwiens namoſna ſawo.

9 Bet dabar, tas ira dayktas, kury padarytime Gibeey : burtu prieſz ghi.

10 Ir nuſiunte deſzymtri wiru iſz ſzymto, iſz wiſu giminiu Izraelaus, o tukſtanti iſz deſzymties tukſtanciu, kad imtu ſtrowos del žmoniū, kad ataja Gibeon Benjaminino, padarytu jamuy pagal anos wiſos durniltės, kura anſjen padare Izraeliy.

11 Teypo ſuſtrynko wiſi wirey Izraelaus anan mieſtan, ſuſtryſz kaypo wiens žmogus.

12 Ir iſziunte gimines Izraelaus wirus per wiſą giminę Benjaminino, kalban: Kas rey ira do piktes dayktas, kurie ſtojos terp juſu?

13 Iſzdokir tada dabar ros wirus, anos waykus a Belialies, kurie ira Gibeoy, kad užmuſzrumime jos, ir nukietrumime pikt iſz Izraelaus : b bet waykey Benjaminino nenorejo ktauſir baſſa brolu ſawo, wayku Izraelaus.

14 Bet waykey Benjaminino ſuſtrynko iſz mieſtu Gibeon : tayſtis kowen prieſz waykus Izraelaus.

15 Ir paſkayryta buwo wayku Benjaminino anoy dienoj iſz mieſtu, dwideſzims ir ſzewzy tukſtanciey wiru kurie iſztraukie kalawija, neſkayrant giwetoju Gibeos, paſkayrita buwo, ſeptryni iſzymreys iſzrynku wiru.

16 Terp wiſu tu žmoniū buwo ſeptryni ſzymtey iſzrynku wiru, kurie a kayreys buwo : tie wiſi wilks-niaro akmeniu plaukop, jog negate jo liſz patropir.

17 Ir paſkayryta buwo wiru Izraelaus, neſkayrant Benjaminino, kieturi iſzymreys tukſtanciu wiru, kurie iſztraukie kalawija : tie wiſi buwo wireys kowes.

18 Ir kietes waykey Izraelaus, ir laydes namoſna Diewo, ir ktauſes Diewo, ir tare, Kas tayſis iſz muſu pirmiaus kowes prieſz waykus Benjaminino? o W I E SZ P A T I S tare, juda pirmiaus.

19 Teypo kietes waykey Izraelaus rytą metą, ir atsigule prieſz Gibeą.

20 Ir laydes waykey Izraelaus kowen prieſz Benjamininą, priegtam ſurede kowę wirey Izraelaus prieſz ghi pas Gibeą.

21 Laydes tada waykey Benjaminino iſz Gibeos : ir ſunaykie žiamen anoy dienoj iſz Izraelaus dwideſzims ir du tukſtanciu wiru.

22 Bet žmonės paſiſtypryno, ipaciey wirey Izraelaus : ir ſurede kowę wel anoy wietoy, kame ſurede praſzokuſioy dienoj.

23 Ir laydes waykey Izraelaus, ir werkie po weydu W I E SZ P A T I E S iki wakaruy, ir ktauſes W I E SZ P A T I E S, tarant : Prysi-arrysiugu adgalos kowen prieſz waykus Benjaminino, brolics mano? o W I E SZ P A T S tare, Laytkites prieſz ghi.

24 Prysiarryno tada waykey Izraelaus waykump Benjaminino and rytoy.

25 O Benjaminitey laydes, ſurykt jos, iſz Gibeos, antroy dienoj, ir pote dar žiamen iſz wayku Izraelaus aſzroniolika tukſtanciu wiru tu, kurie iſztraukie kalawija.

26 Laydes tada wiſi waykey Izraelaus, ir wiſos žmonės : ir atajo namoſna Diewo, ir werkie, ir aliko tsa po weydu W I E SZ P A T I E S, ir paſnikawo anoy dienoj iki wakaruy, ir aſſera-wojo degamas-aſſeras, ir deludarymo-aſſeras, po weydu W I E SZ P A T I E S.

27 Ir ktauſes waykey Izraelaus W I E SZ P A T I E S, Skrynja nci ſaduros Diewo buwo ren anofe dienoſe.

28 Ó Pinehas, sunu Eleazaro, sunas Aaroną, rowejo anie diec: e po weydu jos, tarait, Łaylos gu dar daugiaus kowen priefz waykus Beniamino, brola mano, aba lausio gu? ó W I E S Z P A T S rare, Łaykites, rytoy nes dosiu ghi rakon tawo.

29 Surede tada Izrael d užliwogimus priefz Gibeą apilkritę.

30 Ir laydes waykey Izraelaus, trecioy dienoy, priefz waykus Beniamina: ir surede kowę priefz Gibeą, kaypo kitu kart.

31 Laydes tada waykey Beniamino, suryk anas žmones, ir aratraukti ira nog miesta: ir pradejo musz iz zmoniu, ir perdurt, kaypo kitu kart, kur cyni namosna Diewo, kiti wel ties Gibeą, laukie, ape tris-dešymtis wira iz Izraelaus.

32 Tare tada waykey Beniamino, Pamuszreys ira po weydu musz, kaypo pirmei: bet waykey Izraelaus rare: Bekime, ir atratukime jos nog miesta uliczoia.

33 Kielec tada wisi wirey Izraelaus izz wietu sawo, ir surede kowę Baal Thamar: užliwogimas teypig Izraelaus laydes iz wietos sawo, pakuy to kaypo aradegie Gibeą.

34 Ir arajo dešymis tukstanciu iszrynku wiru izz wiso Izraelaus izz priefz Gibeos, ir rapo funki kowe: bet anisjen nežynojo, jog lityks jos pike.

35 Pamuszze tada W I E S Z P A T S Beniamina po weydu Izraelaus, jog isznaykino waykey Izraelaus anoy dienoy izz Beniamino, dwidešymis ir pekis tukstancius ir izymra wiru, wisu tu kurie isztraukie katawija.

36 Ir iszwido waykey Beniamino, jog buwo pamuszreys: wirey nes Izraelaus dawe wietą Beniaminitams, delio jog tykiesjos užliwogime, kury užstare priefz Gibeą.

37 Pasitukubino tada užliwogimas, ir laydes richogey Gibeon: ir labey užliwogimas laydes tiesiogley, ir pamuszze wila miesta afztrumu kalawio.

38 O waykey Izraelaus turejo pažymeta: meta su užliwogimu: kada turejo padaryt dydi iszkielima, dumu izz miesto.

39 Apisgryzo tada waykey Izraelaus kowey: ó Beniamin pradejo musz ir durt izz wiru Izraelaus ape tris-dešymtis wiru: rare nes, užtiefa rykrej pamuszras ira po weydu musz, kaypo anoy pirmoy kowey.

40 Pradejo tada cyt aukšzyn iszkielimas izz miesto, kaypo stulpas dumu. ó kad atsidayre, Beniamin, izzey, jog degimas miesto ejo iki daguy.

41 O wirey Izraelaus apisgryzo, ir izliga do wirey Beniamino: regiejo nes, jog turejo areyt and ju pike.

42 Atisgryzo rada nog weyda wiru Izraelaus kielu giros, bet kowe lipo jump, ir tie kurie buwo izz miestu, gadyno jos widuryje ju.

43 Apistojo Beniamina, wižo ghi, mine ghi pigiey, iki priefz Gibeey, ties Izzekicima faules.

44 Ir pole izz Beniamino afztroniolika tukstanciu wiru, wisi tie buwo kareywingi wiry.

45 Apisgryzo tada, ir bego giroń, olesp Rimmon, bet anisien dare palanma: terp ju and ulicz, pekis tukstancius wiru: priegram turejos ju iki Gideom, ir pamuszze izz ju du tukstanciu wiru.

46 Teypo buwo wisu, kurie pole anoy dienoy izz Beniamino, dwidešymis ir pekis tuk-

stanciey wiru, kurie isztraukie katawija: wisi tie buwo kareywingi wirey.

47 Bet iszley izymtey wiru atisgryzo, ir bego giroń, e olen Rimmon, ir atliko oley Rimmon e Sudz. 21. 13.

48 Ir sugryzo waykey Izraelaus waykump Beniamino, ir musze jos afztrumu kalawijo, ros kurie buwo izz wro miesta iki galwiams, ir labey wis tey kas atirado: uždego teypag wifus ju miestas kurie atirado, ugnia.

PAGUL. XXI.

Waykey Izraelaus randoja izgodynima cielos gimines Beniamino 1. 6c. Arada rada kaypo gali pades asianky moterump, nelauzant pryselos sawo, 5. Gimet, tosey Jabes Gileade, kaypo tie kurie nesilayde ion kowen izgodynams est wisi, iszemti kitaru szym- am jaunu dukteru, kuras doda witey pusey arlekusu Beniaminitu, 8. Kitiemus iszrada giar, pawelis kowę, kad izkautu siloy, ir nugabatu kayp daug reykia jemt, 10. Wartodame priegram, koku asakimu nuryldys beshundziantis priefzaw, 21.

IR prysiekie wirey Izraelaus Mizpoy, kalbanč. Nickas izz musz nedos dukteries sawo Beniaminitę už motery.

2 Arajo tada žmones namosna Diewo, ir atliko rąn iki wakaruy, po weydu Diewo: ir pakiele balsa sawo, ir werkie dydziu werkimu.

3 Ir rare, W I E S Z P A T S Diewo Izraelaus, kodel tey stojos Izraeliy, jog netęka iz dien wienos gimines izz Izraelaus?

4 Ir stojos and rytoy, jog kielec akky žmones, ir pabudawojo rąn altoru: ir atierawo degamas-atieras, ir dekudarymo-atieras.

5 Ir rare waykey Izraelaus, Kas tey ira kursey notejo kurynkiman izz wisu giminiu Izraelaus W I E S Z P A T I E S P? Stojos nes dyde prysęga ape ta, kursey notejtu W I E S Z P A T I E S P Mizpoy, kalbanč, Tykrej aus užmulzras.

6 Ir gaylejos waykey Izraelaus Beniamino brolies lawo: ir rare, Atpjauta ira iz dien gimine Izraelaus.

7 Ka padarysime tiemus, ape moteris kurie arliko: prysiekim nes per W I E S Z P A T Y, jog nedosime jemus izz dukteru musz už moteris.

8 O anisien rare, Iragu kas izz giminiu Izraelaus, kursey nesilayde W I E S Z P A T I E S P Mizpoy? ó szrey, izz Jabes Gileade nickas nesilayde abazan, kurynkiman.

9 Skaytyros nes buwo žmones, ó szrey, nickas nebuwo izz giwetoju Jabeso Gileade.

10 Nusunte tada rąn kurynkimas dwilik, tukstanciu wiru, izz kareywingiausiu: ir prysakie jemus, kalbanč: Łaykites, ir pamuszkie afztrumu kalawijo, giwetojus Jabes Gileade, tu moterimis ir waykeys.

11 Bet cas ira dayktas, kury padarysime: awis tey a Num. 31. 17. kas ira wifiszk, ir wifokias moteriszkies, kuros pažyno sugulima wirow, izgayzinyte wifiszkę.

12 Ir rado terp giwetoju Jabes Gileade kitarus szymtus jaunu dukteru, kuros buwo mergomis, kuros nepažyno wira guliwe wirow: ir adgabeno jas abazan ing Silo, kursey ira žiamę Kanaan.

13 Nusunte tada wifas kurynkimas, ir katbejo waykump Beniamino, kurie buwo b oley Rimmon: ir prysakie jemus pakaju.

14 Teypo sugryzo Beniamitey, anomet, ir dawe anisien jemus anas moteris, kuras užliwyte giwomis

Sudz. 20. 47.

giwomis iz moteru Jabes Gileade, bet kad dar nepana buwo jems.

15 Tada gaytejos žmones Benjamino, delto jog padare W I E S Z P A T S pliszy terp giminiu Izraelaus.

16 Ir rare Wirausicy šurynkimo, ka padaryfime tiemus, kurie atliko, ape moteris? moteris nes izgaylyzyntos ira iz Benjamino.

17 Priegtami rare, Teywaynistu ru kurie izbegu, ira Benjamino, ir nereykia kad butu izgaylyzynta gimine iz Izraelaus.

18 Bet negalefime jems dot moteru iz dukteru mifu : Pryskie nes waykey Izraelaus, kalbait, Prakiaykas t'elt kursey dos Benjaminitams moteri.

19 Iare rada, Szrey, Szware ira W I E S Z P A T I E S Siloy, nog metu iki merams, kuriy apirwaykšojama es, ties pule-nakties Namu Diewo, ties Uzrekicima saules, ties wieszu kiala, kursey eyna nog namu Diewo Sichemani, o ties Pietus Lebonos.

20 Ir pryfakie waykamus Benjamino, kalbait, Eykit, ir rykaukit winniczose.

21 Ir rykaukite, o sztey, kad iszeyz dukteris Silo redeys szokinert, tada iszeykit iz winniczu, ir pagaukit su, kiekwiens motery sawo, iz dukteru Silo : ir eykit žiameni Benjamino.

22 Ir stosis, kad areys rewey ju; aba broley ju, sudytis po mumis, jog rarysim jump, kalbait, Sufimilkite and ju del mifu, jog neemem moteries kiekwienamuy iz ju røy waynoy : padawete nes jemus, kad butumite szakart kalreys.

23 Ir padare teypo waykey Benjamino, ir nugabeno pagal skayciaus sawo moteris, iz szokinejaciū dukteru, kuras izgawo : ir laydes, ir sugryzo teywaynistu sawo, ir rayse micitus, ir giweno jofe.

24 Waykey teypag Izraelaus laydes anomet iz rēn, kiekwiens pagal gimines sawo, ir pagal plemes sawo : Teypo laydes iz rēn, kiekwiens teywaynistu sawo.

25 Anofe dienose nebuwo Karalaus Izraeliy : Kiekwiens dare rey kas buwo teysu akise jo.

Galei Knigos S U D Z I U.

KN I G A

R U T H.

Užsirašinimas tos Knigos.

TA Kniga wadynas Kniga Ruth, delto jog labiausiey sakos joy Historia jos, ipaciei, kaypo iz prieštatis pirmo nutekicima sawo uz sunu Elimelecha, iz pahoniszkos stulpu-garbes prystojo rykrošy Wierosp, ir potam su ofzwe sawo Naomi iz žiames Moabiru Bethlehemani Judos atajas, stebuklingu redm Diewo nutekijo uz Boaza, ir teypo (norisjen buwo iz pahoniszkos plemes) stojos boba Bobos-Dowida, o teypo motyna Wieszparies ir Izganitoja mifu CHRISTUSA, pažadetos anos sektes. Ta Historia pryguli redop Sudziu, ape kury sakies prazokusioy Knigoy, kuriy stojos metu bado ir braguma Izraeliy. Nekurie iszmemo kaypo acyru Ruth ing Bethlehem ape metus sutwerymo 2730. po Sudzia Thola, kad pirmto kialata metu pryweftas buwo Izrael per Midianitus dydzian sulpaudyman ir nedaštorkan wifo, kaypo sakos, 6. 4. Sudz.

PAGULDYMAS I.

Elimelech laydziai pro braguma, iz Bethlehem žiameni Moabitu, ir mifszia rēn, 1. Of. du sunu jo weda Moabitiszkius moteris, ir mifszia teypag. 4. Naomi naszte Elimelecho, szgirdus jog lowes bragumas, laydziai su dwejetu anisim sawo, Ofra ir Rutha, kielan ing Bethlehem, 6. Naomi vagina, kad abi aniti sugryfetu, 8. Ofra dodai persikabtes, bet Ruth nieku badi nenori aplasy Naomi, 14. ateyna teypag abi Bethlehemani, 19.

ANofe dienose, kad sudyjo Sudziey, tada stojos, jog buwo badas žiamey : togdel laydes žmogus iz Bethlehem Judos, wieszaut kaypo ateywis laukose Moabo, parsien, ir more jo, ir du sunu jo.

2 O wardas ano žmogaus buwo Elimelech, o wardas moteris jo, Naomi, wardas wel dwe-

jeto sunu jo, Machlon ir Chiljon; Efratrey, iz Bethlehem Judos : ir atajo anisjen laukolna Moabo, ir arliko rēn.

3 Ir numire Elimelech, wiras Naomi : bet ana atliko su dwejetu sunu sawo.

4 Kurie eme su Moabitiszkius moteris, wardas wienos buwo, Ofra, o wardas kitos Ruth : ir arliko anisjen rēn ape deszymri metu.

5 Ir anie du, Machlon ir Chiljon, numire teypag : teypo arliko ana žmona, po dwejetuy sunu sawo, ir po wiruy sawo.

6 Kietes tada su anitomis sawo, ir sugryzo iz lauku Moabo, girdcio nes žiamey Moabo, jog atla kie W I E S Z P A T S žmones sawo, do-dams jems donos.

7 Togdel iszejo iz anos wietos kame buwo; ir dwi anici jos su ja : o kad cjo kielu, sugryfz žiameni Judos.

8 Jog rare Naomi dwejeruy ankiu sawo, Eykit, sugryfzkit, kiekwiens namolna motynos sawo :

Pagul. 1. 2.

R U T H.

203

sawo : tedaro jums W I E S Z P A T Smalone, kaypo daret numirusiems, ir man.

9 Tedoda jums W I E S Z P A T S, kad arastumite atylsi, kiekwiens namosa wira sawo : o kad ana pabuciawo jas, tada pakiele anos balią tawo, ir werkie :

10 Ir tare anosjen jey : Tykrej sugryszyme su tawim žmoniump tawo.

11 Bet Naomi tare, sugryszkir, dukteris mano, kodel cyrumite su manim : turugu dar sunus kune mano, kad buu jumus wirey?

12 Sugryszkir, dukteris mano, eykir, sėna nes ełmi turer wira : Norisjen ir tarycia, Turu padukis, norisjen ir szoy naktiy turecia wira, ir lubej pagimdycia sunus.

13 Łaukumięgu ro net užaugtu anisjen, dotumitęgu del ju užsitrer, kad neimtumite wira? Ne, dukteris mano, toli mi tcy ira karciaus, nekayp jumus, bet raka W I E S Z P A T I E S ilzejo prieiz mane.

14 Pakiele tada anosjen balią sawo, ir werkie wel : o Ofra, pabuciawo oziwe sawo, bet Ruth turejos jos.

15 Iogdel tare ana, Sztey, szwogre tawo sugryzo žmoniump sawo, ir diuwump sawo : ir tujen sugryszkir paskuy szwogries tawo.

16 Bet Ruth tare, Nepulk mi prieiz, kad aplyscia tawe, kad sugryszcia nog paskuy tawes : kur nes eysi, aszjen teypag eysiu, ir kur nakwosi, aszjen nakwosiu, žmones tawo, ira žmones mano, ir Diawas tawo, ira Diawas mano.

17 Kame mirsi, aszjen mirsiu, ir ten busiu pakaita : teypo mi tepadaro W I E S Z P A T S, ir teypo teprideda rop : jeycu smertis tyk nepadarys skiraus terp manes ir terp tawes.

18 O kad ana iszwido jog styprey nukrowe eyt su ja, tada lowes jos kalber.

19 Teypo cjo abi, ner atajo ing Berh-lehem : ir stijos, kad iejo ing Berh-lehem, jog pasijudyndu del ju wisas mieestas, ir kalbejo, Tagu ira Naomi?

20 Bet ana tare jump, Neizadynkite manes, Naomi, žadynkite mane, Mara, uždawe mi nes Wiłogalis dydi kartum.

21 Łaydziaus pilna, bet tufcza sugra, žyno mane W I E S Z P A T S : kodel wadynumite mane, Naomi, o W I E S Z P A T S ludyja prieiz mane, ir padare mi pikr wiłogalis.

22 Teypo sugryzo Naomi, ir Ruth, Moabite, anita jos, su ja, kuriy sugryzo isz lauku Moabo : ir atajo anosjen ing Berh-lehem and pradzios mieczu-pjucies.

PAGUL. II.

Ruth, iszejum lasis warpu laukie, ateyna tiesiogiej and lauka Boazo, gientes nebaszczęko wira sawo, 1. Oe. Kursey surynka ju łabey patieszney, ir del jos doda tořkawaghi isakimus tarnams, 8. Ruth parejus namon rodzia ir sako Naomey pažaymę sawo, 18. Kuriy už tcy dekwajo Diawny, ir liepia Rushey alieki and ano lauka, 20.

Mat. 1. 5 O Naomi turejo gięti wira sawo, žmogu, galincingaghi toliy, isz gimines Elimelecho : o wardas jo buwo a Boaz.

2 O Ruth, Moabite, tare Naomesp, Teymi meldziu laukai, ir rereku isz warpu, paskuy to, kuro akise rasiu malone : o ana tare jey, Eyk, dukte mano.

3 Nuejo tada ana, ir atajo, ir lasę and lauka,

paskuy pjoweju : ir tropijos jey prieolu, stukas lauka Boazo, kursey buwo isz gimines Elimelecho.

4 O štey, Boaz atajo isz Beth-lehem, ir tare pjowejam, W I E S Z P A T S c'et su jumis : o anisjen tare jam, W I E S Z P A T S teizta-wina tau.

5 Potam tare Boaz waykuy sawo, kursey buwo užstarytas and pjoweju : kieno ira ra jauna-dukre?

6 O ans waykas, kursey buwo užstarytas and pjoweju, atšakie, ir tare : Moabinizkie tcy na jauna-dukre kuriy sugryzo su Naomi, isz lauku Moabo.

7 Ir tare, Telasau meldziu, ir rėku warpu pas pedus, paskuy pjoweju : atajo tada bo-wijos nog ryta, iki šioley, o namie atlikima jos ira maž.

8 Tare tada Boaz Ruthosp, Negirdygu dukre mano? n'eyk lasit and kiro lauka, n'eyti teypag isz cia : bet turesies cia mergu mano.

9 Akis tawo bus and to lauka, kury pjauš, ir waykščezosi paskuy ju, nepryšakiaugu waykams, kad nekrutyntu tawes? kad trokščii, tada eyk sudump, ir giark isz to ka sems waykey.

10 Iole tada ana and weyda sawo, ir pasi-kloniojo iki žiamę : ir tare jop, Kodel atadau malone akie tawo, jog pažytty mane, norisjen eimi praizalnite?

11 O Boaz atšakie, ir tare jey, Pamisakira ira gierey, wis tcy ka padarey oizwey tawo, po smertiy wira tawo, ir aplydey rewę tawo, ir motynę tawo, ir žiamę užgimima tawo, o arciey žmoniump, kuru pirmto nepažyney.

12 Teužmoka tau W I E S Z P A T S darba tawo : ir t'et cobula alga tawo, nog W I E S Z P A T I E S Diwa Izraelaus, po kuro sparnus atcey imt nusibegima.

13 O ana tare, Teradu malone akise tawo, Wieszpatie mano, kadaghi parieszjicy mane, ir kadagi kalbejey pagal lzyrdies tarnaytes tawo : norisjen n'eimi, kaypo wiens tarnaycia tawo.

14 O kad buwo meras walgimo, tare jey Boaz, Prycyk šia, ir walgik isz donos, ir dazyk kaimi tawo ukfufe : atledo tada ana po šalaly pjoweju, o ansjen padawe jey sprogintu jemy, ir walgie ana, ir pasoto ir užturejo.

15 O kad atšikiele lasit, tada pryšakie Boaz waykamus sawo, kalbant, Tereka teypag scyp pedu, o negiedynkite jos.

16 Ir lubej teypag kartęys pažaytkir jey isz sauju, ir palikir, kad tcy patyntu, ir nebar-kir jos.

17 Teypo lasę and ano lauka, iki wakaruy : ir iszkule tcy ka surynko, o buwo to aplink Elę miezu.

18 Ir pame tcy, ir atajo mieštau, o oziwe jos regio tcy ka surynko : ilzame teypag, ir dawe jey tcy ka užturejo isz pasotyma sawo.

19 Tare tada jey oziwe jos, Kame rynkey šia dien, ir kame dyrbey? pažilawintas c'et ras, kursey pažyno tawe : o ana šakie oziwey sawo kampi dirbo, ir tare, Wardas ano žmogaus kurampi dirbau šia dien, ira Boaz.

20 Tare tada Naomi anirosp sawo, Pefata-wintas c'et W I E S Z P A C I I U Y, kursey neuzmiršo gieradistes sawo, and giwuju, ir and numirusiu : Priegam tare jey Naomi, Žmogus tas ira gięciu musu, wicnu ira isz wado-toju musu.

21 O

266

R U T H.

Pagul. 2. 3. 4.

21 O Ruth, Moabire, tare : Priegram, delto jog tare manafp, Turefies wayku, kuros turu, net pabayg; wifa pjuti, kura turu.

22 O Naomi tare Ruthofp anicofp sawo : Giar tey ira dukte mano, jog ifzeyi fu mergomis jo, kad nepufu kas priefz tawe and kiro fuka.

23 Teypo turejos niergu Boaz, lasit, net pasi-baygie miezu-pjutis, ir kwieciu-pjutis : ir alicko olzweyp sawo.

PAGUL. III.

And rodos Naomi, i. e. Eyna Ruth and taka Boazo. ir atfigula pas k. jos jo, 6. kursey pabudu, i. e. iutynka i. e. prieteliszkey, ir pry-pazyfta p. owa wadotojo, 8. bet jog buwo kus artefniu, uz ghi, nori pirm kazbet u jo, 12. perfuancia Rutha ryto-metu akfy namon fu giera domana, 14.

O Naomi, ofzwe jos, tare jey : Dukte mano, neifzkociagu tau atylfies kad giercy we-ftus tau ?

2 Dabargi tada, n'efgu Boaz, fu kuro mer-gomis buwey, ifz mufu gietitites ? Sztey, wetis fzoj nakriy miezus and kulamos-astos.

3 Nufimazgok tada, ir pafitepk, ir apwik rubus rawo, ir cyk and kulamos-astos : bet nedok pafizyt anamuy zmoguy, net pabaygs walgit ir giart.

4 Ir ftofis, kad atfiguls, jog dabosies anos wietos kur atfiguls, icyk tada, ir adbfoszk dagy-koju jo, ir atfigulk : o pafakis tau ka weykfi.

5 O ana tare josp : Wis tey ka mi kalbefi, padaryfiu.

6 Teypo fuejo ana, anoi kulamoi-astof, ir padare pagal to wifa, ka pryfakie jey olzwe jos.

7 O kad Boaz pawalgie ir pagiere, ir buwo fimma tryrdys jo, tada atajo adgult and paties gata kopos-jewa : potam iejo ana ty-fomis, ir atbfoszk dagy-koju jo, ir at-figure.

8 Ir ftojos pafe nakriy : jog ans zmogus izfi-gado, ir fczupojo aplink sawas : o fizey, mo-terifskie gulejo pas dagy-koju jo.

9 Ir tare ansjen, Kasjen esi ? o ana tare, Ruth efmi, carnayte rawo : ifztiefk tada pata rawo and carnaytes rawo, wadotoju nes esi.

10 O ansjen tare, Pafizawinta bufi W I E S Z P A C I U Y, dukte mano, ta pafkutyn gie-radeifte rawo gierasne padarey nekayp pirma, kadagi nenuejey paskuy kokio jaunikaycio, norisjen ubago, norisjen bagoro.

11 O dabar, dukte mano, neftbijok, wis tey ka kalbefey, padaryfiu tau : zyno nes wifas mieftas zmoniu mano, jog esi cnarliwa zmona.

12 Nugi tada, tiefta tey ira, jog efmi wa-dotoju : bet dar ira wadotojas, artefius uz mane.

13 Perbuk ta nakri, potam akfty ftofis, jeygu wados tawe, giercy, rawadoja, bet jeygu nenori wadot rawes, tada afizen wadosiu tawe, rrypo ryfey kaypo gija W I E S Z P A T S : atfigulk eda iki ryto-metu.

14 Teypo atfigate pas dagy-koju jo iki ryto-metu, ir kielcs plam nekayp gatejo

pazynt wiens kira : tare nes ansjen, Tene-zyno, jog arajo moterifskie and kulamos-astos.

15 Priegram tare ansjen, Padok ta nomera kursey ira and rawes, ir turek ghi, o ana tu-rejo ghi : o ansjen pamierawo fzeftas mierai miezu, ir uzdejo jas and jos, potam patsien nuejo mieftan.

16 O ana arajo ofzweyp sawo, kuriy tare, Kas-jen esi, dukte mano ? o ana fakiie jey wis tey ka padare jey ans zmogus.

17 Tare teypag : Tas fzeftas mierai miezu dawe mi : tare nes manafp, N'cyk tufzczomis ofzweyp rawo.

18 Tare tada ana, Tyfek dukte mano, net zynosi, kaypo puls dayktas : zmogus, nes ans neiftes, net pabaygs izadien ta daykta.

PAGUL. IIIT.

Boaz bilineja fu kitu gicciu, kursey artefnie buwo uz ghi, noryu uzy : ot promoi sawo wadawima, ir wesi Rutha, aba ne, i. e. Kad ansjen to w. gie, ir promoi sawo nu-flojo, Boaz ima fudziai ir zmones uz swiedkus, ir fu zyczghima-palaymes wifu aplink ftofinciu, weda Rutha uz moteri, 6. kuriy pagimdzia jamy Obeda, Wedu Dowido, 13. Gimines-regiftras nog Perexo iki Dowiduy, 18.

O Boaz nuejo bromosp, ir atsfedo ten : o fizey, ans wadotojas, ape kury kalbejo Boaz, ejo pro fzali : tare tada ansjen, Prata-k fza felfkis cia, tujen, toks ir roks, o ansjen prata-kie, ir sedos.

2 Ir eme ansjen defzymei wiru ifz Wirausiu ano Mifta, ir tare, Arfelfkit cia : o ansjen atsfedo.

3 Tare tada ansjen anop wadotojop, Stuka ziames, kuricy buwo brola mufu Elimelecho, pardawe Naomi, kuriy fityzo iz ziames Moabitu.

4 Ir tarau, Apireyfkisju tey po ausimi rawo, kalbaft, Pirk ghi po akimis giwetoju, ir po akimis Wirausiu zmoniu mano, jeygu ghi wadosi, tada wadok, o jeygu newadosi jo, pamifakik tey kad zynocia, nera nes nieko priefz tawe, kuricy wadotu ghi, ir mane paskuy rawes : tare tada ansjen, Afizen wa-dofi ghi.

5 Bet Boaz tare, Kuroy dienoy pirkfi ziamie ifz rakos Naomi, pirkfi teypag ghi nog Ruthos, Moabites, moteries numirusio, prykiat warda numirusio and teywaynites jo.

6 Tare tada ans wadotojas, Negatefu to wadot del sawas, kad nepagadyncia teywayni-ftes mano : wadok fu wadawima mano, afizen nes negatefii wadot.

7 O buwo tey paproth ifz feno Izraeliy, a Deut. 15.7. prieg wadawimuy, ir maymuy, pafyprynt wifa daykta, Nuawe zmogus czeweryka sawo, ir dawe ghi artymamuy sawo : o tey buwo and Judyghima Izraeliy.

8 Tare tada ans Wadotojas Boazop, Pirk ghi fau : ir nuawe czeweryka sawo.

9 Tare tada Boaz Wiranfump, ir wifump zmoniump, Swiedkeys efte fziadien, jog pirkau wis tey kas buwo Elimelecho, ir wis tey kas buwo Chilionis ir Machlous, ifz rakos Naomi :

do Priegram

Pagul. 4.

R U T H.

209

10 Friegram igijau sau teypag Rutha, Moabitę, Moteri Achlona, už moteri, kad prikielia warda numirusio and teywaynites jo, kad neburi išizaknitas Wardas numirusio išz brolu jo, ir išz bromos wietos jo : swiedkeys este szadien.

11 O wifos anos žmones, kuros buwo bro moy ir Wirausiey : rare, Swiedkeys cime : Tepadaro W I E S Z P A T S ę žmonę, kuriy ateyna namoſna tawo, kaypo b Rachelę, ir kaypo Leę, kurie abi pabudawoje namus Izraelaus : ir apsiwaykſzczok budrey Eſiraroy,

18. ir ſtownu daryk wardę tawo Bertheleme.

12 Ir t'eſt namey tawo kaypo namey c Perezoy, &c. (kury pagimde Thamar Judey) iſz tos ſekles, 25. kura dos tau W I E S Z P A T S iſz tos jaunos-1. Kray. žmonos.

13 Teypoy eme Boaz Ruthę, d ana rapo jmmuy moterymi, ir iejo ansien jom : Ir dawe jey W I E S Z P A T S jog tapo nieſzcza, ir pagimde ſunu.

14 Tare tada moteris Naomeſp, Paſgarbintas t'eſt W I E S Z P A T S kurſey noplayde dor

rau ſzadien wadotojo : ir t'eſt ſtownu wardę jo Izraeliy.

15 Bus rau adgayminimu duſzos, ir kad paremtu ſenarwe tawo, anita nes tawo, kuriy mili tawe, pagimde jam; kuriy gietefne rau ira nekayp ſeptini ſuney.

16 Ir eme Naomi ana waykę, ir uždejo ghi and prieglaupſcia ſawo, ir buwo nenka jo.

17 O ſuſiedkoſ dawe jam wardę, kalbanę, Naomey, gime ſunus, ir pramino ana wardę jo Obed, o tas ira tewu Iſaacs Dowido tewa.

18 O tos ira gimines Perezoy, d Perez pagimde d1. Kray. Hezronę.

19 O Hezron pagimde Rama, o Ram pagimde 2. 5. Amminadabę. Mat. 1. 3.

20 O Amminadab pagimde Nahelſonę, d Nahelſon pagimde Salmonę.

21 O Salmon pagimde Boazę, o Boaz pagimde Obedę.

22 O Obed pagimde Jſai, o Jſai pagimde Dowidę.

Galea Knigos R U T H.

PIRMA KNIGA

S A M U E L I E S

Užſiſzaknimas tos Knigos.

Pirmiaus ſakoſ roy Knigoy ir apſiraſzo užgimimas Samuelies, ir kaypo ghi prywloſtyjo motyna jo ſuſzkoſp-Diewo : ir garbes-gieſme motynos jo : kaypo teypag lwawalnas piktumas ſunu Eli, kurſey cia baramas eſt už rey neg wira Diewo, ir apitakoma eſt jam praſutis namu jo : kę teypag jamuy ir Samuel apinaſzo : kurſey paſtanawijamas eſt nog Diewa Pranaſzo, ir rokiu prypażyhamas nog žmoniu. Foram ſakoſ roy Knigoy, kaypo eſt pamulzatas Izrael nog Filiftynu, ir kaypo Skrynia imta ira, ir nugabęta : kę izgirdęs Eli, parpola otwirſciemis ir ſulauza kaklę. Filiftyney adgabena Skryniją Wiefſpatis Namofna talwona ſawo Lagonę, kurſey iſz wirſtaus parpola žemini, ir ſutrumpa, Filiftyney wel korojami eſt labej neg Diewa ard paſleptu wietu kuna ſawo : Togdel perſiuncia Skryniją ſa daros, ſu dowanomis : Ateyna Beth-Semelſi žiamen Judos : iſz ten gabenama eſt ing Keriath-Jearim, kame Samuel atnaunima dare ſuſzkoſp-Diewo : Ir ſuwadyna žmones Mizpon, kame norejo Filiftyney užpult ard ju, bet Diewas izgadyna jos dydziu perkunu, ir pamulzami eſt nog Izraelinu. Suney Samuelies budami padaryti neg jo ſenarwey jo Sudziomis, neſęka pedu tewa ſawo, togdel giedzia Izraelitey Karalaus, ko nemegta Wiefſpatis, kurſey izſtato jemus per Samueli, kaypo apsiwaykſzczos ſu jęs Karalę. Bek kad žmones užkiero to pagundynimu, tada pawelijo jems Diewas, ir Samuel, ir ſako Sauli, kurſey arajo jop Mizpon, to ſant wiru kurſey turejo but paſtanawiras Karalumi and Izraelaus : ir patepia ghi Karalumi : kurſey and pradziuos karaliſtes ſawo pamulza Ammonirus : Samuel apſaydzia Sudziuos uredę ſawo, ir paſakęs, kaypo apsiwaykſzczajo jampi, paſaydziantas eſt ſu izlowin-tyngu ludyghimu, ir dekawoja jam. Saul ir Jonathan karoja prieſz Filiftynus, ir kirus, ir pamulza jos. Sauluy ſako Samuel jog arymis neg jo Wiefſpatis Karaliſte, ir ſaypia Dowida Kara- lumi and Izraelaus. Kurſey ſu milžyniu Goliathu pajedykſejo, ir pergaliſti. Saul pawide- dams anos ſilowes ir garbes, kura dare Dowiduy, tykaſkia and jo gywatos. Kurſey tediyn tega iſz dwars, ir areyna Samuelieſp Jonathan, ir dare ſa dara, prieteliſtes ſu Jonathan. Sunumi Saulies : Bega, ir nuſibęgi Achifop Karalaſp Filiftynu, kame tedeſ, kaypo butu betarimo. Lay- deias ing Adullam, kur rekaſ jop prietelę jo ir kiti : Bet ansien baſęs ſzan ir ten : o Saul liepia užmuſzt Kunigę Abimelechę, ir wiſus nomus tewa jo, kaypo teypag 85. Kunigę, ir mieſzczonius Nobe, deſto jog Dowida, ſu jo prietelę perlaike ir paſenęjo. Dowidas bega Giron ſiſ, iſz ten giron Maon, kame wiſur wayko ghi Saul, net gawo naujenu, kog impole jam Filiftyney žiamen : kuriemus arſiſpiras, Dowida weia tolaus. Bet galaſiey paſien po jo iſpażyngę kalę ſawo, praſzo Dowida, kad paſedytu pikmy jo, kad ſu Karalumi. Foram

Poram sakos smerties Pranaszo Samuelies, ir Dowida apsiwayksczoinas su Nabalū, ir su Abigail: Priegram, kaypo neilowe Saul persekiot Dowida: Teyp jog galaušey izbezo Achisop Karalaušp Gathe, kursey doda jam mieštą. Ziklag, isz kuro bešlaydes su karewicyes sawo, apima nekuros susiedus, ir užmuša. O kad taides Filistynei su dydcine galibe prieiz Izraelicus, tada klauses Saul Wieszpacies, bet kad norškie jam, tada rodyjas Saul žyner. Dowidas noredams, ir gatawa budama taides kowen, su Karalumi Achisa prieiz Sauli, peršunciamas est. Nebesant jamuy Ziklaga Amalekirey izgauna, bet anšjen adgauna izgawima. Galaušey apširažo toy Knigoy smertis ir pražutis Saulies, ir sunu jo. Toy pirmoy Knigoy Samuelies, apširažo darbey afz-toniu-dešymtu metu, ipacicy kieturu-dešymtu metu po redm Knigio Eli Pag. 4 18. Kieturu-dešymtu metu wel po redm Samuelies ir Saulies, Darb. 15. 21.

Ta Kniga (kaypo teypag sekati,) wadynas Kniga Samuelies, delto jog apširažo joy ir sakos, Gindyroje, užgimimas, ir iszauktimeas, jaunite teypag, giwata, ir redas Samuelies, kaypo Sudzios and Izraelaus: ir giwata dwicju Karalu, kurie iz ilakima Dicwo, patepcys ira nog jo Karaleys and žmoniu Izraelaus. Pergukdytoje Greku ir Łotyniniku, dwi Knigi Samuelies ir kiti dwi sekati sudure draugien, ir pramino wisa, kiaswetta. Knigomis Karalu, deko jog tose kieturose Knigose sakos giwata, ir praktiniausi darbey wisu: Karalu, kurie karalawu and žmoniu Dicwo, nog pirmo iki paskutyniam, net Karaliskis redas, teysu soda Dicwo pasi-bargie terp ju.

PAGULBYMAS I.

Elkana wayksczoja kas metey and šweytes ing Silo, su abejetu moteru sawo, 1. 6. isz kuru wiena wadynama Hanna buwo newayšinga, 5. Kita ipacicy Pininna isz-meryneja jey and ašiu newayšuma jos, 6. togdel Hanna meldziai kasšatey ape sunu, kury pažada Wieszpaciuy dot and tarnawima, 10. Kunigas Eli tarydamas ja fane giria, bara, 12. bet gieras nog jos dafi žyner, 15. tieszyja ja, 17. kury grįszta namon su Elkana, 18. nieszczampa, 19. ir pagimdzia, Samueli, 20 kad ghi iszauktoje, paszwercia ghi wiszkei Wieszpaciuy and tarnawima, kaypo pažadejo, 24.

IR buwo nekutis žmogus isz Ramathaim Zofim, isz kalno Efraim, kuro wardas buwo Elkana, sunus Jerochamo, sunaus Elihu, sunaus Tochu, sunaus Zuf, a Efra-
1. Kray.
6. 27. chira.

2 O tasien turejo dwi moteri, wardas wienos buwo Hanna, o wardas kiros buwo Peninna: o Peninna turejo waykus, bet Hanna nenurejo wayku.

3 6 Tasien tada žmogus wayksczodawo isz miesta sawo nog metu ik metams melstis, ir aserawot WIESZPACIU Y kare Siloy, o ren buwo Kunigey WIESZPATIES Hofni ir Pinchas, du sunu Eli.
8 Exod.
23. 14.
Deut. 16.
16.

4 Ir stojos anoy dienoy kad aserawojo Elkana, tada dawe Peninney močestis sawo, ir wisiemus sunamus sawo, ir dukterims sawo dalas.

5 Ber Hanney dawe mandagla dala, milejo nes Hanna, ber WIESZPATIS uždare gimdiwe jos.

6 Ir prieiztamkie jos kwaršyno ja teypag kwaršynama kad užšyrditu ja, delto jog uždare WIESZPATIS gimdiwe jos.

7 O teypo dare anšjen nog metu iki metams; nog kuro meta ejo ana namosna WIESZPATIES, teypo kwaršyno ja, togdel werkie ghly, ir newalgie.

8 Tare tada jey Elkana wiras jos: Hanna kodėl wesi? ir kodėl newalgey? ir kodėl
8 Ruth. 4. šyrdys rawo nerymoja? c Negugteriniu tau
15. elmi už dešymti metu?

9 Kienes tada Hanna, kad anšjen pawalgie ir kad anšjen prigieje Siloy, (o Eli Kunigas sedėjo and krasios pas padwaghi Bažniczos WIESZPATIES.)

10 O ana budama karciey užšimutyrta dušoy, rada meldes WIESZPATIES P, ir werkie labey.

11 Ir pažadejo pažadeima, ir tare: WIESZPATIE karu, ieju wienakart žwiktereti and warga tarnaytes rawo, ir ac-minfi and manes, ir neužmiršy tarnaytes rawo, ber desi tarnaytes rawo wiriškia sekte: rada acadosiu ja WIESZPACIU Y per wisa dienas giwatos jo, ir notcys d škutas and galwos jo.

12 Ir stojos kad atliko besimeldziant po weydu WIESZPATIES, jog dabojos Eli nafu jos.

13 Hanna nes kalbejo šyrdyje sawo, lupos ryke jos krutejo, ber balša jos nebuwo girder: togdel Eli turejo ja už girta.

14 Ir tare josp Eli: Pakolei tau girta? ak-kialk wiņa rawo nog tawes.

15 Ber Hanna atsakie ir tare: Ne Wieszpacie mano žmona elmi apšunkitos dwasio, negierau ney wino, ney šypira girklo, ber ešz pilau dusza mano po weydu WIESZPATIES.

16 Nerurek meldziu tarnaytes rawo už dukte-ry Belialies: kalbeju nes ikšioley isz dauguma dumu mano, ir sielos mano.

17 Atakie tada Eli, ir tare: Eyh patajuy, o Diewas Izraelaus dos tau prašyma rawo, spe kury prašy nog jo.

18 O ana tare: Terada malona tarnayte rawo, akise rawo: teypo nuejo ana žmona kielu sawo, ir walgie: ir nebuwo jey daugiaus weydas jos toš.

19 Ir kides anšjen tyra maza akty, ir pasi-ktoniojo po weydu WIESZPATIES, ir sugryžo ir arajo namosna sawo Ramon: ir pa-žyno Elkana močeri sawo Hanną, o WIESZPATIS atmine and jos.

20 Ir stojos po iszrygey dienu, jog tapo niesz-cza Hanna, ir pagimde sunu, ir pramine warda jo Samuel: tare nes, nog WIESZPATIES iszprašau ghi.

21 O anš žmogus Elkana, ejo su wisey na-mcys sawo aserawot WIESZPACIU Y meryne asera, ir pažadeima sawos

Pagul. 1. 2.

I. S A M U E L.

209

22 Bet Hanna n'cjo, bet tare wiru sawo, kad wykas bus atjunkias nog piono, tada atwesiu ghi, kad pasiroditu po weydu WIESZPATIES, ir arlikru ten and amzu.

23 O Elkana wiras jos tare jey: Daryk rey kas ira giar akise tawo, atlik net ghi atjunkis nog piono: sepatwirtina rykr WIESZPATIS zody sawo: teypo atliko ana zmona ir zyndyno sunu sawo, net atjunkie ghi nog piono.

Luk. 2. 24 f Poram, kaypo atjunkie nog piono, atwede ghi su sawim, su trejenu werizu, ir su wiena Esa mitlu, ir pleizka wino, ir atwede ghi namolna WIESZPATIES Silon: o ans jaunikayris buwo labey jaun.

25 Ir pamulze anisien werizu: wayka: teypag atwede anisien Eliasp.

26 Ir tare ana: Ach Wieszpacie mano, teyp tykrey kaypo gija dufza tawo, Wieszpacie mano, azjen esmi ana zmona kuriy itowejau cia pas tawe, prafzyt WIESZPATY.

27 Meldzius ape ta: wayka, o WIESZPATIS dawo mi prafzymu: mano ape kury pralizu nog jo.

28 Togdel atadawiau ghi teypag WIESZPATIUY, per wisas dienas kurose bus: izprafzias ira nog WIESZPATIES: ir garbino ten ansien WIESZPATY.

PAGUL II.

Garbes giesme Hannor, kuroy gira giera deist: Wieszpacies, teyp abelney kaypo asabney, 1. Oe: baydydama pnykamuy wisizku izgadynimu, 3. ape swawalna pkeibe sunu Eli sukoi, 12. izf prisz wel rodziat kaypo Samuel redet tarnawime sawo, 18. Hanna parimdzia dangiaus wayku, 31. Eli tiesa bara sunus sawo, uz pikus ju darbus, bet netoju aszerumu kaypo pryzetojo, 22. Wieszpacs sato Eley per Prandzisa, jog morney prapute, su wasey namcy sawo, 27.

Luk. 1. 46. Melder tada Hanna ir tare: aszyrdys mano izkokineja pro dziaugias WIESZPATIEP, ragas mano izkialtas ira WIESZPATIEP: nafrey mano praspilatyne and neprietelu mano, dziaugios nes iz izganima tawo.

2 Nera nieko szweta kaypo WIESZPATIS,

Deut. 3. 24. 3. Nera nieko prisz tawe, ir nera oles kaypo Diewas musu.

Pl. 86. 8. 3 Ir nedarykire daug kad kalberumite aukstrey, aukstrey, kad darytumite kas ira kiet iz nafsu jusu: WIESZPATIS nes ira Diewas izmiuciu, ir darbey jo, ira tiesiogicy padaryti.

Pl. 34. 11. 4 Kilpinis frypruju sutuzo: tie wel kurie swardynejos apioity ira styprumu.

Deut. 32. 36. 5 Tie kurie buwo palorynti pasilamde uz donna, tu wel kurie buwo atkanecy nera dau- Erec. 37. 37. 6 gias: net newaysinga pagimde sepryneta, 11. 12. Sec o ta kuriy rarejo dangiel wayku, rapo 13. 36. silpna.

15. 6 WIESZPATIS uzmufta ir adgidzia: Pl. 112. mustumia peklon, ir iszweda wel.

7. 8. 7 WIESZPATIS daro ubagu, ir daro bagoru, nuzemina ir paaukizryna.

Luk. 1. 42. f Pl. 42. 8 Ansien przykiela prafoka: izf dukiu, o 2. elgieta, izkialta iz melftu, kad sederi, kad apse- ir 102. 5 su iofa, szlowes: f fundawentey nes ziamas ira 104. 5. WIESZPATIES, ir ansien pastare swietaj and ju.

9 Ansien saugos koju miehu sawo, bediewey tytes samlibey: nepergali nes wiras macimi.

10 Tie kurie baras su WIESZPATIUY bus sudauryty, g darganos and jo daguy: WIESZPATIS sudys galus ziamas, ir h dos stypryb Katalny sawo, ir izkialta raga: h Pl. 2. 3. paterpyma sawo. ir 89. 25.

11 Poram nucjo Elkana Ramon, namolna sawo, bet ans jaunikayris tarnawo WIESZPATIUY, po weydu Kunigo Eli.

12 Bet suney Eli, buwo suney Belialies: nepazyne nes WIESZPATIES.

13 Budas nes sawo tu Kunigu su zmonemis, kad kas aserawojo asieru, atcydawo waykas Kunigo kad wire metu, su izakiele tryju danu rakoy sawo.

14 Ir izzyko bludan, aba karylan, aba paneukon, aba podan, wis rey ka: paraukie izakiele, eme san kunigas: teypo dare anisien wifienus Izraelitams kurie atcydawo ten ing Silo.

15 Ir pirm nekayp uzdegdawo raukus, atcydawo waykas Kunigo, ir rarydawo anop zmogaus kursey aserawojo: Dok ta metu kuniguy kiapt, ucims nes nog tawes wirutios meios, bet zala.

16 O kad ans zmogus rare jop, Kad uzdegs szadien wisizkey ros raukus, tada imk sau romet kaypo giesy dufza tawo: o ansien rare jam, Dabarjen doli kaneczney, o jeygu ne, imlia gwoltu.

17 Teypo griekas anu wayku buwo labey dydys po weydu WIESZPATIES: zmones nes nieku werzdawo walgoma: asieru WIESZPATIES.

18 Bet Samuel tarnawo po weydu WIESZPATIES, budamas jaunikayciu perjoltu drobes jupete.

19 O moryna jo darydawo jam maza jupa, ir arnezdawo ja: jaunuy nog meru ki merams, kad atcydawo su wiru sawo, anerawot meryne asieru.

20 Ir szlawino Eli Elkancy, ir moteriy jo, ir tare, Tedoda rau WIESZPATIS sekta izf ros moterizkies pro ana maldu, kura, izprafac nog WIESZPATIES: ir parejo anisien wieron sawo.

21 Arlakie nes WIESZPATIS Hanna: ir rapo niezczia, ir pagimde trejta sunu, ir dwi dukteri, o ans jaunikayris Samuel uzauzo WIESZPATIEP.

22 Bet Eli buwo labey sena, ir girdejo rey wis ka: dare suney jo wisamuy Izraeluy, jog teypag gulestawo su moterimis kuros atcydawo kopomis durump Nometa lueygos.

23 Ir rare jump: Kodel darote tokius daykrus: jog girdzu nog wifu tu zmoniu, ros pikus darbus jusu?

24 Ne suney mano: Negiera nes rey ira slowa kura, girdziu, darot jog perzagia zmones WIESZPATIES.

25 Kad grietzyja zmogus prisz zmozgu, tada sudys ghi Diewey, bet kad zmogus grietzyja, prisz WIESZPATY kas prafzys uz ghi: bet anisien neklause balso tewa sawo, morejo nes WIESZPATIS uzmufta jos.

26 O jaunikayris Samuel augo, ir uzauzo, f Luk. 2. ir buwo mielu, teyp Diewlep, kaypo teypag zmonela.

27 Is stajo wiras Diewo Eliasp, ir are jop, Teypo

Teypo kalba WIESZPATIS, Nopsirayz-
 4 Darb 7. kiauğu szwiesey namamus tewa rawo, 4 kad bu-
 25. Sec. wo Egipte, namofe Faraona?

ILcv. 10. 28 Ir izrynkau ghi sau isz wifu giminiu Izra-
 14. elaus už Kuniga, kad asieraworu and alcoraus
 mano, kad uždegiutu rukalę, kad neizoru
 Ełoda, po weydu mano: ir dawiau namamus
 tewa rawo wilas ugnies-asieras wayku Izra-
 elaus.

m Deut. 29 Kodel m spardote priesz mufzama-asiera-
 32. 15. mano, ir walgoma-asiera- mano, kura- pryfakiau
 giwenime mano? 6 szenawoghi sunus rawo ta-
 biauus nekayp mane, kad rukintumites to kas
 ira gieraui-ia isz wifu walgomu-asieru žmoniu
 mano Izraelaus.

m Exod. 30 Togdel kalba WIESZPATIS Diewas
 20. 43. Izraelaus, izwiesey tiefa palakiau, m Namey rawo,
 ir namey tewa rawo, wayk'zczos po weydu
 ir 25. 5. mano and amzu: bet dabar kalba WIESZ-
 PATIS, Telt rey toli nog manes, szenawofiu nes
 ros kurie szenawoja mane, bet tie kurie gordyja
 mauimi, tagwey bus werty.

31 Sztey ateyt dienos, jog atkirfu peti rawo,
 ir peti namu tewa rawo. jog nebus seno žmo-
 gaus namofe rawo.

32 Ir weyzdefi and su'pauodyma giwenima
 Diewo, wictoy ano wifo giaro kury. turejo pa-
 daryt Izraeluy: ir nebus seno: per wifai dienas
 namofe rawo.

33 Bet ans žmogus kuro neiszkirscia tau
 nog alcoraus mano, buru kad irowitu akis
 rawo, ir kad smurytu dusza rawo: wifa
 teypag daugibe namu rawo mirs, už-
 augus.

34 O tas rey bus tau fia-ktas, kursley atey-
 and abiejų sunu rawo and Hofni ir Finchalo
 wienoy dienoy abujau mirs.

35 O prykialsiu sau wierna-ghi Kuniga, kur-
 sey darys pagal to kas bus szedyje mano, ir
 duszoy mano: jamuyjen pabudawosiu atlieka-
 cius namus, ir ansien wifados wayk'zczos po
 weydu patreptynia mano.

36 Ir stosis wifokias tas kursley atlieks isz na-
 mu rawo: atey, kloniotis jamuy, už stukiali
 pibigu, ir badele donos, ir taris: prymis mel-
 dziu mane Kunigizkiop tarnawimog, kad wal-
 gicia kasini donos.

PAGUL. III.

Samuel wadynamas est nog Wieszpacies
 xienoy naktių trys kartus, ir taras jog
 wadyna ghi Eli, 1. Oc. bet kietwirra
 karta budamas pažadytas, atšliepta Wiesz-
 pacių, 10. kursley apireyszko jam jog nori
 szgadyns namus Eli, 11. Kas jamuy Sa-
 muel ryto-metu and jo praszyna, sako,
 15. Eli dodas and wator Wieszpacies, 18.
 Samueli wifau Izrael prypazytha už Prana-
 fra delio jog kiateu karta apireyszkie jam
 Wieszpaci, 19.

IR tarnawo WIESZPACIUY jauni-
 kacyt Samuel, po weydu Eli: 6 zody-
 WIESZPATIES buwo bragus anofe
 dienofe, nebuwo atwiro regirghima.

2 Ir stojis anoy dienoy kad gulcjo, Eli wieroy
 m 1. Sam. sawo, (ir a-ktis jo pradejo temi, jog negalejo
 4. 15. regiet)

3 Ir Samuel teypag atfigule, pirm nekayp
 4-ziesta buwo lampa WIESZPATIES

Bazniczoy WIESZPATIES, kame buwo
 Skrynja Diewo.

4 Jog szaukie WIESZPATIS Samueliesp,
 6 ansien rare, Sztey cia esmi.

5 Ir nurekije Eliesp, ir rare: Sztey cia
 esmi, žadyney nes manes, bet ansien rare,
 Nežadynau, sugryzsk, atfigulk: 6 ansien nuejo,
 ir atfigule.

6 Szaukie tada WIESZPATIS wel
 Samuelies, 6 Samuel kides, ir nuejo Eliesp,
 ir rare, Sztey cia esmi: Zadyney nes manes:
 6 ansien rare, Nežadynau sunu mano, sugryzsk,
 atfigulk.

7 Bet Samuel nepazyno dar WIESZ-
 PATIES: zody- teypag WIESZ-
 PATIES nebuwo dar apireyszktas ja-
 muy.

8 Szaukie tada WIESZPATIS Samu-
 elies: adgalos, trecia karr, 6 ansien kides, ir
 nuejo Eliesp, ir rare, Sztey cia esmi, žadyney
 nes manes: suprato tada Eli jog szaukie jauni-
 kacycio WIESZPATIS.

9 Togdel rare Eli Samueliesp, Nueyk, atfigulk,
 ir stosis, jeygu szauks rawes, jog tarysi. Kal-
 bek WIESZPATIE, ktauso nes tarnas
 rawo: nuejo tada Samuel, ir atfigule wictroy
 sawo.

10 Arajo tada WIESZPATIS, ir sustoja,
 ir szaukie kaypo kitu karr; Samuel, Samuel:
 6 Samuel rare, Kalbek, ktauso nes tarnas
 rawo.

11 Ir rare WIESZPATIS Samueliesp,
 Sztey darau daykra izraeliy, jog kiek-
 wiens kursley rey girdes, b kambes abi
 auli jo.

12 Anoygi pacioy dienoy, Prykialsiu and
 Eli, wis rey karr kalbeju priesz namus jo,
 Asien rey praderiu, pabaygiu.

13 At nes palakiau: jamuy, jog sudysiu na-
 mus jo a- d amzu: del neteyfibes, ape kura-
 žynojo, kad nes suney jo pasidare prakieykreys,
 jog nepazurejo and ju rukstrey.

14 Togdel tada pryfakiau namamus Eli,
 jeygu neteyfibe Eli bus perjednota and am-
 zu, per mulzra-asiera, aba per walgoma-
 asiera!

15 O Samuel gulcjo iki ryto-metuy, aradare
 tada duris namu WIESZPATIES: bet
 Samuel bijojos palakiz ano regicima Eley.

16 Szaukie tada Eli Samuelies, ir rare:
 Sunu mano Samuel: rare tada ansien, Sztey
 cia esmi.

17 O ansien rare: Kas rey ira do zody- kury
 kalbejo rawesp? nest- pk jo meldziu nog
 manes: teypo repadaro tau Diewas, ir
 teypo reprieda, jeygu pastepsi nog manes
 zody, isz wifu ana zodziu kuros kalbejo
 rawesp.

18 Pasakie rada jam Samuel wifus anos
 zodzius, ir nepaslepe ju nog jo: 6 ansien rare:
 Ansien ira WIESZPATIS, ansien tedaro
 rey kas ira giar akise jo.

19 Ir užango Samuel, 6 WIESZPATIS
 buwo su jo, ir nedawe nupult and žianes newie-
 namuy isz wifu zodziu sawo.

20 O wifus Izrael nog Dan ikt Bersebey pry-
 pazyno, jog Samuel buwo parwichtu kad buwi
 Pranasu WIESZPATIES.

21 Ir nešlowe WIESZPATIS rodyris
 Siloy, apireyszkie nes WIESZPATIS Sa-
 mucluy Siloy zodziu WIESZPATIES.

Pagul. 4. 5.

I. S A M U E L.

211

PAGUL. IIII.

Israelitsey pamul'cami est nog Filistynu i. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

IR stjos zody Samuelies wisop Izraelausp :
ir laydes Izrael fitykt Filistynus kowen, ir
atfigule pas Eben Haezer, ber Filistyneu atfigule
pas Aseka.

2 Ir susitare Filistyneu kowes-reda si-
tykt Izraeli : o kad isfigie kowe, tada pa-
mulizta buwo Izrael po weydu Filistynu : pa-
mulze nes kowes-rede laukie, ape kiaruris tuk-
stancius wiru.

3 Kad sugryzo zmones wel abazai, tada
ere Wirausiey Izraelaus, Kodel pamulze mus
WIESZPATIS szadien po weydu Fili-
stynu : Imkim sawelp isz Silo Skrynja sa-
darios WIESZPATIES, ir roreyt widuryi
musu, kad iszlosotu mus isz rakos neprietelu
musu.

4 Nusintre tada zmones ing Silo, ir adgabeno
isz ren Skrynja sadarios WIESZPATIES
karu, 4 kusey giwena terp Cherubimu : ir abe-
jetas linu Eli, Hofni ir Pinehas, buwo su Skry-
nia sadarios Diewo.

5 Ir stjos kad arajo abazai Skrynja sadarios
WESZPATIES, tada szaukie wisas
Izrael dydzin szaukimu, teyp jop drebejo
ziame.

6 O kad izgirdo Filistyneu balsa szaukimu,
tada tare, Kas tey ira do balsas to dydzio
szaukima abaze Zydu : dasiznojo tada,
jog arajo abazai Skrynja WIESZPATIES.

7 Togdel pasibijo Filistyneu : kalbejo nes,
Diewas arajo abazai, ir tare : Beda mums,
netojos nes ramuy ligio daykta wakar ney
użwakar.

8 Beda mums, kas iszlosos mus isz ra-
kos cu szlowincingu Diewu : tie tey ira Diewey,
kurie kakino egyptoniuis wiokiomis koro-
nemis pas gira.

9 Bukit typreys ir bukit wireys, Filistyneu,
kad netarnawumite Izraelicims, 6 kaypo
anisien tarnawo jumis bukit tada wireys, fr
karokit.

10 Karawo tada Filistyneu, ir pamulzras
buwo Izrael, ir bego kiekwiens nometan
sawo, ir stjos tasey dydzis pamulzymas, teyp
jog pole isz Izraelaus tris-deizymis rukitanciu
pesciu.

11 Ir imta ira e Skrynja Diewo : du teypag
linu Eli, Hofni, ir Pinehas, numire.

12 Izbejo tada Benjaminita isz kowes-redo.
ir arajo ing Silo anoygi pactoy dienoy : o
rubey jo buwo pceplesy, ir 4 ziame buwo and
jo galwas.

13 O kad ansien arajo, sztey jog sedesjo Eli and
Izraelaus ties szali kiala becidabodams : szteydy

nes jo drebejo pro Skrynja Diewo : kad a-
zmogus arajo, palakie tey mieste, tada szaukie
wisas miestas.

14 O kad izgirdo Eli balsa szaukimo,
tada tare, Kas tey ira do balsas to mayzira :
pasikubino tada ans zmogus, ir arajo, ir palakie
tey Eluy.

15 (O Eli buwo zmogumi benturynciu dewi-
nias-deizymis ir asztonis merus, akis teypag jo
e paremo jog negalejo regist.)

16 Ir tare Elieip ans zmogus : Asien elmi
to, kurley ateyms hiz kowes-redu, in izbegau
szadien isz kowes-reda : tare tada ansien, nas
itojos lunau mano?

17 Aslakie tada ansien, kurley adgabeno
naujena, ir tare, Izrael pabego po weydu Fili-
stynu, ir dydzis teypag stjos pamulzymas scip
zmoniu, pitegram du linu sawo Hofni ir Pine-
has, numire, ir Skrynja Diewo imta ira.

18 Ir itolos, kad lakie ape Skrynja Diewo,
tada pole atwirsciomis nog krales, pas szali
bronioms, ir szlauze kakla, ir numire, senu nes
buwo zo og uni ir sunkiu : ir sudyjo Izrael per
kiaruras-desymis meru.

19 Anna teypag jo, more Pinehas, buwo
nieszca, turejo pagimdit, kad izgirdo ta nau-
jenia, jog Skrynja Diewo eme, ir ofzwis jos
numire, wiras teypag jos, tada pasilekie, ir
pagimde, sopuley nes jos apemie ja.

20 O metu imtues jos, tada kalbejo anos mo-
teris kuros itowejo pas ja, nenubjok, pagim-
dey nes linu, ber ana norlakie, ir n'eme to
sztydy.

21 Ir pramino ana berneli Ikabod, kalbanit,
szlowe mugawera ira isz Izraelaus, delto jog
Skrynja Diewo pagaura buwo, ir del ofzwia
sawo, ir del wira sawo.

22 Ir tare : Szlowe sugauta ira isz Izraelaus,
Skrynja nes Diewo imta ira.

PAGUL. V.

Filistyneu pastaro Skrynja Diewo Aslade,
namose batwona sawo Dagona, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982.

6 Bet raka WIESZPATIES buwo funki and Afidodoniu, ir puiyo jos : ir iszyko jos worymis, a Afidoda ir rubezus jo.

7 O kad iszwido wirey Afidode, jog teypo dejoj, tada tare, Tenotliekt misinup Skrynina Diewo Izraelaus, funki nes ira raka jo and masu, ir and Dagona Diewa musu.

8 Togdel musunte ir surynko sawesp wifus Kunigayksczus Filistynu, ir tare : Ka weyktime su Skrynina Diewo Izraelaus ? o anisjen rare : Skrynina Diewo Izraelaus r'eyt aplink Gath : teypo gabeno Skrynina Diewo Izraelaus apiskrytey.

9 Ir itojos kad nesze ja aplink, jog buwo raka WIESZPATIES prieiz ana miesta, labey dydziu kwarizynimu, iszytyko nes wirus ano miesta, nog mazo iki dydziam, ir turejo kiekwiens wotis pasleptose wietole.

10 Nusunte tada Skrynina Diewo Ekronan : bet stojos kad atajo Skrynina Diewo Ekronan, jog szaukie Ektonioniey, kalbant : Atnesze manesp aplink Skrynina Diewo Izraelaus, kad pamuszru mane, ir zmones mano.

11 Nusunte tada ir surynko wifus Kunigayksczus Filistynu, ir tare : Persuskit Skrynina Diewo Izraelaus, kad sugryzru wieton sawo, kad nepamuszru manes ir zmoniu mano, smertinas nes kwarizynimas buwo wifame aname mieste, ir buwo ten raka Diewo labey funki.

12 O anos zmones koros nepamire, iszytykos buwo worymis : teyp jog rekimas miehto, uzdzagie dagun.

PAGUL. VI.

Kad buwo Skrynina Filistynose per septynis menasius, 1. Efe. rodyjas su Kunigey sawo teypo ju persustu, 2. kurie rodyja persust ja ne tuszczomin bet su dowona, 3. spaczey su piekicem aukso wociu ir pelu, 4. and nawio wacza, 5. Filistyne padare teypo, 10. karwes anos kuros buwo pakinktor, tiesiogiej ejo ing Bethsemit, 12. kame Levitey uz tey daro asieras, 14. kas do Kunigayksczey ir miefey asierawojo aukso woti ir peles, 17. Bethsemitonius Wieszpaties pamuszru funkiey, delto jog zureio Skrynion isic smalsuma, 19. Praszo Kiriath-Jearimius, kad pergabutu isz ten Skrynina mieflan sawo, 20.

O Kad Skrynina WIESZPATIES buwo per septynis menasius ziamiey Filistynu.

1 Tada suwadyno Filistyne Kunigul ir zyniu, kalbant, Ka padarysim Skryniney WIESZPATIES? tezyuom su ko persusim wieton jos.

2 Tare tada anisjen, Jeygu persiunciate Skrynina Diewo Izraelaus, neshukir jos tuszczomis, bet wisizhej uzmozieir jamuy kaltes-asiera : o busite isgidyti, ir zynoma bus jannus kodel nortioja nog jusu raka jo.

3 Tare tada anisjen, Kas tey ira do kaltes-asiera kura uzmozieisim jamuy? o anisjen rare, Pekias aukso wociu, ir pekietis aukso pelu, pagal skayciaus Kunigayksczu Filistynu : ta pati nei korone ira and wifu jusu, ir and Kunigayksczu jusu.

4 Padarykit tada abrozus wociu jusu, ir abrozus pelu jusu, kuros gadyna ziamie, ir dokir cziafity Diewu Izraelaus : galbur jog palagwis raka sawo nog jusu, ir nog Diewa jusu, ir nog ziamie jusu.

5 Kodel meldziu turerumice uzfunkit Gzyrdy jusu, kaypo uzfun kino Egiptzoniey ir Farao Gzyrdi sawo? neisizaydegu ju kad a apsiwaykizczojo su jeyz *Rebukingey*, jog iszejo?

6 Dabargi tada imkit ir padarykit wienanauja wazy, ir dwi melziami karwi, and kuru notajo jungas, pakinkite ras karwes wezyman, o telus ju pergabakir nog palkuy ju namon.

7 Imkit tada Skrynina WIESZPATIES, ir uzdekir ja and wezyma, ir padekir anos aukso kleyrnatus, kuros uzmozieis jamuy and kaltes-asieros pas szali jos : ir parsuskit ja, kad eyru.

8 Dabokites tada, jeygu eys kielu rubezies sawo Beth-Semitan, tada padare mums anisjen ja dydi pikta : bet jeygu ne, tada zynosim jog nenleto musu raka jo: priepolu tey mums buwo.

9 Ir padare anosjen zmones teypo, ir eme dwi zyndami karwi, ir pakinkie jas wezyman, o telus ju uzdare namie.

10 Ir uzdejo Skrynina WIESZPATIES and wezyma, ir ana skrynetu su anomis pelem s, ir abrozey sawo.

11 O karwes tiesiogiej ejo anai kielan, kielu ing Beth-Semite ulicza, ejo nelaujamey, wis beblaujant, ir nepratakie ney deizynen ney kayten rakon : o Kunigayksczey Filistynu ejo palkuy ju iki rubeziy Beth-Semite.

12 O Beth-Semioniey pjowe kwiecie-piuri tomny, o kad pakiete akis sawo, iszwido Skrynina, ir pradziugo kad iszwido ja.

13 O wezimas atajo and lauka Jozuos Beth-Semitos, ir itowejo ten, ir buwo ten dydys akno : ir fuskalde anisjen malkas wezimo, ir asierawojo anas karwes WIESZPACIUY and degamos-asieros.

14 Ir nueme Levitey Skrynina WIESZPATIES, ir ana skrynetu kuriy buwo pas ja, kuroy buwo aukso kleyrnatey, ir padejo ja and ano dydziu akmenia : ir asierawojo Beth-Semioniey anoy dienoy degamas-asieras, ir muzamas-asieras WIESZPACIUY.

15 O kad tey iszwido pekietas Kunigayksczu Filistynu, tada sugryzo anoy dienoy Ekronan.

16 O aukso wotys kuras uzmoziejo WIESZPACIUY Filistiney and kaltes-asieros ira tos : uz Afidoda wienu, uz Gaza wienu, uz Askelona wienu, uz Gath wienu, uz Ekrona wienu.

17 Aukso teypag peles, pagal skayciaus wifu miefciu Filistynu, po pekietu Kunigayksczu, nog stypru miefciu, iki szozlam : ir iki Abel dydziamuy *akmeniu*, and kuro padejo Skrynina WIESZPATIES, kursey ira iki szey diecy and lauka Jozuos Beth-Semitos.

18 Ir pamusz WIESZPATIS teyp Beth-Semioniu, delto jog turejo Skrynion WIESZPATIES : ir labey pamusz isz zmoniu pekias-deizymis rukstanciu wiru, ir seprynias-deizymis wiru : raudawo tada zmones, delto jog pamusz WIESZPATIS dydy muszy zmoniu.

19 Tare tada Beth-Semioniey, Kas gatera apistot, po weydu WIESZPATIES.

Pagul. 7. 8.

I. S A M U E L.

213

to Szewro Diewa ? Ir katrop izf musu ateyru.

21. Nusijunte tada siuntynius giwetojymp Kiriath-Jearim, kalbane : Filistyney pergabeno skrynias W I E S Z P A T I E S, nuyekir użnefzkir ja sawesp.

PAGUL. VII.

Skrynja gabenama est ir pastatoma Kiriath-Jearime, 1. Sc. Samuel gaudena zmones susigryzymop ir atadeimop batwonu, 3. Izraelitay klauzadey est jamuy, 4. palnikas ir matdos-diena, 6. Filistyney nori użpuli and Izraelitay, Izraelitay biat, 7. Samuel aserawoja ir maldzius Wieszpaciny uż Izraeli, parisen, ir zmones iszklausamos est, 9. Wieszpats izgadyna Filistynus perkunni, ir pamuszami est, 10. Samuel izstato aminties-akment Mizpoy, and pomerkos pergatima ju, 12. raka Wieszpaties buvo priesz Filistynus, pakutey giio Samuel, 13. Izraelitay adgauna anos miefus, kuros atwie jemus Filistynay, 14. Samuel petyyna, ir taku wisus miefus anos ziamer, 26. ir gryzta Ramon, 17.

priesz Izraeli, ir growe W I E S Z P A T S ahdy dienoy dydziu perkunni and Filistynu, ir izgadyno jos: teyp jog nufiga do po weydu Izraelaus.

11. O wirey Izraelaus laydes izf Mizpos: ir wijo Filistynus, ir pamufze jos iki Berhkar.

12. O Samuel eme wieny akmentu ir pastate ghi terp Mizpos ir terp Sen, ir pramino warda jo d Elen-Haczer, ir tare: Ik sza padejo mums W I E S Z P A T S.

13. Teypo pazeminti buvo Filistynay, ir notajo daugus tubezoia Izraelaus: raka nes W I E S Z P A T I E S buvo priesz Filistynus per wisas dienas Samuelies.

14. Ir anie miefley, kuros eme Filistynay nog Izraelitu, sugryzo Izraelop, nog Ekron iki Gathuy, isztraukie teypag Izrael rubezy ju paciu izf raka Filistynu: ir buvo pakajus terp Izraelaus ir terp Amorigu.

15. O Samuel sudyjo Izraeli per wisas dienas giwaros sawo.

16. Ir layzdawos nog metu ik merams, ir ejo apliak Beth elin, ir Gilgalin, ir Mizpon: sudyjo Izraeli wifose anofe wietose.

17. Bet sugryzo Ramon, e ten nes buvo namy jo, ir ten sudyjo Izraeli, ir padawojo ten W I E S Z P A C I U Y Aloru.

PAGUL. VIII.

Samuel istato sunus sawo sudziomis and Izraelaus, 1. Sc. wardey ju, 2. Nefi teysiey atprowintime ureda sawo, 3. Izdel giedzia zmones Karalaus, 4. Nemegsta to Samuel, ir izstato tey Wieszpaciny, 6. Wieszpats teypag to nemegsta, bet isako kad klauftu zmoniu, 7. ir kad izstaryu jemus kietu karalawima Karalaus, 6. ku Samuel daro, 10. 11. Sc. Bet zmones siyprey turu pirmo nora sawo, 19. Diewas prysako Samueluy pawelit zmonemus nora ju. 21.

Stojos tada, kad paseno Samuel, tada Juzitate sunus sawo sudzioms and Izraelaus.

2. Pirmgimdzia sunaus jo wardas buvo Joel, o wadas antroja jo buvo Abia, Sudziomis buvo Berseboy.

3. Bet suney jo newaykfczojo kielose jo, bet pasilekie a lokamkwop, ir imdawo dowanis, ir lek dawo suda.

4. Susirynko tada wisi Wiraufey Izraelaus, ir arajo Samuelies, Ramon.

5. Ir tare jop, sztey ruien paseney, o suney rawo newaykfczoja kielose ra o użitaryk brada dabar Karalu and musu, kad sudytu mus, kappo turu wifos gimines.

6. Bet e ras zodyd buvo pikras akie Samuelies, kad kalbejo, Duk mums Karalu, kad sudytu mus: ir meldes Samuel W I E S Z P A T I E S P.

7. O W I E S Z P A T S rare Samuelies, Klauftik balsa zmoniu wisame tame ka katbes sawesp: ne rawe nes atmete, bet mane atmete, kad nebucia Karalumi and ju.

8. Pagal wisu darbu kuros dare, nog anos dienos kuroy iszwedziau jos izf Egipta iki szey dieney, ir aptaydo mane, ir tarnawo kitiems Diewas: teyp daro teyp g tau.

9. Klauftik tada dabar ju balsa: ber kad apiwiedczyi jos labey, tada pasakisi jemus buda Karalaus, kufley karalaus and ju.

9 3

10 0

1. Sam. 6. 4. Tajo tada wirey Kiriath-Jearim, ir paeme Skrynias W I E S Z P A T I E S, a ir adgabeno ja namosna Abinadabo and kalna: ir palzwere sunu jo Elezari, kad saugotu Skrynias W I E S Z P A T I E S.

2. Ir stojos nog anos dienos, jog atliko Skrynias W I E S Z P A T I E S, Kiriath-Jearime, ir prasidaugio dienos, ir bnuo dwiefdzims metu, o wisi namey Izraelaus skundes pakuy W I E S Z P A T Y.

3. Kalbejo tada Samuel wisump namump Izraelaus, tarant: Jeygu susigryzate W I E S Z P A T I E S P izf wifos szyrdies julu, tada aemelkit swetymus Diewus izf widuries julu, Afharotas teypag: o b kialkit szyrdy julu W I E S Z P A T I E S P, ir tarnaukit januy paciarnuy, o iztrauks jus izf raka Filistynu.

4. O waykey Izraelaus armere Bialimus ir Afharotas, ir tarnawo W I E S Z P A C I U Y paciarnuy.

5. Friegram tare Samuel, Surynkire wisa Izraeli Mizpon: o afzjen meliu W I E S Z P A T Y uż jus.

6. Ir susirynko anisjen Mizpoy, ir seme wadeni, ir isztayste ghi po weydu W I E S Z P A T I E S, ir palnikawo anoy dienoy, ir tare ten: Sugrieszjom priesz W I E S Z P A T Y: Teypo sudyjo Samuel waykus Izraelaus Mizpoy.

7. Kad izgirdo Filistynay, jog susirynko waykey Izraelaus Mizpon, tada arajo Wiraufey Filistynu priesz Izraeli: Kad tey izgirdo waykey Izraelaus, tada bijojos nog weyda Filistynu.

8. Ir tare waykey Izraelaus Samuelies, Nerylek ape mus, kad neszauktumey W I E S Z P A T I E S P Diewop musu, kad iszlofotu mus izf raka Filistynu.

9. Eme tada Samuel wieny zynda ri-awineli, ir aserawojo ghi ciela W I E S Z P A C I U Y and degamos aferos: ir szaukie Samuel W I E S Z P A T I E S P uż Izraeli, o W I E S Z P A T S iszklaufe ghi.

10. Ir stojos, kad aserawojo Samuel ana degama-afera, tada arajo Filistynay kowesp

e Joz. 10
1d r. Sam
4. 1.e 1. Sam.
8. 4a Exod.
18. 21.Deut. 16.
19.b Hoz. 13.
10.Darb. 13.
21.e 1. Sam.
12. 17.

214

I. S A M U E L

Pagul. 8. 9.

10 O Samuel patikie wifus zodzius W I E S Z P A T I E S žmoniump, kuros gicyde nog jo Karalaus.

11 Ir, tare, Tas bus butas Karalaus, kurfey karalos and jusu: Ims sunus jusu, kad užstaryu jos wezymump sawo, ir raytynikeys sawo, kad beginetu pirm wezyna jo.

12 Ir kad užstaryu jos sau Wirauicys, guktanciu, ir Wirauicys paktiu-defzymtu: ir kad arcu dirwa jo, ir kad pjauru piuci jo, ir kad darytu szarwus waynos jo, ir štokus waza jo.

13 Dukteris wel jusu ims už apriekorkas, ir lukorkas, ir piekorkas.

14 Dirwas teypag jusu, ir winniczas jusu, ir alitwiczcas jusu, gierausias, imis ir dos jas tarlamus sawo.

15 Išč seklos teypag jusu ir winniczu jusu imis deferynas, ir dos jas dwaroniams sawo, ir tarnams sawo.

16 Ir imis tarous jusu, ir tarnaytes jusu, ir gierausias jaunikaycius jusu, ir aklus jusu: ir darys jeys darba sawo.

17 Išč garda jusu imis deferyna: ir bufit jamuy wergesys.

18 Szauklis tieša anoy dienoy, pro Karalu jusu kury apyryksit sau: bet nesizlošos jusu W I E S Z P A T S anoy dienoy.

19 Bet žmones wagie klausit balsa Samuelies: ir tare, Ne, bet Karalus bus and musu.

20 Ir bufini teypag kaypo wifos gimines: ir tudy mus Karalus musu, ir iszeye pirm weydu musu, ir karos karones musu.

21 Kad paklaufe Samuel wifus zodziu žmoniu, tada kalbejo jos po aubimis W I E S Z P A T I E S.

22 O W I E S Z P A T S tare Samueliesp, Klausit balsa ju, ir isfaryk jems Karalu: tare tada Samuel wirump Izraelaus, Eykit, kiekwiens miestai sawo.

PAGUL. IX.

Ape gimine Ku sakot, 1. O c. Saulies afaba apsuaszo, 2. Ku funkcja Sauli ieszkot asliczu, 3. pereye ziame, bet notrada asliczu, 4. isz rodos taru sawo eyna Samueliesp, 5. Samuel eyna sutyke Sauli, 14. Diawas apireyškis Samueliuy jog areys jop Saul, 15. ir prysako, kad padarytu ghi Karalumi, 19. Saku jam jog asliczor atraktos ira, ir jog bus Karalumi, 20. kas Sauliuy diwna regu, 21. Samuel so tyja ghi aukstey, b. ir apidowanoja ghi asabliwn sluku peno, 26. Samuel pars tyke kalba su Saulu and dargiero, 25. ir apireyšku jamuy jog bus Karalumi, 26.

1. Cam. 14. 51. Buwn žmogus isz Benjamino, kuro wardas buwo Kis, sunus Abielies a sunaus Zenor, sunaus Berhorath, sunaus Ashah, sunaus žmogus isz Jemini, prakilnas galunas.

2 Tasien tutejo suni, kuro wardas buwo Saul, jaunikavris, ir grezus, ir labey nebuwo grežalnis wicizka už ghi rerp wayku Izraelaus neg peciu sawo, ir aukstyni, aukstrefniu buwo už wifas žmones.

3 O aliczos Kiso rewa Sahlies prazuwo: togdel tare Kis sunausp sawo Sauliesp,

Imik dabar su sawim wiena isz wayku, ir kialkis, eyk, ieszkot asliczu.

4 Ejo tada ansien kalnu Efraimo, ir ejo per ziame Salisa, bet nerado ansien ju: potam ejo per ziame Sahalini, bet nebuwo tam ju priegram ejo per ziame Jemini, bet nerado ansien ju.

5 O kad atajo ziamei Zuf, tare Saul waykop sawo, kurfey buwo su jo, Eyks, ir sugryškim: kas pametes rewas mano asliczas, nesirupintu ape mus.

6 Ansien isz priesz tare jop, Sztey meldziu, wiras Diwuo ira tame mieste, o ira žmogumi szlowintingu, wis rey ka kalba areyna eykre: Eykim dabar ran, galbut jog parodys mums kiala musu, kuro cytumime.

7 Tare tada Saul waykuy sawo; Bet sztey, jeygu cyname, ka meldziu arencizyme anamuy žmoguy, donu nes izėjo isz ludu musu, ir neturim dawanos, kad apelsztumime wiruy Diwuo ka curim?

8 O waykas asfakje tolaus Sauluy ir tare, Sztey, atirada rakoy mano kwerwira dalis sidabro siklaus: dosiu ghi wiruy Diwuo, kad parodytu mums kiala musu.

9 (Pirmo kalbedawo b teyp kiekwiens Izraeli, kad ejo klautis Diwuo, Layikimes, ir eykim Regincio: kurfey szadien Pranafzu, pirmo wadydawos Reginciu.)

10 Tare tada Saul waykuy sawo. Zodys rawo ira gjaras, Eyks, eykim: ir nuejo ansien miestai kame buwo wiras Diwuo.

11 Kad užėjo per užeyga miesto, tada rada mergas kuros iszejo semt wadenu: ir tare ansien joms; Iragu cia Regierojas.

12 Atakie tada ano: jen jemus, Sztey, ira po weydu rawo: skubinkis dabar; atajo nes szadien miestai, delto jog turi szadien žmones aiera, and aukstumo.

13 Kad areyre miestai, tada ghi rasis, pirmi nekapp užeye and, kalwa walgis, ne walgis nes žmones net areys ansien, szlawina nes ansien afirey, potam walgo pakwiesty: toga: I, užeykit dabar, rasis nes ghi kaypo szadien.

14 Teypo užėjo ansien miestai: o kad atajo pusei miesto, sztey, iszejo Samuel sutykt jos, kad užeytu and aukstuma.

15 e Apirayškis nes tey W I E S Z P A T S po aubimis Samuelies, diena pirm nekapp arajo Sauli, tarait.

16 Rytoy ape ta meta slusiu rawesp žmogus isz ziames Benjamino, kury parepsi Wadu and žmoniu mano Izraelaus, ir ansien iszlofos žmones mano isz rakos Filiistynu, zwilkererjan nes and žmoniu mano, delto jog szaukimas ju atajo manesp.

17 Kad iszwido Samuel Sauli, tada atakie jam W I E S Z P A T S, Sztey, tas tey ira wiras, ape kury kalbejai rawesp, tas wieszpataus and žmoniu mano.

18 Ir prysartyno Saul Samueliesp widuryje bromos, ir tare: Farodyk meldziu, kame cia ira Regincio namey?

19 O Samuel tare Saulop, ir tare, Aszjen esni Reginciu, užeyk pirm, weyda mano and aukstuma. Kad walgitumire szadien su manim: o palaysiu jus rytoj aksty, ir wis tey kas ira szyrdyje rawo, pasakisiu tau.

20 Kas liris nes asliczu, kuras pamercy szadien

Pagul. 9. 10.

I. S A M U E L.

215

szadien trečia diena, nedek to szyrdin rawo, arestos nes ira: ir kiemo bus rey wis kas ira giedulinga Izraeliy? negu rawo rey ira, ir wifu namu rawo?

21 Atsakie tada Saul, ir tare: N'esmiga sunumi Jemini, isz mazausiu giminiu Izraelaus? plume teypag mano nesi mazausia isz wifu plemu gimines Benjaminio? kodelgi tada kalbi manisp tokieys zodziys?

22 Erme tada Samuel Sauli, ir wayka jo, ir iweide jos kamaron: ir dawe jems wiera, wirszuy pakwistuju: o tu buwo ape tris-deszimtis wiru.

23 Tare tada Samuel kukoruy, Padok anafuka, kury dawiau tau: ape kury kalbejau rawosp, Aradek ghi sawimpi.

24 O kukorus atnesze peti, su to kas buwo and jo, ir padejo po Saulu, ir rare, Szey, ras rey ira atstankas, pataryk priefszawe, walgik, izdera nes ira del rawes pazymetu mezu, kad tarau, Pakwieciau zmomiu: teypo walgie Saul su Samuelu anoy dienoy.

25 Poram nuejo anisien nog aukszuma miestai: ir kalbejo anisien su Saulu and dagcio.

26 Ir kietes anisien akisty: ir stojos, ape uzbekicima auksros, jog pawadyno Samuel Saulies and dagcio, kalbait, Kialkis kad palayfia rawe: kietes tada Saul, ir iszejo abejetas ju, anisien, ir Samuel, oran.

27 O kad nuejo iki galuy miesto, tada rare Samuel Sauliesp, Pasakik waykuy: cyna pirm weydu musu: nuejo tada anisien: bet parsien stowek kaypo dabar, o padarysiu jog girdefi zody Diewo.

PAGUL. X.

Samuel patepia Sauli Karalumi and Izraelaus, 1. Of. ir apifako jam, kas suryk ghi and hialo, 2. Saul pranaszauja, 10. areyna dedesp sawo, 14. turamuy sako, ka pasakie Samuel ape aliczos, bet uzryli daykta Karalistes, 16. Samuel raka zmones Mizpon, 17. kur izstato newdecznist, ju priefszaki, 18. Saul apinaszernamas est burin Karalumi and Izraelaus, bet paliszepta, 21. pawykstas jo, 23. Saul areyi priefsz wisas zmones kuros pryima ghi su szanksmu, 24. Samuel raszo prowu Karalaus Knigo, 25. Po pabaygey ro wisa, pareys Saul namon ing Gibe, 26. nekuriu gotdyja Saulu, and ko anisien nadoja, 27.

Me tada Samuel aliwos-bonka, ir iszliejo ja, and gatwos jo, ir pabudawo ghi: ir rare, Negu teyp rey ira jog patepe rawe W I E S Z P A T S, kad outmicy a Wadu and teywaynistes jo?

Deut. 9. 26. ir 32. 9. Darb-13. 21. Kad nueyi szadien nog manes, tada rasi du wiru pas graba Rachelos, and rubezies Benjaminio, Zelah: ir kalbes anisien rawosp: Aliczos atrasto ira, kuru nuejt jefakor, o szey, rawas rawo aplaydo dayktas aliczu, o siefoja jusu, kalbate: Ka weykisiu del sumas mano.

3 Kad tayties isz ran, ir tolaus, ir areysi iki Elon Thaboruy, ras rawe tris wiry kurie eyt Diewop Beth-elin: wies beneszas treje:

olzkiciu, wies wel beneszas mis badas donos: o wies beneszas pleska wino.

4 Ir b bekistas anisien rawes ape patayme rawo, ir dos tau dwi doni, kuras imisi iz rakes ju.

5 Poram uzeyfi and kalnela Diewo, kame ira Filistynu apiscos: ir stosis kad areyi ran miestai, tada suryk pulka Pranaszu, c nueynaciu nog aukztuma, o priefsz weyda ju lurnias, ir bubus, ir dudeles, ir horpas, d ir pranaszau anisien.

6 O Dwasia W I E S Z P A T I E S garawa bus arey rawe, ir pranaszau su jeys, ir atimayniu ing kica zmogu.

7 Ir stosis kad areys tau anie ziaakley, daryk rey ka aras raka rawo, Diewas nes bus su rawim.

8 Dabarjen eysi pirm weyda mano Gilgalin, o szey, areysiu rawosp aberawot degamas afieras, aberawot dekadarymo-afieras: atliku per seprynias dienas, e ner areysiu rawosp, ir palakisiu tau ka weykisi.

9 Ir stojos kad adgrazyno peti sawo eyt nog Samuelies, atmayne jamuy Diewas szyrding kica: ir atajo wisi anie daykrej anoygi dienoy.

10 Ir kad atajo anisien ran and ano f kalna szey jog ejo pulkas Pranaszu suryk ghi: o Dwasia W I E S Z P A T I E S garawa buwo and jo, ir pranaszawo anisien widuryje jo.

11 Ir stojos kad iszwidu ghi kiekwiens kursley ghi pazyno pirmto, jog, szey, pranaszawo su Pranaszeys, tada rare zmones kiekwiens bendra raworyszcaus sawo, Kas rey, kas stojos sunuy Kiso? Iragu ir Saul teip Pranaszu?

12 Atsakie tada nekuris zmogus isz ran, ir tare; g Kas meldziu ira rawas ju? Togdel rapo rey prickalbiu: Iragu b ir Saul teip Pranaszu?

13 Kad tada palowe anisien pranaszaur, tada uzejo and aukszuma.

14 O Saulies dede tare jop, ir waykop jo, kur nuejt? o anisien rare, Iezkor aliczu: o kad regiejom jog nera ju, tada atajom Samueliesp.

15 Tare tada dede Saulies: Pamiakik meldziu ka pasakie jums Samuel?

16 O Saul tare dedesp sawo: Pasakie mums rykrej jog atrastos ira aliczos, bet Karalistes daykto, ape kury kalbejo Samuel, nepalakie jam.

17 Bet Samuel suwadyno W I E S Z P A T I E S zmoniu Mizpon.

18 Ir rare waykump Izraelaus: Teypo kalbejo W I E S Z P A T S Diewas Izraelaus, Iszwedziau Izraeli isz Egipto, ir iszgalbeju jos isz rakes Egiptozniu, ir isz rakes wifu Karahciu kuros spaude jus.

19 Ir Bet jusien armeret szadien Diewa jusu, kursley iszlofawo jus isz wifu bedu jusu, ir su spaudymu jusu, ir rare: jam: Istaryk and mesu Karalu: t Dabargi tada, sustokit po weydu W I E S Z P A T I E S, pagal giminiu jusu, ir pagal tukstanciu jusu.

20 O kad liepe prysiarrynt wisiemus gimines Izraelaus tada pole burtas and gimines Benjaminio.

21 Kad liepe pryeyt giminey Bej m ro,

215

I. S A M U E L

Pagul. 10. 11. 12.

pagal ju plemiu, poše tada burtas and gimines Mari: ir and Saulies šunais kifo poše burtas, jėškiojo tada jo, bet noraltas ira.

22 Klausė tada anisjen tolaus WIESZPATIES, jėygu dar-ateys tən ans žmogus, o WIESZPATIS tare; Sztey, pasislepe terp šudu.

23 Nutekiojo tada anisjen, ir eme ghi isz tən, ir sustojo ansien widuryje žmoniū: ir buwo m aukštesni už wifas anas žmones, nog peties sawo ir aukščiaus.

24 Tare tada samuel wifump žmoniump: Regitegu ta kury apyrnko WIESZPATIS: nera nes jamuy hgio terp wifu žmoniū: Szaukie tada wifos žmones, ir tare: Tegija Karalaus.

25 O Samuel kalbejo žmoniump prowa Karalies, ir parase ja Knigoy, ir padejo ja po weydu WIESZPATIES: Palaydo rada Samuel wifas žmones, kiekwiena namosna sawo.

26 Ir Saul teypag parejo namosna sawo Gibeon, isz karu welcio su jo tie, kury szirdi pajudyno Diewas.

27 Bet waykey Belial kalbejo, Ka rasgu iszloforu mus? o ir wzgordyo jo, ir norne ze jamy p downos, bet ansien buwo kaypo kucias.

PAGUL. XI.

Nahas abgt. 1. Jabes Gileade, 1. 2. c. nenori daryi pa'ajam su abgtieys, bet kietys budeys, 2. Abgtiey praszo septyniu dienu kad prysioditu ape rey. 3. Ka apirejeu praszo pagiatbor nog brolu sawo, 4. Saul izgirdus ape tos nemiezliwus budus, apsirulauja Jabey, 5. Gatawijai Jabesuy cyt and pagiatbor, 6. abazu 330000 wiru, 8. žynia doda Jabesoniams jog ateys jems and pagiatbor, 9. kurie apgulėjus sawo apieszo, 10. kaypo Saul Jabesui iszlofawo, 11. žmones nori tos pamusze kurie neprieme Saulies uz Karalu. 12. bet Saul nenori to daly, 13. Paspyrynamas esi Karalumi Gilgaly, 14.

I Aydes tada Nahas Ammonita, ir apgule Jabesui Gileade: o wisi wirey Gileado, tare Nahasop; Padaryk su mumis sadara, o tar-nausim tau?

2 Bet Nahas Ammonita tare jump: To budu padarysiu su jumis sadara, kad izdurcia numus wisiemus teysia aki, ir uzdecia ra honba and wifo Izraelaus.

3 Tare tada jop Wirausiey Jabes: Laukls hog musu per septynias dienas kad nusiutu mime siuntynius wifosna rubezofna Izraelaus, ieygu nebus nieko kursey iszloforu mus, tada iszeysim rawelp.

4 Kad arajo siuntyniey Gibeon Saulies, rada kalbejo anos zodzius po aulimis žmoniū: pakiete tada wifos anos žmones balsa sawo, ir werkia.

5 O szrey Saul arajo paskuy jauciu isz buka, ir tare Saul: Kas tery ira žmonemus jog werkia: 'Akie tada jamuy zodzius wiru Jabes.

6 Buwo tada gatawa and Saulies Dwafia WIESZPATIES, kad izgirdo anos zodzius: ir uzfidegie labey rustibe jo.

7 Ir eme dwejera jauciu, ir sukapojo jos stukofna, ir nufinare jos wifosna rubezofna Izraelaus, per rakka funtyniu, kalban: Kas neiszeys paskuy Sauli, ir paskuy Samueli, teypo bus padaryta jauciu jo: uzpoše tada and žmoniū bayme WIESZPATIES, a ir iszejo anosien kaypo wiena wiras.

8 Ir paskayre jos Ezechie: ir buwo wayku Izraelaus tris szymrey rukstanciu, wiru wel Judos tris-defzymtis rukstanciu.

9 Tare tada anisjen anump siuntyniump kurie arajo: Teypo palakijire wiramus Jabes Gileade, Rytoy stosis jumus iszlofawimas, kad bus karizy saule: kad parejo anie siuntyniey, ir palakie rey wiramus Jabes, tada pradziugo anisjen.

10 Ir tare wirey Jabes, Rytoy iszeyfim jump: o padarysiti numus pagal to wifa kas ira giar akise usi.

11 Stojos tada and rytoy, jog sustare Saul žmones ing tris pulkus, ir arajo widury abazaus, ryto-mera šargiboy, ir pamusze Ammonia, ner diena buwo karizy: ir stojos, jog ir tie kurie arliko, buwo izgayfzynti, jog norliko terp ju dwejero podraug.

12 Tare tada žmones Samuelies: o Kas tery ira kurs kalbejo: Karalutegu and musu Saul? dokir seza tos wirus, kad užmuiztumime jos.

13 Bet Saul tare, Nebus szadien užmuszras newiens žmogus: WIESZPATIS nes padare szadien iszlofawima Izraeliy.

14 Priegram kalbejo Samuel žmoniump: Layikites, o eykim Gilgalin, ir atnaughinkim tən Karaliste.

15 Nuejo tada wifos anos žmones Gilgalin, ir padare tən Sauli Karalumi po weydu WIESZPATIES Gilgaly, ir aserawojo tən deku: darymo-afieras po weydu WIESZPATIES: ir dziangies tən Saul pertabey su wifseys wireys Izraelaus.

PAGUL. XII.

Paskuyro kaypo istate Samuel Karalu žmonemus. 1. 2. c. tada sako kaypo parjem redes, 2. ir gicydzia and to ludyghima. 3. kury jamuy žmones doda, 4. Samuel izskato jems priese akis ju grieku kuro dafitayde amezdami Wieszpasi, o gicyzdami Karalau. 7. Bet tieszyja jos wel jeygu bus klauzadeys Wieszpaciuy, 14. ir baydo iemp, jeygu bus jam neklauzadeys, 15. Ziaklu teypag kuro nešaukie irgadyna jos, 16. jog izpazyndami pazeydyma sawo gicydzia su Wieszpaciuy sustaderet, 19. Samuel tieszyja žmones, 21. su pazadeimu jog melfis už jas, 22. adgalos graudena jas, kad bijotui Wieszpatis ir tarnautu, 24.

T Are tada Samuel wifop Izraelaus, szrey, iszklauziau balsa jusu wifame tame ka kalbejoj mi, ir istaciau and jusu Karalu.

2 O dabar szrey cyt Karalus po weydu jusu, o aszjen palenu ir pažylau, ir szrey suney mano ira su jumis, ir waykszezojau po weydeys jusu nog jaunistes mano ini szey dieny.

3 Szrey cia esimi iwiederykie priese mane

FO

Pagul. 12. 13.

I. S A M U E L

po WIESZPACIU, ir po Pareptyniu jo, kieno emiau jauti, ir kieno emiau asiti, ir kury nukrywdyjau, kury suspaudziau, ir iz kuros rakos emiau dowa, kad paslepia akis mano nog jo: sugrazyniu tey jumus.

4 Tare tada anisjen, Nekrywdyjey musu, ney spandey musu, ney emey ka iz rakos kuro.

5 Tare tada anisjen jump: WIESZPATIS t'eft swiedku priez jus, ir Pareptynis jo t'eft swiedku szadien, jog neradote neko rakoy mano: o žmones tare: T'eft swiedku.

6 Priegtam tare Samuel žmoniump, WIESZPATIS tey ira kury padare Mayžeszu ir Aaroną, ir kury izwede tewus jusu iz ziames-Egypto.

7 O dabar, stokites cia kad sudycios su jumis po weydu WIESZPATIES, ape wifas ras reylibe: WIESZPATIES, kuras padare jumus ir tewamus jusu.

Gen. 46. 8 a Paskuy to kaypo arajo Jokubas Egyptan:

5. b tada szaukie tewey jusu WIESZPATIESP, o WIESZPATIS e nusunte

Exod. 2. Mayžeszu ir Aaroną, ir izwede anisjen tewus

Exod. 3. jusu iz Egypta, ir padare jog giweno anisjen

10. toj wieroy.

9 Ber anisjen užmirszo WIESZPATIES Diewa sawo, pardawe tada jos rakon d Siferos Hetmona Hazor, ir e rakon Filistynu,

4. 2. ir rakon f Karalaus Moabitu, kurie karawo priez jos.

10. 7. 10 Ir szaukie WIESZPATIESP, ir tare: Sugriezyjom, delto jog aplaydem

Sudz. 5. WIESZPATY, o tarnawom Baalimams ir Ashtarotams: o dabar iszertau mus iz rakos neprietelu musu. o tarnawom tau.

11 Ir nusunte WIESZPATIS g Jerubbaali, ir b Bedana, ir d Jestahe, ir Samueli,

14. ir iszertau anisjen jus iz rakos neprietelu jusu apikrytey, teyp jog giwenot spakayncy.

h Sudz. 10. 31. 12 O kad iszwidot jog ejo priez jus

12. 15. Nahas Karalus wayku Ammona, tada tarec emi: Ne, ber Karalus karalaus and musu:

1. Sam. 8. 5. 19. norysien WIESZPATIS Diewas jusu buwo Karalumi and jusu.

1. Sam. 13. 19. 13 O sztey dabar Karalus kury apyrnkot, kuro geyder: ir sztey, užitate and jusu WIESZPATIS Karalu.

1. Sam. 10. 19. 14 Jeygu w bijofites WIESZPATIES, ir carnaute jam, ir balsa jo klausite, ir nebusit

Denr. 1. 26. uparneys nairamus WIESZPATIES, tada bus rakas WIESZPATIES, teyp priez jus, kaypo priez tewus jusu.

15 Ber jeygu neklausite balsa WIESZPATIES, ber uparneys bur nairamus WIESZPATIES: tada bus rakas WIESZPATIES, teyp priez jus, kaypo priez tewus jusu.

16 Stowehie teypag cia dabar, ir dabokites su dydzia daykru kuros padarys WIESZPATIS po akimis jusu.

17 Negu est szadien kwieciu-pjuzis? Szauksiu WIESZPATIESP, o dos perkuna: ir lietu: zynokir tada ir dabokites, jog piklike jusu ira dyde, kura padare po akimis WIESZPATIES, jog geyder sau Karalus.

18 Szaukie tada Samuel WIESZPATIESP, ir dawe WIESZPATIS perkuna, ir lietu

anoy dienoy: rogdal bijojos labej wifos žmones WIESZPATIES, ir Samuelies.

19 Ir tare Samuelis wifos žmones, Melsk WIESZPATIESP Diewop tawo, už taras ruwo kad nepamirtumime: wiump nes griekump musu ta dar pikt padarem, jog geydem sau Karalaus.

20 Tare tada Samuel žmoniump, Ne bijokite, wis tey pikt padare, nortokir wienok nog WIESZPATIES, ber sluzykir WIESZPACIU iz wifos szyrdies jusu.

21 Ir nortokir, sekiorumite nes mornaskiu kuros nemaczija, ney iszlosoja, mornastymis nes ira.

22 Noplays nes WIESZPATIS žmoniu sawo, del dydzio warda sawo: delto jog mego WIESZPACIU padaryt jus sau žmonemis.

23 Kas litis wel manes, toli tey t'eft nog manes, kad turecia grielzyt priez WIESZPATY, kad laucios melsis už jus: ber pamokisiu jus giaro, ir tiesiogia kialo.

24 Bijokites rykt WIESZPATIES, ir tarnaukit jam wieracy, iz wifos szyrdies jusu: dabokites nes kaypo dydzia daykru padare jusimp.

25 Ber jeygu nesilausite daryt pikro, tada prazuhte, kaypo patisjen, teyp Karalus jusu.

PAGUL. XIII.

Saul apyryka tris tukstancius zalniern had butu su jo ir Jonathanu, 1. Oe. Jonathan pamusze apifoda Filistynu Gibeoy, 3. Saul suwadyna wifas žmones, 4. Filistynei ateyt su dydzia galibe karant priez Izraeli, 5. Izraelitey pasilepia pro baymą lindynesna, Oe. 6. Saul asierawoja pirm nekyp ateyt jop Samuel, 7. už ka ghi Samuel bara, 11. ir apifaka jam karaliska jo neitzey pakabiant, 13. Saul aliiko su žmonem sawo Gibeoy, 16. Filistynei impoła ziamen Izraelaus trejeta paku, 17. kame szarwu nera, 19. Saul rykt ir Jonathan tury katawijus, 22.

Saul buwo metus and Wieszparawima sawo, o antrose metose wieszparawo and Izraelaus.

2 Apyrnko tada Saul sau tris tukstancius wiru iz Izraelaus, ir buwo dar su Saulu du tukstanciu Michase, ir and kalna Bethel, o tukstanciu buwo su Jonathanu Gibeoy Benjamine: arstanka wel žmoniu palaydo, kiekwieną nometan sawo.

3 Ber Jonathan pamusze apifoda Filistynu, kuriy buwo Gibeoy, ka Filistynei izgirdo: rogdal trubijo Saul truba, wisoy zianey, kalbans: rektausa to Zydey.

4 Izgirdo tada wifas Izrael, bekalbans: Saul pamusze apifoda Filistynu, ir Izrael teypag smirdynciu tapo Filistynose: suwadynos tada buwo žmones, paskuy Sauli Gilgalin.

5 O Filistynei susirynko karant priez Izraeli, tris-desymtis tukstanciu wazu, sztey wel tukstanciey rayryniki, o žmoniu daugibey kaypo siezdru kuros ira and krastra maru: ir iszejo ir arfigule abazu Michase, ties užrekeima Beth-Aven.

6 Kad izwido wirey Izraelus, jog buwo reykmenej, (suspaustos nes buwo žmones) tada pasilepe žmones lindynesa ir erzkieciu-gojose, ir oles, ir pilose, ir izulniose.

7 Ir perejo Zydey per Jordana žiamen Gado ir Gil'eado. Kad dar pats Saul buwo Gilgalij, tada atajo paskuy jo wifos žmones bedrebant.

8 Ir laukie anisien per šeprynias dienas, iki anam meny kury pažymino Samuel : Kad notajo Samuel Gilgalin, tada izfobarite wifos žmones nog jo.

9 Tare tada Saul, Arnefzkir mi sza degama-ahera, ir dekudarymo-ahera : ir aherawojo degama-ahera.

10 Ir stojos kad pabaygie aherauot degama-ahera, jog šzey arajo Samuel : 6 Saul ižejo šurykt ghi, izlawint jamuy.

11 Tare tada Samuel : Ka padarey ? 6 Saul tare : Delto jog izwidau jog izfobarito žmones nog manes, ir tušen notejey and pažymeto czeia dienu, Filistynei wel šuryrnyko Michmas.

12 Tada tarau : Nusęgs dabar manęp Filistynei Gilgalin, 6 ne meldziau karšzey weyda : W I E S Z P A T I E S : pryerzau tada pats sawe, ir aherawojau degama-ahera.

13 Tare tada Samuel Sauliešp : Durney padarey, Nesangojey prysakima W I E S Z P A T I E S Diewa tawo kury prysakie tau : dabar nes butu nutwirtyngs W I E S Z P A T S Karaliste tawo and Izraelus and amžu.

14 Ber dabar nopsitos Karaliste tawo : ieszkajo su W I E S Z P A T S wira : pagal šzyrdies sawo, ir prysakie jam W I E S Z P A T S kad butu Wadu and žmoniu jo, delto jog nešlytkiey to, ka prysakie tau W I E S Z P A T S.

15 Kleles tada Samuel, ir ejo isz Gilgal, Gibeon Beniamino : ir paskayre Saul žmones, kuros atirado su jo, ape šezera šzymru wiru.

16 Saul wel, ir sunus jo Jonathan ir anos žmones kuros atirado su jeys, atliko Gibeoy Beniamino : ber Filistynei atfigule Michmas.

17 Ir iszejo izgadyntojey isz abaza Filistynu, tryle pulkose : wiens pulkas apšigryžo kialan Ofros, žiamen Saul.

18 Wiens wel pulkas apšigryžo kialan Beth-horo ra, 6 wiens pulkas apšigryžo kialan rubešies kury weydzit lomošp Zeboim giron.

19 Ir nebuwo a araktas katawijas wifoy žiamen Izraelus : tare nes Filistynei ; Kad nedarytu Zydey katawijo ney rahorynes.

20 Togdel mūdaiwo eyc wifas Izrael Filistynump, ašzyryt sau kiekwiens atkla sawo, aba topera sawo, aba kirwi sawo, aba kapones sawo.

21 Ber turejo daciotas pietas už kapones sawo, ir už toperas sawo, ir už tryjū-datu šakies, ir už mirwius, ir and daryma akitymiczu.

22 Ir stojos dienoy kowes, jog nebuwo araktas katawijas ney rahorynes rakoy wifu žmoniu, kuros buwo su Saulu ir su Jonathanu : ber Sauliešp ir sunamp jo Jonathaniešp atirado.

23 Ir tyds abaza Filistynu persiprowijnop Michmas.

Jonathan su szarwu neszoroju sawo pamusza waykie Filistynu dwidešzymi wiru, 1. 6c. 60 izfigašta wifas abakas, 15. Saul ape 1ey dafizynojut, wija jos, ber Filistynei musza wiens žia, 20. Izraelitei kurie buwo Filistynose šufwienijo su Saulu, 21. Kaypo teypag wifit iz Izraelitei kurie buwo Pasilepe and kašau, 22. Saul prapryškia žmones kad newalgieu nieko pirm waharo, 24. teyp jog nedryso niekas walgit isz iekawcio medams, 25. Jonathan watgo truputi medams, ir asigawo to nedaug, 22. žmones iszakšas watgo mesu su krauju, 32. ka Saul užsako jems, 34. budawoja atioru, 35. wija nepriešels sawo, 36. Saul kėausias Wieszparies ber negauna, asakima, 37. Saul liepia mest burta, kad žynotu kas peržygie, 30. burta poła and Jonathano, 43. Saul ghi mori užmuszt, ber žmones perszkadyja jam to. 44. Saul isz wajnos, suney, duktern, Mote, Hezmonas, Tewas, 6c. 47.

IR stojos nekuroy dienoy, jog tare Jonathan, lunus Saulies waykop sawo, kursey neszoro szarwu jo : Eykiz, ir perekim apifodon Filistynu, kuriy ira isz anos szalies : ber nepafakie to tewuy sawo.

2 6 Saul sedejo and paties kraszta Gibeos, po granora-medziu, kursey buwo Migrone : 6 ru žmoniu kuros buwo a su jo buwo ape šezzy šzymrey wiru.

3 6 Ahia sunus Achitubo brolies g Ikaboda sunaus Pinehaso, sunaus Eli, buwo Kunigi W I E S Z P A T I E S, Siloy, benešzas Efodas : ber žmones nežynajo to jog nuejo tan Jonathan.

4 6 tarp anu pereygu per kuras ieszkajo Jonathan pereyt apifodon Filistynu, buwo aszrumas oles isz szos szalies, ir aszrumas oles isz anos szalies : 6 wardas wienu buwo Bozez, wardas wel kito buwo Sene.

5 Wiens dactis gulejo ties Puše-nakti, priesz Michmas : kirs wel ties pietus, priesz Geba.

6 Ir tare Jonathan waykop, kursey neszoro szarwu jo : Eykiz, ir perekim apifodon tu nopsiowustelu, gal but jog dirbs už mus W I E S Z P A T S : nera nes W I E S Z P A T I E P perszkados izgiatber per daugietas aba per ma žeta.

7 Tare tada jam szarwu-neszorojas jo : Daryk tey wis kas ita šzyrdyje tawo : apšigryšk, šzey esmi, su cawim, pagal šzyrdies tawo.

8 6 Jonathan tare : Szzey pereysim tump winump, ir arššegum jems.

9 Jeygu teyp taris musump : Stowekit net aceysim jusump, tada šlowesim and wieres musu, ir neuzlipsim jump.

10 Ber jeygu taris teypo : Uzlipkit musump, tada uzlipsim, padawe nes jos W I E S Z P A T S rakon musu : tey bus mums šiaktu.

11 Kad tada aršidegle abejas apifodoy Filistynu, tada rare Filistynei : Szzey ižejo Zydey isz dobiu knt buwo pasilepe.

12 Priegram atfakie wirey apifodos Jonathanop ir szarwu-neszorojop jo, ir tare : Uzlipkit musump, 6 pam škisim jus : 6 Jonathan tare szarwu-neszorojop sawo : Lipk paskuy mane, padawe nes jos W I E S Z P A T S rakon Izraelus.

13 Ušlipo tada Jonathan and raka sawo, ir and koju sawo, o šarwu-neszotojas ejo paskuy ghi: ir pole po weydu Jonathano, o šarwu-neszotojas jo užmušdyno jos paskuy jo.

14 O tas pirmas pamušzymas, kuro pamuše Jonathan ir šarwu-neszotojas jo, buwo ape dwidiežymis wiru, kaypo and pufes margo žiamės, užaramos jungu jauciu.

15 Ir buwo drebeimas abazė, laukie, ir terp wisu žmoniū: pati teypag apšoda ir išgadytoje drebejo, ir labey sujudo žiamė, drebeimas mes buwo Diewa.

16 O kad išzwido fargey Saulies, Gibeoy Benjamino, jog šzey iutyrpo daugibe, ir perejo, ir mušama eit.

17 Tada rare Saul tump žmoniūp kuros buwo su jo. Paskaytykit meldziū, ir apiweydekit, kas išzejo iš musu: skayte tada anisjen, o šzey nebuwo Jonathanas, ir šarwu-neszotojas jo.

18 Tare tada Saul Achiošp, Arnefzk šza Skrynia. Diewo, (Skrynia nes Diewo buwo anoy dieny waykole Izraelaus.)

19 Ir štois, kad dar kalbejo Saul Kunigop, jog platynos labey ir dydyno anis šnekieimas, kursey buwo abazė Filistynu: rare tada Saul Kunigop: Itrauk raka rawo.

20 Ir šusiwadyno Saul, ir wisos anos žmones kuros buwo su jo, ir arajo kowes: o šzey kalawijas wieno buwo priefz kizaghi, buwo labey dydys trekimas.

21 Zydey teypag buwo su Filistyneys kaypo pirmito, kurie laydes su jeys abazan apiskritey ir tie teypag šusiwienijo su Izraeliteys, kurie buwo su Saulu ir su Jonathanu.

22 Kad išgirdo wit wirey Izraelaus kurie buwo pasistepe kalne Efraimo, jog bega Filistyne, tada ir tie šusiwienijo su kys užpakaliy, kowey.

23 Teypo išzlofawo WIESZPATs anoy dieny Izraeli: ir peršprowijo abazai ing Beth-Aven.

24 Ir pusiwaytyno anoy dieny wirey Izraelaus, papryfekte nes Saul žmones, kalbant, Prakiaykras t'et tas žmogus, kursey walgo peną iki wakamų, kad pamitycios and neprietelu mano: togdel neragawo pena wisos anos žmones.

25 Ir arajo wisa žiamė giron: ir buwo medus and lauko.

26 Kad tada arajo žmones giron, šzey, jog buwo rekieimas, bet niekas nesilitejo raka sawo nustrump sawo, bijojos nes žmones papryfektima.

27 Ber Jonathan negirdeja to, kad papryfekte žmones tewas jo, ir išziese galą lazdos sawo, kuriy buwo rakaoy jo, ir padaže ja kory medaus: o kad prykiso raka sawo nustrump sawo, tada prafzawo akis jo.

28 Arfakie tada nekuris wiras iš žmoniū, ir tare: Tewas rawo užkiaykie sunkiey žmones, kalbant, Prakiaykras t'et tas žmogus kursey walgo šzadien doną: togdel šzwinista žmones.

29 Tare tada Jonathan, Tewas mano užfektawo žiamė: dabokites meldziū kaypo prafzawo akis mano, delto jog ragawau truputi iš to medaus.

30 Kaypo toli fabiaus kad butu walgie šzadien žmones walney iš to išgawima neprietelu sawo, kury rado: ber dabar negu dydys buwo pamušzymas and Filistynu.

31 Barayg pamuše anoy dieny Filistynus,

nog Michmas iki Ajalon: ir numasyntos buwo labey žmones.

32 Laydes tada žmones išgawimop, ir eme awis, ir jaucius, ir telus, ir pamušze tey iki žiamė, ir walgie tey žmones su krauju.

33 Ir palakita tey ira Sauliy, kalbant, šzey žmones griešzyja priefz WIESZPATY, bewalgant su krauju: ir tare anisjen, apšwaykščzojot pašodusey, pryrykit manes šzadien dydi akmeni.

34 Priegram rare Saul: išfbarštykit terp žmoniū, ir kalbekit jems. atweškit manes kiewiens jauti sawo, ir kiewiens awi rawo, ir pamuškit cia, ir walgikit o negriešzykit priefz WIESZPATY, walgidami jos su krauju: arwede tada wisu žmones kiewiens jauti sawo raka sawo: naktiy, ir pamušze jos ten.

35 Pabudawojo tada Saul Altoru WIESZPACIUY. tas Altorus buwo pirmas, kury pabudawojo WIESZPACIUY.

36 Foram rare Saul: Eykim paskuy Filistynu nakcia, ir apimkim jos net išausz, ir nepalikim terp ju wirow. o anisjen tare, Daryk tey wis kas ira giar akise rawo: Ber Kunigas rare: Pryfiatinkim šza Diewop.

37 Klausie tada Saul Diewo: Efyugu paskuy Filistynus? padoligu jos rakaon Izraelaus? Ber anisjen norkakie jam anoy dieny.

38 Tare tada Saul, Areykit iza išz wisu kam- 8 Sodz.
pu žmoniū, ir klauskite, ir dabokites, kampi 20. 2.
ira šzadien tas griekas.

39 Kaypo rykrej nes gija WIESZPATs, kursey išzlojoja Izraeli, noris butu šuniep mano Jonathaniep, tada numirs šnercia: ir norkakie jamuy niekas iš žmoniū.

40 Priegram rare wisop Izraelaus, Juwen bufit išz wienos szalies, ašien wel ir šunus mano Jonathan busim išz kiros szalies: rare tada žmones Saulies, Daryk tey kas ira giar akise rawo.

41 Ir rare Saul WIESZPATIESP Diewop Izraelaus, Parodyk nekakraghi: and Jonathano rada ir and Saulies pole burras, bet žmones išzejo walnos.

42 Tare tada Saul, Meskit burta, terp manes, ir terp šunaus mano Jonathanas, pole rada burras and Jonathano.

43 Tare tada Saul Jonathanop: Pamfakik ka padarey: pasakie tada jam Jonathan, ir tare, Paragawau tykt truputi medaus, galu lazdos, kura turejau rakaoy mano, šzey cia esmi, musijugu mirt?

44 O Saul tare, Teypo tepadaro mi Diewas, ir teypo teprydeda, Jonathanas musighi mirt šnercia.

45 Ber žmones rare Saulies; Tueru mirt Jonathan kursey padare raka dydy išzofawima Izraeliy? t'et tey toli teypo rykrej kaypo gija WIESZPATs, jeygu pusi ptaukas žiamė išz galwos jo: anisjen nes tey padare šzadien su Diewu. Teypo išzlofawo žmones Jonathanas, jog nenumire.

46 Ir lowes Saul nog Filistynu, o Filistiney nuejo wienon sawo.

47 Eme tada Saul karalists and Izraelaus, ir karawo priefz wisu neprietelus sawo apškyrey, priefz Moabą, ir priefz waykus Ammoną, ir priefz Edomą, ir priefz Karalus Zobos ir priefz Filistynus, ir kur tykt atšgryzo dare koronę.

48 Ir apšwaykščzojo galintyngey, ir pamušze Amalekirus, ir giarbejo Izraeli išz rakaos to kursey g hi pteze. 49 O

49 O suney Saulies buwo Jonathan ir Isvi, ir Malchi-sua: o wardcy dwieju dukteru jo buwo sie, wardas primgimdes buwo Merab, wardas wel mażausios Michal.

50 O wardas moreries Saulies buwo Abinon, dukte Abinonazo: wardas wel Heimona jo buwo Abiner, sunus Nero, Saulies dedes.

51 O Kis buwo cewas Saulies, Net wel cewas Abnero buwo sunumi Abielei.

52 Ir buwo stypra wayna priesz Filistinus, per wisas dienas Saulies: Togdel rynko sawesp, wisus gatunus, ir wisus kudrus wirus kuros regiejo Saul.

PAGUL. XV.

Samuel liepia iszskaknis Amalekitu, s. 2. 29c.

Saul munstrawoja žmones sawo. kurn ira 210000, 4. Kienitams liepia atfor nog Amaleko, 6. Saul pamusza Amalekitu, bet ezedyja Karaluy ir gieraufiamuy tobiny, 7. Wieszpats to tabey nemejsza, 11. Samuel bara Sauli ir sako jam (nemejszen anisien iszkalba ir iszapysza katet.) jog isztume ghi Wieszpats isz Karalistes, del newdecznisterjo ir neklauszados, 14. Perpleszymas ploszczas Samuelies, zymina jog atplesza ira Karalistes nog Saulies, 27. Diewas negali metoi, 29. Samuel kajoja ing hukus Agaga Karalu Amalekitu, 31. eyt namoi, ir gaylis Saulies, 34.

Tare tada Samuel Saulies, W I E S Z P A T S nusiunte mane, kad patepcia rawe Karalumi and zmoniu jo, and Izraelaus: klausik tada dabar balsa zodziu WIESZPATIES.

2 Teppo kalba W I E S Z P A T S karu, 4 Atakiau rey ka padare Amalek Izraeluy: kaypo usfidate priesz ghi and kialo, kad ejo isz Egypta.

a Exod. 17. 3. 14. Deut. 25. 17.

3 Eyk dabar, o muszk Amaleka, ir izgadynk wifiszkey rey wis ka tury, ir neczedyk jam: bet uzmušk nog wiriszko iki morerizkam, nog wayku iki zyndziantiems, nog jauciu iki awiams, nog welbludu iki astiams.

4 Paskie rey Saul žmonemus, ir paskayre jos Telaima, du szymu cukstanciu pesciu: deszymti wel cukstanciu isz Judos.

5 Kad Saul arajo iki miestuy Amaleko: tada usfodyno uszwogima lomoy.

b Sudz. 1.

6 Ir liepe paskir Saul o Kenitams, kalbanir, Iszeykit, atokit, iszgiatbekir isz widuries Amalekitu, kad neisznaykincia jusu su jeys, e padaret nes mietaszzydiste wifimius waykamus Izraelaus, kad ejo isz Egypta: Teppo ar-

c Exod. 18. 10.

19. Itojo Kenitey isz widuries Amalekitu.

d Num. 10. 1.

7 Pamusze tada Saul Amalekitus, nog Havilos iki kur areyni Suran, kurtsey ira priesz Egypta.

e Num. 29. 1.

8 Ir pagawo giwomis. d Agaga Karalu Amalekitu: bet wisas žmones izgayfzyno wifiszkey a Num. asztrumu kalawijo.

f 24. 7.

9 Ratayg Saul ir wisos žmones paczedyjo Agaguy, ir gieraufiems awiams, ir jauciams, ir tamuy kas ary to gieraufiu, ir awinelsams, ir tamuy wisamuy kas biwo gieraufia: ir nenorejo ju izgayfzyn wifiszkey: bet rey wis kas buwo papeykta, ir rey kas buwo gayfztanciu izgayfzyno wifiszkey.

10 Stojos tada zodys W I E S Z P A T I E S Samuelies, kalbanir:

11 Gaylis mi to jog padarau Sauli Karalumi, delto jog atsigryzo nog manes, ir neużrurejo zodziu mano: usfidegie tada Samuel, ir szaukie W I E S Z P A T I E S P per wisu nakti.

12 Potam kiefes Samuel rytamera aksty futyke Sauli: ir paskaita rey ira Samueluy kalbanir, Saul arajo Karmelin, ir szrey izstare Saul piloru, potam iszejo, ir perejo, ir arajo Gilgalin.

13 Atajo tada Samuel Saulies, ir tare jam Saul, Paszlawintas buk W I E S Z P A C I U Y, pastypynau zodys W I E S Z P A T I E S.

14 Tare tada Samuel, Kas tada ira rey do balsas awiu, ausise mano, ir balsas jauciu kury girdziu.

15 O Saul tare, arwede jos nog Amalekitu, paczedyjo nes žmones gieraufiems awiams ir jauciams, kad asierawotu W I E S Z P A C I U Y Diewuy rawo: bet atstanka wifiszkey izgayfzynom.

16 Tare tada Samuel Saulies, Palauk, o pasakisiu tau rey ka kalbejo mane p W I E S Z P A T S fzyo nakty: tare tada anisien jam, Kalbek.

17 O Samuel tare: Negi rey ira, Kad buwey mažu akise rawo, jog stoyes galwa giminiu Izraelaus: ir jog patepe rawe W I E S Z P A T S Karalumi and Izraelaus?

18 Ir nusiunte rawe W I E S Z P A T S kialau, ir tare: Eyk ir izgayfzynk wifiszkey grietiznikus, Amalekitus, ir karauk priesz jos, net izgayfzyli jos.

19 Kodelgi tada neklausy balsa W I E S Z P A T I E S, bet muskiey izgawimop, ir padarey rey kas ira pikr akise W I E S Z P A T I E S?

20 Tare tada Saul Samuelies: Ir tabey klausiau balsa W I E S Z P A T I E S, ir wayk szczojau to kielu kuro nusiunte mane W I E S Z P A T S: ir atwedziau su sawim Agaga Karalu Amalekitu, bet Amalekitus wifiszkey izgayfzynau.

21 Zmones wel eme isz izgawimo, awis, ir galwijus, kas ira praktiniazia isz praktiakro daykra, Kad asierawotu W I E S Z P A C I U Y Diewuy rawo Gilgalin.

22 Bet Samuel tare: Megtagu W I E S Z P A T S teppo degamomis-asieromis, ir muszamomis-asieromis, kaypo klausada bafisy W I E S Z P A T I E S, szrey e klausadu bur gieraus ira nekayp muszama-asiera, klausit, nekayp taukey jauciu.

23 Uparas nes ira grieku zynistes, o priesztraut ira stulpu-garbe: Delto jog atmerrey W I E S Z P A T Y, ir W I E S Z P A T S teypag atmerre rawe, jog nebusi Karalumi.

24 Tare tada Saul Samuelies, Sugrieszjau, delto jog perzogian isakima W I E S Z P A T I E S, ir zodziu rawo: bijojaus nes zmoniu, ir paklausiau balsa ju.

25 O dabar artaysk meldziu grieka mano, ir sugryfzk su manim, kad pasimelscia W I E S Z P A C I U Y.

26 Bet Samuel rare Saulies, negryfzu su rawim: delto jog atmerrey zodys W I E S Z P A T I E S, W I E S Z P A T S teypag atmerre rawe, jog nebusi Karalumi and Izraelaus.

27 Kad atsigryzo Samuel eyt: tada pagawo anisien patu ploszczas jo, ir perpliszo ana.

28 Tare tada jop Samuel, Arplesze szadiciu W I E S Z P A T S nog rawos Karalistes Izraelaus, ir dawe ja arymamuy rawo, gieraufiam uz rawe.

29 Ir nemetoja teypag tas kurtsey ira pergasteimu Izraelaus: ir nesisgylit, ne zmogumi nes ira kad gayterus, to.

Pagul. 16. 17.

I. S A M U E L.

221

20 Ó anšien rare, Sugrišzyjau, ſzenawok meldziu dabar mane po Wiraušieys žmoniu mano, ir po Izraelu, ir ſugryšk ſu manim, kad paſmelčia WIESZPACIUJ Dieuw tawo.

31 Sugryžo tada Samuel paškuy Sauli, ó Saul meldes WIESZPACIUJ.

32 Tare tada Samuel: Atweškit ſza manę Agag, Karalū Amalekitu: ó Agag ejo jop ſapiey: ir rare Agag, užtieſa arſiojo karrumas ſmerties.

33 Ber Samuel rare, Pagal to kaypo apiferatyjo kalawijas tawo moteris, teypo apiferatybus motyna tawo terp moterū: Sukapojo tada Samuel Agag, ing ſtukus po weydu WIESZPATIES Gilgalu.

34 Potam ejo Samuel Ramon: ó Saul nuejo namoſna ſawo Gibeoni Saulies.

35 Ir peregiejo dangiaus Samuel Saulies iki dieneys ſmerties ſawo: Samuel teciau raudawo Saulies: Ir gaytejos WIESPATIS jog padare Sauli Karalumi and Izraelaus.

PAGUL XVI.

Wieszpatis ſuncia Samueli Bethlehemaſ Iſaję patepti wienę iſz ſunu jo Karalumi: Samuel beſibijodams Saulies, mokiamamę ſu Wieszpaties kaypo turti apſiey ſu to jo dayktu, 2. 3. 4. Samuel norejo patepti Karalumi Eliaba, Wirauſi ſunu Iſaję, 6. ber Wieszpatis ſažo jam jog apyngko Karalumi Dowidas jauniauſi ſunu Iſaję, 12. kury Samuel paſapia, ó Dwafia Diewo atcyt and jo, 13. ber nog Skulies arſioja, 14. Dowidas wadynamas eſt dwaran iſz rotos tarnu Saulies; kad žayſtu po Saulu, 17. Dowido giru, 18. Saul ghi miſi labey ir doro ghi ſzarwu-neſzotoju ſawo, 21. Dowidas žaydžia po Saulu, kad ghi kwarſzyno pikta dwafia, ir kad nedame jam pakajaus, 23.

Tare tada WIESZPATIS Samuelieſp, Pakoſey gaylies Saulies, kury teciau atmeciau, kad neburi Karalumi and Izraelaus? prypildyk ražą tawo aliwa, ir eyk, ſiuſiu tawę Iſaję Bethlehemiſp, iſzweydejaus nes ſu Karalu, terp ſunu jo.

2 Ber Samuel rare: Kaypo eyſiu? Saul nes iſgirs tey, ir užmuſ mane: rare tada WIESZPATIS, Imk ſu ſawim iſz galwiju relę, ir taryk, atejau daryt WIESZPACIUJ aſiera.

3 Ir pakwieſi Iſai and aſeros, ó aſzjen paſakiſiu tau ką weykſi, ir patepſi mi tą kury paſakiſiu tau.

4 Ir padare tey Samuel ką kaſbejo WIESZPATIS, ir arajo Bethlehemaſ. Arajo tade Wirauſiey mieſto bedrebedami, ſurykt ghi, ir rare, Iragu ſu pakajumi ateyga tawo.

5 Ó anšien rare, Su pakajumi, ateynu daryt WIESZPACIUJ aſiera, paſiſzewſkit, ir eykit ſu manim and aſeros: ir paſzewte Iſai, ir ſunus jo, ir pakwiete jos and aſeros.

6 Ir ſtojos kad arajo anisjen, jog weydejo and Eliaba, ir rare, Tykrey ſu žmogus ira po WIESZPACIU, patepyniu jo.

7 Ber WIESZPATIS rare Samuelieſp, nedahokis and weyda jo, ney and aukſzruma ſtomenies jo, atmeciau nes ghi: n'eſt nes tey kaypo dabojas žmogus, žmogus nes dabojas

and to kas ira po akimis, ber a WIESZPATIS dabojas and ſzyrdies.

8 Atwadyno tada Iſai Abinadaba, ir liepe PG. 7. 10. jam eyt prieſz weyda Samuelies, ber anšien Jer. 11. rare, Ir to nopryngo WIESZPATIS.

9 Potam liepe Iſai atcyt Sammey, ber anšien rare, Ir to nopryngo WIESZPATIS.

10 Liepe tada atcyt Iſai ſepnieny ſunu ſawo priez weyda Samuelies: ber Samuel rare Iſaję, nopryngo ju WIESZPATIS.

11 Prieqram rare Samuel Iſaję, Iragu tey wiſi jaunikayciey? ó anšien rare, maſaſias dar atliekt, ó ſzrey b gano awis: ir rare Samuel Iſaję, nuſiuk, ir atweškit ghi, negaleſim nes užieit, ner ateyſ cia.

12 Nuſiure tada ir iſwede ghi (ó anšien PG. 7. 10. buwo raudonoku, ir grežu akiu, ir grežu and wizzziaus,) ir rare WIESZPATIS, Kialkis, patepti ghi, taſjen tey ira.

13 c Eme tada Samuel aliwos-ražą, ir pa-c PG. 8. 11. tepe ghi widuryje broſu jo, ó d Dwafia WIESZPATIES buwo garawa and Dowido nog anos dienos ir potam paškuy to kielies Samuel, ir nuejo Ramon.

14 Ó Dwafia WIESZPATIES arſiojo nog Saulies: ir iſgādyno ghi pikta dwafia nog WIESZPATIES.

15 Tare tada jog tarney Saulies: Szrey, dabar, pikta dwafia Diewo, iſgādyna tawę.

16 Tekalba meldziu Wieszpatis manis tarnamus ſawo, kurie itowi po weydu tawo, kad ieſzkotu wirow kurię mokia žayit and horpos: ir ſtojis, kad ira and tawes pikta Dwafia Diewo, kad žayſtu ražą ſawo, id kad gieraus butu ſu rawim.

17 Tare tada Saul tarnump ſawo: Iſzmi-jeſzkokit wirow kurſey moka grežey žayſt, ir atweškit ghi manę.

18 Atiakie tada wiens iſz jaunikayciau, ir rare, Szrey, regiejau ſunu Iſaję Bethlehemi-ros, kurie moka žayit, ó ira prakilnu galunu, wajauniku, ir nowokingu dayktoſe, ir grežu winu, WIESZPATIS tey; ag ira ſu jo.

19 Ir iſzſiure Saul ſuntynius Iſaję, ir rare, Siuſk manę ſunu tawo Dowidas, kurſey ira pas awis.

20 Eme tada Iſai aſiž, ſu dona, ir ſkuros mayſžą, ſu winu ir wienę ofſkiri, ir nuſiure jos Saulieſp per ražą ſunaus ſawo Dowidas.

21 Teypo arajo Dowidas Saulieſp, ir ſto-wejo po weydu jo: ir miſejo ghi labey, ir buwo ſzarwu-neſzotoju jo.

22 Potam nuſiure Saul Iſaję, kad praſzyru: Teitowi meldziu Dowidas poweydu mano, rado nes maſonę akie mane.

23 Ir ſtojos kad buwo dwafia Diewo and Saulies, jog eme Dowidas horpą, ir žayde ražą ſawo: buwo tey Sauluy atadweſiu, ir gieraus buwo ſu jo: ir arſioja nog jo pikta dwafia.

PAGUL XVII.

Abazej Eliſſynus ir Izraelaus guli prieſz ſawę, 1. 2. 3. Milžynis Goliath ſzrey pri ſz jos, ir iſgādyna Izraeli, ſtomeniu ſawo, iſzawęy, ir draſu iſzwadyneimu, 4. Dowidas budamas nuſiustas nog tewa ſawo aba an bro ump ſawo, ir tey iſwede s apnerkſta and pikrybes ano nopyjaſciela Colaiho, ir aſiſwera gierawabary jog nors ſu

su jo mufstis, 12. už ka brolis jo wifesnis
biza gni fali krey, 13. Saul liepia atwest
Dowidas kuse, atliekt priezasty gawos fxyrdies
fawo 31. cyt nezarwas in tawda fawo
ir wiskie priez Goliathu, 32. kursey jo
peyki, kiazkia, ir baydo, 42. bet Dowidas
budamas putas wiewos ir padukies Di-
wiep, permeta ghi ir uzmuza, 43. and
ko Filistyn y bebegait, pamuszami ist ir
uzgumomi, 51. Saul pazysta Dowida, 55.

IR surynko Filistynei wawka sawo kowes,
ir surynko Sochoy, kursey ira Judoy, ir at-
figule terp Socho ir terp Azekos, and galo
Lammim.

2 Ber Saul ir wirey Izraelaus surynko ir
arfigule azolu-lomoy ir sustare kowes-reda
priez Filistynus.

3 O Filistynei stowejo and kalna, isz anos,
Izraelitei wel stowejo and kalna isz szos szal-
lies. o loma buwo terp ju.

4 Isejo radi karewis isz abazaus Fili-
stynu, wardas jo buwo Goliath, isz Gath:
aukztumas jo buwo szefos olaktis, ir sprin-
dys.

5 Ir turejo and galwos sawo szalma, gie-
lezyni-ferdoka, reypag turejo strigota, o
funkumas ano gielezinyi-ferdoka buwo, paki
tolstau-icy szilu waro.

6 Waro reypag koju-szarwas, swerejs and
koju sawo, ir waro skida terp peciu sawo.

7 Kotas wel rahotynes jo buwo kaypo rie-
stuwis-audicijaus: o jecys rahotynes jo buwo pa-
darytas isz szymta szilu gielezies, o skidos-
nelzotojas cjo pirmi weyda jo.

8 Susiojo rada rasien, ir szaukie kowes-re-
damp Izraelaus, ir rare jems, Kodel iszeynate su-
redit kowes-reda: Negu aszen eimi Filistyn-
nu, o jusien wergeys Saulies? apyunkit terp
sawes wira, kursey areytu rmanep.

9 Jeygu gales karor priez mane, ir uzmuft
mane, rada mesien busim wergeys jusu:
bet jeygu aszen pergaleiu ghi, ir uzmuftu
ghi, rada jusien busit wergeys manus, ir stu-
zyit mums.

10 Priezgam kalbejo Filistynas, Kolojan
szadien kowes-redus Izraelaus, kalbait, Dokir-
mi wira, kad muszrumime podraug.

11 Kad isgirdo Saul ir wifas Izrael anos zo-
dzis Filistyno: tada isgirdo, ir bijojos
labej.

12 O Dowidas buwo sunami Efratitos isz
Bethlehem Judos, kuro wardas buwo Isai,
ir turejo alzoneta sunu: ir buwo dienose
Saulies zmogumi, senu, senin-cynaciu terp
zmoniu.

13 Trejetas wel suni Isajes dydziaustu maejo,
ejo paskuy Sauli waynon: o wardey anury ju su-
nu jo, kurie auėjo waynon, buwo Eliab pirmim-
dis, o gauras jo Abinadab, trecias wel Sam na.

14 O Dowidas buwo mafauim: ans wel tre-
jetas dydziaustu maejo paskuy Sauli.

15 Ber Dowidas atcydawo, ir pareydawo,
16 Sam. 16.19. hems.

17 O ans Filistynas prycydawo, ryto-metu
akity, ir watoro metu. Teppo sustodawo tam
per kiaturas deszymis diem.

18 Ir rare Iisauzau sawo Dowidop, Imk
meldziu brolamius tawo Efa isz ta sproginu

jewu, ir ra deszymti donu, ir nuneszk rekinas
abazai brolump tawo.

19 Ber ra deszymti pieno-furu nuneszk wi-
rausiamuy and tukstancis: ir atlakisi brolus
tawo, jeygu giercy jems wedas, ir imsi nog ju
piadotka.

20 O Saul, ir anisjen, ir wifi wirey Izrael-
aus buwo pas azola-loma, besimuzdami su
Filistyneis.

21 Kieles tada Dowidas ryto-metu akity,
ir paliko awis pas sarga, ir paeme rey, ir
nuejo, pagalto kaypo isakie jamuy Isai: ir
arajo iki b wezymu-piluy, kad laydes wayksa
kowes-reda, ir kad szaukie ko-rop.

22 Ir sustare Izraelitei ir Filistynei kowes-
reda, priez kowes-reda.

23 O Dowidas nudejo sudus nog sawes,
po rakka sudu sargo, ir nubego kowes re-
dop: ir arajo ir klausas brolu sawo ape ju
palayme.

24 Kad kalbejo su jey, szrey jog iszejo ans
karewis: wardas jo buwo Goliath, Filistyn-
nas isz Gath, isz karu Filistynu, ir kalbejo
pagal tu zodziu. O Dowidas girdejo jos.

25 Ber wifi wirey Izraeli, kad dabojos
and ano zmogaus, tada bego nog weyda jo, ir
bijojos labej.

26 Ir rare wirey Izraelaus: Regiejotegu
ana zmoga kursey iszejo? iszejo nes koloz
raeli, ir stosis jog kas ghi uzmuft mubagotis
karalus dydzia bagociste ana zmoga, ir dos
jam duktery sawo, ir padatys walney, Izrael-
lii namus sewa jo.

27 Tare tada Dowidas anump wirump, kurie
stowejo pas ghi, kalbait, Ka meldziu padarys
tamuy zmoguy kursey uzmuft ra Filistyna, ir
nukliet homba nog Izraelaus? Kas nes ira ras
nopipiautelis Filistynas, kursey kolotu kowes-
redus Gwoja Diewo.

28 O zmones rare jam pagal anogi zodzia,
kalbait: Teppo padatys anamuy zmoguy kur-
sey uzmuftu ghi.

29 Kad isgirdo ghi Eliab dydziaustis bro-
lis jo kalbait anump wirump: tada uzi-
degie raskibe Eliabo priez Dowida, ir ta-
re: Ko dabar arecej, ir po ko palikey rak-
trupuri awiu giroy? pazystu poykoma tawo,
ir pikriba szyrdies tawo, arecej nes kad dabo-
turneys kowes.

30 Tare tada Dowidas, Ka dabar padar-
rau? nragu priezasties.

31 Ir atfigyzo nog jo kitop, ir rare pagal
anogi zodzia, o zmones wel atakie jam pagal
pirmu zodziu.

32 Kad isgirdo anos zodzius, kuros kalbejo
Dowidas, ir pasakie po weydu Saulies, tada lie-
pe ghi ansien atwest.

33 Ir rare Dowidas Saulies, Tenekryta ne-
wienamuy zmoguy szyrdys del jo: tarnas ta-
wo nueys ir karos su to Filistynu.

34 Ber Saul rare Dowida, negateci cyt rop
Filistynop, karor su ju, sunikayiu nes esi, o
anisjen ira karewis nog jaumites sawo.

35 Tare tada Dowidas Saulies, Tarnas ta-
wo gane awis sewa sawo, o arajo lawas, ir
meszka, ir nugabeno awi isz garda.

36 Ir cisu paskuy ghi, ir muszau ghi, ir iszo-
lawau isz isz nauru jo: o kad paakele priez
mane, tada nurweran uz barzda jo, ir muszau
ghi, ir uzmuftau ghi.

37 Tarnas tawo uzmuftu tepp sawa kaypo
meszka: teppo bus tamuy nopipiautelay Fi-
listynuy

1 Sam.
26.5.

filistynų kapyto wienamų isz ju; delro jog kolojo kowes-redus giwoja Diawo.

37 Priegiam tare Dowidas, Tas W I E S Z P A T S kuryk iszlojowo mane isz rakos lawo ir isz rakos meszkos, tasjen iszgalbes mane isz rakos to Filistyna: tare tada Saul Dowidop, Eyk, W I E S Z P A T S t'esi su tawim.

38 Ir apwilko Saul Dowida rubcys sawo, ir nidejo and jo galwos waro szatma: ir apwilko ghi gielezies-ferdoku.

39 Ir pryjose Dowidas katawija jo and drapanu sawo, ir aorejo eye, neryre nes to nickados: tare tada Dowidas Saulies, Negalu eyt juse, neryrau ne ju nickados: ir nudejo jos Dowidas nog sawes.

40 Ir eme lazda sawo rakoi sawo, ir arynko sau pekis akmenius glocus isz upele, ir idejo jos piemenio tarbayren, kura rurejo, ipacley mayszeliu, o wilkine jo buwo rakoy jo: reypo artynos ansjen Filistynop.

41 Filistynas reypag iszejo becydams ir beariyndams Dowidop: o skidos-neszorojas jo ejo pirm weyda jo.

42 Kad pakiele akis Filistynas, ir iszwi-do Dowida, tada paniekino ghi: buwo nes jaunikayciu raudonoku, ir grezu and wizr-diaus.

43 Ir tare Filistynas Dowidop, Szogu esmi jog eyti manesp su lazdomis? Ir kiaykie Dowida, Filistynas per Diewu sawo.

44 Potam tare Filistynas Dowidop, eykiz manesp, o doziu kuna tawo paukszczams dagaus ir zwerams tauko.

45 Dowidas isz priesz tare Filistynop, Tujen areyni manesp su katawiju, ir su rabotyne, ir su gielezies-ferdoku: bet aszjen cymi tawesp wardane Wieszpacies karu Diewa kowes-redu Izraelaus kury honbijcy.

46 Szadzien ufrakins tare W I E S Z P A T S rakoy mano, ir pamuszta rawe, ir arymfu galwa rawo nog sawes, ir doziu szadzien lawonus abazaus Filistynu paukszczams dagaus, ir zwerams tauko, ir zynos wisa ziame jog Izrael tury Diewa.

47 Ir tas wisa surynkimas zynos, jog iszlosoja W I E S Z P A T S, ne katawiju ney rabotyne: wayna nes ira W I E S Z P A T I E S, tasjen pados jus rakoi musu.

48 Ir stojos kad kiekis Filistynas, ir ejo ir artynos sutykt Dowida, tada skubinos Dowidas, ir tekije kowes-redan sutykt Filistynas.

49 Ir ikiszo Dowidas rakka sawo tarbayren, ir iszeme akmeni isz ren, ir wilkalawo, ir tro-pijo Filistyna kakron jo: reyp jog iskiedo akmo kakroy jo, ir parpole weydu sawo ziamei.

50 Teypo pergalejo Dowidas ana Filistyna, wilksne ir akmeniu, ir pamuszta ana Filistyna, ir uzmuze ghi: bet Dowidas nerurejo katawija rakoy.

51 Togdel parekijejo Dowidas, ir sustojo and ano Filistyna, ir eme jo katawija, ir iszraukie ghi isz maksztu jo, ir uzmuze ghi, ir nukirto jam galwa jo: kad iszwi-do Filistynay, jog gahwas ju numire, tada pabego.

52 Kiekis tada wirey Izraelaus ir Judos, ir szaukie ir wijo Filistynus, iki kur areyni tomoi, ir iki bromams Ekrona: rynkti wel Filistynu pole and kiata Saaraim, iki Gathuy reypag, ir iki Ekronuy.

53 Potam apfigryzo waykey Izraelaus nog karizto wijna Filistynu: ir apeme abazus ju.

54 Potam eme Dowidas galwa Filistyno, ir atnesze ja Jeruzalei: bet izarwas jo lukiowe namete sawo.

55 Kad regijejo Saul iszeynant Dowida, kad sutyktu Filistyna, tare Abnerop Hemonop, Abner, Kieno rey ira sunus tas jaunikaytis? o Abner tare reyp tykrej kapyto gija dufza rawo Karalau, nezynau.

56 O Karalus tare, Klauskis kiene ira sunumi tas jaunikaytis.

57 Kad gryzo Dowidas nog pamuszta ano Filistina, tada eme ghi Abner, ir atwede ghi priesz weyda Saulies, o galwa Filistyno buwo rakoy jo.

58 Ir tare jop Saul, Kieno esi sunumi jaunikay? o Dowidas tare, Esmi sunumi carna rawo sajes Berthchemitos.

PAGUL XVIII.

Jonathan mili Dowida, noszydziez, ir dero su jo sadara, 1. Etc. dodamas jamy dowanas, 4. Saul uszstato ghi and zaitneru sawo, 5. moteris gura Dowida szesney sawo zabaus nekayp Sauli, 6. and to Saul aphrusztanji, 8. giras perdurt Dowida rabotyne, 10. bet Dowidas izbega, 11. Saul bijo: Dowida, 12. Dowidas tawingiu ira wiose kielaj sawo, 13. zmones ghi mili, 16. Saul zada Dowiduy z dolidwey duktery jawo Merab, 17. bet atadodama ejl Adrieluy, 19. Potam zada Saul Dowiduy duktery jawo Michal, 20. bet and spaszt, 21. zarney Saulies radyja Dowiduy kad wejin duktery Karalaus uz motery, 22. Dowidas to megsta Saul giezdzia and pasoga szymta, nopsiaustymu Filistynu, 23. Kuros zada dos Dowidas, 24. dawe tada jam Saul, 27. kwirj Dowida mili, 28. Saul bijos Dowida, ir nepriechumi jo ira, 29. Dowidas tawingiu ira, ir zenawojamas est, ir pagiarboj, 30.

Ir stojos kad pabaygie kalbet Saulies, jog sufryzo dufza Jonathano su dufza Dowido: ir milejo ghi Jonathan kapyto dufza sawo.

2 Ir eme ghi Saul anoy dienoy, ir nedatayde jam sugryzt namofna tewa jo.

3 Ir padare Jonathan ir Dowidas sadara; delto jog milejo ghi kapyto dufza sawo.

4 Ir nuwilko Jonathan phofczu sawo kuro wilkiejo, ir dawe ghi Dowiduy: rubus reypag sawo, ir tabey iki katawijuy sawo, ir iki kilpinuuy sawo, ir iki jostey sawo.

5 Ir iszeydowo Dowidas kur tykt fuzdawo ghi Saul, taykies budrey, ir uzstare ghi Saul and zalnieru, ir niestu buwo akie wisu zmoniu, ir akise reypag taru Saulies.

6 Ir stojos kad atajo anitien, ir sugryzo Dowidas nog pamuszta Filistynu, jog itiejo moteris isz wisu miestu Izraelaus, su gieme, ir ronecrys sutykt Karalu Sauli su butiney, su diaugsmu, ir su sudeys zaydyma.

7 a Moteris wel zayzdamos atskie wiene kirey, ir tare: Pamuszte o Saul tukstancius sawo, bet Dowidas deszymi tukstanciu sawo.

8 Uzsidacie tada Saul tabey, ir buwo pikras akise jo ans zodys, ir tare: Dowiduy dawe deszymi tukstanciu, bet man tykt tukstanciu: ir tykrej telis dar jam Karalisse.

9. Ir

a Enod.
15.21.
b I Sam.
21.11.
ir 29.5.

9 Ir turejo Saul aki and Dowido, nog anos dienos, ir potam.

10 Ir stojis and rytos, jog gacawa buwo pikra dwasia Diewo and Saulies, ir pranaszawo widuryje namu, o Dowidas zayde and strunazaysta rakka sawo, kaypo nog dienos iki dieny: (o Saul turejo rahoryne rakoy sawe.)

11 Ir mete Saul rahoryne, ir tare, perdursiu Dowida iki sieney: bet Dowidas aritojo dukart nog weyda jo.

12 Ir bijojos Saul Dowida, WIESZPATIS nes buwo su jo, o nog Saulies aritojo.

13 Togdel aprowijo ghi Saul nog sawes, ir uztare ghi lau uz Wirauli and tukstantis: o ansien iszeydawo ir icydawo po weydu zmoniu.

14 Ir redes Dowidas sargiey wifose kielose sawo: ir buwo su jo WIESZPATIS.

15 O kad regiejo Saul jog apsiwaykizczojo ansien labey sargiey, bijojos weyda jo.

16 Bet wifas Izrael ir Juda milejo Dowida, iszeydawo nes ir pareydawo pirm weyda ju.

17 Togdel tare Saul Dowidop, Szrey, dydesne duktery mano Merab dosiu tau uz motery, buk mi tykt galintingu siuu, ir wesk wayna WIESZPATIES: (tare nes Saul kad nebuto priefz ghi rakka mano, bet kad butu priefz ghi rakka Filistynu.)

18 Bet Dowidas tare Sauliesp: Kas esmi, ir kas ira giwata mano, ir namey tewa mano Izraeliy? kad bucia ziaktu Karalaus?

19 Stojos tada anomet, kad turejo but dora Dowiduy, Merab dukre Saulies: jog atadota ira Adrieluy Meholahitey uz motery.

20 Bet Michal dukre Saulies milejo Dowida: kad rey pasakita buwo Dowiduy, tada reytus buwo ans dayktas akise jo.

21 Ir tare Saul, Dosiu ia jam, kad butu jam spalstu, ir kad butu priefz ghi rakka Filistynu: togdel tare Saul Dowidop: Stofies szadien su kita ziaktu mano.

22 Ir prysakie Saul tarnamus sawo, Kalbekit su Dowidu slepciomis, kalbant, Szrey Karalus megita rawimi, ir wisi jo tarney mili rawe: buk tada dabar ziaktu Karalaus.

23 Ir kalbejo tarney Saulies tos zodzius po animis Dowido: tare tada Dowidas, Pigurey ira akise jusia but ziaktu Karalaus: norisjen esmi ubagu ir paniekianu.

24 O Saulies tarney pasakie rey jam, kalbant, Tokius zodzius kalbejo Dowidas.

25 Tare tada Saul, Teypo kalbekit Dowidop, Karalus nemegita palogu, bet szymtu nopipiaustyma Filistynu, pamitytis and neprietelu Karalaus: tares nes Saul jog pufs Dowidas per rakka Filistynu.

26 Ir pasakie Dowiduy tarney jo tos zodzius, ir buwo reytus ans zodys akise Karalaus, kad storus ziaktu Karalaus: bet neispilde dar dienos.

27 Kietes rada Dowidas, ir nuejo parsien, ir wirey jo, ir pamufze terp Filistynu du szymtu wisa, ir amefze Dowidas nopipiaustymus ju, ir aradawe jos karahuy pilney, kad storus ziaktu Karalaus: dawe tada jam Saul duktery sawo Michal uz motery.

28 Ir regiejo Saul, ir pamare, jog buwo WIESZPATIS su Dowidu: ir Michal dukre Saulies milejo ghi.

29 Bijojos tada Saul Dowida to labiaus: ir buwo Saul neprietelumi Dowida per wifas dienas sawe.

30 Kad layzdawos Kunigaykiszczey Filistynu, tada stojos kad laydes anisjen, jog Dowidas budrelnia buwo uz wifus taras Saulies, teyp jog wardas jo buwo dydzioy pagiarboj.

PAGUL. XIX.

Saul jyzko Dowida u mupst, 1. etc. Jonathan perfergt Dowida, 2. ir kalba uz gi Sauliesp, 4. kursey prysiek jog neuzmuze Dowida, 6. Dowidas jurgysti dwarasi, 7. eyt a d waynos ir pam-sza Filistynus, 8. wz ka wel jyzko Saul uzmuze Dowida, 10. Michal mote Dowida iaka ry jamuy, 11. Togdel ansien izbega, 12. Michal awiej ko tewa sawo, 13. Dowidas tejt Ramo Samucliesp, 18. Saul siuncia siuntytus Jonathan iugat Dowida: kurie pranaszawj teypag, 21. p tsien zaydziai, 22. ir pranaszawj teypag, 23.

Togdel kalbejo Saul sunaup sawo Jonathanop, ir wisump tarnump sawo, uzmuze Dowida: Bet Jonathan, siunus Saulies, labey mego Dowidu.

2 Ir pasakie rey Jonathan Dowiduy, kalbant: Tawas mano Saul jyzko rawe uzmuze: dabargi tada sangokis meldziu rytameras, ir astok slepcion wieton ir palislep.

3 Bet parsien iszeyfu ir stowesiu pas rakka tewa mano and lauka kame busi, ir kalbesiu ape rawe rewop mano, ir daboios kas bus izz to, ir pasakitu tau.

4 Kalbejo tada Jonathan giar ape Dowida rewop sawo Sauliesp, ir tare jop, Tenegrieszja Karalus priefz tarna sawo Dowida, delto jog ansien neisgrieszino priefz rawe, ir delto jog darbey jo ira labey gierri po rawim.

5 Idejo nes dufza sawo rakon sawo, ir izmuze ana Filistyna, ir padare WIESZPATIS dydy izganima, wisamuy Izraeluy, parsien rey regiey, ir dziaugiey: kodelgi tada turerumey grieszyr priefz nekalt krauja, uzmuzdamas Dowida be priezasties.

6 Paklaufe tada Saul balsa Jonathano ir prysiekie Saul, teyp rykrey kaypo gija WIESZPATIS, nebus uzmuztas.

7 Ir arwadyno Jonathan Dowida, ir pasakie jam Jonathan wifus tos zodzius: ir arwede Jonathan Dowida Sauliesp, ir buwo ansjen po weydu jo kaypo wakar ir uzwakar.

8 Ir buwo wel wayna: o Dowidas isrejo, ir karawo priefz Filistynus, ir pamufze jos dydziu muzymu ir pabego anisjen po weydu jo.

9 a Bet pikra Dwasia WIESZPATIES buwo and Saulies, ir sedejo ansjen namose sawo, o rahoryne jo buwo rakoy jo: ir zayde Dowidas and strunazaysta rakka.

10 O Saul jyzkojo pradut Dowida rahoryne iki sieney, bet ansjen astiojo nog weyda Sauris, kursey iszyko rahoryne sienon: izbego tada Dowidas, ir pabejo anoygi nakty.

11 Bet Saul musunte siuntytus namofus Dowida, kur sangoru jo ir uzmuzstu ghi rytameras: pasakie rey Dowiduy, Michal mote jo, kalbant: Jeygu neisgofis duszos rawo szoy nakty, tada busi uzmuztas rytos.

Pagul. 19. 20.

I. S A M U E L.

225

12 Ir nutaydo Michal Dowida per laga: ó anjsien nucjo, ir izbego, ir iszwego.

13 Ó Michal eme abroz: ir padejo ghi parele, ir uzdejo ożkos oda and priegaliwia jo, ir uzdegie ja rubu.

14 Ó Saul artsiunte siuntynius atwest Dowida: ana wel rare: Ligoru ira.

15 Artsiunte rada Saul siuntynius atla kít Dowida: kalbait: Atneškir mi ghi parele, kad užmušcia ghi.

16 Ó kad arajo siuntynies, rada štrej abroz buwo parele, ir ożkos-oda buwo and jo priegaliwia.

17 Tare tada Saul Michalešp, Kodel teypo apješkošey mane, ir iszlaydeš neprieteli mano jog iszwego? Ó Michal rare Sauliešp. Kalbėjo manėšp, iszlayšk mane, kodel turecia užmušcia tawo.

18 Teypo izbego Dowidas ir iszwego, ir arajo Samuelešp kamoni, ir pašakie jam wis tey ka padare jam Saul: nucjo tada anjsien ir Samuel, ir arliko anjsien Najothe.

19 Ó Sauluy pašakita ira, kalbait: Sztrej Dowidas ira Najothe pas Rama.

20 Nusiunte tada Saul siuntynius atwest ghi, kurie regioje šurynkim: pranašzu bepranašaujant, ir Samueli beštowint, užitartyt and ju: ir buwo Dwafia Diewo and siuntyniu Saulies, ir anjsien teypag pranašzawo.

21 Kad tey pašakita buwo Sauluy, tada nusiunte kitus siuntynius, ó anjsien teypag pranašzawo: nešlowe tada Saul, bet nusiunte trecius siuntynius, ir tie teypag pranašzawo.

22 Potam parsien teypag nucjo Ramoni, ir arajo dydziop šulniop kuršey buwo sechu, ir klauses ir rare, Kame ira Samuel, ir Dowidas pašakita tada ira jamny, štrej, ira Najothe pas Rama.

23 Nucjo tada ren Najothe pas Rama: ó tagi Dwafia Diewo buwo teypag and jo, ir pranašzawo eydamas ner arajo Najothe Ramny.

24 Ir parsien teypag nuwilkio rubus sawo, ir parsien teypag pranašzawo, po weydu Samuelešp, ir parpoše nogu per wia: ana diena: ir per wia: nakri: rogdal kalba, Saulgu teypag ira terp Pranašzu?

PAGUL. XX.

Dowidas skundziat Jonathanep, and Saulies, 1. Gre. Jonathan tiesryja Dowida, ir negali tamny rykiet, iszro jo užmušcia Saul, 2. bet Dowidas atlieki prieg tam štrej, 3. Dowidas giedzia kad iszkaltėtu Jonathan po Saulu nebuwima jo, 5. Jonathan žada Dowiduy jog pašakis, 5. ir šabey prysiekt tey jamny, 13. Giedzia nog Dowida ligios gieradeistes, 14. ananghina terp sawo, 15. sadara prietelistes, 16. ka Dowidas parwiryna prysę, 17. Sufidera, kaypo turejo apinašzinti Jonathan Dowiduy tewa sawo humu, 19. Saul klausias ape Dowida and šowies naujo Menasio, 27. Jonathan iszkaltė Dowida, 27. Saul and to apširustawo, 30. Jonathan doš žynia Dowiduy šzowimu šrežu, 35. Skirat su dydzia sieta, ir aszeromk wiens nog kito, 41.

1. Zbego tada Dowidas isz Najothe pas Rama, ir arajo, ir rare po weydu Jonathano, Ka padarau? Kas ira do peržegimatis mano, ir kas

ira do griekas mano po weydu tewa tawo, jog iszko duškos mano.

2 Anjsien ilz priez tare jam: Toji t' est tey, nemirti, štrej, Tewaš mado, nedaro dydzio daykra, ney mažo daykra, kuro nopirayizkiu po ausia mano: Kodelgi tada pasleptu nog manes tewas mano ta daykra: n' est tey.

3 Priekie tolaus Dowidas ir rare, Zyno labey gietey tewas tawo, jog radau malonę akieš tawo, rogdal rare, Tenežyno to Jonathan, kad nešrupintu: ir rykrej kaypo gija W I E S Z P A T S, ir gija duiza tawo, jog ira rykt kayp žėgnis terp manes ir terp šmeries.

4 Ó Jonathan rare Dowidop: Tey ka kalba duiza tawo padarysiu tau.

5 Ir rare Dowidas Jonathanop, Sztrej, rytty ira naujas Mėno, kad rykrej sedecia su Karalumi walgit: taysk tada mane kad patislepia iki treciau waka:uy.

6 Jeygu rykrej nematyfis manes tewas tawo, tada kalbesi, Dowidas giedye labey nog manes, kad galeru nurekiet miestai sawo Bethlehemai, meryne nes tēn ira atiera wilej gimtines.

7 Jeygu teypo kalba, Gietey ira, tada tarnas tawo turi pakaju: bet jeygu wisizkey užfidegie, tada žynok jog pikt wisizkey nukrauta ira jampi.

8 Padaryk tada mietašzyrdiše and rarna sawo, a atwedey nes tarnas tawo sadaroš W I E S Z P A T I E S su sawim: bet jeygu ira manimpi kalte, tada parsien užmušk mane kodel turerumey west mane tewop tawo.

9 Tare tada Jonathan, T' est tey toli nog tawos, bet jeygu rykrej pamarycia, jog ans pikras daykras wisizkey nukrautas ira tewiešp mano, kad turetu ateyt and tawos, nepašakiciagu tau to meldziu?

10 Ó Dowidas rare Jonathanop, Kas mi tey pašakis, jeygu atšakis tau ka kiet tewas tawo?

11 Tare tada Jonathan Dowidop, Eykiz iszrykim meldziu laukai, ir iszejo abujen laukani.

12 Ir rare Jonathan Dowidop, W I E S Z P A T I E, Diewe Izraelaus, Jeygu tyrcios tewaš mano, rytty ape izameta, aba už ryt, ó štrej ira giar del Dowida, ó nenušcia tomet tawos, ir nopirayizkia po ausimi tawo.

13 Teypo tepadaro W I E S Z P A T S Jonathanuy, ir teypo reptydeda! Jeygu pikt megista rewuy mano and tawos, tada acadegsiu tey anisy tawo, ir iszlayšiu, kad eyrumey pakajuy: ó W I E S Z P A T S t' est su sawim, pagal to kaypo buwo su sawu mand.

14 Ir negu, jeygu dar anomer gifu, ir šabey negupadarysi and manes gieradeistes W I E S Z P A T I E S, kad nemircia?

15 Ir nokirti teypag gieradeistes sawo nog namu mano and amzu: negu teypag, kad atkirts W I E S Z P A T S kiekwiens ilz neprietelu Dowida isz žiames.

16 Teypo padare Jonathan sadara su namies Dowida, kalbait, Tejeszko to W I E S Z P A T S ilz rakos neprietelu Dowida.

17 Ir nešlowe Jonathan siekt su Dowidui, delro jog milejo ghi: milejo nes ghi meyle duškos sawo.

18 Potam rare jam Jonathan, Ryty ira naujas Mėno, tada nereks tawos, sedecimo-wieta nes tawo bus atraša tawos.

P

19 IX

19 Ir kad nebus tawęs per tą trejetą dieną, arevk skubiey, ir eyk anon wieton kur pasiślepy dienoy to darba: ir atlik pas akmeni Ezel.

20 Teppo išsiaušiu tris šreles szalin jo, kaypo szaučia žia klop.

21 O Szrey siusu wayką, *kašbait*: Eyk jefzkok šrele, iejgu i zkiey tarysiu waykuy, szrey šretos ira užpakaliy tawęs, ir išz szos pufes, imk ghi, ir ateyk, pakajus nes ira tau, ir nera nejkio daykra *teppo rykrey kaypo gja W I E S Z P A T S*.

22 Ber jejgu tepp kalbesiu waykuy, Szrey šretos ira prieiz tawę ir tolaus, Eyk, *W I E S Z P A T S* nes liepia tau eyt.

23 O Kas liris wel ano daykra ape kury afzjen ir tujen kalbejom: szrey, *W I E S Z P A T S* t'est terp manęs ir terp tawęs and amžu.

24 Ir pasislepe Dowidas laukie, o kad buwo naujas Meno, sedejo Karalus pas peną walgit.

25 Kad tada sedos Karalus, and sedziamos-wietos sawo anomet, kaypo kitu met, and wietos pas sieną, tada kietes Jonathan, o Abner sedejo pas szali Saulies: Dowido wel wiera buwo tufczia.

26 Ir nekalbejo Saul anoy dienoy nieko, tare nes, Pryfidawe jam kas neczyft, jog neczyftu ira, rykrey neczyftu ira.

27 Stojos tada and rytoy, antroy dienoy naujo Menasia, kad atširado tufczia wiera Dowido, jog tare Saul sunaup sawo Jonathanop, Kodel norajo sunus lšai penop ney wakar ney szadien?

28 O Jonathan atšakie Sauluy: Gieyde tabey nog manęs Dowidas kad gateru eyt Berbelehemai.

29 Ir tare, T'eymi meldziu, gimine nes mano nury muszra, afiera miefte, parsjen teypag broliu mano isakie mi tey, radaugu dabar mašonę akieft tawo, t'eymi meldziu, kad išzwilcia broliu mano, togdel norajo Karalausp itatop.

30 Užsiedgie tada rustibe Saulies prieiz Jonathaną, ir tare jam, nelabas sunau upare: nezy-naugu to jog aprynkey sunu lšajes giedosp tawo, ir giedosp nogasties morynos tawo?

31 Per wifas nes tas dienas kurose gis sunus lšajes and žiames, ney parsjen, ney karalifte tawo nebus nutwirtinta: Dabargi tada nufiufk ir atwešk ghi manes, wayku nes ira smerties.

32 Atšakie tada Jonathan Saulop tewop sawo, ir tare jop, Kodel nury but užmuszras? Ka padare?

33 Metę tada and jo Saul rahorynę, kad užmuszru ghi: Teppo supraro Jonathan, jog wifszky nukrowe tewas jo, užmuszt Dowidą.

34 Togdel kietes Jonathan nog šta karšzciy rustibes, ir newalgie antroy dienoy naujo Menasia donos, rupinos nes ape Dowida, delto jog kolojo ghi tewas jo.

35 Ir stojos ryto metu jog išzejo Jonathan laukai, aname mete kursy pazymetas ira Dowiduy, ir buwo su jo mažas waykas.

36 Ir tare waykop sawo, Tekiek, jefzkok dabar šrele kuras szaušiu: nutekiejo ansjen waykas, ir szowe šrele, kura pratekdyno pro ghi.

37 Kad atajo waykas iki wietey anos šretos, kura szawe Jonathan: tada szaukie Jonathan paskuy aną wayką, ir tare, Negu est šrele pitm tawęs ir tolaus?

38 Adgalos szaukie Jonathan paskuy aną wayką, skubinkis, kuršykis, nestowek: ir pat-

me waykas Jonathano aną šrele, ir atajo Wiefzpanieft sawo.

39 Ber waykas nežynojo ape tey nieko, Jonathan rykt ir Dowidas žynojo ape ta daykra.

40 Dawe tada Jonathan szarwus sawo anamuy waykuy kury turejo: ir tare jam: Eyk ir parneftz jos mietan.

41 Kad nuejo waykas, rada kietes Dowidas nog Pietuszalies, ir pole and weyda sawo žiamen, ir pasikloniojo tris kartus: ir pabuciwawiens kita, ir werkie wiens sa kiru, tepp jog Dowidas dare perlabej.

42 Tare tada Jonathan Dowidop, eyk pakajuy: Tey ką prysiekiem abujen wardane *W I E S Z P A T I E S*, bekalbait, *W I E S Z P A T S* t'est terp manęs, ir terp tawęs, ir terp sekles mano, ir terp sekles tawo, t'cit and amžu.

43 Potam kietes ansjen, ir nuejo: Jonathan wel atajo mietan.

PAGUL XXI.

Dowidas begdamas nog Saulies ateyna ing Nob Kunigop Achimelechop, 1. *Et. Prami-* no kaypo ghi nufiufka Saul išzprowis pas- 2. *Pi. dayktu*, 2. *pražo donos*, 3. *Achimelech doda jam rodziamas-donas*, 4. *Doeg tey regi*, 7. *Dowidas giejdzia sawu*, 8. *Achimelech doda jamuy kašawija Goliatho*, 9. *Dowidas begdamas ateyt Achifop*, 10. *Kunigaykzszrey Achifo nerody jamuy*, 11. *Dowidas ira dydzioy baymey*, 12. *atmayno aby-czajus sawo*, ir daroi kaypo bntu durnu, 13. *Achis tury tey užpskt*, jog atwede jop padukielii, 14.

A Tajo tada Dowidas ing Nob Achimelechop Kunigop: o Achimelech ejo bedrebedamas furykt Dowidą, ir tare jam, Kodel parsjen esi, o nera žmogaus su tawim.

2 Dowidas wel tare Kunigop Achimelechop, isakie mi Karalus wieną dayktą, ir tare manes, Tenežyno to daykra nickas, del kuro nufiunciau tawę, ir kury prysakiau tau: jaunikayciamis wel pasakiau wiera tokio wiens.

3 O dabar kas ira po ra ka tawo? dokmi pekieta donu ra koš mano, aba tey kas atširada.

4 O Kunigas atšakie ir tare Dowiduy, Nera praftos donos po ra ka mano: bėt ira szweta dona, jejgu tykt užsiurejo jaunikayciey nog moteru.

5 O Dowidas atšakie Kuniguy, ir tare jam, Ir tabey užsiuretos ira mums moteris wakar ir užwakar, kad išzeiau, sudey teypag jaunikayciu ira czifty: išz šalies ra dona ira prafta to tabiaus, jog bus szadien paszwęsta esta sudose.

6 a Dawe tada jam Kunigas aną szweta doną, delto jog nebuwo ten donos, liz anos rodziamos-donos, kuras imdawo nog weyda *W I E S Z P A T I E S*, kad paderu szlyta doną anoy dienoy kuroy nuimdawo ją.

7 Ir buwo užsiuretas nekuris žmogus anoy dienoy išz tarnu Saulies, po weydu *W I E S Z P A T I E S*, o wardas jo buwo Doeg, Edomira: galintingiausias terp piemenu kuros turejo Saul.

8 Ir tare Dowidas Achimelechop: Neragu cia po ra ka tawo kokios rahorynes, aba kašawija? necuru nes ney kašawija mano, ney emiau teypag szarwu ra koš mano, delto jog daykras Karalus buwo skubus.

9 Tare

4 ženey
eyl.

Mat.
12. 3.
Mar. 2.
25.
Luk. 6. 11

Pagul. 21. 22.

I. S A M U E L.

227

9 Tare tada Kunigas, Kalawijas Goliatha Filistyno kury užmušy a žolū-lomoy, štey tas cia asira da rube, užpakaliy Efoda, teygu ghi nori imt lau, tada imk ghi, nera oes cia kito priefz ghi: o Dowidas tare, neragu jamuy ligio, dok mi ghi.

10 Ir kielės Dowidas, ir bego anoy dienoy nog weyda Saulies: ir atajo Achisop Karalauip Gath.

11 Bet rarney Achiso tare jop, Negu tas rey ira Dowidas Karalus žiamės? Negu giedoj o ape ghi ronezof, katban, Pamulze o Saul ruktancius sawo, bet Dowidas dešymti tukranciu sawo.

12 Ir ikrowe Dowidas ros žondius šyrdin sawo, ir bijojos tabey weyda Achiso Karalaus Gath.

13 Togdel armayne abyczajus sawo po ahimis ju, ir pasiutę po rakomis ju nurnu: ir glazawoju duris bromos, ir apšeylejo batzda sawo.

14 Tare tada Achis rarnump sawo, Sztey, regit jog tas žmogus ira pasiutę, kodel arwedet ghi mane sp.

15 Negu gata turu pasiutę, jog arwedet ghi kad siustu po manim? ateygi tas namolina mano?

PAGUL. XXII.

Dowidas izbegis nog Filistynu asyena Adullaman: kur atey jop gata jo ir kitoi suspaustos žmones, 1. ocs. isz ten ey Mizpoñ žiamen Moabitin. 2. Kame su pawelighimu Karalaus Moabitin atliek per trumpa czešwa. 4. bet and graudenima Pranafo Gad, gysztia žiamen Judos, 5. ape ka dafizincjy Saul, 6. kalyna tarnus sawo ir pari jonarbanu kaypo turetu rytomū siustaryt su Dowidu, 7. Doeg sako Karalus ka girdejo ir regijo Nobe, 9. Togdel izdosi Saul dekretu užmušyt Aakščezauš Kuniga, ir kitoi wifus Kunigus, 17. Kai Doeg padare užmuždamas 85. Kunigu 18. Saul liepia miešta Nob izgajzint su to wifu kas ira jampi, 19. Abjathar Kunigas pars tykt atliekt giwas, kursey bega Dowidop, 30. ir sako jam kas stojos Nobe, 21. Dowidas prapažysta jog buwo priefzacia, 30 pamuszyna ir waraga, 22. ir ima Abjathari apginiman sawo, 23.

Iszejo tada Dowidas isz ten, ir iszwego lindyne Adullam: ir izgirdo tey broley jo, ir wifū namey tewa jo, ir atajo ten jop.

2 Ir, susgrynko jop, wifokias žmogus kursey buwo suspaustas, ir wifokias kur ey turejo žyczelnika, ir wifokias žmogus kuro duža buwo karciey užsielota, ir buwo ansjen Wirautu and ju, teyp jog buwo su jo ape kietury symtey wiru.

3 O isz ten nuejo Dowidas Mizpoñ Moabitin, ir tare Karalausp Moabitin, Teižyt mieldziu tewas mano ir moryna mano jusump, net žynofiu ka mi padarys Diewas.

4 Ir arwede jos priefz weyda Karalaus Moabitin, ir arliko jampi per wifas anas dienas kurose buwo Dowidas aname piliy.

5 Bet Pranafas Gad tare Dowidop, Noglik tame piliy, iszeyk ir evk žiamen Judos: Iszejo rada Dowidas, ir atajo mifikan Cherth.

6 O Saul izgirdo, jog žynoma est ape Dowida, ir ape tos wirus kurie buwo su jo: Ir sedos Saul and kašnelo po medziagomis Ramoy, ir turejo raborinę sawo rakoy sawo, wifū wel rarney štowejo pas ghi.

7 Tare tada Saul tarnams sawo, kurie štowejo pas ghi, Klausik mieldziū suney Jemint: Dolgu mieldziū wifemus jamus sunus Isai, dytwas ir winnizas? Itarygiu jus wifus Wi autieys and tukitanciu, ir Wirautieys and symtu?

8 Jog susgryztor wifū priefz mane, ir niekas nopireyško po ausia man, jog sunus mano padare sadara su sunumi Isai, ir neta newieno terp jušu, kursey parayteru mane, ir kursey apireyškito tey po aulim mano. sunus nes mano pjudyno rarna: mano priefz mane and ipaštadarytoja kaypo tey ira izadien.

9 Atakie tada Doeg Edomira kursey štowejo pas rarnus Saulies, ir tare Regiejau sunu Isai ateynati Noban, Achimelechop sunaup Achitubo.

10 Kursey klausės WIESZPATY už ghi, ir dawę jam itrowos: dawę teypag jamuy kalawija Goliatho Filistyno.

11 Nuhinte tada Karalus arwadynt Achimelecha Kuniga sunu Achitubo, ir wifus namus tewa jo, Kunigus, kurie buwo Nobe: ir atajo ansjen wifū karaaup.

12 Ir tare Saul, Klausik dabar sunau Achitubo: o ansjen tare, Sztey cia esmi, Wieszparie mano.

13 Tare tada jop Saul, Kodel susgryztor priefz mane, tujen ir sunus Isai, tame, jog dawę jam donos, ir kalawija, ir klausys už ghi Diewa, kad prykietru priefz mane ipaštadarytoja kaypo tey ira izadien.

14 O Achimelech atakie Karalus, ir tare: Kas ira mieldziū terp wifū rarnu sawo, teyp wiernu kaypo Dowida, ir žiaras Karalaus, ic waykšczotaciū klaužadoy rawo, wiefliwu teypag na namose rawo?

15 Szadiengu pradejm klauštys Diewa už ghi? t'ert rey toli nog manęs: senededa Karalus nejokio daykra and rarna sawo, ney and wifu namu Tewa mano, nežyuojo nes nieko tarnas rawo ape wifus tos daykros, nrašo aba dydzio.

16 Bet Karalus tare: Achimelechau smertis mirsi, parsien, ir wifū namey tewa rawo.

17 Ir tare Karalus pasciump, kurie štowejo pas ghi, Apfigryzik ir pamuszkit Kunigus WIESZPATIES, delto jog buwo teypag raka ju su Dowidu, ir delto jog žynois, jog bego ansjen: o nopirayškite mi to po aulimis mano: bet rarney Karalaus nenorejo isziest rakes sawo kad užpultu and Kunigu WIESZPATIES.

18 Tare tada Karalus Doegop Apfigryzik rujen, ir užpulk and Kunigu: Apfigryzo rada Doeg Edomira, ir užpole and Kunigu: ir užmulze anoy dienoy aštronias-desymtyis ir pekis wirus, kurie nezojo drobes ruba.

19 Pamulze teypag Noba mieštā, ana Kunigu aštrumu kalawijo, nog wifisško iki mote: ristikam, nog wayku iki žyudanciams, pacius teypag jaucius ir anis ir awis pamulze aštrumu kalawijo.

20 Bet wiens isz sunu Achimelecho sunaus Achitubo iszwego, kuro wardas buwo Abjathar, kursey bego paukuy Dowida.

21 Ir paakie rey Abjathar Dowiduy, jog parousze Saul Kunigus WIESZPATIES.

F 2

22 Tare,

22 Tare tada Dowidas Abjatharop, žynojau rey anoy dienoy kad buwo rēn Doeg Edomira, jog turejo rey tykrej pasakie Saulny : Afzien dawiau priežady priez wiśas duśzas namu tewy tawo.

23 Arlik manimpi, nesibijok, Kas nes jeśzkos duśzos mano, jeśzkos duśzos tawo, bet tufen bufi manimpi sargoy.

PAGUL. XXIII.

Dowidas izgirdas jog Kehila mieśtas buwo apgultas. 1. *Ec. aiey and pagiaibor, ir musza Filistynus and isakima Diewo.* 2. Abjathar aiey tēn Dowidop nezdamas su sawim Efada. 6. Saul turat jog tēn apims Dowida ir sugaus. 7. togdel eyt apgult Kehila. 8. Dowidas nesitiekedams Kehilonioje, beśrodysia Wieszpatis per Abjathara. 9. Wieszpatis saho Dowiduy jog Kehiloniey dumawo izdot Dowida rakosna Saulies. 11. Togdel bega isz tēn giroh Zif su szeszetu szymtu wiru, kurie buwo su jo. 13. Kame Jonathan aiey jop, ir atnauzhina sadara prietelistes su jo. 16. ir sieśzyja ghi. 17. Zifoniey izdoda Dowida Sauluy. 19. uż ku Saul dekwajoja jems. 21. ir graudena kad saugom wiso fergiey. 22. Patien wija Dowida su abazu sawo giroy Maon, kame ghi apgulta. 26. Saul gauna naujena, jog Filistynei impole jam ziameh, ko prymerzias ira apłeyfi Dowida. 38.

IR pasakie Dowiduy, kalbant : Szrey Filistynei karoja priez Kehila, ir ispleśzo kłonus.

2 O Dowidas klaűes WIESZPATIES, kalbant, Eysugu ir pamuszu tos Filistynus? o WIESZPATIS rare Dowidop, Eyk, o pamuszy Filistynus, ir izlofosi Kehila.

3 Bet wirey Dowida tare jop. Szrey, besibijome cia Judy. kaypo toli tabiaus kad eym Kehilon priez kowes redus Filistynu.

4 Klaűes tada Dowidas WIESZPATIES dar daugiaus, o WIESZPATIS atsakie jam, ir rare, Kialkis, eyk Kehilon, padosiu nes Filistynus rakon tawo.

5 Teypo nuejo Dowidas ir wirey jo Kehilon, ir karawo priez Filistynus, ir parware galwius ju, ir pamusze terp ju dydy muszymas: teypo izlofawo Dowidas giwetojus Kehilos.

6 Ir stojos kad bego a Abjathar suns Achimelecho Dowidop Kehilon, jog arajo su Efodu rakoy sawo.

7 Kad buwo pasakim Sauluy, jog arajo Dowidas Kehilon: tada tare Saul, Padawe ghi WIESZPATIS rakon mano, użrakintas nes ira, arajes mieśtan su bromomis ir krugomis.

8 Liepe tada wadynt Saul wiśas žmones kowes: kad eyru Kehilon apgult Dowida ir wirus jo.

9 O kad dafizynojo Dowidas jog nukrowe Saul ta pikta, daykta splepciomis priez ghi, tare Abjatharop Kunigop, Atnefzka Efoda.

10 Ir tare Dowidas, WIESZPATIE, Diewe Izraelus, tarnas tawo, tykrej girdejo, jog jeśzko Saul aiey Kehilon, ir izgadyn mieśta del manes.

11 Izdosgu teypag mane mieśczoniey Kehilos rakon jo? areygu Saul pagalto kaypo girdejo tarnas tawo? WIESZPATIE Diewe

Izraelus pasakik meldziu tarnuy tawo? o WIESZPATIS tare, Ateys.

12 Forami tare Dowidas, Izdosgu mane ir wirus mano mieśczoniey Kehilos rakon Saulies? o WIESZPATIS, Izdos tawo.

13 Kietes tada Dowidas ir wirey jo, ape szelzy szymtu wiru, ir iszejo isz Kehilos, ir ejo kur galejo eyt: kad pasakita ira Sauluy jog izbego Dowidas isz Kehilos, tada lowes tystis.

14 O Dowidas atliko giroy pilose, ir atliko and kalna Zif: ir jeśzkojo jo Saul per wiśas dienas, bet WIESZPATIS neizdawe jo rakon jo.

15 Kad iszwido Dowidas jog iszejo Saul jeśzkot duśzos jo: tada buwo Dowidas giroy Zif mieśkie.

16 Kietes tada Jonathan suns Saulies, ir nuejo Dowidop mieśka: ir itypriso raką jo Diewiepc.

17 Ir rare jop: Nesibijok neras nes tawes raką Saulies tewa mano, bet bufi Karalumi and Izraelus, o afzien bufi tawimpiantru, žyno rey teypag tawas mano Saul.

18 Ir padare abujen sadara, po weydu WIESZPATIES, o Dowidas atliko mieśkie, bet Jonathan nuejo namosua sawo.

19 Iszejo tada Zifoniey Saulies Gibeon, kalbant: nepafislepegu musimp Dowidas pilose mieśkie and kalno Hachila, kuriey ira po deśzyney rakoy giros?

20 Dabargi tada Karalau areyk skubiey, pagal wiso gicydula duśzos tawo: ir priguli tey musus kad izdumime ghi rakon Karalaus.

21 Tare tada Saul, Paszlawinreys bukit WIESZPATIUY, jog susmiter and manes.

22 Eykik meldziu ir garawikit ta daykta dar lubiaus, kad žynotumite ir apdayrytumite wietą jo kame ira rakas jo, kas ghi regiejo rēn: pasakie mi nes pat: jog labey szuczney papirato apieyt.

23 Togdel dabokires ir dafizynokit ape wiśas slepiamas wietas kurose slepias, areykit tada manes su tykra žynia, teypo eytiu su jumis: ir stosis yegu ira žiamen, jog iszejzkofiu jo terp wiu tukitanciu judos.

24 Kietes tada anisjen, ir nuejo ing Zif, pirm weyda Saulies: o Dowidas ir wirey jo buwo giroy Maon, and ligio lauka, po deśzyney rakoy giros.

25 Saul teypag ir wirey jo nuejo jeśzkot: ka Dowiduy pasako kursy nuejo nog anos oles, ir atliko giroy Maon: o kad rey izgirdo Saul, wijo Dowida girry Maon.

26 O Saul ejo isz izos szalies kalno, Dowidas wel ir wirey jo isz anos szalies kalno: Ir stojos jog pasiskubino Dowidas iszwegr nog weyda Saulies, o Saul ir wirey jo aplukie Dowida, ir wirus jo, pagaut jos.

27 Bet arajo sunrynis Saulies, kalbant: Skubinkis ir eyk, impole nes Filistynei žiamen.

28 Sugryzo tada Saul nog wighima Dowido, ir ejo priez Filistynus: togdel pramino aną wietą Sela Machlekoth.

PAGUL. XXIV.

Saul izgirdas jog Dowidas buwo pas Egedi: wia ghi tawo, i *Ec. Atey anoh lāndynē tawoy buwo Dowidas su žmonemis sawo, kiofey apjania patu nog pleśczans* jo

Pagul. 24. 25.

I. S A M U E L.

229

jo, bet nepakiela and jo rākos saw, 4. Kodzia to nekaltis jano priez Sauli, katey kuro eyr, ir kalba jo. 9. Saul to izhigastis, ir pryprazysa katey sawo, ir ima pryjega nug Dostad, 17.

IR iszejo isz tēn Dowidas, ir atliko pilose En-gedi.

2 Ir itojos kad sugryzo Saul nog Filistynu: tada pafakie jam, kalbant: Szrey, Dowidas ira giroy En-gedi.

3 Eme tada Saul tris tukhtancius iszyrntu wiru isz wiso Izraelaus: ir iszejo jeizkor Dowida, ir wiru jo and oļu tauko-ožu.

4 Ir atajo twareump awiu ties kiala. kame buwo lindyne: ir ejo tēn Saul, uždegt kōjas sawo: o Dowidas ir wirey jo sedejo and iszalu anos lindines.

5 Tare tada wirey Dowida jop: Szrey ta diena kuroy kalba W I E S Z P A T S rawes, Szrey domi neprieteli rawo rākoñ rawo: ir padarysi jamuy pagal to kaypo giar regiesis akise rawo: o Dowidas kietes, ir nupjowe tylomis pata, ploszczau Saulies.

6 Bet itojos protam, jog sztyrds Dowido iszyrkyo ghi, delto jog nupjowe pata Saulies.

7 Ir tare wirams sawo, nedok to W I E S Z T I E, kad padarycia taw daykra: Wieszpaciuw mano pareptyniuw W I E S Z P A T I E S, kad isztielcia rāka mano priez ghi: pareptyniu nes ira W I E S Z P A T I E S.

8 Ir atikire Dowidas wiru sawo zodziys, ir nedatayde jems, kad kietus priez Sauli: ir kietes Saul isz lindynes, ir ejo kielu.

9 Protam kietes teypag Dowidas, ir iszejo isz lindynes, ir szaukie palkuy Sauli, kalbant, Wieszpacie mano Karalau: Apfidayre tada Saul palkuy sawo, o Dowidas pafikloniojo weyduiki ziamey, ir palēkie.

10 Ir kalbejo Dowidas Saulies, Kodel klaurey zodziu žmoniu kalbant, Szrey Dowidas jeizkor pikra rawo.

11 Szrey szadien regiejo akis rawo, jog padawe rawe W I E S Z P A T S szadien rākoñ mano roy lindyney, ir kalbejo kad užmuscia rawe, bet parcedyjo tau rāka mano: sarau nes, Niesztiestu rākos mano priez Wieszpacimano, pareptyniu nes ira W I E S Z P A T I E S.

12 Dabokis meldziu Tewe mano, ir tabey dabokis palos ploszczau rawo rākoñ mano kad nes areczau pata, ploszczau rawo, jog neužmusiau rawe, pryprazysk ir dabokis, jog nera pikro rākoñ mano, ney perzējma, ir nesugrieszyjau priez rawe: nu wienok waykey dusza mano kad arymtumey ja.

13 W I E S Z P A T S sudys terp manes ir terp rawes, ir W I E S Z P A T S pamitysis mi and rawes, bet rāka mano nebus priez rawe.

14 Pagal to kaypo kalba priekallis senuju, Bediewite iszeyt nog bediewiu: bet rāka mano nebus priez rawe.

15 And ko iszejo Karalus Izraelaus? ka wi-ja? padwesiti žan? wienas blusa.

16 Bet W I E S Z P A T S bus sudzia, ir sugryt terp manes ir terp rawes, ir dabokis ingrey, ir bilines bilincima mano, ir sudys mane isz rākoñ rawo.

17 Ir stojos kad pabaygie Dowidas kalbet wisis tos zodzius Saulies, jog tare Saul: Tawo gu tey isa baltas, sunau mano Do-

wide? Pakiele tada Saul baltas sawo ir werkie.

18 Ir tare Dowidop: Teyfeliu esi už mane, tujen nes užmokiejey mi gietu, o atizen užmokiejau tau pikru.

19 Ir parodey mi szadien, jog padarey mi giar: W I E S Z P A T S nes užrakino mane rākoñ rawo, o neužmuszy mane.

20 Kad kas rado neprieteli sawo, taygu ghi eyt gietu kielu? W I E S Z P A T S teuzmoka tau rā giar, už ta diena kuroy mi padarey szadien.

21 O dabar, szrey, žynau jog rykrey bufi Karalumi, ir jog apšistos Karalute Izraelas rākoñ rawo.

22 Prisiek mi tada dabar per W I E S Z P A T Y, jeygu izszaknisi sekle mano palkuy mane, ir izgaylyzni warda mano, isz namu tewa mano!

23 Fryfekie tada Dowidas Sauluy: o Saul perejo namosiu sawo, bet Dowidas ir wirey jo užėjo piliui.

PAGUL. XXV.

Samuel mirzia: Dowidas eyt giroñ Pisan, 1. 2. Nabalies babotisi, 2. Prygimimas jo, ir mite isz jo Abigailis, 3. Dowidas prazis tabey wieszpaciuw nog Nabalies pagiatbos awazy sawo, 4. be: Nabal jutyka siutynius Dowido bjaurey, 10. ka Dowiduy anužen joko, kursey teyp tabey apšyrawo, jog baydi Nabalis izgaylyt juwiers jo nameys, 12. Abigailis dafzytojus to, izzeyt hum y jutyke Dowida, ir nufabdo rustibe jo mandagieys zodziys ir dowanomis, 14. Nabal ade rey izgirdas užshieltoja ir mirzo to, 37. Dowidas ima Abigail ir Ahinamau už moteris, 39.

IR numire a Samuel, o wifas Izrael susyrnyko, a 1 Sam. 28. 3.

1 Ir raudawo jo, ir pakasē ghi namof jo Ramoy: o Dowidas kietes, ir nuejo giroñ Pisan.

2 Ir buwo žmogus Maone, o darbas jo buwo Karmeliy, o ans žmogus buwo tabey dydelu, ir turejo tris-tukhtancius awiu, ir szynica ožu: ir buwo kirpime awiu sawo Karmeliy.

3 O wardas ano wira buwo Nabal, wardas wel moteries jo Abigail: o ta moterisakie buwo giaro razuma, ir grazo stomies, bet wiras buwo kietu, ir pikru darbu, o buwo Kalebita.

4 Kad izgirdo Dowidas giroy, jog Nabal kirpo awis sawo.

5 Tada nufunre defzymei jaunikacyciu, ir tare Dowidas aniems jaunikacyciams, Eykit Karmeliu, o kad ateytis Nabalies, tada klaufris wardu mano ape palayme.

6 Ir teypo taryti anop laymingop žmogaus, Pakajus t'et rau, ir namams rawo t'et pakajus, ir ramuy wisamuy rā nury t'et pakajus.

7 O dabar izgirdau jog nury kirpejus: o anie piemeniey kuros tury, buwo pas mus, nepadarem jems neokios honbos: ir nepareko teypag jems nieko per wifas dienas kurose buwo Karmeliy.

8 Klaukis to jaunikacyciōse rawo, o pasakis tey taw, urada tada matone de jaunikacyciō abile rawo, arajons nes gietoy dienoj: dok meldziu tarnams rawo, ir samuy rawo Dowiduy tey hā ras rāka rawo.

P 3

9 Kad

9 Kad atajo jaunikacycy Dowido, ir kalbejo wardu Dowido pagal wisu tu zodziu Nabalio, tada murylo.

10 O Nabal, arfakie tarnamus Dowido, ir pare, Kas ira Dowidas, ir kas ira suus isai? daugiel ira szadien carnu, kurie atspiesze kiekwiens nog Wieszpaties sawo.

11 Imciagu rada dona, mano, ir wa deni mano ir pamusza mewa mano, kura, pamuszu kirpejamis mano, o docia ja tiemus wirams, ape kuros nezynau iz kur ira?

12 Atsigrizo tada jaunikacycy Dowido kielan sawo: ir sugrizo, ir atajo, ir pasakie jam pagal wisu tu zodziu.

13 Tare tada Dowidas zarpams sawo, Kiekwiens pryjose kalawija sawo: pryjose tada kiekwiens kalawija sawo, ir Dowidas teypag pryjose kalawija sawo: ir ejo anisjen palkuy Dowida: aplink kietury szymrey wiru, pas storkus wel atliko du szymru wiru.

14 Bet wiens jaunikacycy isz jaunikacycy pasakie rey Abigauley moteriy Nabalies, kalbait, Szrey Dowidas izfunte szymynius iz giroz szlawint Wieszpaciu musu, bet anisju iszejo priesz jos.

15 Noris anisjen buwo priesz mus labey gie-reys wireys, ir nenukietem nesokios hodbor, ir neprazuwo mums nieko per wisa anas dienas, kurose giwenom su jeys, kad buwom laukie.

16 Muru buwo aplink musu, teyp nakriy kaypo dieny, per wisa anas dienas kurose buwom pasjos lieganant awis.

17 Zynok rada dabar, ir dabokis ka nury weykt, pikt nes nukrauta ira wisizkey priesz Wieszpati musu, ir priesz wisu namus jo: o anisjen ira sumi Bala, su kuro nepigu galber.

18 Pasiskubino rada Abigail, ir eme du szymru donu, ir du szuros mayzu wino, ir pekietu prygatawiau awiu, ir pekias micrus sproginu jewu, ir szymra shiku razyuku, ir du szymru shuku figu, ir uidejo rey and aslu.

19 Ir tare jaunikacyams sawo, Eykie pirm weyda mano, szrey elsiu palkuy ju u: bet nepasakie ro wiru sawo Nabaliy.

20 Srojos rada kad jojo ana and asla, ir kad atajo paleptoni wiesoi kaln: o szrey Dowidas ir witey jo nuejo sutryko su ia, ir sutryko ata jos.

21 Ir kalbejo Dowidas, uziefa dykey sergiejau zo wisa ka, ras rurejo giroy, teyp jog neprazuwo tiekis isz ro wisa ka, puzo: o anisjen aradauwe mi pikt uz giar.

22 Teyp tepadaro Diewas neprierelams Dowido, ir teyp repriededa: jeygu palikciu isz ro wisa ka, ruty ikisruiy, kas miza and sienoe.

23 O kad isawido Abigail Dowida, tada pasiskubino, ir nusido nog asla, ir pole pirm weyda Dowido and weyda sawo, ir palkloniojo iki szamey.

24 Ir pole kojump jo, ir tare, Ach Wieszpatie mano, mano c'est rey perzegimas ir schalta meldziu tarnayte rawo po anis miz rawo, ir klausik zodziu tarnaytes rawo.

25 Nedeik meldziu Wieszpatie mano szyrdies rawo and ro Nabalies zmogus, Nabalies, kaypo nes ira wardas jo: teyp ira patisjen,

wardas jo ira Nabal, durniste teypag ira su jo o alisjen tarnayte rawo neregicju tu jaunikacycu Wieszpaties mano, kuros nufumtey.

26 O dabar Wieszpatie mano teyp tykre kaypo gija WIESZPATIS, ir dusza rawo gija, WIESZPATIS rey ira kurley periskadyjo tau ateyt su praleimu kraujo, kad iszlosotu tawe rakta rawo: o dabar c'est nepriereley rawo kaypo Nabal, ir tie kurie jefiko pikt priesz Wieszpati mano.

27 O dabar, tas rey ira paszlawinimas, kury atnefze tarnayte rawo Wieszpaciu mano, kad butu aradotas tiemus jaunikacycims, kurie waykizcoja palkuy pedu Wieszpaties mano.

28 Arlayk meldziu tarnaytey rawo perzegima, WIESZPATIS nes padarys tykre Wieszpaciu mano rwiutus namne, delto jog karoja Wieszpati mano karones WIESZPATIES, ir notirado pikt tawimpi nog dienu rawo.

29 Kad kielis zmogus, izgalyzint tawe, ir jefzkor dusz rawo: tada irifiza bus dusza Wieszpaties mano, tyizelin giwiju WIESZPATIES. Diewa rawo, bet dusza neprietelu wo isfemes isz widuries prairko witsfies.

30 Ir sfosis kad padarys WIESZPATIS Wieszpaciu mano, pagal to wisa giaro kury kalbejo ape tawe, ir ilakis tau kad butumey Wadu and Izraelaus.

31 Tada nebus rey tau, Wieszpaciu mano, siubawimu ney isztykimu szyrdies, apacyy jog butumey pratejes krauja be priezatties, ir butumey iszlosawes pars sawe Wieszpatie mano: ir kad padarys giar WIESZPATIS Wieszpaciu mano tada atminsi and tarnaytes rawo.

32 Tare tada Dowidas Abigailof: Paszlawintas c'est WIESZPATIS Diewas Izraelaus, kurley iziunte tawe szadien suryke mane.

33 Ir paszlawinta c'est rola rawo, ir paszlawinta buk pati, jog uzturejey mane nog ateygos su praleimu kraujo, kad iszlosotu mane rakta mano.

34 Uziefa nes teyp rey ira tykre kaypo gija WIESZPATIS Diewas Izraelaus kurley periskadyjo padaryt tau pikt, jog, kad butumey nepasiskubimis, ir nesyrytus mane, rada nebutu atlikis Nabaliy ney wiens kurley miza and sienoe iki mufrey.

35 Eme tada Dowidas isz rakos jos rey ka atnefze jam: ir tare jey, Eyk pakajuy namolina rawo, Szrey izklausiau balsa rawo, ir prymiau weyda rawo.

36 O kad atajo Abigail Nabalop, jog lizey turejo anisjen pietus namose sawo kaypo pietus Karalaus, ir linxa buwo szyrdis Nabalies and ju, ir labey giru buwo: rogdal nepasakie jam zodziu, nazo ney dydzio, iki auszrey.

37 Srojos rada ryto metu, kad atfojo winas nog Nabalies, tada pasakie jam mose jo anos zodziu, jog amire szyrdis jo widuryje jo, ir capo kaypo amio.

38 Ir sfijos kaypo po deszymey dieny, jog isztyko WIESZPATIS Nabali: jog numire.

39 Kad izgirdo Dowidas jog numire Nabal, tada tare, Paszlawintas c'est WIESZPATIS.

Pagul. 25. 26.

I. S A M U E L

232

PATS, kursey bilinejo bilineima, honbos mano isz rakhos Nabalies, ir užturejo tarną sawo nog pikto, ir jog sugražyno WIESZPATS pikr Nabalies, and galwos jo: Ir nusiuntre Dowidas, ir liepe kalbet su Abigail, kad imtu ja sau už moteri.

40 O kad arajo tarney Dowida Abigailosp Karmelin: tada kalbejo anisjen josp, tarant: Nusiunte mus Dowidas rawosp, kad imtu rawe už moteri.

41 Kietes tada ana ir pasikloniojo weydu iki žiamy, ir tare: Sztey tarnayte rawo t'et sluzebnikie kad praustu kojas tarnu Wieszpaties mano.

42 Ir pasikubino Abigail, ir kietes, ir jojo and asila, su pakieru jama mergu sawo kitos sekiojo pedu jos: ejo tada pakuy siuntynia Dowido, ir tuwo jamu moterymi.

43 Eme teypag Dowidas Ahinoma, isz Jizreel: teypo buwo jam anie dwi teypag moterimis.

44 O Saul nes dawo dukteri sawo Michal motery Dowido Paltiu sunuy Lais, kursey buwo isz Gallim.

PAGUL. XXVI.

Saul dasizynojo, nog Zifim, kame buwo Dowidas, iszskajo jo, 1. Oe. Dowidas ape tey desizynojo iszspiegawoja Saulies abaxam wietu, ir ima jo rahoynę ir wadenio kubka aba plefzka, bei nedataydzia jamu iszkadyt, 4. Isxmoro potam and akim nesarga Abner, 13. Grandena Sauli, 18. kursey iszapazysta kate, sawo, o Dowido nekaltu, 21. Shyrim priceliskę, 25.

O Zifrey arajo Saulisp Gibeon, kalbant: Neisilepiagu Dowidas and kalnelo Hachila priefz gĩa?

2 Kietes tada Saul, ir laydes girod Zif, o su jo rris tukhtanciey wiru iszynkruja isz Izraelaus, iszkot Dowida giroy Zif.

3 Ir atsigule Saul and kalnelo Hachila, kursey ira priefz gĩa ties kiala: bet Dowidas piliko giroy: ir regiejo jog atajo Saul pakuy ghi girod.

4 Nusiunte nes Dowidas szpiegus, ir dasizynojo jog tykrej arajo Saul.

5 Ir kietes Dowidas, ir atajo anon wicron kame asignte Saul, ir apidayre Dowidas ana wietu, kame gulejo Saul su Abneru sunumi Nero Hermonu sawo: o Saul gulejo rabore, žmones wel gulojo aplink.

6 Atfakie tada Dowidas ir kalbejo Achimelechop Herthitosp, ir Abilajop sunausp ZeruJos brolop Joabo tarant: Kas eys su manim Saulop abazan? tare tada Abisai, Aszjen cysiu su rawim.

7 Teypo arajo Dowidas ir Abisai žmoniump nakriy, o sztey Saul gulejo bemiegas rabore, rahoynę wel jo buwo ilimeygra žiamen galwofa jo, o Abner ir žmones gulejo aplink ghi.

8 Tare tada Abisai Dowidop, Užrakino Dievas neprieteli rawo rakoy rawo: teuzmusu dabar ghi meldziu rahoynę iki žiamy wienu kartu, o nedarysiu jamu ro antra kare.

9 Dowidas isz priefz tare Abilajop: Negadynt jo: kas nes uždejo rakų sawo and pateptynia WIESZPATIES; o arliko nekaltu?

10 Priegtam tare Dowidas, Teyp tykrej kaypo gĩa WIESZPATS, bet WIESZPATS užmusz ghi, aba arys diena jo, jog miri, aba iszeys and waynos kad prazutu.

11 Tearatolina tey WIESZPATS nog manes, kad turecia uždet rakų mano and pateptynia WIESZPATIES: Imk tada dabar rahoynę, kuriy ira galwofa jo, ir wadenio plefzka, o cykim sau.

12 Teypo eme Dowidas rahoynę ir wadenio-plefzka, isz galwos-kraizta Saulies, ir nuejo anisjen: ir nebuwo nieko kursey tey regietu, ir nieko kursey tey pamarytu, ir nieko kursey pabustu, wisj nes niegojo, pole nes and ju gilus sapnas WIESZPATIES.

13 Kad perejo Dowidas and anos szalies, tada sustojo and wirfzais kalna isz tola teyp jog dyde wietu buwo terp ju.

14 Ir szankie Dowidas žmoniump, ir Abnerop sunausp Nero, kalbant, Notfakisi Abner? Atfakie tada Abner, ir tare: Kasjen est kursey szauki Karalaus?

15 Tare tada Dowidas Abnerop, Negu wiru esi? Ir kas sau ira ligumi Izraeliy? Kodelgi tada nesfergiejey fargibos and Wieszpaties rawo Karalaus? arajo nes wiens isz žmoniu izgadynt Karalu Wieszpati rawo.

16 Tas daykras kury padarey negiaras ira teypo tykrej kaypo gĩa WIESZPATS, waykeys este smerries kurie ne fargiejot fargibos and Wieszpaties jusu, pateptynia WIESZPATIES: o dabar dabokis kame ira rahoynę Karalaus, ir wadenio-plefzka kuriy buwo galwos-kraizte jo.

17 O Saul pažyno balis, Dowido, ir tare, Tawogu tey ira balis lunau mano Dowide? Dowidas tare, mano tey ira balis Wieszpatie mano Karalan.

18 Priegtam tare, Kodel teypo wijia Wieszpaties mano tarną sawo? kas nes padarau? ir kas ira do pikt rakoy mano?

19 O dabar Wieszpatie mano Karalan, Ktaufik meldziu žodziu tarnu rawo: Jeygu prykiela WIESZPATS rawe priefz mane, teodzia walgoma afiera: bet jeygu ira waykey žmoniu, tada t'et prakiaykreys po weydu WIESZPATIES, delto jog atitumia szadien mane, kad nebucia styprey prysiegas tey waynitrey WIESZPATIES, kalbant, Eyk, tarnauk kitiems Diewanis.

20 O dabar, tenepola kraujas mano, and žiames nog weyda WIESZPATIES: Karalus nes Izraelaus iszejo iszkot wienos blusos? pagal to kaypo kad kas wijia a kurapka and kalnu.

21 Tare tada Saul, sugriezyjau, sugryzik lunau mano Dowide, nedarysiu nes rau daugiaus pikro, delto jog dusza mano bragi buwo szadien akise rawo: iszrey, durney padarau, ir labey dydziey klejauau.

22 Atfakie tada Dowidas ir tare, Sztey rahoynę Karalaus, toreyt tada wiens isz jaunikacyiu, ir ima ja.

23 Teuzmoka tada WIESZPATS kiek-wieomuy teylibe jo ir wiernasty jo, WIESZPATS nes padawe rawe szadien rakon mano, bet nenorejau iztrauk rakos mano and Pateptynia WIESZPATIES.

24 O sztey pagal to kaypo werita ira dydziey szadien dusza rawo akie mano: eypo

P 4

1. Sam.
24. 15.

t'et

c'est dydzien werda du z: mano akise WIESZ-PATIE. Si anijen telizoloja mane iz wilokio: reykments.

25 Tare tada Saul Dowidop, paszawintas buk lrouau mano Dowide, rykrej tey padarysi, ir tykrej teypag turesi wirszona: nucjo tada Dowidas kielu sawo, Saul wel sugryzo wierod sawo.

PAGUL. XXVII.

Dowidas nedatykiedams Sauluy, nukrauja sawimpi oplyst kiamc. Izrael, 1. Gc. Eyi su szefreiu szymu wiru Karalaup Achis kame su wisa szeymina sawo arliekt per koki meta. 3. Saul ape tey tzyrdys, szaydzis wir jo. 4. Dowidas giedzia miefio kalgimcu jampi. 5. Achis doda jamuy Ziklagu. 6. Grweno reyn per metus ir kiatursi menasius. 7. Dowidas apima nekuras susiedziskas gimies. 8. Ir nepalik giwu ney wieno. 9. Kad nopriskustu jo kas po Achisu. 11. Achis tyki ir palisyti daugiel Dowiduy. 12.

O Dowidas tare szyrdy sawo, Dabarjen prazustu katroj iszru dienu raka Saulies, nuko mi neta gieres, tykrej kad izbezia skubiej ziamen Filistynu, kad parerocu Saul paduksi ape mane, jeszkor mane daugiaus wifoy rubeszy Izraelaus, teypo iszwagiu isz gaksajo.

2 Kleles tada Dowidas, ir perejo parsien: ir anie szefzy szymtey wiru kuric buwo su jos Achisop sunaup Mancha, Karalaup Garbi.

3 Ir atliko Dowidas Achisop Garbi, parsien, ir wirey jo, kiekwiens su nameys sawo: Dowidas su abejetu moteru sawo Ahinoama Izraelite, ir Abigail moterymi Nabalica, Karmelice.

4 Kad pasakie Sauluy jog izbegu Dowidas Gathu: tada lowes jo jeszkor daugiaus.

5 Ir tare Dowidas Achisop, jeygu radaju dabat malona akise sawo, tedoda mi kokia wieta, wiename isz miefio ziames, kad giwacia ten: kodet nes rureru giwet rarnas sawo su rawni Karaliskziamie miefio.

6 Dawe tada jam Achis anoy dienoy Ziklag: rogdet Ziklag buwo Karalu Judos iki szey aiency.

7 O kacyius dienu kurose giweno Dowidas ziamen Filistynu, buwo metey, ir hietury menasiey.

8 Isejo tada Dowidas su wireys sawo, ir iszpoje anijen and Gethu, ir Girzitu. (ir Amalekitu: tie nes buwo isz sena giwatojey ziames) kame eyni Surah, ir iki Egiptu ziamen.

9 Ir pamuszte Dowidas ana ziamen nepaliko giwu ney wiryszko, ney moteriszko: ome teypag awis, ir jancius, ir asilus, ir welbludus, ir rubus, ir sugryzo, ir arajo Achisop.

10 Kad tare Achis, kame szadien impoter? Tada tare Dowidas, Ties pietus Judos, ir ties pietu Jerachmelleu, ir pietus Kenitu.

11 Ir nepalikdauo Dowidas giwu ney wiriszko ney moteriszko, atbeizt nansena Gathu, kalbar. Kad nepaliku ape mus rarydami, Teypo dare Dowidas, ir teypo buwo budas jo, per wisa ana dienas kurose giweno Filistynuziamen.

12 Ir tyklejo Achis Dowiduy, kalbar, wiriszkej pasidare smirdynciu zmonesa sawo, Izraelis, rogdet bus mi tarian and amzu.

PAGUL. XXVIII.

Achis noredams iszwey priesz Izraeli, rykle Dowidas, 1. Gc. Samuel numire, ir pakafasira, 2. Saul iszszaknijo zynius, 3. beq dabar, pasibijet Filistynu ir aptaystas budams nog Diemo eyi zyncsp rodyti, 5. kury budama nutykryta nog Saulies jog nebus uz tey korota, iszwedzia kaszekoka Samueli, 9. Nog kuro dalzinojiet Saul ape beshiartynacia prazuty sawo, apmierzta. 16. roda ir tarawimu zynus, tarnu teypag sawo adgidziamus est penu, 21.

IR. Iroj asose dienose, kad rynko Filistynej Labazus sawo kowelo, karot priesz Izraeli: tada tare Achis Dowidop, Tykrej zynuk, jog izeyti su nianim abizan, parsien, ir wirey sawo.

2 Tare tada Dowidas Achisop, Teypo zynosi ka padarys rarnas sawo: 6 Achis tare Dowidop, Togdel istatysiu awe fargu gatwas mauo per wilas dzenas.

3 O Samuel numire, ir raudawo jo wifas Izrael, ir pakafe ghi Ramoy, ipaicye miefte jo, ir izzakmjo Saul iz ziames zyuius ir welno-mokius.

4 Ir arajo Filistynej, ir susirynto, ir atsigule Suneme: Saul teypag surynko wifas Izraeli, ir atsigule anijen and Githoa.

5 Kad iszwido Saul abaza Filistynu: tada bijoj, ir drebejo lyrdys jo labey.

6 Ir klauses Saul W I E S Z P A T I E S, bet norfakie jam W I E S Z P A T S, ney per sapnus, ney per Urin, ney per tranaszus.

7 Tare tada Saul rarnas sawo, jeszkokir mi moteriszkie kurij tury dwasia zyniffes: kad eycia joly, ir klausios per ja: 6 tarney jo tare jop, Szey ira moteriszkie Endore, kurij tury dwasia zyniffes.

8 Ir atsimayne Saul, ir apsiwitko kireys rubeys, ir nwejo, ir du wiru su jo, atajo nakty anosp moteriszkie: ir tare, Pamiakik medziu per dwasia zyniffes, ir pamidaryk kad tizeyru ans ope kury pasakistu tau.

9 Tare tada jop ana moteriszkie, Szey, zynej ka padare Saul, kaypo izgadyno zynes ir welno-mokius, isz tos ziames: kodetgi tada spadi ipalita duszey mano, kad uzmuuszumey mane?

10 O Saul pryfokie jey per W I E S Z P A T Y, kalbar: teypo tykrej kaypo gija W I E S Z P A T S, jeygu atey koki hrone uz ra daykra.

11 Tare tada ana moteriszkie, Ka iszwesiu tau? 6 ans tare, Iszweski mi Samueli.

12 O kad iszwido ana moteriszkie Samueli, tada szaukie dydzio baltu: ir tare ana moteriszkie Sauliesp, kalbar, Kodet apwilej mane? Saulrnes esj.

13 O Karalus tare jey, nesibijok: bet kas regi? 6re tada ana moteriszkie Sauliesp, Regiu lizeynunt Diemus isz ziames.

14 Tare tada anijen jey: Koks ira weydas jo? 6 ana tare: Iszeyt lewas zmogus, ir apwiltas ploszczumi: suprat tada Saul jog tey buwo Samuel, pasifokie tada weydu iki zimey, ir pastiktoniojo.

15 Ir tare Samuel Sauliesp, Kodet pabudyney mane iszwedes mane? tare tada Saul, susipustas esmi labey, Filistynej nes haroja priesz mane, 6 Diemus atitojo nog manes, ir notmifako daugiaus, ney per tarawima. Pramuftuney per

a I. Sam.
25.1.

per sapnus, togdel pawadynau tawes, kad pasakinyu mi ka turu weyk.

16 Tare tada Samuel, Kodel meldziu klausies manes? kada gi atitojo nog tawes W I E S Z P A T S, ir tapo neprietelumi tawo.

17 Padare nes sau W I E S Z P A T S, pagal to kaypo kalbejo per tarnawima mano: ir perplese karalite iz ramos tawo, ir dawe jam arymamuy tawo Dowiduy.

18 Pagal to kaypo neklausy balsa W I E S Z P A T S, ir nelfatielejy karfcaza rutibes jo priesz Ameleka, togdel padare tau W I E S Z P A T S ta daykra izadien.

19 Ir pados reypag W I E S Z P A T S su rawim Izraeli rakon Filistynu, ir busi rytoy patsien, ir suney tawo su manim: pados reypag W I E S Z P A T S abaza Izraelitu rakon Filistynu.

20 Parpote tada Saul humey ziamen, pailgey, ir bijojos zodziu Samuclies labey, ir nebuwo galibes jampi, newalgie nes donos per wisa ana diena, ir per wisa ana nakti.

21 Arajo tada Saulisep ana moretiskie, ir regio jo izfiga do labej: ir tare jop, Szrey, tarnayte tawo, paklaufe balsa tawo, ir ideiau dusza mano rakon mano, ir paklaufiau zodziu tawo, kuros kalbeje manesp.

22 Togdel paklaufik tu reypag zodziu tarnaytes tawo, ir repakielu tau kaimi donos, o walgik: tada bu galibe rawimpi kad eyrumey kielu.

23 Ber anjen atkalbejo, ir tare, Newalgisiu: ber tarney jo, ir ana moretiskie reypag, prafze ghi: paklaufe tada balsa ju, ir kielis iz ziames, ir atfiedo and patela.

24 O ana moretiskie turejo penera, relanapose, ir pasjikulino ana, ir pamusze ghi, ir eme miltu, ir uzminkie jos, ir pakiepe iz ju preklus vagayznu.

25 Ir atnebe jos priesz Sauli, ir priesz rarnus jo, ir walgie anisien: potam kielis, ir nuejo anoygi nakty.

PAGUL. XXIX.

Kunigayfzeczy Filistynu nenori pakicst Dowida abaze, nori Achis pryczyniojos uz ghi, 3. We. Kunigayfzeczy dode priezaly kodel nenori pakicst Dowida abaze, 4. Achis liepia gryfze Dowiduy, nori priesz wala sawo, 6. Dowidas morem gicraus atliks Achisep, 8. ber anisien liepia jam antra kars gryfze, 10. ka Dowidas dars, 11.

O Filistynej Suryuko wisus abazus sawo asfete: Izraelitcy wel atsigule pas werfins kariy ira pas Izrael.

2 Ir ejo Kunigayfzeczy Filistynu szymreys ir tukftancley: ber Dowidas ir wirey jo ejo su Achisu uspakaliy.

3 Tare tada Wirausiey Filistynu, Ka tie Zydey? o Achis tare Wirausiump Filistynu Negu Dowidas tey ira, tarnas Saulis, Karalys Izraelaus, kursey buwo manimpi szofe dienose, aba szofe merose? ir neradau jampi nieko, nog ancs dienos kuroy arpole, iki fzey dieny.

4 Ber Wirausiey Filistynu asprustawo labey and jo, ir tare jam Wirausiey Filistynu: a sugrazynk ta zmogu, kad sugryzru wieton sawo kame pazymejy jam, ir kad neyru su mumis kowey, kad nesoru mums priesz-

tarniku kowey: ko nes pasidarytu mielu Wiefzpaciuy sawo? Negu gatwomis tu wiru?

5 Negu ansien ira ano Dowidu, ape kury arfakinejo wienu kites b tonczny, kalbant, Saul pamusze tukftancius sawo, ber Dowidas delfzymi rukftanciu sawo.

6 Atwadyno tada Achis Dowida, ir tare jop: Teypo iykrey kaypo gija W I E S Z P A T S, jog facyru efi, iszeyga teypag tawo, ir icyga tawo su manim abazan ira giera akise mano, neradau nes rawimpi nieko pikta nog ancs dienos kuroy arajey manesp, iki fzey dieny: ber nemieju esi po akimis Kunigayfzeczy.

7 Togdel dabar arsigryfik, ir eyk pakajuy: kad nedaryumey pikto akise Kunigayfzeczy Filistynu.

8 Tare tada Dowidas Achisop, Ber ka padaran? aba ka, radey tarniep tawo, nog ancs dienos kuroy buwau po weymu tawo, iki fzey dieny, kad n'eycia ir karocia priesz neprietelus Wiefzpacies mano Karalim.

9 O Achis arfakie ir tare Dowidop, Zynau tey uztiesia mielu efi akise mano, kaypo Anielas Diewo: Ber Wirausiey Filistynu tare, Ten'ey su mumis and tos kowes.

10 Dabargi rada, kialkis ryto-meru akisi: su tarneys Wiefzpacies tawo, kurie arajo su rawim: ir kad kialkies ryto-meru akisty, ir prauz jums, tada eykit.

11 Kielis tada Diwidus akisty, patsien, ir wirey jo, kad iszeytu ryto-meru sugryfze ziamen Filistynu: o Filistynej iz priesz laydes ing Jizreel.

PAGUL. XXX.

Dowidas aradacz, jog Amalekitny kad nebuwo jo iszawo Ziklagu, sudegino, ir zmones su abejetu meru jo, nugabeno su sawim newalon, usfistawo labey, ir dydzioy ira nebespecznisley nog sawiszkia, 1. We. Rodyjai Diewo, kussey liepia jam wis Amalekitnu, 7. Dowidas tey darydami su nedaugieru zapnietu sawo arada isfalkusi parkuy alikusi hygpeczoni, kussey wis jam aradaczia, ir Amalekitnump ghi atweda, 9. Dowidas uzpoza ir pamusze jos, ir argauna wisa izgawimo, 16. Paredka dars ape padalighima izgawimo, 22. siuncia domanas prastelamus sawo, 26.

IR stojos kad arajo Dowidas, ir wirey jo, Ziklagui trecioy dieny: jog impote Amalekitrey Pierosna ir Ziklagui, ir pamusze Ziklagu, ir sudegino ghi ugnia.

2 Ir nuwede newalon moreris kuros buwo jampi, ber neuzmusze nieko nog matauslo iki dydziausiam: ber nugabeno jos, ir nuejo kielu sawo.

3 O Dowidas ir wirey jo arajo miechan, o fzey buwo ansien sudegintas ugnia, moreris reypag ju, ir suney ju, ir dukteris ju nugabaci buwo newalon.

4 Pakiele rada Dowidas, ir anos zmones kuros buwo su jo balsa sawo, ir werkie: iki nerekio daugiam jose galibes werki.

5 Dowido reypag abi moteri nuwesos buwo newalon, Abinam, Izraelite, ir Abigail more Nabalies, Karmelitos.

6 Ir bijojos Dowidas labey, kalbejo nes ape ghi zmonei nuakmenlor, uskarynatos nes buwo duszes wisu zmoniu, kiekieno del suna sawo, ir del dukteru sawo: ber Dowidas

b. 1. Sam.
ab. 7.

al. Kray.
21.

das drutynos W I E S Z P A T I E S P Diewiep sawo.

7 Ir rare Dowidas Abjatharep Kunigop, sunauš Achimelecho, Arminešk *isa* meldziu Efoda, ir atneize Abjathar Efoda Dowidop.

8 Klausas tada Dowidas W I E S Z P A T I E S, kalbant, Wisiugu ta pulka? pawisiugu ghi? 6 ansien tare jam, Wik,tykrey nes pawiai ir rykrey izklofoti.

9 Nucjo tada Dowidas, patsien, ir anie szefzy szymey wiru kurie buwo su jo, ir kad arajo upelop Befor, tada atliko kiti.

10 Ir wijo jos Dowidas, patsien, ir anie kietury szymey wiru: du szymtu wel wiru atliko kurie pailso, jog negatejo cyt per upeli Befor.

11 Ir rado anisjen Egypczoni and lauko, ir arwede ghi Dowidop: ir dawe jam donos, ir walgie ansjen, ir dawe jam giart wadenio.

12 Dawe teypag jam stuka-figu, ir du stuku razynku, walgie tada ansjen, ir sugryzo jop dwasia jo: Newalgie nes per tris dienas, ir per tris naktris donos, ney giere wadenio.

13 Potam rare jam Dowidas: Kienojen esi? ir iz kur esi? Atsakie tada ans Egypczyzkis wiras, Tarp esini Amalekitizkio zmogaus, 6 Wiesz-pars mano aptaydo mane, delto jog apsigau pirm tryju dienu.

14 Impolem ties Pierus Cheretitu, ir iz anos szalies kuriy ira Judos, ir ties pietus Kalebo: ir sudeginom Ziklag ugnia.

15 Tare tada jop Dowidas, Galigu atwest mane anop pulkop? 6 ansjen tare: Prylek mi per Diewa, jog neužmuszy manes, ir jog neizdosi mane rakoń Wieszpaties mano! tada atwestin rawe anop pulkop.

16 Ir nuwede ansjen ghi, 6 szrey ansijen gu-tejo izšbaris and wifos žiames, bewalgant ir begierant, ir beszokneiant, izš anos wifos dydzios naudos kura eme iz žiames Filistynu, ir iz žiames Judos.

17 Ir musze jos Dowidas, nog powakario, iki wakaruy antros dienos ju, ir neizbejo iz ju newinis žmogus, iszemus kiaruris szymtus jantikaycin; kurie jojo and welbludu, ir izbejo.

18 Teypo izgialbejo Dowidas wis rey ka areme Ama lehtey: izgialbejo teypag Dowidas dwi moteri sawo.

19 Ir nebuwo terp ju nieko kuro netektu, nog mažausio iki dydziausiam, ir iki šupams ir dukterams: ir izš naudos teypag iki tamuy wisumuy ka buwo eme: wis rey pergabeno Dowidas.

20 Areme teypag Dowidas wifas awis, ir jaucius, ware jos aaisjen pirm ano pekaus, ir rare: Dowido rey ira izgawimas.

21 Kad arajo Dowidas anump dwiejump szymtump wiru, kurie teyp pailso jog negatejo cyt pailsoy Dowida, ir kuros paliko anisjen pas upeli Befor, iszjo šurykt Dowida, ir šurykt anos wiru kurie buwo su jo: ir pryjejo Dowidas anump wirump, ir klausis ju ape pataype.

22 Atsakie tada kiekwiens pikras ir Belialies wiras terp anu wiru Dowida kurie iszejo su jo, ir rare: Delto jog nejor su mumis nedosim jumus iz to izgawima kury izgialbejom, ber kiekwiennam dosim motery jo, ir waykus jo, reparweda jos, ir t'cyt.

23 Ber Dowidas rare, Nedarysit teypo broley mano, su to ka dawe mums W I E S Z P A T S, ir užlaykie mus, ir padawe ta pulka kurfey arajo prieš mus rakoń musu.

24 Kas meldziu klausiu jufi tame daykte? Kaypo nes ira dalis tu kurie nueio kowen, teypo bus teypag dalis tu kurie atliko pas stotkus, ligiey dalis.

25 Ir buwo rey nog anos dienos ir potam teypag: Ištate nes rey ansjen istatymu ir prawi Izraeliy iki šzey diency.

26 O kad arajo Dowidas Ziklagan, tada nusiunte iz izgawimo Winausiem Judos prietelams sawo, kalbant: Szrey, pašlawinimas ira jumus iz izgawima neprietelu W I E S Z P A T I E S.

27 Ipatiey tiemus kuri buwo Beth-Eli, ir tiemus kurie buwo Ramothe ties Fictus, ir tiemus kurie buwo Jathare.

28 Ir tiemus kurie buwo Aroetriy, ir tiemus kurie buwo Sismothe, ir tiemus kurie buwo Esthemooy.

29 Ir tiemus kurie buwo Rachaliy, ir tiemus kurie buwo miestose Jerah-mechiru, ir tiemus kurie buwo miestose Keniru.

30 Ir tiemus kurie buwo Hormoy, ir tiemus kurie buwo Chor-Alane, ir tiemus kurie buwo Atache.

31 Ir tiemus kurie buwo Hebrone, ir wifose anose wietose kame waykizczajo Dowidas, patsien, ir wirey jo.

PAGUL. XXXI.

Izraelitay pamuszami est nog Filistynu, 1. 6c. Suney Saulies podraug, 2. Saul ronitas ira, 3. pola and kalawija sawo, 4. Teypo teypag dero szarwu-neszotojas jo, 5. Saul mirszta, ir suney jo, szarwu-neszotojas jo, ir žmones jo prazušta, 6. kitos bega aptaydi miestum. 7. Filistynei nukariata Saulny gatwa, ir izdada szarwu jo namose Ashtaroth. kura wel jo pakara and mura Bethsane, 10. Jabešonay nuima žawonnu Saulies, ir sunu jo, ir sudegina jos, kaulus wel ju pakasia, 13.

K Arawo tada Filistynei prieš Izraeli: 6 wirey Izraelaus pabego nog weyda Filistynu, ir pole pamuszičys and kaina Gilboa.

2 O Filistynei wijo labey Sauli, ir sunus jo, ir užmusze Filistynei Jonathaną, ir Aminadabą ir Malchi-Sua, sunus Saulies.

3 Ir buwo šunki kowe prieš Sauli, 6 tie wirey kurie szauo kilpinieys, užspejo ghi, ir bijojos ansjen labey szoweju.

4 Tare tada Saul szarwu-neszotojuy sawo: Isztrak kalawija sawo, ir perdurk jo mane, kad noteytu tie nopipjausteley, 6 perdurtu mane, ir darytu joka suntanim: ber szarwu-neszotojas jo nenorejo, bijojos nes labey: eme tada Saul kalawija, ir pole and jo.

5 Kad iszwido szarwu-neszotojas jo, jog numire Saul tada ir ansjen pole and kalawija sawo, ir numire su jo.

6 Teypo numire Saul, ir tris suney jo, ir szarwu-neszotojas jo, wisi teypag wirey jo, anoy diency podraug.

7 Kad iszwido wirey Izraelaus kurie buwo

Pagul. 1.

II. S A M U E L.

235

isf szos szalies komos, ir kurie buwo isf szos puses Jordano, jog pabego wirey izraelaus, ir jog numire Saul ir suney jo : rada aptaydo mieftus, ir pabego, atajo tada Filistynei ir giweno jofe.

8 Ir ftojos and rytoy kad atajo Filistynei pletzyt pamulzrosius, tada rado Sauli ir tris sunus jo, begulint and kaſno Gilboa.

9 Ir nukirto galwa jo, ir nowitko szarwus jo, ir nusiurte jre ziamen-Filistynu, apiskricey, 21. Kray. 4 apifakir rey namose ftulpa sawo, ir terp pag. 10. zmoniu.

10 Ir izdejo szarwus jo namose Aftharoth : kuna wel jo prysegie murop Beth-lane.

11 Kad izgirdo ape rey giwerojey Jabes Gileade, ka padare Filistynei Sauluy.

12 Tada kietes wisi karcywingi wirey, ir ejo per wifa, nakti, ir eme kuna Saulies, ir kunus sunu jo noc muro Beth-lane, ir atajo Jabeian, ir sudegino jos ten.

13 Ir eme kaulus ju, ir pakafe jos po medziu Jabese : ir pasnika wo per leptynias dienas.

Gatas Pirmos Knigos 3 SAMUELIES.

ANTRA KNIGA

S A M U E L I E S

Wzifrazinimas 101 Knigos.

Toy Knigoy apirazyti ira darbey, po smertiy Saulies po Karalifzkii redu Dowido. Ir izfazyta ira ioy priesz akis giwey isf wienos szalies nopimta malone ir gieradeite Diewo parodyta Dowiduy, nerykcey czelngose ir kanifzko e daykrose, jog ghi and nuraminima zmoniu sawo, po dangietuy nukientreghimu, isf Diewifzko reda sawo, and Karalifzko tureda, pirmicus and Judos, potam and wifo izraelaus, isf kiete, Priegram budreys Wirausieys-kareywiu, ir daugietu prakilnagalunu pareme, pati szlowiuringa galibe izdabino, Karalifte jo pafitypryno, pradugino ir praplatyno, ir labey daugiel ir ftebuklingu pergaleimu priesz wifus neprietelus jo swerymus ir namifzkus sureko: Ber teypag dwasifzko ir auzyuose : redydamas ghi Dwana wietos ir pryemima uz wayka, Pranaszyftes, dydzios sluzbos-Diewo ir Diewo-baymes, izminties, reysibes, gieradeites, nuziaminimo, kartruma, ir kiromis garbinryugomis cnatomis, kuros wifados darbose jo ir karakwime szwiefe : darydamas priegram jam (isf priesfalties kad norejo Diewuy budawot namus) anus labey prakilnus zadeimus, ape dwasifzka, daguja, ir amazyta Karalifte Mesiozsaus, Wiefzparies mufu ir Izganiroja J E Z U S O C H R I S T U S A, kurey isf sekles jo (pagal kuna) turejo arey, ir kuro paweykstu iftate ghi Diewas par, ir sunu jo ir uzejuna Salomona. Isf priesz wel isf kigos szalies neuzctiami est, bet apirazyti budreys sawo funki grieky, kureys tas prakilnas tarnas ir wiras Diewo, perzagle karceys priesz malonu Diewa, sawo, isf idawima welnio ir silpnibes kuna sawo, ipaciety daykte Urios Herthitos, ir aname puykame fkarcyyme zmoniu : uz kuros norisjen buwo apidowanotas nolyrdynga gayleimu, teciaus kororas afztromis rykifzremis, and giaro jo paties ir Bazniczos, kaypo, dydzia siela ir fopulu fzyrdies, kury nukieurejo and wayku sawo, mocezu, ir paddonuju. 6 ipaciety ano smarku Susitarymu ir Arpolinu sunaus sawo Abfoloma, priesz kury musijo begt fenatwey sawo. Noris jo Wiefzparis toy ir kirole reykmenefta niekados noplayde, ney nog weyda sawo arftume, bet fzwera padukfia, ir kartrumu pafitypryno ir wifados giara isfzyga futeko. And fzwiesio parodyma, jog ira wiernu ir fzwetu Diewu, norisien waykose jo tuli negadey atsirada ir newerrumey, maloninga teciaus fadara sawo uzlayko, ir griekus ju cietu budu uz slufznus ir gierus neprypazyta. Ta Kniga uzrakina Historia, maz ne kieturu defzymtu metu. Pag. 5. 4. Ipaciety nog pradzios Karaliftes Dowido. iki gali jos norisjen, pafkutynis Susitarymas sunaus jo Adonios, ir smertis jo nopsirafzo toy Knigoy, ber pradzioy fsekacios pirmos Knigos Karalu.

PAGULDYMAS I.

Dowidas budamas Ziklagie, gauna naujenu ape smerti Saulo ir Jonathana. 1. Of. 10. randa ja su sawifzkiey, 11 ir lipta uz mufzst ana founiyni, kurey gires jog uz mufzst Saulis, 13. Tuzbor-giefme Dowido, and Saula ir and Jonathano, 17.

Oram ftojos po smertiy Saulies, kad sugryzo Dowidas nog pamulzryma a Amalekitu, ir buwo per dwi dieni Dowidas Kiklagie.

2 Tada ftojos trecioy di noy, jog, ftey, isf abazaus, nog Saulies, arajo nekuris zmogus, kuro rubey buwo perplefary, ir ziane buwo and jo galwos:

21. Sam. 30. 17.

ir stolor, kad arajo anjien Dowidop, jog pole
god ziamet, ir pastetie.

3 Program katbejo jam Dovidas, liz kur
areyni? o amjen rare jop, lizbegau liz abazaus
litracant.

a Priegram tare jop Dowidas, Kas ira do
dayim? Sakik mi rey meldim, o ansien tare,
jog zmones pabego iz kowes, ir jog reyrag
dangil pote, ir pamire iz zmonia jog Saul
reyrag, it lunus io Jonathan mamire.

5 Is rare Dowidas anop waykop, kutshey at-
neize jam ana uaujena. Naypo rey zyney? jog
mamire :aul, is fatus jo Jonathan?

6 Tare tala ans wayka, kucicy atneze jam
ana nauena. Atciau priepola, and kalna Gil-
boa, 6 izicy Saul beguins and rahorynes lawo,
ir izicy wazey ir rayynikey wijo ghi
arti.

7 Apſidajre tada paſſonj ſtawoſ ir iſzwide
mane, ir iſzaukie manojp, o aſzjen tarau, ſzrej
cia cimi.

8 O anſjen tare mi, Kaſjen eſi? aſzien wel
gavau jop, Amalekita eſmi.

9 Tare tade anjen manesip, Stokis me lizhi
pas mare, ir nzmurk mane tas nes ferdokas
ud turojo mane : giwara nes mano ira dar wila
manimoi.

dyoojau neta jog negatejo gir po nopoluy dawo :
 ir emjau ana karuna: kury buwo and galwas
 jo, ir ana manci kufey buwo and peca jo, ir
 amezau jos cia WIESZPATIES P

8. Sam. 11. 6 Nsiriwere rada Dowidas tubu sawo, ir
3. 31. perplekse jos ligiey reypag wisi anie wirey kurie
ir 12. 31. buwo pas ghi.

12. Kaudawo tada anisjen ir werkie, ir paim-
lawo iki wataruy : uż Sauli ir uż Jonathan-
suci jo, ir uż timones WIESZPATIES,
ir uż naman Iazraelat, delto jog pote kata-
wita.

13 Priegram tare Dowidas anop waykno,
kursey amere jam ana naurana, Ila kur esi
o ansien tare, Sunumi eimi prafraipicic
Emongus, Amalekico.

14 Ir rate jop Dowidus : Kaypo ? Nesibijojeygu isiriet rak, rawo, kad isgadyncumey gacpini WIESZPATIES.

15 Ir pawadyno Dowidas wiemo iz jauni-
kayciu, ir care : Fryeyk, użpulk and jo : iacyko
cada ghi anijen, log numire.

16 It rare jop Dowidas; Kraujas tawo t'et
and gatwas tawo: nafrey nes rawo ludyio
priez rawe, kalbait: Afzien uamufzau par-
syni WIESZPATIES.

17 Ó Dowidas raudawo ta; raudawima; and
gaulleir and Ionathano fannis in.

14 Kad tere, kad mokiru wayku Judas
cJoz. 10. Kilpinio : larey paraſyza rey ira Knigoy.

Mich. 1. 19 4 Q gratume Izraelaus, and sukzybiu

3. rawo pamufetas ira, kaypo parpole gatuney ?
as-Nefakikit eo Garhe, ney mafzynkie to
and uliczu Afkelen; kad nesiđziaugni dukteris
Filistini; kad nefzokinetu pro dziugma duk-
teris nopipiaufetu.

21. Katney Gilho, ren'est and iusu, ney
rasa, ney lietus, ney taukey kialamu-aheru :
ren nes armesta ira giedyncey skida galanu,
skida Saulies, kaypo neburu pacepras aley-
humi.

22 Nog krauja pamuštrāju, nog riebuma

gatum, neperwaryus burwo adgalos kilpinis
jonachano. Sau iez reypag kalawijas negrydaawo
tulczomis.

23 Saul ir Jonathan, numifed, ir mieli giwa-
toy iawo, noraikire ir smertty iawo: tagwe nieys
buwo nekayp Arcley, stypreineys buwo nekayp
Lawey.

24 Dukteris Izraelaus werkis and Saulies :
kuriey apwikdavo jus šarlom, raskalizymis,
kuriey dare jog neizojor grazum, aukio and
rubu robu.

25 Kaypo pole gatuncy widuryje korwes?
Jonathan pamuszczys ira and auk (zrybiu) cawo.

20 Sulpaugas eimi pro rawe, brolaumanõ
Jonathane, buwey mi labey mielu : meyle
rawe buwo mi stebuklingialne nekayp meyle
morem.

27 Kaypo parpole galuncy, ir szarwey-kowes
praznuwo.

FAGUL II.

Dowida and isakima Oewo su namey sawo
 ir zmonow arey Hebronai, 1. ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴

TR stojos potam, jog khuses Dowidas
WIESZPATIES, katbant; Eryngu
karran ig mieciu judos? **WIESZPATIES**
rare jog; Eryk, Dowidas wel rare: Kurjen cy-
fui? **W** amjen rare, Hebronah.

2 Teppo nuncio ran Dowidas, kaypo reypog
dwi moreny jo, Ahinoam Izraelite, ir Abigail
more Nabalica Karmelitros.

3. **Liepe teypag cyt Dowidat wiramui sawo**
kurie buwo su jo, kiekwienamuy su szeymina
jo : ir giwe no anisien miedost Hebron.

4 Potam arajo wirey Judos, ir parepa ten
Dowida; Karalumi and nama Judos; pakafie
rada Dowiduy, kalfanic, Wirey sey ira Jabes
Gileade, kurie pakafie Souli.

5. Nucunne pada Dowida suntynius wirump
 fabel Gileade, ir rare jump : Paizawinti bukir
 WIESZ PACTUY, jog padaret ra giera-
 deite and Wieszpariet sawo, and Saulles, ir
 pakaster ehi.

6 Teypo repadam dabar WIEŠPATŠ
gieradēts and jūsi ir wiernaty : ir ašien re-
pag padarysiu and jūsi tā glāra, delto jōg
padarēt tā dāvta.

7 O dabar, t'et stypros rakos jusu ir bukie
galintings, kadagi WIESZPAT S jusu
Saul numire : ir tie ceypag kurie cia is
namu Judos, patepe mane Karalumi and
Gwer.

8 O Abner, sunu Neco, Hermomas, kury ti-
rejo Saul, eme Ibosheba, sunu Sautia, ir buwede
ghi ing Mahanaim.

9 Ir padare ghi Karahumi and Gileado, ir and
Aschuritu, ir and Jizreelies, ir and Efraimo, ir
and Beniamino, ir and wifo Israclau.

to lose th

Pagul. 2. 3.

II. S A M U E L.

275

10 Ilibofethi funus Saulies rurejo Kitaras-
deszyntis metu kad buwo Karulomi and Izra-
claus, ir Karalawo per antus metu: rie
rykt kurie buwo isz namu Judos ejo paskuy
Dowido.

2. Sam. 1. 4 O Ikkacyus dienu jurose buwo Dowidas
5. Karulomi Hebrone and namu Judos ira sepryni
1. Kar. 2. metey, ir iszezy menasicy.

12. Iizejo rada Abner, unus Nero, su rarnes
Ilibofetho, funus Saulies, isz Mahanaim
Gibeon.

13 Joab ceypag funus Zerujos ir carney Do-
wida iizejo, ir lutyko wiens kira usz Isdauka
Gibeon, ir arliko nie isz Isdauka Judaukos, o
anie isz anos Isdauka Isdaukos.

14 Ir care Abner Joabob: Tefikiela dabar
jaunikacyey, ir cezaydasa po weydu muu: o
Joab care: Tefikiela.

15 Kicles rada ir perejo Ikkacyus dwilika isz
Benjaminio: spacy uz Ilibofetha, funus Saulies,
dwilika wel isz caron Dowido.

16 Ir pagawo wiens kira usz galwa, ir idure
kalawija: lawo Isdauka kutoj, ir pappote podaug
rogdel pramino ana wiera: Chelkath Hazurim,
kuriy ira pas Gibeon.

17 Ir buwo anoy dienoy labey kiera kowe:
Bet Abner, ir wirey Israclaus pamusz ira, po
weydu caron Dowido.

18 Ir buwo rgn tris suney Zerujos, Joab,
ir Abisai, ir Afahel, o Afahel buwo lagwas
and kowu lawo, kappo wiens isz ityrna kuros ira
lauke.

19 Ir wijo Afahel Abneri: nepralake
eyt palkuy Abneri deszyneit aba Kayren
rakon.

20 Apsidayre rada Abner uspakalis lawos, ir
care: Tugu tey eti Afahelan? o anjien care,
Aizien efim?

21 Ir care jam Abner, Pratek deszyneit
rakon rawo, aba Kayren rakon rawo, o pagauk
wiens isz ru jaunikacyiu, ir imk lau rubu
ju: bet Afahel nenorejo pralake nog uspaka-
lies jo.

22 Nesilowe rada Abner, katban Afahelop,
Pratek nog uspakalies manus: kodol parmuizcia
rawe zamen? kappo pafielcia weyda mauo,
po brulu rawo Joabu.

23 Bet anjien nenorejo arliko, iszey'o rada
ghi Abner gatu rahorynes pokran szonad, ceyp
jog iszezo minyrie per ghi, ir pole rgn, ir nu-
mire and wiera lawo: Ir stojis, jog rie witi
kurie arajo anis wiera, kame pole Afahel, ir
numire, atliko beflowir.

24 Bet Joab ir Abisai wijo Abneri: ir nusi-
laydo saute kad arajo anjien kame op Amma,
kursey ira prieta Giah, pas kiala givos
Gibeon.

25 Ir susirynko waykey Benjaminio palkuy
Abneri, ir sustojo wienu puthu: ir stowejo and
wiera lawo kame.

26 Saubrie rada Abner Jnabob, ir care:
Kysu amirney katawija? nesynegya to jog
and gabo bus karumas? ir pakokey nekalbesi
zmones lawo kad sugryfats nog wijna brulu
lawo.

27 O Joab care: Teppo ryrey kappo gila
W I E S Z P A T S, kad nebuamey katbey,
rykrey ryroy dano palows zmones, kiekwiens
nog wighimo brulu lawo.

28 Trubijo rada Joab ruba, o wifos zmones
kusejo ir newijo douglaw Israclaus, ir lawos
tolaw karaw.

29 Abner rada ir jo wirey eho per
wisu ana nakti ligu hoku: ir perejo per
Jordanu, ir perejo per wisu Bithronu, ir arajo
ing Mahanaim.

30 Joab ceypag sugryfo nog palkuy Abneroy,
ir surynko wisu zmones: ir nekaliskayes
isz caron Dowido, dewniolikos wru, ir
Afahelies.

31 Bet carney Dowido pamusz isz Benjaminio,
ir ceyp wru Abneroy: tris szymey ir iszezo-
deszyntis wru buwo usmawceys.

32 Ir paeme Afaheli, ir palku ghi, grabe rawa
jo, karas buwo Bechlebene: o Joab ir wirey
jo ejo per wisu ana nakti, ceyp jog iszauko
jems Hebrone.

PAGUL III.

Wayna ceyp namu Saulies ir namu Dowido.

1. Reissas sunu Dowido, kurie gimt jans
Hebrone, 2. Abner budamas dydzoy pagiar-
boy namose Saulies, apbrusaria and
Ilibofetha del kaschokio dayka padaryto
jamuy, ir gynydzia susideret su Dowido,
6. prgabena Dowidop, Michal, dukteris
Saulies, and nora jo: 3. Ir palkatucies
su Wirausiey Israclaus, buko Dowido
Hebrone, susidera su jo, ir gryfca pakajuy.
17. Joab arajere isz ora, ir sugryfca apo
rey, kalyra Dowido ut rey, pawija Abneris
be zyner Dowida ir usmawcey ghi zrodli.
wey. 22. And ko Dowidas sahey apsur-
stauja, iszkey apisako nekalbesi, lawo
Abneruy dano pagrebu praliskau, gwa jo
galibey, galyt jo, ir iszkalbas, jog neko-
rois dabar ne kurie padare za zabawia-
dyfey. 28.

IR buwo ilga wayna ceyp namu Saulies, ir ceyp
namu Dowido: bet Dowidas ejo, ir buwo
stypreini, bet rie kurie buwo isz namu Saulies
ejo, ir buwo silphesniey.

2 Ir gimt Dowiduy a suney Hebrone: o
phirgimdis jo buwo Ammon, isz Ahinomos,
Jerusalem.

3 Antras wel jo buwo Chiseab, isz Abigailos
moteris Nabaties, Karmelicos, o motes chis-
lora, sunus Maachos, dukteries Thimais Kara-
laus Gethu.

4 Kierwittas wel Adonias, sunus Haggithos: o
paktas Sefaris sunus Abitalos.

5 Szelatas wel Jichrean, Eglos moteris Do-
wido: rie gimt Dowiduy Hebrone.

6 Kad buwo wayna ceyp namu Saulies, ir ceyp
namu Dowido, rada stojis jog stypreinos Abner
namose Saulies.

7 O Saul rurejo pamoreti, kuros wardus
buwo o Rippa, dukre Aijne: ir care Isba-
fash Abnerop, kodol icjey ing pamorecy seyu
mann?

8 Izhidgie rada Abner Inbey and Isdauka
Ilibofetho, ir care: Samiesjo galwa efim, kursey
darau Isdauka gieraiste and Judos, ir namu
Saulies, rawa rawo, and brulu jo, ir and pri-
etelu jo, ir nepodawiau rawes rakon Dowida?
jog ryries sz dien and manes neceyubes mo-
kerisalties?

9 Teppo repadaro Diemus Abneroy, ir kappo
cepydeda jam, uzdeit pogal to kappo pyrakie
W I E S Z P A T S Dowiduy: jog ir anjien
podarytiu jamuy.

10 Parnedanas Karalisy nog namu Saulies,
6 12-

at. Kray.
3. I. 28.

6 2. Sam.
1. 21. 2. 10
11. 28.

276

II. SAMUEL

Pagul. 3. 4.

4 ištarydams softa Dowido and Izraelaus, ir and Judos, nog Dan, iki Beršebey!

11 Ir negalejo tolaus aršakit Abneruy žodžia, delto jog bijojos jo.

12 Nusiunte tada Ab. er Dowidop siuntynius už save, kalbait, Kieno tų ira žiane? kalbant adgalor Padaryk sau sądara, su manim, o šzey, raka mano, bus su tavim, apgryžt wia, Izraeli rawisp.

13 O ansjen rare; Gierey, padarysiu su tavim sądara: bet wieno dayta giedydu nog tawes, kalbait; Neregiesi weyda mano nec atwesi pirm Michal dukteri Saulies, kad ateysi dabotis weyda mano.

14 Nusiunte teypag Dowidas siuntynius Iboferhop, sunaus Saulies, kalbait: Dok mi motery mano Michal, kurą pawęczawojau sau e szymu nopipjauitymu Filittynu.

15 Nusiunte tada Iboferh, ir eme ja, nog wira, nog d Patrielcs sunaus Laifo.

16 Ir ejo su ja wiras jos: wis eydams ir werkdam paskuy jos iki Bahurim: rare tada jog Abner: Eyk szalin, sugryžk, ir sugryžo ansjen.

17 O Abner turejo žodzius, su Wirusieys Izraelaus, kalbait, Giedet pirm to seney Dowido už Karalu and sawes.

18 Padarykit tada tų dabar: WIESZPAT S nes kalbejo Dowidop, rana: Per raką Dowido, tarna mano, izlofosiu žmones mano Izrael isz rąkos Filittynu, ir isz rąkos wiliu neprieteliu ju.

19 Ir kalbejo teypag Abner po ausimis Benjaminio: potam nuejo teypag Abner, kalbet po ausimis Dowido Hebrone, wis tų kas buwo giar akile Izraelaus, ir akile wiliu namu Benjaminio.

20 Ir atajo Abner Dowidop Hebronan, ir dwidelzims wiru su jo, ir padare Dowidas pietus Abneruy ir anienus wiras kurie buwo su jo.

21 Tare tada Abner Dowidop: Kialfios, ir eyzius, ir iurynksiu wila Izraeli Wieszpatiesp mano Karalaup, kad padaryu su tavim sądara, o karalaurumey and to wifa ko giedyda dusza rawo: Teypo palayde Dowidas Abneri, ir nuejo ansjen pakajuy.

22 O šzey, tarney Dowida, ir Joab atajo isz pulka, ir adgabeno ansien su sawim dydi izgawima: o Abneru nebuwo Dowidiep Hebrone; iszlaydo nes ghi, ir nuejo pakajuy.

23 O kad atajo Joab, ir wifas ans waykas, kursey buwo su jo, tad: pasakie Joabuy, kalbait, Abner, sunus Nero, atajo Karalaup, iszlayde ghi, ir nuejo pakajuy.

24 Iejo tada Joab Karalaup, ir rare, Ka padarey? šzey, atajo rawisp Abner: kodelgi dabar iszlaydey ghi jog iszejo teyp watney.

25 Patyfty Abneri sunus Nero, jog atajo kad p rkalbetu rawe: ir žynoru iszeyga rawo ir eyga: rawo: ir kad žynoru wis tų ka darey.

26 Ir iszejo Joab nog Dowido, ir nusiunte siuntynius paskuy Abneri, kurie pergabeno ghi nog szulnio Sira, bet Dowidas nezy-nojo to.

27 O kad sugryžo Abner Hebronan, e tada nuwede ghi Joab szalit widuryje bromos kad kalbetu su jo rytomis: ir iszeyko ghi tų p, ektad szonad, jog numire spro krauja bro-tes jo Ašhelies.

28 Kad tų potam izgirdo Dowidas, tada

rare, Nekafcas esmi, ir Karaliste mano, WIESZPATIE P, and amžu, krauja Abneru, sunaus Nero.

29 Tofliet and galwos Joabo, irand wifu namu rawa jo ir ten'et arpjautas isz namu Joabo, kursey turetu tekėjim, ir rauporas, ir tas kursey turetuš ramcio, ir putu kalawiju, ir nedaitorka: turetu don: s.

30 Teypo užmuize Joab ir brolis jo Abisai Abneri, delto jog užmuize ansien broliu ju Ašheli Gibeoy and kowes.

31 Tare tada Dowidas Joabop; ir wisump anump wirump: kurie buwo so jo, Perpležkit rubus jusu, ir pryioškit mayšzus, ir raudokit Abneru: ir ejo Karalus paskuy moru.

32 O kad paka'e Abneri Hebrone, tada pakiete Karalus balša sawo, ir werkie pas graba Abneru, wifos teypag žmones werkie.

33 Ir raudawo Karalus Abneru, ir rare: Numiregu tada Abner, kaypo mirizta pas- siures?

34 Rąkos rawo nebuwo suryztos, ney kojios, rawo indetos paciosna waro, bet parpoley kaypo kad kas parpola po weydu piktenib- es: werkie tada and jo žmones to la- biaus.

35 Potam atajo wifos žmones kad walgitu Dowidas dona, kad dar buwo diena: bet pryie ie Dowidas, kalbait, Teypo tepadaro mi Diewas, ir teypo repydeda, jeygu ra- gausiu pirm nusileidynta saules donos aba ko kito,

36 Kad tų suprato wifos žmones, tada buwo tų giar akile ju: wis, kaypo dare Karalus, buwo giar akile wiliu žmoniu.

37 Ir regioje wifos anos žmones, ir wifas Izrael anoy dieny, jog tų nebuwo nog Kara- laus, jog užmuize Abneri iunu Nero.

38 Iriegetam rare Karalus carnump sawo: Nežy-noregu to, jog pole szad dien Kunigaykizrys, ir labey Dydy Izraeli?

39 Bet aszjen szad dien esmi silpau, ir parep- tu Karalumi, tie wel wiry, suney Zerujos, kietejneys ira už mane: WIESZPAT S užmokies piktadejuy pagal jo piktenibes.

FAGUL. IIII.

Ibofeth isigawia ir jo naminikey smercia Abneru 1. šc. du Wirusiu užmuize Iboferth, ir atiesza galwa jo Dowidop, 2. kursey iszpieja jos užmuize ir pakart, bet Ibofertho galwa pakast, 9.

O Kad izgirdo sunus Saulies, jog numire Abner Hebrone, rąkos jo užpuomis tapo, ir wifas Izrael isziga do.

2 O sunus Saulies urejo du wiru Wirusiu and pulku: wardas wieno buwo Baena, wardas wel kiro buwo Rechib, suney Rimmona Beerothitos isz wayku Benjaminio: Beeroth nes teypag skaytytas buwo su Benjaminu.

3 O Beerothitey izbgo buwo ing Githaim, ir buwo tų ateywieys iki šzey dieny.

4 O Jo nathan sunus Saulies, turejo wieną sunu, kursey koleika buwo and abieju koju sawo, pekieris metus turejo, kad atajo naujend ape Sauli ir Jonathana isz Izreel, ir paeme gili momka jo ir izbgo, ir štojos kad skubinos ana begt, jog parpole ansien ir tapo rąfzu, o wardas jo buwo Mešibeth.

s Ir

at. cant.
3. šc.

Pagul. 4. 5.

II. S A M U E L.

277

5 Ir nuejo suhey Rimmona Beerothicos, Rechab ir Baena, ir atajo namosna libofetho. kad tapo diena karfizi: 6 anisjen gulejo, and miegamos-wietos pietofe.

6 Ir iejo anisjen ten widutyń namu, kaypo atnefzu kwiecicus, ir isfzyko ghi paktan fionan: 6 Rechab ir Baena brolis jo izbego.

7 Atajo nes namosna kad anisjen gulejo and patela sawo galamoy-kamaroy sawo, ir isfzyko ghi anisjen, ir uzmuſze ghi, ir nukirto galwa jo: ir eme galwa jo, ir nuejo kielu ſauko per wifa, nakri.

8 Ir atnefze galwa libofetho Dowidop Hebronan, ir tare Karalauf, ſzrey galwa libofetho, funaus Saulies, neprietela tawo, kurſey jeſzkojo duſzos tawo: teypo dawe ſzadien W I E S Z P A T S pamita. Wiefz-pacuiy mano Karaluy, iſz Saulies ir iſz ſekles jo.

9 Bet Dowidas atſakie Rechabay, ir broluy jo Baeney, funamus Rimmona, Beerothicos, ir tare jems: Kaypo rykrey kaypo gija W I E S Z P A T S kurſey iſzloſawo duſza mano iſz wifokio ſuſpaudyma.

10 b Jeygu ta kurſey paſakie mi kalban; 1. 15. Szrey, numire Saul, noris buwo akife ſawo kaypo tus kurſey atnefze gjaru naujena, pagawau teciaus ir uſmulzau Ziklage: norisjen rykiejol jog doſiu jam ſiumynio-alga.

11 Kaypo toli habiaus, kad bediewifzki wirey, ezmufze teyſughi zmrgu namofe jo, and miegamos-wietos jo: dabargi tada nejeſzkociagu krauja jo iſz raku juſu, ir aubraukcia juſ iſz ziames?

12 Ir iſakie Dowidas jaunikayciam ſawo, 6 anisjen uzmuſze jos, ir nukirto rakas ju, ir kojas ju, ir pakore jos pa: fodzauka Hebrone: bet galwa libofetho eme anisjen, ir pakafe ja: grabe Abnero e Hebrone.

PAGUL. V.

Dowidas paterpiamas eſt Karalumi and wiſo Izraelaus, 1. 8c. Merce Karalawima jo Hebrone ir Jeruzalej, 4. Igiya pili Zion ir giwena ten, 6. Hiram dero prieteliſtu ſu jo, ir ſiucia jam medziagu ir darbinſku budawos namus, 11. Dowidas ima daugiaus moteru, ir ganna daugiaus wayku, 13. Filiſtyney iſzey priefzghi, ir du kartu pamuſzami eſt nog jo, 13.

41. Kray. 11. 1. A Tajo a rada wiſos gimines Izraelaus Dowidop Hebronan, ir kalbejo, tarait; Szrey eime katu tawo, ir kumu tawo.

2. Priegram, pirmo teypag kad buwo Saul Karalumi and muſu, rujen buwey iſzwedziaſ ir iwedziaſ Izraeli: W I E S Z P A T S teypag kalbejo tau, b Tujen ganisi zmones mano Izraeli, ir rujen buſi Wadu and Izraelaus.

3 Teypo atajo wiſi Wirausiey Izraelaus Karalauf Hebronan, 6 Karalus Dowidas padare ſu jey ſadara, Hebrone po weydu W I E S Z P A T I E S, ir paterce Dowida Karalumi and Izraelaus.

4 Tris-deſzymtis metu, rurejo Dowidas, kad rapo Karalumi: karalawo per kiaturas-deſzymtis metu.

5 e Hebrone Karalawo and Judos per ſepcynis metus, ir ſzelzys menasias: 6 Jeruzalej karalawo tris-deſzymtis ir treis metus and wiſo Izraelaus ir Judos.

6 Ir iſzejo Karalus ſu wireys ſawo Jeruzaleń, priefz Jebusicus, kurie giweno anoy ziamey: Ir kalbejo anisjen Dowidop, tarait, Necey cia bet akliet ir rayſziey nuwarys tawe; ta tey ira kalber, Dowidas neceys cia.

7 Bet Dowidas ieme ana pili Zion, tas ira mieſtas Dowido.

8 Tare nes Dowidas anoy dienoy, Kas pamuſz Jebusitus ir iſzkaks top ſarakop, ir tump rayſzump, ir aklump, kurie ropikiaciami eſt nog duſzos Dowido, Galwa bu, ir Wiraufu: rogdal kalbas, Aklas ir rayſzas neceys namosna.

9 Teyko giweno Dowidas piliy, ir pramino ana mieſta, Dowido mieſtu: ir pabudawojo Dowidas apikritey nog Millo ir widuriy.

10 Nesilowe tada Dowidas, ir buwo dydziu: W I E S Z P A T S nes Diewas karu buwo ſu jo.

11 6 e Hiram Karalus Tyrans nuſiunte Dowidop ſiumynius, ir Cedro-medaus, ir daylides, ir mulorus: ir pabudawojo anisjen Dowiduy namus.

12 Ir iſzwido Dowidas jog paſtypryno ghi W I E S Z P A T S Karalumi and Izraelaus: ir jog paanſzryno Karaliſta jo, del zmoniu ſawo Izraelaus.

13 f Ir eme Dowidas daugiaus pamoteru ir moteru iſz Jeruzales paſkuy to kaypo atajo iſz Hebron: ir gime Dowiduy daugiaus ſunu ir dukteru.

14 g 6 tie ira wardey ru kurie gime jamuy Jeruzalej Schammua, ir Schobab, ir Nathan ir Salomo.

15 Ir Iſchar, ir Eliſchua, ir Neſeg, ir Jaſa, 16 Ir Eliſchama, ir Eliada, ir Eliſeled.

17 h 6 kad izgirdo Filiſtyney jog paterce Dowida Karalumi and Izraelaus: tada iſzejo wiſi Filiſtyney jeſzkot Dowida: 6 Dowidas izgirdes ape tey taydes piliu.

18 Ir atajo Filiſtyney, ir iſzicieſe ſomoy Refaim.

19 Klausies tada Dowidas W I E S Z P A T I E S, kalban, Layſiogu priefz Filiſtynus: padofiga jos rakoi mano? 6 W I E S Z P A T S tare Dowidop, Layſkis, padosiu nes Filiſtynus rykrey rakoi tawo.

20 Atajo tada Dowidas ing e Baal-Perazim: ir pamuſze jos ten Dowidas, ir tare, Perpleſze W I E S Z P A T S neprietelus mano po weydu mano, kaypo plify wadeniu: rogdal pramino warda anos wietos Baal-Perazim.

21 Ir paliko ten anisjen balwonus ſawo: 6 Dowidas ir wirey jo paeme jos.

22 Potam iſzejo wel Filiſtyney: ir iſzicieſe ſomoy Refaim.

23 6 Dowidas klausies W I E S Z P A T I E S, kurſey tare, Netayſies: bet Eyk apikritey uſpalkalia ju, kad ateytumey and ju priefz morwu-medzius.

24 Ir reſiſtoja, kad izgirſy balſa eimo and wirſu morwu-medziu, tada kurſtykis: tomet nes iſzejo W I E S Z P A T S pirm weyda tawo, kad pamuſzu abaza, Filiſtynu.

25 Ir padare teypo Dowidas, pagal to kaypo iſakie jam W I E S Z P A T S: ir pamuſze Filiſtynus nog Geba, iki kur cymi ing Gezer.

PAGUL.

248

II. S A M U E L

Pagul. 6. 7.

PAGUL. VI.

Do ridas gabena Skrynia sadaros su daugiem
žmoniu ir dydzis dziaugsmu isz namu
Abinadabo, 1. Ua. Uza nesargiey dasli-
tidams Skrynios, uzmušamas est nog Die-
wa, 6. and ko Dowidas uzsielawo, liepa
pastaty Skrynias namose Obed-Edoma, 8.
potam gabena ja labey prakiney isz namu,
szokineja pirm jos, o Michal jo iz to gor-
dyja, 12. liepa pastaty Skrynias wietoy jos,
asierawoja Diewu szlawina ir apdowanoja
žmones, 17. Michal ghi apjokia, o anisjen
ginai priez ja sieweta-mejta sies garba
Diewo 20. Michalos newaysumas, 23.

41. Kray. 13. 5. &c. Potam a surynko Dowidas wel wisus iszryn-
kus Izraeliy tris de szymis.

2 Ir kiekles Dowidas, ir nuejo su wisomis
žmonemis sawo kuros buwo su jo isz Baalim
Judos, kad adgabetu isz ten Skrynias Diewo
priez kurey zadyno warda WIESZPATIES
karu, kursey giwema and jos terp
Cherubimu.

3 Ir gabeno Skrynias Diewo and naujo
waza, ir izgabeno ja isz namu Abinadabo

6. 7. 8. &c. kurie buwo and katelo: o Uza ir Achio
e 1. Sam. 7. 1. luney Abinadabo, wede anas nauja
wazy.

4 O kad izgabeno ghi isz namu Abinadabo,
kurie ira and katelo, su Skrynias Diewo, tada
ejo pirm Skrynios A-hia,

5 O Dowidas ir wisi namey Izraelus zayde
po weydu WIESZPATIES, wisokiu
strum-zaytu egles: kaypo horpomis, ir
lutnomis, ir bubincys, wancys, teypas ir
cymbolcys.

6 O kad atijo anisjen klonoy Nachona
tada iszrieše Uza raku sawo Skrynios
WIESZPATIES, ir pareme ja, jaucy
nes paklipo.

7 Uzidegie tada narsas WIESZPA-
TIES priez Uza, ir uzmuše ghi ten Diewas,
del to nenuwartoima: ir numire ten pas Skry-
nias Diewo.

8 Ir uzidegie Dowidas, delto jog perpleše
WIESZPATIES plizy and Uzot:
ir pramino anas wietas, Perez-Uza, iki szey
dieney.

9 Ir bijojos Dowidas WIESZPATIES
anoy dienoy: ir tare, Kaypo atcys manasp
Skrynias WIESZPATIES?

10 Nenorejo tada Dowidas dasayst kad ad-
gabeta baru jop Skrynias WIESZPATIES
miestan Dowido: ber liepe pralykt ja Dowi-
das namosna Obed-Edoma, Gethiros.

11 Ir atliko Skrynias WIESZPATIES
namose Obed-Edoma Gethiros per tris mena-
sius: it e szlawino WIESZPATIS Obed-

et 1. Kray. 13. 14. Edomuy, ir wisemus namamus jo.

12 Pasakie tada Karalus Dowiduy, kalbant,
Namamus Obed-Edoma paszlawino WIESZ-
PATIS ir ramuy wisamay ka tury, del Skry-
nios Diewo. Nuejo tada Dowidas, ir eme Skry-
nias Diewo isz namu Obed-Edoma, miestan
Dowido, su dziaugsmu.

13 Ir stojos, kad tie, kurie nesto Skrynias
WIESZPATIES, szekrys degulus paejo,
jog asierawojo anisjen jaucius ir tukincap-
peku.

14 Ir szokinejo Dowidas po weydu WIESZ-
PATIES isz wisos silos: ir perjosas buwo
Dowidas wirczurniu-rubu drobes.

15 Teypo adgabeno Dowidas, ir wisi namey
Izraelus Skrynias WIESZPATIES, su
trekismu ir balu rubu.

16 Ir stojos kad arajo Skrynias WIESZ-
PATIES miestan Dowido, jog Michal dukre
Saulies weydejo pro taga, o kad iszwido
Karalu Dowida beizokinejant ir bešpardziant,
pirm weyda WIESZPATIES, panickino
ghi szydyr sawo.

17 O kad indez Skrynias WIESZPA-
TIES, patare ja wietoy f jos, widuryje No-
meta, kury iszpa-de Dowidas jey, ir asiera-
wojo Dowidas degamas-asieras po weydu
WIESZPATIES, ir deku-darymo-
asieras.

18 Kad pabaygie asierawot Dowidas dega-
mas-asiera ir deku-darymo-asieras, g tada szla-
wino žmonemus wardane WIESZPATIES
karu.

19 Ir izdalisio wisemus žmonemus, wisesy
giminey Izraelus, nog wiru iki motrams,
kickwienamuy wiens, ragaylay donos, ir
wiens graza, stuka, mesos, ir wiens plezka
wino, larejo tada wisos anos žmones, kickwiens
namosna sawo.

20 O kad sugryzo Dowidas szlawint nama-
mus sawo, Michal dukre Saulies, ilzejo sutykt
Dowida, ir tare: kaypo nugarbinras ira (za-
dien Karalus Izraelus, kursey asidogie szadien,
po akimis carnacyiu sawo, kaypo arsidegia wiens
isz pareykunu begidyngey?

21 Ber Dowidas tare Michalo sp, Po weydu
WIESZPATIES, kursey aprynko mane
nekayp tewa: tawo, ir nekayp wisus namus jo,
itardydamas mane Wadu and žmoniu WIESZ-
PATIES and Izraelus: ir labey zaysiu po
weydu WIESZPATIES.

22 Ir teciaus dar redyios nekayp teypo,
ir zemu busiu akise mano, ir tose rarnayre-
sa, ape kuras kalbeje, tose busiu nugar-
binras.

23 Ir nerurejo Michal dukre Saulies, wayka,
iki diency smerties sawo.

PAGUL. VII.

Dowidas asajet acylfin nori budawo: Wiesz-
paciuy namus, ka Nathan Pranaszop zera,
1. Ua. Ber Dievas uzfako ja toys Dowiduy
perzagi Pranaszop su pasaka dydzin giera-
deisim parodym jamu pirmo, ir paža-
deinu dydesnu dar gotam, ipacitj sunans
Salomona, kursey padawos Diewu Namus,
ir Miszofzans, karas iszwey isz sektes jo
pagal luna, 4. Kamuy Dowidas besilebe-
dams labey ir dziaugdamas, dekwajoja
Wieszpaciuy no fcydyngy, 17.

18 a stojos kad sedejo Karalus namose sawo, ir
ldawe jam WIESZPATIS acylfin nog wisu
neprieceliu jo aplikrey.

2 Jog tare Karalus Pranaszop Nathanop,
Dabokis mieldziu, Afzien giwena Cedro namose,
o Skrynias WIESZPATIES giwena widu-
ryje karynu.

3 O Nathan tare Karalus, Eyk, daryk rey
wis kas ira szydyr sawo: WIESZPATIS
ac: ira su rawim.

4 Ber stojos rotygi nakriy, jog rapo zody
WIESZPATIES Nathanop, kalbant:

5 Eyk, ir kalbek rarnop mano, Dowidop,
Teypo kalba WIESZPATIS, tugujen bada-
wos mi namus and giwenima mano?

6 Negi wenan

fl. Kray.

15. 1.

ir 6. 1.

g 1. Kray.

16. 1.

Pagul. 7. 8.

II. SAMUEL

241

6 Negiwenau nes wejokiofe namose, 6 nog anos dienos, kuroy iswedziau waykus Izraelaus ifz Egipto, ikl iszy diercy: bet wayksczojau Nomete ir iszpa dyme.

7 Wisur hanc wayksczojau su wifey waykcy Izraelaus, kalbejaug koki zody su karro ifz giminiu Izraelaus, kuramuy liepiu ganit zmones mano Izraelaus, kalbait: Kodel nepabudawojot ml Cedro namu?

1. Sam. 16.11. 12. Dabargi tada, teypo kalbesci tarnuy mano, Dowidop, Teypo kalba WIESZPATIS karu, 2 Emiau rawe nog awiniczo, nog palkuy awiu, kad butumey Wadu and zmoniu mano, and Izraelaus.

1. Sam. 16.14. 9 Ir buwau su rawim 4 wisur kur ejoy, ir izgadynau wisus neprietelus rawo, po weydu rawo: ir padarau tau dydi warda, kaypo warda dydziuju, kurie ira and ziames.

10 Ir pazyminau zmonemus mano, Izraeluy, wiera, ir iszdynau ghi, kad giweru wietoy sawo, ir nebutu waynecis szan ir ten: ir neipaus jo daugiaus waykey piktenibes, kaypo pirmito.

11 Ir neg anos dienos kuroy isakiau kad butu sudzicy and zmoniu mano Izraelus, Bet taujen dawiau arylsi nog wisu neprietelu rawo: Sako teypag tau WIESZPATIS jog padarys tau WIESZPATIS namus.

1. Kar. 8.20. 12 Kad isipildis dienos rawo, ir uzmgisi su raweys rawo, tada prykialsiu sekta rawo palkuy rawes, kurly iszey isz kuna rawo ir patyprynsiu Karaliste jo.

1. Kar. 5.5. 13 f Ansen pabudawos namus warduy mano: ir aszjen patyprynsiu solta Karalites jo and amzu.

1. Kar. 12.10. 14 g Aszjen busiu jam Tewu, 6 ansjen bus mi sunumi: 6 Kursey kad perzecs, tada korosiu ghi ryksze zmoniu, ir koronemis rykszczu zmoniu.

2. Jd. 1.5. 15 Ber gieradeiste mano nocitos nog jo, pagal to kaypo atemiau ja nog Saulies, kury atemiau nog weyda rawo.

1. Sam. 31.8. 16 Ber namey rawo, ir Karaliste rawo, patyprynta bus and amzu, po weydu rawo: solta rawo patyprynta bus and amzu.

17 Pagal tu wisu zodziu, ir pagal to wisa regicima, teypo kalbejo Nathan Dowidop.

18 Icio tada Karalus Dowidas, ir arliko po weydu WIESZPATIES: ir rare: Kasjen esmi, Wieszpatie WIESZPATIE, ir kas ira namcy mano, jog patolecy atwedcy mane?

19 Priegram, maz tey dar buwo akise rawo, Wieszpatie WIESZPATIE, bet kalbeje dar ape namus tarna rawo and ilgo meta: 6 tey pagal buda zmoniu, Wieszpatie WIESZPATIE.

1. Deut. 3.24. 20 Ir kas dar kalbes daugiaus rawesp Dowidas?

1. Sam. 2.2. 21 Pro zody rawo ir pagal szyrdies rawo padarey wisus tos dydzius dayktus, kad ap isa kirumey jos tarnuy rawo.

1. Sam. 12.2. 22 Togdel dydzin esi, WIESZPATIE Diewe: 2 Nera na nieko kaypo tu, ir nera Diewo priesz rawe, pagal to wisa ka girdejom ausimis musu.

2. Jd. 12.2. 23 6 Ir kas ira kaypo zmones rawo, kaypo 147. Izrael, wiena gimine and ziames, kura iszejo Diewas isz Israhel, ir iszarys lau

Warda, ir daryt jumas tos dydzius ir baycia dayktu: ziamcy rawo, po weydu zmoniu rawo kuras isz Israhel, ir isz Egipta isz mardams pahonius ir diewus ju.

24 Ir tujen patypryncy sau zmones sawo Izraeli, kad butu tau zmonemis and amzu: ir tujen WIESZPATIE, stojcy jems Diewu.

25 Dabargi tada, WIESZPATIE Diewe, padaryk kad apistota ans zody, kury kalbeje ape tarna sawo, ir ape namus jo, and amzu: ir padaryk pagal to kaypo kalbeje.

26 Ir est dydynas Wardas rawo and amzu, kad kalbejo, WIESZPATIS karu ira Diewas and Izraelaut: 6 apistos namey tarna rawo Dowida po weydu rawo.

27 Tujen nes WIESZPATIE karu, Diewe Izraelaus, tujen spireyszkiecy po ausimis tarna rawo, kalbait: Pabudawosiu tau namus: togdel rado tarnas rawo szyrdiy sawo nelft rawesp ra malda.

28 Dabargi rada Wieszpatie WIESZPATIE, tu esi ano Diewu, 6 1 zodziy rawo bus tiefa, ir tujen kalbeje tarnop rawo giar.

29 Meg tada to dabar, ir szlawink namamus tarna rawo, kad butu and amzu po weydu rawo: tujen nes rey kalbeje WIESZPATIE, 6 paszlawintey bus paszlawinimu rawo namey tarna rawo and amzu.

PAGUL. VIII.

Dowidas pergali Filistynus, 1. ir Moabitus, 2. Pamusza teypag Hadadezery karalus Zobos, 3. ir Syrcionus kurie atajo and pagialbos isz Damaszkus, 5. Apifoda ideda syrcion Damaszkus, 6. Karalus Thoi apidowanoja ghi prakitnomis downom kuras ansjen paszwacia Wieszpatiny, su dydzin izgawimu, 10. Pamusza Edomitus, ir ideda apifoda ziamcy ju, 13. pasaka ape karalawima Dowido, ir ape prakitnawimu Wiraucius and zelnicis, 15.

1. Kar. 18.1. 1. Ir 6 stojos potam, jog pamusze Dowidas Filistynus, ir pergatcy jos: ir enre Lowidas Meteg Amma isz rakos Filistynu.

2 Pamusze teypag Moabitus, ir pamierawo jos sznuru, guldymas jos ziamci, ir mierawo dwejeru sznuru uzmuzydny, 6 cielu sznuru uzlaykit giwomis: teypo tapo Moabirecy Dowiduy tarney nezdami downas.

3 Pamusze teypag Dowidas Hadadezery, sunu Rechob, Karalu Zobos kad ejo apgrazint rakas sawo upesp Frath.

4 Ir 6 ateme jam Dowidas szymta wezymu, ir seprynis izymtus raytyniku, ir dwidiezims tukstanciu wiru pelsiu, ir papjowe Dowidas wisiems wasu arklams giles, ir uztarejo isz ju szymta wezymu.

5 Ir atajo Syrcioney isz Damaszkus and pagialbos Hadadezeruy karaluy Zobos: bet Dowidas pamusze isz Syrcioniu dwidiezims ir da tukstanciu wiru.

6 Ir idejo Dowidas apifoda Syrcion Damaszkus, ir tapo Syrcioney Dowiduy tarney nezdami downas: Ir saugojo WIESZPATIS Dowido wisur kur ejo.

7 Ir eme Dowidas aukso skidas kuros buwo tarnose Hadadezero, ir adgabeno ja Jeruzalen.

8 Priegram eme Dowidas tabey daug waro isz Berhach, ir isz Berothai, Hadadezero miestu.

Q 90

9 O kad izgirdo Thoi Karalus Hamarhos, jog pamulze Dowidas wisa wayka hadadezero.

10 Tada nusiunté Thoi sunn sawo Joram: Karalus Dowidop klast: jo ape palayme jo, ir izlawine jam, delco jog karawo priefz Hadadezeri, ir pamulze ghi; (Hadadezer nes karadowo wifados priefz Thoi:) o rakoy jo buwo sidabro fudey, ir aukto fudey, ir waro fudey.

11 Kuros teypag paszwere Dowidas Karalus WIESZPA G I U Y, su ano wisa sidabru, ir ano aukta kury paszwere nog wisa sunn pahoni kuros pawaldawo san.

12 Nog Syrioni, ir nog Morbo, ir nog wayku Ammona, ir nog Filinyau, ir nog Amaleko, ir iz izgawima Hadadezero sunaus Rechoba, Karalus Zobos.

13 e Padare teypag san Dowidas warda, kad sugryzo, palkuy to kaypo pamulze Syrioni, druskos tomoy, aizmionolika tukstanciu.

14 Ir isodyno apifodas Edome, wifame Edome isodyno apifodas, ir tapo wisi Edomitey tarney Dowida, ir saugojo WIESZPAT S Dowida wisiur kur laydes.

15 Teypo karawo Dowidas and wiso Izraelaus: ir dare Dowidas wisiemus zmonemus sawo fudey, ir teysiba.

16 a O Jobb sunus Zernios buwo and Karu: Josafat wel sunus Achiludo, buwo Koncleru.

17 O Zadok sunus Ahitubo, ir Ahimelech sunus Abjatharo, buwo Kunigey: Seraja wel buwo Piforumi.

18 Benaja teypag sunus Joiados buwo su Krechi, ir Plechi: ber Dowida suney buwo Kunigaystceys.

PAGUL. IX.

Dowidas, amindams and zadrimu sawo kuros dare Jonathanu, liepia jeszko sunaus jo Mesibofetho, ir atwest sawo sp. 1. 2. 3. atadoda jam wisa tobi Saulies, ir uzstato and jo Wredniku Ziba, ber Mesibofethu ima stalap sawo, 7.

IR tare Dowidas, Iragn dar kas, kursey alicho izfz namu Saulies kad padarycia and jo giera-deike, del Jonathano?

a 1. Sam. 16. 1. 2. 3. ir 19. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

3 Ir tare Karalus, Neragu dar ko izfz namu Saulies, kad padarycia jam mietafzyrdyfto Diawo? Tare tada Ziba Karalus, Ira dar sunaus Jonathano rayizas and b abieju koju.

b 2. Sam. 4. 4.

4 O Karalus tare jam, Kame ira? o Ziba tare Karalus, Sztey ira namose Machiro, sunaus Ammielies, Lodebare.

5 Nusimere tada Dowidas Karalus, ir eme ghi izfz namu Machiro, sunaus Ammielies, izfz Lodebar.

6 O kad ejo Dowidop Mesibofeth sunus Jonathano, sunaus Saulies, tada pote and weyda sawo, ir pasitakie: o Dowidas tare, Mesibofeth! o ansjen tare, Sztey sia ira tarnas sawo.

5 Ir tare jam Dowida, Nesibijok, tykrej mes darytu su rayim gieradine, del Jonathano

Tewa tawo, ir atadosta em wisa dyrtas tewa tawo Saulies: pasjen wel walgisi wifados domu, uz itata mano.

8 Pasitakie tada ansjen, ir care, Kas ira tarnas tawo, jog acida, rey and padwesio sunie, kokiu elmi alzien?

9 Atwadyno tada Karalus Ziba, tarnu, Saulies ir care jop: Wis rey ka: curejo Saul, ir wirts namus jo, atadawian sunuy Wietzparies tawo.

10 Togdel abdirbal jam ziame, pasjen ir suney tawo, ir tarney tawo, ir igabesi dachadus kad curetu domu, sunus Wietzparies tawo kad walgica, Mesibofeth wel sunus Wietzparies tawo, walgis wifados domu, uz itata mano: o Ziba curejo pekholika, sunu, ir dwideizyma tarou.

11 Ir tare Ziba Karalus; Pagal to wisa ka: itako Wietzpar: mano Karalus tarnuy sawo, teypo padary: taruas tawo: Mesibofeth teypag pas buwu, walgisi uz itata mano, kaypo wicna izfz sunu Karalus.

12 O Mesibofeth curejo maza ghi sunu, kuro waidas tawo Michi: 1. buwo tarney Mesibofeth wisi: 2. kuric buwo namose Zibos.

13 Teypo giweno Mesibofeth Jeruzaley, delco jog walgie wifados uz itata Karalus: o buwo rayizu and abieju koju sawo.

PAGUL. X.

Dowidas sunia sunyinu sawo Karalus Ammonim, Sulidams jam malono sawo, 12. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

IR a Rojos potam jog Karaus wayku a 1. Sam. 19. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

2 Tare tada Dowidas: Padarycia giera-deike and Hannu sunaus Nahaso, pagal to kaypo tewas jo padare giera-deike and manes: Nusimere tada Dowidas ciezyt ghi, per tarnawima taruu sawo, po rewuy jo: ir atajo tarney Dowida ziamei wayku Ammona.

3 Tare tada Kunigaystcey wayku Ammona Wietzparies sawo Hannuop: Szachwojagu Dowidas tewa tawo akise tawo deho jog atsiunte tawes ramintojus? Nusimeregi Dowidas tarnu sawo rodryn, kad parweyzacu camiefta, ir izfzpiegaworn ghi, ir izwerfu ghi.

4 Eme tada Hannu tarnus Dowido, ir nulkore puse barzdos ju, ir nureze puse rubn ju, ild itrenams ju: ir palaydo jos.

5 Kad rey siepe ansjen palakit Dowiduy, tada izsiunte suryk jos, wiley nes anie buwo labej izgiedynti: ir tare Karalus, Atskit Jerichie, ner aragi barada julu, tada sugrylzyt.

6 Kad rade isrwido wayke Ammona, jog pasidare spirdyocleys Dowidiep, nusimere wayke Ammona, ir palande Syrioni isfz Beth-Rechob, ir Syrioni isfz Zobos, dwideizyma tukstanciu pelcia, o nog Karalus Marnchos, tukstanti wiru, nog wiru wel Tob dwidus, tukstanciu wiru.

7 Kad

22 Ir nuejo ans siuntynis, ir ejo, ir palakie wis tey Dowiduy, delko ghi iziunte Joab.

23 Ir tare aus siuntynis Dowidop: Wirey anie tykrej buwo mums stypreys, ir iszejo mufump laukan: bet mesjen buwom priesz jos iki duryms bromos.

24 Szaude tada szowejei nog mura and tarnu rawo, teyp jog numire *kaleras* isz tarnu Karalaus: ir tarnas rawo, Uria Hechita numire teypag.

25 Tare rada Karalus anop siuntyniop, Teypo kalbesi Joabob, Ten eittas dayktas pikras akile rawo, kalawijas nes ryja teyp tos kaypo anos: patypryn kowe rawo priesz mieita, ir izardyk ghi: patypryn ghi teypo.

26 O kad izgirdo more Urios, jog numire wiras sz Uria, tada raudawo Wieszpacies sawo.

27 O kad perejo raudawimaw, nusiunte Dowidas, ir eme ja namosna sawo, ir buwo jam uz moteri, ir pagimde jam sunu: Bet ans dayktas kury padare Dowidas buwo pikras akile WIESZPATIES.

PAGUL. XII.

Pranaszas Nathan isz isakima Diewo istaro po akimis Dowida bayrimis jo griekus pryliginimu, afzirey bardamas uz newdecznasty jo, ir baydydamas sunkia korone, 1. Sc. Dowidas iszapazysta griekus sawo kuros teypag jamuy Diewas aitaydzia bet su prysgimu ajstro plakima, 17. Dowidas meldzias ir pasnikauja styprey uz ana sergasi wayka kad dar gijo, bet buwo linxmas kad numire, 15. Ape ka kad buwo klauktas, dostprieztasty, 21. Apruri potam isz Bathsebor pazadeta sunu Salomonu kurfey praminas ira Jedid-Jah, 14. Dowidas ingija Rabbu, ir koroja Ammonitus sunkiey, 26.

IR nusiunte WIESZPATIS Nathan Dowidop: Kad iejo ansjen jop, tare jam, Du wiru buwo wiename mieitte, wiens bagoras, o kius ubagas.

2 Bagoras nurejo labey daug awiu, ir jauciu.

3 Bet ubagas wisizkey neturejo nieko, isz wiena maža awelę, kura pirkio, ir pencio ja, jog uzaugo jampi, ir su waykeys jo poraug: isz kasnio jo walgie, ir isz kubka jo giere: ir and prieglaupcia jo gulejo, ir buwo jam kaypo dukte.

4 Kad tada uzejo keleywis anop bagotop zmogausp, paczedijo imc *ans bagoras zmogus* isz awiu sawo, ir isz jauciu sawo, kad pagatawitu *ka* anamuy kieleywiuy kurfey atajo jop: ir eme ano ubaga zmogus awelę, ir pagatawijo ja anamuy zmoguy kurfey atajo jop.

5 Uzidegie tada rustibe Dowido labey priesz ana zmogu: ir tare Nathanop, Teypo tykrej kaypo gija WIESZPATIS, zmogus ans kurfey teyp padare, ira wayku smercties

a Exod. 6 Ir sugrazins ana awelę a kietwerokey, 27. 1. delto jog padare ta daykra, ir delto jog nepaczedyjo.

7 Tare tada Nathan Dowidop, Patsjen esi to zmogumi: Teypo kalba WIESZPATIS *a 1. Sam.* Diewas Izraelaus, b Patepjau tawe Karalumi 16. 12. and Izraelaus, ir iszgalbejau tawe isz rakos Saulies.

8 Ir dawiau tau namus Wieszpacies rawo, priegram moterys Wieszpacies rawo prieglaupityn rawo, ir labey dawiau namus Izraelaus ir Judos: o jeydu tey ira maz prydicia dar tau tey ir tey.

9 Kodelgi rada wzgordyjei zodziu WIESZPATIES, darydamas tey kas ira pikt akile jo: Uzmušzey Uria Hechita kalawiju, ir emey sau uz moteri moteri jo, o patien uzmušzey kalawiju wayku Ammona.

10 Dabargi tada noctos kstawijas nog namu rawo and amzu delto jog wzgordyjei manimi, ir emey moteri Urios Hechitos, kad buru rau moterymi.

11 Teypo kalba WIESZPATIS, Sztey prykalsiu and tawes pikt isz namu rawo, ir imsiu moteris rawo po akimis rawo, ir c dosiu jas arzymamuy rawo, kurfey gules su motery is rawo po akimis tos saules.

12 Tu nes tey padarey šepcioy: bet afzjen padarysiu ta daykra po wifu Izraelu ir po ra saule.

13 Tare tada Dowidas Nathanop, Sugrieszjau priesz WIESZPATY: o Nathan tare Dowidop: WIESZPATIS teypag nukiele grieka rawo, nemirsi.

14 Teciaus, delto jog padarey ta daykra, kad bluznitu (markiey nepriereley WIESZPATIES, sunus teypag ans, kurfey gime tau, mirs smercia.

15 Nuejo rada Nathan namosna sawo: o WIESZPATIS iszryko ana wayka kury pagimde Dowiduy more Urios, jog sirgo labey.

16 O Dowidas jezkojo Diewa uz ana berneli, ir pasnikawo Dowidas pasnika, ir iejo, ir gulejo and ziames per nakti.

17 Kietes rada jop Wirausiey namu jo, kad prykieltru ghi isz ziames: bet ansjen nemorejo, ir newalgie su jey donos.

18 Ir itoios sekmoj dienoy, jog ans waykas numire: o tarney Dowido bi josos palakir jam, jog numire waykas: kalbejo nes; Sztey kad dar waykas buwo giwas, kalbejom jop, bet neklause balša mufu, kaypogi tada kalbesim jop, Numire waykas? galera nes tey pikt padaryt.

19 Bet Dowidas iszwido jog kufzejo tarney jo: suprato tada Dowidas jog numire waykas: tedryn tare Dowidas tarnump sawo, Numiregu waykas? o anisjen tare, Numire.

20 Kietes tada Lowidas isz ziames, ir nusi-prausie, ir pasitepe, ir atmayne rubus sawo, ir nuejo namosna WIESZPATIES, ir meldes: potam atajo namosna sawo, ir gicyde donos, ir pakiele anisjen jamuy donas, o ansjen walgie.

21 Tare tada jop tarney jo, Kas tey ira o dayktas kury padarey? Uz gija ti wayka pasnikawey ir werkley, bet had numire waykas, kieleys ir walgiey donas.

22 O ansjen tare, Kad dar gijo waykas pasnikawau, ir werkiau: kalbejau nes, Kas zyno, gal but jog bus mi malomu WIESZPATIS, kad arlikru waykas giwu.

23 Bet dabar numire, kodel rurecia dabar pa'nikaur? Galesiugu dar ghi parwest? Afzjen tiefa nueysiu jop, bet ansjen nesiugryz manasp.

24 Potam tiefzyjo Dowidas motery sawo Bath Seba, ir iejo josp, ir gulejo su ja: o ana d pagimde sunu, kuro warda pramino ansjen, Salomo, o WIESZPATIS milejo ghi.

25 Ir nusiunte per raka, Nathano Pranasza, ir pramino warda jo Jedid-Jah, pro WIESZPATY.

a Deut.
28. 30.
a. Sam.
16. 22.

fi. Kray. 26 f O Joab karawo priefz Rabba way-
20. i. &c. ku Ammona : ir ieme ana Karaliskzi
micta.

27 Nusiunte rada Joab suntynius Dowidop,
ir tare, karawu priefz Rabba, ir iemiau wa-
denio micta.

28 Su y. k. tala dabar aritanka žmoniū,
ir abgul micta, ir ijmki ghi. kad neburi
išfauktas wardas nano. kad ijmci micta.

29 Surynko rada Dowidas wias žmones,
ir layjes Rabbon : ir karawo priefz ghi, ir
iemi ghi.

g. Kray. 30 g ir ouene ansjen karuna Karalaus ju
20. 2. nog galwos jo. kuros swaras buwo talenras
aukio, su praktikneys akimieys, ir uždeta
buwo and galwos Dowida : išfweie teypog
dydy izgiwima micta.

hi. Kray. 31 h O žmones kuros buwo jampi, išfweide
20. 3. ansjen, ir wede po pietomis : ir po kulameys
gilezies wazers, ir po gilezies kiwiews,
ir liepe jems eyt per pitu peczus : Ir dare
teypo wisiemus mictams wayku Ammona :
poram fugryžo Dowidas, ir wifus žmones Jeru-
zalen.

FAGUL. XIII.

*Amnon milti seferi sawo, ir sugwoityja,
pagiatba swiecznos rodos Jonadabo. bet
teyr astumia ja, ko Absalom, tykras brolis
Thamaros po isfeygy dweju metu pam-
stytas karciy liepdams užmuszt brolis sawo
Ammona, 23. tie daykty labey drum-
scia ir smurtia Dowidas, 22. Absalom bega-
ing Gefur, 37.*

IR stojas poram kad rurejo Absalom sunus
Dowido gražs seferi; kuros wardas buwo,
Thamar, i. g isimilejo teyp Amnon sunus
Dowido.

2 Ir buwo teyp Amnon suspaustas, jog ap-
sugo pro seferi sawo Thamarą, merga nes
buwo, teyp jog sunku buwo akis Ammona
padaryt jey ka.

3 Bet Amnon turejo prieteli, kuro wardas
buwo Jonadab, sunus Simeos, brolies Dowido :
o cas Jonadab buwo labey izmintyngu žmo-
gumi.

4 Kursey tare jam, Kodel esi teyp liefu,
nog ryto-meta iki ryto-metuy, Karalaus
sumau, nepasakisi gu ni so : Tare tada jam
Amnon, Milu Thamarą seferi brolies mano
Abfaloma.

5 O Jonadab rare jam, Asigulk and patela
tawo, ir pasidaryk ligotu : o kad areys dabotis
tawes cewas tawo, tada tarysi jop, To r'eyt
meldziu seso mano Thamar, kad papeneru
mane dona, ir pagatawitu pena po akimis
mano : kad dabocios and to, ir walgicia isz
rakos jo.

6 Asigule tada Amnon, ir pasidare ligotu :
o kad atajo Karalus dabotis jo, tare Karalausp
Amnon, Tot'eyt meldziu seso mano Thamar, kad
pagatawitu mi du ragayzelu po akimis mano,
o walgicia isz rakos jos.

7 Nusiunte rada Dowidas namosna Thama-
ros, kuthant, Eyk meldziu namosna brolies
tawo Ammona, ir padaryk jam pena.

8 Ir nuejo Thamar namosna brolies sawo
Ammona, (o ansjen gulejo) o ana eme raskla
ir minkie ja, ir gatawijo ragayzelus po akimis
jo, ir kiape anos ragayzelus.

9 Eme teypag paneuka, ir iszpile ja po akis
mis jo, bet ansjen nenorejo walgit : ir tare
Amnon : Liepkit ilzeyt nog manes wifokiam
žmoguy, ir iszejo nog jo wifokias žmogū.

10 Tare rada Amnon Thamaros, Arneszk
pena kamaron, kad walgicia isz rakos tawo, eme
rada Thamar anos ragayzelus kuros padare, ir
arneise jos broluy sawo Ammonuy kamaron.

11 O kad prynelze jos jop, kad walgicu,
tada pagawo ans ja, ir tare jey, Eykiz, gulkis
su manim lefo mano.

12 Bet ana tare jam, Ne, Brolu mano, ne-
gwolytk mane, nedaro nes teyp Izraeliy : ne-
daryk tos durnites.

13 Aiz nes kur nefzia gieda mano ? ir ru-
jen, burumey kaypo durnas Izraeliy : katbek
dabar meldziu Karalaus, neuztures nes manes
nog tawes.

14 Bet ansjen nenorejo klausit balsa jos,
bet budamas stypresniu uz ja, tada sugwoityjo
ja, ir gulejo su ja.

15 Poram nopikiere ja Amnon labey
dydzia nopika, ta, nopika ta nes ana kura nopi-
kiete ja dydesne buwo neteyp ana meyle kura
milejo ja : ir tare jey Amnon, Kialkis, eyk
szalin.

16 Tare tada ana jam, Nera priefsciu kad
iszwarytumey mane, tas nes piktas dayktas dy-
desniu butu uz kiraghi kury mi padarey : bet
ansjen nenorejo klausit jos.

17 Ir atwariyo ansjen wayka sawo, kursey
tarnawo jam, ir rare, Iszwaryk dabar ta
nog manes orai : ir uzkatink durys palkuy
jos.

18 O ana turejo liernika, rutu-forbu, teypo
nes wilkiedawo dukteris Karalaus, kuros buwo
mergomis, ploscezeys, ir isfweide ja tarnas jo
orai, ir uzkabino daris palkuy ja.

19 Eme tada Thamar pelenus and galwos
sawo, ir perpleise ana ruba, rutu-forbu kuro
wilkejo : ir uždėjo raką sawo and galwos
sawo, ir nuejo ikubiey ir szaukie.

20 O brolis jos Absalom tare jos : Buwogu
brolis tawo Amnon su rawim ? dabargi tada,
sefo mano, tylek, broliu ira tawo, udek
sop dayktop szyrdies tawo : teypo arliko Tha-
mar, ir buwo pati wieta, namoie brolies sawo
Abfaloma.

21 Kad izgirdo Karalus Dowidas wifus anos
dayktus, tada ufidegie labey.

22 Bet Absalom nekalbejo su Amnonu,
ney pik o ney giaro, bet nopikiere Absalom
Ammona, delto jog sugwoityjo seferi jo Tha-
marą.

23 Ir stojos po dwejeruy pilnu meru, jog
turejo Absalom kirpejus-awiu Baalazore kur-
sey ira pas Efraim : pakwiete tada Absalom
wifus sunus Karalus.

24 Ir atajo Absalom Karalausp, ir rare,
Szerey, tury dabar tarnas tawo kirpejus-awiu :
r'eyt meldziu Karalus, ir tarney jo su tarnu
tawo.

25 Bet Karalus tare Absalomop, Ne, sunau
mano, neykim meldziu wisi podraug kad
neburumime tau sunkieys : ir prasze glu, bet
ansjen nenorejo eyt, bet szlawino jam.

26 Tare tada Absalom, Jeygi ne, T'eyrgi
meldziu brolis mano Amnon su manim, bet
Karalus tare jam, Kodel turetu eyt su rawim ?

27 Kad prasze ghi Absalom, tada layde
Ammona, ir wifus sunus Karalaus, kad eyca
su jo.

28 O Abfalom pryskie tarnamus sawo, kalbair, Debokites dabar, kad bus linxma sztyrdys Ammona nog wina: o azjen tarysiu julump, isztykir Ammona, tada uzmulzyt ghi, nesitipokite: Negu ira, delto jog lepiaw jumas? bukir itypreys ir galintyngys.

9 Ir padure tarney Abfaloma Ammonuy, pagal to kaypo pryskie Abfaloma: kielek tada wisi suney Karalaus, ir jojo kiekwiens and mula sawo, ir bego.

10 Ir itojos kad buwo ansijen kiale, jog arajo aujena Dowidop, jog tare: Abfalom pamulze wifus sunus Karalaus, ir notlika iz jo ney wieno.

31 Kielek tada Karalus ir a perplefze rubus sawo, ir apsigule and ziames: wisi teypag tarney jo itowcio ju perplefzgeys rubeys.

32 Ber Jonadab sunus Simeos brolies Dowido, zefskie, ir tare, Tenekalba Wiefzpats mano, jog pamulze wifus jaunikaycius sunus Karalus, ber pars tyke Amnon uzmulzras ira: nukraure nes buwo Abfalomiep, nog anos dienos kuroy sugwoityjo lefeti jo Thamaras.

33 Tereima tada dabar Wiefzpats mano Karalus to daykra isztyrdy sawo, kalbair, wisi stinuy Karalaus pamire, Amnon nes pars tyke numire.

34 Ir izbegu Abfalom: o ans waykas kursey sergiejo largitos pakiele akis sawo, ir dabojos, o sztey daug emouiu ejo kiele uzpakaliy jo, szala kalno.

35 Tare tada Jonadab Karalaus, Sztey, ateyt suney Karalaus: pagal zodia taras tawo, teypo tey itojos.

36 Ir rapo, kad pabaygie ansijen kalber, sztey, jog arajo suney Karalaus, ir pakiele, palus sawo, ir werkie: ir Karalus teypag, ir wisi tarney jo werkie labey dydziu werkimi.

37 Izbegu tada Abfalom, ir nuejo Thalmajop, sunaup Ammihuro, Karalaus Gesur, ir raudawo ansijen sunaus sawo per wifas dienas.)

38 Teypo izbegu Abfalom, ir nuejo ing Gesur, ir buwo ten per tris metus.

39 Izbegu tada labey dusza Karalaus Dowida jaytis Abfalomop: pasiciefzyjo nes and Ammona iz to jog numire.

PAGUL. XIV.

Joab pryweda Abfaloma toskon Dowida per budras zmona isz Thekoos, 1. Oe. kursey pawe isa Joabus parwest. Abfaloma, ber nenori datayst kad ateytu po aku ja, 2. Abfaloma graumai, ilgi plauky, ir waykev, 25. Prywe zagalauzey kad apuwrer del jo, i land galein ateyt Temp sawa, kaypa stojos 29.

O Kad iszwido Joab sumas Zeruio, jog sztyrdys Karalaus buwo ties Abfaloma.

2 Nusiture tada Joab thekoon, ir eme iz rpa izmiringa zmona: ir tare josp Pasiduryk meldziu kaypo butomey zelaboy, ir apywik dabar zelabos rubeys, ir neyastepk aiwa, ir buk kaypo morefizkie kuruy waykaczono zelaboy per dangiel diena po pumireluy.

3 Ir icyk Karalaus, ir kalbek jop pagal to zodia: ir idejo Joab zodzius nastroina joi.

4 Ir tare Karalaus ana moterizkie isz Thekoos, kad pole ziamen and weyda sawo, ir pasitokie: tare tada, Pamidek Karalaus.

5 O Karalus tare jey, Kas tau ira? o ana tare, Tykrej elmi naziie, ir numire wiras manio.

6 O tarnayte tawo rurejo dwejeru sunu, o to du bares and lauka, ir nebuwo terp ju skitajaus, isztyko tada wiens kira, ir uzmulze ghi.

7 O sztey wifa gimine kielek priefz tarnayte tawo, ir tare, Lok sa ta kursey uzmulze broli sawo, kad uzmulzrumime ghi uz duza brolies jo kury uzmulze, ir prazudytumime teypag reywayni: teypo uzgiesis agli mano kursey arliko, kad nepaliktu wiruy mano warda ney astanka and ziames.

8 Tare tada Karalus anosp moterizkiefz: Eyk namosia tawo: o azjen liepsiu uz tawe.

9 O ana Thekoos zmona tare Karalaus, Wiefzpacie mano Karalaus, t'eit netyeysibe and manes, ir and namu rewamano, karalus iz priefz ir solta jo t'eit nekaltru.

10 O Karalus tare, Jeygu kas kalba priefz tawe tada arwelk ghi manesp, o nedasilites potam daugiaus tawes.

11 O ana tare, Tormina meldziu Karalus and WIESZPATIES Diewa sawo, kad pamityroju krauja nedaug buru kurie gadynu, kad neprazudytu sunaus mano: tare tada ansijen, Teypo tykrej kaypo gija WIESZPATIS jeygu puts and ziames wiens iz plauku sunaus tawo.

12 Tare tada ana zmona, Tekalba meldziu tarnayte tawo zody Wiefzpaciep mano Karalaus: o ansijen tare, Kalbek.

13 O ana moterizkie tare Kodelgi tada patyjen nudumawey toki daykra priefz zmonca Diewo? isako nes isz tate Karalus ta zody, ira kaypo kaltru, delto jog nepergabena Karalaus atumitynia sawo.

14 Mirsim nes smercia, ir busim kaypo wardo, kursey izlietas and ziames, negal bus lutyntas: notyms tada Diewas tos duskos, ber dumos dumas kad notsumai nog sawa atumitynio.

15 Dabargi tada, jog atezau kalber ta zody Karalaus, Wiefzpaciep mano, ira delto, jog izgadyno mane zmones tare tada tarnayte tawo. Kalbesiu dabar Karalaus, gal but jog padarys Karalus, zody tarnaytes sawo.

16 Iszklausis nes Karalus, kad iszklosu tarayte sawo iz rpa nos ro zimogaus, kursey nukrowe izgadynit mane iz sunu mano podraug isz reywaymiles Diewo.

17 Priegram kalbesi tarnayte tawo, Zody Wiefzpacies mano Karalus t'eit meldziu aty siep: Kaypa ses Anielus Diewo, teyp ira Wiefzpats mano Karalus, kad klausiu giaro iz pikro, o WIESZPATIS Diewas tawo bus su gawim.

18 Atskie tada Karalus ir tare anosp zmonosp, Nelepk dabar to daykra po weydu mano, kuro klausios tawe: o ana zmona tare, tekalba meldziu Wiefzpats mano Karalaus.

19 O Karalus tare, Iragu Joabo rakta su rawim wisame tame: o ana moterisakie asakie, ir tare, Teppo tykrej kappo gnia duiza tawo Wicziparie mano Karalau, jeygu kas galetu pratek deizy, en, ir labej kayreu rakkon, nog to wia ka kalbejo Wicziparie mano Karalus, tarnas nes tawo Joab ilasie mi tey, ir ansien idejo wifus tos zodzius nastroina taruaytes tawo.

20 Kad apwerstia paweyksia, to daykra teppo, tarnas tawo Joab tey padare: bet Wicziparie mano ira izmianingis pagal izmianities Anjela Diewo, kad dabotus to wia kas ira and ziames.

21 Tare tada Karalus Joabob, Szrey dabar, paderau ta daykra: Eyk tada, pawek jauni-kayti Abialoma.

22 Pote tada Joab ziamen and weyda sawo, ir pasitokie, ir padekawojo Karaluy: ir tare Joab, Szadieu pamate tarnas tawo, jog tadan matone aklie tawo, Wicziparie mano Karalau, delco jog padare, Karalus zody tarnas sawo.

23 Teppo kieleś Joab, ir nuejo ing Gefur: ir adgabeno Abfaloma Jeruzalen.

24 Ir tare Karalus, Teiugryfza namofna sawo, o nereg weyda mano, teppo sugryzo Abfalom namofna sawo, ir neregicjo weyda Karalaus.

25 O Izraelij nebuwo wira tepp greiaus, kappo Abfalom, kury kad kas turetu girt: nog pada-kojos jo, iki wirizny galwos jo nebuwo negada jampi.

26 Ir kad nukirpdawo galwa sawo (o buwo tey prieg pabaygej kiekwienu meru) jog nukirpdawo ja, delco jog lunku buwo jam nukirpdawo tada: ir iwere plaukey galwos jo duizymtu siku pagal swara Karalaus.

27 Gimie teypag Abfalomuy tris luncy, ir wiena ducie, kuros wardas buwo Thamar, ta buwo zmona grezy and wizzizaus.

28 Teppo atliko Abfalom per cielus dwieś merus Jeruzaley, jog neregicjo weyda Karalaus.

29 Togdel nusiunte Abfalom Joabob, kad nusiuntu ghi Karalaus, bet ansien nenorejo areyt jog: nusiunte tada antra kart, bet ir tepp nenorejo areyt.

30 Tare tada tarnump sawo, Szrey, stukas lauko Joaba ira pas izali mano, ir tury and jo miezus; eykit, ir uzdekiet ghi ugnia, ir uzdegie ugnia tarney Abfaloma ana stuka lauko.

31 Kieleś tada Joab, ir atajo Abfalomop namofna, ir tare jog, Kodel uzdegie ugnia tarney tawo ana stuka lauko kurfey ira mano.

32 O Abfalom tare Joabob, Szrey, nusiunciau tawepi, kalbanc, Areyk iza, kad nusiunciau tawe Karalaus, kad kalberumey, Kodel atejau iz Gefur: giercy mi buwo kad dar ten bucia: dabargi tada teregju weyda Karalaus, jeygu dar ira koki kalte manimpi, tada teuzmuiza mane.

33 Iejo tada Joab Karalaus, ir pasakie tey jamuy: swadyno tada Abfaloma, ir iejo ansien Karalaus ir pasikloniojo jam weydu sawo ike ziamey, po weydu Karalaus: ir pabuciawo Karalus Abfaloma.

PAGUL. XV.

Abfalom pawogic, szrydys zmonis kireys badeys, 1. Etc. eys Hebronan su paweli-ghimu tewa, kappo turetu darys pazadeima, bet su pagiatba Achisofelo, darto ten dyde buntawone, greyzdamas kad buwo Karalumi, 7. Dowidas ape tey izgirdes bega humey su sawizkieys isz Jeruzales, paliskies ten tyks nekuras pamotern, 13.

IR stojis potam jog llepe sau prygawit Abfalom-watus ir arkus, ir pokia-deizymtis begaciu wiro pirm weyda sawo.

2 Kialdawos teppag Abfalom ryto-metu, ir stowedawo and izalies kiala bromos: ir stojis jog zadydawn Abfalom kiekwiene zmonaus kurfey turejo kokia sprowa, eys Karalaus and suda, ir tare, liz kurio mieta esi? o kad tare, tarnas tawo ira izz wieno giminu Izraelaus.

3 Tada tare jog Abfalom, Szrey, sprowos tawo ira gjaros ir teysios, bet newry klaucoja izz izalies Karalaus.

4 Priegtam kalbejo Abfalom, Ach, kad mane istartyt sudzia tcy ziamey, kad kiekwiens zmonaus, kurfey ruri koki plizy ara sprowa, areytu manesp, o alicen kaltecia jam teysibe.

5 Stojis teypag kad kas aryndawos pasikloniot jam, tada padodawo rakta sawo, ir ap-labindawo ghi, ir buciodawo ghi.

6 O pagal to bada darydawo Abfalom wifamuy izraeluy, kurie areydawo Karalaus and suda. Teppo wogie Abfalom szrydi wiwu wira Izraelaus.

7 O Prieg pabaygej kieruru deizymtu meru stojis, jog tare Karalaus Abfalom, Teymi meldziu, ir uzmoku pazadeima, mano, kury pazadejau WIESZPACIUY Hebrone.

8 Tarnas nes tawo pazadejo pazadeima, kad giwenau Gefur, Syrioy, kalbanc: jeygu tykrej sugrazyns mane WIESZPATS Jeruzalen, tada tarnawu WIESZPACIUY.

9 Tare tada jam Karalus, Eyk pakajuy: kieleś tada ansien ir nuejo Hebronan.

10 O Abfalom izfiane szpiegu, wifisna giminesna Izraelaus, kalbet: Kad izgirsie balsa trubu, tada tarysit, Abfalom ira Karalumi Hebrone.

11 Ir ejo su Abfalomu isz Jeruzales duizymtu wiru pakwietu, bet cynau szczyraty sawo: nezynoj nes nicka.

12 Nusiunte teypag Abfalom adgabent Achisofeli Gilonita Royczu Dowido, iz miecia jo, izz Gilo, kad anierawojo ahieras: ir buwo szypras susiryzymas, ir prybuwo zmoniu, ir duginos Abfalomop.

13 Atajo tada apinaszytojas Dowidop, kalbanc, Kiekwiecu szrydys Izraelij eys pastuy Abfaloma.

14 Tare tada Dowidas wisemus tarnamum sawo, kurie buwo su jo Jeruzaley, Kialkites, iz hekim, nebus nes mans izbegimo, nog weyda Abfaloma, skuwinkies eys kad nepasitka bintu, ir newicu mulu, ir siastu and mufi pikt, ir papa... ta miecia, asztru-mu kalawija.

15 Tare tada tarney Karalaus Karalaus : Pagal to wisa ka apyanko Wieszpat's mano Karalus, szrey eja eime tarney rawo.

16 Ir iszejo Karalus su wileys nameys sawo pefcias bet paliko Karalus deszymti pamoteru, kad laugoru nama.

17 O kad iszejo Karalus pefcias su wisomis anomis zmonemis : tada sutojo wietoy kuris buwo roli.

18 O wisi tarney jo, ejo po szaliy jo, wisi 2. Sam. teypag a Krethi, ir wisi Ierhi, ir wisi Gathitey,

8. 18. szelzy szymtey wiru, kurie atajo pefcieys isz 1. Kar. 1. Gath, ejo pirm weyda Karalaus.

58. 19 Tare tada Karalus Ithajop, Gethitosp, 4. Kray. Kodel turetnuey eyt su momis? sugryz, ir

18. 17. arsilik pas Karalu, prafzalniecui nes esi, o teypo sugryzy wieton rawo.

20 Wakar atajey, o turecia rawe wadzior szadien su momis, kad eytnuey : Jeygu aszjen musiu eyt, kame galu eyt : sugryzik ir parweik brolus rawo, gieradeiste ir wiernattis t'et su rawim.

21 Bet Ithai arskie Karalus, ir tare : Teypo tyrey kaypo gija W I E S Z P A T S, ir Wieszpat's mano Karalus gija, anoy wietoy kuroy bus Wieszpat's mano Karalus, noris smerciep, noris zywarop, ten teypag bus tarnas rawo.

22 Tare tada Dowidas, Ithajop, Eyk tada ir pereyk : Perejo tada Ithai Gethita, ir wisi jo wirey, ir wisi kudykiey kurie buwo su jo.

23 O wisa ana ziamie werkje, garfu balsu, kad besiprowijo wisos anos zmones : Karalus teypag perejo per ana, o upeli Kidron, ir wisos anos zmones perejo, tiesiogiey ties kiala

1. Jon. 18. 1. giros.

24 O szrey Zadok teypag buwo ten, ir wisi Levitey su jo, nekant Skrynja Sadaros Diewo, ir pastate Skrynja, Diewo, o Abjathar uzkope net pabaygie persiprowit wisos zmones mieito.

25 Tare tada Karalus Zadokop, Pergabek Skrynja, Diewo miestai : jeygu rasiu matone akise W I E S Z P A T I E S, tada sugrazys mane, ir dos mi ja regist, ir glivenima rawo.

26 Bet jeygu teypo tarys, nemegtu rawimi : szrey eja eimi, repadaro mi pagal to kaypo ira giar akise jo.

27 Priegram kalbejo Dowidas Kunigop Zadokop. Negu esi Reginciu? sugryzik miestai pakajuy : abu teypag sunu jusu, Achinaaz, sunu rawo, ir Jonathan, sunu Abjatharo, su jumis.

28 Szrey aszjen palukiesiu ligiose faukose giros, ner ateyz zodys ape jus, kursey pasakitu mi.

29 Teypo pergabena Zadok, ir Abjathar, Skrynja, Diewo Jeruzalen : ir arsiliko ten amjen.

30 O Dowidas uzejo and uszeygos aliwu, uszeydams ir werkdam, o galwa jo buwo apyziata, ir ejo parsjen basas, wisos teypag anos zmones kuros buwo su jo. kiekwiens turejo uzdegta galwa sawo, ir ejo, becynant ir bewerkiant.

31 Palakis tada Dowiduy, kalbanit, Achitofel ira terp tu kurie susiryzu su Absalomu : rogei tare Dowidas : W I E S Z P A T I E padaryk meldziu durniste roda Achitofelo.

32 Ir stojos kad atajo Dowidas and aukztuma, jog meldes ten Diewuy. Szrey, jog suryko ghi Hufai, Achita, turedams perpleizta ruba rawo, ir ziamie and galwos sawo.

33 Ir tare jam Dowidas, jeygu eysi su manim tada busi mi sunkumu.

34 Bet jeygu sugryzy miestai, ir tarysi Absalomop, Tarnas rawo, Karalaus busiu : buwau tiela pirmo tarnu rawo, bet dabar busiu tarnu rawo : teypo mi tada suniekinsi roda Achitofelo.

35 Ir negu est su rawim, Zodokas ir Abjathar, Kunigey? Stosis rada, jog palakisi wifoki daykta, kury girdeisi ilz namu Karalaus, Kunigamus, Zadokuy ir Abjatharuy.

36 Szrey abu sunu ju ira su jeyz, Achimaaz, Zadoko, ir Jonathan Abjatharo, nusiuskir tada manep per raka ju wifoki daykta, kury girdeisi.

36 Teypo atajo Hufai prietelis Dowido, miestai : o Abiajom atajo Jeruzalehi.

PAGUL. XVI.

Zibaganna nog Dowido uz domanas ir szelzywu nudawiniu wisa tobi Wieszpaties sawo Mesibofetho. 1. 9. 1. Simeis koloja isz kiaykia Dowida, 5. Abisai nori pamstyt, bet Dowidas pryima tey tabei kurey, 9. Absalom ateyt su Achitofelu Jeruzalehi, 15. Hufai perfidoda kurey Absalomop, 16. Absalom guli atwirey su pamoterym rawa sawo, pagal rodos Achitofela, 20. kurey anomet buwo dydzioy pagiarboy, 23.

O Kad paejo truputi Dowidas nog aukztuma, szrey, suryko ghi Ziba : waykas Mesibofetho su pora pabaloru asitu, o and ju du szymtu donu su szymtu stuku razyku ir szymtu stuku waseros-waysiu, ir skuros-mayszu wino.

2 Ir tare Karalus Zibosp : Ka weyk su rod o Ziba tare, Asitey ira del namu Karalaus, jot, o dona, ir waseros-waysiey walgit jaunikacyams, winas wel kad pailsa giroy giertu.

3 Tare tada Karalus, Kame tada ira sinua Wieszpaties rawo? o Ziba tare Karalaus Szrey, atliekt Jeruzaley, tare nes, Szadien atados mi namey Izraeiaus Karalite rawa mano.

4 Tare tada Karalus Zibosp, Szrey rawo tey bus wis ka tury Mesibofeth : o Ziba tare, Pasiklonioju, teradu matone akise rawo Wieszpatie mano Karalus.

5 O kad atajo Karalus Dowidas Bahurimai, szrey jog iszejo isz ten zmogus, ilz gimines namu Saulies, kuro wardas buwo Simec, sunus Geros, wis ejo, ir kiaykie.

6 Ir merynejo and Dowida akmenimis, ir and wiwu tarnu Karalus Dowida : noris wifos zmones, ir wisi Galuncy buwo po deszyney jo, ir po kayrey jo rakey.

7 Teypo tada kalbejo Simec kicykime sawo : Iszeyk, iszeyk, wire kraujo, ir Belialies wire.

8 Sugrazyno and rawes W I E S Z P A T S wisa krauja namu Saulies kuro wietoy karalawey dabar dawes W I E S Z P A T S karalite rako sunaus rawo Absaloma : Szrey dabar esi negalaimoy rawo, delto jog esi wiru kraujo.

9 Tare tada Abisai sunus Zerujos Karalaus, Kodel turetu kiayki tas padwes so Wieszpaty

Pagul. 16. 17.

II. S A M U E L.

249

Wielzpatty mano Karalu? repereymi, meldziu, ir muntu galwa. o.

10 Ber Karalus tare, Ka ruru weyk su jumis suney Zeruios? ir labey, tekiaykia, W I E S Z P A T S nes dabar tare jam, klayk Dowida: Kasgi rada taryru, Kodel teypo padarey?

11 Priegram tare Dowidas Abisajop ir wisump tarnump sawo, Szrey, sunus mano, kursley iszejo izf kuma mano, jezko duizos mano: Kaypogi rada dabar daugiaus tas sunus Jemini, dokit jam pakaju, kad kieykun, W I E S Z P A T S nes kalbejo jam.

12 Gal but jog zwiltkeres W I E S Z P A T S and warga mano, ir uzmokies mi W I E S Z P A T S gieru uz prakieykima jo, szoy dienoy.

13 Teypo ejo Dowidas su zmonemis sawo kielu: Simci teypag ejo szala katno ties ghi, ir klaykie ir merynejo akmenimis priezf ghi, ir dukino dukliemis.

14 Ir ejo Karalus, ir wifos anos zmones kuros buwo su ju, pailse, ir arylsejo ten.

15 O Abfalom, ir wifos zmones, wirey Izraelaus, arajo Jeruzalei, ir Achitofel su jo.

16 Ir itojos kad arajo Husai Archira, Prietelis Dowida, Abfalomop, jog tare Husai Abfalomop, Tegija Karalus, Tegija Karalus.

17 Ber Abfalom tare Husajop: Tagu tey ira gieradeiste and prietela tawo? kodel nejey su prietelu tawo?

18 O Husai tare Abfalomop, Ne, ber to busiu, kuty apyrko W I E S Z P A T S, ir wifos tos zmones, ir wisi wirey Izraelaus, ir atlikciu jampi.

19 O antra, kamuy turecia tarnaut? Nebutu-gu tey po akin. sunaus jo? Pagal to kaypo tarnawau po weyau tewa tawo, teypo busiu po weydu tawo.

20 Tare tada Abfalom Achitofelop: Dokit terp jusu roda ka weykim?

21 Ir tare Achitofel Abfalomop. Ieyk pamoterysina rewa tawo kuras paliko kad sergieru namu: tada izgirs wifas Izrael jog pasidarey smirdynciu tewiep tawo, rakes wel tu wifu kurie ira su rawim pasistyprys.

22 Ispade tada anisien Abfalomuy Nometa, and dagcio: ir iejo Abfalom pamoterisina sewa sawo, po akimis wifo Izraelaus.

23 O anose dienose roda Achitofelo kura, rody-jo, buwo kaypo kad kas klautus zodzia Diewo: Teypo buwo wifa roda Achitofelo teyp Dowi-diep kaypo Abfalomiep.

PAGUL. XVII.

Achitofelams roda, uzpuls and Dowida hu-mey, izf reda Diewo asmesla. ira, o Husa-jes roda pryimsa. 1. Oe. Husai ape tey doda zynsa, Dowiduy, ir rodyja jam kad toys klayks, 15. teypo Dowidas persiprowija per Jordana. 22. Ko Achitofel teyp to nemejsa, jog pasikara, 23. Dowidas ateyt ing Mahanaim, o Abfalom persiprowija per Jordana darydams Heimonu Amasu, 24. Dowido giert prieteley apweyzi ghs wifokieys reykateys, 29.

Priegram kalbejo Achitofel Abfalomop: Teaprynku dabar sau dwilika rukitanciu wiru, kad kielcios ir wicia szanaki Dowida.

2 A ceysiu tada and jo kad ira pailsiu ir silpnu raku, ir izgadysiu ghi, ir pabegs wifos

anos zmones kuros ira su jo, pamuszu tada pati Karalu.

3 Ir sugra, zysiu tawesp wifas zmones: tas wiras kuro jezkey, ira kaypo sugryzimas wifu, teypo bus pakajuy wifos zmones.

4 O ans zodys buwo teyfas akise Abfaloma, ir akise wifu Wirausiu Izraelaus.

5 Ber Abfalom tare, Atwadynkit teypag mel-dziu Husajes, Architos: ir klausisim ka anisien teypag kalta.

6 O kad iejo Husai Abfalomop, tada tare jog Abfalom, kalbant: Teypo kalbejo Achitofel: Padarysimu zodys jo? jeygu ne, kalbek.

7 Tare tada Husai Abfalomop: Ta roda kura, rodyjo Achitofel szakart, n'est giara.

8 Priegram kalbejo Husai, Pasizty sewa tawo, ir wirus jo, jog ira galuneys, jog ira karcio huma, kaypo mezka kuriy apimra ira laukie: priegram tewas rawo ira kareywiu, ir nenakwos su zmonemis.

9 Szrey, dabar pasistepe wienoy izf lindyniu aba karroy izf wieru: Ir stosis, kad puls pirm nekurie izf ju, jog kiekwiens kursley tey izgirs, tada tarys, Muszymas stojos terp tu kurie sekla Abfaloma.

10 Teypo su tyrtu wienu kartu, ir ras kursley ira galintingu wiwu, kuro szyrdys ira kaypo lawo szyrdys: wifas nes Izrael zyno jog rawas tawo ira galunu, ir tie kurie ira su jo ira galin-tingi wirey.

11 Ber rodyju tau, kad buru surynktas tawesp wifas Izrael nog Dan iki Bersleby, kaypo ziez-dros, kuros ira pas marus, daugibey, ir kad cytu podraug afaba tawo koweni.

12 Ateysim tada iop, wienon izf wietu kame arsiada, ir pigiey uzpulisim and jo, pagal to kaypo rafa pota and ziames, and nebus teypag arhtas izf jo, ir izf wifu tu wiru kurie ira su jo newiens.

13 Ir jeygu nusides miestai, tada prynesf wifas Izrael linas anop miestop, ir nurrauksim ghi iki upeluy, teypo jog nebus ten araitas ney akmenelis.

14 Tare tada Abfalom, ir wifokias wiras Izraelaus, Roda Husajes Architos, geresne ira nekayp roda Achitofelo: Ber W I E S Z P A T S rey isakie, giara, roda Achitofelams sunayhink, kad atwestu pikt W I E S Z P A T S and Ab-faloma.

15 Ir tare Husai Zadokop, ir Abjatharop, Kungump, Teypo ir teypo rodyjo Achitofel Abfalomuy, ir Wirausiems Izraelaus: ber teypo ir teypo aszien rodyjau.

16 Dabargi tada siulkit humey, ir pasakikie tey Dowiduy, kalbant, Nenakwok szoy nakriy ligiose laukose giros, ir pereyk teypag lkubiey: kad neburu prarytas Karalus, ir wifos anos zmones kurns ira su jo.

17 O Jonathan ir Achimaz stowejo pas werling Rogel, o Mergayre nuejo, ir pasakie tey jemus, ir nuejo anisien, ir pasakie tey Karaluy Dowiduy, negatejo nes pasirodyt, jog arajo miestai.

18 Waykas teciaus izfwido jos, ir pasakie tey Abfalomuy: Ber abej: tas ju ejo humey, ir arjo namolina wiwo Bahuryme, kursley runcio szulni ore sawo, ir nuzege anisien ing ghi.

19 O moteryszkie eme ir izriele ufudaga and arwiros wifos szulnies, ir izpile and jos kropas. Teypo nedasizynojo ano dawtra.

20 Kad rada arajo tarney Abfaloma anofp moteriszkief namolina, tare, Kame ira Achimaz

maaz ir Jonathan? ó morerizkie rare jems, Perejo per tą wādenis upeli: ó kad ju merado, sugryžo Jeruzalėn.

21 Ir štuos kad nūcio: tada išlipo anisjen išz ano saulnia, ir nūcio ir palakie rey Karaluy Dowiduy, ir rare Dowidop. Kialkites, ir eykit bumey per tą wādeni, teypo nes rodyjo prieiz jus Achitofel.

22 Kietes tada Dowidas, ir wifos anos žmones kuros buwo su jo, ir perejo per Jordana: iki auizrey norkiko newieno, kursey nepercytu per Jordana.

23 Ó kad išawido Achitofel, jog nepadaryta ira roda jo, pabalnawo aišta, ir kietes, ir laydes namosafawo mietan sawo, ir prysakie namamus sawo, ir pasikore: Teypo numire, ir pakafas ira grabe rewa sawo.

24 Ó Dowidas arajo ing Mahanaim: Abfalom wel perejo per Jordana, patsjen, ir wisi wirey Izraelaus su jo.

25 Ir istare Abfalom Amasa, and wayiko wietoy Joabo: ó Amasa buwo sunumi awo wira, kuro wardas buwo Jechra, Izraelira, kursey iejo ing Abigail, dukteri Nahasu, seiseri Zerujos, motyna Joabo.

26 Ir assigule Izrael ir Abfalom žiamy Gilad.

27 Ir stojos, kad arajo Dowidas ing Mahanaim, jog Sobi, sunus Nahasu, išz Rablos, wayku Ammona, ir Machir, sunus Ammilies, išz Lo-Debar, ir a Barzillai, Gileadita išz Rogelim.

at-Sam.

29.31.32.

1.Kar.2.

7.

28 Patelas, ir czerku, ir mola-sudu, ir kwiecū, ir miezu, ir miltu, ir dziowintu jewa, ir pupu, ir liszu, ir sprogitu jewa.

29 Ir medu, ir swietas, ir awiu, ir karwiufuru, atneše Dowidop, ir anienas žmonems kiurs buwo su jo; kad walgitu: rare nes žmones ros ira alkanos, ir pailusios, ir užtrofakusios giroy.

PAGUL. XVIII.

Dowidas munstrawoja žmones sawo, ir istaro redas howesp. bet parsien atlieki Mahanaim and praszyna žmoniu, 1. etc. Isakima doft kad paccedytu Abfalomuy, 5. Abfaloma žmones pamuszamot, perduwamas est nog Joabo, ir priegiam imestas doben, su dydzia kruwa akmeniu and jo, 7. Ape piloru Abfaloma, kury liepe iestary and pomerkor sawo kad dar gijo, 18. Achimaaz ir Kuschir atnefza Dowiduy naujenas, 19. kursey randoja tabey Abfaloma, 33.

IR munstrawoja Dowidas anas žmones. I kuros buwo su jo: ir užtate and ju Wirusius and tukstanciu, ir Wirusius and szymcu.

2 Priegiam išsiunte Dowidas anas žmones crecia dala po rakta Joabo, crecia wel dala, po rakta Abisales, sunaus Zerujos, Joabo broles, ó crecia dala po rakta Ithajo Gethios: ir rare Karalus anump žmoniump, als teypag parsien taysios tykrej su jumis.

3 Bet žmones rare, Nefaysies, norisjen pabegume wiena kartą, nedes and musu szyrdies, ir tabey norisjen pusē isz musu pamirru nades and musu szyrdies: bet sajen as dabar

kaypo deszymis rufanciu musu: Bus tada dabar gieraus, kad burumey mums pagialba isz miešto.

4 Tare tada jump Karalus, Padarysiu rey kas ira giar akie jusu: ir stowejo Karalus isz izahes bromos, wifos wel žmones ejo izymreys ir tukstancieys.

5 Ir prysakie Karalus Joabuy, ir Abisajuy, ir Ithajuy, kalbant, Lagwey mi apsiekyti su jaunikayciu, su Abfalomu: ir girdzo rey wifos žmones, kad prysakie Karalus wisiemus Wirausiemus ape daykta Abfalomo.

6 Teypo išzejo anos žmones tankan su tykt Izraeli: ir tapo kowe pas mizka Esraimo.

7 Ir pamuszros ten buwo žmones Izraelaus po akimis tarnu Dowida: ir stojos ten anoy dienoy dydys pamuszymas, dwieju-deszymtu tukstanciu.

8 Išsiriese nes kowe per wisa aną žiamę: ir praryjo anoy alenoy žmoniu daugiaus mizkas, nekayp praryjo katalwijas.

9 Ir susityko Abfalom su tarney Dowida, ir jojo Abfalom and mula, ó kad arajo mulas po takias sizakas dydzio azola, tada užkhuwo galwa jo azole jog atlieka bekabedams, terp daugaus, ir terp žiames: ans wel mulas kursey buwo po jo, perejo.

10 Kad rey išwido nekuris žmogus, ir de palakie rey Joabuy ir rare, Sztey regiejau Abfalomą bekabant and azola.

11 Tare tada Joab anam žmoguy, kursey palakie rey jamuy, Sztey dabar, regiejey rey, kodeli rada neptymulzey jo ten žiamen? kada gi mi rey prygula dor deszymti sidabryniku ir wiena jošta.

12 Bet ans žmogus rare Joabob, Noris swercia ir tukstanti sidabryniku and rakta mano, rakos reciaus mano nepakiectia and sunaus Karalaus; prysakie nes tau Karalus, ir Abisajuy, ir Ithajuy, po ausimis musu, kalbant, Užsiturek kas norisjen esi nog jaunikaycio Abfaloma.

13 Ir norisjen apsiecyia falszywey priesz dufaz mano, neburu wienok pastepas nejohtas dayktas po Karalumi: parsien teypag užsitartumey priesz mane.

14 Tare tada Joab, netruksiu eia teypo pas tawe ir ene tris strefas rakon sawo, ir kimeygie jis szyrdyn Abfaloma, norisjen dar giwu buwo widuryje azola.

15 Deszymis wel jaunikaycia, szarwai-nefzotojey Joabo, aptojo ghi: ir iszyko Abfaloma, ir užmuize ghi.

16 Trubijo, rada Joab truba ir sugryžo wifos žmones, ir atgryžo wifos žmones nog wijma Izraelaus: Joab nes užturejo žmones.

17 Ir eme anisjen Abfaloma, ir imete ghi mizkie dydzioni doben, ir uždejo and jo tabey dyde kruwa akmeniu: ir bego wifas Izrael, kiekwiens nometan sawo.

18 Ó Abfalom už giwaros sawo emę ir ištate sau Piloru kursey ira sumoy Karalaus, rare nes, Netury sunaus kad minetu and warda mano: Ir pramino aną Pilora wardu sawo, togdel wadynas iki szey dieney, Abfaloma rakta.

19 Tare tada Achimaaz, sunus Zadoko, Tenubegu meldziu ir pasakau Karaluy, jog padare jam W I E S Z P A T S sudas isz rakta neptieslu jo.

20 Bet Joab tare jam, Nebusi szadien naszytoju, bet kitoy dienoy pasakisi : o szadien nefakisi, delto jog numire lunus Karalaus.

21 Ir tare Joab Kuschio, Eyk, ir pasakik Karaluy tey ka regiecy : ir pasikloniejo Kuschio Joabay, ir nurekiejo.

22 Bet Achimaaz lunus Zadoka, Neslowe dar ir tare Joab, Kas bus rey bus tebegu meldziu ir aszjen patkuy Kuschio : o Joab tare Kodol rurerumey dabar begi sunau mano, kadagi netury pryderacius suntyntis?

23 Kas bus rey bus tare anisen, tebegu, tare tada jam, Begk : ir bego Achimaaz kieuu hgio lauka, ir prawijo Kuschio.

24 O Dowidas sedejo terp dwieju bromu : ir uzejo fargas and daglicia bromos and muro, ir pakiele akis sawo, ir izwido, o sztey, bego zmogus patsjen rykr.

25 Szaukie tada ana fargas, ir pasakie tey Karaluy, o Karalus tare, jeygu ira pats rykr, tada ira nastrofe jo suntyntis, anisen wel neliowe cyt ir pryfiartyno.

26 Izwido tada fargas kitz, wira, beganti, ir szaukie fargas wartyntikop, ir tare, Sztey, bega dar wiras pats rykr : tare tada Karalus tas reypag ira naizynticju.

27 Priegiam tare ans fargas, Regiu begima pirmoja, kaypo begima Achimaazo sunaus Zadoka : Tare tada Karalus, Giaras tey ira zmogus, areys su giera naujena.

28 Szaukie tada Achimaaz, ir tare Karalaus, Pakajus, ir pasikloniejo Karaluy weydu sawo iki ziamy, ir tare : Pagarbintas t'eff W I E S Z P A T S Diewas tawo, kursey padawe tos wirus kurie priede rakka sawo priesz Wieszpaci mano Karalu.

29 Tare tada Karalus, Giargu ira su jaunikacyiu, su Abfalomu? O Achimaaz tare, regielau dydy traktina kad fiunte Joab tarnas Karalaus, ir mane tarnas tawo, bet nezyoau kas.

30 O Karalus tare, Apeyk, sustok cia : Apejo tada anisen, ir sustoko.

31 O sztey, arajo Kuschio : ir tare Kuschio, Sakos Wieszpacyiu mano Karaluy, jog padare tau W I E S Z P A T S szadien prowa, iz rakos su wifu kurie pasikiele priesz tawo.

32 Tare tada Karalus Kuschajop, Giargu ira su jaunikacyiu, su Abfalomu? o Kuschio tare, Neprietecley Wieszpacies mano Karalaus, ir tie wif kurie kialis priesz tawe and pikro, t'eff kaypo tas jaunikaytis.

33 Uzgisetawo rada Karalus labey, ir uzejo and wirszutynes-kamaros bromos, ir werkio. o kad cjo reyp kalbejo : Sunau mano Abfaloma, sunau mano, sunau mano Abfalom! Ach kad patijen bucia numirsa, aszjen, uz tawe, Abfalom sunau mano, sunau mano.

PAGUL. XIX.

Joab pryweda kietys baydymys Dowidas, jog anaydzia raudawimu sawo and Abfaloma, ir pasirodzia zmonemus, 1. &c. Dowidas sugrawynamas est Karalyst jo sawo, 1. w: toy Joabo daro Hermonu Am. 1. 13. Simes prazno jogas Dowidiet tr gunna 1. 16. Dowidas sugrawyna m. fobertny pufetobia jo kad parode nekaj-

sibek sawo, 24. Nori imt su sawim ana gjaru Sapa: Ba: xilai dwarah, bet kad ans en izhkalbejo, ima su sawim wietoy jo sunu jo Chimbama, 31. kitos gimines su tomis kuros buwo 12. Judos karai del skubuma su sugrawynime, ir parlidesime Karalaus, 41.

IR pasakira ira Joabay : Sztey, Karalus werkia, ir raudoja Abfaloma.

2 Buwo tada anoy dienoy izslofawimas wissemus zmonemus raudawimu : girdejo nes anoy dienoy zmones, kalbant, Karalus gaylis sunaus sawo.

3 Ir atajo zmones anoy dienoy miestai tytomis : pagal ro kaypo wogias zmones, kuros giedy: kad pabego kowey.

4 O Karalus rurejo weyda sawo apwiniota, ir szaukie Karalus garfu balsu : Sunau mano Abfalom, Abfalom sunau mano, sunau mano!

5 Arajo tada Joab Karalaus namofna, ir tare, Uzgidyncey szadieu weyda wifu tarnu tawo, kurie izghalbejo szadieu dusza tawo, ir dusza sunu tawo, ir dukteru tawo, ir dusza moteru tawo, ir dusza pamoteru tawo.

6 Miledamas tos kurie nopikiecia tawos, nopikiedamas wel tu kurie mili tawe : parodey nes szadieu, jog wirausiey ir tarney tawo rawimpi ira uz nieka; matau nes szadieu, jog kad gicu Abfalom, o me: jen wif szadieu pamirtumime, tada tomet buru tey teysu akie tawo.

7 Kialkis tada dabar, iszeyk, ir kalbek pagal sztyrdies tawo: prysekiau nes per WIESZ P A T Y, jeygu pernakwos su rawim wiens wiras szoy nakty? Ir bus tey rau pikres, nekayp wis tey pikt, kas arajo and tawos, nog jaunites tawo ikizoley.

8 Kietes tada Karalus, ir sedos bromoy : ir apinaszyno tey anisen wissemus zmonemus, kalbant, Sztey Karalus sedy bromoy : Amjo tada wifas zmones priesz weyda Karalus, bet Izrael pabego, kiekwiens nometau sawo.

9 Ir bares terp sawes wifos zmones, wifos gimines Izraelaus, kalbant, Karalus izghalbejo mus iz rakos neprietelu musu, ir izslofawo mus iz rakos Filiistynu, o dabar izbego iz ziames del Abfaloma!

10 Abfalom reypag kury uztarem and sawes, numire kowey : Dabagi tada kodol tyli-re, ape pergabenima Karalaus?

11 Nufiunte rada Karalus Dowidas Zadokop, ir Abjarharop, Kunigump, kalbant, kalbekit Wirausump Judos, tarant : Kodol rurerumite but pasukciaufey, pergabent Karalu namofna jo? (kalba nes wifo Izraelaus arajo Karalaus namofna jo.)

12 Broleys mano eite, kaulu mano ir kunu mano eite, kodeigi rada rurerumite but pasukciaufey parwest Karalu?

13 a Amasop wel raryfit, Negu esi kaulu mano, ir kunu mano? Tepadaro mi Diewas teypo, ir teypo teprydeda, jeygu betusi Hermonu po weydu mano, per wifas dienas, wietoy Joabo.

14 Teypo pasakie anisen sztyrdi wifu wiru Judos kaypo wieno wira : ir nufiunte anisen Karalaus, kalbant, Sugryfik patsjen, ir wif patney tawo.

15 Sugryfo

a 2 Sam.
17.25.

- 15 Sugryžo tada Karalus ir arajo iki Jordany: Juda wel atajo Gilgalin, eyt (urykt Karalu, kad pergabeta Karalu per Jordana.
- 16 O b Simej sunus Geros, sunus Jemini, kursey buwo izf Bahurim, pasikubino, ir atajo su wireys Judos, surykt Karalu Dowida.
- 17 Ir tukitanyts wiru izf Benjaminu su jo, Ziba teypag tarnas namu Saulies, ir pakiolika sunu jos, ir dwideizymis tarou jo su jo: ir cjo gatawey per Jordana, priez Karalu.
- 18 O kad laydes pramas perwezte namus Karalaus, ir daryt rey kas buwo giar akise jo, tada Simej, sunus Geros, pole priez weyda Karalaus, kad prowijos per Jordana.
- 19 Ir tare Karalaus, Wieszpatie mano, neprykaytyk mi perzegimop, ir neminek to kapadare tarnas tawo nelabey, anoy dienoy kad iszejo Wieszpatie mano Karalus izf Jeruzales, kad imru rey sau Karalus szydini.
- 20 Tarnas nes tawo zyno rey tykrej, Sugrieszyjau, ber izrey, arejan szadien pirmas izf wifu namu Jozefo izzeyt kad surykcia Wieszpatie mano Karalu.
- 21 Atfakie tada Abisai sunus Zerujos: ir tare, Nebusgu tada uz rey uzmusztas Simej? norisien klaykie paterpini W I E S Z P A T I E S ?
- 22 Ber Dowidas tare, Ka, turu weykt su jumis suney Zerujos, kad burumize mi szadien szetonu? rureru bur szadien kas uzmusztas Izraeliy? Nezyngaui to jog tapau szadien Karalumi and Izraelaus.
- 23 Ir tare Karalus Simejop, Nemirsi: ir pryskie jam Karalus.
- 24 Mesiboseth teypag sunus Saulies atajo surykt Karalu, ir nelobe koju sawo, ney skute barzdos sawo, ney pere rubu sawo, nog anos dienoy, kuroy iszejo Karalus, iki aney dieney kuroy sugryzo pakajuy.
- 25 Ir nojos kad arajo surykt Karalu Jeruzaley, jog tare jam Karalus, kodel necey su manim Mesibuseth.
- 26 O anien tare, Wieszpatie mano Karalaus, tarnas mano apieszkojo mane: tare nes tarnas rawo, Sabalnoiu sau asla, ir jofiu and jo, ir hayfios Karalaus, tarnas nes tawo ira rayzu.
- 27 O Priegtam, apskunde falszywey tarna tawo Wieszpatiep mano Karalaus: ber Wieszpatiep mano Karalus, ira kaypo Anjetas Diewo, padaryk tada rey kas ira giar akise tawo.
- 28 Wisi nes namey tewa mano, nebuwo nieku isf kaypo wirey smereies po Wieszpaciu mano Karalumi, tu wienok pasodyney tarna rawo terp tu kurie walgo uz itala tawo, kagi tada ruru dangiaus reysibes, ir szaukt dangiaus Karalaus.
- 29 Tare tada jam Karalus, And ko kalbi dangiaus ape dayktus tawo? tarau, tujen ir Ziba perdalijit ziama.
- 30 O Mesiboseth tare Karalaus, Teima ir wisa: kad rykt arajo pakajuy Wieszpatiep mano Karalus namosna sawo.
- 31 Barzillai teypag Gileadita arajo izf rogetim: ir cjo su Karalumi per Jordana, kad pali detu ghi per Jordana.
- 32 O Barzillai buwo labey scnu, zmogumi szetonu deszymcu metu: ir d pakialdyno Karalu kad giweno Mahanaim, buwo nes labey dydziau zmogumi.
- 33 Ir tare Karalus Barzillai: Persiprowik su manim, o pakialdynsiu tawe Jeruzaley.
- 34 Ber Barzillai tare Karalaus: Kiek bus

dienu giwatos mano, kad hayfios su Karalumi Jeruzalei?

35 Turu szadien szetonas deszymtis metu, galeziugu zynot skiru terp giaro ir pikto? galeziugu jausi tarnas tawo garduma to ka, walgau, ir to ka, gieru? galeziugu priegtam klaufit balia, giedoroju ir giedotoyku? ir kodel turetu bur tolaus sunkumu tarnas tawo Wieszpatiep mano Karalus?

36 Pereys rykt truputi tarnas tawo su Karalumi per Jordana: kodel mi meldziu turetu daryt Karalus toki arpetawima.

37 Tesugryzta meldziu tarnas tawo, kad mircia muelte mano, pas graba, tewa mano ir motynos mano: ber szey ira tarnas tawo Chimham, tas tepereyt su Wieszpaciu mano Karalumi, ir daryk jam rey kas ira giar akise tawo.

38 Tare tada Karalus, Chimham, per prowis su manim, o aszen padarysiu jam rey kas ira giar akise tawo, ir labey wis rey ko gieys nog manes padarysiu tau.

39 Ir kad persiprowijo wifos zmones per Jordana, ir Karalus teypag persiprowijo, pabuciawo Karalus Barzillai, ir szawino jam: teypo sugryzo ansien namosna sawo.

40 Karalus wel laydes Gilgalin, ir Chimham laydes su jo: ir pergabeno Karalu wifos zmones Judos, kaypo teypag dalis zmoniu Izraelaus.

41 O szey wisi wirey Izraelaus atajo Karalaus: ir tare Karalaus, Kodel pawogie tawe broley musu, wirey Judos, ir pergabeno Karalu ir namus jo per Jordana, ir wifus wifus Dowida su jo.

42 Atfakie tada wisi wirey Judos priez wirus Izraelaus, Deldo jog Karalus ira mums arcu-gieciu, ir kodel dabar ruskieys ete and to daykra? walgiem gu ka izf sirowos Karalaus, aba dowanojogu mums dowana?

43 O wirey Izraelaus atfakie wiramus Judos, ir tare, Mesjen rurim and Karalus deszymti dalu, ir and Dowida teypag, mesjen dangiaus nekayp jusjen: kodelgi tada lereys mus weter, jog nebuwo pirmas zodys musu, pergabent Karalu musu? Ber zodys wiru Judos buwo kietenis, nekayp zodys wiru Izraelaus.

PAGUL. XX.

Piktasis Seba izf priezasties to dayda judyna Izraeli maysetop ir atpolimop nog Dowida, 1. etc. Kaypo Dowidas apsiejo su tomis pamoteryms kuras sugwotizijo Absalom, 3. Dowidas funeia Amaza kad rynktu Juda priez Seba, 4. ber kad ansien ruko tu, izfancia su wayktu Abisai, Amasia rytuka jos kiele ir perdu amas est nog Joabo zdodliwey, 8. Joab ir Abisai wija Seba, ir abguta ghi Abel Beth-Maachoj, 13. kame mieszczynie izf rodos budros moierizkies, nukieria Sebey gatwa, ir meta Joabob per mura, teyp: ans maystras ir wayna pasbaygie, 16. Reistras prakizianciu wirankiu and zafniera i Wiednika Karalszy Dowido, 23.

Tropijos tada rón wiras Bethlies, inno wradas buwo Seba, sunus Bichri, wiras Jemini kursey trubijo truba, ir tare; nequryme dalies Dowidiey, ir nequryme teywaynifies suniey

Pagul. 20. 21.

II. S A M U E L

253

sunep Isai, kiekwiens nomešump sawo Izraelaus.

2 Ir aršioio wifokias wiras Izraelaus: nog paskuy Dowida, palkuy Seba, sunu Bichri: Bet wirey Judos turejos Karalaus sawo nog Jordano iki Jeruzaley.

3 O kad atajo Dowidas namolina sawo Jeruzaled, enie Karalus ana, deszymci moteru, pamoteru sawo kuras paliko kad laugoru namu, ir isodyno jas namolina sargitos, ir taylor jas, bet neiejo ing jas ir buwo anisien uzdaritos iki diency smerties sawo, giwedamos kaypo nazles.

4 Priegram tare Karalus Amasosp, Suwadynk mi winus Judos, ties trecia diena: ir parsien cia sustok anomet.

5 Ir nuejo Amasa suwadynt Judos, bet uztruko priesz pazymeta meta, kury pazymeto jam.

6 Tare rada Dowidas Abisajop, Dabarjen padarys mums daugiaus pikto Seba, sunus Bichri, nekayp Abisalom, Imk carnus Wieszpaties tawo, ir wik ghi, kad norastu sauti typru miestu, o atitruktu akiamus musu.

7 Isejo tada paskuy ghi, wirey Joabo, ir Krethi, ir Plethi, ir wisi galuncy: Tie laydes ilz Jerusales, kad wiru Seba, sunu Bichri.

8 O kad buwo anisien pas dydi akmeni, kursey buwo pas Gibeon, tada atajo Amasa weyda ju: O Joab perioistas buwo and ruba sawo kury turej, o and jo buwo josta jo, and kuros pryryzras buwo kalawijas and kul-szu jo makizrys sawo, o kad anisien ejo tada iszpole.

9 Ir tare Joab Amasosp, Giargu ira si tawim, broslau mano, ir nurwere Joab deszync rakka bardza Amasos, kad pabuciotu ghi.

Kat. 25. 10 O Amasa neislaugojo ano kalawija kursey buwo rakkoj Joabo, a iszryko tada ghi jo pektan szonai, ir iszliejo anisien widurus lawo ziarnai, ir neiszryko jo antra kart, ir numire anisien: Wijo tada Joab, ir brolis jo Abisai, Seba, sunu Bichri.

11 Bet wiras, isz wayku Joabo, stowejo pas ghi, ir tare? Kas ira kas megsta Joabu? ir kas ira kas ira uz Dowida: Tefeka Joaba.

12 O Amasa gulejo krauje sawo su woloras, widuryje uliczos: Kad iszwido ans zmogus, jog sustojo wifos zmones, tada nukiele Amasa isz uliczos laukan, ir uzmete and jo ruba, regiejo nes jog kiekwiens kursey atajo jop stowejo.

13 O kad buwo arymtas isz uliczos, wifos zmones ejo paskuy Joaba, kad wiru Seba, sunu Bichri.

14 Ir ejo per wifas gimines Izraelaus iki Abel, ipaciey Beth-Maachey, ir wisa Berim: Ir susirynko anisien, ir atajo teypag paskuy ghi.

15 Ir atajo anisien, ir apgute ghi Abel Beth-Maachoy, ir nupite bulwerka priesz miesta: teyp jog stowejo and orynia muro, wifos wel anos zmones kuros buwo su Joabu gadyno mura: kad pagrautu ghi.

16 Szaukie tada budra morerizskie isz miesta: Klausik, klausik, pakakikit meldziu Joabay: Prysiartynk szu kad kalbecia su tawim.

17 O kad anisien pryfiartyno josp, tare ana morerizskie; Tugu esi Joab? o anisien tares

Afzien esmi: o ana tare jam, Klausik zodzina tarnaytes rawo, o anisien tare, Klausiu.

18 Tare rada ana, kalbait: Iirmto kalbedawo papraityny, tarait: Neabajoryngey besiklaus Abely, ir teypo tey iszrielejo.

19 Afzien esmi isz pakaju miliciu, isz wiertuju Izraeliy: o rujen jeszkey pamufzu tameista, kuriey ira motyna Izraeliy, kodel turerumey praryt teywaynistę WIESZPATIES.

20 Atsakie rada Joab ir tare: toli tey t'est, toli tey t'est, kad turecia padaryt, ir kad turecia izgadynt!

21 Neft teypo daykras, bet wiras isz kaipo Efraim, kuro wardas ira Seba, sunus Bichri, pakiele rakka sawo priesz Karalu, priesz Dowida, izdokit ghi pati, o atitruktu nog to miesta: tare tada ana morerizskie Joabos Szrey, galwa jo bus taw numesta per mura.

22 Ir iejo ana morerizskie wifump anump zmonium su szmincia sawo, ir nukirto galwa Sebey, sunuy Bichri, ir niere ja Joabos: Trubijo tada anisien tuta, ir izbarite anisien nog miesta, kiekwiens nomešump sawo: Joab wel sugryzo Jeruzalen Karalaus.

23 O Joab buwo and wifo wayfka Izraelaus Benaja wel sunus Jojados and Krethi ir Plethi.

24 O b Adoram buwo and skorba: Josafat wel sunus Ahazias buwo Konclieru.

25 O Seja buwo Piloru: Zadosk wel ir Abjathar buwo Krimigeys.

26 Buwo teypag ir Ira, Jairita Wirausiu-wirausiuju Dowido.

PAGUL. XXI.

Dowidas klausias Diervo ape priezasty tryje metu bado, o supratys kad buwo delto jog Saul persekiojo ir pamusze Gibeonitus, izdoda Gibeonitams pazedydams wienok sunuy Jonathano, sepynetu asabu isz gimines Saulies, kuras anisien pakara, 1. Oe. Rizpa izdoda lawonus, 10. Dowidas liepia pakast kankus Saulies ir Jonathano, ir kankus pakartuju gra be Saulies, 12. Pasaka ape kiasurus wignas Dowido priesz Elisfynus nog gatune Dowida, 15.

IR buwo badas dienos Dowido per treis metus, metey palkuy metu, ir jeszkojo Dowidas weyda WIESZPATIES: O WIESZPATIS tare; Del Saulies tey ira, ir del kraujonamu jo, delu, jog pamusze Gibeonitus.

2 Arwadyno rada Karalaus Gibeonitu, ir tare jump, (o Gibet mirey nebuwo isz wayku Izraelaus, bet isz atitanko Amoritu, ir a prysekie jems waykey Izraelaus, bet Saul jeszkojo uzmuftz jos narię sawo del wayku Izraelaus ir Judos.)

3 Tare rada Dowidas Gibeonitump, Ka padarytiu jums! ir ko numaldytiu, kad szlawintumite teywayni tey WIESZPATIES.

4 Tare rada jop Gibeonitey; Nereykakaujam nog Saulies sidabro ir aukla, ir nog namu jo, nereykakaujam kad kas baru uzmuftzras Izraeliy: o anisien tare; Kagi tada kalbat, kad padarycia jums?

5 Ir tare anisien Karalaus; Zmogus ans kursey nieku werte mus, ir dumawo priesz mus kad burumite izgadynti, kad negalerumime apsisot rubetzi Izraelaup.

6 Tedodami

6 Tedodami est mums septini wirey isz sumi jo kad pakarrumime jos WIESZPACIUUY Gibeoy Saulies, Aprynktafis WIESZPATIES: o Karalus tare, Dosiu jos.

7 Ber patzedio Karalus Mesibofenuy sunuy Jonathano sunaus Saulies, del anos o prysegos WIESZPATIES kuriy buwo terp ju, terp Dowida, ir terp Jonathana sunaus Saulies.

8 Ber eme Karalus du sunu Rizpos, dukteries Aijos kuros pagimde Sauluy, Armoni ir Mesibofetay: priegram pekis sunus Michalies seseries dukteries Sawo, kuros pagimde Adrieluy sunuy Barzillai, Meholathirey.

9 Ir dawe jos rakoñ Gibeonitu, kurie pakore jos and katna po weydu WIESZPATIES, ir pole anie septini podraig: o nuzmuszti ira diegoie pjuties, pirmose dienose and pradzius miezu pjuties.

10 Eme tada Rizpa dukte Ajos mayfay, ir izpade ghi sau and oles, nog pradzius pjuties, ner tafejo and ju wado isz dagans: ir nedalydo ana ihsit and ju panklczamus dagaus dienoy, ney zweramus lauko nakciy.

11 Ir pasakita rey ira Dowiduy, ka padare Rizpa, dukte Ajos, pamote Saulies.

12 Nuejo tada Dowidas, ir eme kaulus Saulies, ir kaulus Jonathano sunaus jo, nog miezczoniujabes Gileade kurie e iszwogio jos 31. 10. isz miehta Berh-San, kame pakore jos Filistiny, anoy dienoy kad pamusie Sauli Filistiny and Gilbon.

13 Ir adgabeno ansien isz ten kaulus Saulies ir kaulus Jonathano sunaus jo: tarynko teypag anisien kaulus pakarruji.

14 Ir pakale anisien kaulus Saulies, ir sunaus jo Jonathano ziamy Benjaminio Zeloj, grabe tewa jo Kis, ir padare rey wis ka ilskie Karalus: reypo numaldyras potain buwo Diewas ziamy.

15 Priegram rurejo dar Filistiny wayna: priesz Izraeli: o Dowidas iszej, ir tarmey jo su ju, ir karawo priesz Filistynus, jog nulsfo Dowidas.

16 Ir lsi Benob kursy buwo isz wayku Rafos, swaras wel rakytyes jo, tris szymey swaru waro, ir pryjostas buwo nauju kuzawijn: tas tares jog uzmusz Dowida.

17 Ber Abisai sunus Zerujos, padejo jam, ir iszyko ana Filistyna, ir uzmusze ghi: Prysekie tada jam wirey Dowido, kalbade, Neiszeys daugiaus su mumis kowei kad neizgiestrumey lompos Izraelaus.

18 Ir stojs potam jog wel buwo wayna Gobe, priesz Filistinus: Pamusze rada Sibbechai, Husathira, Sasa, kuriey buwo isz wayku Rafos.

19 Priegram buwo dar wayna d Gobe, priesz Filistynus: o Elhagan, sunus Jaare-Oregim pamusze Berh-balachim kursy buwo su Goliathu Gethira, kuro kotas buwo laypo rietuwas-audi-jau.

20 Buwo dar teypag wayna Cache: ir buwo ten tabey aukstas zmogus kursy rurejo po szefiera pirsu and raku awo. po szefiera teypag dydziu-pirsu and koku sawo dwidezmys ir kiazris skayduy, ir tas teypag gime Rakey.

21 O tas kolojo Izraeli, ber Jonathan, sunus Simeos, brolies Dowido, pamusze ghi.

22 Tie kietury gime Rakey Gathe: ir pole per raka Dowido, ir per raka tarnu jo.

PAGUL. XXII.

Tabey prakisna garbes ir deklarymo-ziesme Dowido, kuroj gira Diewu tabey isz wjos sitis dwalos sawo, i smolanedamas tabey gwey didz ausias reykmenes ir nebeja pecznistes sawo kuroj buwo del karcu pelschigzhimu wisu neprietelu sawo kurie nopikiete jo nepotefiey, ir wados duma wo ape prapulti jo: priegram apiraf ydms tabey aukstieys zozdieys noimtu toskat ir wiozalintu raka Wieszpatius: (budamas ne attu ir wayk z zodams po jiwiojtoy szeryastey) kurie iszlofawo ghi wijados tabey flebklingey, izliete, neprietelus jo wisus pamine, o galauzey ghi a rylsin atwede, Priegram rodzia per dwalia pranastryzka, amzyna ir nepregalsma Karalisy Izganitoja musu Jezusa chrisusa, kuro paweykstu buwo, lodydams ape ateyhanti paszaukina pahoniukanzadap ir draugis p Wieszpaties chrisusa ir Bazniczos jo.

IR kalbejo Dowidas zozdius ros Chiefmes WIESZPATIESP anoy dienoy kad iszlofawo ghi WIESZPATIS isz rakes wisu neprietelu jo, ir isz rakes Saulies.

2 Tare tada: a WIESZPATIS mi ira ole mano, ir pilis mano, ir iszgiatbetojas mano.

3 Diewas ira ole mano, b tykiefios iampi: skida mano, ir ragu izganima mano, aukstunufibegimu mano, nufirekieimu mano, iszloforu mano, isz gwolta iszlofawey mane.

4 Szaukia WIESZPATIESP garbinamop, o iszlofotas buwau nog neprietelu mano.

5 Wsinia nes smerties apeme mane: upeley Belialies izgadyno mane.

6 Ryszey pektos apskie mane, spafley smerties futyko mane.

7 Kad buwau baymey szaukia WIESZPATIESP, ir szaukia Diewop mano: o iszklause balsa mano isz palocaus sawo, szauksinas teypag mano araso aulisa jo.

8 Trefzejo tada ir drebejo ziamie, fundamentrey dagaus pasikruyno, ir trefzejo, delto jog uzsiedgie anien.

9 Rokas ejo isz nosies jo, ugnis wel isz mafu jo ryjo, agley nog to uzsiedgie.

10 Ir palakie daga, o nuzegie, ir tamfibe buwo po kujomis jo.

11 Jojo teypag and Cherubo, ir lekie: ir regietas ira and sparnu wejo.

12 Ir pastate tamfibe aplink sawes uznomerus, faryszyma wadenu, debelus dagaus.

13 Nog szauksina pirm jo, agley ugnies uzsiedgie.

14 WIESZPATIS danganawo isz dagaus, ir aukstaukas dawe balsa sawo.

15 Ir iznunc stekas, o iszwaykie jos, saybus, o izgadyno jos.

16 Ir regeti ira gili gilufey maru, gruntey swiewo

Pagul. 22. 23.

II. S A M U E L

295

swieto atadegry buwo barymu W I E S Z P A T I E S, purymu weja noies jo.

17 Nufunte isz aukštybes, eme mane, isztraukie mane isz dydziu wadeniu.

18 Iziłofawo mane nog typro neprietelaus mano, nog nopikiereju mauo, delto jog dužefnieys buwo už mane.

19 Iszyko mane dienoy priepola mano, bet W I E S Z P A T S buwo mi ramciu.

20 Ir iszwede mane pšatuman, ir iszwadawo mane, mego nes manimi.

21 W I E S Z P A T S užmokiejo mi pagal teysibes mano, atadawe mi pagal czyfitybes raku mano.

22 Saugojau nes kielu W I E S Z P A T I E S, ir norštoju bediewižkey nog Diewa mano.

23 Wisi nes fudey mano buwo už mane, ir iszacymey jo nog kuru norštoju.

24 Bet buwau teysu po jo, ir saugojauš nog neteysibes mano.

25 Atadawe mi tada W I E S Z P A T S pagal teysibes mano, pagal czyfitybes mano; po akimis sawo.

26 Su malonu apšeyni kapyo malonus, su teysu apšeyni kapyo teysus.

27 Su czyfity apšeyni kapyo czyfitys, bet su nelabu apšeyni kapyo nelabas.

28 Ir rujen izižofoghi fusišaušas žmones, bet akis tawo ira priesz aukštosius, nužemini jos.

29 Lompa nes mano esi W I E S Z P A T I E, ir W I E S Z P A T S liepia šwieft ramšibey mano.

30 Su tawin nes begu per pulka, su Diewu mano širku per mura.

e Deut. 32.4. 31 e Kialas Diewu ira tobulas, d kalba: W I E S Z P A T I E S ira izwiefi: Ansien

Dan. 4. 32 e Kas nes ira Diewu per W I E S Z P A T Y ? ir kas ira ole per Diewa mu'u.

Apir. 15. 33 Diewas ira štyprbe mano, ir galibe, ir d Ps. 12. ansien wifizkey arwere kiala mano.

7. 34 Ansien daro kojas mano, kapyo kojas štyr-ir 119. nu, ir šodyna mane and aukštybiu mano.

140. 35 Ansien mokia rąkas mano kowes, teyp Brick. 30. jog plieno kilpinis sulaužtras ira rąkomis 5. mano.

e Deut. 32. 36 Dawey mi teypag škida: izganima tawo, 12. 39. ir nužeminimu rawo padydyney mane.

1 Sam. 2. 37 Tujen padarey paduy mano rumą po tawim, o nešwardynejo kanteley-koju mano.

Pl. 86. 38 Wijau neprietelus mano, ir izgadynau Ezi. 45. jos, o negryžau net izgayszynau jos.

5. 39 Ir ludraskiau jos, ir perdurau jos, jog nearšikiele, bet pote po kojomis mano.

40 Tujen nes apjofini mane galibe kowes, mien darcy kad mi kloniorus tie kurie paškiele priesz manes.

41 Ir rujen daweymi kakra, neprietelu mano, nopikiereju mano, o šunekiinu jos.

42 Debojos ber nebuwo giatbetoja, W I E S Z P A T I E S P, ber noršakie jemus.

43 Surrupinau tada jos kapyo dukties žiames, paminiau jos, iszšpatynau jos kapyo mešizhus aliczu.

44 Tu teypag izgialbejey mane isz barniu žmoniu mano, užlaykiey mane kad bucia galwa Paboniamis, žmones kuru nepažynau tarnawo mi.

45 Prafzalniecley pafidawe mi weydamaynižkey: Teyp weykie kapyo izgirdo ausis

ju ape mane, kšufadeys mi buwo.

46 Prafzalniecley parypole, ir prygioše isz pila sawo.

47 W I E S Z P A T S regija, ir t'eft pagarbinta ole mano: ir t'eft iszkaltras Diewas, ole izganima mano.

48 Diewas kursey doda mi robula, pamsta, ir meta po manim gimines.

49 Ir kursey iszweda mane nog neprietelu mano, ir rujen isz kieli mane priez tos kurie kialas and manes, rujen gialbi mane isz rąkos wifokio wira gwoito.

50 Togdel garbinšu rawe W I E S Z P A T I E terp f Paboniū, ir giedofu Pšolmą f warduy rawo.

51 Ansien ira turma iszlofawimu Karalaus sawo, ir ansien daro gieradeitę pareptybiu sawo Dowiduy ir sekley jo and amžu.

Rym. 15. 9.

PAGUL. XXIII.

Paskiaufi žodziey Dowido kurose ludyja ape paszaukima sawo Karali žkop ir Kun- gietob uedop, 1. 2. Tranajauja ape Misiojeu Jezusa chistu, ir patayme už jo W i e s z p a t a m i m a, in prypažynimu negadu namu sawo, iszapazynimu wel pa- dukties sawo Diewiep amžinyj sadaroy tošker, 3. 4. Galaušey apyako bedie- wiams amžyna prazuti, 6. Pafaka ape ga- žunus Dowido, ir galibe ju, 8.

PRIegram tie ira paskiaufi žodziey Dowido: Dowidas sunus Iſaies kalba, ir wiens kur- sey iszkaltras ira aukštrej, Pareptynis Die- wo Jokuba, ir mclias Pšolmose Izraelaus, kalba.

2 Dwasia W I E S Z P A T I E S kal- bejo per mane, o kalba jo buwo and liežuwia mano.

3 Diewas Izraelaus rare, ole Izraelaus kaš- bejo maš, Waldonas bus and žmoniu, teysus, waldonas baymey Diewo.

4 Ir bus kapyo izwiese auštros, kad užte- ka saule: ryto-metu be debeliu kad iskrej- nog skaytuma po lietuy adžoleles isz žia- mes.

5 Noris namey mano n'eft teypo su Diewu, padare teciaus su manim amžyna sadara, ku- riy ira gierey paštanawita ir peršergjama: už- rieša wifas izganimas mano ira jampi, ir wi- fas geydulis mano, norisjen dar neisžaydzia jo kad izšprogu.

6 Bet wirey Belial wisi bus kapyo erfzikieley kurie armerami est, delto jog negali but nu- twirtinti rąkomis.

7 Bet kiekwiens kursey dafilites ju reapfi- weydz gialaza ir kotu rahorynes, ir bus wi- fizkey sudeginti ugnia anoygi wietoy.

8 a Tie ira galuney kuros turejo Dowidas: Joſcheb Baſchebeth sunus Tachkemoni, pra- kilniauſas Wiraufiu. Tas buwo Adino Ez- mra, kurſey mees priesz ašronis ſzym- us, kurie pamuſzi buwo nog jo wicnu kurtu.

9 O paſkuy jo buwo Eleazar, ſunus Do- do, ſunus Ahohi, tas buwo terp tryju ga- lunu ſu Dowidu, kad apjokie Filistynus ku- rie ſuſyrynko ten kowes, o wirey Izraelaus laydes.

10 Tasjen kielas ir muſze terp Filistyn- nos

a 1 Kray 11. 11. 8cc.

met nuistō raka jo, ir labey prylypo raka jo kalawjop: Ir padare W I E S Z P A T S anoy dienoy dydy izganima: žmones wel sugryzo rykt paskuy ghi izgaudynt.

11 O paskuy jo buwo Samma, sunus Age, Hararita: kad susyrynko Filistynei sodziury ir buwo rōn stukas dirwos pitnas listu, o žmones pabego nog weyda Filistynu.

12 Suitojo rada ansien widuryje ano lauka, ir iszofawo ghi, ir pamuszē Filistynus: ir padare W I E S Z P A T S dydi izganima.

13 Nuejo teypag trejetas isz tryju deszymtu galwu, ir atajo pioty Dowidop, lindyneš Adullam: o Filistynu putkas atsigule tomoy Refaim.

14 O Dowidas tomet buwo pilij: spisoda wel Filistynu buwo anomet Bethleheme.

15 O Dowiduy užfinorejo, ir tare: Kas mi dos wadenio giart isz szulnies Bethlehem, kursē ira bromoy.

16 Persimuszē rada ans trejetas galunu per abazā Filistynu, ir pašeme wadenio iz szulnies Bethlehem, kursē ira bromoy, ir atnešē ghi, ir arajo Dowidop: bet ansien nenorejo jo giart, bet iszliejo ghi po W I E S Z P A C I U.

17 Ir tare, Toli tey r'eft nog manēs, W I E S Z P A T I E, kad turecia tey daryt, gierasjagu krauia: wiru kurie nuejo su nebespeznisē giwarto sawo? Ir nenorejo jo giart: padare tey anie tris galuney.

18 Abisai brolis Joabo, sunus Zeruioš, ras teypag buwo galwa isz tryju: ir pakiele raborynę sawo priez tris szymtus, kurie pamuszti buwo nog jo: ir turejo warda teip anu tryju.

19 Nebuwogu meldziu sztowintingu isz anu tryju: togdel buwo jems galwa: bet neiszkako iki pirmiems aniems tryms.

20 Priegram Benaja, sunus Jojados, sunus prahisno žmogaus, dydziu darbu, isz Kabzeel: Tasien užmušē du stypru Lawu Moabo: Nuejo teypag, ir užmušē lawą widuryje dobes šnigo mēra.

21 Priegram užmušē Egypczoni bayfiu wira: o raky Egypczonies buwo raboryne, bet ansien nuejo jop su wezu, ir isztraukie raborine isz raky Egypczonies, ir užmušē ghi jogi paties raboryne.

22 Tos daykrus pad re Benaja, sunus Jojados: Togdel turejo warda teip anu tryju galunu.

23 Tas buwo slowniaufiu isz tryju deszymtu, bet neiszkako acump pirmump tryjūmp: ir užtare ghi Dowidas and psciūju sawo.

24 Ašahel, brolis Joabo, buwo teip tryju deszymtu: Elhanan sunus Dodo, isz Bethleheme.

25 Samma Harodita, Elika Harodita.

26 Heles Palita, Ira sunus Ikešo, Thehoira.

27 Abiezer, Anethothita, Mebunai, Husathita.

28 Zalmon, Abohisa, Maharai, Nerofarita.

29 Heleb, sunus Baena, Nerofarita: Ichai, sunus Riboi, isz Gibeos wayku Benjamino.

30 Benaja Pithathonira, Hiddai, isz upeli Geas.

31 Ali-Albon, Arbahira, Az-maveth, Barhumita.

32 El Jachba Saalbonira, isz sunu Jafeno, Jonathan.

33 Samma Hararita, Ahiam sunus Sarar, Hararita.

34 Elifelet sunus Ahasbai, sunus Maachathicos: Eliam sunus Achitofelo, Gilonira.

35 Hezrai Karmelira, Paerai, Arbira.

36 Jigal sunus Nathano, isz Zobos, Bani Gadita.

37 Zelek Ammonira: Naharai Beerthochita, szarwu-neszorijas Joabo, sunaus Zeruioš.

38 Ira Jerhira, Gareb Jerhira.

39 Urija Hethira: wifu tris-deszymtis ir septini.

PAGUL. XXIV.

Teypa judu Diewo pajudyntas ira Dowidas isz pykies kad skayriu žmones, 1. 2. Joab ir kiti arrodyja tey jam, bet dyke, 3. Potam jancia ir iszapazysta Dowidas gricka sawo, 10. Diewas isstato jam per Prana, 11. Gad tris korones, kad apyryntu wieną isz ju, 11. Ko budamas ir bey suspaustas aprenka pawietri kurty nubrankia dydi skayciu žmoniu, 14. Diewas prysako muiziaciamy Aneliy kad lauius, Dowidas teypag isz widešs Anietu prasz nušnitę, 16. Gad iako Dowiduy nog Diewo kad usstarytu Aštory, ir aserawotu and tuka Aramnos, aserawoja teypag teip: teypo laujas ana ko one, 19.

IR neslowe degt narfas W I E S Z P A T I E S priez Izraeli: ir prykiele Dowida priez jos, kalbait: Eyk, paskaytyk Izraeli ir Juda.

2 Tare rada Karalus Joabob, Hetmonop, kursē buwo su jo, Apeyk dabar wifas gimines Izraelaus, nog Dan iki Bersebey, ir paskaytyk žmones, kad žynocia skayciu žmoniu.

3 Tare rada Joab Karalaus, W I E S Z P A T S Diewas sawo teprydoda dabar rump žmonium, kaypo tos ir kutos dabar ira, szymrerokey, kad daborus and to akis Wieszpaties mano Karalaus: Bet kodel ruri noras Wieszpaties mano Karalus top daykrop?

4 Bet žodyš Karalaus pergalejo Joabą, ir Wiraulius karu: Teypo iszejo Joab su Wiraušieys karu nog weyda Karalaus skayryt žmones, Izraeli.

5 Ir perejo ansien per Jordana, ir atsigule pas Aroer, po deszynę rakey miesto, kursē ira widuryje, upelo Gad, ir pas Jazer.

6 Priegram atajo Gileadai, ir žemoni žiamen Hodfi: arajo teypag Dan-Janaan, ir apiskrytey pas Zidona.

7 Ir atajo pilies Tyrans, ir wisump miešump Hevitu ir Kanaanitu: ir iszejo ties pietus Judos Bersebon.

8 Teypo perejo per wifą aną žiamę: ir atajo Jeruzalei prig pabaygey dewiniu menafiu ir dwileju deizymtu dienu.

9 Ir dawe Joab Karalus skayciu paskaytyu žmoniu: Ir buwo Izraeliy aštoni szymtey tukstanciu karewingu wiru, kurie isztraukie kalawija, wiru wel Judos buwo paki szymtey tukstanciu wiru.

10 O iszyrds Dowido iszytko ghi, paskuy to kaypo paskayte žmones: Ir tare Dowidas W I E S Z P A T I E S, Sugrieszjiau labey rame ką padarau, bet dabar W I E S Z P A T I E nukialk meldziu kalčę tarnu sawo, padarau nes labey darney.

Pagul. 24.

II. S A M U E L.

237

11 O kad kiele Dowidas ryto-metu, tada stojos zody: W I E S Z P A T I E S Franaizop Gad, Reginciop Dowido, kalbait:

12 Eyk, ir kalbek Dowidop: Teypo kalba W I E S Z P A T S, Tris dayktus izistatau tau: Apryk sau wiena: iz ju, kad padarycia tau.

13 Atajo tada Gad Dowidop, ir pasakie tey jam, ir tare jam: Atcyfigu tawesp badas iepytyniu metu ziamen tawo: aba norigu begt per tris menasius po weydu neprietelu tawo, kad persekioia tawe? aba kad buru per tris dienas pawicertis ziamen tawo? Wartok dabar, ir dabokis: koki atakima, parneszu tamuy kurley nufuure mane.

14 Tare tada Dowidas Gadop: Bayfu mi ira labey, repotame meldziu rakaon W I E S Z P A T I E S, mielaszydysciu nes joira daugiel, bet tenepotu rakaon zmoniu.

15 Dawe tada W I E S Z P A T S pawietri Izraeliy, nog ryto-metu, iki pazymetam metuy: ir numire isz zmoniu nog Dan iki Bersebey septynios-deszymtis tukstanciu wiru.

16 O kad iszilele raka sawo Anjelas and Jeruzales, gadynr ghi, patigaylejo W I E S Z P A T S to pikto, ir tare anam Anjeluy kursey dare ana, izgadytima: terp zmoniu, Gana ira, atartauk dabar raka tawo: o Anjelas W I E S Z P A T I E S buwo pas raka Aravnos Jebusitos.

17 O kad iszwido Dowidas ana Anjela kursey musze zmones, kalbejo W I E S Z P A T I E S, ir tare, Sztey, Aszjen, aszjen sugrieszjiau, ir Aszjen, aszjen apsieciau neteybey, bet tos awis ka padare? T'est meldziu

raka tawo priesz mane, ir priesz namus tewa mano.

18 Ir arajo Gad Dowidop anoy dienoy, ir tare jam: Isezey, izistatyk W I E S Z P A C I U Y Altoru and raka Aravnos Jebusitos.

19 Teypo iszejo Dowidas and zodia Gado, pagal to kaypo isakie jam W I E S Z P A T S.

20 O Aravna dabekjos, ir regiejo pryecnacias sawesp Karalu ir tarnus jo: iszejo tada Aravna, ir pasikloniojo Karaluy weydu sawo iki ziamen.

21 Ir tare Aravna, Kodel ateyt Wieszparsi mano Karalus tarnop sawo? o Dowidas tare, Kad pirkcia nog tawes ta raka, pabudawot W I E S Z P A C I U Y Altoru, kad lautus nog zmoniu ta korone.

22 Tare tada Dowidop, Aravna, Wieszparsi mano Karalus teima ir arierawoja tey kas i: a giar akise jo: Dabokis sztey jauciey and degamos arieras, ir rogies ir jauciu itotkey and malku.

23 Wis tey dawe Karaluy Karalus Aravna: priegtam tare Aravna Karalaus; W I E S Z P A T S Diewas tawo samegita pawimi.

24 Bet Karalaus tare Aravnosp: Ne, bet tykrej pirkstu tey nog tawes, uz tey kas werra ira, neaierawohnu nes deganu arieru W I E S Z P A C I U Y Diewuy mano uz nieka: Teypo pirkto Dowidas ana raka, ir anos jaucius, uz pekias-deszymtis sidabro liklu.

25 Ir pabudawojo ren Dowidas W I E S Z P A C I U Y Altoru, ir arierawojo degamas arieras, ir dekudarymo arieras: Teypo perpraszytas buwo W I E S Z P A T S uz ziamen, ir lowes ana korone nog Izraelaus.

Gales Antros Knigos S A M U E L I E S.

P I R M A K N I G A

K A R A L U.

Uzsiakinimas tos Knigos.

Toy Knigoy ir sekacioy, apiraszyta ira Historia Karalu kurie rede zmones Diewo, nbg Dowida iki newaley Babylonios. Togdel wadynas pirma, ir antra Kniga Karalu. Firma prasideda su pasaka ligos, ir smerties Karalaus Dowida: and ko uzitojo karalawimas sunaus jo Salomona, kurley palkuy to kaypo gawo nog tewa sawo giara graudenima, kad gierey reditu giwara sawo: ir karalitte sawo palytpryntu, ir nog Diewa apidowanotas buwo jog kalbejo jop: apidowanotas teypag buwo ajaboy sawo, iszmincia, bagorylte, sztowe, ir pakajumi ziamen sawo, prakisite, ir apstu wisu dayktu. Isttanawijes reda dware, ir namie, budawoja ir paszweicia Wieszpaciu Baznicza, priegtam izitaro nekuras Karaliszkiyas budawones. Tey buwo slownas, jog prakisitney buwo lakitas, ir apidowanotas nog Karalimes Schebos, ir aplink gulinciu giminiu, pasulighimu prietelites, ir dowanomis. Bet potam imimu pahoniszka moteru stulpu-garbei parpoles, inarsina Diewa, kurley prykiela jam neprietelus, ir per franasza jo Abia, liepia jam pasakis perpleczyma Karalites jo. O tas stojos, kad sunus jo Rehabeam per durna roda arafolino nog sawes deszymti giminiu, kuros pryeme uz Karalu sawo Jerobeam suna Nebato. Rehabeam nieko nopturejo liz Jud su dala Benjamino, uzakoma teypag jam ira sugrazyt atpolusias gimines gwolru szarwu, kaypo tey dumawo padaryt. Pro griekus jo ir zmoniu, Baznicza, Jeruzales apimama eit nog Sifaka Karalaus Egipto. Sunus jo Abiam seka ghi Karalities jo ir griekole jo: bet Asa ir Jozafat budami diewo-baywingey prytayto sluzba Diewo. Kes liris anu Karalu kurie karalawo and Izraelaus po perdalighimuy giminiu, ape kury kalbas toy pirmoj Knigoy, wili buwo stulpu-garbimiojcs, kurie pagadyno tykra garba Die-

40

45

50

55

wo bjaurybemis bafwonu. Jerobeam nes, neskaytant iz faryma dwieiu aukso telu armayne potam wisa sluzba-Diewo, ir pagal wayda sawo kunigus istate: ko atgrazyno desymtigitimiu nog rykros garbes-Diewo ir teyfios Diewo-baynies. Uzejunej jo sekie pedu jo, bet labiaufey Achab, neskaytant nes tulpu-garbes kura perejo prafzokufus karalus, dydy dare si. Achum, and tykru wernuia, kurie dar atliko buwo Karahley jo. Pro tokias priezattis lazda Izraelaus notliko ney wienoy giminey, kaypo tiecia ludoj, bet bayieys mayfzeys, ir smarkieys pralieghimeys kraujo tey szakart tump tey kita karta kitump nugabara. Norisjen graudenimu Pranaszu, Ahios, Semajos: Addo, Azarios, Jehu, Anani, Elios ir Michos, nog Diewatziustu, kurie szaukie aspolufius Izraelitus fufgryzymop, gana buwo o reciaus maz newai buwo dyki, norisjen buwo patwirti ti praklneys lietukreys. Judoy ftypraus buwo izaknita tiecia moksto, ir czytybe sluzbos-Diewo, delto jog Diewo-baymingi Karaley fangujo jos fu Pranaszeys, parpolufia wel afabliwu karfzczu prytefe. Kuros turime, teyp toy Knigoy, kaypo teypag feka cioy tabey grauzghi apirafzyna, kurame i zmolawotas ira mumus atlimaynomas stonas, kuramuy padora ira and izo swieta regima Baznicza, notlimaynoma wel wiernaitys, kura Diewas izfrynktamuy arftankuy sawo, nog zmoniu i ereplimamuy, niekados nepakwe rodyt: Ta Kniga uzirakina fawimpi darbus 118 metu: izf xuru 40 pryguli karalawimop Salomona, 78 wel feka ciump Karalump Judos, ir Izraelaus, ipaciey, kuru hiftoria apirafzo toy Knigoy.

PAGULDYMAS I.

Dowidas pafeno, o Abifag ta nowa jam, 1. 28c. Sunus jo Adonia Karalifis ga ydzia, i. kamuy perftadzia Bathab, iz rodos Pranaszo Nathana, 11. Dowidaw arnawghina zadeima, sawo polfiant Karal fty wney sawo Salomony, 28. Ku fey pato iamas est Karalumi, 32. Nawirna ape tey dafiesza Adomof, ir an ydzia ghi tie kurie ture os j, 41. Adonia bynos Salomona, kurie at i ydzia jam perftadzia j, ir terp pefi uncia ghi namon, 50.

O Karalus Dowidas pafeno, pitnas buwo dienu, ir abdegdawo ghi drapanomis, bet negalcjo fufzylt.

2 Tare rada jam tarney jo, Tejeszko Wiefzpaciuy mmo Karaluy Panches, metgos, kuriy ftoweru po weydu Karalaus, ir pryweydzetu ghi: ir and prieglaupfca tawo guteru, kad gateru fufzylt Wiefzpats mano Karalus.

3 Jezkzojo rada grezos panches wifofe rubefoe Izraelaus, ir rado Abifaga Sunamite, ir atwede ja Karalufu.

4 O ana panele buwo tabey grezy, ir pryweydzco Karala: ir tarnawo jam, bet Karalus nepazyno jos.

5 O Adonia funus Haggichos pafikiete, kalbanr, Afzien bulfu Karalumi, ir a prygtawijo fau wezynu, ir raytniku, ir pakias defzymcis wiru bega ciu pirm weyda sawo.

6 O tewas jo nenzimatyjo jo nog dienu jo, kalbanr: Kodel teypo padarey? Ir ras teypag buwo tabey grezu and weydo, o b Haggitha pagimde ghi paskuy Abfaloma.

7 O e rodos jo buwo fu Joahu funumi Zerujos, ir fu Abjatharu Kunigu: tie padejo sekdami Adonia.

8 Ber Zadok Kuniga, ir Benaja funus Jezados, ir Nathan Pranaszas, ir Simej, ir Rei, ir tie gaturney kuros rarejo Dowidas nebuwo fu Adonia.

9 Ir pamufze Adonia awis, ir jaucius, ir penimus-galwius, pas akmei Zohelerh, kurfey ira pas werime d Rogel: ir pakwiete wifus brohus sawo funus Karalaus, ir wifus wirus Judos Karalaus tarnus.

10 Ber Nathano Pranasza, ir Benajos, ir galunu, ir Salomona Erolies sawo nepakwiete.

11 Tare rada Nathan Bathabofp moryno p Salomona, kalbanr: Negirdeicygu to, jog Adonia funus Haggichos ira Karalumi? O Wiefzpats mufit Dowidas nezyno to.

12 Dabargi rada, cyk sz. domi rad meldziu rouda, kad izgalberumey dufza tawo, ir dufza funaus tawo Salomona.

13 Eyk, ir ieyk Karalufu Dowidop, ir kalbek jop: Negu tujen pryfkiey Wiefzpacie mano Karalau atnawtey tawo, kalbanr, uziecia Salomona funus tawo bus Karalumi paskuy manes, ir sedes and foftos mano! Kodelgi rada ira Karalumi Adonia?

14 Szrey, dar kad kalbefi fu Karalumi, rada ieyfu paskuy tawo, ir dapildytiu zodziu tawo.

15 Ir iejo Bathseba Karalufu widurynen-kamaroni: Ber Karalus buwo tabey fenas: Abifag wel Sunamite tarnawo Karaluy.

16 Ir pafekie galwa Bathseba, ir pafikloniojo Karaluy: o Karalus tare, Kas tau ira?

17 O ana tare jani, Wiefzpacie mano, Tujen pryfkiey per WIE SZ P A T Y Diewa, tawo tarnawtey sawo: Tykrej Salomo funus tawo bus Karalumi paskuy manes, ir ansjen sedes and foftos mano!

18 O dabar fzyre Adonia ira Karalumi: tujen wel to dabar nezyney WIE SZ P A T I E mano Karalau.

19 Ir pamufze daugibey jauciu, ir penimugalwiju, ir awiu, ir pakwiete wifus funus Karalaus, ir Abjathari Kuniga, ir Joaba Hermona, bet Salomona tarnawo nepakwiete.

20 Ber tujen Wiefzpacie mano Karalau, akis wifo Izraelaus ira and tawes, kad pafakitumey jems, kas sedes and foftos Wiefzpacies mano Karalaus paskuy jo.

21 Kiteyp ftofis kad uzimigs Wiefzpats mano Karalus fu tewey sawo, jog afzjea ir funus mano Salomo busim kaypo grieszneys.

22 O fzyrey kalbejo dar fu Karalumi, kad iejo Pranaszas Nathan.

23 Ir pafakie Karaluy, kalbanr: Szrey Pranaszas Nathan ira: ir arajo ansjen priefz weyda Karalau, ir pafikloniojo Karaluy weydu sawo iki ziamey.

24 Ir tare Nathan: Wiefzpacie mano Karalau, Tugu tarey, Adonia bus Karalumi, paskuy mane, ir ansjen sedes and foftos mano?

25 Nuejo nei fza dienu ir pamufze jaucius, ir penimus-galwiju, ir awis, daugibey, ir pakwiete wifus funus Karalaus, ir Hermonus karu, ir Abjathari Kuniga, o fzyrey ansjen watgo ir glara po weydu jos, ir kalbar Tegija Karalus Adonia.

26 Ber mane kurfey efimi tarnu tawo, ir Zodoka Kunigo, ir Benajos funus Jojados, ir Salomona tarnawo nepakwiete.

27 Spojofu ras dayktas nog Wiefzpacies mano

Pagul. 1. 2.

I. K A R A L U

259

mano Karalaus? 6 nepafakley to tarnuy rawo, kas sedes and softos Wiefzparies mano Karalaus paskuy jo.

27 O Karalus Dowidas atakie, ir tare: Atwadynkit mane sp Bathseba: ir atajo ana priez weyda Karalaus, ir stowejo po weydu Karalaus.

29 Pryfkie rada Karalus, ir tare: *Teyo rykrey kaypo gija W I E S Z P A T S*, kursey iszlowsawo dusza: mano isz wifokios reykmenes.

30 Tykrey pagal to kaypo pryfkie rau per *W I E S Z P A T Y* Diewa, Izraela: s. kalbait, Tykrey sunus rawo Salomo bus Karalumi paskuy manes, ir sedes and softos mano uz mane, Tykrey reypo padarysiu szadien.

31 Paftekie rada Bathseba weydu iki ziamey, ir pafkioniojo Karalus, ir tare: Tegija Wiefzparis mano Karalus Dowidas and amzu.

32 O Karalus Dowidas tare: Atwadynkit mane sp Zadoka Kuniga, ir Nathan Pranasza, ir Benaja sunu Jojados: ir atajo anisien priez weyda Karalaus.

33 Ir tare jems Karalus: Imkit su jumis rarnus Wiefzparies jusu, ir uzfodynit sunu mano Salomona: and muliczos, kuriy ira del manes, nugabekit ghi Gihonah.

34 O Zadok Kunigas, ir Nathan Pranaszas, repatepia ghi ren Karalumi and Izraelus: poram trubisit truba, ir kalbait: Tegija Karalus Salomo.

35 Eyfit tada paskuy jo, ir ateys ansien, ir sedes and softos mano: ir bus Karalumi uz mane: afz nes isakiau kad butu wadu and Izraelus ir and Judos.

36 Atakie tada Benaja sunu Jojados Karalus, ir tare: Amen. Teyo sekaita *W I E S Z P A T S* Diewas Wiefzparies mano Karalaus.

37 Pagal to kaypo buwo *W I E S Z P A T S* su Wiefzpaciu mano Karalumi, reypo t'est su Salomonu, ir repadaro ista: jo dydine uz ista Wiefzparies mano Karalaus Dowida.

38 Nuejo rada Zadok Kunigas su Nathanu Pranaszu, ir Benaja sunumi Jojados, ir Krethi, ir Plethi, ir uzfodyno Salomona: and muliczos Karalaus Dowida, ir nulidejo ghi Gihonah.

39 O Zadok Kunigas eme ahwas-raga, ir patepe Salomona isz Nometa: ir trubio anisien truba, 6 wifos zmones kalbejo: e Tegija Karalus Salomo.

40 Ir atajo wifos zmones paskuy ghi, ir zayde zmones and dudelu, ir linxminos dydzia linxmime, reyp jog skiele ziame nog balia ju.

41 Ir izgirdo tey Adonia, ir wif pakwiefti kurie buwo su jo, kurie jau pataygie buwo walgir: Ioab reypag girdejo ana, balia trubu, ir tare: Kodel ira szaukimas ano miesta, kurley ira mayfzte?

42 O sztey kad dar ans kalbela, sztey jrg atajo Jonathan sunus Abjatharo Kuniga, ir tare Adonia: Ieyk, budru nes esi zmogumi, ir pafakif giar.

43 O Jonathan atakie, ir tare Adoniosp, Ir labey, bet Wiefzparis musu Karalus Dowidas padare Karalumi Salomona.

44 Ir nufunte su jo Karalus Zadoka Kuniga, ir Nathan Pranasza, ir Benaja sunu Jojados, ir Krethi, ir Plethi, ir uzfodyno ghi anisien and muliczos Karalaus.

45 Priegram Kunigas Zadok, ir Nathan Pranaszas, parepe ghi Karalumi Gibone: ir atajo isz ren linxmeys, reyp jog miestas ira mayfzte: tas tey ira szaukimas kury girdejo.

46 Ir sedy teypag Salomo, and softos Karalaus.

47 Atajo teypag ir tarrey Karalaus szlawine Wiefzpaciu musu Karalus Dowiduy, kalbait: Diewas rawo, repadaro gieresniu warda: Salomona uz warda rawo, ir ista jo repadaro dydine uz ista rawo, ir kloniojos Karalus and gulamos wirtos.

48 Ir tabey teypag reypo kalbejo Karalus: Pagarbintas t'est *W I E S Z P A T S* Diewas Izraelaus, kurley dawie szadien sedyni and softos mano, jog regicio akis mano.

49 Izlagado rada anisien, ir kielis wif pakwiefti kurie buwo su Adonia, ir nuejo kiek wicis kielu sawo.

50 Ber Adonia bijos Salomona, ir kielis, ir nuejo, ir nufitwere ragu Altoraus.

51 Ir pafakie rey Salomonuy, kalbait, Sztey Adonia bijos Karalaus Salomona: sztey nes nufitwere ragu Altoraus, kalbait; Teypryfkia mi Karalus Salomo kaypo szadien, jog neuzmusz tarna sawo kalawiji.

52 O Salomo tare: Jeygu bus wertu wiru, nepuls ziameh plawas jo: bet jeygu achras jampi pikt, rada numira.

53 Ir nufunte Karalus Salomo, ir liepe jama atfior nog Altoraus, ir atajo ansien ir pafkioniojo Karalus Salomonuy: 6 Salomo tare jama Eyk namolna rawo.

PAGUL II.

Dowidas gutedumas and smertelno patela sawo grandena Salomona. Diewo-baymop pagimenimop ir budrop Wiefzparawimop, 1. 2. 3. Pryfko jam Joaba korot. uz jo galwzudyfies, 5. Barzillajuy gieraderfies jo atpriet, 6. Simej korot, 8. Dowidas mifszra, 10. Salomo karalawia, 12. Adonia giedzia Abisagor, 13. Adkathama est tey jam, ir parsien uz muszamas est, 22. Abjathar nog uredo nudetas, 26. Joab uz muszras, ir Simej, 36.

Kad arti buwo dienos Dowida, kad mirru, tada pryfakie Salomonuy sunuy sawo, kalbait.

2 Afzien ey mi kielai wifos zjames: buk rada stypru, ir buk wiru.

3 Ir saugok fargiba *W I E S Z P A T I E S* Diewa rawo, kad waykfzciorumey kielose jo, kad saugotumey itatymu jo, ir pryfakimu jo, ir sudu jo, ir ludyghimu jo, kaypo a parafzita ira Zokone Mayzfztaus: b kad apfiwaykfzciorumey razumney wifame tame ka daryfi, ir b kur apgyfzy.

4 Kad patwirryntu *W I E S Z P A T S* fody sawo kury kalbejo ape mane, e kalbait: Jeygu saugos sunev rawo kiala sawo kad waykfzcioru wierney po weydu mano, isz wifos szyrdies sawo, ir isz wifos dufzios sawo, tada nebus tau mikirftas wiras, kalbejo ansien, nog softos Izraelaus.

5 Ir parsien reypag zyney, ka padare mi Joab sunus Zerujos, ir e padare dwejeruy Heru monu Izraelaus, d Abneruy sunuy Nero. ir Amalecy, sunuy Jethero, kuros uzmuze ir iszhejo pakajuy waynos-krauja: ir idejo waynos-krauja isz iston sawo, kuriy buwo and stoginiu jo, ir czewerykofna sawo kurie buwo and koinu jo.

6 Padaryk rada pagal iszmincies rawo, kad nenulayfurey zyly plawku jo grabai pakajuy.

7 Ber sunamus e Barzillai Gilerdijos padaryfi gieraderfies, ir bus rerp ru kurie walgo uz ista rawo: reypo nes pryfiarzyno mane sp kad begau nog weyda brolics rawo Abfaloma.

Deut.

17. 18.

Deut.

29. 9.

Jo. 1. 7.

2 Sam.

7. 12.

Pf. 131.

12.

2 Sam.

5. 17.

ir 2 Sam.

20. 10.

2 Sam.

17. 27.

ir 19. 19.

- f 1 Sam.** 8 O Simey ira su tawim Simey sunus Geros, sunus Jemini isz Bahurim kursy f kiaykie mane dydzlu kiaykimu anoy dienoy kad ejau ing
16. 5. Mahanaim : bet atajo suryk mane pas Jordana, ir prysekiau jam per W I E S Z P A T Y, kalbanir : Jeygu ghi uzmuizu katawiju.
ir 19. 19. 9 Bet dabar, nerurek jo uz nekalraghi, delto jog esi izmintingu zmogumi : ir zynosi ka padarysi jam, kad nuleystumey zylus plaukus jo grabasi su krauju.
g Darb 10 Ir uzmgio Dowidas su tewes sawo : ir g pakaltas ira mieste Dowido.
2. 29. 11 O dienu kurose karalawo Dowidas and Izraelaus ira kiaturos-deszymtis metus ; per b sep-
ir 11. 36. tynis metus karalawo Hebrone, Jeruzaley wel
h 1 Kray 12 karalawo per tris-deszymtis ir greis metus.
39. 23. 13 Atajo tada Adonia sunus Haggichos Bathsebolp morynos Salomona, o ana tare, Iragu areyga rawo pakajumi : o ansjen tare, Pakajumi.
1 Kray 14 Potam tare ansjen : Tatu zody rawep :
29. 23. 6 ana tare, Kalbek.
2 Kray, 15 Kalbejo tada ansjen, Pati rey zynei jog
1. 1. 16 O dabar giedziu nog rawes wieno praszyna, norgazyk weyda mano, o ana tare jop, Kalbek.
1 Kray 17 O ansjen tare, Kalbek meldziu Karalus
23. 9. Salomonuy, notmes nes weyda rawo, kad dotu
ir 28. 5. mi Abisaga Sunamite uz moteri.
18 O Bathseba tare, Giercy, kalbesiu Karalus uz rawe.
19 Atajo tada Bathseba Karalus Salomonop, kad kalbeu su jo uz Adonia : ir kiele Karalus surykta ja, ir pasikloniojo jey, potam sedos and softos sawo, ir liepe padet krasia moryney Karalaus, ir sedejo ana po deizney jo rakey.
20 Tare tada ana : Giedziu nog rawes mazo giedziula, nodgrazyk weyda mano, o Karalus tare jey, Gieyk, moryna mano; nodgrazyfu nes weyda rawo.
21 O ana tare, T'est dora Abisag Sunamite Adonicy broly rawo uz moteri.
22 Arfakie tada Karalus Salomo, ir tare moryney sawo; Ir kodel giedy Adonicy Abisagos Sunamites? Gieyk jam ir Karalites? (broly nes mano ira wirefniu uz mane, ir tabey jam, ir Abjatharuy Kuniguy, ir Joabuy sunuy Zerujos.
23 Ir prysekie Karalus Salomo per W I E S Z P A T Y, kalbanir, Teypo mi tepadaro Diawas, ir teyp teprydeda, rykrei kalbejo Adonia tazydy priesz giwara sawo.
24 O dabar teyp rykrei kaypo gija W I E S Z P A T S, kursy nutypryno mane, ir pasodyno mane and softos tewa mano Dowida, ir kursy padare mi namus, pagal to kaypo kalbejo. Tykrei Adonia bus izadico uzmuizras.
25 Ir nusiunte Karalus Salomo per raka Benaios sunaus Jojados, kursy uzpole and jo, jog numire.
26 Abjatharop wel Kunigop tare Karalus, Eyk Anathoran and dyrwu rawo, wiru nes esi Inerries : bet neuzmuizu izadico rawes,
27. 20. m delto jog neszojey Skrynia Wieszpaties
30. W I E S Z P A T I E S, po weydu tewa mano
2 Sam. Dowida, ir delto jog buwey suspaustas wisame
15. 34. tame kame buwo suspaustas tewa mano.
27 Izware tada Salomo Abjathara, kad neburu Kunigu W I E S Z P A T I E S, u izpildyt zody W I E S Z P A T I E S kury iziare and namu Eli Sifoy.
28 Kad atajo ana naujena Joabob (Joab nes nusiadawe paskuy Adonia, noris nenusiadawe paskuy Abisagom,) tada izbego Joab nometop W I E S Z P A T I E S, o ir nusiwere ragu Altoraus.
29 Ir pasakita tey buwo Karalus Salomonuy, jog izbego Joab Nometop W I E S Z P A T I E S, ir izrey ira pas Altoru : nusiunte tada Salomo Benaja sunu Jojados, kalbanir, Eyk, uzpulk and jo.
30 Ir atajo Benaja nometop W I E S Z P A T I E S, ir tare jop : Teypo kalba Karalus, Iszcyk; o ansjen tare, ne, ber cia mirsiu : ir nagabeno Benaja arfakima Karalus, kalbanir : Teypo padare Joab, ir teyp arfakie mi.
31 O Karalus tare jam : Padaryt pagal to kaypo kalbejo, ir uzpulk and jo, ir pakalt gbi : kad nukielezumey nog manes, ir nog namu tewa mano ana krauja, kury pralicio Joab bepriczasties.
32 Sugrazys tada W I E S Z P A T S krauja jo and galwos jo delto jog uzpole and dwileju wiru reyfesiu ir gieresniu uz lawe, ir uzmuize jos katawiju, noris nezyniojo to rawas mano Dowidas, Abneri sunu Nero, Hermona, Izraelaus, ir Amasa sunu Jethero, Hermona Judos.
33 Teypo sugrysz kraujas ju and galwos Joabob, ir and galwos sekles jo and amzu : bet Dowidas, ir sekle jo, ir namey jo, ir softa jo, nures pakaju nog W I E S Z P A T I E S and amzu.
34 Ir izejo Benaja sunus Jojados, ir uzpole and jo, ir uzmuize ghi : ir pakaltas buwo nanose sawo, giroy.
35 Ir izare Karalus Benaja sunu Jojados wietoy io and waykay Zadoka, wel Kuniga, istare Karalus wietoy Abjatharo.
36 Potam nusiunte Karalus ir arwadyno Simegbi, ir tare jam, Pabudawok sau namus Jeruzaley, ir giwek ten : ir neiszcyk isz ju izanaba ten.
37 Skofis nes dienoy iszeygos rawo, kad eyfi per upeli Kidron, zynok rykrei jog mirsi smercia : Kraujas rawo bus and galwos rawo.
38 Ir tare Simey Karalus : Tas zody ira giaras, pagalto kaypo kalbejo Wieszpatas mano Karalus, teyp padarys tarnas rawo : ir giweno Simey Jeruzaley per daug dienu.
39 Bet stojos su pabayga ryju meru jog izbego nog Simejo du tarnu Achisop sunaup Maachos, Karalus Garh : ir pasakita buwo Simejuy, kalbanir, Iszey tarney rawo ira Gathe.
40 Kiele tada Simey, ir pabalnawo asila sawo, ir laydes Gathu Achisop, ieszkor tarnu sawo : laydes tada Simey, ir pergabeno tarnus sawo isz Garh.
41 Ir pasakita ira Salomonuy, jog laydes Simey isz Jeruzales Gathu, ir sugryzo.
42 Nusiunte tada Karalus, ir arwadyno Simey, ir tare jop : negu uzprysekiau tawe per W I E S Z P A T Y, ir apsiwiedczyiau priesz tawe, kalbanir : Dienoy iszeygos rawo, kad eyfi izanaba ten, zynok rykrei jog mirsi smercia : o tatey miansp : Tas zody ira giaras tery gidejau.
43 Kodelgi tada nescieriecy prysekos W I E S Z P A T I E S, ir to prykiamu kury isekian and rawes?
44 Pricgram kalbejo Karalus Simejop, g 2 Sam. 9. 2 Sam. 16. 1. 4

Pagul. 3-4.

I. KARALU.

261

jen żyney wiśa ana pikribę kura, żyno szyr-
dys tawo, kura padarey rewuy mano Dowi-
duy, togdel sugra, żyno WIESZPATŚ pik-
ribę tawo and galwos tawo.

45 Ber Karalus Salomo ira pasławintar : ir
sofła Dowido bus nurwintar po weydu
WIESZPATŚ and anzu.

46 Ir pryśakie Karalus Menajey sunuy Joja-
dos, kurfey iśzejo, ir uźpole and io, jog nu-
mire : teypo parwintar ira Karalife rakyoy
Salomona.

PAGUL. III.

Salomona moterifke ju duktery Faraona,
1. Etc. Diewo-suzba jo, 2. Wieszpatś pas-
rodzia jam sapne, kury praxe ape iszmint-
ty, 5. aptury jam ju bagotiste ir szona,
10. ir rodzia iszminty i azo szodotu dekretu
and dwieju moterifzkę kuros bare ape
wayka, 16.

IR suśgieryjo Salomo su Faraonu Karalumi
Egypcy : ir a eme dukteri Faraona, ir adgabe-
no ja mietari Dowido, net pahaygie budawone
namu sawo, ir namu WIESZPATŚ,
ir muro Jeruzales spikrytey.

2 Żmones rykt aferawojo and aukstumu :
nebuwo nes pabudawoti b namcy warduy
WIESZPATŚ iki aniemś dienams.

3 Ir milejo Salomo WIESZPATY
waykfzczodamas istarymofe rewawo Dowi-
da : aferawojo rykt ir rukino and aukfzybiu.

4 Ir e nucejo Karalus Gibeon aferawot cęn,
delto jog ana aukfzybe buwo dyde : rukfancy
degamu-aferu aferawojo Salomo and ann At-
toraus.

5 Gibcoy pasirode WIESZPATŚ Sa-
p. 1. lomonuy sapne naktyy, ir rare Diewas : Gieyk
ko, 6 dośiu tau.

6 Ir rare Salomo, Tujen padarey and tarna ta-
wo Dowida tewa mano dydele gieradefte, pagal
to kaypo waykfzczajo po weydu tawo, tefoy,
teyśibey, ir fcyryrafiy fzyrdies, fu rawim : ir uź-
faykiey jam ta dyde gieradefte jog dawey jam
sunu sedynti and sośtos jo, kaypo fcyz dienoy.

7 e Dabargi tada WIESZPATIE Die-
we mano, Tujen padarey Karalumi tarna tawo,
wiotey rewawo Dowida : 6 afzjen elimi mažu
jaunicacyiu, neżynau iśzeyt ir jeyt.

8 f Ir tarnas tawo ira widurye żmoniu tawo
kuras iśzyrnykcy : dydziu żmoniu, kuros negali
bur ikaytytos, ney fukaytytos pro dauguma.

9 Dok tada tarnuy tawo razumoa fzyrdy,
fudyć żmones tawo, razumney daryt likru terp
giaro ir pikro : kas nes galeru fudyć tas fun-
kias żmones tawo ?

10 O tas dayktas buwo giaras akife WIESZ-
PATIE S, jog giejde Salomo to daykra.

11 g Ir rare jop Diewas, delto jog giejdey
to daykra, 6 negiejdey faw daugiel dienu, ney
giejdey faw bagotistes, ney giejdey dufzios ne-
prietelu tawo : ber giejdey faw razuma, kad
klauftrumey fudo-sprowu.

12 Szrey padarau pagal żodziu tawo : b fzyey
dawiau tau iśzminty, ir razumna fzyrdy,
jog nebuwo tau ligio pirm tawes, ney kieśis
tau ligus paskuy tawes.

13 e Dawiau teypag ir rey ko negiejdey :
3. teyp bagotiste kaypo slowa, teyp jog nebus tau
ligio terp Karalu per wiśas dienas tawo.

14 Ir jeygu waykfzczofi kieśis mano, faw-
godams istarymu mano, ir pryśakimu mano,
pagal to kaypo waykfzczajo tewa tawo Dowi-
das : tada prailigiu teypag dienu tawo.

15 Ir kieśes Salomo, 6 fzyey buwo rey fap-
nas : ir arajo Jeruzalen ir fustojo po skrynia fa-
daros WIESZPATIE S, ir aferawojo de-
gamas-aferas, ir prygarawijo dekudarymo-afer-
as, ir padate pietus wifemus tarnamus sawo.

16 Arajo tada dwi moterifzki Karalauip ku-
ros buwo bjauryńkies : ir fustojo po weydu jo.

17 O wiena moterifzkę rare : Ach Wielzpa-
cie mano, afzjen, ir ta żmona giwename wieno-
se namofe, ir pagimdziau pas ja anofe namofe.

18 Ir ftojos trecioy dienoy po pagimdimuy
mano, jog ta teypag moterifzkę pagimde : bu-
wom podražug : nieko fwerymo nebuwo ju mu-
mis namofe, liź mes dwi namofe.

19 O tos żmonos sunus numire naktyy, delto
jog uźgule and jo.

20 Ir kieśes ana pufiau nakties, ir eme sunu
mano nog manes, kad miegojo tarnayte tawo,
ir pagulde ghi priegtaupfyn sawo, numirufi wel
funu sawo idejo priegtaupfyn mano.

21 Ir kieśaus ryto-metu pażyndir funu ma-
no, 6 fzyey numire : ber dabojaus and jo ryto-
metu : 6 fzyey, ne mano rey buwo sunus kury
pagimdziau.

22 Tare tada kura moterifzkę : Ne, ber tas
giwas ira sunus mano : numiręs wel ira sunus
tawo, ana iśz priefz rare : ne, ber numiręs ira
sunus tawo, giwas wel ira sunus mano, teypo
kalbejo anosjen po weydu Karalaus.

23 Tare tada Karalus : Ta kalba ; Tas ira su-
nus mano kurfey gija, ber funus tawo ira kur-
fey numire : ana wel kalba, ne, ber numiręs ira
sunus tawo, giwas wel ira sunus mano.

24 Priegram kalbejo Karalus : Amefzikir mi
kalawija, ir acnefze kalawija, priefz weyda
Karalaus.

25 Ir rare Karalaus : Perpjaukt ta giwa
wayka, ing dwi dali : 6 dckir pufę wieney, pu-
fę wel kirey.

26 Ber ana moterifzkę kuros buwo giwas fu-
mus kalbejo Karalauip, (widurey nes ja uźfi-
degie priefz funu sawo) ir rare : Ach Wieszpatie
mano, dok jey ta giwa wayka, ir neuzmufzk
jo nieku budu : ana iśz priefz rare : Te n'cft ney
tawo ney mano, perpjaukir ghi.

27 Atiekie tada Karalus, ir rare : Dokir jey
ta giwa ghi wayka, ir neuzmufzik jo nieka
budu : ana ira motyna jo.

28 Ir iźgirdo ana fuda wifas Izrael kury fu-
dyjo Karalus, ir bijojo weyda jo : regėjo nes,
jog buwo jampi iśzmintys Diewo, daryt fuda.

PAGUL. IV.

Prakifnauśi Kun, gayfzcyey ir třednikę Sa-
lomona, 1. Etc. Dydziumas Karalifes jo,
20, 24. Kas dienos frowa and dwara jo, 22.
froyus jo, 26. dyde iszmintys jo, 29.

TEypo buwo Karalus Salomo Karalumi and
wilo Izraelaus.

2 Ir tie buwo Kunigaykfzcyey kuros turejo :
Azaria, sunus Zadoka Kunigo buwo Wiraufu-
uredniku.

3 Elihoref, ir Ahia, sunus Sifos buwo Siforeys :
Jozafat sunus Ahiludo buwo Karlierumi.

4 Benaja wel sunus Jojados buwo and wayf-
ka : 6 Zadok ir Abjachtar buwo Kunigey.

5 Azaria wel sunus Nathano buwo and Szie-
foru : 6 Zahud sunus Nathano buwo Wiraufu-
uredniku, priereli Karalaus.

6 Ahifar wel buwo Dwawo-marfołku : 6
Adoniram sunus Abdos, buwo and fkorba.

7 Ir turejo Salomo dwilika uredniku and

R 3

wilo ir 12, 22.

1 Kar.

1. 11.

wifo Izraelaus, kurie apweydzėjo Karalu ir namus jo: kiekvienamuy buwo Meno meose apweydzet.

8 Ir tie ira wardey ju: sunus Huro buwo and kasma Efraim.

9 Sunus Deker Makzoy, ir Saaltime, ir Beth-Semese, ir Elon Berh-Hanane.

10 Sunus Hefedo Arubothe, turejo priegiam Socho, ir wisa ziamę Heter,

11 Sunus Abinadabo wisa pawiera Dor: tas turejo Tafatha dukteri Salomona už moreni.

12 Baana sunus Ahiludo turejo Taanacha, ir Magiddo, ir wisa Beth-Seana, kursey ira pas Zartan zemini Jizreelies, nog Beth-Seano, iki Abel Meholey, iki aney szaliy Jokneam.

13 Sunus Gebero buwo Ramothoy Gileade: tas turejo Isdizius Jairo sunaus Manafse, kurie ira Gileade: turejo teypag pawiera Argob, kursey ira Basane, szelzas-deszymtis dydziau miestu, su mureys: ir waro krugomis.

14 Ahinabab sunus Iddo, buwo Mahanaime.

15 Ahimaaz buwo Nafthatime: tas teypag eme dukteri Salomona už moreni.

16 Baana sunus Hufai buwo Afere, ir Alorhe.

17 Jozafat sunus Paruah, Isaschare.

18 Simej sunus Eia, Benjamine.

19 Geber sunus Uri, buwo ziamę Gilead, ziamę Sihona Karalaus Amoritu, ir Ogo Karalaus: Basan, ir buwo wienu uredniku kursey buwo anoy ziamę.

20 O Judos ir Izraelaus teyp daug buwo kaypo ziezdrui kuros ira ties marus daugibey, walgaciu ir gieraiciu, ir besilixminaciu.

21 Ir wieszpatawo Salomo and anu wisu Karalisciu, nog upes i zi ziamę Filistynu, ir iki i beziy Egipto, kuros nesze dowanas ir tarnawo Salomonuy per wisa dienas giwaros jo.

22 O penas Salomona buwo and wienos dienos tris-deszymtis Kor smulkiu-miltu, szelzos-deszymtis wel Kor miltu.

23 Deszymis riebu jauciu, dwideszymis wel ganicu jauciu, o szymtas awiu, neikaytant elniu, ir stytou, ir stumbru, ir peneru pauksciu.

24 Wieszporawo nes and to wisa kas buwo isz szos szalies upes, nog Tisrah iki Gazey, and wisu Karalu isz szos szalies upes: ir turejo pakaju isz wisu szalu sawo apiikritey.

25 Juda wel ir Izrael o giweno drafię, kiekwiens po wino-medziu sawo, ir po figos-medziu sawo, nog Dan iki Bersibey, per wisa dienas Salomona.

26 e Turejo teypag Salomo kiaturas-deszymtis tukstanciu wazniku wezymump sawo, o dwilika tukstanciu reycyniku.

27 Ir apweydzėjo Urednikey kiekwiens and menasia sawo Karalu Salomona, ir tos wisu kurie artynos statop Karalaus Salomona, nedatayde kad nerekta ko.

28 Miezus wel ir, szaudus arklams, ir greygiems weljudams, gabeno anon wieron kame buwo parsien kiekwiens pagal isakima sawo.

29 Ir dawe Diawas Salomonuy iszminti, ir labey daug razuma, ir platu apimima: szydies, kaypo ziezdrui kuro: ira and kraizta maru.

30 Ir buwo dydeine iszmintys Salomona ne-kayp iszmintis wisu tu kurie buwo uzrekieime-saules, ir nekayp wisa iszmintis Egiptozoni.

31 Ir labey iszmintingiesniu buwo už wisa dmones, už Erhana Ezrahita, ir Hemana, ir Chalkoka, ir Darda, sunus Maholies: ir buwo warda: jo terp wisu Pahoniu apiskritey.

32 Ir kalbejo tris tukstancius priekabiu, prieg-

ram giesniu jo buwo tukstantys ir pokietas.

33 Kalbejo teypag ape medzius nog cedro-medzia kursey ira Libanone, iki izopuy kursey izaugita and sienos: kalbejo teypag ape peku, ir ape paukscius, ir ape slęgiacius-zwerms, ir ape zuwis.

34 Ir areydawo isz wisu giminiu klausit ir z-mincties Salomona: nog wisu Karalu ziamas kurie girdejo ape iszminti jo.

PAGUL. V.

Hiram dars prut lyta su Salomonu kursey greydzia nog jo materios budawonej Bazo-nicos, a. etc. Hiram dekarod. ms Diawny uz toki ziejuna Dowida, financia ja jamy, su akimiu ape budus, 7. Skaycius darbi-nku ir remcinu ape Bazmiza, 13.

Ir nufunte Hiram Karalus Tyraus tarnus sa-
two Salomonop (izgirdo nes jog patepe
phi Karalumi wietoy Dowida tewa jo) a delro
jog mileio Hiram Dowida wifades.

2 Potam nufunte Salomo Hiramop, kalbaite,

3 b Zyney jog tewas mano Dowidas nega-
tejo budawot Namu warduy W I E S Z P A -
T I E S Diawa sawo pro wayna kura apiukie
ghi anisien: net padawe jos W I E S Z P A T S
po padus-koju jo.

4 Bet dabar W I E S Z P A T S Diawas ma-
no dawe mi atylsi apikrycey: nera prieztar-
nika ney surykima pikto.

5 O izrey, dumoju budawot namus warduy
W I E S Z P A T I E S Diawa mano: pagal to
kaypo kalbejo W I E S Z P A T S tewop mano
Dowidop, tarait; d Sunus tawo kury pasodytu
wietoy tawo and isosts tawo, anisien pabuda-
wos namus warduy mano.

6 Prysakit tada dabar kad prykirtu mi Ce-
dru isz Libanon, ir bus tarney mano su tar-
neys tawo, ir dosiu tau alga: tarnu tawo, pagal
to wisa ka kalbesi: zyney n's jog nera nieko
terp mulu kursey mokie: u kirst medziaga, kay-
po Zidonioniey.

7 Ir itojos kad izgirdo Hiram to: zodzius
Salomona, jog pradziugo labey ir tarę, isala-
wintas r' est szadien W I E S Z P A T S, kur-
sey dawe Dowiduy iszmintynga ghi sunu and
tos dydzios gimincs.

8 Ir nufunte Hiram Salomonop, kalbaite,
Girdejau kodel nufuntey mane p: padarytu
wisa wala: tawo: su Cedro medziaga, ir su
egles medziaga.

9 Tarney mano nugabas isz Libanon ties ma-
rus, ir liepiu jas gabot per marus and telu iki
aney wietey, ape kura pasakisi mi, ir iszyszu
jas ten, o tlien atynsi jas: padaryti teypag
wala: mano kad dorumey pena: namams mano.

10 Teypa dawe Hiram Salomonuy Cedro-
medziu, ir egles-medziu, pagal wifos walos jo.

11 Ir dawe Salomo Hiramuy dwideszymis
tukstanciu Kor kwieciu and pena namu jo, ir
dwideszymis Kor kulros aliwos: teypa dawe Sa-
lomo Hiramuy, nog metu iki merams.

12 Dawe tada W I E S Z P A T S iszminti
Salomonuy, pagal to kaypo e kalbejo jam: ir
buwo pakajus terp Hiram, ir terp Salomona,
ir pad: re abu sa dara.

13 O Karalus Salomo liepe iszsaukt gwostra
isz wiso Izraelaus: o ans gwoitas buwo tris-
deszymtis tukstanciu wiru.

14 Ir nufunte jos ing Libanon, deszymti
tukstanciu per mentu redeys, menasi buwo Li-
banone,

Pagul. 5. 6.

I. KARALU.

263

banone, du menasie kiekviens namose savo, o Adoniram buvo and ano gwoita.

15 Prigam turejo Salomo septynias-dešymtis tukstanciu ta kurie nesiojo naftas: o asztomas. deszymtis kapotoju and kalna.

16 Nesikaytam Wirautsiu Salomona Prystowu, kurie buvo and ano darba tris tukstanciey ir tris szymreky kurie turejo wirefiniba and anu zmoniu kuros dirbo ana darba.

17 O kad liepe karalus rada prygabeno anisien dydzius akmenius, praktius akmenius, talzyrus akmenius, kad uzdetu fundamenta anu namu.

18 O daylides Salomona, ir daylides Hiramo, ir Giblirey raize jos : ir gatawio medziaga, ir akmenius budawor anus namus.

PAGUL. VI.

Metas budawones Bazniczos Salomona, 1. 2. c. paweykimas ir dydziumas jos, 2. tugey, kamara, ir materia, 4. zadesimas izstatymas nog Diewa ape ta Baznicza, 11. Apiduga sienu ir astos, 14. Kalbama-wietas, 16. Cherubimey, 23. tuli izdabimiey, 28. dury, 33. widutyne priesenis, 36. metas kapp izzey pakapo budawoimas anos Bazniczos, 37.

1. Kray. 3. 2. IR stojos a kietwirtose szymtose ir asztose deszymtose merose po iszeygey wayku Izraelaus izf Egipta kietwirtose merose Karaliites Salomona and Izraelaus menasiey Ziu (tas ira antras meno) jog budawojo b Namus W I E S Z P A T I E S.

10. 23. 11. 1. 5. 12. 47. 2 O anie namey kuros budawojo Karalus Salomo W I E S Z P A C I U Y buvo izf szesz-deszymtu olaktu ilgume sawo, o izf dwieju-deszymtu platumu sawo, izf tryju-deszymtu wel ankiztume sawo.

3 O priesenis pirm e Bazniczos anu namu buvo izf dwieju-deszymtu olaktu ilgume sawo, pagal platumu anu namu deszymis olaktu platumu sawo pirm anu namu.

4 Ir padare anump namump tagus widurynieys weyzdeimeys.

5 O apiskritey pas sienas namu pabudawojo kamaras, pas sienas namu apiskritey, teyp Bazniczos, kaypo Kalbamos wietos: Teypo padare szalines kamaras apiskritey.

6 Apacyne kamara buvo izf pakiu olaktu platumu sawo, widurynie izf szesz olaktu platumu sawo, trecia wel izf septyniu olaktu platumu sawo: padare nes aplink namu izf ora icrumpinimus, kad turetus sienose namu.

7 O namey kad buvo budawotis burawoti buvo robutu akmeniu, kaypo buvo prywelzras: teyp jog negirdet buvo kuju, ney kirwis, ney kokio gielezies storka, anose namose: kad buvo budawoti.

8 Dury widurynes kamaras buvo po deszyney szalies namu: o apiskriteys trapeys ejo widurynen szalies-kamaron, izf widurics wel trecion.

9 Teypo pabudawojo anos namus, ir pabaygie jos: ir apidegie anos namus skirpscieys ir Cedro redeys.

10 Pabudawojo teypag kamaras pas wifus namus izf pakiu olaktu aukztume ju: ir sudure jas styprey anump namump Cedro-medzieys.

11 Stojos rada zody W I E S Z P A T I E S

1. Kar. Salomocop. kaltsar, 2. 4. 12 Kas lisis tu Namu, kuros budawoghi, ir 5. 4. d jeygu istarymose mano waykizezosi, ir ludus

mano darysi, ir pryfakimu mano saugosi, waykizezodamas josi: rada paslyprysiu zody mano su tawim, e kury kalbejai Dowidop te wop sawo.

13 Ir giwesiu widuryje wayku Izraelaus: ir noplaysiu zmoniu mano Izraelaus.

14 Teypo budawojo Salomo anos a nus, ir pabaygie jos:

15 Pabudawojo teypag sienas anu namu izf widurics latomis Cedro, nog astos namu iki stoguy sienu, apidegie jas izf widurics medzu, ir apidegie astas namu egles-latomis.

16 Prigam pabudawojo dwidezymis olaktu Cedro latomis po szalans namu, nog astos iki sienams: pabudawojo tey anrien jamu izf widurics iki Kalbos-wietey, iki Szweytey szweytu.

17 O anie namey buvo izf kieturu-deszymtu olaktu, ipaciey Baznicza, kuriy buvo izf priesz.

18 O Cedras and namu widuriy buvo piurats mazgeys, ir atwireys kwietkeys: wis buvo Cedras, nebuwo ten regiet akmenio.

19 O Kalbos-wietas prygatawio widuryje namu, kad pastartyu ten Skrymas sadatos W I E S Z P A T I E S.

20 Kalbos-wietas wel izf prieszakio buvo izf dwieju-deszymtu olaktu ilgume, o izf dwieju-deszymtu platumu, izf dwieju-deszymtu wel olaktu aukztume sawo, ir apidegie ta uzrakintu aukfu: apwilko teypag Cedro altoru.

21 Ir apwilko Salomo anos namus izf widurics uzrakintu aukfu: ir prafise per jos po Kalbos-wietas uzadugau aukfu zemciegeys, ir apwilko jos aukfu.

22 Teypo apwilko wifus anos namus aukfu ner buvo pabaygti wisi namey: prigatam apwilko aukfu wifas Altoru, kursy buvo priesz Kalbos-wietas.

23 O Kalbos-wietos padare du Cherubimu izf aliwora medzio: aukztumas kiekwienu buvo izf deszymties-olaktu.

24 Izf pakiu wel olaktu buvo wienas sparnas Cherubo, o izf pakiu olaktu kirs sparnas Cherubo: nog gala wieno sparna jo, iki gali kito sparna jo, buvo deszymis olaktu.

25 Teypo buvo kirs Cherub izf deszymties olaktu: abu Cherubim turejo wiena mieras, ir wiena piowima.

26 Aukztumas wieno Cheruba buvo izf deszymties olaktu: ir teyp kiro Cheruba.

27 Ir pattare anos Cherubimus widuryje widuryniu namu, ir g izfakire anie Cherubim sparnus, teyp jog sparnas wieno litesjos szos sienos, sparnas wel kiro Cheruba litesjos kiros sienos, o sparne ju widuryje namu litesjos sparnas sparna.

28 Ir apwilko anos Cherubim aukfu.

29 Ir izpjiowe wifas sienas anu namu apiskritey, izpjauceys piowimeys Cherubu, ir polmos-medziu, ir atwiru kwietku: izf widurics ir izf wirfzau.

30 Prigam pawilko astas anu namu aukfu, izf apacios ir izf wirfzau.

31 Nog ieigos wel Kalbamos-wietos padare duris izf aliwora-medzia: uzokas su padawajys buvo pakra dalis sienos.

32 Dwejetas teypag duru buvo izf aliwora-medziu, ir ipiowe and ju ipiowima Cherubimu, ir polmos-medziu, ir atwiru kwietku kuros apwilko aukfu: pawilko teypag aukfa and Cherubim, it and polmos-medzia.

e 2 Sam
7. 13
1. Kray.
2. 10. 19

f Exod.
25. 18.

Exod.
25. 20.

264

I. R E G U M.

Pagul. 6. 7.

33 Ir padare teypag durump Bañniczoz pad-
wus isz aliwota-medzio : isz kietwirros dalies
sienos.

34 O dwejetas duru buwo isz egles-medzio :
dwi szali wienu duru buwo apsilukami : dwi
teypag szali pjauci kicu duru buwo apsilu-
kami.

35 Ir pjowe jas Cherubimeys, ir polmos-
medzieys, ir arwireys kwietkays : ir pawitko
jos aukfu prygarawitu pjautup darbop.

36 Potam pabudawojo widuryini prieseni
treteru redu kaporu akmeniu, ir redu Cedro
bolku.

37 Kietwirrofe metose uzderas ira funda-
mentas Namu W I E S Z P A T I E S menasiy
Ziu.

38 O wienolikose metose menasiy Bul kursey
ira asznu menasiu pabaygti buwo ania Namey
pagal wisu dalu sawo, ir pagal wiso ro kas pry-
gulejo jump : teypo budawojo jos ansjen per
leptinis metus.

PAGUL. VII.

Budawoimas namu Salomona, 1. *lye. ape*
namu Libanon, 2. *ape prieseni piloru*, 6.
ape prieseni sudyghimo, 7. *ape namu*
dukteris Faraona, 8. *ape Hirama budru*
Maystri, 13. *ape du waro-piloru*, 19. *ape*
lietu marus, 23. *desetkas waro padstowku*,
27. *desetkas waro prausiamu judu*, 31.
rumpey, wifokias darbas, storkey, ir suday
waro ir aukso, 40. *paszwersly daykley*
ineszami est Bazniczon, 51.

§ 1. Kar. 9. 10. **B**et a namus sawo budawojo Salomo per
9. 10. Kieturolika metu : ir pabaygti wisus namus
sawo.

2 Pabudawojo teypag namus Miszko Libanon,
isz szymra olaktu, itgume ju, isz pekiau deszymtu
wel olaktu plarume ju, tris deszymtis wel olaktu
auksztume ju, and kieturu Cedro piloru, 6 Cedro
bolkas and piloru.

3 Ir apidegti buwo Cedru isz wirszaus and
szonu, kurie buwo and kieturu deszymtu ir
pekiau piloru, pekiolika rede.

4 Tris redey buwo zurcimu : jcg tagas buwo
and taga tryle redose.

5 Wisos teypag durys, ir radwajey buwo
kietwerakapi wienokio zurcima, ir buwo tag-
as priesz taga, tryle redose.

6 Potam padare prieseni isz piloru, pekios-
deszymtis olaktu buwo itgumas jo : 6 tris-
deszymtis olaktu plarumas jo : priesenis wel
buwo priesz jos, pilorey wel su storomis bolko-
mis priesz ghi.

7 Padare teypag prieseni Sofley, kame sudy-
tu, and prieseno sudyghima, kurie apidegtas
buwo Cedru nog astos iki astey.

8 O pas namus jo, kur giweno, buwo kias
priesenis widurefnis uz ana prieseni, kursey
buwo ligus tamuygi darbui : Padare teypag
dukteriy Faraona, 6 kura ema Salomo uz mo-
teri, namus, ligus anamuy prieseniuy.

§ 1. Kar. 3. 1. **9** Wisi ahie daykley buwo isz prakitau akme-
nu, kapotu pagal mieras, piclotu piela isz
apaciot ir isz wirszaus, 6 tey nog fundamenta
iki lutams and plaszaka, ir isz wirszaus, iki
dydziam prieseniuy.

10 Uzderas teypag buwo fundamentas bra-
giec akmenieys, dydzieys akmenieys, akmenieys
isz deszymtis olaktu, ir akmenieys isz asztoniu
olaktu.

11 Wirszuy wel prakitni akmeniey, kapotz
pagal kampu mieras, ir Cedrey.

12 O ans dydys-priesenis apiskritey buwo
isz tryju redu kapotu akmeniu su redu Cedro
balkiu : Teypo buwo su widuryiniu prieseniu
namu W I E S Z P A T I E S, ir su priesieniu
anu namu.

13 Ir nusiunte Karalis Salomo, ir liepe ad-
gabot Hirama isz Tyrans.

14 O ansjen buwo sunumi zmonos-nasztes,
isz gimines Nafthali, tewas wel jo buwo wiru
Tyrans, waro-maystri, kursey d prypildyras
buwo iszmincia ir razumu, ir pazyncia, daryt
wifoki darba, ware : ras arajo Karalausp Salo-
monop, ir dyrbo wifoki darba jo.

15 Padare nes du e waro piloru, auksztumas
wieno piloraus buwo isz aszrontolikos atakru,
siutas wel dwilikos-olaktu apenie kira pil-
loru.

16 Padare teypag dwi gatweli isz lieto wara,
uszodynt and gatwa piloru : isz pekiau olaktu
buwo auksztumas wienos gatwos, isz pekiau wel
olaktu auksztumas kitos gatwos.

17 Tynkley buwo tynklota-darbo, sznurkey
ziemciugoto-darba anump gatwump, kuros buwo
and gatwu piloru : septyni buwo wienolp gat-
wosp, septini wel kirolp gatwosp.

18 Teypo padare pilorus : ir du redu aplink
wieno tynkta, apdegti anas gatwas kuros buwo
and gatwos granota-obilu, teypo padare teypag
antrey galwey.

19 O anos gatwos, kuros buwo and gatwos
piloru, buwo lilios darbu, prieseni, isz kieturu
olaktu.

20 O gatwos buwo and anu dwieju piloru,
ir tabey and ju priesz pitwa, kursey buwo
ties tynkta : du szymtu wel granota-obilu
buwo teypag rede apiskritey and kitos
gatwos.

21 Potam izitate pilorus prieseni Bañniczoz :
6 izitate deszymi piloru, rada pramine warda,
jo Jachiu, kayry wel piloru izitate, rada pra-
mine warda jo Boaz.

22 O and gatwos piloru buwo lilios darbas :
teypo pabaygtas buwo darbas piloru.

23 Potam padare szietus Marus : isz deszym-
tis olaktu buwo nog wienos braunos sawo
iki kirey brauney sawo, apiskritey, isz
pekiau wel olaktu auksztume sawo, 6 micros-
szumtas isz tryju-deszymtu olaktu apenie jos
apiskritey.

24 O po brauna jo buwo mazgey kurie apisko
ghi apiskritey, deszekas wienoy olakti, apisu-
kant Marus g apiskritey : du redu anu niazgu
lieri buwo lieghime sawo.

25 And dwilikos janciu stowejo, trejeto
weydzynciu Pusnakrieis, 6 trejeto weydzynciu
Nusileydymop, 6 trejeto weydzynciu Pierump,
6 trejeto weydzynciu Uzrekicimop, 6 Marey
buwo wirszuy and ju : wisi wel uspakaley ju
buwo widuriy.

26 O storumas jo buwo and plaszaka, brauna
wel jo kaypo darbas braunos kubka, aba
lilios zieda : Tylo josna du tukstanciu
Bath.

27 Padare teypag deszymti waro padstowku :
isz kieturu olaktu buwo itgumas wienos pad-
stowkos, isz kieturu wel olaktu plarumas jos, 6
isz tryju olaktu auksztumas jos.

28 O ras rey buwo darbas padstowkos :
turejo szietwar, szietwos wel buwo terp apio-
wum.

Pagul. 7. 8.

I. K A R A L U.

265

29 O and lizrtwu kuros buwo terp apjosimu buwo lawey, jauciey, ir Cherubim, and apjosimu wel buwo padftowka wirszuy : 6 zemey lawey, ir jauciey, priedey tieftu darbu.

30 O wiena padftowka turejo kiarury waso ratus, ir waso blechas, kietury wel kampey jos nurejo pecius : po prausiomu sudu tie lieri peciey buwo piteg szaliy kiekwieno prieda.

31 O nafrey jos buwo isz widuries jostos ir wirszuy isz olakries, nafrey wel jos buwo apikryti padftowkos-darbu isz olakries, ir puse olakries : 6 and nafu jos buwo teypag piowimey, 6 lizrtwos jos buwo kietwera-kampes, ne apikrytos.

32 O anie kietury rarey buwo po lizrtwomis; aszys wel ratu and padftowkos : 6 aukfztumas wieno rata buwo olakris ir puse olakries.

33 O darbas anu ratu buwo kaypo darbas waso-rata : aszys ju, ir stypiney ju, ir striukey ju, ir siebutes ju, wisi buwo lieri.

34 Ir buwo kieturi peciey and kieturu kampu wienos padftowkos : peciey ju buwo isz padftowkos.

35 And galwos wel padftowkos, buwo apikrytas aukfztumas isz puses olakries apikrytey : and galwos teypag padftowkos buwo ufos jos, lizrtwos wel jos isz jos.

36 O and blechu usi jos, ir and lizrtwu jos, piowe Cherubim, lawos, ir polmos-medzius : pagal kiekwieno tulczos wietos, ir priedus apikrytey.

37 Pagal ros padare deszymti padftowku : wienoki lieghim, wienoki mier, wienoki piowima, turejo wifos.

62. Kray. 4. 6. 38 h Padare teypag deszymti prausiamu-sudu : wienan prausiaman sudan rytpo kiaruros-deszymtis karhu, wienan prausiamas judas buwo isz kieturu olakru, and kiekwienos padftowkos, and deszeka padftowku buwo wienan prausiamas judas.

39 Ir pastate pekiera anu padftowku po deszyney szaliy namu, pekiera wel po kayrey szaliy namu : ber marus pastate po deszyney szaliy namu tlztekimop ties Pierus.

40 Priegram padare Hiram prausiamus sudus, ir szustas, ir taitomas-miedniczas : ir pabaygie Hiram daryt wisa ana darba, kury dare Karaluy Salomonuy, Namump W I E S Z P A T I E S.

41 Ipaciey dwejera piloru, ir gotkas galwu, kuros buwo and galwos dwieju piloru : ir du cynku, abdegz dwejera gotku anu galwu, kuros buwo and galwos anu piloru.

42 Ir kiaruris szymus granota-obolu anump dwiejump cynklump : ipaciey du redu granota-obolu wienop cynklump, abdegz dwejera gotku anu galwu kuros buwo and galwos piloru.

43 Ir deszymty padftowku, ir deszymti prausiamu-sudu and padftowku.

44 Priegram wienus marus : ir dwilika jauciu po anomis maromis.

45 Podus trypag, ir szustas, ir taitomas-miedniczas, 6 wisi anie sudey kuros dare Hiram Karaluy Salomonuy Namump W I E S Z P A T I E S wisi buwo isz ikayto wara.

46 Ligume Jordano liejo jos Karalus, skoroy ziamey : terp Sukkorhos, ir terp Zartan.

47 Ir nemierawo Salomo wifu anu sudu pro fabey dydi dauguma : swara waro ne-tyras.

48 Salomo teypag padare wifos : 6 i 6 sudus,

kurie buwo Namump W I E S Z P A T I E S ; Exod. 30. 1. aukso altoru, ir 6 aukso itala, and kuro buwo rodziamos donos ; 6 Exod. 25. 23.

49 Ir lichtorus, pekis po deszyney rakkey, pekis wel po kayrey rakkey po kalbos-wieta, iiz uzrakinto aukla : kwierkus teypag, ir lom-pas, ir zniabatus isz auklo.

50 Ir szolas, ir izakiele, ir taitomas-mied-niczas, ir rukiamas-szolas, ir kodyla : sudus isz uzrakinto aukla : priegram zowiefas dura widuryniu namu, szwetos szwetuju ir dura namu Bazniczos isz aukla :

51 Teypo dabaygras buwo wifokias darbas kury dare Karalus Salomo Namump W I E S Z P A T I E S : 1 Poram arnesze Salomo m paszwę- 17. Sam. 8. 7. 11. stus daykrus tewa sawo Dowida, sidabra, ir aukla, 6 sudus izdejo terp skortbu Namu 62. Kray. 5. 1. W I E S Z P A T I E S.

PAGUL. VIII.

Salomo sureka prakišnauhu Izraelim, paszwęst Bazniczas, 1. 6c: Skrynia sa-darosa szwetyy storkes, igabena a est josna, 4. Wieszpatis doda zymt buwima sawo, 10. Salomo szlawina surynkimuy, ir dehawoja Diemuy, 14. ir 54. dawa grażao małda Diemop, 22. aserawoja ju su-rynkimu, 62. apimayk szczoja Kuczku-szwęte, 65.

52 Ir synko a tada Salomo Wirusius Izraelaus, 62. Kray. 5. 2.

Sir wifas galwas giminiu, Wirusius tewa, 5. 2. terp wayku Izraelaus, Karalusp Salomonop Jeruzalen, adgabert Skrynia, 6c: 6c: W I E S Z P A T I E S, iiz 6c: miefta Dowido, kuriey ira 6c: 2. Sam. 5. 9.

Zion. 6c: 12. 2 Ir susirynko wisi wirey Izraelaus Kara- 17. lausp Salomonop, menasiy Ethanim and Szwe-tes : kursey ira iekmu menasiu.

3 Ir atajo wisi Wirusiey Izraelaus, 6c: Kunigey paeme Skrynia.

4 Ir adgabeno Skrynia W I E S Z P A T I E S, ir Nometa suwegos, ir wifus szwetos storkus kurie buwo Nometa, 6c: adgabeno jos Kunigey ir Levitey.

5 O Karalus Salomo ir wifas surynkimas Izraelaus, kurie susirynko jop, buwo su jo pirma Skrynios, aserawodami awis, ir jaucius, kurie pro skayciu negatejo bar skaytyty ney su-skaytyty.

6 Teypo adgabeno Kunigey Skrynia, 6c: 6c: 6c: W I E S Z P A T I E S wietoi jos, Kalbos-wietoi Namu, Szwetos Szwetuju, po sparnus Cherubimu.

7 Cherubimey nes iszkiete abu sparnu and wietos Skrynios : ir apidegie Cherubi-mey Skrynia, ir rakos kartis jos isz wir-szaus.

8 Poram iszmowe rakos kartis rolaus, jog regiet buwo galwas rakos-karciau isz Szweztic-zos po Kalbos-wieta, 6c: ir ora neregiet buwo: ir ira ten iki szey dieny.

9 Nebuwo nieko Skrynioy lizf dwi akme-nio-rebliczy, kuras idejo ten Mayzefaus pas Horeb, 6c: kad dare W I E S Z P A T S 6c: 6c: 6c: su waykeys Izraelaus, kad iszejo isz ziames-Egypto.

10 Ir stojos kad iszejo Kunigey isz Szwetos-wietoi, jog prypilde debesis Namu W I E S Z P A T I E S.

11 6c: Ir

d Exod. 11 d Ir negalejo Kunigey stower kad tar-
 40. 34. 35. nauru, pro ana debeti, izwetybe nes W I E S Z -
 2. Kray. P A T I E S prypilde Namus W I E S Z P A -
 7. 2. T I E S.
 e Exod. 13 Tare tada Salomo : e W I E S Z P A T S
 20. 21. tare, jog giwes tamsibey.
 Lev. 16. 2 13 Uzniefa pabudawojau namus, and giwe-
 Deut. 4. nimo-wietos rau : stypra, wietu and amzyno
 11. giwenima tawo.
 ir 5. 22. 14 Potam apgrazyno Karalus weyda sawo,
 2. Kray. ir szlawino wisamuy surynkimuy Izraelaus : o
 6. 1. wifas surynkimas Izraelaus stowejo.
 15 Ir tare, Pagarbincas t'eft W I E S Z P A T S
 Diawas Izraelaus, kursey kalbejo nasreys sawo
 tewop mano Dowidop, ir isztiefsejo rey rakka
 sawo, kalbanit :
 f 2. Sam. 16 f Nog anos dienos kuroy iszwedziau zmo-
 7. 6. nes mano Izrael isz ziames-Egyptu, noprynkau
 2. Kray. nejokio miesta isz wifu mieciu Izraelaus, kad
 6. 5. budawocia namus, kad butu ten wardas mano :
 ber aprynkau Dowida, kad butu and zmoniu
 mano Izraelaus.
 g 2. Sam. 17 g Buwo teypag rey sztyrdiy rewa mano
 7. 2. Dowida, kad budaworu namus Warduy
 1. Kray. W I E S Z P A T I E S Diawa Izraelaus.
 17. 1. 18 Ber tare W I E S Z P A T S Dowidop
 2. Kray. tewop mano, Delto jog buwo rey sztyrdiy tawo
 6. 7. kad pabudaworumey Namus Warduy mano :
 giercy padarey, jog rey buwo sztyrdiy tawo.
 19 Nebudawosi reciaus anu namu : ber surus
 tawo kursey iszies isz szlegniu tawo, anjen pa-
 budawos warduy mano anos Namus.
 20 Isztiefsejo tada W I E S Z P A T S ana, zody
 sawo, kury kalbejo : Kielas nes wietoy tewa
 mauo Dowida, ir sedziu and sofos Izraelaus,
 pagal to kaypo kalbejo W I E S Z P A T S, ir
 pabudawojau namus Warduy W I E S Z P A -
 T I E S Diawa Izraelaus.
 21 Ir pryredziau ten wietu Skrynicy kame
 ira Sadara W I E S Z P A T I E S, kura pa-
 dare su tewey musu, kad iszwede jos isz ziames-
 Egyptu.
 h 2. Kray. 22 h Ir sustojo Salomo ties atoru W I E S Z -
 6. 12. P A T I E S, prieiz wifa surynkima Izraelaus,
 ir isztiefse rakas sawo Dagausp.
 23 Ir tare : W I E S Z P A T I E Diawe Izra-
 elaus, Nera Diawo kaypo tu, aukstrey daguy,
 ney zemej and ziames, saugojacio sadaros, ir
 gieraedistes, tarnamus tawo, kurie waykszczoja
 po weydu tawo isz wifos sztyrdies sawo.
 24 Kura, uzlaykiey tarnuy tawo, tewuy mano
 Dowiduy, jog kalbejey jam : nasreys nes tawo
 kalbejey, ir rakka tawo isztiefsejey, kaypo rey
 ira sztydien.
 25 O dabar W I E S Z P A T I E Diawe Izra-
 elaus, saugok to tarnuy tawo tewuy, mauo Do-
 widuy, ka kalbejey jam, tarant, i Nebus rau isz-
 2. Sam. 7. 12. 16 kirtsas wiras neg weyda mano, kursey sedetu
 11. 13. 2. and sofos Izraelaus : jeygu rykt suney tawo sa-
 12. gos kiala sawo, kad waykszczoju po weydu mano,
 1. Kar. 2. kaypo patsien waykszczojey po weydu mano.
 26 Dabargi tada, Diawe Izraelaus, t'eft mel-
 dzu cykwas zody tawo, kury kalbejey tarnuy
 tawo tewuy mano Dowiduy.
 i 2. Kray. 27 i Ber uzniefa, Giwarugu Diawas and zia-
 2. 6. mes? Szty, dagey, ir labey Dagus dagu no-
 Ezai. 66. pimtu rawes, kaypo roli mazas tie namey kuros
 1. pabudawojau ?
 Jer. 23. 28 Apsigryzik tada dar maldosp tarna tawo
 24. ir praszypio io, W I E S Z P A T I E Diawe
 Darb. 7. mano : kad klausirumey szauksma ir maldos
 49. kura mekzias sztydien tarnas tawo po weydu
 tawo.

29 T'eft arwiros akis rawos dienos ir naktiy
 and namu, anoy wietoy, ape kura i palakicy, i Deut.
 Wardas mano bus ten kad klausirumey maldos, 12. 11.
 kura melsis tarnas tawo toy wietoy.
 30 Klausik tada praszypio tarna tawo, ir zmo-
 niu tawo Izraelaus, kurie melsis roy wietoy : o
 rujen, klausik wietoy giwenima tawo, daguje,
 ir labey klausik, ir atlayfk.
 31 Kad kas sugrieczys prieiz artymaghi sawo,
 o uzdes and sawes prysega, prakieykimo, kad
 prakieyktu pars sawe : o prysega ano prakiey-
 kima areys prieiz atoru rose namose.
 32 Klausik tada daguje, ir padaryk, ir
 sudyk tarnus tawo, apudydams netyfughi,
 dodamas kiala jo and gatwas io, o nurey-
 fundams teyfughi, dodamas jamuy pagal rey-
 sibes jo.
 33 Kad bus pamuszros zmones tawo Izrael,
 po weydu neprietelau, delto jog sugrieczypio
 prieiz tawo, o gryfz rawesp, ir izpaizyns war-
 da tawo, ir melsis rawesp tose namose, ir
 praszys.
 34 Klausik tada Daguje ir atlayfk grieka
 zmoniu tawo Izraelaus : ir sugrazynk jos
 anon ziamen, kura dawey rawamus ju.
 35 Kad bus uzdaritas dagus, jog nera
 lieraus, delto jog sugrieczypio prieiz tawo :
 o melsis roy wietoy, ir izpaizyns warda tawo,
 ir susigryfz nog grieka sawo, kad korosi
 jos.
 36 Klausik tada daguy, ir atlayfk grieka
 tarnu tawo, ir zmoniu tawo Izraelaus, kad pa-
 mokisi jos giaro kiala, kuro waykszczoju, ir dofi
 lietu and ziames sawo, kura dawey zmonemus
 tawo and teywaynites.
 37 Kad bus bada ziamey, kad bus pawietris,
 kad bus saufumas-jewu, rudys, zegrey, waboley,
 kad apguis ghi neprietelis jo ziamey bromu jo,
 aba kad bus koki korone aba koki liga :
 38 Wisokia maldas, wisoki praszypio, kursey
 fosis nog kuro zmogaus, isz zmoniu tawo Izra-
 elaus : kad izpaizyns kiekwiens korone sztyrdies
 sawo, ir iszties kiekwiens rakas sawo rose na-
 mose ;
 39 Klausik tada Daguje styproy wietoy giwe-
 nima tawo, ir atlayfk, ir padaryk, ir dok kiek-
 wienamuy, pagal wifu jo kielu, pagal to kaypo
 paizyfty sztyrdy jo : pars nes rykt paizyfty sztyrdy
 wifu wayku zmoniu.
 40 Kad bijorus rawes per wifas dienas, kurose
 gis anoy ziamey, kura dawey rawamus miu.
 41 Ir praszalniertey teypag, kursey nebus isz
 zmoniu tawo Izraelaus : ber areys isz swerymos
 szalies del warda tawo.
 42 (Girdes nes ape dydi warda tawo, ir ape
 stypra rakka tawo, ir ape isztiefse peti tawo) kad
 areys, ir melsis rose namose.
 43 Klausik tada daguje styproy wietoy giwe-
 nima tawo, ir padaryk pagal to wifa ape ka
 szauks rawesp and praszalniertis : kad paizynu
 warda tawo wifos gimines ziames, kad bijorus
 rawes, kaypo zmones tawo Izrael, ir kad zy-
 notu jog zadydnas est wardas tawo and tu
 Namu, kuros pabudawojau.
 44 Kad laisyis zmones tawo waynon prieiz
 neprieteli sawo and kielu, kuro nusiusi jos, o m2. Kray
 melsis W I E S Z P A T I E S P ties kiala to 6. 36.
 miesta, kury apyrykney, ir ties ros namus, kuros Priek. 70
 pabudawojau warduy tawo. 9.
 45 Klausik tada Daguy maldas ju, ir praszypio Koz. 7. 20
 ma ju, ir iszwefk sprowaju. 1. Jon. 1.
 46 Kad sugrieczys prieiz tawo m (nera nes 8. 10.
 zmogaus

Pagul. 8-9.

I. K A R A L U.

867

zmogaus, kursęy negrięszyru,) ó apsiuřtausi
prieřz jos, ir padosi jos po weydu neprietelaus,
kad tie kurie pagawo jos nugabętu jos newalon
ziames neprietelaus, kuriy ira i izrola aba arty-

47 O atwes řzyrdęu řawo, anoy žiamęy, kur
nugabęry ira newalon, jog řusigryřz, ir męlis
rawęř žiamęy tu kurie nugabęno jos newalon,
kalbantis, řugrieřz ju, ir nelabęy padarem, be-
diewiřkęy apsięjom.

48 O řusigryřz rawęř řfz wifos řzyrdies
řawo, ir řfz wifos duřzos řawo žiamęy neprie-
telu řawo, kurie nuwede jos newalon : ó męlis
rawęř ties kialę žiamę řawo (kurę dawęy re-
wamus ju) ties tę mięřta, kury apyrynkęy, ir ties
tos namis kuros pabudawojau warduy rawo.

49 Klausik tada Daguy, řtyproy wieroy gi-
wenima rawo, malda ju, ir prařzyna ju, ir
iřzweik řrowę ju.

50 Ir atclayik rey žmonemus rawo, kę řugrie-
řzy jo prieřz rawę, ir wifos peržęgimus ju, kureys
peržęgi prieřz rawę : ir dok jęms mięřta řzyr-
dytę, po weydu tu kurie tury jos newaloj, kad
řusimętu and ju.

51 Žmonemis nes ira rawo, ir teywayniřte
rawo, kuros řfzweđęy iř žiamęs-Egypto, řfz
widurie, gieleřzies peczaus :

52 Kad atwiros butu akis rawo, and prařzy-
ma tarna rawo. ir and prařzyna žmoniu rawo
Izraelaus : kad klausitumęy ju, wifame řzaukřme
ju rawęř.

53 Tuen nes atřkirey jos řau teywayniřteřp,
řfz wifę giminiu žiamę : n pagal to kaypo kal-
bejęy per tarnawimę Mayreřzaus tarna rawo,
kad iřzweđęy tewu musu iřz Egypta, WIESZPATIES.

Exod. 19. 5.
Deut. 4. 20.

54 Ir řtojos kad pabaygie Salomo męřt wifa
tę malda, ir tę prařzyna WIESZPATIES
řfz řfz, ięg kieleřs nog altoraus WIESZ-
PATIES, nog klaupima and kialu řawo, iřz-
rieřtomis řękomis řawo dęgaup.

55 Tada kieleřs, ir řzawino wiamuy řury-
kimuy Izraelaus : kalbantę garřu balřu.

56 Pagarbintas řęřt WIESZPATIS, kursęy
dawę ařylai žmonemus řawo Izraelaus, pagal to
wifa kę kalbejo : nenupolę nęy wiens řodys,
iřz wifę gieru řodzju jo, kuros kalbejo per
tarnawimę Mayreřzaus tarna rawo.

57 WIESZPATIS Diewas musu řęřt
řu mumis, pagal to kaypo buwo řu rewęs musu:
tenopaidzia musu, ir tenepadořt musu :

58 Łękdamas řawęř řzyrdy musu, kad
waykřzczorumę wifosę jo kieleřs, ir řaugotu-
mime wifę prysakimu jo, ir řitarymu jo, ir řudu
jo, kuros prysakie rawamus musu:

59 Ir kad tie řodzies mano, kureys mel-
džiaus po WIESZPATIU, butu arty
WIESZPATIES Diewa musu dienoy ir
nakty: kad iřzweřtu řudę tarna rawo, ir
řudę žmoniu řawo Izraelaus, kiekwienamuy
kas dienoy jo.

60 Kad řynotu wifos gimines žiamęs, p jog
WIESZPATIS ira ano Diewu, nieko dau-
giaus.

61 Ir tobula butu řzyrdys řufu řu WIESZ-
PATIU Diewu musu : waykřzczot řitarymořę
jo, ir řaugot prysakimu jo : kaypo řzoy dienoy.

62 Ir ařerawojo Karalus, ir wifas Izrael řu jo
musřtas ařeras po weydu WIESZPATIES.

63 Ir ařerawojo q Salomo and anos deku-
darymo ařeros, kurę ařerawojo WIESZ-
PATIU Diewu, dwideřzims ir du tukřtanciu jauciu,
řzymę, wela ir dwideřzims tukřtanciu awiu:

92. Kray.
7. 5. &c.

reypo pařzwęre Namus WIESZPATIES,
Karalus, ir wifę waykey Izraelaus.

64 Anoygi dienoy pařzwęre Karalus widu-
rynę dala prieřnio, kuriy buwo prieřz Namus
WIESZPATIES, delto jog garawijo řęn
degama ařera, ir walgotę ařera, ir řaukus
dekudarymo ařeru : waru nes altorus kursęy
buwo po weydu WIESZPATIES,
buwo r mařas kad paimru degamas ařeras,
ir walgotas ařeras, ir řaukus dekudarymo
ařeru.

92. Kray.

7. 7.

66 Anogimet reypag apiwaykřzczojo Salomo
řzwęre, ir wifas Izrael řu jo, dydys řurynkimas
nog ięygos Hamarhos, iki upęy Egypto po weydu
WIESZPATIES Diewa musu per řępty-
nias dienas, ir řęptynias dienas : řawęy ira per
kierurolikę dienu.

65 Ařzmoy dienoy palayde žmones, ir řzawo
anisjen Karalus : poram parejo nomę
rořna řawo, řinxmeys, ir gieros řzyrdies, řfz
to wifa giaro, kury padare WIESZPATIS
Dowiduy tarnuy řawo, ir Izraeluy žmonemus
řawo.

PAGUL. IX.

Diewas pařrodzia Salomonuy antra kartę,
1. řęř. Salomo dawanoja Hiramuy niekurę
mieřtus uřz jo uřzdarbimę, 10. pařaka ope
budawonei ir pilus kuros pabudawojo Salo-
mo, 15. řķiru paddonuju ju, 20. ape jo me-
rynes ařeras, 15. ape jo Karobius Oř-
rań, 26.

IR řtojos, pařkuy to kaypo pabaygie budawor
Salomo Namus WIESZPATIES, ir
namus Karalus: b ir wifoki giedyduli Salomona,
kury giedye daryt.

92. Kray.

9. 11.

62. Kray.

7. 11.

2 Jog pařrode WIESZPATIS Salomonuy
antra kartę, e pagal to kaypo pařrode jam
Gibeoy.

61. Kar.

3. 5.

3 Ir rare jog WIESZPATIS, Girdejau
malda rawo, ir prařzyna rawo, kury darey po
weydu mano prařzydams, Pařzwęciau anos
namus, kuros pabudawojeć, d kad padacia řęn
wardę, mano and amžu: ir akis mano, ir řzyrdys
mano bus řęn per wifas dienas.

d Deut.

12. 11.

1. Kar. 9.

29.

4 Ir pařsien ięygu waykřzczosi po weydu
mano, pagal to kaypo waykřzczojo rawas rawo
Dowidas robuliřte řzyrdies ir řzyřzrařty : kad
darytumęy wis rey kę prysakiau tau, ir řaugosi
řitarymu mano, ir řudu mano.

e 2. Sam.

7. 12. 16.

1. Kar. 6.

12.

1. Kray.

22. 10.

Pf. 132.

12.

f 1. Kar.

2. 4.

2. Sam.

7. 14.

Pf. 89. 30

31. &c.

h Jer. 7. 15

d Deut.

23. 37.

92. Kray.

7. 21.

d Deut.

29. 34.

Jer. 22. 8.

ir

ir tarnawo jems : togdel atwede and ju WIESZPATSWiśa ta pikta.

m2.Kray. 10 m Ir itojos prieg pabaygey dwieju-de-
8.1. 11. Izmtyu metu, kurośe pabudawojo Salomo ana
dwejerā namu, Namus WIESZPATIES,
ir namu Karalaus.

11 (Kurump adgabeno Hiram Karalus
Tyraus, Salomonuy Cedro-medziu, ir Egles-
medziu, ir aukla, pagal wiśo jo giedula,) kog
dawe aconet Salomo Hiramuy dwiedziyma
mietu žiamy Galileos.

12 Ir laydes Hiram iśz Tyraus, daboris anu
miesu kuros dawe jam Salomo, bet nebuwo
teysieys akise jo.

13 Togdel tare, Kas rey ira do miefey, bro-
lau mano, kuros dawey ? ir pramiu jos žiamy
Gabul, iki fzey dieny.

14 O Hiram nusiante Karaluy Źymta ir
dwiedziyma talentu aukio.

15 O ta ira priežaitys gwolta, kury liepe
Karalus Salomo prikiat, kad budawotu
Karalus WIESZPATIES ir namus Źawo,
ir Millo, ir mura Jeruzaleś : ir Hazori, ir Me-
giddo, ir Gezeri.

16 Faraos Karalus Egipto atajo, ir ieme
Gezeri, ir Źudegino ghi Źuma, Kanaanitus wel
kurie giweno miette, Źumulze, ir dawe ghi
dukteriy Źawo, moteriy Salomona, Źu do-
wana.

17 Teypo budawojo Salomo Gezeri, ir Źe-
maġhi Beth-Horon.

m2.Kray. 18 m Ir Baalach, ir Tamor giroy, anoy
8.6. 8.6. žiamy :

19 Ir wiśus Źkorbo-mieftus kuros rurejo
Salomo : ir weŹymu-mieftus, ir mieftus-ray-
tyniku, ir ko giede giedulis Salomona buda-
wojo Jeruzaley, ir Libanone, ir wiśoy žiamy
wieŹpaciśtes Źawo.

20 Kas litis wiśu anu žmoniu kuros atliko
iśz Amoritū, Hethiru, Ferziru, Heviru, ir Jebu-
aitu, kurie nebuwo iśz wayku Izraelaus.

21 Waykey ju kurie atliko paŹkuy ju anoy
žiamy, kuru negalejo wiśiŹkey iŹgadyn
waykey Izraelaus : ros priwede Salomo we-
giŹkop gwałtop iki fzey dieny.

22 Bet iśz wayku Izraelaus nedare Salomo
eLev. 25. a werga, bet buwo kareywieys, ir tarney jo, ir
39. KunigayŹirzeys jo, ir Wirausieys jo, ir Wirau-
sieys waśu jo, ir raytynikeys jo.

23 Tie buwo Wirausiey pryŹowu and dart o
Salomona, pėki Źymtey ir pėkios-deŹymtis,
kurie wirŹung rurejo and anu žmoniu kuros
dare darba.

m2.Kray. 24 Bet dukte Faraona p laydes iśz mieŹta Do-
6.11. wido namoŹna Źawo, kuros pabudawojo jey :
potam budawojo Millo.

25 O Salomo aŹerawojo tris karrus metoŹe,
degamas-aŹeras, ir dekudarymo-aŹeras, and
ano aŹtoraus kury pabudawojo WIESZ-
PATIU Y, ir rukino and jo, kursey buwo
po weydu WIESZPATIES : kad pabaygie
namus.

26 Karoblus teypag padare Karalaus Salomo
Fzion-Geberiy, kursey ira pas Eloth, ties kraŹra
Źolotu-maru, žiamy Edom.

27 Ir nusiante Hiram Źu aneys akruceys tar-
nus Źawo, akrućnikus, paŹiŹyŹtancius and maru,
Źu tarney Salomona.

28 Ir atajo Ofira, ir adgabeno iśz rėn aukŹo
kiaturis Źymtus ir dwiedziyma talentu : ir ad-
gabeno rey Karalaup Salomonop.

PAGUL. X.

Karaliene Schebos ateyna Jeruzaleś, 1. Ge.
DywiŹas iŹŹmintiy Salomona, ir ŹŹlowey,
3. dikaŹwoja Diewny, 9. doda Salomonuy
dowanis, 10. Salomona bagoriŹte, Źbrajor, ir
Źkidor, 16. eleŹonia-ŹeŹta, 18. Źudey, 21.
dowanis kuras ganna, 24. waŹey ir arkley,
27. Źidabras, cedro-mediu, ir mnytas iŹŹ
arklu ir Źawotu, 27.

Kad iŹgirdo Karaliene Schebos Źlowa
Salomona, kas litis warda WIESZPA-
TIES, atajo tyrtys jo Klausimeys.

2 Ir atajo Jeruzaleś, Źu labey Źunku way-
Źku, Źu welbludeys neŹŹaciyeys kwepalus ir
labey daug aukŹa, ir braġiu akmenu : ir atajo
Salomonop, ir kalbejo jop wiś rey kas buwo
Źyrdly jos.

3 O Salomo apireyŹŹkdyno jey wiśus jos
žodzius : nejoġio daykta nebuwo paŹepra po
Karalumi, kuro nopireyŹŹkitu jey.

4 Kad tada iŹŹwido Karaliene Schebos wiśa
ana iŹŹmintiy Salomona, ir anos namus, kuros
pabudawojo.

5 Ir pena Źtala jo, ir Źedcima Źlugu jo, ir
Źtowaima tarnu ju, ir dewaima ju, ir girklo-
pilejus jo, ir ŹŹeyga jo per kura cydawo
NamoŹna WIESZPATIES : tada nebuwo
daugiaus jey dwasio.

6 Ir tare Karalaup : Žodys ans kury girde-
jau žiamy mano buwo cicia, ape dayktus tawo,
ir ape iŹŹminti tawo.

7 O netykieju aniems žodziams, net paŹi
ateju, ir reġiojo try akis mano, o ŹŹtey, nepa-
Źakie mi pulŹes, perejey iŹŹmancia, ir gietu, ana
Źlowa kura girdeju ape tawo.

8 Laymingi ira wirey tawo, laymingi tie
tarney tawo, kurie Źtowi wiśados po weydu
tawo, kurie klauso iŹŹminties tawo.

9 Paġarbinas Źest WIESZPATIS Die-
was tawo kursey meġo rawimi, ŹŹŹodynt
tawo and ŹoŹtos Izraelaus : delto jog mili
WIESZPATIS Izraeli and amzu, togdel
uŹŹtaie tawo Karalumi kad darytumeys Źuda ir
reyibė.

10 Ir dawe Karaluy Źymta ir dwiedziyma
talentu aukŹo, ir labey daug kwepalu, ir bra-
ġiu akmenu : Kaypo anie kwepaley, kuros dawe
Karaliene Schebos Karaluy Salomonuy niekados
notejo daugiaus, daugibey.

11 Priegram teypag akrucey Hiramo, kurie
gabeno aukŹa iŹz Ofir, adgabeno iŹz Ofir
labey daug Almuggim-medzio, ir braġiu
akmenu.

12 b Ir padare Karalus iŹz anu Al-
muggim-medziu ŹaŹparas Namump WIESZ-
PATIES, ir Namump Karalaus, kaypo teypag
horpa, ir lumias giedorojams : Almuggim-
medzio notejo ney buwo reġiet iki fzey
dieny.

13 Ir dawe Karalus Salomo Karalieney Sche-
bos wiśa jos nora, kury notejo, neŹkaytant to
ka dawe jey pagal pergaleima Karalaus Salo-
mona : teypo Źugryzo ir perwaŹawo žiamen
Źawo pati, ir tarney jos.

14 O Źwaras aukŹo kursey rejo Salomonop
wienoŹe metoŹe, buwo ŹŹŹŹŹy Źymtey ŹŹŹŹŹ-
deŹymtis ir ŹŹŹŹy talentey aukio.

15 NeŹkaytant to kas buwo nog Kromoru, ir
iŹz prakieŹes Źoliniku : ir nog wiśu Karalu Ara-
bio, ir nog galanu anos žiamis.

16 e Padare

m2.Kray.
9.11.
Mat. 12.
42.
Luk. 11.
51.

m2.Kray.
9.11.

Pagul. 10. 11.

I. KARALU.

269

1. Kar. 16 e Padare reypag Karalus Salomo du szymu
14. 26. Zbraju iz kalto auka : izczyz szymus *siklu*
aukto liepe arwert kiekwienosp zbrajoip.
1. Kar. 17 Tris szymus reypag ikidu iz kalto aukta :
7. 2. tris punktus aukto liepe arwert kiekwienosp
skidosp, ir izdejo jas Karalus namose mitzko
Libanon.
1. Kray. 18 e Padare priegtam Karalus dida elefanto-
9. 17. kaula softa, ir pawilko ja drutu aukiu.
- 19 Softa ana turejo szefzys trapus : galwa
wel anos softos iz uzpakalies buwo apikryca,
o iz abieju szalu buwo atsiemimey iki le-
dziamey-wiercy, du wel lawu nowejo pas anos
atsiemimus.
- 20 O dwilika lawu stowejo ran and anu
szefzu trapu iz abieju szalu : ramuy ligio *daykra*
nebuwo padaryta nejokioy Karalitay.
- 21 Wisi reypag gierami fudey Karalaus
Salomona buwo iz aukta ir wisi fudey mitzko
Libanon buwo iz uzrakinto aukta, nebuwo
sidabra and ju, werre *nes ghi* uz niek, dienose
Salomona.
- 22 Turejo nes Karalus marose akurutus Tar-
sis, su akurteys Hiram : tie akurcey Tarsis
icydawe, wiena karta tryjose metose, argabe-
dami aukla, ir sidabra, ir elefanta-kaulus,
ir bezionnas, ir powus :
- 23 Teypo buwo dydefniu Karalaus Salomo,
uz wilus Karalus ziamas, f bagorytey ir iz-
mintiy.
1. Kar. 3. 12. 13. 24 Ir jezkojo weyda Salomona wisa ziamie,
klausit izminties jo, kura dawe Diewas szyr-
dyn jo.
- 25 Ir nefze kiekwiens downa sawo, sidabro
sudus ir aukto sudus, ir rubus, ir szarus, ir
kwepatus, arklus ir mulus : kiekwiena *daykra*
nog metu iki metami.
1. Kar. 4. 26. 26 g Priegtam rynto Salomo wafus, ir ray-
rynikus, ir turejo tuktaney ir kiarurys szymus
wezymu, rayzyniku wel dwilika, tuktaney : ir
lustrate jos wezymu-mietose, ir Karalumpi
Jeruzaley.
1. Kray. 1. 14. 27 Ir h padare Karalus jog buwo Jeruzaley
sidabro kaypo akmenu, Cedru wel padare jog
buwo kaypo tauka figos-medziu kurie ira ze-
mume, daugibey.
1. Kray. 9. 28. 28 e izgabemimas wel arklus, buwo ans kury
turejo Salomo iz Egiptu : kas litis wel wer-
patu e prakijey Karalaus imdawe werpatus uz
pinigus,
1. Kray. 1. 18. 29 O wezymas atcydawe, ir iszeydawe iz
Egiptu uz szefzys szymus *siklu* aukto, arklis
wel uz szymta ir pokias-deszyntis : ir teypo
izgabedawe *ankien* jos per raka, ju wi-
siemus Karalamus Hethiru, ir Karalamus
Syrioi.

PAGUL. XI.

Salomona moterys ir pamoterys, 1. *Uc*. kuros
iszwedzia ghi *stupu-garbesp*, 4. *ko* Die-
was apirustauja ir baydo jam, Salomona
prieszarnikay ira Hadad Edomita kursey
izbego Egiptu, 14. *Rexon*, kursey kara-
lawo Damafzkuy, 23. ir Jerobeam Esra-
sian; 26. *Kuramuy* Pranaszas Abia zada
Karalistu Izraelau, 29. Salomo jezko
gimais Jerobeamo, ir mirszia, 40.

- Deur. 17. 17. IR milejo Karalus Salomo a daugiel swerymu
Imoreru, o tey nekayrant dukteries Faraona:
17. 17. Moabitizskias, Ammonitizskias, Edomitizskias,
Zidonitizskias, Hethitizskias.

2 Iz au giminiu ape kuras kalbejo WIESZ-
PAT S way, un p Izraelaus : b Neicyst josna,
ney anosien icys ing jus, rykrej palas szyrdy
jo, su paskuy Diewu lawo : runpien prylypo Sa-
lomo meyle.

b Exod.
24. 16.
Deut. 7. 3

3 Ir turejo seprynis szymus moteru, Kuni-
gaykszu, o tris szymus pamotery : ir palekie
moterys jo szyrdy jo.

4 Stojos nes metu senatwes Salomona, jog
moterys jo palekie szyrdy jo paskuy kitu Diewu
jog nebuwo szyrdis jo robula, su WIESZ-
PATIU Diewu jo, kaypo szyrdis tewa jo
Dowida.

5 Waykszejo nes Salomo paskuy e Aroeth
Diewa Zidonioniu : ir paskuy Milkom bjaurybe
Ammoniru.

e Sudz. 2.
13.
2. Kar.
23. 13.

6 Teypo dare Salomo tey kas buwo pikt akiie
WIESZPATIES, ir nepabaygie iki gali
eyt paskuy WIESZPATY, kaypo dare
tewas jo Dowidas.

7 d Padubawojo rada Salomo aukstuma
Kamoiuy bjaurybey uobitu and ano kalna
kursey ira priefz Jeruzalem : ir Molechuy bja-
urybey wayku Ammona.

2. Kar.
23. 13.

8 O teypo dare wisiems moterams sawo pra-
szalnierems : kuros rukino diemams sawo, ir
anierawojo.

9 Togdel apirustawo WIESZPAT S
and Salomona, delto jog nulakie szyrdy sawo
nog WESZPATIES Diewa Izraelaus,
e kursey pasirode jam dukart.

e 1. Kar.
3. 6.
ir 9. 2.
f 1. Kar.
6. 12.

10 f Ir prysakie jam ape ta *daykra*, kad nefe-
kiotu kitu Diewu : bet nesaugojo to, ka pry-
sakie WIESZPAT S.

11 Togdel tare WIESZPAT S Salo-
monop : Kadagi stojos tey nog tawes jog
nisaugojei sadaros mano, ir itarymu mano
kury prysakiau tau : g rykrej perplefzu sa
Karalite nog tawes ir dosiu ja ramuy tawo.

2. Kar. 1.
12. 13.

12 Nepadarysin wienok to dienose tawo, del
Dowida tewa tawo : perplefzu ja iz rakos
sunaus tawo.

13 Nearplefzu wienok wifos Karalistes,
wiena gimina dosiu sunuy tawo : del Dowida
tarna mano, ir del Jeruzales kury aprynkau.

14 Prykiele rada WIESZPAT S Salo-
monuy prieszarnika Hadada Edomita, taw
buwo iz sektes Karalistzkios Edome.

15 h Stojos nes kad buwo Dowidas Edome,
kad iszejo Joab Hetmonas pakait pamulzrosius
jog pamulze Edome wis tey kas buwo wi-
rizku.

h 2. Kar.
8. 14.
1. Kray.
18. 12. 13

16 (Joab nes atliko ran per szefzys menasius
su wifu Izraelu : net izzaknijo wis tey kas buwo
wirizku Edome.

17 Bet Hadad izbego, parsien, ir nekurie
Edomitizski wirey iz rarnu tewa jo, su jo,
kad eytu Egiptu : o Hadad buwo mazu jauni-
kacyu.

18 Ir laydes anisien iz Midian, ir arajo ing
Paran, ir eme ghi su sawim wirey Paran, ir arajo
Egiptu Faraonop, Karalauz Egipto, kursey
dawe jam namus, ir zadejo jam penz, ir dawe
jam ziamie.

19 Ir rado Hadad dyde loska, akise Faraona:
teyp jog dawe jam uz motery seferi moteries
lawo seferi Tachpenes Karalienes.

20 Ir pagimde jam sesuo Tachpenes sunu jo
Genubath, kury iz auktejo Tachpenes namose
Faraona : jog Genubath buwo namose Faraona,
terp sunu Faraona.

21 O kad izgirdo Hadad Egipte, jog uzmigo
Dowidas

Dowidas su teweyś sawo, ir Joab Hermonas numire: Tare Hadad Faraonop: Palayik mane, kad eycia ziameń mano.

22 Ber Faraon tare jam: Ber ko neraka tau manimpi, jog sztey, jezkey laytis ziameń tawo? ó anjen tare: nieko, ber palayik te- cius mane.

2 Sam. 23 i Prykiele teypag jam Diewas priefzar- nika: Rezoną, sunu Eljados: kursley pabego ir 10. 18. nog Wiefpacies sawo Hadad Ezerics, Kara- laus Zobos.

24 Priefz kury teypag surynko anjen wirus, ir tapo Wirautu pukto, ó kad pamufze jos Do- 2 Sam. 8. 3. widas: ir nufłayde Damaszkun giweno tau a- nisjen, ir karalawo Damaszkuy.

25 Ir buwo anjen priefzarniku Izraelaus per wias dienas Salomona, ó rey neskaytant ano pikta kury dare Hadad: Bodejos nes Izraelu- mi, ó karalawo and Syrioi.

26 Priegtam i Jerobeam sunus Nebato Efrati- 2 Kray. 13. 6. ca izf Zeredo, tarnas Salomona (kuro mory- nos wardas buwo Zetua morerizkie-nafle) pakiele teypag raką, priefz Karalu.

27 O to ira priefzatis, delko pakiele raką priefz Karalu: Salomo pabudawojo Millo, ir uždare plifzy miefo tewa jo Dowida.

28 O anj wiras Jerobeam buwo galintingu galuma: kad ifzuido Salomo ana wayka jog buwo darbiniku, tada uždare ghi and wifos kat- res namu Jozefo.

29 Ir stojos anomet kad ifzejo Jerobeam izf Jeruzales, jog Pranasas Ahia Silonita, rado ghi and kials, ó anjen apfiwitko nauju rubu, ó da tyks ju buwo laukie.

30 Nurwere tada Ahia ana nauja ruba: kursley buwo and jo: ir sudralkie ghi ing dwi- lika stuku.

31 Ir tare Jerobeamop: Imk sau deizymti fuku: teypo nes kalba: WIESZPAT S Diewas Izraelaus: Sztey perplefzu Karalik ifz rakos Salomona, ó dobu tau deizymti gi- miniu.

2 Sam. 15. 28.

32 Ber wiena gimina patsien tures del tarna mano Dowida, ir del Jeruzales to miefa, kury apnykau ifz wifu giminiu Izraelaus.

33 Delto jog aptayde mane, ó kloniojos A- fihoreth Diewuy Zidonioniu, Kamofuy Diewuy Moabo, ir Milchomuy Diewuy wayku Ammo- na: ir newaykicziojo kiolefo mano, kad darytu tey kas ira teysu akife mano, ipacley, itatymu mano, ir fudu mano, kaypo dare tewas jo Do- widas.

34 Ber neimfiu nieko ifz anos Karalifcs ifz rakos jos: ber uždaretau ghi Kinnigayfzu per- wifas dienas givaros jo, del tarna mano Dowi- da, kury apnykau. karras laugojo pryfakimu mano, ir itatymu mano.

35 Ber ifz rakos sunas jo imfiu Karalik, ir dofu tau ifz jos deizymti giminiu.

36 Sunuy wel jo dofu wiena gimine: kad 2 Kar. 15. 4. tureta wifados lompą po weydu mano tarnas mano Dowidas, Jeruzaley miefte mano kury sau PF. 13. apnykau, kad izfarcyia tau warda mano.

37 Imfiu tada rawe, ir karalau and to wifa ko gieys duza tawo: ir bufi Karalumi and Iz- raelau.

38 Ir Rofo, jeygu klaufi to wifa ka, pryfa- kifiu tau, ir waykicziofi kiolefo mano, ir daryfi tey kas ira teysu akife mano, fengodanas ita- tymu mano, ir pryfakimu mano, pagal to kaypo dare tarnas mano Dowidas: jog bufiu fu ta- wim, ir pabudawofiu tau namus pakakacius,

pagal to kaypo pabudawojau Dowiduy, ir do- fu tau Izraeli.

39 Ir rodryni nufeminfiu fektę Dowido: Newifados reciaus.

40 Togdel jezkojo Salomo uzmuftat Jerobe- amą: ber Jerobeam kicles, ir izbejo Egyp- tan, Sifakop Karalauš Egipto, ir buwo Egyp- te net numire Salomo.

41 O o arftankas darbu Salomona, ir rey wis ka, dare, ir izminis jo, negu parafzyti ira Knigoy darbu Salomona?

2 Kray. 9. 25.

42 Meras wel per kury karalawo Salomo Je- ruzaley and wifu Izraelaus buwo p kiaturis de- izymtis metu.

2 Kray. 9. 30.

43 Potam uzmingo Salomo fu teweyś sawo, ir pakaltas ira miefte tewa sawo Dowida: ó Re- habeam sunus jo buwo Karalumi wietoy jo.

PAGUL. XII.

Izraelitey jezko patagwinima uzdetu fun- kumu, nog Rehabeam. 1. 9. 1. ape ka rody- jas pirm fenuju, potam jaunujų, kuru rodos feka, 8. ifz kuro priefzatis aipota nog jo dofzymis giminu, 16. jezko jas pertraukt sawyfp, ber dykey, 18. ir labey Diewas pat uzfako jam to dary, 22. Jerobeam Ka- ralus Izraelau nutykryna Karalifcs sawo budawoimn pilu, 25. ir iftalyu pramini- tos manjos ituzbos. Diewo, 26.

IR ataydes Rehabeam Sichemai: wifas nes 2 Kray 12. 1. Izrael atajo Sichemai, kad padarytu ghi Ka- ralumi.

2 Ir stojos kad izgirdo ape tey Jerobeam su- mu Nebato, ó kad dar buwo Egipte, (izbe- 2 Kar. 11. 40. go nes nog weyda Karalaus Salomona: ir gi- weno Jerobeam Egipte.)

3 Ir nufunte anijen, ir liepe ghi atwadyn, ir atajo Jerobeam, ir wifas surynkimas Izrael- aus, ir tare Rehabeamop, kalbant.

4 Tewas tawo padare junga, mufu kietu, 2 Kray. 10. 4. rujen tada dabar palagwink fukia: stuzba te- wa tawo, ir fuku jo junga, kury uždėjo and mufu, ó tarnaufim tau.

5 O ansjea tare jump: Nueykir iki treciey dieny: fugryfikir tada manafp: ir parejo a- nos žmones.

6 Ir rodyjos Karalus Rehabeam fu Seneyfics kurie stowejo po weydu tewa jo Salomona, kad gijo, kalbant: Kaypo rodyjat atfakir ciemua žmonemus.

7 O anijen tare jop, kalbant: Jeygu bufi fza-dien rarnu ru žmoniu, ir rarnaufi jems, ir atfakifi jems, ir kalbefi jems gierus zodzius: tada bus tarneyś sawo per wifas diegas.

8 Ber anijen apfyde roda: Senuju, kura ro- dyjo jam: ó rodyjos jaunujų, kurie uždėjo fu jo, kurie stowejo po weydu jo.

9 Ir tare jump: Ka, rodyjat atfakit ciemus žmonemus, kuros kalbejo manafp, tarant, Pa- lagwink junga: kury uždėjo and mufu tewas tawo.

10 O anie jaunicy, kurie uždėjo fu jo, tare jop, kalbant: Teypo kalbefi anump žmonium, kuros kalbejo tawafp, tarant, Tewas tawo pa- fankino junga: mufu, ber rujen palagwink ghi and mufu: Teypo kalbefi jump, Mažaufis pirfz- tas man žioresniu bus sz kufzyi tewa mano.

11 Jeygu dabar uždėjo and jufu tewas mano fuku junga, tada afjen prydefiu dar jungop jufu: Tewas mano plakie jus borageys, ber af- jen plakfiu jus hukleyś.

12 Teypo

12 Teppo atajo Jerobeam ir wisos anos žmones Rechabeam trecioj dieny, pagal to kaypo kalbejo Karalus, tarant: sugryziskis manisp trecioj dieny.

13 Ir atakie Karalus anomis žmonemis kie-
tey: aplaydo nes roda. Senuju, kura, rodyio jam.

14 Ir tare jump pagal rodos jaunuju, kalbanit, Tewas mano pasunkino junga. Jusu, bet aszjen prydosiu jungop jusu: tewas mano plakie jus botageys, bet aszjen plakiau jus kirkleys.

15 Teppo neiszklaufe Karalus anu zmoniu: apgryzimas nes ans buwo nog W I E S Z P A T I E S, kad patypryntu zody sawo kury d kalbejo W I E S Z P A T I E S per tarawima. Ahios Silonitos Jerobeamop sunaup Nebat.

16 O kad iszwido wisas Izrael, jog neiszklaufe ju Karalus, tada dawe žmones atakima. Karalus, kalbant: e Kas do dalu. taryme Dowidie? Ir tabey nejkios teywaynites nesuyme suniep isajes, nomerum tawo Izraelu, apweyzdek dabar namus sawo Dowide: teppo nocio Izrael nomerolina sawo.

17 Bet kas litis wayku Izraelaus kurie giweno mietnse Judos, and tu teypag Karalawo Rechabeam.

18 Isziune rada Karalus: Rechabeam, f Adoram: kurley buwo and skorba, o wisas Izrael nuakmeniawo ghi akmenimis jog numire: bet Karalus Rechabeam buwo teyp budru, jog uzlipo and waza, kad begu Jeruzalen.

19 g Teppo arpole Izraelitey nog namu Dowida, iki izey dieny.

20 Ir stojis, kad izgirdo wisas Izrael jog sugryzo Jerobeam, jog zusiunte, ir atwad: no ghi surynkimai, ir padare ghi Karalumi and wiso Izraelaus: niekas neikie namu Dowido lize pati gimine Judos.

21 O kad atajo Rechabeam Jeruzalen, surynko wisas namus Judos, ir gimine Benjaminio szymta: ir aszonias delzymis ruktanciu isz ryktuju junktu waynoip, Raror priez namus Izraelaus, sugrazy: Karalite Rechabeamop sunaup Salomons.

22 Bet zodys Diewo stojis Semajosp wirop Diewo, kalbant:

23 Kalbek Rechabeamop sunaup Salomons Karalauip Judos, ir wisump namump Judos, ir Benjaminop, ir atstankop zmoniu, tarant:

24 Teppo kalba W I E S Z P A T I E S, neyafires, ney karosize priez brolus jusu waykus Izraelaus, sugryziskit kiekwiens namofus sawo, tas nes dayktas stojis nog manes: ir paklaufe zodia W I E S Z P A T I E S, ir sugryzo kad parcyu, pagal zodia W I E S Z P A T I E S.

25 O Jerobeam pabudawojo Sichem, and kalna Efraim, ir giweno tampi, ir laydes isz taw, ir pabudawojo f Venuel.

26 Ir tare Jerobeam szyrdiy sawo: Dabar sugryz Karalite namump Dowida.

27 Jeyu tos žmones tye daryc aferas Namola W I E S Z P A T I E S Jeruzaley, tada sugryz szyrdys zmoniu Wiefzparieip sawo Rechabeamop Karalauip Judos: ir tabey uzimusi mane, o sugryz Rechabeamop Karalauip Judos.

28 Togdel rodyios Karalus, ir padare f du aukso telu: ir tare jump, Doug tey ira and jusu waykiczoe Jeruzalen: f Szcey Diewey rawo Izrael, kurie iszwede rawe isz fiames Egypro.

29 Ir pastare wienna Betheliy, kira, wel pastare Danc.

30 Ir stojis ans dayktas grieku: žmones nes waykiczoejo del wienna ing Dan.

31 Padare teypag Namu: aukstume, w ir padare Kunigey: leciaufus isz zmoniu, kurie nebuwo isz iuna Levi.

32 Ir padare Jerobeam szwete aszmame menasiy, pekiolek y dieny menasio, kaypo ana szwete: kuriy buwo Judoy, ir aferawojo and altoraus, teygi dare ir Betheliy aferawodam, telus kuros padare: uzstare teypag Betheliy kunigus auk zuma kuros padare.

33 Ir aferawojo and altoraus: kury padare Betheliy, pekiolekoy dieny, aizm mena ia, menasiy kury pramane isz szyrdies sawo Teppo padare waykanus Izraelaus szwete, ir anera-wojo and ano Altoraus, rukindamas.

PAGUL. XIII.

Pranaszas isz Judos pranaszauja priez at-
soru Betheliy. 1. Szce. pranaszyfte paty-
prynta ira stebuktu, 3. Pranaszas budamas pakwiecia nog Jerobeamo, kad walgina su
jo atkalba, 2. parcyt. 7. Senas Pranaszas
iszwedzia ghi, jog sugryzta: 1. nog Diewa
baramas est per senu ghi Pranaszu, 20. ir
nog lawa uzmuframas, 23. Senasis Pranaszas
ape tey daszinyofu: pakafis ghi, 25. ir par-
wityna pranaszyfte jo, 31. Jerobeamo kie-
jumas szyrdies.

O Szcey atajo wiras Diewo isz Judos per zody
W I E S Z P A T I E S, Betheliu: Jerobeam
wel itowejo pas altoru kad rukina.

2 Ir izaukie priez ana altoru per zody
W I E S Z P A T I E S, ir tare: Altarau, Altarau,
teppo kalba W I E S Z P A T I E S: a Szcey uzgims
sulus namamus Dowido, kuro wardas bus Josua,
tas aferawo: and rawes Kunigus aukstumu, ku-
rie rukina and rawes, ir deginci bus and rawes
kauley zmoniu.

3 Ir dawe anoygi dieny stebukta, kalbant:
Tas tey ira stebuklas ape kury kalbejo
W I E S Z P A T I E S: Szcey Altoraus perplisz,
peleney wel kurie ira and jo izbira.

4 Ir stojis kad izgirdo Karalus ana zody
ano wira Diewo, kury szaukie priez Altoru
Betheliy, jog iszriele Jerobeam raka sawo, nog
Altoraus, kalbant: Pagaukit ghi, bet raka jo
kura, iszriele priez ghi nudziuwu, jog negalejo
pytyruk jos sawes.

5 Ir perplizo ans Altoraus, ir izbiro peleney isz
Altoraus pagal ano stebukla, kury dawe ans wiras
Diewo, per zody W I E S Z P A T I E S.

6 Atakie rada Karalus, ir tare anop wirop
Diewo: f Melsk meldziu karfzey weyda
W I E S Z P A T I E S Diewa rawo, ir prafyk
uz mane, kad sugryztu manisp raka mano: f
Prasze tada ans wiras Diewo weyda W I E S Z P A T I E S
karfzey, ir sugryzo raka Karalaus jop, ir
buwo kaypo pirmo.

7 Ir tare Karalus anop wirop Diewo: Eyk
sumanim namolina, ir pasityprynt, o dosiu tau
dowana.

8 Bet ans wiras Diewo tare Karalauip, f Noris
dorumej mi puse namu rawo, neycia Wienok su
rawim: ney walgicia roy wicroy donos ney
giercia wadenio.

9 Teppo mi nes prysakie W I E S Z P A T I E S
per zody sawo, kalbant: Newalgisi donos, ney
giarsi wadenio, ney gryzy ano kielu kuro ciey.

10 Ir ejo ansien kiru kielu: ir negryzo ano
kielu kuro arajo Betheliu.

11 O Betheliy giweno wiens Senas Pranaszas: ir
arajosunus jo, ir fakie jam wisa, ana darba, kury
dare ans wiras Diewo ancy dieny Betheliy, su
aneyz zodziys kuros kalbejo Karalauip, tosem
teypag fakie ansien sawu sawo.

22. Kray.

11. 15.

Num. 13.

10.

1 Kar. 13.

33.

2 Kar. 17.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

32.

12 O tawas ju rare jump : Kuro kielutaydes?
6 funey jo regiejo ana kiala, kuro laydes ans
wiras Diewo, kursley atajo isz Judos.

13 Tare tada sunump sawo : Pabatnokit mi
asila : ir pabatnawo anisjen jamuy asila, ir jojo
ansjen and jo.

14 Ir laydes paskuy ana wiras Diewo, ir rado
ghi besedynti po azolu, ir rare jop ; Tugu esi
ans wiras Diewo, kursley arejey isz Judos? 6
ansjen tare, Afzien elini.

15 Tare tada jop ; Eyk su manim namosna,
ir walgit donas.

16 Ber ansjen tare, Negalu gryfze su rawim,
ney ieyt su rawim : Newalgisiu teypag donos,
ney giarsiu su rawim wadenio anoy wietoy.

17 Zody nes stojos manesp per zody
WIESZPATIES : Newalgisi ten ney
donos ney giarsiu wadenio : ney gryfzy eydams
ano kialu kuro ejey.

Gal. 1, 8 18 O ansjen tare jop ; d Afz reypag esmi
Pranaszu kaypo tu, ir kalbejo manesp Anjetas
per zody WIESZPATIES, rarat ; Per-
gabek ghi su rawim namosna tawo, kad walgitu
donas, ir giartu wadenio : ber metawo jam.

19 Ir sugryzo ansjen su jo : ir walgie donas,
namosne jo, ir giere wadenio.

20 Ir stojos kad sedejo anisjen uz stata, jog
stojos zody WIESZPATIES anop Pra-
naszop kursley sugrazyno ghi.

21 Ir szaukie ansjen anop wirop Diewo,
kursley atajo isz Judos, kalban ; Teypo kalba
WIESZPATIS : Delto jog buwey priefz-
taryngu naframs WIESZPATIES, ir ne-
saugojey ano prysakima kury prysakie tau
WIESZPATIS Diewas tawo.

22 Ber sugryzey, ir walgiey donas, ir gierey
wadenio anoy wietoy ape kura kalbejo tau ;
Newalgisi donos, ney giarsiu wadenio : lawonas
tawo neieys graban tewu tawo.

23 Ir stojos kaypo pawalgie donas, ir kaypo
giere, jog pabatnawo jam asila, spaciey aua-
muy Pranaszoy kury sugrazyno.

1. Kar. 20. 36. 24 Laydes tada ansjen, e ir rado ghi lawas
kiele, ir uzmuſze ghi : ir gulejo lawonas jo
pamestas kiale, asilas wel stowejo pas ghi, lawas
teypag stowejo pas ana lawona.

25 O sztey, zmones ejo pro szali, ir iszvido
ana lawona pamesta and kialo, ir lawa
stowintu pas lawona : ir atajo, ir pasakie
tey aname mieſcie, kurame giweno ans senas
Pranaszas.

26 Kad tey izgirdo ans Pranaszas kursley su-
grazyno ghi isz kialo, tada tare : Ans tey ira wi-
ras Diewo, kursley priefztaryngu buwo naframs
WIESZPATIES, togdel padawe ghi
WIESZPATIS lawuy, kursley fatauze ghi,
ir uzmuſze ghi, pagal zodia WIESZPA-
TIES kury kalbejo jam.

27 Priegtam kalbejo sunump sawo, rarat :
Pabatnokit mi asila, ir pabatnawo anisjen jam
asila.

28 Laydes tada ansjen, ir rado lawona jo
and kialo, ir asila, ir lawa, stowincius pas
ana lawona : lawas neede ano lawona, ney
sutaute ano asila.

29 Paeme tada Pranaszas lawona, ano wira
Diewo, ir uzdejo ghi and asila, ir pergabeno
ghi, teypo arajo ans senas Pranaszas mieſtan,
randos ir pabatit ghi.

30 Ir izdejo lawona jo graban sawo, ir
padare ansjen and jo raudawiana, Ach brotau
mano !

31 Ir stojos kad pakaste ghi anajen jog kalbejo
sunump sawo, rarat : Kao numirſiu tada paka-
skit mane aname grabe, kurame pakastis ira tas
wiras Diewo, ir izdekis kaulus mano pas kau-
tus jo.

32 Ans nes dayktas rykrey stosis f kury iz- f 2. Kar.
szaukie per zody WIESZPATIES 23. 16.
priefz ana Altoru kursley ira Berheliy, ir priefz 1. Kar. 2.
wisus namus anu aukſztumu kurie ira mieſtoſe 31. 31.
Samarios.

33 Paskuy to nusidawima, nortsigryzo Jero-
beam nog piktro kialo sawo : g bet adgalas dare g 1. Kar.
Kunigus aukſztoby isz teclaus su rerp zmoniu, 2. 31. 32.
karro norejo tojen prypilde raka, ir stojos
Kunigu aukſztumu.

34 Ir buwo tame daykte namamus Jerobeamo
grieku, kad butu iszkirti, ir izſzakniti isz
ziames.

PAGUL. XIV.

Jerobeam ſiuncia motery sawo Pranaszop
Achiosp, klastu has stojs su sunumi jo,
kursley ſirgo, 1. 9c. karas apifako jam
praxet jo, pro ſtupu garbu jo, 7. priegtam
ſmertiy wayha jo, 12. Ir izgadytima Izra-
elans, 15. sunni jo mirſzia, Patſien teypag
6 sunni jo karalanja, 17. Rehabeam ir
Juda griſezija priefz Wieszpat, korojam
est per Sifaku Karalu Egipto, 27. po
ſmertiy Rehabeamo karalanja sunni jo
Abiam, 29.

A Nogi meru Abia ſunus Jerobeamo ſirgo.

2 O Jerobeam tare moterief sawo :
Kialkis, ir perſimaynik, kad nepazyntu, jog tai
moterymi Jerobeamo, ir eyk ing Silo, ſztey
ira ten Ahia Pranaszas, d kursley pasakie ape 1. Kar.
mane, jog busiu Karalumi and tu zmoniu. 11. 36.

3 Ir imk rakaſi tawo deſzymi donu, ir
ragayſzus, ir kruſyka medaus, ir eyk jop :
ansjen pasakis tau, has stosis camuy ku-
dykiuy.

4 Ir padare teypo more Jerobeamo ir kielis,
ir nuejo ing Silo, ir atajo namosna Ahios : 6
Ahia negalejo regist, akis nes jo iſſitebe pro
ſenarwa jo.

5 Ber tare WIESZPATIS Ahiosp :
Sztey more Jerobeamo ateyt tawesp klastis
nog tawes ape daykta, has litiſi ſunus jos, ſer-
gas nes : teypo ir teypo kalbesi joſp : ir stosis, kad
ieys jog darys kaypo butu ſwertyma.

6 Ir itojos kad izgirdo Ahia troſtima kofa
jos, kad iejo duryſna, jog rare : Ieyk more
Jerobeamo, kodel dareys kaypo burumey
ſwertyma, nusiſtias nes esmi tawesp, su kietu
ſiuntyma.

7 Eyk pasakik Jerobeamuy, Teypo kalba
WIESZPATIS Diewas Izraelans : 6 Delto 1. Kar.
jog iszkielau tawe isz widuries zmoniu, ir
iſtaciau tawe wadu and zmoniu mano Izra-
elans.

8 Ir perſteſzau Karaliſte isz namu Dowidas,
6 dawiau ja tau : 6 nebawey kaypo rarnas
mano Dowidas kursley ſergiejo prysakima
mano, ir kursley ſekie mane isz wiſow ſzyrdes
sawo, kad rykt darytu tey has ira rypſu akie
mano.

9 Ber darey pikt, darydamas roſi daugiaus
nekayp tie wiſi kurie buwo pirt tawes, ir pa-
darey ſau kitus Diewus, ir licrus abrozus, kad
pajadyndumey mane rutybep, ir uzmercy mane
uſpaliu sawo.

10 Togdel

1. Kar. 15. 29. Togdel e szrey arwesiu pikr and namu Jerobeamo, ir izgadyntiu Jerobeamuy ta-
1. Sam. 4. kursy miza and fienos, uzrasintaghi ir
2. 22. 34. aplayita Izraeliy, ir izgyszyniu uzejanus
1. Kar. namu Jerobeamo, kaypo nugabena mefalus, net
16. 4. pratus wisilzey.

21. 2. 1. 11. Ta kursy mirs Jerobeamuy miefte, sues
2. Kar. 9. szunis : 2a. wel kursy mirs laukie, sues
8. paukszeczy dagaus ; W I E S Z P A T S nes
tey kalbejo.

12. Kialkis tada, eyk, namofna tawo : kad
areys kojios tawo nieitai, tada numirs aus
waykas.

13. Ir raudos jo wifas Izrael, ir pakas ghi, tas
nes tykr iz Jerobeamo nueys grabai : delto
jog asirado jampi rnapucis giaro, po W I E S Z -
P A C I U Diewu Izraelaus namofe Jero-
beamo.

14. Bet prykiels sau e W I E S Z P A T S Ka-
1. Kar. ralu and Izraelaus, kursy izgadyntis namus
15. 28. 29. Jerobeamo anoy dieny ! Bet ka jeygu ir dabar
butu tey ?

15. W I E S Z P A T S reypag spamusz Iz-
1. Kar. raeli, kaypo nendre siubojas wadeniy, ir iztraus
17. 18. Izraeli iz tos gteros ziames, kurā dawe tewa-
mus ju, ir iswaykls jos and anos izalies upes,
delto jog dare sau gojus, judyndami W I E S Z -
P A T Y rutybelp.

16. Ir izdos Izraeli del grieku Jerobeamo,
kursy fugriczyjo, ir kursy dare kad grieczynu
Izraeli.

17. Kietes tada more Jerobeamo, ir nuejo, ir
arajo Tirzoā : o kad arajo and slagcia namu,
tada numire ans jaunikaytis.

18. Ir pakafe, ghi ir raudawo jo wifas Izrael,
pagal zodzia W I E S Z P A T I E S, kury kalbejo
per tarn iwima, tarna sawo, Ahios Itanufza.

19. O atfankas darbu Jerobeamo, kaypo ka-
rawo, ir kaypo karalawo, iztey parafzyti ira
knigoy Krayniku Karalu Izraelaus.

20. Dienu wel per kuras karalawo Jerobeam
ira dwidefzymis ir dwci metey, ir uzmigo
su reweys sawo, o nadab sunus jo karalawo
wietoy jo.

21. Kar. 21. g Rehabeam wel sunus Salomona kara-
12. 13. lawo Judoy : kiaturas-defzymtis ir wienus
merus turejo Rehabeam kad tapo Karalumi, o
karalawo per sepyniolikā metu Jeruzaley,
aname miefte kury apyrko W I E S Z P A T S
iz wifu giminiu Izraelaus, kad izfartytu ten
warda sawo : o wardas motynos jo buwo
Naama, Ammonite.

22. Ir dare Juda tey kas buwo pikr akife
W I E S Z P A T I E S, ir pajudyno ghi karfztiefp
daugiaus nekayp dare wisi rewey ju, griekys
sawo kureys grieczijo.

23. A is nes reypag budawojo sau aukfztumus,
ir izitartyus abrozus, ir gojus : and kiekwienu
aukizro kalnela, ir po kiekwienu žalu me-
dzin.

24. Buwo reypag zamruznikys anoy ziamey-
tie dare pagal wifu bjarybiu pahoniū kuros
izware W I E S Z P A T S iz giwenima nog
weyda wayku Izraelaus.

25. Ir stojos pakrofe metose Karalaus Reha-
12. Kar. beamo : 2a. jeg Sifak Karalus Egipto lizejo priesz
12. 1. Jeruzalem.

26. Ir aceme skorbus Namu W I E S Z P A -
11. Kar. T I E S, ir skorbus namu Karalaus, ir labey wis
10. 16. 17. ateme : 2a. aceme reypag auklo skidas kuras
2. Kar. padare Salomo.

9. 15. 27. Karalus wel Rehabeam padare wietoy

ju waro skidas : ir padawe jas rakon Wirau-
su and pelciuju, kurie tergiejo duru Ka-
ralaus.

28. Ir stojos kad eydawo Karalus namofna
W I E S Z P A T I E S, jog pelciy nezdawo
jas, ir parnezdawo jas kamaroni-largibus
pelciuju.

29. O atfankas darbu Rehabeamo, ir tey wis
ka dare, negu parafzyti ira knigoy Krayniku
Karalu Judos.

30. Ir buwo wayna terp Rehabeamo, ir terp
Jerobeamo per wias dienas ju.

31. Ir uzmigo Rehabeam su reweys sawo :
ir pakafas ira su reweys sawo miefte Dowido,
o wardas motynos jo buwo Naama, Am-
monite : o Abjam sunus jo karalawo wietoy
jo.

PAGUL. XV.

Abjam karalauja ir sika gricku tewa sawo,

1. 6. Diewas teians turyz zadeima sawo

4. Abjam mifzia, 7. Asa karalauja

wietoy jo asnanindamas izkuba. Diewo ir

paprostis, 9. karoja priesz ghi Baesa, 10.

Benhadad Padeda jam, 22. mifzia palikis

wietoy sawo Jozaf. 14, 25. Baesa ghi uz-

musza, ir namus Tewa jo izgudyna, ir ka-

ralauja wietoy jo, 27.

O 4 Afzmofo liekose metole Karalaus Jero- 22. Kar. y.
beamo sunaus Dewato, tapo Karalumi Ab- 13. 1.
jam and Judos.

2 6 karalawo ape treis metus Jeruzaley : o 21. Kar. y.
wardas motynos jo buwo Maacha au. 12. Abifa- 13. 2.
lunia.

3 Ir waykfczchojo wifose griekose rewa sawo,
kuros dare pirma jo : ir nebawo tocula izyrdys
jo su W I E S Z P A C I U Diewu jo, kaypo
izyrdys rewa jo Dowida.

4 Bet del Dowida dawe jam W I E S Z -
P A T S Diewas jo rompa Jeruzaley, pryk al- 2. Kar. y.
damas sunu jo palkuy ghi, ir jantypryndamas 11. 36.
Jeruzalem.

5 Delto jog Dowidas dare tey kas buwo tey-
su akife W I E S Z P A T I E S, ir nomtojo nog
to wifa ka ifakle jam per wifas dienas giwatos
sawo liz d daykte Urius He hiros.

6 Ir buwo wayna terp Rehabeamo, ir terp
Jerobeamo per wifas dienas giwatos jo.

7 O atfankas darbu Abjos, ir tey wis ka
dare, negu parafzyti ira knigoy Krayniku Karalu
Judos : buwo reypag wayna terp Abjos, ir terp
Jerobeamo.

8 Ir uzmigo Abjam su reweys sawo, ir pakafe
ghi miefte Dowido, o e Asa sunus jo karalawo 21. Kar. y.
wierny jo. 14. 1.

9 Dwidefzymtofe metose Jerobeamo, Kara-
laus Izraelaus, tapo Karalumi Asa and Judos.

10 Ir karalawo per kiaturas-defzymtis ir
wienus metus Jeruzaley, o wardas motynos jo
buwo Maacha, dukre Abifalunia.

11 Ir dare Asa tey kas buwo teysu akife
W I E S Z P A T I E S, kaypo rewas jo Do-
widas.

12 Nubrankie nes anos zamruznikus iz zia-
mes, ir nukiele wias anos ufezto-diewus kuros
padare rewey jo

13 g Ir labey pacia reypag Maacha motyna
sawo nudcio, kad neburi Karaliene, delto jog
padare bjauru batwona, gojus : izfakniyo reypag
Asa bjauru batwona, jos, ir ludegino ghi
jus upeli kidron.

- 14 Aukštrumey tieša nebuwo nušmri, šyrdis wienok Afos buwo robuša su W I E S Z P A C I U per wifas dienas jo.
- 15 Ir iuešze namosna W I E S Z P A T I E S h I. av. 5. pašwēšus dayktus tēwa sawo, ir h pašwēšus 35. dayktus sawo, sidabra, ir aukšā, ir sudas.
- 16 Ir buwo wayna terp Afos, ir terp Baefos Karalaus Izraelaus per wifas ju dienas.
- 17 Ir Baefas nes Karalus Izraelaus saydes priefsz 16. f. Juda, ir pabudawōjo Rama, kad nedalaysta iszeyt kim, ir ieyt Afos p Karalaus Judos.
- 18 Eme tada A'a wifa ana sidabra, ir aukšā, kursey zliko skorboše namu W I E S Z P A T I E S, ir skorbus namu Karalaus, ir padawe jos rakon tarnu sawo: ir nusiunte jos Karalus Afa & Benhadadop sutaupš Tahrimmona sunaus Me- ziona Karalausp Syrios, kursey glweno Damas- kuy, kalbanit.
- 19 Sadara ira terp manes ir terp tawes, terp tewa mano, ir terp tewa tawo: sztey siunciu tau dowa, sidabra, ir aukšā, eyk, suniekink sadara tawo su Baefā Karalumi Izraelaus, kad atfortu nog manes.
- 20 Ir paklaufe Benhadad Karalaus Afos, ir nusiunte Wirausius karu kuros rurejo priefsz mie- stus Izraelaus: ir pamulze Ijona, ir Dan, ir Abel Beth-Maacha, ir wifa Chinneroth, su wifa ziame Nafihali.
- 21 Ir stojos kad rey izgirdo Baefā, jog palowe budawot Rama: o atliko Tirzoy.
- 22 Liepe tada izšaukt Karalus Afa per wifa- juda, *nieku nebuwo walnu* kad negabotu isz tēn akmeu kamos ir medzigu kureys buda- wojo Baefā: ir pabudawojo jeyš Karalus Afa Gaba, Benjaminā, ir Mizpā.
- 23 O atitankas wifu darbu Afos, ir wifa jo galibe, ir rey wis ka dare, ir miestey kuros pabu- dawojo negu parašyti ira knigoy Krayniku Ka- ralu Judos? Bet mere senatwes sawo sirgo and koju sawo.
- 24 Ir i užmigo Afa su rewēys sawo, ir paka- sta ira su rewēys sawo miestē tewa sawo Do- wida: o Jozafat sunus jo rapo Karalumi wietoy jo.
- 25 Nadab wel sunus Jerobeamo rapo Kara- lumi and Izraelaus antrole metose Afos Kara- laus Judos: ir karalawo per dweis metus and Izraelaus.
- 26 Ir dare tēy kas buwo pikr akife W I E S Z P A T I E S, ir waykšczojo kiele tewa sawo, ir griekie jo, kuro padare kad grieszty Izrael.
- 27 O Baefas sunus Ahios isz namu Isakhar padare sadara priefz ghi, ir pamulze ghi Baefas Gibberthone, kursey ira miestis Fili- stynu, kad abgule Nadab, ir wifas Izrael Gib- berthone.
- 28 Ir užmulze ghi Baefas trecioše metose Afos Karalaus Judos, ir tapo Karalumi wie- toy jo.
- 29 Ir stojos kad karalawo, jog pamulze wifus namus Jerobeamo, nepaliko nieko isz namu Jero- bamo. kas tarejo atadwesi, ner izgayšzyno ghi, pagal žodzia W I E S Z P A T I E S, kury kal- bejo per tarnawima, tarnu sawo Ahios Silonjos.
- 30 Del grieku Jerobeamo kursey grieszty, ir dare kad grieszty Izrael, ir del inarsima jo, kuro narsino W I E S Z P A T Y Diewa Iz- raelaus.
- 31 O atitankas darbu Nadabo, ir tēy wis ka- dare, negu parašyti ira knigoy Krayniku Kara- laus.

31 Ir buwo wayna terp Afos, ir terp Baefos Karalaus Izraelaus, per wifas ju dienas.

33 Trecioše metose Afos Karalaus Judos, Baefas sunus Ahios tapo Karalumi and wifo Izraelaus, Tirzoy, ir karalawo per dweiszymis ir kiurys merus.

34 Ir dare tēy kas buwo pikr akife W I E S Z P A T I E S, ir waykšczojo kiele Jerobeamo, ir griekie jo, kuro dare kad grieszty Izrael.

PAGUL. XVI.

Pranaszas Jėhu pranaszauja priefsz Baefas, 1. 9. sunus jo Ela, užstojas wieton jo, 8. kury užmulza Zimri, ir tampa Karalumi, 9. nog Omries budamas abgulis sušdžgina, 15. Omri pergalėjus Tibni, tampa Karalumi, 21. budawoja Samarija, 24. Seke grieku Jerobe- amo, 25. ir miršta, 28. Achab sunus jo ariys wieton jo, 29. kursey ira bediewisjnu už pav- mosius, 30. Hiel budawoja Jerischa, 34.

Stojos tada žodys W I E S Z P A T I E S Jėhuop sunausp Hanani priefsz Baefas, kalbanit:

2 Delto a jog iškielau tawo išz dulkui, ir istariu tawo wadu, and žmoniu mano Izraelaus: o waykšczojey kiele Jerobeamo, ir darey tēy kad grieszty žmones mano Izrael, judydamas mane narlop griekys ju.

3 Sztey, nukliskiu užėjus Baefos, ir užėju- nus namu jo, ir padarys namus tawo, o kaypo namus Jerobeamo sunaus Nebato.

4 Ta kursey mirs e Baefey miestē, sues szunis, ta wel kursey mirs jam laukie, sules paukščzey dagaus.

5 O atitankas darbu Baefos, ir tēy kas dare, ir galibejo, neguparasyti ira knigoy Krayniku Karalu Izraelaus.

6 Ir užmigo Baefas su rewēys sawo ir pakasta ira Tirzoy: o sunus jo Ela karalawo wietoy jo.

7 Teypo stojos teypag žodys W I E S Z P A T I E S per tarnawima Pranaszo Jėhu sunaus Hanani, priefsz Baefas, ir priefsz namus jo, o tēy del wifo ano pikra kury dare akife W I E S Z P A T I E S, judyndamas ghi rufibes p darbu ra ku sawo, delto jog parjēn buwo kaypo namey Jero- beamo, o ir delto jog pamulze jos.

8 Dwiszymioše ir sześtoše metose Afos Kara- laus Judos, Ela sunus Baefos rapo Karalumi and Izraelaus, Tirzoy, o karalawo per dweis metus.

9 O Zimri tarnas jo Wirausias and puse wēzymu padare susiršyzima priefsz ghi, kad ansien buwo Tirzoy apsigieris namose Arzds Sotastos Tirzoy.

10 Iejo tada e Zimri, ir isztyko ghi, ir užmulze ghi, dwiszymioše ir sześtoše metose Afos Karalaus Judos: ir tapo Karalumi wie- toy jo.

11 Ir stojos kad karalawo, kad sed ejo and so- stas sawo, jog pamulze wifus namus Baefos, ne- paliko jam to kursey miša and sienos, ney gliciu jo ney priedu jo.

12 Teypo ižadyno Zimri wifus namus Baefos, pagal žodzia W I E S Z P A T I E S, kury kalbejo priefsz Baefas per tarnawima. Pranaszo Jėhu.

13 Del wifu grieku Baefos, ir del grieku Elos sunaus jo kureys sugrieszty anisjen, ir kureys dare kad grieszty Izrael, judyndami W I E S Z P A T Y Diewa Izraelaus rufibes morna- stymis sawo.

a 1. Ka 149

b 1. Ka 154

c 1. Ka 149

ir 154

ir 161

d 1. Ka 154

e 2. Ka 93

f wifus 1. 2. 800

14 O atstankas darbu Elos, ir rey wiska dare, negu paraszyta ira knigoy Krayniku Karalu Izraelaus?

15 Dwidefzymtofe ir sekmofo metofe Afos Karalaus Judos karalawo Zimri per septynias dienas Tirzoy: o zmones atsigule priesz Gibbethona, kursey ira mieklas Filistynu.

16 Ir izgirdo anos zmones kuros atsigule, kalbait: Zimri padare susiryszymas, ir labey uzmulze teypag Karalu: rogdel padare Karalumi anoy dienoy wisas Izrael Omri Hetmonas and Izraelaus, abaze.

17 Ir laydes Omri, ir wisas Izrael su jo isz Gibbethon, ir abgule Tirza.

18 Ir stojos kad iszwido Zimri, jog iingras buwo mieklas, jog iejo ing Palocu namu Karalaus, ir uzdegie namus Karalaus and saws ugnia, ir numire.

19 Del grieku sawo kureys griefzyio, darydamas tey kas buwo pikr akise W I E S Z P A T I E S, wayksczodamas kielu Jerobeamo, ir griekie jo, kury dare darydamas kad griefzyru Izrael.

20 O atstankas darbu Zimri, ir susiryszymas jo kury padare negu paraszyti ira knigoy Krayniku Karalu Izraelaus.

21 Tersidalijo tada zmones Izraelaus ing dwi dali: puse zmoniu sekie Tibni sunu Ginath, kad padaryru ghi Karalumi, puse wel sekie Omri.

22 Bet anos zmones kuros sekie Omri biwo stypresnes, nekayp anos zmones kuros sekie Tibni sunu Ginath, ir numire Tibni, o Omri karalawo.

23 Tris-desfzymtofe ir wienofe metofe Afos Karalaus Judos, capo Karalumi Omri and Izraelaus, ir karalawo per dwilika metu, Tirzoy karalawo per szefyzs merus.

24 Ir pirkto kalna Samarijos nog Semero, uz du talentu sidabro, ir apbudawojo ana kalna, ir pramino warda ano miekla kuri pabudawojo, wardu Semero. Wiefzpaties ano kalna, Samaria.

25 Ir dare Omri tey kas buwo pikr akise W I E S Z P A T I E S: je labey dare pikciaus nekayp rie wili kurie buwo pirm jo.

26 Ir wayksczozjo wifofe kielofe Jerobeamo sunaus Nebato, ir griekofe jo, kureys dare kad griefzyru Izrael, judyndamas W I E S Z P A T Y Diewa Izraelaus rutibep mornastyms sawo.

27 O atstankas darbu Omri kas dare, ir galibe jo, kura dare, negu paraszyti ira knigoy Krayniku Karalu Izraelaus.

28 Ir uzmigio Omri su tewey sawo, ir pakastis ira Samariy: o Achab sunus jo karalawo wicroy jo.

29 Ir capo Achab sunus Omri karalumi and Izraelaus tris-desfzymtofe ir aszmofo metofe Afos Karalaus Judos: ir Karalawo Achab sunus Omri and Izraelaus Samariy, per dwidefzmys ir dweis merus.

30 Ir dare Achab sunus Omri tey kas buwo pikr akise W I E S Z P A T I E S: labiaus nekayp tie wili kurie buwo pirm jo.

31 Ir capo (lagwas gu tey buwo dayktas, jog wayksczozjogriekofe Jerobeamo sunaus Nebato) jog dar eme, uz moreri Izebelas dukteri Erah Baalies Karalaus Zidonioniu, ir nucjo ir tarnawo Baaluy ir kloniojos jam.

32 Ir izstare Baaluy Altoni, Namofe Baalies, kuros pabudawojo Samariy.

33 Padare teypag Achab goju: teyp jog dare dar labiaus pikr kad pajudyntu W I E S Z P A T Y Diewa Izraelaus rutibep, nekayp wili Karaley Izraelaus, kurie buwo pirm jo.

34 Dienofe jo pabudawojo Hiel Bethelita Jerichas uzdejo fundamente: jo and Abiram pirmgimdzia sunus sawo: o and Segubo jau neisio sunaus sawo uzstare bromas jo: g pagal zodzia W I E S Z P A T I E S kury kalocjo per tarnawima Jozuos sunaus Nuno.

PAGUL. XV 31.

Elia apisako Achabuy dydi sansuma, 1. Oe. Bunciamas est nog Uiewo upelin Kriih, 2. kame ghi peni warney, 3. bunciamas est Zarfasan naszlesp, 8. kury ghi peni milteyr ir aliwa kurn teciama nenusumazyna, 11. Elia prykiela isz numirusiu sunu gaspadyner sawo, 17. kury prypazyia Elia uz Prana-sza, 24.

O Elia iibita isz giweroiu Gilead tare Achab: Teypo tykrej kaypo giia W I E S Z P A T S Diewa Izraelaus po kuro weydu stowiu a jeygu tofe metofe bus rafa, abq lietus, liz pagal zodzia mano.

2 Poram atajo jop zody W I E S Z P A T I E S, kalbait:

3 Eyk isz cia o atsigryfzk uzrekieimop, ir pasislepk ties upeli Kriih, kursey ira ties Jordana.

4 Srosis jog giari isz upelo: ir pryfakisia warnams kad penetu ten rawe.

5 Nucjo tada ansjen, ir padare pagal zodzia W I E S Z P A T I E S, nucjo nes ir giweno pas upeli Kriih, kursey ira ties Jordana.

6 O warney atnefze jam ryro-metu donos ir melos, wakaro-metu teypag tonos ir melos: ir gicre ansjen isz ano upela.

7 Ir stojos prieg pabaygey daugiel dienu, jog ans upelis izdziuwo: nebuwo nes licrams anoy ziamey.

8 Stojos tada jop zody W I E S Z P A T I E S, kalbait:

9 Kialkis, eyk ing b Zarfach, kursey ira pas Zidona, ir giwek tam, szarey, pryfakiau ten nazley moterizskiey, kad penetu rawe.

10 Kietes tada ansjen ir nucjo ing Zarfach, o kad atajo bromosf mielto, sztey buwo ten moterizskie nazle berakant malkas: ir szaukie ansjen josp, ir tare: Agminefzk meldziu trupud wa denio rame sude kad giercia.

11 O kad ana ejo atuelzr, tada szaukie ansjen josp, ir tare: Agminefzk teypag meldziu ka sui donos rakoy tawo.

12 Bet ana tare: Teypo tykrej kaypo giia W I E S Z P A T S Diewas tawo, jeygu curu ragayzy liz zupnia miltu kruzykie, ir trupuci aliwos bonkoy: o sztey liirynksiu pora medziu, ir eymi, ir pagarawisiu sau, ir sunuy mano, kad walgitume rey: ir mirtumime.

13 O Elia tare josp: nesibijok, eyk padaryk pagal zodzia tawo: bet padaryk mi pirm: ilz ro ragayzeli, ir izminefzk cia, bet sau ir sunuy tawo padarysi poram.

14 Teypo nes kalba W I E S Z P A T S Diewas Izraelaus: miltrey kruzyko nesustrowis, ir aliwos pleszkos nenubus, iki aney diency kuroy dos W I E S Z P A T S lietu tod ziame.

15 Ir nucjo ana ir padare pagal zodzia Elios: teypo walgie ana, ir ansjen, ir namey jos per daugiel dienu.

16 Miltrey kruzyko nesustrowijo, ir aliwa pleszkos nenubowo, pagal zodzia W I E S Z P A T I E S kury kalbejo per tarnawima Elios.

Joz. 6.

20.

Jok. 5.

17.

Luk. 24.

17 Ir stojos potam jog sunus anos zmonos ga padyne anu namu ap' rgu, o liga jo buwo labej stypra, terp jog notliko jampi aradweho.

18 O ana tare Eliosp, ka, tury weykt su rawim wirau Diawo? Jejeugu manasp, kad arwekumey and manas neteyfibe mano, ir uzmuftuney sunu mano.

19 O ansjen tare josp: Dokmi sunu tawo, ir eme ghi ansjen isz prieglaupicia jos, ir nugabe no ghi aukiztyi and wirzutyio-ruma, kame piweno patsjen, ir atfigule and jo and patela sawo.

20 Ir szaukie WIESZPATIES P, ir tare: WIESZPATIE Diawe mano, Padareygu tada terp pikrey ir rey morerizkiey kurey wiefzauju, jog uzmuftu sunu jos?

21 Ir izumierawo tris kartus and ano wayka, ir szaukie WIESZPATIE S P, ir tare; WIESZPATIE Diawe mano, tefugryizta mieldziu dusza to wayka jop.

22 Ir iszklaufe WIESZPATIES balsa Elios: ir sugryzo dusza ano wayka jop, jog adgiyo.

23 Ir eme Elia ana wayka, ir nugabe no ghi mow wirzutyio-ruma anofenamose, ir dawe ghi moryney jos: ir tare Elia, sztey sunus tawo gija.

24 Tare tada ana morerizkie Eliosp: dabar zynau jog esi wiru Diawo, ir jog zodyz WIESZPATIES nasroia tawo ira tiefa.

PAGUL. XVIII.

Elia succinias est Achabob, 1. 6. c. surynka Obadja, 7. prysako jam kad pasakiau Karaluy ap' ateyga sawo, 8. kelba Achabob, 7. potam surynkimop, ir Pranaszump Baalies, 21. kurie slowi uszfigieda, 26. Wieszpatis pasirodzia ziauklu and asieros Elios, 30. Pranaszey Baalies uzmuftami est, 40. liczus apinewas ira per matda Elios, 41.

IR stojos po daugieny dienu, jog tapo zodyz WIESZPATIES Eliosp, treciose metose, kalbant: ir pasirodyk Achabuy, dosiu nes lietu and ziames.

1 Ir nucjo Elia, kad pasirodytu Achabuy: o badas buwo stypras Samarioy.

2 Ir pawadyno Achab Obadja Storafta: o Obadja bijojos labej WIESZPATIES.

3 Stojos nes kad zudyno Izebel Pranaszus WIESZPATIES, jog eme Obadja szymta Pranaszu, ir paslepe jos po pakias deszymzis wiru lindyncey, ir pencie jos dona, ir wadeniu.

4 Ir tare Achab Obadjojp, Laykis per ziamę wisump wadenio werfiump, ir wisump upiump: gal bur jog rafim zola, kad uzlaykitumime giweys arklus, ir mulus, o neizgadyngumine isz gylwju.

5 Ir padalijo ansijen ziamę terp sawes, kad pereyru per ja: Achab cio asabney wienukielu, Obadja te pag ejo asabney kitu kielu.

6 O kad Obadja buwo kiele, sztey, jog suryko ghi Elia, ir pazyno ghi, pole tada and weyda sawo, ir tare: Tugu esi Wieszpatie mano Elia?

7 Ansijen tare; Aszjen esmi: Eyk, pasakik Wieszpaciu tawo; Sztey cia Elia.

8 Bet ansijen tare: Ka sugrieczyiau jog do dy tarna tawo, rakaon Achabo, kad uzmuftu mane.

9 Tero tykrej kypa gija WIESZPATIS Diawas tawo, jeugu ira gimine, aba karaliste, kur neliunce Wieszpatis mano, jesa-

kot tawe: o kad mre, nera jo cia, tada eme nog a: os karalites, ir nog anos gimines prysega, jog nedar tawes.

10 O dabar kalbi: Eyk pasakik WIESZPATIUY tawo: Sztey cia ira Elia.

11 Ir gales stotis, kad nucyfu nog tawes, jog arym sawe Dwasia WIESZPATIES S, kur nezynau: o ateycia pasakik rey Achabuy, o nerastu tawes, tada uzmuftu mane: o aszjen tarnas tawo bijaus WIESZPATIES S nog jaunistes mano.

12 Negu pasakita rey ira WIESZPATIUY mano, ka padarau kad uzmuftyno Izebel Ira: aszus WIESZPATIES jog pastepiau szymta wiru, isz Pranaszu WIESZPATIES S, po pakias-deszymtis wiru lindyncey, ir pencieu jos dona ir wadeniu.

13 O dabar kalbi: Eyk, pasakik WIESZPATIUY tawo: Sztey, cia ira Elia, o ansjen uzmuftu mane.

14 O Elia tare: Tero tykrej kypa gija WIESZPATIS karu po kuro weydu stowiu, tykrej: aszrodysiu jam izadien.

15 Nucjo tada Obadja surykt Achaba, ir pasakie jam: o Achab ejo surykt Elia.

16 Ir stojos ka t iszwidu Achab Elia, jog tare jog Achab: Tugu esi ano mayfzyroju Izraelaus?

17 Tare tada ansjen Aszjen ne mayfzyroju Izraelaus, bet tujen, ir namey tewa tawo, delto jog aplayder prylakimus WIESZPATIES, o nucjot palkuy Baalimus.

18 Dabargi tada nusiuk, surykt manesp wisak Izraeli and kalno Karmel: ir kiaruryz (zymrus ir pakias-deszymrus Pranaszu Baalies, ir kiaruryz szymrus Pranaszu goiaus, kurie walgo isz stala Izebelos.

19 Ir nusiunce Achab terp wisu wayku Izraelaus, ir surynko Pranaszu and kalna Karmel.

20 Pryfiartyo tada Elia wisump zmoniump, ir tare: pakolej rayfojar and dwieju duma? Jeugu o WIESZPATIS, ira Diawu, tada eykit palkuy ghi? Jeugu wel ira Baal, tada eykit palkuy ghi: bet zmones notakie jam ney zodia.

21 Tare tada Elia zmoniump, Asz patsjen atlikau Pranaszu WIESZPATIES, Pranaszu wel Baalies ira kietury szymtey ir pakios-deszymtis wiru.

22 Tedodami tada est mums du werfzu, o teaprynkta iau wiens werfzy, ir perdalija ghi stukofo, ir uzdeda and malku, bet ugnies tene dda: aszjen wel prygatawisu kita ghi werfzy, ir uzdedu and malku, o neuzdedu and jo ugnies.

23 Szaukit rada potam wardo Diawa jusu, aszjen wel szauksiu wardo WIESZPATIES: o ans Diawas kurity atakis per ugul, bus Diawu: wifos wel zmones atakie, ir tare: Tas zodyz ira giaras.

24 Ir tare Elia Pranaszump Baalies: Aprynkit san wiens werfzy, ir pagatawikit ghi pirtm, daug nes ira jusu: ir szaukit wardo Diawa jusu, o ne dekit ugnies.

25 Ir eme ansijen ana werfzy kury dawe jemus, ir pagatawijo ghi, ir szaukie wardo Baalies, nog ryco-mera iki pierams, kalbant: Baalau atakik mums! Ber nebuwo balsa, ney atakimo, ir szokinio priesz ana altoru, kursey buwo padarytas.

26 Ir stojos pietofo, jog apjokie jos Elia, ir tare: Szaukit garfa baltu dicwu nes ira: tykrej jog uzfidumawo, aba jog tury ka weykt, aba jog sury kiala: gal tak jog miege; o pabus.

Pagul. 18. 19.

I. KARALU.

277

28 Ir szaukie anisjen garfu balsa, ir besijj u-
fte peyleys, ir itomis, pagal buda sawo net islie, o
krauja: and sawes.

29 Ir stojos kad perejo pietrey, jog pranasza-
wo anisjen iki kad reykia buwo aserawot wal-
goma-asiera, bet nebuwo balsa, ney arsakims,
ney klausima.

30 Tare tada Elia wisump zmoniump, Fry-
siartynhit manesp: ir pryfiartyno jop wifos
zmones: ir pteyfe ana. Altoru WIESZ-
PATIES, kurfey buwo iszardyras.

31 Ir eme Elia e dwilika akmenu pagal
skayciaus giminiu wayku Joruba, kurop itojos
zody WIESZPATIES, kalbait, dz-
rael bus wardas tawo.

32 Ir padare isz ana akmenu Altoru warda-
ne WIESZPATIES: potam padare a-
plink ano Altoraus prakasa, and plaruma dwie-
ju mieru sektes.

33 Ir sakrowe malkas ir padalijo ana werfay
ing stukas, ir uzdejo ghi and malku.

34 Ir tare: Pripildyk itiatyros wiedzus
wadeniu, ir uzliekit and degamos aseros, ir
and malku, ir tare: Padarykit antra karr, ir
padare anisjen antra karr; priegram tare: Pa-
darykit trecia karr, ir padare anisjen trecia
karr.

35 Jog rekijejo wado aplink altoraus: prieg-
ram pripilde teypag wadeniu ana prakasa.

36 Ir stojos kad aserawojo walgoma-asie-
ra, jog pryfiartyno Pranaszas Elia, ir tare:

WIESZPATIE, e Diewe Abrahamo, Iza-
ka, ir Izraelaus, tepazyna szadien jog tujen esi

Diewu Izraeliy, o szijen tarnu tawo, ir jog pa-
adarau wifus tos dayktus pagal zodzia tawo.

37 Asakik mi WIESZPATIE, asak-
ik mi, kad pazyntu tos zmones, jog tujen

WIESZPATIE esi to Diewu, ir jog tujen
apgrazyney szyrdy ju.

38 Nukryto tada ugnis WIESZPA-
TIES, ir praryjo ana degama-asiera, ir anas

malkas, ir anas akmenius, ir anas dukies, ir la-
bey sutayze ana wadeni kurfey buwo prakase.

39 O kad rey iszwido wifos zmones, tada
pole and weydu sawo, ir tare: WIESZ-

PATS ira Diewu, WIESZPATS ira
Diewu.

40 O Elia tare jump: Pagaukie Pranaszas
Baalies, kad neizbegtu isz ju ney wiens: ir pa-
gawo anisjen jos, o Elia nugabeno jos iki upe-
lyu Kison, ir pamulze jos ten.

41 Potam tare Elia Achabow, Eyskis, wal-
gik, ir giart: treakimas nes ira apityngo lieraus,

42 Teypo baydes Achab, walgit, ir giart, bet
Elia uzejo and aukstuma Karmel, ir izliciese

knupscias and ziames, potam idejo weyda sa-
wo terp kialu sawo.

43 Ir tare waykop sawo, Iszeyk dabar, ir
dabokis ties marus, iszejo tada anisjen, ir dabo-
jos, ir tare: Nera nieko, tare tada anisjen, Su-
gryzik per seprynis kartus.

44 Ir stojos sekmu kartu, jog tare: Setey,
maras debelis, kaypo raka zmogaus, iszeynas

nog maru: o anisjen tare, Eyk pasakir Acha-
buy, Pakinkik, ir perwazok, kad neuzturetu

tawe lietus.

45 Ir stojos anomer, jog pajodawo dagus
nog debeliu, ir wejas, ir arajo dydys lietus: o

Achab nujojo, ir laydes izirecliu.

46 Raka wel WIESZPATIES buwo
and Elia, ir pajose steginius sawo, ir bego

pirm weyda Achabo, iki kur ategni izre-
cliu.

PAGUL. XIX.

Elia bega nog Izebelos. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

IR pasakie Achab Izebeloy wis rey ka padare
Elia: ir ape anos wifus kuros uzmulze anis-
jen, ipatey, wifus Pranaszas, kalawiju.

2 Nufuncie tada Izebeliunyni Elia, pasir-
kit: Teypo tepadaro mi diwey, ir teypo te-
priedda, tykrej padarysiu tytoy ape sza meta,
dulza tawo. kaypo dulza karro isz ju.

3 Kad rey iszwido anisjen, kiele: ir nuejo
pro giwara sawo, ir arajo Bersebon, kurtiej ira
Judoj: ir paliko ten wayka sawo.

4 Bet patsien nuejo giron dienos kista, ir
sedos po wienu klawo-medziu, ir meldes kad
miru dulza jo, ir tare: Gana ira, imk dabar
WIESZPATIE dulza mano, neimi nes
gierefniu uz tewus mano.

5 Ir atsigule, ir miegojo po wienu klawo-
medziu: o iszey: jog Anietas dafilitejo jo, ir
tare jam: Kialkis, walgit.

6 Ir apidajyre, o iszey galwofe jo ragayzys
and wglu pakieptas, ir pleizka wadenio: tey-
po walgie anisjen, ir giere, ir atsigule adga-
los.

7 O Anietas WIESZPATIES arajo
antra karr, ir dafilitejo jo, ir tare: Kialkis, wal-
git, dug nes buri rau kialo.

8 Kicles tada anisjen: ir walgie, ir giere; ir
ejo galibe ano pena, per a kiaturas-deszymtis
dienu, ir per kiaturas-deszymtis nakciu, iki ka-
lany Diewu Horeb.

9 Ir tejo ten lindynes, ir pernawojo ten:
o iszey zody WIESZPATIES itojos
jop, ir tare jam: Ka cia darey Elia?

10 O anisjen tare, Karfzey emiaus krywdos
WIESZPATIES Diewa karu, waykey
nes Izraelaus aplaydo sadara tawo, Al orus
tawo pagrowe, ir Pranaszas tawo kalawiju pa-
mulze: o o szijen pars ryti atlikau, o dar
jesako dulzos mano kad atymtu ja.

11 O anisjen tare: Iszeyk, ir stokis and to
kalna, po weydu WIESZPATIES, o
iszey WIESZPATS ejo pro szali, o dy-
dys, ir stypras wejas skialdamas kalnus ir lauz-
damas oles, pirm WIESZPATIES, bes
WIESZPATIES nebuwo aname wejuy:
o paskuy ano weja trefzeimas ziames, WIESZ-
PATIES teypag nebuwo aname trefzeime
ziames.

12 O paskuy trefzeima-ziames ugnis, WIESZ-
PATIES teypag nebuwo anoy ugniy: paskuy
ugnies wel lagwas-balsas mielos giedros.

13 Ir stojos kad tey izgirdo Elia, jog apwi-
niojo weyda sawo ploszczumi sawo, ir iszejo,
ir stowejo ieygoj lindynes: o iszey arajo jop
balsas, kurfey tare: Ka cia weyki Elia?

14 O anisjen tare: Karfzey emiaus uz kryw-
da WIESZPATIES Diewa karu, waykey
nes Izraelaus aplaydo sadara tawo, Al orus ta-
wo pagrowe, ir Pranaszas tawo uzmulze kalawi-
ju: o szijen pars ryti atlikau, o dar jesako du-
lzos mano kad atymtu ja.

Exod.
34.28.
Mat. 4.2.

Rvm.
11.3.

- 15 **O WIESZPAT**s rare jop, Eyk, sugryzk kielan tawo, giron Damaskaus: ir eyk ten, ir patepk Hazaeli Karalumi and Syrios.
- 16 Priegtam patepsi Jehu sunu Nimfi Karalumi and Izraelaus, Elifa, teypag sunu asaro isz Abelmeholas patepsi Pranaizu wietoy tawo.
- 17 Ir c stosis kas izbegs nog kalawija Hazaelies, jog uzmušz ghu Elifa.
- 18 d Palikau teypag Izraeliy seprynis rukstancius, wisus anos klekus kurie nekloniojo Baaluy, ir wisus agos nafsus kurie nebuciwawo jo.
- 19 Teypo nuejo isz ten, ir rado Elifa sunu Safato, kurie are pirm sawes dwilika jungu jauciu, o parsien buwo pas antra, lieka: ir perejo jop Elia, ir uzmete and jo ploszczu sawo.
- 20 Ir aplyde ansjen anos jaucius, ir nubego paskuy Elia, ir tare: Tepabucioju meldziu te wawo mano, ir motyna mano, potam eyfu paskuy tawe: o ansjen rare jam, Eyk, sugryzk, dabekis nes to ka padarau tau.
- 21 Sugryzo tada nog paskuy jo, ir eme junga jalcu, ir pamu ze jos, o itorkes anu jauciu isz wite ju mewa kura dawo zmonemus, o anos jen walgie ja: potam kietes ir cjo paskuy Elia, ir tarawo jam.

PAGUL. XX.

Benhadad abguta Samariu, ir pirmas gicy-dwisio pawelijamas est am, i. etc. bet an-tras atkatbanas est, 5. togdel gat-wijas izumawot must, 10. Achab liepia gin-tis iz rodos Pranaizu, ir zadermo, ir du karu pergali, 13. Benhadad musija step-tis, 30. Achab davo su jo pakajm, 33. Pranaizis kursey pirmio lisepe uzsimuzt, 35. bara Achab, 39.

O Benhadad Karalus Syrios surynko wisu galibe sawo, ir buwo su jo tris-dezymis ir du Karalu, ir arkley, ir wazey: ir laydes, ir agule Samaria, ir karawo priefz ghi.

2 Ir nusiunte siuortynius Achabob, Karalausp Izraelaus mielta.

3 Ir rare jam; Teypo kalba Benhadad, Sidabras tawo, ir aukas tawo, ira mano: priegram mueris tawo, ir gierausi waykey tawo, ira mano.

4 Karalus wel Izraelaus arfakie, ir rare? Pagal zolzia tawo, Wieszparie mano Karalau: tawo esmi parsien, ir tey wis ka turu.

5 Sugryzo potam anie siuortyniey, ir rare: Teypo kalba Benhadad, tarau: Siunciau ciefa ewasp, kalbau: Sidabra tawo, ir aukas tawo, ir moteris tawo, ir waykus tawo, dofi mi.

6 Ber rytoy ape ta meta siusia tawasp tarnus mano, kad arla kitu namus tawo, ir namus tarau tawo: ir stosis jog indes rakosna sawo wis sey kas ira miela akiu tawo, ir arym.

7 Pawadyno tada Karalus Izraelaus wisu Wiraufiu ziames, ir rare: Warrokiet meldziu, ir dabokies, jog tas jeziko pikto, arsiunte nes manesp, kad docia jam, moteris mano, ir waykus mano, ir sidabra, ir aukas mano, o nokatbe-jau jam to.

8 Ber wisu Wiraufiey, ir wisos zmonestare jop: Neklausik, ney pawelik.

9 Togdel rare ansjen siuortyniams Benhadad: Palakikie Wieszpaciuy mano Karaluy, wis sey ape ka pirm siuortey tarnop tawo, padary-

siu, bet to dayka negalu padaryt: Teypo nue-jo anie siuortyniey, ir pergabeno jam zody.

10 **O Benhadad** nusiunte jop, ir rare: Teypo tepadaro mi Diewey, ir teypo teprydeda, jeygu gana bus ziezdru Samarkos zupniamis wisu tu zmoniu kuros eyr paskuy pedu mano.

11 Ber Karalus Izraelaus arfakie, ir rare: Kal-bekit jop. Kas prysijosi, tenefigira kaypo tas kurley izsijosi.

12 Ir stojis kad izgirdo ta zody begiar-dams, parsien, ir Karaley nomerose, jog rare taroump sawo. Prydekit, ir prydede ansijen priefz miesta.

13 **O fzyte** pryjejo wiens Pranaszas Achabob Karalausp Izraelaus, ir rare, Teypo kalba **WIESZPAT**s, Regicieygu wisu ta dyde daugib? Sztey padofiu ja izadien rakon tawo, kad zynorumey, jog alzien esmi **WIESZPAT**CIU.

14 **O Achab** rare: Ier ka? o ansjen rare Teypo kalba **WIESZPAT**s, Per jaunima Wiraufiu Fawieru: o ansjen rare, Kas surysa kwo? o ansjen rare, Tujen.

15 Paskayte tada ansijen jaunima Wiraufiuju Fawieru, ir buwo ju duszymtu, tris-dezymtis ir du: o paskuy ju paskayte wisas zmones, wisus waykus Izraelaus, seprynis rukstancius.

16 Ir laydes pietrofe. o Benhadad apsigiere nomerose, parsien, ir anie Karaley, tris-dezym-tis ir du Karalu kurie padejo jam.

17 **O jaunimas** Wiraufiu Fawieru cjo pirm: Ber Benhadad izsiunte nekuros, o ansijen pas-fakie jam, kalbau: Isz Samarkos iszejo wi-rey.

18 **O ansjen** rare, Norisjen iszejo pakajausp, pagaukit jos giwus, noris teypag iszejo kowelp, pagaukit jos giwus.

19 Teypo laydes ans jaunimas Wiraufiu Fa-wieru, isz miehto, ir ans abazas, kursey cjo paskuy ju.

20 Ir musze kiekwiens wira sawo, teyp jog pabego Syrtioniey, o Izrael wijo jos: Ber Benha-dad Karalus Syrios izbego and arkla, su kielam raycyniku.

21 Ir laydes Karalus Izraelaus, ir pamusze arklys, ir wazus, teyp jog pamusze Syrtionius dydziu muszymu.

22 Pryejo tada Pranaszas Karalausp Izraelaus, ir rare jam, Eyk pasityprynk, o warrok, ir dabokis ka weykli: su ateyga nes metu ateyga priefz tawe Karaluy Syrios.

23 Tarney nes Karalaus Syrios rare jop, Die-wey ju, ira Diewey kalau, togdel styprafieys buwo uz mus: ber cekarojam tykt pryel jos and ligiu tauku, jeygu nebusim styprafieys uz jos!

24 Togdel padaryk ta dayka: Nukialk ros Karalus kiekwiens isz wietos jo, o istaryk wietoy ju Wiraufius ziames sawo.

25 Ir paskayryk sau wayka, kaypo ana wayka, kurley pole isz tawuu, ir arklys kaypo anos arklys, ir wazus kaypo anos wazus, ir cekarojam priefz jos arwirame taukie jeygu nebusim styprafieys uz jos! Ir paklaue ansjen balsa ju, ir padare teypo.

26 Ir stojis su ateyga metu: jog munstra-wojo Benhadad Syrtionius: ir laydes Afekai, kad karotu priefz Izraeli.

27 Waykey teypag Izraelaus munstrawori ira, ir apweyzdetti buwo sirowa, ir laydes surykt jos: ir atsigule priefz jos waykey Izraelaus kaypo du gardu nogu ofizu, bet Syrtioniey pryp-dc ziame.

28 Ir pryėjo wiras Diewo, ir kalbejo Karalausp Izraelaus, ir rare, Teypo kalba W I E S Z P A T S, Delto jog tare Syryonies, W I E S Z P A T S ira Diewu kalnu, o n'ett Diewu ligum, tada padosiu wisz ta dyde minę rąkowi rawo, kad zynotumise jog Afzjen efmi W I E S Z P A C I U.

29 Tie wel arisgule priefz jos per septynias dienas : ir stojos sekmoj dienoj, jog prasidejo kowe, ir pamuze waykey Izraelaus uiz Syrioni szymta, tukitanciu pefciu wiru, wienoy dienoj.

30 O arstankas izbejo Afekani miestai, ir pagruwo muras, and dwicju-deszycmu ir septyniu rukstanciu wiru kurie atliko : Benhadad teypag gabego, ir arajo miestai, nog kamaros ing kamara.

31 Tare tada jop tarney jo, Szrey meldziu, girdejoma jog Karaley namu Izraelaus ira Karaley maloninge : uzdekim meldziu mayszus and kulzu musu, ir wirwes aplink galwa, muti, ir iszeykim Karalausp Izraelaus, gal but jog uizlaykus giwomis dusza rawo.

32 Pryjose tada anisjen mayszus ape kulzys sawo, ir wirwes aplink galwu sawo, ir arajo Karalausp Izraelaus, ir rare, Tarnas rawo Benhadad. kalba : regija meldziu dusza mano ; o ansjen rare, Gijagu dar ? broliu mano ira.

33 O anie wirey dabojos sargiey, ir pagawo tey humey, jeygu tey buwo ape ghi, ir rare, Broliu rawo Benhadad gija : o ansjen rare, Eykut atweskit ghi : iszejo rada jop Benhadad, ir liepe jam uzkopt wezymai.

34 O ansjen rare jop : Anos mieftus kuros eme rawas mano, nog rawa rawo sugrazziui, ir daryk su uliczas Damaszku, kaypo dare rawas mano Samariy. O afzjen asfakie Achab palaysiu rawe tomet su ta sadara : padare tada su jo sadara, ir palayde ghi.

35 Tare tada nekuris zmogus isz sunu Pranaszu arzymop sawo per zody W I E S Z P A T S, iszryk mane meldziu : o ans zmogus wagle iszryk jo.

36 O ansjen rare jam, Delto jog nebuwey klauzadu balsuy W I E S Z P A T I E S, kad muezis nog manes, tada uzmusz rawe lawas : o kad ansjen nucjo nog jo, tada rado ghi lawas, ir uzmusze ghi.

37 Potam rado kura zmogu, ir rare : Iszryk meldziu mane : ir iszryko ghi ans zmogus, muzdamas ir ronidamas.

38 Nucjo tada ans Pranasza, ir sustojo po Karalu and kials, ir arsimayne pelenceys and akiu sawo.

39 Ir stojos kad cjo Karalus pro szali, jog szaukie Karalausp, ir rare, Tarnas rawo iszejo widuryi kowes, o szrey pratakis zmogus, ir atwede manesz wira, ir rare ; Sergiek mi to zmogaus, jeygu iszkus kaypo noria, tada dusza rawo bus wietoy duszos jo, aba arsiwersi talenta, aukso.

40 Ir stojos kad buwo dyrbaciu tarnas rawo szan ir raa, jog nebuwo jo ; tare tada jop Karalus Izraelaus, Teypo ira sudas rawo, pars tey apfudyjey.

41 Pasikubino rada ir nulobe pelenus nog akin sawo : ir wazyno ghi Karalus Izraelaus, jog buwo wienu i Pranaszu.

42 Ir rare jop, Teypo kalba W I E S Z P A T S : Delto jog iszlaydey ana zmogu isz rąkos kury

43 O Karalus Izraelaus laydes smurnas, ir rustus, amosina sawo : ir atwalawo Samariion.

PAGUL. XXI.

Achab giedzia pirks winnicza Nabothu, 1. 15c. ka jamuy Naboth atkalba, 3. Izebel zida Achabuy uzmuszci ghi, 7. doro jog Nabothu nuakmenioja, 8. Achab ima ana winnicza, 15. And to apisakoma est jam ir naminitamui jo praznu, 17. kury, kad izdawe Achab wirszynne zyma gayteima, 27. prastiginaama est, 29.

IR stojos paskuy tu daykru kad Naboth Jizreelira turejo winnicza, kuriy buwo Jizreelii, pas Palocu Achaba Karalus Samariion.

2 Ir rare Achab Nabothop, kalbant, Dokmi winnicza rawo, kad buru mi kwierku-darzu, delto jog arty ira namu mano, o anisjen dosiu tau uz ja giarasiu winnicza, nekayp ta, aba jeygu ira giar akise rawo, dosiu tau pinigose werruma jos.

3 Bet Naboth rare Achabop, Tantarolina tey W I E S Z P A T S nog manes, kad rarecia tau dor teywayniste rawo mano.

4 Atajo rada Achab namosina sawo apnerkieis, ir rustus, and ano zodzia kury kalbejo jam Naboth Jizreelira, ir rare, Nedosiu tau teywayniste rawo mano : ir arisgule and patela sawo, ir atwerite weyda sawo, ir newalgie donos.

5 Bet Izebel more jo arajo jop : ir rare jop, Kas tey ira jog dwasia rawo ira teyp apinarkus, ir jog newalgiey donos ?

6 O ansjen rare joip, Delto jog kalbejam Nabothop, Jizreelitop, ir rarau jam, dok mi winnicza rawo uz pinigis, aba jeygu tau megsta, dosiu tau winnicza uz ja : bet ansjen rare, Nedosiu tau winniczos mano.

7 Tare tada jop Izebel more jo : Waldorumejgu dabar Karaliste and Izraelaus, Kialkis, walgik dona, ir t'ett linx na szaydys rawo, afzjen dosiu tau winnicza Nabothu Jizreelira.

8 Parafze ra ta ana gromatas wardu Achabo, ir uspezeryjo jas peczeta jo : ir nusiunre anas gromatas Wirusiump ir prakilnump, kurie buwo miefte jo giwenacicy su Nabothu.

9 Ir parafze anofe gromatose, kalbant : 14. szaukit pashika, ir pasodynkir Nabothu and aukizczaušios wietos zmoniu.

10 Ir pashatykit priefz ghi du wiru sunu Belialies, kurie ludyu priefz ghi, kalbant, Szawiney Diewuy, ir Karaluy : ir iszwekit ghi, ir nuakmeniokit ghi, kad mirtu.

11 O wirey miefta jo, Wirusiey, ir prakilni, kurie giweno miefte jo, padare pagal to kaypo nusiunre jump Izebel : kaypo buwo parafzyta anofe gromatose kuras nusiunte jump.

12 Iszaukie pashika : ir pasodyno Nabothu and aukizczaušios wietos zmoniu.

13 Atajo tada ano du wiru, suney Belialies, ir sustojo priefz ghi, ir ludyjo priefz ghi anie wirey Belialies, priefz Nabothu, su zmonemis, kalbant : Naboth, szawino Diewuy ir Karaluy : ir iszweide ghi anisjen uz miefta, ir nuakmeniawo ghi akmenimis, jog numire.

14 Potam nusiunte Izebelop, kalbant Nabothu nuakmenioras ira, ir numire.

41. Kar. afzjen izgadynau wisizkezy, z tala dusza rawo 22-37. 38 bus wietoy duszos jo, ir zmones rawo wietoy zmoniu jo.

11 Ir stojos kad rey izgirdo Izebel, jog nukmenioras ira Naboth, ir numire; jog rare Izebel Achabop, Kialkis, pafesk teywaynuizkey winnicz Nabothon Jizreelitos, kura gine tau det uz pinigus, negia nes Naboth, bet numire.

16 Ir stojos kad izgirdo Achab, jog numire Naboth, jog kietes Achab laytis winniczoi Nabothon Jizreelitos, kad pafestu ja teywaynuizkey.

17 Bet zodys WIESZPATIES stojos Eliosp Tibitoip, kalbant:

18 Kialkis, eyk, suryk Achaba Karalu Izraelus kurfey ira Samarioy: Szrey ira winniczoy Nabothon, laydes ten, kad pafestu ja teywaynuizkey.

19 Ir kalbesi jop, tarant, Teypo kalba WIESZPATIS: Uzmaszeygu, ir teywaynuizkey teypag emey giwenima? Priegam kalbesi jop, tarant, Teypo kalba WIESZPATIS: Anoy wietoy kuroy layde izumis krauja: Nabotho, laydys izumis krauja: rawo, ir tabey krauja rawo.

20 Ir rare Achab Eliosp, Radeygu mane nepricelau mano: o ansien rare, Radau rawe: delto jog uzsipardawey kad daryumey tey kas ira pikt akise WIESZPATIES.

a 1. Kar. 9-7. 3-9. 21 a Szrey arwesiu and rawes pikt, uzejninus rawo izgodynisiu: ir iszterosiu isz Achabo taurkurey miza and sienos, ir uzraknara, ir iszlaita Izraeliy.

b 1. Kar. 15-29. c 1. Kar. 16-3. 11. 22 Ir padarasiu namus rawo, o kaypo namus Jerobeamo sunus Nebato, ir o kaypo namus Baalos, sunas Ahi s: del ano inarsinima kuro narsiney mane, ir delto jog darcy kad griezyna Izrael.

23 Priegam kalbeio WIESZPATIS, ir and Izebelos, tarant: Szumis es Izebel, priefz bulwerka Jizreelios.

d 1. Kar. 16-33. 24 Taurkurey mirs Achabay miefte, d sues izumis: tau wel kurfey mirs tankie, sules paukfczey daga.

e 1. Kar. 16-33. 25 Bet e netawo ney wieno kaypo Achab, kurfey uzsipardory dary tey kas ira pikt akise WIESZPATIES, delto jog Izebel mote jo judygo ghi.

26 Ir dare tabey biaurey, waykfaczodamas pauky meszlu-diewu: pagal ro wila ka dare Amoritey, kuros iszware WIESZPATIS nog akiu wayku Izraelus isz giwenima.

27 Ir stojos kad izgirdo Achab anos zodzius jog perplesze rubus sawo, ir uzdejo mayfza and kura sawo, ir pafnikawo: ir atsigule teypag mayfze, ir ejo pamazu.

28 Ir stojos zodys WIESZPATIES Eliosp Tibitoip, tarant:

29 Regiejeygu jog nusiziamino Achab po weydu mano: delto jog nusiziamino po weydu mano, tada notwesiu to pikra dienose jo, dienose sunas jo arwesiu tau pikt and namu jo.

PAGUL. XXII.

Achabuy nortwiciam karos priefz Syronius, 1. 60c. rodija Jozafat klausis pirm Diewo ape rodia per pranaszu jo, 5. Achabo Pranaszey rodija, 6. zabiansley Zedekia, 11. Micha Pranaszas Diewo atrodija, 13. Zedekia ghi uz tey musza, 24. ir Achab ghi uz tey kalinen isodyna, 26. Achab laydzins howen, pafzantia ira, ir mirszia, 29. fzuwn layzo krauja jo, 38. Karalawimas Jozafato and Judos, 41. Ahazia sunus Achabo, karalauja wietoy rawo sawo, 52.

IR sedejo anisien tchey per treis menis, jog Izebuwo waynos, terp Syroniu, ir terp Izraelaus.

2 Bet stojos treciose merose kad atajo a Jozafat Karalus Judos Karalauip Izraelaus.

3 Jog rare Karalus Izraelaus tarnump sawo, Zynoregu jog Ramoth Gileade ira mufu, o mesjen tyllim imt ghi isz rakos Karalaus Syries.

4 Potam rare Jozafatop, Eysigu su manim kowen Ramothon Gi cade: o Jozafat rare Karalauip Izraelaus, Teypo aizjen busiu, kaypo rujen eli, teypo znuones mano, kaypo znuones rawo, teypo arkley mano, kaypo arkley rawo.

5 Priegam kalbeio Jozafat Karalauip Izraelaus: Klauskis meldziu kaypo iszadien zodia WIESZPATIES.

6 Suryuko tada Karalus Izraelaus Pranaszus, ape kianris szymus wiru, ir rare jump, layfios-gu priefz Ramoth Gileade kad karocia, aba laufios: o anisien rare, laykis, WIESZPATIS nes pados ghi rakon Karalaus.

7 Bet Jozafat rare; Neragu dar cia Pranaszo WIESZPATIES, kad klausumines nog jo?

8 Rare tada Karalus Izraelaus Jozafatop, ira dar wiens wiras, per kury klausumines WIESZPATY, bet nopikiaciui io, delto jog nepranaszaua nieko giaro ape mane, bet pikt, Micha sumus Jimlos: o Jozafat rare, Tenekalba teypo Karalus.

9 Pawadyno rada Karalus Izraelaus wieno kamarzika, ir rare, Arweik humey Micha: sunu Jimlos.

10 O Karalus Izraelaus, ir Jozafat Karalus Judos, sedejo kiekwiens and fostos sawo, spwikti rubey sawo, and liguma pas duris bromos Samarios: ir pranaszawo wisi anie pranaszey po akimis ju.

11 O Zedekia sunus. Kwaano padare sau giefezies ragus: ir rare, Teypo kalba WIESZPATIS, Tey badysi Syronius, net suniekini jos wisizkey.

12 Ir pranaszawo teypo wisi Pranaszey, kalbant: Laykis Ramothon Gileade, o laymesi, WIESZPATIS nes pados ghi rakon Karalaus.

13 O ans riontynis kurfey nuejo arwadyne Michos, kalbeio jop, tarant, Szrey dabar, zodziy Pranaszu ira isz wienu nafu gietey Karaluy, t'est meldziu zodys rawo pagal ro kaypo zodys wieno isz ju, ir kalbek giar.

14 Bet Micha rare, Teypo rykrej kaypo gija WIESZPATIS, Tey ka kalbes manisp WIESZPATIS, kalbesiu.

15 Kad atajo Karalauip, tada rare jop Karalus: Micha: Laysimegu Ramothon Gileade kowen, aba lausimes nog ro? o ansien rare jop, laykis, ir laymesi: WIESZPATIS nes pados jos rakon Karalaus.

16 O Karalus rare jop, Ik kialeruy karru papsyieksiu rawe, kad nekaltberumey manisp, isz ticia, wardane WIESZPATIES.

17 O ansien rare: Regiejau wisa, Izraeli iszwaykita, and kalnu, kaypo awis kuros nerury piemenio: o WIESZPATIS rare, Tie nerury wieszpaties, kiekwiens refugyisza namosna sawo pakajuy.

18 Rare tada Karalus Izraelaus Jozafatop, Nepafakiangu tau, nepranaszus ape mane giar, bet pikt?

19 Priegam kalbeio ansien, Togdel klausik Job. 1. 6. zodia WIESZPATIES: e Regiejau sedynti WIESZPATY and fostos sawo, ir 2. 14 wila.

a 1. Kar. 18. 1. 2. 3.

b 2. Kar. 13. 4.

a 2. Kar. 18. 1. 2.

Job. 1. 6. 2. 14

Pagul. 22.

I. K A R A L U

283

wisa wel wayka dagaus flowinti pas ghi, po deszyney jo, ir po kayrey jo rakay.

20 Ir tare W I E S Z P A T S, kas perkabes Achaba, kad laytus ir pulsu Ramothcy Gileade? o wiens kalbejo teyp, kits wel kalbejo teyp.

21 Iszejo tada dwasia, ir sustojo po weydu W I E S Z P A T I E S, ir tare, Afzjen perkabesi ghi: o W I E S Z P A T S tare joip; Ko?

22 O ana tare, Iszeytiu, ir busiu melo-dwasia nasrose wisu jo Pranaizu: o anijen tare, Perkalbesi, ir pergatesi teypag: iszyek ir padaryk teypo.

23 Lahar tada, szrey, indejo W I E S Z P A T S melo-dwasia, nastrofa wisu ru Pranaizu rawo, ir kalbejo W I E S Z P A T S pikt and tawe.

24 Fryejo tada Zedekia sunus Knaano, ir iszyko Micha per birna: ir tare. Kuro kielis perejo dwasia W I E S Z P A T I E S nog mane, kad kalbetu su rawim.

25 O Micha tare, Szrey regiesi tey anoy dienoy, kad eysi nog kamaros ing kamaru, kad pasistepumey.

26 Ir tare Karalus Izraelaus, Imk Micha, ir parweski ghi Amonop Wirusiup miefto, ir Joasop sunaup Karalaus.

27 Ir tarysi, Teypo kalba Karalus, Isodynkir ta kalinei, ir penekir ghi dona wargo, ir wardeniu wargo, net sugryzu pakajuy.

28 O Micha tare, Jeygu sugryzy kaypo noris pakajuy, tada nekalbejo W I E S Z P A T S per mane, priegrams kalbejo anijen: klausikis wifos zmones.

29 Teypo laydes Karalus Izraelaus, ir Jozafat Karalus Judos Ramothcy Gileade.

30 Ir tare Karalus Izraelaus Jozafatop, Kad persimaynisiu areysiu kowen, bet rujen apwik rubus rawo: Teypo persimayne Karalus Izraelaus, ir atajo kowen.

31 O Karalus Syrios prysakie Wirusiems and wezymu, kuru turejo tris-deszymtis ir du, kalban: Nektarosit ney su mazu ney su dydziu, bet su paciu Karalumi Izraelaus.

32 Srojos tada kad iszwido Wirusley and wazu Jozafata, jog tare; Tykrej sas ira Karalumi Izraelaus: apigryzo tada jop karaut: bet Jozafat gaukie.

33 Ir stojos kad iszwido Wirusley and wazu, jog nebuwo Karalumi Izraelaus, jog apsigryzo uspakalin jo.

34 Spa de tada nekuri wiras kilpini prastrume sawo, ir paszowe Karalu Izraelaus resp pleytan ir resp pacieraus: tare tada anijen wazniczey sawo: Abgryzik raka rawo, ir iszwezik mane isz abazaus, ronitas nes esim labey.

35 Ir buwo dyde kowe anoy dienny ir uturejo Karalu priesz Syrius: bet numire wakaro-metu: o kraujas ronos rekicio uspakalin wezymo.

36 Ir iszejo iszaukimas isz abaso, kad nufitayde saule, kalban: Kiekwiens tegryfata mieftan sawo, ir kiekwiens ziamei sawo.

37 Teypo numire Karalaus, ir nagabetas ira Samarioti: ir pakaste Karalu Samarioty.

38 O kad mazgojo wazy fodzaukoy Samarioty, layfe szunis krauja jo, kawe mazgojo biau-rynikies, pagal todzia W I E S Z P A T I E S kury kalbejo.

39 O arstankas darbu Achabo, ir rey wis kas dare, ir namey elefonta-kaulu kuros pabudawojo, ir wisi anie mietley kuros pabudawojo negu parafzyti ira knigoy Krainiku Karalu Izraelaus?

40 Teypo uzimigo Achab su tewey sawo: o Ahazia sunus jo rapo Karalumi wietoy jo.

41 o Jozafat wel sunus Afos, rapo Karalumi and Judos, kietwirrose merofe Achabo Karalaus Izraelaus.

42 Jozafat turejo tris-deszymtis ir pekieris merus kad rapo Karalumi, o karalawo per dwidezymis ir pekieris merus Jeruzaley, o wardas morynos jo buwo Azuba, dukta Silchio.

43 Ir waykszojo wifame kiele rewa sawo Afos, notikojo nog jo darydamas tey kas buwo rey su akise W I E S Z P A T I E S.

44 Aukstremey wienok nenuimti buwo: zmones aherawojo, ir rukino dar and aukstysbiu.

45 Ir padare Jozafat pakaju su Karalumi Izraelaus.

46 O arstankas darbu Jozafato, ir galibe jo kura parode, ir kaypo karawo, negu parafzyti ira knigoy Krainiku Karalu Judos?

47 Iizbraukie teypag isz ziames arstankas zamczniku, kurie atliko dienose rewa jo Afos.

48 Nebuwo anomet Karalaus Edome: bet Karalaus Waldytojas-miefto.

49 Ir padare Jozafat akrutus Tarsis, kad cyra Ofiran del auksa: let n'ejo anijen: Akrutey ne pagido Ezion-Geberiy.

50 Tare tada Ahazia sunus Achabo Jozafatop: Tey tarney mano su tarney rawo and akrutus bet Jozafat nenorejo.

51 Ir uzimigo Jozafat su tewey sawo, ir pakastas ira su tewey sawo miefte rewa sawo Dowida: o Joram sunus jo rapo Karalumi wietoy jo.

52 Ahazia sunus Achabo rapo Karalumi and Izraelaus Samarioty, sekmoše liekose merofe Jozafato Karalaus Judos: o karalawo per dwein merus and Izraelaus.

53 Ir dare tey kas buwo pikt akise W I E S Z P A T I E S, waykszojo nes kielu rewa sawo, ir kielu morynos sawo, ir kielu Jerobeamo sunaus Nebato, kurfey dare kad grieftyra Izrael.

54 Ir tarnawo Baalay, ir kloniojns jam, le nrsino W I E S Z P A T Y Diewu Izraelina, pagal ro wisa kas dare rawas jo.

22. Krys.
20-31.

Gatas Pirmos Knigos K A R A L U.

ANTRA

II. REGUM.

Pagul. 1.

ANTRA KNIGA

K A R A L U.

Užraškinimas tos Knigos.

Historia pradeta ape Karalus Izraelaus, ir Judos, praszokusioy Knigoy, baygias roy Knigoy
 Ir kas litis Karalu Izraelaus tie arliko stulpu-garbey (norisjen wiens bjauraus nekayp kirs)
 su paddoneys sawo uparney. Togdel szaukie ju Diewas susigryzymop netykrey tarnawimu
 Pranaszu sawo, bet teypag funkciomis koronemis nelaujaney: Ir tabey and paweyksta tobulos ju
 prazures, kad nesigryzo, liepe nugabent newalon gimine Nafthali per Tiglath Pileter ing
 Asyria. Ber ir rey nieko nepadejo. Tiesa rey ira, jog uzlaykie Diewas wifados iszrynkra at-
 ranka tykru wiernuju, kop daugiel maczyjo Iszkalos ir Badrytes Pranaszu: ber kada gi arpo-
 leley nedare gata pikribes galusiey atmete jos Diewas reysu tudu sawo, nog weyda sawo. Salma-
 maser nes Karalus Asyrios impoles ziamen Izraelaus su tabey dydzia galibe, po apgulimuy tryju
 metu miesta Samaria: ieme, o Izraelitus, Asyriion, ziamen sawo, newalon augabeno: ko ana
 Karaliste gata eme, kury pakako, pagal skayciaus nekuru, nog perdalighima giminu, ape 262
 metu. Maz netoki korone atajo galusiey ir and Karalistes Judos. Noris, nes zokoniszka Diewo-
 garbe per ilgą, czesa, wieta, turejo Zydose, ipaciey, kad Diewo baymingi Karaley, ir budry
 Wirusiey-Kunigey, wisokios fargos rop prydejo kad stulpu-garbes nedalaytu, ber parpolusius
 wierney Diewo-garbes prytiestu, teciaus zmones daugietu stulpu-garbes pramoniu zokoniszka
 Diewo-garbe izagie, aba ir ne reysiey ape ja isz mane. O noris karizty graudenimey Pranaszu,
 ir kas dienos plakimey Wieszpaties, ko zadynti buwo susigryzymop, nesilowe, wienok bjau-
 rybes Diewo-garbey, ir perzegimey abetname pagiwenime reyp dydzies, tapo ir rulseys, jog
 izdawe Diewas anas zmones rakoni Nebukadnezaro Karalaus Babel, kursiey ziamie iszpuityjo,
 miesta Jeruzalem ime, Baznicza sudegino, Zydus ing Babel newalon nuwede. Kas tojos, paskuy
 ro kaypo ta Karaliste Judos po adsiplezymuy nog jos deszymties giminu, pakako (pagal nekuru
 skayciaus) ape 395 metu. Ber reyp Diewas apsiejo rustibey sawo jog atliko tykru, zodyje sawo ir
 zadeimose, wifados nes tewiszka rupescia sawo iszrynktas zmones, ir gimine Dowida isz kuros
 turejo iszey Mesioszus pagal kuna, iki metuy ateygos jo, uzlaykie. Historia tos Knigos apima
 czesa ape 320, metu.

PAGULDYMAS I.

Moab arpoła nog Izraelaus, 1. *Wc. Ahazia*
ieseko dasizynot nog batwona Baal-Zebuwo
ape iszeyga ligos sawo, 2. bei Elia apisako
smerti jo, 3. Ahaziey rey pasako, 4. kursiey
siuntia du Kapitona, wienai paskuy kiau,
kiek wienai su pekia-deszymcia wiru, atwesi
Elia sawes, 5. kuros praryja ugni isz du-
gaut, 6. su tyeitu eyi Elia Karalausp, 13.
ir nuszyna jam smerti jo, 16. mirszia, o
Joram karalauija wietoy jo, 17.

p 2. Kar.
3. 5.

O Moab arpoła nog Izraelaus, a pq
 smertiy Achabo.

2 Ahazia wel pote per krotą aukš-
 roy-soloy sawo, kurij buwo Sama-
 riroy, ir apsirgo: ir nusiunte siuntynius, ir tare
 jnap: Eykit klauskite Baal-Zebubo Diewa
 Ekron, jeygu pasweykiau isz tos ligos.

3 Ber Anjetas WIESZPATIES tare
 Eliasp Tisbicosp: Kialkis, cyk sutykt siuntynius
 Karalus Samarija: ir kalbek jump; Iragu rey
 delro jog nera Diewo Izraeliy, jog cynate klau-
 stis, Baal-Zebubo Diewa Ekron?

4 Togdel dabar teypo kalba WIESZPATIS:
 neiszeys isz ano paceta, and kuro uzlipey, bet
 mirsi smercia: ir nuejo Elia.

5 Parejo tada jop anie siuntyniey: o ansjen
 tare jump: Kas rey ira jog sugryzrate?

6 O ansien tare jop: Nekuris zmogus atajo
 sutykt mas, ir tare musump, Eykit, sugryzkit
 Karalausp, kursiey nusiunte jus, ir kalbekit jop:
 Teypo kalba WIESZPATIS: Iragu rey delro

jog nera Diewo Izraeliy, jog siunti klausitis
 Baal-Zebubo Diewa Ekron? Togdel nenulipsi
 nog ano paceta, and kuro uzlipey, bet mirsi
 smercia.

7 O ansien tare jump: Koks buwo paweystas
 ano zmogaus, kursiey atajo sutykt jus, ir kalbejo
 jusump tos zodziu?

8 O ansien tare jop: Buwo zmogus milo
 ruba, o apjostas dyrzo josta and steginiu sawo,
 tare tada ansien; Elia rey ira Tisbira.

9 Ir nusiunte jop Kapitona and pekia-de-
 szymtu, su pekia-deszymcia jo: o kad uzejo
 jop (iszrey nes ansien sedejo and aukstuma
 kalno,) tada tare jop: Wirau Diewo, Karalus
 kalba, Nuzeg.

10 Ber Elia atskie, ir tare anop Kapironop
 and pekia-deszymtu, jeygu tada esmi wiru
 Diewo, tada b tenuzegia ugnis isz dagaus, o
 praryja tawe, ir pekia-deszymti tawo: nuzegie
 tada ugnis isz dagaus, ir praryjo ghi, ir pekia-
 deszymti jo.

11 Ir nusiunte ansien jop wel kira ghi Kapi-
 rona and pekia-deszymtu, su pekia-deszymcia
 jo: Tasjen atskie, ir tare jop, Wirau Diewo,
 teypo kalba Karalus; Nuzeg humey.

12 O Elia atskie, ir tare jump: Esmigu wiru
 Diewo, tada tenuzegia ugnis isz dagaus, ir
 repraryja tawe, ir pekia-deszymti tawo: Nu-
 zegie tada ugnis Diewo isz dagaus, ir praryjo
 ghi, ir pekia-deszymti jo.

13 Ir nusiunte wel Kapitona and trecios-
 pekios-deszymties su pekia-deszymcia jo: uz-
 ego tada trecias Kapitonas and pekia-deszymtu,

b Luk. 9.
54

Pagul. 2. 3.

II. KARALU.

483

ir atajo, ir pasikloniojo and kialu sawo Eliey, ir prafze ghi, ir tare jop, Wirau Diewo, i' est meldziu bragi dusza mano, ir dusza taru tawo, tu pekiau-deszymtu, akise tawo-

14 Szrey nużegie ugnis iz dagaus ir praryjo ano du pirmu Kapironu, and pekiau-deszymtu su pekia-deszymcia ju: bet dabar dusza mano i' est bragi akise tawo!

15 Tare tada Anjelas WIESZPATIES Elisof, Nużeg su jo, nebijokis weyda jo: Ir kielec ansjen, ir nużegie su jo Karalausp.

16 Ir kalbejo jop, Teypo kalba WIESZPATIS: Delto jog nusiuntey siuntynius klauktis Baal-Zebuba Diewo Ekron irago tey delto jog nera Diewo Izraelu, klauktis zodzia jo rada neunkopsi nog to parela and kuro dzilpey, bet mirsi smercia.

17 Teypo numire pagal zodzia WIESZPATIES, kury pasakie Elia: o Joram tapo Karalumi wietoy jo, antrose mecie Joram sunaus Jozafato Karalaus Judos: nitarajo nes sunaus.

18 O antankas dayktu Ah-zios, kuros dare, negu paralytyi ira knigoy Krayku Karalu Izraelaus?

PAGUL. II.

Elia perdalyja Jordanu, 1. Gc. Pawelija Elisey prafzymu jo ryktu budu, ir nużegia dugun ugnies-waze, 9. Elisa teypag perdalyja Jordanu, 15. prypazystamas est uz Pranaszu, nog wayku Pranaszu, 15. kurie jeszko Elios, bet dytey, 26. Elisa pasweykina wadenius Jerichie, 15. Kiaykia nekuros wayku, kurie bjaurey szaukie pasukuy ghi, ir sudraškomi est nog dwiejn mészku, 23.

IR stojos kad norejo imt WIESZPATIS Elia dagun-wetroy, jog ejo Elia su Elisa iz Gilgal.

2 O Elia tare Elisof, Atliek cia meldziu: WIESZPATIS nes nusiunte mane Bethelin: bet ansjen tare, Teypo rykrej kaypo gija WIESZPATIS, ir gija duiza tawo, noplaysiu tawes: Teypo nuejo ansijen Bethelin.

3 Suney rada Pranaszu, kurie buwo Betheliy, iszejo Elisof, ir tare jop, Zyneygu tey jog atyms WIESZPATIS szadien Wielzpaty tawo nog galwos tawo, o ansjen tare, Afz teypag zynau, rytekir.

4 O Elia tare jam, Elisa, atliek cia meldziu: WIESZPATIS nes nusiunte mane Jerichan: bet ansjen tare, Teypo rykrej kaypo gija WIESZPATIS, ir gija duiza tawo, noplaysiu tawes: teypo atajo ansijen Jerichan.

5 Pryejo tada suney Pranaszu Elisof, kurie buwo Jerichie, ir tare jop, Zyneygu tey, jog atyms WIESZPATIS szadien Wielzpaty tawo, nog galwos tawo? o ansjen tare, Afz teypag zynau, rytekir.

6 O Elia tare jam, Atliek cia meldziu, WIESZPATIS nes nusiunte mane Jordanan, bet ansjen tare, Teypo rykrej kaypo gija WIESZPATIS, ir gija duiza tawo, noplaysiu tawes: ir nucjo abulen.

7 O pekios-deszymtis wiru iz sunu Pranaszu nuejo, ir stowejo priesz iz tola: o ano du itowejo pas Jordanu.

8 Eme tada Elia ploszczu sawo, ir suwiniojo ghi, ir iszyko ana wadeni, ir persidalyjo szan ir ren, ir perejo abu sauley.

9 Ir stojos, kad perejo ansijen, jog tare Elia, Elisof: Giesyk ko kad padarycia rau, pirm nekapp busiu atymtas nog tawes: o Elisa tare, T'est meldziu and manes dwi dali iz dwasios tawo.

10 O ansjen tare, Kieto daykta giedey: Jeygu regiesi mane kad atymtas busiu nog tawes, stoiau teypo: bet jeygu ne, nesistos.

11 Ir stojos kad ejo ansijen eydamis, ir kalban, szrey, jog buwo ugnies wezymas su ugnies arkleys, kurie padare skiru tarp abejeto ju: teypo nużegie Elia dagun wetroy.

12 O Elisa regiejo tey, ir szaukie: a Tewe 2. K. 13. 14. mano, tewe mane, wezyme Izraelaus, ir rayrynikey jo, ir neregiejo jo daugiaus: ir nuficwere rubu sawo, ir perplefze jos ing du fluku.

13 Pakiele teypag Elios ploszczu, kursey nupole nog jo, ir sugryzo, ir itowejo and kraszta Jordano.

14 Ir eme ana ploszczu Elios kursey nupole nog jo, ir iszyko wadeni, ir tare, Kame ira WIESZPATIS Diewas Elios? Ir tabey ansjen? Ir iszyko ana wadeni, ir persidalyjo szan ir ren, ir perejo per ghi Elisa.

15 O kad iszwido ghi waykey Pranaszu kurie buwo rics Jerichan, tada tare, Dwasia Elios ilsi and Elisof: ir atajo surykt ghi, ir pasiklonioje jam iki ziamey.

16 Ir tare jop, Szrey dabar ira su tarneys tawo pekios-deszymtis galintingu wiru, liepk meldziu ey jems szadien, kad jeszko Wieszpaties tawo, gal but jog pagawo ghi dwasia WIESZPATIES, o pamere ghi and karro isz kalnu aba karro isz lomu, bet ansjen tare, nes iuskit ju.

17 Bet ansijen prafze ghi, iki giedey, o ansjen tare, Siulkir: Ir nusiunte ansijen pekias-deszymtis wiru, kurie jeszkojo per tris dienas, bet neradojo.

18 Sugryzo tada ansijen jop, kad dar buwo Jerichie: o ansjen tare jump, Nekalbejauga iulump, N'eykir?

19 O wirey ano miesta tare Elisof: Szrey meldziam giwenimas to miesta ira gjaras, kaypo regt tey Wieszpatis mano, bet wado pikras, ir ziamie newaysinga.

20 O ansjen tare, Atneszkiz mi nauja szola: ir idekit ren druskos: ir atnefze ansijen ja jop.

21 Iszejo tada ansijen anof wadenio-wet-smel, ir imize ren ana druka: ir tare, Teypo kalba WIESZPATIS, Paszweykinau ta wadeni, nebus daugiaus ren sinerries, ney newaysuma nog szol.

22 Teypo pasweyko ans wado ikzol pagal ano zodzia Elisos kury kalbejo.

23 Ir iszejo ansjen iz ren Bethelin, o kad uzejo and ano kiala, tada atajo waykey iz miefio, kurie apjokie ghi, ir tare jama, Plikasis uzejk, plikasis uzejk.

24 Ir atugryzo ansjen, ir iszwido jos, ir kiaykie jos wardane WIESZPATIES: Atajo tada dwi mészki iz mészko, ir fupfize iz ju kiaturas-deszymtis ir dwejeta wayku.

25 Ir nuejo ansjen iz ren and kalna Karmel: iz ren wel sugryzo Samariach.

PAGUL. III.

Joram karalauja, ir seka grieko Jerobeamo, 1. Gc. Laydzias howen priesz Moabiuo, su Jozafatu, ir su Karalumi Edoma, 4. kad neruka jems wadenio, rodyjas Diewo per Pranaszu Elisa, 10. Diewas kada wadeni, ir pergaleima and nepriestelu, 17. ie jszpildzia zadoimu sawo, 20.

O Joram sunus Achabo, tapo Karalumi and Izraelaus Samariy, afzmose liekose metose Jozafato Karalaus Judos, o karalawo per dwilikas metu.

2 Ir

284

II. R E G U M.

Pagul. 3. 4..

- 2 Ir dare *tey* pas buwo pikrakise *W I E S Z P A T I E S*, ber nekayp tawas jo, ir nekayp
1. Kar. 16. 32. morya jo : a Nukiele nes ana ištacyt a abroza Bialies, kury padare tawas jo.
- 3 Turejoš wienok grieku Jerobeamo, sunaus Nebato, kursy dare kad grielzyru Izrael : notston nog to.
- 4 O Meia Karalus Moabiru buwo prakiju pekau, ir adgabeno Karalaup Izraelaus szymta tuktanca, awinelu, ir szymta tuktanca awiu su wilna.
5. 2. Kar. 1. 1. 5 Ber tapo kad mure Achab, 6 jog atpole Karalus Moabiru, nog Karalus Izraelaus.
- 6 Laydes tada Karalus Joram anomet isz Samarios, ir muntrawojo wila Izraeli.
- 7 Ir nuejo, ir nusiute Jozafatop Karalaup Judos, kalbait ; Karalus Moabiru arpoie nog manes, taysiesu su manim and waynos prieiz Moabirus ? 6 ansien tare, Areyssu, e teyp afzjen busiu, kaypo tujen esi, teypo zmones mano, kaypo zmones tawo, teypo arkley mano, kaypo arkley tawo.
- 8 Ir tare: Kuro kielu laysimes : 6 ansien tare: Kielu giros Edom.
- 9 Teypo laydes Karalus Izraelaus, ir Karalus Judos, ir Karalus Edom : 6 kad apiwazawo septyniu dieu kiala, rada abazas, ir pekus, kursy ejo paskuy ju, nerurejo wadenio.
- 10 Tare rada Karalus Izraelaus : Ach ! jog arwadyno *W I E S Z P A T I S* ta trejeta, Karalu kad padotu jos raku Moabiru.
- 11 Ir tare Jozafat : a Neragu cia Pranaszo *W I E S Z P A T I E S*, kad klautumimes per ghi *W I E S Z P A T Y* ? Atfakie tada wiens isz tarcu Karalus Izraelaus, ir tare : Ira cia Elisa sunus Satego, kursy pile wadeni and raku Elios.
- 12 O Jozafat tare ; Zodyš *W I E S Z P A T I E S* ira su jo : Nuejo rada jop Karalus Izraelaus, ir Jozafat, ir Karalus Edom.
- 13 Ber Elisa tare Karalaup Izraelaus : Ka turu weyk su tawim ? e Eyk Pranaszump tewa tawo, ir Pranaszump morynos tawo ber Karalus Izraelaus tare jam : Ne, *W I E S Z P A T S* nes arwadyno ta trejeta, Karalu, kad padotu jos raku Moabiru.
- 14 O Elisa tare, Teypo rykrej kaypo gija *W I E S Z P A T S* karu, f po kuro weydu stowiu, kad neprimcia weydo Jozafatu Karalaus Judos, nepazurecia and tawes, ney dabocios tawes.
- 15 Dabargi tada, arweskit mi zaydeja, ir stojis, kad zayde ans zaydejas and stunu, jog atajo and jo raku *W I E S Z P A T I E S*.
- 16 Ir tare : Teypo kalba *W I E S Z P A T S* : Padaryk toy tomoy daugiel prakasu.
- 17 Teypo nes kalba *W I E S Z P A T S* : Neregiesit wejo, ney regiesit lieraus, ta teciaus toma prypildyta bus wadeniu, teyp jog giarfit, patisjen, ir pekus jusu, ir galwijey jusu.
- 18 Priegtam iragu tey pigu akise *W I E S Z P A T I E S* : Pades teypag Moabirus raku jusu.
- 19 Ir pamuszit wifus styprus miestus, ir wifus iszynktus miestus, ir nukirzdysit wifus grefus medzius, ir uzkimizye wifas wadenio-werfines, ir pagadysit akmenieys wifus gierus stukus ziames.
- 20 Ir stojis ryto-metu, komet aferawoja walgoma-afera, jog sztey atajo wado per kiala Edomo, ir prypildyta buwo ziamie wadeniu.

- 21 O kad izgirdo wisi Moabitey, jog atajo Karaley karot prieiz jos, rada suwadyni buwo, nog wifu ru kurie pryjose josta, ir tolaus, ir sustojo and rubezies.
- 22 O kad kielies ryto-metu aksti, ir uztekiejo saite and ano wadenia, iszwido Moabitey wadeni isz priesz raudona kaypo krauja.
- 23 Ir tare, Kraujas tey ira : Tykrej susigadyno Karaley kalawiju, ir pamufze wiens kita : Dabargi tada izgawimop Moabitey.
- 24 Ber kad atajo abazauip Izraelitu, kielies Izraelitey, ir pamufze Moabitus, ir palego anisjen nog weyda ju : ir labey atajo mulzant anem ziamen Moabitus teypag.
- 25 Miestus wel iszarde, ir mete kiekwiens akmeniu sawo and wifu gieru stuku ziames, ir prypilde jos, ir uzkimize wifas wadenio-werfines, ir nukirro wifus gierus medzius, net paliko rykrej akmenius ju Kir-Harefthe : 6 wilkfectory wilkniawo, ir mufze jos.
- 26 Ber kad iszwido Karalus Moabiru, jog buwo jam stypra kowe, eme saweip iszynis szymtus wiru, kurie isztraukie kalawija, kad perstimuizru Karalaup Edomo, ber negalejo.
- 27 E me tada pirmgimdy sunu sawo, kursy rurejo but Karalumi wietoy jo, ir aferawoja ghi and degamos aferos and mura : isz ko buwo dyde rultibe Izraeliy togdel, astojo nog jo, ir sugryzo ziamen sawo.

PAGUL. IV.

Elisa daugina stebuktu aliwa uhagies nashet, 1. 9. Sunamiteyp wieszauja, 8. zada jey sunu, 12. kury ana apury, sunu ans merszia, 18. Elisa ghi adgidzia, 29. tauko-wino-medzia ogams ayma prygimima ju czemerota, 38. ir papeni szymia wiru dwideszymiu miezu-donu, ir zaleys warpeys, 42.

O Nekuriy zmona isz moteru sunu Pranaszu izaukie Eliosp, kalbant : Tarnas tawo, wiras mano numire, 6 zinye jog tarnas tawo bijujos *W I E S Z P A T I E S* : dabarien atajo zyczelnikas, a kad arymru sau abu wayku mano uz tarous.

2 O Elisa tare josp : Ka tau padarysiu ? pamisakik, ka tury namose : 6 ana tare, Tarnayte tawo netury nieko wisizkey namose, liza bonka aliwas.

3 Tare tada ansien, Eyk, papraszyk sau sudu ore, nog wifu susiedu tawo, tucizu sudu, dabokis kad nerurerumey maz.

4 Eyk tada, ir uzdaryk durys pirm sawes, is pirm sunu tawo, poram liek wifolna anosna sudosna, 6 kuriey ira pilnas astatyk.

5 Nuejo tada nog jo, ir uzdare duris pirm sawes, ir pirm sunu sawo, ansien pryncize josp sudus, 6 ana pile.

6 Ir stojis kad pilni buwo anie sudey, jog tare sunaup sawo : Atfakik maneip dar suda : ber ansien tare josp, Nera daugiaus suda : ir lowes aliwa.

7 Atajo tada ana, ir pasakie tey anamuy wiruy Diewo : 6 ansien tare ; Eyk, pardok ta aliwa, ir uzmokiek zyczelniky tawo : pati wel su sunes tawo gik prieg astankie.

8 Stojis teypag wienoy dienoy, kad perejo Elisa ing Sunem, jog buwo ten dyde zmona, kuriy uzturejo ghi, kad walgitu donas : stojis potara

a Luk. 11. 36.

Pagul. 4. 5.

II. K A R A L U

285

potam, jog kiekartu pereydawo, jog pralāk-dawo tēn walgit donā.

9 Ir tare ana wirop sawo : Szrey dabar, pamaciau jog tas žmogus ir švęstis Diewo, kursey cy: wiados pro mus.

10 Padarykim meldziu maža, wiršaus-kamara sienos, ir patarykim jam tēn patelā, ir štalā ir krasia, ir lichroru, štosis tada kad atėys mulump, jog pralākis tēn.

11 Ir štojos nekuroy dienoy, jog arajo tēn, ir pralākis anon wiršuryen-kamaton, ir atsigule tēn.

12 Tare tada waykop sawo Gehazi, Arwadynk tē. Sunamitē : o kad ansjen atwadyno jā, štu štojo ana pū weydu jū.

13 (Tare nes jam : Kalbek dabar josp ; Szrey rpinies del musu wisa ta rupelicia, kas ira kad būtu tau padaryta : Iragu kas kalbet už tawē Karalauš, aba Hermonop ? o ana tare : Giwenu widurye žmoniu mano.

14 Tare tada ansjen : Kas ira kad būtu jey padaryta ? o Gehazi tare : Netury užtiela šu-naus, wiras wel jos ira šenu.

15 Togdel tare ansjen : Arwadynk jā, o kad atwadyno jā, itowėjo ana duryse.)

16 O ansjen tare. Perdu š to pažymetu metu, ape ta meta giwartos, apkabinesi šunu : o ana tare, Ne, Wieszpatie mano, Wirau Diewo, nemelok taruaytey rawo.

17 Ir buwo nieščza ana moteriszkie, ir pagimde šunu pažymetu metu ape ana meta giwartos, ape kury kalbejo josp Eliša.

18 O kad ans waykas užaugo, štojos nekuroy dienoy, jog išėjo tewop sawo. pjoewjump.

19 Ir tare tewop sawo : Galwa mano : galwa mano : tare tada ansjen waykop ; Nunelzik ghi motynosp jo.

20 Ir nusefze ghi ans, ir atnefze ghi motynosp jo : ir sedėjo ansjen and kialu jos iki pierams, tada numire.

21 Ir nuejo ana, ir padejo ghi and patelo wira Diewo ? potam uzrakipo pirm jo, ir išėjo.

22 Ir išaukie wira sawo, ir tare. Armisiušk meldziu wienā, išz wayku, ir wienā išz alliczu, kad nubegcia wirop Diewo, ir sugryščia.

23 O ansjen tare : Kodėl išz dieu cyni jop ? N'et naujas Meno, ney Subara, o ana tare, Giercy bus.

24 Pabalnawo rada ana allicza, ir tare waykop sawo ; Waryk, ir eyk tolaus : ir nelauk mi joi, lišz kad tarysiu tau.

25 Teypo šaydes ana, ir arajo wirop Diewo and kalna Karmel : ir štojos kad išzvido jā wiras Diewo išz priefz, jog tare waykop sawo Gehazi : Szrey, ira ana Sunamite.

26 Ber dabar meldziu šuryk jā, ir taryk jey : Giargu ira šu tawim ? Giargu ira šu wiru rawo ? Giargu ira šu wayku rawo ? o ana tare : Giar ira.

27 O kad arajo wirop Diewo and kalna, nusiwere koju jo, ber Gehazi prycko, kad aršumtu jā, ber wiras Diewo tare : Aptayik jā, dušza nes jos ira karciy sieloy, o W I E S Z P A T S paslepe tey nog manšs, ir nepalākie mi to.

28 O ana tare : Gieydziugu šunauš nog 2. Kar. Wieszpaties mano ? e negu tarau, Nopwilok 4. 16. manšs ?

29 O ansjen tare Gehazief : Pajostk šlogšnius rawo, ir imk lazda, mano, rakon rawo, ir 2. Luk. 10. eyk : d jeygu rati k, neliweykik jo, jeygu teypag 4. kas šweykis rawe, noršakik jam : ir uždek lazda, mano and weyda kudykia.

30 Ber motyna ano kudykia tare : Teypo rykrey kaypo gija W I E S Z P A T S, ir gija dušza rawo, nelaysios tawes : kielės tada ansjen, ir ejo palkuy jā.

31 O Gehazi perejo pirm weyda ju, ir uždejo lazda a. d ano kudykia, ber net wē baltā, ney dabuimo sugryžo rada ansjen šuryk ghi, ir atnefze jam šunrynišk, kalbanē ? nepabudo kudykis.

32 O kad Eliša arajo namošna, Szrey, jog ans kudykis, buwo numiręs, patetas and patela jo.

33 Iejo tada ansjen, ir e uždare duris pirm abejero ju, ir meldes W E S Z P A T I E S P. Mat. 6. 6

34 Ir užkope, ir arsigile and at. O kudykia, o uždejęs nafsus sawo a. d nafsu jo, ir akis sawo, and akiau jo, ir rakas sawo, and rakau jo, izšitiele and jo, ir šužylo kuras ano kudykia.

35 Potam sugryžo, ir waykizėjo po namus šau ir tēn, ir užkope wel ir izšiele and jo, ir fšciaude ans waykas iki šepynetuy karru, f 1. Kar. 17. 21.

36 Ir pawadyno Gehazies, ir tare : Arwadynk tē. Sunamitē, o ansjen atwadyno jā. o ana atajo jop : ansjen tare, Paimk šunu rawo. Darb. 23. 12.

37 Arajo tada ana, ir pole kojump jo, ir pasikloniojo iki žiamēy : ir paeme šunu sawo, ir išėjo. 2. Kar. 3. 1.

38 O kad sugryžo Eliša Gilgalin, tada buwo bada anoy žiamēy, o šuney ir analzu sedėjo po weydu jo : o ansjen tare waykop sawo : Prykaryk dydy podā, ir išzwik šriuba, šunamus Pranalzu.

39 Išėjo tada wiens rynkt šriubos-žolu, ir radu šauko wino-medi, ir pryrynko išz jo rubā sawo pilnā šauk -wina ugu, ir arajo, ir šupjaušte jas šriubos-podan, nepažyno nes ansjen ju.

40 Potam iššeme ansien anlems wirams, kad walgitu : ir štojos, kad walgie išz anos šriubos, jog išaukie, ir tare, Wirau Diewo, imertis ira pode, ir negatejo jos walgit.

41 Ber ansjen tare, Atnefzkir rada mištu : ir imete jos ing ana, g podā, ir tare, Senik tims Wirams kad walgitu : nebuwo tada pikto aname g Exod. 15. 25.

42 Ir arajo nekuris žmogus išz Baal Salifos, ir atnefze wirop Diewo pirmu-waysiu donas, dwidėšzims miežyniu donu, ir žalu warpu akorose sawo : o ansjen tare, Dok žmonems kad walgitu jas.

43 Ber tarnas jo tare : h Ka turecia tey pakialr priefz šzymra, wiru ? o ansjen tare : Dok žmonems kad walgitu jas, teypo nes kalba W I E S Z P A T S ; i Walgis, ir atliks. h Jon. 6. 9

44 Pakiele tada ansjen jas priefz jos, ir walgie ansjen, ir atliko jems, pagal žodzia W I E S Z P A T I E S. i Jon. 6. 11.

PAGUL. V.

Naaman atyis Elišp kad būtu pasweykitas nog raupu sawo, 1. 28. kad liepe jam nusi mazgos Jordane. tury tey pirm už pikt, 10. potam davo tey, 15. Pasweykite, 14. škiras nog Elišos, kursey nenori imi jo dawanu, ir šaydzia ghi pakajuy, 15. Tarnas jo Gehazi, ima nog jo dawanas, 20. už kū pakorotais ira raupeys Naamano, 25.

O Naaman Hermonas Karalaus Syrios, biwo dydziu žmogumi, po weydu Wieszpaties sawo, ir aukšto werruma : per ghi nes dawe W I E S Z P A T S išlošawimas Syroniams :

Syrioniams : buwo tada ans žmogus galintingu gatunū bet raupotu.

2 Ir laydes pulkeys išz Syrios, ir nuwede newalon išz žiamės Izraelaus maža mergaitę, kurią tarnawo moteriy Naamano.

3 Ta mergaitę tare Wieszpaciūp sawo; Ach, kad Wieszpats mano buru po weydu ano Pranaša, kursęy ira Samarij, tada apczytyru ghi nog raupu jo.

4 Iejo tada ansien, ir pasakie tēy Wieszpaciu sawo, kalbait : Teypo ir teypo kalbejo mergaitę, kuriy ira išz žiamės Izraelaus.

5 Tare tada Karalus Syrios : Eyk, išsiprowik, o siusu gromatą Karalaup Izraelaus, ir nuejo ansien, ir eme rąkon sawo, deszymis talentu sidabro, šezys wel tukštancius šis aukso, ir deszymi aštinomū rubu.

6 Ir atneše gromatą Karalaup Izraelaus, kalbait : O kad ta gromata ateys rawēp, šzey aštinēu rawēp tarna mano Naamana, kad ištuščyrumey ghi nog raupu jo.

7 Ir stojos kad skayte aną gromatą Karalus Izraelaus, jog perpleše rubus sawo, ir tare : *Deut. 32. 39.* *Sam. 2.* Ešnigu tada Diewu, kursęy užmūsa, ir adgidzia, jog siuncia manēp tasien, kad ištuščyčia žmogū nog raupu jo ? Užtieša nes dabokires, ir weyzdekir, jog jėzko prieštatis prisz mane.

8 Bet stojos, kad izgirdo Elifa witas Diewo, jog perpleše rubus sawo Karalus Izraelaus, jog nusiunte Karalaup pasakir; Kodel perplešy rubus sawo ? Toreyt dabar manēp, tada žynos, jog ira Pranašas Izraeliy.

9 Teypo atajo Naaman su arkleys sawo, ir su wazu sawo, ir itowėjo po dorymis namu Elifos.

10 Nusiunte tada jop Elifa siuntyni, kalbait : Eyk, ir nusiuzgok Jordane septynis kartus, o sugryš rau kunas sawo, ir busi czytu.

11 Bet Naaman apsirustawo fabey, ir laydes, ir tare : Szey kalbejau pars sawimp, rykrey išzys, ir stowes, ir žadys warda WIESZPATIES Diewa sawo, ir paglostis rąka sawo and wietos, ir ištuščy sawo.

12 Abana, ir Farpar, npes Damaszkas, negu giereses ira už wifus wadenius Izraelaus, negatejangu apimazgok jofe, ir but czytu ? Apšigryžo tada ir laydes narš.

13 Pryejo tada tarney jo, ir kalbejo jop, ir tare : Tewe mano, kad taryru rawēp Pranašas dydy koki dayktą negu padarytumey jo ? kaypo toli labiaus, jeygu tare rawēp : Nusiuzgok, o busi czytu.

14 Nukope tada ansien, ir pasimirkie Jordane septynis kartus, pagal žodzia ano wira *Luk. 4.* Diewo : o ir sugryžo kunas jo kaypo kunas mawo wayka, ir apczytyras ira.

15 Sugryžo tada anop wirop Diewo, patsien, ir wifas jo waykas, ir arajo, ir sustojo, po weydu jo, ir tare, Szey, dabar žynau, jog nera Diewo wifus žiamy, bet Izraeliy, dabargi tada imk pasławinima, nog tarni sawo.

16 Bet ansien tare : Teypo rykrey kaypo gija WIESZPATIS, po kuro weydu stowiu, jeygu imsiu ghi : o ansien prasz ghi, kad imsiu ghi, bet ansien atkalbejo.

17 O Naaman tare, jeygu ne, T'est meldziu dora tarnuy rawo palza žiamės jungo mulu : nedarys nes daugiaus tarnas sawo, degamos ašeros, aba mūzros ašeros kizime Diewams, bet WIESZPACIU.

18 Tame daykre rotaydzia WIESZPATIS tarnuy rawo : Kad eys Wieszpats mano namosna Rimmona, klaupr ten, ir aršipira and rąkos mano, ir klaupiu namos Rimmona, kad ryp klaupiu namos Rimmona rotaydzia meldziu WIESZPATIS tarnuy rawo tame daykre.

19 O ansien tare jam : Eyk pakajuy : ir nuejo nog jo and mažo stuka žiamės.

20 O Gehazi waykas Elifos wirop Diewa tare : Szey, Wieszpats mano nedatayde imk ko neg Naamano Syronies, išz ro ka atneše : bet teypo r. krey kaypo gija WIESZPATIS, begsiu pakuy ghi, ir imsiu ka nog jo.

21 Nuejo tada Gehazi pakuy Naamana : o kad išwidu Naaman begati ghi pakuy sawes rupcle nog wežymo, fuykt ghi, ir tare, Giatgu ira ?

22 O ansien tare, Giar ira, Wieszpats mano nusiunte mane kad pasakicia, Szey, dabar ka arajo manēp du jaunikayciu išz sunu Pranašu, išz katoa Elraim, dok meldziu jems talenta sidabro, ir dwejetą atmaynomu rubu.

23 O Naaman tare, jeygu megsti, imk du talentu : ir werie ghi, ir užryše du talentu sidabro dwejeje mažnos, su dwejeru atmaynomu rubu, ir uždejo jos and dweiju wayku sawo, kurie neše jos po weydu jo.

24 O kad atajo and aukštuma, eme jos išz rąkos ju, ir idawe jos nekurose namos, ir pataydo anos wirus, o ansien nuejo.

25 Poram ejo patsien, ir itowėjo po Wieszpaciu sawo, o Elifa tare jop : Išz kur Gehazi ? o ansien tare : Tarnas sawo nejo ney izan ney ten.

26 Bet ansien tare jop : Negu ejo szyrdys mano su rawim, kad aršigryžo ans žmogus nog wežyma sawo fuykt rawe ? buwogu rey metas imt aną sidabrą, ir imt rubus, ir aliwos medzius, ir winniczas, ir awis, ir jaucius, ir tarnus, ir tarnaytes ?

27 Togdel raupey Naamano prylyps rawēp, ir sekles rawo and amiu : e lizejo tada nog weyda jo raupotas, batias kaypo sniegas.

PAGUL VI.

Elifa daro jog gietezys plauka, 1. etc. atadegia xdradu Karalus Syrios, 8. kursęy jėzko sugaut jo Dathan, 11. bet Ansietas perserget ghi, 17. Syronies išzykti ira aktacia, Samarijon arwesti, ir pakajuy išz ten išzlaysti, 18. Samaria apgūta ira, ir ateys toklop badon jog dwi moteriszi watzo wienos, 19. Karalus jėzto užmuzt Elifa, 31.

Waykey Pranašu tare Elifos : Szey dabar ta wicta kuroy giwename po weydu sawo, ira akkzti del mufu.

2 Teynam meldziu iki Jordanuy, ir adgabnam išz ten kiekwiens medziagas, kad padarytumime ten sau wictą giwet ten : o ansien tare, Eykit.

3 Ir tare wiens : Te megsta tau meldziu eyc su tarney sawo : o ansien tare, Eysiu.

4 Nuejo tada su jey : o kad arajo ansien iki Jordanuy nu kirro medziagas.

5 Ir stojos kad nulayde wiens medziaga, jog impote wadeniu gietezys, o ansien šaukie, ir tare, Ach, Wieszpats mano pažycyta nes buwo.

6 O ans wiras Diewo tare, Kame impole ? o kad

e Nam.
12. 10.
2 Kray.
26. 19.
20.

kad ansjen parode jam wietas, iszpjowe medii, ir imete ghi rən, ir padare jog plaukie wirszay ana gieleżys.

7 Ir tare, Paimk ja sau : Isziese tada ansjen rakas sawo, ir eme ja.

8 O Karalus Syrios wede wayna, priesz Izraeli, ir rodyjos su tarnejs sawo, kalban; Adgulas mano bus wietoy rokjo.

9 Bet wiras Diewo nusiunte Karalaus Izraelius, kalban; Saugokis kad neeytuncy per ana wietas, Syrioney nes atajo rən.

10 Togdel nusiunte Karalus Izraelius anoth wieton, ape kura pasakie jam wiras Diewo, ir persergie ghi, ir saugojos rən : newiena kart aba dukart.

11 Nepakajawo tada sztyrys Karalaus Syrios and to daykra : ir pawadyno tarnu sawo, ir tare jump, Nepasakisregu mi ro kas ira isz musizkiu uz Karalu Izraelius?

12 O nekuris isz tarnu jo tare, Ne, Wieszparie mano Karalau, bet Elisa Pranaszas kursley ira Izraeliy, sako tos zodzius Karaluy Izraelius, kuros tu kalbi widuciafioy miegamoy kamaroj rawo.

13 O ansjen tare, Eykir, ir dabokites, kame ira, kad nusiucia, ir atwezdyncia ghi : ir pasakiza ira jamuy, kalban; Szrey ira Dohane.

14 Nusiunte tada rən arkus, ir wazus, ir sunkughi waykas : kurie atajo nakriy, ir apstojas ana miesta.

15 O tarnas wirow Diewa kicles tabey aksty, ir iszejo, o szrey, waykas apstojas miesta, su arkleys, ir wazys : tare tada jop waykas jo; Ach Wieszparie mano ! kaypo weykim.

16 O ansjen tare, nesibijo, daugiaus nes ira tu kurie ira su mumis, nekayp tu kurie ira su jey.

17 Ir meldes Elisa, ir tare, WIESZPATIE, atwerk meldziui akis jo, kad regieru : ir atwere WIESZPATIS akis ano wayka, jog regioje, o szrey kalnas pilnas buwo ugnies arklu, ir wazu aplink Elisa.

18 Kad ejo tada ansjen jop, meldes Elisa WIESZPATIES, ir tare, a isztyk meldziui tas zmones aktacia : ir isztyko jos aktacia, pagal zodziu Elisa.

19 Tare tada jump Elisa, ne tas rey ira kialis, ir netas rey ira miesta, eykir paskuy mane, o nuwesu jus anop wirop, kuro jeczokote : ir nuwede jos Samarioti.

20 Ir stojos, kad atajo ansjen Samarioti, jog tare Elisa, WIESZPATIE, atwerk akis ju kad regieru : ir atwere WIESZPATIS akis ju, jog regioje; o szrey buwo widuryje Samarios.

21 O Karalus Izraelius tare Eliso, kad iszwido jos, Pamuszugu jos, Pamuszugu jos tewe mano?

22 Bet ansjen tare, nepamuszy ju. pamuszumeygu teypag tos kuros sugawey kalawiju rawo, ir kilpinu rawo? pakialk jems donos; ir wadenio, kad adgitu, ir giartu : ir laytus Wieszparies sawo.

23 Ir pagatawijo ansjen jems dydzis piecus, jog walgie ir giere, potam palayde jos, ir laydes ansjen Wieszparies sawo; norajo tada daugiaus pulkey Syrioni ziamen Izraelius.

24 Ir stojos potam jog Benhadad Karalus Syrios surynko wisz abaza sawo, ir laydes, ir abute Samaria.

25 Ir buwo dydys badas Samarioty, szrey

nes apgule ghi, net aslo galwa buwo pardota uz asztonias deszymis sidabriniku, kierwita wel dalis Kabo karwelu-mesla uz pakis sidabrynikus.

26 Ir stojos kad ejo Karalus pro izali and mura, jog izaukie jop moterizkie, kalban; Gialbek mane Wieszparie Karalau.

27 O ansjen tare, WIESZPATIS egialbe rawe, isz kur aszjen turecia gialbet rawe? isz kulamo-taka, ir isz wino-profos?

28 Friegtam tare jey Karalus, Kas tau ira o ana tare : Ta moterizkie tare mane, dok sunu rawo kad walgitumme ghi szadien, o rytoy walgitum sunu mano.

29 b Iszwirem tada sunu mano, ir walgiem b ghi, bet kad and rytoy tarau josp, dok sunu rawo, kad walgitumine ghi, tada paslepe sunu sawo.

30 Ir stojos kad izgirdo Karalus tos zodzius anos moterizkies, jog perplese rubus sawo, teypo ejo per mura : o zmones dabois, jog szrey; mayzas buwo widuriy and kuna jo.

31 Ir tare a Teypo tepadaro Diewas, ir teypo reprideda, Jeygu arliks szadien galwa Elisos sunaus Safato and jo!

32 O Elisa sedejo namose sawo, ir Seniey sedejo su jo, ir nusiunte wita, pirm weyda sawo : bet pirm nekayp atajo jop ans funtynis, tare anump Senump : Regiejorega kaypo sunus galwudzio nusiunte nuimt galwa mano? Dabokites kad nueys funtynis, uzdarykit duris, ir izstumkit ghi durimis : nequ ira balsas koju Wieszparies jo paslary ghi.

33 Kar dar ansjep kalbejo su jey, szrey jog funtynis arajo jop, ir tare, Szrey tey pikt ira nog WIESZPATIES, kodegi turecia daugiaus lauk WIESZPATIES.

PAGUL. VII.

Elisa apisako Samarioniams apstus ir smerti n. kuro Wiraasio kursley nerykiejo jam, 1. sz. kierury raupoczey atako abazu, turame nerada nieko, 3. kadangi iszwaykie Wieszparis Syrioni, 6. raupoczey tey sako mieste, 8. are tiefa to tyras, 12. kad teyp buwo daykias a pranaszysa Elisos iszpile, 16.

Tare tada Elisa, Klauskie zodziu WIESZPATIES: Teypo kalba WIESZPATIS, Rytoy ape sza meta, pardos micra smulkiumiltu uz sikli, o dwi micri miezu, uz wiens sikli bromoy Samarios.

2 Bet Wirausias and kuto rakios gudes Karalus, arsakie wirop Diewo, ir tare : Szrey, kad WIESZPATIS padarytu lagus daguy, gasetugn stotis tas daykias, o ansjen tare; Szrey regiele tey aktims rawo, bet newalgis isz to.

3 O buwo kierury wirey raupori a po durymis bromos : kurie tare wiens kitop, ko cia atliekam ner numirtumme.

4 Jeygu kalbam, Eykim miestai : tada badas ira mieste. ir mirtim rən, jeygu wel cia atliekam, pamirtim teypag : eykim tada, ir pulkim abazan Syrioni, jeygu atlikdys mus giwey, gifims jeygu wel pamusz mus mirtim tykt.

5 Ir kicles kularoy eyt abazan Syrioni : kad atajo

Deut.
28. 35.

1 Kar.
19. 2.

Lev. 12
46.

atajo krasztop abazaus Syroniu, szrey, jog ne-
buwo nicko.

3 Ezi.
13.4.

6 W I E S Z P A T S nes padare jog izgir-
do waykas Syroniu o balsa wazu ir balsa
arklu ir balsa dydzio wayka, teyp jog tare
wiens kitop, szrey, Karalus Izraelaus patamde
priefz mus Karalus Hethiu, ir Karalus Eryp-
czoniu, kad ateytu priefz mus.

7 Togdel kielez anisjen, ir pabego aufzroy,
ir paliko nomerus sawo, ir arklu sawo, ir afi-
lus sawo, abaza pagal to kaypo buwo, ir pa-
bego pro giwata sawo.

8 O kad atajo anie raupfoczey krasztop aba-
zauz, tada atajo wienan nomerai, ir walgie, ir
giere, ir eme iz ten fidabra, ir auksa, ir ru-
bus, ir nuejo, ir paslepe tey, potam sugryzo,
ir atajo kitan nomerai, eme iz ten teypag, ir
nuejo, ir paslepe tey.

9 Tare tada wiens kitop, negierey darome
ta diena ira diena gieros naujenos, o mesjen
tylim: Jeygu laukim iki szwiecam rytuy, ta-
da acras mus netylibe: rogdel dabar eykit,
eykim pasakikim tey namamus Karalaus.

10 Atrajo tada anisjen, ir szaukie adwerni-
kop miefio, ir pasakie jems, kalbant, Atajom
abazau Syroniu, o izrey, nebuwo ten niewie-
no, ney balsa kuro zmogaus, bet arkley pry-
ryfzi, ir afiley pryryfzi, ir nomeray pagal to
kaypo buwo.

11 O anisjen pawadyno adwerniku: o anis-
jen pasakie tey widuriy namose Karalaus.

12 O Karalus kielez nakrey, ir tare tarnump
sawo, dabar pasakifiu jumis ka padare mums
Syroniey: Zyno jog alkaneyz eme, rogdel
iszejo isz abasa pasislepr laukie, kalbant, Kad
iszeys isz miefio, tada pagauhim jos giwus, ir a-
teylim miefian.

13 Atsakie tada wiens isz tarnu jo, ir tare,
Teimamas est meldziu pekietas isz atikufiu
arklu, kurie atliko cia widuriy, (szrey ira
kaypo wisa mine Izraelitu kurie atliko cia wi-
duriy, szrey, ira kaypo wisa mine Izraelitu,
kurie prazuwo) suukim jos, ir dabokimes.

14 Eme tada du wazniku: ir nufunte Ka-
ralus pasukuy abazaus Syroniu, kalbant, Ey-
kit, ir dabokimes.

15 Ir ejo pasukuy ju, iki Jordanuy, o szrey,
wiskas kialis pilnas buwo rubu, ir rukledziu,
kuros armere Syroniey befiskubinaur: ir su-
gryzo anie sunynte, ir pasakie tey Kara-
luy.

16 Iszejo tada zmones, ir izgaude abaza Sy-
roniu: ir pardawe miera, uz sikli, o dwi
mieri miezu uz sikli, pagal zodzia W I E S Z
P A T I E S.

17 O Karalus uzstare ana Wirauz, and kuro
rakos guldes, and bromos, ir sumine ghi
zmones bromoy, jog numire; pagalto kaypo
kalbejo wiras Diewo; kursey tey kalbejo, kad
atajo jop Karalus.

18 Stojos nes kaypo kalbejo wiras Diewo
Karalaus, tarant, rytuy ape ta merapardos,
dwi mieri miezu uz sikli, o miera suukiu-
miltu uz sikli, bromoy Samarios.

19 O ans Wirauzas atsakie wiruy Diewo, ir
tare, Szrey, noris W I E S Z P A T S padarytu
lagus daguy gateru teyp totis pagal to
zodzia: o anisjen tare, Szrey, akimis rawo rey
regies, bet isz to newalgitu.

20 Ir stojos jam teypo: Sumine nes ghi
zmones bromoy, jog numire.

Sunamiti xkie zmona and rodes Elifos pa-
likus zsame, pro bada, gryzta, 1. etc. ir
adgauna wisa Ebs sawo iz takima Kara-
laus, 4. Elifa apitko smerti Benhada-
dry, 8. Karalus wisa wel Hazaes and Sy-
rios, 12. Foram sampa Karalumi pastuy
Jozufuto, 16. apitaydzia wieszpati, tog-
del aspoia nog jo Edomitey, ir Libanie, 20.
mieszta, o Ahafia sampa Karalumi wieloy
jo, 24. uzlayko pri t. i. s. 14. Foramu Ka-
ralumi Izraelaus, 28.

O Elifa kalbejo anofz zmonosp, kuros a su-
nu adgide, kalbant, Kialkis, ir eyk, pati,
ir szeymina rawo, ir wieszauk kaypo ateywe
kame gai wieszauk: W I E S Z P A T S nes
pafzaukie bado, kursey teypag ateyz and ziames
per septynis metus.

2 Ir kielez ana moterizkie, ir padare pagal
zodzia wira Diewo: nuejo nes pati su szeymina
sawo, ir wieszawo kaypo ateywe ziamay Fili-
stynu, per septynis metus.

3 Ir stojos prieg pabaygey septyniu metu, jog
sugryzo ana zmona isz ziames Filistynu: ir
iszejo szauk Karalaus del namu sawo, ir del
lauka sawo.

4 O Karalus tare Gehaziesp waykop wirow
Diewa; kalbant, Pamialik meldziu wifus dy-
dzis darbus, kuros dare Elifa.

5 Ir stojos, kad sakie Karaluy, kaypo adgi-
de numireli. szrey, jog szaukie Karalaus ana
zmona kuros sunu adgide, del namu sawo, ir
del dyrwos sawo: Tare tada Gehazi, Wiesz-
patie mano Karalus, ta tey ira moterizkie, ir
tas tey ira sunus jos kury adgide Elifa.

6 Ir klausis Karalus anos zmonos, o ana sakie
jam: dawe tada jey Karalus wienaz kamarnika,
kalbant, Padaryk jey kad buru atadota jey, wis
tey kas buwo jos, prigram wifus dachadus dyr-
wos, nog anos dienos kuroy apitaydo ana
ziamay, ikzotey.

7 Potam atajo Elifa Damazkun, kad Ben-
hadad Karalus Syrios syrgo: ir pasakira tey
ira jam, kalbant, Wiras Diewo atajo cia.

8 Tare tada Karalus Hazaelop; Imk dowa-
na: rakon rawo, ir eyk o surykt wiraz Diewo:
ir klausis per ghi W I E S Z P A T I E S, kal-
bant: Izgifuu nog tos ligos?

9 Nuejo tada Hazael surykt ghi, ir eme do-
wana: rakon sawo, ipaciey, wis giar Damaz-
kous, nalezra kietufu-deszymu welblodu, ir
atajo, ir suszojo po weydu jo, ir tare; sunus
rawo Benhadad Karalus Syrios, nufunte mané
rawosp, kad kalbeja, Pasweykhuu isz tos
ligos?

10 O Elifa tare jop; Eyk, pasakik, Nelzgit
wifiszkey, W I E S Z P A T S nes parode mi,
jog mirti smercia.

11 Ir izitare weyda sawo, ir izzriele styprey,
iki giedey: ir werkie wiras Diewo.

12 Tare tada Hazael; Kodel werkia Wiesz-
patis mano? o anisjen tare, o Todel jog zynau
koki pikta, padaryfi waykamus Izraelaus: sty-
primus ju uzdegfi ugnia, jaunima, wel ju pa-
muzy kalawiju, ir jaunus waykus ju ludan-
zyti, nieszczaz wel ju moteris perpiausi.

13 O Hazael tare; Bet kas ira tarnas rawo,
kursey ira szumini, kad padarytu ta dydy
daykta: o Elifa tare, W I E S Z P A T S mi
parode jog busi Karalumi and Syrios.

14 Nuejo

Pagul. 8. 9.

II. KARALU

189

14 Nuejo tada anšien nog Elifos, ir stajo Wiefzpariešp sawo, kuršey rare jam, ka pafakie tau Elifa? o anšien rare, Pafakie ini, Tyk-rey idgiš.

15 Ir stojos and rytos jog eme daga, ir pamirkie ja wadeny, ir iszriede and weyda jo, jog munire: ir rapo Hazael Karalumi wietoy jo.

16 O pektose metose Joramo sunaus Achabo, Karalaus Izraelaus, kad Jozafat buwo Karalumi and Judos, Jechoram sunus Jozafato Karalaus Judos pradejo katalaur.

17 Turejo tris-deszymtis ir dweis metus kad rapo Karalumi: o karalawo per afzronis merus Jeruzaley.

18 Ir waykizczajo kielu Karalu Izraelaus, pagalto kaypo dare namey Achabo: dukre nes Achabo buwo jam uz rhoceri, ir dare rey kas buwo pikt akise W I E S Z P A T I E S.

19 W I E S Z P A T S reciaus neuorejo iz-gadynt Judos, del Dovidu tarnu sawo: e pagal co kaypo pafakie jam, jog dos jam wilumet kompa sunaus jo.

20 f Dieno'e jo arpole Edomitey isz waldzios Judos, ir padare and sawas Karalu.

21 Togdel peršprowijo Joram ing Zair, ir wisi wazey su jo, ir laydes naktia, ir pamusze a-

17. nos Edomitur, kurie buwo aplink jo, prieg-tam Wirauficy wazu, ir žmones pabego kler-40. kosna sawo.

22 Edomitey wienok arpole isz waldzios Judos iki szey dieny; arpole tada Libna ano-gi metu.

23 Astankas tada darbu Joramo, ir rey wis ka dare, negu paraizyti ira knigoy Krayniku Karalu Judos.

24 Ir uzmiogo g Joram su Tewey sawo, ir pakafas ira su cweys sawo mieite Dovidu: o Abazia sunus jo rapo Karalumi wietoy jo.

25 Antrose liekose metose Joramo, sunaus Achabo Karalaus Izraelaus, b pradejo kara-lawt Abazia sunus Jechoramo Karalaus Ju-dos.

26 Dwidefzymia ir dweis metus turejo Ahaz-ia, kad rapo Karalumi, o karalawo per i me-rus Jeruzaley: o wardas morynos jo buwo Achalia, dukre Omri Karalaus Izraelaus.

27 Ir waykizczajo kielu namu Achabo, ir dare rey kas buwo pikt akise W I E S Z P A-T I E S, kaypo namey Achabo: žia tu nes bu-wo namu Achabo.

28 Ir iszejo kowen su Joramu sunu Achibo, Ramothon Gilade, priesz Hazael Karalu Sy-rios: o Syrióniey pamusze Joramą.

29 f Sweryto sada Joram Karalus, kad gli-ditus Jizreeliy, nog muszu kureys pamusze ghi Syrióniey Ramoy, kad karawo priesz Hazaeli Karalu Syrios: o Abazia sunus Jechoramo, Ka-ralaus Judos arajo arla kit Joramą sunu Achabo Jizreeliy, sirgo nes-

1 Kar. 9. 15. 2 Kray. 22. 6. 7.

PAGUL IX.

Pranofekst nekury isz isakima Elifos, paitie-pia Karalumi and Izraelaus Jchu. i. 10. e. karawo liepia izgadyng namas Achabo, 7. Jahu izfzaukiamas est Karalumi, ir prypa-zyntas nog Wiraufin-and zalniera, 11. Jau-dawo daru priesz Joramą, 14. laydzias lop ing Jizreeli, 15. pranofekst ghi, 24. A-hazias, teypag Karalu Judos uzmušez, 27. Ir izrebelis liepia izgadyng namas, 30. kuras sinas isz, 34.

A Twadyno tada Elifa wiena, isz sunu Fra-nafzu: ir rare jam, a Pajolk elegnius ta-wo, ir imk ta aliwos-bonka rakon sawo, ir cys Ramothon Gilade.

2 O kad areysi ren, tada weyzdek kame ira Jchu sunos Jozafato, sunaus Nimf, ir cys, ir liep jam kialis isz widurics brulu jo, ir iweik ghi widuclaušon kamaron.

3 Ir imk aliwos-bonka, ir iszpilk ja and galswo jo, ir taryk; Teypo kalba W I E S Z-P A T S; b Parepiaw rawe Karalumi and Izrae-laus: Totam atwerk duris, ir beg, o nelauk.

4 Nuejo tada ans jaunikaytis, jaunikaytis ans Pranafzo, Ramothon Gilade.

5 O kad isjo, szey, sedejo Wirauficy way-sko, ir rare anšien, Tu u zody rawešp Wiraufi-as-and zalnieru: o Jchu rare; karrop isz mu-su wifu? o anšien rare, Taiwepš, Wiraufalis and zalniera.

6 Kienes tarda anšien, ir isjo nan ofna, uz-liejo tada anšien and galswo jo aliwa: ir rare jam: Teypo kalba W I E S Z P A T S Diawas Izraelaus: Parepiaw rawe Karalumi, and žmo-niu W I E S Z P A T I E S, and Izraelaus.

7 Ir pamuszy namas Achabo Wiefzparies ta-wo, kad pamitycios krauja tarnu mano Fra-nafzu, ir krauja wifu tarnu W I E S Z P A-T I E S isz rakos Izebel.

8 Ir pragayšz wisi namey e Achabo: ir iz-gadyntiu Achabuy ta, kuršey miza and sie-nos, uzrakintaghi teypag, ir aplayta ghi Izraeli.

9 Padaryfiu nes namas Achabo, kaypo na-mus d Jerobeamo, sunaus Nebaro, ir kaypo na-mus e Bacios sunaus Abios.

10 f Izebel, teypag sues szunis and Auka-ziames Jizreel, ir nebus-nieko kuršey pakaltu ja: atwere tada dury, ir izbegu.

11 O kad iszejo Jchu tarnump Wiefzparies sawo, rare jam, Iragu wis glaz? Kodel atajo ra-wepš tai pafuclis? o anšien rare jump: Iz-zyltate žmogu, ir kalba jo.

12 Bet anšien rare: Metas rey ira pafakie rey dabar mums: o anšien rare. Teypo ir teypo kalbejo manepš, tatant, Teypo kalba W I E S Z-P A T S. Parepiaw rawe Karalumi and Izraelau.

13 Pafikubino tada anšien, ir eme kiek-wiens ruba sawo, ir padejo po jo and aukiz-czausia trapa, ir trubijo truba, ir rare, Jchu rapo Karalumi.

14 Teypo Jchu sinus Jozafato, sunaus Nimf, padare susiryzyma, priesz Joramą: (o Jo-ram laugojo Ramothos Gilade, patien, ir wi-sas Izrael, nog Hazaelo Karalaus Syrios).

15 Ber g Karalus Joram (ugryd), gidyti Jizreeliy, nog anu muszu kureys masze ghi Sy-ryóniey, kad karawo priesz Hazaeli Karalu Sy-rios, ir rare Jchu, Jeygu ira wala iusu, tene-izzeyr niekas isz mielta, uzwegt, kad sakiru rey Jizreeliy.

16 Jojo tada Jchu, ir laydes Jizreeliš, Joram nes rengutejo: ir Ahazia Karalus Judos atajo, atfakit Joramą.

17 O fargas Rowejo and bromos Jizreeliy, ir regiejo Jchus puską, kad artynd, ir rare, Regiu kopą: Tare tada Joram, imk raytyni-ka, ir mušiat ghi lutykt jos, ir taryt, Iragu pakajit.

18 O raytynikas nušoin raycas lutykt ghi, ir rare, Teypo kalba Karalus, Iragu pakajut o Jchu rare, Ka tury weykt su panajumi? at-fagrykt uzpakalia manes: ir pafakie rey rare;

1 Kar. 19. 16.

2 Kray. 22. 7.

1 Kar. 21. 2.

1 Kar. 14. 10.

1 Kar. 15. 25.

1 Kar. 16. 3.

1 Kar. 17.

1 Kar. 21. 25.

1 Kar. 8. 29.

gas, kalbait, Siuntynis atajo jop, bet nesugryfza.

19 Išsiuntė tada antrągi raytyniką raytą, o kad ansien atajo jump, tare, Teypo kalbą Karalus, Iragu pakajus? o Jchu tare, Kas tury weyk su pakajumi? apsigryzk paskuy manes.

20 Ir pasakie rey ans fargas, kalbait, Atajo iki jems, bet nesugryfza: o warymas ira kaypo warynas Jchu, sunaus Nimfi, waro nes benowota.

21 Tare tada Joram, Pakinkikit, ir pakinkie wazy jo, iszwazawo tada Karalus Izraelaus Joram, ir Ahazia Karalus Judos, kiekwiens and wazy sawo, ir iszwazawo futyke Jchu, ir rado ghi and stuka ziames Nabota Jizreelitros.

22 Ir stojos kad iszwido Joram Jchu, jog tare, Iragu teypag pakaju, Jchu? bet ansien tare, Kas do pakajus pokoley ira teyp daug kurwiničiu morynos rawo Izebel, ir czeru jos?

23 Argrazyno tada Joram, raka sawo, ir pabego, ir tare Ahaziof, Zdroda tey ira, Ahazia.

24 Bet Jchu isztiese kilpini pilna raka, ir palzowe Joramą tarp peciu jo, jog iszejo itrela per izerdy jo: o ansien susaicie wezime sawo.

25 Tare tada Jchu Bidkarop Wiraufiop and zalnieru sawo, Imk, uzmesk ghi and to stuka ziames Natoto Jizreelitros: armink nes kad afzien ir tujen jojom wiens su kitu paskuy rawa jo Achabo, jog uzejo WIESZPATIS ra nafsza, kalbait.

26 h Jeygu neregiejau wakar wakaro-metu krauja Naboto, ir krauja sunu jo, kalba WIESZPATIS! ir neuzmokiesiu to rau, and to stuka ziames kalba WIESZPATIS: Imk tada dabar, uzmesk ghi, and to stuka ziames, pagal zrodzia WIESZPATIES.

27 Kad tey iszwido Ahazia Karalus Judos, tada bego kieli namu soday, bet Jchu wijo ghi paskuy, ir tare, uzmuzikit ghi teypag and wazy, rics uzeima ing Gur, kursy ira pas Jiblam, ir izbego ansien Megiddoh, ir numire ten.

28 Ir nugabeno ghi tarney jo Jeruzalen, ir pakafe ghi grabe jo, su tewey jo mieste Dowida.

29 O pirmose liekose merose Joram sunaus Achabo, Ahazia tapo Karalumi and Judos.

30 Ir atajo Jchu Jeruzalen, kad tey izgirdo Izebel, tada pamolawojo weyda sawo, ir izdabino weyda sawo, ir weydejo per taga.

31 O kad Jchu iejo per broma, tare ana, Ira: 1 Kar. 21. 19. gu giar, i Zimri galwudziau Wiefzpacies ra 16. 8. wo.

32 O ansien pakiete weyda sawo tagop, ir tare, Kas ira su manim? Kas? Pazurejo tada and jo du aba tris Kamarnikey.

33 O ansien tare, Nustumkit ja, o ansien nustumte ja, teyp jog kraujus jos nufaszejo and suos, ir and arklui, o ansien sumine ja.

34 O kad iejo, ir walgie, ir giere, tare, Weydekut dabar tos prakiaykros moterifzhies, ir pakaskir ja: o dukte nes ira Karalus.

35 Ir mocio ansien pakait ja: bet nerado sz jos nieko, liz kiauza-galwo, ir bojas, ir dehus rabsos.

36 Sugryzo rada anisien, ir pasakie rey jam, o ansien tare, Tas rey ira zody WIESZPATIES, kury kalbejo per tarnawima: rarnu sawo Elios Tisbitos, tarant: And stuka l ziames Jizreel es szunis kuna Izebel.

37 Ir bus lawonas Izebel kaypo mezfley and dirwos, and stuka ziames Jizreel, kad negalecu kalber, Ta ira Izebel.

PAGUL. X.

Jchu uzmuksza septynias-deszymtis sunu Achabo, 1. 6c. ir gicriste Karalaus Ahazior, 12. ateyt su Jonadabu Rehobia Samario, 15. kame uzmuksza wifus Kunigus Pranaszus Achabo, abrokus jo ir Kaminetras parauja, 18. bet turis grieka Jerobamo, 29. Hazael Karalus Syrios kakuina ghi, 3. mifszia, sunus Joahaz Karalaus, 55.

O Achab turejo septynias-deszymtis sunu Samario: ir parafze Jchu gromaras kuras nufunte Wiraufiump Izraelaus ir Seniaufiump, ir Aukterojump-Wiefzpaciump Achabo, tarant.

2 O kad dabar ateyt jufiump ra gromata, delto jog ira su jumis suney Wiefzpacies jufu, wazy teypag, ir arkley ira su jumis, Ayras teypag mieftas, ir szarwey.

3 Tada dabokires kas ira gierausia ir prywalu ape waykus Wiefzpacies jufu, ufstatyt kury and softos rawa jo: ir karokit uz namus Wiefzpacies jufu.

4 Bet anisien bijojos wififzkey tabey, ir tare, Szicy, du Karalu negalejo apifstot po weydu jo: kaypogi tada mes turetumaine apifstot.

5 Tas tada kursy buwo and namu, ir ras kursy buwo and miefta, ir Seniaufey, ir Aukterojoy-Wiefzpacies, nufunte Jehauf, kalbant, Tarneyt rawo efme, ir tey wis ka kalbese mufiump, padaryfim: Nepadaryfim newieno Karalumi, daryk tey kas ira giar akise rawo.

6 Parafze tada antrakart gromata jump, tarant, Jeygu mano efte, ir klausot bafia mano, miumkit galwas wiru, sunu Wiefzpacies jufu, ir areykit rytoy manofp ape fza meta Jizreelin: (o suney Karalaus, septynios-deszymtis wiru, buwo su dydziefzies miefto, kurie auklejo jos.)

7 Stojos tada kad atajo jump gromata, jog eme sunus Karalaus, ir pamufze ana septynias-deszymti wiru: ir idejo galwas ju kashelofna, kuras nufuate jop Jizreelin.

8 Ir atajo wiens siunrynys, ir pasakie rey jamuy, kalbait, Arnefze anisien galwas sunu Karalaus: o ansien tare: fudekit jas ing dwi krawi, pes durys bromos, iki ryto-metuy.

9 Ir stojos ryto-metu, kad iszejo, jog sufstojos, ir tare wifump zmoniump: Teyhomis efte, szey padarau suftryfzima, priezf Wiefzpaci mano, ir uzmuksza ghi, ir kas pamufze tos wifus.

10 Zynokit dabar jog nepuls nieko and ziames liz zrodzia WIESZPATIES, kury isztare WIESZPATIS priezf namus Achabo, WIESZPATIS nes padare tey a ka kalbejo per tarnawima: rarna sawo Elios.

11 Priegram uzmuksze Jchu wifus atlikufus namu Achabo Jizreeli, ir wifus dydziofus 1 Kar. 21. 27.

Pagul. 10. 11.

II. K A R A L U.

391

10. ir pażytamus jo, ir Kunigus jo; net nepalikio jam to kursey atliktu.

12 Ir kietes, ir laydes, ir nufgabeno Samarioti; o budamas Berh-Hezede Piemenu, and kialo.

13 b Rado Jėhu brolus Ahazios, Karalaus Judos, ir tare, Kas do žmones este? o anisjen tare, Broleys eme Ahazios, ir atajomi arla kit sunus Karalaus, ir sunus Karalienes.

14 Tare tada anisjen. Pagaukit jos giwus, o anisjen pagawo jos giwus, ir pamuze jos pas žulni Berh-Heked, dwidešzims ir da wiru, ir notlikdyno isz ju ney wieno.

15 O iszeis isz ten rado Jonadaba sunu Rechab ateynati sutykt ghi, kursey pasweykino ghi, o anisjen tare jo. Iragy ceyfi izrydys tawo, pagal to kaypo ira. Izrydys mano su izrydzia tawo? o Jonadab tare, Ira, ir labey ira, padok mi rakka tawo, ir padawe anisjen rakka sawo, ir liepe jam uzlipt sawesp and waza.

16 Ir tare, Eyk su manim, ir dabokis karztybes mano uz W I E S Z P A T Y, padare tada anisjen jog wazawo and waza jo.

17 O kad atajo Samarioti o pamuze wis rey kas atliko Achabuy Samarioty, net izgayfayno ghi pagal dzodia W I E S Z P A T I E S, kury kalbejo Eliosp.

18 Ir surynko Jėhu wifas žmones, ir tare jump: Achab tarnawo Baaluy maz, Jėhu tarnaus jamuy daug.

19 Arwadyntik rodryn manesp wifus Pranasus Baalies, wifus tarnus jo, ir wifus Kunigus jo, kad nebetektu nieko,uru nes dyde ahera. Baaluy, tas kursey ne bus negis: bet Jėhu dare rey isz kitrahties, kad prazudytu tarnus Baalies.

20 Priegram tare Jėhu, Paswezskit Baaluy uzskimo-diena, ir iszaukie jam.

21 Nufunte reypag Jėhu wifan Izraelin, ir atajo wifis tarney Baalies, jog notliko ney žmogaus kursey noteytu: Ir atajo namosna Baalies, ir prypildyti buwo namey Baalies, neg wiens gata, iki kicim galuy.

22 Tare tada tani kursey. buwo and rubu-namu, isznefzk wifemus tarnamus Baalies rubus, ir isznefze jemus rubus.

23 Ir atajo Jėhu su Jonadabu sunumi Rechab namosna Baalies: ir tare tarnams Baalies: Tyrkites, ir dabokites, kad nebucu cia tarp Jusu isz tarnu W I E S Z P A T I E S, bet patis tarney Baalies.

24 Kad tada iejo anisjen daryt musztas-aheras, ir degamas-aheras, prygatawijo sau Jėhu asztonias-deszimtis wiru ore, ir tare, Jeygu karas isz tu wiru, kartos arwešiu rakoti Jusu, izbegs, dusza ro, bus uz dusza jo.

25 Ir itojos kad pabaygie anisjen daryt degama-ahera, jog tare Jėhu pestynikum, ir Wiraušump and žalnieru: Ieykie, pamufzkite Jos, kad nelfzeytu ney wienas, ir pamuze anisjen Jos asztrumu katawijo: ir iszmere Jos pelcieys, ir Wirauliey and žalnieru: poram atajo anisjen miestai, namosna Baalies.

26 Ir isznefze izstarytus abrozus isz namu Baalies, ir iudegino jos.

27 Suard reypag izstaryta abroza, Baalies, priegram izarde namus Baalies, ir padare Jos wikadeys iki iszy dleney.

28 Teypo pragtyfayno Jėhu Baali isz Izraelaus.

29 Bet neslowe Jėhu sent grieku Jerobeamo

sunaus Nebato, kursey dare kad griefzytu Izrael: o ipacley aukso Telu, kurie buwo Berch-ly ir Dane.

30 Tare tada W I E S Z P A T S Jėhušp: Delro jog padarey girey, darydamas rey kas ira reysu aklie mano, ir padarey namamus Achabot pagal to wifa kas buwo izrydi mano, suney tawo o sedes iki kiertwircy gimincy and soštos Izraelaus.

31 Bet Jėhu nedabotis kad waykfzcworu Zokone W I E S Z P A T I E S Diewa Izraelaus, isz wifos izrydies sawo, nottojo nog grieku Jerobeamoi, kursey dare kad griefzytu Izrael.

32 Anofe dienofe pradejo trumpint W I E S Z P A T S Izraeli: Hazael nes pamuze jos wifose tubežose Izraelaus.

33 Nog Jordano ries użtekieima saules, wifa žiamę Gilead, Gadytu, ir Rubenitu, ir Manasitu: nog Aroer, kursey ira ties upeli Armon, ir Gileada, ir Basana.

34 O atstankas darbu Jėhu, ir rey wis kas dare, ir wifa galibe jo, negu parašyti ira knigoy Krayniku Karalu Izraelaus?

35 Ir užmigo Jėhu su reweys sawo, ir pakase ghi Samarioty, o Joahaz sunus jo tapo Karalumi wieroy jo.

36 O dienu kurose karalawo Jėhu and Izraelaus Samarioty, ira dwidešzims ir asztona metey.

PAGUL. XI.

Athalia užmusza wifa giminy Karaliskia. 1. Etc. isz emus Joasa, 2. kursey tu-redamas septynis metus isz pamokima Jo-jados tapo Karalumi Judos, 4. Athalia, kury pertraukie Karaliskis sawesp užmuszama est, 13. Sadara atstanina, tarp Diewo, Karalaus, ir žmoniu, 15. Baalies ituzba iszskaknijama est, 18. o Karalus and Karaliskis soštos sawo isodyndamas est, 19.

O Kad Athalia, o motyna Ahazios iszwido, jog sunus jos numire, tada kietes, ir už-muze wifa Karaliskia, sekte.

2 Bet Joseba dukte Karalaus Joramio sesuo Ahazios, eme Joasa, sunu Ahazios, ir iszwogie ghi isz widurics sunu Karalaus, kuros užmirdy-no, isodyndama ghi, ir momka jo galineš kamaron: ir pastepe ghi antien nog Athalios, jog nebuwo užmusztas.

3 Ir buwo pasteptas su ja Namose W I E S Z P A T I E S per szefzy metus: o Athalia karalawo and žiames.

4 O b sekmoše meroše nufunte Joinda, ir eme szymrynikus, su Wiraulieys and žalnieru, ir pelcieys, ir atwede jos sawesp Namosna W I E S Z P A T I E S, ir padare sadara su jey, ir papryskie jos Namose W I E S Z P A T I E S, ir parode jem su nu Karalaus.

5 Ir prysakie jems, kalbant: Tas rey ira dayktas, kury padarytie: trecia dalis isz Jusu, kury ieyt Subatoy, saugos sargiba namu Karalaus.

6 Trecia wel dalis bus pas broma Sur, o trecia dalis pas broma, užpakaliy pelciujus, reypo saugos sargiba tu Namu priels ipolim.

7 O dwi dalis isz Jusu su wifu kure iszeyt Subatoy.

1 Kar.

2 Kar.

15. 10.

15. 10.

15. 10.

15. 10.

15. 10.

15. 10.

15. 10.

15. 10.

15. 10.

15. 10.

15. 10.

15. 10.

Subaroy, fługos fargibos Namu WIESZPATIES pas Karalu.

8 Ir apstofic Karalu apiskrytey, kiekwiens su szarweys sawo, o tas kurley izbeg: terp redu bus uzumuszta: ir bukie pas Karalu kad iszeyt, ir kad icyr.

2 Kray. 9 e Padare tada szymtynikey pagal to wisa 23. 8. ka przyakie Kunigas Jojada, ir eme kiekwiens wiru sawo, kurie icydawo Subaroy, su reys kurie icydawo Subaroy: ir atajo Jojada do Kunigop.

10 Ir dawe Kunigas szymtynikamus rahoty-nes, ir zbrajas, kuros buwo Karalaus Dowida: katros luwo Namole WIESZPATIES.

11 Pestynikey wel stowejo kiekwiens su szarweys sawo raky sawo, po delzyney szaly namu, iki kayrey szaly namu, iki Altoruy, ir iki nauzams, pas Karalu apiskrytey.

12 Potam iszwede anijen sunu Karalaus, ir uzdejo and jo Karuna: ir dawe iam ludyghina, ir padare anijen ghi Karalumi, ir paterpe ghi: priegram plojo rakhomis, ir care: Tegija Karalus.

13 O kad izgirdo Athalia balsu pefciuju, ir emoniu, tada atajo emoniu Namofna WIESZPATIES.

14 Ir dabojos, o szrey, Karalus stowejo pas Piforu, pagal buda, o Wiraufey, ir trutos, pas Karalu: ir diaugies wifos zmones anos ziammes, ir trubijo trutomis: Perplefze tada Athalia rubus sawo, ir szaukie, Zdroda, Zdroda.

15 Bet Jojada Kunigas przyakie Szymtynikamus, kurie buwo uzstarycy and wayfka, ir tare jump: iszwelkit ja iz redu, o tas kurley eyz paskuy ja, teuzmusza ja kalawiju, are nes Kunigas, Te n'est uzmusza Namole WIESZPATIES.

16 Ir uzdejo anijen and jos rakhos, ir eio ana kielu leygos arku namofna Karalaus: ir uzmusza ten ira.

2 Kray. 17 O Jojada padare sadara: terp WIESZPATIES, ir terp Karalaus, ir terp zmoniu, 24. 16. kad buwo zmonemis WIESZPACIUY: ir terp Karalaus, ir terp zmoniu.

18 Potam nucjo wifos zmones anos ziammes namofna Baalies, ir iszarde jos, Altorus jo ir abrozus jo wifiszeky, ir Martana, Kuniga Baalies uzmusze priefz Altoru: ir istate Kunigas uregas Namole WIESZPATIES.

19 Ir eme szymtynikus, ir Wiraufus and fathieru, ir Pestynikus, ir wifas zmones ziammes, ir malidejo Karalu iz Namu WIESZPATIES, ir atajo kielu bromos Pestyniku namofna Karalaus, ir sedeso anijen and sothos Karalu.

20 Ir buwo linxios wifos anos zmones ziammes, ir miefzas spakuyas, paskuy to kaypo uzmusze Athalia: kalawiju pas namu Karalaus.

21 Joas turejo septynis merus, kad tapo Karalumi.

PAGUL XII

Joas karalauja Dewa bazminger, paterpe gija Jojada, i. etc. isakuma doda paterpe bazminger, q. Hazael amercia nog J. m. cales, daweis iam skobus Bazminger. 17. wimuzamas est nog turus sawo, o Ama- 20. 20. nias jo tampa Karalumi wietoy 20. 20.

2 Kray. 21. 1. Szekmose metofe Jezu, tapo Karalumi Joas, ir 2 Kray. 21. 1. Karalawo per kiaruras delzymtis metu jezuzaley: o wardas motymos ja buwo Zabia iz Ber-Sebos.

2 Ir dare Joas rey kas buwo teysu akise WIESZPATIES, wifose dienofe sawo kurofe mokie ghi Jojada Kunigas.

3 Aukfzrumey eyht nebuwo nukietci, asierawoju dar zmones ir rukino and aukiztybiu.

4 Ir tare Joas Kunigump, o Wifus pinigus 2 Kray. 22. 1. pafzawetu dayktu kurie bus arnefzi Namofna WIESZPATIES spaciey pinigus to kurley peryt paskaytump pinigus nog kiekwiens iz asabu pagal apwerrytima jo, ir wifus anos pinigus kurie icyt sztydyk kiekwiens, kad acuelzu jos Namofna WIESZPATIES.

5 Ims Kunigey sawes, kiekwiens nog pazstamo sawo: ir patayfis plifzus Namu, pagal to wisa kas tus arasta ten prairymu.

6 Bet ftojos dwidelzymtofe ir treciofe metofe Karalus Joas, jog nepatayfe Kunigey prairymu anu Namu.

7 Atwadyno tada Karalus Joas Jojada Kuniga: ir kitus Kunigus, ir tare jump; Kodel ne- rayfor prairymu Namu? dabargi tada, Neimkit pinigu nog pazystamu jusa, kad documite jos plifzump Namu.

8 Ir pawelijo Kunigey neims pinigu nog zmoniu, ney tayfit prairimu Namu.

9 Bet Jojada Kunigas eme Skrynta, ir pergryze skile uzwozale jos, ir pattare ja pas Altoru, po delzyney szaly kad kas icy Namofna WIESZPATIES, o anie Kunigey kurie saugojo slegscia, ikifzo ren wifus anos pinigus kurie arnefzi buwo Namofna, WIESZPATIES.

10 Ir ftojos, kad iszwido anisien, jog buwo daugiel pinigu Skryntoy, jog atajo Piforus Karalaus su Aukfzraufiu Kunigu, ir suryze, ir paskayte anos pinigus, kurie arasty buwo Namole WIESZPATIES.

11 Ir dawe anos pinigus giercy arfwerma rakhosna ufweydu and ano darba kurie buwo pazymeti Namump WIESZPATIES.

12 Ir and Muloru, ir and Refeju akmenus, ir prypirk medziagu, ir akmenu budawoinop, kad pareysiru prairimus Namu WIESZPATIES: ir and to wifa kas izfidolt Namump, and pacyfims ju.

13 Nebuwo wienok padartyos Namump WIESZPATIES fidabro czerkos, frakfates, taystamos-miednickos, trubos ney koka aukfo sudas, aba fidabro sudas, iz anu piniga kurie inefzi buwo Namofna WIESZPATIES.

14 Bet dawe jos tiemis kurie dirto darba: anisien tayfe to Namus WIESZPATIES.

15 Priegram nelefzkojo fcayciaus nog ana wiru, kuriemus dawe anos pinigus rakhon ju, dot tiemis kurie dirto darba: apfiwaykGczajo nes wierney.

16 Pinigey kaltes-asieros, ir pinigey gricko-asieru nelzi ira Namofna WIESZPATIES: Kunigamus rey buwo.

17 e Laydes tada Hazael Karalus Syrius, ir 2 Kar. 13. 21. karawo priefz Gath, ir ieme ghi: a potam 2 Kar. 13. 21. apwerre Hazael weyda swo karor priefz Je- 2 Kar. 13. 21. malum.

Pagul. 13. 14.

II. KARALU.

293

18 e Bet Joas Karalus Judos eme wisus pasz-
wafus daykus kuros paszwece Joasias, ir Jo-
ram, ir Ahazias, rewey jo, Karaley Judos, ir
sawo paszawetus daykus, ir wisus anas aunsas
kursey asirado skorbofe Namu W I E S Z P A-
T I E S, ir namu Karalaus, ir nufunte rey
Hazeleyp Karalusp Syrios: astojo tada nog
Jeruzales.

19 O atkaukas darbu Joaso, ir rey wis ka-
dare, negu paraizyti ira knigoy Krayniku Ka-
ralu Judos?

20 f 13 Kar. 14.5. Ir kiefes tarney jo, ir padare susirizy-
ma, ir pamufaz Joasa namose Millo kurie nu-
slaydzia Silon.

21 Joakar nes sunus Simeatho, ir Joabad
sunus Somero, tarney jo, iszryko ghi, jog nu-
mire, ir pakase ghi su rewey jo mietle Dawi-
da: o Amazias sunus jo tapo Karalumi wie-
toy jo.

PAGUL. XIII.

Joahaz Karalus Izraelaus sehagrichu Jerobe-
amo, 1. Oc. nog Hazaelies hakinamoi
est labey, 2. pagiatbetas per maida sa-
wo, 4. mirszta, o sunus jo Joas karalanja,
kursey ligus ira tewny sawo skutn-gar-
bey, 9. mirszta: Elisa serga, pranaszanja
prieiz Syriomus, mirszta, 14. Moabitay im-
pola ziamek, 20. numirelis imszas gra-
baui Elifor, adgija, 21. Joas adgauna a-
nos miekus kuros ateme Syriantey tewny
jo, 22.

D Wideszymtofe rreciofe metose Joasa su-
naus Ahazios Karalaus Judos, Joahaz su-
nus Jehu rapo Karalumi and Izraelaus Sama-
rioy, o karalawo per seprynolika metu.

1 Ir dare rey kas buwo pikt akise W I E S Z-
P A T I E S: sekie nes grieku Jerobeamo su-
naus Nebato, kursey dare kad griekiztu Izrael,
notstojog nog to,

2 Togdel usidegie rustibe W I E S Z P A-
T I E S prieiz Izraeli: ir padawe jos rakon
Hazaelies Karalaus Syrios, ir rakon Benhadado
sunaus Hazaelies per wisas anas dienas.

3 Bet Joahaz melde karizrey weyda. W I E S Z-
P A T I E S: ir iszkause ghi W I E S Z P A T S,
reglejo nes suspandyma Izraelaus, jog spau-
de jos Karalus Syrios.

4 (Dawe tada W I E S Z P A T S Izraeluy
iszlosoraghi, jog iszajo isz raku Syriomiu:
ir giweno waykey Izraelaus nometose sawo,
kaypo pirmo.

5 Notstojog wienok anijen nog grieku namu
Jerobeamo, kursey dare kad griekiztu Izrael, bet
waykizetjo joise: ir atliko teypag ans gojus
Samarioy.)

6 Nepaliko nes Joahazuy zmoniu, bet pe-
kiaz-deszymtys rayzyniku, ir deszymtei wazu,
ir deszymtei rukitanciu pefciu wiru: izgadyno
nes jos Karalus Syrios, ir padare jos kaypo
dulkies kulans.

7 O atkaukas darbu Joahazo, ir rey wis ka-
dare, ir galibe jo, negu paraizyti ira knigoy
Krayniku Karalu Izraelaus?

8 Ir uzimigo Joahaz su rewey sawo, ir pa-
kase ghi Samarioy: o Joas sunus jo karalawo
wietoy jo.

9 Tri-deszymtofe ir sekmofo metose Joaso
Karalaus Judos, Joas sunus Joahaz, tapo Ka-
ralumi and Izraelaus Samarioy, ir karalawo
per szeszolika metu.

11 Ir dare rey kas buwo pikt akise W I E S Z-
P A T I E S: notstojog nog wisu anu grieku
Jerobeamo sunaus Nebato, kursey dare kad
griekiztu Izrael, bet waykizetjo joise.

12 O atkaukas darbu Joaso, ir rey wis ka-
dare, ir galibe jo kura karawo prieiz Amazias
Karalus Judos, negu paraizyti ira knigoy Kray-
niku Karalu Izraelaus.

13 Ir uzimigo Joas su rewey sawo, o Je-
robeam sedcio and kutos jo: ir pakas-
tas buwo Joas Samariuy pas Karalus Iz-
raelaus.

14 O Elisa apsirgo liga sawo nog kuros nu-
mire: o Joas Karalus Izraelaus atajo jop, ir
wertie and weyda jo, ir tare: a Fewe ma-
no, rewes mano, waze Izraelaus, ir rayzyni-
key jo.

15 O Elisa tare jam: Imk kilpini, ir strelas:
ir eme sawasp kilpini, ir strelas.

16 Ir ture Karalus Izraelaus, Uidek ra-
ka rawo and kilpinio: ir uzdejo ansien raka-
sawo and kilpinio, Elisa wel uzdejo raktas sa-
wo and raku Karalaus.

17 Ir tare, Aradaryk laga ties uztekicima:
ir atwere ghi, tare tada Elisa, szauk, o ansien
szawe: ir tare, Strela tey ira iszlosawimo
W I E S Z P A T I E S: ir strela izlotawimo
prieiz Syriomius; pamufaz nes Syriomius b A-
lekcie net izgysz.

18 Potam tare, Imk strelas, o ansien eme
jas: Tare tada Karalus Izraelaus, iszryk
ziamek: ir iszryko trys kartus, potam lu-
stojog.

19 Absirustawo tada and jo labey wiras Die-
wo, ir tare: iszrykt buwo pekis aba szefzys
kartus, tada burumey pamufaz Syriomius wi-
siskrey: bet dabar pamufaz Syriomius tris-
kartus.

20 Potam numire Elisa, ir pakase ghi: o
pulkey Moabitu atajo ziamek su jeyga metu.

21 Ir stojos kad kase ansien nenury zm-
gu; jog, szrey, iszwikto pulka, imere tada a-
nas zmogu grabai Elifos: o kad ans zmogus
isztkako ten, ir daflicetjo kaulu Elifos, argijo,
ir kiefes and koju sawo.

22 O Hazael Karalus Syrios spaude Izraeli
per wisas dienas Joahazo.

23 Bet W I E S Z P A T S buwo jemi ma-
lonu, ir susimile and ju, ir atsigryzo jump,
del sadaros sawo su Abrahamu, Izaoku, ir Jo-
kubu: ir nenorejo ju izgadynes, ir notmete ja
nog weyda sawo, iktioley.

24 Ir numire Hazael Karalus Syrios: o
Benhadad sunus jo rapo Karalumi wietoy
jo.

25 Ir adgawo Joas sunus Joahazo anos mie-
kus, isz raktos Benhadado sunas Hazaelies,
kuros eme nog Joahazo rewa jo per wayna-
c Joas pamufaz ghi tris-kartus, ir atwadawo mie-
kus Izraelaus.

PAGUL. XIV.

Amassa and prodzias karalawima sawo ira
gicuas, 1. Oc. koroja tos kurie uzimixe
iewa jo, 5. pergali Edomius, 7. Ijako Ka-
raluy Izraelaus wayna, 8. pamufazmas
est nog jo, 12. ang jamizekin ang ystai, uz-
mierzai, pokasas, 19. Azaria sunus jo
karalanja, 21. Jerobeam rappa Karalumi
and Izraelaus, 23. Darb jo, 25. mufic-
T 3

394

II. R E G U M.

Pagul. 14. 15.

sa, ó sunus jo Zacharia karalanja paskuy ghs, 29.

A Ntose merose Joaso sunaus Joabazo, Karalaus Izraelaus, tapo Karalumi Amazia, sunus Joaso, Karalaus Judos.

42 Kary. 24. 1. 25. 1. **2** a Dwidyszims ir kieturis metus rurejo kad tapo Karalumi, ó karalawo dwidyszims ir dewinis metus Jeruzaley, ó wardas morynos jo buwo Joaddan isz Jeruzales.

3 Ir dare rey kas buwo teyliu akise **WIESZPATIES**, wienok nekayp tewas jo Dowidas: dare pagal to wia ka: dare tewas jo Joas.

4 Ankstumej tykt nebuwo nukielty: žmones dar asierawojo, ir rukino and aukštybiu.

5 Ir stojis kad pasistypyno karaliste rakose jo, jog pamufze anos tarnus sawo, kurie užmusze tewas jo Karalu.

6 Ber wayku galwūdziu nepamufze, kaypo ita parafzyta Knigoy-Zekona Mayzeizaus, kuroj prysakie **WIESZPATIS**, kalbant: **6** Tewey nebus užmušty už waykus, ney waykey bus užmušty, už tewus, ber kickwiens bus užmuštas už grieka sawo.

7 Famufze Edomitus, druskos-šomoy deszymti tukltanciu, ir igawo Sela per wayna, ir pramino warda jo Jokteel, iki fizey dieney.

8 Nufiunte rada Amazią siuntynius Joasop, sunaus Joabazo sunaus Jechu, Karalaus Izraelaus, kalbant: Eykiz, teregim wiens kito weyda.

9 Ber Joas Karalus Izraelaus, nufiunte Amaziop Karalaus Judos, kalbant: Eriškietis kursy ira Libanone nufiunte Cedrop, kursy ira Libanone, kalbant: Dok dukteri sawo sunau mano už motery, ber žwerys lauka kursy ira Libanone, ejo pro izali, ir sumine ana erškietii.

10 Pamufzey galintynej Edomitus, togdel pakiete tawe izyrdys sawo, rurek stowa, it atliek namosa sawo, kodel nes turetumej mifzytis piktame, kad impultumej paisjen, ir Juda su tawim.

11 Ber Amazia nektause: Togdel laydes Joas Karalus Izraelaus teyp jog anisen, ir Amazia Karalus Judos, regiejo wiens kito weyda Beth-Semele, kursy ira Judoy.

12 Ir pamufzta buwo Juda, po weydu Izraelaus, ir pabego kickwiens nometosna sawo.

13 Ó Joas Karalus Izraelaus pagawo Amazią Karalu Judos sunu Joaso sunaus Abazios Beth-Semele, ir atajo Jeruzale: ir iszlaufe mura Jeruzale, nog bromos Efraim, iki Krasztyney-bromoy, and kieruru-szymtu o-takru.

14 Ir eme wisa aukša, ir sidabra, ir wisus sudus, kurie asirado Namose **WIESZPATIES**, ir skorbose namu Karalaus, ir užfacyrus, ir sugryzo Samarioti.

15 Ó atstankas darbu Joaso, kuros dare, ir galibe jo, ir kaypo karawo priefz Amazią Karalu Judos, negu parafzyti ira knigoy Krayniku Karalu Izraelaus.

16 Ir užmigo Joas su tewey sawo, ir pakaltas ira Samarioty: pas Karalus Izraelaus: ó Jerobeam sunus jo tapo Karalumi wietoy jo.

17 Ó Amaza sunus Joaso Karalaus Judos gi-jo po smertiy Joaso sunaus Joabazo Karalaus Izraelaus pakiolika metu.

18 Ó atstankas darbu Amazios negu parafzyti ira knigoy Krayniku Karalu Judos?

19 Ir e padare priefz ghi sufiryszima Jeruzaley, jog izbejo ing Lachis: ber anisen nufiunte paskuy ghi Lachisa, ir užmusze ghi tən.

20 Ir adgabeno ghi anisen and arku, ir pakaltas ira Jeruzaley, pas tewus sawo, miehte Dowida.

21 Ó wifos žmones Judos eme Azaria (kursy rurejo tykt isezolika metu) ir padare ghi Karalumi wietoy tewa jo Amazios.

22 Fabudawojo Elath, ir pergabeno ghi Judo, paskuy to kaypo užmigo Karalus su tewey sawo.

23 Pektose liekose metose Amazios sunaus Joaso Karalaus Judos, Jerobeam sunus Joaso tapo Karalumi and Izraelaus Samarioty, ir karalawo per kieturas-deszymty ir wienus metus.

24 Ir dare rey kas buwo pik akise **WIESZPATIES**: nottojo nog wifu grieku Jerobeamo sunaus Nebato, kursy dare kad grieszyru Izrael.

25 Atwadawo teypag rubezy Izraelaus nog ieygos Hamath, iki marami ligio lauka, pagal zodia **WIESZPATIES** Diewa Izraelaus, kury kalbejo per ramawima: rama sawo e Jonafza sunu Amithai Pranasza, kursy buwo isz Garh-Hefer.

26 Regiejo nes **WIESZPATIS** jog war-gas Izraelaus buwo tabey karrus, ir jog nebuwo užrakinto, ney aptaysto, ir jog neturejo Izrael gyalberoj.

27 Ir nekalbejo **WIESZPATIS** kad ruretu izgadync warda Izraelaus isz pada-gio, ber iszlosawo jos per rakas Jerobeamo sunaus Joaso.

28 Ó atstankas darbu Jerobeamo, ir rey wis ka: dare, ir galibe jo kaypo karawo, ir kaypo adgawo Damafzku Izraelaus, ir Hamatha: prygalincia ludop, negu parafzyti ir knigoy Krayniku Karalu Izraelaus.

29 Ir užmigo Jerobeam, su tewey sawo, su Karaleys Izraelaus: ó Zacharia sunus jo tapo Karalumi wietoy jo,

PAGUL. XV.

Azaria turyi Wiszpasier, 1. 10c. Pakoro-ras est raupey ir miszra, 5. Zacharia rampa Karalumi and Izraelaus, 8. nog Salluma užmuszta, 10. kursy karalanja, ir nog Menahem užmuszamas est, 13. Menahemo karawimas, 16. pasyprynamas est nog Pulis karalistej sawo, 19. miszra, ó Pekahia rampa Karalumi wietoy jo, 23. užmuszamas est nog Pekaho, kursy atyit wieton jo, 25. už kuro dalis Izraelinu nugabe-ia ira netalon ing Asyria, nog Tiglath-Pilese-ro, 29. Hosea užmusza Pekahu, ir atyit wieton jo, 30. Joatham karalanja and Judoy, 33. paskuy jo karalanja Achaz, 38.

1 Dwidyszimto:

DWidyszymtofe ir sekmoše metoše Jerobeamo Karalaus Izraelaus, tapo Karalumi a A-
 1. Kar. 14. 21. zaria sunus Amazio, Karalaus Judos.
 2. Kray. 2. 8 Szeizolika, meru turejo kad tapo Kara-
 26. 3. lumi, o karalawo per pekias-defzymtis ir dweis
 11. Kray. metus, Jeruzaley: o wardas morynos jo buwo
 26. 1. 3. e Jecholia iz Jeruzalies.
 12. Kray. 3. Ir dare tey kas buwo teysu akise W I E S Z-
 26. 19. 20 P A T I E S, pagal to wisa ka dare tewas jo
 21. Amazia.

4 Aukiztumey rykt nebuwo nukiekti: žmones dar aherawojo, ir rukino and aukiztumu.

5 Ir pakorojo W I E S Z P A T S Karalu jog tapo rauporu, iki dienej smerties sawo, ir giweno atskirtose namose: bet Jotham sunus Karalaus buwo and namu sudydamas žmones žiamas.

6 O atstankas darbu Azarios, ir tey wis ka dare, negu parafzyti ira knigoy Krayniku Karalu Judos?

7 Ir užmigo Azaris su teweys sawo, ir pakase ghi pas tewa jo, miešte Dowida: o Jonathan sunus jo tapo Karalumi wietoy jo.

8 Trecioše-defzymtofe ir aszmoše metoše Azarios Karalaus Judos, Zacharia sunus Jerobeamo karalawo and Izraelaus Samariy, per szeizys menasius.

9 Ir dare tey kas buwo pikt akise W I E S Z P A T I E S, pagal to kaypo dare teweys jo: norštojo nog grieku Jerobeamo sunaus Nebato, kuršey dare kad griefzytu Izrael.

10 O Sallum sunus Jabešo padare susiryzyma, priesz ghi, ir iszytko ghi po žmonemis, ir užmuže ghi: ir tapo Karalumi parsien wietoy jo.

11 O atstankas darbu Zacharios, szrey parafzyti ira knigoy Krayniku Karalu Izraelaus.

12 Tas tey buwo žodyš W I E S Z P A T I E S, d kury kalbejo Jehausp, tarant; Sedes tau suney nog kierzworos gimines and soštos Izraelaus: ir stojos teypo.

13 Sallum sunus Jabešo tapo Karalumi, trecioše-defzymtofe ir dewintoše metoše Uzizios Karalaus Judos? o karalawo per ciela menasi Samariy.

14 Menahem nes sunus Gadi isydes isz Tirtzo, ir atajo Samarioti. ir pamuže Salluma sunu Jabešo, Samariy, ir užmuže ghi, ir tapo Karalumi wietoy jo.

15 O atstankas darbu Sallumo, ir susiryzymas jo, kury padare, szrey, parafzyti ira knigoy Krayniku Karalu Izraelaus.

16 Pamuže tada Nenahem Tisaba, su teys wisieys kurie buwo jampi, rubežus reypag jo, nog Tirtzo? delto jog norwere priesz ghi tada pamuže jos, wisas ju nieszczas moterys lukapojo ing stukas.

17 Trecioše-defzymtofe ir dewintoše metoše Azarios Karalaus Judos Menahem sunus Gadi, tapo Karalumi and Izraelaus, ir karalawo per defzymti metu Samariy.

18 Ir dare tey kas buwo pikt akise W I E S Z P A T I E S: norštojo wisose dienoše sawo nog grieku Jerobeamo sunas Nebato kuršey dare kad griefzytu Izrael.

19 e Atajo tada Pal Karalus Asyrios priesz ana žiamę, o Menahem dawe Paluy tuklantis talenur sidabro, kad buru raka jo su jo, kad paitpyntu Karalyste raky jo.

20 Ir sukynko Menahem anos pinigus isz Izraelaus nog wisu galintyngu tobij, de Karahy

Asyrios and kiekwienn wira pekias defzymtis siklu sidabro: teypo sugryzo Karalaus Asyrios, ir notliko ten anoy žiamę.

21 O atstankas darbu Menahem, ir tey wis ka dare, negu parafzyti ira knig y Krayniku Karalu Izraelaus?

22 Potam užmigo Menahem su teweys sawo: o Pekahia sunu jo tapo Karalumi wietoy jo.

23 Pekroše-defzymtofe-metoše Azarios Karalaus Judos, Pekahia sunus Menahem tapo Karalumi and Izraelaus, ir karalawo per dweis metus Samariy.

24 Ir dare tey kas buwo pikt akise W I E S Z P A T I E S: norštojo nog grieku Jerobeamo sunaus Nebato, kuršey dare kad griefzytu Izrael.

25 O Pekah sunus Remalios Wirausias-žalnieru jo, padare susiryzyma priesz ghi, ir pamuže ghi Samariy, palocuy namu Karalaus, su Argoku, ir su Arie, o su jo pekias-defzymty wiru ilz wayku Gileaditu, teypo užmužė ghi ansjen, ir tapo Karalumi wietoy jo.

26 O atstankas darbu Pekahios, ir tey wis ka dare, szrey parafzyti ira Knigoy Krayniku Karalu Izraelaus.

27 Pekroše-defzymtofe ir antroše-metoše Azarios Karalaus Judos, Pekah sunus Remalios tapo Karalumi and Izraelau, ir karalawo per dwidelyms metu Samariy.

28 Ir dare tey kas buwo pikt akise W I E S Z P A T I E S: norštojo nog grieku Jerobeamo sunaus Nebato, kuršey dare kad griefzytu Izrael.

29 Dienoše Pekaho Karalaus Izraelaus atajo Tiglarh Pilefer Karalus Asyrios, ir eme Jono, ir Abel Bertha, Maaha, ir Janoaha, ir Kedesa, ir Hazoti, ir Gileada, wisa žiamę Nafthali. ir nugabeno jos Asyrioti.

30 O Hosea sunus Elos padare susiryzyma priesz Pekaha sunu Remalios, ir pamuže ghi, ir užmuže ghi, ir tapo Karalumi parsien wietoy jo, dwidelyms metoše Jothamo sunaus Uzizios.

31 O atstankas darbu Pekaho, ir tey wis ka dare, szrey, parafzyti ira Knigoy Krayniku Karalu Izraelaus.

32 Antroše metoše Pekaho sunaus Remalios, Karalaus Izraelaus, g tapo Karalumi Jotham sunus Uzizios Karalaus Judos.

33 hDwidelyms ir pekiera, meru turejo kad tapo Karalumi, o karalawo per szeizolika metu Jeruzaley: o wardas morynos jo buwo Jerusa dukse Zadoka.

34 Ir dare tey kas buwo reysu akise W I E S Z P A T I E S: pagal to wisa ka dare tewas jo Uzizia, dare ansjen.

35 Aukiztumey rykt nebuwo nukiekti, žmones aherawojo dar ir rukino and aukiztumu: rai gi pas pabudawojo aukizta-broma pas Namus W I E S Z P A T I E S.

36 O atstankas darbu Jothamo, ir tey wis ka dare, negu parafzyti ira Knigoy Krayniku Karalu Judos?

37 Anos dienoše pradejo siust W I E S Z P A T S Judon Rezina Karalu Syrios, ir Pekahia sunu Remalios.

38 Ir užmigo Jotham su teweys sawo, ir pakasas ira su teweys sawo miešte tewa sawo Dowida: o Ahaz sunus jo tapo Karalumi wietoy jo.

f Ezai. 6. 1.

22. Kray. 27. 1. 3cc. 12. Kray. 27. 1. 8cc.

2. Kar. 10. 5. Ezai. 7. 3.

PAGUL. XVI.

Achaz ira bjauru *šulpu-garhintoiu*, 1. *Re. Rezinu*, ir *Pekahu*, bekaranjani priesz *sawe*, *sawdo priesz* *ios Tiglath-Pileseri*, 5. *taydziam Damaszkun*, ir *šiepi budawoi Jeruzalei* *Altoru*, *pagal paweykša ano Altora* *kuris regijo Damaszkun*, 10. *and kuro ašerawoja*, *gadyndami cxyšla garbu-Diewo*, 12. *miršzia*, 6. *Hizkia karalau-ja*, 20.

22. Kray. **S**ekmose a liekose merose Pekaho sunais Re-
22.1. *malios Achaz* *šunus Joshamo Karalaus Judos*, *tapo Karalumi*.

2 Dwidešzims metu turejo Achaz, kad tapo Karalumi, 6 karalawo per šezšoliką metu Jeruzalei: ir nedare to kas buvo teylu akise **W I E S Z P A T I E S** Diewa sawo, kaypo tewas jo Dowidas.

3 Waykšezzojo nes kielu Karalu Izraelius: *Lev. 18. b* ir *šatey dare teypag* *io šunus jo ejo per* *21. ugni pagal bjaurybiu ano Pahoniū kuros iz-* *ir 20. 2. 3. gadyno W I E S Z P A T S* *pagal wayku iz-* *2. Kar. 17. raelius*.

31. 4 Ašerawojo teypag ir rukino and aukštybiu, ir and katnelu, po kiekwienu teypag zalu medziu.

5 *Ezai. 7. e* Laydes tada Rezin Karalus Syrios su Pekahu šunumi Remalios Karalumi Izraelius, Jeruzalei kowesp: ir apgulė anisjen Achazą, bet nepergalejo karawimu.

6 Anogimetu sugražyno Rezin Karalus Syrios Elath Syrioso, ir iszmere Zyduš isz Elath: ir atajo Syriouiey ing Elath, ir giweno ten iki lsey diegy.

7 O Achaz nusiuote siuntynius Tiglath-Pileserio Karalausp Asyrios, kalbait: Tarnu sawo emi, ir šunumi sawo: areyk, ir iszlofok mane isz rako Karalaus Syrios, ir isz rako Karalus Izraelius, kurie arajo priesz mane.

23. Kray. **I**r eme d Achaz sidabra, ir aukša, kursey *23. 2. arširado Namose W I E S Z P A T I E S*, ir *škorboše namu Karalus: ir nusiuote Karaluy* *Asyrios dowaną*.

9 Paklauiė tada ghi Karalus Asyrios: laydes nes Karalus Asyrios priesz Damaszkun, ir ime ghi, ir nuwede ghi newalon ing Kir: ir užmušze Reziną.

10 Išwažawo tada Karalaus Achaz Damaszkun šuryke Tiglath-Pileseri Karalu Asyrios, 6 iszwidga Altoru kursey buvo Damaszkun, tada nusiuote Karalus Achaz Urtiošp Kunigop paweykša, ano Altoraus, ir abroza jo, pagal wišo darba jo.

11 Ir pabudawojo Uria Kunigas Altoru: pagal to wiša ka, nusiuote Karalus Achaz isz Damaszkus: teypo dare Kunigas Uria, net arajo Karalus Achaz isz Damaszkus.

12 O kad arajo Karalus isz Damaszkus, iszewido Karalus ano Altoru: ir priariarino Karalus anop Altorausp, ir ašerawojo and jo.

13 Ir uždegie degama-ašiera sawo, ir walgoma-ašiera sawo: ir likjo glatama-ašiera sawo, ir lise krauja dekadarymo-ašiera sawo, and ano Altoraus.

14 Bet ana, waro Altoru kursey buvo po weydu **W I E S Z P A T I E S** nugabeno isz pirmos dalies omu, isz terp altoraus sawo, ir isz terp Namu **W I E S Z P A T I E S**: ir pa-

stare ghi and Galies Altoraus sawo ties pušnaki.

15 Ir prysakie Karalus Achaz Urtiošp Kunigop, kalbait, And dydzio Altoraus uždeg rycykščia degama-ašiera, ir wakatyne walgoma-ašiera, ir degama-ašiera Karalaus, ir walgoma-ašiera jo, ir degama-ašiera wišl žmoniu žiamies, ir walgoma-ašiera ju, ir giaramai-ašieras ju, ir lasek and jo wiša krauja degamos-ašeros, ir wiša krauja muštos-ašeros: bet waro Altorus bus mi kad klaučia.

16 Ir padare Uria Kunigas pagal to wiša, ka prysakie Karalus Achaz.

17 Ir nupjowe Karalus Achaz e liztwas e 1. Kar. padšiošku ir nueme nog ju ana, mazgoimofudą, ir nukiele anos maris, nog waro jauchi kurie buwo apacioy, ir paltare jos and akmeniotaka.

18 Priegram nueme uždaga Subaros, kura pabudawoio namose, ir isz ora icoyga Karalaus nog Namu **W I E S Z P A T I E S**, del Karalaus Asyrios.

19 O adštankas darbu Achazo ka dare, negu parašyti tey ira knigoy Krayniku Karalu Judos?

20 Ir užmigo Achaz su reweys sawo, ir pakaltas ira su reweys sawo, mietle Dowida: 6 Hizkia lunus jo tapo Karalumi wietoy jo.

PAGUL. XVII.

Hosea rampa Karalumi Izraeli, 1. *Re. nog Karalumi Asyrios pawadzoias*, *potam ab-* *gultas*, *ir su wišomis žmonem Asyriou* *nugabetas*, 3. *6 tey wir del grieku ju*, 7. *anos swetrynos gimines kurtomis apšodynia* *buwo žiamie ju*, *kaukinamos est nog lawu*, 24. *toz del ašiuslas est jump Izraelitizkū* *Kunigas*, 27. *isz kur seka myšzinas wiet-* *oyos*, 29.

Antrose-liekose merose Achazo Karalaus Judos, Hosea šunus Elos, rampa Karalumi and Izraelius Samarioy, ir karalawo per dewinis metus.

2 Ir dare tey kas buvo pikr akise **W I E S Z P A T I E S** ne teyp wienok kaypo Karaley Izraelius kurie buwo pirm jo.

3 Laydes priesz ghi Salmaneser Karalus Asyrios: 6 Hosea rapo tarnu jo teyp jog daw e jam dowaną.

4 Bet Karalus Asyrios, arado susiryzma: Hoseyp, jog nusiuote siuntynius Soosf Karalausp Egypto, ir notnesze Karaluy Asur dowanos nog metu iki metam: užrakino ghi tada Karalus Asyrios, ir šuryze ghi kaliney.

5 Laydes nes a Karalus Asyrios wišon žiamed, ir šatey araj Samariou, ir apgulė ghi per treis metus.

6 b Dewintose merose Hoseos, Karalus Asy- a 2. Kar. gios ieme Samarią, ir nugabeno Izraeli Asyriou, ir liepe jems giwet Habahe, ir Habore, pas upe Gozan, ir miestof Medu. b 2. Kar.

7 Su jos nes jog wayke Izraelius sugriešzjo priesz **W I E S Z P A T Y** Diewa sawo kursey iszweide jos isz žiamies-Egypto, isz rakoš Faraona Karalus Egypto: ir bijojos kitu diewu.

8 Ir e waykšezzojo isfarymose Pahoniū kuros iszware **W I E S Z P A T S** nog weyda wayku Izraelius, ir Karalu Izraelius, kurie padare jos.

9 Ir apidėgie wayke Izraelius anos daykrus, kurie n'ett giereys, ties **W I E S Z P A T Y** Diewa.

7. 3. 2c.

18. a. Ezai. 8. 4.

Lev. 18. b.

Diewa: ju : ir budawoju sau aukšzrumus wifose mieštose sawo, nog sargus turmos, iki šypriems mieštams.

10 Ir izfate sau stowincius abrozus, ir gojus, and wifokio aukšto kalnela, ir po wifokiu žali medžiū.

11 Ir rukino tən and wifu aukšzrumu kaypo Pahonėy kuros nugabeno WIESZPATIS nog weyda ju : ir dare pikrus darbus kad pajudynru WIESZPATY ruitibesp.

12 Ir tarnawo meizlu-diewams, ape kuros kalbejo jems WIESZPATIS, d nedarysit to daykra.

Exod. 30.3-4:19
Deut. 4.
Jer. 18.
11.
25. 5.
35. 15.
13 O kad ludyjo WIESZPATIS priefz Izraeli, ir priefz Judā, per tarnawima wifu Pranafza, wifu Reginciu, kalbant, e Asirgryzikie nog piktu kieliu jušu, o saugokit prysakimu mano, ir istatymu mano, pagal ano wifa Zokona, kury prysakiau rewamus jušu : ir kury nysumciau julump per rakka, tarnu mano Pranafzū.

14 O anisjen nektause, bet f užkietyno kakra sawo, kaypo buwo kakra rewu ju, kurie netykiejo WIESZPATIUY Diewuy sawo.

15 Priegant atmete istatymus jo, ir sadara jo, kura padare su rewes ju ir ludyghimus jo, kureys ludyjo priefz jne, o sekiojo mornalties, nog tapo morneys, ir anu Pahoniū kurie buwo aplink ju, ape kuros prysakie jems WIESZPATIS, kad nedaryru kaypo anisjen.

16 Ir labey aptayde wifus prysakimus WIESZPATIES Diewa sawo, g o padare sau lietus abrozus, du relu, ir padare gojus, ir kloniojus wifamuy waykuy dagaus, ir tarnawo Basluy.

17 Dare reypag jog suney ju, ir dukteris ju ejo per ugni, ir uzywojo buryniu, ir daugieru werie saukšma, paukščiu, ir persidawe daryc rey kas buwo pike akšie WIESZPATIES, kad judyntu ghi ruitibesp.

18 Togdel aspiruštawo labey WIESZPATIS and Izraelius, jog a atmete jos nog weyda sawo : nosliko nieko liza pati gimiac Judā.

19 Ir Juda nefergiejo prysakimu WIESZPATIES Diewa sawo : bet e waykščiojo istatymose Izraelius kuros padare.

20 Teypo atmete WIESZPATIS wifa gimine Izraelius, ir wargino jos, ir padawe jos rakton razbayniku : ner atmete jos nog weyda sawo.

21 Asplefze nes Izraeli nog nanu Dowida : ir padare Karalumi Jerobeama sunu Netaro : o Jerobeam atatraukie Izraeli nog WIESZPATIES, ir padare jog griešyjo dydi griekā.

22 Teypo wayščiojo waykey Izraelius wifose griekose Jerobeamo, kuros dare anajen : nostiojo nog ju.

23 Nee atarolino WIESZPATIS Izraeli nog weyda sawo, pagal to kaypo kalbejo per tarnawima wifu tarnu sawo Pranafza : teypo nugabeta buwo Izrael isz xiamas sawo Asyrioi, iki šey diency.

24 O Karalus Asyrios adgabeno gimine isz Babel, ir isz kuros, ir isz Avus, ir isz Hamarhos, ir Seiravaim, ir liepe kad giwenu mieštose Samarijos wietoy wayku Izraelius : ir ieme anisjen Samariā teywaynizkei, ir giweno mieštose jos.

25 Ir šejos tən and pradnios giwendma ju, jog

nesibijojo WIESZPATIES : nusunre tada WIESZPATIS terp ju lawas, kurie užmuže nekurm isz ju.

26 Togdel kalbejo Karalus Asyrios, ranaic Gimines anos kuras nugabency, ir liepe giwet mieštose Samarijos, nežyno buda Diewa anos xiamas : togdel nusunre terp ju lawas : o šey, anisjen užmuža jos, delto jog nežyno buda Diewo anos xiamas.

27 Prysakie tada Karalus Asyrios, kalbant, Adgabekir tən wiena isz anu Kunigu kuros nugabenot isz tən, kad lagtus, ir giwetu tən : ir mokiru jos buda Diewo anos xiamas.

28 Arajo tada wiens isz Pranafza, kuros nugabeno anisjen isz Samarijos, ir giweno Betheli : ir mokie jos anjen, kaypo rurejo bijotis WIESZPATIES.

29 Bet kiekwiena gimine dare Diewus sawo : ir faze jos namose aukšzrumu, kuros padare Samarijoniey, kiekwiena gimine mieštose sawo, kurose giweno.

30 Babilonioniey nes padare Sukchoh Benoth : o Churoniey padare Nergal, Hamathoniey wel padare Asima.

31 O Avvirey padare Nibha, ir Tarraka, Sefarvirey wel degino sumus sawo ognia Adramelechuy, ir Anamelechuy, Diewams Sefarvaim.

32 Bijojos teypag WIESZPATIES, m ir padare sau isz teciausiu sawo, Kunigys aukšzrumu, kurie aprowinejo po jey: tarnawima namose aukšzrumu.

33 Bijojos WIESZPATIES, ir tarnawo teypag Diewamus sawo, pagal buda anu giminiu nog kuru adgabeno jos.

34 Iki šey diency daro pagal pirmo buda : nesibijojo WIESZPATIES, ney dare pagal istatymu ju, ir pagal prouu ju, ir pagal Zokona, ir pagal prysakima, kury prysakie WIESZPATIS waykamus Jokubo, karamay dawa o warda Izraeli.

35 WIESZPATIS wiennk padare su jey: sadara, ir prysakie jems, kalbant, p Nesibijosite kitu diewu, ney kloniosites jems, ney tarnausit jems, nedarysit jems aferos.

36 Ber bijosites WIESZPATIES kurey iswede jus isz xiamas-Egypto dydzis galibe, ir izcieis peciu, ir kloniosites jam, ir afiras darysite jam.

37 Ir saugosite istatymu, ir prouu is Zokona, ir prysakimo, kury patafze jumus, kad darytumite per wifas dienas : o kitu Diewu nesibijosite.

38 Ir nemirsyt anos sadaros kura padara su jumis, ir nesibijosite kitu diewu.

39 Ber WIESZPATIES Diewa jus bijosites : o idgalbet jus isz rakos wifu nepriecelu jušu.

40 Ber anisjen nektause, batyrg dare pagal pirmo buda sawo.

41 Ber anos gimines bijojos WIESZPATIES, ir tarnawo drozticims abrozams sawo: waykey teypag ju dare, ir waykey wayku ju, pagal to kaypo dare rewes ju, iki šey diency.

PAGUL. XVIII.

Hikia tampa Karalumi and Judos, 1. Owa ira labey Diewa-baymu, ir nesibijo Karalumi Asyrios, ir pergali Filistynus, 3. Samanaster igija Samariā, o Izrael nugabeno namas

namas es newalon ing Assyria, 9. Sanherib impota ziamei Judos, o Hizkia moka jaroms, 13. kursey teciaus Jeruzalei taidzias, 17. Rabsake bunawoja zmones, ir bluznija Diewu, 19. ku Karalus pasaka, 37.

IR stojos treciose metose Hofeos sunus Elos, Karalaus Iaraclaus, jog a Hizkia sunus Achazo Karalaus Judos, tapo Karalumi.

28.27. **ir 29.1.** **2** Dvideizyms ir pekis metus turejo, kad waro Karalumi, o karalawo per dvideizyms ir dewinis metus Jeruzalei, o wardas motynos jo buwo Abi, dukte Zecharios.

3 Ir dare tcy kas buwo teysu akise **WIESZPATIES**: pagal to wisa ka dare tewas jo Dowidas.

4 b Nukiele aukstzumus, ir sudauze ista-
42.Kray; tytus abrozus, ir izkirto gojus: ir sudauze
31.1. ruko zalai, kury padare Mayzefus, delro jog rukinas jam waykey Izraelaus iki aniams diennams, ir pramino anisjen ghi Nehultan.

5 Dukcijos **WIESZPATIEP** Diewiep Izraelaus, teyp jog paskey jo nebuwo jamuy ligio, cerp wisa Karalu Judos, ney cerp tu kurie buwo pirma jo.

6 Turcijos nes **WIESZPATIES**, norstojos uog jo sekt, ir sergicjo prysakimu jo, kuros prysakie **WIESZPATIS** Mayzefu.

7 Teypo buwo **WIESZPATIS** su jo wisur kur tyke iszejo, apsiwaykizcjo budrey: priegtam arpole nog Karalaus Assyrios jog netarnawo jam.

8 e Pamusze Filistynus iki Gazey, ir rubezams jo nog sargibos-tarmos, iki styprims miestams.

9 Ir d stojos kietwirtose metose Karalaus Hizkios (kurie buwo sekmi metey Hofeos sunaus Elos, Karalaus Izraelaus) jog atajo Salmaneser Karalus Assyrios, priefz Samaria, ir apgule ghi.

10 Ir icme ghi e prieg pabaygey tryju metu, szefzrose metose Hizkios: dewinti tcy buwo metey Hofeos Karalaus Izraelaus kad Samaria iimtas buwo.

11 Ir nugabeno Karalus Assyrios Izraeli Assyrioi, ir liepe jos apifodynt Halahe, ir Habore, pas upę Gozan, ir miehose Medu.

12 Delro jog nebuwo klausadeys bassuy **WIESZPATIES** Dicwa sawo, bet perzegie sadara joci tcy wis ka isakie Mayzefus tarnas **WIESZPATIES**, jog neklause, ney dare.

13 Bet f kiekwirtose liekose metose Karalaus

14 Hizkios, Sanherib Karalus Assyrios atajo priefz wisin styprus miehtus Judos, ir icme jos.

15 Nusunre tada Hizkia Karalus Judos Karalaus Assyrios ing Lachis, kalbair, Sugrieszyiau, acstok nog manes: tcy ka uzdesi and manes kilosiu: Uzdejo tada Karalus Assyrios and Hizkios Karalaus Judos, tris-szymtus talencu sidabro, ir tris-dezymtis talentu aukso.

16 Teypo atadawe Hizkia wisa ana sidabra; kursey atirado Namose **WIESZPATIES**, ir skorbose namu Karalaus.

17 Anogimer arpiowe Hizkis aukso nog duru Brznizcos **WIESZPATIES**, ir nog padwaju, kuro liepe apwik Hizkia Karalus Judos, ir atadawe tcy Karalus Assyrios.

18 Karalus teciaus Assyrios nusunre Tarnana, ir Rabsarisa, ir Rabsake isz Lachis Karalaus Hizkios, sunku wayik Jeruzalei: ir

laydes anisjen, ir atajo Jeruzalei: o kad laydes, ir atajo, suttojo pas tekiema-wadenio auksczauisins fodzaukos kury ira and wielzo kiala lauka bliechoraus.

19 Ir szaukie anisjen Karalaus, iszejo tada jump Eliakim sunus Hilkios Uzwayzdas-dwaro, ir Sibna Pisorus, ir Joah sunus Asafu Konclerus.

20 O Rabsake tare jump: Katbekit dabar Hizkios, Teypo kalba dydys Karalus, Karalus Assyrios: Kas tcy ira do padukfis, kura dukcie?

21 Kalbi, (bet tcy ira zodys lupu) Roda ira, ir galibe waynos: kampi dukties dabar: jog befi kieli priefz mane?

22 Szrey dabar tykies ta paluzusia nendre, Egiptus and kuros kad kas atsiremia, tada ieys rakoni jo, ir perdus ja: teypo ira Farao Karalaus Egipto wisemus ciemus kurie tykis jo.

23 Bet jeygu kalbare manes, Duksimas **WIESZPATIU** Diewu musu: Negu ans tcy ira, kuro aukstzumus, ir kuro altorus nukiele Hizkia, ir rare Judos, ir Jeruzalei, Anamuy altoruy ktoniosires Jeruzalei?

24 Dabargi tada, usisazyk meldziu su Wielzpaciu mano Karalumi Assyrios: o dosiu tau du rukstanciu arklui, jeygu galefi dot sau raytynikus and ju.

25 Kaypogi tada galetumey arwerft weyda wieno Kunigayfzcza, isz teciausiu tarnu **WIESZPATIES** mano? bet dukties Egiptu, wazofe, ir raytynikofe.

26 Dabargi, atejangu be **WIESZPATIES**, priefz ta wiera, kad izgadyncia ja? **WIESZPATIS** rare manes, Layikis priefz ta ziamę, ir pagadynk ja.

27 Tare tada Eliakim sunus Hilkios, ir Sebnas, ir Joah Rabsakop, Katbek meldziu tarnump tawo Syriszkey, supratame nes gierey, o nekaber su munis Zydyfzkey po ausimis tu zmaniu, kuros ira and mura.

28 Bet Rabsake atakie jump, Nusunregu mane Wiefzpats mano, Wiefzpaties tawo, aba rawes, kad kalbecia tos zodzius? Negu ira rump wirump kurie sedy and mura, kad citu su jumus szudus sawo, ir giertu mizalus sawo?

29 Teypo kielies Rabsake, ir szaukie garfu balsu Zydyfzkey, ir kalbejo, ir tare, Klausikit zodzia dydzio Karalaus, Karalaus Assyrios;

30 Teypo kalba Karalus, Tenopjefzko jusu Hizkia, negales nes pagialbet jusu isz rakos jo.

31 Priegtam teneliepia Hizkia dukteris **WIESZPATIEP**, kalbair, **WIESZPATIS** izgalbes mus tykrei, ir nebus padocas ras miehtas rakoni Karalaus Assyrios.

32 Neklausikit Hizkios: Teypo nes kalba Karalus Assyrios, Apseykit su manim per dowana, ir iszeykit manes, ir walgikit kiekwiens isz wino-medzia sawo, ir kiekwiens isz figos-medzia sawo, ir giarkit kiekwiens wadeni szulnies sawo.

33 Ner ateyciu, ir iwesiu jus sohon ziamei, kaypo ziamie jusu, ziamen jewu, ir jauno-wina, ziamen donos, ir winniczu, ziamen aliwu, ir aliwos, ir medaus, tada gisit, o nemirsit: Ir neklausikit Hizkios, judyna nes jus, kalbair, **WIESZPATIS** gialbes mus.

34 Izgalbejogu kaypo norynt Diewey giminiu kiekwiens ziamę sawo, isz rakos Karalaus Assyrios?

35 Kame ira Diewey Hamathos, ir Arpad? Kame ira Diewey Seiarvaim, Henos, ir Ivvos? ir labey izgalbejogu Samaria, isz rakos mano?

Pagul. 18. 19:

II. KARALU.

299

35 Kurie rey ira terp wifu diawu anu žiamiu, kurie išgalbejo žiamę sawo, iš rąkos mano, kad rureru išgalber WIESZPAT S Jeruzalem iš rąkos mano?

36 Ber tylejo žmonės, ir notšakie jam žodžia: išakimas, nes Karalaus buwo, kalbant: Notšakikit jani.

37 Atajo tada Eliakim sunus Hilkius Wiraušas-dwaro, ir Sebnas Išorus, ir Joah sunus Ašaso Konclietus Hizkioš, su perpleštyes rubes: ir palakie jam anos žodžius Rabsakio.

PAGUL. XIX.

Hizkia siuncia Pranašp Ezaioszaušp, pasakius jam anos bluznighimus Rabsakies, 1. O'c. Ezaioszaušp žada nog Wieszpaticies iškalosawimā, 6. Sanherib prymeršas ira žaystis priesz Murymus, 8. siuncia wel Hizkiošp siuntynius su bluznierška gromata, 10. Hizkia meldzias Wieszpaticies ape pagialbe, 14. kuru žada jam Ezaioszaušp antrakur, 20. Anoygi nakiti pamušzias buwo abazas Assyriontu nog Anjela Diewo, Sanherib wel ataję ing Ninurę, užmušzias ira nog sunu sawo, 35.

6 Ezi. 37. 1. **T**R a stojis kad rey išgirdo Karalus Hizkia, jog perplešze rubus sawo, ir užsidėgė mayžu, ir nuejo Namolnā WIESZPATIES.

2 Potam nusiente Eliakima Wirauš-dwaro, ir Sebnas Išorus, ir Wirausius Kunigu uždegus mayžes Ezaioszaušp Pranašp, 6 sunaušp Amozo.

3 Ir rare anisien jop. Teypo kalba Hizkia, Ta diena ira diena sulpaudymo, ir koloima, ir bluznierštws: wayke nes atajo gimdymop, o nera galibes gimdyt.

4 Gal but jop klausis WIESZPAT S Diewas rawo wifus anos žodžius Rabsakies, kuros nusiente Wieszpats jo Karalus Assyrios, kad honbicit giwa. Diewa, ir koloni aneys žodžies kuros girdejo WIESZPAT S Diewas rawo: Pakialk tada malda, už atšankā, kursey atšrāda.

5 Ir atajo tarney Karalaus Hizkios Ezaioszaušp.

6 O Ezaioszaušp rare jems: Teypo kalbesit wieszpaticies jusu, Teypo kalba WIESZPAT S: Nebijokis tu žodžiu kuros girdeje, kureys bluznijō mane tarney Karalaus Assyrios.

7 Szrey došiu jampi dwasia, jog išgirs naujēnā, ir sugryš žiamen sawo: ir padarysiu jog parpuls kalawiju žiamę sawo.

8 Sugryžo tada Rabsakie, ir rado Karalu Assyrios bekarojant priesz Libnā: girdejo nes jog atštojo nog Lachis.

9 O kad išgirdo kalbant ape Tirhaka, Karalu Kusch, Szrey išzejo priesz tawē karor, nusiente wel siuntynius Hizkiošp, kalbant:

10 Teypo kalbesit Hizkiošp Karalaus Judos, tarant: Tenopjeszko rawe Diewas rawo, kurampi rykies, kalbant, Jeruzalem nebus padotas rąkon Karalaus Assyrios.

11 Szrey girdeje kā padare Karaley Assyrios wifemus žiamens, i žgadydami jas wisizkey, o tujen būrūmę išgalberas?

12 Išgalbejogu jās Diewey anu giminiu kuras i žgadyno ewey mano? kappo Gozan,

ir Harana, ir Rezef, ir waykus Edeno, kurie buwo Telasare.

13 Kame ira Karalus Hamathos, ir Karalus Arpados, ir Karalus miešto Sefarvaim, Henos, ir Iwos?

14 O kad eme Hizkia anā gromatā, iš rąkos siuntyniu, ir perikayte jās, užėjo Namolnā WIESZPATIE S, ir išziefe jās Hizkia po weydu WIESZPATIES.

15 Ir meldes Hizkia po weydu WIESZPATIES, ir rare, WIESZPATIE Diewe Izraelaus, kursey giweni terp Cherubim, tujen pars wiens esi Diewu wifu Karalisciu žiamet, tujen padarey dagu ir žiamę.

16 WIESZPATIE, palek ausi rawo, ir klausik, acwerk akis rawo, ir dabokis: ir klausik žodžiu Sanheribo, kuros nusiente tas žmogus honbit giwa, ghi Diewa.

17 Tiesā, WIESZPATIE, Karaley Assyrios i žgadyno pahonius, ir žiamę ju.

18 Ir Dievus ju imere ugni: nebuwo nes Diewey, ber darbas rąku žmogaus, medys, ir akmo, togdel pagadyno jos.

19 Daborgi tada, WIESZPATIE Diewe musu, iškalosok mus meldžiu iš rąkos jo, tada žynos wifos Karalistes žiames, jog tujen, WIESZPATIE, parsien esi Diewu.

20 Nusiente tada Ezaioszaušp sunus Amozo Hizkiošp, kalbant, Teypo kalba WIESZPAT S Diewas Izraelaus: Ape kās meldeys manešp priesz Sanheribā, Karalu Assyrios, girdeju.

21 Tes rey ira žodys WIESZPATIES iškalberas and jo: Fama, dukte Ziona gordyja tawimi, apjokia tawē, dukte Jeruzales lingoja galwa palkuy tawes.

22 Kā honbijey ir kās bluznijey? ir priesz kās pakieley balsā, ir aukšzryn išzieley akis rawo? Priesz šweta, ghi Izraelaus?

23 Per rąkās siuntyniu rawo honbijey WIESZPATY, ir kalbeje: Su mine wežimu mano užkopjau and aukšzrūmu kalnu, and szalu Libanon: ir nukirsiu aukšzrus Cedromedžius jo, ir išzrynksu egles-medžius jo, ir areysiu galausion gaspadon jo, miškāu graš žauka jo.

24 Išzaknijau, ir gierau swerymus wādenius, ir išdziwiniau padu koju mano wifas upes apgultu wietu.

25 Negirdejeju to jog rey padarau seney? Ir jog nog senuju dienu šuredžiau? Dabar rey padarau kad areysu, idand būrūmę apwerymop ityptu mieštu dydziošā koposā.

26 Togdel giwetoicy ju buwo be rąku, išgads, ir užsigiedeje: buwo kaypo žole lauko, ir žalos-adžoteles-žoles žienas dagšciu, ir padegie-jewey pirm nekapp atširiesia.

27 Ber pažyštu sedėima rawo, ir iššeima rawo, ir icima rawo, ir rekšma rawo priesz mane.

28 Pro rekšmā rawo priesz mane, ir delto jog siantymas rawo atajo ausina mano, togdel idėjau hokā, nolint rawo, ir padarysiu jog sugryšy ano kielu kuro arejey.

9 Ir c'eft rey tau žiaklu, jog walgita bus šrole meroše rey kas išzaugo iš sawas, djanroše meroše, rey kas išzauga wel iš to, ber trecieše meroše sekir, ir piauht, ir sodynkit winniczas, ir walgit waystus ju.

30 Tey nes kas išbego, kas atliko namamus Judos išzaknis žemiu, ir acneš waysiu aukšzryti.

31. 12.

- 31 Iż Jeruzales nes iszey arstaukas, ir rey kas
iżbego iż kahn Zion : karstys sey W I E S Z -
P A T I E S karu padarys.
- 32 Togdel reypo kalba W I E S Z P A T S
ape Karaln Asyrios : noreys tan mieštā, ney
iżizaus ing ghi šteta : neiszey teypag prieiz
ghi ū škida, ir nenupils prieiz ghi bulwerka.
- 33 Kuro kielu arajo, to sugryš : bet noreys
am mieštā, kalba W I E S Z P A T S.
- e 2. Kar. 34 e Ginsiu nes tā, mieštā, kad ižlofocia
30.6. ghi, del manes, ir del Dowida tarnu mano.
- d Ezai. 35 d Stojosgi radz anoy nakty, jog iszej
37.36. Anjelas W I E S Z P A T I E S, ir pamafze
maze Asyriiniu (zymta) alzonias-dešymtis it
pokis cukstancius : o kad kiele akity ryto-
metu, iszey wisi buwo lawoneys.
- 36 Attojo rada Sancherib Karalus Asyrios,
ir laydes, ir sugryžo, ir atliko Ninivoy.
- a. Kray. 37 Ir stojas kad kloniojos Nisrochey Diewny
32.21. ir Sarcezer suney jo, bet patisjen ižbego žiamen
Ezai. 37. Ararat : o Esar-Haddon sunus jo tapo Katahumi
38. weitoj jo.

PAGUL. XX.

*Hizkia befergas, baydomas est nog Diemo per
Ezaioszu smercia, 1. 8c. bet praszidamas
Wieszpary, apury per pekoliškā-meru
giwata, 2. ape ka nusihermas ira žiaklu,
3. Berodach Baladan atauko Hizkia per
sunynius, kursey rodzia jems wisus skor-
bus sawo, 12. uz ka apisako jam Ezaioszus
Babilonizetu newala, 14. mirszia, o Ma-
nasse tampa karalumi, 20.*

- a2. Kray. 1. Nofe dienofe a abirgo Hizkia smertetney :
32.24. a o Ezaioszus Pranaszas sunus Amoro atajo
Ezai. 36. jop, ir tare jop, teypo kalba W I E S Z -
P A T S : Dok ilakima, namamus rawo, mirsi
nes, o negisi.
- 2 Atgrazyno rada ansjen weyda sawo sienos,
ir meldes W I E S Z P A T I E S P, kalbant :
- 3 Ach W I E S Z P A T I E, amink meldziu,
jog waykfecziojau po weydu rawo tiesoy, ir to-
beloy štyrdy, ir darau tey kas ira giar akise
rawo : ir wertike Hizkia wisizkay labey.
- 4 Ir stojas kad neperejo dar Ezaioszus per
puls priešenio, jog stojos jop žody W I E S Z -
P A T I E S, kalbant :
- 5 Sugryšk, ir kalbek Hizkiosp Wadop žmoniu
mano, Teypo kalba W I E S Z P A T S Diewas
rewa rawo Dowida, Girdeju maldā rawo,
regiejau asieras rawo, šzey pasweykiniu rawe ;
trečioj dienoy eysi Namofna W I E S Z P A -
T I E S.
- 6 Ir prydosiu diemump rawo pekoliškā
metu, ir ižlofociu rawe iž rakos Karalus
Asyrios, ir tā mieštā : ir ginsiu tā mieštā del
sawes, ir del Dowida tarnu mano.
- 7 Poram tare Ezaioszus, imkie šuka figu,
o ansjen eme ghi, ir uždejo ghi and wories, ir
ižgiditas buwo.
- 8 O Hizkia tare Ezaioszausp, Kas rey ira do
žiaklas jog ižgidys mane W I E S Z P A T S, ir
jog eysi Namofna W I E S Z P A T I E S
trečioj dienoy.
- 9 O Ezaioszus rare, Tas rey bus tau žiaklas
nog W I E S Z P A T I E S, jog padarys
W I E S Z P A T S tā, daykta kury kalbejo :
Norigu kad pacytu šezzelis and dešymties
pedu, aba adgryžtu and dešymties pedu.

10 Tare rada Jchizkia, Figu ira šezzeluy pacyt
dešymti pedu : Ne, bet eargryžta ižszelias
dešymti pedu.

11 Szaukie rada Ezaioszus Pranaszas W I E S Z -
P A T I E S P : ir padare jog argryžo šezzelias
pedofe kureys nusilayde, pedofe hadynika-saules
Achazo.

12 Anogimer nusiunte Berodach Baladan,
sunus Baladano Karalus Babel, gromatā ir
dowanā Hizkiosp, girdejo nes jog sirgo
Hizkia.

13 Ir paklaufe ju Hizkia, ir parode jems
wisā skorniczā sawo, ir aukšā, ir kwepalus,
ir gierauiā aliwā, ir šzarwu-namus sawo, ir
tey wis kas atirado skorbos jo : nebuwo
nieko namofe jo, ney wisoy wieszpatistey jo, ko
neparode jems.

14 Arajo rada Ezaioszus Pranaszas Karalausp
Hizkiosp, ir tare jop, Ka kalbejo rie wirey, ir
iž kur arajo rawosp ? o Hizkia tare, Arajo liž
swerymos žiames, iž Babel.

15 O ansjen tare, Ka regiejo namofe rawo ?
o Hizkia tare, Regiejo tey wis kas ira namofe
mano, nera nieko skorbos mano, ko neparo-
dziau jems.

16 Tare rada Ezaioszus Hizkiosp : Klausik
žodzia W I E S Z P A T I E S.

17 Szey ateyt dienos, jog wis tey kas ira
namofe rawo, ir tey ka sukrowe rawe rawo
iki šzey dienej, nugabena bus ing Babel : not-
liks nieko, kalba W I E S Z P A T S.

18 Priegram ims iž suna rawo, kurie iszey
iž rawes, kuros pagimdisi, kad buwu dwaronieys
patocuy Karalus Babel.

19 Ber Hizkia tare Ezaioszausp, žody
W I E S Z P A T I E S kury kalbeje, ira giasas
tare teypag Nebutugu : kada gi pakajus ir cieia
bus dienofa mano.

20 O arstankas darbu Hizkios, ir wisa galibe
jo, ir kaypo padare šodzauka, ir ryna, ir iga-
beno wadeni mieštā, negu parafzyti ira knigoy
Krayniku Karalu Judos.

21 Ir užmigo Hizkia su raweys sawo : o
Manasse sunus jo, tapo Karalumi wietoy jo.

PAGUL. XXI.

*Manasse ira bjauru šukpu-garbintoju, 1. 8c.
iogdel baydomas est funkios korones, 10.
praliejia teypag Manasse daugiel nekasio
krauja, ir mirszia, 16. Amon sunus jo
atysa wieton jo, ir šoka pida sawa sawo,
19. užmieszamas est nog sunu sawo, Jusas
sunus jo tampa Karalumi, 26.*

Manasse rurejo dwilika, meru, kad tapo Ka-
ralumi, o karalawo per pokias-dešymtis
ir pokis metu Jeruzaley, o wardas morynos jo
buwo Hefzi Ba.

2 Ir dare tey kas buwo pikr akise W I E S Z -
P A T I E S, pagal bjaurybū pahoniū kuros
išware W I E S Z P A T S iž giwenima po
weydu wayku Izraelaus.

3 Pabudawojo nes adgalos aukštumū, Deut. 32
b kuros sugadyno Hizkia sawas jo, ir ištare
Bailuy altorus ir padare goju, e pagal to 2. Sam. 7
kaypo padare Achab Karalus Izraelus, ir
kloniojos wisamuy waykuy dagaus, ir tar- 1. Kar. 16
nawo jam.

4 Ir pabudawojo d altorus namofe W I E S Z -
P A T I E S, ape kuros pašakie W I E S Z -
P A T S, a Jeruzaley ižstaryniū warda
mano.

4 Priegram 43

Pagul. 20. 21.

II. KARALU.

301

5 Pricgram pabudawno Altronus wisieumus karams dagaus : abiejose priefeniose Namu WIESZPATIES.

6 Ir labey dare, jog sunus jo ejo per ugni, ir bowijos burteys, ir dbojo and sraukima paukiczu, ir ifiate burrynikus, ir welajo-mokius : dare labey daug pikro akise WIESZPATIES, kad pajudyntu ghi rustibep.

7 Iztate teypag pjanta abroza, gojais, kury padare anose Namose, ape kuros kalbejo WIESZPATIS Dowidop, ir sunaus jo

f. 2. Sam. Salomonop, f. Tose Namose, ir Jeruzaley kury

7. 10. izfrynkau izf wisf gimintu Izraelaus, izfarynu

1. Kar. 8. warda, mano and amzu.

16. 29. 8 Ir lausios nukialdynt kojos Izraelaus izf

ir 9. 2. tos ziames, kura, dawinu tewamus ju, jeygu

ir 23. 27. tykt saugos daryt pagal to wisa ka, pryfakiau

jens, ir pagal to wisa Zokona, kury pryfakie

jems rarnas rardo Mayzfais.

g. Jer. 15. 9 Ber anisjen neklause : g Manafie nes dare

4. jog klejojo, jog pikciaus dare, nekapp Pahonicy

kuros izfayfzno WIESZPATIS, nog weyda

wayku Izraelaus.

10 Kalbejo rada WIESZPATIS per

tarnawima, rarnu sawo Pranaszu, kalban :

11 Delto jog Manafie kalbus Judas padare

tas bjaurybes pikciaus darydam : uz tey wis ka,

dare Amoritey kurie buwo pirm jo, ir labey

padare teypag melfo-dieweys sawo jog gricfz-

jo Juda.

12 Togdel teypo kalba WIESZPATIS

Diewas Izraelaus : Szrey atwesiu pikt and Jeru-

zales, ir and Judos, jog kiekwienamuy kurfey

rey girdes skambes abi ausi jo.

13 Ir trauksiu mieras-szurna, Samarios and

Izraelaus, ir mieras-szwinu, namu Achabo :

ir izfmarzosiu Jeruzalem pagal to kaypo izfmar-

zoja bluda, izfmarzoja ghi, ir izfwercia ghi and

tufczuma jo.

14 Ir aplaysiu atstanka, teywaynfice, mano,

ir padosiu jos rakon neprieciu ju, ir stois

and izfawina ir plundrawones wisieumus neprie-

telamus sawo.

15 Delto jog dare tey kas buwo pikt akise

mano, ir judyno mane rustibep, nog auos

diens kuroy iszejo tewey ju izf Egipto, iki

fzey teypag diene.

16 Pricgram pralicjo teypag Manafie, labey

daug nekalto-krauja ir prypilde Jeruzalem nog

wieno gala iki krtam : nerokawoiant grieka jo

kuro dare kad gricfzytu Juda, darydamas tey

kas buwo pikt akise WIESZPATIES.

17 O atstankas darbu Manafie, ir tey wis ka,

dare, ir griekas jo kuri gricfzyjo, negu parafzyti

ira knigoy Krayniku Karalu Judos ?

18 Ir uzmigo h Manafie su tewey sawo, ir

pakaftas ira darze namu sawo, darze Uzzios :

6 Amon sunus jo rapo Karalumi wietoy jo.

19 Dwidelfzims ir dweis merus rurejo Amon,

kad rapo Karalumi : 6 karalawo per dweis me-

rus Jeruzaley : 6 wardas motynos jo buwo

Meullemer, dukte Harzo izf Jobos.

20 Ir dare tey kas buwo pikt akise WIESZ-

PATIES, pagal to, kaypo dare Tewas jo

Manafie.

21 Waykfzchojo nes wifame aname kiele

kuro waykfzchojo tewas jo, ir tarnawo melfo-

diewams, kuriemus tarnawo tewas jo, ic klonio-

jos jemus.

22 Teypo aplayde WIESZPATY Diewa

tewu sawo, ir newaykfzchojo kiele WIESZ-

PATIES.

23 Ir padare priefz ghi susiryfzyna, tarney

Amona : Ir uzmuftz Karalu tykrofe jo na-

24 Ber zmones ziamen/pamuftz anos wifus

kurie padare susiryfzyna, priefz Karalu Amo-

na : ir padare Karalumi zmones ziames Josia

sumo jo wietoy jo.

25 O atstankas darbu Amona, kuros dare,

negu parafzyti ira knigoy Krayniku Karalu

Judos ?

26 Ir pakafe ghi grabe jo darze Uzzios : 6

Josia i sunus jo rapo Karalumi wietoy jo.

i. Mat. 7.

120

FAGUL. XXII.

Jesot diwo-haymus karalawimas, 1. 8. ru-

pinas kad Baznicza butu parafyfa, 2. Kniga

Zekono atrafta ira nog Hilkiot Bazniczoy,

ir atadodama rakon Karalawu per Safana,

8. Karalawu suprac, 1. ko baydo Diewas joy

siemus kurete apofa, liepta rodytu Wiefz-

paties per Pranaszyna Huldau, 11. prana-

szyne doda atfakima, 15.

Josia a rurejo afzronis merus kad rapo Kara-

lumi, 6 karalawo per tris-defzymis ir wienus

merus Jeruzaley : wardas motynos jo buwo

Jedida, dukte Adajos, izf Bozkath.

2 Ir dare tey kas buwo teyfu akise WIESZ-

PATIES, ir waykfzchojo wifame kiele tewu

sawo Dowida, ir notitojo defzynen, mey kayred

rakon.

3 Ir stojos afzmosie liekose merose Kara'aus

Josias, jog nuhiunte Karalus Safana. Piforu sumu

Azahas sunaus Meulliam Namofna WIESZ-

PATIES, kalban :

4 Eyk Hilkiot Aukfzczausiow Kunigop, kad

sulkayrytu anos pinigus kurie atnefzy ira Na-

mosna WIESZPATIES, kuros fureynko

fargey legkio neg zmomiu.

5 Ir tedoda jos rakon Priewayzdu darbo,

kurie pazymeti ira and Namu WIESZPA-

TIES, kad dotu jos tiemus, kurie dirbo darba,

kurfey ira Namose WIESZPATIES, pa-

raysic prairimus Namu.

6 Daylidems, ir budaunikams, ir mulorams :

ir prypirkt medziaga, ir kaponi akmenu, pa-

taysit Namus.

7 Nerokawojos reciaus su jey izf anu pinigus,

kuros atadawe rakofna ju, spsiwaykfzchojo

nes wierney.

8 Tare rada Aukfzczausias-Kunigas Hilkiot

Safanop Piforau : Radau Kniga, Zokona Na-

mosne WIESZPATIES : ir dawe Hilkiot

Kniga, Safanuy kurfey skayte ja.

9 Potam arajo Safan Piforus Karalawu, ir

parafze Karaluy atfakima, ir tare : Tarney ra-

wo fureynko anos pinigus kurie atirado namose,

ir atadawe jos rakon Ufweydu darbo, kurie

pazymeti buwo Namump WIESZPA-

TIES.

10 Pasakie teypag Safan Piforus Karaluy,

kalban : Hilkiot Kunigas dawe mi Kniga : ir

skayte ja Safan po weydu Karalawu.

11 Ir stojos kad izgirdo Karalus todzius

anos Zokona-Knigos jog perplefte rubus sawo.

12 Ir pryfakie Karalus Hilkiot Kuniguy, ir

Ahikamuy sunuy Safano, ir Achboruy sunuy

Michajos, ir Safanuy Piforuy, ir Afajey rarnuy

Karalawu, kalban :

13 Eykit, klaukites WIESZPATIES,

ape mane, ir ape zmones, ir ape wisa Juda, ape

todzius tos Knigos kurij atrafta ira : Narfas

a2. Kray.

34. 10

b1. Kray.

33. 20

nes WIESZPATIES ira' dydys, kursey
užsiedie prieiz mus, delto jog neklauie rewey
musu zodziu ros knigos, kad darytu pagal to
wisa kas ira paraizyta mumus.

14 Nuejo rada Hilkia Kunigas, ir Ahikam, ir
Achbor, ir Salsan, ir Afaja, Pranafzynesp Huldosp,
moterisp Salluma sunaus Tikvos, sunaup Har-
bafso fargob rubu, (o ana giweno Jeruzaley an-
troj pusy,) ir kalbejo anisjen josp.

15 O ana tare jump: Teypo kalba WIESZ-
PATIS Diewas Izraelaus; Pasakiklt tamuy
wiruy kursey nusiunte jus manesp.

16 Teypo kalba WIESZPATIS, Szrey,
atwesiu pikt and tos wietos, ir and giweron
jos ipaciez wifus zodziu anos Knigos kura
tkayre Karalus Judos.

17 Delto jog aplayde mane, ir rukino kiti-
mus Diewans, kad pajudyntu mane rustibesp,
wisokiu darbu rakui sawo, togdel užsiedes narlas
mano prieiz ta, wiera, ir nebus užgiefita.

18 Ber Karalauisp Judos, kursey nusiunte jus
klaustis WIESZPATIES, teypo kal-
besit jop: Teypo kalba WIESZPATIS
Diewas Izraelaus, Kas litis tu zodziu kuros
girdeje.

19 Delto jog minkista rapo sztyrdys tawo, ir
nusiizaminey po weydu WIESZPATIES,
kad tey izgirdey ka, kalbeju prieiz ta, wiera,
ir giwerotus jos: jog stosis iszpustyghimu ir
prakieykimu, ir perplezney rubus tawo, ir wer-
kiecy po weydu mano, rada afz teypag iszklaustiau
zawe, kalba WIESZPATIS.

20 Togdel dabokis, Surynkciu rawe rewump
tawo, ir busi surynktras pakaiuy grabui tawo, ir
neregies akis tawo to wisa pikto kury atwesiu
and tos wietos: ir parnefze anisjen Karaluy at-
sakima.

PAGUL. XXIII.

Jofa liepia skayrykniga. Zokono, ir anauina
sadarau su Wieszpacia, 1. 6te. Lohia Baz-
micza, ir iszkaknia wisokiu stupa garbey,
4. Sulauso altoru Betheliy, ir degina and
jo kaulus zmoniu, 15. apirwaykszezaja
Wetiku, 21. pasaka ape kila paweykila
Diewo baymes jo, 24. noris nesilowe rustibe
Diewo prieiz ana ziame, 26. laydzias
kowne prieiz Faraona Nchona, ronijamas
est, ir mirzta, 29. Joahaz sunus jo tampa
Karalumi, 31. kury Faraon Ncho nudeda, o
wietoy jo daro Karalumi Eliakima, kury
pramina Joakimu, 33. karalawimas jo, 35.

2. Kray. 34. 29. Nusiunte a tada Karalus, ir susirynko jop
wisi Wirauhey Judos ir Jeruzales.

2 Ir nuejo Karalus Namofina WIESZPA-
TIES, o su jo wisokias wiras Judos, ir wisi
giwetoje Jeruzales, ir Kunigey, ir Pranafzey, ir
wisos zmones, nog maizausio iki dydziauham:
ir skayre po ausimis ju wifus zodziu anos Knig-
os sadaros, b kuriy atrafta buwo Namofe
WIESZPATIES.

3 O Karalus stowejo pas Piloru, ir padare
sadarau po weydu WIESZPATIES, kad
wayksczcom paskuy WIESZPATY: ir
sagotu prysakimu jo, ir ludyghimu jo, ir isfary-
mu jo, isz wifos sztyrdies, ir isz wifos dulzos,
stypryndamas zodziu anos sadaros, kurie pa-
rafzicy buwo anoy Knigoy.

4 Ir isakie Karalus Hilkiey Aukfzczaufamuy
Kuniguy, ir Kunigamus antro reda, ir sargamus-
stegisio, iszncfz isz Bazmiczos WIESZPA-

TIES, wifus anos storkus kurie buwo padaryti
Baaluy ir abrozny gojaus, ir winemus karams
dagaus: ir si degino jos uz Jeruzales laukose
Kidron, ir liepe dukies ju nugabent Bethelin.

5 Priegram nudetjo anosjen Chemarim, kuros
istate Karaley Judos, kad rukintu and aukfzru-
mu, miefose Judos, ir aplink Jeruzales. ir tos
kurie rukino Baaluy, Sauley, ir Menasiy, ir
kicieins zia, klams dagaus, ir wisems karams
dagaus.

6 Iszkiele teypag abroza gojaus isz Namu
WIESZPATIES, upelop Kidron, ir su trupino ghi
dulkietna, ir uzmete dukies jo and grabu wayku
zmoniu.

7 Priegram pagrowe namus zamzniku,
kurie buwo pas Namus WIESZPATIES,
kame moterys aude namelus abrozny gojaus.

8 Iszweide teypag wifus Kunigus isz mief-
Judos, ir izbjauryno anos aukfzrumus kame
rukino anie Kunigey, uog Gebos iki Ber-
Sebey, ir nulaize aukfzrumus bromu, ir ana
kursey buwo pas durys bromos Jozuos Wirau-
sia miefio, karras buwo po kayrey beynant bro-
mou miefio.

9 Ber anie Kunigey aukfztybiu neafiera-
woio and Altorus WIESZPATIES Jeru-
zaley: barayg walgie preikas donas widuryje
brolu sawo.

10 Izbjauryno teypag Tofetha kursey ira
tomoy wayku Hinnom, kad negalcu niekas
daryt, idand sumus jo aba dukte jo cyru per ugni
Molechuy.

11 Sunaykino teypag arklus, kuros istate
Karaley Judos satley. nog jeygos Namofina
WIESZPATIES, iki kamarey Narhan-
Melecho dwaronies kuriy buwo Parvarime: ir
wazus saules sudegino ugnia.

12 Altorus teypag anos kurie buwo and
dagcia aukfzros-kamaros Achazo, kuros padare
Karaley Judos, ir anos Altorus kuros padare
e Manafse dwiejose prieseniose Namu WIESZ-
PATIES, isfardre Karalus, ir sudaufe jos
isz ren, ir imete dukies ju upelin Kidron.

13 Aukfzrumus teypag anos kurie buwo prieiz
Jeruzalem, kurie buwo po deszynney rak-
key katoo Malithi, kuros pabndawojo Salomo Ka-
ralus Izraelaus Afthoretbey bjaurybey Zydo-
nioniu, ir Kamofuy bjaurybey Moabitru, ir Mil-
komuy bjaurybey wayku Ammona, izbjauryno
Karalus.

14 Isfarytus teypag abrozus sudaufe, ir
gojus izgadyno, ir prypilde wietas ju kaulays
zmoniu.

15 Priegram teypag ana e Altoru kur-
sey buwo Betheliy, ir ana aukfzruma, kury
padare Jerobeam sinus Nebaro, kursey dare
kad grefczytu Izrael, teyp ana altoru, kaypo
ana aukfzruma, isfardre: ir faby sudegino ana
aukfzruma, sutrupino dulkietna, ir sudegino
ana goju.

16 Ir kad atgeryzo Jofa isz wido grabu, ku-
rie ten buwo and kalna, ir nusiunte, ir iszeme
kaufus isz grabu, ir sudegino jos and ano Altor-
aus, ir izbjauryno ghi: f pagal zodziu
WIESZPATIES, kury iszakie wiras
Diewo, kursey skauke anos zodziu.

17 Priegram tare, Kas tey ira do Grabo-
pometka, kura regiu? o wietoy ano miefio tare
jam: Grabas tey ira ano Wira Diewo, kursey arajo
isz Judos, ir iszakie tos zodziu kuros pada-
rey prieiz ta, Altoru Betheliy.

18 O ansjen tare, Teguli, tenekrutyna kaulu jo niekas: Teyto izgalbejo kaulus jo, su kaulęys ano Pranasza kurley atajo isz Samarios.

19 Priegram pagrowe teypag Josia wifus namus aukštumu g kurie buwo miefiofe Samarios, katros padare Karaley Izraelaus, kad judyntu W I E S Z P A T I E S narlop, ir padare jems pagal wifu anu darbu, kuros dare Becheliy.

20 Ir pamufze wifus Kunigus aukštumu kurie ten buwo, and ano Altoraus, ir sudegino kaulus žmoniū and jo; potam sugryzo Jeruzalei.

21 Ir prysakie Karalus wifemus žmonem, kalbait: *h* Apiwaykšczokit W I E S Z P A C I I I Y Dieuwu julu Weliką: *i* kaypo parafzyta ira roy Knigoy Sedaros.

22 Nebuwo mes apiwaykšczota kaypo ta Welika, nog dienu Sudziu, kurie sudyjo Izraeli, ney wifose dienose Karalu Izraelaus, ney Karalu Judos.

23 Ber afzmose liekose metose Karalaus Josios apiwaykšczoto ta Weliką W I E S Z P A C I I I Y Jeruzaley.

24 *h* Iżware teypag Josia burtynikus, ir welnio-mokius, ir Terafim, ir mefizu Djewus, ir wifas bjaurębes kuros buwo žiamęy Judos, ir Jeruzaley: kad paspyrntu ansjen anos žodzios Zokona kurie parafzyti buwo Knigoy kura, rado Hilkia Kunigas Namose W I E S Z P A T I E S.

25 Ir nebuwo Karalaus kaypo ghis pirm jo kurley sugryztu W I E S Z P A T I E S P ifz wifos szyrdies sawo, ir ifz wifos dužios sawo, ir ifz wifos šios sawo, pagal wifo Zokona Mayžefsaus; ir paskuy jo nekieles kaypo ghis.

26 W I E S Z P A T S teciaus notgryzo nog ugnies dydzios ruštybes sawo, kura degie ruštie jo, priefz Juda, del wifu anu inaršinimu kureys narfino ghi Manafse.

27 Ir tare W I E S Z P A T S; Juda teyp: *z* armesiū nog weyda wano, *l* pagal to kaypo armesiū Izraeli: ir ta miefta, armesiū Jeruzalei kury aprynkau, ir anos Namus ape kuros

28 O atstankas darbu Josios, ir tey wis ka dare, negu parafzyti ira knigoy Krayniku Karalu Judos.

29 Dienose jo iszejo Fara Necho Karalus Egipto, priefz Karalu Afyrios, upefz Frath: o Karalus Josia iszejo surykt ghi: o ansijen užmufze ghi Megiddoy, kad iszwido ghi ansijen.

30 Ir nuweze ghi tarney jo waže numiruti, isz Megiddos, ir adgabeno ghi Jeruzalei, ir pakafe ghi grabe jo, o žmones žiames eme Joahaza, sunu Josios, ir patepe ghi, ir padare ghi Karalumi wietoy tewa jo.

31 Dwideszims ir treis metus turejo Joahaz, kad rapo Karalumi, o karalawo per tris menasius Jeruzaley: o wardas morynos jo buwo Hamathal dukre Jeremiofsaus isz Libnos.

32 Ir dare tey kas buwo pikt akife W I E S Z P A T I E S, pagal to wifa kaypo dare tewey jo.

33 Ber Fara Necho liepe ghi suryftz Ribloy žiamęy Hamathos, kad nekarakau Jeruzaley: ir uidejo and žiames doni szymro talentu sidabro, o talenta aukso.

34 Padare teypag Fara Necho Karalumi Eliakima sunu Josios, wieroy tewa jo Josios: ir permayne warda jo ing *n* Jojakim: bet Joahaza eme lu sawim, ir atajo Egiptu, ir numire ten.

35 Ir dawe Jojakim ana sidabra, ir ana aukso Faraonuy, bet werryno žiamę kad do: u anos pinigus pagal isakima Faraona nog kiekwiemo pagal apwerryma jo iszchojo sidabra ir aukia nog žmoniu žiames dot Faraonuy Necho.

36 Dwideszims ir pakis metus turejo Jojakim kad rapo Karalumi, o karalawo per wienoliką metu Jeruzaley: o wardas morynos jo buwo Zebudda, dukre Pedajos, isz Rumos.

37 Ir dare tey kas buwo pikt akife W I E S Z P A T I E S, pagal to wifa ka dare tewey jo.

PAGUL. XXIV.

Jojakim tampa tarnu Karalaus Nebukadnezaro, bet aspoia nog jo, 1. Egiptu. žiamę jo perteka neprieteley, 2. miršta, o sunus jo Jojachin ateit wietoj jo, 6. Karalus Egipto atyma daugiel Karalus Babel, 7. Jojachino karalawimas, 8. Chaldecyzyky abgulta Jeruzalem, ir iszgauna, 10. Jojachina su daugietu Zydu newalon ing Babel nugabena, 14. Manihania kityp wadynamas Zedežia tampa Karalumi, ir aspoia nog Karalaus Babel, 17.

Dienose *a* jo iszejo Nebukadnezar Karalus Babel, o Jojakim rapo tarnu jo per tris metus, potam arfigryzo, ir pafikielte priefz ghi.

2 O W I E S Z P A T S nufunte priefz ghi pulkus Chaldecyzyku, ir pulkus Syroniu, ir pulkus Moabiru, ir pulkus wayku Ammona, ir nufunte jos priefz Juda, izgadyn ghi o pagal žodzia W I E S Z P A T I E S, kury kalbejo per tarnawima: tarnu sawo Pranaszu.

3 Tykrej tey stojis pagal isakima W I E S Z P A T I E S, priefz Juda jog armete jos nog weyda sawo, del grieku Manafse, pagalto wifa ka ansjen dare.

4 Kaypo teypag del nekalro krauja: kury ansjen pralicjo, teyp jog prypilde Jeruzalem nekalru krauju. Togdel neworejo atstait W I E S Z P A T S.

5 O atstankas darbu Jojakimo, ir tey wis ka dare, negu parafzyti ira knigoy Krayniku Karalu Judos.

6 Ir wzmigo Jojakim su tewey sawo: o Jojachin sunus jo rapo Karalumi wietoy jo.

7 Ir neiszejo daugiaus Karalus Egipto nog ano meta isz žiames sawo: Karalus nes Babel ieme wis tey kas buwo Karalaus Egipto, nog upes Egipto, iki upey Frath.

8 Afztoniolika, metu turejo Jojachin kad rapo Karalumi, o karalawo per treis metus Jeruzaley: o wardas morynos jo buwo Nehusta; dukre Elnathano isz Jeruzales.

9 Ir dare tey kas buwo pikt akife W I E S Z P A T I E S, pagal to wifa ka dare tewas jo.

10 Anogimet iszej tarney Nebukadnezaro Karalaus Babel Jeruzalei: ir abgultas buwo mieftas.

11 Pars Nebukadnezar Karalus Babel atajo priefz miefta, kad abgute ghi tarney jo.

12 Iszejo tada Jojachin Karalus Judos Karalaus Babel, parsien, ir moryna jo, ir tarney jo, ir Kunigaykšczey jo, ir dwaronicy jo: ir eme ghi newalon Karalus Babel afzmose metose karalawima sawo.

13 d k

2 Kray. 36.6.

2 Kar. 20. 17. ir 23. 27.

Dan. 1. 10.

3. Kar. 13. d Ir izgabeno ansjen isz tyn wifus skor-
20. 17. bus Namu WIESZPATIES, ir skorbus
Ezai. 35. namu Karalaus: ir arkirto wifus aukso sudus
6. kuros padare Salomo Karalus Izraelus Namose
WIESZPATIES, pagal to kaypo kalbejo
WIESZPATIS.

14 Ir nugaleno ansjen wisa: Jeruzalem, ir
wisas Kunigaykiszczus, ir wifus kareywingus
gatonus, deszymu tukitanciu kalulu, ir wifus
daylides, ir kalwius: niekas nocliko, liz ubagos
zmones ziames.

22. Kray 15 e Teypo nugaleno ansjen Jojachina ing
36. 10. Babel, ir moryna Karalaus, ir moteris Karalaus,
Ezai. 2. 6. ir dwaronius jo, priegram dydzianus ziames
nugaleno newalon isz Jeruzales ing Babel.

2. Jer. 52. 16 Ir wifus budrus wirus ape septinis tuk-
28. stancius, ir daylides ir kalwius ape tukitanti,
ir wifus gatunus kurie junkiti buwo waynosz:
tos nuwede newalon Karalus Babel ing Babel.

2. Jer. 37. 17 Ir padare g Karalus Babel Marthana dede
1. jo Karalumi wieroy jo, ir atmaynt warda jo
ir 52. 1. ir Zedekia.

18 O Zedekia turejo dwidyszynu ir wienus
metus kad rapo Karalumi, o karalawo per
wienolika metu Jeruzalem: ir priefz morynos
jo Hamutal: dukte Jeremiofzais isz Libnos.

19 Ir dare ansjen tey kas buwo pikt akise
WIESZPATIES, pagal to wisa ka: dare
Jojakim.

20 Stojos nes rey del rustibes WIESZPA-
TIES, priefz Jeruzalem: ir priefz Juda, net
armere jos nog weyda sawo: o Zedekia palikiele
priefz Karalu Babel.

PAGUL. XXV.

Jeruzalem apgultas ira, 1. Oe. Zedekia pa-
gautas, apjakintas, ir ing Babel nuwestas,
5. Nebuzaradan sudegina Jeruzalem, ir
Baznicza, ir pagrauja mieflo-murus, 8.
nugalena dangiel zmoniu, 11. dangiel tey-
pag skorbu, 14. prahilnosius neburni gabena
Biblaten, pame uzmuszczami est, 18. Geda-
lia rampa Wirausiu and Judor, 22. uz-
muszczas, 25. Zydey begu Egiptan, 26. Ka-
ralus Jojachin iszioslos ira per Evilmetro-
dacha, ir iszkiatas, 27.

20. Kray 1. a Stojos dewintose metose Karalawima jo,
36. 17. ideszymtame menasiy, deszymtoy dzienoy
Jer. 32. 2. menasio, jog arajo priefz Jeruzalem Nebukad-
ir 39. 1. nezar Karalus Babel, parsjen, ir wifas jo way-
ir 52. 4. skas, ir arigule priefz ghi: ir pabudawojo ansjen
priefz ghi styprumus apikrytey.

2 Teypo apgultas buwo ans miestaz, iki pir-
miems lichims merams Karalaus Zedekios.

3 Dewintoy dzienoy kierzwireo menasia, o kad
buwo dydys badas miefte, ir neturejo donos
zmones ziames.

4 Pertuszras rada buwo miestaz, ir bego
nackia wisi zasniercy kielu bromos tery dwieju
muru, kurie buwo pas sode: Karalaus, (o Chal-
deyczykey buwo aplink ana miestaz) Karalus
wel ejo kielu ligio lauka.

5 Ber waykas Chaldeczyku wijo Karalu, ir
pawijo ghi ligiose taukose Jerichaus, ir wifas
waykas jo iszwaykatas ira nog jo.

6 Pagawo rada ansjen Karalu, ir nuwede
ghi Karalaus Babel Riblon: ir iszitare ansjen
priefz ghi dekretaz.

7 Ir pamusze sunus Zedekios po skimis jo,
ir apjakino Zedekiey akis, ir sursyze ghi

dwejeru zemciugu waro; ir nuwede ghi ing
Babel.

8 Poram pekrame menasiy sekwoy dzienoy me-
nasio, (ie buwo dewinti) lieki metey Nebucadne-
zaro Karalaus Babel) arajo Nebuzaradan Wirau-
sias pefciuju, tarnas Karalaus Babel, Jeruzalei.

9 Ir sudegino namus WIESZPATIES,
ir namus Karalaus, ir wifus namus Jeruzales,
ir wifus namus dydzianu sudegino ugnia.

10 Ir wifas ans waykas Chaldeczyku kurcy
biwo su Wirausiu pefciuju, pagrowe muru Jeru-
zales apikrytey.

11 Atstanka wel zmoniu, kuros atliko
miefte, ir tos kurie atpole, kurie prypole Kara-
laus Babel, ir atstanka minei nugaleno,
Nebuzaradan Wirausias and pefciuju, ne-
waloi.

12 Ber isz ubagiansiu ziames paliko Wirau-
sias and pefciuju kad, utru winniczu largeys, ir
arwojey.

13 Priegram pagrowe Chaldeczykey e waro
Pilorus, kurie buwo Namose WIESZPA-
TIES, ir paditowkas, ir waro marus, kurie
buwo Namose WIESZPATIES, ir nuga-
beno wara ju ing Babel.

14 Eme troypag podus, ir szufas, ir szakies,
ir tukiamas szolkas, ir wifus waru sudus kurcys
rarnaudawo.

15 Wirausias pefciuju eme tukiamus sudus,
ir szufomas-miedniczas, wis rey kas buwo
auksu, ir wis rey kas buwo sidabru.

16 Du piloru, wienus marus, paditowkas, kuros
padare Salomo Namump WIESZPATIES,
waro wifu sudu buwo bswara.

17 a Aukstunias, wieno pilorus buwo afzro-
niolika olakru: o galwa and jo buwo waras,
auksitumas wel galwos buwo troy olaktis, o
tynklas ir granota oboley and galwos apikrytey
buwo wisi isz waro: kaypo ta turejo kirs pilo-
rus, su tynku.

18 Wirausias troypag pefciuju eme Seraja
Galwos-kuniga, ir Zelania: antrazhi Kuniga,
ir tris szegcio-fargus.

19 Isz miefta wel eme wiena dwaroni kursey
uszatytas buwo and zalniery, ir pekis wirus iz
tu kurie dabojo weyda Karalaus, kurie atratti
buwo miefte, ir wirausi Piloru wayko kursey
uszatydawo zmones ziames waynosz, ir szef-
szas-deszynis wiru isz zmoniu ziames kurie
acraty buwo miefte.

20 Kad eme jos Nebuzaradan Wirausias
Pefciuju, rada adgabeno jos Karalaus Riblon.

21 O Karalus Babel pamusze jos, ir uzmusze
jos Ribloy ziamey Hamathos, teypo nugaleras
lawo Juda newalon isz ziames sawo.

22 e Ber skas litis anu zmoniu kuros atliko
ziamey Judos, kuras liepe palikt Nebuzadnezar
Karalus Babel, uszitare and ju Gedalia: sunu
Ahikamo sunaus Safano.

23 f O kad izgirdo wisi Wirausiey wayku,
petisjen, ir wirey ju, jog iszitare Karalus Babel
Wirausiu Gedalia, arajo Gedaliusz Miszon:
ipaciey, Ismael sunus Nethanios, ir Johanan su-
nus Kareth, ir Seraja sunus Tachumesho, Netro-
fatira, ir Jaazania sunus Maachathos, patisjen, ir
wirey ju.

24 O Gedalia prysiekle jems, ir wiramus ju:
ir tare jems, Neibijokite bur tarneys Chal-
deczyku: atliekit ziamey, ir tatanaukt Karalus
Babel, o gircy bus jumis.

25 Ber stojos sekmaime menasiy, jog arajo Iz-
mael sunus Nethanios, sunaus Elizamos, isz sektes
Kar-

e 2. Kar.
20. 17.
Jer. 32. 17
ir 37. 15

e 1. Kar.
7. 11.
2. Kray.
3. 11.
Jer. 52. 1

e Jer. 44.
5. 9.

f Jer. 40.
7.

Pagul. 25.

II. KARALU.

305

41.2 Karaliskios, arajo, ir deszymis wiru su jo, g ir iszyko Gedalia, jog numire, ir anos Zydus, ir Chaldeczykus, kurie tuwo su jo Miz-poy.

26 Kietes tada wifos žmones nog mažiausio iki dydziausiam, ir wiraufey waytku, ir arajo Egiptan: bijojos nes Chaldeczyku.

27 Stojos poram tris-deszymiose ir sekmoje merose nugabenima Jojachino Karalaus Judos, antrame hekame menasiy, dwidezymioy ir sekmoj dienosy menasio, jog Evilmerodach Karalus Babel, iszikie galwa Jojachino

Karalaus Judos, isz kalines.

28 Ir kalbejo su jo prieteliskey, ir pastare sotta jo auksciaus uz sotta anu Karalu kurie buvo jampi Babeliy.

29 Ir atmayne ansien tuus kalines sawo, ir walgie wifados dona po wydu jo, per wifas dienas giwatos sawo.

30 Kas litis wel strowos jo, nelaujama strowa dota buvo jam nog Karalaus, kiekwie namuy kas dienos patymera dalis and dienos jo, per wifas dienas giwatos jo.

Gala Antros Knigos KARALU.

PIRMA KNIGA

KRAYNIKU.

Užsirašinimas tos Knigos.

TA pirma Kniga, ir arti-sekanti, Zydose ira, tykt wienu Kniga: bet isz seno perdalira ira ing dwi Knigi, ir wadynama est nog Zydu, Zodzney dienu: Nog Greku *Paraleipomena*: 6 nog musu Knigomis Krayniku. Zodzney dienu, tatey ira, Czesu, tatey ira, tokiu kokie nusidawe pometkos wertu, nog czeso iki czesuy, Bazniczoy Diewo, ziamesa, ir miestola Izraelaus. Grekey wady na tas Knigas *Paraleipomena*, tatey ira, prazokusieys, aba aplytiteys daykreys delto jog sakos jose tuli dayk tey, prazokusiose Knigose Raszto szweta, del priezasties, prafakti aba atlikri budami, apirafzyri wienok, ira perwercey, ir kad tutu surynkmuy Diewo mudaliti prysakiti. Mesjen wadyname jas Knigomis Krayniku, kaypo wadynamos est nog Losynniku ir kitu giminiu, tatey ira. Apirafzimeys czelu, delro jog sakos jose trumpey tuli pometkos wertel daykrei, kurie nusidawe senole czesose. Kas tos daykrus, kurie užsirašina tose Knigose, surynko aba kruwon fudejo, nezynoma est tykrei, bet isznanoma est, jog Ezra surafze tey, ir Bazniczey Diewo paliko? Priegram uzywodamas petykrei pekieto Knigu Mayzefsaus, bet reypog Knigu ir paliktu Raszru nog tutu Panafzu, kurie gijo pirm jo, ir pometkos-werciausius daykrus czesu sawo ilgey ir placies rafze paliko, bet ra kosna musu aba pradku musu notajo. Tey kas sakos ape surynkima ros Biblios Krayniku isz raszru kitu Pranaszu, regima est isz to, jog rose Knigose kas kartas reypo užsirašina: Aftankas zodziu jo, aba darbu, paraftyta ira knigoy Gado, Iodo, Ezaiaszsaus, Sec. Kas litis ra pirmu Knigu Krayniku, pirmose dewiniose Paguldymose apirafzimos est pradzios, ir gimines-reistrey daugieto pradku nog Adoma iki Abrahamuy, 6 poram paramkey Abrahamo isz Jokuba, perdaliti ing tulas plemes, kas teyp placies ir tobulay nopsirafze ney wienoy isz prazokusiu Knigu. Potam apirafzo toj Knigoy karawimas Karalus Dowida, ir kaypo pirm smerties sawo, isz idawima Dwasios szwetos, reyp labey prydera-ciey, teyp Bazniczoy, kaypo wienociny, wis surede: Ir ana dyde prygatawone, kura paliko and budawones Bazniczos, kura turejo budawot sunus jo Salomo Jeruzaley, and garbes ir neizagros sluzbos paties tykt tykro Diewa Izraelaus. Teyp jog ra pirma Kniga Krayniku, pradejus nog pradzios swiera, iki Karalawimuy Salomona, ira kaypo trumpa pasaka ru daykru, kurie nusidawe, pagal skayciaus nekuru, czese dwicju tukstauciu dewiniu szyn ru ir aszroniu-deszymiu metu. Toy pirmoy Knigoy Krayniku, iszataroma est mums trumpey priesz akis, Pradzis Bazniczos Diewo, ir kaypo uzturata ira ir užsilykita po Twanuy namose ir paramkose Semo, 6 poram namose ir plemey Abrahamo, 6 ipaciey paramkose Abrahamo isz Jokuba, iki Dowiduy, isz kuro paramku turejo gimt J E Z U S C H R Y S T U S kaypo pazadeta tey jam buvo ir pakietinta.

PAGULDYMAS I.

Tame paguldyme apisako paramkey Adoma, iki Noachuy, 1. Sec. Potam paramkey Noacho isz Jafetha, 4. isz Chamo, 8. ir isz Semo, iki Abrahamuy, 17. Priegram paramkey Abrahamo, pirm tie kurie ey isz Ismaelies, 28. poram tie kurie gimt isz Keturor, 32. param isz Ikaoka, ir isz sunain jo Ezeroy, 39. ir anie Karaley kurie karalawo ziamey Edoma, 43. ir Kunigayksey Edome, 51.

A Dam, Seth, Enos.
2 Kenan, Mahalaleel, Jered.
3 Henoch, Methuselah, Lamech.
4 Noach, Sem, Cham, ir Jafeth.
5 6 Waykey Jafetha buvo Gomer, ir Magog, ir Madai, ir Javan, ir Tubal: Ir Mesech, ir Tiras.
6 O waykey Gomera buvo, Arphaxas, ir Disar, ir Togarma.
7 O waykey Javana buvo Edas, ir Tharsis, Chittim, ir Dodanim:

Gen. 5.
3. 4.

Gen. 10.
2. Sec.

306

I. PARALIPOMENON.

Pagul. 1. 2.

8 O waykey e Chama buwo Kus, ir Mizraim, Put, ir Kanaan.
 9 O waykey Kufa buwo Seth, ir Havila, ir Sabta, ir Raima, ir Sabrecha : waykey wel Raemos buwo Scheba, ir Denah.
 10 O Kus pagimde Nimroda : kursey pradejo bur gahintingu and ziames.
 11 O Mizraim pagimde Ludim, ir Ananim, ir Lehatim, ir Nasuhim.
 12 Ir Pachruum, ir Kasluhim, (isz d kuru iszejo Filistyne) ir Kasforim.
 13 O Kanaan pagimde Zidona, pirmgimdi sawo, ir Herba.
 14 Ir Jebusi, ir Amori, ir Girgasi.
 15 Ir Hivi, ir Arki, ir Sini.
 16 Ir Arvadi, ir Zemari, ir Hamati.
 17 Waykey e Sema buwo Elam, ir Asur, ir Arfaksad : ir Lud, ir Aram, ir Uz, ir Hul, ir Gether, ir Mefech.
 18 O Arfaksad pagimde Selaha, o Selah pagimde Heberi.
 19 O Heberuy gime du sunu : wardas wienoja buwo Peleg, delto jog dienose jo pudalita ira ziamie, wardas wel brola jo buwo Joktan.
 20 O Joktan pagimde Ammodada, ir Selef, ir Hazarmavetha, ir Jeraha.
 21 Ir Adorama, ir Uzali, ir Dikla.
 22 Ir Ebali, ir Abimacl, ir Scheba :
 23 Ir Ofira, ir Havila, ir Jobaba : wisi tie buwo suney Joktano.
 24 Issem, Arfaksad, Selah.
 25 Heber, Peleg, Rechu.
 26 Serug, Nahor, Terah.
 27 Abram, kursey ira Abraham,
 28 g Waykey Abraham buwo Izaokas, ir Ismael.
 29 Tos ira gimines ju : b Pirmgimdis Ismaelies buwo Nebajoth, ir Kedar, ir Adbeel, ir Mibsam.
 30 Misma, ir Duma, Mafsa, Hadad, ir Thema.
 31 Jerur, Nafsa, ir Kedma : tie ira waykey Ismaelies.
 32 O Waykey Keturos pamoterics Abraham, a pagimde Zimrama, ir Joklana, ir Medana, ir Midiana, ir Isbaka, ir Suaka : waykey wel Joklana buwo Scheba, ir Dedan.
 33 O waykey Midiana buwo Efa, ir Efer, ir Henoch, ir Abida, ir Eldaa : wisi tie buwo suney Keturos.
 34 O Abraham pagimde Izaoka : b suney Izaoka buwo Esau, ir Izrael.
 35 O waykey Isawo, Elifaz, Rechuel, ir Jehus, ir Jaelam, ir Korah.
 36 Waykey Elifaza buwo : Teman, ir Omar, Zefi, ir Gaetam, Kenaz, ir Thuma, ir Amalek.
 37 Waykey Rechuelies buwo Nahat, Zerah, Samma, ir Mizza.
 38 O waykey Seira buwo, Loran, ir Sobal, ir Zibeon, ir Ana, ir Dison, ir Ezer, ir Disan.
 39 O waykey Lotana buwo Hori, ir Homam : o sesuo Lotana buwo Timna.
 40 Waykey Sobalies buwo Alian, ir Manabash, ir Ebal, Sefi ir Onam, o waykey Zubeona buwo Aja, ir Ana.
 41 Waykey Anos buwo Dison : o suney Disona buwo Hamran, ir Eban, ir Jithran, ir Cheran.
 42 Waykey Ezera buwo Bishan, ir Zaavan, ir Jalkan : waykey Difana buwo Iiz, ir Aran.
 43 O tie ira Karaley kurie karalawo ziamey Edom, pirmgimdy karalawo Karatas and

wayku Izraelaus : Bela sumus Beora, o wardas miesta jo buwo Dinhaba.
 44 Ir numire Bela, o Jobab karalawo wietroy jo, sumus Zerabo isz Bozroi.
 45 Ir numire Jobab, o Husam, isz ziames Themanicu, karalawo wietroy jo.
 46 Ir numire Husam, o Hadad sumus Bedado karalawo wietroy jo, kursey pamulise Midianirus laukie Moabo, o wardas miesta jo buwo Avith.
 47 Ir numire Hadad, o Samla isz Mashekos karalawo wietroy jo.
 48 Ir numire Samla, o Saul isz Rehoboth ties upe karalawo wietroy jo.
 49 Ir numire Saul, o Baal-Hanan sumus Achborz, karalawo wietroy jo.
 50 Kad numire Baal-Hanan, tada karalawo wietroy jo Hadad, o wardas miesta jo Pahi : wardas wel moteries jo luwo Meherabeel, dukte Marredo, dukteries Mezahabo.
 51 Kad numire Hadad, tada buwo Kunigayksczey Edome, Kunigayksczys Timna, Kunigayksczys Alja, Kunigayksczys Jerhech.
 52 Kunigayksczys Aholibama, Kunigayksczys Ela, Kunigayksczys Pinoti.
 53 Kunigayksczys Kena, Kunigayksczys Theman, Kunigayksczys Miblar.
 54 Kunigayksczys Magdiel, Kunigayksczys Iram : tie buwo Kunigayksczey Edoma.

PAGUL. II.

Patamky Jokuba, 1. Oe. ir Judos isz Thamaros, 4 Isajes, 13. Kalebo sunawo Hexrona, 18. Hefrona isz dukteries Machiro, 21. Jerahmeel, 25. Sefanu, 34. kita szaka patamku Kalebo, 42. Patamky Kalebo sunawo Hur, 49.

Tie a ira waykey Izraelaus : Ruben, Simeon, Levi, ir Juda, Isaschar, ir Zebulon.
 2 Dan, Jozef, ir Benjamin : Naschali, Gad, ir Afer.
 3 b Waykey Judos ira, Er, ir Onan, ir Sela, ir trejetas gime jam isz dukteries Suos Kanaa- nieres : o Er pirmgimdis Judos buwo pikras ir akise WIESZPATIES, rogdal uzmuise ghi.
 4 c Ber Thamar anita jo pagimde jam Perez, ir Zeraha : wisu sunu Judos buwo pikras.
 5 d Waykey Perez buwo Hexron, ir Hamul.
 6 O waykey Zeraha buwo Zimri, ir Eban, ir Heman, ir Chalkol, ir Dara : wisu su ira Mar, o pikras.
 7 O waykey Karmi bowo Achar, e maystojas Izraelaus kursey (ugriezty) jo prakiaytru e dayku.
 8 O waykey Ethana buwo Azarja.
 9 Waykey wel Hexrona, kurie gime jam buwo Jerahmeel, ir Ram, ir Chelubai.
 10 O f. Ram pagimde Amminadaba : o Amminadab pagimde Naheliona, g Kunigayksczey wayku Judos.
 11 O Nahelion pagimde Salma, o Salma pagimde Roaza.
 12 O Boaz pagimde Obed, o Obed pagimde Isai.
 13 O Isai pagimde pirmgimdi sawo Eliaba : ir Abinadaba wel anraghi, o Simeon, aretiaghi.
 14 Nethaneeli kierwitzaghi, Raddai pokiaghi.
 15 Ozana

Pagul. 2. 3.

I. KRAYNIKU.

309

15 Ozema szefstazghi, Dowida sekma ghi.
 16 O seferis ju buwo Zeruja, ir Abigail : 6 waykey ZeruJos buwo Abifai, ir Joab, ir Asa-El, trejcar.
 17 O Abigail pagimde Amasa, 6 tewas Amasos buwo Jether ismaelita.
 18 O Kaleb sunus Hezrona pagimde waykms isz Azubos moteries sawos, ir isz Jerioth : 6 tie ira funey jo, Jether, ir Sobab, ir Ardon.
 19 O kad numire Hazuba, rada eme sau Kaleb Efrata, kuriy pagimde jam Hura.
 20 O h Hur pagimde Uri, 6 Uri pagimde Bezaleeli.
 21 Potam jea Hezron dukterin Machiro tewa Gileado, ir eme ja, kad turejo szefzas-deszymbis meru, ir pagimde jam Seguba.
 22 O Segub pagimde Jaira : 6 turejo dwide-lyms ir dweis mietus ziamcy Gileado.
 23 Ir eme Gefura, ir Arama, su lodzieys Jairo, nog ju, su Kenath, ir prygulincias wieras ju, szefzas-deszymbis mietu, tie wisi ira funey Machiro tewa Gileado.
 24 O po smertiy Hezrona, Kalebe Efratoy, Abia more Hezrona, pagimde reypag jam Aschura tewa Tekoos.
 25 O waykey Jerahmeelies pirmgimdzio Hezrona buwo tie, pirmgimdis buwo Ram, priegtam Buna, ir Oren, ir Ozem, ir Ahia.
 26 Jerahmeel turejo dar kita motery, kuros wardas buwo Atara : ta buwo motyna Onamo.
 27 O waykey Rama pirmgimdzi Jerahmeelies, buwo Maaz, ir Jamin, ir Eker.
 28 O waykey Onama buwo Sammai, ir Jada, waykey wel Sammai, Nadab, ir Abifur.
 29 O wardas moteries Abifura buwo Abigail : kuriy pagimde jamuy Achbana, ir Molid.
 30 O waykey Nadaba buwo Seled, ir Appaim : Seled wel numire be wayku.
 31 O waykey Appaim buwo Jisci, 6 waykey Jisci buwo Sefan, 6 waykey Sefano, Achlai.
 32 O waykey Jados brolies Sammai buwo Jether, ir Jonathan : 6 Jether namire be wayku.
 33 O waykey Jonathana buwo Pelerh, ir Zaza : tie buwo waykey Jerahmeelies.
 34 O Sefan nurejo sunu, bet dukteris : ir turejo Sefan Egiptyski rarna, kuro wardas buwo Jarba.
 35 Dawe rada Sefan dukteriy sawo tarnuy sawo Jarbey us moteri : 6 ana pagimde jam Attai.
 36 O Attai pagimde Nathana, 6 Nathan pagimde Zabada.
 37 O Zabada pagimde Efa, 6 Efa pagimde Obeda.
 38 O Obed pagimde Jehu, 6 Jehu pagimde Azaria.
 39 O Azaria pagimde Heleza, 6 Helez pagimde Elasa.
 40 O Elasa pagimde Sismai, 6 Sismai pagimde Sallum.
 41 O Sallum pagimde Jekamia, 6 Jekamia pagimde Elisawa.
 42 Waykey wel Kalebo brolies Jerahmeelies ira Mea pirmgimdis jo (kursey ira tewa Zifu) ir waykey Marefos tewa Hebron.
 43 Waykey rada Hebrona buwo Korah, ir Tappuah, ir Ekeem, ir Sema.
 44 O Sema pagimde Rahama tewa Jorkeams : 6 Ekeem pagimde Sammai.

45 O waykey Sammai buwo Maon : 6 Maon buwo rewu Beth-Sur.
 46 O Efa pamote Kalebo pagimde Harana, ir Moza, ir Gazeza : 6 Haran pagimde Gazeza.
 47 O waykey Jochdai buwo Regem, ir Joatham, ir Gelim, ir Peler, ir Efa, ir Saaf.
 48 Isz pamoteries Maachos, pagimde Kaleb, Sebera, ir Tirhana.
 49 O more Saaf tewa Madmannos pagimde Seva, tewa Machbenos, ir tewa Gibeos : dukte wel Kaleba buwo Achsa.
 50 Tie buwo waykey Kalebo, sunaus Hura pirmgimdzio Efratos : Sobal tewa Kirath-Jearim.
 51 Salma tewa Beth lehemitu, Haref, tewa Beth-Gader.
 52 Waykey Sobolies tewa Kirath-Jearim buwo Haroe, ir Hazi-Hammenuchoth.
 53 O gimines Kirath-Jearim buwo Jerirey, ir Purirey, ir Sumathirey, ir Misrairey : isz tu iszejo Zorairey, ir Ethaulirey.
 54 Waykey Salmos buwo Bethlehemirey, ir Netofairey, Atroth, Beth-Joab : ir puse Manathitu, ir Zoritu.
 55 Ir naminikey pisoru kurie giweno Jabele, Tirathirey, Simathirey, Suchathirey : Tie ira Kenirey, kurie iszejo isz Hamath, tewa namu Rechabo.

PA GUL. III.

Suney Dowida, 1. 9c. Karaley Judos, nog Salomona iki Zedekiey, 10. paramkey Jechonios, kicyp wadynamo Jojakimo, 17.

O Waykey Dowida kurie gime jam a Hebrone, buwo tie, pirmgimdis Amnon, isz Ahinoamos Jizzechetes : antras Daniel, isz Abigail Karmahetes.
 2 Treccias Absalom sunus Maachos dukteries Thalmaj, Karalaus Gelsure : kjerwir tas Adonias, sunus Haggithos.
 3 Pektas Sefasja, isz Abifai : szefstas Jethream, isz moteries jo Eglas.
 4 Szefstas gime jam Hebrone, karalawo nes ten per septynis merus, ir szefstas menasius : 6 per tris-deszymbis ir treis merus karalawo Jeruzaley.
 5 O Jeruzaley gime jamuy tie : Simea, ir Sobab, ir Nathan, ir Salomo, iekietury ira isz Bath-Suos dukteries Ammielo.
 6 Priegtam Jechar, ir Elisama, ir Elisefer, ir 15.8.24
 7 Ir Noga, ir Meseg, ir Jafia.
 8 Ir Elisama, ir Eliada, ir Elisefer, dewini.
 9 Wisi tie ira funey Dowida, nekayrae ir 5.24
 wayku, pamoteru, ir Thamaros seferie, ju.
 10 O sunus Sa omone buwo e Rehabeam : e 2. Kar.
 sunus jo buwo Abia, sunus jo buwo Asa, sunus jo buwo Jozafat.
 11 Sunus jo buwo d Joram, sunus jo buwo 15.7
 Ahazia, sunus jo buwo Joas.
 12 Sunus jo buwo e Amazia, sunus jo buwo 15.18
 Azaria, sunus jo buwo Joatham.
 13 Sunus jo buwo f Achaz, sunus jo buwo 15.21
 Hizkia, sunus jo buwo Manasse.
 14 Sunus jo buwo Amon, sunus jo buwo Jofa : e 2. Kar.
 15 O h funey Josios buwo tie, pirmgimdis Jechanan, antras Jojakim, treccias Zedekia kjerwir tas Sallum.
 16 O waykey Jojakima buwo : e Jechonia sunus jo, Zedekia sunus jo.
 17 O e waykey Jechonios buwo Asir, sunus jo buwo Sealtiel.

V 2

18 To

18 To *zmogano suney* buwo Mal-hiram, ir Pedaj, ir Senazar, Jehanija, Hofania, ir Nedabja.

19 O waykey Pedajos buwo Zerubbabel, ir Simej: o waykey Zerubbabelies buwo Mesullam, ir Hanahja, o Selomith sesuo ju.

20 Ir Hafuba, ir Ohel, ir Berechias, ir Hafadja, Jusabhsed, pekieras.

21 O waykey Hananjos buwo Pelarja, ir Jesaja: waykey Relajos, waykey Arnan, waykey Obadjos, waykey Sechanjos.

22 O waykey Sechanjos buwo Semaja: o waykey Semajos buwo Hattus, ir Jegeal, ir Bariah, ir Nearja, ir Safat, szeizeras.

23 O waykey Nearjos buwo Eljoenai, ir Hizkia, ir Azrikam, trejeras.

24 O waykey Eljoenai buwo Hodajeva, ir Eliasib, ir Pelaja, ir Akkub, ir Johanan, ir Delaja, ir Aranis septyneras.

PAGUL. IV.

Suney ir patamkey Judos. Kalebo sunaus Hur,

1. *o. Asuro, 5. Jabezo, ir ape mazda jo, 9. patamkey Selah, 21. patamkey, miesley, ir sodziey, Simeona, 24. priegram kaypo Gedora, ir aplink jo seme ganikles, 39. ir atstanka Amalekitu pamusze, ir kašna Seir seme, 42.*

aGen. 38. 29. **W**aykey a Judos buwo Perez, Hezron, ir Gharmi, ir Hur, ir Sobal.

ir 46. 12. 2. Kray. 24. 2. O Reaja sunus Subalies pagimde Jabatha. o Jahath, pagimde Ahumai, ir Lahada: tos ira plemes Zorathitu.

3 Ir tie ira isz tewa Etam: Jizreel, ir Isma, ir Iddas, o wardas seferies ju buwo Hazelelponi.

4 Ir Pnuel buwo tewu Gedora, o Efer tewu Hufaho: tie ira waykey Huro pirmgimdzia Efratos tewa Beth-lehem.

5 O Asur tewas Tekoa turejo dwi moteri, Hela, ir Naara.

6 O Naara pagimde jam Ahuzzama, ir Hefera, ir Temeni, ir Haahastar: tie ira waykey Naaros.

7 O waykey Helos buwo Zeretih, Jezohar, ir Echnan.

8 O Koz pagimde Anuba, ir Hazobeba, ir naminitus Ahathelies sunaus Harumo.

9 O Jabez buwo mandagiausiu uz brolus sawo: o motyna jo pramino warda jo, Jabez, kalbait: Pagimdziau nes ghi su siela.

10 Jabez nes szaukie Diewop Izraelaus, kalbait: Jeygu apšciey szlawiani mi, ir rubezy mano padaugini, ir bus ranka rawo su manim, ir teypo padarysi su pikru, kad nesmucytu mane, ir pawelijo Diewas kad areyru tey ape ka gleyde.

11 O Chelub brolis Suhos pagimde Mechira, rasien jra rewu Esthona.

12 O Esthon pagimde Bethrafa, ir Pasea, ir Tehinna, tewa: Ir-Nahaso: tie ira wirey Rechos.

8 Joz. 15. 13 O waykey 8 Kenaza buwo Ochniel; ir 17. Seraja; o waykey Othnielo, Harthath.

14 O Meonothai pagimde Ofra: o Seraja pagimde Joaba, tewa: tomos remesniku: remesnikes nes buwo.

15 O waykey Kalebo sunaus Jesunne, buwo Iru, Ela, ir Naam; o waykey Eloa, ipaciy Kenaz.

16 O waykey Jehalelelies buwo Zif, Zifa, Thireas, ir Asareel.

17 O waykey Ezros buwo Jerther, ir Mered, ie Efer, ir Jaion: o ana pagimde Mirjama, ir Sammai, ir Iibaha, tewa: Eltemoa.

18 O mote jo Zydauka pagimde Jereda, tewa: Gedoro, ir Heberi tewa: Socho, ir Jekuthieli tawa Zanoaho, o tie ira waykey Bitjos dukteries Faraona, kura eme Mered uz moteri.

19 O waykey moteries Modijos seferies Nahamo buwo Abi-Kehila Garmita, ir Eltemoa Maatharita.

20 O waykey Simona buwo Amnon, ir Rinna; Ben-hanan, ir Tilon: o waykey 12. buwo Zoheth, ir Ben-Zoheth.

21 e Waykey Zelaho sunaus Judos buwo Er, rewas Lechos, ir Lada rewas Marefos: ir nami-nikey namu audieju namose Asbeos.

22 Priegram Jokim, ir wirey Kozebos, ir Joas, ir Saraf (kurie wieszparawo and Moabitru) ir Jafubi-Lechem: ber tie daykrej ira feni.

23 Tie buwo podziey kurie giweno pas isodynimus ir sodzius: atliko ten Karalumpi darbe jo.

24 Waykey Simeona buwo: Nemuel, ir Jamia Jarib, Zerah, Saul.

25 Sallum, buwo sunus jo, Mibsam buwo sunus jo, Mifma buwo sunus jo.

26 Waykey Mifmos buwo tie, Hammuel sunus jo, Zakchur sunus jo, Simej sunus jo.

27 O Simej turejo szezolika sunu, ir szezas dukteris, ber broley jo neturejo daug wayku: ir wifa pleme ju neprafwaysino teyp labey kaypo waykey Judos.

28 Ir giweno anisjen Berseboy, ir Moladoy, ir Hazar Sualiy.

29 Ir Bilhoi, ir Ezeme, ir Tholadoy.

30 Ir Berthueliy, ir Hormoy, ir Ziklage.

31 Ir Beth-Markaborhe, ir Hafar-Susime, ir Bethbitriy, ir Saarime: tie buwo miesley ju, nes tapo Dowidas Karalumi.

32 O sodziey ju buwo Etam, ir Ain, Rimmon, ir Tochen, ir Asan, peki miesley.

33 Ir wisi sodziey ju kurie buwo apiskritume anu miestu iki Baal: Tie ira giwenimey ju, ir gimines-skaycius ju jenuis.

34 Bes Mesobab, ir Jamlech, ir Jofa, sunus Amazjos.

35 Ir Joel, ir Jehu, sunus Jesibjos sunaus Serajos, sunaus Asielo.

36 Ir Eljoenai, ir Jaakoba, ir Ischaja, ir Asaja, ir Adiel, ir Jesimeel, ir Benaja.

37 Ir Ziza sunus Zifi, sunaus Allona, sunaus Jedajos, sunaus Simri, sunaus Semajos.

38 Tie arajo wardump budami Kunigaykiczys plemesa sawo, plemes teypag tewu ju prafwaysino mineh.

39 Ir nucjo iki jeygey Gedora uzrekicimani tomos jezskor ganikle: awiamus sawo.

40 Ir rado tiebja ir giara ganikle, ir zlametacia, apiskritume, ir cycha, ir spakayna: tie nes kurie buwo isz Chama giweno ten pirmo.

41 Tie tada kurie apirafzyti ira wardcys arajo dienose Hizkios Karalaus Judos, ir pamusze nomecus ir giwenimus tu karle atrasti buwo ten, ir lunaykino ios iki szey diecy, ir giweno wietoy ju: buwo nes ten ganikle awiamus ju.

42 Iszejo teypag isz ju ipaciy isz wayku Simeona, peki szymtey wiru kašna Seir: o Pelarja, ir Nearja, ir Refaja, ir Uzziel, suney issejes buwo jemi uz galwas.

43 Ir pamusze atstanka iszegusiu tarp Amalekitu: Ir giweno ten iki szey diecy.

PAGUL V.

Sumey ir paramkey Rubeno, iki newaley Babyloniszeky, 1. Gc. waynos ju priesz Hagarenu, 10. giwenimey, ir prahilniausi wirey gimines Gad, 1. Skaycius Rubenitu, Gaditu, ir puses gimines Manasse, kurie iszjo waynos, 18. waynos ju priesz Hagarenu, 19. pergalcimas ju and ju, 20. giwenimey puses gimines Manasse, 23. prahilniausi wirey jos, 24. Trh gimines nugaberos ira newalon ing Asyriju del grieku sawo, 25.

O Waykey Rubena pirmgimdio Izraelaus, ansjen nes buwo pirmgimdziu, bet delto jog izljaurno parca: rewawo, pirmgimdirte jo atadota ira waykamus Josefo sunaus Izraelaus: bet ne reyp kad rurerus skaytyr gimines-reistran pagal pirmgimdirtes.

2 Juda nes buwo galintyngu terp brolu sawo, ir tas kuriey buwo wadu isz jo; bet pirmgimdirte buwo Josefa.)

3 Waykey Rubena pirmgimdio Izraelaus ira a Hanoch, ir Pallu, Hebron, ir Charmi.

4 Waykey Joelles Samaja sunus jo, Gog sunus jo, Simei sunus jo.

5 Micha sunus jo, Reaja sunus jo, Baal sunus jo.

6 Beera sunus jo, kury nuwede newalon Tighath-Pilnefer Karalus Asyrios, tas buwo Kunigaykszu Rubenitu:

7 Kas liris brolu jo plemesa ju, kad buwo indeti gimines-reistrofia pagal giminiu sawo: galwos buwo Jeiel, ir Zecharia.

8 Ir Beja sunus Azazo, sunaus Sema, sunaus Joel, kursey giweno Arocriy, ir iki Nebo, ir Baal-Meon.

9 Ir giweno ansjen ties uztekicima: iki ieygey giros, nog upes Frath: pekus nes ju prahwaylino labey ziamey Gileado.

10 O dienose Saulies wede wayna: priesz Hagarenu, tie pote rakaj ju: o ansjen giweno nomerose ju, ties wisa uztekicimo szali Gileado.

11 O waykey Gad giweno priesz jos, ziamey b Basan, iki Salchey.

12 Joel buwo galwa, o Salfum antrasis: bet Jaenai ir Safat asleko Basane.

13 O broley ju pagal rewiszkiu namu sawo, buwo Michael, ir Mesullam, ir Seba, ir Jorai, ir Jachan, ir Zia, ir Heber, seprini.

14 Tie ira waykey Abibail sunaus Huri, sunaus Jaroah, sunaus Gilead, sunaus Michael, sunaus Jeshai, sunaus Jahdo, sunaus Buz.

15 Ahi sunus Abdielies, sunaus Guni, buwo galwa tewu sawo.

16 Ir giweno ansjen Gileade, Basane, ir prahulynciole miestose jo: ir wifose priemiesciole Sarona, iki iszeygarnu ju.

17 Wisi tie skaytyti buwo, pagal gimines-reistru sawo dienose Jothamo Karalaus Judos: ir dienose Jerobeamo Karalaus Izraelaus.

18 Wayku Rubeno, ir Gadruy, puses gimines Manasse, isz galintyngiausiu kareywiu, wiru nelzojaciui skida, ir kalawija, ir spadziciu kilpini, ir dacyru waynoy, buwo kiacuros-deszymtis ir kicury tukstanciey, ir scepyni szymtey ir szefzios deszymtis kicynaciui waystani.

19 O tie wede wayna: priesz Hagarenu, ir priesz Jerur, ir Nasifa, ir Nodaba.

20 Bet pagialberi buwo priesz ju, ir padori ira Hagarency rakon ju, ir tie wisi kurie buwo

su jeys: delto jog szaukie Diewop kowey, dawewo tada nusipraizyt nog ju, delto jog atigute jampi.

21 Ir nugabeno newalon peku ju, pekias-deszymtis tukstanciu welbludu ju, ir du szymtu ir pekias-deszymtis tukstanciu awiu: ir du tukstanciu aslu, o szymta tukstanti dufzu zmoniu.

22 Daugiel nes pote ronina, delto jog kowe buwo nog Diewa: ir giweno wicrose ju, net nugaboti buwo newalon.

23 O waykey puses gimines Manasse giweno anoy ziamey: Pradidugino nog Basan, iki Baal-Hermonuy, ir Seniruy, ir kalmuy Hermon.

24 O galwos rewiszkiu namu ju buwo tie: I-paciey, Heler, ir Ithi, ir Eliel, ir Azriel, ir Jeremia, ir Hodaviah, ir Jahdiel, wirey stypros styprytes, wirey wardo, galwos namu tewu sawo.

25 Bet perlegie priesz Diewa: tewu sawo, ir nuzjo besibatydami paskuy Diewu anu giminiu ziames, kuras izgadyno Diewas nog akiu ju.

26 Frykiele tada Diewas Izraelaus dwasia: Pulies Karalaus Asyrios, ir dwasia: Tighath-Pilnefero Karalaus Asyrios, kursey nugabeno jos newalon, ipaciez Rubenitu, ir Gaditu, ir puses gimines Manasse: ir adgabeno jos ing Hahha, ir Habori, ir Haraj, ir ties upę Gozan, iki szey diency.

PAGUL VI.

Sumey Levi, 1. Gc. plemes Ahszczauhu Kunigu nog Aarona iki nuwedimny newalon Babylonior, 3. paramkey Gersona, Merari, ir Kahath, 16. giedatojey pagal paredka Dawido, 31. tarnawimey Aarona, ir paramku jo iki Ahimaazny, 49. giwinimey paramku Aarona, 54. Mieszey Kahathu, 68 ir Gersonu, 71. ir Merariu, 77.

Waykey Levi buwo Gerson, Kahath, ir Merari.

2 O waykey Kahatha buwo Amram, Izhar, ir Hebron, ir Uzziel.

3 O waykey Amrama buwo Aaron, ir Mose, ir Mirjam: waykey wel Aarona buwo Nadab, ir Abihu, Eleazar, ir Ithamar.

4 O Eleazar pagimde Pinchasa, Piochas pagimde Abisua.

5 O Abisua pagimde Bukki, o Bukki pagimde Uzzi.

6 O Uzzi pagimde Zerahja, o Zerahja pagimde Merajorha.

7 Merajoth pagimde Amarja, o Amarja pagimde Ahituba.

8 O Ahitub pagimde b Zadoka, o Zadok pagimde Ahimaaza.

9 O Ahimaaz pagim Azaria, o Azaria pagimde Johanana.

10 O Johanana pagimde Azaria, Tas ira kursey asprowinco Kunigizki ureda: anose Namose kuros pabudawojo Salomo Jeruzaley.

11 O Azaria pagimde Amarja, o Amarja pagimde Ahituba.

12 O Ahitub pagimde Zadoka, o Zadok pagimde Salluma.

13 O Sallum pagimde Hilkia, o Hilkia pagimde Azaria.

14 O Azaria pagimde Seraja, o Seraja pagimde Jozadaka.

310

I. PARALIPOMENON.

Pagul. 6.

15 O Jozadak nuejo podraug kad nuwede
 W I E S Z P A T S newalon Juda: ir Jeruzalem
 per raka Nebukad-Nezaro.
 16 Waykey tada Levi ira e Gersom, Kahath,
 e Exod. 6.10. 7. ir Merari.
 17 O wardey wayku Gersom ira, Libni, ir
 Simej.
 18 O waykey Kahatha buwo, Amram, ir Izhar,
 ir Hebron, ir Uzziel.
 19 Waykey Merari buwo, Maheli, ir Musi: o
 ros ira plemes Levitu, pagal ju tewu.
 20 Gersoma: Libni buwo sunus jo, Jahath
 sunus jo, Zimma sunus jo.
 21 Joah sunus jo, Iddo sunus jo, Zerah sunus
 jo, Jeathrai sunus jo.
 22 Waykey Kahatha buwo Amminadab sunus
 jo, Korah sunus jo, Asir sunus jo.
 e Exod. 6.23. 23 Elkana sunus jo, ir Ebiafai sunus jo, ir
 Asir sunus jo.
 24 Tahath sunus jo, Uriel sunus jo, Uzias sunus
 jo, ir Saul sunus jo.
 25 O waykey Elkanos buwo, Amazai, ir
 Ahimorh.
 26 Elkana: sunus buwo Elkana, Zofai
 buwo sunu jo, ir Nahath buwo sunus jo.
 27 Eliab buwo sunus jo, Jeroham sunus jo,
 Elkana sunus ju.
 28 O suney Samuelies buwo sie: pirmigindis
 jo buwo Vaisi, poram Abisa.
 29 Waykey Merari buwo Maheli: Libni sunus
 jo, Simej sunus jo, Uzias sunus jo.
 30 Simea sunus jo, Haggia sunus jo, Afaja
 sunus jo.
 31 O tie ira kuros istare Dowidas Uredop
 giedoima Namose W I E S Z P A T I E S, patkauy
 to kaypo atajo Skrynja arylsin.
 32 Ir tarnawo po nometu Nometa sueygos
 giesnemis, net pabudawojo Salomo Namus
 W I E S Z P A T I E S Jeruzaley: ir stowejo
 pagal buda sawo paredkie sawo.
 33 O tie ira kurie stowejo su suney sawo,
 isz sunu Kahathinu, Heman giedorojas, sunus
 Joelies, sunaus Samuelies.
 34 Sunaus Elkanos, sunaus Jerohamo, sunaus
 Elieles, sunaus Toaho.
 35 Sunaus Zuso, sunaus Elkanos, sunaus Ma-
 hath, sunaus Amasai.
 36 Sunaus Elkanos, sunaus Joelies, sunaus
 Azarjos, sunaus Zefanjos.
 37 Sunaus Tahath, sunaus Asir, sunaus Ebia-
 saf, sunaus Korah.
 38 Sunaus Izhar, sunaus Kahatho, sunaus Levi,
 sunaus Izraelaus.
 39 O brodis jo Asaf stowejo po deszyney jo
 szaliy, Asaf buwo sunumi Berechjos, sunaus
 Simej.
 40 Sunaus Michael, sunaus Baefijos, sunaus
 Malkijos.
 41 Sunaus Echni, sunaus Zerah, sunaus
 Adajos.
 42 Sunaus Echan, sunaus Zimmos, sunaus
 Simej.
 43 Sunaus Jahath, sunaus Gersom, sunaus Levi.
 44 O broley ju, waykey Merari, stowejo po
 kayrey szaliy spaciey Ethan sunus Kisi, sunaus
 Abdi, sunaus Malluch.
 45 Sunaus Habbjos, sunaus Amazzjos, sunaus
 Hakkijos.
 46 Sunaus Amzi, sunaus Bani, sunaus
 Zemer.
 47 Sunaus Maheli sunaus Musi, sunaus Merari,
 sunaus Levi.

48 O broley u Levirey dori buwo wifokiop
 tarnawimop nometa Namu Diewo.
 49 O Aaron ir suney jo rukino and altoraus e Exod. 30.7.8.10.
 degamos aseros, ir and rukiamo altoraus, bu-
 dami istaryti wifokiop darbop szweros szwetu- Num. 4.
 ju: ir daryt numaldyma and Izraelaus pagal to 16.
 wisa ka prysakie Mayzelus tarnas Diewo. ir 7. 10.
 50 O waykey Aarona ira tie, Eleazar buwo ir 18. 1.
 sunus jo, Pinehas sunus jo, Abisua sunus jo.
 51 Bukki sunus jo, Urzi sunus jo, Serahja
 sunus jo.
 52 Merajoth sunus jo, Ammarja sunus jo,
 Ahitub sunus jo.
 53 Zadok sunus jo, Ahimaaz sunus jo.
 54 O giwenimey ju buwo tie, pagal pilu ju,
 groniczoy ja: spaciey sunu Aarona, plemes
 Kahathicu, ras nes buras buwo jems.
 55 O aniszen dawe jems Hebrona, ziamey
 Judos: ir priemiescius jo aplink jo.
 56 Bet Isaka, mietto, ir fodzjus jo, f dawe f Joz. 21.
 Kalebuy sunuy Jesunne. 12.
 57 O waykamus Aarona dawe mietus Judos,
 Nufbegimo mietas Hebrona, ir Libna: ir
 priemiescius ju: Jathira, ir Estemoa, ir prie-
 miescius jo.
 58 Ir Hilena, ir priemiescius jo, Debira, ir
 priemiescius jo.
 59 Ir Asana, ir priemiescius jo, ir Beth-Se-
 mela, ir priemiescius jo.
 60 O isz gimines Beniamino, Geba, ir priemie-
 scius jo, ir Aleneth, ir priemiescius jo, ir Ana-
 thoth, ir priemiescius jo: wifu mietu ju plemes
 ju, buwo trylika mietu.
 61 Bet waykey Kahath, kurie atliko, turejo
 nog plemes gimines nog pules gimines pules
 Manase, per buras deszymci mietu.
 62 O waykey Gersoma, pagal plemi sawo,
 turejo nog gimines Isaschar, ir nog gimines
 Aser, ir nog gimines Nafthali, ir nog gimines
 Manase Bafane, trylika mietu.
 63 Waykey Merari pagal plemi sawo turejo
 nog gimines Rubeno, ir nog gimines Gad,
 ir nog gimines Zebulon, per buras dwilia
 mietu.
 64 Teypo dawe waykey Izraelaus Levitams
 anos mietus, ir priemiescius ju.
 65 Ir dawe jos buru nog gimines wayku Ju-
 dos, ir nog gimines wayku Simeona, ir nog
 gimines wayku Beniamino, anos mietus kuros
 pramine wardeys.
 66 O asfankuy isz plemi wayku Kahath
 dori buwo mietey groniczos ju nog gimines
 Efraim.
 67 Dawe nes jems isz walnu mietu Siche-
 m, ir priemiescius jo, and kalna Efraim, ir Gezer, ir
 priemiescius jo.
 68 Ir Jokmeam, ir priemiescius jo, ir Beth-
 horon, ir priemiescius jo.
 69 Ir Ajalon, ir priemiescius jo, ir Gar-
 rimmon, ir priemiescius jo.
 70 Nog pulis wel gimines Manase, Aner, ir
 priemiescius jo, ir Bileam, ir priemiescius
 jo: Plemes asfanko wayku Kahath turejo 108
 mietu.
 71 Waykey Gersoma, nog plewiu pulis gim-
 nes Manase, Golana, Bafane, ir priemiescius jo:
 ir Ashtarotha, ir priemiescius jo.
 72 O nog gimines Isaschar, Kedesa, ir
 priemiescius jo: Dobratha, ir priemiescius
 jo.
 73 Ir Ramotha, ir priemiescius jo: ir Anema,
 ir priemiescius jo.

74 O

Pagul. 6. 7.

I. K R A Y N I K U.

311

74. O nog gimines Afer, Masah, ir priemiescius jo : ir Abdona, ir priemiescius jo :

75. Ir Hukoka, ir priemiescius jo, ir Rehoba, ir priemiescius jo :

76. O nog gimines Nafthali, Kedesa, Galileoy, ir priemiescius jo, ir Hammona, ir priemiescius jo, ir Kirjathaim, ir priemiescius jo :

77. Oastankas wayku Merari turejo nog gimines Zebulona, Rimmona, ir priemiescius jo, Thabora, ir priemiescius jo :

78. O isz anos szalies Jordana ties Jericha priest uztekicima Jordano, nog gimines Rubeno, Bezari, girny, ir priemiescius jo : ir Jahza, ir priemiescius jo :

79. Ir Kedemotah, ir priemiescius jo, ir Measatha, ir priemiescius jo :

80. O nog gimines Gad, Ramotha, Gileade, ir priemiescius jo : ir Mahanaim, ir priemiescius jo :

81. Ir Hebron, ir priemiescius jo, ir Jaazer, ir priemiescius jo :

PAGUL. VII.

Gimines-reistras Ishaascharo, 1. 6c. Benjamino, 6. Nafthali, 13. Manasse, 14. Efraimo, 20. Afero, 38.

Gen. 46. 13. W Aykey a Ishaaschara buwo Thola, ir Pua, Jafib, ir Simron, kiazwetras.

Num. 26. 23. O waykey Tholos buwo Uzzi, ir Refaja, ir Jeriel, ir Jachmai, ir Jibsam, ir Semuel, galwos namu tewu sawo, isz Tholos budrausi galuncy giminesa sawo: skaycius ju dienosze Dowida buwo dwideszymis : ir du rukstanciu, ir szeszy szymcy.

3. O waykey Uzzi buwo Izrachja : 6 waykey Izrachjos buwo Michael, ir Obadja, ir Joel, ir Isia, tie peki wisi buwo galwomis.

4. O su jeyz pagal giminiu ju, pagal ju tewiszkii namu, buwo kopu wayko, tris-deszymtis ir szeszy rukstanciey : turejo nes daug moteru ir wayku.

5. O wayku ju wifose plemesa Ishaascharo, budru galunu buwo asztontos-deszymtis : ir septini rukstanciey, wisi budami indeti gimines-reistras.

Gen. 46. 21. 6 6 Waykey Benjamina buwo, Bela, ir Becher, ir Jediael, trejetas.

Num. 26. 38. O waykey Belos buwo Ezbon, ir Uzzi, ir Uzziel, ir Jerimoch, ir Iri, pakios galwos namose tewu, budry wirey, kurie budami indeti gimines-reistras, buwo dwideszymis : ir du rukstanciu, ir tris-deszymtis ir kietury.

1. 8. O waykey Bechera buwo Zemira, ir Joas, ir Eliezer, Elieonai, ir Omri, ir Jerimorh, ir Abija, ir Anathoth, ir Alamech : Tie wisi buwo waykey Bechero.

9. O tie budami indeti gimines-reistrosha, pagal giminiu sawo, galwos namu tewu sawo, budry galuncy, buwo dwideszymis rukstanciu ir du szymru.

10. O waykey Jediaela buwo Bilhan : waykey wel Bilhana, buwo Jeus, ir Benjamin, ir Ehud, ir Chenaana, ir Zethan, ir Tharai, ir Ahisahar.

11. Wisi tie waykey Jediales buwo galwomis sawu, budry galuncy, septyniolika rukstanciu, ir du szymru, iszeynacia wayksciu kowesp.

12. Priegram Suppim ir Huppim, buwo waykey Ira, 6 Husim waykey Ahero.

13. Waykey Nafthali buwo Jahziel, ir Guni, ir Jerer, ir Sallum, waykey Bilhor.

14. Waykey Manasse buwo Asriel, kury pagimde more Gileado : bez pamore jo Syrienska pagimde Machira, tewu Gileado.

15. O Machir eme uz moteri seferi Huppim ir Suppim, 6 wardas jos buwo Maacha : wardas wel antroja buwo Zelafead-6 Zelafead turejo dukteri.

16. O Maacha more Machiro pagimde sunu, ir pramino warda jo Ieres, 6 wardas broles jo buwo Seres : 6 suney jo buwo Ulam ir Reken.

17. O waykey Ulama buwo Bedan : cie ira waykey Gileado, sunaus Machira, sunaus Manasse.

18. Kas litis wel seferies jo Molecheth : pagimde Ithoda, ir Abiezeci, ir Mahela.

19. O waykey Semidos buwo Ahjan, ir Sechem, ir Likhhi, ir Aniam.

20. O waykey Efraima buwo Sushelach : 6 Bered buwo sunus jo, ir Tahath sunus jo, ir Blada sunus jo, ir Tahath sunus jo.

21. Ir Zabab buwo sunus jo, ir Sushelach sunus jo, ir Ezer, ir Elad : 6 wirey Gath, kurie gime ziamey, uzmusze jos, delto jog atajo imt peku ju.

22. Togdel Efraim tewas ju raudawo per dangiel dienu : 6 broley jo atajo tieszyt ghi.

23. Poram iejo moteries sawo, ir tapo niezczra, ir pagimde sunu, ir pramino anisien warda jo Beria, delto jog buwo wargie namose jo.

24. Dukte wel jo buwo Seera, ir pabudawojo ziama ghi, ir aukstaz ghi Berh-Morona : ir Ulzen Seera.

25. O Refah buwo sunus jo, ir Relef, ir Tels buwo sunus jo, ir Talsin sunus jo.

26. Ladan buwo sunus jo, Ammihud sunus jo, Elisama sunus jo.

27. Non buwo sunus jo, Josua sunus jo.

28. O d pasedymas ju, ir giwenimas ju buwo Beth-El, ir prygulincios wietos jo : 6 ties uztekicima Naaron, ties nusileydama, wel Gezer, ir prygulincios wietos jo : ir Sechem, ir prygulincios wietos jo, iki Gazey, ir prygulincios wietos jo.

29. O pas szali wayku Manasse buwo Berh-Sean, ir prygulincios wietos jo, Tnaanach, ir prygulincios wietos jo, Megiddo, ir prygulincios wietos jo, Dor, ir prygulincios wietos jo : Tose giweno waykey Josefo sunaus Izraelaus.

30. e Waykey Afera buwo Jimna, ir Isha, ir Ipsi, ir Berja, ir Sera, sefu ju.

31. O waykey Berjos buwo Heber, ir Malchiel : tas ira tewu Birtawir.

32. O Heber pagimde Jafeta, ir Someri, ir Hothama, ir Sua, seferi ju.

33. O waykey Jafeta buwo Pasach, ir Bimhal, ir Asvagh : Tie buwo waykey Jafeto.

34. O suney Semera buwo Ahi, ir Rohegas Jehubba, ir Aram.

35. O waykey brola jo Helam, buwo Zofah, ir Imma, ir Seles, ir Amal.

36. Waykey Zofah buwo Suah, ir Harneser, ir Sual, ir Beri, ir Imra.

37. Bezer, ir Hod, ir Samma, ir Silsa, ir Jichran, ir Beera.

38. O waykey Jethera buwo Jesanne, ir Pifpa, ir Ara.

39. O waykey Ullos buwo Ara, ir Hanniel, ir Rianza.

40. Wisi tie buwo waykey Afero, galwos tewiszkii namu, iszrynkii budry galuncy, galwos Kunigayksczu : Ir paskaytyri ira gimines-reistras waykop waynos, skaycius ju buwo dwideszymis : ir szeszy rukstanciey wiru.

Pagul. 9. 10.

I. K R A Y N I K U.

313

użtekicima, tie buwo adwernikeys terp abazu wayku Levi.

19 Ir Saliam sunus Kore sunus Ebiassu, sinus Korah, ir broley jo isz namu tewa jo, Korahitey buwo and darbu sluzbos, sargeys stogsciu Nometa : ksyppo rewey ju buwo sargeys abaze W I E S Z P A T I E 6 nog icygos.

20 Kaypo Pinchas sunus Elezaro buwo pirmo jofe Wadu su kuro buwo W I E S Z P A T S.

21 Zacharia sunus Meselemjos buwo warty-niku pas duris Nometa lueygos.

22 Wifu tu kurie iszynkti buwo adwernikeys stogsciump, buwo duszynatu, ir dwilka : tie ideri buwo gimines-reistran pagal sodziu sawo, Dowidas ir Samuel Beregina pattypryno jos uredie ju.

23 Anisjen tada ir suney ju buwo pas bromas Numu W I E S Z P A T I E S, namose Nemeto and sargibiu.

24 Wartynikey buwo tie, nog kieruru weju ties użtekicima : ties nuileydyma, ties puls-nakti, ir ties pietus.

25 O broley ju buwo sodziof sawo, kurie ataydawo sekmoj dienoy, nog czefa iki czefuy, kad tarnawu su jey.

26 Tame nes uredie buwo kienury Wirausi adwernikey, kurie buwo Levitey : o tie buwo and kamaru, ir and skorbu Namu Diewu.

27 O tie aelldawo per wifa nakti aplink Namu Diewu : sargibe nes buwo and ju, ir anis-jen buwo and atadaryma, o tey kas ryto-metu.

28 Nekurie wel isz ju buwo and tarnawima sudu, skacyiuy nes niezdawo jos, ir skacyiuy isz niezdawo jos.

29 Isz rugi nes paciu iftatyri buwo nekurie and sudu, ir and wifu szawu sudu : ir and smulkiu-milku, ir wino, ir aliwoy, ir kodylos, ir kwepalu.

30 O isz sunu Kunigu buwo garawitojey raklamo-darba kwepalu.

31 O Martichja isz Levitu kursley buwo pirmgimdziu Sallumo Korahos buwo uredie and ano darba kury wire pancukofe.

32 O isz wayku Kaharyu, isz brolu ju buwo nekurie and prygarawijma donu, kad garawiru jas kas subara.

33 Isz tu teypag ira giedorojey galwos tewu terp Levitu kamarofe walai nog sluzbos : diena nes ir naktis buwo and ju, bur tame darbe.

34 Tos ira galwos tewu terp Levitu, galwos giminesa sawo : tie giweno Jeruzaley.

35 Bet Gibeoy giweno Jeiel, tewas Gibeona : o wardas seferies jo buwo Maacha.

36 O Abdon buwo pirmgimdis sunus jo, po-sam Zur, ir Kis, ir Baal, ir Ner, ir Nadab.

37 Ir Gedor, ir Abjo, ir Zacharia, ir Mikloth.

38 O Mikloth pagimde Simeama : tie tey-pag giweno Jeruzaley, ties brotus sawo, su bro-leys sawo.

39 O Ner pagimde Kisa, o Kis pagimde Sauli : o Saul pagimde Jonathana, ir Malchi-Sua, ir Abinadaba, ir Eibauli.

40 Ir Jonathana sunu Meribbaalos, o Merib-baal pagimde Michu.

41 O waykey Michos buwo Pithon, ir Melech, ir Tarta.

42 O Achaz pagimde Jaewa, o Jaera pagimde Alemertha, ir Azmavertha, ir Zimri, o Zimri, pagimde Moza.

43 O Moza pagimde Bina : kuro sunus buwo Aesja, kuro sunus buwo Elasa, kuro sunus buwo Azel.

44 O Azel turejo szefzys sunus, o wardey, ja ira tie : Azrikam, Bochr, ir Ismael, ir Searja, ir Obadja, ir Hanan : Tie ira suney Azelies.

PAGUL. X.

Filistyne pamuszra abaza Izraelitu, 2. Oe. Saulies tris suney pamuszri tra, 2. Saul giedzia nog szarwu-nieszoroja sawo kad ghy perduru, kad anijen wegic to padaryt, Saul perdura pasi sawe, 4. Szarwu-nieszoroja teypag perbdura, 5. Saulies wisi namey prazufta, 6. Izraelitey aplaydzia miefus sawo, pro bayme Filistynu, kurie szma jor, 7. Kada Sauli ir sunus jo bry-lins numeru and katna Gilboa, 8. Nukiera galwa jo, ir sunia ja su szarwey jo aplink ziame sawo, 9. Potam rzedza jos Namose Diewa sawo, klawza wel galwos jo pakabina namose Dagona, 10. Jaber Gileadonicy nuima lawonos Saulies ir sunu jo, ir pakabia sz-n kaulus ju, ir pasukawja per septynias dienas, 11. Kodel datayda Diewas teyp prapule Saulu, 13.

IR Karawo Filistyney priefz Izraeli. o wirey Izrael pabego nog weyda Filistynu, ir parpole pamuszrys and katna Gilboa.

2 Ir wijo Filistyney arti Sauli ir sunus jo : ir pamuszre Filistyney Jonathana, ir Abinadaba, ir Malchi-Sua, sunus Saulies.

3 Ir buwo sunki kowe priefz Sauli, o szawiey-kilpiniu użspejo ghi, ir bijojas anijen tabey szawju-kilpiniu.

4 Tare tada Saul szarwu-nieszorojop sawo, isztrauk kalawija rawo, ir perdurk jo mane, kad noreyru tie nopipiaufleley, ir darytu su manim juka : bet szarwu-nieszorojas jo nenorejo, bijojas nes tabey : eme tada Saul kalawija, ir pole and jo.

5 Kad iszwido szarwu-nieszorojas jo, jog numire Saul, tada parsjen teypag pole and kalawija, ir numire.

6 Teypo numire Saul ir tris suney jo : ir wisi nam:y jo pamire podragu.

7 O kad iszwido wisi wirey Izraelaus kurie buwo tomoy, jog pabego anijen, ir jog Saul ir suney jo pamire : rada aplayde miefus sawo, ir pabego parisjen : Araj o tada Filistyney ir giweno jofe.

8 Ir szojas and rytoy kad arajo Filistyney id-gaudint pamuszrosius : jog rado Sauli ir sunus jo, begul int and katno Gilboa.

9 Ir paeme ghi, ir eme galwa jo, ir szarwus jo : ir nusiunte jos ziame Filistynu apiskrytey, kad apiskiru tey batwonamus sawo ir zmo-nemus.

10 a Ir izdejo szarwus jo namose Diewa a 1. Sam. sawo : galwa wel jo pakabino namose Dagona. 31. 10.

11 Kad izgirdo wifas Jaber Gileade, wis tey ka padare Filistyney Saulu.

12 Tada kietes wisi kareywingi wirey, ir eme kuna Saulies ir lawonos sunu jo, ir adgabeno jos ing Jaber : ir pakafe kaulus ju po a-zolu Jabele, ir pasukawo per septynias dienas.

13 Teypo numire Saul perzageime sawo, kuro perzegie priefz W I E S Z P A T Y, priefz zody W I E S Z P A T I E S, kuro netaugojo, ir b deluq jog klawse zynes jefzkodama jos.

14 O nejefzkoio W I E S Z P A T I E S to-gdel użmufta ghi anijen, u perkiele Karalkto Dowidop sunausp Mai.

b 1. Sam. 21. 82

PAGUL.

FAGUL. XI.

wis Izraelitay isfryka. Hebronan, 1. 8c. ir pateja Karalumi Dowidas and sawas, 3. Potam tye po diang Jeruzalema. Dowidas ganna ta mista, 5. per Joaba, 6. Dowidas mceyna pilin Jeruzaley gawet, 7. miefka patrejo, 8. Dowidas kas diencya dydyn. 9. Telus jakos ape gatunu, ir praktinausius minis Dawida, ir budrus ju darbus, 10. kaypo ira Joabam, 11. Elazar, 12. Dowidas giedzia giat waderio isz szulnies po broma Bethlehem, 17. kury arnezaj m anie tris gatuncy, bet anisen nenorejo giat, 18. Abisai ira trecias terp anu gatunu, 20. Benaja uzmufta du Lawu, 22. ir dydi Egypczoni, 23. gatuncy terp zaftiera, 26.

- a Sam. 5. Sufirynko a tada wisas Izrael Dowidop Hebronan, kalban, Szrey, cime kaulas tawo ir kunas tawo.
1. Firmo teypag kad dar buwo Saul Karalumi, b 1. Sam. 6 iszwezdawey Izraeli, ir iwezdauey: Pars teypag WIESZPAT S Diwas tawo rare tau: Tujen gamsi zmones mano Izrael, ir rujen busi Wadu zmoniu mano Izrael.
3. Arajo teypag wisi Wirausicy Izraeliy Karalaus Hebronan, ir padare Dowidas su jeys sadara Hebrone, po weydu WIESZPATIES: ir patepe anisien Dowida Karalumi and Izraelaus, e pagal zodia WIESZPATIES per tarnawima Samuelis.
4. Ir laydes Dowidas, ir wisas Izrael Jeruzalen kurfey ira Jebus: d ten nes buwo Jebusitey a 2. Sam. 5. 6. giwetojcy anos ziames.
5. Ir rare giwetojcy Jebus Dowidop, Neieysia: Dowidas wienok ieme pili Zion, kurfey ira mieftas Dowido.
6. Tare nes Dowidas, Kas pamufz pirm Jebusitu, bus Galwa, ir Wirausiu: Joab tada sunus Zerujos uzlijo pirm, togdel stojos Galwa.
7. Ir giweto Dowidas pilii, togdel pramino ghi mieftu Dowido.
8. Ir pabudawojo miefta apiskrytey nog Millo, ir apiskrytey: ir atnauino Joab atstanka miefto.
9. O Dowidas nesilowe, ir ejo dydyn, WIESZPAT S nes karu buwo su jo.
10. e Ir tie buwo gatwomis gatunu, kuros rurejo Dowidas, kurie redes galintincey Karalitay jo su wisu Izraelu, kad padaryu ghi Karalumi and Izraelaus, f pagal zodia WIESZPATIES.
11. Ir tie ira isz skayciaus ano gatunu kuros turejo Dowidas: Jakobam sunus Hachmoni buwo galwa isz tryju deszymtu, kurfey pakiele rahotyne sawo and tryju szymtu, pamufze jos wienu karto.
12. O palkuy jo buwo Elazar sunus Dodo Ahohira: ras buwo terp tryju gatunu.
13. Tas buwo su Dowidu Pas-Dammime, g kad sufirynko ten kowelp Filistyne, o stukas ziames pitas buwo miezu, zmones wel pabego nog weyda Filistynu.
14. O anisien sustojo widurye ano stuka, ir gine ghi, ir pamufze Filistynus: ir iszlo sawo jos WIESZPAT S dydziu iszlo sawimu.
15. b Trejetas teypag isz tryju-deszymtu gatwu laydes olen Dowidop lindynen Adullam: o atazas Filistynu atsigule tomoy Betaim.

16. O Dowidas anomet buwo pilii: apifoda wel Filistynu anomet buwo Bethleheme.

17. O Dowiduy uzsigieyde, ir rare: Kas mi dos giat isz ano wadenia isz szulnia Bethlehem kurfey ira po broma?

18. Persimufze tada ans trejetas per abaza Filistynu ir paseme wadeni isz ano szulnia Bethlehem, kurfey ira po broma, ir nefze ghi, ir arnezse Dowidop, bet Dowidas nenorejo giat jo, bet iszliejo ghi po WIESZPAT C I U.

19. Ir rare: Teatarolina rey Diwas nog manes, kad padarycia rey: giarcigu krauja tu wiru: su nebespeczniste giwaros sawo, ir labey su nebespeczniste giwaros sawo arnezse ghi: ir nenorejo giat jo, padare rey anie tris gatuncy.

20. O Abisai brolis Joabo, tas teypag buwo galwa terp tryju, ir pakietes rahotyne sawo and tryju szymtu pamufze jos: reypo turejo warda terp anu tryju.

21. Isz tryju pagiarboy buwo priefz ano du, togdel buwo jems Wirausiu: bet neifzako iki trejetuy anu pirmuju.

22. Benaja sunus Jados, sunaus galincyugo wira isz Kabzeel, buwo dydziu darbole: Tas pamufze du stypru lawu Moabo: Nuejo teypag ir uzmuftse lawu widurye lindynes iniego metu.

23. Pamufze teypag Egypczoni, aukfzraghi and pakiu olakru, o ans Egypczonis turejo rahotyne rakoy kaypo rieftawa audiejaus bet anisen nuejo joi su wery isz traukie rahotyne isz rakos ano Egypczones, ir uzmuftse ghi joi paties rahotyne.

24. Tos daykru padare Benaja sunus Jojados: togdel turejo warda terp anu tryju gatunu.

25. Szrey buwo szlowintingiausiu isz anu tryju-deszymtu, neifzako wienok iki anamuy trejetuy: Ir istate ghi Dowidas and Pefciaju sawo.

26. O gatuncy karu buwo Afahel, brolis Joabo: Elhanan sunus Dodo isz Bethlehem, a 2. Sam. 2, 24.

27. Sammoth Harodita, Helez Pelonira.

28. Ira sunus Ikkes Tekoira, Abiefer Anthothira.

29. Sibbechai Hufashira, Ilai Ahohira.

30. Maharai Nerosathira, Heled sunus Baanos Nerosathira.

31. Ichai sunus Ribai isz Gibeos wayku Benjamino: Benaja Pirhathonira.

32. Hurai isz upelu Gaaz, Abiel Arbathira.

33. Azmaveth Baharumira, Eliahba Saalbonira.

34. Isz wayku Hasemo Gizonitos buwo Jonathan sunus Sage Hararira.

35. Ahjam sunus Sacharo Hararira, Elifal sunus Ur.

36. Hefer Mecherarira, Ahija Pelonira.

37. Hezro Karmelira, Naarai sunus Ezbai.

38. Joel brolis Nabhano, Mibhar sunus Geri.

39. Zelek Ammonira, Nahrail Berothira, szarwu nefzotojas Joabo sunus Zerujos.

40. Ira Ithira, Gareb Ithira.

41. Uria Hethira, Zabed sunus Ahlai.

42. Adina sunus Sizos Rubenira buwo galwa Rubenitu, tris-deszymtis wienok anu buwo and jo.

43. Hanan sunus Maachos, ir Jozafat Mithnira.

44. Ustija Asterarira: Sama, ir Jeiel sunus Horhamo, Arpericos.

45. Jediel sunus Simri, ir Joha brolis jo Tizita.

46. Eliel

46 Eliel Hammahavim, ir Jeribai, ir Josavja suney Elnaamo: ir Ichma Mubabita.

47 Eliel ir Obed, ir Jaasiel izf Mezobajos.

PAGUL. XII.

Trysmena dar cia nekurie galuney Dowida, kurie atajo jop kad perskiojoghi Saul, 1. Ue. pirmiaus isz pacios gimines Saulies, 2. poim isz gimines Gad, 14. isz giminiu teypag Benjamins ir Judos, 16. ir isz Manasre, 19. galusiey sukos Wirauhey zutnietu, kurie atajo Dowidop Hebronan, kad padarytu ghi Karalumi, ie ikaycius isz kiekvienos gimines, 23. wisar Izrael sudera padaryt Karalumi Dowida and sawe, 1, 38. linxminas po drag per tris dienas, 39.

O Tie ira kurie atajo Dowidop Ziklagan, kad dar buwo użrakinias po weydu Saulies sunaus Kis, tie teypag buwo terp anu galunu kurie padejo anosp waynos.

2 Szarwoti kilpinieys, bemerant akmenieys deszymen ir kayren, ir szaujant strelomis isz kilpinio: tie buwo isz brolu Saulies, isz Benjamins.

3 Galwa buwo Ahiezer, ir Joas, suney Semas Gibeahitot, potam Jeziel, ir Peler, suney Azmavetho, ir Beracha, ir Jehu Andonita.

4 Ir Ismajja Gibeonita buwo galunu terp tryju-deszymu, ir użstaryu and tryju-deszymu: ir Irmeja, ir Jehaziel, ir Johanan, ir Jozabar, Gederathira.

5 Eluzai, ir Jerimoth, ir Bealja, ir Semarja, ir Sefatja Harufia.

6 Elkana, ir Isia, ir Azareel, ir Joezer, ir Jasobam Korhicy.

7 Ir Johela, ir Zebadja, suney Jerohamo isz Gedor.

8 Arfiskire teypag nog Gadiru Dowidop anan pilni giroy: budry galuney, karewyey waynos, izarwoti zbraja ir skida, o weydey ju buwo weydey kawu: greyumis wel buwo kaypo stygnos and kalnu.

9 Ezer buwo Galwa: Obadja antras, Eliab grecias.

10 Mismanna kietwirtas, Irmeja pektras.

11 Attai szelias, Eliel sekmas.

12 Johanan asznias, Elzabad dewintras.

13 Irmeja deszymtas, Machbannai pirmas siekas.

14 Tie buwo isz wayku Gad, Galwomis wayfko: wienas mazausias buwo and szymta, o dydziausias and tukitancio.

15 Tie tey ira kurie ejo per Jordana: pirmame menasij, kad buwo pilnas wifose kraszose sawo: ir tie iszware wifus gimetojus ligumu ties uztekicima: ir nuhteydyma.

16 Atajo teypag isz wayku Benjamins ir Judos pilni Dowidop.

17 O Dowidas iszejo suykty jos, ir atskie, ir rare jems: Jeygu atajot manesp pakajausp, ka 3 paderumite mi, tada bus szyrdys mano podraig and jusi: bet jeygu ira kad izdorumite mane zardodliwep neprietelamus mano, kada gi nera gwoltra ra kose mano, W I E S Z P A T S tewu mecu reregj tey, ir tekoroja tey.

18 O Dwafia apwilkio Amasai Wirauis and Kapitonu, ir ikre ansien: Tawo esme, Dowide, ir su rawim esme, sunau Maa, pakajus, pakajus t'eff rau, ir pakajus galunan us tawo, Diewas nes tawo padeda rau: Fryeme

tada jos Dowidas, ir iflate jos kad buta Galwomis and pulku.

19 a Prypole teypag nekurie isz Manasse Dowidop, kad atajo ansien karot su Filistyneys priesz Sauli, noris anisim nepadejo jemus: Kunigaykiczey nes Filistynu prytirodyja palaydo ghi, kalbait: Su nebespeczniste galwu musu arputra Sauliesz Wicpatiesz sawo.

20 Kad laydes ansien Ziklagan, prypole jop isz Manasse Adnah, ir Jozabad, ir Jediel, ir Michael, ir Jozabad, ir Elihu, ir Zillethai: Galwos tukitanciu kurie buwo Manaseyp.

21 Ir tie padejo Dowiduy priesz anos pulkus, wif nes tie buwo budry galuney: ir buwo Wirauiseys waytkie.

22 Areydawo nes anomet kas dien Dowidop, kad padetu jam, net buwo dydys abazas, kaypo abazas Diewo.

23 Ir tie ira ikayciey ann galunu kurie pryrediti buwo wayfko, kurie atajo Dowidop Hebronan kad perkieltu and jo Karaliesz Saulies, pagal nasru W I E S Z P A T I E S.

24 Wayku Judos kurie neszojo zbrajas, ir rahorynes, buwo szelzy tukitanciey, ir aszroni szymtey, pryredytu wayfko.

25 Isz wayku Simeona, budru galunu wayfko, septyni tukitanciey ir szymtas.

26 Isz wayku Lewi, kierury tukitanciey ir szelzy szymtey.

27 O Jehojada buwo Wirauisu Aaronicu: su jo wel buwo tris tukitanciey ir septyni szymtey.

28 O Zadok buwo jaunikayciu, budru galunu: o isz namu tewu jo buwo dwideszymis ir du Wirauisu.

29 O isz wayku Benjamins brolu Saulies tris tukitanciey: iskzoley nes dar buwo daug tu kurie turejos namu Saulies.

30 O isz wayku Efraim, dwideszymis tukitanciu, ir aszroni szymtey, budru galunu, wiru wardo namise tewu sawo.

31 O isz puses gimines Manasse, aszroniolika tukitanciu tu kurie izspaufty ira wardu, jog atajo kad padarytu Dowida Karalumi.

32 O isz wayku Isacharo, kurie darytti buwo iszmanime czesu, zynor tey ka tury weykt Izrael: galwu ju buwo duszymtu, wif wel broley ju daboja todzia ju.

33 Isz Zebulona iszeynaci u wayfkan szarwotu kowesp su wifokieys waynos szarweys, pekios-deszymis tukitanciu: ir sangot kowesreda nesiubojacia szyrdzia.

34 O isz Naithai tukitantis Wirauisu: o su jeyis su zbraja ir rahoryne tris-deszymtis ir septyni tukitanciey.

35 O isz Daniru kowesp szarworu dwideszymis ir aszroni tukitanciey, ir szelzy szymtey.

36 O isz Aser iszeynaci u wayfkan sangot kowesreda buwo kiaruros-deszymtis tukitanciu.

37 Isz anos wel szalles Jordano isz Rubeniru ir Gadiru, ir puses gimines Manasse su wifokieys stoczeks waynos, szymtas ir dwideszymis tukitanciu.

38 Wif tie karewyey kurie galejos turet kowesrede; atajo su robula szyrdzia Hebronan, kad padarytu Dowida Karalumi and wif Izraelaus: Ir attanko teypag wif Izraeliesz buwo wiena szyrdys padaryt Karalumi Dowida.

39 Ir buwo ten Dowidiep per tris dienas bewigant

walgant ir begierant : broley nes ju pagatawijo
synus jemus.

40 Ir gientis teypag ju, iki IIsascharuy,
ir Zebulonuy, ir Nafchali, neize dona and asilu,
ir and welbludu, ir and mulu, ir and jauciu,
mitru-peną, stukus figu, ir stukus razynku, ir
wina, ir aliwa, ir jaucius, ir smulkughi peku
mincy : linxube nes buwo Izraeliy.

PAGUL. XIII.

Dowidas rodyjas su Wiraufieys zmoniu, 1.
Ge. ape abekna sueyga, 2. ir adgabenima
Skrynios isz Kiriath-Jearim Zionan, 3. Ko
megla labej wisas surynkimas, 4. Togdel
passien Dowidas laydzias su wisu suryn-
kimu, 6. uzdeda Skrynias and naujo wa-
za, 7. Dowidas ir wisos zmones davo
dydi dziangsmu giesmemis ir zaydymu, 8.
Uza iszrieisla raka sawo nziurei Skrynias,
9. uz ka iszrynką ghi Diewas, jog mierz-
ta, 10. Dowidas pramena ana wicla kur
sey sojos Perez-Uza, 11. Ir bijos gabene
sawo sp Skrynias, 12. bet liepia ja gabena
namosna Obed-Edoma, 14.

IR rodyjos Dowidas su Wiraufieys tukstan-
ciu, ir symynikeys, ir su wisieys Kuni-
gaykizceys.

2 Ir tare Dowidas wisop surynkimop Izrael-
aus : Jeygu gjar regis jumus, ir jog tey ira
nog W I E S Z P A T I E S Diewa musu : iz-
sipyatynkim, nusiuskim sttankop brolu musu,
wisolna ziamesna Izraelaus, ir Kunigaykiz-
czump, ir Levitump kurie ira su jey, mieltola,
su priemiescieys ju kad susyrinktu musump.

3 Ir pergabekim lweis Skrynias Diewa mu-
su : nejszkujom nes jos dienos Saulies.

4 Tare rada wisas surynkimas kad buru teyp
padaryta : tas nes daykas buwo teysus akise
wisu zmoniu.

2 Sam. 5 a Suryako rada Dowidas wisą Izraeli, nog
6.1. Egypciszkio Sichor, iki kur ateyna Hamathon,
kad adgabetu Skrynias Diewo isz Kiriath-
Jearim.

6 Laydes rada Dowidas su wisu Izraelu Baal-
loni, tatey ira, Kiriath-Jeariman, kursey ira Ju-
doy, kad adgabetu isz ten Skrynias Diewo
W I E S Z P A T I E S kursey giwena cerp Che-
rubim, kame dydynamas est wardas.

7 Ir adgabeno anisjen Skrynias Diewo and
naujo waza isz namu Abinadabo : o Uza, ir
Achio wede ana wazy.

8 O Dowidas ir wisas Izrael zayde po weydu
Diewo isz wisos sitos, teyp giesmemis, kaypo
horpomis, ir lutniomis, ir bubneys, ir cymbo-
leys ir trubomis.

9 O kad atajo iki takuy Chidona, jog iszrie-
se Uza raka sawo parurei Skrynias, jauciey
nes klupo.

10 Uzsidegie rada rustibe W I E S Z P A-
T I E S priefz Uza, ir pamulze ghi, delto jog
iszriele raka sawo Skrynios, ir numire ten
po weydu Diewo.

11 O Dowidas uzsidegie jog perplese
W I E S Z P A T S plizy and Uzos, togdel
pramino ana wicla Perez-Uza, iki szey die-
ney.

12 Ir bijos Dowidas W I E S Z P A T I E S
moy dieuoy, kalbanr: Kaypo gabesna, manasp
2 Sam. Skrynias Diewo?

6. 10. 13 Togdel 6 neliepe Dowidas gabet sawosp

Skrynias, mieltan Dowido : bet liepe prala, ka
ja namosna Obed-Edoma Gethigos.

14 Teypo atliko Skrynias Diewo namosp
Obed-Edoma : namosp jo, per tris menasius, ir
szlawino W I E S Z P A T S namas Obed-Edo-
nia, ir tamuy wisamuy ka turejo.

PAGUL. XIV.

Karalus Hiram sinca sinzynius Dowidop su
daylidem ir Cedro-medziaga, 1. Ge.
Dowidas eyt szpyry, 2. ima daugiaus mo-
teru, ir daugiel gauna wayku, 3. wardcy ju
4. Filistynej laydzias kowen priefz Da-
wida, 6 Dowidas priefz jos, 8. Dowidas
klaufas Diewo ka tury weyt: Kursey liepia
jam layfys, su pazadeimu pergaleimo,
10. Dowidas pamulze jo, ir pramina ana
wicla Baal-Perazim, 11. Dowidas liepia
batwonu ju sudegini, 12. Filistynej wel
karoja, 13. Dowidas adgalos klaufas
Wieszapies kursey sako jam ka tury weyt,
14. zadedams podraug pagialbu sawo,
15. Dowidas pamulze Filistynus antrakart,
16. ir togauna dydi warda, ir bijos jo
wisu. 17.

Nusiunte a rada Hiram Karalus Tyraus a 2 Sam.
sinzynius Dowidop, ir cedro-medziaga, 5.11.
ir mulorus, ir daylides, kad budaworu jam
namus.

2 Ir pamare Dowidas jog pasyryno ghi
W I E S Z P A T S Karalumi and Izraelaus :
iszkieita nes ira peraukizcy Karaliste jo del
zmoniu jo Izrael.

3 Ir eme Dowidas daugiaus moteru Jeru-
zaley : ir pagimde Dowidas daugiaus sunu ir
dukteru.

4 b O cie ira wardcy wayku kuros turejo b 1. Kray.
Jeruzaley : Sammua, ir Sobab, Nathan, ir 3.5.
Salomo.

5 Ir lbchar, ir Elisua, ir Elpelc.

6 Ir Nega, ir Nefeg, ir Jafa.

7 Ir Elisama, ir Beeljada, ir Eliseler.

8 Kad izgirdo Filistynej, jog pateptas
buwo Dowidas Karalumi and wisu Izraelaus,
rada laydes wisi Filistynej jeshkot Dowida :
Kad tey izgirdo Dowidas, rada laydes priefz
jos.

9 Kad atajo Filistynej, rada izfrieie ligume
Refaim.

10 Klaufes rada Dowidas Diewo, kalbanr,
Laysiosgu priefz Filistynus ir padosigu jos
rakon mano ! o W I E S Z P A T S tare jam,
Layskis, padosiu nes jos rakon tawo.

11 O kad laydes anisjen Baal-Peraziman,
rada pamulze jos ten Dowidas, ir tare Do-
widas, Perplese Diewas neprietelus mano
per raka mano, kaypo plizy wadeniu,
togdel pramino anisjen warda anos wictos
Baal-Perazim.

12 Ir paliko ten anisjen Diewas sawo, o
Dowidas pryfakle, ir sudegini buwo ugnia.

13 Bet nesilowe Filistynej, ir izfrieie anoy
lomoy.

14 O Dowidas klaufes wel Diewo, o Die-
was tare jam, Nesilaysi pliskuy ju : bet ap-
stok jos isz aukstero, ir ateyk jamp ties morwu-
medzius.

15 Ir stosis kad izghsi bulsa eimo wisury
morwu-medziu : iszcyk rada kowesp : Diewas
nes iszejo ph m weyda tawo kad pamulze ju aba-
za Filistynu.

16 Ir

Pagul. 15. 16.

I. K R A Y N I K U

317

16 Ir padare Dowidas pagal to kaypo isakie jam Dievas: ir pamulize anisjen wayka. Fili-
stynu, nog Gibeon iki Gazet.

17 Teypo iszejo wardas Dowida, wifosna anosna ziamefina: ir dawe WIESZPAT'S izgarsty jo and wifu anu Pahoniu.

PAGUL. XV.

Dowidas gatawija Skrynicy Diewo wietu,
1. *Ec.* ir isako kad neszcu Levitay Skrynica
Diewo, 2. wifas Izrael atcy Jeruzalen, kad
adgabatu tyn Skrynica, 3. Wardey Levitu
kurie atajo tyn delto, 4. Dowidas isako
Wirausiems su ka ir kaypo tury wryki, 11.
Klanzados est Dowidny, 14. padaryta tcy
ira su dydzia lizmihe zaysto, 16. Michal
dukre Saulies iszwidus bezokinejant Dowida.
ir bezaydziant pirm Skrynios gor-
dya jo, 29.

IR padare sau Dowidas namus miete sawo:
Ir pagatawijo Skrynicy Diewo wietu, ir iz-
spade jey Nometa.

a Num. 4. 15. a Tare rada Dowidas: Nickas teneliza Skry-
nia: Diewo liz Levitay: WIESZPAT'S nes
a apyrnko jos, kad neszcu Skrynica: Diewo, ir
carnautu jam and amzu.

3 Surnko teypag Dowidas wifas Izraeli
Jeruzalen: kad adgabatu Skrynica: WIESZ-
PATIES wietu jos, kura pagatawijo
jey.

61. Kray. 6. 1. 2. 4 b Ir surynko Dowidas waykus Aarona, ir
Levitus.

5 Ily wayku Kehath, Wirausiu buwo Uriel,
6 brolu jo buwo szymtas ir dwide-
szymts.

6 Ily wayku Merari, Wirausiu buwo Afaja,
6 brolu jo buwo duszymtu ir dwideszymts.

7 Ily wayku Gersona Wirausiu buwo Joel, 6
brolu jo szymtas ir tris-deszymtis.

8 Ily wayku Elizafana Wirausiu buwo Semaja,
6 brolu jo buwo duszymtu.

9 Ily wayku Hebrona Wirausiu buwo Eliel, 6
brolu jo buwo aszronios-deszymtis.

10 Ily wayku Uzziel Wirausiu buwo Ammi-
nadab, 6 brolu jo buwo szymtas ir dwi-
lika.

11 Ir pawadyno Dowidas Kunigu Zadoka, ir
Abiathari: ir Levitu, Urieli, Afaja, ir Joeli,
Semaja, ir Elieli, ir Amminadaba.

12 Ir tare jems, Jujeu este gatwomis tewa
teyp Levitu: pasiszwestir, patisjen, ir broley
jusu, kad adgabatumite Skrynica: WIESZ-
PATIES Diewa Izraelaus anon wietu
kura pagatawijau jey.

13 Delto nes j-g nepadaret so pirmey:
WIESZPAT'S Diewas musu padare plifzy
teyp musu delto jog nejeszkiojom jo pagal to kas
ira teysu.

14 Pasiszweste rada Kunigey ir Levitay kad
adgabatu Skrynica: WIESZPATIES Diewo
Izraelau.

15 Ir gabeno waykey Levitu Skrynica: Diewo
and peciu sawo neszameys-medzieys kurie
buwo and ju, e pagal to kaypo prysakie
Maysefas, pagal zodzia WIESZPA-
TIES.

Exod. 25. 14. Num. 4. 15. 16 Ir tare Dowidas Wirausiems Levitu
kad iszarytu brolus sawo Giedorojey su
zaysto ludeys, su lumionis, ir horpomis, ir
cymboleys, kad arsilieptu pakieldami balsa su
dziaugsmu.

17 Istate rada Levitay d Heman: sunu Joe-
lies, 6 isz brolu jo Afasa, sunu Berechjos: 6
isz sunu Merari, brolus ju, Ethana: sunu
Kufajos.

18 O su jey brolus ju antro reda: Zechar-
ja, Bena, ir Jaazieli, ir Semiramotha, ir Je-
hieli, ir Unni, Eliaba, ir Benaja, ir Maaseja,
ir Mattithja, ir Elifele, ir Mikneja, ir Obed-
Edoma, ir Jeieli adwernikus.

19 O Giedotojey, Heman: Afas, ir Ethan,
arsiliepe wato cymboleys.

20 O Zecharja, ir Aziel, ir Semiramoth, ir
Jehiel, ir Unni, ir Eliab, ir Maaseja, ir Benaja,
lutni omis and Alamoth.

21 O Mattithja, ir Elifele, ir Mikneja, ir
Obed-Edom, ir Jeiel, ir Azazja horpomis and
Scheminich, pastiprynt balsa.

22 O Chenanja Wirausias Levitu buwo and
pakielima: ansjen mokie jos pakielime, razum-
nu nes buwo.

23 O Berechja, ir Elkana, buwo adwerni-
keys Skrynios.

24 O Sebanja, ir Jozafat, ir Nethaneel, ir
Amasai, ir Zecharja, ir Benaja, ir Eliezer, Ku-
nigey, trubijo trubomis pirm Skrynios Die-
wo: Obed-Edom wel ir Ichija buwo adwer-
nikeys Skrynios.

25 Ir stojos jog nucjo Dowidas ir Wi-
rausicy Izraelaus, ir Wirausicy ruktanciu ad-
gabent Skrynica: sadaros WIESZPATIES,
isz namu Obed-Edoma su dziaugsmu.

26 Stojos rada, delto jog padcio Diewas a-
niems Lavitams, kurie nesze Skrynica: sadaros
WIESZPATIES, jog asierawojo ispyr-
neta: werszu, ir sepyrnetu awinu.

27 O Dowidas apwiktras buwo ploszczumi
plonos-drobes, wif teypag Levitay, kurie nesze
Skrynica, ir Giedotojey, ir Chenanja Wirausias
and pakielima Giedoroju: turejo teypag Do-
widas serdoka: drobes.

28 Teypo adgabeno wifas Izrael Skrynica:
sadaros WIESZPATIES, su szauksmu,
ir su garsumu trubos, ir su trubomis: ir su
cymboleys, bedarant balsa: lumionis, ir hor-
pomis.

29 e Ir stojos kad atajo Skrynica sadaros e 2 Sam
WIESZPATIES iki mietay Dowido, 6. 1
jog Michal dukre Saulies zurejo pro laga, ir
repcjo Karala Dowida: szokinejant ir zay-
dziant, ir pawerte nieku ghi szyrdiy sawo.

PAGUL. XVI.

Dowidas ir zmones asierawoja digama: asie-
ra, ir dekudarymo: asiera: kad adgabeno
Skrynica: Nometa, kury Dowidas pagata-
wiso and so, 1. *Ec.* szlawina patien zmo-
nemus ir doda kiekwienamuy donna, zumi,
ir wina, 3. ir iszato Levitus carnawimop
Skrynios, ir garbinimop Diewa Izraelaus,
4. Kurie tcy buwo gatwomir and in kurie
garbino Diewa and zaysto: suda, 5. Api-
raszantas ira Psolmas kury dawe Dowidas
Asafuy ir brolamus jo, kad garbinu jo
Wieszpaci, ir laupisnu, 7. Kury kad pagie-
dojo wifas surynkimas tare: Amen, garbi-
nant Wieszpaci, 36. Dowidas iszato Giedo-
tojey, 37. Adwernikus, 38. Kunigus kad
asierawotudigama: asiera: carnawimop Skry-
nios, 39. Kad tcy padare kiekwiens parejo
namojna sawo, 43.

1 a Kad

318

I. PARALIPOMENON.

Pagul. 16. 17.

2 Sam. 6. 17. **K** Ad inefce Skrynia: Diewo, tada pastare
anisen widuryje Nometa, kury izspade
icy Dowidas: ir asierawojo anisen dega-
ma-asieras ir dehudarymo-asieras po weydu
Diewo.

2 Kad pabaygie asierawot Dowidas dega-
ma-asieras, ir dehudarymo-asieras: tada szla-
wino zmonowis wasdane WIESZPA-
TIES.

3 Ir b padalijo, kiekwienamuy Izraeliy, nog
wiriszko iki moteriszkam, kiekwienamuy ba-
delę dunos, ir gražu skutę mesor ir plezka
wino.

4 Ir istate Skryniosp WIESZPATIES
nekuris iz Levitu tarneys: ir kad mloetu
and WIESZPATIES Diewa Izraelaus, ir
garbintu, ir laupintu.

5 Afas buwo galwa, o Zecharia antras pas-
lany jo: Jeiel ir Semiramoth, ir Jehiel, ir Mar-
sichia, ir Eliab, ir Benaja, ir Obed-Edom; ir
Jeiel, sudeys lutniu, ir horpu, o Afas atsiliepe
cymboleys.

6 Ber Benaja, ir Jahaziel Kunigey wisados
erubomis pirm Skrynja sadaros Diewo.

7 Toygi tada pacioy dienoy dawo Dowidas
pirmiaus *ra Psolma*, garbint WIESZ-
PATY per tarnawima Afaso, ir bro-
lu jo.

8 Garbinkit WIESZPATY, zadynkit
warda jo, naszykit darbys jo terp gimini-
niu.

9 Giedokit jam, giedokit jam Psolma,
kalbekit tazumney ape wisus stebuklingus
darbus jo.

10 Girkites wardane szlowes jo, kad dziaug-
tus szyrdys tu kurie jeszko WIESZPA-
TIES.

11 Klausytes ape WIESZPATY
ir galibe jo, jeszkokik wisados weyda
jo.

12 Atminkit and stebuklingu darbu jo, ku-
ros padare stebuklu jo, ir sudu nasru jo.

13 Sekle Izraelaus tarne jo, waykey Jokuba
iszrynkitiey jo.

14 Ansen ira WIESZPACIU
Diewu musu, sudey jo ira and wisos zia-
mes.

15 e Atminkit and amzu sadaros jo, and
ano zodia kury istate iki tukstanterokey gi-
miniey.

16 *Ad anas sadaros kura* padare d su
3. Alrahomiu, ir prytegos jo Izaokuy.

17 Kura: e teypag istate Jokubuy uz istaty-
ma, Izraeluy and amzynos sadaros.

18 Kalbant: Dosu tau ziamę Kanaan, li-
na teywaynistes jusu.

19 Kad buwor nedaug skaryciuy, ir tabey
nedaug, ir acywicys joy.

20 Ir waykiszcojo nog gimines iki gimie-
ney, ir nog Karalites kitozp giminesp.

21 f Nedalayde kad kas slegtu jos, bare rey-
pag Karaius del ju, *kalbant*.

22 Nekrucynkit pascepryniu mano, ir neda-
rykit pikro Prans zams mano.

23 Giedok WIESZPACIU Y wisa zia-
me, naszynk izganima jo nog dienos iki
dieney.

24 Sakikit ape galibe jo terp Pahoni, ste-
buklingus darbus jo terp wisu giminiu.

25 WIESZPATIS nes ira dydzia, ir
kury reyse dydziey garbitu, ir bayu ira us wi-
sus Diewus.

26 Wisi nes Diewey giminiu ira stulpey:
bet WIESZPATIS padare dagus.

27 Majeftoras ir szlowe ira po weydu jo,
stypryte ir dziaugimas ira wietoy jo.

28 Dokit WIESZPACIU Y plemes gi-
miniu, dokit WIESZPACIU Y cziafy
ir stypriba.

29 Dokit WIESZPACIU Y cziafy
warda jo, arneszkic asiera, ir areykit priez
weyda jo, ktonokites WIESZPACIU Y
garbey szwerybes.

30 Drehek po weydu jo wisa ziamę, swie-
tas teypag bus patyprytas kad nepaswi-
kintu.

31 Tefidziaugia dagey, ir ziamę rešlinx-
mina, ir tekalba Pahonioc. WIESZPATIS
karalauja.

32 Tchuza marey, su pilnibe sawo, lau-
kas tefzokiofja nog dziaugimas, su to wisu kas
ira jampi.

33 Tomer darys trekima, medziey giros po
weydu WIESZPATIES, delto jog a-
teyt sudyt ziamę.

34 g Garbinkit WIESZPATY, gfa-
ras nes ira, g gicradeite nes jo ira and
amzu.

35 Ir kalbekit, izszlofof mus Diewe izga-
nima musu, ir surynk mus, ir pagialbek mus
isz Pahoni, kad garbintumine szweta
warda sawo, ir kad gitrumines isz garbes
sawo.

36 Pagarbintas t'et WIESZPATIS Die-
was Izraelaus nog amzu and amzu: ir tare
wisos zmones Amen, ir garbino WIESZ-
PATY.

37 Teypo paliko ran anisen pas Skrynja
sadaros WIESZPATIES Afasa ir bro-
lus jo, kad tarnauu wisados pirm Skrynies
pagal to kas buwo pazymeta and kiekwienos
dienos.

38 O Obed-Edom su broleys sawo buwo
szezos-dezimeis ir aszoni, ir istate anisen
Obed-Edoma, sunu Jeduthana, ir Mosea, ad-
wernikeys.

39 Zadoka, wel Kunigu, ir brolus jo Ku-
nigey pas Nometa WIESZPATIES and
aukizuma kurfey ira Gibeoy.

40 Kad asierawotu WIESZPACIU Y
wisados degmas-asieras, and alcoraus dega-
mos-asieros, ryto-metu, ir wakaro-metu: o
tey pagal to wisa kas ira paraszysa Zokone
WIESZPATIES kury pryfakie Izrael-
luy.

41 O su jeyz Henana, ir Jeduthana, ir ar-
stanka iszynktu, kurie izspaufty ira war-
deys, kad garbintu WIESZPATY, gie-
radeite nes jo ira and amzu.

42 Su jeyz tada buwo Heman, ir Jeduthan,
su trubomis, ir cymboleys: priez tos kurie
arsiliepe, ir su sudeys zaysto Diewa: bet su-
ney Jeduthana buwo pas bromu.

43 Teypo parejo wisos zmones, kiekwiens
namofna sawo: ir Dowidas sugryzo, kad szla-
wintu namamus sawo.

PAGUL. XVII.

Daboki: uszfrakimima to Pag. 2. Sam. 7.

IR stojos kad giweno Dowidas namofna sa-
lwo: jog tare Dowidas Nathanop Pranaszop;
szczy

Pagul. 17. 18.

I. KRAYNIKU

315

Szrey afzjen giwenu cedro namofe, ber Skrynia fadaros WIESZPATIES po karynomis.

2 Tare tada Nathan Dawidop, Daryk tcy kas ira fuyrdyje rawo, Diewas nes ira su rawim.

3 Ber stojos tojgi naktij, jog atajo Narhanop zody: Diewo, kalbanit;

4 Eyk, ir kalbek Dowidop tarnop mano; Teypo kalba WIESZPATIS: Mebudawosi mi Namu kad giwecia.

5 Neglwnau nes namofe nog anos die nos kuroy iszwedziau Izraeli iki fzey die ney: ber waykfczojau nog nometa ik no metuy, ir nog izspadyma iki izspady mui.

6 Wisur kame waykfczojau su wifu Izraelu, kalbejaugu zody katrop izf Sudziu Izraelaus, kuriems prysakiau kad ganitu zmones mano, kalbanit: Kodel nebudawojate mi Cedro-namu?

7 Dabargi rada, teypo kalbese tarnuy mano, Dowiduy: Teypo kalba WIESZPATIS karu, a fmiuau rawe nog awinicos, nog paskuy awiu, kad burunty Wadu and zmoniu mano Izraelaus.

8 Ir buwau su rawim wisur kame ejey, ir izgadynau wisus neprietelus rawo nog weyda rawo: ir padarau raw warda kaypo ira wardas dydzionu, kurie ira and fiamer.

9 Ir pazyminau zmonemus mano Izrael wietaj, ir ifodynau jas kad giwetu wietoy rawo, o nebuna daugiaus warynetos izan ir ren, ir nekwarfzys je daugiaus waykey piktenibes, pagal to kaypo pirmey.

10 Ir nog anu dienu kurose prysakiau kad buru fudzius and zmoniu mano Izrael: ir pazeminau wisus neprietelus rawo: Pafakiau teypag au, jog pabudawos tau WIESZPATIS namus.

11 Ir stojis kad izfipidyas dienos rawo, jog efi rawump rawo, tada padatyfu jog kielis fekte rawo paskuy rawes, kuriy bus izf sunu rawo, ir pafypryniu Karalifte jo.

12 Ansjen a pabudawos Namus: ir pafypryniu fofa jo and amzu.

13 a Afzjen busiu jam rawu, o ansjen bus mi fawumi: ir norwerfu nog jo gleradeftes mano, pagal to kaypo atemiau a nog to kursey buwo pirm rawes.

14 Ir a paodynu ghi Namofe mano, ir Karalifey mano and amzu: ir bus ftypra fofa jo and amzu.

15 Pagal wisu ru fozdzu, ir pagal to wiforegicima: teypo kalbejo Nathan Dowidop.

16 Iejo tada Karalus Dowidas, ir atliko po weydu WIESZPATIES, ir tare: Kas afzjen efimi, WIESZPATIE Diewe, ir kas ira namey mano, jog atwedy mane izfolew?

17 Ir buwo tcy dar maf akife rawo, Diewe, togdel kalbeje ape namus rawa rawo nog tola, ir apwezydeje mane imogifzku budu WIESZPATIE Diewe.

18 Kai prydes rop daugiaus mwimp Dowidas, kas lris fawowe and rawa rawo? ber rufjen pafyryty giercy rawa rawo.

19 WIESZPATIE, del rawa rawo, ir pagal fuyrdies rawo padarey wisus toi dydzius

daykrus: kad padarynimey zmonemus wisus tos dydzius daykrus.

20 a WIESZPATIE nera nieko kaypo tu, ir nera Diewo per rawe, pagal to wifa kay girdejom afumtis mufu.

21 fIr kas ira kaypo zmones rawo Izrael, ir 4. 34. wiens gimine and fiamer: kura ifzejo at- ir 6. 4. pirkir Diewas kad bus jam gihine, kad pa- 1 Kar. 8. darynimey faw warda izf dydziu ir bayfu 23. 60. dayku, ifzwarydamas pahonius nog weyda Pf. 86. 8. zmoniu rawo kuras izfiofawey izf Egipta. Ezai. 37.

22 Ir padarey zmones rawo Izrael kad bus 16. 10. tau zmonem is and amzu: ir tujen WIESZ- Dan. 3. PATIE stojys jems Diewu.

23 Dabargi tada WIESZPATIE, to- Hof. 13. dys ans kury ifztarey ape rawa rawo, ir ape namus jo t'ef rykras and amzu: ir padaryk pa- fDeut. 4. gal to kaypo kalbeje.

24 Ir labey t'ef rykras, ir t'ef dydyntas ir 31. 19. wardas rawo and amzu, kad kalbetu, WIESZ- Pfal. 147. PATS karu, Diewas Izraelaus, ira Diewu 20. Izraelaus: ir t'ef mufypryni namey rawa rawo Dowida po weydu rawo.

25 Tu nes Diewe mano, apireyfkicy po af- fia rawa rawo, jog pabudawosi jam namus: Togdel rado rawas rawo fcyrdy rawo kad melitus po weydu rawo.

26 Dabargi tada WIESZPATIE, Tu efi ano Diewu: ir tujen ifztarey raw giera day- 7. 14. ape rawa rawo.

27 Dabargi tada, mego tau falawint nama- mus rawa rawo, kad baru tcy and amzu po weydu rawo: Tujen nes WIESZPATIE pafzlawiney jems, ir bus pafzlawinti and amzu.

PAGUL. XVIII.

Tame paguldyme fahoi sey, kas ira, 2. Sam. 8.

IR stojos paskuy ro, jog pamufze Dowidas Ifilistynus, ir pawaldawo jos ir eme Geth, ir prygulincias wietas jo, izf rawos Ifilistynau.

2 Pamufze teypag Moshirus: teyp jog Moshirus tapo tarneyt Dowida, benefims do- wanas.

3 Pamufze teypag Dowidas Hadarezeri Karahu Zobos, iki Hamathy: kad laydes ansjen uzdet rawa rawo per upe Fradit.

4 Ir atemie Dowidas nog jo tukftanci wadu, o fepymis tukftancius raycyniku, dwidefzims wel tukftanciu pefciu wiru: ir pakinto Dowidas gistes wilems wato-arklams: ber ut- uwejo izf ju fymca wadu.

5 Ir atajo Syronley izf Damafzkus pader Hadarezeruy, Karahu Zobos: ber Dowidas pamufze izf Syroniu dwidefzims ir da tukftan- ciu wiru.

6 Ir idejo Dowidas apifoda Syrtuy Damafzkus, teyp jog Syronley tapo tarneyt Dowida, benefims dowanis: ir fawolo WIESZPATIS Dowida wisur raw ejo.

7 Ir eme Dowidas aukfo fklidas kuros buwo Hadarezeru rawofe: ir adgabeno jas Jeruzalei.

8 Emu teypag Dowidas fabej dang waro izf Tilchath, ir izf Kun, miedu Hadarezeru: izf kuro padare Salomo waro maris, pilorus, ir waro fudus.

9 Kad

9 Kad izgirdo Tohu Karalus Hamathos, jog pamufze Dowidas wifa, wayfka, Hadarezeru Karalus Zobos.

10 Tada nufunte sunu sawo Hadorama, Karalaus Dowidop, klaufis jo ape palayme jo, ir szlawir jam, deleo jog karawo su Hadarezeru, ir pamufze ghi (Hadarezer nes wede kowe priefz, Tohu,) ir wifus aukfo, ir fidabro, ir waro fudus.

11 Tos teypag paszwete Karalaus Dowidas WIESZPACIUW su ano fidabru, ir aukfu, kury adgabeno nog wifu Pahoniu: nog Edomitu, ir nog Moabitu; ir nog wayku Ammona, ir nog Filistynu, ir nog Amalekitu.

12 Abifai teypag sunus Zerujos pamufze izf Edomitu drukos-tomoy afztoniolika tukftanciu.

13 Ir idejo Edome apifoda: teyp jog wifu Edomitey rapo tarneys Dowida: ir fangojo WIESZPAT S Dowida wifur kur ejo.

14 Teypo karawo Dowidas and wifo Izraelaus: ir dare wifemus zmonemus sawo prowu, ir teyufe.

15 O Joab sunus Zerujos buwo and wayfka, Jozafat wel sunus Ahilada buwo Konclerumi.

16 O Zadok sunus Ahitubo, ir Abimelech, sunus Abjatharo buwo Kunigey, Sausa wel Piforum.

17 O Benaja sunus Jojados, buwo and Krechi ir Plethi: ber funey Dowida buwo pimeys po rakey Dowida.

PAGUL. XIX.

Dabokis uzfraknima, 2 Sam. Pag. 10.

IR Rojos potam, jog numire Nahas Karalus wayku Ammona, o sunus jo rapo Karalumi wicroy jo.

2 Tare tada Dowidas, Padaryfu gieradeifka Hanunuy sunuy Nahalo, rewas nes jo padare mi gieradeifka: togdel nufunte, Dowidas funtynius tiefzyt ghi po tewuy jo: kad stajo tarney Dowida ziamen wayku Ammona Hanunop, tiefzyt ghi.

3 Jog tare Kunigaykfczey wayku Ammona Hanunop, Szenawojagu Dowidas tewu rawo, akife rawo deleo jog atfiane rawep funtynius? Negu arajo rawep tarney jo; kad izfyrty, ir izfwerfu, ir perzfpegawotu ziamu?

4 Togdel eme Hanun tarnus Dowida, ir nukute jos, ir nupjowe drapanas ju iki pulcy strenu, ir palayde jos.

5 Nuejo tada anisjen, ir pasakie rey Dowiduy ape anos wifus, o anisjen nufunte furekty jos, izgiedynti nes buwo labey anie wurey: Tare tada Karalus, Arlikir Jeriche, net ataugu barzda jufu, potam fufgyfzik.

6 Kad izfwidu waykey Ammona, jog pasidare smirdyncieys Dowidlep: tada nufunte Hanun ir waykey Ammona, tukftany talentu fidabro, kad pasamdytu saw wafus, ir raycynikus izf Mesopotamios, ir izf Syrios-Maschos, ir izf Zobos.

7 Teyp jog pasamde fu tris-defzymis ir du tukftanciu wafu, ir Karalu Maschos, ir zmones jo, atajo anisjenir atfigute po Medeba: waykey teypag Ammona fufyrnyko izf miefku sawo, ir arajo kowep.

8 Kad rey izgirdo Dowidas, tada nufunte Joaba, ir wifa wayfka, fu galuneya.

9 Kad izfzejo waykey Ammona tada furede kowes-reda, ties bromu, miefko: ber anie Karaley kurie arajo buwo afabney taukie.

10 Kad izfwidu Joab jog priefzakis kowes-reda buwo priefz ghi izf priefzakio ir uzpalko: tada apyrnyo nekutus izf wifu izfyrnytu Izraeliy, ir fustate jos rede priefz Syriomius.

11 Atfanka, wel zmoniu dawu rakon brolies sawo Abifai: ir furede anisjen jos redan priefz waykus Ammona.

12 Ir tare anisjen, Jeygu mi bus Syriomicy ftypreys, tada areyfi izfialber mane: Jeygu wel waykey Ammona bus tau ftypreys, tada aicyfu izfialber rawe.

13 Buk ftypru, ir bakim ftypreys, uz zmones mufu ir uz miefkus Diewa mufu. O WIESZPAT S te padaro rey kas ira giar akife jo.

14 Fyryfaryno tada Joab ir anos zmones kuros buwo fu jo kowep weydan Syriomiu ir pabego anisjen nog weyda ju.

15 Kad izfwidu waykey Ammona jog pabego Syriomicy, tada ir anisjen pabego nog weyda Abifajes brola jo, ir atajo miefkai, o Joab arajo Jeruzalei.

16 Kad izfwidu Syriomicy jog pamufzti buwo po weydu Izraelaus, tada nufunte funtynius; ir izgabeno Syriomicy to: kurie giweno izf anos szalies upes: o Sofach Hermonas Hadarezeres efo pifm weyda ju.

17 Kad rey pasakie Dowiduy, tada fufyrnyko wifa Izraeli, ir nuejo per Jordana, ir stajo jump, ir fustate kowes-reda: priefz jos, kad fustate Dowidas kowes-reda: priefz Syriomius, tada karawo anisjen fu jo.

18 Ber Syriomicy pabego nog weyda Izraelaus, ir pamufze Dowidas izf Syriomiu fepcynis tukftanciu wezymu, kiaruras, wel defzymis tukftanciu pefciu wiru: priegtam uzmuftu Sofacha Hermona-karu.

19 Kad izfwidu tarney Hadarezero jog pamufzti buwo po weydu Izraelaus, tada padare pakaju fu Dowidu, ir tarawo jam: ir nenortjo daugiaus lofof Syriomicy wayku Ammona.

PAGUL. XX.

Dabokis uzfraknima 10, Pag. 2. Sam. 11. 1, ir 12. 26, ir Pag. 21.

IR Rojos czefu fufgyzymo metu, ano metu kad laydes Karaley, tada izfwele Joab galibe wayfko, ir pagadyno ziamu wayku Ammona, ir arajo ir apgute Rabba, ber Dowidas atliko Jeruzaley, ir pamufze Joab Rabba, ir izfufytyo ghi.

2 Ir eme Karalus karuna, Karalaus jo nog galwos jo, ir rado ja swate talentu aukfo, ir buwo and jos bragi akmeney, ir uidera ita and galwos Dowida: ir izfwele labey dang izfawima ano miefka.

3 Izgabeno teypag zmones kuros buwo fampi, a ir pielawojo ja pefci, ir gielefies kulameys-wezymey, ir kirwicy, ir dare teyp Dowidas wifemus miefkami wayku Ammona: fufgyzo tada Dowida, fu wifomis anomis zmonemis, Jeruzalei.

4 Ir Rojos potam kad kiefes waym fu Filistyneys Gazere: jog pamufze Sibbechi Hufzitha Sippaghi, kurley buwo izf wayku Rafos; ir pamufzti buwo anisjen.

5 Potam dar buwo waym priefz Filistynius; o Elhanan, sunus Jairo pamufze Lachmi broli Goliatho

2 Sam.
12. 34

Pagul. 20. 21. 22.

I. K R A Y N I K U.

311

Goliath Geshizos kuto kotis buwo kaypo riekuwas-audiejaus.

6 Potam wel buwo wayna Gathe : ir buwo labey aukfzas wiran, 6 pirfzey jo buwo szefzy ir szefzy, dwidyszims ir kietary; 6 tas teypag gime Rafey.

7 Ir honbajo Izraeli : Ber Jonathan sunus Simcos brolies Dowida pamufze ghi.

8 Tie gime Rafey Gathe : ir parpoite per raka, Dowido, ir per raka, tarnu jo.

PAGUL. XXI.

Tame Paguldyms sakos rey kas ira parafszyn.

2 Sam. Pag. 24.

Kieles rada szerotias priesz Izraeli, ir padudyno Dowida, kad skaytyru Izraeli.

2 Ir tare Dowidas Joabob, ir Wiraušump žmoniu, Eykht, skaytykit Izraeli, nog Beršebos iki Dan, ir arnefziki manep kad zynocia skayciu ju.

3 Tare rada Joab, repydada WIESZPATIS žmoniam pawo, kaypo dabar ira, szymta, karta daugiaus : Negu wisi ira, Wieszpacie mano Karalus Wieszpaciuu mano tarneys? Kodel jeziko to Wieszpacis mano? kodel turciu rey bui Izraeli and kaltes?

4 Ber zodys Karalus pergalejo Joaba : togdel laydes Joab, ir perėjo wisa Izraeli : potam sugryzo Jeruzalem.

5 Ir dawe Joab Dowidui skayciu paskaytyru žmoniu : Ir buwo wisi Izraelius wienolika szymtu tukstanciu isztraukiaciu kalawija : Juodos wel kietury szymcy tukstanciu, i septynios-desztyntis tukstanciu wiru isztraukiaciu kalawija.

6 Ber Lėvies ir Benjamino neskayte terp ju, zodys nes Karalus tuwo Joabui graufme.

7 Ir pikras buwo ans dayktas aktie Diewo, togdel isztyko Izraeli.

8 Tare rada Dowidas Diewop : Sugrieszyjau labey jog padaran ta daykta, bet dabar atymk meldziu perzogima, tarina rawo, padaran nes labey durney.

9 O WIESZPATIS tare Gadop Reginio Dowido, tarant :

10 Eyk, ir kalbek Dowidop, kalban, Teypo kalba WIESZPATIS, Tris dayktus guldzia tau : aptrynk sau wiena isz ju kad padasycia tau.

11 Ir atajo Gad Dowidop, ir tare jam, Teypo kalba WIESZPATIS, iszymk sau.

12 Aba bada, tryju metu, aba kad bufumej rytas gey tris menasius nog weyda priesz tarnu rawo, ir kad nubrauktu rawe nepriereu rawo kalawijas : aba tryju dienu kalawija, WIESZPATIES, tary ira, pawierri žiamy, ir gadynant Anjela, WIESZPATIES wifose rubezose Izraelius? Dabokis rada dabar, kolli atakima, parnefziu žiamy kursy nufunte mane.

13 Tare rada Dowidas Gadop, Baykšzu mi ita labey : teimpoiu meldziu rakhon WIESZPATIES : mielafzydyfciu nes jo ita labey daugiel, bez rakhon žmoniu te nepolu.

14 Dawe rada WIESZPATIS pawierri Izraeli, ir pole it Izraelius septynios-desztyntis tukstanciu wiru.

15 Ir nufunte WIESZPATIS Anjela, Jeruzale, kad gadyndu ghi, 6 kad anjien gadyndu ghi, iszrido rey WIESZPATIS, ir

pasgalyejo ano pikra, ir tare gadynantop Anjelop, Gana ira atatrauk dabar raka rawo, 6 Anjelas WIESZPATIES stowe jo pas kulama-taka Ornano Jebusitos.

16 Kad pakiele Dowidas akis rawo, rada iszrido Anjela, WIESZPATIES stowipti terp žiamis ir terp dagaus su isztrauktu kalawiju rawo rakhon rawo iszriedu priesz Jeruzalem : Pole rada Dowidas, ir Wiraušey, apdegiti mayfzeys, and weydu rawo.

17 Ir tare Dowidas Diewop, Negu aszjen rei esmi kursy tarau, kad paskaytyru žmones : Ir labey aszjen esmi to kursy sugrieszyju, ir pikrey apficiau, bet tos awis kas padare WIESZPATIE Diewe mano, t'et meldziu raka rawo, priesz mane, ir priesz namus tewa mano, bet ne priesz žmones rawo and korones.

18 Tare rada Anjelas WIESZPATIES Gadop, kad pasakitu Dowidui, kad cyru Dowidas iszstaryt WIESZPACIUU Altoru and kulamo-taka Ornano Jebusitos.

19 Nucjo rada Dowidas and zodzia Gado, kury kalbejo wardane WIESZPATIES.

20 Kad apšigryzo Ornan rada iszrido Anjela, 6 kietury luncy jo kurie buwo su jo, pasilepe : 6 Ornan kule kwiecius.

21 Ir atajo Dowidas Ornanop, 6 Ornan dabojoj, ir iszrido Dowida, iszejo rada isz kulamo-taka, ir pasikloniojo Dowidui weydu iki žiamy.

22 Ir tare Dowidas Ornanop, Dokmi wietu to kulamo-taka, kad pabudawocia and jo WIESZPACIUU Altoru : dokmi ghi uz pilnus pinigus, kad laurus ta korone nog žmoniu.

23 Tare rada Ornan Dowidop, Imk tykt ghi, ir redaro Wieszpacis mano Karalus rey kas ira giar akise jo : Szey domi tos jauchis and degam-aferu, rns wel rogies and malku, 6 tos kwiecius and walgamoa-aferos, wis rey domi.

24 O Karalus Dowidas tare Ornanop, Neber tykrey pirkstu ghi uz pilnus pinigus : neimfu nes WIESZPACIUU to kas ira rawo, kad aserawocia asera uz nieks.

25 Ir dawe Dowidas Ornanui uz ana wigra szefzys szymtus aukso fiktis swara.

26 Pabudawojo rada ten Dowidas Altoru WIESZPACIUU, ir aserawojo degamoa-aferas, ir dekudarymo-aferas : kad saukie WIESZPATIES P, tada asakie jam per wgi isz dagaus and altoru degamoa-aferos.

28 Ir tare WIESZPATIS anem Anjeliu, kad ikiszu kalawija rawo maktzylia jo.

28 Anogi metu, kad iszrido Dowidas, jog asakie jam WIESZPATIS and kulamo-taka Ornano Jebusitos, tada aserawojo ten.

29 Nomeras nes WIESZPATIES kury padare Mayfzeys giroj, ir alrotus degamoa-aferos buwo ano metu and aukstume Gibeone.

30 O Dowidas negalejo eye ten priesz ghi jezikos Diewa, iszfiga do nes kalawijo Anjela WIESZPATIES.

PAGUL. XXII.

Dowidas garawila reykatu budawoniss Babilon, 6, 1. 6c. grandena Salomona kad bi-jous Wieszpacis iszrogiu buwi padawoniss jori

10. 6. ir prysało Kunigaykszczams kad
wiczney padetu tame daykie Salomo-
nuy, 17.

IR tare Dowidas, Cia bus Namey Diewo
WIESZPATIES, ir cia bus altorus
degamos-aferos Izraeluy.

2 Ir tare Dowidas kad surynktu ateywius
kurie buwo ziamey Izraelaus, ir istare akme-
nu-kapotojey kad iszkapotu akmeinus, kuros
apkapotu. Tudawot Namus Diewo.

3 Ir prygarawijo Dowidas gietezies apste
and winiu durump bromos, ir silegimump, wa-
ro teypag mincy, be swaro.

4 Ir Cedro-medziu bekayciaus: Sydonio-
nicy nes ir Tyroniey gabeno Dowidop Cedro-
medi mincy.

Bus Kalbejo nes Dowidas, Sunus mano Sa-
lomo ira jaunu, ir kudykio, o anie Namey
kurie rury but pabudawoti WIESZPA-
CIUY, mulija but padaryti peraukszreys, and
warda ir and slowos wifose ziamela, pryga-
rawisja jam dabar reykažu, teypo prygar-
awijo Dowidas reykažu mincy pirm smerties
sawo.

6 Atwadyno tada sunn sawo Salomona, ir
pryfaie jam kad budawotu Namus WIESZ-
PACIUY Diewuy Izraelaus.

7 Ir tare Dowidas Salomonop: Sunau ma-
no kas liris manes, buwo sztydyj mano buda-
wot Namus warduy WIESZPATIES
Diewa mano.

8 Ber zodyš WIESZPATIES sto-
jos manep, kalban: Pratejey krauja dau-
gibey, wedey nes dydes kowes, nebudawosi
Namu warduy mano, delto jog a pratejey dau-
giel kraujo ziamen po weydu mano.

1 Krzy. 28.3.

9 Szrey sunus kurfey gims tau, tas bus wi-
ru arylfies, dosiu nes jam arylfi nog wifu ne-
prietelu jo apikrity: wardas nes jo bus Sa-
lomo, ir dosiu Izraeluy pakaju ir nurylim-
dienose jo.

1 Sam. 7.13. 5 Kar. 5. 9.

10 b Ansjen pabudawos Namus warduy ma-
no, ir bus mi sunumi, o aszjen jam Tewu:
ir pafyprynsia sošta. Wieszpatawima jo and
Izraelaus and amzu.

11 Dabargi sunau mano, WIESZ-
PAT S bus su rawim: ir bus laymingu,
ir budawosi Namus WIESZPATIES
Diewa rawo, pagal ro kaypo kalbejo ape
tawe.

12 Tedoda tykt rau WIESZPAT S bu-
dryta ir razuma, ir tedoda rau isakuma and
Izraelaus, o tey saugot Zokona WIESZPA-
TIES Diewa rawo.

13 Laymingu busi rawe kad saugosi daryt
anos istarymus ir sudus kuros pryfaie WIESZ-
PAT S Mayeszuy and Izraelaus: e buk sty-
3.7.8. Pru, ir buk gieras sztydies, nesubijok ney kru-
10. 1.7. pawk.

14 Dabokis szrey suspaudyme mano paga-
rawijau Namams WIESZPATIES szym-
ta, tukstanciu talentu aukso, o tukstanti kareu
tukstanci sidabro, waruy wel ir gialazyj nera
swaro, daugibey nes ira jo: prygarawijau tey-
pag medzo ir akmenu, prydek dar jump dau-
gias.

15 Mincy teypag ira rawimpi tu kurie gali
daryt darba, kapotoja, ir Maystru akme-
ny ir medziagoy: ir wifoku iszmincingu
szmoniu wifoktame darbe.

16 Aukusy, dabruy, ir waruy, ir gialazyj nera

skayciaus, kialkis, ir daryk tey, o WIESZ-
PAT S bus su rawim.

17 Pryfaie teypag Dowidas wifemus Ku-
nigaykszczams Izraelaus, kad padetu sunuy jo
Salomonuy, kalban.

18 Neragu WIESZPATIES Diewa
jusu su jumis, ir negudawe jums arylfi apikry-
tey? Padawe nes rakoń mano giwetojus zia-
mes, i pawaldora ira ta ziamie po weydu
WIESZPATIES, ir po weydu zimo-
niu jo.

19 Aradokit sada dabar sztydyj jusu ir dusza
jusu kad jeztkoromite WIESZPATIES
Diewa jusu, ir kialkites, ir budawokit Swet-
nicza WIESZPATIES Diewa, kad ar-
neftru Skrynja sadaro: WIESZPA-
TIES, ir szwetus sudus anofna Namolina ku-
rie bus pabudawoti warduy WIESZPA-
TIES.

PAGUL. XXIII.

Dowidas trumpcy pirm smerties sawo, apisało
Karatumi sunu sawo Salomona, 1. 6c. ir
licpia paskayty Levitus nog tryju-deszym-
tu metu sennu ir aukszczams, kuru buwo
skayciuy tris-deszymtis ir asztioni tukstanc-
ciy, 3. padaliti ira tukump uredump, pa-
gal plemsu sawo, 4. 6c.

Ó Kad paseno Dowidas, ir pasoto dienu, pa-
dare Karatumi sunu sawo Salomona and
Izraelaus.

2 Ir surynko wifus Kunigaykszczus Izraelaus,
Kunigus teypag ir Levitus.

3 Ir paskaytyti ira Levirey: nog tryju-de-
szymtu metu ir aukszczams: o skaycius ju buwo
pagal galwu ju wiru, tris-deszymtis ir asztioni
tukstanciy.

4 Isz ru buwo dwideszmys ir kietury tuk-
stanciy, raginiop darba: Namu WIESZ-
PATIES: szefzy tukstanciy wel tlredniku
iz Sudzhu.

5 Ó kietury tukstanciy adwerniku, kietury
tukstanciy wel garbes-giedotoju WIESZ-
PATIES ludeys, kuros padarau kalba Do-
widas giedot garba.

6 Ir padalijo jos Dowidas padalighimofna;
pagal wayku Levi, Gerson, Kehath, ir Merari.

7 Isz Gersonitu buwo Ladan, ir Simej.

8 Waykey Ladana buwo tie: Jehiel, galwz,
ir Zetham, ir Joel, trejetas.

9 Waykey Simej buwo Selomith, ir Hoziel,
ir Haran, trejetas: tie buwo galwomis tewu
Ladano.

10 Waykey wel Simej buwo Jahath, Zina, ir
Jeus, ir Beria: tie buwo waykey Simej, kiar-
wertas.

11 Ó Jahath buwo galwa, Ziza wel anrasis,
Ber Jeus ir Beria neturejo daugiel wayku, ro-
del buwo tewizkiofe Namose wicnu tykt
skayciu.

12 Waykey Kehath buwo Amram, Izhar,
Hebron, ir Ulziel, kiarwertas.

13 a Waykey Amrama buwo Aaron, ir May-
eszus: b o Aaron atskirtas ira kad szwetu
szwerciausius daykms, pascien, ir suney jo, and b
amzu, kad rukintu jam, po weydu WIESZ-
PATIES, kad tarnautu jam, ir kad iszawin-
tu wardane jo and amzu.

14 Kas liris Mayeszus wira Diewo, way-
key jo skaytyti buwo terp gimines Levi.

15 Waykey Mayeszus buwo Gerson, ir E-
liezer.

16 Wayku

Exod. 20.
Exod. 28.
1. 1.
8c.
Zyd. 5.4.

Pagul. 23. 24. 25.

I. K R A Y N I K U.

323

16 Wayku Gersoma galwa buwo Sebuel.
 17 Waykey wel Eliezera buwo sie, Rehabsja galwa: ir neturejo Eliezera kizu wayku: bet waykey Rehabsjos prasidaugino sabey.
 18 Wayku Izharo galwa buwo Selomith.
 19 Kas liris wayku Hebrona, Jeria buwo galwa, Amaria antras, Jahaziel trecias, o Jekamam kietwirras.
 20 Kas liris wayku Uzzielies, Micha buwo galwa, o Jisija antras.
 21 Waykey Merari buwo Maheli, ir Mufi: waykey Maheli buwo Eleazar, ir Kis.
 22 O Eleazar numire, ir neturejo sunu, bet dukeris: o waykey Kis, broley ju eme jas.
 23 Waykey Mufi buwo Maheli, ir Eder, ir Jeremoth, trejetas.
 24 Tie ira waykey Levi, pagal namu tewu sawo, galwas tewu, pagal ikaycisus sawo ikayciuy wardu pagal galwa sawo kurie daro darbą sluzbos Namu W I E S Z P A T I E S, nog dwieju-dešymtu metu, ir aukščiaus.
 25 Dowidas nes rare, W I E S Z P A T S Dievas Izraelaus dauc atyksi žmonemus sawo: ir giwgs Jeruzaley and anizu.
 26 O kas liris teypag Levitu, kad nenezoru daugiaus Nometa, ney karro iz stotku jo prygulsciu sluzbos jo.
 27 Pagal paskurniu nes zodziu Dowida, paskaytyti buwo waykey Levi, nog dwieju-dešymtu metu seni, ir aukščiaus.
 28 Delto jog stovėjimo-wiera ju buwo po raka wayku Aarona tarnawime Namu W I E S Z P A T I E S, and prieleniu, ir and kamaru, ir and czytyima wisu izweru dayku, ir darba sluzbos Namu Diewo.
 29 Ipaciy and donos prygarawighima, ir and smulkiu-miltu walgamolu-afierois, ir and preiku alodziu, ir and ikauradu, ir and kiapru dayku, ir and wisokios mieros, ir armiera-wima.
 30 Ir kad stoweru kas ryto-meru garbint W I E S Z P A T Y ir szlawint: ir wakarometu teypag.
 31 Ir and wisokiu degamu-afieru W I E S Z P A T I E S Subatose, nabiose menasiose, ir itarytose dydesa szwercia ikayciuy pagal buda terp ju, wisados po weydu W I E S Z P A T I E S.
 32 Ir kad saugotu sargiba Nometa sueygos, ir saugotu sargiba Szwercyber, ir sargiba wayku Aarona brolu sawo, tarnawime Namu W I E S Z P A T I E S.

PAGUL. XXIV.

Dowidas dalija Kunigu ing dwideszmy ir kiatarys redus, tarnawimop ureda ju, 1. *Uc. ir doda jemi tarnus izf Levitu izf gimines Kahathiu ir Merariu, 20.*

KAs liris wel wayku Aarona, sie buwo perkikirmey ju: Suney Aarona buwo Nadab, ir Abihu, Eleazar, ir Ithamar.

2 Bet Nadab ir Abihu, numire poweydu tewu sawo, ir neturejo wayku: ir tarnawo Nadab ir Abihu Kunigizki ureda.

3 Ir padalijo jos Dowidas, ir Zadoka, izf wayku Eleazaro, ir Achimelech: izf wayku Ithamaro, pagal ureda ju tarnawime ju.

4 O wayku Eleazara asirado daugiaus galwose wiru, nekayp wayku Ithamaro, kad padalijo jos: izf wayku Eleazara buwo szefzolika galwu tewizikiu namu, bet izf namu Ithamaro, pagal szewizikiu namus ju, aszonccas.

5 Ir padalijo jos burteys, tos su aney: Wirausiey nes szwetniczoz, ir Wirausiey Diewo buwo izf wayku Eleazaro, ir izf wayku Ithamaro.

6 O Semaja, sunus Nethaneelies Piforus izf Levitu, suraize jos po weydu: Karalaus, ir Kunigaykščizu, ir Zadoka Kunigo, ir Achimelech: sunaus Abiarharo, ir galwu tewu terp Kuniga ir terp Levitu: wieni tewiziki namey imti buwo Eleazaruy, ir imti teypag ira Ithamaruy.

7 Iizejo tada pirmas burtas Jojaribuy, antras Jedajey:

8 Trecias Harimuy, kietwirras Seorimuy.

9 Tokras Malch jey, izsfatas Mijaniruy.

10 Sekmas Hakko-uy, aszmas Abiejey.

11 Dewintas Jezuey, deszymas Secharjey.

12 Firmas liekas Eliasibuy, antras liekas Jakimuy.

13 Trecias liekas Huppey, kietwirras liekas Jesebeabuy.

14 Pektas liekas Bilgey, szefzatas liekas Immeruy.

15 Sekmas liekas Heziruy, aszmas liekas Hapizefuy.

16 Dewintas liekas Patahjey, dwideszymas Jehezkeluy.

17 Dwideszymas ir wienas Jachinuy, dwideszymas ir antras Gamuluy:

18 Dwideszymas ir trecias Delajey, dwideszymas ir kietwirras Maazjey.

19 Uredas ru wira tarnawime ju buwo, eyc Namolina W I E S Z P A T I E S, pagal pardeka ju per raka Aarona tewu ju, pagal to kaypo isakie jam W I E S Z P A T S Dievas Izraelaus.

20 O izf asflanka wayku Levi, izf wayku Amrama buwo Subael, izf wayku Subiel buwo Jechdeja.

21 Kas liris Rehabsjos: izf wayku Rehabsjos, buwo galwa Jisija.

22 Izf Itharitu buwo Selomoth: izf wayku Selomoth buwo Jahath.

23 Izf wayku Hebrona buwo Jetrija Pirmas: Amaria antras, Jahaziel trecias, Jekamam kietwirras.

24 Izf wayku Uzzielies buwo Micha, izf wayku Michos buwo Samir.

25 B.olis Michos buwo Jisija, izf wayku Jisijos buwo Zeharja.

26 Waykey Merari buwo Maheli, ir Mufi: waykey Jaazijos buwo, Beno.

27 Waykey Merari izf Jaazijos buwo Ben o, ir Soham, ir Zakkur, ir Hibri.

28 Izf Maheli buwo Eleazar, o tas neturejo wayku.

29 Kas liris Kifo: waykey Kifa buwo Jerahmeel.

30 O waykey Mufi buwo, Maheli, ir Eder, ir Jerimoth: tie ira waykey Levitu pagal tewizikiu namu sawo.

31 Mere teypag anisien burrus terp brolu sawo sunu Aarona po weydu Karalaus Dowida, ir Zadoka, ir Achimelech, ir galwu tewu, terp Kuniga, ir terp Levitu terp galwa, tewu priez mazausi broli sawo.

PAGUL. XXV.

Paredkas gidotoju izf wayku Asafu, Hemanu, ir Jeduthinu, 1. *Uc. padalistas ing dwideszmy ir kiatarys redus, 31.*

IR atkire Dowidas ir Wirausiey wayko tarnawimop izf wayku Asafu, ir Hemanu, 15 Jeduthinu,

ir Jeduthuno, kurie pranašzautu horpomis, ir lutnionis, ir cymboleys, o tie kurie skaytyti buwo terp ju buwo wireys prymanacieys dar tob sluzbos sawo.

2 Isz wayku Aśafo buwo Zakkur, ir Josef, ir Nethanja, ir Aśarela waykey Aśafo: pas rakas Aśafo, kursey pranašzawo pas rakas Karalaus.

3 Kas litis Jeduthuno, waykey Jeduthuna buwo Gedalja, ir Zeri, ir Jesaja, Halaĳa, ir Matrichja, szeszetas, po rakkey tewa sawo Jeduthuna, pranašzauzacio and horpu, bedekawojant ir garbinant W I E S Z P A T Y.

4 Kas litis Hemana: waykey Hemana buwo Bukkija, Martanja, Uzziel, Setuel, ir Jerimoth, Hananja, Hanani, Eliatha, Giddalchi, ir Romamti-Ezer Jobsekafa, Mallochi, Hothir, Mahazioth.

5 Wisi tie buwo waykey Hamano Reglacio Karalaus ųodziofe Diewo kials raga, dawo nes Diewas Hemanuy kieturolika sunu, ir tris dukteris.

6 Wisi tie buwo paskaytyti pas rakas tewa sawo giedomop Namu W I E S Z P A T I E S, and cymbolu, lutniu, ir horpu, tarnawimop Namu Diewo: po rakomis Karalaus, Aśafo, Jeduthuno, ir Hemano.

7 O skaycius ju su broleys sawo kurie mokiri buwo giedoime W I E S Z P A T I E S, wifu Maystru buwo dufzymtu afztonics-deszymtis ir afztoni.

8 Ir mere burtus fargibosp wiens priefz kisa, teyp mazas kaypo dydis, mokitojas su mokicyniu.

9 Ir iszejo pirmas burtas Aśafuy spaciey Jozefuy: antras Gedaliey, paciu brolu jo, ir sunu jo buwo dwilika.

10 Trecias, Zakkuruy, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

11 Kietwirtas, Jizruy, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

12 Pektas, Nethanhey, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

13 Szesztas, Bukkijey, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

14 Sekmas, Jesareluy, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

15 Aizmas, Jesajey, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

16 Dewintas, Nattanhey, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

17 Deszymtas, Simejuy, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

18 Pirmas liekas, Azareeluy, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

19 Antras, liekas Halaĳijey, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

20 Trecias liekas, Subaeluy, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

21 Kietwirtas liekas, Matrichjey, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

22 Pektas liekas, Jeremothuy, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

23 Szesztas liekas, Hananhey, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

24 Sekmas liekas, Jobsekafuy, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

25 Aizmas liekas, Hanani, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

26 Dewintas liekas, Mallochiuy, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

27 Dwidezymtas, Eliathuy, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

28 Dwidezymtas ir wienas, Hothirey, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

29 Dwidezymtas ir antras, Giddalti; sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

30 Dwidezymtas ir trecias, Mahaziothuy, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

31 Dwidezymtas ir kietwirtas Romamthi-Ezeruy, sunu jo, ir brolu jo; dwilika.

PAGUL. XXVI.

Paredkas ir padalighimas fargu-duru Baznizos, 1. 9c. ir skorbnsku and skorbua Baznizos, 20. kaypo teypag Levitiskiu nredniku ir Sudzin, 29.

KAs litis padalighima adwerniku: isz Korihu buwo Meselemja, sunus Kore, isz wayku Aśafo.

2 Meselemja wel turejo waykus: Secharja buwo pirmgindis, Jedael antrasis, Zebadja treciasis, Jarhniel kietwirtas.

3 Elam pektas, Johanan szeszetas, Eljeoenai sekmas.

4 Obed-Edom teypag turejo waykus: Semaja buwo pirmgindis, Jozabad antras, Joah trecias, o Sachar kietwirtas, Nethaneel wel pektas.

5 Ammiel szeszetas, Isaschar sekmas, Peul-lethai afzinas, szlawino nes jam Diewas.

6 Sunuy teypag jo Semajey gime waykey, kurie wieszparawo and namu tewa sawo: buwo nes budri gatuney.

7 Waykey Semajos buwo Othni, ir Refael, ir Obed, ir Elzabad broley jo, budri gatuney-Elihu ir Semachja.

8 Wisi tie buwo isz wayku Obed-Edoma, parisjen, ir waykey ju, ir broley ju, budri wirey, styprybej tarnawimop, szeszos-deszymtis ir du buwo isz Obed-Edoma.

9 O Meselemja turejo waykus ir brolus, budru gatunu, afztoniolika.

10 Ir Hofea isz wayku Merari turejo sunus: Simri buwo galwa, (noris nebuwo pirmgindiu tewas teciasis jo istate ghi galwa.)

11 Hilkia buwo antras, Tebalja trecias, Zecharia kietwirtas: wifu wayku ir brolu Hofos buwo trilika.

12 Isz ru buwo perdalighimey adwerniku terp galwu wiru, fargibump, ties brofus sawo: kad tarnauru Namose W I E S Z P A T I E S.

13 Ir mere anisjen burtus, teyp mazas kaypo dydis, pagal tewitizkiu namu sawo, kiek-wienosp bromosp.

14 Poze tada burtas ties Ufzekeima: Sese-miey: bet Zechariy sunuy jo, kursey buwo razumnu royczu, mete burtas, o burtas jo iszejo ties Puse nakties.

15 Obed-Edomuy ties Pietus, waykamas wel jo Namey Skorba-kamaru.

16 Suppinuy ir Hofey ties Nufleydyma, su broma S-hallecher, pas ufzeyga wiesz kials, fargibe priefz fargibe.

27 Ties Ufzekeima: buwo szeszetas Levitu: ties Puse-nakti dienos-meru kieturi, ties Pietus dienos-meru kietury: Bet pas Skorba-kamaras du ir du.

18 Pas Parbar ties Nufleydyma: buwo kietury pas wiesz kials, de pas Parbar.

19 Tie ira padalighimey adwerniku Koriftu, isz wayku Merari.

20 Isz Levitu teypag buwo Ahija, and skorbua

Pagul. 26. 27.

I. K R A Y N I K U.

325

bu Namo Diewo, ir and skorbu paszwešu dayku.

21 Iſz wayku Ladano, waykey Ladana Gersonitos: Iſz Ladana Gersonitos buwo galwomis Tewu, Jehieli.

22 Waykey Jehieli buwo, Zerham, ir Joel, brolis jo: tie buwo and skorbu Namu WIESZPATIES.

23 Amramitams, iſz Izharitu, iſz Hebronitu, iſz Ozzielitu.

24 O Sebael ſunus Gersoma ſunus Mayzeſaus buwo Wiraufiu and Ikorbu.

25 Bet broley jo iſz Eliezera buwo iſz Rehabya buwo ſunus jo, ir Jeſaja ſunus jo, ir Joram ſunus jo, ir Zichri ſunus jo, ir Selomith ſunus jo.

26 Tas Selomith, ir broley jo, buwo and wiſu skorbu ſzewtu dayku kuros paſzweſe Karalus Dowidas, ir galwomis tewu, Wiraufies and tukſtanciu: ir ſzymu, ir Wiraufies wayko.

27 Iſz waynu ir iſz iſzagawima paſzweſe anisien jos, kad uſtazyku Namus WIESZPATIES.

28 Wis teypag rey ka paſzweſe Samuel Regins, ir Saul ſunus Kis, ir Abner ſunus Nero, ir Joab ſunus Zerujos: wis rey ka paſzweſe kas buwo po rakka Selomitho ir brolu jo.

29 Iſz Izharitu buwo Chenanja, ir ſimey jo oryniop darbob Izraeliy: Urednikeys ir ſudziomis.

30 Iſz Hebronitu buwo Haſabja, ir broley jo, budri wirey, tukſtantis ir ſeptini ſzymrey, and uredu Izraelaus, iſz ſzos ſzales Jordano ties Nuſſedydyma; and wiſu darbu WIESZPATIES, ir amawimop Karalaus.

31 Iſz Hebronitu buwo Jerija galwa, iſz Hebronitu giminu ſawo terp tewu: Kieturoſe deſzymtoſe meſoſe Karalaus Dowida jeſzkojo ir rado terp ju budru galunu Jazere Gilgado.

32 O broley ju buwo budry wirey, du tukſtanciu ir ſeptini ſzymrey galwu tewu: ir itate jos Karalus Dowidas and Rubenitu; ir Gadytu, ir puſes giminis Manafie, wiſump dayktump Diewo, ir dayktump Karalaus.

PAGUL. XXVII.

Paredhas zalniera, 1. 8c. Kunigayſzezu giminu, 16. Wiraufiu ſargu tobia Dowido, 35. Praſitniaufiu Royezn jo, ir prieſtu, 32.

O Tie ira waykey Izraelaus pagal ſkayciaus ſawo galwos tewu, ir Wiraufey tukſtanciu, ir ſzymu, ſu Urednikeys ſawo kurie rarnawo Karalus wiſoſe daykroſe padalighimu, areynant ir pareynant nog menafio iki menafiu wiſoſe menafioſe metu: Kiekwiens perdalighimas buwo dwideſzymis ir kietury tukſtanciey.

2 And pirmo perdalighima pirmame menafiy buwo Jaſobham ſunus Zabdieles: o perdalighime jo buwo dwideſzymis ir kietury tukſtanciey.

3 Tas buwo iſz wayku Perez, galwa wiſu Wiraufiu wayko pirmame menafiy.

4 And perdalighima wli antrame menafiy buwo Dordai Ahchiri, o and perdalighima jo buwo Mikloth, Wadu teypag: perdalighime

jo teypag buwo dwideſzymis ir kietury tukſtanciey.

5 Trecias, Wiraufias wayko treciamame menafiy buwo Benaja ſunus Jojad s Wiraufiorednika, ras buwo gita: perdalighime teypag jo buwo dwideſzymis ir kietury tukſtanciey.

6 Tas Benaja buwo galunu iſz tryju-deſzymu, ir and tryju deſzymu: o and perdalighima jo buwo Amizabael ſunus jo.

7 Kietwirras, kietwirrame menafiy, buwo Aſahel, brolis Joſto, o putay jo Zebadja ſunus jo: perdalighime teypag jo buwo dwideſzymis ir kietury tukſtanciey.

8 Pekras, pektame menafiy buwo Samhuth Izrahita Wiraufas: perdalighime teypag jo buwo dwideſzymis ir kietury tukſtanciey.

9 Szelſzas, ſzelſzame menafiy buwo Ira ſunus Ikkas Tekoira: perdalighime teypag jo buwo dwideſzymis ir kietury tukſtanciey.

10 Sekmas, ſekmame menafiy buwo Helez Felonita iſz wayku Eſraimo: perdalighime teypag jo buwo dwideſzymis ir kietury tukſtanciey.

11 Aſzmas, aſzmame menafiy buwo Sibechai Huſathira, iſz Zarhita: perdalighime teypag jo buwo dwideſzymis ir kietury tukſtanciey.

12 Dewintas, dewintame menafiy, buwo Abiezer, Annethorita, iſz Beniaminca: perdalighime teypag jo buwo dwideſzymis ir kietury tukſtanciey.

13 Deſzymras, deſzymtame menafiy, buwo Maharai Netofathira, iſz Zarkitu: perdalighime teypag jo buwo dwideſzymis ir kietury tukſtanciey.

14 Pirmas liekas, pirmame liekame menafiy, buwo Benaja Pirathopita iſz wayku Eſraimo: perdalighime teypag jo buwo dwideſzymis ir kietury tukſtanciey.

15 Antras liekas, antrame liekame menafiy, buwo Heldai Netofathira iſz Orhnel: perdalighime teypag jo buwo dwideſzymis ir kietury tukſtanciey.

16 Bet and giminu Izraelaus buwo tie: and Rubenitu buwo wadu Eliezer ſunus Zichr.: And Simeonitu buwo Seſarja ſunus Maachos.

17 And Levitu buwo Haſabja ſunus Kemathias, and Aaronitu buwo Zadok.

18 And Judos buwo Elihu, iſz brolu Dowida: And Iſaſchara buwo Homri, ſunus Michaelies.

19 And Zebulona buwo Iſiraj, ſunus Ohad: jos: and Naſihali buwo Jerimoth ſunus Azrielo.

20 And wayku Eſraima buwo Hoſea ſunus Azazjos: And puſes giminis Manafie buwo Joel ſunus Pedajos.

21 And puſes Manafie Gilgade, buwo Iddo ſunus Zecharjos: And Beniamina buwo Jaſiel ſunus Abneros.

22 And Dan buwo Azarel ſunus Jerohamo: tie buwo Wiraufey giminu Izraelaus.

23 Bet neeme Dowidas ſkayciaus tu kure tu-rejo po dwideſzymis metu, ir ſemlaus delro jog tarc WIESZPATIS, pradauginiant Izraeli kaypo zwaydes dagaus.

24 Joab ſunus Zerujos pradeio ſkaytyt, bet nepabayle, delro jog atajo uz rey dyde runi-be and Izraelu: rogdal notneſzas eit ſkayciaus rukunbui Kraynikos Karalaus Dowida.

25 O and ſko bu Karalaus buwo Azmaveth, ſunus

funus Adiele : and skorbu wel ziames, miešto-
fe, ir fodzióse, ir turmose, buwo Jonathan funus
Uzziros.

26 O and tu kurie dare lauko-darba, apia-
rimé ziames, buwo Ezri funus Chelubo.

27 And winniczu wel buwo Simej Ramachi-
ra : bet isz to kas arajo isz wino medziu skor-
bosu wino, buwo Zabdi Nifura.

28 O and aliwos-darzu, ir and figos-me-
dziu, kurie buwo figumose, buwo Baal Haman
Gaderita : bet Joas buwo and skorbu aliwos.

29 And Jauciu wel kuros gane Sarone, buwo
Sirrai Saronira : bet and Jauciu zemumose bu-
wo, Sefat funus Adlai.

30 O and welbladü buwo Obil Ismeelita :
and alliczu wel buwo Jahdeja Meronorhita.

31 O and smukie pekaus buwo Jaziz Hage-
rita : wisi tie buwo Wiraušes and ano tobia
kury turejo Karalaus i owidas.

32 Jonathan wel dede Dowida buwo Roy-
czu razumnu žmogumi, tas teypag buwo Pilo-
rumi : o Jehiel funus Machmoni buwo prieg lu-
nams Karalaus.

33 Achitofel wel Roycza Karalaus : o Hu-
šai Archura buwo prietelumi Karalaus.

34 O paskuy Achitofela buwo Jojada funus
Benaios. ir Abjathar : bet Joab buwo Hetmo-
nu Karalaus.

PAGUL. XXVIII.

*Pastianšas isakinas Dowido Kunigaykš-
ezump, 1. 2. 3. ir Salomonop, ape perfergi-
ma wisu prysakimu Diewa, o ispaciey ape
budawone Bažniczos, 9. Dada Salomonuy
abrysa wijos budawones ir wisu sudu pry-
gulincia josp, 14. trumpas pryminimas
graudentima Dowido Salomonop, 20.*

Suryuko rada Dowidas Jeruzalei wisu Wi-
raušius Izraelau, Wiraušius giminu, ir Wi-
raušius perdalighimu, tarnauja, cius Karalui, ir
Wiraušius tukitanciu, ir Wiraušius szymus ir
Wiraušius wiso tobia, ir galwju Karalaus, ir su-
nu jo, su kamarnikeys, ir Galuneys, ir labey
wifoki tudrughi galuna.

2 Ir iskojo Karalus Dowidas and koju sa-
wo, ir tare: Klausikit manas troley mano, ir
žmones mano, turejau szyrdiy mano budawot
Namus alyšies Skrynies sadaros WIESZPA-
TIES ir krašey-koju Diewa musu, ir pry-
daru šoktu budawotimop.

3 Bet tare mi Diewas, Nebudawosi Namu
warduy mano: kareywiu nes eii, ir praliciej
daugiel krauja.

4 Dabarjen WIESZPAT S Diewas Iz-
raelaus apyrnko mane isz wisu namu tewa ma-
no, kad bucia Karalumi and Izraelaus, and
amzu, juda, nes apyrnko Wadu, o namus re-
wa mano namose Judos: terp sunu wel tewa
mano mego manimi, kad padar'cu mane Ka-
ralumi and wisu Izraelaus.

5 O isz wisu sunu mano (WIESZPAT S
nes dawe mi daugiel sunu) rada apyrnko sunu
mano Salomona, kad sedetu and fustos Ka-
ralites WIESZPATIES and Izraelaus.

6 Ir tare mi, sunus tawo Salomo, tas pabu-
dawos Namus mano, ir prietelius mano: A-
pyrnkau nes ghi sau sunumi, ir aizjen bufu jam
tewu.

7 Ir pastyprysu Karalite jo and amzu:
Jeygu bus iszru daryt prysakimus mano, ir
budu mano kappy seadina.

8 Dabargi rada, po akimis wifo Izraelaus
surynkimo WIESZPATIES, ir po ausi-
mis Diewa musu, saugokit ir jeshkokit wisu
prysakimu WIESZPATIES Diewa jusu:
kad pastetumite teywayniskey wisa ta giara
ziamé, ir padarytumite kaz waykey julu pas-
kuy julu paletu and amzu.

9 Tujen wel sunau mano Salomo, pažyng
Diewa tewa tawo, ir tarnauk jam tobula szyt-
dzia, ir gierawalna duža: WIESZPAT S
nes perweyzd wisa szyrdys, ir suprata wifoki
padumawima dumu: jeygu jeshkofi jo, rasi
ghi: bet jeygu aplayši ghi, atitums tawe and
amzu.

10 Dabokis dabar, WIESZPAT S nes
apyrnko tawe kad pabudawotumey Namus
szwarybey, buk stypru, ir daryk tey.

11 Ir dawe Dowidas sunuy sawo Salomonuy
abrysa prietenu, su šieliczomis jo, ir škorba-
kamaronis jo, ir aukštomis-šiomis jo, ir
widutynemis kamaronis jo, ir namu numaf-
dymo-uzwožala.

12 Ir abrysa to wisa kas buwo jampi per
dwaša spaciey prietenu Namu WIESZ-
PATIES ir wisu kamaru apiskitey: iki
škorbams Namu Diewo, ir iki škorbams szwe-
tu daykra.

13 Ir perdalighimu Kunigu ir Levitu, ir
wifo darba službos Namu WIESZPA-
TIES: ir wisu sudu službos Namu WIESZ-
PATIES.

14 Aukša dawe pagal aukso swara and wi-
su sudu kiekwienos službos: sidabra teypag,
wisump sidabro sudump swaru, and wisu sudu
kiekwienos službos.

15 Ir swara and aukso lichoru, ir aukso
lompju, pagal swara kiekwieno Lichtorau ir
Lompju jo: and sidabro teypag Lichtoru, pa-
gal swaro Lichtorau ir Lompju jo, pagal služ-
bos kiekwieno Lichtorau.

16 Dawe teypag aukša pagal swaro and
prygatawyghimo Statu kiekwienop statop: ir si-
dabra and sidabro statu.

17 Tikra wel sidabra and mēfos-hoku, ir
and šayšomu-miedniczu: ir and aukso kubku,
swara and kiekwieno kubka: ligiej teypag and
sidabro kubku kiekwienop kubkop swara.

18 Ir and rukiamo-altorau rykra, aukša
sware: ir aukša and abrysa wado spaciey Che-
rubimu, kurie iszlieštu swarnus, ir apwitke Skry-
nia sadaros WIESZPATIES.

19 Wis tey dawe mi suprast, galsėjo Dowi-
das per raseka, nog raskos WIESZPA-
TIES spaciey wisu darbus to abrysa.

20 Ir tare Dowidas sunuy sawo Salomonuy,
Buk stypru, ir geros szyrdies, ir daryk tey,
ir nesiblok, ney krupauk, WIESZPAT S
nes Diewas, Diewas mano, bus su rawim, neiz-
dos rawes, ney aplays rawe, net pabaygi wisa
ta darba službos Namu WIESZPA-
TIES.

21 Ir šzey, ira perdalighimey Kunigu, ir
Levitu, wiskiosp službos Namu Diewo: ir ira
rawimpi wifokio darbob wifoki gierawalni,
su iszmincia wifokio tarnawimop, Kunigayk-
šzey teypag gataw, ir wiso žmones, and wi-
su isakimu tawo.

PAGUL. XXIX.

*Dowidas sako po wisu surynkimu dyde pry-
gatawoni wifokio materijos kura intyjo
gatawa budawimop Bažniczoi, 1. 2. 3. ir
ragina*

ragina teyp Kunigaykščezus haypo žmones
gierawalno dar downafp, 5. kura apšiej
dada, 6. uz kura Dowidas dekafoja Wiesz-
paciuy, 10. ir medzias Wieszpaciuy už
wifos žmones, 18. ir uz Karalu. 19. deku-
darymas ir asiera žmoniu. 20. Salomo pa-
repiamas est Karalumi, 6 Zadok Aukšč-
czaušiu Kunigu, 22. Dievas dars Salomona
labey prakštin ir dydzin, 25. hayp itzey
karalawo Dowidas, 26. 27. miržsa, 28.

Prigram katbejo Karalus Dowidas wifop su
rynkimop : Dievas apyrko wieną ghi sunu
mano Salomona, jaunikayti, ir silpnąghi: 6 ans
darbas ira dydziu, wieta nes rey ira ne del
žmogaus, bet del W I E S Z P A T I E S Diewa.

2 Prygatawiau dabar isz wifos silos mano,
Namump Diewa mano, aukša aukšo, sidabra wel
sidabro, 6 wara waro, gielezy gielezies, ir medy
medzio darbump: Sardomxa akmenu, ir prypil-
domu akmenu, izdabinimo akmenu ir haiz-
wones, ir wifoku brągiu akmenu, ir marmura-
akmenu miney.

3 O prigram isz meyles mano ties Namu
Diewa mano, afabliwa sidabra ir aukša kury
tura, domi dar and Namu Diewa mano, ne-
skaytant ro wifa ra, prygatawiau Namump
Szwetibes,

4 Tris tukstancius talentu aukšo, aukša Ofir,
septynis wel tukstancius czyko sidabra, pawilkt
sienas Namu.

5 Aukša and aukšo, 6 sidabra and sidabro
sudu, ir and wifoku darba, darys per raka
Mayttru : Ir kas ira szadien norynciu prypildit
raka, sawo W I E S Z P A C I U Y ?

6 Dawe tada gierawalney Wirausiey rewu,
ir Wirausiey giminiu Izraelaus, ir Wirausiey
tukstanciu, ir izymtu, ir Wirausiey darba Ka-
ralaus.

7 Ir dawe sluzbosp Namu Diewo, pakis
tukstancius talentu aukšo, ir deszymri tukstanciu
drachmu, ir deszymri tukstanciu talentu sida-
bro, afzroniolika, wel tukstanciu talentu waro :
6 szymta tukstanciu talentu gielezies.

8 Ir kampi arširado akmeniey, dawe jos
skorban Namu W I E S Z P A T I E S, po raka
Jechielo, Gersonitos.

9 Ir džiaugies žmones and gierawalno dawi-
ma sawo, dawe nes robula szyrdzia W I E S Z
P A C I U Y gierawalney : ir Dowidas teypag
Karalus džiaugies dydziu džiausmu.

10 Togdel garbinu Dowidas W I E S Z P A T Y
po akimis wifos surynkima, ir tare Dowidas : Pa-
garbinas buk W I E S Z P A T I E Diewe, rewa
mufu Izraelaus, nog amzu and amzu.

Mar. 6. 11 a Tawo W I E S Z P A T I E, ira dydibe,

13. ir galibe ir szlowe, ir pergaltimas, ir Majestojas,

1. Tim. wis nes rey kas ira daguy, ir and žiames, ira

1. 17. rawo: rawo W I E S Z P A T I E ira Karaliste, ir

Apir. 5. rujen pakieley sawe Galwa and wifo

13. 12 Ir bagoriste, ir szlowe, ira po weydu rawo,

ir rujen Wieszparaughi and wifo, ir rakoy

rawo ira galibe ir macis: rakoy teypag rawo ira

wis padydint ir pasyprynt.

13 Dabargi tada Diewe mufu, dekafojame

tau, ir garbname warda: szlowe rawo.

14 Kas nes afzjen efmi, ir kas ira žmones

mano, kad zprucerunime ra galibe, dot giera-

walney kaypo rey ira: wis nes rey ira nog rawo,
ir dodame rey tau, isz rakos rawo.

15 Areywicy nes efme ir kamarnikeys po
weydu rawo, kaypo wi-i tewey mufu : dicitos
mufu and žiames ira b kaypo (szefzelis, ir nera
nejukio laikima. A Pf. 90. i: 102.2.

16 W I E S Z P A T I E Diewe mufu wifa
ta daugiebe kura, pagatawijom budawor tau
Namu, warduy szlowes rawo, ir nog rakos
rawo, ir wis rey ira rawo.

17 Ir zynau rey Diewe mano, jog e tyries
szyrdies, ir jog megily reyfibemis. Aizien da-
wiau reyfibey szyrdies mano wifos tos daykru
gierawalney, ir regiejau dahar su džiausmu
žmones rawo kuro: cia atširada, jog redes
prieš rawe gierawalney. 12 Kray. 3.9.

18 W I E S Z P A T I E Diewe rewu mufu
Abrahoma, Izaoka, ir Izraelaus, užlayk itey
and amzu padumoine dumu szyrdies žmoniu
rawo, ir taytik rawosp szyrdy ju.

19 Ir suony mano Salomonuy dok robuša
szyrdy, kad laugotu pryzakimu rawo, ludyghimu
rawo, ir itarymu rawo, ir kad wis datyru, kad
ta palocu budaworu kury pagatawijau.

20 Foram tare Dowidas wiani surynkimuy ;
Garbiukit dabar W I E S Z P A T Y Diewa
jusu : Garbino tada wifa surynkimas W I E S Z
P A T Y Diewa, rewu sawo, ir palakie galwa, ir
pasikloniojo, W I E S Z P A C I U Y, ir Ka-
raluy.

21 Ir asierawojo W I E S Z P A C I U Y muf-
ras-asieras, asierawowojo teypag W I E S Z
P A C I U Y degamas asieras and rytoy nog
anos dienos tukstanti weržu, tukstanty awinu,
tukstanty awinelu, su dekadarymo-asieromis ju:
ir mufzas-asieras daugibey už wifa Izraeli.

22 Ir walgie, ir giere anoygi dienoy po weydu
W I E S Z P A T I E S su dydziu džiausmu:
ir padare Salomona sunu Dowida autra kart
Karalumi, ir patepe ghi W I E S Z P A C I U Y
Wadu, 6 Zadoka, Kunigu.

23 Teypo sedejo Salomo and soštos
W I E S Z P A T I E S, kaypo Karalus wietoy
Dowida rewa sawo, ir buwo laymingu: ir klauč
jo wifas Izrael.

24 Ir wisi Kunigaykščzey, ir gahune, ir labey
wifis teypag suney Karalaus Dowida, dawe ra-
ka, jog turejo but po Karalu Salomonu.

25 Ir padyno W I E S Z P A T S Salomona
labey, po akimis wifo Izraelaus : ir dawe jam
toki Karalifzki Majestora, kokio nebuwo and
newieno Karalaus Izraelaus pims jo.

26 Teypo tada karalawo Dowidas, sunus
Isai and wifo Izraelaus.

27 O dienu kuras karalawo and Izraelaus ira
d kiaruros-deszymtis meru: Hebrone karalawo
septynis merus, Jeruzaley wel karalawo tris-
deszymtis ir treis merus. d 1. Kar. 2. 11. e 2. Sam. 5. 5.

28 Ir nunire gieroy senarwey, pasotus dienu,
lobia, ir szlowes : o sunus jo Salomo karalawo
wietoy jo.

29 O darbey Karalaus Dowida, pirmi ir
paskuciausi, sity paraszyti ira darbole Sanu-
elles Reginciu, ir darbole Nathano Pranaža, ir
darbole Gada Regincio:

30 Su wifa Karaliste jo, ir galibe jo, ir czešty
kurie pražoko and jo, ir and Izraelaus, ir a id
wifu Karalifciu žiamet.

ANTRA KNIGA

K R A Y N I K U.

Užsraikinimas tos Knigos.

Pe warda tos Knigos, ir pradžios, gali daboris Skaytytojis užsraikima podero and
 5 apitmus Knigos Krayniku. Toy antroy lakoš Historia ape žmones Diewo ir Karalus ju, no-
 rijen pirmoy buvo Knigoy pradžys, iki Babyloniškoy newaley. O norisjen dabar cia kalbas
 ape Karalus Izraelaus, kurie del asabliwos prieštatis teyp wadynami est, pasloy to kaypo
 10 atidaliyo deizymis giminiu nog namu Dowida, Historia tecius ape Karalus Judos uog Ezros
 (kaypo izmanoma est) prakilney ira apirasyta. Priegtam regimos buvo prieštatis. Niekaytan-
 nes to jog Juda užstykde dar ka, tykro moksta ir neizagos Garbes diewo, nog kuros deizymis
 15 giminiu teyp atpole, jog galwies Diewas teyp jas liepe nuwet per Salomonefey Karali Aisy-
 nos isz žiames ju be padukties iszlofawima, ir jog Juda sekdamas ghi pats tykt buvo žmonemis
 Diewo, kuri Historia Ezra labianrey norejo apirasyt; cada reykia teypag buvo kad
 20 MESSIOSZUS isz togi giminiu, ir tabey iiz Karaliskioi sekles Dowida pagal kuni
 isreytu. Del kuros prieštatis Historia Karaliskiu pradku jo nog pradzio, iki atreygy jo, reykia
 buvo kad sargley butu suskasyta, kad zadimey Diewo tykreys araty butu. O kadagi pra-
 sokusioy Knigoy apirasyta ira Historia Dowida, tada dabar ta antra, prasideda su palaka
 25 karalawima Salomona, kursey arajo wieton tewa sawo. Apidowanojamas est priešt buda dydzia
 ismincia, kuros gleyde nog Diewa; kop pryco teyp bagociste, kura dejo and budawones
 Bažniczos, ir kuru budawoniui, kaypo szlowe kura, turejo nog aplink giwenacio giminiu. Ber
 del grieku jo, Karalite jo ira perdalita kad turejo užstot Rebeam sunus jo wieton jo. De-
 30 izymis giminiu atitoja nog Judos, iszhieiant Jerobeam. Karalumi sawo. Nog Rehabeam teypo
 seka užstiey Karalites Judos poredku Abia, Asa, Jozafat, Joram, Ahazias, Jona, Amasia,
 Hozia, Joram, Achaz, Hiskia, Manasse, Amon, Josia, Joahaz, Jozakim, Jozachin, Zedekias;
 isz kuru daugiel buvo stulpa garbintojey, nekuri wel tykros wietos, ir neizagos garbes Diewo
 35 saugojo, kaypo, Asa, Jozafat, Jona, Amasia, Hozia, Joram, Hiskia, Josia; noris wienas
 kitamuy neligeys buvo, meyley Diewo ir neizagoy garbey Diewo. Kiti teypag aba atsigryzo
 nog giaro piktoy, kaypo Jona, ir Amasia, aba sugryzo nog pikta, gierop, kaypo Manasse.
 Terpa nichados neshlowe Wieszpas žadyn suigryzymop teyp Karalos, kaypo wisla surynkimas
 40 užywodamas top sluzbos Pranasu, kurie paka kant iki anam meruy wien kito sekie dydziam
 skayciu, nog Elias ir Elizeus, iki Ezechielis ir Danielis. Ber desto jog neklaust ju
 dydziausia mine, ir tabey niekeys jos werte, ir apjokie, tada galusiey perlayde Diewas ra-
 Karalite judos pawaldot Nebukadnezary Karaluy Babel, kurley nugabeno Zydus newalon
 45 žiamen jawo: kuroy pakato seprynias deizymis metu, net Cyrus kurley perkiele wienwaldinto
 Babyloniui Persump, dawe jems walaaty kad sugryzta namon, kaypo tey placiaus regiet
 seka ciose Knigose Ezros ir Nehemias. Apstima tada toy Knigoy, pagal skayciaus nekura Bita-
 ria kieturu izymtu, ir dwieju deizymtu ir kieturu metu.

PAGULBYMAS I.

Salomo budamas patyprytas Karaliskey sawo,
 asrawoja Gibeoy. 1. Gt. Kad pawelita
 5 tra nog Diewo giryt to nog jo, meldzia
 iszminiet. 7. kura ganna, su pa-
 deima bagotyfey ir szlowe, 11. gryfeta
 isz Gibeon. 12. galibe jo ir dyde tur-
 tas, 14.

4. Kar. 1. Kar. 3.4. 1. Kray. 16.39. 1. 21.29. 2. Sam. 6.2.17. 1. Kray. 6.1.
1. Kar. 1. Kar. 3.4. 1. Kray. 16.39. 1. 21.29. 2. Sam. 6.2.17. 1. Kray. 6.1.
1. Kar. 1. Kar. 3.4. 1. Kray. 16.39. 1. 21.29. 2. Sam. 6.2.17. 1. Kray. 6.1.
1. Kar. 1. Kar. 3.4. 1. Kray. 16.39. 1. 21.29. 2. Sam. 6.2.17. 1. Kray. 6.1.
1. Kar. 1. Kar. 3.4. 1. Kray. 16.39. 1. 21.29. 2. Sam. 6.2.17. 1. Kray. 6.1.
1. Kar. 1. Kar. 3.4. 1. Kray. 16.39. 1. 21.29. 2. Sam. 6.2.17. 1. Kray. 6.1.
1. Kar. 1. Kar. 3.4. 1. Kray. 16.39. 1. 21.29. 2. Sam. 6.2.17. 1. Kray. 6.1.
1. Kar. 1. Kar. 3.4. 1. Kray. 16.39. 1. 21.29. 2. Sam. 6.2.17. 1. Kray. 6.1.
1. Kar. 1. Kar. 3.4. 1. Kray. 16.39. 1. 21.29. 2. Sam. 6.2.17. 1. Kray. 6.1.
1. Kar. 1. Kar. 3.4. 1. Kray. 16.39. 1. 21.29. 2. Sam. 6.2.17. 1. Kray. 6.1.

isz Kirlath-Jearim anon wieton kura pagara-
 wijo icy Dowidas: iszspade nes icy Mometas
 Jeruzaley.)

5 Waro teypag atstora buvo ren, kury pa-
 dare Bezael sunus Uri, sunus Huro, po No-
 metu WIESZPATIES: o Salomo, ir

6 Ir aseraworo ten Salomo po weydu
 WIESZPATIES, and waru atstora, kur-
 sey buvo pas atstora sueygos: o aseraworo and
 jo tukstanti degam aseru.

7 Anoygi pacioy naktiy pasirode Diewas
 Salomonuy, ir ege jam: Gieyk ko kad docia
 tau.

8 O Salomo rare Diewy: Tu padarey rewy
 mano Dowiduy dideli giradeise, f ir padarey
 mane Karalumi wietoy jo.

9 Dobargi WIESZPATIE Diewe, te-
 lizyryzkiu zody: rawand rewa mano Dowidas
 padarey ne: mane Karalumi and žmoniu, kuru g
 1. Kar. 1. Kar. 3.4. 1. Kray. 16.39. 1. 21.29. 2. Sam. 6.2.17. 1. Kray. 6.1.

10 k Dokmi dabar isminet, ir moksta, kad h 1. Kar.
 1. Kar. 1. Kar. 3.4. 1. Kray. 16.39. 1. 21.29. 2. Sam. 6.2.17. 1. Kray. 6.1.

Exod.
 38.1.

1. Kray.
 28.1.

1. Kar.
 3.9. 1. 21.29.

Pagul. I. 2.

II. KRAYNIKU

339

kas nes galeu šadyt ras dydes žmones tawo?

11 Tare tada Dievas Salomonop: Delto jog tawo buwo šadyt raso, o negiedyde bagocifles, lobiu, ney szlowes, ney dufos nopikiesteju tawo, ney teypag giedyde daug dienu, bet giedyde sau iszminties ir pažymies, kad gale- rumey redit žmogus mano, and kuru padarau tawe Karalumi.

12 Iszmintis ir pažymis dora tau ira: Priegram dosiu tau bagocifles, ir lobi, ir szlowes, kokios neturejo i Karaley kurie buwo piam tawes, ir kokios netures palkuy tawe.

1. Kar. 3. 13. 1. Kray. 29. 25. 2. Kray. 9. 22. 1. Kar. 4. 26. 10. 26. 2. Kray. 9. 25.

13 Teypo stajo Salomo Jeruzalei, ong aukš- tumas kalno kursey ira Gibeone, nog Nometu sueygos, ir karalawo and Izraelaus.

14 Ir i šuryuko Salomo waizis, ir rayrynikus, teyp jog turejo rukstanciu ir kiarurus szymtus wazu, o dwilika, rukstanciu rayryniku ir lufate jos wazu-mjettoše, ir Karalumpy Jeruzley.

15 Ir padare Karalus jog buwo Jeruzaley sidabru ir aukso kappo akmenis, cedro wel pa- dare jog buwo kappo tauko rigos-medziu kurie ira ligumose daugibey.

1. Kar. 10. 29. 2. Kray. 9. 28.

16 O iszwedymas arklu buwo tas kury ru- rejo Salomo isz Egipta, kas litis wel werpalu, prakilej Karalus eme werpalus uš pinigus.

17 Ir adgabeno auksien, ir ižat ano wezuma, isz Egipto uš szefys szymtus, sidabro, ark i wel uš szymtus ir pekias-defzymis: teypo iz- gabadawo per raka ju wilemus Karalamus Hichutu, ir Karalamus Syrios.

PAGUL. II.

Salomo pažymina darbinikus, budawos Baz- nica, 1. 2. 3. giedyda teypag nog Hirama Karalam Tyraus darbinikus ir medziagos, 2. su pazadeimu jog apweydes jos pems, 10. Huram pawelsia, ir luncia prakilna mayfrie, 11. Salomo tawo, ir perdalija darbinikus sawo, 17.

IR diuawo Salomo budawot Namus warduy WIESZPATIES, ir namus Karalitey sawo.

1 Ir pastayte Salomo septynias-defzymis rukstanciu nalza, nelzoja ciu wiru, ir afzronias- defzymis rukstanciu wiru kurie kapogu and kalna, a ir tris rukstancius ir szefys szymtus ušweydu and ju.

1. Kar. 5. 16. 1. Kar. 5. 2.

2 Ir o nusiure Salomo Huramop Karalanp Tyraus, kalbante: Pagal ro kappo podarey su rewu mano Dowidu, ir nusiungey jam cedru, kad pabudawo sa namus, giwax jole: teypo pa- daryt ir su manim.

Num. 38. 9. 10. 11. PATIES Diewa mano, szwest ghi, degint kodyla, kwepatu po weydu jo, ir patawishimop nelaujamus donos, ir e degamump-afierump 8. 27. 2. Kray. 6. 18. 1. Kar. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

3 Ir o nusiure Salomo Huramop Karalanp Tyraus, kalbante: Pagal ro kappo podarey su rewu mano Dowidu, ir nusiungey jam cedru, kad pabudawo sa namus, giwax jole: teypo pa- daryt ir su manim.

4 Satey budawoti Namus warduy WIESZ- PATIES Diewa mano, szwest ghi, degint kodyla, kwepatu po weydu jo, ir patawishimop nelaujamus donos, ir e degamump-afierump 8. 27. 2. Kray. 6. 18. 1. Kar. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

5 O anie Namey kuros budawoti, bus dydi, 1. Dievas nes musa ira dydiniu uš wifus Diewu.

Jer. 23. 6. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

6 Bee kas tureu gabbe: budawot jam Na- mus, o hadagi dagey, ir haybey dagey daga Mar. 4. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

7 Armisiuk tada dabar iszmintinga žmogus had durbus aukie, ir sidabre, ir ware, ir gielestij,

ir purpuroy, ir karmazine, ir melinoy-forboy, ir kursey mokietu piau pjomimus su teys izamin- tingey kurie ira manirpi Judoy, ir Jeruzaley, kurios pryrede rewas mano Dowidas.

8 Armisiuk teypag cedru, eglu, ir abnuggim- medzio isz Libanon, zynau nes jog moka tarney tawo kapot medi Libanona, o šrety tarney ma- no bus su tarney sawo.

9 O tey kad pagatawiru mi medziagos daugi- bey: anie nes, Namey kuros budawoti bus dydi ir sietuklingi.

10 O šrety, dosiu tarnamus sawo, kapoto- jams, kurie kapoja medziaga: dwidešzims ruk- stanciu Kor kultu kwieciu, dwidešzims wel rukstanciu Kor miezu: priegram dwidešzims rukstanciu Bath wino, ir dwidešzims rukstanciu Bath aliwos.

11 O Huram Karalus Tyraus atskatie per raka, ir nusiure Salomonop: Delto jog miki WIESZPATIS žmones sawo, istate tawe Karalumi and ju.

12 Priegram kalbejo Huram, Pagarbintas e'et WIESZPATIS Dievas Izraelaus, kurie padare e daga, ir ziama, jog dawe Dowiduy Karalus iszmintinga ghi sunu budrytey ir razume, kurie budawoti Namus WIESZ- PATIUY, ir namus Karalitey sawo.

13 Siunciu tada dabar iszmintinga ghi žmogus, budro razuma, Huram, Abi.

14 Sunu žmonos isz dukteru Dan, kuro wel rewas buwo isz Tyraus, kursey moka dirte aukie, ir sidabre, ir ware, gielestij, akmenioše, ir medziagoy, purpuroy, melinoy-forboy, ir ir pionooy-drobej, ir karmazyne, ir piau wifoki pjomima, ir pramanit wifoki pramon kury uždoras bus jam, su iszmintingeys sawo, ir iszmintingeys wieszapies mau tawa sawo Dowida.

15 Nusiuk tada dabar Wieszapie mano tar- namus sawo kwieciu, ir miezu, aliwa, ir wina, fape ka, kalbejey.

16 O mesien kaponis medziaga, isz Libanon, pagal wifokio reykala sawo, ir adgabesim ja tawesj sielos per maris ing Jaso: o rujen liepi jos pergabent Jeruzalei.

17 Ir g palkayte Salomo wifus prafalitecius, kurie buwo ziamey Izraelaus pagal ano stay- ciaus, kurie buwo ziamey Izraelaus, pagal ano itacyciaus, o kuro palkayte jos rewas jo Do- widas: ir atsirodo szymtus ir pekias-defzymis ir tris rukstanciey, ir szefys szymtey.

18 Ir padare isz ju septynias-defzymis ruk- stanciu nelzorojys, afzronias wel defzymis, rukstanciu kapotojys and kalna, o tris ruk- stancius ir szefys szymtus ušweydeys kad liepu dirte žmonem.

PAGUL. III.

Wietas, kante, ir ezefus, kada, budawoti ira Baznica, 1. 2. 3. giedyda teypag nog Hirama Karalam Tyraus darbinikus ir medziagos, 2. su pazadeimu jog apweydes jos pems, 10. Huram pawelsia, ir luncia prakilna mayfrie, 11. Salomo tawo, ir perdalija darbinikus sawo, 17.

IR pradejo Salomo budawot Namus WIESZ- PATIES Jeruzaley, and kalno Morijas, a kursey parolitas buwo tewy jo Dowiduy: enoy wietoy kura pagatawijo Dawidas and kulamo-raka Ornano Jebusitos.

2 O pradejo o budawot antrame menafy, aneroj dienuy kiewirtole meroše Karalitey sawo.

3 Ir tie ira ušdeimay fundamentu Salomona, had bujam su Namus Diewo: izgamas olak mē

e Gen. 1.

2. pagul.

Exod. 20.

11.

Pf. 33. 6.

ir 96. 6.

ir 102. 26.

ir 136. 5.

6.

Darb. 4.

24.

ir 14. 15.

Apr. 10.

6.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

f. 1. 10.

130

II. PARALIPOMENON.

Pagul. 3. 4.

pagal pirmos micros buwo szefosz deszymtis olaktu, o platumas dwideszims olaktu.

4 Priek ai wel kursey buwo isz prieszakia buwo ilgume pagal platuma Namu dwideszims olaktu o aukstumas szymta: ir dwideszims, kury pawilko isz widurics skaystu aukstu.

5 Dydzius wel Namus pawilko egles-medziu, potam pawilko jos gieru aukstu: ir padare and ju polmas ir zemciugu-darba.

6 Pawilko teypag Namu: bragieys akme-nieys and izdabinima: o aukstas buwo aukstas Parwaim.

7 Priegram pawilko and Namu bolkas, padwa-ju, ir sienas ju, ir duris ju, aukstu: ir iszpjowe Cherubim and sienu.

8 Priegram padare Namus Szwetu Szweruju, kuru ilgumas buwo pagal platuma Namu, dwideszims olaktu, platumas wel ju dwide-szims olaktu: ir pawilko jos gieru aukstu, iki szefzetay szymtu talentu.

9 Swatas wel winiu buwo iki pekieruy de-szymtiy siklu aukto: ir pawilko wirszutyns sielniczas aukstu.

10 Padare teypag anose Namose Szwetu Szweruju du Cherubim tiestu-darbu: ir pawilko anisien jos aukstu.

11 Kas litis sparnu Cherubim, ilgumas ju buwo dwideszims olaktu, sparnas wienas buwo pekios olaktis dasilitedams sienos Namu, kits wel sparnas buwo pekios olaktis dasilitedams sparna kito Cherubima.

12 Sparnas teypag kito Cherubima buwo pekios olaktis dasilitedams sienos Namu: kits wel sparnas buwo pekios olaktis befilitedams sparna kito Cherubima.

13 Sparney anu Cherubimu izsitiele and dwiej-deshymtu olaktu, ir stowejo and koju sawo, weydey wel ju buwo ties Namus.

14 Padare teypag czudagay isz melinos-forbos, ir purpuros, ir karmazyu, ir plonos-d robes: ir padare and jos Cherubim.

15 Padare dar pirin Namum du Piloru rris-deszymtis ir pekios olaktis ilgume: galwa wel kury buwo wirszay galwos jo buwo pekios olaktis.

16 Padare teypag zemciugus kaypo Kalbos-wieroy, ir uzdejo jos and galwu piloru: priegram padare szymta granota-obołu, ir idejo jos terp zemciugielu.

17 Ir izitate anos pilorus, isz prieszakio Bazniczos, wiena, po deszyney rakey, o wiena, po karey rakey: ir pramino warda, deszynio Jachin, warda wel kayro Boaz.

PACUL. IV.

Apiraszynas wata altoraus degamosp-afie-rosp. 1. Ofc. lieta manu, 2. prauhamu sadu, 6. lichtoru, 7. statu, 8. ir pries-seniu, 9. su pasaka wisu dayku, kuros padare Hiram, uzywonosp Bazniczos, kurie buwo isz wata aba isz auksa, 19

Padare teypag waro altoru dwideszims olaktu ilgume jo, dwideszims wel olaktu platume jo, o deszims olaktu aukstume jo.

2 Priegram padare lietus marus: deszims olaktu buwo, nog wieno krasza jo, iki kitam krasziuy jo apikrytus apikrytey, pekios wel olaktis aukstume jo, o micros szouras tris-deszymtis olaktis apjose ghi apikrytey.

3 O po jo buwo paweykistas janciu, kurie apt-stojo ghi apikrytey, deszims olakti, kurie apieme marus apikrytey, du redu anu janciu buwo lieti lieghime jo.

4 Stowejo and dwilikos janciu, trejetas zu-rejo Puse-nakties, o trejetas zurejo Nusiley-dymop, trejetas wel zurejo Pietump, o trejetas zurejo Uztekienop, o Marey buwo wirszay ju, wisi wel uzpakaley ju buwo wi-duriy.

5 O storumas jo buwo and plaszaka, brauna wel jo buwo kaypo darbas braunos kubka, aba lilios kwierka, kura tytpo dangiel Barhu, tytpo jan tris rukstanciey.

6 Ir padare deszymti mazgoima sudu, ir pastare pekiera po deszyney, pekiera wel po kayrey rakey mazgot jose; tey kas prygulejo degamosp-afierosp ikiszo jolna: bet marey bu-wo kad mazgonis jampi Kunigey.

7 Padare teypag a deszymti aukto Lichtoru pagal buda ju, ir pastare jos Bazniczoy, pe-kiera po deszyney rakey, pekiera wel po kay-rey rakey.

8 Padare teypag deszymti statu, ir sustare jos Bazniczoy, pekiera po deszyney rakey, pe-kiera wel po kayrey rakey: ir padare szymta aukto szystomu-miedniczu.

9 Priegram padare prieseni Kunigu, ir dydi prieseni, ir duris prieseniop, ir pawilko durys ju waru.

10 O marus pastare po deszyney szaliy ties Uztekieima, isz priesz Pieru.

11 Priegram padare Huram podus, ir szufas, ir szystomas-miedniczas: teypo pabaygie Huram dirbe darba, kury dyrbo Karaluy Salomonuy Namump Diwuo.

12 Du piloru, ir golkas, ir dwi galwi, and galwos piloru: ir du rynktu apdegt ante dwi golki galwu, kuros buwo and galwos piloru.

13 Ir kianitys szymtus granota-obołu dwie-jump tynklump: du redu granota-obołu kiek-wienop rynktop. apdegt dwi golki anu galwu, kuros buwo wirszay and piloru.

14 Padare teypag padstowkas: mazgoima wel sudus padare and padstowku.

15 Wienus Marus, ir dwilika janciu apa-cioy jo.

16 Podus teypag ir szufas, ir szakietes, ir wisus sudus ju padare Huram Abiu Karaluy Salomonuy Namump WIESZPATIEŠ isz poleraworo wara.

17 Ligume Jordano liejo jos Karalus, hieroy ziamey: terp Zakiothos ir terp Zeredachos.

18 Ir padare Salomo wisus anos sudus dy-dzioy daugibey: swara ses waro nesidebojo.

19 o Padare teypag Salomo, wisus anos sudus kurie buwo Namump Diwuo: ir aukto altoru, ir statu, and kuru ira rodziama-donos.

20 Ir Lichtorus su Lomponis ju isz uzra-kinto aukta, uzdegt jas pagal paprocia, cica Kalbos-wiera.

21 Ir kwiekus, ir lompas, ir znbalus, isz aukto, tykraufas buwo aukstas.

22 Ir szakietes, ir szystomas-miedniczas, ir rukiamas-szolas, ir hodytos sudus isz uzra-kinto aukta: Kas litis jeygos Namu, widuty-nios durys ju, Szweru Szwetuju, ir durys Nama Bazniczos, buwo isz aukta.

PAGUL.

Pagul. 5. 6.

II. KRAYNIKU.

324

PAGUL. V.

Salomo liepia isfineszi wisus paszewusius daykus tewa sawo, 1. Bc. ir Skrynia Diewo su kurey Noskei: Bazniczoj, 2. kas buwo anoy Skrynia, 10. Levitey giest Diewny garba, ir cziaszy, 11. And ko pasrodzia Wiszpassi debelzy, kurey prypildzia Namus, 13.

Teypo buwo pabaygras wisas ans darbas kury padart Salomo Namump WIESZPATIES: Poram inelze Salomo paszewusius daykus Dowida tewa sawo: ir sibabra, ir auksa, ir wisus sudus, padajo is texp skorbu Namu Diewo.

2 Surynto rada Salomo Wirausius Izraelaus, ir wisas Galwas giminiu, Wirausius tewa texp wayku Izraelaus Jeruzaleh: kad adgaberu Skrynia, kadaros WIESZPATIES, isz miesta Dowido, kurey ira Zion.

3 Ir susirynto Karalaus wisi wirey Izraelaus and Szwetis: kurey buwo sekname menasiy.

4 Ir atajo wisi Wirausiey Izraelaus, 6 Levitey paeme Skrynia.

5 Ir adgabeno Skrynia, ing Nometa lacygos, ir wisus szwetis sudus kurie buwo nomce: adgabeno jos Kunigey, ir Levitey.

6 O Karalus Salomo, ir wisas surynkimas Izraelaus kurie susirynto, jop po Skrynia, afierawojo awis, ir jaucius, kura pro daugibe negalejo skaytyr, ney suskaytyr.

7 Teypo adgabeno Kunigey Skrynia, kadaros WIESZPATIES wieton jos, Kalbos wieton Namu szweton Szwetuiu: po sparnus Cherubim.

8 Cherubim nes isfakiete abu sparnu and wietos Skrynios: ir apidagie Cherubim Skrynia, ir rakos-kartis jos isz wirszus.

9 Poram iszmowe anijem colaus rakos-kartis, jog regiet buwo galwas rakos-karciau isz Skrynios, po Kalbos-wieta, bet isz ora neregiet buwo: ir buwo ten ana iki iszy diency.

10 Nebuwo nieko Skrynioy, isz syke dwi obliczy, kuras idejo jo Mayzelus poa Horeb, kad padare WIESZPATIS sawo: su waykeis Izraelaus, kad iszejo isz Egipto.

11 Ir stojos kad iszejo Kunigey isz Szwetos wietos: (wisi nes anie Kunigey, kurie szsirado, pasizawate, nedabodamies padalichimu.)

12 Ir Levitey, kurie buwo gledotojeys isz wisu ju, isz Aisio, isz Hemano, isz Jeduthano, ir isz sunu ju, ir isz brolu ju, apiwilkti plonadrobe, su cymboleis, ir su luginomis, ir korpomis stowejo ties uszekicima, altorau, 6 su jeys ape szymtas ir dwidieszmas Kunigu berrubiant itubomis.)

13 Senjos rada kad trubioj badrey, ir giedajo, kad aszilepru ibedru balsu, szlawinanc ir garbinanc WIESZPATY: ir kad pahiete balsa trubomis, ir cymboleis, ir kureys zaysto ludeys, ir kad garbino WIESZPATY, jog iragieru, jog gieradeiste jo ira and amzu: jog prypildiu buwo Namey debesia, ipaczei Namey WIESZPATIES.

14 Ir negalejo stowet Kunigey pro ana debesi kad tarnuru: slowe nes WIESZPATIES prypilde anos Namus Diewa.

PAGUL. VI.

Salomo iszwidus zinakla bnyties Diewo Bazniczoj, garbina ir dekawoja Diewny, jog isfineszi xadecima sawo padarym Dowiduy tewa sawo, 4. dare prahisno maizda, kurey rodzia rykra uznymce Bazniczoj, 12.

Tare rada Salomo, WIESZPATISKaf. bejo jog giwes ramibey.

2 O aszien pabudowojau tau Namus, and giwenimz-wietos, ir and cwiros-wietos, ir and amzino giwenima rawo.

3 a Poram apwerre Karalus weyda sawo, ir szlawino wisamuy surynkimuy Izraelaus: wisas wel surynkimas Izraelaus stowejo.

4 Ir rare, Pagarbinas t'eft WIESZPATIS Diewas Izraelaus, kurey kalbejo nasreys sawo tewa mano Dowiduy, ir iszidejo tey rakomis sawo, tarait:

5 Nog anos dienos kurey iszwedzian zmones mano ilz ziames-Egipta noprynkau miesta, isz wisu giminiu Izraelaus kad budawocia Namus idand buni ten wardas mano: ney aprynkau wira, kad butu Wadu and zmoniu mano Izraelaus.

6 Bet aprynkau Jeruzalem, kad butu ten wardas mano: ir Dowida, aprynkau, kad but and zmoniu mano Izraelaus.

7 b Buwo teypag tey sztyrdiy tewa mano Dowida budawot Namus Warduy WIESZPATIES Diewa Izraelaus.

8 Bet rare WIESZPATIS texpow mano Dowidop: Delto jog buwo tey sztyrdiy rawo, budawot Namus warduy mano: gietey padarey jog tey buwo sztyrdiy rawo.

9 Nebudawosi wienok rujen Namu: bet sunus rawo kurey iszeys isz szegnia rawo, anjen budawos Namus warduy mano.

10 Pahypyrno tada WIESZPATIS zody sawo, kury kalbejo: kielaus nes wietoy tewa mano Dowida, ir sedziu and sosnos Izraelaus, pagal to kaypo kalbejo WIESZPATIS, ir pabudowojau Namus warduy WIESZPATIES Diewa Izraelaus.

11 Ir pastaciau ten Skrynia, kame ira kadara WIESZPATIES, kura padare su waykeis Izraelaus.

12 Ir stowejo po Altoru WIESZPATIES, priex wisa surynkima Izraelaus: ir iszptaryno rakas sawo.

13 (Padare nes Salomo waro krasia, ir pastare ja widuryje priesenio kurey buwo pekios olakrys ilgume sawo, tris wel olakris platume sawo, 6 tris olakris aukizume sawo, ir stowejo and jos, ir ktaupe and kialu sawo priex wisa surynkima Izraelaus, ir iszptaryno rakas sawo dagausp.)

14 Ir rare, WIESZPATIE Diewe Izraelaus, e Nera Diewo kaypo tu daguy, ney and ziames kurey uszaykru kadara, ir gieradeiste tarnamus rawo, kurie waykizzoja po weydu rawo, d wisa sztyrdia sawo.

15 Kurey uszaykiey tey tarnuy sawo, tewa mano Dowiduy, e ka kalbejey jam: nasreys nei rawo kalbejey, ir rakas rawo iszpidley, kaypo tey ira szadien.

16 O datar WIESZPATIE Diewe Izraelaus, uszaykik tey tarnuy rawo tewa mano Dowiduy, ka kalbejey jam, tarait; f Nebu: rau iszaykita witas nog weyda mano, kurey sedetu and

d 1. Kar. 8. 14. 15.

b 1. Sam. 7. 2. 1. Kar. 8. 17. 1. Kray. 28. 2. 2. Kray. 17. 10.

e Exod. 15. 11. Debe. 4. 39. ir 7. 9. d 1. Kar. 2. cyl. 4. e 1. Kray. 23. 9. g 2. Sam. 7. 12. 16. f 13. 2. 13 and

and sofos Izraelaus : jeygn rykt užlaykis suney tawo kiala, sawo kad waykszczo Zokone mano, kaypo waykszczojey po weydu mang.

17 Dabargi tada W I E S Z P A T I E Diewe Izraelaus, tci sziryczko zodya tawo kury kalbejey, tarnaui tawo Dowiduy.

18 Bet užiefa, giwotugu Diewas su žmone-
g 1. Kar. 8.27. mis and žiamas? g Szicy, dagey ir labey, dagey

8.27. daga nopimru tawes, kaypo toli mažaus tie
a. Kray. 2. Kray. Namcy, kuros pabudawojau?

2.6. 19 Arfigryfik tada dar maldosp tarna tawo,
Elat-66.1 ir praszymop jo, W I E S Z P A T I E Diewe
Darb- 7. mano, kad klausicumej szaukima, ir maldos,
49. kura meldzias tarnas tawo po weydu tawo.

20 T' est atwertos akis tawo dienoy ir nakciy,
and tu žmoniu, and tos wietos, ape kura
palakicy, jog paslatysi ten warda tawo : kad
klausitu maldos kura melsis tarnas tawo toj
wietoy.

21 Klausik tada praszymo tarna tawo, ir žmo-
nia tawo Izraelaus, kuros melsis roy wietoy : ir
klausik isz wietos giwenima tawo, isz dagaui ir
labey klausik, ir atlayfik.

51. Kar. 22 b Kad kas sugrieszys priesz arymaghi
b. 31. &c. sawo, ir kuryey uzdes jam prysega, prakieykimo
kad prakieykru ghi, o ana prišega prakieykimo,
areys priesz atoru tawo tose Namose.

23 Klausik tada isz dagaui, ir daryk, ir
sudyk tarous tawo, atadodams bediewuiy,
dodams kiala. jo and galwos jo : o nurey-
sindams teylughi, dodams jam pagal teylibos
jo.

24 i Kad teypag pamuszios bus žmones tawo
Izrael, po weydu neprietelaus, delto jog su-
grieszyjo priesz tawe : o susigryfik, ir iszapazins
warda tawo, ir melsis po weydu tawo tose
Namose, ir prazy.

25 Iszklausik tomet isz dagaui, ir atlayfik
griekus žmoniu tawo Izraelaus, ir pergabenk
jas žiamen, kura dawey jema, ir tewamus
ju.

26 k Kad bus užwertas dagus, jog nebus
lieraus, delto jog sugrieszyjo priesz tawe, o
melsis roy wietoy, ir iszapazins warda tawo,
ir atgrizis nog grieku sawo, kad pakorojey
jos.

27 Iszklausik tomet dagaui, ir atlayfik grieku
tarna tawo, ir žmoniu tawo Izraelaus, kad
ismokiti jos giaro kiala, kuro waykszczo,
ir dok lieni and žiamas tawo kura dawey
žmonemus tawo and teywaynistes.

28 i Kad bus badas žiamcy, kad bus pawje-
ris, kad bus padejimas jewu aba rudys zegrey,
ir waboley, kad kuryey isz neprietelu jo apguls
ghi žiamcy bromu jo, aba bus koki korone, aba
koki liga.

29 m Wisokia: mažda, wisoki praszyma,
8.34. &c. kuryey stosis nog kokio žmogaus, aba nog
wisu žmoniu tawo Izraelaus : kad iszapazins
kiekwiens korone sawo, ir sopuli sawo, ir
iszapazins kiekwiens rakas sawo tose Na-
mose.

30 Klausik tada rujen isz dagaui, stypros
wietos giwenima tawo, ir atlayfik, ir dok kiek-
wiennuy pagal wisu kielu jo, kaypo pažysty
syzdy jo : tuncs pats pažysty iszdy žmo-
niu.

31 Kad bijotus tawes, waykszczo kiel-
leys tawo, per wisas dienas kurose gis anoy
žiamcy kura dawey tewamus musu.

32 a Kas lisis teypag areywo, kuryey nebus
8.41. &c. isz žmoniu tawo Izraelaus, bet areys isz swety-

mos žiamos, pro dydi warda tawo, ir stypra-
rakas tawo, ir pto isziesz peti tawo : kad
areys ir melsis tose Namose.

33 Tada klausik isz dagaui, isz stypros
wietos giwenima tawo, ir padaryk pagal to
wila ape ka: szauks tawes, ir padaryk pagal to
pažyntu wisos gimines žiamas warda tawo,
teyp rodryn kad bijotus kaypo žmones tawo
Izrael, kaypo rodryn kad žynotu jog Wardas
tawo žadynamas est tose Namose, kuros pabu-
dawojau.

34 e Kad laisyis waynon žmones tawo, priesz
neprietelus sawo, ano kielu kuro fusi jos, o
melsis tawes ties kiala: ro miešta kury apryn-
key, ir ties tos Namus kuros pabudawojau war-
duy tawo.

35 Klausik tada isz dagaui maldą ju, ir
praszyma ju, ir iszweik prowa ju.

36 Kad sugrieszys priesz tawe p (nera nes
žmogaus kuryey negrieszynu) o apseultausi and
ju, ir padosi jos po weydu Neprietelaus, kad tie
kurie fugawo jos, nugabatu jos newalosi, žiamen
kury ira roli aba arti.

37 O arwes tey szyrdin sawo anoy žia-
mey kame nugabeti ira newalon, jog susi-
gryfik, ir melsis tawes žiamcy newalos sawo,
kalbant: Sugrieszyjom, pikrey padarem, ir bedie-
wižkey apsiejom.

38 Ir isugryfik tawes isz wisos szyrdies
sawo, ir isz wisos duszos sawo, žiamcy newalos
sawo, kuroi nuwede jos newalon, ir melsis
ties kiala, žiames sawo, kura dawey tewamus
ju, ir ties ta miešta kury aprynkey, ir ties
tos Namus, kuros pabudawojau warduy
tawo.

39 Klausik tada isz dagaui isz stypros wietos
giwenima tawo giwenima tawo, maldą ju, ir
praszyma ju, ir iszweik prowa ju; ir atlayfik
žmonemus tawo, kuros sugrieszyjo priesz
tawe.

40 Dabar Diewe mano t' est meldziu atwiros
akis tawo, ir ausis tawo teklaua, maldos tos
wietos.

41 O dabar W I E S Z P A T I E Diewe,
kialkis atylin tawo, patien, ir Skrynia stypry-
bes tawo : t' est apwikti Kunigey tawo,
W I E S Z P A T I E Diewe, iszanimu, mielcy
wel tawo residziaugia and to giaro.

42 W I E S Z P A T I E Diewe, nogryfik
weyda pateprynia tawo: amink and gieradi-
ficiu Dowida tarha tawo.

PAGUL. VII.

Ugnis nukryma isz dagaui, praryja asheras,
garbe wel Wieszpatis prypildzia Bažni-
cza, 1. &c. apiraszymas ann ceremoniu
kuromis paszwaze Salomo Bažnietza, 4.
Szwoite kuczta apiraszyszczojama est, 8.
Wieszpatis paszrodzia Salomonny, 12. Tada
jam toska sawo, jeygn bus klanzadu, 17.
Kiteyp baydo sunkiomis koronoms, 19.

○ Kad pabaygie Salomo melsis, tada nužgie
ugnis isz dagaui, ir praryjo ana degama-
ahera, ir mužzias asheras, ir prypilde garbe
W I E S Z P A T I E S anos Namus.

2 Ir negalcio ieyt Kunigey Namosna
W I E S Z P A T I E S, a Garbe nes W I E S Z-
P A T I E S, prypilde anos Namus W I E S Z-
P A T I E S.

3 O kad tey iszwydo wisi waykey Izraelaus,
jog nužgie ugnis, ir garbe W I E S Z P A T I E S
and

1. Kar.
8.41. &c.

1. Kar.
8.46.
Frick-20
9.
Koz- 7-
21.
Jok. 3.2-
1. Jon. 1.
8.

1. Kar.
8.10. 11.
2. Kray.
5. 13. 14.

Pagul. 7. 8.

II. K R A Y N I K U.

339

and anu Namu, rada pasikloniojo weydeys sawo iki žiamy, and asios, ir garbino, ir išlawino W I E S Z P A T Y, jog ira giera, jog gieradeiste jo ira and amžu.

4 Aferawojo tada Karalus ir wifos žmones muszras-aberat po weydu W I E S Z P A T I E S.

5 Ir aferawojo Karalus Salomo muszras-afieras jaučiu dwidėsizmys ir du tukitanciu, awiu szyma ir dwidėsizmys tukitanciu: teppo paszwere Karalus ir wifos žmones Namus Diewo.

6 Kunigey teppag stowejo sargibose sawo, ir Levitey su žaislo sudeys W I E S Z P A T I E S, kuros padare Karalus Dowidas, garbint W I E S Z P A T Y, jog gieradeiste jo ira and amžu, kad išlawino chs Dowidas tarnawimu ju: ir trubijo prieša jos Kunigey, wifas wel Izrael stowejo.

7 Ir paszwere Salomo widury Priesenio, kursey buwo ties Namus W I E S Z P A T I E S: delto jog prygatawijo ten degamas-afieras, ir taukus ocludarymo-afiera: waro nes altorus, kury pabudawojo Salomo, negatejo paimt degamos-afieras, ir walgos-afieras, ir tauku.

8 Anogi paciu metu apiwaykščiojo Salomo szwete septyniu dienu, ir wifas Izrael su jo, labey dydys surynkimas: nog icygos Hamachos, iki upey Egipto.

6 1. Kar. 8. 65. Alzmoj wel dienny apiwaykščiojo užsakimo-dienas: 6 paszwertymas nes altorus apiwaykščiojo per septynias dienas, ir szwete septyniu dienu.

10 Ber dwidėsizymtoy ir trecioy dieny sekmo Menasia e palayde žmones kletkosia ju linkmas, ir geros szyrdies, and amo giara kury padare W I E S Z P A T S Dowiduy, ir Salomonuy, ir žmonemus sawo Izraelaus.

11 d Teppo pabaygie Salomo Namus W I E S Z P A T I E S, ir namus Karalaus: ir tey wis kas atajo szyrdyn Salomona, kad padarytu Namose W I E S Z P A T I E S, ir namose sawo, taimingey asprowijo.

12 Ir pairode W I E S Z P A T S Salomonuy nakty: ir rare jam; išzklausiau malda: rawo, ir apyrukau sau tą wiera and afieros-namu.

13 Kad užwersiu daga, kad nebutu lietmus, aba kad prysakisiu zegrans kad neustu žiamy, aba kad siusi pawietri cerp žmoniu mano.

14 Zmones wel mano, and kuru žadynamas est wardas mano, nusiziamins, ir melis, ir jelskos weyda mano, ir atigrysz nog pikru kielu sawo: rada klausisiu isz dagaus, ir atkysiu griekus ju, ir pasweykinsi žiamę ju.

15 Dabarjen bus e atwertos akis mano, ir ausis mano klausis malda tos wietos.

16 Apryntau nes dabar tos Namus, ir paszwaciau, kad buru ten wardas mano and amžu: ir bus akis mano, ir szyrdys mano ten per wifas dienas.

17 Kas liris wel rawes, jeygu waykščiozi po weydu mano, pagal to kaypo waykščiozi rawas rawo Dowidas, ir darys pagal to wifa ka, prysakiau tau, ir saugosi istatymu mano, ir sudu mano.

18 Tada pastyprynsiu sosta Karalites rawo, pagal to kaypo padarau sudara, su rawu rawo Dowida, kalbaui, Nebus tau iszkirtsas wiras kursey wieszpatauru Izraeliy.

19 Ber jeygu atigrysyte, ir istatymus ma-

no, ir prysakimus mano, kuros dowiau po weydu juli, aplaysit, ir nucysit, ir ramausit kitiemus Diewams, ir kloniosites jemus.

20 Tada iszkaknisiu jos isz žiames mano, kura dawiau jemus, ir tos Namus, kuros paizweciau warduy mano, atmesiu nog weyda mano, ir padarysiu jos picikalbiu, ir apijoku, cerp wifu giminu.

21 Ir tie Namey kurie turejo bor iszkietti, kiekwiers kursey eys pro izali ju, stebis, jog taris, Kodel teyp padare W I E S Z P A T S tey žiamy, ir tiemus Namamus.

22 O taris, Delto jog aplaydu W I E S Z P A T Y Diewa tewu sawo kursey iszwede jos isz žiames-Egipto, turejos kicu Diewu, ir klonijos jemus, ir tarnawo jemus: Todele atkysit and ju wis tey pikt.

PAGUL. VIII.

Salomo budawojo miestus ir pilnas, 1. Ee. pawažo anos Pahonine, kurie dar atliko buwo, 7. wieszlinus uredus dada parimmo Izraeliams, 9. Mote jo dukte Farasna, atreys giweniman sawo. 11. wifu metu, ir paprasios jo afieros, 12. rupestu jo ape szkuzba-Diewo, 14. Karobley jo Ofran, 17.

IR a stojis prieg pabaygey dwieju-dėszymtu a 1. Kar. 9. 10. metu, kurose budawojo Salomo Namus W I E S Z P A T I E S, ir namus sawo.

2 Jog budawojo Salomo anos miertus kuros dawe jam Hiram: ir liepe ten giwet waykamus Izraelaus.

3 Por an laydes Salomo Hamathon Zobos: ir pergalejo ja.

4 Pabudawojo teppag Tadmori giroy, ir wifus skorba-miestus, kuros pabudawojo Hamathoy.

5 Pabudawojo teppag aukstazghi Beth-Horon, ir zemazghi Beth-Horon, typrus miestus su mureys, durymis, ir krugomis.

6 Ir Baaktha, ir wifus skorba-miestus kuros turejo Salomo, ir wifus wazo-miestus, ir rayryniku-miestus, ir tey 6 ko giede noras Salomona budawojo Jeruzaley, ir Libanone, ir wifos žiamy wieszpawima sawo.

7 Kas liris wifu anu žmoniu kuros atliko isz Hechiru, ir Amoritu, ir Ferezitu, ir Hevitu, ir Jebusitu, kuros nebuwo isz Izraelaus.

8 Isz wayku ju, kurie atliko paslury ju žiamy, kuru neizgadyno waykey Izraelaus, liepe jos waryt Salomo gwotian, iki trey diency.

9 Ber isz wayku Izraelaus, e nedare ju Salomo wergeys darbe sawo; (buwo nes izalniereys, ir Wirusieys Uredniku jo, ir Wirusieys wazu jo ir rayryniku jo.)

10 Isz tu rada, buwo Wirusieys Prystowu, kuros turejo Karalus Salomo, du szymu, ir pekics-dėszymtis, kurie turejo waldzia and žmoniu.

11 d Ir liepe Salomo ateyt dukteriy Farsons, isz miesta Dowido, znosna namosna, kuros pabudawojo jey: rare nes; Mote mano negiwas namose Dowida Karalaus Izraelaus, delto jog anos wiespis ira Szwegos, kurosna atajo Skrynja W I E S Z P A T I E S.

12 Aferawojo tada Salomo W I E S Z P A T I E S degamas-afieras, and altorus W I E S Z P A T I E S kury pabudawojo ties Prieseni.

13 Ir

a 1. Kar. 9. 10.

b 1. Kar. 9. 10.

c 1. Kar. 9. 32.

d 1. Kam 3. 1. ir 7. 8. ir 9. 24.

11 Kray. 27 d Padare teypag Karalus jog sidabra buwo
1. 15. Jeruzaley kaypo akmenu, Cedro wel padare jog
buwo kaypo tauka figo-medziu, kuru ira ligu-
me daugibey.

28 Ir adgabedawo Salomonop arklus isz E-
gypto, ir isz wisu anu ziamu.

11 Kray. 29 O atfankas e darbu Salomona pirmu ir
11.41. paskucyniu, negu paralyzi ira zodziole Na-
thana Pranaszo, ir pranaszyfey Ahios Silonites,
ir regimofe Jedi Regincio, ape Jerobeama (ur
nu Nehato?

30 Ir karalawo Salomo Jeruzaley, and wi-
so Izraelaus klaturas deizymis metu.

31 Ir uzmgio Salomo iu tewys sawo, ir pa-
kase ghi miefte rewu jo Dowida : o Rehabeam
sunus jo rapo Karalumi wietoy jo.

PAGUL X.

*Rehabeam laydzias Sichemah kad bu'u pa-
darytas Karalumi nog zmoniu, kurios ten
sufireka, 1. 6c. zmones giedzia palag-
winima nog sunkiu nasziu, 2. Rehabeam
seklams rodu ne senu, bes jaunu ponu, do-
da zmonem kietu atfakima, 6. togdel as-
pota nog jo deizymis giminiu, 16. ir nuak-
menioja Komisforu jo Hadoramau, bes pass-
jen bega Jeruzaleh, 18.*

1 Kar. 10. 1. R laydes Rehabeam Sichemah : wifas nes
Izrael laydes Sichemah, kad padarytu ghi
&c. Karalumi.

1 Kar. 11. 40. a Ir stojos kad rey izgirdo Jerobeam sunus
Nebato, b (o tas buwo Egypte, kur izbego
nog weyda Karalaus Salomona,) jog sugryzo
Jerobeam isz Egypto.

3 Nusiunte nes anisien ir pawadyno ghi : a-
tajo rada Jerobeam su wisu Izraelu, ir kalbejo
Rehabeamop, tarant :

4 Tewas rawo pasunkino junga, musu : da-
bargi rada palagwink kietu, stuzba, rawa ra-
wo, ir sunkia jo naszia, kura uidejo and
musu, o tarnauhim tau.

5 O anijen rare jump : Sugryzikit ma-
nasp po trejetu dienu : ir parcio anos zmo-
nes.

6 Ir rodyjos Karalus Rehabeam Senuju, ku-
rie stowejo po weydu rawa jo Salomona, kad
gijo, kalbant; Kaypo rodyjat atfakit tiemus
zmonemus?

7 O anisien tare jop, tarant, Jeygu busi ma-
tonu tiemus zmonemus, ir pries jos toskawu,
ir kalbesi jump gieras zodzius, tada bus tarney
rawo per wifas dienas.

8 Ber anijen aplaydo roda Senuju, kura
rodijo jam, o rodijos jaunuju, kurie uzaugo
su jo, kurie stowejo po weydu jo.

9 Ir rare jump : Ka rodyjat jusjen, kad
atfakitumine tiemus zmonemus, kuros tare
manasp, kalbant : Palagwink junga kury uide-
dejo and musu rawas rawo.

10 O anie jaunicy, kurie uzaugo su jo,
kalbejo jop, tarant; Teypo kalbesi anump
zmoniump, kuros kalbejo rawasp, kalbant;
Tewas rawo pasunkino junga, musu, ber tu-
jen palagwink ghi and musu; teypo, kalbesi
jump; Madausias pirsitas mano stureniu bus
už sleginius rawa mano.

11 Jeygu dabar rawas mano liepe uide and
jusu lunku junga, tada prydesiu dar jungop
jusu : rawas mano plake jus boragieles; ber
aizien plake jus kurekles.

12 Atajo rada Jerobeam, ir wifos anos zmo-
nes, Rehabeamop, trecioy dieny, pagal ro
kaypo tare Karalus, kalbant; Sugryzikit ma-
nasp trecioy dieny.

13 Ir atfakie jems Karalus kietey : aplaydo
nes Karalus Rehabeam roda Senuju.

14 Ir kalbejo jump pagal rodus jaunuju,
tarant; Tewas mano pasunkino junga jusu,
ber aizien dar prydesiu jop : Tewas mano
plakie jus boragies, ber aizien plake jus
kurekles.

15 Teypo neklaufe Karalus anu zmoniu, ap-
gryzimas nes tas buwo nog Diewa, kad paty-
pryntu WIESZPATIS zodys sawo, e kury
kalbejo per tarnawima Ahios Silonitos, Jer-
beamop sunausp Nebato.

16 Kad rey iszwido wifas Izrael, jog ne-
klaufe ju Karalus, rada atfakie Karalus anos
zmones, tarant, Kas do dala turime Dowi-
diep? ir tabey neturim teywaynistes suniep
Isajes : kiekwiens nometump sawo, Izraelau,
rupinkis dabar namamus rawo Dowide, tey-
po nuejo wifas Izrael nomerofa sawo.

17 Ber kas litis anu wayku Izraelaus kurie
giweno miestofe Judos, and tu teypag Kara-
lawo Rehabeam.

18 Nusiunte rada Karalus Rehabeam, Ha-
doramau, kursy buwo and donies, o wayky
Izraelaus nuakmeniawo ghi akmenieys, jog
numire : ber Karalus Rehabeam dafidumawo
giaro jog uzlipo and waza, jog izbego Jeru-
zaleh.

19 Teypo arpole Izraelitey nog Namu Do-
wida, iki izey dieny.

PAGUL XI.

*Rehabeam jeszko pakials wayna pries Iz-
raelius, 1. 6c. ber uzfako jam sey Die-
was per Pranaszu Semaju, 2. budawoja
pilus, kurios apwezd wiskieys reykateys,
5. Pryma, ir peni anos Kunigms ir Levi-
tas kurie aplaydo Izraeli pro stulpu garbe
Jerobeamo, 13. Ima daugiel moteru, ir
pamoteru, isz kuru daugiel gawna way-
ku, 18. kurios dars Wrednieys and stypru
mieciu sawo, 23.*

1 Kar. 12. 11. a Kad arajo Rehabeam Jeruzaleh, surynko
namus Judos, ir Benjamina, ir afzonias-
deizymis tuktauciu iszrynku, junkitu way-
nosp, kad karoru pries Izraeli, sugra zynt Ka-
raliste Rehabeamop.

2 Ber zodys WIESZPATIES stojos
Semajosp wirop Diewo, kalbant :

3 Kalbek Rehabeamop sunausp Salomona
Karalusp Judos, ir wiop Izraelop Judoy, ir
Benjamine, tarant :

4 Teypo kalba WIESZPATIS : b Ne-
layfites, ney karofit pries brolus jusu, kiek-
wiens tegryfata namolus sawo, tas nes dayk-
tas stojos nog manas : ir paklaufe zodziu
WIESZPATIES, ir sugryzo nog cima
pries Jerobeama.

5 O Rehabeam giweno Jeruzaley : ir buda-
wojo miestus del styprumu Judoy.

6 Ir pabudawo Beth-Lehema, ir Etama,
ir Tekoa.

7 Ir Beth-Zuri, ir Socho, ir Adullama.

8 Ir Garba, ir Marefa, ir Zifsa.

9 Ir Adoraima, ir Lachisa, ir Azeka.

10 Ir Zora, ir Alalona, ir Bebrona, kurie
buwo Judoy, ir Benjamine styprus miestus.

11 Ir

11 Ir pafypryno anos ftyprumys, ir idejo Jofna Wiraufius, ir fkorbus peni, ir aliwes, ir wina.

12 Ir kiekwiename miefte zbrajas, ir rahoty-nes, ir pafypryno Jos perlabey : teypo Juda ir Benjamin buwo jo.

13 Priegram Kunigey ir Levisey kurie buwo wifame Izraeliy, fufitojo pas ghi ifz wifu rubezu sawo.

14 Levisey nes aplayde priemiefcius sawo, ir pafedyma sawo, ir atajo Judah, ir Jeruzaleh: eJerobeam nes, ir funey jo armce jo: nog tarnawima Kunigifzkio-urda W I E S Z P A C I U Y.

15 O d itate faw Kunigus aukfzumump, ir welnump, ir telump, kuros padare parsjen.

16 Pafkuy ju atajo teypag rie ifz wifu giminiu Izraelaus Jeruzaleh, kurie aradawe fzyrdy sawo kad jefzkoti W I E S Z P A T I E S Diewa Izraelau: kad aherawotu W I E S Z P A C I U Y Diewuy tewu sawo.

17 Teypo ftypryno anijen Karalifka Judos, ir Rehabeam: funu Salomona pafypryno per treis metus per treis nes metus waykfzczojo anisien ki-fu Dowida ir Salomona.

18 Ir eme faw Rehabeam, nekaytant Mahafarhos, dukteries Jerintotha, funaus Dowida, uż moteri, Abihai: dukteri Eliabo funaus Ifai.

19 Kariy pagimde jam funus, Jufas, ir Semaria, ir Zaham.

20 O pafkuy ja eme e Maacha, dukteri Abifonia: ta pagimde jam Abia, ir Arthaghi, ir Ziza, ir Selomihia.

21 Ir milejo Rehabeam Maacha dukteri Abifoma, latiaus nekayp wifas moteris sawo, ir pamoteris sawo, eme nes afzroniolika: moteru, o fzelzas-defzy mus pamoteru: ir pagimde dwi-defzyms ir afzronis funus, fzelzas-defzyntis wel dukteru.

22 Ir padare Rehabeam Abia funu Maachos Galwa, kad burn Wiraufiu terp brolu sawo: buwo nes rey kad padarytu ghi Karalumi.

23 Ir apfwaykfzczojo razumney, ir ifzbarfte, ifz wifu funu sawo per wifas ziames Judos ir Benjamin: wifofe ftyprofe miefiofe, kurie mus dawe pena apfte: ir gicyde daugiaus moteru.

PAGUL XII.

Rehabeam kad aplaydo Zokona Wifzparies, Sifak Karalus Egipto karoja priefz ghi, 1. We. nufiziamino fu Kunigayfzczeys sawo, uż fayhomas eft Karaliftey sawo, 5. bes apimtas ira ifz fkorbu Bazniezor, ir Karalifz kin namu sawo, 6. liepia daryt waro ikidas wietoy aukfo, kuras izgawo Sifak, 10. Delko dar patzedyojo Diewas Judey ir Jeruzalej, 12. Rehabeamo Karalawimas ir fmer-tn, 13. Abia funus jo tampa Karalumi, 26.

1. Kar. 14-22. IR a ftojos kad patwirtyno Rehabeam Karalifka, ir tapo ftypru: jog aplayde Zokona W I E S Z P A T I E S, ir wifas Izrael fu jo.

2. Kar. 14-25. Togdel ftojos b paktose metose Karalaus Rehabeamo, jog Sifak Karalus Egipto laydes priefz Jeruzalem: (perdogie nes anijen priefz W I E S Z P A T Y.

3 Su tukfiancia, ir dwejeru fzymtu wazu, ir fu fziela-defzymcia tukfianciu rayrynika: zmonems wel nebuwo ftraycinus, kuroi atajo fu jo ifz Egipto, Libjaniams, Suchinams, ir Murzynams.

4 Ir seme anijen anos ftyprus mieftus kuros turejo Juda: ir atajo iki Jeruzalej.

5 Atajo tada Semaja Pranaftas Rehabeamop, ir Wiraufiump Judos, kurie fufirynko Jeruzalej, pro Sifaka, ir tare jump, Teypo kalba W I E S Z P A T S, Jusien aplaydet mane. togdel alf teypag aplaydziau jus rakyoy Sifako.

6 Nusiziamino tada Wiraufiey Izraelaus ir Karalus, ir tare: W I E S Z P A T S ira teyfus.

7 O kad ifzwido W I E S Z P A T S, jog nufiziamino anijen, ftojos todys W I E S Z P A T I E S Semajofo, kalbati: Nusiziamino, neizgadynetu ju, ber trumpcy doziu jems izlegima, kad neburu ifzlieras narlas mano and Jeruzales per Sifaka.

8 Ber bus jam terneys, kad zynoru fkiru sluzbos mano, ir fluzbos Karalu ziames.

9 Laydes tada Sifak Karalus Egipto priefz Jeruzalem, ir areme fkorbus Namu W I E S Z P A T I E S, ir fkorbus namu Karalaus, wis areme: areme teypag wifas aukfo ikidas, kuras e padare Salomo.

10 Ir padare Karalus Rehabeam wietoy ju, waro ikidas: ir padawe jas rakoñ Wiraufiu pelciuju, kurie fangujo duru namu Karalaus.

11 Ir ftojos kad ejo Karalus Namofia W I E S Z P A T I E S, jog atajo pelciey, ir nefze jas, ir pamelze jas fargibos kamaron pelciuju.

12 Ir kad nufiziamino anijen rufike W I E S Z P A T I E S atfgrizo nog jo, kad neizgadynetu jo wififzkey, judoy teypag dar buwo gieri daykrej.

13 Teypo pafitypryno Karalus Rehabeam Jeruzalej, ir karalawo, d Rehabeam nes turejo kiaturas-defzymcis ir wienus metus, kad tapo Karalumi, o karalawo Jeruzalej per feptynio-liku metu, aname miefte, kury e apfrynko W I E S Z P A T S, ifz wifu giminiu Izraelaus, kad pafatytu ten warda sawo: wardas wel morynos jo buwo, Naama, Anumonie.

14 Ir dare rey kas buwo pikr, delto jog neifzciele fzyrdies sawo, kad jefzkoti W I E S Z P A T I E S.

15 O darbey Rehabeamo pirmi ir pafkiaufi negu parafzyti ira zodziofe Semajos Pranafta, ir Iddo Regincioja, kurie fako gimines reitrus: priegram waynos Rehabeamo ir Jerobeamo per wifas dienas ju?

16 Ir użmigo Rehabeam fu tewey sawo, ir pakaitas ira miette Dowido: o Abia funus jo tapo Karalumi wietoy jo.

PAGUL XIII.

Abia karoja priefz Jerobeamo Karalu Izraelau, 1. We. rodzia teylibe, dayka sawos 4. duksedamas Diewiey per gazi, 13. moterh, ir waykey Abios, 21.

A Semofe a liekofe metofe Karalaus Jerobeamo, Abia tapo Karalumi and Judos.

2 Karalawo per treis metus Jeruzalej: o wardas morynos jo buwo Michaja, dukte Urielo ifz Gibeos: ir buwo wayna terp Abios ir terp Jerobeamo.

3 Ir furyfko Abia kowa, kareys kareywingu wiru, kiatwertu fzymru tukfianciu ifzrynka wiru: Jerobeam wel fustare priefz ghi kowes redz ifz afzroniu fzymru tukfianciu ifzrynku wiru, budru galana.

c 1. Kar.

10. 16.

2. Kar.

9. 15.

d 1. Kar.

14. 21.

e 2. Kar.

6. 6.

a 1. Kar.

15. 1. 30.

O Kad azajo sekmas Meno, ó waykey Izraelaus buwo miehofe sawo.

2 Sufirynko tada wifos žmones kayp wiens žmogus uliczoii priesz wadenio-bromas: ir tare Ezrey, Mokiramuy-rafze, kad atnefatu Kniga-Zokona Mayteizaus kury priyakię W I E S Zpats Izraeluy.

3 Ir atnefze Ezra Kunigas Zokona priesz surynkima: teyp wiru kaypo moteru, ir tu wifu, kurie prorygeys buwo klauisr, pirmoy dienoy sekma Menasio.

4 Ir skayte jampi and uliczos, kuriy ita priesz wadenio-bromas nog ryrifszeros fawles, iki pietama, po wireys ir moterymis, ir prorygeys: ó susis wifu žmoniu buwo Zokona-Knigosp.

5 Ezra wel Mokyras-rafze stowejo and aukstos medzio-krasos, kuras and to padare, ó pas ghi stowejo Marthirja, ir Sema, ir Anaja, ir Uria, ir Hilkia, ir Maafesa, po dešyney rakę jo: po kayrey wel rakę jo, Pedaja, ir Misael, ir Malchia, ir Hasum, ir Hasbaddana, Zacharia, ir Bieful-lam.

6 Ir atwere Ezra Kniga: po akimis wifu žmoniu, buwo nes wirszuy wifu žmoniu: kad atwere ja stowejo wifos žmones.

7 Ir garbino Ezra W I E S Zpati, dydy Diewa: ir atfakie wifos žmones, Amen, Amen, su pakielimu rakę sawo, ir klonijos, ir melde W I E S Zpaciuy, weydeys iki ziamcy.

8 O Jesua, ir Bani, ir Serebja, Jamin, Akkub: Sabberhai, Hodia, Maafesa, Kelisa, Azaria, Josabad, Hanan; Pelajai, ir Levirey, mokie žmones Zokone: ir stowejo žmones stowiamoy-wietoy sawo.

9 Ir skayte Knigoy Zokona Diewo iszkicy: ir apsziewdami izzmanima, dare tada jog lupraft buwo skaytyme.

10 O Nehemia (tas ita Martiratha) ir Ezra Kunigas, Mokiras-rafze, ir Levirey, kurie mokie žmones, kalbejo wifump žmoniump: Ta diena ira szweta W I E S Zpaciuy Diewuy Jusu, neraudokit tada ir newerkir: werkie nes wifos žmones, kad klause žodziu Zokona.

11 Priegam tare jems, Eykir, walgit ir tey kas ira riebu, ir giarkir tey kas ira saldu, ir siukit dalis tiemus, kuriemus uaprygarawijo meko, ta nes diena ira szweta, Diewuy musu: Nefelokit tada, linximbe nes W I E S Zpacies ira styprybe Jusu.

12 Ir nuryldyno Levirey wifas žmones, kalbanir: Tifekis, ta nes diena ira szweta, togdel nefelokit.

13 Nuejo tada wifos žmones walgit, ir giart, ir siukit dalis, ir daryr dyda linximbe: suprato nes anos žodzius, kuros apsfakie jems.

14 O and rysoy sufirynko Galtuos Tewu wifu žmoniu, Kunigey, ir Levirey, Ezrosp Mokirap-rafze, ó tey, idand gautu proca, žodziu-še Zokona.

15 Ir rado Zokone parafzyra: jog prysakie W I E S Zpats per rakę Mayteizaus, giwent waykamus Izraelaus Kuczhoš, izwatey, sekmaime Menasij.

16 Ir apsziewtu tey, ir liepę perey baltuy, per wifu miestu sawo ir Jeruzalej, kalbant: szaykit and kalna, ir atnefkit szakas aliwos-medziu, ir szakas žemę sakotu medziu, ir szakas mytro-medziu, ir szakas polmos-medziu, ir szakas tim tankiu medziu. padaryt kuczkas kaypo ira parafzyra.

17 Iffezjo tada žmones, ir adgabeno, ir padare su kuczka, kiekwias and dafcia saws, ir

and stizlaymu sawo, ir prieseniofę Namu Diewa: ir uliczoy wadenio-bromos, ir uliczoy Efraima-bromos.

18 Ir dare kuczkas wifas surynkimas tu kure azajo ilz newalos, ir giweno anof kuczkošę, medare nes teyp waykey Izraelaus nog dienu Josuos, sunaus Nuno, iki szey diency: ir buwo labey dydys diaugimas.

19 Ir skayte Zokona-knigoy Diewo nog dienos iki diency, nog pirmos dienos, iki paskutinyey diency: ir apwaykšczojo szweta septynias dienas, ir afamoy dienoy, dienoy-uziakimas pagal paprocia.

PAGUL. IX.

Žmones Diewo apwaykšzer oja dydy pasnikas ir nufiziaminimo-diena: kuroy Levirey praminia kiertwita dala dienos iszkitymes isz Knigas Zokona Diewo, kita wel kiertwita dala dienos, iszpazyntime grieku sawo po W I E S Zpaciuy. 1. Šc. labey prakitna, ir szweta matda, kuroy Diewas gira, gieradistes jo porodytas Abrahamuy, ir sekley jo iki szey dšeny naszymas žmoniu wel tu. 2. newdecznista, iszpazyntia, ir dabarini pawargusi sweta sawo, nukemintey Diewuy rodzia, darydami adgalos ir rasydami sadara, kuroy isz nauja uzsirysa Diewuy (kanzadosf, idant posam izwagtu wiašim skuzreyuzd)rbu kotoniu. 6. Šc.

Priegam dwideszymtoy ir kiertwitoj dienoj šio Menasija, sufirynko waykey Izraelaus, su pasnika, ir mayfzeys, ir ziamę buwo and ju. 2 Ir arfikire plame Izraelaus, nog wifu swertymu: Ir stowejo, ir dare iszpazyntima grieku sawo, ir neteyfiba tewu sawo.

3 Kad nes arfikiele and stowincios-wietos sawo: tada skayte Knigoy-Zokona W I E S Zpacies Diewa sawo, kiertwita: dala dienos: kuroy wel kiertwitoj dalių dare iszpazyntima, ir melde W I E S Zpaciuy Diewuy sawo.

4 O Jesua, ir Bani, Kadmiel, Sebanja, Bunni, Serebja, Bani, ir Chenani, sustoto and aukstos krasos Leviru, ir szaukie garfu baltu W I E S Zpaciuf Diewop sawo.

5 Levirey wel, Jesua, ir Kadmiel, Bani, Hasabneja, Serebja, Hodia, Sebanja, Perachia, tare: Kialkida, garbinkir W I E S Zpaci Diewa Jusu, nog smzu iki amžoy: Ir tegarbina warda szweta sawo, kursey izkialkas ira priesz wifokla garbe, ir szweta.

6 Tu pati W I E S Zpacie esi wienu, a tu padarey dagu, dagu dagu, ir wifus Marus ju, ziamę, ir wis tey kas ira Joy, Marus, ir tey wis kas ira Jofe, ir tu gaywini jos wifus, ir karey dagu melizias rau.

7 Tu esi to W I E S Zpacia Diewu kursey apsynhey Abroma, ir iszwedeys ghi ó isz Ur Chaldejui, ir e istarey warda: jo Abraham.

8 Ir radey sztydy jo rykra: po weydu sawo, ir padarey su jo sadara, jog dofi ziamę Kananiem, Hethitu, Amoritu, ir Fererizu, ir Jebusitu, ir Girgasitu, jog e dofi ja sekley ju, ir paltyprinye žodziu sawo, delto jog esi teysu.

9 Ir žwytkerey and waga tewu musu Egipte: ir gideyey szaukima: ju pas raudonus marus.

10 Ir darey ziaklus, ir stebuktus, and Farana, ir and wifu tarnu ju, ir and wifu šponu ziamę jo, dynoyey nes jog apšwaykš-

Gen. 1
Bc.

Gen. 11
11.32.

Gen. 17
5

d Gen.
15.6.

Gen. 12
7.

Exod.
3-7.

Exod.
7.8.9.10.

11.12.13.

- Szczęzo puykley priefz jos : ir padarey sau warda. kaypo tey ira szadien.
- Exod.** 14. 22. **6c** 11 **6** Ir perkieley maru po weydu ju, teyp jog perejo widuru maru saulomis : perfektorius wel ju imerey gilumolna, kaypo akmeni szypofna wadeniolna.
- Exod.** 13. 21. **12** **1** Ir wedey jos dienny debefes-stulpu, nakriy wel ognia-stulpu, szwieft jemus and kialo kuro turejo eyt.
- Exod.** 19. 20. **13** **6** Ir uzzegiey and kalna Sinai, ir katbejey su jeyz iz dagaus, ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 17. 6. **14** Ir apinaszyney jemus szawo raka subara rawo, ir itakiey jemus pryfakimus, ir itarymus, ir Zokona per raka taru rawo Mayzszas.
- Exod.** 6. 14. **15** Ir dawey jemus dona iz dagaus, and iszalkia ju, ir iszwezey jemus wadeni isz oles.
- Eaod.** 17. 6. **16** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 34. 7. **17** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **18** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **19** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **20** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **21** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **22** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **23** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **24** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **25** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **26** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **27** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **28** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **29** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **30** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **31** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **32** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **33** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **34** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **35** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **36** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **37** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **38** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **39** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **40** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **41** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **42** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **43** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **44** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **45** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **46** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **47** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **48** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **49** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **50** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **51** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **52** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **53** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **54** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **55** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **56** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **57** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **58** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **59** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **60** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **61** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **62** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **63** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **64** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **65** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **66** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **67** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **68** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **69** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **70** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **71** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **72** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **73** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **74** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **75** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **76** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **77** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **78** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **79** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **80** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **81** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **82** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **83** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **84** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **85** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **86** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **87** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **88** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **89** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **90** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **91** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **92** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **93** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **94** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **95** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **96** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **97** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **98** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **99** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.
- Exod.** 32. 1. **100** Ir dawey jemus teyllas prowai, ir trykus Zokonur, gietus itarymus, ir pryfakimus.

kurie stegie jos : Ber kad szaukie rawo ano stogoy sawo, klausey isz dagaus, ir pagal dydziu susimilimu rawo, dawey jemus isziosokius, kurie isziosawo jowiz rakaos stegieju ju.

18 Ber kad turejo alysi, sugryzo daryt pikt, po weydu rawo : teypo aplaydey jos irakoy nepriereu ju, jog wieczpawo and ju : o kad sugryzo, ir szaukie rawo, tada klausey ju isz dagaus, ir isztrakiey jos daugiel karu pagal susimilimu rawo.

19 Ir apšwiedczyjey priefz jos, kad sugryztu Zokonop rawo, ber anis apšiejo puykley, ir neklausey pryakimu rawo, ir priefz prowai rawo, priefz jos sugryztu, per o kuras zmogus, kurie daryt jas, isz : ir aratrakiey pery sawo, ir uzkieryno sprada sawo, ir neklausey.

20 Ber tauriey jos daugiel metu, e ir apšwiedczyjey priefz jos dwalia rawo : per tarnawima, Pranažu rawo, ber nepalokie aufier, togdel padawey jos rakaon giminiu ziames.

31 Ber pro dydzius susimilimus rawo nesykiney ju, ney aplaydey ju : malonu nes esu ir susimilimui Diewu.

32 Dabargi tada Diewe musu, dydis, galintingas, ir bayusi Diewe, kursey ierzi sadaros ir malones : ten it leras po weydu rawo wisokias wargas, kurie prypole and musu, Karalu musu, Kunigaykzczu musu, ir Kunigu musu, ir Pranažu musu, ir rewu musu, ir and wisu zmoniu rawo : nog ditou Karalu Ašur iki šizy diezey.

33 Ber d tu esi wisame tame kas arajo and musu : apšwiecy nes teysey, ber mes apšiejom bediewiszeky.

34 Ir Karaley musu, Kunigaykzczey musu, Kunigey musu, ir cwey musu, ir uedare Zokona rawo, ir nesidabuo and pryakimu rawo, ir and ludghimu rawo, kuros ludyjey priefz jos.

35 Nerarnawo nes rau Karalistey sawo, ir tukoy gerybey rawo, kur dody jemus, ir roy placiay, ir riebiy zamey, kura dawey po weydu ju, ir notigryzo nog pikta sawo.

36 Szey, esme tarneyz iz dien? Ir tabey ra ziamie, kura dawey rawamus musu, kad walgiu wayfu jos, ir giar jos, szey, tarneyz esme joy.

37 Ir daugina da hada sawo Karalamus kuros itatey and musu del grieku musu, ir wieczpatauja and kuuu musu, ir and galwio musu, pagal walos sawo : Teypo esme dydzioy stogoy.

38 O tame wisame darome szypa sadara, ir rairome tey, ir upczeyz tey Kunigaykczey musu, Levitey musu, ir Kunigey musu.

PAGUL. X.

Warday te kuris upczeyz 14 sadara, su Diewu, uz sawe, ir uz wisa surynkima.

1 Eze, pasaka abelno uzbrakinima 101 sadara, parwitynios prisaga ir prakieykimu, ir ape nekurus sanarni apyrczney.

0 Upczeyz gimop buwo : Nehemia, Hata, riracha, suns Bachallios, ir Zidkia.

2 Seraja, Azaria, Jeremia,

3 Paltur, Amaria, Malchia,

4 Hattus, Schanja, Malluch,

5 Hattus, Meremoth, Obadja,

6 Daniel, Ginnethon, Baruch,

7 Mešullam, Abia, Mijamin,

8 Maazja, Bilgai, Semaja, sie buwo Kunigey.

9 O Levitey,

9 O Levirey : ipaciey, Jեսus, sunus Azanjos, Binnui, iż sunu Henadado, Kadmiel.

10 O broley ju : Sebajja, Hodia, Kelira, Pe-Isja, Hanan,

11 Micha, Rehob, Hafabja.

12 Zakchur, Serabja, Sebanja,

13 Hodia, Bani, Beninu.

14 Galwas żmoniu Parhos, Fahath-Moab, Elam, Zarchu, Bani,

15 Bunni, Azgad, Bebai,

16 Adonia, Bigvai, Adin,

17 Ater, Hizkia, Azzur,

18 Hodia, Hafum, Bezai,

19 Harif, Anathoth, Nebai,

20 Magbias, Mesullam, Hezir,

21 Mehezabeel, Sadok, Jaddua,

22 Pelatja, Hanan, Anaja.

23 Hofea, Hanania, Hasub,

24 Hallohes, Pilha, Sobek,

25 Rehun, Hafabna, Maaseja,

26 Ir Abia, Hanan, Anan,

27 Malluch, Harim, Baana.

28 Ir attankas żmoniu, Kunigey a Levirey, Adwernikey, Giedorojey, Nethinim, ir kiekwiens kursey attalkire nog giminiu żiamiu Zokop Diwo, moteris ju, suney ju, ir duktery ju, kiekwiens kursey turejo pażyncy, ir proracy.

29 Turejos brolu sawo, prakilniausiu sawo, ir amjo prakieykimop, ir prysegoß, jog waykß-azny Zokone Diwa, kursey dotas ira per rakaj, tarna Diwo Mayzeßaus, ir saugos, ir daryß wisus prysakimys WLESZpacies, Wieszpacies musu, ir prowas jo, ir istasy-mus jo.

30 Ir jog nedosim duktera musu gimine mus żiames, ney imsim duktera ju sunams musu.

31 Kad teypag atneß gimines żiames sawo-rui, ir wisokius iewus, subaroy, pardor, jog neim-fime nog ju subarny, abo hitoy *szawoßoy* die-noy : ir jog atlayßim sekmy, metus, ir wisokli *apukhima*.

32 Priegram istatem saw isakimus, uzdedant and sawes reciaß dalaß, siklaus metose, służboß Namu Diwa musu.

33 And donos przygarawichima, ir nelsu-jmos walgamos aßeroy, ir and nelsu-jmos de-gamos aßeroy, subanu, neßu Menasiu, and isarytu dydzia szewcu, ir szewcump dayk-ump, ir and grieko aßeru, periednoima da-ryt and Izraelaus : ir and wisokio daykß Na-mu Diwa musu.

34 Merem teypag baryß, terp Kuniga, Levi-tu, ir żmoniu, apte aßeroy, malkas adgaberß Namofna Diwa musu paßal namu tewu musu, pażymetu czetu, mog meru iki mcrams : deginc and Alorauß Diwa musu, kaypo ira para-szyta Zokone.

35 Jog teypag atweßym pirnus wayßus żia-mes musu, ir pirnes wayßus wisokio wayßaus wisokio medzia nog meru iki merams Namof-na WLESZpacies.

36 Ir pirmgimius sunu musu, ir pchans mu-su, kaypo ira parasyß Zokone : ir jog teypag adgabsim pirmgimius, galwju musu, ir awiu musu, Namofna Diwa musu, Kunigumß, ku-rie tarnaß Namofna Diwa musu.

37 Ir jog teypag atweßym pirnus wayßus żionubila musu, ir kizlamas aßeray musu, ir wayßus wisokio medzia, jauno-wina, ir aliwoß, Kunigamus, kamarofna Namu Diwa musu, ir deszyrnas żiames musu, Levitumß, ir jog ticiß

Levirey tures deszyrnas wisofe mießofe galpa-doryßtes musu.

38 Ir kad buru Kunigas sunus Aarona su Ler-vicomis, kad atrenka Levirey deszyrnas : ir kad nugaberu, Levirey deszyrnas deszyrny Na-mofna Diwa musu, kamarofna skarba-namu.

39 Reykia nes kad waykey Izraelaus, ir way-key Levi, nelszu kizlamas aßeray jewu, jaunoß wina, ir aliwoß aßofna kamarofna, delto jog tery ira sudey swetniczos. ir Kunigey kurie tarnaß-ja, ir Adwernikey, ir Giedorojey : Kad teyp noplayßumime Namu Diwa musu.

PAGUL, XI.

Reießiatu kurie eme giwenime-mietat Jeru-zaley tykru paredku. 1. etc. Aßankas żmo-niu padaliss ira kioßna wisokioß, mießofna, ir sodeßofna Judos, ir Beniamino.

Priegram Wiraufsey żmoniu giweno Jeru-zaley : bet attankas żmoniu mete buras, iżgaberß wienß iß deszymties kad giweru Jeru-zaley szwarame mieße, dewineras wel dala *kitofe* mießofe.

1 Ir szlawino żmoneß wisemus wiramus ku-rie isßiute gicrawalney giweru Jeruzaley.

2 Otos ira galwas żiames, kurios giweno Jeruzaley, (bet mießofe Judos giweno kiekwiens giwenime sawo, Mießofe sawo, Izrael, Kunigey, ir Levirey, ir Nethinim, ir waykey tarnaß Salomona.)

3 Jeruzaley radaß giweno neßuriß iß wayku Judos, ir iß wayku Beniamino, iß wayku Judos, Athaja, sunus Izzios, sunaus Zachariß, sunaus Amariß, sunaus Sefariß, sunaus Mahalasec-lies, iß wayku Perez.

4 Ir Maaseja, sunus Barucho, sunaus Kol-hofe, sunaus Hasajos sunaus Adajos, sunaus Jo-jaribo, sunaus Zachariß, sunaus Siloch.

5 Wisu wayku Perez, kurie giweno Jeruza-ley, buwo kietury szymrey, szefzor-deszym-tis, ir aßzonetas maßdagju wiru.

6 O waykey Beniamino ira tie : Sallu sunus Mesullamo, sunaus Joedo, sunaus Pedajos, su-naus Kolajos, sunus Maasejas, sunaus Ichielas, sunaus Jesajos.

7 O paßkuy gili Gabbai, Sallai, dewini szym-rey, dwideßzims, ir aßzonetas.

8 O Joel, sunus Zichri, buwo uß wayßu and ju, Juda wel sunus Sennos, buwo antru and mießa.

9 Iß Kunigu : Jedaja, sunus Jojaribo, Ja-chin.

10 Seraja, sunus Hilkioß, sunaus Mesullamoß, sunaus Zadoka, sunaus Merajotha, sunaus Abi-rubos, buwo wadu Narnu Diwo.

11 O broley ju, kurie dirbo darbaß namofe, buwo aßzoni szymrey, dwideßzimeß ir dwe-jetas : Ir Adaja, sunus Jerohama, sunaus Pe-lajhoß, sunaus Amzi, sunaus Zachariß, sunaus Paßkury, sunaus Malchias.

12 O brolu jo, galwu tewu, buwo daßym-zu kiamros-deszymtis, ir dwe-jetas : Ir Amasai sunus Azareelies, sunaus Achrai, sunaus Mesille-moth, sunaus Immer.

13 O brolu ju, maßdagju galwju buwo szymta, dwideßzimeß, ir aßzonetas : 6 uß wayßdas and ju buwo Zabdiel, sunus Ge-dolim.

14 O ißs Levin : Semaja, sunus Hofu-bo, sunaus Azrikamo, sunaus Hafabjaß, sunaus Buni.

16 O Sabbathai, ir Jozabad, isz galwu Levitu, buwo zud orinia darbo Namu Diewo.

17 O Marthanja, sunus Michos, sunaus Zabdi, sunaus Afafo, buwo galwa, kurie pradai o dekudarymas maldoy, o Bakkukia buwo antru, isz brolu sawo: ir Abdafunus Sammuos, sunaus Galai, sunaus Jeduchuno.

18 Wisu Levitu buwo szwagame miete du szymtu sztronios-dezymtis, ir kiatweras.

19 O Adwernikey: Akkub, Talmon, su broley sawo, kurie sergiejo fargit bromose, buwo szymtas, szepninos-dezymtis, ir dwejetas.

20 O asztankas Izraelaus, Kunigu, ir Levitu, buwo wifose mietose Judos kackwiens teywaynistey sawo.

21 Nethinim wel giweno Ofeliy: o Zifha, ir Gifpa, buwo and Nethinimu.

22 Levitu wel szwagdas buwo Jeruzaley Uzzi sunus Bani, sunaus Hafabjos, sunaus Marthanjos, sunaus Michos: isz wayku Afafo buwo Giedotojey, isz priesz darba Namu Diewo.

23 Isakimas nes Karalaus buwo ape jos: ipacicy, sprycznas iszlaykimas, and Giedotoja, kackwiens kasdienos dachadas dieroy jo.

24 Petahja wel sunus Mesezabelies, isz wayku Zeraho, sunaus Judos, buwo pas rakas Karalaus wifokiofse dayktose zmoniump.

25 O sodziofse, and dyrwu sawo giweno nes kurie isz wayku Judos Kiriath-Arboy, ir prygulinciofse wierofo jo, ir Dibone, ir prygulinciofse wierofo jo, ir Jekabzecliy, ir sodziofse jo.

26 Ir Jesuoy, ir Moladoy, ir Beth-Felete.

27 Ir Hazal-Sualiy, ir Berseboy, ir prygulinciofse wierofo jo.

28 Ir Ziklage, ir Mechonoy, ir prygulinciofse wierofo jo.

29 Ir En-Rimmone, ir Zorey, ir Jarmuthe.

30 Zanoshe, Adullame, ir sodziofse ju, Lachise, ir sodziofse jo, Azakoi, ir prygulinciofse wierofo jo: ir asztgile nog Beriebos, iki lomey Hinnom.

31 O waykey Benjaminio isz Gebos giweno Michmafe, ir Aljoy, ir Betheliy, ir prygulinciofse wierofo jo.

32 Anathote, Nobe, Ananjoy.

33 Hazore, Ramoy, Githaima.

34 Hadide, Zeboime, Neballate.

35 Lode, ir Onoi, tomoy-remesniko.

36 Isz Levitu wel giweno nekuriu persikiry-mose Judos, ir Benjaminio.

PAGUL. XII.

Reisras Kunigu, ir Levitu, kurie aszajo i znewalos su Zerubbabelu. 1. Oe. uzeiske Aulferzaus Kunigu nogjesuos iki Jadduey. 10. Reisras wirausfu Kunigu, kurie uzeiske wieson su kurie prislino. 11. Aspirasymus wirausfu Levitu. 22. Pasaka ape pasawyma mura Jeruzalei. 27. Paslanawighinas szarhuiku and Tobia Kunigu, ir Levitu. 44.

O Kunigey, ir Levitey, kurie aszajo su Zerubbabelu. sunami Szalchielica, ir Jesia: Seraja, Jeremja, Ezra.

2 Amaria, Maluch, Harmas.

3 Sechania, Rechum, Meremoth.

4 Iddo, Ginnethoi, Abja.

5 Mijamin, Maadia, Bilga.

6 Semaja, ir Jojarib, Jedaja.

7 Sallu, Amok, Hilkia, Jedaja: tie buwo galwomis Kunigu, ir brolu ju, dienose Jesus.

8 O Levitey buwo, Jesua, Binnui, Kadmiel; Serebia, Juda, Marthanja: pars, ir broley jo buwo and dekudarymu.

9 Bakkukja wel, ir Ulni, broley ju, buwo ties jos, fargibose.

10 O Jesua pagimde Jojakima: o Jojakim pagimde Eliafiba, o Eliafiba pagimde Jojada.

11 O Jojada pagimde Jonathan: o Jonathan pagimde Jaddua.

12 Dienose wel Jojakimo buwo Kunigey galwos Tewu: isz Serajos buwo Meraja, isz Jeremjos, Hananja.

13 Isz Ezro, Mesullam, isz Amarijos, Johanana.

14 Isz Melichu, Jonathan, isz Sebanjos, Josef.

15 Isz Harim, Adna, isz Merajocha, Heltai:

16 Isz Iddo, Zacharia: isz Ginnethon, Mesullam.

17 Isz Abjos, Zichri: isz Minjamina, isz Moadjos, Piltai.

18 Isz Bilgos, Sammuos, isz Semajos, Jonathan.

19 O isz Jojaribo, Marthanai: isz Jedajos, Uzzi.

20 Isz Sallai, Kallai, isz Amoka, Heber:

21 Isz Hilkiu, Hafabja, isz Jedajos, Nethaneel.

22 Isz Levitu dienose Eliafiba buwo, Jojada, ir Johanana, ir Jaddua, galwomis rewu parafiri: Kunigey teypag, iki Karalitey Dariusza Persos.

23 Waykey Levi, galwos rewu, parafiti buwo Knigoy a Krayniku: iki dienas Johanano, sunaus Eliafiba.

24 Galwos rada Levitu buwo Hafabja, Serebia, ir Jesua, sunus Kadmielies, broley wel ju ties jos, kad garbinu ir dekawotu pagal isakima Dowida, wira Diewo: fargibe priesz fargibe.

25 Marthanja, ir Bakkukja, Obadja, Mesullam, Talmon, ir Akkub buwo Adwernikeys: besezgancieys fargibe pas szarba-kamaras bromu.

26 Tie buwo dienose Jojakimo: sunaus Jesuos, sunaus Jozadako: ir dienose Nehemios Storasos, ir Ezros Kuniga, Mokiro-rasze.

27 O and pasawyma mura Jeruzalei, Jeskojo Levitu isz wisu wiewu ju adgabent jos Jeruzalei: kad dariu Pasawyma su dziaugsmu, ir su dekudarymey, ir su giedoinu cymbolays, lutniomis, ir su horpomis.

28 Teypo susirynko waykey Giedotoju, teyp isz ligiu tauku aplink Jeruzalem: haypo isz sodzin Netofai.

29 Ir isz namu Gilgal, ir isz tauku Gebos, ir Azmaveth: Giedotojey nes pabudawoju su sodzinu, aplink Jeruzalem.

30 O Kunigey, ir Levitey, asztczytyjo: potam asztczytyjo Amos, ir bromas, ir mura.

31 Liepiau taria iszcyi Kunigay szczams Judos and mura: ir isztaciu du dekudarymochoru, ir asztczygas wiena podszayney raktey and mura, iki mieto-bromey.

32 O paszcy ju czo Hofaja: ir pusz Kunigay szczam Judos.

33 Ir Azaria, Ezra, ir Mesullam.

34 Juda, ir Benjamin, ir Semaja, ir Jeremja.

35 O isz wayku Kunigu su trubomis: Zacharia, sunus Jonathan, sunaus Semajos, sunaus Marthanjos, sunaus Michajos, sunaus Zachuro, sunaus Afafo.

36 O broley jo Semaja, ir Amreel, Melai,

Diewe mano, ir pamiedzik pagal daugibes ma-
Jones ravo.

23 Regėjau teypag anose dienose Žydus, ku-
rie wede sau Azdodiniszkias, Ammonitiizkias,
ir Moabitizkias moteris.

24 O waykey ju kalbejo puse Azdodiniszkę,
o Žydizkę negalėjo kalbet, bet pagal kalbos
kiekwienos gimines.

25 Baras rada su jey, ir kizykiau jos, ir
muszau nekurus witus iz ju, ir pefzau jos: ir
stiepiu jems prysiekt per Diewa: Jeygu dosia
dukteru jusu, sunamus ju, ir jeygu imise iz
dukteru ju sunamus jusu, aba sau.

26 Nesugieszyjogu tame Karalus Izraelaus,
Salomo? Noris terp daugiel Pahonių ne-
buwo Karalaus, per ghi, mielu buwo Die-
wuy sawo, ir istare ghi Diewas Karalumi
and wiso Izraelaus, o swetymos moterys

padare jog sugieszyjo.

27 Khaunimegu rada jusu, kad darynumize
wisa ta pikra dayka, per egdami prisle
Diewa, musu, bewedant sau swetymas mo-
tery.

28 Isz wayku teypag Jojados, sunaus Eliasi-
bo, Auksczausio-Kuniga, tapo wienis zia-
ru Saneballato Horonitos: togdel iszwarau ghi
nog mane.

29 Atmink and ju Diewe mano delto jog
izbjauryno Kunigizki-Ureda, ir labey sadara
Kunigizkio-Ureda, ir Levitu.

30 Teypo apczytyjau jos nog wisu swery-
mu: Ir istaciau sargibes Kunigu, ir Levitu, kiek-
wicna, and darba sawo.

31 Asierosp teypag matku, pazymetose cze-
lose, ir pirmump waysump: Atmink and ma-
nes Diewe mano, and giaro.

Gata Knigos NEHEMIOŠ.

K N I G A

E S T H E R O S.

Užrašymas tos Knigos.

TA Kniga, wadynas Kniga Estheros, delto jog labiausiey joy kalbas ape ja, ipacley kaypo galin-
ryngas. Karalus Ahasuerus, asmeres dydzioy rustybey moteri sawo Vasthi, (jog and isakima
jo, nenorejo areyt, prisle wisu Kunigaykiczus, ir galinryngus Wieszpacių Persu, ir Medu, apzynko
uz moteri sawo Esthera, isz dydzio skayciaus pannu Sulane surynkru, ir Karaliskioy wertu-
shop iszkiele, darydamas jey and szlowes dydzia, ir prakitna swodzbą. Parokant tey swodz-
bey Estheros su Ahasuerusu, nukrowe aukizrey iszkialtas, ir poykus Haman, (labiausiey isz
shopika, tos prisle Mardochai, kursey jam nekloniojos, kaypo dare kiti Dydziunej dware Kara-
laus,) netykrey Mardochai, bet wisu teypag Žydus, kurie buwo, szymte dwideszims, ir sep-
tiniol Karalistsa Ahasuerusa, wienoy dienoy uzmuszt, kop teypag gawo Karaliskhi pawe-
lighima. Bet kad wisi Zydey, ir labey pati Karaliene Esther, su dwaronkomis sawo, atsigry-
zo Wieszpacių Diewop pasnikose, ir maldose, rada iszklaufe Wieszpacių Diewas matoningey
szaukima, ju ir maldas, ir piktą pramoni ir kruwina norą. Hamano, netykrey perškadyjo, bet
teypag adgražyno, jog wisižkę kiteyp stojos, nekayp Haman rykicijos: isz isakima na Ka-
ralaus, musio daryt Mardocheuszuy ana dydzia szlowę, kurą sau buwo iszprowijsa, ir labey
Haman pakarta: buwo and karruwa aukizru pekias deszymys olaktu, kuras liepe padaryt, pa-
kart Mardochai Zyda. Iszaukietoghi Karaliene Estheros. bet Mardochai areyt Karalumpi dy-
dziolp szlowep, ir iszkialtas est dydziolp rustop, Zydamus teypag pawelita ira gintys, ir pam-
itytis and neprietelu sawo: ka padare atprowiejo Zydey wias dziangimo szwetes, o rey
netykrey wiena karta, bet Esther, ir Mardochai istare, kad rey daryu kas merus, dienose Pu-
rim, and atminima to Rebuklinga, ir netaukiamu iszlosawima, kury Diewas dawe imopet us
sawo, iszloiodamas jos isz rąkos neprietelu ju, kad regijos jog meka buwo jems lauki kokios
pagalbos. Tey kas škos toy Knigoy, pagal nekura iszmanima, nusidawe maž ne dwideszymis
metose, noris nekurie ikayto mažau.

PAGUL. I.

Karalus Ahasuerus dars prakitna, xziassy
wisimms Kunigaykiczams idamiti sawo.
1. W. wismms teypag zmanemus Sulap. 4.
Karaliene Vasthi, dars teypag xziassy wi-
simms moterims. 9. Karalus liepia ayt
Karalieney Vasthi prisle sawo Kunigaykic-

izus, ir wisa zmanes. 10. Ka ana ne-
nori padaryt. 12. Togdel asmera ja. 13.
kionis moterims and papaykita. 17. Isz 40
proma dars, idant kiekimms wisižkias
tims Wieszpacių udmose sawo. 22.

IR nusidawe dienose Ahasueruso (masyjez
Ahasuerus kursey karaliwo nog Indios, ir
Muryas

Pagul. 1. 2.

E S T H E R

379

Murynu žiamęj and szymta dwieju-dęszymtu, ir (šipyniu žiamiu.)

2 Anole dienosė kurofė sėdėjo Karalus Abasuerus and štos Karalifės sawo, kuriy buvo Piliy Susan.

3 Trečiofė metofė karalifės sawo, padare čiafų wifemų Kunigaykščamus sawo, ir carnamus sawo: galibė Persu, ir Medu, dydziausfi Wiefzpacy, ir Wirauiey žiamiu, buvo jo weydu jo.

4 Kad rode bagoryfė šalows Karalifės sawo, ir prakilnuma, grażybes sawo: per daugiel dienu, szymta, ir afzronias dęszymtis dienu.

5 Ir kad isipilde anos dienos, padare Karalus čiafų wilomus žmonemus, kuros atirado Piliy Susan, nog dydziausfi iki mažausiam, septynias dienas Prieseniy šoda Karalus Paluca.

6 Balty, žali, melini, pakabinimey buvo, pryfegri, plonosp drobėp, ir purpuros sznurump, sidabro žiedofė, ir marmors pilorump: patelej buvo isz aukla ir sidabra, and raka, purpuros-akmenia, ir marmora, ir alabastra, ir prakilnu skmenu.

7 Giart wel dawe aukso sudofė, ir buvo wiens sudas kironiszkas nog kiro suda, ir buvo daugiel Karalifzkio wina, pagal pergalima Karalaus.

8 Gierymas wel buvo pagal istaryma kad niekas neragintu: Teyp nes pryfakie Karalus styprey, wifemų Dydiemus namu sawo, kad darytu pagal walos kiekwiens.

9 Karaliene Vasthi padare teypag čiafų mocerams, Karalifzkiofė namofė, kuros turejo Karalus Abasuerus.

10 Sekmoy dienoy kad linxma buvo szyrdys Karalaus uog wima, tare Mehumanop, Bizthop, Charbonop, Bigthop, ir Abagthop, Zerharop, ir Charchafep, septyniump Kamarnikump, tarnaujčump po weydu Karalaus Abasuerusa.

11 Idant arwestu Vasthi Karaliene, priesz weyda Karalus su Karalifzkia karuna, parodyt žmonemus, ir Kunigaykščamus grażumam, jos, graży nes buvo and weyda.

12 Bet Karaliene Vasthi nenorejo areyr, and žodzia Karalaus kurfey *pasakius buvo* jey per tarnawima Kamarniku: Apfirtawo tada Karalus tabey, ir nartas jo užfidegie jampi.

13 Tare tada Karalus iszmintingump, numančump čielu (teypo nes reykia buvo deis daykray Karalus po weydu wifu tu kurie mokięj prowa, ir teyfię).

14 O Wismufey buvo pas ghi Karfena, Sethar, Admahę, Tharis, Merco, Marfena, Memuchan, septynėf Kunigaykšču Persu ir Medu reginciu weyda Karalaus, sedinciu wirfauy Karalifės.)

15 Ka, reykia weyktu su Karaliene Vasthi, pagal promofę deis jog nepadare žodzia Karalaus Abasuerusa, per tarnawima Kamarniku.

16 Tare tada Memuchan po weydu Karalaus, ir Kunigaykščau: Karaliene Vasthi, nerykcy perziegie priesz Karalu: bet priesz wifus teypag Kunigaykščamus, ir priesz wifas žmonemus ira wifofė žiamelė Karalaus Abasuerusa.

17 Tas nei darbas Karaliene, isreys wifump

mocerump, teyp jog niekys wers wirus sawo akife sawo, kad kalbes: Karalus Abasuerus tare, kad atwestu Karaliene Vasthi prieiz weyda, jo, bet notėjo.

18 Toyg dienos teypag kalbes Kunigaykščes Persu ir Medu, wifump Kunigaykščczump Karalaus, kad izgars ta darbą Karaliene: ir gana bus panickinima, ir ruftybes.

19 Jeygu tada rey giar regis Karaluy, t'isreys Karalifzkis isakimas nog jo, kurfey bucu paraszytas prowofė Persu ir Medu, ir teneperzięgia jo: Idant Vasthi neisreycu prieiz weyda Karalaus Abasuerusa, ir redofst Karalus Karalifę jos atymey jos, kuriy giaraine ira už ja.

20 Kad izgars ta isakima Karalaus kury padarys wifoy Karalifey sawo (dyde nei ira,) tada izenawos wifoy mocerys wirus sawo, nog dydziausfi, iki mažausiam.

21 Ir buvo tas žodys dydziu skife Karalaus, ir Kunigaykšču: ir padare Karalaus pagal žodzia Memuchano.

22 Ir nufunte gromaras wifump žiamump Karalaus, kiekwiens žiamen, pagal raszra jos, ir kiekwiens giminep, pagal kalbos jos: Kiekwies wira t'ett Wiefzpaci namofė sawo: ir rekalba pagal kalbos gimines sawo.

PAGUL II.

Abasuerus atmena and Vasthi. 1. daugiel Juterka ryzu panelu. 2. idant a rytin sam Karalus uz Karaliene wienoy Vasthi. 4. Mardocheufas arweda Eshteta, tarp annu panelu. 8. kuriy rada maloni, Hegojez Sargiap panelu. 9. Hegozi dafte jey izdubintus. 12. arweda ju, Karalaus. 16. uzdeda jey karuna and gaduos, ir doro ja Karaliene. 17. doro teypag jey and szlows dyde swedzba. 18. du Kamarniku iszsko Karalu Abasuerusa uzmufti. 21. kas Mardocheufas izdofe. 22. Kraynikon rey irafzo. 23.

Paskuy tu dayktu, kad nufiramde nartas Abasueruso, atmine and Vasthi, ir to ka padare, ir ka nurodyio prieiz ja.

2 Tare tada jamikayreyc Karalaus, kurie tarawo jamuy: Tejeszko Karaluy panelu, mergu, grezu and weyda.

3 Ir teuzitaro Karalus ufwayzdin wifofė žiamelė Karalifės sawo, surynte wifas panches, mergas, grezus and weydo Piliy Susan, namofia baltu-galwu, po raka Hegai Kamarnika Karalaus, fargo balcagalwu, ir redodami ett joms puredymey in.

4 O panele kuriy bus grezy skife Karalaus, t'ett Karaliene wienoy Vasthi: Tas dayktas buvo giaras skife Karalaus, ir padare teypo.

5 Buwo Zydas Piliy Susan, kuro wardas buvo Mardocheufas, imaus jairo, sunaus Simci, sunaus Kis, žmogus isz Jemini.

6 Kurfey nugabęs buvo isz Jeruzales a su nugabareyfię, su Jechonja Karalumi Judo, kury nugabeno Nebukadpęsar Karalus Babeli.

2 Kar.
24. 24.

7 O ta tey buwo kuryey aukiejo Hadafas: (ta ira Esther, dukte dedes jo) nerurejo nes tewas, ney motynos: o ta panele buwo grezo stomenies, ir grezy and weyda: o kad tewas jos, ir motynos jos, numire, pryeme ja: sau Mardocheusz as uż duktery.

8 Nufidawe tada kad isfikisbe zodya Karalaus, ir prowa jo, ir kad fufitynko daugiel panelu Piliu Susan, po rakta Hegai: Esther teypag imta buwo namoſna Karalaus, po rakta Hegai, farga balu-galwu.

9 O ta panele buwo grezy akise jo, ir gawo malona po weydu jo, togdel pasfikubino su paradymeyei jos, ir su dalymis jos, dot jey, ir dot jey septynera grezu panelu ist namu Karalaus: ir perkiete ja, ir panetes jos, gieraufion wieton namu balu-galwu.

10 Nesakie Esther gimines sawo. ney giēcui sawo: Mardocheusz as nes prysakie jey kad neskakitu to.

11 Mardocheusz as wel waykszczodawo kas dien priesz prieseni namu balu-galwu dafizynor ape palayme Estheros, ir kas deſis su ja.

12 O kad arynos redas kiekwienos panetes eyr Karalaus Ahasuerus, paskey to kaypo dejos jey pagal prowos balu-galwu per dwilika menasiu, teypo nes isipildydawo dienos izdabiniemu ju: szelzy menasius aliwos myrra, szelzy wel menasius kwe-pateys, ir kireys izdabiniemeys balu-galwu.

13 Su to tada arajo panele Karalaus, wis tey ka katbejo dawe jey eyr su to isz namu balu-galwu namoſna Karalaus.

14 Wakaro-metu iejo ran, o ryto-metu sugryzo antroſna namoſna balu-galwu, per rakta Sasigazo Kamarnika Karalaus, fargo pamoreru, negryzo Karalaus, ner kad giedye jos Karalus, ir zadyno ja wardu.

15 Kad arynos redas Estheros dukteries Abichalic dedes Mardocheusza (kuryey eme ja sau uż duktery) eyr Karalaus negiedye nieko daugiaus, ner ka katbejo Hegai Kamarnika Karalaus, fargas balu-galwu: ir gawo Esther malona akise wifu ta kurie regiejo ja.

16 Teypo imta buwo Esther Karalaus Ahasuerus namoſna jo Karaliskioſna, deſzymtame menasiu kuryey ira meno Teberh, sekmoſe metose Karaliskis jo.

17 Ir miszejo Karalus Esthera priesz wifas mozeris, ir gawo malona, ir meyle po weydu jo, priesz wifas mergas: ir użdejo and galwos jos Karaliskia kauuna, ir padare ja Karaliene wietoy Vasthi.

18 Padare tada Karalus dyde cziaſty wifemus Kunigaykzczamus sawo, ir tarnamus sawo, cziaſty Estheros: ir dawe arylsi ziamens, ir dawe dowanas pagal pergalcima Karalaus.

19 Kad antrakart surynktos buwo mergos, tada sedejo Mardocheusz as bromoy Karalaus.

20 Ir refakie Esther ape gientis sawo, ir ape gimine sawo, pagal to kaypo prysakie jey Mardocheusz as: Dare nes Esther isakima: Mardocheusza, pagal to kaypo kad buwo aukieja jampi.

21 Anose dienos kad sedejo Mardocheusz as bromoy Karalaus, Bigran, ir Theres, du Kamarniku Karalaus, fargey szegcio, szibaro tabey, ir jezchojo mest raka and Ahasuerusa Karalaus.

22 O ape ta daykra dafizynajo Mardocheusz as, ir pasakie tey Karalieney Esther: Esther wel palakie tey Karalus wardu Mardocheusza.

23 Kad rytes to daykra, rado ghi teypo, ir pakore abietas ju and kartuwu: ir parafizyn tey buwo Kraynikoy po weydu Karalaus.

PAGUL. III.

Haman iszklatias ira labry aukstey nor Karalaus. 1. Wifis dwaroncy kloniojas jamuy, iszemus rykt Mardocheusza. 2. and ko apsiustanija Haman tabey. 3. iszkto neryktey Mardocheusza, bet wifus Zydu iszkabnis. 4. ir liepla mest and to buru. 5. Apstundzia Zydu Karalaus. 6. ir giedyda kad wifis Zydey buru isz gysz. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Paskey to daykra Karalus Ahasuerus padare dydziu Hamana, suu Hammedato, Agagita, ir iszkiete ghi: ir pastate krafia, jo aukiczcias wifu Kunigaykzczu kurie buwo su jo.

2 Ir wifis tarney Karalaus kurie buwo bromoy Karalaus, tekies ir kloniojas Hamanuy: teyp nes prysakie ape ghi Karalus: ber Mardocheusz as neskakie, ney kloniojas.

3 Tare tada rancy Karalaus, kurie buwo bromoy Karalaus, Mardocheusz op: Kodel perzegl prysakima Karalaus.

4 Nufidawe tada kad tey katbejo jop nog dienos iki diency, o ans neklause ju: tada pasakie tey Hamanuy, idant daborus, jeygu apstos zodyey Mardocheusza, pasakie nes jems, sawe sant Zydu.

5 Kad iszwido Haman jog Mardocheusz as neskakie, ney kloniojas jamuy, tada prypildyrtas buwo Haman narsu.

6 Ber paniekino akise sawo, pasakie rakta and parties Mardocheusza, (pasakie nes jama ape gimine Mardocheusza,) ber jezchojo Haman izgayszyt wifus Zydu, kurie buwo wifoy Karalisky Ahasuerusa, ipasiey gimine Mardocheusza.

7 Pirmane Menasij (tas ira Menuo Nisan) antrose liekose metose Karalaus Ahasuerusa, mere Pura, ta tey ira, burta, po weydu Hamano, nog dienos iki diency, ir nog Menasio iki Menasuy, iki antramuy liekamuy Menasuy, tas ira Menuo Adar.

8 Tare nes Haman Karalaus Ahasuerus op, ira gimine izbarityra ir perdalita terp zmoniu, wifose ziamela Karaliskis sawo: o prows jos kloniskios, nog prows wifu giminius Karalaus teypag prowu nedaro: nedera tada Karalus palayst ja.

9 Jeygu tada giar regh Karalus, e est parafizyt, izgayszyt ja: o atwerſiu deſzymy rubanciu talenru szibro rakaſna ru, kurie dirsta raka daykra mugabens szarboſna Karalaus.

10 Noemę

Pagul. 3. 4. 5.

ESTHER

379

10 Nueme tada Karalus zieda sawo, nog rakos sawo, ir dawe ghi Hamanuy, sunuy Hammedaro Agagitey, priczarnikuy Zydu.

11 Ir tare Karalus Hamanop : Sidabras tus r'eft rau dotas : zmones teypag tos, daryt su jomis, pagal to kas ira gar akise tawo.

12 Arwadyndi tada ira raszynikey Karalaus, pirmame Menasiy, trecioy liekoy dienoy ano Menasia, ir parafzyta ira pagal to wifa kalye Haman Storaftump Karalaus, ir Urednikump, kurie buwo and kiekwienos ziames, ir Kunigaykiszump kiekwienos gimines, kiekwieney ziamey pagal raszta jos, ir kiekwieney giminey, pagal kalbos jos : raszta buwo wardu Karalus Abasuerusa, ir uspeczetyra buwo ziedu Karalaus.

13 O gromatos buwo izhuftos per raka siurcyniu wisofia ziamesna Karalaus, izzakniz, uzmufti, ir izgadint wifus Zydu, nog jauno, iki smam, mazus waykus, ir moteris, wienoy dienoy, trecioy liekoy dienoy anito heka Menasio, (tas ira Menuo Adar,) ir izgaur nudu ju.

14 Uzirakinimas raszta buwo, kad dotu butu prowa, wisofe ziamesa, arwira wisofus zimonemus, idant butu garawas and anos dienos.

16 Isejo siurcynikey prywefty budami zodziu Karalaus, izdota teypag buwo prowa Piliy Sufan : o Karalus, ir Haman sedcio, ir gicre, bet mieftas Sufan buwo muludufiu.

PAGUL. IV.

Mardocheuszcas sieloja ir raudesa apiwiltetas mayfzu. 1. Ir teypo anajo pricz broma Karalaus. 2. Zydey sieloja, ir szantia wifus kame tas smarkus parafzas prymuszas buwo. 3. Esther siuneda Mardocheuszczuy rubus, bet ans nanori ju prymis. 4. Liepia dafizynos per Hatacha, kodel teypo sieloja. 5. ka Hatachuy saka. 7. su isczaszu parafzo porodyt ghi Esther, ir gramdent ju kad cyn Karalaus, ir priczynitos uz Zydu. 8. Kame Esther dzia suntiba rauda. 11. Bet Mardocheuszcas dade raktas priczastu. 13. iog zada jam cys Karalaus, po pasniku. Zydu ir maldey per riu dienas Sufane, tu teypag pasi tuweja wifis, ir dwaramkos jos. 16.

KAd zynojo Mardocheuszcas wis tey kas nusidawe, tada perpicie Mardocheuszcas rubus sawo, ir uzwilko mayfzu su pelenys : ir iszejo widuru miefto, ir szaukie dydzia ir karta bafu.

2 Ir arajo iki bromey Karalaus : nederejo nes niekiam icyt bromofna Karalus apwiltamuy mayzu.

3 Wisofioy teypag ir kiekwienoy ziamey, ir wietoy, kur atajo zody, Karalaus, ir dekretas, jo buwo dydzis raudawimas tarp Zydu, su pasniku ir werkfina ir raudawimu : daugiel gutejo mayfzofe ir pelenofe.

4 Atajo tada Pannos Esther, ir Kamarnikey jos, ir pasakie tey jey : ir sopejo tey Karaliope tabey : ir nusfante rubus apwiltet blaz-

docheuszcas, o mayfzu jo twilkt nog jo, bet nety prieme ju.

5 Arwadyndi tada Esther Hatacha, wienas izz Kamarniku Karalaus, kury pazymejo jey, ir dawe jam isakima Mardocheuszcas, dafizynot, kas tey ira, ir kodel tey ira.

6 Kad iszejo Hatach Mardocheuszczep, uliczoni miefta, kuriy buwo rics broma Karalaus.

7 Tada pasakie jam Mardocheuszcas, wis tey kas nusidawe jamuy, ir izguldyma si dabro, spe kury kalbejo Haman jog atiwera skarbofina Karalaus, uz Zydu, kad jos isczeronu.

8 Ir dawe jam isczaszu parafzyto Dekretu kursey dotas buwo Sufane, izgadint jos, idant ghi parodytu Esther, ir pasakie jey, ir pryzakitu jey, kad nucytu Karalaus, prafzyt ghi, ir pryczyniotus jampu uz gimine sawo.

9 Arajo tada Hatach, ir pasakie Esther, zodziu Mardocheuszcas.

10 Tare tada Esther Hatachop, ir pryzakie jam Mardocheuszczep.

11 Zyuo tey gicrey wifis tarney Karalaus, ir zmones ziamiu Karalaus, jog kiekwienas kursey icyt ing widuryni priczeni, nepawadyncas, noris wiriszkas, noris moteriszkas, dekretas jo ira, uzmufti ghi, jeygu nepadotu jam Karalus, aukfo scepra, kad asliktu giwu, dabat n'efmi pawadynia, tris-dcfzymtya dienu, kad icycia Karalaus.

12 Ir pasakie zodziu Esther, Mardocheuszczep.

13 Tare tada Mardocheuszcas, kad pasakius wel Esther : Nesiraryk duszoy tawo, jog isczwegfi namofe Karalaus labias nekayp wifis kisi Zydey.

14 Jeygu nes wifiszkey rytefi szo metu rada pryzikieli Zydamis izz kiros wietos argichimas, ir izzlofawimas, bet tu, ir namcy tewa tawo prapuls : o kas zyno jeygu notecy tosp Karalifczep, del tokio meta, kappo tas ira?

15 Kalbejo rada Esther, kad pasakitu adgalos Mardocheuszczep.

16 Eyk, siurynk wifus Zydu, kurie asczrada Sufane, ir pasnikaukie uz mane, ir newalgikite, ney giarkite, tryfe dienofe, nakitiy, ney dienoy, o aliz, ir paneles mano, pasnikaufim teypag : o teypo icyfina Karalaus, kas n'eft pagal prowos : Jeygu prazufiu tada prazufiu.

17 Nucjo tada Mardocheuszcas, ir padare pagal to wifa ka, pryzakie jam Esther.

PAGUL. V.

Karalienne Esther apwetka Karalifczki rubus, ir cys Karalaus. 1. kursey padosi jey aukfo scepra. 2. ir zada joj dos prafzyna jos. 3. Kwiccia Karalu ir Hamana and cziasties. 4. Karalus atajos su Hamanu Esther, and cziasties. 5. zada joj wel prafzycina jos. 6. Ana prafzo Karalu ir Hamanu, anwa kaly. 7. Haman dziancias izz to labey, bet smarkiey ruffawos and to, iog n'efmionios jam Mardocheuszcas. 9. ka wis saka mard...

teriy sawo, ir prietelams. 10. Kurie rodyja jam padaryt karuwas peklu deszymu ołaktu aukstas, pakart and ju Mardocheuszau; karos rodes seka. 14.

Nusidawe tada trecioy dienoy, iog apwiklo Esther Karaliski ruba, ir stowejo widutyniamie prieteny Namu Karalaus ties Namu Karalaus, o Karalus sedejo and Karaliskios sofos sawo, Karaliskiose Namose, priesz durys Namu.

2 Ir nusidawe, kad iszwido Karalus Karaliene Esther, bestowincia prieteny, rado malone akise jo, teyp jog padawe Karalus Esthery auklo sceptru, kursey buwo rankose jo, o Esther prytiartyno, ir danilejo gata scepro.

3 Tare tada jey Karalus, Kas rau ira Karaliene Esther? aba kas ira do praszymas tawo? bus tey tau dota, ir iki pusy Karaliskies.

4 O Esther tare, Jeygu tey giar regis Karalus, tada roteyt izadien Karalus su Hamanu and cziafties, kura pagatawiju jamuy.

5 Tare tada Karalus, Liepkir skubintys Hamanny kad padarytu isakima Estheros: o kad atajo Karalus su Hamanu and cziafties kura pagatawijo Esther.

6 Tada tare Karalus Estheros and cziafties wino, Kas ira do praszymas tawo? o bus tau dotas? ir kas ira do noras tawo? stosis, ir iki pusy Karaliskies.

7 Atsakie tada Esther, ir tare: Praszymas mano, ir noras ira,

8 Jeygu tadau mafone akise Karalaus, ir jeygu giar regis Karalus, dor mi praszymas mano, ir padarit nora mano, tada roteyt Karalus su Hamanu and cziafties, kura pagatawiju jemus, o padarytu rytoy, and isakima Karalaus.

9 Izejo tada Haman anoy dienoy, linxmas, ir gjeros szydzies: bet kad iszwido Haman Mardocheusza, bromoy Karalaus, ir jog nesikiele ney palikuryno priesz ghi, tada prypildytas buwo Haman naris priesz Mardocheusza.

10 Uzsiurejo wienok Haman, ir arajo namosna sawo: ir nusiunte, ir liepe atwadynt prietelus sawo, ir Zereta, moteriy sawo.

11 Ir sakie jems Haman spe szlowe bagawistes sawo, ir daugibe suno sawo, ir wis tey kame ghi Karalus padare dydziu, ir kame iszikiele ghi priesz Kunigayksczus, ir tarnus Karalaus.

12 Priegtam tare Haman: Karaliene teypag Esther niekam neliepe areyt su Karalu and cziafties, kura pryrede, tykrej man: ir elmi teypag pakwiecas nog jos and rytoy, su Karalumi.

13 Bet wis tey uz nieka turu, pakotey regiu Mardocheusza Zyda sedynci bromoy Karalaus.

14 Tare tada jam mote jo Zereta, ir wisi prietelaj jo, Tepadaro karuwas and peklu deszymu ołaktu aukstas, ir kalbek rytoy Karalus, idant pakartu and ju Mardocheusza, cyk tada linxmas su Karalu and anos cziafties: ir regejos Hamanny ta roda giera, ir liepe padaryt karuwas.

PAGUL. VI.

Karalus negaledamas miegos, liepia amesze Kniga Kraynikos. 1. Kuroy paraszyta rada pikraghi nora Bigthana, ir Therefo, atadegta per Mardocheusza. 2. Karalus klausias koki wecumu padare uz tey Mardocheuszay? Tarney jo, atfako, jog nejohto. 3. Haman budamas prieteny. 4. Iwadyntas ira. 5. o Karalus klausias ghi, kas dera totiam zmoguy padaryt. Kursey szenawoja Karalu? 6. Atfako Haman and to. 7. Karalus liepa Hamanny padaryt wisa ta szlowe Mardocheuszay. 10. kas dero. 11. potam ey namosna uzsiurejaws. 12. ir sako wis kas prysidawe jam, moteriy sawo, ir prietelams sawo, kurie apifako jam, totiesu nopolijo. 13. And cziafties Estheros namestas ira. 14.

ANoygi nakciy atfojo miegas nog Karalaus, ir tare, kad amesztu Kniga Arminciu, Kraynikas, ir skaytytos buwo po weydu Karalaus.

2 Ir atrado paraszyta, jog palakie Mardocheuzas ape Bigthana, ir Therefa, dwejeta: Kamyniku Karalaus, isz stegscio sargu, kurie jeszkojo uzdet rakas and Karalaus Ahafuerusa.

3 Tare tada Karalus, Koki szlowe ir iszikielimas padarytas ira uz tey Mardocheuszay? o jsunikayciy Karalaus, tarney jo, tare: nepadare nieko jam.

4 Tare tada Karalus, Kas ira prieteny? o Haman arajo prieteni isz ora isz namu Karalaus, palakie Karalus kad pakartu Mardocheusza, and karuwas kuras liepe padaryt and jo.

5 O jsunikayciy Karalaus tare jop, fater, Haman stowi prieteny: tare tada Karalus, Teieyt.

6 Kad iejo Haman, tada tare jam Karalus, Ka reykia padaryt tam zmoguy, kuro szlowe megsta Karalus? Tare tada Haman szyrdiy sawo, kop tury Karalus nora padaryt jam szlowe labiaus nekayp man.

7 Togdel tare Haman Karalaus: Tam zmoguy kuro szlowe megsta Karalus.

8 Totnesza Karaliski ruba, kuro wilkiet paprato Karalus, ir arkli and kuro paprato Karalus jodyt: ir t'est uzideta Karaliskie karuna and gatwos jo.

9 Ir tododa ana ruba, ir ana arkli rakoti wieno isz Kunigayksczu Karalaus, isz dydziausiu Wieszpaciu, ir reparedzia ana zmogu, kuro szlowe megsta Karalus, ir teuszodyna ghi and ano arkla, kad jom, po uliczas miesta, ir rezaukia pirm jo, Teypo padaryt tam zmoguy, kuro szlowe megsta Karalus.

10 Tare tada Karalus Hamanop, Skubinkie, imk ana ruba, ir ana arkli, kaypo kalbeje, ir padaryk teypo Mardocheuszay Zydu, kursey sedy pas bromu Karalaus, ir renepofa zody isz to wisa ka kalbeje.

11 Ir eme Haman ana ruba, ir ana arkli, ir apwiklo ano ruba Mardocheui, ir swadrioje cdi

Pagul. 7. 8.

ESTHER.

379

ghi po uliczas mieſto, ir ſzaukie prieſz ghi: Teypo padarys tam žmoguy, kulo ſzlowe megita Karalus.

11 Potam ſugryžo Mardocheuſzas bromoſp Karalaus: bet Haman parejo namoſna ſawo, nu- ludes, ir ſu uždegę galwa.

12 Ir paſakie Haman moteriy ſawo Zeres, ir wiſemus prietelamus ſawo, wis rey kas pryſi- dawe jam: Tare tada jam Mokitrey jo, ir Zeres more io, jeygu Mardocheuſzas, po kuro weydu pradejey kłupt, ira iſz ſekles Zydu, tada neper- galeſi prieſz ghi, bet rykrey ſuklupſi po wey- 10.

14 Kad dar anis kalbejo ſu jo, tada pryſi- ryno Kamarnikę Karalaus, ir ſkubinos arweſt Hamana and cziaſties, kurę: pagarawio Eſ- ther.

PAGUL. VII.

Karalus wel žada Eſtherę dot wle ſey ko giej- ſtu, 1. *Eſc. kury praſzo aſe ſawo, ir gimini ſawo giwata*, 3. *apadugia piks. norew Hamano*, 4. *Eſther iſzwidus jog Karalus žabry aſpruſtawo and jo, praſzo aſe giwata jo*, 7. *ir weydu jo uždugia kad neregiu daugiaus Karalaus*, 8. *Charbona paſako Karalus, jog liepe Haman padarys karin- wos and pękiu diſzymu ſłaktu aukſztas. pakars and ju Mardocheuſza: Karalus liepia and ju pakars Hamana*, 9. *kas ſlo- jos*, 10.

KAd atajo Karalus ſu Hamanu, giart ſu Ka- raliene Eſther.

2 Tada rare Karalus Eſtheroſp, antroy teypag dienoy, and cziaſties wina, Kas ira do praſzy- mas tawo, Karaliene Eſther? o bus tau doras? Ir kas ira do noras tawo, ſtoſis? ir iki puſey Karaliſtes.

3 Atſakie tada Karaliene Eſther, ir rare, Jey- gu tadau maſone aſie tawo, Karalau, ir jeygu tcy giar regis Karalus, t'et mi dora giwata ma- no, pro praſzymą mano, ir gimine mano and praſzyna mano.

4 Pardoti nes eſme, aſz, ir gimine mano, kad butumime iſzteroti, užmuſti, ir praſy- dyti: kad butumime pardoti už weigus, ir wergies, bucia tytejus, noris ſlegiejas nega- ſetu pagarynt nieku laudu iſzkadą Kara- laus.

5 Kalbejo rada Karalus Ahaſverus, ir rare Karalieneſp Eſtheroſp, Kas ſey ira? Ir kame ira tas kurſey prypilde ſzyrdy ſawo teypo darys.

9 O Eſther rare, Wiras ſlegiejas, ir neprie- telis, ira tas pikras Haman: Iſziga do rada Ha- man po weydu Karalaus, ir Karalienes.

7 Ir kiele Karalus narſe ſawo nog cziaſties wina, ir *nueſe* padwaren paſoſaus: o Haman etliko pryczyniotis už giwata ſawo Karalie- neyp Eſther, regiejo nes jog pikt nukrauta bu- wo wiſiſzey and jo nog Karalus.

8 Kad ſugryžo Karalus iſz padwaren Paſo- ſaus namoſna cziaſties wina, tada pole Haman and ano parela, and kuro buwo Eſther: rare tada Karalus, norigu teypag ir Karaliene ſy- gwoltryt prieig maſi namoſe? Zodys iſzejo iſz naſru Karalaus, ir uždegie weyda Ha- mano.

9 O Charbona, wiens iſz Kamarniku ſie- 10. *winciu* po weydu Karalaus, rare, ſzey, ir kartuwes, kuras padare Haman and Mardo-

cheuſza, kurſey giar kalbejo už Karalus, ſtowę pas namus Hamano pękias deſzymis olakus aukſztos: Tare tada Karalus, Pakarkit ghi and ju.

10 Pakore rada Hamana and anu kartuwu, kuras liepe padaryt and Mardocheuſza: ir na- ramdytas buwo narſas Karalaus.

PAGUL. VIII.

Karalus dōda Eſtherę namus Hamano, 1. *Eſc. Mardocheuſzas atey prieſz Karalus, kurſey dōda jam ana žieda, kurſy pirmo dawe Hamanu*, 2. *Karaliene Eſther praſza wel Karalus, kad tolaus būm ſunektinē piksi norew Hamano prieſz Zydu*, 3. *Rada maſone Karalus*, 4. *ir tolaus praſzo ghi*, 5. *Karalus pawelija ſey wle ſey ko giejdzia*, 7. *Ir paraſzyna ſey ira wiſump ſtorakump wiſose žiamesa*, 9. *Iſz ſuſta wardu Kara- laus per ſunytini wiſur*, 10. *Summa gro- maior Karalaus*, 11. *Mardocheuſzams ſekowe ir iſzdabinimas*, 15. *Iſp Zydu ira dydys dxiangſmas, ir dangiel žmoningtaudxiat Zydu*, 17.

ANovgi dienoy dawe Karalus Ahaſverus Ka- ralieneyp Eſther, namus Hamano, neprie- telus Zydu: ir atajo Mardocheuſzas prieſz wey- da Karalaus, Eſther nes paſakie ko buwo jey.

2 Ir nueme Karalus žiedą ſawo, kury emę nog Hamano, ir dawe ghi Mardocheuſzuy: o Eſther iſtate Mardocheuſza, and namu Ha- mano.

3 Ir kalbejo daugiaus Eſther po weydu Kara- laus, ir pole kojump io: ir werkie, ir praſze ghi, kad nuklietu piktenibę Hamano Agagi- tos, ir dumą jo kurą, dumawo prieſz Zy- dus.

4 O Karalus padawe Eſtherę aukſto ſceptra: atſakie tada Eſther, ir ſtowejo po weydu Ka- ralaus.

5 Ir rare, Jeygu rey giar regis Karalus, ir jeygu tadau maſone po weydu io, ir reytus ira tas dayktras po Karalus, ir miela eſmi: aſiſe jo: ir paraſzoma eſt, atſzauki gromatas, ir dumą Hamano, ſunaus Hammedaros, Agagitos, kuras paraſze, praſzudy: Zydu kurie ira wiſose žia- meſa Karalaus.

6 Kaypo nes pergaleſiu and ſawes, dabo- tis to pikt kurſey atey and gimines mano: ir kaypo galeſiu perweſt and ſawes, daboris iz- gadynima gimines mano?

7 Tare rada Karalus Ahaſverus Karalieneſp Eſther, ir Mardocheuſzop Zydu: Sztey, na- mus Hamano dawiau Eſtherę, o pati pakore and kartuwu, delto jog pakiele raką ſawo and Zydu.

8 Raſzykite tada patis už Zydu kaypo ira giar aſie juſu, wardu Karalaus, ir užpęžery- kite tcy žiedu Karalaus: tas nes raſzras kurſey paraſzytas ira wardu Karalaus, ir užpęžerytas žiedu Karalaus, notſzaukiamas ira.

9 Atwadyniti rada buwo raſzynikę Kata- laus, anogimer, trečiamę Menſy, (tas ira Me- nuo Sivan) dwideſzymtoy ir trečioy dieny jo, ir paraſzyna ira pagal to wiſa ką iſſakie Mardocheuſzas, Zydu, ir Urednikump, ir Storakump, ir Wirauſiump žiamis, kuras iſi- ſiſis nog Indios, iki Muryna žiamę, Gym- rop, dwideſzymis, ir ſeptryniump žiamiump, kiekwienoſp žiamę, pa al raſza jos, ir kiek- wienoſp

wienosy giminesy; pagal kalbos jos: Zy-
dumy teypag pagal ralsza ju, ir pagal liezu-
wiz ju.

10 Ir parafze wardu Karalaus Ahasuerusa, is
uzpeccetyjo ziedu Karalaus: ir nusiunte gro-
matas per raka: suntyniu and arklu, joja-
ciu and greytu welbludu, and mulu gimusiu isz
kamelu.

11 Jog pawelijo Karalus Zydamy, kurie bu-
wo kiekwiename mieście, iustyrnykt, ir uzli-
staryt uz giwata sawo, isznaykit, uzmuwyt. ir
isgadint, wiskia, galibe zmoniu, ir ziames, tu
kurie spawitu jos, kudykias, ir moteris, ir łobi
ju iszgor.

12 Wienoy dienoy, wifose ziamesa Karalaus
Ahasuerusa: trecioy liekoy antro licha menasio,
cas ira Menuo Adar.

13 Uzfraknimas anos gromatos buwo, i-
dant buwo izdoras dekretas wifose ziamesa, ar-
wiras wifomas zimonemus: ir idant Zydey
buwo pawiti priesz ana: diena: pamityty and
nepriecetu sawo.

14 Suntyniy kurie jojo and greytu welblu-
du, ir and mulu, laydes skubiey, prywarity
szodiu Karalaus: 6 tas dekretas izdoras buwo
Piliy Susan.

15 Ir iszejo Mardocheusz as nog weyda Kara-
lus meliname, ir baltame Karaliskiamie rube,
ir sa dydzia aukso karuna, ir su wirszurynę
plonos arobos, ir purpura, 6 miestas Susan szu-
kawa, ir linxmino.

16 Zydose buwo szwiele, ir linxmibe, ir
dziaugsmas, ir szlowe.

17 Wifose teypag ir kiekwienoy ziamey, ir
wifohame, ir kiekwiename mieście, anoy wie-
soy karon szajo zodys Karalaus, ir dekretas jo,
ir buwo dekretas jo Zydose lixmibe, ir dziaug-
smas, czasties ir linxmos dienos: Ir daugiel isz
zmoniu ziames tapo Zydeys, bayme nes Zydu
pole and ju.

PAGUL. IX.

Pagal ralsza Karalaus, suszuka Zydey priesz
nepriecetu sawo, uzmuwyt jos, 1. 6. Sz-
wasz padeda jemu pro bayme, Mardocheu-
sza, 3. kursey dydzia buwo Karalumpi, 4.
Zydey pamusza daugiel nepriecetu sawo, 5.
szep kien teypag deszymti sunu Hamano, 7.
Karalus kłauszas Esther, ka dar daugias
giedacia, 12. kury giedacia, idant ir kien
dienoy buwo teypo padaryta, ir kad pakaru,
sunu Hamano, 13. ka liepia Karalus pa-
daryt, 14. Zydey uzmuwyt dar Susan tris
szymus, 15. kiose ziamesa uzmuwyt sepi-
nias deszymti, ir pakis tukstancius neprie-
cetu sawo, neiszcziesia raskos sawo and nau-
dos, 16. Zydey apiwakszczia siwenty, ir
dienas dziaugsmo, 17. ka Mardocheusz as
pasypryma, 21. le szlato, idant ju sangocu
palamkey, 22. ka Zydey zada darit, 23. ir
pawina tas dienas, dienomis Purim, 26.
Wiz tey parafzyia ira nog Escheras, 27. Mar-
docheusza, 29. ir kiekwienamuy apina-
ficya, 30. ir Kniga uzsafzyia, 32.

O Antzame lichame Menasii (tas ira Menuo
Adar) trecioy liekoy dienoy jo, kad pry-
staryno zody: Karalaus: ir prowa jo, padaryt
tey. Anoy dienoy kad tykiejos nepriecetey Zydu
wiczparawant and ju: tada apogryzo, Zydey
nes pati: wiczparawo and nopikietcy sawo.

3. Szuryuko nes Zydey miestose sawo, wifose
ziamesa Karalaus Ahasuerusa, pakialt raka: and

tu kurie jezskojo prasuties ju: ir nopistoto
niekas priesz jos, izgalyt nes ju pole and wisa
anu giminiu.

3 Ir izkiele Zydu, wif Wiraufsey ziamiu, ir
Scorastu, ir Uredalkey, ir tie kurie dytbo dar-
ba: Karalaus: bayme nes Mardocheusza pole
and ju.

4 Dydzia nes buwo Mardocheusz as namose
Karalaus, ir szlowe jo iszejo po wifas ziames:
tas nes zmogu: Mardocheusz as, buwo ko tolaus
to labius dydesni.

5 Ir metes Zydey and wifu nepriecetu sawo,
muzymu kalawijo, ir uzmuwymo, ir isgady-
nimo: ir dare su nopikietceys sawo, pagal
walos sawo.

6 Ir uzmuwyt Zydey Piliy Susan, ir patero-
jo pekis szymus wiru.

7 Ir Farhandatha, ir Dalfona, ir Aspatha.

8 Ir Poratha, ir Adalia, ir Aridatha.

9 Ir Farmatha, ir Arisai, ir Aridai, ir Vai-
zatha.

10 Deszymti sunu Hamano, sunaus Hamme-
datho, nepriecetaus Zydu, uzmuwyt: Bet and
naudos nepakiele raku sawo.

11 Anoygi dienoy szajo priesz Karalu skay-
cius uzmuwyt Piliy Susan.

12 Ir tare Karalus Karalisceny Estherosy,
Susane Piliy uzmuwyt Zydey, ir paterojo, pe-
kis szymus wiru, ir deszymti sunu Hamano:
kogi nepadare kiose ziamesa Karalaus? kas
dar ira do praszymas sawo, 6 bus tau do-
ras? aba kas ira do tolesnis noras sawo?
szofis.

13 Tare tada Esther, Jeygu tey giar regis Ka-
raluy, t'est dalayita Zydamy, kurie ira Susane,
padaryt rytoy teypag pagal isakima szos die-
nos: ir tepakara deszymty sunu Hamano and
karuwu.

14 Tare tada Karalus, kad butu teyp pada-
ryta: ir docas buwo isakimas Susane, ir pakore
deszymti sunu Hamano.

15 Ir iustyrnyko Zydey, kurie buwo Susane;
kierwitroy teypag liekoy dienoy menasio Adar,
ir uzmuwyt Susane tris szymus wiru, bet and
naudos nepakiele raku sawo.

16 Attankas wel Zydu, kurie buwo ziamesa
Karalaus, iustyrnyko, uzliustaryt uz giwata sawo,
ir arylsi rurei nog nepriecetu sawo, ir uzmuwyt
szep nopikietcy sawo, septynias deszymtis, ir
pekis tukstancius wiru: bet and naudos nepa-
kiele raku sawo.

17 Nufidawo tey, trecioy liekoy dienoy
Menasio Adar, 6 kierwitroy liekoy dienoy rogi
arytsejo, ir padare ja: diena cziasciu, ir dziaug-
smo.

18 Ir iustyrnyko Zydey kurie buwo Susane;
trecioy liekoy dienoy rogi, ir kierwitroy liekoy
rogi, ir arylsejo pekroy liekoy rogi, ir padare
ja: diena cziasciu, ir dziaugsmo.

19 Togdel Zydey kiemloniey, kurie giweno
arwirose kiemose; padare kierwira licha: die-
na: menasio Adar, and dziaugsmo, ir cziasciu, ir
szama diena, ir and siwentya dasi wiens ki-
camuy.

20 Ir spirafze Mardocheusza: ros dayktus:
ir nusiunte gromatas wiump Zydu, kurie
buwo wifose ziamesa Karalaus Ahasuerusa,
rump kurie arri buwo, ir rump kurie soli
buwo.

21 Pastypryt and ju, kad uzlaykita kierwir-
ta licha: diena: menasio Adar, ir pekra: lich
diena: jo has metey.

Pagul. 1.

J O B.

331

22 Pagal anu dienu kurose arajo Zydey a-
tylsis nog neprietelu sawo, ir ano Memasia,
kursey arhmayne jems, isz sielos, ing dzaugl-
ma, ir isz randawima, ing linxma diena:
kad daryu ras dienas, dienomis cziasciu, ir
dzaugimo, ir siuntymo dalu wiens kitamuy,
ir dowanu ubagamus.

23 Ir pasieme Zydey daryt tey ka, pradejo,
ir tey ka raze jump Mardocheuszaz.

24 Delto jog Haman, lunus Hammedaro,
Agagita, neprietelus wisu Zydu, dumawo priez
Zyduz prazudyt jos: ir delto jog mete Pur,
tarey ira, burta, kad pamusztu jos, ir izga-
dyngu jos.

25 Bet kad ana arajo priez Karalu, isakie
a per gromatas, kad pikra duma jo, kura du-
mawo and Zydu sugryztu and galwos jo:
8,8. apakore ghi pati, ir lunus jo and ka tuwu.

26 Togdel wadyna anas dienas Purim, nog
ano warda Pur: Togdel, pro wisu zodziu a-
nos gromatos, ir tey ka patis regiejo, ir tey kas
arajo jump.

27 Pastypryno Zydey, ir eme and sawas, ir
and sekles sawo, ir and tu wisu kurie prytos
jump: jog neperzega to, jog sawas tie dwi die-
ni, pagal parafza ju, ir pagal pazymero czesla
ju, kai metey.

28 Jog uztaykitos bus tos dienos, ir api-
waykszczoros, wisokioy, ir kiekwienoy pliamcy,
kiekwienoy szeyminoy, kiekwienoy ziamcy, ir
kiekwiename mieste: ir jog nebus perzegtos
tos dienos Purim terp Zydu, ir jog neims ar-
mintis ju galo sekley ju.

29 Poram raze Karaliene Esther, dukre Abi-
chail, ir Mardocheuszaz Zydas su wisokia gali-
be, pastyprint ta gromata, ape Purim antra-
kart.

30 Ir nusiume gromatas wisump Zydu, pa-
zymetose cziesioje ju, pagal to kaypo pastypryno
ape jos Mardocheuszaz Zydas, ir Karaliene
Esther, ir pagal to kaypo patis pastypryno, sa-
ir sekley sawo: dasytey palniku, ir izaukims
ju.

31 Kad pastyprynu tas dienas Purim, pa-
zymetose cziesioje ju, pagal to kaypo pastypryno
ape jos Mardocheuszaz Zydas, ir Karaliene
Esther, ir pagal to kaypo patis pastypryno, sa-
ir sekley sawo: dasytey palniku, ir izaukims
ju.

32 Ir pastypryno isakimas Estheros darbus
tu Purim ir parafzyta ira Knigoy.

PAGUL. X.

Ahasuerus uzdada doni and ziamen, 1. Et.
Mardocheuszaz aukfztas stonas, ir meyle Zy-
dese, kurngiaro jezkojo, 2.

Poram uzdejo Karalus Ahasuerus doni and
ziamen, ir satu Maru.

2 Wis wel darbey galibes jo, ir styprybes jo,
ir apinaszynimas dydybes Mardocheuszaz, kury
Karalus padare dydziu, negu parafzyty ira Knigoy
Krayniku Karalu Medu, ir Persu.

3 Mardocheuszaz nes Zydas buwo antra Ka-
raliep Ahasuerusiep, ir dydziu Zydose, ir miestu
mineyp brolu sawo, kursey jezkojo to kas bu-
wo gierausia zmonemus jo, ir kursey kalbejo
ape palayme wisos sekles sawo.

Gatas Knigos ESTHEROS.

KNIGA

J O B O.

Misirakinimas 101 Knigos.

TA Kniga warda sawo tury nog saweto Joba, kuroy asiraszo, labey pometkos werta Histo-
ria, ape jo sunku atakima, nepergalima kantribe, ir labey miela iszeyga. Wadyname ja
Historia, delto jog usrakina sawimpi tykra pasaka, ape tey, kas nusidawe, o ne pramoniu abu
iszaradymu Poetu, ape tey, kas gali nusidoti ka regie isz wardu asabu, ir ziamiu ape kuras sa-
kos jo, bet labiausey isz ludyghima Ezechielis Pranszo, ir Jokuba Apasztato, Exech. pag.
14. 14. Jobub. pag. 3. est. 11. kalbaciu ape Joba, kaypo werta su jo, kursey tey giweno
and swiera, jog Dieuwu bawo mielu, ir rapo zmonemus paweykitu cnaru. Daugiel izmano
jog gijo uz Patriarchu, aba kad giweno waykcy Izraelaus Egipte, aba iszczes kielawo per gira
pazadeciu ziamen, bewedant jos Mayseizuy, kury izmano nekurie raskus ta Kniga. Noris
Historia jos prasideda, nog diawo-baymes asabo jo, ir saymingo stona namu jo. Ir wayku, (szu
ceciaus pasloy to sielwarynga pasaka, apirafzati tuta ka cia, kury nekantryney prypole and jo,
isz usgallima Szerona, o sawo perstadydima, ir reda Diewo, and lobia jo, wayku, ir kuma, iki
apjokuy moteries jo. Cia kantribe jo priez stoga, baytin sunkuma, labey stebuklingey prisiwie
kaypo polmos-medys. Tokiame stone kad buwo, arajo tris prieteley jo prahitai, atakir, pa-
figayter jo, ir tiesyre. Ispirma nieko nekalbejo, kaypo nusigade, ir nusisteteje dydziumas
ataakima jo, ir kartumu topula, kury turejo isz jo. Bet kad isz siupomo kuma pradejo Job
labey randot, knaykdamas diena usgallima sawo, pradeda su jo kalber: Bata ghi uz nekarumaz
ir noris jam rodzia and teyibes Diewo, kura pikrosus koroja, apciaus atcyne dydzion barnen-
Trie

Tris prieteley uždoda Jobuy weydamayniste, aba bediewiste, budawodami fundamenta sawo, isz wienos izalies and imarkiu koroni, kuras Jobiep regiejo, isz kiros izalies; and nekastru. ir sircpu arlakimu, kuros girdejo nog jo. Stowi priegam ityprey, jog Diewas pacius tykt bediewius koraja, bet Diawo-baymiesius izalwina, ir nekoroja ju. Trumpey kalbait. zwitrey turis nopwilamo izmonia sa zynes sawo, i paulto labey giley nog Dwasio: izawos, kuriy nutykryno ghi, jog n'est meko-giaru ney buwo. Tada priapazyta ciefa, jog priapazyta ciefa, jog negali apfistor po Majestoru Diawo, weyzdync, netykry and abelnos galibei Diawo, priesz kura, nieku kizu n'est isz pawargusiu suweryniu, bet teypag and jo teyhauz suda, po kuro pryzpazyta but pawargusiu griezniu: giezitu reciaus, tame daykre su prieteley sawo, kad galeu but sudyr: po suda jo. Teypo rykru buwo szyrdiy sawo ape neweydamanyfika teyhabe sawo. Priegam teypag niekas to negali uzfigine kad neturetu prypazynt, jog nelemteys ir nemeru iszaryteys zodyeys prietela sawo, inariras budamas, nekalbejo harceys su tokia szenawone ape Diawa, reda jo, ir sudus, kokia prygulejo. Gindamas sprowa sawo penusilekie pro neprietelus sawo: bet kad palowe atakie iam, Elihu arajo wieton ju, karsley Jobuy priesztratauja kironiszu budu nekayp dare prieteley jo. Nekal yna wisuszeky prazokusio pagawenima Jobo, bet nekures dayktus kuru udywojo bekalbait su prieteley sawo. Regiejos isz appinima Jobo, kaypo Diawas darytu jam kryuda, korodamas ghi teyp sunkiey, o priezasty to nog jo skpdamas. Togdel gaudena ghi Elihu kad nusi ziaminu ir gayterus, delto jog Diawas spalosu ira pawargusiemu, kurie ryfite jo. Rodzia priesz Joba, jog kad Diawas ka kornia nedaro krydos, ir niekam nekalat: ira der skaychu isz to ka wrykia: ir priesz prietelus Joba, jog Diawas netykrey koraja bediewius, bet teypag diawobaymiesius, ir gali korot. Priezasty sawo ima isz pygimima Diawo, kurey ira robuley izmiminygu, galiminygu, ir teysu, ir isz io Majestora, per kury tury wisusika waldzia, and wisu suweryniu, ka negali, isz sutykt su pygimima jo. Job dawes wiera tam gaudenimui, tyli. Tepro apiryczkie W I E S Zpau wetroy, bara Joba: jog nesyrgiy kalbejo spe ghi, ir rodzia tay teyp wlosnastymis sawo Diawiskomis, kaypo darbeys sawo, isz wienos izalies tobulu redy swieto, isz kiros izalies suweryniu, ir uzskaykimu nekuru szebundingu, ir dydzia suweryniu apryczney, Paskuy to kaypo kalbejo jog Diawas, garba doda reyhbey Diawa, ir apiryczko szyrdies sawo gaycima. Diawas kalyta trys prietelus Joba: ir liepia kad susideretu su jo malda Jobo: ir sugazyta Joba pirmo szonop io kury prazlawinimu skalina. Kayp szey pakeho ras arlakima Joba, ne zynor. Zydey izmano merus, nekure trumpefai, kirl ligiaiu ciefa. Ko mowus Diawas nopyryczkie iszkiey, netykia to zynor iszkiey.

PAGULDYMAS. I.

Joba ira teysu, Diawo-baymu zmogumi, 1. Wic. apdawanos nog Diawa, waykry, Robin, ir szelowa, 2. tymanas est per uszgnatima Szetona, 6. o per kaydyma Diawo, 12. kad pars sawe darytu, paterowim wiso mwa sawo, 13. ir wayku, 18. isz ko doda ziamie sisor, szefzyja sawe, ir Diawu nuz mwa dekawoja, 20.

a Job. 2. B. Buwo zmogus ziamiey isz, wasas jo buwo B. Job: tas buwo zmogumi szefzytu, ir a teysu, ir befbijaciu Diawa, ir astojaciu nog pikro.

1 Ir gimt jam septyneras sunu, ir trejetas dukrey.

3 Priegam pekaus io buwo septyni tukstanciey awiu, ir tris tukstanciey welblidu, ir paki szymtey jungu jauciu, ir paki szymtey asiczu, szymtinau teypag io buwo sabey dangiel: teyp jog tas zmogus buwo dydysciu nuz wilus karac sawo szeferekiy.

4 Suney wel jo eydawo, ir darydawo czialys namo: kiekwiemo dieny jo: ir fuzydawo, ir kwiezdawo trejeta szetru sawo, idant walgiu su lepy, ir gienu.

5 Nustidawo rada kad apcio dienos czialcia, jog mufuzdawo Job, ir pawezdawo jos, ir kizdawos ryd-metu akty, ir aserawodawo decimas szetru pagal szacycius io wisu, kalbejo nei Job: Gal but jog szufiezzyjo waykry, mano, ir klyhie Diawa szyrdiy sawo, teypo dare Job per wasas anos dienas.

6 Ir buwo diena, kad arajo waykry Diawo, susto po W I E S Zpaciu, jog Szetona teypag arajo widury jo.

7 Tare tada W I E S Zpau Szetona, isz tar szetny: o Szetona atakie W I E S Z-

paciu: isz apfukima b ziames, ir isz apieima jos.

8 O W I E S Zpau rare Szetona: Dabojeygu teypag tarna mano Joba? nera nes niesz and ziames priesz ghi, zmogaus szczyro, teylaus, Diawo-baymo, ir astojatio nog pikra.

9 Atakie tada Szetona W I E S Zpaciu, ir tare: Dowaneygu bijes Job Diawa.

10 Nepadarygu tworos aplink ghi, ir aplink namu jo, ir aplink to wisa ka tury? darbuy radas jo prazlawiney, ir pekus io prazlawysno labey and ziames.

11 Bet dabar isztielek tykt raka sawo, ir dufilirek to wisa ka tury, jeygu nekueyis tawe weydai sawo.

12 O W I E S Zpau rare Szetona: Szetny: wis tey ka tury, t'est rakhoy rawo: rykrey neisztielek and jo rakhos rawo: ir iszejo Szetona nog weyda W I E S Zpaciu.

13 Buwn rada diena, kad suney jo, ir dukteris jo walgie, ir giere winu, namole pirmumio brola sawo.

14 Jog arajo szymtynis Jobo, ir tare: Jauciel are, o aliezos gancu pai szali ju.

15 Bet impole szabonicy, ir eme jos, o waykus pamulaz szetrumu kalawijo, o alz tykt pars szebegau, kad tey tan pasakicia.

16 Bekalbait dar janyu, rada szetny, ir tare: Ugnis Diawo nutryto isz dagu, ir szifegie terp awiu, ir terp wayku, isz szetny jo, o alz tykt pars szebegau, kad tey tan pasakicia.

17 Bekalbait dar janyu, rada szetny, ir tare: Chaldecy susta tris putkus, ir uszpois and welblidu, ir eme jos, o waykus pamulaz szetrumu kalawijo: o alz tykt pars szebegau, kad tey tan pasakicia.

18 Bekalbait

b 1 Pet: 5. 8.

Pagul.

JOB

JOB

18 Bekalbaris dar ramuy, rada atajo kiti.
ir tare; Suney tawo, ir dukteris tawo walgie.
ir giere winā namose pirmimio brola sa-
wo.

19 O sztey atajo wesulas nog giros, ir isz-
ryko kiaruris kampus namu, ir pagruwo and
wayku, jog numire, o alz ryki pars izbegu,
kad tey rau pasakicia.

20 Kietes rada Job, ir perplekse ploszczu sa-
wo, ir nuskuto barzda sawo, ir polc and zia-
mes, ir pasikloniojo.

14. 21 Ir tare: e. Nogu iszejau isz iszcioi mory-
nos mano, ir nogu ten sugryzu, WIESZ-
pats dawe, ir WIESZpats areme: wardas
WIESZpates t'est pagarbintas.

22 Tame wisame nesugriesczyjo Job, ir ne-
pryrafze Diewuy miko kas ira niewielizna.

PAGUL. II.

Szetona gleydzia kad burujamdatajla kakis
Joba and kuna jo, 1. 6r. kas jam dasi-
kaydzia rykryr budeys, 6. Szetona iszry-
ka Joba funkcione worym, 7. Mote sey-
pag jo apjekia ghi, kursey ja bara, 9. rru
priestey jo atajer, jog sieloja su jo, bes ryd
kaki mepia.

A Dgalos bowo diena, kad atajo waykey.
Diewo sustot po WIESZpaci, jog Szet-
ona teypag atajo widuryh ju, stot po
WIESZpaci.

2 Tare tada WIESZpats Szetona: Isz
kur areyai? o Szetona: atakie WIESZpaci-
cluy, ir tare: Isz apilukima ziamas, ir apiel-
ma jos.

3 O WIESZpats tare Szetona: Dabo-
jeygu mypag tarna mano Joba? Nera nes miko
and ziamas per ghi, zmogaus szczyro, tey aus,
Diewo-baymo, ir asztojacio nog pinta: o te-
ciaus tury: szczyrasties sawo, noris us-
degley mane prielz ghi, praryt ghi be prie-
zasties.

4 Atakie rada Szetona WIESZpaci, ir
tare: Oda us oda, ir wis ka tury zmogus
doru us giwara sawo.

5 Ber dar iszietek rakaj tawo, ir dasirek
kaula jo, ir kuna jo: jeygu nekierys tawe
weydan tawo.

6 O WIESZpats tare Szetona: Szcy
t'est rakoy tawo, czedyk wienok giwa-
tey jo.

7 Iszejao rada Szetona nog weyda WIESZ-
pates, ir iszryko Joba pikromis wogomis,
nog pada kryjo jo iki kiau zuy galwas jo.

8 Ir eme kas szukle kasis ja, ir sedos widu-
ry pelenu.

9 Tare rada jam mote jo Turlesgu dar szcy-
rey szczyrasties sawo? Kiyk Diewa, o mirk.

10 Ber ans tare josp: Kalbi kaypo wiens isz
durna mawo, ir labej, prymamegu giar nog
Diewo, o neprymtumime pikro? Wisame tame
nesugriesczyjo Job lupomiu sawo.

11 O kad izgirdo rris pilietey Joba ape
wis tey pikr, kas atajo and jo, anajo nichwiens
isz wiewo sawo, Elfas Temanita, ir Bilde Su-
hita, ir Zofar Naamathita: Ir szicare, jog at-
ajo pasigayter jo, ir rieszryghi.

12 O kad pakiele skis sawo isz tols, nepa-
zyno jo, ir pakiele balsa sawo, ir werkic:
priegram perplekse kiekwiens ploszczu sawo,
ir mote dukcia and galwa sawo dagausp.

13 Teypo sedos su jo and ziamas szczyrias

dienas: ir septynias naktis: ir nekabejo jog
newiens zodziu, regiejo nes jog sopalis jo bu-
wo dydyt.

PAGUL. III.

Job budamas pryspaufas dydybe koroniu sa-
wo, ir sapala kury turejo isz ju, klaykta
dina uzgimima sawo, 1. 6r. gleydzia
kad buru numiret po uzgimimuy sawo, 11.
priezasty: 10 doda, 13. apierwia giwam
pawargus, 20. o iukia skunda priligna
sawo, 24.

Poram aradare Job naktis sawo, a ir kiykie
diena sawo.

2 Atakie nes Job, ir tare.

3 Te prapola diena, kuray giwau, ir naktis,
kuray tare, Bernelis prasidejo.

4 T'est tamfibe ans dienu, tenefiklausia ape
ja Diewa: isz aukstio, ir teneziewicia and jos
skaytumus.

5 Teiszjauryna ja tamfibe, ir szeszis smer-
ties, debetey regiwina and jos, teizgadyna
ja jodi ukey dienas.

6 Tepafelt ana nakti tamfibe, tenezidzauzia
terp dienu metu, tenotey skayclui menafis.

7 Sztey, naktis ana t'est pati wiens, tenezicyt
joy li xma giesine.

8 Tekiaykta ja kiykiejey dienos, kutie
garaweys ira pakialt raudawima sawo.

9 Teu zentia zwaydes prieremia jos,
telaukia szwieles, o nesulaukia, ir woleky-akiu
teneregi auszros.

10 Delto jog neuszwere duru zywara mano,
ir neuszdegle waga nog akiu mano.

11 o Kodel neaumirau nog gimdiwes, ir
notadawiau dwafios kad iszejau isz iszcioi:

12 Kodel suryko mane kielej, ir and kol
krum, idant zyfcia.

13 Dabar nes asziguakia, ir iszcia: miegociu
o butu mi aytis.

14 Su Karaleja, su Rodneyfies ziamas ka-
zie pabudawoju sau puska wienas.

15 Aba su Kunigaykiczeys kurie turej
aukta, kurie prypilde namus sawo suda-
bru.

16 Aba kodel nebuwau kaypo paslepras ne-
danezotas waytus: kaypo kudykcy turie ne-
regiejo szwieles.

17 Ten laujas pikri nog mayfata, ir ran lisi
nuwargie and silos.

18 Icu ira podtraug kalliney aytisy: ne-
girdi balsa ragintoja.

19 Matas: ir dydys ira ran: ir carnas losta
nog WIESZpates sawo.

20 Kodel dodi pawargusam szwieles, o gi-
wara karciey uszicodiemus and uma?

21 Kurie kaukia and smerries ber nara
jos, ir kafia ja: tabiaus nekayp pasleprus star-
bus.

22 Kurie dzicugine iki szokimeimuy, se linc-
minas kad rada graba.

23 Zmoguy kuro kiales paslepras ira, a ir
kury apidogie Diewas?

24 Firm donos nes mano areys dusawimas
mano: o rekimey mano lipila kaypo wa-
do.

25 Bijojaus nes baymes, o arajo and wa-
nas: ir so baykstawau prypole and ma-
nes.

26 Nebuwau drafu, ney pakajawau, ney
iszajau, o atajo baykstawas.

PAGUL.

Jer. 19
10.

Jobk
10. 12.

Jobk
19. 8

136

J O B

Pagul. 4. 5. 6.

PAGUL. IV.

Elifas asakidamas Jobuy bara ghi uz nekazuma, 1. Et. izkaso jam teyslibu Diawo, parodis, jog Diawo ghi koroja uz grekusi jo, 7. Sako jam jog regiejo Anjela, 12. ir ape kalba jo, bešarydamas jog 12. gales prylygins Jobab, 17. Job raginamas est nusi-zsaminimop, ir susgryzymop, 18.

A Tšakie tada Elifas Temanita, ir tare: 2. Jeygo pakial'm zody pricz tawe, nopikiefigu to? bet kas galecu užšiuwet nog zodziu?

3. Szey, daugiel žmoniu mokiety, ir silpnas rakaš typrincy.

4. Zodziety tawo pricieš swardynęciaus: 6. susirytusius kielus styprey patatey.

5. Bet dabar areyt tey and rawas, 6. nepakies: 1. isikakta iki rau, 6. baykiztaughi.

6. Nebuwogu diawo-bayme tawo, padukšis tawo? ir šczyraštis kielu tawo, taukimas tawo.

7. Atmink meldziu katraš nekakraš kada prazuwo, ir kame izgazyty ira teysiey?

8. Bes kaypo regiejau, a kurie neliemamaj 15. Job. 15. ara, ir seja wargaj, pajaua ghi.

9. 6. Nog aradwešia Diawo žušta, ir nog putyma nosies jo gasyšta.

10. Reksinas lawo, ir balšas lawaycio, ir dastis jaunu lawu šulaužomi est.

11. Senas lawas gasyšta: delro jog nera peza, ir jauniey palenušio lawa izsiwayko.

12. Priegram adgabatas ira manep zodyš klopreja 6. ausis mano suprato isz to truputi.

13. Terp dumu regieimu nakties, kad gilus miegas pota and žmoniu.

14. Arajo mi izgaštis, ir drebeimas, ir izgadyno daugibe kaulu mano.

15. Ejo tada pro šalį weyda mano dwasia, padare jog patikiele sukzryti plaukas kuna mano.

16. Stowejo, bet nepazynau stomenie: kuno jo; pawykštas buwo po akimis mano: tycha buwo, ir izghdau balšas, kalbaš.

17. Burugu žmogus tryšesniu už Diawo? burugu czyšesniu žmogus už darytoghi sawo?

18. Szey, a tarnamus sawo neryki, noris indejo 15. Job. 15. skaystuma, Anjekosna sawo.

19. Kaypo toli šablaus tiemus, kurie giwena mola namose, kuru fundamentas ira dulkiesas sakulami est, kad žiams.

20. Nog ryto-mera iki wakaro-meruy sudaužomi est: niekam nebesidabojant žušta and amžu.

21. Ngu žušta su jeyš, praklimate ju mirszty, bet neizminty.

PAGUL. V.

Elifas rodzia jog nerykietey ira dykas darbas barys su Diawu, 1. Et. bet wisszkyz sžadawimas, 2. ir ragina Joba kad susigryscu Diawop, kursey giar daro wisomus žmonemus, 8. 6. ipatrey gasyntiemus už grizim, 11. bet wrydamaymus ishumia prapuliš, 12. isz kuroš teysu, trubagus iszlosoja, 15. Job grandenamas est karybep tawo sawo, 17. delro jog Diawas iszlosoja wosju isz ju, 18. ir apciey satawina, 24. dagia kalba sawo, kad Joba nurykymu, ir isz pety wosju, 27.

Sauk dabar, bušgu tas kursey atšakis tauš Dir katrop isz szwatuju atšigryly?

2. Kutybe nes užmuža durnaghi: ir užsilgyrdymas užmuža pašugeli.

3. a Regiejau paykaghi bešizaknijant; bet a 37. roys kiykiau giwenima jo.

4. Suney jo toli buwo nog izganima: ir sukulti buwo bromoy, 6. nebuwo izgiatbe-toja.

5. Kuro pjury šurrowijo atkawas: kury teypag atwode isz usniu: razbaynikas pratyjo turca jo.

6. Sieta nes nešzeyr isz dulkiau: ney wargas izdugta isz žiames.

7. Bet žmogus gima wargop, kaypo kibirkštyš kialis lekt.

8. Bet jeizkosiu Diawaj, ir Diawop rayšius kalba mano.

9. 6. Kursey daro dydzius daykrus, kuru dugra negali atrast niekas, itebuktus, kuru negali 6. Job. 30. izšakit.

10. Kursey doda lietu and žiames, 6. wadenedi funcia uliczosiu.

11. 6. Paukštyrų pažemintus: 6. raudojacius iszkiat izga: imo.

12. a Niekina dumas witravilu, jog rakaš ju neiszprowia nejkio daykra.

13. a Gaudo iszmintings wittawilistey ju: idant roda nešabu perwerita buru.

14. f Dienoy šuryka tamšib: 6. kaypo naktiy, czupineja pietosa.

15. Ber pawargieli iszlosoja, nog kalawija, isz nastro ju, ir isz rakaš styproja.

16. g Ira tada padukšis ubaguy: bet piktibe užkamizo našrus sawo.

17. h Szey, laymingas ira tas žmogus kury koroja W I E S Z pat: rogdal normek plakima Auk'zcausioja.

18. i Aus nes uždeš šopuli, ir užryša: ronija 6. rakaš jo gidzia.

19. k Szefose suspaudymose iszlošos tawe, 6. sekname nedasilei tawe pikt.

20. Bade iszlošos tawe nog šimeries: 6. waynoy nog gwolta kalawijo.

21. Prie a boraga liežuwi bosi pastepas: ir nešibijosi šypstyghima kad areys.

22. Prieš izpustyghima, ir pricz bada jokšiet: 6. žweries lauka nešibijosi.

23. Sadara nes tawo bu: su akmeniey lauho: ir žweris lauko pakaju tures su ramim.

24. Ir rasi, jog czetra tawo ira pakajuy: ir apweydeš giwenima tawo, 6. neperšegia.

25. Rasi teypag jog šekte tawo bus apstygga: 6. walarugiey tawo kaypo žolė žiames.

26. Graban areys šenarwey, kaypo jeku kuo-pa izgabena est metu sawo.

27. Dabokis to, darytem to, teyp ira: klaušik to, ir wartok tey šau.

PAGUL. VI.

Job rodzia og sury dydzias priczasty nepakajawima sawo, ir šundymu, 1. Et. priegram nerada garduma grandenime Elifaso, 6. giedzia mirs, 8. Nesu, ki turegane kunischa wrytawo, 11. bara Elifasu už nelemas suda and šczyraštis ašabos jo, 13. ir newterziawis, 14. už newdernašd iszlyghime priczeta sawo, 15. už nematone barimo priczeta jo, 24. mel-dais kad priczeta jo lauma nog tokio štau:

VILNIAUS EGZEMPLIORIAUS IŠTRAUKOS,
PAPILDANČIOS LONDONO IR BERLYNO EGZEMPLIORIŲ TEKSTĄ

*THE FRAGMENTS FROM THE VILNIUS COPY
SUPPLEMENTING THE LONDON AND BERLIN COPIES*

Jobo 19, 25-27

Job 19, 25-27

QUANDT 1735:

sutryns tau galwa, ô tuijen sutrynsi jey kulna. Job XIX, 25.
 Dinau nes jog Atpirkiejas mano gija, ir pastuciausiu kielis
 and dultiu. O kad po odevy mano pergrauz ghi, dabosios
 and Diewa is kung mano. And kuro debosios sau, atis revy
 pag mano regies, ô ne swetymo: inkstey mano labay
 itgsta priegtaupstiy mano.

Statenbijbel 1639:

25 Want ick weet/mijn Verlosser leeft/ende
 hy sal de laetste ober het stof opstaen :
 26 En als sy na mijne huylt dit dooz-knaecht
 sullen hebben / sal ick upt mijn vleesch
 27 Godt aenschouwen : Den welchen ick
 dooz my aenschouwen sal/ende mijne oogen
 sien sullen / ende niet een vzeemde : mijne
 nieren verlanghen seer in mijnen schoot.
 Dooze

40 Ps. 1-5

WOLTER 1887:

Псаломъ 40 (стр. 416).

PSOL. XL.

1. Dowana paduksies Diewiep. 6. klaužadz gieresne ira nekayn afiera. 13. Dowido stoga daro, of(g) karsztey mēldzias.

Psolmas Dowido: Wirausiamuy-giedotojuy.

2. Łaukiau itgey and WIESZpaties; 6 pasiľkie manęsp, ir klause szauksmą mano.

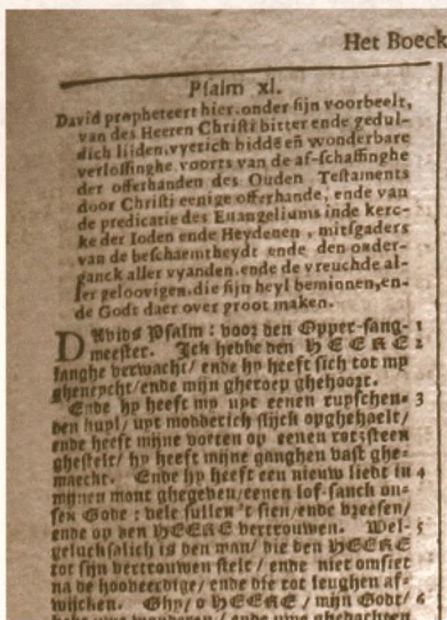
3. Isztraukie mane isz lužacijos dobes, isz klumpacio luna, 6 pastate kojas mano and otes, žęgsnius mano pastypryno.

4. Ir dawe nasrosna mano naują giesmę, garbez-giesmę Diewa musu; daugiel regies ją. 6 bijosis, ir duksesis WIESZpatiep.

5. Tykrey łaymingas ira tas žmogus, kursey daro paduksia sawo WIESZpaty, 6 nedayros and puyku, ir and tu kurie grysztą melop.

6. T.

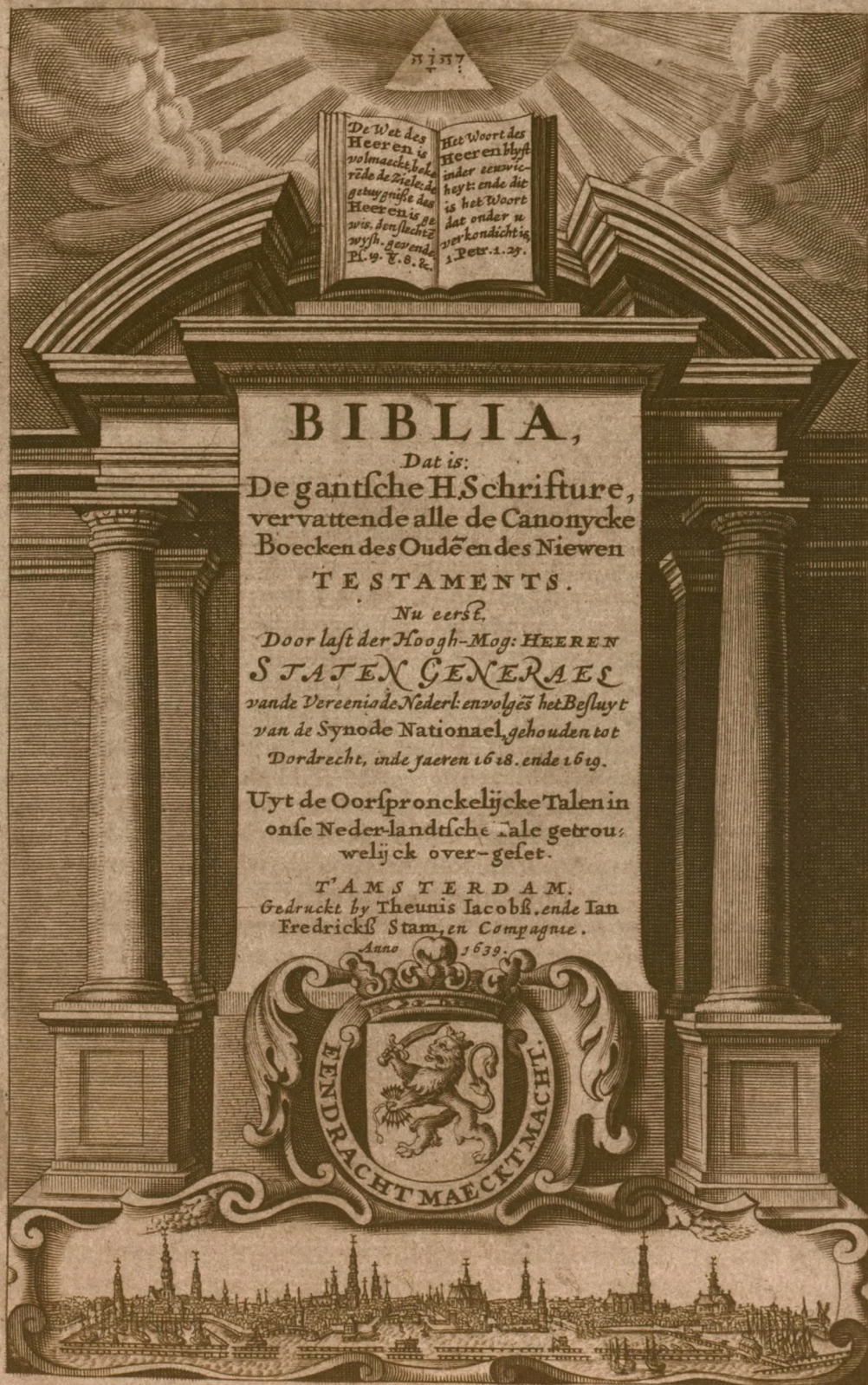
Statenbijbel 1639:

STATENBIJBEL SENASIS TESTAMENTAS

THE OLD TESTAMENT FROM THE STATENBIJBEL

5137

De Wet des Heeren is volmaakt, bereide de Ziele, de getuigenis des Heeren is ge wis, den slecht wysh, gevende. Pl. 9. 8. 8. c.

Het Woort des Heeren blyft inder eewig heyt: ende dit is het Woort dat onder u verkondicht is. 1. Petr. 1. 29.

BIBLIA,

Dat is:

De gantsche H. Schrifture,
vervattende alle de Canonycke
Boecken des Oudē en des Nieuwen
TESTAMENTS.

Nu eerst,

Door last der Hoogh-Mog. HEEREN
STATEN GENERAEL
vande Vereenigde Nederl. en volgs het Besluit
van de Synode Nationael, gehouden tot
Dordrecht, inde jaeren 1618. ende 1619.

Uyt de Oorspronckelycke Talen in
onse Nederlandtsche Tale getrou:
welick over-gelet.

T'AMSTERDAM.

Gedruckt by Theunis Iacobk. ende Ian
Fredrick Stam, en Compagnie.

Anno 1639.

D E
S T A T E N
G E N E R A E L
der Vereenichde
N E D E R L A N D E N .

Allen den genen die desen sullen sien ofte hoo-
ren lesen, Saluyt, **DOEN TE WETEN:**
dat wy van den aen-beginne der reformatie af in
dese Landen ter herten ghenomen, ende met alle
vlijt ende forghvuldigheydt ghetracht hebben te
besorghen alles wat tot goeden welstandt ende
voortplantinge van de Oprechte, Ware, Christe-
licke Gereformeerde Religie, ende den suyveren
Gods-dienst heeft mogen strecken ende noodigh was: ende onder an-
deren mede dat Godts H. Woort, na den rechten sin, oogh-merck ende
verstant van den gront-text ende sprake, daer inne Godt de Heere Al-
machlich genadelick gelieft heeft sijne Leere ende Godts-dienst door
ingeven des H. Geest te openbaren, mochte worden uytleijt, geleert,
ende gepredickt, op dat daer door de Salicheyt der zielen, ende 't eeu-
wigh wel-varen meer ende meer gevordert soude worden. Doch aen-
gemerckt zijnde dat noyt eenige oversettinge vande H. Schrifture uyt
den originelen Text in de Nederlantsche sprake en was gedaen, hadden
wy al over lange versocht ende gecommitteert eenige voornamen ghe-
leerde mannen, Theologanten ende Dienaren van de Gereformeerde
Kercken, om een nieuwe Nederlandtse Oversettinge der H. Schrifture
uyt de oorspronckelicke Talen te voorschijn te brengen, by de welke
dit werck van tijdt tot tijdt loffelicken begonnen welende, is de voort-
ganck daer van nochtans door haerluyder ontijlich affsterven tot noch
toe verhindert geworden. Waeromme, op dat dit so noodich en God-
delick werck eyntlick eens ten effecte ghebracht, ende dese onse Chri-
stelicke yver ende voornemen voldoen mochte worden, hebben wy
volgens het exempel der eerster Kercken by de tijden der Outvaderen,
als oock op het exempel der Naburighe ende andere Gereformeerde
Rijcken, Furstendommen, ende Republijcken, goet gevonden ghadt,
die

die van de Synode Nationael inden Iare 1618, en 1619, tot Dordrecht vergadert, te versoeken, autoriseren ende lasten, de voorseyde Overfettinge by der hant te nemen, ende daer toe, als oock tot de Revisie van dien, eenige geleerde ende ervaren Theologanten te deputeren. Ende de Overfettinge door den genadigen Zegen van Godt Almachtich by de voorz voortreffelicke Mannen in de Hebreuschende Griekschende Talen ervaren, ten eynde gebracht, ende door andere geleerde Theologanten naerder oversien zijnde, hebben het bedencken ende goet vinden der selver doen hooren, ende daer uyt bevonden hebbende dat in dese Overfettinge alles was by-gebracht, dat de waerheyt, de eyghenschap van de woorden, ende de sin der selver, kan vereytschen. **S O O I S T**, dat wy naer rijpe deliberatie, ende hier op ghehadt hebbende 't advijs van den Rade van State deser Vereenighde Nederlanden, de meergemelte Overfettinge hebben geapprobeert ende geauthoriseert, gelijk wy deselve autoriseren ende approberen mits desen: ten eynde dat deselve in de Kercken ende publicke Scholen der Vereenichde Nederlanden, ende andere Rijcken ende Lantschappen onder onse gehoorzaamheydt resorterende, moghe worden aenghenomen ende ghebruyckt, ende dat dien volgens alle Kerckelicke Vergaderingen, Kercken-Dienaren, Professoren ende Doctoren inde H. Theologie, Regenten van Collegien, ende voorts allen ende een yeghelicken, die dit eenichsins aengaen mach, in 't exerceren van der selver diensten ende bedieninge haer daer na moghen reguleren, omme alsoo de eenicheyt, welstant ende dienst der gemelte Nederlantsche Gereformeerde Kercken ende Scholen meer ende meer te vorderen: Daer toe Godt Almachtigh genadelick ghelieve sijnen Zegen te verleenen. Gedaen ter Vergaderinge van de Hooghgemelte Staten Generael. In den Hage den 29. Julij 1637.

Was geparaphreert,

A. Ploos van Amstel, &c.

Onderstont,

Ter Ordinantie van de selve.

Geteyckent,

Cornelis Musch.

Inhoudt

Inhoudt aller Boecken des OUDEN TESTAMENTS.

GENESIS.

DIT eerste Boeck Moïſis woort ghenaeemt met een woort upt de Grieciſche tale ghenomen / GENESIS. beteckene ende Geboorte, ofte / oorspronck, gheslacht. Want hier in hebben wy de beginſelen (welcke zijn als geboorten / Gen. 2. 4.) aller ſienliche / ende onſienliche dingen / van Godt in't begin dooz ſijn Woort upt niet gheſchapen / ende onder deſe / des Menſchen / begaeft met Godes beelt / geſtelt in 't Paradijs / om ghehoorzſaem blijvende eeuwiglich te leven / waer van de naam des levens hem een ſichtbaer tecken was. Hier is de reden vande onderhoudinghe des Sabbaths / miſgaders de inſtellinghe des houwelijcks. Men vinde hier het beginſel der ſonde / des doots / ende allerley elenden / dooz de ongheloozſaemheyt Adams ende Eva in 't eten van de verbodene vrucht / als eenen gheweldigen bloede ober het geheele menſchelic geſlacht upgeſtozt: doch is hier oock de eerste belofte der genade vande verloffinghe des menſchen dooz her zaet der vruchte / dat Godt upt loutere barmhertigheyt geben soude / om den kop des Serpents her welcke den menſche tot ongheloozſaemheyt geraden hadde / te vermozſelen / de ſonde / ende den doot wech te nemen / ende de verlorne gaben der gerechticheyt ende des levens weder te brengen. Wy vinden hier het eerste begin der rechter leere / keli-ghe / ende Godes dienſt / die met die eerste belofte dooz gecomen is / ende volgens der water kerke / niet alleen dooz den dienſt van Adam / van Abel / (dien Kain vermoorde / van Seth / Enoch / Noach / ende andere neerſtelich bergader / maer oock van Godt tot op Noach toe genadelich bewaert. Daz toe zijn in dit boeck de beginſelen her afvallige Kaiten / die met der werpinghe der waerheit / verbalschinghe vanden Godes dienſt / ende verachttinghe der godtſchuldicheyden / ſich van dat heyligh volck afgesondert / ende ten laetſten dooz hare grove ſonden ende ſchanden de ſtaffe des Sund-bloets / doch met behoudinghe van Noach ende de ſijne / ober hem gheſtelt hebben. Volgens heestmen hier oock het begin vande herſtellinghe der werelt na de voorge-melde ſtraffe / de afkomſte der volckeren / de eerste belofte vande roepinghe der Verboenen / den aenbanch der eerſter Monarchie / der verdeelinghe der talen / ende de eerste geſlacht-regiſteren dienende tot berekeninghe der tijden / ende onderschepinghe der volckeren. Hier en tuffchen is het hoozneemſte oogemerck Moïſis aen te wijſen de weder-oprehtinghe der kerke / die upt het kleyn hoopken van Noachs hupſgeſin hoozgekomen zijnde / na datſe eenen tijt lanch in het geſachte Sems was bewaert gheweest / epndelich oock tot afgoderpe verballen is. Ende hoe wel Melchizedeck ende de ſijne noch een overblijffel der kerke waren / 't heeft nochtans Godt helieft een ſeker geſachte upt de nakomelinghen Sems te berkieſen / her welcke hy van alle natien afgheſondert hebende tot ſijn eyghendom heyligen wilde. Tot deſen eynde heeft hy upt loutere genade Abraham met ſijne nakomelinghen aenghenomen / ende hem upt W. in Chaldeen / alwaer hy een afgoden-dienaer was / geroepen in het lant Canaan / hem belovende / vanden anderen ſoo lichamelicke als geesteliche ſegeninghen / dat de Meſſias upt ſijnen zate ghebozen soude worden / ende een verbond met hem maekende / her welcke hy dooz her tecken der verſijdeniſſe beſteghet: Iſaac wozt hem gebozen / in den welken hem her zaet geroemt soude worden / ende niet in Iſmael / dien hy te boozen upt Hagar ghewonnen hadde / noch in de kinderen die hy na de doot van Sara ghewan upt het ura. Hier te min wozt hem bevolen ſijnen ſone te offeren / ende hoe wel Godt ſulchs niet en laet

volkzenghen / bewijſt hy nochtans ſijne ghehoorzſaemheyt / die gelooft wozt met de berntewinghe der boozie ger belofte. Van Iſaac komt de eſſenſſe der belofte op Jacob / dien her recht der eerſtgeboorte van Gode toe-beſchepden / van Esau verhoort / ende van Iſaac in ſijnen zegen toegelſt ende beſteghet wozt. Van Jacob komſe op ſijne nakomelingen / gelijch het blycht upt ſijne prophetiſche zegeninghe. Dit uptderhoort geſachte heeft Godt doozgaens behouden bp de waerleere / ende opzichten Godes dienſt / geregeert dooz ſijn woort ende Geest / beſcherme teghen ſijne vanden / geoeffent met heelderley krupte / doch daer inne ghetroot dooz aenſpraken / ende upgheholpen dooz verloffinghe. Ondertuffchen hebben haer de menſchelic ſwachheden / ſelſ in de hoozneemſte / bp wijlen gheopenbaert / welcke Godt hem om des Meſſie wille / dien ſp dooz een oprecht gelooft met waer bekeringe omhelſden / genadelich heeft vergeben. Deſe dinghen zijn ſeer lebendich aen te ſchouwen / ſo wel in 't gene Abraham / ende Iſaac in Canaan / in Egypten / ende Geraz / als Jacob / ende Joſeph in Canaan / Moſe / tamen / ende Egruten wederbaren is. Epndelich ſet tenſe / nalatende ſeer obertreffeliche ghetugheniſſen van haer gelooft op de beloften Godes / niet alleen op de tijdeliche / rakende de lebende nakomelingen / maer oock op de eeuwighe / rakende hare ſtervende perſonen / welker laetſte (van wiens doot in dit boeck bekeſt wozt) gheweest is Joſeph / met welches lebens eynde dit boeck oock eyndighe / begriepende de hiſtorie van meer dan 2300. jaren.

EXODUS.

BY de Grieken wozt dit boeck Exodus ghenoemt / dat is / upt-rocht / ofte / upganc / welken name meest alle Oeſetters des Bybels behouden ende gebruycken / om dat het wel ober een comt met het hooz-naemſte dat daer in verhandelt wozt: want nae dat de V. Geest inde beginne deses boecs heeft verhaelt den grooten aenwas der kinderen Iſraels in Egypten / ende hoe Pharaos deſelbe heeft gepoort te onderzucken: So beſchijft hy de geboorte / wonderbare reddinghe / ende opnuerkinghe van Moſe / ende hoe Godeghem ende ſijnen broeder Aaron geroepen ende gheſonden heeft / om ſijn volck Iſrael upt den dienſthupſe van Egypten upt te voeren / ende te verloffien: 't Welcke als Pharaos heracht zijnde / ende blijvende / weggede te verlaten / ſoo heeft Godt Egypten lant met chien ſware plagen geplaght / ende hy heeft daer nae dooz Moſe ſijn volck Iſrael met grooten vrychom / ende dooz eene verhebe ne hant / upt Egypten gelept / na dat ſp 't Paſch-lam ghegeten hadden / haer leyende dooz de roode Zee / in welcke Pharaos / als hy haer nae-iaeghde / met ſijn gantsch hez verdroncke is in de woestijne / in en dooz welcke hy haer geboert heeft met een wolcken-colonne en vper-colonne / haer tot hupſe gebende / Man-na / ende Quackelen: Ende tot vanch / water upt een rooz-ſteen: Sp vierden in deſe woestijne bebochten van de Amalekiten / welcke ſp overwonnen ende dempten. In deſe woestijne hont Jericho tot Moſe / ende gheeft hem goede onderwijſinghen / welcke hy volght. In deſe woestijne heeft oock Godt dooz Moſe den volcke van Iſrael / op den bergh Sinai / ghegeven de chien Geboden / met ſijnen vingher in twee ſteenen Tafelen geſchreben: miſgaders deſe andere wetten / ordnanctien / ende inſtellingen: Doch heeft Godt Moſe bevolen te maken den Tabernakel / met de Vche / ende ander heyligh gereetſchap en dienſten daer toe behoorende. Voorder wozt in dit Boeck verhaelt de afgoderpe der Iſraeliten met het gulden Kalf / om welker ſonde wille Godt haer beedigen woude / doch hy laet ſich

Inhoudt aller Boecken des Ouden Testaments.

sich van Mose verbergen: Die wenschte het aengesicht
te Godes te mogen sien. Daer na vernieuwt Godt syn
Verbont met de Israeliten dooz Mose/wiens aenge-
sichte is klaer schijnende gheworden. Doozder ver-
haelt Mose de giften ende gabe die het volc gezacht
heeft tot het maken des Tabernakels / welcke meer
dan genoegh daer toe waren. Rae dat het hoven ver-
haelt / enen nae het hebel ende patroon / welcke Godt
Mose gegeven hadde / volmaecht was / so is de Taber-
nakel opgericht / ghesalf / ende met heerlijkheyt Go-
des verbult geworden.

Dit Boeck is een historisch verhael van 't ghene
dat den Israeliten is overkomen in den tijdt van on-
trent hondert ende twee ende veertich jaren / nae som-
miger rekeninge.

LEVITICUS.

DE naem deses boecks is ghenomen van de voo-
naemste materie / die daer in verhandelt wort / de-
welcke is van de Levitische Ceremonien / met haer toe-
behooren : welcker bedieninge / ende waerneminghe den
Priesteren / ende Leviten (die dede upt den Stam Le-
vi gepzoten waren) tot onderhoudinge van den heyligen
Godes dienst dooz des Heeren ordinantie bevoien
was. Want hier worden meest Ceremoniale wetten
gestelt / niet alleen van verschepdene soozten der offer-
handen / van reyne ende onreyn / so personen / als ge-
derten / van hochtijden / ende vier daghen / maer oock
van de Priesteren / ten aensien / so van hare personen /
als van haer ampt. Hier by komen Morale wetten /
leerende waeten na de wet der Tien geboden doen / of
te laten moet. Boven dese zijnde burgerlijke wetten /
ende ordinantien van straffen tegens eenige grouwe-
liche sonden / dooz de Opperheft upt te boeten. Onder
de wetten worden viftozien ingeboecht van de Juy-
vinge der Priesteren in haer ampt / van de Salvinge des
Tabernakels / ende sner / hereschap / van de dabeli-
ke bedieninge des Priesterlijken ampts / ende de be-
vestinghe des selven dooz een goddelijk teeken / ende
straffen der twee Priesteren Nadabs ende Abihu / die
sich in haer ampt vergripen: ende van de straffe eens
Godes lasteraers. Oock vinden wy hier Welosten aen
den genen die Godes wetten souden onderhouden: ende
schijkelijcke Ozeppementen tegens de gene diese sou-
den overtreden. Dese dinge alle zijn geschiet in eene
maent / te weten / van het begin des tweeden jaers / na
dat de Israeliten upt Egypten ghekomen waren / tot
het begin der tweeder maent des selven jaers.

NUMERI.

DE Grieken hebben dit Boeck genaemt ARITH-
MOI, welck woort in de Latijnsche tale wort
overgheset N U M E R I ende in onse Nederduytsche/
Gecalen / Tellingmen. De reden deser benaminge is / om
dat in dit Boeck beschreven zijn vele Tellingen / die na
den bevel Godes onder syn volc / als het dooz de wo-
estijne reys / geschiet zijn / namelijk der Israeliten / en-
de der Leviten. Hier te min / boven dese Tellingen / zijn
vele andere dingen in dit Boeck verhaelt. Want hier
vinden wy de Ouder na de welcke de twaelf stammen
rondom den Tabernakel legeren / ende diese in 't optre-
ken gebuychen moesten. Hier wort oock ghesproken
van de ampten der Priesteren / ende Leviten / van haer
onderhoud / ende van de wonderbare bevestinghe hares
Priesterdoms. Hier zijn Ceremoniale / Morale / ende
Burgerlijke wetten / ende die van gemenghde soozten
zijn. Hier is beschreven de gantsch wonderlijcke ende
sefsame wisse / na de welcke het Godt belieft heeft de
Israeliten / dooz de woestijne / tot het belooft land te
geleiden. Vele geschiedenissen worden verhaelt / die in
dese reys geueert zijn / welcker oozsaken / middelen / en
upt / komsten beeldden / ouderwijs / ende waershou-
winge / so wel tot het burgerlike / als tot het hercke-
liche leuen allen mensche uptgehen. Na de oprechtin-
ge / ende heylinge des Tabernakels / hebben de Opperste
der twaelf stammen den selven / met hare giften / ende
offerhanden opentijde bereert. Van verschepdene mur-
mureringen / ende myntingen des ondanckbaren volcs
tegens Godt / ende synen Dienaar / Mosen opstaende /

ende van de straffen daer op ghevolght / worden hier
grouwsame exempelen gebonden. Hierontusschen wort
Moses inden laft sinner regeringe met de onder-hulpe
van 'tsebentig Oufte gesteuert. Eendwel wort hy met
vele swaricheiden bejengt / selfs ooc van synen broeder
Haron / ende sijn suster Miriam. Op de bespiegelinghe
des Landts Canaan volghen dooz het maet rapport /
ghedaen van den meestendeel der Bespieders / ende de
murmuringhe des volcs / sware plagen / die / ofte
stracks eenighen overviele / ofte noch te verwachten
waren van de andere / die in de Woestijne moesten do-
len / ende sterben: tot het veertichste jaer van haeren
upganc upt Egypten. Daer toe worden noch andere
sonden / so wel van particuliere / als van vele / met hare
straffen / in dit boeck beschreven. Oock en worden niet
verswegen de denghden / ende goede werken der bro-
men / na hre der selver coegespede belooninge. Dooz-
der openbaert haer in dit boeck / op het allerhoogste / de
onbegrijpelijke barmhertigheyt Godes in 't verhozen
van de gebeden / Moses / synes trouwen Dienaers / in 't
vergeven der sonden van seer weerspannige / ende op-
roerighe menschen / ende in 't gheueurich bewijsen van
verschepdene welbade: Dese ware een deels geestelic-
ke / bestaende in de onderhoudinge van de ware leere / en
rechten Godes dienst / anderheels lichaenelike / gelegen
in verlossingen van gheweldige vanden / in heerliche
overtuininghen der selver / ende in seer milde toewer-
pingen van vele andere tijdelijke goederen. Eendelick
wort hier verhaelt / hoe de Israeliten hien bereyt heb-
ben / om te komen in de bestittinge des landts Canaan /
welches valen hier ooc beschreven worden. Dit doen-
se nae den bevel Godes /mits den stamme Rubens /
ende Gads / en den halben stamme Manassis het land /
dat se aen dese zijde van de Jordane ingenomen hadden /
tot haer erfoel toe te wijsen / ende so ober de bedee-
linge des landts Canaan / als ober de uptschepdinge eeniger
steden ende plaatsen / daer in gelegen / waer van eenige
den Leviten souden toebehooren / andere tot toelucht-
steden dienen soude / onder te stellen. Dit boeck be-
griipt de geschiedenissen van acht en dertich jaren /
ende neghen maenden / te weten / van de tweede maent
des tweeden jaers / nae den upt-ocht upt Egypten / tot
het begin vande elfte maent des veertichsten jaers.

DEUTERONOMIUM.

DIT Boeck wort met een Griec woort genoemt
Deuteronomium, dat is / tweede ofte wederhael
wet: Om dat Mose de Wetten Godes / die inde vooz-
gaende Boecken beschreven zijn / hier kortelic weder-
haelt / verklaert / ende den volcke met eenen sonderlin-
gen pber / en vele seer heilige beweeg-redeuen / getrou-
welick en onberzietelick inscherpt. So dat dit boeck
met recht een hoer Wet-boeck in 't bysonder mach ge-
noemt worden. Dit heeft Mose ghebaen inde twee
laetste maenden des veertichsten jaers nae den upt-
ocht der kinderen Israels upt Egypten / in de beliden
der Moabiten / als hy nu Israel tot aen de palen des
landts Canaan hadde ghezacht / ende alle die weder-
spannige Israeliten volgens Godes Ozeppementen en-
de eedt / in de Woestijne waren on-ghelomen: om het
volc / dat inde woestijne was opghewassen / ende dooz
een deel aen dese zijde van de Jordane blijven / en dooz
't meestendeel dooz Josua in 't belooft land soude
worden ingevoert / hoers dooz synen doot van haren
schuldigen plicht volkomelic te onderwijfen / wetende /
dat hy haest sterben / ende ober de Jordane in 't landt
Canaan niet komen en soude.

Gerstelic dan / stelt hy den volcke dooz ooghen de
grootte veelhoudighe welbaden / die Godt aen hien dese
veertich jaren hadde beweest / mit saders de straffen /
die de wederspannigen waren overghelomen: Om haer-
liens tot blijtje opmerkinge / en gehoozsaemheyt der
Gontlike geboden te bereyden Cap. 1. 2. 3. Daer nae
wederhaelt en verklaert hy niet alle de zedelijke wet
der Tien geboden / maer oock de Ceremoniale wetten /
aengende den uiterlike Gotsdienst / als ooc de Mo-
litische ofte Burgerlike wetten / en krijgs-ordinantie /
mitsaders het ampt der regenten ende richters: hier
ende daer inboegende eenige nieuwe wetten / ende seer
heftige vermaningen ende betuygingen / met eenen seer

Inhoudt aller Boecken des Ouden Testaments.

aenmerckeliche Propheete van het Boeck aller Propheeten onsen Heere Jesu Christo. Dit alles bevestigt hy veelvoudichlyck met beloften van Godes overbloedigen seggen/indien sy hem souden aenhangen ende geboozsamen/ ende met dreeppinge sijns waren bloeds/ indien sy dan hem souden afwijchen ende sijn verbont verhezen/ Tot het 21. cap. Spdelich stelt hy Josua in sijne plaetse/levert het Wet boeck aen de Jozefieren ende Lebiten/ met bebel van dat in het Alderheyligste wech te leggen/en op sekeren tijde den gantschen volcke dooz te lesen. Hy schrijft oock ende leert den kinderen Israels een seer heerlich Propheetisch Liet/ dooz seggende/ wat hen overkomen soude tot op de komste Jesu Christi/ende de beroeppinghe der Heydenen. Hy segent de twaelf Stammen/ende het belooft dat laet van den berch Sion gesien hebbende/kerst al daer/ wort dan Gode begraven/ ende van den volcke beweent/ende Josua treet in sijne plaetse.

I O S U A.

I N dit Boeck worden verhaelt de wonderlike wercken des Heeren/ die hy/ tot bewijse van de waerheit ende trouwe sijner beloften/ gedaen heeft/ zedert de doot Moese tot het overlijden van Josua/ namselich/ hoe hy de kinderen Israels in 't belooft landt Canaan heeft ghebracht/ de selbe doozghs doozs leydende dooz de Jozefiden/ende hen in handen leverende alle de Coninghen der Canaaniten/ met hare Widen ende Steden/ die Josua upt ghebrecht heeft/ onder neghen stammen/ ende eene halbe: De vyz Steden/ mitsgaders/ die Steden die de Lebiten souden bewoonen/ worden oock herozdent: Spdelich wort in dit Boeck verhaelt de doot van Josua/ hoe hy hondert ende etien jaren was oudt geworden/nae dat hy den Israeliten Godes Bloech hadde dooz gheselt/ indien sy souden afwijchen van 't verbont/ twelch de Heere met hen hadde opgericht. Josua is geweest berbe in name ende in ampt/ een besonder doozbeest onses Heeren Jesu Christi/ die de geloofige in de water rust plaetse/ namselich in 't hemeliche Canaan/ is bzeughende/ Welc. 2. etc. Dese Historie begriypt den tijdt van meer dan seventien jaren/ ende sy draecht den name van Josua/om dat in deselbe van sijne trefliche daden meest gehandelt wort: Van wten dat dese Historie beschreven is/ is onseker: Enige meynen datse van eenen Propheet/ die eenighe jaren hier nae gheleest heeft/ beschreven is. Sy kan benaemdelich in dze deelen afghedeit worden: want in de twaelf eerste Capittelien wort ghesproken van de boben maten groote victozien/ welche Josua/ dooz de kracht Godes/ bevochten heeft: In het tweeds deel/ van cap. xij. tot het xij. cap. wort gehandelt van de afheelinghe des landts onder de Stammen: In het derde deel wort beschreven de wech sendinge der twee Stammen/ende der halbe: Item/ de eenstige bemaeninghe van Josua aen het volck van Israel/ ende eyndelich het overlijden van Josua ende Eleazar.

I U D I C U M.

D I T Boeck begriypt eene seer aenmerckeliche Historie van Israels staet/ soo in religie als Politie/nae den doot van Josua/ tot aen het Priestertom ende Richteerschap van Eli/ dooz namselich/ onder het Gouvernement der Richteren/ dat is/ alsulke Personagien/ niet/ die de Justitie ofte her ordinaris Richter ampt onder den volcke bedient hebben/ gheheylch die woort andersins genomen wort/maer/ die God nu ende dan/nae dat Israels staet verenschte/ nu upt desen/ dan upt dien Stam/ nae sijn beliben extraordinaerlich verwerck/beroepten/ ende met sijnen Geest der wijsheit ende danperheit begaef/ ende ghebeden heeft/om sijn/ende sijn volchs recht tegehen Israels verbruckers ende vanden victozien selich upt te boeren/enden verballenen Godes dienst te herstellen/ ende te hanthaben/ Israel op de vphent ende de heylighe wetten/ die sy van God ontfangen hadden/ te beschermen/ende met raet ende daer in doozvallende swarigheyt by te staen.

Eerstelic dan worden in dit Boeck verhaelt de doozlogen/ die de Stammen nae den doot van Josua/ volgens Godes bebel/ geboert hebben tegen de Heydensche Autoonderen van Canaan om die te verhezen ende upt te roepen/ waer in sy dooz 't inestendeel soo slay sijn geweest/ dat het Gode heeft mis haegt/ sulche dat hy verscheidene Heydensche natien in 't land heeft laten overblijden tot Israels beroeppinge ende straffe. Nochtans is Israel eenen tijdt lanch by den repnen Godes dienst ghebleven/ soo langhe die vrome Outsten/ die de wonder wercken des Heeren ghesien hadden/ leefden. Maer daer nae mozt doozgaens bermalde/ hoe Israel in doozjaet sijn bzehept misbrucgende/ van tijdt tot tijdt verballen sy in allerley gruweliche Afgoderpe der Heydenen/ ende schandeliche onghedandenheit des levens/ waer van niet alleen in 't gemeyn dorchwils gesproken wort/maer oock in 't bysonder eenighe schickeliche exempelen/ als tot eenen klaren spiegel so van deses volchs verdozbeentheit ende doofheyt/ als van de rechtverdrigheyt des Godtlichen coozs/ende harde straffen verhaelt worden in de Cap. 17. 18. 19. 20. Hier neffens wort aengewesen/ dat Gode over dese afballigheyt sijn volchs seer is vercozt/ ende deselbe scherpelich ghestrafe heeft/ niet alleen met woorden/maer oock met dabeliche overleberinge in de handt van verscheidene haere vanden/ als van Cushan Rishathaim/ van Mesopotamien/ Eglon Coninch der Moabitien/ de Philistijnen/ Jabin/ Coninch der Canaaniten/ de Midianiten/ Amalekiten/ende andere Afgoderpe volcheren/ de Ammoniten/ende wederom van de Philistijnen/ die al te samen Israel langen tijt hart gedrucht ende geplaeft hebben. Des niet tegenstaende/ wanneer sy haer in hare benaetheden tot den Heere oprechtelich bekeert/ ende met beraringhe aller Afgoderpe ende doofheyt hem angstichlich om genade ende hulpe gebeden ende gesmecht hebben/ so heeft sich de Heere/ die so wel in sijne genaden beloften/ als dzeppementen maerachtich ende ghetroum is/ harer ontfermt/ ende heeft se 't elckens dooz trefliche veyden verlost/ als daer gheweest sijn/ Othniel/ Ehud/ Samgar/ Deboza/ende Barak/ Gideon/ Jephthah/ ende Simfon. Hoe wel sy dese medaden Godes/ d' eene dooz d' andere nae/ seer haest hebben vergeten/ ende tot hare boozige doofheyt weder ghekeert zijnde/ 't elcken male van nieuws ghestrafe/ende nae ware bekeeringe seer genadichlich wederom van Gode verlost sijn. Ondertussen wort by Gideons Historie geboecht de drie jarige regeertighe van Abimelech/ die onwettelich Coninch/ende een vyan gewest/ende van God merckelich gestraft is. Oock worden by Richteren bermalde/ van welker doozlogen men niet en leeft/ als Gholi/ Jair/ Elisan/ Elon/ende Abdon. Dit boeck begriypt/ nae sommigher rekeninghe/ de Historie van 299. ofte 300. jaren/ van 't jaer der scheppinge 2511. tot het jaer 2810.

R U T H.

D I T Boeck wort ghenoeit het Boeck Ruth/om dat daer in dooznemelich hare Historie verhaelt wort/ te weten/ hoe sy dooz occasie van haer eerste houwelic aen Elimelechs soon van de Heydensche Afgoderne bekeert sy tot de ware religie/en doozts met hare schoonmoeder Naomi upt het landt der Moabitien tot Bethlehem Juda ghekomen zijnde/ dooz eene wonderlike regeringe Godes getroumt sy aen Boaz/ ende also niet tegenstaende datse van Heydensche afkomst was/ geworden d' oher grootmoeder van David/ende volgens mede eene moeder onses Heeren ende Saligmakers Jesu Christi/ na den bleefche/ tot eenen spiegel van Godes onbegriypliche genade/ ende een doozbeest van beroeppinghe der Heydenen tot de ghemeynschap onses Heeren Christi/ des belooften zaets. Dese Historie gehoor tot de regeringe der Richteren/ in 't doozgande boeck bermalde/ passende op eenen tijt van honger ende dierte in Israel. Sommige houden 't daer dooz/ dat Ruth te Bethlehem gekomen sy aenrent het jaer der scheppinge 2730. onder den Richter Gholi/ als eenighe jaren te voozen Israel dooz de Moabitien in grote benaethent ende ghebreck van alles gebracht was/ gelijk Judic. 6. 4. verhaelt wort.

Inhoudt aller Boecken des Ouden Testaments.

I. S A M U E L S.

VOOR eerst woort in dit Boeck verhaelt ende beschreuen de gheboorte Samuels / ende hoe sijne moeder hem ten dienste Godes heeft ge-egent: mitsgaders de lof-sancij sijnner moeder: als oock de moetwillighe hoofstet der sone Eli / die dooz eenen Man Godes hier ober wort betraeft / ende hem wort boozseft den onderganch sijnnes hups: het welck hem Samuel oock vercondicht: die tot eenen Propheete van Godt verordineert / ende booz sulcks van het volck ekenent wort. Daer nae wort in dit boeck verhaelt / hoe Israel vande Philistijnen zo gheslaghen / ende hoe de Wcke ghenomen / ende wech gheboert zo gheworden: t welck Eli hoorende / soo halt hy achter ober ende breekt den hals: De Philistijnen brengen de Wcke des Heeren in den Tempel hares afgodts Dagon: die van hoven nebet dalt / ende in Tucken breekt / ende de Philistijnen worden jammerlijck van Godt gheslaecht aen de heymeliche plaetsen haers lichaems: Daerom schicken sy de Wcke des verbonns weder met geschenken: So comt te Beth-Semes in het land van Juda: van daer wortse gheboert na Kirjath Jearam / alwaer Samuel een reformatie in den Godtsdienst aenstelt: Ende hy roept het volck te samen te Mizpa / daer de Philistijnen haer meynen te overballen / maer Godt verschriktse met eenen grooten donder / ende sy worden vande Israeliten geslagen. De sonen Samuels zijnde in sinen ouderdom van hem tot richters gemaect / en volghen de doctscappen hares vaders niet / daerom begeeren de Israeliten eenen koninck / t welck den Heere misgaecht / die haer booz Samuel boozdraecht / hoe sy van den koninck sonden geandelt woerden: Doch als het volck eben wel hy dit versoek verhardde / so heeft Godt / ende Samuel / daer in hervuligt: ende hy seft Saul / die tot hem te Mizpa gekomen was / dat hy die man was die tot koninck ober Israel soude gestelt worden: ende hy salft hem tot Coninck: die naer inden beginne sijne regeringe de Ammoniten: Samuel verlaet sijn richter-ampt / ende nae dat hy verhaelt hadde / hoe hy sich daer in ghebraghen hadde / wort hy met een heerlijck gheuphenisse verlaten / ende bedanckt. Saul ende Jonathan boeren krijch tegen de Philistijnen / ende andere / ende slaenfe. Saul wort van Samuel aengheseyt / dat de Heere het koninckrijcke van hem soude nemen / ende hy salft David tot een koninck ober Israel / Die met den keuse Goltach campe / ende hem overwint. Saul jaeters gheworden zijnde ober de eere ende achtbaerheit die David wert aengebaen / staet hem na sijn leuen: Die daerom van het hof blucht / ende comt tot Samuel te Ramoth / ende hy maect een verbondt van vrientchap met Jonathan / Sauls sone: hy blucht / ende neemt sijn toeblicht tot Achis den koninck der Philistijnen / daer hy sich aenstelt als of hy niet wijs en ware. Hy treckt na Abulam / daer sijne vrienten ende andere tot hem vergaderen: Doch hy dwaelt van den eenen tot den anderen: ende Saul laet den Priester Achimelech / ende t geheele hups sijns vaders dooden / als oock de Priesters / ende de burgers te Nob / om dat sy David met de sijne hadden geherberghet ende gespijst. David blucht na de moestijne Siph / van daer na de moestijne Maon / daer Saul hem al herbolgt / tot dat hy sijdinge krijgt / dat hem de Philistijnen in t laut gheballen waren: dewelcke hy gestut hebbende / David al boozder verbolgt: Doch ewdelick booz den selven sijne schult bekennende / bint hy David / dat hy sijn gesachte wilte verschoonen / als hy Coninck soude geworzen zinn. Daer nae wort verhaelt de doot des Propheeten Samuels / ende Davids handelinge met Abail / ende met Abigail: Item hoe Saul boortgebaen zo in het herbolgen van David: Also dat hy ewdelick geblucht is tot Achis den Coninck te Gath / die hem de stad Ziklag geeft / int dewelcke hy met sijn krijghs-volck verheende / eenighe van de naebuwerde volckeren verrooft / ende doot staet. Als nu de Philistijnen met groofter macht ten strijde trocken tegen Israel / soo draecht Saul den Heere / maer als hy hem niet en antwoorde / so soecht Saul raet hy eene waerssegger. David willich ende beceet sijnen oin met den Coninck Achis ten strijde te crechen tegen Saul / wort te rughe ghesonden. In sijn absentie wort Ziklag van de Amalekiten

ghepluubert / doch hy ontjaecht haer den buyt voeder. Ewdelick woort in dit Boeck beschreuen de doot ende onderganch Sauls / ende sijnner sonen.

In dit eerste Boeck Samuels worden beschreuen de gheschiedenissen van tachtentich jaren / nemelick veertich jaren onder de regeringhe des Priesters Eli / Cap. 1. 18. Ende van noch veertich jaren onder de regeringhe Samuels ende Sauls / Act. 13. 21.

Dit Boeck als oock het naest volgende wort ghe-noemt het boec Samuels / om dat in het selve beschreuen ende verhaelt worden de Gunders de geboorte / ende de optreckinghe / oock jonckhent / leuen / ende regeringhe Samuels / als si hiers ober Israel: mitsgaders het leuen van twee Coningen / die / daer het bebel Godes / van hem tot Coningen ober het volck van Israel gesalft zijn. De Grieksche ende oude Latijnsche Oversetters hebben de twee Boecken Samuels / ende de twee naest volgende / tsaem geboegt / ende hebbenfe alle viere genoot de Boecken der Coningen / om dat in dese vier Boecken verhaelt wort het leuen / ende de booznaemste daden aller Coningen / die ober het volck Godes geregeert hebben / van den eersten tot den laesten toe / tot dat de Conincklike regeringe / booz Godes rechtveerdich oordeel / een eynde onder het selve genomen heeft.

II. S A M U E L S.

IN dit Boeck zijn beschreuen de gheschiedenissen / nae Sauls doot / onder de Conincklike regeringhe van David. Ende wort daer in aen d'eene zijde seer lebendich booz oogen gestelt de onbegrijpelic genade ende welbadicheit Godes aen David bewisen / niet alleen in het tiitelike ende lichamelike / mit dat hy hem tot troost sijns volcks / nae veel lijdens / dooz sijne Goddelike heileringhe / tot het Conincklike Ampt / eerst ober Juda / daer na ober gantsch Israel heeft verheben / ende boozts met menichte van sonen begaef / Item met kloecke Officieren / ende vele dappere krijghs-heben ondersteunt / hem met heroijcke dapperheit verriert / sijn Conincklijck bevesticht / vermeerderd ende uptaehzet / ende hem seer vele ende wonderlike victorien tegen alle sijne wtlandse ende infantse vanden verleent heeft: Maer insonderheit oock in het geestelike ende ewighe: hem regerende dooz den Geest des geloofs ende der hantschap / der Propheete / optnemende Godtsdiensticheit ende Godthuchicheit / wijshept / rechtveerdicheit / goevertiereuheit / nedrichheit / lijbsaemheit / ende andere seer loslike beuthen / die boozgaens in sijne actien ende regeringe gebleken zijn: doende hem daerenboven (hy ocrasie / dat hy Gode een hups wilde bouwen) die utermaten heerliche belosten van het geestelick / hemelich / ende ewelich Coninckrijk des Messie / onses Heeren ende Salichmakers I E S U C H R I S T I / die upt sijnen zaden / nae den bleesche soude voortkomen / ende tot wiens boozheft Gode hem / mitsgaders sijnen sone ende successour Salomo / gestelt heeft.

Daerenteghen worden aen d'ander zijde oock niet verswighen / maer wel omstaendich beschreuen de sware sonden / met dewelcke dese booztreftiche knecht ende man Godes sich somtijts tegen sijnen welbadigen God / booz de verledinge des Satans ende swaerheit sijns bleeschs / verloopen heeft / specialich in de saecke van Dria den verchiter / ende die hoochmoedige teilinge des volcs: waer ober hy wel met hertelick leermesen van Godt is begnadicht / doch effen wel met scherpe roeden / tot sijn eynde ende der kercken bestel / getuchicht / als met groot herdziet ende hertzeer / dat hy aen sijn kinderen / vromen / ende onderbaten heeft moeten beleuen / ende insonderlijck met die groenwelike ende seer vericulouse Conspiracie ende rebellie sijns soons Absaloms / booz welken hy in sijne oude dagen heeft moeten bluchten. Hoe wel hem de H E E R E in dese ende alle andere nooden raet en heeft verlaten / noch van sijn aengesichte verdoet / Ja zelfs met een henlich vertrouwen ende gebult gestercht / ende alijnt eene goede upkomst verleent. Tot een kler bewijs / dat hy een getrouw ende henlich Gode is / die niet tegensstaende de menichvuldige ghescheden ende onweerdicheit sijnner kinderen / sijn ghenaden-verhoort getrouwelick onderhouet / maer ondercufften hare sonden geen

Inhoudt aller Boecken des Ouden Testaments.

zing en bilsichte noch booz goet kent. Dit Boeck be-
grijpt de Historie van omtrent veertich jaen cap. 4.
Namelich van het begin des Conincrijcks Davids/
tot aen het eynde van dien/ also de laetste Conspiracie
sijns soons Abdonia/ metgaders sijn doot/in dit boeck
niet en zijn beschreven/maer in het begin van het vol-
gende eerste Boeck der Coningen.

I. CONINGEN.

In dit Boeck/ende het volghende / is beschreeben de
Historie der Coningen die het volck Godes ghere-
geert hebben van David af / tot op de Babylonische
gebanckenisse. Daerom worden sy genoemd het eerste/
ende tweede boeck der Coningen. Het eerste woert aen-
gebanken met het verhaal van de krachticheit/ende het
overlijden des Conincs Davides: waer op ghevolgt is
de regeringe sijns soons Salomo/dewelcke nae dat
hy van sijnen vader goede bemaetinghe/ om sijn leven
wel te sichten/ende wijsf oedez / om sijn rijcke te be-
heftighen/ontfangen hadde / ende van Godt verzeet
naes met sijne aenspizake: oock geseght wiert in sijne
persone/ met wijsheyt/rijdom/eerre/ ende in sijn lan-
met hize/traffiche/ ende overbloet han alle dinghen
Onder in sijn Ho/ende Hups gestelt hebbende/hout
ende heilighit van hene eenen Tempel / maecte
daer heneben eenige Coninckliche gesichten. Hy woer
soo vermaert / dat hy statelich beocht / ende bereert
woert van de Coninginne van Scheba/ende vande om-
liggende volckeren/ met aentbedinge van biesenschap/
ende met geschenken. Doch daer naer dooz het nemen
van vele heidensche vrouwen tot afgoderpe verballen
zijnde/verfoornit hy Godt/ die hem vanden verwecht/
ende dooz sijnen Propheret Ahia laet aensegghen / de
herfcheuringe sijns rijcks. Wese nu is gheschied/ als
sijn soon Rehabeam dooz onwisen raet / tien stammen
van sich verzeemt heeft/ die Jerobeam den sone Pe-
chats tot haren Coninck aengenomen hebben. Reha-
beam heeft niet dan Juda behouden met een deel van
Beniamin. Heen woert oock van Godt verboden de af-
geballene stammen dooz gewelt van wapenen/ghelijck
hy dooz hadde/weder aen sich te brengen. Om sijne/
ende des volcks sonde voort dooz Sifak den Coninck
van Egypten de Tempel Jerusalem berooft. Sijn
soon Ahiam volghet hem nae in sijn rijcke/ende in sijn
sonde/maer Afa/ende Josaphat godtzuchtig zij-
ende/verfoermeeden den Gods-dienst. Van aengaet de
Coningen/die nae de herbeelinghe der stammen / ober
Israel aeregeert hebben / van dewelcke in die eerste
boeck gesproken woert / die zijn alle afgoden-bienaren
gemeest / die de ware religie dooz afgodische grouwe-
len herdozen hebben. Want Jerobeam/hoben het op-
richten van twee gulden Calveren / heeft hy naer den
gancchen Gods-dienst verandert/ende na sijne phan-
tasie Priesteren ingestelt:waer dooz hy de tien stam-
men vande ware religie/ende van de rechte doot/falich-
heit heeft afgeheert. Sijne napolgers hielden sijne
boet stappen/naer Achab in sonderheyt. Want beneben
de afgoherpe / daer in hy de doozgaende Coninghen te
boden ginck/heeft hy reghen de ware gheloobighe/die
noch in sijn rijcke overgebleven waren/ groote trane-
ne bebeden. Wt sulcke oozfak is de septer Israels
niet in een ghelachte gebleven / gelijk wel in Juda/
maer dooz schrikeliche berouwen/ende vuerde vloet-
stotingen nu ende van tot andere behoert. Hoe mel
nu de bemaetingen der Propheten Ahia/Semaja/Ab-
do/Asaria/Jehu/Anani/Elia/ende Alisha van Godt
utgesonden/om die afvallige Israeliten tot beheerin-
ge te roepen/niet en onthaken/so zijne nachts om-
trent de meeste menichte vuchteloos gheweest/selvs
oock alse doot vutnemenne mirakelen bekrachtighet
doeren. In Juda was de maechent der leere/ ende de
supherheyt vanden Godes-dienst baster ingewoert/
overmits de vrome Coningen met de Propheten daer
aen de hant gheboert/ende het verballene weder met
sonderlingen phet ongericht hebben. Oversulx heh-
ben wy in die boeck/als oock in 't volghende/ een seer
schoon taferel/ waer in ons levendig afgescheldert is
de heraderliche conditie/die de sichtebare kercke in
dese werelt onbewozen is / ende de onberaderliche
trouwe / die Godt aen sijn onterkozen oberbliffel/
weest dooz der menschen oogen ontsichtbaer/ noyt on-

gehouden en heeft te bewijzen. Die Boeck begrijet de gheschiedenissen van 118. jaren : waer ban 40. behouren tot de regeeringe van Salomo/ ende 78. tot de regeeringhe der volghender Coninghen van Juda/ ende Israel / welverstaende welker Historie in die Boeck beschreven wort.

II. CONINGEN.

DE Historie van de Coningen Israels/ ende Juda/ die in't boogaende boek aengevangen was/ voort nu in dit boek voltrocken. Ende wat aenqaet de Coningen Israels/ die zijn in hare afgoderpe/ (hoe wel be eene grouwelijcker dan de andere/) met hare onbesaten hartnackelijck gebleuen. Daarom heeftse de h^ochste Eⁿier alleen door den dienst sijner Propheten/ maer oock door seer swaere straffen doorgaens tot beheeringe geroepen : Iae tot een doozspel van haren gantschen onderganc/ soofse hen niet en bekeerden/ heeft hy den Stam Baphthal laten doot Eglach- Pilesec in Affyrien verdoeren. Maer t' en heeft al niet ghehoopen. Yet is wel so/ dat Godt hem alijt een uwerboeken overblijfsel der ware geloobigen behouden heeft/ maer toe de Scholen/ ende Collegien der Propheten heel goets gedaen hebben : maer dewijle de afvallighe geen eynde der godloosheit en maecten/ heeftse Godt laetfen/ nae een rechtebreedigh ondoel/ van sijn aengesichte wech ghewopen. Want Salmanafer de Coninc van Affyrien/ in het land van Israel met een groote macht geballen zijnde/ heeft na eene driejarige belegeringe de stadt van Samaria ingenomen/ ende de Israeltien nae Affyrien sijn land/ gebaenckelijck wech geboort/ waer mede dit Coninckrijcke een eynde genomen heeft/ hebbende geduerd/ nae sommiger rekeninghe/ vande verdeelinghe der stammen af den tijdt van ontrent 362. jaren. Niet seer ongelijcke straffe is het Coninckrijcke van Juda eenbodelic overghelomen. Want hoewel de wettelijcke Godes-dienst hi de Joden beelstijns plaetse hadde/ booznemenck als Godebruychtige Coningen/ ende kloecche Overpriesters/ alse neerstighet aenleiden/ dat de afgoderpe ghewet/ ende het verballene in den Godes-dienst trouwelick weder opgericht soude worden/ nochtans heeft he bolden den wettelicken Godes-dienst met vele afgodische swerftijden vermenegt/ oft immers niet recht gemeynt. Of nu schoon de ernstighe vernemingen der Propheten/ ende de badelijcke castijdingen des volcx/ waer door in tot hekerlinge geroepen wierden/ niet en hielden/ soo zijn ewentael be grouwelen in den Godes-dienst/ ende de overredingen in het gemeene leuen so groot/ ende menichbulich geworzen/ dat Godt dit volck overgegeuen heeft in de handt Nabucadnezars des Conincs van Babel/ die het landt hermost/ de stadt Jerusalem ingenomen/ den Tempel bebrocht/ ende de Joden gebaenckelijck na Babel verboot heeft. Yet welcke gheschiedt is/ als dit rijcke van Juda/ nae dat de 10. stammen daer van gescheurt waren/ ontrent 304. jaren na eeniger meeninge gesien hadde. Doch Godt heeft also sijnen toorn gematicht/ dat hy in sijn woort ende beloften/ getrouwe gebleuen is/ obernich hi alijt een uwerboeken volck/ ende het ghenaechte Dabids/ daer uot de Messias nae den diefliche boozkoms moeste/ tot den tijt sijnner komste toe/ door een gantsch baderlickc sochbusdicheit be maect heeft. De Historie deses boecks begrijpt den tijdt van ontrent 320. jaren.

I. C H R O N I K E N.

DIT eerste Boeck/ende het naest-volgende/ zijn by
de Hebreëen maer een Boeck: doch het is van on-
der tijden in twee boechen ghebevelt ghemeyden / ende
mozt by de Hebreëen genoemt. De woorden der dagen:
28. de Grieken Paraleipomena : Ende by ons De
Boechen der Chroniken. De woorden der daghen/
Dat is der tijden/dat is/ sulx alffer ban tijt toe
in de Kercke Godes/in de landen/ ende sieden Isra-
els/gebenedicweerdias gewaert is. De Grieken noem-
men dese Boechen Paraleipomena, dat is/ hoor2d-ge-
gane/ofte/nae-gelatenen dinghen / Om dat in de selve
verhaelt worden bescheydene dinghen/ die in de voor-
gaente

Inhoudt aller Boecken des Ouden Testaments.

hebben voltrocken den Tempel ingewijf / ende haren Gods dienst daer in gepleegt. Eenen tijt lanch daer na / als de saken onder Gods volck weder verballen waren / is de Priester Ezra dooz Gods sonderlinge beschickinge / op sijn verfoech / van den Coninc Artaxast / int sevendende jaer sijns Conincrijcs / met een goet aental volcks / nae Jerusalem gesonden / met seer liberale vergunninghe van alle behoefden / ende volkomen last om alles te herstellen ende te ordineren na Gods Wet / het welcke Ezra met grootten puer ende getrouwicheit heeft volbracht: Waerom oock dit boeck (als mede om dat hy 't beschrijven heeft den name van hem draegt. Aengaende de tijt-rekeninge / daer ober is geen eenderlep geboelen hy de geleerde / die haer werck daer van gemaect hebben / dooz dien dat de Coningen ende jaeren der Persische Monarchie niet op eene wijse worden gesehent / ende bescheyden geboelen onder hen is over dese vier Coningen / die na Cozes / ofte Cyrus / gevolgt zijn / naemlick / Artaxast / ende d'eerste Artaxast / onder welck regeringe / reghoude des Tempels verbindeert is: daer na wie die Darius gheleest 37 / onder welcken de Tempel is volbouwt / en doozs welcke de tweede Artaxast 38 / die Ezra ghesonden heeft om alles te herstellen / ende oock naderhandt Nehemia / om de mueren / poorten ende stadt van Jerusalem op te bouwen / waer van te sijnre plaetse vets is aenghetecient / op dat de verstandighe leser verkieft te gene hem best dunckt. Dit blijft altoos seker ende vast / dat dese saken alle gheschiedt zijn onder de Persische Monarchie / die haren aenbaenck ghenomen heeft van desen Cozes / ofte Cyrus / van wiens eerste jaer sijnre regeringhe te Babel dese Historie begint / haer ontfickende ende tot in het sevendende jaer des Conincs Artaxast des tweeden / ende doozs eenigen tijt daer nae: ghelyck de volgende Historie van Nehemia van het twintichste jaer des selven Conincs begint.

NEHEMIA.

NEHEMIA / zijnde de Schencker des Persischen Conincs Artaxast / des tweeden / die met dien naem in Gods woort hermeldt wordet / herstaen hebbende den ellendighen toestand sijns volcks / mitsgaders der stadt / mueren ende poorten van Jerusalem / bernedert sich daer ober met haften ende bidden dooz den Heere. Verfoecht daer op hy goede gelegentheit / ende verheft sich van den Coninc / dat hy hem als sijnen Stade-houder ofte Gouverneur sendt nae Jerusalem / met last ende commissie om aldaer eenen sekeren tijt te resideren / ende alles weder op te bouwen / ende in goede orde te brengen. Het welcke Nehemia / met eenen bpsonderen puer van Gods eere gheboden zijnde / seer ghetrouwelich / wijsich / Godvruchtich ende bestaendichich verhoert / overwinende vele swaricheden ende beletselen / die hem in dit hepsich werck van den Sachan zijn boozghewoopen / soo dooz de omliggende vronden van bapten / als dooz de baische boeders ende huchelers van binnent / die met den vyandt coespondeerden. Verloft oock de Schenckende van den swaeren overlast der Kintchen / ende den publijcken Gods dienst met sonderlinge religieusheyt / haften ende bidden / verrecht / mitsgaders een sterck verbondt met Godt van nieuws opgericht zijnde / verfoecht hy de stadt Jerusalem met genoegsaem ghelal van Inwoonders / verbelevende de reste van het volck in hare woonplaetsen. Ende nae dat hy sijn Gouvernement twaelf jaeren lofsich beidert hadde / verrecht hy weder tot den Coninc Artaxast / in het drie-ende-vertigste jaer sijns Conincrijcs / ende wort na eenighen tijt weder van den Coninc gheschickt nae Jerusalem / alwaer hy herscheyden alupen in sijn afwesen waren inghekrepen / met groote hoerchmoedighent afschaf / ende alles refo:meert. Dit boeck heeft den naem van Nehemia / om dat daer in hegepen is / wat onder sijn Gouvernement in 't Joodse landt gheschiedt is / ende om dat het van hem selven / dooz ingheben van Gode geseft / beschreven is / als in verheben den plaetsen des boecks klaerlich is te sien.

ESTHER.

DIT Boeck wort genoemt het Boeck Esther / om dat in het selve principalich van haer gesproken wort / naemlick hoe dat de machtighe Coninc Artaxast in eenen grimmighen coorn sijne hupsozouwe Vasthi / om dat sy op sijn bevel niet en woude verschijnen dooz alle de Dozsten ende machtighe heren der Persen ende der Meden / verstooren hebbende / Esther in hare plaetse / upt een groot getal van schoone jonckvrouwen te Susan t' samen ghebracht / heeft upberkozen tot sijne hupsozouwe / ende tot de Conincliche weerdigheyt verheben / doende haer ter eere eene groote ende trefeliche d'uploft. Gebuerende dit houwelich Esther met Artaxast / heeft de hoochverhebene ende hooaerdighe Haman (principalich upt haer teghen Mordechai / die hem niet en woude aensiden / ghelijck alle de Groote aen het Hof des Conincs deden) boozghenomen niet alleen Mordechai / maer oock alle de Joden / die in de hondert ende seben-entwintich Provincien van Artaxast waren / op eenen dach te doen vernioorden / daer toe hy des Conincs consent al verwoorden hadde. Maer doe alle de Joden / nae de Coninginne Esther seifs / met hare Staet-jonckvrouwen haer met bapten ende bidden tot Godt den Heere wendden / soo heeft Gode de Heere haer roepen ende bidden ghenadelich verhoort / ende hy heeft den boosen aenslach / ende 't kloedich booznemen Hamans niet alleen verhinert / maer alsoo ghewend / dat gheheel het contrarie van Hamans booznemen gheschiedt is: want hy heeft / dooz het bevel des Conincs / Mordechai moeten aen doen die overgroote eere / die hy hem selven hadde toe-ghedicht / nae Haman is ghehangen gewoorden aen de galge van vistrich cultus hooge / dewelcke hy hadde manen laten / om den Jode Mordechai / der Coninginne Esther opboeder / daer aen te hangen: maer Mordechai komt hy den Coninc in grooten aensien / ende wordet tot hooge staten verheben / Ende den Joden wort consent gegeven haer leden te verbedigen / ende haer ober hare vyanden te wreken: 't welck gedaen zijnde / soo hebben de Joden ober al groote vruchten / seften ghehouden / ende dat niet alleen eenmaal / maer Esther ende de Mordechai hebben gheordineert / dat dit alle iaere geschieden soude / op de dagen van Purim. ter gedachtenisse deser wonderhaerlicker ende onverwachter verlossinge / welcke Gode de Heere sijn volck ghegeven heeft / haer herlossende upt de handen harer vyanden / als het schein datter geen hulpe meer dooz haer te verwachten en was.

't Gode dat in dit Boeck verhaelt wort / is / na sommiger geboelen geschiet in den tijt van ontrent twintich jaren / al hoe wel sommige min rekenen.

Het Boeck IOBS.

DIT Boeck heeft sijnen naem van den hepsighen Job / wiens seer gedenckweerdighe Historie / rehende sijne sware befoelinge / onderwinnelike lijdsamenhendt / ende seer ghewensichte upkomste / daer in beschreven is. Wy noemen het een Historie / om dat het hechticht een waerachtigh verhael van het ghene / dat gheschiedt is / ende niet een morael vertooch / ofte Poetisch berichtsels van het ghene / dat gheschieden kan: het welcke blyckt upt de namen der personen / volkeren / ende landen daer in ghemeldt / maer insonderheyt upt de ghetinghenissen des Propheten Eschiel / ende des Apostels Jacobi / Esch. cap. 38. 39. Jacobi. cap. 1. vers. 11. sijnde van Job / als van een weerdich persoon / die so in de werelt geleest hadde / dat hy Gode seer aenghenaeu / ende den menschen een exempel van deughden gewoorden was. Dese geboelen is / dat hy geleest heeft in de tijden der Patriarchen / ofte als de kinderen Israels in Egypten woonden / ofte daer upt getrocken zijnde / dooz de moegelijne reysen nae het beloofde landt / ende dat onder het beplecht Moses / dien sommighe houden den Butheir / ende schijnt beses boecks geweest te zijn. Alsoo na sijne Historie hier aenghehanghen wort haende godvruchtigheyt sijns persoons / ende gelucksaligen melstant sijns hupsgesins / ende sijnre kinderen / so belyck daer op een boedich verhael / beschrijvende 't menigerlen

Inhoudt aller Boecken des Ouden Testaments.

getien sijden/dat dooz de aendzijinge des Satans/en
de heplize roelatinge en regeringe Gods in sijn goet/
hinderen / ende lichaem / tot beschimpens toe sijn
5 hup / hrouwe / onbermtecht over hem gevallen is. Hier
heeft sijne lijfsewicheit tegen den last der schizelicheit
waerigher / seer wonderbaerlich / als een Palm-
boom haer opgeheben. In sulcken staet zijnde / aua-
men hem dize vrienden van groote aensien besoecken/
om hem te beklagen/ende te vertroosten. In het eerste
10 hebben sy sich stille gehouden/als verslagen / ende be-
dwelmt zijnde/dooz de grootheyt sijner plage/ ende de
bitterheyt der smarte/die hy daer over hadde. Maer
als Job dooz smachep des bleeschs tot groote klach-
ten uptzact / elfs tot verbloekinghe van den dach sy-
ner gehoozte/comeu sy met hem in t'samen-sijekinghe.
15 Sy berispen hem van onberduldigheyt : ende alsoo sy
hem wijzen op Godts gerechticheyt / waer dooz hy de
nuade stryft/so geraken sy in een hoorh / ende heftigh
disput. De dize vrienden beschuldigen Job van hy-
pocrisie / ofte godloofheit / houdende haer fundament/
20 eensdeels op de agherisfeliche straffen/die sy in Job sa-
gen/anderdeels op eerige onberduldighe / ende oploo-
pender pynooften/die se van hem hoorzen. Sy bidden
sterckelich/dat Godt de godtloose alleene strafe/ ende
de vrome seghent. Over sulchs na dien Job op het
25 hoogheyt aengetast was / zijnde upt het best ende ghe-
niet aller segeninge gestoten/ende in eenen diepen af-
groot van groupsame plagen neder ghestoot/die hem
dooz menschelelike smachepde/ ende der vrienden seet
30 hierelick tergende aenspraken / deden somtijts heste-
lick upharen/soo gheliden sy t'samen daer op aen / dat
Job/ ofte een godtloos mensche/ ofte een snooden hup-
chelact moete sijn. Sy bidden wel heerliche syreuc-
ken hoor / maer die sy qualick op den persoon Jobs
35 gepast hebben. Maer Job verantwoort sich / berkla-
rende in conscientie sijn onschult / ende wijsende op
sijn boozgaende leuen. De bewijs-reden/ ofte het fon-
dament sijner vrienden stoot hy om dooz de algemene
erbaerheyt/derwelcke ghetuyghet / dat Godt hier de
40 vrome ten meesten deele met sware straffen besoecht/
daer en tegen de godtloose hier dickwils upreclich se-
gent/beel min alreij straffen toe sent. So veel is't/dat
hy hem bast hout aen het onbedachtelic geboelen sijns
gewissens/hem dan den v. Geest seer diep ingedrukt/
45 het welck hem bersekerde/dat hy gheen booswicht en
was / nochte noot en was gemeest. Hy staet wel toe/
dat hy dooz de Goddelicke Maesteyt niet bestaen en
konde/ten aensien / niet alleen van Godes absolute
macht/om dat hy niet dan een arm schepel was/maer
50 oock van sijn rechtderdich gherechte / om dat hy sich
dooz een arm sondaer bekende/doch ebentwel wenschte
hy/en op sien van het geschi / dat hy met sijne vrien-
den uptstaende hadde/ in sijn gherechte choroordel te
mogen wozen. So bast was hy in sijn herte bewust
55 van sijne onbegreepde bozigheyt. Hierencusschen en
kanmen niet onthennen/dat hy dooz de onbeleefte/en-
de ontgijde lasteringen sijner vrienden getracht zyn-
de/hy wijlen met sulche verbiedinge van Godt/van sij-
ne regeringe/ende oordeelen niet ghesproken en heeft/
60 gelijck het wel betamelic. In't boozstaen sijner sake/
en is hy dooz sijn vrienden niet geweten/maer also sy
ophielden hem te antwoorden/is Elifu in hare plaet-
se ghecome / die Job op eene andere maniere weder-
sprecht/van sijne vrienden gebaden hadden. Hy en be-
65 schuldigt engent Job boozgaende leuen niet/maer
eenighe pynooften / die hy in de t'samen-sijekinghe
met sijne vrienden ghezuycht hadde. Het scheen upt
Jobs verantwoordinge/dat Godt hem ongelijck dede/
hem so hadelich straffende / ende de redenen daer van
70 hem herbozgen houdende. Hierom hermaent hem Eli-
hu tot oormoete/ende berouw/om dat Godt teghen den
elendighen/die op hem betrouwen/goedertieren is. Hy
vertoont tegen Job/dat Godt in het straffen niemant
ongelijck en doet/ende van sijn doen niemant ghehou-
75 den en is verleschen te geben/ende tegen de vrienden
Jobs/dat Godt niet alleen de godtloose/maer oock de
vrome strafe/ ende straffen mach. Sijn bewijs neemt
hy van Godes nature/die volkomen wijs / machtigh/
ende rechtderdich is/ende van sijne Maesteyt/waer
80 dooz hy het hooghste gebiedt heeft/over alle schep-
sen/het welcke niet en kan / dan met sijne nature over
een comeu. Job dese vermaninghe plaetse ghebende/

swijgt stille. Ondertusschen beheers sich openbarende
in een onweder/bestraft Job/om dat hy onbedachtelic
van hem gesproken hadde/ende bewijst sulchs / so wel
dooz sijne Goddelicke eyghenschappen / als dooz sijn
wercken/rakende een deels de gehele regeringhe der
werelt in't ghemeyn / anderdeels de schenppinge/ende
onderhondinge eeniger wonderbare / en groote schep-
selen in't bysonder. Na dese aansprake bekendt Job
sijne sonde/geest Godes gherechticheyt de eere / ende
openbaert sijnes herte boerbeerdigheyt. God beschul-
digt de dize vriende Jobs/ende bekeelt datse met hem
dooz Jobs gebiedt versoen woorden/en herkeelt Job in
sijne hoizen welstant/dien hy met segeninge verdoob-
belt. Hoe lange nu dese besoeckinghe Jobs geduert
heeft/is onseker. De vhezen menpen ontrent den tijt
van een jaer. Sommige stellen eenen hozeren/andere
eenen langeren tijt. Dat God ons niet en heeft seker-
lich geopenbaert/en is niet noodich sekerlic te weten.

Het Boeck der Psalmen

D I T Boeck is onder andere Canonijcke Boecken
des Ouden Testaments / in Godes Kercke met
recht geacht als een bysonder kleynoot/waer han men
de weerdigheyt ende nuttigheyt niet genoegh kan na-
dencken / deel min met tonghen uptpreken / ofte met
pennen beschrijven. Sommige noemen t' eenen Lust
hof/Apotheke / ende t' anderdooz ofte Schat-kamer der
Christenen / andere eene Antonomie ofte ontledinghe
der geloovighe zielen / eenten Spiegel van Godes me-
nichbuldige/ende ondoozgrondelicke genade/item/een
volkomen Sommen / ofte hoort begrijp des gantschen
Bybels/der Wet ende des Evangeliums / ofte / van
Godes ware kennisse ende dienst. want het begrijp
eendels seer hepl'same leeringen van Godes wesen
ende de v. Wiebuldigheyt / van Godes eygenschap-
pen/ewigen Raedt / hepligh woort / ende wercken/
bysonderlich van sijne barmherticheyt ende welvaden
aen sijne Kercken/ende sijne rechtderdichighende dooz-
deelen/over alle godtloose/dooz van de Persoone/en
het salighmakende Kint des Messie / onses Heeren
Jesu Christi/van sijne eeuwige Godtheit / Mensch-
werdinge/lijden en sterken/opstandinge/hemel-daer-
sitten ter rechter-hant sijns Vaders / ende d'upre-
dinge sijns Coninckrijs onder de Heydenen/dooz de
Predicatie des heyligen Evangeliums / wijsers van
den sondighen staet des menschen/van den aerdt ende
eygenschap der weder-geboorte/waer bekeeringe/lief-
de ende breefe Godes / Item/van de nature des wa-
ren geloofs/berouwens/ende roems in Godt/van de
sekerheyt der salighheit/den strijt des geests en blees-
ches / Item/van de Algemeyne Kercke der Joden en
de Heydenen/ende de Kercken tucht / van de gemeen-
schap der heyligen/vergebinge der sonden/opstandin-
ge des bleesches/ende het eeuwigh leuen. Anderdeels
hantmen oock in dit Boeck allerlepe heplighe grese-
liche oeffeningen der Godtsalighheit/als/fozmuleren/
ofte doozschrijven van Godes lof en pyns/van danc-
seggingen dooz ontfangene welvaden/ende gelofte van
danchbaerheyt/van seer vele aendachtighe ende byeri-
ge gebeden tot Godt/om alles wat tot sijnere eere/ en-
de der geloovigen / soo wel bysonderen als ghemeynen
welstant/soude mogen dienen/dooz nemelick / in aller-
ley kamps en hekommernisse / met seer heylighe medita-
tien/ende uyttermaten liefliche vertrooskinghen ende
bersterkinghen in geloofe/gedult/ende alle Godsalig-
heyt : So datter geen toestant van eenigh Christen-
mensche sal konnen bedacht ofte ghehonben worden/
daer in hy niet upt dit Boeck na wensch soude konnen
gebient zijn tot bebedinghe sijner conscientie / ende be-
dooringhe sijner salighheit. Weshalven een peder
Christen/so van hoogen als van legen state/dit boeck
met bysonderen blit ende aenacht behoort te lesen
ende te betrachten/om sich te ghewennen tot den stil-
des heyligen Geestes/die daer in ghezuycht is / niet
twijfelende of het sal hem/wanneer hy het rechte zap
ende de dooringhe cracht van dien gesmaect heeft/
op sijne ziele wesen/als eenen seer liefelicken en hepl-
samen hemels-dauw/ende het en sal hem niet verdzien-
den dat selve steeds in sijn hert/mondt/ ende handen
te dragen/waer toe het ons van den heylighen Geest
in den Ouden / ende van onsen Heere Jesu Christo
sels/ende sijne Apostelen / inden Nieuwen Testa-
mente

Inhoudt aller Boeckens des Ouden Testaments.

waente meermaels is, gerecommandeert en tot meerder bevallichschep dienft onser memorie/ende dagelichs gebuych/gesanghs-wijse van den wijse ende goedighen Gode sijner kercke ober geleidert. De Hebzeen noemen dit Boeck Tehillim, ofte hozer / Tillim, dat is / Lof-sangen/ ofte pzijsinghen/ om dat een goet deel der Psalmen van dien inhoudt is. De Griecische oversetters hebben het woort Psalmen ende Psalter ghehuyscht. Het welcke oock in den Hebruewen Testamenten/ende woorts by de Latijnen/ ende andere Christen natiën/als oock by ons in onse tale behouden is/ hoe wel het Griec woort eegentlich siet op alsulche Gesangen/die op Musich-Instrumenten/ zijnde met de vingeren gheraecht ofte gheslagen/nae de wijse des Ouden Testaments/by den openbaren Godts-dienst/ in den Tabernakel ende Tempel/ gepast ende gesongen werden. In't gemeen wordense genoemt Davids Psalmen/om dat David/door eene bysonder gabe des Heiligen Geests in Psalm dichten opstehende (als 2. Sam. 2. vers. 1. 2. verhaelt woort) het meestendeel daer van ghemaect heeft / zijnde de resten van andere Psalmen ende Mannen Gods gedicht/als Mose/Asaph/etc. ende van Ezra/ na de Bablonische ghevangenisse/ (als men houdt) in een Boeck/ ende sulcken oider alse nu zijn / t'samen ghebracht / sonder te volgen den tijt/in welken veder Psalm gemaect 37. De Hebzeen bepleen dit Boeck / dat van den Heere Christe het Boeck der Psalmen genoemt woort / Luc. 20. 12. in vijf deelen ofte boeckens/ het eerste sich opstreckende tot het epinde des 4. 1. Psalms/ bestonden mer Amen/ iae Amen/ het tweede/ tot het epinde des 72. van gelijken bestonden mer Amen/ iae Amen/ ende het epinde van Davids gebeden / het derde tot het epinde des 89. die oock bestonden woort Amen / iae Amen: het vierde tot het epinde des 106 / maer van't beslupt is/ Amen/ Hallelujah: het vijfde tot het epinde des 150. ofte laetsten Psalms/epindigende mer Halleluja.

PROVERBIA.

DIT Boeck begriipt seer dooztreffelijke/ heilige/ ende leerliche spreucken ofte Sententien/ die de Coninck Salomo dooz ingheben des h. Geests / van welken hy met bysondere wijsheyt in Goddeliche ende menscheliche saken begaest was/ heeft doozgebracht/ ende Gode heeft goebertierentlich ghewilt/ datse tot gemeen gebuych/ sijner kercke soude werden beschreeven en bequaert. Den inhoudt is/ van de ware wijsheyt/ ende byse des Heeren/ met allerleie seer betweechliche vermaningen tot onsen schuldighen vlicht/ niet alleen tegen Gode/maer oock tegen ons selven/ende onsen naesten/ in wat staet ofte conditie/ vernaem op aerden mogen zijn gestelt/ met belofte van dit tegenwoozdige ende het toekomstige leven: Mitsgaders seer getrouwe afmaningen ende waerschouwingen dooz alle sonden/ondeughden ende gebreken/kruidigh teghen de eerste ende de tweede Tafel van Godts wet/ bysonderlich dooz hoererepde ende overspel. Sulchs dat dit Boeck met recht gehouden is dooz eene overbloepende fonteyne van heylsaem onderwijs/ in alles/wat tot een wijs/ Godsaligh / ende Gode aenghenaem belept onses levens/ handels ende wandels/ in alle gemeene ofte bysondere / pziarte ofte publieke beroepinghen/ verpocht woort/ende dien volghens allen Christenen hoochlich behoort gerecommandeert te zijn / verre boven alles/wat van heydenische Philosophen/ ofte werelt-wijse menschen/ opt van de wijsheyt/ van het oppeeten goet/ item/ van deughden ende ondeughden/ mach zijn gescreven. Welangende de t'samen stellinge deser spreucken / soo schijnt het dat Salomo sels de spreucken/die na sijne leer-rijcke dooz-rede ofte inlepinghe der 9. eerste capitelen / (die vol zijn van lof der hemelscher wijsheyt in't gemeen/ ende in't bysonder onses Heeren Jesu Christi / die de ewige wijsheyt / ende het woort des Wabers is) van het tienende Capittel tot het 25. beschreeven zijn/ heeft by een ghebracht/ende dat de volgende/ van het 25. tot ad her 30. Capittel dooz last van den byomen Coninck Hizia (als hy het verballen rijch herfelde/upt Salomons eyghe/ ofte anderder heyligen mannen memozen/ zijn uytgeschreeven ende t'samen-geselt. In her 30. Capittel zijn verbaet de woorden van Agur. In't laetste

de leeringen van Salomons Moeder/ die hy aengenaemen/ opgetepchent/ ende Godes kercke tot gheueping onderwijfinge heeft nae-gelaten.

Ecclesiastes, ofte Prediker.

VELLE onder de gheleerde houden het daer dooz / dat Salomo dit Boeck geschreeven heeft in sinen grooten ouderdom/ na dat hy vele jaren van het rechte padt der ware Godsaligheyt was afgetreden/maer nu wederom tot Gode bekeert. Siet de aentreckeninghe 2. Chzonic. 11. op vers. 17. In het welcke hy dooz het ingheben des Heiligen Geestes/ dooz de gantsche Gemeente des Heeren / is betuyghende zijn ernstigh berouwen ende leetwesen over syn doozgaende leven/ verfoepende 't selve/ als zijnde pdelhepdt der pdelheden/ dooz betwelcke de mensche niet en kan verrijgen de tijdeliche ruste/ ende het ghenoege des ghemoets/ veel wepniger het hooghste goet/ twelck is de ewige saligheyt. Te gelijcke is zijn dooznemen/ alle menschen met sijn exempel ofte doozganck aen te leyden tot bzoemigheyt ende Godsaligheyt. Tot desen eynde beschrijft hy dooz eerst in het hojts den loop sinnes levens/ende waer in dat hy pziincipalich sijn genoechte ende vermaech genomen hebbe. Waer nae verhaelt hy oock / dat hy ghelet heeft op den handel ende wandel daer mede haer vele menschen in dit leven meest bekommeren/ zijnde meestendeels pdelheden/ia oock wel godt loofse overdenkingen/ hy betuyghende/ dat de Alwijse ende Almachtige Gode/ alles (siet ende rogeert nae sinen wille ende welbehagen/ ende dat de saecken in de werelt geensins by geballe toe en gaen/ ghelijck vele menschen haer selven inbeelden. Epndelich vermaent Salomo a'le menschen/ dat sy God sulen bzeesen ende oprechtelich dienen/ ende alle goede wercken oeffenen/ met eere ende bzoemigheyt/ haer verheugende in't gene dat sy vande milde hande Godes ontfangen hebben/ Insonderhepdt dewijle sy noch jonck/ sterck/ ende by verstande zijn/ het ghestrenghe oordeel Godes althijt dooz oogen hebbende.

Wat den Titel deses Boecks aengaet / die is in't Hebzeus Moheleth/ in't Griecis Ecclesiastes. Moheleth/ komt van Mahal/ dat is/ bergaderen / ende het beteeckent soo veel als bergaderende/ te weten / Een bergaderende siele/ dat is / persone. Alle menschen zijn van natnere als verstopde schapen/ doch Gode sendt sijne dienaers upt / als herders / om de selve te bergaderen. Enige wepenen/ dat Moheleth is een van de eygene namen des Conincks Salomo/ 't welck sy daer upt besuypen/om datter in dit Boeck doozgaens in her mannelich gesachte staet/ amar Moheleth. Wit is mede d'opinie veler onder de Joodische Rabbinen.

Wat nu aengaet den Griecischen Titel deses Boecks/ Ecclesiastes/ dat is/ Prediker/ dien en moet men hier alsoo niet verstaen/ als of Salomo sich daer toe begeben hadde/om dooz de Gemeente te prediken/ (dit was eghentlick het ampt der Propheten/ Pzesteren ende Leviten / maer ten dien aensten / dat hy hier als een pzedicatie doet in dit Boeck/ vol van goede stichteliche leeringen ende onderwijfingen: Ende het kan wel wesen/ dat hy deselve heeft gelesen/ of lesen laten in een volke/ bergaderinghe der Gemeente. Andze verstaen dooz her woort Ecclesiastes/ eenen die in de Gemeente een Reven doet / gelijck die plachten te doen/ die dooz de bergaderinge der Selooyigen hare begangene sonden opentijlich belijden.

't Hooge Liedt Salomons.

DE Authent ofte beschrijver deses Boecks is Salomo/ die het selve beschreeven heeft dooz ingheben des Heiligen Geests. Het is een ghespreck tusschen Christum als Bruydegom/ende de Bruyt sijne kercke / onder het dooz-beeldt van Salomo ende sijne Bruyt: in boeghen als in den 4. Psalm. Oock spreken in dit Hooghe-Liedt somtijts de bynden des Bruydegoms/ ende de Bruyt-maeghen der Bruydt. Onder den name van de Dienten des Bruydegoms kan men verstaen de oprechte/ brome/ Godsalige Propheten des Ouden / ende d' Apostelen des Nieuwen Testaments/ mitsgaders alle getrouwe Predicanten ofte Kerckers ende doozstanders der kercke. Onder den

R E G I S T E R

van alle de
Canonijcke Boecken, Capittelen, ende Folien des
Ouden ende des Nieuwen Testaments,
Als oock de Apocryphe Boecken.

Capitt.		Fol.	Capitt.		Fol.
I.	Genesis.	1	xxb.	J. der Coningen.	133
ii.	Exodus.	21	xxix.	J. der Chroniken.	143
xxb.	Leviticus.	37	xxxb.	J. der Chroniken.	255
xxb.	Numeri.	49	x.	Estra.	168
xxiiij.	Deuteronomium.	65	xij.	Rehemia.	172
xxij.	Josua.	78	x.	Esther.	177
xxi.	Richteren.	88	xij.	Job.	181
iiij.	Ruth.	97	xi.	Psalmen.	191
xxi.	J. Samuels.	99	xxi.	Proverb. Spzeucken Salomons.	214
xxiiij.	J. Samuels.	111	xij.	Ecclesiastes, of Wbediker.	224
xxij.	J. der Coningen.	122	xij.	De Hooge-Rede Salomons.	227

De Boecken der Propheten.

ixb.	Jesaja.	229	iiij.	Jona.	306
xi.	Jeremia.	248	bij.	Micha.	301
xxb.	Laegh-Niederer Jeremie.	268	iiij.	Nahum.	303
xxb.	Ezechiel.	270	iiij.	Habakuk.	304
xij.	Daniel.	289	iiij.	Sephania.	305
xiiij.	Ysaia.	294	ij.	Haggai.	305
ij.	Joel.	297	xiiij.	Zacharia.	306
ix.	Amos.	298	iiij.	Maleachi.	310
j.	Obadja.	300			

Boecken des Nieuwen Testaments.

xxb.	Euangelium Matthaei.	1	iiij.	J. I. Tot den Thessalonicensen.	82
xbi.	Euangelium Marci.	13	bi.	J. I. Men Timotheum.	83
xxiiij.	Euangelium Luce.	21	iiij.	J. I. Men Timotheum.	84
xxi.	Euangelium Joannis.	34	ij.	Men Titum.	86
xxb.	Handelingen der Apostelen/beschre- den door Lucam.	45	i.	Men Philemon.	87
			xij.	Tot den Hebrezen.	87

De Sendt-brieven Pauli.

xbj.	Tot den Romeynen.	58
xbj.	J. Tot den Cozinthen.	64
xij.	J. I. Tot den Cozinthen.	70
bij.	Tot den Galaten.	74
bij.	Tot den Ephesen.	76
iiij.	Tot den Philippsen.	78
liij.	Tot den Colossensen.	80
b.	J. Tot den Thessalonicensen.	81

d' Algemeene Sendt-brieven.

b.	Sendt-brief Jacobi.	93
b.	J. Sendt-brief Petri.	93
iiij.	J. I. Sendt-brief Petri.	95
b.	Sendt-brief Joannis.	96
j.	J. I. Sendt-brief Joannis.	97
j.	J. I. Sendt-brief Joannis.	97
j.	De Sendt-brief Jude.	98
xxij.	De Openbaringe Joannis.	98

d' Apocryphe Boecken.

ix.	Het J. I. Boeck Esdras.	1	j.	melick, Het Gebedt Maria/ende c Gesangh der 3 Mannen in den gloepende oven.	44
xbj.	Het J. I. Boeck Esdras.	6	j.	De Historie van Susanna/ ende	44
liij.	Het Boeck Tobie.	14	j.	Van Bel ende den Draeck.	45
xbj.	Het Boeck Judith.	17	j.	Het Gebedt van Manasse.	46
xix.	Het Boeck der Wifshet.	22	xbj.	J. Boeck der Machabeen.	46
li.	Ecclesiasticus, Jesu Sirach.	27	xb.	J. I. Boeck der Machabeen.	46
bij.	Het Boeck Baruch, met den Sendt- brief Jeremie.	42	bij.	J. I. Boeck der Machabeen.	66
bij.	Het Verhanghsel aen Esther.	42			
	Genige Verhanghselen aen Daniel/na-				

Adam.

Genesis, Cap. ij. iij.

Paradijs,

Maer, schiep hy hem: k **Maer** ende **Wijf** schiep
19. 4. hyse. Ende **Gode** seggende: **Gode** 28
1. **Gen.** 3. septe tot hen: **Wdeft** burchbaer/en ber-
17. menighbulbiget/ende verbullet de aerde/
en 9. 1. 3. ende onderwerptse/ en hebber heerschap=
m **Gen.** 9. ppe ober de visschen der Zee / ende ober
3. het ghebogelte des hemels/ ende ober al
13. 1. 10. 4. het ghebierde dat op der aerde kruypt.
1. 4. 15. Ende **Gode** septe: **Ster**/m ich hebbe u- 29
lieden al het zaet-zaepende krypt ghege-
ben/dar op de gantsche aerde is/ende alle
gheboomte in het welke zaet-zaepende
boom-bzucht is: het zy u tot spijsse.
n **Ps.** 104. n **Maer** alle gebierte der aerde/en allen 30
14. gebogelte des hemels / ende allen krypt-
penden gebierte op der aerde/daer een le-
vendige siele in is/(hebb' ich) al 't groen
krypt tot spijsse/gegeven: ende het was
also. Ende **Gode** sach al wat hy ghe- 31
o **Deute.** maecht hadde/ ende siet / o het was seer
32. 4. goet: doe was 't abonot gheueest/ ende
Maer. 7. t was moogen geueest de sefte dagh.
37

Het ij. Capittel.

Gode rust op den sevendend dach, v. 1. 2. Se-
gentende heyligh dien, 3. Verordent
natuerlijke middelen tot vruchtbaer-
heyt des aerdricks, 5. Naerder verhael
van de scheppinge des menschen nae lich-
aem ende siele, 7. **Gode** stelt den mensche
in het Paradijs, 8. het welke beschreven
wort met de rivieren van dien, 9. Verbot,
nopende den boom der kennisse des goets
ende quaets, 17. **Adam** geest den gedier-
ten hare namen, 19. Breeder verhael van
de Scheppinge der vrouwe, 21. Die van
Adam gekent, ende met sonderling genoe-
ghen aen-genomen wordte, 23. De echte-
laet, 24. Naechteyde der menschen, 25.

Also zijn volbzacht de hemel ende de 1
a **Exo.** 20. aerde/ende al haer heyt. a **Als** nu 2
11. **Gode** op den sevendend dach volbzacht
en 31. hadde sijn werck/dar hy ghemaecht had-
de/ heeft hy gerust op den sevendend dach
14. van al sijn werck/ dat hy gemaect hadde.
1. 4. 4. Ende **Gode** heeft den sevendend dach ge- 3
segent/ende dien geheyligh/om dat hy op
den selde gerust heeft van al sijn werck/
t welck **Gode** gheschapen hadde om te
holmaken. Dit zijn de gheboorten des 4
hemels ende der aerde/ als sy geschapen

Nota. werden: ten dage als de **hEEKE** **Gode**
waer dit de aerde ende den hemel maechte: Ende 5
voordt allen strupch des belts/ eer hy inder aer-
de **E** de was/ende alle 't crupt des belts / eer
E mer het uytspoor: want de **hEEKE** **Gode**
groote en hadde niet doen regenen op der aerde/
Letteren ende daer en was geen mensche geweest
is / daer om den aerthodem te bouwen. **Maer** 6
staet het een damp was opgegaen uyt der aerde:
hebreys ende bebochtighde den gantschen aerdt-
voordt bodem. Ende de **hEEKE** **Gode** had- 7
t **hE** de den mensche geformeert uyt b het stof
in **hE** der aerden/ende in sijne neusgaten gebla-
es korter den adem des levens: alsoo wert de
t **hE** mensche tot eene levendige siele. **Doe** 8
b 1. **Coz.** hadde de **hEEKE** **Gode** eenen Hof ge-
15. 47. plant in Eden/tegen 't Oosten: ende hy
c 1. **Coz.** seide aldaer den mensche/dien hy gefoz-
15. 45. meert hadde. Ende de **hEEKE** **Gode** 9
hadde alle gheboomte uyt het aerdrick
doen spuyten/ hegeerlich booz' tgesich-
d **hE** 2. t/ende goet ter spijsse: ende d den Boom
7. des Levens in het midden van den Hof:
ende den Boom der kennisse des goets
ende des quaets. Ende eene riviere 10
was booztgaende uyt Eden/om besen hof
te bewateren/ ende wert van daer ver-
deelt/ ende wert tot vier hoofden. **De** 11
man der eerster riviere is **Pison**: dese is

t die het gantsche land van **Abila** om-
12. loops/daer het gont is: Ende het gont
deses lants is goet: daer is [oock] **Be-**
13. dola/ ende de steen **Sardoni**. Ende de
naem der tweeder riviere is **Gihon**:
dese is 't die het gantsche land **Assy-**
14. omloopt. Ende de naem der derde ri-
viere is **Euphrat**: dese is gaende na het
oosten van **Assy**: ende de vierde riviere
15. is **hE**zar. So nam de **hEEKE** **Gode**
den mensche/ ende settede hem in den
Hof Eden om dien te bouwen/ ende dien
16. te bewaren. Ende de **hEEKE** **Gode**
gehoort den mensche/ seggende: Van al-
len boom deses hofs sult ghy vzelijch
17. eten: **Maer** van den boom der kennisse
des goets ende des quaets / daer van en
sult ghy niet eten: want ten daghe/als
ghy daer van eet/ sult ghy den doot ster-
18. ven. **Och** hadde de **hEEKE** **Gode**
ghesproken: **Yer** en is niet goet dat de
mensche alleen zy: ich sal hem een hulpe
maechen [die] als tegen hem over zy.
19. Want als de **hEEKE** **Gode** uyt den
aerden alle 't gebierte des belts/ende al
t gebogelte des hemels ghemaecht had-
de/so bracht hyse tot **Adam** / om te sien/
hoe hyse noemen soude:ende so als **Adam**
alle levendige siele noemen soude / dat
20. soude sijn naem zijn. **So** hadde **Adam**
genoemt de namen van al het bee / ende
van het gebogelte des hemels/ ende van
al 't gebierte des belts: maer voor den
mensche en bondt hy gene hulpe [die] als
21. tegen hem over ware. **Doe** dede de **hEEKE** **Gode**
hEEKE **Gode** eenen diepen slaep op
Adam balle/ende hy siep:ende hy nam
eene van sijne ribben / ende sloot der sel-
22. ver plaats toe [met] vleesch. Ende de
hEEKE **Gode** bouwde de ribbe / die
hy e van **Adam** genomen hadde/ tot eene g
vrouwe: ende hy brachtse tot **Adam**.
23. **Doe** septe **Adam**: Dese is ditmaal
f been van mijne beerten / ende vleesch
van mijnen vleesche: men salse **Mannin**.
ne heeten: om datse uyt den man genome
24. is. g **Daerom** sal de man sijnen vader h
ende sijn moeder verlaten / ende sijnen
wijbe aenkleben/ ende sy sullen tot een **Eph**.
25. vleesch zijn. Ende sy waeren bepte
i naecht/ **Adam** ende sijn wijf:ende sy en i
schaenden haer niet.

Het iij. Capittel.

De Duyvel verfoert de Vrouwe door de
Slanghe ver. 1. De Vrouwe wordt ver-
leyt, ende overtreedt, als oock de Man, 6.
waer van sy terstont het gevoelen hebben
7. **Gode** spreekt op haer beyde beken-
nisse de sententie, over de Slanghe, de
Vrouwe, ende den Man, met ingevoegde
belofte des Salmakers, 8. **Adam** noemt
sijn wijf **Heva**, 20. Sy worde beyde van
Gode ghekleet, bespot, van den boom des
levens verstoeten, ende uyt den Paradijsse
gebannen, 21.

De Slanghe nu was listigher dan al
t gebierte des belts / het welke de
hEEKE **Gode** ghemaecht hadde: ende
sy septe tot de vrouwe: **Is** 't oock dat
Gode gheseyt heeft / **Ghy** lieden en sult
niet eten van allen boom deses hofs?
2. Ende de vrouwe septe tot de slanghe:
Van de burcht der boommen deses hofs
3. sullen wy eten. **Maer** van de burcht
des Booms / die in 't midden des hofs
is / heeft **Gode** gheseyt: **Ghy** en
sult van die niet eten / noch die aen-
roeren / op dat ghy niet en sterbet.
4. **Doe** septe de slanghe a tot de vrouwe a 2 **Coz.**
Ghy lieden en sult den doot niet ster-
den.

Val des menschen, Messias.

Het I. Boeck Mosis. Cap. iij. Kain, Habel. Fol: 2

b Joh. 2. ven. Maer b Godt weet / dat ten da- 5
 44 ghe als ghy daer van eret / soo sullen
 uwe ooghen geopent worden: ende ghy
 sult als Godt wesen / kennende het goet
 ende het quaet. Ende de vrouwe sach / 6
 dat die boom goet was / tot spijsse / ende
 dat hy een lust was door de ooghen / iac
 een boom die degerlich was om ver-
 standigh te maken / ende sy nam van sij-
 ne brycht / ende at: ende sy gaf oock ha-
 ren man met haer / c ende hy at. Doe 7
 14. 15. werden haer bejder ooghen gheopent /
 etc. ende sy werden gewaer / dat sy d naect
 1. Tim. 2 waren / ende sy hechten bijgeboom-blade-
 14 deren te samen / ende maecten sich scho-
 d Gen. 2. ten. Ende sy hoorzden de stemme des 8
 25 h E E K E P Godts / wandelende in den
 hof / aen den windt des daeghs: hoe ver-
 derghde sich Adam / ende zijn wijs / door
 het aengesicht des h E E K E P Godts
 in t midden van t gheboomte des hofs.
 Ende de h E E K E P Godt riep Adam / 9
 ende seide tot hem: Waer zijt ghy? En 10
 hy seide: Ich hoorde uwe stemme in den
 hof / ende ich dreefse / want ich ben
 naect / daerom verberghde ich my. En 11
 hy seide: Wie heeft u te hennen ghege-
 ven / dat ghy naect zijt? Hebt ghy van
 dien boom ghegeten / van welken ich u
 gheboodt / dat ghy daer van niet eten en
 soude? Doe seide Adam: De vrouwe 12
 die ghy my gegeven hebt / die heeft my
 van dien Boom ghegeven / ende ich
 hebbe ghegeten. Ende de h E E K E 13
 Godt seide tot de vrouwe: Wat is dit
 (dat) ghy gedaen hebt? Ende de vrouwe
 seide: e Die slange heeft my hebzogen
 ende ich hebbe ghegeten. Doe seide de 14
 h E E K E P Godt tot die slange: Dewij-
 le ghy dit ghedaen hebt / so zijt ghy ver-
 bloecht boven al het vee / ende boven al
 t ghebeerte des veldts: op uwen buich
 sult ghy gaen / ende stof sult ghy eten
 alle de daghen uwer levens. Ende ich 15
 sal t byantschap setten tusschen u / ende
 tusschen dese vrouwe / en tusschen uwen
 sade: g dat selve sal u den kop vermozse-
 len / ende ghy sult het de versenen ver-
 mozelen. Tot de vrouwe seide hy: 16
 Ich sal seer vermenghbuldighen uwe
 sinerte / namelijk / uwer brycht / met siner-
 te sult ghy kinderen baren: ende tot
 uwen man sal uwe begeerte zijn / h ende
 hy sal over u heerschappye hebben.
 Ende tot Adam seide hy: Dewijle 17
 1. Tim. 2 ghy gelustet hebt nae de stemme uwer
 wijs / ende van dien boom gegeten / daer
 ich u van gheboodt / seggende: Ghy en
 sult daer van niet eten: so zijt ghy aerdt-
 rijck om uwen wilse verbloecht / ende
 niet sinerte sult ghy daer van eten alle
 de dagen uwer levens. Oock sal het u 18
 doornen ende distelen voortbrengen: en-
 de ghy sult het krupt des veldts eten:
 In t sweet uwer aenschijns sult ghy 19
 broodt eten / tot dat ghy tot d aerde we-
 derheert / dewijle ghy daer upt genomen
 zijt: want ghy zijt stof / ende ghy sult tot
 stof wederkeeren. Doozts noemde 20
 Adam den name sijnes wijs Haba: om
 dat sy een moeder aller levendigen is.
 Ende de h E E K E P Godt maecte 21
 Adam ende sinen wijde rocken van bel-
 len / ende toochte hen aen. Doe seide de 22
 h E E K E P Godt: Siet / de mensche is
 geworden als onser een / kennende t goet
 ende t quaet: Nu dan / dat hy sijne hant
 niet upt en stecke / ende neme oock van
 den Boom des Lebens / ende etc / ende le-
 ve in eeuwigheit: Soo verbonde hem 23
 de h E E K E P Godt upt den hof van
 Eden / om den aerdbodem te bouwen /

24 daer hy upt ghenomen was. Ende hy
 dreef den mensche upt: ende selve Che-
 rubim teghen t Oosten des hofs Eden /
 ende een blammigh lemmet eenes
 sweerts / dat sich omkeerde: om te bewa-
 ren den wech van den boom des levens-

Het iij. Capittel.

Kain ende Habel worden geboren. v. 1. Sy
 offeren beyde / maer Habels Offer is den
 Heere aengenaem. 3. waer over Kain sich
 vergramt / ende van Godt bestraft wort. 5.
 hy doot sinen broeder. 8. word daer
 over van God tot reden gestelt. ende ont-
 sanght sin vonnis. 9. gaet doolen van
 Godts aengesicht / bouwt / ende ghewint
 kinderen. 16. Lamech neemt twee wij-
 ven / ende ghewint kinderen. 19. spreekt
 trots ende verniet. 23. Seth ende Enos
 worden geboren. ende de openbare Gods-
 dienst wort herstelt. 25.

1 E Nde Adam bekende tba sijne hup-
 vrouwe: ende sy wert swanger ende
 baerde Kain / ende seide: Ich hebbe een-
 nen man van den h E E K E P verkegen.
 2 Ende sy boer boort te baren sinen
 broeder Habel: ende Habel werdt een
 Schaepherder / ende Kain werdt een
 3 Landbouwer. Ende het gheschiede ten
 eynde teeneriger dagen / dat Kain van de
 brycht des lants den h E E K E P offer
 4 brycht. Ende Habel die brycht oock
 van de eerstgebozene sijner schapen / en-
 de van haer vet: a Ende de h E E K E P Heb. 11
 5 sach Habel / ende sijn offer aen: Maer
 Kain ende sijn offer en sach hy niet aen:
 doen ontstach Kain seer / ende sijn aen-
 6 gesicht verbiel. Ende de h E E K E P
 seide tot Kain: Waerom zijt ghy ontsche-
 ken / ende waerom is u aengesicht ver-
 7 ballen? Jffer niet / indid ghy wel doet /
 verhooginghe: ende soo ghy niet wel en
 doet / de soude licht ad de deure: sijn be-
 geerte is doch tot u / ende ghy sult over
 8 hem heerschen. Ende Kain sprack met
 sinen broeder Habel: Ende het gheschiede
 als sy in t veld waren / dat Kain tegens
 sinen broeder Habel opstont / b en sloech
 9 hem door. Ende de h E E K E P seide tot
 Kain: Waer is Habel uw broeder / ende
 hy seide: Ich en weet (het) niet / ben ich
 10 mijnes broeders hoeder? Ende hy se-
 de: Wat hebt ghy gedaen? c daer is een
 stemme des bloedts uwer broeders: dat
 11 tot my roept vanden aerdbodem. En-
 de nu / zijt ghy verbloecht: vanden aerdt-
 bodem / die sinen mond heeft opgedaen
 om uwer broeders bloed van uwe hant
 12 te ontfangen. Als ghy den aerdbodem
 bouwen sult / hy en sal u sijn vermoghen
 niet meer gheben: d ghy sult swerben
 13 ende doolende zijn op aerden. En Kain
 seide tot den h E E K E P: Wijne misdaet
 is grooter / dan dat sy vergheten worde.
 14 Siet / ghy hebt my hede verdraden van
 den aerdbodem / ende ich sal booz u aen-
 gesicht verbozen zijn: ende ich sal swer-
 ben / ende doolende zijn op her aerde: en
 e het sal gheschieden / dat / al die my bindt /
 15 my sal doot slaen. Doch de h E E K E P
 seide tot hem: Daerom al wie Kain doot-
 slaet / sal sevenvoudich ghewroken wor-
 den: Ende de h E E K E P selde een teec-
 ken aen Kain / op dat hem niet en ver-
 16 sloeghe / al wie hem bonde. Ende Kain
 ginck upt van het aengesicht des h E E
 K E P: ende hy woonde in het land
 17 Rod / ten Oosten van Eden. Ende
 Kain bekende sijne hupvrouwe ende sy
 werdt bevrucht / ende baerde Hanoch:
 Ende

Hanoeh. Lamech. Seth.

Genesis, Cap. v. vj.

Noachs geboorte.

ende hy bouwde eenen Stadt/ende noemde den naem der selver Stadt nae den naem sijns soons Hanoeh. Ende aen Hanoeh 18 wert Hiraab gebozen/ ende Hiraab gewan Methusael/ ende Methusael/ ghevan Lamech. Ende Lamech nam sich twee 19 wijven: de naem vande eerste was/ Ada/ ende de naem vande andere/ Zilla. En 20 Ada baerde Jabel: dese is gheweest een vader der ghenen die tenten bewoonde/ ende beest hadden. Ende de naem sijns 21 broeders was Jubal: dese was de vader van alle die harpen ende Orgelen hielden. Ende Zilla die baerde ookt u- 22 balcain/ eenen Leermester van allen wercker in hoyer ende pfer: ende de 23 fuster van uhalcain was Naema. Ende Lamech septe tot sijne wijven Ada ende Zilla: hoorz mijne stemme/ ghy wijven Lamechs/ neemt ter oord mijn rede: hoorz 24 want ick sloege wel eenen man doot/ om mijne wonde/ ende eenen jonghelinc/ om mijne wunde. Want kain sal s seven- 25 boudich geworpen worden: maer Lamech s sevenrich-mael seven mael. Ende 26 Adam bekende wederom sijne huyfzou- 27 we/ ende sy baerde eenen sone/ ende hy noemde sinen naem Seth: want Godt heeft mi sijnzack sjeen ander zaet geset hoorz Habel: want kain hem dootgesla- 28 gen heeft. Ende den selven Seth wert 29 ook een soon gebozen/ ende hy noemde sinen naem Enos: doe begonnen den Naem des hCECCE aen te roepen.

Het v. Capittel.

Wederhael van menschen scheppinge, v. 1.
2. Adams nacomelingen worden nae sijn evenbeeld geboren, 3. register van dien, door Seths linie, tot op Noach: ende haren ouderdom, 4. Henoch wandelt met Godt, ende wort wech ghenomen, 22. Noachs geboorte, ende sonen, 28.

Dit is het Boec van Adams geslacht: 1 teuten daghe als Godt den mensche 2 schiep/ maecte hy hem a na de gelijcke- 3 nisse Godes. b Adam ende Wif schiep 4 ende 5. hse/ende segendese/ ende noemde haren naem/ Mensche/ ten dage als sy gescha- 6 pen werden. Ende Adam leefde hon- 7 dert ende dertich jaren/ende gewan (een- 8 den soon) na sijne ghelijchenisse/ nae sijn evenbeeld: ende noemde sinen name/ 9 Seth. Ende Adams dagen/ na dat hy 10 Seth gewonnen hadde/ sijn geweest acht 11 hondert jaer: ende hy gewan sonen ende dochteren. So waren alle de dagen van 12 Adam/ die hy leefde/ negen hondert jaer/ ende dertich jaer: ende hy sterf. Ende 13 Seth leefde hondert ende vijf jaren: ende hy gewan Enos. Ende Seth leefde na 14 dat hy Enos gewonnen hadde/ acht hon- 15 dert ende seven jaren: ende hy gewan sonen ende dochteren. So waren alle de 16 dagen van Seth negen hondert ende twaelf jaer: ende hy sterf. Ende Enos leefde 17 negentig jaer: ende hy gewan Kenan. 18 Ende Enos leefde/ nae dat hy Kenan gewonnen hadde/ acht hondert ende vijf- 19 tien jaer: ende hy gewan sonen ende doch- 20 teren. So waren alle de dagen van 21 Enos negen hondert ende vijf jaren: ende hy sterf. Ende Kenan leefde sbeventich 22 jaer: ende hy gewan Mahalaleel. En 23 Kenan leefde/ na dat hy Mahalaleel ge- 24 wonnen hadde/ acht hondert ende veer- 25 tich jaer/ ende hy gewan sonen ende doch- 26 teren. So waren alle de dagen van Kenan negen hondert ende tien jaren: ende

15 hy sterf. Ende Mahalaleel leefde vijf 16 ende tseftich jaren: ende hy gewan 17 Jered. En Mahalaleel leefde/ na dat hy Jered gewonnen hadde/ acht hondert ende dertich jaer: ende hy gewan sonen ende dochteren. So waren alle de dagen van Mahalaleel acht hondert ende vijf ende negentig jaer: ende hy sterf. En Jered leefde 18 hondert ende twee ende tseftich jaer: ende hy gewan s Henoch. Ende Jered leefde 19 de/ na dat hy Henoch ghewonnen hadde/ acht hondert jaer: ende hy gewan sonen ende dochteren. So waren alle de da- 20 gen van Jered negen hondert ende twee ende tseftich jaer: ende hy sterf. Ende 21 Henoch leefde vijf ende tseftich jaer: ende hy gewan Methusalah. Ende Henoch 22 h wandelde met God/ na dat hy Methusa- lah gewonnen hadde/ drie hondert jaer: ende hy ghewan sonen ende dochteren. 23 So waren alle de dagen van Henoch/ drie hondert ende vijf ende tseftich jaer. Henoch 24 dan wandelde met God: ende hy en was niet meer: want Godt nam hem 25 wech. Ende Methusalah leefde hon- 26 dert seven ende tachtentich jaer: ende hy ghewan Lamech. Ende Methusalah 27 leefde/ na dat hy Lamech gewonnen had- 28 de/ seven hondert ende twee ende tachtentich jaer: ende hy gewan sonen ende doch- 29 teren. So waren alle de dagen van Methusalah negen hondert ende negen 30 ende tseftich jaer: ende hy sterf. Ende La- mech leefde hondert ende twee ende tachtentich jaer: ende hy gewan eenen sone. 31 Ende hy noemde sinen name Noach/ segghende: Dese sal ons troosten over ons werch/ en over de smerte onser han- 32 den/ van wege het aerdrich dat de hCECCE verhoert heeft. Ende Lamech 33 leefde/ na dat hy Noach gewonnen had- 34 de/ vijf hondert ende vijf ende negentich jaer: ende hy gewan sonen ende dochteren. 35 So waren alle de dagen van Lamech seven hondert ende seven ende tseftentich 36 jaer: ende hy sterf. Ende Noach was vijf hondert jaer out: ende Noach gewan Sam/ Cham/ ende Japhet.

Het vj. Capittel.

Gemeyne wellust, ende groote boosheit der menschen veroorsaken na een reysje van 120. jaren. den Sunday 1. v. 2. Reusen. Noach vindt ghenade by Godt, ende ontfaecht bevel, ende voorschrift van het maken der Arke, 8. 14. Godts verbondt met Noach, 18. Bevel van allerley ghedierde, ende voorraet van spijse te nemen in de Arke, 19.

En de het geschiede/ als de menschen 1 op den aerdbodem begonnen te vermenighbuldigen/ ende hen dochters ghe- 2 bozen werden: Dat Godes sonen de dochteren der menschen aensaden/ dat sy schoon waren/ ende sy namen hen wijsen 3 upt alle/ die sy verhozen hadden. Dese 4 septe de hCECCE: Mijn Geest en sal niet in dewijcheit rusten met den mensche/ dewijle hy oock vleesch is: doch sijn- 5 ne dagen sullen sijn hondert ende twintich jaer. In die dagen waren der Reu- 6 sen op der aerde/ ende oock daer nae/ als Godt sonen tot dochteren der menschen ingegaen waren/ ende sich kinderen ge- 7 wonnen hadden: dese sijn de gheweldige/ die van oudts gheweest sijn mannen van 8 name. Ende de hCECCE sacht/ dat de boosheit der menschen menighbuldich 9 was op der aerde/ ende a al het gedicht a 10 fel der ghedachten sijnes herten allen 11 dage

Arke op 't geberchte Ararat.

Genesis, Cap. viij. ix.

Wateren nemen af

Het viij. Capittel.

De Fonteynen des afgronts, ende de wolcken worden gestopt, waer door de wateren stille worden, ende allenckens verlopen, vl. 1. De Arke set haer aeder op 't geberchte van Ararat. 4. Noach laet eene Rave vliegen, ende daer na eene Duyve, die meteen Olijf-taccken weder comt, 7. Het aerttrick is weder droogh, 13. Noach gaet met al, dat by hem was, op Gods bevel, uyt de Arke, 16. Bouwt eenen Alraer, ende offert, 20. Godt belooft de aerde niet meer also om 's menschen wille te verderven, 21.

Ende Godt gedachte aen Noach / ende aen al het beest / dat met hem in de Arke was / en God dede eenen wint ober d' aerde dooz gaen / ende de wateren wierden stille.

Doe werden de fonteynen des afgronts / ende de stuyfen des hemels ghesloten: en de plas-regen van den hemel wert ophgehouden. Waer toe keerden de wateren weder van boven der aerde / henen ende weder bloepende: ende de wateren namen af ten eynde van hondert ende vijftigh dagen. Ende de Arke rustede in de sevendende maent / op den seventienden dagh der maent / op de berghen van Ararat.

Ende de wateren waren gaende / ende afnemende tot de tjiende maent: in die tiende maent Jop den eersten der maent / werden de tappen der berghen ghesien.

Ende het gheschiede ten eynde van beertigh daghen / dat Noach de venster der Arke / die hy ghemaect hadde / open dede. Ende hy liet eene Rave uyt: die dichtwijls henen ende weder ginck / tot dat de wateren van boven der aerde verdooght waren. Daer na liet hy eene Dupbe van sich uyt / om te sien of de wateren ghelicht waren van boven den aerdbodem. Maer de Dupbe en hondt gheene ruste voor het hol hare boots: soo keerde sy weder tot hem inde Arke: want de wateren waren op de gantsche aerde: ende hy stact sijne handt uyt / ende namse / ende brachtse tot sich in de Arke.

Ende hy verberde noch sefen andere dagen: doe liet hy de Dupbe wederom uyt de Arke. Ende de Dupbe quam tot hem tegen den about-tijt / ende vier een af ghebroken olijf blad was in haren beek: so merckte Noach / dat de wateren van boven der aerde / gelicht waren.

Doe hertoefde hy noch sefen andere dagen: ende hy liet de Dupbe uyt / maer sy en keerde niet meer weder tot hem.

Ende het gheschiede in het ses hondertste ende eerste jaer / in die eerste maent Jop den eersten der selver maent / dat de wateren dooghten van boven der aerde: doe dede Noach het decksel der Arke af / ende sach toe / ende siet den aerdbodem was gedoocht.

Ende in die twee ende maent / op den sefen en twintighsten dagh der maent / was de aerde ooghedooght. Doe sprack Godt tot Noach / seggende: Gaet uyt de Arke: ghy / ende uwe huyf / uwe zonne / ende uwe sonen / ende de wijven uwer sonen met u. Al het geberchte dat met u is / van allen bleeschen / en gebogelte / ende aen beest / ende aen al het kruppel gedierte / dat op der aerde

kruppt / doet met u uptgaen: ende dat 22. 28. sp overloedelick boort-teelen op der aerde / ende bruchtbaer zijn / ende vernieuwulden op der aerde. Doe ginck Noach uyt / ende sijne sonen / ende sijne huyf / uwe / ende de wijven sijner sonen

19 met hem. Al het gedierte / al het kruppel gedierte / ende al het gebogelte / al wat sich op der aerde roert / na hare gheslachten / gingen uyt de Arke. En Noach bouwde den Alraer: en eenen Alraer: ende hy nam van al het beest / en van al het reyn gebogelte / ende offerde brand-offer ten op dien Alraer. Ende de Heere roock dien liefsticken reuch / en de Heere septe in zijn heere: Ick en sal doortaelen den aerdbodem niet meer verbleeschen om des menschen wille: want het gebichtsel van 's mensche herte is boos: van sijner d'jeucht aen: ende ick en sal doortaelen niet meer al het levende slaen: 22. gelijck als ick gedaen hebbe. En sullen alle de daghen der aerde / en sullen zaeyinge / ende ooght / ende houde / ende hitte / ende somer / ende winter / ende dach / ende nacht / niet ophouden.

Het ix. Capittel.

Godt vernieuwt sijnen zegen nae den Sundvloed over de menschen, vl. 1. vergunt, ende verbiedt haer sekere spijs, 3. verordent straffe op den doot slach, 5. stelt den regen-boghe tot een teycken sijn verbonst, dat gheen algemeyne Sundvloed meer op aerden comen sal, 9. Noach plant den Wijn-stock, 20. ende wordt in den slaep des dronckenschaps van weghen sijner naectheyt van Cham beschimpt, 22. Die daer over met sijne naekelinghen wordt vervloect, 25. maer Sem ende Japheth gelegent, 26. Noachs ouderdom, ende doot, 29.

Ende Godt segende Noach ende sijnen sonen / ende hy septe tot hem: Zicht bruchtbaer ende vernieuwulden / ende de verbulst der aerde. En ulieder beest / ende ulieder verschickinge sy ober al het gedierte der aerde / ende ober al het gebogelte des hemels: in al wat sich op den aerdbodem roert / en in alle visschen der Zee: sy zijn in uwe hant overgegeven.

3. Al wat sich roert / dat lebendig is / sy u tot spijs: ick heb het u al gegeven: 4. lijk b' het groene krup. c. Doch het bleesch met sijne ziele [dat is] sijne bloet / de / en sult ghy niet eten. d. Ende doortaelen ick sal u bloet / het bloet / uwer ziele / en sult ghy niet eten. e. Die des mensche bloet bergiet / sijn bloet sal doortaelen den mensche vergoten worden: want Godt heeft den mensche / na sijn beelt gemaect. Maer ghy sult niet bruchtbaer / ende vernieuwulden: want ghy sult overloedelick boort op der aerde / ende vernieuwulden: 8. dight op der selve. Noach septe Godt tot Noach / ende tot sijnen sonen met hem / seggende: Maer ick / a siet / ick richtte mijn Verbondt op met u / ende met uwen zaden na u. Ende met alle lebendige ziele / die met u is / van 't gebogelte van 't beest / ende van alle gedierte der aerde met u: van alle die uyt de Arke gegaen zijn / tot al het gedierte der aerde toe. Ende ick richtte mijn Verbondt op met u / dat niet meer alle bleesch van de wateren des vloets sal worden uptgecoert: ende dat ter geen vloet meer zijn en sal / om d'aerde te verberden. Ende God septe: Dit is het teycken des verbonts / dat ick geset heb tusschen mi / ende tusschen u / ende tusschen alle lebendige ziele / die met u is: tot eeuwighe geslachten. Mijnen Voge hebbe ick gegeven / in de wolcken / die sal sijn tot een teycken des verbonts tusschen

4. lijk b' het groene krup. c. Doch het bleesch met sijne ziele [dat is] sijne bloet / de / en sult ghy niet eten. d. Ende doortaelen ick sal u bloet / het bloet / uwer ziele / en sult ghy niet eten. e. Die des mensche bloet bergiet / sijn bloet sal doortaelen den mensche vergoten worden: want Godt heeft den mensche / na sijn beelt gemaect. Maer ghy sult niet bruchtbaer / ende vernieuwulden: want ghy sult overloedelick boort op der aerde / ende vernieuwulden: 8. dight op der selve. Noach septe Godt tot Noach / ende tot sijnen sonen met hem / seggende: Maer ick / a siet / ick richtte mijn Verbondt op met u / ende met uwen zaden na u. Ende met alle lebendige ziele / die met u is / van 't gebogelte van 't beest / ende van alle gedierte der aerde met u: van alle die uyt de Arke gegaen zijn / tot al het gedierte der aerde toe. Ende ick richtte mijn Verbondt op met u / dat niet meer alle bleesch van de wateren des vloets sal worden uptgecoert: ende dat ter geen vloet meer zijn en sal / om d'aerde te verberden. Ende God septe: Dit is het teycken des verbonts / dat ick geset heb tusschen mi / ende tusschen u / ende tusschen alle lebendige ziele / die met u is: tot eeuwighe geslachten. Mijnen Voge hebbe ick gegeven / in de wolcken / die sal sijn tot een teycken des verbonts tusschen

5. Die des mensche bloet bergiet / sijn bloet sal doortaelen den mensche vergoten worden: want Godt heeft den mensche / na sijn beelt gemaect. Maer ghy sult niet bruchtbaer / ende vernieuwulden: want ghy sult overloedelick boort op der aerde / ende vernieuwulden: 8. dight op der selve. Noach septe Godt tot Noach / ende tot sijnen sonen met hem / seggende: Maer ick / a siet / ick richtte mijn Verbondt op met u / ende met uwen zaden na u. Ende met alle lebendige ziele / die met u is / van 't gebogelte van 't beest / ende van alle gedierte der aerde met u: van alle die uyt de Arke gegaen zijn / tot al het gedierte der aerde toe. Ende ick richtte mijn Verbondt op met u / dat niet meer alle bleesch van de wateren des vloets sal worden uptgecoert: ende dat ter geen vloet meer zijn en sal / om d'aerde te verberden. Ende God septe: Dit is het teycken des verbonts / dat ick geset heb tusschen mi / ende tusschen u / ende tusschen alle lebendige ziele / die met u is: tot eeuwighe geslachten. Mijnen Voge hebbe ick gegeven / in de wolcken / die sal sijn tot een teycken des verbonts tusschen

6. Die des mensche bloet bergiet / sijn bloet sal doortaelen den mensche vergoten worden: want Godt heeft den mensche / na sijn beelt gemaect. Maer ghy sult niet bruchtbaer / ende vernieuwulden: want ghy sult overloedelick boort op der aerde / ende vernieuwulden: 8. dight op der selve. Noach septe Godt tot Noach / ende tot sijnen sonen met hem / seggende: Maer ick / a siet / ick richtte mijn Verbondt op met u / ende met uwen zaden na u. Ende met alle lebendige ziele / die met u is / van 't gebogelte van 't beest / ende van alle gedierte der aerde met u: van alle die uyt de Arke gegaen zijn / tot al het gedierte der aerde toe. Ende ick richtte mijn Verbondt op met u / dat niet meer alle bleesch van de wateren des vloets sal worden uptgecoert: ende dat ter geen vloet meer zijn en sal / om d'aerde te verberden. Ende God septe: Dit is het teycken des verbonts / dat ick geset heb tusschen mi / ende tusschen u / ende tusschen alle lebendige ziele / die met u is: tot eeuwighe geslachten. Mijnen Voge hebbe ick gegeven / in de wolcken / die sal sijn tot een teycken des verbonts tusschen

7. Die des mensche bloet bergiet / sijn bloet sal doortaelen den mensche vergoten worden: want Godt heeft den mensche / na sijn beelt gemaect. Maer ghy sult niet bruchtbaer / ende vernieuwulden: want ghy sult overloedelick boort op der aerde / ende vernieuwulden: 8. dight op der selve. Noach septe Godt tot Noach / ende tot sijnen sonen met hem / seggende: Maer ick / a siet / ick richtte mijn Verbondt op met u / ende met uwen zaden na u. Ende met alle lebendige ziele / die met u is / van 't gebogelte van 't beest / ende van alle gedierte der aerde met u: van alle die uyt de Arke gegaen zijn / tot al het gedierte der aerde toe. Ende ick richtte mijn Verbondt op met u / dat niet meer alle bleesch van de wateren des vloets sal worden uptgecoert: ende dat ter geen vloet meer zijn en sal / om d'aerde te verberden. Ende God septe: Dit is het teycken des verbonts / dat ick geset heb tusschen mi / ende tusschen u / ende tusschen alle lebendige ziele / die met u is: tot eeuwighe geslachten. Mijnen Voge hebbe ick gegeven / in de wolcken / die sal sijn tot een teycken des verbonts tusschen

8. Die des mensche bloet bergiet / sijn bloet sal doortaelen den mensche vergoten worden: want Godt heeft den mensche / na sijn beelt gemaect. Maer ghy sult niet bruchtbaer / ende vernieuwulden: want ghy sult overloedelick boort op der aerde / ende vernieuwulden: 8. dight op der selve. Noach septe Godt tot Noach / ende tot sijnen sonen met hem / seggende: Maer ick / a siet / ick richtte mijn Verbondt op met u / ende met uwen zaden na u. Ende met alle lebendige ziele / die met u is / van 't gebogelte van 't beest / ende van alle gedierte der aerde met u: van alle die uyt de Arke gegaen zijn / tot al het gedierte der aerde toe. Ende ick richtte mijn Verbondt op met u / dat niet meer alle bleesch van de wateren des vloets sal worden uptgecoert: ende dat ter geen vloet meer zijn en sal / om d'aerde te verberden. Ende God septe: Dit is het teycken des verbonts / dat ick geset heb tusschen mi / ende tusschen u / ende tusschen alle lebendige ziele / die met u is: tot eeuwighe geslachten. Mijnen Voge hebbe ick gegeven / in de wolcken / die sal sijn tot een teycken des verbonts tusschen

9. Die des mensche bloet bergiet / sijn bloet sal doortaelen den mensche vergoten worden: want Godt heeft den mensche / na sijn beelt gemaect. Maer ghy sult niet bruchtbaer / ende vernieuwulden: want ghy sult overloedelick boort op der aerde / ende vernieuwulden: 8. dight op der selve. Noach septe Godt tot Noach / ende tot sijnen sonen met hem / seggende: Maer ick / a siet / ick richtte mijn Verbondt op met u / ende met uwen zaden na u. Ende met alle lebendige ziele / die met u is / van 't gebogelte van 't beest / ende van alle gedierte der aerde met u: van alle die uyt de Arke gegaen zijn / tot al het gedierte der aerde toe. Ende ick richtte mijn Verbondt op met u / dat niet meer alle bleesch van de wateren des vloets sal worden uptgecoert: ende dat ter geen vloet meer zijn en sal / om d'aerde te verberden. Ende God septe: Dit is het teycken des verbonts / dat ick geset heb tusschen mi / ende tusschen u / ende tusschen alle lebendige ziele / die met u is: tot eeuwighe geslachten. Mijnen Voge hebbe ick gegeven / in de wolcken / die sal sijn tot een teycken des verbonts tusschen

10. Die des mensche bloet bergiet / sijn bloet sal doortaelen den mensche vergoten worden: want Godt heeft den mensche / na sijn beelt gemaect. Maer ghy sult niet bruchtbaer / ende vernieuwulden: want ghy sult overloedelick boort op der aerde / ende vernieuwulden: 8. dight op der selve. Noach septe Godt tot Noach / ende tot sijnen sonen met hem / seggende: Maer ick / a siet / ick richtte mijn Verbondt op met u / ende met uwen zaden na u. Ende met alle lebendige ziele / die met u is / van 't gebogelte van 't beest / ende van alle gedierte der aerde met u: van alle die uyt de Arke gegaen zijn / tot al het gedierte der aerde toe. Ende ick richtte mijn Verbondt op met u / dat niet meer alle bleesch van de wateren des vloets sal worden uptgecoert: ende dat ter geen vloet meer zijn en sal / om d'aerde te verberden. Ende God septe: Dit is het teycken des verbonts / dat ick geset heb tusschen mi / ende tusschen u / ende tusschen alle lebendige ziele / die met u is: tot eeuwighe geslachten. Mijnen Voge hebbe ick gegeven / in de wolcken / die sal sijn tot een teycken des verbonts tusschen

11. Die des mensche bloet bergiet / sijn bloet sal doortaelen den mensche vergoten worden: want Godt heeft den mensche / na sijn beelt gemaect. Maer ghy sult niet bruchtbaer / ende vernieuwulden: want ghy sult overloedelick boort op der aerde / ende vernieuwulden: 8. dight op der selve. Noach septe Godt tot Noach / ende tot sijnen sonen met hem / seggende: Maer ick / a siet / ick richtte mijn Verbondt op met u / ende met uwen zaden na u. Ende met alle lebendige ziele / die met u is / van 't gebogelte van 't beest / ende van alle gedierte der aerde met u: van alle die uyt de Arke gegaen zijn / tot al het gedierte der aerde toe. Ende ick richtte mijn Verbondt op met u / dat niet meer alle bleesch van de wateren des vloets sal worden uptgecoert: ende dat ter geen vloet meer zijn en sal / om d'aerde te verberden. Ende God septe: Dit is het teycken des verbonts / dat ick geset heb tusschen mi / ende tusschen u / ende tusschen alle lebendige ziele / die met u is: tot eeuwighe geslachten. Mijnen Voge hebbe ick gegeven / in de wolcken / die sal sijn tot een teycken des verbonts tusschen

12. Die des mensche bloet bergiet / sijn bloet sal doortaelen den mensche vergoten worden: want Godt heeft den mensche / na sijn beelt gemaect. Maer ghy sult niet bruchtbaer / ende vernieuwulden: want ghy sult overloedelick boort op der aerde / ende vernieuwulden: 8. dight op der selve. Noach septe Godt tot Noach / ende tot sijnen sonen met hem / seggende: Maer ick / a siet / ick richtte mijn Verbondt op met u / ende met uwen zaden na u. Ende met alle lebendige ziele / die met u is / van 't gebogelte van 't beest / ende van alle gedierte der aerde met u: van alle die uyt de Arke gegaen zijn / tot al het gedierte der aerde toe. Ende ick richtte mijn Verbondt op met u / dat niet meer alle bleesch van de wateren des vloets sal worden uptgecoert: ende dat ter geen vloet meer zijn en sal / om d'aerde te verberden. Ende God septe: Dit is het teycken des verbonts / dat ick geset heb tusschen mi / ende tusschen u / ende tusschen alle lebendige ziele / die met u is: tot eeuwighe geslachten. Mijnen Voge hebbe ick gegeven / in de wolcken / die sal sijn tot een teycken des verbonts tusschen

13. Die des mensche bloet bergiet / sijn bloet sal doortaelen den mensche vergoten worden: want Godt heeft den mensche / na sijn beelt gemaect. Maer ghy sult niet bruchtbaer / ende vernieuwulden: want ghy sult overloedelick boort op der aerde / ende vernieuwulden: 8. dight op der selve. Noach septe Godt tot Noach / ende tot sijnen sonen met hem / seggende: Maer ick / a siet / ick richtte mijn Verbondt op met u / ende met uwen zaden na u. Ende met alle lebendige ziele / die met u is / van 't gebogelte van 't beest / ende van alle gedierte der aerde met u: van alle die uyt de Arke gegaen zijn / tot al het gedierte der aerde toe. Ende ick richtte mijn Verbondt op met u / dat niet meer alle bleesch van de wateren des vloets sal worden uptgecoert: ende dat ter geen vloet meer zijn en sal / om d'aerde te verberden. Ende God septe: Dit is het teycken des verbonts / dat ick geset heb tusschen mi / ende tusschen u / ende tusschen alle lebendige ziele / die met u is: tot eeuwighe geslachten. Mijnen Voge hebbe ick gegeven / in de wolcken / die sal sijn tot een teycken des verbonts tusschen

Noach, Geslacht-

Het I. Boeck Mosis, Cap. x. xj:

-Register. Fol. 4

tusschen my/ende tusschen de aerde. En 14
het sal geschieden als ick wolcken oer
d'aerde brengen; dat dese hoghe sal gesien
worden inde wolcken. Dan sal ick ge- 15
denken aen mijn verbont; /welc is tus-
schen my/ende tusschen u/ ende tusschen
alle lebendige ziele van allen bleesch :
ende de materen sullen niet meer wesen
tot enen Vloet; om alle bleesch te her-
verben. Als desen hoghe inde wolcken 16
sal zijn; so sal ick hem aensien/om te ge-
denken aen het ewich verbont tusschen
Gode/ ende tusschen alle lebendige zie-
le van allen bleesch/dat op der aerden
is. So seide dan God tot Noach: Dit 17
is het teeken des verbonts/dat ick op-
gericht hebbe tusschen my/ende tusschen
alle bleesch/dat op der aerden is. En 18
de sonen Noachs die uyt de Arke gin-
gen/waren; Sem/ende Cham/ende Ja-
pheth: en Cham die is de vader van Ca-
naan. Dese drie waren de sonen van 19
Noach: ende van dese is de gantsche aer-
de overspreet. Ende Noach begon een 20
Acker-man te zijn: ende hy plante eenen
wijnngaert. Ende hy dronck van dien 21
wijn/ende wert droncken: ende hy ont-
bloote sich in't midden sijner tente. En 22
Cham / Canaans vader / sach sijns va-
ders naechtheit/ ende hy gaf het sijnen
kinderen boederen daer byten te kennen.
Doe nam Sem/en Japheth een kleer; 23
ende sy ledden't op haer bedder schou-
deren/ende ginghen achterwaerts/ende
bedeckten de naechtheit hares vaders:
ende haer aenghesichten waren achter-
waerts/gekeert; /so dat sy de naechtheit
hares vaders niet enagen. Ende Mo- 24
ach ontwaecte van sijnen wijn/ende hy
merckte wat sijn kleynste soon hem ge-
daen hadde. Ende hy seide: Werbloecht 25
zy Canaan: een knecht der knechten zy
hy sijnen boederen. Woorden seide hy: 26
Gezeghent zy de y E E K E / de Godt
Sems: ende Canaan zy hem een knecht.
Godt hiepe Japheth uyt/ ende hy 27
woone in Sems tenten: ende Canaan zy
hem een knecht. Ende Noach leefde na 28
den Vloet; drie hondert en vijftich jaer.
So waren alle de dagen van Noach/ne- 29
gen hondert en vijftich jaer: en hy sters-

Het x. Capittel

Wibreydiaghe des menschelicken geslachte
door de drie sonen van Noach; welcker
nae-komelingen met hare woon-plaetsen
verhaelt worden. Van Japheth. v. 2. Van
Cham. 6. Onder dese zijn Nimrod, ende
Assur. 8. 11. van Sem. 21.

14. **15.** **16.** **17.** **18.** **19.** **20.** **21.** **22.** **23.** **24.** **25.** **26.** **27.** **28.** **29.**
a 1Ch20. **D**it nu zijn de geboorten van a Noe 1
14. dachs sonen; Sem/Cham/ende Ja-
pheth: ende van hen werden sonen gebo-
ren na den Vloet. De b sonen Japheths 2
b 1Ch20. zijn; Gomer/ende Magog/ende Madai/
1.5. ende Javan/ende Tubal/ende Mesech/
ende Tiras. Ende de sonen Gomers 3
zijn: Askenaz/ende Kiphat/ende Togar-
ma. Ende de sonen Javans zijn; Elisa/ 4
ende Tarfis; Chittim ende Dodanim.
Van dese zijn verbeelt de Eplanden
der volcken in hare Landtschappen/elck
na sijn sprake: na hare hupsghesinnen/
a 1Ch20. onder hare volcken. Ende c Chams so- 6
1.8. nen zijn: Cus ende Mitraim/ende Put/
ende Canaan. Ende de sonen van Cus 7
zijn; Seba/ende Yabila/ende Sabta/ en
Raema/ ende Sabtechja: ende de sonen
van Raema zijn; Scheba/ ende Dedan.
a 1Ch20. Ende d Cus gewan Nimrod: dese be- 8
1.10. gon gheweldich te zijn op aerden. Hy 9
was een gheweldich jager voor het aen-

gesicht des y E E K E P: daerom wort
geseyt; Gelyck Nimrod een geweldich
jager voor het aenghesicht des y E E
10 K E P. En het beginsel sijnes rijcks
was Babel/ende Erech/ende Accad/ en
11 Calne inden lande Sinear. Wt dit sel-
ve lant is Assur upgegaen/ en heeft ge-
bouwt Nineve/ende Rehoboth/ Ir/ende
12 Calah/ Ende Kesen/ tusschen Nineve/
ende tusschen Calah: dat is die groore
13 stadt. Ende Mitraim gewan Ludim/
ende Knamim/ende Elshabim/ende Naph-
14 thum. En Bathrusim/ende Castuhim/
van waer de Philistijnen upghelomen
15 zijn/ende Caphthozim. En Canaan ge-
wan Sidon/ sijnen eerste ghebozenen/ende
16 Beth. Ende den Jebusi/ende den Emo-
17 ri/ende den Gergasi: Ende den Hibbi-
18 ende den Arhi/ ende den Sini. En den
Arbadi/ ende den Zemari/ ende den Ya-
machji: ende daer na zijn de hupsghesinnen
19 der Canaaniten verspreet. Ende de
lant-pale der Canaaniten was van Si-
don/daer ghy gaet nae Gerar tot Giza
toe: daer ghy gaet nae Sodom ende Go-
20 morra/ende Adama/ende Zeboim tot La-
sa toe. Dit zijn Chams sonen/ na hare
hupsghesinnen/nae hare spraken: in hare
21 lantschappen/ in hare volckeren. Voor
zijn Sem/sonen/ gebozen/ de selve is ooc
de vader aller sonen van Heber/ gheboer
22 van Japheth de grootste. e Sems so-
nen waren Elam/ende Assur/ende Ar-
23 phaasab/ende Lud/ende Aram. Ende
Arams sonen waren Uz/ende Hul/ende
24 Gether/ende Mas. Ende g Arphas-
sah ghewan Selah: ende Selah gewan
25 Heber. Ende Heber werden twee sonen
gebozen: des eenen naem was Peleg:
want in sijne dagen is de aerde verbeelt/
ende sijnes boeders naem was Johtan.
26 Ende Johtan gewan Almodad/ en Se-
27 leph/ en Hazarmabai/ende Jarah: En
28 Haboram/ende Mial/ende Dilha. En-
de Obal/ende Abimael/ ende Scheba.
29 Ende Pyhit/ende Havila/ende Jo-
bab: dese alle waren Johtans sonen.
30 Ende hare wooninge was van Mescha
af/daer ghy gaet nae Sephar/ t geberch-
31 te van't Gosten. Die zijn Sems sonen/
na hare hupsghesinnen/nae hare spraken:
in hare lantschappen/nae hare volcker-
32 Dit zijn de hupsghesinnen der sonen van
Noach/nae hare geboorten/ in hare vol-
keren: ende van dese zijn de volckeren op
de aerde verbeelt na den Vloet.

Het xj. Capittel.

Alle menschen hadden tot deser tijdt toe es-
nerley sprake. v. 1. De kinderen der men-
schen bestaen eene Stadt; met eenen seer
hooghen Toren uyt enckele trotsheydt te
bouwen. 2. Godt belet haer werck door
verdeylinge der spraken, ende verstroytse
van malkanderen door de werelt. 3. Babel
bekomt daer van den name. 9. Sems nae-
komelingen tot op Abraham. 10. die met
synen vader, Sarai, ende Lot, treckt uyt Vr-
der Chaldeen na Haran. 29.
Ende de gantsche aerde was van een-
en leyen sprake/ ende eenen leyen woo-
2 den. Maer het geschiede/ als sy tegen
t Gosten togen/ dat sy ene leechte bon-
den inden lande a Sinear/ende sy woon-
3 den aldaer. Ende sy seiden een peber
tot sijnen naesten: kom aen/laet ons ri-
chelen stricken/ ende wel doogharden:
ende de tichel was hen voor steen/ ende
4 t lijn was hen voor leem. Ende sy se-
den; kom aen/laet ons booz ons ewe-
lijc Stad.

Toorn te Babel.

Genesis, Cap. xij.

Abram, Sarai

Stadt bouwen/ende eenen Toorn/diens
opperste inden Hemel 3p / ende laet ons
eenen name door ons maken : op dat wy
niet mischijde ober de gantsche aerde ver-
stroopt en worden. **Gen. 11.1**
Doe quam de HCE 5
neder / om te besien de Stadt ende
den Toorn/die de kinderen der menschen
bouwden. Ende de HCE 6
sieh / sp zijn eenerley volck/ende hebben
alle eenerley spake/ende dit is 't dat sp
beginnen te maken : maer nu / en soude
hen niet afgesneden worden al wat sp
bedacht hebben te maken : Kom aen /
laet ons neder baren/ ende laet ons hare
spake aldaer veruieren : op dat een pe-
ghelijch de spake sijnes naesten niet en
b Deut. 11.1. b Alsoo verstroopte de HCE 8
van daer ober de gantsche aerde/ende
de sp hielden op de Stadt te bouwen.
Daerom noemden haren name Ba-
bel : want aldaer veruierde de HCE 9
de spake der gantscher aerde/ende
dan daer verstroopte de HCE 10
ober
de gantsche aerde. c Dit zijn de geboor-
ten van Sem : Sem was hondert jaer
out/ende ghewan Arphaxad/twee jaren
17. Ende Sem leefde na dat
hy Arphaxad gewonnen hadde/bijf hon-
dert jaer/ende hy gewan sonen ende doch-
teren. Ende Arphaxad leefde bijf 12
dertich jaer/ende hy gewan Selah. En 13
Arphaxad leefde na dat hy Selah ghe-
wonnen hadde/bijf hondert ende drie ja-
ren/ende hy gewan sonen ende dochteren.
Ende Selah leefde dertich jaer/ende 14
hy gewan Heber. Ende Selah leefde 15
na dat hy Heber ghewonnen hadde/bijf
hondert ende drie jaren : ende gewan so-
nen ende dochteren. Ende Heber leefde 16
de vier en dertich jaer/ende gewan Pe-
leg. Ende Heber leefde na dat hy Pe-
leg ghewonnen hadde/bijf hondert ende
dertich jaer : ende hy gewan sonen ende
dochteren. Ende Peleg leefde dertich 18
jaer/ende hy gewan Kechu. Ende Pe-
leg leefde na dat hy Kechu ghewonnen
hadde / twee hondert ende negen jaren :
ende hy ghewan sonen ende dochteren.
En Kechu leefde twee en dertich jaer : 20
ende hy gewan Serug. En Kechu leefde 21
de nae dat hy Serug ghewonnen hadde/
twee hondert ende seven jaren : ende hy
gewan sonen ende dochteren. Ende Se-
rug leefde dertich jaer/ende gewan Ra-
hoz. Ende Serug leefde na dat hy Ra-
hoz gewonnen hadde/twee hondert jaer :
ende hy ghewan sonen ende dochteren.
Ende Rahoz leefde / neghen en twintich 24
jaer/ende gewan Terah. En Ra-
hoz leefde na dat hy Terah ghewonnen
hadde/hondert ende negentien jaer/ende
hy gewan sonen ende dochteren. Ende 26
Terah leefde tseventich jaer : ende ge-
wan Abzam/Rahoz/ende Haran. En 27
dit zijn de geboorten van Terah : Terah
gewan Abzam/Rahoz/ende Haran/ende
Chaldéen. Ende Haran ende Rahoz 29
namen hen wijben : de naem van Abzams
hupfrouwe was Sarai : ende de naem
f Gen. 22 van Rahozs hupfrouwe was f Milca/
20 een dochter van Haran/bader van Mil-
g Gen. 16 ca/ende bader van Jisca. Ende g Sa-
rai was onvruchtbaer : sp en hadde geen
ende 18. kind. h Ende Terah nam Abzham sp-
11. 12. nen sone / ende Lot Harans sone / sijnes
d Jos. 24 soons sone/ende Sarai sijne schoon doch-
2. ter/sijnes soons Abzham's hupfrouwe/
ende sp togen met haer lieden upt Wj der
Chaldéen / om te gaen nae het land Ca-

naan : ende sp quamen tot Haran/ende
32 maanden aldaer. Ende de daghen van
Terah waren twee hondert ende vijf ja-
ren/ende Terah sterf te Haran.

Het xij. Capittel.

Abram treckt, op Gods bevel ende beloften
met Sarai. Lot, ende alles wat hy tot Ha-
ran geworven hadde, van daer na 't land
Canaan. v. l. Komt hy Sichem ende Be-
thel/ende stelt aldaer, na Gods verchij-
ninge, den openbaren Gods dienst aen. 6.
Treckt vermids dieren tijdt in Egypten,
ende begeert, dat Sarai segge, datse hijn
suster zy: waer door Sarai hem ontnomen,
maer door Gods wonderlike, ende gena-
dige beschickinge wedergegeven wort. 14

1 DCE HCE nu hadde tot Abzam
gheseyt/ Gaet aghy upt u land/ en-
de upt uwe marghshup/ ende upt uwe
hadens hups/ nae het land dat ich u wij-
2 sen sal. Ende ich sal u tot een groot
volck maken/ende u segenen/ende uwen
name groot maken/ende weest een segen-
3 Ende ich sal segenen/die u segenen/ende
vervloechen/ die u vloechen : b Ende in u
sullen alle geslachten des aerdrychs ge-
4 segent worden. Ende Abzam toech he-
nen/ ghelijch de HCE tot hem ghe-
sproken hadde/ende Lot toogh met hem/
ende Abzam was bijf en tseventich ja-
5 ren out/doe hy upt Haran giack. c En
Abzam nam Sarai sijne hupfrouwe/en-
de Lot sijnes broeders sone/ende alle ha-
re hare/die sp geworven hadden/ende de
zielen die sp vercregen hadden in Haran/
ende sp togen upt om te gaen nae het land
Canaan/ende sp quamen in het land Ca-
6 naan. Ende Abzam is door getogen in
dat land tot aen de plaetse Sichem/tot
aen het eycken bosch More : ende d de
Canaaniten waren doe ter tijdt in dat
7 land. Soo verscheen de HCE tot
Abzam/ende seide / e Wnen zide sal ich
dit land gheuen : doe bouwde hy aldaer
eenen Altaer den HCE / die hem
8 verscheen was. Ende hy bzack op dan
daer na 't gebrachte regen 't oosten Be-
thel/ende hy sloech sijne rente op : zynde
Bethel tegen 't westen/ende Ai tegen
't oosten : ende hy bouwde daer den
HCE eenen Altaer / ende riep den
9 name des HCE aen. Daer nae
vertooch Abzam/gaende ende treckende
10 na 't Zuiden. Ende daer was hong-
er in dat land : so toogh Abzam af na Egypten/
om daer als een vreemde linc te ver-
keeren / dewijle de hong-er swaer was in
11 dat land. Ende het gheschiede als hy
naerderde om in Egypten te kom-
seide tot Sarai sijne hupfrouwe : Siec
doch/ich weet dat ghy een-
12 schoone van aensicht : Ende het sal ge-
schieden als u de Egyptenaers sullen
sien/soo sullen sp segghen : Dat is sijne
hupfrouwe/ende sp sullen sp dooden/en-
13 u in het leuen behouden. f Seght doch-
ghy zyt mijn suster : op dat het my wel
gae om u / en mijne ziele om uwent wille
14 leue. Ende het gheschiede/ als Abzam
in Egypten quam / dat de Egyptenaers
dese vrouwe saghen / dat sp seer schoon
15 was. Doch saghen haer Pharaos Woz-
sien/ende pzeuse hy Pharaos : ende die
vrouwe wert inech genomen na Pharaos
16 hups. Ende hy dede Abzam goet / om
harent wille : so dat hy hadde schapen/en-
runderen/ende ezelen/ende knechten/en-
de marghen / ende ezelen / ende he-
17 melen. Maer de g HCE plaechde g
Pharaos met groote plaggen / oock sijn
hups/

Lot. Abrams krijgh.

Het I. Boeck Mosis.

Cap. xij. xiiij.

Fol. 5

hups / eer oofsalte hant Sarai Abrams
hupszouwe. Doe riep Pharo Abram / 18
ende sende: Wat is dit / dat ghij my ghe-
daen hebt: waerom en hebt ghij my niet
te kennen gegeven / dat sy uwe hupszou-
we is: Waerom hebt ghij geseyt: Sy 19
is mijn suster / soo dat ic sie my tot een
hupszouwe soude genomen hebben: ende nu
siet daer is uwe hupszouwe / neemt se
ende gaet heen. Ende Pharo gehooft 20
te sinen mannen van wegen hem / ende sy
gheseyden hem / ende syne hupszouwe
ende alles wat hy hadde.

Het xij. Capittel

Abram treckt mer Sarai. Lot ende grooten
rijckdom uyt Egypten weder nae: t landt
Canaan ende staet sich neder by Bethel. 1.
Abram ende Lot vermits veelheyde van
haer beyder have ende vee misghaders ha-
rer Herderen twist scheyden van malkan-
deren. 5. Lot treckt na de schoone lant-
treke van Sodom. 10. Godt verschijnt
Abram / ende wederhaelt syne beloften.
14. Abram reysst op Gods bevel om t
lant Canaan te besien ende staet sich neder
by Hebron / ende bouwt den Heere eenen
Altar. 17.

Afsoo tooch Abram op uyt Egypten
nae: t Zuiden / by ende syne hups-
zouwe / ende al wat hy hadde / ende Lot
met hem. Ende Abram was seer rijk / 2
in vee / in silver / en in goud. Ende hy
ginc volcens syne rypen / van t Zuiden
den tot Bethel toe / a tot aen de plaetse
8. daer syne tente inden beginne ghesceet
was / tusschen Bethel ende tusschen He-
bron / tot de plaetse des Altars: dien hy
in t eerste daer gemaect hadde: ende
b. 4. Abram heeft alder den 5. naem des
24. h. G. E. M. aenroepen. Ende Lot / 5
ende 12. 8 die met Abram tooch / hadde oock scha-
c. 36 pen / ende runderen / ende tenten. Ende
7. dat land en droechse niet om samen te
woonen: want hare have was vele / so dat
sy t samen niet en konnen woenen. En 7
daer was twist tusschen de Herders van
Abrams hee / ende tusschen de Herders
d. 12 van Lots hee: Doch woonde doe de 6.
naemten / ende Phereziten in dat landt.
Ende Abram sende tot Lot / En laet 8
doch geene twistlinge zijn tusschen my
ende tusschen u / ende tusschen mijn her-
ders / ende tusschen uwe Herders / want
e. 20 my zijn mannen broeders. Ende 9
15 het gantsche landt hoorde u aenghesicht:
En 34. 10. sehende u doch van nu: so ghij de sin-
kerhandt (siet) / so sal ic ter rechterhandt
gaen: ende so ghij de rechterhandt / so sal
ich ter sinckerhandt gaen. Ende Lot 10
hieff syne oogen op / ende hy sach de gant-
sche blachte der Jordane / dat se die ghe-
heel bevochtiche: eer de h. G. E. M. So-
dom / ende Gomorra / herdoeren hadde /
was se als den hof des h. G. E. M. als
Egyptenlant / als hy hinc toe: 11
So hoort Lot booz hem de gantsche
11 blachte der Jordane / ende Lot troch te-
gen t Gosten / ende sy werden ghesche-
den / d'een van den anderen. Abram 12
c. 12 woonde in de steden der blachte / ende
18. 18. sloech tenten tot aen Sodom toe. 13
de mannen van Sodom waren boos / ende
20. 20. groote sondaers tehen den h. G. E. M.
16. Ende de h. G. E. M. sende tot Abram / 14
49 na dat Lot van hem ghescheiden was:
Vest my uwe oogen op / ende siet van de
plaetse daer ghij zijt / doot waerts / ende
g. 12. 12. Westwaerts / ende Westwaerts / ende
7. 7. Want al dit landt / dat is

ghij siet / dat sal ic u gheben / ende uwen
ende 15. 7
16 zede tot in ewichheit. Ende 18
u zaet steilen als het stof der aerde: soo
en 17. 8
dat / indien pemandt het stof der aerde / 26. 4
konnen tellen / sal ooc u zaet getelt woe-
en 26. 4
17 den. Maecht u op / wandelt doot dit
Act. 7. 5
lant in syne lenghte / ende in syne breed-
h. 15
18 te: want ic sal t u geben. Ende Abram
5. 5
sloech tenten op / ende quam / ende woon-
ende 17. 4
de / aende epken bosschen van Mamre /
Deut. 10
die hy Hebron zijt / ende hy bouwde al-
22
daer den h. G. E. M. eenen Altar.

Het xiiij. Capittel

De Coninghen van Sodom / ende d' andere 4.
steden vallen af van Kedor Laomer. 4.
worden daer over van hem / met hulpe
van drie Coninghen: bekrijght ende over-
i. 10. 14
wonnen. vl. r. Sodom wort geplunderd /
ende Lot neffens andere geuancelic wech
gevoert. 11. Abram dir hoorende / treckt
mer sijn volc ende bontgenooten op / ver-
volgt dese Coninghen / overvalste ende
slaet se / ende verlost Lot niet d' andere ge-
vanghene. 14. Wort nae de victorie ver-
verscht ende gesezent van den Coninc en-
de Priester Melchizedek / dien hy tienden
van den buyt geeft. 18. ende sweert dat
hy van al / wat den Coninghen van Sodom
toe quam / voor sich niens en begeerde. 21.
1. Ende het gheschiede inde dagen Am-
raphels des Conincs van Sinear /
Kriochs des Conincs van Elasar
Kedor Laomers des Conincs van
Elam / ende Tidal / des Conincs der
2. Volcheren: Dat sy krijgh boerden met
Bera Coninc van Gomorra: Sinar
Coninc van Sodom / ende mer Birsa
Coninc van Adama: ende Seneber Co-
ninc van Zebaim: ende den Coninc van
3. Bela: dese is Zoar. Dese alle hoeghe-
den sich t samen in den dale Siddim / dat
is / de Zout-Zee. Twelf jaer hadden
sy den Kedor Laomer ghedient: maect in
5. den dertichenden jare vielen sy af. So
quam Kedor Laomer in het berchiende
jaer / ende de Coningen die met hem wa-
ren / ende sloegen de a. Kephaim in Kiste-
roth Karnaïm / ende de Zugim in Ham-
ende b. Emin in Schabe Kirathaim:
6. Ende de Horiten op hare gheberchte
Seth / tot aen het effen veldt van Paran /
7. het welc aen de woestijne is. Daer na
keerden sy wederom / ende quamen tot En-
mispat / dat is / Kades / ende sloeghen al
het landt der Amalekiten: ende oock den
Emoziter / die tot Baseson Tamar
8. woonde. Doe toogh de Coninc van
Sodom uyt / ende de Coninc van Go-
morra / ende de Coninc van Adama / en-
de de Coninc van Zebaim: ende de Co-
ninc van Bela: dese is Zoar: ende sy
stelden tegens hen slach orden in het dal
9. Siddim: Tegen Kedor Laomer den
Coninc van Elam / ende Tidal den
Coninc der Volcheren / ende Amraphel
den Coninc van Sinear / ende Krioch den
Coninc van Elasar: vier Coningen te-
10. gen byhe. Het dal nu van Siddim was
hol / Ahim putten: ende de Coninc
van Sodom ende Gomorra blachte-
den / ende vielen aldaer: ende de overge-
blevene bluscheden nae: t gheberchte.
11. Ende sy namen alle de have van So-
dom / ende Gomorra / ende alle hare swij-
12. ende trocken wech. Doch namen sy
Loth / Abrams broeders sone / ende syne
have / ende trocken wech: want hy woon-
13. de in Sodom. Doe quam daer een die
onthomen was / en bootshante t Abram
den Hebreer / die woonachtich was aen
5. de

a ond. 17

20

b Deut. 2

9. 10.

Abram. Abraham.

Het I. Boeck Mosis, Cap. xvij. xvij.

Fol. 2

oogen: ende Sarai vernederbese/ ende sy
bluchtende van haer aengesichte. Ende
de Enghel des **YHWH** hondse aen
een waterfonteyne inde woestijne/ aen de
fonteyne op den wech van **Sur**. Ende 3
hy sepde: Vagar/ ghy dienstmaecht van
Sarai/ van waer komr ghy/ ende waer
sult ghy henen gaen/ ende sy sepde: Ick
ben bluchtende van het aengesichte mij-
ner vrouwen Sarai. Doe sepde de En- 9
ghel des **YHWH** tot haer: Keert we-
derom tot uwe vrouwe/ ende vernedert
u onder hare handen. Voorder sepde de 10
Enghel des **YHWH** tot haer: Ick sal
u jaet grootelick vermenichvuldigen/ so
dat het van weghen de menichte niet en
sal gherelt worden: Doch sepde des 11
YHWH Enghel tot haer: Siet/ ghy
sijt swanger/ en sult eenen sone bare: en-
de ghy sult sinen name **Jismael** noemen/
om dat de **YHWH** uwe verdruckinghe
aengehoort heeft. En hy sal een mont- 12
ezel (van een) mensche zijn: syn hant sal
teghen allen zijn/ ende de hand van alle
teghens hem: ende a hy sal woonen booz
het aengesichte aller sijner broederen.
Ende sy noemde den name des **YHWH** 13
YHWH/ die tot haer spzack/ Ghy Godt
des aenstiens: want sy sepde/ Veb/ ick
oock hier gesien na dien/ die my aensiet/
Daerom noemde men dien put/ de b put 14
Dachai koi: siet/ hy is tusschen **Ades**/
ende tusschen **Derden**. Ende Vagar 15
baerde **Abraham** eenen sone: ende **Abraham**
noemde den name sijnes soons/ die **Va**-
gar gebaert hadde/ **Jismael**. En **Abraham** 16
was ses-en-tachtentich iaen oudt/ doe
Vagar **Jismael** den **Abraham** baerde.

Het xvij. Capittel

Godt verschijnt Abram, ende vernieuwt sy-
ne beloften ende ² verbont ¹ veran-
dert synen naem Abram in Abraham. 5.
kielt tot een teeken des verbonds de Be-
snydinghe in. 9. verandert den naem van
Sarai in Sarah, met beloften van eenen so-
ne ende groot zaet tyt haer. 15. waer
over Abraham seer verheugt is: maer bidt
voor **Jismael**, ende verkrijght eenen tijdt-
licken zeghen. 17. Abraham ende alles
wat manlick was in syn huys, wordt be-
snyden. 23.

Als nu **Abraham** negen en tnegentich 1
iaeren oudt was: soo verscheen de
YHWH **Abraham**/ ende sepde tot
hem: Ick hen Godt de Almachtighe/
a **Bob**. 3 a wandelt booz mijn aengesicht/ ende
22 zijt oprecht. Ende b ick sal mijn ver- 3
b **Bob**. 15 bondt stellen tusschen my/ ende tusschen
18 u/ c ick sal u gantsch seer vermenichvul-
Exod. 2. digen. Doe viel **Abraham** op syn aenge- 3
24 sichte: ende Godt spzack met hem/ seg-
ende 6. 4 gende: **Abraham** aengaende/ siet/ mijn ver- 4
en 26. 42 bondt is met u: ende ghy sult d tot eenen
c **Bob**. 12 bader van menichte der volcheren wor- 2
2. den. Ende uwe naem en sal niet meer 5
en 13. 16 genoemt worden **Abraham**: maer uwe naem
ende 15. sal wesen **Abraham**/ want ick hebbe u ge- 5
5. stelt eenen bader van menichte der volc- 6
d **kom**. 4 heren. En ick sal u gantsch seer bzuht- 6
17 haer maken/ ende ick sal u tot volchen
e **Mat**. 1 stelli: en c koningen sullen u boort- 6
6. etc. komen. En ick sal mijn verbont oprich- 7
ten tusschen my/ en tusschen u/ ende tus-
schen uwen zabe na u in hare geslachten/
f **Bob**. 13 tot een eewich verbont: om u te zijn tot
16 eenen Godt/ ende uwen zabe na u. En- 8
g **Bob**. 15 de g ick sal u ende uwen zabe nae u het
18 laet uwer beemdelichschappen geben/
Deut. 1. 7. geheele laet **Canaan** tot eeuwighe be- 8
8. sittinge: ende ick sal hen tot eenen Godt

9 zijn. Voorder sepde God tot **Abraham**:
Ghy mi/ sult mijn verbont houden: ghy/
10 en u zaet na u in hare geslachten. Dit
is mijn verbont/ dat ghy lieden houden
sult tusschen my ende tusschen u/ ende
tusschen uwen zabe na u: dat al wat man-
11 ick is/ u besneden worde. Ende ghy
sult het vleesch uwer boozhuyt besne- b **Net**. 7
den: ende b **dat** sal tot een teeken zijn
des verbonts tusschen my ende tusschen
12 u. Een i soonken dan dan acht daghen
sal u besneden worden/ al wat manlick
is in uwe geslachten: d'inghebozene des
hupses/ ende de gekochte met gelde van
allen bzeemden/ de welcke niet en is van
13 uwen zabe. d'inghebozene uwes hun-
ses/ ende ghekochte met uwen gelde sal
sekerlick besneden worden: ende mijn
verbont sal zijn in uieder vleesch/ ten
14 eeuwigen verbonde. Ende wat manlick
is/ de booz- huyt hebbende/ wiens booz-
huyts vleesch niet en sal besneden wor-
den/ de selve siele sal upt haere holchen
upt-geroept worden: hy heeft mijn ver-
15 bondt gebroken. Doch sepde Godt tot
Abraham: Ghy en sult uwer huyt vrou-
we Sarai name niet Sarai noemen/
16 maer haer naem sal zijn Sarah. Want
ick salse seghenen/ ende u oock upt haer
eenen sone geben: ja ick salse segenen/ so
dat sy tot volchen worden sal: koningen
der volcheren sullen upt haer worden.
17 Doe viel **Abraham** op syn aengesichte/
ende hy loech: ende hy sepde in syn her-
te: Sal eenen/ die hondert jaer out is
leen hint/ gebozen worden: ende sal Sa-
ra/ die tneghentich iaer oudt is baren?
18 Ende **Abraham** sepde tot Godt/ Och/
dat **Jismael** mochte leden booz/ u aenge-
19 sichte/ Ende Godt sepde: Voorder
k Sara/ uwe huyt vrouwe/ sal u eenen k **ond**. 18
sone baren/ ende ghy sult synen name
noemen **Jisaac**: ende ick sal mijn verbont ende 21
met hem oprichten/ tot een eewich ver- 2
20 bondt sinen zabe nae hem. Ende aen-
gaende **Jismael**/ hebbe ick u verhoort/
siet/ ick hebbe hem ghesegent/ ende sal i **Bob**. 16
hem bzuhtbaer maeken/ ende gantsch
seer vermenichvuldigen: cwaels Dorsten **ond**. 15
sal hy gheminnen/ ende ick sal hem tot 12. 16
21 een groot volck stellen. Maer mijn ver-
bondt sal ick met **Jisaac** oprichten: dien
u Sara u op desen gesetten tijdt in het m **ond**. 2
22 ander jaer baren sal. Ende hy ewich- 21. 2
de met hem te spzaken: ende Godt hoer
23 op van **Abraham**. Doe nam **Abraham**
sijnen sone **Jismael**/ ende alle de ingebo-
rene sijnes hupses/ ende alle ghekochte
met sinen ghelde/ al wat manlick was
onder de lieden des hupses **Abrahams**/
ende hy besneet het vleesch harer booz-
huyt/ even ten selven daghe/ ghelyck als
24 Godt met hem gesproken hadde. Ende
Abraham was oudt negen en tnegentich
jaer/ als hem het vleesch sijner boozhuyt
25 besneden wert. Ende **Jismael** sijn soon
was dertien jaer oudt/ als hem het
vleesch sijner boozhuyt besneden wert.
26 Eben op desen selven dach wert **Abra**-
ham besneden/ ende **Jismael** sijn soon.
27 Ende alle mannen sijnes hupses/ de
inghebozene des hupses/ ende de ghe-
kochte met ghelt/ van den bzeemden af/
werden met hem besneden.

Het xvij. Capittel.

Twee Engelen, ende de Heere selfs, verschij-
nen Abraham in ghedaente van drie man-
nep, die hy vriendelick noodigt ende ont-
haelt,

Lot. Sodomiten.

Het I. Boeck Mosis, Cap. xix.

Kol. 2

ijne beyde Dochters wort misbruyckt,
31. Daervan komen Moab ende Am-
mon. 37.

Ende die twee Engheleliken quamen te
Sodom in den avond: ende Lot
sat in de poorte tot Sodom: ende als Lot
hen sach/ stont hy op hen te gemoete/ en-
de dooch sich met het aengesichte ter aer-
de. Ende hy seide: Siet nu/ mijne heer-
2 ten heeret doch in ten hupse van uwen
knecht/ ende vernachtet/ ende a waschet
4 uwe voeten: ende ghy sult bzoegh op-
staen/ ende gaen uwer weeghs: ende sy
sephen: Heer/ maer wy sullen op de strate
6 vernachten. Ende hy hiet sy hen se 3
aen/ so dat sy tot hem inkerden/ ende qua-
men in syn hupse: ende hy maecte hen eene
maeltijt/ ende bierck ongesierde hoerckens
ende sy aten. En sy haer t' slapen lep- 4
den/ so hebben de mannen dier stad/ de
mannen van Sodom/ van den jonghten
tot den ousten tot/ dat hups omringelt:
het gantsche volck/ van het upperste epn-
de af. Ende sy riepen Lot toe/ ende sep- 5
den tot hem: Waer zijn die mannen/ die
deser nacht tot u gelomen zijn? bzuightse
uwt tot ons/ op dat wyse bekenen. Doe 6
ginch Lot uwt tot u upstighen/ ende
de hy stoot de deure achter hem toe. En 7
hy seide: Althine bzoeders/ en doet doch
geen quaet. Siet doch/ ick hebbe twee 8
dochteren/ die geenen man bekent en heb-
ben/ ick salse nu tot u upstighen/ ende
doer haer/ alsoo 't goet is in uwe ooghen/
allemick en doet. Desse mannen niers/
want daerom zijn sy onder de schadume
mijnes dachts ingegaden. Doe sephen sy/ 9
komte doer aen: doozis sephen sy: De-
sen eenen is gekomen an als een bzeem-
delinck hier/ te moonen/ ende soude hy al-
c Exo. 2. 2. sijn: c achter zijn/ nu sullen wy u meer
14 quaets doen/ dan hen: ende sy dzongen seer
Met. 7. 27 op den man/ d op Lot/ ende sy raden doe
d 2 Pet. om de deure op te dzen. Doch de man- 10
d 2. 7. 8. nen staken haer handt uwt/ ende deden Lot
tot hen in/ komen in het hups/ ende sloten
de deure toe. Ende sy sloeghe de mannen/ 11
die aen de deure des hupses waren/ met
herbinthepden/ van den kleynsten tot aen
den grootsten: so dat sy morde werden/ om
de deure te binden. Doe sephen die man- 12
nen tot Lot: Wien heet ghy hier noch
meer? enen schoonson/ ofte uwe sonen/
ofte uwe dochteren/ ende alle/ wien ghy
hebt in deser stad/ bzuengt uwt dese plaet-
se. Want wy gaen dese plaetse ber- 13
derhen: om dat haer geroep groot gewo-
den is dooz het aengesichte des y E E
a E M/ ende de y E E E E ons uwt
ghesonden heeft/ om haer te berderhen.
Doe ginch Lot uwt/ ende suzack tot sij- 14
ne schoonsonen/ die sijne dochteren nemen
souden/ ende seide: Maect u op/ gaet uwt
dese plaetse/ want de y E E E E gaet dese
stad berderhen: maer hy was in de ooghen
sijner schoonsonen/ als jockende. Ende 15
als de dageraet opginch/ dzongen de En-
gelen Lot aen/ segghende: Maect u op/
drem uwe hupszouwe/ ende uwe twee
dochteren/ die doozhanden zijn/ op dat ghy
in de ongerechtigheyt deser stad niet om-
en komt. Maer hy vertoefde: so grepen 16
dan die mannen sijne handt/ ende de hant
sijner bzouwe/ ende de handt sijner twee
dochteren/ om de verschooninghe des
y E E E E M over hem: ende sy brachten
hem uwt/ ende stelde hem byten de stad.
Ende het geschiede/ als sy hen uwt ge- 17
bracht hadden nae byten/ soo seide hy:
Behout u om uwer levens wille/ en siet
niet achter u om/ ende en staet niet op de-
se gantsche blacker: behoude u nae 't ges-

berchte hen en/ op dat ghy niet om en
18 komt. Ende Lot seide tot haer: Heer
19 doch/ Heer/ Siet doch/ uwe knecht
heeft genade gebonden in uwe ooghen/ ende
ghy hebt uwe weladighheyt groot ghe-
maect/ die ghy aen my gedaen hebt/ om
mijne siele te behouden by het leuen: maer
ic en sal niet connen behouden worden na
't gheberchte hen en/ op dat my niet mis-
schen dat quaet aen en klede ende ick
20 sterbe. Siet doch/ dese stad is nae by/
om derwaerts te bluchten/ ende sy is
kleyne: laet my doch derwaerts behouden
worden/ (is sy niet kleyne?) op dat mijne
21 siele leue. Ende hy seide tot hem: Siet/
ick hebbe u aengesichte ongenomen/ oock
in dese sake: dat ick dese stad niet om en
heer/ daer van ghy ghesproken hebt.
22 Haest/ behoudt u derwaerts: want ick
sal niers komen doen/ tot dat ghy daer
henen ingekomen zijt: daerom noemden
23 den naem deser stad/ Zoar. De Sonne
ginch op boven de aerde: als Lot te Zoar
24 in quam. Doe e dede de y E E E E
swelbel/ ende byer ober Sodom/ ende ober
Sodomra regenen/ van den y E E E E/ en 50. 46
25 uwt den hemel. Ende hy kerde de selve
steden om/ ende die gantsche blacker/ ende
alle inwoonders deser steden/ oock het
26 ghewas des landts. Ende f sijne hups-
zouwe sach omme van achter hem/ ende
27 sy meet een Sont-vlaer. Ende Aba-
ham maecte hem des selven mozhens
bzoegh op/ nae die plaetse/ daer hy booz
't aengesichte des y E E E E ghestaen
28 hadde. Ende hy sach nae Sodom ende
Sodomra tot/ ende na het gantsche landt
van die blacker: ende hy sach/ ende siet/
daer ginch een roock van den lande op/ 2
29 gelick de roock eines ohens. En het
geschiede/ doe Godt de steden deser black-
te berderf/ dat Godt aen Abraham ghe-
dachte/ ende hy seide Lot uwt het midden
deser omkeringe/ in 't omkeren dier steden/
in dewelcke Lot ghewoont hadde.
30 Ende Lot tooch op uwt Zoar/ en woon-
de op den bergh/ ende sijne twee dochters
met hem: want hy bzeefde binnen Zoar
te woenen: ende hy woonde in een swe-
loncke/ hy/ ende sijne twee dochters.
31 Doe seide de eerst-ghesone tot de
jouxte: Onse vader is out/ ende daer en
is geen man in desen lande om tot ons in
te gaen/ nae de wijse der gantscher aerde.
32 Kom/ laet ons onse vader wijn te dzin-
ken geben/ ende by hem liggen/ op dat wy
van onsen vader zaet in 't leuen behou-
33 den. Ende sy gaben dien nacht haren
vader wijn te dzinken: ende de eerst-ghes-
one quam/ ende lach by haren vader/
ende hy en wert niet ghewar in haer
34 nederleggen/ noch in haer opstaen. En-
de het geschiede des anderen daeghs/ dat
de eerst-ghesone seide tot de jouxte:
Siet ick hebbe gister nacht by mijner
vader gelegen: laet ons oock desen nacht
hem wijn te dzinken geben: gaet dan in/
licht by hem/ op dat wy van onsen vader
35 zaet in 't leuen behouden. Ende sy ga-
ben haren vader oock dien nacht wijn te
dzinken: ende de jouxte stont op/ ende
lach by hem/ ende hy en wierdt niet
ghewar in haer nederleggen/ noch in haer
36 opstaen. Ende de twee dochteren Lots
37 werden bedruucht van haren vader. En
de eerst-ghesone barde eenen son/ ende
noemde sijnen name/ Moab: dese is de
vader der Moabiten/ tot op desen dagh.
38 Ende de jouxte barde oock eenen son-
ne/ ende noemde sijnen name Ben-Ami:
dese is de vader der kinderen Am-
mongs/ tot op desen dagh.

Het

Abimelech,

Genesis, Cap. xx. xxj.

Isaac geboren,

Het xx. Capittel.

Abraham vertreckt nae Gerar, ende seydt, dat Sara synen suster zy, v. 1. Dies de Coninck Abimelech Sara laet halen, om haer te trouwen, 2. Maer Godt belet hem door plagen ende aensprake in eenen droom, 3. Daerom hy Abraham syn wijf weder geeft niet sonderlinghe beleeftheit ende geschencken, 9. Abimelech ende de syne worden door Abrahams voorbede ghesenen, 17.

Ende Abzaham reysde van daer nae 1
t'lant van 't Rycken / ende woonde
tusschen haedes ende tusschen Sur: ende
hy verheerde als vzeembelinc te Gerar.
Als nu Abzaham van Sara sijne hups- 2
b hob. 12 vrouwe gesepde hadde / a Sp is mijne su-
13 ster: so sandt Abimelech / de Koninck van
vnd. 26. 7 Gerar, ende nam Sara wegh. Maer 3
Godt quam tot Abimelech in eenen
droom des nachts: en hy septe tot hem /
Siet / ghy zijt doodt om der vrouwen
wille / die ghy wegh genomen hebt: want
sp is met eenen man ghetrouwt. Doch 4
Abimelech en was tot haer niet ghenadert: daerom septe hy: Heere / sult ghy
daer oock een rechtveerdigh volck doo-
den? Heeft hy selve my niet gesepde: Sp 5
is mijn suster: ende sp oock / heeft gesepde:
Hy is mijn broeder: in oprechtigheyt
mijnes herten / ende in repugnancie mijner
handen hebbe ich dit gedaen. En Godt 6
septe tot hem in den droom: Ich hebbe
oock geweten / dat ghy dit in oprechtig-
heyt uwes herten gedaen hebt / ende ich
heb u oock belet van tegen my te sonde-
gen: daerom en hebbe ich u niet toegela-
zen / haer aen te roeren. Soo geeft dan 7
nu deses maens hups / vrouwe wederom /
want hy is een vropheet / ende hy sal
hoor u bidden / op dat ghy levet: maer so
ghy niet wederom en gheeft / weet dat
ghy doot sult sterben sult / ghy / ende al
wat uwe is. Doe stont Abimelech smoz: 8
gen broech op / ende riep alle sijne knech-
ten / ende sprack alle dese woorden: hoor
haren oogen: ende die mannen vreesden
seer. Ende Abimelech riep Abzaham / 9
ende septe tot hem: Wat hebt ghy ons
ghedaen? ende wat hebbe ich aen u ghe-
soudicht / dat ghy over my / ende over mijn
Konincricke eene groote sonde gebacht
hebt? ghy hebt baden met my gedaen / die
wier en souden ghedaen worden. Woor- 10
der septe Abimelech tot Abzaham: Wat
hebt ghy gesien / dat ghy dese sake gedaen
hebt? Ende Abzaham septe: Want ich 11
achte / Alleen en is de vzeese Godes in
dese plaetse niet: so dat sp my om mijner
hups / vrouwen wille sullen dooden. En 12
oock is sp waerlich mijne suster / sp is
mijnes baders dochter: maer niet mijner
moeder dochter: ende sp is my ter vrou-
we gheworden. Ende het is gheschiedt / 13
als my Godt upt mijnes baders hups de-
de dwalen / so sprack ich tot haer: Dit zy
uwe welbadigheyt / die ghy by my doen
sult: aen alle plaetse daer wy homen sul-
len / b segt van my / hy is mijn broeder.
b hob. 12
13 Doe nam Abimelech schapen ende run-
deren / oock dienstmaechten / ende dienst-
maechden / ende gaffe Abzaham: ende hy
gaf hem Sara sijne hups / vrouwe weder.
Ende Abimelech septe: Siet / mijn lant 15
is hoer / u aengesichte: woont daer 't goet
is in uwe oogen. Ende tot Sara septe 16
hy: Siet / ic hebbe uwen broeder dupsent
sibderlinghen ghegeven / siet / hy zy u een
dechfel der oogen / allen die met u zijn: ja
by allen / ende weest geleert. En Abz- 17

ham hadt tot Godt: ende Godt ghenas
Abimelech / ende sijne hups / vrouwe / ende
sijne dienstmaechden / soo dat sp baerden.
18 Want de vzeese hadde alle de baer-
moeders van het hups Abimelechs
gantschelic toegesloten / ter oorsake van
Sara Abzahams hups / vrouwe.

Het xxj. Capittel.

Isaac wort nae Godts belofte geboren, ende
besneden, v. 1. Abraham houdt een groot
gastmael ter tijdt van Isaac speeninge, 8.
Ismael spoot daer mede, ende wort met sy-
ne moeder Hagar, op verfoeck van Sara,
ende Godts woort, uytgedreven, 9. Ha-
gar dwaelt inde woestynne, ende Ismael is
in perijckel van te verlmachten, 15. maer
Godt versiet het, ende trooft Hagar, 17.
Ismaels optreckinge, ende houwelick, 20.
Abimelech maect een verbont met Abra-
ham te Berseba, 22. Abraham dient ende
danckt den Heere, 33.

Ende de vzeese besocht Sara / 2
a gelijk als hy gesepde hadde: ende de
vzeese ende de Sara / gelijk als hy ge-
sepde hadde. b Ende Sara wert be-
b hob. 17
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

Godt verloeckt Abraham.

Genesis, Cap. xxij.

Fol. 6

hooft/ter plaetse daer hy is. Staet op/ 18
heft den jongen op/ ende houdt hem vast
h hoh. 16 met uwer handt/ h want ick sal hem tot
een groot volck stellen. Ende Godt 19
en 17. 20 opende hare ooghen/ dat sy eenen water-
put sach: ende sy ginck/ ende bulde de
flesche met water/ ende gaf den jonghen
te driencken. Ende Godt was met den 20
jongen/ ende hy wert groot: en hy woon-
de in de woestijne/ ende wert een Boogh-
schutter. En hy woonde in de woestij- 21
ne Paran: en sijne moeder nam hem eenen
broutwe upt Egyptenlant. Doozts ge- 22
schiede't ten selben tijde/ dat Abimelech/
mits gaders Michol sijn Krijchs-overste/
tot Abraham spzack/ seggende: Godt is
met u in alles wat ghy doet. So sweert 23
hy nu hier by Godt/ Soa ghy my/ ofte
mijnen sone/ ofte mijn nebe/ liegen sult/
na de welbadigheyt die ick by u ghedaen
h hoh. 14 hebbe/ i sult ghy doen by my/ ende by het
23 landt daer in ghy als bzeemdelinch her-
keert. Ende Abraham septe: Ick sal 24
sweeren. Doch Abraham berispte Abi-
melech ter oorzaecke eenes water-puts/
die Abimelechs knechten met ghewelt
genomen hadden. Doe septe Abimelech: 26
Ic en hebbe niet gemeten/ wie dit stuck
gedaen heeft/ ende oock en heft ghy het
my niet aengesepet/ ende ick en hebber
oock niet van gehoozt/ dan heden. En 27
de Abraham nam schapen ende runderen/
ende gafte Abimelech: ende die beyde
maechten een verbont. Doch Abraham 28
selde sepen op-lammeren der kudde be-
sonder. So septe Abimelech tot Aba- 29
ham: Wat sullen hier dese sepen op-lam-
meren/ die ghy besonder ghefelt hebt?
Ende hy septe: Dat ghy de sepen op- 30
lammeren van mijner handt nemen sult;
op dat het my tot een ghetuggenisse zy/
dat ick desen put gegrabd hebbe. Daer- 31
om noemden die plaetse Berseba/ om
dat die beyde daer gheswozen hadden.
Also maechten sy een verbont te Ber- 32
seba: Daer nae stont Abimelech op/ ende
Michol sijn Krijchs-overste: ende sy
keerden wederom nae der Philistijnen
lant. Ende hy plante een bosch in Ber- 33
seba/ k ende riep aldaer den naem des
h hoh. 4. 26 yehovah des eendigen Godts aen.
Ende Abraham woonde als bzeemde- 34
linck vele dagen in der Philistijnen lant.

Het xxij. Capittel.

Godt verloeckt Abraham, hem bevelende,
synen sone Isaac te offeren, vs. 1. Abra-
ham is ghehoorsaem, ende ten uytersten
gereet om Isaac te slachten, 3. maer wort
van Godt uyt den Hemel belet, hooghlick
geroemt, ende vereert met vernieuwinge
der beloften, ende Godes eedt, 11. Abra-
ham ontfanght goede tijdinghe van syns
broeders Nahors welvaert, ende nakome-
lingen, 20.

Ende het geschiede na dese dingen dat 1
Godt Abraham verfocht: ende hy
sende tot hem/ Abraham/ ende hy septe:
Siet hier I ben ick. Ende hy septe: 2
Neemt nu uwen sone/ a uwen eenighen/
dien ghy lief hebt/ Isaac/ ende gaet he-
nen na het lant Mozzia: ende offert hem
aldaer tot een brand-offer/ op een van de
bergen/ dien ick u seggen sal. Doe stont 3
Abraham's moogens bzoech op/ ende sa-
delde synen ezels/ ende nam twee van sij-
ne jongers met hem/ ende Isaac synen so-
ne/ ende hy kloof hout tot het brand-of-
fer/ ende maechte sich op/ ende ginck nae

de plaetse die hem Godt gheseyt hadde.
4 Men den dertien dach doe hief Aba-
ham synen oogen op/ ende sach die plaetse
5 van verre. Ende Abraham septe tot sij-
ne jonghers: Blijdet ghy hier met den
ezel/ ende ick/ ende de jonghen sullen he-
men gaen tot daer: als wy aenghebeden
sullen hebben dan sullen wy tot u we-
6 derkeeren. En Abraham nam het hout
des brand-offers/ ende leyde't op Isaac
synen sone: ende hy nam het byer ende
het mes in syne hant/ ende sy beyde gin-
7 ghen te samen. Doe spzack Isaac tot
Abraham synen Vader/ ende septe: Mijn
Vader/ ende hy septe/ Siet hier I ben ic/
mijn sone: ende hy septe/ Siet het byer
ende het hout/ maer waer is het lam tot
8 het brand-offer? Ende Abraham septe:
Godt sal hem selven een lam ten brand-
offer berispen/ mijn sone/ so gingen sy bep-
9 de te samen. Ende sy quamen ter plaet-
se/ die hem Godt gesept hadde/ en Aba-
ham bouwde aldaer eenen Altaer: ende
hy schichtte het hout/ ende bondt synen
sone Isaac/ ende b leyde hem op den Al- 10
taer hoven op het hout. Ende Aba-
ham strecke sijne hant upt/ ende nam het
11 mes/ om synen sone te slachten. Maer
de Engel des yehovah riep tot hem
van den Hemel/ ende septe: Abraham/
Abraham/ ende hy septe: Siet hier I ben
12 ick. Doe septe hy/ en strecht uwe hant
niet upt aen den jonghen/ ende en doet
hem niet: want nu weete ick/ dat ghy
Godt bzeefende zijt/ ende uwen sone/
uwen eenighen/ van my niet en hebt ont-
13 houden. Doe hief Abraham synen oogen
op/ ende sach om: ende siet/ achter was
een ram inde verwerde strupcken vast
met sijne hoozen/ ende Abraham ginck/
ende nam dien ram/ ende offerde hem ten
14 brand-offer in synen soons stede. En-
de Abraham noemde den naem van die
plaetse/ De yehovah sal't berispen:
Daerom heden ten daghe gheseyt word/
Op den bergh des yehovah sal
15't berispen worden. Doe riep de Engel
des yehovah tot Abraham ten twee-
16 den male van den hemel. Ende septe:
Ic sweere d by my selven/ sijnrecht de
yehovah: Daerom dat ghy dese salie
ghedaen hebt/ ende uwen sone/ uwen
17 eenighen/ niet onthouden en hebt.
Doozseker sal ick u grootelicks sege-
nen/ ende u zaet seer vermenighbuldi-
gen/ als de sterren des hemels/ ende als
het zant/ dat aen den oever der zee is:
ende u zaet sal de poozte sijner vyand- 18
den erfelick besitten. Ende f in uwen
zade sullen geseghent worden alle volc-
heren der aerde: na dien ghy mijne stem-
19 me gehoorzaem geweest zijt. Doe heer-
de Abraham weder tot sijne jonghers/
ende maechten haer op/ ende sy gingen
te samen nae Berseba: ende Abraham
20 woonde te Berseba. Ende het ghe-
schiede nae dese dinghen/ datmen Aba-
ham bootschapte/ seggende: Siet Milca
die heeft oock Pahoz utwen broeder so-
21 nen ghebaert/ Ds synen eerst-ghetroe-
nen/ ende Buz synen broeder/ ende Rea-
22 muel den vader van Kram. Ende Che-
sed/ ende Hazo/ ende Dilbas/ ende Jido-
23 laph/ ende Bethuel. Ende Bethuel
ghewan Rebecca: Dese achte haerde
Milca den Pahoz/ den broeder Aba-
24 hams. Ende sijn hy wijs/ wiens name
was Reuma/ die selve haerde oock Te-
bah/ ende Saham/ ende Tahas/ ende
Maacha.

Het

Abrahams knecht. Rebecca.

Genesis. Cap. xliij.

Laban. Fol. 9

van aenghesicht/ een maecht / ende gheen
man en hadde haer bekent : ende sp ginch
af na de fonteyne/ende bulde hare krup-
ke/ende ginch op. Doe liep de knecht 17
haer te gemoete / ende hy seide: Laet my
doch een wepnich waters upt uwe krup-
ke dzincken. Ende sp seide : Dzincht 18
mijn heer: ende sp haestede/ende liet hare
krupcke neder op hare hant/ende gaf hem
te dzincken. Als sp nu volepndt hadde 19
van hem dzincken te geben/ seide sp/ Ick
sal oock dooz uwe hemelen putten / tot
dat sp volepnt hebben te dzincken. Ende 20
sp haestede / ende goot hare krupcke upt
in den dzinck-bach / ende liep weder nae
den put / om te putten / ende sp puttede
dooz alle sijne hemelen. Ende de man 21
ontsettede sich over haer / til swijgende/
om te merken of de **Y E E E** synen
wegh doozspoedich gemaecht hadde / ofte
niet. Ende het gheschiede / als de hemel- 22
len volepndt hadden te dzincken / dat die
man een gouden doozhoof-cierfel nam /
welcke ghewichte was een halve sikel/
ende twee arm-ringen aen hare handen/
welcker ghewichte was tien sikhelen 23
gours. Want hy hadde gheseyt / Wiens
dochter zijt ghy / gheeft het my doch te
kennen : iser oock ten hupse uwes va-
ders plaetse dooz ons / om te vernachten ?
Ende sp hadde tot hem gheseyt / Ick 24
ben de dochter Bethuels / des soons van
23 Milca / die sp Mahoz ghebaert heeft.
Doozder hadde sp tot hem geseit / Oock 25
iser stoo/ende deel voeders hy ons / oock
plaetse om te vernachten. Doe neygh- 26
de die man sijn hooft / ende aenbadt den
Y E E E. Ende hy seide : Gelooft sp
de **Y E E E** de Goot mijns heeren Abza-
hams / die sijne welbadigheyt / ende waer-
heyt niet naghelaten en heeft van mijnen
heere : aengaende my / de **Y E E E** heeft
my op desen wegh ghelept / ten hupse van
mijns heeren bzoederen. Ende die jon- 28
ge dochter liep / ende gaf ten hupse hare
moeder te kennen / ghelijck dese salken wa-
ren. Ende Rebecca hadde eenen bzoeder / 29
wiens name was Laban : ende Laban
liep tot dien man nae buypen tot de fon-
teyne. Ende het gheschiede / als hy dat 30
doozhoof-cierfel ghesien hadde / ende de
arm ringhen aen synen susters handen :
ende als hy ghehoort hadde de woorden
sijner suster Rebecca / seggende / Also heeft
die man tot my gesejken : Soo quam hy
tot dien man / ende siet hy stont hy de he-
melen by de fonteyne. Ende hy seide : 31
Komt in / ghy seggende des **Y E E E** /
waerom siet ghy buypen staen / want ick
hebbe het hups beceypt / ende de plaetse
dooz de hemelen. Doe quam die man na 32
te hups toe / ende men ontgozde de heme-
len / ende men gaf den hemelen stoo / ende
bordt / en water om sijn voete te wassen
en de voeten der mannen die by hem wa-
ren. Daer nae wiet hem te eten doozge- 33
ser: maer hy seide: Ic en sal niet eten tot
dat ick mijne woorden ghesproken hebbe:
ende hy seide / Spreecht: Doe seide hy : 34
Ick ben Abrahams knecht. Ende de 35
Y E E E heeft mijnen heere seer ghesey-
gent / soo dat hy groot gewoorden is : ende
hy heeft hem gegeven schapen / ende run-
deren / ende silber / ende gont / ende knech-
ten / ende maeghen / ende hemelen / ende
ezelen. Ende Sara mijnes heeren hups 36
brouwe heeft mijnen heere eenen sone ge-
baert / na dat sp oudt gewoorden was : ende
hy heeft hem gegeven alles wat hy heeft.
Ende mijn heere heeft my doen sueten / 37
seggende / Ghy en sult mijnen sone geene
brouwe nemen van de dochteren der Cas-

naaiten / in welcker lande ick woonc.

38 Maer ghy sult trecken nae mijns va-
ders hups / ende na mijn gheslachte / ende
sult mijnen sone eene brouwe nemen :
39 Doe seide ick tot mijnen heere : mis-
schen en sal my die brouwe niet volgen.
40 Ende hy seide tot my : De **Y E E E**
vooz wiens aenghesichte ick ghewandelt
hebbe / sal synen Engel met u senden / ende
hy sal uwen wegh doozspoedich maken/
dat ghy mijnen sone eene brouwe neemt
upt mijn gheslachte / ende upt mijns vaders
41 hups. Dan sult ghy van mijnen eedt
reyn zijn / wanneer ghy tot mijn gheslachte
sult ghegaen zijn : ende indien sijn u niet
en geven / so sult ghy reyn zijn van mijnen
42 eedt. Ende ick quam heben aen de fon-
teyne / ende ick seide / **Y E E E** Gode
mijns heeren Abrahams / Soo ghy nu
mijnen wegh doozspoedich maecten sult /
43 op den weichen ick gae : Siet / ick sta
by de water-fonteyne : So gheschiede / dat
de maecht die upthouen sal om te put-
ten / ende tot de welcke ick segghen sal /
Gheeft my doch een wepnich waters te
44 dzincken upt uwe krupcke : Ende sp tot
my sal segghen / Dzincht ghy oock / ende
ick sal oock uwe hemelen putten : dat de-
se die brouwe is / die de **Y E E E** mij-
45 nes heeren sone heeft toegewesen. Ec
ick gheenindicht hadde te sijnken in mijn
herte / Siet soo quam Rebecca upt / ende
hadde hare krupcke op hare schouder / en-
de sp quam af tot de fonteyne / ende put-
tede : ende ick seide tot haer / Gheef my
46 doch te dzincken : Soo haestede sp / ende
liet hare krupcke van haer neder / ende
seide / Dzincht ghy / ende ick sal oock uwe
hemelen dzincken : ende ick dzonch / ende
47 sp dzinchte oock de hemelen. Doe dzag-
de ick / ende seide / Wiens dochter zijt
ghy : ende sp seide / De dochter Bethuels /
des soons Mahoz / welcke Milca hem
gebaert heeft : so seide ick het doozhoof-
cierfel op haer aenghesichte / ende d'arm-
48 ringen aen hare handen. Ende ick neygh-
de mijn hooft / ende aenbadt den **Y E E E**
ende ick loofden den **Y E E E** den
Gode mijnes heeren Abrahams / die my op
den rechten wegh ghelept / hadde / om de
dochter van mijns heeren bzoeder dooz
49 synen sone te nemen. Du dan / soo ghy
lieden welbadigheyt / ende trouwe aen
mijnen heere doen sult / gheet my te
kennen / ende soo niet / gebet my [oock] te
kennen / op dat ick my ter rechter of ter
50 stincker handt wende. Doe antwoorde
Laban / ende Bethuel / ende seide : Wan
den **Y E E E** is dese sake booztgeho-
men / my en konnen ouer noch goet tot u
51 spreken. Siet Rebecca is dooz u aen-
gesichte / neemtse ende trecht hem / sp is
uwes heeren soons brouwe / ghelijck de
52 **Y E E E** ghesproken heeft. Ende het
gheschiede / als Abrahams knecht hare
woorden hoorde / so boogh hy sich ter aer-
53 de dooz den **Y E E E**. Ende de knecht
langhde boozt silbere cleynodien / ende
gouden cleynodien / ende kleederen / ende
hy gafse Rebecca : hy gaf oock haren brou-
der / ende haere moeder kostelicheiden.
54 Doe aen ende dzonchen sp / hy ende de
mannen die by hem waren / ende sp ber-
nachten : ende so stonden des morgens
op / ende hy seide : Latet my trecken tot
55 mijnen heere. Doe seide haer brou-
der / ende hare moeder : Latet de jonge doch-
ter eenige dagen / ofte tiene / by ons blij-
56 ven / daer nae sult ghy gaen. Daer
hy seide tot hen : En houdt my niet op /
dewijle de **Y E E E** mijnen wech booz-
spoedich gemaecht heeft : laet my trecken
dat

Rebecca. Laban.

Genesis, Cap. xxv.

Isaac. Rebecca.

dat ic tot mijnen hofre ga. Doe septe sp: 57
Laet ons de jonge dochter roepen/en haer
mont vraghe. En sp riepen Rebecca ende 58
sephen tot haer: Sult ghy met desen man
trecken/ende sp antwoorde: Ich sal trec-
ken. Doe lieten sp Rebecca hare suster/ 59
ende boester trecken: midtsgaders Abra-
hams knecht/ ende sijne mannen. Ende 60
sp seghende Rebecca/ ende sephen tot
haer: Onse suster/ woort ghy tot
dusenden milioenen/ ende u zaet besit-
te de poorte sijner haters. Ende Re- 61
becca maecte haer op/ met hare jonghe
dochter en/ende sp reden op hemelen/ende
volghden den man: ende die knecht nam 62
Rebecca/ ende toogh henen. Isaac nu
quam van daer men komt tot den g put
Lachairoi: ende hy woonde in't Supder-
lant. Ende Isaac was uptgegaen om te 63
bidden in't velt/ tegen't naken van den
abont: ende hy hief sijne oogen op/en sach
roe/ende siet de hemelen quamen. Re- 64
becca hief oock hare oogen op/en sp sach/
Isaac: ende sp viel van den hemel af.
Ende sp septe tot den knecht: Wie is 65
die man/die ons in't velt te gemoete wan-
delt: ende de knecht septe: Dat is mijn
heere: doe nam sp den suiper/ende bedech-
te haer. Ende de knecht vertelde Isaac 66
alle de saken die hy gedaen hadde. En Isaac
sach brachtse inde tente/sijner moeder Sara:
en hy nam Rebecca/en sp wert hem ter
houte/ ende hy hadde se lief: also wert
Isaac getroost na sijns moeders [doot].

Het xxv. Capittel.

Na de doot van Sara neet Abraham Ketura,
ende bekomt uyt haer kinderen. ende kints
kinderen, v. 1, 2, 3, 4. Hy maecte Isaac erfge-
naem van al sin goet, ende sendt de kinde-
ren der bywijven met geschenken wech,
na Ooslant, 4. Abrahams ouderdom. doot
ende begrafnisse, 6. Isaac wordt nae sijns
vaders doot gesegent, 10. Ismaels geslachte,
ouderdom, ende doot, 12. Isaac bidt
Godt voor sijne huysvrouw, die swaanger
wort, ende baert hem Esau ende Jacob, wel-
ker beyder conditie verhaelt wort, 21. Esau
verkoopt sijn eerst-geboorte aen Jacob, 29.

Ende Abraham voer boort/ ende nam 1
eene houte/welcker name was Re-
tura. a Ende sp baerde hem Zimran/ en a
Jokhan/ende Medan/ende Midian/ende
Jisbah/ende Suah. En Jokhan gewan 3
Zeba/ende Dedan: ende de sonen Dedans
waren/ Assurim/ende Letusim/ende Leum-
mim. Ende de sonen Midians waren/ 4
Epha/ende Epher/ende Hanoch/en Abi-
da/ende Eldaa: Dese alle waren sonen van
Ketura. Doch b Abraham gaf Isaac al 5
dat hy hadde. Maer den sonen der hy-
widen/die Abraham hadde/gaf Abraham
geschenken: ende soute wech van synen
sone Isaac/terwile hy noch leefde/ Oost-
waerts na't landt van Oosten. Dit nu 7
zijn de dagen der jaren des levens Abra-
hams/de welke hy geleest heeft: hondert
vijf en tseventich jaren. Ende Abraham 8
gaf den geest/ende sterf c in goeden ouder-
dom/oudt/ende [des levens] sat: ende hy
wert tot sijne volcken versamelt. Ende 9
Isaac enbe Ismael sijne sonen begroeben
hem/inde speloucke van Macpela/in den
acher Ephrons/ des soons Zohars/ des
hechters/ dewelcke tegen ober Mamre
is: [In] den acher/ dien Abraham van 10
het sonen gekocht hadde: Daer is Aba-
ham begraven/ende Sara sijne huysvrou-
we. Ende het gheschiede na Abrahams
doot/dat Godt Isaac/sijne sone/segende:
ende Isaac woonde hy den put Lachai-
roi. Dit nu zijn de geboorten Ismaels/ 12

des soons Abrahams/ dien Yagar/ Sa-
ras Egyptische dienstmaecht/ Abraham
13 gebaert heeft. Ende dit zijn de d namen d 1 Ch 20.
der sorten Ismaels/ met haere namen nae
hare geboorten: de eerstgebozen Ismaels/
Rebajoth/daer nae Medar/ ende Abdeel/
14 ende Mitsam/ Ende Mitsina/ende Du-
15 ma/ende Massa/ Yabar/ende Thema/
16 Jetur/ Naphtis/ en Medina. Dit zijn de
sonen Ismaels/ ende dit zijn hare namen
in hare doopen/ ende Dalepsen/ twaelf
17 doosten na hare volckeren. En dit zijn
de jaren des levens Ismaels/ hondert en
seben en dertich jaren: ende hy gaf den
geest/ ende sterf/ ende hy wert versamelt
18 tot sijne volckeren. Ende sp woonde
van Habiata tot Sur toe/ welck teghen
ober Egypten is/daer ghy gaet na Egypte:
hy heeft hem neder gheslaghen doot het
19 aenghesichte alker sijner broeders. Dit
nu zijn de geboorten Isaacs/ des soons
20 Abrahams: Abraham gedan Isaac. En
Isaac was veertich jaer out/ als hy Re-
becca de dochter Beruels/des Syriers/
uyt Padan Kram/ de suster van Laban
21 den Syrier/ sich ter houte nam. Ende
Isaac hadt den h 2 E 2 E seer/ inde te-
geuwoonticheit van sijne huysvrouwe/
want sp was onzuchtbaer/en de h 2 E
2 E liet sich van hem verbidden/ so e dat e Rom. 9
Rebecca sijne huysvrouwe mander wert.
22 Ende de kinderen stieten sich te samen
in hare lijbe: Doe septe sp/ Is 2 so/ waer-
om ben ick dus: ende sp ginch om den
23 h 2 E 2 E te bragen. Ende de h 2 E
2 E septe tot haer: Twee volckeren zijn
in uwen buich/ ende twee natienullen
haer uyt u ingehwant van een schepden/
ende het een volck sal stercken/ zijn van
het ander volck/ g ende de meerder sal den
24 minderen dienen. Als nu hare daghen
verhult waren om te baren/siet so waren
25 tweeelingen in haren buich. En d eerste
quam uyt/ roe/ hy was gheheel als een
happin kleet: daerom noemden sp sijne
26 name Esau. En daer na quam sijn broe-
der uyt/ h wiens handt Esaus ver/enen
hielt/ daerom noemden sijn name/ Ja-
cob: ende Isaac was tsestigh jaer out/ als
27 hy se gewan. Als nu dese jongers groot
werden/ wert Esau een man verstandich
op de jacht/ een beltmann: maer Jacob wert
een opzichter man/ woonende in tenten.
28 Ende Isaac hadde Esau lief/ want het
wilt haer was na sijnen mont: maer Re-
29 becca hadde Jacob lief. En Jacob had-
de een hoocksel gekocht: en Esau quam
30 uyt het velt/ende was moede. En Esau
septe tot Jacob: Laet my doch sloopen van
dat roode/ dat roode daer/ want ick hem
moede: daerom heeft men sijnen name ghe-
31 noemt/ Edom. Doe septe Jacob/ Der-
koopt mp op desen dach uwe Erstghe-
32 boorte. Ende Esau septe: Siet ick ga: i Ref. 22
sterben/ ende waer toe mp dan de Erst-
33 geboorte? Doe septe Jacob: Sweert mp
op desen dach/ ende hy swoert hem: ende
hy vercocht Jacob sijne Erstgheboorte.
34 Ende Jacob gaf Esau broodt/ ende het
linfen hoocksel/ ende hy at/ ende danc/
ende hy stont op/ende ginch henen: also
berachte Esau de Erstgeboorte.

Het xxvj. Capittel.

Isaac verreekt hongers halven na Gerar, v. 1.
1. 2. alwaer hem God beveelt te blijven,
ende niet na Egypten te trecken/ vernieu-
wende hem de beloften aen Abraham ghe-
daen, 2. Isaac seyt, dat Rebecca sijne suster
27, 7. De Coninck Abimelech, het contra-
rie merckende, bestraft hem, ende verbiedt
sijnen

Iſaac te Gerar,

Het I. Boeck Moſis.

Cap. xxvj. xxvij. Iſaac. Abimelech. Fol. 10

ſijnen onderdanen deſe echte lieden eenich-
ſins te beſchadigen. 8. Iſaac wort ſeer van
Gode geſegent: daerom hem de Philiftijnen
benijden, ende ſijne waterputten ſtoppen, 12
Op Abimelechs aenſeggen vertreckt hy van
daer na de leeghe re van Gerar, ende heeft
moeyte om levendich water, dat hy ten
laetſten bekومت 18. 19. 22. 23. Vortreckt na
Beſeba, ende wordt aldaer door eene ver-
ſchijninge van Godt getrooft, dien hy mer
openbaren Godts-dienſt danckt, 23. Abi-
melech maect een verbondt met hem, 26.
Eſau trouwt tot ſijner ouden verdriet. 34.

Ende daer was honger in dat lant/be-
halven den eerſten hongher/ die in de
dagen Abrahams gheweest was: daerom
roogh Iſaac tot Abimelech der Philiftij-
nen Coninck/na Gerar. En de hEE
verſcheen hem/ende ſepde: En trecht
niet af na Egypten: woont in't landt/dat
ich u aenſeggen ſal: Want als hzeem-
beſinch in dit lant/ende ic a ſal met u zijn
a bob. 13 ende ſal u ſeggen: want u ende uwen za-
de ſal ich alle deſe landen geben/ende ich
ende 15 ſal den eedt beſtegen/dien ich Abraham
18 uwen vader geſwooren hebbe. Ende b ich 4
b bob. 12 ſal u zaet vermenichbuldigen/als de ſter-
3 ren des hemels / ende ſal uwen zede alle
ende 18 deſe landen geben: ende in uwen zede ſul-
18 len geſegent worden alle volcken der aer-
ende 22 de. Daerom dat Abraham mijne ſtenne
18 gehoozſaem gheweest is/ende heeft onder-
houden mijn bebel/ mijne ghebeden/mijne
inſettinghen/ ende mijne wetten. Alſo 6
woonde Iſaac te Gerar. Ende als de 7
mannen van die plaetſe hem bzaeghden
van ſijne hupſvrouwe/ ſepde hy / Sp is
mijn ſuſter: want hy bzeefde te ſegghen/
mijne hupſvrouwe / op dat my miſſchien
ſepde hy/ de mannen deſer plaetſe niet en
dooden/om Rebecca/ want ſp was ſchoon
van aenſichte. Ende het geſchiede/als 8
hy eenē langen tijt daer gheweest was/ dat
Abimelech de Coninck der Philiftijnen
ter denſter upt keech: ende hy ſach/ dat/
ſter/ Iſaac was iockende met Rebecca ſij-
ne hupſvrouwe. Doe riep Abimelech 9
Iſaac/en ſepde: Woorwaer ſiet/ ſp is uwe
hupſvrouwe/ hoe hebt ghy dan geſept/ Sp
is mijne ſuſter: ende Iſaac ſepde tot hem:
Want ich ſepde/ dat ich niet miſſchien om
harent wille ſterve. Ende Abimelech 10
ſepde: Wat is dit/ dat ghy ons gedad hebt/
lichtelich hadde een van beſen volcke hy
uwe hupſvrouwe gelegen/ ſo dat ghy eene
ſchult over ons ſont gebzachte hebbe. En 11
Abimelech gebodde den gantschen volcke/
ſeggende: So wie deſe man of ſijne hupſ-
vrouwe aenroert / ſal boozſelker ghedoodt
worden. Ende Iſaac zaepde in dat ſel- 12
be lant/en hy bont in dat ſelbe laer hon-
dert maten/want de hEE ſegghende
hem. En die man wert groot/ ja hy wert 13
doozgaens grooter / tot dat hy ſeer groot
gewoorden was. Ende hy hadde beſittin- 14
ge van ſchayen/ en beſettinge van runde-
ren/ende groot geſinde: ſo dat hem de Phi-
liſtijnen benijdeden. Ende alle de putten 15
die ſijns vaders knecht in de dagen ſijns
vaders Abrahams ghegraven hadden/ die
ſtopten de Philiftijnen/ende buidſe met
aerde. Doch ſepde Abimelech tot Iſaac: 19
Trect van ons/want ghy zijt deel mach-
tiger gewoorden dan wy. Doe tooch Iſaac 17
van daer: ende hy legerde ſich in den dale
Gerar/en woonde aldaer. Als nu Iſaac 18
mederghkeert was / groef hy die water-
putten op/ die ſp ten tijde Abrahams ſijns
vaders gegraven/ende die de Philiftijnen
na Abrahams doot toegestapt hadden: en
hy noemde hare namen na de namen/daer
niede ſp vader die gewoent hadde. De 19

knechten Iſaacs dan groeben in dien ba-
le/ende ſp bonde aldaer eenen put van le-
20 vendich water. En de herders van Ge-
rar twiſteden met Iſaacs herders / ſeg-
ghende/ Dit water hoozt ons toe: daerom
noemde hy den name van dien put Eſel/
21 om dat ſp met hem gekeden hadde. Doe
groeben ſp eenen anderen put / ende daer
twiſteden ſp oot ober/ daerom noemde hy
22 ſijnen name Sitna. Ende hy bzach op
van daer / ende groef eenen anderen put/
ende ſp en twiſteden ober dien niet: daer-
om noemde hy ſijnen name Rehoboch / en
ſepde / Want nu heeft ons de hEE
rupinte gemaecht/ ende wy zijn gewaſſen
23 in dit lant. Daer nae tooch hy van daer
24 op nae Ber-Seba. Ende de hEE
verſcheen hem inder ſelver nacht/ en ſep-
de: Ick ben de Godt Abrahams uwes
vaders: en bzeest niet/want ic ben met u/
ende ich ſal u ſeggen/ende u zaet vermen-
nigbuldige/om Abrahams mijns knechts
25 wille. Doe bouwde hy daer eenen altaer/
ende riep den name des hEE
aen/ende hy ſloech aldaer ſijne tente op: ende
Iſaacs knechten groebe daer eenen put.
26 En Abimelech troch tot hem van Gerar
met Phuzzach ſijnen bziert/ende Pichol/
27 ſhuen Arichs oberſten. Ende Iſaac
ſepde tot haer: Waerom zijt ghy tot my
gecomen/daer ghy my hatet/ende hebt my
28 van u werch gheſonden? Ende ſp ſepden
wy hebben merchelich gheſien dat de
hEE met u is/daerom hebben wy
geſept/Laet doch eenen eedt tuſſchen ons
zijn/tuſſchen ons/ende tuſſchen u: en laet
29 ons een verbont met u maken: So ghy
hy ons quaet doet/ghelijck als wy u niet
aexgeroert en hebben/ende gelijck als wy
hy u allenlich goet gedaen hebben/ende
hebben u in bzeide laten vertrecken/ ghy
zijt nu de geſegende des hEE
30 Doe maecte hy haer een maeltijt/ende
31 ſp aten ende droncken. Ende ſp ſtonden
des morgens bzoech op/en ſwoeren d'e-
den anderen: daer na lietſe Iſaac gaen/en
32 ſn togen van hem in bzeide. Ende het ge-
ſchiede ten ſelben dage/ dat Iſaac knech-
ten namen ende bootſchappen hem bante
ſake des puts/ dien ſp gegraven hadden:
ende ſepden hem/ Wy hebben water ghe-
33 bonden. Ende hy noemde den ſelben Se-
ba: daerom is de name dier ſtadt Ber-Se-
34 ba/ tot op beſen ſelben dach. Als nu
Eſau beertich iaer oudt was/ nam hy tot
eene vrouwe Judith/ de dochter van Be-
tri den heriter/ende Baſnach/ de dochter
35 Elons des heriters. Ende c deſe wa-
ren Iſaac ende Rebecca eene bitterheyt
des geestes.

Het xxvij. Capittel.

Iſaac, out ende doncker van geſicht zijnde,
wil Eſau, als eerſtgehoren, ſeggen, maer
wort door 'tkloeck beleyt van Rebecca be-
drogen, ſulcx dat hy Iacob voor Eſau ſegent
vl. 1. 2. Eſau, komende vande jacht, ende
dit vernemende, is daer over ſeer ontſelt,
als oock Iſaac ſelve, die evenwel Eſau, op
ſijn groot jammeren ende bidden, noch ee-
nen tijtlicken ſegen geeft, 30. Hierom haer
Eſau ſijnen broeder, ende neemt voor, hem
te dooden, 41. Rebecca, dat verlaende, raet
Iacob te vertrecken nae haren broeder La-
ban, ende beſchickt by Iſaac, dat die ſel-
ve alſo goet vinde. 42.

Ende het geſchiede/ als Iſaac out ge-
woorden was/ ende ſijne ooghen dou-
der ghewoorden waren/ dat hy niet ſien en
konde: doe riep hy Eſau ſijnen grootſten
ſon/ende ſepde tot hem/ Wilt hier ſon: ende
hy ſepde tot hem/ Siet hier I ben ich.

Iaac segent Iacob, oock

Het I. Boeck Moſis. Cap. xxvij.

Eſau

Ende hy ſepde: Siet nu/ich ben out ge- 2
worden: ic en weet den dach mijnes doots
niet. Nu dan/ neemt doch uwe ghereet- 3
ſchap/ uwen pijl/ hoker/ ende uwen bogen/
ende gaet upt in't veldt/ ende jaeght mp
een wilt-bzaet/ Ende maecht mp 4
ſmaeckliche ſpijſen/ alſo ickſe geern heb-
be/ ende brenghſe mp: dat ick etc/ op dat
mijne ziele u ſegene eer ick ſterve. Re- 5
becca nu hoorde toe/ als Iſaac tot ſijnen
ſone Eſau ſpach: ende Eſau ginck in't
veldt om een wilt-bzaet te jaghen/ dat hy
te inbrachte. Doe ſpach Rebecca tot 6
Iacob haren ſone/ ſegghende: Siet/ ick
hebbe uwen vader tot Eſau uwen broeder
hooren ſpreken/ ſegghende/ Brengh mp 7
een wilt-bzaet/ ende maecht mp ſmaeck-
liche ſpijſen toe/ dat ick etc/ ende ick ſal u
ſegenen vooz het aengheſicht des H^oE-
E^o vooz mijnen doot. Nu dan/ mijn 8
ſone/ hoorz mijne ſtemme in't gene/ dat ic u
gebede. Gaet nu hen en tot de kudde/ en
haelt mp dan daer twee goede gepte- 9
kens: ende ick ſalſe uwen vader maken
tot ſmaeckliche ſpijſen/ ghelyck als hy
geerne heeft. Ende ghy ſultſe uwen va- 10
der brenghen/ ende hy ſal eten/ op dat hy u
ſegene vooz ſijnen doot. Doe ſepde I- 11
cob tot Rebecca ſijne moeder: Siet/ mijn
broeder Eſau is een happygh man/ ende
ich ben een glar man. Wiſſchien ſal mp 12
mijn vader betafſten/ ende ick ſal in ſijne
oogen zyn als een bedzieger: ſo ſoude ick
reenen bloech ober mp halen/ ende niet ee-
nen ſeghen. Ende ſijne moeder ſepde tot 13
hem: Wten bloech 3p op mp/ mijn ſone:
hoort allene na mijne ſtemme/ ende gaet/
hoelt ſe mp. Doe ginck hy/ ende hy haelt 14
deſe/ ende brachtſe ſijner moeder/ ende ſij-
ne moeder maechte ſmaeckliche ſpijſe/ ge-
lyck als ſijn vader geerne hadde. Daer 15
nae nam Rebecca Eſaus hares grootſten
ſoons koſtelike kleederen/ die hy hy haer
in hups hadde/ ende ſp trockſe Iacob ha-
ren klepſten ſone aen. Ende de vellen 16
van de gepten borkens trock ſp ober ſij-
ne handen/ ende ober de gladdigheyt van
ſijnen hals. Ende ſp gaf de ſmaeckliche 17
ſpijſen/ ende het voozt/ de welke ſp toe-
gemaecht hadde/ inde hant Iacobs hares
ſoons. Ende hy quam tot ſijnen vader/ 18
ende ſepde/ Mijn vader: ende hy ſepde/
Siet hier/ ben ick: Wie zijt ghy/ mijn ſo-
ne? Ende Iacob ſepde tot ſijnen vader: 19
Ic ben Eſau uw' eerſt-gebozene: ick heb-
be gebaen/ ghelyck als ghy tot mp geſp-
ken hebt: ſtaet doch op/ ſit/ ende eet van
mijn wilt-bzaet: op dat uwe ziele mp ſege-
ne: Doe ſepde Iſaac tot ſijnen ſone: Hoe 20
is dit/ dat ghy't ſo haest gebaen hebt/
mijn ſone/ en hy ſepde: Om dat de H^oE-
E^o uwe Godt [dat] heeft doen ontmoet-
ten vooz mijn aengeſichte. Ende Iſaac 21
ſepde tot Iacob: Raedert doch/ dat ick u
hetafte/ mijn ſone: of ghy mijn ſoon Eſau
ſelbe zijt/ ofte niet? Doe quam Iacob 22
hy/ tot ſijnen vader Iſaac/ die hem betaf-
ſte/ ende hy ſepde: De ſtemme is Iacobs
ſtemme/ maer de handen zyn Eſaus han-
den. Doch hy en kende hem niet: om dat 23
ſijne handen happygh waren/ ghelyck ſijnes
broeders Eſaus handen: ende hy ſegende
hem. Ende hy ſepde: Zijt ghy mijn ſone 24
Eſau ſelbe/ en hy ſepde: Ick ben't. Doe 25
ſepde hy: Stelt'et nae by mp/ dat ick van
het wilt-bzaet mijnes ſoons etc/ op dat
mijne ziele u ſegene/ ende hy ſtelde't na by
hem/ ende hy at: hy bracht hem oock wijn/
ende hy dronck. En ſijn vader Iſaac ſep- 26
de tot hem: Kom doch by/ en kuſt mp/ mijn
ſone. Ende hy quam by/ ende hy kuſte 27
hem/ doe rooc hy den reuk ſijnes kleederen/

ende ſegende hem/ ende hy ſepde: Siet/ hy
reuck mijnes ſoons is als de reuck des
bels/ te wech de H^oE^o gheſeghent
28 heeft. a Soo gebe u dan Godt van den
bauw des hemels/ ende de bettiggheden
der aerde: ende menicheit van carwe/ ende
29 moſt. Wolcken ſullen u dienen/ ende na-
tien ſullen haer vooz u nederbunghen:
meest heere ober uwe broeders/ ende
uwes moeders ſonen ſullen hen vooz u
neder bidden: b verbloecht moet hy zyn/
ſo wie u verbloecht/ ende ſo wie u ſegent/
30 3p gheſegent. Ende het gheſchiede/ als
Iſaac volepnt hadde Iacob te ſeghenen/
ſoo gheſchiede het/ doe Iacob maer eben
van ſijns vaders Iſaacs aengheſichte
uptegegaen was/ dat Eſau ſijn broeder
31 van ſijne jacht quam. Hy nu oock maec-
te ſmaeckliche ſpijſe toe/ ende brachtſe
tot ſijnen vader: ende hy ſepde tot ſijnen
vader: Mijn vader ſtae op/ ende ete dan
het wiltbzaet ſijnes ſoons/ op dat uwe
32 ziele mp ſegene. Ende Iſaac ſijn vader
ſepde tot hem: Wie zijt ghy/ ende hy ſep-
de: Ick ben uw' ſone/ uwe eerſtgebozene/
33 Eſau. Doe verſchack Iſaac met ſeer
grootte verſchickinghe gantsch ſeer/ ende
ſepde: Wie is hy dan die het wilt-bzaet
gejaeght ende tot mp gebacht heeft: en-
de ick hebbe van alles gheeten/ eer ghy
quaemt/ ende hebbe hem gheſegent: oock
34 ſal hy gheſegent weſen. Als c Eſau de
woorde ſijns vaders hoorde/ ſo ſchreuw-
de hy met eenen grooten ende bitteren
ſchreuw gantsch ſeer: ende hy ſepde tot
ſijnen vader: Segent mp/ oock mp mijn
35 vader. Ende hy ſepde: Uwe broeder is
ghekomen met bedroch: ende heeft uwen
36 ſegen wech genomen. Doe ſepde hy: Iſt
niet om datmen ſijnen name usemt I-
cob/ dat hy mp nu twee reſpen heeft be-
droghen: d mijne eerſtgeboorte heeft be-
ghenomen/ ende ſiet/ nu heeft hy mijnen
ſegen genomen: voozder ſepde hy: Hebt
ghy dan gheen ſeghen vooz mp upt be-
37 houden? Doe antwoorde Iſaac/ ende
ſepde tot Eſau: Siet/ ick hebbe hem ee-
nen heere ober u gheſet/ ende alle ſijne
broeders hebbe ick hem tot knechten ge-
geven: ende ick hebbe hem met koozn en-
de moſt onderſteunt/ wat ſal ick u dan nu
38 doen/ mijn ſone? Ende Eſau ſepde tot
ſijnen vader: Hebt ghy maer deſen eenen
ſeghen/ mijn vader/ ſegent mp/ oock mp/
mijn vader: ende e Eſau hief ſyne ſtemme
39 op/ ende weende. Doe antwoorde ſijn
vader Iſaac ende ſepde tot hem: Siet/ de
bettiggheden der aerde ſullen uwe wo-
ninghen zyn/ ende van den bauw des he-
mels van boven af/ ſult ghy gheſeghent
40 zyn. Ende op u sweert ſult ghy leven/
ende ſult uwen broeder dienen: doch het
ſal gheſchleden/ als ghy heerſchen ſult/
dan ſult ghy ſijn ock van uwen halſe af-
41 rucken. Ende Eſau hatede Iacob om
dien ſeghen/ daer mede ſijn vader hem ge-
ſegent hadde/ ende Eſau ſepde in ſijn her-
te: De daghen der rouwe mijnes vaders
naderen: ende ick ſal mijnen broeder I-
42 cob dooden. Doe Rebecca deſe woord-
e ſaus/ hares grootſten ſoons gheboort-
ſchap merden/ ſoo ſondt ſp hen en
ontchoot Iacob haren klepſten ſone/ en-
de ſepde tot hem: Siet/ uwe broeder Eſau
trooft ſich over u/ dat hy u dooden ſal.
43 Nu dan/ mijn ſone/ hoorz na mijne ſtem-
me/ ende maecht u op/ blier ghy nae Ba-
44 ran/ tot Laban mijnen broeder. Ende
blijft hy hem eenige dagen/ tot dat de hit-
tige gramſchay uwes broeders keere:
45 Tot dat de toozn uwes broeders van u
afkeere/ ende hy vergeten hebbe't geene
ghy

a Heb. 12

b Genes 12. 13.

c Heb. 12

d Job. 19

e Heb. 13

Jacobs reyse ende droom.

Genesis.

Cap. xxviii. xxix.

Fol. 11

ghe hem gebaen hebbe: dan sal ich senden/
ende u dan daer nemen: Waerom soude ic
oock uwer bepder berooft worden op ee-
f bob. 26 ren dach? Ende Rebecca septe tot 46
35 Jsaac: Ich hebbe verdziet aen mijn leuen
dan wegen de dochteren hets: indien Ja-
cob eene vrouwe neemt van de dochteren
hets: gelijck dese zijn: dan de dochteren
deses landts / waer toe sal my het leuen
zijn?

Het xxviii. Capittel.

Isaac ontbiet Jacob, ende beveelt hem te trec-
ken nae Mesopotamien, om van Labans
dochteren een wijf te nemen: wenshende
hem geluck op de reyse, met vernieuwinge
ende bevestiginge des segens, dien hy hem
te voren onwetende ghegeuen hadde, yf. 1.
3c. Esau, merckende dat sijn voornemen
beler was, ende dat sijne Canaanitische
wijven sijnen vader niet aenghenam wa-
ren, neemt daer en boven noch een vrouwe
van Ismaels geslachte, 6. Jacob neemt de
reyse aen, ende fiet onderweeghs in eenen
droom dat seer aenmerckelick gesichte van
een leeder, ontfangende daer by seer heer-
licke beloften van Godt, 12. waer door
hy gesterckt ende getrooft zijnde, richt al-
daer een ghedenck-reenen op, ende doet
Gode eene gelofte van dankbaerheyt, 16.

Ende Jsaac riep Jacob/ende segghende 1
hem: ende geboodt hem/en septe hem:
Neemt gene vrouwe van de dochteren Ca-
naans. a Maect u op/ gaet na Paddan 2
b Hof. 12 Kram/ten hupse van Bethuel/uwes moe-
12 ders vader: ende neemt u dan daer eene
vrouwe van de dochteren Labans uwes
moeders hooeder. Ende Godt almach- 3
tigh segghende u/ende make u burchbaer/
ende vermenighuuldige u: dat ghy tot ee-
nen hoop volckeren wordet. Ende hy 4
b bob. 12 gebe u den seggen Abrahams/u/b en uwen
7. jade met u: op dat ghy erfelick besittet
en 13. 15 het landt uwer bzeemdelinckschappen/
en 14. 18 t welck Godt Abraham gegeuen heeft.
ende 24. Alsoo sondt Jsaac Jacob wech/dar hy 5
7. tooch nae Paddan Kram/tot Laban/Be-
ende 26. thuels sone/den Spzier/den hooeder van
3. Rebecca/Jacobs ende Esaus moeder.
Deut. 34 Als nu Esau sach/dar Jsaac Jacob ge- 6
4. seggent/ende hem na Paddan Kram wech
Act. 7. 5 ghesonden hadde om sich dan daer eene
vrouwe te neme: (en) als hy hem seggende/
dat hy hem gehoben hadde/ seggende/En
neemt gene vrouwe van de dochteren Cana-
ans. En dar Jacob sijnen vader en sijne 7
moeder gehoozsaem geueest was/ende na
Paddan Kram ghetrocken was/ Ende 8
dar Esau sach/dar de dochteren Canaans
quaet waren in de ooghen Jsaacs sijnens
vaders: Soo giuck Esau tot Jsaac/ 9
ende nam sich tot eene vrouwe hoben sij-
ne wijven / Mahalath de dochter Jsaac-
els/des soons Abrahams / de suster van
Rebathoth. Jacob dan toogh upt van 10
Beth Seba/ ende giuck na Haran. Ende 11
hy geraecte op eene plaetse daer hy ver-
nachte/want de Sonne was ondergegaen:
ende hy nam van de steenen dier plaetse/
ende maecte sijne hooft peulne/ende lep-
de sich te slapen te dier selve plaetse.
e Joh. 1 Ende hy droomde: ende siet/een leeder 12
51 was gestelt op der aerde/ welcker opper-
d ond. 35 ste aen den Hemel raecte: ende siet/c de
1. 3. Engelen Godes klommen daer hy op ende
ende 48. weder. Ende siet/ de hCEA stont op 13
3. de selve/ende septe: Ich d ben de hCE-
e Deut. 34. 20. de Godt uwes vaders Abrahams/
ende de Godt Jsaacs: dit landt/daer ghy
ende 19. op licht te slapen/ e sal ich u geben/ende
8. uwen jade. Ende u jaet sal wesen als 14

het stof der aerde/ ende ghy sult upt bze-
ken in menichte Westwaerts/en Oost-
waerts/ende Noordwaerts/ ende Zuid-
waerts: ende s in u / ende in uwen jade f bob. 14
sullen alle gheslachten des aerdbodems 3-
15 gheseghent worden. Ende siet/ Ich ben en 18. 18
met u: ende ich sal u behoeden ober al/ en 22. 18
waer ghy henen trecken sult/ende ich sal ende 26. 48
u weder bzingen in dit selve landt: want
ich en sal u niet verlaten / tot dat ich sal
gehaen hebben t gene ich tot u ghespro-
16 ken hebbe. Doe nu Jacob van sijnen
slaep ontwaecte/ sende hy: Gewisselick
is de hCEA aen dese plaetse: ende ich
17 en hebbet niet geweten. Ende hy bzeef-
de/en sende: Hoe bzeestick is dese plaet-
se: dit en is niet dan een hups Godes/
18 ende dit is de Hoozte des Hemels. Doe
stont Jacob des morgens vroech op / en-
de hy nam dien steen / dien hy tot sijn
hooft peulue gelept hadde/ende g settede
hem tot een opgerecht teeken/ ende goot
19 daer olie hoben op. Ende hy noemde de
name der selver plaetse Bethel/daer doch
de name dier Stadt te hoozen was/Luz.
20 Ende Jacob beloofde eene gelofte/seg-
gende: Wanneer Godt met my gheueest
sal sijn / ende my behoedt sal hebben op
desen wech/dien ich reyse/ ende my gege-
ben sal hebben hooft om te eten / ende
21 kkeederen om aen te trecken / Ende ich
ten hupse mijns vaders in bzebe sal wo-
der ghekeert sijn: soo sal de hCEA my
22 tot eenen Godt sijn / Ende dese steen/
dien ich tot een opgerecht teeken gheset
hebbe / sal een hups Godes wesen / ende
alles wat ghy my geben sult/ des sal ich
u hoozfeher de tienden geben.

Het xxix. Capittel.

Jacob nae by Haran zijnde, komt door eene
wonderlicke schickinge Godes in kennisse
met Rachel Labans dochter, yf. 1. 3c. die
het haren vader loopt segghen, 10. Laban
loopt Jacob te gemoete, ende brengt hem in
huys, hoort alles wat hem bejeghent was,
ende houdt hem by sich, 13. Sy verdragen
t'amen, dat Jacob om Rachel seven jaren
dienen sal, 15. maer, als hy Rachel meynt
te trouwen, wort hem Lea, Rachels outse
suster, bygeleyt, 21. bekomt nochtans ooc
Rachel, voor den dienst van noch seven an-
dere jaren, 27. Rachel is lief, maer on-
vruchtbaer: Lea daer en tegen baert Ru-
ben, Simeon, Levi, ende Juda, 31.

Doe hief Jacob sijne voeten op: ende
griuck nae het landt der kinderen van
2 t Oosten. Ende hy sach toe / ende siet/
daer was een put in t belt/ende siet/daer
waren drie cudden schapen nebens dien
nederliggende / want upt dien selven put
bzenchten sp de cudden: ende daer was
een groote steen op den mondt van dien
3 put. Ende derwaerts werden alle de
cudden versamelt / ende sp wentelen den
steen vanden mont des puts/ende bzencht-
ten de schapen/ende lepen den steen we-
der op den mondt van dien put / op sijne
4 plaetse. Doe septe Jacob tot hen/Alhe-
ne hooeders/ van waer zijt ghy? ende sp
5 sephen: Wy zijn van Haran. Ende hy
septe tot hen: Kent ghy Laban den sone
6 Mahozs? ende sp sephen / Wy kennen
6 hem. Doozder septe hy tot hen/Als
wel met hem/ende sp sephen t Is wel/
ende siet Rachel sijne dochter / die komt
7 met de schapen. Ende hy septe/ Siet/
het is noch hooch dach/ t en is geen tijdt
dat het vee versamelt worde / bzencht de
schapen/ende gaet henen/ weyde tse. Doe

Jacobs reyse.

Genesis, Cap. xxx.

Rachel. Lea. Jacobs vrouwen.

Woe sephen sy: Wy en konnen niet / 8
tot dat alle de kudden te samen sulen
versamelt zijn/ ende darment den steen van
den mont des puts afwentele / op dat wy
den schapen diencken. Als hy noch met 9
hen sezach/ so quam Rachel met de scha-
pen die haren vader toe-hehoorden: want
sy was eene Herdersche. Ende het ge- 10
schiede/ als Jacob Rachel sach/ de doch-
ter van Laban sijnes moeders broeder/
ende de schone van Laban sijnes moeders
broeder: dat Jacob toe tradt/ ende wentel-
de den steen van den mont des puts/ ende
dienckte de schapen van Laban sijnes
moeders broeder. Ende Jacob kuste 11
Rachel: ende hy hief sijne stemme op/ ende
weende. Ende Jacob gaf Rachel te
kennen / dat hy hares Vaders broeder
was / ende dat hy de sone van Rebecca
was: doe liep sy henen / ende gaf te haren
vader te kennen. Ende het geschiede/ 12
als Laban die tijdinge hoorde van Jacob/
sijnes susters sone/ soo liep hy hem te ge-
moete/ ende omhelsden hem/ en kuste hem/
ende bracht hem tot sijn huys: en hy be-
telde Laban alle dese dingen. Woe sepde 14
hem Laban: Woorwaer ghy zijt mijn ghe-
heente/ ende mijn vleesch: ende hy bleef by
hem eene volle maent. Waer na sepde La- 15
ban tot Jacob: Om dat ghy mijn broeder
zijt/ soudt ghy my deshalven om niet bie-
den/ verclaert my/ wat sal u loon zijn?

En Laban hadde twee dochters/ de na- 16
me der grootste was Lea/ en de name der
kleinste was Rachel. Doch Lea hadde 17
gedere ooge: maer Rachel was schoon vā
gedaente/ en schoon van aengesicht. En 18
Jacob hadde Rachel lief/ en hy sepde/ Ic
sal u sefen jaren dienen / om Rachel mine
kleinste dochter. Woe sepde Laban: Het 19
is beter dat ic u geve/ dan dat ic u ee-
ne ander maene geve: blijft by my. Also 20
diende Jacob om Rachel sefen jaren: en
die waer in sijne ooghen als eenige dagen/
om dat hyse lief hadde. Woe sepde Jacob 21
tot Laban/ Geest mijne huysvrouwe want
mijne dagen zijn verbult / dat ic tot haer
ingae. So versamelde Laban alle de man- 22
nen dier plaetse/ ende maecte eene mael-
tijt. Ende het geschiede des abonds / dat 23
hy sijne dochter Lea nam / en brachtte tot
hem: ende hy ginck tot haer in. Ende Lea 24
nam gaf haer Zilpa sijne dienstmaecht/ al
Lea sijne dochter (tot) eene dienstmaecht.
Ende het geschiede des morghe/ ende 25
stiet het was Lea: daerom sepde hy tot La-
ban/ Wat is dit (dat) ghy my gedaet hebt /
heb ic niet by u gediend om Rachel/ waer-
om hebt ghy my dan bedrogen? Ende Lea- 26
ban sepde/ Men doet also niet te deser on-
ser plaetse / darment de kleinsten uptgebe-
hoort de eerstgeborene. Verbult de weke 27
van dese/ dan sulen wy u oock die gebent/
hoort den dienst die ghy noch andere sefen
jare by my diend sult. Ende Jacob dede 28
also/ en hy herbultte de weke van dese: doe
gaf hy hem Rachel sijne dochter/ hem tot
eene vrouwe. En Laban gaf sijne doch- 29
ter Rachel sijne dienstmaecht Bilha/ haer
tot eene dienstmaecht. En hy ginck oock 30
in tot Rachel/ ende hadde oec Rachel lie-
ver dan Lea: ende hy diende by hem noch
andere sefen jaren: Woe nu de hē Gē Gē 31
sach dat Lea gehaet was/ opende hy hare
baer-moeder: maer Rachel was onbzucht-
baer. Ende Lea wiert bebrucht/ en haer- 32
de eene sone/ ende sy noemde sijnen name/
Ruben: want sy sepde/ Om dat de hē Gē
Rē mijne bebruchinge heeft/ aengesien/
daerom sal mijn man my nu lief hebben.
Ende sy wiert weder bebrucht/ en haer- 33
de eenen sone: en sepde/ bewijst de hē Gē

hē gehooft heeft/ dat ich gehaet was/ so
heeft hy my oock desen gegeven: ende sy
34 noemde sijnen name / Simeon. Ende sy
wert noch bebrucht/ en haerde eenen sone
ende sepde/ Nu sal hem ditmael mijn man
by my doegen/ bewijle ich hem dype sonen
gehaert hebbe: daerom noemde hy sijn
35 name/ Levi. En sy wiert weder bebrucht/
ende haerde eenen sone/ en sepde/ Dit mael
sal ich de hē Gē Gē loben: daerom noem-
de sy sijnen name/ Juda: ende sy hield op
van baren.

Het xxx. Capittel.

Rachel, onverduldich zijnde over hare on-
vruchtbaerkeijt, geeft Jacob hare dienst-
maecht Bilha, die hem baert Dan en Nap-
tali, v. l. &c. Van gelijken Lea, sijslaende
van baren, geeft Jacob hare dienstmaecht
Zilpa, die hem baert Gad ende Aser, 9, &c.
Ruben vindt Dudaim, ende Lea selve wort
weder bevrucht, ende baert Issachar. Zebu-
lon, ende eene dochter Dina, 14. Ten laetste
baert oock Rachel Ioseph 22. Als nu Jacob
begeerde met sijn huysgesin nae sijn lant te
trecken, houdt hem Laban met een nieuwe
verding van loon, 25. waer door Jacob, te-
gen Labans vermoeden, seer rijkcliek van
Godt wort vergent, 37.

1 Als nu Rachel sach/ dat sy Jacob niet
en haerde/ so benijde Rachel hare su-
ster: ende sy sepde tot Jacob/ Geest my
kinderen/ ofte indien niet/ so ben ic doot.
2 Woe ontstak Jacobs toorn tegen Ra-
chel: ende hy sepde/ Ben ich dan in plaet-
se van Godt/ die des buicks vrucht van
3 u gheveert heeft? Ende hy sepde/ Siet
daer is mijne dienstmaecht Bilha/ gaet tot
haer in/ dat sy op mijne knien bare / ende
4 ich oock upt haer gebout worde. So gaf
sy hem hare dienstmaecht Bilha tot een
vrouwe: ende Jacob ginck tot haer in.
5 Ende Bilha wiert swanger/ ende haerde
6 Jacob eenen sone. Woe sepde Rachel/
Godt heeft my ghericht/ ende oock mijne
stemme verhoort/ ende heeft my eenen so-
ne gegeven: daerom noemde syne name/
7 Dan. En Bilha Rachels dienstmaecht
wert weder bebrucht/ ende haerde Jacob
8 den tweeden sone. Woe sepde Rachel/ Ic
hebbe woestelingen/ Godes met mijn su-
ster gewoest/ oock hebbe ic de oberbant
ghedijt: en sy noemde sijnen name Napht-
9 tali. Woe nu Lea sach/ dat sy onghieldt
van baren/ nam sy oock hare dienstmaecht
Zilpa/ ende gaf die Jacob tot eene vrou-
10 we. En Zilpa Leas dienstmaecht/ haer-
11 de Jacob eenen sone. Woe sepde Lea/
Daer komt eenen hoop: en sy noemde sijn-
12 nen name Gad. Waer na haerde Zilpa/
Leas dienstmaecht/ Jacob den tweeden so-
13 ne. Woe sepde Lea / Tot mijn gheluck:
want de dochters sulen my ghelucklich
achten: en sy noemde sijnen name / Aser.
14 Ende Ruben ginck inde dagen des tar-
wen-oogstes/ ende hy bondt Dudaim in't
belt/ en hy brachtte tot sijn moeder Lea:
doe sepde Rachel tot Lea/ Geest my doch-
15 ter van uwer soons Dudaim. En sy sepde
tot haer / Is't weynich dat ghy minnen
man genomen hebt / dat ghy oock mijnes
soons Dudaim nemen sult: doe sepde Ra-
chel/ Waerom sal hy desen nacht hoort u-
16 wer soons Dudaim by u liggen. Als nu
Jacob des abonds upt het belst quam/
ginc Lea upt hem te gemoele/ ende sepde/
Ghy sult tot my in comen/ want ich heb-
be u om loon sekerlick gheuert hoort mij-
nes soons Dudaim: ende hy lach de selve
17 nacht by haer. En Godt verhoorde Lea:
ende sy wiert bebrucht / ende haerde Ja-
18 cob den vijfden sone. Woe sepde Lea/ Godt
heeft

Jacob. Laban.

Genesis, Cap. xxxj.

Jacobs dienst. Fol. 12

heeft mijnen loon gebeden/nae dat ic mijn dienstmaeght mijnen man gebeden hebbe: ende sy noemde sijne name/ Jissaschar.

Ende Lea wert wederom bevrucht/ende 19 sy baerde Jacob den seften sone. Ende 20 Lea seide/ Godt heeft my/ my heeft hy/ begiftet met eene goede gifte/ ditmael sal mijn man my by wonen/ want ick hebbe hem ses sonen gebaert: en sy noemde sijnen name/ Zebulon. En sy baerde daer 21 na eene dochter: ende sy noemde haren name Dina. God dacht oock aen Rachel: 22 ende God verhoorde dese/ende opende haren baarmoeder. Ende sy wert bevrucht/en 23 baerde eenen sone: en sy seide/ God heeft mijne smaetheit wech ghenomen. Ende 24 sy noemde sijnen name/ Joseph/ seggende: De Heere heeft my eeren anderen sone daer toe. Ende het geschiede/ als Rachel Joseph gebaert hadde/ dat Jacob tot Laban seide/ laet my verrecken/ dat ick ga tot mijne plaetse/ende nae mijn lande.

Geest mijne wijden/ en mijne handen om 26 dewelcke ick u gebiedt hebbe/ dat ick verrecke: want ghy weet mijnen dienst/ die ick u ghedient hebbe. Doe seide Laban 27 tot hem/ So ick nu genade gebonden hebbe in uwe oogen: ic hebbe waergenomen/ dat de Heere met my om uwent wille gesegent heeft. Hy seide dan/ Moemt my 28 uyt d'zachelich uwen loon/ dien ick u gebeden sal. Doe seide hy tot hem/ Ghy weet 29 hoe ic u gebiedt hebbe/ ende hoe u bee by my geweest is. Want het wepnighe dat 30 ghy booz my gehadt hebt/ dat is tot eene menichte uytgebroken/ende de Heere heeft u gesegent by mijnen voet: nu dan/ wanneer sal ick oock mercken booz mijnen hupse? Ende hy seide/ Wat sal ick 31 u gebeden/ doe seide Jacob/ Ghy en sult my niet met allen gebeden/ indien ghy my dese sake doet sult/ ick sal wederom uwe cudde weyden/ ende behouwen. Ick sal hebbe 32 booz uwe gantsche cudde gaen/ daer van af sonderende al het gespichelde/ende gepleckte bee/ ende al het byupne bee onder de lammeren/ende het gepleckte/ende gespichelde onder de gepten: ende sulcx sal mijn loon zijn. So sal mijne gerechtighe 33 heit op den dach van moztet met my betuyghen/ als ghy komen sult oer mijnen loon/ booz u aenghesicht: al wat niet gespichelde/ende gepleckte is onder de gepten/ende byupn onder de lammeren/ dat sy by my ghesloten. Doe seide Laban/ Siet: 34 Och ja/ het sy nae uwen woorde. Ende 35 hy sonderde af ten selde dage de gespenckelbe ende gepleckte bocken/ ende alle de gespichelde ende gepleckte gepten/ al daer wit aen was/ende al het byupne onder de lammeren: ende hy gaffe inde hant sijnen sonen. Ende hy stelde eenen wech van 36 d'ze dagen tusschen hem/ en tusschen Jacob: ende Jacob weyde de overighe cudde Labans. Doe nam sich Jacob roede van 37 groen popeliet/ hout/ en van haselaer/ en van castanien: en hy schelde daer in witte strepen/ ontblootende het witte/ t welck aen die roeden was. Ende hy leide dese 38 roeden/ die hy gescheit hadde/ inde goren/ ende inde d'zinkel-backen van t water/ daer de cudde quam d'zinken/ tegen oer de kudde/ende sy werden bevrucht/ als sy naamen om te d'zinken. Als dan de kudde 39 verhit wert by de roeden/ so lammerde de kudde gespenckelbe/ gespichelbe/ en gepleckte. Doe schepde Jacob de lammen/ ende hy wende het gesichte der kudde op het ghespenckelbe/ en al het byupne onder Labans cudde/ende hy stelde sijnen kudden alleen/ ende hy en sette se niet by Labans kudde. Ende het gheschiede 41

telkens als de kudde der boegelingen verhit wert/ so stelde Jacob de roede booz de oogen der kudde inde goren: op dat sy 42 hittich werden by de roeden. Maer als de kudde suade hittich wert/ soo en stelde hyse niet: so dat de spadelingen Laban/en 43 de boegelingen Jacob toequamen. En die man brach gantsch seer upt in menichte/ ende hy hadde vele kudden/ ende dienstmaechden/ ende dienstknachten/ ende de hemelen/ende ezelen.

Het xxxj. Capittel.

Jacob, merckende Labans afgunt/ treft met al wat hy hadde, op Godts bevel, ende met toestemminge syner wijven, buyten Labans wyten, nae het landt Canaan, ende Rachel steelt hares vaders Afgoden, vs. 1. &c. Laban dit hoorende, jaeght Jacob na, ende achterhaelt hem op het gheberchte Gilead, maer wort van Godt ghewaerschoort hem niet als vriendelic te bejegen: beschuldigt hem nochtans scherpelic over dit heymelic verrecke, ende het stelen syner afgoden. 22. Jacob ontschuldicht sich, ende als Laban syne Afgoden nergens vondt, scheldt hem Jacob heftelick, met verwijdt van alle onbeleefticheit, die hy by hem hadde geleden. 31. Maeken doch eyndelic een verbont, ende scheyden in vrede van malkanderen. 24.

Doe hoorde hy de woorden der sonen Labans/ seggende/ Jacob heeft ghenomen alles wat onses baders was: ende han't geene dat onses baders was heeft 2 hy alle dese heerlicheit gemaecht. Jacob sach ooc het aengesichte Labans aen: ende siet/ dat en was tegen hem niet als 3 gisteren/ ende] eergisteren. Ende de Heere seide tot Jacob/ Keert weder tot het landt uwer baderen/ ende tot uwe 4 maeghschap: ende ick sal met u zijn.

Doe sonde Jacob henen/ ende riep Rachel/ ende Lea/ op het belst tot sijnen cudde. En hy seide tot haer/ Ick sie uwen baders aengesichte/ dat het tegens my niet en is/ als gisteren/ ende eergisteren: doch de Godt mijns baders is by my 6 geweest. Ende ghy lieden waert/ dat ick niet alle mijne macht uwen vader gebiedt hebbe. Maer uwen vader heeft bedriegselick met my gehandelt/ ende heeft mijnen loon thien malen verandert: doch Godt en heeft hi niet toegelaten om aen my naer 8 te doen. Wanneer hy aldus seide/ De gespichelbe sullen uwe loon zijn/ so lammerden alle de kudden ghespichelbe: ende wanneer hy also seide/ De gespenckelbe sullen uwen loon zijn/ soo lammerden alle 9 de cudde gespenckelbe. Also heeft Godt uwen vader t bee ontrucht/ ende my 10 gebeden. Ende het geschiede ten tijde/ als de kudde hittich wert/ dat ick mijne oogen ophef/ende ick sach inden d'zom/en siet/ de bocken die de kudde beklommen/ waren gespenckelbe/ gespichelbe/ en hagen/ bleet- 11 lige. Ende de Engel Godes seide tot my inden droom/ Jacob: ende ick seide/ Siet/ 12 [hier] ben ic. En hy seide/ Veste doch uwe oogen op/ende siet/ alle bocken die de kudde beklommen/ zijn gespenckelbe/ gespichelbe/ ende hagen/ bleetlige: want ic hebbe 13 gesien alles wat Laban u doet. Ic ben die God van Beth-El/ alwaer ghy het opgerecht teken gesalf hebt/ daer ghy my eene gelofte belooft hebt: nu maect u by/ d'recht upt dese lande/ en keert weder in het 14 landt uwer maeghschap. Doe antwoorde Rachel ende Lea/ en seiden tot hem/ Jijer noch booz ons ed deel/ ofte erffemisse in ons 15 ses baders hupse? Zijn wy niet d'zede by hem geacht? wat hy heeft ons vercocht: en hy heeft oock sterck ons gelt vercoert.

Dij

Want

23ob.
28. 12. 14
15. ccc.

Jacobs dienst.

Genesis, Cap. xxxij.

Jacobs vlucht.

Want al de rijkdom die Godt onsen va- 16
der heeft ontrucht/die is onse/ende onser
sonen: Nu dan/voet alles wat Godt tot u
gheseyt heeft. Doe maecte sich Jacob 17
op/ende loeft sijne sonen/ende sijne wij-
ven op hemelen. Ende hy voerde alle 18
sijn vee wech/ende alle sijne hadde die hy
gheworpen hadde: het vee dat hy besat/
te welck hy te Waddan Kram gheworpen
hadde: om te komen tot Isaacijnen va-
der/na het land Canaan. Laban nu was 19
vhegaen om sijne schapen te scheeren: so
stal Rachel de Teraphim die haer vader
hadde. Ende Jacob ontstaf sich van het 20
herte Labans des Spiers: overmits hy
hem niet te kennen en gaf dat hy vloede.

Ende hy vloet/ende al wat sijne was/ 21
ende hy maecte hem op/ende voer over
de Rijkere: ende hy settede sijn aenghe-
sichte na'regerichte Gilead. Ende ten 22
derden dage wert Laban gheboortschapt/
dat Jacob ghebloden was. Doe nam hy 23
sijne broeders met hem/ende jaechde hem
achter na eenen wech van seben daghen:
ende hy kreech hem op'te geberchte Gile-
ads.

Woch Godt quam tot Laban den 24
Spriet in eenen droom des nachts: ende
hy septe tot hem: Wacht u dat ghy met
Jacob niet en sprecht noch goet/ noch
naet. Ende Laban achterhaelde Ja- 25
cob: Jacob nu hadde sijne cente geslagen
op dat gheberchte/ook sloech Laban met
sijne broeders/ende sijne loy'te gheberchte
Gileads. Doe septe Laban tot Jacob: 26
Wat hebt ghy gedaen/dat ghy u van mijn
herte ontsolen hebt/ende mijne dochte-
ren ontvoert hebt/als gevangene met den
sweerde: Waerom zijt ghy hepmelick 27
gheloden/ende hebt u mi ontsolen/ende
en hebt het mi niet aengheseyt/dat ich u
gelept hadde met vrenche/ende met ge-
singen/met trommel/ende met harpe?

Ooch en hebt ghy mi niet toe gelaten 28
mijne sonen/ende mijne dochteren te kus-
sen: Nu ghy hebt dwaessick gedaen/soo
doende. Het ware inde macht mijner 29
handt aen ulieden quaet te doen: maer u-
lieber baders Godt heeft tot mi gisteren
nacht ghehooren/seggende/ Wacht u van
met Jacob te spreke/oft goet/oft naet.

Ende nu/ghy hebt immers willen her- 30
trecken/om dat ghy soo seer begeerich
waert nae uwer baders hups: waerom
hebt ghy mijne Goden ghestolen? Doe 31
antwoorde Jacob/ende septe tot Laban:
Om dat ich vreesde/want ich septe/Op
dat ghy niet mischien uwe dochteren mi
ontwelviget. Wy den welken ghy uwe 32
Goden binden sult laet hem niet leben/
onderkent ghy booz onse broeders/wat
hy mi is/en neemt het tot u:want Jacob
en wist niet dat se Rachel gestolen hadde.

Doe ginck Laban in Jacobs tente/en in 33
Leas tente/en inder beyder dienstmaegde
tente/ende hy en bondt niet: ende als hy
upt Leas tente gegaen was/quam hy in
Rachels tente. Maer Rachel hadde de 34
Teraphim ghenomen/ende sy hadde in
eenes hemels/sadel-tupgh gelent/ende sy
sat op de selve: ende Laban betaste die
gantche tente/ende hy en bondt niet.

Ende sy septe tot haren vader/Wat de 35
reoon? niet en ontsake in mijnes heeren
sogen/om dat ich booz u aengesichte niet
en kan opstaen/want t'gaet mi nae der
wijven wijs: ende hy doosocht/maet hy
en bondt de Teraphim niet. Dne ont- 36
staf Jacob/ende twistte met Laban/en
Jacob antwoorde/ende septe tot Laban/
Wat is mijne overredinge/wat is mijne
sonde/dat ghy mi so hettichlic hebt na-
gheseyt? Als ghy al mijnen hupsraet 37

betast hebt/wat hebt ghy ghebonden van 38
al den hupsraet uwer hups: Beghet
hier booz mijne broeders/en uwe broe-
deren: ende laetse richten tusschen ons
39 heeden. Dese twintigh jaren den ich op
u geweest/uwe open ende uwe geften en
hebben niet misdaen: ende de raimen
uwer kudde en hebbe ich niet ghegeten.

te Werscheurde en heb' ich tot u niet 40
gebracht/ich hebber geboet/ghy hebt het
van mijne handt ge-eycht: het ware des
daeghs gestolen/oft des nachts ghesto-
41 len. Ich ben geweest/dat mi hy daghe
de hiet verteerde/ende hy nachte de
boest: ende dat mijn slaep van mijne oo-
42 ren weech. Ich ben nu twintigh jaren
in uwen hups geweest/ich hebbe u beer-
ten jaren gedient om uwe beyde dochte-
ren/ende ses jaeren om uwe kudde: ende
ghy hebt mijnen loon thien malen betan-
43 bert. Ten ware dat de God mijnes va-
ders/de Godt Abraham/ende de bree-
se Isaacs/hy mi gheweest ware/serlich
ghy soudt mi nu leigh wech ghesonden
hebben: God heeft mijne elende/ende den
arheit mijner handen aengesien/en heeft

43 u gister nacht bestraft. Doe antwoorde
Laban/ende septe tot Jacob/Dese doch-
ters zijn mijne dochters/ende dese sonen
zijn mijne sonen/ende dese kudde is mijne
kudde/ja al wat ghy siet dat is mijn:ende
wat soude ich dese mijne dochteren heden
doen/oft hare sonen/die sy gebaert heb-
44 ben: Nu dan: kom/laet ons een verbond
maken/ Ich ende ghy: dat het tot een
ghetugnisse so tusschen mi/en tusschen

45 u. Doe nam Jacob eenen steen/ende hy
verhooghe hem tot een opgerecht teer-
46 ken. Ende Jacob septe tot sijn broe-
deren/Gadert steenen: ende sy namen
steenen/ende maecten eenen hoop: ende
47 sy aten albaer op dien hoop. Ende La-
ban noemde hem Jegar Sahadutha:maer
48 Jacob noemde den selven Gilead. Doe
septe Laban/Dese hoop so heden een ge-
tugge tusschen mi/ende tusschen u:daer
om noemde men sijn name Gilead:

49 Ende Mispa/om dat hy septe/Wat de
hy Gilead oplichte neme tusschen mi/en-
de tusschen u: want mi d'een van
50 d'ander sullen verhoogen zijn. Soo ghy
mijne dochteren beleedicht/ende soo ghy
wijden neemt boven mijne dochteren/nie-
mant is hy ons: Siet toe/Godt sal ghe-
tughe sijn tusschen mi/ende tusschen u.

51 Laban septe doordier tot Jacob: Siet
daer is dese selve hoop/ende siet/daer is
dit opgherecht teeken/'t welcke ich op-
gheworpen hebbe tusschen mi/ende tuf-
52 schen u: Dese selve hoop so getughe/
ende dit opgerecht teeken so getughe/
dat ich tot u doozhy desen hoop niet kom-
men en sal/ende dat ghy tot mi doozhy
desen hoop/ende dit opgherecht teeken
53 niet komen en sult ten quade. De Godt
Abrahams/ende de Godt Ishaacs/de Godt
haeres baders richte tusschen ons/ende
54 Jacob swoor hy de breele sijnes baders
Isaacs. Doe stichtede Jacob eenen
nachtinne op dat geberchte/ende hy noo-
dighe sijne broeders/om hoocht te eten:
ende sy aten broot/ende vernachteten op
55 dat gheberchte. Ende Laban stont des
morgens vroe op/ende kuste sijne so-
nen/ende sijne dochteren/ende seggende:
ende Laban trock hen/en/ende keerde we-
der tot sijn plaetse.

Het xxxij. Capittel.

Jacob door de ontmoetinge van de heyren der
H. Engelen gesterkt zijnde, sent boden voor
uyt

Jacobs worstelinghe.

Het I. Boeck Mosis, Cap. xxxij.

Fol. 13

uyt tot sinen broeder Esau, v. 1. &c. maer vernemende, dat hy mer veel volcx tot hem afquam, deylt syn volck ende vee, uyt vrees, in twee hoopen, ende bidt Godt seer vyerighlick ende ootmoedighlick om hulpe ende verlossinghe, 6. Sendt door synen knechten geschencken voor uyt aen Esau, mer order ende last, ende schickt synen wijven ende kinderen by nachte over het veyr, 13. maer blijft selve alleen aen dese zijde, alwaer God met hem worstelt, geeft hem den naem van ISRAEL, segghent hem, ende raecht synen heupe, dat hy hinckt, 24.

Iacob coogh oock synen weegs: ende de 1
a Engelen Godes ontmoeteden hem.
Ende Jacob sepde: mer dat hyse sach: 2
Dit is een heyl: leghet Godes: ende hy noemde den name der selver plaetse: Machanaim. Ende Jacob sondt boden upt 3
booz syn aengesichte tot Esau synen broeder/na t lant Sete: de lant treke Edoms: Ende hy gebodt hen/seggende: So sult 4
ghy segghen tot mijnen heere / tot Esau: Doo sepdt Jacob uwe knecht/ Jck hebbe als vzeemdelinck gewoont hy Laban/ ende hebber tot nu toe vertoeft. Ende ick 5
hebbe Ossen/ ende eselen/ schapen/ ende knechten/ende maegghen: ende ick hebbe gesonden/ om mijnen heere aen te seggen/ op dat ick ghenade vinde in uwe ooghen.

Ende de boden quamen weder tot Ja- 6
cob/seggende: Wy zijn gekomen tot uwen broeder/ tot Esau/ ende oock trecht hy u te gemoete/ende hier hondert mannen met hem. Doe vzeefde Jacob seer/ ende hem 7
was banghe: ende hy verdeelde dat volck dat met hem was/ ende de schapen/ ende de runderen/ende de hemels/ in twee hepen. Want hy sepde: Indien Esau op t 8
eene heyl komt/ende slaet het/soo sal het overgheblevene heyl ontkomen. Dooz- 9
der sepde Jacob / O Godt mijns vaders Abrahams/ en God mijns vaders Isaacs: O h C & E / die tot my geseyt hebt/ b keert weder tot u landt/ ende tot uwe maeghschap/ende ick sal wel hy u doen.

bob. 31
13 Jck ben geringer dan alle dese welde- 10
digheben/ ende dan alle dese trouwe/ die ghy aen uwen knecht gedaen hebt: want ick ben met mijnen staf over dese Jozdane gegaen/ ende nu ben ick tot twee hepen geworden. Rucht my doch upt mij- 11
nes broeders hant/upt Esaus hant: want ick vzeefde hem/ dat hy niet mischien ho- me/ende my slaet/de moeder met de sonen.

c bob. 28
13 Ghy hebt inners geseyt/ c Jck sal ge- 12
wisselich hy u wel doen/ ende ic sal u zaet stellen als het zant der zee / dat van we- gen de menichte niet getelt kan worden.

Ende hy vernachte aldaer dien selven 13
nacht: ende hy nam van t geene dat hem in sijne handt quam/ een gheschenck dooz Esau synen broeder: Twee hondert 14
gepten/ende twintigh bocken/ twee hon- dert open/ende twintigh rammen. Der- 15
tich soogende hemelinnen met hare deu- lens/veertigh hoopen/ende tshien barren/ twintigh ezellen/ende tien jonge ezels.

Ende hy gaffe in de hant synen knech- 16
ten/elcke cudde besonder: ende hy sepde tot sijne knechten/ Gaet ghyliden dooz/ dooz mijn aengesichte/ende stelt rupinte tusschen cudde/ende tusschen cudde. En 17
hy gebodt den eersten segghende/ Wan- neer u Esau mijn broeder ghemoeten sal/ ende u vragen/seggende/ Wiens zijt ghy? ende waer henen gaet ghy? ende/ wiens zijn dese dooz u aengesichte? Doo sult 18
ghy seggen/Wat is een gheschenck uwer knechts Jacobs/ ghesonden tot mijnen heere/tot Esau/ende siet/hy selfs is oock achter ons. Ende hy gebodt oock den 19

tweeden/ oock den derden/ oock allen die de cudden nagingen/segghende: Ja: dit selve woort sult ghy spreken tot Esau/ 20
als ghy hem vinden sult. Ende ghy sult oock seggen/ Siet/uwe knecht Jacob is achter ons: want hy sepde/ Jck sal syn aengesichte bersoen mer dit geschenck/ dat dooz mijn aengesichte gaet/ende daer na sal ick syn aengesichte sien/mischien sal hy mijn aengesichte aennemen.

21 Alsoo ginck dat gheschenck henen booz syn aengesichte: doch hy selfs vernach- 22
te dien selven nacht in t leger. Ende hy stont op in dien selven nacht/ ende hy nam sijne twee wijven/ ende sijne twee dienstmaegghen/ ende sijne elf kinderen/ ende hy coogh over het veyr Jacob.

23 Ende hy namse/ende dedefde over die be- ke trecken: ende hy dede overtrecken 24
t gene hy hadde. Doch Jacob bleef al- leen over: ende een man worstelde met 25
hem tot dat de dageraet op-ginck. En- de doe hy sach dat hy hem niet en over- mocht/ roerde hy het ghewichte synen heupe aen/ so dat het gewichte van Ja- cobs heupe vertzongen wert/als hy met

26 hem worstelde. d Ende hy sepde: Laet my gaen/want de dageraet is opgegaen: maer hy sepde: Jck en sal u niet laten 27
gaen/ ten zy dat ghy my segghent. Ende hy sepde tot hem: Hoe is uwe naem/ende 28
hy sepde: Jacob. Doe sepde hy/ c Wien naem en sal booztaen niet: Jacob heeten/ maer Israels: want ghy hebt u bozselick ghedraghen met Godt/ende met de men- 29
schen/ende hebt overmocht. Ende Ja- cob vzaegghde/ ende sepde: Geest doch uwen naem te kennen: ende hy sepde/ Waerom is t dat ghy nae mijnen naem 30
vzaegt/ende hy seggende hem aldaer. En Jacob noemde den naem die plaetse/ Pniel: want sepde hy/ Jck hebbe God ge- 31
sien/ dan aengesichte tot aengesichte/ en- de de Sonne rees hem op/als hy dooz Pniel gegaen was/ ende hy was hinckende aen 32
sijne heupe. Daerom en eten de kinde- ren Israels de verruckte senuwe niet/ die op het gewichte der heupe is tot op desen dagh/ om dat hy het gewichte van Jacobs heupe aengheroert hadde aen de verruckte senuwe.

Het xxxij Capittel.

Jacob, order ghestelt hebbende op t trecken synen wijven ende kinderen, gaer synen broeder te gemoete, v. 1. &c. die hem, mis- gaders synen wijven ende kinderen seer wel bejagent, 4. ende neemt na vriendlicke reden ende wederreden Jacobs gheschen- ken aen, scheyden alsoo vreedelick van ma- kanderen, 8. Jacob komt te Succoth, ende van daer tot Sichem, alwaer hy synen ten- ten opslaet, ende den Heere eenen Altaer bouwt, 17.

Ende Jacob hief sijne ooghen op/ende sach/ende siet / Esau quam/ende hier hondert mannen met hem: doe verdelde hy de kinderen onder Lea/ende onder Ra- chel/ende onder de twee dienstmaegghen.

2 Ende hy stelde de dienstmaegghen ende hare kinderen dooz aen: ende Lea ende hare kinderen achtervaender/ maer Ra- 3
chel ende Joseph d'achterste. Ende hy ginck booz hy haer aengesichte henen: ende hy hoogh sich seuen malen ter aer- de/tot dat hy hy synen broeder quam.

4 Doe stiep Esau hem te ghemoete/ ende nam hem in den arm/ ende biel hem aen den hals/ende kuste hem: en hy noemde, 5
Daer nae hief hy sijne ooghen op/ ende sach

dyos. 12
4.e ond. 25
30.

Jacob, Esau.

Genesis, Cap. xxxiii.

Dina, Sichem, Hemor.

sach die wijben/ende die kinderen/en sep-
de/ die zijn dese bp u / ende hy sepde/ De
kinderen/ die Godt uwen knecht genade-
lic verleen heeft. Doe traden de dienst-
maechden toe/ sp/ ende hare kinderen/ ende
sp/ boogen haer neder. En Lea tradt oec
toe/ met hare kinderen/en sp/ boogen haer
neder/ ende daer na tradt Joseph toe/ ende
Rachel/ ende booghen haer neder. Ende 8
hy sepde/ [Wooz] wien is u al dit heyl dat
ich ontmoet hebbe? en hy sepde/ Oni ge-
nade te vinden in de oogen mijnes heeren.
Maer Esau sepde: Ich hebbe's veel: 9
mijn broeder/ het sp uwe dat ghy hebt.
Doe sepde Jacob/ Och neen/ indien icht 10
nu genade in uwe oogen gebonden hebbe/
so neemt mijn geschenck van mijner hant:
daerom/ om dat ich u aenghesichte gesten
hebbe/ als hadde ich uodes aenghesichte
gesten / en ghy hebt wel-geballen aen mi-
genomen. Neemt doch mijnen segen/ die 11
u toegebracht is/ de wijle 't God mi gena-
delich verleen heeft/ en de wijle ich alles
hebbe/ ende hy hield bp hem aen/ so dat hy
't nam. Ende hy sende/ Laet ons reysen/ 12
en boozt-trecken: en ic sal booz u trecken.
Maer hy sende tot hem: Mijn hoere 13
weret/ dat dese kinderen treeder zijn/ en dat
ich soogende schapen ende hoepen bp mi
hebbe: indien mensche maer eenen dach af-
drijft/ so sal de geheele kudde sterben: 14
Mijn heere trecke doch booz bp/ booz het aenge-
sichte sijnes knechts: ende ich sal mi op
mijn gemack als leidsman boegen/ na den
ganck van 't werck/ het welke booz mijn
aengesichte is/ en na den ganck deser kin-
deren/ tot dat ich bp mijnen heere te Seir
come. En Esau sepde/ Laet mi doch van 15
dit volck/ dat met mi is/ u bp stellen: ende
hy sepde/ Waer toe dat? laet mi ghenade
vinden in mijnes heeren oge. Also her- 16
de Esau dies daeghs wederom sijnes
weegs na Seir toe. Maer Jacob reys 17
de na Succoth/ en houwde een huns booz
hem: ende maecte hutten booz sijn bee/
daerom noemde hy de name dier plaetse/

Jos. 24 Succoth. Ende Jacob quam behouden 18
Gen. 27 de stad Sichem/ welke is in't lant
Gen. 27 Canaan/ als hy quam van Paddan Aram
19 en hy legerde sich in 't gesichte der stad.
Ende hy hocht een deel des velds daer
op hy sijne tente gespannen hadde/ van de
hant der sonen Hemors/ des baders van
Sichem/ booz hondert stucke gelt. En 20
hy richtede aldaer eenen Altaer op: ende
noemde hem/ De Godt Israels [is] Godt.

Het xxxiii. Capittel.

Dina, uytgegaen synde om de dochter des
lants te sien, wordt van Sichem, des Lant-
heeren Hemors sone, geschaect ende ghe-
schendt. vs. r. Sc. die haer bemint ende ten
houwelicke begeert: waer over sijn vader
met Jacob. ende sijne sonen spreken. be-
komt van Jacobs sonen eene bedrieghliche
belofte. met beding van alles, wat onder de
Sichemiten manlick was, te besnyden. 6.
Sulx van Hemor, Sichem, ende de onderda-
nen ingewilligt ende gedaen sijnde. worden
sy, liggende inde smerte der besnydinghe
van Simeon ende Levi overvallen ende
vermoort. voort van Jacobs sonen geplun-
dert. vrouw ende kint ghevangen vech ge-
voert. 18. hier over is Jacob seer ontstelt
ende bevreest. 29.

Gen. 34 Ende a Dina die dochter van Lea / die 1
21 sp Jacob gebaert hadde/ ginck upt om
de dochteren van dien lant te besien.
Sichem nu Hemors des Vaders/ des 2
lant-Doosten sone/ sachse/ ende hy namse/
en se sach hy haer/ ende verkrachte.
Ende sijne ziele hlesofde aen Dina Ja 3

cohs dochter/ en hy hadde de jonge doch-
ter lief/ ende sprack nae het herte van de
4 jonge dochter. Sichem sprack oock tot
sijnen vader Hemor/ leggende/ Beemt mi
5 dese dochter tot eene vrouwe. Doe Ja-
cob hoorde/ dat hy sijne dochter Dina
verontreynigt hadde/ so waren sijne sonen
met het hee in't velt: ende Jacob sweeg/
6 tot dat sy quamen. Ende Hemor Sic-
hems vader ginck upt tot Jacob/ om met
7 hem te spreken. Ende de sonen Jacobs
quamen van het velt/ als sy dit hoorde/
ende het smetende dese mannen / ende sy
ontstaken seer: om dat hy dwaesheid in
Israël gedaen hadde/ Jacobs dochter be-
slapende/ 't welck also niet en soude ghe-
8 daen worden. Doe sprack Hemor met hen/
leggende: Mijnes soons Sichems ziele
is verliefd op u liever dochter: geefse he
9 doch tot eene vrouwe. Ende derwaert
u met ons/ geef ons uwe dochteren/ ende
10 neemt booz u onse dochteren. En woont
met ons/ ende het lant sal booz u aenge-
sichte zijn/ woont/ ende handelt daer in/
11 ende stelt u tot bestitters daer in. Ende
Sichem sepde tot haeren vader/ ende tot
hare broederen/ laet mi genade binden in
uwe oogen: ende maet ahy tot mi segghen
12 sulx/ sal ic geben. Vergoot seer oer mi
den byzuytichat/ ende 't geschenck/ ende ic
sal geben gelijk als ghy tot mi sul seg-
gen/ geef mi slechts de jongen dochter tot
13 eene vrouwe. Doe antwoorde Jacobs so-
nen aen Sichem / en Hemor/ sijnen vader
bedrieghlich/ ende spraken/ overmits dat
hy Dina hare suster verontreynigt hadde.
14 En sy seiden tot hen/ Wy en sullen dese
sake niet konnen doen/ dat wy onse suster
aen eenen man geben soude/ b die de booz-
15 hupt heeft: want dat ware ons eene scha-
16 de. Doch hier in sullen wy u te wille
zijn/ so ghy booz gelijk als wy/ dat onbet
u besneden woode al wat manlick is.
16 Van sullen wy u onse dochteren geben/
ende uwe dochteren sullen wy ons nemen/
ende wy sullen met u woonen/ en wy sul-
17 len tot een volck zijn. Maer so ghy nae
ons niet en sulc hooren / om besneden te
worden/ so sullen wy onse dochter nemen/
18 ende iverck trecken. Ende hare woorden
waren goet inde ooghen Hemors / ende
inde ooghen van Sichem Hemors so-
19 ne. Ende de jonghefinc en vercooch
niet dese sake te doen/ want hy hadde lust
in Jacobs dochter: ende hy was ge-eert
20 boven al sijnes vaders huys. So quam
Hemor ende Sichem sijn sone tot haerer
stads poozte: en sy spraken tot de man-
21 nen haer stad/ leggende: Dese mannen
zijn broedsaem met ons/ daerom laetse in
dit lant woonen/ ende daer in handelen/ en
het lant/ (siet/ het is wijs da begriyp) booz
haer aengesichte zijn: wy sullen ons hare
dochteren tot wijben nemen/ ende wy sul-
22 len onse dochteren hen geben. Doch hier
in sullen dese mannen ons te wille zijn/
datse met ons woonen om tot een volck te
zijn: als al wat manlick is onder ons be-
sneden woort/ gelijk als sy besneden zijn.
23 Haer beere/ ende hare bestittinge/ ende alle
hare beesten sullen die niet onse zijn: al-
leen laet ons hen te willen zijn/ en sy sul-
24 len met ons woonen. Ende sy hoorde na
Hemor/ ende na Sichem sijn sone / alle
die te sijn stads poozte uptginge: ende
sy werden besneden/ al wat manlick was/
alle die te sijn stads poozte uptgingen. c ond. 40
25 Ende het geschiede ten derden dage/ doe
sy inde smerte waren/ c so namen de twee
sonen Jacobs/ Simeon/ ende Levi/ broe-
ders van Dina/ een pegelich sijn tweert/
ende quamen stoutelich in de stad / ende
booz-

b heb. 19

c ond. 40

Debora. Iacob. Iſrael.

Het I. Boeck Moſis. Cap. xxxv. xxxvj.

Fol. 14

dooden al wat manlick was. Sp sloegen ²⁶
 ooch hem; en ſijnen ſone Sicheſem doot met
 de ſchermte des ſweerts; en ſp namen Wi-
 na upt Sicheſems hups; ende ginghen daer
 han. De ſonen Jacobs quamen ober de ²⁷
 verſlagene/ende plunderden de ſtadt: om
 dat ſp hare ſuſter herontreynicht hadden.
 Hare ſcheyen/ende runderen/ende hare ²⁸
 eſelen/ende regene/dar in de ſtadt/en regene
 ne dat in het belt was/namen ſp. Ende ²⁹
 al haer vermoghen/ende alle hare klepne
 kinderen ende hare wijden boerden ſp ge-
 banckelick wech/ende plunderden/ende al
 wat binneſ hups was. Doe ſepde Ja- ³⁰
 cob tot Simeon ende tot Levi/ Ghy hebt
 my beroert/mits my ſtinchende te maken
 onder de inwoonders des landts/ onder
 de Canaaniten/ende onder de Hherſiten:
 ende ic ben wepnich volcr in getale/ ſo ſp
 hen tegens my verſamel/ ſo ſullen ſp my
 ſlaen/ende ick ſal bedelgt wozen/ich/en
 mijn hups. En ſp ſepden: Soude hy dan ³¹
 ſmet jonſe ſuſter als [met] leene hoere doer?

Het xxxv. Capittel.

Iacob ſyn huys geſuyvert en tot dē Gods-
 dienſt voorbereydte hebbende. vertreckt op
 Gods bevel na Bethel, v. 1. &c. alwaer hy
 onbeſchadigt gecomen zijnde eenen altaer
 bouwte. 6. Doot ende begrafniſſe van Debo-
 ra, voeſter van Rebecca. 8. Godt verſchijnt
 Iacob. 9. hem andermaal ghevende den naem
 van Iſrael, met vernieuwinghe ſyner belof-
 ten. 9. Des Iacob eenen gedenc-teecken op-
 richt, ende de plaetſe vernoeint. 14. van daer
 vertreckende, ſterft Rachel in den arbeydt
 van Benjamin, ende wort aldaer begraven.
 16. Ruben bedriift bloet-ſchande in ſyns
 vaders huys. 21. Register van Iacobs ſonen.
 23. Iacob comt eyndtlick tot ſynen vader
 Iſaac, dewelcke ſterft, ende wordt van hem
 ende Eſau begraven. 27.

Dier na ſepde God tot Jacob/ Maect ¹
 du op/ trecht op na Beth-El/ en woont
 aldaer: ende maect daer eenen altaer dien ²
 Godt/ a die u verſcheen/ b doe ghy bluch-
 ſepde. 13. dedet booz het aengeſichte uwes broeders
 43 Eſaus. Doe ſepde Jacob tot ſijn hups- ²
 geſin/ en tot alle die by hem waren: Doet
 wech de breeſde Goden/ die in 't midden
 van u zijn/ ende repnigt u/ ende verandert
 uwe kleederen. Ende laet ons ons op ³
 maken/ende op trecken na Beth-El: ende
 ick ſal daer eenen Altaer maken dien God
 die my antwoort ten dage mijner benaut-
 heyt/ende met my geweeſt is/ op dē wech/
 dien ick gewandelt hebbe. Doe gaben ſp ⁴
 Jacob alle die breeſde Goden/ die in ha-
 re hant waren/ en de oor-ſierſelen die aen
 hare ooren waren/ende Jacob verhergdeſe
 onder den Eychen boom/ die hy Sicheſem
 18. Ende ſp repden henen: ende Godes
 verſchickinge was ober de ſteden/ die
 rontom hen waren/ ſo dat ſp de ſonen Ja-
 cobs niet achter na en jaeghden. Alſoo ⁶
 quam Jacob te Luz/ welck is in 't landt
 Canaan/ dat is Beth-El/ hy/ende al het
 volck dat by hem was. Ende hy bouw- ⁷
 te aldaer eenen Altaer/ende c noemde die
 plaetſe/ El Beth-El: want Godt hem al-
 daer was gheopenbaert gheveeſt/ als hy
 booz ſijnes broeders aengeſichte bluchte.
 Ende Debora de woſter van Rebecca ⁸
 ſterf/ en ſp wiet begraven onder aen Beth-
 el/ onder die eycke welcker name hy no- ⁹
 de/ Alon Bachuth. Ende d Godt ver-
 ſcheen Jacob wederom/ als hy van Pad-
 dan Aram gekomen was: ende hy ſegende ¹⁰
 hem. Ende Godt ſepde tot hem: Ding ¹¹
 2 Reg. 17. naem is Jacob: e uwe naem ſal hoortzen
 34 met Jacob genoemt wozen/maer Iſrael

ſal uwe naem zijn/ ende hy noemde ſijnen
 11 naem Iſrael. Doozder ſepde Godt tot
 hem f Ick ben Godt de Almachtige/ zijt f hob. 17
 bzychbaer/ende vermenichbuldigt/ een
 volck/ ja een hoop der volckeren ſal upt u ²⁸
 wozen/ende h koningen ſullen upt uwe
 30 ſendenen doortkomen. Ende dit lant/ dat en ond-
 12 ick Abrahā ende Iſaac gegeven hebbe/
 dat ſal ick u geben: ende uwen zede na u g hob. 17
 13 ſal ick dit landt geben. Doe voer Godt
 van hem op/ in die plaetſe daer hy met hē h Mat.
 14 gheſproken hadde. Ende Jacob i ſelbe
 een opgherecht trecken op/ in die plaetſe i hob. 28
 daer hy met hem geſproken hadde/ en ſtee-
 nen opgerecht trecken: en hy ſtozte daer
 op dzanch-offer/ ende goot olie daer ober.
 15 En Jacob noemde den name vier plaet-
 ſe/ alwaer Godt met hem geſproken had-
 16 de/ Beth-El. Ende ſp repden van Be-
 thel/ en daer was noch een klepne ſtree-
 ke lants om tot Ephyſach te komen: ende
 Rachel baerde/ en ſp hadde 't hert in haer
 17 baren. Ende het aeghiede als ſp 'thert
 hadde in haer baren/ ſo ſende de broedrou-
 we tot haer: En breeſt niet/ want deſen
 18 ſone ſult ghy oock hebben. Ende het ge-
 ſchiede als hare ziele upgingh/ want ſp
 ſterf/ dat ſp ſijne name noemde/ Ben-oni:
 maer ſijn vader noemde hem/ Benjamin.
 19 k Alſo ſterf Rachel/ ende ſp wiet begr- k ond. 48
 20 he aen dē wech na Ephyſach/ dat is/ Beth-
 lehem. Ende Jacob richtte een gedenc-
 20 teecken op boven haer graf: dat is het ge-
 denck-teecken van Rachels oraf tot op
 21 deſen dach. Doe berrepde Iſrael: ende
 hy ſpande ſijne tente op ghene zijde van
 22 Migdal Cher. Ende het gheſchiede als
 Iſrael in dat lant woonde/ daer Ruben he-
 nen ginck/ ende l lach by Bilha ſijns va-
 23 ders by-wif: ende Iſrael hoozde 't. Ende
 23 de ſonen Jacobs waren thaeſ. in De m ond. 47
 ſonen van Lea waren/ Ruben/ Jacobs
 24 eerſt-gebozen/ daer na Simeon/ ende Levi/
 25 ende Juba/ende J ſaſchar/ en Zebulon: 46. 8.
 26 De ſonen Rachels/ Joſeph ende Benjamin: 27. 1. 2
 25 min. Ende de ſonen van Bilha/ Rachels
 26 dienſtmaeght/ Dan/ende Naphtali.
 26 Ende de ſonen van Silva/ Las dienſt-
 macht/ Gad/ ende Aſer: dat zijn Jacobs
 27 ſonen/ die hem ghebozen zijn in Pad-
 dan Aram. Ende Jacob quam tot Iſaac ſij-
 nen vader in Mamre te Kirjath Heba/
 28 welck is Hebron/ daer Abrahā als gheem-
 28 delinck hadde ver'eert/ ende Iſaac. En
 de dagen Iſaacs waren hondert jaer/ende
 29 achtrentich jaer. Ende Iſaac a gaf den
 30 creſt/ ende ſterf/ ende wiet verſamelt tot
 ſijne volckeren/our/ ende ſat van daeren:
 ende ſijnen ſone Eſau ende Jacob begroe-
 den hem.

Het xxxvj. Capittel.

Eſaus wijven, en kinderen, geboren in Ca-
 naan, v. 1. 2. &c. Syn vertreck na Seir. 6.
 Syne nakomelingen, 9. als oock Seirs, des
 Horiters, 20. Onder deſe is Ana, die de
 Muyl-ezelen eerſt gevonden heeft. 24. Regi-
 ſter der Coningen ende Vorſten in Edom. 31.

Dit a nu zijn de gheboorte Eſaus/ a 2 Ch. 20.
 2 welcke is Edom. Eſau nam ſijne
 wijven upt de dochteren van Canaan:
 3 Wda de dochter Elons des Verchithers/
 4 ende Wcholibama de dochter van Ana/ de
 5 dochter van Zibeon den Hbiter: Ende
 6 Baſmath Iſmaels dochter/ Wdaſch
 7 ſuſter. Wda nu baerde aen Eſau Eli-
 8 phas/ en Baſmath baerde Rehucl. En
 9 Wcholibama baende Jethus/ en Jaclan/ en
 10 Hozah: Dit zijn Eſaus ſonen/ die hem ge-
 11 bozen zijn in het lant Canaan. Eſau nu
 hadde ghenomen ſijne wijven/ ende ſijne
 ſonen/ ende ſijne dochters/ ende alle
 de

Esaus geslacht.

Genesis, Cap. xxxvij.

Iosephs droomen.

de ziesen sijnes hupfjes / ende sijn hee/ende
alle sijne beesten/ende alle sijne besittinge/
die hy in den lande Canaan gheworben
hadde/ende was vertrocken na een[ander]
lande/van het aengesichte sijnes broeders
b Job. 13 Jacobs. Want hare b hade was te vele 7
om t'samen te woenen: ende het lande ha-
rer bzeendelichschappen en konde niet
dzagen van wegen haer bee. Verhalven 8
c Jos. 24 c woonde Esau op t'geberchte Seir: Esau
4 is Edom. Dit nu zijn de gheboorten 9
Esaus/des vaders der Edomiten op t'ge-
berchte Seir. Dit zijn de namen der so- 10
nen Esaus: Eliphaz de sone van Wda/
Esaus hupfzouwe / Rehuai de sone van
Wasmach / Esaus hupfzouwe. Ende 11
de Sone van Eliphaz waren: Teman/
Omar/Zepho/ende Gaetani/ende Kenaz.
Ende Timna was Eliphaz/des soons 12
Esaus/hupfzouwe/ende sp baerde Eliphaz aen
Amalek: Dit sijn de sone van Wda/Esaus
hupfzouwe. Ende dit zijn de sonenke- 13
huel's / Nahath/ende Zerah/Samma/ en-
de Mizza: dat zijn geweest de sonen van
Wasmach/ Esaus hupfzouwe. Ende 14
dit zijn geweest de sonen van Wcholibama/
dochter van Wna / dochter van Zibeon/
Esaus hupfzouwe: ende sp baerde aen
Esau Jehus/ende Jaalam/ende Kozah.
Dit zijn de Dozsten der sonen Esaus: 15
de sonen Eliphaz / des eerst-gheboorenen
Esaus waren/de Dozst Teman/de Dozst
Omar/de Dozst Zepho/de Dozst Kenaz/
De Dozst Kozah / de Dozst Gaetani/ 16
de Dozst Amalek: dat zijn de Dozsten van
Eliphaz in den lande Edom / dat zijn de
sonen van Wda. Ende dit zijn de sonen 17
Rehuai/des soons Esaus: de Dozst Na-
hath/de Dozst Zerah/de Dozst Samma/
de Dozst Mizza: dat zijn de Dozsteuke-
huel's in het land Edoms / dat zijn de so-
nen van Wasmach/de hupfzouwe Esaus.
Ende dit zijn de sonen van Wcholibama 18
de hupfzouwe Esaus / de Dozst Jehus/
de Dozst Jaalam/de Dozst Kozah: dat zijn
de Dozsten van Wcholibama / de dochter
van Wna / de hupfzouwe Esaus. Wat 19
d 1 Ch 20. 1. 38. zijn de sonen Esaus/ende dat zijn haer lie-
der Dozsten: die is Edom. d Dit zijn de 20
sonen Seirs des Hoziters / inwoonderen
van dien lande: Lothan/ende Sobal / ende
Zibeon/ende Wna / Ende Wison/en Ezer / 21
ende Wifan: dat zijn de Dozsten der Hozit-
ten/sonen van Seir in het land van Edom.
Ende de sonen Lothans waren/ Hozai en 22
Hemam/ ende Lothans suster was Tim-
na. Ende dit zijn de sonen Sobals/ W- 23
ban/ende Wmanahath/ ende Ehal/en Se-
pho/ende Enam. Ende dit zijn de sonen 24
Zibeons/ Wna/ ende Wna: hy is die Wna/
die de Wuplen in de woestijne ghebonden
heeft/ doe hy sijnes vaders Zibeons ezels
wepde. Ende dit zijn de sonen van Wna/ 25
Wifan: ende Wcholibama was de dochter
van Wna. En dit zijn de sonen Wifans: 26
Wemban/ende Eshan/ende Jethan/ ende
Cheran. Dit zijn de sonen Ezers/ W- 27
han/ende Zaaban/ende Wcan. Dit zijn 28
de sonen Wifans: Wz/ende Wran. Dit 29
zijn de Dozsten der Hoziten/de Dozst Lo-
than/de Dozst Sobal / de Dozst Zibeon/
de Dozst Wna / De Dozst Wison/de Dozst 30
Ezer / de Dozst Wifan: dit zijn de Dozsten
der Hoziten na hare Dozsten in den lande
Seir. e Ende dit zijn de koningen/ die 31
er Ch 20. 1. 43. gheregeert hebben in den lande Edom/ eer-
sten koninck regeerde ober de kinderen Is-
raels. Bela van de sone Bozra regeerde 32
in Edom/ ende de name sijner stadt was/
Winhaba. Ende Bela sterf: ende Jobab 33
de sone Zerah van Bozra regeerde in sijne
plaetse. Ende Jobab sterf: ende Husam 34

upt der Temaniten tant regeerde in sijne
35 plaetse. Ende Husam sterf: ende in sijne
plaetse regeerde Hadad de sone Bedads/
die Widian der Hoerch in den helde Mo-
abs/ende de name sijner stadt was Woth.
36 Ende Hadad sterf: ende Samla van
37 Masreha regeerde in sijne plaetse. En-
de Samla sterf: ende Saul van Wcho-
hoch aē de Wchier/ regeerde in sijne plaet-
38 se. Ende Saul sterf: ende Baal-Wanan/
de sone Wchhoz/ regeerde in sijne plaetse.
39 Ende Baal-Wanan / de sone Wchhoz
sterf: ende Hadad regeerde in sijne plaet-
se/ende de name sijner stadt was/ Wahu:
ende de name sijner hupfzouwe was/
Wchetaheel/ eene dochter van Wader/
40 de dochter van Wchahab. f Ende dit
zijn de namen der Dozsten Esaus/na ha-
re geslachten/ na hare plaetfen met haere
namen: de Dozst Timna/de Dozst Wiba/
41 de Dozst Jethet. De Dozst Wcholibama/
42 de Dozst Wla/de Dozst Wdion. De Dozst
Kenaz/de Dozst Teman/de Dozst Wibo-
43 zar: De Dozst Wadbiel/de Dozst Wam:
dit zijn de Dozsten Edoms nae hare woo-
ninghen / in den lande harer besittinghe:
hy is Esau de vader Edoms.

Het xxxvij. Capittel.

Ioseph, boven syne broederen van Jacob be-
mint zijnde, wordt derhalven van hen ghe-
haet, vl. 1. &c. voornemelijk door t'ver-
hael syner droomen, 5. waeromme sy t'sa-
men spannen om hem (als hy door syns va-
ders last tot hen te Dothan quam) om te
brengen, 12. maer werpen hem, door Ru-
bens voorspreken, in eenen kuyl, 21. ver-
koopen hem daarna door raet van Iuda, aen
voor-by reysende Ismaeliten, die hem voe-
ren in Egypten, 26. Syne broeders bedecken
haer feyt met bedrog by Jacob, 27. die
groot misbaer maect over t'verlies van
Ioseph, 37. die onduerusschen verkocht
wort aen Potiphar, 36.

1 E Ende Jacob woonde in t' lande der a Job. 35
bzeendelichschappen sijns vaders / 7
2 in t' lande Canaan. Dit zijn Jacobs ge- b Job. 11.
schiedenissen: Ioseph zijnde een soen van 9
seventien jaer / wepde de eubde met sijne
broeders/ende hy was een Jongelichmet
de sonen van Wihla / ende de sone van
Zilpa sijns vaders wijfen: ende Ioseph
bzachte haer quaet geruchte tot haren va-
3 der. Ende Israel hadde Ioseph lief bo-
ven alle sijne sonen/want hy was hem een
sone des overdoms: ende hy maecte hem
4 eenen heelsverwighen rock. Als nu sijne
broeders saghen/dat haren vader hem bo-
ven alle sijne broederen lief hadde/b hate- b Job. 49
den sy hem: ende en konden hem niet bze- 25
5 delich coespreken. Doch droomde Jo-
seph eenen droom / dien hy sijnen broede-
ren vertelde: dies hateden sy hem noch te
6 meer. Ende hy septe tot hen: Wozzt
doch desen droom/ dien ick gedroomt heb-
7 be. Ende siet / wy waren schoven bin-
dende in t' midden des beltes / ende siet/
mijn schoof stont op/ende bleef oec staen:
de / ende siet/ twee schoven quamen ront-
som/ende booghen haer neder door mijnen
8 schoof. Doe sepden sijne broeders tot
hem: Sult ghy dan gantschelijk ober ons
regeren? Sult ghy dan gantschelijk ober
ons heerfchen? so hateden sy hem noch te
meer om sijne droomen en om sijne wo-
9 den. Ende hy droomde noch eenen ande-
ren droom / en verhaelde dien sijnen broe-
deren: ende hy septe: Siet/ ick hebde noch
eenen droom gedroomt: ende siet/de Son-
ne/ende de Maene/ende elf sterren boogen
haer

Ioseph inden kuyl.

Het I. Boeck Mosis. Cap. xxxviii.

Ioseph verkoft. Fol. 15

haer dooz my weder. Ende als hy het aen 10
sijnen vader/ende aen sijne broeders ver-
haelde/vertrafte hem sijn vader/ende se-
de tot hem: Wat is dit dooz eenen doozom/
dien ghy ghedooimt hebt? sullen wy dan
gantschelic comen/ Ick/ende uwe/ Maer-
der/ende uwe broeders/om ons dooz u ter
11 aerde te buggen? Sijne broeders dan che-
12 niden hem: doch sijn vader bewaerde dese
sake. Ende sijne broeders gingen hem/ 12
om de cude van haeren vader te weyden
by Sichem. Soo seide Istaël tot Jo- 13
seph: Weyden uwe broeders niet by Si-
chem: komt/ dat ich u tot hen sende/ende
hy seide tot hem: Siet hier/iden ick.

Ende hy seide tot hem: Waer doch he- 14
nen: Siet na den welftant van uwe broe-
ders/ende na den welftant hande cude/
ende brenghet my een woort wederom: So
font hy hem upt den dale bezon/ende hy
quam te Sichem. Ende een man bondt 15
hem/ (want siet hy was dwalende in 't
velt) so brachtte hem dese man/ seggende/
Wat soecht ghy? Ende hy seide: Ick 16
soecke mijne broeders/ gheeft my doch te
kennen/ waer sy weyden. Soo seide die 17
man: Sy zijn van hier getreft/ want ick
hoorzese segghen/ laet ons nae Dothan
gaen: Ioseph dan ginck sinen broeders 18
na/ende bontse te Dothan. Ende sy sa-
ghen hem van verre: ende eer hy tot hen
naderde/ sloegen sy teghens hem eenen li-
stigen raet/ om hem te dooden. Ende sy 19
seiden d'een tot den anderen: Siet daer
komt dese Meester doozomer aen. Nu 20
komt dan/ ende laet ons hem doot slaen/
ende hem in eene deser kuylen werpen/
ende wy sullen segghen/ Een doos dier
heeft hem opgegeeten: so sullen wy sien/
wat van sijne doozomen worden sal. Nu 21
ben hoorde dat/ende verlosse hem upt ha-
re handt: d'ende hy seide: Laet ons hem
niet aen 't leven slaen. Doch seide nu- 22
ben tot hen: Vergietet geen bloet/werpet
hem in desen kuyt/ die in de woestijne is/
ende en legghet de hant niet aen hem: op
dat hy hem upt haer handt verlosse/ om
hem tot sinen vader weder te brenghen.

Ende het geschiede/als Ioseph tot/ 23
ne broeders nuam/soo toghen sy Ioseph
sinen rock upt/ den deel werbighe rock/
dien hy aen hadde. Ende sy namen hem: 24
ende wierpen hem in den kuyt: doch de
kuyt was ledigh/daer en was gheen wa-
ter in. Daer na suten sy weder om doot 25
te eten/ende hieben hare ooghen op/ende
saghen/ende siet/een reysich gheselschap
van Ismaeliten quam upt Gilead: ende
hare hemelen doegen speccen/ende bal-
sem/ende mirche/ reysende/ en dat af te
brenghen nae Egypten. Doe sende Juda 26
tot sijne broeders: Wat gewin sal 't zijn
dat wy onsen broeder doot slaen/ende sijn
bloet verberghen? komt/ende laet ons 27
hem desen Ismaeliten verhoopen/ende
onse hant en sy niet aen hem: want hy is
onse broeder/ons blesch/ende sijne broe-
ders hoorben hem. Als nu de Midia- 28
nische hoop lieden doot by roghen/soo
trocken ende hieben sy Ioseph op upt den
ePs. 105 kuyt/ende e verhochten Ioseph desen Is-
maeliten doot twintigh silberlinghen: 17
die brachten Ioseph nae Egypten. Als 29
nu kuben tot den kuyt weder/ende siet/
soo en was Ioseph niet in den kuyt: doe
scheurde hy sijne kleederen. Ende hy 30
heerde weder tot sijne broeders/ en se-
de: De jongelinc en is niet/ende ick/
waer sal ick henen gaen? Doe namen sy 31
Iosephs rock/ende so slachteden eenen
gepen bock/ende sy dopten den rock in 't
bloet. Ende sy souden den desl. berwij- 32

gen rock/ende deden hem tot haren vader
bzegen/ende seiden: Desen hebben wy
gebonde/bekent doch/of dese uwes soons
33 rock zo/ ofte niet. En hy behende hem/
ende seide: 't Is mijns soons rock: een f onb. 44
hoos dier heeft hem opgegeeten: doot seker 28
34 is Ioseph verscheurt. Doe scheurde
Jacob sijne kleederen/ende seide eenen
sach om sijne lendenen: ende hy bedreef
35 routwe ober sinen sone vele dagen. En-
de alle sijne sonen/ende alle sijne dochte-
ren maechten sich op om hem te troosten: g onb. 42
maer hy weygerde hem te laten troosten/ 38
ende seide: g Want ick sal routw bedrij- en 44. 29
vende tot mijnen sone in 't graf nederda- 31
len: also beweende hem sijn vader. h onb. 39
36 h Ende de Medianiten verhochten hem 1.
in Egypten/aen Potiphar Dharaos/ho- Ps. 105.
belinck/oberste der Trauwanten. 7.

Het xxxviii. Capittel.

Juda trouwt eene Canaanitische vrouwe, die
hem drye sonen baert, vs. 1. &c. hy geest
den eersten aen Tamar, als oock (nae dat de
eerste van God gedoodt was) den tweeden:
welcken mede van Godt ghedoodt zijnde,
beloofte hy haer den derden, 6. maer syne
belofte niet houdende, soo begaet Tamar
door eene archlistighe practijcke, bloet-
schande met Juda, 13. ende de straffe daer
van om synent wille ontgaende, 24. baert
hem twee sonen, Perez ende Zerah, ter een-
der dracht, 27.

1 E Nde het gheschiede ten selven tijde/
dat Juda van sijne broeders afcooch/
en hy heerde in tot eenen man van Adul-
2 lam: wiens naem was/ Wira. En a Ju- ar Ch. 2.
da sach aldaer de dochter van een Canaa-
nitisch man/ wiens naem was/ Sua: ende
3 hy namse/ende ginck tot haer in. Ende
sy wert bebrucht/ende haerde eenen sone:
4 ende hy noemde sinen name/ Er. Daer
nae wert sy weder bebrucht/ende haerde
eenen sone: ende sy noemde sinen name/
5 Onan. Ende sy doer noch doot/ende
haerde eenen sone: ende noemde sinen na-
me/ b Sela: doch hy was te Chesib/ doe b Num. 26. 20.
6 sy hem haerde. Juda nu nam eene vrou-
we doot Er sinen eerstgebozenen: ende
7 hare naem was/ Tamar. Maer Er de
eerstgebozen van Juda was quaet in des
h Eccl. 2. 1. ooghen: daerom doode hem de
8 h Eccl. 2. 1. Doe seide Juda tot Onan:
Gaet in tot uwes broeders huys/ vrouwe/
ende trouwtse in uwes broeders naeme/
9 ende verwercht uwen broeder zaet. Doch
Onan merende dat dit zaet doot hem niet
soude zyn/so geschiedet/ als hy tot sinen
broeders huys/ vrouwe inginck/ dat hy 't
berdoft tegen de aerde/ om sinen broeder
10 geen zaet te geven. Ende het was quaet
in des h Eccl. 2. 1. ooghen/ dat hy weder
11 daerom doode hy hem oock. Doe seide
Juda tot Tamar sijne schoondochter:
Blijft meduwe in uwes vaders huys/ tot
dat mijn soon Sela groot worde/ want hy
seide: Wat niet mischien bin ick ster-
be/ gelijk sijne broeders: so ginck Tamar
henen/ ende bleef in hares vaders huys.
12 Als nu vele daghen verloopen waren/
sterf de dochter van Sua huys/ vrouwe
van Juda: daer na trooste sich Juda/ en-
de ginck op tot sijne schaep- scheiders na
Timna toe/ hy/ ende Wira sijn vrient de
13 Wullamiter. Ende men gaf Tamar te
kennen/ seggende: Siet uwe schoon- vader
gaet op nae Timna/ om sijne schapen te
14 scheeren. Doe seide sy de kleederen ha-
rer weduwfchap van haer af/ende sy be-
deckte haer met eenen fluxer/ ende he-
wordt

Ioseph verkoft.

Genesis 3. Cap. xxxix.

Ioseph. Potiphar.

wondt haer/ende sette haer aen den in-
ganch der twee Fonteynen / die op den
weegh na Emma is: want sy sach dat Se-
la groot gewoorden was/ ende sy hem niet
ter vrouwe was ghegheben. Als Juda 15
haer sach/ soo hield hyse dooz eene hoere:
overmits sy haer aengesicht bedeckt had-
de. Ende hy weech tot haer na den wech 16
ende seide: Komt doch/laet my tot u in-
gaen/want hy en wiste niet / dat sy sijne
schoon-dochter was: ende sy seide: Wat
sult ghy my gebē/ dat ghy tot my ingaet.
Ende hy seide: Ich sal u eenen gepten- 17
bock van der kudde senden/ende sy seide/
So gy pant sult gebē/tot dat gy t'ent.
Doe seide hy: Wat pant is't/dat ich u 18
geben sal/en sy seide: Wven zegel-rinch
ende utwen snoet / ende utwen staf / die in
uwe handt is: t welcke hy haer gaf/ende
ginch tot haer in / ende sy ontfinck hy
hem. Ende sy maechte haer op/en ginch 19
heuen / ende seide haren sluper van haer
af: ende sy croch aen de kleederen van ha-
re weduwschap. Ende Juda sondt den 20
gepten-bock dooz sijnes bzient's des Abdul-
lamiters hant/om het pant upt ber bzou-
wen hant te nemen: maer hy en bondtse
niet. En hy bzaghe de lieden van ha- 21
re plaetse/ seggende: Waer is de hoere/die
hy dese twee Fonteynen aen den weegh
was/ende sy seiden: Hier en is gene hoe-
re gheweest. Ende hy heerde weder tot 22
Juda/ende seide: Ich en hebse niet ghe-
bonden: en oock seiden de lieden van dier
plaetse / Hier en is gene hoere gheweest.
Doe seide Juda: Sy neme het dooz 23
haer/op dat wy misschien niet tot berach-
tinge en woode: siet/ich hebbe desen bock
gesonden/maer ghy en hebt haer niet ge-
bonden. En het geschiede ontrent na dize 24
maenden / datmen Juda te kennen gaf/
segghende / Tamar uwe schoon-dochter
heeft gehoereert/en oock siet/sy is swan-
ger van hoereerpe: doe seide Juda: bzengt-
se her-dooz/dat sy verbrant woode. Als 25
sy doozgebracht waer/schiet sy tot ha-
ren sweer / om te segghen/ Wy den man/
wiens dese dingen zijn/ ben ich swanger:
ende sy seide: Bekent doch/ wiens dese
zegel-rinch/ende dese snoeten/en dese staf 26
zijn. Ende Juda kende se / ende seide /
Sy is rechtveerdiger dan ich/dagrom/om
dat ich haer aen mijnen Sone Sela niet
ghegeben en hebbe: ende hy en bekendese
boortren niet meer. Ende het geschiede 27
ten tijde als sy baren soude/siet/c so wa-
ren tweelinghen in haren buick. Ende 28
het geschiede als sy haerde/dat (een) de
hant upt gaf:ende de Woode-bzoutwe nam-
se/ende sy bondt eenen scharlakendzaet/
om sijne hant/segghende/Dese komt eerst
upt. Maer het gheschiede/ als hy sijne 29
hant weder in tooch/siet/so qua sijne bzoe-
der upt:ende sy seide: Hoe zijt ghy dooz-
ghebzoken / op u is de breucke:ende men
noemde sijnen name/d Perez. Ende daer 30
na quam sijne bzoder upt/om wiens hant
de scharlakend [dzaet] was: ende men
noemde sijnen name/ Zerah.

Het xxxix. Capittel.

Ioseph wort in synen dienst by Potiphar
also van God gesegent,dar hē syn heer over
tē gantsche huys stelt,vf. 1. &c. De vrouwe
syns heeren wordt, vermits syne schoone-
heydt, op hem verliest, ende versoect hem
tot onkuyfcheyt: twelck hy bestandichlic
weygerende, wort van haer valschelec ver-
elaecht, eerst by t'huysgesin, daer na by sy-
ne heere. die hē daer over in geuackenide
leyt. 13. alwaer God ooc met Ioseph is, sulcx
dat hy over de geuangenens gestelt wort. 20.

Ioseph nu a wert nae Egypten afghe- a hob. 37
1 boert:ende Potiphar Pharaos Wode- 28
linck/ een oberste der Trauwanten / een Psa. 105
Egyptisch man / kocht hem upt de handt 17
der Jmaeliten/die hem derwaerts afge- b hob. 39
2 boert hadden. En de Wode b was 21
met Ioseph/ soo dat hy een doozpoedigh Act. 7. 9
man was: ende hy was in sijnes heeren
3 des Egyptenaers hups. Als nu syn
heere sach/dat de Wode met hē was/
en dat de Wode al wat hy dede/dooz
4 sijne handt doozpoedich maechte. Soo
bondt Ioseph genade in sijne ooghen/ende
diende hem: ende hy stelde hem ober syn
hups/ende al wat hy hadde gaf hy in sij-
5 ne hant. Ende het geschiede van doe af/
dat hy hem ober syn hups / ende ober al
wat sijne was / ghestelt hadde / dat de
Wode des Egyptenaers hups segge-
de/om Iosephs wille: jae de segghen des
Wode was in alles dat hy hadde/
6 in't hups/ende in't belt. Ende hy liec
alles wat hy hadde in Iosephs handt/so
dat hy met hem van geen dinc kennisse
en hadde/besaluen ban't bzoot dat hy at:
ende Ioseph was schoon van ghedaente/
7 ende schoon van aengesicht. Ende het
geschiede na dese dingen/c dat sijnes heere c Job. 7
ren hupsbzoutwe hare ooghen op Ioseph 13
8 wierp:ende seide/Ligt hy my. Maer hy
weggerde t/ende seide tot sijnes heeren
hupsbzoutwe / Siet/ mijn heere en heeft
geen kennisse met my/water in den hup-
se 3p/en al wat hy heeft / dat heeft hy in
9 mijne hant ghegheben. Niemand en is
grooter in dier hups als ic:en hy en heeft
dooz my niets onthouden/ dan u/ daer in
dat ghy sijne hupsbzoutwe zijt: hoe soude
ich dan dit een soo groot quaet doen/ende
10 sondiven tegen God? Ende het geschie-
de/als sy Ioseph dach op dach aensprach
en hy nae haer niet en hoorde/om hy haer
11 te liggen/ Ende hy haer te zyn: So ge-
heurde t op sulck eenen dach/dat hy in't
hups quam/om syn werck te doen: ende
niemand van de lieden des hupses en was
12 daer binne hups: Ende sy greep hem
by sijn kleet/segghende/ Ligt hy my:ende
hy liet sijn kleet in hare hant/ende bluch-
13 te/ende ginch upt na bupten. Ende het
geschiede als sy sach/ dat hy sijn kleet in
haer hant gelaten hadde/ende na bupten
14 geblucht was. So riep sy de lieden van
haren hups/ende sprach tot hem/seggen-
de: Siet/hy heeft ons den Hebreeuschen
man inghebracht/om met ons te sporten:
hy is tot my ghekomen om by my te lig-
gen/ende ich hebbe gheroepen met sluper
15 stemme: En het geschiede/als hy hoorde
de dat ic mijne stemme verhoef/ende riep:
so verliet hy sijn kleet by my/ende bluch-
16 te/ende ginch upt nae bupten. Ende sy
seide sijn kleet by haer/tot dat sijn heere
17 in sijn hups quam. Doe sprach sy tot
hem na die selbe woorden/segghende:De
Hebreeusche knecht / dien ghy ons hebt
ingebracht/ is tot my ghekomen/om met
18 my te sporten: Ende het is gheschiede
als ich mijne stemme verhoef / ende riep:
dat hy sijn kleet by my liet/ende bluchte
19 na bupten: Ende het geschiede/als sijn
heere de woode sijn hupsbzoutwe hoorde
de die sy tot hem sprach/segghende/ Maer
dese selbe woode heeft my uwen knecht
20 geuaden/so ontstach sijn toorn. En Iosephs
heere nam hem/ende leverde d hem d Ps. 105
in t Gebangen-hups / ter plaetse daer
des Conincks geuangenene geuangen wa-
ren:alsoo was hy daer in het Gebangen-
21 hups. Doch de Wode was met Ioseph/
ende wende [sijne] goebertierent-
hept tot hem: ende gaf hem ghenade inde
oogen

Ioseph gevangen.

Het I. Boeck Mosis. Cap. xl. xlj.

Fol. 16

oogen des Obersten van 't Gebanghen-hups. Ende de Oberste van 't Gebanghen-hups gaf alle de gebangene/ die in 't Gebanghen-hups marck/in Iosephs hant/ ende al wat sp daer deden/ dede hy. De 23 Oberste van 't Gebanghen-hups en sach gantsch op geen dingh/ dat in sijne handt was/ oermits dat de H. G. E. met hem was/ ende wat hy dede/ dat dede de H. G. E. wel gedien.

Het xl. Capittel.

d'Opperste Schencker, en Backer van Pharaon, worden in de gevangnisse gestelt, en Ioseph bevolen, vl. 1. &c. Sy droomen elck eenen droom, die Ioseph haer lieden uytleyt, met begeerte aen den Schencker, dat hy in sijn ampt, volghes sijnen droom, herstelt zijnde, syner ten besten wilde gedenden, 5. Iosephs uytlegginge wort aen beyde gevangens metier daedt bevesticht: maer de Schencker vergeet Ioseph.

Ende het geschiede na dese dingen/ dat 1 de Schencker des Conincs van Egypten/ ende de Backer/ sondighden tegen hare heere/ tegen den Coninc van Egypten. So dat Pharaon seer toornigh wert 2 op sijne twee hobelingen/ op den obersten der Schenckeren/ ende op den Obersten der Backeren. Ende hy leederde in bewaringe/ ten hups des obersten der Trauwanten in 't Gebanghen-hups/ ter plaetse daer Ioseph ghehangen was. Ende de 4 Oberste der Trauwanten bestelde Ioseph by hen/ dat hyse diende: ende sy waerent sommige dagen in bewaringe. En 5 droomden nu beyde eenen droom/ elck sijnen droom/ in eenen nacht/ elck na de uytlegginghe sijnes drooms: de Schencker/ ende de Backer/ die des Conincs van Egypten waren/ die gebangenen waren in 't Gebanghen-hups. Ende Ioseph quam 6 des morgens tot hen/ ende hy sachse aen/ ende siet/ sy waren ontfreit. Doe 7 daeg 7 de hy de hobelingen van Pharaon die hy hem waren in herchtenisse van het hups sijnes heeren/ seggende/ Waarom zijn uwe aengesichte heden qualich gestelt? En 8 sy seiden tot hem/ Wy hebben eenen droom gedroomt/ ende daer en is niemant die hem uytlegge: ende Ioseph seide tot hen/ Zijn d'uytlegginghen niet Godes/ vertelt [se] my doch. Doe vertelde de 9 oberste der Schenckeren Ioseph sijnen droom/ ende seide tot hem/ In mijnen droom/ siet/ soo was een wijnstock door mijn aengesichte: Ende aen den wijn- 10 stock waren drie ranchen: ende hy was als hortende/ sijn bloesfel ginck op/ sijne troffen brachten rijpe druppen doot.

Ende Pharaos Beher was in mijne 11 handt/ ende ich nam drie druppen/ ende druckte se upt in Pharaos beher/ ende ich gaf den beher op Pharaos handt. Doe 12 seide Ioseph tot hem/ Dit is sijne uytlegginge/ De drie ranchen zijn drie dage/ Binnen noch drie dagen sal Pharaon u 13 hooft verheffen/ ende sal u in uwen staet herstellen/ ende ghy sult Pharaos beher in sijne handt geben/ na de dozighe wijs/ doe ghy sijn Schencker waert. Doch 14 gedencht minner hy u selven/ wanneer het u wel gaen sal/ ende doet doch welvondighept aen my/ ende doet minner meldinghe by Pharaon/ ende maect dat ich upt dit hups come. Want ich den dieftich ont- 15 stelen upt der Vrezen lant/ ende oock en hebbe ich hier niets gedaen/ dat sy my in desen kuhl gestelt hebben. Doe de ober- 16 ste der Backeren sach/ dat hy een goede

uytlegginghe ghedaen hadde: so seide hy tot Ioseph: Ick was oock in mijnen droom/ ende siet/ drie ghetralsode hozden 17 waren op mijn hooft/ En in den oppersten hozf was van alle spijse van Pharaon/ die Backers-werch is: ende het gebogheste at deselve upt den hozf van 18 den mijn hooft. Doe antwoorde Ioseph/ ende seide: Dit is sijne uytlegginghe/ De drie hozden zijn drie daghen. 19 Binnen noch drie dagen/ sal Pharaon u hooft verheffen van boden u/ ende hy sal u aen een hout hanghen/ ende het ghebogelte sal u vleesch van boden u eten. 20 Ende het gheschiede ten derden daghe/ ten dage van Pharaos gheboorte/ dat hy allen sijnen knechten eenen maetsijdt maecte/ ende hy verheffte het hooft des obersten der Schenckeren/ ende het hooft des obersten der Backeren/ in het midden 21 sijnner knechten. En hy dede den obersten der Schenckeren wederkeeren tot sijn Schenck-ampt: soo dat hy hen beher 22 op Pharaon handt gaf. Maer den obersten der Backeren hinch hy op/ ghelijck 23 Ioseph hem uptgelept hadde. Doch de oberste der Schenckeren en gedacht aen Ioseph niet/ maer vergat hem.

Het xlj. Capittel.

Pharaon gedroomt hebbende twee droomen, en onder syn volc niemant vindende, die se konde uytleggen, so gedenckt de opperste Schencker aen Ioseph, vl. 1. &c. Dien Pharaon uyt de ghevanchnisse doet voor sich brengen, ende verhaelt hem syne droomen, die Ioseph uytleyt, ende gheeft Pharaon met eenen goeden raet teghens den toekomenden dieren tijdt, 14. Daerom stelt hem Pharaon tot eenen Regent naest sich over syn gantsche Rijk, vereert hem hooghlick, vernoemt hem, ende geeft hem eenen vrouwe, 17. Ioseph, nu 30 jaren out zijnde, reyt door gantsch Egypten, ende bestelt voorraet in de seven goede jaren, 46 Gewint twee sonen, Manasse ende Ephraim, 50. De quade jaren komen aen, waer in Ioseph van den voorraet des koorns aen den volcke verkoopt, 54.

Ende het geschiede ten eynde van twee 1 volle jaren/ dat Pharaon droomde/ ende 2 de siet/ hy stondt aen de ribiere. Ende siet/ daer quamen op/ upt die ribiere se- 3 ven hoepen/ schoon van aensien/ ende bet van vleesche/ ende sy wepden inden gra- 4 se. Ende/ siet/ seben andere hoepen quamen nae die op/ upt de ribiere/ seelich van aensien/ ende dunne van vleesche: 5 ende sy stonden by [d'andere] hoepen/ aen den Oeder van de ribiere. Ende die 6 hoepen/ seelich van aensien/ ende dunne van vleesche/ aten op/ die seben hoepen 7 schoon van aensien/ ende bet: doe ont- 8 waecte Pharaon. Daer na siep hy/ ende 9 droomde andermael/ ende/ siet/ seben aren reesen op/ in eenen halm/ bet/ ende 10 geet. Ende/ siet/ seben dunne/ ende barden oosten wint versanghde aren/ schoten 11 nae de selve upt. Ende de dunne aren versonden de seben vette/ ende volle 12 aren: doe ontwaecte Pharaon/ ende/ siet/ 13 het was een droom. Ende het geschiede inden mochtenstont/ dat sijn geest versan- 14 gen was/ ende hy soute henen/ ende a rie- 15 alle de roobersaers van Egypten/ en alle 16 de wijs/ die daer in waren: ende Pharaon vertelde hen sijnen droom/ maer daer en 17 was niemant/ die se Pharaon uytlegde. Doe 18 sozic de oberste der schenckeren tot Pharaon/ seggende/ Ic gedencke hebbe as mijne soute 19 Pharaon

Pharaos droom.

Genesis, Cap. xlj.

Ioseph verhoogt.

Pharaos was seer hertoozt op sijne 10
dienaers/ ende sekerde mp in bewaringhe
ten hupse van den obersten der Trau-
wanten/ mp/ ende den obersten der Backe-
b bob. 40 ten. Ende b in eener nacht / droomden 11
5. mp eenen droom/ ick ende hy: mp droom-
den/ elc na de uitlegginge sijnes drooms.
En aldaer was hy ons een hebzeusch 12
jonghelinck/ een knecht van den obersten
der Trauwanten / ende mp vertelbense
hem/ ende hy leude ons onse droom upt:
eenen pederen leude hyse upt / nae sijnen
droom. Ende gelijck hy ons upt leude/ 13
also is 't geschiet: mp heeft hy herstellt in
sonder staet/ ende hem ghehangen. Doe 14
c Dan. 2 sonder Pharaos/ ende riep Ioseph/ ende sp
25 deden hem haestelic upt den kuyt komen:
ende men schoer hem/ ende men verander-
de sijne kleederen/ ende hy quam tot Pha-
rao. Ende Pharaos sprack tot Ioseph/ 15
Ick hebbe eenen droom gedroomt / ende
daer is niemant die hem uitlegghe: maer
ick hebbe van u hoozen seggen/ (als) ghy
eenen droom hoozt/ dat ghy hem uitlegt.
Ende Ioseph antwoorde Pharaos/ seg- 16
genbe/ Het is/ buypen mp: Godt sal Pha-
raos welstant aensegghen. Doe sprack 17
Pharaos tot Ioseph/ Siet/ in mijne droom
stant ick aen den oever der riviere: En 18
de siet/ daer quamen op upt de riviere se-
ben hoepen/ bet van vleesch/ ende schoon
dan gedaente/ ende sp wepden in het gras.
Ende siet/ seven andere hoepen quamen 19
op na dese / magher ende seer leelick van
gedaente/ ranch van vleesch: ick en heb-
de diegelijcke van leelicheit niet gesien
inden gantschen Egypten lande. Ende 20
die ranche ende leeliche hoepen aten die
eerste seven vette hoepen op: Dewelc- 21
ke in haeten buypen in quamen/ maer men
merchte niet darre in haeten buypen in ge-
komen ware/ want haer aensien was lee-
lick gelijck als inden beginne: doe ont-
wechte ick. Waer na sach ic in mijnen 22
droom/ ende siet/ seven aren reesen op in
eenen halm/ vol ende goet. Ende siet/ 23
seven doze/ dunne [ende] banden oosten
wint versenghde aren schoten na de selve
upt: Ende de seven dunne aren verskon- 24
den die seven goede aren/ ende ick hebbe
den Goobedaers gheseydt / maer daer en
was niemant die 't mp verclaerde. Doe 25
sefde Ioseph tot Pharaos / Pharaos
droom die is een/ 't gene Godt is doende/
heeft hy Pharaos te kennen gegeven.
Die seven schoone hoepen zijn seven ja- 26
ren / die seven schoone aren zijn oock se-
ven jaren: de droom die is een. Ende die 27
seven ranche/ ende leeliche hoepen/ die na
gene op quamen/ zijn seven jaren/ ende die
seven ranche banden ooste wint verseng-
de aren / sullen seven jaren des honghers
wesen. Dit is het woort/ 't welck ick 28
tot Pharaos gesproken hebbe/ 't gene dat
Godt is doende / heeft hy Pharaos ver-
toont. Siet/ de seven aencomende jaren/ 29
salder grooten overbloeit in het gantsche
lant van Egypten zijn. Maer na de sel- 30
de sullen der opstaen seven jaren des hon-
ghers/ dan sal in 't lant van Egypten al
dien overbloeit vergeten worden/ ende den
honger sal het lant vertereen. Doch en 31
sal de overbloeit in het lant niet gemercht
worden/ van wegen dien selven hongher/
die daer nae wesen sal: want hy sal seer
swaer zijn. En aengaende dat die droom 32
aen Pharaos ten tweedenmael is verhaelt/
is om dat de saecke van Godt bast beslo-
ten is/ ende dat Godt haestet/ om de selve
te doen. Soo sie nu Pharaos nae eenen 33
herstantigen ende wijfen man: ende sette
hem ober 't lant van Egypten. Pharaos 34

doe [soo] / ende bestelle Opfinders ober 10
het landt: ende neme het dijste deel des
lants van Egypten inde seven jaren des
35 overbloets. Ende dat sp alle spijse van
dese aenkomende goede jaeren des same-
len/ ende hoogen opleggen / onder de handt
van Pharaos / tot spijse inde steden/ ende
36 bewaren 't. So sal de spijse zijn tot dooz-
raet dooz 't landt / dooz seven jaeren des
hongers/ die in Egyptenlant wesen sul-
len: op dat het landt van hongher niet en
37 vergae. Ende dit woort was goet in: d Act. 7
de oogen van Pharaos / ende in de oogen 10
38 aller sijner knechten. Ende sefde Pha- e Ps. 105
rao tot sijne knechten: Souden wy wel- 22
eenen man vinden als desen / inden welc-
39 ken Godts geest is? Daer nae sefde
Pharaos tot Ioseph/ Radien Godt u dit
alles heeft kont gedaen/ soo en isser nie-
mant [so] verstantich ende wijs/ als ghy.
40 Ghy sult e ober mijn hups zijn/ ende op
u bevel sal al mijn volck [de hant] laufen/
alleen desen throom sal ick grooter zijn
41 als ghy. Doozder sprack Pharaos tot
Ioseph/ Siet/ ick hebbe u ober gantsch
42 Egyptenlandt ghestelt. Ende Pharaos
nam sinen tinck van sijne handt af/ ende
dede hem aen Iosephs handt / ende liet
hem sijne lijnen kleederen aen trecken/
ende leude hem een gouden keten aen si-
43 nen hals. Ende hy dede hem rijden op
den tweeden wagen dien hy hadde/ ende
sp riepen dooz syn aengesichte/ kniel:
alsoo stelde hy hem ober gantsch Egv-
44 tentlant. En Pharaos sefde tot Ioseph/
Ick den Pharaos: doch sonder u en sal
niemant sijne handt ofte sinen voet op-
45 heffen in gantsch Egyptenlant. Ende
Pharaos noemde Iosephs name / Zaph-
nath Paaneah/ ende gaf hem Asnath/ de
dochter van Potiphra/ Oberste van On/
tot eene vrouwe: ende Ioseph toech upt
46 dooz het lant van Egypten. Ioseph nu
was dertich jaer oudt als hy stonde dooz
't aengesichte van Pharaos/ koninck van
Egypten: ende Ioseph ginck upt dan
Pharaos aengesichte/ ende hy toech dooz
47 gantsch Egyptenlandt. Ende het lande
bzachte woort inde seven jaeren des ober-
48 vloets/ hy hant hollen. Ende hy verga-
verde alle spijse der seven jaeren / die in
Egyptenlandt was/ ende dede de spijse in
de steden: de spijse van het belst elcker
stadt/ het welcke rontom haer was / dede
49 hy daer binnen. Alsoo bzachte Ioseph
hy een/ seer veel koozen/ als het zant der
Zee: tot datme ophielte te cessen/ want des
50 en was geen getal. Ende Ioseph wer- g ond. 46
den twee sonen ghebozen/ eerder een jaer 20
des honghers aenquam / die Asnath/ de ende 48
dochter van Potiphra/ oberste van On/ 50
hem baerde. Ende Ioseph noemde den
naem des eerstghebozen/ Manasse: want
[sefde hy] Godt heeft mp doen vergeten
al mijne moepte / ende het gantsche hups
52 mijns baders. Ende den naem des twee-
den noemde hy/ Ephraim: want sefde hy
Godt heeft mp doen wassen in 't lant mij-
53 ner verbzuchinghe. Doe eynighden de
seven jaren des overbloets/ die in Egv-
54 ten gheweest was. Ende de seven ja- h ond. 47
ren des hongers begonnen aen te komen/
gelijck als Ioseph geseyt hadde: en daer
was hongher in alle de landen / maer in
55 gantsch Egyptenlant was hoozt. Als
nu gantsch Egyptenlandt hongerde/ riep
het volck tot Pharaos om hoozt: ende
Pharaos sefde tot alle Egyptenaren:
Gaet toe Ioseph/ doet wat hy u sent.
56 Als dan hongher ober het gantsche lant
was / soo opende Ioseph alles waer in
Egv- was/ ende verhoort aen de Egypte-
naren;

Ioseph: honger.

Het I. Boeck Mosis, Cap. xlij.

Fol. 17

naren : want de honger in Egyptenlant sterck merck. Ende alle landen quamen in Egypten tot Ioseph om te kooppen : want de honger in alle landen sterck was.

Het xlij. Capittel.

Jacob hoorende, dat in Egypten Koorn te becomen was, schickte derwaerts alle sijne sonen, behalve Benjamin, v. l. 1. Sc. Sy buygen sich voor Ioseph, dien sy niet en kennen, maer hy kentse, sprecktse hart aen, en ferse als verspieters ghevangen, 6. doch ten laetsten bedingende Benjamin tot hem te brengen, ende houdende Simeon in bewaringe, laet hyse met koorn ende haer gelt wederom trekken: ondertusschen vroecht hen de sonde aen Ioseph begaen, 18. onderwegen wort een sijn gelt ghew aen in den sack, 27. T' huys komende vertellen sy Jacob haer wedervaren, ende vinden alle haer gelt, 29. Sy poogen Jacob te overreden, dat hy Benjamin met hen soude laten gaen nae Egypten, maer hy klaecht seer, ende en kan daer toe niet verstaen, 36.

Doe Jacob sach, datter hoorn in Egypten was, so septe Jacob tot sijne sonen: Waerom siet ghy op malcanderen? Doozse septe hy: Siet / a ick hebbe ge-
12. hoort datter hoorn in Egypten is: trecket daer henen af / en koopet ons (hoorn) van daer op dat wy lebe/ende niet en steruen.

Woe rogen Iosephs tien broederen af / om hoorn upt Egypten te kooppen. Worch Benjamin Iosephs broeder / en sond Jacob niet met sijne broederen: want hy septe, Op dat hem niet mischien het verders ontmoete. Also quamen Israels sonen om te kooppen onder de gene die daer quamen: want de honger was in 't lant Canaan.

Ioseph nu was Regent over dat lant / hy verhoorte aen allen volcke des lants: ende Iosephs broederen quamen / en boogen sich hoort hem / mer) de aen-
17. gesichten ter aerden. Als Ioseph sijne broederen sach / so hende hyse: maer hy hielt sich niet te regnen hen / ende sprack haerde met hen / ende septe tot hen: Dan waer komt ghy: en sy seiden / ut het lant Canaan / om sijse te kooppe. Ioseph dan hende sijne broederen: maer sy en kenden hem niet.

Woe gebachte Ioseph aen de broederen / die hy dan hen gedoomt hadde: ende hy septe tot hen: Ghy sijt verspieters / ghy sijt gekomen om te besichteigen / maer het landt bloot is. Ende sy seiden tot hem: Wel mijn heer: maer uwe knechten zijn gekomen om sijse te kooppen.

Wy alle zijn eens mans sonen / wy zijn broom / uwe knechten en zijn gheen verspieters. Ende hy septe tot hen: Meen / maer ghy sijt gekomen / om te besichteigen waer 't landt bloot is. Ende sy seiden / 13. Wy uwe knechten waren twaelf gebroeders / eens mans sonen in 't lant Canaan: ende siet a de kleynste is heden by onsen vader: doch de een die zits niet meer.

Woe septe Ioseph tot hen: Wat is 't dat ick tot u gesproken hebbe / seggende: Ghy sijt verspieters. Hier in sult ghy beproeft worden: (so waerlich als) Pharaon leeft: indien ghy dan hier sult uptgaen / ten zy dan / wanneer uwe kleynste broeder herwaert sal gekomen zijn.

Sendet eenen upt u die uwen broeder hale: maer meest ghylieden gebangen / ende uwe woorden sullen beproeft worden / of de waerheit by u zy: ende indien niet / (so waerlich als) Pharaon leeft / so sijt ghy verspieters. Ende hy setse te sijnen 17

18 bype daghen in bewaringhe. Ende ten derden daghe sende Ioseph tot hen / Doet dit / so sult ghy leuen: ick becese Godt.

19 So ghy broom zijt / so zy een uwer broederen ghebonden in 't hups uwer bewaringe: ende gaet ghy henen / brenghet het hoorn doot den honger uwer hupsen.

20 Ende brenghet uwen kleynsten broeder tot my / so sullen uwe woorden waer ghe-
21. maect worden / ende ghy en sult niet ster-
22. uen: ende sy deden alsoo. Doe seiden sy d'een tot den anderen / Doozwaer wy zijn schuldig ad onsen broeder: wiens benaut-
23. hepdt der ziele wy saghen / doe hy ons om ghenade badt / maer wy en hoorden niet: daerom komt dese benauthepdt over ons.

22 Ende Ruben antwoorde hen / seggende: Hebbe ick het tot u niet gesept / doe ick septe / En sondiget niet aen desen jongelinc / maer ghy en dootet niet: ende ooc

23 sijn bloet / siet het waer ghesocht. Ende sy en wisten niet / dat het Ioseph hoort / want daer was ee raelman tusschen hen.

24 Woe wende hy sich omme van hen af / ende wende: daer na keerde hy weder tot hen / ende sprack tot hen / ende nam Simeon van hen / ende bondt hem doot haren

25 oogen. Ende Ioseph ghehoort / datmen hare sacken met hoorn vullen soude / ende datmen haer gelt wederkeerde / een pegelich in sijnen sack / ende datmen hen teer-
26. kost gabe tot den wegh: ende men dede hen also. Ende sy toeden haer hoorn op

27 hare ezels: ende roghen van daer. Woe eener sjaet sack op debe / om sijnen ezel hoeder te geven in de herberge / so sach hy sijn gelt / want siet het was in den mont

28 van sijnen sack. Ende hy septe tot sijne broederen / Mijn gelt is wedergeheert / daer toe oock siet / het is in mijnen sack: doe ontginc haerlieden het herte / ende sy verschrachten / d'een tot den anderen seg-
29. gende: Wat is dit (dat) ons Godt gedaen heeft? Ende sy quamen in het lant Canaan / tot Jacob haren vader: ende sy ga-
30. den hem te kennen al haer wedervaren / seggende: Die man / de heere van dat lant / heeft harde met ons gesproken: ende hy heeft ons ghehouden als verspieters

31 des lants. Maer wy septe tot hem / Wy zijn broom / wy en zijn geen verspieters.

32 Onser waren twaelf gebroeders / onses vaders sonen / de een die en is niet meer / en de kleynste is heden by onsen vader in het lant Canaan. Ende die man / de heere van dat landt / septe tot ons / Hier aen sal ic bekennen dat ghy liebt broom zijt: eenen uwer broederen later hy wy / ende nemet doot den honger uwer hupsen / en-
33. de trecket henen. Ende brenghet uwen kleynsten broeder tot my / so sal ick we-
34. ten / dat ghy geen verspieters en zijt / maer dat ghy broom zijt: uwe broeder sal ick u weder gheuen / ende ghy sult in dit landt handelen. En het geschiede / als sy hare

35 sacken ledichden / siet soo hadde een pegelich den hantel sijnes gelta in sijnen sack / ende sy saghen de bundelen hares gelta / sy / ende haer vader / ende sy waren

36 bedreeft. Woe septe Jacob haer vader tot hen / Ghy beraadt my dan kinderen: Ioseph die en is niet / ende Simeon die en is niet / nu sult ghy Benjamin wech nemen / alle dese dingen zijn tegens my.

37 Woe sprack Ruben tot sijn vader / seg-
38. gende / Doozt twee mijner sonen / so ick hem tot u niet weder en brenge: geest hem in mijne hant / ende ick sal hem weder tot u brenghen. Maer hy septe / Mijn soom en sal mer n lieden niet af trecken: want sijn broeder is doot / en hy is alleen over-
39. gebleven / so hem den verderf ontmoette

40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Josephs-

Genesis, Cap. xliij.

Broeders

op den wech dien ghy sult gaen/ so souder
ghy mijne grauwe huppen met broesent-
se ten grabe doen nederdalen.

Het xliij. Capittel.

Jacob vermits hongers noot, ende sijner
sonen onwillicheyt, mitgaders de booghe
verklaringen van Iuda, laet eyndelick Ben-
jamin met hen trecken nae Egypten, met
geschencken voor den Regent, ende dobbel
gelt. vs. 1. &c. Ioseph. Benjamin onder den
sijnde, laetse in sijn huys brenghen: waer
over sy bevreesd zijnde, dat her om haer ge-
vonden ghelt mochte zijn, ontschuldighen
sich by Iosephs Hofmeester, die haer goede
moet geert, 16. Sy bereyden, ende brenghen
Ioseph de geschencken, die vriendelick
met hen spreect, insonderheyt met Benja-
min, waer over hy bewoghen zijnde, moet
weenens halven wat vertrecken, ende tra-
de erdse daer nae met eene seer heerliche
maeltijt, insonderheyt Benjamin, 25.

De honger nu wert swaer in dat land: 1
So geschiedde, als sy de leestocht 2
die sy upt Egypten ghebracht hadden/ op
gegheten hadden/ dat haer vader tot hen
seide/ laert wederom/ hoop ons eel we-
nich sijne. Doe sprack Iuda tot hem/ 3
seggende: Die ma heeft ons op het hoog-
ste betuygt/ segghende/ Ghy en sult mijn
aengesicht niet sien/ ten zy dat uwe broe-
der met u sy. Indien ghy onsen broeder 4
met ons sendt/ wy sullen af-trecken/ ende
u spijse hoopen. Maer a indien ghy hem 5
niet en sendt/ wy en sullen niet af-trecken:
want die ma heeft tot ons gesept/ b Ghy
en sult mijn aengesichte niet sien/ e en zy
dat uwe broeder met u sy. Ende Israel 6
seide/ Waerom hebt ghy so qualick aen
my ghedaen: dat ghy dien man te kennen
gaet/ of ghy noch eenen broeder hadde? 7
Ende sy seiden: Die man bzaechde seer
naelue na ons/ en nae onse maechschap/
seggende/ Leest uwe vader noch/ heyt ghy
noch eenen broeder? so gaben wy het hem
te kennen volghens die selve woorden:
hebben wy iust geuorden/ dat hy segghen
soude/ Bzenget uwen broeder af? Doe 8
seide Iuda tot Israel sijne vader: Sendt
den jonghelinck met wy/ so sullen wy ons
opmaken/ ende reysen: op dat wy leuen/
ende niet en sterben/ noch wy/ noch ghy/
noch onse kinderkens. Ich sal bozige 9
booz hem zijn/ e van mijner hant sult ghy
hem eychen/ indien ick hem tot u niet en
brenge/ ende hem booz u aengesichte ste-
le/ so sal ick alle daghen teghen u geson-
dicht hebben. Want hadden wy niet ge-
samt/ booz waer wy waren alreede twee-
mael weder gekomen. Doe seide Israel 11
haer vader tot haer/ Is't nu also/ so doet
dit/ Nemet van het loflicke deses lands
in uwe baten/ ende bzenget dien man een
geschenck heenen af/ een wepnich balsam/
ende een wepnich honich/ speerepen/ ende
myrre/ terpenthyn-nots/ ende amandelen.
Ende nemet dobbel ghelt in uwe hant: 12
ende het ghelt/ welck in den mont uwer
sacken weder gekeert is/ bzenget weder-
om in uwe hant/ mischien is't een sepl.
Nemet oock uwen broeder mede: ende 13
maecht u op/ heert wederom tot dien man
Ende Godt de Almachtighe gheue u 14
barmherticheyt booz het aengesichte dies
mans/ dat hy uwen andren broeder/ ende
Benjamin met u late gaen: ende my aen-
gaende/ als ick van kinderen berooft ben/
so den ick berooft. Ende die mannen na-
men dat selue geschenck/ en namen dobbel
gelt in hare hant/ ende Benjamin/ ende sy
maecten hen op/ ende togen af na Egp-
ten/ ende sy stonde booz Iosephs aenge-

16 sichte. Als Ioseph Benjamin met hen
sack/ so seide hy tot den ghenen/ die ober
sijn huys was/ Bzenget dese mannen nae
t hups toe/ ende slacht slacht-vee/ ende
maecht [het] gereet/ want dese mannen
17 sullen te middage met wy eten. De man
nu dede gelick Ioseph gesept hadde: ende
de man bzaecht dese mannen ten hups Jo-
18 sephs. Doe breesden dese mannen/ om
dat sy ten hups Iosephs gebracht wer-
den/ ende seiden/ Ter oorsake van dat
gelt/ dat in't begin/ in onse sacken weder-
gekeert is/ worden wy ingebzaecht: op dat
hy ons overcompele/ ende ons oberballe/
ende ons tot slade neime/ met onse eselen.
19 Daerom nabeden sy tot dien man/ die
ober Iosephs huys was: ende sy spraken
20 tot hem aende deure van het hups. En-
de sy seiden/ Och mijn heere: d wy waren d bob. 43
in't begin ghewisselick afgekomen/ om
21 spijse te hoopen. Het is nu geschiet/ e bob. 42
als wy inde herberghe ghekomen waren/
ende wy onse sacken op dede/ siet/ so was
der mans gelt in den mont van sijn
sack/ ons gelt in sijn ghewichte: ende wy
hebben't selue weder ghebracht in onse
22 hant. Wy hebben oock ander ghelt in
onse hant afgebracht/ om spijse te koo-
pen/ wy en weten niet wie ons ghelt in
23 onse sacken gelept heeft. Ende hy seide/
Wrede zy u lieben/ en bzeest niet/ uwe
Godt/ ende uwes vaders Godt heeft u
eenen schat in uwe sacken ghegeuen/ u
gelt is tot wy ghekomen: ende hy bracht
24 Simeon tot hen upt. Waer nae bzaecht
de man dese mannen in Iosephs huys/
f ende hy gaf water/ en sy wieschen hare
boeten: hy gaf oock haren ezelen boeder. f bob. 43
25 Ende sy bereyden het geschenck/ tot dat
Ioseph quam op den middach: want sy
hadden gehoort/ dat sy aldaer broodt eten
26 souden. Als nu Ioseph te hups gheko-
men was/ so bzachten sy hem 't geschenck/
't welck in hare handt was/ in het hups:
ende sy g boogen sich booz hem ter aerde. g bob. 37
27 En hy bzaechde na [saken] welstant/
ende seide/ Is't wel met uwen vader ende 42
den ouden/ daer ghy van seydte? leest hy
28 noch? Ende sy seiden/ Het is wel met
uwen knecht onsen vader/ hy leest noch:
ende sy neyden het hoof/ ende booghen
29 sich neder. Ende hy hief sijn oogen op/
ende sach Benjamin sijnen broeder/ sijn
moeder sone/ en seide/ Is dit uwe kleyn-
ste broeder/ a daer ghy tot my van seydte?
daer na seide hy: Mijn sone/ Godt zy u
30 genadich. Ende Ioseph haefte hem/
want sijn ingewant ontsack tegen sijnen
broeder/ ende hy socht te weenen: ende hy
ginc in eene kamer/ ende weende aldaer. i ond. 43
31 Daer na wiesch hy sijn aengesichte/ ende
quam upt: ende hy bedwongh hem seluen/
32 en seide/ Settet broodt op. En sy rich-
teden booz hem aen in't bysonder/ en booz
haer in't bysonder/ en booz de Egyptena-
ren/ die met hem aten/ in't bysonder: want
de Egyptenaers en mogen geen brood eten
niet de heben/ dewijle sulder den Egypten
33 naren een grouwel is. En sy saten booz
sijn aengesichte/ de Erst-gebozen na sijn
erst-geboorte/ en de jongere na sijn jonc-
heyt: dies vermonden den hem de mannen
34 onder malthanen. Ende hy lauge hen
van de gericht/ die booz hem waer: maer
Benjamins gericht was vijftmaal groo-
ter/ dan de gericht/ dan hen alle: ende sy
bzonchen/ en sy werden bzonche met hem.

Het xliij. Capittel

Ioseph laet sijn broeders trecken/ heb-
bende in eens yederen koor-sack het gelt/
maer in Benjamins sac sijnen beker daer by-
doen

Ioseph ontdeck sieh aen sijne. Het I. Boeck Mosij, Cap. xliij. xlv. Broeders, Fol. 18

doen steken, v. l. & c. laetse najagen, ende dieverij aenteyen : waer over sy seer ontstelt zijnde, hen selve ende den schuldigen onweterende ter straffe verplichten, 4. De beker wordet in Benjamins sack ghevonden : waerom sy alle, seer verbaet sijnde, tot Ioseph wederkeeren / sich sijne straffe onderworpende : Doch Iuda spreeckt veel ende sterck voor Benjamin, versoekende in sijne plaetse te mogen blijven, 12.

Ende hy gheboodt den genen / die ader 1
sijn hups was / seggende / Wilt de sac-
ken deser mannen met spijse / na dat sy sul-
len kunnen dzagen / ende legt peder mans
gelt inden mont van sijnen sack : Ende 2
mijnen beker / den silberen beker / sult ghy
leggen inden mont van des kleyntsten sac /
mer het gelt van sijn hooft : ende hy dede
na Iosephs woort / t welck hy gesproken
hadde. Des moezens als t'clicht wiert / so 3
lietmen dese mannen tzecken / haer / ende
hare ezelen. Sp zijn ter stadt upgegaen / 4
sy waren niet verre gekomen / als Ioseph
tot den genen / die oter sijn hups was / sep-
de / Maecht u op / ende iaecht die mannen
achter na : ende als ghyse sult achterhaelt
hebben / so sult ghy tot hen seggen / Waer-
om hebt ghy quaes doot goet vergolden ?

Is t dese niet daer mijn heer upt d'incert 5
ende daer hy hy pet / sekerlic waernemen
sal / ghy hebt qualick gedaen / dat ghy ge-
daen hebt. Ende hy achterhaelt dese / ende 6
sprack tot hen die selve woorden. Ende
sy seiden tot hem / Waerom spreeket mijn
heere sulcke woorden ? het 3p verre van
uwe knechten / dat sy soodanick een dinc
doen souden. Siet het gelt / dat wy inden 8
mont onser sacken vonden / hebben wy tot
u upt den lande Canaan weder gebracht :
hoe souden wy dan upt uwes heeren hups
silber ofte gont stelen ? Wy den welcken 9
van uwe knechten hy ghevonden sal wo-
den / dat hy sterbe : en ooc sullen wy mijnen
heere tot slaven zijn. Ende hy seide : Dit 10
3p nu ooc also / na uwe woorden / hy wel-
cken hy ghevonden woort / die 3p mijn slave /
maer ghylieden sult onschulbig zijn. En 11
de sy haesteden / ende een pegelich settebe
sijnen sack af op d'aerde / ende een pegelich
opende sijnen sack. Ende hy doot / ocht / 12
begijnende met den grootsten / ende vol-
eynde met den kleynsten : ende die beker
wert gebonden in Benjamins sack. Doe 13
scheurden sy hare kleederen : ende peder
man loedt op sijnen esel / ende sy keerden
inether na de stadt. Ende Iuda quam met 14
sijne broederen in Iosephs hups / want hy
was noch selve aldaer : ende sy drelen doot
sijn aengesichte weder ter aerde. En Jo- 15
seph seide tot hen / Wat daet is dit / die
ghy gedaen hebt : Weet ghy niet / dat sulck
een man als ich / dat is sekerlic waernemen
soude ? Doe seide Iuda : Wat sullen wy 16
tot mijnen heere segghen / wat sullen wy
sprecken ? ende wat sullen wy ons recht-
verdiggen : Gode heeft de ongerrechticheyt
uwer knechten ghevonden / siet wy zijn
mijns heere slaven / so wy / als hy / in wiens
hant de beker gebonden is. Maer hy se- 17
de : Het 3p verre van my sulck te doen : die
man in wiens hant die beker gebonden is /
die sal mijn slave zijn : doch treect ghy lie-
den op in zede / tot uwen vader. Doe na 18
werde Iuda tot hem / ende seide : Wel mijn
heere / laet doch uwen knecht een woort
spreken doot mijns heere ooren / en laet
uwen doot tegen uwen knecht niet ont-
steken / want ghy zijt eden gelick Pharao.
Mijn heere vreege sijne knichten / seg- 19
ghende / Weet ghylieden eenen vader / of
broeder ? So seiden wy tot mijnen heere / 20
Wy hebben eenen vader / ende eenen

jongelinc des ouderdoms / den kleyntsten :
wiens broeder doot is / ende hy is alleen
21 van sijne moeder overghebleven / ende sijn
vader heeft hem lief. Doe seide ghy tot a 22
uwe knechten / a 23 enget hem af tot my :
22 dat ich mijn ooge op hem slaet : Ende wy
seiden tot mijnen heere : Die jongelinc en
sal sijnen vader niet kunnen verlaten : in-
dien hy sijnen vader verlaet / soo sal hy
23 sterben. Doe seide ghy tot uwe knech- b 24
ten / b 25 Indien u kleyntste broeder met u
niet af en komt / soo sult ghy mijn aenge-
24 sichte niet meer sien. Ende het is ghe-
schiet / als wy tot uwen knecht mijnen
vader opgetrochten zijn / ende wy hem mi-
nes heeren woorden verhaelt hebben :
25 Ende dat onse vader gesept heeft : Keret
weder / koopet ons een wepnich spijse :
26 So hebben wy gesept / wy en sullen niet
moghen afstrecken : indien onse kleyntste
broeder by ons is / so sullen wy afstrecken /
want wy en sullen diens mans aenghe-
sichte niet mogen sien / so dese onse cleyn-
27 ste broeder niet by ons en is. Doe seide
uwe knecht / mijn vader / tot ons / Ghy lie-
den wetet / datter my mijne hup / d'ouwe c 28
28 twee gebaert heeft : Ende de een is van
my uptgegaen / c 29 ende ich hebbe gheseyt /
Doot waer hy is / ghewisselick verscheuet
geworden : en ic en hebbe hem niet gesien
29 tot nu toe : Indien ghy nu desen ooc van
mijn aenghesichte wech nemet / ende hem d 30
een verderf ontmoetede : so sult ghy mi-
ne grauwe haren met jammer ten grabe
30 doen nederdalen. Nu dan / als ich tot
uwen knecht mijnen vader come / ende de
jongelinc niet by ons en is / (also sijnne
31 ziele aen deses ziele gehonden is) / So
sal het geschieden / als hy siet / dat de jon-
gelinc daer niet en is / dat hy sterben sal :
ende uwe knechten sullen de grauwe haren
uwer knechts / onses vaders / met
d'oesenisse ten grabe doen nederdalen.
32 Want uwe knecht is doot / desen jonge-
linc boze by mijnen vader / segghende : e 33
e So ich hem tot u niet weder en vzege /
so sal ich tegen mijnen vader t'allen dage
33 ghesondighet hebben. Nu dan / laet doch
uwen knecht doot / desen jongelinc mi-
nes heeren slave blieden : ende laet den
jongelinc met sijne broederen optrecken.
34 Want hoe soude ich optrecken tot mi-
nen vader / indien de jongelinc niet met
my en ware ? op dat ich den jammer niet
en sie / de welcke mijnen vader overkomen
soude.

Het xlv. Capittel.

Ioseph geeft sich eyndelick sijnen broe-
ren te kennen, ende roockte met Godes
wonderlicke voorsichticheyt, geestelick
van sijnen vader alles te bootschappen, en-
de hem in Egypten te brengen, v. l. & c.
Desgelick doet oock Pharao, 16. Ioseph
veerdichtse af met wagenen, teeringe, ende
geschencken, insonderheyt voor sijnen va-
der, en geeft haer eene goede vermaninge,
21. r' Huys komende vertelle sy alles haeren
vader, die ten laetsten geloof, en bereyt
sich met groote blijtschap op de reyse, 24.

De honde sich Ioseph niet bedwin-
gen doot alle die by hem stonden / en-
de hy riep / Doet alle man dan my upt-
gaen : ende daer en stont niemant by hem /
als Ioseph sich aen sijne broederen be-
kent maect. Ende hy bechief sijne
stemme met saemen / so dat het de Egipt-
tenaers hoorde / ende dat het Pharaos
hups hoorde. Ende Ioseph seide tot
sijne broederen : Ich ben Ioseph / leetse
mijn vader noch : ende sijne broeders en
konden sijn niet anwoerden : want

Joseph ontdekt sich-

Genesis, Cap. xlvj.

-aen sijne broeders.

sp waren verschijnt booz sijn aengesichte.
 Ende Joseph seide tot sijne broeders: 4
 Daedert doch tot mi/ ende sp naederden:
 a Act. 7. 7. Doe seide hy: Ic den Joseph uwe broe-
 der/ b den ghy na Egypte verhocht hebt.
 b bob. 37. Maer nu/ c weest niet bekommert/ 5
 28 ende de rooze/ en ontsteke niet in uwen
 oogen/ om dat ghy mi hier hant verhocht
 hebt: want Godt heeft mi booz u aenge-
 Act. 7. 9. sichte gesonden/ tot behoudenisse des le-
 c ond. 50. bens. Want het zijn nu twee jaren des
 19. 20. 21. hongers in't midden des lants/ ende daer
 zijn noch vijf iare inde welcke gene plo-
 glage/ noch dogst zijn en sal. Doch God 7
 heeft mi booz u lieder aengesicht heuen
 gesonden/ om een overblijfsel te stellen op
 d aerde/ ende om u hi het leven te behou-
 den booz eene groote berlossinghe. Nu 8
 dan ghy en hebt mi herwaerts niet ghe-
 sonden/ maer Godt selve/ die mi tot Pha-
 raos vader ghesleit heeft/ ende tot eenen
 heere over sijn gantsch hups/ en kegeer-
 der in't gantsche lant van Egypten.
 Haester u/ ende trecket op tot mijnen 9
 vader/ ende segget tot hem/ Also seyt mi
 sone Joseph: Godt heeft mi tot eenen
 heere den gantschen Egypten-lande ghe-
 stelt: komt af tot mi/ en bertoest niet.
 Ende ghy sult inden lande Gosen woo- 10
 nen/ ende na hi mi wesen/ ghy/ ende uwe
 sonen/ ende uwer sonen sonen/ ende uwe
 schapen/ ende uwe runderen: ende al wat
 ghy hebt. Ende ich sal u albaer onder- 11
 houden: want daer sullen noch vijf jaren
 des hongers zijn/ op dat ghy niet en ver-
 armt/ ghy/ ende u hups/ ende alles wat
 ghy hebt. Ende siet/ uwe oogen sien't/ 12
 ende de ooghen mijnes broeders Benia-
 mins/ dat mijn mont tot u sprecket. En 13
 doodt schaynet mijnen vader alle mijne
 heerlicheit in Egypten/ ende alles wat
 d Act. 7. 14. ghy gesien hebt/ ende haestet u/ en d bzen-
 14. get mijnen vader herwaerts af. Ende hy 14
 viel an Benamins sijnes broeders hals/
 ende weende: ende Benjamin weende aen
 synen hals. En hy kuste alle sijne broe- 15
 deren/ en hy weende over hen: en daer na
 spraken sijne broeders met hem. Als dit 16
 gheruchte in het hups Pharaos gehoort
 wert/ dat mi seide/ Josephs broeders zijn
 gekomen: was het goet in de oogen Pha-
 raos/ en inde oogen sijner knechten. En 17
 Pharaos seide tot Joseph/ Segt tot uwe
 broederen/ Doet dit/ ladet uwe heesten/ en
 trecket hen/ gaet nae het lant Canaan:
 Ende nemet uwen vader/ en uwe hups/ 18
 gesinnen/ ende komet tot mi/ ende ich sal
 u het beste van Egypten-lant geben/ ende
 ghy sult het vette deses landts eten.
 Ghy zijt doch ghelast/ doet dit/ nemet u 19
 upt Egypten-lant wagenen booz uwe kin-
 derkens/ ende booz uwe wijven/ ende boe-
 ret uwen vader/ ende komet. Ende uwe 20
 ooge en verschoone uwen hupstraet niet:
 want het beste van gantsch Egyptenlant/
 dat sal uwe zijn. Ende de sonen Israels 21
 deden also: So gaf Joseph hen wagenen/
 na Pharaos bevel/ ooch gaf hy hen teer-
 kost op den wegh. Hy gaf hen allen/ 22
 der een wissel-kleederen: maer Benjamin
 gaf hy drie hondert silberlingen ende vijf
 wissel-kleederen. Ende sijnen vader des 23
 gelijcx sondt hy tien ezelen/ dragende van
 het beste van Egypten/ ende tien ezeli-
 nen/ dragende hoorn/ ende broot/ ende spij-
 se booz sijnen vader op den wegh. Ende 24
 hy sondt sijne broeders hen/ en sp ver-
 trocken: ende hy seide tot hen/ En ver-
 troegt u niet op den wegh. Ende sp troc- 25
 ken op upt Egypten: ende sp quamen in
 het lant Canaan tot haren vader Jacob.
 Doe dootschapten sp hem/ segghende/ 26

Joseph leeft noch/ ja oock is hy kegeer-
 der in gantsch Egyptenlant: Doe besweec
 sijn herte/ want hy en geloofde niet.
 27 Maer als sp tot hem gesproken hadden
 alle de woonden Josephs/ die hy tot hen
 gesproken hadde/ ende dat hy de waghens
 sach/ die Joseph gesonden hadde om hem
 te hoeren/ do wert Jacobs hares baders
 28 geest lebendich. En Israel seide/ Ic
 ghenoech/ mijn sone Joseph leeft noch:
 ich sal gaen/ ende hem sien/ eer ich sterde.

Het xlvj. Capittel.

Jacob, mer sijn gantsche huys ende have,
 afreckende na Egypten, wort tot Berseba
 van Godt door vernieuwinghe van belof-
 ren gesterckt, vl. i. 8cc. Komt in Egypten
 met alle de syne, die by namen worden op-
 gerelt. 6. Hy schickt Juda voor uyt aen Io-
 seph, die hem na Gosen te ghemoot treckt,
 alwaer sy malkanderen seer beueghelick
 ontfangen. 28. Ioseph verspreckt met sijn
 broederen, wat hy Pharaos sal aendienen,
 ende sy voor hem komende, sullen hebben

a bob. 28. 24
 28. 13
 32. 9
 b bob. 13. 16
 16. 10
 17. 2. 17
 26. 24
 35. 11
 48. 4. 4
 c Num. 20. 15
 Deut. 10. 22
 Jos. 24. 45. 66
 Jos. 105. 23. 24
 etc.
 Jos. 52. 4
 Jos. 11. 1
 Act. 7. 15
 c Exo. 1. 2
 6. 14
 Num. 26. 5
 1. 26
 ende 6. 1
 etc.
 ende 7. 1
 etc.
 ende 8. 1
 etc.
 f Exo. 6. 14
 14
 1. 24
 g Exo. 6. 1
 h bob. 17. 10
 i Chro. 2. 1
 k Chro. 2. 1
 l Chro. 2. 1
 m 26. 24
 n bob. 44. 59
 en 48. 5
 ksnach

1 E hadde Israel herrensbe met al dat hy
 hadde/ ende hy quam te Berseba:
 2 nes baders Jacobs. En Godt sprack tot
 Israel in gesichten des nachts/ ende se-
 de/ Jacob/ Jacob: en hy seide/ Siet hier!
 3 hen ich. En hy seide/ Ic sijn den die God/
 uwes baders Godt/ en breeft niet van af
 te trecken na Egypten/ b want ich sal u
 4 aldaer tot een groot volck setten. c Ich
 sal met u afrecken na Egypten/ ende ich
 sal u doen/ weder/ optrecken/ ende opre-
 kende: ende Joseph sal sijn hant op uwe
 5 oogen leggen. d Doe maecte hem Jacob
 op bau Berseba: ende de sonen Israels
 voerden Jacob haren vader/ en hare kin-
 derkens/ ende hare wijven/ op de wagens
 die Pharaos gesondt hadde/ om hem te doe-
 6 ren. En sp namt haer beel/ en hare have/
 die sp in de lande Canaan geworpen had-
 den/ en sp quamen in Egypten: Jacob/ en
 7 al sijn zaet met hem. Sijne sonen/ en de
 sonen sijner sone met hem/ sijne dochteren/
 ende sijnne sonen dochteren/ en al sijn zaet
 8 bracht hy met sich in Egypten. e Ende
 dit zijn de namen der sonen Israels/ die in
 Egypten quamen/ Jacob/ en sijnne sonen:
 9 De Erst-gebozen Jacobs/ Ruben. En
 Rubens sonen/ Hanoch/ ende Gallu/ ende
 10 Hezron/ ende Carmi. f Ende Simeons so-
 nen/ Jemuel/ ende Jamin/ ende Ohad/ en
 11 Jachen/ ende Zohar/ ende Saul/ de sone eener
 Canaanitischer vrouwe. g Ende de sonen
 van Levi/ Gerson/ Kehath/ ende Merari.
 12 Ende h de sonen van Juda/ Er/ ende Pe-
 nan/ ende Sela/ ende Perez/ ende Zerah:
 doch Er/ ende Onan waren gestorben in't
 landt Canaan: i ende Perez sonen waren
 13 Hezron ende Hammi. Ende Naschachs
 sonen/ Zola/ en Dua/ ende Job/ en Sim-
 14 ron. Ende Zebulons sonen/ Serach/ ende
 15 Elon/ ende Jahleel. Dit zijn Leas sonen/
 die sp Jacob geboert heeft in Paddan-A-
 ram/ met Dina sijne dochter/ alle de zielen
 16 sijnne sonen/ ende sijnne dochteren waren
 17 baze en vertich. k Ende Gads sonen/ i
 Ziphion/ ende Chaggi/ Schuni/ ende Es-
 17 bon/ Er/ ende Kobi/ ende Ueli. l Ende
 Asers sonen/ Anna/ ende Ischia/ ende k
 Ischi/ ende Beria/ ende Sera haerlieder
 18 suster: ende de sonen Beria/ Beber/ ende l
 18 Balchiel. Dit zijn Zilpas sonen/ m die
 Laban sijne dochter Lea ghegeven hadde:
 ende sp haerde Jacob dese seshien zielen.
 19 De sonen van Rachel Jacobs hups/ n
 20 vrouwe/ Joseph/ ende Benjamin. Ende
 d Joseph werden ghebozen in Egypten: en 48. 5

Jacobs Optocht in Egypten.

Het I. Boeck Mosis, Cap. xlvij.

Fol. 19

Asnath Dotipheras dochter/ des Ober-
sten te On/haerde. Ende Benjamins 21
7. 6. sonen/ Bela/ Becher/ ende Aheil/ Gera/
ende 8. 1. ende Raaman/ Echi/ ende Mos/ Muppim/
lande/ Adanasse/ ende Ephraim/ die hem
ende Huppim/ en Abd. Dit zijn Rachels 22
sonen/ die Jacob gebozen zijn/ al te samen
veertien zielen. Ende Dans sonen/ Chu- 23
p1 Chzo. sim. Ende de sonen van Naphtali/ 24
7. 13. Rachzeel/ en Guni/ ende Jazer/ ende Sil-
9 bob. 29. lem. Dit zijn de sonen van Bilha/ 9 die 25
29. Laban sijne dochter Rachel gegeven had-
de/ ende sy haerde de selbe Jacob/ sy waren
alle seuen zielen. Alle de zielen die met 26
Jacob in Egypten quamen/ upt sijne heu-
pe gelyczen/ uptgenomē de wijsen der so-
nen Jacobs/ waren al ses en seftich zielen.
Ende Josephs sonen die hem in Egypten 27
ten gebozen zijn/ waren twee zielen: alle
10. 22. de zielen des hupfes Jacobs die in Egypten
28. quamen/ waren seftentich. Ende hy 28
sondt Juda doot/ sijn aengesichte henē tot
Joseph/ om doot/ sijn aengesichte aenwilt-
singe te doen na Gosen/ ende sy quamen in
het lant Gosen. Doe sprande Joseph sij- 29
nen wagen aen/ ende roech op/ sijnē vader
Israel te gemoete na Gosen/ ende als hy
sich aen hem vertoonde/ so viel hy hem aen
sijnen hals/ ende toende lange aen sijnē
hals. En Israel septe tot Joseph/ Wat 30
ick nu sterbe/ na dat ick u aengesichte ge-
sien hebbe/ dat ghy noch leeft. Waer na 31
septe Joseph tot sijne broeders/ ende tot
sijnes vaders hups/ Ick sal optrecken en-
de Pharao booteschappen/ en tot hem seg-
ghen/ Mijne broeders/ ende mijnes vaders
hups die in het lant Canaan waren/ sijn 32
tot my gekomen. Ende die mannen sijn 32
schaep-herders/ want het sijn mannen die
met vee omgaen/ ende sy hebben hare scha-
pen/ ende hare runderen/ en al wat sy heb-
ben/ mede gebracht. Wanneer het nu ge- 33
schieden sal/ dat Pharao u sieken sal roe-
pen/ ende seggen/ Wat is uwe hanteringe/
So sult ghy seggen/ Doe kochten sijn 34
mannen/ die han onser leue op tot nu toe
met vee om gegaen hebben/ so wy/ als onse
vaders/ op dat ghy in het lant Gosen mo-
get woenen / want alle schaep-herder is
den Egyptenaren een grouwel.

Het xlvij. Capittel.

Joseph dient Pharao sijns vaders komste
aen/ ende brengt vif sijnē broeders voor
hem/ v. 1. 3c. diese ondervraegē/ ende het
lant Gosen ingeeft. 3. Joseph brengt oock
sijnen vader voor Pharao/ die hem vraeght
na synen ouderdom / ende wort van Jacob
geleget. 7. Joseph onderhout synen vader
met het gantsche huys in Gosen. 11. De
Egyptenaers hebbende al haer gelt voor
koorn uytgegeve/ verkoopen door hongers
noot het vee/ ende daer nae lijf en lant/ aen
Pharao/ voor koorn. 13. uytgenomen de
Priesters. 22. 26. 7. lant wort hen gelaten
om te bouwen / midts ghevende Pharao
vijfde deel vande vruchten. 23. Jacobs
leven in Egypten / ende gantsche ouder-
dom. 27. hy neemt Joseph eenen eedt af/
aengende syne begraefenis. 29.

De quam Joseph / ende booteschapte 1
Pharao/ ende septe/ Mijne vader/ en-
de mijn broeders / ende hare schapen/ ende
a bob. 45. hare runderen / met alles wat sy hebben/
sijn gekomen upt den lande Canaan/ a en-
de siet/ sy sijn in't lant Gosen. Ende hy 2
nam een deel sijnē broeders/ [te weten] 2
vijf mannen/ en hy selbse doot/ Pharao
aengesichte. Doe septe Pharao tot sijne 3
b bob. 46. broeders/ Wat is uwe hanteringe/ ende sy
34. sepdē tot Pharao / b. Woe knechten sijn

schaep-herders/ so wy/ als onse baders.
Doots sepdē sy tot Pharao/ Wy sijn
gekomen om als bzeembelinghen in desen
lande te woenen / want daer en is gheen
weyde doot/ de schapen/ die uwe knechten
hebben/ bewijle de honger swaer is in het
lant Canaan/ en nu/ laet doch uwe knech-
ten inden lande Gosen woenen. Doe
sprack Pharao tot Joseph / segghende/
Wilt vader/ ende uwe broeders sijn tot u
gekommen: Egypten-landē dat is doot/
u aengesichte / doet uwen vader ende
uwe broeders in het heste bā 't lant wo-
nen/ laetse in 't lant Gosen woenen/ ende
soo ghy weet datter onder hen sloeche
mannē sijn/ so setse toe vee-meesters ober-
tegene dat ick hebbe. En Joseph bracht
sijnen vader Jacob mede/ ende selbe hem
doot/ Pharao's aengesichte: ende Jacob
segghende Pharao. Ende Pharao septe
tot Jacob/ hoe vele sijn de dagen der ja-
ren uwes lebens? Ende Jacob septe tot
Pharao / De daghen der jaren c mijner
bzeembelinschappen sijn hondert / ende
dertich jaren: wepnich ende quae sijn de
dagen der jaren mijnes lebens gheveest/
en en hebben niet bereyght de dagen van
de jaren des lebens mijner baders inde
10. dagen harer bzeembelinschappen. En
Jacob segghende Pharao: ende ginch upt
11. van Pharao's aensichte. Ende Joseph
bestelde Jacob / en sijnē broeders woo-
ningen/ ende hy gaf hen eenē besittinge in
Egypten-land/ en 't beste van 't lant in't
lant Rameses / gelijk als Pharao gebo-
12. den hadde. Ende Joseph onderhield sijn-
nen vader / ende sijne broeders / ende het
gantsche huys sijnē vaders/ met brood/
13. tot den mont der hinderkens toe. Ende
daer en was geen brood in het gantsche
lant/ want de honger was sere swaer/ so
dat het lant van Egypten/ ende het lande
Canaan raefden van wegen dien honger.
14. Doe versamelde Joseph al het gelt
dat in Egypten-land/ ende in het lant Can-
naan ghebonden wert/ doot/ het koorn dat
sy kochten: ende Joseph bracht dat gelt
15. in Pharao's hups. Als nu het gelt upt
Egypten lant/ ende upt het lant Canaan
verdaen was/ quamē alle de Egyptenaers
tot Joseph/ segghende/ Geeft ons brood/
want waerom souden wy in uwe teghen-
woordicheit sterben? want het gelt ont-
16. breecht. En Joseph septe/ Geeft u vee/
so sal ick het u geven doot/ u vee/ inden 't
17. gelt onthrecht. Doe brachten sy haer
vee tot Joseph/ en Joseph gaf hen brood
doot/ vee/ ende doot/ het vee der scha-
pen/ ende doot/ het vee der runderen/ ende
doot/ ezels/ ende hy hoedde met brood dat
18. selbe jaer/ doot/ al haer vee. Doe dat sel-
be jaer volende was / soo quamen sy tot
hem in het tweede jaer/ en sepdē tot hem/
Wy en sullen 't doot/ mijnen heere niet
verbergen/ alsoo het gelt verdaen is/ ende
de besittinge der beesten / gekomen / aen
mijnen heere/ so en is niet oer-
gebleven doot/ het aengesicht mijns hee-
ren/ als ons lichaem/ ende ons lant.
19. Waerom sullen wy doot/ uwe oogen ster-
ben/ so wy/ als ons lant/ doot/ ons/ ende
ons lant doot/ brood: so sullen wy/ en ons
lant Pharao dienstbaer sijn / ende geest
zaet/ op dat wy leven/ en niet en sterben/
20. ende het lant niet moest en morbe. Also
kocht Joseph het geheele lant van Egypten
doot/ Pharao / want de Egyptenaers
verkochten een peder sijnē acker/ bewij-
le de hongher sterck ober hen gheworden
was: soo wert het lant Pharao's eygen.
21. Ende het volck aengende/ dat septe de hy
ober inde steden / van 't een uptreke der
c iij. palen

Honger in Egypten.

Genesis. Cap. xlvij. Iacob kranck, segent Josephs sonen.

palen van Egypten/ tot 't ander uiterste
des selben. Alleen het lant der Priesters
ren en kocht hy niet: want de Priesters
hadden een bescheyden deel van Pharaos
ende sy aten haer bescheyden deel/ welck
hen Pharaos gegheven hadde/ daerom en
verkochten sy haer lant niet. Doe sep- 23
de Joseph tot het volck/ Siet ick hebbe
heden u/ ende u lant ghekocht voor Phara-
rao: siet daer is zaet doot u / op dat ghy
het lant bezaemt. Doch met de inkom- 24
sten sal 't geschieden/ dat ghy Pharaos het
bijsoe deel sult geuen/ ende de hier deelen
sullen doot u zijn/ tot zaet des vels/ ende
tot uwe spijse / ende der gener die in uwe
huysen zijn / ende om te eten doot uwe
hinderkens. Ende sy seiden/ Ghy hebt 25
ons leven behouden: laet ons genade vin-
den in mijns heeren oogen / ende wy sul-
len Pharaos knechten zijn. Joseph van 26
steide dit selve in tot eene wet/ tot op de-
sen dach/ over het lant van Egypten/ dat
Pharaos 't bijsoe deel soude hebben: behal-
den dat alleen het lant der Priesteren/
Pharaos niet en wert. Soo woonde 27
Israel in 't lant van Egypten/ in 't lant
Gosen: ende sy stelden hen tot besitters
daer in/ ende sy werden vruchtbaer / ende
vermeerderden seer. Ende Iacob leefde 28
in het lant van Egypten sedentien jaer:
soo dat de dagen Jacobs / de jaren sijnes
levens / gheueest zijn hondert ende sefen
en heertich jaer. Als nu de dagen Isra- 29
els naderden/ dat hy sterben soude/ so riep
hy sinen sone Joseph/ ende seide tot hem/
Indien ick nu ghenade ghebonden hebbe
in uwe ooghen / soo d legt doch uwe hant
d hob. 24
2. onder mijne heupe / ende doet welbdadig-
heyt: ende trouwe aen my/ en begraeft my
noch niet in Egypten: Maer dat ick by 30
mijne vaderen ligge / hierom sult ghy my
upt Egypten voeren/ ende my in haer graf
begraven: ende hy seide/ Ick sal doen na
u woort. Ende hy seide / Sweert my / 31
ende hy sinder hem / e ende Israel booch
sich ten hoofde van het hedde.

Het xlvij. Capittel.

Iacob, kranck zijnde, wort van Joseph
besocht, vs. 1. &c. dien hy Godts beloften
voor hout, ende neemt sijne twee sonen,
Manasse ende Ephraim aen voor sijn eygen,
als vaders van twee bysondere stammen in
Israel. 3. In 't opleggen der handen, ende
legen treckt Iacob wetens den jongsten
te w. Ephraim, voor den ousten te w.
Manasse, 13. onaengenen Josephs verma-
ninge. 17. Segentse also, mitsgaders haren
vader Joseph, ende propheteert hare we-
derkomst in Canaan. 21. gheeft Joseph
een stuck lants voor uyt. 22.

Het gheschiedde nu na dese dinghen /
datmen Joseph seide/ Siet uwe va-
der is kranck: doe nam hy sijne twee sonen
met sich/ Manasse/ ende Ephraim. En- 2
de men dootschayre Jacob / ende men se-
de/ Siet uwe soon Joseph home tot u: soo
herterchte sich Israel / ende sat op het
hedde. Daer na seide Jacob tot Joseph / 3
d hob. 17
1. Gode a de Almachtige is b my verschenen
te Luz inden lande Canaan/ ende hy heeft
b hob. 31
6. seyt/ c Siet/ ick sal u vruchtbaer inaken/
c hob. 28
ende u vermenichbuldighen / ende u tot
eenen hoop van volckeren stellen / ende
en 15. 11
ick sal uwen zede na u dat landt tot eene
d hob. 40
eervolge besittinge geuen. Nu dan/ uwe
5. twee sonen/ d die u in Egyptenlant gebo-
ren waren/ eer ick in Egypten tot u ghe-
en 46. 22
comen ben/ zijn mijne: Ephraim ende Ma-

nasse sullen mijne zijn / als Ruben/ ende
6 Simeon. Maer u gesachte/ dat ghy na
hen sult gheuinen / sullen uwe zijn: sy
sullen na haer broederen naem genoemt
7 werden in haer erfdeel. Doe ick nu van
Daddan quam / e soo is Rachel by my ge- e hob. 33
stozben in 't lant Canaan / op den wegh/
als 't noch een klepne streke lants was/
om tot Ephraim te comen: en ick begroef-
se aldaer aen den wech van Ephraim/ de-
8 welcke is Bethlehem. Ende Israel sach
de sonen Josephs: ende seide/ Wiens zijn
9 dese? Ende Joseph seide tot sinen va-
der/ Sy zijn mijne sonen/ die my Godt hier
gegheuen heeft: ende hy seide / Bzengetse
10 doch tot my / dat ick se seggene. Doch
Israels ooghen waren swaer van ouder-
dom/ hy en conde niet sien: ende hy dede
naederen tot hem / doe kuste hyse/ ende
11 omhelde se. Ende Israel seide tot Jo-
seph/ Ick en hadde niet gemeent u aenge-
sichte te sien: maer siet / Godt heeft my
12 oock nu zaet doen sien. Doe dede Jo-
seph wtgaen van sijne knien / ende hy
boogh hem doot sijn aengesichte neder ter
13 nerden. Ende Joseph nam die beppe /
Ephraim met sijne rechterhant / tegen
ouer Israels linkerhant/ ende Manasse
met sijne linkerhant/ tegen ouer Israels
rechterhant / ende hy dede se naderen tot
14 hem. Maer Israel streckte sijne rech-
terhant upt / ende seide op Ephraims
hoof/ hoe wel hy de minste was/ ende sy-
ne linkerhant op Manasses hoof: hy
bekierde sijne handen verstandelick/ want
15 Manasse was de eerst-gebozen. Ende
hy f segende Joseph/ ende seide/ De Gode
d hob. 17
doot u wiens aengesichte mijne vaders
Abraham/ ende Isaac gewandelt hebben/
die Gode die my gedoot heeft/ van dat ick
16 was / tot op desen dach/ e Die Engel/
die my herloft heeft van alle quaet/ sege- e hob. 31
ne dese jongers / en dat in hen mijn naem
ghenoemt werde / ende mijner vaderen
Abraham/ ende Isaacs naem/ ende dat sy
vermenichbuldighen als visschen in me-
17 nichte/ in 't midden des lants. Doe Jo-
seph sach/ dat sijn vader sijne rechterhant
op Ephraims hoof seide / soo was het
quaet in sijne ooghen/ ende hy onderbatte
de sijnes vaders hant/ om die van Ephra-
ims hoof/ op Manasses hoof af te bzen-
18 gen. Ende Joseph seide tot sinen va-
der/ Met alsoo/ mijn vader: want dese is
de eerst-gebozen / leggh uwe rechterhant
19 op sijn hoof. Maer sijn vader wegge-
de/ ende seide/ Ick weet het/ mijn sone/
Ick weet het / hy sal oock tot een volck
wozden / ende hy sal oock groot wozden:
maer nochtans sal sijn kleynste broeder
groeter wozden dan hy / ende sijn zaet sal
h eene volle menichte van volckere woz-
20 den. Alsoo seggende hyse te dien daghe/
seggende/ In u sal Israel seggeneu/ seg-
gende/ i Gode sette u als Ephraim / seg-
ende als Manasse: ende hy settede Ephraim
21 voor Manasse. Daer na seide Israel
tot Joseph / Siet / ick sterbe: maer Gode
sal met u/ ieden wesen/ ende hy sal u weder
22 bzen gen in 't land uwer vaderen. Ende
ic hebbe u een stuck lants gegeuen/ boven
uwe broederen / i 't welck ick met mijnen
sweerde / ende met mijnen hoge ups der
Amoziten hant geuinen hebbe.

Het xlix. Capittel.

Iacob roept sijne sonen, om die voor sin-
nen doot te seggeneu, vs. 1. &c. Befraet
voor eerst de schandelijke feyten van Ru-
ben, Simeon ende Levi. 3. Roemt daer na
seer hooghe de heerlickheyt van Iuda, pro-
pheteert

Jacobs begraefnisse.

Het I. Boeck Mosis. Cap. I.

Fol. 20

pheterende van den tijdt der geboorte Iesu Christi (na den vleesche) uyt hem, nits-gaders sijn Coninckrijck ende de beroeping der Heydenen. 8. Van Zebulon, 13. Issachar, 14. Dan, 16. Gad, 19. Afer, 20. Naphtali, 21. Iosephs bysonderen seggen. 22. Van Benjamin, 27. Eyndelick gheeft Iacob bevel van de plaetse sijner begraefnisse, 29. ende sterft, 33.

Der na riep Iacob sijne sonen: ende 1
hy seide, Versamelt u/ende ick sal u
berkondighen/ t'geene dat u in de nabol-
ghende daghen medebaren sal. 2
met te samen/ende hoorzet/ghy sonen Ja-
cobs: ende hoorzet na Israels/ uwen va-
der. 3
Ruben/ghy zijt mijn Erst-gebo-
ren/ mijne kracht/ ende het begin mijner
macht: de hoorzefse/irte in hoocheyt/ende
de hoorzefse/irte in stercke. 4
Sullen af-
loop als der wateren/ghy en sult de hoor-
zefse/irte niet zijn: want ghy hebt uwes
vaders leggher beklommen: doe hebt ghy
1. (het) gheschiede: hy heeft mijn bedde be-
klommen. 5
Simeon ende Levi zijn geboe-
ders: hare handelingen zijn werck-cuppen
van geweld. 6
Mijne ziele en come niet in
hare verbozgenen raet/ mijne eere en wo-
de niet verleenigt met hare begaderinge:
34
want in haren toornen c' hebben sy de man-
nen doot geslagen/ende in haren moerwil-
le hebben sy de ossen wech gerucht. 7
Doe-
vloet sy haren toorn/ want hy is heftich
en hare verbolgentheyt/ want sy is hart:
1. salse verstoppen onder Israels. 8
Juda/ghy
zijt het/ u sullen uwe broeders sonen/ uwe
4. etc. hant/ sal sijn op den nekke uwer hant-
doer u sullen hare uwes baders sonen ne-
men. 9
Ruben. verbugen. 10
Juda. is een weulwen welp/ 9
ghy zijt van den roof op-gekomen/ mijn
Mich. 5
sone: hy hrome sich/ hy legt sich neder als
een Leeuw/ende als een onte Leeuw: wie
sal hem doen op staen? 11
De Scepter en sal
van Juda niet wijcken/ noch de Wet-ge-
ber van tusschen sijne voeten/ tot dat Silo
komt/ende den selben sullen de volckeren
gehoozsaem sijn. 12
Hy hint sijnen jonghen
ezel/ aen den wijn-stock/ende t'reulen sij-
ner ezelsinne. 13
Aen den edelsten wijn-stock:
hy wachet sijn kleet in den wijn/ende sijn-
nen mantel in wijn byspnen-blaet. 14
Hy is
rootachtich van oogen door den wijn/ende
wit van tanden door den melck. 15
Zebu-
lon/ sal g' aen de haben der seen woonen/
ende hy sal aen de haben der schepen wo-
sen/ en sijn zode sal sijn na Zidon. 16
Issa-
schar is een sterck gebernt/ Ezel/ nederlig-
gende tusschen twee paken. 17
Doe hy de
ruste sach/ datse goet was/ ende het lant/
dattet lustich was: soo booch hy sijnen
schouder/ om te dragen/ ende her was die-
nende onder tribuut. 18
Dan sal sijn volc
richren/ als eene der stammen Israels.
19
Dan sal een slange sijn aen den wech/ 17
een Aber-slange nevens het pat/ bytende
des peerts herten/ dat sijn rijder achter
overballe. 18
Op uwe salichheit wacht ic/ 18
Benjamin. 19
Aengaende Gad/ eene ben-
de sal hem aanbullen: maer hy sal (se) aen-
bullen in't eynde. 20
Dan Afer/ sijn zoot sal
bet zijn: ende hy sal konincklike lecher-
npen lechen. 21
Naphthali is eene los-
gelatene hinde: hy geeft schoone woorden.
22
Dan Ioseph is een vruchtbare tack/ een
vruchtbare tack/ aen eene fonteyne: elck
een der tacken loopt over den muur/ i De
5. 1
schutters hebben hem wel biterheyt aen-
gebaen/ ende beschoren/ende hem gebaet:
20
Maer sijn bogen is in stilicheyt geble-
ben/ ende de armen sijner handen zijn ge-
stercht gheworden door de handen des
Machtighen Jacobs/ daer van is hy een

25 herber/ een Steen Israels. 26
Van uwes
vaders Gode/ die u sal helpen/ ende han-
den Almachtighen/ die u sal seggen/ met
segninghen des hemels van hoven/ met
segninghen des afgronts/ die daer onder
ligt/ met segninghen der bozzen/ ende der
26 baer-moeder. 27
De segningen uwes va-
ders gaen te hoven de segninghen mijner
hoorzadere/ tot aen het eynde band-
eewighe heubelen: die sullen sijn op het
hoofte Iosephs/ende op den hoofte-schedel
des afgesonderden sijner broedere.
27
Benjamin sal (als) een wolf verscheu-
ren/ des mozhens sal hy roof eten/ ende
28 des abonts sal hy hup updeceen. 29
Alse
dese stammen Israels sijn twaelve: ende
dit is/ t'geene dat haer vader tot hen
sprack/ als hyse seggende/ hy seggende se-
29 gelick na sijnen hylenderen seggen. 30
Daer
na geboort hy hen/ende seide tot hen/ Ic
moede versamelt tot mijnen volcke/ be-
graefst my hy mijne baders/ inde spelon-
che/ die daer is in den acker Ephrons des
30 Bethiters: 31
Inde spelonche/ k' dewelcke
is op den acker van Machpela/ die tegen
over Mamre is in den lande Canaan/ die
Abraham met dien acker ghekocht heeft
van Ephron den Bethiter/ tot eene erf-
31 begraefnisse. 32
Albaer/ hebben sy Isha-
ham begraven/ende Sara sijne hupzou-
we: daer hebben sy Isaac begraven/ende
Rebecca sijne hupzouwe/ende daer heb-
32 he ick Lea begraven: 33
De acker/ende de
spelonche/ die daer in is/ is ghekocht van
33 de sonen Beths. 34
Als Iacob hoelend
hadde sijne sonen bevelen te geben/ in soo
lepde hy sijne voeten te samen op het bed-
de/ ende hy gaf den geest/ ende hy werdt
versamelt tot sijne volckeren.

Het L. Capittel.

Ioseph beweent sijn vader, ende doet
hem balsamen, vs. 1, 2. Na dar de Egypte-
naers hem beweent hadden, voert hem Io-
seph mer Pharaos oorlof, ende statelick
geselschap, na Canaan, 4. alwaer hy, na ge-
houdene groote rouwe, begraven wort in
Abrahams graf-stede, 10. Ioseph, in Egypte
weder-gekomen zijnde, wort van sijn
broeders deemoedichlick verlocht om ver-
gevinge, 14. Sijn ouderdom, ende nakome-
lingen, in't derde ende vierde Lit. 22.
Sterckt, ende be-eedigt sijn broeders, aen-
gaende het wech-voeren sijn gebeenten:
sterft ende wort gebalsamt, 24.

Doe viel Ioseph op sijn baders aen-
gesichte: ende hy weende over hem/
ende kuste hem. 2
Ende Ioseph geboort
sijnen knechten/ den Medicijnmeesters/
datse sijn vader balsamen souden: ende
de Medicijnmeesters balsamden Israels.
3
Ende deertich daghen werden aen hem
verbuult: want also werden verbuult de da-
gen der gener/ die gehalsent werden: ende
de Egyptenaers beweenden hem tsebe-
4 tich dagen. 5
Als nu de daghen sijn be-
weenens over waren/ soo sprack Ioseph
tot den hupse Pharaos/ seggende/ Indien
ich nu genade gebonden hebbe in uwe oon-
ghen/ sprack doch door de ooren Pha-
5 raos/ seggende/ Mijn vader heeft my
a doen sweeren/ seggende/ Siet/ ick ster-
a bob. 7
be/ in mijn graf/ dat ick uyt in't lant Ca-
naan ghegraven hebbe/ daer sult ghy my
begraven: nu dan laet my doch op tree-
ken: dat ick mijnen vader begrave/ dan
6 sal ick weder komen. 7
Ende Pharaos se-
de/ Rect op/ ende begraeft uwen vader/
gelick als hy u heeft doen sweeren.
7
Ende Ioseph coogh op/ om sijnen vader
C iij

Iosephs door.

Exodus, Cap. I.

Israël verdruckt.

te begraven / ende met hem togen op alle Pharaos knechten / de Oudeste van zijn huys / ende alle de Oudeste des landts van Egypten. Waer toe het gantsche huys 8 Iosephs / ende sijne broeders / ende het huys sijnes vaders : alleen hare klepne kinderen / ende hare schapen / ende hare runderen lieten sy inden lande Gosen.

Ende met hem togen op / soo waghene / 9 als ruytteren / ende het was een seer swaer hepp. Doe sy nu aen de plepne van den 10 Doozn-boch quamen / die aen ghene zijde der Jordane is / hielden sy daer eene groote / ende seer swaere routw-klaghe : ende hy maecte sijnen vader eene routwe van seiven dachgen. Als de inwoonders des 11 landts / de Canaaniten / dien routwe saghen in de plepne van den dooyn-boch / soo seiden sy : Dit is eene swaere routwe der Egyptenaren : daerom noemden hem haren naem / Abel Mizraim / die aen het bepp der Jordane is. En sijne sonen deden hem / so 12 gelijc als hy hen geboden hadde. Want b 13 sijne sonen voerde hem in het land Canaan / en begroeven hem inde spelonche des ac- 14 herse Machpela : dewelcke Abraham met den achter gekocht hadde tot eene erf-gegraevenisse van Ephron den Bethjiter / tegen over Mamre. Daerna keerde Ioseph 15 weder in Egypten / hy / ende sijne broeders / ende alle die met hem opgetoghen waren / om sijnen vader te begraven / na dat hy sijnen vader begraven hadde. Doe 16 Iosephs broeders saghen dat haer vader doot was / so seiden sy / Misschien sal ons Ioseph haten / ende hy sal ons gewisselich vergelden al het quaet / dat wy hem aengedaen hebben. Daerom onthoden sy aen 17 Ioseph / seggende / Wilt vader heeft behoulen doot sin doot / seggende / Soo sult ghy tot Ioseph seggen / En / vergeeft doch de overtredinghe uwer broeders / ende hare sonde / want sy u quaet aengedaen hebben / maer nu vergeeft doch de overtredinghe der dienaren des Godts uwer vaders : ende Ioseph weende / als sy tot hem spraken. Daer nae quamen oock sijne broeders / 18 ende hielden hoor hem neder / ende seiden / Siet / wy zijn u tot knechten.

Ende Ioseph seide tot hen / En bree- 19 set niet : want ken ick d in de plaetse van Godt ? Ghy lieben wel / ghy hebt 20 quaet teghen my ghedacht : [doch] Godt heeft dat ten goede ghedacht / op dat sy dede / ghelick het te desen daghe is / om een groot volck in 't leven te behouden. Nu dan en breezet niet / ick 21 sal u ende uwe klepne kinderen onderhouden : Soo troosten sy hen / ende sprack nae haer herte. Ioseph dan 22 woonde in Egypten / hy / ende sijnes vaders huys : ende Ioseph leefde hon- dert / ende thien jaren. Ende Ioseph 23 sach van Ephraim kinderen / des verden ghelids : oock werden de sonen Machirs / des soons Manasses / op Iosephs knien ghebozen. Ende Ioseph 24 seide tot sijne broeders / ick sterbe : maer Godt sal u ghewisselich besoecken / ende hy sal u doen optrecken uit desen lande / in het land / 't welck hy Abraham / 25 Isaac / ende Jacob geswozen heeft.

Ende Ioseph dede de sonen Israels 25 sweeren / seggende : Godt sal u ghewisselich besoecken / ghy sult ghy minne heenderen van hier opvoeren. Ende 26 Ioseph sterft / hondert ende thien jaren oudt zijnde : ende sy balsemden hem / ende men leyde hem in eene kiste in Egypten.

Eynde van 't I. Boeck Mose.

Het tweede Boeck

M O S I S.

genaemt

E X O D U S.

Het Eerste Capittel.

De namen ende 't getal der kinderen Israels, die in Egypten quamen, ende hare vermenighvuldiginghe, v. 1. &c. hoe Pharaos pooght haer te onderdrucken, maer te vergeefs, 14. Pharaos beveelt de vroed-vrouwen alle knechtens te dooden, so haest als sy souden geboren zijn, 16. Maer sy behouden in 't leven, 17. Godt segent de vroed-vrouwen, 21. Pharaos gebiet alle knechtens te verdrucken, 22.

DE nu zijn de namen der sonen Israels / a die in Egypten gekomen zijn / met Jacob / sy quamen der in elck met sijn naem huys. Ruben / Simeon / Levi / ende Juda. Issachar / Zebulon / ende Benjamin. Dan / ende Naphtali / Gad / ende Aser. b Alle de zielen nu die upt de heupe Jacobs hoozgehoemen zijn / waren sebestigh 23 ziele : doch Ioseph was in Egypte. c Doe nu Ioseph ghesozden was / ende alle sijne broeders / ende al dat geslachte / Soo werden de kinderen Israels bruchthaer / d ende wiesen oberbloedich in grooten ghelate / ende sy hermeerderden / ende werden gantsch seer machigh : so dat het land 24 met haer verbult wert. e Waer na stont een nieuwe Coninck op over Egypten / die Ioseph niet gekent en hadde. Die seide tot sijne volcke / Siet / het volck der kinderen Israels is vele / in machigher dan 25 wy. f Komt aen / laet ons toglich regnen het selve handelen / op dat het niet en vermenighvuldige / ende het geschiede / alker eenighe krijg hooz-halt / dat het sich oock niet en verboeghe tot onse hyanden / ende tegen ons en strijde / ende upt het land optrecke. En sy setteden Oudeste der schattinge ober dat selve / om het te verdrucken met hare laste : want men bounde Pharaos 26 schat-steden / Bytom en Raamses. Maer g hoe sy 't meer verdruchten / hoe 't meer hermeerderde / ende hoe het meer wies : soo dat sy verdrighich waren van wegen de 27 kinder Israels. Ende de Egyptenaren deden de kinderen Israels dienen / met hardigheyt. So dat sy haer 't liebe bitter maecten met harden dienst / in leem / ende in ricchel-steen / ende mer allen dienst op den beide : met allen haren dienst dien sy 28 haer deden dienen met hardigheyt. Waer en hoben sprack de Coninck van Egypten tot de broed-brouwen der Hebzeinnen / (welcker eenen name Siphra / ende her an- 29 derer name Dina was) : Ende seide / Wanneer ghy de Hebzeinnen in 't baren helmt / ende sietse op de stoelen : ist een sonne / so doodet hem / maer ist een dochter / so 30 laetse leven. Doch de broed-brouwen hreessen Godt / ende en deden niet gelijc als de Coninck van Egypten tot haer ghesproken hadde / maer sy behielden de knechtens in 't leven. Doe riep de Coninck van Egypten de broed-brouwen ende seide tot haer / Waerom hebt ghy lieben dese saecke ghedaen ? dat ghy de knechtens in 't leven behouden hebt ? Ende

Pharao.

Het II. Boeck Mosis. Cap. v.

Fol. 22

bolche spreken: ek het sal geschieden/dat
 hy u tot eenen monde sal zyn/en ghy sult
 hem tot eenen God zyn. Meint dan de- 17
 sen staf in uwe handt / daer mede ghy die
 reekenen doen sult. Doe ginck Mose 18
 henen / ende keerde weder tot Jether sijn
 nen schoon-vader / ende sepde tot hem/
 Laet my doch gaen / dat ick wederom tot
 mijne broederen heere / die in Egypten
 zyn/ende sie of sy noch leven: Jetho dan
 sepde tot Mose/Gaet in byde. Doch 19
 sepde de H^EE tot Mose in Midian/
 Gaet henen keert weder in Egypten:
 want alle de mannen zyn doot die uwe
 ziele sochten. Mose dan nam sijne vrou- 20
 we/ende sijne sonen/ ende doerde se op een
 en ezel / ende keerde weder in Egypten-
 landt/ende Mose nam den staf Godes in
 sijne hant. Ende de H^EE & sepde tot 21
 Mose: Gertijle ghy henen treet om we-
 der in Egypten te heeren/siet toe/dat ghy
 alle de wonderen doet booz Pharao / die
 ick in uwe hant gestelt hebbe: doch ic sal
 sijn herte verstoppen/dat hy het volc niet
 en sal laten gaen. Dan salt ghy tot 22
 Pharao seggen: Also seyt de H^EE & /
 Mijn sone/mijn Eerstgebooren/is Irael.
 Ende ick hebbe tot u geseyt/Laet mij- 23
 nen sone trecken / dat hy my diene/ maer
 ghy hebt geweygert hem te laten trecken:
 siet ick sal uwen sone/ uwen eerstgeboor-
 nen dooden. Ende het gheschiede op den 24
 werch in de herberghe/dat de H^EE & &
 hem tegen quam / ende socht hem te doo-
 den. Doe nam Zippora eenen steenen 25
 mes / ende besneet de dooz-huyt hares
 soons/ende wierpse booz sijne voeten:en-
 de sepde/Dooz waer ghy sijt my een bloet-
 bruydegom. Ende hy liet van hem af: 26
 doe sepde sy/Bloedt-bruydegom/ dan we-
 gen de besnijdenissen. De H^EE & sep- 27
 de oock tot Aaron/Gaet Mose te gemoe-
 te inde woestijne:ende hy ginck/ende ont-
 moete hem aen den berch Godes/ende
 hy kuste hem. Ende Mose gaf Aaron 28
 te kennen alle de woorden des H^EE &
 & die hem gesonden hadde: ende alle
 de reekenen die hy hem bevolen hadde.
 Doe ginck Mose ende Aaron/ende sy 29
 versamelden alle de Outse der kinderen
 Israels. Ende Aaron sprack alle de 30
 hoozen/die de H^EE & tot Mose ge-
 spraken hadde: en hy dede de reekenen
 booz de oogen des volcs. Ende het volck 31
 geloofde/ende hoozen/ dat de H^EE &
 de kinderen Israels besocht/ende dat hy
 hare verdrukkinge sach/ende sy neyghden
 hare hoofden/ende aanbadden.

Het v. Capittel.

Mose ende Aaron dienen Pharao aen.wat
 God haer te seggen bevolen hadde, v. 1. &c.
 hy wederkerse/ende bekijfte. 4. Der Is-
 raeliten lasten worden verwaert, 5. Sy
 murmuren tegen Mose ende Aaron, 30.
 Mose klaeght het Godt, 22. Godt belooft
 haer te verlossen, 24.

Ende daer na gingen Mose ende A- 1
 ron henen / ende sephen tot Pharao:
 Also seyt de H^EE & de Godt Israels/
 Laet mijn volck trecken / dat het my een
 seest houde in de woestijne. Maer Pha- 2
 rao sepde/a Wie is de H^EE & wrens
 a Job. 21 stemme ic gehoorfaemen soude/om Irael
 15 te laten trecken:/ Ic en kenne den H^EE &
 b Cro. 9. & niet/ende en sal oec Irael niet trec-
 19 ken laten. Sy dan sephen/c De God der 3
 c Cro. 5. heereen is ons ontmoet/so laet ons doch
 18 henen trecken/den weg h van dize daghen
 in de woestijne/ende den H^EE & onsen
 Godt offeren/ dat hy ons niet overhorne/
 met stilentie/oster met het sweert. Doe 4

sepde de Coninck van Egypten tot hen/
 Ghy Mose ende Aaron / waerom trecht
 ghy het volck af van hare wercken/ gaet
 henen tot uwe lasten. Doozder sepde
 5 Pharao/Siet het volck des lants is al-
 reede [te] vele/ende soudt ghy lieden haer
 doen rusten van hare lasten? Waerom
 6 bebal Pharao inden selben dage/den Ken-
 dzybers onder 't volck / ende des selfs
 7 knipt-lieden / segghende: Ghy en sult
 dooztaen desen lieden geen stroo meer ge-
 ven/tot het maken der tichel steenen/ als
 gisteren [ende] eest gisteren:laetse selfs
 8 henen gaen / ende stroo booz haer selven
 versamelen. Ende 't ghetal der tichel-
 steenen die sy gisteren [ende] eer gisteren
 gemaecht hebben/sult ghy haer opleggen/
 ghy en sult daer van niec verminderen/
 want sy gaen ledigh / daerom roepen sy/
 segghende/Laet ons gaen/laet ons onsen
 9 Godt offeren. Men versware den dienst
 over dese mannen / dat sy daer aen te doe-
 ne hebben/ ende haer niet en vergaven op
 10 leugenachtige woorden. Doe gingen de
 Ken-dzybers des volcs/ende hare knipt-
 lieden upt / ende spraken tot den bolche/
 seggende: Soo seyt Pharao/Ich en sal u
 11 lieden gheen stroo gheben. Gaet ghy
 [selfs] henen haelt u stroo/waer ghy het
 hint: doch van uwen dienst en sal niet
 12 verminderd worden. Doe verstopde sich
 het volck in het gantsche lant van Egy-
 ten / dat het stoppelen versamelde/ booz
 13 stroo. Ende de Ken-dzybers byonghen
 aen/seggende/Dolepndicht uwe wercken
 [elck] dagh-werck op sijnen dagh/gelijck
 14 doeder stroo was. Ende de knipt-lieden
 der kinderen Israels/ die Pharao's Ken-
 dzybers over hen gestelt hadden/ werden
 geslagen/ende men sepde: Waerom doe
 15 hebt ghy lieden u gesette werck niet vol-
 epndigt/in het maken der tichel-steenen/
 gelijck te dozen/ alsoo ooch gisteren ende
 16 heden? Verhalben gingen de knipt-lie-
 den der kinderen Israels/ende schreuw-
 den tot Pharao/segghende/Waerom doe
 17 ghy uwen knechten also? Wnen knech-
 ten en wort geen stroo ghegeven/ ende sy
 seggen tot ons/Maect de tichel-steenen:
 ende siet/uwe knechten worden geslagen/
 18 doch de schult is uwes volcs. Sy dan
 sepde/Ghy-lieden gaet ledich/ledich gaet
 ghy/daerom seght ghy: Laet ons gaen/
 19 laet ons den H^EE & offeren. So gaet
 nu henen/arbeydt/doch stroo en sal u niec
 gegeven worden:eventwel sult ghy 't ghe-
 20 tal der tichel-steenen leveren. Doe sa-
 gen de kniptlieden der kinderen Israels/
 dat het qualic met haer stont/dewijle men
 sepde: Ghy en sult niet minderen van u
 21 we tichel-steenen/ [van] het dagh-werck
 op sijnen dagh. Ende sy ontmoeten/Mo-
 se ende Aaron/die teghen haer ober ston-
 22 den/doe sy van Pharao uptgingen. En
 sephen tot hen/de H^EE & sie op u/en-
 de richte [het]: dewijle dat ghy onsen
 23 reuck hebt stinckende gemaect booz Pha-
 rao/ende booz sijne knechten/gevende een
 sweert in hare handen/om ons te doode u
 24 volck gheensins verlost. Doe sepde de
 H^EE & tot Mose / In sult ghy sien/
 wat ick aen Pharao doen sal:want booz
 een machtige hant sal hyse laten trecken/
 ja booz een machtighe handt sal hyse up c
 sijn lant dzyben.

Het

Pharao.

Exodus, Cap. vj. vij.

Mose. Jacobs sonen.

Het vj. Capittel.

Godt versterckt Mose door 't verhalen sijnes naems, ende sijnes verbonts met de vaderen opgericht, v. l. 1. &c. Godt belooft dat hy sijn volck verlossen sal, 7. Maer sy en hoorde niet na Mose, 9. Godt sendt Mose wederom tot Pharao daer hy onwillich toe is, 10. Het geslacht-register van Ruben, 14. Van Simeon, 15. Van Levi, 16. Ende sijner kinderen, tot Aaron en Mose toe, 17. ende anderer meer, 21. Aarons houwelick, ende kinderen, 22. ende kints kinderen, 23. De sendinghe Aarons en Mose aen Pharao, wort wederom verhaelt, 25. als oock Mose onwilligheyt, 29.

Voorder sprack Godt tot Mose/ende 1
sepde tot hem/ Ich ben de **Y E E E**.
Ende ic ben Abraham/ Isaac/ende Ja- 2
cob vercheuen/als Godt de Almachtige:
doch met mijnen name **Y E E E**/ en ben
ich haer niet bekennt geweest. Ende oock 3
hebbe ich mijn verbondt met haer opge-
richt/dat ich haer geben soude het landt
Canaan / het landt harer vzeemdelinch-
schappen/dat sy vzeemdelingen inne ge-
weest zijn. Ende oock hebbe ich gehoozt 4
het ghekeerm der kinderen Israels/die de
Egyptenaers in dienstbaerheyt houden/
ende hebbe aen mijn verbondt ghedacht.
Derhalven seghe tot de kinderen Isra- 5
els/ Ich ben de **Y E E E**/ ende ich sal u
lieden uitleyden van onder de lasten der
Egyptenaren / ende ich sal u redden upt
hare dienstbaerheyt / ende sal u verlossen/
door eenen uptgestreckten arm/ ende door
grootte gerichtten: Ende sal u lieden tot 6
mijn volck aennemen/en ich sal u tot eenen
Godt zyn/ende ghy-lieden sult bekennen/
dat ich de **Y E E E** uwe Godt ben/die u
uitleyde van onder de lasten der Egypte-
naren. Ende ich sal u lieden brengen in 7
dat land/baer ober ich mijne hant opgehe-
de hebbe/dat ic het Abraham/ Isaac/ende
Jacob geben soude/ende ich sal het u lie-
den geben tot een erfdeel/ Ich de **Y E E E**.
En Mose sprack alsoo tot de kin- 8
dere Israels: doch sy en hoorzen na Mo-
se niet/van weghen de benauwtheit des
geests/ende van weghen de harde dienst-
baerheyt. Woorder sprack de **Y E E E** 9
tot Mose/seggende: Gaet hene/spreect 10
tot Pharao den Coninch van Egypten/
en 6. 29. dat hy de kinderen Israels upt sijn lan-
de trecke late. Doch Mose sprack dooz 11
den **Y E E E**/ seggende: Siet de kinderen
Num. 26 Israels en hebben na mp niet ghehoort/
hoe soude mp van Pharao hoorzen? a daer
1. Chzo. toe ben ich onbesneden van lippe. Ende 12
5. 3. wel sprack de **Y E E E** tot Mose ende
c Gene. tot Aaron / en gaf haer bebel aen de kin-
26. 10 deren Israels/ ende aen Pharao den Co-
Num. 26 ninch van Egypten: om de kinderen Isra-
12 els upt Egyptentant te leyden. Dit zijn 13
1. Chzo. de hoofden van (peder)hups/ harer vade-
4. 24. ren: b de sonen Rubens des eerstgebozenen
d Gene. Israels/zijn Hanoch ende Pallu/Bezron/
46. 11 ende Charmi/dat zijn de hupsgefinne van
Num. 3. Ruben. c Ende de sonen van Simeon: 14
17 Jemuel /ende Jamin /ende Ohad/ ende
en 26. 47 Jachin/ende Zohar/ende Saul/ de sone
1. Chzo. eener Canaanitische: Dat zijn Simeons
9. 16. hupsgefinnen. d Dit nu zijn de namen 15
en 27. 6. der sonen Levi/nae hare gehoozten/ Ger-
en 1. Chzo. son ende Kehath /ende Merari: ende de
6. 17. jaren des levens Levi / waren hondert
en 27. 7. ende seuen en dertigh jaer. e De sonen 16
1. Chzo. Gersons/ Libni en Simej/ na hare hups-
6. 18. gesfinnen. f Ende de sonen Kehats/ Am- 17
en 23. 12 ram ende Jizhar/en Hebzon/ende Dziel:

ende de iaren des levens Kehats waren
18 hondert drie en dertigh jaer. 2 Ende de 1. Chzo.
sonen van Merari: Mahali ende Musi: 6. 19.
Wat zijn de hupsgefinnen van Levi na en 23. 21
19 hare gheboorten. h Ende Amram nam h Exo. 2
Jochebed sijne moepe sich tot een hups-
gezoutme / ende sy baerde hem Aaron ende Num. 26
Mose: ende de iaren des levens Amrams 5.
waren hondert seuen en dertigh jaer. i Num. 3
20 Ende de sonen Jshars: Korah/ende Me- 2.
21 pheg/ende Zichri. En de sonen Dziel: en 26. 60
Misael ende Elzaphan / ende Sichzi. k 1. Chzo.
22 i Ende Aaron nam sich tot eene gezoutme 6. 3.
Eliseba Amminadabs dochter/Naheffon en 24. 14
suster/ ende k sy baerde hem Nadab ende
23 Abihu/ Eleazar/ende Jthamar. Ende de
sonen Korah waren Kfir / ende Elkana/
ende Abiasaph: Dat zijn de hupsgefinnen
24 der Korhiten. Ende Eleazar Aarons
sone nam dooz hem een van de dochteren
Duthiel sich tot een gezoutme/ en sy baer-
de hem Pinehas: Dat zijn de hoofden der
vaderen der Leviten na hare hupsgefin-
25 nen. Dit is Aaron ende Mose / tot de
welcke de **Y E E E** sepde/lephet de
kinderen Israels upt Egypten-land/nae
26 hare heppen. Dese zijn 'e die tot Pha-
rao den Coninch van Egypten spraken/
oy dat sy de kinderen Israels upt Egypten
ten leyden: dit is Mose ende Aaron.
27 Ende het geschiede in dien dage als de
Y E E E tot Mose sprack in Egypten-
28 lande: So sprack de **Y E E E** tot Mo-
se/seggende/ Ich ben de **Y E E E**:
Spreect tot Pharao den Coninch van
Egypten / alles wat ich tot u spreke.
29 Doe sepde Mose dooz het aenghesichte
des **Y E E E**: Siet/ich ben onbes- 1. Exo. 42
neden van lippen/hoe sal dan Pharao na 19
mp hoorzen? en 6. 124

Het vij. Capittel.

Mose ende Aaron worden van Godt ge-
sterkt om tot Pharao te gaen, v. l. 1. &c. wiens
herte verhardt wort, 3. Mose ende Aarons
ouderdom, doe sy tot Pharao ghelonden
wierden, 7. Aarons staf wort in een drake
verandert, 10. de tooveraers doen dier-
ghelijcke, 11. Pharao blijft verhardt, 14.
Mose wort wederom tot hem gesonden, 15.
De wateren van Egypten worden in bloet
verandert, 19. daer van de visschen ster-
ven, 21. De tooveraers doen dergelijc-
ke, 22.

De sepde de **Y E E E** tot Mose/
Siet/ich hebbe u (tot) eenen Godt
geset ober Pharao/ende Aaron uw' hze-
2 der sal uwe propheet zyn. Gy sult spre-
ken alles wat ich u gebieden sal/en a Ma- 1. Exo. 4
rou u hzoeder sal tot Pharao spreken/dat 14
hy de kinderen Israels upt sijnen lande
3 trecken late. Doch ic sal Pharaos herte
te verharden/ende ich sal mijne teekenen
ende wonderheden in Egypten-lande ber-
4 menighbuldigen. Pharao nu en sal nae
u lieden niet hoorzen/en ich sal mijne hant
aen Egypten legghen/ende boeren mijne
heppen/mijn volck/ de kinderen Israels/
upt Egypten-land/dooz grootte gerichtten.
5 Van sullen de Egyptenaers weten/ dat
ich de **Y E E E** ben / wanneer ich mijne
hant ober Egypten upt strecke: ende de
kinderen Israels upt het midden van
6 haer uitleyde. Doe dede Mose ende
Aaron als haer de **Y E E E** gheloden
7 hadde/also deden sy. Ende Mose was
achtentich jaer oudt / ende Aaron was
drie en achtentich jaer oudt / doe sy tot
8 Pharao spraken. Ende de **Y E E E**
sprack tot Mose/en tot Aaron/seggende:
Wana

Mose, Aaron.

Het II. Boeck Mosis. Cap. viij.

Pharao.

Fol. 23

Wanneer Pharao tot u lieden sprekē 9
 sal/segghende: Woet nu dat ik u lieden
 hoor u lieden: so sult ghy tot Aaron seg-
 gen/ Beemt uwen staf/ ende werpt hem/ 10
 hoor Pharao's aengesichte neher/ hy sal
 tot eenē drake worden. Doe ginck Mo-
 se ende Aaron tot Pharao henen in/ ende
 deden also gelijck de **YHWH** gheboden
 hadde/ ende Aaron wierp sinen staf neher
 hoor Pharao's aengesichte/ ende hoor het
 aengesichte sijner knechten/ ende hy wert
 tot een drake. Pharao nu riep oock de 11
 Wijse en de gupheleers: ende de Egyp-
 tische tooveraers deden oock also met ha-
 re besweeringen. Want eē pegelic wierp 12
 sinen staf neher/ ende sy wierden tot dra-
 ken: maer Aarons staf verslont hare sta-
 ben. Doch Pharao's herte verstockte/ so 13
 dat hy na haer niet en hoorde/ b gelijck de
YHWH gesproken hadde. Doe sepde 14
 de **YHWH** tot Mose/ Pharao's herte is
 swaer: hy wengert het volck te laten trec-
 ken. Gaet henen tot Pharao inden mo- 15
 genstont/ siet/ hy sal uptgaen na 't water
 der/ so stelt u tegen hem aē den oever ober
 der kibiere: en den staf die in eē slange is
 berandert geweest/ sult ghy in uwe handt
 nemen. Ende ghy sult tot hem segghen/ 16
 De **YHWH** der beezren Godt/ heeft
 mi tot u ghesonden/ segghende/ Laet mijn
 volck trecken/ dat het mi diene in de wo-
 estijne: doch siet ghy en hebt tot nu toe
 niet gehoor. So seyt de **YHWH**/ Daer 17
 aen sult ghy weten dat ich de **YHWH** bin:
 siet ic sal met desen staf/ die in mijne
 hant is/ op het water/ dat in dese kibiere
 is/ slaen/ ende het sal in bloet berandert
 worden. Ende de bish in de kibiere sal 18
 sterben/ so dat de kibiere sal stincken:
 Ende de Egypenaers sullen vermoeyt
 worden/ dat sy 't water upt de kibiere
 dzincken mogen. Doorder sepde de **YHWH** 19
 tot Mose/ Seght tot Aaron/ Beemt
 uwen staf/ ende strecht uwe hant upt ober
 de wateren der. Egypenaers/ ober hare
 stroomen/ ober hare kibieren/ ende ober
 hare poelen/ ende ober alle vergaderinghe
 harer wateren/ dat sy bloet werden: ende
 daer sy bloet in den gantschen Egyp-
 tlande/ beede in houten/ ende in steenen
 [baten]. Mose nu ende Aaron deden al- 20
 so/ gelijck de **YHWH** gheboden hadde/
 ende hy hief den staf op/ ende c sloech het
 water dat in de kibiere was/ hoor de oog-
 en Pharao's/ ende hoor de ooghen sijner
 knechten: d ende al het water in de ki-
 biere wert in bloet berandert. Ende de 21
 bish die inde kibiere was storf/ ende de
 kibiere stonck/ so dat de Egypenaers het
 water upt de kibiere niet dzinckē en kon-
 den: ende daer was bloet in den gantschen
 Egypenlande. Doch de Egyptische 22
 tooveraers deden oock also met hare
 besweeringhe: so dat Pharao's herte ver-
 stockte/ ende hy en hoorde nae haer niet/
 gelijck als de **YHWH** gesproken hadde.
 Ende Pharao heerde hem om/ ende 23
 ginck nae sijn huys: ende hy en sette sijn
 herte daer oock niet aen. Doch alle E- 24
 gypenaers groekten contom de kibiere/
 om water te dzincken/ want sy en konden
 van 't water der kibiere niet dzincken.
 Also werden sebzē dagen verbult/ na dat 25
 de **YHWH** de kibiere geslagen hadde.

Het viij. Capittel.

Godt dreyghet Pharao met vorsche-
 n plagen/ indien hy Israel niet en wil trecken
 laten. v. 1. &c. Aaron streckt sijne handt
 wt/ ende daer kopen vorsche over 't gant-
 sche land van Egypten. 5. De Tooveraers

doen dergelijcke. 7. Pharao roept Mose en
 Aaron, ende belooft. soo de Heere de vor-
 schen van hem neemt. dat hy Israel wil
 trecken laten. 8. Maer hy en hout sijn be-
 loften niet. 15. De derde plage comt over
 Egypten, 't stof wort in luyfen verandert.
 16. De Tooveraers en kunnen dit niet
 doen. 18. Doch Pharao blijft verhardt. 19.
 De vierde plage komt, te weten een ver-
 menginghe van allerley onghedierde. 21.
 Israel is hier van vry in Gosen. 22. Pha-
 rao schijnt het volck te wille verlaten. 25.
 Mose bidt Godt, ende hy neemt dit on-
 gedierde wech. 29. Pharao blijft verhardt. 32.
Dier na sepde de **YHWH** tot Mo-
 se/ Gaet in tot Pharao/ ende seght
 tot hem/ So seyt de **YHWH**/ Laet mijn
 volck trecken/ dat sy mi dienen. Ende
 indien ghy 't wepghert te laten trecken/
 siet/ so sal ich uwe gantsche lantpale met
 bozschē slaen. Dat de kibiere van
 bozschē sal krielen/ die sullen op-ko-
 men/ ende in u huys komen/ ende in
 uwe slaep-kamer/ iae op u bedde: oock
 in de hupsen uwer knechten/ ende op
 u volck/ ende in uwen back-obens/ ende in
 de back-troggen. Ende de bozschē sul-
 len opkomen/ op u/ ende op u volck/ ende
 op alle uwe knechten. Doorder sepde de
YHWH tot Mose/ Seght tot Aaron/
 Strecht uwe handt upt met uwen staf/
 ober de stroomen/ ende ober de kibieren/
 ende ober de poelen: ende doet bozschē
 op-komen ober Egypenlant. En Aa-
 ron strechte sijne hant upt ober de wate-
 ren van Egypen/ ende daer quamen boz-
 schē op/ ende bedeckten Egypenlant. 7
 Doe deden de tooveraers oock also/ met
 hare besweeringhe: ende sy deden bozschē
 ober Egypenlant op-komen. Ende
 Pharao riep Mose ende Aaron/ ende sep-
 de/ Bidt vterighlich tot den **YHWH**/ 8
 dat hy de bozschē van mi ende van mij-
 nen volcke wech neme/ so sal ic het volck
 trecken laten/ dat sy den **YHWH** offe-
 ren. Doch Mose sepde tot Pharao/
 Hebt de eere doen mi: teghens wanneer
 sal ich hoor u/ ende hoor uwe knechten/
 ende hoor u volck/ vterighlich hidden/
 om dese bozschē van u ende van uwe
 hupsen te verdelghen/ datse alleen in
 de kibiere oberblijven. Hy dan sepde/ Te-
 gens moeghen: ende hy ferde/ 't sy nae u
 hoor/ op dat ghy wetet/ dat daer nief-
 mandt en is ghelijck de **YHWH** onse
 Godt/ So sullen de bozschē van u/ en-
 de van uwe hupsen/ ende van uwe knech-
 ten/ ende van uwen volcke wijcken: sy
 sullen alleen in de kibiere oberblijven. 12
 Doe ginck Mose ende Aaron upt van
 Pharao/ ende Mose riep tot den **YHWH** 13
 / ter oorsaecke der bozschē/ die hy
 Pharao hadde opgelept. En de **YHWH** 14
 dede nae den woerde Mose: ende de
 bozschē storden/ upt de hupsen/ upt de
 hoor/ salen/ ende upt de belben: Ende sy
 vergaderden te samen hy hoopen/ ende
 het landt stonck. Doe nu Pharao sach
 datter ademinghe was/ a verwaerde hy 2
 sijn herte/ dat hy na haer niet en hoorde/
 gelijck als de **YHWH** gesproken hadde. 16
 Doorder sepde de **YHWH** tot Mose/
 Seght tot Aaron/ Strecht uwen staf upt/
 ende slaet het stof der aerde/ dat het tot
 lusen worde/ in den gantschen Egypen-
 lande. Ende sy deden also/ want Aaron
 strechte sijne hant upt met sijnen staf/ en-
 de sloech het stof der aerde/ en daer wer-
 den vele lusen aen de menschen/ ende aen
 het beest al het stof der aerde wert lusen
 in den gantschen Egypenlande. 18
 De tooveraers deden oock also/ met
 hare

Exo. 7

Ps. 103

36

Plagen van Egypten.

Exodus. Cap. ix.

Plagen van Egypten.

hare besweeringen/op datse lupsen boozt-
brachten/doch sy en konden niet: soo wa-
ren de lupsen aen de menschen / ende aen
het bee. Doe seyn den Tooberaers tot 19
Pharao/Dit is Godsinger: Doch Pha-
raos herte verstijfde / soo dat hy na haer
niet en hoorde/gelijck de h e e k e ge-
sproken hadde. Woortder seide de h e e 20
k e tot Mose/Maecht u moogen vzoegh
op/ ende stelt u booz Pharao's aengesich-
te/siet hy sal aen 't water uptghaen/ende
seghe tot hem: So seide de h e e k e/Laet
mijn volck trecken / datse my dienen.

Want so ghy mijn volck niet en laet trec- 21
ken/siet/so sal ich een vermenginghe van
ongedierte sende op u/ende op uwe knech-
ten/ende op u volck/ ende in uwe hupsen:
also dat der Egyptenaren hupsen met dese
vermenginge sullen verbult worden/ ende
oock het aerdrich daer sy op zijn. Ende 22
ich sal te dien daghe het lant Gosen/daer
mijn volck in woont/afsonderen/ dat daer
geen vermenginge van ongedierte en sy
op dat ghy wetet/dat ich de h e e k e in 't
midden deses lants ben. Ende ich sal 23
eene berlossinge setten tusschen mijn volck
ende tusschen u volck/teghen mozghen sal
dit trecken geschieden. Ende de h e e 24

c Ps. 105. k e dede also/ende c daer quam een sware
31 vermenginge van ongedierte in Pharao's
hups/ ende in sijner knechten hupsen/en-
d Ps. 78. de ober'te gausche Egyptenlant/het d lant
45 wert verdozen van dese vermenginghe.

Doe riep Pharao Mose ende Aaron/ 25
ende seide/Gaet henen/ ende offert uwen
Gode in dit lant. Mose dan seide/ Ten 26

Gen. 43. is niet recht datmen also doe / e want wy
34 souden der Egyptenaren grouwel den
ende 46. h e e k e onsen Godt mogen offeren: siet/
34 indien wy der Egyptenaren grouwel booz
hare oogen offerden/en souden sy ons niet
steenighen? Laet ons den wegh van dize 27
dagen in de woestijne gaen / dat wy den
h e e k e onsen Godt offeren/ gelijck hy
tot ons seggen sal. Doe seide Pharao/ Ic 28
sal u trecken laten / dat ghy lieden den
h e e k e uwen Godt offert inde woestij-
ne/ alleene dat ghy lieden in 't gaen geen-
sins te verre en trecht: bidt bierighlick
hoor my. Mose nu seide/ Siet/ich gae 29
van u/ende sal tot den h e e k e bperig-
lijck bidden/ dat dese vermenginghe van
ongedierte van Pharao / van sijne knech-
ten/ende van syn volck moogen wech wij-
ke: alleenlick dat Pharao niet meer be-
dzighlick en handele / dit volck niet la-
eende gaen om den h e e k e te offeren.

Doe ginck Mose upt van Pharao/ en 30
de badt bperighlick tot den h e e k e /
Ende de h e e k e dede na het woort 31
van Mose / ende de vermenginge van on-
gedierte weech van Pharao / van sijne
knechten/ende van syn volck: daer en bleef
f Exo. 9. de syn herte oock op dat mael: ende hy en
15 liet het volck niet trecken.

Het ix. Capittel.

Godt dreyght het vee der Egyptenaren
te slaen door eene sware pestilentie, twelc
de vijfde plage is, vs. 1. &c. Doch hy ver-
scheont d' Isracliten, 4. Pharao blijft ver-
hardt, 7. De sesste plage, T. w. sweeren, over
menschen ende beesten, 8. So dat de roo-
veraers voor Mose niet staen en konden, 11.
Noch blijft Pharao verhardt, 12. Godt
dreyght hem noch swaerder te plagen, 13.
De sevende plage, T. W. hagels ende vyer,
18. Alleen wert 't lant Gosen verhoont,
26. Pharao bekent sijne sonden, ende Mose

bidt voor hem, 27. De plage hout op, 33.
Pharao blijft verhardt, 34.

1 D AER na seide de h e e k e tot Mo-
se/Gaet in tot Pharao:ende spreect
tot hem / Also seide de h e e k e de Gob-
der hebrezen/Laet mijn volck trecken/dat
2 het my diene. Want so ghyse wepget te
laten trecken/ende ghy haer noch niet ge-
3 welst op houder: Siet / de handt des
h e e k e sal zijn over u bee dat in 't
belt is / over de peerden / over de eselen/
over de kemelen / over de runderen / ende
over het kleyn bee: booz eene seer sware
4 pestilentie. Ende de h e e k e sal een
afsonderinghe maken tusschen het bee der
Isracliten / ende tusschen het bee der
Egyptenaren: dat daer niets en sterbe
van alles dat der kinderen Israels is.

5 Ende de h e e k e bestemde eenen seke-
ren tijdt/ seggende: Moogen sal de h e e
6 k e dese sake in dit lant doen. Ende de
h e e k e dede dese sake des anderen
daeghs/ ende al het bee der Egyptenaren
sterf:maer van het bee der kinderen Isra-
7 els en sterf niet een. Ende Pharao sond-

ter henen / ende siet/ van het bee Israels
en was niet tot een toe gheslozen: doch
het herte Pharao's wert verhoert / ende
8 hy en liet het volck niet trecken. Doe
seide de h e e k e tot Mose/ende tot
Aaron / neemt ghy lieden uwe dupsten
hol asche upt den oben:ende Mose strop-
die na den hemel hoor Pharao's oogen.

9 Ende sy sal tot kleyn stof worden over
het gantsche Egyptenlant / ende sy sal
aen de menschen/ende aen het bee worden
tot sweren / uptzekende met blaehens/

10 in den gantschen Egyptenlande. Ende
sy namen asche upt den oben / ende ston-
den booz Pharao's aengesichte/ende Mo-
se stropdese na den hemel: doe werden
daer sweren uptzekende met blaehens/

11 aen de menschen ende aen het bee. Also
dat de Tooberaers booz Mose niet staen
en konden/ van wegen de sweeren: want
aen de Tooberaers waren sweren / ende

12 aen alle de Egyptenaren. Doch de
h e e k e verstockte Pharao's herte/dat
hy na haer niet en hoorde / ghelijck de
h e e k e tot Mose ghesproken hadde.

13 Doe seide de h e e k e tot Mose/Maect
u moogen vzoegh op / ende stelt u booz
Pharao's aengesichte / ende seghe tot
hem/ So seide de h e e k e der hebrezen
Godt/Laet mijn volck trecken / datse my

14 dienen. Want dit mael sal ich alle mij-
ne plaghen in u herte senden / ende over
uwe knechten/ende over u volck / op dat
ghy wetet / datter niemant is gelijck ich /

15 op de gantsche aerde. Want nu hebbe ich
mijne hant uptgestrecket/ op dat ich u/en-
de u volck met de pestilentie soude slaen:
ende dat ghy soudt van der aerde berdeelt

16 worden. a Maer waerlick/daerom hebbe
ich u verwecht / op dat ich mijne kracht
[aen] u betoonde/ende op dat mijn mi-
17 name bertesse op de gantsche aerde. Der-
heft ghy u selven noch teghen mijn volck
dat ghy het niet en wilt trecken laten?

18 Siet ich sal moogen omtrent desen tijt
eenten seer swaren hagel doen regenen/des
ghelijcke in Egypten niet gheweest en is
van dien dagh af / dat het ghegrondet is/

19 tot nu toe. Ende nu / sendt henen / ver-
gabert u bee / ende alles wat ghy sy den
belve hebt:alle mensche ende gebierte/dat
op den beide gebonden sal worden/en niet
in hups versamelt zijn en sal / als desen
hagel op haer ballen sal/so sullen sy ster-

20 ven. Wie onder Pharao's knechten des
h e e k e n moogde dreesde/die dede des-
ne knechten / ende syn vee/ in de hupsen
vlie-

2 Rom. 9
17

Plagen van Egypten.

Exodus, Cap. xj. xij.

Paesch-Lam.

overtich ghelaten: ende daer en bleef niet groens aen den boommen / nochte aen de krupde des velds, in den gantschen Egypten-lande. Doe haestede Pharaos / om 16 Moese ende Aaron te roepen: ende seide / Ich hebbe ghesondicht tegen den HEE: ende uwen Godt / ende tegen u lieben.

Ende nu vergeest my doch mijne sonde 17 alleen dit mael / ende bidt vperighlich tot den HEE: ende uwen Godt / dat hy stichts dese doot van my wechneeme. Ende hy 18 ginck upt van Pharaos / ende hadt vperighlich tot den HEE. Doe heerde de 19 HEE: eenen seer sterck wint / die hief de spinc-hanen op / ende wierpfe in te schelf-Zee: daer en bleef niet een spinc-haen overich in alle de lant-palen van Egypten. Doch de HEE: 20 verstorchte Pharaos herte / dat hy de kinderen Israels niet en liet trecken. Doe 21 seide de HEE: tot Moese / Strecht uwe hant upt na den hemel / ende daer sal dupsternisse komen over Egypten-lande datmen de dupsternisse tasten sal. Als 22 Moese sijne handt upstrecte na den hemel / d'werter een dicke dupsternisse in den gantschen Egypten-lande / drie dagen.

En saghen d'een den anderen niet / 23 daer stont oec niemant op van sijne plaetse / in drie dagen: maer by alle de kinderen Israels was het licht in hare wooningen. Doe riep Pharaos Moese / ende seide / Gaet henen / dient den HEE: al- 24 leen uwe schapen ende uwe runderen sul- len baste blijven: oock sulen uwe kinders met u gaen. Doch Moese seide / 25 Oock sult ghy slacht-offeren ende brand-offeren in onse handen geben / die wy den HEE: onsen Godt doen mogen. En 26 onse bee sal oec met ons gaen / daer en sal niet een klauw achter blijven / want van selve sulen wy nemen / om den HEE: onsen Godt te dienen: want wy en weten niet waer mede wy den HEE: onsen Godt dienen sulen tot dat wy daer komen. Doch de HEE: 27 verharde Pharaos herte / ende hy en wilde niet laten trecken. Maer Pharaos seide tot 28 hem / Gaet van my / macht u dat ghy niet meer mijn aengesichte en siet: want in welken dage ghy mijn aengesichte sult sien / sult ghy sterben. Moese nu seide / 29 Ghy hebt recht ghesproken: e ic en sal niet meer u aengesichte sien.

e Heb. 11
27

Het xj. Capittel.

Godt beveelt de Israeliten goudene ende silveren vaten van haren naburen te eyschen, vl. 1. &c. Moese dreyght Pharaos mee de doot van alle eerst-geboorene. 4. Ende voorseyt dat het by de Israeliten alles stille ende in vrede soude zijn. 7. Pharaos herte blijft verhardt. 9.

Want de HEE: hadde tot Moese 1 gesproken / Ich sal noch eene plage over Pharaos / ende over Egypten brengen / daer na sal hy u lieben van hier trecken: als hy u ghelyck sal trecken laten / soo sal hy u ghelyck van hier up- 2 drijven. Spreekt nu doot de gozen des 3 volcks: a dat peder man van synen naef- 4 ten / ende peder vrouwe van hare naefte / silveren vaten / en goudene vaten eysche. 5 Ende de HEE: gaf den volcke ge- 6 nade / in de oogen der Egyptenaren: oock was de man Moese seer groot in Egypten- 7 lant doot de ooghen van Pharaos kniechten / en doot de oogen des volcks. Doot 8 her seide Moese / Soo heest de HEE: 9 ghesept: Om trent middernacht c sal ick

a Exo. 3.

ek 2. 35

b Exo. 12

36

c Exo. 12

29

ghesept

c sal ick

uptgaen doot het midden van Egypten / 5 Ende d'alle eerstgeboorene in Egypten- lant sulen sterben / van Pharaos eerstge- 6 boorene af / die op synen thoon sitten sou- de / tot den eerstgeboorenen der dienstmaeg- die achter den meulen is: ende alle eerst- 7 gheboorene des bees. Ende daer sal een groot geschrey zijn in den gantschen Egypten-lande / desghelycke noot gheweest en 8 is / ende desghelycke niet meer wesen en sal. Maer by alle kinderen Israels en 9 sal niet eenen hont syn tonge herroeren / van de menschen af / tot de beesten toe / op dat ghy lieden weret / dat de HEE: 10 tusschen de Egyptenaren / ende tusschen de Israeliten eene afsonderinge maecht.

En dan sulen alle dese uwe knechten tot 11 my afkomen / ende haer doot my neyghen seggende / Trekt upt / ghy / en al het volck dat uwe voetschappen volght / ende daer na sal ick uptgaen: ende ginck upt van Pharaos 12 in herte des toorns. De HEE: hadde dan hadde tot Moese gesproken / Pharaos en sal na u lieben niet hooren / op dat my- 13 ne wonderen in Egypten-lande herme- 14 nighbuldicht worden. Ende Moese ende 15 Aaron hebben alle dese wonderen gedaen doot Pharaos aengesichte: f doch de 16 HEE: verharde Pharaos herte / dat hy de kinderen Israels upt synen lande 17 niet trecken en liet.

e Exo. 11
30

f Exo. 9
16

Rom. 9.
17

Het xij. Capittel.

Godt beveelt de Israeliten, dat de maent in de welke sy uyt Egypten gaen, haer d'eerste maent des jaers zy, vl. 1. &c. Haer wort bevolen een onbevleekt Lam uyt te kiezen tot een Paesch-lam, 3. hoe sy het eten moesten. 11. Sy moesten seven daghen lanck ongesuert broot eten, 15. Mer het bloedt des lams moesten sy de posten der deuren besprengen. 22. Alle de eerstgeboorene van Egypten worden verlagen. 29. Pharaos drijft de Israeliten te lande uyt. 31. Sy berooven de Egyptenaren, 35. Sy komen te Succoth, sterck zijnde 600000. man. 37. Hoe langhe sy in Egypten ghevoot hebben. 40. Maniere van het Paesch-lam te eten, ende wie het mochten eten. 43. Alle de kinderen Israels doen gelijk haer de Heere geboden hadde. 50.

DE HEE: nu hadde tot Moese en 1 tot Aaron in Egypten-lande gespro- 2 ken / seggende: Dese selve maent sal u lieben het hoofte der maenden zijn: sy sal u de eerste van de maenden des jaers zijn.

3 Spreekt tot de gantsche vergaderinge Israels / seggende: Ken den tienden deser maent neme een pegghelich een lam / na de hupfen der vaderen / een lam doot een 4 hups. Maer indien een hups te kleyn is doot een lam / soo neme hyt ende syn naebuert / de naefte aen synen hups / nae 5 t getal der zielen: pegghelich na dat hy eten kan / ghy sult rekeninge maken nae 6 het lam. a Ghy sult een volkomen lam hebben / een manneken / een iaer ondt: van 7 de schapen ofte van de gepte-hoeken sult en 8 ghy het nemen. Ende ghy sult het in bewaringe hebben tot den veertien den dach 9 deser maent: ende de gantsche ghemeynte der vergaderinge Israels sal het slachten 10 tusschen twee avonden. Ende sy sulen 11 van dat vloet nemen: ende stricken t aen de beude zijd-posten / ende aen den hoven- 12 doepel / aen de hupfen in de welke sy het 13 eten sulen. b En sy sulen dat vleesch 14 eten inder selver nacht: aen den vyere ge- 15 zaden / met ongesuerde brooden / sy sulen 16 het met bittere sause eten. Ghy en sult 17 daer

a Exo. 12

3. 10

3. 10

3. 10

3. 10

3. 10

3. 10

3. 10

3. 10

3. 10

3. 10

3. 10

Paesch-lam.

Het II. Boeck Mosis. Cap. xij.

Fol. 29

daer niet eacult van eten / oock geen sijn
in water gesoden: maer aen den dyere ge-
baten / sijn hoofft / met sijne schenckelen /
ende met sijn inghehewant. Ghy en sult 10
daer oec niet van laten. oberblijven tot
den morgen: maer t gene. dat daer van
ober blijft tot den morgen / sult ghy met
dyere verbranden. Albus nu sult ghy 11
het eten / uwe leidenen sullen opgeschot
zijn / uwe schoenen aen uwe voeten / ende
uwen staf in uwe hant: ende ghy sult het
met haeste eten / het is des HEECE
Pascha. Want ich sal in deser nacht 12
door Egypten-lant gaen / ende alle eerst-
ghebozene in Egypten-lant slaen / van de
menschen af / tot de beesten toe: ende ich
sal grieten oeffenen aen alle de Goden
der Egyptenaren / ich de HEECE.
Ende dat bloet sal u lieden tot een teet- 13
ker zijn aen de hupfen daer ghy inne zijt:
wanneer ich het bloet sie / sal ich u lieden
boos gaen: ende daer en sal geen plage
onder u lieden ten bederwe zijn / wanneer
ich Egyptenlant slaen sal. Ende dese 14
dach sal u lieden wesen ter gedachtenisse /
ende ghy sult hem den HEECE tot een
feest breken: ghy sult hem dieren onder
uwe gheslachten tot eene eeuwige inset-
tinge. Seben dagen sult ghy-lieden an- 15
gesuerde bzooden eten / maer aen den eer-
sten dach sult ghy den suerdech werck
doen upt uwe hupfen: want uwe tgeboef-
semde etet van den eersten dach af tot op
den sevendenden dach / die selbe ziele die sal
uptgheroept worden upt Israel. Ende 16
op den eersten dach salder eene heplighe
versamelinghe zijn: oock sult ghy eene
heplighe versamelinghe hebben op den se-
vendenden dach: daer en sal geen werck uwe
selbe gedoen worden / maer wat van preder
ziele gegeten sal worden / dat selbe alleen
mach van u lieden toeghemacht worden.
So onderhout u da die ongesuerde bzo- 17
den / bewijle ich eben aen den selben dage
u lieder heppen upt Egypten-lande gelept
sal hebben: daerom sult ghy desen dach
houden / onder uwe geslachten / tot een ewi-
ghe insettinge. In de eerste maent 18
aen den veertichenden daghe der maent / in
den abondt / sult ghy ongesuerde bzooden
eten: tot den een en twintichsten dach der
maent in den abont. Datter seben da- 19
gen lauch genen suerdeessen in uwe hup-
fen geboden en woerde: want al wie her
gedeeffende eten sal / de selbe ziele sal upt
de vergaderinge Israels uptgeroeyt wor-
den / hy zo een vzeindelich / ofte een in-
gebozene des lants. Ghy en sult niets 20
eten dat gedeeffemt is: in alle uwe woo-
ningen sult ghy ongesuerde bzooden eten.
Mose van riep alle de Outie van Is- 21
rael / ende seide tot hen: Lefet upt / ende
neemt u lammeren booz uwe hupshel in-
nen / ende slachtet het Pascha. Moemt 22
dan een hondelken Asop / ende doyt het in
de bloet dat in een decken sal wesen / ende
strijcht aen den boden-doosel / ende aen de
beide zijde-posten van dat bloet / t welck
in het decken zijn sal: doch u aengacude /
niemant sal uptgaen / upt de deure sijnes
hupfes / tot aen den morgen. Want de 23
HEECE sal door gaen / om de Egypte-
naren te slaen / doch wanneer hy het bloet
sien sal aen den boden-doosel / ende aen de
wee zijde-posten: so sal de HEECE de
deure booz hy gaen / ende den herderber-
niet coelaten in uwe hupfen te komen om
te slaen. Onderhouder van dese sake / tot 24
eene insettinghe booz u / ende booz uwe
hinderen tot in eeuwicheit. Ende her 25
sal geschieden als ghy in dat lant komt /
dat u de HEECE geven sal / oelijck hy

gesproken heeft / soo sult ghy desen dienst
26 onderhouden. Ende het sal geschieden /
wanneer uwe hinderen tot u sullen seg-
ghen / Wat hebt ghy daer booz eenen
27 dienst? So sult ghy seggen / Dit is den
HEECE een Paesch-offert / die booz der
hinderen Israels hupfen booz hy ginch
in Egypten / doe hy de Egyptenaers
sloech / ende onse hupfen bezijdde: Doe
blijgde sich het volck ende neegde sich.
28 Ende de hinderen Israels gingen en
de dehen: gelijck als de HEECE Mose
ende Aaron geboden hadde / also deden sy.
29 Ende het geschiede ter midder-nacht /
dat de HEECE alle de eerst-ghebozene
in Egypten-lande sloech / van den eerst-
ghebozenen Pharaos aen / die op sijnen
thoon sitten soude / tot op den eerst-ghe-
bozenen des gebangens / die in het geban-
gen-hups was / ende alle eerst-ghebozene
30 der beesten. Ende Pharaos stont op hy
nachte hy / ende alle sijne knechten / ende
alle de Egyptenaers / ende daer was een
groot geschrey in Egypten: want daer en
was geen hups daer niet een doobe in en
31 was. Doe riep hy Mose ende Aaron
in der nacht / ende seide / Macht u op /
trecht upt het midden van mijnen volc-
he / so ghy-lieden / als de hinderen van Is-
rael: ende gaet hen / dient den HEECE /
gelijck ghy-lieden ghesproken hebt.
32 Moemt oock met u uwe schapen / ende
runderen / also ghy-lieden gesproken hebt:
ende gaet hen / ende segent my oock.
33 Ende de Egyptenaers hielden sterck
aen hy het volck / haestende om die upt
het lant te zijnen: want sy seiden / wy
34 sijn alle doodt. Ende het volck nam sijn
deech op eer het ghedeeffemt was / hare
deech-klonten / gebonden in hare kleede-
35 ren / op hare schouderen. In de hinderen
Israels nu hadden ghedaen na het woort
Mose / ende hadden van de Egyptenaren
ghe-epscht silberen baten / ende goudene
36 baten / ende kleederen. Daer toe hadde
de HEECE den volck genade gegeven
in de oogen der Egyptenaren / dat sy hen
hare begeerte deden: ende sy beroofden de
37 Egyptenaren. Also reysden de hinderen
Israels upt van Rameses na Succoth /
om trent ses hondert duyfent te voer /
mannen alleen / behalben de kinderliens.
38 Ende veel vermenght volck trock oock
met haer op / ende schapen ende runderen /
39 gantsch veel bees. Ende sy biecken van
het deegh dat sy upt Egypten ghebracht
hadden / ongesuerde hoerchen / want het
en was niet gedeeffemt: ohermits sy upt
Egypten uptgezeben warden / soo dat sy
niet vercoeden en konden / nochte oock
40 teeringe booz hen bereyden. Des tijt nu
der wooninge die de hinderen Israels in
Egypten gewoont hebbe / is vier hondert
41 en dertig jaer. En het geschiede ten eynde
van de vier hondert ende dertig jaren:
so is t eben op den elven dagh geschiet /
dat alle de heppen des HEECE upt
42 Egyptenlande gegaen sijn. Desen nacht
salmen den HEECE op het blijghste
houden / om dat hyse upt Egyptenlande
gelept heeft: Dit is de nacht des HEECE
die on het blijghste moet ghou-
den worden / van alle de hinderen Isra-
43 els / onder hare geslachten. Woort der se-
de de HEECE tot Mose ende Aaron:
Dit is de insettinge van t Pascha / geens
vzeindelichs sone en sal daer van eten.
44 Doch alle knecht van peber een / die
booz gelt gekocht is / na dat hy hem sult
besneden hebben / van sal hy daer van
45 eten. Geen untlander noch huertich en
46 sal daer van eten. In een hups sal t
gega-

Jof. 44

62

i Heb. 11

28

k Jof. 78

51

ende 103

36

ende 135

8.

ende 136

10

1 Jof. 103

38

m Exo. 3

21

ende 114

24

Jof. 103

37

n Genea

15. 17

Act. 7. 6

Gal. 3. 6

17

Pascha.

Exodus, Cap. xij. xiiij.

Eerst-geborene.

gegeten worden ghy en sult handen bleef-
 o. Num. 12. sche niet bukten upt den hupse dzagen : o
 12. ende en sult gheen been daer aen bryken.
 Joh. 19. De gantsche vergaderinge Israels sal
 36 her doen. Als nu een breeindelincx by u 48
 derheert / ende den H. E. E. het Pascha
 houden sal / dat alles wat manliel is / by
 hem besneden worde / ende dan home hy
 daer toe / om dat te houden / ende hy sal
 wesen als een inghebozen des lants : maer
 geen onbesneden sal daer van eten. E. 49
 merlep wter zy den ingeborenen / ende den
 breeindelincx / die als breeindelincx in't
 midden van u verheert. Ende alle kin- 50
 deren Israels deden 't : ghelijc als de
 H. E. E. Mose ende Aaron gheboren
 hadde / also deden sy. Ende het geschied- 51
 de eden ten selven dage / dat de H. E. E.
 de kinderen Israels upt Egyptenlant
 leydde / nae hare heppen.

Het xiiij. Capittel.

Godt beveelt datmen hem alle eerstgebore-
 ne sal heylighen, v. 1. &c. datmen ge-
 dencen sal aen den dagh des uyttochts
 uyt Egypten, 1. Datmen het Feest des
 onghesuerden broots in 't landt Canaan
 houden soude, 6. Ende dat sy haren kin-
 deren d' ootfacke daer van soude seggen,
 8. Datmen den HEERE de eerstelingen
 der beesten soude afsonderen, 12. Dat sy
 ghedenck-toeckenen maken soudent, 16.
 Wat wegh haer Godt in de woestijne
 gheleydt heeft, 17. Sy nemen Iosephs
 beenderen mede uyt Egypten, 19. Israel
 legerd sich te Etham, 20. Godt gheleydtse
 met een wolck ende vyver. colonne, 21.

D. De spzack de H. E. E. tot Mose / 1
 seggende: a Vesplicht my alle eerst- 2
 geboren / wat eenighe daer-moeder opent /
 a. Exo. 22. onder de kinderen Israels / van menschen
 29 ende van beesten: dat is mijn. Doorder 3
 34 sepde Mose tot den volcke / Gedencnt aen
 Heb. 27. de en selven dagh / in welken ghy-lieben
 26 upt Egypten / upt den dienst-hupse / ghe-
 Num. 3. gaen zijt: want de H. E. E. heeft u dooz
 13 een stercke hant van hier upt gheboert:
 ende 17 daerom en sal het gedeeffende niet ge-
 17 teten worden. b Veden gaet ghy-lieben 4
 Luc. 21. upt inden maent Abib. Ende het sal ge- 5
 21 schieden / als u de H. E. E. sal gebzacht
 b. Exo. 23. hebben in het lant der Canaaniten / ende
 15 der Vechiten / ende der Amoziten / ende
 der Hebiden / ende der Jebusiten / 't welc
 hy uwen vaderen gheswozen heeft u te
 geben / een lant bloepende van melch ende
 honigh : soo sult ghy desen dienst houden
 in deser maent. Sehen daghen sult ghy 6
 ongesuerde brooden eten: ende aen den se-
 densten dagh sal den H. E. E. een feest
 zijn. Sehen daghen sullen onghesuerde 7
 (brooden) gegeten worden: ende het ghe-
 deeffende en sal by u niet gesien worden /
 ja daer en sal geen suer-deegh by u gesien
 worden in alle uwe palen. Ende ghy 8
 sult uwen sone te kennen gheben te dien
 selven dage / seggende: [dit is] om 't gene
 de H. E. E. my gedaen heeft / doe ich upt
 Egypten uyttooch. Ende 't sal u zijn 9
 tot een tecken op uwe hant / ende tot een
 ghebachtenisse tusschen uwe ooghen / op
 dat de Wet des H. E. E. in uwen
 monde zy: om dat u de H. E. E. dooz een
 stercke hant upt Egypten uptgheboert
 heeft. Daerom onderhoude dese infer- 10
 tinghe ter bestender tijt : van jaer tot
 jaer. Het sal oock geschieden / wanneer 11
 u de H. E. E. in 't lant der Canaan-
 iten sal ghebzacht hebben / ghelijc hy u
 ende uwen vaderen gheswozen heeft : ende

12 hy her u sal gegeven hebben: c So sult c Exo. 22
 ghy tot den Heere doen overgaen wat de
 daer-moeder opent : oock alles wat (de ende 34
 daer-moeder) opent / van de brucht der 19
 deesten die ghy hebben sult : de manne- Lev. 27
 13 tiens sullen des H. E. E. zijn. Doch 26
 al wat (de daer-moeder) der eselinne Num. 8
 opent / sult ghy lossen met een lam : wan- 17
 neer ghy her nu niet en lossen / so sult ghy Ezer. 44
 't den necke bryken : maer alle eerst-ge- 39
 bozen des menschen onder uwe sonen
 14 sult ghy lossen. Wanneer het gheschie-
 den sal / dat u' sone u moeghen sal bza-
 gen / seggende: Wat is dat / soo sult ghy
 tot hem seggen / de H. E. E. heeft ons
 dooz een stercke hant upt Egypten / upt
 den dienst-hupse uptgheboert. Want
 het geschiede / doe Pharaon sich verharde
 ons te laten trecken / soo doode de H. E. E.
 alle eerst-geborene in Egyptenlant /
 van des menschen eerst-geborenen af / tot
 den eerst-geborenen der beesten: daerom
 offere ich den H. E. E. de manneliken
 van alles wat de daer-moeder opent / doch
 alle eerst-geborene mijner sonen losse ich.
 16 Ende 't sal tot een tecken zijn op uwe
 hant / ende tot dooz-hoofst-spanfelen tus-
 schen uwe ooghen : want de H. E. E.
 heeft dooz een stercke hant ons upt
 17 Egypten uptgheboert. Ende het is ghe-
 schied / doe Pharaon her volck hadde trec-
 ken laten / so en leydde Godt niet [op]
 den wegh van der Philistijnen lant / hoe-
 wel die naeder was : want Godt septe /
 Dat het den volcke niet en rouwe / als sy
 den strijd sien soudent / ende weder keeren
 18 nae Egypten. Maer Godt leydde her
 volck omme / dooz den wegh van de wo- d Genes
 estijne der schelf-Zee : De kinderen Isra- 50. 25
 els nu togen by bijen upt Egypten-lant. Jos. 24
 19 Ende Mose nam Iosephs beenderen 32
 met sich / d' want hy hadde met eenen
 swaeren eedt de kinderen Israels beswo- e Num. 3
 ren / seggende: Godt sal u lieben dooz se- 33. 6
 ker besoecken : voert dan mijne beenderen f Exo. 4
 20 met u liden op van hier. c Also verp- 38
 den sy upt Succoth : ende sy leggherden Num. 14
 haer in Etham / aen't ende der woestijne. Deut. 1
 21 f Ende de H. E. E. roog dooz haer 33
 aengesichte / des daeghs in een wolcken- Psal. 9
 colonne / dat hyse op den wegh leydde / ende 12. 19
 des nachts in een byer-colonne / dat hyse Psal. 78
 lichte: om boozs te-gaen dagh ende 14
 22 nacht. By en nam de wolcken-colonne 10
 des daeghs / noch de byer-colonne des nachts niet wech van her aengesichte
 des volcks.

Het xiiij. Capittel.

Godt wijst de Israeliten den wech diense
 sullen ingaen, v. 1. &c. Pharaon ver-
 volchtse, 5. Sy zijn seer verveert als sy
 dat hooren, ende sy murmuren, 10.
 Mose troostse ende versterckse, 13. De
 Enghele Heeren wijst haer den wech
 met de wolcken-colonne, 19. Mose
 deylt de Zee van malkanderen, 21. De
 kinderen Israels gaen droochs voers
 daer door, 22. De Egyptenaers volgen-
 se, 23. Godt beveelt Mose sijne hande
 weder over de Zee te strecken, 26. Die
 wederkeerende, Pharaon met alle de sijne
 verdracken, 27. Alsoo datter niet een
 van haer overigh en bleef, 28.

D. De spzack de H. E. E. tot Mose /
 seggende: Spzecht tot de kinde-
 ren Israels / dat sy weder-keeren / ende
 a haer legheren dooz Pi-hachirath / tus- a Num.
 schen Migdol / ende tusschen de Zee : 33. 7
 dooz Baal-Zephon / daer tegen ober sult
 3 ghy u legheren aen de Zee. Pharaon
 dan

Mosi Lof-sanck.

Exodus. Cap. xvj.

Israel murmureert.

Zee gewoopen: ende de keute sijnerhoof-
 lien zijn verzoncken in de schelf-Zee.
 e Rehe. c De afgronden hebbense bedekt: sp 3
 9. 11. zijn in de diepte gesoncken als een steen.
 d Ps. 118 d H E E E / uwe rechter hant is 6
 15. 16 verheerlicht ghewoopen in macht: uwe
 rechter hant / H E E E / heeft den
 dyant verboden: Ende dooz uwe groo- 7
 te hoocheyde hebt ghy / die teghen u op-
 stonden / om ghewoopen: Ghy hebt uwen
 handen coozne uptghesonden / diefe
 Hab. 3. verteert heeft als eenen stoppel. e Ende 8
 10 dooz het gheblaes van uwen neuse zijn de
 Jes. 63. wateren onghewoopen ghewoopen / de stroo-
 12. 13 men hebben ober eynde gestaen / als een
 hoop: de afgronden zijn stijf gewoopen in
 herte der Zee. De dyant septe / Ich 9
 sal verolgen / ick sal achterhalen / ick sal
 den dynt deplen / mijne ziele sal haerder
 herbult woeden / ick sal mijn sweert upt-
 trecken / mijne handt false uptroepen.
 f Ps. 74 f Ghy hebt met uwen wint geblasen / 10
 13 de Zee heeftse ghebedekt / sp soncken onder
 als loot in gheweldighe wateren. e 11
 11 H E E E / wie is als ghy onder de Go-
 den: wie is als ghy verheerliche in he-
 licheit / vreesich in lof-sanghen / boende
 monder? Ghy hebt uwe rechter hant 12
 uptgestrecket / de aerde heeftse verfonten.
 Ghy sepdet dooz uwe welddadicheit dit 13
 Ps. 77 volck dat ghy verlost hebt: Ghy g boert-
 21 se sachtkens dooz uwe stercke tot de lief-
 like woondinghe uwer heplicheit. De 14
 volcken hebben tgehoort / sp sulen zitte-
 ren / weedom heeft de ingesetene van Da-
 Deut. lestina bevangen. h Wan sulen de Doo- 15
 2. 4 sten Edoms verbaest wesen / hebdinge sal
 de machtige der Moabitien bevangen: alle
 de ingesetene van Canaan sulen versmel-
 Deut. ren. i Verschickinge ende vrees sal op 16
 2. 5 hen vallen / dooz de Grootheyt van uwen
 ende 11 arm sulen sp verscommen / als een steen:
 25 tot dat u volck H E E E / henen dooz
 Jos. 2. 9 come / tot dat dit volck henen dooz come /
 dat ghy verworpen hebt. Die sult ghy 17
 inzengen / ende plantense op den berch
 uwer erffenisse / ter plaetse welcke ghy /
 H E E E / gemaect hebt tot uwe woo-
 ninge: het heylichdom / e welck uwe han-
 den gesichtet hebben / e Heere. De 18
 H E E E sal in eeuwichheit ende gedue-
 richlich regeren. Want Pharaon peert / 19
 met sinen wagen / met sinen ruyters / zijn
 in de Zee ghekomen / ende de H E E E
 heeft de wateren der Zee over hen doen
 weder-heeren / maer de kinderen Israels
 zijn op het dzooghe in het midden van de
 Zee gegaen. Ende Mirjam de Prophe- 20
 k. Sam. tesse / Marons suster / k nam een trommel
 18. 6 in hare hant: ende alle de bzoutden gin-
 ghen upt / haer na / met trommelen ende
 met repen. Doe antwoorde Mirjam 21
 haer lieden: Singet den H E E E / want
 hy is hoochlich herheden / hy heeft het
 peert met sinen ruyter in de Zee gestoz-
 tet. Vier na dede Moise de Israeltien 22
 voort reysen vande schelf-Zee af / ende sp
 trachen upt tot inde woestijne Sur: ende
 sa gingen daz bagen in de woestijne / ende
 en vonden geen water. l Doe quamen sp 23
 1 Pume. 33. 8 te Mara / doch sp en fonden het water
 dan Mara niet dzincken / want het was
 bitter: daerom wiert de name des selven
 gemeent Mara. Doe murmureerde het 24
 volck tegen Moise / seggende: Wat sulen
 wy dzincken? Wy dan riep tot de H E E - 25
 25 k / ende de H E E E wees hem een
 hout / dat wierp hy in dat water: doe wert
 het water soet: Waer stelde hy het
 (volck) deene insettinge / ende recht / ende
 albaet verforcht hy het selbe: Ende sep- 26
 de / Ja: t dat ghy niet eerst na de stemme

des H E E E / uwe Gods hoozen sult
 ende doen wat recht is in sijne oogen / en-
 de uwe ooren neygt tot sijne geboden / en-
 de houdt alle sijne insettingen: soo en sal
 27 ick der krankheden geene op u legghen /
 die ick op Egypten-landt ghelept hebbe:
 want ick den de H E E E / uwe heel-
 meester. Doe quamen sp te Elim / ende
 daer waren twaelf water fonteynen / ende
 t sebestich palm-boomen: ende sp legghen
 den hent albaet aen de wateren.

Het xvj. Capittel.

De kinderen Israels komen in de woestij-
 ne Sin, vl. 1. 8c. Sy murmureren om dat
 sy geen broot en hebben: 2. Godt belooft
 ende geeft haer broot wy den Hemel. 4.
 Ende Quackelen. 8. Het manna en wiert
 op den Sabbath niet ghevonden. 25. De
 Israeliten noemen het man, sijn gedaen-
 te. 31. Een Gomer daer van wort be-
 waert voor de nakomelingen. 32. Hoe
 lange datse manna gegeten hebben. 35.
 Wateren Gomer is. 36.

Doe sp van Elim geyest waren / soo
 quam de gantsche vergaderinghe der
 kinderen Israels in de woestijne Sin /
 welcke is tusschen Elim ende russen /
 Sinai: aen den vijftiende dach der twee-
 der maent / na dat sp upt Egypten-lande
 2 uptgegaen waren. Ende de gantsche
 vergaderinghe der kinderen Israels mur-
 murerden tegen Moise / ende tegen Aaron
 3 in de woestijne. a Ende de kinderen Isra-
 els sephen tot hem / h Ghy dat wy in E-
 gypten-lande ghestozben waren dooz de
 handt des H E E E / doe wy by de
 vleesch-potten saten / doe wy tot versa-
 dinghe hzoodt aten / want ghy lieden hebt
 ons uptgelept in dese woestijne / om dese
 gantsche Gemeente dooz den hongher te
 4 dooden. Doe septe de H E E E tot Mo-
 se / Siet / Ich sal dooz u lieden c hzoot
 den hemel regenen: ende het volck sal
 uptgaen / ende versamelen elcken dach
 mate op sinen dach / op dat ick het ver-
 soeche / of het in mijne wet gae / of niet.
 5 Ende t sal gheschieden op den seften
 dach / dat sp bereyden sulen t gene sp in-
 gebracht sulen hebben: dat sal dobbel zijn
 boven t gene dat sp dagelijc sulen ber-
 6 samelen. Doe septe Moise ende Aaron
 tot alle de kinderen Israels: T about dan
 sult ghy weren / dat u de H E E E / upt
 7 Egypten-landt uptgelept heeft. Ende
 mogghen dan sult ghy des H E E E /
 heerlichheidt sien / dewijle hy uwe mur-
 mureringen tegen den H E E E / gehoozt
 heeft: want wat zijn wy / dat ghy teghen
 8 ons murmureert? Doozder septe Mo-
 se / als de H E E E / u lieden aen den
 about vleesch te eten sal geben / ende aen
 den morgen hzoodt tot versadinghe / t sal
 zijn om dat de H E E E / uwe murmure-
 ringen gehoozt heeft / die ghy teghen hem
 murmureert: want wat zijn wy / uwe
 murmuringen en zijn niet tegen ons / maer
 9 tegen den H E E E. Waer na septe Mo-
 se tot Aaron / Seght tot de gantsche ver-
 gaderinghe der kinderen Israels / Waert
 dooz het aenghesichte des H E E E /
 want hy heeft uwe murmuringen ghe-
 10 hoozt. Ende het gheschiede / als Aaron
 tot de gantsche vergaderinghe der kinde-
 ren Israels spzack / ende sp haer na de
 woestijne heerden / d soo siet / de heerlich-
 heit des H E E E / d verschen inde
 11 wolcke. Doch heeft de H E E E / tot
 12 Moise gesproken / seggende: Ich hebbe
 der kinderen Israels murmuringen ge-
 hoort /

Quackelen. MAN.

Het II. Boeck Mosis. Cap. xvij.

Sabbath.

Fol. 27

hoozt / spreckt tot hen / segghende / (Tus-
schen de twee abonden sult ghy vleesch
Joh. 6. eten / ende aen den morgen sult ghy met
48. 58 hoozt / verstant worden: ende ghy sult we-
Pume. ten / dat ick de h. e. e. e. uwe Godt ben.
11. 31. Ende het geschiede aen den about / dat
30 sal. 105 daer quackelen op quamen / ende het leger
40 bedekten: ende aen den morgen sach de
g. Pume. dauw rontom het leger. g. Als nu de lig-
11. 7. geude dauw opgebaren was / soo siet ober
Pehe. 9. de woestijne was een kleyn rontd vintch /
15 kleyn als de rijm / op de aerde. Doe het
30 sal. 78 de kinderen Israels saghen / soo sephen sp
24 d'een tot den anderen / h. het is m. h. p.
ende 105 want sp en wisten niet wat het was: Mo-
10 se dan sepde tot hen / Dit is het broodt
h. Joh. 5. t welck de h. e. e. u lieden te eten ge-
31 gheben heeft. Dit is het woort dat de
1. 2. 3. 10. h. e. e. e. geboden heeft / versamelt daer
3. ban een peder na dat hy eten mach: een
Gomer hoozt een hooft / na t ghecal van
uwe zielen / peder sal nemen hoozt de geene
die in sijne tente zijn. Ende de kinderen 17
Israels deden also: en versamelen d'een
deel / ende d'ander wepnich. Doch als 18
1. 2. 3. 10. sp het met den Gomer maten / i soo hadde
8. 15. die die deel versamelt hadde / niets ober /
ende dien die wepnich versamelt hadde en
ontbrack niet: een pegelich versamelde so
bele als hy eten mochte. Ende Mo- 19
sepde tot hen: Niemandt late daer van
oberich tot den morgen. Doch sp en hoozt: 20
den niet na Mo- / maer sommige mannen
lieten daer van oberich tot den morgen:
hoe wiesden daer woemen in / ende t wert
stinken: dies wert Mo- seer toornich
op hen. Sp nu versamelen dat alle mo- 21
zchen / een pegelich na dat hy eten mocht:
want als de Sonne heet wert / so versmolt
het. En het geschiede op den seften dach / 22
dat sp dobbel hoozt versamelde / twee Go-
mers hoozt eenen: ende alle de Oberste der
vergaderinge quamen / ende verkonigden
t Mo- se. Hy dan sepde tot hen / Dit ist 23
dat de h. e. e. e. ghegheven heeft / Mo-
zchen is de ruste / de heylige Sabbath des
h. e. e. e. e. wat ghy backen soudet / dat
backt / ende siedet wat ghy sieben soudet /
ende al wat oberich blijft / legt het op hoozt 24
u in bewaringe tot den morgen. Ende sp
sepden dat op tot den morgen / gelijk als
Mo- se geboden hadde: ende t en stonck
niet / noch daer en was geen woem inne.
Doe sepde Mo- se tot den heben / want 25
het is heden de Sabbath des h. e. e. e. e.
ghy en sult het heben op den velde
niet binden. Ses daghen sult ghy het 26
versamelen: doch op den seften dach is
het Sabbath / op den seften sal t niet zijn.
Ende het geschiede aen den seftensten 27
dach / dat sommige banden volcke upgin-
gen / om te versamelen / doch sp en vonden
niet. Doe sepde de h. e. e. e. tot Mo- se: 28
Hoe lange wepgert ghy lieden te houden
mijne geboden en mijne wetten? Siet / om 29
dat de h. e. e. e. u lieden den Sabbath
gegeven heeft / daerom geeft hy u aen den
seften dage twee dagen hoozt: een peder
blijbe in sijne plaetse / dat niemandt upt
sijne plaetse en gaet op den seften dach.
k. Pume. Also ruste t volc op den seften dach. 30
11. 7. Ende het hups Israels noemde sijnen
name M. h. e. e. e. ende t was als coziander: 31
zaet / wit / ende de smaet daer van was als
honich-hoecken. Doozter sepde Mo- se / 32
dit is het woort t welck de h. e. e. e. e.
bevolen heeft / Wilt eenen Gomer daer
van tot bewaringe hoozt uwe gheslachten /
op dat sp sien het broodt dat ick u lieden
hebbe te eten ghegeven in dese woestijne /
h. 2. 9. doe ick u upt Egypten-lande upleide.
4. Doch sepde Mo- se tot Aaron / I neem 33

een kruyche / ende doet eenen Gomer hof
aan daer in: ende seise hoozt het aenge-
sichte des h. e. e. e. e. tot bewaringe
34 hoozt uwe gheslachten. Gelijk als de
h. e. e. e. e. aen Mo- se geboden hadde / al-
so settese Aaron hoozt t gerupgenisse tot
35 bewaringhe. Ende de kinderen Israels
aten aan beertich jaer / m. tot dat sp in
een bewoont land quamen: sp aten aan /
tot dat sp quamen aen de pale des landt
36 Canaan. Een Gomer nu is het tiende
[deel] van een Ephra.

Het xvij. Capittel.

Het volck murmureert te Raphitum om
water. vl. 1. Sec. Mo- se tot den HEERE
roepende, verkrijgt water uyt den steen
te Horeb. 4. De plaetse wort gheuoemt
Massa ende Meriba. 7. Amalek strijdt te-
gen Israel. 8. So lange als Mo- se met op-
gehevene handen bidt, overwint Israel.
11. Godt beveelt Amalek uyt te roeyen.
14. Mo- se bouw eenen Altaer, dien
noemt hy de Heere is mijn baniere, 15.

Dier na tooch de gantsche vergade-
ringe der kinderen Israels na hare
dach repsen upt de woestijne Sin / op het
hebel des h. e. e. e. e. e. / ende sp legerden
haer te Raphitum: daer nu en was geen
2 water hoozt het volc om te drincken. Doe
twiende t volck met Mo- se ende sephen /
Geeft ghy liebe ons water dat up drin-
ken: a. Mo- se dan sepde tot hen / Wat twi-
ghy met my / waerom verfocht ghy den a. Pume.
3 h. e. e. e. e. Doe nu het volc aldaer dor-
stede na water / so murmureerde t volc te-
gen Mo- se / en t sepde: Waer toe hebt ghy
ons nu upt Egypten doen optrecken / op
dat ghy up / ende mijne kinderen / ende
4 mijn bee / van dorste bedet sterben? So
riep Mo- se tot den h. e. e. e. e. / segghende:
Wat sal ick desen volcke doen: daer sepic
niet veel aen oft sp sullen my seeninge.
5 Doe sepde de h. e. e. e. e. tot Mo- se: Gaet
henen hoozt het aengesichte des volc / en-
de neemt met u upt de Oufte van Isra-
el: ende neemt uwen staf in uwe handt /
b daer mede ghy de riviere siocht / ende
6 gaet henen. c Siet / ick sal aldaer hoozt b. 2. 7.
u aengesichte op den rotssteen in Horeb
staen / en ghy sult op den rotssteen staen / c. Pume.
7 so sal daer water upgaen: dat het volck
drincke: Mo- se nu dede also hoozt de oogen
8 der Oufte van Israel. En hy noemde
den name dier plaetse Massa en Meriba: ende 10
om den twiende der kinderen Israels / ende
om dat sp den h. e. e. e. e. verfocht hadden / 1. 2. 3. 10.
segghende / Is de h. e. e. e. e. in t midden
9 van ons / oft niet? d Doe quam Ama-
lek ende streedt teghen Israel in Raphi-
9 dit. Mo- se dan sepde tot Josua / Kieft
ons mannen / ende treckt upt / strijdt tegen
Amalek: moghen sal ick op des heubels
hoochste staen / ende de staf Godeg sal in
10 mijne hant zijn. Josua nu dede als Mo-
se hem gheseyt hadde / strijvende teghen
Amalek: doch Mo- se / Aaron / ende Hur
clommen op de hoochte des heubels.
11 Ende het geschiede / terwile Mo- se sijn
ne hant ophief / so was Israel de stercke:
maer ter wijlen hy sijn handt neder liet /
12 so was Amalek de stercke. Doch Mo- se
handen merden swaer / daerom namen sp
eenen steen / ende sephen dien onder hem /
dat hy daer op late: ende Aaron ende Hur
onder sturdeden sijn handt / d'een op de-
se / d'ander op d'ander zijde. Also waren
sijn handen ghewisse / tot dat de Sonne
13 onder ginck. Also dat Josua den Ama-
lek / en sijn volck krechte hoozt de scherpe
D. ij. de de 4

Sinai. De

Het II. Boeck Mosis. Cap. xx.

x. Geboden. Fol. 28

mijn stemme sult gehoorzamen/ ende mijn
verbodt houden: so sult ghy mijn eppen-
dom zijn upt alle volckeren/ want d' de
gantsche aerde is mijne. Ende ghy sult
Deut. 7. in een Priestertlich Koninkrijcke/ ende
een heyligh volck zijn: Dit zijn de woort-
ende 10. den die ghy tot de kinderen Israels spre-
ken sult. Ende Mose quam ende riep de
ende 14. Outste des volcks/ ende stelde doot hare
2. aengesichten alle dese woorden/ die de
ende 26. h'E'K'K' hem geboden hadde. Doe ant- 8
18. woortde al t' volck gelijchelijck/ ende sep-
Jofa. 35. den: f' Al wat de h'E'K'K' gesproken
4. heeft/ sullen wy doen: ende Mose bracht
Jes. 41. 8. de woorden des volcks/ wederom tot den
Jesu. 2. h'E'K'K'. Ende de h'E'K'K' septe tot 9
14. Mose/ Siet ick sal tot u komen in een
d' Jof. 24. dicke wolcke/ op dat het volck hoorde/ als
1. ick met u sprekke/ ende dat sy oock ewe-
e 13. et. 2. licken aen u gelooben/ want Mose hadde den
2. h'E'K'K' de woorden des volck verkon-
f' Exo. 24. dichte. Doot septe de h'E'K'K' tot Mo- 10
3. se/ Gaet tot den volcke/ ende heplichte
heden ende moogen/ ende datse hare klee-
deren wasschen/ Ende bereydt zijn te- 11
ghens den berden dach: want op den
berden dach sal de h'E'K'K' hoor-
de ooghen van al het volck afkomen/ 12
op den berch Sinai. Ende bepaelt het 12
12. 18. volck rontomme/ seggende/ g' Wacht u op
den berch te klimmen/ ende sijn eynde aen
te roeren: al wie den berg aenroert/ sal se-
kerlich gedoot worden. Geen hant sal 13
hem aenroeren/ maer hy sal sekerlich ge-
leekicht/ ofte sekerlich dootgeschoten wor-
den/ het 3. een heeft/ het 3. een man/ hy en
sal niet leven: als de rams hoorj langh-
saem gaet/ sullen sy op den berch klim-
men. Doe ginck Mose handen berch af 14
tot het volck: ende hy heplighde t' volck/
ende sy wiessten hare klederen. Ende 15
h' Sam. 4. hy septe tot het volck: Weest gereet te-
21. 4. ghens den berden dach: h' ende en naert
1. Coz. 7. niet tot de bouwwe. Ende het geschiede 16
5. ten berden daghe/ doe her moeghen was/
1. Heb. 12. 18. datter op den berch donderen ende blize-
men waren/ ende een swaere wolcke/ ende
t' geluyt enen seer stercker basupne/ soo
dat al t' volck verschrickte/ dat in t' leger
k' Deut. 4. was. Ende Mose septe t' volck upt den 17
10. 11. leger Gode te gemoete: k' ende sy stonden
1. Jud. 5. aen t' onderste des berchs. Ende de 18
33. 68. gantsche berch Sinai roochte/ om dat de
14. 114. h'E'K'K' op den selben nevel quam in
4. dan eenen oven/ ende de gantsche berch
Haba. 3. beesde seer. Doe t' geluyt der basupne 19
10. gaende was/ ende seer sterck viert: spzack
Mose/ ende God antwoorde hem met een
stemme. Als de h'E'K'K' nedergehele- 20
men was op den berch Sinai/ op de spitsse
des berchs/ soo riep de h'E'K'K' Mose
op de spitsse des berchs/ ende Mose klom
op. Ende de h'E'K'K' septe tot Mose/ 21
Gaet af betuygt desen volcke/ dat sy niet
doot en bzeken tot den h'E'K'K' / om te
sien/ ende vele han hen ballen. Daer toe 22
sullen ooc de Priesters/ die tot den h'E'K'K'
naderen/ sich hepligen/ dat de h'E'K'K'
niet teghen hen upt en bzeke. Doe 23
septe Mose tot den h'E'K'K': Yet volc
en sal op den berch Sinai niet kunnen
klimme/ want ghy hebt ons betuygt/ seg-
ghende/ Bepael den berch/ dat den heyligh
hem. De h'E'K'K' dan septe tot hem/ 24
Gaet heuen/ klimt af/ daer na sult ghy/
ende katen mer u/ ophlimmen: doch dat
de Priesters ende het volck niet doot en
bzeken/ om op te klimmen tot den h'E'K'K'
dat hy tegens hen niet upt en bzeke.
Doe klom Mose af tot den volcke/ ende 25
septe t' hen aen.

Het xx. Capittel

Godt geeft Mose de thien geboden op den
berch Sinai. v. l. 1. Sc. Met donder blix-
em/ geluyt der basupnen, Sc. daer van
het volck verschrickte, 18. Mose troost-
se, 20. Godt verbiet haer wel ernstelick
alle afgoderie, 23. Hoedanighen Altaer
Godt wilde darren hem soude bou-
wen, 24.

1. De spzack Godt alle dese woorden/
2. segghende: Ick den de h'E'K'K' uwe
Godt/ die u upt Egypten-land/ a upt a Ero. 13
den dienst-hupse/ upt gelept hebbe: 3.
3. Ghy en sult gheen andere Goden hoor Deut. 5.
4. mijn aengesichte hebben. b Ghy en sult 6.
u geen gheschieden beelde/ noch eenige ge- Psal. 81
lyckenisse maken/ [van t' ghene] dat bo- 10
den in den hemel is [noch van t' ghene] b Heb. 26
dat ouder op der aerde is: noch [van t' ge- 1.
ne] dat in de wateren onder der aerde is. Ps. 97. 7

5. Ghy en sult u hoor die niet buge/ noch
haer dienen: want ick de h'E'K'K' uwe
God den een phertich God/ die de mislaet
der vaderen besoecke aen de kinderen/ aen
het derde ende aen het vierde [lid] der
6. gener die wy haten. En doe hant hertig-
hept aen dypfenden/ der gener die wy lief-
hebben/ ende mijne geboden onderhouden.
7. Ghy en sult den name des h'E'K'K' c Heb. 19
uwes Godts niet pdelich gheghepen: 12
want de h'E'K'K' en sal niet ontschul- Mat. 5.
dich houden/ die sijnen name pdelich ghe- 33
8. zeggen. d Gedenckt des Sabbath- d Ezech. 20. 12
9. daeghs/ dat ghy dien heyligher/ e Es- 20. 12
dagen sult ghy arbeiden ende al u werck e Exo. 23
10. doen. Maer de sevend' dach is de Sab- 12
bath des h'E'K'K' d' uwes Godts: ende 34.
[van] sult ghy gheen werck doen/ ghy/
noch uw' sone/ noch uwe dochter/ [noch] Luc. 13.
uw' dienst-knecht/ noch uwe dienst- 14
maecht/ noch u bee/ noch uwe bzeinde-
11. licken/ die in uwe poorten is. Want f' Gen. 2
ses dagen heeft de h'E'K'K' den hemel/ 28
ende de aerde ghemaect/ de Zee/ ende al-
les wat daer in is/ ende hy rustte ten se-
vend' dage: daerom seggende de h'E'K'K'
den Sabbath dach/ ende heylighde g' Matt.
12. den selben. g Eert uwen vader/ ende u- 15. 6.
we moeder/ op dat uwe daghen berleghent Eph. 6.
woorden in den lande dat u de h'E'K'K' 2.
13. uwe Godt gheeft. h Ghy en sult niet h' Mat. 23.
14. doot slaen. i Ghy en sult niet echt- bze- 21.
15. ken. Ghy en sult niet stelen. i Matt. 5.
16. Ghy en sult geen valsche ghetuygenisse 27.
17. spreken teghen uwen naesten. k Ghy en 8 Rom. 7
sult niet begeren uwes naesten hups: ghy
en sult niet begeren uwes naesten wijf/
noch sijn dienst-knecht/ noch sijn dienst-
maecht/ noch sijn onse/ noch sijn erel/
18. noch yet dat uwes naesten is. Ende al
het volck sach de donderen/ ende de blize-
me/ ende het geluyt der basupne/ ende den
roochenden berch/ doe t' volck sulck sach/ 19
19. weken sy af/ ende stonden van herre. l En i Deute.
sy seiden tot Mose/ Spzecht ghy met 25.
ons/ ende wy sullen hoorjen/ ende dat God Heb. 12.
met ons niet en sprekke/ op dat wy niet en 19
20. sterben. Ende Mose septe tot den volc-
ke/ En bzeest niet/ want Godt is g' heyligh-
men/ op dat hy u versochte: ende op dat
sijne bzoefe hoor u aengesichte soude zijn/
21. dat ghy niet en sondigdet. m En t' volck m Exo. 19. 16
stont van herre: maer Mose naederde tot
22. de donckerheit/ alwaer Godt was. Doe He. 12.
septe de h'E'K'K' tot Mose/ Aldus sult
ghy tot de kinderen Israels segghen:
Ghy hebt gesien/ dat ic niet u treden van
23. den hemel gesproken hebbe. Ghy en sult
nebens wy niet maken silheren/ Goden/
en goudene Gode en sult ghy u niet make.
D' iij Maecht

Verscheydene

Exod. n Maecht my eenen altaer van aerde/ 24
 27, 1. ende offert daer op u brandt-offeren/ ende
 ende 38. uwe danck-offeren / uwe schapen / ende
 1. uwe runderen : aen alle plaetse daer ick
 mijnes naems gedachtenisse stichten sal/
 sal ick tot u komen/ende sal u seggen.
Deut. o Maer indien ghy my eenen steenen 25
 27, 5. altaer sult maken/so en sult ghy dien niet
 Jos. 8. bouwen van gehouwen [steen] ; soo
 30, 31. ghy u hout-pler daer ober berheft / soo
 sult ghy hem onthepligen. Ghy en sult 26
 oock niet met trappen tot mijnen altaer
 ophlimmen ; op dat uwe schaemte dooz
 hem niet ontdeckt en worde.

Het xxj. Capittel.

Wetten de lijf-eygene knechten aengaen-
 de, vl. 1. &c. Knechten die de oore is
 doorgeboort, 5. Rechten voor lijf-ey-
 gene vrouws personen, 7. Van dood-
 slagers, 12. Van menschen-dieven, 16.
 Van de ghene die hare Ouders vloec-
 ken, 17. Van slaghers, 18. Van de ghene
 die eene swangher vrouwe quetsen, 23.
 Van eenen huys-heere die sinen knecht
 ofte maecht een ooghe, ofte tant uyt-
 stoot, 26. Van eenen stootighen oof, 28.
 Van die gene, die door het graven eenes
 puts, hares naesten ofse beschadigen, 33.

Deut. D At nu zijn de rechten die ghy hen 1
 sult doozstellen. Als ghy aenen 2
 15, 12. hebzeuschken knecht koopen sult/ die sal
 Jer. 34. ses laten dienen: maer in't sebesten sal hy
 14. dooz byz uptgaen/ om niet. Indien hy 3
 met sinen lijbe ingekomen sal zijn/ so sal
 hy met sinen lijbe uptgaen: indien hy een
 ghetroouw man was / soo sal sin vrouwe
 met hem uptgaen. Indien hem zijn hee- 4
 re een vrouwe ghegeven/ ende sy hem so-
 nen ofte dochteren gebaert sal hebben/ so
 sal de vrouwe ende hare kinderen / hares
 heeren zijn / ende hy sal met sinen lijbe
Deut. uptgaen. b Maer indien de knecht vout 5
 15, 16. upt segghen sal / ick hebbe mijnen heere/
 mijn vrouwe/ ende mijne kinderen lief: ick
 en wil niet byz uptgaen : Soo sal hem 6
 sin heere tot de goden bzenghen / daer na
 sal hy hem aen de deure / of aen de post-
 bzenghen: ende sin heere sal hem met ee-
 nen byem sin oore doozhoogen / ende hy
 sal hem eeuwichlick dienen. Wanneer 7
 nu pemaent sinne dochter sal verhocht heb-
 den tot eene dienst-maegt/ so en salse niet
 uptgaen/ gelijk de knechten uptgaen.
 Indien sy qualick behalt in de ooghen 8
 hares heeren / dat hyse niet onbetrouwt
 en heeft/ soo sal hyse doen lossen: aen een
 bzeemt volck haer te verhoopen en sal hy
 niet verwoogen / dewijle hy trouwslick
 met haer gehandelt heeft. Maer indien 9
 hyse aen sinen sone onbetrouwt : so sal
 hy met haer doen na't recht der dochte-
 ren. Indien hy dooz hem een andere 10
 neemt : so en sal hy dese hare spijse/ haer
 deksel/ noch haren houwelicksen plicht
 niet omtrecken. Ende indien hy haer 11
 dese drie dingen niet en doet/ so sal sy om
 niet uptgaen sonder gelt. c Wie pemaent 12
 c. Lev. 24. haer dat hy sterft/ die sal sekerlyc gedoot
 17. worden. Doch die [hem] niet na-gestelt 13
 en heft/maer Gode heeft hem sinen hant
 doon ontmoeten : soo sal ick u een plaetse
 besteller/daer hy henen vlieds. Maer 14
 indien pemaent tegen sinen naesten moet-
 willichlick gehandelt heeft/om hem met
 list te dooden : so sult ghy den selven van
 dooz wijnen altaer nemen / dat hy sterft.
Mat. d So wie sinen vader/ ofte sinne moeder 15
 15, 4. staet/ die sal sekerlyc ghedoot werden.
 Doozder/ So wie eenen mensche sleet/ 16

Exodus. Cap. xxj.

Wetten Godes

t zp dat hy dien verhocht heeft/ ofte dat
 hy in sinen hant ghebonden wort/ die sal
 17 sekerlyc ghoot worden. e Wie ooc sy- c. Lev. 25
 nen vader/ ofte sinne moeder bloet/ die sal
 18 sekerlyc gedoot worden. Ende wanneer Job. 20
 mannen twisten/ en d'een slaet den ande- 20
 ren met eenen steen / ofte met eene dups/ Mat. 19
 ende hy en sterft niet/maer halt te bedae: 40
 19. Indien hy weder op-staet/ en op de stra- Mat. 7
 te gaet by sinen stock / so sal hy die hem 10
 sloech/ onschuldig zijn: alleen sal hy geben
 tgene hy versumpst heeft/ ende hy sal hem
 20 volkomelic laten heelen: Wanneer oock
 pemaent sinen dienst-knecht ofte sinne
 dien/maegt met eenen stock slaet/ dat hy
 onder sinen handt sterft : die sal sekerlyc
 21 gewooken werden. So hy nochtans een-
 nen dach / ofte twee daghen ober eynde
 blyft/ soo en sal hy niet ghewooken woz- 40
 22 den/ want hy is syn gelt. Wanneer nu
 mannen kiben/ ende slaen een swangere
 vrouwe / dat haer de vrucht afgaet/ doch
 geen dootlyc verderf en zp/ so sal hy se-
 kerlyc ghestraft worden/ getijck als hem
 der vrouwen man oplegt/ en hy sal t ge-
 23 ven dooz de richteren. Maer indien
 een dootlyc verderf sal zijn/ soo sult ghy
 24 geven siele dooz siele: f Dooz dooz- f. Lev. 24
 ge : tant dooz tant/ handt dooz hant/ boer 20
 25 dooz boer: Bzandt dooz bzandt/ woude Deut. 19
 26 dooz woude: buple dooz buple. Wanneer 20
 oock pemaent sinnes dienst-knecht's ooghe/ Mat. 5-
 of sinnes dienst-maecht's ooghe slaet/ ende 38
 verderfse : hy sal hem byz laten gaen
 27 dooz syn ooghe. Ende indien hy sinnes
 dienst-knecht's tant / of sinne dienst-
 maecht tant uptslaet : soo sal hy hem byz
 28 laten dooz sinen tant. g Ende wanneer Gen. 9
 een offe eenen man ofte vrouwe stoot/ dat 5
 hy sterft: sal de offe sekerlyc gesteenicht
 worden/ ende sin vleesch en sal niet ghe-
 29 geten worden/maer de heere des offes sal
 onschuldich zijn. Maer indien de offe te
 30 vooren stoorich gheweest is/ ende is sulc
 sinen heere overtuucht geweest/ ende hy
 hem niet bewaert en heeft / ende hy doo-
 31 det eenen man ofte vrouwe : soo sal dien
 offe ghesteenicht worden/ ende sin heere
 30 sal oock ghedoot worden. Adien hem
 31 lof-gelt op-ghelept wort/ so sal hy tot lof-
 singe siner sielen geben/ na alles dat hy
 31 sal op-ghelept worden. h zp dat hy een-
 nen sone gestooten heeft / ofte eene doch-
 32 ter ghestooten heeft / na dat rechte sal
 32 hem gedaden worden. Indien de offe een-
 nen knecht ofte dienst-maecht stoot : hy
 sal sinen heere dertich silberlingen ghe-
 33 ben / ende de offe sal gesteenicht worden.
 33 Ende wanneer pemaent eenen kups
 opent/ ofte wanneer pemaent eenen kups
 graefe / ende hy decht hem niet toe : ende
 34 een offe ofte ezel valt daer in: De heere
 des kups sal vergelden/ hy sal den hee-
 35 re des selven t gelt wederkeeren : doch
 35 dat doode sal sine wesen. Wanneer nu
 pemaent's offe sinnes naesten offe quetst/
 dat hy sterft : so salmen den lebendighen
 offe verhoopen / ende het gelt daer van
 36 half ende half beulen/ ende den dooden sal
 men oock half ende half beulen. Ofte
 is t heemlich geweest/ dat dien offe van
 te vooren stoorich was/ ende sin heere en
 heeft hem niet bewaert: so sal hy in aller
 maniere offe dooz offe vergelden/ doch de
 doode sal sine wesen.

Het xxij. Capittel.

Van diefstal, vl. 1. &c. van schade die ye-
 mants heeft in eenes anderen lant doet, 5.
 van schade die door het vyer komt, 6. van
 schade aen goederen, die men heeft ont-
 fangen te bewaren, 7. van schade aen ee-
 nigh

Verscheydene VVetten

Het II. Boeck Mosis. Cap. xxij. xxijj.

-Godes. Fol. 29

nich geleent dincck, 14. van een maecht die tot hoerdom verleydt wordt, 16. van zooverye, 18. van de onkuyshedyt met beesten, 19. van afgoderye, 20. datmen de vreemdelingen, weduwen, noch weesen niet beschadigen en sal, 21. van woecker, 25. van verpandinge der kleederen, 26. van eeringe der Overigheyt, 28. van de eerdelingen, 29. van het eten der verscheurde dieren, 31.

- Sam. 12.6.** Wanneer a pement eenen offe / ofte cleyn vee steelt / ende slacht het / ofte berchoopt het / die sal byf runderen vooz eenen offe weder geben / ende vier schapen vooz een kleyn vee. In dien een dief ge-
2 worden wort in't doozgraben / ende hy wort gestaghen dat hy sterft: ten sal hem geen bloetschult zijn. Indien de Sonne 3
 oder hem opgegaen is / so sal't hem een bloetschult zijn: hy sal't volkomelich weder gheben: heest hy niet / so sal hy ver-
 nocht worden vooz sijne dieberpe. In- 4
 dien de diefstal lebendig in sijne hant doozseker gebonden wort / het 3p offe / ofte esel / ofte kleyn vee: hy sal't dobbel weder gheben. Wanneer pement een best ofte 5
 wjngaerts laet afwepden: ende hy sijn beest daer inne doijft / dat hy in enes ande-
 ren best wepden: die sal't dan't beste sijnes beltes / ende dan't beste sijnes wjngaerts weder gheben. Wanneer een vper upt 6
 gaet / ende dat de doozne / so dat de koozn-
 groep berceert wort / ofte't staende koozn / ofte't belt / hy die den hant heeft aenge-
 steken / sal't volkomelich weder gheben.
 Wanneer pement sijnen naften gelt / of 7
 baten te bemaren geeft / ende't wort upt dies mans hups gestolen: in dien de dief ghebonden wort / hy sal't dobbel weder geben. Indien de dief niet gebonden en 8
 wort / so sal de heere des hups tot de goden ghebracht worden / of hy niet sijne hant neu sijnes naften habe ghelept en heeft. Over alle sake van onrecht / over 9
 renen offe / over enen esel / over cleyn vee / over kleedinge / over al't verlozene / twels pement seyt dat het sijne is: bender saecke sal dooz de goden komen: welcke de goden berwijsen / die sal't sijnen naften dobbel weder geben. Wanneer pement aen sijn 10
 nen naften een esel / ofte offe / ofte kleyn vee / ofte eenig beest te bewaren geeft: en-
 de het sterft / ofte't wort berceert / ofte wech ghedeben dat het niemant en siet: 11
 So sal des hups esel / edel cusschen 11
 hen benden zijn / of hy niet sijne handt aen sijnes naften habe gheslagen heeft: ende de heere der selver sal (dien) aen nemen / ende hy en sal't niet weder geben. Waer 12
 indien't van hem sekerlich gestolen is / hy sal't sijnen heere weder geben. Is't ge- 13
 twisselich verscheurt / dat hy het brenghet tot getupge: so en sal hy't verscheurde niet weder gheben. Ende wanneer pe- 14
 mant van sijnen naften wat begeert / en-
 de't wort beschadicht / ofte't sterft: sijn heere daer niet hy zijnde / hy sal't volko-
 melich weder geben. Indien sijn heere 15
 daer by geweest is / hy en sal't niet weder geben: in dien het gehuert is / so is't dooz 16
 sijn huere ghekomen. Wanneer nu pe-
 mant enne maecht verlocht / die niet on-
 dertrout en is / ende hy licht by haer: 17
 die sal haer sonder wettel eenen bzyt-
 schat gheben / datse hem ter hantwe 3p.
bDeut. 18. 10. 11. Indien haer vnder gantschelic wep-
cLeb. 18. gert haer aen hem te geben / so sal hy gelt
 23 geben / na den bzytschat der maeghen.
 ende 20. b De tooveresse en sult ghy niet laten 18
 15 leben. c Al wie by een beest ligt / die sal 19
dDeut. 17. sekerlich ghedoodt worden. d Wie den 20
 2. 3. 4. 5. Goden offert / behalven den hups al-

- 21 leen / die sal verbannen worden. e Ghy e Lev. 19
 en sult gock den bzeemdelich gheenen 34
 overlast doen / noch hem onderdrucken: f Zach. 7
 want ghy zijt bzeemdelingen gheweest in 19
 22 Egyptenlande. f Ghy en sult geen me-
 23 duwe nochte weese beleedigen. Indien
 ghyse eenighsins beleedicht: ende indien
 sp eenighsins tot my roepen / Ick sal haer
 24 geboep sekerlich verhooren. Ende mijn
 roozn sal ontfleken / ende ick sal u lieben
 met den sweerde dooden: ende uwe wijden
 sullen weduwen / ende uwe kinderen we-
 25 sen worden. g Indien ghy mijn boeck 2. Lev. 17
 dat hy u arm is / gelt leent / so en sult ghy 16. 17
 tegen het selve niet zijn / als een moeche- Deut. 23
 raer: ghy en sult op het selve geen woer- 19. 20
 26 her legghen. h Indien ghy eenighsins Ps. 15. 6
 uwes naften kleedt te vande neemt: so 2. Job. 22
 sult ghy't hem weder geben / eer de Son- 8.
 27 ne ondergaet. Want dat alleen is sijn Ezer. 18
 deksel / 't is sijn kleedt / over sijne hant: 9.
 waer in soude hy liggen: 't sal dan gh- h Deut.
 schieden / wanneer hy tot my roept / dat 2. 4. 12. 13
 ick't sal hooren / want ick ben genadich. i Wt. 32
 28 De goden en sult ghy niet blochen: en- 7. 4. 5.
 de de i Oberste in uwen boische en sult k Ero. 17
 29 ghy niet lasteren. Uwe bolhept / enne 2. 122
 uwe tranen en sult ghy niet upschellen: l Ero. 23
 k Den eerst ghebozenen uwer sonen sult 19
 30 ghy my gheben. l Desghelike sult ghy Lev. 22
 doen met uwe offen / ende jmet uwe scha- 27
 pen: seben dagen sullense by hare moeder Ezer. 44
 31 zyn / ten achtsten dage sult ghyse my ghen. 30
 m Daerom en sult ghy geen biesch eten / m Lev. 22
 dat op den helde ghescheurt is / ghy sult Ezer. 44
 het den hant doozwerpen. 34

Het xxij. Capittel.

Van valsche gheruchte ende valsche geruy-
 genisse, vl. 1. &c. Men moet her recht niet
 buygen, 2. Men sal sijnen vyant goet
 doen, 4. De Richters en mogen geen ge-
 lichencken nemen, 8. noch de vreemdelin-
 ghen onderdrucken, 9. van het sevende
 jaer, 't welck een rust-jaer sal zijn, 10.
 van den Sabbath-dagh, 12. Men sal den
 name van andere Goden niet noemen, 13
 van de drie hooghe Feesten des jaers, 14.
 Men mocht niet offeren met ghesuere
 broot, 18. Godt belooft den volcke dat
 een Enghel voor haer soude gaen, die sy
 moecten ghehoorsamen, 20. Eere der
 vreemder Goden wordt verboden, 23.
 Godt belooft die te segghen die hem
 dienen, 25. Dat horelen de vyanden der
 Israellien vytstooten souden, 28. De lan-
 palen van het landt der Israellien: 31.
 haer wort verboden een verbont met de
 Heydenen ofte hare Goden te maken, 32
 Ia die en mochten in't landt der Israelli-
 ren niet woenen.

- 1 Ghy en sult geen valsche gheruchte op-
 nemen: ende en stelt uwe handt niet
 by den godtloosen / om een getupge tot ge-
 2 welt te zyn. Ghy en sult de menichte
 tot boose saken niet volgen: ende ghy en
 sult niet spreken in een twisfighe sake /
 dat ghy u nuyght na de menichte / om [het a Lev. 19
 3 recht] te buygen. a Gock en sult ghy den 15
 geringen niet dooztrecken in sijne twis- b Deut.
 4 ge sake. b Wanneer ghy uwes vyandes 22. 1. 2
 offe / ofte sijnen dwalende esel ontmoet / Luc. 6.
 ghy sult hem den selben gantschelic we- 27
 5 derbrenghen. c Wanneer ghy uwes ha- Whil. 2.
 ters esel onder sijnen last siet liggen / sult 4.
 ghy dan nalatigh zijn / om het s uwe j te c Deut.
 verlaten dooz hem: ghy sult het in aller 22. 4.
 6 maniere met hem verlaten. d Ghy en d Deut.
 sult het recht uwes armen niet buyghen 27. 19
 D u in

Verscheydene VVetten Godes.

Exodus. Cap. xxiii.

Mose. Aaron

in sine twisfighe sake. Zijt verre van 7
dalsche saken: ende den ontschuldighen
ende gerechtigten en sult ghy niet dooden/
want ic en sal den godloosen niet recht-
e Deut. 16. 19. schenck nemen: want het geschenck ver-
2 Sam. 8. blindt de siende/ ende 't verkeert de sake
3. der rechtverdrigen. f Ghy en sult oock 9
Hro. 19. den bzeembelinc niet onderzucken: want
6. ghy lieben kent het gemoet des bzeembe-
Ecol. 7. lincsh/ dewijle ghy bzeembelincghen ghe-
f Exo. 12. weest zijt in Egyptenlande. Ghy sult 10
1. oock ses jaer u landt bezaepen/ ende sijne
Leb. 19. inkomste versamelen. g Maer in het se- 11
33. vende/sult ghy het rusten en stille liggen
Deut. 24. laten/ dat de arme uwes bolcks moghen
17. eten/ ende het overige daer van de beesten
g Arb. 25. des belcs eten mogen: also sult ghy ooc
4. 5. doen met uwen wijngaert/ ende met uwe
h Exo. 20. olifh-boomen. h Ses dagen sult ghy uwe 12
8. wercken doen/maer op den sevendend dach
ende 31. sult ghy rusten: op dat uwen offe ende
13. 14. uwen ezel ruste/ ende dat uwer dienst-
ett. maecht sone/ ende de bzeembelinc adem
scheppet. In alles dat ich tot u lieben 13
i Num. 2. de den name van andere Goden en sult
32. 38. ghy niet ghebedenken/upt uwen monde en
Jos. 23. sal hy niet gehoozt worden. Wie reysen 14
7. in 't jaer sult ghy my feest houden.
Hsa. 16. k 't feest van de ongesuerdes [bzooden] 15
4. sult ghy houden/seben dagen sult ghy on-
Hos. 2. gesuerdes [bzooden] eten/ gelijck ich u ge-
17. boden hebbe/ter bestembet tijt inde maent
Lach. 13. Wilt/ want in de selve zijt ghy upt Egypt-
2. ten ghetogen: i doch men sal niet ledich
k Exo. 11. doo: mijn aengesichte verschijnen. Ende 16
43. het feest des Dogns der eerste bzuichten
ende 23. uwes arbeits/ die ghy op den beide ghe-
3. zaep sult hebben/ende het feest der insa-
l Exo. 31. melinge op den uptganc des jaers/wan-
20. neer ghy uwen arbeits upt den beide sult
Deut. 16. ingesamelt hebben. Opmael 's jaers 17
16. sullen alle uwe mannen doo: het aenghe-
sichte des Heeren JEHEVA verschij-
nen. Ghy en sult het bloet mijnes offers 18
met geen gebedesme [bzooden] offeren:
oock en sal het vette mijnes feestes tot op
den moogen niet vernachten. m De eer- 19
m Exo. 26. stelingen der eerste bzuichten uwes lants/
34. 26. sult ghy in 't hups des JEHEVA uwes
n Exo. 34. Gots bzingen: Ghy n en sult het bock-
26. ken niet hoken in sijnes moeders melck.
o Exo. 33. o Siet/ich sende eenen Enghel doo: u 20
22. aengesichte/ om u te behoeden op desen
wech/ende om u te bzingen tot de plaerse
die ich bereyt hebbe. Woedt u doo: syn 21
aengesichte/ ende weest sijne stemme ghe-
hoozsaem/ ende en verbittert hem niet:
want hy en sal u lieben overtredinghen
niet verghoeden/ want mijn Name is in 't
binnenste van hem. Maer soo ghy sijne 22
stemme neerstelijc gehoozsaemt/ ende doet
al wat ich spreken sal: p so sal ich uwer
p Gene. 12. 3. vanden vrant/ en uwer wederpartperts
wederpartpe zijn. Want mijn Engel sal 23
doo: u aengesichte gaen/ende hy sal u in-
bzingen tot de Amoziten/ende Hethiten/
ende Hheresiten/ende Canaaniten/Hedi-
ten/ende Jebusiten: en ic salse verdelgen.
q Leb. 18. Ghy en sult u doo: hare Goden niet 24
3. buypen/nochte haer dienen/ oock en sult
r Exo. 15. ghy na q hare wercken niet doen/maer
26. ghy sultse geheelijck afbreken/ ende hare
Deut. 7. opgerechte beelden gantsch verniofselen.
15. Ende ghy sult den JEHEVA uwen 25
f Deut. 7. Gode dienen/ r soo sal hy u bzoat/ende u
14. water segenen: ende ich sal de krankhe-
z Exo. 14. den upt het midden van u weeren. f Maer 26
24. en sal gene misdachtige/ noch onbucht-
Jos. 10. hare in uwen lande zijn/ Ich sal 't ghetal
20. uwer dagen verduellen. i Ich sal 't mgs. 27

nen schick booz u aengesichte senden/
ende al het volck tot de welcke ghy comt/
versaeht maken:ende ich sal maken/ dat
alle uwe vanden u den necke toekeren. v Deut. 7. 20.
28. v Ich sal oock hozen booz u aenghe- 7. 20.
sichte senden: die sullen van booz uwen 7. 20.
aengesichte upstooten de Hethiten/ de 7. 20.
29. Canaaniten/ ende de Hethiten. Ich en 7. 20.
sal se in een jaer van u aengesichte/ niet 7. 20.
uptstooten/ op dat het lant niet woest en 7. 20.
worde/ ende 't wilt gebierte boden u niet 7. 20.
30. vermenichvuldicht en worde. Ich salse 7. 20.
allencrken van u aengesichte upt stoo- 7. 20.
ten: tot dat ghy ghewassen zijt/ ende het 7. 20.
31. lant erber. x Ende ich sal uwe lant-pa- 7. 20.
len setten vande Zee Suph tot aen de 7. 20.
Zee der Philistijnen/ende van de woestij- 7. 20.
ne tot aen de kibiere: want ich sal de in- 7. 20.
woonders dies lants in u lieder hant ge- 7. 20.
ben/dar ghyse booz uwen aengesichte upt 7. 20.
32. stootet. y Ghy en sult niet hen/ noch 7. 20.
met hare Goden geen verbot maken. 7. 20.
33. z Sp en sullen in uwen lande niet woo- 7. 20.
nen/ op datse u teghens my niet en doen 7. 20.
sondigen: indien ghy hare Goden dient 7. 20.
t sal u boozseker tot eenen val-strick zijn. 7. 20.

Het xxiii. Capittel.

Godt beveeldt Mose, Aaron, Nadab, ende
Abihu, tot hem op den berch te komen,
v. 1. &c. 't volck belooft de Wetten des
Heeren te gehoorsamen. 3. Mose bouwt
eenen Altaer, ende twaelf pilaren. 4.
hy besprengt den Altaer met het bloet
der offerhanden. 6. Mose ende de Ouder-
lingen des volcx sien den Heere. 9. Godt
belooft Mose de twee steenen tafelen
der Wet te geven. 12. Aaron ende Hur
wordt middelwylde de sorghen over
't volck bevolen. 14. Godt vershijnt
op den berch Sinai, als een verterende
vyer. 16. Mose blijft xl daghen ende xl
nachten op den bergh. 18.

D Wier na septe hy tot Mose/ & kenne
op tot den JEHEVA/ ghy ende Wa-
ron/ Nadab ende Abihu/ ende tsehentich
vande Outste Israels/ende buycht u we-
der van verre. Ende dat Mose alleen
sich naedere tot den JEHEVA/maer dat
sp niet en naederen: ende het volck en
3. klimme oock niet op met hem. Als Mo-
se quam ende herhaelde den volcke alle de
woorden des JEHEVA/ende alle de
rechten: a doe antwoorde al dat volck mer
eene stemme/ende sp seiden/ Alle dese
4. woorden/die de JEHEVA ghesproken
heeft/sullen wy doen. Mose nu beschreef
ende 24. alle de woorden des JEHEVA/ende hy
maecte hem des morgens bzoech op/ en-
de hy bouwde eenen Altaer onder aen den
bergh/ende twaelf colommen/na de twaelf
5. stammen Israels. Ende hy sont de jon-
gelingen der kinderen Israels/die bzand-
offeren offerden/ende offerden den JEHEVA
6. & danck-offeren van jonge offeren. En-
de Mose nam de helft des bloedys/ende
sette het in becken: ende de helft des
7. bloes sprenghde hy op den Altaer. En-
de hy nam het boeck des verbonds/ende
hy las het booz de ooren des volcx: ende
sp seiden/Al wat de JEHEVA ghespro-
ken heeft/sullen wy doen/ende gehoozsa-
8. men. Doe nam Mose dat bloed/ende
sprenghde het op 't volck/ende hy seide/
b Siet/ dit is het bloet des verbonds/ b Heb. 9
't welck de JEHEVA met u lieben ghe-
maecht heeft/over alle die woorden. 20
9. Mose nu ende Aaron cloimden op-
waerts/ oock Nadab ende Abihu/ende
tsehentich van de Outste Israels.
10. Ende sp saghen den Gode Israels/ende
onder sijne doeren als een werch van Sa-
phra

Tabernakel.

Exodus. Cap. xxvj.

Tabernakel

rietten/upt den ſelven [uptgaende] ooc een knoop onder twee rieten / upt den ſelven [uptgaende] / noch een knoop onder twee rieten upt den ſelven [uptgaende]: [Alſo ſal 't zijn] met de ſes rieten/ die upt den Canbelaer uptgaen. Hare knopen ende 36 hare rieten ſullen upt hem zijn: 't ſal altemael een eenich dicht werck van louter goud zijn. Ghy ſult hem ooc ſeven lam- 37 pen maken/ende men ſal ſijne lampen aenſteken/ende doen lichten aen ſijne zijden. Sijne ſnuycers ende ſijne bluſch-baten 38 ſullen louter goud zijn. Met een talent 39 louter goud ſalmen dat maken: met alle in Het. deſe ghereerſchap. m Siet dan toe/dat 40 7-44 ghy 'tinnact na haren boozbeelde/'twelck Heb. 8.5 u op den berch getoont is.

Het xxvj. Capittel.

Godt beveelt Moſe den Tabernakel te maken van tien gordijnen, vi. r. &c. Ende een tente daer over van elf gordijnen van geyten hayr, van rams-vellen, ende een deckſel van daſſe-vellen, 7. De Tabernakel moeſte ſijn van Sittim-hout, 15 De voeten van ſilver, 19. De rychelen van Sittim-hout, 26. De voorhauck van konſtelick werck tuſſchen het Heylige ende 't Heylige der Heyligen, 31. Het deckſel aen de deure der Tente, 36.

Exo. 36 **D**En a Tabernakel nu ſult ghy maken 1 van tien gozdijnen: van ſijn getweert 2 linnen / ende hemels-blauwe / ende purper/ende ſcharlakken [met] Cherubin van het alberkonſtelickſte werck ſult ghy ſamen maken. De lengte van eene gozdijne ſal 2 van acht en twintigh ellen zijn / ende de breette eener gozdijne van vier ellen: alle deſe gozdijnen ſullen eene mate hebben.

Daer ſullen bijs gozdijnen t'ſamen ge- 3 boegt zijn/d'eene aen de andere: wederom ſullen bijs gozdijnen t'ſamen geboegt 4 zijn/d'eene aen d'andere. Ende ghy ſult 4 hemels-blauwe ſtrick-litſkens maken aen der eener gozdijnen kant/aen het up- 5 terſte/in de t'ſamen boeginge: alſoo ſult ghy oock doen aen den upterſten kant der gozdijne aen de tweede t'ſamen-boegende.

Vijsſtigh ſtrick-litſkens ſult ghy aen 5 d'eene gozdijne maken/ende bijsſtigh ſtrick-litſkens ſult ghy maechen aen 't upterſte der gozdijne / dat aen de tweede t'ſamen-boegende is: deſe ſtrick-litſkens ſullen 6 't een aen het andere t'ſamen batten.

Ghy ſult oock bijsſtigh goudene haer- 6 kens maken / ende ſult de gozdijnen t'ſamen boegen/d'eene aen d'andere/met deſe haerrens / op dat het eene Tabernakel

Exo. 36 **3p.** Oock ſult ghy b gozdijnen upt gep- 7 ten [happ] maken tot eene tente over den Tabernakel: van elf gozdijnen ſult ghy 8 dat maken. De lengte eener gozdijne ſal dertig ellen zijn/ende de breette eener gozdijne vier ellen: deſe elf gozdijnen ſullen eene mate hebben. Ende ghy ſult bijs 9 de deſer gozdijnen aen malkanderen byſonder boeghen/ende ſeſſe deſer gozdijnen byſonder: en de ſeſſe deſer gozdijnen ſult ghy dobbel maken/recht booz op de Ten- 10 te. Ende ghy ſult bijsſtigh ſtrick-litſkens maken aen den kant van d'eene gozdijne/ 11 't upterſte in de t'ſamen-boeginge/ende bijsſtigh ſtrick-litſkens aen den kant van de gozdijne die de tweede t'ſamen-boegende is. Ghy ſult oock bijsſtigh hoeren haerrens maken/ende ghy ſult de haerrens in de ſtrick-litſkens doen/ende ghy ſult de tente t'ſamen-boeghen/datſe eene 12 3p. Het overige nu dat oberſchiet aen

de gozdijnen der tente/de helft der gozdijne die oberſchiet/sal oberhangen/ aen de 13 achterſte deelen des Tabernakels. Ende een elle van deſe / ende een elle van gene zijde van 't gene dat oberigh zijn ſal aen de lenghte der gozdijnen der tente/sal oberhangen aen de zijden des Tabernakels/aen deſe/ende aen geene [zijde] om 14 dien te bedecken. Ghy ſult ooc de Tente een deckſel maken van roet-ghebetende rams-bellen: c ende daer over een deckſel 15 van daſſe-bellen. Ghy ſult oock tot den Tabernakel ſtaende berderen maken/van 16 Sittim-hout. De lenghte van een bert ſal tien ellen zijn:ende een elle/ende eene halve elle ſal de breette van elck bert zijn. 17 Twee hout-haſten ſal een bert hebben/als hooren in een leeder geſet/ d'eene nebens d'ander: alſo ſult ghy 't met alle de berderen des Tabernakels waken.

Exo. 36 **18** Ende de berderen tot den Tabernakel ſult ghy [aldus] maken. Twintigh ber- 19 deren na de zupt-zijde zupt-waerts.

Ghy ſult oock veertigh ſilberen boeten 19 maken onder de twintigh berderen: twee boeten onder een bert / aen ſijne twee hout-haſten / ende twee boeten onder 20 een ander bert / aen ſijne twee hout-haſten. Waer ſullen oock twintigh berde- 21 ren zijn aen d'ander zijde des Tabernakels/aen den noozter hoek. Met hare veertigh ſilberen boeten: twee boeten onder een bert / ende twee boeten onder een 22 ander bert. Doch aen de zijde des Tabernakels teghen 't weſten ſult ghy ſes 23 berderen maken. Doch ſult ghy twee berderen maken tot de hoer-berderen des 24 Tabernakels / aen de boppe zijden. Ende ſy ſullen van beneden [als] tweeelingen t'ſamen geboegt zijn/ ſy ſullen oock [als] 25 tweeelingen aen 't opper-eynde des ſelven t'ſamen geboegt zijn/met eenen rinch: alſoo ſal 't met de twee berderen / zijn tot 26 twee hoek-berderen ſullenſe zijn. Alſo ſullen de acht berderen zijn met hare ſilberen boeten/zijnde ſeſſien boeten: twee boeten onder een bert/wederom twee boeten onder een bert. Ghy ſult ooc rychelen 27 maken van Sittim-hout: bijs aen de berderen der eener zijde des Tabernakels.

Ende bijs rychelen aen de berderen der 27 andere zijde des Tabernakels: als oock bijs rychelen aen de berderen der zijde des 28 Tabernakels / aen de boppe zijde weſt-waerts. Ende de middelſte rychel ſal 29 midden aen de berderen zijn / boozſchie- 30 tende van 't een eynde tot het ander eynde. Ende ghy ſult de berderen met goude obertrecken/ en hare ringen (de plaeten booz de rychelen) ſult ghy van goude 30 maken: de rychelen ſult ghy oock met goude obertrecken. d Van ſult ghy den 31 Tabernakel opzichten na ſijne wijs / die u op den berch getoont is. Waer na ſult ghy eenen e boozhanck maken / van hemels-blauwe/ende purper / ende ſcharlakken/ende ſijn getweert linnen: van het alberkonſtelickſte werck ſalmenſe maken 32 met Cherubin. Ende ſult hem hanghen aen vier pilaren van Sittim-hout / met goude ober-togen/ hare haken ſullen van 33 goude zijn: [ſtaende] op vier ſilberen boeten. Ende ghy ſult den boozhanck onder de haerrens hanghen/en ghy ſult de Arche der getugeniſſe aldaer binnen den boozhanck byngen: ende deſe boozhanck ſal u lieden een ſchepdinghe maken tuſſchen het heylige/ende tuſſchen het heylige der 34 heylighen. Ende ghy ſult het Verſoend-deckſel ſetten op de Arche der getugeniſſe in het heylige der heylighen. De Tafel nu ſult ghy ſetten byten den boozhanck/

Exo. 36

39

Exo. 36

9-40

Act. 7-44

Heb. 8-5

Exo. 36

35

Gereetschap des Ta-

Het II. Boeck Mosis, Cap. xxvij. xxvij. bernakels. Fol. 31

hanch/ende den Candelaer tegen de tafel
 ober/ aen d'eene zijde des Tabernakels/
 supb-waerts: maer de tafel sult ghy set-
 ten aen de noozd-zijde. **Exo. 36** Ghy sult oock 36
 37 aen de deure der Tente een dechfel ma-
 ken/ban hemels-blaeuw/ende purper/en-
 de scharlaken/ende sijn getweert linnen/
 geborduert werck. Ende ghy sult tot dit 37
 dechfel vijf pilaren van Sittim-hout
 maken / ende die met gout obertrecken/
 hare haken sullen van gout zyn: ende ghy
 sult haer vijf koperen voeten gieten.

Het xxvij. Capittel.

De koperen Altaer ten brant-offer. met sijn
 gereetschap. **Exo. 38** 1. Voor-hofs des Ta-
 bernakels. 9. De mat des hofs. 18. Olye
 tot de lampen des luchters, die de Prie-
 ster alle dage aenstak. 20.

Exo. 38 1. Ghy sult oock eenen Altar van Sittim-
 hout / vijf ellen sal
 de lenghte zyn / ende vijf ellen de bzeette
 (viercantigh sal desen Altaer zyn) ende
 drie ellen sijne hoochte. Ende ghy sult 2
 sijne hoozen maken op sijne vier hoer-
 ken/upr hem sullen sijne hoozen zyn/en-
 de ghy sult hem met kop er obertrecken.
 Ghy sult hem oock potten maken / om 3
 sijn asche t'ontfangen / oock sijn schoef-
 sen/ende sijn bespizengh-heckens/ende sijn
 krauwelen/ende sijn kool-pannen: alle sijn
 gereetschap sult ghy van koper maken.
 Ghy sult hem eenen rooster maken van 4
 koperen net-werck/ende ghy sult aen dat
 niet vier koperen ringhen maken aen sijne
 vier epnden: Ende ghy sult het onder 5
 den omloop des Altaers van beneden op-
 zegghe: alsoo dat het net tot het midden
 des Altaers zy. Ghy sult oock handt- 6
 boomen maken tot den Altaer/ handt-bo-
 omen van Sittim-hout/ende ghy sult se met
 koper obertrecken. Ende de handt-bo- 7
 omen sullen in de ringhen gedren worden/
 alsoo dat de handt-boomen zyn aen de pde
 zynen des Altaers/als men hem dzaeght.
 Ghy sult hem hol van plancken maken 8
 ghelijc als hy u op den bergh ghewesen
 heeft/alsoo sullen sy doen. **Exo. 38** 9
 9. Ghy sult oock den booz-hof des Tabernakels ma-
 ken: Aen den supb-hoek supb-waerts/
 sullen aen den booz-hof behanghselen zyn
 van sijn getweert linnen/ de lengte eenen
 zijde sal hondert ellen zyn. Oock sullen 10
 sijne twintigh pilaren / ende der selver
 twintigh voeten van koper zyn: de haken
 deser pilaren ende hare banden/sullen sil-
 ver zyn. Also sullen oock aen den booz- 11
 der-hoek inde lengte de behanghselen hon-
 dert ellen lauck zyn:ende sijn twintigh
 pilaren / ende der selver twintigh voeten
 van koper: de haken der pilaren ende de
 banden der selver sullen silver zyn. Ende 12
 in de bzeette des booz-hofs/ aen den We-
 ster-hoek / sullen behanghselen zyn van
 vijftigh ellen: hare pilaren tiene/ende der
 selver voeten tiene. Van gelijcke sal de 13
 bzeette des booz-hofs aen den ooster-hoek
 oostwaerts van vijftigh ellen zyn. Also 14
 datter vijftien ellen der behanghselen op
 d'eene zijde zyn/hare pilaren dize/ende
 hare voeten dize. Ende vijftien ellen 15
 der behanghselen aen d'ander zijde: hare
 pilaren dize/ende hare voeten dize. In 16
 de poorte nu des booz-hofs sal een dech-
 sel zyn van twintigh ellen/hemels-blaeuw
 ende purper / ende scharlaken / ende sijn
 getweert linnen/ geborduert-werck: hare
 pilaren biere/ende hare voeten biere.
 Alle de pilaren des booz-hofs sullen 17
 kondom met silveren banden beset zyn:

hare haken sullen silveren zyn/maer ha-
 re voeten sullen koperen zyn. De leng-
 te des booz-hofs sal hondert ellen zyn/
 ende de bzeette boozgaens vijftigh / ende
 de hoochte vijf ellen/ban sijn ghetweert
 linnen: maer hare voeten sullen koperen
 zyn. Wengaende al de ghereetschap des
 Tabernakels in al des selven dienst / ja
 alle sijne pinnen/ ende alle de pinnen des
 20 booz-hofs/ sullen koperen zyn. **Exo. 38** 21
 nu sult den kinderen Israels gheleden
 dat se tot u brenghen repne olye van oly-
 ven/ghesooten tot den lichter: dat men
 21 gheduerighlick de lampen aensteke. In
 de Tente der samen-komste van bupten
 den boozhanch/ die booz'r ghetuggenisse
 is / false Karon ende sijne sonen roerich-
 ren/ban den about tot den mozghen/booz
 het aengesichte des **Exo. 38** 22: Dit sal
 ren eeuwige insettinge zyn booz hare ge-
 slachten van wegen de kinderen Israels.

Het xxvij. Capittel.

Aaron ende sijne sonen worden tot het
 Hooge-Priester-ampt verordineert. **Exo. 38** 23
 24. Hare heylige kleederen. 2. De Ephod.
 6. Konfelicken riem. 8. Twee Sardonix-
 steenen, op welke de namen der sonen
 Israels gepraet waren. 9. De bork-lap
 met twaelf steenen daer in, op welcken
 de namen der twaelf sonen Israels ghe-
 graveert waren. 10. Gouden ketens aen
 de bork-lap. 21. Item, goudene ringhen
 daer aen. 22. De Vrim ende Thummim. 20.
 Mantel des Ephods. 31. De goudene pla-
 te, daer in gegraveert stont: De Heylig-
 heyt des Heeren. 36. De rock vol oog-
 en, de hoer, de gordel: rocken der sonen Aa-
 rons, hare riemen ende mutsen, ende ha-
 re linnen onder-broecken. **Exo. 38** 39. Dese
 kleederen moesten Aaron ende sijne so-
 nen aentrecken, als sy in't heylighe die-
 nen souden. 41.

Exo. 38 1. Mer na sult ghy uwen bzoeder Karon
 ende sijne sonen met hem tot u doen
 naderen upt het midden der kinderen Is-
 rael's/om my het Priester-ampt te bedie-
 nen: a. nameleich Karon, Nadab, ende Abi-
 hu/ Eleazar ende Ichamar de sonen Ka-
 rons. Ende ghy sult uwen bzoeder Ka-
 ron heylighe kleederen maken / tot hee-
 2. licheit ende tot cieraet. Ghy sult oock
 spreken tot alle die wijs van herten zyn/
 dien ick met den geest der wijsheid ber-
 vult hebbe: dat sy Karon kleederen ma-
 ken om hem te heylighen / dat hy my het
 3. Priester-ampt bediene. Dit nu zyn de
 kleederen die sy maken sullen / Eenen
 bozt-lap/ ende eenen Ephod / ende eenen
 mantel/ende eenen rock hol ooghsien/ce-
 nen hoer/ende gordel: sy sullen dan uwen
 bzoeder Karon heylighe kleederen maken/
 ende sijn sonen / om my het Priester-
 4. ampt te bedienen. Sy sullen oock dat
 gout/ende hemels-blaeuw / ende purper/
 ende scharlaken / ende sijn linnen nemen.
 5. Ende sullen den Ephod maken van
 gout/hemels-blaeuw/ende purper/schar-
 laken/ende sijn getweert linnen/ban het
 6. alderkonstelickste werck. Hy sal twee
 te samen boegende schouder-banden heb-
 ben aen sijn bepde epnden / daer mede hy
 7. samen geboeght sal worden. Ende de
 konfelicke riem sijn's Ephods die op hem
 is/sal zyn gelijc sijn werck/ban het sel-
 ve/ van gout / hemels-blaeuw/ende pur-
 8. ver/ende scharlaken/ende sijn getweert
 linnen. Ende ghy sult twee Sardonix-
 9. steenen nemen / ende de namen der sonen
 10. Israels daer op graven. Dese van
 hare

Heylige

Exodus, Cap. xxviii.

Kleederen

hare namen op eenen steen / ende de ses overige namen op den anderen steen / nae hare gheboorten : Naer steen / iijders werck / ghelijck men de segelen graveert / sult ghy dese twee steenen graberen / met de namen der sonen Israels : ghy sulse maken datse omhat zijn in goudene haken. Ende ghy sult de twee steenen aen de schouder-banden des Ephods setten / zijnde steenen ter gedachtenisse dooz de kinderen Israels : ende Aaron sal hare namen op sijne beyde schouderen draghen ter ghedachtenisse dooz het aengesichte des **YHWH**. Ghy sult oock goudene haken maken. Ende twee ketenken van louteren goudes / ghelijck epindigende sult ghyse maken / gedraep werck : ende de ghebraepde ketenken sult ghy aen de haken hechten. **c** Ghy sult oock eenen bozt-lap des gherichtes maken / van het alderkonstelichste werck / ghelijck het werck des Ephods sult ghy hem maken : van goud / hemels blaew / ende purper / ende scharlaken / ende van sijn ghetweert linnen sult ghy hem maken. Vierhantigh sal hy zijn / sende herdoobelt : een spanne sal sijn lenghte zijn / ende een spanne sijn breedte. Ende ghy sult verbullende steenen daer in builen / vier rijgen steenen : eene rijge van een Sardonix / een Topaz / ende een Carbuncel / dit is d'eerste rijge. Ende de twee rijge / van een Smaragd / een Saphir / ende een Diamant. Ende de derde rijge / van een Hyacinth / Agaat / ende Amethyst. Ende de vierde rijge van een Turquois / ende een Sardonix / ende een Jaspis : sy sullen met goud inghebott zijn in hare builungen. Ende dese steenen sullen zijn met de twaelf namen der sonen Israels / met hare namen : sy sullen als segelen graveert worden / elck met sijnen name / dooz de twaelf stammen sullen sy zijn. Ghy sult oock aen den bozt-lap ghelijck epindigende ketenken van gedraep werck upt louteren goudes maken. Ghy sult oock aen den bozt-lap twee goudene ringen maken : ende ghy sult de twee ringhen aen de twee epinden des bozt-laps setten. Van sult ghy de twee gedraepde goudene ketenken in de twee ringhen doen aen de epinden des bozt-laps. Naer de twee epinden der twee ghebraepde ketenken sult ghy aen die twee haken doen : ende ghy sulse setten aen de schouder-banden des Ephods / recht op de boozste zijde van dien. Ghy sult oock twee goudene ringhen maken / ende sulse aen de twee epinden des bozt-laps setten : inwendigh aen sijnen rant / die aen de zijde des Ephods zijn sal. Noch sult ghy twee goudene ringhen maken / die ghy setten sult aen de twee schouder-banden des Ephods / beneden / aen de boozste zijde / tegen over sijne heft / geboden den konstelicken riem des Ephods. Ende sy sullen den bozt-lap met sijne ringhen aen de ringhen des Ephods opwaerts binden met een hemels blaew snoer / dat hy op den konstelicken riem des Ephods zijnde de bozt-lap en sal van den Ephod niet afgeschepden worden. Alsoo sal Aaron de namen der sonen Israels dragen aen den bozt-lap des gherichtes / op sijn herte / als hy in't heplighe sal gaen : ter ghedachtenisse dooz't aengesichte des **YHWH**. Ghy sult oock in den bozt-lap des gerichtes de Wijn ende de Hummin setten / dat sy op het herte Aarons zijn / als hy dooz het aengesichte des **YHWH** ingaen sal : Alsoo sal

Aaron dat gericht der kinderen Israels geduerighlich op sijn herte dragen / dooz het aengesichte des **YHWH**. Ghy sult oock aen den mantel des Ephods gheheel van hemels blaew maken : Ende het hooft gat des selven sal in't midden daer van zijn : dit gat sal eenen bozt rondon hebben van ghewebe werck / als het gat eenes pausiers sal het daer aen zijn / dat het niet ghescheurt en worde. Ende aen sijne zoomen sult ghy granaet appelen maken van hemels blaew / ende van purper / ende van scharlaken / aen sijne zoomen rondon : ende goudene schelleken rondon russen de selve. Dat een gouden schelleken daer na een granaet appel zij / (wederom) een gouden schelleken ende een granaet appel : aen de zoomen des mantels rondon. Ende Aaron sal den selven aen hebben om te dienen : op dat sijn gheluyt ghehoort worde / als hy in't heplighe dooz het aengesichte des **YHWH** ingaet / ende als hy uptgaet / op dat hy niet en sterbe. Woeder sult ghy een Plate maken van louteren goud / ende ghy sult daer in graberen ghelijck men de segelen graveert / Des **YHWH** ALTEGENEESDE. Ende ghy sult de selve aenhechten met een hemels blaew snoer / alsoo dat sy aen den hoet zij / aen de boozste zijde des hoets sal sy zijn. Ende sy sal op het bozthoof Aarons zijn / op dat Aaron draghe de ongheerechtghed der hepligher dinghen / welcke de kinderen Israels sullen ghehepligh hebben / in alle gaden haer gheheplighder dinghen / ende sy sal geduerighlich aen sijn bozthoof zijn / om haerlieden dooz het aengesichte des **YHWH**. Aenghenam te maken. Ghy sult oock eenen roch bol ooghsken maken / van sijn linnen / ghy sult oock den hoet van sijn linnen maken : maer den gozdel sult ghy van ghebozduert werck maken. Den sonen Aarons sult ghy oock rocken maken / ende ghy sult hen gozden maken : oock sult ghy hen musen maken tot heerlichheyt ende cieraet. Ende ghy sult de selve ulven hooeder Aaron / ende oock sijne sonen aentrecken : ende ghy sulse salben / ende hare hant vullen / ende haer heplighen / dat sy my het Priesteramt bebieuen. Maecht haer oock linnen onder-hoecken / om het vleesch der schaemte te bedecken : sy sullen zijn van de lendenen tot de dijnen. Aaron nu ende sijne sonen sullen die aen hebben / als sy in de Tente der Tsaen-komste gaen / of te als sy tot den Altaer treden sullen / om in't heplighe te dienen / op dat sy gheene ongerechtigheyt en dragen / ende sterben : [Dic] sal een eeuwigh infectinghe zijn / hem / ende sijnen zede na hem.

Het xxix. Capittel.

Vande wyinghe Aarons ende sijnre sonen. vl. 1. &c. hoe men den Varre des son-offers offeren moeste. 10. ende den eugen ram ter brand-offer. 15. Oock den anderen ram ter heylizinghe der Priesteren. 19. Aaron ende sijne sonen aten het vleesch des rams daer mede sy ingeweyet waren. 32. De Altaer moest seven dagen lank ontfondicht worden. 36. Daer moesten daghelicks twee lammeren ten brand-offer geoffert worden. 38. Godt belooft den Tabernakel, oock Aaron, ende sijne sonen te heyligen. 44. ende in't midden der kinderen Israels te woenen. 45.

Dic

VVynghe Aarons.

Het II. Boeck Mosis.

Cap. xxix.

Gedurich brand-offer.

Fol. 32

a Feb. 8. **D**it nu is de sake / die ghy hen doen
 2. sult / om haer te heylighen / dat sy nu
 ende 9. 2. **D**ie sterampt bedien: neemt een dar-
 te / het jonck enes rums / ende twee vol-
 komene rammen. Ende ongesuert hooft /
 ende ongesuerde hoeden / met olve ghe-
 menght / ende ongesuerde bladen / met olve
 bestreken: van carmen meel bloeme sult
 ghy de selve maken. Ende ghy sult in 3
 eenen hoef leggen / ende sult se in den hoef
 roebzenghen / met den darre / ende de twee
 rammen. Als dan sult ghy Aaron ende 4
 sijne sonen doen naederen aen de deure der
 Tente der samenkomst: ende ghy sult
 se met water wasschen. Daer na sult 5
 ghy de klederen nemen / ende Aaron den
 rok / ende den mantel des Ephods / ende
 den Ephod / ende den hoef-lap aen doen:
 ende ghy sult hem ongozen met den kon-
 stelichen riem des Ephods. Ende ghy 6
 sult den hoef op sijn hoef fecten: de kroon-
 e der heylighen sult ghy aen den hoef
 fecten. Ende b ghy sult de salf-olve ne- 7
 men / ende op sijn hoef gieten: al so sult
 ghy hem salben. Daer na sult ghy sijne 8
 sonen doen naederen / ende sult hen de roc-
 ken doen aantrecken. Ende ghy sult se 9
 met den godel omgozen [namelich] Aa-
 ron ende sijne sonen / ende ghy sult haer de
 mutsen op binden / op dat sy het Wister-
 ampt hebben tot eene ewighe instetin-
 ge: Woorts sult ghy Aarons hant bulen /
 ende de handt sijner sonen. Ende ghy 10
 3. sult den darre na by hangen booz de Ten-
 te der samenkomst: ende Aaron ende si-
 ne sonen sullen hare handen op des dar-
 ren hoef leggen. Ende ghy sult den 11
 darre slachten booz het aengesichte des
 H. E. E. E. M. booz de deure der Tente
 der samenkomst. Daer na sult ghy 12
 van het bloedt des darren nemen / ende
 met ulven vingher op de hoozen des Al-
 taers doen / ende al het bloedt sult ghy
 upgieten aen den bodem des Altaers.
 Ghy sult oock al het vette nemen / het 13
 welck het inghewant bedecht / ende het
 net over den leber / ende heppe niereu:
 ende t het dat aen deselve is / ende ghy 14
 sult se aensteken op den Altaer. d Maer 14
 12. het vleesch des darren / ende sijn vel / ende
 sijnen bzeck / sult ghy met vperre verban-
 den / bukten het legher: het is een sond-
 offer. Daer na sult ghy den eenen ram 15
 nemen / ende Aaron ende sijne sonen sul-
 len hare handen op des rams hoef leg-
 ghen: Ende ghy sult den ram slachten: 16
 ende ghy sult sijn bloedt nemen / ende
 rondom op den Altaer sprengen. Ende 17
 den ram sult ghy in sijne deelen hepen:
 ende ghy sult sijn inghewant ende sijne
 schenckelen wasschen / ende op sijne be-
 len / ende op sijn hoef leggen. Alsoo 18
 sult ghy den gheheelen ram aensteken op
 den Altaer: het is een brand-offer den
 H. E. E. E. M. tot eenen liefsticken reuch/
 het is een hyper-offer den H. E. E. E. M.
 Daer nae sult ghy den anderen ram 19
 nemen: ende Aaron ende sijne sonen sul-
 len hare handen op des rams hoef leg-
 ghen. Ende ghy sult den ram slachten: 20
 ende van sijn bloedt nemen / ende doen t
 op het rechter oorlapen Aarons /
 ende op het rechter oorlapen sijner so-
 nen / desgelijcks op den vperre haer rech-
 ter handt / ende op den grooten tee hares
 rechteren voets: ende dat bloedt sult ghy
 op den Altaer sprengen rondom henen.
 Dan sult ghy nemen van het bloedt: 21
 dat op den Altaer is / ende van de salf-
 olve / ende ghy sult op Aaron ende op si-
 ne klederen sprengen / ende op sijne so-
 nen / ende op de klederen sijner sonen

met hem: op dat sy ghehellight sy/
 ende sijne klederen / oock sijne sonen/
 ende sijner sonen klederen met hem.
 22. Daer na sult ghy van den ram nemen
 het vette / mitsgaders den steers / oock het
 vette dat het inghewant bedecht / ende
 het net des lebers / ende de heppe niereu:
 met het vette dat aen de selve is / ende de
 rechter schouder: want het is een ram
 23. der hul-offeren. Ende een holle hooft /
 ende een hoefte ghespet hoofts / ende
 een blade: up den hoef der ongesuer-
 de / hooften / die booz t aenge-
 sichte des H. E. E. E. M. sijn sal.
 24. Ende leghtse afte op de handen Aa-
 rons / ende op de handen sijner sonen:
 ende heweghtse ten bewegh-offer booz
 het aengesichte des H. E. E. E. M.
 25. Neemtse daer na van hare handt / ende
 steektse aen op den Altaer / op het
 brand-offer / tot eenen liefsticken reuch
 booz het aengesichte des H. E. E. E. M.
 het is een hyper-offer den H. E. E. E. M.
 26. Ende neemt de hoef van den ram der
 hul-offeren / die Aarons is / ende beweght
 hem ten bewegh-offer booz het aenge-
 sichte des H. E. E. E. M. / ende
 27. t sal u ten deele sijn. Ende ghy sult
 de hoef des bewegh-offers heylighen /
 ende de schouder des hef-offers / die be-
 weeght / ende die opgheden sal sijn / van
 den ram des hul-offers / van t ghene dat
 Aarons / ende van t ghene dat sijner so-
 28. nen is. Ende t sal Aarons ende si-
 ner sonen sijn / tot een ewighe instetin-
 ghe van weghen de kinderen Israels /
 want het is een hef-offer: ende het hef-
 offer van weghen de kinderen Israels
 sal sijn van hare dank-offeren: haer hef-
 offer sal booz den H. E. E. E. M. sijn.
 29. De heylighe klederen na die Aarons
 sullen gheweest sijn / sullen sijner sonen
 na hem sijn / op datmen se in de selve sal-
 ve / ende datmen hare handt in de selve
 30. bulle. Seben daghen salfse aentrecken
 die up sijn sonen in sijne plaetse Die-
 ster sal worden: die in de Tente der sa-
 menkomst gaen sal / om in het heylighe te
 31. dienen. Ghy sult den ram der bullinghe
 nemen / ende ghy sult sijn vleesch in de
 32. heylighe plaetse sieden. g Aaron nu ende
 sijne sonen sullen deses rams vleesch
 eten / ende t hooft / dat inden hoef sal sijn /
 33. hy de deure der Tente der samenkomst
 ste. Ende die sullen die dingen eten met
 dewelcke de versoeninge sal ghedaen sijn /
 om hare hant te bulken / ende om haer te
 heyligen: h maer een bzeemde en salfse niet
 34. eten / want sy sijn heyligh. Ende inden
 daer [war] overblijven sal van het vleesch
 der hul-offeren / ofte van dit hooft tot aen
 den moegen: so sult ghy het overgeblevene
 met vperre verban / t en sal niet gege-
 35. ten worden / want het is heyligh. Ghy
 sult dan Aaron ende sijne sonen also doen:
 na alles wat ick u gebaden hebbe: seben
 36. daghen sult ghy hare hant bulken. Ghy
 sult oock s daeghs eenen darre des sond-
 offers bereyden / tot de versoeningen / ende
 ghy sult den Altaer ontfondighen / midt
 doende de versoeninge over hem: ende ghy
 sult hem salben / om hem te heyligen.
 37. Seben dagen sult ghy versoeninge doen
 booz den Altaer / ende sult hem heyligen:
 als dan sal dien Altaer eene heylighe
 der heyligheden sijn / al wat den Altaer
 38. aenroert sal heyligh sijn. Dit i nu is het
 dat ghy op den Altaer bereyden sult / twee
 lammeren / die jare gh sijn / s daeghs ghe-
 29. duertigh. Het eene lam sult ghy des
 smozgens bereyden: maer het ander lam
 sult ghy bereyden tusschen de twee avond-
 e.

f Feb. 8.

31. 34

ende 10.

14

g Feb. 8.

31

ende 24.

9

h Feb. 10

14

Mat. 12

4

Sum.

26. 32

Reuck-Altær.

Exodus. Cap. xxx.

Bezaleel. Aholiab.

Met een thienste deel reuck-bloeme / ge-
menght met een bierendel van een ynn
gestoote olye / ende tot d'zand-offer een
vierde deel van een ynn wijns / tot het
eene sam. Het andere sam nu sult ghy
bereyden tusschen twee abonden: ghy sult
daer mede doen ghelijck met den morgen-
swijs-offer / ende gelijck met den d'zand
offer des selven / tot eenen lieflijcken
reuck / het is een byer-offer den **YHWH**.
10. Sal een gheduerigh byand-offer
zijn by uwe gheslachten aen de deure der
Tente der **T** samen-komste dooz het aen-
gesichte des **YHWH**: aldaer sal ich
met u lieden komen / dat ich aldaer met u
spzake. Ende daer sal ich komen tot de
kinderen Israels: op dat sy gheheplight
worden dooz mijne heerlijckheyt. Ende
ich sal de Tente der **T** samen-komste he-
11. lighen / mitsgaders den Altaer: Ich sal
ook Aaron ende sijne sonen heplighen / op
dat sy myn heyl **P**riester-ampt bedienen.
12. Ende ich k sal in 't midden der kinde-
ren Israels woenen: ende ich sal haer tot
eenen God zijn. Ende sy sullen woenen /
13. dat ich de **YHWH** hare Godt ben / die
haer upt Egyptenlande uptgeboert heb-
14. / op dat ich in 't midden van hen woo-
nen soude: Ich ben de **YHWH** hare
15. Godt.

Het xxx. Capittel.

Godt beveelt den Reuck-altær te maken,
vs. 1. Sc. daer op de Hooge-Priester alle
morgen reuck-werck moeste aen-steken,
7. ende eenmaal des jaers versoeninghe
op de hoornen des selven doen. 10. Alle
de kinderen Israels moesten elck eenen
halven sikel geven tot versoeninge harer
zielen. 12. Het koperen wasch-vat, wort
bevolen te maken, met sijner voet, ende
water daerin te doen, dat de Priesteren
dagelicks hare handen ende voeten daer
in wieschen. 17. Hoe men de heylige sal-
olye maken moeste. 22. Wat men met de
selve salven soude. 26. Niemand mocht
dergelycke maken. 32. Het bereyden des
reuck-wercks. 34. Hoe mō het gebruyc-
ken moeste. 36. Niemand mocht derghe-
lijcke voor hem selven maken. 37.

Ghy sult oock enen **Reuck-altær** 1
des reuck-werck maken: van Sittim-
hout sult ghy hem maken. Een elle sal 2
sijn lenghte zijn / ende een elle sijn breed-
te / vier-hantigh sal hy zijn / waer twee
ellen de hooghte des selven: upt hem sul-
len sijne hoornen zijn. Ende ghy sult 3
hem met louteren gonde obertrecken / sijn
dach / ende de wanden des selven rondom /
als oock sijn hoornen: ende ghy sult hem
eenen gouden kruus rontom maken.
Ghy sult oock twee goudene ringhen 4
daer aen maecten onder sijnen kruus / aen
sijne twee zijden sult ghy de selve maec-
ken / aen sijne beyden zijden: ende sy sullen
zijn tot plaatsen dooz de hant-boomen /
datmen hem daer mede draeghe. De 5
draegh-boomen nu sult ghy van Sittim-
hout maken: ende ghy sult se met gout
ober-trecken. Ende ghy sult hem lerten 6
dooz den boozhanck / die dooz de Arke der
getugenis is: sijn sal: dooz 't versoendeck-
sel / smelck sijn sal boven 't getugenis /
daer henen ich met u 't samen comen sal.
Ende Aaron sal daer op aen-steken 7
wel-riechende specerpen alle moeghen / b
als hy de lampen wel sal toegericht heb-
ben / sal hy de selve aensteken. Ende als 8
Aaron de lampen aensteken sal / tusschen
de twee abonden / sal hy dat aensteken
ghy

Sal een gheduerigh reuck-werck zijn
dooz het aengesichte des **YHWH** by
uwe gheslachten. Ghy en sult gheen
byzem reuckwerck op den selven aen-
steken / noch byant-offer / noch swijs-offer: ghy
en sult oock geen byand-offer daer op ge-
ten. Ende Aaron sal eens in 't jaer oover
des selfs hoornen versoeninge doen / met
het bloed des sond-offers der versoeninge
gen: eens in 't jaer sal hy versoeninge daer
op doen by uwe geslachten: het is heplig-
heyt der hepligheden den **YHWH**.
11. Doozder sprack de **YHWH** tot Moese /
12. seggende: c Als ghy de somme der kin-
deren Israels opnemen sult / na de ghe-
telde / onder haer / so sullen sy een peghe-
lic de versoeninge sijner ziele den **YHWH**.
13. gheben: als ghyse tellen sult / op dat
onder haer gheen plaghe en sy / als ghyse
tellen sult. d Dit sullen sy geven / al die
tot de getelde overgaet / de helft eenes si-
kels / na den sikel des heplighdoms / (de-
sen sikel is twintigh Gera) de helft eenes
sikels is een hef-offer den **YHWH**.
14. Al die overgaet tot de ghelste / van
twintigh jaer oudt / ende daer boven / sal
het hef-offer des **YHWH** geben.
15. De rijke en sal 't niet vermeerderen /
ende de arme en sal niet verminderen van
de helft des sikels / als ghy het hef-offer
des **YHWH** geeft / om dooz uwe zie-
len versoeninge te doen. e Ghy dan sult
het gelt der versoeninge van de kinderen
Israels nemen / ende sult het legghen tot
den dienst der Tente der **T** samen-komste:
ende 't sal den kinderen Israels ter ghe-
dachtenisse zijn / dooz het aengesichte des
YHWH om dooz uwe zielen ver-
soeninge te doen. Ende de **YHWH** sprack
18. tot Moese / seggende: Ghy sult oock een
koperen wasch-bat maken / met sijnen ho-
peren voet / om te wasschen: ende ghy sult
het setten tusschen de Tente der **T** samen-
komste / ende tusschen den Altaer: ende ghy
19. sult water daer in doen / Dat Aaron en
de sijne sonen haer daer upt wasschen / ha-
re handen ende hare voeten. Wanneer
sy in de Tente der **T** samen-komste sullen
gaen / soo sullen sy haer met water was-
schen / op dat sy niet en sterben: oft wan-
neer sy tot den Altaer naberen / om te die-
nen / dat sy he byer-offer den **YHWH**.
21. aensteken: Sy sullen dan hare han-
den ende hare voeten wasschen / op dat sy
niet en sterben: ende dit sal haer een ewi-
ghe insetinghe zijn / hem / ende sijn zaet
22. by hare gheslachten. Dooznet sprack de
23. **YHWH** tot Moese / seggende: Ghy nu
nemt u de booznaemste specerpen / de sup-
berste Myrre byf hondert [sikels] ende
specerpe-caneel half soo hiele / (namelick)
twee hondert ende vijftigh [sikels] oock
specerpe-calmis / twee hondert ende vijft-
24. igh [sikels]. Oock cassie byf hondert /
na den sikel des heplighdoms / ende olye
25. van olifboom en ynn. Ende maect
daer van een olye der heyliger salbinghe /
een salbe heel konstelic gemaect / na Mo-
theers werck: 't sal een olve der heyliger
26. salbinge zijn. Ende met de selbe sult ghy
salben de Tente der **T** samen-komste / ende
27. de Arke der getugenis. Ende de Ta-
fel met al hare gereetschap / ende den Can-
delaer met sijn ghereetschap / ende den
28. reuck-altær: Ende den Altaer der
byand-offers / met al sijn gereetschap / ende
29. 't wasch bat met sijnen voet. Ghy sult
se also heplighen / datse hepligher der heplig-
heden zijn: al watse aenroert sal heplig-
30. igh zijn. Ghy sult oock Aaron ende sy-
ne sonen salben: ende ghy sult se heplighen /
31. om myn heyl **P**riester-ampt te bedienen. En
ghy

Bezaleel. Aholias.

Het II. Boeck Mosis.

Cap. xxxj. xxxij.

t Gouden kalf. Fol. 33

ghy sult tot de kinderen Israels spreken /
 seggende: Die sal mi een olpe der hepliger
 salbinge zijn op uwe geslachten. **Op gee-** 32
nes menschen bleesch salmense gieten / ghy
en sult oock na haer maechel geene dergel-
ijcke maken: het is hepligheyt / so sal u
lieden hepligheyt zijn. De man die sulck 33
aen salve maken sal als dese / ofte die daer
van op wat vzeemts doet / die sal uptghe-
roep worden upt sijne volckeren. Dooz- 34
der sepde de HEEER tot Moise / Weemt
cor u wel riechende specerpen / Myrrer-
sap / ende Gintche / ende Galban / dese wel-
riechende specerpen / ende supberen wte-
goot: dat elck wylsonder 3p. Ende ghy 35
sult een reuck-werck eener salve daer upt
maken / na het werck des Apothekeers / ghe-
mengt / reyn / hepligh. Ende ghy sult 36
van het selve heel kleyn pulver stooten /
ende ghy sult daer van leggen dooz t ghe-
tupenisse in de Tente der t'amenkomst /
daer henen ich tot u komen sal: t sal u lie-
den hepligheyt der hepligheden zijn. Doch 37
na t maechel deses reuck-werck / t welck
ghy gemaecht sult hebben / en sult ghy lie-
den dooz u selven gheen maken: het sal u
hepligheyt zijn dooz den HEEER. De 38
man die dergelijcke maken sal / om daer aen
te riecken / die sal uptgeroep worden upt
sijne volckeren.

Het xxxj. Capittel.

Bezaleel ende Aholias worden van Godt ge-
 roepen tot het maken van het werck des
 Tabernakels, ende der gereetschap des sel-
 ven. **vs. 1. &c.** Het heyligen des Sabbaths
 wordt wederom bevolen. **12.** Moise ont-
 fanght de twee tafelen der Wet. **18.**

Dier na sprack de HEEER tot Mo- 1
 se / seggende: **a** Siet / ich hebbe met 2
 name geroepen Bezaleel den sone Uri / des
 soons Hur / van den stamme Juda. Ende 3
 ich hebbe hem verduut met den geest Go-
 des / met wijsheyt / ende met verstant / ende
 met wetenschap / namelic in alle hant-werck.
 Om te hebencken vernuften arbeijt: te 4
 wercken in gont / ende in silber / ende in ko-
 per. Ende in konstige steen-snijdinge om 5
 in te setten / en in konstige hout-snijdinge
 om te wercken in alle hant-werck. Ende 6
 ich / siet / ich hebbe hem bygeboert Aholias /
 den sone Ahisamach van den stamme Dan /
 ende in het herte eenes yegelijcken die wijs
 van herten is / hebbe ich wijsheyt gegeven:
 ende so sullen mae-hen al wat ich u gebo-
 den hebbe. **[Ranielich]** De Tente der 7
 t'samen-komste / ende de Reke der ghe-
 rupenisse / ende het verfoen-decksel dat
 daer op sal zijn: ende alle de ghereetschap
 der Tente. Ende de Tafel / met hare ge- 8
 reetschap / ende den louteren Candelier /
 met al sijne ghereetschap: ende den Reuck-
 altaer. Oock des brandoffer's Altaer / 9
 met al sijne gereetschap: ende t waschba-
 met sijnen doet. Ende de ampt-kleede- 10
 ren: ende de heplighe klederen des Drie-
 sters Natons / ende de klederen sijner so-
 nen / om het Driester-ampt te bedienen.
 Oock de self-olpe / ende het reuckwerck 11
 van wel riechende specerpen dooz het he-
 plighdom: na alles dat ich u gheboden hebbe
 sullen so t maken. Doozder sprack de 12
 HEEER tot Moise / seggende: Ghy nu 13
 sult euen wel mijne Sabbathen on-
 derhouden: want dit is een tecken tus- 14
 schen mi ende tusschen u lieden / by uwe
 Deut. 5. gheslachten: op dat men wete / dat ich de
 12 HEEER den die u heplicht. b **Onder-**
 12 Eger. 20 hont van den Sabbath / denijle hy u lieden
 12 heplich is: wie hem ontheplicht / sal seker-

lick gebodt worden / want een peder die op
 den selven (eenich) werck doet / die siele sal
 uptgeroep worden upt het midden harer
 15 volckeren. Des daghen salmen t werck
 doen / doch aen den sebben dach is de
 Sabbath der ruste / een heplicheyt des
 HEEER: wie op den Sabbatdach arbeijt
 16 doet / sal sekerlich ghedoot worden. Dat
 van de kinderen Israels den Sabbath hou-
 den: den Sabbath onderhoude in hare
 17 geslachten tot eenewich verbandt. Hy
 sal tusschen mi ende tusschen de kinderen
 Israels een tecken in eenewicheyt zijn:
 c **Welijle de HEEER in ses dagen / den c Gentes**
 hemel ende de aerde gemaecht / ende op den
 sebben dach gherust / ende hem berouwt / ende 24
 heeft. Ende hy gaf aen Moise / als hy 25
 met hem op den berch Sinai te spreken ge-
 18 eynicht hadde / d de twee Tafelen der ge-
 rupenisse / tafelen van steen / beschreuen d **Ero. 32**
 met den vingher Godes.

Het xxxij. Capittel.

Het volck doet Aaron een gouden kalf maken.
vs. 1. &c. t welck sy offerhande doen. **6.**
 God geeft Moise dit te kennen, ende dreycht
 te verdelen. **7.** Moise bidt voor haer. **11.**
 ende beweicht Godt tot genade. **14.** Moise
 komt van den berch met de twee steenen ta-
 felen. **15.** die hy in stucken breekt / hooren-
 de ende siende de afgoderie des volcx. **19.**
 Hy verbrant het kalf tot pulver. **20.** Hoe
 sieh Aaron ontschuldighr. **22.** Moise laet
 door de Leviten vele der ghener die dese af-
 goderie begaen hadden, dooden. **25.** Moise
 bidt den HEEER, dat hy Israel dese sonde
 wille vergeven. ofte hem upt sijn boeck
 delghe. **32.** Godt spaert het volck te deser
 tijt, maer strafte daer na. **34.**

Doe het volck sach dat Moise vertoock 1
 vanden berch af te komen: so versam-
 melde sich het volck tot Aaron / ende so
 seiden tot hem / Staet op / a maecht ons
 Goden / die dooz ons aenghesichte gaen /
 want desen Moise / dien man / die ons upt
 Egyptenlant uptgeboert heeft / wy en we-
 2 ten niet wat hem gheschiedt 3p. Aaron nu
 seide tot hen / Ruckte af de goudene ooz-
 cierselen / die in de oogen uwer lighen /
 uwer sonen / ende uwer dochteren zijn: ende
 3 zingste tot mi. Doe ruckte dat gantsche
 volck de goudene ooz-cierselen af / die in
 hare oogen waren: ende so bzachtense tot
 4 Aaron. Ende hy namse upt hare hant /
 ende hy hewierp het met een griffie / ende
 hy maecte een gegoten kalf daer upt: doe
 seiden so / Dit zijn uwe Goden / Israel / die
 u upt Egyptenlant opgebort hebben.
 5 Als Aaron dat sach / so bouwde hy eenen
 altaer dooz het selve: ende Aaron tien upt /
 ende seide / Morgen sal den HEEER een
 6 seest zijn. En so stonden des anderen daegs
 broech op / ende offerden brand-offer / ende
 bzachten danck-offer daer toe: ende b t'hol-
 sat neder om te eten ende te dincchen / daer
 7 na stonden so op om te spelen. Doe sprack
 de HEEER tot Moise / Gaet hen / klams
 af / want u volck dat ghy upt Egyptenlant
 opgeboert hebt / c heeft her verdoogen. c **Deut.**
 8 Ende so sijn haer afbeweken vanden
 wech dien ich hen gheboden hadde / so heb-
 den haer een gegoten kalf gemaecht / ende d **1 Reg.**
 so hebben haer dooz t selve gebogen / ende
 hebben t offerhande ghedaen / ende geseyt /
 d **Dit zijn uwe Goden / Israel / die u upt**
 9 Egyptenlande opgeboert hebben. Dooz-
 der seide de HEEER tot Moise: Ick heb-
 10 he dit selve volck gesten / ende siet / c **het is**
 een hartneekich volck. Ende nu laet mi
 toe / dat mijn toorn tegen haer ontkeere / en-
 de haer verkeer: so sal ich u tot een groot
 volck

De Sonen van Levi.

Exodus, Cap. xxxij.

Tyolck treurt.

bolck maken. Doch Mose aenbadt het
aengesichte des H^oE^oE^oE^o sijnns Godts:
ende hy seide / o H^oE^oE^oE^o / waerom soude
uwen toozn ontflecken teghen u bolck /
f°s 106. f^o welck ghy met groote kragt / ende met
23. een sterke hant upt Egyptenlant upt ge-
voert hebt? Waerom soudent de Egyp-
2 g Num. naers spreken / seggende: g In quaetheyt
14. 23. heeft hyse uptgevoert / dat hyse doode op
de berghen / ende op dat hyse vernielde van
den aerdbodem: heert af vande hitticheyt
uwer toozn / ende laet u over het quaet
h Genef uwer bolck herouwen. h Gedenckt aen 13
12. 7. Abrahams aen Isaac / ende aen Isael uwe
ende 13. knechten / den welcken ghy hy u selben ge-
15. schieden hebt / ende hebt tot hen gesproken /
ende 15. Ichi sal u liever zaet vermenichvuldighen
16. als de sterren des hemels: ende dit geheele
ende 16. laet / daer van ich gheseyt hebbe / sal ich u
4. liever zaet geven / dat sy het erfich besitten
ende 28. in ewichheit. Doe berouwdet den H^oE^oE^oE^o 14
13. h^o over het quaet het welck hy ghespro-
Deut. 34 ken hadde sijnns bolcke te sullen doen.

4. Ende Mose wendde hem om / ende klon 15
banden berch af / met de twee Tafelen der
gherupheuisse in sijne hant: dese Tafelen
waren op hare beyde zijden bescheven / sy
waren op d'eene ende op d'andere zijde be-
i Ero. 11 schreven. Ende i die selve Tafelen waren 16
18. Godes werck: t gheschifte was oock
Deuter. Godes gheschifte selbe / inde Tafelen ge-
9. 10. grabeert. Doe nu Josua des bolck stemme 17
hoorde / als het jupchte: soo seide hy tot
Mose / Waer is een krijch-gheschep in t
leger. Maer hy seide / t En is gheen 18
stemme des roepens van overwinninghe /
ten is oock geen stemme des roepens van
nedetlaghe ich hoorde een stemme des sin-
gens hy heurre. Ende het geschiedde als
hy aen t leger naederde / ende t half / ende
de k repen sacht: dat de toozn Mose ontstac /
ende dat hy de Tafelen upt sijne handen
wierp / ende de selbe beneden aen den berch
k Deut. 9. 17. berzacht. Ende l hy nam dat half dat sy 20
l Deut. 9. 21. ghemaect hadden / ende berzande t in t
hert / ende vermaelde t tot dat het kilepe
wert / ende stropdet op t water / ende debet
de kinderen Israels dzincken. Ende Mose 21
seide tot Aaron / Wat heeft u dit bolck
ghedaen: dat ghy sulck een groote sonde
over het selve ghebracht hebt? Doe seide 22
Aaron / Minus heeren toozn en ontfleke
niet: ghy kent dit bolck / m dat het in het
boose lighet. Sy dan seiden tot hy 23
m r Joh. 3. 19. Maect ons Goden / die hoor ons aenge-
sichte gaen: want desen Mose / dien man
die ons upt Egyptenlande opgevoert heeft /
wy weten niet wat hem geschiet zy. Doe
seide ich tot hem / Wie gont heeft die ruc-
ke t af / ende ghebe het hy: ende ich wierp
het in t byer / ende dit half isier upt gheho-
men. Als Mose sach dat het bolck ont- 25
bloott was / want Aaron hadde t onthlootet
tot herkleppinge onder de ghene / die tegen
hen hadden mogen opstaen.) Soo bleef 26
Mose staen in de poozte des legheers / ende
seide / Wie den H^oE^oE^oE^o roebehoort / kom
me tot my: doe versamelden sich tot hem
alle de sonen Levi. Ende hy seide tot 27
hen / Alsso seide de H^oE^oE^oE^o / de Gode Isra-
els / t En yeder doe sijn sweert op sijn heu-
pe: gaet doot / ende keert weder van poozte
tot poozte in het leger / ende pegelich doode
sijnen broeder / ende elck sijnen byziet / ende
elck sijnen naesten. Ende de sonen Levi 28
deden na het woort Mose: ende daer vielen
vanden bolcke op dien dach ontrent byre
duysent man. Want Mose hadde gesept /
29. Wulst heden uwe handen den H^oE^oE^oE^o /
want elck sal sijn teghen sijnne sone / ende
teghen sijnne broeder: ende dit / op dat hy
heden eenen segghen over u lieben ghebe.

30. Ende t gheschiedde des anderen daegs /
dat Mose tot den bolcke seide / Ghy lieben
hebt een groote sonde ghesondigt: doch nu /
ich sal tot den H^oE^oE^oE^o ophlimmen / mis-
schen sal ich een versoeninghe doen booz
31. uwe sonde. Soo keerde Mose weder tot
den H^oE^oE^oE^o / ende seide / Och dit bolck
heeft een groote sonde ghesondigt / dat sy
haer goudene Goden ghemaect hebben.
32. Nu dan / indien ghy haere sonde vergeben
sult / doch soo niet / soo delgt my nu upt u
Woerch / t welck ghy ghescheyden hebt.
33. Doe seide de H^oE^oE^oE^o tot Mose: Dien
sonde ich upt mijn boeck delgen / die aen my
34. sondigt. Doch gaet nu henen / seyd dit
bolck daer henen ich u gheseyt hebbe / siet /
mijn Engel sal booz u aengesichte gaen:
doch ten dage mijnes besochkens / so sal ich
35. hare sonde over haer besochken. Alsso
plaeghde de H^oE^oE^oE^o dit bolck: om dat sy
dat half gemaect hadden / t welck Aaron
ghemaect hadde.

Het xxxij. Capittel.

De Heere weyget met het volck te gaen / gelijk
hy beloofte hadde. v. l. 1. 8c. t volck treurt
hier over / ende t leghet sijnne cieraet af. 4.
Mose doet den Tabernakel buyten het leger
brengen / 7. hy gaet daer in / ende Godt
spreckt met hem daer in. 9. Hy bidt den
Heere, dat hy hem sijnne wech wijsse. 12. en-
de dat hy wille met het volck trecken. 13.
Godt beloofte het hem. 17. hy begeret Godes
heerlicheyt te sien. 18. Godt beloofte sijnne
name overkuyt upt te roepen. 19. Maer sijn
aengesichte kan niemant sien. 20.

1. Voozder sy zack de H^oE^oE^oE^o tot Mo-
se / Gaet henen / treckt op han hier /
ghy / ende t bolck dat ghy upt Egypten-
lande opgevoert hebt / nae t landt / dat ich
Abraham / Isaac / ende Jacob gheswozen
hebbe / seggende: a Wnen zake sal ich het
2. gheben. Ende ich sal eenen Engel booz u
aengesichte senden / ende ich sal uptzijen
de Canaaniten / de Amoziten / ende de Be-
thiten / ende de Phereziten / de Hebiden ende
3. de Jebustiten. l Paet laet dat van melck
ende honich is biopende: want ich en sal
in t midden van u niet optrecken / b want
ghy zijt een hartnechlich bolck / dat ich u op
4. desen wech niet en vertere. Doe het
bolck dit quade woort hoorde / soo droeghen
sy seet / ende niemant van hen dede sijn ver-
5. cieraet aen hem. Ende de H^oE^oE^oE^o had-
de tot Mose gesept / Beght tot de kinderen
Israels / ghy zijt een hartnechlich bolck /
in eenen ooghenblich soude ich in t midden
van u lieben optrecken / ende soude u ver-
nielen: doch nu / leght uwen cieraet van u
af / ende ich sal weren wat ich u doen sal.
6. De kinderen Israels dan beroofden haer
selben dan hare vercierelen [verre] van
7. den berch Horeb. Ende Mose nam de
Tente / ende spandte se sich bukten het
leger / verre van het leger afwijckende / ende
hy noemde se t Tente der t samenkomst:
ende het geschiedde / dat al wie den H^oE^oE^oE^o
8. k E socht / uptginch tot de Tente der t sa-
menkomst / die bukten het leger was.
8. Ende t gheschiedde / wanneer Mose upt-
ginch na de Tente / stont al dat bolck op /
ende een yeder stelde sich inde deure sijnner
Tente: ende sy saghen Mose na / tot dat hy
9. ter Tente ingegaen was. Ende het ghe-
schiedde / als Mose ter Tente ingegaen
was / soo quam de wolcken colomme neder-
waerts / ende stont inde deure der Tente:
10. ende hy spzack met Mose. Als al t bolck
de wolcken colomme sach staen inde deure
der Tente: soo stont al t bolck op / ende
bogen

De HEERE comt ne-

Het II. Boeck Mosis. Cap. xxxiiij.

deewaerts. Fol. 34

hogen sich/en preder in de deure sijner tent-
te. Ende de H^EE^EE sprack tot Mose 11
aengesichte aen aengesichte/gelijc een man
met sinen brient sijnrecht: daer nae heerde
hy weder tot het legher/ doch sijn dienaar
Josua de sone Nun/die jongelinc/en weech
niet upt het midden der Tente. Ende 12
Mose septe tot den H^EE^EE / Siet/ ghy
segt tot mi / Woert dit volck op/ maer ghy
en laet mi niet weten / wien ghy met mi
sult senden/daer ghy geseyt hebt/ Ic kenne
u by name/ende oock/ Ghy hebt genade ge-
bonden in mijne oogen. Nu dan/ich bidde 13
indien ick genade ghebonden hebbe in uwe
oogen/so laet mi nu uwen wech weten/ende
ich sal u kennen/op dat ick genade bin-
de in uwe oogen:ende siet aen/dat dese na-
rie u volck is. Hy dan septe/Soude mijn
aengesichte moeten mede gaen/om u gerust
te stellen? Doe septe hy tot hem: Indien 15
u aengesichte niet mede gaen en sal/en doet
ons dan hier niet op-crecken. Want waer
hy soude nu bekeut worden/dat ick genade
gebonden hebbe in uwe oogen/ich/ende u
volck/en is't niet daer by/dat ghy met ons
gaet: also sulken mi afgesondert worden/
ich/ende u volck / van allen volcke dat op
den aerdt bodem is. Doe septe de H^EE^EE 17
tot Mose/ Doe dese selde sahe/die ghy
gesproken hebt/sal ic doen/dewijle ghy ge-
nade gebonden hebt in mijne oogen/ende ic
u by name kenne. Doe septe hy: Toont 18
mi nu uwe heerlichheyt. Doch hy septe
de/ Ich sal al mijne goedigheyt doot by u
aengesichte gaen laten/ende sal den name
des H^EE^EE uproepen doot u aenge-
sichte: ic maer ick sal genadich zijn/dien ick
sal genadich zijn/ende ic sal mi ontfemen
diens ick mi ontfemen sal. Hy septe 20
voorder/ Ghy en siet mijn aengesichte niet
kunnen sien: want mi en sal geen mensche
sien ende leden. De H^EE^EE septe doot
der/ Siet/daer is een plaetse by mi: daer
sult ghy u op de steenroef stellen. Ende 22
ic sal gheschieden/wanneer mijne heerlick-
heyt doot by sal gaen/ soo sal ick u in een
klode der steenroef setten: ende ick sal u
met mijne hant oeverdecken / tot dat ick sal
doot by ghegaen zijn. Ende wanneer ick 23
mijne hant sal wech ghenomen hebben/ soo
sult ghy mijne achterste deelen sien / maer
mijn aengesichte en sal niet gesien worden.

Het xxxiiij. Capittel.

Godt beveelt Mose twee steenen tafelen re-
houwen, daer in by sijne wet wederom
wilde schrijven. v. l. 30. Mer dese twee
tafelen gaet Mose op den berch. 4. De Hee-
re komt nedewaerts in een wolcke, ende
roepet sijnen naem uyt overluyde. 7. Mose
bidt den Heere, dat hy niet hem wille gaen,
8. 7 welck hy belooft, ende maect een
verbodt met haer, ende hy waerschoovt
haer voor de afgoderie der Canaaniten,
ende der selver houwelicken. 10. het ge-
bodt van ongesuerde brooden, ende vande
eerst-geborene wort vernieuwt, als oock
van den Sabbath, ende andere feesten, 18.
noch andere wetten. 26. na dar Mose xl.
dagen op den berch geweest was. So komt
hy nedewaerts met de twee tafelen, 28.
sijn aengesichte glintert, 7 welck hy be-
deckt, 29. hy gheeft hen te kennen alles
wat de Heere met hem ghesproken hadde
op den berch Sinai, 32. Mose hadde een
deckfel op sijn aengesichte als hy met het
volck sprack, 33.

De 1. De a septe de H^EE^EE tot Mose/ 1
houwt u twee steenen tafelen/gelijc
de eerste waren: soo sal ick op de tafelen
schrijven de selde woorden/die op de eerste
tafelen geweest zijn/ die ghy gebaket hebt,

2 En weest berept tegen den morgen stont;
dat ghy inden morgen stont op den berch
Sinai hinc / ende stelt u aldaer doot mi
3 op den top des berchs. b Ende niemand b Exo. 19
sal met u op-climmen/ datter oock niemant
ghesien en moede op den gantschen bergh;
c oock het kleyn bee / nochte runderen en
4 sulen tegen over desen berch niet wipden.
Doe hieut hy twee steenen tafelen/ ghe-
lijc d'eerste/ende Mose stont des morgens
vroech op / ende kilom op den berch Sinai/
gelijc als hem de H^EE^EE geboden had-
de: ende hy nam de twee steenen tafelen in
5 sijn hant. De H^EE^EE nu quam neder-
waerts in een wolcke / ende stelde sich al-
daer by hem: ende hy riep upt / den name
6 des H^EE^EE. d Als nu de H^EE^EE d Exo. 33
doot sijn aengesichte doot by ginch/so riep
hy/ H^EE^EE H^EE^EE/ Godt/bermhert-
tich ende genadich: lanckmoedich/en groot
7 van weldadicheyt ende waerheyt. e Die de e Exo. 20
weldadicheyt bewaert aen veel dupsenden/
die de ongerechtigheyt ende overtredinge/
ende sonde vergeeft: Die den schuldighen
geensins ontschuldigh en hout/ besoecken-
de de ongerechtigheyt der vaderen aen de
kinderen/ende aen de kints kinderen/ in het
8 derde/ende in het vierde [sic]. f Mose nu
haestede ende neyche't hooft ter aerde/en
9 hy booch sich/ Ende hy septe/Heere/in-
dien ick nu genade gebonden hebbe in uwe
oogen/so gae nu de Heere in het midden van
ons: want dit is een hartnechich volck/doch
g vergeeft onse ongerechtigheyt ende onse
sonde/ende neemt ons aen tot een erfdeel. g Lev. 25
Doe septe hy/Siet/a Ich make een ver-
boudt/ i doot u gantsche volck sal ic woude-
ren doen/ die niet gheschapen en zijn op de
gantsche aerde/noch onder eenighe volcke-
ren: also dat die gantsche volck/in welcke
midden ghy zijt/des H^EE^EE wercken sien
sal/dat het schickelicheit is/7 welck ick met u
11 doe. Onderhout ghy'tegene dat ic u heben
gebede: siet/ Ic sal doot u aengesichte upt-
drijven de Amoriten/ ende de Canaaniten/
ende de Bethiten/ende de Phereziten/ende
12 de Hebieten/ende de Jebusiten. k Wacht k Exo. 23
u/dat ghy doch geen verboudt en maect met
den inwoonder des landts/daer ghy in wo-
men sult: dat hy mischien niet tot eenen
13 strick en worde in't midden van u. Maer
hare altaren sult ghy lieben om werpen/en
hare opgherechte beelden sult ghy verbe-
ken / en hare bosschen sult ghy afhouwen.
14 I (Want ghy en sult u niet buighen doot l Exo. 20
eenen anderen God: want des H^EE^EE naem
is pberaet een pberich Gode is hy.)
15 Op dat ghy mischien gheen verboudt en
maect met den inwoonder des selven landts/
en sy haren Gode niet na en hoereren/nach
hare Goden offerhande en doen / ende hy u
16 nodigende gy van hare offerhande etet. En
ghy uwen sonen [wijven] neemt van hare m 18
dochteren: m ende hare dochteren haer lie-
der Gode na hoerende / maken dat oock
17 uwe sonen hare Gode na hoereren. Ghy n Exo. 12
en sult u geen gegorene Gode maken. Het
feest der ongesuerde broode] sult ghy hou-
den/seven dage sult ghy ongesuerde brood
18 den/jeten/gelijc ick u geboden hebbe/n ter o Exo. 13
ghesetter tydt der maent Abib/ want in de
maent Abib zijt ghy upt Egypten wtghe-
19 gaen. o Al wat de haer-moeder opent/is
mijne: ja al u bee dat manich sal ghebo-
ren worden/openende [de haer-moeder van]
20 t'grootte ende kleyn bee. p Doch den p Exo. 15
ezel die [de haer-moeder] opent/ sult ghy
met een kleyn bee lossen / maer indien ghy q Exo. 23
hem niet sult lossen / soo sult ghy hem den
nackte byeten: Alle de eerst-geborene uwer
21 sonen sult ghy lossen/ q en mi en sal doot
mijn aengesichte niet leghigh verschijsen.

Sabbath. Hef-offer-

Exodus, Cap. xxxv.

des volcx.

1 **Exo. 20** 1 Des dagen sult ghy arbeiden / maer op 21
 2 den sevendend dach sult ghy rusten / inden
 3 **Exo. 21** ploeg-tijt / ende inden oogst sult ghy rusten.
 4 1 Het feest der weken sult ghy oock hou- 22
 5 den : zijnde het feest der eerstsinghen des
 6 tarwen oogsts : ende het feest der insame-
 7 **Deut. 16** linghe / als het jaer omme is. 1 Al wat 23
 8 manlick is onder u / sal drie maal in't jaer
 9 booz het aengesichte des heeren **YHWH**
 10 **Exo. 23** **YHWH** des Godts Israels verschijnen.
 11 Wanneer ich de volckeren booz u aenge- 24
 12 sichte opt de besittinge sal verbyppen / ende
 13 uwe lantpalen beruyden : dan en sal nie-
 14 mant u lant begeeren / terwylen ghy hen
 15 oppraen sult te verschijnen booz het aenge-
 16 sichte des **YHWH** **Exo. 23** uwe Godts / drie
 17 **Exo. 23** mal in't jaer. 1 Ghy en sult het bloet 25
 18 mijns slacht-offers niet offeren met ghe-
 19 deeffent / booz : het slacht-offer des Paes-
 20 schen feests en sal oock niet vernachten tot
 21 **Exo. 23** den morgen. 2 De eerstelingen der eerster 26
 22 **Deut. 16** vruchten uwe lants / sult ghy in het hups
 23 des **YHWH** **Exo. 23** uwe Godts brengen :
 24 1 Ghy en sult het borken in sijnes moeders
 25 **Exo. 23** melc niet koken. 2 Boozder sepde de **YHWH** 27
 28 **Levi. 22** **YHWH** tot Moise / Schijnt u dese woorden :
 29 1 Want na lupt deser woorden hebbe ich een
 30 verbont met u / ende met Israel gemaecht.
 31 **Deut. 14** 2 Ende hy was aldaer met den **YHWH** 28
 32 1 **YHWH** beertich dagen / ende beertich nachten /
 33 **Exo. 24** hy en at geen broot / ende hy en dronck geen
 34 water : a ende hy schreef op de tafelen de
 35 **Deut. 9** woorden des verbonts / de thien woorden.
 36 1 Ende het gheschiedde doe Moise van den 29
 37 **Exo. 31** berch Sinai afginch / (die twee tafelen der
 38 getupchenisse nu waren in de hant Moise /
 39 ende 34 als hy vanden berch afginch) soo en wiste
 40 1 Moise niet / dat het vel sijnes aengesichts
 41 **Deut. 4** b glinsterde / doehy met hem spzack. 30
 42 1 Nu Aaron ende alle de kinderen Israels
 43 **Exo. 31** b Moise aensachten / siet / so glinsterde het vel
 44 3-7 sijnes aengesichts / daerom bresden sy tot
 45 hem toe te treden. 2 Doe riep haer Moise : 31
 46 1 Nu Aaron ende alle de Ouerste inde ver-
 47 gaderinge heerden weder tot hem : ende Mo-
 48 se spzack tot hen : Ende daer na traden al- 32
 49 le de kinderen Israels toe : ende hy geboot
 50 hen al wat de **YHWH** **Exo. 31** met hem gespro-
 51 ken hadde op den berch Sinai. 2 Moise eyn 33
 52 bighde Moise met hen te spzeken : ende c hy
 53 **Exo. 31** hadde een deksel op sijn aengesichte geleyt.
 54 1 Doch als Moise booz het aengesichte des 34
 55 **Exo. 31** **YHWH** **Exo. 31** quam om met hem te spzeken /
 56 so nam hy dat deksel af / tot dat hy uit-
 57 ginch : ende na dat hy uptgegaen was / soo
 58 spzack hy tot de kinderen Israels dat hem
 59 geboden was. 2 Soo sagen dan de kinderen 35
 60 Israels het aengesichte Moise / dat het vel
 61 van Moise aengesichte glinsterde : verhal-
 62 ven dede Moise het deksel weder op sijn
 63 aengesichte / tot dat hy inginch om met
 64 hem te spzeken.

Het xxxv. Capittel.

Moise beveelt het volck wederom, den Sab-
 bath te vieren, v. f. i. c. c. Dat het een vry-
 willigh hef-offer den Heere brengen sou-
 de, van gout, silver, ende koper, tot den Ta-
 bernakel, ende ghoretschap des selven. 4.
 Mannen ende vrouwen brengen hare ju-
 weelen, ende andere dinghen daer toe. 20.
 De kloecke vrouwen spinnen de stoffe. 25.
 De overste brengen kostelicke stenen ende
 specerijen. 27. Bezaleel ende Aholiab zijn
 de mannen die God den geest der wijsheyt
 heeft gegeven, om dit werck te maken. 30.

a Exo. 14 1 **D**e dede Moise de gantsche vergade- 1
 2 ringe der kinderen Israels versame-
 3 **b Exo. 20** len / ende seyde tot hen : Dit zijn de woorden
 4 8 die de **YHWH** **Exo. 20** gheboden heeft / datmen
 5 **Exo. 31** 15 doe. 2 Des dagen salmen t'werck doen / 2

maer op den sevendend dach sal u lieden **Lev. 23**
 hepligheyt zijn / een Sabbath der ruste den
 3 **YHWH** **Exo. 23** : al die dach, in werck doet / sal **Deut. 5**
 4 gebodt worden. 1 Ghy en sult gheen bper
 5 aenstellen in eenighe uwer wooninghen op **Luc. 13**
 6 den Sabbath-dach. 2 Boozder spzack Moise
 7 tot de gantsche vergaderinge der kinderen **Exo. 16**
 8 Israels / seggende : Dit is het woort dat de
 9 **YHWH** **Exo. 16** gheboden heeft / seggende :
 10 1 d Meemt dan t'gen dat ghy lieden hebt / d **Exo. 23**
 11 een hef-offer den **YHWH** **Exo. 23** / een peder
 12 wiens herte bywillich is sal het brengen /
 13 ten hef-offer des **YHWH** **Exo. 23** : gout ende
 14 6 silver / ende koper. 1 Als ooc hemels-blaute **Exo. 29**
 15 ende purper / ende scharlaken / ende sijn lin-
 16 7 nen / ende gepten [hapz] . 1 Ende root- **Exo. 29**
 17 geburde ramsvellen / ende daffe vellen / en-
 18 8 de Sittim-hout. 2 Ende olpe tot den **Exo. 25**
 19 luchtet / ende specerijen ter salt-olpe / ende
 20 tot rookinghe welriekende specerijen.
 21 1 Ende Sardon-stenen / ende verbul- **Exo. 25**
 22 lende steenen : tot den Eyhod / ende tot den
 23 10 boz / flap. 2 Ende alle die wijs van herten
 24 11 zyn onder u lieden / sullen komen / ende ma-
 25 ken alles wat de **YHWH** **Exo. 25** gheboden heeft.
 26 1 Den Tabernakel / sijn Tent / ende sijn
 27 dech el : sijne haercken / ende sijne berderen /
 28 sijne rchelen / sijne pilaren / ende sijne boe-
 29 12 ten. 2 Ende hare hand-boomen /
 30 het versoencksel / ende den boozhant des
 31 13 deksels. 3 De k tafel / ende hare hand- **Exo. 25**
 32 boomen / ende al hare gereetschap : ende 1 de
 33 14 toon-booden. 2 Ende den caudelaer tot het
 34 licht / ende sijne gereetschap / ende sijne lam-
 35 15 pen : ende de olpe tot het licht. 1 Ende **Exo. 25**
 36 den reuch altaer / ende sijne hant-boomen /
 37 ende de salt olpe / ende het reuch-werck
 38 van welriekende specerijen : ende o het
 39 16 deksel der deur aen de deur des Taber- **Exo. 26**
 40 nakels. 2 Den Altaer des byand-offers /
 41 17 ende den hogeren rooster / die hy hebben sal / **Exo. 27**
 42 sijne hant-boomen / ende alle sijne ghereet-
 43 schapp : 9 het wasch-bat / ende sijnen hoet.
 44 17 1 De behanghselen des boozhofs / sijne
 45 pilaren / ende sijne voeten / ende 1 het deksel
 46 18 van de poorte des boozhofs. 2 De naghe-
 47 19 len des Tabernakels / ende de pinnen des
 48 boozhofs / met hare zeelen. 2 De ampts-
 49 19 kleederen om in het heplighe te dienen : de
 50 heplige kleederen des Ouersters / Aarons /
 51 20 ende sijn v / sonen kleederen / om het Wte-
 52 steramt te bedienen. 2 Doe ginch de gant-
 53 21 sche vergaderinge der kinderen Israels
 54 upt van booz het aengesichte Moise. 2 Ende
 55 sy quamen / alle man wiens herte hem be-
 56 weeghe : ende een peder wiens geest hem
 57 bywillich maecte / die brachten des **YHWH**
 58 **Exo. 25** **Exo. 25** **Exo. 25** hef-offer tot het werck van de Ten-
 59 te der 1 : samen-komste / ende tot al haren
 60 22 dienst / ende tot de heplige kleederen. 2
 61 So quamen dan de mannen met de wijden / alle
 62 bywillige van herten : sy brachten haken /
 63 23 ende oorterselen / ende ringen / ende spanse-
 64 len / alle goudene baren / ende alle man die
 65 een gouden beueggh offer den **YHWH** **Exo. 25**
 66 23 offerde. 2 Ende alle man hy wien geboden
 67 wiert hemels-blaute / ende purper / ende
 68 scharlaken / ende sijn linnen / ende gepten
 69 [hapz] / ende rootgeburde rams-vellen /
 70 24 ende daffe-vellen / die brachten. 2 Alle die
 71 een hef-offer van silver ofte koper offerde /
 72 die brachten t' ten hef-offer des **YHWH** **Exo. 25**
 73 **Exo. 25** **Exo. 25** : ende alle hy welke Sittim-hout
 74 gheboden werdt / brachten t' tot allen
 75 25 werck des diensts. 2 Ende x alle vrouwen x **Exo. 25**
 76 die wijs van herten waren / spinnen met
 77 hare handen : ende sy brachten t' gesponne-
 78 ne / de hemels-blaute [hapz] / ende t' pur-
 79 26 per / t' scharlaken ende t' sijn linnen. 2
 80 Ende alle wijden / welckier herte haer beueg-
 81 ge in wijsheyt / die spinnen het gepten
 82 27 [hapz] . 2 De Ouerste nu brachten Sar-
 83 donijne

Bezaleel. Aholiab.

Het I I. Boeck Mosiſ. Cap. xxxvj.

Fol. 35

donir-ſteenen / ende buſſſteenen / tot den E
ghed / ende tot den gozſt-lap. Ende ſpere- 28
y Ero. 25 epe / ende olpe v tot den lichter / ende tot de
ſalf olpe / ende z tot roochinge welrechen-
26 de ſueterpen. Alle man ende bzoutwe / 29
6 welker herte haer vzwillich beweeghde
te bzenghe tot al het werck t welch de
y E & E geboden hadde te maken dooz de
hant Moſe : dat bzachten de kinderen Iſ-
raels tot een vzwillich offer den y E & E
E. Waer na ſepde Moſe tot de kinde- 30
a Ero. 31 ren Iſraels / Siet a de y E & E heeft
2 b met name gheroepen Bezaleel den ſone
b Ero. 31 Ori / des ſoons Hur / han de ſtamme Juda.
3 Ende de Geest Godes heeft hem ver- 31
hult met wiſſhepdt / met verſtant / ende met
wetenſchap / nemelick in alle hant-werck :
a Ero. 31 Ende c om te bedencken vernuſtigen ar- 32
4 bent te wercken in goud / ende in ſilber / en-
d Ero. 31 de in koper / Ende d in konſtige ſteen-ſip- 33
5 dinghe / om in te ſeten / ende in konſtige
hout-ſnijdinge : om te wercken in allen ver-
nuſtigen hant-wercke. Hy heeft hem 34
ook in ſijn herte ghegeven [andere] te on-
derwiſſen hem / ende Aholiab den ſone Chi-
ro. 26 ſamach van de ſtamme Dan. e Hy heeft ſe 35
1 verbult met wiſſhepdt des herten / te maken
alle werck eenes werck-meesters / ende des
aldervernunſtigſten [hant-werckers] / ende
des gozbuers / in hemels-blauw ende
in purper / in ſcharlaken / en in ſijn linnen /
ende des webers : maechende alle werck
ende bedenckende vernuſtigen arbeet.

Het xxxvj. Capittel.

De ſtoffe die van de kinderen Iſraels ten hef-
offer tot makinghe des Tabernakels ghe-
bracht was / wort Bezaleel ende Aholiab
behandigt. vl. 1. &c. Den volcke wort
verboden meer te brengen. 5. De werck-
meesters maken alles wat tot den Taber-
nakel behoort / als gordijnen met Cheru-
bim. 8. De gordijnen van geeyten hayr. 14.
De deckſels van rams-vellen / ende Daſſe-
vellen. 19 de berderen / hare houw-vaſten /
ende de rychelen / den voorhanck. 20. &c.

De wrocht Bezaleel ende Aholiab / en- 1
de alle man / die wijs van herten was /
in den welcken de y E & E wiſſhepdt / ende
verſtant gegeven hadde / om te weten hoe ſy
maecken ſouden alle werck ten dienſte des
heylighdoms / na alles dat de y E & E ge-
boden hadde. Want Moſe hadde gheroep- 2
pen Bezaleel / ende Aholiab / ende alle man
die wijs van herten was / in wiens herte
God wiſſhepdt gegeven hadde : al wiens her-
te hem beveecht hadde dat hy toe trade tot
het werck / om dat te maken. Sp van na- 3
men van dooz het aengheſichte Moſe / het
gantsche hef-offer / t welch de kinderen Iſ-
raels gebzacht hadden / tot den wercke des
dienſtes des heylighdoms / om dat te ma-
ken / doch ſy bzachten tot hem noch alle
mozghen vzwillichighen offer. Werhalven 4
quamen alle wiſſe / die al het werck des
heylighdoms maechten / weder man han ſijn
werck t welch ſy maechten : Ende ſy 5
ſpzaaken tot Moſe / ſeggheude / Het volck
bzeght te vele : meer dan ghenoech is ten
dienſte des wercks / t welch de y E & E
te maken gheboden heeft. Woe gheboodt 6
Moſe datmen een ſtemme ſoude gaen laten
dooz het leger / ſeggende / Man noch Drou-
we en maechte gheen werck meer ten hef-
offer des heylighdoms : alſo wert het volck
te rugge gehouden van [meer] te bzengen.
Want der ſtoffe was den ſelven genoech 7
tot het gheheele werck dat te maken was /
ja daer was overigh. Alſo maechte een 8
poder wiſſe van herten / onder de gheene die

het werck maechten / den Tabernakel / van
chien gozdijnen : van getweert ſijn linnen /
ende hemels-blauw / ende purper / ende
ſcharlaken [met] Cherubin / van al het al-
derkonſtelicke werck maechte hyſe.

a De lenghte eenes gozdijne was van 28
acht en twintigh ellen / ende de bzette ee-
ner gozdijne van vier ellen : alle deſe goz-
10 dijnen hadden eene mate. Ende hy boeg-
de viſ gozdijnen d'ene aen d'andere : ende
hy boeghe [andze] viſ gozdijnen d'ene 28
11 aen d'andere. b Waer nae maechte hy
ſtrick liſſuens van hemels-blauw aen de
de kant eenes gozdijne / aen het uperſte in
de t'ſamenboeginge : hy dedet oock aen den
uperſten kant der tweede t'ſamenboegen-
12 de gozdijne. c Wiſſigh ſtrick-liſſuens
maechte hy aen d'ene gozdijne / ende biſ-
10 tigh ſtrick-liſſuens maechte hy aen r'up-
terſte der gozdijne / dat aen de tweede t'ſa-
menboeghe was : d deſe ſtrick-liſſuens
13 batteden d'ene aen d'andere. e Hy maec-
te oock biſſigh goubene haerckens / ende
boeghe de gozdijnen t'ſamen / d'ene aen
d'andere / met deſe haerckens : dat het re-
14 nen Tabernakel wert. Doozder maechte
hy gozdijnen van geeyten [harp] / tot een
tente ober den Tabernakel : van elf goz-
15 dijnen maechte hyſe. De lenghte eenes
gozdijne was vertigh ellen / ende vier ellen
de bzette eenes gozdijne : deſe elf gozdijnen
16 hadden eene mate. Ende hy boeghe viſ
gozdijnen te ſamen beſonder / wederom ſeſſe
17 deſer gozdijnen beſonder. Ende hy maec-
te viſſigh ſtrickliſſuens aen den kant van
de gozdijne / d'uperſte in der t'ſamenboe-
ginghe : hy maechte oock viſſigh ſtrick-
liſſuens aen den kant van de gozdijne der
18 andere t'ſamenboeginghe. f Hy maechte f Ero. 26
oock viſſigh koperen haerckens / om de
Tente t'ſamen te boegen / datſe eene ware.
19 g Doch maechte hy der Tente een herck g Ero. 26
ſel van rootgeberinde rams-vellen : ende
daer ober een deckſel van daſſe-vellen.
20 h Hy maechte oock aen den Tabernakel h Ero. 26
21 berderen van ſtaende Sittim-hout. i De
lengte van een herck was tien ellen : ende
elle ende een halve elle was de bzette van 16
22 elck herck. k Twee houw-baſten hadde een k bf. 17
bert / als ſpozen in een leeder gheſet / d'een
nebens d'ander : alſo maechte hy t met
23 alle de berderen des Tabernakels. l Hy l bf. 18
maechte oock de berderen tot den Taber-
nakel : twintigh berderen na de ſupdr-zijde
24 ſupdrwaerts. m Ende hy maechte beer- m bf. 19
tigh ſilberen boeten onder de twintigh
berderen : twee boeten onder een bert / aen
ſijne twee houw-baſten / ende twee boeten
onder een ander bert / aen ſijne twee houw-
25 baſten. n Hy maechte oock twintigh ber- n bf. 20
deren aen d'ander zijde des Tabernakels
26 aen den noozder hoeck. o Met hare beer- o bf. 21
tigh ſilberen boeten : twee boeten onder
een bert / ende twee boeten onder een ander
27 bert. p Doch aen de zijden des Taber- p bf. 22
nakels teghen t weſten / maechte hy ſes
28 berderen. q Doch maechte hy twee ber- q bf. 23
deren tot hoeck-berderen des Taberna-
29 kels aen de hejde zijden. r Ende ſy ma- r bf. 24
ren van beneden [als] tweelinghen t'ſa-
men gheboeght / ſy waren oock [als] twee-
linghen aen het opper-eynde des ſelben
t'ſamen gheboeght met een rinch : alſo dede
hy met haer berden / aen de twee hoecken.
30 f Alſo waren der acht berderen met hare f bf. 25
ſilberen boeten / zijnde ſeſſien boeten :
31 twee boeten onder elck bert. t Hy maec- t bf. 26
te oock rychelen van Sittim-hout : vijfde
aen de berderen der eenen zijde des Taber-
32 nakels. Ende v biſ rychelen aen de ber- v bf. 27
deren der andere zijde des Tabernakels :
als oock biſ rychelen aen de berderen des

Bezaleel, Aholiab.

Exodus, Cap. xxxvij. xxxviii.

Gereetschap des

x **bs.** 28. Tabernakels aen de beyde zijden west-
waerts. **x** Ende hy maecte den middel-
sten rypchel dooschietende in het midden
der berderen / van 't ene eynde tot het an-
y **bs.** 29. der eynde. **y** Ende hy oebertrock de berde-
ren met gout / ende hare ringen (de plaetsen
booz de rypchelen) maecte hy van gout : de
rypchelen oebertrock hy oock met gout.
z **bs.** 31. Daer na **z** maecte hy eenen hoorhauch
van hemels-blaeuw / ende purper / en schar-
laken / ende sijn getweert linnen : van het
alderkonstelickste werck maecte hy den
a **bs.** 32. selven met Cherubim. **a** Ende hy maecte
te daer toe hier pilaren van Sittim[hout]
die hy oebertrock met gout / hare haken wa-
ren van gout / ende hy goot hem vier silbe-
b **bs.** 36. ren boeten. **b** Hy maecte oock aen de
deure der Tente een beck sel van hemels-
blauw / ende purper / ende scharlaken / ende
sijn getweert linnen / gebozuert werck /
c **bs.** 37. **c** Ende de vijf pilaren daer van / ende ha-
re haken / ende hy oebertrock hare hoofden
ende hare banden met gout : ende hare vijf
boeten waren van koper.

Het xxxvij. Capittel.

Bezaleel maecte de Arke van Sittim-hout,
v. 1. &c. ende het verspoundeksel van lou-
teren goude. 6. Oock twee Cherubim van
gout. 7. De Tafel, met de gereetschap daer
toe. 10. Den Candelaer, met de lampen, en-
de andere ghereetschap. 17. Den Reuck-
altaer. 25. De Salf-olye, &c. ende het reuck-
werck. 29.

Exo. 25. **A** Isoo **a** maecte Bazaleel de Arke van
10 Sittim-hout: twee ellen ende een hal-
ve was hare lenghte : ende anderhalf elle
hare breette / ende anderhalve elle hare
hooghte. Ende hy oebertrockte met loute-
ren goude / van binnen / ende van buyten : en-
de hy maecte seenen gouden enkrans rontom.
Ende hy goot dooz de selbe vier gou-
dene ringen / aen hare vier hoeken : also dat
twee ringen op d'ene zijde der selber wa-
ren / ende twee ringen op hare andere zijde.
Ende hy maecte hant-boomen van Sittim-
hout / ende hy oebertrockte met gout.
Ende hy stak de hant-boomen in de rin-
gen / aen de zijden der Arke / om de Arke te
dragen. Hy maecte oock een Versoend-
decksel van louteren goude : twee ellen ende
een halve was des selven lenghte / ende an-
derhalve elle des selven breette. Oock
maecte hy twee Cherubim van gout : van
dicht werck maecte hyse / upt de beyde eyn-
den des Versoenddeckfels. **b** Eenen Che-
Exo. 25. rub upt het ene eynde aen deser zijde / ende
19 den anderen Cherub upt het ander eynde
aen ghene zijde : upt het Versoend-decksel
maecte hy de Cherubim upt de beyde eyn-
den des selven. **c** Ende de Cherubim
c **bs.** 20. waren de beyde vleughelen om hooghe upt-
trepende / bedeckende met hare vleughe-
len het Versoend-decksel / ende hare aenghe-
sichten waren teghen ober malkanderen :
de aenghesichten der Cherubim waren na
het Versoend-decksel. **d** Hy maecte oock
d **bs.** 23. een Tafel van Sittim-hout / twee ellen
was hare lenghte / ende een elle hare breet-
te / ende een elle ende een halve hare hoog-
e **bs.** 24. te. **e** Ende hy oebertrockte met louteren
goude : ende hy maecte eenen gouden en-
f **bs.** 25. krans daer aen rontom. **f** Hy maecte
daer oock een lijste aen rontom / een hand-
breet : ende hy maecte eenen gouden en-
g **bs.** 26. krans rontom de lijste der selver. **g** Hy
goot oock hier goudene ringen daer aen :
ende hy settede de ringen aen de vier hoek-
en / die aen de vier boeten der selber wa-
h **bs.** 27. ren. **h** Teyghen ober de lijste waren de
ringen tot plaetsen booz de hant-bo-

men / om de Tafel te dragen. Hy maecte
te oock de hant-boomen van Sittim-
hout / ende hy oebertrockte met goud / om
16 de Tafel te dragen. **i** Ende hy maecte
te de ghereetschap die op de Tafel sijn
soude / hare schotelen / ende hare reuck-
schalen / ende hare kroesen / ende hare pla-
teelen / (met de welcke hy bedeckt soude
17 worden) van louteren goude. **k** Hy **k** **bs.** 31
maecte oock eenen Candelaer van lou-
teren goude : van dicht werck maecte hy
desen Candelaer / sijnen schacht / ende sijn
rietten / sijn schaelkens / sijn knoopen / ende
18 sijn bloemen / waren upt hem. **l** Ses **l** **bs.** 32
rietten nu ginghen upt sijn eynde : drie
rietten des Candelaers upt sijn ene zij-
de / ende drie rietten des Candelaers upt
19 sijn andere zijde. **m** In het ene riet **m** **bs.** 33
waren drie schaelkens / gelick / aman-
del-noten / een knoop / ende een bloeme : ende
drie schaelkens / gelick / amandel-noten
in een ander riet / een knoop / ende een
bloeme : also waren die ses rietten / die
20 upt den Candelaer ginghen. **n** Daer **n** **bs.** 34
aen den Candelaer selfs waren vier schael-
kens / gelick / amandel-noten met sijn
21 knoopen / ende met sijn bloemen. Ende
daer was een knoop onder twee rietten / upt
den selven / uptgaende / oock een knoop
onder twee rietten upt den selven / upt-
gaende / / noch een knoop onder twee rie-
ten / upt den selven / uptgaende : **o** Al-
soo was het / met de ses rietten / die upt
22 den selven uptginghen. **o** Vate knoo-
pen / ende hare rietten waren upt hem :
23 tinas altemael een eenich dicht werck van
louter goud. **p** Ende hy maecte hem se-
nen lampen : sijn snueters / ende sijn
blusf-baten waren van louter goud.
24 **q** Hy maecte den selven upt een talent
louter goud : met alle sijn baten.
25 **r** Ende hy maecte den reuck-altaer
van Sittim-hout : een elle was sijn leng-
te / ende een elle sijn breette / viercantigh/
maer twee ellen sijn hooghte / upt hem wa-
26 ren sijn hoornen. **s** Ende hy oebertrock
hem met louteren goude / sijn dach / ende sijn
ne wanden rontom / als oock sijn hoornen :
ende hy maecte hem eenen gouden en-
27 krans rontom. **t** Hy maecte oock twee
goudene ringen daer aen / onder sijn en-
krans / aen sijn twee hoeken / aen sijn
beyde zijden / tot plaetsen booz de hant-
boomen / darment hem daer mede dzoeghe.
28 **v** Ende hy maecte de hant-boomen
van Sittim-hout : ende hy oebertrockte
29 met goud. **x** Hy maecte oock de hep-
lighe salf-olye / ende het reuck-werck der
supberste wel-riechende specerpen / **y** Ho-
thekers werck.

Het xxxvij. Capittel.

d Altaer ten Brandt-offer wordt ghemaecte
van Sittim-hout, v. 1. &c. Als oock de
ghereetschap des selven. 3. het Koperen
wasch-vas, met den voer. 8. de voor-hof
ende behanghels, 9. de koperen naeghe-
len. 10. Bazaleel ende Aholiab bereyden
alles. 22. De forma van 't gene dat volck
gebracht heeft, so aen goud, en silver, als aen
koper ende 't ghene dat daer van ghemaecte
is. 24. &c.

a **H** Hy maecte oock den Brandt-offers
altaer van Sittim-hout : vijf ellen
was de lenghte des selven / ende vijf
ellen sijn breette / viercantigh / ende drie el-
2 len sijn hooghte. **b** Ende hy maecte
des selven hoornen op sijn vier hoeken /
upt hem waren sijn hoornen / ende hy ober-
3 trock hem met koper. **c** Hy maecte oock
alle de gereetschap des Altaers / de porten /
ende de schoffelen / ende de besprenghe-
kens

Tabernakels.

Het II. Boeck Mosis. Cap. xxxix. Heylige kleederen. Fol. 36

hens/ende de kranckelen ende de kool-pa-
nen: alle sijn daer machte hy van koper.
d hf. 4. 5. d Gout maecte hy den Altaer eenen 4
rooster van koperen net-werck: onder sijn-
nen onmelooft/van beneden tot sijn midden
toe. Ende hy goot vier ringhen aen de 5
vier epinden des koperen roosters: tot
plaetsen dooz de hand-boomen. Ende hy 6
maecte de hant-boomen van Sittim-hout/
ende hy oertrachte met koper. Ende hy 7
d hf. 8. dede de hant-boomen in de ringhen aen de
zijden des Altaers: datmen hem met desel-
ve dzoeghe hy maecte hem ool van plaen-
hen. f Exo. 30. 18. I hy maecte oock het koperen 8
wasch-bat met sijnen koperen voet/van de
spieghelen der te hoop komende vrouwen/
die te hoopen naamen dooz de deure der
Tente der t'samen-homste. g I hy maecte 9
Exo. 27. 12. te oock den dooz-hof/aen den zuyd-hoeck
zuidwaerts/he behanghselen tot den dooz-
hof waren van sijn ghetweert linnen/van
hondert ellen. Hare twintigh pilaren/ 10
ende der selven twintigh boeten/waren
van koper: de haken deser pilaren/ende
hare banden waren van silber. Ende aen 11
den nooyder-hoeck hondert ellen/hare twin-
tigh pilaren/ende der selver twintigh boe-
ten/waren koperen: de haken der pilaren/
ende de banden der selver/waren van sil-
ber. Ende aen den wester-hoeck waren 12
behanghselen van vijftigh ellen/hare pila-
ren thiene/ende der selver boeten thiene: de
haken der pilaren ende hare banden waren
van silber. Ende aen den ooster-hoeck 13
tegen den opganck waren vijftigh ellen.
De behanghselen aen dese zijde waren 14
vijftigh ellen: der selver pilaren dize/ende
hare boeten dize. Ende aen d'ander zijde 15
der deure des dooz-hofs van hier ende van
daer/waren behanghselen van vijftigh el-
len: hare pilaren dize/ende der selver boe-
ten dize. Alle de behanghselen des dooz- 16
hofs waren rontom van sijn ghetweert lin-
nen. De boeten nu der pilaren waren van 17
koper/de haken der pilaren/ende hare han-
den/waren van silber/ende het oberdecksel
hajer hoofden was van silber/ende alle de
pilaren des dooz-hofs waren met silber
omtoogen. Ende het decksel der poozte 18
des dooz-hofs was van gebozdeurt werck/
van hemels-blaeuw/ende purper/ende
scharlakken/ende sijn ghetweert linnen:
ende twintigh ellen was de lenghte/ende
de hooghte in de bzeette was vijf ellen/te-
ghen ober de behanghselen des dooz-hofs.
Ende hare vier pilaren/ende der selver 19
vier boeten/waren van koper: hare haken
waren silberen/doch was het oberdecksel
harer hoofden/ende hare banden/van sil-
ber. Ende alle de pinnen des Taberna- 20
kels/ende des dooz-hofs rontom waren
van koper. Dit sijn de getelde dingen des 21
Tabernakels/des Tabernakels der getun-
gentse/die getelt sijn na den mondt Mose/
ten dienste der Leviten/dooz de hant Itha-
mars des soons des Priesters Aarons.
Bezaleel nu de sone Dri/des soons Hur/ 22
van de stamme Juda/maecte al dat de
Ihoseph Mose gheboden hadde. Ende 23
met hem Aholiab de sone Ahisamach van
de stamme Dan/een werck-meester/ende
vernuytigh konstenaar: ende een bozuer-
der in hemels-blaeuw/ende in purpur/en-
de in scharlakken/ende in sijn linnen. Al 24
het gout dat tot het werck veracbept is in
t'ganckse werck des heylighdoms: te we-
ten het gout des beweeg-offers/was negen
en twintigh talenten/ende seben hondert en
dertigh sikels/na den sikel des heylighdoms.
Het silber nu van de getelde der berga- 25
deringhe/was hondert talenten/ende een
dupsent ende seben hondert ende vijf en

sebhentigh sikelen/na den sikel des heyl-
lighdoms. Een Beke dooz elck hoof/dac
is een halbe sikel na den sikel des heylig-
doms: van een peder die oberginc tot de ge-
relde/van twintigh jaer out ende daer oben/
namelich ses hondert dupsent/ende dize
dupsent ende vijf hondert/ende vijftigh.
27. Ende daer waren hondert talenten sil-
bers/om te gieten de boeten des heyligh-
doms/ende de boeten des dooz-hofs: tot
hondert boeten waren hondert talenten/
28. een talent tot eenen voet. Maer upt de
dupsent/ende seben hondert ende vijf en
sebhentigh [sikelen] maecte hy de haken
aen de pilaren/ende hy oertrach hare
29. hoofden/ende omtocchse met banden. Het
koper nu des beweeg-offers/was sebhent-
tigh talenten: ende twee dupsent/ende vier
30. hondert sikels. Ende hy maecte daer van
de boeten van de deure der Tente der tsa-
menhomste/ende den koperen Altaer/ende
den koperen rooster dien hy hadde: ende al
31. de ghereetschap des Altaers. Ende de
boeten des dooz-hofs rontom/ende de boe-
ten der poozte des dooz-hofs: oock alle de
pinnen des Tabernakels/ende alle de pin-
nen des dooz-hofs rontom.

Het xxxix. Capittel.

De ampts-kleederen, ende de heylige kleederen
der Priesteren worden ghemaeckt. v. 1. &c.
De Ephod, 2. De borst-lap, 8. met de twaelf
steen en daer in, 10. de ketenen, ende rin-
gen des selven, 15. de mantel des Ephods, met
granaet-appelen, ende schellen aen de zoo-
men des selven, 22. De rocken van sijn lin-
nen, de hoer, ende gordel, &c. 27. Item de
plate der kroone, 30. Al het were wort vol-
eyndt, 32. ende het is tot Mose gebracht, 33.
Als Mose sach, dat het na het bevel Godes
gemaeckt was, soo heeft hyse gelesent, 43.

1. Sijn maecten oock Ampts-kleederen
Sijn in t'heylige te dienen/van hemels-
blaeuw/ende purper/ende scharlakken: oock
maecten sy de heylige kleederen/die dooz
2. geboden hadde. b Albus maecte hy den
Ephod: van gout/hemels-blaeuw/ende
purper/ende scharlakken/ende sijn ghe-
3. weert linnen. c Ende sy reichten upt de
dunne platen van gout/ende sneden t'et
dzaden/om te doen in het midden van t'
hemels-blaeuw/ende in het midden des
purpers/ende in het midden des schar-
lakens/ende in het midden van het sijn
linnen/van het abethoufelicste werck.
4. Sy maecten t'samenboegende schouder-
handen daer aen: aen de beyde epinden des
selven wiert hy t'samen geboeght. Ende
5. d de konsteliche riem sijn Ephods die daer
op was/die was gelijk sijn werck/van het
selve/van gout/hemels-blaeuw/ende pur-
per/ende scharlakken/ende sijn ghetweert
linnen/gelijk als de Ioseph Mose be-
6. volen hadde. Sp bereyden oock de e Sar-
donit-steenen/ombart in goudene kastens:
7. calss segel graderinge ghetabeert met de
namen der sonen Israels. Ende hy f set-
tete op de schouder-handen des Ephods tot
steen en der gedachtenisse dooz de kinderen
Israels: gelijk de Ioseph Mose gebo-
8. den hadde. g I hy maecte oock den bozt-lap
lap van het alderkonstelicste werck/ghe-
lych het werck des Ephods: van gout/he-
mels-blaeuw/ende purper/ende scharlakken
9. ende sijn ghetweert linnen. h I hy was
biertantigh/sy maecten den bozt-lap
dobbet: een spanne was sijn lenghte/
ende een spanne was sijn bzeette/dobbet
10. zijnde. i Ende sy bulden daer in vier
ryghen steenen/een rygh van een Sar-
dons/een Topaz/ende een Carbonckel/die
E iij 15

Exo. 31

10

ende 31.

12

Exo. 28

6.

Exo. 28

6.

Exo. 28

9.

10.

11.

Exo. 28

8.

Exo. 28

9.

10.

11.

Exo. 28

12

Exo. 28

12

Exo. 28

12

Exo. 28

12

Exo. 28

12

Heylige klederen.

Exodus. Het II. Boeck Moſis. Cap. xl.

Tabernakel.

k **Exo.** 18. is d'eerſte rijge. **k** Ende de tweede rijge / 11
van een Sinaragd / een Saphir / ende een
Diamant. Ende de derde rijge : van een 12
Hyacinth / Achaet / ende Kimeriſt. Ende 13
de vierde rijge / van een Turhops / ende een
Sardonix / ende een Jaſpis / omhant in goudene
haſkens in hare buſſingen. Deſe 14
ſteenen nu met de namen der ſonen Iſraels /
waren twaelfe / met haere namen / met
ſegel-graveringhe / pder met ſijnen name / na
de twaelf ſtammen. **S**p maechten oock 15
aen den boſt-lap geſijch-epndigende keten-
kens / van ghedraept werck upt louteren
goude. Ende **s**p maechten twee goudene 16
haſkens / ende twee goudene ringen / ende **s**p
ſetteden die twee ringen aen de beyde epn-
den des boſt-laps. Ende **s**p ſetteden de 17
twee gedraepde goudene ketenkens aen de
twee ringen / aen de epnden des boſt-laps.
Oock die twee [andere] epnden der twee 18
ghedraepde [ketenen] ſetteden **s**p aen de
twee haſkens : ende **s**p ſettedenſe aen de
ſchouderhanden des Ephods / recht op de
boorſte / ſijne van dien. **S**p maechten oock 19
twee goudene ringhen / die **s**p aen de twee
[andere] epnden des boſt-laps ſetteden /
inwendigh aen ſijnen boorſt / die aen de zijde
des Ephods is. Oock maechten **s**p twee 20
goudene ringen / die **s**p ſetteden aen de twee
ſchouderhanden des Ephods / beneven / aen
de boorſte zijde des ſelven / tegen ober ſijne
[andere] boeghe / boven den konſtelicken
riem des Ephods. Ende **s**p bonden den 21
boſt-lap met ſijne ringen / aen de ringen des
Ephods / met een hemels-blaeuw ſuor /
dat **s**p op den konſtelicken riem des E-
phods ware / op dat de boſt-lap van den E-
phod niet afaeſſen en wierde / ghelijck
als de **h** **Exo.** 28. Moſe gheboden hadde.
Ende **s**p maechte den mantel des E- 22
phods van geweven werck / geheel van he-
mels-blaeuw. Ende het gat des mantels 23
was in het midden des ſelven / als het gat
eenes paſſiers / dit gat hadde eenen boorſt-
rondom / dat het niet geſcheut en wierde.
Ende aen de zoomen des mantels maec- 24
ten **s**p granaet-appels van hemels-blaeuw /
ende purper ende ſcharlaaken / getweert.
Sp maechten oock ſchellekens van lou- 25
teren goude / ende **s**p ſteden de ſchellekens
tween de granaet-appelen aen de zoomen
des mantels rontom / tuſſchen de granaet-
appelen. Dat een ſchelleken daer nae een 26
granaet-appel was / wederom twee ſchelle-
ken ende een granaet-appel / aen de zoomen
des mantels rontom / om te dienen / ghelijck
als de **h** **Exo.** 28. Moſe gheboden hadde.
Exo. 28. **S**p maechten oock de rocken van ſijn 27
linnen / van gheweven werck / boorſt Aaron
ende boorſt ſijne ſonen. Ende den haet van 28
ſijn linnen / ende de rierliche muſen van
ſijn linnen : **m** ende de linnen onbedeckten
van ſijn getweert linnen. Ende den goz- 29
del van ſijn ghetweert linnen / ende van
hemels-blaeuw / ende purper / ende ſcharla-
aeken van geborduert werck : ghelijck als de
h **Exo.** 28. Moſe gheboden hadde. **n** **S**p 30
maechten oock de plate der croone der hep-
lihe van louteren goude / ende **s**p ſchre-
ven daer op een ſchrift / met ſegel-grave-
ringhe / **De** **h** **Exo.** 28. **De** **h** **Exo.** 28. **De** **h** **Exo.** 28.
Exo. 28. Ende **s**p hechteden een 31
ſuor van hemels-blaeuw daer aen / om aen
den haet van boven te hechten : ghelijck als
de **h** **Exo.** 28. Moſe gheboden hadde. Aldus 32
wert al het werck des Tabernakels der
Tente der **r** **Exo.** 28. **Exo.** 28. **Exo.** 28. **Exo.** 28.
Exo. 35. **p** **Exo.** 35. **p** **Exo.** 35. **p** **Exo.** 35. **p** **Exo.** 35.
33. nae maechten **s**p den Tabernakel tot Moſe /
de Tente / ende als hare gereetſchap / hare

haeckens / hare berderen / hare rchelen /
34 ende hare pilaren / ende hare doeren. Ende
het dechſel van root-ghedende rams-bel-
len / ende het dechſel van daffe-bellen : ende
35 den boorſt-hant des dechſels. De Arke
der gereetſchap / ende hare hant-boomen /
36 ende het Verſoen-dechſel. **g** De Tafel /
met alle hare gereetſchap / ende de toon-
37 brooden. Den louteren Candel-aer / met
ſijne lampen / de lampen / diemen toe richten
moeste / ende al des ſelven gereetſchap : ende
38 de olve ten lichte. Doorder den gouden
Altaer / ende de ſalf olve / ende **r** reuch-wert
van wel riechende ſpaceren / ende het de-
39 ſel van deure der Tente. Den koperen
Altaer / ende den koperen rooſter dien **h**
heeft / de hant-boomen des ſelven / ende al
ſijne gereetſchap / het waſch-bat / ende **s**j-
40 nen doer. De behangſelen des boorſt-hofs /
ſijne pilaren / ende ſijne doeren / ende het
dechſel der voorſte des boorſt-hofs / ſijne ze-
len / ende ſijne pinnen : ende al de gereet-
ſchap des dienſtes des Tabernakels / tot
41 de Tente der **r** **Exo.** 31. **Exo.** 31. **Exo.** 31. **Exo.** 31.
klederen / om in het heylighdom te dienen :
de heylige klederen des **h** **Exo.** 31. **Exo.** 31. **Exo.** 31. **Exo.** 31.
ende de klederen ſijner ſonen / om het **h**
42 ſter-ampt te bedienen. Ma alles dat de
h **Exo.** 31. **Exo.** 31. **Exo.** 31. **Exo.** 31. **Exo.** 31.
hadde de kinderen Iſraels het gantſche
43 werck ghemaecht. Moſe nu beſach het
gantſche werck / ende ſiet / **p** hadden het ge-
maecht ghelijck als de **h** **Exo.** 31. **Exo.** 31. **Exo.** 31. **Exo.** 31.
hadde / alſoo hadden **s**p ghemaecht : **W**oe
legendese Moſe.

Het xl. Capittel.

Godt beveelt Moſe den Tabernakel op te rich-
ten. **v**ſ. 1. ende alle dinck in ordre te ſchie-
ken. 4. ende den voor-hof daer rontom te
ſtellen. 8. Item den Tabernakel met alle de
gereetſchap. oock den Altaer. ende **r** waſch-
vat met olve te ſalven. 9. Aaron ende ſijne
ſonen te waſchen. kleden. ſalven. ende te
heyligen. 12. Moſe doet dit alles. 16. Hy
brenghet de Arke inden Tabernakel. 21. ende
ſett de tafel. 22. den candel-aer. 23. den gou-
denen Altaer. 26. ende koperen Altaer. 29.
ende **r** waſch-vat. 30. Hy richt oock den
voor-hof op. ende alſoo voleyndt hy het
geheele werck. 32. Ren woleke bedeckt den
Tabernakel. 34. Godes heerlickheyt ver-
vult den ſelven. 34. De welcke was op den
Tabernakel by dage. en **r** vyver by nachte. 38.

V Doorder ſprack de **h** **Exo.** 31. **Exo.** 31. **Exo.** 31. **Exo.** 31.
ſeggende : **O**p den dach der eerſter
maent / **s** te weten **j** ou den eerſten der
maent / ſult **g**hy den Tabernakel / de Tente
3 ber **r** **Exo.** 31. **Exo.** 31. **Exo.** 31. **Exo.** 31.
ſult aldaer ſetten de Arke der ghetuyche-
niſſe : ende **g**hy ſult de Arke met den boor-
4 ha nchbedecken. **a** Daer na ſult **g**hy de **Exo.** 26.
Tafel daer in brenghen / ende **g**hy ſult ſchie-
ken dat daer op te ſchicken is : **b** **g**hy ſult **Exo.** 27.
oock den Candel-aer daer in brenghen / ende **Exo.** 29.
ſijne lampen aen-ſteken. Ende **g**hy ſult
den gouden Altaer ten reuch-wercke boor-
de Arke der ghetuycheniſſe ſetten : **c** dan
ſult **g**hy het dechſel der deure des Taber-
6 nakels ophangen. **g**hy ſult oock den Al-
taer des brand-offers ſetten boorſt de deure
des Tabernakels der Tente der **r** **Exo.** 26.
7 komſte. Ende **g**hy ſult het waſch-bat
ſetten tuſſchen de Tente der **r** **Exo.** 26.
Altaer : ende **g**hy ſult **Exo.** 27.
8 water daer in doen. **d** Daer na ſult **g**hy **Exo.** 27.
den boorſt-hof rontom ſetten / ende **g**hy ſult
het dechſel ophangen aen de voorſte des
9 boorſt-hofs. **W**an ſult **g**hy de ſalf-olve ne-
men ende ſalben den Tabernakel / ende al
dat

Brant-offer.

Leviticus; Het III. Boeck Mosis. Cap. I.

Fol. 37

dat daer in is: ende ghy sult den selven heiligen met al sijne gereetschap/ ende het
Exo. 29 sal een heplicheit zyn. Ghy sult oock
37 den Altaer des brandt-offers salben/ ende
alle sijne gereetschap: ende ghy sult den Al-
taer heiligen/ ende de Altaer sal heplicheit
der heplicheden zyn. Dan sult ghy het
wasch-bat salben/ ende den voet des selven:
ende ghy sult het heplighen. Ghy sult
oock Aaron ende sijne sonen doen naederen/
tot de deure der Tente der t'samenkomste:
ende ghy sult se met water waschen. En-
de ghy sult Aaron de heilige klederen aen-
trecken: ende ghy sult hem salben/ ende hem
heplighen/ dat hy mp het Priesteramp be-
diene. Ghy sult ooc sijne sonen doen nae-
deren/ ende sult se de rocken aentrecken.

Ende ghy sult se salben/ gelijk als ghy
haren vader gesalft sult hebben/ dat sy mp
het Priesteramp bedienen: ende t' sal ge-
schieden/ dat hen hare salvinghe sal zyn tot
een ewich Priesterdom by hare geslach-
ten. Mose nu dede t': na alles dat hem
de H. G. E. geboden hadde/ also dede hy.

Ende het gheschiedde inde eerste maent/
Num. 7 in t' her tweede jaer/ op den eersten ver-
maent/ dat de Tabernakel opgericht wert.

Want Mose richtte den Tabernakel op/
ende sette sijne voeten/ ende selde sijne ber-
deren/ ende sette sijne ruyghen daer aen:
ende hy richtte de pilaren des selven op.

Ende hy huyzde de Tente upt ober den
Tabernakel/ ende hy settede het deksel der
Tente daer boven op: gelijk als de H. G. E.
Mose geboden hadde. Woorder nam
hy/ ende leide t' ghytuychensse inde Arke/
Ende dede de hant-hoornen aen de Arke: en-
de hy settede het Verfoendecksel boven op
de Arke. Ende hy bracht de Arke in den

Tabernakel/ ende ghy hingh den booz-
hauch des deksels op/ ende bedekte de Ar-
ke der ghytuychensse: gelijk als de H. G. E.
Mose geboden hadde. Hy settede
oock de Tafel inde Tente der t'samen-
komste aen de zijde des Tabernakels tegen

t' noorden: buppen den boozhauch. En-
de hy schickte daer op het broodt in ordze:

30 de hy aengesichte des H. G. E. Mose ghe-
lijch als de H. G. E. Mose geboden had-
de. Hy settede oock den Candelaer inde

Tente der t'samenkomste/ recht ober de
Tafel: aen de zijde des Tabernakels/ zuyd-
waert. Ende hy stach de lampen aen booz

het aengesichte des H. G. E. Mose: ghelijch
als de H. G. E. Mose geboden hadde.

Ende hy settede den gondenen Altaer in-
de Tente der t'samenkomste booz den booz-
hauch. Ende hy stach daer op aen reuch-

werck van welriechende specerijen: gelijk
als de H. G. E. Mose geboden hadde.

Hy hingh oock het deksel der deure des
Tabernakels. Ende hy settede den Al-
taer des brandt-offers aen de deure des Ta-
bernakels der Tente der t'samenkomste:

Ende hy offerde daer op brandt-offer ende
spijs-offer/ gelijk als de H. G. E. Mose
geboden hadde. Hy settede oock t' wasch-

bat tusschen de Tente der t'samenkomste/
ende tusschen den Altaer/ ende hy dede wa-
ter daer in om te waschen. Ende Mose/

ende Aaron/ ende sijne sonen wieschen daer
upt hare handen/ ende hare voeten. Als

sy ingingen tot de Tente der t'samenkom-
ste/ ende als sy tot den Altaer naederden/
so wieschen sy haer: gelijk als de H. G. E.

Mose geboden hadde. Hy richtte
oock den boozhof op/ rontom den Taberna-
kel ende den Altaer/ ende hy stuck het der-

fel der poorte des boozhofs op: Also hol-
ende Mose het merck. i Doe bedekte

de wolcke de Tente der t'samenkomste:
ende de heerlichheyt des H. G. E. Mose

35 herbulde den Tabernakel. So dat Mo-
se niet en konde ingaen in de Tente der
t'samenkomste/ dewijle de wolcke daer op

bleef/ ende de heerlichheyt des H. G. E. Mose
den Tabernakel verbulde. Als nu de

36 wolcke ovgheheben merdt van boven den
Tabernakel/ so reysden de kinderen Isra-
el: also doozt in alle hare reysen. Maer als

37 de wolcke niet ovgheheben en wert: soo en
reysden sy niet/ tot op den dach dat sy op-

38 gheheben wert. k Want de wolcke des
H. G. E. Mose was op den Tabernakel by
daghe/ ende t' vper wasfer hy nachte op/
booz de ooghen des gantschen huyses Is-
raels/ in alle hare reysen.

Het derde Boeck

M O S I S.

genaemt

L E V I T I C U S.

Het Eerste Capittel.

Wetten aengagende de maniere van het vrywil-
lich Brant-offer in den Tabernakel te slach-
ten, v. l. &c. Het welcke moeste zyn, ofte
van groot vee, als van runderen, 2. ofte van
kleyn, als van schapen ende geiten, 10. ofte
van voghelen, als van tortel-duyven, ende
jonge duyven, 14.

1 **D**E de H. G. E. Mose/ ende sprack tot hem upt de
Tente der t'samenkomste/ segghende: Sy-
zeer dat tot de kinderen Israels/ ende seght
tot hen: Als een mensche ont-

u/ den H. G. E. een offerhande sal offer-
ren; ghy sult uwe offerhanden offeren van
het vee; van runderen ende van schapen.

3 Indien sijne offerhande een brandt-offer
van runderen is/ soo sal hy een volkomen
manneken offeren: a aen de deure van de

Tente der t'samenkomste/ sal hy dat offer-
ren/ na sijn welgheballen/ booz het aenghe-

sichte des H. G. E. Mose. Ende hy sal sijn
hant op des brandt-offers hoofte leggen/
op dat het booz hem aenghenaeu zy/ om

hem te verfoenen. Waer na sal hy het jon-
ge runt slachten booz het aengesichte des

H. G. E. Mose: en de sonen Aarons/ de Prie-
sters sullen t' bloet offeren/ ende dat bloet
spruyghen rontom dien Altaer/ die booz de

deure hande Tente der t'samenkomste is.

6 Dan sal hy het brandt-offer de hant af-
trecken/ ende dat in sijne fracken deelen.

7 Ende de Sonen Aarons des Priesters
sullen hiet maken op den altaer: ende sul-

8 len het hout op het vper schicken. Doch
sullen de sonen Aarons/ de Priesters/ de

fracken/ het hoofte/ ende het iniet schicken
op het hout/ dat op het vper is/ t' welch op

den Altaer is. Doch sijn ingelwant/ ende
sijne schenckelen/ salmen met water was-

9 schen: ende de Priester sal dat al aensteken
op den altaer: t' is een brandt-offer/ een

10 vperoffer/ t' liefsticken reuche den H. G. E.
Mose. Ende indien sijne offerhande is van
kleyn vee/ van schapen/ ofte van geiten ten

11 brandt-offer/ sal hy een volkomen manneken
offeren. Ende hy sal dat slachten aen de

zijde van den altaer noozwaert/ booz het
aengesichte des H. G. E. Mose: ende de so-
nen Aarons/ de Priesters/ sullen sijn

bloet rontom op den Altaer spruyghen.

E n Waet

Spijs-Offet.

Leviticus. Cap. ij.

Danck-offet

Daer nae sal hy het in sijne stucken hee-
len / mit gaders sijn hoof / ende sijn sweer:
ende de Priester sal die schikken op het
hout / dat op het vper is / welck op den al-
taer is. Doch het ingewant / ende de
schenckelen salmen met water wassen:
ende de Priester sal dat alles offeren / ende
aensteken op den altaer: het is een brant-
offer een vperoffer ten liefsticken reuche den
HEERE. Ende indien sijne offerhande
voorz den HEERE een brantoffer van ge-
vogelte is / so sal hy sijne offerhande van
reyseldupben / ofte van jonghe dupben offe-
ren. Ende de Priester sal die tot den al-
taer brengen / ende deszelfen hoof met sijn-
nen nagel spijten / ende op den altaer aen-
steken: ende sijn bloet sal aen de wandt des
altaers uptgedonit worden. Ende sijnen
kop met sijne bederen sal hy wech doen:
ende sal dat werpen by den altaer / oost-
waert / aen de plaetse hande affche. Voor-
der sal hy die met sijne vleugelen kleden /
niet afschepden / ende de Priester sal die
aensteken op den altaer / op het hout / dat op
het vper is: het is een brantoffer / een vper-
offer [ten] liefsticken reuche den HEERE.

Het ij. Capittel.

Wetten rakende de maniere van het vrywil-
lich spijs-offet te offeren, het welcke was
van meel-bloeme, ofte rouw, ende ongh-
backen, vs. 1, &c. ofte ghebacken inden
oven, 4. ofte gekookt in de panne, 5. ofte
in den ketel gesoden, 7. Met een verbode
ven eenigen suerdeessum ofte honich daer
in te mengen, 11. ende een gebodt van alle
offerhanden te souten, 13. Mit gaders de
wijse hoemen de eerste vruchten op-offe-
ren moete, 14.

a Levit. 14. **A**ls nu eene ziele eene offerhande a van
6. 14. **Spijs-offet** den HEERE sal offeren /
ende 9. sijne offerhande sal meel-bloeme zijn: ende
17. hy sal olie daer op gieten / ende wieroock
Pum. 15. daer op leggen. Ende hy sal dat brengen 2
4. tot de sonen Aarons / de Priesteren / welcke
[een] daer van sijne hant vol grijpen sal
[end des selven meel-bloeme / ende upt des
selven olie / met alle des selven wieroock:
ende de Priester b sal des selven gebench-
offer aensteken op den Altaer / het is een
15. vper-offer [ten] liefsticken reuche den HEERE.
Wat nu overblijft c van den spijs-
3. offer / sal Aaron / ende sijn sonen zijn: 't is
c Levit. 10. eene hepligheyt der hepligheiden van de
12. vper-offeren des HEERE. Ende als
ghy offeren sult eene offerhande van spijs-
offer / een gebach des ovens / het sullen zijn
onghesuerde koecken / van meelbloeme met
olie ghemenght / ende onghesuerde bladen
met olie bestreken. Ende indien uwe
offerhande spijs-offer is inde panne [ghe-
kookt] / sy sal zijn van onghesuerde meel-
bloeme met olie ghemenght. Breectse 6
in stucken / ende giet olie daer op: 't is een
spijs-offer. Ende soo uwe offerhande een
7. spijs-offer des ketels is: 't sal van meel-
bloeme met olie ghemaectt worden. Van 8
sult ghy dat Spijs-offer / het welcke daer
van sal ghemaectt worden / den HEERE
toezinghen: ende men sal 't tot den Prie-
ster doen naederen / die dat tot den altaer
dragen sal. Ende de Priester sal van dat
9. spijs-offer / des selven gebench-offer opne-
men / ende op den altaer aensteken: 'tis een
vper-offer [ten] liefsticken reuche den
HEERE. Ende wat overblijft van het
10. spijs-offer / sal Aarons ende sijn sonen
zijn: 't is eene hepligheyt der hepligheiden
van de vper-offeren des HEERE.
11. Geen spijs-offer / dat ghy den HEERE
sult offeren / sal met deessum ghemaectt

worden: want van gheenen suerdeessum /
ende van geenen honich en sult ghy lieuen
den HEERE. Vper-offeren aensteken.
12. De offerhande der eerstelingen / die sult
ghy den HEERE offeren: maer op den al-
taer en sullen sy niet comen / ten liefsticken
13. reuche. Ende alle offerhande uwes spijs-
offers sult ghy met sout souten / ende het
sout des Verbonds uwes Godts van u
suijs-offer niet laten af blippen: d met alle
uwe offerhande sult ghy sout offeren.
14. Ende so ghy den HEERE een spijs-offer
der eerster vruchten offert / sult ghy het
spijs-offer uwer eerster vruchten van groe-
ne aren by het vper gheboztet / dat is / het
kleyn ghebozen graen van bolle groene
15. aren / offeren. Ende ghy sult olie daer op
doen / ende wieroock daer op legghen: 't is
16. een spijs-offer. Soo sal de Priester des
selven ghebenck-offer aensteken / van sijn
kleyn ghebozen graen / ende van sijne olie /
met al den wieroock: het is een vper-offer
den HEERE.

Het iij. Capittel.

Wetten rakende de maniere, alomen de danck-
offeren molte offeren, van runderen, vs. 1, &c.
van schapen, ende van geiten, 12. met een
verbodt van het vet ofte bloet te eten, 17.

Ende indien sijne offerhande een danck-
offer is: so hyse van de runderen offert /
't 3p manneken / ofte wijfken / volkomen sal
hy die offeren / dooz het aenghesicht des
2. HEERE. En hy sal sijne hant op het
hoofst sijn offerhande legghen / ende salse
slachten dooz de deure van de Cente der
t'famen-komste: ende de sonen Aarons / de
Priesteren / sullen het bloet rontom op den
3. altaer spzengen. Daer nae sal hy van dat
danck-offer een vper-offer den HEERE
offeren / a het bet / dat het ingewant be-
deckt / ende al het bet / dat aen het ingewant
4. is. Dan sal hy beppe de nieren / ende het
bet / dat daer aen is / dat aen de weech-dar-
men is / ende het net ober de lever met de
5. nieren / dat sal hy afnemen. Ende de sonen
Aarons sullen dat aensteken b op den al-
taer / op het vper-offer / 't welck op het
hout sal zijn / dat op het vper is: 't is een
vper-offer der liefsticken reuche den HEERE.
6. Ende indien sijne offerhande van
kleyn bee is / den HEERE tot een danck-
offer / 't 3p manneken / ofte wijfken / volko-
7. men sal hy die offeren. Indien hy een lam
tot sijne offerhande offert / soo sal hy 't offe-
ren / dooz het aenghesicht des HEERE.
8. Ende hy sal sijne hant op het hoofst sijn
offerhande leggen / ende hy sal die slachten
dooz de Cente der t'famen-komste: ende de
sonen Aarons sullen het bloedt daer van
9. spzengen op den altaer rontom. Daer nae
sal hy van dat danck-offer een vper-offer
den HEERE offeren / sijn bet / den geheelen
steert / dien hy dicht aen den ruggraet sal
afnemen: ende het bet / bedeckende het in-
gewant / ende al het bet / dat aen het inghe-
10. want is. Doch beppe de nieren / ende het
bet / dat daer aen is / dat aen de weech-dar-
men is / ende het net ober de lever / met de
11. nieren / dat sal hy afnemen. Ende de Prie-
ster sal dat aensteken op den altaer: 't is
eene c spijs-offer des vper-offers den HEERE. c Levit. 12
12. Indien nu sijne offerhande eene gepte is / vs. 6. 8.
soo sal hy die offeren / dooz het aenghesicht
13. des HEERE. Ende hy sal sijne handt ende
op haer hoofst leggen / ende hy salse slachten
dooz de Cente der t'famen-komste: ende de
sonen Aarons sullen haer bloet spzengen
14. op den altaer / rontom. Dan sal hy daer
van sijne offerhande offeren / een vper-offer
den

den HCEKE / het het bedeckende het in-
gewant: ende al het bet / dat aen het inghe-
want is: Mitsgaders bedpe de nieren /
ende het bet / dat daer aen is / dat aen de
weech darmen is / ende het net ober de le-
der / met de nieren / dat sal hy afnemen.
Ende de Pzister sal bie aenstehen op 16
den altaer: Is ene sijnse des wper-offers
tot ene lissliche reucke: Alle bet sal des
d Gen. 9
4. insettinge booz uwe gesachten / in alle uwe
Feb. 7
26. wooningen: Geen bet / nochte d geen bloedt
ende 14
10. 17

Het iiij. Capittel.

Wetten vande maniere der Offerhande die gedaen moeste worden voor de souden, die uyt afdwalinge gheschieden souden, yf. 1. &c. ofte van den Hoogen-Priester, 1. ofte van de geheele gemeynre, 12. ofte van een Vorst ende Overke, 22. ofte van een pri- vaet ende gemeen man, 27.

Voorder sprack de h^oEEKE tot Mo^{se} /
1 seggende : Spraeck tot de kinderen 2
I^sraels / seggende: Als een siele sal geson-
dicht hebben/ dooz afswalinge van eenighe
gedoden des h^oEEKE / dat niet en soude
gedoen worden/ ende [tegens] een van die
sal gheboden hebben. Indien de H^oIESTER 3
die ghesalf is / al ghesondicht hebben/ tot
schulde des volcks / so sal hy vooz sijne son-
de/ die hy ghesondicht heeft / ofseten en en
barre / een volkomen jonck runt / den h^oEE-
KE ten fond-offes. Ende hy sal dien bar- 4
re brengen tot de deure der Tente der c^osa-
men komst/ hooz het aengesicht des h^oEE-
KE: ende hy sal sijn hant op het hooft
van dien barre leggen/ ende hy sal dien bar-
re slachten/ vooz het aengesicht des h^oEE-
KE. Waer na sal die gesalfde H^oIESTER 5
aⁿ Lev. 16
sal dan des barren bloede nemen : ende hy 16
sal dat tot de Tente der c^osa-men-komst
Pum. 19
bienghen. Ende de H^oIESTER sal sijnen 19
4^e vingher in dat bloede doopen/ ende van dat
bloede sal hy sefenmael spzengen/ vooz het
aengesicht des h^oEEKE / vooz den hooz-
hanch van t^e H^oepige. Doch sal de H^oIE- 7
ster van dat bloede doen b^e op de hooznen
b^e Lev. 9.
9^e des reuck-altars der wel-riekende s^ope-
cerpen / vooz het aengesichte des h^oEE-
KE: die in de Tente der c^osa-men-komst
is: van sal hy al het bloede des barren up-
gieten aen den bodem vanden Altaer des
vzandt-offers / dewelcke is: aen de deure
vande Tente der c^osa-men-komst. Wooz 8
der / al het vet des barren des fond-offers
sal hy daer van op-nemen : c^o het bet bedec-
kende het inghewande/ ende al het vet/ dat
aen het inghewande is / Waer toe de twee 9
nieren/ ende het bet/ dat daer aen is / dat aen
de weech-darmen is / ende het net over de
leber/ met de nieren/ dat sal hy afnemen.
d^e Lev. 3.
Gelijck als het van den offe des danc- 10
10^e offers opgenomen woiz: d^e ende de H^oIESTER
e^e Exo. 29
sal die aensteken op den altaer des v^ozand-
14 offers. Maer de e^hunt van dien barre / 11
Pum. 19
ende al sijn bleesch/ mer sijn hooft/ ende met
15 sijne schenckelen/ ende sijn ingewant / ende
s^o Lev. 16
sijn mist. Ende dien gheelen barre f^o sal 12
12^e hy tot huyten het leger v^ordoren/ aen een
reene plaeste / daer men de asche upstoot/
Pum. 19
ende sal hem met v^oer op het hooft verba-
13 den : hy de upghegoren asche sal hy her-
14 v^ozandt wozen. Indien nu g^e de ghehele 13
g^e Lev. 9.
vergaderinge I^sraels afgedwaelt sal sijn/
ende de sake vooz de voghen der G^emepte
Pum. 15
verborghen is : ende sy net gheboden sullen
24. des.
hebben w^oghen o^ornighe van alle geboden

des **Y E E & E** / dat niet en soude ghebaen
wozden / ende **sin** schuldich gheworden:
14 Ende die sonde / die **sp** daer tegen ghesou-
dicht sullen hebben / bekent is gheworden:
foo **sal** de Gemeente eene barre / een jock
runt ten sond-offer offeren / ende dien dooz
de Tente der **f**amen-komste brenghen.
15 Ende de Quste der bergaderinghe sul-
len hare handen op het hooft des barren /
16 doot het aengesicht des **Y E E & E** /
legghen: ende **hy** **sal** den barre slachten /
dooz het aengesicht des **Y E E & E**.
17 Daar na **sal** die ghesalfde **W**iester van
het bloedt des barren / tot de Tente der
18 **f**amen-komste brenghen. Ende de **W**ies-
ter **sal** **sijnen** dingher indoopten / **sin** nemen-
de **van** dat bloedt: ende **hy** **sal** **se**denmael
brenghen / dooz het aengesicht des **Y E E**.
19 **E** **doz** den dooz-hanch. Ende dan
dat bloedt **sal** **hy** doen op de hooznen des
altaers / die dooz het aengesicht des **Y E E**.
20 **E** **is** / die inde Tente der **f**amen-
komste is: dan **sal** **hy** al het bloet upgie-
ten / aen den bodem van den Altaer des
handt-offers / welcke is dooz de deure van
21 de Tente der **f**amen-komste. Daer toe
sal **hy** al **sijn** bet van hem op-nemen / ende
22 op den altaer aensteken. Ende **hy** **sal** be-
sen barre doen / ghelijck als **hy** den barre
des sond-offers ghebaen heeft / alsoo **sal** **hy**
hem doen: ende de **W**iester **sal** dooz hem
bersoeninghe doen / ende het **sal** hem berge-
23 den werden. Daer na **sal** **hy** dien barre
tot hupten den legher updoeren / ende **sal**
hem verbranden / ghelijck als **hy** den eer-
sten barre verbrandt heeft: het is een
24 sond-offer der Gemeente. Als een Over-
ste **sal** gesondicht hebben / ende regens een
van de gheboeden des **Y E E & E** **sin**ne
Godes / dooz afdwalinghe ghedaen **sal** heb-
ben / het welcke niet en soude gedaen woz-
25 den / so dat **hy** schuldich is: Ofte men **sin**-
ne sonde / die **hy** daer teghen gesondicht
heeft / aen hem **sal** bekent ghemaect heb-
ben / foo **sal** **hy** tot **sijn** offer brenghen / eenen
Geeten doot / een volkomen mannelen.
26 Ende **hy** **sal** **sijn** handt op het hooft des
doots legghen / ende **sal** hem slachten inde
plaetse / daermen het handt-offer slacht /
dooz het aengesicht des **Y E E & E**.
27 Het is een sond-offer. Daer na **sal** de
Wiester handen bloede des sond-offers
met **sijnen** dingher nemen / ende [dat] op de
hooznen vanden Altaer des handt-offers
doen: dan **sal** **hy** **sijn** bloet / aen den bo-
dem van den altaer des handt-offers up-
28 gieten: **hy** **sal** oock al **sijn** bet op den al-
taer aensteken / ghelijck het bet des danch-
offers: foo **sal** de **W**iester dooz hem ber-
soeninghe doen van **sijn** sonde / ende het **sal**
hem bergeven wozden. Ende **so** eenigh
mensche dan **te** volck des landes / dooz af-
29 dwalinghe **sal** gesondicht hebben / dewijle
hy pets doet / regens een van de gheboeden
des **Y E E & E** / dat niet ghedaen en soude
wozden / foo dat **hy** schuldich is: Ofte
men **sin**ne sonde / die **hy** gesondicht heeft /
aen hem **sal** bekent ghemaect hebben: foo
sal **hy** tot **sijn** offerhande brenghen eenen
jonghe Geete / een volkomen wijfjen / dooz
30 **sijn** sonde / die **hy** gesondicht heeft. Ende
hy **sal** **sijn** handt op het hooft des sond-
offers legghen: ende men **sal** dat sond-
offer slachten in de plaetse des handt-offers.
31 Daer na **sal** de **W**iester van haer bloet
met **sijnen** dingher nemen / ende doen **te** op
de hooznen vanden altaer des handt-
offers: dan **sal** **hy** al het bloet daer van / aen
den bodem van dien altaer upgieten: En
al haer bet **sal** **hy** afnemen / ghelijck als het
bet van het danch-offer afghenomen wozt /
ende de **W**iester **sal** het aensteken op den
altaer.

Num.
15. 27

Feb. 3
3.4. 14
Exo. 29
18

Inwyinge Aarons &c. ende

Leviticus, Cap. viij.

des Tabernakels

des Priesters zijn die dat bloet des danch-offers suzenght. Maer het vleesch van het lof-offer sijnes danch-offers sal op den dach van des selben offerhande ghegheten worden: daer van en salmen niet tot den morggen overlaten. Ende soo het slacht-offer sijner offerhande een gelofte/ ofte bywilligh offer is b dat sal ten daghe als hy sijn offer offeren sal/ ghegeten worden: ende het overgheblevene daer van sal oock des anderen daeghs gheghete n worden. Dat noch van het vleesch des slacht-offers overghebleven is / sal op den derden dagh met byer verbzant worden: Want so eenigh-18 sins van dat vleesch sijnes danch-offers op den derden dagh ghegheten wort / die dat gheoffert heeft / en sal niet aengenaem zijn: c en sal hem niet toegerekent worden / c sal een afgrijpselich dinc zijn: ende de ziele die daer van eet/ sal hare ongerechtigheyt bza-19 gen. Ende het vleesch / dat vet onreyn aengheroert sal hebben/ en sal niet gegeten worden/ met den byere sal c verbzant worden: maer aengneude het f ander l vleesch/ dat vleesch sal een peder / die reyn is / worden eten. Doch als eene ziele het vleesch 20 van het danch-offer/ het welcke des H & E cLeb. 15 is c ghegeten sal hebben/ ende hare onreynigheyt aen hare is / soo sal die selve ziele upt hare volcheren uptgheeroert worden. Ende wanneer eene ziele vet onreyn 21 sal aengheroert hebben/ als de onreynigheyt des menschen / ofte het onreynigheyt/ ofte eenigh onreyn versoepsel / sal van het vleesch des danch-offers/ het welcke des H & E cLeb. 15 is/ ghegheten hebben / soo sal die selve ziele upt hare volcheren uptghe-22 roept worden. Daer nae sprack de H & E cLeb. 15 tot Mose / segghende: Sprack tot 23 de kinderen Israels/ segghende/ Geen vet van een os / ofte schape / ofte gepte en sulc ghy eten. Maer het vet van een doot aen / 24 ende het vet van het verscheurde/ mach tot allen wercke gebesicht worden: doch en sulc ghy dat gant/ chetich niet eten. Want al 25 wie het vet van een bee eten sal / van het welcke men den H & E cLeb. 15 een byer-offer sal gheoffert hebben: die ziele/ die c gegeten sal hebben / sal upt hare volcheren uptghe-26 roept worden. d Doch en sulc ghy in alle 27 uwe wooninghen geen bloet eten: c ap van 28 heb. 17 het gedogeste/ ofte van het bee. Alle ziele 29 ond. 17 die eenich bloet eten sal / die selve ziele sal 30 upt hare volcheren uptgheeroert worden. 31 Woorts sprack de H & E cLeb. 15 tot Mose/ 32 segghende: Sprack tot de kinderen Isra- 33 els / segghende: Wie sijn danch-offer den H & E cLeb. 15 offert: sal sijne offerhande van sijnen danch-offer den H & E cLeb. 15 rochzen-34 ghen. Sijne handen sullen de byer-offeren 35 des H & E cLeb. 15 brenghen: het vet aen de 36 e Cro. 29 borst sal hy met die borst brenghen / is om 37 die tot een beverg-offer booz het aenghes-38 licht des H & E cLeb. 15 te beweeghen. Ende 39 de Priester sal dat vet op den altaer aen-40 steken: doch de borst sal Aarons ende sijner 41 sonen zijn. Ghy sulc oock den rechteren 42 schouder tot een hef-offer den Priester ge-43 ben: upt uwe danch-offeren. Wie upt de 44 sonen Aarons het bloet des danch-offers / 45 ende het vet offert / dien sal de rechter 46 f Cro. 29 schouder ten deele zijn. Want f de beweeg-47 27 borst ende de hef-schouder hebbe ich van de 48 Num. 18 kinderen Israels upt hare danch-offeren 49 ghenomen: ende hebbe de selve Aarons den 50 Priester/ ende sijne sonen tot eene eeuwige 51 insettinghe gegeven bande kinderen Isra- 52 els. Dit is de salbinghe Aarons/ ende de 53 salbinghe sijner sonen bande byer-offeren 54 des H & E cLeb. 15 ten daghe als hye de- 55 de naederen / om het Priesterschap den 56 H & E cLeb. 15 te bedienen: c welcke de 36

h & E cLeb. 15 heu bande kinderen Israels/ te gheben gheboden heeft / ten daghe als hye sal doe: c ap eene eeuwige insettin-37 ghe booz hare gheslachten. Dit is de wet des byand-offers/ des bys-offers/ ende des sondt-offers/ ende des schult-offers/ ende des vul-offers / ende des danch-38 offers: Die de h & E cLeb. 15 Mose op den berch Sinai gheboden heeft: ten daghe als hy den kinderen Israels gheboodt / datse hare offerhanden den h & E cLeb. 15 inde woestijne Sinai souden offeren. 39

Het viij. Capittel.

Na dat Mose / achtrvolgende Godes bevel / de ghemeynte der Israeliten versamelt hadde, v. l. &c. wafsch hy Aarons ende sijne sonen, 6. Treckt Aaron de Hoochpriesterlike kleederen aen / 7. salft den Tabernakel met den Altaer, ende het Wasch-var, 10. salft Aarons, 12. doet sijne sonen de keylige kleederen aen / 13. doet voor hen offerhanden / 14. voecht daer by noch andere Ceremonien ontrent haren leden, ende kleederen / met een spijs-offer, 23. geeft eene gheboden, 31. dewelcke sy nakomen, 36.

1 V Dozder sprack de H & E cLeb. 15 tot Mose / segghende: a Sprent Aarons / ende sijne sonen met hem / ende de kleederen / ende de balf-olie: daer toe den barre de 2 sonde-offers / ende de twee rammen / ende den roff bau de onghesuerde [booden]. 3 Ende versamelt de gantsche vergaderin-4 ghe / aen de deure der Tente der c famen-5 komste. Mose nu dede gelijc als de h & E cLeb. 15 hem geboden hadde: ende de vergaderin-6 ghe wert versamelt aen de deure der Tente 7 der c famenkomste. Doe seide Mose tot 8 de vergaderinghe: Dit is de sake / c die de c Cro. 29 9 h & E cLeb. 15 gheboden heeft te doen. Ende 10 Mose dede Aarons / ende sijne sonen naede-11 ren: ende wieschse met dat water. d Daer d Cro. 28 12 dede hy hem den rock aen/ ende gozdde hem 13 met den gozdel: ende trock hem den mantel 14 aen / oock dede hy hem den Ephod aen: en-15 de gozdde dien met den konstelicken riem 16 des Ephods/ ende ombondt hem daer mede. 17 Woorts dede hy hem den bozst-lap aen: 18 ende hoeghe aen den e bozst-lap de Drim c Cro. 28 19 ende de Tummin. Ende hy settede den 20 hoedt op sijn hoost: ende aen den hoedt 21 hoven sijn aenghesicht settede hy de gou-22 den plate de Croone der heyligheyt: c ghe- f Cro. 28 23 lijch als de h & E cLeb. 15 Mose gheboden 24 hadde. Doe nam Mose de balf-olie: ende 25 salde den Tabernakel / ende al wat daer 26 in was: ende heylighe. Ende hy suzeng-27 de daer van op den altaer seidenmael: ende 28 hy salde den altaer / ende alle sijne che-29 retschap/ mitsgaders het wasch-var / ende 30 sijnen doet / om die te heylighen. Daer 31 nae e goot hy bande balf-olie op Aarons 32 hoost: ende hy salde hem/ om hem te heyl-33 ighen. Doch dede Mose de sonen Aarons 34 naederen / ende trock hen rocken aen/ ende 35 gozddese met eenen gozdel: ende bondt hen 36 mitsen op: h ghelijc als de h & E cLeb. 15 h Cro. 29 14 Mose gheboden hadde. i Doe dede hy 15 den barre des sondt-offers hy komen: ende 16 Aarons ende sijn sonen leyden hare handen 17 op het hoost van den barre des sondt-offers: 18 Ende men slachtede c hem / ende Mose 19 nam het bloet/ ende dedet met sijnen vinger 20 roncom op de hoornen des altaers: ende 21 ontsondigde den altaer: daer na goot hy het 22 bloet upt aen den bohem des altaers/ ende 23 heyligde hem/ om booz hem versoeninghe 24 te doen. Woorts nam hy al het vet / 25 dat aen het inghewandt is / ende het net-26 der lever / ende de twee nieren ende hare 27 vet: ende Mose slach het aen op den altaer. 28 Maer den barre met sijne hupot / ende

Nadab. Abihu.

Leviticus. Cap. x. xj.

Wetten van reyne en-

(twelck hy reuom op den Altaer sprengh-
te): Ende het het dan den os / ende van 19
den ram / den keert: ende dat het ingewant
bedeckt / ende de nieren / ende het net des
levers. Ende sy ledden het bet op de boez- 20
sten: ende hy stach dat bet aen op den Al-
taer. Maer de borsten / ende t' de rechter 21
32 schouder beweeghde Aaron ten beweegh-
offt / boozt het aengesicht des h. e. e. e. e. e.
gelijck als Moise ghedooden hadde. Daer 22
na hief Aaron sijne handen op tot het volc /
ende segghendese: ende hy quam af / na dat
hy het sond-offer / ende brand-offer ende
danc-offer ghebaen hadde. Doe ginck 23
Moise met Aaron inde Tente der t' famen-
komste daer na quamen sy upt / ende seggen-
den het volck: ende de heerlicheit des
h. e. e. e. e. e. verschien allen den volcke.
Want g een vter ginck upt van het aen- 24
ghesichte des h. e. e. e. e. e. / ende vertee-
den op den Altaer het brand-offer / ende het bet-
als het gantsche volck dit sach / soo jupch-
ten sy / ende vielen op hare aengesichten.

Het x. Capittel.

Nadab ende Abihu hen besondigende, wor-
den door des Heeren vyer ghedoodt, v.
1. &c. Moise haren vader Aaron vermaent
hebbende, doet hare doode lichamen buy-
zen herleger voeren. 4. Verbiet Aaron, en-
de sijnen, twee anderen sonen, rouwe
daer over te dragen. 6. Mitsgaders wijn
ofte eenigen stercken drank te gebruy-
ken, als sy in de Tente der t' famenkomste
souden gaen. 8. Hy verklaert hen oock,
warfe van de vyer-offeren des Heeren eten
mosten. 12. ende is gram om het onhege-
ten sond-offer. 16. maer wort van Aaron
ghestilt. 19.

Ende de sonen Aarons Nadab / ende Abi-
hu namen een peder sijn wiersoock dat /
ende deden vter daer in / ende leyden reuch-
werch daer op / ende bjahten bzeemt vter
boozt het aengesicht des h. e. e. e. e. e. /
twelck hy hen niet ghedooden en hadde.
Doe ginck een vter upt van t'aengesicht 2
des h. e. e. e. e. e. / ende vertee-
den boozt t'aengesicht des h. e. e. e. e. e. /
ende 26. Ende Moise seide tot Aaron / Dat is t'
61 dat de h. e. e. e. e. e. ghesproken heeft / seggen-
Ch 20. de / In de ghene die tot my naederen / sal
24. 2. ick gesplecht worden / ende boozt t' aenge-
sicht van al het volck sal ick heerlicheit
worden: doch Aaron swaech stil. Ende 4
Moise riep Mischel / ende Elzaphan de sonen
van Aziel Aarons oom: ende seide tot
hen / Trebet toe / draghet uwe borden
wech van boozt het heylighdom / tot bupten
t' leger. Doe traden sy toe / ende bzoegen-
se in hare rocken / tot bupten het leger: ge-
lijck als Moise ghesproken hadde. Ende 6
Moise seide tot Aaron / ende tot Eleazar /
ende tot Jthamar sijne sonen / Ghy en sult
uwe hoofden niet ontblooten / noch uwe
kleeuereu verscheuren / op dat ghy niet en
sterft / ende groote toorn ober de gantsche
vergaderinge home: Maer uwe bzoederen /
het gantsche huys Israels / sullen desen
brand / die de h. e. e. e. e. aengestelen heeft /
22 beweren. Ende ghy en sult oock upt de 7
22 deure van de Tente der t' famen-
komste uptgaen / op dat ghy niet en sterft:
want de salf-olie des h. e. e. e. e. e. is op u:
ende sy deden na het woort van Moise.
Ende de h. e. e. e. e. spach tot Aaron / 8
seggende: Wijn ende stercken dzanch en
sult ghy niet dzincken / ghy / noch uwe sonen
met u / als ghy gaen sult in de Tente der
t' famen-komste / op dat ghy niet en sterft:
t' eene eeuwighen dinstinghe onder uwe
geslachten: Ende om onderscheyt te ma-

ken tusschen het heyligh / ende tusschen het
onheyligh: ende tusschen het onreyn / ende
tusschen het reyn: Ende om den kinden
Israels te leeren alle de insectinghen
die de h. e. e. e. e. boozt den dienst van Moise /
12 tot hen ghesproken heeft. Ende Moise
spach tot Aaron / ende tot Eleazar / ende
tot Jthamar sijne overgeblevene sonen /
Remet het sijn-offer / dat van de vter-
offeren des h. e. e. e. e. e. overgebleven is /
ende etet. t' selve ongesuett hy den altaer:
want het is eene heylighet der heyligh-
den. Daerom sult ghy dat eten in de heyl-
lige plaets / dewijle het u bescheppen deel /
ende het bescheppen deel uwer sonen upt
des h. e. e. e. e. e. vter-offeren is: d' want
14 alsoo is my ghedooden. Doch de beweegh-
bozt / ende de hef schouder sult ghy in
eene reyne plaets eten / ghy / ende uwe so-
nen / ende uwe dochteren met u: want tot u
bescheppen deel / ende uwer sonen beschep-
den deel sijne upt de danckofferen der kin-
15 deren Israels gegeven. De hef schouder
ende de beweeg-bozt sullen sy nevens de
vter-offeren des vter-torzenghen / om ten
beweeg-offer boozt t'aengesicht des h. e. e.
e. e. e. te bewegen: t' welck u / ende uwe
sonen met u tot eene eeuwighen insectinghe
sijn sal: gelijck als de h. e. e. e. e. ghedooden
16 heeft. Ende Moise socht seer neerstelick
den bock des sond-offers / ende / siet / hy was
herbrand: dies was hy op Eleazar / ende op
Jthamar de overgeblevene sonen Aarons /
17 seer toornich / seggende: Daerom en hebt
ghy dat sond-offer niet gegeten in de heyligh
plaets: want het is eene heylighet der
heyligheden: ende hy heeft u dat gegeven /
op dat ghy de ongerechtigheit der berga-
deringe soudet dzagen / om ober die herfor-
ninge te doen boozt t'aengesicht des h. e. e.
e. e. e. Siet / des selven bloet en is niet
binnen in het heylighdom gedraagen: ghy
moestet dat gantschelic gegeten hebben
in t' heylighdom: e gelijck als ick geboden
19 hebbe. Doe spach Aaron tot Moise /
Siet / heben hebben sy haer sond-offer / ende
haer brand-offer / boozt het aengesicht des
h. e. e. e. e. e. geoffert / ende sulcke dinghen
sijn my wederbaren / ende hadde ick heden
het sond-offer gegeten / soude dat goet ghe-
weest zijn inde oogen des h. e. e. e. e. e. /
20 Als Moise dat hoorde / soo was t' goet in
sijnen ooghen.

Het xj. Capittel.

Wetten aengaende het onderscheyt der Reyne
ende Onreyn dieren niet alleen in t' eten
soo van groote vervoetige dieren, v. 1. &c.
als van Visschen. 9. van Vogelen. 13. ende
kruypende dieren. 20. maer oock in t'aen-
roeren van haer doode aes. 24. Item van
noch andere dieren, diemen voor onreyn
moeste houden. 29. ende hoe men van allen
desen onreyn coode worden. 31. met eene
vermaninge tot reynighet ende heylighet.
44. waer op volghet t'besluit des capittels. 47.

Ende de h. e. e. e. e. spach tot Moise /
ende tot Aaron / seggende tot hen:
2 Spzecht tot de kinderen Israels / seggen-
de / Dit is het gediet: dat ghy eten sult
3 upt alle beesten / die op aerden zijn. Al wat
onder de beesten de klaenweh verdeelt / ende
de klode der klauwen in twee kliefte /
4 [ende] herkauwt: dat sult ghy eten. Wese
nochrans en sult ghy niet eten van de gene
die alleen [ende] herkauwen / ofte de klauwen
[alleen] verdeelen: den Aemel / want hy
wel herkauwt / maer de klauwen niet en ver-
5 deelt: die sal u onreyn zijn. Ende het
Conijnken / want dat wel herkauwt / maer
de

de onreynhe dieren.

Het III. Boeck Mosis. Cap. xij.

Fol. 48

de klaeuwe niet en verbeest: dat sal u onreyn zijn. Ende den hase / want hy wel 6 herkauwt / maer de klaeuwe niet en verbeest: die sal u onreyn zijn. Doch het 7 Swijn/want dat de klaeuwe wel verbeest/ ende de klobe der klaeuwen in twee klieft/ maer het gekauwde niet en herkauwt: dat sal u onreyn zijn. Van haer vleesch en 8 sult ghy niet eten/ noch haer doode aes niet aenroeren: so sullen u onreyn zijn. Dit 9 sult ghy eten van al dat inde wateren is: al wat in de wateren/ inde zeen/ ende inde ribbire binnen ende schubben heeft/ die sult ghy eten. Maer al wat in de Zeen/ ende 10 in de ribbieren van alle levendige ziele/ die in de wateren is/ gheen binnen ofte schubben en heeft/ die sullen u een verfoesfel zijn. Ja een verfoesfel sullense u zijn: van 11 haer vleesch en sult ghy niet eten/ ende haer doode aes sult ghy verfoesen. Al 12 wat inde wateren gheen binnen nochte schubben en heeft: dat sal u een verfoesfel zijn. Ende van het gebogelte sult ghy de 13 te verfoesen/ sy en sullen niet gegeten worden/ sy sullen een verfoesfel zijn den Wrent/ ende den Vrach / ende den Zee-arent/ 14 Ende de Gier/ ende de Kraepe na haren aert/ Alle kade nae haren aert/ 15 Ende de Scups/ ende de Maete up/ ende 16 de de Moeschoeck/ ende de Spiermer na sijnen aert/ Ende den Steen up/ ende het 17 Wyckerken/ ende de Schupfup/ Ende de klaeuwe/ ende de Hoerdomp/ ende de Pellicaen. Ende den Opebaer/ de meger na sijnen aert/ ende de Hooppe/ ende de Vleermus. Alle kruppende gebogelte/ dat op 20 hier [boeten] gaet/ sal u een verfoesfel zijn. Dit nochtans sult ghy eten van al het 21 kruppende gebogelte/ dat op hier [boeten] gaet/ te welc hoven aen sijne boeten schenkel heest / om daer mede op d'aerde te springen. Van die sult ghy dese eten/ den 22 spijnch-haen na sijnen aert/ ende den Solham na sijnen aert/ ende den Vagol na sijnen aert/ ende den Vagab na sijnen aert. Ende alle kruppende gebogelte/ dat hier 23 boeten heest/ sal u een verfoesfel zijn. Ende aen dese sult ghy verontrentnigh 24 wozen: so wie haer doode aes sal aengheroert hebben / sal onreyn zijn tot aen den abont. So wie van haer doot aes gedraghen sal hebben / sal sijne klederen wasschen/ ende onreyn zijn tot aen den abont. 25 Alle heeste die de klaeuwe verbeest/ doch 26 de klobe niet in twee en klieft/ noch niet en herkauwt/ sullen u onreyn zijn: so wie de selve aengeroert sal hebben/ sal onreyn zijn. Ende al wat op sijne pooten gaet onder 27 alle ghedierte/ op hier [boeten] gaende/ die sullen u onreyn zijn: sal die haer doot aes aengheroert sal hebben/ sal onreyn zijn/ tot aen den abont. Doch die haer doot aes 28 sal gedragen hebben/ al sijne kleders wasschen ende onreyn zijn tot aen den abont: sy sullen u onreyn zijn. Woorder sal u dit on- 29 der het kruppende ghedierte/ dat op d'aerde kruppt onreyn zijn/ het Wesehen/ ende de mups/ ende de Schilt-pande na haren aert. 30 Ende de Swijn-egel/ ende de Crocodyl/ ende de Egbisse/ ende de Stecke/ ende de Mol: Die sullen u onreyn zijn onder alle krupp- 31 pende ghedierte/ so wie die sal aengheroert hebben/ alse doode zijn / sal onreyn zijn tot aen den abont. Daer toe al te gene/ waer 32 op [het] van de selve vallen sal/ alse doode 33 zijn/ sal onreyn zijn/ te en b van alle houten dat/ ofte kleet/ ofte hel/ ofte sacht/ [ofte] alle dat daer mede [eenigh] werck ghedaen wort: te en sal in te water gestoken worden/ ende onreyn zijn tot aen den abont/ daer na sal te reyn zijn. Ende alle aerden bat/

daer in [het] van de selve sal geballen zijn/ al wat daer in is/ sal onreyn zijn/ ende ghy 34 sult dat breeken. Van alle spijse diemen eet/ daer op het water sal ghekomen zijn/ [die] sal onreyn zijn: ende alle d'anch / diemen d'inchte/ sal in alle dat onreyn zijn. 35 Ende waer op het van haer doode aes sal ballen/ sal onreyn zijn/ de oven ende de aerden panne sal verbroken worden / sy zijn onreyn: daerom sullen sy u onreyn zijn. 36 Doch eene fonteyne/ ofte put van berga-deringe der wateren sal reyn zijn: maer wie haer doot aes sal aengeroert hebben/ sal on- 37 reyn zijn. Ende wanneer van haer doode aes sal gheballen zijn op eenigh zaepelick zaet/ dat ghezaept wordt/ dat sal reyn zijn. 38 Maer als water op het zaet ghebaen sal werden/ ende van haer doot aes daer op sal 39 geballen zijn/ dat sal u onreyn zijn. Ende wanneer van de dieren / die u tot spijse zijn [het] sal gestoken zijn/ wie des selven doot aes sal aengheroert hebben/ sal onreyn zijn 40 tot aen den abont. Doch die van haer doot aes gegeten sal hebben/ sal sijne klederen wasschen / ende onreyn zijn tot aen den abont: ende die haer doot aes sal ghe- 41 draghen hebben / sal sijne klederen wasschen/ ende onreyn syn tot aen den abont. 42 Doozts alle kruppende ghedierte/ dat op d'aerde kruppt/ dat sal een verfoesfel zijn/ te en sal niet gegeten worden. Al wat op sijnen buich gaet / ende al wat gaet op sijn vier [boeten] / ofte al wat heel boeren heeft onder alle kruppende ghedierte/ dat op d'aerde kruppt/ die en sult ghy niet eten/ want 43 sy een verfoesfel zijn. En machte uwe ziele niet verfoepelick aen eenich krupp- 44 de ghedierte dat kruppt/ ende en verontrentnigh u niet daer aen/ dat ghy daer aen ver- 45 ontrentnigh sout worden. Want ick ben de Heere/ uwe God/ daerom sult ghy u ende 46 heplighen / ende hepligh zijn/ dewijle ick hepligh ben: ende ghy en sult uwe ziele niet verontrentnigh aen eenich krupp- 47 de ghedierte/ dat sich op aerden toert. Want ick ben de Heere/ die u uyt den Egyptenlande doe optrecken/ op dat ick u tot een Godt zy: ende op dat ghy hepligh zijt/ dewijle ick hepligh ben. Dit is de wet van de beeste/ ende van het ghehogheite/ ende van alle levendige ziele/ die sich toert in de wateren/ ende van alle ziele die kruppt op d'aerde. Om te onderscheppen tusschen 48 het onreyn/ ende tusschen het reyn: ende tusschen het ghedierte datm eten/ ende tusschen het ghedierte datmen niet eten en sal.

Het xij. Capittel.

Wetten rakende so wel de onreynigheyt ener Kraem-vrouwe ghelegen van eenen sone. v. f. 1. &c. ofte van eenen dochter. 5. Als hare reynighe, te zy datse rijck ware. 6. ofte arm. 8.

1 **V**oorder sprack de Heere tot Moyses/ segghende: Spreekt tot de kinderen 2 Israels/ segghende/ Wanneer een vrouwe zaet gegeven/ ende een knechten ghebaert sal hebben/ so salse seken dagen onreyn zijn/ nabolgens de dagen der affoudringhe haer 3 krancheit salse onreyn zijn. Ende op den achten dagh / sal het vleesch sijnes 4 boezhups besneden werden. Daer na salse drie en dertigh daghen blyden in den bloede haer reyniginge: niet heplighs en 5 salse aenroeren/ ende tot het heplighdam en salse niet komen / tot dat de daghen haer reyniginge bekhult zijn. Maer in dien sy een meysken ghebaert sal hebben/ so sal se twee weken onreyn zijn / nabolgens hare affoudringhe: daer na salse ses ende tseftigh dagen blyden inden bloede haer reyniginge

a Gen. 19

12

Luc. 1.

59

en 21.

Joh. 4.

22

Wetten van de-

Leviticus. Cap. xij.

-Melaetsheyt

ninginghe. Ende als de dagen harer reyni- 6
ginghe voer den soen / ofte voer de dochter
vervult sullen zijn / so sal sy een jarigh lam
ten byand offer ende eene jonge duppe / ofte
toeteluphe ten sond-offer byengen / voer de
deure der Tente der t' samenkomst / tot den
Priester. Die sal dat offeren voer het 7
aenghesicht des H. E. E. E. / ende sal voer
haer der soeninghe doen / soo salse reyn zijn
van den bloet haers bloets : Dit is de wet
der gener / die een knechten / ofte meysken
gehaert heeft. Maer in dien hare hant 8
niet genoegh voer een lam en vint / soo salse
twee toeteluphen / ofte twee jonge duppen
nemen / eene ten byand-offer / ende eene ten
sond-offer : ende de Priester sal voer haer
der soeninghe doen / soo salse reyn zijn.

Het xij. Capitael.

Wetten van de Melaetsheyt des menschen,
ende de verscheydene soorten der selver,
ordinerende door wien , ende door wat
reekenen sy moesten onderscheyden, ende
geoordeelt worden. v. 1. &c. Van de me-
laetsheyt des geswels. 9. der versweering-
he, 18. des vyerighen brants, 24. der
schurfsheyt, 29. der oladeren, 38. der kael-
heyt, ende blesheyt, 40. Van den schuld-
den plicht des Melaetschen, 45. ende van
de Melaetsheyt in kleederen, linnen, wol-
len, ende vellen, 47.

Voorder sprack de H. E. E. tot Moze / 1
ende tot Aaron / leggende: Een men- 2
sche / als in het vel sijnes vleesch es een ge-
swel / ofte gesweer / ofte witte blare sal zijn /
derwelcke in het vel sijnes vleesch es tot ee-
ne plage der melaetsheyt soude worden: hy
sal dan tot den Priester Aaron / ofte tot een-
nen uyt sijne sonen / de Priesteren / gebacht
worden. Ende de Priester sal de plage in 3
het vel des vleesch es besien / so het hy in
die plage [in] wit verandert is / ende het
aensien der plage dieper is dan het vel sij-
nes vleesch es / het is de plage der melaet-
sheyt : als de Priester hem besien sal heb-
ben / dan sal hy hem onreyn verklaren:

Maer soo de blare in het vel sijnes vlee- 4
sch es wit is / ende haer aensien niet dieper
en is dan het vel / ende het hy niet [in]
wit verandert en is: soo sal de Priester hem
die plage heeft / seken dagen op-sluppen.

Maer na sal de Priester op den sebeden 5
daggh hem besien: indien / siet / de plage / na
dat hy steu kan / is staende gebleven / [noch-
te] de plage in het vel niet uptgesprept en
is / so sal de Priester hem seken andere da-
gen opsluppen. Ende de Priester sal hem 6

andermael op den sebeden daggh besien /
indien / siet / de plage ingetrocken / ende de
plage in het vel niet uptgesprept en is / so
sal de Priester hem reyn verklaren / het
was eene versweeringhe : ende hy sal sijne
kleederen waschen / so is hy reyn.

Maer 7
soo de versweeringhe in't vel gantschelic
uptgesprept is / na dat hy aen den Priester
tot sijne reyniginge sal vertoont zijn: so sal
hy anhermael aen den Priester vertoont
worden. Indien de Priester mercken sal / 8

dat / siet / de versweeringhe in't vel uptge-
sprept is : soo sal de Priester hem onreyn
verklaren : het is melaetsheyt. Wanneer 9
de plage der melaetsheyt in een mensche
sal zijn: so sal hy tot den Priester gebacht
worden. Indien de Priester mercken sal / 10

dat / siet / een wit geswel in het vel is /
welck het hy in wit verandert heeft:
ende ghesontheyt des lebendigen vleesch es
in dat geswel is / Dat is eene verouderde 11

melaetsheyt in het vel sijnes vleesch es:
daerom sal hem de Priester onreyn verkla-
ren / hy en sal hem niet doen opsluppen:
want hy onreyn is. Ende so de melaet- 12

heyt in't vel gantschelic uptbort / ende de
melaetsheyt het geheele vel des genen / die
de plage heeft / van sijnen hoofde tot sijne
voeten / bedeckt heeft / na al het ghesichte

13 van de ooghen des Priesters / Ende de
Priester mercken sal / dat / siet / de melaet-
sheyt sijn gheheele vleesch bedeckt heeft / so
sal hy hem die de plage heeft / reyn verkla-
ren: sy is gheheel in wit verandert / hy is

14 reyn. Maer ten welken dage lebendig
vleesch daer in ghesien sal worden / sal hy
15 onreyn zijn. Als dan de Priester dat le-
bendig vleesch ghesien sal hebben / sal hy
hem onreyn verklaren: dat lebendig vleesch

16 is onreyn / 't is melaetsheyt. Ofte als
dat lebendig vleesch verkeert / ende in wit
verandert sal worden : soo sal hy tot den
17 Priester komen. Als de Priester hem

besien sal hebben / dat / siet / de plage in wit
verandert is: soo sal de Priester hem die de
plage heeft / reyn verklaren / hy is reyn.

18 Het vleesch oock / als in't vel des selven
eene sweere sal geweest zijn / soo't geneien
19 is / Ende in de plaetse van die sweere een
wit geswel / ofte een witte roodachtighe
blader worden sal / so sal't aen den Priester

20 vertoont worden. Indien de Priester
mercken sal / dat / siet / haer aensien leger is
dan het vel / ende haer hy in wit veran-
dert is: so sal de Priester hem onreyn ver-
klaren: 't is de plage der melaetsheyt / sy

21 is doot de sweere uptgebort. Wanneer nu
de Priester die besien sal hebben / dat / siet /
geen wit hy in daer aen en is / ende die niet
leger dan het vel / maer ingetrocken is: soo
sal de Priester hem seken dage opsluppen.

22 Soose daer na gantsch in 't vel uptge-
sprept sal zijn: so sal de Priester hem on-
23 reyn verklaren: 't is de plage. Maer in-
dien de blare in hare plaetse sal blijven
staende / niet uptgesprept zijnde / 't is de
robe van de sweere / soo sal de Priester hem

24 reyn verklaren. Ofte wanneer in het vel
des vleesch es een vterge bzant sal geweest
zijn: ende het gesonde van dien bzant / eene
witte roodachtighe ofte witte blare is /

25 Ende de Priester die ghesien sal hebben /
dat / siet / het hy op de blare in wit veran-
dert is / ende haer aensien dieper is dan
het vel / 't is melaetsheyt / doot den bzant
is sy uptgebort: daerom sal hem de Priester
onreyn verklaren / 't is de plage der me-

26 laetsheyt. Maer indien de Priester die
mercken sal / dat / siet / op de blare geen wit
hy in is / ende sy niet leger dan het vel /
maer ingetrocken is: so sal de Priester hem

27 seken dagghen opsluppen. Maer na sal de
Priester hem op den sebeden daggh besien:
indien se gantsch uptgesprept is in het
vel / so sal de Priester hem onreyn verkla-
ren : het is de plage der melaetsheyt.

28 Maer indien de blader in hare plaetse
staende sal blijven / nochte in 't vel uptge-
sprept / maer ingetrocken sal zijn / het is een
geswel des bzants : daerom sal de Priester
hem reyn verklaren / want het de robe des

29 bzants is. Voorder als in een man / ofte
vrouwe / eene plage sal zijn in't hoofde / ofte
30 in den baert / Ende de Priester die plage sal
besien hebben / dat / siet / haer aensien dieper
is dan het vel / ende gelackrich dunne hy in
daer op is : so sal de Priester hem onreyn

verklaren / 't is schurfsheyt / het is me-
laetsheyt des hoofds / ofte des baerts.

31 Maer als de Priester die plage der
schurfsheyt sal besien hebben / dat / siet /
haer aensien niet dieper en is dan het vel /
ende geen waer hy in daer op en is / so sal
de Priester hem / die de plage der schurfs-
heyt heeft / seken dagghen doen opsluppen.

32 Maer na sal de Priester die plage op
den sebeden daggh besien / indien / siet / de
schurfs

Wetten van de Me-

Het III. Boeck Mosis. Cap. xiiij.

laetsheyt. Fol. 43

schurfsheyt niet uptgesheyt/ ende daer op
een geelachtigh hapt en is/nochte het aen-
sien der schurfsheyt dieper dan het bel is:
Soo sal hy sich scheeren laten/ maer de
schurfsheyt en sal hy niet scheeren/ende de
Priester sal hem/die de schurfsheyt heeft/
andermael seuen dagen doen opsuyten.

Daer na sal de Priester die schurfsheyt
op den seunden dach besien/indien siet/de
schurfsheyt in 't bel niet upt-gesheyt en
is/ ende haer aensien niet dieper en is dan
het bel: soo sal de Priester hem repn ver-
klaren/ende hy sal sijne kleederen wasschen
onde repn zijn. Maer indien de schurfs-
heyt in het bel gantsch uptgesheyt is/ na
sijne repninge/ Ende de Priester hem
sal besien hebben/dat/ siet/ de schurfsheyt
in 't bel uptgesheyt is: de Priester en sal
na het geelachtigh hapt niet soeken/ hy
is onreyn. Maer indien de schurfsheyt
na dat hy sien kan/is staende gebleven/en-
de swart hapt daer op gewassen is/ die
schurfsheyt is genesen/hy is repn: daerom
sal de Priester hem repn verklaren.

Woorder als een man/ ofte vrouwe/ aen
het bel hare bleesch blaren/ullen heb-
ben/witte blaren/ Ende de Priester sal
gemercht hebben/ dat/ siet/ ingetrockene
witte blaren in het bel hare bleesch
zijn: het is eene witte puppe in het bel
uptgehoort/ hy is repn. Ende als een
man sijns hoofts hapt sal uptgeballt zijn:
hy is kael/ hy is repn. Ende soo van de
zijde sijns aenghesichts/ het hapt sijns
hoofts sal uptgeballt zijn: hy is bles/ hy
is repn. Maer so in de kaelheyt/ ofte in
de blesse/eene witte roodachtige plage is:
dat is melaetsheyt/ upt-borrenne in sijne
kaelheyt/ ofte in sijne blesse. Als de Prie-
ster hem sal besien hebben/dat/ siet/ het ge-
swel van die plage in sijne kaelheyt/ of
blesse wit roodachtigh is/ gelijk 't aensien
der melaetsheyt van het bel des bleesch:
Wie man is melaetsch/ hy is onreyn: de
Priester sal hem gantschelic onreyn be-
klaren/ sijne plage is op sijn hoofte.

Woorts sulen de kleederen des melaets-
schen/ in den welcken die plage is/ ghe-
scheurt zijn/ ende sijn hoofte sal ontbloot
zijn/ ende hy sal de hodenste lippe betim-
pelen: daer toe sal hy a roepen/ Onreyn/
onreyn. Alle de dagen/ in de welcke de
plage aen hem sal zijn/ sal hy onreyn zijn/
onreyn is hy/ hy sal alleen woonen/bupten
den leger sal sijne wooninghe wesen.

Woorder als aen een kleet de plage der
melaetsheyt sal zijn/ aen een wollen kleet/
ofte een reijnen kleet. Ofte aen den scheer-
dzaet/ ofte aen den inslach van lijnen/ ofte
van wolde/ ofte aen bel ofte aen eenich bel-
lenwerck. En die plage aen het kleet/ ofte
aen het bel/ ofte aen den scheer-dzaet/ ofte
aen den inslach/ ofte aen eenich bellencupgh
groenachtigh/ ofte roodachtigh is/ het is
de plage der melaetsheyt: daerom sal se
den Priester hertoont worden. Ende de
Priester sal de plage besien: ende hy sal
't gene dat de plage heeft/ seuen dagen
doen opsuyten. Daer na sal hy op den se-
unden dach de plage besien/ so de plage
uptgesheyt is aen het kleet/ ofte aen
den scheer-dzaet/ of aen den inslach/ ofte aen
het bel/ tot wat werck dat bel soude mo-
gen gemaecht zijn/ die plage is eene kna-
gende melaetsheyt/ het is onreyn. Daer-
om sal hy dat kleet/ ofte die werpte/ ofte
dien inslach van wollen/ ofte van lijnen/
ofte alle bellencupgh/daer in die plage sal
hy verblijven: want het is eene knagen-
de melaetsheyt/ 't sal niet meer verstant
worden. Doch indien de Priester sal sien/
dat/ siet/ de plage aen het kleet/ ofte aen den

schoor-dzaet/ ofte aen den inslach/ ofte aen
eenich bellencupgh niet uptgesheyt en is:
Soo sal de Priester gebieden/ datmen het
gene/ daer aen die plage is/ wassche/ ende
hy sal dat andermael seuen dagen doen op-
suyten. Als de Priester na dat het ge-
wasschen is/ de plage sal besien hebben/
dat/ siet/ de plage hare gedaente niet ver-
andert en heeft/ ende de plage niet uptge-
sheyt en is/ het is onreyn/ ghy sult het
met den vtere verbanden: het is eene in-
gravinge aen sijn achterste/ ofte/ aen sijn
voortste zijde. Indien nu de Priester
mercken sal/ dat/ siet/ die plage/ na dat se
sal gewasschen zijn/ ingetrocken is: dan
sal hyse van het kleet/ ofte van het bel/
ofte van den scheer-dzaet/ of van den in-
slach af-scheuren. Maer soose noch aen
het kleet/ ofte aen den scheer-dzaet/ ofte
aen den inslach/ ofte aen eenich bellencup-
gh gesien woort/ het is upthotende/ me-
laetsheyt: ghy sult het gene daer aen de
plage is/ met vter verbanden. Maer het
kleet/ ofte de werpte/ ofte den inslach/ of-
te alle bellencupgh/ dat ghy gewasschen sult
hebben/ als de plage daer van gewelen sal
zijn/ dat sal andermael gewasschen worden/
ende het sal repn zijn. Dit is de Wet van
de plaghe der melaetsheyt/ van een wollen
ofte linnen kleet/ ofte eene werpte/ ofte ee-
nen in slach/ ofte alle bellencupgh/ om dat
reyn te verklaren/ ofte onreyn te verklaren.

Het xiiij. Capittel.

Wetten van de reyniginge eenes melaetschen/
vl. 1. Sec. van de Ceremonien daer in te on-
derhouden. 3. ende de offerhanden, met de
aenhackfelen van dien voor de rieke, 10.
ende voor de arme, 21. van de melaetsheyt
der Huysen, ende der teekenen, 33. dewel-
ke men de selve moeste kennen, 35. van de
wijse om die te reynigen, 49. Besluit des-
ses, ende des voorgaenden Capitels, 51.

Der na sprach de H. G. E. tot
Mose/ seggende: Dit sal de Wet
der melaetschen zijn ten dage sijner reyni-
ginge: a. Dat hy tot den Priester sal ge-
bracht worden. Ende de Priester sal
bupten den leger gaen: als de Priester
mercken sal/ dat/ siet/ die plage der melaets-
heyt van den melaetschen genesen is/
Soo sal de Priester gebieden/ dat men
hoort hem/ die te reynigen sal zijn/ twee le-
vendige repne vogelen neme: mit gaders
cederen-hout/ ende scharlaken/ ende psoy.
De Priester sal oock gebieden/ dat men
den eenen vogel slachte/ in een acden bat
over levendich water. Dien levendigen
vogel sal hy nemen/ende het cederen-hout/
ende het scharlaken/ ende den psoy: ende
sal die/ ende den levendigen vogel doppen
in het bloed des vogels die over het leben-
digh water geslacht is. Ende hy sal over
hem/ die van de melaetsheyt te reynigen
is/ seuenmael suzengen: daer na sal hy hem
reyn verklaren/ ende den levendigen vogel
in 't open veldt blieden laten. Wie nu te
reynigen is/ sal sijne kleederen wasschen/
ende al sijn hapt af-scheeren/ ende hem in 't
water afwasschen/ so sal hy repn zijn/ daer
na sal hy in 't leger komen: maer sal bupten
sijne tente seuen dagen blieden. En 't sal
ten seunden dage geschieden/ dat hy al sijn
hapt sal afscheeren/ sijn hoofte/ ende sijn
baert/ ende de wijngaertuwen sijn oogen/
ja al sijn hapt sal hy afscheeren/ ende sal
sijne kleederen wasschen/ ende sijn bleesch
met water baden/ so sal hy repn zijn. En op
de achtste dach sal hy twee volcomene lam-
men/ en een jaerig volcomen schaep nemen/
mit gaders drie tiende melbloeme te suys-
offer/ met olve gemengt/ en eenen vogel olve-
offer.

Thze.
A. 15.

Mat.
8. 4.
Mar. 1.
44.
Luc. 5.
14.
ende 17.
14.

De Prie-

VVerten vande-

Leviticus, Cap. xiiij.

Melaetscheys

De Priester nu die de reynighe doet / sal den man die te reynigen is / ende die dingen stellen / dooz het aenghesicht des **Y E E E** aen de deure van de Tente der **T** samenkomst. Ende de Priester sal dat een **L** am nemen / ende 't selve offeren tot een **b**Exo-29 schult-offer met den **L**og olie: **b** ende sal die ten beweegh-offer dooz het aenghesicht des **Y E E E** bewegen. Daer nae sal hy dat **L**am slachten in de plaetse daer men het sond-offer / ende het brand-offer slacht in de **e**Job-7 heilige plaetse: want het schult-offer / **e** ge-7 lijck het sond-offer / is dooz den Priester / het is eene heyligheden der heyligheden.

Ende de Priester sal van het bloed des schult-offers nemen / het welke de Priester doen sal op het laphen der rechter oore des genen die te reynigen is / ende op den dupm sijner rechter handt / ende op den grooten tee sijnes rechteren voets. De Priester sal oock uyt den **L**og der olie nemen: ende salse op des Priesters stincher handt gieten. Dan sal de Priester sijnen rechteren vinger in doppen / nemende van die olie die in sijne stincher handt is: ende sal met sijnen vingher van die olie seivenmael **sp**renghen dooz het aenghesicht des **Y E E E**.

Ende van het oberige der selver olie / die in sijne handt sal zijn / sal de Priester doen op het laphen / der rechter oore des genen die te reynigen is / ende op den dupm sijner rechter handt / ende op den grooten tee sijnes rechteren voets: hoben op het bloed des schult-offers. Dat noch overgebleven sal zijn van die olie / die inde handt des Priesters gheweest is / sal hy doen op het hoof des genen die te reynighen is: soo sal de Priester ober hem verfoeninghe doen dooz het aenghesicht des **Y E E E**.

De Priester sal oock het sond-offer bereyden / ende dooz hem / die van sijne onreynicheit te reynigen is / verfoeninghe doen: ende daer nae sal hy het brand-offer slachten. Ende de Priester sal dat brand-offer / ende dat **sp**ys-offer op den altaer offeren: soo sal de Priester de verfoeninghe dooz hem doen / ende hy sal reyn zijn. Maer indien hy arm is / ende sijne handt dat niet en bereydt / so sal hy een **L**am ten schult-offer / ter beweeginghe nemen / om dooz hem verfoeninghe te doen: daer toe een tiende meelbloeme met olie gemengt te **sp**ys-offer / en een **L**og olie: **mitsgaders** twee totelduppen / ofte twee jonge duppen / die sijne handt bereyden sal: welcker eene ten sondoffter / en eene te brand-offer zijn sal. En hy sal die ten achtste daeghe sijner reyniginge tot den Priester brengen: nae de deure der tente der **T** samenkomst dooz het aengesicht des **Y E E E**.

Ende de Priester sal het **L**am des schult-offers / ende den **L**og der olie nemen: ende de Priester sal die ten beweegh-offer dooz het aenghesicht des **Y E E E** bewegen.

Daer nae sal hy het **L**am des schult-offers slachten / ende de Priester sal van het bloed des schult-offers nemen / ende doen op het rechter oorzlaphen des genen die te reynighen is / ende op den dupm sijner rechter handt / ende op den grooten tee sijnes rechteren voets. Oock sal de Priester van die olie / op des Priesters stincher handt gieten. Daer nae sal de Priester met sijnen rechteren vinger van die olie / die op sijne stincher handt is / **sp**renghen: seivenmael dooz het aenghesicht des **Y E E E**.

Ende de Priester sal van de olie / die op sijne handt is / doen aen het laphen der rechter oore des genen / die te reynighen is / ende aen den dupm sijner rechter handt / ende aen den grooten tee sijnes rechteren voets / op de plaetse van het bloed des schult-offers.

Ende het overgebleven van de olie / die

inde handt des Priesters is / sal hy doen op het hoof des genen / die te reynigen is: om de verfoeninghe dooz hem te doen: dooz het aenghesicht des **Y E E E**.

Daer nae sal hy de eene vande totelduppen / ofte hande jonge duppen bereyden / van 't gene sijne handt bereydt sal hebben. Van 't gene sijne handt bereydt sal hebben / sal het eene ten sondoffter / ende het eene ten brandoffter zijn / hoben het **sp**ys-offer: so sal de Priester dooz hem / die te reynigen is / verfoeninghe doen dooz het aengesicht des **Y E E E**.

Die is de Wet des genen / inden welcken de plaghe der melaetscheit sal zijn / wiens handt in sijne reynighe [dat] niet en sal bereydt hebben. Woorder **sp**rac de **Y E E E** tot **M**ose / ende tot **A**aron / segghende: **A**ls ghy sult ghekomen zijn in 't land van Canaan / het welke ick u tot besittinghe gheben sal: ende ick de plaghe der melaetscheit aen eenen huise van het landt uwer besittinge sal ghegeben hebben: **S**oo sal hy / wiens dat huys is / komen / ende den Priester te kennen gheben / seggende: **H**et schijnt my / als offer eene plage in 't huys ware. Ende de Priester sal gebieden / datse dat huys ruymen / al eer de Priester komt / om die plaghe te besien / op dat niet al / wat in dat huys is / onreyn en woorder: ende daer nae sal de Priester komen / om dat huys te besien. **A**ls hy die plaghe besien sal / dat / fier / die plage aen de wanden van dat huys / zijn groenachtige / ofte roodachtige huylkens / ende haer aensten-leger is: dan die wandt. De Priester sal upt dat huys upt-gaen aen de deure: van 't selve huys: ende hy sal dat huys seiven daghen doen toe-rupen. Daer nae sal de Priester op den seiven dach wederkeren: indien hy mercken sal / dat / fier / die plaghe aen de wanden van dat huys uptghehept is: **S**o sal de Priester gebieden / datse de steenen / in welke die plaghe is / uptzekender ende de selve toe-rupen der stadt werpen / aen eene onreyn plaetse. Ende dat huys sal hy ontrent van binnen doen schabben / ende sulen het stof / datse afschabben hebben / toe-rupen der stadt aen eene onreyn plaetse uptstozten. Daer nae sulense andere steenen nemen / ende in ghener steenen plaetse brengen: ende men sal ander leem nemen / ende dat huys bestrycken. **M**aer indien die plaghe wederkeret: ende in dat huys uptbort / nae datmen de steenen uptghehoeken heeft: ende nae het afschabben van het huys / ende nae dat het sal bestrycken zijn: **S**oo sal de Priester komen / als hy nu sal mercken / dat / fier / die plaghe aen dat huys uptghehept is / het is eene knagende melaetscheit in dat huys / het is onreyn.

Daerom salmen dat huys / sijne steenen / ende syn hout eben afbreken / mitsgaders al het leem van het selve huys: ende men sal 't toe-rupen der stadt uptbreken aen eene onreyn plaetse. Ende die in dat huys gaet ten eenigen daghe / al sinen het selve sal toegesloten hebben: sal onreyn zijn tot aen den abont. Die oock in dat huys te slapen licht / sal sijne kleederen wasschen / inghelichs die in dat huys eet / sal sijne kleederen wasschen. **M**aer als de Priester sal weder ingegaen zijn / ende sal mercken / dat / fier / die plage aen dat huys niet uptghehept en is / nae dat huys sal bestrycken zijn: soo sal de Priester dat huys reyn verklaren / denijle die plaghe gheneesen is.

Daer nae sal hy om dat huys te ontfondighen / twee vogelkens nemen: mitsgaders eederen-hout / ende scharlaken / ende **sp**oy. Ende hy sal den eenen voghel slachten in een aerden vat / over levendich water.

Van sal hy dat wederen-hout / ende die

Reyniginge.

Het III. Boeck Mosis. Cap. xv.

Fol. 43

psop/ende het scharlaken/ ende den lebendigen vogel nemen/ende sal die in het bloet des geslachten voghels/ende in het lebende water dopen: ende hy sal dat hups sevensmael heysingen. So sal hy dat hups ontsondighen met het bloet des voghels/ ende met dat lebendigh water: ende met den lebendigen vogel/ ende met dat cederenhout/ ende met den psop/ ende met het scharlaken. Den lebendigen vogel nu sal hy tot blypen der stadt in's open velt laten vliegen: so sal hy ober het hups verfoeninghe doen/ende het al rein zijn. Dit is de wet booz alle plage der Melactshept/ende booz Schurfshept. Ende booz Melactshept der klederen ende der hupsen. Mitsgaders booz Geswel/ende booz Gesweer/ende booz Blasen. Om te leeren/ in welken dage pet onreyn/ende in welke daghe pet reyn is: Dit is de Wet der melactshept.

Het xv. Capittel.

Wetten rakende de zaer-vloeyende mannen, ofte door swacheyt, en seckte, v. l. 1. &c. ofte inden laep, 16. 17. 18. ende der vrouwen, die de maenstonden hebben, ofte ordinaerlic, 19. ofte extra-ordinaerlic, 25. met hare reynighe, 29. ende eene vermaninge tot reynicheyt, 31. Waer op volghet het besluit des Capittels, 32.

Voorder sprack de HEEER tot Moyses/ende tot Aaron/seggender: Spracacht tot de kinderen Israels/ende segt tot hen/ Een vader man/ als hy bloeyende sal zijn: apt sinen vleesche/ sal an sinen vloet onreyn zijn. Dit nu sal sijne onreynicheyt: om sinen vloet zijn: So sijn vleesch sinen vloet opschebert/ ofse sijn vleesch van sinen vloet sich verstoep/ dat is sijne onreynicheyt. Alle leghet/ daer op/ die de vloet heeft/ sal liggeren/ sal onreyn zijn: ende alle tuch/ daer op hy sal sitten/ sal onreyn zijn. Een puer oock/ die sinen leger sal aenroeren: sal sijne klederen wasschen/ ende sich met water baden/ ende sal onreyn zijn tot aen den abont. Ende die op dat tuch sit/ daer op hy/ die den vloet heeft/ gheseten sal hebben/ sal sijne klederen wasschen/ ende sich met water baden/ ende sal onreyn zijn tot aen den abont. En die her vleesch des genen/ die den vloet heeft/ aenroert/ sal sijne klederen wasschen/ ende sich met water baden/ ende onreyn zijn tot aen den abont. Als oock hy/ die den vloet heeft/ op eenen repnen sal ghesvogen hebben: dan sal hy sijne klederen wasschen/ ende sal sich met water baden/ ende onreyn zijn tot aen den abont. Inghelijck sal sabel/ daer op hy/ die den vloet heeft/ sal ghereden hebben/ sal onreyn zijn. Ende al die puer aenroert/ dat onder hem sal geweest zijn/ sal onreyn zijn tot aen den abont: ende die het selve draeghet/ sal sijne klederen wasschen/ ende sich met water baden/ ende onreyn zijn tot aen den abont. Waer toe een puer dien hy/ die de vloet heeft/ sal aengheroert hebben/ sonder sijne handen met water ghespoelt te hebben: die sal sijne klederen wasschen/ ende sich met water baden/ ende onreyn zijn tot aen den abont. Oock het aerdend dat/ het welcke hy/ die den vloet heeft/ sal aengeroert hebben/ sal gebroken worden: maer alle honten dat sal met water ghespoelt worden. Als hy nu die den vloet heeft/ van sinen vloet gereynigh: sal zijn/ soo sal hy tot sijner reynighe sevensdagen booz sich tellen/ ende sijne klederen wasschen: ende hy sal sijn vleesch met lebendigh water baden/ so sal hy reyn zijn. Ende ten achtsten dage sal hy booz sich

twee toztel-dupben/ ofte twee jonghe dupben nemen: ende sal booz het aenghesicht des HEEER/ aen de deure der Tent der samen-komste komen/ ende salse den Priester geben. Ende de Priester sal die bereyden/ eene ten sond-offer/ ende eene ten brand-offer: soo sal de Priester ober hem booz t' aenghesicht des HEEER/ van wegen sinen bloet/ verfoeninghe doen.

16 Voorder een man als van hem het zaet des hylighens sal upghegaen zijn/ die sal sijn gantsche vleesch met water baden/ ende onreyn zijn tot aen den abont. Oock alle kleet/ende alle bel/ aen het welcke het zaet des hylighens wesen sal: dat sal met water ghewasschen worden/ ende onreyn zijn tot aen den abont. Mitsgaders de vrouwe/ als een man met het zaet des hylighens hy haer ghelegen sal hebben: daerom sullense sich met water baden/ ende onreyn zijn tot aen den abont. Maer als eene vrouwe bloeyende sijn sal/ zijnde haren vloet van vloet in haren vleesche: soo salse sevensdagen in hare affonderinge zijn/ende al wise aenroert/ sal onreyn zijn tot aen den abont.

20 Ende al t' gene/ daer op sy in hare affonderinge sal gelegen hebben/ sal onreyn zijn: mitsgaders alles/ waer op sy sal gheseten hebben/ sal onreyn zijn. Ende al die haren leger aenroert: sal sijne klederen wasschen/ ende sich met water baden/ ende onreyn zijn tot aen den abont. Oock al die eenich tuch/ daer op sy gheseten sal hebben/ aenroert: sal sijne klederen wasschen/ ende sich met water baden/ ende onreyn zijn tot aen den abont. Sels indien het op den leger geweest sal zijn/ ofte op het tuch/ daer op sy sal/ als hy dat aenroert/ hy sal onreyn zijn tot aen den abont. Inghelijck so permant sekerlich hy haer gelegen heeft/ dat hare affonderinge op hem sy/ so sal hy sevensdagen onreyn zijn: daer toe alle leger/ daer op hy sal gelegen hebben/ sal onreyn zijn.

25 Wanneer oock een vrouwe deel daghen blypen den tijt harer affonderinge van den vloet hares bloets bloeyen sal/ ofse wanneer sy bloeyen sal boven hare affonderinge: sy sal alle de daghen des bloets harer onreynicheyt/ als in de dagen harer affonderinge onreyn zijn. Alle leger/ daer op sy alle dagen hares bloets gheleghe sal hebben/ sal haer sijn als het leger harer affonderinge: ende alle tuch/ daer op sy sal gheseten hebben/ sal onreyn zijn/ na de onreynicheyt harer affonderinge. Ende so wie die dingen aenroert/ sal onreyn zijn: daerom sal hy sijne klederen wasschen/ ende sich met water baden/ ende onreyn zijn tot aen den abont.

28 Maer als sy van haren vloet reyn wort: dan salse booz haer sevensdagen tellen/ende daer na false reyn zijn. En op den achtsten dach/ false booz haer twee tozteldupben/ ofte twee jonge dupben nemen/ sy sal die tot de Priester brengen/ aen de deure der tente der samen-komste. Dan sal de Priester eene ten sond-offer/ende eene ten brand-offer bereyden: ende de Priester sal booz haer van den vloet harer onreynicheyt verfoeninghe doen booz het aenghesicht des HEEER.

31 Also sult ghy de kinderen Israels affonderden van hare onreynicheyt: op datse in hare onreynicheyt niet en sterben/ als sy in den Tabernakel/ die in t' midden van hen is/ verontreynighen souden. Dit is de Wet des genen die de vloet heeft/ende van den welcken het zaet der hylighe upgaet/ so dat hy daer booz onreyn wort.

33 Mitsgaders eenen swacher vrouwe in hare affonderinge/ende des genen die van sinen vloet is bloeyende/ booz een man/ende booz een wijf: ende booz een man/ die hy eens onreyn sal gelegen hebben.

b Ond. 18. 19

c Matt. 9. 20.

b Job. 6. 11.

Twee Bocken.

Leviticus, Cap. xvj.

Verfoeninge.

Het xvj. Capittel.

Godt beveelt den Overpriester in het Heylichdom te gaen, om eene algemeene verfoeninge te doen, v. 1, &c. met een bericht wanneer, ende waer mede hy dat doen sal. 3. ende na wat order in het offeren, ende het bedienen van andere Ceremonien, die hier in't lange beschreven worden. 6. Waer by dan komt een voorschrift van den schuldigen plicht des gheheelen volcx. 29. met deses capittels beslyt. 14.

Ende de **HEERE** spzack tot Moſe: **1** a na dat de twee ſonen **Marons** geſto-
a **Bob.** 10 den waren: als ſp hen ghenaderet hadden
1. 2 booz het aengheſicht des **HEERE** / ende
geſtozen waren. De **HEERE** dan ſep-
2 de tot Moſe / ſpzeckt tot uwen broeder
b **Ero.** 30 **Maron** / h dat hy niet t'aller tijt en gae in
het heylighe / binnen den boozhanck / booz
10 het verſoendeckſel / dat op de Arke is / op
d **Yeb.** 9. 7 dat hy niet en ſterbe / want ich in eene
wolcke op het verſoendeckſel verſchijne.

Wier mede ſal **Maron** in dat heylighe **3**
gaen / met eenen barre / eenen jonghen cun-
ten ſond-offer / ende eenen ram ten brand-
offer. Hy ſal den heylighen linnen rock **4**
aen doen / ende een linnen onder bzoek ſal
aen ſijnen bleefſche zijn / ende met eenen lin-
nen gozdel ſal hy hem gozden / ende met den
linnen hoer bedecken: dit zijn heylighe klee-
deren / daerom ſal hy zijn bleefſch met water
baden / als hy ſe ſal aendoen. Ende van de **5**
vergaderinge der kinderen **Iſraels** ſal hy
nemen twee gepren-bocken ten ſond-offer:
ende eenen ram ten brand-offer. Waer na **6**
ſal **Maron** den barre des ſond-offers / die
booz hem ſal zijn / offeren: ende ſal c booz
c **Yeb.** 7 ſich / ende booz ſijn hups verfoeninge doen.
27. 28 Hy ſal oock bepde de bocken nemen: ende **7**
hy ſal die ſtellen booz het aengheſicht des
HEERE / aen de deure der Tente der
t'ſamen-komſte. Ende **Maron** ſal de lo-
8 ren oer die twee bocken wierpen: een lot
booz den **HEERE** / ende een lot booz
den wech-gaenden bock. Dan ſal **Maron** **9**
den bock / op den welken het lot booz den
HEERE ſal ghekomen zijn / toebzenghen:
ende ſal hem ten ſond-offer maken. Maer **10**
den bock op den welken het lot ſal gheko-
men zijn / om eenen wech-gaenden bock te
zijn / ſal levendich booz het aengheſicht des
HEERE / gheſteit wozen / om booz hem
verfoeninge te doen: op datmen hem als
eenen wech-gaenden bock na de woefſtjine
uplate. **Maron** dan ſal den barre des ſond-
11 offers / die booz hem ſelven ſal zijn / toebzeng-
ghen: ende booz hem ſelven / ende booz ſijn
hups verfoeninge doen: ende ſal den bar-
re des ſond-offers / die booz hem ſelven ſal
zijn / ſlachten. Hy ſal oock een wieroock **12**
dat bol vperighe helen nemen van den al-
taer / van booz het aengheſicht des **HEERE** /
ende ſijne handen vol reuck-werckis
van wel-riekende ſpecerpen / klepen geſto-
13 ten: ende hy ſal t'binnen den booz-hanck
dragen. Ende hy ſal dat reuck-werck op
het vper legghen booz het aengheſicht des
HEERE / op dat de nebel des reuck-
14 werckis het verſoen-deckſel / het welcke is
op het ghetuygniffe / bedecke / ende dat hy
niet en ſterbe. d Ende hy ſal banden bloe-
15 de des barren nemen / ende ſal met ſijnen
b **Yeb.** 9. 9 binger op het verſoen-deckſel ooftmaert
25 ſpzinghen: ende booz dat verſoen-deckſel
ende 10 ſal hy ſeben-mael met ſijnen binger van dat
4 bloet ſpzinghen. Waer na ſal hy den bock
des ſond-offers / die booz het volck ſal zijn /
ſlachten / ende ſal ſijn bloedt tot binnen in
den booz-hanck draghen: ende ſal met ſijn
bloedt doen / ghelyck als hy met het bloedt
des barren ghebden heeft / ende ſal dat

ſpzingen / op het verſoen-deckſel / ende booz **16**
het verſoen-deckſel. Soo ſal hy booz het
heylighe van weghen de onreynigheden der
kinderen **Iſraels** / ende van weghen hare
overtredinghen na alle hare ſonden ver-
foeninge doen: ende alſoo ſal hy doen aen
de Tente der t'ſamen-komſte / welcke met
hen woont in t' midden harer onreynighe-
17 den. Ende geen menſche en ſal inde Ten-
te der t'ſamen-komſte zijn / als hy ſal in-
gaen / om in het heylighe verfoeninge te
doen / tot dat hy ſal upthomen: alſoo ſal hy
verfoeninge doen booz hem ſelven / ende
booz ſijn hups / ende booz de ghehele ghe-
18 meinte **Iſraels**. Waer na ſal hy tot den
altaer / die booz het aengheſicht des **HEERE** /
ende is / upthomen / ende verfoeninge booz
den ſelven doen: ende hy ſal van het bloet
des barren / ende van het bloedt des bocks
nemen / ende doen t'ontom op de hoozen
19 des altaers. Ende hy ſal daer op van dat
bloedt met ſijnen binger ſeben-mael ſpzing-
ghen: ende hy ſal dien repnigen / ende heyl-
ighen van de onreynigheden der kinderen
20 **Iſraels**. Als hy nu ſal ge-ynicht heb-
ben van het heylighe / ende de Tente der
t'ſamen-komſte / ende den altaer te verſoe-
nen: ſoo ſal hy dien levendighen bock coe-
21 bzingen. Ende **Maron** ſal bepde ſijne han-
den op het hooft des levendighen bocks leg-
gen / ende ſal daer op alle de angherechtig-
heden der kinderen **Iſraels** / ende alle hare
overtredinghen / na alle hare ſonden / belij-
den: ende hy ſal die op het hooft des bocks
legghen / ende ſal hem booz de handt eens
mans / die booz handen is / na de woefſtjine
22 upt laten. Alſoo ſal die bock op hem alle
hare ongherechti gheden in een afgeſondert
landt wech draghen: ende hy ſal dien bock
23 inde woefſtjine uplaten. Daer na ſal **Mar-
ron** komen inde Tente der t'ſamen-komſte /
ende ſal de linnen klederen upt-doen die
hy aengheaden hadde / als hy in het heylighe
24 ge ginck / ende hy ſal ſe daer laten. Ende
hy ſal ſijn bleefſch in de heylighe plaetſe
met water baden / ende ſijne klederen aen-
doen: dan ſal hy uptgaen / ende ſijn brand-
offer / ende het brand-offer des volckis be-
reiden / ende booz hem / ende booz het volck
25 verfoeninge doen. Oock ſal hy het ver-
des ſond-offers op den altaer aenſteken.
26 Ende die den bock welcke een wech-
gaende bock was / ſal uptghelaten hebben /
ſal ſijne klederen waſſchen / ende ſijn
bleefſch met water baden: ende daer na ſal
27 hy in het leggher komen. Maer den barre
des ſond-offers / ende den bock des ſond-
offers / welker bloet inghebacht is / om **Yeb.** 11
verfoeninge te doen in t' heylighe / ſalmen
tot bukten den leggher upt-boeren: doch ha-
re bellen / haer bleefſch / ende haer miſt / ſal
28 lenſe met vper verhzanden. Wie nu de ſel-
be verhzandt / ſal ſijne klederen waſſchen /
ende ſijn bleefſch met water baden: ende
29 daer na ſal hy in t' leggher komen. Ende
dit ſal booz u tot een eeuwighe infectie-
ghe zijn: f **Ghy** ſult in de ſebende maent / f **Yeb.** 12
op den thienenden der maent uwe zielen her-
oortmoedighen / ende gheen werck doen in
boozlinck / noch hzeendelinck / die in t' mid-
den van u als hzeendelinck berkeert.
30 Want op dien dach ſal hy booz u ver-
foeninge doen / om u te repnigen: van
alle uwe ſonden ſult ghy booz het aenghe-
ſicht des **HEERE** gherepnhit wo-
31 den. Dat ſal u een Sabbath der ruſte
zijn / op dat ghy uwe zielen veroortmoedi-
ghet: het is ene eeuwighe infectinghe.
32 Ende de **Prieſter** / diemen gheſalft / ende
uwiens handt men ghebuit ſal hebben om
booz ſijnen vader het **Prieſter**-ampt te be-
dienen / ſal de verfoeninge doen: als hy
de

Bloedt eren. Houwelick-

Het III. Boeck Mosis. Cap. xvij. xvij. -VVetten. Fol. 44

de linne klederen/de heylige klederen/ sal
nengerockten hebben: So sal hy het heyl-
lige heylighdom versoenen/ ende de wente
der t'famen-komste/ende den Altaer sal hy
versoenen: des gelijcks booz de Priesteren/
ende booz al het volck der Gemeente/sal hy
versoeninge doen. Ende dit sal u tot eene
eemige insettinghe zijn/om booz de kinde-
ren Israels van alle hare sonden g een-
maet des iaers versoeninghe te doen: ende
men dede/ghelijck als de HEESE Moese
geboden hadde.

Het xvij. Capittel.

Wetten verbiedende yewers offerhande te
offeren, dan alleene inden Tabernakel. v.
1. &c. ende niemant anders dan alleen den
Heere, 5. geenins den Duyvelen. op straffe
van uytroeyinghe, 7. Item, verbiedende
bloet te eren, op gelijcke straffe, 10. Mif-
gaders eenich doot aen, ofte dat verscheurt
is, 15.

Voorder sprack de HEESE tot Mo-
se/seggende: Sprack tot Nacon/en-
de tot sijne sonen/ ende tot alle de kinderen
Israels/ ende seght tot hen: Dit is het
woort/ het welck de HEESE gheboden
heeft/ seggende: Een peder van het hups
Israels/die eenen os/ ofte lam/ ofte gepte
in het leger slachten sal/ ofte die (se) slach-
ten sal bukten het legher: Ende de selve
aen de deure van de wente der t'famenkom-
ste niet brenghen en sal/ om een offerhande
den HEESE booz den Tabernakel des
HEESE te offeren: het bloet sal dien
selven man toe gerekent worden/ hy heeft
bloet vergoten: daerom sal de selve man upt
het midden sijner volcks uptgeroep wor-
den: Oy dat/ wanneer de kinderen Isra-
els hare slacht-offeren brenghen/ welcke sy
op het velt slachten/darfe die den HEESE
toebrenghen/aen de deure der wente der t'fa-
men-komste tot den Priester: ende de selve
tot danck-offeren den HEESE slachten.
Ende de Priester sal het bloet op den al-
taer des HEESE/ aen de deure van de
wente der t'famen-komste sprenghen: ende
hy sal het ber aensien: dat aene lieckelike
reuchde den HEESE. Ende sy en sulen
niet meer hare slacht-offeren den Duy-
velen/die welcke sy na hoerren/offere: dat
sal hen eene ewige insettinghe zijn booz
hare geslachten. Seght dan tot hen/ Een
peder van den hups Israels/ ende vande
bzeemdelingen/die in't midden van hen als
bzeemdelingen bekeren: die een bzand of-
fer/ ofte slacht-offer sal offeren/ Ende dat
tot de deure vande wente der t'famen-kom-
ste niet en sal brenghen/ om tselve den HEE-
SE te bereyden: die selve man sal upt sijne
volcken uptgeroep worden. Ende een pe-
der upt den hups Israels/ ende upt de
bzeemdelingen/die in't midden van hen als
bzeemdelingen bekeren/ b die eenich bloet
sal ghegeten hebben/ tegen diens ziele/ die
dat bloet sal ghegeten hebben/ sal ich mijn
nenghesichte setten/ ende sal die upt het
midden hares volcks uproepen. Want de
ziel des vleesch is in het bloet/ daerom ic
set u op den altaer gegeven hebbe/ om ober
uwe zielen versoeninge te doen: want het is
het bloet/ dat booz de ziele versoeninghe
doen sal. Daerom hebbe ich den kinderen
Israels gheseyt/ Geene ziele van u en sal
bloet eren: nochte de bzeemdelinc/die als
bzeemdelinc in't midden van u bekeert/sal
bloet eren. Een peder oec vande kinderen
Israels/ende vande bzeemdelingen/die als
bzeemdelingen in't midden van hen beke-
ren/die een wild gedreue/ ofte gebogelce/

dat gegeten wort/ inde iacht ghehangen sal
hebben/die sal des selven bloet vergieten/
ende sal dat mer stof brudecken. c Want het
is de ziele van alle vleesch/ sijn bloet is
booz sijne ziele: Daerom hebbe ich den kin-
deren Israels gesept/ Ghy en sult geene
vleeschs bloet eren: want de ziele van alle
vleesch/dat is sijn bloet/ so wie dat eet/sal
uptgeroep worden. d Ende alle ziele on-
der den inboozling/ ofte onder den bzeem-
delingen/die een doot aen/of het verscheurt
de sal gegeten hebben: die sal sijne led-
ren wasschen/ ende sich mer water baden/ Eze-
ende onreyn zijn tot aen den abont/daer na
sal hy repn zijn. Maer indien hy die niet
en wasscht/ende sijn vleesch niet en baet: so
sal hy sijne ongerechtigheyt brenghen.

Het xvij. Capittel.

Wetten ordinerende den Israeliten niet te leven
na de gewoonten, ofte zeden der Egyptena-
ren, ende Canaaniten. v. 1. &c. maer na de
insettinge Gods. 4. Te schouwen de bloet-
schandige byslapingen. ende houwelicken, 6
De byslapinge met eene maestondige vrou-
we, 19. ende Overspel, 20. sijne kinderen
den Molech niet op te offeren, 21. Te ver-
foeyen alle onnatuerlike byslapinge, 22.
Met de redenen dienende tot bevestinge des-
ser Wetten, 23.

Voorder sprack de HEESE tot Mo-
se/seggende: Sprack tot de kinde-
ren Israels/ende seght tot hen: Ick ben de
HEESE uwe Godt. Ghy en sult niet
doen na de werck des Egyptischen lants/
daer in ghy ghewoont hebt: nochte na de
wercken des lants Canaan/daer hen ick
u brenghen en sult ghy niet doen/ende en sult
in hare insettingen niet wandelen. Mij-
ne rechten sult ghy doen/ ende mijne inset-
tingen sult ghy houden/ om in die te waa-
delen: Ick ben de HEESE uwe Godt.
Ja mijne insettingen/ ende mijne rechten
sult ghy houden/ a Welck mensche de selve
sal doen/die sal booz de selve leven: Ic ben a
de HEESE. Niemand en sal tot eenige
naehestaende sijnes vleeschs naederen/om
de schaemte te ontdekken: Ic ben de HEE-
SE. Ghy en sult de schaemte uwes Va-
ders/ende uwer Moeder schaemte niet ont-
decken: sy is uwe Moeder/ ghy en sult ha-
re schaemte niet ontdekken. b Ghy en sult
de schaemte der hupsbzoutwe uwers Vaders
niet ontdekken: het is de schaemte uwes
vaders. De schaemte uwer Suster/der
dochter uwes vaders/ ofte der dochter u-
wer moeder/te hups ghebozen/ ofte bukten
ghebozen/ hare schaemte en sult ghy niet
ontdecken. De schaemte der dochter uwes
soons/ ofte der dochter uwer dochter/ hare
schaemte en sult ghy niet ontdekken: want
sy zijn uwe schaemte. c De schaemte van
de dochter der hupsbzoutwe uwes vaders/
die uwen vader gebozen is/ (sy is uwe su-
ster) hare schaemte en sult ghy niet ontde-
cken. d Ghy en sult de schaemte van de Su-
ster uwes vaders niet ontdekken: sy is
uwes vaders nabestaende. Ghy en sult de
schaemte van de Suster uwer moeder niet
ontdecken: want sy is uwer moeder nae-
staende. e Ghy en sult de schaemte van den
Moeder uwes vaders niet ontdekken: tot
sijne hupsbzoutwe en sult ghy niet naderen/
sy is uwe moepe. Ghy en sult de
schaemte uwer schoon-dochter niet ont-
decken: sy is uwes soons hupsbzoutwe/ghy
en sult hare schaemte niet ontdekken.
g Ghy en sult de schaemte der hupsbzout-
we uwes vaders niet ontdekken: het is
de schaemte uwes vaders. h Ghy en h
sult de schaemte eener bzoutwe/ ende harer
f iij
doch-

Verscheydene VVetten.

Leviticus.

Cap. xix.

Godes.

dochter niet ontdekken: de dochter haves
soons / noch de dochter harer dochteren
sult ghy niet nemen / om hare schaemte te
ontdecken / sp zijn naebestaende / het is een
schandelicke daet: Ghy en sult oock
ghene vrouwe tot hare suster nemen: om
[haer] te benauwen / mits hare schaemte
niet sijn haer in hare leven te ontdekken.
i ond. 29. Doch i en sult ghy tot de vrouwe inde
afsonderinge harer onreynicheit niet nae-
deren / om hare schaemte te ontdekken.
k ond. 20. Ende ghy en sult niet liggen by uwes
naesten huysvrouwe ter bezadinge / om met
haer onreyn te worden. Ende van uwen
2. zake en sult ghy niet gheben / sin dooz be-
welen dooz [t. d. v. d. r.] te doen gaen: ende
den naem uwes Godes en sult ghy niet
ontheiligen. Ick ben de YHWH. m. 23.
2 Reg. 17. Ick ben de YHWH. m. 23.
ende 23. Ick ben de YHWH. m. 23.
ende 23. Ick ben de YHWH. m. 23.
m ond. 20. Ick ben de YHWH. m. 23.
n ond. 20. Ick ben de YHWH. m. 23.
15. 16. Ick ben de YHWH. m. 23.

Het xix. Capittel.

Vetten bevelende den Israëlieten datse sullen
heyligh zijn. v. 1. x. Vader ende Moeder
eeren / de Sabbathen onderhouden / 3. Af-
goderye schouwen / 4. De Dank-offeren
behoorlick slachten. ende ghebruycken / 5.
Den Armen gedachtigh zijn in den Oogst / 9.
Haren naesten gheen onrecht doen / nochte
buyten het gericht. nochte in't gericht. 11.
Oock in't herte hem niet regens zijn. maer
goet doen met woorden. ende wercken. 12.
rechter liefde. 17. Dingen die verscheyden
sijn. niet onder een vermengen. 19. Geene
hoererye roelaren. 20. Wanneer sy de vruch-
ten des landts Canaans souden eren. 23.
Geen bloet eten / nochte Waerfeggerye. 24.
gebruycken. 26. Geen Heydensche teekenen
van rouwe maken. 27. Nochte hare dochte-
ren tot onkuscheydt uytsetten. 29. Maer
Godt ende sijne ordinaranten in weerden
houden. 30. Niet te Waerfeggers. 31. De
Oude eeren. 32. Den vreemdelingen recht
doen. 33. Iden yeder in alle Koophande-
lingen. 35.

V. Godder / sprack de YHWH tot Mo-
se / seggende: Sprack tot de gantsche
vergaderinge der kinderen Israels / einde
abob. 11. seghe tot hem / Ghy sult heyligh zijn: want
44. Ick ben de YHWH. m. 23.

3. b. Een yeder sal sijne Moeder / ende sijnen ond. 20. 7
Vader hzeen / ende c. mijne Sabbathen 26
houden: Ick ben de YHWH. m. 23. 1 Pet. 1. 16
4. Ghy en sult u tot de Afgoden niet kee-
ren / ende d. u gene gegotene Goden maken: b. Ero. 24
5. Ick ben de YHWH. m. 23. Ende
wanneer ghy een dank-offer den YHWH. m. 23. c. Ero. 12
offeren sult: na u wel gevallen sult ghy dat
6. offeren. e. Ten daghe uwe offerens / ende Ond. 26. 2
des anderen daeghs / sal't gegeren worden:
maer wat tot op den derden dach over- d. Ero. 34
blijft / sal met den ydere verbrandt worden.
7. Ende so het op den derden dach eenigh- e. 26. 7. 16
sijn ghegeren wordt / 't is een afgrij-
lich / het en sal niet aenghenam sijn.
8. Ende so wie dat eet / sal sijne ongerechtig-
heyt draghen / om dat hy het heylighe des
YHWH. m. 23. ontheiligh heeft: daerom sal
de selve ziele up hare volcken upgedoept
9. worden. f. Als ghy oock den Oogst uwes f. Ond. 23
landts in-ooghten sult / ghy en sult den
hoock uwes belts niet gantschelic af- Deut. 24
ooghten / ende dat van uwen oogst op te sa-
10. melen is / niet opsamelen. g. Inseijch en
sult ghy uwen wijngaert niet in lesen / ende
d'afgevallene besjen van uwen wijngaert
niet opsamelen: den armen. ende den bzeem-
belinch sult ghy die oberlaten / Ick ben de
11. YHWH. m. 23. Ende ghy en sult niet g. Ero. 24
stellen: ende ghy en sult niet liegen / noch
gantschelic handelen: een peghelich teghen
12. sijnen naesten. h. Ende ghy en sult niet h. Ero. 24
balschelic by mijnen Naem sweeren: want
ghy sout den Naem uwes Godes onthei- Deut. 7.
13. ligen: Ick ben de YHWH. m. 23. Ende ghy en sult
uwen naesten niet bedriegen: herdrucken /
nochte herrooven: des i. dach. looners ar- i. Deut. 24
beys loon en sal by u. niet vernachten tot
14. aen den morgen. Ghy en sult den dooden
niet bloeken / nochte dooz het aenghesicht
des blinden gheenen aenstoot setten: maer
ghy sult dooz uwen Gode hzeen / Ick ben
15. de YHWH. m. 23. Ende ghy en sult gheen onrecht
doen in't Gerichte / k. ghy en sult het aen-
gesicht des geringen niet aen-nemen / noch-
te des grooten aenghesicht doozreeken: in
gerechtigheit sult ghy uwen naesten rich-
16. ten. l. Ghy en sult niet wandelen / als
een Wichterlapper onder uwe volcken /
Ghy en sult niet staen tegen het bloet van
17. uwe naesten / Ick ben de YHWH. m. 23. Ende ghy
en sult uwen broeder in u herte niet haten:
n. ghy sult uwen naesten. n. ghy sult uwen
18. naesten. o. Ghy en sult niet wreken / noch-
te (dooz) behouden tegen de kinderen uwes
volcks / maer p. ghy sult uwen naesten lief
hebben als u selden: Ick ben de YHWH. m. 23.
19. Ghy sult mijne insettinge houden / Ghy en
sult gheen tweedtelc aert uwer beest la-
ten t. famen te doen hebben / q. Wimen achter
en sult ghy niet met tweedtelc / [zaet] he-
zaepen. Ende een kleedt van tweedtelc
20. stoffe / dooz een vermenging / en sal aen u niet
komen. Ende wannier een man dooz hy-
tigginge des zaets by een vrouwe sal ghe-
legen hebben / die ene dienst-maeght is by
den man der maed / ende gheen tus gheloft
en is / nochte haer geene bzeheyt en is ghe-
gheben: die sullen ghegeestelt worden / sp
en sullen niet gedaet worden: want sp en
21. was niet bze gemacht. Ende hy sal sijn
schuld-offer den YHWH. m. 23. aen de deure der
Tente der t. famen. h. ghy sult gheen eenen
22. ram ten schult-offer. Ende de Priester sal
met den ram des schult-offer dooz hem over
sijne sonde / die hy ghesondicht heeft / dooz
het aenghesicht des YHWH. m. 23. beroe-
ninge doen: ende hem sal beroevinghe ghe-
schieden van sijn sonde / die hy gesondicht
23. heeft. Als ghy oock in dat land gekomen
sult sijn / ende alle geboonte ter spijse ghe-
plant

Verscheydene VVetten

Het III. Boeck Mosis. Cap. xx.

Godes.

Fol. 45

plant sult hebben / so sult ghy de dooz-hurt
daer van des selven brucht / besnijden: dize
jaeren sal 't u onbesneden zijn / daer en sal
niet van gehegeten worden. Maer in het
hierde jaer sal alle sijne brucht / een heyligh
dinch zijn / ter lofegange dooz den **YHWH**
E. Ende in het vijfde jaer sult ghy des
selven brucht eren / om het inkomen van
dien dooz u te vermeerderen: Ick ben de
YHWH uwe Godt. Ghy en sult niet
met den bloede eten: Ghy en sult op gheen
dodel gheschrey acht gheben / nochte gup-
chelepe plegen. **YHWH** en sult de hoeken
uwer hoofden niet ront afscheeren: Doch
en sult ghy de hoeken uwer baerts niet
verderben. **YHWH** en sult om een doot lie-
haem geene suijdinge in uwen vleesche ma-
ken / noch schijft eenes ingedruchten teec-
kens in u maken: Ick ben de **YHWH** E.
Ghy en sult uwe dochter niet onthepse-
gen / haer ter hoerere hondene / op dat het
lant niet en hoerere / ende het landt met
schendelicke daden verbutit worde. Ghy
sult mine Sabbathen houden / ende mijn
heylighdom sult ghy bzeesen: Ick ben de
YHWH E. **YHWH** en sult u niet keeren
tot de Waerseggere / ende tot de Duppels-
konstenaren / en soechtse niet / u met hen
beroutreynigende: Ick ben de **YHWH** E.
uwe Godt. Dooz den grauwen haren sult
ghy optaen / ende sult het aengesichte des
ouden bereeren: ende ghy sult bzeesen
dooz uwen Godt / Ick ben de **YHWH** E.
v Ende wanneer een bzeemdelinch hy u
in uwen lande / als bzeemdelinch berkeeren
sal / ghy en sult hem niet verdrucken. De
bzeemdelinch / die als bzeemdelinch hy u
berkeert / sal onder u zijn / als een indooz-
linch van u lieden: ghy sult hem lief heb-
ben / als u selven / want ghy zijt bzeemde-
lingen gheueest in Egyptenlant: Ick ben
de **YHWH** E. uwe Godt. Ghy en sult
geen onrecht doen in 't gericht / met d'el-
met 't gewichte / ofte met de mate. **YHWH**
sult eene rechte Wage hebben / rechte mreegh-
steenen / een recht Epha / ende een recht
Hin: Ick ben de **YHWH** E. uwe Godt / die
u upt Egyptenlant upghedoert hebbe.
Ende **YHWH** sult ghy alle mijne insettingen /
ende alle mijne rechten onderhouden / ende
sultse doen: Ick ben de **YHWH** E.

Het xx. Capittel.

Verhael van straffen. teghens eenighe grove
sonden, als tegen het offeren sijner kinde-
ren aan den Molech, v. t. &c. Tegen het
loopen na de Waerseggere, ende Duyvels
konstenaren, 6. Tegen het vloeken van
vader, ofte moeder, 9. Tegen overspel, 10.
Tegen eenighe bloetschanden, onnatuerlic-
ke grouwelen, ende onwettelicke byla-
pinghen, ende houwelicken, 11. Met eene
vermaninge tot de onderhoudinge der Ge-
boden Gods, 22. Ende onder andere van de
ghewoonte der Heydenen te vlieden, 23.
Van reyne, ende onreynne beesten te onder-
scheyden, 24. Vande Waerseggere, ende de
Duyvels. konstenaren te steenigen, 27.

Voorder sijack de **YHWH** E. tot Mo-
se seggende: Ghy sult ooc tot de kin-
den Israels seggen: Een peder upt de kin-
deren Israels / ofte upt de bzeemdelingen /
die in Israel / als bzeemdelingen berkeere-
ren / die van sijn zaet den Molech geuehen
sal hebben / sal sekerlich gedoot worden: het
bolck des lants sal hem met steenen steeni-
gen. Ende ick sal mijn aengesicht teghen
dien man setten: ende sal hem upt het mid-
den sijnes volcks uproepen / want hy van
sijn zaet den Molech geuehen heeft / op dat
hy mijn heylighdom ontrenpighen / ende

mijnen heylighen Naem onthepighen soude.
Ende in dien het volck des lants hare
oogen eenighsins verberghen sal van dien
man / als hy van sijn zaet den Molech sal
geuehen hebben / dattet hem niet en doode:
Doo sal ick mijn aengesicht teghen dien
man / ende tegen sijn hupsgesin setten: ende
ick sal hem / ende alle de ghene / die hem nae
hoereren / om den Molech na te hoereren /
upt het midden hares volcks uproepen.
Wanneer eene ziele is die haer tot de
b waerseggere / ende tot de Duppels-kon-
stenaren sal ghekeert hebben / om die na te
hoereren / so sal ick mijn aengesicht teghen
die ziele setten / ende salse upt het midden
hares volcks uproepen. **YHWH** E. **YHWH** E.
liget u / ende weest heyligh: want ick ben de
YHWH E. uwe Godt. Ende onverhouet
mijne insettinghen / ende doet de selue: ick
ben de **YHWH** E. die u heyligh. **YHWH** E.
pennant is / die sinen vader / ofte sijn moe-
der sal ghebloeckt hebben / die sal sekerlich
gedoot worden: hy heeft sinen vader / ofte
sijne moeder ghebloeckt / sijn bloet is op
hem. **YHWH** E. **YHWH** E. **YHWH** E. **YHWH** E.
En een man oock die met pendants
hupzouwe sal overspel ghedaen hebben /
dewijle hy met sijns naesten wijf overspel
ghedaen heeft / sal sekerlich gedoot worden /
de oberveelder / ende de oberveeldesse.
En een man / die hy sijnes vaders hup-
zouwe sal gelegen hebben / heeft sijne va-
ders schaemte ontdeckt: so heppe sullen se
kerlich ghedoot worden / haer bloet is op
hen. **YHWH** E. **YHWH** E. **YHWH** E. **YHWH** E.
Insgelicks als een man / hy sijnes
soons wijf sal ghelegghen hebben / so sullen
heppe sekerlich gedoot worden: so hebben
eene grouwelicke vermenginghe ghedaen /
haer bloet is op hen. **YHWH** E. **YHWH** E. **YHWH** E. **YHWH** E.
Wanneer oock een man hy een mans-
perfoon sal gelegen heb-
ben met vrouwelicke byligginge / so heppe
hebben eenen grouwel. gedaen: so sullen se
kerlich gedoot worden / haer bloet is op hen.
Ende wanneer een man eene vrouwe
ende hare moeder sal genomen hebben / is
een schendelicke daet: men sal hem / ende die
selue met vyere verbanden / op dat gheen
schendelicke daer in 't midden van u en
leggen: oock sult ghy lieden het beest dooden.
Alsoo wanneer eene vrouwe tot eenigh
beest genadert sal zijn / om daer mede te doen
te hebben / so sult ghy die vrouwe / ende dat
beest dooden: so sullen sekerlich ghedoot
worden / haer bloet is op hen. **YHWH** E. **YHWH** E. **YHWH** E. **YHWH** E.
Ende als een
man hy eene vrouwe die hare brantcheit
heeft / sal gelegen / ende hare schaemte ont-
deckt / hare fonteyne outbloet / ende so sel-
be de fonteyne hares bloeds ontdeckt sal
hebben: so sullen se beide upt het midden
hares volcks upgeroep worden. **YHWH** E. **YHWH** E. **YHWH** E. **YHWH** E.
Doe en sult ghy de schaemte der suster uwer
moeder / ende der suster uwer vaders niet
ontdecken: dewijle hy sijne nabestaende ont-
bloet heeft / sullen se hare ongerechtigheyt
dazagen. **YHWH** E. **YHWH** E. **YHWH** E. **YHWH** E.
Als ooc een man hy sijne moe-
der sal ghelegghen hebben / hy heeft de schaemte
sijnes ooms ontdeckt: so sullen hare sonde
dazagen / sonder hinderen sullen se sterben.
Ende wanneer een man sijns broeders
hupzouwe sal ghenomen hebben / het is
onreynigheyt: hy heeft de schaemte sijns
broeders ontdeckt / so sullen sonder hinderen

Verscheydene VVetten voor de-

Leviticus. Cap. xxj. xxij.

Priesteren.

q bob. 18 ren zijn. q Onderhouet dan alle mijne in- 12
26 feringhen/ende alle mijne rechten/ende doet
de selve: op dat u dat landt daer henen ick
u henge/om daer in te moonen/niet upt en
r bob. 18 spouwe. r Ende en wandelt niet in de in- 23
3/ 30. feringhen des volcks/ het welcke ick dooz
u aengesichte uptiverpe: want alle dese din-
gen hebben sy gedaen: daerom ben ick harer
berdierigh gewozden. Ende ick hebbe u 24
gefept/ghy sult haer landt erstlich besitten/
ende ick sal u dat geden/op dat ghy 't selve
erstlich besit/seen lant bloepende van melch/
ende hontich: ick ben de yehowehuwe God/
die u van de volckeren afgesondert hebbe.
t Deut. 10. 2. Daerom sult ghy onderschept maerken 25
t bob. 11 tusschen repne/ende onrepne beesten/ende
2. tusschen het onreyn/ende het reyn gebogel-
te: ende ghy en sult uwe zielen niet her-
foepelic maken aen de beesten/ende aen het
ghebogelte/ende aen al wat op den aerdbod-
em kruppt/het welcke ick dooz u afgeson-
dert hebbe/op dat ghy 't onreyn houdet.
Ende ghy sult my heplich zijn/want ick 26
de yehowehuwe hepligh: ende ick hebbe u
van de volckeren afgesondert/op dat ghy
mijne soudet zijn. v Als nu een man ofte 27
v Deut. 18. 10. spouwe/in sich eenen waerseggenden geest
10. sal hebben/ofte een dubbels konstenar sal
h. Sam. 28. 7. zijn/sy sullen sekerlich gedoot worden: men
sal de selve met steenen steenighen/hare
bloet is op hen.

Het xxj. Capittel.

Wetten rakende de reynigheyt der Prieste-
ren, in het treuren over de dooden, v. 1.
1. In hare houwelicken. 7. In harer doch-
teren kuyfheyt, met de straffe teghens de
selve. 8. In hoereren. 9. Van de reynicheyt
des Hoogen Priesters, inde rouwe over de
dooden. 10. In het houwelick. 13. Wet, ra-
kende de gene die het Priesterschap niet en
mochten bedienen, uyt oorake van licha-
melicke gebreucken hier verhaelt. 16. hoe-
welse mochten van het heylighe eten. 22.
maer niet inden Tabernakel dienen. 23.

D Wer na septe de yehowehuwe tot Mose: 1
Spreekt tot de yehowehuwe tot Mose: 1
Mose/ende segt tot hen: Oer eenen doo-
den sal een yehowehuwe sich niet verontrepen-
ghen onder sijne volcken. Behalven ober- 3
sijnen bloet: zijent/die hem ten naesten be-
staet: ober sijne moeder/ende ober sijnen ba-
der/ende ober sijnen soon/ende ober sijne
dochter/ende ober sijnen broeder: Ende 3
ober sijne suster/die maecht is/hem naebe-
cende/die noch geenen man toehehoort en
heeft: ober die sal hy ick verontrepenighen.

Hy en sal sich niet verontrepenighen[ober] 4
eenen Obersten onder sijne volcken/om sich
te ontheplighen. Sp en sullen op haer 5
hoofte geene haelhept maken/ende en sullen
den hoek hares baers niet afscheeren:
nachten in haren vleesche en sullen sy geene
smeden sijden. Sp sullen haren God hep- 6
lich zijn/ende den naem hares Gods en sul-
tense niet ontheplighen: want sy offeren de
bper-offeren des yehowehuwe tot Mose/ de spijse ha-
res Gods/daerom sullen sy heplich zijn.

Sp en sullen gheene spouwe nemen die 7
eene hoere/ofte ontheplighe is/nochte eene
spouwe nemen/die van haren man verstoos-
ten is/want hy is heplich sijnen Godt.
Daerom sult ghy hem heplighen/om dat hy 8
de spijse uwes Gods offert: hy sal u hep-
lich zijn/want ick ben hepligh/ ick ben de
yehowehuwe die u hepligh. Als nu eeniges 9
yehowehuwe dochter sal beginnen te hoere-
ren/sp onthepligh haren vader/met bper-
salse verbandt worden. Ende hy/die 10
hooge yehowehuwe onder sijne broederen is/op
wiens hoofte de salf-olpe ghegoten is/ende

wiens hant men gebult heeft/om die klee-
deren aen te trecken/en sal sijn hoofte niet
ontblooten/nochte sijne kleederen niet
scheuren. Hy en sal oock hy gheene doode
lichamen komen: (selfs) ober sijnen vader/
ende ober sijne moeder en sal hy sich niet
verontrepenighen. Ende upt het yehowehuwe
dom en sal hy niet uptgaen/dat hy het yehowehuwe
lichdom sijnes Gods niet en ontheplighe:
want de kroone der salf-olpe sijnes Gods
is op hem/ ick ben de yehowehuwe. Hy sal
oock eene spouwe in haren maechdom ne-
men. Eene weduwe/ofte verstoorene/ofte
ontheplighe hoere/de sulcke en sal hy niet
nemen: maer eene maeght upt sijne volcken
15 sal hy tot eene spouwe nemen. Ende hy
en sal zijn zaet onder sijne volcken niet ont-
heplighen: want ick ben de yehowehuwe/die
16 hem hepligh. Wper spzack de yehowehuwe
tot Mose/seggende: Spreekt tot Aaron/
seggende: Wie want upt wien zaden na hare
geslachten/in den welcken een gezeck sal
zijn/sal naederen om de spijse sijnes Gods
18 te offeren. Want geen man/in den welc-
ken een gezeck sal zijn/ en sal naederen:
hy 3p een blind man/ ofte kreupel/ ofte te
19 hoert/ ofte te lanch in leden: Ofte een
man/ inden welcken eene bzeuche des
boers/ ofte een bzeuche der handt sal zijn:
20 Ofte buchtich/ ofte dwerchtich sal
zijn/ ofte een bel op sijne ooge sal hebben/
ofte dwooghe schurfshept/ ofte etterighe
schurfshept/ ofte die ghebzoken sal zijn aen
21 sijn gemacht. Geen man upt den zaden Na-
rons des yehowehuwe/ inden welcken een ge-
zeck is/sal toe-treden/ om de bper-offeren
des yehowehuwe te offeren: een gezeck is
in hem/hy en sal niet toetreden/om de spij-
22 se sijnes Gods te offeren. De spijse sijn-
es Gods van de alderheplighe dingen/
ende van de heplighe dingen sal hy moghen
23 eten: Woch tot den dooz-hant en sal hy
niet komen/ende tot den altaer niet toe-tre-
den/om dat een gezeck in hem is: op dat
hy mijne yehowehuwen niet en ontheplig-
ge/want ick ben de yehowehuwe/die haer hep-
24 ligt: Ende Mose spzack (sulchs) tot Aa-
ron/ende tot sijne sonen/ende tot alle de
hinderen Israels.

Het xxij. Capittel.

Wetten aengaende de Reynigheyt der Prieste-
ren, in het eten der geheylighe dingen. On-
reyn zijnde mochten daer van niet eten, v. 1.
1. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

D Wer na spzack de yehowehuwe tot Mose/
2 seggende: Spreekt tot Aaron/ende
tot sijne sonen/datse sich van de heplighe
dingen der hinderen Israels die sy my hep-
ligen/afsonderen/op datse den Naem mijn-
er yehowehuwe niet en ontheplighen: ick
3 ben de yehowehuwe. Seght tot hen/Alle
man onder uwe gheslachten/die upt uwen
gantschen zaden tot de heplighe dinghen/die
de hinderen Israels den yehowehuwe hepli-
gen/naederen sal/als sijne onreynichept op
hem is/die selve mensche sal van dooz mijn
aenghesicht uptgheroept worden: ick ben
4 de yehowehuwe. Niemand van den zaden
Aarons die melaetsch is/ ofte eenen bloet
heeft/en sal van die heplighe dingen eten/
5

VYetten van Hooch-tijden.

Het III. Boeck Mosis. Cap. xxij.

Fol. 46

tot dat hy repn is: mitsgaders die pet a. n. roert dat onreyn is van een doode lichaem / ofte pemaent dien het a zaet der dpligginge
 a Job. 15 ontgaet. Ofte soo wie aengheroert sal 5
 2. hebben eenich krunpende ghebierre / daer
 van hy onreyn is / ofte eenen mensche / daer
 van hy onreyn is / na alle sijne onreynig-
 heidt: De mensche / dewelcke dat aen- 6
 gheroert sal hebben / die sal onreyn zijn tot
 aen den abont: ende hy en sal van die hep-
 lighe dingen niet eten / maer sal sijn vleesch
 met water baden. Als de Sonne sal on- 7
 derghedaen zijn / dan sal hy repn zijn: ende
 daer na sal hy van die heplighe dingen eten
 b Exo. 22 want dat is sijne spijs. b Het doode aen- 8
 31 ende het verscheurde en sal hy niet eten
 Job. 17 om daer mede onreyn te worden: Ick den
 15 de hEECE. Sy sullen van mijn bebel 9
 Ezer. 44 onberhouden / op datse gene soude daer ober
 31 en dragen / ende daer in sterben / als sp die
 onthelicht souden hebben: Ick den de
 hEECE / die haer heplighe. Doch en 10
 sal gheen bzeemde het heplighe eten: een
 bwoonder des Priesters / ende een dach-
 looner en sullen het heplighe niet eten.
 Wanneer dan noch de Priester eene zie- 11
 le met sijn gelt sal ghehocht hebben / die sal
 daer na eten: ende de inghebozen van sijn
 huys / die sullen van sijne spijs eten.
 Maer als des Priesters dochter eenen 12
 bzeemden man sal toe-behooren: sy en sal
 van het hef-offer der heplighe dinghen niet
 eten. Doch als des Priesters dochter 13
 eene weduwe / ofte verloofte sal zijn / ende
 gheen zaet hebben / ende tot haers vaders
 huys / c als in hare jonckheyt / sal weder-
 ghekeert zijn / soo salse van de spijs haers
 vaders eten: maer gheen bzeemde en sal
 daer van eten. Ende wanneer pemaent 14
 het heplighe doot dwalinghe sal ghegheten
 hebben: soo sal hy des selven dafne deel
 daer boven toe-doen / ende sal t den Prie-
 ster met het heplighe wedergeven: So en 15
 sullen sy niet ontheligen de heplighe din-
 gen der kinderen Israels: die sy den hEECE
 sullen gheheben hebben: Ende hen 16
 daen dragen de ongerechtigheyt der schult-
 als sy hare heplighe dinghen souden eten:
 want ick den de hEECE / die haer hep-
 licht. Voorder sprack de hEECE tot 17
 Mose / segghende: Sprac tot Aaron / 18
 ende tot sijnen jonck / ende tot alle de kin-
 den Israels / ende seght tot hen: Soo wie
 uyt den huys Israels / ende uyt de bzeem-
 delingen in Israel is / die sijne offerhande
 sal offeren na alle hare gheloften / ende na
 alle hare bzymillighe offeren / die sy den
 hEECE ten brandt-offer sullen offeren:
 Het sal na u welgheballen zijn: een vol- 19
 komen manneken / van de runderen / van de
 lammeren / ofte van de gepten. Ghy en 20
 sult niet offeren pet / daer in een ghebreck
 is: want het niet aenghenam en soude
 zijn booz u. d Ende als pemaent een 21
 dDeute. 15. 2. danck-offer den hEECE sal offeren / uyt-
 en 17. 2. sendende van de runderen / ofte van de
 schapen eene ghelofte / ofte bzymillighe of-
 fer: t sal volkomen zijn / op datter aenghe-
 nam 30 / geen ghebreck en sal daer in zijn.
 Het blinde / ofte ghebozene / ofte ber- 22
 leme: ofte watte / ofte dooghe schurft-
 heidt / ofte etterighe schurftheidt hebben-
 de: des en sult ghy den hEECE niet
 offeren: ende daer van sult ghy den
 hEECE gheen bper-offer op den altaer
 gheben. Doch eenen os / ofte kleyn bee / 23
 te lanch / ofte te vercompen in leuen / die
 sult ghy tot een bzymillighe offer bereyden /
 doch tot eene gelofte en soude het niet aen-
 genaem zijn. Het geburckte / ofte gestoo- 24
 ene / ofte gescheurde / ofte gesuebene en sult
 ghy den hEECE niet offeren: dat en

25 sult ghy in uwen lande niet doen. Ghy
 en sult oock uyt de handt des bzeemden /
 van alle dese dinghen uwen Gode gheene
 spijs offeren: want hare verhozdenheyt
 in haer is / in die selbe is ghebreck / sy en
 souden niet aenghenam zijn booz u.
 26 Voorder sprack de hEECE tot Mose /
 27 segghende: Wanneer een os / ofte lam-
 ofte gepte sal ghebozen zijn / soo sal die se-
 ben daghen onder sijne moeder zijn: daer
 na van den achtsten dagh / ende daer ober-
 sal hy aenghenam zijn / tot offerhande des
 28 bper-offers den hEECE. Ghy en sult
 oock eenen os / ofte kleyn bee / hem / ende
 sijn jonck op eenen dagh niet slachten.
 29 Ende als ghy een lof-offer den hEECE
 sult slachten / na uwen wille sult ghy
 30 het slachten. Het sal op den selven dagh
 ghegeten worden / ghy en sult daer van niet
 overlaten tot op den moghen: Ick den
 31 de hEECE. Daerom sult ghy mijne ge-
 hoden houden / ende de selbe doen: Ick den
 32 de hEECE. Ende ghy en sult mijnen
 heplighen Raem niet onthelighen / op dat
 ick in t midden der kinderen Israels ghe-
 heplicht worde: Ick den de hEECE / die
 33 u heplighe: Die u uyt Egyptenlant uyt-
 ghehoert hebbe / op dat ick u tot een Gode
 34: Ick den de hEECE.

Het xxij. Capittel.

VYetten van de Vier-dagen, ende Hooch-tijden.
 vl. i. xc. van den Sabbath, i. van het Paes-
 schen-feest, 4, 5. niet de ceremonien daer in te
 onderhouden. 9. Van het Pinxten-feest, 15.
 Van het feest der Trompetten, 24. Van het
 feest der versoeninge, 27. Van het feest der
 Loofherten, 33.

1 D Het na sprack de hEECE tot Ma-
 2 se / segghende: Sprac tot de kin-
 deren Israels / ende seght tot hen / De ghe-
 sette Hooch-tijden des hEECE / die
 welcke ghy lieden uproepen sult / sullen
 heplighe t'samen-roepinghen zijn: dese zijn
 3 mijne gesette hooch-tijden. a Des daghen
 salmen het werck doen / maer op den seben-
 den dagh is de Sabbath der ruste / eene 21. 12
 heplighe t'samen-roepinghe / geen werck en
 sult ghy doen: het is des hEECE. 13
 4 Sabbath / in alle uwe wooninghen. Dese Luc. 13-
 44 zijn de ghesette hooch-tijden des hEECE
 t'samen-roepinghen: dewelcke ghy uproepen sult op haren ghe-
 5 setten tijdt. b In de eerste maent / op den
 boerthienden der maent / tuschen twee
 abonden is des hEECE Paeschen.
 6 Ende op den vijftienden dagh der selver
 maent is het feest van de onghesuerde
 f'brooden des hEECE: seben daghen
 sult ghy onghesuerde f'brooden 1 eten.
 7 Op den eersten dagh sult ghy eene hep-
 lighe t'samen-roepinghe hebben: gheen
 8 dienst-werck en sult ghy doen: Maer ghy
 sult seben daghen bper-offer den hEECE
 offeren: op den sebenden dagh sal eene
 heplighe t'samen-roepinghe wesen / gheen
 9 dienst-werck en sult ghy doen. Ende de
 hEECE sprack tot Mose / segghende:
 10 Sprac tot de kinderen Israels / ende
 seght tot hen: Als ghy in het land sult
 gekomen zijn / het welcke ick u gheben sal /
 ende ghy sijnen oogst sult in-oogsten / dan
 sult ghy een garbe van de eerstelingen
 uwer oogst tot den Priesters bzenghen.
 11 Ende hy sal die garbe booz het aengesicht
 des hEECE bewegen / op datter booz u
 aengenaem 30: des anderen daeghs na den
 12 Sabbath sal de Priester die beweeg. Ghy
 sult oock op den dagh als ghy die garbe be-
 weghen sult / bereyden een volkomen Lam /
 dat

Hoogh-tijden. Sabbathen.

Leviticus, Cap. xxiiij.

Godts-laster.

dat een jarig in ten hant-offer den H. E. E. Ende syn spijis-offer twee tienden 13
meel-bloeme met olie ghemenght ten d'per-
offer / den H. E. E. ten lieflichen reuche-
ende syn d'anch-offer van wijn / het vierde
deel van een Vin. Ende ghy en sult geen 14
hooft / nochte gerooft hoozn / nochte groene
arven eten / tot op dien selden dagh / dat ghy
de offerhande uwes Godts sult ghebacht
hebben : het is eene eeuwige infettinghe
voor uwe gheslachten / in alle uwe woonin-
c Deut. ghen. c Daer nae sult ghy u cellen van 15
26-9. s anderen daeghs nae den Sabbath / van
den dagh dat ghy de garbe des beweegh-
offers sult ghebacht hebben / het sullen seiden
volkomene Sabbathen zijn. Tot s ander 16
ten daeghs na den sevendden Sabbath sult
ghy b'stigh dagen tellen : van sult ghy een
nieuw spijis-offer den H. E. E. offeren.
Ghy sullen sult upt uwe wooningen twee 17
beweegh-hoorden hengen / sy sullen van
twee tienden meelbloeme zijn / ghebeesemt
sullen se ghebachten worden : het zijn de eer-
stelingen den H. E. E. Ghy sult oock 18
met het hooft seiden volkomene een-jarige
lammeren / ende eenen barce / het ionck ee-
nes eunts / ende twee rammen offeren : sy
sullen den H. E. E. een hant-offer zijn /
met haer spijis-offer / ende hare d'anch-offe-
ren ten d'per-offer / [ten] lieflichen reuche-
den H. E. E. Oock sult ghy eenen 19
gepen-bock ten sond-offer / ende twee een-
jarige lammeren ten d'anch-offer vercephen.
Dan sal de Priester de selbe met het 20
hooft der eerstelingen [ten] beweegh-offer /
door het aengesicht des H. E. E. / met
de twee lammeren beweegen : sy sullen den
H. E. E. een heplich hinc zijn / door den
Priester. Ende ghy sult op dien selden 21
dach uproepen / [dat] ghy eene heplighe
t'amen-roepinghe sult hebben / geen dienst-
werck en sult ghy doen : het is een eeuwige
infettinghe in alle uwe wooningen door
d' hant. 19 uwe gheslachten. d Als ghy nu den ooght 22
9. uwes lants sult in-doghten / ghy en sult in
Deut. 24 u in-doghten den hoer des belts niet gant-
19 schelich afmaepen / ende de op'samelinge
uwer ooghts niet op'samelen : door den at-
men ende door den bzeemdelinck sult ghy se-
laten : Ick den de H. E. E. uwe Godt.
Ende de H. E. E. sprack tot Moise : 23
seggende : Sprack tot de kinderen Isra-
24 el / seggende : Ende sevendde maent / op den
29. 1. eersten der maent / sult ghy eene ruste heb-
ben / eene gedachtenisse des geclanchs / eene
heplighe t'amen-roepinghe. Geen dienst- 23
werck en sult ghy doen : maer ghy sult den
H. E. E. d'per-offer offeren. Door den 26
sprack de H. E. E. tot Moise / seggende :
27. 1. Woch op den thienenden deser sevendder 27
29. 1. maent sal de versoenddach zijn / eene heplighe
Num. 29 t'amen-roepinghe sult ghy hebben / van sult
7. ghy uwe zielen verootmoedighen / ende sult
den H. E. E. een d'per-offer offeren. Ende 28
op dien selden dagh en sult ghy geen werck
doen : want het is de Versoenddach / om ober-
u versoeninghe te doen door het aengesicht
des H. E. E. uwer Godts. Want 29
alle siele / dewelcke op dien selden dach niet
en sal verootmoedicht zijn geweest / die sal
upgheroept worden upt hare volcken.
Oock alle siele / die eenich werck op dien 30
selden dach ghedaen sal hebben / die selve
siele sal ick uyt het midden haers volcks
beiderben. Ghy en sult geen werck doen : 31
het is eene eeuwige infettinghe door uwe ge-
slachten in alle uwe wooningen. Het sal u 32
een Sabbath der ruste zijn / van sult ghy
uwe zielen verootmoedighen : op den negen-
den der maent in den about / vanden about
tot den about sult ghy uwen Sabbath ru-
sten. Ende de H. E. E. sprack tot Moise 33

34 se / seggende : Sprack tot de kinderen
Israels / seggende : Op den vijftienden 23
dach dese sevendder maent / sal het feest der
Loof-huten seiden dagen den H. E. E. zijn. Num. 29
35. Op den eersten dach sal eene heplighe
t'amen-roepinghe zijn : geen dienst-werk Deut. 16
36 en sult ghy doen : Seiden daghen sult ghy
den H. E. E. d'per-offer offeren : h op den Joh. 7
achtsten dach sult ghy eene heplighe t'amen-
roepinghe hebben / ende sult den H. E. E.
d'per-offer offeren / het is een Verboet-
dach / ghy en sult geen dienstwerck doen.
37 Dit zijn de ghesette hooch-tijden des
H. E. E. / dewelcke ghy sult uproepen /
[tot] heplighe t'amen-roepinghe : om den
H. E. E. d'per-offer / hant-offer / ende
spijis-offer / slacht-offer / ende d'anch-
offeren / elck dagelick op synen dach te offer-
38 ren. Behalven de Sabbathen des H. E. E.
d'per-offer / ende behalven uwe gaben / ende be-
halven alle uwe ghelofen / ende behalven
alle uwe b'pwillighe offeren / dewelcke ghy
39 den H. E. E. gheben sult. Woch op den
vijftienden dach der sevendder maent / als
ghy het inhomen des lants sult ingegabert
hebben / sult ghy des H. E. E. d'per-offer
seiden daghen b'reken : op den eersten dach
salder ruste zijn / ende op den achtsten dach
40 salder ruste zijn. Ende op den eersten dach
sult ghy u nemen tacken van schoon ghe-
boomte / palm-tacken ende mepen van dichte
te boomen / met beechwilligen : ende sult door
41 t' aenghesichte des H. E. E. uwe
Godts seiden daghen b'zich zijn. Ende
ghy sult dat feest den H. E. E. seiden dagen
in den jare b'reken : het is eene eeuwige
infettinghe door uwe gheslachten / inde seiden-
42 de maent sult ghy dat b'reken. Seiden da-
gen sult ghy inde loof-huten woenen : alle
inboorlinghen in Israels sullen in loof-
43 huten woenen : Op dat uwe gheslachten
doeren / dat ick de kinderen Israels in loof-
huten hebben doen woenen / als ick haer
upt Egyptenlant upghevoert hebbe : Ick
44 den de H. E. E. uwe Godt. Alsoo heeft
Moise / de ghesette hooch-tijden des
H. E. E. tot de kinderen Israels upge-
ghesproken.

Het xxiiij. Capittel.

Wetten van de olye der lampen des Taberna-
kels, ende der selver toerichtinge, v. l. 1. &c.
Van de Toonbrooden, 5. ende uyt occasie
van eenen die den naem des Heeren gelaster-
hadden, 10. Van de straffe der Godts-laste-
raren in t' ghemeyn, 13. ende der genen die
eenen mensche doodten ofte een beest, 14.
De uytvoeringhe der straffe des voorgemelden lasteraers, 23.
1. E seggende : Gebiedt den kinderen Isra-
2. els / datse tot u b'reken supbere gestootene
olijf-olpe / door den lichter / om de lampen
3 geduerighlick aen te stecken. Aaron sal die
door het aengesicht des H. E. E. ghe-
duerighlick toerichten / van den about tot
den moegen huten den doozhanch van het
getupgenisse inde Tent der t'amenkom-
ste : het is eene eeuwige infettinghe door
4 uwe gheslachten : Ick sal op den inneren
handelaer die lampen door het aengesicht
des H. E. E. / geduerighlick toerichten.
5 Ghy sult oock meel-bloeme nemen / ende
rwaelf hoeden daer van baken : van twee
6 tienden sal een hoedie zijn. Ende ghy
sultse in twee rijghen legghen / sesse in eene
rijge / op de reyne tafel / door het aengesicht
des H. E. E. Ende op elke rijge sult
ghy supberen weroock legghen : welck den
hooft ten gedenck-offer sal zijn / hemis een
d'per-offer.

Het zevende jaer, Jubel-jaer.

Het III. Boeck Mosis. Cap. xxv.

Fol. 49

hyper-offer den **Y E E E**. Op elcken 8
Sabbath-dagh ghebuerighlich salmen dat
booz hem een hepligheyt der **Y E E E** toe-
richten / dan weghen de kinderen Israels /
Exo. 29 een eenwighen verbonde. Ende a het sal 9
32. Maron ende sijner sonen zijn die dat in de
Job. 8 heplighe plaetse sullen eten : want het is
31 ho 3 hem een hepligheyt der hepligheden /
1. Sam. upr de hyper-offeren des **Y E E E** / eene
21.6. eenwige insettinge. Ende daer ginc eener 10
Mat. 12 Israeltischer vrouwen soon upt / die in't
4. midden der kinderen Israels eens Egypti-
schen mans soon was : ende de soon deser
Israeltischer / ende een Israeltisch man
enwisten in't leghe. Doe lasterde der 11
Israeltischer vrouwen soon updruchelic
den **Y E E E** / ende bloecte / daerom drach-
ten sp hem tot Mose : de naem nu sijner
moeder was Schelomich de dochter Dibzi
van de stamme Dan. Ende sp seiden hem 12
in de ghebanckenisse : op dat hen nae den
mondt des **Y E E E** verklaringhe ghe-
schieden soude. Ende des **Y E E E** spzack 13
tot Mose / seggender : Bzenght den bloec-
14 ter upt tot bukten het leghe / ende alle
die't ghehoort hebben / sullen hare handen
op syn hooft leggen : daer na sal hem de ge-
heele vergaderinge steenighen. Ende tot 15
de kinderen Israels sult ghy spzeken / seg-
ghende / een peder als hy synen Godt ghe-
bloect sal hebben / soo sal hy sijne sonde
dragen. Ende wie den naem des **Y E E** 16
E E ghelastert sal hebben / sal sekerlich
gedoot worden / de gantche vergaderinge
sal hem sekerlich steenighen : alsoo sal de
bzeemdelinck zijn / ghelijc de inboozlinck /
als hy den **Y E E E** sal gelastert hebben /
hy sal gedoot worden. Ende als pemant 17
eenighe ziele des menschen sal verlaghen
hebben : hy sal sekerlich ghedoot worden.
Maer wie de ziele van een bee sal versta- 18
gen hebben / hy sal't wedergehen ziele booz
ziele. Als oock pemant aen sinen naesten 19
een gebrack sal aengebrack hebben / ghelijc
als hy ghedaen heeft / soo sal oock aen hem
gedaen worden : Bzeuche booz bzeuche / 20
Exo. 21 b oogh booz ooghe / tant booz tant : ghelijc
als hy een gebrack eenen mensche sal aen-
Deut. 19 ghebrack hebben / so sal oock hem aenghe-
brack worden. Wie dan een bee verstaet / 21
die sal't weder geven : maer wie een mensche
Mat. 38 verstaet / die sal gedoot worden. Enet- 22
38. leu recht sult ghy hebben / so sal de bzeem-
delinck zijn / als de inboozlinck : want ich
ben de **Y E E E** mine Godt. Ende Mose 23
sepde ter de kinderen Israels / datse den
bloect tot bukten het leghe upbzengen /
ende hem met steenen steenighen souden :
ende de kinderen Israels deden / ghelijc als
de **Y E E E** Mose gheboden hadde.

Het xxv. Capitel.

Wetten van de ruste des sevenden jaers voor
het Lant, vs. 1. 30. Van het Jubel-jaer,
alle vijftigh jaren te onderhouden, 8. Van
de maniere in het koopen, ende verkoo-
pen der erfgoederen, na het getal der jaren
tot het Jubel-jaer, 14. Van het recht in
het lossen der verkochte erven, 23. Van den
woecker, ende mildigheyt aen de arme Is-
raeliten, 35. Van het recht der Hebreu-
sche slaven, hoemense koopen, handelen,
ende lossen moeste, 39.

Voort spzack de **Y E E E** tot Mose 1
aen den Bergh Sinai / segghende :
Spzecht tot de kinderen Israels / ende 2
seght tot hen / a Waanneer ghy sult gekomen
Exo. 23 zijn in dat lant / dat ich u gebe / dan sal dat
10 lant rusten / eenen Sabbath den **Y E E E**.
Des jaren sult ghy uwen acker bezaepen / 3
ende ses jaren uwen wijngaert besnijden /

ende de inkomste daer van insamelen.

4 Doch in het sevende jaer sal booz het lant
een Sabbath der ruste zijn / een Sabbath
den **Y E E E** : uwen acker en sult ghy niet
bezaepen / ende uwen wijngaert niet besnij-
5 den. Wat van selfs van uwen oogst sal
gewassen zijn / en sult ghy niet in oogsten /
ende de bzuenden uwer / affsonderinge / en sult
ghy niet affsnijden : het sal een jaer der ruste
6 booz den lande zijn. Ende de inkomste
van den Sabbath des lants sal booz u tot
spijle zijn / booz u / ende booz uwen knecht /
ende booz uwe dienmaeght / ende booz
uwen dachlooner / ende booz uwen bywoon-
der / die hy u als bzeemdelingen berkeeren /
7 Mitsgaders booz u bee / ende booz het ge-
dier / dat in uwen lande is / sal alle de in-
8 komste daer van tot vijfe zijn. Ghy sult
u oock tellen seben jaer / sebenmael
seben jaren / soo dat de dagen der seben jaer-
welken u negen en bertrigh jaer sullen zijn.
9 Daer na sult ghy in de sevende maent / op
den tienden der maent de basupne des ghe-
kants doen boozgaen : op den Wersoen-
dag sult ghy de basupne doen boozgaen in
10 uwen gantschen lande. Ende ghy sult dat
vijftighste jaer hepligen / ende bphet upt-
coepen in den lande / booz alle sijne inwoon-
deren : het sal u een Jubel-jaer zijn / ende
ghy sult wederkeeren een peder tot sijne
besittinge / ende sult wederkeeren een peder
11 tot syn gheslachte. Dit Jubel-jaer sal u
het vijftighste jaer zijn / ghy en sult niet
zaepen / nochte in oogsten / wat van selfs
daer in sal gewasse zijn / noch oock des bzu-
den ber affsonderingen in't selve affsnijden.
12 Want dat is het Jubel-jaer / het sal u
heplich zijn : ghy sult upt den delde de in-
13 komste daer van eten. Op dat Jubel-jaer
sult ghy peder wederkeeren tot zijne besit-
14 tinche. Daerom waanneer ghy aen uwen
naesten wat beplbaers verhoopen / ofte upt
de hant uwes naesten kopen sult / dat nie-
mant d'een den anderen en verdruche.
15 Da't getal der jaren / van het Jubel-jaer
af / sult ghy van uwen naesten koopen / ende
nae't getal van de jaren der inkomsten sal
16 hy't aen u verhoopen. Na de beelheyt
der jaren sult ghy synen koop vermeer-
ren / ende nae de wepnigheyt der jaren sult
ghy synen koop verminderen : want hy aen
17 het getal der inkomsten verhoopt. Dat
dan niemant synen naesten en verdruche /
maer bzeest booz uwen Godt : want ich ben
18 de **Y E E E** mine Godt. Enet doet mij-
ne insettingen / ende houdt mine rechten /
ende doet de selve : soo sult ghy seker inoo-
19 nen in den lande. Ende het lant sal sijne
bzucht gheben / ende ghy sult eten / tot der-
saders toe : ende ghy sult seker daer in
20 woonen. Ende als ghy sult seggen / Wat
sullen wy eten in den sevende jaer / siet wy
21 en sullen niet zaepen / ende onse inkomste
22 insamelen / Soo sal ich mijnen segen ghe-
bieben ober u in den seften jaer : dat het de
inkomste booz drie jaren sal boozbzengen.
23 Het achtste jaer nu sult ghy zaepen / ende
sult van de orde inkomste eten / tot het ne-
genste jaer toe : tot dat sijne inkomste inge-
24 komen is / sult ghy het oude eeren. Het lant
oock en sal niet booz altoos verhoort wor-
den / want't landt is mijne : demijne ghy
bzeemdelighen / ende bywoonders hy my
25 zigt. Daerom sult ghy inden gantschen
lande uwer besittinghe / lossinghe booz het
26 lant coelaten. Waanneer u boeder sal
beraemt zijn / ende pet van sijne besittinghe
verhoort sal hebben : soo sal syn loffer / die
hem naebestande is / komen / ende sal het
26 verhoorte sijnes boeders lossen. Ende
waanneer pemant geen loffer en sal hebben /
maer sijne handt bekomen / ende hy ghebon-
den

Lofsinge.

Leviticus. Cap. xxvj.

Beloften.

den sal hebben/soo veel genoegh is tot sijne
lofsinge: Dan sal hy de jaren sijner ver-
koopinge rekenen / ende het overschot sal
hy den man / dien hy het verkocht hadde/
weber upheeren: ende sal weder tot sijne
besittinge komen. Maer indien sijne hant
niet gebonden en heeft/dat genoegh is / om
aen hem weder upt te heeren / soo sal sijn
verkochte goet zijn in de hant van des sel-
ven koper tot het Jubel-jaer toe: maer
in het Jubel-jaer sal 't uptgaen / ende hy
sal tot sijne besittingen weder heeren.
Insgelicks/wanneer pwant een woon-
hups [in een bemuerde stadt sal verkocht
hebben / soo sal sijne lofsinghe zijn tot dat
het jaer sijner verkoopinge volkomen sal
zijn / in een vol jaer sal sijne lofsinge we-
sen. Maer ist dat het niet geloft en wort / so
tegens dat hem het geheele jaer sal ver-
bult zijn / so sal dat hups / 't welcke in die
stadt is / die eenen muur heeft / booz altoos
blijven aen hem / die dat gekocht heeft / on-
der sijne geslachten: 't sal in het Jubel-jaer
niet uptgaen. Doch de hupsen der doopen /
die rontom geenen muur en hebben / sullen
alshet belt des lants gerekent worden: daer
booz sal lofsinge zijn / ende sy sullen in het
Jubel-jaer uptgaen. Wengaende de steden
der Leviten / ende de hupsen der steden
haver besittinge / de Leviten sullen eene
eeuwige lofsinge hebben. Ende als men on-
der de Leviten lofsinge sal gedaen hebben /
so sal de koop des hupses / ende der stadt
sijner besittinge / in het Jubel-jaer upt-
gaen: want de hupsen van de steden der
Leviten zijn hare besittinge in het midden
der kinderen Israels. Doch het belt van
de booz-stadt haver steden / en sal niet ver-
kocht worden: want het is eene eeuwige
besittinge booz hen. Ende als u boeder
sal verame zijn / en sijne hant hy u wanc-
helen sal / soo sult ghy hem dast houden /
[seifs] eenen bzeembelich / ende bwoon-
der / op dat hy by u lede. Ghy en sult
b geen woeker / noch overwinste van hem
nemen / maer ghy sult bzeesen booz uwen
Deu. 23. Godt / op dat u boeder by u lede. D gelt
19 sult ghy hem niet op woeker geven: ende
Pro. 28. ghy en sult uwe spijse niet op overwinste
8. geven. Ick ben de H E E G uwe Godt /
Ecce. 18. die u upt Egypten-landt geboert hebbe / om
8. u het lande Canaan te geven / op dat ick u
ende 22. tot een Godt zy. c Wefgelijcx wanneer u
c Erod. boeder by u sal verame zijn / ende sich aen
u verkocht sal hebben / ghy en sult hem
21. niet doen dienen den dienst van een slabe:
Deu. 15. Als een dach-looner / als een bwoonder
12. sal hy by u zijn: tot het Jubel-jaer sal hy
Jer. 34. by u dienen. Dan sal hy van u uptgaen /
24. hy / ende sijne kinderen met hem: ende hy
sal tot sijn geslachte weder heeren / ende tot
de besittinge sijner vaderen weder heeren.
Want sy zijn mijne dienst-knechten / die
ick upt Egypten-landt uptgeboert hebbe:
sy en sullen niet verkocht worden / gelick-
d Ephe. men eenen slabe verkoopt. d Ghy en sult
6. 9. geene heerschapppe over hem hebben met
Col. 4. 1. wzeetheydt: maer ghy sult bzeesen booz
uwen Godt. Wengaende uwen slabe / of-
te uwe slabinne die ghy sult hebben / die
sullen van de volckeren zijn die rontom u
zijn / van die sult ghy eenen slabe / ofte sla-
binne kooppen. Ghy sultse oock kooppen
van de kinderen der bwoonderen / die by u
als bzeemdelingen verheeren / upt hen / en-
de uyt hare geslachten / die by u sullen zijn /
die sy in uwen lande sullen gewonnen heb-
ben: ende sy sullen u tot eene besittinghe
zijn. Ende ghy sult u tot besitters over
haer stellen / booz uwe kinderen na u /
op datse de besittinghe erben / ghy sultse
in eeuwichheid doen dienen: waer over

nue boeders de kinderen Israels / een
peghelelch over sijne boeder / ghy en
sult over hem geene heerschapppe hebben
47 met wzeetheydt. Ende wanneer de hant
eens bzeembelichs / ende bwoonders die
by u is / [wat] bekomen sal hebben / ende u
boeder / die by hem is / verame sal zijn: dat
hy hem aen den bzeembelich / den bwoon-
der die by u is / ofte aen den stam van 't ge-
slachte des bzeembelichs sal verkocht heb-
48 ben: Ma dat hy sich sal verkocht heb-
ben / salder lofsinge booz hem zijn / een van
49 sijne boederen sal hem lossen: Ofte sijn
oom / ofte de soon sijns ooms sal hem lossen /
ofte die upt de naeste sijnes bleefches van
sijn geslachte is / sal hem lossen: ofte herse
sijne hant wat bekomen dat hy hem seiven
50 losse. Ende hy sal met sijnen koper vele-
nen van dat jaer af dat hy sich aen hem
verkocht heeft tot het Jubel-jaer toe: al-
so dat het gelt sijner verkoopinge / sal zijn
na het getal der jaren / na de dagen eenes
51 dachlooners sal 't met hem zijn. Indien
noch vele van die jaren zijn: na die sal hy
tot sijne lofsinge van het gelt / daer booz hy
52 gekocht is / weder geven. Ende indien
der noch wepnige van die jaren overgeble-
ven zijn / tot aen het Jubel-jaer / so sal hy
met hem rekenen / na sijne jaren sal hy
53 ne lofsinge weder geven. Als een dach-
looner sal hy van jaer tot jaer by hem zijn:
men sal over hem geene heerschapppe heb-
ben met wzeetheydt booz uwen oogen.
54 Ende ist dat hy hier booz niet geloft en
wort / so sal hy in het Jubel-jaer uptgaen /
55 hy ende sijne kinderen met hem. Want de
kinderen Israels zijn my dienst-knechten /
mijne dienst-knechten zijns / die ick upt
Egypten-landt uptgeboert hebbe: Ick
ben de H E E G uwe Godt.

Het xxvj. Capittel.

Na dat Godt de afgoderye verboden / ende de
onderhoudinghe sijner Sabbathen / mitga-
ders des gheheelen Godts-dienst bevolen
heeft / v. 1. &c. Doet hy vele uytmenende
beloften / aen den gens die na sijne wet sou-
den leven. 3. Maer schrickelicke drey-
gementen tegen de overtredders der selver. 14.
Belovende nochtans den genen / die hen be-
keeren souden / genadich te zijn / ende alle
weldaden te bewijzen. 40. Met een besuyt
toonende van wien / aen wien / waer / ende
door wien dese wetten gegeven waren. 46.

1 Ghy a en sult u lieden geene Afgoden a Erod. 20. 4.
Gmaecken / nochte gesneden beelt / nochte
opgericht beelt / en sult ghy u stellen / noch-
Deut. 5. te gebedden steen in uwen lande setten /
8. en 16. om u daer booz te buigen: want ick ben
22. de H E E G uwe Godt. Mijne Sab-
bathen sult ghy houden / b ende mijn Hye-
lichdom sult ghy bzeesen: Ick ben de b Hob. 19
3 H E E G. c Indien ghy in mijne in-
30. settingen wandelen / ende mijne geboden c Deut.
4 houden / ende die doen sult: Soo sal ick
28. 2 / uwe regenen geven op haren tijt: ende het
ett. land sal sijn inkomste geven / ende het ge-
boomte des belts sal sijne vrucht geven.
5 Ende de dozsch-tijt sal u repchen tot den
wijn-oogst / ende den wijn-oogst sal repchen
tot den zaey-tijt: ende ghy sult u bwoode-
eren d tot desadens tot / ende sult seker in d Hob. 24
19
6 uwen lande woonen. Doch sal ick zbe-
e geben inden lande / e dat ghy sult te slapen
e Job 11. liggen / ende niemant zy die verschycke:
18 / 19. ende ick sal het boofse gebierte upt den lan-
de doen ophouden / ende het sweert en sal
7 booz u lant niet doozgaen. Ende ghy sult
uwe bpanken verholghen: ende sy sullen
booz u aengesichte booz het sweert ballen.
Dijve

Dreygementen tegen over- Het III. Boeck Mosis. Cap. xxvij. treders.

Fol. 48

1 Josu. **1** Wijde uyt u sullen hondert verhoelen / **8**
23. 10. ende hondert uyt u sullen thien duysent
 verhoelen: ende uwe vanden sullen dooz u
 aengesichte dooz het sweert dalen. **En** **9**
 de ick sal mp tot u warden / ende sal u
 bichbaer maeken / ende u vermenich-
 huldighen: ende mijn verbondt sal ick
 met u bevestigen. Ende ghy sult het ou-
 de / dat verouderd is / eten: ende het oude
 sult ghy van wegen het nieuwe upbrin-
 gen. **g** Ende ick sal mijnen Tabernakel **11**
2. Coz. in't midden van u setten: ende mijne ziele
6. 16. en sal van u niet walgen. Ende ick sal in
 het midden van u wandelen / ende sal u tot
 een Godt zijn: ende ghy sult mp tot een volc
 zijn. **I**ch den de **YHWH** uwe Godt / die **13**
 u upt der Egyptenare lant upgeboert heb-
 be / op dat ghy hare slabe niet en soude zijn:
 ende ick hebbe de dijsel-boomen uwe jocks
 verhoelen: ende hebbe u doen recht opgaen.
1 Deut. **1** Maer inden ghy mp niet en sult hoo-
28. 15. ren: ende alle dese geboden niet en sult doen /
Chze. Ende foo ghy mijne insettingen sult ma-
17. delich veruerten: ende so uwe ziele van mij-
Malac. ne rechten sal walgen: dat ghy niet en doet
2. 2. alle mijne geboden / om mijn verbondt te ver-
 nietigen / **Wit** sal ick u oock doen: dat ick
 ober u stellen sal Verschijninge / **Teeringe** /
 ende dooz / die de oogen verteeren: ende de
 ziele pijnighen: ghy sult oock u zaet te ver-
 geefs zaepen / ende uwe vanden sullen dat
 op eten. **Daer** toe sal ick mijn aengesichte
 tegen u lieden setten: dat ghy geslagen sult
 worden dooz het aengesichte uwer vanden:
 ende uwe haters sullen ober u heerschappye
 hebben / ende i ghy sult blieden als u nie-
 mant en veruolgt. Ende so ghy mp tot de-
1 Job. se dinghen toe noch niet hooen en sult: ick
28. 1. sal noch daer toe doen / om u seuenboudelic
 sal u sonde te tuchtigen. **Want** ick **19**
 sal de hoerbijghept uwer kracht verbe-
 ken / ende sal uwen hemel als pter maken:
 ende uwe aerde als koper. **En** uwe macht
 sal pdelich verdaen worden: ende u lant en
 sal sijne inkomste niet geuen / en 't gehoom-
 se des lants en sal sijne bucht niet geuen.
 Ende so ghy met mp [in] tegenhept wan-
 delen sult: ende mp niet en sult willen hoo-
 ren / soo sal ick ober u na uwe sonde seuen-
 boudelic slagen toe doen. **Want** ick sal **22**
 onder u senden het ghedierde des belcs / het
 welcke u verooben / ende u bee upcroepen:
 ende u verminderen sal: ende uwe wegen sul-
 len woest worden. **I**ndien ghy noch dooz **23**
 dese dingen mp niet getuchtigt en sult zijn:
 maer met mp [in] tegenhept wandelen. **So** **24**
12. Sam. sal ick ooc k met u in tegenhept wandelen:
22. 27. ende ick sal u ooc seuenboudelic ober uw
13a. 18. sonde slaen. **Want** ick sal een sweert ober **25**
26. u brengen: dat de wazake des verbonts we-
 ken sal / soo dat ghy in uwe steden vergadert
 sult worden: dan sal ick de pette in't midden
 van u senden: ende sult in de handt des v-
 ants overgegeuen worden. **Als** ick u den **26**
 straf des broots sal geboke hebben: dan sul-
 len tien wijden u bzoort in eenen oben bac-
 ken: ende sullen u bzoort by het ghewichte
 medergehen: ende ghy sult eten: maer niet
 versadight worden. **Als** ghy hierom oock **27**
 mp niet hooen en sult / maer met mp wan-
 delen sult in tegenhept. **So** sal ic oock met **28**
 u in heet grimmighe tegenhept wandelen:
 ende ick sal u oock seuenboudelic ober uwe
 sonde tuchtighen. **1** **Want** ghy sult het **29**
1 Deut. vleesch uwer sonen eten: ende het vleesch
28. 53. uwer dochteren sult ghy eten. Ende ic sal **30**
2 Reg. uwe hoochren verberden / ende in uwe son-
28. ne-beelden upcroepen / ende sal uwe doode
Chze. lichamen op de doode lichamen uwer dreck-
10. men werpen: en mijne ziele sal aen u wal-
12. 7. gen. Ende ick sal uwe steden eene woestij-
34. 7. ze maken / ende uwe Verpligdommen be-

woesten: ende ic en sal uwen liefflichen reuck
 niet riecken. **I**a ick sal dat lant verwoe-
 sten: dat uwe vanden / die daer in sullen
 woenen / hen daer ober ontfetten sullen.
33 **Daer** toe sal ick u onder de heydenen ver-
 stroepen / ende een sweert achter u uptrei-
 ken: ende u lant sal woest / ende uwe steden
34 sullen eene woestijne zijn. **Van** sal het u **Job. 27**
 lant aen sijne **u** Sabbathen een wel-geval-
 len hebben: alsoe de dagen der verwoestinge /
 en ghy sult in het lant uwer vanden zijn:
 dan sal het lant rusten: ende aen sijne **Sabb-**
35 bathen een welgeballen hebben. **Alle** de
 dagen der verwoestinge sal het ruste: ober-
 mids het niet en rustede in uwe **Sabbath-**
36 then: als ghy daer in woont. Ende aen-
 gaende de obergebleene onder u / ick sal in
 haer herte eene werctichept in de lan-
 den harer vanden laten komen: so dat het
 gerupsch eens ghedreuenen blacs haer ia-
 gen sal: ende sullen vlieden: alsoe men vliede
 dooz een sweert / ende sullen dalen / daer
37 niemant en is die jaeght. Ende sullen de
 een op den ander alg dooz het sweert dal-
 len: daer niemant en is die jaegt / ende ghy
 en sult dooz het aengesichte uwer vanden
38 niet konnen bestaen. **Maer** ghy sult om-
 komen onder de heydenen: ende het landt
39 uwer vanden sal u verteeren. Ende de
 obergebleene onder u sullen om hare on-
 gherechtichept inde landen uwer vanden
 uptreeten: ja oock om de ongerechtigheden
 harer vaderen sullen sy met hen uptreeten.
40 **Van** sullen sy hare ongerechtichept be-
 lijden: ende de ongerechtichept harer vaderen
 met hare overtredingen: daer mede sy tegen
 mp overtreden hebben: ende oock dat sy met
41 mp in tegenhept gewandelt hebben: **Wat**
 ick oock met hen in tegenhept ghewandelt /
 ende hen in het landt harer vanden ghe-
 bracht sal hebben: so van haer onbesneden
 herte gheboghen mozt: ende sy dan aen de
 straffe harer ongerechtichept een welgebal-
42 len hebben: **Van** sal ic gedencken aen mijn
 verbont [met] **Jacob:** ende oock aen mijn
 verbont [met] **Isaac:** ende ooc aen mijn ver-
 bont [met] **Abraham:** sal ick gedencken: en-
43 de aen het lant sal ick gedencken: **Als** het
 lant om harent misse sal verlaten zijn ghe-
 weest / ende aen sijne Sabbathen een wel-
 geballen ghehadt hebben: **wanneer** het om
 harent wille verwoest was: ende sy aen de
 straffe harer ongherechtichept een welghe-
 ballen sullen ghehadt hebben / daerom: en-
 de om datse mijne rechten hadden verwo-
 pen: ende hare ziele aen mijne insettingen
44 ghewalget hadde. Ende hier en boven is
 dit oock: als sy in het landt harer vanden
 sullen zijn / o sal ick haer niet veruerten /
 nochte van hen niet walgen: om een epude
 van hen te maken / vernietigende mijn ver-
 bont met hen: **want** ick den de **YHWH**
45 hare Godt. **Maer** ick sal / hen [ten be-
 sten] gedencken des verbonts der dooz-ou-
 deren / die ick upt Egyptenlande dooz de
 oogen der heydenen upgeheuert hebbe / op
 dat ick hen tot eenen Godt ware / ick den
46 de **YHWH**. **Wit** zijn die Insettinghen /
 ende die rechten: ende die Weten: welcke
 de **YHWH** ghegheuen heeft tusschen
 hem: ende tusschen de kinderen **Israels:** op
 den bergh **Sinai:** dooz de hant **Mose:**

Het xxvij. Capittel.

Weten van het lofen der Menschen, die Gode
 belooft waren, vs. 1, &c. Der Beesten, 9.
 Der huysen, 14. Des Velts, ofte der Acke-
 ren, 16. Wat dingen men niet en mochte
 beloven, ende belooft zijnde mochte lossen,
 ofte niet, 29. Van de lossing der tienden,
 so veel van de vruchten, als van het vee, 30.

o Deut.
4. 31.
Rom. 11
bf. 1. en
de 26.
etc.

Dooz

Tellingen der-

Het IIII. Boeck Mosis. Cap. I.

Stammen. Fol. 49

ringe der kinderen Israels : na hare gheslachten/na het hups harer vaderen/ in het getal der namen van alles wat manlick is/ hooft dooz hooft: Van twintich jaer out/ ende daer boven / alle die ten heppe in Israe upttrecken: die sult ghy tellen na hare heppen/ Ghy/ende Haron. Ende met u lie- den sullen zyn van peder stamme een man: die een hoofman is oher sijner vaderen hups. Dese zyn nu de namen der mannen/ die hy u staen sullen: van Ruben/Elizur/ de sone Seducur. Van Simeon/ Selumfel de sone Zurisaddai. Van Juda/ Phasson de sone Amminadab. Van Issaschar/ Petha- neel de sone Zuhur. Van Zebulon/ Eli- ab/ de sone Belon. Van de kinderen Jo- sephs: van Ephraim/ Elisama de sone Am- mihud: van Manasse/ Gamaliel de sone De- dazur. Van Benjamin/ Abidan/ de sone Gibeoni. Van Dan/ Hieser/ de sone Am- misadai. Van Aser/ Bagiel / de sone Ochjan. Van Gad/ Elisaph/ de sone De- huel. Van Naphtali/ Ahira/ de sone E- nan. Dese waren de geroepene der berga- deringe/ de Oberste der stammen harer va- deren : so waren de hoofden der dupfenden Israels. Doe namen Mose ende Haron die mannen/ welke met namen upgeducht zyn. Ende so veramelben de geheele bergaderinge op den eersten dach der tweeder maent/ ende die verklaerden hare afkomste na hare gheslachten/ na het hups harer vaderen/ in 't ghetal der namen van die twintich jaer out was/ ende daer boven/ hooft dooz hooft. Gelijck als de H E E Mose geboden hadde/ so heeft hyse ghetelt in de woestijne Sinai. So waren de sonen Rubens des Eerlygheden Israels / hare geboorten na hare gheslachten / na het hups harer vaderen : in 't getal der namen/ hooft dooz hooft/ al wat manlick was/ van twintich jaer out/ ende daer boven/ alle die ten heppe upttrocken : Ware ghetelde van de stamme Rubens waren ses-en-beertich dupsent/ ende vijf hondert. Van de sonen Simons/ hare geboorten/ na hare gheslachten/ na het hups harer vaderen/ sijne getelde/ in 't getal der namen / hooft dooz hooft/ al wat manlick was/ van twintich jaer out/ ende daer boven/ alle die ten heppe upttrocken : Ware ghetelde van de stamme Simeons waren neghen-en-vijftich dupsent/ ende drie hondert. Van de sonen Gads/ hare geboorten/ na hare gheslachten/ na het hups harer vaderen/ in 't ghetal der namen van twintich jaer out/ ende daer boven/ alle die ten heppe upttrocken / Waren hare ghetelde van den stamme Gad/ vier-en-tseventich dupsent/ ende ses hondert. Van de sonen Issaschars/ hare geboorte/ na hare gheslachten/ na 't hups harer vaderen/ in 't ghetal der namen/ van twintich jaer out/ ende daer boven/ alle die ten heppe upttrocken/ Waren hare ghetelde van den stamme Issaschar/ vier-en-vijftich dupsent / ende vier hondert. Van de sonen Zebulons/ hare geboorte/ na hare gheslachten/ na 't hups harer vaderen/ in 't ghetal der namen/ van twintich jaer out/ ende daer boven/ alle die ten heppe upttrocken/ Waren hare ghetelde van den stamme Zebulons/ seiven-en-vijftich dupsent / ende vier hondert. Van de sonen Josephs : van de sonen Ephraims / hare geboorten / na hare

gheslachten/ na het hups harer vaderen/ in 't ghetal der namen van twintich jaer out/ ende daer boven/ alle die ten heppe upttrocken/ Waren hare ghetelde van den stamme Ephraims / beertich dupsent / en vijf hondert. Van de sonen Manasses / hare geboorten na hare gheslachten / na het hups harer vaderen / in 't ghetal der namen van twintich jaer out/ ende daer boven / alle die ten heppe upttrocken/ Waren hare ghetelde van de stamme Manasses / twee-en-dertich dupsent ende twee hondert. Van de sonen Benjamins/ hare geboorten/ na hare gheslachten/ na 't hups harer vaderen/ in 't ghetal der namen van twintich jaer out/ ende daer boven/ alle die ten heppe upttrocken/ Waren hare ghetelde van den stamme Benjamins / vijf-en-dertich dupsent/ ende vier hondert. Van de sone Dans/ hare geboorten/ na hare gheslachten/ na het hups harer vaderen / in 't ghetal der namen van twintich jaer out/ ende daer boven/ alle die ten heppe upttrocken/ Waren hare getelde van den stamme Dans/ twee-en-tseftich dupsent/ ende seiven-hondert. Van de sonen Afers/ hare geboorten/ na hare gheslachten/ na het hups harer vaderen/ in 't ghetal der namen van twintich jaer out/ ende daer boven/ alle die ten heppe upttrocken/ Waren hare ghetelde van den stamme Afers/ een-en-beertich dupsent/ ende vijf hondert. [Van] de sonen Naphtali / hare geboorten/ na hare gheslachten/ na 't hups harer vaderen / in 't ghetal der namen van twintich jaer out/ ende daer boven/ alle die ten heppe upttrocken/ Waren hare ghetelde van den stamme Naphtali / drie-en-vijftich dupsent/ ende vier hondert. Dese zyn de getelde/ welke Mose getelt heeft/ ende Haron / ende de Oberste Israels : twaelf mannen waren sy/ elck een oher hec hups sijner vaderen. Alsoo waren alle de ghetelde der sonen Israels na het hups harer vaderen / van twintich jaer out/ ende daer boven/ alle die in Israel ten heppe upttrocken/ Alle de ghetelde dan waren b ses hondert dupsent/ ende drie dupsent/ ende vijf hondert/ ende vijftich. Waer de Leviten/ na den stam harer vaderen/ werden onder hen niet ghetelt. Want de H E E M hadde tot Mose ghesproken/ segghende : Alleen de stamme Levi en sult ghy niet tellen/ nochte hare somme op-nemen / onder de sonen Israels. Waer ghy / stelt de Leviten onder den Tabernakel der ghetupghenisse / ende oher alle sijne ghereetschap / ende oher alles wat daer toe behoort : so sullen den Tabernakel d'aghen / ende alle sijne ghereetschap : ende so sullen dien bedienen/ ende so sullen haer ront-om den Tabernakel leggheren. Ende als de Tabernakel sal optrecken/ de Leviten sullen den selven afnemen / ende wanneer de Tabernakel sich leggheren sal / sullen de Leviten den selven oprichten / ende de bzeemde die daer by komt sal ghedoodt worden. Ende de kinderen Israels sullen sich leggheren een pegelich by sijn leggher/ ende een pegelich by sijn baniere / na hare heppen. Waer de Leviten sullen sich leggheren rontom den Tabernakel der ghetupghenisse / op dat gheen verholghentheyt oher de vergaderinghe der kinderen Israels en zo : daerom sullen de Leviten de wacht van den Tabernakel der ghetupghenisse waerne- men. Soo deden de kinderen Israels : na alles dat de H E E Mose gheboden hadde/ so deden sy.

Exo. 38
16

Legeringe der

Numeri, Cap. ij. iij.

Stammen.

Het ij. Capittel.

Order vande legeringe der stammen rontom den Tabernakel, ende hare optreckinghe, vs. 1. &c. De Stam Iuda moeste legheren aen de Oost-zijde des Tabernakels, met Issaschar, ende Zebulon, die in het optrecken de voortocht hadden, 3. De Stam Rubens aen de Zuyt-zijde, met Simeon ende Gad, hebbende de tweede tocht, 10. De Tabernakel volchde daer na, met de Leviten, die rontom den selven hare legeringe hadden, 17. De Stam Ephraïms, met Manasse, ende Benjamin hadden de West-zijde, ende de derde tocht, 18. Dan met Aser, ende Naphthali, de Noort-zijde, ende de achtertocht, 25. Deses capittels beslyt, 32.

Ende de **Y** **E** **E** **E** **E** spzack tot **M**ose 1 ende tot **A**aron seggende: **D**e kin- 2 deren **I**sraels/sullen sich legheren/een pe- der onder sijne baniere/na de teekenen van het huys haer vaderen: cont-omme teghen ober de **T**ente der **E**samen-komste sullen sp sich legeren. **D**ie sich nu legeren sul- 3 len **O**ostwaert teghen den onganck/sal zijn de baniere des legheers van **I**uda / na hare heppen: ende **M**asseffon de sone **A**mmi- 4 nadas / sal de **O**erste der sonen van **I**uda zijn: **S**ijn hepp nu/ende hare ghetel- 5 den waeren vier-en-tseventich dupsent/ende ses hondert. **E**nde neffens hem sal sich lege- 6 ren de **S**tam **I**saschar: ende **M**athanael de sone **Z**uars sal de **O**erste der sonen **I**sas- 7 schars zijn. **S**ijn hepp nu/ende sijne ghe- 8 telde/waeren vier-en-bijstich dupsent/ende vier hondert. **D**waer toe/de **S**tam **Z**e- 9 bulons / ende **E**liab de soon **V**elons sal de **O**erste der sonen **Z**ebulons zijn. **S**ijn 10 hepp nu/ende sijne getelde waeren seiven-en-bijstich dupsent/ende vier hondert. **A**lle 11 de ghetelde des legheers van **I**uda waeren hondert dupsent / ende ses-en-tachtentich dupsent/ende vier hondert/na hare heppen: sp sullen booz aen optrecken. **D**e baniere 12 des legheers **R**ubens/na hare heppen sal teghen **E**t supden zijn: ende **E**liazar de sone **S**edeurs sal de **O**erste der sonen **R**ubens 13 zijn. **S**ijn hepp nu/ende sijne getelde/wa- 14 ren ses-en-beertich dupsent/ende vijf hondert. **E**nde neffens hem sal sich legheren 15 de **S**tam **S**imeons: ende **S**esumiel de soon **Z**urifabbai sal de **O**erste der sonen **S**ime- 16 ons zijn. **S**ijn hepp nu/ende hare ghetel- 17 den/waeren neghen-en-bijstich dupsent/ende vier hondert. **D**waer toe/de **S**tamme **G**ads: 18 ende **E**liasaph de sone **K**euels sal de **O**erste der sonen **G**ads zijn. **S**ijn hepp nu/ 19 ende hare ghetelde/waeren vijf-en-beertich dupsent/ende ses hondert en bijstich. **A**l- 20 le de ghetelde in **E**t leggher van **R**uben/waeren hondert dupsent / ende een-en-bijstich dupsent/ende vier hondert/ende bijstich na hare heppen: ende sp sullen de tweede optrecken. **D**waer na sal de **T**ente der **E**samen-komste optrecken / met het leggher der 21 **L**eviten in het midden der legeren: gelijck als se hen legheren sullen/alsoo sullen se optrecken / een pegghelich aen sijne plaetse na hare banieren. **D**e baniere des legheers 22 **E**phraïms/na hare heppen/sal tegen **E**t westen zijn: ende **E**lisama de sone **A**mmihub sal de **O**erste der sonen **E**phraïms zijn. **S**ijn hepp nu/ende hare ghetelde/waeren 19 beertich dupsent/ende vijf hondert. **E**nde 20 de neffens hem de **S**tam **M**anasses: ende **G**amaliel de sone **P**edazurs / sal de **O**erste der sonen **M**anasses zijn. **S**ijn hepp 21 nu/ende hare ghetelde/waeren twee-en-der- tich dupsent/ende twee hondert. **D**waer toe 22 de **S**tamme **B**eniamins: ende **A**hidan de sone van **G**ideoni sal de **O**erste der sonen

23 **B**eniamins zijn. **S**ijn hepp nu / ende hare ghetelde / waeren vijf-en-beertich dup- 24 sent/ende vier hondert. **A**lle de ghetel- de in **E**t leggher **E**phraïms waeren hondert ende acht dupsent/ende een hondert/na hare heppen: ende sp sullen de derde optrec- 25 ken. **D**e baniere des legheers **D**an sal teghen het noorden zijn / na hare heppen: ende de **W**hieser de sone van **A**mmisaddai sal de 26 **O**erste der sonen **D**an zijn. **S**ijn hepp nu/ende hare ghetelde / waeren twee-en-tse- 27 stich dupsent/ende seiven hondert. **E**nde neffens hem sal sich legeren de **S**tam **A**fers: ende **P**agiel / de soon **O**chmans sal de **O** 28 verste der **S**onen **A**fers zijn. **S**ijn hepp nu/ende hare ghetelde / waeren een-en-beer- 29 tich dupsent/ende vijf hondert. **D**waer toe de **S**tam **N**aphthali: ende **W**hira de sone **E**nans sal de **O**erste der sonen van **N**aph- 30 thali zijn. **S**ijn hepp nu/ende hare ghetel- de/waeren drie-en-bijstich dupsent/ende 31 vier hondert. **A**lle de ghetelde in het le- ggher van **D**an waeren hondert dupsent / en- de seiven-en-bijstich dupsent/ende ses hon- 32 dert: in **E**t achterste sullen sp optrecken/ na hare banieren. **D**ese zijn de ghetelde der kinderen **I**sraels / na het huys haer vaderen: alle de ghetelde der legheren na hare heppen/waeren a ses hondert dupsent/ 33 ende drie dupsent ende vijf hondert en vijf- 34 tich. **M**aer de **L**eviten werden niet ge- telt onder de sonen **I**sraels: b ghetelich als de **Y** **E** **E** **E** **E** **M**ose gheboden hadde. **E**nde de kinderen **I**sraels deden na al- 35 les dat de **Y** **E** **E** **E** **E** **M**ose gheboden hadde / so leggherden sp sich na hare banieren/ ende soo trocken sp op / een pegghelich na sijne ghesachten / na het huys sijner vaderen.

Het iij. Capittel.

Het gheslacht-register der Priesteren, vs. 1. &c. den welcken de **L**eviten by-gevoecht worden inde bedieninghe des Tabernakels, 5. **D**eser drie geslachten worden getelt, met aenwijfinge, so wel der plaetsen baren woonningen, by den Tabernakel, als harer ampten, 14. **D**e **E**erstgeborene der **I**sraeliten, in welker plaetse de **L**eviten komen, worden na den bevels **G**odts getelt, 40. **E**nde alsoo haer getal meerder is dan der **L**eviten, so worden de overige geloft 44. **E**nde het gelt daer van ghemaect, **A**aron, ende sijnen **S**onen ghe- 45 ven, 51.

Dit nu zijn de geboorten **A**arons / ende **M**ose / ten daghe [als] de **Y** **E** **E** **E** **E** **M**ose gesproken heeft op den berch 2 **S**inai. **E**nde dit zijn de namen der sonen **A**arons/a de eerstgebozen / **P**adab / daer na 3 **W**ihu / **E**leazar / ende **I**thamar. **D**it zijn de namen der sonen **A**arons / der **P**riesteren/die gesalft waren: welcker handt men ghebult hadde / om het **P**riester-ampt te 4 bedienen. **M**aer **P**adab / ende **W**ihu storven booz het aenghesicht des **Y** **E** **E** **E** **E** **M** / als sp hieemt vper booz het aenghesicht des **Y** **E** **E** **E** **E** **M** inde woestijne **S**inai dachten / ende hadden ghe- 5 ne kinderen: doch **E**leazar / ende **I**thamar bedienen het **P**riester-ampt booz het aenghesicht haers vaders **A**arons. **E**nde de **Y** **E** **E** **E** **E** **M** spzack tot **M**ose / segghende: 6 **D**waer den **S**tam **L**evi naederen/ende stelt hem booz het aenghesicht des **P**riesters 7 **A**arons/op dat se hem dienen: **E**nde dat se waernemen sijne wacht / ende de wacht der gheheeler vergaderinge / booz de **T**ente der **E**samen-komste: om den dienst des **T**abernakels te bedienen. **E**nde dat se alle de ghereetschap van de **T**ente der **E**samen-komste/ende de wacht der kinderen **I**sraels waer-

Geslacht-Register der-

Het IIII. Boeck Mosis. Cap. iij.

-Priesteren. Fol. 59

waernemen: om den dienst des Tabernakels te bedienen. Ghy sult dan/aen Aaron/ ende de sijne sonen/ de Leviten geven: sp zijn ge-
 9 geben: sp zijn hem gegeven/ upt de kinderen Israels. Maer Aaron ende sijne sonen sult
 10 ghy stellen/ dat sp haer Priesterschap waer-
 nemen: ende de bzeemde die naedert sal ge-
 doordt worden: Ende de HCECE sprack
 11 tot Moise/ seggende: Ende ic/ ster/ ich heb-
 12 de de Leviten upt het midden der kinderen
 Israels genomen/ in plaetse van alle eerst-
 ghebozen die de baer moeder opent/ upt de
 kinderen Israels: ende de Leviten sullen
 13 mijne zijn. Want alle eerst-gebozen is mij-
 2 ne/ van den dach/ dat ich alle eerst-geboze-
 ne in Egypten-landt sloech/ e hebbe ich my
 e Cro. 13 geheplight alle eerst-gebozen in Israel/ van
 2 de menschen/ tot de besten: sp sullen mijne
 ende 22 zijn/ ich ben de HCECE. Ende de HCECE
 23 sprack tot Moise in de woestijne Sinai/
 ende 34 seggende: Telt de sonen van Levi na het
 19 hups harer vaderen/ na hare geslachten: al
 27 wat mannelich is van een maent oudt/ ende
 28 haer hoven/ die sult ghy tellen. Ende Mo-
 16 se telde se na het bevel des HCECE: ge-
 17 lijck als hem geboden was. f Dit nu wa-
 17 ren de sonen van Levi met hare namen/ f
 f Cro. 6 Gerson/ ende Kahath/ ende Merari. En-
 16 17 de dit zijn de namen der sonen Gersons/ na
 Ond. 6 hare geslachten/ Libni/ ende Simeï. Ende
 17 de sonen Kahaths/ na hare geslachten/ f
 18 Amram/ ende Jizhar/ Vebzon ende Vziel.
 1 Ende de sonen van Merari/ na hare
 23 gheslachten: Maheli/ ende Musi/ dit zijn
 6 de gheslachten der Leviten/ na den hups
 harer vaderen. Van Gerson was het
 21 geslachte der Libniten/ ende het gheslachte
 der Simeiten: dit zijn de geslachten der
 Gersoniten. Hare getelde in ghetale wa-
 22 ren van alles wat mannelich was/ van een
 maent out/ ende daer hoven: hare ghetelde
 waren seben dupsent/ ende vijf hondert.
 De geslachten der Gersoniten/ sullen hen
 23 legeren achter den Tabernakel/ westwaert.
 De Ouerste nu van het vaderliche hups
 24 der Gersoniten/ sal zijn Eliasaph de soon
 Laels. Ende de wacht der sonen Gersons
 25 inde Tente der r'famen-komste/ sal zijn de
 Tabernakel/ ende de Tente: haer dechfel/
 26 ende het dechfel aen de beure der Tente der
 r'famen-komste: Ende de behanghselen
 des booz-hofs/ ende t' dechfel der beure des
 boozhofs/ dewelcke by den Tabernakel en-
 de by den altaer ontomme zijn: misgaders
 sijne zeelen tot sinen gantschen dienst.
 Ende van Kahath is het gheslachte der
 27 Amramiten/ ende het geslachte der Jizhar-
 iten/ ende het geslachte der Vebzoniten/ ende
 het geslachte der Vzieliten: dit zijn de ge-
 28 slachten der Kohathiten. In getale van
 al dat mannelich was/ van een maent out/
 28 ende daer hoven: waren acht dupsent ende
 ses hondert/ waernemende de wacht des
 29 Veplichdoms. De gheslachten der sonen
 des Tabernakels Zupdwaert: De Ouer-
 30 ste nu van het vaderliche hups der geslach-
 ten der Kohathiten/ sal zijn Eliazaph/ de
 31 soon Vziels. Hare wacht nu sal zijn de
 31 Vche/ ende de Tafel/ ende de Candelael/
 ende de Altaren/ ende de ghereerschap des
 32 Veplichdoms/ met de welcke sp dienst doen/
 ende het dechfel/ ende al [wat tot] sinen
 dienst behoort. De Ouerste nu der
 32 bersten van Levi sal zijn Eleasar/ de soon
 van Aaron de Priester: [zijn] opsicht sal
 33 zijn over de ghene/ die de wacht des Vep-
 lichdoms waernemen. Van Merari is
 het gheslachte der Maheliten/ ende het ge-
 34 slachte der Musiten: dit zijn de ghe-
 slachten van Merari. Ende hare ghetel-
 de in ghetale van al dat mannelich was/

van een maent oudt/ ende daer hoven/ wa-
 35 ren ses dupsent/ ende twee hondert. De
 Ouerste nu van het vaderliche hups der
 gheslachten van Merari sal zijn Zuriel/ de
 36 soon Abihails: sp sullen sich legeren aen
 de zijde des Tabernakels Noozdwaert.
 Ende het opsicht der wachten van de
 sonen Merari sal zijn over de berderen des
 37 Tabernakels/ ende sijne r'pchen/ ende si-
 ne pilaren/ ende sijne voeten/ ende alle si-
 ne ghereerschap/ ende al [wat tot] sinen
 37 dienst behoort. Ende de pilaren des
 38 booz-hofs rent-om/ ende hare voeten/ ende
 hare pinnen/ ende hare zeelen. Die nu
 sich legheren sullen booz den Tabernakel
 39 Oostwaert booz de Tente der r'famen-
 komste/ teghen den opganck/ sullen zijn
 Moise/ ende Aaron met sijne sonen/ waer-
 nemende de wacht des Veplichdoms/ booz
 de wacht der kinderen Israels: ende de
 40 g bzeemde die naedert sal ghebodt worden.
 39 Alle ghetelde der Leviten/ de welcke
 Moise ende Aaron/ op het bevel des HCECE
 40 sprack/ na hare gheslachten ghetel heb-
 ben/ al wat mannelich was van een maent
 oudt/ ende daer hoven/ waren twee-en-
 40 twintich dupsent. Ende de HCECE
 septe tot Moise/ Telt alle eerst-gebozen/
 dat manlich is onder de kinderen Israels/
 van een maent oudt/ ende daer hoven: ende
 neemt het ghetal harer namen op.
 41 Ende ghy sult booz my de Leviten ne-
 men/ [ich ben de HCECE] in plaetse
 van alle eerst-gebozen/ onder de kinderen
 42 Israels/ ende de beesten der Leviten in
 plaetse van alle eerst-gebozen/ onder de
 42 beesten der kinderen Israels. Moise dan
 telde/ ghelijck als de HCECE hem ge-
 boden hadde/ alle eerst-gebozen onder de
 42 kinderen Israels. Ende alie eerst-ge-
 bozene die manlich waren/ in het ghetal
 der namen van een maent oudt/ ende daer ho-
 ven/ na hare ghetelde/ waren twee-en-
 44 twintich dupsent/ twee hondert/ ende drie-
 44 en-tseventich. Ende de HCECE sprack
 45 tot Moise/ seggende: Neemt de Lebi-
 ten in plaetse van alle eerst-gebozene on-
 der de kinderen Israels/ ende de beesten der
 46 Leviten in plaetse van hare beesten: want
 de Leviten sullen mijne zijn/ ich ben de
 46 HCECE. Kendaende de twee hon-
 dert/ ende drie-en-tseventich/ die gheloft
 sullen worden/ die overschieten hoven de
 47 Leviten van de eerst-gebozene der kinde-
 ren Israels: Ghy sult booz elck hooft
 47 vijf sikels nemen: na den sikel des Vep-
 lichdoms sult ghyse nemen/ b die sikel is
 48 twintich Gera. Ende ghy sult dat ghelt
 Aaron ende sinen sonen gheben: [het
 49 ghelt] der ghelosten/ die onder hen over-
 schieten. Doe nam Moise dat lof-ghelt
 50 van de ghene die overschieten hoven de ghe-
 losten/ booz de Leviten. Van de eerst-
 50 ghebozene der kinderen Israels nam hy
 dat ghelt/ dupsent ende drie hondert/ ende
 51 vijf-en-tseftich [sikelen] na den sikel des
 Veplichdoms. Ende Moise gaf dat gelt
 der ghelosten Aaron ende sinen sonen/ na
 het bevel des HCECE: ghelijck als de
 HCECE Moise geboden hadde.

Het iijj. Capittel.

Gebodt vande tellinge der Leviten, die tot den
 dienst des Tabernakels bequaem waren, met
 naedere aenwijzinge harer ampten, ende eerst
 van de ampten der Kohathiten, v. 1, 3c.
 Daer na der Gersoniten, 22. ende der Mera-
 riten, 29. Elcker getal wort oock verbaelt
 in 't bysonder, als der Kohathiten, 34. Der
 Gersoniten, 38. Der Merariten, 42. ende al-
 ler in 't gemeyne, 46.

Tellinge, ende dien-

Numeri. Cap. iij.

-sten der Leviten

Ende de **Y** **E** **E** **E** spzack tot **M**ose /
 ende tot **A**ron / segghende : **P**reemt 2
 op de somme der sonen **K**ohaths up het
 midden der sonen **L**evi : na hare gheslachten /
 na het hups harer vaderen / **D**an 3
 dertich jaer oudt / ende daer boven / tot vijftich
 jaer oudt : al die pot desen strijt in-
 komt / om het werck inde **T**ente der **t**'sa-
 men-komste te doen. **D**it sal den dienst 4
 zijn der sonen **K**ohaths / inde **T**ente der **t**'sa-
 men-komste : [te weten] de heplicheydt
 der heplicheden. **I**n het optrecken des 5
 legghers / soo sullen **A**ron ende sijne sonen
 komen / ende den vooz-hant des dechfels
 aenemen : ende sullen daer mede de **A**rche
 der ghetuppenisse bedecken. **E**nde sp sul- 6
 len een dechfel van daffe-bellen daer op
 legghen / ende een geheel kleet van hemels-
 blaew / daer boven op uptspreyden : ende sp
 sullen der selver hant-boomen aenlegghen.
Exo. 25 **S**p sullen oock a op de toon-tafel een 7
 kleet van hemels-blaew uptspreyden / en-
 de sullen daer op setten de schotelen / ende
 de reuch-schalen / ende de kroesen / ende de
 dech-schotelen : oock sal het gheduerich
 hooft daer op zijn. **D**aer na sullen sp een 8
 scharlaken kleet daer ober uptspreyden / en-
 de sullen dat met een dechfel van daffe-bel-
 len bedecken : ende sp sullen der selver
 hant-boomen aenlegghen. **D**an sullen 9
 sp een kleet van hemels-blaew nemen / en-
 de bedecken den handel der des luyters /
Exo. 25 **ende** sijne lampen / ende sijne smyters / ende
Exo. 25 **sijne** blusch-baten : ende alle sijne olpe-
 baten / met de welcke sp aen den selven die-
 nen. **S**p sullen oock den selven / ende al- 10
 le sijne gereetschap in een dechfel van daf-
 fe-bellen doen : ende sullen hem op den
 draech boom leggen. **E**nde ober den gou- 11
 del **A**laer sullen sp een kleet van hemels-
 blaew uptspreyden / ende sullen dat met
 een dechfel van daffe-bellen bedecken / ende
 sp sullen des selven hant-boomen aenleg- 12
 ghen. **S**p sullen oock nemen alle gereet-
 schap des dienstes / met de welcke sp in het
 heplichdom dienen / ende sullen se legghen
 in een kleet van hemels blaew / ende sul- 13
 len de selve met een dechfel van daffe-bel-
 len bedecken : ende sullen se op den draech-
 boom legghen. **E**nde sp sullen de affche 14
 van den altaer baghen : ende sp sullen daer
 ober een kleet van purper uptspreyden.
Ende sp sullen daer op legghen alle sij- 15
 ne ghereetschap / daer mede sp aen den sel-
 ven dienen / de kool-pannen / de kranwelen /
 ende de schoefelen / ende de spzeng-beckens /
 alle de ghereetschap des **A**laers : ende sp
 sullen daer ober een dechfel van daffe-bel-
 len uptspreyden / ende sullen des selven
 hant-boomen aenlegghen. **A**ls nu **A**la- 16
 ron ende sijne sonen / het deken van het
 heplichdom / ende van alle gereetschap des
 heplichdoms in 't optrecken des legghers
 sullen volseyndt hebben / soo sullen daer na
 de sonen **K**ohaths komen / om te dzaghen /
 maer sp en sullen dat heplighe niet aenroe-
 ren / dat sp niet en sterben : dit is de last
 der sonen **K**ohaths / in de **T**ente der **t**'sa-
 men-komste. **D**e opzicht nu van **E**leazar /
Exo. 30 **de** sone **A**rons des **P**riesters / sal zijn ober
 de olpe des luyters / ende het d reuch-
Exo. 30 **werck** der wel-riechende spreken / ende het
 gheduerich sijn offer / ende de e salf-olpe :
Exo. 30 **de** opzicht des gantschen **T**abernakels / en-
 etc. de alles dat daer in is / aen het heplich-
 dom / ende aen sijne ghereetschap. **E**nde 17
 de **Y** **E** **E** **E** spzack tot **M**ose / ende tot
Aron / segghende : **G**hy en sult de stam- 18
 me van de gheslachten der **K**ohathiten / niet
 laten upgheroept worden / upt het midden
 der **L**eviten. **M**aer dit sult ghy hen doen 19
 op dat sp leven / ende niet en sterben / als sp

tot de heplicheydt der heplicheden toe-tre-
 den sullen : **A**ron ende sijne sonen sul-
 len komen / ende stellen se een peder ober sij-
 nen dienst / ende aen sijnen last. **D**och sp 20
 en sullen niet inkomen / om te sien als niet
 het heplichdom inwint / dat sp niet en ster-
 ven. **E**nde de **Y** **E** **E** **E** spzack tot 21
Mose / segghende : **P**reemt oock op de
 somme der sonen **G**ersons / na het hups ha- 22
 rer vaderen / na hare gheslachten. **G**hy 23
 sult se tellen van dertich jaer oudt / en-
 de daer boven / tot vijftich jaer oudt : al
 die inkomt om den strijt te striden / op dat
 sp den dienst bediene / inde **T**ente der **t**'sa- 24
 men-komste. **D**it sal zijn de dienst der ge-
 slachten der **G**ersoniten in het dienen / ende 25
 inden last. **S**p sullen van dzagen de goz-
 dijen des **T**abernakels / ende de **T**ente
 der **t**'samen-komste / [te weten] haer
 dechfel / ende het daffen-dechfel / dat boven
 daer op is : ende het dechfel der deure van 26
 der **T**ente der **t**'samen-komste. **E**nde de
 behanghselen des vooz-hofs / ende het dech-
 fel der deure van de poorte des vooz-hofs /
 het welcke is by den **T**abernakel / ende by
 den altaer rontom / ende hare zeelen / ende 27
 alle de ghereetschap van haren dienst / mit-
 gaders al wat daer vooz herent woert / op
 dat se dienen. **D**e gheheele dienst van de
 sonen der **G**ersoniten in al haren last / ende
 in al haren dienst / sal zijn na het bebel **A**la-
 rons / ende sijner sonen : ende ghy lieden 28
 sult hen ter bewaringhe al haren last bede-
 len. **D**at is de dienst van de gheslachten
 der sonen der **G**ersoniten / in de **T**ente der
t'samen-komste : ende hare wacht sal zijn
 onder de hant van **J**thamar den soon **A**la-
 rons des **P**riesters. **K**engende de sonen 29
Merari / die sult ghy na hare gheslachten
 ende na het hups harer vaderen tellen.
Ghy sult se tellen van dertich jaer oudt / 30
 ende daer boven / tot vijftich jaer oudt / al
 die inkomt tot desen strijt / om te behenen
 den dienst van de **T**ente der **t**'samen-kom-
 ste. **D**it sal nu zijn de onderhouwinghe van 31
 haren last / na al haren dienst / inde **T**ente
 der **t**'samen-komste : de f berderen des **T**ab-
 ernakels / ende sijne ruychelen / ende sijne pi- 32
 laren / ende sijne voeten / **M**itsgaders de
 pilaren des vooz-hofs rontom / ende hare
 voeten / ende hare pinnen / ende hare zeelen /
 met alle hare gereetschap / ende met al ha-
 ren dienst : ende de ghereetschap van de
 waerneminghe hares lastes sult ghy by na- 33
 men tellen. **D**at is de dienst van de ghe-
 slachten der sonen van **M**erari / na haren
 gantschen dienst / inde **T**ente der **t**'samen-
 komste : onder de hant van **J**thamar de soon 34
Arons des **P**riesters. **M**ose dan ende
Aron / ende de **O**verste der vergaderinghe
 tellden de sonen der **K**ohathiten / na hare ge-
 slachten / ende na 't hups harer vaderen : 35
Dan dertich jaer oudt / ende daer boven / tot
 vijftich jaer oudt : al die inquam tot desen
 strijt / tot den dienst inde **T**ente der **t**'sa-
 men-komste. **H**are gheteelde nu waren na 36
 hare gheslachten / twee duysent / seben hon-
 dert ende vijftich. **D**ese zijn de getelde van
 de geslachten der **K**ohathiten / van al die in
 de **T**ente der **t**'samen-komste diende : de-
 welcke **M**ose / ende **A**ron gheteelt hebben /
 na het bebel des **Y** **E** **E** **E** / nooz de hant 37
Mose. **I**nselichs de gheteelde der sonen
Gersons / na hare gheslachten / ende na het
 hups harer vaderen : **D**an dertich jaer 38
 oudt / ende daer boven / tot vijftich jaer oudt :
 al die inquam tot desen strijt / tot den dienst
 inde **T**ente der **t**'samen-komste. **H**are ge-
 telde waren na hare gheslachten / na het
 hups harer vaderen / twee duysent / ende ses 39
 hondert ende dertich. **D**ese zijn de gheteelde
 van de geslachten der sonen **G**ersons / van al 40
 die

Onreynen.

Het IIII. Boeck Mosis. Cap. v.

Jaloersheyt. Fol. 51

die inde Tente der t'famen-komste diende :
de welcke Mose/ ende Aaron tellden na het
bebel des H^EE^EE^E. Ende de ghetele- 42
de van de gheslachten der sonen Merari :
na hare gheslachten/na het hups harer ba-
deren/ Van derich jaer oudt / ende 43
daer hoben / tot vijftich jaer oudt : al die
inquam tot desen strijt / tot den dienst inde
Tente der t'famen-komste/ Vare getel- 44
de nu waren/na hare gheslachten/ drie hup-
sent/ende twee hondert. Dese zijn de ge- 45
telde van de gheslachten der sonen van Me-
rari : de welcke Mose/ende Aaron ghetele
hebben/na t' bebel des H^EE^EE^E/doz 46
de handt Mose. Alle de ghetelede / de-
welcke Mose ende Aaron/ende de Oberste
Israels ghetele hebben van de Leviten/ na
hare gheslachten / ende na het hups harer
baderen/ Van derich jaer oudt/ende daer 47
hoben/tot vijftich jaer oudt : al die inquam
om den dienst der bedieninghe / ende den
dienst des lastes/ in de Tente der t'famen-
komste te bedienen/ Vare ghetelede wa- 48
ren acht dupsent ende vijf hondert / ende
tachentich. Men telde na het bebel 49
des H^EE^EE^E doz de handt Mose/een
peder na sinen dienst / ende na sinen last :
ende sijne ghetelede waren/die de H^EE^EE^E
Mose geboden hadde.

Het v. Capittel.

Een ghebodt Gods van alle onreynen men-
schen uyt het leger te doen.vf.1,2,3,4. het
welcke wordt nazgheloken.4. Werten
van het wedergeven der dinghen, die-
men yemant ontvreemt hadde. 5. van de
gheheylliche dinghen, datse den Prieste-
ren toe-quamen.9. van de jaloersheyt
eens mans over de eerbaerheyt sijns
wijs,ende de ceremonien, hier in te on-
derhouden.11. Met verklaringe der sel-
ver.27. Het besluyt defer Wer. 29.

Ende de H^EE^EE^E sprack tot Mose/ 1
seggende: Gebiet den kinderen Israels 2
dat sy upt het leger a wech senden alle me-
h 1eb.13 laetche/ende alle b bloepende/ende alle die
3 onreyn zijn van eenen dooden : Van den 3
b 1eb.15 man tot de vrouwe toe/sult ghyse wech sen-
2 den: tot buppen het leggher sult ghyse wech
c 1eb.21 senden : op dat sy niet en berontreynigen
1 hare legeren/in welcker midden ick woone.

Ende de kinderen Israels deden alsoo/ 4
ende sondense tot buppen het leggher : ghe-
lijck de H^EE^EE^E tot Mose gesproken
hadde/alsoo deden de kinderen Israels.

Dozder sprack de H^EE^EE^E tot Mose/ 5
seggende : d Sprack tot de kinderen 6
h 1eb.6. Israels / Wanneer een man ofte vrouwe
1/3 per van eenighe menschelelike sonden ghe-
baen sulen hebben / oertreden hebbende
doz oertredinghe teghen den H^EE^EE^E ;
soo is die selve ziele schuldich : Ende sy 7
sullen hare sonde / welcke sy ghedaen heb-
ben / belijden : daer na sal hy sijne schult
weder upkeeren / e na de hooft-somme
e 1eb.6. daer van / ende der selver vijfde deel sal hy
5 daer hoben toe doen : ende sal t' dien ghe-
ben/aen den welcken hy hem verschuldicht
heeft. Maer soo die man gheenen lossen 8
en sal hebben / om de schult aen hem weder
upt te keeren/ sal die schult/ de welcke den
H^EE^EE^E weder uptgekeert wort/ des
Priesters zijn : behalven den ram der ver-
loeninghe / met den welcken hy doz hem
verloeninge doen sal. Desgelijcks sal alle 9
heffinghe van alle gheheylliche dinghen
der kinderen Israels/ de welcke sy tot den
f 1eb.10 Priester bzingen/ sijne zijn. Ende een 10
12 peders gheheylliche dinghen sulen sijne
zijn : wat pemaent den Priester sal ghe-
gheden hebben / sal sijne zijn. Wyders 11
sprack de H^EE^EE^E tot Mose/ seggende:

12 Sprack tot de kinderen Israels/ ende
segh tot hen : Wanneer van pemaent sy-
ne hupszouwe sal afgeweken zijn / ende
doz oertredinghe teghen hem oertreden
13 sal hebben : Dat een man by haer doz
by-ligginghe des zaedes sal geleghen heb-
ben/ ende het doz den ooghen hares mans
sal verhozghen zijn / ende sy haer verheelt
sal hebben/ zijnde nochtans onreyn gewor-
den : ende gheen ghetupghe teghen haer
14 en is / ende sy niet betrapt en is : Ende
de pder-geest ober hem ghekomen is/ dat hy
pbert ober sijne hupszouwe/ dewijle sy on-
reyn gheworden is : ofte dat ober hem de
pder-geest ghekomen is / dat hy over sijne
hupszouwe pbert / hoewelc niet onreyn
15 geworden is. Van sal die man sijne hups-
zouwe tot den Priester bzingen/ende sal
haer offerhande doz haer inde bzinghen/
een rhende deel van een Ephra gersten-
meels : hy en sal gheen olpe daer op gie-
ten/ nochte mierdoch daer op legghen / de-
wijle het een spijs-offer der pberinghen is/
een spijs-offer der gedachtenisse/ dat de on-
gherechtigheyt in ghebachtenisse bzinght.
16 Ende de Priester salse doen naederen/ hy
salse stellen doz t' aenghesicht des H^EE^EE^E
17 H^EE^EE^E. Ende de Priester sal heplich wa-
ter in een aerden vat nemen : ende van het
stof / het welcke op den bloer des Taber-
nakels is / sal de Priester nemen / ende
18 in het water doen. Daer na sal de Pri-
ster de vrouwe doz het aenghesicht des
H^EE^EE^E stellen/ ende sal het hooft van
de vrouwe ontbloeten / ende sal het spijs-
offer der gedachtenisse op hare handen leg-
gen/ het welcke het spijs-offer der pberin-
gen is : ende in de handt des Priesters sal
dat bitter water zijn/ het welcke den bloer
19 mede bzinght. Ende de Priester sal haer
he-eedigen/ ende sal tot die vrouwe seggen/
Indien niemant by u ghelegen heeft / as-
indien ghy onder uwen man zijnde niet af-
geweken en zijt tot onreynicheyt : zijt by
van dit bitter water/ het welcke den bloer
20 mede bzinght : Maer so ghy onder uwen
man zijnde/ afgeweken zijt/ ende so ghy on-
reyn gheworden zijt : dat een man by u ge-
21 legghen heeft/ behalven uwen man : (Van
sal de Priester die vrouwe met den eedt der
verbloekinghe he-eedigen/ ende de Priester
sal tot de vrouwe segghen :) de H^EE^EE^E
sette u tot eenen bloeck / ende tot eenen
eedt/ in t' midden uwes volcks : mits dat
de H^EE^EE^E uwe heupe verballende/ ende
22 uwen buck swellende maeche/ Dat die
selve water/ het welcke de verbloekinghe
mede bzinght/ in u inghetwandt ingae/ om
den buck te doen swellen / ende de heupe
te doen verballen : dan sal die vrouwe seg-
23 ghen/ Amen/ Amen. Daer na sal de Pri-
ster dese selve bloecken in een rebeiken
schrijven/ ende hy sal t' met her bitter wa-
24 ter uptdoen. Ende hy sal die vrouwe dat
bitter water / t' welcke de verbloekinghe
mede bzinght/ te dzinghen gheben/ dat het
water / t' welcke de verbloekinghe mede
bzinght/ in haer tot bitterheden ingae.
25 Ende de Priester sal upt de hant van die
vrouwe het spijs-offer der pberinghen ne-
men / ende hy sal dat selve spijs-offer doz
het aenghesicht des H^EE^EE^E beweghen/
26 ende sal dat op den altaer offeren. De
Priester sal oock van dat spijs-offer / des
selben ghedenck-offer een hant vol grijpen/
ende sal t' op den altaer aensteken : ende
daer na sal hy dat water die vrouwe te
27 dzinghen gheben. Als hy haer nu dat wa-
ter sal te dzinghen ghegheben hebben/ t' sal
geschieden/ indien sy onreyn geworden is/
ende teghen hare man doz oertredinghe sal
oertreden hebben/ dat het water/ het wel-

Nazireerschap.

Numeri. Cap. vj. vij.

Priestelicke seggen

he verbloekinghe mede brenghet / tot bitter-
heidt in haer ingaen sal / ende haer buick
swellen / ende haer heupe verballen sal :
ende die vrouwe sal in het midden hare
holcks tot eenen bloeck zijn. Doch in- 28
dien de vrouwe niet onreyn gheworden en
is / maer reyn is : so sal sy blyp zijn / ende sal
met zaden bezadicht worden. Dat is de 29
wet der pberingen : als een vrouwe onder
haren man zijnde / sal afgheweken / ende on-
reyn gheworden zijn : Ofte als ober eenen 30
man de pber-geest sal gekomen zijn / ende hy
ober sijne hupsvrouwe sal gepbert hebben :
dat hy de vrouwe doot het aenghesicht des
YHWH stalle / ende de Priester aen
haer dese gantsche wet volbringe. Ende 31
de man sal van de ongerechtigheijt onschul-
dich zijn : maer die selve vrouwe sal hare
ongerechtigheijt dzagen.

Het vj. Capittel.

Wetten van de gelofte der Nazireerschap. v. f.
1. &c. van de reynigheyt daer in gevoerdert.
3. v. p. de wijze hoe een Nazireer, die
verontreynigt was, moelte versoent wor-
den. 9. van de ceremonien diemen gebruy-
cken moelte, als de gelofte volbracht was.
13. van het formulier der seggeninghe, het
welcke de Priesteren moesten volgen in
het seggen der Gemeente. 22.

Ende de YHWH sprack tot Moise / 1
seggende: Sprack tot de kinderen 2
Israels / ende seght tot hen : wanneer een
man ofte een vrouwe sich afghescheiden
sal hebben / belovende de gelofte eenes Na-
zireers / om sich den YHWH af te sonde-
ren : Van wijn ende stercken dzanch sal 3
hy sich afsonderen / wijn edich / ende edich
van stercken dzanch en sal hy niet dzin-
ken / nochte eenige bochticheit van druppen
sal hy dzincken / nochte versche / ofte ghe-
drughe druppen eten. Alle de daghen sij- 4
ner Nazireerschap en sal hy niet eten van
iets dat van den wijnstock des wijns ghe-
maect is / van de heern aen tot de bakten
toe. Alle de daghen der gelofte sijner Na- 5
zireerschap / en sal het a scher-mes ober zijn
hoofst niet gaen : tot dat die dagen verbult
sullen zijn / die hy sich den YHWH af- 6
gesondert hebben / sal hy heyligh zijn / laten-
de de locken van het hant sijnes hoofts
wassen. Alle de daghen / die hy sich den 6
YHWH afgesondert hebben / en sal hy
tot het lichaam eens dooden niet gaen.

Om sijnen vader / ofte om sijne moeder / om 7
sijnen broeder / ofte om sijne suster / om hen
en sal hy sich niet verontreynighen / als sy
doot zijn : want de Nazireerschap sijnes
Godts is op zijn hoofst. Alle de daghen sij- 8
ner Nazireerschap is hy den YHWH heyligh.
Ende so de gestorven hy hem onter- 9
siens haestlich ghestorven ware / dat hy 't
hoofst sijner Nazireerschap soude verontreyn-
igt hebben / so sal hy op den dach sijner rep-
ninghe zijn hoofst bescheeren / op den sevendden
dach sal hy het bescheeren. Ende op den 10
achtsten dach sal hy twee togteldruppen / ofte
twee jonge druppen brenghen tot den Prie-
ster / tot de deure van de Tente der samen-
komste: De Priester nu sal een bereyden 11
ten sond-offer / ende eenen ten brand-offer / en-
de sal doot hem versoeninghe doen / van dat
hy aen den doode lichame gefondicht heeft:
alsoo sal hy zijn hoofst op dien selven dach
heylighen. Waer na sal hy de daghen sijner 12
Nazireerschap den YHWH afsonderen /
ende sal een lam / dat een-iarich is / brenghen
ten schult-offer : ende de boozige dagen sul-
ken hallen / om dat zijn Nazireerschap ver-
ontreynigt was: Ende dit is de wet des 13

Nazireers : ten dage / als de daghen sijner
Nazireerschap sullen verbult zijn / sal hy
die brenghen tot de deure van de Tente der
samen-komste: Hy dan sal tot sijne of- 14
ferhanden den YHWH offeren een volho-
men eenjarich lam ten brand-offer / ende een
holshoemen een-iarich op-lam ten sond-off-
fer / ende eenen holshoemen ram ten danch- 15
offer. Ende een kozf ongesuerde [koecken] /
koecken van meel-bloeme / met olve ghe-
mengt / ende ongesuerde bladen met olie be-
strecken : mitsgaders hare spijs-offer / ende 16
hare brand-offeren. Ende de Priester sal
't doot het aenghesicht des YHWH brenghen : ende sal zijn sond-offer / ende zijn 17
brand-offer bereyden. Hy sal ooc den ram
ten danch-offer den YHWH bereyden / met
den kozf der ongesuerde [koecken] : ende de
Priester sal zijn spijs-offer / ende zijn brand- 18
offer bereyden. Als dan sal de Nazireer aen
de deure der tente der samen-komste b 19
hoofst sijner Nazireerschap bescheeren : ende
hy sal het hoofst-hant sijner Nazireerschap
nemen : ende hy sal 't leggen op het dier dat
19 onder het danch-offer is. Waer na sal de
Priester een ghesoden schouder nemen van
den ram / ende een ongesuerde koecke upt
den kozf / ende een ongesuerde blade : ende
hy salse op de handen des Nazireers leg-
ghen / na dat hy sijne Nazireerschap afge- 20
schoren heeft. Ende de Priester sal die
c beweegen ten beweech-offer / doot het aen-
gesicht des YHWH / het is een heyligh
dinck doot den Priester / met de kozf des
beweech-offers / ende met de schouder des
hef-offers : ende daer na sal die Nazireer 21
wijn dzincken. Dat is de wet des Na-
zireers / die sijne offerhande den YHWH
doot zijn Nazireerschap sal belooft hebben /
behalven wat sijne hand bekomen sal : na
sijne gelofte / de welke hy belooft sal he-
ben / alsoo sal hy doen na de wet sijner Na- 22
zireerschap. Ende de YHWH sprack tot
23 Moise / seggende: Sprack tot Aaron en-
de sijne sonen / segghende: Alsoo sult ghy lie-
den de kinderen Israels seggen / seggende
24 tot hen : De YHWH segene u / ende be-
25 hoebe u: De YHWH doe sin aengesicht
26 ober u lichten / ende sy u ghenadich: De
YHWH verheffe sin aengesicht ober u /
27 ende gebe u vrede. Alsoo sullen sy mijnen
Naem op de kinderen Israels leggen : ende
ich sal se seggen.

Het vij. Capittel.

Beschrijvinge van het ghene de 12. Overste der
Stammen na de oprechtinge. ende heyligin-
ghe, des Tabernakels gheoffert hebben. in 't
gemeene. v. f. &c. het welcke den Gersoni-
ten, ende den Merariten ghegheven wort. 4.
watse elck in 't bysonder van silveren, ende
gouden varen ende beesten, ter inwynghe des
altaers, geoffert hebben. 10. Somma van het
geofferde. 84. De maniere hoe Godt met Mo-
se spreeckt, van het verfoen-decksel. 89.

Ende het geschiedde ten dage als Moise a 1
ge-epndigt hadde / a den Tabernakel op
te richten / ende dat hy dien ghesalt / ende
dien gheheyligh hadde / ende alle sijne ghe-
reetschap / midsgaders den altaer / ende alle
sijne ghereetschap : ende hyse ghesalt / ende
2 deselbe gheheyligh hadde. Dat de Ober-
ste Israels / de hoofden van het hups ha-
rer vaderen offerden : (dese waren de oberste
der stammen / die ober de ghetelde stonden.)
3 Ende sy bzachten hare offerhande doot 't
aengesicht des YHWH / ses overdeckte
wagene / ende twaelf ruuderen / eenen wa-
ghen

Offerhanden der Oversten.

Het IIII. Boeck Mosis. Cap. vij.

Fol. 52

ghen booz twee Oversten / ende eenen ofse
booz eich eenen : ende bzachtense booz den
Tabernakel. Ende de H^EE^E spzacht 4
tot Mose / s^gghende : Heemte van hen /
op datse zijn moghen om te bedienen den
dienst van de Tenten der t^utsamen-komste :
ende ghy sult de selve den Leviten gheben /
enen pederen na synen dienst. Alsoo 6
nam Mose die waghene / ende die runde-
ren : ende gaf de selve den Leviten.

Twee waghene / ende vier runderen gaf 7
hy den sonen Gersons na haren dienst.

Ende vier waghene / ende acht runde- 8
ren gaf hy den sonen Merari / na haren
dienst / onder de handt van Jithamar den
sone Marons des Priesters. Maer den 9
sonen Kohaths en gaf hy niet : want de
dienst der heyligher dinghen was op hen /
[die] sp op de schouderen dzoeghen.

Ende de Overste offerden ter in-wipin- 10
ghe des altaers / ten daghe als de selve ge-
salfte wert : de Overste dan / offerden hare
offerhande booz den Altaer. Ende de 11
H^EE^E s^gsepde tot Mose : Eick Over-
ste sullen (een peghelick op synen dach)
hare offerhande offeren ter in-wipin- 12
ghe des altaers. Die nu op den eersten dach sij-
ne offerhande offerde / was Phaschon de so-
ne Amminadab / booz de stamme van Juda.

Ende sijne offerhande was eene silbere 13
schotel / welker ghewichte was hondert
ende dertich [sikelen] / een silberen spzeng-
becken van tsebentich sikelen / na den sikel
des heylighdoms : sp waren beppe hol
meel-bloeme met olie ghemenght / ten spijs-
offer. Eene reuck-schale van tien goudene 14
[sikelen] hol reuck-wercks : Een barre /
een jonck runt / een ram / een lam dat een-jar-
ich was / ten bzand-offer. Een gepten- 15
hoch / ten fond-offer. Ende ten danck-offer 16
twee runderen / vijf rammen / vijf boc-
ken : vijf een-jarighe lammeren : dat was de
offerhande van Phaschon de sone Ammina-
dab. Op den tweeden dach offerde Pe- 17
thameel de sone Zuar / de Overste van Jis-
sachar. Hy offerde sijne offerhande eene 18
silbere schotel / welker ghewichte was
hondert ende dertich [sikelen] / een sil-
beren spzeng-becken van tsebentich si-
kelen / na den sikel des heylighdoms : sp
waren beppe hol meel-bloeme met olie ghe-
menght / ten spijs-offer. Eene reuck- 20
schale van thien goudene [sikelen] hol
reuck-wercks : Een barre / een jonck 21
runt / een ram / een lam / dat een-jarich
was / ten bzand-offer. Een gepten- 22
hoch / ten fond-offer. Ende ten danck-of- 23
fer twee runderen / vijf rammen / vijf boc-
ken / vijf een-jarighe lammeren : dat was
de offerhande van Bethangel de sone Zuar.

Op den verden dach [offerde] de Over- 24
ste der sonen Zebulons / Eliab de sone He-
lion. Sijn offerhande was eene silbere 25
schotel / welker ghewichte was hondert
ende dertich [sikelen] / een silberen spzeng-
becken van tsebentich sikelen / na den
sikel des heylighdoms : sp waren beppe
hol meel-bloeme met olie ghemenght / ten
spijs-offer : Eene reuck-schale van tien 26
goudene [sikelen] hol reuck-wercks :

Een barre / een jonck runt / een ram / een 27
lam / dat een-jarich was / ten bzand-offer :

Een gepten-hoch / ten fond-offer : 28

Ende ten danck-offer twee runderen / 29
vijf rammen / vijf boccken / vijf een-jarighe
lammeren : dat was de offerhande Eliabs
des soons Helon. Op den vierden dach 30
[offerde] de Overste der kinderen Ru-
bens / Elisur de sone Sedeur. Sijne of- 31
ferhande was eene silberen schotel / wel-
ker ghewichte was hondert ende dertich
[sikelen] / een silberen spzeng-becken van

tsebentich sikelen / na den sikel des heyl-
lighdoms : sp waren beppe hol meel-bloe-
me met olie ghemenght / ten spijs-offer.

32 Eene reuck-schale van thien goudene
33 [sikelen] / hol reuck-werck. Een bar-
re / een jonck runt / een ram / een lam / dat een-
34 jarich was / ten bzand-offer : Een gep-
35 ten-hoch / ten fond-offer : Ende ten danck-
offer twee runderen / vijf rammen / vijf boc-
ken / vijf een-jarighe lammeren : dat was
de offerhande van Elisur de sone Sedeur.

36 Op den vijftien dach [offerde] de O-
berste der kinderen Simeons / Selumiel de

37 sone Zuri-Saddai. Sijne offerhande was
eene silbere schotel / welker ghewichte
was hondert ende dertich [sikelen] / een sil-
beren spzeng-becken / van tsebentich si-
kelen / na den sikel des heylighdoms : sp
waren beppe hol meel-bloeme met olie ghe-
menght / ten spijs-offer : Eene reuck-
schale van thien goudene [sikelen] hol
39 reuck-wercks : Een barre / een jonck
runt / een ram / een lam / dat een-jarich was /
40 ten bzand-offer : Een gepten-hoch / ten
41 fond-offer : Ende ten danck-offer / twee
runderen / vijf rammen / vijf boccken / vijf een-
jarighe lammeren : dat was de offerhande
Selumiels des soons Zuri-Saddai.

42 Op den seften dach [offerde] de O-
berste der kinderen Gads / Eliasaph de sone

43 Dehuel. Sijne offerhande was eene silbe-
re schotel / welker ghewichte was hondert
ende dertich [sikelen] / een silberen spzeng-
becken van tsebentich [sikelen] na den sikel
des heylighdoms / beppe hol meel-bloeme ge-
menght met olie / ten spijs-offer : Eene
reuck-schale van thien goudene [sikelen]
45 hol reuck-wercks / Een barre / een jonck
runt / een ram / een lam / dat een-jarich was /
46 ten bzand-offer : Een gepten-hoch / ten
47 fond-offer : Ende ten danck-offer / twee
runderen / vijf rammen / vijf boccken / vijf een-
jarighe lammeren : dat was de offerhan-
48 de Eliasaph des soons Dehuel. Op den
seften dach [offerde] de Overste der
kinderen Ephraims / Elisama de sone Am-
49 mihub. Sijne offerhande was eene silbe-
re schotel / welker ghewichte was hondert
ende dertich [sikelen] / een silberen spzeng-
becken van tsebentich sikelen / na den sikel
des heylighdoms / beppe hol meel-bloeme
50 met olie ghemenght / ten spijs-offer : Ee-
ne reuck-schale van thien goudene [sike-
51 len] hol reuck-wercks. Een barre / een
jonck runt / een ram / een lam / dat een-jarich
52 was / ten bzand-offer : Een gepten-hoch /
53 ten fond-offer : Ende ten danck-offer /
twee runderen / vijf rammen / vijf boccken /
vijf een-jarighe lammeren : dat was de of-
ferhande van Elisama de sone Ammihub.

54 Op den achtsten dach [offerde] de O-
berste der kinderen Manasse / Gamaliel de

55 sone Bedazur. Sijne offerhande was
eene silbere schotel / welker ghewichte was
hondert ende dertich [sikelen] / een silberen
spzeng-becken van tsebentich sikelen / na
den sikel des heylighdoms / beppe hol meel-
bloeme met olie ghemenght / ten spijs-offer :
56 Eene reuck-schale van thien goudene
57 [sikelen] hol reuck-wercks : Een barre /
een jonck runt / een ram / een lam / dat
58 een-jarich was / ten bzand-offer : Een
59 gepten-hoch / ten fond-offer : Ende ten
danck-offer / twee runderen / vijf rammen /
vijf boccken / vijf een-jarighe lammeren :
dat was de offerhande Gamaliels des
60 soons Bedazur. Op den neghesten
dach [offerde] de Overste der kinderen
Beniamins / Abidan de sone van Gedeoni.

61 Sijne offerhande was eene silbere scho-
tel / welker ghewichte was hondert ende der-
tich [sikelen] / een silberen spzeng-becken /
62

Offerhanden der Oversten.

Numeri. Cap. viij.

Kandelaer

van tseventigh sikelen / na den sikel des
heylighdoms: sy waren beyde vol meel-
bloeme met olie gemengt / ten spijss-offer:

Eene reuck-schale van tien goudene [si-
kelen] vol reuck-werchs: Een barre/

een jonck runt / een ram / een lam / dat een-
jarich was / ten brand-offer: Een gepten-

bock / ten sond-offer: Ende ten danck-of-
fer / twee runderen / vijs rammen / vijs boe-

ken / vijs een-jarige lammeren: dat was de
offerhande Abidan / des soons van Gideo-

ni. Op den tienden dagh [offerde] de O-
berste der kinderen Dams / Ahieser de sone

van Ammi-Saddai. Zijne offerhande
was eene silbere schotel / welker gewichte

was hondert ende dertigh [sikelen] / een
silberen spzeng-hecken / van tseventigh si-

kelen / na den sikel des heylighdoms: sy
waren beyde vol meel-bloeme met olie ge-

mengt / ten spijss-offer: Eene reuck-scha-
le van tien goudene [sikelen] vol reuck-

werchs: Een barre / een jonck runt / een
ram / een lam / dat eenjarich was / ten brand-

offer: Een gepten-bock / ten sond-offer: 70
Ende ten danck-offer twee runderen / vijs

rammen / vijs bocken / vijs eenjarige lamme-
ren: dat was de offerhande van Ahieser /

des soons van Ammi-Saddai. Op den elf-
den dagh [offerde] de Oberste der kinde-

ren Afers / Dagiel de sone Ochzan. Zij-
ne offerhande was eene silbere schotel /

welker gewichte was hondert ende der-
tigh [sikelen] / een silberen spzeng-hec-

ken / van tseventigh sikelen / na den sikel
des heylighdoms: sy waren beyde vol meel-

bloeme met olie gemengt / ten spijss-offer:
Eene reuck-schale van tien goudene [si-

kelen] vol reuck-werchs: Een barre / een
jonck runt / een ram / een lam / dat een-jarich

was / ten brand-offer: Een gepten-bock /
ten sond-offer: Ende ten danck-offer twee

runderen / vijs rammen / vijs bocken / vijs een-
jarige lammeren: dat was de offerhande

van Dagiel de sone Ochzan. Op den
twaelfden dagh [offerde] de Oberste der

kinderen van Naphtali: Ahira de sone
Enan. Zijne offerhande was eene silbe-

re schotel / welker gewichte was hondert
ende dertigh [sikelen] / een silberen spzeng-

hecken / van tseventigh sikelen / na den si-
kel des heylighdoms: sy waren beyde vol

meel-bloeme met olie gemengt / ten spijss-
offer: Eene reuck-schale van tien goudene

[sikelen] vol reuck-werchs: Een barre /
een jonck runt / een lam / dat een-jarich

was / ten brand-offer: Een gepten-bock /
ten sond-offer: Ende ten danck-offer twee

runderen / vijs rammen / vijs bocken / vijs een-
jarige lammeren: dat was de offerhande

van Ahira de sone Enan. Wat is de in-
wypinge des Altaers van den Oversten Is-

raels / ten dage als de selbe gesalfst wert:
twaelf silbere schotelen / twaelf silbere

spzeng-hecken / twaelf goudene reuck-
schalen. Eene silbere schotel was van

hondert en dertigh [sikelen] / een silber-
hecken van tseventigh: Al het silber van

de haren / was twee dupsent / ende hier hon-
dert [sikelen] / na den sikel des heyligh-

doms. Twaelf goudene reuck-schalen
vol reuck-werchs / elcke reuck-schale was

van tien sikelen / na den sikel des heyligh-
doms: al het gout der reuck-schalen was

hondert / ende twintigh [sikelen]. Alle
de runderen ten brand-offer waren twaelf

barren / twaelf rammen / twaelf een-jarige
lammeren / met haer spijss-offer / ende twaelf

gepten-bocken ten sond-offer. Ende alle
de runderen / ten danck-offer / waren vier-

en / twintigh barren / de rammen tseftigh /
de bocken tseftigh / de een-jarige lammeren

tseftigh: dat is de inwypinge des Altaers /

89 na dat de selbige gesalfst was. Ende als
Mose in de tente der t'samen-homste
ginck / om met hem te sprekken / soo hoorde
hy eene stemme tot hem sprekende van ho-
den het Oerschen-decksel / het welcke is op
de Arcke der getugenis / van tusschen de
twee Cherubim: alsoo spzack hy tot hem.

Het viij. Capittel.

Wetten rakende het aenkeken der lampen op
den kandelaer, v. 1. &c. ende de reyninge
der Leviten, 5. die in de plaetse der Eerst-
geboorne worden gestelt, ende den Prie-
steren by-gevoeght, om die te dienen, 16.
Van den ouderdom, in den welcken de Le-
viten in haren dienst treden moesten, ende
daer uyt scheyden, 23. met aenwijzinge,
watse daer na doen moesten, 26.

1 Ende de H E E K E spzack tot Mo-
se / seggende: Spzecht tot Aaron /

ende segt tot hem: Als ghy de lampen aen-
steken sult / a recht tegen over den hande-
laer / sullen de seben lampen lichten. En-
de Aaron dede alsoo / tegen over booz aen
den handelaer / stach hy des seben lampen
aen / gelijk als de H E E K E Mose ge-
boden hadde. Dit werck nu des hande-
laers was van b dichten goud / tot sijne
schacht / tot sijne bloemen waft dicht: na de
gedaente / die de H E E K E Mose ver-
toont hadde / alsoo hadde hy den handelaer
5 gemaect. Ende de H E E K E spzack
tot Mose / seggende: Reemt de Leviten
upt het midden der kinderen Israels / ende
7 vernigte. Ende aldus sult ghy hen doen
om hen te vernigen / spzenght op hen wa-
ter der ontfondinge: ende sy sullen het
scheemes over haer gantsche vleesch doen
gaen / ende sullen hare klederen waschen /
8 ende sich vernigen. Daer na sullen sy ne-
men eenen barre / een jonck runt / met sijn
spijss-offer van meel-bloeme / met olie ghe-
menght: ende eenen anderen barre / een
jonck runt / sult ghy nemen ten sond-offer.

9 Ende ghy sult de Leviten booz de tente
der t'samen-homste doen naederen: ende
ghy sult de gehele bergaderinge der kin-
10 deren Israels doen versamelen. Ja ghy
sult de Leviten booz het aengesichte des
H E E K E doen naederen: ende de kin-
deren Israels sullen hare handen op de
11 Leviten leggen. Ende Aaron sal de Le-
viten heuegen ten beweeg-offer booz het
aengesichte des H E E K E / van we-
gen de kinderen Israels: op datse sijn om
den dienst des H E E K E te bedienen.

12 Ende de Leviten sullen hare handen op
het hooft der barren leggen: daer na be-
rept ghy eenen ten sond-offer / ende eenen
ten brand-offer den H E E K E / om over
13 de Leviten versoeninghe te doen. Ende
ghy sult de Leviten stellen booz het aenge-
sichte Aarons / ende booz het aengesichte
sijner sonen / ende ghy sultse bewegen ten
14 beweeg-offer den H E E K E. Ende ghy
sult de Leviten upt het midden der kinde-
ren Israels upscheyden: op dat de Lebi-
15 ten e mijne sijn. Ende daer na sullen de
Leviten in komen om de tente der t'samen-
homste te bedienen: ende ghy sultse verni-
gen / ende sultse ten beweeg-offer bewegen.

16 Want sy sijn gegeven / sy sijn my gege-
ven upt het midden der kinderen Israels:
booz de openinge van alle haer moeder /
[booz] de eerst-gehozene eens peders upt
den kinderen Israels / hebbs ichtse my ge-
17 nomen. Want d alle eerst-gehozene on-
der de kinderen Israels is mijne / onder de
menschen / ende onder de beesten: ten dage
dat ick alle eerst-geboorte in Egyptenlan-
de sloegh / hebbs ick de selbe my gehepligt.

Ende

e Lev. 3.¹² Ende ick hebbe de Leviten genomen
 12
 hooz alle eerst-gebozene onder de kinderen
 Israels : Ende ick hebbe de Leviten/
 19
 Aaron ende sijnen sonen tot eene gifte ge-
 geben / up't het midden der kinderen Is-
 20
 rael's / om den dienst der kinderen Israels
 ende teute der t'samen-komste te bedienen/
 ende om hooz te kinderen Israels verloe-
 ninge te doen: datter geene plage en zy on-
 der de kinderen Israels / als de kinderen
 Israels tot het Vesplichdom naederen sou-
 den. Ende Moese bede/ende Aaron/ ende
 20
 de gantsche verdrageringe der kinderen Is-
 rael's / aen de Leviten : na alles wat de
 H E E G Moese ghebozen hadde / van
 den Leviten / so deden de kinderen Israels
 21
 aen hen. Ende de Leviten ontfondighden
 sich / ende wieschen hare kleederen / ende
 Aaron verweeghese ren beweegh-offer hooz
 het aengesicht des H E E G : ende
 22
 Aaron dede verloeninge over hen / om hen
 te reynigen. Ende daer na namen de Le-
 viten om haren dienst te bedienen in de
 teute der t'samen-komste / hooz het aenge-
 sichte Aarons/ende hooz het aengesicht si-
 ner sonen : gelijk als de H E E G Moese
 van de Leviten geboden hadde / alsoo deden
 sy aen hen. Ende de H E E G sprack
 23
 tot Moese / seggende: Wie is't dat den
 24
 Leviten aengaet : van vijf-en-twintigh
 Jaer oudt/ ende daer hoer / sullense inko-
 men om den striede te strijden in den dienst
 van de teute der t'samen-komste. Maer
 25
 van daer hy vijftigh jaer oudt is / sal hy van
 den strijde deses dienstes afgaen : ende hy
 en sal niet meer dienen: Doch sal hy met
 26
 sijne broederen dienen in de teute der t'sa-
 men-komste / om de wacht waer te nemen/
 maer den dienst en sal hy niet bedienen:al-
 soo sulc ghy aen de Leviten doen in hare
 27
 wachten.

Her ix. Capittel.

Verhael van het Paesschen gehouden inde
Woeftijne, w. 1. &c. ende van de gene,
die het Paesschen op den ordinaren dagh
niet en hadden kunnen houden, vut oor-
faken van hare onreynigheit. 6. VVet or-
dinierende voor sulcke, ende die op verre
reyfen zijn, watse doen moesten, mer
verklaringe van den tijdt, wanneer, en-
de de wijse hoe, g. Straffe der gener die
geen beleserf hebende, op den geseten
tijdt dat soudn nalaten, 11. Gebodt
voor de vreemdelingen, zijnde Ioden-ge-
nooten, datse het selve mede houden, 14.
De maniere hoe Godt de Israeliten sijne
tegenwoordigheit betuyghet, 16. mif-
gaders hoese wisten, wanneerse reysen,
ende waerse legeren moesten, 17.

Ende de heere sprack tot Moſe in
 de woestijne Sinai: in het tweede jaer
 na dat sy upt Egyptenlant upt-getoghen
 waren: in de eerste maent/ seggende: Dat
 a Exod. 12. 1, etc. de kinderen Israels het a Paesschen hou-
 den souden / op sinen gesetten tijdt. Oy 3
 Feb. 23. den veertienden dagh in dese maent / tus-
 5. schen de twee abonden sulc ghy dat hou-
 Numer. 28. 16. den / op sinen gesetten tijdt: na alle sijne
 28. 16. insettinghen / ende na alle sijne rechten
 Deut. 16. sulc ghy dat houden. Moſe dan sprack
 2. tot de kinderen Israels: dat sy het Paes-
 schen souden houden. Ende sy hielden
 het Paesschen op den veertienden dagh der
 eerste maent / tusschen de twee abonden in
 de woestijne Sinai: na alles dat de heere
 a Moſe geboden hadde / alsoo deden de
 kinderen Israels. We warenden kieden 6
 geweest / die ober het doode lichaem eens
 menschen onreyn waren / ende op den sel-
 ven dagh het Paesschen niet en hadden

konnen houden; daerom naederden sy hoor-
 7 het aengeſicht Moſe: ende booz het aenge-
 ſicht Harons op dien ſelven dagh. Ende
 die ſelve lieben ſepden tot hem/ Wy zijn on-
 reyn ober het doode lichaam eens men-
 ſchen; waerom ſouden wy herkozt worden/
 dat wy de offerhande des **YHWH** op
 ſijnen geſetten tijt niet en ſouden offeren/
 8 in 't midden der kinderen Iſraels? Ende
 de Moſe ſepde tot hen: Blijft ſtaande/dat
 9 ick hoorz: wat de **YHWH** u gebieden ſal.
 Doe ſpach de veere tot Moſe ſeggende:
 10 Spreekt tot de kinderen Iſraels/ Seg-
 gende: Wanneer yemant onder u / ofte on-
 der uwe geſlachten/ober een doode lichaam
 onreyn/ ofte op eenen vreten wegh ſal zijn/
 11 hy ſal dan noch den **YHWH** het Paefſ-
 ſchen houden. In de tweede maent op
 den beertienden dagh/ tuſſchen de twee
 abonden ſullen sy dat houden: met onghes-
 12 ſuerde [hzooden] ende bittere ſauſe ſullen
 sy dat eten. Sy en ſullen b daer niet ober-
 laten tot den morgen / ende en ſullen baer
 13 aen geen been breken: na alle inſettingen
 des Paefſſchen ſullen sy dat houden. Als
 een man die reyn is/ende op den wegh niet
 en is / ende nalaten ſal het Paefſſchen te
 14 houden/ ſo ſal die ſelve ziele ont hate volc-
 heren utgeroept worden: want hy de of-
 ferhanne des **YHWH** op ſinen af-
 ſetten tijde niet en heeft geoffert/ die ſelve
 15 man ſal ſijne ſonde daghen. Ende wan-
 neer een yemdelinck hy u als yemdelinck
 linck verkeert/ende hy het Paefſſchen den
YHWH oock houden ſal/ na de inſetting-
 16 ge van het Paefſſchen / ende na ſijne wiſſe/
 alſo ſal hy het houden: c het ſal eenberle-
 inſettinghe booz u lieden zijn / vende den
 17 yemdelinck ende den in-boozlinck des
 lauts. Ende d op den dagh van het op-
 18 ſichten des tabernakels bedeckte de wolc-
 ke den Tabernakel/ op de tente der getup-
 genisſe: ende in den abont was ober den
 19 Tabernakel als een gedaente des ypers/
 tot aen den morgen. Als geſchiedde ge-
 20 duerighſch de wolcke bedeckte den ſelven
 ende des nachts was een ghedaente des
 21 ypers. Maer na dat de wolcke opgehe-
 ven wert van boven de tente / alſo berrep-
 22 den oock daer na de kinderen Iſraels: ende
 in de plaetſe daer de wolcke bleef/ daer le-
 23 gerden hen de kinderen Iſraels. Na den
 mont des **YHWH** berrepſden de kin-
 deren Iſraels/ en na des **YHWH** mont
 24 legerden sy hen: e alle de dagen in de wolc-
 ke de wolcke ober den Tabernakel bleef/
 25 legerde sy hen. Ende als de wolcke bela-
 26 dagen ober den Tabernakel verbleef / ſoo
 namen de kinderen Iſraels de nacht des
 27 **YHWH** waer / ende en verrepſden
 28 niet. Als 't nu was/ dat de wolcke wep-
 nighde dagen ober den Tabernakel was / na
 29 den mont des **YHWH** legerden sy hen/
 ende na den mont des **YHWH** ber-
 30 repſden. Maer was 't dat de wolcke
 31 van den abont tot den morgen daer was/
 ende de wolcke in den morgen opgeheven
 32 wert / ſoo berrepſdenſe: ofte des daeghs
 33 ofte des nachts/ als de wolcke opgeheven
 34 wert/ ſo verrepſdenſe. Ofte als de wolc-
 35 ke twee dagen/ofte een maent/ ofte ſuele
 36 dagen verroogh op den Tabernakel/ blij-
 vende/daer op / f ſo legerden hen de kin-
 37 den Iſraels/ ende en berrepſden niet: ende
 38 als sy verheben werdte / verrepſdenſe.
 39 Na den monde des **YHWH** leger-
 40 den sy hen/ ende na den mont des **YHWH**
 41 berrepſdenſe: sy namen de nacht
 42 des **YHWH** waer / na den mont
 43 des **YHWH** / dooz de hant Moſe.

b Etod.
12.46.
10a.19.
33/36.

12. 49.

d Erub.
40. 34.

ter. 102
10. 11

f Cred.
e 40.36/37

Optocht van Sinai.

Numeri. Cap. x. xj.

Hobab. Mose.

Het x. Capittel.

Gebodt van twee silvere Trompetten te maken, met aenwysinge waer toe, wanneer, hoe, van wien, met wat goede uitkomst sy gebruyckt souden worden, vs. 1. 2. &c. Verhael van het optrecken der Israeliten, uyt de woestijne Sinai, na de woestijne Paran, 11. In wat order datse ghereyft zijn, 14. Het verfoeck Mose aen Hobab sinen schoon-vader, dat hy met hem trecken wilde, 29. Voortganck der reyse, 33. Het gebed van Mose gebruyckt, als de Arke verdragen, ende neder geset wert, 35.

Voorder sprack de **YHWH** tot Mose / 1 segghende: Maecht u twee silbere 2 trompetten / van dicht-werck sult ghyse maken: ende sy sullen u zijn tot de t'samenroepinghe der vergaderinghe / ende tot den optocht der legeren. Als sy met de selve 3 blasen sullen / dan sal de gheheele vergaderinghe tot u vergadert worden / aen de deuren van de Tente der t'samen-komste.

Maer alsoe met de eenen sullen blasen / 4 dan sullen tot u vergadert worden de overste / de hoofden der dupsenden Israels.

Als ghyse met een ghehozen geklanch 5 blasen sult / dan sullen de legheers die tegen 't oosten gelegert zijn / optrecken. Maer 6 als ghy ten tweeden male met een ghehozen geklanch blasen sult / sullen de legheers die tegen 't zuiden legeren / optrecken: met een ghehozen geklanch sullen sy blasen tot hare optochten. Maer in 't versamelen 7 van de Ghemeynte / sult ghy blasen / doch eenen ghehozen geklanch maken. Ende de 8 sonen Aarons / de Priesters / sullen met die trompetten blasen: ende sy sullen u-lieden zijn tot eene eeuwige insettinghe by uwe geslachten. Ende wanneer ghy-lieden in u 9 landt ten strijde sult trecken tegen den vyand / die u benauwt / sult ghy oock met die trompetten een ghehozen geklanch maken: soo sal uwer gedacht worden booz 't aengesichte des **YHWH** uwer Gods / ende ghy sult van uwe vyanden verlost worden:

Wesgelijcks ten dage uwer vrylichheit / 10 ende in uwe ghesette hooch-tijden / ende in de begynfelen uwer maenden / sult ghy oock met de trompetten blasen over uwe byand-offeren / ende over uwe danck-offeren: ende sy sullen u ter ghedachtenisse zijn booz het aengesichte uwer Gods / ick ben de **YHWH** uwe Godt. Ende het geschiedde in 11 het tweede jaer / in de tweede maent / op den twintichsten van de maent / dat de woelche verheben werdt / van hoven den Tabernakel der ghetuggenisse. Ende de kinderen 12 Israels toghen op na hare rochten upt de woestijne Paran. Alsoo toghen sy booz 13 eerst op na de mont des **YHWH** / dooz de handt Mose. Want booz eerst toogh 14

^a Hob. 2 op de baniere van het legheer der kinderen

^b Hob. 1 Juda / a na hare heppen: b ende over sijn hepp / was Rahabson de sone Wymminadabs.

7. Ende over 't hepp van den stam der kinderen 15 derzen Jasschars / was Rechaneel de sone Quars. Ende over het hepp van den stam 16 der kinderen Zebulons / was Eliab de sone Belons. Doe wert de Tabernakel afge- 17 woen / ende de sonen Gersons / ende de sonen van Merari rogen op / d'zaghende den Tabernakel. Waer na toogh op de baniere 18 van het leger Rubens / na hare heppen: ende over sijn hepp was Elizur de sone Sedeurs. Ende over het hepp van den stam 19 der kinderen Simeons / was Selumiel de sone van Zuri Saddai. Ende over het 20 hepp van den stam der kinderen Gads / was

^c Hob. 4 Elisaph de sone Dehuels. Doe toghen 21 4. op de Rochariten / d'zagende e het heplig-

dom: ende [de andere] richteden den Ta- 22 bernakel op / tegen dat dese quamen. Daer na toogh op de baniere des legheers der kinderen Ephraims / na hare heppen: ende over sijn hepp was Elisama de sone Am- 23 mids. Ende over het hepp van den stam der kinderen Manasses / was Gamaliel / 24 de sone Pedazurs. Ende over het hepp van den stam der kinderen Benjamins / 25 was Abidan de sone van Gideoni. Doe toogh op de baniere des legheers der kinderen Dan / t'samen sluptende alle de leghe- 26 ren / na hare heppen: ende over sijn hepp was Ahieser de sone van Ammi Sadaai.

26 Ende over 't hepp van den stam der kinderen Afers / was Dagiel / de sone Oerans.

27 Ende over 't hepp van den stam der kinderen Naphtali / was Ahira / de sone E-

28 nans. Dit waren de rochten der kinderen Israels / na hare heppen / als sy reys-

29 den. Alsoe nu sepde tot Hobab den sone Medians / des Midianiters / den schoon-

30 vader van Mose: Wy reysen na die plaetse / van de welcke de **YHWH** u ghesepdt heeft / 31 Ick sal u die gebeden: gaet met ons / ende wy sullen u wel doen / want de **YHWH** u heeft over Israel het goede gesproken.

32 Doch hy sepde tot hem: Ick en sal niet gaen / maer ick sal na mijn landt / ende na

33 mijnne maeghschap gaen. Ende hy sepde / En verlaet ons doch niet: want dewijle ghy weet dat wy ons legeren in de woestijne

34 ne / so sult ghy ons tot oogen zijn. Ende het sal geschieden / als ghy met ons sult gaen / ende 't selve goet geschieden sal / daer mede de **YHWH** u sy ons wel doen sal / 35 dat wy u oock wel doen sullen. So togen sy drie dach-reysen van den Berch des

36 **YHWH** / ende de Arke des verbonds des **YHWH** u reysde booz haer aengesichte drie dach-reysen / om booz hen eene rust-plaetse upt te spreuen.

37 Ende de woelche des **YHWH** u was des daeghs over hen / als sy upt het legheer 38 vercepden. Het geschiedde nu in 't optrecken van de Arke / dat Mose sepde: d Staet op **YHWH** u / ende laet uwe

39 vyanden verstroyt werden / ende uwe haters van u aengesichte blieden. Ende alsoe sy rustede / sepde hy: Komt weder **YHWH** u [tot] de tien dupsenden der dupsenden Israels.

Het xj. Capittel.

Murmuringhe des volcks / met de straffe, uyt- 1 komste, ende gevolg daer van, vs. 1. &c.

Noch eene andere murmuringhe, komende uyt belustheyte tot vleesch, ende andere spijsse, met verachtighe van het Man, 4. herwelcke hier beschreven wordt, 7. Mose klaeght hier over voor Godt, wenshende van sijn ampt te mogen ontlagen zijn, 10.

Godt gebiedt, dat hy 70 van de Oudtste Israels voor den Tabernakel versamelen soude, die hem den last souden helpen dragen, 16. hy belooft het volck vleesch te eten te geven, 18. berispt Mose, om dat hem sulcx dichte onmoghelick te wesen, 21.

De 70 mannen worden beroepen, ende met noodige gaven vereert, 24. Godt geeft den Israeliten quackelen, diefe eten, 31. maer krijgen daer over eene groote plage, 33. ende verreylen, 35.

Ende a het geschiedde / als het volck sich a 1 was heklagende / [dat] het quaet was in de oogen des **YHWH** u: want de **YHWH** u hoorde 't / soo dat sijn toorn ont-

2 stack / b ende het byer des **YHWH** u onder hen ontzande / ende verterde / in b 3 het uperste des legheers. Doe riep het volck tot Mose: ende Mose badt tot den **YHWH** u / ende het byer werdt ge-

deempt

d 30 sal.
68. a

a Deut.
9. 22.

b Psal.
78. 24.

Lust tot vleesch.

Het IIII. Boeck Mosis. Cap. xij.

Fol. 54

dempt. Daerom noemde hy de name dier 3
plaetse Abeerah: om dat het byer des
hEEKE onder hen gebrandt hadde.
Ende c het gemeene volck hies dat in't 4
o Erod. midden van hen was/wert met lust bebang-
12.38. gen: daerom soo vrenden oock de kinderen
Jsa. 106. Israels wederom/ ende sepden / d Wie sal
14. ons vleesch te eten geben? Wy gedencken 5
1. Coz. der visschen / die wy in Egypten om niet
10. 6. aten / der concommeten / ende der pompo-
d Erod. nen / ende des loocks / ende der aiunen/
12.38. ende des knop-loocks. Maer nu is on- 6
se ziele doore / daer en is niet met allen/
behalven dit Man booz onse ooghen.
e Erod. e Het Man nu was als Cozianber-zaet / 7
16. 14 / 31. ende sijne hertoe was / als de hertoe van
Jsa. 78. den Bedolah. Het volck liep hier / ende 8
24. daer / ende versamde [het] / ende maeldet
Joan. 6. met mensens / ofte stietet in mortieren / en-
31. en 39. de soot het in votten / ende maecten daer
van hoecken: ende sijn smaech was / als de
smaech van de beste bochticheit der olpe.
Ende wanneer de dauw des nachts op 9
den leger neder viel / viel her Man op den
selben neder. Doe hoorde Mose het volck 10
veenen booz hare hupgesinnen / een neder
aen de deure sijner hutte: ende de roozn des
hEEKE ontstark seer / oock was het
naet inde ooghen van Mose. Ende Mo- 11
se septe tot den hEEKE / Waerom hebt
ghy aen uwen knecht qualick gebaen / ende
waerom en hebbe ich geene genade in uwe
ooghen ghebonden / dat ghy den last deses
gantchen volcks op my leghe? Hebb' 12
ich dan al dit volck ontfangen? Hebb' ich
het gebaert? dat ghy soude tot my seggen/
Draeght het in uwen schoot / gelijk als een
hoester-bader den vogelich draeght / tot dat
landt / het welcke ghy haren vaderen ghe-
woont hebt? Dan waer soude ich? vleesch 13
hebben / om allen desen volcke te gheben?
Want sy veenen tegen my / seggende / Geest
ons vleesch dat wy eten: Ich alleen en 14
kan al dit volck niet draghen: want het is
my te swaer. Ende indien ghy alfoo aen 15
my doet / doot my doch slechts / indien ich
genade in uwe ooghen gebonden hebbe: ende
en laet my mijn ongeluck niet aensien.
Ende de hEEKE septe tot Mose: Ver- 16
samelt my tsehentigh mannen upt den
Gudtsten Israels / dewelcke ghy weet dat-
se de Gudtste des volcks / ende des selben
Wypst-lieben zijn: ende ghy sulstse bzingen
booz de Tente der t'samen-komste / ende sy
sullen sich daer by u stellen. Soo sal ich 17
afhomen / ende met u aldaer synen / ende
van den Geest die op u is / sal ich afsonde-
ren / ende op hen leggen: ende sy sullen met
u den last deses volcks dragen / op dat ghy
[dien] alleen niet en draeght. Ende tot 18
het volck sult ghy seggen / Verliget u tegen
mozghe / ende ghy sult vleesch eten / want
ghy hebt booz de oozen des hEEKE ge-
gewent / seggende / Wie sal ons vleesch te
eten geben? want het ginch ons wel in E-
gypten: daerom sal de hEEKE u vleesch 19
gheben / ende ghy sult eten. Ghy en sult
niet eenen dagh / nochte twee dagen eten/
nochte vijf dagen / nochte tien dagen / noch-
te twintigh daghen: Tot eene gheheele 20
maent toe / tot dat het upt uwen neuse upt-
gaet / ende tot eene walginge sy: overmits
ghy den hEEKE / die in't midden van u
is / vermoepen hebben / ende hebhet booz sijn
aengesichte gewent / seggende / f Waerom
nu sijn wy upt Egypten gelogen? Ende 21
Mose septe: Ses hondert dypsent te hoe-
te is dit volck / in wiens midden ich ben:
ende ghy hebt geseyt / Ich sal hen vleesch
geben / ende sy sullen een gheheele maent
eten. g Sullen dan booz hen schaven en- 22
de runderen gestacht worden / dat booz hen

genoegh sy: sullen alle de visschen der Zee
booz hen versamelt worden / dat booz hen
23. genoegh sy: Doch de hEEKE sende tot
Mose: h Soude van des hEEKE hand h Jes- 50
berkozt sijn? Ghy sult nu sien / of mijn 2.
woozdt u wederbaren sal / ofte niet. en 59. 1.
24. Ende Mose ginch upt / ende sprach de
woozden des hEEKE tot den volcke:
ende versamelde tsehentigh mannen upt
den Gudtsten des volcks / ende steldese
25. rontom de Tente. Doe quam de hEE-
KE af in de wolcke / ende sprach tot hem/
ende affsonderende van den Geest die op
hem was / lenhe [hem] op de tsehentigh
mannen / die Gudtste: ende het geschiedde
als de Geest op hen rustede / dat sy pzohe-
26. teerden / maer daer na niet meer. Maer
twee mannen waren in 'e leger overgeble-
ben / des eenen naem was Eldad / ende des
anderen naem Medad / ende die Geest tu-
stede op hen / want sy waren onder de aen-
gheschzebene / hoewelste tot de Tente niet
uptgegaen en waren / ende sy propheteer-
27. den in't leger. Doe sien eenen jongen he-
nen / ende bootschachte Mose / ende septe:
Eldad ende Medad propheteeren in't le-
28. ger. Ende Josua de sone Nuns de die-
naer van Mose / een van sijne uptgelsene
jongelingen antwoozdde / ende septe: Mijn
29. heere Mose / verbiedtse. Doch Mose sen-
de tot hem: Zij ghy booz my nherende:
och of alle het volck des hEEKE pro-
pheten waren / dat de hEEKE sijnen
30. Geest ober hen gabe. Daer na versamel-
de sich Mose tot het leghe / hy / ende de
31. Gudtste Israels. Doe i hoer een windt i
upt handen hEEKE / ende raente quacke-
16. 13. len van der Zee: ende stropfede by het le-
Jsa. 78. 26. ger / ontrent eene dagh-repse herwaert /
ende ontrent eene dagh repse derwaert /
rontom het leger: ende waren ontrent twee
32. ellen boven de aerde. Doe maecte sich
het volck op / ten selven geheelen dagh / en-
de die gantche nacht / ende den gantchen
anderen dagh / ende versamelde den quack-
helen / die minst hadde / hadde tien homers
versamelt: ende sy spzeppdese booz hen van
33. malkanderen rondom het leghe. k Dat k Jsa.
bleesch was noch tusschen hare tanden /
eer't ghekauwt was / so ontstach de roozn
des hEEKE teghen het volck / ende de
hEEKE sloeghet het volck met eene seer
34. groote plage. Daerom hiermen den naem
der selver plaetse Kibzoth Aaba / want
daer begroehense het volck dat belust was
35. geweest. Van Kibzoth Aaba verrepde
het volck na Hazeroth: ende sy bleben in
Hazeroth.

Het xij. Capittel.

Murmuringe van Mirjam, ende Aaron tegens
Mose, v. 1. &c. waer over sy beyde van
Godt berispt worden, 6. ende Mirjam daer
en boven met melaetheyt gekraft. 10. Aa-
ron veroortmoedicht hem voor Mose, die den
Heere bidt voor Mirjam, 11. Hy wort ver-
hoort, mits dat Mirjam seven dagen buyten
het leger blijve, 14.

1. Mirjam nu sprach / ende Aaron / teghen
Mose / ter oozsake der vrouwe der Cu-
sitische / die hy genomen hadde: want hy
eene Cusitische ter vrouwe genomme hadde.
2. Ende sy sepden / Heeft dan de hEEKE
maer alleen booz Mose gesproken? heeft
hy oock niet booz ons gesproken? ende de
3. hEEKE hoorde. Doch de man Mose
was seer sachtmoedich / meer dan alle men-
schen die op den aerdrboden waren.
4. Doe sprach de hEEKE haestelich tot
Mose / ende tot Aaron / ende tot Mirjam /
Ghy drie komt tot de Tente der t'samen-
komste / ende sy drie quamen upt.

5. Doe

Mirjam Melaetsch.

Numeri. Cap. xiiij.

Verspieders van Canaan

2. Doe quam de **Y H E E** af in der wolfe-
 3. ken-colonne / ende stont aen de deure der
 4. Tente: daer na riep hy Aaron ende Mir-
 5. jam / ende sy heyde quamen upt. Ende
 6. hy septe / Voozet nu mijne woorden: Soo
 7. daer een Propheet [onder] u is / Ich de
 8. **Y H E E** sal dooz een gesichte up aen
 9. hem beken maeken / dooz eenen droom sal
 10. ich met hem spzeken. Alsoe en is mijn
 11. knecht Mose niet / a die in mijnen gant-
 12. schen huyse ghetrouwt is. [Dan] monde
 13. b tot mont spzeke ich met hem / ende [dooz]
 14. aensien / ende niet dooz duistere woorden:
 15. ende de gelijkenisse des **Y H E E** aen-
 16. schouwe hy: waerom dan en hebt ghy-lie-
 17. den niet gebreest tegen mijnen knecht / te-
 18. gen Mose te spzeken? Soo ontsack des
 19. **Y H E E** toozu teghens hen / ende hy
 20. ginch wech. Ende de wolcke weech van
 21. borden de Tente / ende siet / Mirjam was
 22. melaetsch / [wit] als de sneeuw: ende Wa-
 23. ron sagh Mirjam aen / ende siet / sy was me-
 24. laetsch. Daerom septe Aaron tot Mo-
 25. se / Och mijn heere / en leght doch niet op
 26. ons de sonde / daer mede wy soetelich ghe-
 27. daen / ende daer mede wy ghesondiget heb-
 28. ben. Laetse doch niet zijn / als een doode
 29. van wiens bleesch / als hy upt sijns moe-
 30. ders lijf upgaet / de helft wel verteert is:
 31. Mose dan riep tot den **Y H E E** / seg-
 32. gende / O Godt / heeltse doch. Ende de
 33. **Y H E E** / septe tot Mose / Soo haer va-
 34. der smadelich in haer aengesichte ghespo-
 35. gen hadde / soudese niet seben daghen be-
 36. schaemt zijn: c laetse seben dagen bupren
 37. het leger gesloten / ende daer na aenghe-
 38. men worden. Soo wert Mirjam bupren
 39. het legher seben daghen gesloten: ende het
 40. volck en verpeste niet / tot dat Mirjam
 41. aenghenomen werdt. Maer daer na ver-
 42. zepde het volck van Bazerach: ende sy le-
 43. geerden hen inde Woestijne Paran.

Het xiiij. Capittel.

Godes bevel / dat xij verspieders, uyt elke
 stamme een / souden uytgesonden worden,
 om het landt Canaan te besichtighen,
 vl. i. &c. hare namen, 5. haer last, ende
 instructie, 15. De uytvoeringhe daer
 van, 22. Hare weder-keeringe, ende rap-
 port, met de tooninghe der vruchten des
 landts, 26. Caleb geeft het volck moedt,
 om het landt in te nemen, 31. Maer tiene
 sijn mergetellen raden't af, ende maken
 het volck mismoedigh, 32.

Ende de **Y H E E** spzack tot Mose /
 2. seggende: Sendt u mannen upt / die
 3. het landt Canaan verspieden / het welke
 4. ich den kinderen Israels gebed sal / van
 5. elken stam sijn vaderen sult ghy-lieden
 6. eenen man senden / zijnde peder een Overste
 7. onder hen. Mose dan sondte upt de woe-
 8. stijne Paran / na de mont des **Y H E E**:
 9. alle die mannen waren hoofden der kinde-
 10. ren Israels. Ende dit zijn hare namen: 4
 11. Van den stam Rubens / Samuwa de sone
 12. Zaccurs. Van den stam Simeons / Sa-
 13. phat de sone van Hozi. Van den stam
 14. Juda / Caleb de sone van Jephunne.
 15. Van den stam Issachars / Jigael de so-
 16. ne Josephs. Van den stam Ephraims /
 17. Hosa de sone Huns. Van den stam Ben-
 18. jamin / Wasti de sone van Kaphu. Van
 19. den stam Zebulons / Gaddiel / de sone van
 20. Sodi. Van den stam Josephs / dooz den
 21. stam Manasses / Gaddi de sone van Sufi.
 22. Van den stam Dans / Ammiel de sone van
 23. Gemalli. Van den stam Afers / Sethur
 24. de sone Michaels. Van den stam Raps-
 25. chali / Rahbi de sone van Dophsi. Van
 26. den stam Gabs / Guel de sone van Machi.

16. Dit zijn de namen der mannen die Mo-
 17. se sondt / om dat landt te verspieden: ende
 18. Mose noemde Hosa den sone van Huns /
 19. Josua. Mose dan sondte om het landt
 20. Canaan te verspieden: ende hy septe tot
 21. hen / Tecket dit hen op teghen't zup-
 22. den / ende klimmet op't geberghe. Ende
 23. besiet het landt hoedanigh het sp / ende het
 24. volck dat daer in woont / of het sterck sp /
 25. ofte swack / of het wepnich sp / ofte veel.
 26. Ende hoedanigh het landt sp daer in her
 27. selve woont / of het goet sp / ofte quaet: en-
 28. de hoedanich de steden zijn / in de welke
 29. het selve woont / of in legers / ofte in ster-
 30. ten. Doch hoedanigh het landt sp / of het
 31. bet sp / ofte mager / of daer boomen in zijn /
 32. ofte niet / ende verterecht u / ende neemt
 33. van de bzuich des landts: die daghen nu
 34. waren de daghen der eerste bzuichten der
 35. wijndruppen. Alsoe trocken sy op / ende
 36. verspieden het landt in de woestijne Zin af
 37. tot Achob toe / daer men gaet na Hamath.
 38. Ende sy trocken op in't Zupden / ende
 39. quamen tot Hebron toe / Ende daer waren
 40. Haiman / Sesai / ende Calmai Enaks kin-
 41. deren: Hebron nu was seben jaren ghe-
 42. bouwt dooz Zoan in Egypten. Daer na
 43. quamen sy tot het dal Escol / ende sneden
 44. van daer eene rancke af / met eenen trog
 45. wijn-druppen / dien sy droegen met twee /
 46. op eenen draegh-stock: oock van de granaet-
 47. appelen en van de vijge. Die selve plaetse
 48. noemden't het dal Escol / ter oorsake van de
 49. trog / dien de kinderen Israels van daer af-
 50. gesneden hadden. Daer na keerde sy weder
 51. van het verspieden des landts / ten eynde
 52. van veertigh daghen / Ende sy gingen he-
 53. nen / ende quamen tot Mose / ende tot Wa-
 54. ron / ende toe de geheele vergaderinghe der
 55. kinderen Israels / in de woestijne Paran /
 56. na Hades: ende bzuichten beschept weder
 57. aen hen / ende aen de geheele vergaderinghe /
 58. ende lieten hen de bzuicht des landts sien.
 59. Ende sy vertelden hem / ende seppen / Wy
 60. zijn gekomen tot dat landt / daer hen en ghy
 61. ons gesonden hebt: ende doozwaer a het is a Exo. 32
 62. van melck ende honich bloepende / ende dit
 63. is sijne bzuicht. Behalve dattet een sterck en 33. 34
 64. volck is / twelck in dat landt woont / ende
 65. de steden zijn bast / [ende] seer groot / ende
 66. oock hebben wy daer des Enaks kinderen
 67. gesien. De Amalekiten woonen in't lant
 68. van't suppen: maer de Hechiten / ende de
 69. Jebusiten / ende de Amoriten woonen op
 70. het geberghe / ende de Canaaniten woonen
 71. aen de zee / ende aen den oever der Jordane.
 72. Doe stilde Caleb het volck dooz Mose:
 73. ende septe / Laet ons bzymoedelich optre-
 74. ken / ende dat erfelich besitten / want wy
 75. sullen dat doozfecker overwelldighen.
 76. Maer de mannen die met hem opghes-
 77. trocken waren / seppen / Wy en sullen tot
 78. dat volck niet konnen optrecken / want't is
 79. stercker dan wy. Alsoe bzuichten sy een
 80. quaet gherucht dooz: van het landt / dat
 81. sy verspiedt hadden / aen de kinderen Is-
 82. rael / seggende / Dat landt / dooz't welck
 83. wy doozgegaen zijn / om dat te verspieden /
 84. is een lant dat sijne inwoonderen verteert /
 85. ende alle het volck / het welke wy in het
 86. midden des selven gesien hebben / zijn man-
 87. nen van groote leughte. Wy hebben oock
 88. daer de Reusen gesien / de kinderen Enaks /
 89. van de Reusen: ende wy waren als spzinc-
 90. hanen in onsen oogen / alsoe waren wy oock
 91. in haren oogen.

Het xiiij. Capittel.

Murmuringe des volcks tegens Mose, ende
 Aaron, vl. i. &c. Vvat van Mose, Aaron,
 Josua, ende Caleb gedaen is, om die te stil-
 len, 34

Murmuren des Volcks.

Het III. Boeck Mosis. Cap. xiiij.

Fol. 55

len, 5. Wat daer op gevolgt is, ten aen-
sien soo wel van het volck, dat in sijne
boosheit volherde, als van Godt, die het
dreyghde uyt te roeyen, 10. Mose bidt
voor 't selve, 12. Hy wort verhoort, 20.
doch niet conditie, dat de murmureer-
ders in het landt van Canaan niet en sou-
den komen, hen ghebiedende te rugge te
keeren na de woestijne, 21. Breder
uytinge der straffe teghen de murmureer-
ders, met aenwijfinge van haren onder-
dom, ende uytneeminge der gener, die van
dese straffe vry souden zijn, 35. ende de
historie der gener die niet weder-keeren
en wilden, maer het landt van Canaan
stracks innemen, 39.

De verhef haer de geheele vergade-
ringe/ ende sy hieden haer stemme op:
ende het volck weede in die selve nacht:
Ende alle de kinderen Israels murmu-
reerden tegen Mose/ ende tegen Aaron: en-
de de geheele vergaderinge sende tot hem/
Och of wy in Egyptenlant gestorben wa-
ren/ ofte/ Och of wy in dese woestijne ge-
storben waren! Ende waarom brenghet
ons de HEEG na dat lant/ dat wy doot
het swert ballen/ [ende] onse wijnen/ en-
de onse kinderhens ten roobe woerden? sou-
det ons niet goet zijn na Egypten weder
te keeren? Ende sy sepfen 't een tot den
anderen/ Laet ons een hooft opwerpen/
ende weder keeren na Egypten. Doe die-
sen Mose/ ende Aaron op hare aengesich-
ten/ boozt 't aengesichte van de gantsche
Gemenste der vergaderinge der kinderen
Israels. Ende Josua de sone Nun/ ende
Caleb de sone Jephunne/ zijnde van de ge-
ne/ die dat landt verspiet hadden/ scheur-
den hare kleecken. Ende sy spraken tot
de gantsche vergaderinge der kinderen Is-
raels/ seggende: Het landt/ doot het welc-
ke wy getrocken zijn / om het selve te ver-
spieden/ is een uermaren goet landt.

Jubien de HEEG een wel-geballen
aen ons heeft / soo sal hy ons in dat landt
brengen/ ende sal ons dat geuen: een landt
het welcke van melck ende honich is bloe-
pende. Alleen en zijt tegen den HEEG
niet mederspannich/ ende en a breset ghy
niet het volck deses landts/ want sy zijn
ons broot: hare schaduw is van hen ghe-
weken/ ende de HEEG is met ons / en
breset haer niet. Doe sende de gantsche
vergaderinge/ dat men se met steenen steeni-
gen soude: maer de heerlijkheit des HEEG
verscheen inde Cente der samien-
komste/ boozt alle de kinderen Israels.
Ende de HEEG septe tot Mose: Hoe
lange sal wy dat volck tergen? ende hoe
lange sullense aen wy niet gelooven / boozt
alle teekenen/ die ick in 't midden van hen
gedaen hebbe: Ick sal 't met pestilentie
slaan/ ende ick sal 't verstooren: ende ick
sal u tot een groter / ende stercker volck
maken / dan dit is. Ende Mose septe tot
den HEEG: b Soo sullen 't de Egyp-
tenaers hoozen: want ghy doot uwe kracht
dit volck uyt het midden van hen hebt doen
opreken. Ende sy sullen seggen tot de
inwoonderen deses lants / [die] ghehoort
hebben/ dat ghy/ HEEG / in het midden
deses volcks zijt: dat ghy / HEEG /
ooge aen ooge gesien wordet/ dat uwe wolc-
ke oerhen staet / ende c ghy in een wolc-
ken-colonne boozt haer aengesichte gaet
ende des daeghs / ende in een byer-colonne des
nachts. Ende soubet ghy dit volck als
eenen eenigen man dooden / soo souden de
verdoenen/ die u geruchte gehoozt hebben/
spraken/ seggende: d Om dat de HEEG
dit volck niet en konde brenghen in
dat landt / 't welck hy hen geswozen had-

de / soo heeft hyse geslacht in de woestijne.
17 Nu dan laet doch de kracht des HEEG
groot werden: gelijk als ghy ge-
sproken hebt/ seggende: De HEEG e Ero-
is lauchmoedigh / ende groot van welde-
digheyt/ bergebende de ongerechtigheyt/ Psal. 86
ende oetredinge / die [den schuldighen]
geensins onschuldigh houet / f besoeckende en 103.8
de ongerechtigheyt der Vaderen aen den en 145.8
kinderen/ in het derde / ende in het vierde
[lidt]. Vergaet doch de ongerechtigheyt
deses volcks/ na de groote uwer goedertie- f Ero-
renthepdt: ende gelijk als ghyse deses
volcke/ van Egyptenlant af tot hier toe/ en 34.7
20 hergehen hebt. Ende de HEEG septe: Deut. 5-
Ick hebbe u vergebten na uwen woerde.
21 Doch sekerlich [Soo waerachtigh als]
ick leue: soo sal de gantsche aerde met de
heerlichheyt des HEEG verbult
22 worden. Want alle de mannen / die ghe-
sien hebben mijne heerlijkheyt/ ende mijne
teekenen / die ick in Egypten / ende inde
woestijne gedaen hebbe / ende my nu thien
malen verfocht hebben/ ende mijne stemme
23 niet en zijn gehoorzaam geweest: Soo sy
het landt / het welcke ick haren vaderen
geswozen hebbe / sien sullen: g Ja geene g Deut.
van die my getergh hebben / en sullen dat 1.35/36
24 sien. Doch h mijn knecht Caleb/ om dat h Jos. 14
een ander geest met hem gheueest is/ ende
heeft volghert my na te volgen: soo sal ick
hem brenghen tot het landt / in het welcke
hy ghekomen was / ende sijn zaet sal het
25 erfelich besitten. De Amalekiten nu /
ende de Canaaniten woenen in dat dal:
wendet u moeghen / ende maket uwe reyse
na de woestijne/ op den wegh na de Schelf-
26 Zee. Daer na sprack de HEEG tot
27 Mose/ ende tot Aaron / seggende: Hoe
lange sal [ick] hy dese boose vergaderin-
ge zijn/ die teghen my zijn murmurende?
ick hebbe gehoozt de murmuringhen der
kinderen Israels / daer mede sy tegen my
28 zijn murmurende. Segt tot hen: [Soo
waerachtigh als] ick leue / sprack de HEEG
v. 26. 55. k Num.
v. 32. 18
29 heht! Owe! doode lichamen sullen in dese
woestijne ballen / ende alle uwe getelde
na u geheel getal / van twintigh jaer out/
ende daer boven/ ghy die tegen my gemur-
30 mureert hebt: So ghy in dat landt komt/
over 't welcke ick mijne handt opgeheben
hebbe / dat ick u daer in soude doen woo-
nen / m behalven Caleb de sone van Je-
31 phunne/ ende Josua de sone van Nun. En
uwe kinderhens/ daer van ghy sepfet/ sy
sullen ten roobe woerden/ die sal ick daer in
brenghen/ 't welcke ghy sinadelich verwo-
32 pen hebt. Maer u aengaende / uwe doo-
de lichamen sullen in dese woestijne bal-
33 len. Ende uwe kinderhens sullen gaen we-
den in dese woestijne / beertigh jaer / ende
sullen uwe hoerren dragen: tot dat uwe
doode lichamen vertereert zijn in dese wo-
34 stijne. Da 't getal der dagen / inde welc-
ke ghy dat landt verspiet hebt/ a beertigh
dagen/ elcke dach boozt elck jaer / salt ghy
uwe ongerechtigheden dragen / beertigh
jaer: ende sult gewaer worden/ mijne af-
35 zekinge. Ick de HEEG hebbe ge-
sproken: Soo ick dit dese gantsche boose
vergaderinge der gener/ die sich tegen my
berfamelt hebben / niet en doe! sy sullen
in dese woestijne/ te niete woerden/ ende sul-
36 len daer sterben. Ende die mannen die
Mose gesonden hadde/ om dat lant te ver-
spieden / ende weder ghekomen zijnde de
gantsche vergaderinge tegen hem hadden
doen murmuren/ een quaet geruchte ober
37 dat landt boozt brenghende/ Die selve man-
nen / die een quaet geruchte van dat landt
boozt

Iosua. Caleb.

01. 02. boortgezicht hadden / o slozben dooz eene
 10. 10. plaghe dooz het aenghesicht des H E E
 Jud. 01. & E. Maer Iosua de sone Nun / en
 3. de Caleb de sone Iephunne bleben levende
 hande mannen / die henen gegaen waren / om
 het landt te verspieden. Ende Mose
 39. spzack dese woorden tot alle de kinderen
 Israels : Doe reurde het volck seer.
 Ende sp stonden des mozhens vzoegh
 op / ende klommen op de hoogte des berghs /
 seggende / Siet hier zijn wy / ende wy sul-
 len optrecken tot de plaetse / die de H E E
 41. p Deut. diget. Maer Mose septe / p Waerom
 1. 41. overtredet ghy alsoo het bevel des H E E
 42. & E P : want dat en sal geen boozspoot
 hebben. Trecket niet op : want de H E E
 43. & E en sal in het midden van u niet zijn /
 op dat ghy niet geslagen en wert / booz het
 aengesicht uwer handen. Want de H E E
 44. malehiten / ende de Cananiten zijn daer
 dooz u aengesichte : ende ghy sult dooz het
 sweert ballen : want om dat ghy u afghe-
 keert hebt van den H E E & E / soo en sal
 de H E E & E met u niet zijn. Pochtans
 45. vooghten sp dermet elck / om op de hoogh-
 te des berghs te klimmen : maer de Kae
 des verbonds des H E E & E P / ende
 Mose / en schepden niet upt het midden
 des leghers. Doe quamen af de Amale-
 46. kiten / ende de Canaaniten / die in dat ghe-
 berchte woonden / ende floegense / ende ver-
 smetense tot Hozma toe.

Het xv. Capittel.

Van spijs-offeren / ende dranch-offeren / by
 andere offeren te doen / vs. 1. &c. Offer
 der eerstelingen des deeghs / 19. Sond-
 offer voor de gantsche Gemeynthe / die
 door afdwalinghe ofte onbedachtzaam-
 heyt misdaen heeft / 22. Voor eene zie-
 le alleen / 27. Straffe eens moetwilligen
 sondaers / 30. Straffe des genen / die op
 den Sabbath hout op-gelesen hadde / 32.
 Van snoerkens met hemels-blauwe dra-
 den aen de kleederen / 38.

Dier na spzack de H E E & E tot 1
 Mose / seggende : Spzecht tot de 2
 kinderen Israels / ende segt tot hen : Wan-
 neer ghy gekomen sult zijn in't landt uwer
 wooningen / dat ich u gebeden sal. Ende 3
 ghy een vperoffer den H E E & E sult doen /
 een bzand-offer / ofte slacht-offer / a om af
 te sonderen eene gelofte / ofte in vzwilli-
 gen offer / ofte in uwe gesette hoochtijden /
 a Tobit. 22. 21. om den H E E & E b eenen liefelicken reuck
 b Exod. 29. 18. te maken van runderen / ofte van cleyn beer :
 So sal hy / die sijne offerhande den H E E 4
 & E offert / c eene spijs-offer offeren van
 een tiende meel-bloeme / gemenght met een
 c Lev. 2. tierendeel van een Vin-olie. Ende wijn 5
 ten dzanch-offer / een tierendeel van een
 2. 6. 14. Vin / sult ghy bereyden tot een bzand-
 offer / ofte tot een slacht-offer / dooz een
 lam : Ofte dooz eenen ram sult ghy 6
 een spijs-offer bereyden / van twee tien-
 den meel-bloeme / ghewenght met olie / de
 h. 1. ft van een Vin. Ende wijn sult 7
 ten dzanch-offer / een derden deel van een
 Vin / sult ghy offeren ten liefelicken reucke
 den H E E & E. Ende wanneer ghy een 8
 ionck runt sult bereyden tot een bzand-
 offer / oft een slacht-offer / om een gelofte
 af te sonderen / ofte ten dzanch-offer den
 H E E & E : Zoo sal hy tot een ionck 9
 runt offeren / een spijs-offer van drie tien-
 den meel-bloeme / ghewenght met olie / de
 h. 1. ft van een Vin. Ende wijn sult 10
 ghy offeren ten dzanch-offer / de helft van
 een Vin : Tot een vper-offer van lieflic-
 ken reucke den H E E & E. Alsoo sal ge- 11
 daen woorden met den eenen offe / oft met

Numeri. Cap. xv. Verscheyden Offerhanden.

den eenen ram : oft met he t kleyn beer / van
 12 de lammeren / ofte van de geypen : Ma
 het getal / dat ghy bereyden sult / sult ghy
 alsoo doen met elck een / na haer getal.
 13 Alle inboozlinck sal dese dinghen alsoo
 doen / offerende een vper-offer ten liefelicken
 14 reucke den H E E & E. Wanneer oock
 een vzeemdelinck hy u als vzeemdelinck
 verkeert / ofte die in't midden van u is / in
 uwe gesachten / ende hy een vper-offer sal
 bereyden ten liefelicken reucke den H E E
 & E : ghelijck als ghy sult doen / alsoo sal
 15 hy doen. Ghy gemeynthe / t 3p u-lieden
 d ende den vzeemdelinck / die als vzeemde d Exod.
 linck [hy u] verkeert / eenerlep insettinge : 12. 49.
 ter eenwiger insettinge hy uwe gesachten / 13. 9.
 ghelijck ghy-lieden / alsoo sal de vzeembe- 14.
 linck dooz des H E E & E aengesichte
 16 zijn. Eenerlep wet / ende eenerlep recht
 sal u lieden zijn / ende den vzeemdelinck /
 die hy u lieden als vzeemdelinck verkeert :
 17 Dooz spzack de H E E & E tot Mose /
 18 seggende : Spzecht tot de kinderen Is-
 rael / ende segt tot hen : Als ghy sult
 gekomen zijn in't landt / daer henen ich u
 19 in bzengen sal : Zoo sal 't geschieden / als
 ghy van het bzodt des landts sult eten :
 dan sult ghy den H E E & E een hef-offer
 20 offeren / De eerstelingen uwer deech /
 eene hoeche sult ghy tot een hef-offer offe-
 ren / geijck het hef-offer des dozsch-bloers
 21 sult ghy dat offeren. Van de eerstelingen
 uwer deech sult ghy den H E E & E een
 hef-offer geven / by uwe ghesachten.
 22 Dooz wanneer ghy-lieden afgedwaelt
 sult zijn / ende niet gedaen hebben alle dese
 geboden / die de H E E & E tot Mose ge-
 23 spzoken heeft / Alles wat u de H E E & E
 dooz de hant van Mose geboden heeft / van
 dien dag af / dat het de H E E & E ghe-
 boden heeft / ende dooztaen by uwe gesach-
 24 ten : Zoo sal 't geschieden / indien pet by
 dwalinge gedaen / [ende] dooz de oogen der
 vergaderinge [verbozen is] / dat de gant-
 sche vergaderinge eenen barte / een ionck
 runt / sal bereyden ten bzand-offer / ten lief-
 25 licken reucke den H E E & E / met sijn
 spijs-offer / ende sijn dzanch-offer / na de
 wijsse / ende eenen geypenboek ten sonsoffer.
 26 Ende de Pzester sal de verfoeninge doen
 dooz de gantsche vergaderinge der kinde-
 ren Israels / ende 't sal hen vergeben wo-
 27 den : want het was eene afdwalinge / ende
 sp hebben hare offerhande ghezacht / een
 vper-offer den H E E & E / ende haer
 sonsoffer / dooz het aengesichte des H E E & E
 28 & E P / over hare afdwalinge. Sal dan
 de gantsche vergaderinge der kinderen Is-
 rael vergeben worden / oock den vzeembe-
 linck / die in't midden van haerlieden als
 vzeemdelinck verkeert : want het is den
 gantschen volcke dooz dwalinge [overge-
 29 komen]. Ende indien eene ziele dooz af-
 dwalinge gesondicht sal hebben / die sal een
 ne jarige gepte ten sonsoffer offeren.
 30 Ende de Pzester sal de verfoeninge doen
 over de afdwalende ziele / als sp ghesondicht
 heeft dooz dwalinge / dooz 't aengesichte
 des H E E & E P : doende de verfoeninge
 over haer / ende 't sal haer vergeben wo-
 31 den. Den inboozlinck der kinderen Is-
 rael / ende den vzeemdelinck / die in haer-
 lieden midden als vzeemdelinck verkeert /
 eenerlep wet sal u-lieden zijn / den ghe-
 nen / die 't dooz af-dwalinghe doet.
 32 Maer de ziele die pets sal gedaen heb-
 ben met opgeheben hant / 't 3p dan in
 hoozlingen ofte van vzeemdelingen / die
 smaden den H E E & E : ende die selve zie-
 le sal upgeroept worden upt het midden
 33 van haer volck : Want sp heeft het woort
 des H E E & E P veracht / ende sijn ge-
 bodt

Sabbath. Oproer.

Het IIII. Boeck Mosis. Cap. xvj.

Kore, &c. Fol. 56

bodt vernieticht: die selve siele sal gantscheliclyc upgeroept wozden/hare ongerechtigheyt is op haer. Als nu de kinderen 32
 Israels in de woestijne waren/ soo vonden sy eenen man/hout lefende op den Sabbathdagh. Ende die hem bonden hout lefende/ 33
 brachten hem tot Mose / ende tot Aaron/ ende tot de gantsche vergaderinge. Ende 34
 sy stelden hem in f bewaringhe: want het en was niet verclaert / wat hem ghebaen soude wozden. Soo septe de H^E & E 35
 tot Mose; Die man sal sekerlick gedoodt wozden: de gantsche vergaderinge sal hem met steenen steenighen bupen den legher.
 Doe brachte hem de gantsche vergaderinge 36
 upt tot bupen den leger / ende sy steenighden hem met steenen / dat hy sterf: gelijck als de H^E & E Mose geboden hadde. Ende de H^E & E spzack 37
 tot Mose / segghende: Spzeck tot de kinderen Israels / ende secht tot hen/ 38
 g Dat sy sich snoerliens maken aen de hoercken harer klederen / by hare gheslachten: ende op de snoerliens des hoercks sullen sy een hemels-blauwen dziet fetten. Ende 39
 hy sal u-lieden aen de snoerliens zijn op dat ghy het aenliet / ende aen alle de geboden des H^E & E gedencket/ende die doet: ende ghy en sult na u herte / ende na uwe oogen niet spozen/die ghy zijt na hoerereende. Oy dat ghy geberickt ende doet 40
 alle mijne geboden / ende uwen Gode hepslich zyt. Ick hen de H^E & E uwe 41
 Godt/ die u upt Egyptenlandt uptgevoert hebbe / om u tot eenen Godt te zyn: Ick den de H^E & E uwe Godt.

Het xvj. Capittel.

Korah, Dathan, ende Abiram maecken oproer tegens Mose ende Aaron, v. l. &c.
 Hoe sich Mose daer teghens ghedraghen heeft, 4. De oproer-maeckers worden schricklick van Godt gestraft, 31. Hare wieroock-vaten ter ghedachtenisse ende waerschouwinge bewaert, 36. Tvolck murmureert over den onderganck der oproer-maeckers, waer over 14700 niet vyer verteert worden, 41. Aaron, door Mosis bevel, siilt de plage, 46.

a Num. 26. 9. K Orah a nu/de sone Itzhars/des soons 1
 e 27. 3. so Itzhars/des soons Levi / nam tot sich
 Jud. b. f. so Dathan als Abiram / sonen van Eliab/ 2
 11. ende On / den sone van Peleth / sonen van Ruben. Ende sy stonden op booz het aen- 3
 gesichte van Mose/ mitsgaders twee hondert ende vijftich mannen upt de kinderen Israels / Obersten der vergaderinghe/ de gheroepene der t'samen-komste / mannen van name. Ende sy vergaderden sich te- 4
 gen Mose / ende tegen Aaron/ende seiden tot hen: 'Tis te veel booz u / want dese gantsche vergaderinge/sy alle/zijn hepslich/ ende de H^E & E is in't midden van hen/ waarom dan verheft ghy-lieden u over de gemeente des H^E & E? Als Mo- 5
 se dit hoorde/soo viel hy op syn aengesichte: Ende hy spzack tot Korah / ende tot 6
 sine gantsche vergaderinge / segghende/ Moorgen bzoegh dan sal de H^E & E be- 7
 kent maechen/wie de sijne / ende de heptige 3p/ dien hy tot sich sal doen naederen:ende wien hy verhozen sal hebben / dien sal hy tot sich doen naederen. Doet dit: neemt 6
 u wieroock-baten/ Korah ende sijne gantsche vergaderinge: Ende doet moorgen 7
 byer daer in / secht reuch-werck daer op booz het aengesichte des H^E & E 8
 ende t sal geschieden / dat de man/ dien de H^E & E verhefen sal/die sal hepslich zyn: 'tis te veel booz u / ghy hinderen van Levi. Boort septe Mose tot Korah: 8

boort doch / ghy hinderen van Levi:
 9 'Tis't u te wepnigh/dat de Godt Israels u/vande vergaderinge Israels heeft afgescheyden/om u-lieden tot hem te doen naederen / om den dienst van des H^E & E Tabernakel te bedienen/ende te staen booz het aengesichte der vergaderinge/om hen te dienen? Daer hy u/ende alle uwe bzoederen / de kinderen van Levi / met u heeft doen naederen/soecht ghy nu ooc het Dier- 10
 ster-ampt? Daerom ghy/ende uwe gantsche vergaderinge/ghy zyt vergadert tegen den H^E & E/want Aaron/wat is hy/dat 11
 ghy tegens hem murmureert? Ende Mose schickte henen / om Dathan ende Abiram/de sonen Eliabs / te roepen: maer sy 12
 seiden/Wy en sullen niet ophomen. 'Tis't te wepnigh/dat ghy ons upt een lant/ van melck ende honich bloepende / hebt opgheboert/om ons te dooden in de woestijne/dat ghy oock u selvten t'eencmael over ons tot 13
 een Over-Heer maecht? Oock en hebt ghy ons niet gebrecht in een lant/ dat van melck ende honich bloept/uoch ons achter: ende wijngaerden ten erfdeel ghegheben: Sult ghy deser mannen oogen uptgraven/ wy en sullen niet ophomen. Doe ont- 14
 15 stach Mose seer / ende hy septe tot den H^E & E / Siet haer offer niet aen: b ick hebbe niet eenen ezel van hen genomen/ende niet eenen van hen quaet gedaen.
 16 Boort septe Mose tot Korah/ Ghy ende uwe gantsche vergaderinge / weest booz het aengesichte des H^E & E: ghy/ende 17
 de sy/ oock Aaron/ op moorgen. En neemt een peder sijn wieroockbat / ende legt reuch-werck daer in/ende bzent booz het aengesichte des H^E & E / een peder sijn wieroockbat/twee hondert ende vijftich wieroock-baten: oock ghy ende Aaron/een pe- 18
 der sijn wieroockbat. Soo namen sy/een peder sijn wieroockbat / ende deden byer daer in / ende seiden reuch-werck daer in: ende sy stonden booz de deure van de Tente der t'samen-komste / oock Mose ende 19
 Aaron. Ende Korah dede de gantsche vergaderinge tegens hen verlamelen / aen de deure van de Tente der t'samen-komste: Doe verscheen de heerlichheyt des H^E & E aen dese gantsche vergaderinge 20
 ge. Ende de H^E & E spzack tot Mose 21
 se ende tot Aaron/segghende: Scheydet u af upt het midden van dese vergaderinge/ ende ick salse als in een oogenblich verteen. Maer sy vielen op hare aengesichte/ende seiden/ O Godt/ Godt der ge- 22
 sten alles vleesch: een eenich man sal ghesondicht hebben / ende sult ghy u over dese gantsche vergaderinge grootelick 23
 vertoornen? Ende de H^E & E spzack tot Mose / segghende: Spzeck tot dese vergaderinge/segghende: Daer op van rontomme der wooninge van Korah / Dathan/ 24
 ende Abiram. Doe stont Mose op / ende ginck tot Dathan / ende Abiram: ende achter hem ginghen de Gudsken van Is- 25
 rael. Ende hy spzack tot de vergaderinge/ segghende/ Wijcht doch af van de tenten deser Godtloofer Mannen / ende en roert niets aen van t'ghene dat hare is: op dat ghy niet mischien verdaen en woz- 26
 det in alle hare sonden. Soo ginghen sy op van de wooninghe van Korah/Dathan/ ende Abiram / van rontomme: maer Dathan ende Abiram ginghen upt / stonde in de deure harer tenten / met hare wijven/ ende hare sonen/ ende hare kinderliens. 27
 Doe septe Mose / Vier aen sult ghy bekennen / dat de H^E & E my ghesonden heeft / om alle dese daden te doen: datse niet upt mijn seggen herte en zyn. 28
 29 Indien dese sullen sterben / ghelick als menschen

Sam. 12. 30

c Num. 27. 16. Heb. 12. 94

Oproer van Korah, gestraft.

Numeri. Cap. xvij. xvij.

Aarons staf bloeyt

menschen sterben / ende ober hen eene be-
soekinghe sal gedaen worden / na aller men-
schen besoeekinghe / so en heeft ny de v. c. c.
en niet gesonden. Maer indien de v. c. c. 30
wat nieuws sal scheppen / ende het
aerdtrijck synen mont sal op doen / ende ver-
sinden se met alles wat hare is / ende sy le-
bendich ter hellen sullen neder baren / als-
dan sult ghy bekenen / dat dese mannen
den v. c. c. ghetergh hebben. Ende 31
het gheschiedde / als hy ge-epndicht hadde
alle dese woorden te spreken / soo wert het
aerdtrijck / dat onder hen was / gekloben :

Ende de aerde opende haren mont / ende 32
d. Num. d. verstonde met hare hupsen / ende alle
26. 10 menschen / die Korah toe-behoorden / ende al-
ende 27. le de haren. Ende sy boeren neder / sy ende 33
3. alles wat hare was / lebendich ter hellen ;
Deut. 11. ende de aerde overdeekte se / ende sy quamen
6. om upt het midden der ghemeente. Ende 34
Psa. 106. 17. het gantsche Israel / dat rontom haer was /
bloot booz haer geschrey : want sy seiden /

Wat ons de aerde mischien niet en verstin-
de. Daer toe ginck een byer upt van den 35
v. c. c. / ende verkeerde die twee hondert
ende vijftich mannen / die reuck-werck of-
ferden. Ende de v. c. c. spzack tot Mo- 36
se seggende: Seght tot Eleazar / den sone 37
Aarons des Priesters / dat hy de wieroock-
baten upt den brandt op neme / ende strop
het byer verre wech : want sy zijn heplich :

[Te weten] de wieroock-baten han dese / 38
die teghen hare zielen ghesondicht hebben /
datmen uptgerechtte platen daer van make /
tot een overtrecksel booz den altaer / want
sy hebben se gebacht booz het aenghesichte
des v. c. c. / daerom zinne heplich : en- 39
de sy sullen den kinderen Israels tot een
rechten zijn. Ende Eleazar / de Priester /

nam de kopere wieroock-baten / die de ver-
brande ghebacht hadden / ende sy rechteuse
upt tot een overtrecksel booz den altaer :
Ter gedachtenisse booz de kinderen Is- 40
raels / op dat niemant bzeemt / die niet en
zy upt den zaden Aarons / naedere om reuck-
werck aen te steken booz het aenghesichte
des v. c. c. : op dat hy niet en worde
als Korah / ende sijne vergaderinge / gelijk
als hem de v. c. c. booz den dienst van
Mose gesproken hadde. Maer des ande- 41
ren daeghs murmureerde de gantsche ver-
gaderinge der kinderen Israels tegen Mo-
se ende tegen Aaron / seggende : Ghy lieden
hebt des v. c. c. volck ghedoodt.

Ende het gheschiedde / als de vergaderinge 42
haer versamelte teghen Mose ende Aaron /
ende haer wendde na de Tente der t'samen-
komste / siet so bedeckte die wolcke : ende
de heerlichheit des v. c. c. verscheen.

Mose nu ende Aaron quamen tot booz 43
de Tente der t'samen-komste. Doe spzack 44
de v. c. c. tot Mose / seggende: Maect 45
u op upt het midden van dese vergaderinge :

Ende Mose seide tot Aaron / Neemt het 46
wieroock-bat / ende doet byer daer in han
den altaer / ende legt reuck-werck daer op /
haestelick gaende tot de vergaderinge / doet
over hen verfoeninghe : want een groote
toorn is han booz het aenghesicht des
v. c. c. uptgegaen / de plaghe heeft
aenghebaughen. Ende Aaron nam het 47
gelijck als Mose ghesproken hadde /
ende stey in 't midden der ghemeente / ende
siet / de plaghe hadde aenghebaughen onder
den volcke : ende hy seide reuck-werck daer
in / ende dede verfoeninghe ober het volck.

Ende hy stondt tusschen de doode ende 48
tusschen de lebendige : also wert de plaghe
opgehouden. Die nu aen die plage gestoz- 49
den zijn / waren veertien duysent ende seuen

hondert / behalven die ghestorven waren om
50 de sake van Korah. Ende Aaron heerde
weder tot Mose aen de deure van de Tente
der t'samen-komste : ende de plaghe was
opgehouden.

Her xvij. Capittel.

Godt bevestigt Aarons beroepinghe door 't mi-
raculeus bloeyen sijns stafs alleen. v. l. 1. & c.
Die ter gedachtenisse wort wech geleyt. 10.
't volck wordt hier door seer verschrickt,
ende soeckt troost by Mose. 12.

1. De spzack de v. c. c. tot Mose /
2. seggende : Spzecht tot de kinderen
Israels / ende neemt van hen / booz elck ba-
derlich hups eenen staf / van alle hare
3. versten / na het hups harer baderen / twaelf
staben : eens peghelicken naem sult ghy

4. schryven op synen staf : Doch Aarons naem
sult ghy schryven op den staf van Levi :
want een staf salder zijn booz het hoofde des
5. hups harer baderen : Ende ghy sult se
wech leggen in de Tente der t'samen-kom-
6. ste : booz de getupchenisse / a daer henen ich

7. met u lieden t'samen komen sal. Ende t'sal
gheschieden / dat de staf des mans / welcken
ich sal bechozen hebben / sal bloeyen : ende
ich sal stillen de murmuringhen der kin-
8. deren Israels tegens ny / de welcke sy se-
gens u lieden murmureren. Mose dan

9. spzack tot de kinderen Israels / ende alle
hare Ouersten gaben aen hem eenen staf /
elcken Ouersten eenen staf / na het hups
harer baderen / twaelf staben : Aarons staf
10. was oock onder hare staben. Ende Mose
lepde dese staben wech / booz het aengesich-
te des v. c. c. / inde Tente der getup-
11. ghenisse. Het gheschiedde nu des anderen
daegs / dat Mose in de Tente der getup-
12. nisse inginck / ende siet / Aarons staf / booz
den hups Levi / bloeyde : want hy hachte
13. vloeyfel booz / en bloeyende bloeyen / ende
9. booz amanbelen. Doe hacht Mose alle
de staben upt van booz het aengesichte des
v. c. c. tot alle de kinderen Israels :

ende sy sagen t' / ende namen elc synen staf.
10. Doe seide de v. c. c. tot Mose :

b. Bzenght den staf Aarons weder booz de
ghetupchenisse / in hemaringe / tot een teec-
ken booz de wederpannige kinderen : also
sult ghy een epnde maken van hare mur-
muringhen teghen ny / dat sy niet en ster-
11. ben. Ende Mose dede t' : ghelijck als de
v. c. c. hem gheboden hadde / alsoo deed
12. hy. Doe spzaken de kinderen Israels tot
Mose / seggende : Siet / wy gheben den
13. geest / wy vergaen / wy alle vergaen. Al
die eenighs naedert / tot den Taberna-
kel des v. c. c. / sal sterben : sullen wy
dan den geest gebende verdaen worden :

Her xvij. Capittel.

Godt stelt Aaron ende synen sonen haer ampt
voor. de Leviten hen by-voegende tot haren
dienst. v. l. 1. & c. Verordent Aarons ende syn-
ner sonen onderhou. 8. oock der Leviten : 2. r.
die van hare thien den den Hoogen Prie-
ster tienden moesten geven. 25.

1. So seide de v. c. c. tot Aaron / Ghy /
2. ende uwe sonen / ende het hups uwe
badens met u / sult dzagen de ongherechtig-
heit des v. c. c. : ende ghy ende uwe
sonen met u / sult dzagen de ongherechtigheit
3. uwe Priester-ampts. Ende oock sult
ghy uwe bzoederen den stamme Levi / den
stam uwe badens / met u doen naederen /
datse u hy-geboeyt worden / ende u dienen :

maer ghy / ende uwe sonen met u / sult zijn
3. booz de Tente der getupchenisse. Ende
sy sult

Ampt der Priesteren.

Het IIII. Boeck Mosis. Cap. xviii.

Leviten. Fol. 57.

sp sullen uwe waecht waer nemen / ende de waecht der gantscher Tente: doch tot de gereetschap des heylighdoms/ende tot den altaer/ en sullen sp niet naederen/ op dat se niet en sterben/ soo sp/ als ghy-lieden.

Maer sp sullen u by-geboeght worden/ ende de waecht van de Tente der t'samen-homste waernemen/ in allen dienst der tēte: ende een vzeemde sal tot u niet naederen. Ghy lieden nu sult waernemen de waecht des heylighdoms ende de waecht des altaers: op datter gheen verholghept meer en is op over de kinderen Israels.

Pum. 3. 45. Want ick / siet / ick hebb' a uwe vzeederen/ de Leviten/ upt her midden der kinderen Israels genomen: sp zijn u-lieden eene gade/ gegeven den heylighdoms / om den dienst van de Tente der t'samen-homste te bedienen. Maer ghy ende uwe sonen met u/ sult u lieder vzeester-ampt waernemen/ in alle saken des altaers / ende in't ghene dat van binnen den doorganch is / dat sult ghy lieden bedienen: u vzeester-ampt gebe ick u / tot eenen dienst eens gheschenks / ende de vzeemde / die naedert / sal gedoocht worden.

Woozts sprack de heylighdoms tot Aaron/ende ick/siet/ ick hebbe u gegheben de waecht mijner hef-offer: met alle heylighdomen der kinderen Israels heb ick u gegeven om der salvinge wille/ende uwen sonen/ tot eene ewighe insettinge. Dit sult ghy hebben van de heylighdomen der heylighdomen/upt den vzeeder: alle hare offerhanden/ met al haer spijss-offer/ende met al haer sond-offer/ende met al haer schult-offer/ dat sp sullen weder geben/ her sal u ende uwen sonen eene heylighdomen der heylighdomen zijn. Wen her vzeederheylighste sult ghy dat eten: al wat manlich is sal dat eten / 't sal u een heylighdom zijn. Doch ick sal dit uwe zijn / her hef-offer harer gade/ met alle beweegh-offeren der kinderen Israels / b ick hebbe u gegeven/ende uwen sonen ende uwe dochteren met u / tot eene ewighe insettinge: al wie in uwen hup se repn is / sal dat eten. Al 't beste van de 12 oolte / ende al 't beste van most / ende van koojn/ hare eerstelingen/ die sp den heylighdoms sullen geben/ u hebb' ickse gegeven.

De eerste vruchten van alles/ dat in haeren lande is / die sp den heylighdoms sullen hengen/ sullen uwe zijn: al wie in uwen hup se repn is / sal dat eten. Al 't beste van de 12 oolte / ende al 't beste van most / ende van koojn/ hare eerstelingen/ die sp den heylighdoms sullen geben/ u hebb' ickse gegeven.

De eerste vruchten van alles/ dat in haeren lande is / die sp den heylighdoms sullen hengen/ sullen uwe zijn: al wie in uwen hup se repn is / sal dat eten. Al 't beste van de 12 oolte / ende al 't beste van most / ende van koojn/ hare eerstelingen/ die sp den heylighdoms sullen geben/ u hebb' ickse gegeven.

De eerste vruchten van alles/ dat in haeren lande is / die sp den heylighdoms sullen hengen/ sullen uwe zijn: al wie in uwen hup se repn is / sal dat eten. Al 't beste van de 12 oolte / ende al 't beste van most / ende van koojn/ hare eerstelingen/ die sp den heylighdoms sullen geben/ u hebb' ickse gegeven.

De eerste vruchten van alles/ dat in haeren lande is / die sp den heylighdoms sullen hengen/ sullen uwe zijn: al wie in uwen hup se repn is / sal dat eten. Al 't beste van de 12 oolte / ende al 't beste van most / ende van koojn/ hare eerstelingen/ die sp den heylighdoms sullen geben/ u hebb' ickse gegeven.

De eerste vruchten van alles/ dat in haeren lande is / die sp den heylighdoms sullen hengen/ sullen uwe zijn: al wie in uwen hup se repn is / sal dat eten. Al 't beste van de 12 oolte / ende al 't beste van most / ende van koojn/ hare eerstelingen/ die sp den heylighdoms sullen geben/ u hebb' ickse gegeven.

De eerste vruchten van alles/ dat in haeren lande is / die sp den heylighdoms sullen hengen/ sullen uwe zijn: al wie in uwen hup se repn is / sal dat eten. Al 't beste van de 12 oolte / ende al 't beste van most / ende van koojn/ hare eerstelingen/ die sp den heylighdoms sullen geben/ u hebb' ickse gegeven.

De eerste vruchten van alles/ dat in haeren lande is / die sp den heylighdoms sullen hengen/ sullen uwe zijn: al wie in uwen hup se repn is / sal dat eten. Al 't beste van de 12 oolte / ende al 't beste van most / ende van koojn/ hare eerstelingen/ die sp den heylighdoms sullen geben/ u hebb' ickse gegeven.

De eerste vruchten van alles/ dat in haeren lande is / die sp den heylighdoms sullen hengen/ sullen uwe zijn: al wie in uwen hup se repn is / sal dat eten. Al 't beste van de 12 oolte / ende al 't beste van most / ende van koojn/ hare eerstelingen/ die sp den heylighdoms sullen geben/ u hebb' ickse gegeven.

ren lande niet erben/ ende ghy en sult geen deel in 't midden van haer lieden hebben: ick ben u heel ende uwe erfentisse / in't f Dent.

21 midden der kinderen Israels. Ende siet/ den kinderen van Levi/hebb' ick alle tienden in Israel ter erfentisse gegeven: vooz Ezer. 44. haren dienst / dien sp bedienen / den dienst 28.

22 van de Tente der t'samen-homste. Ende de kinderen Israels en sullen niet meer naederen tot de Tente der t'samen-homste: om sonde te dragen / [ende] te sterben.

23 Maer de Leviten / die sullen bedienen den dienst van de Tente der t'samen-homste / ende die sullen hare onrechtigheden draghen: 't sal eene ewighe insettinghe zijn vooz uwe geslachten/ende in't midden der kinderen Israels en sullen sp geene erfentisse erben. Want de tienden der kinderen Israels / die sp den heylighdoms tot een hef-offer sullen offeren / hebb' ick den Leviten ter erfentisse gegeven: daerom hebb' ick tot hen geseyt / Sp en sullen in't midden der kinderen Israels geene erfentisse 25 erben. Ende de heylighdoms sprack tot

26 Mose / seggende: Ghy sult oock tot de Leviten suken / ende tot hen segghen/ Wanneer ghy van de kinderen Israels de tienden sult ontfanghen hebben / die ick u vooz uwe erfentisse van haer lieden geven hebbe / soo sult ghy daer van een hef-offer des heylighdoms offeren/ de tienden van 27 die tienden. Ende 't sal u gerekent worden tot u hef-offer: als koojn vanden doersch-bloet / ende als de volhept van de pers-kuppe. Also sult ghy oock een hef-offer des heylighdoms offeren/ van alle uwe tienden / die ghy vanden kinderen Israels sult hebben ontfangen/ende ghy sult daer van des heylighdoms hef-offer geben 29 aen den vzeester Aaron. Van alle uwe gaden sult ghy allen hef-offer des heylighdoms offeren: van al 't beste van dien/ 30 sijner heylighdomen daer van. Ghy sult dan tot hen segghen: Als ghy des selven beste daer van offert / soo sal 't den Leviten toegheerrecht worden / als een inkomē des doersch-bloets / ende als een inkomē der 31 pers-kuppe: Ende ghy sult dat eten in alle plaetsen/ ghy ende u hups: want her is u lieden een loon vooz uwen dienst inde 32 tente der t'samen-homste. So en sult ghy daer over geene sonde dragen / als ghy des selven beste daer van offert: ende ghy sult de heylighdomen der kinderen Israels niet ontheiligen/ dat ghy niet en sterft.

27 die tienden. Ende 't sal u gerekent worden tot u hef-offer: als koojn vanden doersch-bloet / ende als de volhept van de pers-kuppe. Also sult ghy oock een hef-offer des heylighdoms offeren/ van alle uwe tienden / die ghy vanden kinderen Israels sult hebben ontfangen/ende ghy sult daer van des heylighdoms hef-offer geben 29 aen den vzeester Aaron. Van alle uwe gaden sult ghy allen hef-offer des heylighdoms offeren: van al 't beste van dien/ 30 sijner heylighdomen daer van. Ghy sult dan tot hen segghen: Als ghy des selven beste daer van offert / soo sal 't den Leviten toegheerrecht worden / als een inkomē des doersch-bloets / ende als een inkomē der 31 pers-kuppe: Ende ghy sult dat eten in alle plaetsen/ ghy ende u hups: want her is u lieden een loon vooz uwen dienst inde 32 tente der t'samen-homste. So en sult ghy daer over geene sonde dragen / als ghy des selven beste daer van offert: ende ghy sult de heylighdomen der kinderen Israels niet ontheiligen/ dat ghy niet en sterft.

27 die tienden. Ende 't sal u gerekent worden tot u hef-offer: als koojn vanden doersch-bloet / ende als de volhept van de pers-kuppe. Also sult ghy oock een hef-offer des heylighdoms offeren/ van alle uwe tienden / die ghy vanden kinderen Israels sult hebben ontfangen/ende ghy sult daer van des heylighdoms hef-offer geben 29 aen den vzeester Aaron. Van alle uwe gaden sult ghy allen hef-offer des heylighdoms offeren: van al 't beste van dien/ 30 sijner heylighdomen daer van. Ghy sult dan tot hen segghen: Als ghy des selven beste daer van offert / soo sal 't den Leviten toegheerrecht worden / als een inkomē des doersch-bloets / ende als een inkomē der 31 pers-kuppe: Ende ghy sult dat eten in alle plaetsen/ ghy ende u hups: want her is u lieden een loon vooz uwen dienst inde 32 tente der t'samen-homste. So en sult ghy daer over geene sonde dragen / als ghy des selven beste daer van offert: ende ghy sult de heylighdomen der kinderen Israels niet ontheiligen/ dat ghy niet en sterft.

27 die tienden. Ende 't sal u gerekent worden tot u hef-offer: als koojn vanden doersch-bloet / ende als de volhept van de pers-kuppe. Also sult ghy oock een hef-offer des heylighdoms offeren/ van alle uwe tienden / die ghy vanden kinderen Israels sult hebben ontfangen/ende ghy sult daer van des heylighdoms hef-offer geben 29 aen den vzeester Aaron. Van alle uwe gaden sult ghy allen hef-offer des heylighdoms offeren: van al 't beste van dien/ 30 sijner heylighdomen daer van. Ghy sult dan tot hen segghen: Als ghy des selven beste daer van offert / soo sal 't den Leviten toegheerrecht worden / als een inkomē des doersch-bloets / ende als een inkomē der 31 pers-kuppe: Ende ghy sult dat eten in alle plaetsen/ ghy ende u hups: want her is u lieden een loon vooz uwen dienst inde 32 tente der t'samen-homste. So en sult ghy daer over geene sonde dragen / als ghy des selven beste daer van offert: ende ghy sult de heylighdomen der kinderen Israels niet ontheiligen/ dat ghy niet en sterft.

27 die tienden. Ende 't sal u gerekent worden tot u hef-offer: als koojn vanden doersch-bloet / ende als de volhept van de pers-kuppe. Also sult ghy oock een hef-offer des heylighdoms offeren/ van alle uwe tienden / die ghy vanden kinderen Israels sult hebben ontfangen/ende ghy sult daer van des heylighdoms hef-offer geben 29 aen den vzeester Aaron. Van alle uwe gaden sult ghy allen hef-offer des heylighdoms offeren: van al 't beste van dien/ 30 sijner heylighdomen daer van. Ghy sult dan tot hen segghen: Als ghy des selven beste daer van offert / soo sal 't den Leviten toegheerrecht worden / als een inkomē des doersch-bloets / ende als een inkomē der 31 pers-kuppe: Ende ghy sult dat eten in alle plaetsen/ ghy ende u hups: want her is u lieden een loon vooz uwen dienst inde 32 tente der t'samen-homste. So en sult ghy daer over geene sonde dragen / als ghy des selven beste daer van offert: ende ghy sult de heylighdomen der kinderen Israels niet ontheiligen/ dat ghy niet en sterft.

27 die tienden. Ende 't sal u gerekent worden tot u hef-offer: als koojn vanden doersch-bloet / ende als de volhept van de pers-kuppe. Also sult ghy oock een hef-offer des heylighdoms offeren/ van alle uwe tienden / die ghy vanden kinderen Israels sult hebben ontfangen/ende ghy sult daer van des heylighdoms hef-offer geben 29 aen den vzeester Aaron. Van alle uwe gaden sult ghy allen hef-offer des heylighdoms offeren: van al 't beste van dien/ 30 sijner heylighdomen daer van. Ghy sult dan tot hen segghen: Als ghy des selven beste daer van offert / soo sal 't den Leviten toegheerrecht worden / als een inkomē des doersch-bloets / ende als een inkomē der 31 pers-kuppe: Ende ghy sult dat eten in alle plaetsen/ ghy ende u hups: want her is u lieden een loon vooz uwen dienst inde 32 tente der t'samen-homste. So en sult ghy daer over geene sonde dragen / als ghy des selven beste daer van offert: ende ghy sult de heylighdomen der kinderen Israels niet ontheiligen/ dat ghy niet en sterft.

27 die tienden. Ende 't sal u gerekent worden tot u hef-offer: als koojn vanden doersch-bloet / ende als de volhept van de pers-kuppe. Also sult ghy oock een hef-offer des heylighdoms offeren/ van alle uwe tienden / die ghy vanden kinderen Israels sult hebben ontfangen/ende ghy sult daer van des heylighdoms hef-offer geben 29 aen den vzeester Aaron. Van alle uwe gaden sult ghy allen hef-offer des heylighdoms offeren: van al 't beste van dien/ 30 sijner heylighdomen daer van. Ghy sult dan tot hen segghen: Als ghy des selven beste daer van offert / soo sal 't den Leviten toegheerrecht worden / als een inkomē des doersch-bloets / ende als een inkomē der 31 pers-kuppe: Ende ghy sult dat eten in alle plaetsen/ ghy ende u hups: want her is u lieden een loon vooz uwen dienst inde 32 tente der t'samen-homste. So en sult ghy daer over geene sonde dragen / als ghy des selven beste daer van offert: ende ghy sult de heylighdomen der kinderen Israels niet ontheiligen/ dat ghy niet en sterft.

27 die tienden. Ende 't sal u gerekent worden tot u hef-offer: als koojn vanden doersch-bloet / ende als de volhept van de pers-kuppe. Also sult ghy oock een hef-offer des heylighdoms offeren/ van alle uwe tienden / die ghy vanden kinderen Israels sult hebben ontfangen/ende ghy sult daer van des heylighdoms hef-offer geben 29 aen den vzeester Aaron. Van alle uwe gaden sult ghy allen hef-offer des heylighdoms offeren: van al 't beste van dien/ 30 sijner heylighdomen daer van. Ghy sult dan tot hen segghen: Als ghy des selven beste daer van offert / soo sal 't den Leviten toegheerrecht worden / als een inkomē des doersch-bloets / ende als een inkomē der 31 pers-kuppe: Ende ghy sult dat eten in alle plaetsen/ ghy ende u hups: want her is u lieden een loon vooz uwen dienst inde 32 tente der t'samen-homste. So en sult ghy daer over geene sonde dragen / als ghy des selven beste daer van offert: ende ghy sult de heylighdomen der kinderen Israels niet ontheiligen/ dat ghy niet en sterft.

27 die tienden. Ende 't sal u gerekent worden tot u hef-offer: als koojn vanden doersch-bloet / ende als de volhept van de pers-kuppe. Also sult ghy oock een hef-offer des heylighdoms offeren/ van alle uwe tienden / die ghy vanden kinderen Israels sult hebben ontfangen/ende ghy sult daer van des heylighdoms hef-offer geben 29 aen den vzeester Aaron. Van alle uwe gaden sult ghy allen hef-offer des heylighdoms offeren: van al 't beste van dien/ 30 sijner heylighdomen daer van. Ghy sult dan tot hen segghen: Als ghy des selven beste daer van offert / soo sal 't den Leviten toegheerrecht worden / als een inkomē des doersch-bloets / ende als een inkomē der 31 pers-kuppe: Ende ghy sult dat eten in alle plaetsen/ ghy ende u hups: want her is u lieden een loon vooz uwen dienst inde 32 tente der t'samen-homste. So en sult ghy daer over geene sonde dragen / als ghy des selven beste daer van offert: ende ghy sult de heylighdomen der kinderen Israels niet ontheiligen/ dat ghy niet en sterft.

27 die tienden. Ende 't sal u gerekent worden tot u hef-offer: als koojn vanden doersch-bloet / ende als de volhept van de pers-kuppe. Also sult ghy oock een hef-offer des heylighdoms offeren/ van alle uwe tienden / die ghy vanden kinderen Israels sult hebben ontfangen/ende ghy sult daer van des heylighdoms hef-offer geben 29 aen den vzeester Aaron. Van alle uwe gaden sult ghy allen hef-offer des heylighdoms offeren: van al 't beste van dien/ 30 sijner heylighdomen daer van. Ghy sult dan tot hen segghen: Als ghy des selven beste daer van offert / soo sal 't den Leviten toegheerrecht worden / als een inkomē des doersch-bloets / ende als een inkomē der 31 pers-kuppe: Ende ghy sult dat eten in alle plaetsen/ ghy ende u hups: want her is u lieden een loon vooz uwen dienst inde 32 tente der t'samen-homste. So en sult ghy daer over geene sonde dragen / als ghy des selven beste daer van offert: ende ghy sult de heylighdomen der kinderen Israels niet ontheiligen/ dat ghy niet en sterft.

Het xix. Capittel.

Bevel van het water der affonderinge te maken met asche van de roode geslachte ende verbrande veerse. v. f. i. & c. Van verseydene onreynicheyde, ende het reynighen door 't gebruyck des voorseyden waters. r. r. Wet regens de verachters deser reyniginge. 20.

1 Waders sprack de heylighdoms tot Mose / ende tot Aaron/ seggende: Dit is de insettinge van de met/ die de heylighdoms geboden heeft / segghende: Sprack tot de kinderen Israels/ dat sp tot u hengen eene roode volkomene veerse / in dewelcke geen ghebreck en is / op de welcke 3 geen iock gekomen en is. Ende ghy sult die vee aen Eleazar/ den vzeester: ende hy salse upbrengen a tot bukten den leger/ ende men salse vooz sijn aengesichte slach- a Heb. 4 ten. Ende Eleazar / de vzeester/ sal van haer b bloedt met sinen dringer nemen: ende hy sal van haer bloedt rechte righen over b Heb. 5 de Tente der t'samen-homste seben maal sprungen. Woozts salmen dese veerse vooz c Erod. 29. 14. sijne ooghen verbranden: c haer vel/ ende haer vleesch / ende haer bloedt / met haren Levit. 4

3 geen iock gekomen en is. Ende ghy sult die vee aen Eleazar/ den vzeester: ende hy salse upbrengen a tot bukten den leger/ ende men salse vooz sijn aengesichte slach- a Heb. 4 ten. Ende Eleazar / de vzeester/ sal van haer b bloedt met sinen dringer nemen: ende hy sal van haer bloedt rechte righen over b Heb. 5 de Tente der t'samen-homste seben maal sprungen. Woozts salmen dese veerse vooz c Erod. 29. 14. sijne ooghen verbranden: c haer vel/ ende haer vleesch / ende haer bloedt / met haren Levit. 4

3 geen iock gekomen en is. Ende ghy sult die vee aen Eleazar/ den vzeester: ende hy salse upbrengen a tot bukten den leger/ ende men salse vooz sijn aengesichte slach- a Heb. 4 ten. Ende Eleazar / de vzeester/ sal van haer b bloedt met sinen dringer nemen: ende hy sal van haer bloedt rechte righen over b Heb. 5 de Tente der t'samen-homste seben maal sprungen. Woozts salmen dese veerse vooz c Erod. 29. 14. sijne ooghen verbranden: c haer vel/ ende haer vleesch / ende haer bloedt / met haren Levit. 4

3 geen iock gekomen en is. Ende ghy sult die vee aen Eleazar/ den vzeester: ende hy salse upbrengen a tot bukten den leger/ ende men salse vooz sijn aengesichte slach- a Heb. 4 ten. Ende Eleazar / de vzeester/ sal van haer b bloedt met sinen dringer nemen: ende hy sal van haer bloedt rechte righen over b Heb. 5 de Tente der t'samen-homste seben maal sprungen. Woozts salmen dese veerse vooz c Erod. 29. 14. sijne ooghen verbranden: c haer vel/ ende haer vleesch / ende haer bloedt / met haren Levit. 4

Reyniginge.

ster sal nemen cedar-hout/ende psoy / ende
 charlaken/en werpen in't midde van den
 brandeser veer 2. Van sal de Priester sijne
 kleederen wasschen / ende sijn vleesch met
 water baden/ende daer na indē leger gaen:
 ende de Priester sal onreyn sijn tot aen den
 avondt. Doch die haer verbandt heeft/ 8
 sal sijne kleederen met water wasschen/
 ende sijn vleesch met water baden/ende on-
 reyn sijn tot aen den avondt. Ende een 9
 reyn man sal de asche deser beerse versam-
 melen/ende lupten den leger in eene repne
 plaetse wech leggen: ende het sal sijn ter
 bewaringe dooz de vergaderinge der kinde-
 ren Israels/ tot het water der afsonderin-
 ge/ het is onsondiginge. Ende die de as- 10
 sche deser beerse versamelt heeft / sal sijne
 kleederen wasschen / ende onreyn sijn tot
 aen den avondt: Dit sal den kinderen Is-
 raels/ ende den bzeembelinc/ die in't mid-
 den van hen als bzeembelinc verkeert/
 tot eene eeuwige insettinge sijn. d Wie 11
 eenen dooden/ eenich doot lichaem van
 een mensch/ aenroert/ die sal seiden daghen 12
 onreyn sijn. Op den derden dagh sal hy
 sich darr mede onsondigheit/ soo sal hy op
 den seiden dagh reyn sijn: maer indien
 hy sich op den derden dagh niet onson-
 dight / soo en sal hy op den seiden dagh
 niet reyn sijn. Al wie eenen dooden / het 13
 doode lichaem eenes menschen/ die ghesto-
 ven sal sijn/aenroert/ende sich niet onson-
 dight sal hebben / die verontreynicht den
 Tabernakel des H^EE^EE^E / daerom sal
 die siele uptgheroept worden upt Israel:
 om dat het water der afsonderinge op hem
 niet gespronght en is / sal hy onreyn sijn/
 sijne onreynicheit is noch in hem. Dit 14
 is de wet/wannier een mensche sal gesto-
 ven sijn in eene tente: Al wie in die tente
 ingaet / ende al wie in de tente is / sal se-
 den daghen onreyn sijn. Doch alle open 15
 geteerschap/ daer op geen deksel ghebon-
 den en is/ dat is onreyn. Ende al wie in't
 open heldt eenen/ die met den sweerde ver-
 slaghen is/ ofte eenen dooden/ ofte het ghe-
 deente eenes menschen / oft een gras sal
 aengeroot hebben/ sal seiden dagen onreyn 17
 sijn. Dooz eenen onreynen nu sullen sy
 nemen van het stof des brandes der onson-
 diginge / ende daer op leventigh water
 doen in een dar. Ende een reyn man sal 18
 psoy nemen / ende in dat water doppen/
 ende sprongen't aen die tente/ende op al de
 ghereetschap / ende aen de siele/ die daer
 geweest sijn: insgelijchs aen den ghenen/
 die een gebeente/ ofte eenen verslagenen/ of-
 te eenen dooden/ ofte een gras aengheroert
 heeft. Ende de repne sal den onreynen op 19
 den derden dagh/ ende op den seiden dagh
 besprongen: ende op den seiden dagh sal
 hy hem onsondigen/ende hy sal sijne klee-
 deren wasschen/ ende [sich] met water ba-
 den / ende op den avondt reyn sijn. Wie 20
 daerentegen onreyn sal sijn/ ende sich niet
 en sal onsondigen/ die siele sal upt het mid-
 den der gemeente uptgeroep worden: want
 hy heeft het heplichdom des H^EE^EE^E veront-
 treynicht/ het water der afsonderin-
 ge en is op hem niet gespronght / hy is on-
 reyn. Dit sal haerlieden sijn tot eene ewi- 21
 gige insettinge: ende die het water der af-
 sonderinge spronght/ sal sijne kleederen was-
 schen/ ooch wie het water der afsonderinge
 aenroert / die sal onreyn sijn / tot aen den
 avondt. Ja al wat die onreyn aengeroot 22
 sal hebben/ sal onreyn sijn: ende de siele/
 die [dat] aengeroot sal hebben/ sal onreyn
 sijn tot aen den avondt.

Het xx. Capitel

De kinderen Israels komen inde woestijne Zin,
 daer kerst Mirjam, v. 1. & c. sy murmureren

Numeri. Cap. xx.

VVater nuyt de rotze

om water. 2. De Heere beveelt Mose tot den
 rotz-steen te spreken, op dat hy water geven
 soude. 7. Mose slaet op den steen. 11. De
 H^EE^EE^E is verstoort op Mose ende op
 Aaron van wegen haer ongelooove. 12. Mo-
 se verfoecht doortocht door Edom. 14. welc-
 ke hem geweygert wort. 18. 20. Door het
 bevel des Heeren geeft Aaron op den bergh
 Hor sijn Hooge Priester ampt over aen sijnē
 sone Eleazar. 23. ende hy sterft aldaer. 28.
 de gantsche Gemeente beweent hem. 29.

1 Als de kinderen Israels / de gantsche
 vergaderinge/ inde woestijne Zin ghe-
 komen waren inde eerste maent / soo bleef
 het volck te Kades: ende Mirjam sterf
 aldaer / ende sy merdt aldaer begraven.
 2 Ende daer en was gheen water dooz de
 vergaderinge: doe vergaderden sy haer te-
 gen Mose / ende tegen Aaron. Ende het
 volck twistde met Mose: ende sy spraken/
 seggende / Och of wy den Geest ghegeven
 hadden / doe a onse broeders dooz het aen- 3
 gesichte des H^EE^EE^E den geest gaben!
 4 Waerom doch hebt ghy-lieden de Gemeen-
 te des H^EE^EE^E in dese woestijne ghe-
 bracht/ dat wy daer sterben souben/ wy en
 de onse beesten? Ende waerom hebt ghy-
 lieden ons doen optrecken upt Egypten/ om
 ons te hengen in dese quade plaetse: het
 en is geen plaetse des zaets / noch der vij-
 gen / noch der wijn-stocken / noch der gra-
 naet-appelen/ ooch en isf geen water om
 te dzinghen. Doe ginch Mose ende Aa-
 ron van het aengesichte der Gemeente tot
 de deure der Tente der c'samen-homste/
 ende sy hielen op hare aengesichten: ende
 de heerlicheit des H^EE^EE^E verscheen
 7 hen. Ende de H^EE^EE^E sprack tot Mose/
 8 seggende: Neemt dien staf / ende versa-
 mel de vergaderinge/ ghy/ ende Aaron uw
 broeder / ende sprecht ghy-lieden tot de
 steen-rofse dooz hare oogen / so sal sy haer
 water geven: b Also sult ghy hen water
 doozt dzinghen upt de steen-rofse/ende ghy
 sult de vergaderinge ende hare beesten
 9 dzinghen. Doe nam Mose den staf van
 dooz het aengesichte des H^EE^EE^E: ge-
 10 lijck als hy hem gheboden hadde. Ende
 Mose ende Aaron vergaderden de gemeen-
 te dooz de steen-rofse: c ende hy septe tot
 hen/ doozt doch/ ghy weder-spanne/d sul-
 len wy water dooz u-lieden upt dese steen-
 11 rofse het dooz dzingen? Doe hief Mo-
 se sijn handt op / ende hy sloegh de steen-
 rofse tweemaal met sijnen staf: c ende daer
 quam veel waters upt / soo f dat de verga-
 12 deringe dronck / ende hare beesten. Wers-
 halven septe de H^EE^EE^E tot Mose ende
 tot Aaron / g Om dat ghy-lieden wy niet
 ghelooft en hebt / dat ghy wy heplichd
 doozt de oogen der kinderen Israels: daer-
 om en sult ghy-lieden dese Gemeente niet
 in dzinghen in het landt t welck ick haer
 13 gegeven hebbe. Dit sijn de wateren Afe-
 riba / daer de kinderen Israels met den
 H^EE^EE^E om getwist hebben: ende hy
 14 wert aen haer gehepligh. Daer na sondt
 Mose boden upt Kades tot den Contrack
 van Edom / welcke seiden]. h Also septe
 uw broeder Israel/ Ghy weert al de moe-
 15 te die ons ontmoet is. Wat onse baders
 na Egypten afgetogen sijn/ende wy in E-
 gypten vele daghen gewoont hebben: ende
 dat de Egyptenaers ons/ende onse baders
 16 quater gedaen hebben. Doe i riepen wy tot
 den H^EE^EE^E / ende hy hoorde onse stemme/
 ende hy k sondt eenen Engel/ende hy septe
 de ons upt Egypten: ende siet / wy sijn te
 Kades / eene stad / aen het uperste uwer
 17 laetpale. Daer ons doch dooz u laet tre-
 ken/ wy en sullen niet trecken dooz den ac-
 ker/ noch dooz de wjingaerden/ noch en sul-
 len t water der putten niet dzinghen: wy
 sullen

Edom, Aarons doot.

Het III. Boeck Mosis. Cap. xxj. Koperen slange. Fol. 58

sullen den Conincklichen wech gaen / wpen
en sullen niet afwijcken ter rechter noch
ter linker hant / tot dat wy doo 12de lant-
pale sullen getrocken zijn. Doch Edom 18
sepde tot hem / Ghy en sult doo 12de mp niet
trecken / op dat ick niet misfchien met den
sweerde upgaen u te gemoete. Doe sepden 19
de kinderen Israels tot hem / Wy sullen
doo 12de den gebaenden wegh optrecken / ende
indien wy van u water dincchen / ick ende
mijn bee / soo sal ick den pzijs des selven
daer doo 12de geven : ick sal alleenlick / sonder
pet anders te hoete doo 12de trecken. Doch hy 20
sepde / Ghy en sult niet doo 12de trecken : ende
Edom is hem te gemoete upgetrocken / mer
een een swaer volck / ende met een stercke
hant. Alsoo werperde Edom Israel toe 21
te laeten doo 12de sijne landt-pale te trecken :
daerom l wech Israel van hem af. Doe 22
18. repden sy van Kades : ende de kinderen
m. 33. 37. Israels quamen / de gantsche bergaderin-
ge / aen den berch Ho. De h. e. e. e. nu 23
szacht tot Mose / ende tot Aaron aen den
berch Ho. aen de pale des lants Edoms /
seggende : Aaron sal tot sijne volckeren 24
versamelt woeden / want hy en sal niet kom-
men in het landt / t welck ick den kinde-
ren Israels gegheben hebbe : om dat ghy-
lieden mijnen monde wederstaen ghe-
weest zijt by de wateren Meriba. n. 25
n. 33. 38. Aaron ende Eleazar sijnen sone : ende doet-
se 30. trecht Aaron sijne kleederen upt / ende trec-
se Eleazar sijnen sone aen : want Aaron
sal versamelt woeden / ende daer sterben.
Mose nu debe / gelijk als de h. e. e. e. 27
gehoben hadde : want sy klonnen tot op
den berch Ho. doo 12de de oogen der gantscher
bergaderinge. En Mose troch Aaron sij-
ne kleederen upt / ende hy troefte sijnen sone 28
d. 10. 6. Eleazar aen : o ende Aaron sterf albaer / op
en 32. 30 de hoochte dies berchs : doe quam Mose
ende Eleazar van dien berch af. Doe de 29
gantsche bergaderinge saghe / dat Aaron o-
verleden was : soo beweenden sy Aaron ver-
tigh dagen / het gantsche huys Israels.

Het xxj. Capittel.

De Canaaniten strijden tegen Israel / ende
overwelden enige der selver. v. 1. &c.
maer door de hulpe Godes overwinnen
sye wederom / ende roeyen haer ende ha-
re steden uyt. 3. Het volck murmureert
wederom. 5. daerom wort het met vye-
rige Serpentes ghepleghet. 6. sy hebben
berouw. 7. Godt beveeldt een koperen
Slanghe op te richen. 8. dat doet Mose.
Wie de selve aenlag / die wiert genesen. 9.
verschedene reysen der Israeliten. 10. ha-
ren lof. sanck te Beer / voor het water het
welck Godt gegeve hadde. 17. De Israeliten
versoeken passagie door t lant. 21. Sihon
weygert het haer. 23. De Israelite slaense
mitgaders Sihon haren Coninck / en ne-
men hare steden in. 24. Spreucken van Si-
hons onderdruckinge. 27. Og de Coninck
van Basan strijt tege de Israeliten. en wort
verslagen. ende Israel neemt sijn lant in. 33.
Als de Canaaniter / de Coninck van Ba-
ran / woonende tegen t zuyden / hoorde
dat Israel doo 12de den wech der verspiedet-
naam : so streedt hy tegen Israel / ende hy
doerde enige gebangene upt den selven ge-
dauchelick wech. Doe heloefde Israel 2.
den h. e. e. een gelofte / ende sepde : In-
dien ghy dit volck ghehele in mijne hant
geeft / so sal ick hare steden verhamen.
De h. e. e. dan verhoorde de stemme 3
Israels ende gaf de Canaaniten ober / ende
hy verbaende haer / ende hare steden : ende hy
noemde den name der plaetse Hozma.
Doe repden sy van den berch Ho. / op 4
den wech der Schelf-ze / dat sy om der

Edomiten landt heuen toghen : doch des
volck siele wert verdrietigh op desen wech.
5 Ende het volck szacht tegens Godt / en-
de tegens Mose / Waerom hebt ghy lieden
ons doen optrecken upt Egypten / op dat
wy stercken souben in dese woestijne : want
hier en is gheen bzoort / ooch geen water / a
ende a onse siele walgt ober dit seer lichte
6 bzoort. Doe b sondt de h. e. e. e. bperi- b. 11. 6.
ge slangen onder het volck / die beten het
volck : ende daer sterf deel volcks van Is-
7 rael. Waerom quam het volck tot Mo-
se / ende sy sepden : Wy hebben gefondicht /
om dat wy tegens den h. e. e. e. / ende te-
gens u gesproken hebben / bidder de h. e. e.
8 dat hy dese slangen van ons wegh
neeme : doe hadt Mose doo 12de het volck.
8 Ende de h. e. e. e. sepde tot Mose /
Maecht u een vperige slange / ende stelte
op een stange : ende t sal geschieden c dat
al die gebeten is / als hye aensiet / soo sal c Joha.
9 hy leven. d Ende Mose maecte een 3. 14.
koperen slange / ende stelde op een stan- d. 2. 12.
ge : ende t geschiedde / als een slange pe- 18. 4.
mandt beet / soo saghe hy de koperen slange pe- Joha. 3.
10 aen / ende hy hieft levendigh. e Doe vera-
repden de kinderen Israels : ende sy se- e Pum.
11 gerden haer te Oboch. Daer na repden
sy van Oboch / ende legherden haer aen de
heubelen van Kharim in de woestijne / die
tegen ober Moab is / tegen den opganch
12 der Sonne. Dan daer repden sy / ende le-
13 gerden haer by de beke Zered. Dan daer
repden sy / ende legerden haer aen dese zij-
de van Arnon / welcke inde woestijne is /
upgaende upt de lantpale der Amoziten :
f want Arnon is de landt-pale van Moab / f Jub. 16
tusschen Moab / ende russche de Amoziten. 18.
14 (Waerom wordt gesepht in t Boeck der
oozlogen des h. e. e. e. : tegen Daheb /
in eenen tuerbel-wint / ende tegen de beken
15 Arnon.) Ende den afsloop der beken / die
sich na de gelegentheit van Kc wendt / ende
16 leent aen de landt-pale Moabs. Ende
dan daer repden sy na Beer : dit is de
put van welcken de h. e. e. e. tot Mose
sepde / Versamelt het volck / so sal ick haer
17 water geven. (Doe song Israel dit liedt :
Szpringht op / ghy put / singet daer van hy
18 beure : Ghy put / dien de doofsten ghe-
graven hebben / dien de edele des volcks
gedolben hebben / doo 12de den Wer-geber / mer
hare staden :) ende dan de woestijne (rep- g Deut.
19 den sy) nae Mattana. Ende van Mat- 24. 26.
tana tot Bahaliel : ende van Bahaliel tot Jub. 11.
20 Bamoth. Ende van Bamoth tot het dal /
dat in het veldt Moabs is / aen de hoochte h Pum.
han Disga / ende dat teghen de wildernisse 20. 17.
21 siet. g Doe sondt Israel haben tot Si- i Deut.
hon / den Coninck der Amoziten / seggende : 29. 7.
22 Laet my doo 12de u landt trecken / h wy en en 2. 30.
sullen niet afwijcken inde ackers / noch in Jub. 11.
de wijngaerden / wy en sullen t water ver- 20.
putten niet dincchen : wy sullen op den Co- 24.
nincklichen wegh gaen / tot dat wy uwe Jos. 8.
23 lant-pale doo 12de getogen zijn. i Doch Si- k Deut.
hon en liet Israel niet toe doo 12de sijne lant- 2. 33.
pale doo 12de te trecken / maer Sihon berga- en 29. 7.
24 derde al sijn volck / ende hy ginck upt. Is- f Jos. 24.
rael te ghemoe / na de woestijne / ende hy
quam te Jahza / ende streedt tegen Israel. en 12. 2.
24 k Maer Israel sloeg hem mer de scherpe 13.
des sweerts : en l nam sijn lant in erfelic- 21.
ke besittinge / van Arnon aen / tot Jabbok l Psal.
toe / m tot aen de kinderen Ammons / (want 135. 11/
de lantpale der kinderen Ammons / was 12.
25 harte.) n Also nam Israel alle dese steden en 135.
in : ende Israel woonde in alle de steden 19.
der Ammoziten / te Hesbon / ende in alle ha- Km. 7. 9.
26 re onbehoorliche plaetsen. Want Hesbon m Deut.
was de Stadt Sihons des Conincks 2. 37.
der Amoziten / ende hy hadde ghestreden o Deut.
teghen den vooghten Coninck der Moab. 2. 3. / 35.

Sihon. Og.

Numeri. Cap. xxij.

Balac. Bileam.

bitten : ende hy hadde al sijn landt upt sijne handt genomen / tot aen Arnon. Waerom 27 seggende die spreck-woorden gebuycken / Comt tot Hesbon : men bouwde ende bevestige de stadt Sihons. Want daer is een 28 vter uptgegaen upt Hesbon / een blamme upt de stadt Sihon : sy heeft verteert Arder Moabiten / ende die heer in der hoochten Armons. Wee u Moah / ghy volck 29
 o 1. Reg. 21-7/33. Chamos zijt verlozen : hy heeft sijn sonewdie ontliepen / ende sijne dochters / inde gebanchenisse gelebert aen Sihon den Coninck der Amoziten. Ende wy hebbense 30 neber-gebelt : Hesbon is verlozen tot Sihon toe / ende wy hebbense verwoest tot Pophah toe / welke tot Medeba toe 31 [recket]. Alsoo woonde Israel in het 32 land des Amozits. Daer na sondt Mo- 33 se om Jaerz te verspieden / ende sy namen hare onderhoozighe plaatsen in : ende hy vreesde de Amoziten die daer waren / upt de besittinge. Doen wendden sy haer / ende 33 trocken op / den wech van Basan : p ende 31 Og de Coninck van Basan ginck upt hen te ghemoeite / hy / ende al sijn volck / tot den strijdt in Ebzei. De HEEER nu septe 34 tot Moyses / Vreesst hem niet / want ich hebbe hem in mine handt gegheben / ende al sijn volck / oock sijn landt : ende ghy sult hem 136. 20. doen / gelijck als ghy Sihon den Coninck der Amoziten / die tot Hesbon woonde / ghe- 2. Psal. 136. 20/21/22. daen hebt. Ende sy sloeghen hem / ende sijne sonen / ende al sijn volck / also dat hem niemant oberigh bleef : ende sy namen sijn landt in erfeliche besittinge.

Het xxij. Capittel.

Balac de Coninck der Moabiten ontbiet Bileam / om Israel te vloeken / v. l. 1. 30. Bileam vraecht den HEERE wat hy doen soude. 2. Die verbiedt hem tot Balac te gaen. 12. Balac ontbiedt hem ten anderen male. 15. ende de HEERE laet hem gaen. 20. De Engel soude hem ghedoodt hebben / hadde niet sijn ezelinne rer zijden afgetreden. 21. ende haer onder hem neder gheleyt. 27. Bileams oogen worden geopent / dat hy den Engel sach. 31. Die bestraft hem. 32. Hy bekent sijn schult / ende is willich weder te keeren. 34. maer de Engel laet hem voort trecken. 35. Balac komt Bileam te ghemoeite / ende ontfanght hem seer treffelick. 36. maer wat hy hem voor eere doet / hy en kan hem niet bewegen Israel te vloeken. 38.

Der na reysden de kinderen Israels / 1 ende legerden sich inde blake velden Moabs / aen dese zijde der Jordane van Jericho. Doe Balac de sone Zippors 2 sach / alles dat Israel den Amoziten gedaen hadde : Soo vreesde Moab seer booz het 3 aengesichte des volcx / want het was dese : ende Moab was beaensticht booz het aengesichte der kinderen Israels. Der- 4 halben septe Moab tot de oberste der Midianiten / Du sal dese ghemepnte oplecken al wat comt ons is / ghelijck de offe de gregte des belts oplecht : Te dier tijdt nu was Balac de sone Zippors Coninck der Moabiten. Die sondt hoden aen a Bile- 5
 2. Jos. 24. am den sone Beors te Bethor / welke aen 9. de kintere is / in't landt der kinderen sijns volchs / om hem te roepen : seggende / Siet daer is een volck upt Egypten ghetogen / siet / het heeft het gesichte des landes bedeckt / ende 't blijft liggen recht tegen ober- 6
 7. psal. 136. 20/21/22. be. Ende nu / komt doch / verbloecht my mit volck / want het is machtiger dan ich / mischien sal ich hen kunnen slaen / ofte sal het upt het landt verduyden : want ich meet dat men ghy segent die sal gesegent sijn / ende dien ghy verbloecht / die sal ver-

bloecht sijn. Doe gingen de Gubste der Moabiten / ende de Gubste der Midianiten / ende hadden den [loon der] waerseggingen in hare handt : also quamen sy tot Bileam / ende spraccken tot hem de woort- 8 den Balacs. Hy dan septe tot haer / Wernacht hier desen nacht / so sal ich u lieden een antwoorde weder brenghen / gelijck als de HEEER tot my sal ghesproken hebben : doe bleven de Dozsten der Moab- 9 bidden hy Bileam. Ende Gubt quam tot Bileam / ende septe / Wie zijn die mannen 10 die hy u sijn : Doe septe Bileam tot Gubt / Balac de sone Zippors de Coninck der Moabiten heeftse tot my ghesonden / 11 [seggende] : Siet / daer is een volck upt Egypten getogen / ende 't heeft het gesichte des lants bedeckt : komt nu / verbloecht het my / mischien sal ich teghen het selve kunnen strijden / ofte het udrisjen. 12 Doe septe Gubt tot Bileam / Ghy en sult niet hen niet trecken : ghy en sult dat volck niet bloecken / want het is gesegent. 13 Doe stont Bileam 's mogghens op / ende septe tot de Dozsten Balacs / Gaet na u landt : want de HEEER wepget my toe 14 te laten met u lieden te gaen. Soo stonden dan de Dozsten der Moabiten op / ende quamen tot Balac : ende sy seppen / Bileam heeft geweyghert met ons te gaen. 15 Woch Balac boer noch boozt Dozsten te senden / meer ende eerlicher dan die waren. 16 Die tot Bileam quamen / ende hem sepden / Also sepd Balac de sone Zippors / Laet u doch niet beletten tot my te comen. 17 Want ich sal u seer hooge vereeren / ende al dat ghy tot my segghen sult / dat sal ich doen : soo komt doch / verbloecht my dit 18 volck. Doe antwoorde Bileam / ende septe tot de dienaren Balacs / b Wanneer Balac my sijn hups bol silbers ende gouts gabe / soo vermochte ich niet het bevel des HEEER mijnes Godes te obertreden / 19 om te doen kleyn ofte groot. Ende nu / blijft ghy lieden doch oock desen nacht / dat ich were wat de HEEER tot my boozher 20 spreken sal. Gubt nu quam tot Bileam des nachts : ende septe tot hem / Bewijle die mannen ghehoemen zijn om u te roepen / staet op / gaet met hen : ende nochtans sult ghy dat doen / het welke ich tot u spreken 21 sal. Doe stont Bileam des mogghens op / ende sabelde sijn eselinne / ende hy trock he- 22 nen met de Dozsten Moabs. Doch Gubdes toozn wert ontfeken / om dat hy hen toogh / ende de Engel des HEEER stelde sich inden wech / hem tot een tegenpartey : hy nu reedt op sijn eselinne / ende twee sijner iongheren waren hy hem. 23 De eselinne nu saghe den Enghel des HEEER staende inden wech / met sijn uptgetrocken sweert in sijne handt / daerom weech de eselinne upt den wech / ende ginck in't veldt : doe sloegh Bileam de eselinne / om de selve nae den wech te doen wenden. 24 Maer de Engel des HEEER stont in een vat der wijngaerden / zijnde een muur aen dese / ende een muur aen gene zijde. 25 Doe de eselinne den Engel des HEEER sach / soo kleemde sy haer selben aen den wandt / ende kleemde Bileams boet / aen den wandt : daerom boer hy boozt haer 26 te slaen. Doe ginck de Engel des HEEER noch boozder : ende hy stont in een enge plaetse daer geen wech en was / om te wincken ter rechter / noch ter linker handt. 27 Als de eselinne den Enghel des HEEER sach / soo septe sy haer neber onder Bileam : ende de toozn Bileams ontfach / ende hy sloegh de eselinne met eenen stock. 28 De d HEEER nu opende den mondt der eselinne / die tot Bileam septe / Wat hebbe ick

b ons. 14
134c 2. Pet. 2. 14
Jud. 14d 2. Pet. 2. 14
Jud. 14

Bileams Efelinne.

Het III. Boeck Mosis. Cap. xxij.

Fol. 59

ick u gedaen / dat ghy mp nu dziamael gheslaghen hebt / Doe sepde Bileam tot de 29
efelinne / Om dat ghy mp bespor hebt: och
oft ick een sweert in mijne handt hadde/
want ick soude u nu dooden. De efelinne 30
nu sepde tot Bileam / Ben ick niet uwe
efelinne / op de welcke ghy ghereben hebt
van doe af dat ghy [mijn heere] gheweest
zijt / tot op desen dach / hen ick opt gewent
geweest u also te doen: hy dan sepde / Reen.

Doe ontdeckte de h e e e de oogen 31
Bileams / so dat hy den Engel des h e e e
sach staende in den wegh / ende sijn
uptgetrochten sweert in sijne hant: daerom
nepchde hy het hooft ende buychde sich op
sijn aengesichte. Doe sepde de Engel des 32
h e e e tot hem / Waerom hebt ghy u
uwe efelinne nu dziamael geslagen: siet / ick
ben upt-gegaen [u] tot een tegen-vartpe/
dewijle desen wegh van mp afwijcht.

Maer d'efelinne heeft mp gesien / ende 33
hy is nu dziamael hoor mijn aenghesichte
geweken: indien sy hoor mijn aenghesicht
niet gheweken en ware / sekerlick ick soude
u nu oock gedoodet / ende haer hy het leven
behouden hebben. Doe sepde Bileam tot 34
den Engel des h e e e / Ich hebbe ge-
sondicht / want ick en hebbe niet geweten /
dat ghy mp te gemoete op desen wech stont:

ende nu ist nuwet in uwe oogen / ick sal we-
der-heeren. De Engel des h e e e 35
nu sepde tot Bileam: Gaet henen met de-
se mannen / maer alleenich dat woort / dat
ick tot u sprekken sal / dat sult ghy spreken:

Alsoo roogh Bileam mer de Dozsten Ba-
lacs. Als Balac dat hoorde / dat Bileam 36
quam: so ginck hy upt hem te gemoete tot
de Stadt der Moabitzen / welcke aen de
lant-pale Armons [lept] / die aen het upt-
terste her lant-pale is. Ende Balac sep- 37
de tot Bileam / hebbe ick niet eeruelick
tot u gesonden / om u te roepen: waerom en
zijt ghy niet tot mp ghekomen: kan ick u
niet te rechte bereeren? Doe sepde Bi- 38
leam tot Balac: Siet ick hen tot u gheho-
men / sal ick nu eenichsins pers kunnen
spreken: het woort: welck Gode in mij-
nen mondt leggen sal / dat sal ick spreken.

Ende Bileam ginck met Balac: ende 39
sy namen te Kiriat-huzorh. Doe 40
sachte Balac runderen ende schayen / ende
hy sondt aen Bileam / ende aen de Doz-
sten die by hem waren. Ende 't ghe- 41
schiedde des morgens / dat Balac den Bi-
leam nam / ende boerde hem op de hooch-
ten Baals: dat hy dan daer sage het upt-
eerste des volcks.

Het xxij. Capittel.

Balac ende Bileam sachten ende offeren
runderen ende ranunen, v. 1. Sc. Godt
leght eenen zeghen over Israel in Bileams
mont, 5. Hier over verstoort sich Ba-
lac, 11. Sy gaen na een ander plaetse, om
't volck Godes te vloeken, 13. ende of-
feren aldaer wederom, 14. Godt ont-
moet wederom Bileam ende leght noch
eenen grooteren zegen in sinen mont, 16.
Balac brenghet Bileam op een derde plaet-
se, daer sy oock offerhanden doen, 27.

Doe sepde Bileam tot Balac / hooft 1
mp hier seben altaren: ende bereyt mp
hier seben varren / ende seben ranunen.

Balac nu bede geijck als Bileam ghe- 2
sproken hadde / ende Balac ende Bileam
offerden eenen varre / ende eenen ram / op
elcken altaer. Doe sepde Bileam tot Ba- 3
lac: blijf staen by u brandt-offer / ende ick
sal henen gaen / mischien sal de h e e e
mp te ghemoete komen / ende 't gene dat hy
wijzen sal / dat sal ick u bekennt maken: doe
ginck hy op de hoochte. Als Godt Bi- 4

leam ontmoet was / soo sepde hy tot hem /
Seben altaren hebbe ick toeghegicht / ende
hebbe eenen varre ende eenen ram op elc-
ken altaer geoffert. Doe sepde de h e e e

het woort in Bileams mont / ende
sepde / keert weder tot Balac / ende spreect
6 aldus: Als hy nu tot hem weder-keert-
de / siet soo stont hy by sijn brandt-offer /
hy ende alle de Dozsten der Moabitzen.

Doe hief hy sijne spreucke op / ende sep-
de: Opt spzien heeft mp Balac de Co-
ninck der Moabitzen halen laten / van't ge-
berchte tegen 't oosten [seggende] / komt
verbloecht mp Jacob / ende komt / scheldet

8 Israel. Wat sal ick bloecken / dien Gode
niet en bloecht: ende wat sal ick schelden
daer de h e e e niet en scheldet.

Want vande hoochte der steen-rotsen sie
ick hem / ende van de heubelen aenshouwe
ick hem: siet / dat volck sal alleen mo-
nen / ende 't en sal onder de heydenen niet

10 gherekent worden. Wie sal het stof Ja-
cobs tellen: ende 't getal / [sij] het diecke
deel van Israel: mijne ziele sterbe den
doodt der oprechten / ende mijn uwerste sy

11 ghelijck het sijne. Doe sepde Balac tot
Bileam / Wat hebt ghy mp ghedaen: ick
hebbe u ghenomen / om mijne vanden te
bloecken / maer siet / ghy hebtse doorgaens

12 gelegent. Hy nu antwoorde ende sepde:
Sal ick dat niet waer nemen te spreken /
dat de h e e e in mijnen mondt geleydt

13 heeft? Doe sepde Balac tot hem / komt
doch met mp aen een ander plaetse / van
waer ghy hem sult sien / ghy en sult niet
als sijn eynde sien / maer hem niet gant-

14 schelich sien / ende verbloecht hem mp van
daer. Also nam hy hem mede tot het belt
Zophim / op de hoochte van Bifga: ende
hy bouwde seben altaren / ende hy offerde

15 eenen varre ende eenen ram op elcken al-
taer. Doe sepde hy tot Balac / Blijft
hier staen by u brandt-offer: ende ick sal

16 [hem] aldaer ontmoeten. Als de h e e e
Bileam ontmoet was / b soo lepde
hy het woort in sinen mont: ende hy sep-
de / keert weder tot Balac / ende spreect

17 alsoo. Doe hy tot hem quam / siet so stont
hy by sijn brandt-offer / ende de Dozsten der
Moabitzen by hem: Balac nu sepde tot
hem / Wat heeft de h e e e gesproken:

18 Doe hief hy sijne spreucke op / ende sep-
de: Staet op Balac / ende hooft / neyght u
we ooren tot mp / ghy sone Zippora.

19 e Gode en is geen man / dat hy lieghen
soude / nochte eenes menschen kindt / dat
het hem berouwen soude: soudehy 't seggen /
ende niet doen: ofte spreken / ende niet be-

20 stendich maeken: Siet ick hebbe ont-
fangen te seggen: dewijle hy segent / so en

21 sal ick het niet heeren. Hy d en schoutte
niet aen de ongerechtigheyt in Jacob / oock
en siet hy niet aen de boosheyt in Israel: en

22 de h e e e sijn Gode is met hem / ende
het geklanck des Conincks is by hem.

23 Gode heeftse upt Egypten uytgevoert: Rom. 4. 7
e sijne krachten sijn als eenes eenhoorns: e Ond.

24 Want daer en is gheen tooverpe teghen
Jacob / noch waersgigerpe teghen Israel:
deser tijdt sal van Jacob gheseyt worden /
ende van Israel / wat Gode ghewoicht

25 heeft. Siet het volck sal opstaen als een
oudt leeuw / ende 't sal sich verheffen als
als een leeuw: 't en sal sich niet nederleggen
tot dat het den roof gegeten / ende 't bloedt
der verlagenen gedroncken sal hebben.

26 Doe sepde Balac tot Bileam / By en
sult her gantschelick noch vloeken / noch
geensins segghen. Doch Bileam ant-
woorde / ende sepde tot Balac: hebbe ick
niet tot u gesproken / seggende: Al wat de
h e e e spreken sal / dat sal ick doen:

Bileam. Balac.

Numeri. Cap. xxiii. xxv.

Baal-Peor. Pinehas

Dooghet sepde Balac tot Bileam / komt 27
 doch / ick sal u aen een ander plaetse mede
 nemen; misschien sal het recht zijn inde oo-
 gheden van dien Godt / dat ghy het my van
 daer verbloecht. Doe nam Balac den Bi- 28
 leam mede tot de hoochte van Peor; die te-
 gen de woestijne fiet. Ende Bileam sepde 29
 tot Balac / bouwt my hier seiven altaren/
 ende bereyt my hier seiven barren / ende se-
 ven rammen. Balac nu dede gelijck als 30
 Bileam geseyt hadde: ende hy offerde eenen
 barre: ende eenen ramp op elchen altaer.

Het xxiii. Capittel.

Bileam sijn huichelye verlatende, prophe-
 reert den voorspoet Israels. v. 1. &c. Ba-
 lac verlaet hem niet toorn. 10. maer eerst
 propheetert Bileam vande Sterre, die uyt
 Iacob soude voortgaen, ende van sommi-
 gher natien onderganck. 14. Daer na
 scheyden Bileam ende Balac van malkan-
 deren. 25.

Doe Bileam sagh / dat het goet was in 1
 de oogten des H. E. & E. P. / dat hy Is-
 rael segghende / soo en ginck hy ditmael niet
 henen gelijck meermael tot de rooverijen:
 maer hy stelde sijn aenghesichte na de wo-
 estijne. Als Bileam sijnne ooghen ophef / 2
 ende Irael sach / woonende na sijnne stam-
 men: soo was de Geest Godes op hem.

Ende hy hief sijnne spruiche op / ende sey- 3
 de: Bileam de sone Beors spruicht / ende
 de man / dien de oogten geopen zijn / spruicht.

De hoozder der redene Godes spruicht / 4
 die des Almachtigen gesichte fiet / die ver-
 rucht woijt / ende dien de oogten ondeckt
 worden. Hoe goet zijn uwe tenten Ja- 5
 cob! uwe wooningen Irael! Gelijck de 6
 heken bzeppen sp haer uyt / als de hoven
 aen de rihieren: de H. E. & E. heeftse ge-
 plant / als de sandel-hoomen / als de ceder-
 boommen aen het water. Daer sal water 7
 uyt sijnne emmeren bloepen / ende sijn zaed
 sal in vele wateren zijn: ende sijn Coninck
 sal hoven Agag verheben worden / ende sijn
 Coninckrijcke sal verhooght worden.

Godt heeft hem uyt Egypten uytghe- 8

a hob. 23
 22. boert / sijnne krachten zijn als aenes een-
 hoorns: hy sal de hepden / sijnne vanden /
 herteeren / ende haer gebeente breeken / ende
 met sijnne pijlen doorszieten. b hy heeft 9

b Gene.
 49. 9. sich gekrompt / hy heeft sich nedergelēpt /
 23. 24. gelijck een leeuw / ende als een oude leeuw /
 wie sal hem doen opstaen: soo wie u se-
 gent / die zo ghesegent / ende verbloecht zo
 wie u verbloecht. Doe ontfack de toozn 10

24. Balacs tegen Bileam / ende hy sloegh sijnne
 handen te samen: ende Balac sepde tot Bi-
 leam / Ick hebbe u geroepen om mijne vp-
 anden te bloecken / maer fiet / ghy hebtse nu
 dyne mael geduerichlick ghesegent. Ende 11

nu / pacht u wech na uwe plaetse: Ick had-
 de geseyt / dat ick u hooge bereeren soude /
 maer fiet / de H. E. & E. heeft de eere van u
 gewiert. Doe sepde Bileam tot Balac: 12

12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

c hob. 23
 12. bers ende gouts gabe / soo en kan ick t be-
 del des H. E. & E. P. niet obertreden / doen-
 de goet ofte quaet uyt mijn segen / herte:
 dat de H. E. & E. spruicken sal / dat sal ick
 spreken. Ende nu / fiet ick gae tot mijnen
 holcke: komt ick sal u raet gheben / ende
 seggen / mar dit volck wten holcke doo sal
 inde laetste dage. Doe hief hy sijnne spru-
 che op / ende sepde: Bileam de sone Beors
 spruicht / ende die man / dien de oogten ge-
 open zijn / spruicht. De hoozder der reden
 Godes spruicht / ende die de wetenschap
 des Alderhoogsten weet; die des Almach-

tigen gesichte fiet / die verrucht woijt / en-
 17 de dien de oogten ondeckt worden. Ick
 sal hem sien / maer nu niet / ick sal hem
 aenschouwen / maer niet na hy: Daer sal
 een Sterre doozgaen uyt Iacob / ende daer
 sal een Scepter uyt Irael ophomen / die
 sal de palen der Moabitien verstaen / ende
 sal alle de kinderen Berchs verstooren.

18 Ende Edom sal eene erfeliche besittin-
 ge zijn / ende Seir sal sijnne vanden eene
 erfeliche besittinche zijn: doch Irael sal
 19 kracht doen. d Ende daer sal seener Iuyt
 Iacob heerschen / ende hy sal de oberighe
 20 uyt de steden ombrengen. Doe hy de Al-
 malekiten sagh / soo hief hy sijnne spruiche
 op / ende sepde: Amalek is de eerfelinc der
 hepden / maer sijn uperste is ten berber-
 21 he. Doe hy de Kenitihen sach / soo hief hy
 sijnne spruiche op / ende sepde: Woe woonin-
 ghe is heste / ende ghy hebt wten nest in
 22 een steenrots geest. Etenwel sal Kain
 bertereet worden / tot dat u Assur ghebanc-
 23 kelich wech voeren sal. Doozts hief hy
 sijnne spruiche op / ende sepde: Och wie sal
 24 leuen als Godt dit doen sal? Ende de
 schepen van den oeder Chittim / die sulen
 Assur plagen / sy sulen oock Heber plagen /
 25 ende hy sal oock ten berberde zijn. Doe
 stont Bileam op / ende ginck henen / ende
 heerde weder tot sijn plaetse: Balac ginck
 oock sijnne wegh.

Het xxv. Capittel.

De Israëlitien begaen hoerdom te Sittim / met
 de dochteren der Moabitien / ende afgoderye
 mer Baal-Peor. v. 1. &c. De Heere beveeldt
 Moise de afgoden-dienaren om te brengen. 4.
 Pinehas dooder Zimri / ende Cozbi. 7.
 Daerom beloofst hem Godt het Priesterschap
 in eeuwichheit. 11. Godt beveeldt de Midia-
 nitien te slaen. 17. om dat sy archifelick te-
 gens Irael gehandelt hadden. 18.

1 Ende a Irael verbleef te Sittim / ende a 2
 het volck begoot te hoereren / met de
 2 dochteren der Moabitien. b Ende hy moe-
 dichden het volck tot de nacht-offeren ha-
 3 rer Goden: ende het volck at / ende t buyg-
 3 de sich dooz hare Goden. Als nu Irael 106. 11
 sich koppelde aen Baal-Peor / c ontfack
 de toozn des H. E. & E. P. tegen Irael. c 106. 12

4 Ende de H. E. & E. P. sepde tot Moise /
 d neemt alle de hoofden des volck / ende
 hangte den H. E. & E. P. tegen de Sonne / so
 sal de hitticheit da des H. E. & E. P. roozn 106. 13
 5 geheert worden van Irael. Doe sepde
 Moise tot de richters van Iraels: Een
 peber doode sijnne mannen / die sich aen Ba-
 6 al-Peor ghehoepelt hebben. Ende fiet /
 een man uyt de kinderen Iraels quam /
 ende bzarht eene Midianitinne tot sijnne
 bzoederen dooz de ooghen Moise / ende dooz
 de ooghen der gantscher vergaderinghe der
 kinderen Iraels / doe sy weenden dooz de
 deure der Tente der T. amen komste.

7 Doe Pinehas de sone Eleazars des
 soons Aarons des Priesters / [dat] sagh:
 e soo stont hy op uyt het midden der ver-
 gaderinghe / ende nam een spieffe in sijnne
 8 handt: Ende hy ginck den Iraelitischen
 man nae inden hoeten-winkel / ende dooz-
 stachse bepe / den Iraelitischen man / en-
 de de vrouwe dooz haren hunch: Doe wert
 de plache van ober de kinderen Iraels
 9 opgehouden. f De ghene nu / die aen de
 plage storben / waren hier en twintig duy-
 10 sent. Doe sprack de H. E. & E. P. tot
 11 Moise / seggende: Pinehas de sone Elea-
 zars: des soons Aarons des Priesters /
 heeft mijne grimmicheit van ober de king-
 deren Iraels afghewendt / dewijle hy
 g m / uen

Zimri. Cozbi.

Het IIII. Boeck Mosis. Cap. xxvj. Tellinge. Fol. 60

g^o. Coz. g mijnen pber gepheert heeft in het midden
11.2. der selver: soo dat ick die kinderen Is-
raels in mijn pber niet vernielt en hebbe.
h Psal. Daerom sprack: Siet ick hebbe hem 12
106.31. mijn verbondt des vzedes. Ende hy sal 13
hebben/ende zijn zaet na hem het verbondt
des ewighen Vriesterdoms: daerom dat
hy dooz synen Godt ge-pheert/ende verfoe-
ninghe gedaen heeft dooz de kinderen Is-
raels. De namen nu des verslagenen Is- 14
raelitischen mans / die verslagen was met
de Midianitinne/was Zimri de sone Sa-
lu / een oberste eenes vaderlichen hupses
der Simeoniten. Ende de naem der ver- 15
slagene Midiantische vrouwe was Coz-
bi / een dochter Zurs / die een hooft was
der volkeren eenes vaderlichen hupses on-
der de Midianiten. Doozder sprack de 16
h^o E^o tot Mose/seggende: Van- 17
fomb. 31. delft: byanticht met de Midianiten: ende
2. verslaefte. Want sy hebben byanticht 18
h^o Wpor. k tegens u lieuen gehandelt dooz hare li-
18.6. sten/die sy listelick tegens u bedacht heb-
ben in de sake van Peoz/ ende in de sake
van Cozbi / de dochter des Vriesten der
Midianiten/ hare suster die verslagen is
sen dage der plage om de sake van Peoz.

Het xxvj. Capittel.

Tellinge der Israeliten / van 20 jaren oudt,
ende daer boven, bequaem ter oorlo-
ghe, vs. 1, &c. in't bysonder van elcken
stam, uyt genomen den stem Levi, 5.
in't gemeyn van alle getelde stamen, 51.
den welcken het land Canaan, door het
lot uytgedeelt moeste worden / na pro-
portie van de grootte, ofte kleynheyt der
der stammen, 52. Tellinge der Leviten
alleene, 57. Doch inde Tellinge der Le-
viten en is niemant geweest van de gene,
die in de woestijne Sinai nae haren uyt-
tocht uyt Egypten getelt waren, dan Io-
sua, ende Caleb, 65.

H^o Et geschiedde nu na die plage / dat de 1
de h^o E^o sprack tot Mose/ende
tot Eleazar den sone Warons / den Vrie-
ster/ seggende: Neemt de somme van de 2
geheele vergaderinge der kinderen Israels
op / a van twintigh jaer out/ende daer bo-
ven/ nae het hups hater baderen: alle die 3
3. ten heppe in Israel uptreck. Mose dan /
ende Eleazar de Vriester spraken se aen /
in de blache heiden Moabs/aen de Jor-
dane van Jericho/seggende: [Wat men op- 4
neme] van twintigh jaer oudt / ende daer
b^o bob. 1. hoben: b gelijk als de h^o E^o Mose
1/2/3. geboden hadde/ende den kinderen Israels/
die uyt Egyptenlande upghetrocken wa-
c Gene. ren. Ruben was de eerst-gebozen Is- 5
46. raelis: de sonen Rubens waren Hanoch/
Exod. 6. [van welcken] was het gheslachte der
14. Hanochiten/van Ballu het gheslachte der
1. Chro. Balluiten. Dan Bezron het gheslachte 6
5.1. der Bezroniten: van Carmi het gheslachte
der Carmiten. Dit zijn de gheslachten der 7
Rubeniten: ende hare getelde waren drie-
en-beertich dupsent/ende seben hondert/en- 8
de beertich. Ende de sonen van Ballu
waren Eliab. Ende de sonen Eliabs wa-
ren Amiel/ende Dathan/ende Abiram:
d^o bob. 16. dese Dathan / ende Abiram waren de
2. geroepene der vergaderinghe / die ghelijc
maecten tegen Mose/ende tegen Aaron/
in de vergaderinge van Moab/als sy ghe-
lijc tegen den h^o E^o maecten/ En- 10
de de aerde haren mont op dede/ende her-
stondte met Moab/als die vergaderinghe
stoz: doe het h^o twee hondert ende vijf-
tigh mannen verteerde / ende werven tot
sen tercken. Maer de kinderen Moabs 11

12 en stozben niet. De sonen Simeons nae
hare gheslachten / van Amiel het ghesla-
chte der Amieliten: van Jamin het ghe-
slachte der Jaminiten: van Jachin het
13 gheslachte der Jachiniten: Van Zerah/
het gheslachte der Zerahiten: van Saul het
14 gheslachte der Sauliten. Wat zijn de ghe-
slachten der Simeoniten: twee ende twin-
15 tigh dupsent / ende twee hondert. De
sonen Gads nae hare gheslachten: van Ze-
phon / het gheslachte der Zephoniten: van
Haggi / het gheslachte der Haggiten: van
Suni / het gheslachte der Suniten:
16 Van Ozni: het gheslachte der Ozniten:
van Beri / het gheslachte der Beriten:
17 Van Krod/het gheslachte der Kroditen:
van Keli / het gheslachte der Kreliten.
18 Wat zijn de gheslachten der sonen Gads/
nae hare gheslachten: beertigh dupsent / ende
19 vijf hondert. De sonen van Juda waren/
Er / ende Onan: e maer Er / ende Onan e Gene.
20 stozben in den lande Canaan. Alsoo wa- 38.7/10.
ren de sonen van Juda nae hare gheslachten/
van Sela/het gheslachte der Selaniten: van
Perez / het gheslachte der Pherizen: van
21 Zerah/het gheslachte der Zerahiten. Ende
de sonen f Perez waren / van Bezron/het f Gene.
gheslachte der Bezroniten: van Hamul/
46.12. 22 het gheslachte der Hamuliten. Wat zijn
de gheslachten van Juda/ nae hare getelde:
ses-en-tseventig dupsent/ende vijfhondert.
23 De sonen Issachars / na hare gheslach-
ten/waren: [van] Tola het gheslachte der
Tolaiten: van Juba het gheslachte der
24 Juniten. Van Jasub/het gheslachte der
Jasubiten: van Zimron/het gheslachte der
25 Simroniten. Wat zijn de gheslachten Is-
sachars/ na hare getelde: vier-en-tseftigh
26 dupsent / ende drie hondert. De Sonen
Zebulons/nae hare gheslachten/waren: van
Sered/ het gheslachte der Serediten: van
Elon/het gheslachte der Eloniten: van Jah-
27 leel/het gheslachte der Jahleeliten. Wat
zijn de gheslachten der Zebuloniten/ na ha-
re gheslachten: t seftigh dupsent / ende vijf
28 hondert. De sonen Josephs / nae hare
gheslachten/waren Manasse ende Ephraim.
29 De sonen Manasses waren: g van Ma-
chir het gheslachte der Machiriten: Ma-
chir nu gewan Gilead: van Gilead was
30 het gheslachte der Gileaditen. Dit zijn de
sonen Gileads/ [van] Jezer/het gheslachte
te der Jezriten: van Helek/het gheslachte
31 der Helekiten. Ende [van] Kefi/het
gheslachte der Kefiliten: ende [van] Se-
32 chem/het gheslachte der Sechemiten. Ende
[van] Semida het gheslachte der Semi-
daiten: ende [van] Hephher/het gheslachte
33 te der Hephheriten. h Woch Zelaphead h ond. 27.
de Sone Hephers en hadde gheene zo-
nen / maer dochters: ende de namen der
dochteren Zelapheads waren / Machla/
ende Poa/ Hogla / Milka / ende Thza.
34 Wat zijn de gheslachten Manasses: ende
hare gheslachten waren twee-en-vijftich dupsent /
35 ende seben hondert. Dit zijn de
sonen Ephraims / na hare gheslachten/
van Sutehah / het gheslachte der Sutehah-
iten: van Becher/het gheslachte der Beche-
riten: van Tahan / het gheslachte der
36 Tahaniten. Ende dit zijn de sonen Sute-
lahs: van Eran / het gheslachte der Era-
37 niten. Wat zijn de gheslachten der so-
nen Ephraims/nae hare getelde: twee-en-
dertigh dupsent / ende vijf hondert: Wat
zijn de sonen Josephs / nae hare gheslachte
38 ten. De sonen Benjamins / nae hare
gheslachten / van Bela / het gheslachte der
Belaiten: van Asbel / het gheslachte der
Asbeliten: van Ahiram / het gheslachte
39 der Ahiramiten: Van Sephuphan/
het gheslachte der Sephamiten: van
h^o iij Sepham

Telling des Volcks.

Numeri. Cap. xxvij.

Geslachten van Levi.

Hupham/het geslachte der Huphamiten.
Ende de sonen Bela waren Ard / ende 40
Daaman: [van Ard] het geslachte der Ar-
diten: van Daaman/het geslachte der Paa- 41
miten. Dat sijn de sonen Beniamins / na
hare geslachten: ende hare getelde waren
bijs en veertigh duysent/ende ses hondert.
Die sijn de sonen van Dan na hare ghe- 42
slachten / van Suham / het gheslachte der
Suhamiten: dat sijn de gheslachten van
Dan na hare geslachten. Alle de gestach- 43
ten der Suhamiten / na hare getelde / wa-
ren vier-en-tseftigh duysent / ende vier
hondert. De sonen Asers na hare ghe- 44
slachten / waren van Jimna / het geslachte
der Jimnaten: van Isbi / het gheslachte
der Isbiten: van Beria het gheslachte
der Beritien: Van de sonen Beria wa- 45
ren/han weder het geslachte der Beritien:
van Malchiel/het geslachte der Malchie-
titen. Ende de name der dochter Asers 46
was Serah. Dat sijn de gheslachten der
sonen Asers / na hare getelde / drie-en-veer- 47
tigh duysent / ende vier hondert. De so- 48
nen van Naphtali / na hare geslachten / van
Jahzeel het geslachte der Jahzeeliten: van
Guni / het geslachte der Guniten. Van 49
Jeser / het gheslachte der Jeseriten: van
Silleu / het geslachte der Sillemiten.
Dat sijn de gheslachten van Naphtali / 50
na hare gheslachten: ende hare ghelede
waren bijs en-veertigh duysent / ende vier
hondert. Dat sijn de gheslachte der sonen 51
Israels / ses hondert duysent / een duysent /
seben hondert ende dertigh. Ende de 52
H E E K sprach tot Moise/segghende:
Wesen sal het landt uytgedeelde worden 53
ter erffenisse / na het ghetal der namen.
i ond. 33 i Den genen die dese sijn / sult ghy hare 54
54 erffenisse meerder maechen / ende dien die
wepnigh sijn / sult ghy hare erffenisse min-
der maken: Eenem pegelicken sal / na sijne
getelde / sijne erffenisse gegeven worden.
k ond. 33 Het land nochtans sal k dooz het lot ge- 55
54 deelt worden: na de namen der stammen
Jos. 11 haer vaderen sullen sy erben. Na het 56
23. lot sal elcks erffenisse gedeelt worden / tus-
sen 14. 2. schen belen / ende den wepnighen. I Dit 57
Erod. sijn nu de getelde van Levi / na hare ghe-
4. 16 / 17 slachten / van Gerson / het gheslachte der
18. 19. Gersoniten: van Kehath / het gheslachte
der Kehathiten: van Merari/het geslachte
der Merariten. Dit sijn de gheslachte 58
ren van Levi / het gheslachte der Libniten /
het geslachte der Behzoniten / het geslachte
der Mahliten / het geslachte der Musi-
ren/het geslachte der Kohiten: Ende Ke- 59
hath ghelede van Amram. In Ende de naem
mErod. der huphrouwe Amrams was Jochebed
2. 1 / 2. de dochter van Levi/welcke [de huphrouwe
2. 6. 15] J Lebi haerde in Egypten: ende dese
20. haerde den Amram / Aron / ende Moise / ende
Mirjam hare suster. Ende den Aron
werden geboren Nadab / ende Abihu / Elea- 60
n Lebit. zar / ende Ichamar. n Nadab nu / ende 61
10. 2. Abihu waren gestorven / doe sy breekt vper
20b. 3. brachten dooz het aengesicht des H E E
4. 3. K. Ende hare getelde waren drie-en- 62
1. 20. twintigh duysent / al wat manlick is / van
24. 2. een maent out / ende daer hoben: want dese
en werden niet gheteelt onder den kinderen
Israels / om dat hen geen erffenisse ghege-
ben werc / onder den kinderen Israels:
Dat sijn de getelde van Moise / ende Elea- 63
zar den Driester: die de kinderen Israels
telben in de vlacke velden Moabs / aen de
Jordane van Jericho. Ende onder dese 64
o bob. 14 en was niemant upt de getelde / van Moise /
28. 29. ende Aron den Driester: als si de kinde-
3. 1. ren Israels telben in de woestijne van Si-
1. 20. nai. o Want de H E E K hadde van die 65
30. 5 / 6. gesept / dat sy in de woestijne gewisselich

sonden sterben: ende daer was niemant van
hen over gebleven / van Caleb de sone van
Jephunne / ende Josua de sone van Nun.

Het xxvij. Capittel.

De dochteren Zelapheads versoeken erve on-
der de broederen hares vaders / vs. 1. &c.
Godt staet haer versoek toe. 5. en maect
by dese occasie eene burgherlicke wet / van
het recht der successie in eenighe erve. 8.
Mose van Godt bevel ontfangen hebbende
dat hy van eenen oergh het landt Canaan
aenschouwen soude / om daer nae steruen
sonder in 't land te komen. 12. met aen-
wysinge der reden van dien. 14. bidt den
H E E K. dat hy den volcke een vroom
leydtsman in sijne plaetse wil geven. 15.
Godt beveelt hier toe Josua te verkiezen
ende in sijn ampt voor den volcke met op-
legginghe der handen te bevestighen. 18.
't welck van Moise gedaen wort. 22.

De naederen a de dochteren Zela-
pheads / des soons Jephers / des soons a bob. 26
Giliads / des soons Machirs / des soons 33. en 36
Manasses / onder de gheslachten Manas-
ses / des soons Josephs: (ende dit sijn de
namen sijner dochteren / Machia / Moa / en-
de Bogla / ende Milka / ende Geiza.)

Ende sy stonden booz het aengesichte
Moise / ende booz het aengesichte Elea-
zars des Driesters / ende booz het aenges-
ichte der oversten / ende der gantscher ver-
gaderinge / aen de deure van de Tente der
3. 1. samens komste / segghende: Onse vader
b is gestorven inde woestijne / c en hy en is
niet gheweest in t midden van de bergade- b bob. 14
ringe / der gener die sich tegens den H E E 35.
K vergadert hebben / in de vergaderinge en 26. 64
van Kozah: maer hy is in sijne sonde ghe- c bob. 16
storven / ende en hadde gheene sonen.

4. Wacrom soude onses vaders naem upt
het midden sijnes geslaches wegh ghe-
men worden / om dat hy gheenen sone en
heeft / geest ons eene besittinge in 't mid-
5. den der broederen onses vaders. Ende
Moise bracht hare rechtsaechte booz het
6. aengesicht des H E E K. Ende de
H E E K sprach tot Moise / seggende:

7. De dochteren Zelapheads spreken recht /
d ghy sult haer gantschelic geven de be-
sittinge eenet erffenisse in het midden der d ond. 36
broederen hares vaders / ende ghy sult de
erffenisse hares vaders op haer doen ho-

8. men. Ende tot de kinderen Israels sult
ghy spreken / seggende / Wanneer pemaent
sterft / ende gheenen sone en heeft / so sult
ghy sijne erffenisse op sijne dochter doen

9. hooven. Ende indien hy geene dochteren
heeft / so sult ghy sijne erffenisse sijnen
10. broederen gheben. Indien hy nu gheene
broederen heeft / so sult ghy sijne erffenis-
se den broederen sijns vaders gheben.

11. Indien oock sijn vader geene broederen
en heeft / so sult ghy sijne erffenisse geven
sijnen naest-bestaenden / die hem de naeste
van sijn gheslachte is / dat hy het erfelick
besitte: dit sal den kinderen Israels tot
eene insettinge des rechts sijn / gelijk als
de H E E K Moise gheboden heeft.

12. e Waer nae spreect de H E E K tot
Moise: Klimt op desen bergh Abarim: e Went.
ende sterf dat landt / het welcke ick den kin- 32. 48 / 49

13. deren Israels ghegeben hebbe. Wanneer
ghy dat ghesien sult hebben / van sult ghy
tot uwe volkeren versamelt worden / ghy
oock / gelijk als u broeder Aron versa-

14. melt gemozen is: g Rabien ghy-lieven f bob. 29
mijnen monde wederpannigh zijt gheweest
inde woestijne Zin / inde twistinge der ver- g bob. 10

gaderinghe / h om my aen de wateren dooz
haren oogen te hepligen: dat sijn de wate- h bob. 20
ren Meriba van Kades inde woestijne Zin.
Doe

Dochteren Zelapheads.

Het IIII. Boeck Mosis. Cap. xxviii.

offerhanden. Fol. 61

1 Doe sprack Mose tot den **HEERE** / 15
 2 seggende: Dat de **HEERE** / i de Godt 16
 3 der geesten van alle vleesch/eenen man stel-
 4 heb. 12. 1e over dese vergaderinge/ Wie booz haer 17
 5 aengesichte upt gae/ende die booz haer aen-
 6 k: 1 Reg. gesichte in gae/ende die haer upt leyde/ en-
 7 22. 17 de die haer inlende: op k dat de vergaderin-
 8 gmat. 9. ge des **HEERE** niet en sp / als schapen
 9 die geenen herder en hebben. Doe septe 18
 10 gmat. 6 de **HEERE** tot Mose: I Beemt tot u Jo-
 11 34 sua/den sone van Nun/een man/m in welc-
 12 1 Deut. 3 ken de Geest is / ende leght uwe handt op
 13 hem: Ende steit hem booz het aengesichte 19
 14 m Deut. Eleazars/des Priesters/ende booz het aen-
 15 34. 9 gesichte der gantscher vergaderinge/ ende
 16 geeft hem bebel booz haren oogen. Ende 20
 17 legt op hem van uwe heerlichheit/ op dat-
 18 se hooren [te weten] de gantsche vergade-
 19 ringe der kinderen Israels. Ende hy sal 21
 20 booz het aengesichte Eleazars des Prie-
 21 sters staen / die booz hem raer draghen sal/
 22 n na de wijse van Drim / booz het aenge-
 23 sichte des **HEERE** / na sijnen mond
 24 1 heb. 8. 8 sulen sy upgaen/ ende na sijnen mont sul-
 25 len sy ingaen/hy/ende alle de kinderen Is-
 26 raelis met hem / ende de gantsche vergade-
 27 ringe. Ende Mose dede ghelijc als de 22
 28 **HEERE** hem ghebooden hadde/want hy
 29 nam Josua/ ende stelde hem booz het aen-
 30 gesichte Eleazars/des Priesters/ende booz
 31 het aengesichte der gantscher vergaderin-
 32 ge. Ende hy leyde sijne handen op hem/ 23
 33 ende gaf hem bebel: gelijk als de **HEERE**
 34 booz den dienst Mose gesproken hadde.

Het xxviii. C. pittel.

Wetten van offerhanden, die op sekere gesette
 tijden geoffert moesten worden, v. 1. &c.
 als van 't dagelick brand-offer, des mor-
 gens, 3. met sijn spijs-offer ende sijn dranc-
 offer, 7. ende des avonts, 8. van des Sab-
 baths-offer, 9. van het brand-offer der
 Nieuwe maenden, 11. met sijn spijs-offer,
 dranc-offeren, ende sond-offer, 12. van
 des Paesschen-feest tijt, 26. offerhanden, 19.
 ende gheduricheyt, 24. van het Pinxter-
 feest, ende sijne offerhanden, 16.

Voorder sprack de **HEERE** tot Mo- 1
 se seggende: Gebiedt den kinderen Is- 2
 rael/ende segt tot hem/ Mijne offerhande/
 mijne spijs booz mijne vper-offeren/mijnen
 lieflichen reuche/ ult ghy waernemen / om
 3 mp te offeren op sijnen gesetten tijt. En- 3
 4 de ghy sult tot hen seggen: Dit is het vper-
 5 offer/ t welck ghy den **HEERE** offeren
 6 a Ero. 29 sult: a twee volkomene een-jarige lamme-
 7 ren des daeghs/ ten gedurigen brand-offer.
 8 Ver een lam sult ghy bereyden des mo- 4
 9 gens/ende het ander lam sult ghy bereyden
 10 b Ero. 16 tusschen de twee avonden: b Ende een
 11 36 chiende deel eener Ephra meel-bloeme ten
 12 c Heb. 2. 2 c spijs-offer / gemengt met het bierendee-
 13 1 eenes d vins van ghestooten olie. t Is 6
 14 d Ero. 29 het geduerich brand-offer/ t welcke op den
 15 40 berch Sinai inghestelt was ten lieflichen
 16 reuche/een vper-offer den **HEERE**.

Ende sijn dranch-offer sal sijn het vie- 7
 rendeel eenes vins/booz het een lam: in het
 8 heylighdom sult ghy het dranch-offer des
 9 stercken dranchs/den **HEERE** offeren.

Ende dat ander lam sult ghy bereyden 8
 tusschen de twee avonden: ghelijc het spijs-
 9 offer des morgens/ende ghelijc sijn dranch-
 10 offer sult ghy het bereyden / ten vper-offer
 11 des lieflichen reuchs den **HEERE**. Maer 9
 12 op den Sabbathdach twee volkomene een-
 13 jarige lammeten: ende twee tienden meel-
 14 bloeme/ten spijs-offer/mer olie ghemengt/
 15 mit saders sijn dranch-offer. t Is het 10
 16 brand-offer des Sabbaths op elcken Sab-
 17 bath: boven het geduerich brand-offer/en-

11 de sijn dranch-offer. Ende inde beginselen
 12 uwer maenden sult ghy ten brand-offer den
 13 **HEERE** offeren: twee jonge varren/en-
 14 de eenen ram/seben volkomene een-jarighe
 15 12 lammeren. Ende drie tienden meel-bloe-
 16 me ten spijs-offer/mer olie ghemengt/ tot
 17 den eenen varre: ende twee tienden meel-
 18 bloeme ten spijs-offer/mer olie gemengt tot
 19 13 den eenen ram. Ende telcken een tiende
 20 deel meel-bloeme ten spijs-offer / mer olie
 21 menght/tot het eene lam: het is een brand-
 22 offer ten lieflichen reuche / een vper-offer
 23 14 den **HEERE**. Ende hare dranch-offeren
 24 sulen sijn de helfte eenes vins / tot eenen
 25 varre / ende een derde deel eenes vins tot
 26 eenen ram/ende een bierendeele eenes vins
 27 van wijn tot een lam: Dat is het brand-
 28 offer der nieuwe mane in elcke maent/na de
 29 15 maenden des jaets. Daer toe sal een gep-
 30 ten-hock/ten sond-offer den **HEERE**/bo-
 31 ven het ghedurich brand-offer herept wor-
 32 16 den / met sijn dranch-offer. Ende inde e Ero. 12
 33 eerste maent/ op den veertienenden dach der
 34 maent/is het Paesschen den **HEERE**. ende 23-
 35 17 Ende op den vijftienden dach der selver
 36 maent/offer feest: seben dagen sulen onghes-
 37 18 23 uerde [b zooden] gegeten worden. Op den
 38 5- f eersten dach sal eene heylighe samen-roe- f Deut.
 39 pinghe sijn: gheen dienstwerck en sult ghy 23. 7-
 40 19 treden doen: Maer ghy sult een vper-of-
 41 fer/ten brand-offer den **HEERE** offeren/
 42 twee jonge varren/ende eenen ram: daer toe
 43 seben een-jarighe lammeren/volkomene tol-
 44 20 len sy u sijn. Ende haer spijs-offer sal
 45 sijn/meel-bloeme met olie ghemengt: drie
 46 tienden tot eenen varre/ ende twee tienden
 47 21 tot eenen ram sult ghy bereyden. t Al-
 48 ken sult ghy een chiende deel bereyden tot
 49 22 een lam/tot die seben lammeren toe: Daer
 50 na eenen hock ten sond-offer/om oer u lie-
 51 23 den versoeninghe te doen. Behalven het
 52 morgen brand-offer/ het welcke tot een ge-
 53 24 durich brand-offer is/ sult ghy dese dinghen
 54 bereyden. Achtervolgende dese dinghen
 55 sult ghy des dachs/ seben dagen lanch/ de
 56 spijs des vper-offers bereyden ten lieflic-
 57 ken reuche den **HEERE**: hoden dat ghe-
 58 durich brand-offer sal t berept worden/mer
 59 25 sijn dranch-offer. Ende op den sevend-
 60 den dach sult ghy eene heylighe t samen-roepin-
 61 ge hebben: gheen dienstwerck en sult ghy
 62 26 doen. In ghelijcs op den dach der Cer-
 63 stelingen/als ghy een nieuw spijs-offer den
 64 **HEERE** sult offeren na uwe welken / sult
 65 ghy eene heylighe t samen-roepinghe hebben:
 66 27 geen dienstwerck en sult ghy doen. Wan
 67 sult ghy den **HEERE** een brand-offer/ten
 68 lieflichen reuche offeren/ twee jonghe var-
 69 ren/eenen ram/ seben een-jarighe lammeren/
 70 28 Ende haer spijs-offer van meel-bloeme/
 71 met olie ghemengt: drie tienden tot eenen
 72 29 varre/twee tienden tot eenen ram. t Al-
 73 ken een chiende tot een lam / tot die seben
 74 30 lammeren toe: Een en gepten-hock / om
 75 31 booz u versoeninge te doen. Behalven het
 76 ghedurich brand-offer ende sijn spijs-offer/
 77 sult ghy bereyden: sy sulen u volkomen
 78 sijn met hare dranch-offeren.

Het xxix. Capiitel.

Wetten rakende de offerhande van het feest der
 Trompetten, v. 1. &c. sijn brand-offer, 2.
 ende sijn sond-offer, 5. van het feest der
 Versoeninghe, 7. sijn offeren, 8. van het
 feest der Loof-hurten, ghedurende seve-
 9 den dagen, 12. met elcken daeghs offer, des eer-
 10 sten daeghs, 13. des tweeden, 17. des der-
 11 den, 20. des vierden, 23. des vijftien, 26.
 12 des seften, 29. des sevend- 32. van den
 13 achtsten dach, dewelcke was een grooten
 14 vier-dach, 35. sijne offeren, 26. Besluit des
 15 capittels, bestaende in een bevel, ende sijne
 16 uytvoeringe, 39.

b b

Desge

Offerhanden.

Deſgelijcks in de ſehende maent/oy den 1
 eerſten der maent/ſult ghy eene heplige
 t'ſamen-roepinghe hebben/ geen dienſt-
 2 Feb. 23 werck en ſult ghy doen: a 2 t ſal u een dach
 24 des gheklanchs zijn. Dan ſult ghy een 2
 brandt-offer / ten lieſticken reucke / den
 3 H&E&E bereyden/eenen jongen varre/ee-
 nen ram/ſeven volkomene een-jarighe lam-
 meren/ Ende haer ſpijs-offer van meel- 3
 bloeme / met olie ghemenght: drie tienden
 tot den varre/twee tienden tot den ram/
 Ende een tiende/tot een lam/ tot die ſe- 4
 den lammeren toe. Ende eenen gepren-
 5 bock ten ſond-offer / om dooz u lieben ver-
 ſoeninghe te doen/ Behalven het brand- 6
 offer der maent / ende ſijn ſpijs-offer / ende
 het gheburtighe brand-offer/ende ſijn ſpijs-
 offer/met hare danch-offeren/na hare wijs-
 ſe / ten lieſticken reucke ten hper-offer den
 H&E&E. Ende op den tienden deſer ſe- 7
 bender maent ſult ghy eene heplige t'ſa-
 men-roepinghe hebben/ ende b ghy ſult uwe
 29/ 31 zielen vercoemoedigen: geen werck en ſult
 ghy doen. Maer ghy ſult brand-offer/ten 8
 23 lieſticken reucke den H&E&E offeren/ee-
 27 nen jongen varre/eenen ram: ſeven een-jar-
 e hob. 28 rige lammeren/c volkomen ſullen ſp u zijn.
 19 Ende haer ſpijs-offer van meelbloeme met
 9 olie ghemenght: drie tienden tot den varre/
 twee tienden tot den eenen ram. Welcken 10
 een tiende tot een lam/tot die ſeven lamme-
 ren toe. Een en gepren bock ten ſond-offer:
 behalven het ſond-offer der verſoeninghen/
 en het geburich brand-offer/ende ſijn ſpijs-
 offer / met hare danch-offeren. In ghe- 12
 lijcks op den vijftienden dach deſer ſeben-
 der maent/ſult ghy eene heplige t'ſamen-
 roepinghe hebben / geen dienſtwerck en ſult
 ghy doen: maer ſeven daghen ſult ghy den
 H&E&E een feſt vieren. Ende ghy 13
 ſult een brandt-offer / ten hper-offer offeren
 ten lieſticken reucke den H&E&E/der tien
 jonghe varren/twee rammen/beertien een-
 jarige lammeren/ſp ſullen volkomen zijn.
 Ende haer ſpijs-offer van meelbloeme / 14
 met olie ghemenght: drie tienden tot ee-
 nen varre/tot die derthien varren toe/ twee
 tienden tot eenen ram/ onder die twee ram-
 men: Ende t'elken een tiende tot een 15
 lam/tot die beertien lammeren toe/ Ende
 eenen gepren bock ten ſond-offer: behal-
 ven het gheburtighe brand-offer/ſijn ſpijs-of-
 fer / ende ſijn danch-offer. Waer na op 17
 den tweeden dach twaelf jonge varren/twee
 rammen / beertien volkomene een-jarighe
 lammeren/ Ende haer ſpijs-offer/ende hare
 18 danch-offeren tot de varren/tot de ram-
 men/ ende tot de lammeren in haer ghetal/
 na de wijs/ Ende eenen gepren bock ten
 ſond-offer: behalven t' geburich brandt-of-
 fer/ende ſijn ſpijs-offer / met hare danch-
 offeren. Ende op den derden dach elf var-
 ren/twee rammen/beertien volkomene een-
 jarige lammeren/ Ende hare ſpijs-offeren/ 21
 ende hare danch-offeren tot de varren/tot
 de rammen / ende tot de lammeren in haer
 ghetal/na de wijs: Ende eenen bock ten
 22 ſond-offer: behalven het geburich brandt-
 offer/ende ſijn ſpijs-offer/ ende ſijn danch-
 offer. Doozder op den vierden dach/ chien 23
 varren/ twee rammen/beertien volkomene
 een-jarighe lammeren/ Haer ſpijs-offer/ 24
 ende hare danch-offeren tot de varren / tot
 de rammen / ende tot de lammeren in haer
 ghetal/na de wijs: Ende eenen gepren- 25
 bock ten ſond-offer: behalven het geburich
 brand-offer/ſijn ſpijs-offer/ ende ſijn danch-
 offer. Ende op den vijften dach negen var- 26
 ren/twee rammen/ende beertien volkomene
 een-jarighe lammeren/ Ende haer ſpijs- 27
 offer / ende hare danch-offeren tot de var-
 ren/tot de rammen/ende tot de lammeren/in

Numeri, Cap. xxix. xxx.

Offerhanden.

28 haer getal/na de wijs: En eenen bock ten
 ſond-offer: behalven het geburich brandt-
 offer/ende ſijn ſpijs-offer/ende ſijn danch-
 29 offer. Waer na op den ſekten dach / acht
 varren/ twee rammen/beertien volkomene
 30 een-jarighe lammeren/ Ende haer ſpijs-
 offer / ende hare danch-offeren tot de var-
 ren/ tot de rammen/ ende tot de lammeren/
 31 in haer getale/na de wijs: Ende eenen
 bock ten ſond-offer/ behalven het gheburtighe
 brand-offer/ſijn ſpijs-offer/ende ſijn danch-
 32 offeren/ Ende op den ſevenſten dach/ ſe-
 ven varren/ twee rammen/beertien volko-
 33 men een-jarighe lammeren/ Ende haer
 ſpijs-offer/ende hare danch-offeren tot de
 varren/ tot de rammen/ ende tot de lamme-
 34 ren/in haer ghetal/ na hare wijs: Ende
 eenen bock ten ſond-offer/ behalven het ge-
 burich brand-offer/ſijn ſpijs-offer/ende ſijn
 35 danch-offer. Op den achtſten dach d ſult
 ghy een verbodts-dach hebben: geen dienſt-
 36 werck en ſult ghy doen. Ende ghy ſult
 een brand offer ten hper-offer offeren/ten
 lieſticken reucke den H&E&E/ eenen var-
 re/eenen ram/ſeven volkomene een-jarighe
 37 lammeren/ Haer ſpijs-offer / ende hare
 danch-offeren tot den varre / tot den ram/
 ende tot de lammeren/in haer ghetal/ na de
 38 wijs: Ende eenen bock ten ſond-offer:
 behalven het gheburtighe brand-offer / ende
 ſijn ſpijs-offer/ende ſijn danch-offer.
 39 Weſe dingen ſult ghy den H&E&E doen
 op uwe geſette hooch-tijden: behalven uwe
 geloften/ende uwe bywilliche offeren / met
 uwe brand-offeren/ende met uwe ſpijs-of-
 40 feren / ende met uwe danch-offeren / ende
 met uwe danch-offeren. Ende Moſe ſprack
 tot de kinderen Iſraels/na al dat de H&E&E
 H&E Moſe gheboden hadde.

Het xxx. Capittel.

Werten aengaende de geloften gedaen van een
 mans perſoon, verklarende datſe ghehouden
 moeten worden, v. 1. 2, &c. ofte van een
 dochter des huysgeſins, wanneerſe ghe-
 houden moeten worden, 3. ofte niet, 5. oft
 van een ghetrouwde vrouwe, wanneerſe te
 houden waren, 6. ofte niet, 8. ofte van een
 weduwe, ofte verkoorene, ofte verlatene
 vrouwe, datſe ſtant grijpen moeten, 9. we-
 derom van een ghetrouwde vrouwe, 10. Be-
 ſluit des capit. 16.

1 **E**nde Moſe ſprack tot de Hoofden der
 ſtammen der kinderen Iſraels / ſeg-
 gende: Dit is de ſake/die de H&E&E ge-
 2 boden heeft: a Wanneer een man den
 H&E&E eene gelofte ſal belooft / ofte ee-
 nen eedt ſal gheswozen hebben / ſijne ziele
 met eene verbinteniſſe verbindende / ſijn
 woot en ſal hy niet ontheplighen: na alles
 dat upt ſijnen monde gegaen is/ ſal hy doen.
 3 Maer als eene vrouwe den H&E&E een
 ne gelofte ſal belooft hebben: ende haer met
 eene verbinteniſſe in het huys hares va-
 ders in hare jonckheyt ſal verbonden heb-
 4 ben. Ende haer vader haer ghelofte / ende
 hare verbinteniſſe / daer mede ſp hare ziele
 verbonden heeft/ ſal hoozen / ende haer va-
 der teghen haer ſal ſtille ſwijgen/ſoo ſullen
 alle hare gheloften beſtaen / ende alle ver-
 binteniſſe / daer mede ſp haer ziele verbon-
 5 den heeft/ ſal beſtaen. Maer in dien hare
 vader dat ſal breeken/ ten baghe als hy t
 hoozt/alle hare geloften/ende hare verbint-
 6 niſſen / daer mede ſp hare ziele verbonden
 heeft/en ſullen niet beſtaen: maer de H&E&E
 H&E ſal t ſekter vergeben/ want haer vader
 heeftſe haer doen breeken. Doch indien ſp
 immers eenen man heeft/ende hare ghelof-
 ten op haer zijn/oft de uytſprake haer lipe-
 ren

Deute.
23. 24

Beloften.

Het IIII. Boeck Mosis. Cap. xxxj.

Fol. 62

pen / daer mede sy hare ziele verbonden heeft: Ende haer man [dat] sal hoozen / 7 ende ten dage als hy het hoozt teghen haer sal stille swijgen / soo sullen hare gheloften bestaen / ende hare verbintenisse / daer mede sy hare ziele verbonden heeft / sullen bestaen: Maer indien 't haer man ten dage / 8 als hy 't hoozde / dat sal breeken / ende hare gelofte / die op haer was / sal te niere maecten / midts gaders de uytspzake harer lippen / daer mede sy hare ziele verbonden heeft / so sal 't de HEEER haer vergeben. Men- 9 gaende de gelofte eener weduwe / ofte eener verootene: alles daer mede sy hare ziele verbonden heeft / sal over haer bestaen.

Maer in dien sy ten hupse hares mans 10 gelofte gedaen heeft / of met eenen eedt dooz verbintenisse hare ziele verbonden heeft / Ende haer man [dat] gehoozt / ende tegen 11 haer stille sal gheswighen hebben / dat niet breeken: soo sullen alle hare geloften bestaen / midts gaders alle verbintenisse / daer mede sy hare ziele verbonden heeft / sal bestaen. Maer indien haer man die dingen 12 gantschelic te niere maect / ten dage als hy het hoozt / niets dan al wat upt hare lippen gegaan is / van hare gelofte / ende bande verbintenisse harer ziele / sal bestaen: haer man heeftse te niere ghemaect / ende de HEEER sal 't haer vergeben. Alle gelofte / en- 13 de allen eet der verbintenisse / om de ziele te verootmoedigen: die sal haer man bevestigen / oft die sal haer man te niere maken.

Maer so haer man tegen haer van dage 14 te dage gantschelic stil swijgt / so bevestigt hy alle hare geloften / ofte alle hare verbintenissen / dewelcke op haer zijn: hy heeftse bevestigt / om dat hy tegen haer stille gheswighen heeft / ten dage als hy 't hoozde.

Doch so hye gantschelic te niere ma- 15 ken sal / na dat hy 't gehoozt sal hebben: so sal hy hare ongerechtigheyt dragen. Wat 16 zijn de infetringen die de HEEER MOSE geboden heeft / tusschen een man / ende sijne hup / vrouwe / tusschen een vader / ende sijne dochter / zijnde in hare jonckheyt / ten hupse hares vaders.

Het xxxj. Capittel.

Den Israeliten wort geboden krijch te voeren tegen de Midianiten. v. 1. 3c. met een legher van twaelf duysent mannen, ende Pinehas de sone Eleazars. 4. dewelcke de Midianiten overwinnen; 7. Keeren weder tot de hare, met de ghevangene, ende den buyt. 12. worden van Mose onthaelt met berispinge, over het gene sy qualic gedaen hadden. 14. ende met bevel van het ghene sy doen souden. 17. Wer rakende de deeling van den buyt. 25. mer de uytvoeringe der wet, ende de somme des buyts. 31. ende het deel des HEEREN, dat den Priesteren, ende Leviten toe-quam. 41. de Overste des heys doen den HEERE eene offerhande. 48. die in den Tabernakel ter ghedachtenisse bewaert wert. 54.

Ende de HEEER sprack tot MOSE / 1 seggende: a. Meent de wyake der kinderen Israels van de Midianiten: b. daer na sult ghy versamelt worden tot uwe volck- 2 heren. MOSE dan sprack tot het volck / 3 seggende / Dat sich mannen upt u ten strijde toerusten / ende datse tegen de Midianiten zijn / om de wyake des HEEER te doen aen de Midianiten. Wan elcken stam on- 4 der alle stammen Israels / sult ghy een dupsent ten strijde senden. Also werden gele- 5 vert upt den dupsenden Israels dupsent van elcken stam: twaelf dupsent toegeruste

6 ten strijde. Ende MOSE sounte ten strijde / dupsent van elcken stam / haer ende Pinehas den sone Eleazars des Priesters ten strijde / met de heplighe daten / ende de trompetten des gheblancks in sijne hande.

7 Ende sy streden teghen de Midianiten / ghelijck als de HEEER MOSE gheboden hadde: ende sy dooden al wat mannelick 8 was. Daer toe dooden sy boven hare ver- slaghe / de koningen der Midianiten / c. Ehi / ende Rekem / ende Zur / ende Hur / 9 ende Kebe / dijs Coningen der Midianiten: oock dooden sy met den sweerde Bileam / 9 den sone Beozs. Maer de kinderen Israels namen de wijnen der Midianiten / ende hare kinderkens ghevangen: sy roofden oock alle hare beesten / ende al haer 10 ver / ende al haer vermogen. Doozts alle hare steden met hare woon-plaetsen / ende alle hare hochten / verbandden sy met 11 byer: d. Ende sy namen al den roof / ende al den buyt / van menschen / ende van be- 12 sten. Waer na brachten sy de ghevangene / ende den buyt / ende den roof tot MOSE / en- de tot Eleazar den Priester / ende tot de vergaderinge der kinderen Israels in 't le- 13 ger / in de blacke velden Mahabs / dewelcke zijn aen de Jordane van Jericho. Maer MOSE / ende Eleazar de Priester / ende alle 14 Oberste der vergaderinge / gingen upt hem te ghemoete / tot buyten dooz het leger.

14 Ende MOSE wert grootelicks vertroost teghen de Bebel-hebberen des heyzs / de hooft-lieden der dupsenden / ende de hooft-lieden der honderden / die upt den strijt van 15 die oozloghe namen. Ende MOSE septe tot hem / Weet ghy van alle vrouwen laten 16 leven? Siet dese waren dooz c. Bileams raet / den kinderen Israels / om oozsake der overtreddinge tegen den HEEER te geben / in de sake van Beoz: waer dooz die plaghe 2 wert onder de vergaderinge des HEEER 17 is / onder de kinderkens: ende dooder alle vrouwen / die dooz bpligginge des mans er- 18 nen man bekent heeft. Doch alle de kinder- 19 kens van vrouwen ghesachte / die de bpligginge des mans niet bekent en heb- 20 ben: laet dooz u sieden leven. Ende ghy lieden legheet u buyten het leger seven da- 21 gen: een peder die eenen mensche geboort / ende een peder die eenen verslagenen sult aen- 22 geroert hebben / sult u op den verden dag / ende op den sevendenden dag ontfondighen / 23 ghy / ende uwe gevangene. Doch sult ghy alle kleevinghe / ende alle ghereetschap van bellen / ende alle gepten / hazen / werck / ende alle gereetschap van hout / ontfondighen.

21 Ende Eleazar de Priester septe tot de krijghs-lieden / die tot dien strijt gherogen waren / Dit is de infetringe der wet die de 22 HEEER MOSE gheboden heeft. Alleen het gont / ende het silber / het koper / het 23 pfer / het tin / ende het loot: alle dinck / dat het byer lijdt / sult ghy dooz het byer laten doozgaen / dattet repn woзде / evenwel sal 't 24 g dooz het water der afsonderinghe ontfon- digt worden: maer al dat her byer niet en lijdt / sult ghy dooz het water laten dooz- 25 gaen: Ghy sult oock uwe kleeberen op den sevendenden dag wasschen / dat ghy repn woзде: ende daer na sult ghy in het legher 26 komen. Doozder sprack de HEEER tot MOSE / seggende: Meent op de somme des buyts der ghevangenen / van menschen / ende van beesten / ghy / ende Eleazar de Priester / ende de Hoofden van de vaderen der vergaderinge.

27 Ende h. deelde den buyt in twee helften 1. Sam. tusschen de gene die den strijt aengegreven hebben / die tot den krijgh uytgegaen zijn: ende tusschen de gantsche vergaderinge. Dat

c. Jos. 13 21. 22

Deut. 20. 10

c. hob. 29 1/2. ende

18

2 Pet. 2. 19

Apoc. 2. 14

c. Jud. 21 18

c. hob. 19 9.

1. Sam. 30. 14

Deylinge van den buyt der Midianiten. Numeri. Cap. xxxij.

geloften.

Daer na sult ghy eene schattinghe booz 28
den **HEERE** heffen / van den oozlooghs-
mannen die tot desen krijghe uptghetoghen
zijn van vijft hondert eene ziele / upt de men-
schen / ende upt de runderen / ende upt de
ezelen / ende upt de schapen. Van hare 29
hefst sult ghy het nemen / ende den **Priester**
Eleazar gheben ter heffinghe des **HEE-**
RE **DE**. Maer van de hefst der kinderen 30
Israels sult ghy eenen ghebaughenen van
bijftrich nemen / upt de menschen / upt de
runderen / upt de ezelen / ende upt de scha-
pen / upt alle de beesten : ende ghy sult se
den Leviten gheben die de wacht des **Ta-**
bernakels des **HEERE** **DE** waernemen.

Ende **Mose** / ende **Eleazar** de **Priester** 31
deden / gelijck als de **HEERE** **DE** **Mose** gebo-
den hadde. De huyt nu / het overschot des 32
roofs / dat het krijghe-bolck gerooft hadde /
was : ses hondert dupsent / ende tsebentigh
dupsent / ende vijft dupsent schapen : Ende 33
twee en tsebentigh dupsent runderen :

Ende een en tseftigh dupsent ezelen : 34
Ende der menschen zielen / upt de wij- 35
ben / die geene bpligginge des mans beken-
ten hadden / alle zielen waren twee en der-
tigh dupsent. Ende de hefst [te weten] 36
het deel der gener / die tot desen krijghe upt-
getoghen waren / was / in gesele / drie hondert
dupsent / ende dertigh dupsent / ende seben
dupsent / ende vijft hondert schapen. Ende 37
de schattinge booz den **HEERE** **DE** van scha-
pen was / ses hondert vijft en tsebentigh.

Ende de runderen waren ses en dertigh 38
dupsent : ende hare schattinghe booz den
HEERE **DE** twee en tsebentigh. Ende de eze- 39
len waren dertigh dupsent / ende vijft hon-
dert : ende hare schattinghe booz den **HEE-**
RE **DE** was een en tseftigh. Ende der men- 40
schen zielen waren seftien dupsent : ende ha-
re schattinge booz den **HEERE** **DE** twee en
dertigh zielen. Ende **Mose** gaf **Eleazar** 41

den **Priester** de schattinge der heffinghe des
HEERE **DE** / gelijck als de **HEERE** **DE** **Mose**
geboden hadde. Ende van der kinderen 42
Israels hefst : welcke **Mose** afscheideelt
hadde / van de mannen die gestreden hadden :

(Het halve deel nu der vergaderinghe 43
was upt de schapen / drie hondert dupsent /
ende dertigh dupsent / seben dupsent / ende
vijft hondert. Ende de runderen waren ses 44
en dertigh dupsent. Ende de ezelen der-
tigh dupsent / ende vijft hondert : Ende der 45
menschen zielen seftien dupsent.) Van die 46
hefst / der kinderen **Israels** / nam **Mose** een-
en ghebaughenen upt bijftrich / van men-
schen / ende van beesten : ende hy gaffe den 47
Leviten / die de wacht van den **Tabernakel**
des **HEERE** **DE** waer namen / gelijck als de
HEERE **DE** **Mose** geboden hadde. Doe tra- 48

den tot **Mose** de **Bedel**-hebbers / die over
de dupsenden des hepts waren : de **Hoof-**
lieden der dupsenden / ende de **Hoof-**
lieden der honderden : Ende sp sephen tot **Mose** : 49
Woe knechten hebben opgenomen de som-
me der krijghe-lieden / die onder onse handt
geweeft zijn : ende upt ons en gebreect niet
een man. Daerom hebben wy eene offer- 50
hande des **HEERE** **DE** gebrecht / een peder
dat hy gekregen heeft / een gouden bat / een
keten / ofte een arm-rinch / een vinger-rinch /
een oor-rinch / ofte een af-hanghenden goz-
del / om booz onse zielen herfoeninge te doen /
booz het aengesicht des **HEERE** **DE**. So 51
nam **Mose** / ende **Eleazar** de **Priester** / van
hen het gont : alle wel-ghewoachte baten :

Ende al het gont der heffinghe / dat sp den 52
HEERE **DE** offerden / was seftien dupsent se-
ben hondert / ende bijftrich siels : van de
Hoof-lieden der dupsenden / ende van de
Hoof-lieden der honderden. Kengaende 53
20. 14 de krijghe-lieden / een pegelick hadde k ge-

rooft booz hem selven. So nam **Mose** /
ende **Eleazar** de **Priester** / dat gont van de
Hoof-lieden der dupsenden / ende der hon-
derden : ende sp bachten 't in de **Tente** der
t'samen-komste ter ghedachtenisse booz de
kinderen **Israels** / booz het aengesichte des
HEERE **DE**.

Het xxxij. Capittel.

De stammen **Ruben** / ende **Gad** / versoecken / om
redenen / van **Mose** / haer erfdeel te moghen
hebben aen dese zijde van de **Iordane** / vs. 1.
&c. **Mose** bestrafte eerst scherpelick / 6.
maer als sy beloven voor hare broederen ge-
wapent henen te trecken in **Canaan** / tot dat
het lant ondergebracht zy / verkrijghen sy /
nemens den halven stam van **Manasse** / haer
versoek / op de gemelte conditie / 16.

De kinderen **Rubens** nu hadden deel
vees / ende de kinderen **Gads** hadden
machtich deel : Ende sp besaghen het lant
Jaazer / ende 't lant **Gilead** / ende fiet / dese

2 plaetse was eene plaetse booz bee. So
quamen de kinderen **Gads** / ende de kinde-
ren **Rubens** / ende spaken tot **Mose** / ende
tot **Eleazar** den **Priester** / ende tot de **Ober-**

3 sten der vergaderinghe / seggende : **Arathy** /
ende **Dibon** / ende **Jaazer** / ende **Minra** / ende
Heshbon / ende **Eleale** : ende **Schemam** / ende

4 **Rebo** / ende **Behon** : Dit lant / het welcke
de **HEERE** **DE** booz het aengesichte der ver-
gaderinghe van **Israel** geslagen heeft / dat is
een lant booz bee : ende uwe knechten heb-

5 ben bee. Woorts sephen sp : Indien wy
genade in uwe oogen gebonden hebben / dat
dit selve lant uwe knechten ghegeven wo-
de tot eene bestittinghe : en doet ons niet

6 trecken over de **Iordane**. Maer **Mose**
sephen tot de kinderen **Gads** / ende tot de
kinderen **Rubens** : Sullen uwe broeders

7 ten strijde gaen / ende ghy lieden sult hier
blijven : Daerom doch sult ghy het herte
der kinderen **Israels** baken / dat sp niet
over en trecken na het lant / dat de **HEE-**

8 **RE** hen ghegeven heeft : So deden uwe
vaders / als iche van a **Kades** **Barnea** sont
9 om dit lant te besien : Als sp opgekomen
waren tot aen het dal **Echol** / ende dit lant
besagen / so baken sp het herte der kinderen

10 **Israels** / dat sp niet en gingen na dit lant /
dat de **HEERE** **DE** hen gegeven hadde.

11 Doe ontstach de rooyn des **HEERE** **DE**
ten selven dage : ende hy fluoer / seggende :
b Indien dese mannen / die upt **Egypten**
opgetogen zijn / van twintigh jaer out / ende
daer boven / het lant sullen sien / dat ich

12 **Abraham** / **Isaac** / ende **Jacob** gheswozen
hebben / want sp en hebben niet volhardt in
na te volghen : Behalven **Caleb** den soon
van **Jephunne** / den **Keniziter** / ende **Josua**
den soon van **Nun** : want sp hebben vol-

13 hardt den **HEERE** **DE** na te volgen. Alsoo
ontstach des **HEERE** **DE** rooyn teghens
Israel / ende hy deefse omsmeren in de
woestijne / heertich jaer : tot dat verteret
was het gantsche geslachte / het welcke ge-
daen hadde / dat quaet was in de oogen des

14 **HEERE** **DE**. Ende fiet / ghy lieden zijt
opghestaen in stede van uwe vaders / eene
meniche van sondige menschen / om de hit-
tigheyt van des **HEERE** **DE** rooyn tegens

15 **Israel** te vermeerderen. Wanneer ghy
van achter hem u sult afkeeren / soo sal hy
mijders boozcharen hem te laten ende wo-
estijne : ende ghy sult al dit volck verderben.

16 Doe traden sp toe tot hem / ende sephen :
Wy sullen hier schaeps - hopen bouwen
booz ons bee / ende steden booz onse kinde-

17 ren. Maer wy selve sullen ons rusten /
haestende booz het aengesichte der kinderen
Israels :

Deut. 1. 14 de krijghe-lieden / een pegelick hadde k ge-

a bob. 13

3.

Deut. 1.

22

b bob. 74

28

Deut. 1.

34

Ruben, Gad, ende half Manasse. Het IIII. Boeck Mosis. Cap. xxxij. Optochten van Israel. Fol. 63

Israels / tot dat wijse aen hare plaetse sul-
len gebacht hebben: ende onse kinderliens
sullen blijven in de baste steden / van wegen
de inwoonders des lants. Wy en sullen 18
niet weder keeren tot onse huppen / tot dat
sich de kinderen Israels tot eerste besit-
ters sullen gestelt hebben een peder van sij-
ne erfennisse. Want wy en sullen niet hen 19
niet erben aen gene zijde der Jozdane / ende
verder henen: als onse erfennisse ons toe-
gekomen sal zijn aen dese zijde der Jozdane /
reghen den opganch. Doe sepe Mose tot 20
hen: Indien ghy dese sake doen sult / in dien
ghy u doot: het aengesichte des Jozdane
sult rusten ten strijde / Ende een peder van 21
u / die toegerust is / ober de Jozdane sal tre-
cken doot: het aengesichte des Jozdane /
tot dat hy sijne huppen doot: sijn aenge-
sichte upt de bestittinge sal verdriven heb-
ben / Ende het lant doot: het aengesichte 22
des Jozdane onder gebacht is / soo sult
ghy daer na weder keeren / ende onschuldich
zijn doot: den Jozdane / ende doot Israel:
ende dit lant sal u ter besittinge zijn doot
het aengesichte des Jozdane. Indien 23
ghy daer en tegen alsoo niet sult doen / siet /
so hebt ghy aen den Jozdane gesondicht:
doch ghy sult uwer sonde ghevaer worden /
alsoe u binden sal. Bouwet u steden doot 24
uwe kinderliens / ende kopen doot uwe
schapen: ende doet / wat upt uwen monde
uptgegeen is. Doe spaken de kinderen 25
Gads / ende de kinderen Rubens tot Mose /
seggende: Woe knechten sullen doen / ghe-
lijck als mijn heere gebiedt. Onse kinder- 26
liens / onse wijden / onse huppen / ende alle onse
besten sullen aldaer zijn in de steden van
Gilead. Maer uwe knechten sullen ober- 27
trecken / al wie ten henze gerust is / doot: het
aengesichte des Jozdane / tot den strij-
de / gelijk als mijn heere ghesproken heeft.
Doe geboodt Mose harent halben den 28
Joz. 1. Diester Eleazar / ende Josua den sone van
13 Nun / ende den hooften der vaderen van de
12 stammen der kinderen Israels: Ende 29
Mose septe tot hen: Indien de kinderen
Gads / ende de kinderen Rubens met u lie-
den ober de Jozdane sullen trecken / een pe-
der / die gerust is ten oogloze / doot: het aen-
gesichte des Jozdane / als het lant doot:
u aengesichte sal onnedergeacht zijn / so sult
ghy hen het lant Gilead ter besittinge ge-
ben. Maer indien sy niet gerustet met u 30
sullen overtrecken / so sullen sy tot besit-
ters ghestelt worden in het midden van u
lieden in den lande Canaan. Ende de kin- 31
deren Gads / ende de kinderen Rubens ant-
woorden / seggende: Wat de Jozdane tot
uwen knechten gesproken heeft / sullen wy
alsoo doen. Wy sullen gerustet overtre- 32
cken doot: het aengesichte des Jozdane /
na't lant Canaan: ende de besittinge on-
ser erfennisse sullen wy hebben aen dese zij-
de der Jozdane. d Alsoo gaf Mose haer- 33
12 lieden / den kinderen Gads / ende den kinde-
13 ren Rubens / ende den halben stam van Ma-
13 nasse / Josephs sone / het Coninckrijck van
8 Sion / Coninck der Amoziten / ende het
ende 22 Coninckrijck van Eg / Coninck van Ba-
40 san: het landt met de steden van dien in de
lant-palen / de steden des lants ront-omme.
Ende de kinderen Gads houweden Wi- 34
hon / ende Karoth / ende Keroer. Ende 35
Karoth / Saphan / ende Jaazar / ende Joge-
ha: Ende Berch / Alima / ende Berch / Ya- 36
ran: baste steden ende schaeps hopen.
Ende de kinderen Rubens houweden 37
Yeshon / ende Eleafe: ende Kicatham.
Ende Bebo / ende Baal / Meon / heran- 38
10 dert zijnde van name / ende Silma: ende sy
10 noemden de namen der steden / die sy houw-
23 den / met [andere] namen. Ende de kinde- 39

ren Machirs / des soons van Manasse / gin-
gen na Gilead / ende namen dat in: ende sy
verdriven de Amoziten / die daer inne wa-
ren / upt de besittinge. So gaf Mose Gi-
lead aen Machir / den soon van Manasse:
41 ende hy woonde daer in. Jait nu / de soen
van Manasse / ginck henen ende nam haer-
lieders doot: in: ende hy noemde die Hab-
42 bot / Jait. Ende Robah ginck henen / en-
de nam Kenath in / met hare onderhoori-
ghe plaetsen / ende noemde Robah na sijn
nien name.

Het xxxij. Capittel.

Verhael van de optochten ende legeringen der
kinderen Israels van Egypten af tot aen't
lant Canaan, vs. 1, &c. Bevel van de inwoon-
deren des landts te verdriven. ende d' Afgo-
derye uyt te roeyen. 50. met sware dreyge-
menten, so sy anders doen, 55. van't lande
door't lor uyt te deyen, 54.

1 D It zijn de reysen der kinderen Isra-
els / die upt Egypten-lant uptgetogen
zijn / na hare heysen / doot: het lant van Mo-
2 se ende Karon. Ende Mose schreef hare
upt-rochten / na hare reysen / na den monde
des Jozdane: ende dit zijn hare reysen /
3 na hare upt-rochten. a Sy reysden van
ban Kahmefes in de eerste maent / op den
vijsfanden dagh der eerster maent: des an-
deren daghs van Baesschen togen de kin-
deren Israels upt doot: eenic hooghe handt /
4 doot: de oogen aller Egyptenaren. Als de
Egyptenars begroeden de gene / welke de
Jozdane onder hen gheslagen hadde / alle
erft-gebozene: oock hadde de Jozdane
5 gericht geoffert aen hare Goden. Als
de kinderen Israels van Kahmefes ver-
reysen waren / soo legherden sy hen tot Suc-
6 coth. b Ende sy verreysden van Succoth
ende legerden hen in Etham / het welcke aen
7 het eynde der woestijne is. Ende sy ver-
reysden van Etham / ende keerden weder na
8 Pi-hachiroth / dat teghen ober Baal-Ze-
phon is: ende sy legerden hen doot: Mig-
8 dol. Ende sy verreysden van Pi-hachiroth
ende gingen ober doot: t midden van de Zee
na de woestijne: ende sy gingen drie dagh-
9 reysen in de woestijne Etham / ende legher-
den hen in d' Mara. Ende sy verreysden
van Mara / ende quamen tot d' Elim: In d' Elim
10 nu waren twaelf waerfonteynen /
ende tseventich palm-boomen / ende sy le-
11 gherden hen aldaer. Ende sy verreysden
van Elim / ende legerden hen aen de schelf-
12 zee. Ende sy verreysden van de schelf-zee /
ende i legerden hen in de woestijne Sin.
13 Ende sy verreysden upt de woestijne Sin /
14 ende sy legerden hen in Wophka. Ende sy
verreysden van Wophka / ende legerden hen
15 in Alus. Ende sy verreysden van Alus /
ende legerden hen in g' Kaphidim / doch daer
en was gheen water: doot: het volck om te
16 d'yncken. Soo verreysden sy van Kaphi-
dim / ende b legherden hen in de woestijne
17 Sinai. Ende sy verreysden upt de wo-
estijne Sinai / ende i legherden hen in Ki-
18 roth-raaba: Ende sy verreysden van Ki-
roth-raaba / ende legerden hen in Haze-
19 roth. Ende sy verreysden van Hazereth /
ende legherden hen in Kithma. Ende sy
verreysden van Kithma / ende legerden hen
20 in Kimmun-Peres. Ende sy verreysden
van Kimmun-Peres / ende legherden hen in
21 Alina. Ende sy verreysden van Alina /
22 ende legerden hen in Kissa. Ende sy ver-
reysden van Kissa / ende legerden hen in Ke-
23 helatha. Ende sy verreysden van Kehela-
tha / ende legerden hen in't gheberichte van
24 Sapher. Ende sy verreysden van het ge-
berichte Sapher / ende legerden hen in Ba-
25 rada. Ende sy verreysden van Bera-
da
ende

Optochten van Israel.

Numeri. Cap. xxxiiij.

Lantpalen, ende

ende legerden hen in Maheloth. Ende 26
 sp bercepsden van Maheloth/ ende leger-
 den hen in Tachath. Ende sp bercepsden 27
 van Tachath/ ende legerden hen in Tha-
 tah. Ende sp bercepsden van Tharah/ 28
 ende legerden hen in Mithka. Ende sp 29
 bercepsden van Mithka/ ende legerden hen
 in Hasmona. Ende sp k bercepsden van 30
 10.6. Hasmona/ ende legerden hen in Moseroth.
 Ende sp bercepsden van Moseroth/ ende 31
 legerden hen in Bene-Jaahan. Ende sp 32
 bercepsden van Bene-Jaahan/ ende leger-
 den hen in Hoz-gidgab. Ende sp berceps- 33
 den van Hoz-gidgab/ ende legerden hen in
 Jorbacha. Ende sp bercepsden van Jot- 34
 batha/ ende legerden hen in Abzona.
 Ende sp bercepsden van Abzona/ ende 35
 legerden hen in Gezon-Geber. Ende sp 36
 bercepsden van Gezon-Geber/ ende leger-
 den hen in de woestijne Zin; dat is Kades.
 Ende sp bercepsden van Kades/ ende 37
 m. 20. m legerden hen aen den bergh Hoz aen 't
 22. eynde des lants Eodom. Doe ginck de 38
 n. 20. Dzielster Aaron op den bergh Hoz/ na den
 25. mont des H. E. E. E. / ende sterf aldaer:
 Deut. 35. in 't beertigste jaer na den uptocht der
 50. kinderen Israels upt Egyptenlant/ in de
 vijfste maent/ op den eersten der maent.
 Aaron nu was hondert ende drie en 39
 twintich jaer out: als hy sterf op den berg
 o. 21. Hoz. Ende de Canaaniter/ de Coninch 40
 1. van Harad/ die in 't Supden woonde in den
 lande Canaan/ hoorde dat de kinderen Is- 41
 p. 21. rael aenquamen. Ende sp bercepsden
 4. van den bergh Hoz/ ende legerden hen in
 Hasmona. Ende sp bercepsden van Zal- 42
 mona/ ende legerden hen in Phunon.
 Ende sp bercepsden van Phunon/ ende 43
 q. 21. q legerden hen in Oboch. Ende sp ber- 44
 10. cepsden van Oboch/ ende legerden hen aen
 de heubtelkens Abarim in de lantpale Mo- 45
 abs. Ende sp bercepsden van de heubel-
 kens Abarim/ ende legerden hen in Dibon- 46
 Gab. Ende sp bercepsden van Dibon-
 Gab/ ende legerden hen in Almon-Dibla- 47
 thaim. Ende sp bercepsden van Almon-
 Diblathaim/ ende legerden hen in de bergen 48
 Abarim/ tegen Debo. Ende sp bercepsden
 van de bergen Abarim/ ende legerden hen in 49
 de blacke belken der Moabitien/ aen de
 Jozdane van Jericho. Ende sp legerden 49
 hen aen de Jozdane van Beth-Jesimoth/
 s. 25. rael/ ende seght tot hen: Wanneer ghy
 1. lieden over de Jozdane sult gegaan zijn in
 Jos. 2.1. 't lant Canaan: s. 7. So sult ghy alse in- 50
 seggende: Spzecht tot de kinderen Is- 51
 rael/ ende seght tot hen: Wanneer ghy
 lieden over de Jozdane sult gegaan zijn in 52
 f. Deut. 7. 't lant Canaan: s. 7. So sult ghy alse in- 52
 2.3. etc. moonderen des lants dooz u aenghesichte
 upt de besittinge berdzijhen/ ende alle hare
 beelantissen berderben: oock sult ghy alle
 hare gegotene beelden berderben/ ende alle
 hare hoochten berdelgen. Ende ghy sult 53
 het lant in eerste besittinge nemen/ ende
 daer in wonen: want ich heb u dat lant
 gegheben/ om het selve erflick te besitten.
 Ende ghy sult het lant in eerste besit- 54
 tinge nemen dooz het lot/ na uwe gheschic-
 ten/ den ghenen/ die dese zijn sult ghy ha-
 re erfnisse meerder maechen/ ende dien/ die
 weynigh zijn/ sult ghy hare erfnisse minder
 maechen/ waer heuen pmanden 't lot sal
 uptgaen/ dat sal hy hebben: na de stammen
 uwer baderen sult ghy de erfnisse nemen.
 Maer indien ghy de inwoonderen des 55
 lants niet en sult dooz u aenghesichte upt
 de besittinge berdzijhen/ so sal 't gheschie-
 v. Jos. 23. den/ dat/ die ghy van hen sult laten over- 55
 13. bliiden/ v. tot doornen sullen zijn in uwe oo-
 Jnd. 2.3. ghen/ ende tot priekelen in uwe zijden/

ende sullen u benauwen op het lant/ daer
 56. inne ghy woont. Ende 't sal geschieden/
 dat ich u sal doen/ gelijk als ich hen dach-
 te te doen.

Her xxxiiij. Capittel.

Godt beschrijft de lantpale van Canaan, vl. r.
 &c. ende noemtse, die het den kinderen Is-
 rael sullen vut-deylen. 16.

1. V Doozts spzack de H. E. E. tot Mo-
 seggende: Gebiedt den kinderen Is-
 rael/ ende seght tot hen/ Wanneer ghy in
 het lant Canaan ingaet/ so sal dit het lant
 2. zijn/ dat u ter erfensse dalen sal/ het lant
 3. Canaan/ na sijne lant-palen. a. De Sup-
 der-hoek nu sal u zijn van de woestijne
 Zin/ aen de zijden van Eodom: ende de
 4. Supder lant-pale sal u zijn van het eynde
 der Sout-zee teghen het Oosten: Ende
 dese lant-pale sal u omgaen van 't Supden
 na den opgaanch van Abrahim/ ende dooz-
 gaen na Zin/ ende hare uptganghen sullen
 5. zijn/ van 't Supden na Kades-Barnea: en-
 de sp sal uptgaen na Hazar Addar/ ende
 6. doozgaen na Azmon. Doozts sal dese lant-
 pale om gaen van Azmon na de ribiere van
 Egypten: ende hare uptgangen sullen zijn
 7. na de Zee. Aengende de lantpale van 't
 Westen/ daer sal u de groote Zee de lant-
 pale zijn: Dit sal u lantpale van 't Westen
 8. zijn. Doozts sal u de lantpale van 't
 Noorden dese zijn: van de groote Zee af
 sult ghy u den bergh Hoz afsteekenen.
 9. Van den bergh Hoz sult ghy afsteekenen
 tot daermen hoit te Hamath: ende de upt-
 gangen deser lantpale sullen zijn na Zedab.
 10. Ende dese lantpale sal uptgaen na Zi-
 phon/ ende hare uptganghen sullen zijn te
 Hazar-Enan: dit sal u de Noorder lant-
 11. pale zijn. Doozts sult ghy u tot eene
 lantpale teghen 't Oosten afsteekenen van
 12. Hazar-Enan/ na Sepham. Ende dese
 lantpale sal afgaen van Sepham/ na Ri-
 bla/ teghen 't Oosten van Ain: daer na sal
 dese lantpale afgaen/ ende strecken langhs
 den oever van de Zee Chinnereth Oost-
 13. waert. Doozts sal dese lantpale afgaen
 langhs de Jozdane/ ende hare uptganghen
 sullen zijn aen de Sout-Zee: Dit sal u zijn
 het lant na sijne lantpalen rontomme.
 14. Ende Moise gehoorde den kinderen Isra-
 els/ seggende: Dit is het lant/ dat ghy dooz
 het lot ten erbe m-nemen sult/ het welke
 de H. E. E. den neghen stammen/ ende den
 halben stam te gheven geboden heeft.
 15. Want de stam van de kinderen der Ru-
 beniten na het huys harer baderen/ ende de
 stam van de kinderen der Gaditen na het
 huys harer baderen/ hebben ontfanghen:
 16. mts/gaders de halbe stam van Manasse:
 17. heeft hare erfensse ontfanghen. a. Twee
 stammen/ ende een halbe stam hebbe n hare
 erfensse ontfanghen aen dese zijde der
 Jozdane van Jericho Oostwaert tegen de
 18. opgaanch. Doozts spzack de H. E. E. tot
 19. Moise/ seggende: b. Dit zijn de namen der
 mannen/ die u lieden dat lant ten erbe sul-
 20. len uptdeylen: Eleazar de Dzielster/ ende
 21. Josua de sone van Nun. Daer toe sult
 ghy upt elcken stam eenen Oerfsten ne-
 men/ om het lant ten erbe upt te deylen.
 22. Ende dit zijn de namen deser mannen:
 van den stam Juda/ Caleb/ sone van Je-
 23. phunne. Ende van den stam der kinderen
 Simeons/ Semuel/ sone van Amihud.
 24. Van den stam Benjamin/ Elidab/ sone
 25. van Chifon. Ende van den stam der kin-
 deren Dans/ de Oerfste Bukki/ sone van
 26. Josli. Van de kinderen Josephs/ van
 den stam der kinderen Manasses/ de Oer-
 27. ste Hanniel/ sone van Ephod. Ende van
 den

uytdeylers van Canaan. Leviten. Het IIII. Boeck Mosis. Cap. xxxv. Vry-steden. Fol. 64

den stam der kinderen Ephraïms / de Oberste Hemuel / sone van Siphra. Ende van den stam der kinderen Zebulons / de Oberste Elizaphan / sone van Barnach. Ende van den stam der kinderen Issachars / de Oberste Paltiel / sone van Hizzan. Ende van den stam der kinderen Afers / de Oberste Abihud / sone van Selomi. Ende van den stam der kinderen van Naphtali / de Oberste Bedael / sone van Amihud. Dit zijns / dien de **HEERE** gheboden heeft / den kinderen Israels de erffentissen upt te deplen / in den lande Canaan.

Het xxxv. Capittel.

Het getal der steden , die de kinderen Israels den Leviten , met voorsteden , souden ingeven. v. 1. &c. onder de welcke ses vry-steden souden zijn voor de gene die onvoorsiens ofte onwetende eenen dootslach deden. 6. werten van den dootslach. 16. Verboodt van soen-ghele te nemen tot verschooninghe eenes schuldighen dootslaghers , ofte wederkeeringhe der gener , die sich in vrysteden werlick onthielden , tot hare woon-plaetsen , voor den ghesetten tijdt. 31.

Ende de **HEERE** seide tot Moïse / in de 1 blache velden der Moabitien / aen de 2 Jozdane van Jericho / segghende : a 2 2. Diebt den kinderen Israels / dat sy van de erffentisse harer besittinghe den Leviten steden sullen gheben om te bewoonen : daer toe sult ghy lieden den Leviten dootsteden gheben / aen de steden rontom de selve.

Ende die steden sullen sy hebben om te 3 bewoonen : maer hare dootsteden sullen zijn doot hare beesten / ende doot hare hant / ende doot al haer ghebeerte. Ende de doot 4 steden der steden / die ghy den Leviten gheben sult / sullen van de stads-mure af / ende na dypen / van dypent ellen zijn rontomme. Ende ghy sult meten van dypen 5 der stad / aen den hoeck teghen 't Oosten twee dypent ellen / ende aen den hoeck van 't Westen twee dypent ellen / ende aen den hoeck van 't Noorden twee dypent ellen / dat de stad in 't midden 3p : Dit sullen sy hebben tot doot 6 steden van de steden. b We steden nu / die 6 21 ghy den Leviten sult gheben / sullen zijn ses bysteden / die ghy gheben sult / op dat de dootslagher daer henen bliede : ende hoben de selve sult ghy 3e twee-en-beertigh steden gheben. Alle de steden / die 7 ghy den Leviten gheben sult / sullen zijn acht en veertigh steden / die selve met hare dootsteden / We steden / die ghy van de besittinghe der kinderen Israels gheben sult / sult ghy van dien / die vele heeft / vele nemen / ende van dien / die wepnighe heeft / wepnighe nemen : een peder sal na sijne erffentisse / die sy sullen erven / van sijne steden den Leviten gheben. Woorts sprack de 9 **HEERE** tot Moïse / segghende : Sprac 10 tot de kinderen Israels / ende seght tot hen :

c Wanneet ghy over de Jozdane gaet na 19. 2. het lant Canaan : Soo sult ghy maken 11 20. dat u steden te ghemoete ligghen / [die] u 2. tot bysteden sullen zijn : op dat de dootslagher daer henen bliede / die eenen ziele onwetens gheslagen heeft. Ende dese steden 12 sullen u tot eenen toelucht zijn / doot den [bloet]-wzeker : op dat de dootslagher niet en sterbe / tot dat hy doot de vergaderinge aen 't gericht gesien hebbe.

d De 41. Ende dese steden / die ghy gheben sult / 13 20. sullen ses bysteden doot u zijn. d Die 14 8. deser steden sult ghy geven op dese zijde der

Jozdane / ende die deser steden sult ghy geven in den lande Canaan : bysteden sullen 't zijn. Die selve ses steden sullen den kinderen Israels / ende den byzembelich / ende den bymoonder in het midden van hen / tot eenen toelucht zijn : op dat daer henen bliede / wie eenen ziele onwetens slaet.

16 Maer indien hy hem met een peder instrument geslagen heeft / dat hy ghestooten 3p / een dootslager is hy : dese dootslager sal 17 sekerlich gedoot worden. Ofte indien hy hem met eenen hand-steen / waer van men soude konnen sterben / gheslagen heeft / dat hy gestooten is / een dootslager is hy : dese dootslager sal sekerlich gedoot worden.

18 Ofte indien hy hem met een houten hant-instrument / waer van men soude konnen sterben / gheslagen heeft / dat hy gestooten 3p / een dootslager is hy : dese dootslager sal sekerlich gedoot worden. De wzeker des bloets / die sal den dootslager dooden / als hy hem ontmoet / sal hy hem dooden. e Indien hy hem oock doot 3p / het sal ghestooten hebben / ofte met opset op hem geworpen heeft / dat hy gestooten 3p :

21 Ofte hem doot byantschap met sijne hant geslagen heeft / dat hy gestooten 3p / de slagher sal sekerlich ghedoot worden / een dootslager is hy : de bloet-wzeker sal desen dootslager dooden / als hy hem ontmoet.

22 Maer indien hy hem metteer haelt sonder byantschap gestooten heeft / ofte eenich instrument sonder opset op hem ghemoepen heeft : Ofte ondoosziens met eenighen steen / waer van men soude konnen sterben / ende hy dien op hem heeft doen vallen / dat hy gestooten 3p : so hy hem doch ghy 3p ant en was / nochte sijn quaet soekende :

24 So sal de vergaderinge richten tusschen den slager / ende tusschen den bloet-wzeker / na dese selve rechten. Ende de vergaderinge sal den dootslager redden upt de hant des bloet-wzeker / ende de vergaderinge sal hem doen weder-keeren tot sijne bystade / daer hy henen gebloden was : ende hy sal daer in blieden tot den doot des Hoogen-Bytesters / diemen met de heplige olve ghesalft heeft. Woch in dien de dootslager eenichsins sal gaen upt de palen sijner bystade / daer hy henen gebloden was : Ende de bloet-wzeker hem sal binden byten de palen sijner bystade : so de bloet-wzeker den dootslagher sal dooden / 't en sal hem ghene bloet-schult zijn. Want hy soude in sijne bystade ghebleven zijn tot den doot des Hoogen-Bytesters : maer na den doot des Hoogen-Bytesters sal de dootslagher weder-keeren tot het lant sijner besittinghe.

29 Ende dese dingen sullen u lieden zijn tot eenen insettinge van recht / by uwe geslachten / in alle uwe wooninghen. Al wie eenen ziele slaet / f na den mont der ghetuppen sal men den dootslager dooden : maer een eenich getuppe en sal niet getuppen tegens eenen ziele / datse sterbe. Ende ghy en sult gene versoeninghe nemen doot de ziele des dootslaghers / die schuldigh is te sterben : want 32 hy sal sekerlich gedoot worden. Goch en sult ghy gene versoeninghe nemen doot dien die gheblucht is na sijne bystade / dat hy soude weder-keeren om te woonen in het lant / tot den doot des [Hoogen]-Bytesters.

33 Soo en sult ghy niet onthepighen het lant / daer in ghy zijt / want het bloet / dat ontheplicht het lant / ende doot het lant en sal gene versoeninghe ghebaen worden over het bloet / dat daer in vergoten is / als doot het bloet des genen / die dat vergoten heeft. 34 Derontrepnigt dan het lant niet / daer in ghy gaet woonen / in welken midden ick woonen sal : want ic ben de **HEERE** / woonende in 't midden der kinderen Israels.

Deute. 19. 14

Deute. 17. 6. ende 19. 15

Het

Optocht van Kades-Barnea.

Deuteronomium, Cap. ij.

Fol. 65

hoofden uwer stammen / wijsse ende erbare-
ne mannen / ende selbse tot hoofden over
u / Oberste van dupsenden / ende Oberste
van honderden / ende Oberste van vijftigen /
ende Oberste van tien / ende Amptlieden
dooz uwe stammen. Ende ick ghebodt 16
uwen richteren ter selver zijt / segghende :
Hoozt [de verschillen] tusschen uwe broe-
deren / ende richter recht tusschen den man
ende tusschen synen broeder / ende tusschen
des selven broederliken. e Ghy en sult 17
het aengesicht in 't gherichte niet kennen /
2. Sam. ghy sult den klespen / so wel als den groo-
ten / hoozen : ghy sult niet breezen dooz pe-
16.7. mans aengesichte / want het gherichte dat
2. Job. 24 is Gades : doch de salte / die dooz u te waer-
23 is Gades : doch de salte / die dooz u te waer-
2. Jac. 2.1 sal zijn / sult ghy tot my doen komen / ende
ick sal hoozen. Alsoo ghebodt ick u te 18
dier tijt alle saken / die ghy souden doen.
Doe berten wy van hooze / ende dooz 19
wandelden die gantsche groote ende breef-
like woestijne / die ghy gesien hebt / op den
wech van 't geberchte der Amoziten / gelijk
de HEESE onse Godt ons gehaden had-
de : ende wy namen tot Kades-Barnea.
Doe sepd' ick tot u lieden : Ghy zijt ge- 20
komen tot het geberchte der Amoziten / dat
de HEESE onse Godt ons geben sal.
Siet / de HEESE uwe Godt heeft dat 21
lant gegeven dooz u aengesichte : recht op /
besit het erstlich / gelijk als de HEESE /
uwer vaderen Godt / dat u gesproken heeft :
breeft niet / ende ontfet u niet. Doe nae- 22
derdet ghy alle tot my / ende sepdet / laet ons
mannen dooz ons aengesichte / henen sen-
den / die ons het lant uytpeken / ende ons
bescheyt weder brengen / wat wech wy daer
in optrecken sullen / ende tot wat steden wy
komen sullen. Dese sake nu was goet in 23
mijne oogen : so nam ick nu u twelf man-
nen / van s' elcken stam eenen man. 2. Die 24
etc. heerden sich ende togen op na 't geberchte /
ende namen tot het dal Esol / ende ber-
2. Pu. 13 spiedden dat selve. Ende so namen van
24 de vrucht des landes in hante handt / ende
vrachteuse tot ons af / ende sepden ons be-
scheyt weder / ende sepden / het land / dat de
HEESE onse Godt ons geben sal / is goet.
2. Pu. 14 h Doch ghy en wilt niet optrecken : 25
2.1 maer ghy waert den monde des HEESE
uwer Godts weder spanningh. Ende ghy 27
murmureder in uwe teuten / ende sepdet :
Om dat de HEESE ons haet / heeft hy
ons uyt Egyptenlant upgeboert / op dat hy
ons levere in de hant der Amoziten / om ons
te verdelgen. Waer henen souden wy op-
28 trecken : onse broeders hebben ons herte
doen smelten / seggende : Het is een volck /
grooter ende langher dan wy / de steden zijn
groot / ende gestercht tot in den hemel toe :
och hebben wy daer kinderen der i Ena-
2. Pu. 13 him ghesien. Doe sepd' ick tot u : Wer- 29
29 schicht niet / nochte en breeft niet dooz hen.
De HEESE uwe Godt / die dooz u aen- 30
gesichte wandelt / die sal dooz u strijden : na
alles / dat hy hy u dooz uwe ooghen gedaen
heeft in Egypten / Ende in de woestijne / 31
daer ghy gesien hebt / dat de HEESE uwe
Godt u daer in gedragen heeft / als een man
synen sone draegt / op al den wech / dien ghy
ghewandelt hebt / tot dat ghy quaemt aen
dese plaetse. Maer dooz dit woort / en ge- 32
loofdet ghy niet aen den HEESE uwen
Godt / Die dooz u aengesichte op den 33
2. Exo. 13 wech wandelde / k om u de plaetse uyt te
21 sien / daer ghy soudet legeren / snachts in 't
bper / op dat hy u den wech wies / daer in
ghy soudet gaen / ende 's daechs in de wol-
2. Pu. 14 ke. Als nu de HEESE de stemme uwer 34
22/23 woorden hoorde / so wert hy seer rooznich /
2. Ps. 95. ende swoet / seggende : So nemant van de- 35
11 se mannen / [van] dit quaet ghesichte / sal

sien dat goede lant / 't welck ick gheswozen
36 hebbe uwen vaderen te sullen geben. De-
halben Caleb / de soon van Jephunne / die
sal het sien / ende hem sal ick het lant ghe-
ben / daer hy op ghereden heeft / ende synen
kinderen : om dat hy volhart heeft den
37 HEESE te volghen. Doch vertooynde
sich de HEESE op my om uwent wil /
segghende : n Ghy en sult daer oock niet in-
38 komen. Josua de sone van Nun / die dooz
u aengesichte staet / die sal daer in komen :
stercht den selven / want hy sal het Israel
39 doen erben. Ende uwe kinderens / daer
ghy van sepdet / sy sullen tot eenen roof
zijn / ende uwe kinderen / die heden noch
gaet noch quaet en weten / die sullen daer
inkomen : ende dien sal ick het gheben /
40 ende die sullen 't erstlich besitten. Ghy
daer en segghen / keert u / ende repst na de
woestijne / den wech van de schelf-see.
41 Doe antwoydet ghy / ende sepdet tot my /
wy hebben aen den HEESE ghesondicht /
wy sullen optrecken ende strijden / na alles
dat de HEESE onse Godt ons geheden
heeft : Als ghy nu een pegelich syn rijch-
gherechtschap aengozdet / ende wilens
waert / om na 't geberchte henen op te trec-
42 ken / So sepdet de HEESE tot my / segg
hen / En trecht niet op / noch strijdet niet /
want ick en ben niet in 't midden van u : op
dat ghy niet dooz het aengesichte uwer op-
43 anden geslagen en wozydet. Doch als ick
tot u sprack / soo en hoozdet ghy niet / naer
waert den mond des HEESE weder-
spanningh / ende handeldet / trotselich / ende
44 rooght op na 't geberchte. Doe taghen de
Amoziten uyt / die op dat gheberchte woon-
den / u te gemoete / ende verbolghen u / gelijk
als de hyen doen / ende sy verpletteden u
45 in Seir tot hoozma toe. Als ghy nu weder
quaemt ende weendet dooz het aengesichte
des HEESE / so en verhoorde de HEESE
uwe stemme niet / ende en neyghde sy-
46 ne ooren niet tot u. Alsoo bleef ghy in
Kades vele dagen : na de dagen die ghy des
bleef.

Het ij. Capitrol.

Optocht van Kades-Barnea, vf. 1. &c. hoe sy
hen in het trecken moesten houden tegen de
Edomiten, 4. Moabiten, 9. ende Ammoni-
ten, 19. Hier tusschen wordt verhaelt de
langduricheyt des treckens, ende het om-
komen der ongehoorsamen, 14. Eyndelick
hoe de Israeliten Sihon den Coninck der
Amoriten hebben overwonnen, ende syn
lant ingenomen, 24.

Diet na keerden wy ons / ende reysden
na de woestijne / den wech van de
schelf-see / gelijk de HEESE tot my ghe-
sproken hadde : ende wy togen om 't ghe-
berchte Seir vele dagen. Doe sprack de
2 HEESE tot my / segghende : Ghy lieden
hebt dit geberchte genoegh om-ghetoghen /
4 keert u na 't doozden. Ende gebiedt den
volcke / segghende : Ghy sult dooz trecken
aen de landt pale uwer broeders / der kin-
deren Esaus / die in Seir woenen : sy sullen
wel dooz u breezen / maer ghy sult u seer
5 wachten. En meucht u niet met hen :
want ick sal u van haer landt niet gheben /
oock niet tot de betredinge van ene boots-
sole : want ick heb a Esau het geberchte a Gen. 36
6 Seir ter erfenisse gegeven. Spisse sult
ghy dooz gelt van hen kooppen / dat ghy etet :
ende oock sult ghy water dooz gelt van hen
7 kooppen / dat ghy drincket. Want de HEESE
uwe Godt heeft u ghesegent in al het
werck uwer handt / hy kent u wandelen
dooz dese so groote woestijne : dese veertich
jaren is de HEESE uwe Godt met u ge-
weest.

Edom. Moab. Ammon.

Deuteronomium, Cap. ij. iij. Sihon. Og. Ruben, &c.

weetst/ geen binck heeft u ontzoken. Als 8
 up nu dooz getrocken waren van onse hooe-
 deren / de kinderen Esau / die in Seir
 woonden / van den wech des blaken del-
 des / van Elath / ende van Ezeon-geber : soo
 keerden up ons / ende dooz toghen den wech
 der woestijne Moabs. Doe sprack de 9
 H' E' & E tot mp / En beanghticht Moab
 niet / ende en menght u niet met hen inden
 strijt : want ich en sal u geene erffenisse van
 haer landt gheben / dewijle ich Lots kinde-
 ren Nr ter erffenisse ghegheben hebbe.

De Emim woonden te bozen daer in : een 10
 groot / ende menichbuldich / ende lauc volch /
 ghelijck de Enakim. Dese werden oock 11
 dooz kreusen ghelouwen als de Enakim : en-
 de de Moabiten noemdense Emim. Doch 12
 woonden de Hoziten te bozen in Seir /
 maer de kinderen Esau verdragen up te
 besittinge ende verdelgdense van haer aen-
 gesichte / ende hebben in haer lieder plaetse
 gewoont : ghelijck als Israel ghebaen heeft
 aen het landt sijner erffenisse / t welcke de
 H' E' & E hen gegeven heeft. Nu maect 13

u op / ende trecht over de beke Zered : Also
 trocken up over de beke Zered. De da- 14
 gen nu / die up gewandelt hebben van Ma-
 de Barnea / tot dat up over de beke Zered
 ghetogen zijn / waren acht-en-vertich jaer :
 tot dat het gantsche geslachte der krijchs-
 lieden up het midden des hez-legers ver-
 teert was / ghelijck de H' E' & E hen gesmo-
 ren hadde. Soo was oock de handt des 15

H' E' & E teghens hen / om haer up het
 midden des hez-legers te verlaen / tot dat-
 se verteert waren. Ende het gheschiedde 16
 als alle de krijchsliden verteert waren /
 up het midden des hez-legers wech ster-
 vende / Dat de H' E' & E tot mp sprack / 17

Segghende : Ghy sult heden dooz trecken 18
 aen Nr / de landt-pale van Moab. Ende 19
 ghy sult naederen teghen over de kinderen
 Ammons / en beanghticht die niet / ende en
 menght u niet met hen niet : want ich sal u van
 t landt der kinderen Ammons geene erffe-
 nisse gheben / dewijle ich het Lots kinderen
 ter erffenisse ghegeven hebbe. Wit wert 20
 oock dooz een lant der kreusen ghehouden :
 de kreusen woonden te bozen daer in / ende
 de Ammoniten noemdense Zamzumim.

Een groot ende menichbuldich ende lauc 21
 volch / als de Enakim : ende de H' E' & E
 herdelchde dooz haer aengesichte / soo dat
 sye up te besittinge verdragen / ende aen
 haer lieder plaetse woonden. Ghelijck hy 22
 aen Esau kinderen / die in Seir woonden /
 gedaen heeft : dooz welcker aengesichte hy
 de Hoziten verdelchde / ende sy verdragen
 up te besittinge / ende hebben aen haer lie-
 der plaetse gewoont tot op desen dach.

Doch hebben de Caphtozim / die up 23
 Caphtoz uptogen / de Abiten / die in Haze-
 rim tot Gaza toe woonden / verdelcht ende
 aen haer lieder plaetse gewoont. Maect 24
 u op / repst henen / ende gaet over de beke Ar-
 non / siet ich heb Sihon / den Coninck van
 Hesbon / den Amoziter / ende sijn lant / in u-
 we hant ghegheben / begint te erben : ende
 menght u niet met hen in den strijt. De desen 25
 daghe sal ich beginnen uwen schrijck ende
 uwe beesse te geben over het aengesichte
 der volckeren / onder den gantschen hemel :
 die u gekuchte sullen hoozen / die sullen zit-
 teren / ende hange zijn van u aengesichte.

b Pu. 21 Doe sondt ich boden up te woestijne 26

Jub. 11. heremoth tot Sihon / den Coninck van

19 Hesbon / met woorden van vzebe / seggende :

c Pu. 21 c Daet mp dooz u landt dooz trecken / ich 27

21/22 sal allenich langs den wech dooz trecken :

ich en sal noch ter rechter noch ter linker

handt upwijcken. Verkoopt mp wijse 28

dooz ghelt / dat ich etc / ende geeft mp wates

hooz gelt / dat ich dzincke : allenich laet
 29 mp op mijne hoeten dooz trecken. Gelijck
 de kinderen Esau / die in Seir woonden /
 ende de Moabiten / die in Nr woonden / mp
 ghedaen hebben : tot dat ich over de Joz-
 dane come in het lant / dat de H' E' & E
 30 onse Godt ons geben sal. Maer Sihon /
 de Coninck van Hesbon / en wilde ons dooz
 hem niet laren dooz trecken : want de H' E' &
 & E uwe Godt berhardde sijnen geest / ende
 verstockte sijn herte / op dat hy hem in uwe
 hant gabe / ghelijck het is te desen daghe.

31 Ende de H' E' & E sepde tot mp / Siet
 ich heb begonnen : Sihon ende sijn landt
 dooz u aengesichte te gheben : begint dan
 te erben / om sijn lant eerste te besitten.

32 d Ende Sihon toech up ons te ghemoet- d Pu. 2

te / hy / ende al sijn volch / ten strijde van Ja- 2

33 haz. Ende de H' E' & E onse Godt gaf e Deu. 29

hem dooz ons aengesichte : ende up sloe- 29

ghen hem / ende sijn Sone / ende al sijn

34 volch. Ende up namen te vier tijdt alle

sijne steden in / ende up verbanneden alle

steden / mannen ende wijden ende kinder- 29

kens : up en lieten niemant overblijven.

35 Het veer alleen roofden up dooz ons : en-

de den roof der steden / die up innamen.

36 Van Kroer af / dat aen den oever der be-

ke Arnon is / ende de stad / die aen de beke

is / oock tot Gilead toe / en wasser gheene

stade / die dooz ons te hooge was : de H' E' &

& E onse Godt gaf dat alles dooz ons

37 aengesichte. Behalven tot het landt der

kinderen Ammons en naederdet ghy niet :

nochte de gantsche streecke der beke Jah-

bok / nochte de steden van dat gheberchte /

noch pers dat de H' E' & E onse Godt ons

verboden hadde.

Het iij. Capittel.

Hoe Og / d'ander Coninck der Amoriten / van
 Israel overwonnen / ende sijn landt inghenom-
 men zy. vl. 1. &c. her welcke / als oock het
 Coninckrijcke Sihons. Mose ghegeven heeft
 den Rubeniten / Gaditen / ende den halven
 stam Manasse. 12. To sua tot successeur van
 Mose ghesterckt. 21. hoe Mose biddende om
 in t lant Canaan te mogen komen / van Go-
 de afgeslagen. 23. ende het landt hem ghe-
 toont zy op eenen berch. 27. 28.

1 Mer na a heerden up ons ende toghen /

op den wech van Basan : ende Og / de

Coninck van Basan / trock up ons te ghe- a Pu. 2

moete / hy / ende al sijn volch / ten strijde by

2 Elzei. Doe sepde de H' E' & E tot mp /

En breeft hem niet / want ich hebbe hem /

ende al sijn volch / ende sijn landt / in uwe

hant gegeven : ende ghy sult hem doen / b ge-

lijck als ghy Sihon / den Coninck der Amo- b Pu. 2

riten / die te Hesbon woonde / ghedaen hebt.

3 Ende de H' E' & E onse Godt gaf oock

Og / den Coninck van Basan / ende al sijn

volch / in onse hant : so dat up hem floegen /

tot dat up hem niemant lieten overblijven.

4 Ende up namen te vier tijt alle sijne ste-

den / daer en was geene stad / die up van

hen niet en namen : tsestich steden / de gant-

sche landt-streke van Argob / het Coninck-

5 rijcke van Og in Basan. Alle die steden

waren met hooghe mueren / poorten / ende

grendelen gesterckt : behalven seer vele on-

6 hemuerde steden. Ende up verbranden de

selbe / ghelijck mp Sihon / den Coninck van

Hesbon / ghedaen hadden / verbrande alle

steden / mannen / wijden / ende kinder- kens.

7 Doch al t veer / ende den roof van die ste-

8 den roofden up dooz ons. Soo namen

up te vier tijdt het landt up te handt van

de twee Coninghen der Amoriten / die aen

dese zijde van de Jordane waren : van de

beke

Vermaningen aen Israel.

Het V. Boeck Mosis, Cap. iij.

Fol. 66

Beke Arnon tot den berch Hermon toe ;
(De Zidoniers noemen Hermon/ Siri-
on : maer de Amoziten noemen hem Se-
nir.) Alle de steden des platten landts/ 9
ende het gantsche Gilead/ ende het gant-
sche Basan/ tot Balcha ende Chzei toe ;
steden des Coninckrijck van Og in Basan.

Want Og den Coninck van Basan/ was 11
alleen van de overige der Reusen overghe-
bleven/ siet/ sijne bed-stede/ zijnde een bed-
stede van yser/ isse niet te Rabba der kinde-
ren Ammons ; neghen ellen is hare lengh-
te/ ende vier ellen hare breedte/ na eens
mans ellenhoghe. Die selve lant nu c na- 12
men wy te die tijt in besit : van Kroer
af/ dat aen de beke Arnon is/ ende de helfte
van 't gheberichte Gileads/ met de steden
van dien/ gaf ich den Rubeniten/ ende Ga-
diten. Ende het overighe van Gilead/ 13
mitsgaders het gantsche Basan/ het Co-
ninckrijck Ogs/ gaf ich aen den halben stam
van Manasse : de gantsche lant-streke van
Argob/ dooz 't gantsche Basan/ dat sel-
be wert genoemt der Reusen lant. Jair/ 14
de sone van Manasse/ kreech de gantsche
lant-streke van Argob/ tot aen de lant-pale
der Gesuriten ende Maachariten : ende hy
noemde na sinen naem/ Basan/ Habbat
Jair/ tot op desen dach. Ende Nachir 15
gaf ich Gilead. Maer den Rubeniten
ende Gaditen gaf ich van Gilead af tot
aen de beke Arnon/ 't midden van de beke
ende de lant-pale : ende tot aen de beke
Jabbok/ de lant-pale der kinderen Am-
mons. Waer toe het blake belt/ ende de 17
Jordane/ mitsgaders de lant-pale : van
Cinnereth af tot aen de zee des blaken
belts/ des Sout-zee/ onder Moorth Disga
tegen 't Oosten. Doozts geboort ick d u 18
20 lieben ter selver tijt/ segghende : de HEE-
RE uwe Godt heeft u dit lant gegeven om
het te erben/ alle dan/ die strijdbare mannen
zijt/ trecht ghewapent dooz' dooz' 't aenghe-
sichte uwer boederen/ der kinderen Israels.

Behalven uwe wijven/ ende uwe kinde- 19
ren/ ende u wec (ick weet dat ghy veel
heers hebt) sullen blijven in uwe steden/ die
ich u gegheven hebbe : Tot dat de HEE- 20
RE uwen boederen ruste ghebe/ ghelijck u
lieden : dat hy oock erben het lant/ dat de
HEERE uwe Godt hen geben sal aen ge-
ne zijde der Jordane : van sult ghy weder-
keeren elck tot sijne erfensche/ die ich u ge-
geven hebbe. Doch u gheboort ick Josua 21
18 ter selver tijt/ segghende : Wie ooghen die
sien alles/ wat de HEERE u lieder Godt
desen twee Coningen gedaen heeft/ also sal
de HEERE allen Coninckrijcken doen/ na
dewelcke ghy henen dooz'trect. En breeft- 22
se niet : want de HEERE uwe Godt die
strijdt dooz' u lieden. Doch hadt ich den 23
HEERE om ghenade/ seggende ter selver
tijt : Heere/ HEERE : ghy hebt begon- 24
nen uwen knecht te coonen uwe grootheyt/
ende uwe stercke hant : want i wat Godt

7/8/9 isst in den hemel ende op der aerde/ die doen
komme na uwe wercken/ ende na uwe mo-
gen ghenen. Daer my doch overtrecken/ en-
de dat goede lant besien/ dat aen gene zijde
der Jordane is/ dat goede gheberichte/ ende
den Libanon/ g Doch de HEERE uwe 25
37 stontde sich seer om uwent wille over my/
ende en hoorde niet na my : maer de HEE-
2. RE seide tot my/ 't Zp u genoech/ sprecht
ende 34 niet meer tot my van dese saecke. Alint 27
4. op de hoochte van Disga/ ende heft uwe
ooghen op na het westen/ ende na 't nooz-
den/ ende na 't zupden/ ende na 't oosten/ en-
de siet toe met uwe ooghen : want ghy en
sult over dese Jordane niet gaen. Ge- 28
biet dan Josua/ ende verstercht hem/ ende
beheerscht hem : want hy sal dooz' het

aenghesichte deses volcks henen overgaen/
ende salse dat lant/ dat ghy sien sult/ doen
erben. Alsoo bleeden wy in dit dal tegen
over Beth-Deor.

Het iij. Capittel.

Vermaninghen tot onderhoudinghe van Godts
gheboden. Sinter die eenichsins te veande-
ren. v. l. &c. met voorstellinghe so van de
straffen der ongehoorsamen. 3. als van den
zeghen ende lof der ghehoorsamen. 4. Ver-
hael van het gheven der wet. 9. wijtloop-
pich ende eernstich verbodt van allerley af-
goderye door beelden ende ghelijckenissen/
met sware dreghementen/ ende troostlike
beloften. 15. Verhael van Godts bysonde-
re weldaden aen Israel bewesen. die hen tot
ghehoorsamheyt behooren te bewegen. 32.
Verordeninghe van drie vry-steden aen dese
zijde der Jordane. 41. Voor-rede van de
volghende wederhalinghe der Wetten Go-
des. 44.

1 N Van Israel/ hoozt na de a infetth- a. Lev. 19
ghen ende na de rechten/ die ich u lie- 37
den leere te doen : op dat ghy levet/ ende 20
henen inkomet/ ende erbet dat lant/ dat u 8.
de HEERE uwer vaderen Godt/ geeft. ende 22
2 Ghy en sult tot dit woort/ dat ich u ghe- 31
biede/ b niet toe doen/ oock daer van niet af b ond. 12
doen : op dat ghy bewaert de gheboden des 32
HEERE uwer Godts/ die ich u ghebie- 2. Joh. 10
3 de. Woe ooghen die hebben ghesien/ wat 6.
Godt om c Baal-Deor gedaen heeft : want 22
alle man/ die Baal-Deor na volchde/ b 18
heeft de HEERE uwe Godt upt het mid- c Pu. 25
4 den van u verdaen. Ghy daer en teghen- 4.
die den HEERE/ uwe Godt/ aenhinghet/ Jos. 22
5 ghy zijt heden alle lebendich. Siet/ ich 27
hebbe u gheleert de infettingen ende rech-
ten/ ghelijck als de HEERE/ mijn Godt/
my geboden heeft : op dat ghy alsoo doet in
't midden des landts/ daer ghy na toe gaet
6 om dat te erben. Behoutse dan/ ende doer-
se/ want dat sal uwe wijsheyt ende u ber-
stant zijn dooz' de soghen der volckeren : die
alle dese infettinghen hoozen sullen/ ende
seggen/ Dit selve groote volck alleen/ is een d Deut. 4
7 wijs ende herstandich volck. d 20. 19
groot volck isst/ welck de Godden/ so na hy
zijn/ als de HEERE onse Godt/ soo dich-
8 wils wy hem aenroepen? Ende wat groot
volck isst/ dat [soo] rechtveerdiche infet-
tinghen ende rechten heeft/ als dese gant-
sche wet is/ die ich heden dooz' u aenghe-
9 sichte ghebe? Alleenlich macht u/ ende
bewaert uwe siele wel/ dat ghy niet en ber-
geret de dinghen/ die uwe ooghen ghesien
hebben/ ende datse niet van u herte en wic-
ken/ alle de daghen uwer levens : ende
ghy sultse e uwen kinderen/ ende uwen
10 kints-kinderen bekent maken. Ten da- cond. 6. 7
ghe als ghy dooz' het aenghesichte des 11
HEERE uwer Godts aen Hozeh ston- 29
det/ als de HEERE tot my seide/ Verga-
dert my dit volck/ en ic salse mijne woorden
doen hoozen/ die sy sullen leeren/ om my te
breefen alle de daghen/ die sy op den aerdt-
boem sullen leven/ ende sullense hare kin-
11 deren leeren/ Ende ghy lieden naerderde
ende stontet beneden dien berch : i (die
nu zandde van byer/ tot aen het midden
des hemels/ daer was duysternisse/ wolc-
12 ken/ ende donckthepde.) Soo sprack
de HEERE tot u upt het midden
des byers : ghy hoozdet de stemme der
woorden/ maer ghy en sacht gheene
ghelijckenisse/ behalven de stemme.

13 Woe verhandichde hy u sijn herhondt/
dat hy u gheboort te doen/ de thien woort-
den/ ende schreefse op twee steenen tafelen.

A D Daen

Vermaninge aen

Deuteronomium. Cap. iiii.

Israel

Doch gheboodt my de **YHWH** ter sel- 14
ber tijdt/dat ich u inleeringen ende rechten
leeren soude : op dat ghy die dedet in dat
lant / na het welcke ghy dooztrecht om dat
te erven. Wacht u dan wel dooz uwe ziele 15
len : (want ghy hebt geene ghelyckenisse
gesien/ten daghe als de **YHWH** op **Mo-**
se up het midden des byers tot u spzac.)
Op dat ghy u niet en verberdet / ende 16
maekt u niet gesneden/de ghelyckenisse van
eenich heeldt : de ghedaente van man ofie
wijf. De ghedaente van eenich heest / dat 17
op der aerden is / de ghedaente van eenigen
ghebleughelden boghel / die dooz den hemel
blijght. De gedaente van per / dat op den 18
aerdbodem kruppt / de gedaente van eenigen
visch/die in 't water is onder de aerde.
Dat ghy oock uwe oogen niet op en heft 19
fet na den hemel / ende aensiet de Sonne /
ende de Maene/ende de sterren / des hemels
gantsche heyl / ende woerdt aenghebezen/
dat ghy u dooz die dughet / ende haer die- 20
ner/dewelcke de **YHWH** uwe Godt allen
volcken onder den gantschen hemel heeft
upghedeelt. Maer u lieben heeft de 20
YHWH aenghenomen/ende upt den pfer-
den/upt Egypten/upghedoert : op dat ghy
hem tot een erf-bolck soudet zijn/ghelyck 21
h. **Ende** 1. sich de **YHWH** oer my / om u lie-
der woerden : ende hy soodet / dat ich oer de 22
26. **Jordane** niet soude gaen / ende dat ich niet
soude komen in dat goede land / dat de 23
27. **YHWH** uwe Godt / u ter erfennisse ge-
ende 34. sal. Want ich sal in dit lant sterben/ich 22
4. sal oer de **Jordane** niet gaen : maer ghy
sulst oergaen / ende dat selve goede land
erven. Wacht u / dat ghy het verbonst des 23
YHWH uwes Godts / 't welck hy met
u gemaakt heeft / niet en vergeet : dat ghy
u een ghesneden heest soudet maken / de ge-
lyckenisse van pter / dat de **YHWH** uwe
Godt u verboden heeft. Want de **YHWH** 24
i ond 9. **YHWH** uwe Godt die is een i verteende
heb. 12. byer / k een pberich Godt. Wanneer ghy 25
29. nu kinderen ende kintz kinderen ghewon-
k. **Exo.** 20. nen sult hebben/ende in den lande oudt ge-
5. worden sult zijn/ende u sult verberben / dat
ende 34. ghy gesneden beelden maekt / de gelijcke-
14. nisse van eenich dinc / ende doet dat quaet
ond. 5. is in de oogen des **YHWH** uwes Godts /
en 6. om hem tot toorn te verwecken : So roep 26
16. ich heben den hemel ende de aerde tot ghe-
tuggen teghens u lieden / dat ghy doozseker
haest sult onthomen van dat lant / daer ghy
oer de **Jordane** na toe trecht / om dat te
erven : ghy sult uwe daghen daer in niet
verlenghen / maer gantschelic verdelghe 27
k. **ond.** 28. worden. Ende de **YHWH** sal u l ber-
62/64. stropen onder de volcken : ende ghy sult een
kleyn volcken in getale overblijven onder
de hephenen / daer de **YHWH** u henen
lepen sal. Ende aldaer sult ghy Goden 28
m. **Psal.** dienen die m 's menschen handen werck
115. 4. zijn : hout ende steen / die niet en sien / noch
ende 135. hoozen / noch eten / noch riecken. Dan sult 29
15. ghy van daer den **YHWH** uwen Godt
soeken / ende binden / als ghy hem soeken
sult met u gantsche herte / ende met uwe
gantsche siele. Wanneer ghy in angst sult 30
zijn / ende u alle dese dingen sullen treffen /
in 't laetste der dagen / dan sult ghy weder-
keren tot den **YHWH** uwen Godt / ende
sijne stemme ghehoorzamen zijn. Want de 31
YHWH uwe Godt is een barmhertich
Godt / hy en sal u niet verlaten / noch u ver-
berben / ende hy sal 't verbonst uwer vaderen /
dat hy hen geswozen heeft / niet vergeeten.
Want praecht doch na de bozige dagen / 32
die dooz u geweest zijn / van dien daghe af /
dat God den mensche op der aerden gescha-
pen heeft / van 't een] epnde des hemels /

tot aen het [ander] epnde des hemels / ofe
alsulck een groot dinc gheschiedt ofte ghe- 33
hoozt 3p / als dit ? Of een volck ghehoort
hebbe de stemme Godes / spzakende uyt het
midden des byers / ghelyck als ghy gehoozt 34
hebt / ende sy levendich gebleven ? Ofte /
of Godt versocht heeft te gaen om sich een
volck uyt het midden eenes volcks aen te
nemen dooz verfoekinghen / dooz tekenen /
ende dooz wonderen / ende dooz strydt / ende
dooz eene stercke handt / ende dooz eenen
upgherechten arm / ende met groote ver-
schickingen : na al 't gene / dat de **YHWH** 35
YHWH uwe Godt u lieden dooz uwe oogen
in Egypten gedaen heeft. W is het ghe-
roont op dat ghy water / dat de **YHWH** 36
die Godt 3p : daer en is niemant meer
dan hy alleen. Van den hemel heeft hy 37
u sijne stemme laten hooren / om u te onder-
wijzen : ende op der aerde heeft hy u sijn
groot byer laten sien / ende ghy hebt sijne
woerden uyt het midden des byers ghe- 38
hoozt. Ende om dat hy uwe vaderen lief-
hadde / ende haer zaet na hen verhozen had-
de / so heeft hy u dooz sijn aenghesichte
dooz sijne groote kracht uyt Egypten 39
gheboert : Om volcken / die grooter ende
machtigher waren / als ghy / dooz u aenghe-
sichte uyt de besittinghe te verdrifven : om
u in te byenghen / dat hy u haer lieder lant
ter erfennisse gabe / als het te desen daghe is.
39. So sult ghy heben weten / ende in u
herte herbaten / dat de **YHWH** die
Godt is / hoven in den hemel / ende onder
40. op der aerden / niemant meer. Ende ghy
sult houden sijne insettinghen / ende sijne
ghedoden / die ich u heben ghebeide / op dat
het u ende uwen kinderen na u wel gae :
ende op dat ghy de dagen verlenghet in den
lande / dat de **YHWH** uwe Godt u geest /
41. dooz altoos. p Doe schepde Moese die
steden uyt / aen dese zijde der **Jordane** / te-
42. ghen den opganch der Sonne : Op dat
daer henen bloode de doot slagher / die sijnen
naesten ontweende doot slaet dien hy van
gisteren [ende] eergisteren niet en hate-
de : dat hy in eene van dese steden bloode
43. ende levendich bleve : q Bezer / in de
woestijne / in 't effen land dooz de Kheni-
ten : ende Ramoth in Gilead / dooz de Ba-
diten / ende Golan in Basan / dooz de Ma-
44. nassiten. Dit is nu de wet / die Moese den
45. kinderen Israels doozteelde. Dit zijn de
getugghenissen / ende de insettinghen / ende
de rechten / die Moese spzack tot de kinde-
ren Israels / als sy uyt Egypten waren
46. upgetroghen. Men dese zijde van de **Jor-**
dane / in 't dal teghen oer Beth Weol / in
den lande Sihons / des Coninck der Amo-
riten / die te Vesoon woonde : welcken Mo-
se r sloech / ende de kinderen Israels / als sy r
47. uyt Egypten waren upghetogen. Ende
sijn lant in besittinghe ghenomen hadden /
daer toe het land van [Og / Coninck van
Basan / twee Coninghen der Amoziten / die
aen dese zijde van de **Jordane** waren / te-
48. ghen der Sonnen opganch. Van Arzer
af / dat aen den oever der becke Arnon is /
tot aen den berch Zion / welcke is her-
49. mon. Ende al 't blacke belt aen dese zij-
de der **Jordane** / na het Gofen / tot aen de
Zee des blacken beldes / onder Asdorch-
Bisga.

Het v. Capittel.

Wederhalinge der tien geboden Godts. met ee-
ne voorrede. v. 1. &c. van de verschrickin-
ghe ende het verfoeck des volcks. dat sy de
stemme Godes also niet meer mochten hoo-
ren. maer dat Godt door Moese met hen wil-
de spreken. 22. Sulcx de Heere toestaet. 30.
vermaninge tot gehoorsamheyt. 32.

Ende

Vederhalinge der X. geboden.

Het V. Boeck Mosis. Cap. v. vj.

Fol. 67.

Ende Mose riep het gantsche Israel /
 ende seide tot hen: Hoozt Israel de in-
 settinghen ende rechten / die ich heden booz
 uwe ooren spzecke: dat ghyse leert / ende
 waerneemt / om de selbe te doen. Welcke
 19 **E**nde onse Godt heeft een a berchont met ons
 5. gemaect aen / hoozt. Met onse baderen
 heeft de HEESE dit berchont niet ghe-
 maect / maer met ons / w / die wy hier he-
 den alle lebendich sijn. [Van] aengesicht
 tot aengesicht heeft de HEESE met u op
 den berch ghesproken up het midden des
 20 **H**EESE ende cussen u / om u des HEESE
 18 **E**nde onse Godt heeft een a berchont met ons
 2. mijn aengesicht hebben. d Ghy en sult u
 31. geen gesneden heeft maken / [noch] eenighe
 11 gelikenisse / [van] dat boven in den hemel /
 26 ofte dat onder op der aerde is: ofte dat
 1. in t water onder de aerde is. Ghy en
 9 sult u booz die niet bugghen / nochte haer
 20 **E**nde onse Godt heeft een a berchont met ons
 34. baderen besoecke aen de kinderen / ende aen
 71. het derde / ende aen het vierde / [lic] der ghe-
 32. ner die wy haten: Ende doe barmhertig
 18. heyt aen bupfenden der gheuer die wy lief
 19. hebben / ende mijne geboden onderhouden.
 12. Ghy en sult den f name des HEESE
 11. 5. uwe Godts niet pdelich gheupen: want
 2. des HEESE en sal niet onschuldig houden
 2. den ghenen / die sinen naem pdelich ghe-
 2. hupacht. Onderchont den g Sabbath-dach
 23. dat ghy dien hepliget: gelijk als de HEESE
 12. uwe Godt u geboden heeft. Ses da-
 13. gen sult ghy arbeiden / ende al u werck doen.
 35. Maer de sebhende dach / is de Sabbath /
 14. des HEESE uwe Godts: [dan] sult
 2. ghy gheen werck doen / ghy noch uw' soon /
 2. noch uwe dochter / noch uw' dienst-knecht /
 20. noch uwe dienst-maecht / noch uw' os / noch
 4. uw' ezel / noch eenich van u vee: noch de
 4. hzeedelinck / die in uwe poorten is / op dat
 15. uwe dienst-knecht ende uwe dienst-maecht
 15. ruste / gelijk als ghy. Want ghy sult ge-
 15. denken / dat ghy een dienst-knecht in E-
 15. gypten laut geweest zijt / ende dat de HEESE
 15. uwe Godt / u van daer heeft uptghe-
 15. leet / doo een stercke hant / ende eenen upt-
 15. gestrechten arm: daerom heeft u de HEESE
 19. uwe Godt geboden / dat ghy den Sab-
 19. bath-dach houden sult. h Erx uwen ba-
 16. der / ende uwe moeder / gelijk als de HEESE
 4. uwe Godt u geboden heeft / op dat uwe
 18. dagen verlenght worden / ende op dat het u
 20. wel gae / in den lande dat u de HEESE
 6. uwe Godt geben sal. i Ghy en sult niet
 23. dootslaen. k Ende ghy en sult geen ober-
 18. spel doen. Ende ghy en sult niet stelen.
 21. Ende ghy en sult gene valsche gerupge-
 20. 18. nisse spreken tegens uwen naesten. Ende
 21. ghy en sult niet l begeren uwen naesten
 18. wijf: ende en sult u niet laten gelusten uwen
 21. naesten huys / sinns achters / noch sinns
 7. dienst-knechts / noch siner dienst-maecht /
 7. sinns oftes / noch sinns ezels / noch pers / dat
 21. uwen naesten is. Dese woorden sprack
 22. de HEESE tot uwe gantsche ghe-
 22. meente / op den berch / up het midden des
 22. bper / der wolcke / ende der doncherheyt /
 22. met grooter stemme / ende en dede daer niet
 22. toe: ende hy schreefse op twee steenen ta-
 22. felen / ende gafse wy. Ende het gheschiede
 23. de / als ghy die stemme up het midden der
 23. dupselisse hooztet / ende den berch van
 23. bper bzanbe / soo naederdet ghy tot my / alle
 23. hooften uwer stammen / ende uwe Godt

24. sten / Ende sepdet / Siet / de HEESE /
 onse Godt / heeft ons sijne heerlichheyt en-
 de sijne grootheid laten sien / ende wy heb-
 ben sijne stemme ghehoort up het midden
 des bper: desen dach hebben wy ghestien /
 dat Godt met den mensche spzeckt / ende
 25. dat hy lebendich blijft. Maer nu / waer-
 om souden wy sterben: want dit groote
 bper soude ons verteeren / indien wy booz-
 boeren de stemme des HEESE onses
 28. Godts langher te hoozen / soo souden wy
 26. sterben. Want wie isser van allen blee-
 sche / die de stemme des lebendigen Godts /
 33. spzeckende up het midden des bper / ghe-
 33. hoozt hebbe ghelijc wy / m ende 3p leben-
 22. dich gheleben: Maedert ghy / ende
 27. hoozt alles / wat de HEESE onse
 29. Godt segghen sal: ende n spzeckt ghy tot
 19. ons al wat de HEESE onse Godt
 19. tot u spzeken sal / ende wy sullen t hoozen
 28. ende doen. Als nu de HEESE de stem-
 me uwer woorden hoozt / doe ghy tot my
 spzecht / soo sepdet de HEESE tot my /
 31. Ick hebbe ghehoort de stemme der wo-
 den des volcks / die sp tot u ghesproken
 29. hebben / het is altemael goet / dat sp ghe-
 29. spoken hebben. Och dat sp een sulck
 herte hadden / om my te bzeesen / ende alle
 mijne gheboden t allen daghen te onder-
 houden: op dat het haer ende haren kin-
 30. deren wel ginghe in eeuwichheyt. Waer-
 seght hen: Keert weder na uwe tenten.
 31. Maer ghy / staet hier hy my / dat ick tot
 u spzecke alle de gheboden / ende insectin-
 ghen / ende rechten / die ghy hen leeren sult:
 dat spse doen in den lande / twelck ich haer
 32. gheben sal / om dat te erben. Reemt dan
 maer / dat ghy doet / ghelijc als de HEESE
 32. uwe Godt u geboden heeft: en wijcht
 niet af ter rechter / noch ter linker handt.
 33. In al den wech / dien de HEESE uwe
 Godt / u gebiedt / sult ghy gae: op dat ghy
 levet / ende dat het u wel gae / ende ghy de
 daghen verlenghet in t laut / dat ghy erben
 sult.

Het vj. Capittel.

Bevel van de gheboden Godts te houden / ende
 hem als den eenigen waren Godt lief te heb-
 ben, mer by ghevoegde belofte. vf. i. &c.
 Bevel van Godts gheboden den kinderen in
 te scherpen, ende andersins altijt voor oogen
 te hebben, 6. Item, van Godt ende sijne wel-
 daden niet te vergeten, 10. Van Godes vree-
 se, ende vermindinge der afgoderie, 11. Van
 Godt niet te versoeken, maer hem onderda-
 nich te zijn, 16. Van de verslossinghe uyt E-
 gypten den kinderen vlijchlich voor te
 houden, op dat sy Godt leeren vreefen ende
 gehoorfaem zijn, 20.

Dit zijn dan de gheboden / de insectin-
 gen / ende de rechten / die de HEESE
 uwe Godt gheboden heeft / om u te leeren:
 op dat ghyse doet in den lande / na het welc-
 ken ghy henen treckt / om dat erslich te be-
 2. sitten: Op dat ghy den HEESE uwen
 Godt bzeet / om te houden alle sijne inset-
 tingen / ende sinen gheboden / die ick u gh-
 4. be / ghy / ende u hint / ende hints hint / alle de a
 35. dagen uwen levens: ende op dat uwe dagen
 3. verlengt worden. Hoozt dan / Israel / ende
 29. neemt waer dat ghyse doet / op dat het u
 29. wel gae / ende op dat ghy seer b-
 3. buldighet (gelijc als u de HEESE / uwer
 3. baderen Godt / gesproken heeft) in t laut / i
 2. Coz. 8. dat van melck ende honich is bloeyende.
 4. a Hoozt Israel / de HEESE onse Godt / b
 12. 5. is een eenich HEESE. So sult ghy den
 12. HEESE uwe Godt b liefhebben: met u
 37. gantsche herte / ende met uwe gantsche sie-
 10. 6. le / ende met al u vermogen. Ende dese
 27. woorden / die ick u heben gebiede / sullen in
 u herte

Verscheyden geboden.

Deuteronomium, Cap. vij.

Menigerley Zegeningen.

choh. 4.9 u herte zijn. Ende ghy sulstse uwen c. kin- 7
ende 11. deren inscherpen / ende daer van spreken :
19 als ghy in uwen hupse sattet / ende als ghy
op den wech gaet / ende als ghy nederlighe-
ende als ghy opstaet. Doch sulst ghyse 8
tot een teechen binden op uwe hant : ende
sp sulsen u tot booz- hooft- spanselen zijn
tusshen uwe ooghen. Ende ghy sulstse 9
op de posten uwes hupses / ende aen uwe
poorten schryven. Alst dan sal geschiet 10
zijn / dat de **YHWH** uwe Godt u sal heb-
ben inghebracht in dat land / dat hy uwen
baderen / Abraham / Isaac / ende Jacob ghe-
sworen heeft / u te sulsen gewen : groote ende
goede steden / die ghy niet gebouwt en hebt /
Ende hupsen / alles goedes vol / die ghy 11
niet ghebult en hebt / ende uptghehouwen
boornputten / die ghy niet uptghehouwen en
hebt / wijngaerden ende oliffgaerden / die
4 Ond. 8 ghy niet gheplant en hebt : d' ende ghy ge-
9/10. geten hebt ende versadicht zijt. So wacht 12
u dat ghy des **YHWH** niet en berge-
ret : die u upt Egypten- land upt den dienst-
huys heeft uptgheboert. Ghy sulst den 13
e ond. 10 **YHWH** uwen Godt e bzeesen / ende hem
20 dienen : ende ghy sulst hy sinen name swee-
Mat. 4. ten. Ghy en sulst andere Goden niet na- 14
10 volgen / han de Goden der volcken / die ont-
omme u zijn. Want de **YHWH** uwe 15
Luc. 4.8 Godt is een puerich God in 't midden van
u : dat de toorn des **YHWH** uwe 16
Godts tegens u niet en ontsteke / ende hy
u hant den aertchodem verdelge. Ghy 16
f Mat. 4. en sulst den **YHWH** uwen Godt f niet ver-
7. soeken / ghelijck als ghy hem versocht hebt
Rut. 4. te g' Massa. Ghy sulst de gheboden des 17
12 **YHWH** uwe Godts / blijtelich
g Cro. 17 houden : mitsgaders sijne getupchenissen /
2. ende sijne insettinghen / die hy u gheboden
Num. 20 heeft. Ende ghy sulst doen / dat recht en- 18
4. de goet is in de ooghen des **YHWH** : op
dat het u wel gae / ende dat ghy inkomet /
ende erbet dat goede land / dat de **YHWH**
uwen baderen gesworen heeft. Om alle 19
uwe byanden booz u aenghesichte te ver-
driyben : gelijck als de **YHWH** gesproken
heeft. Wanneer uwe soon u moeghen sal 20
vragen / seeghende : Wat zijn dat booz ghe-
tupchenissen / ende insettinghen / ende rech-
ten / die de **YHWH** uwe Godt u lieden
gheboden heeft ? So sal ghy tot uwen 21
sone segghen / Wy waren Pharaos dienst-
mechten in Egypten : maer de **YHWH**
heeft ons dooz een stercke hant upt Egyp-
ten upgheboert. Ende de **YHWH** gaf 22
teekenen / ende groote ende quade wonde-
ren in Egypten / aen Pharaos ende aen sijn
gantsche hups / booz onse ooghen : Ende 23
hy boerde ons van daer upt : op dat hy ons
in bracht / om ons het land te geven / dat hy
onsen baderen gesworen hadde. Ende de 24
YHWH uwe Godt ons te doen alle dese in-
settinghen / om te bzeesen den **YHWH** on-
sen God : ons dooz altoos ten goede / om ons
in 't leuen te behouden / gelijck het te desen
dage is. Ende 't sal ons gherechticheit 25
zijn / als wy sulsen waernemen / te doen alle
dese gheboden / booz het aenghesichte des
YHWH onses Godts : ghelijck als hy
ons gebaden heeft.

Het vij. Capittel.

Hoe de kinderen Israels hen moeten houden
tegen de Heydensche inwoonders van Ca-
naan. ende der selver afgoderyen. vs. 1. &c.
de heerlicheit Israels boven alle volcken.
met de oorsake van dien. 4. Beloften van
menigerley zegeningen. indien sy Gode sul-
len gehoorsaem zijn. 5. Troost ende ver-
sterckinge tegen de veelheyt en macht der
Heydensche volcken. 17. Verbodt van der
Afgoden silver ende goud te behouden. 25.

Wanneer u de **YHWH** uwe Godt sal a ond. 31
ghebracht hebben in 't land / daer ghy
na toe gaet om dat te erven / ende hy a vele
volckeren booz u aenghesichte sal hebben
uptgeworpen / de Hethiten / ende de Sirga-
siten / ende de Amoziten / ende de Canaani-
ten / ende de Phereziten / ende de Hebiten /
ende de Jebusiten / seken volckeren / die
meerder ende machtiger zijn dan ghy :
2 Ende de **YHWH** uwe Godt haer sal b Ru. 33
gegeven hebben booz u aenghesichte / b dat
ghy se staet : so sulst ghyse gantschelic ver-
bannen / c ghy en sulst geen verbont met hen
3 make n / noch hen niet d vermaechschap-
pen : ghy en sulst uwe dochters niet gheben
aen hare sonen / ende hare dochters niet ne-
men booz uwe sonen. Want sy fouden u d Cro. 34
uwe sonen van my doen afwijchen / dat sy an-
dere Goden fouden dienen : ende de toorn
des **YHWH** uwe Godt soude tegens u lieden ont-
5 steken ende u haest verdelgen. Maer al- e Cro. 23
soo sulst ghy hen doen / e hare altaren sulst
ghy afwerpen / ende hare opgherichte beel-
den verdelgen : ende hare wiffchen sulst ghy
afhouwen / ende hare gesneden beelden met ond. 12. 4
6 byer verdelgen. Want f ghy zijt een
heyligh volck den **YHWH** uwen Godt : f Cro. 19
u heeft de **YHWH** uwe Godt berchozen /
dat ghy hem ten volcke des eyghendoms bo. 4. 23
foudet zijn upt alle volcken / die op den ende 14
7 aertdodem zijn. De **YHWH** uwe heest
gemen lust tot u gehadt / noch u berchozen / ende 25
om uwe beelheyt hoben alle andere volc-
ken / want ghy maect het wepnichste van ende 26
8 alle volcken : Maer om dat de **YHWH**
u lieden g' lief hadde / ende op dat hy sijde 1 Pet. 2.
den erbt / dien hy uwen baderen ghesworen
hadde / heeft u de **YHWH** uwe Godt mer stercker g ond. 10
hant uptgheboert / ende heeft u verlost upt
den dienst- hups / upt de hant van Pharaos /
9 Coninck van Egypten. Ghy sulst dan
weten / dat de **YHWH** uwe Godt / die h Exo. 19
Godt is : die getrouwe God / dewelcke het
verbont ende de welbdadicheit hoedt dien / bob. 5. 10
die hem lief hebben / ende sijne geboden hou-
10 den / tot in dupsent gheslachten : Ende hy
verghelde eenen pederen van dien / die hem
haten / in sijn aengesicht / om hem te berder-
ben : hy en sal 't sijnen hater niet i ber- 1 Psal. 134
trecken / in sijn aengesicht sal hy 't hem
11 verdelgen. Houwt van de geboden / ende de
insettinghen / ende de rechten / die ich u he-
12 nen gebiede / om die te doen. So sal 't ge-
schieden / k om dat ghy dese rechten sulst k Lev. 26
hoozen / ende houden / ende de selbe doen / dat
de **YHWH** uwe Godt u het verbont en- ond. 28. 4
de de welbdadicheit sal houden / die hy uwen
13 baderen ghesworen heeft. Ende hy sal u
liesshebben / ende sal u segenen / ende u doen
bermenichbuldighen : ende hy sal seghenen
de brucht uwes hupps / ende de brucht u-
wes lants / u hoozen / ende uwen most / ende
uwe olve / de boozsettinghe uwer koepen /
ende de hudden van u kleyn bee / in 't land /
dat hy uwen baderen ghesworen heeft u te
14 geven. Desegent sulst ghy sijn hoben alle
volcken : daer en sal onder u l noch man l Exo. 24
noch vrouwe onbruchtbaer zijn / doch [niet] 26
15 onder uwe heesten. Ende de **YHWH** sal
alle franchheidt van u afweeren : ende hy
en sal u geene van der Egyptenaren quade
16 strecken / die ghy kent / onlegghen / maer sal-
se legghen op alle die u haten. Ghy sulst
dan alle die volcken verteeren / die de
YHWH uwe Godt u gheben sal / u ooghe
en salse niet verschoonen : ende ghy sulst
hare Goden niet dienen / want dat fouden u
17 een strick zijn. So ghy in u herte sen-
det / dese volcken sijn meerder dan ich : hoe
18 sand icke upt de besittinghe konnen her-
25 gappen ? En bzeest niet booz hen : ghe-
denck

Lof van Canaan.

Het V. Boeck Mosis. Cap. viij. ix.

Fol. 68

denckt steeds/wat de **HEERE** uwe Godt/
aen Pharao ende alle Egyptenaren gedaen
m bob. 4. heeft. m De groote versoekingen/ die u 19
34. uwe oogen gesien hebben/ende de teekenen/
en ond. ende de wonderen/ende de stercke hant/en-
29. 3. de den uptghefcrechten arm/ door welcken
u de **HEERE** uwe Godt heeft uptghe-
boert: alsoo sal de **HEERE** uwe Godt
doen alle volcken/door welcker aengesicht-
te ghy bzeest. Waer toe sal de **HEERE** 20
a Exod. uwe Godt / oock n hoerselen onder hen sen-
21. 28 den: tot dat se omkomen/die overgebleven/
Jof. 24. ende booz u aenghesichte herbozghen zijn.
22. En ontfet u niet booz haer lieber aenge-
sicht: want de **HEERE** uwe Godt is
in 't midden van u/een groot ende bzeestich
Godt. Ende de **HEERE** uwe Godt sal 22
dese volcken door u aenghesichte allenck-
kens uptwerpen / haestelick en sult ghyse
niet moghen te niete doen / op dat het wilt
des heldes niet tegens u vermenichvuldi-
ghe. Ende de **HEERE** salse gheben 23
booz u aenghesichte: ende hy salse ver-
schicken met groote verschickinghe / tot
datse berdelcht worden. Doch sal hy ha- 24
re Coningen in uwe hant gheben / dat ghy
haren name van onder den hemel te niete
doet: gheen man sal booz u aenghesichte
bestaen/tot dat ghyse sult hebben berdelgt.
De gesnedene beelden van hare Goden/ 25
sult ghy met hyper verhozen: het silber
ende goud/dat daer aen is/en sult ghy niet
begheuen / noch booz u nemen/ op dat ghy
daer door niet verfricht en worbet: want
dat is den **HEERE** uwen Godt een grou-
wel. Ghy en sult dan den grouwel in u 26
hups niet hzenghen/dat ghy eenen van sout
worden/gheleijck dat selve is: ghy sult het
gauchelick verfoeren/ende ternemael een-
nen grouwel daer van hebben/ want het is
eenen van.

Het viij. Capittel.

Vernaminghe tot gehoorfaemheydt, door ver-
hael van vele groote weldaden Godes aen
Israel bewisen, v. 1. &c. Item, door eene
beschrijvinghe van de schoonheydt ende
vruchtbaerheydt des beloofden landts, 7.
met waerschouwingen voor hoochmoet,
ende verghetenisse Godes ende sijner goet-
daden, 10. als oock dreyghementen van
sware straffen, indien sy ter contrarie sou-
den doen, 19.

Alle gheboden/ die ick u heden gebiede/ 1
sult ghy waernemen om te doen: op dat
ghy lebet/ende vermenichvuldiget/ende in-
komet/ende het lant erbet dat de **HEERE** 2
uwen vaderen gheswozen heeft. Ende 2
ghy sult ghedencken alles des meechs/dien
u de **HEERE** uwe Godt dese heertich jaer
in de woestijne ghelept heeft: op dat hy
u berootmoedichde/om u te versoeken/om
te weten wat in u herte was/of ghy sijne
geboden sout houden/of niet. Ende hy ber- 3
ootmoedichde u/ende liet u hongheren/ en-
a Exod. de sijfhe u met het a Man/dat ghy niet en
16. 14/15 kentet/noch uwe vaderen ghekent hadden:
b Mat. op dat hy u bekent maecte / b dat de men-
4. sche niet alleen van den broode leeft/ maer
Auc. 4. 4 dat de mensche leeft van alles/dat upt des
e omh. 29 **HEERE** mont uptgaet. c Wne klee- 4
5. dinghe en is aen u niet berouder/ende uwe
Peh. 9. voet en is niet geschoffen dese heertich jaer.
21. Bekent dan in u herte/dat de **HEERE** 5
a uwe Godt u haesticht ghelijck als een
man sinen sone haesticht. Ende houdt de 6
gheboden des **HEERE** uwen Godts:
om in sijne weghe te wandelen / ende om
hem te bzeesen. Want de **HEERE** u- 7
we Godt bzeugt u in een goet lant/en lant

van water-beken/fonteynen/ende diepten/
die in dalen ende in bergen uptulien en:
8 En landt van tarwe ende gheschte/ ende
wyn-stocken/ ende bichboomen/ ende ara-
naet-appelen: een landt van olpe rijcke
9 olff-boomen/ende van hontich. Een lant/
daer in ghy broodt sonder schaerhept eten
sult/daer in u niets ontbreken sal: een lant
welckes steenen pfer zijn/ende upt welckes
berghen ghy koper upthouden sult.
10 Als ghy dan sult gegeten hebben / en- d bob. 6.
de versadicht zijn/ soo sult ghy den **HEERE** 12/13
uwen Godt loben ober dat goede lant/
11 dat hy u sal hebben gegeven. Wacht u/
dat ghy des **HEERE** uwen Godts
niet en bergetet: dat ghy niet en sout hou-
den sijne gheboden/ende sijne rechten/ende
sijne insettingen/die ick u heden ghebiede.
12 Op dat niet mischien/als ghy sult ghe-
gheten hebben ende versadicht zijn / ende
goede hupsen gebout hebben/ende die be-
13 woonen/ Ende uwe runderen ende uwe
schapen sullen vermeerderet zijn/oock silber
ende goud u sal vermeerderet zijn/ia al/ wat
14 ghy hebt / vermeerderet sal zijn/ W herte
sich alsoen verhefte/dat ghy verghetet des
HEERE uwen Godts/die u upt Egyp-
tentlant upt den dienst-hupse upt-gheboert
15 heeft: Wie u ghelept heeft in die groo-
te ende bzeestliche woestijne/dat vperige
slanghen/ende schoydoenen/ ende dophept/
daer gheen water en was: e die u water
upt de krachtighe rotse booz bzeachte:
16 Wie u in de woestijne spijfde met f Man/
dat uwe vaderen niet ghekent en hadden:
om u te berootmoedigen/ ende om u te ver-
soeken/op dat hy u ten laetsten wel dede:
17 Ende ghy in u herte segghet: Mine
kracht/ende de stercke mijner handt heeft
18 my dit vermogen verkreget. Maer ghy
sult ghedencken des **HEERE** uwen Godts/dat hy 't is/die u kracht geeft/ om
vermogen te verkrighen: op dat hy sijn
berbont bebestige/dat hy uwen vaderen ge-
swoen heeft: gelijck als het te desen da-
19 ge is. Maer indien 't geschiet/dat ghy
des **HEERE** uwen Godts/ gautche-
lick hergeet/ende andere Goden nabolcht/
ende dientse/ende hupcht u booz de selve/so
betrippe ick heden teghens u/dat ghy booz:
20 seker sult vergaen. Gelijck de heyde-
nen/ die de **HEERE** booz u aenghesichte
berdaen heeft/ alsoo sult ghy vergaen: om
dat ghy de stemme des **HEERE** uwen
Godts/niet gehoozsaem sult geweest zijn.

Het ix. Capittel.

Getrouwe waerschouwingen aen Israel, dat sy
hare ryanden overwonnen hebbende, ende
in 't beloofde landt ghebracht zijnde, geen-
sins moesten ghedencken, dat Godt sulck om
hare gerechticheyt ghedaen hadde, maer om
der inwoonderen boosheyt te straffen: ende
sijne ghenadige verbonts-beloften aen Israel
te volbrénghen, v. 1. &c. welckes Mose be-
wijst met een lanck verhael van Israels we-
derspannicheydt ende grouwelicke sonden,
begaen aen Horeb, 7. te Tabhera, Massa, Ki-
broth-Taava, 22. als oock te Kades-Bar-
nea, 23. waer by Mose verbaelt, hoe seer hy
om harer sonden wille zy ontfelt geweest,
ende wat voorbiddinghen hy heeft moeten
doen om Godts toorn te stillen, 25.

Hoort Israel / ghy sult heden ober de
Jozdane gaen / dat ghy inkomet om
volcken te erven / die grooter ende stercker
zijn dan ghy: steden / die groot / ende tot
2 inden hemel ghestericht zijn: Een groot
ende lanck volck / kinderen der Ena-
him / die ghy kent / ende [van welcken]

F iij

ghp

Waerschouwinge aen Israel.

Deuteronomium. Cap. x.

Mosis yver

a Num. 33: 34 a gehoort hebt: Wie soude bestaen hoor
sult ghy hebben weten/ dat de **Y E K E**
uwe Godt de gene is/ die hoor u aengesich-
b Job. 4 te hoor gaet/ een b herteerende hper/ die sal-
24 se verdelgen/ ende die false hoor u aenghe-
yph. 12. sichte nederwerpen: ende ghy sultse upt de
29 besittinge verdzijben/ ende sultse haestelick
te niete doen/ gelijk als de **Y E K E** u ge-
sproken heeft. Wanneerse nu de **Y E K E** 4
uwe Godt hoor u aengesichte sal heb-
ben uptgestooten/ soo en spzecht niet u u
hetre/ segghende: De **Y E K E** heeft my
om mijne gherechticheit ingezacht/ om dit
land te erben: want om de godtloofheyt
deser volcken/ verdzijste de **Y E K E**
hoor u aengesichte upt de besittinge.
Rigt om uwe gherechticheit/ noch om de
oprechticheit uwer herten komt ghy he-
men in/ om hare lant te erben: maer om de
godtloofheyt deser volcken/ verdzijste de
Y E K E uwe Godt hoor u aengesichte
upt de besittinge/ ende om het hoor te be-
heiligen/ dat de **Y E K E** uwe Godt uwen
vaderen/ Abraham/ Isaac/ ende Jacob e ge-
hoort heeft. Weet dan/ dat u de **Y E K E** 6
uwe Godt niet om uwe gherechticheit
ende 13. dit selve goede lant geist/ om dat te erben:
want ghy zijt een hartneekich volck. Ge- 7
ende 15. dencht/ en vergeet niet/ dat ghy den **Y E K E**
uwe Godt in de woestijne d seer ver-
rooynt hebt: van dien dage af/ dat ghy upt
8. Egypten lant uptghegaen zijt/ tot dat ghy
ende 26. quaemt aen dese plaetse/ zijt ghy lieden we-
derspannich geweest tegen den **Y E K E**.
ende 28. e Want aen Horeb verrooyndet ghy den
d Exo. 14. **Y E K E** seer: dat hy sich teghen u ver-
rooynde/ om u te verdelghen. Als ich op 9
den berch geklommen was/ om te ontfangen
ende 16. de steenen tafelen/ de tafelen des verbonds/
dat de **Y E K E** met u lieden ghemaecht
ende 17. hadde/ doe f bleef ich beertich baghen ende
beertich nachten op den berch/ at gheen
Num. 11. hooch/ ende bronck gheen water. Ende de 10
e Exo. 32. **Y E K E** gaf my de twee steenen tafelen/
g met Godes binger beschreben/ ende op de
Psa. 106. selve/ na alle de woorden/ die de **Y E K E**
op den berch upt het midden des byers ten
f Exo. 24. dage der versamelinghe met u lieden gespro-
ken hadde. So geschieddet ten eynde van 11
ende 34. my de **Y E K E** die twee steenen tafelen/
g Exo. 31. de tafelen des verbonds/ gaf: dat de 12
18. **Y E K E** tot my septe: Staet op/ gaet
haestelick af van hier/ want u volck/ dat
ghy upt Egypten hebt uptgheboert/ heeft
het verdozen: sy zijn haestelick afgewe-
ken van den wech/ dien ich hen gheboden
hadde/ sy hebben hen een gegoten beelt ge-
maecht. Doozts spzack de **Y E K E** tot 13
my/ seggende: Ich heb dit volck aengemet/te/
ende siert/ het is een b hertneekich volck.
h Exo. 32. i Laet van my af dat iche verdelge/ en- 14
ende 33. de haren naem van onder den hemel upt
doe: ende ich sal u tot een machtiger ende
ende 34. meerder volck maeken/ dan dit is. Doe 15
9. keerde ich my/ ende ginck van den berch af/
ende 16. de berch nu brandte van hper/ ende de twee
tafelen des verbonds waren op beyde mijne
ende 31. handen. Ende ich sach toe/ ende siert/ ghy 16
haddet aen den **Y E K E** uwen Godt/ ge-
sondicheit/ ghy haddet u een ghegorene half
2. Reg. 17. gemaeckt: ghy waert haestelick afgeweken
i Exo. 32. van den wech/ dien u de **Y E K E** gheboden
10. hadde. Doe batrede ich de twee tafelen/ 17
Psa. 106. ende wieryse henen upt beyde mijne han-
den/ ende hzackse hoor uwe oogen. Ende 18
23. ich wiery my neber hoor het aenghesichte
des **Y E K E** / als ten eersten/ beertich
daghen ende beertich nachten/ ich en at
gheen brood/ ende bronck geen water: om
afse uwe sonde/ die ghy haddet gesondicht/

doende dat quaet is in des **Y E K E** oo-
gen/ om hem tot toozne te verwecken.
19. Want ich hzeefse van weghen den tooz-
ne ende de grimlicheyt/ daer mede de
Y E K E seer op u lieden verrooynt was/
om u te verdelghen: doch de **Y E K E**
20. verhoorde my doch op dat mael. Doch
verrooynde sich de **Y E K E** seer teghen
Haron/ om hem te verdelghen: doch ich
hadde oock ter selver tijt hoor Haron.
21. Maer uwe sonde/ het half/ dat ghy had-
det gemaecht/ k nam ich ende verbrandte k Exo. 32
met hper/ ende stampte t/ malende het wel/
22. tot dat het verduyt wert tot stof/ ende sijn
stof wierp ich in de heke/ die van den berch
22. af- bliet. Doch verrooynde ghy den
Y E K E seer tel Chabera ende te m Mas. l Num.
23. sa/ ende te n Hithoch- Aaba. Doozts als
de **Y E K E** u lieden sonde upt Hades- m Exo.
Barnea/ segghende: o Gaet op ende er- 17. 7
bet dat land/ dat ich u ghegheben hebbe: n Num.
soo maect ghy den monde des **Y E K E** 11. 4/ 34.
uwer Godes wederspannich/ ende en ghe- o Num.
loofdet hem niet/ ende en waert sijn stem- 13. 3
24. me niet gehoort/ aem. Wederspannich: yst ende 14
ghy gheweist teghen den **Y E K E**: van
den dach af/ dat ich u ghekent hebbe.
25. Ende ich wierp my neber hoor des
Y E K E aengesichte/ die beertich da-
ghen/ ende beertich nachten/ in de welcke
ich my nederwierp: dewijle de **Y E K E**
gesepet hadde/ dat hy u verdelgen soude:
26. Ende ich bade tot den **Y E K E** Ende
septe/ p Heere/ **Y E K E** / en verberst u p Exo. 32
volck ende u erfdeel niet/ dat ghy hoor uwe
grootheyt verlost hebt: dat ghy upt e- Num. 14
gypten hoor eene stercke handt hebt upt- 13
27. gheboert. Gedencht uwer knechten/
Abraham/ Isaac/ ende Jacobs: Siet
niet op de hardicheyt deser volck/ noch op
sijne godtloofheyt/ noch op sijne sonde.
28. Op dat het lant/ van daer ghy ons hebt
uptgheboert/ q niet en segghe: Om datse q Exo. 32
de **Y E K E** niet en honde bzenghen in t
land/ daer van hy hen ghesproken hadde/
ende om dat hyse htede/ heeft hyse uptge-
hoert/ om haer te hoeden in de woestijne.
29. Sy zijn doch u volck/ ende u erfdeel/ dat
ghy hoor uwe groote kracht ende hoor: u
wen uptgestrechten arm hebt uptgheboert.

Het x. Capittel.

Verhael van het maeken der twee andere tase-
len. ende de inschrijvinghe der 10. gheboden
in de selve, also oock van de kiste ofte Arke,
waer in se van Mose wech gheleyt zijn. v. f. 1.
&c. Aaron doot, ende de affonderinghe
van den stam Levi tot des **Y E K E** N
dienst. 6. Moses verblijft op den berch, 10.
Een heerliche vermaninghe aen Israel tot
Godes vreesse, ghehoorsaemheydt, ende liefde
des naecten, in t bysonder der vreemdelin-
ghen, als oock tot de kennisse des waren
Godes, met verscheydene brweechlicke re-
denen. 12.

1. T Er selver tijdt septe de **Y E K E** tot
my: a Hout u twee steenen tafelen/ a Exo. 34
als de eerste/ ende slijmt tot my op desen
berg: daer na sult ghy u eene kiste van hout
2. maken. Ende ic sal op die tafelen schijben
de woorden/ die geweest zijn op de eerste ta-
felen/ die ghy ghebroken hebt: ende ghy
3. sultse leggen in de kiste. Alsoo maecte
ich eene kiste van Sittim-hout/ ende
hieuw twee steenen tafelen als de eerste:
ende ich slijm op den bergh/ ende de twee
4. tafelen waren in mijner handt. Doe
schreef hy op de tafelen/ na het eerste
schijft/ de tien woorden/ die de **Y E K E**
ten dage der versamelinghe op den berch upt
heft

2 Nieuwe Tafelen.

Het V. Boeck Mosis. Cap. x. Vermamingen- Fol. 69

het midden des biers tot u lieden ghespro-
ken hadde : ende de **HEERE** gafse up.
Ende ick keerde mi / ende ginck af van
den berch/ende lepe de tafelen in de kiste/
die ick gemaecht hadde: ende aldaer zijne/
Num. 33. 30. gheleghen de **HEERE** mi gheboven heeft.
Ende de kinderen Israels b reysden van 6
en 33. 38. Berorh Bene-Jaakan[ende] Mosera: al-
daer c sterf Aaron/ende voert aldaer begraven
ende sijn soon Elazar bediende het
e Num. 33. 32. priesters-ampt in sijne plaetse. Van daer
18. 20. 21. reysden sy na d Sinaï: ende van Sinaï
etc. god na Jorabath/een lant van waterbekken.
End. 18. Ter selver tijdt schepde de **HEERE** 8
1. de stamme Levi upt/om de Kerke des ber-
cher. 44. honts des **HEERE** te d'agen/om door
28. het aengesichte des **HEERE** te staen/
f Job. 9. om hem te dienen / ende om in sijnen name
18. te seguen/tot op desen dach. Daerom en 9
g Job. heeft Levi geen deel noch erbe met sijne
9. 19. broeders: de **HEERE** / die is sijn erf-
h Job. deel / gelijk als de **HEERE** uwe Godt
6. 5. tot hem ghesproken heeft. Ende ick stont 10
Mat. 22. op den bergh/als de boozige dagen / f heer-
tigh dagen ende heertigh nachten: ende de
Luc. 37. **HEERE** g verhoorde mi oock op dat sel-
27. ven mael/ de **HEERE** en heeft u niet wil-
len verberben. Maer de **HEERE** septe 11
19. tot mi: Staet op / gaet op de reyse / booz
Psal. 24. het aengesichte des volcks: dat sy inho-
men/ende erben het lant dat ick haren ba-
deren gheswozen hebbe / hen te geben.
16. Nu dan Israel/wat eyscht de **HEERE** 12
k Jerem. 4. uwe Godt van u / dan den **HEERE**
l Exod. 4. uwe Godt te bzeesen / in alle sijne weghen
te wandelen/ende hem lief te hebben / ende
32. 9. den **HEERE** uwen Godt h te dienen/
en 23. 3. met u gantsche herte / ende met u gant-
en 34. 9. sche ziele. Om te houden de geboden des
Job. 9. **HEERE** / ende sijne insettinghen/ die
13. ick u heden gebode: u ten goede. Siet/ 14
m Hyc. 17. 14. des **HEERE** uwes Gods is de hemel/
en 2. 12. ende de hemel der hemelen/ de i aerde/ende
19. 6. 7. al wat daer in is. Alleenlick heeft de
Job. 34. **HEERE** lust gehadt aen uwe baderen/om
19. die lief te hebben: ende heeft haer zaet na
Act. 10. hen u lieden/upt als de volcken bercozen/
34. ghelijck het te desen dage is. Besnijdet 16
dan de boozhuyt k uwes herten: ende en
Rom. 11. verhardet uwen i necke niet meer. Want
11. de **HEERE** uwe Godt / die is een Godt
Gala. 2. der Goden/ende m Heere der Heeren/ die
6. groote / die machtigh / ende die bzeestliche
Eph. 6. Godt / die n gheen aengesichte aanneemt/
9. nachte gheschient ontfanght. Wie het 18
Colof. 3. recht des weesen ende der webutwe doet:
25. ende heeft den bzeemdelinck lief / dat hy
1. 1. hem broodt ende sliedinge gebe. Daer- 19
17. om sult ghy-lieden den bzeemdelinck lief
o Job. 17. hebben: want ghy zijt bzeemdelingen ge-
6. 13. weest in Egyptenland. Den **HEERE** 20
Mat. 4. uwe Godt sult ghy o bzeesen/hem sult ghy
10. dienen: ende hem sult ghy p aenhangen/
Luc. 4. 8. ende hy sponen name sweren. Hy is uwe 21
p ond. 13. lof/ende hy is uwe Godt: die hy u gedaen
4. heeft/dese groote ende bzeestliche dinghen/
q Gene. 46. 2. die uwe oogen gesien hebben/ Owe bade- 22
46. 2. ren togen af na Egypten met q tsehentigh
Cro. 1. 1. zielen: ende nu heeft u de **HEERE** uwe
Acto. 7. Godt gheselt r als de sterren des hemels/
14. Gene. 15. in menichte.

Het xj. Capittel.

Mose vermaent Israel wederom tot onder-
houdinge van Godts geboden, ten i met
verhaal van Godes veldaden ende won-
d. 1. y-vercken aen hen bewesen, v. 1. &c.
een 2 met beschrijvinge van 't beloofde
land, 9. ten 3 met belofte van bequaem
weder ende vruchtbaerheyt des lants. 13.
ten 4 met dreygementen van het reghen-
deel, in geval van afwijckinge, 16. ver-

maninghe van Godts gheboden steers voor
ooghen te hebben, ende den kinderen te
leeren, met schoone beloften, 18. Voor-
stellinge van zegen ende vloeck, 26. Bevel
ende ordre nopende de uytspake van dien,
als sy in Canaan soudén gekomen zijn.

1 Dierom sult ghy den **HEERE** uwen
Godt lief hebben: ende ghy sult e' al-
ten dagen onderhouden sijn bevel/ ende sijn
ne insettingen/ende sijn rechten/ende sijn
2 geboden. En ghy lieden sult heden weeten
dat ick niet en [spreke] met uwe kinderen/
die't niet en weeten/ende de onderwijssinghe
des **HEERE** uwes Gods niet gesien en
hebben: sijne grootheyt/sijne stercke hant/
3 ende sijnen uptgestrechten arm; Waer toe
sijne teekenen ende sijn daden/die hy in't
midden van Egypten gedaen heeft / aen
Pharaon den Coninck van Egypten / ende
aen sijn gantsche lant: Ende wat hy ghe-
daen heeft aen het hez der Egyptenaren/
aen des selven peerden/ende aen des selven
wageningen/ dat hy de wateren bande schel-
4 zee boven haer aengesicht dede overswaem-
men/als sy u lieden van achteren verbolg-
den: ende de **HEERE** e verdedde/ tot op
5 desen dach. Ende wat hy u lieden ghe-
daen heeft inde woestijne: tot dat ghy ge-
6 komen zijt aen dese plaetse. Waer en bo-
ven / wat hy gedaen heeft aen Warhan/
ende aen Abiram/sonen Eliabs/des soons
a Num. 16. 31. Rubens/ hoe de aerde haren mont op dede/
ende verslondte met hare huysses/innen/en-
en 27. 3. de hare renten: ja al wat bestont / dat hen
Psal. 106. aenginck/in't midden van gantsch Israel.
7 Want het sijn uwe oogen/die gesien heb-
be al dit groote werck des **HEERE** / dat
8 hy gedaen heeft. Wout dan alle geboden/
die ick u heden ghebeide: op dat ghy ghe-
sterck woidet ende inkomet / ende erbet
het lant/daer henen ghy obertrecht om dat
9 te erben. Ende op dat ghy de dagen ver-
lenget in het lant/dat de **HEERE** uwen
baderen gheswozen heeft / haer ende haren
zade te gheben: een lant / vloeyende van
10 melck ende honich. Want het lant/daer
ghy na toegaet om dat te erben / dat en is
niet als Egypten-land/van waer ghy uwen
gegaen zijt: het welcke ghy bezepet met
u zaet / ende bewaterdet met uwe ganch/
11 als eenen krupt-hof. Maer het lant/
waer henen ghy obertrecht om dat te er-
ben / is een lant van bergen ende van dal-
len: het dzinck-water hy den reghen des
12 hemels. Een lant/ dat de **HEERE** uwe
Godt besocht: de oogen des **HEERE** uwes
Godts/ sijn geduerich daer op / van
het begin des jaers / tot het eynde des
13 jaers. Ende het sal gheschieden / soo
ghy neerstlichlick sult hoozen nae myne
gheboden / die ick u heden ghebeide / om
den **HEERE** uwen Godt lief te heb-
ben / ende hem te dienen / met u gantsche
14 herte/ende met u gantsche ziele: Soo sal
ick den reghen uwes lants geben te sijnen
tijdt/ bzoegen regen ende spaden regen: op
dat ghy u hoozn/ende uwen moft/ende uwe
15 olpe insamelet. Ende ick sal krupt geben
op uwen velde booz uwe heesten: ende
ghy sult eten/ ende versadicht wozen.

16 Wacht u selven / dat u lieden herte niet
verlept en woide: dat ghy b afwijcket/ b Job. 2.
ende anderen Goden dienet/ende u booz die
17 buyget. Datte toorn des **HEERE** uwen
regens u-lieden ontficke / ende hy den he-
mel toeslupre / datter geen regen en zynen-
de het aertrijck sijn gewas niet en geve: 10
de ghy haestelick omkomet van het goede
18 lant/ dat u de **HEERE** geeft. c Lecht c Job. 6.
dan dese mijne woorden in u herte/ ende in
uwe ziele / ende hindert tot een teechen op
uwe hand / datse tot boozhooft-spanselen
399

Zegen ende vloeck.

Deuteronomium. Cap. xij.

Uytroeyinge van

d Bob. 4 zijn tusschen uwe oogen: Ende d leert die 19
 9. uwen kinderen / sprekende daer van / als
 en 6. 7. ghy in uwen hupse sittet / ende als ghy op
 den wegh gaet / ende als ghy neder-light /
 ende als ghy opstaet. Ende schijfse op 20
 de posten uwes hupses / ende aen uwe
 poorten. Op dat uwe daghen / ende 21
 uwer kinderen daghen / inden laude / dat
 de y e e e uwen vaderen hen te ghe-
 ben gheswozen heeft / vermenichvuldigen;
 gelijk de dagen des hemels op der aerden.

Want soo ghy neerstlick houdet alle 22
 de e gheboden / die ick u gebiede om die te
 doen: den y e e e uwen Godt lief heb-
 bende / wandelende in alle sijne wegen / ende
 hem aenhangende: Soo sal de y e e e 23
 alle dese volcken booz u aengesichte upt de
 besittinge berdoziden / ende ghy sult erstick
 e Jos. 1. besitten grooter ende machtiger volcken /
 3. dan ghy zijt. Alle plaetse / e daer uwe 24
 en 14. 9. boert-sole op treedt / sal uwe zijn: van de
 moetsijne ende den Libanon / bande riviere /
 de riviere Phrath / tot aen de achterste zee /
 sal uwe landtpale zijn. Niemand sal booz 25
 u aengesichte bestaan: de y e e e / uwe
 f Erod. God / sal uwen schijck ende uwe bzeese ge-
 ben ober al het landt / daer op ghy treden
 sult: f gelijk als hy u gesproken heeft.

Siet / ick stelle u-lieden heden booz / se 26
 gen ende vloeck. Den segen / wannet ghy 27
 hoozen sult na de geboden des y e e e e
 uwes Godts / die ick u heden gebiede.

Maer den vloech / so ghy niet hoozen en 28
 sult na de geboden des y e e e e uwes
 Godts / ende afwijcket van den wege / dien
 ick u heden gebiede: om andere Goden na
 te wandelen / die ghy niet gekent en hebt.

Ende t sal geschieden / als u de y e e 29
 e e uwe Godt sal hebben ingezacht in't
 landt / daer ghy nae toe gaet / om dat te er-
 2 ond. 27 ben / g dan sult ghy den segen uptsprekken
 12. op den hergh Gersim / ende b den vloech
 Jos. 8. op den hergh Chal. En zijne niet aen ge- 30
 33. ne zijde van de Jordane / achter den wech
 h ond. 27 van der Sonnen onderganch / in t landt der
 13. Canaaniten / die in't blache velt woonen /
 tegen ober Gilgal / by de encken hofschien
 van Amozé: Want ghy-lieden sult ober 31
 de Jordane gaen / dat ghy in komet om te
 erben het landt / dat de y e e e uwe God
 u geven sal: ende ghy sult dat erstick besit-
 zen / ende daer in woonen. Neemt dan 32
 waer / te doen alle de insectinghen / ende de
 rechten / die ick u heden boozstelle.

Het xij. Capittel.

Bevel van alle afgoderye inden lande Can-
 naan uyt te roepen, v. 1. &c. ende den
 uytterlicken Godts-dienst na Godes in-
 stellinge te verrichten ter plaetse, die hy
 verkiesen soude. 5. Wat hen toegelaten
 zy te eten, niet wien, ende aen wat plaet-
 sen, ende wat dien aengaende verboden
 zy. 7. 12. Item, is wederom een gebod
 van den rechten Godts-dienst waer te ne-
 men, ende de Afgodische wijsse der Can-
 naaniten gresins te volgen. 26.

Dit zijn de insectingen / ende de rech- 1
 ten / die ghy-lieden sult waer nemen
 om te doen / in t landt / het welcke u de
 y e e e / uwer vaderen Godt gegeven
 heeft / om dat te erben / alle de daghen / die
 ghy-lieden op den aerdt-bodem leeft.

a Ghy sult gantschelic vernielen alle 2
 a Erod. de plaetsen / alwaer de volcken / die ghy
 24. 12 / 13 sult erben / haren Goden gedient hebben:
 Bob. 7. op de hooge bergen / ende op de heubelen /
 5. ende onder allen groenen boom. Ende 3
 ghy sult hare b altaren afwerpen / ende ha-
 b Jud. 2. re opgerecht beelden berchelen / ende hare
 2. hofschien met byer berchanden / ende de ge-
 sneedene beelden harer Goden nederhouwen:

ende ghy sult haren naem te niete doen /
 4 upt die selbe plaetse. Ghy en sult den
 y e e e uwen Godt alsoo niet doen: 2
 5 c Maer nae de plaetse / die de y e e e c 2. Chy.
 uwe Godt upt alle uwe stammen berchies
 sal / om sinen Name aldaer te setten / na
 sijne wooninge / sult ghy-lieden bagen / en-
 6 de daer henen sult ghy komen: Ende daer
 henen sult ghy-lieden bagen uwe bzan-
 offeren / ende uwe slacht-offeren / ende uwe
 tienden / ende het hef-offer uwer hant / ende
 uwe geloften / ende uwe bzipwillige offeren /
 ende de eerstgehoorten uwer runderen / ende
 7 uwer schapen. Ende aldaer sult ghy lie-
 den booz het aengesichte des y e e e e
 uwes Godts eten / ende bvolich zijn / ghy-
 lieden ende uwe hupfen / ober alles / daer
 aen ghy uwe handt gestagen hebt / daer in
 u de y e e e uwe Godt gelegend heeft.
 8 Ghy en sult niet doen na alles / dat hy
 hier heden doen: een peder / al wat in sijne
 9 oogen recht is. Want ghy en zijt tot nu
 toe niet gekomen in de ruste / ende in de erf-
 fenisse / die de y e e e uwe Godt u ghe-
 10 ben sal. Maer ghy sult ober de Jordane
 gaen / ende woonen in het landt / dat u de
 y e e e uwe Godt sal doen erben: ende
 hy sal u ruste geven van alle uwe bpauden
 ront-omme / ende ghy sult seker woonen.

11 Van salder eene plaetse zijn / d die de d 1. Reg.
 y e e e uwe Godt berchies sal / om sin- 8. 24
 nen Name aldaer te doen woonen / daer he-
 nen sult ghy bagen alles / waer ick u ghe-
 biede: uwe bzan-offeren / ende uwe slacht-
 offeren / uwe tienden / ende het hef-offer
 uwer hant / ende alle heure uwer geloften /
 12 die ghy den y e e e beloven sult. Ende
 ghy sult bvolich zijn booz het aengesichte
 des y e e e uwes Godts / ghy lieden /
 ende uwe sonen / ende uwe dochteren / ende
 uwe dienstmaechten / ende uwe dienstmaech-
 maeghden: ende de Lebijt / die in uwe pooz-
 ten is / want hy en e heeft geen deel noch e Num.
 13 erbe met u-lieden. Wacht u / dat ghy uwe
 bzan-offeren niet en offert in alle plaet-
 14 se / die ghy sien sult. Maer in de plaetse /
 die de y e e e in eenen uwer stammen
 sal berchies / daer sult ghy uwe bzan-of-
 feren offeren: ende daer sult ghy doen al
 15 wat ick u ghebeide. Woch na allen lust
 uwer ziele sult ghy slachten ende bleesch
 eten / na den segen des y e e e uwes
 Godts / dien hy u geeft / in alle uwe pooz-
 ten: de onrepe ende de repne sal daer van
 eten als van een chee / en als van een hert. f Gen. 9

16 Alleenlic het bloet en sult ghy-lieden niet
 eten: ghy sult het op de aerde uptgiets / als
 17 water. Ghy en sult in uwe poozen niet
 mogen eten de tiende uwes hoozns / ende u 17. 13
 wes mosts / ende uwer olpe / noch de eerst-
 18 geboorten uwer runderen / ende uwer scha-
 pen: noch eenighe uwer geloften / die ghy
 sult hebben beloofte / noch uwe bzipwillighe
 offeren / noch het hef-offer uwer handt.

18 Maer ghy sult dat eten booz het aen-
 gesichte des y e e e uwes Godts /
 in de plaetse / die de y e e e uwe
 Godt berchies sal / ghy / ende uwe soon /
 ende uwe dochter / ende uwe dienstmaecht /
 ende uwe dienstmaecht / ende de Le-
 bijt / die in uwe poozen is: ende ghy
 sult bvolich zijn booz t aengesichte des
 y e e e uwes Godts / ober alles daer
 aen ghy uwe handten gheslagen hebt.

19 Wacht u / dat ghy den Lebijt niet en ber-
 20 later / alle uwe daghen in uwen lande. g Gene.
 28. 13.
 20 Wanneer de y e e e uwe Godt uwe
 landtpale sal verwijdet hebben / g gelijk als
 hy u gesproken heeft / ende ghy seggen sult:
 Ich sal bleesch eten / denijle uwe ziele lust
 heeft bleesch te eten: soo sult ghy bleesch
 21 eten / na allen lust uwer ziele. Sod de en 19. 6.
 plaetse /

Afgoderye.

Het V. Boeck Mosis. Cap. xiiij. xiiij. valsche Propheten. Afval. Fol. 70

plaatse/die de **Y E E E** uwe God verkie-
sen sal / om sijnen **Naam** aldaer te setten/
herre van u sal zijn / soo sult ghy stichten
van uwe runderen/ende van uwe schapen/
die de **Y E E E** u gegheben heeft / gelijck
als ick u geboden hebbe/ende ghy sult eten
in uwe poort en na allen lust uwer ziele.

Doch gelijck als een ree ende een hert ²²
gegeten mozt / alsoo sult ghy dat eten : de
ontrepne ende de repne sullen't te samen
eten. Alleen houdt daste / dat ghy het ²³
bloedt niet en etet / want het bloedt is de
ziele : daerom en sult ghy de ziele niet eten
bleesch niet eten : Ghy sult dat niet eten : ²⁴
op de aerde sult ghy't upt-gieten/als wa-
ter. Ghy en sult dat niet eten : op dat het ²⁵
u / ende uwen kinneken na u wel gae / als
ghy sult gedaen hebben dat recht is in de
oogen des **Y E E E**. Doch uwe he- ²⁶
lige dingen / die ghy hebben sult / ende uwe
geloften/sult ghy onnemen/ende comen tot
de plaetse die de **Y E E E** verkiefen sal.

Ende ghy sult uwe brandt-offeren / het ²⁷
bleesch ende het bloedt / bereyden / op den
Altar des **Y E E E** uwer Gods/ en-
de het bloedt uwer slacht-offeren sal op den
Altar des **Y E E E** uwer Gods wor-
den uptgegoten : maer het bleesch sult ghy
eten. Meemt waer / ende hoort alle dese ²⁸
woorden/die ick u gebiede/op dat het u ende
uwen kinderen na u wel gae tot in eeuw-
heyt/als ghy sult ghehaen hebben/dat goet
ende recht is in de oogen des **Y E E E** ²⁹
uwer Gods. Wanneer de **Y E E E**
uwe Godt hoorz u aenghesichte sal hebben
uptgeroepent de volckeren/na de welcke ghy
henen gaet/om die erflicke te besitten/ende
ghy die erflicke sult besitten / ende in haer
lant woonen. Wacht u dat ghy niet ver- ³⁰
stricht en mozt achter hē / na dat sp hoorz
u aenghesichte sullen herdelicht zijn : ende
dat ghy niet en bzaaget na hare goden/seg-
gende : Gelijck als dese volcken haren go-
den nedient hebben/ also sal ick oock doen.

Ghy sult alsoo niet doen/den **Y E E E** ³¹
uwen Godt : want al dat de **Y E E E**
een groutwel is/dat hy haet/ hebben sp ha-
ven goden gedaen/want sp oock hare sonen
ende hare dochteren met dyer herzhant ³²
hebben hare goden. Al dit woort/welck
ick u-lieden gebiede / dat sult ghy waerne-
men om te doen : h ghy en sult daer niet toe
doen/ende daer van niet afdoen.

Het xiiij. Capittel.

Hoe het volck Godts sich moeste houden re-
gens eenen valschen Propheet / die hem
soude foecken te brengen tot afval van
den waren Godt. vl. 1. &c. als oock re-
gens andere / selfs de naeste ende beste
vrienden / radende tot afgoderye. 6.
Item, regens eenen afgevallene Stadt. 12.

Wanneer een Propheet / ofte droom- ¹
droomer in't midde van u sal opstaen/
ende u geben een teeken oft wonder : En ²
de dat teeken / ofte dat wonder komt / dat
hy tot u gesproken hadde / seggende : Laet
ons andere Goden/die ghy niet gekent en
hebt/nabolgen ende hen dienen : Ghy en ³
sult na de woorden van dien Propheet/of-
te na dien droom-droomer niet hooren/want
de **Y E E E** uwe Godt verfoecht u-lie-
den/om te weten/ of ghy den **Y E E E** u-
wen Godt lief hebt met u gantsche herte/
ende met uwe gantsche ziele. Den **Y E E** ⁴
uwen Godt sult ghy na-bolgen / ende
hem dzeelen : ende sijn geboden sult ghy
houden/ende sijn stemme gehoorsaem zijn/
a hē hem dienen / ende hem aenhangen. ⁵
Ende die selve Propheet / ofte droom-

droomer / sal b gedooft worden / want hy b ond. 18
heeft [tot] eenen afval gesproken tegen
den **Y E E E** uwen Godt/ die u-lieden

upt Egyptenlandt heeft uptgeboert / ende
u upt den diensthuys verlost / om u af te
drijven van den wech/ dien u de **Y E E E** ¹⁵
uwe Godt geboden heeft / om daer in te
wandelen : soo sult ghy het hoofte upt het

6 midden van u wech doen. Wanneer uwe
c hzoeder/ uwer moeder sone/ ofte uwe soon/
ofte uwe dochter/ of het wijf uwer schoors/
ofte uwe bzient / die als uwe ziele is u sal
aenpozen/in't heymelich seggende : Laet
ons gaen/ende dienen andere goden/die ghy
niet gekent en hebt/ ghy / noch uwe baede-
ren/ Wan de Goden der volcken/die cont-
om u zijn/ na hy u/ ofte herre van u : dan't
een epnde ver aerde tot aen't ander epnde
der aerde. Soo en sult ghy hem niet te
wille zijn / ende na hem niet hoozen : oock
sal uwe ooge sijner niet verschoonen/ ende
ghy en sult u niet ontfemen / nochte hem
verbergen. Maer ghy sult hem sekerlich
doodt slaen / d uwe handt sal eerst tegens d ond. 17
hem zijn/ om hem te dooden : ende daer na

10 de handt des gantschen volcks. Ende
ghy sult hem met steenen steenigen/dat hy
hy sterbe : want hy heeft u ghesocht af te
drijven van den **Y E E E** uwen Godt/ die
u upt Egyptenlandt / upt den diensthuys

11 uptgeboert heeft. Op dat het e gantsch e ond. 17
Israel hoorz/ende dzeese : ende niet boort-
hare te doen na dit boose stuck in't midden
12 van u. Wanneer ghy van eenen uwer ste-
den / die de **Y E E E** uwe Godt u
geeft / om aldaer te woonen / sult hooren

13 seggen : Daer zijn mannen/ Welcks kin-
deren / upt het midden van u uptgegaen/en
hebben de inwoonders haren Stadt aenghe-
dzen/seggende : Laet ons gaen/ende die-
nen andere Goden/ die ghy niet gekent en

14 hebt : Soo sult ghy ondersoecken / ende
na-spreken/ende wel na-bzagen/ende siet/
het is de maerheyt/ de sake is seker / sulc
ken groutwel is in't midden van u gebaert
15 Soo sult ghy de inwoonders der selver
Stadt gantschelich slaen met de scherpte

des sweerts/verbanne haer/ ende alles
wat daer in is / oock hare beesten/ met de
16 scherpte des sweerts. Ende allen haren
roof sult ghy versamelen in't midden ha-
rer strate/ ende den **Y E E E** uwen Godde

die Stadt ende allen haren roof gantsch met
dyer herzhanden/ ende sp sal een hoop zijn
eenwichlich / sp sal niet weder ghebouw
17 worden. Oock salder niets van het ber-
hannene aen uwe handt kleven / op dat de
Y E E E sich wende na de hitte sij-
nes roozns / ende u gebe harmhericheyt/
ende sich uwer erharne/ende u barmenich-
huldige/ gelijck als hy uwen vaderen ghe-

18 stuozen heeft : Wanneer ghy de stemme des
Y E E E uwer Gods sult ghehoor/saem
zijn/ om te houden alle sijn geboden / die
ick u heden gebiede : om te doen dat recht
is inde ooge des **Y E E E** uwer Gods.

Het xiiij. Capittel.

Verbodt van Heydensche rouwe over dooden.
vl. 1. &c. wat ghedierde roe-gelaten ofte
verboden was te eten. 2. van het opbren-
gen ende gebruyck der tienden. 22.

Ghy-lieden zijt kinderen des **Y E E** ¹
E E uwer Gods : ghy sult u sel-
ven niet a snijden/ nochte kaelfent maken a Lev. 19
rusten uwe oogen / ober reuen dooden. 27/28.

Want ghy zijt een heyligh volck den ²
Y E E E uwen Godt : ende u heeft b hob. 7.
de **Y E E E** verhozen om hem tot een
volck des eygendoms te zijn / upt alle de en 2. 18
volcken / die op den aerdebodem zijn.

3 Ghy

Reyne en onreyne dieren.

Deuteronomium, Cap. xv.

Vry-jaer

Levit. Ghy en sult geen en groutwel eten. 3
 c. Dit zijn de heesten/die ghy-lieden eten 4
 11.2. etc sult: een osse/kleyn bee der schapen/ende
 kleyn bee der geiten. Een hert/ende rhee/ 5
 ende buffel: ende een steen-bock/ende een
 das/ende een wilde osse/ende een gemse.
 Alle heesten/die de kineuwen herdeelen/ 6
 ende de kioe in twee kineuwen klieben/
 [ende] herkauwen onder de heesten/die sult
 ghy eten. Maer dese en sult ghy niet 7
 eten/van de gene die [alleen] herkauwen/
 ofte van de gene die de gekloofte kineuwe
 [alleen] beracelen: den hemel/ende de ha- 8
 se/ende het konijn/want dese herkauwen
 wel/maer sy berdeelen de kineuwe niet/
 onreyn sullense u-lieden zijn. Doch het 8
 bercken/want dat berbeelt sijne kineuwe
 wel/maer het en herkauwt niet/onreyn
 sal't u-lieden zijn: van haer bleesch sult ghy
 niet eten/ende haer doot aen sult ghy 9
 niet eten. Dit sult ghy eten van alles
 dat in de inaren is: al wat binnen ende
 schobben heeft/sult ghy eten. Maer al 10
 wat geene binnen ende schobben heeft/sult
 ghy niet eten: 't sal u-lieden onreyn zijn.
 Allen repnen hoghel sult ghy eten. 11
 Maer dese zijn't/van de welcke ghy niet 12
 en sult eten: de Krent/ende de Habick/en-
 de de Zee-arent. Ende de wouwe/ende 13
 de kraepe/ende de gier na sinen aert.
 Ende alle rade nae haren aert. 14
 Ende de strups/ende de nacht-upl/ende 15
 de hoecioeck: ende de spierwer na sinen
 aert. Ende de steen-upl/ende de schupf- 16
 upt/ende de kineuwe. Ende de coerdomp/ 17
 ende de pellicaen/ende het dupchecken.
 Ende de opbaer/ende de repger na sinen 18
 aert: ende de hoppe/ende de bledermups.
 Doch al't kruppende gebogelte/dat sal 19
 u-lieden onreyn zijn: sy en sullen niet ge-
 ten woeden. Al't repn gebogelte sult ghy 20
 eten. Ghy en sult geen doot aen eten/
 den bzeembelich/die in uwe poozten is/
 sult ghy het geben/dat hy't etc/ ofte ber- 21
 koopt het den bzeemben/want ghy zijt een
 heyligh volck den **HEERE** uwe Godt:
 d. Exod. ghy sult het d boecken niet koken in sijnes 22
 23.19. moeders melck. Ghy sult ghetrouwelich 22
 en 24.26. vertien al het inkommen uwes jaets/dat
 e. Exod. 12. elck jaer van het welt doozkomt. Ende 23
 17.18. dooz het aenghesichte des **HEERE** uwe
 Gods/ter plaetse/die hy verkiefen
 sal/om sinen name aldaer te doen woenen/
 sult ghy eten de tienden uwes koozns/u-
 wes moets/ende uwer olpe/ende de eerst-
 geboozten uwer runderen/ende uwer scha-
 pen: op dat ghy den **HEERE** uwen God
 leeret bzeen alle dagen. Wanneer dan 24
 dat ghy sulchs niet soude konnen henen
 draagen/om dat de plaetse te verre dan u
 sal zijn/die de **HEERE** uwe Godt ver-
 kiesen sal/om sinen name aldaer te stel-
 len: wanneer u de **HEERE** uwe Godt
 sal gesegent hebben. Soo maecht het te 25
 gelde: ende bindt het geld in uwe hand/
 ende gaet na de plaetse/die de **HEERE**
 uwe Godt verkiefen sal. Ende gheeft 26
 f. Matt. dat f gelt dooz alles/dat uwer ziele lustet/
 21.12. dooz runderen/ende dooz schapen/ende dooz
 wijnen/ende dooz stercken bzaenck/soo dooz
 alles/dat uwe ziele van u begeren sal/en-
 de eet aldaer dooz het aenghesichte des
HEERE uwe Gods/ende weest bzo-
 g. Num. lich/ghy ende u hups. Maer den Levit- 27
 18.20.24. die in uwe poozten is/dien sult ghy niet
 boh. 10.9. berlieten: want hy en heeft geen g deel
 en 12.12. noch erbe met u. Ten ende dan dize ja- 28
 op 18.1/2. ren sult ghy doozbzengen alle tienden u-
 en 26.12. wes inkomens/in't selve jaer: ende ghy
 sult wech leggen in uwe poozten. Soo 29
 sal konnen de Levit/dewijse hy geen deel

noch erbe met u en heeft/ende de bzeembe-
 linck/ende de weese/ende weuwe/die in
 uwe poozten zijn/ende sullen eten ende
 verfadicht worden: op dat u de **HEERE**
 uwe Godt segghen in allen wercke uwer
 handt/dat ghy doen sult.

Het xv. Capittel.

Wanner ende hoe sy het Vry-jaer moesten
 houden, v. 1, &c. Een ernstigh bevel van het
 besorgen der armen in Israel met belofte van
 Godes seggen, 7. Van de vrylatinge der ghe-
 kochte Hebreische knechten ende maegh-
 den, item, hoemen met hen soude handelen,
 indien sy begeerden te blijven, 12. Van het
 heyligen des eerst-gebornen vees, 19.

1 a Ten ende van seven jaren sult ghy a. Exod. 21.2.
 2 een bzyplatinge maken. Dit nu is de sake der bzyplatinge/dat peder schuldte. Jer. 34.14.
 heere/die sinen naesten sal gheleent heb-
 ben/bzylate: hy en sal sinen naesten ofte
 sinen bzoeder niet manen/dewijle men den
HEERE eene bzyplatinge heeft uptgroe-
 3 pen. Den bzeemben sult ghy manen:maer
 wat ghy by uwe bzoeder hebt/sal uwe hant
 4 bzy laten. Wleelich/om datter geen be-
 delaer onder u sal zijn: want de **HEERE**
 sal u overbloedelich seggen/in't lant/dat u
 de **HEERE** uwe Godt ten erbe sal ghe-
 5 ven/om't selve erflick te besitten: In
 dien ghy slechs de stemme des **HEERE** uwe
 Gods blytighlick sult ghehoorfa-
 men: dat ghy waer neemt te doen alle dese
 6 geboden/die ick u heden gebiede. Want
 de **HEERE** uwe Godt sal u seggen/ge-
 7 lijck als hy u heeft ghesproken: soo b sult
 ghy belen volcken leenen/maer ghy en sult
 niet ontlenen: ende ghy sult over beele
 volcken heerschen/maer over u en sullen
 7 sy niet heerschen. Wanneer der onder u
 een arme sal zijn/een upt uwe bzoederen/
 in een uwer poozten/in u landt/dat de
HEERE uwe Godt u geben sal/soo sult
 ghy u herte niet verlijven/noch uwe hant
 coestupten dooz uwen bzoeder/die arm is:
 8 Maer ghy sult hem uwe hant mildelick
 opdoen: ende sult hem rijckelich leenen/
 ghenoech dooz syn gebreck/dat hem ont-
 9 breecht. Wacht u/dat in u herte gheen
 Belials woort en zy/om te segghen: Het
 sebede jaer/het jaer der bzyplatinghe/
 naecht/dat uwe ooge boos zy tegens uwen
 bzoeder/die arm is/ende dat ghy hem niet
 gebet:ende hy over u roepe tot den **HEERE**.
 10 **HEERE** ende sonde in u zy. c. Ghy sult hem
 mildelick gheben/ende u herte en sal niet
 boos zijn/als ghy hem geeft: want om des-
 ser sake wille sal u de **HEERE** uwe God
 seggen in al u werck/ende in alles waer
 11 aen ghy uwe hand staet. Want d de ar-
 me sal niet ophouden upt het midden des
 landts: daerom ghebiede ick u/seggende:
 Ghy sult uwe hant mildelick op doen aen
 uwen bzoeder/aen uwen bedructen/ende
 12 aen uwen armen in u landt. e. Wanneer
 uwe bzoeder/een Vebzer/ofte eene Vee-
 hzeerinne/aen u verchocht sal zijn/so sal hy
 13 sult ghy hem bzy dan u laten gaen. Ende
 de als ghy hem bzy dan u gaen laet/soo
 soo sult ghy hem niet lenigh laten gaen:
 14 Ghy sult hem rijckelich op-leggen van
 uwe kudde/en van uwen dozsch-vloet/ende
 van uwe wijnerfste: waer in u de **HEERE**
 uwe Godt geseghent heeft/daer dan
 15 sult ghy hem gheben. Ende ghy sult ge-
 denken/dat ghy een dienstknecht in e-
 gypptenlandt gheweest zijt/ende dat u de
HEERE uwe Godt verlost heeft: daer-
 16 om gebiede ick u heden dese sake. Maer
 't sal gheschieden/als hy tot u seggen sal:
 Jelt

Feesten Israels.

Het V. Boeck Mosis. Cap. xvj. xvij.

Fol. 74

Jeh sal niet van u uptgaen: om dat hy u en
u hups lief heeft/dewijle hem wel hy u is.
f Exod. 21. 6. Soo sult ghy eenen priem nemen/ ende
stehen in syn ooge/ende in de deure/ende hy
sal eenwiglich uwe dienstnecht zijn: ende
aen uwe dienst-maeghe/ sult ghy oock al soo
doen. Het en sal niet haet zijn in uwe oo-
gen / als ghy hem by u gaen laet/
want sals een dobbel-loons dagh-fooner
heeft hy u ses jaren gebient: soo sal u de
H E E uwe Godt segenen in alles/ dat
g Exod. ghy doen sult. g Al t eerst-ghebozene/ 19
13. 2. dat onder uwe runderen/ ende onder uwe
en 22. 19 schapen sal ghebozen worde/ zynde een man-
en 34. 9. niken/ sult ghy den H E E uwen Godt
Leb. 27. heplighen: ghy en sult niet arbeiden met
26. den eerst-ghebozenen uwes offes / noch te
Num. 3. de eerst-gebozene uwer schapen scheeren.
13. Door het aenghesichte des H E E 20
uwes Godts sult ghy jaer op jaer eren
in de plaetse / die de H E E sal verkie-
sen/ ghy/ende u hups. h Doch als eenich 21
h Leb. 22. gezeck daer aen sal zijn / t y p manich ofte
20. blint [ofte] eenich quaet ghezeck / soo en
Dnd. 17. sult ghy het den H E E uwen Godt
1. niet offeren: In uwe poozten sult ghy t 23
eten: de ontrepne ende de repne te samen/
als een rhee / ende als een heet. i Sijn 23
h Job. 12. bloet alken en sult ghy niet eren: ghy sult
16/23. het op de aerde upt gien/ als water.

Het xvj. Capittel.

Van het houden der feesten, als Paesschen,
v. l. 1. c. c. Pinxteren, 9. loof-hutten-
fest, 13. wie, waer ende hoe sy op dese
feesten verschijnen, 16. van het ampt
der Richteren, 18. van afgodische bo-
schen ende pilaren, 21.

N eemt waer de maent Abib / dat ghy 1
den H E E uwen God a Paesschen
12. 2. houdt want inde maent Abib heeft u de
Leb. 23. H E E uwe Godt upt Egypren
5. upt-gheboert / by nachte. Dan sult ghy 2
Num. 9. den H E E uwen Godt het Pascha
1. slaeten / schapen ende runderen: in de
en 28. 16. plaetse / die de H E E verkiefen sal om
h Exod. 12. 19. synen name aldaer te doen woenen. Ghy 3
en 34. 18. sult bniert geestesmet op het selbe eten / se-
den dagen sult ghy ongeferde [brooden]
op het selbe eten / een broodt der elende/
[want in der haest zye ghy upt Egypren-
landt upt getogen] / op dat ghy ghebencket
aen den dagh uwes uptreckens upt E-
gyptenlandt / alle de dagen uwes lebens.
Daer en sal by u in sefen daghen gheen 4
suer-deegh ghesien worden in eenighe uwe
lanrpalen: oock en sal c ban hies bleesch/
h Exod. 12. 10. dat ghy aen den abont aen den eersten
dagh gheslacht sult hebben / niet tot den
morgen ober nachten. Ghy sult het Pa- 5
scha niet mogen slacht in eenre uwer pooz-
ten / die de H E E uwe Godt u geeft:
Maer aen de plaetse / die de H E E 6
uwe Godt verkiefen sal / om [daer] synen
name te doen woenen / aldaer sult ghy het
Pascha slachten aen den abont / als de son-
ne onder gaet / ter bestemder tijdt uwes
uptreckens upt Egypren. Dan sult ghy 7
het hoochen ende eten in de plaetse / die de
H E E uwe Godt verkiefen sal: Waer
na sult ghy u des mogghens heeren / ende
gaen henen na uwe tenten. Ses daghen 8
sult ghy ongeferde [brooden] eten: ende
aen den sefenen dagh is een verbot-
[dagh] den H E E uwen Gode / [dan]
d Exod. en sult ghy gheen werck doen. d Seben 9
23. 16. weken sult ghy u tellen: dan datmen [met]
Leb. 23. de sikel begint in t staende hooz / sult ghy
15. de sefen weken beginnen te tellen. Waer 10
Num. 28. na sult ghy den H E E uwen Godt het
26. Feest der wecken houden / t sal eenre by-
willige schattinge uwer hant zijn / dat ghy

gheben sult: na dat u de H E E uwe
11 Godt sal gheseghent hebben. Ende ghy
sult bzolich zijn booz het aengesichte des
H E E uwes Godts: ghy / ende uw
soon / ende uwe dochter / en u dienstnecht /
ende de Lebht / die in uwe poozten is / ende
de bzeembelich / ende de weese / ende de we-
duwe / die in t midden van u zijn: in de
plaetse die de H E E uwe Godt sal ber-
kiefen / om synen name aldaer te doen woo-
12 nen. En ghy sult gedencken / dat ghy een
dienstnecht geweest zijt in Egypren: en
de ghy sult dese insettinghe houden ende
13 doen. e Het feest der lof-hutten sult ghy
u sefen dagen houden: als ghy sult heb-
ben ingesamelt van uwen dozsch-bloet en
14 de van uwe wijn-perffe. Ende ghy sult
bzolich zijn op u Feest: ghy ende uwe
soou / ende uwe dochter / ende uw dienst-
necht / ende uwe dienst-maecht / ende de
Lebht / ende de bzeembelich / ende de weg-
se / ende de weuwe / die in uwe poozten zijn.
15 Seben dagen sult ghy den H E E
uwen Godt Feest houden / in de plaetse die
de H E E verkiefen sal: want de H E E
uwe Godt sal u segenen in al u in ho-
men / ende in al het werck uwer handen/
daerom sult ghy immers bzolich zijn.
16 t Wytemael in t jaer sal alles / wat man-
f Exod. 23. 17. ick onder u is / booz het aengesichte des
H E E uwes Godts verschijnen / in
de plaetse die hy verkiefen sal: op het feest
der ongesuerde [brooden] / ende op het feest
der wecken / ende op het feest der loof-hu-
ten: g maer het en sal niet ledigh booz het
aengesichte des H E E verschijnen:
17 Een peder na de gade synet hand: na
den seggen des H E E uwes Godts
18 dien hy u gheheben heeft. Richters ende
Ampt-lieden sult ghy u stellen in alle uwe
poozten / die de H E E uwe Godt u ge-
ven sal / onder uwe stammen: dat sy t dolck
richten met een gericht der gerechticheyt.
19 Ghy sult het gericht niet buigen / ghy
sult b her aengesicht niet keuen: oock en h Lebht.
sult ghy i geen geschenck nemen / want het
het geschenck verblint de oogen der wij-
sen / ende verkeert de woorden der recht-
20 beerdigen. Gerechticheyt / gerechticheyt i
sult ghy na iaghen: op dat ghy lebet / ende
erflich besitter het landt / dat u de H E E
21 uwe Godt gheben sal. Ghy sult u
geen bosch planten van eenich gheboomte /
by den Aktaer des H E E uwes
22 Godts / dien ghy u maken sult. Oock en
sult ghy u geen opgericht keel stellen / het
welcke de H E E uwe Godt haect.

Het xvij. Capittel.

Wat offer-vee voor Godt een grouwel was
v. l. 1. c. c. van de straffe der geener die van
den waren Godts dienst tot afgoderye af-
v. l. 2. hoe de neder richters hen moe-
sten dragen, in sware duytere gerechts-
saken, 8. van de kiefinghe eenes Conincks
ende synen plicht, 14.

G hy en sult den H E E uwen Godt
geenen offe ofte kleyn bee offeren: daer
a een gezeck aen sy / [ofte] eenich quaet
want dat is den H E E uwen Godt
2 een grouwel. b Wanneer in t midden
van u / in eenre uwer poozten / die de H E E
uwe Godt u geeft / een man / ofte byou-
we / gehonden sal worden / die doen sal / dat
quaet is inde oogen des H E E uwes
Godts / obertredende syn verbonde:
3 Dat hy henen gaet / ende dient anderen
Goden / ende buugt sich boaz die / ofte boaz
de Sonne / ofte boaz de Maen / ofte boaz
t gantsche hez des hemels / het welck ick
4 niet geboden en hebbe. Ende het wort u
aengeseyt,

Gebrecklick offer.

Deuteronomium. Cap. xvij.

Recht der Priesteren.

aengeseyt/ende ghy hoort het: so sult ghy
t wel ondersoeken / ende siet / het is de
waerheit / de sake is seker / sulckx grouwel
is in Israel gedaen: So sult ghy die man /
ofte die vrouwe / die dit selve boose stuch
gedaen hebben / tot uwe poozten upthzen-
gen/ dien man / [segh ick] ofte de vrouwe:
ende ghy sult se met steenen stenenigen / dat
c Num. 31. 30. sp sterben. c Op den mont van twee ge-
tuppen / ofte drie getuppen / sal hy ghedooft
worden / die sterben sal: op eenes eenigen
getuppes mont en sal hy niet gedoot wor-
den. d De hant der getuppen sal eerst te-
gens hem zyn om hem te dooden / ende daer
2. Coz. 13. 1. na de hande des gantschen volcks: soo sult
ghy het boose upt het midden van u wech
te doen. Wanneer eene sake aen 't gericht
te e booz u te swaer sal zyn / tusschen bloet
d Job. 13. ende bloet / tusschen rechts-handel ende
rechts-handel / tusschen plaghe ende plage /
e 2. Coz. 19. 10. zyn twist-saken in uwe poozten: soo sult
ghy u opmaken / ende opgaen na de plaetse
Mal. 2. 7. / die de **HEERE** uwe Godt berkiefen
sal: Ende ghy sult komen tot de Leviti-
sche Priesteren / ende tot den richter / die
in die dagen zyn sal: ende ghy sult onder-
zagen / ende sy sullen u de sake des rechts
aenleggen. Ende ghy sult doen na 't be-
bel des woorts / datse u sullen aenleggen /
han die selve plaetse / die de **HEERE** ver-
kiefen sal: ende ghy sult waernemen te
doen na alles / dat sy u sullen leeren. Ma
het bebel der wet / die sy u sullen leeren /
ende na het oordeel / dat sy u sullen seg-
gen / sult ghy doen: ghy en sult niet afwijc-
ken van het woort / dat sy u sullen aenleg-
gen / ter rechter ofte ter sincker hande.

De man nu / die trottsich handelen sal /
dat hy niet en hooze na den Priester / de-
welcke staet om aldaer den **HEERE** uwen
Godt te dienen / ofte na den richter / de-
selve man sal sterben / ende ghy sulthet boos-
te upt Israel wech doen: Dat het al dat
volck hooze / ende breefe / ende niet meer
trottsich en handele. Wanneer ghy sult
gekomen zyn in 't land / dat u de **HEERE**
uwe Godt geeft / ende ghy dat eersich sult
desirten ende daer in woonen: ende ghy seg-
gen sult: Ick sal eenen Coninck ober my
stellen / als alle de volcken / die ront om my
zyn: Soo sult ghy gantschelic tot Co-
15 zinck ober u stellen / dien de **HEERE** uwe
Godt berkiefen sal: upt het midden uwer
bzoederen / sult ghy eenen Coninck ober u
te stellen / ghy en sult niet vermogen ober
u te setten eenen bzeemden man / die uwe
broeder niet en zy. Maer hy en sal booz
sich de peerden niet bermenichbuldighen /
ende het volck niet doen weder-heeren na
Egypten / om peerden te bermenichbuldi-
gen: bewijle de **HEERE** u lieden gheseyt
heest / ghy en sult boozraen niet weder-
heeren dooz desen wegh. Doch en sal hy
17 booz sich de wijben niet bermenichbuldi-
gen / op dat sijn herte niet afwijcke: hy en
sal oock booz sich gheen silber ende gout
seer bermenichbuldighen. Woorts sal't
18 geschieden / als hy op den stoel sijns Co-
ninckrijcks sal sitten: soo sal hy sich een
dobbelt van dese wet afschrijven in e boec /
upt 't gene dat booz 't aengesichte der
Levitijsche Priesteren is. Ende 't sal hy
19 hem zyn / ende hy sal daer in lesen alle de
dagen sijns levens: op dat hy den **HEERE**
sijnen Godt leere breefen / om te be-
waeren alle de woorden deser wet / ende de-
se infectinghen / om die te doen. Wat sijn
20 herte sich niet en verheffe boven sijne bzo-
ederen / ende dat hy niet afwijcke van het
geboort / ter rechter ofte sincker hande: op
dat hy de dage verlenge in sijn Coninckrijk /
hy en sijne sonen / in 't midden van Israel.

Het xvij. Capittel.

Van 't erfdeel ende recht der Priesteren ende
Leviten aen offerhanden ende eerstelingen,
vs. 1. &c. verbodt van de heydenische af-
godische duyvelsche grouwelen na te vol-
gen. 9. Eene seer heerlicke belofte van de
kendinge onses Heeren Christi, die het hooft
aller Propheten is. 15. van de straffe ende
het kenteken eens valschen Propheetes. 20.

De Levitijsche Priesteren / de gantsche
stamme Levi / en sullen geen deel noch
erbe hebben met Israel: a de hper-offeren a
des **HEERE** / ende sijn erfdeel sullen
2 sp eten. Daerom en sal hy geen erfdeel heb-
ben in 't midden sijner bzoederen: b de
b **HEERE** is sijn erfdeel / gelijck als hy 1. Coz. 9.
hem ghesproken heeft. Dit nu sal der
Priesteren recht zyn van den volcke / van b
die die eene offerhande offeren / 't zy eenen
offe / oft kleyn bee: dat hy den Priester
sal geven / de schouder / ende beyde kinne-
4 baken / ende de yense. De eerstelinghen
uwer hoozins / uwer mosts / ende uwer olie /
ende de eerstelinghen van de bescheeringhe
5 uwer schapen sult ghy hem geven. Want
de **HEERE** uwe Godt heelt hem upt alle
uwe stammen berkozen / dat hy staet om te
dienen inden name des **HEERE** / hy
6 ende sijne sonen t'allen daghen. Woorts
wanneer een Levijt sal komen upt eene u-
wer poozten / upt gantsch Israel / al waer
hy woont / ende hy komt na alle begerde
sijner siele / tot de plaetse die de **HEERE**
7 sal hebben berkozen. Ende hy dienen sal
in den name des **HEERE** sijnnes Gods:
als alle sijne bzoederen / de Leviten / die al-
daer booz het aengesichte des **HEERE**
8 staen: Soo sullen sy gelijcken deel eten:
boven sijne verhoopinghen hy de baderen.
9 Wanneer ghy komt in het land dat de
HEERE uwe Godt u geven sal: soo en
sult ghy niet leeren te doen na de grouwe-
10 len der selver volckeren. Onder u en sal
niet ghebonden worden / c die sijnen sone /
ofte sijn dochter / dooz 't hper doet booz-
gaen: d die met waerseggeren omgaet / een
guchelaer / ofte die op bagel-geschepp acht
11 geeft / ofte tooveraer. Ofte een besweer-
der / die met besweeringe omgaet: ofte die
eenen waersegghenden geest bzaeght / ofte die
een dubbels konstenaer / ofte die de dooden
12 bzaeght: Want al wie sulckx doet / is den
HEERE e groemel: ende om deser grou-
welen wille verdrijfse de **HEERE** uwe
Godt dooz u aengesichte upt de besittinge.
13 Oprecht sult ghy zyn / met den **HEERE**
14 uwen Godt. Want dese volcken / die ghy
sult erven / hoozen na guchelaers ende
waerseggers: maer u aengaende / de **HEERE**
uwe Godt en heeft u sulckx niet toe-
15 gelaten. e Eenen Propheet / upt het mid-
den van u / upt uwe bzoederen / als mp / sal
u de **HEERE** uwe Godt verweken: na Acto. 3.
hem sult ghy hoozen. Na alles / wat ghy
van den **HEERE** uwen Godt aen bozeb en 7. 37.
ten dage der versamelinghe ge-eyscht hebt / f Erob-
16 seggenne: Ick en sal niet booztharen te
hoozen de stemme des **HEERE** mijnes Godts /
ende die selve groote hper en sal hebz. 12.
ick niet meer sien / dat ick niet en sterbe.
17 Doe seide de **HEERE** tot mp: Tis
18 goet / dat sy ghesproken hebben. Een
Propheet sal ick hen verweken upt het
midden harer bzoederen / als u: ende ick sal
mijne woorden in sijnen mont geven / g en-
de hy sal tot hen spreken alles / wat ick
19 hem gebieden sal. Ende 't sal geschieden /
de man / die niet sal hoozen na mijne woort-
den

Christus.

Het V. Boeck Mosis. Cap. xix. xx. Verscheydene VVetten. Fol. 72

den/die hy in mijnen name sal spreken/van
 13 den sal ich het secken. Maer h de 20
 5 pheet / die hoogmoedelic sal handelen/
 Jer. 14 sprekende een woort in mijnen name/ het
 14 welcke ich hem niet gheboden en hebbe te
 spreken / ofte/ die spreken sal in den name
 van andere Goden: deselve 20pheet sal
 sterben. Soo ghy dan in u herte soudt 21
 mogen segghen: Hoe sullen wy het woort
 kennen / dat de 22E E E niet ghe-
 sproken en heeft? Wanneer die 20pheet 22
 inden name des 23E E E E sal hebben
 gesproken/eude dat woort en geschiet niet/
 nochte en komt niet/ dat is het woort/ dat
 de 24E E E niet gesproken en heeft: dooz
 roort heft die 20pheet dat gespro-
 ken / ghy en sult dooz hem niet bzeelen.

Het xix. Capittel.

Van drie vryheden in het landt Canaan te
 ordineren. ende voor wien die een toe-
 vlucht souden zijn. vs. 1. 3c. van noch
 drie andere vryheden daer na te ordi-
 neren. van straffe des moettwilligen doodt-
 slagers. 11. verbodt van de palen des na-
 sten te verrucken. 14. van het getal der
 getuygen voor 't gerichte. ende de straf-
 te der valsche getuygen. 15.

Wanneer de 25E E E uwe Godt/de 1
 holcken sal hebben uptgeroept/ welc-
 ker landt de 26E E E uwe Godt u geben
 sal / ende ghy die erflich sult besitten/ en-
 de in hare steden/ende in hare hupfen woo-
 2 nen: a Soo sult ghy u drie steden upt- 2
 21-13. schepden/ in't midden van u landt/ welcke
 30. de 27E E E uwe Godt u geben sal / om
 9/ett. dat erflich te besitten. Ghy sult u den 3
 20. wegh bereyden/ende de pale uwer landts/
 2. dat u de 28E E E uwe Godt sal doen er-
 ben/in drie deelen: dit nu sal zijn op dat
 peet doorslager daer henen bliede. En- 4
 de dit 3p de sake des doodtslagers/ die daer
 henen blieden sal/dat hy lede: b die sinen
 naesten sal geslagen hebben dooz onweten-
 5 heyt/bien hy doch van gisteren /ende eer-
 gisteren niet en htede: Als de welcke 5
 met sinen naesten in't bosch sal zijn ghe-
 gaen om hout te houwen/ ende sijne handt
 mer de bijle woort aen gebreken om hout af
 te houwen/ ende het pter schiet af van den
 steel/ende treft sinen naesten dat hy sterft:
 die sal in eene deser steden bluchten / ende
 6 leven: Op dat de bloet-wrcker den doodt-
 slager niet na en jage/als sijn herte verhit
 is/ende hem achterhale/om dat de wegh te
 herre soude zijn/ende slaer hem aen 't leven:
 so doch geen oozdeel des doot's aen hem en
 is / want hy hem van gisteren (ende) eer-
 7 gisteren niet en htede. Waerom gebiedt
 7 ich u/seggende: Ghy sult u drie steden upt-
 schepden. Ende indien de 29E E E uwe 8
 Godt uwe lantpale sal bewijden/ ghelijc
 als hy uwen badren geswojen heeft/ ende
 u dat landt geben sal/het welcke hy uwen
 9 badren te geben c gesproken heeft:
 28. 13. (Wanneer ghy al dit selbe ghebodt sult 9
 12. waer nemen / om dat te doen/ 't gene ich u
 20. heden gebiede / den 30E E E uwen Godt
 10. lief hebbende/ ende alle dagen in sijne we-
 7. ghen mandelende) soo sult ghy u d noch
 12. drie steden toedoen/tot dese drie: Op dat 10
 het bloet des onschuldigen niet vergoten
 en worde in't midden van u landt/ dat u de
 31E E E uwe Godt ten erbe geeft / ende
 9. bloet-schulden op u souden zijn. Maer 11
 6. e wanneer pmandt zijn sal / die sinen nae-
 21. sten haret/ ende hem lagen leyt/ ende staet
 12/14. tegens hem op/ ende slaet hem aen 't leven/
 24. dat hy sterft / ende bliest tot eene van die
 17. steden: So sullen de outsten siner staet 13
 35. senden/ende nemen hem van daer: ende sy
 16. sullen hem inde hands des bloet-wrckes

13 geben/dat hy sterbe. Wive ooge en sal sij-
 ner niet verschoonen / maer ghy sult het
 bloet des onschuldigen upt Israel wech
 14 doen / dat het u wel gae. f Ghy en sult
 uwer naesten lantpale niet verrucken/die 20.22.
 de doozbadren ghepaelt hebben / in uwen
 erfdele / dat ghy erben sult / in het landt
 't welc u de 32E E E uwe Godt gheeft/
 15 om dat erflich te besitten. g Een eenich
 getuyge en sal teghens niemanden opstaen 8. 20.
 ober eenige ongerechtigheyt/ ofte ober ee- 35.30.
 nige sonde / van alle sonde / die hy soude 20.17
 mogen sondigen: h op den mont van twee
 getuygen / ofte op den mont van drie ghe- h 20.17
 16 cuppen sal de sake bestaen. Wanneer een
 wzebelich getuyge tegens pemandt sal op
 staen / om een afwijkinge tegens hem te
 17 betuygen: Soo sullen die twee mannen 2. 20.
 de welcke den twist hebben / staen dooz het
 aenghesichte des 33E E E: dooz het 13.1.
 aengesichte der 34E E E/ende der 35E E E
 18 teren/ die in die selve dagen sullen zijn.
 18. Ende de 36E E E sullen wel onderfoec-
 soeken/ende siet/de getuyge is een valsche
 getuyge/hy heeft vals hant betuyght tegen
 19 sinen bzoeder: i So sult ghy-lieden hem
 doen / ghelijc als hy sinen bzoeder dacht
 te doen: alsoo sult ghy het boose upt het
 20 midden van u wechdoen. Dat de oberge- k 20.21.
 bleene het hoozen/ende bzeelen/ ende niet
 doozt-baren meer te doen na dit boose
 21 stuck in't midden van u. Ende uwe ooge
 en sal niet verschoonen: k ziele om ziele/
 ooge om ooge/tant om tant/hant om hant/
 hoer om hoer.

Het xx. Capittel.

Godtlike krijghs-ordinantien. als: met wat
 vertrouwen sy inden krijgh soudentrec-
 ken. vs. 1. Hoe de Priester het volck moe-
 ste aengespreken. als sy tot den strijd sou-
 den komen. 2. d'Amptlieden moesten se-
 kere personē gebieden na huys te trecken.
 5 ende als dan hooft-lieden aen des volcks
 spitse ordineren. 9. Order op de belegerin-
 ge en mueren van steden. soo buyten als bin-
 nen Canaan. 10. wat boomen sy in de be-
 legeringe mochten afhouwen. ofte niet. 19.

Wanneer ghy sult upttrecken tot den
 strijd tegens uwe vanden/ ende sult
 sien peerden ende wagheneu / een volck/
 meerder dan ghy / soo en sult ghy dooz hem
 niet bzeelen: want de 37E E E uwe God
 is met u/die u upt Egnptlant heeft op-
 2 behoert. Ende 't sal geschieden/ als ghy-
 lieben tot den strijd nadert/so sal de 38E E E
 3 ster toe-treden/ende tot het volck spreken.
 3. En tot hen seggen: Hoozt/Israel ghy-lie-
 den zijt heden na aen den strijd tegens uwe
 vanden: u herte en worde niet weech / en
 bzeest niet/nach en beest niet/ ende en ver-
 schriecht niet dooz haer aenghesicht.
 4. Want het is de 39E E E uwe Godt/die
 met u gaet: om dooz u te strijden teghens
 5 uwe vanden/om u te verlossen. Wan sul-
 len de 40E E E tot den volcke spreken/
 seggende: Wie is de man / die een nieu-
 w hups heeft gebouwt/ende en heeft niet in-
 gewijst: die gae henen ende heere weder na
 sijn hups: op dat hy niet misfichen en ster-
 be in den strijd / ende pemandt anders dat
 6 inwije. Ende wie is de man / die eenen
 wijngaert gheplant heeft / a ende en heeft a 20.
 desselden brucht niet ghenoten: die ga he- 23/4/25
 nen/ ende heere weder na sijn hups/op dat
 hy niet misfichen inden strijd en sterbe/ en-
 7 de pemandt anders dien gheniere. Ende
 wie is de man / b die een brouwe onder- b 20.24
 trouwt heeft/ en en heeftse niet tot sich
 genomen: die gae henen/ende heere weder
 na sijn hups: op dat hy niet misfichen in den
 8 strijd sterbe/ ende e ander man haer neme-
 det

Krijghs-VVetten.

Deuteronomium, Cap. xxj. Eerstgeborene. wederspan

Daer na sullen de Kimpelieden boozba- 8
ren te spreken tot den volcke/ende seggen:
2. **Jub. 7c** Wie is de man / die vreesachtigh / ende
3. weech van herren is / die gae henen ende
keere weder na syn hups / op dat het herte
sijner boeueren niet en smelte/ gelijk syn
herte. Ende het sal gheschieden als die 9
Kimpelieden ge-epudicht sullen hebben te
spreken tot den volcke: so sullen sy oder-
ste der heppen aen de spitse des volcks be-
stellen. Wanneer ghy uardert tot eene 10
stadt / om tegens haer te strijden: so sult
ghy haer den vrede toe-roepen. Ende het
sal gheschieden / indien sy u vrede sal ant-
woorzen/ende u op doen: so sal al t volck
datter in gebonden wort / u cijnbaer zijn/
ende u dienen. Doch so sy geen vrede 12
met u sal maken / maer kriggh teghens u
hoeren: so sult ghyse belegeren. Ende de 13
HCEuwe Godt false in uwe hande
geuen: ende ghy sult alles / wat manne-
lich daer in is / slaen met de scherpte des
suererts / Behaluen de wijden / ende de 14
hinderkens / ende de beesten / ende al wat
inde stadt zijn sal / allen haren buyt sult
ghy booz u rooben: ende ghy sult eten den
buyt uwer vanden / dien u de HCEuwe
Godt gegeven heeft. Also sult ghy 15
allen steden doen/die seer verre van u zijn:
die niet en zijn dan de steden deser volcken.
Maer vande steden deser volcken/ die u 16
a. **Num. 33-54.** de HCEuwe God ten erde geeft/d en
sult ghy niets laten leuen/dat adem heeft.
b. **Job. 7.** Maer ghy sultse gantschelijk verban- 17
nen/ de Bethiten/ ende de Amoziten/ ende
1/2. de Canaaniten / ende de Phereziten / de
Hebiten/ ende de Jebusiten / gheleijk als
u de HCEuwe Godt geboden heeft.
Op dat sy u-lieben niet leeren te doen 18
na alle hare grouwelen/ die sy hare Goden
gedaen hebben: ende ghy sondighet tegen
den HCEuwe Godt. Wanneer ghy 19
eene stadt vele dagen sult belegeren / strij-
dende tegens haer om die in te nemen / soo
sult ghy haer geboorte niet verderben/ de
bijle daer aen drijvende / want ghy sult
daer van eten/darom sult ghy dat niet af-
houwen / want het geboorte van t velde
is des menschen (spijse) op dat het booz u
aengesichte home tot een volckwerck:
Maer t gheboorte / welck ghy kennen 20
sult/ dat het geen gheboorte ter spijse is/
dat sult ghy verderben ende afhouwen:en-
de ghy sult een volckwerck houwen tegen de-
se stadt/ dewelcke teghens u krijgh boert/
tot dat sy ondergae.

Het xxj. Capittel.

Watmen doen moeste, wanneer yemant in
het veldt verslaghen ghevonden / ende de
doot-slager onbekent was. v. f. 1. &c. Hoe
een Israeltijt handelen moeste met eene
heydensche vrouwe, die in den krijgh ge-
vangen was, als hy die begeerde te trou-
wen. 10. Wet, van het recht des eerst-
geborenen soons geenins te bekorten,
wanneer yemant twee wijven, ende by
beyde sonen mochte gewonne hebben. 25.
Wet, vande straffe eenes wederspannigen
soons. 18. Wet, van eenen, die aen den
houtte was opgehangen. 22.

Wanneer in t lant/ t welcke de HCE- 1
uwe Godt u gheben sal / om dat
te erben/een verslagene sal gebonden wor-
den/ liggende in t veldt/ niet bekent zijnde/
wie hem geslagen heeft: Soo sullen uwe 2
Quisten/ende uwe Richters upgaen: en-
de sy sullen moten na de steden/ die rontom
den verslagenen zijn. De stadt nu / die de 3
naeste sal zijn aenden verslaghenen / daer
sullen de Quiste der selver stadt eene jon-

ge hoe van de runderen nemen/met dewelcke
niet gearbeyt en is/die aen het ioch niet
getrocken en heeft. Ende de Quisten der
selver stadt sullen de jonge hoe af bzingen
in een rouw dal / dat niet gearbeyt nochte
bezaet sal zijn: ende sy sullen dese jonge
hoe aldaer inden dale den necke door-hou-
5. wen. Van sullen de Priesters/ de kinde-
ren van Levi/toetreden/want de HCEuwe
Godt heeftse berchozen om hem te die-
nen / ende om in des HCEuwe name te
segenen/ende na hard monde sal alle twist /
6. ende alle plage afghedaen worden. Ende
alle Quisten der selver stadt/die naest aen
den verslaghenen zijn / sullen hare handen
wasschen ober dese jonge hoe/die in dat dal
7. den necke doorgehouden is. Ende sy sul-
len betuggen ende seggen: Onse handen en
hebben dit bloedt niet bergoten / ende onse
8. ooggen en hebben t niet ghesien. Weest
ghenadigh uwen volcke Israel dat ghy / o
HCEuwe Godt/ verlost hebt/ende en leght geen
ontschuldigh bloet in t midde van u volck
Israel: ende dat bloedt sal booz hen ver-
9. soent zijn. Also sult ghy het onschul-
digh bloet upt het midde van u wech doen:
want ghy sult doen / dat recht is inde oo-
10. gen des HCEuwe Godt. Wanneer ghy sult
uptgetogen zijn tot den strijt teghens uwe
vanden: ende de HCEuwe Godt
false geueven hebben in uwe handt/dat ghy
hare/gebangene gebanchelich wech boert:
11. Ende ghy onder de ghebangene sult sien
eene vrouwe / schoone van gedaente/ ende
ghy sult tot haer gekregen sult hebben/dat
12. ghyse u ter vrouwe neemt: So sult ghy-
se binnen in u hups bzinghen: ende sy sal
haer hooft scheeten/ ende hare nagelen be-
13. snijden. Ende sy sal het kleedt haerder
gebanchelisse van haer aelleggen: ende in
uwen huuse sitten / ende haren vader ende
hare moeder een maent lanch beweenen:
ende daer na sult ghy tot haer ingaen/ende
haer man zijn / ende sy sal u ter vrouwe
14. zijn. Ende t sal gheschieden / indien ghy
gheen betuggen in haer en hebt / dat ghyse
sult laten gaen na hare begeerte/ doch ghy
sultse geenins booz gelt verhoopen: ghy
en sult mer haer geen gewin drijven/daer-
15. om dat ghyse vernedert hebt. Wanneer
een man twee vrouwen heeft/ eene hemin-
de/ende eene gehaette/ende de beminde en-
de de gehaette hem sonen sullen ghebaert
hebben / ende de eerstgebozen soon der ge-
16. haette sal zijn. Soo sal t gheschieden/
ten daghe als hy sijne sonen sal doen erben
dat hy heeft/ dat hy niet sal vermoghen de
de eerstgeboorte te geuen aen den sone der
heminde/booz t aengesicht vanden sone der
17. gehaette/ die d'erst-gebozen is. Maer
den eerst-gebozenen / den sone der gehaette
sal hy kennen/ a gebede hem dobbelse por-
tie/ van alles/ dat hy hem sal worden ghe-
vonden: want hy is b' het beginfel sijner
b. **Gen. 49:3** kracht/ het recht der eerst-geboorte is sijn.
18. Wanneer yemant eenen moetwilligen en-
de wederspannigen sone heeft/die de stem-
me sijns vaders / ende de stemme sijner
moeder niet gehoorfaem en is: ende sy hem
gecastijdt sullen hebbe/ende hy na hen niet
19. hoozen sal: So sullen sijn vader ende sijn-
ne moeder hem grijuen: ende sy sullen hem
upbzinghen tot de Quisten sijner stadt/
20. ende tot de poorte sijner plaetse. Ende sy
sullen seggen tot de Quisten sijner stadt:
Dese onse sone is afwincende ende weder-
spannigh / hy en is onser stemme niet ghe-
hoorfaem: hy is een b'asser ende supper.
21. Van sullen alle lieden sijner stadt hem
met steenen overwerpen/dat hy sterbe/ en-
de ghy sult het boofte upt het midden van u
wech doen: dat het gantsch Israel boozte/
ende

nige soon.

Het V. Boeck Mosis.

Cap. xxij. Verscheydene VVetten. Fol. 73

ende hteese. Doozjs wanneer in pema- 22
den eene sonde sal zijn / die 't oozdeel des
doods [weerdigh is] dat hy ghedoodt sal
worden / ende ghy hem aen't hout sult op-
gehangen hebben : Soo en sal sijn doode 23
lichaem aen't hout niet overnachten /
maer ghy sult het sekerlich ten selven dage
C Gala. begraven / want een opgehangene is c Go-
3. 13. de een blseck : alsoo sult ghy u landt niet
herontrepnigen / dat u de h C E A E uwe
Gode ten erve geeft.

Het xxij. Capittel.

Verscheydene wetten, als van liefde ende ge-
trouwicheyt aen den naesten, als yets van
't sijne verdwaelt, verloren, ofte andersins
in perijckel is, vl. 1, 3c. Van verwille-
linge der manlike ende vroulike klee-
deren, 5. Van een vogels nest, 6. Van le-
nen op het dack, 8. Van verscheydene
vermenginge ongelijcker dinghen, 9.
Van snoerkens aende kleederen, 12. Van
de straffe des genen, die sijn wijf niet val-
sche gheruchten beswaert, 13. Van de
straffe eener jonghe dochter, die in hares
Vaders huys te voeren gehooreert heeft,
20. Van straffe des overpeelders, 22.
ende in't bysonder, als eene ondertrou-
de jonge dochter in der stad by yemant
ligt, 23. Item alsoe in het velt verkracht
wort, 25. Item, als yemant light by eene
vrye dochter, 28. Van bloetschande, 30.

Exod. 23. 4. Ghy sult uwes broeders a offe ofte 1
kleyn dee niet sien afgedeben / ende u
van die berbergen : ghy sultse uwen broe-
der gantschelic weder toe stieren. Ende 2
indien uwe broeder niet na bp u is / ofte
ghy hem niet en kent / so sult ghyse binnen
in u huys vergaderen / darse bp u zijn / tot
dat uwe broeder die soecke ende ghyse hem
weder gedet. Alsoo sult ghy oock doen 3
aen sijnen esel / ende alsoo sult ghy doen aen
sijne kleedinge / in alsoo sult ghy doen aen al
het verlozene uwes broeders / dat van hem
verlooren sal zijn / ende dat ghy sult hebben
ghedonden / ghy sult u niet mogen verber-
gen. Ghy en sult uwes broeders esel of- 4
te sijnen ofte niet sien vallende op den we-
ge / ende u van die berbergen : ghy sultse
met hem gantschelic op richten. Yet 5
kleeft eenes mans en sal niet zijn aen eene
vrouw / ende een man en sal gheen vrou-
men kleeft aantrecken : want al wie sulchs
doet is den h C E A E uwen God een grou-
uel. Wanneer booz u aengesichte een ho- 6
gels nest op den weghe boozhom / in eeni-
gen boom / ofte op de aerde / met jongen / ofte
eperen / ende de moeder sittende op de jon-
gen / ofte op de eperen / soo en sult ghy de
moeder niet de jonghen niet nemen. Ghy 7
sult de moeder gantschelic byplaten / maer
de jonghen sult ghy booz u nemen : op dat
het u wel gae / ende ghy de dagen verlenger.

Wanneer ghy een nieuw huys sult bou- 8
wen / so sult ghy op u dack een leene maec-
ken : op dat ghy gene bloet schult op uwen
huys en legger / wanneer yemant ballen-
de / daer van af-biele. Ghy en sult uwen 9
wijn gaect niet met tweederlep bezapen :
op dat de volhepde des zaets / dat ghy sult
gezaect hebben / ende d'inkomste des wijn-
gaerts niet onthepliche en wojde. Ghy 10
en sult niet ploeghen met eenen ofte ende
mer eenen esel te gelijk. Ghy sult gheen 11
kleeft van ghemenghde stoffe aen trecken /
woollen ende sijnen te gelijk. c Snoeren 12
sult ghy u maken aen : de vier hoecken u-
wes opperkleets / daer ghy u mede bedeekt.

Wanneer een man eene vrouwe sal ghe- 13
nomen hebben / ende tot haer ingegaen zijn
de alban haer sal haren : Ende haer ooz- 14

saken van na-spyake sal opleggen / ende ee-
nen quaden naem ober haer upt bzinghen /
ende segghen : Dese vrouwe heb ich geno-
men / ende ben tot haer genaebert / maer en
hebben den maeghdom aen haer niet gebo-
15 den. Van sullen de vader van dese jonge
dochter ende haer moeder nemen / ende tot
de Gurfsten der stad aende poozte uptbzu-
gen den maeghdom deser jonge dochter.
16 Ende de vader bande jonghe dochter sal
tot de Gurfsten seggen : Ich heb mijne doch-
ter aen desen man ghegeven tot eene vrou-
17 we / maer hy heeftse gehaert. Ende siet /
hy heeft oozsaechen van opspake gheghe-
den / seggende / Ich en heb den maeghdom
aen uwe dochter niet ghebonden / dit nu is
de maeghdom mijner dochter : ende sp sal-
18 len het kleeft booz het aengesichte van de
Gurfsten der stad uptbzedden. Van sal-
len de Gurfsten der selver stad dien man
19 nemen / ende kastijden hem. Ende sp sal-
len hem eene boete oplegghen van hondert
silberlingen / ende ghebense aen den vader
bande jonge dochter / om dat hy enen qua-
den naem heeft uptgebracht over eene jon-
ge dochter van Israel : boozts false hem
ter vrouwe zijn / hy false niet mogen gaen
20 laten / alle sijne dagen. Maer indien die
selve woort waerachtich is / dat de maeg-
dom aen de jonge dochter niet gebonden en
21 is. Soo sullen sp dese jonge dochter upt-
bzinghen tot de deure van hares Vaders
huys / ende de lieben harer stad sullense
met steenen steenigen / dat sp sterbe / om dat
sp eene dwaeshept in Israel gedaen heeft /
hoerrende in haers Vaders huys : so sult
ghy het boose upt het midden van u wegh 22
doen. d Wanneer een man ghebonden sal
worden / liggende bp eenes mans getrouw-
de vrouwe / so sullen sp oock bepde sterben /
de man / die bp de vrouwe gelegen heeft / en-
de de vrouwe : soo sult ghy het boose upt
23 Israel werch doen. Wanneer eene jonghe
dochter sal zijn / die eene maecht is / onder-
trouwt aen eenen man / ende een man haer
inde stad sal ghedonden / ende bp haer ghe-
24 legen hebben : So sult ghyse bepde upt-
bzingen tot de poozte der selver stad / ende
sultse met steenen steenigen / darse sterben /
de jonge dochter / ter oozsake darse niet ge-
geroepen en heeft inde stad / ende den man /
ter oozsake dat hy sijns naesten wijf berne-
dert heeft : soo sult ghy het boose upt het
25 midden van u wech doen. Ende indien een
man eene ondertrouwe jonge dochter in't
velt gebonden / ende de man haer vercracht /
ende bp haer gelegen sal hebben / soo sal de
man / die bp haer gelegen heeft / allen ster-
26 ben : Maer de jonghe dochter sult ghy
nietse doen / de jonge dochter en heeft geene
sonde des doods : want gelijk of een man
tegens sijnen naesten optont / ende sloegh
hem doot aen het leven / also is dese sake.
27 Want hy heeftse in't velt gebonden : de
ondertrouwe jonge dochter riep / ende daer
28 was niemant / die haer verlostte. Wanneer
een man eene jonge dochter sal ghebonden
hebben / die eene maecht is / dewelcke niet
ondertrouwt en is / ende false gegrepen en-
de bp haer gelegen hebben : ende sp gebo-
29 den sullen zijn : Soo sal de man / die bp
haer gelegen heeft / den vader bande jonghe
dochter e byffich silberlingen geven / ende
30 sp sal hem ter vrouwe zijn / booz dat hyse
vernebert heeft / hy false niet mogen gaen
31 laten / alle sijne dagen. Een man sal sijns
vaders wijf niet nemen : ende bp en sal
sijns vaders stippe niet ontdekken.

Levit.
20. 10.Exo. 22
15.

Het xxij. Capittel.

Wie inde vergaderinge des H E R E N gant-
schelick

Reynicheyt des Legers.

Deuteronomium, Cap. xxij. xxiiij.

Scheydt-brief

schelick niet mochten kómen, ende wie-
ter contrarie eenichsins, vs. 1, &c. hoe en-
de waerom het velt-leger reyn moeste ge-
houden worden, 9. hoemen handelen
soude met eenen knecht, die sijnen Heere
ontvlucht was, 15. van hoeren ende bog-
gers, 17. van woeker, 19. van ghelof-
ten, 21. van 't plucken der druyven ende
aren, 24.

Die dooz pletteringe vermont/ofte upt
gesneden is aen de manlichheyt/en sal
inde vergaderinge des **Y E E K E M** niet
kómen. Geen bastaert sal inde bergade-
ringhe des **Y E E K E M** kómen: selfs sijn
tiente geslachte en sal inde vergaderinge
des **Y E E K E M** niet kómen. Geen a **M** **3**
13. 1. moniter/norch Moabitier sal inde vergade-
ringhe des **Y E E K E M** kómen: selfs haer
tiente geslachte en sal inde vergaderinge
des **Y E E K E M** niet kómen/tot in eenwic-
heyt. Ter oorsake dat sy u-lieben op den
wech niet teghen gekómen zijn met bzoort
ende met water/als ghy upt Egypten upt-
tooght: ende om dat hy regens u ghehuert
b **Du. 22** heeft b **Wileam** den sone **Deoys** van **De-**
s/4/5/etetho/upt **Mesopotamien**/om te bloecken.

Woch de **Y E E K E M** uwe **Godt** en heeft
na **Wileam** niet willen hoozen/maer de
Y E E K E M uwe **Godt** heeft u den bloeck in
eenen segen berandert: om dat de **Y E E**
K E M uwe **Godt** u lief hadde. Ghy en sult
6 haren bjebe / ende haer beste niet soechen/
alle uwe dagen in eenwicheyt. Den **Ebo-**
7 miter sult ghy dooz geenem groutwel hou-
den/want hy is uwe bzoort: den **Egypte-**
naer en sult ghy dooz geenem groutwel hou-
den / want ghy zijt een bzeemdelinck ghe-
weest in sijn landt. [Kengaende] de kin-
8 deren / die hen sullen ghebozen worden in't
derde geslachte/elck van dien sal in de ver-
gaderinge des **Y E E K E M** kómen. Wan-
9 neer het legher upttreckt teghens uwe by-
annen/so sult ghy u wachten dooz alle na-
de sake. Wanneer pemant onder u is / die
niet repn en is / dooz eenighen toebal des
nachts / die sal tot bypten den leger upt-
gaen/hy en sal tot binnen den leger niet co-
men: Maer 't sal geschieden/dat hy sich
11 tegen 't naken van den abondt met water
sal baden: ende als de **Sonne** ondergegaen
is / sal hy tot binnen den leger kómen.

Ghy sult oock eene plaetse hebben bypten
den leger:ende daer henen sult ghy uptgaen
na bypten. Ende ghy sult een schuphen
13 hebben / neffens u gereet/schap: ende 't sal
geschieden / als ghy bypten geseten hebt/
dan sult ghy daer mede graden/ende u om-
keeren/ende bedecken dat van u uptgegaen
is. Want de **Y E E K E M** uwe **Godt** wan-
14 delst in't midden van u leger / om u te ver-
lossen/ende om uwe bypten dooz u aenge-
sichte te geben/daerom sal u leger heplich
zijn: op dat hy niet schandelichs onder u
en sie / ende achterwaerts van u askeere.

Ghy sult eenen knecht aen sijnen heere
15 niet oberleberen / die van sijnen heere tot u
onthómen sal zijn. By sal by u blijven in
16 't midden van u / in de plaetse / die hy sal
berkiefen / in eene van uwe poozten / daer
't goet dooz hem is: ghy sult hem niet ber-
dzucken. Daer en sal gene hoere zijn onder
de dochteren **Israels**: noch daer en sal geen
schant-jougen zijn onder de sone **Israels**.

Ghy en sult geen hoeren-loon noch hon-
18 e **Erob.** den prijs in't hups des **Y E E K E M** uwe
22. 25. **Godts** brengen tot eenige gelofte: want
Feb. 25. oock die beyde den **Y E E K E M** uwen **Godt**
35. een groutwel zijn. Ghy en sult aen uwen
M. hem. broeder niet c woerchen/met woeker van
51/ etc. gelt / met woeker van spijse / met woeker
Zuc. 6. van eenich dinck / daer mede men woer-
34/35. kert. Men den bzeemden sult ghy woer: 20

heren/maer aen uwen broeder sult ghy niet
woerchen: op dat u de **Y E E K E M** uwe
Godt segene / in alles / daer aen ghy uwe
hant slaet / in't landt daer ghy na toe gaet /
21 om dat te erben. Wanneer ghy den **Y E E**
K E M uwen **Godt** d eene ghelofte sult be- d **Du. 2**
looft hebben / ghy en sult niet vertrecken
die te betalen: want de **Y E E K E M** uwe **Godt**
false seckerlich van u eyschen / ende sonde
22 soude in u zijn. Maer als ghy nalaet te
belooven/soo en sal't geene sonde in u zijn.
23 Wat upt uwe lippen gaet / sult ghy hou-
den ende doen: gelijk als ghy den **Y E E**
K E M uwen **Godt** een bywillich offer he-
looft hebt / dat ghy met uwen monde ghe-
24 sproken hebt. Wanneer ghy gaen sult in
uwes naesten wijngaert / so sult ghy byp-
ben eten / na uwen lust tot uwer berfabin-
ge: maer in u hat en sult ghy niets doen.
25 Wanneer ghy sult gaen in uwes nae-
sten e staende koozn / soo sult ghy de aren e **Matt**
met uwe hand af-plucken: maer den sihel 12.
en sult ghy aen uwes naesten staende koozn
niet bewegen.

Het xxiiij. Capittel.

Vande vrouwe, die van haren man met eenen
scheydt-brief verlaten is, vs. 1, &c. vryheyt
des nieuwt-ge trouwen, 5. panden, 6. men-
schen-dieven, 7. melaerscheyt, 8. weder
van panden, 10. Van dach-loon, 14. nie-
mant te straffen om eens anderen misdaet, 16.
Van recht ende liefde aen weduwen, wee-
sen, ende vreemdelingen te bewijzen, 17.

Wanneer een man eene vrouwe sal ghe-
nomen / ende die getrouwt hebben / so
sal 't geschieden / indiensse geene genade sal
binden in sijne ooghen / om dat hy pers
schandelichs aen haer gebonden heeft / dat
hy haer eenen a scheydt-brief sal schryben /
ende in haer hant geben / ende latense gaen
2 upt sijnen hups. Soo sy dan / upt sijnen
hups uptgegaen zijnde / sal henen gaen en-
de eenen anderen man [ter vrouwe] wo-
3 den / Ende dese laetste man haer gehaert /
ende haer eenen scheydt-brief geschreben /
ende in haer handt ghegeben / ende haer upt
sijnen hups sal hebben laten gaen: ofte /
als dese laetste man / die se dooz sich tot eene
vrouwe genomen heeft / sal gestorben zijn:
4 So en sal haer eerste man / die haer heeft
laten gaen / haer niet mogen wederneemen /
dat sy hem ter vrouwe sy / na dat sy is ver-
ontrepnig geluwden / want dat is ed grou-
wel dooz het aengesichte des **Y E E K E M** **3**
also sult ghy het landt niet doen / sondigen /
dat u de **Y E E K E M** uwe **Godt** ten erbe geeft.

5 Wanneer een man een nieuwe b vrouwe
sal ghenomen hebben / die sal in't heyt niet
uptrecken / ende men sal hem gheenen last
opleggen: een iaer lanch sal hy byp zijn in
sijnen hups / ende sijn wijf / dat hy ghenom-
6 men heeft / berheugen. Men sal beyde
molen-steenen / immers den bodensten / ino-
len-steen niet te pande nemen: want hy
7 neemt de ziele te pande. Wanneer pemant
gebonden sal wozen / die eene ziele c steelt c **Em**
upt sijnne broederen / upt de kinderen **Is-** 21.
raels / ende drijft gelwin met hem / ende ver-
koopt hem: soo sal dese dief sterben / ende
ghy sult het boofte upt het midden van u
8 wech doen. Wacht u inde plaghe der me-
laerscheyt / dat ghy neerstichlich waer-
neemt / ende doet na alles / dat de **Lebitische**
Protestanten u-lieben sullen leeren / ghelijck
als d ick hen geboden hebbe / sult ghy waer- d **Feb.**
9 nemen te doen. Gedencht wat de **Y E E**
K E M uwe **Godt** gebaen heeft aen e **Miriam:** e **M**
op den wech / als ghy upt **Egypten** waert
10 uptgetogen. Wanneer ghy aen uwen nae-
sten pers sult geleent hebben / soo en sult
ghy tot sijn hups niet ingaen / om sijn pant
te pan e

Ampt-

Het V. Boeck Mosis. Cp. xxv. xxvj. -der Richteren. Fol. 74

te pande te nemen. Bupten sult ghy 11
staen/ ende de man/ dien ghy geleent hebt/
sal het pandt na bupten tot u upt-bringen.
Woch indien hy een aem man is/ so sult
ghy met syn pant niet neder-liggen. Ghy 13
f Erob. sult hem dat pandt sekerlick weder ghe-
22.26. ben/ als de Sonne ondergaet/ dat hy in
sijn kleedt nederligge/ ende u segene: ende
te sal u gerechtigheyt sijn/ doot het aenge-
sichte des H^EE^EE^E uweres Godes.
Ghy sult den armen ende nootdustigen 14
g Lebit. dochlooner niet e verdrucken/ die upt uwe
10.13. broeders is/ oft upt uwe bzeemdelinghen/
Jac. 5.4 die in u land ende in uwe poorten sijn.
Op sinen dach sult ghy sijn loon geben/ 15
ende de Sonne en sal daer oer niet onder-
gaen/ want hy is arm/ ende sijne ziele ver-
langht daer na: dat hy teghens u niet en
roepet tot den H^EE^EE^E/ ende sonde in u
3p. De baders sullen niet geboort wo- 16
2. Reg. den d booz de kinderen/ ende de kinders
14.6. sullen niet gheboort worden booz de bade-
2. Ch20. ren: een pedet sal om sijne sonde gheboort
25.4. worden. Ghy sult het recht des bzeem- 17
Jer. 31. delincks [noch] des weesen niet bapghen:
ende ghy en sult het kleedt der weduwe
Ezer. 18. niet te pande nemen. Maer ghy sult ge-
20. dencken/ dat ghy een knecht in Egypten
i Erob. geweest zyt/ ende de H^EE^EE^E uwe Godt
22.21/22 heeft u van daer verlost: daerom ghebede
Job. 22. ick u dese sake te doen. Wanneer ghy u 19
22. wien ooght op uwen acker k asgeoot/ ende
Jesa. 1. eene garbe op den acker bergeten sult heh-
ben/ so sult ghy niet weder heeren/ om
Jere. 5. die op te nemen/ booz den bzeemdelinck/
28. booz den weese/ ende booz de weduwe salse
en 22.3. sijn/ op dat u de H^EE^EE^E uwe Godt se-
Ezer. 22. gene in al t werck uwer handen. Wan- 20
29. neer ghy uwen olif-boom sult geschuddet
Zac. 7. hebben/ so en sult ghy de tacken achter u
10. niet naeuwe doot-soeken: booz den bzeem-
k Lebit. delinck/ booz den weese/ ende booz de we-
19. duwe sal e sijn. Wanneer ghy uwen wijn- 21
en 23.22 gaert sult afgelesen hebben/ so en sult ghy
de buppen achter u niet nae-lesen: booz
den bzeemdelinck/ booz den weese/ ende booz
de weduwe sal e sijn. Ende ghy sult ge- 22
dencken/ dat ghy een knecht in Egypten-
lant geweest zyt: daerom gebiede ick u des-
se sake te doen.

Het xxv. Capittel.

Hoedanich de vonnissen der Richteren moe-
ten sijn tusschen parryen. v. l. 1. Sec. Hoe
verre sy moeten doen slaen den genen, die
slagen verdient heeft. 2. een dorschende
osse. 4. Vande plicht des narcken broe-
ders, ofte bloed-vrients, aende weduwe
des verstorvenen broeders, die geene man-
licke erven heeft nagelaten. 5. straffe te-
ner onbeschaemder vrouwe. 11. Recht
ghewicht ende mate. 12. Gebodt vande
uytroeyinge der Amalekiten. 17.

Wanneer tusschen lieben twist sal sijn/ 1
ende sy tot het gericht sullen te tre-
den/ dat syse richten/ so sullen sy den
rechtveerdigen rechtveerdich spzeken/ en-
de den onrechtveerdigen berdoemen. En 2
de t sal geschieden/ indien de onrechtveer-
dige slagen verdient heeft/ dat de richter
hem sal doen neber vallen/ ende hem doen
slaen in sijn tegenwoordicheydt/ na dat het
booz sijne onrechtveerdicheydt genoegh sal
a 2. Co2. sijn/ in getale. Met a veertich [slaghen] 3
11.24. sal hy hem doen slaen/ hy en salder niet toe-
doen: op dat niet misshien/ so hy booz-
doete hem daer boven niet meer slaghen te
doen slaen/ uwe broeder dan booz uwe oo-
gen verachtelick ghebonden woode. Ee 4
9.9. nen offe en sult ghy b niet mupi-banden/
1. Tim. als hy dootseht. Wanneer broeders te sa- 5
5.18. men woonen/ ende een van hen sterft/ en-

de grenen sone heeft/ so en sal het wijs des
verstorvenen aen grenen bzeemden manne
datt bupten gheworden: c haers mans c Matt.
broeder sal tot haer ingaen/ ende nemense 2.24.
sich ter vrouwe/ ende doen haer den plicht Mar. 12
6 van eens mans broeder. Ende t sal ghe- 19.
schieden/ dat de eerst-gebozen/ dien sy sal Luc. 20.
baren/ sal staen inden name sijns broeders/
des verstorvenen/ op dat sijn naem niet
7 upgedelicht en worde upt Israet. Maer
indien desen man sijns broeders vrouwe
niet hebballen en sal te nemen/ soo sal sijns
broeders vrouwe opgaa na de poorte tot de
Gutsten/ ende seggen/ d Mijn mans broe- d Ruth 4
der weghert sijnen broeder eenen name te 7.
herwecken in Israet/ hy en wil mi den
plicht van eens mans broeder niet doen.
8 Wan sullen hem de Gutsten sijner stadt
roepen/ ende tot hem spzeken: blijf hy dan
daer t staen ende seyt/ t en bealt mi
9 niet haer te nemen: So sal sijns broeders
vrouwe booz de oogen der Gutsten tot hem
toetreden/ ende sijne schoe van sijnem boec
voortrecken en spoutwen in sijn aengesicht:
ende sal betuggen ende seggen/ Also sal bid
man ghebaen worden/ die sijns broeders
10 hars niet en sal bouwen. Ende sijn naem
sal in Israet genoemt worden: het hys
des genen/ dien de schoe upt getogen is.
11 Wanneer mannen d'een met den anderen
twisten/ ende het wijs des eenen toe treed/
om haren man upt de handt des genen/ die
hem sijet/ te reddden/ ende hare handt upt-
trecht/ ende sijne schamelheyt aengrapt:
12 Soo sult ghy hare hant afshouten: uwe
13 ooge en sal niet verschoonen. Ghy en sult
ghen tweedertey wechsteenen in uwen
sack hebben/ eenen grootten ende eenen clep-
14 ner. Ghy en sult in uwen hupse gheen
tweederley Epha hebben/ een groot ende
15 een kleyn. Ghy sult eenen volkommenen
ende gerechten wechsteen hebben/ ghy sult
een volkommen ende gherecht Epha hebben:
op dat uwe daghen verlenghet worden in t
lant/ dat u de H^EE^EE^E uwe Godt gheben
16 sal. Want al wie sulcx doet/ is de H^EE^EE^E
uwen Godt een grouwel: [sac] al e Job.
17 wie onrecht doet. Gedenck wat u t A- 11.1.
malek gedaen heeft/ op den wech/ als ghy f Erob.
18 upt Egypten upt rooght: hoe hy u op den
wech ontmoette/ ende sloech onder u inden
steert alle de swache/ achter u/ als ghy moe-
de ende mat waert: ende hy en bzeefde God
19 niet. Sal dan gheschieden/ als u de
H^EE^EE^E uwe Godt ruste sal gegeven heb-
ben van alle uwe handen ront-omme/ in t
lant/ dat u de H^EE^EE^E uwe Godt ten er-
be geven sal/ om tselve erslick te besitten/
dat ghy de gedachtenisse van Amalek sult
van onder den hemel updelgen: en bergeet
het niet.

Het xxvi. Capittel.

Offeringhe van de eerstelingen aller vruchten,
mer eene sehoone belijdenisse, dancksegin-
ge, ende vrolickheyt voor den H^EE^EE^E,
v. l. 1. Sec. als oock vande drie-jarige tien-
den. 12. Bevestinge des verbonds tusschen
Godt ende sijn volck van weder-zijden. 16.

1 VDozts sal t geschieden/ wanneer ghy
sult ghekomen sijn in t land/ dat u de
H^EE^EE^E uwe Godt ten erbe geven sal/ en
ghy dat erslick sult besitten/ ende daer in
2 woonen. So sult ghy nemen vande a eer- a Erob.
stelingen aller vrucht des lants/ dat ghy 23.19
ophzingen sult van u lant/ dat u de H^EE^EE^E en 24.26
uwe Godt geest/ en sultse in eenen doz Lebit. 2.
leggen: en ghy sult hene gaen tot de plaat- 14.
se/ die de H^EE^EE^E uwe Godt herkozen sal en 23.10
hebben/ om sijne name aldaer te doe woone. Ru. 15.
3 En ghy sult comen tot de Dozieser/ d'welc- 17.
ke in die dagen sijn sal/ en tot hem seggen/
A y Ich

Offeren der eerstelingen.

Deuteronomium, Cap. xxvij.

Gedenck-steenen

Jch verklare heden doot den **HEE** **u**wen **G**odt, dat ich gekomen ben in't land /
het welcke de **HEE** **u**wen **G**odt ons en vaderen ge-
scheiden heeft / ons te sullen geben. Ende
de **HEE** **u**wen **G**odt sal den hof van uwer hant ne-
men: ende hy sal dien doot den altaer des
HEE **u**wen **G**odts neder setten.
Van sult ghy doot het aenghesichte des
HEE **u**wen **G**odts betuygen / ende
seggen / Mijn vader was een bedorven **Sp**
b Gene. tier / ende hy b tooch af na **E**gypten / ende
46. 1. verkeerde aldaer als vzeemdelinck met
weynich volck: maer hy wert aldaer tot
een groot / machtich ende menichvuldich
volck. Doch de **E**gyptenaers deden ons
quaet / ende verdrachten ons / ende ledden
ons eenen harden dienst op. Doe riepen
7
wop tot den **HEE** **u**wen **G**odt onser va-
deren: ende de **HEE** **u**wen **G**odt verhoorde onse
c Exod. stemme / ende aensach onse elende / ende on-
2. 23. sen arbeyt / ende onse verdrachtinge. Ende
de **HEE** **u**wen **G**odt boorde ons uyt **E**gypten / doot
eene stercke handt / ende doot eenen upge-
stercken arm / ende doot grootten schijck:
ende doot tecken en / ende doot wonderen.
Ende hy heeft ons ghebracht tot dese
9
plaetse: ende hy heeft ons dit land gege-
ven / een landt vloeyende van melck ende
honich. Ende nu / siet ich hebbe ghebracht
10
de eerstelingen vande vrucht des landts /
dat ghy / **HEE** **u**wen **G**odt / my gegeven hebt: van
sult ghy neder setten doot het aengesich-
te des **HEE** **u**wen **G**odts / ende sult
u huppen doot 't aenghesichte des **HEE** **u**wen
HEE **u**wen **G**odts. Ende ghy sult vzo-
11
lich zijn over al 't goet / dat de **HEE** **u**wen
Godt u ende uwen hupse ghegheven
heeft: ghy / ende de **Lev**ijt / ende de vzeem-
delinck / die in't midden van u is. Wan-
12
d Levit. neer ghy sult ghe-epndicht hebben d alle
27. 30. tienden uwen inkomens te vertien / in het
Num. 18. derde jaer / zijnde een jaer der tienden: van
24. sult ghy den **Lev**ijt / den vzeemdelinck / den
weese / ende der **W**eduwe geben / dat sy in
uwe poozen eten / ende versadicht worden.
Ende ghy sult doot 't aenghesichte des
HEE **u**wen **G**odts seggen / Jch heb
her heilige uyt den hupse wech genomen /
ende hebbe het oock den **Lev**ijt / ende den
vzeemdelinck / den weese / ende der **W**eduwe
e Job. 14. gegeven: e na alle uwe geboden / die ghy my
27. geboden hebt: ich en heb niets van uwe
geboden overgetreden / ende niets verge-
ten. Jch en hebbe daer van niet gegeten
14
in mijn leet / ende hebbe daer van niets
wech genomen tot pets onreyns / noch daer
van gegeven tot eenen dooden: ich ben der
stemme des **HEE** **u**wen **G**odts mijnes **G**odts
gehoozsaem geweest / ich hebbe gedaen na
alles / dat ghy my gheboden hebt. Siet
15
nederwaerts van uwe heilige wooninghe /
banden hemel / ende segent u volck / den **Is**-
rael / ende het landt / dat ghy ons ghegeven
hebt: gelijck als ghy onsen vaderen gewo-
ren hebt / een landt van melck ende honich
vloeyende. Te desen dage ghebe u de
16
HEE **u**wen **G**odt dese insettingen en-
de rechen te doen: houdt van ende doet de
selve / met u gantsche herte / ende met uwe
gantsche ziele. Weden i hebt ghy den
17
f Gen. 7. **HEE** **u**wen **G**odt doen seggen / dat hy u tot eenen
Godt sal zijn / ende dat ghy sult wandelen
in sijne wegen / ende houden sijne insettin-
gen / ende sijne geboden / ende sijne rech-
ten / ende dat ghy sijner stemme sult geho-
18
g Exod. zaem zijn. Ende de **HEE** **u**wen **G**odt heeft u he-
19. 5. den doen seggen / dat ghy hem tot den **g** volc
Job. 20. des **e**gyptens sult zijn / ghelijck als hy u
6. ghesproken heeft / ende dat ghy alle sijne
en 14. 2. geboden sult houden. **h** Op dat hy u al-
h Job. 4. soo boven alle de volcken die hy gemaecht
7. heeft / hoogh sette tot lof / ende tot eenen

name / ende tot herrlichheyt: ende op dat
ghy een gelijck volck zijt den **HEE** **u**wen
Godt / gelijck als hy gesproken heeft.

Het xxvij. Capittel.

Bevel van gedenck-steenen, ende eenen altaer
op te richten over de Iordane, ende tot wat
eynde. vl. 1. &c. Bevel ende ordre van den
segen ende vloeyck aldaer uyt te spreken, met
het formulier des vloeycks, 11.

Ende **M**ose met t'samen den oudsten
Israels / geboodt den volcke / seggende:
Behout alle dese geboden / die ich u-lieben
2 heden gebiede. **A** sal dan gheschieden /
ten dage / a als ghy over de **J**ordane sult a **Jos.**
gegaen zijn / in't landt / dat u de **HEE** **u**wen
Godt geben sal / soo sult ghy u groote
steen en oprichten / ende bescrijven met
3 kalk. Ende ghy sult daer op schrijven
alle woorden deser wet / als ghy over ghe-
gaen sult zijn: op dat ghy komet in't landt
dat de **HEE** **u**wen **G**odt u gheben sal /
een landt vloeyende van melck ende honich /
gelijck als de **HEE** **u**wen **G**odt / uwer vaderen
4 **G**odt / tot u gesproken heeft. **A** sal dan
geschieden / als ghy over de **J**ordane ghe-
gaen sult zijn / dat ghy de selve steenen / van
de welcke ich u heden gebiede / sult op-
richten op den berch **E**bal: ende ghy sult
5 se met kalk bescrijven. **b** Ende ghy sult
aldaer den **HEE** **u**wen **G**odt eenen al-
taer bouwen: **E**enen altaer van steenen /
ghy sult geen pser / over de selve bewegen.
6 Van heele steenen sult ghy den altaer
des **HEE** **u**wen **G**odts bouwen: ende ghy sult
den **HEE** **u**wen **G**odt
7 vbandt-offeren daer op offeren. Doch sult
ghy danch-offeren / ende sult aldaer eten /
ende vrolich zijn doot 't aenghesichte des
8 **HEE** **u**wen **G**odts. Ende ghy sult
op dese steenen schrijven alle woorden de
9 ser **W**et / die wel updruckende. Doots
syzach **M**ose / met t'samen de **Lev**itische
HEE **u**wen **G**odt tot gantsch **Is**rael / seggende:
Duytstet toe / ende hoor / o **Is**rael / op de-
sen dach zijt ghy den **HEE** **u**wen **G**odt
10 tot een volck gewoorden. Daerom sult ghy
der stemme des **HEE** **u**wen **G**odts
ghehoorzaam zijn: ende ghy sult doen sijne
geboden / ende sijne insettingen / die ich u
11 heden gebiede. Ende **M**ose geboodt den
12 volcke te dien dage / seggende: Dese sul-
ten staen om het volck te segghen op den
berch **G**erizim / als ghy over de **J**ordane
gegaen sult zijn: **S**imeon / ende **Lev**ijt / ende
Juda / ende **Is**aschar / ende **J**oseph / ende
13 **B**eniamin. Ende dese sullen staen over
den vloeyck op den berch **E**bal: **K**uben /
Gad ende **A**ser / ende **E**phraim / **D**an / ende
14 **R**aphaël. Ende de **Lev**iten sullen betuy-
gen ende seggen tot alle man van **Is**rael /
15 met verhevene stemme. Verbloecht sy de
man / die een gesneden / ofte gegoten beeldt /
eenen groutel des **HEE** **u**wen **G**odts / een werck
van 's werck-meesters handen / sal maken /
ende setten in't verborghen: ende al 't volck
16 sal antwoorden / ende seggen / Amen. Ver-
bloecht sy / die sijnen vader / ofte sijne moe-
der beracht: ende al 't volck sal segghen /
17 Amen. Verbloecht sy / die sijn naesten
landt-palen verrucht: ende al 't volck sal
18 seggen / Amen. Verbloecht sy / die eenen
blinden op den wech doet doelen: ende al
19 't volck sal seggen / Amen. Verbloecht
sy / die her recht des vzeemdelincks / des
weesen / ende der **W**eduwe hupche: ende al
20 't volck sal seggen / Amen. Verbloecht
sy / die hy het wijf sijns vaders licht / om
dat hy sijns vaders stippe ontdeckt heeft /
21 ende al 't volck sal seggen / Amen. Ver-
bloecht sy / die hy eenich heeft ligt: ende al
't volck

Vloecken over d'n ongehoor-

Deuteronomium. Cap. xxviii.

-samen

u/niet sijn anders uwen Coninck/dien ghy ober
u sult gestelt hebben/doe gaen tot een volc/
dat ghy niet gekent en hebt/noch uwe ba-
deren: ende aldaer sult ghy dienen ande-
ren Goden/hout ende steen. Ende ghy 37
sult zijn tot eenen schick/tot een spreck-
woord/ende tot eenen spot-rede: onder alle
de volcken/daer u de H^EE^EE^E heuen lep-
t Mich. den sal. i Ghy sult beel zaets op den ar- 38
6. 15. ker upthzen ghen: maer ghy sult weonich
Hgg. 1. 6 in samelen/mant de sprinck-haen sal t ber-
teeren. Wijn gaerden sult ghy plant- 39
ten/ende houtwen: maer ghy sult gheen
wijn vzincken/noch pels vergaderen/want
de moorn sal t af eten. Olijf boomen sult 40
ghy hebben in alle uwe landt-palen: maer
ghy sult u niet olpe niet salben/want uwe
olijf boom sal (sijne vrucht) afwerpen.
Sonen ende dochteren sult ghy ghewin- 41
nen: maer so sullen booz u niet zijn/want
so sullen in gebanchentisse gaen. Al u ge- 42
hoorte/ende de vrucht uwes lants sal het
hoos ghevoert verstick heften. De 43
brenndelinc/die in t midden van u is/ sal
hooge/hooge/boven u opklommen:ende ghy
sult leeg/leeg/neder dalen. Hy sal u leer- 44
ne maer ghy sult hem niet leere/hy sal ten
hoofde zijn/ende ghy sult ten heerte zijn.
Ende alle dese vloeken sullen ober u 45
komen/ende u verholghen/ende u treffen/
tot dat ghy verdelicht wordet: om dat ghy
der stemme des H^EE^EE^E uwes Godts
niet ghehoorsaem sult gheveest zijn/om te
houden sijne geboden/ende sijne insettin-
gen/die hy u geboden heeft. Ende so sult 46
den onder u tot een teeken/ende tot een
wonder zijn: jae onder uwen zaden tot in
eenwichet. Om dat ghy den H^EE^EE^E 47
uwen Godt niet ghedient sult hebben met
vrolichheit ende goetheit des herten/han-
wegen de beelhept van alles. So sult 48
ghy uwen dyan/ende die de H^EE^EE^E onder
u senden sal/dienen/in hongere/ende in dorst/
ende in quaetheit/ende in gebreck van al-
les: ende hy sal een pferen jock op uwen
halse leggen/tot dat hy u verdelge. De 49
H^EE^EE^E sal tegheus u een volck verhef-
fen/han verre/van t eynde der aerden/ghes-
chick als een arent blegt/een volck/wel-
kes sprake ghy niet sult verstaen. Een 50
schijf stijf van aengesichte/dat het aenge-
sicht des vanden niet sal aen-nemen/nach
den jongen genadich zijn. Ende t sal de 51
vrucht uwer beesten/ende de vrucht u-
wes lants op eten/tot dat ghy verdelicht
sult zijn/welch u gheen hoorn/moet/noch
olpe/doosetsettinge uwer hoepen/nach kud-
den van u kleyn dee sal oherich laten: tot
dat hy u verdoe. Ende t sal u beangst- 52
gen in alle uwe poorten/tot dat uwe hoo-
ge ende halse mueren neder vallen/op wel-
ken ghy verrouweret in u gantsche landt:
ja t sal u beangstighen in alle uwe poor-
ten/in u gantsche landt/dat u de H^EE^EE^E 53
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

lustige [vrouwe] onder u/die niet versocht
en heeft haer doot-sole op de aerde te set-
ten/om dat sy haer wellustich ende reder
hielden/haer ooge sal quaet zijn teghen den
man haers schoots/ende tegen haeren sone/
ende tegens haer dochter. Ende dat om
hate nageboorte/die van tusschen haer boe-
ten uptgegaen sal zijn/ende om hate sonen/
die sy gebaert sal hebben/want sy false eten
in t verborzen/vermits gebreck van alles:
inde belegeringe/ende inde benauwinghe/
daer mede uwe vbandt u sal benauiden
in uwe poorten. Indien ghy niet sult
waerneemen te doen alle de woorden deser
wet/die in dit boeck gheschreben zijn: om
te breefen desen heerlichen ende vreeslic-
ken name/den H^EE^EE^E uwen Godt;
So sal de H^EE^EE^E uwe plaghen wons-
derlich maken/witsgaders de plagen uwes
zets/ende groote ende ghewisse pla-
gen ende boose ende gewisse vrancten zijn.
Ende hy sal op u doen heeren alle qua-
len van Egypten/dooz de welcke ghy ghe-
brecht hebt: ende sy sullen u aenhangen.
Doch alle vrancten/ende alle plage/die
in t boeck deser wet niet geschreben en is/
sal de H^EE^EE^E ober u doen komen/tot dat
ghy verdelicht wordet. Ende ghy sult niet
weonich menschen obergelaten worden/in
plaece dat ghy gheveest zijt als de l sterren
des hemels in menichste: om dat ghy der
stemme des H^EE^EE^E uwes Godts niet
gehoort aem gheveest zijt. Ende t sal ge-
schieden/m gheschick als de H^EE^EE^E sich
ober u-liden verblidde/u goet doende/ende
u vermenichvuldigende/al so sal sich de
H^EE^EE^E ober u verbliden/ u verdoende/
ende u verdelgende: ende ghy sult uptghe-
rucht worden upt het lant/daer ghy na toe-
gaet/om dat te erden. Ende de H^EE^EE^E
sal u verstopen onder alle volcken/van t
eynde der aerde/tot aen t eynde der aerde:
ende albaer sult ghy anderen God-
den dienen/die ghy niet gekent en hebt/
noch uwe habers/hout ende steen. Daer
toe sult ghy onder de selde volcken niet
stille zijn/ende uwe doot-sole sal gheue
ruste hebben/want de H^EE^EE^E sal u al-
daer een beken herte geven/ende beswij-
chinge der oogen/ende marichende der zi-
le. Ende u leven sal tegen ober u hanghen:
ende ghy sult nacht ende dach schrieken/
ende sult uwes levens niet secker zijn.
Des morgens sult ghy seggen: Och dat
het abont ware! ende des avonts sult ghy
seggen: Och dat het morgen ware! vermits
den schick uwes herten/daer mede ghy
sult versichicht zijn/ende vermits het ge-
sichte uwer doghen/dat ghy sien sult.
Ende de H^EE^EE^E sal u na Egypten doen
wederheeren in schepen/dooz eenen mech/
daer na ick u ghesep hebbe/ghy en sult
dien niet meer sien: ende aldaer sult ghy
u aen uwe vbanden willen verhoopen tot
dienst anerchten ende tot dienst-maechden/
maer daer en sal geen hooper zijn.

Het xxix. Capittel.

Mose verhaelt wederom de groote en menig-
leye weldaden Gods aen den volcke tot hier-
toe bewisen. v. 1. &c. Vermaent ende ver-
plichte daer op seer ernstlick voor des
HEEREN aengesichte, datse sijn verbode
met hem ende hare nakomelingen gemaect,
getrouwelick onderhouden, 9. Waerschout-
se voor ongelooove, sorgeloose verachtinge,
ende verbrakinge des Goddelicken verbonds,
met dreyginghe eenes schrickelicken ver-
derfs, 18. Besluit met eene korte ende leer-
samen spreucke, begripende het eynde ende
gebruyck van het gheopenbaerde Goddelicke
woort, 29.

Dit

Vernieuwinge van Gods-

Het V. Boeck Mosis. Cap. xxx.

-verbondt. Fol. 76

Dit zijn de woorden des verbonds / dat 1
de **HEERE** Mose gheboden heeft te
maeken met den kinderen Israels / in den
lande Moabs : heden het verbondt / dat hy
met hen gemaect hadde aen Moysen. En 2
de Mose riep gantsch Israel / ende seide
tot hen : a Ghy hebt ghesien al wat de
HEERE in Egypten-landt doot uwe oogen
ghedaen heeft / aen Pharaon / ende aen
alle synne knechten / ende aen sijn lant ;
b De groote verwoestingen / die uwe oogen 3
gesien hebben : die selve tekenen ende
groote wonderen. Maer de **HEERE** en 4
heeft u-lieden niet ghegeven een herte om
te verstaen / noch oogen om te sien / noch ooren
om te hooren : tot op desen dach.
Ende ick heb u-lieden beertich jaer doen 5
wandelen inde woestijne : uwe kleederen
en zijn aen u niet verouder / ende uwe schoe-
ren is niet verouder aen uwe voeten. Doot 6
en hebt ghy niet gegeten / ende wijn / noch
stercken drinck en hebt ghy niet ghebruy-
cken : op dat ghy wistet / dat ick de **HEERE**
uwe Godt ben. Doe ghy nu quamt aen 7
dese plaetse / toech c Sihon de Coninc van
Hesbon upt / ende d de Coninc van Ba-
san / ons te gemoete / ten strijde / ende wy
en 3. 1. sloegen. Ende wy hebben haer lant in- 8
d genomen / ende dat d ten erbe gegeven aen
d de Rubeniten ende Gaditen : misgaders
b. 1. 3. aen den halven stam der Manassiten.
Jof. 13. Houder dan de woorden des verbonds / 9
ende dootse : op dat ghy verstandelic han-
delit in alles / wat ghy doen sult. Ghy 10
staet heden alle doot t aengesichte des
HEERE uwes Godts : uwe hoofden
uwer stammen / uwe Oudsten / ende uwe
Kintlieden / alle man van Israel / Uwe 11
kinderken / uwe wijden / ende uwe bzeem-
delinck / die in t midden van u leger is : van
uwen hout-houwer / tot uwen water-pur-
ter toe : Om over te gaen in t verbondt
des **HEERE** uwes Godts / ende in sijn-
nen bloeck : het welcke de **HEERE** uwe 12
Godt heben met u maect : Op dat hy 13
u heden sich selven tot een volck bevestige /
ende hy u tot eenen Godt 3p / ghelijck als
c Gene. hy u gelyken heeft : ende e ghelijck als hy
17. 7. uwen vaderen / Abraham / Isaac / ende Ja-
cob ghesproken heeft. Ende niet met u lie- 14
den alleen make ick dit verbondt / ende de-
sen bloeck : Maer met den ghenen / die 15
heden hier by ons doot t aengesichte des
HEERE uwes Godts staet : ende met
den ghenen / die hier heden by ons niet en is.
Want ghy wetet / hoe wy in Egypten- 16
lant gewoont hebben : en hoe wy doot ge-
toen zijn doot t midden der volcken / die ghy
dootgerogen zijt. Ende ghy hebt ghesien 17
hare verwoestingen / ende hare dreck-goden :
hout ende steen / silber ende goud / die hy hen
waeren. Dat onder u-lieden niet en 3p een 18
man / ofte vrouwe / ofte kintlieden / ofte
stam / die sijn herte heden wende van den
HEERE onsen Godt / om te gaen dienen
den Goden deser volcken : dat onder u lie- 19
den niet en 3p een t woestel / die galte ende
f Act. 8. alssen dage. Ende gheschiede / als hy de
23. 12. woorden des bloecks hoort / dat hy sich
25. selven segene in sijn herte / segghende / Ick
sal vrede hebben / wanneer ick schoon nae
mijnes herren goet-dunken sal wandelen :
om de djonckheite te doen tot de dootlike.
De **HEERE** en sal hem niet wiltigen der 20
geven / maer alban sal des **HEERE** doot
toorn ende puer roochen over den selven
man / ende al de bloeck / die in dit boeck ge-
schreven is / sal op hem lighen : ende de
b. 1. 3. **HEERE** en sal sijnen name van onder den
hemel updelgen. Ende de **HEERE** en sal 21
hem ten quade afscheyden van alle de stam-
men Israels : nae alle bloecken des ver-

bonds / dat in het boeck deser wet gesche-
22 ben is. Van sal seggen het nadelgende ge-
slacht / uwe kinderen / die na u-lieden op-
staen sullen / ende de bzeemde / die upt verre
landen komen sal : als 3p sullen sien de pla-
gen des landts / ende des selven tranck-
heden / daer mede de **HEERE** uwe gehrent
23 heeft / dat sijn gantsche aerde 3p swebel /
ende sout der verbrandinge / die niet bezaept
sal zijn / ende geene spijpce sal doot ghe-
bracht hebben / noch eenich krupt daer in
sal opgekomen zijn : gelijk de omheeringhe
van Sodom / ende Gomorra / Abana ende
Zebodim / die de **HEERE** heeft omgekeert
in sijnen toorn / ende in sijn grimmicheit :
24 Ende alle volcken sullen seggen / g Waer- 2
om heeft de **HEERE** desen lande also ge-
daen / wat is de ontfekinghe des grooten
25 toorns ? Van salmen seggen / Om dat 3p
het verbondt des **HEERE** / des Goets
harer vaderen hebben verlaten / dat hy met
hen gemaect hadde / als hy upt Egypten-
26 tulentant upbroeche / Ende 3p hen en gegien
zijn / ende andere Goden gedient ende sich
doot die gebuycht hebben / Goden / die haer
niet gekent en hadden / ende welcher ghen
27 haer pers mede gedepit hadde : Daerom
is de toorn des **HEERE** ontfeken te-
gen dit lant : om daer over te ligen allen
desen bloeck / die in dit boeck gheschieden
28 is. Ende de **HEERE** heeftse upt haer
lant upgetrocken / in toorn / ende in grim-
micheit / ende in groote verholgentheyt :
en hy heeftse verwoest in een ander lant /
29 ghelijck het is te desen dage. De verwoest-
inghe dringen sijn doot den **HEERE** onsen
Godt : maer de geopenbarde sijn doot ons
ende doot onse kinderen / tot in ewicheit /
om te doen alle de woorden deser wet.

Het xxx. Capittel.

Belofte van genadige verlossinge / ende beke-
ringhe der Ioden / met aenwijnghe van den
oorspronck der heylsamen bekeeringhe. en den
segen die daer op volgt. v. 1. &c. Roem van
de heerlike openbaringe des Godtlicken
woorts. 11. Voortstellinge van leven en doot.
met eene heftige betuyginge en vermaninge
om t leven ende den segen te verkiefen. 16.
1 **V**oorts sal t gheschieden / wanneer alle
dese dingen over u sullen gekomen zijn /
dese segen / ofte dese bloeck / die ick u droe-
gestelt hebbe : so sult ghy t weder tot u herte
nemen / onder alle volcken / daer henen u
de **HEERE** uwe Godt gedreben heeft :
2 Ende ghy sult u bekeeren tot den **HEERE**
uwen God / ende sijn stemme gehoort-
saem sijn / na alles dat ick u heden gebiede :
ghy ende uwe kinderen / met u gantsche
3 herte / ende met u gantsche ziele. Ende de
HEERE uwe Godt sal a uwe gedanche-
nisse wenden / ende sich uwer ontfemen :
ende hy sal u weder vergaderen upt alle de
volcken / daer henen u de **HEERE** uwe
4 Godt verstroyt hadde. b Al waren uwe
verwoestingen aen t eynde des hemels / van
daer sal u de **HEERE** uwe Godt verga-
5 deren / ende van daer sal hy u nemen. Ende
de **HEERE** uwe Godt sal u hengen in t
lant / dat uwe vaderen erlich beseten heb-
ben / ende ghy sult dat erlich besitten / ende
hy sal u wel doen / ende sal u vermenichvul-
6 digen boden uwe vaderen. Ende de **HEERE**
uwe Godt c sal u herte besnijden / ende
het herte uwes zaets : om den **HEERE** u-
wen Godt lief te hebben met u gantsche
herte / ende met uwe gantsche ziele / op dat
7 ghy levet. En de **HEERE** uwe Godt sal
alle die bloeck leggen op uwe vanden / en
op uwe haters / die u vervolgt hebben.
8 Ghy dan sult u bekeeren en der stemme des
HEERE uwen Godts gehoortsaem sijn : ende ghy sult
K iij doen

a Neh. 1

8.

Psa. 106

45.

Jer. 32.

17.

b Neh. 1

9.

c Jer. 32

39.

Ezer. 11

19.

en 36. 26

Met Israel.

Deuteronomium. Cap. xxxj. Iosua. Gods VVer-boeck.

doen alle sijne geboden/die ick u heben ge-
 a boh. 28 hiede. d Ende de **HEERE** uwe Godt
 11. sal u doen overbloeuen in al het werck u-
 uwer hant/in de vrucht uwer buichs/ ende
 in de vrucht uwer beesten/ en in de vrucht
 uwer lants/ten goede: want de **HEERE**
 sal weder-heeren om sich ober u te verbijs-
 den ten goede/gelijck als hy sich ober uwe
 vaderen verbijsd heeft: Wanneer ghy
 der stemme des **HEERE**s uwer Godts
 sult gehoorfaem zijn/ houdende sijne gebo-
 den/ende sijne infertingen/ die in dit W-
 boeck gheschreuen zijn: wanneer ghy u
 sult bekeeren tot den **HEERE** uwen
 Godt/ met u gantsche herte/ende met uwe
 gantsche ziele. Want dit selve gebodt/het
 welcke ick u heben gebiede/ dat en is van
 e Ios. 15 u niet verhoogen/ende dat en is niet ver-
 f Rom. 10.6 etc. seggen/ f wie sal voer ons ten hemel ba-
 ren/ dat hy het voer ons hale/ende ons het
 selve hoozen late/ dat wy het doen? Het
 en is oock niet op gene zijde der zee: om te
 seggen/ wie sal voer ons ober haren aen-
 gene zijde der zee/ dat hy het voer ons ha-
 le/ende ons het selve hoozen late/ dat wy
 het doen? Want die woort is seer na hy
 14 n: in uwen monde/ ende in u herte/ om
 dat te doen. Siet ick heb u heden voer-
 15 gestelt het leven/ ende het goede: ende den
 doot/ende het quade. Want ick u heden
 16 gebiede/ den **HEERE** uwen Godt lief te
 hebben/ in sijne wegen te wandelen/ ende
 te houden sijne geboden/ ende sijne infert-
 17ingen/ ende sijne rechten/ op dat ghy lebet
 ende bemuenichbuldiget/ende de **HEERE**
 uwe God u segene in het lant/daer ghy na
 toe gaet om dat erben. Maer indien u
 herte sich sal afwenden/ende ghy niet hoo-
 ren en sult: ende ghy gebieden sult wo-
 18 den/ dat ghy u voer andere Goden buiget/
 ende de selve dienet: So verhoudige ick
 u-lieden heden/ dat ghy voer seker sult om-
 komen: ghy en sult de dagen niet verlen-
 gen op het lant/ na het welcke ghy ober de
 19 Jordane zijt henen gaende/ om daer in te
 g boh. 4. komen/ dat ghy't erflick besittet. g Ick
 26. neme heden tegens u-lieden tot getuyghen
 den hemel ende de aerde/ het leven ende
 den doot/ heb ick u voer gestelt/ den seggen
 ende den bloeck: hiet dan het leven/ op
 dat ghy lebet/ghy/ende u zaet/ lief heb-
 20 den den **HEERE** uwen Godt/ sijn
 stemme gehoorfaem zijnde/ en hem aenhan-
 gende: want hy is u leven ende de lengh-
 te uwer dagen/ op dat ghy blijbet in't lant/
 dat de **HEERE** uwen vaderen/ Abraham/
 Isaac/ ende Jacob geswozen heeft/ hen te
 sullen geben.

Het xxxj. Capittel.

Mose verklaert voor den volcke, dat hy
 haest sal sterven, ende in't lant Canaan
 niet komen, beloovende, dat Godt hen
 door Iosua daer in brengen, ende hare vy-
 anden verdelen sal, v. f. r. &c. hy sterckt
 ende troost Iosua. 7. s. hrist ende levert
 dit W- boeck den Priesteren, Leviten
 ende Outsten over, met bevel, van het sel-
 ve alle seyen jaren voor den gantschen
 volcke te lesen, 9. Godt stelt Iosua in
 sijn ampt, 14. ende voorseydt Mose ende
 Iosua de onghoorsamheyt ende afwijc-
 kinge des volcks, mitsaders de toekomstige
 straffen, 16. beveelt Mose een Liedt
 tot waerschouwinge ende overtuyginge
 des volcks te schrijven, ende hen dat te
 leeren, 19. Mose beveelt den Leviten dit
 W- boeck te leggen aen de zijde der Ar-
 ke des verbonds, 24. gebiedt het gant-
 sche volck te versamen, om het Liedt
 te aenhooren, 28.

1 Dier na ginch Mose henen/ende sprack
 dese woort tot gantsch Israel/
 2 Ende septe tot hen/ Ick den heden jon-
 bert en twintich jaer out/ ick sal niet meer
 konnen uptgaen ende ingaen: daer toe heeft
 de **HEERE** tot my geseyt/ a Ghy en sult a Num. 27. 12
 3 ober dese Jordane niet gaen: De **HEERE**
 uwe Godt/ die sal voer u aengesichte boh. 3. 26
 overgaen/ die sal dese volcken van voer u
 aengesicht herdelgen/ dat ghyse erflick be-
 4 sitter: b Iosua/ die sal voer u aengesichte b Nu. 27
 overgaen/ gelijck als de **HEERE** geseyt
 5 hen heeft. Ende de **HEERE** sal hen
 doen/ ghelijck als hy c Sihon ende Og/ c Nu. 21
 Coningen der Amoriten/ ende haren lande
 6 gedaen heeft/ die hy verdeligt heeft. Wan-
 neer nu de **HEERE** voer u aengesichte
 sal gebeden hebben/ dan sult ghy hen doen
 na allen gebodt/ dat ick u-lieden geboden
 7 hebbe. Weest sterck ende hebt goeden
 moet/ en vrees niet/ ende en verschricht
 niet voer haer aengesichte: want het is de
 8 **HEERE** uwe Godt die met u gaet/ e hy
 en sal u niet hegebeden noch u verlaten.
 9 Ende Mose riep Iosua/ ende septe tot
 hem voer de oogen des gantschen Israels/
 10 Zijt sterck/ ende hebt goeden moet/ want
 ghy sult met dit volck ingaen in't lant/
 11 dat de **HEERE** haren vaderen gheswozen
 heeft/ haer te sullen geben: ende ghy sult
 12 het haer doen erben. De **HEERE** nu
 is de gene/ die voer u aengesichte gaet/ die
 sal met u zijn/ hy en sal u niet hegebeden/
 13 noch u verlaten: en f vrees niet/ ende en
 14 ontstert u niet. Ende Mose schreef dese
 15 wet/ende gaffe aen de Priesteren/ de sonen
 van Levi/ die de Arke des Verbonds des
 16 **HEERE**s droegen/ende aen alle de out-
 17 sten van Israel. Ende Mose gebodt hen/
 seggende: Ten eynde van seyen jaren/ op
 18 den gesteten tijt van't ber bplatinge/
 19 op het feest der Loof-huten. Als gantsch
 Israel sal komen om te herschijnen voer
 20 het aengesichte des **HEERE**s uwer
 Godts/ inde plaetse/ die hy sal bechozen
 hebben/ sult ghy dese wet voer gantsch Is-
 21 rael uproepen/ voer hare oogen: Werga-
 22 dert het volck/ de mannen ende de wijben/
 ende de kindercken/ ende uwe bzeemdelin-
 23 ghen/ dien in uwe poorten zijn: op dat sy
 24 hoozen/ende op dat sy leeren/ ende bzeef-
 25 den den **HEERE** uwen Godt/ende waernemen
 26 te doen alle woorden des wet.
 Ende dat hare kindercken/ die't niet gemeten en heb-
 27 ben/ hoozen ende leeren/ om te bzeefden den
 28 **HEERE** uwen Godt: die alle de dagen/
 die ghy leeft op het lant/ na't welcke ghy
 ober de Jordane zijt henen gaende/ om dat
 29 te erben. Ende de **HEERE** septe tot
 30 Mose/ Siet/ uwe dagen zijn genadert/ om
 te sterben/ roept Iosua/ ende stelt u-lieden
 in de Tente der t'samen-komste/ dat ick
 31 hem bebel gebe: Soo ginch Mose/ ende
 32 Iosua/ende sy stelden sich in de Tente der
 33 t'samen-komste. Doe verscheen de **HEERE**
 34 in de Tente/ in de wolcken-columne:
 35 ende de wolcken-columne stont boven de
 36 deure der Tente. Ende de **HEERE** septe
 37 tot Mose/ Siet/ ghy sult slapen met u-
 38 we vaderen: ende dit volck sal opstaen
 39 ende nae-hoereren de Goden der bzeemden
 40 van dat lant/ daer het na toe gaet in het
 41 midden van dien/ ende het sal my verlaten/
 42 ende vernietighen mijn verbondt/ dat ick
 43 met het selve gemaect hebbe. So sal mijn
 44 toorn te dien daghe tegens het selve onts-
 45 ken/ ende ick salse verlaten/ende mijn aen-
 46 gesicht van hen berhergen/ dat sy ter spijse
 47 zijn/ende vele quaden/ en benaethen sul-
 48 len't treffen: dat het te die daghe sal seggen:
 49 hebben my dese quaden niet getroffen/ om
 50 dat mijn God in't midden van my niet en is?
 Ick

Het Godtlick-Liedt Mosis.

Het V. Boeck Mosis. Cap. xxxij.

Fol. 72

18 Ick dan sal mijn aengesichte te dien da-
ge gantschlick verbergen/ om al het quae-
dat het ghedaen heeft: want het heeft sich
ghewendt tot andere Goden. Ende nu/ 19
schrijft u lieden dit Liedt/ ende leert het
den kinderen Israels teght het in haren
mondt: op dat dit Liedt/ my ten ghetup-
ghe 30 teghens de kinderen Israels.

20 Want ick sal dit [volck] indringen in't
lant/ dat ick sinen vaderen geswozen heb-
be/ vloepende van melck ende honich/ ende
21 sal eten/ ende versadicht/ ende verwoz-
den: dan sal 't sich wenden tot andere Go-
den/ ende hen dienen/ ende sy sullen my ter-
gen/ ende mijn verbont vernietigen. Ende 22
23 sal geschieden/ wanneer vele quaden ende
benautheden het selve sullen treffen/ dan
sal dit Liedt dooz syn aengesichte antwoor-
den tot getunge/ want het sal upt den mont
sinus saets niet vergeten worden: dewijle
ich weet syn ghechtesfel/ dat het heden
maecht aler ick het indringen in't lant dat
ick geswozen hebbe. So schreef Mose 22

23 dit Liedt te dien daghe: ende hy leerde het
den kinderen Israels. Ende hy gheboodt 23

24 Josua/ den sone van Nun/ ende seide/ 24
sterf/ ende heft goeden moet/ want ghy sult
de kinderen Israels indringen in't lant/
dat ick hen geswozen hebbe: ende ick sal
met u zijn. Ende het geschiede/ als Mose 24

25 doolend hadde de moorden deser met te
schrijven in een boeck/ tot datse voltrocken
waren. So geboodt Mose den Leviten/ 25

26 die de Arke des verbonts des HEEREN
22. 8. droegen/ seggende: 26

ende legt het aen de zijde der Arke des ver-
bonts des HEEREN uwer Gods: dat
het aldaer 30 ten getunge tegens u. Want
ick heeme uwe wederstaenicheit/ ende u-
wen harden nechte/ Siet/ terwijlen ick noch
heden met u liden lebe/ zijt ghy weder-
staenich ghetweest/ teghens den HEEREN/
hoe veel te meer na minen doot. 28

29 Dert tot my alle de Gutsen uwer stammen/
ende uwe Wippen/ liden: dat ick dooz hare
ooren dese woorden syzke/ ende tegens hen
den hemel ende de aerde tot getunge neme.
Want ick weet/ dat ghy het na minen 29
doot seckerlick sult verdoen/ ende af-
wijken van den wech/ dien ick u geboden
hebbe: dan sal u dit quae in't laetste der
dagen ontmoeten/ wanneer ghy sult gebaen
heden/ dat quae is in de oogen des HEEREN/
om hem dooz het werck uwer han-
den tot toorn te verwecken. Doe syzack 30
Mose/ dooz de ooren der gantscher gemeen-
te van Israel/ de woorden deses Liedts/ tot
datse voltrocken waren.

Het xxxij. Capittel.

1 Het Godtliche Liedt, waer in seer heerlick
geroemt worden, soo Godt selve, als sijne
overgroote weldaden aen Israel, vs. 1. tot 5
ende vs. 7. tot 15. daer tegen seer heftich-
lick ghescholden hare grouwelicke on-
danckbaerheyt; 5. 6. 15. &c. Godts roorn
ende toekomtge straffen voorgestelt, 19.
sonder nochtans de afgodische grouwelen
van sijns volck vyanden te verschoonen. 31
waer op dan Godt sin volck wederom
troostet, belovende dat hy sich aen sijne
ende hare afgodische vyanden wreken, sij-
ne kercke met sich verfoenen, verheugen,
ende oock onder den Heydenen uytbrey-
den sal. 36. Mose dit Liedt uytgesproken
hebbende, vermaentse wederom tot be-
trachtinge van Godts woort tot haren be-
ken. 44. ende ontfangt ten selven dage be-
vel, van het lant Canaan op eenen berch te
sien, ende aldaer te steruen. 48.

N Espt de ooren/ ghy hemel/ ende ick sal 1
syzken: ende de aerde hoorde de rede-

2 nen mijnen monts. Mijne leere druppe
als een regen/ mijn reden bloepe als een
dauw: als een stof regen op de gras scheut-
kens/ ende als druppelen op het kruit.

3 Want ick sal den naem des HEEREN
uptroepen: geest onsen Godt groochtept.

4 Hy is de rotssteen/ wiens werck volko-
men is/ want alle sijne wegen zijn ghech-
te: Godt is waethept/ ende en is gheen on-
recht/ rechtverdrich ende recht is hy. Hy
heeft et teghens hem herdozen/ 't en zijn
sijne kinder niet/ de schandblecke is hare:
'tis een berkeert ende verdoept gesachte.

6 Sult ghy dit den HEEREN vergelden/
ghy dwaes ende onwijs volck: is hy niet
uwe vader/ die u berkeert/ die u gemaect/
7 ende u bebesticht heeft: Gedent aen de
daghen van outs/ mercht op de jaren van
elck ghesachte: vzaecht uwen vader/ die
sal het u bekent maken/ uwe oude/ ende sy

8 sullen 't u seggen. Doe de Alverhoochste
den volcken veressissen uptreide/ doe hy
Adams kinderen van een schepde/ heeft hy
de lantpalen der volcken gestelt na het ge-
9 tal der kinderen Israels. Want des

HEEREN deel is syn volck: Jacob is het
10 suet sijner erbe. Hy bondt hem in een
lant der woestijne/ ende in een woest hup-
pende wildernisse: hy boerde hem vrom-
me/ hy onbewees hem/ hy bewaerde hem/
11 als sinen oogen-appel. Gelick een atent
sijn nest opweckt/ ober sijne jonghe sweeft/
sijne bleughelen uptreide/ neemse ende

12 vzaecht se op sijne blercken. [So] send-
de hem de HEEREN alleen: ende daer en
13 was geen bzeemt Godt met hem. Hy de-
de hem rijden op de hoochten der aerde/ dat
hy ate de inkomsten des belts/ ende hy deed
hem honich sugen upt de steenotze/ ende

14 olpe upt de kepe der rotze: Boter van
hoepen/ ende melch van kleyn bee/ met het
betre der lammeren/ ende der rammen/ die
in Basan werden/ ende der hocken/ met het
betre der nieren van carwe: ende het drup-
pen-bloet/ repnen wijn/ hebt ghy ghezoic-
15 ken/ Als nu Jeschurun het wert/ so sloech
hy achter upt/ (ghy zijt bet/ ghy zijt dich/
sjae met bet/ overdecht geworden) ende hy
liet Godt baren/ die hem ghemaect heeft/
ende versmade den rotzsteensijnes heils.

16 Sy hebben hem tot pber verwecht dooz
vzeemde[Goden]: dooz grouwelen hebben
17 sy hem tot toorn verwecht. Sy hebben
den Wippen geoffert/ niet Gode den Go-
den/ die sy niet en kenden: nieuwe die van
na hy gekomen waren/ dooz de welcke uwe
18 vaders niet gheschicht en hebben. Den
rotzsteen/ die u gegeneert heeft/ hebt ghy
vergeten: ende ghy hebt in bergetenis ghe-
19 stelt den Godt/ die u gebaert heeft. Als

't de HEEREN sach/ so versmaecte huse:
20 upt toornicheit tegen sijne sonen ende sijne
dochteren. Ende hy seide/ Ick sal mijn
aengesicht van hen verbergen/ ick sal sien/
welck haer lieder epide sal wesen/ want sy
zijn een gantsch verkeert gesachte/ kinde-
21 ren/ in welcken geene trouwe en is. a Sy
hebben my tot pber verwecht dooz 't ghene
dat geen Godt en is/ sy hebben my tot toorn
verwecht dooz hare vbelheden: Ick dan
salse tot pber verwecken dooz die gen/ die
gheen volck en zijn/ dooz een dwaes volck/
22 sal ickse tot toorn verwecken. Want
been pber is aengesteken in wijnen toorn/ b

ende sal vernien tot in de onderste helleste-
de sal het lant met sijne inkomste vertee-
ren/ ende de gronden der bergen in blamme
23 setten. Ick sal quaden ober hen hoopen:
mijne pijlen sal ick op hen verschietsen.

24 Wgebeert sullen se zijn van honther/ op-
geeten van den carbonkel/ ende bitter ber-
derf: ende ick sal de tanen der beesten on-
der

a Rom.
10. 19

Jer. 14
14

Mose doot, en begravinge. Cap. xxxiii. IOSUA. Cap. I. Beroep van Iosua, Fol. 78

ninghe] op het hooft Iosephs, ende op den
 b Gen. 49 schedel des b afgezonderden van sijne hoo-
 26 deren. Hy heeft de heerlijkheyt des eer-
 26 gebozenen sijnes offer / ende sijne hoozen
 zijn hoozen des eenhoozen / met de selve
 sal hy de volcken te samen scooten tot aen
 de eynde des lants: dese nu zijn de tien dups-
 senden van Eubaim/ende dese zijn de dups-
 senden van Anasse. Ende van Zebulon 18
 sepde hy: Verheucht u Zebulon/over uwen
 upcrocht: ende Jasschar/over uwe hutten.
 Spullen de volcken tot den berch roe- 19
 pen/daer sullen sy offerhanden der gerech-
 ticheyt offeren: want sy sullen den ober-
 vloet der zeeen suppen/ende de bekechte der
 hogene dingen des zants. Ende van Gad 20
 sepde hy: Geseghent sy/die Gad cupmte
 maecht: hy woont als een oude leeuw/ en-
 de herscheurt den arm/jae oock den schedel.
 Ende hy heeft sich van t eerste hooz 21
 sien/om dat hy aldaer in het deel des met-
 gevers bedecte was: daerom quam hy met
 de hoofden des volcks/hy verrichte de ge-
 rechticheyt des hEECE/ende sijne ge-
 richten met Israel. Ende van Dan sep- 22
 de hy/Dan is een jonge leeuw: hy sal [als]
 upt Bafan hoozspringhen. Ende van 23
 Naphtali sepde hy: O Naphtali/zijt
 der sacht van de goetgunsticheyt/ende vol-
 han den seggen des hEECE: besitt erf-
 lich het Westen/ende het Souden. Ende 24
 van Aser sepde hy: Aser sy ghesegent met
 sonen: hy sy sijnen hoozederen aenghenam/
 ende boppe sijnen voort in olpe. Aser ende 25
 koper sal onder uwe schoe zyn: ende uwe
 sterckte gelijk uwe dagen. Niemand isfer 26
 gelijk Godt/o Jeschurun: die op den he-
 mel daert tot uwe hulpe / ende met sijne
 hoochheid op de hooftste wolcken. De 27
 eeuwighe Godt sy u eenne wooninghe/ ende
 van onder / eeuwighe armen: ende hy ver-
 dijde den vrant hooz u aengesichte/ende
 segge: Verdelght. c Israel van sal seker 28
 alleen woenen/ende Jacobs ooge sal zyn
 op een land van hooz/ende most: jae sijn
 ende 33. Hemel sal van danne druppen. Wel ge-
 4 lucksalich zijt ghy/o Israel: wie is u ge-
 licks: ghy zijt een volck verlost dooz den
 hEECE/den schilt uwer hulpe / ende die
 een sweert is uwer hoochheit: daerom sullen
 sich uwe vranden sich ghebeyselich on-
 verwerpen/ ende ghy sult op hare hoochten
 treden.

Het xxxiii. Capittel.

Mose klimt op den berch Nebo, van waer
 hem Godt het beloofde land laet sien, v. f.
 1. &c. Mose, noch frisch zijnde, sterft al-
 daer, wordt van Godt begraven, ende van
 Israel beweent. Iosua wort gheroemt,
 maer Mose veel meer, g.

De ginch Mose op/upt de blache bel- 1
 den Moabs na den berch Nebo/ op de
 hoochte van Pisga / welcke recht teghen
 Jericho ober is: ende de hEECE a wees
 hem dat gantsche land Gilead tot Dan toe;
 Ende het gantsche Naphtali / ende het
 land van Ephraim/ende Manasse/ende het
 gantsche land van Juda/ tot aen de achter-
 ste Zee. Ende het Souden/ende het effe- 3
 ne velt der valleye van Jericho / de palm-
 standt tot Doar toe. Ende de hEECE 4
 b Gen. sepde tot hem: Dit is het land / dat ich
 12. 7. b Abraham/ Isaac/ ende Jacob gheswozen
 ende 13. hebbe/ seggende, Wnen zake sal ich het ge-
 5. bentich heb t u met uwe ooghen doen sien/
 15. maer ghy en sult daer henen niet overgaen.
 18. Iosua sterft/ Mose de knecht des hEECE
 ende 26. hEECE/aldert in den lande Moabs/na des
 4. hEECE/ mont. Ende hy begroef hem 6
 ende 28. in een dal/ in den lande Moabs/ tegen ober

Beth-Deoz/ende c niemant heeft sijn graf
 7 geweten/ tot op desen dach. Mose nu was
 hondert ende twintig jaer out/als hy sterf:
 8 sijn ooge was niet doncker geworpen/ ende
 sijn kracht en was niet vergaen. Ende
 de kinderen Israels beweende Mose in de
 blache belden Moabs/ertich dagen: ende
 de dagen des weenens/der rouwe ober Mo-
 9 se/werden volenpt. Iosua nu/de sone van
 Nun/was vol van den Geest der wijsheit/
 d want Mose hadde sijn handen op hem
 gelept: so hoozden de kinderen Israels na
 hem: ende deden ghelijck als de hEECE
 10 Mose geboden hadde. Ende daer en stont
 geen Propheet meer op in Israel/ ghelijck
 Mose: dien de hEECE gekent hadde/ van
 11 aengesichte tot aengesichte. In alle de
 trecken/ende de wonderen / daer toe hem
 de hEECE gesonden heeft / om die in E-
 gypten lant te doen aen Pharaon / ende aen
 alle sijn knechten/ende aen al sijn land.
 12 Ende in alle die stercke hant/ende in alle
 die groote verschickinge: die Mose gebaen
 heeft hooz de oogen des gantschen Israels.
 Eynde van t V. Boeck Moiss.

Het Boeck

I O S U A.

Het Eerste Capittel.

Godt beveelt Iosua het volck te leyden na her
 lant Canaan, v. f. &c. welckes grensen ver-
 haelt worden. 4. Godt versterckt Iosua met
 bysondere beloften. 5. Ende vermaent hem
 tot vlijtge betrachtunge sijnner Wet. 7. Iosua
 beveelt t volck, dat het sich tot de reyse over
 de Iordane bereyde. 10. ende hy vermaent de
 Rubeniten, de Gaditen, ende de halve stam-
 me van Manasse, op te trecken, van wegen de
 belofte die sy Mose gedaen hadden. 12. twelc
 sy bereyde zyn te doen. 16. Alle de stammen
 belooven Iosua te gehoorsamen. 17.

ET geschiede nu / na a de doot
 Mose des knechts des hEECE
 1. &c. / dat de hEECE tot
 Iosua den sone Nun/ b Mo-
 se dienaar/ sprack/ seggende:
 2. Mijn knecht Mose is ghe-
 storben: so maect u nu op/ trecht ober de-
 se Iordane/ ghy/ ende al die volck/ tot het
 lant dat ich heu/ den kinderen Israels/ ge-
 3. be. c Alle plaetse daer u lieder boet-sole
 op treden sal/ hebbe ich u gegeven: ghelijck
 4. als ich tot Mose gesproken hebbe. Van
 de woestijne ende desen Libanon af/ tot aen
 de groote riviere / de riviere Phrath / het
 gantsche lant der Verhitan/ende tot aen de
 groote Zee/ [teghen] den onderganck der
 5. sonne/ sal u lieder lant pale zyn. Nie-
 mant sal hooz u aengesichte bestaen alle de
 daghen uwer levens: ghelijck als ich mer
 6. Mose geweest ben/ sal ich mer u zyn/ d Ich
 en sal u niet begebe/ noch en sal u niet ber-
 7. laten. e Zint sterck ende hebt goeden moet: heb
 want ghy sult dit volck dat landt erflich
 8. doen besitten / dat ich haren vaderen hebbe
 9. geswozen/ hen te geven. Alleenlic weest
 sterck/ende hebt seer goeden moet/ dat ghy
 waerneemt te doen na de gantsche wet
 welcke Mose mijn knecht u geboden heeft/
 10. en wijcht daer van niet / ter rechter noch
 11. ter sinclier hant: op dat ghy verstandelic
 12. handelt alomme daer ghy sult gaen. Wat ende
 13. het boeck deser wet niet en wijcht van u
 14. wnen monde/ g maer overleecht het dach ende
 15. nacht/ op dat ghy waerneemt te doen na al-
 16. les dat daer in geschieden is: want als dan
 17. fitt

c Jude
v. 9.d Num.
27. 28.

a Deut. 34

50

b Deut. 1

38

c Deut. 11

24

d Jos. 14

90

e Deut. 32

13

f Heb 12

16

g Deut. 31

23

h Deut. 5

33

i Deut. 28

14

j Jos. 1. 2

Roep van Josua.

IOSUA. Cap. ij.

Verspieders van Iericho

sult ghy uwe weghen doospoedich maken /
ende als dan sult ghy berstandelich hande-
len. Hebbe ich 't u niet beholen? weest
sterch/ende hebt goeden moet/en verschiect
niet/ende en ontsett u niet:want de HE-
E uwe Godt is met u alomme daer ghy
heuen gaet. Doe gehooft Josua den Wimp-
lieden des volcks/segghende: Gaet dooz
het midden des legheers / ende begerdt het
volck/segghende/ Bereydet teer-kost dooz u
lieden: want binnen noch drie daghen sult
ghy lieden ober dese Jozdane gaen/dat ghy
ingae om te erven het landt / 't welck de
HEE uwe Godt u lieden gheeft om te
be-erven. Ende Josua sprack tot de Ku-
beuten ende Gaditen / ende den halben
stamme Manasse/segghende: Gedencht
aen het woort: twelck Mose de knecht des
HEE uwe Godt u lieden ghehouden heeft / seg-
ghende: De HEE uwe Godt gheeft u
lieden ruste/ende hy geeft u dit lant. Uwe
wijven / uwe kleyne kinderen / ende u be-
laet in den lande blybhen/dat Mose u lieden
aen dese zijde der Jozdane ghegeven heeft/
maer ghy lieden sult ghewapent trecken
dooz het aenghesichte uwer broederen/alle
strydthare helden/ ende sultse helpen.
Tot dat de HEE uwen broederen
ruste geve/als u lieden/ende datse oock er-
felijk besitten het landt / dat de HEE
uwe Godt hen geeft: als dan sult ghy lie-
den wederkeeren tot het lande uwer erfe-
nisse / ende sult het erfelijk besitten / dat
Mose de knecht des HEE uwe Godt u lieden
ghegeven heeft aen dese zijde der Jozdane/
tegen den opganc der Sonne. Doe ant-
woorden sy Josua/segghende: Al wat ghy
ons ghehouden hebt sullen wy doen/ende al-
omme waer ghy ons senden sult sullen wy
gaen. Gelijck wy in alles na Mose heb-
ben gehooft/ alsoo sullen wy na u hoozen:
alleenlich dat de HEE uwe Godt met
u zij/geelijc als hy met Mose geweest is.
Alle man / die uwen woerde wederstan-
nich wesen sal/ende uwe woorden niet hoo-
ren sal in alles dat ghy hem gebieden sult/
die sal ghedoodt worden: alleenlich weest
sterch/ende hebt goeden moet.

Het ij. Capittel.

Iosua sent twee mannen uit, om 't lant Ca-
naan ende Iericho te verspieden, vl. 1. &c.
de welcke de Coninck dier stadt laer soec-
ken, 2. maer Rachab verberghse, 4. ende
bedrieght listelick des Conincks boden, 6.
ende sy verbaelt de groote verbaestheyde
van het volck dier stadt ende des landts.
verklarende dat sulcks van Godt den Hee-
re quam, 9. Sy versoect dat de Israëlieten
haer ende haers Vaders huys willen by het
leven laten, 12. 't welck de verspieders
haer beloven by eede, doch met conditie,
24. Daer na keeren sy weder tot Iosua, 23
ende brengen hem goede tijdinge, 24.

Iosua nu de sone Aun hadde twee man-
nen/die hemelic verspieden souden/ ge-
sonden van Sittim/segghende/ Gaet henen
besichricht 't lant/ende Iericho: Sp dan
ginghen/ende quamen ten hupse eener vrou-
we/eener hoere/ wiens name was Rachab/
ende sy stiepen daer. Doe wert den Co-
ninck re Iericho ghehoortschap/segghende:
Siet/in deser nacht zijn hier mannen geko-
men van de kinderen Israels/ om dit landt
te doosochten. Daerom sondt de Coninck
van Iericho tot Rachab/segghende: Bregt
de mannen int die tot u ghekomen zijn/ die
en uwen hupse ghekomen zijn/ want sy zijn
gekomen om het gantsche lant te doosoch-
ten. Maer die vrouwe hadde die beyde 4

mannen genomen / ende sy hadde verbercht/
ende septe aldus: Waer zijn mannen tot
my ghekomen / maer ick en wist niet van
5 waer sy waren. Ende het geschiedde/als
men de poozte soude slupten / als het dups-
ster was/dat die mannen uptgingen/ ick en
weet niet waer henen die mannen ghegaen
zijn/aeghtse haestelick na/want ghy sult-
6 se achterhalen. Maer sy hadde se op het
dach doen klimmen/ende sy hadde se verste-
ken onder de blas stoppelen / die van haer
7 op het dach beschickt waren. Die man-
nen nu jaeghden se na op den wech der Joz-
dane/tot aen de beyzen: ende men sloot de
poozte toe/na dat sy uptgegaen waren/die-
8 se na-jaeghden. Eer sy nu stiepen / soo
9 blom sy tot hen op/op het dach. Ende sy
sprack tot die mannen / Ick weet dat de
HEE u dit lant ghegeven heeft: ende
dat u lieber berichchinghe op ons gebal-
len is / ende dat alle de inwoonders des
lants dooz u lieber aenghesicht ghesmolten
10 zijn. Want wy hebben ghehoort / dat de
HEE a de wateren der schelf-see upt- a Ero. 1
gedoocht heeft dooz u lieber aenghesichte/
dooz ghy upt Egypten ginch: ende b wat Jos. 4
ghy lieden den twee Coningen der Amor- b Am. 1
ten/ Sijon ende Og ghebaen hebt / die op
ghene zijde der Jozdane waren/ die welcke
11 ghy lieden verbannen hebt. Als wy hec
hoorden/ soo versmol ons herte /ende daer
en bestaet gheen moet meer in pmandt van
weghen u lieber teghenwoozdicheyt: want
c de HEE u lieber Godt is een Godt c Deut. 1
boden in den hemel / ende beneden op der
12 aerche. Nu dan / sweert my doch by den
HEE / bewijle ich welvadicheyt aen u
lieden ghebaen hebben: dat ghy oock welva-
dicheyt doen sult aen mijns vaders hups/
13 ende geeft my een waerdecken/ Dat ghy
mijnen vader ende mijne moeder int leuen
sult behouden/als oock mijne broeders/ende
de mijne susters / mer alles dat sy hebben:
ende dat ghy onse zielen van den doot red-
14 den sult. Doe spraken die mannen tot
haer / Onse siele is dooz u lieden om te
sterben/ in dien ghy lieden dese onse saechte
niet te kennen en geeft: 't Sal dan gesche-
den/wanneer de HEE ons dit landt
geeft/so sullen wy aen u welvadicheyt ende
15 trouwe bewijzen. Sy lietse dan neder mer
een zeel dooz de venster: want haer hups
was op de stadts-muer / ende sy woonde
16 op den muer. Ende sy septe tot hen/ Gaet
op 't gheberchte / op dat niet misfichen de
verbolgers u en onmoeten/ende verbercht
u aldaer drie dagen/tot dat de verbolghers
wedergekeert sullen zijn/ ende gaet daer na
17 ulven wech. Doch sepdien die mannen tot
haer: Wy sullen onschul dich zijn van desen
uwen eedt / dien ghy ons oock hebt doen
18 sweeren: Siet/wanneer wy in 't lant ko-
men/so sult ghy dit snoer van schaerlaken-
dzaer aen de venster binden/dooz de welcke
ghy ons sult nebergelaten hebben/ende ghy
sult tot u in 't hups vergaderen uwen va-
der/ende uwe moeder/ ende uwe broederen/
ende 't gantsche hupsgein uwer vaders.
19 So sal 't geschieden/al wie upt de deuren
uwer hupses na buypen gaen sal / d sijn
bloet sy op sijnen kop / ende wy sullen on-
schul dich zijn:maer al wie by u inden hups-
se zijn sal/diens bloet sy op onsen kop/in-
20 dien een hant teghen hem zijn sal. Maer
indien ghy dese onse saechte te kennen sult
gheben/ soo sullen wy onschul dich zijn van
uwen eedt/dien ghy ons hebt doen sweeren.
21 Sy nu septe/ Het is also na uwe woort-
den: d e liet se se gaen/ende sy gingen he-
nen:ende sy bondt het schaerlaken-snoer aen
22 de venster. Sy dan ginghen henen/ende
quamen op het gheberchte/ ende bleven al-
daer

Israel gaet door de Jordane.

I O S U A. Cap. iij. iijj.

Fol. 69

daer drie dagen/ tot dat de verholgers wedergeheert waren: want de verholgers hadden se op al den wech gesocht/maer niet gebonden. Alsoo keerden die twee mannen 23 weder/ende gingen af van 't geberchte/ende boeren ober/ende quamen tot Josua den sone Nun: ende sp vertelden hem al wat haer wederbaren was. Ende sp seiden 24 tot Josua/ Sekerlich de HEECK heeft dat gantsche lant in onse handen gegeven: want oock alle de inwoonders des landts dooz onse aengesichten gesmolten zijn.

Het iij. Capittel.

Josua met de Israeliten van Sittim vertrocken zijnde, komt aen de Iordane, v. 1, 3cc. De amptlieden geven ordre wanneer, ende op wat wijsse het volck ende de Priesters voort trecken soudē, 2. Josua verrooft ende versterckt het volck, verhalende het wonder-werck, 't welck de Heere voor hare ooghen doen soude, 9. De Iordane droogde makende, tot dat de Arke ende al het volck droogs voets daer door ghegaen soude zijn, 13.

Iosua dan maecte sich des moorgens 1 dzoech op/ ende sp reysden van Sittim/ ende quamen tot aen de Jozdane/ sp/ ende alle de kinderen Israels: ende sp vernachten aldaer eer sp over trocken. Ende tge- 2 schiedde/ dat de Ampt-lieden op 't eynde van drie dagen/ dooz het midden des Levers gingen: Ende geboden den volcke/ seggen- 3 de/ Wanneer ghy de Arke des verbonts des HEECKES uwes Godes siet/ende de Levitische Priesters de selve dzagende: berrepit ghy lieden oock van uwe plaetse/ende volchtse na. Watter nochtans rupinte 3p 4 tusschen u lieden ende tusschen de selve/ by de twee dupsent ellen in de mate/ ende en nadert tot de selve niet / op dat ghy dien wech wetet/ dien ghy gaen sult/ want ghy lieden en zijt dooz dien wech niet ghegaen gisteren/ende eer-gisteren. Josua seide 5 oock tot den volcke/ Verplicht u: want morgen sal de HEECKE wonderheden in het midden van u lieden doen. Desghelijchs 6 sprack Josua tot de Priesters/ segghende/ Neemt de Arke des verbonts op/ende gaet dooz hooz het aengesichte des volcks: Si dan namen de Arke des verbonts op/ ende sp gingen dooz het aengesichte des volcks. Want de HEECKE hadde tot Josua ge- 7 sept / Wesen dach sal ich beginnen u groot te maken dooz de oogen des gantschen Israels: op dat sp weten/ dat ich met u zijn 8 sal/ gelijk als ich met Mose geweest ben.

Ghy dan sult de Priesteren die de Arke 8 des verbonts dzagen/gebieden/segghende: Wanneer ghy lieden komt tot aen het uiterste des waters der Jozdane/ staet stille in de Jozdane. Doe seide Josua tot de 9 kinderen Israels/ Naedert hermaerts/ende hoozt de woorden des HEECKES uwes Godes. Woorder seide Josua/ Hier aen 10 sult ghy lieden bekennen/ dat de lebendige Godt in het midden van u is / ende dat hy gantschelic dooz u aengesichte updijven sal de Canaaniten/ende de Hebiten/ ende de Hebiten / ende de Phereciten / ende de Gergasiten/ende de Amoziten/ende de Jebusiten. Siet/ de Arke des verbonts des 11 Heeren der gantscher aerden / gaet dooz hooz u lieder aengesichte in de Jozdane.

An dan/ neemt ghy lieden u twaelf mannen 12 uen upt de stammen Israels / upt peber stamme eenen man. Want het sal geschieden / met dat de voetsolen der Priesteren die de Arke des HEECKES / des Heeren der gantscher aerden dzagen/ in 't water der

Jozdane sullen rusten/ soo sullen de wateren der Jozdane afgesneden worden / [te weten] de wateren die van hoven aflieten/ b ende sp sullen op eenen hoop bijhen 14 staen. Ende 't gheschiedde doe het volck bertrock upt sijne tenten/ om ober de Jozdane te gaen/ c soo dzoegen de Priesters de Arke des verbonts dooz het aengesichte 15 des volcks. Ende als die / die de Arke dzoegen/ tot aen de Jozdane gekomen waren/ende de boeten der Priesteren/ dzagende de Arke/ inghedopt waren in 't uiterste des waters: (De Jozdane nu was d hoo 16 alle de dagen des oogstes aen alle hare oerberen:) Soo stonden de wateren die van hoven afquamen: sp rezen op eenen hoop/ seer berre van de Stadt Adam af/ die ter zijden Ertan [light]/ende die na de Zee des blaken heldts [te weten] de Sout-Zee aflieden/ die vergingen/ sp wierden afgesneden: Doe trock het volck ober/ tegen ober 17 Jericho. Maer de Priesters die de Arke des verbonts des HEECKES dzoegen/ stonden stee-daste op het dzooge in 't midden der Jozdane/ende gantsch Israel ginch ober op het dzooge tot dat al het volck geyndicht hadde dooz de Jozdane te trecken.

Het iij. Capittel.

Godt gebiet datmen twaelf steenen uyt de Iordane drage, ter ghedachtenisse, dat de Israeliten droegs voets daer door gegaen waren, v. 1, 3cc. Josua beveelt sulcks te doen, 3. De kinderen Israels doen het, 8. Josua set oock twaelf gedenck-steenen op, midden in de Iordane, 9. De ordre die het volck ende de Priesters ghehouden hebben in 't gaen door de Iordane, 10. De Rubeniten, Gaditen, ende de halve stamme van Manasse trecken ghewapent voor henen, 12. Godt maect Josua groot voor de oogen der Israeliten, 14. Den Priesteren wordt bevolen uyt de Iordane op te klimmen met de Arke, 15. De wateren der Iordane keeren weder aen hare plaetse, 18. De rijt deses door-gancks, 19. Twaelf steenen worden te Gilgal opghericht, 20. Tot wat eynde, 21.

Het geschiedde nu / doe al het volck geyndicht hadde ober de Jozdane te trecken/ dat de HEECKE tot Josua sprack/ segghende: 1 Neemt ghy lieden u twaelf mannen upt den volcke / upt elcke stamme eenen man. Ende gebiedet hen/ seggende: 2 Neemt hooz u lieden op / van hier upt het midden der Jozdane / upt de stant-plaet/ e van de boeten der Priesteren/ende bereydt twaelf steenen / ende brengetse met u lieden ober/ende steltse in 't nacht-leger daer ghy 3 desen nacht sult vernachten. Josua dan riep die twaelf mannen die hy hadde doen 4 bestellen van de kinderen Israels/ upt elcke stamme eenen man. Ende Josua seide tot hen: Gaet ober hooz de Arke des 5 HEECKES uwes Godes/ midden in de Jozdane: ende heffet u een peber eenen steen op sijn schouder / na het ghetal der 6 stammen der kinderen Israels. Op dat dit een teeken 3p onder u lieden: wanneer uwe kinderen morgen bzaighen sullen/ seg- 7 gende/ Wat zijn u dese steenen? Soo sult ghy tot haer seggen: b Om dat de wateren der Jozdane zijn afgesneden gheweest hooz 8 de Arke des verbonts des HEECKES: als sp tooch dooz de Jozdane / wierden de wateren der Jozdane afgesneden: so sullen dese steenen den kinderen Israels ter ghedachtenisse zijn tot in eenwichheid. De 9 kinderen Israels nu deden also/ gelijk als Josua gheboden hadde / ende sp namen twaelf steenen op/ midden upt de Jozdane/ gelyck als de HEECKE tot Josua gespro- 10 ken

Gedenck-steenen.

I O S U A. Cap. v. Besuydenisse te Gilgal. Christus

ken hadde/na't getaf der stammen der kinderen Israels:ende sp brachtense met haer ober na het nacht-legher/ende steldense aldaer. Josua richtte oock twaelf steenen op/midden in de Jozdane/ter stant-plaetse van te doeten der Priesteren / die de Arke des herbonts droegen: ende sp zijn daer tot op desen dach. De Priesters nu die de Arke droeghen stonden midden in de Jozdane/ tot dat alle dinc volbracht was / welck de H^E & E Josua geboden hadde den volcke aen te seggen/na al dat Moise Josua geboden hadde: ende het volck haestede/ende het trock oer. Ende't gheschiedde als al het volck ghe-epndicht hadde over te gaen: doe ginck de Arke des H^E & E ober/ende de Priesters dooz het aengesichte des volcks. Ende de kinderen Rubens/ende de kinderen Gad's / midtsgaders de halve stamme Manasse/ trocken ghewapent dooz het aengesichte der kinderen Israels: gheslijck als Moise tot hen ghesproken hadde. Ontrent veertich duysent toegheruste krijchs-mannen trockender dooz het aengesichte des H^E & E ten strijde na de blacche helden van Jericho. Te dien selven dage maecte de H^E & E Josua groot dooz de oogen van't gantsche Israel: ende sp breefden hem/ gelijk als sp Moise ghebreest hadden/ alle de daghen sijns lebens. De H^E & E dan sprack tot Josua/ seggende: Gehiedt den Priesteren die de Arke der getuppenisse dragen/dat sp upt de Jozdane opklommen. Doe ghehoort Josua den Priesteren/segghende: klimmet op upt de Jozdane. Ende't gheschiedde/doe de Priesters/die de Arke des herbonts des H^E & E droeghen / upt het midden der Jozdane opgheklommen waren / [ende] de doersolen der Priesteren afgetrocken waren tot op het dzooge: soo heerden de wateren der Jozdane weder in hare plaetse / ende gingen als gisteren [ende] eergisteren aen alle hare oevers. Te volck nu was den tienden der eerster maent upt de Jozdane opgheklommen:ende sp legerden haer te Gilgal/aen het Oost-eynde van Jericho. Ende Josua rechte die twaelf steenen te Gilgal op/die sp upt de Jozdane ghenomen hadden. Ende hy sprack tot de kinderen Israels/ segghende: Wanneer uwe kinderen morgen hare baderen bzagen sulen/seggende/Wat zijn dese steenen? So sult ghy't uwe kinderen te kennen geven/seggende:Op het dzooge is Israel dooz dese Jozdane ghegren. Want de H^E & E uwe Godt heeft de wateren der Jozdane dooz uwe aengesichten doen uptdzoogen/ tot dat ghy lieden daer waert dooz gegae: gelijk als de H^E & E uwe Godt aen de Schelf-zee ghedaen heeft/ die hy dooz ons aengesichte heeft doen uptdzoogen / tot dat wy daer dooz gegae waren. Op dat alle volcken der aerde de hant des H^E & E kennen souden/dat sp sterck is: op dat ghy lieden den H^E & E uwen Godt breeft s'allen dagen.

Het v. Capittel.

Alle de Coninghen der Amoriten / ende der Canaaniten verschricken seer / hoorende van het opdrooghen der Iordane,ende der Israeliten door-tocht.v.f.1.&c. Het manne-volck der Israeliten / dat op de reyse gheboren was, wort te Gilgal besneden, door het bevel Godes.2. alwaer sy oock't Pascha gebruycken.16.Het Manna hout op,na dat sy van het koorn des lants gheghen hadden.12. CHRISTVS,de Vorst sijnes volcx,verschijnt Iosua in de gedaente eynes krijchs-mans,31.

De't gheschiedde/doe alle de Coninghen der Amoriten/die aen dese zijde der Jozdane west-waerts/ende alle de Coninghen der Canaaniten/die aen de Zee [waren] / hoornden dat de H^E & E de wateren der Jozdane hadde uptdzoocht / dooz het aengesichte der kinderen Israel/tot dat wy daer dooz gegae waren: So versmolte haer herte/ende daer en was geen moet meer in hen/dooz het aengesichte der kinderen Israels. Te dien tijdt sprack de H^E & E tot Josua/Maecte a u steenen messen/ende besnijdt wederomme de kinderen Israels ten tweeden male. Doe maecte sich Josua steenen messen/ende besnede de kinderen Israels op den heubel der doozhupden. Dit nu was b'oozake waerom Josua besnede: Al het volck dat upt Egypten ghetogen was/be mans personen/alle krijchs-lieden/waren gesnozen in de woestijne op den wech / na dat sp upt Egypten gerogen waren. Want al het volck datter uptooch was besneden: maer al het volck dat ghebozen was in de woestijne op den wech / na dat sp upt Egypten ghetrocken waren/en hadden sp niet besneden. Want de kinderen Israels wandelen veertig jaer in de woestijne/tot dat bergaen was't gantsche volck der krijchs-lieden / die upt Egypten ghegaen waren / die de stemme des H^E & E niet ghehoorzam gheweest waren: den welcken de H^E & E gheswozen hadde/b dat hy hen niet en soude sien laren het lant/t welck de H^E & E haren baderen gheswozen hadde ons te sullen gheben/een lant vloepende van melck ende honich. Maer hare sonen heeft hy aen hare plaetse gestelt/die heeft Josua besneden/om dat sp de doozhup hadden/want sp en hadden se op den wech niet besneden. Ende't gheschiedde als men een eynde gemaect hadde van al dat volck te besnijden/ soo bleven sp in hare plaetse in't leger/ tot dat sp gesnefen waren. Dozder sprack de H^E & E tot Josua/ Veden hebbe ich den smact van Egypten van u lieden afghewentelt: daerom noemden den name dier plaetse Gilgal/tot op desen dach. Terwijl den kinderen Israels te Gilgal gheleghert lagen/so hielden sp Daesschen op den veertienden dach der selver maent in den abont op de blacche helden van Jericho. Ende sp aren/ban't over-jarige hoozn des lants/ander-daechs van Daesschen/d'onghesuerde dooben/ende verlanghte aren / eben op dien selven dach: Ende het Man hielt op't anderen daechs na dat sp van glants overjarige hoozn gheghen hadden/ende de kinderen Israels en hadden gheen Man meer/maer sp aren in den selven jare van de inkomste des lants Canaan. Dozder gheschieddet/als Josua by Jericho was/dat hy sijne ooghen op hiel/ende sach toe/ende siet/e daer stont een man teghen over hem/die een uprghetoghen sweert in sijne hande hadde: Ende Josua ginck tot hem/ende septe tot hem/Zit ghy onse/of onser byanden? Ende hy septe: Deen/maer ich hen de Dozt van het heyz des H^E & E/ich ben nu gekomen:doe viel Josua op syn aengesichte ter aerde/ende badt aen/ende septe tot hem / Wat spzecht uijn heere tot sijnen hecht? Doe septe de Dozt des heyzs des H^E & E tot Josua / Trecht uwe schoenen af van uwe voeten/want de plaetse daer ghy op staet/is heplich:ende Josua dede also.

Het vij. Capittel.

De HEERE gheeft Iosua de stadt van Jericho in sijne handt,v.f.1.&c. doch eerst doet hy de

Iericho wort ingenomen.

I O S U A. Cap. vij. vij.

Fol. 80

de krijgs-lieden, als oock de Arke ende seuen Priesters, seuen dagen lauck rontom de stadt gaen, 21. op den sevendend dach wort de stadt ingenomen, de muer invalende, 20. De Israëlieten vallen van alle kanten daer in, ende sy vernielen met den sweerde beyde menschen ende vee, 21. Doch sy verschoonen Rachab, met alles wat sy heeft, 22. De stadt, ende al wat daer in is, wordt verbrandt, uytscheyndert het goud, silver, koper, ende yseren vaten, 24. Iosua vervloecht dien man, die Iericho soude herbouwen, 26. God is met Iosua, 27.

Iericho nu sloot [re poorten] toe / ende was gesloten / dooz het aengesichte der kinderen Israels / daer en ginck niemant upt / noch daer en ginck niemant in. Doo septe de h. G. tot Iosua / Siet ich hebbe Iericho met haren Coninc ende [strijd] hare helsen in uwe hant gegeven. Ghy dan alle die krijgs-lieden zint / sult conincme de stadt gaen / de stadt omringhende eenmael: also sult ghy doen ses dagen lauck.

Ende seben Priesters sullen seben rams-basupnen dzaghen dooz de Arke / ende ghy liepen sult op den sebensten dach de stadt sebenmael omringaen / ende de Priesters sullen met de basupnen blasen. Ende 5 t sal geschieden / als men langsaem met den rams-hoozn blaest / als ghy lieden het ghe-luyt der basupne hoorst / soo sal al het volck iupchen met een groot gheuyph / van sal de stadts-muer onder sich vallen / ende t volck salder inklommen / een pegeliet teghen over hem. Doo riep Iosua de sone Hun / de 6 Priesters / ende septe tot hen / Draecht de Arke des verbonds / ende dat seben Priesters seben rams-basupnen dzagen / dooz de Arke des h. G. Ende tot den 7 volcke septe hy / Trecht dooz / ende gaet rontom dese stadt: ende wie toegerust is / die gaet dooz dooz de Arke des h. G.

Ende t geschiedde / ghelick Iosua tot 8 den volcke ghesproken hadde / so ginghen de seben Priesters / dzaghende seben rams-basupnen dooz het aengesichte des h. G. / sp trocken dooz ende bliesen met de basupnen: ende de Arke des verbonds des h. G. volchde dese na. Ende wie toe- 9 gerust was / ginck dooz het aengesichte der Priesters die de basupnen bliesen: ende de achtertocht volche de Arke na / terwijlen men ginck ende blies met de basupnen.

Iosua nu hadde t volck gheboden / seg- 10 gende: Ghy en sult niet iupchen / ne ghy en sult alre stemme niet laten hoorzen / ende gheen woort salder upt uimen monde upt- 11 gaen / tot op den dach / wanneer ich tot u lie- den segghen sal / Furcht / dan sult ghy iupchen. En hy dede de Arke des h. G. 12 rontom de stadt gaen / omringhende [de selve] eenmael: doe quamen sy [weder] in het leger / ende vernachten in het leger.

Daer na stont Iosua des mooghens 12 broecht op / ende de Priesters dzoghen de Arke des h. G. Ende de seben 13 Priesters dzaghende de seben rams-basupnen dooz de Arke des h. G. / gingen dooz / ende bliesen met de basupnen: ende de toegeruste gingen dooz hare aengesichten / ende de achtertocht volche de Arke des h. G. na / terwijlen men ginck ende blies met de basupnen. Alsoo ginghen sy 14 eenmael rontom de stadt op den tweeden dach / ende sy heerden weder in het leger: also deden sy ses dagen lauck. Ende tge- 15 schiedde op den sevendend dach / dat sy haer broech op maechten / met het opgaen des dagheraets / ende sy gingen rontom de stadt na de selve wijs sebenmael: alleenlich op dien dach ginghen sy sebenmael rontom de stadt. Ende t gheschiedde ten sevendend 16

male als de Priesters met de basupnen bliesen: dat Iosua tot den volcke sprach / 17 Juygt / want de h. G. heeft u lieden de stadt gegeven. Doch sal dese stadt den h. G. verbannen zijn / sy ende alle dat daer inne is: alleenlich sal de hoere Rachab lebendich blijven / sy ende alle die met haer in den hupse zijn / om dat sy de boden / die 18 iup uptgesonden hadden / verbozgen heeft.

Alleenlich dat ghy lieden u wacht van het verbanne / op dat ghy u mistchien niet en verbanne / mits nemende van t verbanne / ende t leghe Israels niet stellet tot eenen han / noch dat selve en beroert.

19 a Maer al het silver ende goud / ende de koperen ende yseren vaten / sullen den h. G. heyligh zijn: tot den schat des

20 h. G. sullen sy komen. Het volck dan iupchte als sy met de basupnen blie- sen / ende t gheschiedde als het volck het ghe-luyt der basupnen hoorde / soo iupchte het volck met een groot gheuyph / ende 21 de muer viel onder sich / ende t volck klom in de stadt / een peder teghen over hem / ende sy namen de stadt in. Ende sy verbanden 22 alles wat in de stadt was / van den man tot de vrouwe toe / van het kind / tot den ouwen / ende tot den osse ende t klein vee / ende den 23 ezel / dooz de scheyte des sweerts. Iosua nu septe tot de twee mannen / de herspie- ders des lauts / Gaet in het hups der vrou- we / der hoere / ende brenghet die vrouwe van daer upt / met al dat sy heeft / c ghelick als 24 ghy haer gheswozen hebt. Doo ginghen de Jongelingen de herspieders daer in / en- 25 de bzahtender Rachab upt / ende haren va- der / ende hare moeder / ende hare broeders / ende al wat sy hadde / oock bzahten sy upt 26 alle hare hupsghesinnen / ende sy stelden se bupren den leghe Israels. De stadt nu verbandden sy met byere / ende alles wat daer in was: alleenlich het silver ende 27 goud / midtsgaders de koperen ende yseren vaten / gaben sy tot den schat van het hups des h. G. Doo liet Iosua de hoere Rachab leven / ende het hupsghesin ha- res vaders / ende al wat sy hadde / ende sy heeft ghelwoont in het midden van Israel tot op desen dach: om dat sy de boden her- bozghen hadde / die Iosua ghesonden hadde 28 om Iericho te verspieden. Ende ter sel- 29 ber tijdt beswoer Iosua / seggende: Ver- vloecht sy die man dooz het aengesichte des h. G. / die sich op maken / ende dese stadt Iericho bouwen sal: dat hysse gront- beste op sinen eerst-gebozenen sone / ende hare poorten stelle op sinen ionghsten so- 30 ne. Alsoo was de h. G. met Iosua: ende sijn gheruchte liep dooz t gantsche landt.

Het vij. Capittel.

Om dat Achan van t verbanne hadde ghenomen, soo ontfleekt de toorn des Heeren tegen Israel, vl. 1, 3c. Iosua schickt eenigh volck na Ai, 2, daer werden ses-en-dertich Israëlieten gheslagen, 5. Iosua ende d'outre van Israel zijn hier over seer verbaest gheworden, ende vernederen haer voor den Heere, 6. die hem de oorake deser nederlage openbaert, 11. Ende hy beveelt hem den man die t verbanne ghestolen hadde, door lozinghe uyt te vinden, 14. ende hem met al t sijne te verbranden, 15. Achan wort bevonden de schuldige man te zijn, 16. Hy ende alle de sijne worden ghesleenicht ende verbrant, 24.

Mer de kinderen Israels obertraden dooz obertradinghe met het verbanne: a want Achan de sone Charmi / des soons Zabdi / des soons Zerah / upt de stamme Ju- 2 da / nam van t verbanne: doe ontfleekt de

a Du. 11. 34

b Heb. 11. 34

c Jos. 2. 14. 32.

a Jos. 22. 20. 2 Ch. 2. 7.

Israel geslagen.

I O S U A. Cap. viij.

Achans dief-stal gestraft.

de toojn des H^EE^EE^E tegen de kinderen
Israels. Als Josua mannen soude van
Jericho na Ai die by Beth-aven leyt/aen
t^e Costen van Beth-el / soo spzack hy tot
hen/seggende/recht opwaerts/ende ver-
spiedt het land:Die mannen nu trocken op/
ende bespieden Ai. Daer na heerden sy
weder na Josua/ende seiden tot hem/ Wat
het gantsche volck niet op en trecke/batter
ontrent twee dussent mannen/ofte ontrent
drie dussent mannen optreken / om Ai te
slaan:en vermoedt daer henen al het volck
niet/want sy zijn wepnige. Alsoo trocken
derwaerts op van den volcke ontrent drie
dussent man: de welcke bloden booz het
aengesichte der mannen van Ai. Ende de
mannen van Ai sloegen van de selve ontrent
ses enden dertich man / ende verbolchden
[van] booz de pooze tot Schebarim toe/
ende sloeghen in een afganc: Doe ver-
smolt het herte des volck / ende t^e wert tot
waert. Doe verscheurde Josua sijne kleee-
6 deren/ende viel op sijn aengesichte ter aer-
de/booz de Wreke des H^EE^EE^E / tot den
abont toe/hy/ende de Gutsche Israels/ende
sy wietpen stof op haer hooft. Ende Josua
7 seide/Wich heere H^EE^EE^E / waerom hebt
ghy dit volc booz de Jozdane opt doen gaen/
om ons te gheben in de hant der Amoziten/
om ons te verderben: Och dat wy doch te
heden gheleest ende gebleven waren aen
gene zijde der Jozdane. Och heere: wat
8 sal ich segghen / nademaal dat Israel booz
het aengesichte sijner vanden den nechie
ghekeert heeft: Als her de Canaaniten/
9 ende alle inwoonders des lants hooren sul-
len/so sullen sy ons omcincelen/ende onsen
name uytropen van der aerde: Wat sult
ghy dan uwen grooten Naem doen? Doe
10 seide de H^EE^EE^E tot Josua/Staet op:
waerom licht ghy dus neder op u aenge-
sichte? Israel heeft gesondicht/ende heb-
11 ben oock mijn verhoort / t^e welck ich haer
geboden hadde/obertreden: ende oock heb-
ben sy van t^e verbanne ghenomen / ende
oock gesolen/ende oock gelogen/ende heb-
ben t^e oock onder hare gereetschap gelept.
Daerom en sullen de kinderen Israels
12 niet kunnen bestaen booz het aengesichte
haer vanden/sy sullen den nechie booz het
aengesichte haer vanden heeren/want sy
zijn in den ban: Ich en sal dooztaen niet
meer met u lieden zijn: t^e en sy dat ghy den
ban uyt het midden van u lieden verdelget:
Staet op/heplich het volck/ende segt/
13 heplicheit u tegen morgen:want also seyt de
H^EE^EE^E de Godt Israels / Daer is een
ban in t^e midden van u/Israel/ ghy en sult
niet kunnen bestaen booz het aengesichte
uwer vanden / tot dat ghy den ban wech
doet uyt t^e midden van u. Ghy sult dan
14 in den moezghen-stont aenkommen na uwe
stammen:ende t^e sal geschieden / de stamme
welcke de H^EE^EE^E geraecht sal hebben/die
sal aenkommen na de geslachten/ende welck
geslachte de H^EE^EE^E geraecht sal hebben/
dat sal aenkommen by hupsghen / ende
welck hupsghen de H^EE^EE^E geraecht sal
hebben / dat sal aenkommen man booz man.
Ende t^e sal geschieden/ die gheraecht sal
15 wozen met den ban / die sal met den by re
verbaent wozen/hy/ende al wat hy heeft:
om dat hy het verbondt des H^EE^EE^E /
obertreden heeft/ende om dat hy dwaesheit
in Israel gedaen heeft. Doe maecte hem
16 Josua des moezghens boezch op / ende dede
Israel aenkommen na sijne stammen:ende de
stamme Juda wiert geraecht. Als hy t^e
17 geslachte Juda dede aenkommen/ soo raechte
hy t^e geslachte Zarchi: Doe hy t^e geslachte
Zarchi dede aenkommen man booz man/ so
18 wert Zabdi geraecht: Des welcken hups-

ghen als hy dede aenkommen man booz man/
so wert Achans gheraecht / de sone Chami/
des soons Zabdi/ des soons Zerah / uyt de
19 stamme Juda. Doe seide Josua tot Achans/
mijn sone/Geest doch den H^EE^EE^E den
Godt Israel / de eere / ende doet booz hem
belijdenisse: ende geest wy doch te kennen
wat ghy gedaen hebt/en verbercht het booz
20 my niet. Achans nu antwoorde Josua/
ende seide: Doozwaer ich hebbe teghens
den H^EE^EE^E den Godt Israels/ gheson-
dicht/ende hebbe alsoo ende alsoo ghebaen.
21 Want ich sach onder den roof een schoon
cierlich Babylonisch overkleet/ ende twee
hondert sikelen silbers/ ende een goudene
tonge/welcke gewichte was vijftich sike-
len/ ende ich kreech lust daer toe/ende ich
namse:ende siet sy zijn verhozen in d'aer-
de in t^e midden mijner tente/ende het silber
22 daer onder. Doe sont Josua boden helen/
die tot de tente liepen: ende siet/ het sach
verhozen in sijne tente / ende het silber
23 daer onder. Sy van namen die dingen uyt
het midden der tente / ende sy brachtense
tot Josua/ende tot alle de kinderen Isra-
els:ende sy storten uyt booz het aenge-
24 sichte des H^EE^EE^E. Doe nam Josua/
ende gantsch Israel met hem / Achans den
sone Zerah / ende het silber/ ende het sier-
lich overkleet/ende de goudene tonge/ ende
sijne sonen/ende sijne dochteren/ ende sijne
offen/ende sijne eselen/ende sijn bee/ende
sijne tente/ende alles wat hy hadde: ende
25 boerdense na het dal Achoz. Ende Josua
seide / Hoe hebt ghy ons berocht: De
H^EE^EE^E sal u berouwen te desen dage: en-
de gantsch Israel steenichde hem met stee-
nen/ende sy verhanddense met byere / en
de sy overwierpense met steenen. Ende sy
26 richtten ober hem eenen grooten steen-hoop/
zijnde tot op desen dach: alsoo herbe sich
de H^EE^EE^E bā de hetticheit sijnes toozns:
daerom noemden den name dier plaet-
se/Het dal van Achoz/tot desen dach toe.

Het viij. Capittel.

Godt spreekt Josua eenen nieuwen moet aen,
ende hy belast hem Ai te gaen belegeren,met
belofte dat hy her sal innemen, v. 1. &c. Io-
sua beleegt Ai, ende leght een achterlage, 3.
ende sy nemen se in met listicheyt ende met
verrassen, 19. Ai wort verbrant, 20. De
Coninck van Ai wort gevangen, 23. Alle de
inwoonders der stadt worden omgebracht,
25. Het vee ende t^e ander goet wordt ghe-
rooft, 27. Ai wort tot eenen steen-hoop ge-
maect, 28. haren Coninck ghehanghen, 29.
Josua bouwt den Heere enen Altaer, 30. na
t^e bevel Godes, ende offert daer op, 31. Hy
schrijft de wet Mose op steenen, 32. Hy laet
de selve met hare segeningen ende vloeken
voor al den volcke lesen op de bergen, Geri-
zim, ende Ebal, 33.

1 Doe seide de H^EE^EE^E tot Josua/
neemt met u al het krijchs volck / ende
maect u op / trecht op na Ai / siet/ich heb-
be den Coninck van Ai/ende sijn volck/en-
de sijne stadt/ende sijn land/ in uwe handt
2 gegeven. Ghy nu sult Ai/ende haren Co-
ninck doen/b gelijck als ghy Jericho/ ende
haren Coninck ghebaen hebt/ bevalden dat
ghy haren roof/ ende c haer vee/booz u lie-
den rooben sult: steit u eene achterlage te-
3 ghen de stadt / ban achter de selve. Doe
maecte hem Josua op/ende al het krijchs-
volck/om op te trecken na Ai: ende Josua
verhoos dertich dussent mannen/ strijdbare
helden/ende hy sondte sy nacht uyt.
4 Ende geboodt hem/segghende: Siet toe/
ghy lieden sult der stadt lagen legghen van
achter

Ai belegert.

I O S U A. Cap. ix. 't Volck van-

Fol. 81

achter de Stadt / houdt u niet seer verre van de Stadt : ende weest ghy alle bereydt.

23 Ich nu ende al het volck dat by my is / sullen tot de Stadt naederen : ende 't sal geschieden / wanneer sy ons te gemoete sullen upgaen / gelijk als in 't eerste / soo sullen wy booz haer aengesichte blieden.

24 Laetse dan upkomen achter ons / tot dat wyse hande Stadt af trecken / want sy sullen seggen / Sy blieden booz onse aengesichten / gelijk als in 't eerste / soo sullen wy blieden booz hare aengesichten. 25 Van sulc ghy lieden op staen / upt de achterlage / ende ghy sult de Stadt innemen : want de HEE uwe Godt false in uwe hant gheven.

26 Ende 't sal geschieden / wanneer ghy de Stadt ingenomen hebt / soo sult ghy de Stadt met byere aensteken / na den woorde des HEE. 27 Sult ghy lieden doen / siet ich hebber u lieden ghehoden. 28 Also sondst Josua henen / ende sy gingen na de achter-

29 lage / ende sy blieden tusschen Beth-el ende tusschen Ai teghen 't Westen van Ai : maer Josua overnachtte dien nacht in het midden des volcks. Ende Josua maechte hem des morgens bzoegh op / ende hy monsterte het volck : ende hy trock op / hy ende de Gintste van Israel / booz het aengesichte des volcks / na Ai. 30 Doch trock al het krijghs-volck op dat by hem was / ende sy naederden / ende nimen tegen over de Stadt : ende sy legherden haer teghen 't Voorde van Ai / ende daer was een dal tusschen hem ende tusschen Ai. 31 Hy nam oock ontrent byt dursend man : ende hy stelde tot een achterlaghe tusschen Beth-el / ende tusschen Ai aen 't Westen der Stadt. Ende sy stelden 't volck / het gantsche leger / dat aen het Voorde der Stadt was / ende sijne lage was aen 't Westen der Stadt : ende Josua ginck in de selve nacht in het midden des dals. Ende 't geschiedde / doe de Coninc van Ai [dat] sach / soo haesteden sy / ende maecten hen bzoegh op / ende de mannen der Stadt quamen upt / Israel te gemoete / ten strijde / hy ende al syn volck / ter bestender tijt / booz het blake Welck : want hy en wiste niet dat hem pe-

32 mant een achterlaghe leide van achter de Stadt. Josua dan ende gantsch Israel 33 wiert geslagen booz hare aengesichten : ende sy vloeden booz den wech der woestijne.

34 Waerom werdt 't samen geroepen al het volck dat in de Stadt was / om hen na te jaen : ende sy joeghen Josua na / ende werden van de Stadt afgetrocken. Ende daer en wiert niet een man oberich gelaten in Ai / nochte Beth-el / die niet upt en trocken Israel na : ende sy lieten de Stadt open staen / en joegen Israel achter na. 35 Doe sprack de HEE tot Josua / Strecke de spieffe upt / die in uwe hant is / na Ai / want ich false in uwe hant gheven : Doe streckte Josua de spieffe die in sijne hant was na de Stadt aen. 36 Doe rees de achterlaghe haestelick op van hare plaetse / ende liepen toe met dat hy sijne hant uptgestreckt hadde / ende quamen aen de Stadt / ende sy namen se in : ende sy haesteden haer / ende staken de Stadt aen met de byere. 37 Als de mannen van Ai haer achter om heerden / so sagen sy / en siet de roock der Stadt ginck op na den Hemel / ende sy hadden gheene rupinte / om herwaerts of derwaerts te blieden : want het volck / dat nae de woestijne bluchte heerde sich tegen de gene die [hen] na joegen.

38 Ende Josua ende gantsch Israel stende / dat de achterlage de Stadt ingenomen hadde / ende dat de roock der Stadt op ginck / soo heerden sy haer om / ende sloegen de mannen van Ai. 39 Doch quamen die upt de Stadt haer te gemoete / soo dat sy in 't midden der

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49 Israeliten waren / dese van hier ende gene van daer : ende d sy sloegen se tot dat geen d oberige onder hen ober en bleef / nochte die ontquam. 50 Doch den Coninc van Ai grepen sy lebendigh : ende sy brachten hem tot Josua. Ende 't geschiede doe de Israeliten een eynde gemaeckt hadden van alle de inwoonders van Ai te dooden op het velt / inde woestijne / in de welcke sy haer nae-gaeacht hadden / ende dat sy alle booz de scherpte des sweerts gheballen waren / tot dat sy alle vernielt waren : so heerden sich gantsch Israel na Ai / ende sloeghen se met de scherpte des sweerts. Ende 't geschiede / dat alle die te dien dage vielen / soo mannen als vrouwen / waren twaelf duysent / al 't samen lieden van Ai. Josua en trock oock sijne hant niet te rugge / die hy met de spieffe hadde uptgestreckt / tot dat hy alle de inwoonders van Ai verbannen hadde.

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

Deut. 7.27

Pum. 11.22/26 Jos. 8.20

Deut. 21.22

Exod. 20.25 Deut. 27.4

Deut. 27.30

Deut. 31.11

Het ix. Capittel.

Als alle de Coningen van Canaan hoorden wat Josua al uytrichtte / hielden sy 't samen raet / ende besloten eenpaerlick teghen Israel te krijgen. v. 1. &c. De Gibeoniten hen ghelattende van uyt verre landen te komen / blijven by het leven door secker bedriechlick verbondt / het welck sy met de Israeliten oprichten. 2. hare listicheyt breekt uyt nae drie dagen. 16. het verdrach blijft evenwel vaste / om des eedts wille. 18. maer / tot straffe van haer bedroch / worden sy dienstknechten der Israeliten gemaeckt. 21.

Ende

Gibeoniten

IOSUA. Cap. x.

-bedrogen Israe

Ende het geschiedde / doe [die] hoozden 1
alle de Coningen die aen dese zijde der
Jordane waren / op 't geberchte ende inde
sechte / ende aen alle habenen der grooter
Zee / tegen ober Libanon : de Verhiten / en-
de de Amoziten / de Canaaniten / de He-
reziten / de Hebirenen / ende de Jebusiten.

Soo vergaderden sy hen t'samen om te 2
gen Josua / ende tegen Israel te krijghen /
eenmoedichlich. Als de inwoonders te Gi- 3
beon hoozden wat Josua met Jericho ende
niet hi gedaen hadde: Soo handelben sy 4
oock archistelijch / ende gingen henen / ende
bepluften sich gesanten te zijn / ende sp na-
men oude sachen op hare esels / ende oude
ende gescheurde / ende t'samen-gebundene
lederen wijn-sacken. Oock oude ende be- 5
blechte schoenen aen hare hoeten / ende sy
hadden oude kleederen aen : ende al het
hooft dat sy op hare reyse hadden / was
dooch [ende] beschimmelt. Ende sy gin- 6
gen tot Josua in 't leger te Gilgal : ende
sy sephen tot hem / ende tot de mannen Is-
raels / Wp zijn gekomen upt berren lande /
sy maecht nu een verbondt met ons. Doe 7
sephen de mannen Israels tot de Hebirenen /
dissichien woont ghy-lieben in 't midden
van ons / hoe sullen wy dan een verbondt
met u maeken? Sp sephen tot Josua / 8
Wp zijn uwe knechten : doe seph Josua
tot hen / Wie zijt ghy-lieben / ende van
waer komt ghy? Sp nu sephen tot hem / 9
Wme knechten zijn upt seer berren lande
gekomen / om den name des HEERE
uwer Godts : want wy hebben sijn geruch-
te gehoozt / ende alles wat hy in Egypten
gedaen heeft. Ende alles wat hy ghe- 10
daen heeft den twee Coningen der Amo-
riten / die aen ghene zijde der Jordane wa-
ren / Sihon den Coninck van Hesbon / en-
de Og den Coninck van Basan / die te
Astaroth [woonde]. Daerom spraken tot 11
ons onse Oudste / ende alle de inwoonders
onser landts / seggende : Neemt reys-hofst
met u in uwe handen op de reyse ende gaet
haer te gemoete : ende seght tot haer / Wp
zijn u-lieber knechten / Soo maecht nu een
verbondt met ons. Dit ons hooft hebben 12
wy waerom tot onsen teer-hofst upt onse hup-
sen genomen ten dage doe wy uptogen om
tot u-lieben te reysen : maer siet / nu is 't
dooch / ende 't is beschimmelt. Ende de 13
ledere wijn-sacken die wy gebult hebben /
waren nieuwe / maer siet / sy zijn gescheurt
ende onse kleederen / ende onse schoenen
zijn ontgemoeden van wegen dese seer lan-
ge reyse. Doe namen de mannen van ha- 14
ren reys-hofst : ende sy en bzaeghen 't den
mont des HEERE niet. Ende Jo- 15
sua maecte bzyde met hen / ende hy maecte
een verbondt met hen / dat hyse hy het leven
behouden soude : ende de Ouerste der ver-
gaderinge smooeren haer. Ende 't geschie- 16
de ten epnde van dyse daghen / na dat sy 't
verbondt met haer ghemaecht hadden / soo
hoozden sy / dat sy hare na-bueren waren /
ende dat sy in 't midden van haer waren
woonende. Want doe de kinderen Israels 17
dooztoegen / soo quamen sy ten verden dage
aen hare steden : hare steden nu waren Gi-
beon / ende Chephira / ende Beeroth / ende
Kiriath Jearim. Ende de kinderen Is- 18
raels en sloegense niet / om dat de Ouerste
der vergaderinge haer geswozen hadden by
den HEERE den Godt Israels : daerom
taumteerde de gantsche vergaderinge te-
ghen de Ouerste. Doe sephen alle de 19
Ouerste tot de gantsche vergaderinge / Wp
hebben haer gheswozen by den HEERE
den Godt Israels / daerom en kunnen wy
haer niet aentasten. Die sullen wy hen 20
doen / dat wyse hy 't leven behouden :

op dat geen grooten toozn ober ons en 31
om des edts wille / dien wy hen geswo-
ren hebben. Doozder sephen de Ouerste
tot haer / Laetse leben / ende laetse hout-
houwers / ende water-putters zijn der
gantscher vergaderinge / gelijk de Ouer-
ste tot haer gesep hebben. Ende Josua
riepse / ende sprack tot haer / seggende :
Daerom hebt ghy-lieben ons hebzoghden /
seggende / Wp zijn seer verre van u-lieben
geseten / daer ghy in 't midden van ons zijt
moonende? In dan / verbloecht zijt ghy
lieben / ende onder u-lieben en sullen niet
afgesneden worden knechten / nochte hout-
houwers / noch water-putters ten hupse
mijnes Godts. Sp dan antwoorden Jos-
ua / ende sephen / Dewyle het uwen knech-
ten sekerlich was te kennen gegeven / dat
de HEERE uwe Godt sijnen knecht Mo-
se geboden heeft / dat hy u-lieben al die lant
gebe / ende b alle de inwoonders des lants
dooz u-lieber aengesichte verdelgen soude :
soo bzeesen wy onses lebens seer dooz u-
liedre aengesichten / daerom hebben wy de-
se sake gedaen. Ende nu / siet wy zijn in
uwe hant : doet gelijk het goet / ende ghe-
lijc het recht is in uwe oogen ons te doen.

Soo dede hy haer alsoo / ende hy berlo-
ste van de hant der kinderen Israels / dat
syse niet doot en sloeghen. Alsoo gasse
Josua ober ten selben dage tot hout-hou-
wers / ende water-putters der vergaderin-
ghe / ende dat tot den Altare des HEERE
A / tot desen dagh toe / aen de plaetse
die hy verlietse soude.

Het x. Capittel.

Vijf Coningen der Canaaniten verbinden haer
t'samen / om Gibeon te gaen belegeren / v.
1. &c. die van Gibeon versoeken hulpe van
Josua. 6. Hy treckt op met sijn legher. 7.
ende overvalte onverhens. 9. ende slaet-
se. 10. De HEERE werpt hagel steenen op
haer. 11. De sonne ende mane blijven on-
trent eenen dach stille staende op de begeer-
te van Josua. 13. De vijf Coningen verber-
gen haer in de speloncke by Makkeda. 16.
Josua laetse daer in besloven. 18. Hy laet-
se daer uyt halen. 22. ende in presentie van
alle man met voeten treden. 24. Daer nae
laet hyle onphangen. 26. ende inde spelon-
cke te Makkeda werpen. 27. Josua neemt
Makkeda in / ende verbrandt haeren Coninck
met de stadt / ende al wat daer in was. 28.
Hy treckt na Libna / ende wintse. 29. van
daer na Lachis / ende wintse. 31. De Con-
inck Hiram wort geslagen. 33. Eglon wort
ingenomen. 34. Hebron wort ingenomen. 36
van ghelijcke Debir. 38. ende het gantsche
landt. 40. Josua komt weder te Gilgal. 43.

T Geschiedde nu / doe Aboni-Zedek de
Coninck van Jerusalem gehoozt had-
de / dat Josua hi ingenomen ende haer ver-
bannen hadde / [ende] hi ende haeren
Coninck alsoo gedaen hadde / gelijk als hy
a Jericho ende haeren Coninck ghedaen
hadde : ende b dat de inwoonders van Gi-
beon bzyde met Israel ghemaecht hadden /
ende in 't midden der selber waren : Soo
bzeesen sy seer / want Gibeon was een
grootte stadt / als eene der Coninckliker ste-
den : ja sy was grooter dan Ai / ende alle
3 haere mannen waren sterck. Daerom sone
Aboni-Zedek Coninck van Jerusalem tot
Hoham den Coninck van Bebron / ende tot
Piraim den Coninck van Jarmuth / ende
tot Iaphia den Coninck van Lachis / ende
tot Behir den Coninck van Eglon / seggende :
4 Comt op tot wy / ende helpt wy / dat wy
Gibeon slaen : om datse bzyde ghemaecht
heeft met Josua / ende met de kinderen Is-
raels. Doe werden versamelt ende nu-
mer

a Num.
21. 24. 33
Deu. 1. 4

b Deut.
1. 4

a Jos.
4. 4
b Jos.
10.

Slagh by

I O S U A. Cap. x.

-Gibeon. Fol. 82

men op/bijf Coningen der Amoziten/de Coninck van Jerusaleem/de Coninck van Hebron/de Coninck van Samuth/de Coninck van Lachis/de Coninck van Eglon/sp/en-de alle hare legers: ende sp belegerden Gibeon / ende krijghden tegens haer. De 6 mannen nu van Gibeon sonden tot Josua in 't leger te Gilgal / seggende : En trecht uwe handen niet af van uwe knechten / komt haestelick tot ons op / ende berloft ons / ende helpt ons / want alle de Coning n der Amoziten die op 't geberchte woonen / hebben haer tegen ons vergaderd.

Doe toogh Josua op van Gilgal / hy 7 ende al het krijghs volck met hem / ende alle strijdbare helden. Want de HEE 8 HEE hadde tot Josua geseyt / Weest u niet booz ben / want ick hebbe in uwe hant ghegeven : niemant van hen sal booz u aengesich- 9 se bestaen. Also quam Josua snellich tot haer: den gantschen nacht over was hy van Gilgal opgetrocken. Ende de HEE 10 HEE verhschijfse booz het aengesichte Israels / ende hy sloeghe met eenen grooten slagh te Gibeon : ende verholghde op den wegh daer men na Bet-hozon opgaet / ende sloeghe tot Heke ende tot Makhedda toe. 't gheschiedde nu doese booz 't aen- 11 gesichte van Israel blinckeden / zijnde in den afganch van Bet-hozon / soo wierp de HEE 12 HEE groote steenen op haer van den hemel tot Heke toe / dat sp slozhen : daer waren meer die vande hagel-steen slozhen / dan die de kinderen Israels met den sweerde dooden. Doe sprack Josua tot den 13 HEE 14 HEE te dage als de HEE 15 HEE de Amoziten booz het aengesichte der kinderen Israels overgaf / ende sepe booz de oogen der Israeliten / Sonne staet stille te Gibeon / en ghij Mane in het dal Hjalons. Ende de 16 Sonne stont stille / ende de Mane bleef staen / tot dat sich het volck aen sijne vanden geworpen hadde. Is dit niet geschied- 17 den in 't boeck des Ouytichten ? De sonne nu stont stille in 't midden des hemels / ende en haestede niet onder te gaen ontrent eenen volhomen dach. Ende daer en was 18 geen dach deser gelijck / booz hem noch nae hem / dat de HEE 19 HEE de stemme ceurs mans (alsoo) verhoorde : want de HEE 20 HEE streedt booz Israel. Doe heerde Josua weert / ende gantsch Israel met hem / na 't leger te Gilgal. Maer die vijf Con- 21 ningen waren gesloden / ende hadden haer verhoogen inde speloncke hy Makhedda.

Ende Josua wierdt gebloodschapt / mits 17 te seggen : Die vijf Coningen zijn ghebon- den / verhoogen inde speloncke hy Makhe- da : So sepe Josua / Wentel groote steen- 18 nen booz den mont der speloncke / ende stelt mannen daer booz om haer te bewaren.

Maer staet ghj-lieden niet stille / jaegt 19 uwe vanden achter nae / ende slaetse inden steert : en laetse in hare steden niet kom- men / want de HEE 20 HEE uwe Godt heeftse in uwe hant ghegeven. Ende het ge- 21 schiede doe Josua ende de kinderen Israels ge eyndicht hadden haer met eenen seer groeten slagh te staen / tot dat sp vernietl waren : ende dat de overgeblevene die van hen overgebleven waren inde vasse steden gekomen waren : Soo heerde al het volck 22 t Josua in 't leger hy Makhedda in hede / niemant hadde synen sonje tegen de kinde- ren Israels gevoert. Daer na sepe Jo- 23 sua / Opent den mont der speloncke / ende brenghet tot my die vijf Coningen / upt die speloncke. So nu deden also / ende izach- 24 ten tot hem upt de vijf Coningen upt de speloncke : den Coninck van Jerusaleem / den Coninck van Hebron / den Coninck van Samuth / den Coninck van Lachis / den

24 Coninck van Eglon. Ende het geschied- de / als sp die Coningen uitgebracht had- den tot Josua / so rieu Josua alle de man- nen Israels / ende hy sepe tot de Obersten des krijghs-volchs / wie met hem getoghen waren : Treedt toe / siet uwe voeten op de halven deser Coningen / ende sp traden toe / ende setten hare voeten op hare halsen.

25 Doe sepe Josua tot haer / Weest niet / ende ontfett u niet / zijt sterck ende hebt goeden moet / want alsoo sal de HEE 26 HEE allen uwen vanden doen teghen de welcke ghj-lieden strijdet. Ende Josua sloeghe daer na / ende doodde / ende hingse aen vijf houten : ende sp hingen aen de houten : 27 den c ahondt. Ende 't geschiedde ten tij- de als de Sonne onderginck / beval Josua dat men se van de houten afname / ende sp wterpenise inde speloncke / alwaer sp ver- 28 bozgen geweest waren : ende sp ledden groo- te steenen booz den mont der speloncke / (die daer zijn) tot op desen selven dach.

28 Des selven daeghs nam oock Josua Makhedda in / ende sloeghe met de scherpte des sweerts / daer toe verbande hy der sel- ver Coninck / haer-lieden / ende alle ziele die daer inne was / hy en liet geen Overighe overblijven / ende hy dede den Coninck van Makhedda gelijck als hy den Coninck van 29 Jericho gedaen hadde. Doe toogh Josua booz / ende gantsch Israel met hem / van Makhedda na Libna : ende hy krijghde te- 30 gen Libna. Ende de HEE 31 HEE gaf de sel- de oock in de hant Israels met haren Coninck / ende hy sloeghe met de scherpte des sweerts / ende alle ziele die daer inne was / hy en liet daer in geen overighe overblijven : ende hy dede der selver Coninck gelijck als hy den Coninck van Jericho gedaen hadde.

31 Doe toogh Josua booz / ende gantsch Israel met hem van Libna na Lachis : ende hy belegerde / ende krijghde tegen haer. 32 Ende de HEE 33 HEE gaf Lachis inde hant Israels / ende hy nam 't in op den tweeden dach / ende hy sloeghe met de scherpte des sweerts / ende alle ziele die daer inne was / na alles dat hy Libna ghebaen hadde.

33 Doe troch Hozam de Coninck van Gezer op / om Lachis te helpen : maer Josua sloeghe hem / ende sijn volck / tot dat hy hem geen overighe over en liet. Ende Josua troch booz van Lachis na Eglon / ende gantsch Israel met hem : ende sp beleger- 34 den / ende krijghden tegens haer. Ende sp namen se in / ten selven daghe / ende sloe- gen se met de scherpte des sweerts / ende al- 35 le ziele die daer in was verbande hy des des selven daeghs : na alles dat hy Lachis ghebaen hadde. Daer na toogh Jo- 36 sua op / ende gantsch Israel met hem / van Eglon na Hebron : ende sp krijghden tegen haer. Ende sp namen se in / ende sloegen se met de scherpte des sweerts / so haren Coninck / als alle hare steden / ende alle ziele die daer inne was / hy en liet niemant in 't 37 leden overig blyven / na alles dat hy Eglon gedaen hadde : ende hy verhande / ende al- 38 le ziele die daer inne was. Doe heerde Josua / ende gantsch Israel met hem na Debit : ende hy krijghde tegen haer.

39 Ende hy nam se in / met haren Coninck / ende alle haer steden / ende sp sloegen se met de scherpte des sweerts / ende verbanden alle ziele die daer inne was / hy en liet geen overighe over blyven / gelijck als hy Hebron ghebaen hadde / alsoo dede hy Debit / ende ha- 40 ren Coninck / ende ghelijck als hy Libna ende haren Coninck gedaen hadde. Also sloeghe Josua 't gantsche land / 't geberchte / ende 't rypden / ende de leegte / ende de sloo- 41 pingen der wateren / en alle hare Coningen / hy en liet geen overighe over blyven : ja hy

Deut. 21. 22.
Josu. 8.
29.

Verscheydene Steden ingenomen.

I O S U A. Cap. xj. xij.

Coningen der

berhande alles wat adem hadde / gelijck als
d Deut. de hēc de Godt Israels d gheboden
hadde. Ende Josua sloeghe van Hazor 41
en 20. 16 Barnea ende tot Gaza toe: oock 't gant-
sche lant Gosen / ende tot Sibeon toe.
Jof. 8. 2 Ende Josua nam alle dese Coningen en 42
de haer landt op eenmael: want de hēc
de Godt Israels streekt dooz Israel.
Doe heerde Josua weder / ende gantsch 43
Israel met hem na het leger te Gilgal.

Het xj. Capittel.

Na dat de vijf Coningen der Canaaniten
overwonnen waren, so versamelden haer
alle die andere Coningen ende volcken des
landts Canaan, aen het water Merom, om
teghen Israel te strijden, v. 1. &c. Godt
spreekt Josua eenen moer aen, ende be-
looft hem de overwinninge over die alle-
gaer, 6. Josua overvalte onverhoes, 7.
ende verslaet alle te samen, 8. ende hy
neemt alle hare steden in, ende plundertse,
doodende de inwoonders der selver, 13.
Gibeon alleen maectt vrede met de Israe-
liten, 19. De Enakim worden oock uyt-
geroeyt, 21. uytgenomen die tot Gaza,
tot Gath, ende tot Asdod, 23.

T Gheschiedde daer na / als Jabin de 1
Coninck van Hazor die hoorde / soo
sontt hy tot Jophab den Coninck van Ma-
don / ende tot den Coninck van Siron / en-
de tot den Coninck van Achsaph. Ende 2
tot de Coningen die tegen 't Moosden op 't
geberchte / ende op het blake tegen 't Zup-
han Cinneroth / ende in de leechte / ende in
Daphoth-dor aen de Zee waren. Tot de 3
Canaaniten tegen 't Oosten ende teghen 't
westen / ende de Amoziten ende de Bethiten
ende de Phereziten / ende de Jebusiten op
't gheberchte / ende de Hebiden onder aen
Hermon inden Lande Mizpa. Dese nu 4
togen upt / ende alle hare hez-legers met
haer veel volcks / als het zant dat aen den
oever der Zee is in beelheyt: ende seer be-
le peerden ende wagens. Alle dese Conin- 5
gen werden vergabert / ende quam ende le-
gerden sich t'samen aen de wateren van
Merom / om tegen Israel te krijgen. En 6
de de hēc septe tot Josua / Dreeft
niet dooz hare aengesichten / want mooghen
ontrent deser tijdt sal iche allegaer ver-
slagen geben dooz het aengesichte Israels:
hare peerden sult ghy verclennen / ende ha-
re wagenen met den boere verhanden.

Ende Josua / ende al het krijghs-volck 7
met hem / quam snellich over haer aen de
wateren van Merom / ende overbielsense.

Ende de hēc gafte in de handt Is- 8
raels / ende sy sloegense / ende sy joegense na
tot groot Zidon toe / ende tot Misephot-
matin / ende tot het dal Mizne tegen 't Oos-
ten / ende sy sloegense tot dat sy geen obo-
rige onder haer over en lieten. Josua nu 9
dede haer gelijck als hem de hēc ges-
sendt hadde / hare peerden verclende hy / en-
de hare wagenen verhande hy met wyer.

Ende Josua heerde weder ter selver tijt / 10
ende hy nam Hazor in / ende haren Coninck
sloeg hy met den swerde: want Hazor
was te boezen het hooft aller deser Co-
ninckrijcken. Ende sy sloeghen alle ziele
die daer inne was met de scherpte des
sweerts / die verdoemde: daer bleef
niets oberich dat adem hadde: ende Ha-
zor verhande hy met den wyere. Ende 12

Josua nam alle de steden deser Coningen
in / ende alle hare Coninghen / ende hy
a Deut. sloeghe met de scherpte des sweerts / haer
20. 16 / verhande / a gelijck als Mose de knecht
Jof. 10. des hēc geboden hadde. Alleen- 13
40. lichen verhandden de Israeliten gheene

steden / die op hare heubelen stonden / he-
halven Hazor alleen / dat verhande Jo-
sua. Ende al den roof deser steden / ende
t'bee roofden de kinderen Israels dooz
sich: alleenlich sloegen sy alle de menschen
met de scherpte des sweerts / tot dat sye
verbeighden / sy en lieten niet oberblijven
15 dat adem hadde. b Gelijck als de hēc b Erob.
de Mose sijnen knecht geboden hadde / 23 / 32 / 33
c alsoo geboort Mose aen Josua: ende also en 34. 22
dede Josua / hy en dede niet een woort af Num. 33
van allen dat de hēc de Mose geboden 52.
16 hadde. Alsoo nam Josua al dat landt in / c Deut.
het geberchte / ende al het Supden / ende al
het landt Gosen / ende de leechte / ende en 20. 16
t'blake belot / ende t'geberchte Israels /
17 ende sijne leeghte. Van den haken bergh /
die opwaerts na Seir gaet / tot Baal Gad
toe / in het dal van Libanon / onder aen den
berch Hermon: Alle hare Coningen nam
hy oock / ende sloeghe / ende doodhese.
18 Dese dagen doerde Josua krijgh tegen al-
19 le dese Coningen. Waer en was gheene
stadt die hēc maectte met de kinderen Is-
raels / behalven de Hebiden / inwoonders
van Gibeon: sy namense alle in dooz krijgh.
20 Want het was van den hēc / hare
herten te verstocken / datse Israel met ooz
loge te gemoete gingen / op dat hyse verhan-
nen soude: dat haer geen genade en geschie-
de / maer op dat hyse verbeighen soude / ghe-
lijck als de hēc de Mose geboden had-
21 de. Te dier tijdt nu quam Josua / ende
roepde de Enakim upt / van 't gheberchte /
van Hebzon / van Debir / van Anab / ende
van 't gantsche gheberchte Juda / ende
van 't gantsche gheberchte Israels: Jo-
22 sua verhandese met hare steden. Waer en
bleef niemant van de Enakim oberich in 't
landt der kinderen Israels: Alleenlich
bleven sy oberich te Gaza / te Gath / ende
23 Asdod. Alsoo nam Josua al dat landt in /
na alles dat de hēc tot Mose gespro-
ken hadde: ende Josua gaf het Israel ten
erbe / na hare afderplinghen / na hare stam-
men: ende het lant rustede van den krijgh.

Het xij. Capittel.

En kort verhael ofte Register der Coningen,
ende hare Ricken, die van de Israeliten zijn
verslagen, op dat sy der selver landt erlick
souden bestritten, eerst ten tijde Moys aen ge-
ne zijde der Iordane, v. 1. &c. Daer na door
Josua op dese zijde der Iordane, 7. Zijnde
t'samen een en dertigh Coningen, 24.

D It nu zijn de Coninghen des landts:
die de kinderen Israels geslagen heb-
ben / ende haer landt erstich besaten aen ge-
ne zijde der Iordane / tegen den opgauch der
sonne: van de beke Arnon af / tot den berch
Hermon / ende het gantsche blake belt te-
2 gen 't Oosten: Sijhen den Coninck der
Amoziten / die te Hesbon woonde: Die van
Aroer af heerschte / welke aen den oever
der beke Arnon is / a ende ober 't midden
der beke / ende de helft van Gilead / ende tot
aen de beke Jabbok / de landt-pale der kin-
3 deren Ammons. Ende ober het blake
belt tot aen de zee Cinneroth tegen het oos-
ten / tot aen de zee des blaken belts / de
sont-zee / tegen het Oosten / des weeghs na
Beth-Jesimoth: ende van het zuiden be-
4 neben Asdod Misga. b Daer toe de landt-
pale van Og den Coninck van Basan / die
van het oberghijfel der Reufen was / woo-
5 nende te Ashtaroth ende te Edrei. Ende
heerschte over den herch Hermon / ende
over Salcha / ende over geheel Basan tot
aen de lant-pale der Gesuriten / ende der
Maachaciten: ende de helft van Gilead
de landt-pale Sihons des Conincks van
6 Hesbon. Mose de knecht des hēc
a Deut. 3
8 / 16
b Deut.
1. 4

Canaaniten geslagen.

I O S U A. Cap. xiiij. Erfdeel van Ruben- Fol. 83

Num. 31. ende de kinderen Israels sloegen-
 e **Num. 31.** se / c ende Mose de knecht des **YHWH** gaf de Rubeniten ende de Gaditen / ende
 en **cap. 33** tot eene erfelijke besittinge. Dit nu zijn 7
 de Coningen des lants / die Josua sloegh /
 d **Jos. 10** ende de kinderen Israels / d aen dese zijde
 40. der Jozdane tegen't Westen / van Baal-
 Gad aen / in't dal van Libanon / ende tot
 aen den helen berch / die na Seir opgaet :
 ende Josua gaf het den stammen Israels
 tot een erfelijke besittinge / na hare afdep-
 lingen. Wat op 't gheberchte / ende inde 8
 leaght / ende in't blache helt / ende inde af-
 loopinghen der wateren / ende inde woestij-
 ne / ende tegen't Zuppen was: de Hethiten /
 de Amoziten / ende de Canaaniten / de Phere-
 reziten / de Hebiten / ende de Jebusiten.
 De Coninch van Jericho een : De Co- 9
 ninch van Ai / die ter zijden Beth-el is / een.
 De Coninch van Jerusalem een / de Co- 10
 ninch van Bethon een. De Coninch van 11
 Jarmuth een / de Coninch van Achis een.
 De Coninch van Eglon een / de Coninch 12
 van Gefer een. De Coninch van Debir 13
 een / de Coninch van Geber een. De Co- 14
 ninch van Hozma een / de Coninch van Ha-
 rad een. De Coninch van Libna een / de 15
 Coninch van Adullam een. De Coninch 16
 van Mahkeda een / de Coninch van Beth-el
 een. De Coninch van Tappuah een / de 17
 Coninch van Herher een. De Coninch van 18
 Apphek een / de Coninch van Baffaron een.
 De Coninch van Madon een / de Co- 19
 ninch van Hazor een. De Coninch van 20
 Simron Meron een / de Coninch van Ach-
 saph een. De Coninch van Taanach een / 21
 de Coninch van Megiddo een. De Coninch 22
 van Kedbes een / de Coninch van Jokneam /
 aen den Carmel een. De Coninch van 23
 Dor / tot Naphach Dor / een : De Coninch
 der Herdenen te Gilgal een. De Coninch 24
 van Tirza een : Alle dese Coninghen zijn
 een-en-vertigh.

Het xiiij. Capittel.

De Heere geeft Josua, doe hy nu oud gewor-
 den was, te kennen, wat landt datter noch
 overich was te winnen, v. l. Sc. Ende
 hy beveelt hem, dat gantsche lant den ne-
 gen stammen ende een halve uyt te dey-
 len. 7. Hier by wort gevoegt een kort ver-
 hael des lants dat Mose hadde ingenomen
 op gene zijde der Iordane. 9. De oorfa-
 ke waerom de Leviten gheen erfdeel en
 moften hebben. 14. Het deel der Rubeni-
 ten. 9. der Gaditen. 24. der halve stam-
 me Manasse. 29. Daer wort wederom aen-
 gewesen, waerom de Leviten gheen erfdeel
 gegeven en is. 33.

I Josua nu was oudt / wel bedacht: ende de 1
YHWH septe tot hem / Ghy zijt oudt
 geworden / wel bedacht / ende daer is seer
 veel landts overgebleven om dat erfelijk
 te besitten. Die is 't landt dat overgeble- 2
 ven is: alle der Philistijnen ende het gant-
 sche Gesuri: Van Sihor / die dooz aen 3
 Egypten is / tot aen de lant-pale Chrons
 tegen't Noorden / dat den Canaaniten
 toegereken wort: vijf Dozzen der Philis-
 tijnen / de Gazatiter / ende Asdohiter / de
 Meloniter / de Gerchiter / ende Chroniter /
 ende de Kniten. Van't Zuppen / 't gant- 4
 sche lant der Canaaniten / ende de Meara / die
 der Zidoniten is / tot Apphek toe / tot aen de
 landt-pale der Amoziten. Daer toe het 5
 landt der Gihliten / ende den gantschen Li-
 banon tegen den opanck der sonne / van
 Baal-Gad onder aen den berch Hermon /
 tot aen den inganch van Hamath. Alle 6
 die op't gheberchte woenen van Libanon

aen tot Misrephoth-Maim toe / alle de Zi-
 doniten / ich salse verdozzen / van het aen-
 gesichte der kinderen Israels: alleenlich
 maecht dat het Israel ten erfdeele valle /
 7 gelijk als ich u geboden hebbe. Ende nu /
 deyt dit landt tot een erfdeel den neghen
 stammen / ende den halben stamme Manas-
 8 se. Met den welken de Rubeniten ende
 Gaditen hare erfennisse ontfangen hebben:
 dewelcke Mose haer-lieden gaf aen ghene
 zijde der Jozdane tegen't Oosten / ghelijck
 als Mose de knecht des **YHWH** hen
 9 gegeven hadde. Van Kroer aen / die aen
 den oever der heke Arnons is / ende de stadt /
 die in 't midden der heke is / ende al het
 black landt van Medeba tot Dibon toe.
 10 Ende alle de steden Sihons des Co-
 ninchs der Amoziten / die te Hesbon gere-
 geert heeft / tot aen de lant-pale der kinde-
 ren Ammons: Ende Gilead / ende de lant-
 pale der Gesuriten / ende der Maachaciten:
 ende den gantschen berch Hermon / ende
 12 gantsch Basan / tot Salcha toe. Het gant-
 sche Koninkrijcke Gog in Basan / die ge-
 regeert heeft te Astaroth / ende te Edrei /
 dese is overig gebleven upt het overblijffel
 der Keusen / dewelcke Mose heeft verslagt /
 13 en heeftse verdozen. Doch de kinderen
 Israels en verdozen de Gesuriten / noch de
 Maachaciten niet: Maer Gesur en Ma-
 achath woonden in't midden van Israel tot
 14 op desen dagh. Alleenlich en gaf hy den
 stamme Levi geen erfennisse: De bprofferen
 Godes des **YHWH** Israels / die zijn
 sijne erfennisse gelijk als hy hem ghelof-
 15 ten hadde. Also gaf Mose de stamme der
 kinderen Ruben na hare hupfgesinnen /
 16 Dat hare landt-pale was van Kroer af /
 dat aen den oever der heke Arnons is / en-
 de de stadt die in't midden der heke is / en-
 de al het blache landt tot Medeba toe:
 17 Hesbon ende alle hare steden / die in het
 blache landt zijn / Dibon / ende Bamoth-
 18 Baal / ende Beth-Baal-Meon. Ende
 Jahza / ende Kedemoch / ende Mephath.
 19 Ende Kiriat-haim / ende Sibma / ende Ze-
 reth / Baffarah op den bergh des dals.
 20 Ende Beth-Deor / ende Astaroth-pisga / en-
 21 de Beth-Jesimoth. Ende alle steden des
 blacken landts / ende 't gantsche Conink-
 rijcke Sihons des Koninchs der Amozit-
 en / die te Hesbon geregeert: den welken
 Mose geslagen heeft / mit gaders de Doz-
 sten Midjan / Ehi / ende Kechem / ende Zur /
 ende Hur / ende Kebe / Geweldige Sihons /
 22 inwoonders des lants. Daer toe hebben
 de kinderen Israels met den sweerde ghe-
 doodt Bileam den sone Beors / den dooz-
 segger / neffens de gene / die van haer ver-
 23 slagen zijn. De lantpale nu der kinderen
 Rubens was de Jozdane / ende [der selver]
 lantpale: a Dat is het erfdeel der kinde- 24
 ren Rubens na hare hupfgesinnen / steden /
 ende hare dozzen. Ende der stamme Gads /
 den kinderen Gads na hare hupfgesinnen
 25 gaf Mose: Dat hare lant-pale was Jaz-
 zer / ende alle de steden Gileads / ende het
 halve landt der kinderen Ammons: tot A-
 26 roer toe / die dooz aen Rabba is. Ende van
 Hesbon af tot Ramath-mizpe / ende Betho-
 nin / ende van Mahanaim tot aen de
 27 landt-pale van Debir. Ende in 't dal
 Beth-haram / ende Beth-nimra / ende
 Succoth / ende Zaphon / dat oberich was
 van 't Koninkrijcke Sihons des Co-
 ninchs te Hesbon / de Jozdane / ende
 [der selver] landt-pale / tot aen het eynde
 der Zee Ennereth / ober de Jozdane / te-
 28 gen't Oosten. Dit is het erfdeel der kin-
 deren Gads / na hare hupfgesinnen: de ste-
 29 den ende hare dozzen. Doozder hadde
 Mose den halben stamme Manasse [een
 30

Num.
 34. 6e

2 ij eerste

Gad, half Manasse.

I O S U A. Cap. xiii. xv.

Caleb's Erfdeel.

erfenisse) gegeven: die aen de halve stamme der kinderen Manasse bleef/na hare hupsgesinnen. Soo dat hare landt pale was 30 van Mahanaim af / het gantsche Basan / het gantsche Koninkrycke van Og den Konink van Basan / ende alle de blecken Jars / die in Basan zijn / 't seltich steden. Ende het halve Gilead / ende Astharoth / ende Gzei / steden des Koninkrycks van Og in Basan / waren der kinderen Machirs / des soons Manasse / (namelick) de helft der kinderen Machirs / na hare hupsgesinnen. Dat is het dat Moese ten er- 32 de uptgepelt hadde in de beiden Moabs / op gene zijde der Jozdane van Jericho / tegen 't Oosten. Maer den stamme Levi en 18. 20. gaf Moese gheen erfdeel: b De yhesaie de Godt Israels is selfs haer lieder erf- 28. 2. deel / ghelijck als hy tot haer ghesproken heeft.

Het xiii. Capittel.

Alsmen het land aen dese zijde der Iordane soude uyrdelen / vs. 1. &c. Soo gaf Caleb voor dat hem het landt Hebrons beloofd was door Moese, 6. Doe hy was weder-gekomen van het bespieden des lants, den volcke goeden moet ghevende, 7. Iosua geeft Caleb het landt / welcke hy begeerde, 11.

Dit is nu 't ghene dat de kinderen Israels ghe-erft hebben in 't landt Canaan: a 't welcke de Priester Eleazar / ende a Num. 34. 17. de Iosua de sone Nun / ende de hoofden der vaderen van de stammen der kinderen Israels / haer hebben doen erven: Dooz het 2 tot haer erfenisse: ghelijck als de yhesaie dooz den dienst Moese geboden hadde / b aengaende de neghen stammen ende den halven stamme: Want den twee stam- 3 men / ende den halven stamme hadde Moese een erfdeel ghegeven op ghene zijde der Jozdane: maer den Leviten en hadde hy geen erfdeel onder hen gegeven. Want de 4 kinderen Josephts waren twee stammen / Manasse ende Ephraim: ende den Leviten en gaben sy gheen deel in den lande / maer steden om te bewoonen / ende der sel- 5 her boozsteden booz haer bee ende booz haer bestittinghe. Ghelijck als de yhesaie Moese gehoden hadde alsoo deden de kinde- 6 ren Israels / ende sy bespieden het landt.

Doe naderden de kinderen Juda tot Iosua te Gilgal / ende Caleb de sone Jephunne / de Kenesiter / seide tot hem: Ghy weet c het woort dat de yhesaie tot Moese den man Godts ghesproken heeft te Kades-Barnea / ter oorsake van u / ende ter oorsake van u. Ic was beertich jaer out / 7 doe Moese de knecht des yhesaie mp uptgeonden heeft van Kades-Barnea / om het landt te bespieden: ende ich hem antwoorde bracht / ghelijck als 't in mijn herte was. Maer mijne broederen die met mp 8 opgegaen waren / deden het herte des volcs smelten: d doch ich volgherde den yhesaie c mijnen God na te volgen. Doe swoer 9 Moese te dien selven dage / seggende: Jndien niet het landt daer wi en doet op ghetreden heeft / ende wi en kinderen ten erfdeel sal zijn in ewichheid! Wemijle ghy volghet hebt den yhesaie mijnen Godt na te volgen. Ende nu / siet / de yhesaie heeft mp in 't leven behouden / ghelijck als hy ghesproken heeft: 't zijn nu vijf ende beertich jaer senert dat de yhesaie die woort tot Moese ghesproken heeft / doe Israels inde woestijne wandelde: ende nu / siet ich den heden vijf-en-tachtich jaer out.

Ich den noch hebden soo sterck / ghelijck als ich was ten daghe / doe Moese mp upt- 11 foudt: ghelijck mijne kracht doe was / al-

soo is nu mijne kracht / tot de oorsake / ende om e up te gaen / ende om in te gaen. 12 Ende nu / geeft mp dit gheberchte / daer e Num. 17. 21. van de yhesaie te dien daghe ghesproken heeft: want ghy hebt het te dien selven Deut. 31 2. dage gehooft / dat de Enahim albaer waren / ende datter groote baste steden waren / of de yhesaie met mp ware / dat ichse der- 13 dzede / ghelijck als de yhesaie ghesproken heeft. Doe segende hem Iosua / ende hy gaf Caleb den sone Jephunne Hebron ten 14 erfdeele. Wierom wien Hebron / Caleb den sone Jephunne den Kenesiter ten erfdeele tot op desen daghe: om dat hy volghet hadde den yhesaie den Godt Israels na te vol- 15 gen. De name nu van Hebron was ter- 16 tijdes Kirith-Arba die een groot maniche geweest is onder de Enahim: ende het landt rustede van den krijgh.

Het xv. Capittel.

De landt-palen des erfdeels der stamme Juda, vs. 1. &c. ende daer onder Kirith-Arba het erfdeel Calebs. 17. Die de drie sonen Enaks daer uyt verdreven heeft, 11. Caleb beloofd dien die Kirith-Sepher staen soude, sijne dochter Achsa te geven, 16. 't welck Orbniel gedaen heeft. 17. Sy verbroekt van haren vader eenich land tot eenen bruyt-schat, 18. 't welck hy haer geeft, 19. Hier wort bygevoeght het register der steden inde stamme Juda gelegen, 20. De kinderen Juda en konden de Jebustien uyt Ierusalem niet verdrijven, 63.

Ende het tot dooz de stamme der kinde- 1 re Juda / na hare hupsgesinne was: aen de lantpale Edoms / de woestijne: 2 in zupd- 3 waerts was 't uiterste tegen 't Zupden. 4 Soo dat hare lantpale 3 tegen 't Zupden het uiterste van de sout Zee was / van de 3 tonge af / die tegen 't Zupden siet. Ende gaet up na 't Zupden tot den opganck van 3 Kirabbim / ende gaet dooz na Zin / ende gaet op van 't Zupden na Kades-Barnea: ende gaet dooz Hebron / ende gaet op nae Adar / 4 ende gaet om Kachaa: Ende gaet dooz na Hymon ende komt up aen de beke van Egypten / ende de uptgangen deser lant- 5 pale sullen nae de Zee zijn: Dit sal uwe 6 lant-pale teghen 't Zupden zijn. De lant- 7 pale nu teghen 't Oosten sal de sout-Zee zijn / tot aen 't uiterste der Joz- 8 dane: ende de lantpale aen de zijde tegen 't 9 Noorden / sal zijn bande tonge der Zee / van 10 het uiterste der Jozdane. Ende dese lantpale sal opgaen tot Berch-hogla / ende 11 sal doozgaen van 't Noorden na Berchara- 12 ba: ende dese lant-pale sal opgaen tot den 13 steen Bohans des soons Ruben: Dooz 14 der sal dese lantpale opgaen na Debir van 15 het dal Achor / ende sal doozwaerts sien na Gilgal / 't welck tegen den opganck van 16 Adumim is / die aen het zupden der be- 17 ke is: Daer na sal dese lant-pale doozgaen 18 tot het water van En-Semes / ende hare 19 uptgangen sullen wesen te En-Rogel. 20 Ende dese lant-pale sal opgaen dooz het 21 dal des soons Hinnom / aen de zijde des Jebustiers van 't Zupden / de selde is Je- 22 rusalem: ende dese lant-pale sal opwaerts 23 gaen tot de spits des berghs / die dooz aen 24 het dal van Hinnom is / Westwaerts / 25 't welck in 't uiterste des dals derkephtai- 26 ten is / tegen 't Noorden. Daer na sal dese 27 lantpale strecken van de hoogte des berchs 28 tot aen de water-fonteyne Rephtoth / en 29 te uptgaen tot de steden des gheberchtes 30 Eshon: Verder sal dese lant-pale strecken 31 na Baala / dese is Kirith-Jearim. 32 Daer na sal dese lantpale haer omme kee- 33 ren van Baala tegen 't Westen / na het ge- 34 berchte Seir / ende sal doozgaen aende zijde 35 der

Erfdeel van Juda-

I O S U A. Cap. xvj.

-en Caleb. Fol. 84

des berghs Fearim van het Poozden : des-
sen is Chesalon / ende hy sal afkomen nae
Beth-Semes / ende dooz Timna gaen.
Doozder sal dese land-pale upgaen aen
de zijde van Ekron Poozdwaerts / ende
dese lantpale sal strecken na Sichzon aen/
ende ober den berch Baala gaen / ende upt-
gaen te Jabneel : ende sullen de upgan-
gen deser lant-pale zijn na de Zee. b De
34. 6. lantpale nu tegen 't Westen / sal zijn tot de
groote zee / ende [der selver] lantpale : Dit
is de lantpale der kinderen Juda rontom
heuen / na hare hupsgesinnen. Doch Ca-
leb den sone Jephunne hadde hy een deel
gegeven in 't midden der kinderen Juda / na
den mondt des y E S E C A tot Josua / de
c Jos. 14. stad van Arba c (vader van Enak) dat
is Hebron. Ende d Caleb verzees van
Jub. 1. daer de drie sonen Enaks / Sefai / ende Ahi-
man / ende Almai / gebozen van Enak.
p Jub. 1. Ende van daer roogh hy optwaerts tot de
10. inwoonders van Debir / de name Debirs nu
was te doozen Kiriaath-Sepher.) Ende
Caleb seide / Wie Kiriaath-Sepher sal
slaen / ende nemense in / dien sal ick oock
mijn dochter Achsa tot een houwte geben.
Orhniel nu / de sone van Kenaz Calebs
hzoeder / namse in / ende hy gaf hem Achsa
sijn dochter tot een houwte. Ende 't ge-
schiebde als so [tot hem] quam / soo pozde
hy hem aen / om een veldt van haren va-
der te begeren / ende sy spronck van den
esel af : doe sprack Caleb tot haer / Wat
is u ? Ende sy seide / Geest my eenen se-
gen / dewijle ghy my een dooze lant gegeven
hebt / geest my oock water wellingen : doe
gaf hy haer hooghe water wellingen / ende
leege water wellingen. Dit is het erf-
deel der stamme der kinderen Juda na ha-
re hupsgesinnen. De steden nu van het
uiterste der stamme der kinderen Juda tot
de lantpale Edoms tegen 't Zuiden / zijn /
Maaseel / ende Eder ende Jagur. Ende
Aina / ende Dimona / ende Adaba. Ende
Ahebas / ende Hazoz / ende Itnan. Ziph /
ende Telem / ende Beeroth. Ende Hazoz /
Habadtha / ende Keriath / (Hebron / dat
is Hazoz). Amam / ende Sema / ende Mo-
lada. Ende Hazar / Gadda / ende Hefmon /
ende Beth-Palet. Ende Hazar Sual /
ende Beerseba / ende Biziotheia. Baala
ende Tim / ende Azem. Ende Elcholad /
ende Chesil / ende Bozma. Ende Ziklag /
ende Madmanna / ende Sansanna. Ende
Abeaoch / ende Silhem / ende Ain / ende Kim-
on : alle dese steden zijn negen en twint-
eigh / ende hare doozen. Jude leechte zijn
Esthaol / ende Toza / ende Aina / Ende
Zanoah / ende En-gannim / Cappuah /
ende Enam / Jarimuth / ende Adullam /
Socho / ende Azka / Ende Saaraim / ende
Abithaim / ende Gedera / ende Gedero-
thaim : beertien steden / ende hare doozen.
Zenan / ende Hadasa / ende Migdal-Gad /
Ende Dilan / ende Mizpe / ende Jolteel /
Lachis / ende Mozhach / ende Eglon /
Ende Chabbon / ende Lahmas / ende Chit-
lis / Ende Gederoth / Beth-Wagon / ende
Maamo / ende Mahkeda : felfien steden en-
de hare doozen. Libna ende Echer / ende
Asan / Ende Jiphtah / ende Aina / ende
Beziv / Ende Hehila / ende Achish / ende
Marefa : negen steden ende hare doozen.
Ekron / ende hare onderhoorige plaetsen /
ende hare doozen. Van Ekron / ende na
de Zee toe : alle die aen de zijde van Ashdod
zijn / ende hare doozen. Ashdod / hare onder-
hoorige plaetsen / ende hare doozen : Gaza /
hare onderhoorige plaetsen / ende hare do-
zen / tot aen de Kibiere van Egypten : en-
de de groote zee / ende [hare] lantpale. Op
't geberchte nu : Samir / ende Jathir / en-

49 de Sorho. Ende Danna / ende Kiriaath
50 Danna / die is Debir. Ende Anab / ende
51 Estemo / ende Nim / Ende Gosen / ende
Helon / ende Chilo : elf steden ende hare
52 doozen. Arab / ende Duma / ende Gau /
53 Ende Janum / ende Beth-Apuah / ende
54 Apheha / Ende Humta / ende Kiriaath-
Arba / die is Hebron / ende Zioz : neghen
55 steden ende hare doozen. Maon / Camel /
56 ende Ziph / ende Jata / Ende Israeel /
57 ende Jokdeam / ende Zanoah / Kain / Bi-
ba / ende Timna : cien steden ende hare do-
58 zen. Balhul / Beth-Zur / ende Geboz /
59 Ende Maarath / ende Beth-Aroth / en-
de Etehon : ses steden ende hare doozen.
60 Kiriaath-Baal / die is Kiriaath-Fearim /
ende Kabbat : twee steden ende hare doozen.
61 Jude woestijne / Beth-Araba / Middin /
62 ende Sechachja. Ende Rishan / ende de
Sout-stadt / ende Engedi : ses steden ende
63 hare doozen. Maer de kinderen Juda
en kouden de Jebusiten / inwoonders van
Jerusalem / niet verdrjben : Also woonden
de Jebusiten hy de kinderen Juda te Je-
rusalem / tot desen dach toe.

Het xvj. Capittel.

Het lot der stamme Josephs , namelijk dat van
Ephraim ende Manasse in 't gemeen. v. 1. &c.
Daer na een bysondere beschrijvinghe der
lantpalen Ephraims. 5. De Ephraimiten en
verdriyven sommige Canaaniten niet , maer
sy makense alleen cijnsbaer, 10.

1 D Mer na quam het lot der kinderen Jo-
sephs upt / van de Jordane by Jericho /
aen het water van Jericho / Oostwaerts :
de woestijne opgaende van Jericho / dooz
2 het geberchte Beth-el. Ende 't komt van
Beth-el upt na Luz : ende 't gaet dooz tot
de lantpale des Architers / tot Ataroth toe.
3 Ende 't gaet af teghen 't Westen na de
lantpale Japhleti / tot aen de lantpale van
't benedenste Beth-Hozon / ende tot Ga-
zer : ende hare uptganghen zijn aen de zee.
4 Also hebhen haer erfdeel bekomen de kin-
deren Josephs / Manasse ende Ephraim.
5 De lantpale nu der kinderen Ephraims
na hare hupsgesinnen / is dese : Te weten de
lantpale hares erfdeels was Oostwaerts
Achroth-Abar tot aen de hobenste Beth-
6 Hozon. Ende dese lantpale gaet upt te-
ghen 't Westen by Michmetath / van 't
Poozden / ende dese lantpale keert haer om
tegen 't Oosten na Chanaan-Silo / ende
gaen dooz de selve van het Oosten na Ja-
7 noach. Ende komt af van Janoach nae
Ataroth / ende Baharath : ende stoot aen
Jericho / ende gaet upt aen de Jordane.
8 Van Cappuah gaet dese lantpale West-
waert na de beke Kana / ende hare uptgan-
gen zijn aen de Zee : Dit is het erfdeel der
stamme der kinderen Ephraims / na hare
9 hupsgesinnen / Ende de steden / die afge-
sondert waren dooz de kinderen Ephraims /
waren in het midden des erfdeels der kin-
deren Manasse : Alle die steden ende hare
10 doozen. Ende sy en verdrjben de Cana-
niten niet die te Gazer woonden : Also
woonden die Canaaniten in 't midden der
Ephraimiten tot op desen dach / maer sy
waren onder tribuut dienende.

Het xvij. Capittel.

Het erfdeel der stamme Manasse op dese zijde
der Jordane, v. 1. &c. Den vijf dochteren
X iij Zelapheads,

Vry-

I O S U A. Cap. xx. xxj.

-heden

steden / ende doopen. Het sefte lot ginck 32
upt dooz de kinderen Naphtali : dooz
de kinderen Naphtali na hare hupsgesin- 33
nen. Ende hare lantpale is van Heleph
van Hlon / tot Zaanannim / ende Moami-
Mekeb / ende Jabneel tot Bakkum : ende
hare uptgangen zijn aen de Jozdane.

Ende dese lant pale wendet haer West- 34
waerts na Aznoth Thaboz / ende van daer
gaetse dooz na Bukekoh: ende sp reecht aen
Echulon tegen 't Eupden / ende aen Aser/
recht sp teghen 't Westen / ende aen Juda
aen de Jozdane / tegen den opganck der son-
ne. De daste steden nu zijn: Ziddim / Zer- 35
ende Hammach / Akkath / ende Chinne-
reth. Ende Adama / ende Rama / ende Ba- 36
302. Ende Bedes / ende Edzei / ende En- 37
Hazor. Ende Iton / ende Migdal-El- 38
Hozem / ende Berh-Akath / ende Bet-Se-
ung: negentien steden / ende hare doopen.

Dit is het erfdeel der stamme der kinde- 39
ren Naphtali / na hare hupsgesinnen / de ste-
den ende hare doopen. Het sevende lot 40
ginck upt dooz de stamme der kinderen
Dan / na hare hupsgesinnen. Ende de lant- 41
pale hares erfdeels was: Zoz / ende Esael
ende J. Semei / Ende Baalabhim / ende 42
Alou ende Jihla / Ende Elon / ende 43
Cinnata / ende Chron / Ende Etke / en- 44
de Gibbeton / ende Baalach / Ende Je- 45
hud / ende Bene-Berah / ende Gath-Aim-
mon / Ende Mejakon / ende Kakkon: met 46
de lantpale tegen over Japho. Doch de
lantpale der kinderen Dan / was haer te
Kephre uptgekomen : daerom togen de kin-
deren Dan op / ende krijchen tegen Iefem /
ende namen se in / ende sloeghen se met de
scherpte des sweerts / ende erfden se / ende
woonden daer in / ende sp noemden Iefem /
Dan / na den name hares baders Dan. Dit 48
is het erfdeel der stamme der kinderen
Dan na hare hupsgesinnen : dese steden
ende hare doopen. Doe sp nu ge-epndicht 49
hadden het landt erflich te deplen na sijne
lant-palen : so gaben de kinderen Israels
Josua den sone Pun / een erfdeel in het
midden van hen. Na den mont des hCE- 50
CE gaben sp hem die stadt welcke hy
begeerde / C Chinnath-Serah op 't geberht-
te van Ephzaim: ende hy bouwde de stadt /
ende woonde in de selve. Dit zijn de erf- 51
deelen welcke Eleazar de Priester / ende
Josua de sone Pun / ende de hoofden der
baderen der stammen / dooz het lot den kin-
deren Israel erflich updeplden te Silo
dooz het aengesichte des hCECE / aen
de deure der Tent der t'amen-komste :
Alons maechten sp een epnde van het upt-
deplen des lants.

Het xx. Capittel.

Het bevel des HEEREN aengaende de ses
vry-steden voor die ghene, die onverhoets
eenen dootslach begaen fouden. vf. i. &c.
ende het rechte gebruyck der selver. 5. De
Israeliten bestemmen hier toe ses steden,
drie op dese, ende drie op ghene zijde der
Jordane.

Voorder sprach de hCECE tot Josua / 1
seggende: Spzecht tot de kinderen
Israels / seggende: Gheeft dooz u lieden de
Ero. 22. 13. 35. 9. 12. 13. 22. 23. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Pun. 35. 9. 12. 13. 22. 23. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Dout. 19. 12. 13. 22. 23. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
b Pun. 35. 9. 12. 13. 22. 23. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Ecut. 19. 12. 13. 22. 23. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
455.
tot haer in de stadt nemen / ende hem plaetse

5 geben / dat hy hy haer woone. Ende als de
bloet-wreker hem najaecht / so en sullen sp
den dootslagher in sijne hant niet overghe-
den / dewijle hy sijnen naefen niet met we-
renschap beslagghen en heeft / ende en heeft
hem gisteren / ende eergisteren niet geheet.
6 Ende hy sal in de selve stadt woonen : tot
dat hy stae dooz het aengesichte der verga-
deringe dooz 't gericht / tot dat de Vooge-
Priester sterbe / die in die daghen zijn sal
dan sal de dootslager wedderkerren / ende ho-
men tot sijne stadt / ende tot sijn hup / tot
7 de stadt van daer hy ghebloden is. Doe
heplichden sp Bedes in Galilea op het ge-
berchte Naphtali / ende Sichem op het ge-
berchte Ephzaim: ende Kiriath-Arba / dese
8 is hezjon op het geberchte Juda. Ende
aen ghene zijde der Jozdane van Jericho
9 Dostwaerts / gaben sp 't Bezer in de moe-
stijne / in het platte lant van de stamme Ru-
bens: Ende Ramoth in Giliad van de stam-
me Gad / ende Golan in Basan van de stam-
me Manassa. Dit nu zijn de steden die
heestert waeren dooz alle de kinderen Isra-
els / ende dooz den bzeemdelich / die in 't
midden van haer lieden verheert / op dat
derwaerts bluchte / al die een ziele staet
dooz dwalinghe : op dat hy niet en sterbe
dooz de hant des bloet-wrekers / tot dat hy
dooz het aengesichte der vergaderinge ge-
staen sal hebben.

Her xxj. Capittel.

De Israeliten gheven den Leviten, door het lot,
steden om in te woonen / ende oock de voor-
steden daer toe behoorende. vf. i. &c. Daer
na worden in 't bysonder genoemt de steden,
die den kinderen Aarons by lote ghevalen
zijn. 8. Namen der steden die den Kabathi-
ten gegeven zijn. 20. Als oock den Gersoni-
ten. 27. Ende Merariten. 34. Alle de steden,
die den Leviten gegeven zijn, waren acht-en-
veertich met hare voor-steden. 41. De Israe-
liten bestien gerustelick 't lant Canaan ha-
ren vaderen roegeseyt. 43.

1 D Oe a naderden de Hoofden der bade- 21
ren der Leviten tot Eleazar den Prie- 6-5
ster / ende tot Josua den sone Pun : Ende
tot de hoofden der baderen der stammen der
2 kinderen Israel. Ende sp spraken tot hen
te Silo in het lant Canaan / seggende : De
hCECE heeft ghebooden dooz den dienst b
Mose / b datmen ons steden te bewoonen
3 geben soude / ende hare doopen steden dooz on-
se heesten. Daerom gaben de kinderen Is-
raels den Leviten van haer erfdeel / na den
mont des hCECE / dese steden / ende de
4 doozsteden der selver. Doe ginck het lot
upt dooz de hupsgesinnen der Kabathiten:
ende dooz den kinderen Aarons des Prie-
sters / upt de Leviten / waren van de stamme
Juda / ende van de stamme Simeons / ende
van de stamme Benjamins dooz het lot /
5 dertien steden. Ende den overgeblevenen
kinderen Aarons bielen by lote van de hup-
sgesinnen der stamme Ephzaims / ende van
de stamme Dan / ende van de halve stamme
6 Manasse tien steden. Ende den kinderen
Gersons van de hupsgesinnen der stamme
Issachar / ende van de stamme Aser / ende
van de stamme Naphtali / ende van de hal-
7 ve stamme Manasse in Basan / by lote der-
tien steden. Den kinderen Merari na ha-
re hupsgesinnen / van de stamme Ruben / en-
de van de stamme Gad / ende van de stamme
8 Ebulon / twaelf steden. Also gabe de kin-
deren Israels / den Leviten dese steden / ende
hare doopen / by lote / gelijk de hCECE
9 CE geboden hadde dooz den dienst Mose.
Doozder gaben sp van de stamme der kin-
deren Juda / ende van de stamme der kinde-
ren

den der Leviten. Affcheyt

I O S U A. Cap. xxij. -van Ruben,&c. Fol. 86

ren Simeons/ dese steden/ diemen hy name
noemde: Darfe waren der kinderen Ma-
rons van de hupfgesinnen der Rahathiten
upt de kinderen Levi: want het eerste lot
was hare. So gaben sy hen de stadt van
Meba des baders van Koth (sy is Hebzon)
op den berch Juda: ende hare boozsteden
routom haer. Maer het belt der stadt en-
de hare bozpen/gaben sy Caleb den sone Je-
phunne tot sijne besittinge. Also gaben sy
den kinderen des Priesters Marons de byp-
stadt des dootflaghers/ Hebzon/ ende hare
boozsteden/ende Libna/ ende hare boozste-
den. Ende Jathir/ende hare boozsteden/ 14
ende de Gethemoa/ ende hare boozsteden.
Ende Cholon/ende hare boozsteden/ende 15
Debir ende hare boozsteden. Ende Ain/ 16
ende hare boozsteden/ende Jutta/ende ha-
re boozsteden/ende Beth Semes/ende ha-
re boozsteden: negghen steden van dese twee
stammen. Ende van de stamme Benjamin/ 17
Gibeon ende hare boozsteden: Geba ende
hare boozsteden. Nachath/ende hare booz- 18
steden/ende Minon/ende hare boozsteden:
vier steden. Alle de steden der kinderen 19
Marons/der Priesters waren dertien ste-
den/ende hare boozsteden. Den hupfge- 20
sinnen nu der kinderen Rahath/ der Lebi-
ten/die overgeblev waren van de kinderen
Rahath: die hadden de steden hares lots
van de stamme Ephraim. Ende sy gaben 21
hen Sichem eene bypstadt des dootflagers/
ende hare boozsteden op den berch Ephra-
im:ende Gezer/ende hare boozsteden.
Ende Kibzaim/ ende hare boozste- 22
den/ende Beth-Hozon/ ende hare boozste-
den: vier steden. Ende van de stamme Dan/ 23
Eltehe ende hare boozsteden: Gibeon/ 24
ende hare boozsteden. Mialon/ende hare 25
boozsteden/ Gath-Kimmon/ende hare booz-
steden: vier steden. Ende van de halve 26
stamme Manasse/ Thaanach/ende hare booz-
steden/ende Gath-Kimmon/ende hare booz-
steden: twee steden. Alle de steden booz 27
hupfgesinn der oberiger kinderen Rahath/
sijn tiene/ met hare boozsteden. Ende den 28
kinderen Gersons van de hupfgesinnen der
Lebten/ van de halve stamme Manasse/ de
bypstadt des dootflagers/ Golan in Basan/
ende hare boozsteden/ende Beelthera/ende 29
hare boozsteden: twee steden. Ende van de 30
stamme Issaschar/ Misjon/ende hare booz-
steden/ende Dohzath/ende hare boozsteden.
Jarmuth/ende hare boozsteden/En-Gan- 31
nim/ende hare boozsteden: vier steden.
Ende van de stamme Aser/ Misal/ende ha- 32
re boozsteden/Abdon ende hare boozsteden.
Ende Belhath/ende hare boozsteden/ende 33
Kethob ende hare boozsteden: vier steden.
Ende van de stamme Naphtali/ de bypstadt 34
des dootflagers/ Kedesh in Galilea/ ende
hare boozsteden/ende Hammoth-Dor/ 35
ende hare boozsteden/ende Kartan/ende
hare boozsteden: drie steden. Alle de 36
steden der Gersoniten/ na hare hupfge-
sinnen/sijn dertien steden/ ende hare booz-
steden. Den hupfgesinnen nu der kin- 37
deren Merari/der oberiger Lebten/ (wert
gegeve) van de stamme Zebulon/ Joknean/
ende hare boozsteden: Kartan/ende hare booz- 38
steden. Dunna/ende hare boozsteden/Na-
hail ende hare boozsteden: vier steden.
Ende van de stamme Ruben/ Bezer/ ende 39
hare boozsteden/ende Jaza/ende hare booz-
steden. Kedemoth/ende hare boozsteden/ 40
ende Mepphaath/ende hare boozsteden: vier
steden. Van de stamme Gads nu/ de byp-
stadt des dootflagers/ Ramoth in Gilead/
ende hare boozsteden: en Mahanaim/ende
hare boozsteden. Vesban/ende hare booz-
steden/ Jaazer/ende hare boozsteden: alle
die steden sijn viere. Alle die steden wa-

ren der kinderen Merari na hare hupfge-
sinnen/die noch oberig waren van de hup-
gesinnen der Lebten: ende haer lot was
41 twaelf steden. Alle de steden der Lebten
in 't midden der eerste stede der kinderen Is-
raels/ waren acht en veertigh steden/ende
42 hare boozsteden. Dese steden waren elck
met hare boozsteden rontom haer: also was
43 't met alle die steden. Also gaf de HEE-
RE Israel het gantsche land/dat hy ghe-
swozen hadde haren vaderen te geven: ende
44 sy be-ersden 't/ende woonden daer in. En
de HEERE gaf haer ruste rontom/ na al-
les dat hy haren vaderen geswozen hadde:
ende daer en bestont niet een man van alle
hare vyanden booz haer aenghesichte/ alle
hare vyanden gaf de HEERE in haer hant.
45 Daer en viel niet een woort van alle de
goede woorden die de HEERE gesproken
hadde tot den hupse Israels: het quam al-
temael.

Het xxij. Capittel.

De Rubeniten, Gaditen, ende de halve stamme
Manasse, worden van Iosua na huys gheson-
den, v. f. r. &c. Iosua vermaent haer seer ern-
stelick den Heere te vreessen. Sy vertrec-
ken met grooten buyt. Sy bouwen eenen
Altaer aen den kant der Iordane. Het
welcke de ander Israeliten vernemende, soo
komen se te samen om teghen haer te oorlo-
ghen. Doch sy senden eerst ghesanten aen
haer, diese met harde woorden daer over be-
straffen. Maer sy ontschuldigen haer. 21.
Also dat de ghesanten ende 't gantsche volck
daer mede te vreden waren, 30.

De riepe Iosua de Rubeniten/ ende de
Gaditen/ ende de halve stamme Ma-
nasse/ Ende hy seide tot hen: Ghy lieden
hebt onderhouden alles wat u Mose de
knecht des HEERES geboden heeft: en-
de a ghy zijt mijne stamme gehoorzaam ghe-
weest in allen dat ic u geboden hebbe.
3 Ghy en hebt uwe broederen niet verlaten
nu langhen tijt/ tot op desen dach toe:
maer ghy hebt waer ghenomen de onder-
houdinghe der gheboden des HEE-
RES uwer Godes. Ende nu/ de
HEERE uwe Gode heeft uwe broederen
ruste gegeven/ gelijk hy haer toegeseyt had-
de: keert dan nu wederom/ende gaet ghy na
uwe tenten/ na het lant uwer besittinghe/
b't welck u Mose de knecht des HEE-
RES gegeven heeft op gene zijde der Jor-
dane. Alleenlick neemt neerstelick waer
te doen het gebodt ende de wet/ die u Mo-
se de knecht des HEERES geboden heeft/
c dat ghy den HEEREN uwen Gode lief-
hebber/ ende dat ghy wandelt in alle sijne
wegen/ ende sijne gheboden hout/ende hem
aenhanght: ende dat ghy hem dient met u
gantsch herte/ende met uwe gantsche ziele.
6 Also seggende Iosua: ende hy liet se gaen/
7 ende sy gingen na hare tenten. Want aen
de helfte der stamme Manasse hadde Mose
[een erfdeel] gegeven in Basan/maer aen
[d'ander] helfte der selver gaf Iosua [een
erfdeel] hy hare broederen aen dese zijde der
Jordane Westwaerts: boozder oock als
Iosua haer liet trecken na hare tenten/soo
8 seggende hyse/ Ende hy sprack tot hen/
seggende/ Keert weder tot uwe tenten met
veel rijckdoms/ende met seer veel bees/ met
silber/ende met goud. ende met koper/ende
met pfer/ende met seer veel klederen: deyt
den roof uwer vyanden met uwe broederen.
9 Also keerden de kinderen Ruben/ende de
kinderen Gads/ ende de halve stamme Ma-
nasse wederom/ ende togen van de kinderen
Israels van Silo/ dat in 't lant Canaan is:
om te gaen na het lant van Gilead/ na het
lant

Altaer gebouwt van-

I O S U A. Cap. xxij.

-Ruben,

Iant harer hefttinghe/in het welcke sp be-
fitters ghemaecht waren/ na den mont des
HCECEP dooz den dienst Mose. dDoe
Jof. 18 In quamen aen de grensen der Jozdane/ die
17 in 't lant Canaan zijn: so bouinden de kin-
deren Rubens/ ende de kinderen Gads/en-
de de halbe stamme Manasse aldaer eenen
Altaer aen de Jozdane/ eenen Altaer groot
in 't aensten. Ende de kinderen Israels
hoozden seggen: Siet de kinderen Rubens/
ende de kinderen Gads/ ende de halbe stam-
me Manasse / hebben eenen Altaer ghe-
houwt/ tegen ober het lant Canaan/ aen de
grensen der Jozdane aen de zijde der kinde-
ren Israels. Als de kinderen Israels
[dit] hoozden: soo versamelde de gantsche
vergaderinge der kinderen Israels te Si-
lo/ dat sp tegen hen op rogen met een heyz.

Ende de kinderen Israels sonden aen de
13 kinderen Rubens / ende aen de kinderen
Gads/ ende aen de halbe stamme Manasse/
in het lant Gilead/ Pinehas den sone Elea-
zars des Priesters: Ende tien Woosten
14 met hem / van peder baderlich hups eenen
Woost/upt alle de stammen Israels: ende sp
waren een peder een hooft. des hupses ha-
rer baderen ober de dupsenden Israels.

Doe sp tot de kinderen Rubens/ ende tot
15 de kinderen Gads/ ende tot de halbe stam-
me Manasse quamen/ in het lant Gilead:
so spzaken sp met hem/ seggende: Aldus
16 spreect de gantsche gemeente des HCE-
CEP; Wat overtredinge is dit daer mede
ghp lieden overtreden hebt tegen den Godt
Israels/ heden afheerende van achter den
HCECEP/ mits dat ghp eenen Altaer booz
u gehouwt hebt/ om heden tegen den HCE-
CEP wederstaenich te zijn.

e Ru. 21 e Jf. ons de 17
ongherechticheit Boozs te wepnigh: van
welcke wy niet gerepicht en sijn tot op
desen dach/ hoe wel de plage in de vergade-
ring des HCECEP geweest is. De- 18

3. De- 18
wile ghp u heden van achter den HCE-
CEP afheert: 't sal dan geschieden/ als ghp
heden wederstaenich zijt tegen den HCE-
CEP/ so sal hy sich moezgen grootelicks ver-
tooznen tegen de gantsche gemeente Isra-
els. Maer doch in dien 't lant uwer be-
19 sittinge onreyn is/ komt ober in 't lant der
besittinge des HCECEP/ daer de Taber-
nakel des HCECEP woont/ ende neemt
hefttinghe in 't midden van ons: maer en
zijt niet wederstaenich teghen den HCE-
CEP/ en zijt oock niet wederstaenich tegen
ons/ eenen Altaer booz u bouwende/ behal-
ben den Altaer des HCECEP onses
Godts. Veeft niet Achan de sone Serah/
20 overtredinge begaen met het verbanne
ende quam daer niet eene verbolgenthepdt
ober de gantsche vergaderinge Israels: en-
de die man en sterf niet alleen in sijne on-
gerechtigheyt. Doe antwozdden de kin-
21 deren Rubens/ ende de kinderen Gads/ ende
de halbe stamme Manasse/ ende sp spzaken
met de hooften der dupsenden Israels.

sp sa. 50 f De Godt der goden / de HCECEP/ de 22

1. God der goden/ de HCECEP/ die weet het/
Israel sels sal het oock weten: ist dooz
wederstaenichheyt/ of ist dooz overtredinge
tegen den HCECEP/ so en behoudt ons he-
den niet. Wat wy ons eenen Altaer sou-
den ghehouwt hebben / om ons van achter
den HCECEP af te heeren/ ofte om bzand-
offer/ ende spijs-offer daer op te offeren/ ofte
om danck-offer daer op te doen / soo eyscht
het de HCECEP. Ende so wy dit niet upt
24 sozge van wegen [dese] sake gebaen hebben/
seggende/ Moezgen mochten uwe kinderen
tot onse kinderen spzaken/ seggende: Wat
heht ghp met den HCECEP den Godt Is-
raels te doen? De HCECEP heeft immers
25 de Jozdane ter lantpale geset tusschen ons/

ende tusschen u lieden / ghp kinderen Ru-
bens/ ende ghp kinderen Gads/ ghp en hebt
geen deel aen den HCECEP: soo mochten
uwe kinderen onse kinderen doen ophouden
26 datse den HCECEP niet en breefen. Daer-
om sebben wy/ Laet ons doch booz ons ma-
ken/ houtwende eenen Altaer/ niet ten bzant-
27 offer/ noch ten offer. Maer g dat hy een
ghetupghe zp tusschen ons ende tusschen u
lieden/ ende tusschen onse gheslachten na
ons/ op dat wy den dienst des HCECEP
booz sijn aenghesichte dienen mochten met
onse bzand-offeren / ende met onse slacht-
offeren ende met onse danck-offeren / ende
dat uwe kinderen tot onse kinderen moezgen
niet en seggen/ Ghp liebt en hebt geen deel
28 aen den HCECEP. Daerom sebben wy/
Wanneer het gheschiedt/ dat sp moezgen [alfo]
tot ons ende tot onse gheslachten seggen sul-
len so sullen wy segghen/ Siet de gedaente
des Altaers des HCECEP/ welken onse
baderen gemaecht hebben/ niet ten bzand-
offer/ mochte ten offer/ maer hy is en ghe-
tupge tusschen ons ende tusschen u lieden.

29 Ver zp verre van ons / van ons/ dat wy
souden wederstaenich sijn tegen den HCE-
CEP / ofte dat wy te desen daghe ons van
achter den HCECEP afheeren souden bou-
wende eenen Altaer ten bzandt-offer/ ten
spijs-offer/ ofte ten slacht-offer / behalben
den Altaer des HCECEP onses Godts/

30 die booz sijnen Tabernakel is. Doe de
Priester Pinehas / ende de Oberste der
vergaderinge / ende de hooften der dupsen-
den Israels die hy hem waren / de woorden
hoozden / die de kinderen Rubens / ende de
kinderen Gads/ ende de kinderen Manas-
se ghesproken hadden/ soo was het goet in
31 hare oogen. Ende Pinehas de sone des
Priesters Eleazars seude tot de kinderen
Rubens/ ende tot de kinderen Gads/ ende
tot de kinderen Manasse / Heden weder
wy/ dat HCECEP in 't midden van ons is
dewijle ghp dese overtredinge teghen den
HCECEP niet begaen en hebt: Doe hebt
ghp lieden de kinderen Israels verlost upt

32 de hant des HCECEP. Ende Pinehas
de sone des Priesters Eleazars heerde we-
derom / met de Oberste / van de kinderen
Rubens/ ende van de kinderen Gads / upt
het lant Gilead na het lant Canaan/ tot de
kinderen Israels / ende sp bzachten haer

33 antwoorde weder. De antwoorde nu was
goet in de oogen der kinderen Israels/ en-
de de kinderen Israels loofden Godt: ende
en sebben niet [meer] van tegens haer op
te trecken met een heyz / om het lant te
verderben daer de kinderen Rubens ende

34 de kinderen Gads inne woonden. Ende
de kinderen Rubens / ende de kinderen
Gads noemden dien Altaer: Dat het een
ghetupge zp tusschen ons/ dat de HCECEP
Godt zp.

Het xxij. Capittel.

Iosua ondt geworden zijnde vergadert Israel
ende verhaelt hoe wonderbaerlick dat God
voor sijn volck gestreden, ende de landen der
overwonnene volckeren haer ter erfenisse
gegeven heeft, vl. i. 3c. Daerom vermaent
hye neerstich te zijn in het onderhouden
van de Wer door Mose beschreven, 6. Ende
haer te wachten van in te gaen, ende haer te
vermengen met de afgoderie der heydenen.
7. Hen voorstellende de weldaden die sy
van Godt hadden ontfangen, ende noch ontf-
angen souden, 9. met dreyginge der straffen
Godts, so sy den Heere verlaten souden, 11.

1 E Pde het geschiedde na vele daghen/ na
dat de HCECEP Israel ruste gegeven
hadde van alle sijne vbanden rontom he-
uen:

I O S U A. Cap. xxiiij. -Godts weldaden. Fol. 87

nen : ende Josua ondt geworzen [ende] wel
bedaeht was : **S**oo riep Josua gantsch 2
Israel / hare Gutsse / ende hare Hoofden /
ende hare Richters / ende haer Ampt-lie-
den : ende hy septe tot haer / Ich ben ondt
gheworzen / [ende] wel bedaeht. Ende 3
ghy lieden hebt gesien alles wat de **H**EE
uwe Godt ghedaen heeft allen desen
holcheren dooz u aenghesichte : Want de
HEE uwe Godt selve is het die dooz 4
u ghestreden heeft. Siet ich hebbe u dese
oberige holcheren dooz het lot doen toebal-
len / ten erfoele uwen stammen / van de Joz-
dane af / met alle de holchen die icht uptge-
roep hebbe / ende tot de groote Zee teghen
den onderganch der Sonne. Ende de 5
HEE uwe Godt selve salse upthoofden
dooz u lieder aenghesichte / ende hy salse van
dooz u lieder aenghesichte verdriven / ende
Ero. 14 ghy sult haer lant erflich besitten / a gelijk
ende 23 als de **H**EE uwe Godt tot u ghespr²⁰
ken heeft. **S**o weest seer sterck om te he- 6
27 waren ende om te doen alles dat ghesche-
Rum. 33 ben is in het met-boeck Mose : b op dat
33 ghy daer niet van af en wicht ter rechter
Deut. 6 noch ter linker hant. Dat ghy niet in 7
19 en gaet tot dese holcheren / dese die overge-
Jos. 13 bleven zijn hy u lieden : c gedencht oock niet
aan den name haer Goden / noch en doeter
Deut. 3 niet by sweeren / noch en dientse niet / noch
32 en huncht u dooz die niet. d Maer den 8
ende 28 **H**EE uwen Godt sult ghy aenhangen :
14 ghelijc als ghy tot op desen dach ghedaen
hebt. Want de **H**EE uwe Godt heeft van u aen- 9
6 gesichte verdriven groote ende machtiche
Psa. 16 holcheren : ende u aengaende / niemand heeft
13 dooz u aenghesichte bestaen / tot op desen
dach toe. e En eenigh man onder u sal- 10
Leph. 17 der buyten jagen : Want het is de **H**EE
uwe Godt selve die dooz u strijdt / ge- 11
lijc als hy u ghesproken heeft. Daerom
d **D**eut. bewaert uwe zielen neerstelich dat ghy den
11.22 **H**EE uwen Godt lief hebbet. Want
e **L**eb. 26 u ghy eenighsins afkeert ende het oberige
deser holcheren aenhanght / deser die hy u
d **D**eut. 8 overghelehen zijn : ende u met haer ver-
30 swaaghet / ende ghy tot haer sult ingaen
ende so tot u. **D**etet dooz secker / dat de 13
HEE uwe Godt niet booztharen en
sal dese holchen van dooz u aenghesich-
te te verdriven : maer sy sullen u lie-
den zijn tot een strich / ende tot een net / en-
de tot een geffel aen uwe ziden / ende tot
doozen in uwe ooghen tot dat ghy omme
komt van dit goede land / t welck u de
HEE uwe Godt gegeven heeft. En 14
de siet / icht gae heden in den wech der gants-
cher aerde : ende ghy weet in u gantsch
herte / ende in uwe gantsche ziele / datter
niet een eenigh woort gheballen en is van
alle die goede woorden welcke de **H**EE uwe
uwe Godt ober u ghesproken heeft / sy zijn
u alle overhomen / daer en is van de selve
niet een eenigh woort gheballen. Ende 15
t sal geschieden / gelijk als alle die goede
dingen ober u gekomen zijn / die de **H**EE
uwe Godt tot u gesproken heeft : also
sal de **H**EE uwe Godt ober u komen laten
alle die goede dingen / tot dat hy u berdelge
hant gesien goeden lande / t welck u de **H**EE
uwe Godt gegeven heeft. Wanneer ghy 16
het verbont des **H**EE uwen Godts
overtreedt / dat hy u ghedoden heeft / ende
ghy henen gaet ende dient andere Goden /
ende u dooz de selve nederbuicht : so sal de
rooyn des **H**EE uwen Godts ober u ontste-
ken / ende ghy sult haestelich om komen
van het goede land t welck hy u gegeven
heeft.

Het xxiiij. Capittel.

Iosua versamelt alle de stammen Israels te
Sichem, vl. 1. 8cc. Hy maect haer indach-
tigh de weldaden Godes aen hare vaderen
ende aen haer gepleecht, 2. Hy vermaentse
des halven dien waren Godt alleen ghe-
trouwelic te dienen, 14. Proresterende
voor hem ende sijn huys in desen deele, 15.
Het volck belooft oock tot viermael toe, in
den oprechten Godts-dienst te sullen vol-
herden, 16. Iosua vernieuwt het verbont
des **H** E E R E N met den volcke, 25. Hy
schrijft die in 't Wet-boeck des **HEEREN**,
ende hy richt eenen grooten steen op ter
gedachtenisse daer van, 26. De doot, ouder-
dom, ende begraffenisse van Iosua, 29. De
begravinghe van Iosephs beenderen, 32. De
doot ende begravinge van Eleazar, 33.

Daer na versamelte Josua alle de stam-
men Israels te Sichem : ende hy riep
de Gutsse van Israel / ende des selven
Hoofden / ende des selven Richters / ende
des selven Amptlieden / ende sy stelden sich
2 dooz het aenghesichte Godes. Doe septe
Josua tot den gantschen volcke / **A**lso septe
de **H**EE uwe Godt Israels / a Over ge-
ne zijde der Ribiere hebben uwe baders
van outs gewoont [namelich] b Cherah / de
bader Abrahams / ende de vader Abazs :
ende so hebben andere Goden gebient. c **D**eut. 26. 5.
3 c Doe nam ich uwen vader Abraham van
gene zijde der Ribiere / ende dede hem wan-
delen dooz 't gantsche lant Canaan : d Ich
hermeerde oock sijn zaet ende gaf hem
e **E**nde Iosua gaf ich Jacob ende
4 Iaac : e Ende Iaac gaf ich Jacob ende
Esaü : ende f ich gaf Esaü 't gheberchte
Seir / om dat erflich te besitten : maer Ja-
cob ende sijn kinderen toghen af in Egypten
5 ten. g Doe soude ich Mose ende Aaron /
ende ich plaegghden Egypten gelijk als ich g **E**ro. 3.
in het miden des selven gedaen hebbe : en-
6 de daer na septe ich u daer upt. **A**ls ich
uwe baders upt Egypten gheboert hadde /
b so quame ghy aen de Zee / ende de Egypte-
7 tenaers jaegghden uwe baden na met wa-
gens / ende met ruyters / tot de schelf-Zee. i **E**ro. 14.
7 **S**p u riefen tot den **H**EE uwe Godt / ende hy
stelde een dupsternisse tusschen u / ende tus-
schen de Egyptenaers / ende hy bracht de
Zee over hen / ende becheetse / ende uwe
oogen hebben ghesien wat ich in Egypten
gedaen hebbe / daer na hebt ghy vele dagen
8 in de woestijne ghewoont. k Doe bracht
ich u in 't lant der Amoziten / die ober gene
zijde der Jozdane woonden / die streden te-
gen u / maer ich gaffe in uwe hant / ende ghy l **P**u. 22.
besaet haer lant erflich / ende ich verdelg-
9 dese dooz u lieder aenghesichte. l **C**ock **D**eut. 23.
maecte sich Balak op / de sone Zippor / de
Coninch der Moabitren / ende hy streebt te-
gen Israel : ende hy sonde henen / ende dede
10 Bileam den sone Beors roepen / op dat hy m **J**os. 3.
u verbloeden soude. Maer ich en wilde
Bileam niet hoozen : Dies seggende hy u ende 6. 1.
ghestabelich / ende ich verlost u upt sijn
11 hant. m Doe ghy ober de Jozdane getroc-
ken waert / ende te Jericho quame / soo
12 krichghden de burgers van Jericho tegen u / ende
de Amoziten ende de Phereziten / ende de
Canaaniten / ende de Berchiten / ende de
Girgastiten / de Hinhiten / ende de Jebus-
13 ten : n doch ich gaffe in u lieder hant. En o **E**ro. 23.
de o ich sonde hoerselen dooz u henen / die
drehense wech van u lieder aenghesichte /
[ghelijc] p de beyde Coningen der Amoz-
ten / niet dooz u sweert / noch dooz uwen ho-
14 ge. q Dus hebbe ich u een lant gegeven /
daer aen ghy niet ghecarvebt en hebt / ende q **D**eut. 6.
steden / die ghy niet ghebouwt en hebt / ende
ghy

Josua en Eleazar steruen.

Iudicum, Richteren. Cap. I.

Krijgen In

ghy woont inde selue/ghy etet van de wijn-
gaerden/ende olijf-boomen/die ghy niet ge-
plant en hebt. Ende nu/veest den **HEERE** 14
der kibiere / ende in opzichtigheyt/ ende
in waerheyt : ende doet wech de Goden die
uwe vaders gedient hebben / aen gene zijde
der kibiere / ende in Egypten / ende dient
den **HEERE**. Doch soo het quaet is in 15
uwe oogen den **HEERE** te dienen/ kiest u
heden wien ghy dienen sult/ t'z in de Goden/
welcke uwe vaders / die aen d'ander zijde
der kibiere waren/gedient hebben: ofte de
Goden der Amoziten/in welker landt ghy
woont : maer aengaende my / ende mijn
hups/wy sullen den **HEERE** dienen.

Doe antwoorde het volck ende seide : 16
t'z berre van ons/dat wy den **HEERE**
berlaten souden / om andere Goden te die-
nen. Want de **HEERE** is onse Goot/ 17
hy is t' die ons ende onse vadersen upt den
lande van Egypten upt den dienst-hups
heeft opgeheylacht : Ende die dese groote
rechenen booz onse ooghen ghedaen heeft/
ende heeft ons bewaert op al den wech booz
welcken wy ghetoghen zijn/ende onder alle
volcken/booz welcken midden wy getrocken
zijn. Ende de **HEERE** heeft booz ons 18
aengesichte uptgestooten alle die volcken/
sels den Amoziter/ inwoonder des lants :
Wy sullen oock den **HEERE** dienen/want
hy is onse Godt. Doe seide Josua tot 19
den volcke/Ghy en sult den **HEERE** niet
kunnen dienen / want hy is een Hepligh
Godt : hy is een pberigh Godt/hy en sal
uwe obertredinghe noch uwe sonden niet
vergeuen. Indien ghy den **HEERE** ver- 20
laten ende bzeemde Goden dienen sult/ t'z so
sal hy sich ontkeren / ende hy sal u quaet
doen / ende hy sal u verdoen / na dat hy u
goet ghedaen sal hebben. Doe seide het 21
volck tot Josua: Neen/maer wy sullen den
HEERE dienen. Josua nu seide tot den 22
volcke/ Ghy zijt ghetuggen ober u seluen/
dat ghy u den **HEERE** verhozen hebt/om
hem te dienen/Ende sy seiden/Wy zijn ge-
tuggen. Ende nu/doet de bzeemde Goden 23
wech / die in het midden van u zijn / ende
recht uwe herren tot den **HEERE** den
Gode Israels. Ende het volck seide tot 24
Josua: Wy sullen den **HEERE** onsen God
dienen/ende wy sullen sijne stemme gehoor-
men. Also t' maecht Josua op den seluen 25
dagh een verbondt met den volcke: ende hy
stelde t'haer tot eenen insctringen ende recht
te Sichem. Ende Josua schreef dese 26
moozden in het Wer-boeck Godes: ende hy
nam eenen grooten steen / ende hy rechte
dien daer op onder de epcke/die hy het heyl-
ighdom des **HEERE** was. Ende Jo- 27
sua seide tot den gantschen volcke / Siet
desen steen sal ons tot een ghetuggenisse
zijn/want hy heeft gehoozt alle de reben
des **HEERE** / die hy tot ons gesproken
heeft/ia hy sal tot eenen getuggenisse tegens
u liden zijn / op dat ghy uwen Gode niet
en sieght. Doe sondt Josua het volck 28
wech/ een peder na sijn erfdeel. Ende t' 29
geschiedde na dese dingen/ dat Josua de so-
ne Pun/ de knecht des **HEERE** sterf/
out zijnde hondert ende tien iaren. Ende 30
sy begroeben hem in de lant-pale sijns erf-
deels/ t' te Timnath-Serah / welcke is op
50 eenen berch Ephraims/aen t' Noorden des
Jub. 2.9 Berchs Gaas. Israel nu diende den **HEERE** 31
alle de daghen van Josua/ende al t' de
daghen van de Outste/ die lange na Josua
leefden/ende die al t' wer des **HEERE**
wisten/ t' welch hy aen Israel gedaen had-
de. Sy begroeben oock de beenderen Jo- 32
sephs/ v die de kinderen Israels upt Egypten
Exo. 13. ten opgeheylacht hadden/ te Sichem/in dat
19 stuck vels/ t' welck Jacob gehoort hadde

van de kinderen Hemoz / des baders van
Sichem/booz hondert stucken gelts/want
sy waren den kinderen Josephs ter effe-
33 nisse ghetworden. Oock sterf Eleazar de
sone Aarons : Ende sy begroeben hem op
den heubel Pinehas sijns soons / die hem
ghegheben was gheweest op t' gheberchte
Ephraim.

Eynde van t' Boeck JOSUA.

Het Boeck der

R I C H T E R E N ,

genaemt

I U D I C U M.

Het eerste Capittel.

De stam Iuda begint op Godts bevel krijghe te
voeren teghen d'inwoonderen van Canaan,
vl. 1. &c. Overwint Adoni-Bezek. 4. Wint
Ierusalem. 8. slaet de kinderen Enaks van
Hebron. 10. Orniel wint Debir, ende be-
comt daer door Caleb dochter tot een wiif,
11. De Keniten woenen onder Iuda. 16. Si-
meon wint Zephath. 17. ends Iuda verschey-
den steden der Philistijnen. 18. Die van den
huysle Josephs winnen Berhel. 23. Verhael
van de slappicheyt der stammen, in t' ver-
drijven der Canaaniten. waer door sy van de
selue woorden gequelt, ende onder malkan-
deren blijven woonende. 19, 21, &c.

N D E het gheschiedde na den
doot van Josua / dat de kin-
deren Israels den **HEERE** 2
bzaeghen/segghende : a Wie
sal onder ons booz eerst op-
trecken na de Canaaniten/om
tegens hen te krijgen? Ende de **HEERE** 3
seide : Iuda sal optreken : siet/ich hebbe
dat lant in sijne hant gegeven. Doe seide 4
Iuda tot sijnen broder Simeon : t' recht
met my op in mijn lot/ende laet ons teghen
de Canaaniten krijgen/soo sal ick oock met
u optreken in u lot : alsoo toech Simeon 5
met hem. Ende Iuda toech op/ ende de
HEERE gaf de Canaaniten ende de Phi-
reziten in hare hant : ende sy sloeghense hy 6
Bezek/ tien dupsent man. Ende sy bon-
den Adoni-Bezek te Bezek / ende streben
tegens hem: ende sy sloegen de Canaaniten 7
ende de Phereziten. Doch Adoni-Bezek
vluchtte/ende sy jaeghen hem na:ende sy
grepen hem/ende hieuen de duppen sijnre 8
handen ende sijnre voeten af. Doe seide
Adoni-Bezek/ t' sevenrich Coningen/met
afghewone duppen harer hand'en ende 9
harer voeten / waren onder mijne tafel [de
kruppen] oplefende/ gelijk als ick gedaen
hebbe/also heeft my Goot vergolden : ende hy
sy byachten hem tot Ierusalem / ende hy 10
sterf aldaer. Want de kinderen van Iuda
hadden tegen Ierusalem gestreden/ende
haddense inghenomen/ende met de scherpe
des swerts gheslaghen: ende sy hadden de
9 stadt in t' hper geseft. b Ende daer na wa-
ren de kinderen van Iuda afgheroghen/ te
krijgen tegen de Canaaniten/ woonende in
t' gheberchte/ende in t' Supden/ende in de
10 lechte. c Ende Iuda was heven ghetog-
ghen tegen de Canaaniten / die te Hebron
woonden/ (de naem nu van Hebron was te
booren Kirjath-Arba/) ende sy sloegen den
Desai/ende Rhimam/ende Thalmat.

Ende

Krijgen van Iuda en Simeon. Iudicum, Richteren. Cap. ij.

Fol. 88

Ende dan daer was hy henen ghetogen
tegen de inwoonders van d'Hebr. de naem
a Jos. 15 nu van Hebr. was te doogen. Kiriath Se-
15/ etc. pher. Ende Caleb seide; Wie Kiriath Se-
pher sal slaen/ende nemen in/ dien sal
ic oec mijne dochter Achsa tot eene vrouwe
geben. Doe namse Othniel in/ de soon van
Kenez/ broeder van Caleb/ die jonger was
dan hy: ende Caleb gaf hem Achsa sijne
dochter tot eene vrouwe. Ende het ghe-
14 schiede/ als sp tot hem I guam/ dat sp hem
aenpojde/ om van haren vader een veld te
hegeeren/ ende sp spronck van den ezel af:
doe seide Caleb tot haer/ Wat is u? En-
15 de sp seide tot hem: Geef me eenen segen/
de mijle ghy my een doze landt ghegeven
hebt/ geef me oock water wellingen: doe
gaf haer Caleb hooge wellingen/ende leeghe
wellingen. De kinderen des Beniters/ 16
Moses schoon-vaders/ toghen oock upt de
Halm-stadt op met de kinderen van Iuda/
na de woestijne van Iuda/ die tegen 't Rup-
den van Barad is: ende sp gingen henen
ende woonden met het volck. Iuda dan
17 rooch met sijnen broeder Simeon/ ende sp
sloeghen de Canaaniten/ woonende te Ze-
phath/ ende sp verbandense/ ende men noem-
de den name deser stadt Horza. Daer toe
nam Iuda Gaza in/ met hare lantpale/ en-
de Kheslon met hare lantpale: ende Chron
met hare lantpale. Ende de H. G. E. 19
was met Iuda/ dat hy (de inwoonders) van
't gheberchte verdoofte: maer hy en ginch
niet voort/ om de inwoonders des dais te
verdoofen/ om dat sp pferen waeghenen had-
den. Ende sp gaben Hebzon aen Caleb/ 20
gelijck als d' Mose gesproken hadde: ende
24 hy verdoofte van daer de drie sonen Enaks.
Jof. 14. Doch de kinderen Benjamins hebben de
13 Jebusiten/ te Jerusalem woonende/ niet
verdoofen: maer de Jebusiten woonden met
de kinderen Benjamins te Jerusalem/ tot
op desen dagh. Ende het hups Josephs 22
tooch oock op na Bethel: Ende de H. G. E.
18 was met hen. Ende het hups Jo- 23
sephs beselde verpieters hy Bethel: de
e Gen. 28 naem nu deser stadt c was te doogen Luz.
19 Ende de wachters sagen eenen man/ upt
gaende upt de stadt/ ende sp seiden tot hem;
Wijft ons doch den inganch der stadt/ ende
wy sullen welvradighen hy u doen. Ende 25
als hy hen de inganch der stadt gewesen had-
de/ so sloegen sp de stadt met de scherpe des
sweerts: maer dien man/ ende sijn gantsche
hups gesin/ lieten sp gaen. Doe tooch dese 26
man in 't lant der Wechiten: ende hy bouwde
eene stadt/ ende noemde haren name Luz/
dit is haer naem tot op desen dagh. f En- 27
f Jof. 17 de Manasse en verdoofte Beth-Sean niet/
11/12 nochte haer onderhoorige plaetsen/ nochte
Eaanach met hare onderhoorige plaetsen/
nochte de inwoonders van Doz met hare
onderhoorige plaetsen/ nochte de inwoonde-
ren van Aibleam met hare onderhoorighe
plaetsen/ nochte de inwoonders van Ahe-
giddo met hare onderhoorige plaetsen: ende
de Canaaniten wilden woenen in den sel-
ven lande. Ende het geschiede/ als Isra- 28
el sterck werdt/ dat hy de Canaaniten op
cijns stelde: maer hy en verdoofte niet
gantschelijck. g Doch en verdoofte Ephra- 29
im de Canaaniten niet/ die te Gezer woon-
den/ maer de Canaaniten woonden in 't mid-
den van hem/ te Gezer. Zebulon en ver- 30
doofte de inwoonders van Kitron niet/
nochte de inwoonders van Mahalof: maer
de Canaaniten woonden in 't midden van
hem/ ende waren cijnsbaer. Afer en her- 31
doofte de inwoonders van Aco niet/ nochte
de inwoonders van Zidon: nochte Nishab/
nochte Achshif/ nochte Chelba/ nochte W-
phik/ nochte Kethob: Maer de Aseriten 32

woonden in 't midden der Canaaniten/ die
in den lande woonden: want sp en verdoof-
33 dense niet. Naphthali en verdoofte de in-
woonders van Beth-Semes niet/ nochte
de inwoonders van Beth-Knath/ maer
woonde in het midden der Canaaniten/ die
in den lande woonden: doch de inwoonders
van Beth-Semes ende Beth-Knath wer-
34 den hen cijnsbaer. Ende de Amoziten
dronghen de kinderen Dans in 't geberchte
wantse hen niet toe-lieten af te komen in
35 het dal. Dor wilden de Amoziten woenen
op het geberchte Hares/ te Hialon/ ende te
Saalim: maer de handt des hupses Jo-
sephs doert swaer/ so datse cijnsbaer wer-
36 den. Ende de lantpale der Amoziten was
van den opganch van Akabbim/ van den
rotz-steen/ ende opwaerts henen.

Het ij. Capittel.

Godts Engel bestraft Israel te Bochim. vl. 1. 30.
Alwaer sy hare sonden beweenen. 2. Een
verhael van den staet Israels onder de Ric-
teren, waer in hare eerste Godts-dienste-
heyt, by den tijdt Iosua ende der vroemen
Oortken, vergeleken wort met de volgende
afvalligheyt tot allerley Afgoderen, waer
over sy elckens van Godt door de vyanden
zijn gestraft, ende door de Richteren verlost
zijnde, al weder van quader tot ergher zijn
vervallen. 6. 7. 30. Dies Godt de Heydenen
niet heeft willen verdrijven, om Israel te
beproeuen. 20.

1 Ende een Engel des H. G. E. M. quam
opwaerts van Gilgal tot Bochim: en-
de hy seide; Ich heb u lieden upt Egyp-
ten opgeboert/ ende u gebracht in het lant/
dat ick uwen vaderen geswooren hebbe/ ende
ghesept; a Ich sal mijn verbont met u lie- a Gen. 17
den niet herbreken in eeuwichheit. Ende 70
u lieden aengaende/gh/ en sult geen b ver- Deut. 10
bondt maechen met de inwoonders des 14/15
lants/ hare c Altaren sult ghy afbreken: b Deut. 7
maer ghy zijt mijner stemme niet ghehoor- 27
saem geweest/maerom hebt ghy dit gedaen: Deut. 12
3 Daerom heb ick oock geseyt; d Ich salse 70
hoor u aengesichte niet updrinhen: maer d Jof. 23
sp sullen u aen de zijden zijn/ ende hare Go- 13
den sullen u c tot een strick zijn. Ende het e Gen. 22
ghechiedde/ als de Engel des H. G. E. M. 33
dese woorden tot alle kinderen Israels ge- ende 34
sproken hadde/ so hief het volck sijnem 13
me op/ ende weende. Daerom noemen sp Deut. 7
den naem dier plaetse Bochim: ende sp of- 16
6 ferden aldaer den H. G. E. M. f Als Iosua f Jof. 24
het volck hadde laten gaen / soo waren he 28
kinderen Israels henen gegaen / een peber
tot sijn erfdeel/ om 't landt erlich te besit-
7 ten. Ende het volck diende den H. G. E. M.
alle de dagen van Iosua: ende alle de dagen
der Oortken / die lange gheleefte hadden na
Iosua / die ghesien hadden al dat groote
werck des H. G. E. M. dat hy aen Israel
8 gedaen hadde. Maer als Iosua/ de sone
Muns/ de knecht des H. G. E. M. gestor-
9 den was / hondert ende tien jaren oec sijn- 9
de; Ende sp hem begraven hadden in de
lantpale sijns erfdeels/ tot Chimach Be-
res / op eenen bergh Ephraims tegen 't
10 doozden van den bergh Gaas: Ende
al dat selve geslachte oock tot sijn vaderen
hergadert was: soo stonten een ander ghe-
slachte na hem op/ dat den H. G. E. M. niet
en kende/ noch oock het werck / dat hy aen
11 Israel gedaen hadde. Doe desen de kinde-
ren Israel dat nuet was in de oochen des
H. G. E. M. ende sp die den den Baalim-
12 Ende sp verlieten den H. G. E. M. haer
vaderen Godt/ diese upt Egyptenlant had-
de

Israels

Iudicum, Richteren. Cap. iij.

afval

de uytgehoert / ende volghden andere Go-
den nae / van de Goden der volcken / die kont-
omme hen waren / ende bugghden sich booz
die : ende sy verwechten den **HEERE** tot
roorn. Want sy versieren den **HEERE** / 13
ende dienden den Baal / ende **Asharot** :
Soo ontstach des **HEERE** roorn te-
gen **Israel** / ende hy gafse inde hant der roo-
veren / diese heroofden : g en hy verkochte
44. 13. inde hant harer vanden kont-omme : ende
sy konden niet meer bestaen booz 't aenge-
1. sichte harer vanden. Overal / waer he-
nen sy uptogen / was de hant des **HEERE**
b **Lev.** 26. **Deu.** 28. **HEERE** tegen hen ten quade / h ghelijck als
de **HEERE** gesproken / ende ghelijck als
de **HEERE** hen gesproken hadde : ende
hen was seer bange. Ende de **HEERE** 16
verwechte richteren / diese verlostten upt
de hant der genen diese heroofden / Doch 17
en hoozden sy oock niet na hare richteren /
maer hoereerden andere Goden na / ende
bugghden sich booz die : haest welken sy af
vanden wech / dien hare baders gewandelt
hadden / hoozende de geboden des **HEERE**
HEERE / also en deden sy niet. Ende wan- 18
neer de **HEERE** hen richteren verwer-
te / soo was de **HEERE** met den richter /
ende verlostte upt de hant harer vanden /
alle de dagen des richters : want het be-
rouwede den **HEERE** hares suchters
halven van wegen de gene / diese vronghen
1. **Iud.** 3. ende diese duchten. i Maer het geschie- 19
12. de mer het versterben des richters / datse
omkeerden / ende verdozden 't meer dan
hare baders / na volgende andere Goden /
de selve dienende / en sich booz die bugge-
de / sy en lieten niets vallen van hare wer-
ken / nochte van desen haren harden wech.
Waerom ontstach de roorn des **HEERE** 20
HEERE tegen **Israel** / dat hy sepde / Om
dat die volck mijn verbondt heeft overghe-
reden / dat ich haren baders gehoben heb-
be / ende sy na mijne stemme niet gehoozt en
hebben : k So en sal ich oock niet booz- 21
b **Jos.** 23. 13. haren booz haer aengesicht pement upt de
besittinge te verdozden / vande veydenen /
die **Josua** heeft achtergelat / als hy sterf.
Op dat ich **Israel** booz haer verfoeche : 22
of sy den wech des **HEERE** / **HEERE** / sullen
houden / om daer in te wandelen / ghelijck als
hare baders gehouden hebben / ofte niet.
Alsoo liet de **HEERE** dese veydenen 23
blijven / dat hyse niet haestelick upt de be-
sittinge verdozef : die hy in de handt van
Josua niet hadde overgegeven.

Her iij. Capittel.

Register der Heydensche volcken / die Godt
in Canaan heeft overgelaten / om **Israel** te
beproeven / v. 1. 2. **Israel** van Godt af-
vallende / wordt overgegeven inde handt
des Conincks van Mesopotamien / 5. van
welckes tyrannie door **Othniel** verlost
zijnde / vervallen sy weder tot de voorige
boosheyt / ende worden geslagen ende ver-
druct van **Eglon** / der Moabiten Con-
inck / 9. van welcken Godt haer ver-
lost door den Richter **Ehud** / 15. ghelijck
oock daer na van de Philistijnen / door
den Richter **Samgar** / 31.

Dit nu zijn de veydenen / die de **HEERE** 1
b **HEERE** liet blijven / om booz haer **Israel**
te verfoecken / alle die niet en wisten van
alle de krijgen Canaans. Alleenlic / op 2
dat de gheslachten der kinderen **Israels**
[die] wisten / op dat hyse den krijgh leerde /
ten minsten de gene / die daer te boozen niet
van en wisten. Wif Wozsten der Philis- 3
tijnen / ende alle de Canaaniten / ende de
Zidoniers / ende de veydenen / woonende in
't geberchte des Libanons : van den bergh

Baal **Bermon** / tot daermen komt te ha-
4 mach. Dese dan waren / om **Israel** booz
haer te verfoecken : op datmen wiste / of sy
de geboden des **HEERE** / **HEERE** / souden hoo-
ren die hy haren baders booz de hant van
5 **Mose** geboden hadde. Als nu de kinde-
ren **Israels** woonde in het midden der
Canaaniten / der Berhiten / ende der Amo-
riten / ende der Herytiten / ende der Hebi-
6 ten / ende der Jebusiten / Soo namen sy
hen der selver dochteren tot wijven / ende
gaden hare dochteren aen der selver sonen :
7 ende sy dienden hare Goden. Ende de kin-
deren **Israels** deden dat quaet was in de
oogen des **HEERE** / **HEERE** / ende vergaten den
HEERE **HEERE** haren Godt : ende sy dienden
8 den Baalim / ende den Boshen. Doe
ontstach de roorn des **HEERE** tegen
Israel / ende hy verkochte inde handt van
Cuschan **Rischaim** / Coninck van Me-
sopotamien : ende de kinderen **Israels**
dienden den Cuschan **Rischaim** acht ja-
9 ren. Soo riepen de kinderen **Israels** tot
den **HEERE** / ende de **HEERE** ver-
wechte den kinderen **Israels** eenen ver-
loster / diese verlostte / **Othniel** / sone van
Kenaz / broeder van **Caleb** / die jongher was
10 van hy. Ende de geest des **HEERE** /
was over hem / ende hy richtte **Israel** /
ende tooch upt ten strijde / ende de **HEERE**
HEERE gaf Cuschan **Rischaim** / den Coninck
van **Spyn** / in sijne hant : dat sijne hant
sterck wert over Cuschan **Rischaim**.
11 Doe was het lant beerrich ier stil : en-
de **Othniel** / de soon van **Kenaz** / sterf.
12 Maer de kinderen **Israels** doeren booz
te doen dat quet was in de oogen des
HEERE / **HEERE** : doe sterckte de **HEERE**
Eglon den Coninck der Moabiten / tegen
Israel / om dat sy deden dat quaet was in
13 de oogen des **HEERE** / **HEERE**. Ende hy ver-
gaderde tot sich de kinderen **Ammon** / ende
de **Amalekiten** : ende hy toogh hen / ende
sloegh **Israel** / ende sy namen de **Walm** / stad
14 in besit. Ende de kinderen **Israels** dien-
den den **Eglon** / Coninck der Moabiten /
15 achrien ier. Doe riepen de kinderen **Is-**
raels tot den **HEERE** / ende de **HEERE**
verwechte hen eenen verloster / **Ehud** / den
sone van **Gera** / een sone van **Jemini** / een
man die slinck was : ende de kinderen **Is-**
raels souden booz sijne hant een gescheuck
aen **Eglon** / den Coninck der Moabiten.
16 Ende **Ehud** marchte sich een sweert / dat
twee scherpten hadde / welches lengte eene
elle was : ende hy gozde dat onder sijne
17 kleederen / aen sijne rechter heupe. Ende
hy bracht aen **Eglon** / der Moabiten Con-
inck / dat gescheuck : **Eglon** nu was een
18 seer vet man. Ende het geschiedde / als hy
ge-eppndicht hadde het ghescheuck te sehe-
ren / soo gelepde hy het volck / die het ghe-
19 schenck gebzagen hadden. Maer hy sel-
be keerde wederom vande ghesnede beel-
den / die hy **Gilgal** waren / ende sepde / Ich
hebbe eene heymeliche sake aen u / **O** Co-
ninck : den welcke sepde / Swijght / ende af-
le die om hem standen / giingen van hem
20 upt. Ende **Ehud** quam tot hem in / daer hy
was sittende in eene hoelcopper-sale / die
hy booz sich alleen hadde / soo sepde **Ehud** /
Ich hebbe Godts woort aen u : doe stont
21 hy op vanden stoel. **Ehud** dan rechte sij-
ne slincker-handt upt / ende nam het sweert
van sijne rechter heupe / ende stach het in
22 seinen buick : Dat oock het hecht achter
de lemmen inginck / ende het vette om den
lemmen toe-sloot / (want hy en trock het
sweert niet upt seinen buick) ende de bzeck
23 uptginck. Doe ginck **Ehud** upt na de
boozsle / ende sloot te deuren der oppersale
24 booz sich toe / ende dreef [se] in 't slot. Als
hy

Ehud. Samgar. Sifera.

Iudicum. Richter. Cap. iij. Debora. Barak. Fol. 93

hy uptgegaen was/so quamen sijne knechten ende sagen toe / ende siet/de deuren der oppersale waren in't slot gedaen: so seiden sy/ Sehet/hy bedect sijne doeten/in de berkoel-hamer. Als sy nu tot schamens toe gebeht hadden/ siet so en opende hy de deuren der oppersale niet / doe namen sy den sleutel ende deden op/ ende siet/haer lieber heerre lach ter aerden doot. Ende Ehud ontquam/terwijl sy betoefden: want hy ginck dooz by de ghesnedene beelden / ende ontquam na Behirach. Ende hy sloeghe de/als hy aenquam so blies hy mer de basynne op het reherchte Ephraims: ende de kinderen Israels toghen met hem af van't geberchte/ ende hy selfs dooz haer aenghesichte henen. Ende hy septe tot hen/Volgt my na/want de HEEG heeft uwe handen/de Moabitien/in u lieder hant gegeven: ende sy toghen af hem na / ende namen de beppen der ozbane in na Moab/ ende lieeten niemant overgaen. Ende sy sloeghen de Moabitien te dier tijt/ontrent tien duysent man / alle bette ende alle strijdbare mannen/datter niet een man ontquam. Also wert Moab te dien dage onder Israels hant t'ondergebracht: ende her land was stil tachtentich jaer. Na hem nu was Samgar/een soon van Anach/die sloech de Philistijnen/ ses hondert man / met eenen osse-stock:also verlost hy oock Israel.

Het iij. Capittel.

Godt plaecht Israel om haer sonden wille door den Coninck Iabin, wiens velt-Overste was Sifera, v. 1, 2, &c. daer na verwekt God de Prophetisse Debora, die Barak van sinen wegen belast op te trecken tegen Sifera, met belofte van overwinninge, ende sy treckt met hem op. 4, &c. Het heylleger van Sifera wort schrickelick verlagen, 15. Iael verbercht den vluchtende Sifera, ende brengt hem om in hare tente, 17. De Coninck Iabin wort uytgeroyt, 24.

Mer de kinderen Israels boeten dooz te doen dat quaet was in de soken des HEEG: als Ehud gestorven was.

So verhoefte de HEEG in de handt van Iabin / Coninck der Canaaniten / die tot Hazor regeerde: ende syn krijgs-Overste was a Sifera: die selve nu woonde tot Haroseth der Hebbenen. Doo riepen de kinderen Israels tot den HEEG: want hy hadde negen hondert pferre wagenen/ende hy hadde de kinderen Israels met ghewelt onderdrukt twintich jaer. Debora nu/eenne vrouwe/die eenne Prophetisse was/ de hupfrouwe van Lappidoch / dese richte te dier tijt Israel. Ende sy woonde onder den Palm-boom van Debora/tusschen Kana ende tusschen Beth-El / op het geberchte Ephraims / ende de kinderen Israels gingen op tot haer/ten gherichte.

Ende sy sondt henen/ende riep b Barak/ den sone Abinoams/van Hedes Raphali: ende sy septe tot hem: heeft de HEEG de Godt Israels/ niet geboden: Gaet henen ende trecht op den berch Thabor/ ende neemt met u tien duysent man/ van de kinderen Raphali/ ende van de kinderen Zebulon? Ende ick sal aen de beke c Kison tot u trecken den Sifera/ Iabins Krijgs-Overste/ met sijne wagenen/ ende sijne meichte: ende ick sal hem in uwe hant gheben: Doo septe Barak tot haer/ Indien ghy met my trecken sulst / soo sal ick henen trecken: maer indien ghy niet met my sulst trecken/so en sal ick niet trecken. Ende sy septe: Ick sal sekerlick niet u trecken/behalven dat de eerre uwe niet sal zy/ op desen wech/ dien ghy wandelt: want de

HEEG sal Sifera verhoopen in de hant eener vrouwe: alsoo maecte Debora haer op / ende tooch met Barak na Hedes. Doo riep Barak Zebulon ende Raphali by een tot Hedes/ ende hy tooch op/ op sijne doeten / [met] thien duysent man: oock tooch Debora met hem op. Heber nu/de Keniter/ hadde sich afgesondert van Kain/upt de kinderen d van Hobab/ Moyses schoon-bader: ende hy hadde sijne tenten opgeslagen tot aen de eycke in Zaanan/ die hy Hedes is. Doo boodschapten sy Sifera/dat Barak/Abinoams sone/ op den berch Thabor ghetogen was. Doo riep Sifera alle sijne wagenen by een/ negen hondert pferre wagenen/ende al het volck/ dat met hem was / van Haroseth der Hebbenen tot de Beke Kison. Debora dan septe tot Barak / Maecht u op / want dic is de dach/in welcken de HEEG Sifera in uwe hant gegeven heeft/ is de HEEG niet dooz u aenghesichte henen uptoghen: Doo troch Barak van den berch Thabor af/ ende thien duysent man achter hem. Ende de HEEG verhoech Sifera / met alle sijne wagenen/ ende het gantsche heylleger / dooz de scherpte des sweerts/ dooz waer aenghesichte: dat Sifera van den wagen afslom/ende bluchtede op sijne doeten. Ende Barak iaeghede na/achter de wagenen/ ende achter het heylleger/ tot aen Haroseth der Hebbenen: ende het gantsche heylleger van Sifera viel dooz de scherpte des sweerts/ datter niet oer en bleef tot eenen toe.

Maer Sifera bluchtede op sijne doeten na de tente van Iael / de hupfrouwe van Heber/den Keniter: Want daer was byde ruffchen Iabin / den Coninck van Hazor/ende tusschen het hupf Hebers/de Keniters. Iael nu ginck upt / Sifera te ghemoete/ ende septe tot hem: wickt in/ mijn heer/wijcht in tot my/ en dreeft niet: ende hy weert tot haer in de tente/ ende sy bedekte hem met eenen deken. Daer na septe hy tot haer / Geest my doch een wepnich waters te drincken/want my dorstet: doen opende sy sene melck-blesse / ende gaf hem te drincken / ende dechte hem toe. Doch septe hy tot haer / Staet in de heure der tente: ende het 3p/so nemant sal komen/ende u bragen/ ende segghen/ Is hier nemant? dat ghy segget / Niemant. Daer na nam Iael Hebers hupfzouwen/ eenen nagel der tente/ ende greep eenen hamer in hare handt/ ende ginck stillekens tot hem in / ende dreef den nagel in den slaep sijns hoofts / dat hy in der aerde vast wert: hy nu was met eenen diepen slaep behangen/ende vermoert/ende sterf. Ende siet / Barak verholchde Sifera / ende Iael ginck upt hem te gemoete/ ende septe tot hen/ komt/ende ick sal u den man wijzen/dien ghy soecht / soo quam hy tot haer in/ende siet/Sifera lach doot/ ende de nagel was in den slaep sijns hoofts. Also heeft Godt te dien daghe Iabin / den Coninck van Canaan/ t'ondergebracht dooz het aenghesichte der kinderen Israels.

Ende de handt der kinderen Israels ginch steeds dooz / ende werd haer ober Iabin / den Coninck van Canaan/ tot dat sy Iabin/ den Coninck van Canaan / hadden uptgeroyt.

Het v. Capittel.

Debora vermaent in desen lof-sanck tot dancsegginghe, ende gaet met haer exempel den volcke voor. v. 1, &c. verhaelt Godts heerlike weldaden in voortijden aen sijn volck bewesen. 4. vergelijckt de elenden des voor-

gaven

Lof-sanck van

Iudicum, Richteren. Cap. v. vj.

-Debot

gaenden tijts niet den teghenwoordighen toekant. 6. Verweckt de Regenten, de gemeente, haer selven ende Barak tot lof des Heeren. 9. Roemt de Overste der stammen, die tot desen strijt gewillichlijc zijn opgetogen, ende scheldt de onwillige, die r'huys gebleven zijn. 14. Beschrijft omstandichlick dese wonderlicke victorie. 19. Vervloecht die van Meroz, om datse Godts volck niet en zijn te hulpe ghekomen. 23. Prijst de Heldinne Iael ende hare daet. 24. Bespott de ydele hope van Sisera staet-vrouwen. 28. Sy beslyt met wenschen ende bidden voor Godts volck tegen de vyanden. 31.

Voorts songh Deboza / ende Barak / de 1
sone Abinoam / ten selven dage / seggen-
de : Loof den **Y E E K E** / van het wezen 2
der waken in Iſrael / van dat het volck
sich gewillich heeft aengeheboden. Voozt / 3
ghp Coninghen / neemt ter ooren / ghp Voz-
sten : Ich / den **Y E E K E** sal ich singhen /
ich sal den **Y E E K E** den Godt Iſraels
psalm-singen. **Y E E K E** / doe ghp voozt 4
toocht van Seir / doe ghp daer henen tra-
der van den belde Edoms / a beefde de aer-
de / oock d'oop de hemel / oock d'ooopen de 5
wolcken van 't water. **W**e berghen ver-
bloten van 't aengesichte des **Y E E K E** /
16 / 17 selfs c Sinai / van 'taengesichte des **Y E E**
ende . 97. **K E** / des Godts Iſraels. Inde da- 6
gen Samgars / des soons van Anach / in de
c. Exo. 19 dagen Iael / hielden de wegen op / ende die
18 op paden wandelden / ginghen kromme we-
gen. **W**e doypen hielden op in Iſrael / sp
hielden op : tot dat ich / Deboza / opstondt /
dat ich opstont / eene moeder in Iſrael.

Werhoos hy nieuwe Goden / van wasser 8
Krijgh in de Voozten : wertter oock een
schijt ghesien / ofte eene spieffe / onder beer-
schit dupsent in Iſrael : **M**ijn herte is 9
tot de wet-gebers van Iſrael / die sich ghe-
willich aengeboden hebben onder den volc-
ke : loof den **Y E E K E**. **G**hp die op 10
mitte Ezelinnen rijder / ghp die aen 't ghe-
richte siet / ende ghp die over werch wan-
delt / spreckter van. **V**an het gheduyt 11
der schutteren / tusschen de plaetsen / daer-
men water schept / spreckt aldaer t'samen
van de gherechtigheden des **Y E E K E** /
van de gerechtigheden [bewesen] aen sijne
doypen in Iſrael : doe ginck des **Y E E**
12 **K E** volck af tot de voozten. **W**aecht
op / waecht op / Deboza / waecht op / waecht
op / spreckt een Liedt : maecht u op / **B**a-
rak / ende leyt uwe gedanghene ghehangen /
ghp sone Abinoams. **D**oe deed' hy den 13
overghebleven heerschen ober de heerliche
[onder] den volcke : de **Y E E K E** doet
mp heerschen ober de gheweldighe. **W**e 14
Ephraim was hare woztel tegen Amalek :
achter u was Benjamin onder uwe volc-
ken : upt Machir zijn de wet-gebers afge-
toghen / ende upt Zebulon / treckende dooz
den staf des schijders. **D**och waren de 15
Voozten in Iſaschar met Deboza / ende
[ghelijck] Iſaschar / alsoo was Barak / op
sijne vorten wert hy ghesonden in het dal :
in Rubens ghedeelten waren de inbeeldin-
ghen des herten groot. **W**aerom bleef 16
ghp siren tusschen de stallinghen / te hoo-
ren den kuben hadden groote ondersoet-
kinghen des herten. **G**ilead bleef aen 17
ghene zijde der Jordane / ende Dan / waer-
om onthielt hy sich in schepen : **N**er satt
aen de Ee / haben / ende bleef in sijne ghe-
scheurde plaetsen. **Z**ebulon / 't is een 18
volck / [dat] sijne ziele vermaet heeft
er doot / in ghelijckx Daphthai : op de
hoorsten des velds. **D**e Coningen qua- 19

men / sp streden / doe streden de Coninghen
van Canaan tot Chanaan / aen de wate-
ren van Mediggo : sp en brachten gheen
20 ghewin des siders daer van. **V**an den
hemel streden sp : de sterren upt hare loop-
21 plaetsen / streden teghen Sisera. **D**e be-
ke Iſson wentelbese wech / de beke Kedus-
min / de Beke Iſson : vertreedt / o migne
22 ziele / de stercke. **D**oe werden de peerts-
hoeven verplectert : van het rennen / het
23 rennen sijnuer machtighen. **B**loecht Me-
roz / sept de Enghel des **Y E E K E** /
bloecht hare Jmwoonders gheduerichlick :
om dat sp niet ghekomen en zijn tot de hul-
pe des **Y E E K E** / tot de hulpe des
24 **Y E E K E** / met de helden : **G**eseghent
3p boden de wijden / Iael / hebers des **K**e-
nitters hupshoutwe : gheseghent zijse bo-
25 den de wijden in de tente. **W**ater esch-
re hy / welck gaf sp : in eene heeren schale
26 bracht sp hater. **V**are hant sloech sp aen
den naghel / ende hare rechter hant aen den
hamer der arbeys-lieden : ende sp klopte
Sisera / sp streeck sijn hooft af / als sp si-
nen slaep hadde dooznaghet ende doozghe-
27 dzongen. **T**usschen hare voeten kromde
hy sich / biel henen / lach daer neder : tuf-
schen hare voeten kromde hy sich / hy biel /
alwaer hy sich kromde / daer lach hy heel
28 geschendt. **D**e moeder van Sisera heech
upt dooz de benster / ende schreeuwde dooz
de tralien : **W**aerom verrecht sijn wagen
te komen : **W**aerom blijven de gaughen sijn-
29 ner waghnen achter : **D**e wijte hater
staet-vrouwen antwozden : oock beant-
wozde sp hare reden aen haer selbe :
30 **S**ouden sp dan den bupdt niet binden
[ende] depelen : een liefken / [ofte] twee
liefkens / voozt peghelicken manne : **D**ooz
Sisera eenen bupdt van verscheptene ber-
wen / eenen bupdt van verscheptene berwen /
ghelickit : van verscheptene berwen aen
beppen zijden ghelickit / voozt de bupdt haf-
31 sen : **A**lfoo moeten omkomen alle uwe
hpanden / o **Y E E K E** : die hem daer en
teghen lief-hebben / [moeten zijn] als wan-
neer de sonne opgaet in hare kracht. **E**nde
het laet was stil / beertich jaer.

Het vj. Capittel.

Iſrael wordt om sijne sonden seer gheplaecht
door de Midianiten, vl. 1. &c. Roept tot
den Heere, die haer door eenen Propheet de
oorsake deser elenden voorstelt. 6. De En-
gel des Heeren komt tot Gideon, ende be-
roept hem tot Iſraels verlossinghe van 't ge-
welt der Midianiten. 11. Verhael van een
wonder-teecken, dat sich heeft toeghedra-
ghen met de spijse, die Gideon den Enghel
voorsere, 17. Gideon bouwt den Heere
eenen Altaer, ende breekt, op Godts bevel,
Baals Altaer af, waer door hy in perijckel
komt by de ingesetenen, maer wort van loas
beschermt. 24. Gideon rustet sich tot den
strijdt teghen de Midianiten, ende wort van
Godt door een wonder-teecken in sijn be-
roep gesterckt. 33.

Mer de kinderen Iſraels deden dat
quaet was in de ooghen des **Y E E**
1 **K E** : soe gaffe de **Y E E K E** in de hant
2 der Midianiten / sefen jaren. **A**ls nu
der Midianiten hant sterck wert ober Iſ-
rael / maekten sich de kinderen Iſraels /
3 van weghen de Midianiten / de helen / die
in de berghen zijn / ende de speloncken / ende
3 de bestinghen. **W**ant het gheschiedde /
als Iſrael ghezaept hadde / soo quamen de
Midianiten op / ende de Amalekiren / ende
die van 't Oosten quamen oock op teghen
4 hem. **E**nde sp leggheden sich teghen
hen

Midianiten. Gideon.

Iudicum, Richteren. Cap. vj. Teecken aen 't vlies. Fol. 90

hen. Ende sp leggheden sich teghens 4
hen/ende verdoorden de ophomste des lants/
tot daer ghy komt te Gaza: ende sp en
iteten gheenen leef-tocht over in Israel/
noch kleyn dee/ noch offt/noch ezel.

Want sp quamen op met haer dee/ ende 5
hare centen/sp quamen ghelijck de sprinck-
hanen in menichce/datmen hen ende hare
hemelen niet tellen en konde: ende sp qua-
men in 't landt/om dat te verdoorden.

Alsoo werc Israel seer verarmt/van wa- 6
ghen de Midianiten: Doe riepen de kin-
deren Israels tot den HEE. Ende 7
het gheschiedde/als de kinderen Israels
tot den HEE riepen ter oorsake van
de Midianiten/ Soosandt de HEE 8
eenen man die een Prophet was/ tot de
kinderen Israels: die seide tot hen/Alsoo
seide de HEE de Gode Israels: Ick
heb u upt. Egypten doen ophomen/ende u
upt den dienst-huse uptghevoert. Ende 9
ick heb u verlost van de hant der Egypte-
naren/ende van de hant aller/die u druck-
ten: ende ick hebse booz u aenghesichte
uptgedreben/ende u haer lant gegeven.

Ende ick seide tot u lieben/ Ick ben de 10
a. Reg. HEE uwe Gode/ En a bzeest de Go-
den der Amoriten niet/in welker lant ghy
woont: maer ghy en zijt mijner stemme niet
ghehoort/aem gheweest. Doe quam een 11

Engel des HEE/ende settede sich
onder een eche/die te Ephraim/welcke
Joas den Abi-Ezriten/toequam: ende sijn
soon Gideon dozschede carne bp de persse/
om [die] te bluchen booz het aenghesichte
der Midianiten. Doe verscheen hem de 12
Engel des HEE/ende seide tot hem/
De HEE is met u/ghy strijdtate heit.

Maer Gideon seide tot hem/ Och/mijn 13
Heer/soo de HEE met ons is/waerom
is ons dan dit alles wederbaren/ende maer
zijn alle sijne wonderen/die onse baders ons
bertelt hebben/ segghende/ heeft ons de
HEE niet upt Egypten ophoeft?
doch nu heeft ons de HEE verclaren/
ende heeft ons in der Midianiten hant ge-
gheben. Doe heerde sich de HEE 14

tot hem/ende seide/ b Gaet henen in dese
uwe kracht/ende ghy sult Israel upt der
Midianiten hant verlossen: En heb ick u 15

niet ghesonden? Ende hp seide tot hem/ 15
Och/ mijn Heer/ waer mede sal ick Israel
verlossen? Siet/ mijn ruysen is het arm-
ste in Manasse/ende ick ben de kleynste in
mijns baders hups. Ende de HEE 16

seide tot hem/En dat ick met u sal zijn/so
sult ghy de Midianiten slaen/als eenen eeni-
gen man. En hp seide tot hem/Indien ick 17

nu genade ghebonden hebbe in uwe oogen/
soo doet my een tecken/dat ghy 't zijt/ die
met my spreect. En wijcht doch niet van 18
hier/tot dat ick tot u come/ende mijn ghe-
schenck uptzenghe/ende u boozsette: ende
hp seide/ Ick sal blijven/ tot dat ghy we-
dercome. Ende Gideon ginck in/ende 19

bereyde een gepren-dorcken/ende onghes-
uerde [hoerken] van een Ephraimees/
't bleesch seide hp in eenen hoef/ende het
sop dede hp in eenen pot: ende hp bracht 't
tot hem upt/tot onder de eche/ende sett 't
wader. Doch de Engel Godts seide tot 20

hem/Neemt het bleesch/ende de onghesue-
de [hoerken]/ende leghtse op dien roze-
steen/ende giet het sop upt: ende hp dede
alsoo. Ende de Engel des HEE 21

stach het upterste van den stat upt/ die in
sijne hant was/ende roerde het bleesch/ en-
de de onghesuerde [hoerken] aen: doe ginc-
ker nter op upt de roze ende verteedde het
bleesch/ende de onghesuerde [hoerken]/en-
de de Engel des HEE bequam upt
sijne ooghen. Doe sach Gideon dat het 22

een Enghel des HEE was: ende
Gideon seide/ Ach/Heere HEE daer-
om om dat ick eenen Enghel des HEE
ghesien hebbe van aenghesichte tot

23 aenghesichte. Doch de HEE se-
de tot hem/ Wrede sp u/ bzeest niet/ghy en
24 sult niet sterben. Doe bouwede Gideon

aldaer den HEE eenen altaer/ende
noemde hem/de HEE is bzebe: hp is
noch tot op desen dach in Ephraim daer Abi-

25 Ezriten. Ende het gheschiedde in de sel-
be nacht/dat de HEE tot hem seide/
Neemt eenen barre van den offen/die uwe
baders zijn/te weten/den tweeden barre/
van seiden iaten: ende bzecht af den Al-
taer des Baals/die uwe baders is/ende

26 houwt af den bosch/die daer hp is. Ende
bouwt den HEE uwen Gode/ee-
nen Altaer/ op de hoochte deser stercken/
in eene bequame plaetse: ende neemt den
tweeden barre/ende offert een byant-offer
met het hout der haghe/die ghy sult heb-
27 ben afgehouden. Doe nam Gideon

thien mannen upt sijne knechten/ende de-
de ghelijck als de HEE tot hem ghe-
sproken hadde: doch het gheschiedde/ be-
wyle hp sijns baders hups/ende de man-
nen van die Stadt bzeefde/van het dorn bp

28 daghe/dat hp 't dede bp nachte. Als nu
de mannen van die Stadt des mozghens
bozech opstonden/siet soo was des Baals
Altaer omghewoopen/ende de haghe/die
daer hp was/afgehouden: ende die
tweede barre was op den ghebonden Al-
29 taer gheoffert. Soos seiden sp/d'een tes

den anderen/Wie heeft dit stuck ghedaen?
ende als sp ondersochten ende nabzaechden/
soo seiden/Gideon/de soon van Joas/
30 heeft dit stuck ghedaen. Doe seiden de
mannen van die Stadt tot Joas/Wzenght
uwen sone upt/dat hp sterbe: om dat hp
den Altaer des Baals heeft omghewo-
31 pen/ende om dat hp de haghe/die daer bp

was/afgehouden heeft. Joas daer-
en-tegghen seide tot alle/die bp hem ston-
den/Sult ghy booz den Baal twisten/sult
ghy hem verlossen? Die booz hem sal twis-
32 ten/sal noch desen mozghen ghedoodt wo-
den: in dien hp een Gode is/hp twiste booz
hem selben/om datmen sijnen Altaer heeft
33 omghewoopen. Daerom noemde hp hem
te dien daghe Jerubbaal/segghende/Baal
twiste teghen hem/om dat hp sijnen Altaer
34 heeft omghewoopen. Alle Midianiten
nu/ende Amalekiten/ende de kinderen van
Osten/waren t'amen vergadert: ende sp
troocken over/ende leggheden hen in het dal
35 Jizreels. Doe rooch de Gode des HEE

des HEE Gideon aen: ende hp blies met de
basurne/ende de Abi-Ezriten werden ach-
36 ter hem bp een gheroepen. Doch sondt hp
boden in gantsch Manasse/ende die wese-
den oock achter hem bp een geroepen: dese-
gelijck sondt hp boden in Aser/ende in Ze-
bulon/ende in Naphtali/ende sp quamen
37 op hen te ghemort. Ende Gideon seide
tot Gode: Indien ghy Israel dooz mijne
hant sult verlossen gelijck als ghy gheszo-
38 ken hebt: Siet ick sal een wollen vlies
op den bloer legghen: indienver dautu op
het vlies alleen sal zijn/ende boochte op
de gantsche aerde/soo sal ick weten/dat
ghy Israel dooz mijne handt sult verlos-
39 sen/gelijck als ghy gesproken hebt. Ende
het geschiedde also: want hp stont des an-
deren daechs bozech op/ende druckte het
vlies upt: ende hp wzongh den dautu upt
40 het vlies/eene schale vol waters. Ende
Gideon seide tot Gode/c Wwe toorn en c Gen. 18
ontsteke niet teghen my/dat ick alleenlick
ditmael spreke/laet my doch alleenlick dic-
mael met den vliese versoeken/daer sp do h
boochte

Midianiten wonderbaerlick-

Iudicum, Richter. Cap. vij.

-verflag

dzoachte op het blies alleen / ende op de gantsche aerde 3p dauw. Ende Godt de- 40
de also in de selve nacht : want de dzoachte was op het blies alleen / ende op de gantsche aerde was dauw.

Het vij. Capitrel.

Gideon legerd sich tegen de Midianiten met sijn krijghsvolck, vs. 1. Het welcke hy op Godts bevel door uytroepinghe ende een teecken moet verminderen tot op drie hondert man, die hy alleen behout, 2.
Verspiet het legher der Midianiten / ende door het vertellen ende uytlegghen eenes wonderlickens drooms ghescherkt zijnde, verdeylt sijn volck in drie hoopen, die alle te gelijk met de basuynen blasen, ende de kruycken (daer in sackelen waren) in stucken slaen, 15. Waer door de Midianiten verbaest ende vluchtrich worden, jae malkanderen selfs vernielen, 21. De naestgeleegene Israëlitzen worden op ontboden, om den vluchtigen vyant te bejegenen, ende den pas over de Iordane te beletten, 23. Twee Vorsten der Midianiten, Oreb ende Zeeb, worden gevangen ende gedoodt, 25.

De stont Jerubbaal (de welcke is Gideon) dzoech op / ende al 't volck / dat met hem was / ende sp legherden hen aen de fonteyne van Harod: dat hy het heylzigher der Midianiten hadde teghen 't Woorden / achter den heubel Moze / in het dal. En- 2
de de HEEG sepde tot Gideon / Des volcx is te veel / dat met u is / dan dat ick de Midianiten in hare hant soude geven : op dat sich Israel niet teghen up beroeme / segghende / Mijne hant heeft up verlost.
Du dan / roept nu upt booz de oogen des 3
volcx / seggende / a Wie bloode ende versaeft is / die keere weder / ende spoede sich na het gheberchte Gileads : doe keerden upt den volcke weder twee-ende-twintich duysent / datter tien duysent overbleven. Ende de 4
HEEG sepde tot Gideon / Doch is des volcx te veel / doerfe afgaen na 't water / ende ick salse u aldaer beproeven: ende het sal gheschieden / dan welcken ick tot u segghen sal / Dese sal met u trecken / die sal met u trecken : maer al de gene / van welcken ick seggen sal / Dese sal niet met u trecken / die en sal niet trecken. Ende hy deed het volc 5
afgaen na het water: doe sepde de HEEG tot Gideon / Al wie met sijne tonge upt het water sal lecken / gelijk als een hont soude lecken / dien sulc ghy alleen stellen / desgelijck allen / die op sijne knipen sal bucken om te dzycken. Doe was 't getal der ge- 6
ner die met hare hant tot haren mont ghelecht hadden / drie hondert man : maer alle overige des volcx hadden op hare knipen gebucht om water te dzycken. Ende de 7
HEEG sepde tot Gideon / Dooz dese drie hondert mannen / die gelecht hebben / sal ick u lieden verlossen / ende de Midianiten in uwe hant geven : daerom laet al dat volck wech gaen / een peder na sijne plaetse. En- 8
de her volc, namen de teer-hoest in hare hant / ende hare basuynen / ende hy liet alle die mannen van Israel gaen / eenen pegelicken na sijne teute / maer die drie hondert man behielt hy: ende hy hadde het heylzigher der Midianiten beneben in het dal. Ende het 9
gheschiedde in de selve nacht / dat de HEEG tot hem sepde / Staet op / gaet henem af in 't legher: want ick hebbe 't in uwe hant gegeven. Dreeft ghy dan noch af te gaen / 10
so gaet af / ghy / ende Dura uwe jonge / na het leger. Ende ghy sulc hooren wat sp sul- 11
len spricken / ende daer na sullen uwe hant- 12
en ghescherkt worden : dat ghy af trecken

sult in het leger: Doe ginck hy af / met Dura sijnen jongen / tot het uiterste der schilt- 12
wachten / die in den leger waren. Ende de Midianiten / ende Amalechiten / ende alle de kinderen van Oosten / lagen in den dale / gelijk spzinchhanen in menichte: ende hare kemelen waren ontellich / gelijk het zant / dat aen den oever der zee is / in menichte.
13 Doe nu Gideon aenouam / siet so wasset een man / die sijnen metgeselle eenen droom vertelde / ende sepde / Siet ick hebbe eenen droom gebroomt / ende siet / een geroost ger- 14
sten bzoet wentelde sich in 't leger der Midianiten / ende het quam tot aen de rente / ende sloechse / datse viel / ende keerdes / om 't onderste boben / dat de tente daer lach.
14 Ende sijn metgeselle antwoorde / ende sepde / Dit en is niet anders / als het sweert Gideons / des soons van Joas / des Israëlitischen mans: Godt heeft de Midianiten ende dit gantsche leger in sijn hant geghe- 15
ben. Ende het geschiedde / als Gideon de vertellinge deses drooms / ende sijne uytlegginge hoorde / so aenbade hy: ende hy keerde weder tot het legher Israels / ende sepde / Maecht u op / want de HEEG heeft het leger der Midianiten in u lieder hant ghe- 16
gheben. Ende hy dedde de drie hondert man in drie hoopen / ende hy gaf eenen pegelicken eene basuynen in sijne hant / ende ledige kruycken / ende sackelen in 't midden 17
der kruycken. Ende hy sepde tot hen / Siet na my / ende doet alsoo : ende siet / als ick sal komen aen 't uiterste des legers / so sal 't geschieden / gelijk als ick sal doen / 18
also sult ghy doen. Als ick met de basuynen sal blasen / ick ende alle / die met my zijn / dan sulc ghy lieden oock met de basuynen blasen / rontom het gantsche leger / ende ghy sulc seggen / Dooz den HEEG / ende dooz 19
Gideon. Alsoo quam Gideon / ende hondert mannen / die met hem waren / in het uiterste des leghers / in 't begin van de middelste nachtwache / als sp maer eben de wachters gestelt hadden / ende sp bliesen met de basuynen / oock sloegen sp de kruycken / die in hare hant waren / in stucken.
20 Also bliesen de drie hoopen met de basuynen / ende bzaen de kruycken / ende sp hielden met hare stincker hant de sackelen / ende met hare rechter-handt / de basuynen om te blasen : ende sp riepen / Het sweert des 21
HEEG / ende Gideons. Ende sp stonden een pegelicken in sijne plaetse / rontom het legher: doe verliet het gantsche le- 22
ger / ende sp schreeuwden ende vloeden. Als de drie hondert met de basuynen bliesen / so settede de HEEG het sweert des eenen tegen den anderen / ende dat in 't gantsche leger : ende het leger bluchtede tot Beth- 23
Sitca toe na Terebath / tot aen de grenze van Abel-Mehola / hoden Tabbath. Doe werden de mannen van Israel hy een ghe- 24
roepen / upt Baphrahi / ende upt Aser / ende upt gantsche Manasse : ende sp saechden de Midianiten achter na. Doch sonde Gideon boden in 't gantsche gheberchte van Ephraim / segghende / Komt af den Midianiten te gemoete / ende beneemt haer lieden de wateren / tot aen Beth-Bara / te weten / de Jozane: also wert alle man van Ephraim hy een geroepen / ende sp benamen [hen] de wateren tot aen Beth-Bara / ende de 25
Jozane. Ende sp bingen twee woysten der Midianiten / Oreb ende Zeeb / ende dooden Oreb op den rotssteen Oreb / ende Zeeb dooden sp in de vrs-kuppe Zeeb / ende der volckiden de Midianiten : ende sp brachten de hoofden van Oreb ende Zeeb tot Gideon / ober de Jozane.

Het viij. Capittel.

De Ephraimiten murmuren tegen Gideon, maar worden van hemgehit, **vf. 1. &c.** Hy vervolgt de twee Coningen der Midianen over de Iordane, alwaar die van Succoth ende Pnuel fittichlijk weygeren fijn volck te verfferchen, **4.** Hy overvalt ende verffroyt haer overich heyr, **11.** wederom komende ftraft hy die van Succoth ende Pnuel, **13.** Doot de twee Coningen, Zeba ende Tsalunna, **18.** weygt Heere te zijn over Ifrael, **22.** Eycht een gefchenck van den roof, ende maect dat van eenen ergerlick Ephod, ende fteit dien te Ophra, **24.** Gideons kinderen, wijven, doot ende begraeft, **30.** Ifrael wort weder afvallich van Godt, en is ondancckbaer tegen Gideons huys, **33.**

1. **12** De seppen der mannen van a Ephzaim
 tot hem / Wat stuck is dit / dat ghy ons
 gedaen hebt / dat ghy ons niet en riept / hoe
 ghy henen roocht om te strijden teghen de
 Midianiten / ende sy twisleden sterckelick
 met hem. Hy daer en tegen septe tot hen /
 Wat heb ick nu gedaen / gelijk ghy lieden /
 zijn niet Ephzaims nalesingen better als de
 wijen-oogst van Abiezer / Godt heeft de
 woesten der Midianiten / Oreb ende Zeeb /
 in uwe hant gegeven / wat heb ick van kon-
 nen doen / gelijk ghy lieden / Doe liet haen
 roeten van hem af / als hy die woest sprack.

Als nu Gideon ghekomen was aen de
 Jozabae/ giuck hy ober/mer de drie hondert
 mannen/ die hy hem waren/ zijnde moede/
 nochtans verholgende. Ende hy/ epde tot
 de lieben ban Succoth/ Geest doch eenige
 vollen dzoobts aen/ d' holck/ dat mijn doet-
 stappen volgt/ wait/ so zijn moede/ ende ich
 jage Zebah ende Tsalmana/ de Koninghen
 der Moitaniten/ achter na. Maer de Over-
 sten ban Succoth sephen/ Is ban de hant-
 palme ban Zebah ende Tsalmana alreede in
 uwe hant/ dat wy uwen hezje dzoobt soube
 geben? Doe septe Gideon/ Daerom/ als de
 7
 heere Zebah ende Tsalmana in mijne
 hant geest/ so sal ic u vleesch dochsen/ mer
 doornen der woestijne/ ende mer distelen.

Ende hy tooch van daer op na Dnuel/en= 8
de spzack tot hen desgelijcx: ende de lieden
van Dnuel antwoorzen hem/ gelijk als de
lieden van Succoth geantwoort hadden.

heden van Succoth geestwoort gadoen.
Daerom sprack hy oock tot u heden van 9
Jonkel/leggende: Als ick met vrede weder- 10
come, sal ick desen rozen afwerpen. Zedab
nu ende Salmina waren te Karchoz / ende
hare legers met hen / ontrent vijftien du-
sent; alle de overgeblevene van 't gantsche
leger der kinderen van Gosen / ende de ge-
ballene waren hondert ende twintich du-
sent mannen; die het sweert uytrochten.

Ende Gideon roech opwaerts/ den wech
der gauer/ die in tenten woonen/ tegen 't Oo-
sten van Robah en 't Jorhbeha: ende hy sloech
dat leger/ want het leger was verzogeloos.

Ende Zebah ende Salmana bloden/doch
 3 hp jaechdese na: ende hp b vinch de heyde
 Koningen der Midianiten/Zebah en Sal-
 mana/ende herschrickt her: gantsche leger.

muna/ende verlichticht het ganckhe leger-
 Doe nu Gideon/ de sone Joas/ van den
 strijt wederquam/ doot der Sonne opganc/ /
 So binck hy eenen jongen van de lieden v
 te Succoth/ ende onderzachte hem / die
 schreef hem op de Oversten van Succoth/
 ende hare Ginfen / seiden ende tseventich
 mannen. Doe quam hy tot de lieden v
 Succoth/ende septe/ Siet bare Zebah ende
 Salmuna/ van de welcke ghy mp sinadelic
 bevernen hebt / segghende / Is de hande-
 palme van Zebah ende Salmuna alreede in
 uwe hant/ dat wy uwen mannen/ die moe-

17 sijn/hzoort soude geben? Ende hy nam de
Gutten der stad / en dooghen der woestij-
ne/ende distelen/ende debet den lieden van
18 Suroch dooz de selbe verstaen. Ende den
toozn van Duuel wiery hy af/ ende doobde
19 de lieden der stad. Daer na sepde hy tot
Zebah ende Tsalmina / wat waren 't booz
mannen/ die ghy te T habor doot soecht/en
sp sepden/Geleijch ghy/ alsoo waren sy/een-
derley / van ghedaente als ho nincronen.
20 Doe sepde hy: Het waren mijne broeders/
mijner moeder sonen: [so maerlick als] de
hEER leeft/ soo ghyps hadde laren le-
ben/ende en soude u lieden nier dooden.
21 Ende hy sepde tot Jether/sijnen eerst-ge-
hozenen/Staet op/ doodsse: maer de jonge-
linck en troch sijn sweert niet upt/want hy
beeshe/dewijle hy noch een jongelinc was.
22 Doe sepde Zebah ende Tsalmina/ Staet
ghy op/ende halt op ons aen / want na dat
de man is/so is sijne macht:c soo stont G-
deon op/ende doobe Zebah ende Tsalmina/
ende nam de maentkens / die aen harer he-
23 melen halsen waren. Doe sepde de mannen
van Israael tot Gideon/heerscht ober ons/
so ghy/als uwe soon/ en uwes soons soon:
dewijle ghy ons van der Midianiten hant
24 verlost hebt. Maer Gideon sepde tot hen/
Ich en sal ober u niet heerschen/oor en sal
mijn soon ober u niet heerschen: de hEER
25 sal ober u heerschen. Doozt sepde
Gideon tot hen/ Eene begeerte sal ich van
u begeren/Geeft my maer/ een pegelick een
boozhooft-ciersel van sijnen roof: want sy
hadde goudene boozhooft-cierselen gehad/
26 dewijle sy Israaeliten waren. Ende sy se-
den / Wy sullen se geerne geben: ende sy
sijzden een kleet upt / ende wierpen daer
op een peghelick een boozhooft-ciersel van
27 sijnen roof. Ende het gewicht der goude-
ne boozhooft-cierselen/ die hy begeert had-
de/was dupsent ende seben hondert [sicke-
len] gouts/sonder de maentkens/ende hete-
nen/ ende purpuren klederen / die de Ro-
ningen der Midianiten aen gehant hadden/
ende sonder de half-handen/die ad de halsen
28 der hemelen geweest waren. Ende Gideon
maecte daer van eenen Ephod/ende stelde
dien in sijne stad/tot Ephza/ende gantich
Israael hoereerde aldaer den selven na/ende
het wert Gideon ende sijnen huse tot een
29 hal-Arck. Alsoo werden de Midianiten
t'ondetgebracht booz het aenghesichte der
kinderen Israels/ende en hieben har u loy
niet meer op: ende het lant was stil veer-
30 rich iaer/in de dagen Gideons. Ende Je-
rubbhael ginck heien ende woonde in sijn
31 huse. Gideon nu hadde escenten sonu
die upt sijne heupe booztghekomen waren:
32 want hy hadde heel wijde. En sijn huyjs/
c melck tot Sichem was / dat baerde hem
oock eenen sone: ende hy noemde sijnen na-
33 me Abimelech. Ende Gideon/de sone van
Joas/ sterf in goeden ouderdom: ende hy
werd begraven in 't graf sijns vaders Jo-
34 as/tot Ephza des Abiesriters. Ende het
geschiedde/als Gideon gestorven was/dot
de kinderen Israels hen omkeerden / ende
den Baalim na hoereerden: ende sy stelden
35 hen Baal-Berich tot eenen Godt. Ende
de kinderen Israels en dachten niet aen
den hEER haren God:/diese geredt had-
de van de handt aller harer vanden van
36 rontomme. Ende sy en deden gerne wel-
dadichent hy den huse Jerubbaals/ [dat
is] Gideons: na al het goede / dat hy by
Israel gedaen hadde.

Het ix. Capittel.

Abimelech, Gideons zoon, beweegt door zijne vrienden die van Sichem, dat sy hem tot Conink

Iotham, Abimelech krijgt tegen- Iudicum, Richteren. Cap. ix.

-Sichem, &c.

ninck opwerpen, ende met ghelt versien, vs. 1. &c. Hy vermoort sijne 70 broederen, 5. Iotham, de jonckste, overgebleven zijnde, stelt Abimelech ende den Sichemiten, terwijl sy hem Coninck maecken, door een aerdige gelijkenisse voor oogen, wat sy deden, ende hoe sy t'samen daer over varen souden, 7. na drie jaren ontfiaet oer ende krijg tusschen de Sichemiten ende Abimelech, 22. Die Sichem bekriegt, wint, ende verstoort, 43. Ende den toren te Sichem, (daer 'tvolck op gevlucht was) in brant steekt, 47. Wint oock Thebez, 50. maer als hy den toren met het volc meynde in brant te stecken, werpt hem eene vrouwe van boven sijne herffen-panne in stucken, ende wort voorts van sijnen wapen-drager dootsteken, 52.

Abimelech nu/ de sone van Jerubbaal / 1
ginch heuen na Sichem / tot de hoo-
vers sijner moeder: ende hy sprack tot hen/
ende tot het gantsche gheslachte van den
hupse des vaders sijner moeder segghende:
Spreekt doch dooz de oogen aller bur- 2
geren van Sichem/ Wat is u beter/ dat tse-
bentich mannen / alle sonen Jerubbaals/
ober u heerschen / ofte dat een man ober u
heersche / Gedenkt oock/ dat ick u been
ende u vleesch den. Doe spraken de hoo- 3
vers sijner moeder van hem / dooz de oogen
aller burgeren van Sichem / alle de selve
woozden: ende haer herte nepphe sich na
Abimelech / want sy seiden: Hy is onse
broeder. Ende sy gaben hem tsebentich 4
silberlingen/ upt den hupse van Baal-Be-
rich: ende Abimelech huerde daer mede pbe-
le ende lichtveerdige mannen / die hem na-
holghden. Ende hy quam in sijns vaders 5
hups tot Ophza/ ende doodde sijne broede-
ren/ de sonen Jerubbaals/ tsebentich man-
nen/ op eenen steen: doch Iotham/ Jerub-
baals jongste soon/ wert overgelaten/ want
hy hadde sich verstecken. Doe vergader- 6
den sich alle burgeren van Sichem / ende
het gantsche hups van Millo/ ende gingen
henen ende maecken Abimelech ten Co- 7
ninck: a hy de hooze ephe/ die hy Sichem
is. Als sy dit Iotham aensepden/ so gruck 7
hy henen / ende stondt op de hoochte des
berchs Gerizim/ ende berhieff sijne steune/
ende riep: ende hy septe tot hen/ Hoozt na
mi/ ghy burgeren van Sichem/ ende Godt
sal na u lieden hoozen. De hoomen gingen 8
reus henen/ om eenen Coninck ober hen te
salven: ende sy seiden tot den olif-boom/
Weest ghy Coninck ober ons. Maer de 9
olif-boom septe tot hen / Soude ick mijne
herticheit verlaten/ die Godt ende de men-
schen in mi pzijsen: ende soude ick henen
gaen om te sweden ober de hoomen. Doe 10
seiden de hoomen tot den vijgeboom: Komt
ghy/ weest Coninck ober ons. Maer de 11
vijge-boom septe tot hen / Soude ick mijne
soetichheit ende goede bzuicht verlaten: en-
de soude ick henen gaen om te sweden ober
de hoomen? Doe seiden de hoomen tot den 12
wijn-stock: Komt ghy/ weest Coninck ober
ons. Maer de wijn-stock septe tot hen/ 13
Soude ick mijnen most verlaten/ die Godt
ende den menschen bzolich maeckt: ende
soude ick henen gaen om te sweden ober de
hoomen? Doe seiden alle de hoomen tot 14
den doornen-bosch: Komt ghy/ weest Coninck
ober ons. Ende de doornen-bosch septe 15
toe de hoomen/ Indien ghy mi in der waer-
heid tot eenen Coninck ober u sult/ so
komt/ hertrout u onder mijne schaduwe:
maer indien niet/ so gae bper upt den doorn-
nen-bosch/ ende vertere de cederen des Li-
banons. Also nu/ indien ghy 't in waer- 16
heid ende oprechticheit ghedaen hebt/ dat

ghy Abimelech Coninck ghemaect hebt/
ende indien ghy wel ghedaen hebt by Je-
rubbaal/ ende by sijnen hupse / ende indien
ghy hem na de verdienste sijner handen ge-
17 daen hebt: (Want mijn vader heeft dooz
u lieden gestreden: ende hy heeft sijne zie-
le herre wech ghewozen / ende u upt der
18 Midianiten handt gheredt. Maer ghy
zint heden opgestaen teghen het hups mijns
vaders/ ende hebt sijne Sonen / tsebentich
mannen/ op eenen steenen ghedoodt: ende
ghy hebt Abimelech / eenen Sone sijner
dienstmaecht/ Coninck ghemaect ober de
burgeren van Sichem / om dat hy uwe
19 broeder is.) Indien ghy dan in waer-
heid ende in oprechticheit by Jerubbaal
ende by sijnen hupse te desen daghe gehan-
delt hebt / soo weest bzolich ober Abime-
lech/ ende hy sy oock bzolich ober u lieden.
20 Maer indien niet/ soo gae bper upt van
Abimelech/ ende vertere de burgeren van
Sichem/ ende het hups van Millo: ende
bper gae upt van de burgeren van Sichem/
ende van den hupse Millo/ ende vertere
21 Abimelech. Doe bloot Iotham / ende
bluchte de / ende ginch na Beer: ende hy
woonde aldaer van weghen sijnen broeder
22 Abimelech. Als nu Abimelech bzie aren
23 ober Iseael geheerscht hadde / So sondt
Godt eenen boosen gheest tusschen Abime-
lech / ende tusschen de burgeren van Si-
chem: ende de burgeren van Sichem handel-
24 den trouwloosich tegen Abimelech. Op
dat het ghewelt / ghedaen / aen de tseben-
tich sonen Jerubbaals/ quam: ende op dat
haer bloet gheleghet wierde op Abimelech
haren broeder / diese ghedoodt hadde/ ende
op de burgeren van Sichem/ die sijne han-
den ghestercht hadden om sijnen broederen
25 te dooden. Ende de burgeren van Sichem
bestelden teghens hem / die op de hoochten
der bergen laghen seiden/ ende al/ wie dooz-
hy hen op den wech dooz gruck / herooften
sy: ende het wert Abimelech aenghesep-
26 Gaal/ de sone Ebeds/ quam oock met si-
ne broederen / ende sy gingen ober in Si-
chem: ende de burgeren van Sichem ber-
27 lieten sich op hem. Ende sy toghen upt
in 't belt/ ende lasen hare wijn-berghen af/
ende traden / de bzuipen / ende maecken
lof-tiedehens: ende sy gingen in het hups
haren Godts / ende aren ende djoncken/
28 ende bloecten Abimelech. Ende Gaal/
de sone Ebeds/ septe/ Wie is Abimelech?
ende wat is Sichem / dat wy hem dienen
souden: is hy niet Jerubbaals sone? ende
Zebul sijn Bedel-hebber / dient / liever /
den mannen hemozs / des vaders van Si-
chem/ want waerom soude wy hem dienen?
29 Och dat dit volck in mijne handt ware:
ick soude Abimelech wel verdoziden: ende
tot Abimelech septe hy / Vermeerbert u
30 bper / ende trecht upt. Als Zebul / de
Oberste der stadt/ de wozden Gaals/ des
soons Ebeds/ hoozde/ so ontfack sijn roorn.
31 Ende hy sondt listichlick boden tot Abi-
millech/ segghende: Siet / Gaal / de sone
Ebeds/ ende sijne broeders zint tot Sichem
ghelkomen/ ende siet/ sy met dese stadt/ han-
32 delen bpantlick tegens u. Soo maeckt u
nu op by der nacht/ ghy/ ende het volck dat
33 met u is/ ende legt lagen in 't belt. Ende
hes gheschiede in de mozghen/ als de sonne
opgaet/ soo maeckt u bzoek op/ ende ober-
halt dese stadt: ende siet/ soo hy/ ende het
volck dat met hem is/ tot u uptrecken/ so
doet hem/ gelijk als uwe hant binden sal.
34 Abimelech dan maeckte sich op / ende af
't volck dat met hem was/ by nacht: ende
sy seiden laghen op Sichem/ niet vier hoo-
35 pen. Ende Gaal / de sone Ebeds/ ginch
upt ende stonde aen de deure van de stadt-
poort

Iephtah verlaet de-

Iudicum, Richteren. Cap. xj.

-Ammoniten.

baer-en-tegen werden de kinderen Israels
berghader/ende legerden hen te Mispā.
Doe sephen het volck/de Ouersten van 18
Gilead / d'een tot den anderen / Wie is de 19
man / die beginnen sal te strijden teghen de
kinderen Ammons? c Die sal tot een hooft
zijn allen inwoonderen van Gilead.

Het xj. Capittel.

Iephtah, als on-echt, van sijne broederen ver-
rooten zijnde, gaet woonen in't lant Tob,
alwaer hy sich met eenich volck oeffent in
uytrockten, vs. 1. &c. Wort daer na van
de Ouersten Gileads beroepen tot krijsch-
Overste tegen de Ammoniten. 5. Sulcx hy
onder sekere conditie aenneemt, 9. Sendt
tweemael boden tot den Coninck der Am-
moniten, om hem tot afstand van krijch te
bewegen, maer te vergeefs, 12. Dies Iephtah
door Godts Geest gedreven, tegen hem
optreckt, ende doet een onbedachte gelofte,
29. hy laet de Ammoniten, 32. Ende vol-
brengt sijne ghelofte aan sijne dochter, 34.

¹¹ ³² Iephtah nu de Gileaditer was een
strijthar helder/maer hy was een hoe-
ren-kind: doch Gilead hadde Iephtah ghe-
geneereet. Gileads hup/brouwe baerde
hem oock sonen: ende de sonen deser vrou-
we groot gemoorden zijnde/ stieten Iephtah
uut/ende sephen tot hem/ Ghy en sult in't
hups onses vaders niet erven / want ghy
zijt een soon van eene andere vrouwe.
Doe vlood Iephtah doot het aengesicht
te sijner broederen/ende woonde in den lan-
de Tob: ende pdele mannen vergaderden
hen tot Iephtah/ende togen met hem uyt.
Ende het geschiedde na eenige dagen/dat
de kinderen Ammons tegen Israel krijgh-
den. Soo gheschiedde't/als de kinderen
Ammons teghen Israel krijghden/dat de
Ouersten van Gilead henen ginghen / om
Iephtah te halen uyt den lande Tob.

Ende so sephen tot Iephtah/komt/ende
heeft ons tot een Ouerste/op dat wy strij-
den tegen de kinderen Ammons. Maer
Iephtah septe tot de Ouersten van Gilead/
En hebt ghy lieden my niet ghehaert/ende
my uyt mijnes vaders hups verfoeten?
waerom zijt ghy dan nu tot my ghekomen/
terwyl ghy in benauchtend zijt? Ende
de Ouersten van Gilead sephen tot Iephtah
/ Waerom zijn wy nu tot u wedergeho-
men/dat ghy niet ons trecket/ende teghen
de kinderen Ammons strijdet/ende ghy sult
ons tot een hooft zijn/ ober alle inwoonde-
ren van Gilead. Doe septe Iephtah tot
de Ouersten van Gilead/ So ghy lieden my
wederhaelt om te strijden tegen de kinderen
Ammons/ende de HEEG haer doot mijn
aengesichte geuen sal/sal ick u dan tot een
hooft zijn? Ende de Ouersten van Gilead
sephen tot Iephtah / De HEEG 3p toe-
ghoozder tusschen ons/indien wy niet also
na utwen woorde en doen. Alsoo ginch
Iephtah met de Ouersten van Gilead/ende
het volck stelde hem tot een hooft/ende
Ouerste ober haer: ende Iephtah sprack
al'e sijne woorden doot het aengesichte des
HEEG te Mispā. Woorts sondt
Iephtah boden tot den Coninck der kinde-
ren Ammons/seggende: Wat hebben ick
ende ghy niet malkanderen te doen/dat ghy
tot my ghekomen zijt/ om tegen mijn lant te
krijgen? Ende de Coninck der kinderen
Ammons septe tot de boden van Iephtah/
Om dat Israel / als hy uyt Egypten op-
troch/mijn lant genomen heeft/ van Arnon
af tot aen Jabbok/ende tot aen de Jorda-
ne/so geest my dat nu weder met vrede.

Maer Iephtah doer wiiders doot/ en-
de sondt boden tot den Coninck der kinde-

15 ren Ammons/ Ende hy septe tot hem/ So
sept Iephtah: b Israel en heeft het lant
der Moabitē / ende het lant der kinderen
Ammons niet genomen. Want als hy uyt
Egypten optoghen / soo wandelde Israel
doot de woestijne tot aen de Schelf-see en-
17 de quam tot Hades. Ende Israel sondt
boden tot den Coninck der Ammoniten /
seggende/ c Laet my doch doot u lant doot:
trecken: maer de Coninck der Ammoniten en
gaf geen gehoor/ende hy sondt oock tot den
Coninck der Moabitē / die oock niet en
18 wilde: also bleef Israel in Hades. Daer
na wandelde hy in de woestijne/ ende tooch
om het lant der Ammoniten/ ende het lant
der Moabitē/ende quam van den opgauch
der Sonne aen het lant der Moabitē/en-
de sp legherden hen op ghene zijde van Ar-
non: maer sp en quamen niet binnen de
lande-pale der Moabitē / want Arnon is
19 der Moabitē lant-pale. d Maer Israel
sondt boden tot Sihon / den Coninck der
Ammoniten/ Coninck van Heshon: ende Is-
rael septe tot hem / c Laet ons doch doot u
lant dootrecken tot aen mijne plaetse.

20 Doot Sihon en beroude Israel niet
doot sijne land-pale doot te trecken/maer
Sihon versamelde al sijn volck/ende sp le-
gerden hen tot Jaza: ende hy streedt tegen
21 Israel. Ende de HEEG/de Gode Is-
raels / gaf Sihon met al sijn volck in Is-
raels hant/dat sose sloegen: alsoo nam Is-
rael erfich in het gantsche lant der Amo-
ritē/die in den selben lande woonen.
22 Ende so namen erfich in de gantsche
lant-pale der Ammoniten/ van Arnon af tot
aen Jabbok/ ende han de woestijne tot aen
23 de Jordane. Soo heeft nu de HEEG/
de Gode Israels / de Ammoniten doot het
aengesichte sijns volcks Israel uyt de be-
sittinge verdruben:ende sondt ghy haer lie-
24 der erfgenaem zijn? Soudt ghy niet den
ghenen erven/dien uwe Gode Amos doot
u uyt de besittinge verdrube? Also sulen
wy allen den genen erven die de HEEG
onse Gode doot ons aengesichte uyt de be-
25 sittinge verdrift. g Nu woorts/ zijt ghy
beel beter als Balak/de sone Zippoz/der
Moabitē Coninck/ heeft hy ont met Is-
rael getruwet/ heeft hy oock ont tegen hen
26 gekrijght? Terwijl Israel dize hon-
dert iaer gewoont heeft in Heshon/ ende in
hare stedecken/ ende in Moer ende in hare
stedecken/ende in alle de steden/ die aen de
zijde van Arnon zijn/waerom en hebt ghy
27 dan in dien tijt niet gereddet? Doch en
heb ick aen u niet ghesondicht / maer ghy
doet qualic hy my/dat ghy tegen my krijgt:
de HEEG / die richter is/richte heden
tusschen de kinderen Israels ende tusschen
28 de kinderen Ammons. Maer de Coninck
der kinderen Ammons en hoorde niet na de
woorden van Iephtah/die hy tot hem ghe-
29 gesonden hadde. Doe quam de Geest des
HEEG op Iephtah/dat hy Gilead en-
de Manasse dootroch: want hy troch doot
tot Mizne in Gilead / ende van Mizne in
Gilead troch hy doot tot de kinderen Am-
30 mons. Ende Iephtah beloofde den HEEG
eene gelofte/ende septe: Indien ghy
de kinderen Ammons gantschelic in my-
31 ne hant sult geuen: So sal her uptgaen
de / dat uyt de deure mijnes hupses my te
gemoete sal uptgaen/als ick met vrede van
de kinderen Ammons wedercome / dat sal
des HEEG 3p zijn/ende ick sal't offeren
32 ten hant-offer. Also troch Iephtah doot/
na de kinderen Ammons / om tegen hen te
33 strijden: ende de HEEG 3p in sijne
hant. Ende hy sloech de van Krop af tot
daer ghy komt te Minnich / twintigh ste-
den/ende tot aen Abel Karamim/met eenen
seer

Dochter van Iephtah.

Judicum, Richteren. Cap. xij. xijj. Schibboleth. Fol. 93

seer grooten sacht: alsoo werden de kinde-
ren Ammons t'onder gebacht vooz: t' aen-
gesichte Israels. Doe nu Iephtah tot 34
Mizpa by syn hups quam / siet soo giuch
sine dochter upt hem te ghemoete / met
trommelen ende repen: sp nu was alleen
een eenich [kind] / hy en hadde upt sich
[anders] geenon sone ofte dochter. Ende 35
het gheschiedde / als hy haer sacht / soo ver-
scheurde hy sijne klederen / ende septe /
Wich mijne dochter / ghy hebt my gantsche-
lich nedergebogen / ende ghy zijt onder de
gene die my berouwen: want ick hebbe mi-
nen mont opgedaen tot den h' E' E' E' / ende
ick en sal niet konnen te rugge gaen. En- 36
de sp septe tot hem / Mijh hadet / hebt ghy
uwen mont opgedaen tot den h' E' E' E' /
doet my gelijc als upt uwen monde gegaen
is: na dien u de h' E' E' E' volkomene wza-
ke gegeven heeft van uwe hpanen / van de
kinderen Ammons. Doozts septe sp tot 37
haren vader / Laet dese sake aen mijn ghe-
schieden: Laet twee maenden van my af /
dat ick henen gae / ende gae af tot de ber-
gen / ende beweene mijnen maeghdom / ick
ende mijne gesellinnen. Ende hy septe / 38
Gaet henen / ende hy liefte twee maenden
gaen: doe giuch sp henen met hare ghesel-
linnen / ende beweene haren maeghdom op
de bergen. Ende het gheschiedde ten epn- 39
de van twee maenden / dat sp tot haren va-
der weder quam / die aen haer volzhachte
sine gelofte / die hy beloofte hadde: ende sp
en heeft geenon man bekent / Doozts werte
het ene gewooneht in Israel: [Wat] de 40
dochter Israels van jaer tot jaer henen
gingen / om de dochter van Iephtah / den
Gileaditer aen te spyken: vier dagen in't
Jaer.

Het xij. Capittel.

Die van Ephraim mutineren tegen Iephtah
sonder reden, v. 1. Sec. Ende worden
tot twee ende veertig duysent geslagen. 4.
Iephtah sterft. 7. na hem zijn Rechters;
Ebzai, 8. Elon, 11. Abdon, 13.

Doe werden de Mannen Ephraims by 1
een geroepen / ende trocken ober nae't
Moorden: ende sp seppen tot Iephtah /
a waarom zijt ghy doozgerogen om te stry-
den teghen de kinderen Ammons / ende en
hebt ons niet geroepen om met u te gaen?
Iup sullen u hups / met u / met byer ver-
branden. Ende Iephtah septe tot hen / 2
Ick ende mijn volck waren seer crinlich
met de kinderen Ammons: ende ick heb u
lieben geroepen / maer ghy en hebt my upt
hare hant niet verlost. Als ick nu sagh / 3
dat ghy niet en verlostet / soo stelde ick mi-
ne siele in mijne hant / ende toogh dooz de
kinderen Ammons / ende de h' E' E' E' gaf-
se in mijne handt: waarom zijt ghy dan te
desen dage tot my opgekomen / om teghen
my te stryden? Ende Iephtah vergader- 4
de alle mannen van Gilead / ende streed met
Ephraim: ende de mannen van Gilead
sloeghen Ephraim / want de Gileaditen
zijnde tusschen Ephraim [ende] tusschen
Manasse / seppen / Ghy lieden zijt bluch-
tige van Ephraim. Want de Gileaditen 5
namen den Ephraimiten de verzen der Toz-
baue af: ende het gheschiedde / als de bluch-
tighen van Ephraim seppen / Laet my over-
gaen / soo seppen de mannen van Gilead
tot hem / Ziet ghy een Ephraimter? Wan-
neer hy septe / Ween: Soo seppen sp tot 6
hem / Segt nu Schibboleth / maer hy septe
Sibboleth / ende konde't alsoo niet recht
spyken: soo grepen sp hem / ende verflo-
gen hem aen de verzen der Tozbaue: dat te
vier tijt van Ephraim vielen twee ende

7 veertigh duysent. Iephtah nu richtede
Israel ses jaren: ende Iephtah de Gilea-
diter sterft / ende werdt begraven in de ste-
8 den Gileads. Ende nae hem richtede
9 Israel / Ebzai van Bethlehem. Ende hy
hadde dertigh sonen / ende hy foudt dertich
dochteren na bupren / ende hacht dertich
dochteren van bupren in vooz sijne sonen:
ende hy richtede Israel seben jaren.
10 Doe sterft Ebzai / ende wert begraven te
11 Bethlehem. Ende na hem richtede Is-
rael / Elon de Zebuloniter ende hy richtede
12 Israel tien jaren. Ende Elon de Zebulo-
niter sterft / ende wert begraven te Nialon /
13 in den lande van Zebulon. Ende na hem
richtede Israel / Abdon / een sone van Hil-
14 lel de Dirhathoniter. En hy hadde veer-
tigh sonen / ende dertigh soons sonen / rij-
dende op tsebentig bezel-deulens: ende hy b
15 richtede Israel acht jaren. Doe sterft Ab-
don / een sone van Hillel / der Dirhathoni-
ter: ende hy wert begraven te Dirhathon /
in den Lande Ephraims / op den berch des
Amalekiters.

Het xijj. Capittel.

Godt geeft Israel om harer sonden wille, over
in de handt der Philistijnen, eenen langhen
tijdt, v. 1. De Enghel des Heeren ver-
schijnt aen de onvruchtbare huysvrouwe
van Manoah, haer seggende, dat sy eenen so-
ne sal baren, ende hoe sy haer selve sal hou-
den, ende hoemen met den kinde sal hande-
len. 2. Manoah dit van sijn wijf verstaen
hebbende, bidt ende verkrijcht, dat de En-
gel weder komt, ende haer beyde van den
kinde onderricht. 6. Manoah wil den En-
gel spijs bereyden, ende vraecht na sijnen
naem. 15. Maer d' Engel vaert inde vlamme
des brandt-offers (dat hy in plaetse van spijs
begeert hadde) ten hemel. 20. waer door
Manoah seer verschrickt zijnde, van sijne
vrouwe gesterckt wort. 22. Die hem Sim-
son baert. 24. in welcken Godts Geest be-
gint te werken. 25.

Ende de kinderen Israels boeren vooz
a te doen / dat quaet was in de ooghen
des h' E' E' E': so gaffe de h' E' E' E' in a Jud. 2
de hant der Philistijnen veertig jaer. En- en 3. 7.
de daer was een man van Doza / upt het en 4. 1.
geslachte eens Daniters / wiens naem was en 6. 1.
Manoah: ende sijne hupsvrouwe was on- en 10. 6.
3 vruchthaer / ende haerde niet. Ende een
Engel des h' E' E' E' verscheen aen dese
vrouwe: ende hy septe tot haer / Siet nu /
ghy zijt onvruchthaer / ende en hebt niet ge-
baert / maer ghy sult swanger worden: en-
4 de eenen sone baren. Soo wacht u doch
nu / ende en dzincht geenon b wijn / nochte b Dum
stercken dzanch: ende en eet niet onreyns. 6. 2 / 1.
5 Want siet / ghy sult swanger worden: en-
de eenen sone baren: c op wiens hooft geen c Dum
scheermes sal komen / want dat knechtchen 6. 4.
sal een Nazireer Godts zijn / van [moe- 1. Sim.
ders] bupch af: ende hy sal beginnen Is- 1. 11.
rael te verlossen upt der Philistijnen hant.
6 Doe quam dese vrouwe in / ende sprack
tot haren man / segghende / Daer quam een
man Godts tot my / wiens aensicht was
als het aensicht van een Enghel Godes /
seer dzeestick: ende ick dzaeghde hem niet /
van waer hy was / ende sijnen naem en gaf
7 hy my niet te kennen. Daer hy septe
tot my / Siet / ghy sult swanger worden /
ende eenen sone baren: soo en dzincht nu
geenen wijn / nochte stercken dzanch / ende
en eet niet onreyns / want dat knechtchen
sal een Nazireer Godes zijn / van [moe-
ders] bupch af / tot op den dagh sines
8 doots. Doe aenhardt Manoah den h' E' E' E'
h' E' E' E' bperichlich / ende septe: Och Heere /
dat

Jud.
10. 4.

a Jud. 2

11.

en 3. 7.

en 4. 1.

en 6. 1.

en 10. 6.

b Dum

6. 2 / 1.

c Dum

6. 4.

1. Sim.

1. 11.

Simfons Bruyloft, ende-

Iudicum, Richteren. Cap. xiiij.

Raetfel

dat doch de man Godes/ dien ghy gesonden
hebt/weder tot ons home/en ons leere/wat
wy dat knechtke doen sullen/dat geboze sal
woerden. Ende God verhoorde de stemme
9 van Manoah: ende de Engel Godes quam
wederom tot de vrouwe/sp nu sat in't belt/
doch haer man Manoah en was niet by
haer. Soo haestede de vrouwe/ende liep/
10 ende gaf't haer man te kennen: ende sy
sepde tot hem/Siet die man is my versche-
nen/betwelcke op dien dagh tot my quam.
Doe stont Manoah op / ende ginck sijne
11 hupsvrouwe na: ende hy quam tot dien
man/ ende sepde tot hem/Zijt ghy die man/
betwelcke tot dese vrouwe gesproken hebt/
ende hy sepde/Ich ben't. Doe sepde Ma-
12 noah/ Du/dat uwe woorden komen: [maer]
wat sal des knechtken wijsse ende syn
werck sijn? Ende de Engel des HEE-
13 KES septe tot Manoah: Van alles / dat
ich tot de vrouwe geseyt hebbe / false haer
wachten. En sal niet - ten van peters /
14 dat van den wyntock des wijns boozcomt/
ende wijn nochte stercken d'aenck en sal sy
niet drincken/ nochte pet oncepns eten: al
wat ick haer geboden hebbe / sal sy onder-
houden. Doe sepde Manoah tot den En-
15 gel des HEEKES: Laet ons u doch op-
houden / ende een geptenbockshen booz u
aenghesichte bereyden. Maer de Engel
16 des HEEKES septe tot Manoah / In-
dien ghy my sult ophouden / ick en sal van
u boodt niet eten / Ende indien ghy een
brandt-offer sult doen / dat sult ghy den
HEEKES offeren: want Manoah wiste
niet dat het een Enghel des HEEKES
was. Ende Manoah septe tot den En-
17 gel des HEEKES: Wat is uwe naem?
op dat wy u verteren / wannneer u woort
sal komen. Ende de Engel des HEE-
18 KES septe tot hem / Daerom vraghe
ghy dus na mynen naem / Die is doch
wonderlick. Doe nam Manoah een gep-
19 tenbockshen/ende het spijs-offer/ende offer-
de't op den rotssteen/ den HEEKES: ende
hy handelde wonderlick in sijn doen/En-
de Manoah ende sijne hupsvrouwe saghen
toc. Ende het geschiede / als de blamme
20 van den Altaer opboer na den hemel / soo
hoer de Engel des HEEKES op in de
blamme des altaers: als Manoah ende si-
ne hupsvrouwe [dat] sagen / soo vielen sy
op hare aengesichten/ter aerden. Ende de
21 Engel des HEEKES en verscheen niet
meer aen Manoah ende aen sijne hupsvrou-
we: doe behende Manoah / dat het een
Engel des HEEKES was. Ende Ma-
22 noah septe tot sijne hupsvrouwe / Wy sul-
den sekerlick d sterben: om dat wy Gode
geesten hebben. Maer sijne hupsvrouwe
23 septe tot hem/Soo de HEEKES lust had-
de ons te dooden / hy en hadde het brandt-
24 offer ende spijs-offer van onse handt niet
aengenomen/ nochte ons dit alles getoont/
[sulchs] als dit is. Daer na haerde dese
25 vrouwe eenen sone / ende sy noemde sijnen
naem e Simfon: ende dat knechtken wert
groot/ende de HEEKES segende het. En
26 de Geest des HEEKES begost hem
bewijlen te drijven / in het leyher Dan:
tusschen Toza ende tusschen Eschaol.

Het xiiij. Capittel.

Simfon, gelegentheyte soeckende, om sijn be-
roep tegen de Philistijnen uyt te voeren,
begeert eene Philistijnsche dochter van
Thimnath ter vrouwe. vii. 1, 2, 4, &c. waer
in sijne ouders niet wel te vreden zijnde,
hem nochtans gheleuen. 3. op den wech
omkomt ende verscheurt hy eenen jongen

Leeuw, 5. In welckes aet hy in't wederkee-
ren honigh vindt. 8. Houdt bruyloft, en-
de stelt sijne by-ghevoegde Philistijnsche
met-gesellen een Raetfel voor, met belofte
ende bedinghe eener vereeringhe, 10. waer
van sijne vrouwe de verklaringhe door in ge-
ven der Philistijnen hem asperste ende ont-
dekt, 15. Dies Simfon dertig Philistijne van
Askelon doodt, ende betaelt sijnen met-ges-
ellen de beloofde vereeringhe, 19. sijne vrou-
we wort aen eenen anderen ghegeuen, 20.

1 E Nde Simfon ginck af na Thimnath:
ende ghesien hebbende eene vrouwe te
Thimnath/van de dochteren der Philistij-
2 nen / So ginck hy opwaerts/ende gaf het
sijne vader en sijn moeder te kennen/ende
sepde/Ic heb een vrouwe gesien te Thim-
nath/hande dochteren der Philistijnen: nu
3 dan neemt my die tot eene vrouwe. Maer
sijn vader septe tot hem / misgaders sijne
moeder/ Icker gene vrouwe onder de doch-
ters uwer broederen/en onder al mijn volc/
dat ghy hem en gaet/ om eene vrouwe te ne-
men van de Philistijnen / die onbesneeden:
ende Simfon septe tot sijnen vader/Neemt
my die/want sy is beballig in mijne oog-
4 en. Sijn vader nu / ende sijne moeder en wis-
sten niet / dat dit van den HEEKES was/
dat hy gelegentheyde socht te van de Philis-
tijnen: want de Philistijnen heerlicheken
5 te die tijt over Israel. Also ginck Sim-
fon met sijnen vader ende sijne moeder he-
nen af / na Thimnath: als sy nu quamen
tot aen de wijngaerden van Thimnath/siet
daer een jonge leeuw/huillende hem te ge-
6 moete. Doe werdt de Geest des HEE-
KES beedigh over hem / dat hy hem van
een scheurbe / gheschikmen een hockken van
een scheurt / ende daer en was nicks in sijn
7 hant: doch hy en gaf sijnen vader ende
sijner moeder niet te kennen / wat hy ghe-
7 daen hadde. Ende hy quam af/ende brack
tot de vrouwe: ende sy beviel in Simfons
8 oogen. Ende na sommige dagen quam hy
weder om haer te nemen/Doe weech hy af/
om het aet des Leeuwen te hesien: ende
siet / een bpen-swerem was in het lichaem
9 des Leeuwen/met honich. Ende hy nam
dien in sijne handen / ende ginck voort / al
gaende ende etende / ende hy ginck tot sijn-
nen vader ende tot sijne moeder / ende gaf
hen [daer van] / ende sy aen: doch hy en
gaf hen niet te kennen/dat hy den honich
upt het lichaem des Leeuwe genomen had-
10 de. Als nu sijn vader afgekomen was tot
die vrouwe / so maecte Simfon aldaer ee-
ne huploft: want also vlachten de jonge-
11 lingen te doen. Ende het geschiede/als
sy hem sagen/so namen sy dertigh met-ges-
12 sellen/die hy hem souden zyn. Simfon dan
septe tot hen/Ick sal nu u-lieden een raed-
sel te raden geben / indien ghy my dat inde
seben daghen deser huploft wel sult be-
klaren ende upbinden/ soo sal ick u-lieden
geben dertigh sijne lijnwaerts-kleederen/
13 en dertigh wijsel-kleederen. Ende indien
ghy't my niet sult konnē verklaren/so sult
ghy-lieden my geben dertigh sijne lijnwaerts-
kleederen / ende dertigh wijsel-kleederen:
ende sy seiden tot hem / Geest u raedsel te
14 raden / ende later ons hooren. Ende hy
septe tot hen / Spijse ginck upt van den
eter / ende soetighept ginck upt van den
stercken: ende sy en konden dat raedsel in
15 die daghen niet verklaren. Daer na ghe-
schiede't op den sevendend dagh/dat sy tot
Simfons hupsvrouwe seiden / Oher-
recht ulwen man / dat hy ons dat raedsel
verclare/ op dat wy niet mischien u / ende
uwes daders hups met uwer verherken:
hebt ghy-lieden ons ghenogdicht om het
onse te besitten / en is't soo niet: Ende

Vossen. Ezels kinnebacken.

Iudicum, Richteren. Cap. xv. xvj.

Delila. Fol. 94

Ende Simfons hupfhouwe weende 16
 booz hem ende septe / Ghy haert mp maer/
 ende en hebt mp niet lief / ghy hebt den kin-
 deren mijns dolcx een raedfel te raden ge-
 geven / ende en hebt het mp niet verklaert :
 ende hy septe tot haer / Siet / ick en hebbe't
 mijnen vader ende mijner moeder niet ver-
 klaert soud' ick het u dan verklaeren / En- 17
 de sp weende booz hem op den sevendenden
 daghen / in de welcke sp dese huploft had-
 den : So geschiedde't op den sevendenden dach/
 dat hy't haer verklaerde / want sp verfte
 hem / ende sp verklaerde dat raedfel den
 kinderen hares volchs. Doe sephen de 18
 mannen der stadt tot hem / op den sevendenden
 dagh eer de Sonne ondergingh : Wat is soe-
 ter dan honigh : ende wat is stercker dan
 een leeuw : Ende hy septe tot hem / So ghy
 met mijn half niet haddet gheploecht / ghy
 en soudet mijn raedfel niet hebben uptge-
 bonden. Doe wert de Geest des H^EE^E 19
 weerdigh ober hem / ende hy ginck af
 na de Askeloniten / ende sloech ban hen der-
 tigh man / ende hy nam haer ghewael / ende
 gaf de wissel-kleederen den ghenen / die dat
 raedfel verklaert hadden : doch sijn toozn
 ontstact / ende hy ginck op in sijns baders
 hups. Ende Simfons hupfhouwe wert 20
 sijnes met-gesellen / die hem vergeselschap
 hadde.

Het xv. Capittel.

Simfon will sijne vrouwe besoecken, maer sy
 wort hem geweygert. v. 1. &c. So steekt
 hy het koorn der Philistijne in brand door
 vossen met sackelen, 4. waer over de Phi-
 listijnen Simfons vrouwe met haren va-
 der verbranden, 7. Dat Simfon weder
 wrecekt, 8. De Philistijnen trecken op, om
 sich aen Simfon te wreceken, dien die van
 Juda hem gebonden overleveren, 9. maer
 hy breekt sijne banden, ende verslaet duy-
 sent Philistijnen met een Ezels kinnebac-
 ken, 14. waer van vermoeyt ende dorstigh
 zijnde verkrijgt van God door't gebed ee-
 ne fonteyne, drinck ende wort verquict, 18

Ende het gheschiedde na [sommighe] da- 1
 gen / in de dagen des tarwen oogts / dat
 Simfon sijne hupfhouwe besochte met een
 gepten-boeckhen / ende hy septe / Laet mp tot
 mijne hupfhouwe inghen in de kamer : maer
 haer vader en liet hem niet toe in te gaen.

Want haer vader septe / Ich spzack se- 2
 het / dat ghy haer gantschelic hatet / soo
 heb ick se uwen met-geselle gegeven : is niet
 haer cleynste sustet / schoonder als sp : Laet
 se u doch zijn in plaetse van haer. Doe 3
 septe Simfon van haer leden / Ich ben dit-
 maal onschuldich van de Philistijnen / wan-
 neer ick aen hen waer doe. Ende Sim- 4
 fon ginck henen / ende binck drie hondert
 vossen : ende hy nam sackelen / ende heerde
 steert aen steert / ende deed enen sackel
 tusschen twee steerten in't midden. Ende 5
 hy stach de sackelen aen met vper / ende liet-
 se loopen in het staende hoozn der Philis-
 tijnen : ende hy stach in bzandt soo wel de
 hoozn-hoopen als het staende hoozn / selfs
 tot de wijngaerden / ende Jolif-boomen toe.

Doe sephen de Philistijnen / Wie heeft dit 6
 gedaen / ende men septe / Simfon / des A him-
 ners schoon-soon / om dat hy sijne hupf-
 houwe heeft genomen / ende heeft se sijnen
 met-geselle gegeven : doe quamen de Philis-
 tijnen op / ende verbranden haer ende ha-
 ren vader met vper. Doe septe Simfon 7
 tot hen / Soudet ghy also doen? Seher / als
 ick mp aen u gewroken hebbe / so sal ic daer
 na onphouden. Ende hy sloech den schenc-
 hel en de heupe / sijn eenen grooten slach :
 ende hy ginck af / ende woonde op de hooch-

9 te van de rotze Stams. Doe togen de Phi-
 listijnen op / ende legerden hen tegen Juda /
 10 ende bzeptden hen upt in Iechi. Ende de
 mannen van Juda sephen : Waerom zijt ghy
 lieben tegen ons opgetogen / ende sp sephen /
 Wy zijn opgetoghen om Simfon te binden /
 om hem te doen / gelijk als hy ons ghedaen
 11 heeft. Doe namen drie dupsent mannen
 af upt Juda tot het hol der rotze Stams /
 en sephen tot Simfon / En wistet ghy niet
 dat de Philistijnen ober ons heerchen :
 waerom hebt ghy ons dan dit gedaen : ende
 hy septe tot hen : Gelijk als sp mp ghedaen
 hebben / also heb ick haer lieben gedaen.

12 Ende sp sephen tot hem / Wy zijn afgeho-
 men om u te binden / om u ober te gheben in
 de hant der Philistijnen : doe septe Simfon
 tot hen / Sweert mp / dat ghy lieben op mp
 13 niet en sult aenballen. Ende sp spzaken
 tot hem / seggende / Deen / maer wy sullen u
 wel binden / ende u in haerliedet hant ober-
 geven / doch wy en sullen u geensins dooden :
 ende sp bonden hem met twee nieuwe tou-
 wen / ende boerden hem op van de rotze.

14 Als hy quam tot Iechi / soo juchden de
 Philistijnen hem te gemoete : maer de Geest
 des H^EE^E wert heerdigh ober hem /
 ende de touwen / die aen sijne armen waren /
 werden als sijnen bzaden die van den vper
 ghehzant zijn / ende sijne banden versmolten
 15 van sijne handen. En hy bondt een doch-
 tigh ezels kinnebacken : ende hy strecke sijn
 ne hant upt / ende nam het / ende sloech daer

16 mede dupsent man. Doe septe Simfon /
 Met een ezels kinnebacken / enen hooz /
 twee hoopen / met een ezels kinnebacken
 17 heb ick dupsent man gheslagen. Ende het
 geschiede / als hy gepndigt hadde te suze-
 ken / so wierp hy het kinnebacken upt sijne
 handt / ende hy noemde de selve plaetse Ka-

18 math-Iechi. Als hem nu seer dozstede / so
 riep hy tot den H^EE^E / ende septe / Ghy
 hebt booz de hant uwes knechts / die groot
 hept ghegeven : soude ick dan nu dan dozt
 sterben / ende vallen in de hant deser a onbe-

19 sueden? Doe kloofden God de hofle plaet-
 se die in Iechi is / ende daer ginck water
 upt van de selve ende hy dzonck / doe quam
 sijn geest weder / ende hy wert lebendigh :
 daerom noemde hy haren name / De fontey-
 ne des aenroepers / die in Iechi is / tot op
 20 desen dagh. Ende hy richtte Istaël in de
 dagen der Philistijnen / twintigh jaer.

Het xvj. Capittel.

Simfon te Gaza besett zijnde, staet op by nach-
 te, ende neemt de deuren der stadt-poorte
 met de grendels op sijne schouderen, ende
 draeghtse op eenen bergh, v. 1. &c. Hy be-
 bemint Delila, die hem door ingeven der Phi-
 listijnsche Vorsten soo langhe quelt, dat hy
 haer ten laetsten rondelick verclaert, waer
 in sijne kracht gelegen zy. 4. Alsoo wort hy
 verraden, ende van de Philistijnen ghevan-
 gen, die hem de oogen uytsteken, en in ghe-
 vanckenisse stellen, 19. Sijn hayr weder ge-
 wassen zijnde, als de Philistijnen vergadert
 waren om haren spot met hem te drijven ver
 eeren harer afgoden, wrecekt hy sich schric-
 lick aen hen, met nederstortinghe van het
 gantsche huys, sterft also ende wort begraven. 22.

1 **S**imfon nu ginck henen na Gaza : ende
 hy sach aldaer eene vrouwe / die eene
 2 hoere was / ende hy ginck tot haer in. Doe
 wert den Gaziten gheseyt / Simfon is hier
 ingekomen : soo gingen sy rontom / ende le-
 den hem den gantschen nacht laghen in de
 stadt-poorte / doch sp hielden sich den gant-
 schen nacht stille / segghende : Tor aen het
 mo zghen-light / dan sullen wy hem dooden.

Maet

Simfon sterft, doodende sijne.

Iudicum, Richteren. Cap. xvij.

-vyanden.

Maer Simfon lach tot middernacht toe / 3
doe stont hy op ter middernacht / ende hy
griep de deuren der stad-poozte met de
dege posten / ende namse wech mer den
grendel-boom / ende lepede op sijne schou-
deren / ende droeghe opwaerts op de hoog-
te des berchs / die in't gesichte van Hebron
is. Ende het gheschiedde daer na / dat hy 4
eene vrouwe lief kreegh den de Beke So-
reh / welke name was Delila. Doe qua- 5
men de Dofsten der Philistijnen tot haer
op / ende seide tot haer / Ober-reedt hem /
ende siet waer in sijne groote kracht 3p / en
waer mede hy sijner soudon machtig wo-
den / ende hem binden / om hem te plaghen /
soo sulen wy u geven / een pegelijck / duy- 6
sent ende hondert silberlingen. Delila
dan seide tot Simfon / Verklaert my doch /
waer in uwe groote kracht 3p / ende waer
mede ghy soudt konnen gebonden worden /
datmen u plage. Ende Simfon seide tot 7
haer / Indien sy my gebonden met seben ver-
sche zeelen / die niet verbroocht zijn / soo
soude ick swack worden / ende wesen als
een ander mensche. Doe brachte de Dof- 8
sten der Philistijnen tot haer op seben ver-
sche zeelen die niet verbroocht en waren /
ende sy bond hem daer mede. De achter- 9
lage nu sat hy haer in eene kamer / so seide
sy tot hem / De Philistijnen ober u / Sim-
fon / doe verbrack hy de zeelen / gelijk als
een snoetken van grof vlas verbroochen
woz / als het byer riekt / alsoo wert sijne
kracht niet bekent. Doe seide Delila tot 10
Simfon / Siet / ghy hebt met my ghespot /
ende leugenen tot my gesproken / verklaert
my doch nu / waer mede ghy soudt konnen
gebonden worden. Ende hy seide tot 11
haer / Indien sy my vast gebonden met nieu-
we touwen / met dewelcke geen werck ghe-
daen en is / soo soude ick swack worden / en-
de wesen als een ander mensche. Doe nam 12
Delila nieuwe touwen / ende bondt hem
daer mede / ende seide tot hem / De Philis-
tijnen ober u Simfon / (de achterlaghe nu
was sittende in eene kamer) doe verbrack
hyse van sijne armen / als eenen draet.

Ende Delila seide tot Simfon / Tot 13
hier toe hebt ghy met my gespot / ende leu-
genen tot my gesproken / verklaert my
[doch nu] waer mede ghy soudt konnen ge-
bonden worden / ende hy seide tot haer /
Indien ghy de seben hant-locks mijns
hoofds bloctet aen eenen webers-boom.

Ende sy maecte se vast met eene pinne / 14
ende seide tot hem / De Philistijnen ober
u Simfon / doe maecte hy op uyt sijnen
slaep / ende nam wech de pinne der gedoch-
tene [hant-locks] ende den webers-boom.

Doe seide sy tot hem / Hoe sult ghy seg- 15
gen / Ick heb u lief / daer u herte niet met
my en is / Ghy hebt nu dziemael met my
gespot / ende my niet verklaert / waer in u
we groote kracht 3p. Ende het geschiede 16
als sy hem alle daghen met hare woorden
perste / ende hem moepelich viel / dat sijne
zielen verbroetigh wert tot sterben toe :

Soo verklaerde hy haer sijn gantsche 17
herte / ende hy seide tot haer / Daer en is
nocht scheermes op mijn hoofd ghekomen /
want ick den een Nazireer Godes van
mijns moeders buck af : Indien ick ghe-
schoren wierde / soo soude mine kracht van
my wijken / ende ick soude swack worden /
ende wesen als alle de menschen. Als nu 18
Delila sagh / dat hy haer sijn gantsche
herte verklaert hadde / soo soudt sy heuen /
ende riep de Dofsten der Philistijnen seg-
gende / Komt ditmael op / want hy heeft
my sijn gantsche herte verklaert / ende
de Dofsten der Philistijnen quamen tot
haer op / ende brachten dat gelde in hare

19 handt. Doe dede sy hem slapen op hare
kinnen ende riep eenen man / ende liet hem
de seben hant-locks sijns hoofds afschee-
ren / ende sy begoft hem te plaghen / ende sy 20
ne kracht weech van hem. Ende sy seide
De Philistijnen ober u Simfon / ende hy
ontwaecte uyt sijnen slaep / ende seide
Ick sal ditmael upgaen / als op andere
malen / ende my uytshudden / want hy en
wiste niet dat de HEEG van hem ghe-
weken was. Doe grepen hem de Philis- 21
tijnen ende groeven sijne ooghen uyt / ende
sy boerden hem af na Gaza / ende bonden
hem met twee kopere ketenen / ende hy was
22 malende in 't gebangen-hups. Ende het
hant-locks sijns hoofds begon [weder] te was-
23 sen / gelijk doe hy geschozen wert. Doe
verfamelben hen de Dofsten / der Philistij-
nen / om haren Gode Wagon een groot offer
te offeren / ende tot bolichepdt : ende sy
seiden / Onse God heeft onsen vyant Sim-
24 fon in onse hant gegeven. Welgelijc als
hem het volck sagh / loofden sy haren God /
want sy seiden : Onse God heeft in on-
se hant gegeven onsen vyant / ende die ons
lant verwoeste / ende die onser verstage-
25 nen bese maecte. Ende 't geschiede / als
haer herte bolic was / dat sy seiden : Koep
Simfon / dat hy booz ons siele : so se-
riepen Simfon uyt het gebangen-hups / en-
de hy speelde booz hare aengesichten / ende
sy deden hem staen tusschen de pilaren.

26 Doe seide Simfon tot den jonghen / die
hem hy de hant hielt / Laet my gaen / dat ic
de pilaren betaste / op de welcke het hups
ghebesticht is / dat ick daer aen lene.

27 Het hups nu was vol mannen ende wij-
ben / oock waer daer alle Dofsten der Phi-
listijnen : ende op het dach waren ontrent
drie duysent mannen ende vrouwen / die toe

28 saghen als Simfon speelde. Doe a riep 29
Simfon tot den HEEG / ende seide
Heere HEEG ghedenckt doch mij-
ner / ende sterckt my doch alleentich dit-
mael / O Godt / dat ick my met eene wij-
ke booz mijn twee ooghen aen de Philistij-
nen weke.

Ende Simfon batte de twee
middelste pilaren / op dewelcke het hups
was gebesticht / ende waer op het steunbe-
den eenen met sijne rechter hant / ende den
30 anderen met sijne linker hant. Ende

Simfon seide / Mijne siele sterbe met de
Philistijnen / en hy dooch sich met kracht /
ende het hups viel op de Dofsten / ende op
al het volck / dat daer inne was : ende her
dooden / die hy in sijn sterben gedoot heeft /
waren meer / als die hy in sijn leven gedoot

31 hadde. Doe quamen sijne broeders af / en-
de sijns vaders gantsche hups / ende namen
hem op / ende brachten hem opwaerts / en-
de begroeven hem tusschen Zoa ende tus-
schen Esthool / in't graf sijns vaders Ma-
noah / hy nu / hadde Israel gericht twintich
jaer.

Het xvij. Capittel.

Van gelt / dat Micha / een Ephraimter / sijner
moeder ontnomen hadde / ende weder-geeft
laet de moeder afgodische beelden maken /
vl. 1. &c. waer toe Micha een Afgodts-huys
bereyt / met eenen Ephod / ende huys-gode-
kens / ende maect sijn Sonen eenen tot
Priester. 5. Hoe 't in Israel te dier tijt ge-
stelt was. 6. Daer na bekent Micha eenen
Levijt / die door het laar reysde / dien hy in
sijns soons plaetse voor seker loon tot Prie-
ster aenneemt. 7. meynde dat hem Godt
diehalven moeste seggen. 13.

1 E Nde daer was een man van 't geberch-
te Ephraim / miens naem was Micha.

2 Die seide tot sijne moeder / De duysent
ende hondert silberlingen / die u ontnomen
zijn /

Dianiten nemen de-

Iudicum, Richteren. Cap. xvij. Sta le Lais in. Fol. 95

zijn/om de welcke ghy gebloeckt hebt/ende
 oock booz mijne oozen geprooken hebt / siet
 dat gelt is by my / ich heb dat ghenomen:
 sepde sijne moeder / Gesegent zy mijn son-
 den **h E E E**. Alsoo gaf hy sijner moe-
 der de hupfent ende hondert silberlingen
 weder: doch sijne moeder sepde / Ich heb
 dat gelt den **h E E E** gantscheltich ghege-
 licht van minner hant / booz mijnen son-
 den om een ghesneden beelt ende een gegoren
 beelt te maken / soo sal ich het u nu weder-
 geven. Maer hy gaf dat gelt sijner moe-
 der weder: ende sijne moeder nam twee
 hondert silberlingen/ ende gaffe den goud-
 smit / die maechte daer van een ghesneden
 beelt/ ende een gegoren beelt / dat was in
 den hupse van Michā. Ende de man
 Michā hadde een Gods-hups: ende hy
 maechte eenen Ephod/ende Teraphim/en-
 de bulbe de hant van eenen uyt sijne sonen/
 dat hy hem tot eenen Priester ware.

^a **Jud.**
^{18. 1.}
^{21. 25} In die selbe dagen en wasser geen Co-
 ninch in Israel: een peggeltich dehe / wat
 recht was in sijne oogen. Nu wasser een
 jongelinc van Bethlehem Juda / van den
 gheslachte Juda: dese was een Levijt/ende
 verheerde aldaer als bzeemdelinc. En-
 de dese man was uyt die stad / uyt Beth-
 lehem Juda getogen/om te verheeren waer
 hy [gelegentheid] soude vinden: als hy
 nu quam aen 't gheberchte Ephraim tot
 aen 't hups van Michā / om sinen wech te
 gaen/ Soo sepde Michā tot hem / Van
 waer komt ghy / ende hy sende tot hem/
 Ich ben een Levijt van Bethlehem Juda/
 ende ich wandele / om te verheeren / waer
 ich [gelegentheid] sal vinden. Doe
 sepde Michā tot hem/ Blijft by my / ende
 zijt my tot eenen vader/ en tot eenen Prie-
 ster / ende ich sal u jaerlijck gheben tien
 silberlingen/ende oorde van kleeberen/ende
 uwen leef-cocht: also ginch de Levijt [met
 hem]. Ende de Levijt bertwillighde by
 dien man te blijven: ende de jonghelinc
 was hem als een van sijne sonen. Ende
 Michā bulbe de hant des Levijts / dat hy
 hem tot eenen Priester werdt: alsoo was
 hy in 't hups van Michā. Doe sepde
 Michā / Nu weet ich / dat de **h E E E**
 my wel doen sal: om dat ich desen Levijt
 tot eenen Priester hebbe.

Het xvij. Capittel.

Die van den stamme Dan, nter erdeels ghe-
 noech hebbende, senden vijf mannen uyt,
 om ene plaetse te verspieden, vl. 1.
 Dese komen onderweeghs by 't huys van
 Michā, ende begeeren, dat de Levijt over
 hare reyse Godt vrage. 2. d'Antwoorde
 hebbende, verspieden sy de stad Lais. en-
 de doen daer van rapport aen hare broede-
 ren, die sy aenporren de stad te overval-
 len. 7. Daer op trecken ses hondert ghe-
 wapende Daniters henen, ende benemen
 onderweeghs den Michā sinen Priester
 ende de Afgoden. 11. Die Michā te ver-
 vergeefs weder eyscht, 22. Sy overval-
 len, herbouwen, ende bewoonen Lais,
 ende noemen den 27. Stellen eenen
 Priester, ende sichten Afgoderye met de
 beelden van Michā, 30.

^a **Jud.**
^{17. 6.}
^{21. 25} In die dagen en wasser a geen Coninch in
 Israel: ende inde selbe daghen socht de
 stamme der Daniten booz haer eene erff-
 nisse om te woonen / want haer tot op dien
 dagh onder de stammen Israels niet [ghe-
 noeghsnem] ter erffnisse was toe-gebal-
 len. Soo souden de kinderen Dan uyt
 haer gheslachte vijf mannen uyt hare een-
 den/mannen/die strijdbaar maeken / van Zo-
 ra/ ende van Esthaol / om het lant te ver-

spieden / ende dat te boozsoecken / ende sy
 sephen tot hen / Gaet / boozsoecht het lant:
 ende sy quamen aen 't geberchte Ephraim
 tot aen het hups van Michā / ende der-
 3 nachteden aldaer. Zijnde by het hups
 van Michā / soo henden sy de stemme des
 jongelincs/des Levijts: ende sy mercken
 daer henen/ende sephen tot hem/Wie heeft
 u hier gebzacht/ende wat doet ghy alhier/
 4 ende wat hebt ghy hier? Ende hy sepde
 tot hen: Soo ende soo heeft Michā my ge-
 daen: ende hy heeft my ghehuert/ ende ick
 5 ben hem tot eenen Priester. Doe sephen
 sy tot hem / Vzaecht doch Godt: dat wy
 moghen weten / of onse wegh / op welken
 6 wy wandelen/boozsoedigh sal zijn. En-
 de de Priester sepde tot hen / Gaet in bze-
 de: uwe wegh / welken ghy sult henen
 7 crecken / is booz den **h E E E**. Doe
 ginghen die vijf mannen henen / ende qua-
 men tot Lais: ende sy sagen het bolck/het
 welcke was in 't midden der seiber zijnde
 gelegen in sekerheit / na de wijse der Ido-
 niers / stil ende seker zijnde / ende daer en
 was geen Erf-heere / die [semant] om ee-
 nige sake schande aen dede in dat lant/ooch
 waren sy verre van de Idoniers/ende had-
 den niets te doen met eenigen mensche.

8 Ende sy quamen tot hare broederen te
 Zoza ende te Esthaol / ende hare broederen
 sephen tot hen / Wat [seght] ghy-lieden?
 9 Ende sy sephen / Maecht u op ende laet
 ons tot hen optrecken / want wy hebben
 dat lant bestien / ende siet het is seer goet:
 soudet ghy dan stille zijn: en weest niet luy-
 om te crecken / dat ghy henen inkomet / om
 dat landt in erfliche besittinge te nemen.
 10 Als ghy daer henen komt / soo sult ghy
 komen tot een soogheloos bolck / ende dat
 lant is wijt van rupinte want Godt heeft
 het in uwe hant gegeven: eene plaetse/al-
 waer geen gebzech en is van eenigh dinc/
 11 dat op der aerden is. Doe reysden van
 daer uyt den gheslachte der Daniten / van
 Zoza ende van Esthaol / ses hondert man/
 12 aengegozdet met krijghs-wapenen. Ende
 sy togen op / ende legerden hen by Kiriath-
 Jearam / in Juda: daerom noemden sy de-
 se plaetse: b Machane-Dan tot op desen
 dagh/Siet het is achter Kiriath-Jearam.

13 Ende van daer toghen sy door na 't ghe-
 berchte Ephraim/ende sy quamen tot aen
 14 het hups van Michā. Doer antwoorden
 de vijf mannen / die gegaen waren om het
 lant van Lais te verspieden / ende sephen
 tot hare broederen/Weet ghy-lieden ooch/
 dat in die hupsen een Ephod is / ende Te-
 raphim/ende een ghesneden/ende een ghe-
 goten beelt: so weet nu / wat u te doen zy.
 15 Doe weechen sy daer henen / ende qua-
 men aen het hups des jongelincs/des Le-
 vijts/ten hups van Michā/ende sy vzaeg-
 16 den hem na bzebe. Ende de ses hondert
 mannen/die van de kinderen Dan waren/
 met hare krijghs-wapenen aengegozdet/
 bleven staen aen de deure van de poozte.
 17 Maer de vijf mannen/die gegaen waren
 om het lant te verspieden / gingen op / qua-
 men daer henen in / namen wegh het gesne-
 den beelt / ende den Ephod/ ende de Te-
 raphim / ende 't ghegoten beelt: de Priester
 nu / die bleef staen aen de deure van de
 poozte/ met de ses hondert mannen/die met
 krijghs-wapenen aengegozdet waren.

18 Als die nu ten hups van Michā wa-
 ren ingegaen / ende het gesneden beelt / den
 Ephod/ ende de Teraphim / ende het ghe-
 goten beelt wegh genomen hadden / so se-
 19 den de Priester tot hen / Wat doet ghy-lie-
 den? Ende sy sephen tot hem / Swijght/
 leght uwe hant op uwen mont / ende gaet
 niet ons / ende zijt ons tot eenen vader / en-
 de tot

^b **Jud.**
^{23. 25}

Eens Leviten by-wijf schandeliok- Iudicum,

Richteten. Cap. xix.

-mischandelt.

de tot eenen Priester: ist beter dat ghy een Priester zijt dooz eenes mans hups/ ofte dat ghy Priester zijt dooz eenen stam/ ende een geslachte in Israel? Doe wert het herte des Priesters bzolich/ ende hy nam den Ephod/ ende de Teraphim/ ende het gesneeden beelt: ende hy quam in 't midden des volcks. Also keerden sy hen/ ende togten voort: ende sy stelden de kinderen/ ende het veer/ ende de bagagie dooz hen. Als sy nu verre van Michas hups 22 gekomen waren/ so werden de mannen zinde in de hupsen/ die by 't hups van Michas waren/ by een geroepen/ ende sy achterhaelden de kinderen Van. Ende sy riepen de kinderen Van na/ dewelcke hare aengesichten omkeerden/ ende seiden tot Michas/ wat is u/ dat ghy by een geroepen zijt? Doe 24 seide hy/ Ghy lieden hebt mijne Goden/ die ick gemaect hadde/ wech genomen/ mit gaderen den Priester/ ende zijt wech ghegaen/ wat heb ick nu meer/ wat is 't dan/ dat ghy tot mi seght/ Wat is u? Maer de kinde- 25 ren Van seiden tot hem: Laet uwe stemme by ons niet hoorzen/ op dat niet mischieten mannen van bitteren gemoede op u aenbalen/ ende ghy u leven verlieset/ ende het leven uwes hupses. Also gingen de kinde- 26 ren Van hares weeghs/ ende Michas/ siende dat sy stercker waren dan hy/ soo keerde hy om/ ende quam weder tot sijn hups.

Sy dan namen/ dat Michas ghemaeckt hadde/ ende den Priester/ dien hy ghehad hadde/ ende namen tot Lais/ tot een stil ende seker volck/ ende sloegense met de scherp- 27 te des sweerts: ende de stadt verbranden sy met byer. Ende daer en was niemant diese verlosse/ want sy was verre van Zidon/ ende sy en hadden niets met eenighen mensche te doen/ ende sy [lach] in het dal/ dat hy Beth-Rechob is/ daer na herbouwen 28 den sy de stadt/ ende woonden daer in.

²⁹ Ende sy noemden den name der stadt ⁴⁷ Van/ na den naem hares Vaders Van/ die den Israel gebozen was: hoe wel de naem deser stadt te boozen Lais was. Ende de 30 kinderen Van richteden dooz hen dat ghesneeden beelt op: ende Jonathan/ de sone Gersoms/ des soons Manasses/ hy/ ende sijne sonen waren Priesters dooz den stam der Daniten/ tot den dagh toe/ dat het lant gebanckelich is wech geboert. Also stelden 31 sy onder hen het ghesneeden beelt van Michas/ dat hy gemaect hadde/ alle de dagen/ dat het hups Gods te Silo was.

Het xix. Capittel.

En Levijt treckt van 't geberchte Ephraims na Bethlehem, om sijn by-wijf, dat van hem gegaen was, weder te halen, v. 1. &c. wort van haren Vader vriendelick ontlaert ende op gehouden tot op den vijftenden dagh, 3. Doe vertrock hy, ende quam te Gibe Benjamin, 10. alwaer hy ten laetsten van een oudt man, zijnde van 't geberchte Ephraims, wort geherbergt, 16. Maer de lieden der stadt omcinghelen 't huys, ende willen den Levijt grouwelick ghewelt doen, die hen door noot sijn bywijf overgheeft, dat sy ter doot toe misbruycken, 22. Haer man voertse doot na huys, deyltse in twaelf stucken, ende sent die rontom inde lantpalen Israels, 28.

²⁹ ⁴⁷ ¹⁷ ¹⁸ ²¹ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

ders hups/ tot Bethlehem Juda: ende sy was aldaer eenige daghen/ [te weten] vier 3 maenden. Ende haer man maecte sich op/ ende tooch haer na/ om na haer herte te spreken/ om haer weder te halen/ ende sijn jonge was by hem ende een paer ezelen: ende sy bzachte hem in het hups hares vaders/ ende als de vader van de jonge bzouwe hem sach/ werdt hy bzolich/ ober sijne 4 ontmoetinge. Ende sijn schoon-vader/ de vader van de jonghe bzouwe/ behielt hem/ dat hy drie dagen by hem bleef/ ende sy aten ende dzoncken/ ende vernachteden aldaer.

5 Op den vierden dagh nu geschiedde 't dat sy des mozzghens bzoech op waren/ ende hy opstont om wech te trecken: doe seide de vader van de jonge bzouwe tot sijn schoon-sone/ Sterckt u herte met eene bete bzoots/ ende daer na sult ghy lieden wech trecken.

6 Soo saeren sy neder/ ende sy beude aten te samen/ ende dzoncken: doe seide de vader van de jonge bzouwe tot den man/ Derwillicht doch ende vernacht/ ende laet u herte 7 bzolich zijn.

Maer de man stont op om wech te trecken: doe dzong hem sijn schoon-vader/ dat hy aldaer wederom vernachte.

8 Als hy op den vijftden dagh des mozzghens bzoech op was om wech te trecken/ so seide de vader van de jonge bzouwe/ Sterct doch u herte/ ende sy vertoesden tot dat de dagh sich neigde/ ende sy beude aten [te samen].

9 Doe maecte sich de man op om wech te trecken/ hy/ ende sijn bywijf/ ende sijn jonge: ende sijn schoon-vader/ de vader van de jonghe bzouwe/ seide/ Siet doch de dagh heeft asghenomen/ dat het about sal worden/ vernachtet doch/ siet de dagh leghert sich/ vernacht hier/ ende laet u herte bzolich zijn/ ende maect u mozzghen bzoech op 10 uwes weeghs/ ende gaet na uwe tent.

11 Doch de man en wilde niet vernachten/ maer stont op/ ende trock wech/ ende quam tot regen ober Jebus/ [dewelcke is Jerusalem] ende met hem het paer gefadelse ezelen/ ooch was sijn bywijf met hem. Als sy 12 nu hy Jebus waren/ soo was de dach seer gedaelt: ende de jonge seide tot sijnen heere/ Treckt doch voort/ ende laet ons in dese stadt der Jebusiten wijcken/ ende daer in 13 vernachten.

Maer sijn heer seide tot hem/ Wy en sullen herwaerts niet wijcken tot een bzeemde stadt/ die niet en is van de kindere Israels: maer wy sullen voorttrecken tot Gibe toe. Doozts seide hy tot 14 sijnen jongen/ Gaet voort/ dat wy tot eene van die plaetsen naederen/ ende te Gibe/ ofte te Rama vernachten. Also togen sy 15 voort ende wandelden: ende de Sonne ginch hen onder hy Gibe/ dewelcke Benjamin 16 is. Ende sy weecten daer henen/ dat sy inquamen om in Gibe te vernachten: doe hy nu inquam sat hy neder in eene strate der stadt/ want daer en was niemant/ die 17 in hups nam om te vernachten. Ende siet/ een out man quam van sijn werck van 't belt in den about/ welcke man ooch was van 't geberchte Ephraims/ doch als bzeemdelinc verkeerende te Gibe: maer de lieden deser 18 plaetse ooghen ophiel/ soo sach hy dien rependen man op der stadt-strate: ende de oude man seide/ Waer treck ghy henen/ ende 19 de dan waer komt ghy? Ende hy seide tot hem/ Wy trecken dooz van Bethlehem Juda tot aen de zijden van 't geberchte Ephraims/ van waer te ben: ende ic was na Bethlehem Juda geboren/ maer ick trecke [nu] na het hups des H. G. E. S. P. / ende daer en 20 is niemant/ die mi in hups neemt. Daer doch onse ezelen/ soo wel stroo als boeder hebben/ ende ooch bzoot en wijn is dooz 21 mi/ ende dooz uwe Dienst - maeght ende 22 booz

De stammen strijden tegen-

Iudicum, Richter. Cap. xx. -Benjamin. Fol. 96

hooz den jongen/[die] hys uwe linechten is: daer en is gheens dinc's ghebrech. Doe 20
sepde de oude man / Wende 3p u / al wat u ontziet/is doch hy mp; alleenlick in der nacht niet op de strate. Ende hy bzacht 21
hem in syn hups / ende gaf den ezelen boeder; ende hare boeten gewassen hebbende so aten ende dzoncken sp. Doe sp nu haer 22
heere bzolick maecten / siet/so omringhen de mannen van die stad / b (mannen/ die belials kinderen waren) het hups/klop-
pende op de deure; ende sp spraken tot den ouden man/den heere des hups/seggende/
9^a Bzenght den man/die in u hups ghekomen is/ upt/ op dat wy hem bekenen. Ende 23
de man/ de heere des hupses/ ginch tot hen upt/ende sepde tot hen: Piet/ mijne broeders en doet doch so qualic niet:nadien dese man in mijn hups ghekomen is/soo en doet sulche dwaesheyt niet. Siet/ mijne doch-
ter/ die maecht is/ ende syn bruyf/ die sal 24
ich nu uprighen / dat ghy die schenbet/ ende haer doet/dat goet is in uwe ooghen: maer aen desen man en doet sulchen dwaes dinc niet. Maer de mannen en wilden na hem niet hoozen/ doe greep de man syn bruyf/ende bzachtse upt tot hen daer buxter: 25
ende sp bekenen haer ende waren met haer besich den gantschen nacht tot aen de morgen/ende lieten se gaen als de dageraet oprees: Ende dese vrouwe quam teghen her 26
aenbeken des moegensfont/ ende viel weder hooz de deure van des mans hups/ daer haer heer in was/tot dat het licht wert.
Als nu haer heer des moegensfont/ 27
ende bedeuren des hupses op dede/ ende upginch om sijns weeghs te gaen/ siet soo lach de vrouwe / syn bruyf / aen de deure des hupses/ende hare handen op de doorpel.
Ende hy sepde tot haer: Staet op/ ende 28
laet ons trecken/maer niemant en antwoorde: doe nam hy haer op den ezel/ende de man maecte sich op/ende cooch na sijne plaetse.
Als hy nu in syn hups quam/so nam hy 29
een mes/ende greep syn bruyf/ ende deplde se met hare beenderen in twaelf stucken: ende hy sondtse in alle lantpaelen Israels.
Ende het geschiedde/dat al/wie 't sacht/ 30
sepde/Sulcx en is niet geschiet/wochte gesien/van dien dage af/dat de kinderen Israels upt Egyptenlant zijn opghetogen/tot op desen dagh: legger u herte/daer op/gebet raet ende spreket.

Her xx. Capittel.

De kinderen Israels versamelen eendrachtelick te Mizpa,ende nemen kennisse van 't feyt aen des Leviten bywif begaen, vf. i. &c. stellen op alles order, en senden mannen aen den stam Benjamin, om de aetheuren van dit feyt te mogen hebben ende straffen,maer krijgen geen ghehoor, 8. dies sy op Gods aartwoort tegens hen optrecken, en worden tweemaal geslagen, 18. Daer na, verootmoedigt zijnde, ende klaerder bescheyt door den Hooghen-Priester Pinehas van Godt bekomen hebbende, trecken noch eens op, en slaen die van Benjamin also, dat sy den gantschen stam, vrouwen ende mannen uitroeyen, ende alle steden verbranden, blijvende alleen over, ses hondert man, die ontvoden, 26.

Doe togghen alle kinderen Israels upt/ 1
ende de vergaderinge versamelde haer/ als een eenigh man: van Dan af/ tot aen Beseba toe/ooch het lant Gileads/tot den hCECE te Mizpa. Ende[upt]de hoer-
2
ken des gantschen volcks stelden sich alle de stammen Israels in de vergaderinge van Godes volck / vier hondert dupsent man te boote/die het sweert uptrocken. (De kin-

deren Benjamins nu hoozden / dat de kinderen Israels opgetoghen waren na Mizpa) ende de kinderen Israels sepden /
4^a Sprecht/hoe is dit quaet geschiet? Doe antwoorde de Levitische man/de man van de vrouwe/die gedoot was/ende sepde: Ich quam met mijn bruyf tot Gibeā/de welcke
5^a Benjamins is/ om te vernachten. Ende de burger's van Gibeā maecten sich tegen mp op/ ende omringden teye nmp het hups hy nachte: sp dachten mp te dooden/ ende mijn bruyf hebben sp geschendt/ dat sp
6^a stozben is. Doe greep ich mijn bruyf/ ende deplde se / ende sondtse in 't gantsche lant der erfstante Israels: om dat sp een schendelicke daet ende dwaesheyt in Isra-
7^a rael ghedaen hadden. Siet / ghy alle zyn kinderen Israels / geest hier hooz u lieden
8^a woort ende raet. Doe maecte sich al 't volck op/als een eenigh man/seggende: Wy en sullen niet gaen / een peder na sijne tenten/ochte wijcken/ een peder na syn hups.
9^a Maer nu/dit is de saecke/die wy aen Gibeā sullen doen: Teghen haer hy 't lot.
10^a Ende wy sullen thien mannen nemen van hondert / van alle stammen Israels / ende hondert/van dupsent/ende dupsent van tien dupsent / om teer-hoest te nemen hooz het volck/op dat sp komeende te Gibeā Benjamins/chaer)doen na alle de dwaesheyt/die
11^a sp in Israel ghedaen heeft. Alsoo werden alle mannen Israels versamelt tot dese stad/verbonden als een eenigh man.
12^a Ende de stammen Israels souden mannen hooz den gantschen stam van Benjamin/ segghende: Wat hooz een quet is dit/dat
13^a onder u lieden geschiet is? Soo geeft nu die mannen/die a kinderen Belials / die te Gibeā zijn/dat wyse dooden/ende het quaet upt Israel wech doen:b doch de [kinderen] Benjamins en wilden niet hoozen na de stemme harer broederen/ der kinderen Israels. Maer de kinderen Benjamins
14^a versamelden sich upt de steden na Gibeā: om upt te trecken ten strijde tegen de kinderen Israels. Ende de kinderen Benjamins werden te dien dage getelt upt de steden/ses ende twintigh dupsent mannen/die het sweert uptrocken/ behalven dat de inwoonders van Gibeā getelt werden / seben
15^a hondert uprghesene mannen. Onder al dit volck waren seben hondert dupsent alle mannen/ welcke c slincks waren/dese alle slingerden met eenen steen op den hapt/ dat
16^a het hen niet en miste. Ende de mannen Israels werden ghetele behalven Benjamin/vier hondert dupsent mannen / die het sweert uptrocken: dese alle waren mannen van oozloghe. Ende de kinderen Israels maecten sich op / ende togghen opwaerts ten hups Godes / ende vzaegghden Godt/ende sepden/ Wie sal onder ons hooz eerst optrecken ten strijde teghen de kinderen Benjamins? Ende de hCECE sepde/
17^a Juda hooz eerst. Alsoo maecten sich de kinderen Israels in den moegensfont op/ ende legerden sich tegen Gibeā. Ende de mannen Israels togghen upt ten strijde teghen Benjamin/ voozts schickten de mannen Israels den strijt tegen hem by Gibeā.
18^a Doe togghen de kinderen Benjamins upt van Gibeā: ende sp vernielden ter aerden op dien dach van Israel twee ende twintigh dupsent man. Doch het volck versterckte sich/ [te weren] de mannen Israels: ende sp beschickten den strijt wederom ter plaetse / daer sp [dien] des
19^a boozigen daeghs geschicht hadden. Ende de kinderen Israels togghen op ende weenden hooz het aenghesichte des hCECE tot op den avondt / ende vzaegghden den hCECE/seggende: Sal ich weder ghenaken

Jud. 19

22

b Hof. 9.

ende 10.

9.

9.

c Jud. 7.

15

Benjamin-

Iudicum, Richter. Cap. xxj.

-geslagen

naken ten strijde tegen de kinderen Benjamin / mijns broeders / ende de HCEKE
 24 sepden / *Recht tegens hem op.* Soo nae-
 derden de kinderen Israels tot de kinde-
 ren Benjamins / des anderen daeghs.

Ende die van Benjamin trocken upt hen 25
 te ghemoete / upt Gibeā / op den tweeden
 dagh / ende velden van de kinderen Israels
 noch achtien duysent man neder ter aer-
 den : alle die / trocken het sweert upt.

Doe togen alle kinderen Israels / ende al 26
 'choick op / ende quamen ten hups Godes /
 ende weenden / ende bleven aldaer dooz het
 aengesichte des HCEKE / ende baste-
 den dien dach tot aen den abont / ende sp of-
 ferden brandt-offeren ende danck-offeren
 dooz het aengesichte des HCEKE.

Ende de kinderen Israels bzaegden den 27
 HCEKE / want aldaer was de Arkie des
 herbondts Godes in die dagen / Ende Wi-
 28 nehā / de soon Eleazars / des soons Ma-
 rons / stont dooz sijn aengesichte in die da-
 gen / seggende / Sal ich noch meer uptre-
 ken ten strijde teghen de kinderen Benja-
 mins / mijns broeders / of sal ich ophouden ?
 Ende de HCEKE sepden / *Recht op / want*
 29 *morgen sal ich hem in uwe hant geben.*

2 Jos. 8.

Doe bestelde Israel d achterlaghen op 29
 4 Gibeā rontom. Ende de kinderen Israels 30
 togen op / aen den derden dagh / teghen de
 kinderen Benjamins : ende sp schickten
 [den strij] op Gibeā / als op de andere ma-
 len. Doe togen de kinderen Benjamins 31
 upt / den volcke te gemoete / [ende] werden
 bande staet afgetrocken : ende sp begonnen
 te slaen van het volck / [ende] te doozste-
 ken / gelijk d' andere malen / op de straten /
 waer van d' eene opgaet na het hups Godes /
 ende d' andere na Gibeā / in't velt / ontrent
 dertich man van Israel. Doe sepden de 32
 kinderen Benjamins / *Sp zijn dooz ons*
aengesichte geslagen / als te doozen : maer
 de kinderen Israels sepden : *Laet ons blee-*
 den / ende hem bande staet afstrecken na de
 straten. Doe waechten sich alle de man- 33
 nen Israels op upt hare plaetsen / ende
 schickten [den strij] te Baal Hamar :
 oock bracht Israels achterlage op upt hare
 plaetsen / ende ontblootinge van Gibeā.

Ende die dupsent uitgelesene mannen 34
 van gans Israel quamen van tegen oher
 Gibeā / om den strijd wert swaer : doch sp
 en wisten niet het quaet hen treffen
 soude. Ende die HCEKE Benja- 35
 min dooz Israels aengesichte / dat de kin-
 deren Israels op den dach van Benjamin
 vernielden / vijf-ende twintich dupsent en-
 de hondert mannen : alle die trocken het
 sweert upt. Ende de kinderen Benjamins 36
 sagen / dat sp geslagen waren : want de man-
 nen Israels gaben den Benjamiten plaets-
 se / om dat sp vertrouwden op de achterla-
 ge / die sp teghen Gibeā gestelt hadden.

Ende de achterlage haestede / ende bzach 37
 boozwaerts na Gibeā toe : ja de achterla-
 ge trock recht dooz / ende sloegh de gantsche
 stad met de scherpte des sweerts. Ende 38
 de mannen Israels hadden eenen bestem-
 den tijt met de achterlage : wanneer sp ee-
 ne groote berheffinge van roock vande stad
 soude doen opgaen. Soo keerden sich de 39
 mannen Israels om inden strij : ende Ben-
 jamin hadde begost te slaen [ende] te dooz-
 steken van de mannen Israels ontrent der-
 tich man / want sp sepden / *Timmers is sp*
sekerlick dooz ons aengesichte geslagen /
als inden boozigen strij. Doe begost de 40
 berheffinge op te gaen vande stad / [als]
 een pilaer van roock : Als nu Benjamin
 achter sich omschiet / so ginck de bzant
 der stad op na den hemel. Ende de man- 41
 nen Israels keerden sich om / ende de man-

nen Benjamins werden verbaest : want sp
 sagen / dat het quaet hen treffen soude.

42 So wendden sp sich dooz het aengesichte
 der mannen van Israel nae den wech der
 woestijne / maer de strijdt kleeftese aen / en-
 de die upt de steden / vernielden in't mid-
 den van haer. Sp omringden Benjamin /
 43 sp verboighden hem / sp verbraden hem ge-
 machelich / tot dooz Gibeā / tegen der son-
 44 nen opgaanch. Ende daer vielen van Ben-
 jamin achtien dupsent mannen : dese alle
 waren strijdbare mannen. Doe keerden sp
 45 hen / ende bloeden na de woestijne / tot den
 rotzsteen van Rimmon / maer sp deden ene
 nalesinge onder hen op de straten / van vijf
 dupsent man : doozts kleeften sp achter
 aen tot aen Gibeā / ende sloegen van hen
 46 twee dupsent man. Alsoo waren alle / die
 op dien dach van Benjamin vielen / vijf-
 de-twintich dupsent mannen / die het sweert
 uptrocken : alle die waren strijdbare
 47 mannen. Doch ses hondert mannen heer-
 den sich / ende bloeden na de woestijne / tot
 den rotzsteen van Rimmon / ende bleven
 in den rotzsteen van Rimmon / dier maen-
 48 den. Ende de mannen Israels keerden
 weder tot de kinderen Benjamins / ende
 sloegen se met de scherpte des sweerts / die
 bande gheheelte stad tot de beesten toe / ja al
 wat geboude wert : oock setteden sp alle
 steden / die ghebonden werden / in't vper.

Her xxj. Capittel.

De kinderen Israels drijven rouwe over den
 onderganck des stams Benjamin, v. l. &c.
 Vinden raet om de overgeblevene aen wij-
 ven te helpen, sonder inbreuck hares eets, 5.
 De inwoonders van Iabes in Gilead, als niet
 mede opgekomen zijnde tot desen strijd,
 worden alle uytgeroept, behalven vier hon-
 dert jonge dochters, die de kinderen Israels
 geven aen een deel der overgeblevene Ben-
 jaminieten, 8. Den anderen vinden sy goet,
 oorlof te gheven, datse op het feest te Silo
 van de reyende dochteren verrast, hen ende
 wech voeren, soo veel hen noodich, 16.
 Bedenkende daer by, met hoedanigen ant-
 woort sy de klaghende vrienden soudent be-
 vredigen, 22.

1 Dē mannen Israels nu hadden te Miz-
 pa geswozen / seggende : *Niemant van*
ons sal sijne dochter den Benjaminiten ter
 2 *hrouwte geben.* Soo quam het volck tot
 het hups Godes / ende sp bleven daer tot
 op den abont / dooz Godes aengesicht : en-
 de sp hielden hare stemme op / ende weenden
 3 met groot geweene / Ende sepden / o HCE-
 KE / *Gode van Israel / waerom is die ghe-*
 schiet in Israel / datter heden een stam van
 4 Israel gemist wort ? Ende het geschiedde
 des anderen daeghs / dat sich het volck
 bzoegh opmaechte / ende houlde aldaer ee-
 nen altaer : ende sp offerden brandt-offeren /
 5 ende danck-offeren. Ende de kinderen
 Israels sepden / *Wie isser die niet en is op-*
 ghekomen in de vergaderinghe upt alle de
 stammen Israels tot den HCEKE ! want
 daer was een grooten eet geschiet aengaen-
 de den ghenen / die niet opquam tot den
 HCEKE te Mizpa / seggende / *Wp sal se-*
 6 *kerlic gedoot worden.* Ende het beroumden
 den kinderen Israels over Benjamin ha-
 ren broeder : ende sp sepden / *Heden is een*
 7 *stam van Israel afgesneden.* Wat sullen
 wp / belangende de wijven / doen aen de ge-
 die overgebleven zijn : want wp hebben
 bp den HCEKE gheswozen / dat wp hen
 van onse dochteren geene tot wijven sul-
 8 len geben. Ende sp sepden / *Isfer pemant*
 van de stammen Israels / die niet opgeho-
 men is tot den HCEKE te Mizpa ? Ende
 iser

siet van Jabez in Gilead en was niemant gekomen in't leger, tot de gemeente.

Want het volck wert ghetelt/ ende stiet/ 9
daer en was niemantc bande inwoonderen
van Jabez in Gilead. Doe sondt de ber- 10
gaderinge daer henen twaelf duysent man-
nen/ van de strijthaerfe: ende sp gheboeden
hen/ segghende/ Treckt henen/ ende slaet
met de scherpre des sweerts de inwoondera
van Jabez in Gilead/ met de wijben ende
de kinderkeens. Doch dit is de sake/ die 11

ghe doen sult: a al wat mannelich is/ ende 12
alle vrouwen/ die de bpligginge eens mans
bekent hebben/ sult ghy verbaunen. En- 13
de sp bonden onder de inwoonderen van
Jabez in Gilead vier hondert ionge doch-
teren/ die maeghden waren/ die geenens man
bekent en hadden in bpligginge des mans:
ende sp brachten die in't leger te Silo/ des
welcke is in den lande Canaan. Doe sont 13

de gantsche bergaderinge henen/ ende spzac
tot de kinderen Benjamins/ die in den
b vorstee van Rimmon waren: ende sp
rieten hem bzeide toe. Alsoo quamen de 14
Benjamiten/ ter selver tijdt weder/ ende
sp gaben hen de wijben/ die sp in't leven be-
houden hadden van de wijben van Jabez
in Gilead/ maer also en waender noch niet
genoegh was hen. Doe beroude den volc- 15
ke ober Benjamin: om dat de H C E & E
eene scheure gemaecht hadde inde stammen
Israels. Ende de outste der bergaderin- 16

ghe seiden/ Wat sullen wy/ belangende de
wijben/ doen aen de gene/ die obergelieden
zijn/ want de vrouwen zijn upt Benjamin
berdelicht. Wijers seiden sp/ De effe- 17
nisse der gene die ontkomen zijn/ is Ben-
jamins: ende daer en moet geen scam upt-
gebelgt worden upt Israel. Maer wy en 18
sullen hen gheene wijben van onse dochte-
ren konnen geben: want de kinderen Is-
raels hebbe geswozen/ seggende/ Verbloect 19
sp/ die den Benjamiten eene vrouwe geest.

Doe seiden sp/ Siet/ daer is een feest
des H C E & E te Silo/ van ier tot ier/
dat ghehouden wort tegen het Rooden
van het huys Godes/ teghen der Sonnen
opganch/ aen den hoogen wech/ die opgaet
van het huys Godes na Sichem/ ende te- 20
gen't Zuppen van Debona. Ende sp gebo-
den den kinderen Benjamins/ segghende:
Gaet henen/ ende loert in de wijngaerden:

Ende letter op/ ende stiet/ als de dochters
van Silo sullen upghegaen zijn om met
repen te dansen/ so komt ghy doort upt de
wijngaerden/ ende schaecht u een peder sij-
ne hupshouwe/ upt de dochteren van Si- 21
lo: ende gaet henen in't land Benjamins.

Ende her sal geschieden/ wanneer hare
hadets/ ofte hare broeders sullen komen/
om doot ons te rechten/ dat wy tot hen sul-
ten seggen/ Zijt hen om onsent wille gena-
digh/ om dat wy geene hupshouwe doot
eenen pederen van hen in desen strijgh ghe-
nomen hebben: want ghy-lieden en hebtse
hen niet ghegheben/ dat ghy te deser tijdt
schuldigh souder zijn. Ende de kinderen 23

Benjamins deden alsoo/ ende boerden nae
haer ghetal mijnen wech/ bande repende
dochteren/ die sp roofden: ende sp roghen
henen/ ende heerden weder tot haer effe-
nisse/ ende herboonden de Steden/ ende
woonden daer in. Doch cogen de kinde- 24

ren Israels te dier tijt van daer/ een pegel-
lich na sijnen scam/ ende na sijn geslachte:
Alsoo cogen sp upt van daer/ een pegelich
na sijne effenisse. c In die daghen en 25
was water geen Coninch in Israel: een pegel-
lich dede wat recht was in sijne oogen.

Het Boeck

R U T H.

Het eerste Capittel.

Elimelech vertreckt, dieren tijds halven, van
Bethlehem na't landt der Moabiten, ende
sterft aldaer, vlt. 1. &c. Sijne twee sonen
nemen Moabitische wijven, ende sterven
oock, 4. Naomi, Weduwe van Elimelech,
hoorende dat de dierte ophielt, begheeft
haer met de twee schoon-dochters, Orpa
ende Ruth, op de reyse na Bethlehem, 6.
Naomi, vermaent beyde schoon-dochters
weder te keeren, 8. Orpa laet haer gefog-
gen, ende treckt te rugge na haer lant, maer
Ruth wil Naomi geenins verlaten, 14. Mo-
men alsoo beyde te Bethlehem, 19.

Die daghen/ als de rich-
ters richteden/ so geschied-
de't/ datter honger in den
lande was: daerom roogh
een man van Bethlehem
Juda/ om als Wgemoet-
lich te verkeeren in de
velden Moabs/ hy/ ende

sijne hupshouwe/ ende sijne twee sonen.
2 De naem nu deses mans was Elimelech/
ende de naem sijner hupshouwe/ Naomi/
ende de naem sijner twee sonen/ Machlon
ende Chilion/ Ephzaters/ van Bethle-
hem Juda: ende sp quamen in de velden
3 Moabs/ ende bleuen aldaer. Ende Eli-
melech, de man van Naomi/ sterf: maer sp
wert overgelaten/ met haer twee soonen.

4 Die namen sich Moabitische wijben/ de
naem der eene was/ Orpa/ ende de naem
der andere/ Ruth: ende sp bleuen aldaer
5 ontrent tien jaren. Ende die twee/ Ma-
chlon ende Chilion stoghen oock/ also wert
desse vrouwe overgelaten/ na hare twee so-
nen/ ende na haren man. Doe maecte sp
6 haer op met hare schoon-dochteren/ ende
heerde weder upt de velden Moabs: want
sp hadde gehoor in den lande Moabs/ dat
de H C E & E sijn volck besocht hadde/ ghe-
7 vende hen bzoort. Daerom ginch sp upt
van de plaetse/ daer sp gheweest was/ ende
8 hare twee schoon-dochters met sich: als
sp gingen op den wech/ om weder te keeren
na her lant Juda/ So seide Naomi tot

hare twee schoon-dochteren/ Gaet henen/
keert weder/ een pegelich tot haers Mo-
ders huys: de H C E & E doe hy u welbe-
dicheit/ ghelijck als ghy gedaen hebt by de
9 doode/ ende hy my. De H C E & E ghe-
be u/ dat ghy ruste bindet/ eene pegeliche
in haers mans huys: ende als sote kuste/
hieden sp hare stemme op/ ende weenden:
10 Ende sp seiden tot haer: Wy sullen se-
kerlick met u wederkeeren tot u volck.

11 Maer Naomi seide/ keert weder/ mijne
dochteren/ waerom souder ghy niet my gaen?
heb ick noch sonen in mijnen lijbe/ dat sp u
12 tot mannen souden zijn? Keert weder/
mijne dochters/ gaet henen/ want ick ben
te oudt om eenen man te hebben: wan-
neer ick al seide/ Ich heb hope/ of ick soek
in desen nacht eenen man hadde/ ja oock so
13 nen daerde/ Souder ghy daer na wach-
ten/ tot dat sp souden groot gewozden zijn/
soudet ghy daer na opgehouden worden/ om
geenen man te nemen. Niet/ mijne doch-
ters/ want het is my deel bitterer als u/
maer de hant des H C E & E is tegen my
14 uptgegaen. Doe hieden sp hare stemme
op/ ende weenden wederom: ende Orpa
kuste hare schoonmoeder/ maer Ruth hieftse
15 de haer aen. Daerom seide sp/ Siet uwe

Naomi. Ruth.

R U T H. Cap. ij.

Boa

swagerinne is weder gekeert tot haer hof/
ende tot hare Goden: keert ghy oock we-
der uwe swagerinne na. Maer Ruth sep- 16
de/ En valt my niet tegen/ dat ick u soude
berlaten/om dan achter u weder te keeren;
want waer ghy sult henen gaen / sal ick
oock henen gaen / ende waer ghy sult ver-
nachten / sal ick vernachten / u volck is
mijn volck / ende uwe Godt mijn Godt:

Waar ghy sult sterben / sal ick sterben / 17
ende aldaer sal ick begraven worden: alsoo
doe my de H^EE^EE / ende alsoo doe hyder
tot/soo niet de dootd [alleen] sal scheidin-
ge maken tusschen my ende tusschen u.

Als sy nu sacht dat sy basterlich doozge- 18
nomen hadde met haer te gaen/ soo hield sy
op tot haer te spreken. Alsoo gingen die 19
heide / tot dat sy te Bethlehém quamen:
ende het geschiedde / als sy te Bethlehém
in quamen/ dat de gantsche stad ober haer
heroert weert/ende sy sepden / Is dit Na-
omi? Maer sy sepden tot haer-lieben/ En 20
noemt my niet / Naomi/ noemt my/ Ma-
ra / want de Almachtighe heeft my groote
bitterheyt aenghehaen. Wol toogh ick 21
wech / maer lechich heeft my de H^EE^EE
doen wederkeeren: waerom soude ghy my/
Naomi noemen / daer de H^EE^EE ceghen
my getuygt/ende de Almachtighe my quaet
gedach heeft. Alsoo quam Naomi we- 22
der / ende Ruth / de Moabitische / hare
schoon-dochter / met haer/die upt de velden
Moabs weder quam: ende sy quamen te
Bethlehém in't begin des gersten-oogts.

Het ij. Capittel.

Ruth / uytgaende om aren in't veldt op te
lesen/komt juyt op den acker van Boaz /
hares overledenen mans bloetvriend. v. r.
8c. Die haer seer troostelick bejeghent,
ende den knechten harent-halven milden
last geeft / 2. Ruth t' huys komende,
zoont ende verhaelt Naomi haer weder-
varen / 18. die daer over Godt danckt,
ende vermaent Ruth op dien acker te
blijven. 20.

Nomi nu hadde eenen bloet-briendt
hares mans/ eenen man / gheweldigh
ban bewogen / van Elimelechs geslachte:
a Matt. ende sijn naem was a Boaz. Ende 2
1.5. Ruth / de Moabitische / sepde tot Naomi/
Laet my doch in't veldt gaen / ende van de
aren oplezen / achter dien / in wiens ooghen
ick genade sal vinden: ende sy sepde tot
haer / Gaet henen / mijne dochter. Soo 3
ginc sy henen/ende quam/ende las op in't
veldt/achter de maepers: ende haer viel hy
gebal dooz / een deel des veldts van Boaz/
die dan den geslachte Elimelechs was.

Ende siet/ Boaz quam van Bethlehém / 4
ende sepde tot de maepers / De H^EE^EE
zy met u-lieden: ende sy sepden tot hem/
De H^EE^EE segene u. Waer na sepde 5
Boaz tot sijn jongen/die ober de maepers
geset was: Wiens is dese jonge vrouwe?

Ende de ionghe / die ober de maepers 6
geset was/antwoorde/ende sepde: Dese is
de Moabitische ionghe vrouwe / die met
Naomi weder-ghelomen is upt de velden
Moabs. Ende sy heeft geseyt / Laet my 7
doch oplezen/ende [aten] hy de garben ver-
samelen / achter de maepers: so is sy geko-
men ende heeft gestaen dan 's morgens af/
tot nu toe / nu is haer t'hups blijven we-
nich. Doe sepde Boaz tot Ruth / Doozt 8
ghy niet mijne dochter? gaet niet / om in
een ander veldt op te lesen/ oock en sult ghy
dan hier niet wech gaen: maer hier sult
ghy u houden by mijne maeghden. Dwe 9

oogen sulen zijn op dit veldt/dat sy maeyen
sullen / ende ghy sult achter haer-lieben
gaen / heb ick de ionghens niet ghehouden/
datmen u niet aenroete: als u doztet/ so
gaet tot de baten/ ende drinckt dan 't gene
10 de ionghens sullen gescheur hebben. Doe
viel sy op haer aenghesichte / ende boogh
haer ter aerden: ende sy sepdet tot hem/
Waerom heb ick genade gebonden in uwe
ooghen / dat ghy my heemet / daer ick eene
11 biezende ben? Ende Boaz antwoorde/ende
sepde tot haer / Het is my wel aenghe-
sept/ alles wat ghy by uwe schoon-moeder
gedaen hebt / na den doot uwes mans/ ende
hebt uwen vader / ende uwe moeder / ende
het land uwer geboorte berlaten / ende zijt
henen gegaen tot een volck/ dat ghy dan te
12 boozen niet en kendet. De H^EE^EE ver-
gelde uwe daedt: ende u loon zy volco-
men/ban den H^EE^EE den Godt Israels/
onder wiens vleughelen ghy gekomen zijt
13 roellicht te nemen. Ende sy sepde / Laet
my genade vinden in uwe ooghen / mijn
vrees / dewijle ghy my getroost hebt / ende
dewijle ghy na het herte van uwe dienst-
maecht gesproken hebt: hoewel ick niet en
14 ben/ gelinc eene uwer dienstmaeghen. Als
het nu erens tijt was/sepde Boaz tot haer/
Komt hier by / ende eet van den broode/ende
dopt uwe bete in den azijn: soo sat sy
neder aen de zijde van de maepers / ende hy
langhde haer gherooft [koozn] / ende sy at/
ende merdt versadicht ende hieldt ober.

Als sy nu opstont/om op te lesen/so geboort
15 Boaz sijne jongens/ seggende/ Laetse oock
tusschen de garben op-lesen / ende en be-
16 schaemte niet. Ja laet oock allenckens
van de hantbollen dooz haer wat hassen/
ende laet het liggen / dat sy t' op-lese/ en-
17 de en bestrafte niet. Alsoo las sy op in
dat veldt / tot aen den abont: ende sy sloegh
upt / dat sy opgelesen hadde / ende het was
18 omtrent een Ephra gersten. Ende sy nam
het op / ende quam inde stad / ende hare
schoon-moeder sagh wat sy opgelesen had-
de: oock bracht sy doozt / ende gaf haer/
dat sy van hare versadighe overgehouden
19 hadde. Doe sepde haer schoon-moeder tot
haer / Waer hebt ghy heden opgelesen/ende
waer hebt ghy gewoont? gesegent zy/
die u gekent heeft: ende sy verhaelde hare
schoon-moeder/hy wien sy gewoont hadde/
ende sepde/De naem des mans/hy welcken
ick heden ghewoont hebbe / is Boaz.
20 Doe sepde Naomi tot hare schoon-doch-
ter/ Gesegent zy hy den H^EE^EE / die sij-
ne weldadicheyt niet heeft nagelaten/aen
de lebendige/ende aen de doode: doozt sep-
de Naomi tot haer/Die man is ons na be-
21 staende/hy is een van onse lossers. Ende
Ruth / de Moabitische / sepde: Doch / om
dat hy tot my geseyt heeft/ghy sult u hou-
den by de ionghens / die ick hebbe / tot dat
sy den gantschen oogst/die ick hebbe/sullen
22 hebben volepndt. Ende Naomi sepde tot
hare schoon-dochter Ruth: 't is goet/
mijne dochter / dat ghy met sijne maeghden
upt gaet / op dat sy u niet reghen en vallen
23 in een ander veldt. Alsoo hield sy haer by
de maeghden van Boaz / om op te lesen/tot
dat de gersten-oogst ende tarwen-oogst vol-
evndt waren: ende sy bleef by hare schoon-
moeder.

Het iij. Capittel.

Op den raet van Naomi. v. r. 8c. gaet Ruth
na den dorck-vloer van Boaz / ende leydt
haer neder aen sijne voeten. 6. die / onrwa-
kende / haer vriendelick bejegent / ende het
recht van lossinge bekent. 8. maer alsoo doe
een

Noami. Ruth. Boaz han-

Ruth. Cap. iij. -delt voor 't gerichte. Fol. 98

een ander was, nader dan hy, wil hy eerst met dien spreken, 12. sent Ruth des morgens vroeck na huys met een goede giste, 14

Ende Naomi hare schoon-moeder / septe: tot haer: *Wijne dochter / en soud' ick u geene ruste soecken / dat het u wel gae?*

*Du dan / en is niet Boaz / met wiens 2 maeghen ghy ghemeeft zijt / [van] onse bloetverwantschap? Siet / hy sal desen nacht griste op den dofsch-bloet wannen. Soo 3 haert u / ende sal u / ende doet uwe kleederen aen / ende gaet af na den dofsch-bloet: [maer] en maecht u den man niet bekent / tot dat hy ghe-epindicht sal hebben te eten ende te drincken. Ende het sal geschieden / als hy neberlept / dat ghy de plaetse sulc merken daer hy sal nedergeligen zijn: gaet dan in / ende staet sijn voetdecksel op / ende legt u: soo sal hy u te hemmen geben wat ghy doen sult. Ende sy septe tot haer: *Al wat ghy [tot mp] seght / sal ick doen. Alsoo ginch sy af na den dofsch- 6 bloet / ende bedde na alles / dat hare schoon-moeder geboden hadde. Als nu Boaz ge- 7 geten ende gedoncken hadde / ende sijn her- te bzolich was / so quam hy om neder te lig- gen aen het uiterste eens [hoozn] -hoops: daer na quam sy stillekens in / ende sloegh sijn voet-decksel op / ende lepte haer.**

*Ende het gheschiedde ter middernacht: 8 dat die man verchijnt / ende om sich greep: ende siet / eene bzouw lach aen sijn voet-decksel. Ende hy septe: *Wie zijt ghy? en 9 de sy septe: *Ich ben Ruth / uwe dienst- maeght: bzepe dan uwen vleugel up over uwe dienstmaecht / want ghy zijt de lossen.***

*Ende hy septe: *Gefeghent zijt ghy den 10 h E E E / mijne dochter / ghy hebt dese uwe laetste weladicheit beter ghesmaecht als d'eerste / dewijle ghy geene ion- ge gesellen zijt na ghegaen: 't zp arm / of te rijk. Ende nu / mijne dochter / en vzeest 11 niet / al wat ghy geseyt hebt / sal ick u doen: want de gautsche staet mijns hofkes weet / dat ghy een deuchdelich wijf zijt. Du 12 dan / wel is maer / dat ick een lossen be- maect daer is noch een lossen / naeder dan ick.**

*Wijst dese nacht over / hoorst in den 13 morgen sal 't geschieden / indien hy u lost / goet / laet hem lossen / maer indien hem niet lustet u te lossen / soo sal ick u lossen / [sdo waerachtich als] de h E E E leest: legt u neder tot den moghen toe. Alsoo lach 14 sy neder aen sijn voet-decksel tot den mor- gen toe / ende stont op eer dat een den an- der kennen konde: want hy septe / *het en wordde niet bekent / dat eene bzouw op den dofsch-bloet ghecomen zp. Woorts septe 15 hy / *Langt den snijver die op u is / ende hout dien / ende sy hielt hem: ende hy wat se- 16 tmacen] gesien / ende lepdese op haer / daer na ginch hy in de staet. Sy nu quam tot hare Schoon-moeder / dewelche septe: *Wie zijt ghy / mijne dochter? ende sy her- haelde haer alles / wat die man haer ghe- 17 daen hadde. Doch septe sy / *Dese les [ma- ren] gersten heeft hy up ghegeven: want hy septe [tot mp] / *En komt niet ledigh tot uwe schoon-moeder. Doe septe sy / *Sitt 18 [stille] mijne dochter: tot dat ghy wetet / hoe de sake sal vallen: want die man en sal niet rusten / 't en zp dat hy heden dese sake volcpendt hebbe.*******

neemt Boaz het gerichte ende het volck tot getuyg n, ende mer ge'uck-wenschinge aller omltanderen; trouwt hy Ruth. 6. die hem baert Obed; Davids Groot vader. 13. Ghe- nacht-register van Perez tot op David, 15.

Ende Boaz ginch op in de poozte / ende settede sich aldaer: ende siet / de lossen / van welken Boaz gesproken hadde / ginch boozhy: so septe hy / *Wicht herwaerts / set u hier / ghy / sulck een: ende hy weech der- 2 waerts ende settede sich. Ende hy nam tien mannen van de Outsten der staet / en- 3 de septe / *Secret u hier / ende sy setteden hen. Doe septe hy tot dien lossen / *het 4 stuck lants / dat onses broeder selmelechs was / heeft Naomi / die upt der Moabitien 4 lant weder gekomen is / verhocht. Ende ick hebbe geseyt / *Ich sal 't [booz] uwe o- 5 re openbaren / seggude / *Kenbeert het in te- genwoordicheit der inwoonderen / ende in 6 tegenwoordicheit der Outsten mijns volcs / 6 so ghy 't sult lossen / lost het / ende somen- 7 oock niet sonde lossen / verklaert het mp / 7 dat ick het wete: want daer niemant is / behalven ghy / die 't losse / ende ick na u: doe 5 septe hy / *Ich sal 't lossen. Maer Boaz 5 septe / *En dage als ghy het lant aenbeert 6 van de hant Naomi / soo sult ghy het oock 6 aenveerden van Ruth / de Moabitische / de 7 hupsbzouw des verstorbenen / om den naem 7 des verstorbenen te verweken over sijn 6 erfdeel. Doe septe die lossen / *Ich sal 't 6 booz mp niet konnen lossen / op dat ick mijn 7 erfdeel niet mischijen en verberbe: lost ghy 7 mijne lossinge booz u / want ick en sal niet 7 konnen lossen. a Du was die van oudes 7 [eene gewoone] in Israel / by de lossen- 7 ge / ende by de verwisselinghe / om de gautsche 7 sake te bevestigen / soo troch de man sijne 7 schoe upt / ende gaffe sijnen naeten: ende 7 dit was tot een gerupchenisse in Israel.********

*Soo septe de lossen tot Boaz / *Kenbeert 8 ghy 't booz u: ende hy troch sijne schoe upt. 8 9 Doe septe Boaz tot de Outsten / ende al 8 het volck / *Ghy lieden zijt heden geruppen / 9 dat ick aenbeert hebbe alles wat Elime- 9 lechs gewest is / ende alles wat Chilion's 9 ende Machlons gheweest is / van de hande 10 Naomi: Daer toe aenbeerde ick mp oock 10 Ruth / de Moabitische / Machlons hups- 10 bzouw / tot eene bzouw / om den naem des 10 verstorbenen over sijn erfdeel te verwe- 10 ken / op dat de naem des verstorbenen niet 10 moorde uptgeroep van sijne broeders / en- 10 de van de poozte sinner plaetse: ghy lieden 11 zijt heden geruppen. Ende al 't volck dat 11 in de poozte was / mit gaders de Outsten / 11 sepden / *Wp zijn getuyghen: de h E E E 11 make dese bzouw / die in u hups komt / als 11 b Rachel / ende als Lea / die bepde het hups 11 Israels ghehouwt hebben: ende handelt 11 kloekelich in Ephrata / ende maect [ut 12 wen] naem vermaect in Bethlehem. En- 12 de u hups zp / als het hups van c Perez / 12 (dien Thamar den Juda haerde) van dese 12 zade / dat de h E E E u geven sal / upt des 12 c Genea 12 jongh-bzouw. Alsoo nam Boaz Ruth / 12 ende sy werdt hem ter bzouw / ende ginch 12 tot haer in: Ende de h E E E gaf haer / 12 dat hy swanger wett / ende eenen sone baer- 12 de. Doe sepden de wijden tot Naomi / 12 Gelooft zp de h E E E / die niet heeft 12 naghelaten u heden ewen lossen te geben: 12 ende sijn naem worde vermaect in Israel.****

Die sal u zijn tot eenen verquicker der 13 ziele: ende om uwen ouderdom te onder- 13 houden: want uwe schoon-dochter / die u 13 lief heeft / heeft hem gebaert / dewelche u 13 beter is als sefen sonen. Ende Naomi 13 nam dat kind / ende settede 't op haren 13 schoot / ende werdt sime Dochter.

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Ende

Het iij. Capituel.

Boaz handelt voor 't gerichte met den an- den bloet-vriend, die naeder was dan hy, of by sijn recht van lossinge wil gebruy- ken. en Ruth trouwen. ofte niet. v. 1. &c. als die dat weygerde, en sijn recht af stont,

a Deut. 25. 7.

b Gene. 30. 2. / 16
en 39. 17
18.
en 29. 32
etc.
c Gene. 38. 29.
1. Ch. 2.
4.
Mat. 1.
3.

Hanna bidt ende wort-

S A M U E L. Cap. I.

-verhoort

Ende de naburinnen gaben hem eenen 17
naem/seggende/Naomi is ee soon gebozen:
ende sy noemde sinen name Obed/dese is de
vader van Jisai / Davids vader. Dit nu 18
d1. Ch. zijn de gehoorsten van Perez / d Perez ge-
2. s. wan Hezron. Ende Hezron gewan Ram/ 19
Matth. ende Ram gewan Aminadab. Ende Am- 20
1. 3. minadab gewan Rahabson / ende Rahabson
gewan Salma. Ende Salomon ghewan 21
Boaz / ende Boaz ghewan Obed. Ende 22
Obed ghewan Jisai / ende Jisai ghewan
David.

Eynde van 't Boeck R V T H.

Het eerste Boeck

S A M U E L S

Het eerste Capittel.

Elkana gaet jaerlicks op tot her feest te Silo
met sijne beyde wyven, v. s. 1. &c. welcker
eene, genoemt Hanna, onvruchtbaer was. 4
De andere, namelick Peninna, verwijt
Hanna, hare onvruchtbaerheyt, 6. Daer-
om bidt Hanna den Heere vyerichlick om
eenen Sone, dien sy belooft den Heere
tot sinen dienste te gheven, 10.
De Priester Eli meynende dat sy droncken
was, bestraftse, 12. Maer zynde van haer
beter bericht, 15. verrooft hyle, 17.
Sy keert weder na huys met Elkana, 18.
Sy wert bevrucht, 19. ende baert Sa-
muel, 20. Als sy hem opgequeekt had-
de, eyghent sy hem eenemale tot den
dienst des Heeren, gelijk sy belooft had-
de, 24.

Der was een man van Na-
mathaim Zophim / van het
gebergte Ephraims / wiens
name was Elkana / een so-
ne Jerochams des soons
Elis / des soons Tochu /
des soons Zuph / een
a Ephraim / Ende hy 2

21. Ch. hadde twee wijven / de name van de ee-
6. 27. ne was Hanna / ende de name van d'an-
dere was Peninna: Peninna nu hadde
kinderen / maer Hanna en hadde geene kin-
b Exod. deren. b Dese man nu gingh opwaerts 3
23. 14. upt sijne stadt van jaer tot jaer / om aen te
Deu. 16. bidden / ende om te offeren den H E E N
16. der Hezscharen te Silo / ende aldaer wa-
ren Priesters des H E E N Hophni
ende Phinehas des twee sonen Eli. Ende 4
te geschiedde op dien dagh als Elkana of-
ferde / soo gaf hy aen Peninna sijne hups-
bzouwe / ende alle hare sonen ende hare
dochteren / de ten. Maer Hanna gaf hy 5
een aensienlich deel / Want hy hadde Han-
na lief / doch de H E E N hadde hare haer-
moeder toegesloten. Ende hare tegenpar- 6
tijbige terghede oock met terginge / om haer
te verginnen / om dat de H E E N haer
haer-moeder toe-gesloten hadde. Ende al- 7
soo debe hy jaer op jaer: van dat sy opgingh
tot 't huys des H E E N / soo terghede sy
haer alsoo: daerom weende sy / ende en act
niet. Doe seide Elkana haer man / Han- 8
na waerom weent ghy? ende waerom en
eet ghy niet? ende waerom is u herte qua-
lick gestelt? c hen ich u niet beter dan tien
c Ruth. sonen? Doe stont Hanna op na dat [hy] 9
d. 15. gegeten / ende na dat [hy] gedroncken had-
de te Silo; ende Eli de Priester satt op
enen stoel hy eenen post des Tempels des
H E E N. Sy dan van ziele bitterlick 10
bedroeft zijnde / soo badt sy tot den H E E N

11 H E N / ende sy weende seer. Ende sy beloof-
de een gelofte / ende seide / H E E N der
heezcharen / soo ghy eenmael de elende u-
wer dienstmaecht aensiet / ende mijner ghe-
dencht / ende uwer dienstmaecht niet en
hergeet / maer geest uwer dienstmaecht een
mannelick zaet: soo sal ich dat den H E E N
H E N gebede alle de dagen sijns levens / ende
daer en d sal geen scheermes op sijn hooft
12 komen. A geschiedde nu als sy eben seer
hleeft hiddende booz het aengesichte des
H E E N / soo gaf Eli acht op haren
13 mont. Want Hanna sprack in haer her-
te / alleenlick verorden sich hare lippen /
maer hare stemme en wert niet gehoort:
daerom hielt Eli haer booz dioncken.
14 Ende Eli seide tot haer: Hoe lange sulc
ghy u dioncken aensstellen? Doet uwen
15 wijn van u. Doch Hanna antwoorde en-
de seide / Deen mijn Heere / ich ben een
bzouwe beswaert van geeste / ich en hebbe
noch wijn noch stercken d'anch ghedron-
ken / maer ich hebbe e mijn ziele uptgego-
ten booz het aengesichte des H E E N.
16 Acht doch uwe dienst-maecht niet booz
een dochter Belials: want ich hebbe tot
nu toe ghesproken upt de beelheut mijner
17 ghedachten ende mijnes verdricts. Doe
antwoorde Eli ende seide / Gaet henen in
hede: ende de Godt Israels sal uwe bede
geven / die ghy van hem ghebeden hebt.
18 Ende sy seide / Laet uwe dienst-maecht
ghenade vinden in uwe ooghen: alsoo gingh
die bzouwe hares lueghs / ende sy att / en-
de haer aengesichte en was haer [sodanich]
19 niet meer. Ende sy stonden des morgens
bzoggh op / ende sy baden aen booz het aen-
gesichte des H E E N / ende sy keerden
weder / ende quamen tot haer huys te Na-
ma: ende Elkana bekende sijne hupsbzou-
we Hanna / ende de H E E N gedacht aen
20 haer. Ende 't geschiedde na verloop van
dagen / dat Hanna bezocht werd / ende
baerde eenen sone / ende sy noemde sinen
name Samuel: want [seide sy] ich hebbe
21 hem dan den H E E N gebeden. Ende
die man Elkana toogh op met sijn gantsche
huys / om den H E E N te offeren het jaer
22 licksche offer / ende sijn gelofte. Doch
Hanna en toogh niet op / maer sy seide tot
haren man / Als de jonge gespeent is / dan
sal ich hem brengen / dat hy booz het aen-
gesichte des H E E N berchijne / ende
23 blijde daer tot in ewwichheit. Ende Eli-
kana haer man seide tot haer / Wot dat
goet is in uwe ooghe / blijf tot dat ghy hem
sult gespeent hebben: de H E E N bede-
stige maer sijn woort: Alsoo hleeft de bzou-
we / ende sooghde haren sone / tot dat sy
24 hem speende. f Waer na / als sy hem ge-
speent hadde / bracht sy hem met haer op-
waerts / met dize varen / ende een Epha
meels / ende een flesche met wijn / ende sy
bracht hem in het huys des H E E N
tot Silo: ende het jongken was [seer]
25 jonck. Ende sy slachteden een barre: Al-
26 so brachten sy het kind tot Eli. Ende
sy seide / Och mijn Heere / [soo waerach-
tigh als] uwe ziele leeft / mijn Heere / ich
hen die bzouwe / die hier by u stont om den
27 H E E N te bidden. Ich badt om dit
kindt / ende de H E E N heeft my mijne
bede gegeven / die ich van hem gebeden heb-
28 be. Daerom hebbe ich hem oock den
H E E N overgegeven alle de daghen die
hy wesen sal / hy is dan den H E E N
gebeden: ende hy badt aldaer den H E E N
aen.

Het

Het ij. Capittel.

Lof-sanck Hanne, in welcken sy de weldadicheydt des Heeren roemt, soo in't ghemeeen, als in 't besonder v. l. 1. &c. Dreygende de hoochmoedighe met een eyndelick verderf. 3. De moerwillige boosheydt der sonen Eli wort verhaelt. 12. ende ter contrarie hoewel sigh Samuel in sijnen dienst ghequeten heeft. 18. Hanna baert meer kinderen. 21. Eli berispt wel sijne sonen over hare boose stucken, maer niet met sulcke ghestrengicheydt alst behoorde. 22. De Heere laet door eenen Propheet Eli aenscegen, dat hy met sijn gantsche huys jammerlick soude omcomen. 27.

a Luc. 1. **D**e bat Hanna ende sepde: a **Mijn** 1
46. herce springht op van d'zughde in den hēcēcē / mijn hoozn is verhoogt in den hēcēcē: mijn mont is wijt opgedaen ober mijne vanden/want ich verheuge my in u heyl. **Daer** en is niemant heyligh 2
b Deut. gelijck de hēcēcē/want b **daer** en is nie- 3
3. 14. mandt dan ghy / ende **daer** en is geen totz-
Psal. 86. steen/gelijck onse God. **En** maectet niet 3
8. te deel dat ghy hooge / hooghe sonder spze-
ken / dat yet harts upt uwen monde sou-
de gaen: want de Heere is een Godt der wetenschappen / ende sijne baten / zijn recht gedaen. **De** hoge der stercken is ge- 4
bzoeken: ende die struchelben zijn met
e Psal. 34. sterckte omgozdet. **Die** besabicht was 5
11. ren hebben haer verheurt om brodt / ende
Thye. 5. die hongeric waren en zijn't niet meer:
6. tot dat de onzuchbare seken heeft ghe-
Auc. 1. haert / ende die veel kinderen hadde / crach- 6
53. celoot is geworden. **De** d hēcēcē 6
d Deut. doodet ende maect lebendigh: **Hy** doet 7
32. 39. ter helle nederdalen / ende hy doet [weder] opkomen. **De** hēcēcē maect arm en 7
de maect rijk / hy vernedert / doch her-
Ezer. 37. hoogt hy. **e** **Hy** verheft den geringen upt 8
11/12. den stof / [ende] den noordstrijken ber-
etc. hoogt hy upt den dreck / om te doen sitten
e Job 36. hy de Woesten / dat hyse den stoel der eere 14
14. doe be-erven: **e** want de grond besten des
Psal. 113. aertrijcks zijn des hēcēcē / ende hy 7
7/8. heeft de werelt daer op gefett. **Hy** sal de 9
Auc. 1. boeten sijnne gunstgenooten bewaren / maer 52
52. de godtloose sullen swijgen in duysternis
Psal. 42. se: want een man en vermacht niet doot 2
2. slacht. **Die** met den hēcēcē twisten / 10
ende 102. sullen verplettert werden / g hy sal inden 25
25. hemel ober hen donderen: **de** hēcēcē 21
21 104. 5 sal de eynden der aerde richten / ende sal sij- 2
2. 8. nen h Coninck sterckte gheben / ende den 7
7. 10. hoozn sijns gesaliden verhooghen. **Daer** 11
h Psal. 2. na ginck Elhana na Rama in sijn hups / 6
6. maer de jongelinc was den hēcēcē die-
en 89. 25. nende booz het aenschijn des Priesters Eli. **Doch** de sonen Eli waren kinderen 12
12. Belials: sy en kenden den hēcēcē niet. **Want** de wijse deel Priestere n wet den 13
13. holcke was / dat / [wanneer] pemaer een of-
ferhande offerde / des Priesters ionghe quam / dewijle het vleesch koochte / met een-
nen dype tandigen krauwel in sijne hant /
Ende sloegh inde teple / of in den ketel / of 14
14. inde panne / of inden pot / al wat de krauwel optrock / dat nam de Priester booz hem: alsoo deden sy allen den Israeliten die daer te Silo quamen. **Doch** eer sy het bet aen- 15
15. staken / quam des Priesters ionghe / ende se-
de tot den man / die offerde / Gheeft dat vleesch om te bzaen booz den Priester: want hy en sal gheen gekoocht vleesch van u nemen / maer raem. **Wanneer** nu die 16
16. man tot hem sepde / Sy sullen dat bet als hebben gantschelic aensien / so neem dan booz u gelijck alst uwe ziele lusten sal: so sepde hy tot hem / Du sult ghy het immers geden / ende soo niet / ich sal 's niet gewelt

17. nemen. **Alsoo** was de sonde deser jon-
lingen seer groot booz het aengesichte des
hēcēcē: want de lieden verachteten
18. het spijs-offer des hēcēcē. **Doch**
Samuel diende booz het aengesichte des
hēcēcē / zinde een ionghelinc / om-
19. gozdet met den linnen lijstroek. **Ende** sijn
ne moeder maecte hem eenen kleynen roch /
ende bzachte hem dien van jaer tot jaer /
als sy opquam met haren man / om het jaer-
20. licksche offer te offeren. **Ende** Eli seg-
de Elhana ende sijne hupszouwe / ende
sepde / **De** hēcēcē gebe u zaet upt dese
bzouwe booz de bede die sy den hēcēcē
afghebeden heeft: ende sy gingen na sijne
21. plaetse. **Want** de hēcēcē besocht
Hanna / ende sy wett bedrucht / ende baerde
dype sonen ende twee dochteren / ende de
ionghelinc Samuel werdt groot by den
22. hēcēcē. **Doch** Eli was seer out / ende
hoozde al wat sijne sonen aen gantsch Is-
rael deden / ende dat sy sliepen by de wij-
ven / die met hoopen t' samen quamen aen de
23. deure der tent der t' samen-komste. **Ende**
hy sepde tot hē / **Waarom** doet ghy alsulcke
dingen / dat ich dese uwe boose stucken hoo-
24. re van desen gantschen volcke? **Niet** mijn
ne sonen: want dit en is geen goet geruch-
te / dat ich hooze / ghy maect dat het volcke
25. des hēcēcē obertreedt. **Wanneer**
een mensche tegen een mensche sondicht / so
sullen de goden hem oorzeele / maer man-
neer een mensche tegen den hēcēcē son-
dicht / wie sal booz hem bidden: doch sy en
hoozden de stemme hares Vaders niet / i **Luc.** 2.
2. want de hēcēcē wilde se dooden. **i** **En-**
de de ionghelinc Samuel nam toe / ende
wert groot ende aenghenaem hepe by den
hēcēcē / ende oock by de menschen.
27. **Ende** daer quam een man Godes tot Eli /
ende sepde tot hem / **Soo** seydte de hēcēcē /
Hebbe ich my niet klaerlick geopen- k **Net.** 7.
baert den hups uwes vaders / k doe sy in **25/ etc.**
Egypten waren / in het hups van Pharaos?
28. **Ende** ich hebbe hem upt alle stammen
Israels my ten Priester verhooren / om te
offeren op mijnen altaer / om het reuch-
werck aen te steken / om den Eshon booz i **Lev.** 10
10. mijn aengesichte te bzaen: ende i hebbe
den hups uwes vaders ghegheben alle de m **Deut.**
29. hyper-offeren der kinderen Israels. **Waar-** 32. 15.
omst aet ghy lieden m achter upt teghen
mijn slacht-offer / ende mijn spijs-offer /
welch ich geboden hebbe in de wooninge:
ende eert uwe sonen meer dan my / dat ghy-
lieden u mestet van het boozneemste aller
spijs-offeren mijnes volcks Israel.
30. **Waarom** spreect de hēcēcē de Godt
Israels / **Ich** hadde wel klaerlick geseyt / n **Erod.**
D u hups ende uwes vaders hups souden 28. 43.
booz mijn aengesicht wandelen tot in een- en 29. 9.
wichtept: maer nu spreect de hēcēcē /
Wat sy berre van my / want die my eeren /
sal ich eeren / maer die my berim den sul-
31. len licht geacht worden. **Siet** de daghen
komen / dat ich uwen arm sal afhoutwen /
ende den arm van uwes vaders hups: daer-
ter gheen oudt man in uwen hups wesen
32. sal. **Ende** ghy sult aenschouwen de be-
nauthert der wooninge [Godts] in plaet-
se van al 't goede dat hy Israel soude ghe-
daen hebben: ende daer en sal tot gheenem
daghe en oudt man in uwen hups seyn.
33. **Doch** de man dien ich u niet en sal upt-
roepen van mijnen altaer / soude zijn om u-
we oogen te verteeeren / ende om uwe ziele
te bedrucken: ende al de menichte uwes
hupses sal sterben / mannen geworden zijn
34. de. **Dit** nu sal u een trecken zijn / t welch
ober uwe heyde sonen / ober Hophni ende
Pinehas komen sal: op eenen dach sullen
35. sy heyde sterben. **Ende** ich sal my eeren
ij gerron

Samuel van Godt-

S A M U E L I. Cap. iij. iij.

geroepen

getrouwen die ster verwerken die sal doen
gelijck als in mijn heere, ende in mijne ziele
sijn sal: dien sal ich ee bestandich hups hou-
wen / ende hy sal alreijst dooz het aengesich-
te mijnes gesaliden wandelen. Ende het 36
sal geschieden / dat al die ban uwen hupse
sal overich zijn: sal konen / om sich dooz
hem neder te bughen dooz een stuerken
gelts / ende een bolle hzoors / ende sal seg-
gen / Beemt my doch aen tot eenige Wre-
sterliche bedieninge / dat ich een bete hzoors
moge eten.

Het iij. Capittel.

Samuel wort in eenen nacht drymael van
den Heere geropen, ende meynde dat het
Eli was die hem riep. v. 1. &c.
maer ten vierden male gheroepen zijnde,
antwoorde hy den Heere. 10. Die hem
openbaert, dat by het huys Eli soude uyt-
roeyen. 11. T welck hem des morghe-
ns Samuel, op sijn versoeck, te kennen geeft,
15. Eli onderwerpt sich den wille des
Heeren. 18. Samuel wort van geheel Israel
voor een Propheet gekent, dewijle sich de
Heere meermalē aē Samuel openbaerde. 19

Ende de jongelinc Samuel biende den 1
hCEKCE dooz het aengesichte Eli:
ende het woort des hCEKCE was dier-
baer in die dagen / ende en was geen open-
baer gesichte. Ende 't geschiede te dien 2
dage / als Eli op sijn plaetse neder lagh (en-
21. Sa. de a sijnē ooghen begonden doncker te woort
4. 15. den / dat hy niet sien en konde). Ende Sa- 3
muel hem oock neder ghelept hadde / eer de
lampe Godes uptgebaen wert in den tem-
pel des hCEKCE / daer de Arke Godes
was: Dat de hCEKCE Samuel riep / on- 4
de hy sepde / Siet [hier] ben ick. Ende 5
hy riep tot Eli ende sepde / Siet [hier] ben
ick / want ghy hebt my gheroepen / doch hy
sepde / Ick en hebbe niet geroepen / keert
weder / legt u neder: ende hy ginck henen
ende sepde sich neder. Doe riep de hCEKCE 6
aē Samuel wederom / ende Samuel stond
op / ende ginck tot Eli / ende sepde / Siet
[hier] ben ick / want ghy hebt my geroepen:
hy dan sepde / Ick en hebbe niet geroepen /
mijn sone / keert weder / legt u neder.

Doch Samuel en heude den hCEKCE 7
noch niet: ende het woort des hCEKCE
en was aen hem noch niet geopenbaert.

Doe riep de hCEKCE Samuel we- 8
derom / ten derden male / ende hy stondt
op / ende ginck tot Eli / ende sepde / Siet
[hier] ben ick / want ghy hebt my geroepen:
doe verstont Eli / dat de hCEKCE den jon-
gelinc riep. Daerom sepde Eli tot Sa- 9
muel / Gaet henen / legt u neder / ende 't sal
geschieden soo hy u roeyt / soo sult ghy seg-
gen / Spreekt hCEKCE / want uwe knecht
hoort: doe ginck Samuel henen ende lep-
de sich aen sijnē plaetse. Doe quam de 10
hCEKCE / ende stelde sich daer / ende riep
gelijck d'ander malen / Samuel / Samuel:
ende Samuel sepde / Spreekt / want uw
knecht hoort. Ende de hCEKCE sepde 11
tot Samuel / Siet ick doe een dinc in Is-
rael / dat al wie het hoorz sal / [dien] bfulen

ba. reg. sijnē berde ooren klincken. Te dien selven 12
27. 12. dage sal ich verweken over Eli alles wat
Jer. 19. c ick tegen sijn hups gesproken hebbe / Ick
c 1. Sa. sal her beginnen ende voleynden. Want 13
27. 31. ick hebbe hem te kennen ghegeven / dat ick
sijn hups richten sal tot in ewichheit: om
der gherechticheits wille die hy gheweren
heeft / want [als] sijnē sonen haer hebben
vervloekt gemaeckt / soo en heeft hye niet
eens suer aengesien. Daerom dan hebbe
ick den hupse Eli ghesproken / Soo de on-
gerechticheit des hupses Eli tot in der
ewichheit sal verfoert worde / dooz sacht.

15 offer / ofte dooz sijn offer! Samuel nu
lach tot aen den moeghen / doe dede hy de
beuren des hupses des hCEKCE open-
doch Samuel breefde dit gesichte aen Eli
16 te kennen te gheben. Doe riep Eli Sa-
muel ende sepde / mijn sone Samuel: hy
17 dan sepde / Siet [hier] ben ick. Ende hy
sepde / Wat is het woort dat hy tot u ghe-
sproken heeft / en verberght het doch niet
dooz my: Godt doe u soo / ende soo doe hy
daer toe / indien ghy een woort dooz my
verberght dan alle de woorden / die hy tot
18 u gesproken heeft. Doe gaf hem Samuel
te kennen alle de woorden / ende en ver-
berchte [se] dooz hem niet: ende hy sepde /
hy is de hCEKCE / hy doe waer goet is in
19 sijnē oogen. Samuel nu wert groot / ende
de hCEKCE was met hem / ende en liet
niet een van alle sijnē woorden op de aerde
20 vallen. Ende gantsch Israel van Dart
tot Bersaba toe / bekende / dat Samuel be-
vesticht was tot een Propheet des hCEKCE
21 aē. Ende de hCEKCE hoer hoort te
verschijnen te Silo / want de hCEKCE
openbaerde hem aen Samuel te Silo dooz
't woort des hCEKCE.

Het iij. Capittel.

De Israeliten worden van de Philistijnen gesla-
gen v. 1. &c. daer over doen sy de Arke des
verbonds van Silo in't leger brengen / 3.
Die met groot juychen des volcks ontfan-
gen wort. 5. T welck de Philistijnen verbaest
maeckt. 6. Doch grijpen wederom moet. 9.
De Philistijnen slaen de Israeliten ten twee-
den male. 10. De Arcke wort genomen, ende
de beyde sonen Eli blijven doot. 11. Als
dit Eli gehoortschapt wert. 12. wert de ge-
heele stad bedroeft. 13. ende Eli alles ho-
rende, valt achterwaerts van sijnē stoel,
ende breekt den hals, ende sterft. 14. En sijnē
schoon-dochter sterft in den arbeyt. 15. Na
dat sy haren sone Icabod genoeit hadde. 21.

Ende het woort des Samuels gheschiedde
aen gantsch Israel: ende Israel tooch
upt den Philistijnen te gemoete ten strijde
ende legerden sich by Eben Haezer / maer
de Philistijnen legerden sich by Aphek.

2 Ende de Philistijnen stelden haer in
sach-orden om Israel te ontmoeten: ende
als sich de strijt uptreepde / soo luerdt Is-
rael dooz der Philistijnen aengesichte ge-
slagen: want sy sloeghen in de sach-orden
in den velde / ontrent vier duysent man.

3 Als het volck [wederom] in 't leger ge-
komen was / soo sepden de Onstte van Is-
rael / Waerom heeft ons de hCEKCE he-
den geslagen dooz het aengesichte der Phi-
listijnen? laet ons van Silo tot ons ne-
men de Arke des verbonds des hCEKCE
aē / ende laet die in't midden van ons
komen / op datse ons verlosse van de hande

4 onser vyanden. Het volck dan sand na
Silo / ende men bracht van daer de Arke
des verbonds des hCEKCE der hez-
scharen / die a tusschen de Cherubim woont:

ende de twee sonen Eli / Hophni ende
Phinhas / waren daer met de Arke des ver-
5 bonds Godes. Ende 't geschiedde als de

Arke des verbonds des hCEKCE in't
leger quam / so juchte gantsch Israel met
een groot geulph / also dat de aerde dreun-

6 de. Als nu de Philistijnen de stemme des
juchens hoorzen / soo sepden sy / Wat is de
stemme deses grooten juchens in 't leger
der Hebreen / doe vernamen sy dat de Arke
des hCEKCE in het leger ghekonen

7 was. Daerom breefden de Philistijnen:
want sy sepden / Godt is in 't legher geko-
men: en sepden / Wee ons / want diergelijche

en is gister [noch] leergister niet geschiet.

8 Wee ons / wie sal ons redden upt de hant
deses

Israël geslagen. d'Arke genomen. S A M U E L I. Cap. v. vj. Arke. Dagon. Fol. 102

deser heerlicher Godes; dit zijn de selve godes / die de Egyptenaers met alle plagen gheplaecht hebben by de woestijne. Zijt 9 sterck ende weest manne / ghy Philistijnen / op dat ghy de Weezen niet mischien en 10 hebden / so zint mannen / ende strijdet. Doe streben de Philistijnen / ende Israël wert geslagen / ende bloden een pegelich in syne tenten / ende daer geschiedde een seer groote nederlage / so datter van Israël bielen 11 Sa. dertigh duysent voer volcks. Ende c de 12 2. 34. Arke Godes wert genomen / ende de twee sonen Eli / Hophni ende Pinehas / slozben. 13 61. Doe liep daer een Benjaminiter upr de 14 nacht-ozzen / ende quam te Silo des selbigen daeghs / ende sijne kleederen waren gescheurt / en daer d was aerde op sijn hooft. 15 6. Ende als hy quam / siet so sat Eli op eenen stoel aen de zijde des weeghs / upstende: want sijn herte was zitterende van wegen de Arke Godes: als die man quam / om [sulchs] te verkhondighen in de stadt / doe schreeuwde de gantsche stadt. Ende als 16 Eli de stemme des geroeps hoorde / so septe hy: Wat is de stemme desef bevoerte: doe haelste hem die man / ende hy quam / ende hoorshapt'et Eli. (Eli nu was een man 17 van acht ende negentich iaren / ende sijne ooghen stonden e stijf / dat hy niet sien en konde.) Ende die man septe tot Eli: Ick 18 ken die / die upt de slach-ozzen come / ende ick ben heden upt de slach-ozzen gedloben: hy dan septe: Wat isser geschiet / mijn sone? Doe antwoorde hy / die de baodschap 19 bracht / ende septe: Israël is gebloden door het aengesichte der Philistijnen / ende daer is oock een groote nederlage onder de volcke geschiet / daerentoben zijn uwe twee sonen Hophni ende Pinehas gestozben / ende de Arke Godes is genomen. Ende het geschiedde / als hy van de Arke Godes vermeldde / soo viel hy achterwaerts van den stoel af / aen de zijde der pooze / ende bracht den necke / ende sterf / want de man was oudt ende swaer: ende hy richrede Israël veertich jaer. Ende sijne schoon-dochter / 20 Pinehas hupszoutwe was bedrucht / sy soude baren / als dese de tijdinge hoorde / dat de Arke Godes genomen was / ende haer schoonvader gestozbe was / ende haer man / soo kromde sy haer / ende baerde / want hare ween overbielen haer. Ende ontrent 21 den tijt hares steruens / so sijnaken de brouwen die hy haer stonden / dreeft niet / want ghy hebt eenen sone ghebaert: doch sy en antwoorde niet / ende en nam't niet ter herte. Ende sy noemde het jonckken Ica- 22 bod / seggende / De Eere is wech gheboert upt Israël / om dat de Arke Godes geuanelich wech gheboert was / ende om hares schoon-vaders / ende hares mans wille. Ende sy septe: De Eere is gebanchelich 23 wech-geboert upt Israël / want de Arke Godes is genomen.

Her v. Capittel.

De Philistijnen stellen de Arke Godes te Asdod in het huys hares Afgodts Dagon, v. 1. &c. Die voor de selve afvalt. 3. Dit geschiet des anderen daeghs wederom, en sijn hooft ende handen breken van sijn lichaem af. 4. De Philistijnen worden niet de spien seer swaerlick geplaeht in alle de steden. daer sy de Arke brachten. 6. So dat sy haer met malkanderen beraden. hoe sy de Arke soudt quijt worden. 7. Sy senden se na Ekron. 10. daer over die haer seer onstelden. 10. eyndelick besluyten sy de selve den Israeliten weder te huys te senden. 11.

De Philistijnen nu namen de Arke Godes / ende sy brochrense van Eben-Haz-

2 zer tot Asdod. Ende de Philistijnen namen de Arke Godes / ende sy brochrense in het huys Dagon / ende steldese by Dagon. 3 Maer als die van Asdod's anderen daeghs broer opstonden / siet so was Dagon op sijn aengesichte ter aerde ghevalen door de Arke des H E E R: Ende sy namen Dagon ende setteden hem weder op sijne plaetse. Doe sy nu des anderen daeghs's mozzens broegh opstonden / siet Dagon lach op sijn aengesichte ter aerde gevallen door de Arke des H E E R: maer het hooft Dagon / ende de bepde palmen sijnre handen afgehouden / aen den dozzel / alleenlick was Dagon daer op oberich gebleuen. 5 Daerom en treden de Priesters Dagon / noch alle die in het huys Dagon's homen / op den dozzel Dagon's tot Asdod niet / tot 6 op desen dach. Doch de hant des H E E R was swaer ober die van Asdod / ende de vermoestese: ende hy sloegse met spenen / a Asdod ende hare lant-palen. Doe nu de 7 mannen te Asdod sagen / dat het also [toeginch] / so sepden sy: Dat de Arke des Godes Israels by ons niet en blyue / want sijne handt is hart ober ons / ende oher Dagon onsen Gode. Daerom souben sy henen ende versamelden tot hen alle de Dozzten der Philistijnen / ende sy sepden / Wat sullen wy met de Arke des Godes van Israël doen? ende die sepden / Wat de Arke des Godes Israels comt - in Gath gae: alsoo 8 broeghen sy de Arke des Godes Israels ront-om. Ende't geschiedde na dat sy die hadden ront-om ghedraghen / soo was de handt des H E E R teghen die stadt met een seer groote ouellinghe / want hy sloegh de lieden vier stadt van den klepen tot den grooten / ende sy hadden spenen in 9 de verborzene plaetsen. Doe sonden sy de Arke Godes na Ekron: maer't geschiedde als de Arke Godes te Ekron quam / soo riepen die van Ekron / seggende / Sy hebben de Arke des Godes Israels tot in ront-om ghebracht / om in ende mijn volck te 10 dooden. Ende sy sonden henen / ende vergaderden alle de Dozzten der Philistijnen / ende sepden: Sendet de Arke des Godes Israels henen / datse weder keere tot haer plaetse / op datse in ende mijn volck niet en doode / want daer was een dootliche ouellinghe in de gantsche stadt / [ende] de 11 hant Godes was daer seer swaer. Ende de menschen die niet en stozben / werden geslagen met spenen: so dat het geschiep der stadt ophlom na den hemel.

Her vj. Capittel.

Na dat de Arke seuen maenden by de Philistijnen geweest was. v. 1. &c. overleggen sy met hare Priesters, hoe sy de selve wederom sulden senden. 2. die raden datmense niet ledich, maer met een gheschenck soudt wederom senden. 3. namelick met vijs goudene spenen ende muysen. 4. op negen nieuwen wagen. 7. alsoo deden de Philistijnen. 10. De koeyen die in den wagen gespannen waren, gingen regel-recht na Beth-Semes. 12. Alwaer de Leviten des halven offerhande doen. 14. Wat Vorsten ende steden goudene spenen ende muysen geoffert hebben. 17. De Beth-Semiten worden swaerlick van den Heere gheslagen. om dat sy door nieuwigheyt inde Arke sagen. 19. Sy versoecken aen die van Kiriath-Iearim, datse de Arke van daer in hare stadt halen wouden. 20.

Als nu de Arke des H E E R seuen maenden in het lant der Philistijnen geweest was. So riepen de Philistijnen de Priesters / ende de Waersaeggers / seggende / Wat sullen wy met de Arke

¶ iij. des

Psal. 78. 66.

V. Verderfendinge der Arke met

S A M U E L. Cap. vij.

geschenck

des **H. E. E. E. E.** doen? laet ons weten
 waer mede wijsse aen hare plaetse senden
 sullen. Sp dan seiden / In dien ghy de
 Arke des Godts Israels wech sendet / en
 sendet niet ledich wech / maer vergeldest
 hem gantschelic een schuldt-offer; dan
 sult ghy genesen worden / ende u-lieden sal
 bekent worden waerom sijne handt van u
 niet af en wijcht. Doe seiden sy / Welck
 is dat schuldt-offer dat wy hem vergelven
 sullen? ende sy seiden / Wijs goudene spe-
 nen / ende vijs goudene mupsen / na den getale
 der Dozsten der Philistijnen: want het is
 eenrelele plage over u alle / ende over uwe
 Dozsten. Soo maect dan beelden uwer
 svenen / ende beelden uwer mupsen / die her-
 landt verderben / ende geeft den Gode Is-
 rael's de ere: mischic sal hy sijne hant ver-
 lichten van over u-lieden / ende van over
 uwen Godt / ende van over u lant. Waer-
 om doch soudet ghy-lieden u herte verswa-
 ren / gelijk de Egyptenaers ende Pharao
 haer herte verswaert hebben? en hebben se
 niet / doe hy [wonderlic] a met haer ghe-
 handelt hadde / haer laten trecken / dat sy
 henen gingen? Du dan / neemt ende maect
 enen nieuwen wagen / ende twee soogende
 hoepen / op dewelcke geen iock gekomen en
 is / want de hoepen aen den wagen / ende
 brenghet hare kalveren van achter hen we-
 der na hups. Neemt dan de Arke des
H. E. E. E. E. / ende setse op den wagen / ende
 leght de goudene kleynodien / die ghy hem
 ten schult offer vergelven sult / in een kof-
 ferten aen hare zijde: ende sende wech /
 datse henen gae. Siet dan toe / indien se
 den wech harer lantpale opgaet na Beth-
 Semes / soo heeft hy ons dit groot quaet
 gebaen: maer soo niet / soo sullen wy we-
 ren / dat sijne handt ons niet gheraecht en
 heeft: het is ons een toe-bal geweest.
 Ende die lieden deden alsoo / ende namen
 twee soogende hoepen / ende spandense aen
 den wagen / ende hare kalveren slooten sy
 in hups. Ende sy setteden de Arke des
H. E. E. E. E. op den wagen / ende het kof-
 ferten met de goudene mupsen / ende de
 beelden harer spenen. De hoepen nu gin-
 ghen recht in dien wech / op den wech nae
 Beth-Semes op ene strate / sy ginghen
 sleets voort / al loepende / ende en weken
 noch ter rechter noch ter linker hant: en
 de Dozsten der Philistijnen gingen achter
 de selve tot aen de lantpale van Beth-Se-
 mes. Ende die van Beth-Semes maep-
 den den carwen-ooght in het dal / ende als
 sy hare ooghen ophieven / saen sy de Arke
 ende verblijden haer als sy [die] saghen.
 Ende de wagen quam op den achter To-
 sua des Beth-Semites / ende bleef daer
 staende / ende daer was een groote steen:
 ende sy kloofden het hout des wagens / en-
 de offerden de hoepen den **H. E. E. E. E.** ten
 brandt-offer. Ende de Leuiten namen de
 Arke des **H. E. E. E. E.** af / ende 't koffer-
 ten dat daer by was / haer de goudene kleyn-
 odien in waren / ende settense op dien groo-
 ten steen: ende die lieden van Beth-Semes
 offerden brandt-offeren / ende slachten slacht-
 offeren den **H. E. E. E. E.** / des selven daeghs.
 Ende als de vijs Dozsten der Philistij-
 nen sulcks ghesien hadden / soo keerden sy
 wederomme des selven daeghs na Ekron.
 Dit nu zijn de goudene svenen / die de
 Philistijnen aen den **H. E. E. E. E.** ten schult-
 offer vergeldest hebben: hoor! Alood eene / hoor
 Saza eene / hoor Hsilon eene / hoor Sach-
 gene / hoor Ekron eene. Doe goudene mup-
 sen / na den getale aller steden der Philistij-
 nen / onder de vijs Dozsten / van de baste ste-
 den af / tot aen de lant-bleken: ende tot aen
 Wel den grooten [steen] / op den welcken

sy de Arke des **H. E. E. E. E.** neber gheselt
 hadden / die tot op desen dach is op den ac-
 19 ker Jolua des Beth-Semites. Ende
 [de **H. E. E. E. E.**] sloegh onder die lieden van
 Beth-Semes / om dat sy in de Arke des
H. E. E. E. E. ghesien hadden: ja hy sloegh
 van den volcke tseventigh mannen / [ende]
 bijsigh dupsent mannen: doe bedreef het
 volck rouwe om dat de **H. E. E. E. E.** eenen
 grooten slach onder den volcke gheslaghen
 hadde. Doe seiden de lieden van Beth-
 Semes / Wie soude konnen hestaen voort
 het aengesichte des **H. E. E. E. E.** / deses
 heiligen Godts / ende wien van ons sal hy
 21 oprrecken? Soo sonden sy boden tot de
 inwoonders van Kiriath-Jearim / seggen-
 gende: De Philistijnen hebben de Arke des
H. E. E. E. E. weder ghebracht / komt aff
 haeltse opwaerts tot u.

Het vij. Capittel.

De Arke wort gevoert ende gestelt tot Kiriath-
 Jearim. v. 1. &c. Samuel vermaent het volck
 tot bekeeringe ende wech-doeninge der Af-
 goden. 2. De Israëlieten gehoorfamen hem. 4.
 val ende biddach. 6. De Philistijnen meen-
 den d'Israeliten te overvallen: d'Israeliten
 zijn verreeft. 7. Samuel offert ende biddet
 den Heere voor Israel / hy / ende het volck
 worden verhoort. 9. De Heere verschrickt
 de Philistijnen met donder / ende sy worden
 geslaghen. 10. Samuel richt eenen gedenck-
 steen op te Mizra / ter gedachtenisse dier vic-
 torie. 12. De handt des Heeren was teghen
 de Philistijnen / so lange als Samuel leefde. 13.
 De Israëlieten krijgen die steden weder / die de
 Philistijnen haer afghenomen hadden. 14.
 Samuel doorgaet ende besoeckt alle de sted-
 des lants. 16. ende keert weder na Rama. 17.

Doe quamen de mannen van Kiriath-
 Jearim / ende haelden de Arke des
H. E. E. E. E. op / a ende sy brachtense in het
 hups Abinadabs op den heubel: ende sy
 heplichden sijnen sone Eleazar / dat hy de
 Arke des **H. E. E. E. E.** bewaerde. Ende
 't geschiedde van dien dach af / dat de Arke
 [des Heeren] te Kiriath-Jearim bleef / en-
 de de dagen werden vermenichvuldicht / en-
 de het merden twintigh jaeren: ende het
 gantsche hups Israels klaegde den **H. E. E. E. E.**
 3 & achter na. Doe sprack Samuel tot
 den gantschen hups Israels / seggende: In
 dien ghy-lieden u niet u gantsche herte tot
 den **H. E. E. E. E.** bekeert / soo daer de bzeemde
 Goden upt het midden van u wech / oock de
 Astharots: ende b richter u herte tot den
H. E. E. E. E. / ende dient hem alleen / so sal hy
 u ont de handt der Philistijnen tuchen.

4 De kinderen Israels nu deden de Baal-
 ims ende de Astharots wech / ende sy dien-
 den den **H. E. E. E. E.** alleene. Voorder seide
 Samuel / vergadert het gantsche Israel na
 Mizpa: ende icht sal den **H. E. E. E. E.** voort u
 6 binden. Ende sy werden vergadert te
 Mizpa / ende sy schepren water / ende go-
 ren 't upt voort het aengesichte des **H. E. E. E. E.**
 & ende sy basteden te dien daghe / ende
 seiden aldaer / Wy hebben teghen den
H. E. E. E. E. gesondicht: Also richtede Sa-
 7 muel de kinderen Israels te Mizpa. Doe
 de Philistijnen hoornden / dat de kinderen
 Israels sich vergadert hadden te Mizpa /
 so quamen de Overste der Philistijnen op
 reghen Israel: Als de kinderen Israels
 [dat] hoornden / so dreefsen sy voort het aen-
 8 gesichte der Philistijnen. Ende de kinde-
 ren Israels seiden tot Samuel / En smijgt
 niet van onsen wege / dat ghy niet en soudt
 roepen tot den **H. E. E. E. E.** onsen God / op dat
 hy ons verlosse upt de hant der Philistijn-
 9 Doe nam Samuel een melck-lam / ende
 hy offerde 't geheel den **H. E. E. E. E.** offer:

Philistijnen geslagen.

SAMUEL I. Cap. viij. ix.

Saul. Fol. 191

offer: ende Samuel riep tot den **HEERE** hoor: **Israel** / ende de **HEERE** verhoorde hem. Ende 't geschiedde / doe Samuel dat hant-offer offerde / so quamen de Philistijnen aen ten strijde tegen **Israel**: ende de **HEERE** donderde te dien dage met eenen grooten donder ober de Philistijnen / ende c hy verschickte / so dat sp verlagen werden hoor het aengesichte **Israels**. Ende de mannen **Israels** togen upt van **Mizpa**: ende verholgden de Philistijnen: ende sp sloegense tot onder Bethcar. Samuel nu nam eenen steen / ende selbe dien / tusschen **Mizpa** / pa / ende tusschen **Ben** / ende hy noemde diens name d **Eben-Hazer**: ende hy septe / **Wat hier toe heeft ons de HEERE beholpen**. Also werden de Philistijnen vernedert / ende en quamen niet meer in de lantpale **Israels**: want de hant des **HEERE** was tegen de Philistijnen alle de dagen van Samuel. Ende de steden welcke de Philistijnen van **Israel** ghenomen hadden / quamen weder aen **Israel** / van **Ebron** tot **Gath** tot / oock ruckte **Israel** der selver lantpale upt de hant der Philistijnen: ende daer was brede tusschen **Israel** ende tusschen de **Amoziten**. Samuel nu richtte **Israel** alle de dagen sijnes levens. Ende hy tooch ban jaer tot jaer / ende ginck rontom na **Beth-el** / ende **Bilgal** / ende **Mizpa**: ende hy richtte **Israel** in alle die plaetsen. Doch hy heerde weder na **Kana** / want i d' daer was sijn huys / ende daer richtte hy **Israel** / ende hy bouwde aldaer den **HEERE** eenen Altaer.

Het viij. Capittel.

Samuel stelt sijn sonen tot Richters over **Israel**. **1. Sc.** hare namen. 7. Sy en zijn niet oprecht in de bedieninghe hares ampts. 3. Daerom begeert het volck eenen Coninck. 4. Dit mishaecht Samuel, hy draecht her den Heere voor. 5. Het mishaecht oock den Heere, doch beveelt dat hy 't volck sal hooren. 7. Ende dat hy 't selve sal voordragen de harde regeringe der Coningen. 9. 't welck Samuel doer. 10. 11. **Sc.** Doch het volck blijft vaste by sijn voorighe begeerte. 19. Godt beveelt Samuel, datmen het volck hare begheerte inwillige. 22.

T Geschiedde nu / doe Samuel out ghevoerden was / soo selbe hy sijn sonen tot Richters over **Israel**. Sijns eerst- ghebozenen soons name nu was **Joel** / ende de name sijns tweeden was **Abia** / sp waren Richters tot **Bersaba**. Doch sijn sonen en wandelden niet in sijnne weghen / maer sp negghden haer tot a de giericheit / ende namen geschencken / ende bogen het recht. **Exo. 18** Doe vergaderden sich alle Oudste van **Israel**: ende sp quamen tot Samuel te **Kana**. Ende sp sepden tot hem / **Siet ghy zijt out geworzen / ende uwe sonen en wandelen niet in uwe weghen: b so feter nu eenen Coninck ober ons / om ons te richten / gelijk alle de volckeren hebben**. Maer **Act. 13** c bit woortde was quader in de ooghen Samuels / als sp sepden / **Geeft ons eenen Coninck / om ons te richten: ende Samuel hadt den HEERE aen**. Woch de **HEERE** septe tot Samuel / **Hoort na de stemme des volcks in alles dat sp tot u seggen sullen: want sp en hebben u niet verworpen / maer sp hebben mi verworpen / dat icht geen Coninck ober haer sal zijn**. Pa alle de wercken die sp gedaen hebben / ban dien dach af doe ichte upt **Egypten** gelyt hebde tot op desen dach toe / ende hebben mi verlaten / ende andere Goden gediend: also doen sp u oock. **Wooft dan nu na hare**

stemme: doch als ghy haer op 't hoogste sult berupcht hebben / soo sult ghy hen te kennen gheben de wijsse des Conincks / die ober hen regheren sal. Samuel nu septe alle de woorden des **HEERE** den volcke aen / 't welck eenen Coninck van hem begeerde. Ende septe / **Dit sal des Coninck wijsse zijn / die ober u regheren sal: hy sal uwe sonen nemen / dat hyse sich stelle tot sijnen magen / ende toe sijnne ruyteren / dat sp hoor sijnen wagen henen loopen**. Ende dat hyse sich stelle tot **Oberste der dupsenden** / ende tot **Oberste der bijfrijghen**: ende dat sp sijnen achter ploeghen / ende dat sp sijnen oogst oogsten / ende dat sp sijnne krijchs wapenen maken / mitsgaders sijn wagenruchp. Ende uwe Dochteren sal hy nemen tot **Wotekerssen** / ende tot **keucken-maechden** / ende tot **bachsters**. Ende uwe achters / ende uwe wijngaerden / ende uwe olif-gaerden / die de beste zijn / sal hy nemen / ende sal se sijnen knechten gheben. Ende u zaet / ende uwe wijngaerden sal hy vertien / ende hy false sijnen hobelinghen / ende sijnne knechten geben. Ende hy sal uwe knechten / ende uwe dienst-maechden / ende uwe beste jongelingen / ende uwe ezelen nemen: ende hy sal sijn werck daer mede doen. Hy sal uwe kudde vertien: ende ghy sult hem tot knechten zijn. Ghy sult wel te dien dage roepen / ban wegen umen Coninck / dien ghy u sult verhozen hebben: maer de **HEERE** en sal u te dien daghe niet verhozen. Doch het volck wegerde Samuels stemme te hooren: ende sp sepden / **Reen / maer daer sal een Coninck ober ons zijn**. Ende wy sullen oock zijn ghelijck alle de volckeren: ende onse Coninck sal ons richten / ende hy sal hoor onse aenghesichten uetgaen / ende hy sal onse krijgen voeren. Als Samuel alle de woorden des volckes gheschoort hadde / soo suzack hy de selbe hoor de ooren des **HEERE**. De **HEERE** nu septe tot Samuel / **Hoort na hare stemme / ende stelt hen eenen Coninck: doe septe Samuel tot de mannen van Israel / Gaet henen / een pegetich na sijnne stad**.

Het ix. Capittel.

Het geslachte van **Kis** wort verhaelt. **1. Sc.** Sauls persoon wort beschreven. 2. **Kis** sendt Saul om de ezellen te gaen soecken. 3. hy door-reyft het land, maer en vint de ezellen niet. 4. Door raet sijns knechts gaet hy tot Samuel. 5. Samuel gaet Saul te ghemoeete. 14. Godt heeft Samuel geopenbaert. dat Saul tot hem komen soude. 15. ende belast dat hy hem Coninck maecten soude. 16. Samuel noodicht Saul ter maeltij. 19. hy seyt hem, dat de ezellen gevonden waren, ende dat hy Coninck worden soude. 20. 't welck Saul vreemt voorkomt. 21. Samuel sett hem boven aen. 22. ende vereert hem met een besonder stuck spijse. 23. Samuel spreekt met Saul alleen op 't dack. 25. Ende hy openbaert hem, dat hy Coninck soude worden. 26.

Dier was nu een man van **Benjamin** / wiens name was **Kis** / een sone **Abiels** a des soons **Zero** / des soons **Bechozath** / des soons **Uphiah** / de sone eenes mans van **Jemtni** / een dapper helt. Die hadde enen sone wiens name was **Saul** / een jonghelinck / ende schoon / jaer daer en was gheen schoonder man dan hy onder de kinderen **Israels**: van sijnne schouderen / ende op waerts / was hy hooger dan al het volck.

De ezellen nu van **Kis** Sauls vader waren verhozen: daerom septe **Kis** tot sijnen sone **Saul** / **Reemt nu eenen van de jonghens met u / ende maecht u op / gaet henen**

11. Sam. 14. 34

Saul komt tot Samuel.

SAMUEL I. Cap. x.

Saul gesalf

nen / soecht de ezelinnen. Hy dan ginck 4
door het gheberchte Ephraim / ende hy
ginck door het lant Salisa / maer sy en bon-
dense niet : daer na gingen sy door het lant
Sahalin / maer sy en waren daer niet : door-
der ginck hy door het lant van Jemini / doch
sy en bondense niet. Doe sy in 't landt 5
Luphy quamen / septe Saul tot synen jon-
gen / die hy hem was / kom / ende laet ons
wederleeren : dat niet mischien mijn ba-
der van de ezelinnen asiate / ende door ons
bekommert zy. Hy daer en teghen septe 6
tot hem / Siet doch / daer is een man Godes
in dese stadt / ende hy is een ge-eert man / al
wat hy sprecht dat komt sekerlyck : Laet
ons nu derwaerts gaen / mischien sal hy
ons onsen wegh aenwijzen / op den welcken
wy gaen sullen. Doe septe Saul tot sy 7
men jongen / Waer siet / so wy gaen / wat sul-
len wy doch dien man brengen : want het
hooft is wech upt onse vaten / ende wy en
hebben geene gabe / om den man Godes te
brengen : wat hebben wy ? Ende de jonge 8
antwoorde Saul doordr ende septe / Siet /
daer vint sich in mijne handt 't bierendeel
eenes silberen sikels : dien sal ick den man
Godes gheben / op dat hy ons onsen wegh
b Gene. wijse. (Eertijcs septe een peder b aldus in 9
25. 22) Israel / als hy ginc om God te brage / komt /
ende laet ons gaen tot den Siender : want
die heden een Propheet / die wert eertijcs
een Siender genoemt. Doe septe Saul 10
tot synen jonghen / W woort is goet / komt
laet ons gaen : ende sy gingen na de stadt /
daer de man Godes was. Als sy op kom- 11
men door den opgauch der stadt / soo bonden
sy maechden / die upt gingen om water te
putten : ende sy seiden tot haer / Is de
Siender hier ? Doe antwoorde sy hem /
ende seiden / Siet / hy is door u aengesich- 12
te : haest u nu / want hy is heden in de stadt
gekomen / dewijle het volck heden een offer-
hande heeft op de hoochte. Wanneer ghy 13
sieden in de stadt komt / alsoo sult ghy hem
binden / eer hy opgaet op de hoochte om te
eten / want het volck en sal niet eten tot dat
hy komt / want hy segent het offer / daer na
eten de ghenoodighde : daerom gaet nu op /
want hem / als hebben sult ghy hem binden.
Also gingen sy op in de stadt : doe sy in 't 14
midnen der stadt quamen / siet / so ginck Sa-
muel upt hen te gemoete / om op te gaen na
de hoochte. c Want de hEESE hadde 't 15
c1 Sam. 15. 1.
[door] Samuels oorde gheopenbaert / eenen
dag eer Saul quam / seggende : Morgen 16
ontrent deser tijt sal ick tot u senden eenen
man upt den lande Benjamins / dien sult
ghy ten Doorganger salben ober mijn volck
Israel / ende hy sal mijn volck verlossen upt
der Philistijnen hant / want ick hebbe mijn
volck aengesien / dewijle des selven geroep
tot my gekomen is. Doe Samuel Saul 17
nensach / soo antwoorde hem de hEESE /
Siet dit is de man / van welcken ick u ge-
sept hebbe / dese sal ober mijn volck heer-
schen. Ende Saul naederde tot Samuel 18
in het midden der poorte / ende septe / Wijs
my doch / waer is hier des Sienders huys ?
Ende Samuel antwoorde Saul / ende 19
septe / Ich ben de Siender / gaet op door
mijn aengesichte op de hoochte dat ghy lie-
den heden met my eter : so sal ick u morgen
hooch laten gaen / ende alles wat in u her-
te is / sal ick u te kennen geben. Want de 20
ezelinnen aengaende / die ghy heden den der-
den dag herlozen hebt / en sett u herte daer
niet op / want sy zijn gebonden : ende wiens
sal zijn al het gewenschte dat in Israel is :
is 't niet uwe / ende des gantschen huyses
uwers baders ? Doe antwoorde Saul / en- 21
de septe : Ben ick niet een sone van Jemi-
ni / van de kleynste der stammen Israels :

ende mijn gesachte is 't niet / het kleynste
van alle de gheslachten der stamme Benja-
mins : waerom sprecht ghy my dan aen
22 met sulcke woorden ? Samuel dan nam
Saul / ende synen jongen / ende hy brachtse
in de kamer : ende hy gaf hen plaetse aen 't
opperste der ghenoodighden : die nu waren
23 ontrent dertigh man. Doe septe Samuel
tot den Kock / Laecht dat stuck / 't welck
ick u ghegheben hebbe : daer van ick tot u
24 septe / Siet het hy u wech. De Kock nu
bracht een schouder op / met dat daer aen
was / ende settese door Saul / ende hy se-
de / Siet / dit is 't overgeblevene / settet door
u / etet / want het is ter bestemder tijt door
u bewaert / als ick septe / Ich hebbe het
volck genoodicht : alsoo aen Saul met Sa-
25 muel dies daeghs. Daer na gingen sy af
van de hoochte in de stadt : ende hy sprack
26 met Saul op het dach. Ende sy stonden
dooch op : ende 't geschiedde / ontrent den
opgauch des dagheraets / soo riep Samuel
Saul op het dach / seggende / Staet op / dat
ick u gaen late : doe stont Saul op / ende sy
beide gingen upt / hy ende Samuel / na bu-
27 ten. Doe sy afgegaen waren aen het eyn-
de der stadt / soo septe Samuel tot Saul /
Becht den jongen / dat hy door onse aenge-
sichten henen gae : doe ginck hy henen : maer
staet ghy als nu stille / ende ick sal u Godes
woort doen hoorzen.

Het x. Capittel.

Samuel salft Saul tot eenen Coninck over Is-
rael. v. 1. &c. Ende hy voorseyt hem, wat
hem op den wegh ontmoeten soude. 2. Saul
propheteert onder de Propheten. 10. hy komt
tot synen oom. 14. Den welcken hy seyt, war
Samuel van de Ezelinnen geseft hadde, maer
hy verwoygt de sake des Coninckrijcks. 16.
Samuel vergadert het volck te Mizpa. 17.
Daer stelt hy haer hare ondancbaerheyt voor
oogen. 18. Saul wort door het lot verclaert
Coninck over Israel, doch hy verkeet hem.
21. syn gedaente. 23. Saul stelt sich voor al
het volck, 't welck hem met juychen ont-
fangt. 24. Samuel schrijft het recht des Con-
incks in een boeck. 26. Na dat dit alles ver-
richt was, gaet Saul na syn huys te Gibe-
26. Eenige verachten Saul, 't welck hy sich
niet aen en treckt. 27.

De nam Samuel een olyf-brupche / en-
de de goorse upt op syn hooft / ende kuste
hem : ende septe / Is 't niet [alsoo] dat de
hEESE u a tot eenen Doorganger ober a Went
2 syn erfdeel gesalft heeft ? Als ghy hebben
van my gaet / so sult ghy twee mannen bin-
den hy het graf Rachels / aen de landt-pale
Benjamins te Zelzah : die sullen tot u seg-
ghen / De ezelinnen zijn ghebonden / die ghy
zint gaen soeken / ende siet / uw' vader heeft
de saken der ezelinnen berlaten / ende hy is
bekommert door u lieden / segghende / Wat
3 sal ick om mijne sone doen ? Als ghy u van
daer ende doordr aen begheeft / ende sult
komen tot aen Elon Thabor / daer sullen u
drie mannen binden / opgaende tot Beth na
Beth-el : een / dragende drie bockkens / ende
een / dragende drie hollen doors / ende een /
4 dragende een flesche wijns. Ende b sy
sullen u na [u]wen / welstant dragende / sp
sullen u twee hooven gheben / die sult ghy
5 van haer hant nemen. Daer na sult ghy
komen op den heubel Godes / daer der Phi-
listijnen besettinge zijn : ende 't sal geschied-
den / als ghy aldaer in de stadt komt / so sult
ghy ontmoeten eenen hoop Propheeten /
c van der hoochte af-komende / ende door
hare aengesichte lupten ende trommelen /
ende pijpen / ende haryen / ende sy sullen
propheete

Saul onder de Propheten.

SAMUEL I. Cap. xj. Iabes belegert. Fol. 102

25 **KE** sal veerdich worden over u/ ende ghy
sult met hen zopheteren: ende ghy sult in
eenen anderen man verandert worden.

Ende 't al geschieden als u dese teekene-
nen sullen komen/boet ghy war uwe hande
binden sal/want Godt sal met u zijn. Hy 8
nu sult dooz mijn aenghesichte afgaen na
Sigtal/ende siet / Ich sal cot u afkomen/
om byzondt-offeren te offeren / om te offeren
offerhanden der danchsegginge: seben dagen
sullen die sel hande offeren: die sel tag u

12 Sam. 13. 8. sult ghy (daer) beppen / tot dat e ick tot u
homeden u bekent maecte / wat ghy doen
sult. 9. t Geschiedde nu / doe hy sijn schou-
der keerde / om van Samuel te gaen / veran-
derde hem Godt het herte [in] een ander :
ende alle die reekenen namen ten selven

11. Sam. 19. 18

ende die tekenen quam in dien selven
dage. Doe is daer f aen den heubel qua-
men / siet / so quam / hem een hoop pzo-
pheten te ghemoete : ende de Geest des v-
c-
m-
c-
p-
wert beerdig over hem / ende hy pzo-
pheteerde in het midden van hen. Ende
geschiedde / als een pegelich die hem van
te doogen gheliet hadde / sach / dat hy / siet /
pzoopheteerde met de pzopheten / so septe
volck / een peder tot sijn inegesesse / Wat is
dit / dat ben sone als geschiec is : Is Saul
oock onder de pzopheten : Doe antwoorde

Gal. 1. de een man van daer/ ende septe / wie g is
24 doch haren vader / daerom is 't tot een
h. Sam. spreekwoort gheworden/ Is Saul h oock
19.24 onder de Propheten / Toe hy nu volepnt 13

hadden te propheteren / soo quam hy op de
hoochte. Ende Sauls oom septe tot hem / 14
ende tot sijnen jongen / Waer sijt ghy-lieden
henen gegaen / hy nu septe / Om de ezelin-
nen te soechen: hoe wy sagen datter niet en
waren / so quamen wy tot Samuel. Doe 15
septe Sauls Oom: Gheeft my doch te ken-
nen / wat heeft Samuel u lieden ghesep /
Saul nu septe tot sijnen Oom / hy heeft 16
ons dooz seker te kennen ghegheben / dat de
ezelinnen ghebonden waren: maer de saecke
des Coninckrijcs / daer van Samuel ghe-
septe hadde / en gaf hy hem niet te kennen.

17 Doch Samuel riep het volck te samen 17
tot den HEERE tot Mizpa. Ende hy 18
seide tot de kinderen Israels/ Wiso heeft
de HEERE de Godt Israels gesproken/
Ick hebbe Iſrael npt Egypten ongebeycht/
ende ick hebbe u lieben van de hande der
Egyptenaren gered/ende van de hande aller
Coninckrijken/die u onderzuchten.

ii Sam. 8. 7. Maer ghy lieden hebt heden uwen
Gode berwozen/die u uit al uwe elenden
ende uwe nooden verlost heeft/ en hebt tot

k 1 Sam. 8. 19. hem geseyt/ Set eenen Coninck over ons :
k nu dan / stelt u booz het aengesichte des
HEEREN na uwe stammen/ende na uwe

ende 12. bursenden. Doe nu Samuël alle de stam- 20
12 men Israels hadde doen naderen / so is de
Ios. 7. stamme Benjaminus geroecht. Doe hy de 21

14 Stamme Beniamins dede aentloemen na hare
geslachten/so wert het geslachte van Matri
geraecht:ende Saul de sone is wert ge-

raecht / ende sy sochten hem / maer hy en
miert niet gevonden. Doe hzaeghden sy 22
hoorder den hoer / of die man noch der

waerts komen soude: de HEEKE dan sey-
de / Siet hy heeft hem tusschen de vaten
verstecken. En nu liepen/ende namen hem 2.

in 1 Sa. des volchs: ende in hy was hoogher dan al
siet holt/han sine schouder ende culmoert.

he: Siet ghy/wien de HEEER verhozen
heeft/mant oelick hy en is en niemant en

der den gantschen volcke : doe juchte 'c
gantsche volck / ende seiden / De Coninck
sehe. Sammel nu juchte tot den volcke a

het recht des Coninckrijchs / ende schreef
het in een boec/ende leyde het vooz het aen=

gesichte des HEEREN: Doe liet Samuel
 2^e gaatsche volck gaen/ elck na sijn hung.

26 Ende Saul ginck oock na syn huys te
Githa/ende o [van] het heyz gingenhen met n Sam-
hem/ welcher herte Godt gancers hadde.

27 Doch de kinderen Belials sepfen/ Wat
foude ons dese verlossen? o ende sy verach-
ten hem ende en broecsen hem n een ohe-

ten hem/ende en brachten hem p geen ghe- pte hte.
schenck : doch hy was als doof. 17.10

Het xj. Capittel.

Nahas beleegert Iabes in Gilead, vf. 1, &c. Hy en wil de belegerde niet aen nemen dan onder harde conditien, 2. De belegerde verfoecken seven dagen om haer hier over te beraden, 3. welcke vy verkregen hebbende, so verfoecken hy hulpe van hare broeders, 4. Saul die onredelike conditien hoorende, wert seer toornich, 5. Hy bereyt hem om Iabes te ontferten, 6. met een legher van 330000 man, 8. Hy laet di van Iabes weten, dat hye ontferten soude, 9. die hare belegeraers bedriegen, 10. Hoe Saul Iabes ontfet hebbe, 11. Het volck wil die dooden, die gheweyghert hadden Saul ten Coninck aen te nemen, 12. Maer Saul en wil sulcks niet toe-laten, 13. Hy wort in het Coninck-rijcke bevestiget te Gilgal, 14.

1 **D**e toog Rahas de Ammoniter op/en-
de belegerde Jabez in Gilead : Ende
alle de mannen van Jabez seppen tot Ra-
has/ Maecht een verbonde met ons/ of sul-
2 len wy u dienen. Doch Rahas de Ammo-
niter septe tot hen/ Mits desen sal ich een
verbonde met u lieden maken dat ich u al-
len de rechter ooghe uptseke: ende dat ich
dese schaapen on gantche Israel leage.

3 Doe seiden tot hem de Outste van Ja-
hes: Laet seiden daghen van ons af: dat wy
voden seiden in alle de landt-palen van Is-
rael: isser dan niemant die ons verlost: soo
4 sulsen wy tot u uptgaen. Als de hoden te
Gheba Sauls quamen: soo spzaken sy dese
woorden door de ooren des volcks: doe hief
al dat volck sijn stemme on/ende weende.

5 Ende siet Saul quam achter de runderen
 volc het velt/ ende Saul sepdē/ Wat is en
 uopste/ dat sy weenen/ doe vertelden sy hem
 6 de woorden der mannen van Jabes. Doe
 tuert de Geest Godes beedaigh ober Saul/
 als hy dese woorden hoorde/ ende sijn toorn
 7 ontsack seer. Ende hy nam een part run-
 deren/ ende hieftse in stucken/ ende hy

sonderse in alle landt-palen Israels door de
handt der boden/ segghende/ Die niet seifs
upt en trecht achter Saul/ ende achter Sa-
muël/ also salmen sijne runderen doen: doe

8 viel de vzeefe des HE EUGEN op het vol/
ende sy a ginghen upt als een eenigh man. a Ind. 20
Ende hy teldese te Bezek: ende der kin-
deren Israels waren drie hondert duyfent/ 10

ende der mannen Juda vertigh dupsent.
9 Doe seiden sy tot de boden/die ghelomen
waren / Aldus sult ghy lieden den mannen
te Jabes in Giliad seggen / Moeghen sal u

10 verlossinge geschieden/ als de Sonne heet
worden sal : Als de boden quamen / ende
verkondichden [dat] den mannen te Jabez/
so werden sy verbljdt. Ende de mannen

dan Jades sepden/ Mooghen sullen wy tot
u lieben uptgaen: ende ghy sult ons doen na
II alles dat goet is in uwe ooghen. 't Ge-
schiedde nu 's anderen daeghs dat Saul 't

holc selde in dize hoopen/en sy quamen in t
 midden des legers inde moggen-waile/en sy
 sloegē Ammon tot dat de dag heet wert:en t
 geschiede dat de oberige also verstroyt wer-
 den dat gader gader kommen tueren en comen en

den/datter onder haer geen twee t'samen en
12 bleven. Doe seyde 'thole tot Samuel/b Wie b1 Sam
is hy die seyde/soude Saul ober ons regere? 10.1
yge16

Samuel bidt om donder en

SAMUEL I. Cap. xij. xij.

regen

geeft hier die mannen dat wijsse dooden.

Maer Saul sepde / Daer en sal te desen dage geen man gheboort worden; want de **HEERE** heeft heden een verlossinghe in **Israël** gedaen. Voorder sepde Samuel tot het volck / Komt / ende laet ons na Gilgal gaen / ende het Coninckrijcke aldaer vernieuwen. Doe ginck al het volck na Gilgal / ende maecte Saul aldaer Coning booz / te aenghesichte des **HEERE** te Gilgal / ende sp offerden aldaer danck-offeren booz het aengesichte des **HEERE**; ende Saul verheuchde sich aldaer gantsch seer / met alle de mannen van **Israël**.

Het xij. Capittel.

Na dat Samuel den volcke eenen Coninck gestelt hadde, v. 1. &c. So verhaelt hy hoe hy selfs geregeert hadde, 2. ende hy begeert daer van getuygenisse, 3. welcke hem het volck geeft, 4. Samuel stelt haer voor oogen de sonde die sy begaen hadden, mits verwerpende den Heere, ende eyschende eenen Coninck, 7. Doch hy trooftse wederom, indien sy den Heere souden gehoorsamen zijn, 14. ende dreyghtse, indien sy hem niet gehoorsamen, 15. Door een onverwacht teecken verschrift hy se also, 16 dat sy bekennde hare misdact, begeerende met den Heere versoent te worden, 19. Samuel trooft het volck, 20. met belofte, dat hy voor haer bidden soude, 23. Haer wederom vermanende den Heere te vreesen ende te dienen, 24.

Doe sepde Samuel / tot gantsch **Israël** / Siet ick hebbe na u lieder stemme gehoozt / in alles dat ghy my geseyt hebt / ende ick hebbe eenen Coninck ober u geset. Ende nu / siet daer trecht de Coninck booz u aengesichte hen / ende ick ben out ende grijs gheworden / ende siet mijne sonen zijn op u lieden / ende ick hebbe booz uwe aengesichten ghewandelt van mijner jeucht af tot desen dach toe. Siet / hier ben ick / hetuycht teghens my booz den **HEERE** / ende booz synen Gesalfden / wiens offe ick genomen hebbe / ende wiens ezel ick genomen hebbe / ende wien ick beronghelijcht hebbe / wien ick onderdrukt hebbe / ende han wiens hant ick een geschenck genomen hebbe / dat ick mijne ooghen van hem soude verhozen hebben / soo sal ick het u lieden weder geven. Doe seiden sy: Ghy en hebt ons niet beronghelijcht / noch ghy en hebt van niemants hant yet ghenomen. Doe sepde hy tot hen / De **HEERE** is een getuyghe tegen u lieden / ende sijn Gesalfde is te desen dage ghetuyghe / dat ghy in mijne handt niet gebonden hebt / ende [te volck] sepde / hy is getuyghe. Voorder sepde Samuel tot den volcke: Ic is de **HEERE** / die Mose ende Aaron gemaeckt heeft / ende die uwe baders upt Egyptenlant op gebacht heeft. Ende nu / stelt u [hier] dat ick met u lieden rechte booz het aenghesichte des **HEERE** / ober alle de gherechtigheden des **HEERE** / die hy aen u ende aen **Gen.** 46 uwen baders gedaen heeft. a Ma dat **Ja-** 5. cob in Egypten gekomen was / soo b riepen **ber.** 2. uwe baders tot den **HEERE** / ende de **23** **HEERE** c sount Mose ende Aaron / ende **c** **Ero.** 3. sp seidden uwe baders upt Egypten / ende **10** debente aen dese plaetse woenen. Maer **9** **Jud.** 4. sp vergaten den **HEERE** haren Godt / so **2** verhocht hyse inde hant van d Sifera den **e** **Jud.** 10 krijchs Oversten te Bazor / ende inde e hant **7** der Philistijnen / ende in de hant des f **Co-** **ende** 13. ninchs der Moabitren / die tegen haer stre- **1** den. Ende sp riepen tot den **HEERE** **f** **Jud.** 3. ende seiden / wy hebben gesondicht / dewijle **12** wy den **HEERE** verlaten / ende de Ba-

lim ende Astarots ghedient hebben: ende nu / rucht ons upt de handt onser vanden / ende wy sullen u dienen. Ende de **HEERE** c sount g Jerubbaal / ende h Bedan / ende i Jephthah / ende Samuel / ende hy ruchte u upt de hant uwer vanden coninc / also **Jud.** 6. **14** dat ghy seker woondet. Als ghy nu saecht **Jud.** 14 **3.** dat Mahas de Coninck der kinderen Am- **Jud.** 11 **15** mons teghens u quam / so sepdet k ghy my / **15** **16** **17** **18** **19** **20** **21** **22** **23** **24** **25** **26** **27** **28** **29** **30** **31** **32** **33** **34** **35** **36** **37** **38** **39** **40** **41** **42** **43** **44** **45** **46** **47** **48** **49** **50** **51** **52** **53** **54** **55** **56** **57** **58** **59** **60** **61** **62** **63** **64** **65** **66** **67** **68** **69** **70** **71** **72** **73** **74** **75** **76** **77** **78** **79** **80** **81** **82** **83** **84** **85** **86** **87** **88** **89** **90** **91** **92** **93** **94** **95** **96** **97** **98** **99** **100** **101** **102** **103** **104** **105** **106** **107** **108** **109** **110** **111** **112** **113** **114** **115** **116** **117** **118** **119** **120** **121** **122** **123** **124** **125** **126** **127** **128** **129** **130** **131** **132** **133** **134** **135** **136** **137** **138** **139** **140** **141** **142** **143** **144** **145** **146** **147** **148** **149** **150** **151** **152** **153** **154** **155** **156** **157** **158** **159** **160** **161** **162** **163** **164** **165** **166** **167** **168** **169** **170** **171** **172** **173** **174** **175** **176** **177** **178** **179** **180** **181** **182** **183** **184** **185** **186** **187** **188** **189** **190** **191** **192** **193** **194** **195** **196** **197** **198** **199** **200** **201** **202** **203** **204** **205** **206** **207** **208** **209** **210** **211** **212** **213** **214** **215** **216** **217** **218** **219** **220** **221** **222** **223** **224** **225** **226** **227** **228** **229** **230** **231** **232** **233** **234** **235** **236** **237** **238** **239** **240** **241** **242** **243** **244** **245** **246** **247** **248** **249** **250** **251** **252** **253** **254** **255** **256** **257** **258** **259** **260** **261** **262** **263** **264** **265** **266** **267** **268** **269** **270** **271** **272** **273** **274** **275** **276** **277** **278** **279** **280** **281** **282** **283** **284** **285** **286** **287** **288** **289** **290** **291** **292** **293** **294** **295** **296** **297** **298** **299** **300** **301** **302** **303** **304** **305** **306** **307** **308** **309** **310** **311** **312** **313** **314** **315** **316** **317** **318** **319** **320** **321** **322** **323** **324** **325** **326** **327** **328** **329** **330** **331** **332** **333** **334** **335** **336** **337** **338** **339** **340** **341** **342** **343** **344** **345** **346** **347** **348** **349** **350** **351** **352** **353** **354** **355** **356** **357** **358** **359** **360** **361** **362** **363** **364** **365** **366** **367** **368** **369** **370** **371** **372** **373** **374** **375** **376** **377** **378** **379** **380** **381** **382** **383** **384** **385** **386** **387** **388** **389** **390** **391** **392** **393** **394** **395** **396** **397** **398** **399** **400** **401** **402** **403** **404** **405** **406** **407** **408** **409** **410** **411** **412** **413** **414** **415** **416** **417** **418** **419** **420** **421** **422** **423** **424** **425** **426** **427** **428** **429** **430** **431** **432** **433** **434** **435** **436** **437** **438** **439** **440** **441** **442** **443** **444** **445** **446** **447** **448** **449** **450** **451** **452** **453** **454** **455** **456** **457** **458** **459** **460** **461** **462** **463** **464** **465** **466** **467** **468** **469** **470** **471** **472** **473** **474** **475** **476** **477** **478** **479** **480** **481** **482** **483** **484** **485** **486** **487** **488** **489** **490** **491** **492** **493** **494** **495** **496** **497** **498** **499** **500** **501** **502** **503** **504** **505** **506** **507** **508** **509** **510** **511** **512** **513** **514** **515** **516** **517** **518** **519** **520** **521** **522** **523** **524** **525** **526** **527** **528** **529** **530** **531** **532** **533** **534** **535** **536** **537** **538** **539** **540** **541** **542** **543** **544** **545** **546** **547** **548** **549** **550** **551** **552** **553** **554** **555** **556** **557** **558** **559** **560** **561** **562** **563** **564** **565** **566** **567** **568** **569** **570** **571** **572** **573** **574** **575** **576** **577** **578** **579** **580** **581** **582** **583** **584** **585** **586** **587** **588** **589** **590** **591** **592** **593** **594** **595** **596** **597** **598** **599** **600** **601** **602** **603** **604** **605** **606** **607** **608** **609** **610** **611** **612** **613** **614** **615** **616** **617** **618** **619** **620** **621** **622** **623** **624** **625** **626** **627** **628** **629** **630** **631** **632** **633** **634** **635** **636** **637** **638** **639** **640** **641** **642** **643** **644** **645** **646** **647** **648** **649** **650** **651** **652** **653** **654** **655** **656** **657** **658** **659** **660** **661** **662** **663** **664** **665** **666** **667** **668** **669** **670** **671** **672** **673** **674** **675** **676** **677** **678** **679** **680** **681** **682** **683** **684** **685** **686** **687** **688** **689** **690** **691** **692** **693** **694** **695** **696** **697** **698** **699** **700** **701** **702** **703** **704** **705** **706** **707** **708** **709** **710** **711** **712** **713** **714** **715** **716** **717** **718** **719** **720** **721** **722** **723** **724** **725** **726** **727** **728** **729** **730** **731** **732** **733** **734** **735** **736** **737** **738** **739** **740** **741** **742** **743** **744** **745** **746** **747** **748** **749** **750** **751** **752** **753** **754** **755** **756** **757** **758** **759** **760** **761** **762** **763** **764** **765** **766** **767** **768** **769** **770** **771** **772** **773** **774** **775** **776** **777** **778** **779** **780** **781** **782** **783** **784** **785** **786** **787** **788** **789** **790** **791** **792** **793** **794** **795** **796** **797** **798** **799** **800** **801** **802** **803** **804** **805** **806** **807** **808** **809** **810** **811** **812** **813** **814** **815** **816** **817** **818** **819** **820** **821** **822** **823** **824** **825** **826** **827** **828** **829** **830** **831** **832** **833** **834** **835** **836** **837** **838** **839** **840** **841** **842** **843** **844** **845** **846** **847** **848** **849** **850** **851** **852** **853** **854** **855** **856** **857** **858** **859** **860** **861** **862** **863** **864** **865** **866** **867** **868** **869** **870** **871** **872** **873** **874** **875** **876** **877** **878** **879** **880** **881** **882** **883** **884** **885** **886** **887** **888** **889** **890** **891** **892** **893** **894** **895** **896** **897** **898** **899** **900** **901** **902** **903** **904** **905** **906** **907** **908** **909** **910** **911** **912** **913** **914** **915** **916** **917** **918** **919** **920** **921** **922** **923** **924** **925** **926** **927** **928** **929** **930** **931** **932** **933** **934** **935** **936** **937** **938** **939** **940** **941** **942** **943** **944** **945** **946** **947** **948** **949** **950** **951** **952** **953** **954** **955** **956** **957** **958** **959** **960** **961** **962** **963** **964** **965** **966** **967** **968** **969** **970** **971** **972** **973** **974** **975** **976** **977** **978** **979** **980** **981** **982** **983** **984** **985** **986** **987** **988** **989** **990** **991** **992** **993** **994** **995** **996** **997** **998** **999** **1000**

Het xij. Capittel.

Saul verkieft 3000 krijchs-lieden, die by hem, ende by Ionathan zijn souden, v. 1. &c. Ionathan laet de besettinge der Philistijnen te Gibeaz, 3. Saul laet al het volck te samen roepen, 4. De Philistijnen komen met een groote macht om tegen **Israël** te strijden, 5. De **Israëlieten** verberghen haer, van vreesse, in de speloncken, &c. 6. Saul offert eer Samuel by hem komt, 7. daer over voort by van Samuel bestraft, 11. ende voorsyft hem dat sijn Coninckrijcke niet bestendigh soude zyn, 13. Saul houdt hem met sijn volck te Gibeaz, 16. De Philistijnen vallen in het landt van **Israël** met drie hoopen, 17. alwaer wapenen ontbrecken, 19. Alleen hebben Saul ende Ionathan geweert, 22.

Saul

Saul offert.

SAMUEL I. Cap. xiiij. De Philistijnen- Fol. 193

Saul was een jaer in sijne regeringe geweest/ende het tweede jaer regeerde hy over Israel: Doe verhoos sich Saul dize 2
dusfent [mannen] up Israel/ende daer waren der hy Saul twee dusfent te Michmas/ende op het gheberchte Bethels/ende dusfent waren der hy Jonathan te Gibeab-Beniamins: ende het oberighe des volchs liet hy gaen/eenen pegelichen na sijne tente.

Doch Jonathan sloech de besettinge der Philistijnen/ die te Geba was/ t welck de Philistijnen hoozen: daerom blies Saul met de basupne in t gantsche land/ seggende/ Laet het de Hebreen hoozen. Doe 4

hoozde t gantsche Israel segghen/ Saul heeft de besettinge der Philistijnen gesta- gen/ende oock is Israel stinchenbe gewor- den by de Philistijnen: doe wert het volck s'amen geroepen/achter Saul/na Gilgal.

En de Philistijnen werden versamelt om te strijden tegh Israel/derdigh dusfent wagens/ende ses dusfent ruyteren/ende volc in menichte als het zant dat aen den oever der Zee is: en sy togē op/ende legerden haer te Michmas/tegen t Doffen van Bethaven.

Doe de mannen van Israel seggen/dat sy in noot waren (want het volck was benaemt) so verberghde sich het volck in de speloncken/ende in de doorn-boschē/ende in de steen-klippen/ende in de bestinghen/ende in de putten. De Hebreen nu gin- 7

ghen ober de Jordane in t land Gad/ende Giliad: Doe Saul noch selfs te Gilgal was/so quam al het volck hebende achter hem. Ende hy vertoefde seben dagen/cor 8

den tijt dien Samuel bestemt hadde: Als Samuel te Gilgal niet op en quam/so ver- stopde het volck dan hem. Doe sepde 9
Saul/bringt tot my herwaerts een brant-offer ende danc-offeren: ende hy offerde brant-offer. Ende t geschiedde doe hy ge- 10

epidigh hadde het brant-offer te offeren/ siet soo quam Samuel: ende Saul ginch up hem teemoete/om hem te seggen.

Doe sepde Samuel/ Wat heft ghy ghe- daen: Saul nu sepde/Om dat ich sach dat sich het volck van my verstopde/ende ghy op den bestemden tijt der daghen niet en quamen/ende de Philistijnen te Michmas betgaderd waren: So sepde ich/du sul- 12

len de Philistijnen tot my afkomen te Gilgal/ende ich en hebbe her aenghesichte des HEERE niet ernstelich aengebēden: so dwingh ich my selven/ende hebbe brant-offer gheoffert. Doe sepde Samuel tot 13

Saul/Ghy heft fortelich ghedaen/ ghy en hebt des HEERE wils Gods gebod niet ghehouden/ dat hy u gheboden heeft/ want de HEERE soude nu u rijcke ober Israel bevestigt hebben tot in ewichheyt.

Maer nu en sal u rijcke niet bestaen: 14
de HEERE heeft sich eenen man gesocht na sijn herte/ende de HEERE heeft hem geboden een Doozgaenger te sijn ober sijn volck/om dat ghy niet ghehouden en hebt/ dat u de HEERE ghehouden hadde. Doe 15

maechte sich Samuel op/ende hy ginch op van Gilgal/na Gibeab-Beniamins: ende Saul telde het volck/dat hy hem gebonden wiert/ontrent ses hondert man. Ende 16

Saul ende sijn sone Jonathan/ende t volck dat hy hen gebonden was/bleven te Geba Beniamins:maer de Philistijnen waren te Michmas gelegert. Ende de herderbers 17

ginghen up het legher der Philistijnen/ in dize hoopen/ d'een hoop heerde sich op den wegh na Ephraim/na het land Saul. Ende 18
een hoop heerde sich na den wegh van Beth-horon: ende een hoop heerde sich na den wegh der landpale die na het dal Zebou- 19

im na de woestijne aenfiert. Ende daer en 20
8. a wert geen smit ghehouden in den gant-

schen lande Israels: want de Philistijnen hadden ghesent/Op dat de Hebreen gheen 20
sweert noch spieffe en maken. Daerom moeste gantsch Israel tot de Philistijnen afstrecken/op dat een peghelich sijn ploech- pfer/oste sijn spade/oste sijn byle/oste sijn 21
houweel scherpen liete. Maer sy hadden tandige bylen tot hare houweelen/ende tot hare spaden/ende tot de dierandighe doot- ken/ende tot de bylen/ende tot het stellen 22
der pichelen. Ende t geschiedde ten da- ghe des strijts/datter gheen sweert/norch spieffe ghehouden en wert in de hand des gantschen volchs/dat hy Saul ende by Jo- 23
nathan was: doch by Saul ende by Jona- than sijn sone werdense gebonden. Ende der Philistijnen legher toech na den doot- tocht van Michmas.

Het xiiij. Capittel.

Jonathan met sijnen wapen-drager saen twin- tigh mannen in het heyr der Philistijnen. vi. 1. &c. dies wert het gantsche leger ver- schrickt. 15. Saul dit zijnde ghewaer ghe- worden, vervolghde, doch de Philistijnen verlaen malkanderen. 20. De Israeliten, die by de Philistijnen waren, vervoege haer by Saul. 21. als oock alle de Israeliten, die haer op het geberchte verborgen hadden. 22
Saul besweert het volck, dat niemant voor den avont water en soude. 24. so dat niemant van den vloeyenden honich eten en dorst. 25. Jonathan eter wat honichs, ende wert daer door verquickt. 27. Het volck hongherigh zijnde, eet het vleesch met den bloede. 32. t welck Saul haer verbiedt. 34. Hy bouwt eenen Altaer. 35. Hy vervolghet sijnē vyanden. 36. Saul vraeght den Heere, maer krijght geen antwoorde. 37. Saul doet het lot werpen, om te weten wie sich beson- digh hadde. 40. Het lot trefte Jonathan. 43. Saul wil hem dooden, maer hy wert door het volck verhindert. 44. Sauls krijgen. so- nen, dochteren, wijf, veldt-Overste, vader, &c. 47.

T Geschiedde nu op eenen dagh/dat Jo- nathan de Sone Sauls tot den jon- gen die sijnē wapenen droegh/sepde/komt/ende laet ons tot besettinghe der Philisti- nen ober gaen/welcke aen gheene zijde is: doch hy en gaf het sijnē vader niet te sien- 2
nen. Saul nu satt aen het uiterste van Gibeab onder den granaten-boom/die te Migron was: ende a t volck dat hy hem was/ 31
3 dat was ontrent ses hondert man. Ende 13. 16
Abia de sone Achis/des broeders Ica- bod/des soons Pinehas/des soons Eli/ was Priester des HEERE te Silo/ draghende den Ephod: doch het volck en wist niet dat Jonathan henen gegaen was.

Daer was nu tusschen de doot-rochten daer Jonathan socht doot te gaen tot der Philistijnen besettinghe/een scherpte van eenen steen-klippe aen dese zijde/ende een 4
scherpte van een steen-klippe aen gheene zijde: ende de name der eener was Bozez/ 5
ende de name der andere Sene. d'ene tant was gelegen tegen t Doornen/tegen ober Michmas/ende d'ander tegen t Lup- 6
den tegen ober Geba. Jonathan nu sepde tot den jonghen/die sijnē wapenen droegh/ komt/ende laet ons tot de besettinghe deser onbesnedenen ober gaen/misschien sal de HEERE doot ons wercken: want by den HEERE en is geen veranderinghe om te 7
verlossen doot hele/oste doot wepnighe.

Doe sepde sijn wapen-dragher tot hem/ Doet al wat in u herte is: wendet u/ siet 8
8 ich ben met u/ na u herte. Jonathan nu sepde/

worden van Jonathan, &c. geslagen. SAMUEL I Cap. xiiij.

Jonath. Saul

sepde / Siet / wy sullen over gaen tot die mannen / ende wy sullen ons aen hen ontdekken. Indien sy aldus tot ons seggen / 9

Daer stille / tot dat wy aen u lieden komen / soo sullen wy blijven staen aen onse plaerse / ende tot hen niet ophlimmen.

Maer seggen sy aldus / Alint tot ons op / 10 soo sullen wy ophlimmen / want de HEEFT heeft in onse hant gegeven: ende dit sal ons een teekten zijn. Doe sy sepde haer der Philistijnen besettinge ontdekken: soo

sepden de Philistijnen / Siet / de Hebzeen zijn upt de hollen uptgegaen / daer in sy haer berstecken hadden. Doozder antwoordden 12

de mannen der besettinge aen Jonathan / ende sijnen wapen-dragher / ende sepden / Alint op tot ons / ende wy sullen't u wijs-

maken. Ende Jonathan sepde tot sijnen wapen-dragher: Alint op achter my / want de HEEFT heeft in de handt Israels. Doe krom Jonathan op sijne han-

den / ende op sijne doeten / ende sijne wapen-dragher hem na: ende sy bielen dooz Jonathan's aengesichte / ende sijn wapen-dragher doodde se achter hem. Wesen eersten slach 14

nu daer mede Jonathan ende sijn wapen-dragher ontrent twintig mannen versloegen / gheschiedde ontrent in de hefte eenes bunders / zijnde een jock offen landts. Ende 15

daer was een bedinge in het legher / op het hest / ende onder het gantsche volck: de besettinghe ende de verberbers beschen oock selfs / in het landt wert heroert / want het was een bedinge Godes. Als nu de nach-

ters Sauls te Gibeon Beniamins saghen / dat / siet / de menichte versmolst / ende doozginch / ende geklopt wert: Doe sepde Saul 17

tot het volck dat hy hem was / Telt doch / ende besiet / wie van ons wech ghegaen is: ende sy telden / ende siet / Jonathan ende sijn wapen-dragher en waren daer niet. Doe 18

sepde Saul tot Abia / Brijght de Arche Godes herinaerts / (want de Arche Godes was te dien dage by de hinderen Israels.) Ende 19

der rageschiede doe Saul noch tot den Priester Achis / dat het rumoer: t welck in der Philistijnen segghet was / seer toe nam ende hermenighbuldighde: so sepde Saul tot den 20

Priester / Haelt alre hant in. Saul nu ende al het volck dat hy hem was / wert versamen geroepen / ende sy quamen ten strijde: ende siet / het sweert des eenen was teghen den anderen / daer was een seer groot ghedruys. Daer waren oock hebzeen / by de 21

Philistijnen / als eerlijcs / die met haer in't leger opgetogen waren rontom: dese nu herwoerden haer oock met de Israeltiten / die by Saul ende Jonathan waren. Als alle 22

mannen van Israel / die haer verstecken hadden in't geberchte Ephraim / hoornden dat de Philistijnen bluchtten / soo klierden sy oock haer achter aen in den strijd. Alsoo 23

verloste de HEEFT Israel te dien daghe: ende het leger trock ober na Beth-aben.

Ende de mannen Israels werden mat te dien dage: want Saul hadde't volck besmo-

ren / segghende / Werdbloecht is de man / die spijse eet tot aen den abound / op dat ick my aen mijne byanden wzeke: daerom en proef-

de dat gantsche volck geen spijse. Ende't 25

gantsche lant quam in een wout: ende daer was honich op het hest. Doe het volck in 26

't wout quam / siet / soo wasser een honich-bloet: maer niemant raechte met sijne hant aen sijnen mont / want het volck beesde de hemeeringe. Maer Jonathan en hadde 27

't niet gehooft / doe sijn vader het volck besmozen hadde / ende hy repte het epnde des stafs upt / die in sijne handt was / ende hy dopte den selven in een honich-vate: als hy nu sine handt tot sijnen mont wende / soo 28

werden sijne oogen verlicht. Doe antwoor-

de een man upt den volcke / ende sepde / Wie vader heeft het volck swaetlich beswozen / segghende / Werdbloecht is de man / die heb-

29 hooft eer: daerom beswijct het volck. Doe sepde Jonathan / Mijne vader heeft het lant heroert: siet doch / hoe mijne oogen verlicht zijn / om dat ick een wepnigh van desen ho-

30 nich gesmaect hebbe. Hoe veel meer / in dien het volck heden hadde mogen byzeick eten van den byndt sijnre byanden / dien het ghebonden heeft: maer nu en is dien slach 31

niet groot gheweest ober de Philistijnen. Doch sy sloegen te dien dage de Philistijnen van Michmas tot Balaon: ende het 32

volck was seer moede. Doe maechte sich't volck aen den byndt / ende sy namen schaep en ende runderen / ende kalberen / ende sy slachtense tegen d'aerde: ende het volc at 33

se met den bloede. Ende men bootschapte't Saul / segghende / Siet / het volck berfondigt hem aen den HEEFT / ende met den bloede: ende hy sepde / Ghy hebt trouwloos-

lic gehandelt / want elc heden eenen grooten steen tot my. Doozder spach Saul / Wer- 34

stropt u onder't volck / ende seght tot hem / Brijght tot my een peghelic sijnen offe / ende een peghelic sijn schaep / ende slach- 35

ter hier / ende etc / ende en besondight u niet aen den HEEFT / die etende met den bloede: doe brijght al het volck een peghelic sijnen offe met sijnre hant des 36

nachts / ende slachtense albaer. Doe bouwde de Saul den HEEFT eenen Altar: dat was den eersten Altar / dien hy den HEEFT 37

bouwde. Daer na sepde Saul / Latet ons afstrecken de Philistijnen na by nachte / ende laet ons de selve bevooben / tot dat het moeghen licht worde / ende en laet ons niet eenen man onder hen overigh laten: sy 38

nu sepden / Doet al wat goet is in ulve oogen: maer de Priester sepde / Laet ons herwaerts tot Gode naderen. Doe brijghte 39

Saul Gode / Sal ick afstrecken de Philistijnen na: sult ghyse in de handt Israels overgeven. Doch hy en antwoorde hem niet 40

te dien dage. Doe sepde Saul / komt herwaerts / bynt Jalle hoecken des volcs: ende herneemt / ende siet waer in dese sonde heb- 41

den gesicht is. Want (so waerachtich als) de HEEFT leeft / die Israel verlost / al ware het in mijnen sone Jonathan / so sal hy den doot sterben: en niemant upt den gant-

42 schen volcke antwoorde hem. Doozder sepde hy tot het gantsche Israel / Ghy-lieden sult aen'teene zijde zijn / ende ick ende mijn sone Jonathan sullen aen d'ander zijde zijn: doe sepde't volck tot Saul / Doet dat goet 43

is in ulve oogen. Saul nu spach tot den HEEFT den Gode Israels / Toont den ontschuldigen: Doe wert Jonathan ende Saul geraecht / ende't volc ginch byn Jure.

44 Doe sepde Saul / Werpt het lot tusschen my / ende tusschen mijnen sone Jonathan: doe wert Jonathan gheraecht. Saul dan 45

sepde tot Jonathan: Geeft my te kennen wat ghy gedaen hebt: doe gaff't Jonathan hem te kennen / ende sepde / Ich hebbe maer een wepnigh honichs gevooft / met het upt-

46 terste des stafs / dien ick in mijne hant hadde / siet hier / den ick moet ick sterben. Doe sepde Saul / So doe sijn / Gode / ende so doe hy daer toe / Jonathan ghy moet den doot 47

sterben. Maer het volck sepde tot Saul / Soude Jonathan sterben / die dese groote verlossinge in Israel ghedaen heeft: dat za-

48 berre / (so waerachtich als) de HEEFT leeft / so daer een hapy van sijnen hoofde op de aerde ballen sal: want hy heeft (dit) he-

49 den met Gode gedaen: Also verlost't volck Jonathan / dat hy niet en sterf. Saul nu 50

tooch op van achter de Philistijnen / ende de Philistijnen trocken aen hare plaer.

De

Saul slaet Amalek. Verschoont-

SAMUEL I. Cap. xv.

-Agag. Fol. 104

Woe nam Saul het Coninckrijcke ober 47
 Iſrael in/ ende hy ſtreede rontom tegen al-
 le ſijne vanden/tegen Amoaab/ ende teghen
 de kinderen Ammon/ ende teghen Edom/
 ende teghen de Coningen van Zoba/ende te-
 ghen de Philiftijnen/ ende ober al waer hy
 hem wende/oeffende hy ſtraffe. Ende hy 48
 handelde dapperlic/ende hy ſloech de Ama-
 lechiten/ende hy redde Iſrael upt de handt
 des ghenen die hem heroofde. De ſone 49
 Sauls nu waren Jonathan ende Iſui/en-
 de Malchi-Sua/ende de namen ſijner twee
 dochteren waren [deſe] / de name der eerſte
 hogene was Merab/ ende de name der kleyn-
 ſte Michal. Ende de name van Sauls 50
 hupbzouwe was Ahinoam / een dochter
 Ahinaaz/ende de name ſijnes kintjes Ober-
 ſten was Abner/een ſone van Ner/ Sauls
 Gom. Ende Als was Sauls vader/ende 51
 Ner Abners vader/was een ſone Abiels.
 Ende daer was een ſtercke krijch tegen 52
 de Philiftijnen alle de dagen Sauls/daer-
 om alle helben / ende alle kloecche mannen
 die Saul ſach/die vergaderde hy tot ſich.

Her xv. Capittel.

Samuel beveelt Saul de Amalekiten uyt te
 roeyen. v. 2. &c. Saul montert ſijn volck.
 2t welck ſterck is 20000. 4. Hy gebiedt de
 Keniten van Amalek te wijcken. 6. Saul
 verſlaet de Amalekiten / maer by ver-
 ſchoont den Coninck/ende het beſte goet.
 7. Dit miſhaecht den Heere groorelijcks.
 11. Samuel beſtraft Saul / ende verkon-
 dight hem (niet regentſtaande ſijne excuſen
 ende ſchult-bekeninge) dat hem God om
 ſijne ondancbaerheyt ende ongehoorſaem-
 heyt van 2t Coninckrijk verſtooten had-
 de. 14. de ſcheure van Sauls mantel. be-
 duydt dat het rijkje van Saul gheſcheurt
 was. 27. Godt en kan niet liegen. 29. Sa-
 mul houwt Agag den Coninck der Ama-
 lekiten in ſtucken. 33. Treckt na huys
 ende draeght leedt over Saul. 34.

Doe ſepde Samuel tot Saul/De HEE- 1
 re heeft my ghesonden/ dat ich u ten
 Coninck ſalſoe ober ſijn volck/ober Iſrael:
 hoorz van nu de ſtemme der woorden des
 HEE-RE. Alſoo ſent de HEE-RE der 2
 heupſcharen / a Ick hebbe beſocht 2t gene
 dat Amalek Iſrael ghedaen heeft : hoe hy
 ſich tegen hem gheſteelt heeft op den wegh/
 doe hy upt Egypten opquam. Gaet nu 3
 henen/ende ſlaet den Amalek/ende verban-
 net alles wat hy heeft/ ende en verſchoont
 hem niet : maer doodet/han den man af tot
 de bzouwe toe/han de kinderz tot de ſooge-
 linghen/han de offen tot de ſchapien/han de
 hemelen tot de ezelen toe. Dit verkon- 4
 digt Saul den volcke/ ende hy teldeſe te 2e
 ſaim/twee hondert duſent doet-holck/ende
 rten duſent mannen van Juda. Als Saul 5
 tot aen de ſtadt Amalek quam/ſoo ſepde hy
 een achterſage in het dal. Ende Saul liet 6
 den b Keniten ſeggen/ Gaet wech/wijcht/
 trecht af upt het midden der Amalekiten /
 op dat ich u met hen niet wech en ruppe/
 c want ghy hebt barmhertigheyt ghedaen
 aen alle de kinderen Iſraels/doe ſp upt 7
 ghyten op quamen/Alſo welen de Keniten
 upt het midden der Amalekiten. Doe ſloech 7
 Saul de Amalekiten van Habila aen tot
 daer ghy comt te Sur/ dat dooz aen Egp-
 ten is. Ende hy binck d Agag den Co- 8
 ninck der Amalekiten lebendig : maer al
 het volck verhande hy dooz de ſcherpte des
 ſweetz. Doch Saul ende 2t gantſche 9
 volck verſchoonde Agag/ende de beſte ſcha-

pen/ende runderen/ende de naefſt [beſte] /
 ende de ſaimeren / ende al wat beſt was/
 ende ſp en wilhenſe niet verbanen : maer
 alle binck dat verachtſiem / ende dat her-
 10 dwijnende was / dat verbanden ſp. Doe
 gheſchiedde het woort des HEE-RE tot
 11 Samuel/ ſeggende : Het herouwt my dat
 ich Saul tot Coninck gemaecht hebbe/ de-
 wijle hy ſich van achter my afgheheert
 heeft / ende mijne woorden niet beſteſticht
 en heeft : doe ontſack Samuel / ende hy
 riep tot den HEE-RE den gantſchen nacht.
 12 Daer na maecte ſich Samuel des mor-
 gens hzoegh op/ Saul te gemoete/ ende het
 mert Samuel gehootſchap/ ſeggende/ Saul
 is te Carmel ghekomen/ende ſiet/ hy heeft
 eenen pilaer gheſteelt / daer na is hy omge-
 togen/ende dooz-getrocken/ende na Gilgal
 13 afgekomen. Samuel nu quam tot Saul/
 ende Saul ſepde tot hem/ Gefegent zijt ghy
 den HEE-RE/ Ick hebbe des HEE-RE
 14 woort beſteſticht. Doe ſepde Samuel/
 Wat is dan dit dooz een ſtemme der ſcha-
 pen in mijne ooren / ende een ſtemme der
 15 runderen die ich hoorz ? Saul nu ſepde/
 Sp hebbenſe van de Amalekiten gebzacht/
 want het volck heeft de beſte ſchapien ende
 runderen verſchoont/ om den HEE-RE
 16 uhnen Godt te offeren : maer het oberighe
 16 hebden wy verbanen. Doe ſepde Sa-
 mul tot Saul/ Houwt op / ſoo ſal ich u te
 hennen gheben / wat de HEE-RE te nacht
 tot my gheſproken heeft : hy dan ſepde tot
 17 hem/Suſrecht. Ende Samuel ſepde : Is
 2t niet alſoo/ doe ghy kien waert in uwe
 ooghen/dat ghy het hooft der ſtammen Iſ-
 18 raels gheworden zijt/ende dat u de HEE-
 RE tot Coninck ober Iſrael geſalt heeft.
 Ende de HEE-RE heeft u op den wegh
 gheſonden/ende gheſept/ Gaet henen/ende
 verhande de ſondaers / de Amalekiten /
 ende ſtrijct tegen hen/ tot dat ghy de ſelbe te ni-
 19 te doot. Waerom doch en hebt ghy na de
 ſtemme des HEE-RE niet ghehoort/
 maer zijt tot den roof gheblogen/ ende heb-
 20 ghedaen dat quaet was in de ooghen des
 HEE-RE. Doe ſepde Saul tot Sa-
 mul/ Ick hebbe immerz na de ſtemme des
 HEE-RE gehoozt/ende hebbe ghewan-
 delt op den wegh / op den welken my de
 HEE-RE ghesonden heeft : ende ich hebbe
 Agag den Coninck der Amalekiten [mede]
 21 gebzacht/maer de Amalekiten heb ich ver-
 banen. Het volck nu heeft ghenomen
 van den roof / ſchapien ende runderen / het
 hooznaemſte van het verbanene / om den
 HEE-RE uhnen Godt op te offeren te Gil-
 22 gal. Doch Samuel ſepde/Heeft de HEE-
 RE luſt aen bzandt-offeren / ende ſlacht-
 offeren/ als aen het gehoozſamen der ſtem-
 23 me des HEE-RE/ ſiet/ e ghehoorzamen
 is beter dan ſlacht-offer/opmercken van het
 23 bette der rammen. Want wederſpannig-
 heyt is een ſonde der rooderpe/ende weder-
 ſtreben is afzoderpe / ende heeſten-dienſt :
 24 Om dat ghy des HEE-RE woort ver-
 woopen hebt/ſoo heeft hy u verwoopen/dat
 24 ghy geen Coninck en ſult ſijn. Doe ſepde
 Saul tot Samuel/ Ick hebbe gheſondighe/
 om dat ich des HEE-RE bedel ende
 uwe woorden obertreden hebbe : want ick
 het volck gebzeſt ende na hare ſtemme ge-
 25 hoozt hebbe. Nu dan vergheeft my doch
 mijne ſonde : ende keert met my wederom/
 26 dat ich den HEE-RE aenbidde. Doch
 Samuel ſepde tot Saul/ Ick en ſal niet u
 niet wederleeren : om dat ghy het woort
 des HEE-RE verwoopen hebt/ſoo
 heeft u de HEE-RE verworpen/dat ghy
 27 ghy gheen Coninck ober Iſrael ſult ſijn.
 Als ſich Samuel omkeerden om wech te
 gaen/ſo greep hy een ſtippe ſijnes mantels/
 ende

Eccl. 4.
 17
 Hof. 6.
 Matt. 9
 13
 ende 12.
 7.

Samuel salf David tot-

SAMUEL I. Cap. xvj.

-Coninck

ende so scheurde. Doe septe Samuel tot hem/de **YHWH** heeft hem den Coninckrijcke Israels van u afgescheut/ende heeft het uwen naesten gegeven/ die beter is dan ghy. Ende oock en liecht hy/die de overwinninge Israels is/niet/ende 't heroumt hem niet: want hy en is geen mensche/dat hem (per) heroumen soude. Hy dan septe/ Ick hebbe gesondigt/ eert my doch nu doot de Goutste mijnes volcks/ende doot Israel: ende heert wederom met my/ dat ich den **YHWH** uwen God aenbidde. Doe keerde de Samuel wederom Saul na: ende Saul aenbade den **YHWH**. Doe septe Samuel/ Bzenght Agag den Coninck der Amalekiten hier tot my: Agag nu ginck tot hem weelselich: ende Agag septe/ Doozwaer de bitterheyt des doots is gheweken.

Maer Samuel septe/ Gelijck als u sweert de Wijven harer kinderen berooft heeft/ alsoo sal uwe moeder harer kinderen berooft werden onder de wijven: Doe hieue Samuel Agag in stukken doot het aenghesichte des **YHWH** te Gilgal. Daer na ginck Samuel na Rama: ende Saul ginck op na sijn huys te Gibeon Sauls.

Ende Samuel en sach Saul niet meer tot den dach sijns doots toe/ evenwel boeg Samuel leet om Saul: ende het beroumden den **YHWH**/ dat hy Saul tot Coninck ober Israel gemaect hadde.

Het xvj. Capittel.

De Heere sent Samuel na Berlehem tot Isai, om eenen sijnen sonen tot Coninck te salven: Samuel voor Saul vreesende, wort van den Heere onderricht, hoe hy sijn saken aenleggen soude, v. 1. &c. Samuel was geneygt Eliab den outsten sone van Isai tot Coninck te salven, 6. Maer de Heere geeft hem te kennen, dat hy David, den jongsten sone van Isai, tot Coninck verkoren hadde, 12. Defen salfte Samuel, ende de Geest Godes komt op hem, 13. Maer wijckt van Saul, 14. David wort door den raet der knechten Sauls te hove geroepen, om voor Saul te spelen, 16. Davids lof, 38. Saul bemint hem seer, ende maect hem sijnen wapen-drager, 21. David speelt voor Saul als de boose geeft hem quelde ende ongherust maecte, 23.

Doe septe de **YHWH** tot Samuel/ Hoe lange draecht ghy leet om Saul/ dien ich doch vermoeyen hebbe/ dat hy geen Coninck zy ober Israel: buyt uwen hoorn met olie/ende gaet henen/ Ick sal u senden tot Isai den Bethlehemitser/ want ich hebbe my eenen Coninck onder sijnne sonen uptgesien. Maer Samuel sende/ Hoe soude ich henen gaen? Saul sal het doch hooren ende my dooden: doe septe de **YHWH**/ Preemt een half van de runderen met u/ ende seght/ Ick ben gekomen om den **YHWH** offtehande te doen. Ende ghy sult Isai ten offer noodighen/ ende ich sal u te kennen gheben wat ghy doen sult/ende ghy sult my salben dien ich u seggen sal. Sa-4 mul nu dede 't gene de **YHWH** ghesproken hadde/ ende hy quam te Bethlehem. Doe quamen de Goutste der stadt hebbende hem te gemoete/ende sephen/ Is uwe komst met vrede? Hy dan septe/ Met vrede/ de/ ich ben gekomen om den **YHWH** offerhande te doen/ heplicht u/ ende komt met my ten offer: ende hy heplichte Isai/ende sijnne sonen/ende hy noodighde ten offer.

Ende 't geschiedde doe hy inquamen/ so sach hy Eliab aen/ende dachte/ sekerlich is dese/ doot den **YHWH**/ sijn ghesalfde.

Doch de **YHWH** septe tot Samuel/ En siet sijn ghesalte niet aen/ nocht de

hoochte sijnre statuere/ want ich hebbe hem vermoeyen: want 't en is niet ghelijck de mensche siet/ want de mensche siet aen dat doot oogen is/ a maer de **YHWH** siet het aen. 8 herte aen. Doe riep Isai Abinadab/ende hy dede hem doot hy het aenghesichte Sa- Psal. 7 muels gaen: doch hy septe/ Wefen heeft de **YHWH** oock niet verhozen. Daer na siet Isai Samma doot hy gaen: Doch hy septe/ Wefen en heeft de **YHWH** oock niet verhozen. Also siet Isai sijn sefen sonen doot hy het aenghesichte Samuels gaen: ende doch Samuel septe tot Isai/ de **YHWH** en heeft dese niet verhozen. Doozder septe Samuel tot Isai/ Sijn dit alle de Jongelingen? ende hy septe/ De kleynste is noch oberich/ ende siet/ hy b wepdet de schapen: Samuel nu septe tot Isai/ Sent henen/ ende laet hem halen/ want wy en sullen niet rontom aensichten tot dat hy hier sal gekomen zijn? Doe foudt hy henen/ ende bracht hem in/ (hy nu was rootachtich/ mit sgabers schoon van ooghen/ende schoon van aensien) ende de **YHWH** septe/ Staet op salfte hem/ want dese ist. Doe c nam Samuel den oly-hooren/ende hy salfde hem in 't midden sijnre Broederen/ ende de d Geest des **YHWH** en wiert beerich ober David van dien dach af ende doot: caen: daer na stont Samuel op/ ende hy ginck na Rama. Ende de Geest des **YHWH** weech van Saul: ende een boose geest van den **YHWH** verschijnt hem. 15 Doe sephen Sauls knechten tot hem: Siet doch/ een boose geest Godes verschijnt u. Onse heere segge doch uwen knechten/ die 'hooz u aengesichte/ staen/ dat sy eenen man soeken/ die op de harpe spelen kan: ende het sal gheschieden/ als de boose geest Godes op u is/ dat hy met sijnre handt spele/ dat 't herer met u woide. Doe septe Saul tot sijnre knechten: Siet my doch eenen man upt/ die wel spelen kan/ ende Bzenght hem tot my. Doe antwoorde een van de jonghelingen/ende septe/ Siet/ ick hebbe gesien een sone Isai des Bethlehemiters die spelen kan/ ende hy is een dapper helt/ende een rijchman/ende versandich in saken/ende een schoon man/ende de **YHWH** is met hem. Saul nu foudt boden tot Isai/ ende septe/ Sendt uwen sone David tot my/ die hy de schapen is. Doe nam Isai eenen ezel met broot/ ende eenen lederen sack met wijn/ ende een Genten-boorchen: ende foudte doot de hant sijnre soons Davids aen Saul. Also quam David tot Saul/ ende hy stont doot sijn aenghesichte: ende hy beminde hem seer/ ende hy wiert sijn wapen- djaaghet. Daer na foudt Saul tot Isai/ om te segghen: Laet doch David doot mijn aenghesichte staen/ want hy heeft genade in mijne ooghen ge-23 bonden. Ende 't geschiedde/ als de geest Godes ober Saul was/ soo nam David de harpe/ ende hy speelde met sijnre hant: dat was Saul eenre beradeninge/ende het wiert beter met hem/ ende de boose geest weech van hem.

Het xvij. Capittel.

De leghers der Philistijnen ende Israeliten tegens malkanderen liggende, v. 1. &c. treedt de Reuse Goliath her voor, ende verschrict Israel met sijn gedaente, wapenen, ende trotsich uytdagen, 4. David, van sijnen vader in 't leger tot sijnre broederen gesonden zijnde, ende dit siende, wordt verdrietich over den trots des onbesneden Goliaths, ende verklaert sich ghewillich om met hem te strijden, 12, dies hem sijn outste broeder heftich schelt, 28. Saul laet David halen, die by sijnre presentatie blijft, ende geeft hem roden van sijnre

Goliath. David.

SAMUEL I. Cap. xvij.

Fol. 105

ijnen goeden moet, 31. gaet ongewapent, met sinen staf ende slinget tegen Goliath aen, 38. die hem veracht, vloech, ende dreycht, 42. maer David, vol geloofs ende vertrouwens op Godt, velt hem neder ende verslaet hem, 45. Daer op de Philistijnen vluchtende, geslagen ende geplundert worden, 51. Saul krijcht kennisse avn David, 55.

En de Philistijnen versamelden haer te Socho, dat in Juda is: ende sp legerden haer tusschen Socho ende tusschen Azeka aen het epude van Dammin. Doch Saul ende de mannen Israels versamelden haer en legerden in het Epchen-dal: ende stelden de slach-orden tegen de Philistijnen aen.

De Philistijnen nu stonden aen eenen berch aen gene / ende de Israëlieten stonden aen eenen berch aen dese zijde: ende de vaelepe was tusschen haerlieden. Doe ginck daer een kamp-bechter up / upt het leyher der Philistijnen / sinen name was Goliath / van Gath: sijn hoochte was ses ellen / ende een spanne. Ende hy hadde eenen hopen helm op sijn hooft / ende hy hadde een schubachtich pansier aen: ende 't gewicht des pansiers / was vijf duysent sikelen kopers: Ende een koperen scheen-harnasch boden sijn voeten / ende een koperen schilt tusschen sijn schouderen. Ende de schacht sijnner spieffe was als een weversboom / ende het lemmer sijnner spieffe was van ses hondert sikelen piers: ende de schilderslager ginck booz sijn aengesichte.

Dese nu stont / ende riep tot de slach-orden Israels / ende septe tot haer / Waerom soudt ghy-lieden upbrecken / om de slach-orden te stellen: en ich niet een Philistijn / ende ghy lieden knechten Sauls: kiest eenen man onder u / die tot my afkome. Nu dien hy tegen my strijden / ende my verslaen kan / soo sullen wy u lieden tot knechten zijn: maer indien ich hem overwinne / ende hem slaet / so sult ghy ons tot knechten zijn: ende ons dienen. Woorder septe de Philistijn / Ich hebbe heden de slach-orden Israels gehoort / seggende / Geeft my eenen man / dat wy 't samen strijden. Doe Saul ende 't gaentche Israel dese woorden des Philistijns hoorde: so ontsetten se hen / ende bzeefden seer. David nu was de sone des Ephraïmischen mans van Bethlehem-Juda / wiens name was Jisai / ende hadde acht sonen: ende in de dagen Sauls was hy een man / ont / afgaende onder de mannen.

Ende de drie grootste sonen van Jisai gingen henen / sp dolchden Saul na in den krijch: De namen nu sijnner drie sonen / die in den krijch gingen / waren Eliab d'eerst-gezogene / ende sijn tweede Abinadab / ende de derde Samma. Ende David was de kleynste: ende de drie grootste waren Saul na gebolghet. Doch David ginck henen / ende quam weder van Saul / om sijnnes vaders a schapen te weyden te Bethlehem. De Philistijn nu cracht toe / des mozhens boegh / ende des abonts: Also stelde hy sich [daer] heertich dagen lanck. Ende Jisai septe tot sijnen sone David / Reemt doch booz uwe vaders een Ephraïm dit ghe-rooft hoorn / ende dese tien brooden / ende hengtse ter loope in 't leger tot uwe vaders. Maer brencht dese chien weicken henen den Oversten ober duysent: ende ghy sult uwe vaders hesecken / of het hen wel gaet / ende ghy sult van haer pant mede nemen. Saul nu / ende sp ende alle mannen Israels waren by het Epchen-dal met de Philistijnen strijden. Doe maecte sich David des mozhens boegh op / ende hy

liet de schapen by den hoeder / ende hy nam 't op / ende ginck henen / ghelijck als Jisai hem bebofen hadde: ende by hy quam aen den waghens-burch / alst hept in slach-orden upstooch / ende men ten strijde riep. En de Israëlieten ende Philistijnen stelden slach-orden tegen slach-orden. David nu liet de baten van sich / onder de hant des bewaers der baten / ende hy liet ten slach-orden: ende hy quam ende vaeche sijnne broederen na [haren] welstant. Doe hy met hen sprach / siet soo quam de kamp-bechter op: sijn name was Goliath / de Philistijn van Gath upt der Philistijnen hept / ende hy sprach achtervolgens die woorden: ende David hoorde se. Doch alle mannen in Israel / als sp dien man sagen / so bluchtten sp booz sijn aengesichte / ende sp bzeefden seer. Ende de mannen Israels seppen: Hebt ghy-lieden dien man wel ghesien / die ongekomen is: want hy is opghelomen om Israel te hoonen: ende 't sal gheschieden / dat de Coninch dien man / die hem slaet / met grooten rijckdom verrijcken sal / ende hy sal hem sijn dochter gheben / ende hy sal sijn vaders huys byn maken in Israel. Doe septe David tot de mannen / die by hem stonden / Wat sal men dien man doen / die desen Philistijn slaet / ende den smaet van Israel wendet: want wie is dese onbesneden Philistijn / dat hy de slach-orden des lewendigen Godts soude hoonen? Wederom septe hem het volck achtervolghens dat woort / segghende: Also salmen den man doen / die hem slaet. Als Eliab sijn grootste broeder hem tot die mannen hoorde spreken: so ontstach de coninch Eliabs tegen David / ende septe / Waerom zijt ghy nu afghekomen: ende onder wien hebt ghy de wespige schapen in de woestijne ghelaten: ick kenne uwe vermetenheyt / ende de boosheyt uwer herten wel / want ghy zijt af-ghelomen / op dat ghy den strijt saecht. Doe septe David / Wat heb' ich nu gedaen: is daer gheen oorfsake? Ende hy wende sich af van dien na eenen anderen toe / ende hy septe achtervolghens dat woort: ende het volck gaf hem weder antwoorde / achtervolghens d'eerste woorden. Doe die woorden ghehoort worden / die David gesproken hadde / ende inde teghentwoordighent Sauls bercondicht werden / so liet hy hem halen.

Ende David septe tot Saul / Geen mensche en onthalle het herte / om sijnent wille: uwe knecht sal henen gaen / ende hy sal met desen Philistijn strijden. Maer Saul septe tot David / Ghy en sult niet kunnen henen gaen tot desen Philistijn: om met hem te strijden / want ghy zijt een jongelinc / ende hy is een krijchs-man van sijnner jenticht af. Doe septe David tot Saul / Owe knecht weyde de schapen sijnnes vaders / ende daer quam een leeuw ende een beert / ende nam een schaep van de kudde wech. Ende ick ginck upt hem na / ende ick sloech hem / ende reddede het upt sijn mont: doe hy tegen my opstont / so datte ick hem by sijnen baert / ende sloech hem / ende doodde hem. Owe knecht heeft soo den leeuw als den beert geslagen: alsoo sal dese onbesneden Philistijn zijn / gelijck een van die / om dat hy de slach-orden des lewendigen Godts gehoort heeft. Woorder septe David / de vaders / die wy van haer hant des leuens ghereddet heeft / ende upt de hant des beerts / die sal my reddden upt de hant des Philistijns: doe septe Saul tot David / Gaet henen / ende de vaders zo met u. Ende Saul kleevede David met sijnne klederen / ende sette eenen koperen helm op sijn hooft: ende hy kleevede hem met een pansier. Ende David goorde sijn

b1 Sam. 26.5.

10.22

David verslaet.

SAMUEL I. Cap. xviii.

-Goliath

sweert aen oer sijne kleeberen/ende wilde gaen/want hy en hadde het noot verfocht: doe sende David tot Saul / Ick en kan in dese niet gaen / want ick en hebbe het noot verfocht:ende David lepdese van sich.

Ende hy nam sijnen staf in sijne hant/ende hy hoos sich vijf gladde steenen upt de balle / ende lepdese in de herders-casschen/die hy hadde/te weten in den sack/ende sijn slinger was in sijn hant: alsoo naederde hy tot den Philistijn. De Philistijn ginck

oock henen gaende ende naederende tot David:ende sijn schildrager [ginck] boozt sijn aengesichte. Doe de Philistijn op sach/ende David sach / soo verachtte hy hem: want hy was een jongelinc/ rootachtigh/ mit suaders schoon van aensien. De Philistijn nu sepde tot David / Wen ick een hont/dat ghy tot my komt met stocken/ende de Philistijn vloecte David in sijne Goden. Daer na sepde de Philistijn tot

David / Comt tot my / soo sal ick u bleesch den voghelen des hemels gheden/ende den dieren des velds. David daer en teghen sepde tot den Philistijn / Ghy komt tot my met een sweert / ende met een spiesse / ende met eenen schilt: maer ick come tot u in den name des HEEREN der heerschen des Gods der slach-ozdenen Israels/ dien ghy ghehoont hebt. Te desen dage sal de

HEERE u besnyten in mijne handt/ende ick sal u slaen / ende ick sal u hooft van u wech nemen/ende ick sal de doode lichamen van der Philistijnen legghen desen dach den voghelen des hemels/ende den beesten des velds gheben: Ende de gantsche aerde sal weten/dat Israel eenen Godt heeft. Ende de dese gantsche vergaderinghe sal weten/dat de HEERE niet boozt het sweert/nachte boozt de spiesse en verlost: want de krijch is des HEEREN/ die sal u lieden in onse hant geuen. Ende 't geschiedde doe de Philistijn opmaecte / ende henen ginck/ende David te gemoete naederde/so haeste

de David / ende liep na de slach-ozden toe/ den Philistijn te gemoete. Ende David slach sijne handt inde cassche/ende hy nam eenen steen daer upt/ende hy slingerde/ende trof den Philistijn in sijn boozthooft: so dat de steen sonck in sijn boozthooft/ende hy viel op sijn aengesichte ter aerde. Alsoo overweldighde David den Philistijn met eenen slinger ende met eenen steen/ende hy versloech den Philistijn / ende doode hem: doch David en hadde geen sweert inde hant.

Daerom ley David/ende stonde op den Philistijn / ende nam sijn sweert/ende hy troch het upt sijn schepde / ende hy doode hem/ende hy hiew hem den kop daer mede af: Doz de Philistijnen saghen/dat haren geweldichste doot was/soo bluchten sy.

Doe maecten haer de mannen Israels/ende Juda op/ende jupchten ende verdoelchden de Philistijnen/ tot daer men konnt aen de valse/ende tot aen de poozen van Ekron/ende der Philistijnen verwondre vielen op den wech van Saaraim/ende tot aen Gath/ende tot aen Ekron. Daer na heerden de kinderen Israels om/van her hettich na lagen der Philistijnen:ende sy heroosden hare leghers. Daer na nam David het

hooft des Philistijns/ende bracht het na Jerusaleem: maer sijn wavenen lepden in sijne tente. Doe Saul David sach upt gaen den Philistijn te gemoete/lepde hy tot Abner den krijchs Oversten / Wiens sone is dese jongelinc/Abner / ende Abner sepde/so waerlich als Iuwe ziele leeft/ o Coninck/ick en weets niet. De Coninck nu

sepde / Waecht ghy/ wiens sone dese jongelinc is. Als David wederkeerde van het slaen des Philistijns/ so nam hem Abner

ner / ende hy bracht hem boozt het aengesichte Sauls / ende her hooft des Philistijns was in sijne hant. Ende Saul sepde tot hem / Wiens sone zijt ghy / ionghelinc: ende David sepde/ Ick ben een sone uines knechts Isai des Berch- lehemites.

Het xviii. Capittel.

Jonathan krijcht David van heren lief, ende maect een verbont met hem, v. l. &c. hem geschencken gevende, 4. Saul set hem over sijn krijchs-volck, 5. De vrouwen prijzen David in haer gesanck boven Saul, 6. Hier over wort Saul toornich, 8. Hy poochde David met een spiesse te door-steken, 10. Maer David ontweeck, 11. Saul vrees David, 12, 14. David is voorspoedich in alle sijne wegen, 15. Hy wort van het volck bemint, 16. Saul belooft bedriechlick den David sijne dochter Merab, 17. Maer sy wort Adriel ghegeuen, 19. Daer na belooft Saul den David sijne dochter Michal, 20. doch ren valstricke, 21. De knechten Sauls raden David des Coninck dochter ten houwelicke te nemen, 22. David laet hem dat gevallen, 23. Saul eyscht 100 voor-huyden der Philistijnen tot eenen bruyt-schat, 25. Die belooft David te leveren, 26. ende hy levertse in dubbelen ghedale: doe gaf Saul hem Michal, 27. die heeft David lief, 28. Saul vrees David, ende is hem vyant, 29. David is voorspoedich, ende is ge-eert ende vermaert, 30.

1. **T** Geschiedde nu als hy geepndigt hadde tot Saul te spreken / dat de ziele Jonathan verbonnen werdt aen de ziele Davids: ende Jonathan beminde hem als

2. sijn ziele. Ende Saul nam hem te dien dage/ende en liet hem niet wederkeeren tot

3. sijnes vaders huys. Jonathan nu ende David maecten een verbont / dewijle hy hem lief hadde als sijn ziele. Ende Jonathan dede sijnen mantel af / dien hy aen hadde/ende gaf hem David: oock sijne klee-

4. veren/so tot sijn sweert toe/ ende tot sijnen hoghe toe/ende tot sijnen gozdel toe. Ende David rooch upt / over al daer Saul hem

5. sont / hy dreech sich voorsichichlick/ende Saul sette hem oer de krijchs-lieden/ende hy was aengenaem in de oogen des gantschen volcs/ende oer in de oogen der knechten Sauls. 't Geschiedde nu/doe sy namen/ende David wederkeerde van her slaen der Philistijnen/dat de wijben upt gingen upt alle de steden van Israel/met gesanck/ende repen den Coninck Saul te gemoete: mer troimmelen/met bzeucht/ende mer musich-instrumenten. Ende a de wijben spelende antmooyden [malhanderen] ende seiden: b Saul heeft sijne dupsenden ver-

8. gen/maer David sijne tien dupsenden. Doe ontstach Saul seer / ende dat moort was quaet in sijne oogen/ende hy sepde/Sy hebben David tien dupsent ghegeuen/doch my [maer] dupsent: ende boozseker sal het loo-

9. nintkrijche noch boozt hem zijn. Ende Saul hadde de ooge op David/van dien dach aen/ende boozgaen. Ende her gelschiede 's anderen daeghs/dat de boose geest oer Saul veerdich wert / ende hy propheeteerde mid-

11. den in den huyse / ende David speelde op snaren-spel met sijne hant/als van dach tot dach: (Saul nu hadde een spiesse inde hant.) Ende Saul schoot de spiesse/ende sepde / Ick sal David aen den wandt sietten:maer David wende sich tweemael van

12. sijn aengesichte af. Ende Saul bzeefde boozt David/want de HEERE was met hem/ende hy was van Saul afgevehen.

3. Daerom dede hem Saul van sich wech/ende

Merab. Michal.

SAMUEL I. Cap. xix. Jonathan. Saul. Fol. 196

ende hy settede hem sich tot eenen Over-
sten ban dunsent : ende hy ginch upt / ende
hy ginc in dooz het aengesichte des volcs.
Ende Dabid boez hem boezsichtichlich
op alle sijne wegen : ende de h. e. e. mas
met hem. Doe nu Saul sach dat hy sich
seer boezsichtichlich boez / boezde hy
dooz sijn aengesichte. Doch gantsch Is-
rael ende Juda hadde Dabid lief / want hy
ginch upt ende hy ginch in dooz haer aen-
gesichte. Verhalven sende Saul tot Da-
vid / siet / mijne grootste dochter Merab / die
sal ich u tot rene vrouwe geven / alleentich
weest my een dapper sone / ende voert den
krijch des h. e. e. d. (want Saul sep-
de / dat mijne handt niet tegen hem en is)
maer dat de handt der Philistijnen teghen
hem is.) Doch Dabid septe tot Saul :
Wie ben ich / ende wat is mijn leven / ende
mijnes vaders huysgesin in Israhel / dat ich
des Conincs schoon-sone soude worden.

De Geschiedde in ten tijde als men Me-
rab de dochter Sauls aen Dabid gheben
soudet : so is sy aen Achiel den Medolachi-
ter ter vrouwe ghegeven. Doch Michal
de dochter Sauls hadde Dabid lief : doe
dat Saul te kennen weert gegeven / so was
die sake recht in sijne oogen. Ende Saul
septe / Ich salse hem gheben / datse hem ten
val-sturche is / ende dat de handt der Philis-
tijnen tegen hem is : deorum septe Saul tot
Dabid / Met de andere sult ghy heben mijn
schoon-soone worden. Ende Saul geboode
sijne knechten / Si seect met Dabid in 't
hemelich / segghende / Siet / de Coninc
heeft lust aen u / ende alle sijne knechten
hebben u lief : wort dan nu des Conincs
schoon-sone. Ende de knechten Sauls
spraken dese woorden dooz de ooren Da-
vids : doe septe Dabid / Is dat licht in u
ieder oogen / des Conincs schoon-sone te
worden / daer ich een arm ende veracht saem
man ben. Ende de knechten Sauls boor-
schapten 't hem / seggende / Sultse woorden
heeft Dabid gesproken. Doe septe Saul /
Alus sult ghy lieben tot Dabid segghen /
De Coninc en heeft ghenen lust aen de
huyt-schat / maer aen hondert doozhupden
der Philistijnen / op datmen sich wizeke aen
des Conincs byanden : want Saul dach-
te Dabid te hellen dooz de handt der Philis-
tijnen. Sijne knechten nu boorschapten
Dabid dese woorden / ende die saecke was
recht in de oogen Davids / dat hy des Co-
nincs schoon-sone soude worden : maer de
dagen en waren noch niet verbyst. Doe
maecte hem Dabid op / ende hy / ende sijne
manen ginghen henen / ende sy sloegen on-
der de Philistijnen twee hondert mannen /
ende c Dabid bracht hare dooz-hupden / en-
de men leherdense den Coninc volkome-
lick / op dat hy schoon-soon des Conincs
worden soude : doe gaf Saul hem sijne
dochter Michal ter vrouwe. Ende Saul
sach / ende merchte / dat de h. e. e. e. met
Dabid was : ende Michal de dochter
Sauls hadde hem lief. Doe boezde sich
Saul noch meer dooz Dabid : Ende Saul
was Dabid want alle sijne dagen.

Als de Dofsen der Philistijnen up-
gen / so geschiedde als sy uptogen dat Da-
vid kloeker was / dan alle de knechten
Sauls / so dat sijn naem seer geacht was.

Het xix. Capit el.

Saul soeckt David te dooden. v. l. 1. &c. Io-
nathan waerschouwt David. 2. ende hy
spreekt voor hem by Saul. 4. Die sweert
dat hy David niet dooden en soude. 6.
David komt weder te hove. 7. Hy
reest in den krijch ende slaet de Philistij-
nen. 8. Daerom soeckt Saul al wederom

David te dooden. 10. Michal Davids huyl-
vrouwe geeft hem sulcx te kennen. 11.
Daerom vluchtte hy. 12. Michal bedriecht
haren vader. 13. David komt te Rama by
Samuel. 18. Saul sendt boden na Najoth.
om David te vangen : die propheteren. 20.
Hy sendt andere boden / die propheteren
oock. 21. Hy treckt selve heeren. 12. ende
hy propheteert oock. 23.

1 D Erhalven sprack Saul tot sinen sone
Jonathan / ende tot alle sijne knech-
ten / om David te dooden : Doch Jonathan
Sauls sone hadde groot weigheballen aen
2 David. Ende Jonathan vercondichde 't
David / seggende / Mijn vader Saul soect u
te dooden : nu dan / wacht u doch 's moer-
ghens / ende blijft in 't verhoeghen / ende
3 versteekt u. Doch ich sal urogaen / en-
de aen de handt mijnes vaders staen op 't
beldt / daer ghy sult zijn / ende ich sal van u
tot mijnen vader spreken : ende sal sien
4 wat 't is / dat sal ich u vercondighen. Soo
sprack dan Jonathan goet van David tot
sinen vader Saul : ende hy septe tot hem /
De Coninc en sondighe niet teghen sinen
knecht Dabid / om dat hy tegen u niet ghe-
sondicht en heeft / ende om dat sijne vaden
5 dooz u seer goet zijn. Want hy heeft sijn-
ne ziele in sijne handt gheset / ende hy heeft
den Philistijn gheslagen / ende de h. e. e.
heeft een groot heil den gantschen Is-
rael geaen / ghy hebt het ghesien / ende ghy
zijt verlijdt gheweest : waerom sult ghy
dan teghen onschuldich bloet sondighe /
6 David sonder oorsake dooden ? Saul
nu hoorde na de stemme Jonathan : ende
Saul swoor / [so waerachtich als] de
h. e. e. e. leeft / hy en sal niet ghedoodt
7 worden. Ende Jonathan riep David / en-
de Jonathan gaf hem alle dese woorden te
kennen : ende Jonathan bracht Dabid
tot Saul / ende hy was booz sijn aengesich-
8 te als gisteren / ende eegisteren. Ende
daer werdt wederom krijch : ende Dabid
tooch upt / ende streeft teghen de Philis-
tijnen / ende hy sloechse met eenen grooten
slach / ende sy bloden dooz sijn aengesich-
te.

9 a Doch de doofse geest des h. e. e. e. d. ai Sam. 16. 14
was over Saul / ende hy sat in sijn hups /
ende sijn spieffe was in sijn handt : ende
Dabid speelde op suaren-spel met der hant.
10 Saul nu socht niet de spieffe Dabid aen
den wandt te spitten / doch hy ontweeck
van het aengesichte Sauls / die mer de
spieffe in den wandt sloech : doe vloet Da-
vid / ende ontquam in dien selven nacht.
11 Maer Saul sonde boden henen tot Da-
vids hups / dat sy hem bewaerden / ende dat
sy hem des morgens dooden : dic gaf Mi-
chal / sijne hups-vrouwe / Dabid te kennen /
segghende / Indien ghy uwe ziele desen
nacht niet en behoedet / so sult ghy morgen
12 gedoot worden. Ende Michal liet Dabid
dooz een venster neher : ende hy ginch he-
13 nen / ende vluchtte / ende ontquam. Ende
Michal nam een beelt / ende sy septe het in
't bedde / ende sy septe een gepten bel aen
sijn hooft-penluwe / ende dechte 't met een
14 kleet toe. Saul nu sont boden om David
te halen : sy dan septe / hy is sieck. Doe
sonde Saul boden om David te bestien / seg-
gende : Wjengt hem in 't bedde tot my op /
15 datmen hem doode. Als de boden onamen /
soo siet daer was een beelt in 't bedde / ende
daer was een gepten bel aen sijn hooft-
16 penluwe. Doe septe Saul tot Michal /
Waerom hebt ghy my alsoo bedrogen ?
ende hebt mijnen byandt laten gaen / dat
hy onthomen is ? Michal nu septe tot
Saul / hy septe tot my / Laet my
gaen / waerom soude ich u dooden ?
18 Alsoo vluchtte Dabid / ende ontquam /

Saul propheteert.

SAMUEL I. Cap. xx.

Jonathan, David.

ende hy quam tot Samuel te Rama / ende hy gaf hem te kennen al wat Saul hem gedaan hadde: ende hy ende Samuel ginghen henen / ende sy bleven te Bajorch. Ende 19 men bootschapte Saul / seggende: Siet David is te Bajorch by Rama. Doe sondt 20 Saul boden henen om David te halen / die saghen een vergaderinghe van Bzopheten propheteerende / ende Samuel staende / ober Sauls boden / ende die propheteerden oock.

Doe men 't Saul bootschapte / soo sondt 21 hy andere boden / ende die propheteerden oock: doe hoer Saul doozt / ende sondt de derde boden / ende die propheteerden oock.

Daer na ginck hy oock selve na Rama / 22 ende hy quam tot den grooten water-put / die te Sechu was / ende hy bzachde / ende sepde / Waer is Samuel / ende David: doe weert hem gesept / Siet / hy zijn te Bajorch by Rama. Doe ginck hy derwaerts na Bajorch by Rama: ende de selve Geest Godes was oock op hem / ende hy al dooztgaende / propheteerde / tot dat hy te Bajorch in Rama quam. Ende hy dooch selfs oock sijne 24 kleeberen upt / ende hy propheteerde selfs oock / doozt het aengesichte Samuels / ende hy hiel bloot neber dien selven gantschen dach / ende de gantsche nacht: daerom sepmen / Is Saul oock onder de Bzopheten?

Het xx. Capittel.

David beklagt sich by Jonathan over Saul, vl. 1. Sc. Jonathan troost David, ende en kan niet gelooven dat Saul hem sochte te dooden. 2. Maer David blijft daer vaste by. 3. David begeert dat Jonathan zijn afwesen by Saul wille ontschuldigen. 4. Jonathan belooft David te waerschouwen. 5. Ia hy sweert her hem. 13. Hy begeert gelijcke goetdadichey van David. 14. Sy vernieuwen het verbondt van vrientchap met malkanderen. 16. 't welck David met eede bekrachticht. 17. Sy worden her eens hoe Jonathan sijns vaders gemoet David soude te kennen geven. 19. Saul vraegt na David op het feest van de nieuwe Maene. 27. Jonathan verontschuldicht David. 28. Saul hier over toornich wordende, schelt Jonathan, ende poocht hem te dooden. 30. Jonathan waerschout David met het schieten der pijlen. 35. Sy scheiden met groote droefnisse, ende met tranen van malkanderen. 41.

Doe bluchtte David van Bajorch by Rama: ende hy quam / ende sepde doozt het aengesichte Jonathans / Wat hebbe ich gedaan? wat is mijne misdaet / ende wat is mijne sonde doozt het aengesichte uwes vaders / dat hy mijne siele soecht? Hy daeren-teen sepde tot hem: Wat zy verre / ghy en sult niet sterben / siet / mijn vader en doet geen groote sake / noch geen kleine sake / die hy doozt mijn oore niet en openbaert: waerom soude dan mijn vader dese sake van my verbergen / dat en is niet. Doe swoer David hoorder / ende sepde / Wm' vader weert seer wel / dat ich genade in uwe oogen ghehouden hebbe / daerom heeft hy gesept / Wat Jonathan dit niet en weete / op dat hy sich niet en bekommere: ende sekerlic / so waerachtich als] de HEEFT leeft / ende uwe siele leeft / daer en is maer als een schrede tusschen my ende tusschen de doot. Jonathan nu sepde tot David: Wat uwe siele seyt / dat sal ich u doen. Ende David septe tot Jonathan / Siet / morgen is de nieuwe maene / dat ich sekerlic met den Coninck soude aensichten om te eten: so laet my gaen / dat ich my op het velt berberge tot aen den

6 derben abont. Indien uwt vader my gewisselijc mis / soo sult ghy segghen / David heeft van my seer begeert / dat hy tot sijne Stadt Beth-lehem mochte loopen / want aldaer is een jaerlic offer den gantschen

7 gheslachte. Indien hy aldus seyt / 't Is goet / soo heeft uwt knecht bzede: maer indien hy gantsch ontfeken is / soo wetet dat het quaet by hem ten bollen bestoten is.

8 Doet dan barmherticheyt aen uwen knecht / a want ghy hebt uwen knecht in een verbondt des HEEFT met u ghebzacht: maer isser een misdaet in my / soo doot ghy my / waerom sult ghy my doch tot

9 uwen vader brengen? Doe sepde Jonathan / dat zy verre van u / maer indien ich sekerlic mercke / dat dit quaet by mijn vader ten bollen bestoten waere / dat het u soude ober-komen / en soude ich dat u dan niet

10 te kennen geben? David nu sepde tot Jonathan / Wie sal 't my te kennen geben / in dien u vader u warts antwoort? Doe sepde Jonathan tot David / Comt / laet ons doch upt gaen in 't velt: ende die bepde gingen upt in 't velt. Ende Jonathan sepde tot David / de HEEFT de Gode Israels / indien ich mijnen vader ondersocht sal hebben ontrent desen tijt / moghen / so over-

11 moghen / ende siet / het is goet doozt David / ende ich dan tot u niet en sende / ende doozt uw' oore openbare: Also doe de HEEFT aen Jonathan / ende also doe hy daer toe! Als mijnen vader het quaet ober u bechaert / so sal ich het uw' oore ontdecken / ende ich sal u trecken laten / dat ghy in bzede henen gaet: ende de HEEFT zy met u ghelijc als hy met mijnen vader gheveest

12 is. Ende en sult ghy niet / indien ich dan noch leue / ja en sult ghy niet de weladigheyt des HEEFT aen my doen / dat ich niet en sterbe? Doch en sult ghy uwe weladigheyt niet af-snyden van mijnen

13 huyse tot in ewigheyt: oock niet / want de HEEFT eenen pegelicheit der bpsanden Davids van den aerdtromen sal afgesneden hebben. Also maecte Jonathan een verbont / met den huyse Davids: seggende / Wat het de HEEFT eysche

14 van de hand der bpsanden Davids. Ende Jonathan hoer doozt / met David te doen sweeren / om dat hy hem lief hadde: want hy hadde hem lief met de liefde snuer siele.

15 Daer na sepde Jonathan tot hem / Morgen is de nieuwe maene: dan salmen u misen / want uwe sit-plaetse sal ledich gebouwen worden. Ende als ghy de drie daghen sult upt-ghebleven zijn / komt haestich af / ende gaet tot die plaetse / daer ghy u verbonden hadt ten dage deser handelinge: ende

16 blijft hy den steen Gzel. So sal ich drie pijlen ter zijden schieten / als of ic na een reetken schote. Ende siet / ic sal den jongen senden / seggende / Gaet henen / soecht de pijlen: indien ich upt-ruckelijc tot den jongen segge / Siet de pijlen zijn van u af ende herwaerts / neemt hem / ende komt ghy / want daer is bzede doozt u / ende daer en is geen dinc / so maerlic] de HEEFT

17 leeft. Maer indien ich tot den jongen also segghe / Siet de pijlen zijn van u af / ende hoorder: Gaet henen / want de HEEFT heeft u laten gaen. Ende aengaende de sake daer van ich ende ghy ghesproken hebben: siet / de HEEFT zy tusschen my / ende tusschen u tot in ewigheyt.

18 David nu verberchde sich in 't velt: ende als her nieuwe maene was / sat de Coninck by de spijse / om te eten. Doe hem de Coninck gheselt hadde op sijn sit-plaetse op dit mael ghelijc d'ander mael / aen de stede

19 by den wandt / so stont Jonathan op / ende Abner sat aen Sauls zijde: Ende Davids plaetse

21 Sam. 18.1

22 Sam. 18.1

Saul. Jonathan.

SAMUEL I. Cap. xxj. Ionathan. David. Fol. 107

plaetse wert lebich gebonden. Ende Saul 26
en sprack te dien dage niets / want hy sep-
de / hem is wat doozgheballen / dat hy niet
reyn en is : doozseker hy en is niet reyn.
27 Geschiedde nu des anderen daechs den
tweeden der nieuwer mane / als Dabids
plaetse lebich gebonden wert : soo sepde
Saul tot sinen sone Jonathan / Waerom
en is de sone J'sai noch gisteren noch heden
tot de swijse niet gekomen ? Ende Jona- 28
than antwoorde Saul : Dabid hegeerde
dan my en selich na Bethlehem te mogen
gaen. Ende hy sepde / Laet my doch gaen / 29
want ons ghestachte heeft een offer in de
stadt / ende mijn broeder heeft het my selfs
geboden / heb ick nu genade in uwe ooghen
gebonden / laet my doch ontslaghen zijn / dat
ick mijne broeders sie / hierom en is hy aen
des Conincs tafel niet gekomen. Doe 30
ontfack de roon Sauls tegen Jonathan /
ende hy sepde tot hem / Ghy sone der ver-
keerde in wederspannicheyt : meet ick 't
niet / dat ghy den sone J'sai verhozen hebt
tot uwer schande : ende tot schande der
naechteydes uwer moeders : Want alle de 31
daghen die de sone J'sai op den aerdbodem
leven sal / soo en sult ghy / noch u Coninc-
rijcke niet bevesticht worden : nu dan / schiet
henen / ende haelt hem tot my / want hy is
een kint des doots. Doe antwoorde Jona- 32
than. Saul sinen vader / ende sepde tot
hem / Waerom sal hy geboort moeden / wat
heeft hy ghedaen ? Doe schoot Saul de 33
spiesse op hem / om hem te slaen : Also mer-
te Jonathan / dat dit ten vollen by sinen
vader besloten was / Dabid te dooden.

Waerom stont Jonathan van de tafel op 34
in hietcheyt des doots : ende hy en att op
den tweeden dach der nieuwe mane gheen
broot / want hy was bekommert om Dabid /
om dat sijn vader hem gesmaet hadde.

Ende 't geschiedde des moergens / dat Jona- 35
than in 't belt ginch / op den tijt die Da-
vid bestemt was : ende daer was een klepne
jonghe by hem. Ende hy sepde tot sinen 36
jonghen / Doont / soecht nu de pijsen / die ick
schieten sal : de jonge liep henen / ende hy
schoot eenen pijl / dien hy dede oher hem
kliegen. Doe de jonge tot aen de plaetse 37
des pijs / dien Jonathan geschoten hadde /
gekomen was : soo riep Jonathan den jon-
gen na / ende sepde / J's niet de pijl van u af /
ende boorder. Wederom riep Jonathan 38
den jongen na / haest u / soecht u / staet niet
stille : de jonge Jonathans nu raepde den
pijl op / ende hy quam tot sinen heere.

Doch de jonge en wist daer niets van : 39
Jonathan ende Dabid alleen wisten van de
sake. Doe gaf Jonathan sijn gereetschap 40
aen den jongen dien hy hadde : ende hy sep-
de tot hem / Gaet henen / brenghet in de
stadt. Als de jonge henen ginch / so stont 41
Dabid op van de Supp-vijde / ende hy hiel
op sijn aengesichte ter aerde / ende hy booch
sich drie mael : ende hy kustten mal'ande-
ren / ende weenden met mal'anderen / tot dat
het Dabid gantsch veel maecte. Doe 42
sepde Jonathan tot Dabid / Gaet in vrede :
't ghene dat wy hebde in den name des
J'CEK' geswooren hebben / seggende / de
J'CEK' en 3p tusschen my / ende tusschen u /
ende tusschen mijn zaet / ende tusschen u
zaet / 3p tot inder eeuwicheyt. Waer na 43
stont hy op / ende ginch henen : ende Jona-
than quam in de stadt.

Het xxj. Capittel.

David vluchtende voor Saul, komt te Nob
by den Priester Achimelech, v. l. c. c. Hy
gelact sich als of Saul hem gefonden had-

de, om een heymelicke saecke te verrich-
ten. 2. Hy eyscht broodt. 3. Achimelech
gheeft hem de toon-brooden. 4. Di' hier
Doeg. 7. David versoeckt gheveer. 8.
Achimelech geeft hem Goliaths sweert. 9.
David vlucht ende komt tot Ahis. 10. Hy
en is den Vorsten Achis niet willekom. 11.
David is in groote vreesse. 12. Hy verandert
sijn ghelaet, ende stelt sich aen, als of hy geck
ware. 13. Achis neemt her qualick, darmen
eenen gecken mensche tot hem ghebracht
hadde.

1 D Oe quam Dabid te Nob tot den Prie-
ster Achimelech : ende Achimelech
quam beende Dabid te ghewoete / ende hy
sepde tot hem / Waerom zint ghy alleen / en-
2 de geen man met u ? Ende Dabid sepde
tot den Priester Achimelech / De Coninc
heeft my een sake bevolen / ende sepde tot
my / Laet niemant per van de sake weten
om de welcke ick u gesonden hebbe / ende die
ick u geboden hebbe : de jonghelingen nu
hebbe ick de plaetse van sulck eenen te
3 kinnen gegeven. Ende nu wat isser onder
uwe handt / geest my bys brooden in mijne
4 hant / of watter gebonden wort. Ende de
Priester antwoorde Dabid / ende sepde /
Daer en is geen gemeyn broot onder mijne
hant : maer daer is heplich broodt / wanneet
sich de jongelingen slechts van de brouten
5 onthouden hebben. Dabid nu antwoorde
den Priester / ende sepde hem / Ja trou-
wens / de brouten zijn ons onthouden ghe-
weert gisteren ende eergisteren doe ick upt-
ginch / ende de vaten der jonghelingen zint
heplich : ende het is eeniger wijsse gemeyn
[broot] / te meer dewijle heden [ander] in de
6 vaten sal geheplich worden. Doe a gaf a Matt.

de Priester hem dat heplich [broot] / dewijle
daer geen broodt en was dan de roon-broo-
den / die van booz het aengesichte des
J'CEK' wech genomen waren / darmen
warm broodt daer lepde / ten daghe als dat
7 wech ghenomen wert. Daer was nu een
man van de knechten Sauls te dien selven
dage opgehouden booz het aengesichte des
J'CEK' / ende sijn naem was Doeg / een
Edomiter / de machtigste onder de herderen /
8 die Saul hadde. Ende Dabid sepde tot
Achimelech / J's hier onder uwe hant geest
spiesse ofte sweert : want ick en hebbe noch
mijn sweert / noch oock mijne wapenen in
mijne handt niet ghenomen / dewijle de sake
9 des Conincs haestich was. Doe sepde de
Priester / Het sweert Goliaths des Philis-
tijns / den welken ghy sloecht in het ept-
ken dal / siet dat is [hier] ghewonden in een
kleet / achter den Ephod / indien ghy u dat
nemen wilt / soo neemt het / want hier en is
geen ander als dat : Dabid nu sepde / Waer
10 is sijns gelijcke niet / geest het my. Ende
Dabid maecte sich op / ende vluchte te
dien dage van het aengesichte Sauls : ende
hy quam tot Achis den Coninc van Gath.

11 Doch de knechten Achis sepeben tot hem /
J's dese niet Dabid de Coninc des lants :
songmen niet van desen in de repen / seggen-
de / b Saul heeft sijne dupsenden verlagen /
12 maer Dabid sijne tien dupsenden. Ende
Dabid lepde dese woorden in sijn herte : en-
de hy was seer bevreest booz het aenge-
sichte Achis des Conincs van Gath.

13 Waerom veranderde hy sijn ghelaet booz
hare ooghen / ende hy maecte hem selven
geck onder hare handen : ende hy bekrab-
belde de deure der pooze / ende hy liet sijn
14 seker in sinen baert af loopen. Doe sep-
de Achis tot sijne knechten / Siet / ghy siet
dat de man rasende is / waerom heest ghy
15 hem tot my gebacht ? Hebbe ic rasende ge-
bacht / dat ghy desen gebacht hebt / om booz
my te rasen : sal dese in mijn huys komen ?

© iij

Me

b1 Sam.
18.7.

Luc. 6.3

2.7.

Marc. 2.

25

Vijf en tachtentich Priesters-

SAMUEL I. Cap. xxij.

gedoodt

Het xxij. Capittel.

David van de Philistijnen ontvlucht zijnde, komt te Adullam: alwaar sijne bloetvrienden ende andere verdruchte lieden by hem komen, v. 1. &c. van daer trekt hy na Mizpa in der Moabitens landt, 3. daer sy, met consent des Conincks der Moabitens, een tijdt lanck blijven, 4. Maer door vermaninghe des Propheeten Gads, treckt hy weder na het landt Juda, 5. 't welck Saul vernemende, 6. soo beschuldicht hy sijne knechten, ja oock Ionathan, van heymelick verdrach met David, 7. Doeg openbaert den Coninck wat hy te Nob ghehoort ende gesehen hadde, 9. Daerom verwijft Saul den Hooghen-Priester Achimelech, ende alle de andere Priesters te dooden, 17. 't welck Doeg gedaen heeft, doo-dende vijf en tachtentich Priesters, 18. Saul laet de Stadt Nob, mer al darrer in is, verwoesten, 19. De Priester Abjathar blijft alleen in 't leven, die tot David vluchtte, 20. die hem verkondicht wat te Nob geschiet was, 21. David bekent dat hy oorfsake van desen moort ende elende was, 22. Ende hy neemt Abjathar in sijne bescherminge, 23.

Doe ginck David van daer / ende ont-ginck in de spelonche Adullams: Ende sijne broeders hoozden 't / ende 't gantsche huys sijnes baders / ende quamen verwaerts tot hem af. Ende tot hem vergaderden / alle man die benauwt was / ende alle man die eenen schult eyscher hadde / ende alle man wiens siele bitterlich bedroeft was / ende hy wiert tot Overste oer haer: soo dat hy hem waren ontrent vier hondert mannen. Ende David ginck van daer na 3. Wijnre der Moabitens: ende hy sepde tot den Coninck der Moabitens / Laet doch mijn vader / ende mijne moeder by u liden uptgaen / tot dat icht weet wat Godt my doen sal. Ende hy brachse woort her aengesicht te des Conincks der Moabitens: ende sy hieven by hem alle de daghen die David in de bestinghe was. Doch de Propheete Gad sepde tot David / En blijft in de bestinghe niet / gaet henen / ende gaet in het lant Juda: doe ginck David henen / ende hy quam in het wout Chereth. Ende Saul hoozde 6. dat David beken ghehouden was / ende he mannen die by hem waren: Saul nu sat op eenen heubel onder het geboomte te Rama / ende hy hadde sijn wiesse in sijne hant / ende alle sijne knechten stonden by hem.

Doe sepde Saul tot sijne knechten die by hem stonden / Hoozt doch / ghy sonen Jemini: sal oock de sone Isai u allegaer achters ende wijn-bergen geven: sal hy u alle tot Overste van duysenden / ende Overste van honderten stellen: Wat ghy u alle tegen 8. my verhouden hebt / ende niemant [hoozt] mijn oore en openbaert / dat mijn sone een herhout gemaect heeft met den sone Isai / ende niemant is onder u liden dien het we doer van mijnent wegen / ende die her [hoozt] mijn oore openbare: want mijn sone heeft mijnen knecht tegen my opgeweckt tot eenen lagen-legger / gelijk het te desen daghe is. Doe antwoorde Doeg de Edomiter / 9. die by de knechten Sauls stont / ende sepde / Jich sach den sone Isai / komende te Nob / tot Achimelech den sone van Ahitub. Die 10. den H. G. E. hoozt hem brachde / ende gaf hem teer-dost: hy gaf hem oock her sweert Gifstich des Ahitubs. Doe sondt de Coninck henen / om den Priester Achimelech den sone van Ahitub te roepen / ende sijnes baders gantsche huys / de Priesters die te Nob waren: ende sy quamen alle tot

12 den Coninck. Ende Saul sepde / Hoozt nu / ghy sone van Ahitub: ende hy sepde / 13 Siet [hier] henen icht / mijn herre: Doe sepde de Saul tot hem / Waerom hebt ghy lieden t'amen u tegen my verhouden / ghy / ende de sone Isai: mits dat ghy hem gegeven hebt hoozt / ende het [weet] / ende Gont hoozt hem gebrachgt / dat hy soude opitien tegen my / tot renen lagen-legger / gelijk het te desen 14 daghe is. Ende Achimelech antwoorde den Coninck / ende sepde: Wie is doch onder alle uwe knechten ghetrouwe als David / ende des Conincks schoonsone / ende hooztgaende in uwer gehoozt / aemheyt / ende 15 is eerlich in uwen huys: hebbe icht heden begonnen Godt hoozt hem te brachgen: dat zo herre van my: de Coninck en legde op sijnen knecht geen druck / [noch] op het gantsche huys mijnes baders / want uwe knecht en heeft van alle dese dinghen niet 16 geweten / kleyn noch groot. Doch de Coninck sepde: Achimelech / ghy moet den doot sterben / ghy ende 't gantsche huys 17 uwes baders. Ende de Coninck sepde tot de Trauwanten / die by hem stonden / Wendt u / ende doodet de Priesters des H. G. E. / om dat hare handt oock met David is / ende om dat sy gheweten hebben dat hy bluchte / ende en hebben 't hoozt mijne ooren niet gheopenbaert: doch de knechten des Conincks en wouden hare handt niet uptstellen / om op de Priesters 18 des H. G. E. aen te vallen. Doe sepde de Coninck tot Doeg / Wendt ghy u / ende halt aen op de Priesters: doe wendde sich Doeg de Edomiter / ende hy viel aen op de Priesters / ende doodde te dien daghe vijf 19 ende tachtentich mannen / die den sinen lijf rock droegen. By sloech oock Nob de Stadt deser Priesters met de scherpte des sweerts / van den man tot de vrouwe / van de kinderen tot de soogelingen / selfs de ossen / ende eysen / ende de schapen [sloech hy] met 20 de scherpte des sweerts. Doch een der sonen Achimelechs des soons van Ahitub ontquam / wiens name was Abjathar: die 21 vluchtde David na. Ende Abjathar hoortschapte David / dat Saul de Priester 22 ren des H. G. E. gedoodt hadde. Doe sepde David tot Abjathar / Jich wijs wel te dien dage doe Doeg de Edomiter daer was / dat hy her hoozseker Saul soude te kennen geven: icht hebbe oorfsake gegeven tegen alle 23 de zielen van uwes baders huys. Blijf by my / breeft niet / want wie mijne siele soecken sal / die sal uwe siele soecken / maer ghy sult met my in bewaringe zijn.

Het xxij. Capittel.

David hoorende dat Kehila begehert was v. 1. &c. ontfetse, ende laet de Philistijnen, uyt bevel Godes, 2. Daer komt Abjathar by David, mede brengende den Ephod, 6. Saul meynde David aldaer te besluyten, ende te vangen, 7. Daerom gaet hy om Kehila te belegeren, 8. David sich niet vertrouwende op die van Kehila, vraecht den Heere om raet door Abjathar, 9. De Heere gheeft David te kennen, dat die van Kehila ghesinnert waren hem in Sauls handen over te leveren, 11. Daerom vlucht hy van daer na de woestijne Ziph, met die ses hondert mannen die by hem waren, 13. daer Ionathan by hem komt, ende vernieuwt het verbondt van vrientchap met hem, 16. ende vertroost hem, 17. Die van Ziph verraden David by Saul, 19. daer voor Saul haer bedanckt, 21. ende vermaent haer neerstelick op alles te letten, 22. Hy vervolgt David met sijn leger in de woestijne Maon, 25. daer hy hem omgincelt.

David verlost Kehila, omcinc- S V M U E L I. Cap. xxiiij. -gelt zijnde, wort verlost. Fol. 108

cingelt. 27. Saul krijgt tijdinge, dat hem de Philistijnen in 't land gevallen waren, 27. daer door wort hy genootsaeckt David te verlaten. 28.

F De men hooftschapten David / seggen: 1
de: Siet de Philistijnen strijden tegen Kehila / ende sy berooven de schuieren.

Ende David bzaeghde den H E E N / 2
segghende / Sal ick henen gaen ende dese Philistijnen slaen / ende de H E E N sеп de tot David: Gaet henen / ende ghy sult de Philistijnen slaen / ende Kehila verlossen.

Doch de mannen Davids seiden tot hem: 3
Siet / wy bzaegen hier in Juda: hoe veel te meer / als wy na Kehila teghen der Philistijnen slach-ordenen gaen sullen.

Doe bzaeghde David den H E E N noch booz- 4
der / ende de H E E N antwoorde hem / ende seide: Maecht u op / treckt af na Kehila / want ick geve de Philistijnen in uwe hant.

Alsoo rooch David ende sijne mannen na Kehila / ende hy streebt teghen de Philistijnen / ende dreef haer vee wech / 5
ende hy sloech onder haer eenen grooten slach: also verlost David de inwoonders van Kehila.

1 Sam.
22. 10

Ende 't geschiedde a doe Abiah 6
de Jone Achimelechs tot David vinctte na Kehila: dat hy afquam met den Ephod in sijne hant.

Als Saul te hennen gegeven 7
wert / dat David te Kehila gekomen was: soo seide Saul / Goet heeft hem in mijne hant overgegeven / want hy is besloten / 8
wende in eene Stadt met poortzen ende grenzelen.

Doe liet Saul al het volck 8
ten strijde roepen: dat sy afroegen na Kehila / om David ende sijne mannen te belegeren.

Als nu David verhoort dat Saul die 9
quaet tegen hem hemelick booz hadde / seide hy tot den Priester Abiah: Bzrecht den Ephod herwaerts.

Ende David seide 10
de H E E N Godt Israels / uwe knecht heeft sekerlick gehoort / dat Saul soecht na Kehila te komen / ende de Stadt te verdriven om mijnen wille.

Sullen my oock 11
de burgers van Kehila in sijne hant overgeven: sal Saul afkomen / gelijk als uwe knecht ghehoort heeft: o H E E N Godt Israels / gheeft het doch uwen knecht te kennen!

De H E E N nu seide: Wy sal 12
afkomen. Daer na seide David: Souden de burgers van Kehila my / ende mijne mannen overgeven in de hant: Sauls / ende de H E E N seide: Sy souden [u] overgeven.

Doe maecte hem David ende sijne mannen op / ontrent ses hondert man / 13
ende sy gingen upt Kehila / ende sy gingen henen waer sy konden gaen: doe Saul gheboortschapt wert / dat David upt Kehila ontkomen was / so hielt hy op / wte te trecken.

David nu bleef in de woestijne in de 14
stinghen / ende hy bleef op den berch in de woestijne Ziph: ende Saul socht hem alle daghe / doch Godt en gaf hem niet ober in sijne hant.

Als David sach dat Saul upt 15
getogen was / om sijne ziele te soecken: soo was David in de woestijne Ziph in een wout. Doe maecte sich Jonathan de so- 16
ne Sauls op / ende hy ginck tot David in 't wout: ende hy verterre sijne hant in Godt.

Ende hy seide tot hem: En bzaegh niet 17
want de hant Sauls mijnes vaders en sal u niet binden / maer ghy sult Coninck worden ober Israel / ende ick sal de tweede by u zijn / oock weert mijn vader Saul sulck wel.

Ende die beyde maechten een ber- 18
hondt boog het aenghesichte des H E E N / ende David bleef in het wout / maer Jonathan ginck na sin hant.

Doe 19
toghen de Zephiten op tot Saul na Gibeon / segghende / Heeft sich niet David hy ons verbozghen in de vestinghen in 't wout / op

den heubtel van Hachila die aen de rechter- 20
handt der wiidernisse is: nu dan o Coninck / komt swoedigh af na al de begheerte uwer ziele: ende 't komt ons toe hem ober

21 te geven in de handt des Conincks. Doe seide Saul / gheseghent zijt ghy lieden den H E E N / dat ghy u ober my ontfermt

22 hebt. Gaet doch henen / ende bereydt [de sake] noch meer / dat ghy wetet ende besiet sijne plaetse / waer synen ganch is / wie hem daer gesien heeft: want hy heeft tot my gesep / dat hy seer listichlick pleecht te han-

23 delen. Daerom siet toe / ende verneemt na alle schupl- plaetsen in de welcke hy schuplt / komt dan weder tot my met hast besichert / so sal ick met u lieden gaen: ende 't sal gheschiedden / soo hy in 't land is / soo sal ick hem na-spreken onder alle dussen-

24 den van Juda. Doe maechten sy haer op / ende sy gingen na Ziph booz het aenghesichte Sauls: David nu ende sijne mannen waren in de woestijne van Maon / in het blacke velt / aen de rechter handt der wiid-

25 ernisse. Saul ende sijne mannen gingen oock om te soecken: dat wert David gheboortschapt / die van dien totz-steen afgegaen was / ende bleef in de woestijne van Maon: doe Saul dat hoorde / jaeghde hy

26 David na in de woestijne van Maon. Ende Saul ginck aen dese zijde des berchs / ende David ende sijne mannen aen gene zijde des berchs: 't gheschiedde nu dat sich David haeste om te ontgaen van het aenghesichte Sauls / ende Saul ende sijne mannen omcingelghen David ende sijne mannen /

27 om die te grijpen. Doch daer quam een bode tot Saul / segghende: haest u / ende kom / want de Philistijnen sijn in het land geballen.

Doe keerde sich Saul van David na te jagen / ende hy rooch de Philistijnen te ghevoere: daerom noemden die 28
plaetse Sela Machlehoth.

Het xxiiij. Capittel.

Saul ghehoort hebbende dat David by En-gedi was, vervolgt hem aldaer, vl. 1. &c. Komt in eene speloncke daer David met sijn volck in was, die de slippe van Sauls mantel afsnijdt, maer de handt aen hem niet en wil slaen. a. bewijst daer, mede sijne onschult tegen Saul, dien hy na gaet, ende aanspreekt, 9 Saul wordt daer over beroert, bekent sijn schult, ende neemt eenen eedt van David, 17.

E De David rooch van daer op / ende hy 1
bleef in de vestinghen van En-gedi.

Ende 't gheschiedde na dat Saul weder 2
gekeert was van achter de Philistijnen: so gaf men hem te kennen / segghende: Siet David is in de woestijne van En-gedi.

Doe nam Saul drie duysent uptghele- 3
se mannen upt gantsch Israel: ende hy rooch henen / om David ende sijnen mannen te soecken boken op de rotz-steen der

4 steen-bocken. En hy quam tot de schaepshopen aen den wech / daer een speloncke was: ende Saul ginck daer in / om sijne hoeren te decken: David nu / ende sijne mannen saten aen de zijden der speloncke. Doe

sephen de mannen Davids tot hem: Siet 5
den dach [in] welken den H E E N tot u septe / siet ick gheve uwen vbandt in uwe handt / ende ghy sult hem doen ghelick als het goet sal zijn in uwe oogen: ende David stont op / ende sneedt stillekens een slippe

6 van Sauls mantel. Doch het geschiedde daer na / dat Davids herce hem sloech: om dat hy de slippe Sauls afgheschieden hadde.

Ende hy seide tot sijne mannen / dat late 7
de H E E N berce van my zijn / dat ick die

Q uij

salte

David verſchoont Sauls-

SAMUEL I. Cap. xxv.

-leven

ſake doen ſoude aen mijnen heere den gheſalfden des **YHWH** da: ick mijne hant tegen hem upſteken ſoude: want hy is de geſalfde des **YHWH**. Ende Dabid ſchepde ſijne mannen met woorden / ende en liet haer niet toe datſe opſtonden tegen Saul: ende Saul maechte ſich op upt de ſpeloncke / ende ginck op den wegh. Waer na maechte ſich Dabid oock op / ende ginck upt de ſpeloncke / ende hy riep Saul achter na / ſeggende / mijn heere Coninck: Doe ſach Saul achter ſich om / ende Dabid hoog ſich niet het aengheſichte ter aerbe / ende neyde ſich. Ende Dabid ſepde tot Saul: 10 Waerom hoorst ghy de woorden der menſchen / ſeggende: Siet Dabid ſoekt u quaet. Siet te deſen dage hebben uwe oogen geſien / dat de **YHWH** u heden in mijne hant ghegeven heeft in deſe ſpeloncke / ende men ſepde dat ick u dooden ſoude / doch [mijne hant] verſchoonde u: want ick ſepde / Ick en ſal mijne hant niet upſteken tegen mijn heere / want hy is de geſalfde des **YHWH**. Siet doch mijn vader: 12 ſiet de ſlippe uweſ mantels in mijne hant / want als ick de ſlippe uweſ mantels afgeſueden hebbe / ſo en hebbe ick u niet gedoot / bekent ende ſiet / datter in mijne hant geen quaet noch oberredinge en is / ende ick teſgen u niet gheſondicht en hebbe: nochtanſ ghy jaecht mijne ziele / dat ghyſ wech neemt. De **YHWH** ſal richten tuſſchen 13 my ende tuſſchen u / ende de **YHWH** ſal my wreken aen u: maer mijne handt en ſal niet tegen u zijn. Gelijck als het ſpreck- 14 woort der Guden ſeyt / Wan de godtloofe komt godtloofheyt boort: maer mijne hant en ſal niet teghen u zijn. Na wien is de Coninck van Iſrael uptghegaen: wien jaecht ghy na: na eenen dooden hondt / na een eenige bloot? Doch de **YHWH** ſal 16 zijn tot richter / ende richten tuſſchen my ende tuſſchen u / ende ſien daer in / ende twiſten mijnen twiſt / ende richten my van uwe hant. Ende te geſchiedde doe Dabid ge- 17 ependicht hadde alle deſe woorden tot Saul te ſpreken / ſo ſepde Saul: Is die uwe ſtemme / mijn ſone Dabid: doe hief Saul ſijne ſtemme op / ende weende. Ende hy ſepde 18 tot Dabid: Ghy zijt rechtſcheerdigher dan ick: want ghy hebt my goet vergolden / ende ick hebbe u quaet vergolden. Ende ghy 19 hebt my heden aengewenſen / dat ghy my goet gedaen hebt: want de **YHWH** hadde my in uwe hant beſloten / ende ghy en hebt my niet gedoot. So wanneer vermant ſijnen 20 hpant gebonden heeft / ſal hy hem op eenen goeden wegh laten gaen: de **YHWH** nu vergelde u het gorde / booz deſen dach dien ghy my heben gemaect hebt. Ende nu / 21 ſiet / ick weet dat ghy boozſeker Coninck woorden ſult / ende dat het Coninckrijcke Iſraels in uwe handt beſtaen ſal. So 22 ſweert my dan nu by den **YHWH** / So ghy mijn zaet na my ſult uproepen: ende mijnen name ſult upbedelgen van mijnes vaders hups! Doe ſwoer Dabid aen Saul: 23 ende Saul ginck in ſijn hups / maer Dabid ende ſijne mannen gingen op inde beſtinge.

Het xxv. Capittel.

Samuel ſterft: David treckt na de woeltijne Paran. v. f. 1. & c. Nabals rijkdom. 2. ſijnen. ende ſijner vrouwen Abigails aert. 3. David verſoekt van Nabal ſeer beleefdelick wat behulps voor ſijn leger. 4. Maer Nabal bejeghent de boden Davids ſpottelick. 10. t welc ſy David bootſchappen. 12 Die daer over ſo geſtoort is gheveest. dat hy Nabal met ſijn gantsch huysgeſin dreygde te verdelgen. 13. Abigail dit verlaeten

hebbende. gaet David haestelick te ghemoe- te. ende ſtilt ſijnen roorn door beweechlicke redenen ende geſchencken. 14. Nabal. dit hoorende. wort beroert. ende ſterft. 17. David neemt Abigail. ende Ahinoam tot wijven. 39.

- 1 a Ende Samuel ſterft / ende gantsch Iſ- 21 Sam
rael vergaderde ſich / ende ſy be- 28.3
roeven routte ober hem / ende begroeven hem in ſijn hups te Rama: ende Dabid maechte hem op ende tooch af na de woeltijne. Paran.
- 2 Ende daer was een man te Maon / ende ſijn bedrijf was te Carmel / ende die man was ſeer groot / ende hy hadde hzie dupsent ſchapien / ende dupsent geiten: ende hy was in t ſcheeren ſijner ſchapien te Carmel.
- 3 Ende de name des mans was Nabal / ende de name ſijner hups / zonne Abigail: ende de zonne was goet van verſtande / ende ſchoon van ghedaente / maer de man was hart / ende boos van daden / ende hy was een Talebit. Als Dabid hoorde in de woeltijne / dat Nabal ſijne ſchapien ſchoer: 4 So ſoudt Dabid tien jongelingen: ende Dabid ſepde tot de jongelighen / Gaet op na Carmel / ende als ghy tot Nabal komt / ſo ſult ghy hem in mijnen name na den woe- 6 ſtant bzagen. Ende ſult alſo ſegghe tot dien wel-barenden / Wrede 39 u / ende uwen hups 39 bzede / ende allen dat ghy hebt 39 bzede. Ende nu / ick hebbe ghehoort / dat ghy ſcheerders hebt: Nu / de herders die ghy hebt / zijn by ons gheweest / wy en heb- 7 benſe geen ſmaetheyt aengedaen / ende ſy en hebben oock niets gemiſt alle de daghen die 8 ſy te Carmel gheweest zijn. Wzaecht het uwe jongelingen / ende ſy ſullen t u te ken- 9 nen geben / laet dan deſe jongelingen gena- de binden in uwe oogen / want wy zijn op eenen goeden dach ghekomen: geeft doch uwen knechten / ende uwen ſone Dabid / 9 t gene dat uwe hant binden ſal. Doe de jongelingen Davids gekomen waren / ende in Davids name na alle die woorden tot Nabal geſproken hadden / ſo hielden ſy ſtil- 10 le. Ende Nabal antwoorde den knechten Davids / ende ſepde / Wie is Dabid / ende wie is de ſone Iſai: daer zijn heben vele knechten die haer afſcheuren elch van ſij- 11 nen heere. Soude ick dan mijn hoot ende mijn waer / ende mijn gheſlacht [vleefch] nemen / dat ick booz mijne ſcheerders ghe- ſlachtet hebbe / ende ſoude ick het den man- 12 nen geben die ick niet en weet van maer ſy 12 zijn? Doe herden ſich de jongelighen Davids na haren wegh: ende ſy keerden weder / ende quamen / ende bootſchapte hem 13 achterbolgens alle deſe woorden. Dabid dan ſepde tot ſijne mannen / Een peghelick gorde ſijn ſweert aen: doe gorde een peghelick ſijn ſweert aen / ende Dabid gorde oock ſijn ſweert aen: ende ſy togen op achter Dabid / ontrent vier hondert man / ende daer bievender twee hondert by de ghereet- 14 ſchap. Doch een jongelick upt de jon- gelingen bootſchapte het Abigail Nabals hups / zonne / ſeggende / Siet Dabid heeft boden gheſonden upt de woeltijne om oijen heere te ſeguen / maer hy is tegen hen upt- 15 gedaen. Rochtsanſ zijn ſy ons ſeer goe- de mannen gheweest: ende wy en hebben geen ſmaetheyt geleiden / ende wy en hebben niets gemiſt alle de dagen [die] wy met hen verkeert hebben / doe wy op t belt waren. 16 Sy zijn een muet om ons gheweest / ſoo by nachte als by dage / alle de dagen die wy by haer gheweest zijn / wepende de ſchapien. 17 Weet dan nu / ende ſiet wat ghy doen ſult / want t quaet is ten bollen ober onſen heere beſloten / ende ober ſijn gantsche hups: ende hy is een ſone Belials / darmen 18 hem niet mach aenſpreken. Doe haefte Abigail /

Abigail. Nabal sterft.

S A M U E L I. Cap. xxvj. David trouwt Abigail. Fol. 109

Abigail / ende nam twee hondert brooden /
ende twee ledersacken wijns ende vijf toe-
bereyde schapen / ende vijf maeren gherooft
koozn / ende hondert stucken rosinen / ende
twee hondert klompen dijghen / ende leyde
[die] op ezelen. Ende sy septe tot hare
jongelingen /recht heeren doot mijn aen-
gesichte / siet ick home achter u lieben doch-
teren man Nabal en gaf sy het niet te ken-
nen. ¹⁹ ²⁰ Geschiedde nu doe sy op den ezel
reedt / ende datse afouam in het verborzene
des berchs / ende siet David ende sijne man-
nen quamen af haer te gemoete / ende sy ont-
moetse. David nu hadde gesept / Trou-
wens ick hebbe te vergeefs bewaert al wat
dese in de woestijne heeft / also datter niets
van allen dat hy heeft / gemist is : ende hy
heeft mi quaet doot goet vergolden. ²¹
Doe Godt den vanden Davids / ende soo
doe hy daer toe / in dien ick van alle die hy
heeft / tot moeghen overich late / die aen de
wandt pift ! Doe nu Abigail David sach /
soo haestede sy haer / ende quam van den
ezel af : ende sy hiel doot het aengesichte
Davids op haer aengesichte / ende sy booch
haer ter aerde. Ende sy hiel aen sijne voe-
ten / ende septe / Och mijn heere / mijne
misdaet / ende laet doch uwe dienstmaecht
doet uwe ooren spreken / ende hoort de
woorden uwer dienstmaecht. ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴
Mijn heere en stelle doch mijn heere niet aen desen
Belials-man / aen Nabal / want gelijk sijn
name is / alsoo is hy / sijn name is Nabal /
ende dwaesheid is hy hem : ende ick uwe
dienstmaecht en hebbe de jongelingen mij-
nes heeren niet gesien / die ghy ghesonden
hebt. Ende nu / mijn heere / soo waer-
achtich als I de HEEFT leeft / ende uwe
ziele leeft / ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸²

David verschoont Sauls leven.

S A M U E L I. Cap. xxvij.

ront-om hem gelegert. Doe antwoorde 6
David/ende sprack tot Achis: nleech den he-
thit: ende tot Abisai den sone Jeruja den
broeder Joahs/ seggende/ Wie sal niet in
tot Saul in 't legher afgaen? Doe seide
Abisai/ Ich sal niet u afgaen. Als quam 7
David ende Abisai tot het volck des
nachts/ ende fiet/ Saul lach te slapen in
den waghen-bergh/ ende syne spiesse stach
in de aerde aen sijn hooft-epnde/ ende Abi-
ner/ ende 't volck lach ront-om hem.
Doe seide Abisai tot David: Godt heeft 8
heden uwen vyant in uwe handt bestoten:
laet nu doch hem nu niet de spiesse op een-
mael ter aerde slaen/ ende ich en sal 't hem
niet ten tmeedenmael doen. David daer- 9
en teghen seide tot Abisai: Verderft hem
niet: want wie heeft syne handt aen den
ghesaluden des HEEER geleyt/ ende is
onschuldich ghebleven? Doorder seide 10
David [Soo waerachtich als] de HEE-
ER leeft/maer de HEEER sal hem slaen/
of sijn dach sal komen/ dat hy sal sterben/
of hy sal in eenen strijt trecken/dat hy om-
come. De HEEER late 't berre van my 11
zijn/ dat ich mijne handt legge aen den ge-
saluden des HEEER: soo neemt doch
nu de spiesse/ die aen sijn hooft-epnde is/
ende de water-sleefche/ ende laet ons gaen.
Soo nam David de spiesse/ ende de wa- 12
ter-sleefche van Sauls hooft-epnde/ ende
hy ginghen henen: ende daer en was nie-
mant die het sagh/ ende niemant die het
merchte/ oock niemant die ontwaecte/
want hy stiepen alle/ want daer was een
diepen slaep des HEEER op hem gebal-
len. Doe David over aen gene zijde geha- 13
men was/ soo stont hy op de hooghte des
berghs van berre: datter een groote plaet-
se rusten hem was. Ende David riep 14
tot het volck/ende tot Abner den sone Ner/
seggende/ Sult ghy niet antwoorven Ab-
ner? Doe antwoorde Abner/ ende seide/
Wie zijt ghy die tot den Coninck roept?
Doe seide David tot Abner/ Zijt ghy 15
niet een man? ende wie is u gelijk in Is-
rael? waerom han en hebt ghy over uwen
heere den Coninck geen wacht gehouden?
want daer is een van den volcke gekomen/
om den Coninck uwen heere te verdoen.
Dese sake die ghy gedaen hebt en is niet 16
goet/ [soo waerachtich als] de HEEER
leest ghy-lieden zijt hinderen des doods/
die ghy over uwen heere/ den ghesaluden
des HEEER/ geene wacht ghehouden
en hebt: ende nu/ fiet waer de spiesse des
Conincks is/ ende de water-sleefche die
aen sijn hooft-epnde was. Saul nu kende 17
de stemme Davids/ende seide/ Is dit uwe
stemme mijn sone David? David seide/
Het is mijn stemme/mijn heere Coninck:
Hy seide doorder/ Waerom verholght 18
mijn heere syne knecht alsoo achter na?
Wat hebbe ich gedaen? ende wat quaet is-
ser in mijne hant? Ende nu/mijn heere de 19
Coninck hoorde doch na de woorden sijnes
knechts: Indien u de HEEER regen my
aenpozet/ laet hem het spijss-offer riet-
ken: maer indien het menschen hinderen
zijn/ so zijne verdoelt doer het aenghe-
sichte des HEEER/ bewijle sy in he-
den verstooren/ dat ich niet en mach bast
gechecht blijven in het erfdeel des HEE-
ER/ seggende/ Gaet henen/dient ande-
re Goden. Ende nu/ mijn bloedt en valle 20
uiter op d'aerde van doer het aenghesichte
des HEEER: want de Coninck van
Israël is uitgegaen om een eenige bloot te
soeken/ a ghelijc als men een dolt-hoen
op de hergen na-jaght. Doe seide Saul/ 21
Ich hebbe gesondicht/keret weder mijn so-
ne David/ want ich en sal u gheen quaet
mees doen doer dat mijn ziele desen dagh

dierhaet in uwe oogen geweest is: fiet/ich
hebbe dinnestich gedaen/ende ich hebbe seer
22 groetelicks ghedinaelt. Doe antwoorde
David/ ende seide/ Siet de spiesse des Co-
nincks/soo laet eene van de jonghelingen
23 overkomen/ ende haleuse. De HEEER
dan vergede eenen peggelicken syne ghe-
rechticheit ende syne getrouwichheit: want
de HEEER hadde u heden in [mijne] hant
gegeven/maer ich en hebbe mijne hant niet
willen upsteken aen den ghesaluden des
24 HEEER. Ende fiet/ gelijc als te de-
sen dage uwe ziele in mijne oogen is groot
geacht geweest: alsoo zy mijn ziele in de oo-
ghen des HEEER groot gheacht/ ende
25 hy verlosse my upt allen noot. Doe seide
Saul tot David: Gesegent zijt ghy mijn
sone David/ ghy sult her ja ghewisselick
doen/ ende ghy sult oock ghewisselick de
oerhandt hebben: Doe ginch David op
sijnen werch/ende Saul lieerde wederom na
sijn plaetse.

Het xxvij Capittel.

David Saul niet vertrouwende, besluyt het
landt van Israel te verlaten. v. 1. Sc. Hy
treck met 600 man tot de Coninck Achis. 2.
Daer hy met sijn geheel baygesin eenen tijt
lanck blijft. 3. Saul dir hoortende, laet af
van hem te vervolgen. 4. David verfoecht
een staet om daer in te woenen. 5. Achis
geeft hem Ziklagh. 6. Hier woonde hy een
jaer ende vier maanden. 7. David berooft
eenige der benabuerde volckeren. 8. Ende
en laet daer niemant in 't leven. 9. Op dat
hem niemant by Achis soude beklaghen. 11.
Achis geloofst en berouwt David te seer. 12.
1 David nu seide in sijn herte: Du sal icht
der dagen een doer Sauls handt omko-
men: my is niet beter/dan dat ich haeste-
lick ontkome in het land der Philistijnen/
op dat Saul van my de hope verliesse/om my
meer te soeken in de gantse landt-pale-
Israels/so sal ich ontkomen upt sijne hant.
2 Doe maecte hem David op/ ende hy
ginch doer/ hy ende de ses hondert mannen
die hy hem waren/ tot Achis den sone Ma-
3 ochs den Coninck van Gath. Ende Da-
vid bleef hy Achis te Gath/ hy/ ende sijne
mannen/ een peggelick met sijn hups: Da-
vid/ met sijne depde wijden/ Whinoam de
Isreelitische/ ende Abigail de hupphouwe
4 Nabals/ de Carmelitische. Doe Saul
ghebootschap wert/ dat David ghehlucht
was na Gath/ soo en doer hy niet meer
5 hoort hem te soeken. Ende David seide
tot Achis/ Indien ich nu gheade in uwe
ooghen ghehouden hebbe/ men geve my een
plaetse in eene van de steden des lants/dat
ich daer woone: want waerom soude um
knecht in de Conincklike staet by u woo-
6 nen? Doe gaf hem Achis te dien daghe
Ziklag: Waerom is Ziklag der Coningen
van Juda gheveest tot op desen dagh.
7 't Gegal nu der daghen die David in het
land der Philistijnen woonde/was een jaer/
8 ende vier maanden. David nu toech op
met sijne mannen/ ende hy overbielen de
Gestriten/ende de Geziten/ende de Alma-
lehten: [want dese die zijn van outs ghe-
weest de inwoonders des lants] daer ghy
gaet na Sur/ ende tot aen Egypten-landt.
9 Ende David sloeg dat land/ende liet noch
man noch houwe leden: oock nam hy be-
schapen/ende runderen/ende de ezelen/ende
hemels/ende kleederen/ende lieerde weder
10 ende quam tot Achis. Als Achis seide/
Waer zijt ghy-lieden heden ingeballen? so
seide David/ Tegen 't Zuppen van Juda/
ende tegen 't Zuppen der Jerahmeeliten/
11 ende tegen 't Zuppen der Keniten. Ende
David en liet noch man noch houwe le-
den/ om te Gath te brengen/ segghende/
Dat

Achis. David. Saul. ende de- S A M U E L I I. Cap. xxviii. xxix. Tooveresse Fol. 110

Wase misfchien van ons niet en hooft-
schappen/seggende/Alsoo heeft David ge-
daen/ende alsoo was sijne wijse/alle de da-
ghen die hy inder Philistijnen lande ghe-
woont heeft. Ende Achis geloofde Da-
vid / seggende / Hy heeft hem eenenmael
stinkenbe ghemaeckt hy sijn dochter in Is-
rael/ daerom sal hy eeuwichlick my tot ee-
nen knecht zijn.

Het xxviii. Capittel.

Achis, fullende optrecken teghen Israel, ver-
trouwt sich op David, v. 1, &c. Samuel
was ghestorven ende begraven, ende Saul
hadde de tooveraers uytgeroeyt, 3. maer
nu, voor de Philistijnen bevreesd ende van
Godt verlaten zijnde, gaet om raet tot ee-
ne tooveresse, 4. Die van Saul verlekert
zijnde, datse hierom niet en sal ghestraft
worden, eenen Samuel doet opkomen, 9.
van welcken Saul sijnen nakenden onder-
ganck verstaen hebbende, bewijckt, 16.
wort door raet ende dienst der tooveresse
en sijn knechten verquist met spijs, 21.

Ende 't gheschiedde in die dagen/als de
Philistijnen hare legghers vergaderden
tot den strijd, om tegen Israel te strijden:
so septe Achis tot David/ Ghy sult seker-
lich weten/ dat ghy met my in 't leger sult
uptrecken/ende uwe mannen. Doe se-
de David tot Achis/ Aldus sult ghy weten
wat uw knecht doen sal: ende Achis se-
de tot David/ Daerom sal ich u ten bewac-
der mijnes hoofts setten / t'allen dagen.

I. Sam.
25. f. Samuel nu was gestorven/ende gantsch
Israel hadde rouwe over hem bedruden/en-
de hadden hem begraven te Rama/te weten
in sijne stadt: ende Saul hadde upt den
lande weghgedaen de waerleggers/ende de
dubpels-konstenaers. Ende de Philistij-
nen quamen ende vergaderden haer / ende
sp leggherden haer te Sennem: ende Saul
vergaderde gantsch Israel / ende sp leger-
den haer op Gilboa. Doe Saul het leger
der Philistijnen sach: soo breesde hy/ende
sijn herte deefde seer. Ende Saul brea-
de den HECHE / maer de HECHE en
antwoorde hem niet: noch dooz droomen/
noch dooz de Wijn / noch dooz de Wophe-
ten. Doe septe Saul tot sijne knechten/
Soeche my eene vrouwe / die eenen waer-
seggenben geest heeft/ dat ich tot haer ga-
ende dooz haer ondersoecke: sijne knech-
ten nu seiden tot hem/ Siet / te Endoz is
eene vrouwe/ die eenen waerseggenben geest
heeft. Ende Saul herstelde sich / ende
trock andere kleeneren aen/ ende giuch he-
nen / ende twee mannen met hem / ende sp
quamen des nachts tot de vrouwe/ ende hy
septe/ Dooz seght my doch dooz den waer-
seggenben geest/ende doet my opcomen dien
ich tot u segghen sal: Doe septe de vrou-
we tot hem/ Siet/ ghy weet wat Saul ge-
daen heeft/ hoe hy de waer-seghsters/ ende
de dubpels-konstenaers upt dit land heeft
uptgheroeyt: waerom stelt ghy dan mijne
ziele eenen strich/om my te dooden? Saul
nu swoer haer hy den HECHE/ seggende/
[so waerachtigh] als de HECHE leest/
indien ueen straffe om dese sake sal overho-
men! Doe septe de vrouwe/ wien sal ich
u doen opkomen? ende hy septe/ Doet my
Samuel opkomen. Doe nu de vrouwe
Samuel sach/ soo riep sp met luyden stem-
me: ende de vrouwe spacht tot Saul/ seg-
gende / Waerom hebt ghy my bedrighen?
Want ghy zijt Saul. Ende de Coninc
septe tot haer/ En brees niet/maer wat siet
ghy? doe septe de vrouwe tot Saul / Ich
sie Goden upt de aerde op komende. Hy
dan septe tot haer: Hoe is sijn gedaente?
ende sp septe: Daer comt een oudt man
op / ende hy is met eenen mantel bekleede:

doe Saul vernam/dat het Samuel was/ so
nephde hy sich met het aengesicht ter aer-
de/ende hy booch sich. Ende Samuel septe
tot Saul/ Waerom hebt ghy my onrustigh
gemaecht/ my doeude opkomen? doe septe
Saul / Ich ben seer beangsticht / want de
Philistijnen krijghen tegen my/ende Godt
is van my geweken / ende en antwoort my
niet meer noch dooz den dienst der Wophe-
ten/ noch dooz droomen / daerom hebbe ich
u geroepen / dat ghy my te kennen gheeft
wat ich doen sal. Doe septe Samuel/
Waerom bzaecht ghy my doch? dewijle de
HECHE dan u geweken / ende uwen v-
ant gheworzen is. Want de HECHE
heeft dooz sich gedaen/ gelijck als hy dooz
mijnen dienst gesproken heeft: ende heeft
het Coninchrijcke van uwe hant ghescheut/
ende hy heeft dat gegeb aen uwe naesten/
aen David. Gelijck als ghy na de stem-
me des HECHE niet ghedoozt en hebt/
ende de hitticheydt sijnes toorns niet upt
gericht en hebt tegen Amalek/daerom heeft
u de HECHE dese saecche gedaen te desen
dage. Ende de HECHE sal oock Israel
met u in de handt der Philistijnen geven/
ende moeghen sult ghy / ende uwe sonen ba-
my zijn: oock sal de HECHE het leger Is-
raels in de handt der Philistijnen gheben.
Doe viel Saul haestelick ter aerde / soo
lanch als hy was/ende hy breesde seer dan
wegen de woorden Samuels/ oock en waf-
fer geue kracht in hem / want hy en hadde
den geheelen dagh/ ende de gheheele nacht
geen doot gegeten. De vrouwe nu quam
tot Saul / ende sach dat hy seer verbaest
was: ende sp septe tot hem / Siet uwe
dienst-maecht heeft na uwe stemme ghe-
hoort / ende ich hebbe mijne ziele in uwe
handt gestelt/ ende ich hebbe uwe woorden
gehoort/ die ghy tot my gesproken hebt.
Dooz hoort doch ghy nu oock na de stem-
me uwer dienst-maecht / ende laet my een
bete doots dooz u setten/ ende etet: so sal-
der kracht in u zijn: dat ghy ober wech
gaet. Doch hy wepgerde t/ende septe/ Ic
en sal niet eten: maer sijne knechten/ ende
oock de vrouwe / hielden aen by hem: doe
hoozde hy na haer-lieber stemme: ende hy
stont op van der aerde ende settede hem op
't hedde. Ende de vrouwe hadde een ghy-
mest half in het huys / en sp hastede haer/
ende slachte het / ende sp nam meel / ende
kneedde t / ende bieck daer onghesuerde
[hoecken] van. Ende sp bzaichte dooz
Saul / ende dooz sijne knechten / ende sp
aten: daer na stonden sp op / ende ginghen
wech in die selbe nacht.

Het xxix. Capittel.

De Vorsten der Philistijnen en willen David in
't leger niet lijdē, ongesien Achis hem
verdedicht, v. 1, &c. De Vorsten geven re-
den waerom sy David by haer niet lijdē en
willen. 4. Achis doet David te rugge trec-
ken, al hoe wel noode, 6. David woude
liever by Achis ghebleven zijn. 8. maer die
beveelt hem ten tweeden male af te trec-
ken, 10. Dat doet David, 11.

De Philistijnen nu hadden alle hare le-
ghers vergadert / te Aphek: ende de Is-
raelschen leggherden sich by de fonteyne die
hy Jizreel is. Ende de Vorsten der Phi-
listijnen togen daer henen met honderden/
ende met duysenden: doch David/ ende si-
ne mannen toghen met Achis in de achter-
rocht. Doe septe de Overste der Philis-
tijnen/ Wat sullen dese bebreken? so septe
Achis tot de Overste der Philistijnen/ Is
dese niet David/ de knecht Sauls/ des Co-
nincs van Israel/ die dese dagen/ ofte dese
jaren/ by my geweest is? ende ich en hebbe
in hem niets gebonden van dien dach af dat

Israel geslagen. Saul ende-

SAMUEL II. Cap. I. Jonathans doot. Fol. III

dat hy hem was te ghemoete : ende Dabid
tradt tot den volcke/ ende hy vzaeghde na
den twelftant. Doe antwoorde een peder 22
hoos ende Belials man onder de mannen
die met Dabid getogen waren/ ende sy sep-
den : Om datse met ons niet ghetoghen en
zijn/en sullen wy hen van den byt/dien wy
gereddet hebben/niet geven/maer eenen pe-
gelichen sijne vrouwe/ ende sijne kinderen/
laetse die henen leyken/ende wech gaen.

Maer Dabid septe : Alsoo en sult ghy 23
niet doen/mijne broeders/ met 't ghene dat
ons de H. G. E. gegeven heeft/ende heeft
ons bewaert / ende heeft de benne / die te-
gens ons quam/ in onse hant ghegeven.

Wie soude doch u lieben in dese sake hoo- 24
ren : Want gheluck het deel der ghener is
die in den strijt mede afgetoghen zijn/ alsoo
sal ooch het deel der ghener zijn / die hy de
gereetschap gebleven zijn / sy sullen gelijc-
helick deelen. Ende dit is van dien dach 25
af/ende boorzaen[also] gheweest : want hy
heeft het tot een insettinghe ende tot een
recht gestelt in Israel/tot op desen dach.

Als nu Dabid te Schilag quam/so soude 26
hy tot den oudsten van Juda sijnen bzen-
den/van den huyt/seggende : Siet/daer is
een seggen hooz u lieben / van den byt der
vpanden des H. G. E. M. [Namelick] 27
tot dien te Beth-el / ende tot dien te Ra-
moth tegen 't Zupden/ende tot dien te Ja-
char. Ende tot dien te Krop / ende tot 28
dien te Siphmoth/ ende tot dien te Esthe-
moa. Ende tot dien te Rachal / ende tot 29
dien die in de steden der Jeral-meeliten
waren/ende dien/die in de steden der Kemi-
ten waren. Ende tot dien te Bozma/ende 30
tot dien te Cho2-Alan / ende tot dien te
Atach. Ende tot dien te Hebzon/ende tot 31
alle de plaeten/daer Dabid gewandelt had-
de/hy/ende sijne mannen.

Het xxxj. Capittel.

De Israeliten worden van de Philistijnen ge-
slagen, v. 1. &c. De sonen Sauls mede. 2.
Saul wort gewondt. 3. hy valt in sijn ey-
gen sweert. 4. so doet sijn wapen-drager
ook. 5. Saul sterft : sijn drie sonen, sijn
wapen-drager, ende sijn volck komt om. 6
de andere vluchten, verlatende de steden. 7
De Philistijnen snyden Sauls hooft af. 8.
ende sy stellen sijne wapenen in 't huys
van Achis, ende hangen sijn lichaem op
den muur te Bethsan. 10. Die van Iabes
nemen het lichaem Sauls, ende sijn sonen
af, ende branden se. 12. ende begraven ha-
re beenderen. 13.

D E Philistijnen dan streden tegen Is- 1
rael : ende de mannen Israels vloeden
voorz het aengesichte der Philistijnen/ende
hielen verlagen op 't geberchte Gilboa.

Ende de Philistijnen hielden dicht op 2
Saul/ende sijne sonen/ende de Philistijnen
sloeghen Jonathan / ende Abinadab / ende
Malchi-Sua/de sonen Sauls. Ende de 3
strijt wert swaer tegen Saul/ende de man-
nen die met den boghe schieten/etroffen hem
aen/ende hy vreesde seer voorz de schutters.

Doe septe Saul tot sijnen wapen-drager : 4
Wecht u sweert uit / ende doosstecht my
daer mede / dat mischien dese onbesneden
niet en komen / ende my doos-steken / ende
met my den spoot drijven : maer sijn wapen-
drager en wilde niet/ want hy vreesde seer :
doe nam Saul het sweert/ende viel daer in.

Doe sijn wapen-drager sach dat Saul 5
doot was : so viel hy ooch in sijn sweert/
ende sterf met hem. Also sterf Saul/ende 6
sijne drie sonen / ende sijn wapen-drager/
ooch alle sijne mannen te dien selven dage
te ghelycke. Als de mannen Israels/die 7

aen dese zijde des dals waren/ ende die aen
dese zijde der Jozbans waren/saghen dat de
mannen Israels gebloden waren/ ende dat
Saul ende sijne sonen doot waren : soo ver-
lieten sy de steden/ ende sy blonden doe qua-
men de Philistijnen ende woonden daer in.

8 't Geschiedde nu des anderen daeghs/als
de Philistijnen quamen om de verflaghene
te plunderen/so bonden sy Saul/ende sijne
drie sonen/ liggende op 't geberchte Gil-
9 boa. Ende sy hieuten sijn hooft af/ende
sy togen sijne wapenen upt/ende sy souden-
se in der Philistijnen landt ront-om/ om te

a hooftschappen in het huys harer Afgo- 1
den/ende onder den volcke. Ende sy lep- 2
den sijne wapenen in het huys van Achis-
roth : ende sijn lichaem hechten sy aen den
11 muur te Beth-san. Als de inwoonders
van Jabes in Gilead daer van hoorden/
wat de Philistijnen Saul gebaen hadden :
12 soo maecten haer op alle strijtbare
mannen/ ende ginghen den geheelen nacht/
sy namen het lichaem Sauls/ ende de lich-
hamen sijn sonen van den muur te Beth-
san : ende sy quamen te Jabes/ende brand-
13 den se aldaer. Ende sy namen hare been-
deren/ende begroeven se onder 't gheboomte
te Jabes/ende sy vasteden seben dagen.

Eynde des I. Boeck. SAMUELS.

Het tweede Boeck.

SAMUELS.

Het Eerste Capittel.

David te Ziklag zijnde, ontfanght de tijdinghe
van Saul ende Jonathans doot, v. 1. &c.
waer over hy met de sijne rouwe bedrijft. 11
Ende laet den bode, die sich roemde Saul ge-
doodt te hebben, ombrenghen. 12. Davids
klaegh-liet over Saul ende Jonathan, 17.

VOORTS gheschiede het na 1
Sauls doot/ als Dabid 2
van den sacht der Amale- 3
kiten was meder gheho- 4
men/ ende Dabid twee da- 5
ghen te Ziklag ghebleven 6
was : So geschiedhet op 7
den derden dach/ dat/ siet/ upt den heyl- 8
ger/van Saul/ een man quam/wiens lice- 9
deren ghescheurt waren/ende aerde was op 10
sijn hooft : ende het geschiedde/ als hy tot 11
Dabid quam/ so viel hy ter aerden/ende hy 12
hooch sich neder. Ende Dabid septe tot 13
hem/ Van waer komt ghy : ende hy septe 14
tot hem : Ich ben ont komen upt den heyl- 15
ger Israels. Voorts septe Dabid tot 16
hem : Wat is de sake : verhaelt het my 17
doch : ende hy septe/Dat het volck upt den 18
strijt gebloden was/ ende datter ooch vele 19
van den volcke ghehallen ende ghestorven 20
waren/dat ooch Saul/ende sijn sone Jona- 21
than/doot waren. Ende Dabid septe tot 22
den jonghen/ die hem de hooftschap bracht : 23
Doe weet ghy/dat Saul doot is/ende sijn 24
sone Jonathan : Doe septe de jonghe/die 25
hem de hooftschap bracht : Ich quam hy 26
ghehal op het geberchte van Gilboa/ende 27
siet/Saul leende op sijne spieffe : ende siet/ 28
de wagens/ ende Ritmeesters hielden dicht 29
op hem. So sach hy achter sich om/ende 30
sach my : ende hy riep my / ende ick sep- 31
de/Siet/hier ben ick. Ende hy septe tot 32
my : Wie zijt ghy : ende ick septe tot hem : 33
Ich ben een Amalekitier. Doe septe hy tot 34
my : Staet doch by my/ende doot my/want 35
dese malien-holler heeft my opgehouden 36
want :

2 Sam.
30. 17

David wort Koninck over-

S A M U E L II. Cap. ij.

Ind

Want mijn leven is noch gantsch in my.

Soo stonde ick by hem / ende doode hem; 10
want ick miste / dat hy na synen val niet
leven soude; ende ick nam de Croone / die
op syn hooft was / ende het arm-gesnijde/
dat aen synen arm was / ende hebste hier
tot mijnen heere gebacht. b Doe batte- 11
de David sijne kleedren / ende scheurde se:
desgelijcks oock alle de mannen / die met
hem waren. Ende sy wee-klaegden en- 12
de weenden / ende vastenden tot op den
avont; over Saul / ende over Jonathan sy-
nen sone / ende over het volck des H E E
E / ende over het hups Israels / om
dat sy doot het sweert gevallen waren.

Voorts septe David tot den jongen / die 13
hem de bootschap ghebracht hadde; Van
waer zijt ghy? ende hy septe; Ick ben
eens bzeenden mans / eens Amalekiters
sone. Ende David septe tot hem: Hoe? 14
en hebt ghy niet ghezeest uwe handt uyt te
strecken / om den gesalfden des H E E E
te verdrinen? Ende David riep eenen van
de jongens ende septe; Creedt toe / vast op
hem aen: ende hy sloeg hem / dat hy sterf.
Ende David septe tot hem; O bloedt 15
op uwen kop: want uwe mont heeft te-
gens u ghetupghet / segghende: Ick hebbe
den gesalfden des H E E E gedoot.

David nu klaegde dese klaege / over 17
Saul / en over Jonathan synen sone; Als 18
hy ghesepet hadde / datmen de kinderen van
Juda den boge soude leeren: siet het is ge-
schieden in het boeck des c Opzichten.

c Jos. 10
13.

O cietaet Israels / op uwe hooghten is 19
hy verslagen: hoe zijn de helben gevallen?

d Mic.
1. 10.

d En verkondicht het niet te Gath / en 20
bootschap het niet op de straten van As-
kelon: op dat de dochters der Philistijnen
haer niet en verblijden / op dat de dochters
der onbesneden niet opzingen van bzeug-
de. Ghy berghen van Gilboa / noch dan / 21
noch regen moet zijn op u / noch belben der
hef offeren: want aldaer is der helben
schilt smadelich wegh gewoopen / den schilt
Sauls / als of hy niet gesalft en ware ghe-
weest met olve. Dan het bloedt der ver- 22
slagenen / dan het vette der helben / en wert
Jonathan's boge niet achterwaerts gedre-
ven / ende Sauls sweert en keerde niet le-
dich weder. Saul ende Jonathan / die be- 23
minde / ende die liefliche in haer leven / en
zijn oock in haren doot niet ghescheppen:
sy waren lichter dan krenten / sy waren
stercker dan krenten. Ghy dochteren 24
Israels / weent over Saul: die u kleedde
met scharlaken / met weelden / die u cietaet
van gont deed dragen over ulve kleedinge.

Hoe zijn de helben gevallen in 't midden 25
han den strijd? Jonathan is verslagen op
uwe hooghten. Ick ben benaunt om u- 26
went wil le / mijn broeder Jonathan / ghy
waert my seer lieflich: uwe liefde was my
monderlicker dan liefde der wyden. Hoe 27
zijn de helben gheballen / ende de krijghs-
wapenen verlozen?

Her ij. Capittel.

David treckt op Godts bevel, met sijn huys
ende volck, na Hebron. vs. 1, &c. Alwaer
hem die van Iuda tot haren Coninck sal-
ven. 4. Hy prijft ende troost de burgheren
van Iabes in Gilead, om datse Saul begra-
ven hadden. 5. Abner daer teghen maect
Ishobab Sauls soon. Coninck over Is-
rael. 8. ende voert sijn kryghs-volck uyt
tegen Davids volck by Gibeon. 12. Alwaer
hy na een schrickelick ende bloedich ghe-
vecht van xxiij jonghe Helden, van Iob
inde vlucht wordt geslagen. 17. Afahel
jaeght hem na. ende wort van hem door-
steken, 19. Abner ende Iob scheyden

eyntlick weder van malkanderen, 26.

Afahel wort begraven, 32.

1 E De 't gheschiedde daer nae / dat Da-
vid den H E E E bzeaghe / seggen-
de: Sal ick op-treken in eene der steden
Juda? ende de H E E E septe tot hem:
Trect op: en David septe: Waer henen sal
ick optreken? ende hy septe; Na Hebron.

2 Alsoo toogh David derwaerts op / als
oock sijne twee wyden; Khinoam de Hiz-
reelitische / ende Abigail / Nabals / des
3 Carmelitsers / hupszouwe. Oock dede
David sijne mannen op-treken / die hy
hem waren / eene pegelicken met sijn hups-
ghesin: ende sy woonden in de steden He-
4 bron. Daer na quamen de mannen van
Juda / ende salften aldaer David tot eenen
Coninck over het hups Juda: Doe boot-
schapten sy David / segghende: 't zijn de
mannen van Iabes in Gilead / die Saul
5 begraven hebben. Doe sondt David ha-
den tot de mannen van Iabes in Gilead:
ende hy septe tot hen; Gesegeht zijt ghy
den H E E E / dat ghy dese welvauigheyt
gedaen hebt aen uwen heere / aen Saul / en-
6 de hebt hem begraven. Soo doe nu de
H E E E aen u welvauigheyt ende trou-
we: ende ick oock / ick sal aen u die goede
doen / dewijle ghy dese sake gedaen hebt.

7 Ende nu / laet uwe handen sterck zijn /
ende zijt dapper / dewijle uwen heere Saul
gestorven is: ende oock hebben my die van
den hups Juda tot Coninck over hen ge-
8 salft. Abner nu / de sone van Ner / de
krijghs-oberste / dien Saul gehad hadde /
nam Ithobab / Sauls sone / ende voerde hem
9 over na Mahanaim. En maecte hem ten
Coninck over Giliad / en over de schurite /
ende over Izreel / ende over Ephraim / ende
over Benjamin / ende over gantsch Israel.

10 Weertich jaer was Ithobab / Sauls
soon / out / als hy Coninck werdte over Is-
rael / ende hy regerde het tweede jaer: al-
leenlich die van den hups Juda / volghden
11 David na. a Het getal nu der daghen / die
David Coninck geweest is te Hebron / over
het hups Juda / is seiden jaeren / ende ses
12 maenden. Doe toogh Abner / de sone van
Ner / uyt / met de knechten Ithobabs / des
soons Sauls / na Mahanaim na Gibeon.

13 Joab / de sone van Zeruja / ende de knech-
ten Davids toghen oock uyt / ende sy ont-
moetden malkanderen by den byver Gibe-
ons / ende sy bleven / dese aen dese zijde
des byvers: ende die aen ghene zijde des
14 byvers. Ende Abner septe tot Joab:
Laet sich nu de jongens op-maeken / ende
doot ons aenhefliche suelen: ende Joab
15 septe; Laetse sich op-maken. Doe maech-
ten sich op / ende ginghen over in gherale-
twelf van Benjamin / te weten doot Itho-
16 babs knechten. Ende d'een greep den an-
deren by den kop / ende [stiet] sijn sweert
in de zijde des anderen / ende sy vielen t'sa-
men: daer na noembemen de selve plaetse
Chelkath Hazurim / die by Gibeon is.

17 Ende daer was op dien selven dagh een
gantsch seer harde strijd: Doch Abner /
ende de mannen Israels werden doot: het
aengesichte der knechten Davids ghesla-
gen. Nu waren aldaer drie sonen van
18 Zeruja / Joab / ende Abisai / ende Afahel:
ende Afahel was lichte op sijne hoeten / als
19 eene der rhen die in 't veldt zijn. Ende
Afahel jaeghe den Abner achter na: ende
hy en wech niet om / dan achter Abner ter
rechter of te linker hant af te gaen.

20 Doe sach Abner achter sich om / ende septe;
zijt ghy dit Afahel / ende hy septe; Ic ben 't.

21 Ende Abner sepdetot hem / Wische tot u
we rechterhant / ofte tot uwe linkerhant /
ende

Davids sonen te Hebron.

S A M U E L II. Cap. iij.

Fol. 112

en grijpt u eenen van die jongens / en neemt
 dooz u haer gewaet : maer Afahel ende wilde
 niet afwijken van achter hem. Doe boert 22
 Abner wonder's dooz / seggende tot Afahel /
 Wicht af van achter mi / waarom sal icht u
 ter aerden slaen / hoe sond' ic dan mijn aen-
 gesichte opheffen dooz uwen broeder Joab ?
 Maer hy wepgherde af te wichen / soo 23
 sloeg hem Abner met het achterste van de
 spiesse aen de vijfde ribbe / dat de spiesse van
 achter hem uptginch / ende hy viel aldaer /
 ende stert op sijne plaats : ende het ghe-
 schiede / dat alle / die tot de plaetse quamen /
 alwaer Afahel ghefallen ende ghestoven
 was / slaen bleuen. Maer Joab ende Abi- 24
 sal jaegghen Abner achter na : ende de son-
 ne ginch onder als sy ghekonnen waren tot
 den heubel van Amana / welcke is dooz
 Giach op den wech der woelstijne Gibeons.
 Ende de kinderen Benjamins versamel- 25
 de sich achter Abner / ende neerden tot eenen
 doot : ende sy stonden op de spiesse van een-
 nen heubel. Doe riep Abner tot Joab / 26
 baders / Sal dan het sweert eemichlich
 vertellen : en weet en niet dat het in c
 laetste bitterheyt sal zijn : ende hoe langhe
 en sust ghy den volcke niet seggen / dat sy
 weder-heeren van hare hoerden te ver-
 bolgen. Ende Joab sende : [Soa waer 27
 achtich als] Gont seeft / en ware dat
 ghy ghesproken hebt / sekerlich het volck
 soude al doe van den moghen af wech ghe-
 boert sijn gheweest / een pegelich van sinen
 broeder te verbolghen. Doe blies Joab 28
 met de halsyne / ende al het volck stont stil-
 le / ende en jaegghen Israel niet meer ach-
 ter na / ende en doeren niet wijsers doot
 te stonden. Abner dan ende sijne mannen 29
 ginghen dien selden gantschen nacht oer
 c blake belt : ende sy gingen oer de Jor-
 dane / ende wandelden het gantsche Bi-
 thron dooz / ende quamen tot Mahanaim.
 Joab keerde oock weder van achter Ab- 30
 ner / ende versamelde het gantsche volck :
 ende daer werden van Davids knechten
 gemist / negentien mannen / ende Afahel.
 Maer Davids knechten hadden van 31
 Benjamin / ende onder Abners mannen ge-
 slagen : drie hondert ende t seftich man-
 nen warent doot gesleden. Ende sy 32
 namen Afahel op / ende herroeben hem in
 sijns baders graf / dat te Berthehem was :
 Joab nu ende sijne mannen / ginghen den
 gantschen nacht / dat hen het licht aen-
 brach te Hebron.

Het iij. Capittel.

Krijgh tusschen den huyse Sauls ende den
 huyse Davids. v. l. Register van Davids
 sonen, die hem te Hebron geboren zijn. 2.
 Abner zijnde van groot aensien in Sauls
 huys, wort op Isboseth van wegen seker
 verwijt, vertoornt, ende handelt met Da-
 vid om accoord. 6. brengt Michal, Sauls
 dochter, weder tot David, volghens sijne
 begeerte. 13. Ende niet de Outsen van Is-
 rael ghesproken hebbende, besoeckt David
 te Hebron, accordeert met hem in vrient-
 schap, ende vertreckt in vrede. 17. Joab
 van buyten komende, ende di vernemen-
 de, beschuldicht David daer over, achter-
 haelt Abner buyten Davids weten, ende
 vermoort hem verradelick. 22. Waer
 over David seer words gescoort, verklaert
 openlick sine onschult, doet Abner eene
 statelicke begraevenisse, roemt sijne dap-
 perheyt, weel klaeght over hem, ende
 veronschuldicht sich, dat hy de aetheu-
 ren des moorts nu niet en strafte. 28.

Ende daer was een lange krijgh tus-
 schen den huyse Sauls / ende tusschen

den huyse Davids: Doch David ginch en-
 de wert stercker / maer die van den huyse
 2 Sauls gingen ende werden swacher. En-
 de David werden a sonen ghehozen te He-
 bron : Sijn eerst-gebozen nu was Amnon / 31. etc.
 3 van Rhinon / de Fizeelische. Ende
 sijn tweede was Chileab / van Abigail / Pa-
 bal des Carmelites huyshouwe : ende
 de derde / Absalom / de sone van Maacha / de
 dochter van Thalmat / Coninch van Gethur.
 4 Ende de vierde / Adonia / de sone van Hag-
 gith : ende de vijfde / Sepharia / de sone van
 5 Abital : Ende de sesste / Jithream / van
 Eglal / Davids huyshouwe : Dese sijn
 6 David gebozen te Hebron. Terwijl den
 krijgh was tusschen den huyse Sauls / en-
 de tusschen den huyse Davids / so geschien-
 det / dat Abner sich stercke in den huyse
 7 Sauls. Saul nu hadde een bruyf ghe-
 hadt / welckes naem was Baisa / doch-
 ter van Nija : ende [Isboseth] septe tot 21. 3/10/
 Abner / waarom zint ghy ingegaen tot mijn
 8 baders bruyf ? Doe ontfach Abner seer
 oer Isboseths woorden / ende septe / Wen-
 ick van een houts-hop / icht die tegens Ju-
 da / aen den huyse Sauls wies baders / aen
 sijne broederen / ende aen sijne hieuden he-
 den welhadigheyt doe / ende u niet overge-
 leert hebbe in Davids hant / dat ghy he-
 den aen my ondersecht de ongerechtigheyt
 9 eener houwe : Gode doe Abner so / ende
 doe hem soo daer toe / boosseker / gelich als
 de h C E E David geswozen heeft / dat
 10 icht eden alsoo aen hem sal doen : Oer-
 brengende het Coninckrijcke van den huy-
 se Sauls / ende opzichende den stoel Da-
 vids oer Israel / ende oer Juda / van
 11 Dan tot Bersaba toe ! Ende hy en konde
 Abner boozder niet een woort antwoorden /
 12 om dat hy hem dreefde. Doe sond Abner
 hoden booz sich tot David / seggende / Wiens
 is het lant ? seggende [wiens] / Maecht
 u verbondt met my / ende siet / mijn hant sal
 met u zijn om gantsch Israel tot u om te
 13 keeren. Ende hy septe / Wel / icht sal een
 verbondt met u maken : doch een dinc he-
 geer icht van u / segghende : Ghy sult mijn
 aengesichte niet sien / ten sy dat ghy Mi-
 chal / Sauls dochter / te hooren indogent /
 als ghy comt om mijn aengesicht te sien.
 14 Oock sonde David hoden tot Isboseth /
 den sone Sauls / segghende : Geest [my]
 mijne huyshouwe Michal / die icht my c 1. Sa.
 c met hondert doozhuyden der Philistijnen 12. 25/27
 15 ondertroutt hebbe. Isboseth dan sonde
 henen / ende namse van den man / van d Bal-
 16 tiel / den sone van Laïs. Ende haer man
 ginch met haer / al gaende ende weende
 achter haer tot Bahurim toe : Doe septe
 Abner tot hem / Gaet wech / keert weder /
 17 ende hy keerde weder. Abner nu hadde
 woorden met de Outsen van Israel / seg-
 gende : Ghy hebt David te wooren lanche
 18 tot een n Coninch oer u begeert. Soo
 doet het nu : Want de h C E E heeft tot
 David gesproken / seggende / Dooz de handt
 Davids / mijns knechts sal icht mijn volck
 Israels verlossen van de handt der Phi-
 listijnen / ende van de handt aller haer hy-
 19 anden. Ende Abner sprack oock dooz de
 ooren Benjamins : boozs ginch Abner
 oock henen / om te Hebron dooz Davids
 ooren te spreken alles / wat goet was inde
 ooghen Israels / ende in de oogen van het
 20 gantsche huys Benjamins. Ende Abner
 nam tot David te Hebron / ende ewinlich
 mannen met hem / ende David maecte Ab-
 ner / ende den mannen / die met hem wa-
 21 ren / een maeltijd. Doe septe Abner tot
 David : Ick sal my op-maecten / ende
 henen gaen / ende bergaderen gantsch
 Israel tot mijnen heere den Coninch /
 dat

Abners doodt. Isboseth-

SAMUEL II. Cap. iij.

-Vermoort

dat sy een verbondt met u maechen / ende ghy reget / ober alles / dat uwe ziele de- geert: Also liet David Abner gaen / ende hy ginck in vrede. Ende siet / Davids knech- 22 ten ende Joab quamen van eene hende / ende brachten met hen een grooten roof: Abner / nu / die en was niet by David te Hebron; want hy hadde hem laten gaen / ende hy was gegaen in vrede. Als nu Joab / en- 23 de het gantsche heyl / dat met hem was / aenquamen / soo gaben sy Joab te kennen / seggende: Abner / de sone van Ner / is ge- kommen tot den Coninck / ende hy heeft hem laten gaen / ende hy is gegaen in vrede.

Doe ginck Joab tot den Coninck in / ende 24 seide: Wat hebt ghy gedaen? siet / Abner is tot u ghekomen / waerom nu hebt ghy hem laten gaen / dat hy so byz is wech ghe- gaen? Ghy kendet Abner / den sone van 25 Ner / dat hy ghekomen is om u te overre- den: ende om te weten uwen uptganc / ende uwen inganc / ja om te weten alles wat ghy doet. Ende Joab ginck upt van 26 David / ende soude Abner bidden na / die hem wederom haelden van den boznut van

et. Reg. 2. 5. Sita: maer David en wist niet. Als 27 nu Abner weder tot Hebron quam / e so lep- de hem Joab ter zijden af in 't midden der poorte / om inder stilte met hem te spreken: ende hy sloeg hem aldaer aen de vijfde 28 ribbe / dat hy sterft / om sijns broeders Asa- hels bloeds wille. Als David dat daer na

2. 23. hoozde / soo seide hy / Ich ben onschuldigh / ende mijn Coninckrijck / by den H. E. 29 in E. / tot in eeuwigheid / van den bloede Abners / des soons van Ner. Het hijsse op den kop Joabs / ende op het gantsche hups sijns vaders: ende daer en worde van den hups Joabs niet afghesneden / die ee- 30 nen bloedt hebbe / ende melaetsch zy / ende sich aen den stock houde / ende doot het sweert valle / ende broodts gehech hebbe.

Alsoo hebben Joab / ende sijn broeder 30 Abisai / den Abner doodt geslagen / om dat hy haren broeder Asahel te Gibeon inden strijt gedoodt hadde. David dan seide 31 tot Joab / ende tot al het volck / dat hy hem was / Scheut uwe kleederen / ende gozdet saken aen / ende weelager doot Abner henen: ende de Coninck David ginck ach- 32 ter de hare. Als sy nu Abner te Hebron begroeven / soo hief de Coninck sijne stem- me op / ende weende by Abners graf / oock 33 weende al het volck. Ende de Coninck maecte eene klage over Abner / ende seide / Is dan Abner gestorven / als een dwaes 34 sterft? Uwe handen en waren niet ghe- bonden / noch uwe voeten in kopere hoepen 35 gedaen / (maer) ghy zyt gevallen / geijch- men dalt hooz't aenghesichte van kinde- ren der heereertheit: doe weende het gantsche volck noch meer over hem. Daer 36 na quam al 't volck om David hooz't te doen eten / als het noch dach was: maer David swoer / segghende / Gocht doe my soo / ende 37 doet soo doe / indien ich doot het onder- gaen der Sonnen broodt / ofte per wat sma- ke! Als al 't volck dit vernam / soo was 38 het goet in hare ooghen: alles / soo als de Coninck ghedaen hadde / was goet in de ooghen des gantschen volcks. Ende al 39 dat volck / ende gantsch Israel / merchten te dien selven dage / dat het van den Coninck niet en was / datmen Abner / den sone van Ner / gedoodt hadde. Doozts seide de Co- 40 ninck tot sijne knechten: Weet ghy niet / dat te desen dage een Doozt / ja een Gzoo- re in Israel gevallen is? Maer ich ben 41 heden reder / ende gesalft ten Coninck / ende dese mannen / de sonen Jeruja / zijn harder 42 aan ich: de H. E. sal den boosdoender vergelden na sijne boosheyt.

Het iij. Capittel.

Isboseth ende de sijne worden door Abners doot verbaest. vl. 1. Twee Capiteynen vermoorden Isboseth / ende brengen sijn hooft tot David / 2. diese laet ombrengen ende ophangen / maer Isboseths hooft begraven. 9.

1. Als nu Sauls soon hoozde / dat Abner 2. te Hebron gestorven was / werden sijne handen slap / ende gantsch Israel werdt 3. verschezicht. Ende Sauls soon hadde twee mannen / Obersten van benden: de naem des eenen was Baena / ende de naem des ande- 4. ren Rechab / sonen Kimmons des Beero- thiters / bande kinderen Benjamins: want oock Beeroth aen Benjamin gherekent 5. wert: Ende de Beerothiten waren ghe- bloden na Githaim / ende waren aldaer 6. hzeemelingen tot op desen dagh. Ende 7. Jonathan / Sauls soon / hadde eenen sone / die gheslaghen was aen heide voeren: vijf 8. jaren was hy oudt / als het gheruchte van Saul ende Jonathan upt. Jizreel quam / ende sijne boester hem opnam / ende bluch- 9. tede / ende 't geschiedde / als sy haestede om te bluchten / dat hy viel / ende kreupel wert / 10. ende sijn naem was Mephiboseth. Ende de sonen Kimmons des Beerothiters / Re- 11. chab ende Baena gingen henen / ende qua- men ten hups van Isboseth / als de dagh 12. heet gheworden was: ende hy lach op de slaep-stede inden mtdage. Ende sy qua- 13. men daer in tot het midden des hupses / [als] sullende carwe halen / ende sy sloegen 14. hem aen de vijfde ribbe: ende Rechab en- 15. de sijn broeder Baena onquamen. Want sy quamen in hups als hy op sijn bedde 16. lach / in sijne slaephamer / ende sloegen hem / ende doodden hem / ende hieumen sijn 17. hooft af: ende sy namen sijn hooft / ende ginghen henen des weeghs op den blac- 18. ken belde den gantschen nacht. En- 19. de sy hzachten het hooft Isboseths tot David te Hebron / ende seiden tot den 20. Coninck / Siet / daer is het hooft Isbo- seths / des soons Sauls / uwes huants / die 21. uwe ziele sochte: alsoo heeft de H. E. E. E. mijnen heere den Coninck te desen daghe 22. waken gegeven / van Saul / ende van sijnen 23. zaden. Maer David antwoorde Rechab 24. ende sijnen broeder Baena / den sonen Kim- mons / des Beerothiters / ende seide tot 25. hen: [Soo waerachtigh als] de H. E. E. E. leeft / die mijne ziele upt aller benaetheit 26. verlost heeft: b. Welwil ich dien / die my 27. boorschapte / seggende / Siet / Saul is doot / daer hy in sijne ooghen was / als een / die goe- 28. de boorschap brachte / nochtans gegrepen / ende te Ziklath gedoot hebbe: hoe wel hy 29. [meynde] dat ich hem boden loon soude ge- 30. ven: Hoe heel te meer / wanneer godtloose 31. mannen / eenen rechtbeerdigen man in sijn hups op sijn slaep-stede hebben gedoot: nu 32. dan en soude ich sijn bloet van uwe handen 33. niet effschen / ende u van der aerden mech 34. doen? Ende David gheboort sijn jon- gens / ende sy dooddeuse / ende hieumen ha- 35. re handen ende hare voeten af / ende hin- gense op by den huyter te Hebron: maer het 36. hooft Isboseths namen sy / ende begroeven 37. 't in Abners graf te Hebron.

Het v. Capittel.

David wort tot Coninck gesalft over gantsch Israel. vl. 1. &c. De jaren sijner regeringhe te Hebron ende Ierusalem. 4. Hy wint de burcht Zion. ende woont aldaer. 6. Hiram maect vrientchap met hem / ende sendt hem hout ende werck-lieden om een huys te bouwen. 11. David neemt meer wijven. ende

David haelt de Arke op Michal. S A M U E L II. Cap. vij.

Melsk

henen/ende haelde de Arke Godes upt den
hupen/Oben-Edoms opwaerts in de stad
Dabids/met hzeugde. Ende het geschie- 13
de/als sp/die de arke des H^EE^EE^E hzoeg-
gen/ses treden doozt ghereken waren/dat
hy offen ende gemest-[vee] offerde. En- 14
de Dabid huppelde met alle macht dooz
het aenghesichte des H^EE^EE^E: Ende
Dabid was omgozdet met eenen lijnen lijf-
rock. Also hzachten Dabid/en 't gantsche 15
hups Israels / de Arke des H^EE^EE^E op / met gejuigh / ende met gelupt der bas-
suppen. Ende het geschiedde / als de Ar- 16
ke des H^EE^EE^E in de stad Dabids
quam/dat Michal/Sauls dochter/dooz de
venster upt-sagh / Als sp nu den Coninck
Dabid sagh springhende ende huppelende
dooz het aengesichte des H^EE^EE^E / ber- 17
achtebe sp hem in haer herte. Doe sp nu
de Arke des H^EE^EE^E indrachten / stel-
f. 1. Ch. den sp die in hare f plaetse/in 't midden der
15. 1. Tente / die Dabid dooz haer ghespannen
ek 16. 1. hadde : ende Dabid offerde brandt-offeren
dooz des H^EE^EE^E aenghesichte / ende
dant-offeren. Als Dabid ge-epndicht 18
hadde het brandt-offer ende de dant-of-
f. 1. Ch. feren te offeren / g soo seggende hy het
26. 2. volck inden Name des H^EE^EE^E der
hepzt/haren. Ende hy deplde upt aen den 19
gantschen volcke/aen de gantsche menich-
te Israels/ban de mannen tot de vrouwen
toe / eenen pegelicken eene hoopt-hoecke/
ende een schoon stuck [bleesch] / ende ee-
ne blesche[wijn] : Doe ginck al dat volck
henen/een pegelick na sijn hups. Als nu 20
Dabid weder quam / om sijn hups te sege-
nen / ginck Michal / Sauls dochter / upt
Dabid te ghemacte/ende sepde/hoe is he-
den de Coninck van Israel verheerlicht/
die sich heben dooz de oogen van de dienst-
maeghen sijnert dienst-knechten heeft ont-
bloot / ghelijck een bande pdele lieben sich
onbelchaembelick ontbloot : Maer Da- 21
vid sepde tot Michal/Dooz het aengesich-
te des H^EE^EE^E / die mp verhozen heeft
dooz uwen vader / ende dooz sijn gantsche
hups/mp instellende tot eenen Dooz-gan-
ger ober het volck des H^EE^EE^E / ober
Israel : Ja ich sal spelen dooz het aenge-
sichte des H^EE^EE^E. Doch sal ich mp 22
noch geringer houden dan also/ende sal ne-
dich zijn in mijne ooghen / ende met de
dienstmaeghen/daer van ghy gesepd hebt/
mer de selve sal ich verheerlicht worden.
Michal nu / Sauls dochter / en hadde 23
geen hint/tot den dagh hares doots toe.

Het vij. Capittel.

David tot ruste ghekomen zijnde , wil den
HEERE een huys bouwen , het welke de
Propheet Nathan prijsk , v. f. 1. &c. maer
Godt laet het David door den selven Pro-
pheet terkont verbieden , met verhael van
de groote weldaden aen hem te vooren
bewesen , ende belofte van grooter toe-
komstigh , te weren . eenen sone Salomo ,
die Gode een huys soude bouwen , ende
van den Messia . die uyt sijnen zede , na den
vlesche , sonde voortkomen . 4. Waer
over David seer verwondert ende ver-
bucht zijnde , doet den HEERE eene seer
herelicke dank-segginge . 17.

21. Ch. 17. **E**nde het gheschiedde / als de Coninck
hem ruste gegeven hadde van alle sijne dp-
anden routomme / Soo sepde de Coninck 2
tot den Propheete Nathan / Diet doch / ich
woone in een Ederen hups / ende de Arke
Godes woont in 't midden der gozbinen.
Ende Nathan sepde tot den Coninck / 3
Gaet hene/doet al wat in u herte is : want
de H^EE^EE^E is met u. Maer het ghe- 4

beurde in de selve nacht/dat het woozt des
H^EE^EE^E tot Nathan gheschiedde / seg-
gende : Gaet/ende segt tot mijnen knecht/
tot Dabid / Soo sept de H^EE^EE^E : Soudt
ghy mp een huys bouwen / tot mijne woo-
6 ninge ? Want ich en hebbe in geen huys
gewoont/ban dien dage af/dat ich de hin-
deren Israels upt Egypten opboerde / tot
op desen dach : maer ich hebbe gewandelt
in een Tente ende in een Tabernakel.

7 Oberal / waer ich met alle de kinderen
Israels hebbe ghewandelt/heb ich wel een
woozt ghesproken met eenen der stammen
Israels / dien ich bedolen hebbe mijn volck
Israel te wepden / seggende : Waerom en
houwt ghy mp niet een Ederen-hups.

8 Nu van/also sult ghy tot mijnen knecht/
tot Dabid / segghen / Soo sept de H^EE^EE^E
der hepzt/haren / c Ich heb u genomen van
de schaeps-hope/ban achter de schapen/dat
ghy een dooz-gaenger foubet sijn ober mijn
9 volck / ober Israel. Ende ich ben met u
gewest d ober al / waer ghy ghegen zijt/
ende hebbe alle uwe hpanden dooz u aen-
gesichte uptgeroep : Ende ich heb u eenen
gooten naem gemaecht / als den naem der

10 Gooten/die op der aerden zijn. Ende ich
hebbe dooz mijn volck / dooz Israel / eene
plaetse bestelt / ende hem gheplant / dat hy
aen sijne plaetse woone/ende niet meer sech
ende weder ghezehen en woze : ende de
kinderen der bekeerthept en sullen hem
niet meer verdrucken / gelijk als in 't eer-
11 ste / Ende van dien dage af / dat ich gebo-
den hebbe richters te wesen ober mijn
volck Israel/Doch u hebbe ich ruste gege-
ven ban alle uwe hpanden : Doch geest u
de H^EE^EE^E te kennen / dat de H^EE^EE^E u

12 een huys maken sal. e Wanneer uwe da-
gen sullen verbult zijn / ende ghy met uwe
bader sult ontstapen sijn / so sal ich u zaen
na u doen opstaen/dat upt uwen lijbe doozt
homen sal / ende ich sal sijn Koninckrijck

13 bevestighen. f Die sal mijnen name een
huys bouwen : ende ich sal den stoel sijns
Koninckrijcks bevestighen tot in ewwic-
14 hept. g Ich sal hem sijn tot eenen vader/
en hy sal mp sijn tot eenen sone : h Welc-
ke als hy misdoet / soo sal ich hem met eene
menschen roede/ende met plagen der men-
15 schen kinderen straffen. Maer mijne goe-
derierenhept en sal ban hem nter wijcken/
gelijck als ich [die] werch genomen hebbe
van Saul/bien ich van dooz u aenghesich-

16 te hebbe wech genomen. Doch u hups sal
bestendich zijn / ende u Koninckrijcke / tot
in ewwichept / dooz u aenghesichte : uwe
stoel sal vast sijn tot in ewwichept.
17 Ma alle dese woorden / ende na dit gants-
che ghesichte / alsoo spzack Nathan tot
18 Dabid. Doe ginck de Coninck Dabid
in / ende bleef dooz het aenghesichte des
H^EE^EE^E : ende hy sepde : Wie hen ich/
Heere H^EE^EE^E / ende wat is mijn hups/
dat ghy mp tot hier toe ghebacht hebt ?

19 Waer toe is dit in uwe oogen noch kleyn
gheweest / Heere H^EE^EE^E / maer ghy hebt
doch ober het huys uwer knechts ghezo-
ken tot ban derre henen : ende dit [na] de
wer der menschen/Heere H^EE^EE^E ! En-

20 de wat sal Dabid noch meer tot u spzeken/
want ghy heit uwen knecht/Heere H^EE^EE^E !
21 &c. Om uwer woorders wille/ende na u
herte hebt ghy alle dese groote dinghen ge-
daen / om aen uwen knecht beken te maec-
22 ken. Daerom zijt ghy groot / H^EE^EE^E !
Goot : i want daer en is niemant ghelijck
als ghy/ende daer en is geen Godt ban al-
leen ghy / na alles / dat up met onse oogen
23 gehoor hebben. k Ende wie is / gelijck u
volck / ghelijck Israel / een eenich volck
op aerden / 't welck Godt is henen gegaeen
sic

Philistijnen. Moab. Syriers.

SAMUEL II. Cap. viij. ix. Mephiboseth. Fol. 144

sich tot een volck te verlossen/ende om sich
eenen Paem te setten / ende om dooz u lie-
den dese groote en verschijckeliche dingen
te doen aen u landt/ dooz het aenghesichte
uwer volcks/ dat ghy u ipe Egypten ver-
loft hebt / de Heydenen ende hare Goden
[verbijzende.] Ende ghy hebt u volck 24
Israel nu bevestigt/ u tot een volck/ tot in
eewichheit : ende ghy/ **YHWH** / zijt hen
tot eenen Godt ghevozen. Nu dan / 25
YHWH / Godt/ doet dit woort/ dat ghy
over uwen knecht/ ende over syn hups ge-
sproken hebt/ bestaen tot in eewichheit:
ende doet gelijck als ghy gesproken hebt.
Ende uwe Paem werde groot gemaakt 26
tot in eewichheit/ datmen segge/ de **YHWH**
der heylighen/ is Godt over Israel:
ende het hups uwer knechts Davids sal
bestandigh zijn dooz u aengesichte. Want 27
ghy **YHWH** / der heylighen / ghy Godt
Israels / ghy hebt [dooz] de doze uwer
knechts gheopenbaert/ seggende/ Ich sal u
een hups bouwen : daerom heeft u knecht
in syn herte gebonden/ dit ghebed tot u te
bidden. Nu dan / Heere **YHWH** / ghy 28
zijt die Godt / ende uwe woorden sullen
waerhept zijn : ende ghy hebt dit goede
tot uwen knecht gesproken. Soo velcke 29
t u nu / en segent het hups uwer knechts/
dat het in eewichheit dooz u aengesichte
30 : want ghy Heere **YHWH** / hebt [het]
gesproken/ende niet uwen seggen sal uwer
knechts hups gesegent worden in eewig-
hept.

I Joab.
17-17.

Het viij. Capittel.

David brenghet de Philistijnen onder. vl. 1.
mitsgaders de Moabiten. 2. Slaet oock
Hadadezer Coninc van Zoba. 3. ende de
Syriers van Damasco. 4. die hem te hulpe
quamen. 5. leydt garnisoen in Syrien van
Damasco. 6. wort van den Coninc Thoi
met trefliche geschenken ververt. die hy
met grooten buyt den Heere heyllicht. 10.
Slaet de Edomiten. 11. ende leydt garnisoen
in haer land. 12. Verhael van Davids re-
geeringe, en de voornaemste Officiers. 13.

1. Chz. a
16. 1/ etc
E De t ge chlede daer na/ dat David
der Philistijnen sloegh / ende brachtse
onder : Ende David nam Merog. Amna
upt der Philistijnen handt. Oock sloegh 2
hy de Moabiten/ende maecte met een snoer/
doende haer ter aerden neder liggen / ende
hy maecte [met] twee snoeren om te dooden/
ende [met] een vol snoer om te leven te
laeten : also werden de Moabiten David tot
knechten/bringende geschenken. David 3
sloegh oock Hadadezer / den sone Achish/
den Coninc van Zoba/ Doe hy henen toogh
om sijne handt te wenden nae de rivi-
ere 4
1. Chz. 18-1.
[wagens] af/ende sefen hondert rupteren/
ende twintigh duysent man te boete : ende
David ontfemende alle wagen peerden/ende
hieft daer van hondert wagenen overig.
Ende de Spziers van Damasco quamen 5
om Hadadezer / den Coninc van Zoba/ te
helpen : maer David sloegh van de Sp-
ziers twee-ende twintigh duysent man.

Ende David leyde besettingen in Spzien 6
van Damasco/ende de Spziers werden Da-
vid tot knechten / bringende geschenken :
ende de **YHWH** / behoorde David over al/
waer hy henen toogh. Ende David nam 7
de goudene schilden / die hy Hadadezers
knechten geweest waren / ende brachtse te
Jerusalem. Daer toe nam de Coninc 8
David sef veel koppen upt Bethchay/ende
upt Berorhai/ Hadadezers steden. Als 9
nu Thoi de Coninc van Hamath hoorde/
dat David het gantsche hept Hadadezers

10 geslagen hadde/ So sonde Thoi synen so-
ne Joab tot den Coninc David/om hem
te brengen nae [synen] welstant/ende om hem
te seggen/ van wegen dat hy tegen Had-
adezer gheachticht ende hem geslagen hadde/
[want Hadadezer boorte steeds krijgh te-
gen Thoi:] ende in sijne handt waren sil-
bere baten/ende goudene baten / ende ho-
11 pere baten/ Welcke de Coninc David
oock den **YHWH** / heylighen/ met het sil-
ber/ende het goud/dar hy gehept hadde/
van alle Heydenen / die hy [sich] onder-
12 woopen hadde : Van Spzien / ende van
Moab/ende van de kinderen Ammons/ende
van de Philistijnen/ende van Amalek/ende
van den roof Hadadezers / des soons A-
13 chish/des Conincs van Zoba. Oock
maecte [sich] David eenen naem/ als hy
weder quam/ na dat hy de Spziers ghesla-
gen hadde/ in het Sout-dal / achtien du-
14 sent. Ende hy leyde besettingen in Edom/
in gantsch Edom leyde hy besettingen/ en-
de alle Edomiten werden David tot knech-
ten : ende de **YHWH** / behoorde David
15 over al/maer hy henen toogh. Alsof re-
geerde David over gantsch Israel : ende
David bede synen gantschen volcke recht
16 ende gerechtigheit. d Joab nu / de sone
van Zeruja/ was over het hept : ende Jo-
saphat/sone van Achish/was Cancellier.
17 Ende Zabab/Achish/sone/ende Achime-
lech/Achish/sone/waren Dzielers : en-
18 de Setaja was Schijber : Daer was
oock Benaja/sone van Joab/ met de Kri-
chi / ende de Merchi : maer Davids sonen
waren Prinsen.

2. Sa. 6a

2a

1. Chz.
18. 1/ etc
etc.

Het ix. Capittel.

David, gedencende aen sijne beloften. 1. die hy
Jonathan gedaen hadde, doet des selven sone
Mephiboseth soecken ende tot sich brengen.
vl. 1. 2. Geest hem al Sauls goet. ende
stelt Ziba daer over tot Regent, maer neemt
Mephiboseth aen sijne tafel. 7.

1 E De David septe / Jffer noch pema-
die overgheleiden is van den hups
Sauls/dar ich welhadichept aen hem doe/
2 om Jonathan's wille : Het hups Sauls
nu hadde eenen knecht / wiens name was
a Ziba/ende hy riepen hem tot David/ende
de Coninc septe tot hem / Zijt ghy Ziba?
3 ende hy septe/Doe knecht. Ende de Co-
ninc septe/ Jffer niet noch pema-
die overgheleiden is van den hups
Sauls/dar ich welhadichept
hy hem doe? Doe septe Ziba tot den Co-
ninc/ Daer is noch een sone van Jona-
than/ die geslagen is aen b hepte boeren.
b 2. Sa.
4. 4.
4 Ende de Coninc septe tot hem / Waer
is hy? ende Ziba septe tot den Coninc/
Siet hy is in den hups Machirs / des
5 soons Ammiels te Lodabar. Doe sonde de
Coninc David henen : ende hy nam hem
upt den hups Machirs / des soons Am-
6 miels/ban Lodabar. Als nu Mephibo-
seth/de sone Jonathan/des soons Sauls/
tot David inquam/so viel hy op syn aenge-
sichte/ende hoogh sich neder : ende David
septe/Mephiboseth ! ende hy septe/ Siet/
7 [hier] is uwe knecht. Ende David septe
tot hem/En breeft niet/want ich sal seker-
lich welhadichept hy u doen/om uwer va-
ders Jonathan's wille / ende ich sal u alle
ackeren uwer vaders Sauls weder ghe-
8 aen uwe tafel. Doe booch hy sich/ende
septe/ Wat is uwe knecht / dat ghy omge-
sten hebt na eenen dooden hondt / als ich
9 ben? Doe riep de Coninc Ziba/Sauls
jaggen/ende septe tot hem : Al wat Saul
ghehadt heeft / ende syn gantsche hups/
heb ich den sone uwer heeren ghegeven.

2. Sa.

2. Sa.

Davids overspel. Doot van Uria. S A M U E L II. Cap. xij. Nathan. Fol. 115

quam/soo bzaeghe Dabid na den welstant
Joabs/ ende na den welstant des volcks/
ende na den welstant des krijghs. Daer
nae sepde Dabid tot Uria/ Gaet af nae
u hups/ ende wascht uwe hoeten: ende
doe Uria upt des Conincks hups upt
ginch/ volghde hem een gerichte des Co-
nincks achter na. Maer Uria lepde sich
neder booz de deure van des Coninck hups/
met alle de knechten sijns heeren: ende hy
ginch niet af in sijn hups. Ende so ga-
ben't Dabid te kennen/ seggende/ Uria en
is niet afgegaen in sijn hups: doe sepde
Dabid tot Uria/ En kom ghy niet van de
reysse: waerom en zijt ghy niet afgegaen
in u hups? Ende Uria sepde tot Dabid/
De Kne/ ende Israels/ende Juda/lijden
inde tenten/ ende mijn heer Joab/ ende de
knechten mijns heeren zijn gelegert op het
open veld: ende soude ick in mijn hups
gaen/ om te eten/ ende te dincen/ ende hy
mijne hups/zoouwe te ligen: [Soo waer-
achtich als] ghy leeft/ ende uwe siele leeft
indien ick dese sake doen sal. Doe sepde
Dabid tot Uria/ Blijft oock heden hier/ so
sal ick u moegen af-senden: Also bleef Uria
te Jerusalem dien dach/ ende den anderen
dach. Ende Dabid dooghde hem/ soo
dat hy booz sijn aenghesichte at ende
dronck/ ende hy maecte hem droncken:
daer na ginch hy inden abont upt/ om sich
neder te leggen op sijn leger/ met sijns hee-
ren knechten/ maer en ginch niet af in sijn
hups. Des moegens nu geschiedde/ dat
Dabid eenen brief schreef aen Joab: ende
sonde [dien] dooz de hant van Uria. En-
de schreef in dien brief/ seggende: Stellet
Uria dooz aen teghen over den stercksten
strijdt/ ende heeret van achter hem af/ op
dat hy geslagen worde ende sterbe. Soo
gheschiedde/ als Joab op de stad ghelet
hadde/ dat hy Uria stelde aen de plaetse/
waer van hy wiste/ dat aldaer strijdende
mannen waren. Als nu de mannen der
stad uptogen/ ende met Joab streben/ die-
lender van den volcke/ van Davids knech-
ten: Ende Uria de Vethiter seer oock.
Doe sondt Joab henem/ ende liet Dabid
den gantschen handel deses strijts weten.
Ende hy beval den bode/ seggende: Als
ghy sult ge-epndicht hebben den gantschen
handel deses strijts tot den Coninck upt
te sprekken. Ende t sal gheschieden/ indien
de grimmicheit des Coninck ophont/ ende
hy tot u seyt/ Waerom zijt ghy so na aen de
stad ghekomen om te strijden? wistet ghy
niet/ dat sy van den muer souden schieten?
c. 9. 13. Die soech Khimelech/ den sone Jerub-
beserchs/ wierp niet eene vrouwe een stuck
van eenen meulen-steen op hem van den
muer/ dat hy te Chebez staet: waerom zijt
ghy tot den muer genadert? Van sult ghy
segghen/ Wien knecht Uria de Vethiter/
is oock doot. Ende de bode ginch henem/
ende quamen in/ ende gaf Dabid te kennen
alles/ daer hem Joab om upt ghesonden
hadde. Ende de bode sepde tot Dabid/ Die
mannen zijn ons secker te machrich ghe-
weest/ ende zijn tot ons upt geroegen in't
veld: maer wy zijn teghen hen aen geweest
tot aende deure der poorte. Doe schoten
de schutters vande muer af op uwe knech-
ten/ datter van des Conincks knechten
doot gheleden zijn: ende uwe knecht/
Uria de Vethiter/ is oock doot. Doe sep-
de Dabid tot de bode/ So sult ghy tot Joab
seggen/ Laet dese sake niet quaet zijn in
uwe oog/ want het [weert] berceert so wel
desen als genen: verstercht inden strijt re-
gen de stad/ ende verstoortse: verstercht
hem alsoo. Als nu de hups/zoouwe van
Uria hoorde/ dat haer man Uria doot was/

27 so bzoech sy leet over haer heere. Ende
als de rouwe was overgegaen/ sondt Da-
bid henem/ ende namse in sijn hups/ ende
sy werdt hem ter vrouwe/ ende haerde hem
enen sone: Doch dese sake/ die Dabid ge-
daen hadde/ was quaet inde ooghen des
h. e. e. k. e. n.

Het xij. Capittel.

De Prophete Nathan stelt David, door Godts
bevel, sijne grove sonden voor ooghen door
eene gelijckenisse, met scherpe bestraffinghe
sijner ondancckaerheydt, ende dreyginghe
van sware straffen. v. 1. &c. David bekent
sijne sonden, die hem Godt oock vergeeft,
doch met een by-voeghsel van scherpe ca-
stydinge, 13. David smeect ende valst stren-
ghelick voor dat kranck kindeken, terwij-
len het noch leeft, maer is goedes moets
als het doot was, 15. Waer van hy, gerraegt
zijnde, reden geeft, 21. Bekomt daer na uyt
Bathsaba den beloofden sone, Salomo, die
Iedidja genoemt wort, 24. David wint Raba-
ba, ende straft de Ammoniten swaerlick, 26.
E. 1. De de h. e. e. k. e. n. sondt Nathan tot
Dabid: Als die tot hem inquam/sepde
hy tot hem/ Daer waren twee mannen in
eener stad/ d'een rijk ende d'ander arm.
2. De rijke hadde seer veel schapen ende
3. runderen. Maer de arme hadde ganssch
niet/ dan een enich kleyn op-lam/ dat
hy gekocht hadde/ ende hadde t geboedt/
dat het groot ghewozen was hy hem/ ende
hy sijne kinderen te gelijck: het at van sijne
bete/ ende dronck van sijnen beker/ ende
sleyp in sijnen schoot/ ende het was hem
4. als eene dochter. Doe nu den rijken man
een wandelaer overquam/ verschoonde hy
te nemen van sijne schapen/ ende van sijne
runderen/ om dooz den reysenden man/ die
tot hem gekomen was/ [wat] te bereyden:
ende hy nam des armen mans op-lam/ ende
bereyde dat booz den man/ die tot hem ge-
5. komen was. Doe ontstach Davids toon
seer teghen dien man: ende hy sepde tot
Nathan/ [So waerachtich als] de h. e. e.
k. e. n. leeft/ de man/ die dat ghedaen heeft/ is
6. een kindt des doots. Ende dat op-lam
sal hy a vier-doudigh weder gheben/ daer-
om dat hy dese sake ghedaen/ ende om
7. dat hy niet verschoont en heeft. Doe
sepde Nathan tot Dabid/ Ghy zijt die
man: Soo seyt de h. e. e. k. e. n. de Godt
Israels/ Ick heb u ten Coninck b gesalf
over Israel/ ende ick heb u upt Sauls
8. hant geredt: Ende ick heb u uwes hee-
ren hups ghegheben/ daer toe uwes heeren
wijden in uwen schoot/ ja ick heb u het
hups Israels ende Juda ghegheben: ende
indien t wepnich is/ ick soude u alsulck
9. ende alsulck daer toe doen. Waerom
hebt ghy [dan] het woort des h. e. e. k. e. n.
beracht/ doende dat quaet is in sijne ooghen?
Ghy hebt Uria/ den Vethiter/ met den
sweerde verslagen/ ende sijne hups/zoouwe
hebt ghy u ter vrouwe genomen: ende hem
hebt ghy met den sweerde der kinderen
10. Ammons doot gheslagen. Nu dan/ het
sweert en sal van uwen hups niet af
wijken tot in eeuwichheit: daerom dat ghy
my beracht hebt/ ende de hups/zoouwe van
Uria/ den Vethiter/ ghehouden hebt/ dat
11. sy u ter vrouwe zy. So seyt de h. e. e. k. e. n.
Diet ick sal quaet over u berweken upt
uwen hups/ ende sal uwe wijden nemen
12. booz uwe ooghen/ ende c. false uwen naesten
geben: die sal hy uwe wijden ligen/ booz
13. de ooghen deser Sonnen. Want ghy hebt
het in't verhoeghen ghedaen: maer ick sal
dese sake doen booz gantsch Israel/ ende
13. booz de Some. Doe sepde Dabid tot
Nathan/ Ick hebbe ghesondicht tegen den
h. e. e. k. e. n.

a Exod.

22. 1.

b 1. Sa.

16. 13.

c Jud. 9.

32. 13.

c Dent

28. 10.

2. Sam

16. 22

Godts oordeel Davids-

SAMUEL II. Cap. xiiij.

-kindt sta

H E E R E: Ende Nathan septe tot Davids /
De **H E E R E** heeft oock uwe sonde wech-
genomen / ghy en sult niet sterben. Doch- 14
tans / dewijle ghy door dese sake de handen
des **H E E R E** grootelicks hebt doen la-
steren / sal oock de sone / die u ghehozen is /
den doot sterben. Doe ginck Nathan na 15
sijn huys: ende de **H E E R E** sloeg het
kindt / dat de hupsvrouw van Dabid
gebaert hadde / dat het seer krankt wert.
Ende Dabid sochte Godt door dat joncs- 16
ken: ende Dabid vastede een vasten / ende
ginck in / ende lach den nacht over op de
aerde. Doe maechten sich de Oversten sij- 17
nes hupsen op tot hem / om hem te doen op-
staen van der aerden: maer hy en wilde
niet / ende en at geen broot met hen. En- 18
de het geschiedde op den sevendenden dach / dat
het kindt stierf: ende Davids knechten
heesden hem aen te segghen / dat het kindt
doot was: want sy sephen: Siet / als het
kindt noch levendigh was / spraken wy tot
hem / maer hy en hoorde nae onser stemme
niet / hoe sullen wy dan tot hem seggen / het
kindt is doot? want het mochte quaet doen.
Maer Dabid sach / dat sijne knechten 19
wompen / en so merchte Dabid / dat het kindt
doot was: dies septe Dabid tot sijne knech-
ten / Is het kindt doot? ende sy sephen / Is
doot. Doe stont Dabid op van der aer- 20
de / ende nitsch / ende salde sich / ende ver-
anderde sijne kleedinghe / ende ginck in het
huys des **H E E R E** / ende badt aen:
daer na quam hy in sijn huys / ende opschte
[broode] / ende so fette den hem broot door /
ende hy at. Soo sephen sijne knechten 21
tot hem / Wat is dit door een dinc / dat
ghy gedaen hebt? Om des levendigen kin-
des wille hebt ghy ghefast ende gheweent /
maer na dat het kindt gestorven is / sijt ghy
opgestaen / ende hebt broot geeten. En- 22
de hy septe / Als het kindt noch leefde / heb
ich ghefast ende gheweent: want ich sep-
de / wie weet / de **H E E R E** sonde my mogen
genadigh zijn / dat het kindt levendigh ble-
ve. Maer nu is 't doot / waarom soud' ich 23
nu hassen? Sal ick hem noch konnen we-
der halen? Ich sal wel tot hem gaen / maer
hy en sal tot my niet weder komen. Daer 24
na troostede Dabid sijne hupsvrouw Bath-
seba / ende ginck tot haer in / ende lach hy
haer: Ende sy d'haer eenen sone / wiens
naem hy noemde Salomo / ende de **H E E**
er. Ch. 22. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Het xiiij. Capittel.

Amnon bemint sijne suster Thamar / ende ver-
krachte / door hulpe van Jonadabs archli-
stigen raet / maer verstoorde terstont weder /
vt. 1. 2c. Het welck Absalom / Thamar
volle broeder / na verloop van twee jaren
bitterlick wreect / doende sijnen broeder
Amnon vermoorden. 23. Dese saken ontfel-
len ende bedoeven David seer. 21. 36.
Absalom vlucht na Gelur. 37.

Ende het geschiedde daer na / alsoo Ab-
salom / Davids sone / eene schoone su-
ster hadde / welker naem was Thamar / dat
Amnon / Davids sone / haer lief kreegh.

Ende Amnon was benauid tot krauck
moedens toe / om sijner suster Thamar
wille / want sy was eene maeght / so dat het
in Ammons ooghen swaer was / haer petse
3 te doen. Doch Amnon hadde eenen dient /
wiens naem was Jonadab / een sone van
Simeon / Davids broeder: en Jonadab was
een seer wijs man.

Die septe tot hem /
Waerom sijt ghy van morgen tot morgen so
mager / ghy Coninc sone / en sult ghy 't my
niet te hennen geben? Doe septe Amnon tot
hem / Ich hebbe Thamar / mijns broeders
5 Absaloms suster / lief. Ende Jonadab se-
pte tot hem / Leght u op uwen legger / en
maect u krauck: als dan uwe hand sal
komen om u te sien / soo sult ghy tot hem
segghen / Dat doch mijne suster Thamar
home / datse my met broodt spijse / ende de
spijse door mijne oogen toe-maek / op dat ick
het aensie / ende van hare handt ete.

Amnon dan septe sich / ende maecte sich
krauck: Doe nu de Coninc quam om hem
te sien / septe Amnon tot den Coninc / Dat
doch mijne suster Thamar home / dat sy
eene hoerckens doot / mijne ooghen toe-
maecte / ende ick van hare handt ete.

Doe sondt David henen tot Thamar in
't huys / seggende / Gaet doch henen in het
huys uwes broeders Ammons / ende maect
8 hem eene spijse. Ende Thamar ginck he-
nen in het huys haers broeders Ammons /
(hy nu was neberliggende) en sy nam deerch
ende kneede 't / ende maecte hoerckens toe
door sijne oogen / ende biech de hoerckens.

Ende sy nam eene panne / ende gootse upt
door sijn aengesichte / maer hy wepde niet
te eten: ende Amnon septe: Doet alle man
van my uptgaen: ende alle man ginck dan
hem upt.

Doe septe Amnon tot Thamar /
Brenge de spijse inde camr / dat ick van u
we hant ete: soo nam Thamar de hoer-
ckens / die sy gemaect hadde / ende bzachte
12 haren broeder Amnon inde kamer. Als
syse nu tot hem nae by bzachte / dat hy ate /
soo greep hy haer / ende septe tot haer /

Comt / light by my / mijne suster. Maer
sy septe tot hem / Niet / mijn broeder / en ver-
kracht my niet / want alsoo en doerimen niet
in Israel: en doer dese dwaesheyt niet.

Want ick / waer henen soud' ick mijne
schande brengen: ende ghy / ghy soudt zijn /
als een der dwasen in Israel: soo spzecke
doch nu tot den Coninc / want hy en sal
14 my dan u niet onthouden. Doch hy en
wilde na hare stemme niet hooren: maer
stercker zijnde dan sy / soo bekrachte hy

haer / en lach hy haer. Daer na hantde haer
Amnon met enen seer grooten haer / want
den haer daer mede hy haer harede / was
grootcr dā de liefde / daer mede hy haer ha-
de lief ghadt: ende Amnon septe tot haer /

Maect u op / gaet wech. Doe septe sy tot
hem / Daer en zijn geene oorsake om my ups
te dighen / dat quaet soude grooter zijn dan
het ander dat ghy by my gedaen hebt: maer

17 hy en wilde na haer niet hooren. Ende hy
reyn synen jongen / die hem diende / ende se-
de / Dāse

Amnon bemint Thamar, - S A M U E L II. Cap. xiiij. -ende verkrachse. Fol. 116

de/ Wijft nu dese dan my upt na buuten:
ende grendelt de deure achter haer toe.

37 Nu hadde eenen deel-veruighen roch 18
aen/ Want also werden des Koninck doch-
teren / die maeghden waren / met mantels
ghelieedt: ende sijn dienær brachtse upt
tot buuten/ ende grendelde de deure achter
haer toe. Doe nam Thamar asche op 19
haer hooft / ende scheurde den deel-veruighen
roch / die sy aen hadde: ende sy lepe
de hare hant op haer hooft/ ende ginck vast
henen ende kreet. Ende haer broeder Ab- 20
salom septe tot haer: Is uwe broeder Am-
mon by u gheweest? nu dan / mijne suster/
stille / hy is uwe broeder/ set u herte niet
op dese sake: also bleef Thamar ende was
eensaem in haers broeders Abfaloms huys.

Als de Koninck David alle dese dingen 21
hoorde/ so ontfack hy seer. Doch Abfa- 22
lom en sprack niet met Amnon/ noch quaet
noch goet: maer Abfalom harede Amnon/
ter oorzake dat hy sijn suster Thamar
verkracht hadde. Ende het geschiede na 23

twee volle jaren / dat Abfalom [schaep-]
scheeters hadde te Baalhazor: die by E-
phraim is: soo noodighde Abfalom alle de
Konincks sonen. Ende Abfalom quam 24
tot den Koninck/ ende septe/ Siet nu heeft
uwe knecht [schaep-]scheeters: dat doch
de Koninck/ ende sijne knechten/ met uwen
knecht gaen.

Maer de Koninck septe tot 25
Abfalom/ Siet/ mijn sone / laet ons doch
niet altesamen gaen / op dat wy u niet be-
swaerlich en zijn: ende hy hield by hem
aen/ doch hy en wilde niet gaen / maer se-
gende hem. Doe septe Abfalom/ So niet 26

laet doch mijnen broeder Amnon met ons
gaen: maer de Koninck septe tot hem /
Waerom soude hy niet u gaen? Als Ab- 27
salom by hem aenhielt / so liet hy Amnon
ende alle des Konincks sone met hem gaen. 28

Abfalom nu geboort sijnen jongens/ seggen-
de/ Leet nu op als Ammons herte volich
is van den wijn / ende ick tot u-lieden sal
segghen/ Slaet Amnon / dan sulst ghy hem
dooden / en vrees niet: ick niet/ om dat ick
het u geboden hebbe: zijt sterck/ ende weest
dapper. Ende Abfaloms jongens deden 29

aen Amnon/ gelijk als Abfalom geboden
hadde: doe stonden alle sonen des Koninck
op / ende reden eene peggelijck op sijnen
mupl/ ende bloden. Ende het geschiedde/ 30

als sy op den wech waren/ dat het geruchte
tot David quam / datmen septe: Abfalom
heeft alle de sonen des Konincks geslagen/
ende daer en is niet een van hen overgela-
ten. Doe stont de Koninck op / ende 31

a scheurde sijne kleederen / ende lepte sich
neder ter aerden: desgelijcks stonden alle
sijne knechten met ghescheurde kleederen.

Maer Jonadab / de sone van Simen/ 32
Davids broeder / antwoorde / ende septe/
Mijn Heere en segge niet / dat sy alle de
jongelingen des Konincks sonen/ ghedoodt
hebben/ maer Amnon alleen is doot: want
by Abfalom isstet op toe- ghelept / van den
dach af / dat hy sijn suster Thamar ver-
kracht heeft. So en neme nu mijn Heere 33

de Koninck de sake niet in sijn herte/ den-
kende/ Alle des Konincks sonen zijn doot:
want Amnon alleen is doot. Abfalom 34
nu bluchtede: ende de jonge / die de wacht
hielt/ hief sijne oogen op/ ende sach toe: en-
de siet / daer quam veel volcks van den
wech achter hem / aen de zijde van t' ghe-
brechte. Doe septe Jonadab tot den Ko- 35

ninck / Siet / de sonen des Konincks kom-
men: na het woort uwer knechts/ also is t'
geschiedt. Ende het geschiedde/ als hy ge-
grindigt hadde te speels/ siet/ so quam den
sonen des Koninck/ ende hielden hare stem-
men op/ ende weende: ende de Koninck oock/ 36

ende alle sijne knechten weenden met een
seer groot geweene. (Abfalom dan bluch-
tede/ ende tooch tot Thalmal/ den sone van
Amihur / Koninck van Gesur:) ende
hy droeghe rouwe over sijnen sone / alle die
38 dagen. Also bluchte Abfalom/ ende toogh
na Gesur: ende hy was aldaer drie jaren.

39 Doe verlaughe (de ziele) des Konincks
Davids seet om na Abfalom upt te crecken:
want hy hadde sich ghetroost over Amnon-
dat hy doot was.

Het xiiij. Capittel.

Joab brengt Abfalom / door middel van een
kloecke Thekoitsche vrouwe/ weder in ge-
nade by David v. 1. &c. die Joab confent
geeft Abfalom weder te halen / maer wilt
niet toestaen dat hy onder sijne ooghen kom-
me. 21. Abfaloms schoonheyt/ lanck hayr.
ende kinderen. 25. Hy dwinght eyndelick
Joab voor hem te verkrijgen / dat hy by sijn-
nen vader mach komen/ gelijk geschiet. 29.

1 Als nu Joab / de Sone van Zeruja/
merchte/ dat des Konincks herte over

2 Abfalom was. Soo sondt Joab hem na
Theloa/ en nam van daer eene wijfe bzo-
uwe: ende hy septe tot haer / Stelt u noch
als of ghy rouwe droeght / ende trecht u
rouw-bleederen aen / ende en salft u niet
met olie / ende weest als eene bzouwe / die
nu vele daghen rouwe gedragen heeft over

3 eenen dooden: Ende gaet in tot den Ko-
ninck/ ende spreek tot hem na dit woort:
ende Joab septe de woortde in haren mont.

4 Ende de Thekoitsche vrouwe septe tot
den Koninck / als sy op haer aenghesichte
ter aerden was ghevallen/ ende haer neder-
geboghen hadde: soo septe sy/ Behoudt / a

5 Koninck. Ende de Koninck septe tot
haer: Wat is u? ende sy septe/ Schierlich/
ich bi eene weduw- vzouwe/ ende mijn man
6 is gestorven. Nu hadde uwe dienstmaecht
twee sonen / ende dese beyde twisten in t'
helt/ ende daer en was gheen scheidt tuss-
schen hen/ soo sloegh d' een den anderen/ en

7 de doode hem. Ende siet / het ganeste
gheslacht is op- ghestaen tegen uwe dienst-
maecht / ende hebben ghelept / Geest dien
hier/ die sijnen broeder geslagen heeft/ dat
wy hem doot de ziele sijns broeders / dien
hy doot- geslagen heeft/ dooden/ ende oock
den erfgenaem verdelghen: alsoo sullen sy
mijne hote/ die over gebleven is/ uyl- blus-
schen/ op dat sy mijn man genen naem noch

8 overblijfel en late op den aerthodem. Doe
septe de Koninck tot dese vrouwe/ Gaet na
u huys: ende ick sal doot u ghebieven.

9 Ende de Thekoitsche vrouwe septe tot
den Koninck/ Mijn heer Koninck / de on-
gerechtigheyt zy op my/ ende op mijns va-
ders huys: de Koninck daer en- tegen/ en

10 de sijn stoel/ zy onschuldigh. Ende de Ko-
ninck septe: Spreek pemaent tegen u/ so
bringt hem tot my/ ende hy en sal u doot-
11 aen niet meer aentasten. Ende sy septe/
De Koninck gedencke doch aen den H. E.

12 E. uwen Godt / dat de bloet- weechers
niet te vele en worden om te verdoen/ dat
sy mijnen sone niet en verdelgen: doe septe
hy / [Soo waerachtigh als] de H. E. E. leest /
Indiender een van de hazen uwes

13 soons op de aerde sal ballen! Doe septe
dese vrouwe/ Laet doch uwe dienst- maecht
een woort tot mijnen heere den Koninck
14 spreken/ ende hy septe/ Spreek. Ende de
vrouwe septe / Waerom hebt ghy dan al-
siler tege Godes hote gedacht? Want daer
upt / dat de Koninck dit woort oesproken
heeft/ is hy als e schuldige/ dewijl de Ko-
ninck sijnen herftootenen niet weechelt.

14 Want wy sullen den doot sterben/ en we-

Abfaloms schoonheyt.

S A M U E L II. Cap. xv.

sen als water / dat ter aerden uptgheflost
zijnde niet versamelt en wort: Gode van
en sal de ziele niet wech nemen/maer hy sal
gedachten dencken/dat hy den verstoottenen
niet dan sich verstoore. Nu dan: dat ich
ghetomen ben / om dit selve woort tot den
Coninc mijnen heere/te spreken/(is) om dat
t volck in vreesachtigh gemaect heeft:
soo seide uwe dienstmaecht/Ich sal nu tot
den Coninch spreken/misschien sal de Co-
ninch het woort sijner dienstmaecht doen.

Want de Coninch sal hooren / om sijne
dienst-maecht te redden van de handt des
mans/die [woort heeft] in ende mijnen so-
ne te samen van Godes erhe te verdelgen.

Wijders seide uwe dienst-maecht / het
woort mijns heeren/des Conincks/zy doch
tot ruste: want gelijck een Engel Godes/
alsoo is mijn heere de Coninch/om te hooren
het goede ende het quade / ende de
HCE&E uwe Gode sal met u zijn. Doe
antwoorde de Coninch / ende seide tot de
vrouwe / En verberght nu niet voer my de
sake/ die ich u vraghen sal: ende de vrouwe
seide/Mijn heere de Coninch spreke doch.

Ende de Coninch seide/Is Joabs hant
mer u in allen desen / ende de vrouwe ant-
woorde/ende seide/[Soo waerachtich als]
uwe ziele leeft/mijn heere Coninch/indien
nemant ter rechter ofte ter sincler handt
soude konnen afwijchen van alles / dat mijn
heere de Coninch gesproken heeft/want u-
we knecht Joab die heeft t my ghedoben/
ende die heeft alle dese woorden in den
mont uwer dienstmaecht geleet: Dat ich
de gestalte deser sake also omwonden soude/
sulcks heeft uwe knecht Joab gedaen:doch
mijn heer is wijs/na de wijsheyt van enen
Engel Godes/om te merken alles/wat op
der aerden is. Doe seide de Coninch tot
Joab/Siet nu/ich hebbe dese sake gedaen:
So gaet heren/haelt den iongelinck Abfa-
lom weder. Doe viel Joab op sijn aenge-
sichte ter aerden / ende hoogh sich / ende
hantchte den Coninch: ende Joab seide/
Vreden heeft uwe knecht gemercht/dat ich
genade gehouwen hebbe in uwe oogen/mijn
heer Coninch / om dat de Coninch het
woort sijns knechts ghedaen heeft. Also
maecte sich Joab op / ende toogh na Ge-
sur: ende hy bracht Abfalom te Jerusa-
lem. Ende de Coninch seide / Dat hy in
sijn hups heere / ende mijn aengesicht niet
en sie: also heere Abfalom in sijn hups/ende
en sach des Conincks aengesicht niet.

Nu wasser in gantsch Israel gheen man
so schoon/als Abfalom/leer te prisen: van
sijne hoet-sle aen tot sinen hoet-schedel
toe en wasser geen gebreck in hem. Ende
als hy sijn hooft beelhoer / (nu geschiedt
ten eynde van elck jaer/dat hy t beelhoer/
om dat het hem te swaer was/soo beelhoer
hy t:) soo woegh het hant sijns hoofts
twee hondert sikelen/na des Conincks ge-
wichte. Doch werden Abfalom drie so-
nen geboren/ ende eene dochter / welker
naem was Thamar: dese was eene vron-
we schoon van ghesien. Also bleef Abfa-
lom twee volle jaren te Jerusalem/dat hy
des Conincks aengesicht niet en sach.

Daerom sonde Abfalom tot Joab/dat hy
hem tot den Coninch soude/maer hy en wil-
de niet tot hem komen:so sonde hy noch ten
anderen male/ebenwel en wilde hy niet co-
men: Soo seide hy tot sijne knechten /
Siet / het stuck ackers Joabs is aen de
zijde van t mijne/ ende hy heeft gerste daer
op / gaet henen / ende sleechte t aen met
bper: ende Abfaloms knechten staken dat
stuck ackers aen met bper. Doe maecte
sich Joab op / ende quam tot Abfalom in
het hups / ende seide tot hem / Daerom

hebben uwe knechten het stuck ackers/dat
mijn is/met bper aengesteken? Ende Ab-
falom seide tot Joab/Siet / ich hebbe tot
u gesonden/seggende/komt herwaert/dat
ich u tot den Coninch sende/om te seggen/
Daerom ben ich van Gesur gekomen: het
waer my goet / dat ich noch daer ware:
nu dan/laet my het aengesichte des Co-
nicks sien / Alst dan noch eene misdaet
in my/so doode hy my. Doe ginck Joab
in tot den Coninch/ende seide t hem/aen-
doe riep hy Abfalom/ende hy quam tot den
Coninch in / ende booch sich voer hem op
sijn aengesichte: ter aerden voer des Co-
nicks aengesichte: ende de Coninch kuste
Abfalom.

Het xv. Capittel.

Abfalom / de herren des volcks door listighe
practijken gestolen hebbende. v. 1, &c.
gaet onder schijn van eene gelofte, met sijns
vaders oorlof, na Hebron, maer maect al-
daer, met Achitophels hulpe, eene groote
conspiratie, sich opwerpende voor Co-
ninch, 7. David sulcks hoorende, vlucht in
haeste met sijn volck uit Jerusalem, latende
daer alleenlick sommighe sijn bywyven, 13.

Ende het gheschiedde daer na/dat Abfa-
lom sich liet bereyden wagen en peerden
ende bijstich manne loopende voer sijn aen-
gesichte hene. Doch maecte sich Abfalom
des mozhens vroege op / ende stont aen de
zijde bandt wech der poorte/en het geschie-
de/dat Abfalom alle man / die een gheschil
hadde / om tot den Coninch ten gerichte te
komen/tot sich riep/ende seide/Wat wels-
ke stadt zijt ghy: als hy dan seide / Wwe
knecht is upt eenen der stammen Israels:
Soo seide Abfalom tot hem/Siet/uwe
saken zijn goet ende recht: maer ghy en
hebt geen den verhoorder van des Conincks
wegen. Woorts seide Abfalom/Och/dat-
men my ten rechter stelde inden lande:dat
alle man tot my quam/die een geschil ofte
rechts-sake heeft / dat ich hem recht spre-
ke! Het gheschiedde doch / als pemandt
naerde om sich voer hem te buighen/soo
reichte hy sijn hant upt/ende greep hem/
ende kuste hem. Ende na die wijse dede
Abfalom aen gantsch Israel / die tot den
Coninch ten gherichte quam: Also stal
Abfalom het herte der mannen Israels.

Ten eynde nu van bertrich jaer is t ge-
schiet / dat Abfalom tot den Coninch se-
ide / Laet my doch henen gaen / ende mijne
gelofte, die ich den HCE&E beloofte heb-
de/te Hebron/betalen. Want uwe knecht
heeft eene ghelofte beloofst/als ich te Ge-
sur in Syrien woonde / seggende: Indien
de HCE&E my sekerlick weder te Jeru-
salem sal brengen/soo sal ich den HCE&E
dienen. Doe seide de Coninch tot hem/
Gaet in vrede:also maecte hy sich op/ende
ginck na Hebron. Abfalom nu hadde ber-
spieders uptgesonden in alle stammen Is-
raels/om te seggen: Als ghy t geluyt ber-
basupnen sult hooren/so sult ghy segghen/
Abfalom is Coninch te Hebron. Ende
daer ginghen met Abfalom van Jerusalem
twee hondert mannen ghenodicht zijnde/
doch gaende in hare eenhoudicheyt: want
hy en wisten [van] gheen sake. Abfalom
sonde oock om Achitophel den Giloniter/
Dabids gaet/upt sijn stadt/upt Silo [te
halen]/als hy offerhanden offerde: Ende
de verdienisse werdt sterck/ende t volck
quam toe/ende vermeerderde hy Abfalom.

Doe quam daer een hoofdschapper / tot
David/seggende: Het herte eens peghel-
ken in Israel [volgt] Abfalom na. Soo
seide David tot alle sijn knechten/die met
hem te Jerusalem waren / Maect u op/
ende

David vlucht, Achitophel.

SAMUEL II. Cap. xvj.

Fol. 117

ende laet ons blieden / want daer en soude
 33 booz ons gheen onthomen: zijn booz Absa-
 loms aengesichte: haerter om wech te gaen/
 op dat hy niet misshien haeste / ende ons
 achterhale/ende een quaat ober ons drijve/
 ende dese Stadt siet met de scherpre des
 sweerts. Doe seiden de knechten des Co- 15
 nincks tot den Coninck: Wa alles / wat
 mijn heere de Coninck verheisen sal / siet/
 schier zijn uwe knechten. Ende de Co- 16
 ninck ginck upt met sijn gantsche hups/te
 doerte: doch de Coninck liet rien bawijven/
 om het hups te bewaren. Als nu de Co- 17
 ninck met al 't volck te doerte was upge-
 gaen/so bleven sp sinen in eene verce plaet-
 se. Ende alle sijne knechten gingen aen 18
 sijne zijde henen/ oock alle de 2 Crethi en-
 de alle de Diethi / ende alle de Gethiten/
 ses hondert man/ die van Gath te doerte ge-
 kommen waren/ginghen booz des Conincks
 aengesichte henen/ So seide de Coninck 19
 tot Jthai den Gethiter/ Waerom siet ghy
 oock met ons gaen / Keert weder / ende
 blijft by den Coninck/ want ghy zijt dzeemt/
 ende oock sult ghy weder vertrecken na u-
 we plaetse. Ghesken zijt ghy ghehomen/ 20
 ende heden soud' icht u met ons omboeren
 om te gaen/so icht doch gaen moet/waer he-
 nen icht gaen kan: keert weder/ende bzingt
 uwe bzoederen wederom/ welbadaert en-
 de trouwe 3p met u. Maer Jthai ant- 21
 woortde den Coninck/ ende seide: [Soo
 werachtich als] de Heere leeft/ ende
 mijn heere de Coninck leeft/ In de plaetse/
 daer mijne heere de Coninck sal zijn: 't 3p
 ten doode / 't 3p ten leven/ daer sal uwe
 knecht hoorfiet oock zijn. Doe seide 22
 David Jthai/ So hoort/ende gaet ober: al-
 so ginck Jthai/ de Gethiter/ ober/ende alle
 sijne mannen/ ende alle de kinderhens/ die
 met hem waren. Ende het gantsche lant 23
 weende/ met iupder stemme/ als al 't volck
 ober ginck: oock ginck de Coninck ober de
 b'ke Kidzon/ende al 't volck ginck ober/
 recht na den wech der woestijne. Ende 24
 siet Zadok was oock daer/ende alle de Le-
 viten met hem/dagende de Wcke des Ver-
 bonds Gottes/ende sp setten de Wcke Go-
 des neder/ ende Abiathar klon op/ tot dat
 al 't volck upter stad ghe-epndicht hadde
 ober te gaen. Doe seide de Coninck tot 25
 Zadok/Bzinght de Wcke Gottes weder in
 de stad: indien icht ghenade sal binden in
 des Heere oogen/so sal hy my weder-
 halen/ende salse my laten sien/mitsgaders
 sijne wooninge. Maer indien hy alsoo sal 26
 seggen/Ich en hebbe genen lust tot u: siet
 schier ben icht/hy doe mp/so als het in sijne
 ooghen goet is. Dooze seide de Coninck 27
 tot den Priester Zadok/Zijt ghy niet Jee-
 sende/keert weder in de stad met bze-
 de: oock u lieder bepde sone / Ahimaaz / uwe
 soon/ende Jonathan/ Abiathers soon/met
 u. Siet/ icht sal verdoen in de blacke 28
 belven der woestijne / tot datter een woort
 van u lieden home/batmen my aensegge.
 Alsoo bracht Zadok/ ende Abiathar/ de 29
 Wcke Gottes weder te Jerusalem: ende sp
 bleven aldaer. Ende David ginck op dooz 30
 den opgang der olijven/ogende ende we-
 nende/ende het hooft was hem bedonden/
 ende hy selfs ginck barhoets: oock hadden
 al 't volck dat met hem was/een peghelic
 sijn hooft bedecte/ende gingen op/ogende
 ende weenende. Doe gafmen David te 31
 hemmen/ seggende: Achitophel is onder de
 ghene/die sich met Absalom hebben verbon-
 den: dies seide David: O Heere mach
 doch Achitophels raet tot socher. En het 32
 gheschiede/ als David tot de hooche-
 nam/daer hy aldaer Godt aenbadt/siet doe
 ontmoete hem Husai/ de Architer/hebbende

sijnen rock ghescheurt / ende aerde op sijn
 33 hooft. Ende David seide tot hem: Soo
 ghy met mp dooztgaet/ soo sult ghy mp tot
 34 eenen last zijn. Maer so ghy weder in de
 stad gaet / ende tot Absalom seght / Uwe
 knecht / icht sal des Conincks zijn: icht
 ben wel uwes baders knecht/ dan te dozen
 gheveest/maer nu soo sal icht uwe knecht
 zijn: soo soudt ghy mp den raet Achito-
 35 phels te niere maken. Ende en zijn niet
 Zadok ende Abiathar/ de Priesters/aldaer
 met u: So sal 't gheschiedden/dat ghy alle
 dinck/dat ghy upt des Conincks hups sult
 hoozen/ den Priesteren/ Zadok ende Abi-
 36 thar/sult te hennen gheben. Siet / hare
 heyde soneen zijn aldaer by hen / Ahimaaz
 des Zadoks / ende Jonathan des Abi-
 thars: soo sult ghy-lieden booz hare hande
 tot mp senden alle dinck/ dat ghy sult hoo-
 37 zen. Also quam Husai/Davids dient/in
 de stad:ende Absalom quam te Jerusalem.

Het xvj. Capittel.

Ziba verkrijcht van David, door presenten en-
 de valsch aengheven, al sijns heeren Mephi-
 boseths goet, vl. 1. &c. Simeï hooft ende
 vloecht David. 5. Abisai wil 't wreken, maer
 David neemt het seer geduldighlick op. 9.
 Absalom comt met Achitophel te Jerusa-
 lem. 15. Husai voeght sich kloekelick by
 Absalom. 16. Absalom beslaept sijns vaders
 by-wijven in 't openbaer, na den raet van
 Achitophel. 20. die te dier tijt hooch ghe-
 acht was. 23.

1. Als nu David een weenich van de
 A-hooyche was dooztgegaen / siet / doe
 ontmoete hem Ziba: Mephiboseths jon-
 ge/met een paer gesadelde ezelen/ende daer
 op twee hondert bzoeden/met hondert stuc-
 ken rosinen / ende hondert stucker, somer-
 bzuichten/ende eenen leder-sack wijns.
 2. Ende de Coninck seide tot Ziba: Wat
 sult ghy daer mede / ende Ziba seide / De
 ezels zijn bou: den hups des Conincks/om
 op te rijden/ende het bzoet/ende de somer-
 bzuichten om te eten booz de jonghens/ende
 de wijn / op dat de moede in de worstijne
 3 dzuicken. Doe seide de Coninck/Waer is
 dan de sone uwes heeren/ende Ziba seide
 tot den Coninck / Siet/ hy blijft te Jeru-
 salem/want hy seide/heden sal mp 'chups
 Israels mijns baders Coninckrijcke we-
 der gehen. So seide de Coninck tot Ziba/
 Siet het sal uwe zijn/alles wat Mephibo-
 seth heeft:ende Ziba seide / Ich buge mp
 neder/laet mp genade binden in uwe oogen/
 5 mijn heere Coninck. Als nu de Coninck Da-
 vid tot aen Bahurim quam/Siet doe quam
 van daer een man upt / van den gheslachte
 des hupses Sauls/wiens naem was b Simeï/
 6 ende vloechte. Ende hy wterp David met
 steenen/ mitsgaders alle knechten des Co-
 nincks Davids: hoe wel al 't volck / ende
 alle de belven aen sijne rechter / ende
 aen sijne linker - hande waren.

7. Aldus nu seide Simeï in sijn volcken:
 Gaet upt/ gaet upt/ ghy man des bloeds/
 8 ende ghy Belials man. De Heere
 heeft op u doen wederkomen al het bloet
 van Sauls hups/in wiens plaetse ghy ge-
 regeert hebt/Du heeft de Heere her
 Coninckrijck ghegheben in de hande Ab-
 saloms/uwes soons: Siet nu/ghy zijt in
 u ongeluck/om dat ghy een man des bloets
 9 zijt. Doe seide Abisai/de sone van Jeru-
 ja/tot den Coninck / Waerom soude dese
 e doode hondt mijnen heere den Coninck
 10 bloecken: laet mp doch ober gaen/ende si-
 nen hof wech nemen. Maer de Coninck
 seide: Wat heb icht art u te doen/ghy so-
 nen van Jeruja: ja / laet hem bloecken/
 30 v want

2 Sam.

8. 18.

1 Reg. 1.

38.

1 Chon.

18. 17.

b Joha.

18. 1.

2 Sam.

19. 27.

b 1 Reg. 3.

8.

c 1 Sam.

2. 14.

2 Sam. 9.

6.

Achitophel.

SAMUEL II. Cap. xvij.

Husa

Want de **H E E E** doch tot hem ghesepde heeft/ Woercht David: wie soude dan seggen/ Waerom hebt ghy also ghedaen?

Woozts sepde David tot Husai/ende tot alle sijne knechten/ Siet mijn sone/die van mijnen lijve is boort gekomen/soecht mijne ziele: hoe veel te meer dan nu dese soon van Gemini/laet hem ghescheiden/dar hy bloetste/want de **H E E E** heeft hem ghesepd. Misschien sal de **H E E E** mijne elende aensien: ende de **H E E E** sal my goet berispen/ boort sijnen bloech/te desen dage. Also ginck David met sijne lieben/ op den werch: ende Simeel ginck al boort langhs de zijde des berchs tegen hem over/ende bloechte/ ende wierp mer steenen van tegen over hem/ende stoot met stof. Ende de Coninck quam in/ ende al 't volck/ dat met hem was/ moede zijnde: ende hy verquicht sich aldaer. Absalom nu/ende al 't volck/be mannen Israels/quamen te Jerusalem/ende Achitophel met hem. Ende het geschiedde/als Husai/de Architer/Davids dient/ tot Absalom quam/ dat Husai tot Absalom sepde/ De Coninck lebe/ de Coninck lebe. Maer Absalom sepde tot Husai: Is die uwe welvadicheyt aen uwen dient/ waerom en zijt ghy niet met uwen dient ghetogen? Ende Husai sepde tot Absalom/ Ween/maer welcken de **H E E E** verkieft/ ende al 't volck/ ende alle mannen van Israel/ diens sal ich zijn/ ende hy hem sal ich blijven. Ende ten anderen/ in hem soude ic dienen/ soude 't niet zijn boort het aengesichte (hijns soons/ gelijk als ich boort het aengesichte uwer vaders gedient hebbe/also sal ich boort u aengesichte zijn. Doe sepde Absalom tot Achitophel: Geeft onder u lieben raet/mat sullen wy doen? Ende Achitophel sepde tot Absalom/ Gaet in tot de hy-wijden uwer Vaders/ die hy gelaten heeft om het huys te bewaren: soo sal gantsch Israel hoozen/dar ghy hy uwen vader stinckende zijt ghescheiden/ ende de handen van alle/die met u zijn/ sullen ghestercht worden. So spanden sy Absalom een rente op het dach: Ende Absalom ginck in tot de hy-wijden sijns vaders/ boort de oogen des gantschen Israels. Ende in die dach was Achitophels raet/ dien hy riedt/als ofmen na Gods woozts gebraecht hadde/Also was alle Achitophels raet/soo hy David/als hy Absalom.

Het xvij. Capittel.

Achitophels raet: van David in der haest te overvallen, wordt door Gods beschikkinghe verworpen, ende Husais raet ghevolcht, v. 1. &c. Husai laet David sulcks weren, ende raet hem terstondt voort te crecken. 15. Also passeert David de Iordane. 22. Den Achitophel verdriet dit so seer, dat hy sich selven verhanght. 23. David komt te Mahanaim, ende Absalom treckt over de Iordane, maeckende Amasa tot Krijchs-overste. 24. Davids goede vrienden versorgen hem te Mahanaim niet alderhande nootdrift. 27.

Voozt sepde Achitophel tot Absalom: 1 Laet my nu twaelf duysent mannen upclefen/ dat ich my opmake/ ende David desen nacht achter na jage. Soo sal ich 2 over hem comen/ daer hy moede, ende slap van handen is/ende sal hem verschijcken/ ende al 't volck/ dat met hem is/ sal bluchten: dan sal ich den Coninck alleene slaen. Ende ich sal al 't volck tot u doen weder- 3 keerende: de man/dien ghy soecht/ is gelijk het wederkeeren van allen/ so sal al 't volck in vrede zijn. Dit woozt nu was recht in Absaloms oogen/ ende in de oogen aller

Outsten van Israel. Doch Absalom sende/soept doch oock Husai/ den Architer: ende laet ons hoozen/wat hy oock septe.

Ende als Husai tot Absalom inquam/so sprack Absalom tot hem/seggende: Aldus heeft Achitophel gesproken: Sullen wy sijn woozt doen/so niet/sprecht ghy.

Doe sepde Husai tot Absalom: De raet/dien Achitophel op dicmael geraden heeft/ en is niet goet. Wyders sepde Husai/

Ghy kent uwen vader ende sijne mannen/ dat sy helden zijn/ datse bitter van ghemoede zijn/als een beyz/die van de jongen berooft is in 't belst/ daer toe is uwe vader een krijchs-man/ ende en sal niet vernachten met den volcke. Siet/ nu heeft hy sich

verstecken in eene der hollen/ ofte in eene der plaetsen: Ende 't sal geschieden/ alser in 't eerste sommighen/ onder hen vallen/ dat een veder/ die 't sal hoozen/ al dan sal seggen/ Waer is een slach gheschiet onder 't volck/ dat Absalom nabolcht. So soude hy/ die oock een dapper man is/ wiens herte is als een leeuwen herte/ eenemael smelten: want gantsch Israel weet/ dat uwe vader een heldt is/ ende het dappere

mannen zijn/ die met hem zijn. Maer ick ende/ dat in aller haest tot u versamelt woe/ de gantsch Israel/ van Dan tot Ber-Seba toe/ als zant/ dat aen de zee is/ in menichte: ende dat uwe persoon mede gaet in

den strijd. Dan sullen wy tot hem comen/ in eene der plaetsen/ daer hy ghebonden woert/ende hem ghemackelich overbalt: gelijk als de dauw op den aerdbodem valt:ende daer en sal dan hem/ende dan als le de mannen/ die met hem zijn/ oock niet

een worden overgelaten. Ende indien hy sich in eene staet sal begeven/so sal gantsch Israel hoozen tot de selve staet aendzagen/ende wy sullen tot in de heke nedercrecken/ tot dat oock niet een steenen al-

daer gebonden en worde. Doe sepde Absalom: ende alle man van Israel/De raet van Husai/den Architer/ is beter dan Achitophels raet: Doch de **H E E E** hadde 't geboden/ om den goeden raet Achitophels/ te vernietighen/ op dat de **H E E E** het quaet over Absalom bracht. Ende Husai

sepde tot Zadok/ ende tot Abiathar/ de Priesteren/ Alsoo ende alsoo heeft Achitophel Absalom ende den outsten Israels geraden: maer alsoo ende alsoo heb ick geraden.

Daer/ sendet haestelick henen/ ende bootichappet David/ seggende/ Vernacht dese nacht niet in de blacke helven der woestijne/ende ooc gaet spoedichlic over: op dat de Coninck niet der sonden en worde/ende

al 't volck/ dat met hem is. Jonathan nu ende Ahimaaz stonden by de fonteyne Rogel/ Ende eene dienst-maecht ginck henen/ ende sepde 't hen aen/ende sy gingen henen/ ende seiden 't den Coninck David aen: want sy en mochten haer niet sien laten/

dat sy in de staet quamen. Een jonge dan noch sachse/ ende sepde 't Absalom aen: Doch die bejde gingen haestelick/ende quamen in eens mans huys te Bahurim/ de welcke eenen put hadde in sijnen boort-hof/

ende sy daelden daer in. Ende de vrouwe nam ende spreide een derfel over het opene van den put/ ende stropde gozt daer op: Alsoo wert de sake niet bekent. Doe nu Absaloms knechten tot de vrouwe in 't huys quamen/ seiden sy/ waer zijn Ahimaaz ende Jonathan/ende de vrouwe sepde tot hen/ Sy zijn over dat waer-ribercken gegaen: Ende doe sy se gesocht/ende niet gevonden hadden/keerden sy weder na Jerusalem. Ende het geschiedde/na dat sy wech gegaen waren: so klotmen sy up den put/ ende gingen henen ende bootichappeten 't den Coninck

Abfaloms doot.

SAMUEL II. Cap. xvij.

Fol 118

Coninck Dabid : ende sp sephen tot Dabid / Maecht u lieken op / ende gaet haestelick ober het water / want alsoo heeft Achitophel tegen u lieden geraden. Doe 22 maechte sich Dabid op / ende al 't volck dat met hem was / ende sp ginghen ober de Jozdane: Men het moegen licht en onchacker niet tot eenen toe / die niet ober de Jozdane gegaen en ware. Als nu Achitophel 23 sach / dat sijnen raet niet ghebaen en was / sabelde hy den ezel / ende maechte sich op / ende rooch na sijn hups in sijne stad / ende gaf bebel aen sijn hups / ende verhing sich: Alsoo sterf hy / ende wert begraven in sijns vaders graf. Dabid nu quam tot Mahanaim : ende Abfalom tooch ober de Jozdane / hy / ende alle mannen Israels met hem.

Ende Abfalom hadde Amasa in Joabs 25 plaetse ghestele ober het hez: Amasa nu was eens mans sone / wiens naem was Jehozabab / die inghegaen was tot Abigal / dochter van Mahas / suster van Zeruja / Joabs moeder. Israel nu ende Abfalom segherden hen in den lande Gileads.

Ende het geschiedde / als Dabid te Mahanaim gekomen was / dat Sobi / de sone van Mahas / van Rabba der kinderen Ammons / ende Achit / de sone Ammiels van Rogelim / Weddewerck / ende schalen / ende 28 de aerden daten / ende carue / ende gerste / ende 7. de meel / ende geroost [kooz] / ende boonen / ende linsen / oock ghevoest / Ende honich / 29 ende herer / ende schapen / ende hoepen / hese / bzachten tot Dabid / ende tot het volck / dat met hem was / om te eren : want sp sephen / Die volck is hongherich / ende moede / ende dozstich in de woestijne.

Het xvij. Capittel.

David monstert sijn volck / ende stelde order op den strijt / maer blijft selfs / op des volcx begeeren. te Mahanaim. v. 1. &c. geeft bevel van Abfalom te verschoonen. 5. Abfaloms volck wordt gheslagen. ende Abfalom selfs / hanghende met sijn lanck hayr aen eene eycke / van Ioab doorsteken. ende voorts in eenen kuyl gheworpen. met eenen grooten steenhoop daer op. 7. Van Abfaloms Pylaer. die hy in sijn leven tot sijn ghedachtenisse hadde doen oprichten. 18. Ahimaaz ende Cuschi brengen Davids tijdinge. 19. die groote rouwe bedrijft over Abfalom. 33.

Ende Dabid monsterte het volck / dat 1 met hem was : Ende hy stelde ober hen Oberste van duysenden / ende Oberste van honderden. Doozts sonde Dabid het volck 2 upt / een derden deel onder de handt Joabs / ende een derden deel onder de handt van Abisai / den sone van Zeruja / Joabs broeder / ende een derden deel onder de handt van Athai / den Gerhiter: Ende de Coninck sepe 3 de tot het volck / Ich sal oock selfs sekerlick met u lieden uptrecken. Maer het 3 volck sepe / Ghy en sult niet uptrecken / want of wy eenenmael bloeden / sp sullen het herte op ons niet stellen / ja of de helfte van ons stozben / sp sullen het herte op ons niet stellen / [maer ghy zijt] nu als onser tien duysent: So sal 't nu beter zyn / dat ghy ons upt de stad ter hulpe zijt. Doe sepe 4 de Coninck tot hen / Ich sal doen / dat goet is in uwe oogen: De Coninck nu stont aen de zijde van de poozte / ende al 't volck troch upt hy honderden / ende hy duysenden. En 5 de Coninck geboont Joab / ende Abisai ende Athai / segghende / [Handelt] my sachtliken met den Jonghelinc / met Abfalom : ende al 't volck hoorde 't / als de Coninck allen den Obersten van Abfaloms sake geboort. Also tooch het volck upt in 't velt / 6 Israel te gemoe: ende de strijt geschiedde

7 hy Ephraims wout. Ende het volck Israels wert aldaer boozt het aengesichte van Dabids knechten geslagen: ende albaer geschiede te dien selben dage een groote slach / 8 van twintigh duysent. Want de strijt wert albaer verspreydt ober al dat land: Ende het woudt verterde meet van den volcke / als die het sweert verterde / te dien 9 selben dage. Abfalom nu ontmoette boozt 't aengesichte der knechten Dabids : ende Abfalom reedt op eenen muyl / ende als de muyl quam onder de dicke racken / van eene groote eycke / soo wert sijn hooft vast aen de eycke / dat hy hanghen bleef tusschen den hemel ende tusschen de aerde / ende de 10 muyl / die onder hem was / ginck boozt. Als dat een man sach / soo gaf hy het Joab te kennen / ende sepe / Siet ich hebbe Abfalom sien hangen aen eene eycke. Doe sepe 11 de Joab tot den man / die 't hem te kennen gaf / Siet doch / ghy hebt het gesien / waerom dan en hebt ghy hem niet aldaer ter aerden geslagen / also het aen my [stont] / om u tien silberlingen / ende eenen gozdel te gheben. Maer die man sepe tot Joab / Ende 12 of ich al duysent silberlingen op mijne handen mochte weghen / soo en soude ich mijne hande aen des Conincks sone niet staen : want de Coninck heeft u / ende Abisai / ende Athai boozt onse doozen geboden / segghende / Hoeden / wie [ghy zijt] van den jonghelinc / 13 van Abfalom. Of ich al balschelich te genen mijne ziele handelbe / soo en soude doch gheen dinc boozt den Coninck verdozghen worden : oock ghy selfs sonder u van te ghen ober stellen. Doe sepe Joab / Ich 14 sal hier hy u also niet hertoecken : ende hy nam drie pijlen / ende stachse in Abfaloms herte / dat hy noch was levende in 't midden der eycke. Ende tien jongers / Joabs 15 wapen-dzagers / omringden hem : ende sp sloegen Abfalom / ende doodden hem. Doe 16 bles Joab met de basupne / ende al 't volck keerde af van Israel achter na te jaghen : 17 want Joab hiet het volck te rugge. Ende sp namen Abfalom / ende wierpen hem in 't wout in eenen grooten kuyl / ende stelden op hem eenen seer grooten steenhoop : ende gantsch Israel bluchtede / een vegelick na sijne reuce. Abfalom nu hadde genomen / 18 ende in sijn leven boozt sich opgericht eenen Plae / die in het Conincks dal is / want hy sepe / ich en hebbe geene sone / om mijns naems te doen gedencken : Ende hy hadde dien Plae genoemt na sijnen name / daerom wort hy tot op desen dach genoemt / Abfaloms hant. Doe sepe Ahimaaz / Zadoks sone / Laet my doch henen loopen / ende den Coninck boottschappen / dat de 19 heere hem rechte ghebaen heeft / van de handt sijnner vyanden. Maer Joab sepe tot hem / Ghy en sult desen dach gheen boottschapper zyn / maer op eenen anderen dach sult ghy boottschappen : desen dach nu sult ghy niet boottschappen / daerom dat des 20 Conincks sone doot is. Ende Joab sepe tot Cuschi / Gaet henen / ende segt den Coninck aen / wat ghy ghesien hebt: ende Cuschi booch sich boozt Joab / ende liep henen. 21 Doch Ahimaaz / Zadoks sone / boer noch boozt ende sepe tot Joab / wat het oock 33 / laet my doch oock den Cuschi achter na loopen: ende Joab sepe / Daerom sult ghy nu henen loopen / mijn sone / o ghy doch geen 23 beuame boottschapper en hebt : Dat het oock 33 / [sepe hy] laet my henen loopen / soo sepe hy tot hem / Loopt henen : ende Ahimaaz liep den wech van het effen velt / 24 ende quam den Cuschi boozt. Dabid nu sat tusschen de twee poozten : Ende he wachter ginck op het dach der poozte aen den muur / ende hief sijne ooghen op / ende sach / ende siet / daer liep een man alleen. So

ae Sam.
19. 31. 32
1 Reg. 2.

Davids rouwe-

SAMUEL II Cap. xix.

over Absalom.

So riep de wachter/ende sepde: ²⁵ den Coninck aen/ende de Coninck sepde / Indien hy alleen is/so isser een boorschap in synen mont: ende hy ginck al doort ende naederde. ²⁶ Doe sach de wachter eenen anderen man looyende ende de wachter riep tot den pooztier/ende sepde/Siet/daer loopt noch een man alleen: Doe sepde de Coninck/die is oock een boorschapper. ²⁷ Doozts sepde de wachter / Ick sie den loop/ des eersten aen/als den loop van Ahimaaz/Zadoks sone: Doe sepde de Coninck/dat is een goet man/ende sal met eene goede boorschap komen. ²⁸ Ahimaaz dan riep / ende sepde tot den Coninck / Wede / ende hy booch sich doot den Coninck met syn aengesichte ter aerden: ende hy sepde/Gelooft zy de herte uwe Gd: / die de mannen/ dewelcke hare hant tegen mijnen heere den Coninck opheben/heeft overgegeven. ²⁹ Doe sepde de Coninck/Is't wel met den iongelinck/mer Absalom: Ende Ahimaaz sepde/ich sach een groot rumoer/ als Joab des Conincks knecht/ende [mij] / uwen knecht af sonder/maer ick en weet niet/wat. ³⁰ Ende de Coninck sepde/Gaet om/ stelt u hier: So ginck hy om/ende bleef staen. ³¹ Ende siet/Euschi quam aen: ende Euschi sepde/ Mijnen heere den Coninck woort gheboorschapt/ dat u de herte uwe Gd: hebben heeft recht gedaen van de hant aller der gener/die tegen u opstonden. ³² Doe sepde de Coninck tot Euschi/Is't wel met den iongelinck/met Absalom: ende Euschi sepde / De bbanden mijns heeren des Conincks / ende alle/ die teghen u ten quade opstaen/woeren worden/ als die iongelinck. ³³ Doe wert de Coninck seer bevort / ende ginck op na de oppersale der poozte/ende weende/ende in syn gaen sepde hy also/ Mijne sone Absalom/mijn sone/mijn sone Absalom! Ghy dat ick/ich/doort u geschozen ware/Absalom mijn sone/mijn sone!

Het xix. Capittel.

Joab beweecht David door harde dreyghementen, dat hy sine rouwe over Absalom verlaet, ende sich den volcke vertoont, v. f. ^{1.} David wort weder in syn Coninckrijk geset, ende maect Amasa krijchoverste in Joabs plaats. ^{2.} Simei bidt David om genade ende verkrijcht. ^{3.} David geeft Mephiboseth, op vertoogh sijner ontschuld, de helfte van syn goet weder. ^{4.} wil den goeden ouden Barzilai met sich te hoof nemen, maer, also hy't excuseert, neemt hy synen sone Chimham mede in sijne plaats. ^{5.} d'Andere stammen twilten met die van Juda, van wegen hare haesticheyt in't wederbrengen, ende gheleyden des Conincks. ^{6.} 41.

Ende Joab wert aengeseyt: Siet de Coninck weent / ende bedijft rouwe over Absalom. Doe wert de verlossinge te dien selven daghe den gantschen volcke tot rouwe: want het volck hadde te dien selven dage hooren seggen/het sinet den Coninck over synen sone. Ende het volck quam te dien selven dage steels wijs in de stad: gelijck als het volck sich wech steelt/ dat beschaemt is / wanneer in den strijd ghebloden zyn. ² De Coninck nu hadde syn aengesicht zorghewonden/ende de Coninck riep met luyder stemme:mijn sone Absalom/Absalom mijn sone/mijn sone! ³ Doe quam Joab tot den Coninck in't hups/ende sepde/Ghy hebt heden beschaemt het aengesichte aller uwer knechten/ die uwe ziele/ende de ziele uwer sonen ende uwer dochteren/ende de ziele uwer wijnen/ende de ziele uwer wijnen hebben bedijft: Lief hebende die u hateren / ende haterende die u lief

hebben: want ghy geeft heden te kennen/dat Oerle ende knechten hy u niets en zyn/want ick merche heden/ dat/soo Absalom leefde/ende hy heden alle doot waren/dat het aldan recht soude zyn in uwe oogen. ⁷ So staet nu op/gaet upt/ende spzeet na't herte uwer knechten: want ick sweere hy den h G E K E/als ghy niet upt en gaet / so daer een man dese nacht hy u sal vernachten! ende die sal u quader zyn/dan al't quaet/ dat over u ghekomen is van uwer ierucht aen tot nu toe. ⁸ Doe stondt de Coninck op/ende settede sich in de poozte: Ende sy lieten al't volck weten/ seggende/Siet/ de Coninck sit in de poozte: Doe quam al't volck doot des Conincks aengesichte/maer Israel was ghebloden/een pegelick na synen tenten. ⁹ Ende al't volck in alle stammen Israels / was onder sich twistende/seggende: De Coninck heeft ons gert van de hant onser vbanden/ en hy heeft ons bedijft van de hand der Philistinen/ende nu is hy upt den lande gedulck doot Absalom! ¹⁰ En Absalom/ dien wy over ons gesalf hadden/ is in den strijd ghestorven: Nu dan / waerom swijght ghy-lieden van den Coninck weder te halen? ¹¹ Doe sonde de Coninck David tot Zadok/ende tot Abiathar/de Priesteren/ seggende/Sprechte tot de Cursten van Juda/ seggende: Waerom soubt ghy-lieden de laetste zyn / om den Coninck weder te halen in syn hups? (want de reden des gantschen Israels was tot den Coninck gekomen in syn hups.) ¹² Ghy zijt mijne boederen/mijn been ende mijn vleesch zijt ghy/ waerom soubt ghy dan de laetste zyn om den Coninck weder te halen? ¹³ Ende tot Amasa sult ghy-lieden segghen / Zijt ghy niet mijn been ende mijn vleesch? ¹⁴ Gd doe my soo/ende doeder soo toe/soo ghy niet krijchs-overste sult zyn doot mijn aengesichte/ t'allen dagen/in Joabs plaats. ¹⁵ Also neyche hy het herte aller mannen van Juda/als eens eenighen mans: ende sy sonden heuen ten Coninck/ seggende/Keert weder/ghy ende de alle uwe knechten. ¹⁶ Doe keerde de Coninck weder/ ende quam tot aen de Jordane: ende Juda quam tot Gilgal / om den Coninck in't ghemoeete te gaen/dat sy den Coninck over de Jordane voerden. ¹⁷ Ende b Simei: de sone van Gera/een sone van Temini/die van Bahurim was/ haestede/ende quam af met de mannen van Juda/ den Coninck David te ghemoeete: ¹⁸ Ende dursent man van Benjamin met hem/ oock Eia/de knecht van Sauls hups/ ende sijne vijftien sonen/ende sijne twintig knechten met hem: ende sy toghen beerdichlick over de Jordane/ doot den Coninck. ¹⁹ Als nu de pont overvoer om het hups des Conincks over te halen/ ende te doen dat goet was in sijne ooghen/ so viel Simei/de sone van Gera / nedert doot het aengesichte des Conincks/als hy over de Jordane doer: ²⁰ Ende hy sepde tot den Coninck/ Mijne heere en rekene my niet toe de misdact/ende gedencke niet/wat uwe knecht verheerdelich gednen heeft/te dien daghe/als mijn heere de Coninck upt Jerusalem uptginck/ datte't de Coninck sich ter herten soude nemen. ²¹ Want uwe knecht weet [het] herlick / ick hebbe ghesondicht: doch siet/ ick hen heden ghekomen / de eerste van den gantschen hups Josaph / om mijnen heere den Coninck te ghemoeete af te komen. ²² Doe antwoorde Abiathar/de sone van Zeruia / ende sepde / Soude dan Simei hirs doot nter ghedoot worden: soo hy doch den gesalfden des h G E K E gebloecht heeft. ²³ Maer David sepde/ Wat heb ick met u lieden te doen / ghy sonen van Zeruia / dat ghy

a2 Sam.
17-11b2 Sam.
16-11
1 Reg. 2-11

David komt weder te Jerusaleem.

SAMUEL II. Cap. xx.

Seba.

Fol. 119

ghy my heden ten Sathian soudeet zijn: son-
de heden niemant gedoot worden in Israel:
want en weet ich niet / dat ich heden Co-
ninck geworpen ben over Israel: Ende 23
de Coninck septe tot Simeï / Ghy en sult
niet stercken: ende de Coninck swaer hem.

Maerhithobeth / Sauls sone / quam oock af 24
den Coninck te gemoete: ende hy en hadde
sijne doeren niet schoon ghemaecht / nochre
sijnen knebelbaert beschozen / nochre sijne
klederen ghewaschen / van die dagh af / dat
de Coninc was wech gegaen / tot dien dagh
toe / dat hy met hrede weder quam. Ende 25

het geschiedde / als sy te Jerusaleem den Co-
ninck te gemoete quam / dat de Coninck tot
hem septe / Waerom en sijt ghy niet met my
getoghen / Maerhithobeth: Ende hy septe / 26

Mijn heere Coninck / mijn knecht heeft my
bedrogen: want uwe knecht septe / Ich sal
my eenen ezel sadelen / ende daer op rijden /
ende tot den Coninck trecken / want uwe
knecht is kreupel. c Waer toe heeft hy 27

a Sam. 16. 3. uwen knecht by mijnen heere den Coninck
valschtich aengedragen: doch mijn heere de

Coninck is als een Enghele Godes / doet
dan / dat goet is in uwe ooghen. Want al 28
mijns baders hups en is niet geveest / als
maer lieden des dootds voer mijnen heere
den Coninck / nochtsan hebt ghy uwen
knecht geset onder de gene / die aen uwe ta-
fel eten: wat heb ich dan meer voer gerecht-
right / ende meer te roepen aen den Co-
ninck: Doe septe de Coninck tot hem / 29

Waerom sprecht ghy meer [van] uwe sa-
ken: ick hebbe geseyt / Ghy ende Ziba / depl
het land. Ende Maerhithobeth septe tot 30
den Coninck / Hy neme het oock gantsch
werch: na dien mijn heere de Coninck met
hrede in sijn hups is ghekomen. Barzillai 31

de Gileaditer quam oock af van Rogel in:
ende hy tooch met den Coninck over de Joz-
dane / om hem over de Jozdane te geleiden.
Barzillai nu was seer out / een man van 32

a Sam. 17. 7. tachtentich jaer: d ende hy hadde den Co-
ninck onderhouden / doe hy te Mahanaim

etc. sijn verblijf hadde / want hy was een seer
groot man. Ende de Coninck septe tot 33

Reg. 2. Barzillai: Crecht ghy niet my over / ende
ich sal u by my te Jerusaleem onderhouden.

Maer Barzillai septe tot den Coninck: 34
Hoe veel sullen de daghen der jaren mijns
levens zijn / dat ich niet met den Coninck soude
opcrecken na Jerusaleem: Ich den heden 35

tachtentich jaer out / soud' ich konnen on-
dercrecken tusschen goet ende quaet / soude
uwe knecht konnen maeken / wat ich etc /
ende wat ich dinc / soud' ich meer comen
hooren na de stemme des Sanghers ende
Sangeressen: ende waerom soud' uwe
knecht mijnen heere den Coninck doozder
tot eenen last zijn: Wne knecht sal maer 36

een weynigh met den Coninck over de Joz-
dane gaen: waerom doch soude my de Co-
ninck sulcke een vergeldinge doen: Laet 37

doch uwen knecht wederkeeren / dat ich
sterbe in mijne stadt / by mijns baders ende
mijner moeder graf: maer siet / daer is uwe
knecht Chimham / laet dien niet mijnen hee-
re den Coninck obertrecken / ende doet hem /
dat goet is in uwe ooghen. Doe septe de 38

Coninck / Chimham sal niet my obertrec-
ken / ende ich sal hem doen / dat goet is in u-
we ooghen: ja alles / wat ghy op my becreeten
sult / sal ich u doen. Doe nu al 't volck over 39

de Jozdane ghegaen was / ende de Coninck
[toech] was overghegaen / kuste de Coninck
den Barzillai / ende segende hem / also keer-
de hy weder na sijne plaetse. Ende de Co- 40

ninck tooch doort na Gilgal / ende Chim-
ham tooch met hem voort: ende al 't volck
van Juda hadde den Coninck overghevoert /
als oock een gedeelte des volcks Israels.

41 Ende siet / alle mannen Israels quamen
tot den Coninck: ende sy sepden tot den Co-
ninck: Waerom hebbe nu onse broeders / de
mannen van Juda / ghestolen / ende hebben
den Coninck ende sijn hups over de Jozda-
ne ghevoert / ende alle mannen Davids met

42 hem: Doe antwoordden alle mannen van
Juda tegen de mannen Israels / Om dat de
Coninck ons nabervant is: ende waerom
sijt ghy nu toornich over dese sake: hebben
my dan eenighsins ghegeten van des Co-
nincks [kost] / ofte heeft hy ons dan ge-
43 schenck gheschoncken: Ende de mannen

Israels antwoordden den mannen van Ju-
da / ende sepden / Wy hebben tien deelen aen
den Coninck / ende oock aen David / wy
meer dan ghy: waerom hebt ghy ons dan ge-
ringe geacht: dat ons woort niet het eerste
gheveest en is / om onsen Coninck weder te
halen: Maer het woort der manen van
Juda was harder / dan het woort der man-
nen Israels.

Het xx. Capittel.

De heyllose Seba maect Israel. by occasie van
desen twist / oproerigh ende afvalligh van
David. v. 1. &c. Hoe David met de by-wij-
ven ghehandelt heeft. die van Absalom mis-
bruyckt waren. 7. David sendt Amasa uyt
om Iuda te vergaderen tegen Seba. 4. maer als
dese wat te lange vertoefde. schickt hy Abi-
sai met Krijgs-volck uyt. 6. Amasa ontmoet
hen onderweeghs / ende wort van Ioab ver-
radelick doorleken. 8. Ioab ende Abisai ja-
ghen Seba na / ende belegheren hem in Abel
Beth-Maacha. 13. alwaer de burghers door
eener wijser vrouwen raet. Seba den kop af-
houwen. ende tot Ioab over den muir wer-
pen. also wort desen oproer ende krijch ge-
eyndicht. 16. Register van de voornaemste
Ampt-lieden ende bevel-hebberen in Davids
Coninckrijck. 23.

1 D Oe was daer by ghebal een Belials
man / wiens naem was Seba / een sone
van Bichzi / een man van Jemini: die blies
met de basupne / ende septe / Wy hebben
geen deel aen David / ende wy hebben geene
erfennisse aen den sone van Isai: een peghe-
2 lich na sijne tente / o Israel. Doe tooch
alle man van Israel op van achter David /
Seba / den sone van Bichzi achter na:
Maer de mannen van Juda kleeften ha-
ren Coninck aen / van de Jozdane af tot
3 aen Jerusaleem. Doe nu David in sijn hups
te Jerusaleem quam / nam de Coninc de tien
wijven / [sijne] by-wijven / die hy ghelaten
hadde om het hups te bewaren / ende dedese
in een hups van bewaringhe / ende onder-
hieltse / maer en ginck tot haer niet in: ende
sy waren opghesloten tot op den dagh van
haer lieder doot / levende als weduwen.

4 Voorts septe de Coninck tot Amasa /
Roep my de mannen van Juda te samen /
teghen den derden dach: ende ghy / selt u
5 [van] hier. Ende Amasa ginck henen / om
Juda by een te roepen: Maer hy bleef
achter hoven den gesetten tijt: dien hy hem
6 geset hadde. Doe septe David tot Abisai /
Nu sal ons Seba / de sone van Bichzi / meer
quaets doen / als Absalom: Meent ghy de
knechten uwer heeren / ende jaegt hem ach-
ter na / op dat hy niet mischien daste steden
hooz sich binde / ende sich onse ooghen ont-
7 trecke. Doe togen upt / hem achter na / de
mannen Joabs / ende de Crecht / ende de
Plechi / ende alle de helden: Wese togen upt
van Jerusaleem / om Seba den sone van Bi-
8 chzi achter na te jagen. Als sy nu waren
by den grooten steen / die by Gibeon is / so
quam Amasa voer haer aengesichte: Ende
Joab was omgozdet over sijn knecht / dat hy
aen

Joab vermoort Amasa. Zeba-

SAMUEL II. Cap. xxj.

-gedoot

aen hadde / ende daer op was een gozdel /
daer het sweert aen dat gemaecht was op
sijn tendenen in sijne schepde / ende als hy
hoort giuch soo viel 't upt. Ende Joab 9
sepde tot Amasa / Is 't wel met u / mijn
broeder / ende Joab vatte met de rechter-
hant den haert van Amasa / om hem te kus-
sen. Ende Amasa en hoedde sich niet door 10
het sweert / dat in Joabs handt was / a soo
sloech hy hem daer mede aen de dijke rib-
be / ende hy stotte zijn ingewant ter aerden
upt / ende hy en sloech hem niet ten twee-
den mase / ende hy sterft: Doe iargden Joab /
ende zijn broeder Abisai / Seba / den sone
Bichzi / achter na. Maer een man / van 11
Joabs jongens / bleef hy hem staen: ende hy
sepde / Wie isser / die lust heeft aen Joab /
ende wie isser / die hoor? Dabid is: Die vol-
ge Joab na. Amasa nu lach in 't bloedt 12
ghewentelt / midden op de strate: Als die
man sach / dat al 't volck staen bleef / so deed
hy Amasa wech van de strate in 't heldt /
ende wierp een kleed op hem / bewijse hy
sach / dat al / die hy hem quam / staen bleef.
Doe hy nu van de strate wech genomen 13
was / tooch alle man hoor / Joab na / om
Seba / den sone Bichzi / achter na te jagen.
Ende hy tooch hen en hoor: alle stammen 14
Israel na Wel / te weten / Beth-Maacha /
ende 't gantsche Berim: ende sy versamel-
den sich / ende quamen hem oock na. Ende 15
sy quamen ende belegherden hem in Wel
Beth-Maacha / ende sy wierpen eenen wal
op teghen de stadt / dat hy aen den bupren-
muur stont: ende al 't volck / dat met Joab
was / verdooven den muur om dien neder te
bellen. Doe riep eene wijfe hzoutne upt 16
de stadt: Hoor / hoor / seght doch tot Jo-
ab / Maedert tot hier toe / dat ick tot u spze-
ke. Doe hy nu tot haer naederde / sepde de 17
hzoutne / Zijt ghy Joab / ende hy sepde / Ich
ben 't: ende sy sende tot hem / Hoor / de wo-
den uwer dienstmaecht / ende hy sepde / Ich
hoore. Doe spzack sy / seggende: In hoor 18
siden spzaken sy ghemeenlich / segghende /
Sy sullen sonder twijfel te Wel bzhagen /
ende alsoo volhzacht sy 't. Ich ben eene 19
van de bzeedsame / van de getrouwe in Is-
rael: ende ghy soecht te dooden eene stadt /
die eene moeder is in Israel / maerom sout
ghy het erfdeel des HEECEP berstin-
den: Doe antwoorde Joab / ende sepde: 20
't zy berre / 't zy berre dan my / dat ick sou-
de berstinden / ende dat ick soude verderben!
De sake en is niet also / maer een man van 21
't geherchte Ephraim / wiens naem is Se-
ba / de sone van Bichzi / heeft sijne hant op-
geheven tegen den Koninck / tegen Dabid /
lebert hem alleen / soo sal ick van dese stadt
afstrecken: Doe sepde de hzoutne tot Joab /
Siet / sijn hooft sal tot u over den muur ge-
woezen worden. Ende de hzoutne quam 22
in tot al 't volck met hare wijsheyt / ende sy
hieuten Seba / den sone van Bichzi / het
hooft af / ende wierpen 't tot Joab: Doe
hliefs hy met de basune / ende sy verstron-
den sich van de stadt / een peghelich na sijne
tenten: ende Joab keerde weder na Jerusa-
lem tot den Koninck. b Joab nu was 23
8. 16 / ober het gantsche her? Israels: ende Bee-
etc. naja / de sone van Joab / ober de Crethi /
ende ober Jethi: Ende Adoram was 24
ober de schattinge: ende Josaphat / de sone
Achiluz / was Cantzelier. Ende Seja 25
was Schijber: ende Zadok ende Abjathar
waren Priesters. Ende oock was Ira / 26
de Jaiter / Dabids Opper-officier.

Het xxj. Capittel.

David vraegt God na d'oorsake van den drie-
jarighen hongre, ende verstaende daer

was, om dat Saul de Gibeoniten vervolgt
ende ghedoodt hadde, levert hy den Gibe-
oniten, (doch verschoonende den sone Iona-
thans) volghens hare begeerte, seiven per-
soonen van Sauls gheslachte, die sy ophan-
ghen, vl. 1. &c. Rizpa bewaert de doode
lichamen, 10. David laet Sauls ende Iona-
thans beenderen, midtsdaders de beenderen
der opgehangehenen, begraven in Sauls
graf, 12. Verhael van vier krijgen Davids
teghen de Philistijnen, waer in vier Philis-
tijnsche Reusen van Davids helden versla-
gen zijn, 15.

1 E De daer was in Dabids daghen een
honger / drie jaren / jaer achter jaer /
ende Dabid sochte het aenghesichte des
HEECEP: ende de HEECEP sepde:
't is om Sauls ende om des bloedhup-
ses wille / om dat hy de Gibeoniten gedoot
2 heeft. Doe riep de Koninck de Gibe-
oniten / ende sepde tot hen: (de Gibe-
oniten nu / die waren niet van de kinderen Is-
raels / maer van het overblijffel der Amo-
riten / ende de kinderen Israels hadden hen
a gheswozen / maer Saul sochte te slaen in
sijnen pter hoor de kinderen Israels en-
3 de Juda). Dabid dan sepde tot de Gi-
beoniten: Wat sal ick u lieben doen? ende
waer mede sal ick versoenen / dat ghy het
4 erfdeel des HEECEP seghenet? Doe
sepden de Gibeoniten tot hem / her is ons
niet [te doen om] silver ende gout met
Saul / ende niet met sijnen hupse / oock en is 't
ons niet / om pemandt te dooden in Israel:
Ende hy sepde / wat segghet ghy dan / dat
5 ick u doen sal? Ende sy sepden tot den
Koninck: De man die ons te nitere ghe-
maecht / ende teghen ons gedacht heeft dat
hy souden verdelgt worden / sonder te kon-
nen bestaen in eenighe landt-pale van Is-
6 rael: Laet ons seiden mannen van sijne
sonen gegeven worden / dat wijse den HEE-
CEP ophanghen te Gibeon Sauls / O ghy
berkoene des HEECEP: ende de Ko-
7 ninck sepde / Ich salse gheben. Woch de
Koninck verchoonde Mephiboseth / den
sone Jonathans / des soons Sauls / b om
den eedt des HEECEP / die tusschen hen
was / tusschen Dabid / ende tusschen Jona-
8 than / Sauls sone. Maer de Koninck
nam de twee sonen van Rizpa / dochter van
Aja / die sy Saul gedaert hadde / Armoni
ende Mephiboseth: daer toe de vijf sonen
van Michals / suster / Sauls dochter / die
sy Mziel / den sone van Barzillai / den Me-
9 holathiter / gedaert hadde: Ende hy gafse
in de handt der Gibeoniten / die se ophin-
ghen op den herch door 't aenghesichte des
HEECEP / ende de seiden vielen te ghe-
lijcke: Ende sy werden ghedoot in de da-
ghen des oogts / in de eerste [dagen] in 't
10 begin desersten oogts. Doe nam Riz-
pa / de dochter van Aja / eenen sack / ende
spande dien door haer upt op eenen rotz-
steen / dan 't begin des oogts / tot datter
water op hen dzuppede van den hemel: en-
de sy liet het gheboghede des hemels op
hen niet rusten des daeghs / noch her ghe-
11 dierte van 't velt des nachts. Ende het
mert Dabid aengheset / wat Rizpa / de
dochter van Aja / Sauls br-wijf / ghedaen
12 hadde. Soo giuch Dabid hen / ende nam
de beenderen Sauls / ende de beenderen Jo-
nathans / sijns soons / van de buchteren van
Jabes in Gilead / c die de selve ghestolen
hadden van de strate Beth-San / alwaer se
de Philistijnen hadden opgehangehen / een
daghe / als de Philistijnen Saul sloeghen
13 op Gilboa. Ende hy bracht van daer op /
de beenderen Sauls / ende de beenderen Jo-
nathans / sijns soons: Doch versamelde
hy

verscheyden krijgen.

SAMUEL II. Cap. xxij. Davids Lof-sanck. Fol. 120

hy de beenderen der ghehanghenen. Ende 14
hy bebroeden de beenderen Sauls ende sijns
soons Jonathans in den lande Benjamin
te Zela / in 't graf sijns vaders Ais / ende
deden alles / dat de Coninck gheboden had-
de : Alsoo wert Godt na desen den lande
verbeiden. Doozts hadden de Philistij- 15
nen noch eenen krijch teghen Israel : En-
de Dabid tooch af / ende sijne knechten met
hem / ende strecken teghen de Philistijnen/
dat Dabid moede wert. Ende Ipsi Be- 16
nob / die van des Kapha kinderen was / en-
de het ghewichte sijner spieße / dzie hön-
dert ghewichte kopers / ende hy was aen-
ghegozdet met een nieuwt [sweert] : Dese
dachte Dabid te slaen. Maer Abisai / de 17
soon van Zeruia / holp hem / ende sloech den
Philistijn / ende doodde hem : Doe swoeren
hem de mannen Davids / seggende / Ghy
sult niet meer met ons uttrecken ten stry-
de / op dat ghy de Lampe Israels niet upt
en blusschet. Ende het gheschiedde daer 18
na / datter wederom een krijch was d te
Gob / tegen de Philistijnen : Doe sloech Sib-
dechai / de Hulathiter / Saphi / die van des
Kapha kinderen was. Doozts wasser 19
noch een krijch te Gob / tegen de Philis-
tijnen : ende Elhanan / de sone van Jaare
Ozegim / sloech Beth-halachmi / [dewelc-
ke was] met Goliath den Gethiter / wiens
spießen-hout was / als een webers boom.
Noch wasser oock een krijch te Gath : 20
ende daer was een seer lanch man / die ses
vingheren hadde aen sijne handen / ende ses
teenen aen sijne voeten / diec ende twintigh
in ghedale / ende dese was oock den Kapha
ghebozen. Ende hy hoende Israel / maer 21
Jonathan / de sone van Simea / Davids
broeder / sloech hem. Dese vier waren aen 22
Kapha ghebozen te Gath : ende sy bielen
door de handt Davids / ende dooz de handt
sijner knechten.

Het xxij. Capittel.

En seer heerlick lofen danck-liedt Davids,
waer in hy met alle kracht sijns geestes
sijnen Godt ten hoochsten roemt, seer le-
vendich afmalende sijne ytterste nooden
ende perijckelen, daer in hy gheweest is
van vreeghen de bittere vervolginghe al-
ler sijner vyanden, die hem onrecht ge-
haet ende steeds na sijn verderf getracht
hebben : daer neffens met seer hooch-
gaende woorden beschrijvende, de onbe-
griepelicke ghenade ende almoghende
handt des Heeren, die hem (zijnde on-
schuldigh, ende in alle oprechticheydt
voor hem wandelende) seer wonder-
baerlick altijt verlost, verhooght, alle
sijne vyanden gedempr, ende hem tot ru-
ste eyndelick ghebracht heeft. Onder-
tusschen wijst hy door den Propheti-
schen Geest op het bestandigh, eeuwich
ende on-overwinlick Coninckrijk on-
ses Heylants Iesu Christi, wiens voor-
beeld hy was, beruygende de toekomstige
beroepinghe der Heydenen tot de ge-
hoorsaemheyt ende ghemeenschap des
Heeren Christi ende sijner kercke.

Ende Dabid spach de woorden deses
lieds tot den H E R E : ten daghe
als de H E R E hem verlost hadde upt
de handt aller sijner bpanden / ende upt de
handt Sauls. Hy seide dan : a De 2
H E R E is mynne steenrotze / ende mijn
bozcht / ende mijn upthulper : Godt is 3
mijnne rotze / b ick sal op hem betrouwen :
mijn schilt en den hoozn mijns hepts / mijn
hooch verreck / ende mijnne roelucht / mijn
verlosser van ghewelt hebt ghy my verlost,

4 Ich aentiep den H E R E die te pzi-
sen is / ende ick wert verlost van mijne bp-
5 anden. Want baren des doods hadden
my ombangen : beken Belials verschick-
6 ten my. Vanden der helle omringhen
my : stricken des doots bejegenen my.
7 Als my hanghe was / aentiep ick den
H E R E / ende riep tot mijnen Godt : en-
de hy hoozde mijne stemme upt sijn pal-
leps / ende mijn gheroept [quam] in sijne o-
8 ren. Doe daberde ende beesde de aerde / de
fondamenten des hemels bevoerden sich /
ende daberden / om dat hy ontfelen was.
9 Kooch ginck op van sijner neuse / ende een
bper uptijnen mont verterde / helen ver-
10 den daer van aengesteken. Ende hy hooch
den hemel / ende daelde neder / ende don-
11 kerheft was onder sijne voeten. Ende hy
doet op eenen Cherub / ende vlooch : ende
wert gesien op de blengelen des wints.
12 Ende hy settede dufsternisse rontom sich
tot tenten / eene t'samen-bindinge der wa-
13 teren / wolcken des hemels. Van den
glants booz hem henen / werden helen des
14 pers aengesteken. De H E R E don-
derde van den hemel / ende de Alderhooch-
15 ste gaf sijne stemme. Ende hy sont pijlen
upt ende verstopdese / blizem / ende ver-
16 schicktese. Ende de diepe holcken der
Zee werden ghesien / de gronden der werelts
werden ontdeckt / dooz het schelden des
H E R E / van het gheblas des wints
17 sijner neuse. Hy sondt van der hoochte /
hy nam my / Hy trock my op upt groote
18 wateren. Hy verlostte my van mijnen
stercken bpant / van mijne haters / om datse
19 machtiger waren dan ick. Sy hadden my
bejegt ten dage mijns ongevals / maer he
20 H E R E was my een steunsel. Ende hy
voerde my upt in de rupinte / ende ruckte
21 my upt : want hy hadde lust aen my. De
H E R E vergoldt my na mijne gerechtig-
hept / Hy gaf my weder na de repnichhept
22 minner handen. Want ick hebbe des
H E R E weghen gehouden / ende en ben
mijnen Godt niet godtlooslich afgegaen.
23 Want alle sijne rechten waren booz my /
ende sijne infetringhen / daer dan en wech
24 ick niet af. Maer ick was oprecht booz
hem / ende ick wachtede my booz mine on-
25 gherechtichept. Soo gaf my de H E R E
weber na mijne gherechtichept / na mij-
26 ner repnichhept / booz sijne oogen. By den
goedertierenen hout ghy u goedertieren / by
den opzichten helt hout ghy u oprecht.
27 By den repnen houdt ghy u repn / maer
hy den verheerden houdt ghy u verozapt.
28 Ende ghy verlost het bedruchte volck /
maer uwe oogen zijn teghen de hooghe / ghy
29 sultse vernederen. Want ghy zijt mijne
Lampe / O H E R E / ende de H E R E
30 doet mijne dufsternisse opklaren. Want
met u loop ick dooz eene denbe / met mijnen
Godt spyzingh ick ober eenen muer.
31 c Godts wech is volmaecht / d de reden c Deute.
des H E R E is doozlouter : Hy is 32.46
een schilt / allen die op hem betrouwen. Dani. 44
32 Want e wie is Godt / behalven den 34
H E R E / ende wie is een rotz-stem / be- Apo. 15
33 halven onsen Godt ? Godt is mijne 3
sterckte [ende] kracht / ende hy heeft d Psal. 12
34 mijnen wech volkomen gheopent. Hy
maecht mijne voeten ghelick als der him / ende 119
den / ende stelt my op mijne hoochten. 140.
35 Hy leere mijne handen ten strijde / o dat Job. 30
een stalen hoge met mijne armen verbroken 5.
36 is. Doch hebt ghy my gegeven den schilt c Deute.
uwes hepts / ende [dooz] u veroortmoedighen 32.39
37 hebt ghy my groot gemaeckt. Ghy hebt 1 Sam. 2
mijnen dootscap rupin gemaeckt onder my /
en mijne enckelen hebben niet gewanckelt. Ps. 26.8
38 Ich verbolghde mijne bpanden / ende der- 145
delgde /

Laetste woorden Davids.

SAMUEL II. Cap. xxij.

Davids Helden

deigese/ ende en heerde niet weder tot dat
ichse verdaen hadde. Ende ich verteerde- 39
se / ende doozstachse / datse niet weder op-
stonden/maer sp vielen onder mijne voeten.
Want ghy ongozdet mp met kracht ten 40
strijde / ghy deet onder mp neder bucken/
die regen mp opstonden. Ende ghy gaest 41
mp den necke mijner vanden/mijner hate-
ren/ende ich vernielde. Sp sagen upt/ 42
maer daer en was gheen verlosser / na den
h E E K E / maer hp en antwozdden hen
niet. Doe bergrupsue ichse / als stof der 43
aerden/ich stampese/ich hzeppese upt als
stijch der straten. Doch hebe ghy mp upt- 44
geholpen van de twisten mijns volcks/ghy
hebt mp bewaert tot een hooft der heppe-
nen/het volck [dat] ick niet en kende/heeft
mp gedieng. Vzeembe hebben sich mp ge- 45
bepnselfich onderwozen : Soo haest als
[haer] jooze [van mp] hoozde/hebben sp mp
gehoorzsaemt. Vzeembe zijn verballen/en- 46
de hebben sich aengegozdet upt hare sloten.
De h E E K E leest/ende gelooft zp mijn 47
roczsteen: Ende verhoogt zp Godt/de rocz-
steen mijns hepls: De Godt/die mp vol- 48
komene wzahe goest/ende de volcken onder
mp neberwerpt : Ende die mp uptboert 49
van mijne vanden/ ende ghy verhoogt mp
hoben de ghene die teghen mp opstaen/ ghy
reddet mp van den man alles gewelts.
Waerom sal ick u/o h E E K E loben on- 50
der de f vepdenen/ende uwen Name sal ick
psalm-singen. [Hyp is] een rozen der ber- 51
lofsingen sijns Conincks/ende hp doet goe-
dertierenhept aen sijnen gesaluden/aen Da-
vid ende aen sijn zaet tot in ewichhept.

Her xxij. Capittel.

Laetste woorden Davids , waer in hy be-
tuycht van sijne godtliche beroepinghe tot
't Conincklick ende Prophetisch ampt ,
vs. 1. 2. Prophetieert van den Messia I.
CHRISTO , ende de gelucksalicheyt on-
der sijne regeringhe mer bekentnisse van
de fauten sijnes huyses, ende eene belijde-
nisse sijnes vertrouwens op Gods eeu-
wigh genaden verbont, 3. &c. Verkon-
digt eyndlick den Godtloosen 't eeuwich
verderf. 6. Verhael van Davids Helden
ende hare dapperheyt, 8.

Voorz zijn dit de laetste woorzen Da-
vids: Dabid/de sone van Jisai/sept/en-
de de Man/die hooge is opgericht/de Ge-
salfde des Godts Jacobs/ende lieftich [in]
Psalmen Israels /sept: De Geest des 2
h E E K E heeft dooz mp gesproken/ende
sijn reden is op mijne tonge geweest. De 3
Godt Israels heeft gheseyt/de rocz-steen
Israels heeft tot mp gesproken: [Daer sal
zijn] een heerscher over de menschen / een
rechtbeerdighe/een heerscher [in de] vzeese
Godts. Ende hp sal zijn gelijck 't licht 4
des mozzgens [wanneer] de Sonne opgaet :
des mozzgens sonder wolcken / [wanneer]
van den glantz na den regen/de grascheu-
kens upt der aerden [doozt-homeit]. Hoe- 5
wel mijn hups alsoo niet en is hp Godt/
nochtans heeft hp mp een ewich verbont
gestelt / dat in alles wel gheordineert ende
bewaert is : Doozseker is [daer in] al
mijn hepl/ende alle lust/hoewel hp 't [noch]
niet en doet uptsprunten. Maer de [man- 6
nen] Belials/ die sullen altemael zijn als
doozen/ die wech ghemozpen worden / om
datmense metter hant niet kan batten :
Maer een pegelich/ die sal aentasten/ 7
berstet sich met pfer ende het hout eener
spieffe/ende sp sullen gaentschlick met pfer
berdzant worden ter selver plaetse. 8 Dit 8
etc. zijn de namen der helden/die Dabid gehadt

heeft: Josheh Bashebeth / [de sone van] J
Tachhemont / de doozneemte der hoofdelie-
den. Dese was Abino de Eniter / [die sich
stelde] teghen acht hondert / die [van hem]
9 verlagen werden op een-mael. Ende na
hem was Eleazar / de sone van Dodo / sone
van Ahohi: Dese was Jonder de drie helden
met Dabid/doe sp de Philistijnen beschimp-
ten / [die] aldaer ten strejde versamelt wa-
ren/ende de mannen Israels waren opghe-
10 togen. Dese stont op/ende sloech onder de
Philistijnen / tot dat sijne handt moede
wert / ja sijne handt aen 't sweert kleebe/
Ende de h E E K E wozchte een groot hepl
ten selven daghe : Ende het volck heerde
wederom hem na / alleenlick om te ponde-
11 ren. Na hem nu was Samma / de sone
van Age/de Bararijt : doe de Philistijnen
versamelt waren in een dozp / ende aldaer
een stuck achters was dol. linnen / ende het
volck dooz het aenghesichte der Philistij-
12 nen bluchtebe / Soo stelde hp sich in 't
midden van dat stuck/ende verlostte dat/en-
de sloech de Philistijnen : Ende de h E E
13 K E wozchte een groot hepl. Doch gingen
af drie van de dertich hoofden / ende qua-
men in den ooght tot Dabid / in de spelon-
cke Adullam : ende der Philistijnen hoop
hadde sich gelegert in de dale Kephaim.
14 Ende Dabid was doe in eene bestinghe:
Ende de besettinghe der Philistijnen was
15 doe te Beth-lehem. Ende Dabid kreech
lust/ende septe: Wie sal mp water te dzin-
ken geben upt Beth-lehems bozn-put / die
16 in de poorte is? Doe braken die drie hel-
den dooz 't leger der Philistijnen/ende put-
teben water upt Beth-lehems bozn-put/
die in de poorte is / ende dzoeghen 't/ende
quamen tot Dabid : Doch hp en wilde dat
niet dzincken/maer goot het upt / dooz den
17 h E E K E / Ende septe/ 't Zp herve van
mp/o h E E K E / dat ick dit soude doen/
Soud [ich] dzincken/het bloet der mannen/
die heren gegaen zijn mer periket hares le-
hens: Ende hp en wilde het niet dzincken:
18 Dit deden die drie helden. Ahisai/ Joabs
hzoeder / de sone van Zeruja die was oock
een hooft van dzien : ende die hief [sij-
ne] spieffe op teghen drie hondert / die [van
hem] verlagen werden : ende hp hadde ee-
19 nen naem onder die drie. En was hp niet
de heerlicheit van die drie/Waerom was hp
hen tot eenen Overste : Maer hp en quam
20 niet tot eenen die [eerste] drie. Voorz Be-
naja / de sone van Jojada / eens dapperen
mans /one/groot van baden / van Abseel :
Die sloech twee stercke Leeuwen van Mo-
ab : Doch ginch hp af / ende sloech eenen
leeuw in het midden van eenen kuyl eer
21 sneeuw-tijt. Daer toe sloech hp eenen E-
gyptischen man / eenen man van aensien :
ende in de hant des Egyptenaers was eene
spieffe/maer hp ginch tot hem af met eenen
staf/ende hp ruckte de spieffe upt de handt
des Egyptenaers/ende doodde hem met sij-
22 ne [eengene] spieffe. Die dingen dede Be-
naja/de sone van Jojada : Dies hadde hp
23 eenen naem onder de drie helden. Hp was
de heerlicheit van de dertich / maer tot die
drie [eerste] ten quam hp niet : Ende Dabid
24 stelde hem over sijne trauwanten. Ahisel/
Joabs hzoeder/was onder de dertich : El-
haman de sone van Dodo/van Beth-lehem-
25 Samma de Baraditer/ Elia de Barodi-
26 ter. Heles de Daltiter/ Jda/de sone van
27 Jhes/de Chelotter. Abiezer/de Knecho-
28 thiter/ Abhunai/de Husachiter. Zal-
29 mom/de Ahohiter/Maharai/de Bethpha-
29 titter. Heleb/de sone van Baena/de Be-
cophachiter: Jithai/de sone van Ribai/ van
30 Gibeon der kinderen Benjamins. Bena-
ja/de Bithathoniter/ Hothai/ van de heren
Gass.

David. Abisag. Adonia-

I. Regum. Cap. I.

Wilt Coninck zijn

Het Eerste Boeck.

der

CONINGEN.

Het Eerste Capittel.

David wort out, ende ghedient van Abisag, vs. 1, &c. Sijn sone Adonia itaet na het Coninckrijcke. 5. Sulcks wort verhindert van Bathseba door den raet des Propheten Nathans, 11. David vernieuwt sijne belofte, van het Coninckrijcke sijnen sone Salomo na te laten, 28. die tot Coninck gesalft wort, 32. het geruchte daer van komt tot kennisse van Adonia, ende ende sijne aanbangers, die hem verlaten, 41 Adonia vreeft Salomo, die hem sijne misdaet vergeeft, ende so na huys sent, 50.

Die Coninck David nu was out, wel bedacht: ende sp decten hem met kleederen / doch hy en kreech gheene warmte. Doe sepfen sijne knechten tot hem: Laetse mijnen heere den Coninck eene jonge dochter, een maghet soeken / die booz het aengesicht des Conincks staet / ende hem koesteret: ende sy slape in uwe schoot / dat mijn heere den Coninck warm wordet. So sochtense eene schoone jonghe dochter in alle landtpalen Israels: ende bonden Abisag eene Sunamitische / ende brachten tot den Coninck. Ende de jonge dochter was hoven maten schoone / ende koesterde den Coninck / ende diende hem / doch de Coninck en bekenbese niet. Adonia nu de soon Haggiths verhieft hem / seggende / Ich sal Coninck zijn: a ende hy be-
 2. Sam. 15. 1 repde sich wagheden / ende ruyeren / ende hijftich mannen loopende booz sijn aengesichte. Ende sijn vader en hadde hem niet bedooft van sijn dagen / seggende: Waerom hebt ghy also ghedaen? ende oock was hy feer schoon van gedaente / ende b [Haggith] hadde hem ghebaert na Absalom. Ende c sijnre vaerslagen waren met Joab den soon Zeruja / ende met Abiathar den Priester: die hielpen / volgende Adonia: Maer Zadok de Priester / ende Benaja de soon Jojada / ende Achishai de Propheet / ende Simei / ende Rei / ende die helden die David hadde / en waren met Adonia niet. Ende Adonia slachtende schapen / ende runderen / ende ghemest-bee hy den steen Topheth: die hy de fonteyne Kogel d is: ende noode de alle sijne broederen / de sonen des Conincks / ende alle mannen van Juda des Conincks knechten. Maer Achishai den Propheet / ende Benaja / ende de helden / ende Salomo sijnen broeder en noode hy niet. Doe sprack Achishai tot Bathseba de moeder van Salomo / seggende: Hebt ghy niet gehoozt dat Adonia de sone Haggiths Coninck is / ende onse heere David en weet dat niet. Nu dan / komt / laet my u doch eenen raet gheben / dat ghy uwe ziele ende uwes soons Salomons ziele reddet. Gaet henen / ende treedt in tot den Coninck David / ende seght tot hem / Hebt ghy niet mijn heer Coninck / uwe dienst-maecht gheswozen / segghende / Doosfeker uwe sone Salomo sal na my Coninck zijn / ende hy sal

op mijnen thoon sitten? waerom dan is
 14 Adonia Coninck? Siet als ghy daer noch mer den Coninck spreken sult / so sal ich na u inkommen / ende sal uwe woorden verdu-
 15 len. Ende Bathseba ginck in tot den Coninck in de binnen-kamer: doch de Coninck was / seer out: ende Abisag de Sunamiti-
 16 sche diende den Coninck. Ende Bathseba nepchte het hooft / ende booch haer neder booz den Coninck: ende de Coninck sefde /
 17 Wat is u? Ende sy sepfen tot hem: Mijn heere / ghy hebt uwe dienst-maecht by den heere Salomo uwe soon sal na my Coninck zijn / ende hy sal op mijnen thoon sitten!
 18 Ende nu sterf Adonia is Coninck: ende nu mijn heer Coninck / ghy en weet het niet.
 19 Ende hy heeft often ende ghemest-bee / ende de schapen in menichte / ende ghemest-bee alle de sonen des Conincks / ende Abiathar den Priester / ende Joab den kintjes-Oversten / maer uwen knecht Salomo en heeft hy niet genoodt. Maer ghy / mijn heer Coninck / de oogen des gantschen Israels zijn op u / dat ghy hen sout te kennen geben / wie op den thoon mijns heeren
 21 des Conincks na hem sitten sal. Anders sal het gheschiedden / als mijn heer den Coninck met sijn vaderen sal ontslapen zijn / dat ich ende mijn soon Salomo [als] son-
 22 daers sullen zijn: Ende siet sy sprack noch mer den Coninck / als de Propheet
 23 Achishai inquam. Ende sy gaben den Coninck te kennen / seggende: Siet de Propheet Achishai is daer: ende hy quam booz het aengesicht des Conincks / ende booch sich booz den Coninck op sijn aengesichte
 24 ter aerden. Ende Achishai sefde: Mijn heer Coninck / hebt ghy geseft / Adonia sal na my Coninck zijn / ende hy sal op mijnen
 25 thoon sitten? Want hy is heden afgegaen / ende heeft geslacht often / en ghemest-bee / ende schapen in menichte / ende heeft ghenoot alle de sonen des Conincks / en de Oversten des heeps / ende Abiathar den Priester / ende siet sy eten / ende drincken booz sijn aengesichte / ende segghen: De Coninck Adonia lebe. Maer my die uwe knecht ben /
 26 ende Zadok den Priester / ende Benaja den sone van Jojada / ende Salomo uwen knecht en heeft hy niet ghenoodt. Is dese saecke van mijn heer de Coninck gheschiedt? ende en hebt uwen knecht niet beken ghemacht / wie op den thoon mijns heeren des Conincks na hem sitten sou-
 28 de? Ende de Coninck David antwoorde / ende sefde / Koep my Bathseba: ende sy quam booz het aengesicht des Conincks / ende stont booz het aengesicht des Conincks.
 29 Doe swoer de Coninck / ende sefde: [So] soo waerachtich als [de] heere d'heere heeft / die mijne ziele upt alle
 30 noode verlost heeft. Doosfeker ghelijck als ich u gheswozen hebbe by den heere d'heere d'heere d'heere / segghende: Doosfeker sal uwe sone Salomo na my Coninck zijn / ende sal op mijnen thoon in mijne plaetse sitten: Doosfeker also sal ich en desen selven daghe doen. Doe nepchte haer Bathseba met het aengesicht ter aerde / ende booch haer neder booz den Coninck: ende sefde / Mijn heer de Coninck
 32 David lebe in ewichheide. Ende de Coninck David sefde / Koep my Zadok den Priester / ende Achishai den Propheet / ende Benaja den sone Jojada: ende sy quamen booz het aengesicht des Conincks.
 33 Ende de Coninck sefde tot hen / Remet met u de knechten uwes heeren / ende doet mijnen sone Salomo rijden op de muyl-geslinne die booz my is / ende boort hem af na Gihon. Ende dat Zadok de Priester / met

Salomo Coninck gefalft. Davids. I. Coningen. -beyelen aen Salomo. Cap. ij. Fol. 122

met Nathan den Propheet / hem albaer tot
Coninck ober Israel salde / daer nae sult
ghp met de basupne blasen / ende seggen / De
Coninck Salomo lebe. Dan sult ghy ach-
ter hem optrecken / ende hy sal komen / ende
sal op mijnen thoon sitten / ende hy sal
Coninck zijn in mijne plaetse / want ich
hebbe geboden dat hy een Dooz ganger sou-
de zijn ober Israel ende ober Juda. Doe
antwoorde Benaja de sone van Jojada
den Coninck / ende septe / Amen : also seg-
ghe de H E E & de Godt mijns heeren
des Conincks. Gelijck als de H E E & 37
met mijnen heere den Coninck geweest is /
also 3p hy met Salomo / ende male sijnen
thoon grooter dan den thoon mijns hee-
ren des Conincks Davids. Doe ginck 38
Zadok de Priester af / met Nathan den
Propheet / ende Benaja den sone Jojada /
ende de Crethi / ende de Merhi / ende deben
Salomo rijden op de muyl-eselinne des
Coninck Davids / ende gheledden hem na
Gihon. Ende Zadok de Priester nam
den olp-hoorn upt de Cente / ende salde
Salomo : ende sy bliesen met de basupne /
ende al het volck septe / e De Coninck
Salomo lebe. Ende al het volck quam
op achter hem / ende het volck pijpte met
pijpen / ende verblifden haer met grooter
lijfschap : so dat de aerde van haer geluyt
syleet. Ende Adonia hoorde / ende alle
de genode die met hem waren / die nu ge-
eyndicht hadden te eten : oock hoorde Joab
het geluyt der basupnen / ende septe / Waer-
om is het geroep dier stad / die in roere
is ? Als hy noch spzack / siet so quam 42
Jonathan de soon Michasars des Prie-
sters / ende Adonia septe / Komt in / want
ghp zijt een kloech man / ende sult het goe-
de bootfchappen. Ende Jonathan ant- 43
woorde / ende septe tot Adonia : Iae
maer onse heere de Coninck David heeft
Salomo tot Coninck gemaect. Ende de
Coninck heeft met hem gesonden Zadok
den Priester / ende Nathan den Propheet /
ende Benaja den sone Jojada / ende de
Crethi / ende de Merhi / ende hebben hem
doen rijden op de muyl-eselinne des Co-
nincks. Daer toe hebben hem Zadok de 45
Priester / ende Nathan de Propheet in
Gihon tot Coninck gefalft / ende zijn van
daer blijde opgetogen / so dat de stad in roe-
re is : dat is het gheroepe dat ghy gehoort
hebt. En oock sit Salomo op den thoon 46
des Coninckrijcks. Soo zijn oock de
knechten des Coninck gekomen / om onsen
heer den Coninck David te seggen / seg-
gende / Owe Godt make den naem van
Salomo beter dan uwen naem / ende make
sijnen thoon grooter dan uwen thoon / en-
de de Coninck heeft aenghebeden op de
slaep-stede. Ja oock heeft de Coninck 48
albus geseyt : Geloof 3p de H E E &
de Godt Israels / die hebben gegeven heeft /
eenen sitende op mijnen thoon dattet mij-
ne oogen gesien hebben. Doe verschrick- 49
ten ende stonden op alle de genode / die
by Adonia waren / ende gingen een peghe-
lich sins weechs. Doch Adonia breefde 50
hoor Salomo / ende hy stont op / ende ginck
henen / ende vatrede de hoornen des Wi-
ckers. Ende men maecte Salomo he- 51
kent / seggende / Siet Adonia breefde den
Coninck Salomo : want siet h. heeft de
hoornen des altaers gebat / seggende : Dat
de Coninck Salomo my als heden sweere /
dat hy sijnen knecht met den sweerde niet
dooden en sal. Ende Salomo septe / In- 52
dien hy een hoom man sal zijn / daer en sal
niet van sijn haer op der aerde ballen : maer
indien in hem quaet behouden sal worden /
so sal hy steruen. Ende de Coninck Sa- 53

lomo sont henen / ende sy deden hem afgaen
van den altaer / ende hy quam / ende booch
sich neder dooz den Coninck Salomo : En-
de Salomo septe tot hem / Gaet henen nae
u hups.

Het ij. Capittel.

David liggende op sijn sterf-bedde, vermaent
Salomo tot een Godtvruchrich leven, en-
de tot kloecke regeringhe, vers. 1, 2c.
Hy belast hem Ioab te straffen, om sijne
moorden, 5. Barzillai sijne weldadicheyt
te vergelden, 7. ende de Simei te straf-
fen, 8. David sterft, 10. Salomo re-
geert, 12. Adonia versoeckt Abisag, 13.
wort afgheslagen, ende gedoot, 22. Ab-
jathar afgheslet, 26. Ioab ghedoot, 29.
ende Simei, 36.

1 Als nu de daghen Davids nae hy wa-
ren / dat hy steruen soude / so gheboort
2 hy sijnen sone Salomo / seggende : Icke
gae henen inden wech der gantscher aerde :
3 so zijt sterck / ende weest een man. En-
de neemt waer de wacht des H E E &
4 waer henen ghy u wenden sult. Op dat
de H E E & bedestige sijn woort / dat
hy over my ghesproken heeft / c seggende :
Juden uwe sone hen wach bewaren /
om dooz mijn aengesichte trouwelich / met
haer gantsche herte / ende met sijn gant-
sche ziele te wandelen : so en sal geen man /
septe hy / u afghesneeden worden van den
5 thoon Israels. So weet ghy oock wat
Joab de soon van Zeruja my gedaen heeft /
[ende] wat hy ghedaen heeft den twee
6 kirchs-Obersten Israels / d Abner den
sone Ner / ende Amasa den sone Jether / die
hy gedoot heeft en heeft kirchs-bloet ver-
7 goten in vrede : ende hy heeft kirchs-bloet
gedaen aen sijnen gozdel / die aen sijn lende-
nen was / ende aen sijn schoenen / die aen
8 sijn voeten waren. Doet dan na uwe
wijsheit / dat ghy sijn grauue harz niet
9 met vrede in't graf laet dalen. Maer
den Sonen e Barzillai des Gileadites
sult ghy welbadicheyt bewijfen / ende sy
sullen zijn onder de gene die aen uw tafel
eten : want also naechden sy tot my / als
ich bluchte dooz het aenghesichte uwer
10 broeders Absaloms. Ende siet hy u is
Simei de soon van Gera / de soon van Je-
mini upt Bahurim / die my f bloecke met
einen geweldigen bloeck / ten dage als ich
ginck nae Mahanaim : doch hy quam af
my te ghemoete aen de Jordane / ende ich
swoer hem by den H E E & / seggende :
So ich hem met den sweerde doode.
11 Maer nu / en hout hem niet onschul-
dich / dewile ghy een wijs man zijt : ende
ghp sult weten wat ghy hem doen sult /
op dat ghy sijn grauue harz niet bloet in't
12 graf doet dalen. En David ontfiep met
sijn vaderen : gende wert begraven / ende
13 stadt Davids. Te dagen nu die David
geregeert heeft ober Israel zijn veertich
jaer / h seuen jaer heeft hy geregeert in He-
bron / ende in Jerusalem heeft hy drie-en-
14 dertich jaren geregeert. En Salomo sat
op den thoon sijn vaders Davids : ende
sijn Coninckrijcke wert seer bedesticht.
15 Doe quam Adonia de soon van Hagith
tot Bathseba / de Moeder van Salomo /
en

21 Sam.
10. 25.

a Deut.

17. 18.

b Deut.

29. 9.

10. 1.

2 Sam.

7. 12.

132.

12.

2 Sam.

3. 27.

2 Sam.

20. 10.

e 2 Sam.

17. 27.

en 19. 31.

f 2 Sam.

16. 1.

en 19. 49.

g Act. 2.

29.

en 13. 10.

h Chz.

29. 27.

i Chz.

29. 27.

2. Chz.

14. 1.

Bathscha, Salomo, Adonia, en.

I. Regum, Cap. ij.

-de Joab

ende sy sepde/ Is uwe komste vrede? ende
hy sepde/ Vrede. Daer na sepde hy/ Ich 14
hebbe een woort aen u: ende sy sepde/
Spreekt. Hy sepde dan/ Ghy weet dat 15
het Koninkrijcke mijne was / ende het
gantsche Israel sijn aengesichte op my ge-
set hadde/ dat ick Konink sijn soude: hoe-
wel het Koninkrijcke omghewent / ende
K1 Chzo. mijns broeders gheworden is / want het
22.9 van den HCEKE hem gheworden is.
ende 28. Ende nu begeerte ick van u eene eenighe 16
5. begeerte/ en wijsst mijn aengesichte niet af/
ende sy sepde tot hem/ Spreekt. Ende hy 17
sepde/ Spreekt doch tot den Konink Sa-
lomo/ want hy en sal u aengesichte niet af-
wijzen/ dat hy my Abisag de Sunamitische
ter vrouwe geve. Ende Bathscha sepde/ 18
2. Is goet/ ick sal den Konink doot u aen-
spreeken. So quam Bathscha tot den Ko- 19
nink Salomo/ om hem doot Adonia aen te
spreeken/ ende de Konink stont op / haer te
gemoete/ ende booch sich doot haer/ daer na
sat hy op sijnen thoon / ende dede eenen
stoel doot de moeder des Koninkes setten/
ende sy sat aen sijn rechter handt. Doe 20
sepde sy/ Ic begeerte van u een eenighe klep-
ne begeerte / en wijsst mijn aengesicht niet
af/ ende de Konink sepde tot haer/ Begeert/
mijn moeder/ want ick en sal u aengesicht
niet afwijzen. Ende sy sepde/ Laet Abisag/ 21
de Sunamitische aen Adonia uwen broeder
ter vrouwe ghegeven worden. Doe ant- 22
woorde de Konink Salomo/ ende sepde tot
sijn moeder / Ende maerom begeert ghy
Abisag de Sunamitische doot Adonia? be-
geert oock doot hem het Koninkrijcke/
(want hy mijn broeder is/ die ouder is dan
ick ben) ia doot hem / ende doot Abiathar
den Priester/ ende doot Joab den sone van
Zeruia. Ende de Konink Salomo swoer 23
hy den HCEKE/ seggende/ So doe my God/
ende soo doe hy daer toe / doot seker Adonia
sal dat woort teghen sijn leven ghesproken
hebben. Ende nu so waerachtich als de 24
HCEKE leeft/ die my bevelicht heeft/
1. Sam. 1. ende my heeft doen sitten op den thoon
7. 12. 13. mijns baders Davids/ ende die my een hups
gemaect heeft / gelijk als hy ghesproken
hadde: Doot seker Adonia sal heben gedoot
worden. Ende de Konink Salomo sondt 25
doot de hant van Benaja den sone van Jo-
jada/ die viel op hem aen/ dat hy sterf.
Ende tot Abiathar den Priester sepde de 26
Konink/ Gaet na Anatoth/ op uwe acke-
ren/ want ghy zijt een man des doots/ maer
op desen dach en sal ic u niet dooden/ m om
dat ghy de Arche des Heeren HCEKE
2. Sam. doot het aengesichte mijns baders Davids
15. 24 ghebragen hebt/ ende om dat ghy verdrucht
zijt gheweest / in alles waer in mijn vader
verdrucht was. Salomo dan verdrucht Abi-
athar/ dat hy des HCEKE Priester
niet en waere: om te n verdrullen het woort
des HCEKE/ het welke hy ober het
hups Eli te Silo gesproken hadde. Als 28
het gherichte tot Joab quam/ (want Joab
hadde sich ghewent achter Adonia/ hoe wel
hy sich niet en hadde gewent achter Absa-
lom) soo bluchte Joab tot de Centre des
o1 Reg. HCEKE/ ende hattede de hoornen des
3. 50 altoers. Ende het wert den Konink Sa-
lomo aengeseyt/ dat Joab tot de Centre des
HCEKE geloden was/ ende siet hy is
hy den altær: Doe sont Salomo Benaja
den sone Joida/ seggende / Gaet henen/
balt op hem aen. Ende Benaja quam tot 30
de Centre des HCEKE/ ende sepde tot
hem/ Soo seyt de Konink/ Komt uyt/ ende
hy sepde/ Heen/ maer hier sal ick sterben:
ende Banaja bracht de antwoorde weder
aen den Konink/ seggende/ So heeft Joab
ghesproken / ende soo heeft hy my gheant-

31 woort. Ende de Konink sepde tot hem/
Doot ghelijc als hy ghesproken heeft/ en-
de balt op hem aen/ ende begraeft hem: op
dat ghy wech doet van my/ ende van mijns
baders hups / dat bloedt dat Joab sonder
32 oot sake vergoten heeft. So sal de HCEKE
sijn bloedt op sijnen kop doen weder-
keeren/ om dat hy op twee mannen/ recht-
beerdigher ende beter dan hy / aengevallen
is/ ende die mer den sweerde ghedoot heeft/
daer het mijnen vader Dabid niet en
wiste / Almer den Soone van Mer / den
Krijchs-Oversten van Israel/ ende Hina-
sa den Soone Jethers / den Krijchs-
33 Oversten van Juda. Also sal haer bloede
wederkeeren op den kop Joabs / ende op
den kop sijnets zaets in ewigheyt: maer
Dabid/ ende sijn zaet/ ende sijn hups/ ende
sijn thoon sal vrede hebben van den HCEKE-
34 KE tot in ewigheyt. Ende Benaja de
soon van Joida ginck op/ ende viel op hem
aen/ ende doode hem: ende hy wert be-
35 graben in sijn hups/ in de woestijne. En-
de Konink settede Benaja den sone van
Joida in sijn plaetse ober het hept: ende
p Zakhon den Priester settede de Konink
36 in de plaetse van Abiathar. Daer nae
sondt de Konink / ende riep Simei / ende
sepde tot hem: bouwt u een hups in Je-
rusalem/ ende woont aldaer: ende en gaet
van daer niet uyt herwaert/ ofte derwaert.
37 Want het sal geschieden ten dage uwer
upgaens/ als ghy ober de beke Kidzon sulc
gaen / weet doot seker dat ghy den doot
sterben sult: u bloet sal op uwen kop zijn.
38 Ende Simei sepde tot den Konink/ Dat
woort is goet / ghelijc als mijn heere de
Konink ghesproken heeft / alsoo sal uw
knecht doen: ende Simei woonde te Je-
39 rusalem vele daghen. Doch het geschie-
de met het eynde van drie jaren / dat twee
knechten van Simei wech liepen tot Achis
den sone van Maacha / den Konink van
Gath: ende men gaf Simei te kennen/
seggende/ Siet uwe knechten zijn in Gath.
40 Doe maecte hem Simei op/ ende sabel-
de sijnen ezel / ende tooch henen na Gath
tot Achis/ om sijn knechten te soeken/ soo
tooch Simei henen/ ende bracht sijn knecht
41 ten van Gath. Ende het wert Salomo
aengeseyt/ dat Simei uyt Jerusalem/ nae
Gath geroen/ ende weder ghehoen was.
42 Doe sont de Konink/ ende riep Simei/
ende sepde tot hem: hebbe ick u niet be-
reidicht hy den HCEKE/ ende teghens u
betuycht/ seggende: Ten dage uwer up-
gaens / als ghy sult herwaert / ofte der-
waert gaen / weet doot seker dat ghy den
doot sult sterben: ende ghy sepdet tot
my/ Dat woort is goet / (dat) ick ghehoort
43 hebbe. Maerom dan en hebt ghy den eed
des HCEKE niet ghehouden / ende het
gebodt dat ick ober u gheboden hadde/
44 Doot der sepde de Konink tot Simei/
q Ghy weet alle de hooshept / die u herte
waset/ die ghy aen mijnen vader Dabid ghe-
daen hebt: daerom heeft de HCEKE uwe
dooshept op uwen kop doen wederkeeren.
45 Maer de Konink Salomo is gesegent:
ende de thoon Davids sal bevelicht zijn
doot het aengesichte des HCEKE tot
46 in ewigheyt. Ende de Konink ghedoot
Benaja den sone Joida/ die ginck uyt/ en-
de viel op hem aen/ dat hy sterf: alsoo r is
het Koninkrijck bevelicht in de hant van
Salomo.

Het iij. Capittel.

Salomons houwelick met de dochter van Pha-
rao, vers. 1, 2, 3. sijnen Gods-dienst, 2. de
H E E R E verschijsat hem in eenen droom,
dien

Salomons houwelick ende-

I. Coningen. Cap. iiij. -Godtlicken droom. Fol. 123

dien hy bidt om wijsheyt. 5. Hy verkrijgtse, met rijkdom, ende eere, 10. ende bewijst sijne wijsheyt door het oordeel gegeven over twee vrouwen, die om een kind twisteden, 16.

Ende Salomo verswagherde sich met 1
Pharaon den Koninck van Egypten:
1. Reg. 7. 8. a ende nam de dochter Pharaos / ende
b. zachse in de stad Davids / tot dat hy vol-
c. endt soude hebben het bouwen van sijn
hups / ende het hups des h. E. E. E. E. / en-
de he muur van Jerusalem rontom. 11. 2
leentlich offerde het volck op de hooghten:
1. Den. 12. want b. gheen hups den name des h. E. E.
5. E. E. E. gehouwen en was / tot die dagen toe.
Ende Salomo hadde den h. E. E. E. lief / 3
wandelende in de insettingen sijns baders
Davids: alleentlich offerde hy / ende roochte
1. Chy. 2. op de hooghten. En c. de Koninc ginc na Gi. 4
1. 3. deon / om aldaer te offeren / om dat die hoochte
groot was: dus sent brandt-offeren offerde
1. Reg. 3. Salomo op dien altaer. Te d. Gibeon ver- 5
9. 2. scheen de h. E. E. E. Salomo in eenen droom
des nachts: ende Godt septe / Begeert wat
ich u geven sal. Ende Salomo septe / Ghy 6
hebt aen uwen knecht David mijnen vader
grootte weldadicheit gedaen / gelijk als hy
dooz u aenghesichte ghewandelt heeft / in
waerheyt / ende in gherechticheyt: ende in
oprechticheyt des herten met u: ende ghy
hebt hem dese grootte weldadicheyt gehou-
den / dat ghy hem ghegeven hebt eenen sone
sittende op synen chroon / als ten desen da-
1. Chy. 2. ge. e. Nu dan h. E. E. E. mijn Godt / ghy 7
1. 8. hebt uwen knecht Koninck ghemaecht in
mijns baders Davids plaetse: Ende ick ben
een Alepin jonghelinck / ick en weet niet upt
1. Chy. 2. te gaen / nochte in te gaen. f. Ende uwe 8
1. 9. knecht is in 't midden uwes volck / dat ghy
berchozen hebt: een groot volck / het welcke
niet en han ghetelt / nochte gerekent wo-
den / van wegen de menichte. Geest dan 9
uwen knecht een verstandich herte / om u
volck te richten / verstandelick onderschepe-
vende tusschen goet / ende quaet: want wie
soude dit u / waer volck konnen richten?
De sake nu was goet in de ooghen des 10
Heeren / dat Salomo dese sake begeert had-
1. Chy. 2. de. g. Ende Godt septe tot hem: Daerom 11
1. 11. dat ghy dese saecke begeert hebt / ende niet
begeert en hebt dooz u dese daghen / nochte
dooz u begeert en hebt rijkdom / nochte be-
geert en hebt de siele uwer vanden: maer
hebt begeert verstant dooz u om gericht-sa-
ken te hoozen. Siet ick hebbe gedaen na 12
1. Eccl. 1. uwe woorden: b. siet ick hebbe u een wijs /
16. ende verstandich herte ghegeven / dat uwes
gelijc dooz u niet geweest en is: ende uwes
1. Mat. 6. gelijc na u niet opstaen en sal. i. Sells 13
33. oot dat ghy niet begeert en hebt / hebbe ick
1. Ephe. 3. u gegeven / behoeve rijkdom ende ere: dat u
20. wes gelijc niemant onder den Koninghen
alle uwe dagen zijn en sal. Ende so ghy in 14
mijne wegen wandelen sult / onderhouden-
mijne insettingen / ende mijne geboden / ghe-
lijc als u vader David gewandelt heeft:
so sal ick ooch uwe dagen verlengen. Ende 15
Salomo waechte op / ende siet / het was een
droom: ende hy quam te Jerusalem / ende
stont dooz de Niche des beronts des h. E. E. E.
1. E. E. / ende offerde brand-offeren / ende be-
reypde danch-offeren / ende maechten een
maeltijt allen synen knechten. Doe qua- 16
men daer twee wijden die hoeren waren /
tot den Koninck: ende sy stonden dooz sijn
aenghesicht. Ende de ene vrouwe se- 17
de / Och mijn heer / ick / ende dese vrouwe
woonen in een hups: ende ick hebbe hy
haer in dat hups ghebaert. Het is nu 18
gheschied op den derden dach nae mijn ba-
ren / dat dese vrouwe ooch ghebaert heeft:

ende wy waren t'samen / gheen vzeembe en
was met ons in den hupse / behalven ons
19 twee in den hupse. Ende deser vrou-
wen sone is snachts ghestorven / om dat sy
20 op hem gheleghen hadde. Ende sy stont
ter middernacht op / ende nam mijnen sone
ban by my / als uwe dienstmaecht stiep / en-
de lepdde hem in haren schoot / ende haer
doodden sone lepdde sy in mijnen schoot.
21 Ende ick stont in den moeghen op / om
mijnen sone te sooghen / ende sier / hy was
doodt : maer ick lettede in den moeghen
op hem : ende sier / het en was mijne sone
22 niet / dien ick ghebaert hadde. Doe sepde
de andere vrouwe / Heen / maer die lebendi-
ghe is mijne sone : ende de doode is uwe
sone / ghene daer-en-reghen sepde / Heen /
maer de doode is uwe sone / ende de lebendi-
ghe is mijne sone / alsoo spraken sy booz het
23 aenghesichte des konincks. Doe sepde
de koninck : Dese sept / Dit is mijn sone
die leeft / maer uw sone ist die doodt is : en-
de die sept / Heen / maer de doode is uwe so-
24 ne / ende de lebendighe mijn sone. Dooz-
der sepde de koninck / Haelt my een sweert :
ende sy hzachten een sweert booz het aen-
25 gesicht des konincks. Ende de koninck
sepde / Dooz sijnt dat levende hint in twee :
ende gheeft de eene een hest / ende de an-
26 dere een hest. Maer de vrouwe welc
heers sone de lebendighe was / sprack toe
den koninck / (want haer inghewant ont-
stact oot haren sone) ende sepde / Och
mijn heere / Geest haer dat lebendighe hint
ende en doodt het gheensins niet : dese daer-
en-teghen sepde / Het en sy noch uwe noch
27 mijne / dooz nigt het. Doe antwoozdde de
koninck / ende sepde / Geest die het leven-
dighe hint / ende en doodt het gheensins
28 niet : die is sijne moeder. Ende gheheel
Ijsael hoorde dat oordeel dat de koninck
aenghesicht hadde / ende vzeesde booz het
aenghesichte des konincks : want sy sa-
ghen dat de wijsheyt Godts in hem was /
om recht te doen.

Het iiii. Capittel.

De voorneemste Vorsten, ende Ampt-lieden van Salomo, vf. 1, &c. sijns Coninckrijks grootheid, 20, 24. Zijne daghelickſche ſpijſinghe voor ſijn hof, 22. zijne peert-ftallen, 26. zijne groote wijsheyt, 29.

1 **A**lso was de Koninck Salomo Koninck
 2 over gantsch Iſrael. En dese waren
 3 de Woorden die hy hadde: Maria de ſone Za-
 4 dokis was Opper-ampman. Eliaſophar en
 5 Abia de ſone van Siſa/ waren Schijvers:
 6 Joſaphat de ſone Ahilubs was Canſelier.
 7 Ende Benaza de ſone Joiada was ober
 8 het Hez: ende Zadoki ende Abiathar
 9 waren Priesters. Ende Maria de Soone
 10 Nathans was ober de Beſtel-Meeſters:
 11 ende Zabud de ſone Nathans was Ober-
 12 ampman/ des Koninkes bzint. Ende
 13 Ahifar was Hofmeester: ende a Adoni- a 1 Reg.
 14 ram de ſone van Adia/ was ober de ſchat- 5. 14
 15 tinghe. Ende Salomo hadde twaelf Be- ende 12.
 16 ſtel-meesters ober gantsch Iſrael/ die den
 17 Koninck ende ſijn huys verſozghden: booz
 18 eick een was een maent in den jare om te
 19 verſozghen. Ende die zyn hare namen:
 20 de ſone van Hur was in het ghederche-
 21 phzaims. De ſone van Beher in Mahaz
 22 ende in Saal-bim/ ende Beth-Semes/en-
 23 de Elon Berch-Yanan. De ſone van Be-
 24 ſed in Kruboth/hy hadde / daer toe / So-
 25 cho ende het gantsche land Yeher/
 26 De ſone Ahidab de gantsche landſtre-
 27 ke van Dor: dese hadde / Tanhath de doch-
 28 ter van Salomo.

Q in tet

Salomons voorpoet ende-

I. Regum. Cap. v.

-wijsheyt

ter van Salomo tot eene hzuwe. ^{Baa- 12}
 na de sone Khilud hadde Taanach / ende
 Megiddo / ende het gantsche Beth Sean /
 't welcke is by Tartana beneden van Tiz-
 reel / van Beth Sean aen tot Wel-Meho-
 la / tot op gene zijde van Jothmeam : ^{De 13}
 sone Gebers was te Ramoth in Gilead :
 hy hadde de dorpen Jairs des soons Ma-
 nasse / die in Gilead zijn : (ook) hadde hy
 de streecke Argob / welcke is in Basan
 seltich groote steden / met mueren ; ende
 koperen grendelen. ^{Khinadab de sone van 14}
 Ado / was te Mahanaim. ^{Khimaaz 15}
 was in Naphtali : dese nam oock Salo-
 mons dochter Basmath ter hzuwe. ^{Ba- 16}
 ana de sone van Husai / was in Aser / ende
 in Aloth. ^{Josaphat de sone van Da- 17}
 ruah / in Issachar. ^{Simel de sone van 18}
 Elai / in Benjamin. ^{Geber de sone van 19}
 Uri / was inden lande Gilead / den lande
 Sihons des Conincs der Amoziten / ende
 Ogs des Conincs van Basan / ende was
 de eenighe Westel-meester die in dat land
 was. ^{Juda (nu) ende Israel waren be- 20}
 le / als zant dat aen de Zee is in menichte /
 etende / ende driuckende / ende blijde zijnde.
 Ende Salomo was heerschede ober al : ²¹
 le de Koninkrijcken / vande riviere (tot)
 het land der Philistijnen / ende tot aen de
 lantpale van Egypten / die brachten ghe-
 schencken / ende dienden Salomo alle de
 daghen sijns levens. ^{De spijse nu van 22}
 Salomo was booz eenen dach / vertich Coz
 meel-bloeme / ende 't seltich Coz meel :
 Tien hette runderen / ende twintich ²³
 koepe-runderen / ende hondert schapen /
 uptghenomen de herten / ende cheen / ende
 buffelen / ende ghemeste dogelen. ^{Want 24}
 hy hadde heerschappre ober al dat op
 dese zijde der riviere was / van Tiphah
 tot aen Gaza / ober alle Koningen op dese
 zijde der riviere : ende hy hadde bzede van
 alle sine zijden rontom. ^{Ende Juda en- 25}
 blich. ^{de Israel bwoonden seker / een pegelich 26}
 onder sijnen wijnstock / ende onder sinen
 c. 1. Reg. vijgeboom / van Dan tot Beth-Seba / alle
 10. 27. de daghen van Salomo. c. Salomo hadde 26
 2. 28. oock veertich dupsent veertstallen tot sijne
 1. 14. wagenen / ende twaelf dupsent rupteren.
 en 9. 25. Die Westel meestersen nu / een peder op 27
 sijne maent / herzogden den Konink Salo-
 mo ende alle de gene die tot des Konincs
 Salomons tafel naederden / si en lieten
 gemes dincis gebreken. ^{De gerste nu / 28}
 ende het stroo booz de veerden / ende booz de
 snelle hemelen / brachten sy aen de plaetse
 daer hy was / een pegelich nae sinen last.
 Ende Gode gaf Salomo wijsheyt / ende 29
 seer veel verstant / ende een wijs begijn
 des herten / gelijk zant dat aen den oever
 der Zee is. Ende de wijsheyt Salomons 30
 was grooter dan de wijsheyt van alle die
 van 't Oosten / ende van alle wijsheyt der
 Egyptenaren / Ja hy was wijser dan alle 31
 menschen / van Ethan de Grahiter / en He-
 man en Chascol / ende Darda de sonen Ma-
 hols : ende sijn naem was onder alle heyde-
 nen rontom. Ende hy sprack bzie dupsent 32
 sprucken / daer toe waren sijne lieverden
 dupsent ende bzijbe. ^{Hy sprack oock van- 33}
 de boomen / handen Cedarboom aen / die
 op den Libanon is / tot op den Hsop
 die aen den wandt upt wast : hy sprack
 oock van het beo / ende van het ghebogel-
 te / ende vande kruppende [dieren] / en-
 de vande visschen. Ende van alle volc- 34
 ken quamender / om de wijsheyt Salo-
 mons te hoogen : van alle Koninghen der
 aerde / die van sijne wijsheyt ghehoort
 hadden.

Het v. Capittel.

Hiram maeckt vrientchap met Salomo. ^{verf. 1.}
 Sec. die aen hem verfoeckt materialen
 tot de bouwinge des Tempels. 2. Sec. Hi-
 ram Gode dankende voor sulck eenen nae-
 volger Davids / sendte hem toe / met order
 over de condition. 7. Het getal der ar-
 beydets / ende werckcluyden aen den Tem-
 pel. 17.

¹ Ende Hiram de Coninc van Tyzus
 sondt sine knechten tot Salomo (want
 hy hadde ghehoort datse Salomo tot Ro-
 ninck gesalft hadden in sijns vaders plaet-
 se) a bewijse Hiram David alrijts hemint ^{a. 2. Sam.}
 2 hadde. ^{Daer nae sondt Salomo tot Hi- 5. 11}
 3 ram / seggende : ^{h Ghy weet dat mijn 1. 1. Chp.}
 vader David den naem des H E E K E ^{14. 11}
 sijnes Godes niet en konde een hups bou- ^{b. 1. Chp.}
 wen / van wegen de oozloghe / daer mede sy
 hem oncingelden : tot dat de H E E K E
 4 haer onder sijne voetsolen gaf. ^{Maer nu}
 heeft de H E E K E mijn Gode ^{my van}
 rontom ruste gegeven : daer en is geen te-
 genpartijder / nochte geene hejeginghe
 5 van quaet. Ende siet / ick dencke booz ^{c. 2. Chp.}
 den name des H E E K E mijnes Godes
 een hups te bouwen : gelijk als de H E E
 K E gesproken heeft tot mijnen vader Da-
 vid seggende / d Woe soon / dien ick in utwe
 6 plaetse op uwen chsoon setten sal / die sal
 mijnen name dat hups bouwen. ^{So ghe- 7. 15}
 biede nu datmen my Cedar en upt Libanon
 hout / ende mijne knechten sullen met
 uwe knechten zijn / ende den loon uwer
 knechten sal ick u gheven / nae al dat ghy
 seggen sult : want ghy weet dat onder ons
 niemant is / die weet hout te houten / ge-
 7 lijk de Liboniers. Ende het geschiedde /
 als Hiram de woorden van Salomo ghe-
 hoort hadde / dat hy hem seer verblijde :
 ende septe / Ghesegent sy de H E E K E
 8 heden / die David eenen wijsen sone gege-
 ven heeft / ober dit groote volck. Ende
 Hiram sondt tot Salomo / seggende / Ick
 hebbe ghehoort / waerom ghy tot my geson-
 den hebt : ick sal allen uwen wille doen
 met het Cedar-hout / ende met het Wen-
 9 nen-hout. Mijne knechten sullense af-
 brengen van den Libanon aen de Zee / ende
 ick salse op blotten ober de Zee doen boe-
 ven / tot die plaetse / die ghy aen my onbie-
 den sult / ende sal die albaer los maken /
 ende ghy sulste wech nemen : ghy sult oock
 10 mijnen wille doen / dat ghy mijnen hups
 spijse geest. Also gaf Hiram Salomo
 Cedar-hout / ende Wenen-hout / [nae]
 11 alle sinen wille. Ende Salomo gaf Hi-
 ram twintich dupsent Coz tarwe / tot spij-
 se van sijn hups / ende twintich Coz ghe-
 12 stooten olie : sulcks gaf Salomo Hiram
 12 jaer op jaer. De H E E K E dan gaf Sa-
 lomo wijsheyt / gelijk als hy tot hem e ge-
 13 spoken hadde : ende daer was bzede tuf-
 schen Hiram / ende tusschen Salomo / ende
 13 sy hepe maechten een verbondt. Ende de
 Konink Salomo dede een uptschot op ho-
 men upt gantsch Israel : ende het uptschot
 14 was vertich dupsent man. Ende hy sondt-
 se nae de Libanon / tien dupsent des maents
 hy beurten / een maent warense inden Li-
 banon / twee maenden elck in sijn hups :
 ende Hiram was ober dit uptschot.
 15 Daer toe hadde Salomo tfeventich dup-
 sent / die last boeghen : ende tachtentich
 16 dupsent houwers op 't geberchte. Behal-
 den de Overste van Salomons Westelde /
 die ober dat werck waren / bzie dupsent en-
 de bzie hondert die heerschappre hadden
 ober het volck / 't welck dat werck dede.
 17 Alst nu de Konink ghehoort / so boerden
 sy groote steenen toe / kostelike steenen /
 ghewo

Salomons Tempel wort-

I. Coningen. Cap. vj.

-gebouwt. Fol. 124

ghehouwene steenen / om den gront van dat hups te legghen. Ende de bouw-lieden 18 Salomons / ende de bouw-lieden Hiram / ende de Gibrice behieuwene : ende bereyden het hout toe / ende de steenen / om dat hups te houwen.

Het vj. Capittel.

De tijt der bouwinghe van Salomons Tempel vers. 1. Sec. de Forme ende grootte daer van. 2. de vensteren, kameren, ende materialen. 4. de belofte die Godt over den Tempel uytspreekt. 11. de beschietinghe der wanden, ende des vloers. 14. de Aenspraek-plaetse. 16. de Cherubim. 23. verscheiden Cieraet. 28. deuren. 41. het binnen-voorhof. 36. de tijt hoe lange de bouwinghe des Tempels geduert heeft. 37.

Het gheschiedde nu in 't vier hondertste / ende achtentichste jaer / na den uptganch der kinderen Israels upt Egypten / in 't a vierde jaer van het Coninckrijck Salomons ober Israel / inde maent Zin / (dese is de tweede maent) dat hy b het hups des H E E A D bouwde. En dat 2 hups / t welcke de Coninck Salomo den H E E A D bouwde / was van tseftich ellen in sijne lengte / ende van twintich in sijne breette / ende van dertich ellen in sijne hoochte. Ende het doozhups dooz aen den 3 Tempel van dat hups / was in sijne lengte 23 van twintich ellen / nae de breette van het hups / tien ellen in sijne breette / dooz aen 4 t hups. Ende hy maecte vensteren aen 4 het hups van geslorene uysichten. Ende 5 rontom aen den want van het hups bouwde hy kameren / aen de wanden van 't hups rontom (hepde) van den Tempel / ende van de Kenspraek-plaetse : Also maecte hy zijkameren rontom. De onderste kamer 6 was van vijf ellen in hare breette / ende de middelste van ses ellen in hare breette / ende de derde van sefen ellen in hare breette : want hy hadde aen het hups rontom bupren : waeris inhooringhen ghemaect / op datse haer niet en hielden inde wanden van het hups. Het hups nu alst gebouwt wert / 7 wert met volmaecten steen / also hy toegevoert was / ghebouwt : so dat geene hamezen / nochte bijle [ofte] eenich pieren gheveerschap gehoozt en wert in het hups / alst gebouwt wert. De deure der middelster 8 zijk-kamer / was aende rechter zijde van het hups : ende dooz wendel-trappen gincmen tot de middelste (zijk-kamer) / ende vande middelste tot de derde. Also bouwde hy 9 het hups / ende volmaectster : ende bedechte dat hups met gewelfels / ende rijghen van Cederen. Hy bouwde oock de kameren 10 aen het gantsche hups / van vijf ellen in hare hoochte : ende hy boechdese vast aen dat hups met Cederen-hout. Doe geschiedde 11 het woort des H E E A D tot Salomo / seggende : Wengende dit hups dat ghy 12 bouwt / d so ghy wandelt in mijne insettinghen / ende doet mijne rechten / ende onderhoude alle mijne geboden / wandelende inde selve : so sal ick mijn woort met u hebestighen / e dat ick tot uwen vader David ghehoorden hebbe. Ende ick sal in het midden der kinderen Israels woonen : ende ick en sal mijn volck Israels niet verlaten. Also bouwde Salomo dat hups / ende volmaecte het selve. Oock bouwde hy de 13 inanden des hupses van binnen met Cederen plancken / van den vloer des hupses tot aen't dach der wanden / beschoot hyse van binnen met hout : ende overdeckte den vloer van het hups met Dennen plancken. Daer 14 toe bouwde hy twintich ellen wets Ceder-

ren plancken aende zijden van 't hups / van de vloer af tot de wanden : dit bouwde hy hem van binnen tot een Kenspraek-plaetse / tot het Heplige der Hepligen. Dat 17 hups nu was van dertich ellen / [name] 18 In 't de Tempel die dooz aen was. Ende het Cedar aen het hups inwendich was gesneden met knoppen / en opene bloemen : het was al Cedar / geen steen en wert gesien. Ende de Kenspraek-plaetse bereyde 19 de hy inwaert in het hups / om de Arke des verbonds des H E E A D daer te setten. Ende de Kenspraek-plaetse dooz 20 aen was twintich ellen in lengte / ende van twintich elle in breette / ende van twintich ellen in hare hoochte / ende hy oertoochse met geslootenen goude : oock oertooch hy 21 den Cederen Altaer. Ende Salomo oertooch het hups van binnen met geslootenen goude : ende hy oock dooz de Kenspraek-plaetse (eenen doozhanch) henen dooz met 22 goude ketenen / ende oertooch dien met goude. Also oertooch hy het gantsche hups met gout / tot dat het gantsche hups volmaecht was : daer toe oertooch hy met gout den geheelen Altaer / die dooz de Kenspraek-plaetse was. En de Kenspraek-plaetse 23 nu maecte hy twee Cherubim van olpachtich hout : elckier hoochte was tien 24 ellen. Ende van vijf ellen was de een vleugel des Cherubs / ende van vijf ellen de ander vleugel des Cherubs : van het epne sijnes eenen vleugels / tot aen het epne sijnes anderen vleugels / waren tien ellen. 25 Also was de ander Cherub van tien ellen : bepde Cherubim hadden eenerley mate / ende 26 de eenerley siende. De hoochte des eenen Cherubs was van tien ellen / ende also des 27 anderen Cherubs. Ende hy settede dese Cherubim in het midden van het binnenste hups / g ende de Cherubim spredden de 28 vleugelen upt / so dat de vleugel des eenen raechte aen dese wandt : ende de vleugel des anderen Cherubs raechte aende andere wandt : ende hare vleugelen na het midden van het hups raechten vleugel aen 29 vleugel. Ende hy oertooch dese Cherubim met gout. Ende alle de wanden van het hups / in 't ronde / graveerde hy met uptgesnedenen graberingen van Cherubim / ende van Palm-boommen / ende opene bloemen : 30 van binnen / ende van bupren. Daer toe oertooch hy den vloer van het hups met gout van binnen ende van bupren. Ende aen den inganch der Kenspraek-plaetse 31 maecte hy deuren van olpachtich hout : de boven dozzel / [met] de posten was het vijfde deel [des wandes]. De twee deuren 32 oock waren van olpachboomen / ende hy graveerde van daer op graberingen van Cherubim / en de Palm-boomen / en van opene bloemen / dewelcke hy met gout oertooch : oock 33 trock hy gout ober de Cherubim / ende ober de Palm-boomen. Ende also maecte hy aen de deuren des Tempels posten van olpachtighe boomen : upt het vierde deel 34 [vanden wandt]. Ende de twee deuren waren van dennen hout : de twee zijden der eenen deure waren ommedaepende / also waren de twee gegraveerde [zijden] der 35 andere deure ommedaepende. Ende hy graveerde dese met Cherubim / ende Palm-boomen / ende opene bloemen : dewelcke hy met gout oertooch / ghericht nae 36 het uptghesneden. Daer nae bouwde hy het binnenste dooz-hoof van drie rijgen ghewouwene steenen / ende een rijge 37 Cederen balcken. In 't vierde jaer wert de gront van het hups des H E E A D 38 ghelept inde Maent Zin : Ende in het elfde Jaer inde maent Bul / welcke is de achtste maent / was dit hups volmaecht

Hiram maect des Tempels.

1. Regum. Cap. vij.

-gereetschap

maecht na alle sijne stucken / ende na alle sijne behoorte : alsoo heeft hy seben jaren daer aen gebouwt.

Het vij. Capittel.

De bouwinge van Salomons huys, v. 1. &c. Van het huys Libanons, 2. Van het voorhuys der pilaren, 6. van het voorhuys des gherichtes, 7. van het huys der dochter Pharaos, 8. van Hiram, de konstige werckmeester, 13. van de twee kopere pilaren, 15. de ghegotene Zee, 23. de tien kopere stellinghen, 27. de thien kopere waschvaten, 38. kortelick alle werck, ghereetschap, ende vaten, kopere, ende goudene, 40. de geheylliche dingen werden in den Tempel gebracht, 51.

1. Reg. 8
9. 10.

Mer aen sijn huys bouwde Salomo dertien jaer : ende hy holmaecte sijn gantsche huys. Hy bouwde oock het huys des mounts Libanons van hondert ellen in sijne lenghte / ende vijftich ellen in sijne breedte / ende dertich ellen in sijne hoogte / op vier rijghen van Cederen pilaren / ende Cederen balckē op de pilaren. En het was bebeckt met Cedar van bōnen op de ribben / die op vijf-ende-veertich pilaren wāre / vijftichien in eene rijge. Waer waren drie rijghen van upfichten : dat de eene venster was ober de andere venster / in drie oorden : Oec waren alle de deuren / ende de posten vierkantich van (eenderleij) upficht : ende venster was teghen ober venster / in drie oorden. Waer na maecte hy een dooz-huys van pilaren / vijftich ellen was sijne lenghte / ende dertich ellen sijne breedte : ende het dooz-huys was tegen ober die / ende de pilaren met de dicke halcken teghens ober de selve. Oock maecte hy een dooz-huys van dooz den chjoon / alwaer hy richtede / tot een dooz-huys des gherichtes / dat met Cedar bebeckt was / van vloer tot vloer. Ende [aen] sijn huys / alwaer hy woonde / was een ander doozhof inwaerder dan dat dooz-huys / t welch den selven wercke ghelijck was : oock maecte hy dooz de dochter Pharaos / die Salomo ten [wijse] ghenomen hadde / een huys / dien dooz-huys ghelijck.

1. Reg. 3

Alle dese dinghen waren van kosteliche steenen / na de maten ghehouwen / van binnen / ende van buyten metter sage gesaecht : ende dat van den grondslach tot aen de neutsteenen een palme breed / ende van buyten tot het groore doozhof. Het was oock ghegront best met kosteliche steenen / groote steenen / met steenen van thien ellen / ende steenen van acht ellen. Ende bōnen op kosteliche steenen / na de winchelmaten ghouwen / ende Cederen. Ende het groote doozhof was rontom van drie rijghen ghouwene steenen / met eene rijge van Cederen balcken : Soo wast met den binnensten doozhof van het huys des Hiram / ende met het dooz-huys van dat huys.

Ende de koninck Salomo sondt henen /

1. Ch. 20. ende liet c. Hiram van Tyrus halen. Hy

2. 13. was eener weduwe-brouwen soon / upt den

stam Naphtali / ende sijn vader was een

man van Tyrus ghewest / een koperwerck-

d. Cro. 31. ker / die b. verbult was met wijsheyt / ende

3. met herstant / ende met wetenschap / om alle

werck in t koper te maken : dese quam tot

den koninck Salomo / ende maecte al sijn

e. Jer. 52. werck. Want hy bozide c. twee kopere

51. pilaren / de hoochte des eenen pilaers was

2. Reg. 25. achtien ellen / ende een dzaet van twaelf el-

16. 17. len ombinck den anderen pilaer. Hy maecte

te oock twee capiteelen / van ghegoten koper / om op de hoofden der pilaren te setten :

bijf ellen was de hoochte des eenen capiteels / ende bijf ellen de hoochte des anderen capiteels. De netten waren van notten -

werck / de bandekens van keten-werck dooz de capiteelen / die op het hooft der pilaren waren : seben waren dooz het eene capiteel / ende seben dooz het andere capiteel.

18. Soo maecte hy de pilaren : mitsgaders twee rijghen rontom ober het eene net / om de capiteelen / die bōnen het hooft der granaet-appelen waren / te bedecken / alsoo dede hy

19. oock aen het andere capiteel. Ende de capiteelen / dewelche waren op het hooft der pilaren / waren van selve-werck in het dooz-

20. huys / van vier ellen. De capiteelen nu waren op de twee pilaren / ja daer bōnen teghen ober den buych / dewelche was nebens het net : ende twee hondert granaet-appelen waren in rijghen rontom / [oock] ober het

21. andere capiteel. Waer na rechede hy de de pilaren op in t dooz-huys des Tempels : ende den rechteren pilaer opgherecht

hebende / soo naemde hy sijnen name Jachin / ende den linkerē pilaer opgherecht hebende / so noemde hy sijnen name Boaz.

22. Enne op het hooft der pilaren was het selve-werck : alsoo wert het werck der pilaren holmaecht. Woorder maecte hy de

23. ghegotene Zee : van tien ellen was sy van haren eenen rant / tot haren anderen rant / rontom cont / en van bijf ellē in hare hoochte / ende een meet-snoet van dertich ellen

24. ombinghe rontom. Ende onder haren rant waren knoppen / de selve g rontom omringelende / tiene in eene elle / omringhende die Zee rontom : twee rijghen defter knoppen

25. waren in hare gietinge gegoten. Sy stont op twaelf runderen / drie siende na het Westen / ende drie siende na het Noorden / ende drie siende na het Oosten / ende de Zee was bō-

26. ven op de selve : ende alle hare achterdeelen waren inwaerts. Hare dichte nu was een handt breecht / ende hare rant als het werck

27. van den rant eens bekens / [ofte] eener lie-bloeme : Sy hielt twee dupsent Bath-

28. Hy maecte oock tien koperen stellinghen : van vier ellen was de lenghte eener stellinge / ende van vier ellen hare breedte /

29. ende van drie ellen hare hoochte. Ende die was het werck der stellinge : sy hadden lijsten / ende de lijsten waren tusschen krantsen.

30. Ende op de lijsten / die tusschen de krantsen waren / waren leeuwen / runderen / en Cherubim / ende op de krantsen was een boer bōnen henen : ende onder de leeuwen / ende runderen / hyboeghselen van upt-

31. gerecht werck. Ende eene stellinge hadde vier koperen raderen / en koperen platen / en hare vier hoeken hadden schouderen : onder het wasch - dat waren dese ghegotene schouderen ter zijde van peders hyboeghselen.

32. Ende de mont daer van was van binnen den krants / ende daer bōnen van eene elle / ende de mont hier van was ront van boer-werck van eene elle / ende halve elle :

33. ende op de mont daer van waren oock gravinghen / ende de lijsten daer van waren vierkantich / niet ront. De vier raderen nu waren onder de lijsten / ende de assen der raderen aen de stellinghe : ende de hoochte

34. van een radt was eene elle / ende halve elle. Ende het werck van die raderen was als het werck van een wagen-radt :

35. hare assen / ende hare naben / ende hare randen / ende hare spiecken waren alle gegoten. Ende daer waren vier schouderen op de vier hoeken eener stellinge : hare schouderen waren upt de stellinghe.

36. Ende op het hooft eener stellinghe was eene ronde hoochte van eene halve elle rontom : oock waren op het hooft der stellinghe hare handthaben / ende hare lijsten

37. upt den selven. Hy sneet nu op de platen harer handthaben / ende op hare lijsten / Cheru-

1. Ch. 20.

2. 13.

3. 10.

4. 11.

5. 12.

6. 13.

7. 14.

8. 15.

9. 16.

10. 17.

11. 18.

12. 19.

13. 20.

14. 21.

15. 22.

16. 23.

17. 24.

18. 25.

19. 26.

20. 27.

21. 28.

22. 29.

23. 30.

24. 31.

25. 32.

26. 33.

27. 34.

28. 35.

29. 36.

30. 37.

31. 38.

32. 39.

33. 40.

34. 41.

35. 42.

36. 43.

37. 44.

38. 45.

39. 46.

40. 47.

41. 48.

42. 49.

43. 50.

44. 51.

45. 52.

46. 53.

47. 54.

48. 55.

49. 56.

50. 57.

51. 58.

52. 59.

53. 60.

54. 61.

55. 62.

56. 63.

57. 64.

58. 65.

59. 66.

60. 67.

61. 68.

62. 69.

63. 70.

64. 71.

65. 72.

66. 73.

67. 74.

68. 75.

69. 76.

70. 77.

71. 78.

72. 79.

73. 80.

74. 81.

75. 82.

76. 83.

77. 84.

78. 85.

79. 86.

80. 87.

81. 88.

82. 89.

83. 90.

84. 91.

85. 92.

86. 93.

87. 94.

88. 95.

89. 96.

90. 97.

91. 98.

92. 99.

93. 100.

Gereetschap des Tempels volbracht. I. Coningen. Cap.viiij. Inwijnghe des Tempels. Fol.125

Cherubim/leuten/ ende palm-boomen: na elcks ledighe plaetse / ende hy-boeghselen rontom. Desen ghelijcke maecte hy de tien stellingen: enerleij gietinge/enerleij mate/enerleij suede/hadden sy alle. b hy maecte oock tien koperen wasch-baten: een wasch-bat hiele deertigh Bath / een wasch-bat van vier ellen / op elcke stellinge / van die tien stellingen was een wasch-bat. Ende hy settede byde vier stellingen aen de rechter zijde van het huys/ende byde aen de linker zijde van het huys: maer de zee settede hy aen de rechter zijde van het huys Oostwaerts tegen oter het Zuyden.

Daer toe maecte Hyram de wasch-baten/ende de schoeffelen/ ende de besprenghe-beckens: ende Hyram vol-repnde al het werck te maken/ dat hy den Koninck Salomo maecte vooz het huys des HEEERES: [Te weren] de twee pilaren/ende hollen der capiteelen die op der twee pilaren hooft waren: ende de twee netten / om de twee hollen der capiteelen te bedecken/ die op der pilaren hooft waren: Ende de vier hondert granaet-appelen tot de twee netten: [namelick] twee rijen van granaet-appelen tot het ene net/om de twee hollen der capiteelen te bedecken / die hollen op de pilaren waren: Mitgaders de thien stellingen / ende de tien wasch-baten op de stellingen: Daer toe de eenige zee: ende de twaelf runderen onder die zee: De porten oock/ende de schoeffelen/ende de besprenghe-beckens / ende alle dese baten die Hyram vooz den Coninck Salomo tot den huys des HEEERES maecte: [al] van gepolijst koper. Ende blachte der Iordane gootse de Coninck / in dichte aerde: tusschen Succoth / ende tusschen Archan. Ende Salomo liet alle dese baten [ongewogen] van wegen de seer groote menichte: het gewichte des kopers en werdt niet ondersocht. Doch maecte Salomo alle de baten die vooz het huys des HEEERES waren: den gouden altaer/ ende de gouden casel / op dewelcke de roon-hoonden waren: Ende de handelaren byde aen de rechter handt / ende byde aen de linker handt vooz de Menspzaech-plaetse/ van gesloten gout: ende de bloemen/ende de lampen / ende de snuyters van gout: Mitgaders de schalen / ende de gasselen/ende de sprenghe-beckens/ ende de roockschalen/ende de wuercoch-baten/ van gesloten gout: daer toe de herren der deuren van het binnenste huys/ van het heylighe der heylighen / [ende] der deuren van het huys des Tempels/ van gout. Also wiert al te werck volghacht dat de Coninck Salomo aen te huys des HEEERES maecte: l Daer na bracht Salomo de in geheylighe dingen sijns vaders Dabids/ het silber/ ende het gout/ ende de baten septe hy onder de schatten van het huys des HEEERES.

Het viij. Capittel

Salomo vergadert de voorneemste der Israeliten. om den Tempel te wijen. v. f. 1. &c. De Arke des verbonds met de heylige gereetschap wordet daer in gebracht. 4. De HEERE gheeft een teeken sijner teghenwoordigheyt. 10. Salomo segent de ghemeynte, ende danckt Godt. 14. ende 54. hy doet een schoon gebedt tot Godt. 22. hy offert mer de ghemeynte. 62. sy houden het Loof-huten-feest. 96.

De vergaderde Salomo de Gudeste Israels / ende alle de hoofden der stammen/ de Overster der vaderen / onder de kinderen Israels / tot den Koninck Salomo

mo te Jerusalem/om de Arke des verbonds des HEEERES op te brengen b upt de stad Dabids / dewelcke is Zion. Ende alle mannen Israels versamen den Koninck Salomo / in de maent Echanim op het feest: die is de sebende maent. Ende alle de Gudeste Israels quamen en de Priesters namen de Arke op. Ende sy brachten de Arke des HEEERES / ende de Gente der c'samen-komste opwaerts / mitgaders alle de heylighe baten die inde Gente waren / ende de Priesters / ende de Leviten brachten de selve opwaerts. De Koninck Salomo nu ende de gantsche vergaderinge Israels / die hy hem vergadert waren / waren met hem vooz de Arke / offerende schapen / ende runderen / die van wegen de menichte niet en konden gerekent worden. Alsoo brachten de Priesteren de Arke des verbonds des HEEERES tot hare plaetse / tot de Menspzaech-plaetse des huyses / tot het heylighe der heylighen / tot onder de vleugelen der Cherubim. Want de Cherubim spredden beyde vleugelen ober de plaetse der Arke: ende de Cherubim oberdechten de Arke / ende hare handt-boomen van boven. Daer na schoben se de handt-boomen verder upt / dat de hoofden der handt-boomen ghesien werden upt het heylighdom vooz aen de Menspzaech-plaetse / maer huyten niet gesien en wierden: ende zijn aldaer tot op desen dach. Daer en was niets inde Arke / dan alleen de twee steenen tafelen / dewelcke hy Hozeh daer in ghelept hadde als de HEEERE seende verboncht / maecte mer de kinderen Israels / doe sy upt Egyptenlant uptgetogen waren. Ende het geschiedde als de Priesters upt het heylighe uptgingen / dat een wolcke het huys des HEEERES verbuilde: d Ende de Priesteren en konden niet staen om te dienen / van wegen de wolcke: want de heerlijckheyt des HEEERES hadde het huys des HEEERES verbuilde. Doe septe Salomo: e de HEEERE heeft gesept / dat hy in donckerheyt soude woenen. Ick hebbe immers ee huys gebouwt / u ter woonstede: eene daste plaetse tot uwe ewighe wooninge. Daer na wende de Koninck sijn aenghesicht om / ende seggende de gantsche Gemeente Israels: ende de gantsche Gedeelte Israels stondt. Ende hy septe / Gelooft sy de HEEERE de Godt Israels die met sinen monde tot mijnen vader David gesproken heeft / ende heeft het met ghyne handt verbuilde / seggende: f Van dien dach aen / dat ich mijn volck Israel upt Egypten-landt uptgehoert hebbe / en hebbe ich geene stad verhozen upt alle stammen Israels / om een huys te bouwen / dat mijne Naem daer soude wesen: maer ich hebbe David verhozen / dat hy oter mijn volck Israels wesen soude. g Het was oock in't herte mijns vaders Dabids / een huys den Naem des HEEERES des Godts Israels te bouwen. Maer de HEEERE septe tot David mijnen vader / Dewile dat in u herte geweest is mijnen Naem ee huys te bouwen: ghy hebt wel gedaen / datter in u herte geweest is. h Evenwel ghy en sult dat huys niet bouwen: maer uwe soon die upt uwe lendenen booztkomen sal / die sal mijnen Naem dat huys bouwen. So heeft de HEEERE bevestight sijn woort / dat hy gesproken hadde: want ich ben opgestaen inde plaetse mijnes vaders Dabids / ende ich sitte op den thoon Israels / gelijck als de HEEERE gesproken heeft / ende ich hebbe een huys gebouwt den Naem des HEEERES / des Godts Israels. Ende ich hebbe daer eene plaetse beschickt / vooz de

Salomons Gebedt-

I. Regum. Cap. viij.

-tot God

Arhe daer in het verbout des **Y E E E E** is / het welcke hy met onse vaderen maechte / als hy de selbe upt Egyptelant upt boerde. Ende Salomo stont dooz den als 22
 6. 12. raer des **Y E E E E** / teghen ober de gantsche Gemeente Israels / ende hzephde sijne handen upt nae den Hemel. Ende 23
 hy seyde / **Y E E E E** Godt Israels / daer en is geen Godt gelijck ghy / boven inden hemel / nochte beneden op der aerde: houdende het verbout / ende de welddadicheyt / uwen knechten / die dooz u aengesicht met haer gantsche herte wandelen. Die 24
 uwen knecht wijnen vader Dabid gehouden hebt / dat ghy tot hem gesproken hadt: want met uwe mont hebt ghy gesproken / ende met uwe hant verbult / gelijck het ten desen daghe is. Ende nu **Y E E E E** 25
 Godt Israels / houdt uwen knecht mijnen vader Dabid / dat ghy tot hem gesproken hebt / seggende: i Geen man en sal u / dan 26
 7. 12. 13. dooz mijn aengesicht afghescheiden worden / **Ps. 132.** die op den thoon Israels sitte: alleenlijck 12.
 so uwe sonen haren wech bewaren / om te wandelen dooz mijn aengesicht gelijck als 2. Reg.
 2. 4. ghy gewandelt hebt dooz mijn aengesicht. Nu dan / **O** Godt Israels / laet doch u 26
 woort waer worden / t welck ghy ghesproken hebt tot uwen knecht mijnen vader 27
 k. Chj. Dabid. k. Daer waerlijck / sonde Godt 27
 2. 4. op d'aerde wonen: Diet / de hemelen / ja de hemel der hemelen en souden u niet begrijpen / hoe veel te min dit huys / dat ick ghebouwt hebbe. Wendt u dan noch tot het 28
 66. 1. gebedt uwes knechts / ende tot sijne smeekinghe / **O** **Y E E E E** mijn Godt: om te 29
 2. 7. hoozen nae het geroep / ende nae het gebedt dat uw knecht heden dooz u aengesicht 29
 bidder. Dat uwe ooghen open zijn / nacht ende dach ober dit huys / ober dese plaetse / dan de welcke ghy l gheseyt hebt / **Mijn** 30
Deut. 32. 11. naem sal daer zijn: om te hoozen nae het gebedt / t welcke uw knecht bidden sal in dese plaetse. Hoozt dan nae de smeekinghe uwes knechts / ende uwes volcks Israels / die in dese plaetse sullen bidden: ende ghy / hoozt in de plaetse uwer wooninghe / inden Hemel / ja hoozt / ende vergeeft. 31
 Wanneer nemant tegen sijnen naesten sal gesondicht hebben ende hy hem eenen eedt des vloechs opheleghet sal hebben / om hem selven te verbloeden: ende de eedt des vloechs dooz uwen altaer in dit huys komen sal / Hoozt ghy dan inden Hemel / ende doot / ende richtet uwe knechten / veroordelende den ongerechtighen / ghebende sijnen wech op sijnen kop / ende rechtvaardighende den gherechtighen / ghebende hem nae sijne gerechticheyt. Wanneer u volck 33
 Israel sal ghestagen worden / dooz het aengesicht des vbandes / om datse tegens u ghesondiger sullen hebben / ende hen tot u bekeeren / ende uwen name belijden / ende tot u in dit huys bidden / ende smeeken sullen / Hoozt ghy dan inden Hemel ende vergeeft de sonde uwes volcks Israels: en 34
 hringt hen weder in het lant / dat ghy haren vaderen gegeven hebt. Als de Hemel sal ghesloten zijn / datet geen regen en is / om dat se teghen u ghesondicht sullen hebben: ende se in dese plaetse bidden ende uwen name belijden / ende van hare sonden hen bekeeren sullen / als ghyse gheplaecht sult hebben: Hoozt ghy dan inden Hemel / ende vergeeft de sonde uwer knechten / ende uwes volck Israels / als ghy hen sult gheleert hebben den goeden wech / inden welcken se wandelen sullen / ende geeft regen op u lant / dat ghy uwen volcke tot ene erffnisse ghegeven hebt. Alster hongert in het lant wesen sal / alster peste wesen sal / alster vbandt hozen / hongich dan u / 37

szinichanen / heberen wesen sullen / als sijn vband in't lant sijnner poozten hem helegere sal / (ofte) eenighe plage / (ofte) 38
 eenighe krankheyt wesen sal: Alle gebedt / alle smeekinghe die van eenich mensche / van al u volck Israel geschieden sal: als se erkennen een peder de plaghe sijnnes herten / ende een peder sijn handen in die 39
 huys upthzephden sal: Hoozt ghy dan inden Hemel de baste plaetse uwer wooninghe / ende vergeeft / ende doet / ende geeft een peggelicken / na alle sijne weghen / ghelijck ghy sijn herte kent: want ghy alleene kent het herte van alle kinderen der menschen. 40
 Op dat se u bzeesen alle de dagen / d'ise leuen sullen op het lant / dat ghy onsen vaderen gegeven hebt. Sels oock aengende den bzeemden / die van u volck Israel niet en sal zijn: maer upt berren lande om 42
 uwes Naems wille komen sal: (Want se sullen hoozen van uwen grooten Naem / ende van uwe sterke hant / ende van uwen uptgefrechten arm) als hy komen / ende 43
 bidden sal in dit huys: Hoozt ghy inden Hemel de baste plaetse uwer wooninghe / ende doet nae alles / daerom die bzeemde tot u roepen sal: op dat alle volcheren der aerde uwen Naem kennen / om u te bzeesen / ghelijck u volck Israel / ende om te weten dat uwen Naem gheuaemt wort ober dit 44
 huys / t welck ick gebouwt hebbe. Wanneer u volck inhen kerlich teghen sijnen vband uttrecken sal dooz den wech / dien ghyse henen senden sult / ende sullen tot den **Y E E E E** bidden nae den wech deser stadt / die ghy verhozen hebt / ende na dit huys / het welck ick uwen Naem gebouwt hebbe: 45
 Hoozt dan inden Hemel haer gebedt / ende hare smeekinghe: ende doert haer recht upt. 46
 Wanneer se ghesondighet sullen hebben tegen u / (want gheen mensche en is / die niet en sondicht) ende ghy tegen hen vercoont sult zijn / ende hen leberen sult dooz het aengesichte des vbandes / dat de gene die hen ghebangen hebben / hen ghebanchelich wech boeren in des vbandes lant / dat verree 47
 ofte nae hy is: Ende se in het lant / daer se ghebanchelich wech gheboert zijn / weder aen haer herte bzinghen sullen / datse sich bekeeren / ende tot u smeeken in het lant der gener / die se ghebanchelich wech gheboert hebben / segghende / Wy hebben ghesondighet / ende herkeerdelich ghebaen / wy hebben godsloofelich gehandelt: Ende se sijn tot u bekeeren met haer gantsche herte / ende met hare gantsche siele in het lant harer vbanden die se ghebanchelich wech geboert sullen hebben: en tot u hiden sullen na den wech hares lants / (het welcke ghy haren vaderen gegeven hebt) na dese stadt die ghy verhozen hebt / en na dit huys dat ick uw Naem gebouwt hebbe: 49
 Hoozt dan ind Hemel / de baste plaetse uwer wooninghe / haer gebedt en hare smeekinghe / ende doert haer recht upt: Ende vergeeft uwen volcke / datse teghen u ghesondighet sullen hebben / ende alle hare overtredingen / daer mede se tegens u sullen overgetreden hebben: en geeft haer darmherticheyt / dooz het aengesicht der gener / die se ghebangen houden / op datse harer 51
 ontfemen / Want se sijn u volck / ende u erfdeel / die ghy uptgeboert hebt upt Egyptelant / upt het midden des pferen orens: 52
 Op dat uwe ooghen open zijn / tot de smeekinghe uwes Knechts / ende tot de smeekinghe uwes volcks Israels: om na hen te hoozen / in al haer roepen tot u. 53
 Want ghy hebt se u tot een erfdeel afghesondert / upt alle volcheren der aerde: n gelijck als ghy ghesproken hebt dooz den dienste uwes knechts / als ghy onse vaderen

m2 Chj.
 6. 12.
 20. 1.
 Eccles.
 7. 20.
 1. 1. 14.

n Exod.
 19. 1.
 Deut. 20.

en 7. 6.
 ende 9.
 26. 29.

hade

Scheper na Ophir. Coninginne- I. Reginm. Cap. x.

-van Scheba

hadde/ ende de waghen-steden/ ende de steden der ruypteren/ ende wat de begeerte Salomons begeerde te bouwen/ in Jerusalem/ ende inden Libanon/ en in het gantsche lant sijner heerschappye. Aengaende al het 20 volck dat overgebleven was van de Amoziten/ Bethiten/ Dheriziten/ Hbiren/ ende Jebusiten/ die niet en waren van de kinderen Israels. Vre kinderen die na hen in 21 het lant overgebleven waren/ die de kinderen Israels niet en hadden konnen verbanen: die heeft Salomo ghebracht op slaeschen upschot tot op desen dagh. Doch 22 van de kinderen Israels en o maecte Salomo geenen slave: maer sy waren krijghslieden/ ende sijne knechten/ ende sijne Dozsten/ ende sijne Hoofst-lieden/ ende de Overste sijner wagenen/ ende sijner ruypteren.

Deze waren de Overste der bestelden die 23 over het werck Salomons waren/ byf hondert ende vijftigh die heerschappye hadden over het volck dat in het werck doende was. Doch p de dochter Pharaos toogh 24 vande stadt Dabids op tot haer hups/ het welcke hy dooz haer gheboort hadde: doe houwde hy Millo. Ende Salomo offer- 25 de dazemael des iaers brandt-offeren/ ende danck-offeren/ op den altaer dien hy den HEEGHEBOUWT hadde/ ende roochte op dien/ dewelcke dooz het aengesichte des HEEGHEBOUWT was: als hy het hups volmaect hadde. De Koninck Salomo maect 26 te ooch scheper te Zion Geber/ dat by Eloth is aen den oever der Schelf-zee/ in het landt van Edom. Ende Hiram sondt 27 met die scheperen sijnen knechten/ schip-lieden/ kenners van de Zee/ met de knechten van Salomo. Ende sy quamen tot Ophir/ 28 ende haelden van daer des gouts/ vier hondert ende twintigh talenten: ende brachten t tot den Coninck Salomo.

Her x. Capittel.

De Coninginne van Scheba komt tot Jerusalem. v. f. i. &c. sy verwondert haer over Salomons wijsheyt/ ende heerlicheyt. 3. danckt Godt. 9. geeft Salomo geschencken. 10. Salomons rijkdom. 11. rondassen. en schild. 16. yvooren thron. 18. vaten. 21. geschencken die hy ontfangt. 24. wagenen ende peerden. 26. silver. cedehout. ende schattingen van peerden. ende waren. 27.

Ende doe de Coninginne van Scheba 'ege- 1 richte Salomons hoorde/ aengaende den Name des HEEGHEBOUWT/ quam sy om hem met raetselen te verfoecken. Ende 2 a sy quam te Jerusalem/ met een seer swaer hen/ met hemelen/ dragende speerpen/ ende seer veel gouts/ ende kostelich gesteente: 3 ende sy quamen tot Salomo/ ende sprack tot hem al wat in haer herte was. Ende 3 Salomo verclaerde haer alle haer woorden: geen dinc en wasser verborzen dooz den Coninck/ dat hy haer niet en verclaerde. Als nu de Coninginne van Scheba 4 sach alle de wijsheyt van Salomo/ ende het hups/ het welcke hy ghehouwt hadde/ Ende de spijse sijner tafel/ ende het sit- 5 ten sijner knechten/ ende het staen/ sijner dienaren/ ende hare kleedinghen/ ende sijne schenckers/ ende sijnen opganck/ waer dooz hy heuen opginck in het hups des HEEGHEBOUWT: so en was in haer geen geest meer. Ende sy seide tot den Coninck/ Het 6 woort is waerheyt geweest/ dat ich in mijn lande ghehoort hebbe: van uwe saken/ ende van uwe wijsheyt. Ende ich en heb- 7 he die woorden niet geloofst/ tot dat ich gekomen ben/ ende mine oogen dat ghesien hebben/ ende siert/ de helft en is my niet

aengeseyt/ ghy hebt met wijsheyt/ ende goet/ overtroffen het geruchte dat ich ghe- 8 hoort hebbe. Wel geluck salich sijn uwe mannen/ wel geluck salich dese uwe knechten/ die gedurich dooz u aengesichte staen/ 9 die uwe wijsheyt hoorzen. Geloofst sy de HEEGHEBOUWT uwe Godt/ die behaghen in u heeft gehad/ om u op den thron Israels te setten: om dat de HEEGHEBOUWT Israel in ewigheyt bemint/ daerom heeft hy u tot Koninck gestelt/ om recht/ en gerechticheyt 10 te doen. Ende sy gaf den Koninck hondert ende twintigh talenten gouts/ ende seer veel speerpen/ ende kosteliche gesteente: Als dese speerpen/ die de Coninginne van Scheba den Koninck Salomo gaf/ en isser noot meer in meniche ghekomen. 11 Doozder oock de scheper Hiram/ die gout upt Ophir doerden/ brachten upt Ophir seer veel Almuuggim-hout/ en kostelich 12 gesteente. b En de Coninck maecte van dit Almuuggim-hout/ steunsel dooz het hups des HEEGHEBOUWT/ ende dooz het hups des Konincks/ mitsgaders harpen/ ende luyren dooz de Sangers: het Almuuggim-hout en was soo niet gekomen/ noch ghesien ghe- 13 weest tot op desen dagh. Ende de Coninck Salomo gaf de Coninginne van Scheba al haer behagen/ watse begeerde: behalven dat hy haer gaf na het vermoegen des Konincks Salomo: soo heerde ende toogh 14 in haer lant/ sy ende hare knechten. Het gewichte nu van het gout dat dooz Salomo op een jaer inquam/ was ses hondert 15 ses-en-twintigh talenten gouts: welkaben dat vande Karamers was/ ende van den handel des Karpdeniers: ende van allen Koningen van Arabien/ ende vande gewel- 16 digen des selven landts. Gock c maecte te de Koninck Salomo twee hondert rondassen van geslagen gout: ses hondert [sichelen] gouts liet hy op-weghen tot elke 17 rondasse/ Inghelijcks drie hondert schilden van geslagen gout: drie pondt gouts liet hy op-weghen tot elcken schilt/ d ende de Koninck lepfese in het hups des wouts 18 van Libanon. Doch c maecte de Koninck eenen grooten elpen-beenen thron/ ende hy overtoogh den selven met dichte 19 gont. Dese thron hadde ses trappen: ende het hoofst van den thron was van achter ront/ ende aen hepde zijden waren lenen tot de sit-plaetse toe/ ende twee leeuwen ston- 20 den by die lenen. Ende twaelf leeuwen stonden daer op de ses trappen aen bepde zijden: desgelijcks en is in geene Koninck- 21 rijcken ghemaect geweest. Gock waren alle dincen-baten des Konincks Salomo van gont/ ende alle baten van het hups des wouts Libanons waren van gheslagen gont/ gheen silver en wasser aen: [want] het en wiert in de daghen van Salomo niet 22 dooz eenich dinc geacht. Want de Koninck hadde in Zee scheperen van Tarfis/ met de scheperen Hiram: dese scheperen van Tarfis quamen in/ eenmael in drie jaren/ bringende gont/ ende silver/ elpen-been/ ende 23 de apen/ ende paeruen. Also wert de Koninck Salomo groeter dan alle Koningen der aerde/ in rijkdom/ ende in wijsheyt. 24 Ende de gantsche aerde socht het aengesichte Salomons/ om sijne wijsheyt te hoorzen/ die Gont in sijn herte gegeven hadde. 25 Ende sy brachten een peber sijn geschenck/ silver/ baten/ ende gouden baten/ ende cleederen/ ende harnasch/ ende speerpen/ peerden/ ende muyl-ezelen: elck dinc van jaer 26 tot jaer. g Daer toe vergaderde Salomo wagenen/ ende ruypteren/ ende hy hadde dupsent/ ende vier hondert wagenen/ ende twaelf dupsent ruypteren: ende lepfese in de waghen-steden/ ende by den Koninck in Jerusalem

b2. Ch. 9. 11

c1. Reg. 14. 16

d1. Reg. 7. 11
e1. Ch. 9. 10

f1. Reg. 3. 12/13

g1. Reg. 4. 26
2. Ch. 1. 14
en 9. 23

Salomon

I. Coningen. Cap. xj. -vertoont Godt. Fol 127

h2. Ch2. Jerusalem. Ende h de Coninck maecte 27
 1. 15. het silber in Jerusalem te zijn als steen
 en 9. 27. nen / ende de Eederen maecte hy te zijn
 als de wilde dijg-boomen die inde leegte
 12. Ch2. zijn / in menichte. Ende het i opbrengen 28
 9. 28. der Doeren / was 't ghene Salomo upt
 Egypten hadde / ende aengaende het lij-
 12. Ch2. nen garen : k de hooplieden des Conincks
 1. 18. namen het lijnen garen booz den prijs.
 Ende een wagen quam op / ende ginck upt
 van Egypten / booz ses hondert [sikelen]
 silbers / ende een peert booz hondert ende
 vijftich : ende alsoo voerden [die] upt
 booz hare hant booz allen Coninghen der
 Herhiten / ende booz den Coningen van
 Spzien.

Het xj Capittel.

Salomons wijven, ende bywijven, vers
 1. &c. die hem tot afgoderie vervoer-
 en, 4. waer over Godt vertoont
 wort, ende hem dreygt, 9. Salomons
 tegen-partijders zijn Hadad een Edomi-
 ter, ghevlucht in Egypten 14. Rezon,
 die in Damascus regeerde, 23. ende Ie-
 roboam de Ephraij, 24. dien de Pro-
 phete Ahia het Coninckrijcke Israels
 toeseyt, 29. Salomo staet Ierobeam nae
 het leven, ende sterft, 40.

Deu. 17. **E**nde de Coninck Salomo hadde a vele 1
 17. bzeemde wijven lief / ende dat beneben
 de dochter Pharaos : Moabitische / Ammo-
 nitische / Edomitische / Zidonitische / Ve-
 ritische : Van die volckeren / daer van 2
 de hēcēc gheseyt hadde tot de kinde-
 ren Israels / b Ghy-lieden en sulc tot hen
 niet ingaen / ende sp en sulken tot u niet in-
 16. kommen / sp souden sekerlich u herte achter
 hare Goden neppen : aen dese hing Salo-
 17. mo met liefde. Ende hy hadde seden hon-
 3. dert wijven / Dorstinnen / ende drie hondert
 bywijven : ende sijne wijven neppen sijn
 herte. Want het gheschiedde in den tijt 4
 van Salomons ouderdom / dat sijn wij-
 ven sijn herte achter andere Goden nepph-
 den : dat sijn herte niet volkomen met den
 hēcēc sijnen Godt en was / gelijck het
 herte sijns vaders Davids. Want Salomo 5
 wandelde c Mosech den Godt der Zido-
 1. 13. niens nae : ende nae Milcom het verfoep-
 sel der Ammoniten. Also dede Salomo 6
 2. Reg. 23. 13. dat quaet was in de ooghen des hēcēc
 1. 13. hēcēc : ende en volherde niet den hēcēc
 1. 13. hēcēc te volghen / ghelijck sijn vader David.
 1. 13. 2. Reg. 23. 13. Doe bouwde Salomo eenē hoortē den
 7. Camos / het verfoepsel der Moabitē / op
 den berch die booz Jerusalem is : ende den
 Molech / het verfoepsel der kinderen Am-
 8. mon. En also dede hy booz alle sijne bzeem-
 9. den wijven : die hare Godt roocten / en offer-
 den. Daerom vertoont sich de hēcēc 9
 teghen Salomo / om dat hy sijn herte ghe-
 necht hadde van den hēcēc den Godt
 10. Israels / e die hem twee maal verschenen
 was : cē hem van dese sake geboden hadde /
 11. dat hy andere Goden niet en soude na wan-
 delē : doch hy en hielt niet / dat de hēcēc
 11. gebode hadde. Daerom septe de hēcēc 11
 tot Salomo : Dewijle dit bv u geschiet is /
 12. dat ghy niet en hebt gehouden mijn verbod-
 12. ende mine insettinghen / die ich u geboden
 hebbe : g ich sal gewisselich die Coninck-
 12. 15. rijcke van u scheuren / ende dat selve uwen
 knecht geben. In uwe daghen nochtans
 en sal ich dat niet doen / om uwen vaders
 Davids wille : van de handt uwen soons
 sal ich het scheuren. Doch en sal ich 13
 ghehele Coninckrijcke niet afscheuren /
 eenen stam sal ich uwen sone gheben : om
 mijnes knechts Davids wille / ende om
 14. Jerusalem wille / die ich verhozen hebbe.
 So verwekte de hēcēc Salomo ee- 14

nen tegen-partijder / Hadad den Edomiter
 hy was van des Conincks jaet in Edom.
 15. Want h het was gheschiet / als Abid in h 2. Sa.
 Edom was / doe Joab de krijchs-Oberste
 8. 14. optooch / om de verflaghene te begaven : 1. Ch2.
 dat hy al wat mannelich was in Edom 18. 12 / 13
 sloech. (Want Joab bleef aldaer ses
 maenden / met het gantsche Israel tot dat
 hy al wat mannelich was in Edom uptge-
 17. roept hadde.) Doch Hadad was ontblo-
 den / hy / ende [eenighe] Edomitische man-
 nen upt sijnes vaders knechten met hem /
 om in Egypten te komen : Hadad nu was
 18. een kleyn jonckken. Ende sp maecten
 hen op van Midian / ende quamen tot Pha-
 ran : ende quamen in Egypten tot Pha-
 rao / den Coninck van Egypten / die hem
 een huys gaf / ende hem boedinge coe se-
 19. de / ende hem een lant gaf. Ende Hadad
 bondt groote ghenade inde ooghen Pha-
 raos : soo dat hy hem tot eene vrouwe gaf
 de Suster sijner huyshoutwe / de Suster
 20. Achphenes der Coninginne. Ende de
 suster Achphenes baerde hem sijnē sone
 Gemubath / den welken Achphenes op-
 rooch in Pharaos huys : dat Gemubath
 in Pharaos huys was / onder Pharaos so-
 21. nen. Doe nu Hadad in Egypten hoorde /
 dat David met sijne vaderen ontflayen /
 ende dat Joab de krijchs-Oberste doot
 was : septe Hadad tot Pharaos : Laet mp
 22. gaen / dat ich in mijn lant trecke. Doch
 Pharaos septe tot hem : Maer wat ont-
 bzeecht u hy mp / dat siet / ghy in u lant
 23. soecht te trecken : ende hy septe : Miers /
 2. Sa. 8. 3. maer laet mp ebentmel gaen. i Doch ver-
 10. 18. weckte hem Godt eenen wederpartijder /
 Rezon / den sone van Hadad : die gebloden
 was van sijnē herte Hadad Ezer / den Co-
 24. ninck van Zoba / teghens welken hy
 oock mannen bergadert hadde / ende wert
 Oberste eener hende / k als David die k Sam.
 dootde : ende getrocken zijnde na Damaf-
 8. 3. cus / woonden aldaer / ende regeerden in Da-
 25. mascus. Ende hy was Israels teghen-
 partijder alle de daghen Salomons / ende
 dat beneben het quaet dat Hadad [dede] :
 want hy hadde eenen afkeer van Israel /
 26. ende hy regethe ober Spzien. Daer toe
 1. Ch2. 13. 6. 1. Jerobeam de sone Nebats een Ephraij-
 ter van Zereba / Salomons knecht / (wiens
 27. moeders naem was Terua / eene Weduwe
 houtwe) hief oock de hant op teghen den
 27. Coninck. Dit is nu de sake / waerom hy
 de hant teghen den Coninck ophief : Sa-
 lomo bouwde Millo / [ende] sloot de bzeuc-
 28. he der stadt sijnes vaders Davids toe.
 28. Ende de man Jerobeam was een dapper
 heit : doe Salomo desen jonghelinc sach
 dat hy arheposnem was / soo stelde hy hem
 29. over alle den last van het huys Josephs.
 29. Het gheschiedde nu te dier tijt / als Jer-
 obeam upt Jerusalem uptginck / dat de Pro-
 30. pheet Ahia de Salomiter hem op den wech
 30. vout / ende hy sich een nieuw kleet aenghe-
 daen hadde / ende sp bepte alleen op den
 31. belde waren : So battebe Ahia dat nieu-
 31. we kleet dat aen hem was : ende scheurde
 31. het in twaelf stucken. Ende hy septe tot
 Jerobeam / Neemt u tien stucken : want
 alsoo septe de hēcēc de Godt Israels
 32. m Dier / ich sal het Coninckrijcke van de
 hant Salomons scheuren / ende u thien
 33. stammen geben. Maer eenen stam sal hy
 hebben / om mijnes knechts Davids wille /
 ende om Jerusalem wille / der stadt die
 ich verhozen hebbe upt allen stammen Is-
 33. rael. Daerom dat sp mp verlaten / ende
 sich nebergeboog hebben booz Mosech den
 Godt der Zidoniers / Camos den God der
 Moabitē / ende Milcom den God der
 kinderen Ammon : ende alst gewandelt en
 hebben

Salomons doot-

I. Regium, Cap. xij.

-Rehabeam Coninck

hebben in mijne tegen/ om te doe dat recht
is in mijne oogen/ te weten mijne insectin-
gen/ ende mijne rechten/ gelijk zijn vader
David. Doch niets van dit Koninkrijk
he en sal ick upt sijne hant nemen; maer ick
stelle hem tot eenen Dozt alle de dagen sij-
nes lebens/ om mijnes knechts Davids
wille/ dien ick verkozen hebbe/ die mijne
geboden/ ende mijne insectingen gehouden
heeft. Maer upt de hant sijns soons sal
ick het Koninkrijcke nemen/ ende ick sal
u daer van tien stammen geven. Ende sy
nen sone sal ick eenen stamme gheben: n op
dat mijne knecht David alrijt eene lampe
vooz mijn aengesicht hebbe in Jerusalem/
de stadt/ die ick mi verkozen hebbe/ om mij-
nen Naem daer te stellen. Soo sal ick u
nemen/ ende ghy sult regeren/ ober al dat
uwe ziele sal begeeren/ ende ghy sult Co-
ninck zijn ober Israel. Ende het sal ghe-
schieden/ so ghy hooren sult al wat ick u
sal ghebeden/ ende in mijne wegen sult
wandelen/ en doen dat recht in mijne oogen
is/ houdende mijne insectingen/ ende mij-
ne geboden/ gelijk als mijn knecht David
gebeden heeft: dat ick mer u sal zijn/ ende u
een bestendigh huys bouwen/ ghelijc als
ick David gebout hebbe/ ende sal u Isra-
el geben. Ende ick sal om dies wille het
zaer Davids vercoemoedighen: Pochtans
niet alrijt. Daerom socht Salomo Iero-
beam te dooden: maer Ierobeam maecte
hem op/ ende bloot in Egypten/ tot Si-
sach den Coninck van Egypten/ ende was
in Egypten tot dat Salomo stierf. Ver-
o oberige nu der geschiedenissen van Salo-
mo/ ende al wat hy gedaen heeft/ ende sijne
wijfheyt/ is dat niet gheschieden in het
boek der geschiedenissen van Salomo.
De tijdt nu/ die Salomo te Jerusalem
o oberigh jaer. Daer nae ontsiep Salomo
mit sijne baderen/ ende wert begraven in de
stadt sijnes baders Davids: ende Rehabeam
sijn soon wert Coninck in sijne plaetse.

Het xij. Capittel.

De Israeliten versoeken van Rehabeam
verlichtinghe van de op-gheleyde lasten/
vers 1, 2c. daer over beraet hy hem eerst
mit de oude, 5. daarna mit de jonghe,
welcker raet hy volgt, 8. uyt welke
oorsaecke tien Stammen van hem afval-
len, 16. Hy soechtse weder aen hem te
brenghe, maer te verpeefs, 18. Ia Godt
verbiedt hem sulcks, 22. Ierobeam Co-
ninck van Israel, verskert sijn rijcke
door bouwinghe eener stercken, 25. ende
door instellinghe van eenen nieuwen Go-
des-dienst, 26.

De Rehabeam a tooch na Sichem: 1
10. 1. Want het gantsche Israel was tot Si-
chem gekomen/ om hem Coninck te maken.
Het geschiedde nu als Ierobeam de soon 2
b 1. Reg. 11. 40. Davids/ [dit] hoozde/ b daer hy noch in
Egypten was/ (want hy was van het aen-
gesichte des Coninck Salomons gebloden/
ende Ierobeam woonde in Egypten.)
Wat sy henen fonden/ ende lieten hem 3
roepen/ ende Ierobeam ende de gantsche
c 1. Ch. 10. 4. Gemeente Israels nuamen/ ende spraken
tot Rehabeam/ seggende: c Wve vader 4
heeft ons jock hart gemaeckt: ghy dan nu
maectt uwes baders harden dienst/ ende
sijn swaer jock/ dat hy ons opgeleecht heeft/
lichter/ ende wy sullen u dienen. Ende hy 5
sepde tot hen: Gaet henen tot aen den der-
den dag/ komt dan weder tot mi: ende het
volck ginch henen. Ende de Coninck Re-
habeam hieldt raet mer de Outste die ghe-
staen hadden vooz het aengesichte sijnes

baders Salomo/ als hy leefde/ seggende:
Voe radet ghy lieden datmen desen volcke
7 antwoorzen sal? En sy spraken tot hem/
seggende/ Indien ghy seden deses volcks
knecht wesen sult/ ende hen dienen/ ende
hen antwoorzen/ ende tot hen gorde woort-
den spraken sult: soo sullen sy t allen da-
8 gen uwe knechten zijn. Maer hy beriet
den raet der Outsten/ dien hy hem geraden
hadden: ende hy hielt raet mer de jongelin-
gen/ die met hem opgewassen waren/ die
9 vooz sijn aengesicht stonden. Ende hy
sepde tot hen: Wat radet ghy lieden/ dat
wy desen volcke antwoorzen sullen/ die tot
mi gesproken hebben/ seggende/ Maect
het jock/ dat uw vader ons opgeleecht
10 heeft/ lichter. Ende de jongelingen/ die
met hem opgewassen waren/ spraken tot
hem/ seggende/ Also sult ghy seggen tot
dat volck/ die tot u gesproken hebben seg-
gende/ Wve vader heeft ons jock/ waer ge-
maect/ maer maectt ghy t ober ons lich-
ter: also sult ghy tot hen spraken/ Mijn
kleynste [vinger] sal dicker zijn dan mijns
11 baders tendenen. Indien nu mijn vader
een swaer jock op u heeft doen laden/ soo
sal ick boven u jock noch daer toe doen:
mijn vader heeft u met geesselen gekastijt/
maer ick sal u met Scoziptenen kastijden.
12 Soo quam Ierobeam/ ende het gantsche
volck tot Rehabeam op den derden dag/
gelijc als de Coninck ghesproken hadde/
seggende: Comet weder tot mi op den der-
13 den dag. Ende de Coninck antwoorзде
den volcke hardelick: want hy verster den
raet der Outsten/ diense hem geraden had-
14 den. Ende hy sprack tot hen nae den raet
der ionghelingen/ seggende/ Mijn vader
heeft u jock swaer ghemaect/ maer ick sal
boven u jock noch daer toe doen: mijn va-
der heeft u met geesselen gekastijt/ maer
ick sal u met Scoziptenen kastijden.
15 Also en hoozde de Coninck na het volck
niet: want dese omwendinge was van den
BEEKE/ op dat hy sijn woort behestich-
de/ het welcke de BEEKE dooz den dienst
van Ahia den Siloniter d gesproken had-
16 de tot Ierobeam/ den sone Davids. Doe
gantsch Israel sach/ dat de Coninck nae
hen niet en hoozde/ soo gaf het volck den
Coninck weder antwoorde/ seggende:
e Wat deel hebben wy aen David? iae gee-
ne erbe en [hebben wy] aen den sone van
Isai/ nae uwe tenten o Israel/ voozsiet
nu u huys/ o David: soo ginch Israel nae
17 sijne tenten. Doch aengaende de kinderen
Israels/ die inde steden Juda woonde:
18 ober die regeerde Rehabeam oock. Doe
sondt de Coninck Rehabeam f Adoram/ die
ober de schattinge was/ ende het gantsche
Israel steenighde hem mer steenen dat hy
stierf: maer de Coninck Rehabeam ver-
kloechte sich om op eenen wagen te klim-
men/ dat hy nae Jerusalem bluchtebe.
19 g Also bielen de Israeliten van den
20 hupse Davids af/ tot op desen dagh. En-
de het geschiedde/ als gantsch Israel hooz-
de dat Ierobeam weder gekomen was/ dat
se henen fonden/ ende hem in de bergade-
ringe riepen/ ende hem ober gantsch Is-
rael Coninck maecten: niemant en volg-
de het huys Davids dan de stam Juda al-
21 leen. Doe h nu Rehabeam te Jerusalem
gekomen was/ vergaderde hy het gantsche
huys van Juda/ ende den stam Benja-
mins/ hondert ende tachtentich duysent
uptgelelene/ geoeffent ter oorloge: om te-
gen het huys Israels te strijden/ op dat hy
het Coninckrijcke weder aen Rehabeam
22 den sone Salomons hachte. i Doch het
woort Gods geschiedde tot Semaja den
23 man Godts/ seggende: Seght tot Reha-
beam

d 1. Reg.

11. 11.

11. 31.

e 2. Sam.

20. 1.

f 1. Reg.

4. 1.

en 5. 11.

g 2. Reg.

17. 21.

h 2. Ch.

11. 11.

i 2. Ch.

11. 11.

Ierobeam maecte

I. Coningen. Cap. xij. - twee gonde Calveren. Fol. 128

beam den sone Salomons / den Coninch van Juda / ende tot het gantsche hups van Juda / ende Benjamin / ende het oberighe des volck / seggende : So seyt de **h E E E** 24
h E E / Ghy en sult niet optrecken / nochte strijden tegens uwe broederen de kinderen Israels / een pebet keere weder tot sijn hups / want dese sake is van my geschiet : ende sy hoorzen het woort des **h E E** 25
h E E / ende keerden weder / om wech te trecken / nae 't woort des **h E E E E**.

Ierobeam nu bouwde Sichem op het 25
 geberchte Ephraims / ende woonde daer in / ende tooch van daer upt / ende bouwde **k Gene.** k Benueel. Ende Ierobeam septe in sijn 26
 32. 30. herte : Nu sal het Coninckrijcke weder tot het hups Dabids keeren.

So dit holc opgaen sal om offerhan- 27
 den te doen in het hups des **h E E E E** te Jerusaleem / soo sal het herte deses volcks tot haer heere / tot Rehabeam den Coninch van Juda wederkeeren : iac sy sullen my dooden / ende tot Rehabeam den Coninch van Juda wederkeeren. Waerom hielt de 28

Coninch eenen raet / ende i maecte twee 11. Reg. 17. 16.
 gouden Calveren : ende hy septe tot hen / **m Ero.** 32. 8.
 hier is u lieben te heel om op te gaen nae Jerusaleem / in Siet uwe Goden / o Israels / die u upt Egyptenlant opgebracht hebben.

Ende hy septe de herte te Berhel / en- 29
 de het ander stelde hy te Dau. Ende dese sake wert tot sonde : want het volck ginck

hemen dooz het eene tot Dan toe. **h** 31
 11. 15. maecte oock een hups der hoochten : n en-
 10. 3. den des volcks / die niet en waren upt den sonen Levi. Ende Ierobeam maecte een 32

1. Reg. 13. 33.
 13. 33. i heeft in de achste maent / op den vijftien-
 den dach der maent / gelijk het feest / dat

2. Reg. 17. 32.
 2. Reg. 17. 32. in Juda was / ende offerde op den Altaer /
 han gelicken dede hy te Berhel / offerende den Calveren / die hy gemaect hadde : hy stelde oock te Berhel Priesters der hoochten / die hy gemaect hadde. Ende hy of- 33
 ferde op den Altaer dien hy te Berhel gemaect hadde / op den vijftien den dach der achtster maent / der maent / de welke hy upt sijn herte veracht hadde : So maecte hy den kinderen Israels een feest / ende offerde op dien Altaer / rookende.

Het xij. Capittel.

Een Propheet van Iuda propheteert teghen den Altaer te Berhel. vers. 1. &c. de prophete wort door mirakel bevestigt. 3. de Propheet genoodt zijnde van Ierobeam, om met hem te eten, is weygherigh, ende verreckt. 7. een out Propheet verleydt hem, dat hy vvederkeert. 11. hy wort daer over van Godt door den ouden Propheet bekracht. 20. ende vermoort van eenen Leeuw. 23. de oude Propheet dat vernemende, begraeft hem. 25. ende bevestigt sijn Propheetie. 31. Ierobeams hartneckicheyt. 33.

Ende siet een man Godts quam upt Ju- 1
 da / dooz het woort des **h E E E E** /
 tot Berhel : ende Ierobeam stont hy den
 Altaer om te roochen. Ende hy riep te- 2
 gen den Altaer dooz het woort des **h E E**
h E E / ende septe / Altaer / Altaer / so seyt
 de **h E E E** : a Siet een soon sal den
 hups Dabids ghehozen worden / wiens
 naem sal sijn Josia / die sal op u offeren de
 Priesters der hoochten / die op u roochen /
 ende men sal menschen heenen op u ver-
 bzanden. Ende hy gaf ten selven daghe 3
 een wonder-teechen / seggende : Dit is dat
 wonder-teechen / daer van de **h E E E**

ghesproken heeft : siet den Altaer sal van
 een gheschient / ende de asche die daer op
 is / afgestort worden. Het gheschiedde nu
 als de Coninch het woort van den man
 Godts hoorde / 't welck hy tegen den Al-
 taer te Berhel geroepen hadde / dat Iero-
 beam sijn handt van op den Altaer up-
 streckte / seggende : Ghyet hem : maer sijn-
 ne handt / die hy teghen hem upghefrechte
 hadde / verborde / dat hyse niet weder tot

5 sich trecken konde. Ende de Altaer mert
 van een gescheurt / ende de asche van den
 Altaer afgestort / nae dat wonder-teechen /
 dat de man Godts gegeven hadde / dooz het
 6 woort des **h E E E E**. Doe antwoorde

de Coninch / en septe tot den man Godts /
 b Kenbidt doch het aengesicht des **h E E**
h E E uwe Godts ernstlich / ende

hidt dooz my dat mijne handt weder tot
 my come : Doe hadt de man Godts het
 aengesichte des **h E E E E** een-
 stelic / ende de handt des Conincks
 quam weder tot hem / ende wert ghelijc te
 7 hoozen. Ende de Coninch spzack tot den

man Godts : Komt met my nae hups / en-
 de sterck [u] / ende ich sal u een geschenck
 8 geven. Maer de man Godts septe tot
 den Coninch / c Al gaest ghy my de hest

ban u hups / soo en soude ich niet met u
 gaen : nochte ich en soude in dese plaetse
 geen bzoot eten / nochte water dzincken.

9 Want so heeft my de **h E E E E** ge-
 hoden dooz sijn woort / seggende : Ghy en
 sult geen bzoot eten / nochte water dzinc-
 ken : ende ghy en sult niet weder heeren
 dooz den wegh / dien ghy gegaen zijt.

10 Ende hy ginck dooz eenen anderen wegh /
 ende en keerde niet weder dooz den wegh /
 dooz welcken hy tot Berhel gekomen was.

11 Een out Propheet nu woonde te Be-
 thel : ende sijn soon quam / ende vertelde
 hem alle het werck dat de man Godts te
 dien dage in Berhel ghebaen hadde / met de
 woorden die hy tot den Coninch gesproken
 hadde / dese vertelden sy oock haren vader.

12 Ende haer vader spzack tot hen : Wat
 wegh is hy getogen / ende sijn sonen had-
 den den wegh ghesien welcken de man
 Godts was getogen / die upt Juda gheho-

13 men was. Doe septe hy tot sijn sonen :
 Sadelst my den esel : ende sy sadelden hem
 14 den esel / ende hy reedt daer op. Ende hy

tooch den man Godts nae / ende bondt hem
 sittende onder een epche : ende hy septe tot
 hem / Zijt ghy de man Godts / die upt Ju-
 da gekomen zijt : ende hy septe / Ich ben 't.

15 Doe septe hy tot hem / Comt met my nae
 16 hups / ende eet bzoot. Doch hy septe :

Ich en kan niet met u weder heeren / noch
 met u inkommen : icht en sal oock geen bzoot
 eten / noch met u water dzincken in dese

17 plaetse. Want een woort is tot my ge-
 schiet / dooz het woort des **h E E E E** :

Ghy en sult aldaer noch bzoot eten / noch
 water dzincken : ghy en sult niet weder
 heeren gaende dooz den wech / dooz den

18 welcken ghy ghegaen zijt. Ende hy septe
 tot hem / d Ich ben oock een Propheet / ge-
 d Gal. 1. 2.
 lijck ghy / ende een Engel heeft tot my ge-
 spzoken dooz het woort des **h E E E E** /

seggende / Brought hem weder met u in u
 hups / dat hy bzoot ete / ende water dzinc-

19 ke : [doch] hy looch hem. Ende hy keerde
 de mer hem wederom ende at bzoot in sijn
 20 hups / ende dzonck water. Ende het ghe-

schiedde als sy aen de tafel saten / dat hec
 woort des **h E E E E** gheschiedde
 de tot den Propheet / die hem hadde doen

21 weder heeren. Ende hy riep tot den
 man Godts / die upt Juda ghekomen
 was / seggende / So seyt de **h E E**
h E : Daerom dat ghy den monde des

h E E

De Propheet nyt Iuda van een-

I. Regum. Cap. xiiij.

-Leeuw gedood-

HEEK. Zijt wederspannigh geweest
 ende niet gehouden en hebt het gebodt dat
 u de HEEK. nuwe Godt geboden hadde:
 Maer zijt weder gheheert / ende hebt
 hoot gegeten / ende waer gedroncken ter
 plaetse / daer van hy tot u ghesproken had-
 de / Ghy en sult geen hoot eten / noch wa-
 ter drincken / soo en sal u doode lichaem in
 uwer vaderen graf niet komen. Ende het
 gheschiedde nae dat hy hoot gegeten / ende
 nae dat hy ghedroncken hadde / dat hy hem
 den esel sadelde / [te weten] den Propheet /
 dien hy hadde doen weder keeren. Soo
 tooch hy hen / a ende een leeuw bondt
 hem op den wech / ende doode hem: en sijn
 doode lichaem lach gewoopen op den wech /
 en de esel stont daer by / oec stont de leeuw by
 het doode lichaem. Ende siet / daer gingen
 lieden hoor / ende saghen het doode lic-
 haem ghewoopen op den wech / ende den
 leeuw staende by het doode lichaem: ende
 sy namen / ende sephen 't inde stadt / daer
 in de oude Propheet woonde. Als de
 Propheet / die hem banden wech hadde doe
 weder keeren / [dit] hoorde / so septe hy:
 Het is de man Godts / die den mont des
 HEEK. wederspannigh is geweest /
 daerom heeft de HEEK. hem den leeuw
 overgegeven / die hem ghesproken / ende hem
 ghedoot heeft / nae het woort des HEEK.
 dat hy tot hem ghesproken had-
 de. Woorder sprack hy tot sijne sonen / seg-
 gende / Sadelc my den esel / ende sy sadelden
 hem. Doe tooch hy hen / ende bondt
 sijn doode lichaem gewoopen op den wech /
 ende den esel / ende den leeuw staende by
 het doode lichaem: de leeuw en hadde het
 doode lichaem niet gegeten / nochte den esel
 niet ghesproken. Doe nam de Propheet
 het doode lichaem banden man Godts op /
 ende septe dat op den esel / ende boerde dat
 wederom / soo quam de oude Propheet inde
 stadt / om routine te drijven ende hem te be-
 graben. Ende hy septe sijn doode lichaem
 in sijn graf / ende sy maecten over hem een
 wee-klage / Wech mijn broeder! Het ge-
 schiede nu nae dat hy hem begraven hadde /
 dat hy sprack tot sijne sonen / segghende /
 Als ich sal ghestorven zijn / so begrabet my
 in dat graf / daer de man Godts in begra-
 ven is / [ende] legger mijne beenen by sijne
 beenen. Want de sake sal gewisselich ge-
 schieden / b die hy door het woort des
 HEEK. uptgheroepen heeft teghen
 den Altaer / die te Bethel is / ende tegen al-
 le de hupfen der hoochten / die inde steden
 van Samaria zijn. Naese gheschiedenisse
 en heerde hem Jerobeam niet van sijnen
 booven wech: c maer maecte wederom
 Priesters der hoochten banden gheringhste
 des volcx / wie wilde / diens hant bulde hy /
 ende wert een bande Priesters der hooch-
 ten. Ende hy wert in dese sake den hupse
 Jerobeams tot soude / om [dat selve] te
 doen affnijden / ende te berdelgen van den
 aerbodem.

Het xiiij. Capittel.

Jerobeam sent sijn wijf tot den Propheet
 Ahia, om te vragen hoe 't met sijnen sone,
 die sieck was vergaen soude, vers. 1, &c.
 die hem voorsyjt sijnen onderganck, om
 sijne afgoderie, 7. item de dootd sijn
 kints, 12. ende het verders Israels, 15.
 sijn sone sterft, hy mede, ende sijn sone
 Nadab regeert, 17. Rehabeam, ende Iu-
 da sondigen tegen den Heere, 21. sy wor-
 den ghekracht door Sifak den Coninck
 van Egypten, 25. Na de doot Rehabeams
 regeert sijn sone Abiam, 29.

1 T. Hier selver tijt was Ahia de soon
 2 Jerobeams krank. Ende Jerobeam
 septe tot sijn hupfzouwe / Maecht u nu
 op / ende berstelt u / datmen niet en mercke
 dat ghy Jerobeams hupfzouwe zijt / ende
 gaet hen nae Silo / siet daer is de Pro-
 pheet Ahia / a die van my gesproken heeft /
 dat ich Coninck soude zijn ober dit volck.
 3 Ende neemt in uwe hant tien brooden /
 ende hoeken / ende eene krupche honichs /
 ende gaet tot hem: hy sal u te kennen ge-
 ben / wat desen jongen gheschieden sal.
 4 Ende Jerobeams hupfzouwe dede al-
 soo / ende maecte haer op / ende ginch nae
 Silo / ende quam in het hups van Ahia:
 Ahia nu en konde niet sien / want sijne oo-
 ghen stonden stijf van weghen sijnen ou-
 verdom: Maer de HEEK. septe tot
 Ahia: Siet Jerobeams hupfzouwe komt
 om eene sake van u te vraghen / aengaende
 haren soon / want hy krank is / so ende so /
 sult ghy tot haer spreken: ende het sal
 zijn / als sy in komt / dat sy haer bzeemt
 5 aenstellen sal. Ende het gheschiedde als
 Ahia hoorde het gerupsch haer doeren / so
 sy ter deuren inquam / dat hy septe / Komt
 in ghy hupfzouwe Jerobeams / waerom
 stelt ghy u dus bzeemt aen / want ich ben
 tot u gesonden / met een harde [bootschap].
 7 Gaet hen / segt Jerobeam: So septe de
 HEEK. de Godt Israels: b Waerom
 dat ich u verheben hebbe upt her midden
 des volcx / ende u een Woorzgangher ober
 8 mijn volck Israel gheselt hebbe / Ende
 het Coninckrijcke banden hupse Dabids
 ghescheurt / ende dat u gegeven hebbe / ende
 ghy niet gheweest en zijt / ghelijc mijn
 knecht Dabid / die mijne geboden hielt / ende
 die my met sijn gantsche herte nabolchde /
 om te doen alken dat recht is in mijnen
 9 oogen: Maer quaet gedaen hebt / doende
 des meer dan alle die hoor u geweest zijn /
 ende hen gegaen zijt / ende hebt u andere
 10 Goden / ende gegotene beelden ghemaect /
 om my tot toorn te verweken / ende hebt
 11 my achter uwen rugge gewoopen: Waer-
 om c siet ich sal quaet ober het hups Je-
 robeams bzeighen / ende banden Jerobeam
 upt roepen / d die aen de wandt yist /
 den bestogenen / ende berlatenen in Israel /
 ende ich sal de natomelingen van het hups
 Jerobeams wech doen / ghelijc de dreck
 wech gedaen wort / tot datter gantschelic
 12 bergaen sy. Die van Jerobeam inde stadt
 sterft / sullen de honden eten: ende die in 't
 beld sterft / sullen de vogelen des hemels
 eten: want de HEEK. heeft het ghe-
 13 sproken. Ghy dan maect u op / gaet nae
 u hups: als uwe doeren inde stadt sullen
 14 gekomen zijn / so sal het kint sterben. En-
 de gantsch Israel sal hem beklagen / ende
 hem begraven / want dese alken van Jerobeam
 sal in 't graf komen: om dat in hem
 wat goets hoor den HEEK. den Godt
 Israels inden hupse Jerobeams gebonden
 15 is. Doch e de HEEK. sal sich eenen
 Coninck verweken ober Israel / die het
 hups Jerobeams ten selven daghe upt-
 roepen sal: Maer wat sal 't oock nu zijn?
 16 De HEEK. f sal oock Israel slaen /
 ghelijc een riet in 't water omghebezen
 wort / ende sal Israel upcruchen upt dit
 goede land / dat hy haren vaderen ghege-
 ven heeft / ende salse verstoppen op ghens
 zijde der riviere / daerom dat sy hare bos-
 schen ghemaect hebben / den HEEK. g
 17 tot toorn verwekende. Ende hy sal Is-
 rael overgeven / om Jerobeams sonden wil-
 le / die ghesondicht heeft / ende die Israel
 heeft doen sonbigen. Doe maecte haer
 Jerobeams wijf op / ende ginch hen /
 ende quam tot Tirza: als sy nu op den
 18 doerz

Elia. Zimri. Tibni.

I. Regum. Cap. xvj.

Omri. Samaria

ghe nu aller geschiedenissen van Afa / ende al sijne macht / ende al dat hy gedaen heeft / ende de steden die hy ghebouwt heeft / zijn die niet geschieden in het boeck der Chroniken der koningen van Juda / Doch in den tijdt synes ouderdoms wert hy kranck
 12 Chz. aen sijne voeten. Ende I Afa ontsiep 24
 16. 13 mer sijne vaderen / ende wert begraven met
 m 2 Chz. sijne vaderen in de stad syns vaders Wa-
 17. 1. bids : ende in sijn sone Josaphat werdt
 koninck in sijne plaetse. Nadab nu de 25
 sone Jerobeams werdt koninck over Ifra-
 rael / in het tweede jaer van Afa den koninck
 van Juda : ende hy regeerde twee jaren over Irael. Ende hy dede dat 26
 maer was in de ooghen des HEE / ende wandelde in den wech syns vaders /
 ende in sijne sonde / daer mede hy Irael hadde doen sondighen. Ende Baesa de 27
 soon van Ahia den hupsen Iffaschats maecte eene verbintnisse tegen hem / ende
 Baesa sloech hem te Gibbethon / welke der Philistijnen is / als Nadab / ende gantsch
 Irael Gibbethon beleggheden. Ende 28
 Baesa doode hem in het derde jaer van Afa den koninck van Juda / ende wert koninck
 in sijne plaetse. Het gheschiedde nu als 29
 hy regeerde / dat hy het gantsche hups Jerobeams sloech / hy en liet niets over van
 n 1 Reg. Jerobeam wat adem hadde / tot dat hy hem 14-10-14
 verdelgt hadde / na het woort des HEE / dat hy ghesproken hadde doot den dienst van synen knecht Ahia de Siloniter :
 Om de sonden Jerobeams / die son- 30
 dichte / ende die Irael sondigen dede / ende / om sijne terginghe / daer mede hy den HEE den Godt Israels geterght hadde.
 Het overighe nu der gheschieddenissen 31
 sen Nadabs / ende al wat hy gedaen heeft / is dat niet gheschrieben in het boeck der Chroniken der koningen Israels.

Ende daer was oorloghe tusschen Afa / 32
 ende tusschen Baesa den koninck Israels / alle hare daghen. In het derde jaer van 33
 Afa koninck van Juda / werdt Baesa de soon van Ahia koninck over gantsch Irael / te Tirza / [ende regeerde] vier-
 en-twintich jaer. Ende dede dat quaet was 34
 in de ooghen des HEE / ende wandelde in den wech Jerobeams / ende in sijne sonde / daer mede hy Irael hadde doen sondighen.

Het xvj. Capittel.

De Propheet Iehu propheteert tegen Baesa, vl. 1, &c. sijn sone Ela succedeert hem, 8. dien Zimri doot, ende wort Coninck, 9. van Omri belegghert zijnde verbrandt hem selven, 15. Omri de overhaant hebbende over Tibni, wort Coninck, 21. hy bouwt Samaria, 24. volcht de sonden Jerobeams, 25. ende sterft, 28. sijn sone Achab komt in sijne plaetse, 29. die is goddeloos, dan de voorgaende, 30. Hiel bouwt Jericho, 34.

De gheschiedde het woort des HEE 1
 tot Iehu den soon vananani te-
 gen Baesa / seggende : Daerom a dat ich 2
 u upt het stof verheben / ende u tot eenen
 14. 7. Wozgangner over mijn volck Irael gestelt
 hebbe / ende ghy gewandelt hebt inden wech
 Jerobeams / ende mijn volck Irael hebt
 b 1 Reg. doen sondighen / my tot toorn verwerkende
 15. 29 doot hare sonden / Siet / soo sal ich de na- 3
 c 1 Reg. komelinghen van Baesa / ende de nakome-
 16. 11 lingen van sijn hups / wech doen / ende ich
 ende 15. sal u hups maken / b gelijck het hups Je-
 29 robeams des soons Rehabs. Die c van 4
 ende 16. Baesa in de stad sterft / sulsen de sonden
 22 eten / ende die van hem in 't veit sterft / sul-

len de boghelen des Hemels eten. Het
 overighe nu der gheschieddenissen van Baesa /
 ende dat hy gedaen heeft / ende sijne
 macht / zijn die niet geschrieben in het boeck
 der Chroniken der koningen Israels.
 6 Ende Baesa ontsiep met sijne vaderen /
 ende werdt begraven te Tirza : ende sijn
 sone Ela regeerde in sijne plaetse.
 7 Alsoo gheschiedde oock het woort des
 HEE / doot den dienst des HEE /
 pheets Iehu des soons van Hanani / te-
 gen Baesa / ende teghen sijn hups / ende dat
 om al het quaet / dat hy gedaen hadde / in de
 ooghen des HEE / hem tot toorn
 verwerkende doot het werck sijnen handen /
 om dat hy was ghelijck het hups Jerobe-
 ams / a ende om dat hy het selve verflaghen
 8 hadde. In het ses-en-twintichste jaer
 van Afa de koninck Juda / wert koninck
 Ela de soon Baesa over Irael / te Tirza /
 9 [ende regeerde] twee jaren. Ende Zim-
 ri sijn knecht / Overste van de helft der
 waghnen / maecte eene verbintnisse te-
 gens hem / als hy te Tirza was / sich dzon-
 ken dzinkende in het hups van Arza de
 10 hofmeester te Tirza : Soo quam e Zim-
 ri in / ende sloech hem / ende doodden hem / in
 het seiven-en-twintichste jaer van Afa den
 koninck van Juda / ende hy wert koninck
 11 in sijne plaetse. Ende het gheschiedde
 als hy regeerde / als hy op sijnen thoon
 sat / dat hy het gantsche hups van Baesa
 sloech / hy en liet hem niet over die aen de
 want-pijl / nochte sijne bloed-erwanten /
 12 nochte sijne bazieden. Alsoo verdelchde
 Zimri het gantsche hups van Baesa / i na
 het woort des HEE / dat hy over
 Baesa ghesproken hadde / doot den dienst
 13 des Propheeten Iehu : Om alle de son-
 den van Baesa / ende de sonden van Ela sijn-
 nen sone / daer mede hy gheondiget hadden /
 ende daer mede hy Irael hadden doen son-
 dighen / tot toorn verwerkende den HEE
 14 den Godt Israels / doot hare pbelhe-
 den. Het overighe nu der gheschiedde-
 nissen van Ela / ende al wat hy gedaen
 heeft / is dat niet gheschrieben in het boeck
 der Chroniken der koningen Israels.
 15 In het seiven-en-twintichste jaer van
 Afa de koninck van Juda / regeerde Zim-
 ri seiven daghen te Tirza : ende het volck
 hadde sich gheleegert tegen Gibbethon / dat
 16 der Philistijnen is. Het volck nu dat
 sich gelegert hadde / hoorde segghen / Zimri
 heeft eene verbintnisse gemaect / ja heeft
 oock den koninck verflaghen : daerom
 maecte het gantsche Irael ten selvighen
 daghe Omri den koninck-overste koninck
 17 over Irael / in 't legher. Ende Omri
 rooch op / ende gantsch Irael met hem van
 Gibbethon / ende belegerden Tirza.
 18 Ende het gheschiedde / als Zimri sach
 dat de stad inghenomen was / dat hy ginch
 in het Pallens van het hups des konincks
 / ende verbrande boven sich het
 hups des konincks met vyer / ende sterf.
 19 Om sijne sonden die hy ghesondicht
 hadde / doende dat quaet was in de ooghen
 des HEE / wandelende in den wech
 Jerobeams / ende in sijne sonde / die hy ghe-
 daen hadde / doende Irael sondighen.
 20 Het overighe nu der gheschieddenissen
 van Zimri / ende sijne verbintnisse / die hy
 ghemaect heeft / zijn die niet geschrieben
 in het boeck der Chroniken der koningen Is-
 21 rael : Doe wert het volck Israels verdelt
 in twee helften : de helft des volcks volch-
 de Tibni den sone Ginachs / om hem koninck
 te maken / ende de helft volchde Om-
 22 ri. Daer het volck dat Omri volchde
 was stercker / dan 't volck dat Tibni den
 Sone Ginachs volchde / ende Tibni sterf /
 ende

Elia by de beke Crith, ende by de- I. Coningen. Cap. xvij. -Weduwe te Zarphath. Fol. 130

ende Omri regeerde. In het een-en-der-23
 richtste jaer van Afa den koninck van Ju-
 da, wert Omri koninck over Iſrael / ende
 regeerde / waels jaer : te Tirza regeerde
 hy ses jaren. Ende hy hocht den berch 24
 Samaria van Semer / booz twee talenten
 silbers / ende bebouwde den berch / ende
 noemde den naem der stadt / die hy bouwde /
 na den naem van Semer / des berchs heere /
 Samaria. Ende Omri dede dat quaet 25
 was in de ooghen des $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E} \text{P}$: ja
 hy dede erg her / dan alle die booz hem ghe-
 weest waren. Ende hy wandelde in alle 26
 weghen Jerobeams des soons Nebaths /
 ende in sijne sonden / daer mede hy Iſrael
 hadde doen sondighen / verreckende den
 $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$ den Godt Iſraels tot tooz-
 ne / booz hare pbelheden. Het overighe 27
 nu der gheschieddenissen van Omri / wat
 hy ghedaen heeft / ende sijne macht die hy
 ghepleecht heeft / zijn die niet gheschreven
 in het boeck der Chroniken der Coningen
 Iſraels : Ende Omri ontstiep mer sij- 28
 ne baderen / ende werdt begraven te Sama-
 ria : ende sijn soon Achab regeerde in sijne
 plaetse. Ende Achab de soon Omri wert 29
 koninck over Iſrael / in het acht-en-der-
 richtste jaer van Afa den koninck van Ju-
 da : ende Achab de soon Omri regeerde
 over Iſrael / te Samaria / twee - en - twin-
 rich jaer. Ende Achab de sone van Om- 30
 ri dede dat quaet was in de ooghen des
 $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E} \text{P}$: meer dan alle die booz
 hem geweest waren. Ende het geschie- 31
 de / wast ene lichtre sake / dat hy wandel-
 de in de sonden Jerobeams des soons Ne-
 baths : dat hy noch ter Vrouwe nam
 Iſebel de dochter Elj-Baals des ko-
 nincks der Edoniers / ende henen ginck /
 ende diende den Baal / ende booch sich booz
 hem. Ende hy richtede den Baal eenen 32
 altaer op / in het huys Baals / te welcke hy
 te Samaria ghebouwt hadde. Doch 33
 maecte Achab een Bosch : so dat Achab
 noch meer dede om den $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$ den
 Godt Iſraels tot toozn te verwecken /
 dan alle koninghen Iſraels die booz hem
 gheweest waren. In sijne dagen bouw- 34
 de Babel de Betheliter Jericho : op Abi-
 ram sinnen Erst-ghetozenen sone heeft hy
 haer ghegront vest / ende op Segub sinnen
 joncksten [sone] heeft hy haer poozten
 gheselt : g na het woort des $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$
 $\text{E} \text{P}$ / dat hy booz den dienst van Josua
 den sone Pun gesproken hadde.

Het xvij. Capittel.

Elisa voorseyt Achab groote droochte, vers.
 1. Sec. wort van Godt ghesonden na de
 beke Crith. 2. daer wort hy van de ra-
 ven ghespijst. 3. wort gesonden na Zar-
 phath, tot eene Weduwe, 8. die hem
 spijst met meel, ende olyve, daer aen niet
 en ontbreect. 11. Elia verweckt den
 sone sijner weerdinne. 17. dewelcke Eli-
 am kent voor een Prophete. 24.

Ende Elia de Tſibiter van den inwoon- 1
 deren Gileads / septe tot Achab : [So
 waerachtich als] de $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$ de Godt
 Iſraels leeft / booz wiens aenghesicht ick
 2. Jac. 5. staes in dien dese jaren dauw / ofte reghen
 15. zijn sal / ten sp dan na mijn woort. Daer 2
 na gheschiedde het woort des $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$
 tot hem / segghende : Gaet wech van 3
 hier / ende wendt u na het Oosten / ende ver-

bercht u aen de beke Crith / die booz aen de
 4. Jozdane is. Ende het sal gheschied-
 den dat ghy upt de beke dzinchen sult : ende
 ick hebbe den raven gheboden / datse u
 5. daer onderhouden sullen. Hy ginck dan
 henen / ende dede na het woort des $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$
 $\text{E} \text{P}$ / want hy ginck / ende woonde hy de
 beke Crith / die booz aen de Jozdane is.
 6. Ende de raven brachten hem des mo-
 gens hooft / ende vleesch / desgelijcks hooft /
 ende vleesch des abonts : ende hy dzanck
 7. upt de beke. Ende het gheschiedde ten
 eynde van [vele] daghen / dat de heke
 updzoochde : want geen reghen in 't lanc
 8. gheweest en was : Doe gheschiedde het
 woort des $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$ tot hem / seggende :
 9. Maecht u op / gaet henen b nae Zar-
 phath die hy Edon is / ende woonst aldaer /
 10. gheboden / datse u onderhoude. Doe
 maecte hy sich op / ende ginck nae Zar-
 phath / als hy nu aen de poozte der stadt
 quam / siet / so was daer eene Weduwe / vrou-
 we hout lesende : ende hy riep tot haer /
 ende septe / Vaelt my doch een wepnich
 waters in dit vat / dat ick dzincke.
 11. Doe sy nu henen ginck om te halen / soo
 riep hy tot haer / ende septe / Vaelt my doch
 [oock] eene bete broodts in uwe hant.
 12. Waer sy septe : [Soo waerachtich
 als] de $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$ uwe Godt leeft / in-
 dien ick eene hoecke hebbe / dan alleen een
 handt vol meels in de krupcke / ende een
 wepnich olpe in de flesche : ende siet / ick
 hebbe een vaer houten ghelesen / ende ick
 gae henen / ende sal het booz my / ende booz
 mijnen sone bereyden / dat wy het eten : en-
 13. de sterben. Ende Elia septe tot haer /
 En dreeft niet / gaet henen / doet nae uwen
 woort : maer maecht my booz eerst eene
 kleyne hoecke daer van / ende brenghetse my
 hier upt / doch u / ende uwen sone sult ghy
 14. daer nae [wat] maeken. Want soo
 septe de $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$ de Godt Iſraels :
 Het meel van de krupcke en sal niet ver-
 teert worden / ende de olpe der flesche en
 sal niet ontbreken / tot op den dach dat de
 $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$ reghen op den aerdbodem
 15. gheben sal. Ende sy ginck henen / ende
 dede nae het woort van Elia : soo at sy
 ende hy / ende haer huys [vele] dagen.
 16. Het meel van de krupcke en wiert niet
 verteert / ende de olpe van de flesche en ont-
 brach niet / nae het woort des $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$
 $\text{E} \text{P}$ / dat hy ghesproken hadde booz
 17. den dienst van Elia. Ende het ghe-
 schiedde nae dese dinghen / dat de sone de-
 ser vrouwe / der weerdinne van den huys /
 krank werd / ende sijne krankheit wiert
 seer sterck / tot dat geen adem in hem over-
 18. ghebleven en was. Ende sy septe tot
 Elia / Wat hebbe ick met u te doen / ghy
 man Gottes : zijt ghy my inghekomen
 om mijne ongherechtigheit in ghedachte-
 nisse te brenghen / ende om mijnen sone te
 19. doodden : Ende hy septe tot haer / Geeft
 my uwen sone : ende hy nam hem van ha-
 ren schoot / ende droech hem boven in de op-
 per-sale / daer hy selve woonde / ende hy
 20. septe hem neder / op sijn bedde. Ende
 hy riep den $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$ aen / ende septe
 de : $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$ mijn Godt / hebt ghy
 dan oock dese Weduwe / hy de welcke ick
 herberghe / soo qualich ghebaen / dat ghy ha-
 21. ren sone gedoodt hebt : Ende hy nam sich
 bzie mael upt ober dat kindt / ende riep den
 $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$ aen / ende septe : $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$
 $\text{E} \text{P}$ mijn Godt / laet doch de ziele des
 22. kindts in hem weder komen. Ende de
 $\text{H} \text{E} \text{E} \text{K} \text{E}$ verhoorde de stemme van
 Elia : ende de ziele des kindts quam we-
 der in hem / datet weder levendich wert.

$\text{K} \text{E}$ E Ende

Elia ende Baals-

I. Regum. Cap. xvij.

-Propheten

Ende Elia nam het hint / ende bracht 23
het af vande opper-sale in het hups / ende
gaf het sijne moeder: ende Elia sepde / Siet
u' sone leeft. Doe sepde die vrouwe tot 24
Elia / Du weet ich dit dat ghy een man
Gods zijt / ende dat het woort des HEE-
RE in uwen mont waerheyt is.

Het xvij. Capittel.

Elia wort gesonden tot Achab, vers. 1, &c,
ontmoet Obadja, 7. belast hem den Co-
ninck van sijne kointe te verwittigen. 8.
spreekt Achab aen, 17. daer nae de ghe-
meynte, ende de Propheten Baals. 21.
dese staen met schande, 26. de HEERE
maeckt sich bekent met een teeken aen
het offer van Elia, 30. De Propheten Ba-
als worden gedoodt, 40. De regen wort
door Elia gebedt verkregen, 41.

Ende het ghebeurde [nae] vele daghen /
dat het woort des HEE-RE ges-
chiedde tot Elia / in het derde jaer / seggen-
de : Gaet henen / verthoont u aen Achab /
want ich sal reghen gheben op den aerdo-
dem. Ende Elia ginck henen / om hem aen 2
Achab te verthoonten : ende den honger was
sterck in Samaria. Ende Achab hadde 3
Obadja den Hofmeester gheroepen : ende
Obadja was den HEE-RE seer vreesen-
de. Want het gheschiedde als Jezabel de 4
Propheten des HEE-RE uptroep-
de / dat Obadja hondert Propheten nam /
ende verberchde se by vijftich man in eene
speloncke / ende onderhielt se met broot / en-
de water. Ende Achab hadde gheseyt tot 5
Obadja / Trecht doot het lant tot alle wa-
terfonteynen / ende tot alle rivieren : mis-
schien sullen wy gras binden / op dat wy de
peerden / ende de muyl-eselen in 't leven be-
houden / ende niets upt en roepen vande
beesten. Ende sy deelden het lant onder 6
sich / dat sy het doot-roghen : Achab ginck
bysonder op enen wech / en Obadja ginck
noch bysonder op enen wech. Als nu 7
Obadja op den wech was / siet / so was hem
Elia te gemoete / ende hem kennende / so viel
hy op sijn aengesicht / ende sepde / Zijt ghy
mijn heere Elia ? Hy sepde / Ich ben 't : 8
gaet henen / seght uwen heere / Siet Elia
is [hier]. Maer hy sepde / Wat hebbe 9
ich gesondicht / dat ghy uwen knecht geest
inde hant Achabs / dat hy my doode ? [So 10
waerachtich als] de HEE-RE uwe Godt
leest / sohet een volck / ofte Coninckrijcke
is daer mijn heere niet ghesonden en heeft /
om u te soeken : ende als sy seiden / Wy
en is hier niet / soo nam hy dat Coninck-
rijcke / ende dat volck eenen eedt af / dat sy
u niet en hadden gebonden. Ende nu segt 11
ghy / Gaet henen / segt uwen heere / Siet
Elia is [hier]. En het mochte geschied- 12
den / wanneer ich van u soude wech gegaen
zijn / dat de Geest des HEE-RE u wech
name / ich en weet niet waer henen / ende
ich quame om [dat] Achab aen te segghen /
ende hy en bonde u niet / so soude hy my
dooden : ich uwe knecht nu vrees den
HEE-RE van mijner jonckheyt op. Is 13
mijnen heere niet aengeseyt wat ich gedaen
hebde / als Jezabel de Propheten des HEE-
RE doodde / dat ich vanden Propheten
des HEE-RE hondert man hebbe ver-
broghen / telken vijftich man in eene spe-
loncke / ende die mer broodt / ende water
onderhouden hebbe ? Ende nu seght ghy / 14
Gaet henen / segt uwen heere / Siet Elia
is [hier] / ende hy soude my dootslaen.

Ende Elia sepde / [so waerachtich als] 15
de HEE-RE der heerscharen leest / woort

wiens aengesichte ich staen / ich sal woortse-
16 ker my heben aen hem verthoonten. Doe
ginck Obadja Achab te gemoete / ende sep-
de hem aen : ende Achab ginck Elia te ge-
17 moete. Ende het gheschiedde / als Achab
Elia sach / dat Achab tot hem sepde / a 18
Zijt
18 ghy die beroerder Israels ? Doe sepde
hy / Ich en hebbe Israel niet beroert / maer
ghy / ende uwen vaders hups / daer mede
dat ghy-lieben de geboden des HEE-RE
verlaten hebt / ende de Baalim nagevolght
19 zijt. Du dan / sendt henen / versameelt tot
my het gantsche Israel op den berch Car-
mel : ende de vier hondert / ende vijftich
Propheten Baals / ende de vier hondert
Propheten van het Dofsch / die van de ta-
20 sel Jezabels eten. So sondt Achab onder
alle kinderen Israels / ende versameelde
21 de Propheten op den berch Carmel. Doe
naerde Elia tot den gantschen volcke /
ende sepde : Hoe lange hinct ghy op twee
gedachten ? so de b HEE-RE / Godt is /
volget hem nae : ende so het Baal is / vol-
ghet hem nae : maer het volck en ant-
22 woortde hem niet een woort. Doe sepde
Elia tot den volcke / Ich ben alleen een
Prophet des HEE-RE overgebleven /
ende de Propheten Baals zijn vier hon-
23 dert / ende vijftich mannen. Warden ons
dan twee barren gebe / ende dat sy broot
den enen barre kiesen / ende den selven in
stukken deelen / ende op het hout legghen /
maer geen byer daer aen leggen : ende ich
sal den anderen barre bereyden / ende op
het hout legghen / ende geen byer daer aen
24 legghen. Roepet ghy daer na den naem
uwen Gods aen / ende ich sal den naem des
HEE-RE antwoopen : ende de Godt die
doot byer antwoorden sal / die sal God zijn :
ende het gantsche volck antwoortde / ende
25 seiden / Dat woort is goet. Ende Elia
sepde tot de Propheten Baals / Kiest
ghy-lieben doot u den enen barre / ende be-
reidet ghy [hem] eerst / want ghy zijt be-
le : ende roepet den naem uwen Gods aen /
26 ende en legger geen byer daer aen. Ende
sy namen den barre dien hy hen ghegeven
hadde / ende bereyden [hem] / ende riepen
den name Baals aen / van den morgen / tot
op den middach / segghende : O Baal an-
woorde ons ! Maer daer en was geene
stemme / noch geen antwoort : ende sy
sprongen teghen den altaer / diennen ghe-
27 maecht hadde. Ende het gheschiedde op
op den middach / dat Elia met haer spotte-
de / ende sepde / Roepet met luyder stemme /
want hy een Godt is / om dat hy in ghe-
pepust is / ofte om dat hy wat te doen heeft /
ofte om dat hy een reyse heeft : mischien
28 slaepet hy / ende sal wacker worden. Ende
sy riepen met luyder stemme / ende sy sne-
den haer selven met messen / ende met pze-
men nae hare wijsse / tot dat sy bloet over
29 sich upstorteden. Het geschiedde nu als
de middach doot hy was / dat se propheten
den tot datmen het swijs-offer soude offe-
ren : maer daer en was gheene stemme /
noch geen antwoort / noch geene opmer-
30 kinghe. Doe sepde Elia tot het gantsche
volck / Naerde tot my : ende al het volck
naerde tot hem : ende hy heelde den al-
taer des HEE-RE / die verhoort
31 was. Ende Elia nam twaelf steenen /
nae 't gheal der stammen der kinderen
Israels tot welken het woort des HEE-
RE gheschiedt was / segghende : d 32
rael sal uwe naem zijn : Ende hy bouwde
de met die steenen den altaer inden naem
des HEE-RE : daer nae maecte
hy een groeve rondom den altaer / nae de
33 wijtte van twee maten zaets. Ende hy
schijchte het hout / ende deelde den barre
in stuk

Elia vlucht-

I. Coningen. Cap. xix.

-voor Izebel. Fol. 131

in stucken ende leyde [hem] op het hout.
 Ende hy sepde / Wullet hier kuycken 34
 met water / ende gietet op het brand-of-
 fer / ende op het hout: ende hy sepde / Doet
 ten tweeden male : ende sy deden het ten
 tweeden male : hoorde sepde hy / Doet
 ten derden male / ende sy deden 't ten derden
 male. Dat het water rontom den altaer 35
 liep : Daer toe bulde hy oock de groede
 met water. Het gheschiedde nu / als men 36
 het spijss-offer offerde / dat de Pzophet
 Elia naederde / ende sepde : **H E E K E** /
 e Cro. 3. e Godt Abraham / Isaacs / ende Isra-
 6. el / dattet heden bekenet woide / dat ghy
 Mat. 22. Godt in Israel zijt / ende ick uwe knecht :
 32. ende dat ick alle dese dinghen na u woort
 Mat. 12. ghedaen hebbe. Antwoort hy **H E E** 37
 26. **K E** / antwoort hy / op dat dit volck er-
 20. kenne / dat ghy / **H E E K E** / die
 37. Godt zijt / ende dat ghy haer herte achter-
 Acto. 7. waert omgeuwt hebt. Doe viel het byer 38
 33. des **H E E K E** / ende verterde dat
 brand-offer / ende dat hout / ende die stee-
 nen / ende dat stof / iae lechte dat water op /
 't welck inde groede was. Als nu het 39
 gantche volck dat sach / soo vielhen sy op
 hare aengesichten / ende sepden / de **H E E**
K E is Godt / de **H E E K E** is Godt.
 Ende Elia sepde tot hen / Grijpt de 40
 Pzopheten Baals / dat niemant van hen
 en onthome : ende sy grepen / ende Elia
 boerdese af aen de beke Baion / ende slach-
 tete albaer. Daer na sepde Elia tot Ach- 41
 ab / Trecke op / eet / ende dzinckt : want
 daer is een gherupsch eenes overbloedi-
 gheit regens. Alsoo tooch Achab op / om 42
 te eten / ende te dzincken / maer Elia ginck
 op nae de hoorche van Carmel / ende dzepte
 de sich upt doozwaerts ter aerde / daer nae
 leyde hy sijn aengesicht russen sijne
 knipen. Ende hy sepde tot sijnen jongen / 43
 Gaet nu op / ende siet upt nae de Zee : doe
 ginck hy op / ende sach upt / ende sepde /
 Daer en is niets : doe sepde hy / Gaet we-
 der henen / sedenmael. Ende het ghe- 44
 schiedde op de sedenste mael / dat hy sepde /
 Siet eene klepne wolcke als eens mans
 hant / gaet op danse zee : Ende hy sepde /
 Gaet op / segt tot Achab / Spant aen / en-
 de homt af / dat u de regen niet op en hou-
 de. Ende het gheschiedde ondertussen / 45
 dat de hemel van wolcken ende wint / swart
 wiert / ende daer quam een groote regen :
 ende Achab reedt wech ende tooch nae Jiz-
 reel. Ende de hant des **H E E K E** 46
 was ober Elia / ende hy gozde sijne len-
 denen / ende liep dooz het aengesichte Ach-
 ab henen / tot daermen te Jizreel komt.

Het xix. Capittel.

Elie vlucht voor Izebel, vers 1, &c. wort
 ghespijst, ende gedrenckt van eenen En-
 gel, 5. vastende 40 dagen, ende 40 nach-
 ten, komt hy tot den berch Horeb, 8.
 alwaer hy sijnen noot den Heere klagen-
 de, door eene bysondere openbaringe van
 hem versterckt wort, 9. hy krijcht van
 Godt bevel om Hazael, ende Iehu tot Co-
 ningen, ende Elia tot een Propheet te
 salven, 11. waer hy Godt oock voer
 vertroostinghe, 17. Elia wort gheroep-
 en, 29.

Ende Achab sepde Izebel aen al wat
 Elia ghedaen hadde : ende alle die hy
 gedooft hadde / [te weren] alle de Pzophe-
 ten met den sweerde. Doe font Izebel een
 nen bove tot Elia / om te seggen : So doen 2
 [imp] de Goden / ende doen soo daer toe /
 dooz seker / ick sal mozgen ontrent desen tijt

uwe ziele stellen / als de ziele van haer lie-
 3 der een. Doe hy dat sach / maecte hy sich
 op / ende ginck henen om sijns levens wil-
 le / ende quam tot Berseba / die in Juda is :
 4 ende liet sijnen jonghen albaer. Maer hy
 selfs ginck hene in de woestijne eene dach-
 repse / ende quam / ende sat onder eenen Je-
 neber-hoom : ende badt dat sijne ziele sloz-
 be / ende sepde / 't is genoech / neemt nu /
H E E K E / mijne ziele / want ick en ben
 5 niet beter dan mijne vaderen. Ende hy
 leyde sich neder / ende stiep onder eenen Je-
 neber-hoom : ende siet doe roerde hem een
 Engel aen / ende sepde tot hem / Staet op /
 6 eet. Ende hy sach om / ende siet tot sijn
 hooft-epnde was een hoeche op de kolen
 gebaken / ende eene flesche met water : al-
 so at hy / ende dzanch / ende leyde sich we-
 7 derom neder. Ende de Engel des **H E E**
K E quam ten anderen mael weder / ende
 roerde hem aen / ende sepde / Staet op / eet :
 want de wech soude dooz u te veel zijn /
 8 So stont hy op / ende at / ende dzanch :
 ende hy ginck dooz de kracht der selver
 spijse / a beerlich dagen / ende beerlich nach-
 ten / tot aen den berch Gods horeb. a Cro. 34
 9 Ende hy quam albaer in eene speloncke /
 ende vernachtete albaer : ende siet het
 woort des **H E E K E** ghesehiedde tot
 hem / ende sepde tot hem / Wat maecht ghy
 10 hier / Elia? Ende hy sepde / Ich hebbe
 seer gepbert dooz den **H E E K E** den Godt
 der hepz-scharen / want de kinderen Isra-
 els hebben u Verbont verlaten / uwe Al-
 taren af-ghedrooken / ende uwe Pzopheten
 met den sweerde gedoodt : b ende ick alleen
 ben overgebleven / ende sy soecken mijne
 11 ziele / om die wech te nemen. Ende hy
 sepde : Gaet upt / ende staet op desen berch /
 dooz het aengesichte des **H E E K E** /
 ende siet / de **H E E K E** ginck dooz hy
 ende eenen grooten / ende stercken wint
 scheurende de berghen / ende bzekende de
 steenrotten dooz den **H E E K E** henen /
 [Doch] de **H E E K E** en was in den wint
 niet : ende nae desen wint eene aerdebin-
 ge / de **H E E K E** en was [oock] inde
 12 aerdebevinghe niet / Ende nae de aerdebe-
 binghe / een byer / de **H E E K E** en was
 [oock] in het byer niet : ende nae het byer /
 13 het supsen van eene sachte stilte. Ende
 het geschiedde / als Elia [dat] hoozde / dat
 hy sijn aengesicht bewandt met sijnen man-
 tel / ende uptginck / ende stont in den in-
 ganck der speloncke : ende siet / eene stem-
 me [quam] tot hem / die sepde / Wat maecht
 14 ghy hier / Elia? Ende hy sepde / Ich heb-
 be seer ge-phert dooz den **H E E K E** den
 Godt der hepz-scharen / want de kinde-
 ren Israels hebben u Verbont verlaten /
 uwe altaren afghedrooken / ende uwe Pz-
 opheten met den sweerde gedoodt : ende ick
 alleen ben overgebleven / ende sy soecken
 15 mijne ziele / om die wech te nemen. Ende
 de **H E E K E** sepde tot hem : Gaet / heert
 weder op uwen wech / nae de woestijne van
 Damascus : ende gaet daer in / ende salst
 16 bazal ten Coninck ober Spzien : Daer
 toe sult ghy Jeshu den sone van Nimfi sal-
 ven ten Coninck ober Israel : ende Elisa
 den sone Saphat van Belmechola sult ghy
 ten Pzophete salven in uwe plaerse.
 17 Ende c het sal gheschieden / dat Jeshu c 2. Reg.
 hem / die van het sweert Hazael's onthomt / 9. 14. 5 /
 dooden sal : ende die van het sweert Jeshu etc.
 onthomt / dien sal Elisa dooden.
 18 d Oock hebbe ick in Israel doen ober- d Rome.
 blijven seden bysent / alle knien die haer 11. 4.
 niet gheboghen en hebben dooz Baal / ende
 alle mont / die hem niet gekust en heeft
 19 So ginck hy van daer / ende vout Elisa
 den sone Saphats / die selve ploegde met
K i j twaelf

Benhadad tweemaal geslagen.

I. Regum. Cap. xx.

Ende verschoon

twalf jock [runderen] booz hem henen/ ende hy was hy het twaelfste / ende Elia ginc/ ober tot hem/ ende wterp synen mantel op hem. Ende hy verliet de runderen/ 20 ende liep Elia na/ ende septe/ Wat ick doch mijnen vader/ ende mijne moeder kusse/ daer nae sal ick u nabolgen: ende hy septe tot hem / Gaet/ keert weder/ want wat hebbe ick u gedaen? Soo keerde hy weder van 21 achter hem af / ende nam een jock runderen/ ende slachte/ ende met de gereetschap der runderen soode hy haer vleesch/ riveleth hy den holcke gas/ ende sy aten: daer nae stont hy op / ende volchde Elia nae / ende diende hem.

Het xx. Capittel.

Benhadad belegert Samarien, ende sijne eerste begeerte wort hem ingewillicht, vers. 1. &c. de andere wort hem afgeslagen. 5. daerom rust hy sich om de stadt te bekomen. 10. Achab biedt teghenweert door eenes Propheten raet, ende belofte, ende kriecht tweemaal victorie. 13. Benhadad moer hem selven verseecken. 30. Achab maect vrede met hem. 33. Een Propheete die hem eerst laet slaen, 35. bestraft Achab. 39.

Ende Benhadad de Koninck van Syrien vergaderde alle sijne macht / ende twee-en-dertich koningen waren met hem/ ende peerden / ende waghnen: ende hy toech op / ende belegherde Samaria / ende krijchde teghen haer. Ende hy sont bo- 2 den tot Achab den Koninck Israels in de Stadt. Ende hy septe hem aen: Soo 3 septe Benhadad/ V silber/ ende u gout / dat is mijne: daer toe uwe wijden / ende uwe beste kinderen / die zijn mijne. Ende de 4 Koninck Israels antwoorde/ ende septe: Na u woort / mijn heere de Koninck: ick ben uwe / ende al wat ick hebbe. Daer 5 na namen de boden weder / ende sepden: Alsoo spzeckte Benhadad/ segghende/ ick hebbe wel tot u ghesonden / segghende / V silber/ ende u gout/ ende uwe wijden/ ende uwe kinderen sulc ghy my gheben/

Maer moeghen om desen tijdt sal ick 6 mijne knechten tot u senden/ datse u huys/ ende uwer kinderen huppen besoecken: ende het sal gheschiedden / datse alle het begerlicher uwer dogen in hare handen legghen / ende wech nemen sullen. Doe 7 riep de Koninck Israels alle Outste des landts/ ende septe: Mercket doch / ende siet/ dat dese t' quade soecht/ want hy hadde tot my ghesonden om mijne wijden/ ende om mijne kinderen/ ende om mijn silber/ ende om mijn gout / ende ick en hebbe t' hem niet gheweppert. Doch alle de Outste/ 8 ende het gantsche volck sepden tot hem: En hoozt niet/ mochte en bewillicht niet.

Daerom septe hy tot de boden Benhadad: 9 Segget mijnen Heere den Koninck/ Alles daerom ghy in t' eerste tot uwen knecht ghesonden hebt/ sal ick doen / maer dese sake en kan ick niet doen: So gingen de boden henen/ ende brachten hem beschept weder. Ende Benhadad sonde tot hem/ 10 ende septe / De Goden doen my soo/ ende doen so daer toe/ indien het stof van Samaria genoeg sal zijn tot hantvolen booz al het volck/ dat mijne voetschappen volght.

Maer de Koninck Israels antwoorde 11 de/ ende septe: Spzecket [tot hem] / Die sich aengozt/ en herogeme hem niet / als die sich los maect. Ende het geschiedde/ als hy dit woort hoorde daer hy was bijncken- 12 de/ hy/ ende de koningen in de tenten/ dat hy septe tot sijne knechten/ Legget aen: en

13 de sy sepden aen teghens de stadt. Ende siet / een Propheete tradt tot Achab den Koninck Israels/ ende septe/ Soo septe de 14 hCECE/ Hebr ghy gesien alle dese groote menichte? Siet ick salse heben in uwe hant gheben / op dat ghy wetet dat ick de

15 hCECE 3p. Ende Achab septe / Dooz wien? ende hy septe/ So sent de hCECE/ Dooz de Jongens van de Overste der lantschappen/ ende hy septe/ Wie sal den strijd 16 aenbinden/ ende hy septe/ Ghy. Doe reide hy de jongens van de Overste der lantschappen / ende sy waren twee hondert/ twee-en-dertich: ende na hen teide hy al het volck/ alle de kinderen Israels / seben 17 dupsent. Ende sy togen upt op den mid- dach: Benhadad nu dronck sich droncken in de tenten/ hy/ ende de koningen/ de twee- en-dertich koningen die hem hielpen.

18 Ende de jongens van de Overste der lantschappen togen eerst upt/ Doch Benhadad sonde [eenighe] upt/ ende sy boodschapten hem/ segghende/ Wt Samaria zijn mannen

19 upgetogen. Ende hy septe/ Het 3p datse tot bzebe uptghetogen zijn/ grijpse lebendich/ t 3p oock datse ten stnde upgetogen 20 zijn/ grijpse lebendich. Soo toghen dese jongens van de Overste der lantschappen/ upt de stadt/ ende het hezt/ dat hen nabolg-

21 de. Ende een pder sloech synen man/ so dat de Spziers bloden/ ende Israel jaechdese na: doch Benhadad de Koninck van Syrien ontouam op een peer/ met [eenighe]

22 Kuperen. En de Koninck Israels cooch upt/ ende sloech Peerden/ ende Waghnen/ dat hy eenen grooten slach aen den Spzier- 23 sloech. Doe tradt die Propheet tot den Koninck Israels/ ende septe tot hem/ Gaet henen/ stercht u / ende hemecht / ende siet wat ghy doen sult/ want met de wederkomste des jaers sal de Koninck van Syrien

24 tegen u optrecken. Want de knechten des Konincks van Syrien hadden tot hem gesent/ Vace Goden zijn berch-goden/ daerom 25 zijn sy stercker geweest dan wy: maer seker laet ons teghen hen op den effenen belde strijden/ So wy niet stercker en zijn dan sy!

26 Daerom doet dese sake: Doet de Konin- ghen wech/ elck een upt sijne plaetse / ende 27 stelt lant-hoofden in hare plaetse. Ende ghy/ teit u een hezt/ als dat hezt/ dat van de uwe gheballen is/ ende peerden/ als die peerden/ ende waghnen/ als die waghnen/ ende laet ons teghen hen op het effen belde

28 strijden/ so wy niet stercker en zijn dan sy! ende hy hoorde nae hare stemme / ende dede 29 also. Hy geschiede nu met de wederkomste des jaers: dat Benhadad de Spziers monsterde/ ende hy toech op na Aphek/ ten

30 krijge teghen Israel. De kinderen Israels werden oock ghemonstert / ende waren versocht van leefrocht / ende trocken hen te gemoete/ ende de kinderen Israels legerden sich teghen ober hen als twee bloote gepten-kudden/ maer de Spziers verbulden

31 het lant. Ende de man Godts tradt toe/ ende spzack tot den Koninck Israels/ ende septe/ So septe de hCECE/ Daerom dat de Spziers gesent hebben/ de hCECE is een Godt der Berghen/ ende hy en is niet een Godt der Leechten/ so sal ick alle dese groote menichte in uwe hant gheben/ op dat ghy lieden wetet/ dat ick de hCECE ben.

32 Ende dese waren gelegert tegen ober die/ seben dagen / het gheschiedde nu op den se- benden dach/ dat de strijt aenginch/ ende de kinderen Israels sloegen der Spziers hondert dupsent voet-holcks op eenen dach.

33 Ende de obergeblevene bloden na Aphek in de stadt/ ende de muer viel/ op seben- en-twintich dupsent mannen die obergebleven waren: oock bloodt Benhadad/ ende nam

tu de

Achab. Naboths wijngaert. Izebel. I. Coningen. Cap. xxj. Naboth gesteenicht. Fol. 137

in de Stadt [van] Hamer in Hamer.

Doe sephen sijne knechten tot hem: Siet 31
doch/wo hebben gehoort/ dat de Koningen
van het hups Israels / goederterene Ko-
ninghen zijn: laet ons doch saken om on-
se leenenen leggen / ende hoorden om onse
hoofden/ende vraghen tot den Koninck Is-
raels / inoghelich sal hy uwe ziele in 't le-
ven behouden. Doe gozde sy saken om 32
hare leenenen/ ende koozden om hare hoof-
den / ende quamen tot den Koninck Isra-
els/ende sephen / Owe knecht Benhadad
seft/Laet doch mijne ziele leven: ende hy
sefde/Leef hy dan noch / hy is mijn broe-
der. De mannen nu namen neerstelich 33
waer/ ende batceden het haestelich oft van
hem ware/ende sephen/ Owe broeder Ben-
hadad [leef]: ende hy sefde/ Komet/ hzen-
ghet hem: doe quam Benhadad tot hem
upt/ ende hy dede hem op den wagen klim-
men. Ende hy sefde tot hem/ De steden/ 34
die mijn vader van uwen vader ghenomen
heeft/ sal ick weder gheben/ende maecht u
staten in Damascus / ghelijc mijn vader
in Samaria ghemaecte heeft: Ende ick
[antwoorde Achab] sal u met dit her-
sont dan laten gaen: so maecte hy een
verbondt met hem/ende liet hem gaen.

Doe sefde een man upt de Sonen der 35
Propheten tot sinen naesten / dooz het
woort des H E E N / Slaet my
doch: Ende de man inepgerde hem te slaen.
Ende hy sefde tot hem / Daerom dat 36
ghy de stemme des H E E N niet ghe-
hoort en zijt gheweest/ siet/als ghy van
my wech ghegaen zijt / soo sal u een leeuw
slaen:ende als hy van hy hem wech gegaen
was/so bont hem een leeuw/die hem sloech.
Daer na bondt hy enen anderen man/ 37
ende sefde / Slaet my doch: ende die man
sloech hem/slaende/ ende wondende.

Doe ginck de Propheten henen / ende 38
stont dooz den Koninck op den wech: en-
de hy verfelde sich met affchen boven sijne
ooghen: Ende het gheschiedde / als de 39
Koninck dooz hy ginck/dat hy tot den Ko-
ninck riep/ende sefde / Owe knecht was
uptghegaen in 't midden des strijds / ende
siet een man was afgheweken/ende bracht
tot my enen man/ende sefde/Behaert des-
sen man / in dien hy eenichsins ghemist
wozdt/ soo sal uwe ziele in de plaetse sijner
ziele zijn / ofte ghy sult een talent silvers
opweghen. Het gheschiedde nu/als uwe 40
knecht hier/ ende daer doende was/ dat hy
daer niet en was: doe sefde de Koninck
Israels tot hem/ Soo is u oordeel/ ghy sel-
ve hebt het ghevel. Doe haeste hy 41
sich/ ende dede de affchen af van sinen oo-
gen: ende de Koninck Israels hende hem/
dat hy een der Propheten was. Ende 42
hy sefde tot hem/ Soo seft de H E E N:

Om dat ghy den man / dien ick verbannen
hebbe/upt de handt hebt laten gaen / a soo
sal uwe ziele in de plaetse sijner ziele zijn/
ende u volck in de plaetse sijns volcks.

Ende de Koninck Israels tooch henen 43
ghemelich/ende toozicht/na sijn hups: ende
quam te Samaria.

Het xxj Capittel.

Achab begeert Naboths wijngaert te koo-
pen.verf. 1. Sc. 1. welck hem Naboth
weyget. 3. Izebel beloofte Achab dien
te leveren. 7. maecht dat Naboth gestee-
nicht wort. 8. Achab neemt den Wijn-
gaert in. 15. Hier op wort hem,ende den
sijnen van Elia haren onderganck voor-
seyt. 17. dewelcke,alsoo Achab een uyt-
windich teeken van leetschap gheeft. 27.
uyt geselt wort. 29.

1 H Et geschiedde nu na dese dingen / [al-
soo] Naboth een Izreeliter eenen
wijngaert hadde/die te Izreel was/hp het
Valleys Achabs / des Konincks van Sa-
maria/ Dat Achab sprack tot Naboth/
2 seggende/ Geest my uwen wijngaert/op dat
hy my 3p tot een kruyt-hof/ dewijle hy nae
hy mijn hups is / ende ick sal u daer booz
geben eenen wijngaert die beter is/dan die/
3 ofte] so het goet in uwen ooghen is/ich sal
u in gelt des selven weerde geven. Maer
Naboth sefde tot Achab/dat late de H E E N
4 berre van my zijn / dat ick u de erbe
mijner vaderen geven soude. Doe quam
Achab in sijn hups gemelic/ende toozicht/
5 ober het woort/ dat Naboth de Izreeliter
tot hem gesproken hadde/ende geseft/ Ick
en sal u de erbe mijner vaderen niet geven:
ende hy sefde sich neder op sijn bedde/ ende
keerde sijn aengesicht om/ ende en at gheen
6 broodt. Maer Izebel sijn hupszouwe
quam tot hem/ende sprack tot hem/Dat is
dit/ dat uwen geest dus ghemelich is/ende
7 dat ghy geen broodt en eet? Enne hy sprack
tot haer/ Om dat ick tot Naboth den Iz-
reeliter gesproken/ende hem geseft hebbe/
8 Geest my uwen wijngaert om gelt/ofte soo
het u behaecht/ich sal u enen wijngaert in
sijne plaetse geven: maer hy heeft geseft/
9 Ick en sal u mijnen wijngaert niet geven.

10 Doe sefde Izebel sijn hupszouwe tot
hem/ Sout ghy nu het Koninckrijcke ober
Israel regeren: Staet op/eet broodt/ende u
herte 3p hzolich / ick sal u den Wijngaert
11 Naboths des Izreeliters gheben. Sy
dan schreef brieven in den name Achabs/
ende versegeldefe met sijn signet: ende sont
de brieven tot de Duitse/ ende tot de Ede-
le/ die in sijne Stadt waren / woonende met
12 Naboth. Ende sy schreef in die brieven/
seggende: Koepet een vasten upt/ende fet-
tet Naboth in de hoochste plaetse des
13 volcks: Ende settet tegen ober hem twee
mannen/sonen Belials/die teghen hem ge-
ruppen/segghende: Ghy hebt Godt/ende
den Koninck ghesegent: ende voert hem
upt/ende steenicht hem/dat hy sterbe.

14 Ende de mannen sijner Stadt/die Duit-
ste/ende die Edele/ die in sijne Stadt woon-
den/deden ghelijc als Izebel tot hen ghe-
sonden hadde: ghelijc als ghescheben
was in de brieven / die sy tot hen gheson-
15 den hadde. Sy riepen een vasten upt: 2
ende sy setteden Naboth in de hoochste
16 plaetse des volcks. Doe quamen de
twee mannen/sonen Belials/ ende setteden
sich teghen ober hem/ ende de mannen Be-
lials ghetupchden teghens hem / teghens
Naboth / dooz het volck / segghende/ Na-
borth heeft Godt / ende den Koninck ghe-
seghent: ende sy boerden hem hupen de
17 Stadt/ ende steenichde hem met steenen/dat
hy sterf. Daer nae sonden sy tot Ize-
bel / segghende / Naboth is ghesteenicht/
18 ende is doot. Het gheschiedde nu doe
Izebel hoorde / dat Naboth ghesteenicht/
ende doot was: dat Izebel tot Achab
sefde / Staet op/besit den wijngaert Na-
borths des Izreeliten erflick / dien hy u
weggherde om ghelt te gheben / want Na-
19 borth en leeft niet/maer is doot. Ende het
gheschiedde als Achab hoorde dat Naboth
doot was/ dat Achab op-stont/ om nae den
wijngaert Naboths des Izreeliten af te
20 gaen / om dien erflick te besitten. Dooz
het woort des H E E N gheschiedde
21 tot Elia den Tishiter/seggende. Maecht
u op/gaet henen af/Achab den Koninck Is-
raels te gemoete/die in Samaria is: Siet
hy is inden wijngaert Naboths/daer heneu
hy afgegaen is/om dien erflick te besitten.

22 Ende ghy sult tot hem spreken / seg-
gende/

Achabs straffe, sijne.

I. Regum. Cap. xxij.

Godtloofhey.

ghende/ Also septe de **HEERE**: Hebt ghy doot gheslaghen / ende oock eene erfliche besittinge ingenomen: Daer toe sult ghy tot hem spreken/ segghende/ Also septe de **HEERE**: In plaetse dat de honden het bloet Naboths gheleecht hebben / sullen de honden u bloet lechen / ja het uwe. Ende **ACHAB** septe tot **ELIA**/ Hebt ghy my gebonden/ o mijn vyant: ende hy septe/ Ich hebbe [u] ghebonden: overmits ghy u selven berkocht hebt/ om te doen dat quaet is inde oogen des **HEERE**. **a** Siet ich sal **21**
2. Reg. quaet ober u brengen/ ende uwe nakomelingen wech doen: ende ich sal van **ACHAB**
15. 29 **b** Reg. oproepen die aen de wandt pist / mitgedes den beslotenen/ ende verclarenen in **Israël**. Ende ich sal u hups maken **b** ghe- **22**
16. 3/ 11. lijch het hups Jerobeams des soons **Rebabs**/ ende **c** ghelijch het hups van **Daesa**/ de soon van **Abia**: om de terginghe / daer mede ghy [my] ghetergt hebt/ ende dat ghy **Israël** hebt doen sondigen. Voorder oock **23**
24 **d** **2. Reg.** **ACHAB** septe tot **ELIA**/ segghende: De honden sullen **ACHAB** eten / aen den doot/ wal **Israël** septe. Die van **ACHAB** sterft **24**
9. 3/ 11. inde stadt/ d sullen de honden eten: ende die inden veld sterft / sullen de voghelen des **25**
37 **e** **2. Reg.** hemels eten. Doch e en wasser niemant **25**
19. 33 **e** **2. Reg.** gheveest ghelijch **ACHAB** / die hem selven berkocht hadde / om te doen dat quaet is inde oogen des **HEERE**/ dewijle **ACHAB** sel sijne hupszouwe hem ophitfe. En **26**
 hy dede seer groutwelich / wandelende achter de **W**zech-goden: nae alles dat de **Amoriten** ghedaen hadden / die **God** doot het aengesichte der kinderen **Israels** upt de besittinge verdruben hadde. Het geschiedde nu / als **ACHAB** dese woorden hoorde/ dat hy sijne kneeders scheurde/ ende eenen sack om sijn bleesch lepte/ ende vastede: hy lach oock neder inden sack / ende ginch lanchsaem. Ende her woort des **HEERE** **28**
 gheshiedde tot **ELIA** den **W**isbiter/ seggende: Hebt ghy ghesien / dat **ACHAB** sich vernedert / doot mijn aengesichte: daerom dewijle hy sich vernedert doot mijn aengesichte / soo en sal ich dat quaet in sijne dagen niet brengen/ inde daghen sijnes soons sal ich dat quaet ober sijnen hups brengen.

Het xxij. Capittel.

ACHAB willende teghen de **Syriers** krijgen, vers. 1, &c. wort geraden van **Iosaphat**, darmen **God** eerst door sijne **Propheten** raet vragen soude. 5. **Achabs** **Propheten** raden daer toe. 6. insonderhey **Zedekia**, 11. **Micha** een **Prophet** des **Heeren** ont-rader. 13. wort daer over van **Zedekia** gheslaghen. 24. ende van **Achab** inde ge-vanckenisse ghesteken. 26. **Achab** treckt op inden strijt / wordt gheschoten / ende sterft. 29. de honden lekten sijn bloet. 38. **Iosaphats** regeringhe over **Juda**. 41. **Achaz** de sone **Achabs** regeert in sijns vaders plaetse. 52.

Ende sy saten drie jaren stil/ datter geen krijch en was tusschen **Israël** en **Syrien** ende tusschen **Israël**. Maer het gheshiedde in het derde jaer/ als **Iosaphat** de **Coninck** van **Juda** tot den **Coninck** **Israels** afghetomen was: Dat de **Coninck** **Israels** tot sijne knechte septe/ Weet ghy dat **Kamoch** in **Gilead** onse is: ende wy zijn stille sonder die te nemen upt de hant des **Conincks** van **Syrien**. Daer nae septe hy tot **Iosaphat**/ Sult ghy met my crecken in den strijt / nae **Kamoch** in **Gilead**: ende **Iosaphat** septe tot den **Coninck** **Israels**/ Soo sal ich zijn / ghelijch ghy zijt/ soo mijn volck/ als u volck/ soo myne peer-

den als uwe peerden. Voorder septe **Iosaphat** tot den **Coninck** **Israels**: Waeght doch als hebben nae het woort des **HEERE**. **6** **HEERE**. Doe vergaderde de **Coninck** **Israels** de **Propheten** / ontrent vier hondert man/ ende hy septe tot hen / Sal ich tegen **Kamoch** in **Gilead** ten strijde crecken / of sal ich her nalaten? ende sy sepden/ Crecht op/ want de **Heere** salse inde hant des **Conincks** gheven. Maer **Iosaphat** septe/ **Is** hier niet noch een **Prophete** des **HEERE**? dat wy het van hem vragen **8** mochten: Doe septe de **Coninck** **Israels** tot **Iosaphat**/ Daer is noch een man / om doot hem den **HEERE** te vragen: maer ich hate hem/ om dat hy ober my niet goets en **propheteert**/ maer quaet/ **Micha** de sone van **Jimla**: ende **Iosaphat** septe/ De **Coninck** en segge niet also. Doe riep de **Coninck** **Israels** eenen **Camelinck**: ende hy septe/ Vaelt haestelich **Micha** den sone van **Jimla**. **De** **Coninck** **Israels** nu/ ende **Iosaphat** de **Coninck** van **Juda** saten elck op sijnen thoon / bekleet met **hare** kleedeten/ op de pleyne/ aen de deure der poorte van **Samaria**: en alle de **Propheten** **propheteerden** in hare tegenwoordichheit. En **Zedekia** de sone van **Gaanana** hadde sich pferce hoozen ghemaecht: ende hy septe/ So septe de **HEERE**/ Met dese sult ghy de **Syriers** stooren/ tot dat ghyse gantsch verdaen sult hebbe. Ende alle de **Propheten** **propheteerden** also/ seggende: Crecht op nae **Kamoch** in **Gilead**/ ende ghy sult dootspoedich zijn / want de **HEERE** salse inde hant des **Conincks** gheven. **De** bode nu die henen ghegaen was/ om **Micha** te roepen/ sprack tot hem/ seggende/ Siet doch/ de woorden der **Propheten** zijn upt eenen monde goet tot den **Coninck**/ dat doch u woort sy/ ghelijch als het woort van eenen upt hen/ ende spreke **14** het goede. Doch **Micha** septe/ [Soo waerachtich als] de **HEERE** leeft/ ege-ne dat de **HEERE** tot my seggen sal/ dat **15** sal ich spreken. Als hy tot den **Coninck** ghekommen was / soo septe de **Coninck** tot hem/ **Micha**/ sullen wy na **Kamoch** in **Gilead** ten strijde crecken/ of sullen wy [het] nalaten? Ende hy septe tot hem/ Crecht op/ ende ghy sult dootspoedich zijn: want de **HEERE** salse inde hant des **Conincks** gheven. Ende de **Coninck** septe tot hem/ **16** Tot hoe vele reysen sal ich u besweeren/ op dat ghy tot my niet en sprecht/ van alleen de waerheyt / inden naem des **HEERE**. **17** **HEERE**. Ende hy septe/ Ich sach her gantsche **Israël** verstroyt op de berghen/ ghelijch schapen die genen herder en hebben: ende de **HEERE** septe/ Dese en hebben genen heere/ een pghelijch heere weder na **18** sijn hups in hede. Doe septe de **Coninck** **Israels** tot **Iosaphat**/ Hebbe ich tot u niet gheseyt/ hy en sal ober my niet goets/ maer **19** quaet **propheteren**? Voorder septe hy/ Daerom hoort het woort des **HEERE**: **c** Ich sach den **HEERE** sittende op sijn thoon / ende al het hemelsche hept staende neffens hem tot sijne rechter/ ende tot sijne linker hant. Ende de **HEERE** septe/ Wie sal **ACHAB** overreden/ dat hy op-creche/ ende valle te **Kamoch** in **Gilead**? **De** eene nu septe/ albus/ ende de andere septe/ alsoo. Doe ginch een **Geest** upt / ende stont doot het aengesichte des **HEERE** / ende septe/ Ich sal hem overreden: ende de **HEERE** septe tot **22** hem / Waer mede? Ende hy septe/ Ich sal uptgaen / ende een **Leughen-geest** zijn inden mont aller **Syner** **Propheten**: Ende hy septe/ Ghy sult oberreden / ende sult et oock vermogen: gaet upt / ende doet also.

Vyer van den Hemel. Ahazia sterft.

II. Regum. Cap. ij.

Elia, Elif.

hem: ende hy seide tot hem/ Wat is dit [dat] ghy weder komt? Ende sy seiden tot hem/ 6
En man quam op ons te ghemoete/ ende seide tot ons/ Gaet henen/ keeret weder tot den Koninck/ die u ghesonden heeft/ ende sprekiet tot hem/ So seyt de H^EE^EE: Ist/ om datter gheen Godt in Israel en is/ dat ghy sendt Baal Zebub den Godt van Ekron te bidden? Daerom en sult ghy van dat bedde/ daer op ghy geklommen zijt/ niet afkomen/ maer ghy sult den doot sterben.

Ende hy sprack tot hen/ Woedanich was 7
de gestalte des mans/ die u te ghemoete op-
gehooren is/ ende dese woorden tot u ghe-
sproken heeft? Ende sy seiden tot hem: 8
Hy was een man mer een happyt [kleet]/
ende met eenen lederen gozdel gekozdet om
sijne lendenen: doe seide hy/ Ic Is Elia de
Aisricer. Ende hy sont tot hem enen 9
Hoofman van vijftich/ met sijne vijftige:
ende als hy tot hem opquam/ (want siet/ hy
sat op de hoochte eenes berchs) soo sprack
hy tot hem/ Ghy man Godts/ De Koninck
seyt/ Comt af. Maer Elia antwoorde/ 10
ende sprack tot den Hoofman van vijfti-
ge/ Indien ich dan een man Godts ben/ soo
dale wyer van den hemel/ ende verteere u/

Luc. 9.

ende uwe vijftige: doe daelde wyer van den 11
hemel/ ende verteerde hem/ en sijne vijftige.
En hy sont wederom tot hem enen ander 12
Hoofman van vijftige/ met sijne vijftige:
Dese antwoorde/ ende sprack tot hem/ Ghy
man Godts/ so seyt de Koninck/ Komt haer-
stelich af. Ende Elia antwoorde/ ende 12
sprack tot hen/ Wen ich een man Godts/ so
dale wyer van den hemel/ ende verteere u/
ende uwe vijftich: Doe daelde her wyer
Godts van den hemel/ ende verteerde hem/
ende sijne vijftige. Ende wederom sondt 13
hy enen Hoofman van de derde vijftighe
met sijne vijftige: so ginck de derde Hoof-
man van vijftige op/ ende quam ende booch
sich op sijne knien doot Elia/ ende sineer-
te hem/ ende sprack tot hem/ Ghy man
Godts/ laet doch mijne ziele/ ende de ziele
uwer knechten/ deser vijftigen/ dierbaer zijn
in uwe ooghen! Siet her wyer is van den 14
hemel ghebaelt/ ende heeft die twee eerste
Hoofmannen van vijftige/ met hare vijfti-
ge verteert: maer nu/ laet mijne ziele dier-
baer zijn in uwe ooghen! Doe sprack de 15
Engel des H^EE^EE tot Elia/ Gaet af
met hem/ bzeest niet doot syn aengesichte:
Ende hy stont op/ ende ginck met hem af
tot den Koninck. Ende hy sprack tot hem: 16
So seyt de H^EE^EE: Daerom dat ghy bo-
den ghesonden hebt om Baal Zebub den
Godt van Ekron te bidden/ (ist/ om datter
geen Godt in Israel en is/ om sijn woort te
bidden?) daerom/ van dat bedde/ daer op ghy
geklommen zijt/ en sult ghy niet afkomen/
maer ghy sult den doot sterben. Also sterf 17
hy/ na het woort des H^EE^EE/ dat Elia
gesproken hadde: ende Jozan wert Co-
ninck in sijne plaetse/ in het tweede jaer
Jozams/ des soons Josaphats/ des Co-
nincks van Juda: want hy en hadde geen
sone. Het overige nu der saken van Aha- 18
zia/ die hy gedaen heeft/ is dat niet geschre-
ven in het boeck der Chroniken der Conin-
gen Israels?

Het ij. Capittel.

Elia verdeelt de Iordane, v. l. x. c. Hy ver-
gunt Elia sijne bede met sekere conditie,
ende vaert ten Hemel in eenen vyerighen
wagen, 9. Elia verdeelt oock de Iorda-
ne, 11. wordt erkent voor een Prophete
van de kinderen der Propheten, 15. dese
soeken Eliam, maer te vergeefs, 16. Eli-
a maect de wateren te Jericho gesont, 19.

Hy vloect eenighe kinderen, die hem spot-
telick na riepen, ende worden van twee
beeren vercheurt, 23.

1 H Et gheschiedde nu/ als de H^EE^EE
Elia met een onweder ten hemel opne-
men soude/ dat Elia met Elisa ginck van
2 Gilgal. Ende Elia seide tot Elisa/ Blijf
doch hier/ want de H^EE^EE heeft my nae
Bethel gesonden: maer Elisa seide: [Soo
waerachtich als] de H^EE^EE leeft/ ende
uwe ziele leeft/ ich en sal u niet verlaten:
3 Also gingen sy af na Bethel. Doe gingen
de sonen der Propheten/ die te Bethel wa-
ren/ tot Elisa upt/ ende seiden tot hem/
Weet ghy dat de H^EE^EE heden uwen
heere van uwen hoofde wech nemen sal?
ende hy seide/ Ich weet het oock wel/ swij-
4 get ghy stille. Ende Elia seide tot hem/
Elisa/ blijf doch hier: want de H^EE^EE
heeft my na Jericho ghesonden: maer hy
seide/ [Soo waerachtich als] de H^EE^EE
leeft/ ende uwe ziele leeft/ ich en sal u niet
5 verlaten/ also quamen sy te Jericho. Doe
raden de sonen der Propheten/ die te Je-
richo waren/ na Elisa toe/ ende seiden tot
hem/ Weet ghy dat de H^EE^EE heden u-
wen heere van u hoofde wech nemen sal? en-
de hy seide/ Ich weet het oock wel/ swijget
6 ghy stille. Ende Elia seide tot hem/ Blijf
doch hier/ want de H^EE^EE heeft my nae
de Jozdane gesonden/ maer hy seide/ [Soo
waerachtich als] de H^EE^EE leeft/ ende
uwe ziele leeft/ ich en sal u niet verlaten:
7 ende sy beghe gingen henen. Ende vijftich
mannen van den sonen der Propheten gin-
ghen henen/ ende stonden teghen ober van
verre: ende die heide stonden aen de Jozda-
8 ne. Doe nam Elia sijnen mantel/ ende
wont [hem] t'amen/ en sloech het water/
ende het wert herwaert/ en verwaert ver-
deelt: ende sy beghe gingen daer doot op het
9 dzooghe. Het gheschiedde nu/ als sy ober
gekomen waren/ dat Elia seide tot Elisa:
Begeert wat ich u doen sal/ eer ich van hy
u wech genomen worde: ende Elisa seide:
Dat doch twee deelen van uwen geest op
10 my zijn. Ende hy seide/ Ghy hebt een
harde sake begeert: Indien ghy my sult
sien als ich van hy u wech genomen worde/
ic sal u also geschieden: doch so niet/ ic en
11 sal niet geschieden. Ende het ghebeurde/
als sy doot ginghen/ gaende ende sprekien-
de/ siet/ so was een vyerighe wagen met
vyerighe peerden/ die tuschen hem beiden
schempinge maecten: alsoo voer Elia met
12 een onweder ten hemel. Ende Elisa sach/ 12
ende hy riep: a Mijne vader/ mijn vader/
waghen Israels/ ende sijne ruyteren/ ende
hy en sach hem niet meer: ende hy battede
sijne kleeiden/ ende scheurde se in twee
13 stucken. Hy hief oock Elisas mantel op/
die van hem afgeballen was/ ende keerde
weder/ ende stont aen den oever der Jozda-
14 ne. Ende hy nam den mantel van Elia die
van hem afgeballen was/ ende sloech het
water/ ende seide/ Waer is de H^EE^EE de
Godt van Elia? Ja de selve. Ende hy
sloech het water/ ende het wert herwaert
ende derwaert verdeelt/ ende Elisa ginck
15 daer doot. Als nu de kinderen der Pro-
pheten die teghen ober te Jericho waren/
hem sagen/ soo seiden sy/ de Geest van Elia
rust op Elisa: ende sy quamen hem te ghe-
moete/ ende hoochen sich doot hem neber ter
16 aerde. Ende sy seiden tot hem/ Siet nu/
daer zijn wy uwe knechten vijftich dappere
mannen/ laetse doch heden gaen/ ende uwen
heere soeken/ (misschien of niet de Geest
des H^EE^EE hem op ghenomen/ en-
de on eenen der berghen/ of in een der da-
len hem ghewoopen heeft: doch hy seide/ En

Ioram, Iosaphat, Edom.

II. Coningen. Cap. iij. Godt geeft water. Fol. 134

En sende niet. Maer sy hielden by hem 17
aen tot schamens toe/ ende hy septe; Sen-
der: ende sy souden dijstich mannen/ die drie
dagen sochten/ doch hem niet en vonden.

Doe quamen sy weder tot hem/ daer hy 18
te Jericho ghesleeden was; ende hy septe
tot hen/ hebbe ick tot u lieben niet geseyt/
En gaet niet? Ende de mannen der stadt 19
sejden tot Elisa: Siet doch/ de wooninghe
deser stadt is goet/ ghelijc als mijn heere
siet/ maer het water is quaet/ ende het lant
onbuchtbaer. Ende hy septe/ Bzenget my 20
ene nieuwe schale/ ende legghet daer sout
in: ende sy bzachtense tot hem. Doe ginck 21
hy upt tot de water-welle/ ende wierp het
sout daer in: ende septe/ Zoo seyt de HEE-
RE/ Ick hebbe dit water ghecleet/ gemaect/
daer en sal geen doot/ noch onbuchtbaer-
heyt/ meer van worden. Alsoo wert dat 22
water ghesont/ tot op desen dach: na het
woort van Elisa/ dat hy gesproken hadde.

Ende hy ginck van daer op na Berhel: 23
als hy nu den wech opginck/ soo quamen
Alepne jonghens upt de stadt/ die bespote-
den hem/ ende sejden tot hem/ Kael-kop
gaet op/ kael-kop gaet op. Ende hy heerde 24
sich achter om/ ende hy sachte/ ende bloete-
se/ in den name des HEE-RE: Doe qua-
men twee beeren upt het woud/ ende ber-
scheurden van de selve twee en-beertich 25
kinderen. Ende hy ginck van daer na den
Berch Carmel: ende van daer heerde hy
weder nae Samaria.

Het iij. Capittel.

Ioram regeert, ende volghet de sonde Ierobe-
ams, vi. 1, &c., treckt in den strijt tegen de
Moabiten, met Iosaphat, ende met den Co-
ninck van Edom. 4. alsoe ghebreck van
water krijghen, wordt Godt om raet ghe-
vraecht door den Propheet Elisa, 10.
Godt belooft water, ende overwinninghe
der vyanden, 16. ende volbrengt sijne be-
lofte, 20.

Ioram nu de soon Achabs wert Koninck 1
overt Israel te Samaria in het achtien-
de jaer Iosaphats des Konincks van Ju-
da/ ende hy regeerde twaelf jaer. Ende 2
hy dede dat quaet was in de ooghen des
HEE-RE: / doch niet ghelijc sijn vader
A 1 Reg. 16. 32
ende ghelijc sijne moeder: a want hy dede
dat op gherichte beeldt Baals wech/ het
welc sijn vader gemaect hadde: Eben- 3
wel hinck hy de sonde Ierobeams des
soons Ahabts aen/ die Israel dede sonde-
gen: hy en weech daer van niet af. Mesa 4
nu de Coninck der Moabiten was een vee
handelaer/ ende bzacht op aen den Coninck
Israels hondert dupsent lammeren/ ende
hondert dupsent rammen met de wolte.

Maer het geschiedde/ als Achab gestor- 5
ven was/ b dat de Koninck der Moabiten
van den Koninck Israels afviel. Zoo 6
tooch de Koninck Ioram ter selver tijt upt
Samaria/ ende monsterde gantsch Israel.

Ende hy ginck henen/ ende sont tot Jo- 7
saphat den Coninck van Juda/ segghende/
De Koninck der Moabiten is van my af-
gheballen/ sult ghy met my trecken in de
oortoge tegen de Moabiten/ ende hy septe/ 8
Ick sal opkomen/ c soo sal ick zyn/ ghelijc
ghy zijt/ so mijn volck als u volck/ so mine
peerden als uwe peerden. Ende hy septe/ 9
Doe welcken wech sulen wy optrecken?
hy dan septe/ Dooz den wech der woestijne
Edoms. Alsoo tooch de Coninck Israels
henen/ ende de Koninck van Juda/ ende de
Coninck van Edom: ende als sy seben
dach-tapen omgetogen waren/ soo en had-

de het leger/ ende het vee/ dat hen nabolch-
10 de/ gheen water. Doe septe de Coninck
Israels/ Ach! dat de HEE-RE dese dize
Coninghen gheroepen heeft/ om die in der

11 Moabiten hant te gheven. Ende Iosa-
phat septe/ d Is hier gheen Propheet des
HEE-RE: / dat wy dooz hem den HEE-
RE mochten bzaghen/ doe antwoorde een
van de knechten des Konincks Israels/
ende septe/ Hier is Elisa de soon Saphats/
12 die water op Elias handen goot. Ende
Iosaphat septe/ Des HEE-RE woort
is by hem: so togen tot hem af de Coninck
Israels/ ende Iosaphat/ ende de Coninck
13 van Edom. Maer Elisa septe tot den
Koninck Israels: Wat hebbe ick met u te
doen? e gaet henen tot de Propheeten uwer
vaders/ ende tot de Propheeten uwer wo-
14 der: doch de Koninck Israels septe tot
hem/ Reen/ want de HEE-RE heeft dese
dize Koningen geroepen/ om die inder Mo-

15 abiten handt te geven. Ende Elisa septe
[Zoo waerachtich als] de HEE-RE der
heerscharen leeft/ dooz f wiens aengesicht
ich staer/ soo ick niet het aengesicht Iosa-
phats des Konincks van Juda opname/
16 ick en soude u niet aenschouwen/ nochte u
aensien. Nu dan/ bzenget my eenen speel-
man: ende het geschiedde/ als de speelman
op de snaren speelde/ dat de hant des HEE-
17 RE op hem quam. Ende hy septe/ Zoo
septe de HEE-RE: Maect in dit dal vele
grachten. Want soo septe de HEE-RE:
Ghy lieden en sult ghenen wint sien/ ende
ghy en sult genen reghen sien/ nochtans sal
dit dal met water beruilt worden/ 18
19 do dat ghy sult bzincken/ ghy/ ende u vee/ ende u
we beesten. Daer toe is dat slecht in de
ooghen des HEE-RE: hy sal oock de
20 Moabiten in u lieber hant geven. Ende
ghy sult alle vaste steden/ ende alle uptge-
leene steden slaen/ ende sullet alle goede
boomen bellen/ ende sullet alle water fon-
teynen stoppen/ ende alle goede stucken
lants sult ghy met steenen verberden.

21 Ende het geschiedde des mozhens als-
men het syijs-offert offert/ datter/ siet/ wa-
rer dooz den wech van Edom quam/ ende
22 het lant met water verbult werdt. Doe
nu alle de Moabiten hoorzen/ dat de Co-
ningen opghetoghen waren/ om teghen hen
te stryden/ soo wierden sy r'samen ghero-
pen/ van alle de ghene aen/ die den gozdel
aen gozbeden/ ende daer boven/ ende ston-
23 den aen de landt-pale. Ende doe sy sich
des mozhens bzoech op maecten/ ende de
Sonne ober dat Water op-rees/ saghen de
Moabiten dat Water teghen ober root/
24 ghelijc bloedt. Ende sy sejden/ Dit
is bloedt: de Koninghen hebben doozse-
ker sich met den sweerde verdozen/ ende
hebben een den anderen verflaghen: Nu
dan aen den buydt ghy Moabiten.

25 Maer als sy aen het legher Israels
quamen/ maecte sich de Israeliten op/
ende sloeghen de Moabiten/ ende sy blo-
den van haer aengesicht: jae sy quamen
in [het landt] / slaende oock de Moa-
26 biten. De steden nu bzakense af/ ende
een peghelich wierp sijn steen op alle
goede stucken landts/ ende buldense/ ende
stoppen alle water fonteynen/ ende belien
alle goede boomen/ tot dat sy in Kir-ba-
refeth [alleen] de steenen daer van lie-
ten ober blyben: ende de slingerers
27 omcingheliden ende sloeghense. Doch als
de Koninck der Moabiten sach/ dat hem de
strydt te sterck was/ nam hy tot hem seben
hondert mannen/ die het sweert uptoghen/
om dooz te bzeecken teghen den Koninck
van Edom/ maer sy en vonden niet.

28 Doe nam hy sijnen eerst-ghebozen soon/
die

d 1 Reg.
22. 7.e 1 Reg.
18. 19f 2 Reg.
17. 19

Elisa doet verscheyden-

II. Regum. Cap. iiii.

-Mirakelen.

die in sijn plaetse Coninck soude worden/ ende offerde hem ten brande / offer op de muur : daer upt werdt eenen seer grooten toorn in Israël : daerom trocken sy van hem af / ende keerde weder in haer] lant.

Het iiii. Capittel.

Elisa vermenichvuldicht door een mirakel de olye eener arme weduwe vers. 1. &c. Hy wordt van de Sunamitische gheheer-bergh, 8. hy beloofte haer eenen sone, 12. dien sy krijcht, 17. de sone sterft, 18. dien Elisa weder levendich maect, 19. hy beneemt de Coloquinten hare vergifticheyt, 38. ende spijst hondert mannen met twintich gersten brooden, ende groene aren, 41.

Ene vrouwe nu upt de wijven van de sonen der Propheten riep tot Elisa seggende / Woe knecht / mijn man / is gestorven / ende ghy weet / dat uwe knecht den hē E. & E. was biezende: nu is de schult-heere ghekomen / om mijne beyde kinderen booz hem tot knechten te nemen. Ende 2
a. Ioh. 25
39 Elisa septe tot haer : Wat sal ich u doen / gheeft mi te kennen / wat ghy in den huyse hebt : ende sy septe / Woe dienstmaecht en heeft niet mer allen in den huyse / dan eene huyse met olye. Doe septe hy / Gaet / 3
epicht booz u baten van buypen / van alle uwe naebueren ledige baten / maechter niet weynich te hebben. Komt dan in / ende 4
stupt de deure booz u / ende booz uwe sonen toe / daer na giet in alle die baten / ende dat vol is / set wech. So ginckse van hem / ende 5
de sloot de deure booz haer / ende booz hare sonen toe / die bzachten haer de baten toe / ende sy goot in. Ende het geschiedde / als 6
die baten vol waren / dat se tot haren sone septe / Bzenght mi noch een bat aen : maer hy septe tot haer / Waer en is gheen bat mer : ende de olie stont stille. Doe quam 7
sy / ende gaste den man Gods te kennen : ende hy septe : Gaet henen / derkoopt de olye / ende betaelt uwen schult-heere : ghy dan / [mer] uwe sonen leeft sy het oberghe.

Het gheschiedde oock op eenen dach / als 8
Elisa na Sunamitisch troch / dat aldaer een groote vrouwe was / demelcke hem aen hielt / om booz te eten : boozts geschiedde / so dickwils hy dooztroch / wech hy daer in / om booz te eten. Ende sy septe tot ha- 9
ren man / Siet nu / ich hebbe ghemerckt dat dese man Gods heyligh is / die hy ons al- 10
zoos dooztrecht. Laet ons doch eene klep- 10
ne opper-kamer van eenen wandt maken / ende laet ons daer booz hem setten een bed- 11
de / ende tafel / ende stoel / ende handelaer / so sal 't gescheppen / want hy tot ons komt / dat hy daer in wijcke. Ende het geschie- 11
de op eenen dach / dat hy daer quam : ende hy wech in die opper-kamer / ende septe sich 12
daer neder. Doe septe hy tot sijnen jon- 12
gen Gehazi / Koopt dese Sunamitische : en- 12
de als hyse gheroepen hadde / stontse booz 13
sijn aengesicht / (Want hy hadde hem ge- 13
sept / Segt nu tot haer / Siet / ghy zijt sozch- 13
buldich booz ons gheweest mer alle dese 13
sozchbuldicheyt / wat isser booz u te doen : 13
isser het om booz u te spijken tot den Co- 13
ninck / ofte tot den Krijchs-oversten / ende 13
sy hadde gheseyt / Ich woone in 't midden 13
mijns volcks. Doe hadde hy gesept / Wat 14
isser dan booz haer te doen : Ende Gehazi 14
hadde gesept / Sy en heeft doch geen sone / 14
en de haer man is oudt. Daerom hadde hy 15
ge seyt / Koopt haer : ende als hyse geroepen 15
hadde / stont sy in de deure. Ende hy sep- 15
b. Gene. 18. 10. 14
te des lebens sult ghy eenen sone omhel-

sen : ende sy septe / Meen / mijn heere / ghy 17
man Gods en liecht teghen uwe dienst- 17
maecht niet. Ende de vrouwe wert swan- 17
ger / ende baerde eenen sone op dien gesetten 17
tijt / ontrent den tijt des lebens / dien Elisa 18
tot haer gheproven hadde. Doe nu het 18
hint groot wert / geschiedde op eenen dach / 18
dattet upt ginck tot sijnen vader / tot de 19
maepers. Ende het septe tot sijnen vader / 19
Mijn hooft / mijn hooft : hy dan septe tot 19
eenen jongen / Waeght hem tot sijne moeder. 19
20 Ende hy bzoech hem / ende bzicht hem toe 20
sijne moeder : ende hy sat op hare knien tot 20
aen den midbach toe / doe sterf hy. Ende sy 21
ginck op / ende septe hem op het hedde van 21
den man Gods : daer na sloot sy booz hem 22
toe / ende ginck upt. Ende sy riep om ha- 22
ren man / ende septe / Sendt mi doch eenen 22
van de jongens / ende eene van de ezellen / 22
dat ich tot den man Gods loope / ende we- 23
derkome. Ende hy septe / Waerom gaet 23
ghy heden tot hem : 't en is geene nieuwe 23
Mane / nochte Sabbath / en sy septe / 't Sal 24
wel zijn. Doe sabelde sy de ezellinne / ende 24
septe tot haren jonghen / Drijft / ende gaet 24
boogt : en houd mi niet op boogt te rijden / 25
het en zy dan dat ich 't u segge. Also rooch 25
sy henen / ende quam tot den man Gods / com 25
den berch Carmel : ende het gheschiedde als 25
de man Gods haer van tegen over sach / dat 26
hy tot Gehazi sijnen jongen septe : Siet / 26
daer is de Sunamitische. Nu loopt doch 26
haer te gemoete / ende segt tot haer / Ist wel 26
met u : ist wel met uwe man / ist wel met u 27
hint : ende sy septe / 't Is wel. Doe sy nu 27
tot den man Gods op den berch quam / dat 27
tese sijne doeten / maer Gehazi tradt toe / om 27
haer af te stooten / doch de man Gods se- 28
de / Laetse ghevoorden / want hare siele is in 28
haer bitterlich bedroeft / ende de hē E. & E. 28
heestet booz mi verhoogen / ende mi niet 28
hont gedaen. Ende sy septe / Heb ich eenen 28
sone van mijnen heere begeert : c septe ich 28
niet / en beziecht mi niet : Ende hy septe 29
tot Gehazi / Ghyt uwe leendenen / ende 29
neemt mijnen staf in uwe hande / ende gaet 29
henen : soo d ghy pemaent vint / en groet hem 29
niet / ende soo u pemaent groet / en antwoort 29
hem niet : ende legt mijnen staf op het aen- 30
gesicht van den jonghen. Doch de moeder 30
van den jonghen septe / [Soo waerachtich 30
als] de hē E. & E. leeft / ende uwe siele leeft / 30
ich en sal u niet verlaten : hy stont dan op / 31
ende volche de haer na. Gehazi nu was 31
booz haer aengesicht doozghegaen : ende hy 31
septe den staf op het aengesichte van den 31
jongen / doch daer en was gene stemme / noch 31
gene opmerkinge : so keerde hy weder hem 31
te gemoete / ende bzicht hem bootschap / seg- 32
gende : De jongen en is niet ontwaecht. 32
32 Ende doe Elisa in 't huyse quam / Siet / so 32
was de jonghen doodt / zijnde gelept op sijn 32
hedde. So ginck hy in / ende sloot de deure 33
booz hen beyden toe : ende baht tot den 33
hē E. & E. Ende hy kiam op / ende septe 33
sich neder op het hint / ende leggende sijnen 33
mont op desse liden mont / ende sijn oogen op 33
sijne oogen / ende sijn handen op sijn han- 33
den / bzepte sich ober hem upt / ende het 33
bleef des kinds weert warm. Waer na 34
quam hy weder / ende wandelde in 't huyse 34
eens hertwaert / ende eens dertwaert / ende 34
kiam / weder op / ende bzepte sich ober 34
hem upt / ende de jonghen niesde tot seben 34
mael toe / daer na dede de jongen sijn oogen 34
op. Ende hy riep Gehazi / ende septe / 35
Koopt dese Sunamitische / ende hy rieple / 35
ende sy quam tot hem : ende hy septe / 35
35 Meent uwen sone op. Soo quam sy / ende 35
viel booz sijn doeten / ende hooch haer ter 35
aerde : ende sy nam haren sone op / ende ginck 35
upt. Als nu Elisa weder te Bilgat 35
quam /

Naman wort genesen van sijne. II. Coningen. Cap. v. Melaetsheyt. Fol. 135

quam/so wasser hunger in dat lant/ ende de
sonen der Propheten saten booz sijn aenge-
sichte: ende hy sepde tot sinen jongen: Set
den grooten pot aen/ende siet moes booz de
sonen der Propheten. Doe ginck een upt
in 't belt om moeskruipden te lesen/ende hy
dondt eenen wilden wijnstock/ende las daer
ban/sijn kleet bol wilde Colocynthinen/ende
quam/ende sneetse in den moest-pot / want
sy en kendense niet. Daer na schepten sy
booz de mannen op/om te eten:ende het ge-
schiedde/ als sy aten ban dat moes / dat sy
riepen/ende sephen/ Man Gods/ de doot is
in de pot/ende sy en konden 't niet eten.
Maer hy sepde/ Vzenget dan meel:ende
Exo. 15 hy wiert 't g in den pot: ende hy sepde/
25 Schept booz het volck op/dat sy eten/Doe
en was daer niet quaets in den pot. En
daer quam een man van Baal Salisa/
ende bracht den man Gods bzoeden der
eerstelingen/twintich gersten bzoeden/ende
groene aeren in hare hulsen: ende hy sep-
Joh. 6. de / Geeft den volcke / dat se eten.
9. Doch sijne dienaar sepde / Wat soude ich
dat hondert mannen boozsetzen: ende hy
i Joh. 6. sepde/Geeft den volcke dat se eten/want al-
31 so septe de HEE: i Men sal eten/ende
overtouwen. Soo settede hy 't hen booz/
ende sy aten / ende sy hielden over / na het
woort des HEE.

Het v. Capittel.

Naaman comt tot Elisa, om van sijne melaet-
scheyt genesen te worden. vl. 1. Sc. Ge-
last zijnde hem in de Iordane te wassen,
neemt sulcks eerst onwederdelick, 10. daer
na doet hy het, 13. hy wort genesen, 14.
neemt sijn af-scheyt van Elisa, die sijne
geschencken weyghert te nemen, ende laet
hem gaen in vrede, 15. Sijn knecht Gehazi
neemt van hem geschencken, 20. waer
over hy niet Naamans melaetscheydt ghe-
straft wort, 25.

Naman nu de Krijchs-oberste des Co-
nincs van Syrien was een groot man
booz het aengesicht sijns heeren/ende van
hooghen aensien: want booz hem hadde de
HEE den Syriers berlossinge ghege-
hen: soo was dese man een strijdaer helt/
[doch] melaetsch. Ende daer waren ben-
den upt Syrien getogen/ende hadde eenen
klepne jonge dochter upt den lande Israels
gebanckelich gebacht/die in den dienst der
hupsbrouwe Naamans was. Dese sepde
tot hare brouwe: Och of mijn heere ware
booz het aengesicht des Propheten/ die te
Samaria is / dan soude hy hem van sijne
melaetscheyt ontleidighen. Doe ginck hy
in/ende gaeft sinen heere te kennen/seggen-
de: Soo ende so heeft de jonge dochter ghe-
sporen/die upt den lande Israels is.
Doe sepde de Coninc van Syrien: Gaet
henen/komt/ ende ic sal eenen brief aen den
Coninc Israels senden/ende hy ginck he-
nen/ende nam in sijne handt thien talenten
silbers/ende ses duysent [sikhelen] gouts/
ende thien wissel-kleederen. Ende hy
bracht den brief tot den Coninc Israels/
seggende: Soo manneer nu desen brief tot
u sal ghekomen zijn / siet ich hebbe mijnen
knecht Naaman tot u ghesonden / dat ghy
hem ontleidicht van sijne melaetscheyt.
Ende het geschiedde/als de Coninc Is-
raels den brief ghelesen hadde/ dat hy sijne
kleederen scheurde/ ende sepde: a Wen ich
dan Godt/ om te dooden / ende lebendich te
maken/dat dese tot my sendt/om eenen man
van sijne melaetscheyt te ontleidighen/Want
boozwaer mercket doch / ende siet dat hy
oorfak teghen my soecht. Maer het ge-
schiedde/als Elisa de man Gods/ gehoorz-

hadde/dat de Coninc Israels sijne klee-
den gescheurt hadde/dat hy tot den Coninc
sondt om te seggen: Waerom hebt ghy uwe
kleederen gescheurt? Laet hem nu tot my
komen/ soo sal hy weten / datter een Pro-
phet in Israel is. Alsoo quam Naaman
met sijne peerden/ ende met sinen waghen/
ende stont booz de deure van het hups van
Elisa. Doe sondt Elisa tot hem eenen bo-
de/segghende: Gaet henen ende wascht u
sevenmael in de Jordane/ende u bleesch sal
u wederkomen/ende ghy sult repn zijn.
Maer Naaman wiert seer toornich/ende
tooch wech/ ende sepde: Siet ich sepde hy
my selven/hy sal sekerlich uptkomen/ende
staen/ende den naem des HEE. Sijn
nes Gods aenroepen ende sijne hant ober
de plaetse stricken/ ende den melaetschen
ontleiden. Zijn niet Abana/ende Phar-
par/de rivieren van Damascus/ beter dan
alle wateren Israels / soude ich my in die
niet kunnen wasschen / ende repn worden?
Soo wendde hy sich / ende tooch wech met
sijn grimmicheyt. Doe traden sijne knechten
tot / ende spzaken tot hem / ende sephen/
Mijn vader/ [soo] die Prophete tot u eene
grootte sake ghesproken hadde/ sount ghy
niet ghedaen hebben? hoe veel te meer/nae
dien hy tot u gheseyt heeft/Wascht u/ende
ghy sult repn zijn. Soo klan hy af/en
doyte sich in de Jordane sevenmael / nae
het woort van den man Gods: b ende sijn
bleesch quam weder gelijck het bleesch van
eenen klepnen jonghen/ende hy wiert repn.
Doe keerde hy weder tot den man Gods/
hy/ende sijn gantsche heyt/ ende quam/en-
de stont booz sijn aengesicht/ende sepde/
Siet/nu weet ich datter gheen God en is
op de gantsche aerde/dan in Israel: nu dan/
neemt doch eenen segen van uwen knecht.
Maer hy sepde/ [Soo waerachtich als] I
de HEE leeft/booz wiens aengesicht
ich staen/in dien ich het neme: ende hy hielt
hy hem aen/op dat hy 't name/doch hy wep-
getet. Ende Naaman sepde/Soo niet:
laet doch uwen knecht gegeven worden een
last aerde van een jock muulen: want uwe
knecht en sal niet meer brandt-offer / ofte
nacht-offer anderen Goden doen/maer den
HEE. In dese sake verghede de
HEE uwen knecht: wanneer mijn hee-
re in het hups Kimmons gaen sal / om sich
daer neder te bukken/ende hy op mijne hant
lenen sal / ende ich my in het hups Kim-
mons nederbucghen sal/ als ich my [alsoo]
nederbucghen sal in het hups Kimmons de
HEE vergebe doch uwen knecht in de-
se sake: Ende hy sepde tot hem/Gaet in
vrede: ende hy ginck van hem eene klepne
streke lants. Gehazi nu de jonghen van
Elisa den man Gods sepde / Siet / mijn
heere heeft Naaman: dien Syrier/beleert/
datmen upt sijne handt niet ghenomen en
heeft/dat hy ghebracht hadde: maer [soo
waerachtich als] I de HEE leeft / ich
sal hem na-loopen/ende sal wat van hem
nemen. So volchde Gehazi den Naaman
achter na: ende doe Naaman sach dat hy
hem na liep / viel hy van den waghen af:
hem te gemoete/ende hy sepde/ 't wel.
Ende hy sepde / 't Is wel/ mijn heere
heeft my ghesonden/ om te segghen/Siet/
nu strax zijn tot my twee jongelingen upt
den sonen der Propheten/van het geberche-
te Ephraims ghekomen / gheeft doch hen
een talent silbers/ende twee wissel-klede-
ren. Ende Naaman sepde / Welibet u/
neemt twee talenten: ende hy hielt aen
hy hem / ende dondt twee talenten silbers
in twee buidels/ met twee wissel- klede-
ren/ende hy sepde op twee van sijne jon-
ghens/dese booz sijn aengesicht vzoegen.

b Ant. 40
27

Yſer ſwermt. Samaria-

II. Regum. Cap. vj.

-hongers noot

Als hy nu op de hoochte quam/nam hyſe 24
 van hare hant/ende beſteldeſe in een hups/
 ende hy liet de mannen gaen/ ende ſp cogen
 henen. Waer na quam hy in/ ende ſtont 25
 booz ſijne heer/ende Eliſa ſepde tot hem/
 Wan waer Gehazi? ende hy ſepde; Dwe
 knecht en is noch herwaert/noch derwaert
 gegaen. Maer hy ſepde tot hem; Ginck 26
 niet mijn herte mede/ als die man hem om
 mekerde van op ſijnen wagen u te gemoe
 te; was 't tijt om dat ſilber te nemen/ ende
 om kleeſeren te nemen/ ende olijf-boomen/
 ende wijngaerden/ ende ſchapen/ende run
 deren/ende knechten ende dienſtmaechden?
 Num. Daerom ſal u de melaerſchept Daamans 27
 12. 10 aenkleeden/ende wven zaden in eeuwichheit:
 2 Chron. Doe c ginck hy upt van booz ſijn aenghe
 26. 19. 20 ſicht/melaerſch/[wit]als de ſneeuw.

Het vj. Capittel.

Eliſa maect her yſer ſwemmende.vf. 1. Sec.
 Hy ontdeckte de laghen des Conincks van
 Syrien. 8. die hem ſoeckt te vangen bin
 nen Dothan. 11. maer wort bewaert van
 de Enghelen. 17. de Syriers worden met
 blindheyt gheſlagen. binnen Samaria ghe
 bracht, ende van daer met vrede wech ge
 laten. 18. Samaria wort beleghert, ende
 komt tot ſulcken hongers noot, dat twee
 vrouwen der eener kint eten. 19. De Co
 ninck ſoeckt Eliſam te vermoorden. 31.

Ende de kinderen der Propheeten ſepden 1
 tot Eliſa/ Siet nu/ de plaetſe daer wy
 woonen booz u aengeſichte/ is booz ons te
 enge. Laet ons doch tot aen de Jozdane 2
 gaen/ ende elck van daer een timmer-hout
 halen/ dat wy ons daer ene plaetſe maken/
 om daer te woonen: ende hy ſepde/ Gaet
 henen. Ende daer ſepde een/ Het beliede 3
 u doch te gaen met uwe knechten: ende hy
 ſepde/ ick ſal gaen. So ginck hy met hen: 4
 als ſp nu aen de Jozdane gekomen waren/
 hieuten ſp hout af. Ende 't gheſchiedde/ 5
 als een het timmer hout velde/ dat het pſer
 in 't water viel: ende hy riep/ende ſepde;
 Ach/ mijn heer! want het was gheleent.
 Ende de man Godts ſepde/ Waer is 't 6
 gheballen? ende doe hy hem de plaetſe ge
 weſen hadde/ ſneedt hy een hout af/ ende
 wierp het daer henen/ ende dede het pſer
 hoven ſwemmen. Ende hy ſepde/ Deme't 7
 tot u op: Doe ſtach hy ſijne hant upt/ en
 de nam het. Ende de Koninck van Sp 8
 rien boerde kriſch teghen Iſrael/ ende be
 raetſlaechde ſich met ſijne knechten/ ſeg
 ghende/ Wijne legheringhe ſal zijn in de
 plaetſe van ſulch een. Maer de man 9
 Godts ſont henen tot den Koninck Iſ
 raels/ ſegghende/ Wacht u/ dat ghy booz die
 plaetſe niet en trecht/ want de Spzters zijn
 daer henen afghekomen. Waerom ſont 10
 de Koninck Iſraels henen aen die plaetſe/
 daer van hem de man Godts gheſeyt ende
 hem ghetwaerſchout hadde/ ende wachte
 de ſich aldaer: niet eenmael/ noch twee
 maal. Doe wert het herte des Konincks 11
 van Spzien ongelumpich ober deſen han
 del: ende hy riep ſijne knechten/ende ſep
 de tot hen/ Sult ghy mp dan niet te ken
 nen gheben/ wie van den onsen 3p booz den
 Koninck Iſraels? Ende een van ſijne 12
 knechten ſepde/ Reen/ mijn heer Koninck/
 waer Eliſa de Propheet/ die in Iſrael is/
 gheeft den Koninck Iſraels te kennen de
 woorden/ die ghy in uwe binnenſte ſlaep
 kamer ſpreecht. Ende hy ſepde/ Gaet 13
 henen/ende ſiet waer hy is/ dat ick ſende/
 ende hem halen late: ende hem werdt te
 kennen ohegheben/ ſegghende/ Siet hy is
 te Dothan. Doe ſont hy daer henen 14
 georden/ ende waghenen/ ende een ſwaer

hep: welcke des nachts quamen/ ende
 15 omringhede de ſtadt. Ende de dienare
 des mans Godts ſont ſeer boez op/ende
 ginck upt/ende ſiet/ een hep omringhede de
 ſtadt met peerden/ ende waghenen: doe
 ſepde ſijn jonghen tot hen/ Ach mijn heer!
 16 hoe ſullen wy doen? Ende hy ſepde/
 Dweſt niet/ want die hy ons zijn/ zijn meer
 17 dan die hy hen zijn. Ende Eliſa hadt/ en
 de ſepde/ H E E E / opent doch ſijne oog
 ghen/ dat hy ſie: ende de H E E E open
 de de ooghen des jonghens/ dat hy ſach/ en
 de ſiet/ de berch was vol byerighe peerden/
 18 en waghenen rontom Eliſa. Als ſp nu
 tot hem afonamen/ hadde Eliſa tot den
 H E E E / Ende ſepde/ a Slaet doch dit
 volck met verblindheiden: ende hy ſoefte
 met verblindheiden/ na het moort van Eli
 19 ſa. Doe ſepde Eliſa tot hen/ Dit en is
 de wech niet/ ende dit en is de ſtadt niet/
 volget mp na/ ende ick ſal u ſepben tot den
 man dien ghy ſoecket: ende hy ſepdeſe nae
 20 Samaria. Ende het gheſchiedde/ als ſp
 te Samaria ghekomen waren/ dat Eliſa
 ſepde/ H E E E / opent deſer ooghen/ dat ſp
 ſien: ende de H E E E opende hare oog
 ghen/ dat ſe ſaghen/ende ſiet/ ſp waren in 't
 21 midden van Samaria. Ende de Koninck
 Iſrael ſepde tot Eliſa/ als hy ſe ſach/ Sal
 ick ſe ſaen? Sal ick ſe ſaen/ mijn vader?
 22 Doch hy ſepde/ Ghy en ſult ſe niet ſaen/
 ſoudt ghy doch ſaen/ die ghy met u ſweert/
 ende met uwen boghe ghevanghen hebt?
 ſet hy boort/ende water booz/ dat ſp eten/
 ende dzinken: ende tot haren heerre crec
 23 ken. Ende hy berepde hen ene groote
 maeltijt/ dat ſe aten/ ende dzoncken/ daer na
 liet hy ſe gaen/ ende ſp trocken tot haren
 heerre: Soo en namen de hende her Sp
 riers niet meer in het laut Iſraels.
 24 Ende het gheſchiedde daer na/ dat Ben
 hadad de Koninck van Spzien ſijn gheheel
 legher drefamelde/ ende optoock/ ende ſa
 25 maria belegherde. Ende daer wert groo
 ren hongher in Samaria/ want ſiet/ ſp he
 legherdenſe tot dat eens eſels hooz
 tachtentich ſilberlinghen was [verhoort]/
 ende ene bierendeel van een klab duphen
 26 meſt booz bij ſilberlingen. Ende het ge
 ſchiedde/ als de Koninck op de muert booz
 hy ginck/ dat ene vrouwe tot hem riep/
 27 ſegghende/ Help mp heer Koninck. Ende
 hy ſepde/ De H E E E en help u niet/
 waer kan ſoude ick u helpen? van den
 doerſch blort/ of van de wijn perſe?
 28 Woorder ſepde de Koninck tot haer/ Wat
 is u? ende ſp ſepde/ Deſe vrouwe heeft tot
 mp gheſeyt/ Geeft uwen ſone/ dat wy hem
 heden eten/ende morghen ſullen wy minen
 29 ſone eten. Soo b hebben wy mijnen ſone
 gefoden/ende hebben hem ghegheten: maer
 als ick des anderen daechs tot haer ſepde/
 30 Geeft uwen ſone dat wy hem eten/ ſo heeft
 ſp haren ſone verſteken: Ende het ghe
 ſchiedde/ als de Koninck de woorden deſer
 vrouwe gehoozt hadde/ dat hy ſijne kleebe
 ren ſcheurde/ alſoo hy op den muert booz
 ginck: ende het volck ſach/ dat/ ſiet/ een
 ſach van binnen ober ſijn vleech was.
 31 Ende hy ſepde/ c Soo doe mp Godt/ en
 de doe ſoo daer toe/ in dien het hooft Eliſa
 des ſoons Saphats heden op hem ſal blije
 32 den ſtaen! (Eliſa nu ſat in ſijn hups/
 ende de Outſte ſaten hy hem) ende hy ſont
 eenen man van booz ſijn aengheſichte/ maer
 eer de bode tot hem ghekomen was/ hadde
 hy geſeyt tot den Outſten/ Weet ghy lie
 den gheſien/ hoe die ſone des moordenachs
 gheſonden heeft/ om mijn hooft af te ne
 men? ſiet toe/ als die bode komt/ ſant de
 deure toe/ ende dzinghet hem upt met de
 deure: is niet het gerupſch der doeten ſijn
 heren

Des Konincks Hooftman vertreden. II. Regum. Cap. vij. viij. Elifa. Hazael. Fol. 136

heeren achter hem? Als hy noch met hen
spzack/ fiet / soo quam de bode tot hem af/
ende hy seide / Siet/ dat quaet is van den
hēēēē wachten.

Het vij. Capitel.

Elifa voorseyt den Samaritēn grooten
overvloet, en de doot eenes Hooftmans,
dien hem niet en geloofden, v. 1. &c. Vier
melaetsche befoecken het legher, daer sy
niemand en vinden, 3. zijnde de Syriers
van Godt verjaegt. 6. de melaetsche boot-
schappen dit in de stad. 8. na de waer-
heyt daer van wort vernomen, 12. de sa-
ke blijkende, wort de prophetie van Eli-
fa vervult, 16.

Doe seide Elifa/Hoozet het woort des
hēēēē: Soo seyt de hēēēē/
Moz ghen ontrent desen tijdt sal eene mate
meel-bloeme/verhocht/woorden dooz eenen
sikel/ende twee maten gerste dooz eenen si-
kel / in de poozte van Samaria. Maer
een Hooftman/ op wiens hant de Koninck
leende / antwoorde den man Godts / ende
seide/ Siet/ soo de hēēēē denstēren in
den Hemel maechte / soude die sake [kon-
nen] gheschieden? Ende hy seide/ Siet/
ghy sult het met uwen ooghen sien / doch
daer van niet eten. Daer waren nu vier
melaetsche mannen a dooz de deure der
poozte: die seiden/ de eene tot den anderen/
Wat blijven wy hier/ tot dat wy sterben?
Indien wy seggen/ Laet ons in de stad
komen/ so is de honger in de stad/ ende wy
sullen daer sterben / ende in dien wy hier
blijven / wy sullen oock sterben: nu dan
komt/ende laet ons in 't leger der Spziers
ballen/ in dien sy ons laten leven/ wy sullen
leven/ende indien sy ons dooden/ wy en sul-
len maer sterben. Ende sy stonden op in
de schemeringe/ om in het leger der Spziers
te komen: Doe sy aen het uiterste van het
leger der Spziers quamen/ fiet/ doe en was
daer niemant. Want de Heere hadde 't
seyt der Spziers doen hooren een b geluyt
van wagēen/ende een geluyt van peerden/
het ghehuyt eenē groter hēz-kracht / soo
dat se seiden de eene tot den anderen/ Siet/
de Koninck Israels heeft tegens ons ge-
huert de Koninghen der Verhēren/ ende de
Koninghen der Egyptenaren/ om teghens
ons te komen. Verhalben hadden sy sich
opgemacht/ ende waren in de schemeringe
geblōben/ende hadden hare tenen gelaten/
ende hare peerden/ende hare eselen/ het le-
ger gelijck alst was: ende waren gheblōben
om hares levens wille. Als nu dese me-
laetsche aen het uiterste des leghers qua-
men/ so gingen sy in eene cente/ende aten/
ende droncken/ende namen van daer silber/
ende gout/ ende kleederen/ ende gingen he-
nen/ende verberchden't: daer na heerden sy
weder / ende quamen in eene andere cente/
namen van daer oock/ ende gingen henen/
ende verberchden't. Doe seiden sy de een
tot den anderen/ Wy en doen niet recht/ de-
se dach is een dach van goede boodschay/
ende wy swijgen stille: Indien wy bertoe-
den tot den lichten mozzēen/ soo sal ons de
ongerechtigheyt binden: daerom nu/ komt/
laet ons gaen/ende dit den hupse des Co-
nincks boodschappen. Soo quamen se/
ende riepen tot den Hooztier der stad/ en-
de bootschapten hen/ seggende/ Wy zijn ge-
komen tot het leger der Spziers/ ende fiet/
niemand en was daer/ nochte gheens nien-
schen stemme/ maer peerden aengehonden/
ende esels aengehonden/ende trecken/ gelijck
als sy waren. Ende hy riep de Hooztiers:
ende sy deden de boodschay binnen in den
hupse des Konincks. Ende de Koninck

stont op in de nacht / ende seide tot sine
knechten / Ich sal u nu te kennen gheben/
wat de Spziers ons ghedaen hebben: Sy
weten dat wy hongerich zijn/daerom zijn sy
upt het legher gegaen/om sich in 't belst te
verstecken/ seggende/ Als sy upt de stad ge-
gaen sullen zyn/ dan sullen wijsse lebendich
grijpen / ende wy sullen in de stad komen.
Doe antwoorde een van sine knechten/
ende seide/ Datmen doch neme bijde van de
overige peerden/ die hier binnen over-ge-
bleven zyn/ (fiet/ sy zijn als de gehele me-
nichte der Israēliten/ die hier binnen over
gebleven zyn/ fiet/ sy zijn als de gehele
menichte der Israēliten/ die vergaen zyn)
laet ons die senden/ende sien. Sy namen
dan twee waghen peerden: Ende de Co-
ninck sondt het legher der Spziers achter
na/ seggende/ Gaet henen/ende fiet. Ende
sy volchden't nae tot de Jordane toe/ ende
fiet/ de gantsche wech was vol van klede-
ren/ ende ghereetschap / die de Spziers in
haer verhaesten wech ghewoopen hadden:
De boden nu heerden weder / ende bood-
schapten den Koninck. Doe ginck het
volck upt/ ende beroofde het leger der Sp-
ziers: ende eene mate meel-bloeme werdt
[verhocht] dooz eenen sikel/ende twee ma-
ten gerste dooz eenen sikel / nae het woort
des hēēēē. De Koninck nu hadde
den Hooftman/ op wiens handt hy leende/
over die poozte gestelt/ ende het volck ver-
tradt hem in de poozte/ dat hy sterf: ghe-
lijck de man Godts gesproken hadde/ die 't
spzack / als de Koninck tot hem afgeho-
men was. Want het was gheschiedt/ ghe-
lijck de man Godts ghesproken hadde tot
den Koninck/ segghende / Mozen ontrent
desen tijdt sullen twee mate gerste dooz ee-
nen sikel/ ende eene mate meel-bloeme dooz
eenen sikel [verhocht] worden/ in de poozte
van Samaria. Ende die Hooftman had-
de den naem Godts geantwoort/ ende ghe-
seyt/ Siet/ so de hēēēē denstēren in den
Hemel maechte/ sonder oock nae dit woort
gheschieden [konnen]: ende hy hadde ghe-
seyt / Siet/ ghy sult het met uwen ooghen
sien/ doch daer van niet eten. Een alsoo
gheschiedde hem: want het volck vertradt
hem in de poozte/ dat hy sterf.

Het viij. Capittel.

De Sunamitische vrouwe, om sekere dierte het
landt door Elisas raet gheruyt hebbende.
keert weder, v. 1. &c. ende krijghet al haer
goet weder, door last des Conincks, 4. Elifa
voorseyt den doot Benhadads, 7. ende de
regeringhe Hazael's over Syrien, 12. Ioram
wort Coninck na Iosaphat, 16. verlaet den
Heere, 18. dies vallen de Edomiten van hem
af, ende die van Libna, 20. hy sterft, ende
Ahazia wort Coninck in sijne plaetse, 24.
hy houdt vrientchap met Ioram den Co-
ninck Israels, 28.

Elifa nu hadde ghesproken tot die vrou-
we/ welcke a sone hy lebendich ghe-
maecht hadde/ seggende/ Maecht u op/ ende
gaet henen/ ghy ende u huppsesin/ ende ver-
keert als bzeembelinch / waer ghy verhee-
ren condet: want de hēēēē heeft eenen
honger geroepen/ die oock in het lant seuen
jaren komen sal. Ende de vrouwe hadde
haer opgemaecht/ende hadde gebaen na het
woort van den man Godts: want sy was
gegaen mer haer huppsesin/ ende hadde als
bzeembelinch verkeert in 't lant der Philis-
tijnen seuen jaren. Ende het gheschiedde
met het eynde der seuen jaren/ dat de vrou-
we upt het landt der Philistijnen weder
keerde: ende sy ginck upt/ dat se tot den Co-
ninck riepe/ om haer hups/ en om haer achter.
De Coninck nu spzack tot Gehazi den jon-
ghe

Iehu gesalfte Koninck-

II. Regum. Cap. ix.

-in Israel

gen banden man Gods/ seggende/ Vertelt
 14. 2/3. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

waren/ daer toe de Overste der waghenen/
 22 ende het volck bloedt in syne hutten. De
 Edomiten evenwel vielen dan onder het
 gebiet van Juda af/ tot op desen dach : doe
 23 viel Abia af in de selve tijt. Het overige
 nu der geschiedenissen Jozams/ ende als
 les wat hy ghedaen heeft/ is dat niet gheschre-
 ven in het boeck der Chroniken der
 24 Coningen van Juda? Ende Jozam ont-
 stiep mer sijne baberen/ ende wert begraven
 by sijne baberen/ inde Stadt Davids : ende
 Ahazias sijn soon wert Coninck in sijne
 25 plaetse. In het twaelfste jaer Jozams/
 des soons Achabs/ des Conincks van Is-
 rael/ begon Ahazia de soon Jozams
 des Conincks van Juda/ te regeren.
 26 Twee-en-twintich jaer was Ahazia
 oudt/ als hy Coninck wert/ ende regeerde
 een jaer te Jerusalem : ende sijner moeder
 naem was Athalia/ de dochter van Omri
 27 den Coninck Israels. Ende hy wandelde
 in den wech van t huys Achabs/ ende dede
 dat quaet was in de ooghen des v
 28 Ende hy rooch met Jozam den sone
 Achabs na den strijd/ te Ramoth in Gilead
 teghen Hazael den Coninck van Syrien :
 29 ende de Spriers sloeghen Jozam. Doe
 k heerde Jozam de Coninck wederom/ dat
 hy sich te Jizreel heelen liete / van de sla-
 gen/ die hem de Spriers te Rama geslagen
 hadden/ als hy street tegen Hazael den Co-
 ninck van Syrien : ende Ahazia de soon
 Jozams/ de Coninck van Juda quam af/
 om Jozam den sone Achabs te Jizreel te
 besien/ want hy was krank.

Het ix. Capittel.

Een Propheet door last van Elia, salft Iehu tot
 Coninck over Israel, vers. 1, &c. dien hy be-
 last het huys Achabs uyt te roeyen, 7. Iehu
 wort van de krijchs-overste voor Coninck
 erkent, ende uytgeroepen, 11. hy maeckt een
 verbont tegen Ioram, 14. treckt na hem tot
 Jizreel, 15. doorschiet hem, 24. doot oock
 Ahazia den Coninck van Juda, 27. ende laet
 Izabel ter vensteren uytwerpen, 30. dewelcke
 van de honden gegeten wort, 34.

De riep de Propheet Elia eenen van
 de sonen der Propheeten: ende hy septe
 tot hem/ a Godt uwe lendenen/ ende neemt
 dese olp-kruycke in uwe handt/ ende gaet
 2 henen na Ramoth in Gilead. Als ghy
 daer sult ghekomen zijn/ so siet waer Iehu
 de soon Josaphats / des soons Amsi is/
 ende gaet in/ ende doet hem opstaen upt
 midden sijner broederen/ ende brenghet hem
 3 in eene binnenste kamer. Ende neemt de
 olp-kruycke/ ende gietse upt op sijn hooft/
 ende segt: So septe de v
 4 be u tot Coninck gesalfte over Israel: Doe
 daer na de deure open / ende vliet / ende en
 4 vertoef niet. So ginck de jongelinc/ die
 jonghelinc des Propheeten/ na Ramoth in
 5 Gilead. Ende doe hy inquam/ siet/ daer
 saten de hooft-mannen des heyzs/ ende hy
 septe/ Jich hebbe een woort aen u/ o hooft-
 man/ ende Iehu septe : Tot wien van ons
 allen? ende hy septe/ Tot u/ o hooft-man.
 6 Doe stont hy op/ ende ginck in huys/ hy
 dan goot de olpe op sijn hooft: ende hy septe
 de tot hem : So septe de v
 7 Israels/ Jich hebbe u gesalfte tot Coninck/
 over het volck des v
 7 rael. Ende ghy sult het huys Achabs u
 wes heeren slaen; dat ick het bloedt mijner
 knechten der Propheeten/ ende het bloedt al-
 ler knechten des v
 8 der handt Jizabel. Ende c het gantsche
 huys

Jehu doot Joram.

II. Coningen. Cap. x. Ahazias en Izebels doot. Fol. 135

hups Achabs sal om-komen: ende ich sal van Achab upcroepen dien/die aen de wandt pist/ oock den beslotenen/ ende verlatenen in Israel. Want ich sal het hups Achabs 9 maken/ als d'het hups Jerobeams/ des soons Rehabs/ ende als d'het hups van Baesa den sone van Ahia. Doch sullen 10 de honden Izebel eten/ op 't stuck [lants] 11 van Izreel/ ende daer en sal niemant zijn die [haer] begrabe: doe dede hy de deure op/ ende bloodt. Ende als Jehu upt- 12 ginck tot hem/ sijn heeren/ septe men tot hem/ 't al wel: waerom is dese onsinne tot u gekomen: ende hy septe tot hen/ Ghy kent den man/ ende sijne spake.

Maer hy septe/ 't 's leugen/ geef het 12 ons nu te kennen: ende hy septe/ So/ ende so heeft hy tot my gesproken: seggende/ So septe de HEEER/ Ich hebbe u gesalf tot Coninck over Israel. Doe haesteden sy 13 hen/ ende een peghelick nam sijn kleet/ ende septe het onder hem/ op den hoochsten trap/ ende bliesen met de basune/ ende seiden/ Jehu is Coninck geworden. Also maechte 14 re Jehu de soon Josaphats/ des soons Jims/ een verbintnisse teghen Joram: (Joram nu hadde Ramoth in Gilead betwaert/ hy/ ende gantich Izreel/ upt oorsake van 15 Hazael/ den Coninck van Syrien. Maer 16 g' 1 Reg. 2. 29. g' de Coninck Joram was weder-ghelieckert/ op dat hy sich te Izreel heelen liete van de siaghen/ die hem de Spies gheslaghen hadden/ als hy steecht reghen Hazael den Coninck van Syrien) ende Jehu septe/

Soe het u lieder wille is/ laet niemant van de stadt upt trecken/ die onthome/ om [dit] in Izreel te gaen vercondighen. Doe 16 reedt Jehu/ ende toech nae Izreel/ want Joram lach aldaer: ende Ahazia de Coninck van Juda was afgekommen/ om Joram te besien. De wachter nu stont op 17 den rozen te Izreel/ ende sach den hoop van Jehu/ als hy aenquam/ ende septe/ Ich sie eenen hoop: doe septe Joram/ Beemt eenen rufter/ ende sent [dien] haerlieden te gemoete/ ende dat hy segge/ 's 't vrede? Ende de rufter te peerde toech 18 henem hem te gemoete/ ende septe/ So septe de Coninck/ 's 't vrede? ende Jehu septe/ Wat hebt ghy met den vrede te doen? Heert om nae achter my: ende de wachter gaf 't te kennen/ seggende/ De hode is tot hen gekomen/ maer hy en komt niet weder.

Doe fonde hy eenen anderen rufter te 19 peerde/ ende als dese tot hen gekomen was/ septe hy/ So septe de Coninck/ 's 't vrede? ende Jehu septe/ Wat hebt ghy met de vreden te doen? Heert om nae achter my.

Ende de wachter gaf dit te kennen/ seg- 20 gende/ Hy is tot aen hen gekomen/ maer hy en komt niet weder: ende het dighen is als het dighen van Jehu/ den soon van Jims/ want hy dijsie onsinlich.

Doe septe Joram/ Spant aen/ ende men 21 spande sijnen wagen aen: So toech Joram de Coninck Israels upt/ ende Ahazia de Coninck van Juda/ een pedet op sijnen wagen/ ende sy togen upt Jehu te gemoete/ ende bonden hem op het stuck [lants] van Naboth de Izreeliter. Het geschiede nu/ 22 als Joram Jehu sach/ dat hy septe/ 's 't oock vrede/ Jehu maer hy septe/ Wat vrede/ so langhe als de hoerijen uwer moeder Izebels/ ende hare doovergen so vele zijn?

Doe heerde Joram/ sijne hant/ ende bloodt/ 23 ende septe tot Ahazia/ 't 's heroch Ahazia.

Maer Jehu spande den bogen met bollet 24 hant/ ende schoot Joram tusschen sijne armen/ dat de pijl dooz sijn heet uerginck/ ende hy kromde sich in sijnen wagen. Doe 25 septe [Jehu] tot Bidkar sijnen voostman/ Beemt/ werp hem op dat stuck lants van

Naboth de Izreeliter: want ghebenck/ als ich/ ende ghy neffens malhanderen achter sijnen vader Achab reeden/ dat hem de HEEER desen last op septe/ [seggende]:

26 h So ich gister about niet gesien en heb- 1 Reg. 2. 19. be het blood Naboths/ ende het blood sijn- foun/ septe de HEEER/ ende ich u dat niet en vergelde op dit stuck [lants]: [septe de HEEER: Nu dan neemt/ werp hem op dat stuck [lants]: na het woort des HEEER. Als Ahazia de Coninck van Juda [dat] sach/ so bloodt hy dooz den wech van het hups des hofs: doch Jehu herdochte hem achter nae/ ende septe/ Slaet hem oock op den wagen/ aen den opganck na Gur/ die hy Jibeam is/ ende hy bloodt na Megiddo/ ende sterf aldaer.

28 Ende sijne knechten boerden hem in Jerusaleem/ ende sy begroeben hem in sijn graf/ hy sijne vaderen in de stadt Davids.

29 In het elfde jaer nu van Joram den soon Achabs/ was Ahazia Coninck gheworden 30 over Juda. Ende Jehu quam te Izreel: als Izebel [dat] hoorde/ so blanchetede sy haer aengesicht/ ende berclerde haer hooft/ 31 ende keech ter venster upt. Doe nu Jehu ter pooze in quam/ septe sy/ 's her wel/ i 1 Reg. 16. 18. i 2 Timi sijn- heeren doot- slager?

32 Ende hy hief sijn aengesicht op nae de venster/ ende septe/ Wie is met my? Wie? Doe sagen op hem twee drie Kamerlingen.

33 Ende hy septe/ Stootse van boven neder: ende sy stietense van boven neder/ so dat van haer bloodt aen den wandt/ ende aen de peerde gesprengt wert/ ende hy derreidde.

34 Als hy nu ingekomen was/ ende ghe- ten/ ende gebzonchen hadde/ septe hy: Siet nu nae die verbloechte/ ende begraeftse: want k sy is eens Conincks dochter. k 1 Reg. 16. 31.

35 Ende sy gingen henen om haer te begraven: doch sy en bonden niet van haer/ dan het bekenneel/ ende de doeten/ ende de pal- 36 men harer handen. Doe namen sy weder/ ende gaven 't hem te kennen/ ende hy septe/ Dit is het woort des HEEER/ dat hy gesproken heeft dooz den dienst sijn- nes knechts Elia/ des Ghifters/ seggende: i 1 Reg. 21. 23. i Op het stuck [lants] van Izreel sul- len de honden het bleesch Izebels eten.

37 Ende het doode lichaem Izebels sal sijn gelick mest op den belde/ in 't stuck [lants] van Izreel/ datmen niet sal konnen seg- gen/ Dit is Izebel.

Her x. Capittel.

Jehu doot tseventich sonen Achabs, vers. 1. &c. ende het maechschap des Coninck Ahazia, 12 komt met Ionadab den Rechabiter te Samaria, 15. daer hy alle de Priesters, ende Propheten Achabs doot, sijne beelden, ende Tempel afbreect, 18. maer hangt de sonde Jerobeams aen, 29. wort verdruckt van Hazael, de Coninck van Syrien, 32. sterft, sijn sone Joahaz regeert, 35.

1 A Chab nu hadde tseventich sonen te Samaria: ende Jehu secht vrede/ dewelcke hy fonde nae Samaria/ tot de Overste van Izreel/ de Gudeste/ ende tot 2 de Doester-heeren Achabs/ seggende: So wanneer nu desen brief tot u sal ghekomen zijn/ dewijle uwer heeren sonen by u zijn: oock de wagenen/ ende de peerden by u/ mit saders etue vaste stadt/ ende wagenen. 3 Soe siet na den besten/ ende gherechtich- sten van de sonen uwer heeren/ dien setet op sijn- saders thoon: ende strijdet dooz 4 het hups uwer heeren. Doch sy vreesden gantich seer/ ende seiden/ Siet/ twee Coningen en bestonden niet dooz sijn aenghe- 5 sichte: hoe souden wy dan bestaen? Wie dan over het hups was/ ende die over de slagt

Baals Priesters gedoor.

II. Regum. Cap. xj.

Joahaz, Athalia

stadt was/ende de Duffte/ende de Voetste-
heeren sonden tot Jechu/seggende/Wp zijn
uwe knechten / ende al wat ghy tot ons
seggen sult/sullen wy doen: Wp en sullen
niemant Coninck maken/ doet wat goet is
in uwen oogen. Doe schreef hy ten twee-
den maal tot hen eenen brief/seggende/ So
ghy mijne zijt / ende ghy nae myne stemme
hoort / nemet de hoofden van de mannen/
de sonen uwer heeren / ende komet tot my
mozzghen ontrent dese tijt na Jizreel: (de
sonen nu des Conincks / tseventich man-
nen/waren by de Groote der stadt/diese op-
boerden.) Het gheschiedde dan/ als die
brief tot hen quam/dat sy de sonen des Co-
nincks namen / ende tseventich mannen
sloeghen: ende sy ledden hare hoofden in
koffen/diese sonden tot hem na Jizreel.
Ende daer quam een bode / ende boodte
schapre hem/seggende/ Sy hebben de hoof-
den der sonen des Conincks gebacht: en-
de hy septe/Vegte in twee hoopen / aen de
deure der poorte tot mozzghen. Ende het
geschiedde des mozzgens / doe hy uptginc/
dat hy stille stont/ende tot al het volck septe:
Ghy zijt rechtveerdich/Siet/ich hebbe
eene verbintnisse ghemaecht regen mijn-
nen heere/ende hebbe hem dootgeslagen/en-
de wie heeft alle dese gheslagen? Weter
nu/dat niets van den woorde des H. E. E. E.
is: welck de H. E. E. E. reghen het
hups Achabs ghesproken heeft / sal op der
aerde vallen: want de H. E. E. E. heeft ge-
daen/a dat hy doot den dienst sijns knechts
Elia ghesproken heeft. Daer toe sloech
Jechu alle de overgedebene van het hups
Achabs te Jizreel/ ende alle sijne Groote/
ende sijne bekende / ende sijne Priesteren:
tot dat hy hem geen overigen en liet over-
blijven. Ende hy maecte hem op/ ende
toech henen/ende ginc na Samaria: ende
zijnde te Beth-Hehed der Verderen/op den
wech/ b. Wonde Jechu de broederen van
Achazia / den Coninck van Juda / ende hy
septe/Wie zijt ghy-lieden: ende sy seiden/
Wy zijn de broederen van Achazia/ende zijn
afgekomen/om de sonen des Conincks/ en-
de de sonen der Coninginne te groeten.
Doe septe hy/Grijpse lebendich: ende
sy grepense lebendich / ende sy sloegense by
den Bozn-puc van Beth-Hehed/ twee-
en-beertich mannen / ende hy liet niet eenen
van hen over. Ende van daer gegaen zijn-
de/soo bont hy Jonabab/den sone Rechabs
hem te ghemoete/die hem groetede/ende hy
septe tot hem/Jy u herte recht/ gelijk als
mijn herte met u herte is: ende Jonabab
septe / Het is/ia het is/ geeft uwe handt:
ende hy gaf sijne hant/ende hy bede hem tot
sich op den waghen sitmen. Ende hy
septe: Gaet met my/ ende siet mijnen pver
aen doot den H. E. E. E. E.: soo deden sy hem
rijden op synen waghen. Ende doe hy tot
Samaria quam / c. sloech hy alle die den
Achab te Samaria overghelieven waren/
tot dat hy hem verdelcht hadde: nae het
woort des H. E. E. E. E. dat hy tot Elia ge-
sproken hadde. Ende Jechu beramelde al
het volck/ende septe tot hen / Achab heeft
den Baal een wepnich gediend: Jechu sal
hem heel dienen. Nu haerom roepet alle
broedeten Baals/alle sijne dienaren/ende
alle sijne Priesteren tot my / dat niemant
gemist en worde/want ich hebbe eene groo-
te offerhande aen Baal/alle die gemist wort
en sal niet leven: doch Jechu bede dat doot
lijsticheit/op dat hy de dienaren Baals om-
brachte. Doozder s. pde Jechu/ beplighet
den Baal eenen Verbots- [dach:] Ende sy
riepen [hym] upt. Doch sonde Jechu in
het gantsche Israel / ende alle Baals die-
nars quamen / dat niet een man over en

bleef/die niet en quam: ende sy quamen in
het hups Baals/dat het hups Baals ver-
bult wett/van het een epnde/tot het ander
22 epnde: Doe septe hy tot den geenen / die
over het kleeder-hups was/ Wenght doot
alle dienaren Baals de kleedinge upt:ende
hy bracht doot hen de kleedinge upt.
23 Ende Jechu quam met Jonabab den sone
Rechabs in het hups Baals: ende hy septe
tot Baals dienaren / Onderfoecht/ende
siet toe/ dat hier mischien by u niemant en
zy van de dienaren des H. E. E. E. E. / maer
24 de dienaren Baals alleene. Doe sy nu in-
quamen/ om slacht-offeren/ende brandt-of-
seren te doen/bestelde sich Jechu daer by
ten tachtentich mannen/ende septe/ So pe-
mant van de mannen / die ich in uwe han-
den gebacht hebbe/onthomt/ sijne ziele sal
25 doot des selven ziele zijn. Ende het ghe-
schiedde/als hy volpnde hadde het brandt-
offer te doen/ dat Jechu septe tot de Crau-
wanten/ende tot de Vooftmannen: Komt
in/laet se/dat niemant upt en home/ende sy
sloegense met de scherp te des sweerts/ende
de de Crauwanten / ende Vooft-mannen
wierpense wech: daer na quamen se tot de
26 stadt/in het hups Baals. Ende sy brach-
ten de op-gerichte beelden upt het hups
27 Baals/ende verbrandden se: Sy braken
ook het op-gerichte heelt Baals af: daer
toe braken se het hups Baals af / ende
maecten dat tot hemelsche gemaken/tot
28 op desen dach. Also verdelghe Jechu den
29 Baal upt Israel. Maer van de sonen
Jerobams des soons Rehabs / die Israel
sondigen dede/na te volgen/en weech Jechu
niet af: d [te weren] van de goude Calbe-
ren/ die te Bethel/ ende die te Dan waren.
30 De H. E. E. E. E. van septe tot Jechu: Daer-
om dat ghy wel ghedaen hebt / doende dat
recht is in mijnen oogen/ [ende] hebt den
hups Achabs gedaen/ na alles dat in mijn
herte was / c. sullen u sonen tot het vierde
geldit op den thronon Israels sitten.
31 Maer Jechu en nam niet waer te wan-
delen in de Wet des H. E. E. E. E. / des
Godts Israels/met syn gantsch herte: hy
en weech niet van de sonen Jerobams/
32 die Israel sondigen dede. In die daghen
begon de H. E. E. E. E. Israel af te hozen:
want Hazael sloechse in alle land-palen
33 Israels/ Van de Jorbae aen/ reghen
den opganc der sonne / het gantsche lande
Gileads / der Gabiten / ende der Amubiten/
ende der Manassiten: van Moer / die
aen de beke Arnons is/ende Gilead / ende
34 Basan. Het overige nu der geschiedenisse
Jechu/ende al wat hy gedaen heeft: en-
de alle sijne macht/ zijn die niet geschreven
in het boech der Chroniken der Koningen
35 Israels: Ende Jechu ontsiep met sijne
baderen / ende sy begroeben hem te Sama-
ria/ende sijn soou Joahaz wert Coninck in
36 sijne plaetse. Ende de daghen/ die Jechu
over Israel gheregeert heeft in Samaria/
zijn acht-ende-twintich jaren.

Het xj. Capittel.

Athalia doot het gantsche Conincklike ghe-
slachte.vf. i. &c. uytgenomen Toas. 2. die
seven jaren out zijnde, door het beleyt van
Tojada, Coninck wort van Juda. 3. Athalia,
die het regiment tot haeretrocken hadde,
wort ghedoot. 13. Het verbont wort ver-
nieuwt, tusschen Godt, den Coninck, ende
het volck. 15. de Baals-dienst uytgeroeft. 18.
ende de Coninck in sijnen Conincklicken
thronon geset. 19.

1 D Oe nu Athalia a de moeder van Aha-
zia sach / dat haer soone doot was: so
maecte

Athalia, gedood: Ioas Coninck.

II. Coningen. Cap. xij.

Fol. 138

[illegible]

bolck des lants in het huys Waals / ende
 19 Ende hy nam de Oobersten van hondert/
 ende de hooft-mannen/ende de Trauwan-
 ten/ ende alle het bolck des lants / ende sy
 brachten den Koninck af upr het huys
 des h C E K A P / ende quamen door
 den wech van de poorte der Trauwanten
 tot het huys des Konincks/ ende hy sat op
 20 den thoon der Coningen. Ende alle het
 bolck des lants was blijde / ende de stede
 werdt stille / nae datse Achalia met den
 suerde gebodden hadden [hy] des Koninck
 21 huys. Zons was seuen jaer out doe hy
 Koninck wert.

Het xij. Capittel.

10aa regeert vromelick, so lange als Ioiada leef-
de. vi. 1. Sc6. hy stelt order, dat de Tempel
vermaect worde. 4. hy keert Hazael van
Jerusalem af, heimghevende de schatten des
Tempels. 17. hy wordt van sijne knechten
ghedoodt, ende sijn sune Amazia wordt Co-
ninck in sijne plaetse. 20.

1 **I**n t a sende jaer van Jeshu wert Jo² **Ch. 30**
Is koninc / ende regeerde veertich jaer
te Jerusaleem : ende sijnre moeder naem
2 was **I**ziba van Ber-Seba. Ende Joas
debe dat recht was in de oogen des **H E E**
E M / alle sijne daghen / in de welcke
3 **P**riester Jojada hem onderwees. Al-
leenlich en werden de hoorchten niet wech
ghenomen : het volck offerde / ende roocte
4 noch op de hoorchten. Ende Joas sende
toe de **P**riesteren / b **A**l het gelt der ghe- b **2 Reg.**
hepelicde dinghen / dat gebzacht sal worden
in het huys des **H E E K E M** / [te
werken] het gheft des geuam die ober gaet
[tot de getelde] / het gheft van een veder
der personen [na] sijne schattinge / [en-
de] al het gheft / dat in eens peders herre
komt / om [dat] te brenghen in het huys
5 des **H E E K E M** / Sullen de **P**rie-
sters tot sich nemen een veder van sijnre
bekenden : ende so sullen de bzeucken van
het huys verbeteren / nae alles wat daer
hoor bzeucke bedonden sal worden.
6 Maer het gheschiedde in het drie-
tiwintichste jaer des konincs Joas : dat
de **P**riesters de bzeucken van het huys
7 niet gehetert en hadden. Doo riep de ko-
ninc Joas den **P**riester Jojada / ende de
[andere] **P**riesteren / ende seide tot hen :
8 Waerom en betert ghy-lieden niet de
bzeucke van het huys ? Du dan en neemt
gheen gheft dan uwe bekende / dat ghy het
sout geben hoor de bzeucke van het huys .
9 Ende de **P**riesters bewillichden van den
bolcke geen gelt te nemen / nochte de bzeu-
cken van het huys te verbeteren. Maer
de **P**riester Jojada nam een kiste / ende
boorde een gat in haer dechfel / ende sette
de die by den altaer ter rechter-hant / als
pement inquam in t huys des **H E E**
K E M / ende de **P**riesters / die den doypel
bewaerden / staken daer in al het gheft / dat
ten huys des **H E E K E M** gebzacht wert.
10 Het geschiedde nu / als so sagen / dat derf
gelts inde kist was / dat des Coninc schij-
der / met den hoogen priester op quam / ende
bonden t samen / en telten het gelt / dat in
den buyse des **H E K E M** gebonden miere.
11 En so gaden het gelt wel gelogen in han-
den der Versorgers van dat werck / die he-
stelscrucen ober het huys des **H E E K E M** :
suds so bekleeden t uyt aen de Timmer-
de /

Doodt van Elisa ende

II. Regum. Cap. xiiij.

-Hazel

den/ende aen de Bouw-steden/die het huys
des **YHWH** hermaechten. Ende aen 12
de **Wetelaren** / ende aen de **Steen-hou-**
wers / ende om hout / ende gehouvene stee-
nen te koopē / om de bzuken van het
huys des **YHWH** te verbeteren: ende
booz al dat uptghegebedt werdt booz het
huys/omdat te beteren. Eben-wel en 13
werden niet ghemaecht booz het huys des
YHWH silbere schalen/gasselen
spzeng-beckens/crompetten/ (noch) eenich
gouden vat ofte silberen vat/ van het gelt/
dat ten huys des **YHWH** ghebracht
wert. Maer sp gaben dat den genen/ die 14
het werck deden: ende sp beteren daer me-
de het huys des **YHWH**. Daer toe 15
en eyschten se geene rekeningē van de man-
nen/ dien sp dat gelt in hare handen gaben/
om den genen die het werck deden te geden:
want sp handelden trouwelich. Het gelt 16
van schult-offer/ende het gelt van sond-of-
feren wert ten huys des **YHWH** niet
gebracht: het was booz den **Wetelaren**.

e 2 Reg. c Doe trock **Hazael** de **Coninck** van **Sp** 17
13.25 rten op / ende krichde teghen **Gath** / ende
d 2 Reg. namfe in : d daer na selde **Hazael** sijn aen-
8.12. ghesichte/om teghen **Jerusalem** op te tre-
e Chon. ken. c **Marr Joas** de **Coninck** van **Juda** 18
14. j. nam alle de geheplichde dinghen/die **Joas**-
e 2 Reg. phat/ende **Joazam**/ende **Amazias** sijnē vade-
18.15 ren/de **Coningen** van **Juda** geheplichd had-
den/en sijnē geheplichde dinghen/ende al het
gout/dat gebonden wert in de schatten van
het huys des **YHWH**/ende van het
huys des **Conincks** / ende sonde t tot **Ha-**
zael den **Coninck** van **Sp**: doe trock hy
op van **Jerusalem**. Het overighe nu der 19
gheschiedenissen van **Joas**/ ende al dat hy
gedaen heeft/ is dat niet geschieden in het
boek der **Chroniken** der **Coningen** van
f 2 Reg. **Juda** : t Ende sijnē knechten stonden op 20
14.5. ende machten eene verbintenisse/ende sloe-
ghen **Joas**/in het huys **Millo**/ dat afgaet
na **Silla**: Want **Joazar** de sone van **Si-**
meath / ende **Joabab** de sone van **Somer**/
sijnē knechten/sloegen hem/dat hy sterf/ende
hy begroeven hem met sijnē vaderen in
de stad **Wadib**: ende **Amazias** sijn soen wert
Coninck in sijnē plaetse.

Het xiiij. Capittel.

Joahaz de **Coninck** **Israels** volgt de sonde
der **Jerobeams**. v. 1. &c. wort verdruct van
Hazael. 1. gheholpen door sijn ghebedt. 2.
sterft. ende sijn sone **Joas** regert die sijnē
vader gelijck is in afgoderije. 9. hy sterft.
Elisa wort krank, propheteert teghen de
Syriers. sterft. 14. De **Moabiten** vallen in
t lant. 20. Een doot man geworpen zijn-
de in t graf van **Elisa**. wort levendich. 21
Joas nam de steden weder in. die de **Syriers**
sijnē vader afgenomen hadden. 22.

In het dize en-trentichste jaer van **Jo-**
as de sone van **Amazias** de **Coninck** van
Juda/ wert **Joahaz** de sone van **Jehu** **Co-**
ninck over **Israel** te **Samaria**. / Ende re-
geerde t sebetien jaer. Ende hy dede dat 2
quaet was in de ooghen des **YHWH**:
want hy wandelde na de sonden **Jerobeams**
des soons **Rebabs**/die **Israel** sondigen de-
de: hy en wech daer van niet af. Daerom 3
ontfack des **YHWH** roozn tegen **Is-**
rael: ende hy gaffe in de hant **Hazeels** des
Conincks van **Sp**: ende in de hande
Benhabads des soons **Hazeels**/alle die da-
gen. Doch **Joahaz** hadt des **YHWH** 4
aengesichte eernstelijck aen: ende de **YH-**
WH verhoorde hem / want hy sach de ver-
druckinghe **Israels**/ dat de **Coninck** van
Sp haer verdruchte. (Soo gaf de 5
YHWH **Israel** eenen **Verlosser** dat sp

van onder de hande der **Sp**ters upt qua-
men: ende de kinderen **Israels** woonden in
6 hare tenten/als te vooren. Doch tans en
weken sp niet af van de sonde des huys
Jerobeams / die **Israel** sondighen dede /
[maer] hy wandelde daer in: ende het bosch 7
bleef oock staen te **Samaria**.) Want hy
en hadde **Joahaz** gheen volck laten over-
blijden van bnsich ruyteren/ende tien wa-
genen/ende tien durfent voetvolc: Want
de **Coninck** van **Sp** hadde omghe-
bracht/ende hadde dozschende ghemaecht
8 als stof. Het overighe nu der gheschie-
nissen van **Joahaz**/ende al wat hy gedaen
heeft / ende sijnē macht / sijn die niet ghe-
schieden in het boek der **Chroniken** der
9 der **Coningen** **Israels** : Ende **Joahaz**
ontfley met sijnē vaderen / ende sp begroev-
den hem te **Samaria** : ende **Joas** sijn sone
10 regeerde in sijnē plaetse. In het sebeten-
en-vertichste jaer van **Joas** de **Coninck**
van **Juda**/ wert **Joas** de soon **Joahaz** **Co-**
ninck over **Israel** te **Samaria**. / Ende re-
11 geerde t sehtien jaer. Ende hy dede dat
quaet was in de ooghen des **YHWH**:
hy en wech niet af van alle de sonden **Je-**
roboams des soons **Rebabs**/die **Israel** son-
gen dede / [maer] hy wandelde daer in.

12 Het overighe nu der gheschiedenissen van
Joas/ende al wat hy gedaen heeft/ende sijnē
macht/daer mede hy gestreden heeft te-
ghen **Amazias** den **Coninck** van **Juda**/ sijn
die niet geschieden in t boek der **Chroni-**
13 ken der **Coningen** **Israels** : Ende **Joas**
ontfley met sijnē vaderen/ende **Jerobeam**
sat op sijnē thoon : Ende **Joas** wert be-
graven te **Samaria** hy de **Coningen** **Isra-**
14 els. **Elisa** nu was krank geweest van sijnē
krankheit/van de welcke hy sterf: ende **Jo-**
as de **Coninck** **Israels** was tot hem afge-
komen / en hadde geweest over sijn aenge-
sichte/ende gheseyt: a **Mijn vader**/mijn **Da-**
15 der/ **Wagen** **Israels**/ende sijnē ruyteren.

15 Ende **Elisa** septe tot hem/ **Neemt** eenen
boge/ende pijlen: ende hy nam tot sich ee-
16 nen boge/ende pijlen. Ende hy septe tot
den **Coninck** **Israels**/ **Legt** uwe hant aen
den boge: ende hy leppe sijnē handt [daer
aen] : ende **Elisa** leppe sijnē handen op
17 des **Conincks** handen. Ende hy septe/
Doet de venster op teghen t **Oosten**: ende
hy dede op: Doe septe **Elisa**/ **Schiet**: en-
de hy schoot: ende hy septe/ t **Is** een pijl
der verlossinghe des **YHWH**/ende een
pjl der verlossinghe tegen de **Sp**ters: want
ghy sult de **Sp**ters slaen b in **Aphek** tot b 18

18 verdoens toe. Daer na septe hy: **Neemt**
de pijlen: ende hy namse / Doe septe hy tot
den **Coninck** **Israels**/ **Slaet** tegen de aer-
de: ende hy sloech driemaal/daer na stont
19 hy stille. Doe werdt de man **Godts** se-
rooznich op hem/ende septe/ **Ghy** soudt bijf
ofte ses mael gheslaghen hebben/dan soudt
ghy de **Sp**ters tot verdoens toe geslagen:
hebben: doch nu sult ghy de **Sp**ters drie 20

20 mael slaen. Daer na sterf **Elisa** / ende sp
begroeven hem: De benden nu der **Mo-**
abiten quamen in het lant met het ingaen
des jaers. Ende het gheschiedde / als sp
eenen man begroeven/dat se/ ster/ eene ben-
de saghen / soo wierpense den man in het
graf van **Elisa** : ende doe de man daer in
quam / ende het ghebeente van **Elisa** aen-
roerde/wert hy levendich/ende rees op sp
22 ne doeten. **Hazael** nu de **Coninck** van
Sp verdruchte **Israel** / alle de daghen
23 van **Joahaz**. Doch de **YHWH** was hem
ghenadich/ ende ontfemde sich harer/ende
wendde sich tot hen / om sijnē verbondet
wille met **Abraham** / **Isaac**/ende **Jacob**:
ende hy en wilde niet verdoen / ende en
heefte niet verwoopen van sijn aenghe-
sicht

Amazia, Coninck van Juda.

II. Coningen. Cap. xiiij. Azaria. Jerobeam. Fol. 139

sichte / tot nu toe. Ende Hazael de Coninck van Syrien sterft: ende sijn soon Benhadad wert Coninck in sijne plaetse.

Joas nu de soon van Joahaz nam de steden weder in / upt de handt van Benhadad / den soon Hazael / die hy upt de handt van Joahaz sijn vader met krijch genomen hadde: Joas sloech hem dxiemael / ende brachtede de steden Israels weder.

Het xiiij. Capittel.

Amazia in't begin sijner regeringe is vroom. vs. 1. &c. hy straft de vermoorders sijnes vaders. 5. overwint de Edomiten. 7. biedt den Coninc Israels de oorloge aen. 8. wort van hem gheslagen. 12. van sijn eygen volck verjaegt, ghedoot, begraven. 19. Sijn soon Azaria regeert. 21. Jerobeam is Coninck over Israel. 23. sijne daden. 25. hy sterft, ende sijn sone Zacharia regeert na hem. 29.

In het tweede jaer Joas des soons Joahaz des Conincks Israels / wert Amazia Coninck / de sone Joas des Conincks van Juda. a Dijf-en-twintich jaer was hy ont/doe hy Coninck wert / ende regeerde negen-en-twintich jaer te Jerusaleim: ende sijnner moeder naem was Joabdan van Jerusaleim. Ende hy dede dat recht was in de oogen des **HEEREN** / nochtans niet als sijn vader David: hy dede na alles / dat sijn vader Joas gedaen hadde. Allenlich en werden de hoochten niet wech genomen: het volck offerde / ende roochte noch op de hoochten. Het geschiedde nu / als het Coninckrijcke in sijne handt verstercht was / dat hy sijne knechten sloech / die den Coninck sijnen vader gheslagen hadden.

Woch de kinderen der doodsflaghers / ende doode hy niet / gelijck geschieden is in het Wet-boeck Moise / daer de **HEEREN** gheschiedde / b De baders en sulden booz de kinderen niet gedoodt worden / 16 ende de kinders en sulden booz de baders niet gedoodt worden; maer een peder sal om sijne sonde gedoot worden. Hy sloech de Edomiten in het Sout-dal tien duysent / ende nam Sela in met krijch / ende naemde haren naem / Joisteel / tot op desen dach.

Woe sonde Amazia boden tot Joas den soon van Joahaz des soons Jeshu den Coninck Israels / segghende / Komt / laet ons malkanders aengesichte sien. Maer Joas de Coninck Israels soude tot Amazia den Coninck van Juda / segghende / De distel / die op den Libanon is / sonde tot den Cedar / die op den Libanon is / segghende / Geest uwe dochter mijnen sone ter vrouwe / maer het gebierte des belts / dat op den Libanon is / ginck booz hy / ende vercracht den distel.

Hy hebt de Edomiten dapper gheslagen / daerom heeft u herte u verheben: hebt de eere / ende blijft in u hups / want waerom soude ghy u in het quade menghen / dat ghy vallen soude / ghy / ende Juda met u?

Woch Amazia en hoorde niet: Waerom rooch Joas de Coninck Israels op / so dat hy / ende Amazia de Coninck van Juda / malkanders aengesichten sagen te Beth-Semes / dat in Juda is. Ende Juda wert gheslagen booz het aengesichte Israels / ende sy bloeden een peghelich in sijne tenten. Ende Joas de Coninck Israel greep Amazia den Coninck van Juda / den soon Joas des soons Amazia te Beth-Semes / ende quam te Jerusaleim: ende hy brach aen den muer Jerusalems / van de poorte Ephraims / tot aen de boeckpoorte / dier hondert ellen. Ende hy nam al het goud / ende het silber / ende alle de baten / die gevonden werden in het hups des **HEEREN**.

HEEREN / ende in de schatten van des Conincks hups / mits gaders Gijfelaers: ende hy keerde na Samaria. Het oberighe nu der geschiedenissen van Joas / wat hy ghedaen heeft / ende sijne macht / ende hoe hy ghestreden heeft teghen Amazia den Coninck van Juda / sijn die niet gheschrieben in 't boeck der Chroniken der Coninghen Israels.

Ende Joas ontsiep met sijn vaderen / ende werdt te Samaria begraven: hy de Coninghen Israels: ende sijn soon Jerobeam wert Coninck in sijne plaetse.

Amazia nu de sone van Joas Coninck van Juda leefde na de doode van Joas de sone Joahaz des Conincks Israels / dijs tien jaer. Het oberighe nu der geschiedenissen van Amazia / is dat niet gheschrieben in het boeck der Chroniken der Coninghen van Juda: Ende c sy maecten eene verbintenisse teghen hem te Jerusaleim / dat hy bliscchede na Lachis: maer sy souden hem nae tot Lachis / ende dooden hem aldaer. Ende sy brachten hem op peerden / ende hy wert te Jerusaleim begraven / hy sijne vaderen / in de stadt Davids.

Ende het gantsche volck van Juda nam Azaria (die nu festien jaer out was) ende maecten hem Coninck in plaetse van sijn vader Amazia. Die bouwde Lachis / ende brachtse weder aen Juda / na dat de Coninck met sijnen vaderen ontsapen was. In het vijftende jaer van Amazia den sone van Joas den Coninck van Juda / wert te Samaria Coninck / Jerobeam de sone van Joas Coninck over Israel / [ende regeerde] een-en-beertich jaer.

Ende dede dat quaet was in de ooghen des **HEEREN**: hy en weech niet van alle sonden Jerobeams des soons Nebats / die Israel sondigen dede. Hy bracht ooch weder de lantpale Israels van den inganc van Hamaths / tot aen de Zee des blaken belts / nae her woort des **HEEREN** des Godts Israels / dat hy ghesproken hadde door den dienst van sijnen knecht: Jona den soon van Amithai de Propheete / die van Gath-Wepher was. Want de **HEEREN** sach / dat de elende Israels seer bitter was / ende datter geene opghesorene / noch verlatene en waren / ende dat Israel geen helper en hadde. Ende de **HEEREN** en hadde niet ghesproken / dat hy den naem Israels van onder den hemel verdelghen soude: maer hy verlostese door de handt Jerobeams des soons Joas. Het oberighe nu der geschiedenissen Jerobeams / ende al wat hy ghedaen heeft / ende sijne macht / hoe hy ghekricht heeft / ende hoe hy Damascus ende Hamath tot Juda / [behoorende] / aen Israel weder gebacht heeft: sijn die niet gheschrieben in het boeck der Chroniken der Coninghen Israels: Ende de Jerobeam ontsiep met sijn vaderen / met den Coninghen Israels: ende sijn soon Zacharia wert Coninck in sijne plaetse.

Het xv. Capittel.

Azaria hangt den Heere aen. vs. 1. &c. wordt met melaetsheyt gestraft, ende sterft. 5. Zacharia wort Coninck over Israel. 8. van Salum gedoot. 10. die regeert, ende wort van Menahem gedoodt. 13. Menahems regeringe. 16. Hy wort van Pul in sijn rijke bekrachticht. 19. sterft, ende Pekahia wordt Coninck in sijne plaetse. 27. wort gedoot van Pekah, die in sijne plaetse komt. 29. In wiens tijdt een deel der Israeliten van Tiplath-Pileser na Assyrien vervoert wort. 29. Hosea doot Pekah, ende komt in sijne plaetse. 30. Iotham regeert over Juda. 32. nae hem regeert Achar. 38.

Achaz godtloos, oock Uria. II. Coningen. Cap. xvij. Israel gevoert in Assyrien. Fol. 140

op hy offert, verdervende den soverren
Godts-dienst, 12. hy sterft, ende Hizkia
regeert, 20.

In't a sebtienste jaer van Pekah den
sone van Kemalia/ wert Achaz Coninc/
de sone van Jothams des Conincs van Juda.
Twintich jaer was Achaz oudt doe hy
Coninc wert / ende hy regeerde seftien
jaer te Jerusalem: ende hy en dede niet dat
recht was in de oogen des H^EE^E als
sijn gods/ als sijn vader David. Want
hy wandelde in den wech der Coningen Is-
raels: b ja hy dede oock sijnen sone doot
hiet gaen/ na de groenwelen der hephenen/
die de H^EE^E doot de kinderen Israels
beroeven hadde. Hy offerde oock / ende
regeert op de hoochten / ende op de heu-
len: oock onder alle groen gheboonte.
Doe tooch Keszin de Coninc van Sp^z
rien op/ met Pekah den sone van Kemalia/
de Coninc Israels/ na Jerusalem ten strij-
de: ende sy belegerden Achaz/ maer sy en
vermochten niet met strijden. Te vier sel-
ber tijt bracht Keszin de Coninc van Sp^z
rien Elath weder aen Sp^z / ende wierp
de Joden upt Elath: ende de Sp^zers qua-
men tot Elath/ ende hebben daer ghewoont
tot op desen dach. Achaz nu sont hoven
tot Elath/ Wileser den Coninc van As-
syrien/ seggende/ Ich ben uwe knecht/ ende
uwe sone: komt op/ ende herloft my upt de
hant des Conincs van Sp^z / ende upt de
hant des Conincs van Israel/ die hen
tegen my opmaken. Ende d Achaz nam
het silber/ ende het gont/ dat in het huys
des H^EE^E / ende in de schatten van
het huys des Conincs gebonden wert: en-
de hy sondt den Coninc van Assyrien een
gheschenck. Soo hoorde de Coninc van
Assyrien nae hem: want de Coninc van
Assyrien tooch op/ tegens Damascus / ende
namse in/ ende boerde ghebanchelick nae
A^z: ende hy doot Keszin. Doe tooch
de Coninc Achaz/ Elglath/ Wileser den
Coninc van Assyrien te gemoete/ na Da-
mascus/ ende gesien hebbende eenen altaer/
die te Damascus was/ soo sont de Coninc
Achaz aen den Priester Uria de ghelijcke-
nisse des altaers/ ende sijn afbeeldinge/ na
sijn gantsche maechel. Ende Uria de
Priester bouwde eenen altaer: na alles dat
de Coninc Achaz van Damascus ontbo-
den hadde/ alsoo dede de Priester Uria/ te-
gen dat de Coninc Achaz van Damascus
quam. Als nu de Coninc van Damascus
gehoimen was/ sach de Coninc den altaer:
ende de Coninc naederde tot den altaer/
ende offerde daer op. Ende stac sijn brant-
offer aen/ ende sijn spijs-offer/ ende goot sijn
dranch-offer/ ende spjengde het bloet sijn-
der offeren op den altaer. Maer den
koperen altaer/ die doot het aengesicht des
H^EE^E was / dien bracht hy van het
hoogste deel des huyses/ van tusschen sijn-
nen altaer / ende van tusschen het huys
des H^EE^E: ende hy settede hem aen
de zijdesijnes altaers noordwaert. En-
de de Coninc Achaz ghebode Uria den
Priester/ seggende: Steecht op den groo-
ten altaer aen het moegen-brand-offer/ ende
het avont-spijs-offer / ende des Conincs
brand-offer / ende sijn spijs-offer / ende het
brand-offer van al het volck des lants/ en-
de haer spijs-offer / ende hare dranch-offe-
ren/ ende spjenght daer op al het bloet des
brand-offers / ende al het bloet des slacht-
offers/ maer de koperen Altaer sal my sijn/
om te onderfoecken. Ende Uria de Prie-
ster dede/ nae alles/ dat de Coninc Achaz
gheboden hadde. Ende de Coninc Achaz
neet e de lijken der stellingen af / ende
nam van hoven die / het wach-bac wech/

ende dede de zee af van de koperen runde-
ren/ die daer onder waren: ende hy sette
de die op eenen steenen bloer. Daer toe
het decksel des Sabbaths / dat se in den
huys ghehouwer hadden / ende den bu-
tensten ingang des Conincs nam hy
wech van den huys des H^EE^E /
van wegen den Coninc van Assyrien.
Het oberige nu der gheschiedenissen van
Achaz / wat hy ghedaen heeft / is dat niet
ghescreven in 't boeck der Chroniken der
Coninghen Juda: Ende Achaz ontsiep
met sijn vaderen / ende wert begraven hy
sijn vaderen / in de Stadt Dabibs: ende
Hizkia sijn sone werd Coninc in sijn
plaetse.

Het xvij. Capittel.

Hosea wert Coninc Israels, vf. 1. &c. wort
den Coninc van Assyrien onderworpen.
daer na van hem belegeert, ghevangen, ende
met al het volck na Assyrien ghevoert, 3.
sulcx alles om hare sonden, 7. De vreemde
volcken, daer mede haer landt beset was,
worden van de Leeuwen ghequeult, 24.
daerom wordt hen een Israelitisch Priester
roegesonden, 27. waer uyt volgt eene ver-
mengelingen van Religie, 29.

In het twaelfste jaer van Achaz den Co-
ninc van Juda wert Hosea de soon van
Elia Coninc over Israel te Samaria [en-
de regeerde] negen jaren. Ende hy dede
dat quaer was in de ooghen des H^EE^E:
even-wel niet / als de Conin-
ghen Israels / die doot hem gheweest wa-
ren. Teghen hem tooch op Salmanser
Coninc van Assyrien: ende Hosea wert
sijn knecht / dat hy hem een geschenck gaf.
Maer de Coninc van Assyrien bevont
eene verbintenisse in Hosea / dat hy tot
so den Coninc van Egypten/ hoven ghe-
sonden hadde/ ende het gheschenck van
ninc van Assyrien / niet als te horen van
jaer tot jaer op en bracht: soo hestoot hem
de Coninc van Assyrien / ende hont hem
in 't ghebanghen-huys. Want a de Con-
ninc van Assyrien tooch op in het gant-
sche lant: ja hy quam op na Samaria/ en-
de hy belegerde dize jaren. In b het ne-
gende jaer van Hosea nam de Coninc van
Assyrien Samaria in / ende boerde Israel
wech in Assyrien / ende dedese woonen in
Halah/ ende in Habor/ aen de riviere Go-
zan/ ende in de steden der Meden. Want
het was gheschiedt/ dat de kinderen Is-
raels ghelondicht hadden tegen den H^EE^E:
haren Godt / diese upt Egypten-lant
opgebracht hadde/ van onder de hant Pha-
rao des Conincs van Egypten: ende had-
den andere Goden gezeest: Ende c had-
den ghewandelt in de insettingen der hep-
denen/ die de H^EE^E doot het aengesicht
der kinderen Israels beroeven hadde/ en-
de der Coninghen Israels / diese ghemaect
hadden. Ende de kinderen Israels hadden
de saken/ die niet recht en sijn/ teghen den
H^EE^E haren God bemantelt: ende had-
den hen hoochten gebouwt in alle hare ste-
den/ van de macht-tozen af/ tot de dafte ste-
den toe. Ende sy hadden hen staende beel-
den opgericht/ ende boschen/ op allen hoo-
gen heubel / en onder alle groen gheboonte.
Ende sy hadden daer gheoorcht op alle
hoochten/ gelijk de hephenen/ die de H^EE^E
van hare aenghesichte wech gheboort
hadde: ende sy hadden quade dingen gedaen:
om den H^EE^E tot roozn te verwerken.
Ende sy hadden den Dreck-goden ghe-
dient/ daer van de H^EE^E tot hen geseyt
hadde/ d Ghy en sult dese sake niet doen.
Als nu de H^EE^E tegen Israels/

a 2 Reg. 13.9.

b 2 Reg. 18.10.

Jes. 8.4

c 2 Reg. 18.10.

Jes. 8.4

d 2 Reg. 18.10.

Deu. 4.7

Deu. 4.7

Heydenen in Samaria

II. Regum. Cap. xviii.

-Hizkia

ende tegen Juda dooz den dienst aller P^{ro}-
pheten / aller Sienders betuycht hadde /
e Jer. 18 seggende / e Bekeeret u van uwe boose we-
11 ghen / ende h^{er} uwer mijne gheboden / Ende J
ende 25 mijne infettinghen / na alle de Wet / die ick
5. uwen vaderen gheboden hebbe / ende die ick
ende 35 tot u dooz de hant mijner knechten / de P^{ro}-
15 pheten / gesonden hebbe : Soo en hoorden
f Deu. 31 sp niet / maer sp f verharbden haren necke /
27 ghelijc de necke harer vaderen gheweest
Mala. 3 was / die aen den H E E E haren Godt
7. niet ghelooft en hadden. Daer toe ber-
15 wietpen sp sijne infettingen / ende sijn ver-
dout / dat hy niet haren vaderen ghemaecht
hadde / ende sijne ghetugenisfen / die hy te-
gen hen betuycht hadde / ende wandelden de
pdelhept nae / datse pdel wierden / ende ach-
ter de heydenen / die rontom hen waren / van
dewelcke de H E E E hen geboden hadde /
datse niet doen en fouden ghelijc die.

Jae sp verlieten alle de gheboden des 16
g Exo. 32 H E E E hares Godts / g enoe maech-
8. ten hen ghegotene beelden / twee halberten /
18 ende maecten bosschen / ende hoghen sich
28 dooz allen heyl des hemels / ende dienden
h Leb. 23 den Baal. Doch h deden sp hare sonen / 17
3/4 ende hare dochteren dooz het byer gaen / en-
Deut. 18 de gebuychten waerseggerijen / ende gaven
10 op bogel-gheschrey acht / ende verhochten
2 Reg. 16 sich te doen / dat quaet was in de oogen des
3. H E E E / om hem tot coozn te berwe-
ken. Daerom vertooynde sich de H E E E 18
i Hof. 1. K E E E seer ober Israel / dat i hysse wech dede
6. dan sijn aengesichte : daer en bleef niets
ober / behalven de stamme van Juda alleen.

Selvs en hielt Juda de gheboden des 19
k Leb. 18 H E E E hares Godts niet : maer k sp
3. wandelden in de infettingen Israels / die se
gemaecht hadden. So vermierp de H E E E 20
3. E heugantsche zaet Israels / ende be-
drucktese ende gaffe in de handt der roo-
den / tot dat hysse van sijn aengesichte wech
ghewoopen hadde. Want hy l scheurde 21

1 r. Reg. 32. hf. 16 Israel van den hysse Wadids af / ende sp
27/26 maecten Jeroheam den sone Nebats Co-
ninck / ende Jeroheam bzeef Israel af van
achter den H E E E / ende hy dedese eene
grootte sonde sondighen. Alsoo wandelden 22
de kinderen Israels in alle sonden Jerohe-
ams / die hy gedaen hadde : sp en welen daer
van niet af. Tot dat de H E E E Israel 23
van sijn aengesichte wech dede / ghelijc als
hy ghesproken hadde dooz den dienst aller
sijner knechten der P^{ro}pheten : alsoo wert
Israel wech geboert upt sijn lant na Assy-
rien / tot op desen dach. De Coninck nu 24
van Assyrien bzacht [volck] van Babel /
ende van Cura / ende van Aba / ende van
Hamath / ende Sepharbaim / ende dedese
woonen in de steden van Samaria / in de
plaetse der kinderen Israels : ende sp na-
men Samaria erfelick in / ende woonde in
hare steden. Ende het gheschiedde in het 25
begin harer wooninghe aldaer / dat sp den
H E E E niet en bzeefden : soo sondt de
H E E E Leeuwen onder hen / die [eenige]
van hen doodden. Daerom spraken sp tot 26
den Coninck van Assyrien / segghende / De
volckeren die ghy verboert hebt / ende hebt
doen woonen in de steden van Samaria / en
weten de wijsse des Godts van den lande
niet : daerom heeft hy Leeuwen onder hen
ghesonden / ende ster / sp dooden / dewijle sp
niet en weten de wijsse des Godts van den
lande. Doe geboort de Coninck van As- 27
syrien / seggende / Bzengt eenen der P^{ri}-
steren daer henen / die ghy lieden van daer
wech geboert hebt / datse henen trecken / en-
de woonen aldaer : ende dat hy hen leere de
wijsse des Godts van den lande. Soo 28
nam een wt den P^{ri}steren / die sp van
Samaria wech geboert hadden / ende woon-

de te Bethel : ende hy leede hen / hoe sp
29 den H E E E bzeefden fouden. Maer elck
volck maecte sijne Goden : ende sp stel-
dense in de hupfen der hoochten / die de Sa-
maritanen ghemaecte hadden / elck volck in
hare steden / daer in sp woonachtich waren.
30 Want de lieden van Babel maecten
Succoths - Benoth : ende de lieden van
Chut maecten Pergal / ende de lieden
31 Hamath maecten Mima. Ende de
Abiten maecten Dibha / ende Tarta /
ende de Sepharbaiters verdzanden hare
sonen den Wzamelech / ende Wamelech /
den Goden van Sepharbaim met byer.

32 Doch bzeefden sp den H E E E / ende
m maecten sich van hare geringste / P^{ri}-
steren der hoochten / die welcke booz hen
[dienst] deden in de hupfen der hoochten.
33 n Sp bzeefden den H E E E / ende dien-
den [oock] hare Goden / nae de wijsse der
volckeren / van de welcke sp die wech-ghie-
32 doert hadden. Tot op desen dach toe /
doen die na de eerste wijsen : sp en bzeefden
den H E E E niet / ende sp en doen niet na
hare infettingen / ende na hare rechten / en-
de nae de wet / ende nae het gheboet / dat de
H E E E gheboden heeft de kinderen Ja-
cobs / dien o hy den name Israels gaf.

35 Mochtans hadde de H E E E een ver-
bondt met haer ghemaecht / ende hadde hen
geboden / seggende / p Ghy en sult geene an-
dere Goden bzeefen / noch u booz hen neber
bupghen / noch hen dienen / noch hen offer-
36 hande doen. Maer den H E E E / die u
upt Egypten-lant met grootte kracht / ende
met eenen upt-gestrecten arm op gheboert
heeft / dien sult ghy bzeefen / ende dooz hem
sult ghy u bupghen / ende hem sult ghy of-
37 ferhanden doen. Ende de infettingen / en-
de de rechten / ende de Wet / ende het ghe-
bont / die hy u geschreyden heeft / sult ghy
waernemen te doen t allen dagen : ende ghy
en sult andere Goden niet bzeefen :

38 Ende het verbondt / dat ick met u ghe-
maecht hebbe / en sult ghy niet vergheten /
ende ghy en sult andere Goden niet bzeef-
39 sen. Maer den H E E E uwen Godt
sult ghy bzeefen : ende hy sal u redden upt
40 de hant aller uwer vanden. Doch sp en
hoorden niet / maer sp deden nae hare eerste
41 wijsse. Maer dese volckeren bzeefden den
H E E E / ende dienden hare gheschiedene
beelden : oock doen hare kinderen / ende ha-
re kints kinderen / ghelijc als hare vaderen
gedaen hebben / tot op desen dach.

Het xviii. Capittel.

Hizkia wort Coninck over Iuda. vs. 1. &c. in
seer Godtvreesende, en vreek den Coninck
van Assyrien niet, ende overwint de Phil-
stijnen. 2. Salmanaasser wint Samaria, ende
Israel wort ghevanckelick na Assyrien ghe-
voert. 9. Sanherib valt in t lant van Iuda,
ende Hizkia betaelt hem schattinge. 13. even
wel eyscht hy Ierusalem op. 17. Rablake
bist het volck op, ende lastert Godt. 19. het
welcke den Coninck aengeleyt wort. 37.

H E E E geschiedde nu in het derde jaer van
Hofea den sone van Ela den Coninck
Israels / a [dat] Hizkia Coninck wert / de 21
2 sone van Achaz Coninck van Juda. Wif-
en-twintich jaer was hy oudt / doe hy Co-
ninck werdt / ende hy regeerde neghen-
entwintich jaer te Jerusaleem / ende sijner
moeder naem was Abi / eene dochter van
3 Zacharia. Ende hy dede dat recht was in
de oogen des H E E E : na alles dat sijn
4 vader David gedaen hadde. Hy b nam de
hoochten wech / ende bzach de opgherechte
heelden / ende roepde de bosschen upt : ende
hy verghisfelde de hogere slange / die Mose
gemaecte

Gebet van-

II. Regum. Cap. xix.

-Hizkia.

saia belooft van den Heere verlossinge. 6. Sanherib wort gedwongen op te trecken teghen de Mooren. 8. sendt weder boden aen Hizkia met godts-lasterlike brieven. 10. Hizkia bidt den Heere om hulpe. 14. die Jesaia hem andermaal toefeyt. 20. In de selve nacht wort het Assyrische Leger van een Engel Godts verslagen, ende Sanherib te Ninive ghekomen zijnde, wordt van sijne sonen vermoort. 35.

Jesaja 37. 1. **E**nde a het geschiedde / als de Coninck 1
Hizkia [dat] hoorde / soo scheurde hy
sijne kleederen / ende bedekte sich met eenen
sack / ende ginck in het huys des
H. E. E. E. Daer na sondt hy Eliahim
den Hof-meester / ende Sebna den Schrij-
ver / ende de Outste der Wiesteren met
sacken bedeckt / tot Jesaia den Propheete /
b Jef. 1. den sone van Amos. Ende sp seiden 3
tot hem / Also septe Hizkia / Wese dach is
een dach der benaewortheyt / ende der schel-
dinge ende der lasteringe : want de kinde-
ren zijn gekomen tot aen de gehoorde / ende
daer en is geen kracht om te daren.

Wisschien sal de H. E. E. E. uwe Godt 4
hooren alle de woorden van Rabfaka / den
welken sijn heere de Coninck van Assy-
rien ghesonden heeft / om den lebendighen
Godt te hoonen / en te schelden met woo-
den / die de H. E. E. E. uwe Godt ghehoort
heeft : Wese dan een Ghebedt op doot het
oer-lyffel / dat ghebonden woort. Ende 5
de knechten des Conincks Hizkia quamen
tot Jesaia. Ende Jesaia septe tot hen : 6
So sult ghy tot uwen heere segghen / So
septe de H. E. E. E. : Dreeft niet doot de
woorden / die ghy ghehoort hebt / daer mede
en de Dienaers des Conincks van Assy-
rien gelaster hebben. Siet ick sal eenen 7
gheest in hem geven / dat hy een gheruchte
hooren sal / ende weder in sijn lande keeren :
en ick sal hem doot het sweert in sijn lant
stellen. Soo quam Rabfaka weder / ende 8
hondt den Coninck van Assyrien strijdende
teghen Hizkia : want hy hadde ghehoort dat
hy van Lachis betrocken was. Als hy 9
nu hoorde van Tichaka den Coninck van
Lachis seggen / Siet / hy is uptghetogen / om
teghen u te strijden / sondt hy weder boden
tot Hizkia / segghende : Soo sult ghy 10
speken tot Hizkia den Coninck Juda /
segghende / Laet u uwen Godt niet bedrie-
gen / op welken ghy vertrouwt / segghende /
Jerusalem en sal inde hant des Conincks
van Assyrien niet ghegheben worden.

Siet ghy hebt ghehoort / wat de Conin- 11
gen van Assyrien allen landen gedaen heb-
ben / die verhamende / en sount ghy ghere-
ddet werden : Hebben de Goden der volc- 12
keren / die mijne baders verdozen hebben /
de selve gereddet : [als] Gozan / ende Ba-
ran / ende Kezeph / ende de kinderen Edens /
die in Telasser waren. Waer is de Co- 13
ninck van Hamath / ende de Coninck van
Arpad / en de Coninck der stadt Sephar-
baim / Bena / ende Jibba : Als nu Hizkia 14
de brieven upt der boden hant ontfangen /
ende die gelesen hadde / ginck hy op in het
huys des H. E. E. E. / en Hizkia bzepte
die die upt doot het aenghesichte des
H. E. E. E. Ende Hizkia badt doot het 15
aenghesichte des H. E. E. E. / ende septe :
O H. E. E. E. Godt Israels / die tusschen
de Cherubim woont / ghy selve / ghy alleen
zijt de Godt aller Coninckrijcken der aer-
den / ghy hebt den hemel ende de aerde ghe-
maect. O H. E. E. E. / necht uwe oort / 16
en hoort / doet H. E. E. E. uwe ooghen open /
ende siet : ende hoort de woorden Sanhe-
ribs / die desen ghesonden heeft / om den le-
bendighen Godt te hoonen. Waerlick / 17
H. E. E. E. / hebben de Coningou van Assy-

rien die ghebenen / en haer lant verdoet :
18 Ende hebben hare Goden in 't hiet ghe-
wozen : want sy en waren geene Goden /
maer 'twerck van menschen handen / hout /
en steen / daerom hebben sy die verdozen.

19 Nu dan / H. E. E. E. onse Godt / berloft
ons doch upt sijne hant : so sullen alle Co-
ninckrijcken der werde weten / dat ghy /
20 H. E. E. E. / alleen Godt zijt. Doe sonde
Jesaia de soon van Amos tot Hizkia / seg-
gende / So sprecht de H. E. E. E. de Godt
Israels : Dat ghy tot my ghebeden hebt
teghen Sanherib den Coninck van Assy-
rien / hebbe ick gehoort. Dit is het woort
dat de H. E. E. E. oer hem ghesproken
heeft : De Jonckvrouwe / de Dochter
Kions veracht u / sp besot u / de Dochter
Jerusalem schudt het hoofd achter u.

22 Wien hebt ghy gehoort / ende gelasteret
ende teghen wien hebt ghy de stemme ver-
heben / en uwe ooghen om hooge opgeheben
23 tegen den Heylighen Israels. Doot mid-
del uwer boden hebt ghy den Heere ghe-
hoort / ende gesept : Ick hebbe met de me-
nichte mijner waghnen bekloppen de
hoochden der berghe / de zijden Libanons :
en ick sal sijn hooghe Eder-boomen / ende
sijne uptghesene Denne-boomen affhou-
wen / ende sal komen in sijn upterste her-
bergh / in het mont sijnes schoonen belts.

24 Ick hebbe ghegraven / ende hebbe ghe-
doonken bzeemde wateren : ende ick hebbe
met mijne voet-solen alle ribieren der be-
25 legheerde plaatsen verdoocht. Hebt ghy
niet ghehoort / dat ick sulcks langhe te vo-
ren ghedaen hebbe : ende dat van oude da-
gen af gesoemeert hebbe : Nu hebbe ick dat
doen komen / dat ghy sount zijn om de baste-
steden te verdoon / tot woeste hoopen.

26 Waerom waren hare intwoonderen han-
deloos / sy waren verslagen / en beschamt :
sy waren [als] het gras des belts / ende de
groene gras-scheutkens / het hop der da-
ken / ende het brant-kozen / eer het ober-
27 epnde staet. Maer ick weet u sitten / ende
u upgaen / ende u inkomen / ende u woeden
28 teghen my. Om u woeden tegen my / ende
dat uwe woelinghe doot mijne oogen opge-
komen is / soo sal ick mijnen haec in uwen
neuse leggen / ende mijn gebid in uwe lip-
pen / ende ick sal u doen weder-keeren doot
dien wech / doot den welken ghy gekomen
29 zijt. Ende dat 30 u een tecken / datmen
[in] dit jaer / dat van selfs ghewassen is
eten sal : ende in het tweede jaer / dat daer
van weder uptgrypt / maer saept in het
derde jaer / ende maepet / ende plantet wijn-
30 gaerden / ende etet hare vruchten. Want
het ontkomene dat oer gheleeden is van
den huse Juda / sal wederom nederwaert
woztelen / ende sal owaert vrucht dragen.

31 Want van Jerusalem sal het oberblijfs-
sel upgaen / ende het ontkomene van den
herck Zion : de puer des H. E. E. E. der
32 hezscharen sal dit doen. Waerom so septe
de H. E. E. E. van den Coninck van Assy-
rien : Hy en sal in dese stadt niet komen /
nochte daer eenen pijl in schieren : ooch en
sal hy [niet] geen schilt daer doot komen /
ende en sal geen wal daer teghen optuer-
33 pen. Doot den wech / dien hy ghekomen
is / doot dien sal hy weder keeren : maer in
dese stadt en sal hy niet komen / septe de
34 H. E. E. E. Want c ick sal dese stadt be- 2. Reg.
schermen / om die te verlossen / om mijnen 20. 6.
wille / en om Dabids mijns knechts wille.

35 Het d geschiedde dan in die selve nacht / d Jef.
dat de Engel des H. E. E. E. upvoer- 37. 36
ende sloech in het leger van Assyrien hon-
dert / en vijf-en-tachtentich duysent : ende
doe sy den des morgens byoerch op maels-
en / siet / die alle waren doode lichamen :
So

Ammon. Iosia.

II. Regum. Cap. xxij.

VVet-boeck

Ende ick en sal niet boozbaren den boec 8
Iraels te betwighen / upt dit lant / dat ick
haren vaderen ghegeuen hebbe / alleenlijck /
soose waernemen te doen / na alles dat ick
hen ghehoden hebbe / ende na de gantsche
Wet / die mijn knecht Moise hen ghehoden
heeft. Maer sp en hoorde niet : want 9
Manasse dedese dwalen / datse ergher de-
den / dan de Heydenen / die de **Y E E K E**
booz het aengesichte der kinderen Israels
berdelght hadde. Doe sprack de **Y E E** 10
K E door den dienste sijner knechten der
Propheten / segghende : Dewijle dat 11
Manasse de Coninck van Juda dese grou-
welen ghebaen heeft / ergher doende / dan al
dat de Amoziten ghebaen hebben / die booz
hem ghewest zijn / ia oock Juda booz sijne
Dreck-goden heeft doen sondighen :

Daerom / alsoo sepr de **Y E E K E** de 12
Godt Israels : Siet ick sal een quaet ober
Jerusalem / ende Juda brenghen / dat een
peber die 't hoorz / beprede sijne ooren kinc-
ken sullen. Ende ick sal ober Jerusalem 13
het meersnoer van Samaria trecken / mits-
gaders het pas-loot daer het hups Achabs :
ende ick sal Jerusalem uptwischen / ghe-
sich als men eene schotel uptwische / men
wische upt / ende men heerse om op hare
hollicheyt. Ende ick sal het oberblijffel 14
mijnes erfvels verlaten / ende false in de
hant harer vanden gheben / ende sp sullen
tot eenen roof / ende plonberinghe worden
allen haren vanden : Daerom datse ghe- 15
daen hebben / dat quaet was in mijnen oog-
ghen / ende my tot roozn berwecht hebben /
van dien dag / dat hare vaderen van Egyp-
ten upgegaen zijn / oock tot op desen dag
toe. Daer toe vergoot Manasse oock seet 16
veel onschuldigh bloeds / tot dat hy Jeru-
salem van 't een epnde tot het andere ver-
hult hadde : behalven sijne sonde / die hy
Juda sondighen dede / doende dat quaet
was / in de oogghen des **Y E E K E**.

Het overighe nu der geschiedenissen van 17
Manasse / ende al dat hy gedaen heeft / ende
sijne sonde / die hy ghesondighet heeft / zijn
die niet gheschreuen in 't boeck der Chroni-
ken der Coninghen van Juda : Ende 18
Manasse ontsiep met sijne vaderen / ende
wert begraven in den hof van sijn hups /
inden hof van Daza : ende sijn sone Amon
wert Coninck in sijne plaetse. Amon 19
was twee en twintigh jaer out / doe hy Co-
ninck wert / ende hy regeerde twee jaer te
Jerusalem : en de name sijner moeder was
Mesulmet / eene dochter van Baruz van
Iosba : Ende hy dede dat quaet was in 20
de oogghen des **Y E E K E** / ghelijck als
sijn vader Manasse ghebaen hadde.

Want hy wandelde in al den wegh / diem 21
sijn vader gewandelt hadde / ende hy diende
de Dreck-goden / die sijn vader ghedient
hadde / ende hy booch sich booz die neder.

Soo verliet hy den **Y E E K E** sijn 22
vaderen Godt / ende hy en wandelde niet in
den wegh des **Y E E K E**. Ende de 23
knechten Amons maechten eene verbinte-
nisse teghen hem / ende so dooden den Co-
ninck in sijn hups. Maer het volck des 24
landes versloech alle / die teghen den Co-
ninck Amon eene verbintnisse ghemaecht
hadden : ende het volck des lants maechte
sijn sone Josia Coninck in sijne plaetse.

Het overighe nu der geschiedenissen A- 25
mons / die hy gedaen heeft / zijn die niet ge-
schreuen in het boeck der Chroniken der
Coninghen van Juda : Ende men begroef 26
hem in sijn graf / in den hof van Daza : en
i Matt. de i sijn sone Josia wert Coninck in sijne
1. 10. plaetse.

Het xxij. Capittel.

Iosias vrome regeringhe, vers. 1. &c. hy draght
sorghe dat de Tempel vermaecht wor-
de. 3. het Wet-boeck wordt van Hilkia
inden Tempel ghevonden, ende van Saphan
den Coninck behandicht. 8. de Coninck
verstaen hebbende, Wat Godt daer in den
afvallighen dreyght, laet door de Prophe-
tesse Hulda den Heere om raet vragen. 11.
de Prophetesse geeft antwoorde. 15.

1 Iosia was acht jaer out / doe hy Co- 21 Chy
ninck wert / ende regeerde een en dertigh
jaer te Jerusalem : de naem sijner moeder
was Jedida / eene dochter van Adaja / van
2 Bozath. Ende hy dede dat recht was
in de oogghen des **Y E E K E** : ende hy
wandelde in al den wegh sijns vaders Da-
bids / ende en weech niet af ter rechter /
3 nochte ter sincker hant. Het geschiedde
nu in 't achtende jaer des Conincks Jo-
sia / dat de Coninck den Schrijver Saphan
den sone Azarias / des soons Mesullams
soudt in het hups des **Y E E K E** / seg-
4 gende : Gaet op tot Hilkia den Hoogen-
priester / op dat hy het geld sommere / dat in
het hups des **Y E E K E** ghebracht
is : het welcke de Wachters des doopels
5 van het volck versamelt hebben. Ende
datse dat geben in de hant der Versozgers
van het werck / die bestelt zijn ober het
hups des **Y E E K E** / op dat sp het
geben den genen / die het werck doen / dat in
het hups des **Y E E K E** is / om de
6 hreucken van het hups te beteren. Den
timmerlieden / ende den houtlieden / ende
den metselaren : ende om hout / ende ghe-
houten steenen te hoopen / om het hups te
7 beteren. Doch en wert mer hen geene re-
keninghe gehouden van het gelt / dat in hare
handt ghelevert was / want so handelden
8 trouwelich. Doe sepr de Hooge-priester
Hilkia tot Saphan den Schrijver / Ick
hebbe het Wet-boeck in 't hups des
Y E E K E ghehouden : ende Hilkia
gaf dat boeck aen Saphan / die las het.
9 Daer na quam Saphan de Schrijver tot
den Coninck / ende bracht den Coninck be-
schept meder / ende hy sepr / Wie knechten
hebben het gelt dat in 't hups ghehouden
was / tamen gebacht / ende hebben 't ghe-
geuen inde hant der versozghers van het
werck / die bestelt waren ober het hups
10 des **Y E E K E**. Oock gaf Saphan
de Schrijver den Coninck te kennen / seg-
ghende / De Priester Hilkia heeft my een
boek gegeuen : ende Saphan las dat booz
11 het aengesichte des Conincks. Het ghe-
schiedde nu / als de Coninck de woorden
des Wet-boecks hoorde / dat hy sijne kle-
12 deren scheurde. Ende de Coninck ghe-
boodt Hilkia den Priester / ende Ahikam
den sone Saphans / ende Achboz den sone
van Michaia / ende Saphan den Schrij-
ver / ende Asaia den knecht des Conincks /
13 segghende : Gaet henen / vraghet den
Y E E K E booz my / ende booz het volck /
en booz het gantsche Juda / ober de wo-
den deses boecks / dat ghehouden is : want
de grimmicheit des **Y E E K E** is
groot / welcke tegen ons aengestehen is /
om dat onse vaderen niet ghehoort en heb-
ben na de woorden des boecks / om te doen
14 nae al / dat booz ons gheschreuen is. Doe
ginc de Priester Hilkia ende Ahikam / en
Achboz / ende Saphan / ende Asaia henen
tot de Prophetesse Hulda / de hupszouwe
Sallums / des soons van Ikiba / den soon
van Barhas den kleeder-bewaerder / (sp
nu woonde te Jerusalem in het tweede
15 deel) ende sp spraken tot haer. Ende sp
seprde

Iofia vernieuwt het verbondt

II. Coningen. Cap. xxij. - met den Heere. Fol. 141.

sepde tot hem / Zoo sept de **Y E E K E** de Godt Israels : Segghet tot den man / die u tot mi ghesonden heeft : Zoo sept de **Y E E K E** : Siet / ich sal quaet over dese plaetse brengen / ende over hare inwoonders / (namelich) alle de woorden des hoerchs / dat de Coninck van Juda ghesen heeft. Daerom dat sy mi verlaten / ende anderen Goden geroocht hebben / op dat sy mi tot toorn verwechten / met al het werck harer handen / soo sal mijne grimmicheit aenghsteken woorden tegen dese plaetse / en niet upgebluscht woorden. Maer tot den Coninck van Juda / die u ghesonden heeft om den **Y E E K E** te draghen / also sullet ghy tot hem seggen : Zoo sept de **Y E E K E** de Godt Israels / Aengaende de woorden / die ghy ghehoort hebt : Om dat u herte weech gheworden is / ende ghy u booz het aengesichte des **Y E E K E** herneert hebt / als ghy hoorde / wat icht ghesproken hebbe tegen dese plaetse / ende der selver inwoonders : datse tot ene berouwing / ende bloeck sulen worden / ende dat ghy uwe kleederen ghescheurt / en booz mijn aengesicht gewent hebt / so hebbe ich [u] oock verhoort / spreekte de **Y E E K E**. Daerom siet / ich sal u versamelen tot uwe baden / ende ghy sult met vrede in u graf versamelt worden / ende uwe oogen en sulen al het quaet niet sien / dat ich over dese plaetse brengen sal : Ende sy brachten den Coninck de antwoorde weder.

Het xxij. Capittel.

Iofia laet het ver-boeck voor-lefen / ende vernieuwt het verbondt met den Heere, vers. 1. Sec. reynight den Tempel. ende roeyt alle afgoderie uyt. 4. Breekt den Altaer te Bethel. ende brandt daer op menschen beenderen. 15. hy houdt het Paeschen feest. 21. Verhael van noch andere bewijfen sijner Godtvruchtigheyt. 24. hoe wel Godts toorn teghen her lant niet op en hielt. 26. hy treckt in den strijde tegen Pharaon Necho. wort ghewont. ende sterft. 29. sijn sone Ioahas wert Coninck. 31. den welcken Pharaon Necho affet. ende voor hem Coninck maect. Eliakim. dien hy Iojakim. naemt. 33. sijne regeringhe. 35.

Chp. 34. 29. **D**e a sondt de Coninck henen / ende tot hem versamelde alle de Outste van Juda / ende Jerusalem. Ende de Coninck giinc op in het Hups des **Y E E K E** / ende met hem alle man van Juda / ende alle inwoonders van Jerusalem / ende de Priesteren / ende Propheten / ende al het volck / van den minsten tot den meesten : ende hy las dooz haren ooren alle de woorden van het boeck des verbonds / b dat in het Hups des **Y E E K E** ghebonden was. De Coninck nu stont aen den Wilaer / ende maecte een verbondt booz des **Y E E K E** aengesichte / om den **Y E E K E** nae te wandelen / ende sijne gheboden / ende sijne getuyghenissen / ende sijne insettingen met gantscher herte / ende met gantscher ziele te houden / bevestigende de woorden deses verbonds / die in dit boeck gheschreven sijn : ende het gantsche volck stont in dit verbondt. Ende de Coninck geboont den Hoogen Priester Hilkia / ende den Priesteren der tweeder ordeninghe / ende den Wopel-hetwaerders / datse upt den Tempel des **Y E E K E** alle ghereetschap / die dooz Baal / ende dooz her [beelt des] Boschs / ende dooz al het heyz des hemels gemaecht waren / uptbrengen souden : ende hy verbrandde die bupien Jerusalem in de beiden Kidjons / ende liet het stof

daer van na Bethel draghen. Daer toe schafte hy de Chemarim af / die de Coninghen van Juda ghestelt hadden / op datmen roochen soude op de hoochten / in de steden van Juda / ende vromcom Jerusalem / misgaders / die den Baal / de Sonne / ende de Manne / ende den [anderen] Planeten / ende alle den hepze des hemels roochten. Hy bracht oock het [beelt des] Boschs upt den hups des **Y E E K E** wech / hupen Jerusalem / tot de beke Kidzon / ende verbrandde het aen de beke Kidzon / ende vergroefde 't tot stof / ende hy wierp het stof daer van op de graben der kinderen des volcks. Daer toe bracht hy de hupsen der schant-jonghers af / die aen het hups des **Y E E K E** waren / alwaer de wijden hupshens booz her [beelt des] Boschs weefden. Ende hy bracht alle de Priesters upt de steden van Juda / ende berontrepnighde de hoochten / alwaer die Priesters gheroocht hadden / van Geba aen tot Ber-Seba toe : ende hy bracht de hoochten der poozten af / [oock] die aen de deure der poozte van Josua de Overste der Stadt was / welke aen pematics sincher-hande was / in de Stadt-poozte [gaende]. Doch en offerden de Priesters der hoochten niet op den Altaer des **Y E E K E** te Jerusalem : maer sy aten onghesuerde [brooden] in 't midden van hare boederen.

10. Hy berontrepnighde oock Eophet / dat in het dal der kinderen Hinnoms is / op dat niemant sinen sone / ofte sijne dochter den Molech booz het bper dede gaen.

11. Ende hy schafte de veerden af / die de Koninghen van Juda der Sonne ghestelt hadden / van den inganch in het Hups des **Y E E K E** / tot de kamer Dathan-Mesechs des hobelincks / die in Barchim was : ende de waghenen der Sonne verbrandde hy met bper. Doozder de Altaren / die op het dach der opper-saie van Schaz waren / die de Coninghen van Juda ghemaeht hadden / misgaders de Altaren / die Manasse in de twee Dooz-hoben van het Hups des **Y E E K E** ghemaeht hadde / bracht de Coninck af / ende hy verbrandde van daer / ende wierp het stof daer van inde beke Kidzon. De hoochten oock / die booz aen Jerusalem waren / de welke waren ter rechter-hande van den hergh Mafhich / die Salomo de Coninck Israels den Hithozeth / het desoer / sel der Kidonters / ende den Camos het beelstijfel der Moabiters / ende de Milcom den groetwel der kinderen Ammons ghebouwt hadde / berontrepnighde de Coninck. Insulijck bracht hy de d opgerichtre beelden / ende roeyden de boschen upt : ende hy verbrandde hare plaetse met menschen beenderen.

15. Daer toe oock den Altaer / die te Bethel was [ende] de hoochte / die Jerobeam de sone Nebaths / de welke Israel sondigen dede / gemaecht hadde / samen dienelden Altaer / ende die hoochte bracht hy af : ja hy verbrandde de hoochte / hy vergroefde dese tot stof / ende hy verbrandde het bosch.

16. Ende als Iofia sich omkeerde / sach hy de graben / die daer op den bergh waren / en sondt henen / ende nam de beenen upt de graben / ende verbrandde op dien Altaer / ende berontrepnighde dien : na het woort des **Y E E K E** / dat de man Gods uptgheroepen hadde / die dese woorden uptcriep. Doozder sepde hy / Wat is dat dooz een graf-teecken / dat ich sie : ende de lieden der Stadt seiden tot hem / Het is het graf van de man Gods / die upt Juda quam / ende dese dinghen / die ghy tegen desen Altaer van Bethel ghedaen hebt / uptgheroepen heeft. Ende hy sepde / Daer hem

2. Reg.

21. f.

d. 2. Reg.

21. 24.

en 34. 11.

Puneri

33. 52.

Deuter.

7. 4. 25.

en 12. 3.

e 1. Reg.

12. 32. 33

f 1. Reg.

13. 24

Jojachin gevoert na Babel.

I I. Regum. Cap. xxiiij.

Zedekia

hem liggen / dat niemandt sijne beenderen
vertoere : soo bebjijdenſe sijne beenderen /
met de beenderen des Propheten / die met
Samaria ghekomen was. Daer toe nam
30 Ch20. Joſia oock wech alle de huyſen der hooch-
34.6. ten / g die in de ſteden van Samaria waren /
die de Koninghen Iſraels ghemaecht had-
den / om (den H E E E) tot toorn te ver-
wecken / ende hy dede de ſelve na alle de
baden / die hy te Bethel ghedaen hadde.

Ende hy ſlachte alle de Priesteren der
hoochten / die daer waren / op de Altaren /
ende verbrandte menſchen-beenderen op de
ſelve : daer na keerde hy weder na Jeru-
ſalem. Ende de Koninck ghehoort den

h2 Ch20. gantschen volcke / ſeggende / h houdet den
35.1. H E E E ulven Godt Daechen : i ge-
i E20.12. liche in dit boeck des verbondts gheſchre-
ven is. Want ghelijck dit Daechen en

Deuter. waſſer geen ghehouden / van de daghen der
16.2. richteren aen / die Iſrael gherichter had-
den / nochte in alle de dagen der Koninghen
Iſraels / nochte der Koningen van Juda.

Maer in het achtende jaer des Ko-
nincks Joſia / werdt dit Daechen den
H E E E te Jeruſalem gehouden. Ende

k Levit. oock dede Joſia k wech de waerſegghers /
19.31. ende de dubbels-konſtenaers / ende de Te-
en 10.27. rapſhim / ende de dreck-goden / ende alle ver-
Deuter. ſoepſelen / die in den lande Juda / ende in

18.11. Jeruſalem geſien werden : op dat hy be-
Iſa. 8. ſtighe de woorden der Wet / die gheſchre-
ven waren in het boeck / dat de Priesteren

19. Hilſia in het Hups des H E E E M
gebonden hadde. Ende hoor hem en was

25. gheen Koninck ſijns ghelijcke / die ſich tot
den H E E E met ſijn gantsch herte /
ende met ſijne gantsche ziele / ende met ſij-
ne gantsche kracht / na alle de Wet Moſe

bekeert hadde : ende na hem en ſtont ſijns
ghelijcke niet op. Doch tans en keerde

26. ſich de H E E E van den hant ſijnes
grooten toorns niet af / daer mede ſijn toorn
handede teghen Juda / om alle de terg-
ghen / daer mede Manaffe hem gheteght

hadde. Ende de H E E E ſepde / Ich
ſal Juda oock van mijn aengeſichte wech-
doen / I gelijck als ich Iſrael wech gedaen

hebbe : ende ich ſal deſe ſtadt Jeruſalem
dermuerpen / die ich verhozen hebbe / en het
Hups / daer van ich gheſep hebbe / mijn

28. Dame ſal daer weſen. Het oberighe nu
der geſchiedeniffen van Joſia / ende al wat
hy gedaen heeft / zijn die niet geſchreven in

het boeck der Chroniken der Koninghen
van Juda. In ſijne dagen tooch Pharaos

29. Necho der Koninck van Egypten op tegen
den Koninck van Aſſyrien / na de riviere
Phrath : ende de Coninck Joſia tooch hem

te gemoete / ende hy doodde hem te Megid-
do / als hy hem gheſien hadde. Ende ſijne

30. knechten boerden hem doot op eenen wa-
ghen / van Megiddo / ende brachten hem te
Jeruſalem / en begroeven hem in ſijn graf /

en ende het volck des lants nam Joſias den
Sone van Joſia en ſalfden hem / en maech-
ten hem Coninck in ſijns vaders plaetſe.

Die-en-twintigh Jaer was Joſias
oudt / doe hy Coninck wert / ende hy regeer-
de drie maenden te Jeruſalem : ende ſijner

moeder naem was Hamutal / ene dochter
van Jeremia van Libna. Ende hy dede

32. dat quaet was in de ooghen des H E E E
M / na alles dat ſijnen vaderen ghe-
daen hadden. Doch Pharaos Necho liet

33. hem binden te Ribia in t land van Ba-
mach / op dat hy te Jeruſalem niet rege-
ren en soude : ende hy ſepde het landt eene
boete op van hondert talenten ſilvers / en

de een Talent Gouts. Doch maechte
Pharaos Necho Eliakim den Sone van
Joſia Coninck / in de plaetſe van ſijnen

bader Joſia / ende veranderde ſijnen naem
in n Jojakim : maer Joſias nam hy mede /

ende hy quam in Egypten / ende ſterf al-
daer. Ende Jojakim gaf dat ſilber ende

35. dat gout aen Pharaos / doch hy ſchateve
het landt / om dat gelt na het bebel van
Pharaos te geven / een pedet na ſijne ſchar-
tinghe epſchte hy het ſilber / ende gout af

36. van het volck des landts / om aen Pharaos
Necho te gheben. Vijf-en-twintich jaer
was Jojakim oudt / doe hy Coninck wert /

ende regeerde elf jaer te Jeruſalem : ende
ſijner moeder naem was Zebudda / een

37. dochter van Bedaja / van Kuma. Ende
hy dede dat quaet was in de ooghen des
H E E E M / na alles wat ſijne va-
ders ghedaen hadden.

Het xxiiij. Capittel.

Jojakim werdt des Conincks Nebucadnezars
knecht / maer valt van hem af / verſ. 1. &c.
Sijn lant wort afgeloopen van de vyanden.

2. Hy ſterf / ende ſijn ſone Jojakim komt
in ſijne plaetſe. 6. den Coninck van Egypten
wordt veel landts afghenomen / door den

Coninck van Babel. 7. Jojakims regerin-
ghe. 8. Jeruſalem wordt van den Chaldeen
belegert / ende berooft. 10. Jojakim met ve-
le Ioden ghevanckelick wech gevoert na Ba-
bel. 14. Matthania anders genaemt Zedekia

wordt Coninck / ende valt den Coninck van
Babel af. 17.

1. In a ſijne dagen tooch Nebucadnezar de
Coninck van Babel op / ende Jojakim
wert ſijn knecht dize jaren / daer na keerde

2. hy ſich om / ende rebelleerde teghen hem.
Ende de H E E E ſondt teghen hem
de vanden der Chaldeen / ende de vanden

der Aſſyriers / ende de vanden der Moabi-
ten / ende de vanden der kinderen Ammons /
ende ſondtſte tegen Juda / om dat te verder-
ben / b na het woord des H E E E M / b 2. Kap.

dat hy geſprooken hadde doot den dienſt ſij-
ner knechten der Propheten. Sekerlick en 2. Kap.

gheschiedde [dit] na het bebel des H E E E
M teghen Juda / dat hyſe van ſijn aen-
geſichte wech dede / om de ſonden van Ma-
naffe / na alles dat hy gedaen hadde. Als

oock [om] het onſchuldigh bloet / dat hy
vergoten hadde / ſoo dat hy Jeruſalem met
onſchuldigh bloet verduilt hadde : Waerom
en wilde de H E E E niet vergheven.

5. Het oberige nu der geſchiedeniffen Jo-
jakims / ende al wat hy ghedaen heeft / is
dat niet geſchreven in het Boeck der

Chroniken der Coninghen van Juda.
Ende Jojakim ontfiep met ſijne vade-
ren : ende ſijn ſoon Jojakim wert Coninck

7. in ſijne plaetſe. De Coninck nu van Eg-
ypten en tooch voortaan niet meer upt
ſijn landt : want de Coninck van Babel

hadde van de riviere van Egypten af / tot
aen de riviere Phrath / inghenomen al dat
des Conincks van Egypten was. Joja-
chin was achtyen jaer oudt / doe hy Co-
ninck werdt / ende regeerde dize maenden

te Jeruſalem : ende ſijner moeder naem
was Beſuſtha / eene dochter Elna-
chans van Jeruſalem. Ende hy dede dat

quaet was in de ooghen des H E E E M /
na alles dat ſijn vader ghedaen hadde.

10. Te c vier tijdt toghen de knechten Ne-
bucadnezars des Conincks van Babel na
Jeruſalem : ende de ſtadt werdt beleghert.

11. Selfs quam Nebucadnezar de Coninck
van Babel teghen de ſtadt / als ſijne
knechten die belegherden. Doe ginc

Jojakim de Coninck van Juda upt tot
den Coninck van Babel / hy / ende ſijns
moeder

Ierusalem belegeret

II. Coningen. Cap. xxv. -en ingenomen. Fol. 144

Moeder / ende sijne knechten / ende sijne
 Dozzen / ende sijne hovelingen: ende de
 Coninck van Babel nam hem [gebangen]
 d 1 Reg. 13
 20. 17 in 't achtste jaer sijner regeringe. Ende
 Jer. 39
 6. van het huys des H E E A / ende de
 schatten van het huys des Konincks: ende
 hy hiew alle gouden baten af / die Salomo
 de Koninck Israels in den Tempel des
 H E E A ghemaect hadde / ghelijc als
 de H E E A ghespyke n hadde. Ende
 14
 hy boerde gantsch Ierusalem wech / midsga-
 ders alle de Dozzen / ende alle strijckbare
 helden / tien dupsent ghebangene / ende alle
 immerlieden / ende Smeden: niemant en
 wert overghelaten / van het arme volck des
 22 Ch. 9
 10. lants. Ende boerde hy Jojachin wech na
 15
 16. 10 Babel / mitsgaders des Konincks moeder /
 17. 2. ende des Conincks wijven / ende sijne hobe-
 6. lingen / daer toe de Machtighe des landts
 bracht hy ghebangeliclych na Ierusalem na
 f Jer. 52
 2. Babel: Ende f alle kloecke mannen tot
 16
 28 seken dupsent / ende immerlieden / ende
 smeden tot een dupsent [ende] alle helden
 die ter oorloge geoeffent waren: dese bracht
 de Coninck van Babel ghebangeliclych nae
 g Jer. 37
 1. Babel. Ende de g Koninck van Babel
 17
 1. maecte Martania des selven Goin Ko-
 ende 52
 1. ninck in plaetse van hem / ende veranderde
 1. sijnen naem in Zedekia. Zedekia was een-
 en- twintich jaer out / als hy Koninck wert /
 ende hy regeerde elf jaer te Ierusalem:
 ende sijnre moeder name was Hamutal / een
 dochter van Jeremia / van Libna. Ende hy
 dede dat quaet was in de oogen des H E E
 A: na alles wat Jojachin gedaen had-
 de. Want het gheschiede / om den toorn
 des H E E A tegen Ierusalem. ende te-
 gen Juda / tot dat hy haer van sijn aenghe-
 sichte wech gedoopten hadde: ende Zedekia
 rebelleerde tegen den Koninck van Babel.

Het xxv. Capittel.

Ierusalem wort belegeret. vs. 1. &c. Zedekia
 gevangen. geblindt ende na Babel gevoert.
 5. Nebuzaradan verbrant Ierusalem, en-
 de den Tempel, ende breekt de stads mu-
 ren. 8. Hy neemt veel volcks wech. 11.
 Item vele schatten. 14. Voert eenighe
 voornaemste na Riblah, alwaerse gedoot
 worden. 18. Gedalia wort Overste van
 Iuda. 22. omgebracht. 25. de Ioden vluch-
 ten na Egypten. 26. De Coninck Jojachin
 wort door Evilmerodach verlost, ende ver-
 heven. 27.

22 Ch. 10. Ende a het geschiedde in 't negende jaer
 36. 17 sijnre regeringe / in de tiende maent / op
 Jer. 32. den 10. den der maent / dat Nebucadue-
 2. zar de Koninck van Babel quam tegen Ie-
 ende 39. rusalem / hy / ende sijn gantsche hez / ende
 1. legerde sich teghen haer: ende sy bouwden
 ende 52. tegen haer stercken rondom. So quam de
 4. stad in belegeringhe / tot in het elfste jaer
 des Konincks Zedekia. Op den negen-
 b Jer. 52. den der vierder. I maent / als de hongher
 6. in de stad sterck wert / ende het volck des
 lants gheen broet en hadde: Doe wert de
 4. stad doorghebrochen / ende alle de kirch-
 lieden [vloeden] des nachts doot den wech
 der poorte / rufften de twee mueren / die
 aen des Konincks hof waren / de Chaldeen
 nu waren teghen de stad rondom / ende [de
 Koninck] troch [hoor] den wech des blac-
 ken belts. Doch het hez der Chaldeen
 5. jaechde den Coninck na / ende sy achterhael-
 den hem in de blacke helden van Tricho /
 en al sijn hez wert van hy verstroyt.
 6. Sp dan greepen den Koninck / ende boer-
 den hem onwaert tot den Koninck van Ba-
 bel na Riblah: ende sy suzaken een oordeel te-
 gen hem. Ende sy sachtreden de sonen van 7

Zedekia hoor sijnen ooghen / ende men her-
 blinden Zedekias ooghen / ende sy bonden
 hem met twee koperen ketenen / ende boer-
 den hem na Babel. Daer na in de bijfve
 maent / op den sebeden der maent / [dit was
 het negentiende jaer. Nebucaduezar des
 Konincks van Babel] quam Nebuzaradan
 de Oberste der Trauwanten / de knecht des
 9. Konincks van Babel tot Ierusalem. En
 hy verhandde het huys des H E E A /
 ende het huys des Konincks / mitsgaders
 alle hupsen van Ierusalem / ende alle hup-
 sen der Grootten verhandde hy met dper.
 10. Ende het gantsche hez der Chaldeen
 dat met den Obersten der Trauwanten
 was / brach de mueren van Ierusalem cont-
 11. om af. Het oberighe nu des volcks / die in
 de stad overgelaten waren / ende de afbal-
 lige / die tot den Coninck van Babel gebal-
 len waren / ende het oberighe der meniche /
 boerde Nebuzaradan de Oberste der Trau-
 12. wanten gebangeliclych wech. Maer van
 de armste des landts liet de Oberste der
 Trauwanten [eenige] oberich tot wingar-
 13. deniers / ende tot ackerlieden. Doozder
 braken de Chaldeen c de kopere pilaren / die
 in het huys des H E E A waren / ende
 de stellingen / ende de kopere Zee / die in het
 huys des H E E A was: ende sy boer-
 14. den het koper daer van nae Babel. Sy
 namen oock de porten / ende de schoeffelen
 ende de gasselen / ende de roochschalen / en
 alle de koperen baten / daermen den dienst
 15. mede dede. Ende de Oberste der Trau-
 wanten nam wech de wieroockbaten / ende
 de spynghelecken / wat geheel gout ende
 16. wat geheel silber was: De twee pilaren
 de eene zee / ende de stellingen / die Salomo
 hoor het huys des H E E A ghemaect
 hadde: het koper aller deser baten was son-
 17. der gewichte. d De hoochte eenes pilaers
 was achteen ellen / ende het capiteel daer
 op was koper / ende de hoochte des capi-
 teels was drie ellen / ende het net / ende de
 granaet-appelen / op het capiteel rondom
 waren alle van koper: ende desen gelicke
 18. hadde de andere pilaer / met het net. Oock
 nam de Oberste der Trauwanten Seraja
 den Hoofst. Priester / ende Zephania den
 tweeden. Priester / ende de drie dozzelbe-
 19. waerders. Ende upt de stad nam hy en-
 nen hovelinck / die ober de kirch's lieden
 gestelt was / ende bijf mannen upt den ge-
 uen / die des Conincks aengesichte saghen /
 die in de stad ghebonden werden / mitsga-
 ders den obersten Schijver des hez / die
 het volck des lants ter oorloge op schreef
 ende rsestich mannen van het volck des
 lants / die in de stad gebonden werden.
 20. Als Nebuzaradan de Oberste der Trau-
 wanten dese genomen hadde / so bracht hyse
 tot den Coninck van Babel na Riblah.
 21. Ende de Coninck van Babel sloechse /
 ende doodde se te Riblah in 't lant van Ha-
 mach: alsoo wert Juda upt sijn lant ghe-
 22. bangeliclych wech gheboert. Maer aen-
 gaende het volck / dat in 't lant van Juda
 overghebleven was / dat Nebucaduezar de
 Coninck van Babel hadde laten over blij-
 ven / daer over selde hy Gedalia den Sone
 23. Whikams des soons Saphans. f Doe nu
 alle de Oberste der hez / sp en hare man-
 nen hoorzen / dat de Coninck van Babel Ge-
 dalia tot Oberste gestelt hadde / quamen sy
 tot Gedalia na Mizpa: nemelick / Tinnai
 de sone van Bethania / ende Johanan de so-
 ne van Kareah / en Seraja de sone van An-
 humeth / de Metophatiter / ende Jaazania de
 sone des Maachathiter / sp en hare manne-
 24. d Gedalia swoer hen / en haren mannen:
 en sende tot hen / En dreeset niet vā te sijn
 knechten der Chaldeen: blyvet in het lant /
 ende

d 1 Reg.
 20. 17
 Jer. 20-
 10-17
 ende 27-
 10

d 1 Reg.
 7-29
 2 Ch. 30-
 3. 15-
 Jer. 52-
 28

2. 10. 10

2. 10. 10

e Jer. 52

f Jer. 45

Geslacht-register

I. Paralipomenon. Cap. I.

- Adams, &c.

ende dienet den Konink van Babel / so sal
het u wel gaen. Maer het gheschiede in
de sevend maent / dat Ismael de sone Be-
thania des soons Elizama / van Coniuck-
licken zede / quam / ende tien mannen met
hem / ende sloeghen Gedalia / dat hy sterf /
mits gaders de Joden / ende de Chaldeen /
die met hem te Mizpa waren. Doe
maecte sich al het volck op / banden min-
sten / tot den meesten / ende de Oberste der
hepzen / ende quamen in Egypten : want sy
hzeiden dooz de Chaldeen. Het geschie-
de daer na in het sevend-en-derichste jaer
der wech-boeringhe Jojachins / des Ko-
nincs van Juda / in de twaelfde maent /
op den sevend-en-twintichsten der maent /
dat Siltmerodach de Konink van Babel
in het jaer als hy Konink wert / her hooft
Jojachins des Konincs van Juda / upt
het ghehanghen hups verhieft. Ende hy
spzack vriendelick met hem / ende selde
sijnen stoel boven den stoel der Koningen /
die hy hem te Babel waren. Ende hy
veranderde de kleederen sijner ghebauche-
nisse / ende hy at ghebruickelich broot dooz
sijn aenghesichte alle de daghen sijnes le-
bens. Ende aengaende sijne teeringhe /
eene ghebruicke teeringe wert hem banden
Konink gegeven / elck dagelicks bestemde
deel op sijnen dach / alle de daghen sijnes
lebens.

Het Eerste Boeck

der

CHRONIKEN.

Het Eerste Capittel.

In dit Capittel worden verhaelt de na-
komelingen Adams tot op Noah, vers. 1. &c.
Daer na de na-komelingen Noahs van Ia-
pher, 4. van Cham, 8. ende van Sem, tot
op Abraham, 17. Item de na-komelingen
Abrahams, eerst die van Ismael afkom-
stich zijn, 28. Daer na die van Ketura ge-
boren zijn, 32. Daer na van Isaac, ende
van sijnen sone Esau, 34. mits gaders de
Koningen die in 't lant Edoms geregeert
hebben, 43. ende de Vorsten in Edom, 51.

a Gen. 5
3. 4.

D A M, Seth / Enos. 1

Kenan / Mahalaleel / 2

Jered. Henoch / Methu- 3

salah / Lamech. Noach / 4

Sem / Cham en Japheth. 5

De b kinderen Japhets

ware Gomer / ende Ma-

b Gen.
20. 2. etc.

gog / ende Madai / ende Javan / ende Tu-

bal / ende Mesech / ende Tiras. Ende de 6

kinderen Gomers waren / Asthenaz / en Di-

phtat / ende Togarma. Ende de kinderen 7

Jabans waren Elisa / ende Tharsisa /

Chitrim / ende Dodanim : De kinderen 8

c Gen.
20. 6. etc.

c Chams waren Cus / en Mizraim / Hur /

ende Canaan. Ende de kinderen Cus 9

waren Seba / ende Habila / ende Sabia / en

Raema / ende Sabtecha : ende de kinderen 10

Raema waren Scheba / ende Dedan. Cus

nu ghevan Kemrod : die hegon gheweldich 11

te zijn op aerden. Ende Mizraim geluan

te Ludim / ende de Knamim / ende de Leha- 12

chim / ende de Paphthim. Ende de Pa-

d Gen.
20. 14.

thrusim / ende de Casuthim (van de d west- 13

ke de Philistijnen zijn doozt-ghelomen)

ende de Caphthozim. Canaan nu geluan 14

Zidon sijnen eerste ghebozenen / ende Beth-

Zidon / ende den Jebusi / ende den Amoz / ende 15

15 den Gergasi / Ende den Hiti / ende den

16 Achi / ende den Sini. Ende den Arbadi /

17 ende den Zemari / ende den Hamati. De

e kinderen Sems waren Elam en Assur /

ende Arphacsd / ende Lub / ende Ram / en-

18 de D3 / ende Hul / ende Gether / ende Me-

19 sech. Arphacsd nu ghevan Selah / ende

20 Selah ghevan Heber. Ken Heber nu zijn

21 twee sonen ghebozen : de name des eenen

22 was Peleg / om dat in sijne dagen het aerde-

23 rich verdeelt is / ende de name sijnes hzo-

24 ders was Joktan. Ende Hadozam / ende Dzal /

25 Almodab / ende Seleph / en Hazarmabech /

26 ende Jerah. Ende Hadozam / ende Dzal /

27 ende Dikla. Ende Ebal / ende Khimacl /

28 ende Scheba : Ende Ophir / ende Habi-

29 la / ende Jodah : Alle dese waren sonen

30 Joktans. f Sem / Arphacsd / Selah / f Gen.

31 Heber / Peleg / Kethu.

32 Serug / Nahoz / Terah.

33 Abraz / die is Abrahams.

34 g De kinderen Abrahams waren Isaac

35 ende Ismael. Dit zijn hare ghebozenen :

36 h De eerste ghebozen Ismaels / was Acha-

37 joch en Nedad / en Abdeel / ende Midiam.

38 i Midiam / ende Duma / Massa / Hadad / en-

39 de Thema. Jetur / Raphis / ende Ned-

40 ma : Dese zijn de kinderen Ismaels.

41 k De i kinderen nu van Ketura / Abza-

42 hams hy wif / [die] haerde Zimran / ende

43 Jofhan / ende Medan / ende Midian / ende

44 Jifack / ende Suah : Ende de kinderen

45 Jofhan waren Scheba / ende Dedan. De

46 kinderen Midian nu / waren Ephra / ende

47 Ephra / ende Henoch / ende Abida / ende El-

48 daa : Die alle waren de sonen van Ketura.

49 m Abrahams nu ghevan Isaac : De k sonen k Gen.

50 Isaac waren Esau / ende Israel. Ende

51 l De kinderen Esaus / Eliphaz / Kethuel /

52 ende Jehus / ende Jaalam / ende Hozah. l Gen.

53 De kinderen Eliphaz waren : Teman /

54 ende Omar / Zephi / ende Gaetam / Menaz / alwaer

55 ende Timna / ende Amalek. De kinderen dit ghe-

56 Kethuels waren Rahat / Terah / Samma / en

57 Mizza. De kinderen Seirs nu waren / Kethuel

58 Lotan / ende Sobal / ende Zibeon / en Hana / verheft

59 ende Dison / ende Ezer / ende Disan. De woort

60 kinderen Lotans nu waren / Hoz / en Ho-

61 mam : ende de suster Lotans was Timna.

62 De kinderen Sobals waren Eltan / ende

63 Manahath / ende Ebal / Sephi en Onam :

64 ende de kinderen Zibeons waren Hiza / ende

65 Hina. De kinderen Hina waren Dison : en

66 de sonen Disons waren Hamram / ende Es-

67 han / ende Jifhan / ende Chetan. De kin-

68 deren Ezers waren Bilhan / ende Zaaban /

69 [ende] Jaakan : De kinderen Esaus wa-

70 ren D3 / ende Wan. Dit nu zijn de Ko-

71 ninghen die gheregeert hebben in 't lant

72 Edoms / eerder een Konink regeerde ober

73 de kinderen Israels : Bela de sone Beozs /

74 ende de name sijner stadt was Dinhaba.

75 Ende Bela sterf / ende Jobab regeerde in

76 sijne plaetse / een sone Zerabs van Bozra.

77 Ende Jobab sterf / ende Husam / upt het

78 lant der Chemaniten / regeerde in sijne

79 plaetse. Ende Husam sterf / ende Hadad

80 de sone Bedads regeerde in sijne plaetse /

81 die de Midianiten in het belt Moabs

82 versloech / ende de name sijner stadt was

83 Abith. Ende Hadad sterf / ende Samla

84 van Maskeha regeerde in sijne plaetse.

85 Ende Samla sterf / ende Saul van Ke-

86 hoboth aen de rebiere regeerde in sijne

87 plaetse. Ende Saul sterf / ende Baal-

88 Hanan de sone Achhozs regeerde in sijne

89 plaetse. Als Baal-Hanan sterf / soo re-

90 geerde Hadad in sijne plaetse / ende de na-

91 me sijner stadt was Bahi : ende de name

92 sijner hupszonne was Mehetabeel / de

93 dochter van Marab / dochter van Meza-

94 hab. Doe Hadad sterf / soo werden Dooz-

95 ten

De nakomelingen van Jacob.

I. Chronica. Cap. ij. iij. -ende Iuda, &c. Fol. 143

ken in Edom / de Dozt Timna / de Dozt
Kija / de Dozt Jether. De Dozt Kholi- 52
Kibama / de Dozt Ela / de Dozt Pinon.
De Dozt Kena / de Dozt Cheman / de 53
Dozt Mithsar. De Dozt Magdiel / de 54
Dozt Jiram : Dese waren de Dozzen
Edoms.

Het iij. Capittel.

De nakomelingen van Jacob, vers. 1, &c.
ende van Iuda uyt Thamar, 4. van Isai,
17. van Caleb den sone Hezrons, 18. van
Hezron uyt de dochter Machirs, 21. van
Jerahmeel, 25. van Sefan, 14. Kenen ande-
ren tack van Calebs nakomelingen, 42.
De nakomelingen Calebs des soons
Hur, 50.

Gen. Dese a zijn de kinderen Israels : Ru- 1
29-38. ben / Simeon / Levi / ende Juda / Issa-
en 30-5. schar / ende Zebulon. Dan / Joseph / ende 2
ende 31. Benjamin : Naphtali / Gad / ende Aser.
18-22. De b kinderen Juda zijn / Er / en Onan / 3
en 46. 8. ende Sela / die zijnder hem gebozen van de
b Gen. dochter Sula de Canaanitische : Ende Er
38. 3. de eerst-ghebozen van Juda was quaet in
en 46. 12. de ooghen des h E E R E / daerom
Numeri dootde hy hem. c Maer Thamar sijne 4
26. 19. schoon-dochter baerde hem Perez / en Ze-
c Genes. rah : Alle de sonen Juda waren bijde.
38. 28 / 29. De d kinderen Perez waren / Hezron / 5
Mar. 1. ende Hamul : Ende de kinderen van Ze- 6
1. rah waren Timri / ende Ethan / en Heman /
d Genes. ende Chalcol / ende Dara : Dese alle zijn
46. 12. bijde. Ende de kinderen Carmi waren 7
e Jos. 7. Achar / e de beroerder Israels / die sich aen
25. het verbannene vergreep. De kinderen 8
Ethan nu waren Azaria. Ende de kin- 9
deren Hezrons / die hem ghebozen zijn / wa-
ren Jerahmeel / ende Ram / ende Shelubai.
f Ruth. 4. Ram f nu ghewan Minniadab : ende 10
18. Minniadab ghewan Maheson / den g Dozt
Marth. der kinderen Juda. Ende Maheson ghe- 11
1. 1 / 4. wan Salma / ende Salma ghewan Boaz.
g Ru. 1. Ende Boaz ghewan Obed / ende Obed ge- 12
7. en 2. 3. wan Isai. Ende Isai ghewan Eliab sij- 13
nen eerst-ghebozenen : Ende Abinadab den
tweeden / ende Simea den derden. Be- 14
thamel den vierden / Addai den vijftien.
Ozem den seften / Dabid den seften. 15
Ende hare susters waren Zerua / ende 16
Kibgail : De kinderen nu van Zerua wa-
ren Abisai / ende Joab / ende Asa-El / dize.
Ende Kibgail baerde Amasa : ende de 17
bader van Amasa was Jether een Ismae-
litter. Caleb nu / de sone Hezrons ghewan 18
hinderen uyt Azuba [sijne] vrouwe / ende
uyt Jerioth : Ende deser sonen zijn dese /
Jeser / ende Sobab / ende Ardou. Als nu 19
Azuba gestorven was : so nam sich Caleb
i Erob. Ephzat / die baerde hem Hur. Ende h Hur 20
31. 2. ghewan Uri / ende Uri ghewan Bezaleel.
Daer na ginch Hezron in tot de dochter 21
Machirs des vaders Gileads / ende hy
namse / doe hy eestich jaer oud was : ende
sp baerde hem Segub. Segub nu ghewan 22
Jair : Ende hy hadde dize-en-twintich
steden in het land van Gilead. Ende hy 23
nam Gesur ende Ram met de vlieden
Jairs / van de selve / met Kenath / ende hare
onderhoozige plaetsen / eestich steden : dese
alle zijn sonen Machirs des vaders Gi-
leads. Ende na de doot Hezrons / in Ca- 24
leb Ephzatha heeft Abia Hezrons hups-
vrouwe / hem oock gebaert Achisur / den va-
der van Tekoa. De kinder Jerahmeels 25
nu des eerst-ghebozenen Hezrons / waren
[dese] : de eerst-ghebozen was Ram / daer
toe Buna / ende Ozen / ende Osem / [ende]
Abia. Jerahmeel hadde noch een ander 26
vrouwe / welker name was Arara : sp was
de moeder Onans. Ende de kinderen 27

Ram des eerst-ghebozenen Jerahmeels /
waren Manaz / ende Jamin / ende Eher.

28 Ende de kinderen Onans waren Sam-
mai / ende Jada : Ende de kinderen van
29 Sammai / Adab ende Abisur. De name
nu der hupsvrouwe van Abisur was Abi-
hail : die baerde hem Achban ende Molid.

30 Ende de kinderen Adab waren Se-
led / ende Appaim : ende Seled sterf sonder
31 kinderen. Ende de kinderen Appaim wa-
ren Jisei / ende de kinderen Jisei waren

Sefan / ende de kinderen van Sefan / Ach-
32 lai. Ende de kinderen Jada des hzo-
bers Sammai waren Jether / ende Jonath-
than : ende Jether is ghestorven sonder

33 kinderen. De kinderen Jonathans nu
waren Delach / ende Laza : Dit waren de
34 kinderen Jerahmeels. Ende Sefan en
hadde gheen sonen / maer dochteren : Ende

Sefan hadde eenen Egyptischen knecht /
35 wiens naem was Jarha. Sefan nu gaf
sijne dochter sinen knecht Jarha tot een-
e hzoutwe : ende sp baerde hem Aitai. Aitai

nu ghewan Pathan / ende Pathan ghewan
37 Zabab. Ende Zabab ghewan Ephla / ende
38 Ephla ghewan Obed. Ende Obed ghewan
39 Jelu / ende Jelu ghewan Azaria. Ende

Azaria ghewan Belez / ende Belez ghewan
40 Elasa. Ende Elasa ghewan Sismai / ende
41 Sismai ghewan Sallum. Ende Sallum
ghewan Jehamja / ende Jehamja ghewan

42 Elisama. De kinderen Calebs nu / des
hzoers Jerahmeels / zijn Mesa sijn eerst-
ghebozen / (die is de vader van Ziph) ende

de kinderen Meresa des vaders Hezrons.
43 De kinderen Hezrons nu waren Kozah
ende Appuah / ende Keket / ende Sema.

44 Sema nu ghewan Raham den vader Joz-
keams : ende Keket ghewan Sammai.

45 De kinderen Sammai nu waren Maon :
ende Maon was de vader van Beth Sur.

46 Ende Ephra het hy-wijf Calebs baerde
Haran / ende Moza / ende Gazez : ende Ba-

47 ran ghewan Gazez. De kinderen Jochoab
nu waren Kegen / ende Jochoab / ende Be-

48 san / ende Delet / ende Eph / ende Saaph.
49 Opt het hy-wijf Maacha ghewan Caleb /
ende Seber / ende Tirhana. Ende [de hups-
vrouwe] Saaphs des vaders Madmanna

baerde Seba den vader Machbena / ende
den vader Gibeas : Ende de dochter Calebs

50 was Achsa. Dit waren de kinderen
Calebs / des soons Hur / des eerst-ghebo-
zenen van Ephzatha : Sobab de vader van

51 Kiriath-Jearim. Salma de vader der
Beth-lehemiten / Hareph de vader van

52 Beth-Gader. De kinderen Sobabs des
vaders van Kiriath-Jearim waren Ha-
roe / [ende] Hazi-Hammenuchoth.

53 Ende de gheslachten van Kiriath-Jear-
rim waren de Jeritren / ende de Idutren /
ende de Sumathiten / ende de Misraiten /
van dese zijn uyt-gegaen de Zozaiten / ende

54 de Esthailiten. De kinderen van Sa-
ma waren de Bethlehemiten / ende de De-
rophatiten / Keroch / Beth-Joab : ende de
helft der Manathiten / [ende] de Zoziten.

55 Ende de hupsghesinnen der Schijvers /
die te Jades woonden / de Tirathiten / de
Simathiten / de Suchathiten : Dese zijn
de Keniten / die ghekomen zijn van Ha-

math / den vader des hupses van Achab.

Het iij. Capittel.

De sonen Davids, vers. 1, &c. De Coningen Iu-
da van Salomon tot op Zedekia, 10. De na-
komelingen van Iechonia, anders Iojachin
ghenoemt, 17.

1 Dese nu waren de kinderen Davids / die 21 Sam.
a hem te Hebron gebozen zijn / de eerst- 3. 2. etc.
ghebozen Neron / van Ahinoam de Jiz-
reelit

Davids Sonen. Nakomelingen van I. Paralipomenon. Cap. iij.

Salomo, &c.

reelitsche; de tweede Daniel / van Abigail
de Carmelitsche. De derde Absalom de 2
sone Maacha der dochter Chalmi / des
Conincks te Gethur: De vierde Adonia/
de sone van Haggith. De vijfde Sephar- 3
ja / van Abital: de sesste Jethrean / van su-
ne hupfzouwe Eglā. Sesste zijn hem te 4
Hebron ghebozen / want hy regeerde daer
seven jaren / ende ses maanden: Ende drie-
en-dertich jaer regeerde hy te Jerusalem.
b 2 Sam. b Dese nu zijn hem te Jerusalem ghebo- 5
5. 14 / etc. ren: Simea / ende Sobab / ende Nathan/
ende Salomo / [dese] viere zijn van Bath-
Sua de Dochter Ammiels. Waer toe 6
Jechar / ende Elifama / ende Eliphelot.
Ende Roga / ende Pepheg / en Japhia. 7
Ende Elifama / ende Eliada / ende Eli-
phelot / neghen. [Dese] alle zijn sonen 9
Davids: behalven de kinderen der by-wij-
ven / ende Chamar hare suster. Salo- 10
e 1. Reg. mons sone nu was c Rehabeam: sijn sone
11. 43 was Abia / sijn sone was Asa / sijn sone
en 14. 31 was Josaphat. Sijn sone was d Jo- 11
en 15. 8 / ram / sijn sone was Ahazias / sijn sone was
24 Joas. Sijn sone was e Uzzia / sijn so- 12
d 2 Reg. ne was Azaria / sijn sone was Joram.
8. 16. f Sijn sone was Achaz / sijn sone was 13
en 8. 25. Hizkia / sijn sone was Manasse. g Sijn 14
en 11. 2. sone was Amon / sijn sone was Josia: De 15
o 2. Reg. h sonen Josia nu waren [dese] / de eerst-
12. 21 ghebozen Johanan / de tweede Jojakim / de
en 14. 21 derde Zedekia / de vierde Sallum. De 16
en 15. 7. kinderen Jojakims nu waren: i Jechonia
f 2. Reg. sijn sone / Zedekia sijn sone. Ende de 17
15. 38 k kinderen Jechonia waren Jisur / sijn so-
en 16. 20 ne was Sealtiel. Deses [sonen] wa- 18
en 20. 21 ren / Malchiram / ende Bedaja / ende Sena-
en 21. 18 zar / Jekamja / Hofama / ende Medabja.
g 2. Reg. De kinderen Bedaja nu waren Zerub- 19
22. 31 / babel / ende Simei: ende de kinderen Ze-
h 2. Reg. rubbabeis waren Mesullam / ende Banah-
23. 30 / ja / ende Selowith was haerlieder suster.
i 2. Reg. Ende Basuba / ende Ohel / ende Bere: 20
24. 6. 17. chita / en Basubja / Jisabhesed / byde. De 21
k Matt. kinderen Banania nu waren Belatja / ende
2. 11 / 12. Jefaja: de kinderen Jephaja / de kinderen
Jennan / de kinderen Ohadja / de kinderen
Jechania. De kinderen nu van Sechan- 22
ja waren Semaja: ende de kinderen Se-
maja waren Hattus / ende Jegeal / ende
Bariah / ende Bearia / ende Saphat / sesse.
Ende de kinderen Bearia waren Eljoe- 23
nai / ende Hizkia / ende Aricham / dize.
Ende de kinderen Eljoenai waren Ho- 24
dabea / ende Eliafib / ende Delaia / ende Ac-
rub / ende Johanan / ende Delaja / ende
Anani / seven.

Het iij. Capittel.

De sonen ende nakomelingen van Iuda, van
Caleb den sone van Hur. vers. 1. &c. van
Asur, 5. van Iabez, ende van sijn gebedt.
9. De nakomelingen van Selah. 21. De
nakomelingen, steden, ende dorpen Si-
meons, 24. Item, hoe sy Gedor, ende de
weyde-landen daer om henen in-namen,
39. ende de overighe Amalekiten sloe-
ghen, ende 't gheberchte Seirs in-na-
men, 42.

a Gen. D e a kinderen Iuda waren Perez / 1
38. 29 Hebron / ende Charai / ende Hur / ende
en 46. 12 Sobal. Ende Keaja de sone Subals ge- 2
3. Chzo. wan Jahath / ende Jahath ghewan Abi-
2. 4. mai / ende Lahad: Dit zijn de hupfgesin-
nen der Zorachiten: Ende dese zijn van- 3
den vader Etam: Jizreel / ende Isma / ende
Johas: ende de name harer suster was Ba-
zefelpont. Ende Onuel was de vader 4
van Gedoz / ende Ezer de vader van Hu-
sah: Dit zijn de kinderen van Hur den
erst-ghebozenen van Ephrata den vader

5 van Beth-lehem. Verschut nu de vader
van Rehob hadde twee wijden / Yela ende
6 Raara. Ende Raara haerde hem Hus-
zam / ende Hephher / ende Temeni / ende
Yaahastari: Dit zijn de kinderen van
7 Raara. Ende de kinderen Yela waren
8 Zereth / Jezohar / ende Echnan. Ende
Koz gewan Anub / ende Hazobeba / ende de
hupfgesinnen Atharhel des soons Barum.
9 Jabez nu was heerlicher dan sijne broe-
ders: ende sijne moeder hadde sijnen name
Jabez gheenoemt / seggende / Want ick heb-
10 de hem met smerten ghebaert. Want Ja-
hez riep den Godt Israels aen / seggende /
Indien ghy my rijckelich segghen / ende
mijne landt pale vermeerderen sult / ende
uwe handt met my sijn sal / ende met het
ouade [alfoe] maket / dat het my niet en
smerte: Ende Godt liet komen dat hy be-
11 gheerde. Ende Chelub de broeder van
Suha ghewan Mechir / hy is de vader van
12 Eshon. Eshon nu ghewan Betherapha /
ende Pasa ende Tehinna / den vader van
13 Ir-Pahaz: Dit zijn de mannen van Ke-
cha. Ende de b kinderen Kenaz waren b Jof-
Orhniel / ende Seraja: ende de kinderen
14 Orhniel / Harhath: Ende Meonothai ge-
wan Ephra: ende Seraja ghewan Joab
den vader des dals der Werch-meesters /
15 want sy waren werch-meesters. De kin-
deren Caleb nu des soons Jophunne /
waren Iru / Ela / ende Raam / Ende de kin-
16 deren Ela / te weten Kenas. Ende de kin-
deren Jephaleel waren Ziph / ende Zippa /
17 Chirea ende Asarel. Ende de kinderen
Ezra waren Jerher / ende Mered / ende
Epher / ende Jalon: Ende sy baerde Mir-
jam / ende Sammai / ende Jisrah den vader
18 van Estemoa. Ende sijn Jodische hupf-
zouwe haerde Jered den vader van Ge-
doz / ende Heber den vader van Socho / en-
de Jekuthiel den vader van Zanoah: ende
die drie kinderen van Bitia de Wochter
19 Pharao / die Mered genomen hadde. En-
de de kinderen van de hupfzouwe Hodia / de
suster Rahams / waren Abi-kehna de
Garmiter / ende Estemoa de Maachariter.
20 De kinderen Simons nu waren Ami-
non / ende Kimna / Ben-Yanan / ende Tilon:
ende de kinderen Jisei waren Zoheth / ende
21 Ben-Zoheth. c De kinderen Selah des
soons Juda waren G / de vader van Le-
cha / ende Lada de vader van Marefa: ende
de hupfgesinnen van 't hups der linne-
22 werckers in het hups van Asbea. Waer
toe Jokim / ende de mannen van Cozeba /
ende Joas / en Zarah (die ober de Moa-
bieten gheheerschet hebben) ende de Jafa-
bi-lehem: Woch dese dinghen zijn outd.
23 Dese waren portebachters / woonende hy
plantagen / ende cupnen: Sy zijn daer ge-
bleven by den Coninck in sijn werck.
24 De kinderen Simeons waren: Pes-
muel / ende Jamin / Jarib / Zerach / Saul.
25 Sallum was sijn sone / Mibsam was
26 sijn sone / Misma was sijn sone. De kin-
deren Misma waren [dese] / Hammuel sijn
sone / Zachur sijn sone / Simeet sijn sone.
27 Simei nu hadde sesten sonen / ende ses
dochteren / maer sijn broeders en hadden
niet veel kinderen: ende haer gantsch
hupfgesin en wert so seer niet vermenich-
28 buldich / als der kinderen Juda. Ende
sy woonden te Ber-Seba ende te Mola-
29 da / ende te Hazar Sual. Ende te Bilha /
30 ende te Geim / ende te Cholah. Ende te
Bethuel / ende te Hozma / ende te Ziklag.
31 Ende te Beth-Marcaboth / ende te Ba-
zar-Sufim / ende te Bethbiri / ende te
Saaraim: Dit waren hare steden / tot dat
32 David Coninck wert. Ende hare doypen
waren Etam / ende Min / Kimmon / ende
Othen /

Geslacht-register van Simeon.

I. Chronica. Cap. v.

Juda ende Gad. Fol. 144

Tochen/ende Asan/bijf steden: Ende al-
se hare doopen die inden ommeloop deser
steden waren tot Baal toe: Dit zijn hare
woonningen/ ende hare geslacht-rekeninghe
hooz hen. Doch Mesobab/ ende Jam-
lech/ ende Josa/ de sone Amasia/ Ende
Joel/ ende Jehu/ de sone Jesibia/ des
soons Seraa/ des soons Miel/ Ende El-
joenai/ ende Jaakoba/ ende Jofaja/ ende
Maja/ ende Abiel/ ende Jesimeel/ ende
Benaja. Ende Ziza de sone Siphit/ des
soons Hilon/ des soons Jedaja/ des soons
Simri/ des soons Semaja. Dese qua-
men tot namen/ zijnde Dozsten in hare
hupsgesinnen/ ende de hupsgesinnen harer
baderen braken upt in menichte. Ende
sp gingen tot aen den ingaanch van Geboz
tot het oosten des dals/ om wepde te soec-
ken dooz hare schapen. Ende sp vonden
bette ende goede wepde/ ende een lant wijc
van begrijp/ ende stille/ ende gheruft: want
die van Cham woonden daer te dozen.

Dese nu die met namen beschreben zijn/
quamen in de dagen Hizkia des Konincks
van Juda/ ende sp sloeghen der gener ten-
ten ende woonningen/ die daer ghebonden
werden ende sp verbanden se/ tot op desen
dach/ ende sp woonnen aen hare plaetse:
want daer was wepde dooz hare schapen.

Doch gingen upt hen/ [te weten] upt de
kinderen Simeons/ bijf hondert mannen/
tot het gebercht van Seir: ende Belatia/
ende Rearia/ ende Kephaja/ ende Dzziel/ de
sonten Jfai/ waren haer tot hoofden. En-
de sp sloeghen de oberighe der ontkomene
onder de Amalekiten: Ende sp woonden al-
daer tot op desen dach.

Het v. Capittel.

De sonen ende nakomelingen Rubens, tot
op de Babylonische ghevanckenisse, vers.
1, &c. Hare oorlogen teghen de Hagare-
nen. 10. De woonningen ende de voor-
naemste Mannen der stamme Gads, 11.
Tgetal der Rubeniten, Gaditen, ende der
halve stamme Manasse, die ten kriighe
trocken. 18. Hare krijten tegen de Haga-
renen. 19. Hare victorie over de sel-
ve. 20. Woon-plaetsen vande halve stam-
me Manasse. 23. Der selver voortreffelick-
ste mannen. 24. Die drie stammen wor-
den ghevanckelic na Assyrien ghevoert,
van vegghe hare sonden.

Doch kinderen Rubens nu des eerst-ge-
bozenen Israels (want hy was de
erst-geboze/maer bewijle hy sijnes baders
bedde ontheplijcht hadde/ merdt sijne eerst-
gebozte ghegeven den kinderen Josephs
des soons Israels: Doch niet [also]/ dat
hy sich in't gheslacht-register na de eerst-
gehozte rekenen mochte: Want Juda
werdt machtich onder sijne broederen/ ende
die tot een hooz-ganger was/ was upt hem;
doch de eerst-gehozte was Josephs.)

De kinderen Rubens des eerst-geboze-
nen Israels zijn a Vanoch/ ende Ballu/
Hezron/ ende Charai. De kinderen
Joels/ Semaja sijn sone/ Gog sijn sone/
Simeir sijn sone. Micha sijn sone/ Reaja
sijn sone/ Baal sijn sone. Beera sijn sone/
welcken Eligath-Bilnefer de Konink
van Assyrien ghebanchelic wech boerde/
hy was de Woest der Rubeniten. Men-
gaende sijne broederen in hare hupsgesin-
nen/ als sp na hare ghebozten inde ghe-
sacht-registers ghestel wieren: de hoof-
den zijn gheweest Jemel ende Zecharia.
Ende Bela de sone Asa/ des soons Se-
ma/ des soons Joel/ die woonde te Wroer/
ende tot aen Bebo/ ende Baal-Meon.

Ende hy woonde tegen 't Oosten/ tot den

inganch der Woestijne/ bande Rubiere
Wzath af: want haer bee was vele ghe-
wozden in het landt Gileads. Ende inde
daghen Sauls boerden sp krijch teghen de
Hagarenen/ die vielen dooz hare hant: en-
de sp woonden in hare tenten tegen de ge-
heele Oost-zijde van Gilead. De kinde-
ren Gads nu woonden teghen haer ober/
in b het landt Basan tot Salcha toe.
Joel was het hooft/ ende Sapham de
cneede: Maer Jaenai ende Saphat [ble-
ven] in Basan. Hare broeders nu/ na ha-
re vaderliche hupsen/ waren Michael/ en-
de Mesullam/ ende Seba/ ende Jorai/ ende
Jachai/ ende Lia/ ende Heber/ sebene.
Dese zijn de kinderen Kihails/ des
soons Huri/ des soons Jaroah/ des soons
Gilead des soons Michael/ des soons Je-
sifai/ des soons Jahdo/ des soons Bus.

Whi de sone Abdiels/ des soons Guni/
was 't hooft des hupsen harer baderen.
Ende sp woonden in Gilead/ in Basan/
ende in hare onderhoozige plaetsen/ ende in
alle de dooz-steden van Saron/ tot aen ha-
re uptgangen. Alle dese zijn na hare ge-
sacht-registers gherelt inde daghen Jo-
chams des Konincks van Juda/ ende inde
daghen Jerobeams des Konincks van Is-
rael. Der kinderen Rubens/ ende der Ga-
diten/ ende der halber stamme Manasse/
hande strijdochaerste mannen/ schilte ende
sweert dzagende/ ende den hoge-spanende/
ende erbaren inden krijch/ waren vier-en-
veertich dupsent/ ende seben hondert/ ende
tseftich upt-gaende in 't hep2. Ende sp
boerden krijch teghen de Hagarenen: ende
[tegen] Jetur/ ende Naphis/ ende Moab.
Doch sp wieren gheholpen teghen hen/
ende de Hagarenen wieren in hare hande
ghegeven/ ende alle die met hen waren: om
dat sp tot Godt riepen inden krijch/ so liet
hy sich van haer verbidde/ dewyle sp op
hem vertrouwden. Ende sp boerden haer
bee gebanchelic wech/ haer hemelen bijf-
tich dupsent/ ende twee hondert ende bijf-
tich dupsent schapen/ ende twee dupsent
eselen/ en hondert dupsent zielen der men-
schen. Want daer vielen veel verwoonde/
dewyle de strijdt van Godt was: Ende sp
woonden in hare plaetse/ tot dat sp ghe-
banchelic wech gheboert werden. De
kinderen nu der halve stamme Manasse
moonden in dat landt: Sp werden berme-
nichbuldicht van Basan tot aen Baal-
Hermon/ ende Seir/ ende den berch Her-
mon. Dese nu waren de hoofden harer ba-
derlicher hupsen: Te weten/ Hephher/ ende
Jfai/ ende Eliel/ ende Miel/ ende Jere-
mia/ ende Hobabiah/ ende Jahdiel/ man-
nen sterck van krachte/ mannen van name/
hoofden der hupsen harer baderen.

Maer sp hebben teghen den Godt harer
baderen overreden: ende den Goden der
volckeren des lants na-gehoereert/ welke
Godt dooz hare aenghesichten hadde ver-
delght: So verwechte de Godt Israels
den gheest Duls/ des Conincks van Assy-
rien/ ende den geest van Tiglath-Bilnefer
des Conincks van Assyrien/ die doerdese
gebanchelic wech/ [te weten] de Rubeni-
ten/ ende de Gaditen/ ende de halve stam-
me Manasse: Ende hy dzachte te Balah/
ende Habor/ ende Hara/ ende aende riviere
Gozan/ tot op desen dach.

Het vj. Capittel.

De sonen Levi, vers. 1, &c. De nakomelingen
der Hooghe-Priesteren van Aaron tot de
wech-voeringhe na Babylonien. 3. De nako-
melingen van Gerson, Merari, ende Kahath.
16. De sanghers, na de ordeninge Davids. 31.
De bedieningen Aaron's, ende sijner nako-
melingen

b Jos. 13
24

Nakomelingen Levi-

I. Paralipomenon. Cap. vj.

-ende Aaron

melingen tot op Ahimaaz, 49. De woon-
ningen der nakomelingen Aarons, 54. De
steden der Kahathiten, 66. ende der Ger-
soniten, 71. ende der Merariten, 77.

2 Gen. 46. 11. **D**e kinderen Levi waren / Gerson /
Exod. 6. 16. Kahath's nu waren / Amram / Jizhar / ende
16 Hebzon / ende Dziel. Ende de kinderen
Numeri 1. 17. Amrams waren / Aaron / ende Moze / ende
27. 57 Miriam / ende de kinderen Aarons waren
2. Chzo. 23. 6. Nadab ende Abihu / Eleazar en Jithamar.
Ende Eleazar ghewan Vinehas / Vine-
has ghewan Abisua. Ende Abisua ghe-
wan Bukhi / ende Bukhi ghewan Dziel.
Ende Dziel ghewan Zerachia / ende Ze-
rachia ghewan Merajoth. Merajoth ghe-
wan Amaria / ende Amaria ghewan Whitub.
b1 Sam. 8. 17. Ende Whitub ghewan b Zadok / ende Za-
8. 17 dok ghewan Ahimaaz. Ende Ahimaaz ge-
en 15. 27 wan Azaria / ende Azaria ghewan Joha-
nan. Ende Johanan ghewan Azaria : hy
ist / die het Priester-amp beediende in het
hups dat Salomo te Jerusaleem gheboort
hadde. Ende Azaria ghewan Amaria :
Ende Amaria ghewan Whitub. Ende
Whitub ghewan Zadok / ende Zadok ghewan
Sallum. Ende Sallum ghewan Bilchia /
ende Bilchia ghewan Azaria. Ende Azar-
ja ghewan Seraja / ende Seraja ghewan Jo-
zabab. Ende Jozabab ginch mede als de
h C E K E Juda ende Jerusaleem ghe-
banckelich wech-boerde dooz de handt van
Rebucad Nezar. [So zijn dan] de kinde-
Exod. 6. 16/17. ren Levi / c Gerson / Kahath / ende Mera-
Gersons / Libni en Simeï. Ende de kin-
deren Kahath's waren / Amram / ende Jiz-
har / ende Hebzon / ende Dziel. De kin-
deren Merari / waren Maheli / ende Mu-
si : Ende dit zijn de hupsghesinnen der Le-
biren / na hare vaderen. Des Gersons :
Libni was sijn sone / Jahath sijn sone /
Zimma sijn sone. Joah sijn sone / Jodo
sijn sone / Zerach sijn sone / Jeathzai sijn so-
ne. De kinderen Kahath's waren / Kimmi-
nabab sijn sone / Kozah sijn sone / Kifir
d sijn sone. Elkana sijn sone / ende Abia-
Exod. 6. 23. saph sijn sone / ende Kifir sijn sone. Ca-
hath sijn sone / Dziel sijn sone / Wita sijn
sone / ende Saul sijn sone. De kinderen
Elkana nu waren Amasai / ende Ahimoch.
Elkana / deses sone was Elkana / Zo-
phat was sijn sone / ende Mahath was sijn
sone. Eliab sijn sone / Jeroham sijn sone /
Elkana sijn sone. De sonen Samuels nu
waren [deses] : sijn eerst-gebozen was Was-
ni / daer na Abia. De kinderen Merari
waren / Maheli : Libni sijn sone / Simeï
sijn sone / Dziel sijn sone. Simea sijn so-
ne / Hagghia sijn sone / Asaja sijn sone.
Wese nu zijn 't die Dabid ghestelt heeft /
des h C E K E P / na dat de Wie [rot]
ruste [gheloomen] was. Ende sp dienden
dooz den Tabernakel der Tente der t'sa-
men-komte met ghesangen / tot dat Salo-
mo het hups des h C E K E P te Je-
rusaleem bouwde : Ende sp stonden na ha-
re wijs in haer amp. Wese nu zijnse die
daer stonden / met hare sonen : van de so-
nen der Kahathiten / heman de Sangher /
de son Joels / des soons Samuels : Des
soons Elkana / des soons Jerohams / des
soons Eliel / des soons Toah : Des soons
Zuph / des soons Elkana / des soons Ma-
hath / des soons Amasai : Des soons El-
kana / des soons Joel / des soons Azaria /
des soons Zephania : Des soons Ca-
hath / des soons Kifir / des soons Chia-
saph / des soons Kozah : Des soons Jiz-
har / des soons Kahath / des soons Levi /
des soons Israels. Ende sijn Broeder

Asaph stont aen sijn rechter [zijde] / A-
saph was de sone Berechia / des soons
40 Simea : Des soons Michael / des soons
41 Paeseja / des soons Malchija : Des
soons Echni / des soons Zerach / des soons
42 Abia : Des soons Echan / des soons
43 Zimma / des soons Simeï : Des soons
Jahats / des soons Gersons / des soons
44 Levi. Hare Broeders nu / de kinderen
Merari / [stonden] aen de linker [zijde] /
[namelick] Echan de sone Kifi / des soons
45 Abdi / des soons Malluch : Des soons
Yahabja / des soons Amazia / des soons
46 Bilhja : Des soons Amzi / des soons
47 Wani / des soons Zemer : Des soons
Maheli / des soons Musi / des soons Me-
48 rari / des soons Levi. Hare broeders nu
de Lebiren / waren ghegheben tot aller-
lep dienst des Tabernakels des Wyfjes
49 Godes. e Aaron nu ende sijne Sonen e En-
roochten op des Wyfjes-offers-altaer / ende
op den Keuch-altaer / sijnde [bestelt] tot
al het werck van 't heylighe der heyligen : en
ende om over Israel veroeninge te doen / en
na alles dat Moze de knecht Godes ghe-
50 boden hadde. Dit nu zijn de kinderen
Aarons / Eleazar was sijn sone / Vinehas
51 sijn sone / Abisua sijn sone : Bukhi sijn
sone / Dziel sijn sone / Zerachia sijn sone :
52 Merajoth sijn sone / Amaria sijn sone /
53 Whitub sijn sone : Zadok sijn sone / Whi-
54 maaz sijn sone : Ende dit waren hare
wooninghen / na hare Kasteelen / in hare
landtpale : [namelick] der sonen Aarons /
des hupsghesins der Kahathiten / want
55 dat lot was dooz haer. Ende sp gaben
hen Hebzon in het landt Juda / ende hare
56 dooz-steden rontom de selve. Maer het
velot der stadt / ende hare doozpen / gaben
57 sp Caleb den sone Jephunne. Ende den
kinderen Aarons gaben sp steden van Ju-
da / de byz-stadt Hebzon / ende Libna / ende
58 hare dooz-steden : ende Jattir / ende Este-
59 moa / ende hare dooz-steden. Ende Wi-
ten / ende hare dooz-steden / ende Debir / en-
59 de hare dooz-steden. Ende Kisan / ende
hare dooz-steden / ende Beth-Semes / ende
60 hare dooz-steden. Van de stamme Ben-
jamins nu / Beha / ende hare dooz-steden /
ende Allemeth / ende hare dooz-steden / ende
61 Anathoch / ende hare dooz-steden / Alle ha-
re steden / in hare hupsghesinnen / waren
62 dertien steden. Maer de kinderen Ka-
hath's / die overghebleven waren / hadden
van het hupsghesin der stamme / upt de hal-
63 ve stamme van half Manasse / by lote tien
64 steden. Ende de kinderen Gersons / na
hare hupsghesinnen / hadden van de stamme
Jissachars / ende van de stamme Afer / en-
de bande stamme Manasse / ende van de
65 stamme Manasse in Basan / dertien steden.
66 De kinderen Merari na hare hupsghes-
innen / hadden van de stamme Rubens / en-
de bande stamme Gads / ende van de stam-
me Zebulons / by lote twee steden.
67 Also gaben de kinderen Israels den Le-
biren dese steden / ende hare dooz-steden.
68 Ende sp gaben se by lote / van de stamme
der kinderen Juda / ende van de stamme
der kinderen Simeon / ende van de stamme
der kinderen Benjamins / dese steden / de-
69 welcke sp by namen noemen. [Den oer-
rechten] nu upt de hupsghesinnen der kin-
deren Kahath's / dien ghewierden steden
hater landtpale van de stamme Ephraim.
70 Want sp gaben hen van de byz-steden /
Sichem / ende hare dooz-steden op het ghe-
berchte Ephraim / ende Gezer / ende hare
71 dooz-steden. Ende Jotham / ende hare
72 dooz-steden / ende Beth-horon / ende hare
73 dooz-steden / Ende Kialon / ende hare
74 dooz-steden / ende Gath-Kimmon / ende hare
75 dooz-steden

Der Leviten wooningen. Geslacht-re- I. Chronica. Cap. vij. -gift r Iffaschar, &c. Fol. 145

hooz-steden. Ende upt de halbe stamme 70
Manasse / Aher / ende hare hooz-steden / en-
de Bileam / ende hare hooz-steden : De
hupsghesinnen der oberighe kinderen Aa-
hath / hadden [dese steden]. De kinde- 71
ren Gersoms hadden bande hupsghesinnen
der halber stamme Manasse / Golan in
Basan / ende hare hooz-steden / ende Afta-
roth / ende hare hooz-steden. Ende van 72
de stamme Iffaschar / Aedes / ende hare
hooz-steden : Dobzath / ende hare hooz-ste-
den : Ende Ramoth / ende hare hooz-ste- 73
den / ende Kiem / ende hare hooz-steden.

Ende bande stamme Afer / Masal / ende 74
hare hooz-steden / ende Aldon / ende hare
hooz-steden : Ende Buhok / ende hare 75
hooz-steden / ende Keshon / ende hare hooz-
steden. Ende van de stamme Naphtali / 76
Aedes in Galilea / ende hare hooz-steden /
ende Hammon / ende hare hooz-steden / ende
Atrachaim / ende hare hooz-steden. De 77
oberighe kinderen Merari / hadden bande
stamme Zebulon / Kaminono / ende hare
hooz-steden / Ende haboz / ende hare hooz-ste-
den. Ende aen ghene zijde der Jozbane 78
teghen Jericho / teghen 't Oosten aen de
Jozbane / van de stamme Ruben / Bezer in
de woestijne / ende hare hooz-steden : ende
Jahza / ende hare hooz-steden. Ende Ae- 79
demoth / ende hare hooz-steden / ende Mes-
phaath / ende hare hooz-steden. Ende 80
bande stamme Gads / Ramoth in Gilead /
ende hare hooz-steden : ende Mahanaim /
ende hare hooz-steden. Ende Beshon / 81
ende hare hooz-steden / ende Jaazer / ende
hare hooz-steden.

Het vij. Capittel.

Gheslacht-register van Iffaschar, vers. 1, &c.
van Benjamin, 6. van Naphtali, 13. van
Manasse, 14. van Ephraim, 20. van
Afer, 30.

1 Gen. De kinderen A Iffaschars waren Tho- 1
46.13 dia / ende Dua / Jafib / ende Simron /
Numeri diere. De kinderen Thola nu waren 2
26.23 Dzzi / ende Kephaja / ende Jerial / ende Jach-
mai / ende Jibam / ende Semuel / hoofden
der hupsen harer vaderen / van Thola /
kloecie helden in hare gheslachten / haer
ghetal was inde daghen Dabois twee-en-
twintich dupsent ende ses hondert. En 3
de de kinderen Dzzi waren Jzrahia : ende
de kinderen Jzrahia waren Jichael / ende
Ghadja / ende Joel / [ende] Jfja / dese vij-
de waren al te samen hoofden. Ende met 4
met hem na hare gheslachten / na hare va-
derlicke hupsen / waren de hoopen des
krijchs-hepiz / ses-en-dertich dupsent :
want so hadden dese wijben ende kinde-
ren. Ende hare broeders in alle hupsge- 5
sinnen Iffaschars / kloecie helden / waren
seben-ende-tachtentich dupsent / alle de
selve in gheslacht-registers ghestelt zijnde.
6 Gen. b [De kinderen] Beniamins waren / 6
46.21 Bela / ende Becher / ende Jediael / dize.
Numeri Ende de kinderen Bela waren Ethon / 7
26.18 ende Dzzi / ende Dzziel / ende Jerimoth /
1 Ch20. ende Jci / dijs hoofd ende hupsen der va-
8.1 deren / kloecie helden / die in gheslacht-re-
gisters ghestelt zijnde / waren twee-en-
twintich dupsent / ende vier-en-dertich.
De kinderen Bechers nu waren / Zemi- 8
ra / ende Joas / ende Elizer / ende Elhoe-
nai / ende Omri / ende Jerimoth / ende Abi-
ja / ende Anachoth / ende Alamech : Dese
alle waren kinderen Bechers. Dese nu 9
in gheslacht-registers gestelt zijnde na ha-
re gheslachten / hoofden der hupsen harer
vaderen / kloecie helden / waren twintich
dupsent ende twee hondert. De kinderen 10

Jediael nu waren Bilhan : ende de kinde-
ren Bilhan waren / Jems ende Beniamin /
ende Ehad / ende Chanaana / ende Zethan /
11 ende Tharlis / ende Ahisahar. Alle dese
waren kinderen Jediaels tot hoofden der
vaderen / kloecie helden / sebestien dups-
sent / ende twee hondert / uptgaende in 't
12 hepten strijde. Daer toe Sippim / ende
Iuppim waren kinderen van Jz / [ende]
13 Iusim kinderen van Aher. De kinderen
Naphtali waren Jahziel ende Gum / ende
Jezet / ende Sallum / kinderen van Bilha-
14 De kinderen Manasse waren Acriel /
welcke [het wijs Gileads] haerde : [doch]
sijn hy wijs de Spzische haerde Machir
15 den vader Gileads. Machir nu nam tot
eene Wrouwe de Suster van Iuppim ende
Sippim / ende haren name was Maacha :
en de name des tweeden was Zelaphead :
16 Zelaphead nu hadde Dochters. Ende
Maacha de hupszouwe van Machir
haerde eenen Sone / ende sy noemde synen
name Perez / ende de name synes broeders
was Seres : ende sijne sonen waren Wlam
17 ende Kelem. De kinderen Wlams nu
waren Bedan : Dese zijn de kinderen Gi-
leads / des soons Machirs / des soons
18 Manasse. Belanghenbe nu sijne Suster
Moleteth : Sy haerde Jshod / ende Abie-
19 zer / ende Mahela. De kinderen Senia
nu waren Ahian / ende Sechem / ende Vihji /
20 ende Aniam. Ende de c kinderen E-
phraims waren Suchelah : ende Bered
was sijn sone / ende Tahath sijn sone / ende
Elaba sijn sone / ende Tahath sijn sone.
21 Ende Labad was sijn sone / ende Suth-
lah sijn sone / ende Ezer / ende Elad : Ende
de mannen van Gath / die in 't landt ghe-
hozen waren / dooddense / om dat sy asghe-
komen waren om haer Dee te nemen.
22 Daerom broech Ephraim haer vader be-
le daghen leedt : ende sijne broeders qua-
23 men / om hem te troosten. Daer na ginch
hy in tot sijne hupszouwe / ende sy werdt
swangher / ende baerde eenen sone : ende
hy noemde synen name Beria / om dat sy
24 in elende was in sijn hups. Sijne Doch-
ter nu was Seera / die bouwde het leeghe
ende het hooghe Beth-hozon : ende Dzen
25 Seera. Ende Kephah was sijn sone / en-
de Kefeph / ende Ela was sijn sone / ende
26 Tahan sijn sone. Tahan was sijne sone /
Ammihub sijn sone / Elisama sijn sone.
27 Don was sijn sone / Josua sijn sone.
28 Ende d hare besittinghe / ende hare moos-
dinghe was Beth-El / ende hare onder-
hoozighe plaetsen : Ende teghen 't Oosten
Naaran / ende teghen 't Westen Gezer /
ende hare onderhoozighe plaetsen / ende Se-
chem / ende hare onderhoozighe plaetsen /
tot Gaza toe / ende hare onderhoozighe
29 plaetsen. Ende aen de zijde der kinderen
Manasse was Beth-Seau / ende hare on-
derhoozighe plaetsen / Aanach / ende hare
onderhoozighe plaetsen / Megiddo / ende ha-
re onderhoozighe plaetsen / Doz / ende hare
onderhoozighe plaetsen : In dese hebben
de kinderen Josephs des soons Israels
30 ghewoont. e De kinderen Afer waren e
Jimna / ende Jfva / ende Jfvi / ende Be-
31 ria / ende Sera / haerlieder suster. De kin-
deren Beria nu waren Beher / ende Mal-
chiel : hy is de vader van Birzabich.
32 Ende Beher ghevan Japhlet / ende So-
mer / ende Hotham / ende Sua haerlieder
33 suster. De kinderen Japhlets nu waren
Pasach ende Bimhal / ende Asvach : Dic
34 waren de kinderen Japhlets. Ende de
sonen Samars waren Ahi / ende Kothega /
35 Jchubha / ende Kram. Ende de kinderen
synes broeders Helem / waren Eophah /
ende Jimna / ende Seles / ende Amal.
T ij De

Num.
26.35

Gen.

46.17
Numeri
26.44

Geslacht-Register van-

I. Paralipomenon. Cap. viij. ix.

-Benjamin

De kinderen Zophah waren Suah / en- 36
de Barnepher / ende Sual / ende Beri / ende
Jmra. Bezer / ende Hoo / ende Samma / 37
ende Silsa / ende Ichzan / ende Beera.

De kinderen Jethers nu waren Je- 38
phunne / ende Hissa / ende Ara. Ende de 39
kinderen Olla waren Ara / ende Hanniel /
ende Kizia. Dese alle waren kinderen 40
Afers / hoofden der vaderliche hupfen / upt-
geleefene kloetche helden / hoofden der Do-
sten : Ende sy werden in geslacht-registers
ghetelt ten heere in den krijsch / haer ghetal
was ses-en-twintich dupsent mannen.

Het viij. Capittel.

Gheslacht-register der stamme Benjamins,
vers. 1. &c. ende in 't bysonder de voor-
ouderen Sauls, die uyt dese stamme was,
ende sijne nakomelingen, 33.

Benjamin nu ghewan Bela sijnen eerst- 1
gehozenen : Asoel den tweeden / ende
Ahrach den derden. Bofa den vierden / en- 2
de Rapha den vijften. Bela nu hadde 3
dese kinderen / Ahdar / ende Gera / ende Abi-
hud. Ende Abisua / ende Paaman / ende 4
Hoah. Ende Gera / ende Sephuphan / 5
ende Huram. Dese nu zijn de kinderen 6
Ehuds : Dese waren hoofden der vaderen
der inwoonders te Geba / ende hy boerde-
se ober na Manahath. Ende Paaman / 7
ende Ahja / ende Gera / dese boerde hy
wech : Ende hy ghewan Diza / ende Ahuhud.
Ende Saharaim ghewan kinderen inden 8
lande Moabs (na dat hy deselve wech ge-
sonden hadde) upt Yusuf / ende Baara sij-
ne wijben. Ende upt Hodas sijne hupf- 9
houte ghewan hy / Jobab / ende Zibia / en-
de Mesa / ende Maltam. Ende Jeus / 10
ende Sorhia / ende Miema : Dese zijn sijne
sonen / hoofden der vaderen. Ende upt 11
Yusuf ghewan hy Abitub / ende Elpaal.

De kinderen Elpaals nu waren Eber / 12
ende Misam / ende Samed : Dese heest
Ono gebout / ende Tod / ende hare onder-
hooghe plaatsen. Ende Beria / ende Se- 13
ma / dese waren hoofden der vaderen der
inwoonders te Alalon : Dese hebben de
inwoonders van Gath verdruben. Ende 14
Ahjo / Salsak / ende Jeremoch. Ende Te- 15
badja / ende Krad / ende Ader. Ende Mi- 16
chael / ende Aspa / ende Joha / waren kinde-
ren van Beria. Ende Zehadja / ende Me- 17
fullam / ende Hizit / ende Ycher. Ende Is- 18
merai / ende Jijia / ende Jobab / de kinderen
Elpaals. Ende Jakim / ende Zichzi / en- 19
de Zabdi. Ende Elionai / ende Zille- 20
chai / ende Eliel. Ende Adaja / ende Be- 21
raja / ende Simrath / waren kinderen van
Simet. Ende Asvan / ende Eber / ende 22
Elitel. Ende Abdon / ende Zichzi / ende 23
Hanan. Ende Hanania / ende Elam / en- 24
de Anthothia / Ende Jphdeja / ende Be- 25
nuel / waren sonen Salsaks. Ende Sam- 26
serai / ende Seharja / ende Ahalja. Ende 27
Jaaresta / ende Elja / ende Zichzi / waren
sonen Jerohams. Dese waren de hoof- 28
den der vaderen / hoofden na hare gheslach-
ten : dese woonden te Jerusalem. Ende 29
te Gibeon woonde de vader Gibeons : en-
de de name sijner hupfhouwe was Ma-
cha. Ende sijn eerst-gehozen sone was 30
Abdon / daer na Zur / ende Ais / ende Baal /
ende Adab. Ende Gedoz / ende Ahjo / 31
ende Zecher. Ende Mikloth ghewan Si- 32
mea : ende dese woonden oock teghen ober
hare Broederen te Jerusalem met hare
broederen. Mer nu ghewan Ais / ende 33
Ais ghewan Saul : Ende Saul ghewan
Jonathan / ende Malchi. Sual / ende Abi- 34
nadab / ende Esbaal. Ende Jonathans
sone was Meribbaal : ende a Meribbaal

12 Sam.
9. 12.

35 ghewan Michah. De kinderen Michah nu
waren Pithon / ende Melech / ende Chaa-
36 rea / ende Achaz. Ende Achaz ghewan Je-
hoabba / ende Jethaadda ghewan Klemeth /
ende Amabeth / ende Zimri : Zimri nu
37 ghewan Moza. Ende Moza ghewan
Bina / Rapha was sijn sone / Elasa was
38 sijn sone / Aziel was sijn sone. Aziel nu
hadde ses sonen / ende dit zijn hare namen /
Azrikam / Bochrus / ende Ismael / ende Lea-
ria / ende Obadia / ende Hanan : Alle dese
39 waren sonen van Aziel. Ende de sonen
Esek sijnnes broeders / waren Olam sijn
eerst-gebozen / Jeus de tweede / ende Eli-
40 phelet de derde. Ende de sonen Olams
waren mannen / kloetche helden / den boghe
spannende / ende sy hadden veel sonen / en-
de soons sonen / hondert ende vijftich :
Alle dese waren van de kinderen Benja-
mins.

Het ix. Capittel.

Hier worden verhaelt de voornaemste uyt de
stamme Juda, Benjamin, Ephraim, ende
Manasse, die na de Babylonische wech-voe-
ringhe weder ghekeert zijnde, te Ierusa-
lem zijn komen woonen, vers. 1. &c. als
oock de Priesteren ende Leviten, ende hoe
de selve haer ampt bedienenden in den Tem-
pel te Jerusalem, 10. Daer by dan eynde-
delick verhaelt wordt het gheslachte Sauls,
35.

1 Ende gantsch Israel wert in geslacht-
registers ghetelt / ende siet sy zijn ghe-
schreven in het boeck der Coninghen Is-
raels : Ende die van Juda waren wech-
gheboert na Babel / om harer overtredin-
2 ghe wille. De eerste inwoonders nu die
in hare besittinghe / in hare steden [qua-
men] / waren de Israelliten / de Priesteren /
3 de Leviten / ende de Beniamin. Maer
te Jerusalem woonnen van de kinderen
Juda / ende van de kinderen Benjamins :
ende vande kinderen Ephraims ende Ma-
4 nasse : Dicht de sone Ammihud / des
soons Omri / des soons Imri / des soons
Bani / vande kinderen Perez des soons
5 Juda. Ende van de Beniamin was Asa-
ja de eerst-gebozen / ende sijnne kinderen.
6 Ende van de kinderen Zerah was Jeuel /
ende harer broederen waren ses hondert
7 ende neghentich. Ende van de kinderen
Benjamins waren / Salu de sone Mesul-
lams / des soons Ubadia / des soons Bas-
8 senua : Ende Jhonia de sone Jerohams /
ende Ela de sone Dizzi / des soons Michzi :
ende Mesullam de sone Sephatja / des
9 soons Keuel / des soons Jhinja. Ende
hare broederen na hare gheslachten / negen
hondert ende ses-en-vijftich : Alle dese
mannen waren hoofden der vaderen inde
10 hupfen harer vaderen. Vande Vrieste-
ren nu / Jedaja ende Joarib / ende Jachin.
11 Ende Azaria de sone Bilkia / des soons
Mesullam des soons Zadoh / des soons
Merajoth / des soons Abitub / Oberste des
12 hupfes Godes. Ende Adaja de sone
Jerohams / des soons Dabshur / des soons
Malhija : ende Masai de sone Adiels /
des soons Jahzera / des soons Mesul-
lams / des soons Mesilemitch / des soons
13 Jimmers. Waer toe hare broeders / hoof-
den in de hupfen harer vaderen / dupsent
ende sefen hondert / ende restich : kloetche
helden aen het werck des dienstes na het
14 hupf Godes. Van de Leviten nu / wa-
ren Semaja de sone Basub / des soons Az-
rikam / des soons Basabia / van de kinde-
15 ren Merari. Ende Zababbar / Heres /
ende Galal / ende Mattania / de sone
Micha /

weder-gekeerde uyt Benjamin.

I. Chronica. Cap. x.

Sauls geslachte. Fol. 146

Micha / des soons Zichri / des soons A-
saph. Ende Obadja de sone Semaja /
des soons Galai / des soons Jeduthun:
ende Berechja / de sone Asa / des soons El-
kana / woonachtich inde doopen der Peto-
phariten. De pooztiers nu waren Sal-
lum / ende Akhuh / ende Talmon / ende Whi-
man / ende hare hoofters / Sallum was 't
hooft. Doch tot noch toe / aende poozte
des Konincks Oost-waert / waren dese de
pooztiers onder de legers der kinderen van
Levi. Ende Sallum de sone Hoze des
soons Obiasaph des soons Hoza / ende
sijne broeders van den huys sijnes va-
ders / de Hozahten / waren over het werck
des dienstes / wachters der doopen des
Tabernakels. Gelijck hare vaders in het
leghe des H & E & P geweest waren
beoorders van den ingangh / Als Hi-
neas de sone Eleazars te doopen. Voorzan-
ger by haer was / met welcken de H & E
& was. Zacharia de sone Beselemja /
was pooztier aen de deure der Tente der
t'amen-hoofte. Alle die uytgelesen wa-
ren tot pooztiers aen de doopen / waren
twee hondert / ende twaelf. Dese waren in
't gheslacht-register / gheselt na hare doo-
pen / David ende Samuel de Siender had-
den in haer ampt bevesticht. Sp dan /
ende hare sonen waren aen de poozten des
huyses des H & E & P / in het huys
der Tente / aen de wachten. Die pooz-
tters waren aen de vier winden / teghen
't Oosten / teghen 't Westen / teghen 't
Noorden / ende teghen 't Zuiden. Ende
hare broeders waren op hare doopen / in-
komende te seken baghen van tijdt tot tijdt
met hen [te dienen]. Want in dat ampt
waren vier Ooverters pooztiers / die Leviten
waren: Ende sp waren over de kameren /
ende over de schatten des huyses Godes.
Ende sp bleven over nacht ront-om het
huys Godes: want op hen was de wacht /
ende sp waren over de openinghe / ende dat
alle moghen. Ende [eenighe] van hen
waren over de baten des dienstes / want by
ghetale doeghen spse in / ende by ghetale
doeghen spse upt. Want upt de selve
zijnder hestelt over de baten / ende over alle
de heylige baten: ende over de meel-bloes-
me / ende wijn / ende olve / ende viertooch / en-
de spetse. Ende upt de sonen der Pote-
steren waren de beoorders van 't reuch-
werck der spetse. Ende Matthithia
upt de Leviten / dewelcke was de eerst-ge-
bozen Sallums des Cozaiters / was in het
ampt over het werck dat in vanden ghe-
hoort worde. Ende upt de kinderen der
Hozahten upt hare broeders / waren
[eenighe] over de hooften der roerichtinge /
om [die] alle Sabbathen te beoorden.
[Dit] dese zijn oock de Sangers / hoof-
den der baderen onder de Leviten inde ka-
meren / dienst-by: want dach en nacht
was het op hen / in dat werck te zijn. Dit
zijn de hoofden der baderen onder de Levi-
ten / hoofden in hare gheslachten: Dese
woonden te Jerusalem. Maer te Gi-
beon hadden gewoont Jisel / de vader Gi-
beons: sijnes susters name nu was Abna-
cha. Ende Abdon was sijn eerst-gebo-
zen sone / daer na Zur / ende Ais / ende
Baal / ende Mer / ende Abad. Ende Ge-
doz / ende Aho / ende Zacharia / ende Mi-
kloth. Mikloth nu ghewan Simeam: 38
Dese woonden oock te Jerusalem / teghen
over hare broeders / met hare broeders.
Ende Mer ghewan Ais / ende Ais ghewan
Saul: ende Saul ghewan Jonathan / ende
Malchi-Sua / ende Abinadab / ende Es-
baal. Ende Jonathan's sone was Me-
sibaal / ende Meribbaal ghewan Micha.

41 De kinderen Micha nu waren / Bithon /
42 ende Melech / ende Taerea. Ende Ahas
ghewan Jaera / ende Jaera ghewan Me-
meth / ende Amabeth / ende Timri / ende
43 Timri ghewan Moza. Ende Moza ghe-
wan Bina: wiens sone was Aephaja /
wiens sone was Elasa / wiens sone was
44 Azel. Azel nu hadde ses sonen / ende dit
zijn haer namen / Arikam / Bochu / ende
Amael / ende Searia / ende Abadja / ende
Janan: Dese zijn Azels sonen.

Het x. Capittel.

De Philistijnen slaen het legher der Israeliten,
verf. 1, &c. Sauls drie sonen worden ver-
slagen, 2. Saul begeert van sijnen wapen-
drager, dat hy hem doorsteke, doe hy dat
weygherde, soo doorsteekt Saul hem sel-
ven, 4. De wapen-drager doorsteekt oock
hem selven, 5. Sauls gantsche huys komt
om, 6. De Israeliten verlaren hare steden,
uyt vreesse der Philistijnen, die de selve in-
nemen, 7. Sy vinden Saul ende sijne sonen
doodt liggende op het geberchte Gilboa, 8.
Sy houwen sijn hooft af, ende senden het
selve met sijne wapenen ront-om in haer
landt, 9. Daer na stellen sy deselve in her
huys hares Godts, ende sijnen hooft-sche-
del hechten sy in het huys Dagon, 10. Die
van Iabes in Gilead nemen Sauls ende sij-
ner sonen lichamen, ende begraven hare
beenderen aldaer, ende vallen seven da-
ghen, 11. waerom dat Godt den Saul aldus
hebbe laten omkomen, 13.

1 Ende de Philistijnen streden tegen Is-
rael / ende de mannen Israels bloden
dooz het aenghesichte der Philistijnen /
ende sp vielen verslagen op 't geberchte
2 Gilboa. Ende de Philistijnen hielden
dicht achter aen Saul / ende achter sijne
sonen: ende de Philistijnen sloeghen Jo-
nathan / ende Abinadab / ende Malchi-Sua
3 de sonen Sauls. Ende de strijd werdt
swaer teghen Saul / ende de schutters met
de boghen troffen hem aen: ende hy dreefse
4 seer dooz de schutters. Doe septe Saul
tot sijnen wapen-drager / Trecht u sweert
upt / ende doorsteekt my daer mede / dat
mischien dese onbesneden niet en ko-
men / ende met my den spot drijden: maer
sijn wapen-drager en wilde niet / want hy
dreefse seer: Doe nam Saul het sweert /
5 ende viel daer in. Doe sijn wapen-drager
sach / dat Saul doot was: so viel hy oock
6 in 't sweert / ende sterf. Alsoo sterf Saul
ende sijne dype sonen: Doch sijn gantsch
7 huys is te ghelijcke ghestorven. Als alle
de mannen Israels / die in het dal waren /
sagen dat sp ghebloden waren / en dat Saul
ende sijne sonen doot waren: soo verlieten
sp hare steden / ende sp bloden: Doe qua-
men de Philistijnen ende woonden daer in.
8 't gheschiedde nu des anderen daechs /
als de Philistijnen quamen om de versta-
ghene te plunderen: Soo bonden sp Saul
ende sijne sonen / liggende op 't geberchte
9 Gilboa. Ende sp plunderden hem / ende
sp namen sijn hooft / ende sijne wapenen:
ende sp sonden inder Philistijnen landt
ront-om / om [dit] te bootschappen haren
10 Afgoden / ende den volcke. a Ende sp lep-
den sijne wapenen in het huys hares
Godts: Ende sijn hooft hechteden sp in
11 het huys Dagon. Als geheel Jabes in
Gilead hoorde alles dat de Philistijnen
12 Saul gedaen hadden: So maecten haer
alle strijd-bare mannen op / ende sp namen
het lichaem Sauls / ende de lichamen sij-
ner sonen / ende sp brachten te Jabes:
Eude

31. 10

Sauls, ende sijner sonen doot.

I. Paralipomenon. Cap. xj.

David Coningh

Ende sy begroeven hare heenderen onder eenen eycken-boom te Jabes / ende sy vasten seken daghen. Alsoo sterf Saul / 13 in sijne overtredinghe / daer mede hy overtreden hadde teghen den $\text{H} \text{E} \text{E} \text{H}$ / teghen het woort des $\text{H} \text{E} \text{E} \text{H}$ / 't welck hy niet ghehouden en hadde / ende oock b¹ Sam. 28.8. om dat hy de waersegger gezaecht hadde / haer soekende / Ende den $\text{H} \text{E} \text{E}$ 14 $\text{H} \text{E}$ niet gesocht en hadde : daerom doodde hy hem / ende keerde het Coninckrycke tot David den sone Isai.

Het xj. Capittel.

Alle de Israeliten vergaderen te Hebron, vers. 1, &c. ende salven David tot Coninck over haer. 3. Daer na trecken sy t'samen na Jerusalem. 4. David overwint die stad. 5. door Ioab. 6. David gaet op den burcht te Jerusalem woenen. 7. Die stad wordt vernieuwt. 8. David wordt dagbelicks grooter. 9. Voorder worden verhaelt de Helden, ende voornemste Overste Davids, ende hare kloecke daden. 10. Als zijn Isobabam. 11. Eleazar. 12. Davids lust om water te moghen drincken uyt den bornput onder de poorte Beth-leheims. 17. het welck hem die drie Helden halen, doch hy en wouder niet drincken. 18. Abisai is de derde onder die Helden. 20. Benaja verslaet twee Leeuwen. 22. ende eenen grooten Egyptischen man. 23. Helden onder het krijchsvolck. 26.

- a² Sam. 2. 5-1. **D**ie vergaderde sich gantsch Israel tot David na Hebron / segghende / Siet / wy zijn u ghebeente ende u vleesch. Sels oock te dozen / doe Saul noch le-
b¹ Sam. 19-8. uinch was / b hebt ghy Israel upt-gelept / ende in-gehept : Doch heeft de $\text{H} \text{E} \text{E} \text{H}$ uwe Gocht tot u gheseydt / Ghy sult mijn volck Israel weyden / ende ghy sult Dooz-ganghet zijn van mijn volck Israel.
Doch quamen alle Oubste in Israel tot den Koninck na Hebron / en David maechte een verbondt met haer te Hebron / booz het aengesichte des $\text{H} \text{E} \text{E} \text{H}$: Ende sy salden David ten Koninck over Israel / c na her woort des $\text{H} \text{E} \text{E} \text{H}$ 4
e¹ Sam. 16. dooz den dienst Samuels. Ende David tooch hen / ende gantsch Israel / na Jerusalem / welke is Jebus : d want daer 5-6
a² Sam. 5-6. waren de Jebusiten de inwoonders des landts. Ende de inwoonders van Jebus seypden tot David / Ghy en sult hier niet hopen : David dan noch wan de burcht Zioms / welke is de Stadt Davids.
Want David septe / Al die de Jebusiten ten eersten slaet / sal tot een hooft / ende tot een Overste worden : Doe beksomse Joab de sone Zeruja ten eersten / daerom wert hy tot een hooft. David nu woonde op de burcht / daerom hietmen se de Stadt Davids / Ende hy bouwde de Stadt ront om / van Milo af / ende rontom hen : Ende Joab vernieuwde het oberige der stad.
Ende David ginck geduerich boozt / 9 ende wert groot / want de $\text{H} \text{E} \text{E} \text{H}$ e der
e² Sam. 23-2. waren de hoofden der helven / die David hadde / die haer dapper hy hem ghezaghen hebben in sijn Coninckryck by geheel Israel / om hem Coninck te maken / f na her woort des $\text{H} \text{E} \text{E} \text{H}$ over Israel.
Dese nu zijn van her ghetal der Helden 11 die David hadde : Isobabam de sone Bachmoni was 't hooft der dertighen / die sijn spieffe reghens drie hondert opheffende / versloechse op een mael. Ende na hem 12 was Eleazar de sone Dodo de Hahiter :

- 13 hy was onder die dype helven. Hy was niet David te Was-Dammim / g als de Philistinen daer ten stryde vergabert waren / ende het stuck des Achters vol gerste was / ende het volck booz het aengesichte der Philistinen bloodt. Ende sy stelden sich in 't midden van dat stuck ende beschermden 't / ende sy sloeghen de Philistinen : Ende de $\text{H} \text{E} \text{E} \text{H}$ verlostse booz 14 een groote verlossinghe. Ende h dype 15 upt de dertich hoofden toghen af na den rotzsteen tot David in de spelonche Houlam : ende het leggher der Philistinen hadde sich gheleghert in het dal Kephaim.
16 Ende David was doe inde vestinghe : Ende de vestinghe der Philistinen was 17 doe te Beth-lehem. Ende David kreech lust ende septe : Wie sal wy water te dincien gheben upt Beth-leheims bozn- 18 put die onder de poorte is : Doe haken die drie booz het leggher der Philistinen / ende putreden water upt Beth-leheims boznput / die onder die poorte is / ende sy dzoeghen 't ende brachten 't tot David : Doch David en wildet niet dincien / maer hy goot het upt booz den $\text{H} \text{E} \text{E}$ 19 $\text{H} \text{E}$. Ende hy septe / Dat late mijn Gocht verre van mijn zijn / van sulcks te doen : soude ick het bloodt deser mannen dincien / met perijckel hares lebens / ja met perijckel hares lebens hebben sy dat gebzacht : ende hy en wilde het niet dincien : Dit deden de drie helden. Abisai nu de broeder Joabs / die was oock het hooft van dien / ende hy verheffende sijn spieffe reghen drie hondert / versloechse : Alsoo hadde hy eenen name onder die drie.
21 Wyt die drie was hy ghe-eert boven de twee / daerom wert hy hen tot een Overste : Maer hy en quam tot aen die [eerste] 22 drie niet. Benaja de sone van Jojada / eens dapperen mans sone / van Anszel / was groot van haden : hy versloech twee sterke Leeuwen van Moab : Doch ginck hy af / ende versloech eenen Leeuw in het 23 midden des cups der sneeuw-tijdt. Hy versloech oock eenen Egyptischen man / eenen man van groote lenghte / van vijf ellen / ende die Egyptenaer hadde een spieffe in de handt / als een webers-boom / maer hy ginck tot hem af met eenen staf / ende hy ruchte de spieffe upt de handt des Egyptenaers / ende hy doode hem met sijn 24 [epghene] spieffe. Dese dinghen dede Benaja de sone Jojada : dies hadde hy eenen name onder die drie helden. Siet hy was de heerlichste van die dertich / noch : 25 taus en quam hy tot aen de drie niet : ende David stelde hem over sijn trouwan- 26 ren. i De helven nu der hepen waren Isai / de broeder Joabs / Elhanan de sone van Dodo van Beth-lehem. Sam- 27 moth de Haroditer / Helez de Heloniter.
28 Ira de sone Ikkies de Helioiter / Abies 29 zer de Anthothiter. Sibbechai de Husa- 30 thiter / Alai de Hahiter. Maharai de Bethophathiter / Heled de sone Baana de 31 Bethophathiter. Ichai de sone Abai van Gibeon der kinderen Benjamins : 32 naja de Pirhatoniter. Hurai van de he- 33 re Gaas / Abiel de Arbathiter. Azma- bech de Baharumiter / Eliahba de Saal- 34 honiter. (Wan) de kinderen Asafens des Osoniters was Jonathaan de sone van 35 Sage de Barathiter. Ahiam de sone Sachar de Barathiter / Eliphal de sone D- 36 hepher de Mecherathiter / Ahijah de He- 37 loniter. Hezo de Carmeliter / Baarai de sone Erbai. Joel de broeder Nathans / 39 Mithar de sone van Geri. Zelek de Ammoniter / Mahrai de Berothiter / wapen-dzagher Joabs des soons Zeruja. Ira

Davids mede-standers. Arke.

I. Chronica. Cap. xij.

Fol. 150

Jra de Ichititer/Gareb de Ichititer. 40
 Wrija de Werhiter/Zabad de sone Khilai. 41
 Wrija de sone Siza de Rubeniter was 42
 het hooft der Rubeniten/nochtans waren
 der dertich boven hem. Vanan de sone 43
 Maacha/ende Josaphat de Michititer.
 Wrija de Witeratiter: Sania/ende Teiel 44
 de sone Bothams/des Koeriters. Jedi- 45
 ael de sone Simi / ende Joha sijn broeder
 de Ichititer. Etsel Hammahabim / ende 46
 Jertbai/ende Josabia de sone Eluams :
 ende Ichina de Moabititer. Etsel ende 47
 Obed/ende Jaasiel van Jezobaja.

Het xij. Capittel.

Hier worden noch eenige Helden Davids ge-
 noemt, die tot hem gekomen zijn, doe hy
 noch van Saul vervolgt wert, vl. 1. &c.
 Eerst uyt het gheslachte van Saul selve, 2.
 daer na uyt de stamme Gads, 14. oock uyt
 de stammen Benjamins ende Iuda, 16. ende
 van Manasse, 19. Eynelick worden ver-
 haelt de Overste der krijchs-lieden, die tot
 David te Hebron ghekomen zijn, om hem
 Koninck te maken, mitgaders het ghelal
 uyt elke stamme, 21. Gantsch Israel is
 het eens om David Koninck te maecken
 over haer, 28. Sy maken goet chier met
 malkanderen drie dagen lanck, 39.

Dese nu zijn 't die tot David quamen 1
 na Ziklag / doe hy noch bestoten was
 door 't aengesichte Sauls des soons Kis:
 sy waren oock onder de helden die tot dien
 krijchsholpen: Gewapent met boghen/ 2
 reches ende sincks met steenen werpende/
 ende met pijlen schietende uyt den hoghe:
 sy waren van de broederen Sauls / upt
 Benjamin. Yhet hooft was Ahiezzer/ende 3
 Joas / sonen van Semaa den Gibeathir/
 daer na Jeziel / ende Pelet / sonen Wima-
 hers/ ende Weracha / ende Jehu de Kuto-
 chiter. Ende Jisaja de Gibeoniter was 4
 een heldt onder de dertich/ende over dertich
 [gestelt]: ende Jimeja/ende Jahaziel/ende
 Johanan/ende Josabad/ de Gederathiter.
 Eluzai / ende Jerimoth / ende Bealia/ 5
 ende Semaria/ende Sephacia de Haruphi-
 ter. Elhana/ende Issia/ende Wazeel/en- 6
 de Jozer/ende Jafoham de Kozhiters.
 Ende Johela / ende Lebada de Sonen 7
 Jerohams van Geboz. Oock schepdden 8
 hen van de Gaditen af tot David in die be-
 stinghe nae de woestijne / kloecke helden/
 krijchs-lieden ter oorloghe/toegherust met
 rondasse ende schilt/ende hare aengesichten
 waren aenghesichten der leeuwen: ende sy
 waren als de Aheen op de berghen in snel-
 licheyt. Ezer was het hooft: Obadia de 9
 tweede/ Eltab de derde. Misinanna de 10
 vierde/ Jermeja de vijfde. Attai de sesste/ 11
 Etsel de sevenste. Johanan de achste/ 12
 Elzabad de negenste. Jermeja de tiende/ 13
 Nachbannai de elfde. Dese waren van 14
 de kinderen Gads/ hoofden des heps: een
 van de kleynste was ober hondert/ ende de
 grootste ober dupsent. Dese selve zijn 't 15
 die ober de Jozbane ginghen in de eerste
 maent/ doe de selve bol was aen alle hare
 oebers: ende sy herdzeben alle de inwoon-
 ders/der leechten tegen 't Oosten/ende te-
 gen 't Westen. Waer quamen oock van de 16
 kinderen Benjamins ende Iuda op de be-
 stinghe tot David. Ende David ginck upt
 hen te gemoete/ende antwoorde/ ende seyde
 hen: Indien ghy-lienen ter vrede tot my
 gekomen zijt/ om my te helpen/ soo sal mijn
 herte te ghelijcke over u lieden zijn: maer
 indien het is om mijne vanden bedriech-
 lich over te sekeren/ daer doch geen wezel
 in mijne handen en is/ de Godt onser haves

18 ren sie het/ende straffe het. Ende de Geste
 tooch Amasai aen/den Oversten der hoof-
 lieden / [ende hy seyde]: Wy zijn uwe/ o
 David/ ende met u zijn wy/ ghy sone Isai
 vrede / vrede sy u/ende vrede uwen hulpe-
 ren/want uwe Godt helpt u: Doe namse
 David aen / ende stelde tot hoofden der 19
 henden. Daer a vielen oock van Ma- 21
 nasse tot David/doe hy met de Philistijnen
 quam om teghens Saul te strijden / alhoe-
 wel syse niet en hielpen: want de Vozsten
 der Philistijnen verlieten hem met rade/
 segghende/ Met verihel van onse hoofden
 soude hy tot Saul sijnen heere ballen.
 20 Doe hy na Ziklag tooch/ vielen tot hem
 upt Manasse/ Wnah/ende Josabad/ende
 Jediael/ende Michael/ende Josabad/ende
 de Elihu/ende Zillerhai: hoofden der vuz-
 21 senden die in Manasse waren. Ende dese
 hielpen David mede tegen die henden/want
 alle dese waren kloecke helden: ende sy
 22 waren Overste in 't hep. Want daer
 quamen der te [vier] tijt dach hy dach tot
 David/om hem te helpen/ tot een groot le-
 23 ger toe/als een legher Godes. Ende die
 zijn de ghelalen der hoofden der ghenet/die
 toe-gerust waren ten hepze / die tot David
 te Hebron quamen / om het Koninckrijcke
 Sauls tot hem te wenden / nae den monde
 24 des Heere: Der kinderen Juda/die
 rondassen ende spieffen broegen/ waren ses
 dupsent/ende acht hondert/toe-gerust ten
 25 hepze. Van de kinderen Simeons kloec-
 ke helden ten hepze / seven dupsent ende
 26 hondert. Van de kinderen Levi/bier dups-
 27 sent ende ses hondert. Ende Jehojada
 was Overste der Aaroniten/ende met hem
 warend der dupsent ende seven hondert.
 28 Ende Zadoh was een jonghelinck / een
 kloeck heldt: ende upt sijnes vaders hups
 waren twee-ende-twintich Overste.
 29 Ende van de kinderen Benjamins / de
 broederen Sauls/dupsent: want toe
 noch toe warend der vele van haer die het
 30 met den hups Sauls hielden. Ende
 van de kinderen Ephraims / twintich dups-
 sent / ende acht hondert / kloecke helden/
 mannen van name in het hups harer vaders
 31 ren. Ende van de halve stamme Manasse
 achtien dupsent die met namen uptgebruc
 zijn / dat sy quamen om David Koninck te
 32 maken. Ende van de kinderen Issachar/
 die erbaren waren in 't verstant van de tij-
 den/om te weten wat Israel doen moeste:
 hare hoofden waren twee hondert ende alle
 hare broeders [nasten] op haer woort.
 33 Wt Zebulon uptgaende in 't hep / toe-
 gerust ten strijde met alle krijchs-wape-
 nen / dijsch dupsent: ende om een slach-
 34 oedtinghe te houden met een ontwanchel-
 baer herte. Ende upt Naphtali dupsent
 Overste: ende hy haer met rondasse en-
 de spieffe/ seven-en-dertich dupsent.
 35 Ende upt de Daniten ten strijde toe-ge-
 rust / acht-en-twintich dupsent ende ses
 36 hondert. Ende upt Aser/uptgaende in het
 hep / om krijchs-oeden te houden / waren
 37 beertich dupsent. Ende van gene zijde der
 Jozbane/van de Rubeniten ende Gaditen/
 ende de halve stamme Manasse met aller-
 38 lep krijchs-ghereetschap ter oorloghe/ hon-
 dert ende twintich dupsent. Alle dese
 krijchs-lieden/die haer in slach-oeden hou-
 den houden/quamen met een volkomen her-
 te te Hebron/om David Coninck te maken
 over gantsch Israel: Ende oock was al
 het overighe van Israel een herte/om Da-
 39 vid een Koninck te maken. Ende sy wa-
 ren daer by David drie dagen lanck etende
 ende dzinckende: want hare broeders had-
 40 den booz hen [war] roebeteyt. Ende
 oock de naefte aen hen / tot aen Issachar/ ende

Hiram. David slaet-

I. Paralipomenon. Cap. xiiij. xiiij.

-de Philistijnen.

ende Zehulon / ende Manfthali brachten
hooft op ezelen / ende op hemelen / ende op
mupfen / ende op runderen / meel / spijse / stuc-
ken dijghen / ende stucken rofijnen / ende
wijn / ende olpe / ende runderen / ende kleyn
vee in menichte : want daer was blijf-
fchap in Israel.

Het xiiij. Capittel.

David houdt raet met de Overste des volcx,
v. 1. &c. aengaende een generale verga-
deringe. 2. ende het halen der Arke van
Kiriah-Iearim na Zion. 3. dit behaecht
de gantsche gemeynte wel. 4. Tot desen
eynde treckt David selfs op met de gant-
fche Gemeynte. 6. sy setten de Arke op
eenen nieuwen wagen. 7. David ende 't
gantfche volck bedrijven groote vreucht
met ghesanck ende Mufick-Instrumen-
ten. 8. Vza steekt syn hande uyt om de
Arke te houden. 9. Daerom slaet hem
Godt. dat hy sterft. 10. David noemt de
plaetse daer dit gheschiedt. Perez-Vza. 11.
ende hy is bevreest de Arke tot sich te la-
zen brenghen. 12. Maer laetse in Obed-
Edoms huys brenghen. 14.

Ende David hielt raet met de Overste
der duysenden ende der honderden / en-
de met alle Dozsten. Ende David seide
tot de gantsche gemeynte Israels / Indien
het u lieden goet dunckt / ende van den
H E E R E onsen Godt te zijn: Laet ons
ons uptreypden / laet ons senden aen onse
overtighe broeders / in alle landen Israels /
ende de Dozsters / ende Leviten [die] met
hen zijn in de steden / met hare dooz-steden /
op dat sy tot ons vergaderd worden. En-
de laet ons de Arke onses Godtes tot ons
weder-halen : want wy en hebbense in de
dagen Sauls niet ghesocht. Doe seide de
gantfche Gemeynte / datmen also doen sou-
de / want die sake was recht in de ooghen
des gantschen volcks. a. David van der-
gaderde gantfch Israel van 't Egyptische
Sichoz af / tot daermen komt te Hamath /
om de Arke Godtes te brenghen van Kiria-
th-Iearim. Doe rooch David op met
het gantfche Israel na Baala / dat is / nae
Kiriath-Iearim / 't welck in Juda is / dat
hy han daer ophaelde de Arke Godes des
H E E R E die tusschen de Cherubim
woont / daer de Name wort aengheroepen.

Ende sy hoerden de Arke Godes op ee-
nen nieuwen wagen upt het hups Abina-
dabs : Vza nu ende Ahio ledden den wa-
ghen. Ende David ende gantfch Israel
sneelden hooz 't aenghesichte Godes met
aller macht / so met Liederen / als met Har-
pen / ende met Lupten / ende met Tromme-
len / ende met Timbalen / ende met Trom-
petten. Doe sy aen den dozsch-bloet van
Chidon ghekomen waren / soo streckte Vza
syn hant upt / om de Arke te houden / want
de runderen strupfelden. Doe ontstach
de roozn des H E E R E ober Vza / ende hy
sloech hem / om dat hy syn hant hadde upt-
gestreckt aen de Arke: ende hy steeft aldaer
hooz het aenghesichte Godes. Ende Da-
vid ontstach / dat de H E E R E een scheure
gescheurt hadde aen Vza : daerom noemde
hy die selve plaetse Perez-Vza / tot op de-
sen dach. Ende David bzeefde hem h E E
R E te dien dage / seggende : hoe sal ick de
Arke Godes tot my brenghen ? Daerom
b en liet David de Arke niet tot hem bren-
ghen in Stadt Davids: maer dede se afwij-
cken in 't hups Obed-Edoms des Gerhi-
ters. Alsoo bleef de Arke Godes by het
hupsgein Obed-Edoms in syn hups / drie
maenden / ende de H E E R E segende het
hups Obed-Edoms / ende alles wat hy
hadde.

Het xiiij. Capittel.

De Koninck Hiram sendt boden aen David, met
timmer-lieden ende Cederen-hout, vers. 1.
David neemt toe in macht, 2. hy neemt
meer wijven, ende krijcht veel kinderen, 3.
hare namen, 4. De Philistijnen trecken op
ten strijde tegen David, ende David tegen
haer, 8. David vraecht Godt wat hy doen
sal : Die beveelt hem op te trecken, met be-
lofte van victorie, 10. David slaetse, ende
noemt die plaetse Baal-Perazim, 11. David
laet hare afgoden verbranden, 12. De Philis-
tijnen hervatten den krijch, 13. David
vraecht wederom den Heere, die hem seyt
wat hy doen soude, 14. hem te ghelijcke
syn hulpe toe-seggende, 15. David slaet de
Philistijnen ten tweeden male, 16. waer van
hy eenen grooten name krijcht, ende wordt
over al gevreesd, 17.

De a soude Hiram de Koninck van
Tzus boden tot David / ende Cede-
ren-hout / ende metfelsaers / ende timmer-
lieden : dat sy hem een hups bouwden.
2. Ende David merchte dat hem de H E E
R E tot Koninck bevestigte hadde ober Is-
rael : want syn Coninckrijcke werdt ten
hoochsten verheben om syns volcks Is-
raels wille. Ende David nam meer wij-
ven te Jerusalem: ende David gewan meer
soneu ende dochteren. Dit b nu syn de
namen der kinderen / die hy te Jerusalem
hadde : Samuua / ende Sobab / Nathan /
ende Salomo. Ende Ibschar / ende Elifua /
ende Elpelet. Ende Boga / ende Bepheg /
ende Iaphia. Ende Elifama / ende Beel-
sada / ende Eliphelet. Doe de Philistijnen
hoozden / dat David ten Coninck ghesalt
was ober het gantfche Israel / so togen al-
te de Philistijnen op om David te soeken:
Doe David dat hoozde / so rooch hy upt te
gen haer. Doe de Philistijnen namen / so
sneelden sy haer upt in de lechte banken
phaim. Doe bzaeghde David Godt / seg-
gende / Sal ick op-treken tegen de Philis-
tijnen / ende sult ghyse in mine hant ghe-
den : Ende de H E E R E seide tot hem /
Trecht op / want ick sal se in uwe hant ge-
ven. Doe sy nu optoghen na Baal-Perazim /
soo sloechse David daer / ende David
seide / Godt heeft mine vanden hooz mij-
ne hant gescheurt / als een scheure der wa-
teren: daerom noemden sy den name der sel-
ver plaetse Baal - Perazim. Ende daer
lieten sy hare Goden / ende David geboodt /
ende sy wierden met vyere verbrandt.
13. Doch de Philistijnen boeren noch hooz /
ende sy hersneelden haer in dat dal. En-
de David bzaeghde Godt noch eens / ende
Godt seide tot hem / Ghy en sult niet op-
trecken achter hen henen : [maer] omcin-
geltse van boven / ende komt tot haer tegen
15. ober de moerbefpe-boomen. Ende 't sal
geschieden / als ghy hoozt het gerupsch van
eenen ganch in de toppen der moerbefpe-
boomen / komt dan upt ten strijde : want
Godt sal hooz u aenghesichte uptgegaen
zijn / om het leger der Philistijnen te slaen.
16. David nu dede gelick als hem Godt ge-
boden hadde : ende sy sloeghen het hez der
Philistijnen van Gibeon af tot aen Gazer.
17. Alsoo ginck Davids name upt in alle de
landen : ende de H E E R E gaf synen ver-
schickinge ober alle die Heydenen.

Het xv. Capittel.

David bereyt der Arke Godes een plaetse, v. 1.
Ende hy beveelt dat de Leviten de Arke Go-
des draghen sullen, 2. Gantfch Israel komt
te Jerusalem, 3. om de Arke aldaer op te ha-
len.

Arke gebracht in Sion.

I. Chronica, Cap. xv. xvj.

Fol. 150

Ien, 3. Namen der Leviten, die tot desen eynde quamen, 4. David beveelt de Overste der selver, wat, ende hoe sy doen sulen, 11. Sy gehoorsamen David, 14. Dit is geschiet met groote triumphe van musijcke, 16. Michal, de Dochter Sauls, siende den Coninck David voor de Arke springen ende spelen, veracht hem, 29.

Ende David maecte sich hupfen in sijn ne stadt: Ende hy bereyden der Arke Godes een plaetse / ende stonde een tentre booz haer. Voe septe David / Niemand en mach de Arke Godes dzagen / dan de Leviten: want die a heeft de h e e e e verhozen om de Arke Godes te dzagen / ende om hem te dienen tot in der eeuwigheyt. Doch bergaderde David gantsch Israel te Jerusalem: om de Arke des h e e e e op te halen aen hare plaetse / die hy haer bereydt hadde. Ende David b versamelde de kinderen Karons / ende de Leviten. Van de kinderen Aehars / was Driel Overste / ende sijnre broeders waren hondert ende twintigh: Van de kinderen Merari / was A saia Overste / ende sijnre broeders waren twee hondert ende twintigh: Van de kinderen Gersoms / was Joel Overste / ende sijnre broeders waren dertigh:

Wt de kinderen Elizaphans was Overste Semaja / ende sijnre broeders waren twee hondert. Wt de kinderen Hebzons / was Eliel Overste / ende sijnre broeders waren tachtentich. Wt de kinderen Dzziels was Amminadab Overste / ende sijnre broeders waren hondert ende twaelf. Ende David riepfde Priesters Zadok ende Abiachar: ende de Leviten Dziel / Asaja / ende Joel / Semaja ende Eliel / ende Amminadab. Ende hy septe tot hen / Ghyliden zijt hoofden der vaders onder de Leviten: hepligh u / ghy ende uwe broeders / dat ghy de Arke des h e e e e des Godts Israels opbrenghet / ter plaetse die ich booz haer bereydt hebbe. Want om dat ghy lieden ten eersten [dit] niet [en debet]: heeft de h e e e e onse Godt onder ons een scheyre gedaen / om dat wy hem niet gesocht en hebben na het recht. Soo heplighden haer dan de Priesters ende Leviten / om de Arke des h e e e e des Godts Israels op te brengen. Ende de kinderen der Leviten broeghen de Arke Godes op hare schouderen / met de draegh boomen die op hen waren / c ghelijck als Moys ghedoden hadde / na den wooyde des h e e e e.

Ende David septe tot de Overste der Leviten / dat sy hare broeders de Sanghers stellen souden met Musijck instrumenten / met Lupten / ende Harpen / ende Cymbalen / dat sy haer souden doen hoozen / verheffende de stemme met blijdschap. So stelden dan de Leviten d Yeman den sone Joels / ende upt sijnre broeders Nafah den sone Berechias: ende upt de sone Merari hare broeders / Echan den sone Asajas. Ende met hen hare broeders van de tweede orden: Zecharia / Ben / ende Jaasiel / ende Semiramoth / ende Jehiel / ende Dnni / Eliab / ende Benaja / ende Maaseja / ende Marcthia / ende Eliphele / ende Mithneja / ende Obed-Edom / ende Jziel de Dooztiers. De Sangers nu Yeman / Asaph / ende Echan / lieten haer hoozen met koperen Cymbalen: Ende Zecharia / ende Aziel / ende Semiramoth / ende Jehiel / ende Dnni / ende Eliab / ende Maaseja / ende Benaja / met Lupten op Alamoth. Ende Marcthia / ende Eliphele / ende Mithneja / ende Obed-Edom / ende Jziel / ende Asaja met Harpen op de Sche-minich / om den toon te verstercken.

Ende Chenania d Overste der Leviten /

was ober het op-heffen: hy onderwees haer in het op-heffen / want hy was verstandigh. Ende Berechja / ende Ekhana waren dooztters der Arke. Ende Sebanja / ende Josaphat / ende Bethaneel / ende Amasai / ende Zecharia / ende Benaja / ende Elizer de Priesters trompetteden met trompetten booz de Arke Godes: ende Obed-Edom ende Jehija waren dooztters der Arke. t Geschiedde nu dat David ende de Outste van Israel / ende de Overste der dupsenden henen gingen om de Arke des verhoons des h e e e e op te halen / upt het hups Obed-Edoms / met vzedden. Soo gheschiedde t / dooz dien dat Godt de Leviten hielp / die de Arke des verhoons des h e e e e broeghen / dat sy seben Warren / ende seben kammen offerden. David nu was ghekleedt met eenen mantel van sijn linnen / oock alle de Leviten die de Arke broegen / ende de Sangers / ende Chenania de Overste van het op-heffen der sanghers: oock hadde David eenen lijf - rock aen van linnen. Alsoo dzacht gantsch Israel de Arke des Verhoons des h e e e e op / met gheupch / ende met geluyt der Basupne / ende met Trompetten: ende met Cymbalen / makende gheluyt met Lupten / ende met Harpen. e t Geschiedde nu / doe de Arke des Verhoons des h e e e e tot aen de stadt Davids ghekomen was: dat Michal de dochter Sauls booz een venster keech / ende den Coninck David sach springende ende spelende / soo verachte sy hem in haer herte.

Het xvj. Capittel.

David ende het volck offeren brandt-offer ende danck-offer, als sy de Arke brachten in de tentre, die David daer toe verordineert hadde. vers. 1, 2c. ende hy segent het volck, 2. ende geeft eenen yegelicken broodt, vleesch, ende wijn, 3. ende hy ordineert Leviten ten dienste der Arke, ende om den Godt Israels te loven, 4. Wie de hoofden waren over de ghene die met Musijck instrumenten Godt loofden, 5. daer wort beschreven een Psalm, dien David aen Alaph ende sijnre broeders ghegheven heeft, om den Heere daer mede te loven ende te prijsen, 7. de welcke gesongen zijnde, so sprack al het volck, Amen, den Heere lovende, 36. David verordineert Sanghers, 37. Poortiers, 38. Priesters om brandt-offeren te offeren, tot dienste der Arke, 39. dit ghedaen zijnde trock een yeder na huys, 43.

Doe a sp de Arke Godes in brachten / soo stelden syse in t midden der tentre welcke David booz haer geuyamen hadde: ende sy offerden brandt-offeren ende danck-offeren booz het aengesichte Godes. Als David het brand-offer ende de danck-offeren ge-eyndicht hadde te offeren: so segende hy het volck in den name des h e e e e. Ende b hy deylde een yegelick in Israel / van den man tot de vrouwe / een yeghelick een volle broeds / ende een schoon stuck bleesch / ende een flesche wijns. Ende hy stelde booz de Arke des h e e e e [sommige] upt de Leviten tot dienaers: ende dat om den h e e e e den Godt Israels te vermelden / ende te loven / ende te prijsen. Asaph was het hoof / ende Zecharia de tweede na hem: Jziel ende Semiramoth / ende Jehiel / ende Marcthia / ende Eliab / ende Benaja / ende Obed-Edom / ende Jziel met instrumenten der Lupten / ende met Harpen: ende Asaph liet sich hoozen met Cymbalen:

Maer Benaja / ende Jahaziel de Priesters /

2 Sam. 6. 16

2 Sam. 6. 17

2 Sam. 6. 29

Psalm Davids. Ordre des-

I. Paralipomenon. Cap. xvij.

•dienst.

sters / steers met trompetten booz de Arke des verbonts Godes. Te dien selven dage / hoe gaf David ten eersten [desen Psalm] om den HEE te loven booz den dienst Asaphs / ende sijner broederen. Lobt den HEE / roept synen name aen / maecht sijne daden bekenet onder de volkeren.

Singht hem / psalm - singht hem / spreect aendachtelich van alle sijne wonderwercken. Goemt u in den name sijner heplighert / dat sich het herte der ghener die den HEE soecken / verblijde. Vraecht na den HEE ende sijne sterckte / soecht sijn aengesichte geduerlich. Bedencht sijn wonderwercken / die hy gedaen heeft / sijner wonder teekenen / ende der oordeelen sijner mouts. Ghy zaedt Israels sijn dienars / ghy hinderen Jacobs sijne upterkozene. Hy is de HEE onse Gode / sijne oordeelen zijn ober de gheheele aerde. c Gedencht tot in der eeuwigheyt

Gen. 17 sijn verbonts / des woorts [dat] hy ingeselt heeft tot in 't dupfentste geslachte.

[Des verbonts] d dat hy met Abraham a Gene. heeft gemaecht / ende sijn eeds aen Isaac.

20. 3. Welken e hy oock aen Jacob heeft ge-

Gen. 28 stelt / tot een infertinge / (aen) Israel tot een eeuwich verbont. Seggende: Ich sal u

ende 35. her lant Canaan geven / een snoer van u lieder erfdeel. Als ghy wepnige menschen

in getale waert / ja wepnige ende bremdelingen daer in. Ende sy wandelden van volck tot volck / ende van 't een koninkrijcke tot een ander volck. Hy en liet

Gen. 13 niemant toe haer te onderzucken / oock beende 20. strafte hy Koninghen om harent wille /

Gen. 7. [seggende] / En tastet mijne gesalfde niet ende 6. 9. aen / ende en doet mijnen Propheten gheen

10. 11. quaet. Singht den HEE ghy gant / sijn aerde / bootschap sijn heyl van dage te dage. Vertelt sijne eere onder de heydenen / sijne wonderwercken onder alle volkeren. Want de HEE is groot / ende seer te prijzen / ende hy is breslich boven alle Goden. Want alle de Goden der volkeren zijn Afgoden: maer de HEE heeft de hemelen ghemacht. Maestest

27. sijn aengesichte: want den HEE in de heerlichheyt des heplighdoms. Schiet booz sijn aengesichte / ghy gheheele aerde / oock sal de werelt bevesticht worden / dat sy niet beweecht en worde. Dat de hemelen haer verblijden / ende de aerde verheughe haer / ende darmen onder de heydenen / segge / De HEE e regeert. Dat de Zee

32. bruse / met hare volheyt / dat het belt huppe van breuchde / met al dat daer in is.

Van sullen de boomen des wouts upchen booz het aengesichte des HEE / om dat hy komt de aerde te richten. g. 10. 34

Ps. 107. het den HEE / want hy is goet / h want sijn goedertierenheyt is tot in eeuwigheyt.

ende 118. Ende seght / Verlost ons / o Gode onse heplighert / ende versamelt ons / ende reddet ons

ende 136. van de heydenen / dat wy uwen heplighert name loven / ende dat wy ons uwes lofs

Ps. 136. roemen. Geloofst sy de HEE de Gode 36

11. Israel van eeuwigheyt tot eeuwigheyt: ende al het volck sepe / Wmen / ende 't loofde den HEE. Alsoo liet hy daer booz de

Arke des verbonts des HEE Asaph ende sijne broederen / om gheduerighlijck te dienen booz de Arke / na dat op elken dach bestelt was. Obed Edom nu met haer lie-

38. der broederen / waren acht-en-tseftigh / ende [hy selde] Obed Edom den sone Jedis

39. thun / ende Hosa / tot pooztiers. Ende de Priester Zadok / ende sijne broederen de Priesters booz den Tabernakel des HEE

40. Om den HEE de brand-offeren ge- duerighlijck te offeren op den brand-offer-Altar / des morgens ende des abonts: ende sulchs na alles datter gheschreven staet in de Wet des HEE / die hy Israel

41. gheboden hadde. Ende met hen Heman / ende Jeduthun / ende de oberige upgelese- ne / die met namen uptgeducht zijn / om den HEE te loven: want sijne goedertie-

42. renheyt is tot in der eeuwigheyt. Mer hen van waren Heman ende Jeduthun / [met] trompetten ende cymbalen booz de gene die daer lieten hoozen / ende [met] instrumenten der Musische Godes: maer de sonen Jeduthuns waren aen de poorte.

43. Also togen het gantsche volck hen / een pegelich in sijn hups: ende David heerde sich / om in sijn hups te gaen.

Het xvij. Capittel.

Siet den inhoudt deses Capittels. 2. Sam. 7.

1. T Geschiede nu als David in sijn hups woonde: dat David tot Nathan den

Prophete sepe / Siet ich woonde in een cederen hups / maer de Arke des verbonts

2. des HEE onder gozdynen. Doe sepe Nathan tot David / Doet alles wat

3. in u herte is / want Gode is met u. Maer 't gheschiede in de selve nacht / dat het woort Godes tot Nathan quam / seggende /

4. Gaet hen en secht tot David mijnen knecht / Alsoo sepe de HEE: Ghy en sult my gheen hups bouwen om in te wo-

5. nen: Want ich hebbe in geen hups ghe- woont van dien dag af dat ich Israel heb-

6. be opgevoert tot desen dagh toe: maer ich ben ghegaen van tente tot tente / ende van Tabernakel tot Tabernakel. Over al

7. daer ich ghewandelt hebbe. met geheel Israel / hebbe ich wel een woort gesproken tot een van de Richters van Israel / den welken ich gebodt mijn volck te weppen / seg-

8. ghende / Waerom en bouwt ghy lieden my geen cederen hups? Nu dan also sult ghy seggen tot mijnen knecht / tot David / So

9. sepe de HEE der hepscharen / Ich a hebbe u van de schaeps-hope ghenomen van achter de Schapen / op dat ghy een

10. Wooranger ober mijn volck Israel soude zijn. Ende ich ben met u geweest ober al

11. waer ghy hen gegaen zijt / ende ich hebbe alle uwe bpanden upgheroept van booz u aengesichte: ende ich hebbe u tenen name gemaecht / ghelijck de name is der Grooten

12. die op der aerde zijn. Ende ich hebbe booz mijn volck Israel een plaetse bestelt / ende hem geplant / dat hy aen sijne plaetse woos-

13. ne / ende niet meer heen ende weer ghebze- ven en worde / ende de kinderen der ver- heertheyt en sullen hem niet meer kren-

14. ken / gelijck als in 't eerste / Ende van die dagen af / dat ich geboden hebbe Richters te wesen ober mijn volck Israel: ende hebbe alle uwe bpanden vernebert: Ock hebbe ich u te kennen gegeven dat u de HEE

15. een hups bouwen sal. Ende 't sal gheschieden / als uwe daghen sullen verbullet zijn / dat ghy hen gaet tot uwe vaderen: so sal ich u zaet na u doen opstaen / 't welch

16. up uwe sonen zijn sal / ende ich sal sijn Wo- ren / die sal b my een hups bouwen: ende ich sal sijnen stoel be-

17. festigen tot in der eeuwigheyt. c Ich sal hem tot eenen vader zijn / ende hy sal my tot eenen sone zijn: ende mijne goedertie-

18. renheyt

21. Sam.
16. 11
Psa. 78

b. 1. 11
en 6. 11
c. Psa. 89
27. 11
Heb. 1. 11

Prophetie Salomo, ende Christo. I. Chronica. Cap. xviii. xix Davids gebedt. Fol. 152

renheyt en sal ich van hem niet wenden/
gelijck als ich [die] wech ghenomen hebbe
van dien die dooz u gheweest is. Maer
Luc. 1. d. ich sal hem in mijn hups bestendigh-
33 ken/ende in mijn Koninkrijcke tot in eeu-
wigheyt: ende sinen stoel sal bast zijn tot
in eeuwigheyt. Ma alle dese woorden/en-
15 de na dit gantsche ghesichte: alsoo spzack
Parhan tot David. Doe quam de Ko-
16 ninc David in/ ende bleef dooz 't aenghe-
sichte des HEEKE: ende hy sende/Wie
ben ich HEEKE Godt: ende wat is mijn
hups / dat ghy mp tot hier toe ghehacht
hebt: Ende dit is kleyn in uwe ooghen
17 gheveest/ Godt/ daerom hebt ghy van het
hups uwes knechts tot van verre henen
ghesproken/ende ghy hebt mp na mensche-
18 liche wijse versten met dese verhooginghe/
HEEKE Godt. Wat sal David meer
18 hy u daer toe boeghen/ dan weghen de eere
aen uwen knecht: doch ghy kent uwen
knecht wel. HEEKE/om uwes knechts
19 wille / ende nae u herre hebt ghy alle dese
grootte dingen gedaen: om alle dese grootte
eDeut. 3 dingen bekent te maken. e HEEKE/ 20
24 daer en is niemant ghelijck ghy/ ende daer
en 4. 35. en is geen Godt behalven ghy/ na allen dat
ende 6. 4. wy met onse oogen gehoort hebben. f En 21
1 Reg. 8. de wie is als u volck Israel/ een eenigh
23/60 volck op der aerde: 't welcke Godt henen
Hof. 6. 8 ghegaen is/ sich tot een volck te verlossen/
Jes. 37. dat ghy u eenen name maectet van grootte
16/20 ende verschyeliclike dingen/ met de HEE-
Want. 3. denen upt te stoeten van het aenghesichte
29 uwes volchs / 't welck ghy upt Egypten
Hof. 13. herlost hebt. Ende ghy hebt u volck Is- 22
4. rael u ten volcke ghemaect tot in der eeu-
fDeu. 4. wigheyt: ende ghy HEEKE zijt hen tot
7. eenen Godt ghewozen. Nu dan/ HEEKE 23
ende 33. K. / het woort dat ghy ober uwen knecht
29 ghesproken hebt / ende ober sijn hups / dat
Hof. 14.7. woort waer tot in eeuwigheyt: ende doet
20 gelijck als ghy ghesproken hebt. Ja het
woorde waer/ende uwen Name woort groot
gemaect tot in eeuwigheyt/darmen segge/
de HEEKE der hepscharen/de Godt Is-
rael/ is Israels Godt: ende 't hups Da-
vids uwes knechts zp bestendich dooz u
aenghesichte. Want ghy/mijn Godt/hebt 25
dooz de oore uwes knechts gheopenbaert/
dat ghy hem een hups houwen soubr: daer-
om heeft uwe knecht [in sijn herte] gevon-
den om dooz u aengesichte te bidden. Nu 26
dan HEEKE/Ghy zijt die Godt:ende ghy
hebt dit goede ober uwen knecht ghespro-
ken. Nu dan/het heeft u beliest te seghe- 27
nen het hups uwes knechts / dat het in
eeuwicheyt dooz u aengesichte zp: want
ghy HEEKE/hebt het ghesegent/ende het
sal gesegent zijn in eeuwigheyt.

Het xviii. Capittel.

In dit Capittel wort verhandelt even 't sel-
ve, dat 2. Sam. 8. staet.

T Gheschiedde nu nae desen / dat David 1
de Philistijnen sloech / ende brachtse
onder: ende hy nam Gath/ende hare onder-
hoorige plaetsen/unt der Philistijnen hant.
Hy sloech oock de Moabiten: alsoo dat 2
de Moabiten Davids knechten werden/
bringende geschenken. David sloech oock 3
Hadarezer den Koninc van Zoba na Ha-
math roe/ doe hy henen toech om sijne hant
te stellen aen de riviere Phzath. Ende 4
David nam hem dupsent waghens af/ ende
seben dupsent rueters/ ende twintich dup-
sent man te voet: ende David ontfenuwde
alle de waghen/[veerden]: doch hy behielt
hondert waghens daer van overich. Ende 5
de Spziers van Darmasco quamen om Ha-

barezer den Koninc van Zoba te helpen:
maer David sloech van de Spziers twee-
en-twintich dupsent man. Ende David
leide/besettinge/in Spzia van Darmasco/
alsoo dat de Spziers Davids knechten
werden/ gesthencken bringhende: ende de
HEEKE bechoorde David ober al waer
hy henen ginch. Ende David nam de gou-
dene schilden/ die hy Hadarezers knechten
waren: ende hy brachtse te Jerusalem.
8 Doch nam David seer veel kopers upt
Tibchath/ende upt Chun/Hadarezers ste-
den: daer van heeft Salomo de koperen
Zee / ende de pilaren / ende de koperen ba-
9 ren ghemaect. Doe Cohu de Koninc
van Hamath hoorde / dat David de gant-
sche hepscharen Hadarezers des Koninc
10 van Zoba geslagen hadde: Soo sondt hy
sijne sone Hadoram tot den Koninc Da-
vid/om hem na [sijnen] welstant te vragen/
ende om hem te segenen/ van wegen dat hy
met Hadarezer gestreden/ ende hem versta-
gen hadde/ (want Hadarezer boerde oorlo-
ge tegen Cohu)ende alle goudene ende sil-
11 veren/ende koperen baten: Dese hepsche-
de de Koninc David oock den HEEKE/
met het silber ende 't gont/twelch hy me-
de ghehacht hadde van alle de hepschen:
van de Edomiten / ende van de Moabiten/
ende van de kinderen Ammons / ende van
de Philistijnen/ ende van de Amalechiten.
12 Doch sloech Achai de Sone Zeruja de
Edomiten in het font-dal/achtien dupsent.
13 Ende hy leide de besettinghe in Edom/
so dat alle de Edomiten Davids knechten
werden: ende de HEEKE bechoorde Da-
14 vid ober al waer hy henen ginch. Alsoo
regeerde David ober gantsch Israel: ende
hy dede sinen gantschen volcke recht ende
15 gherechticheyt. Joab nu de sone Zeruja
was ober het heps: ende Josafat de sone
16 Achiluds was Cancellier. Ende Adol de
sone Achiluds/ende Achimelech/de sone Abi-
jathars / waren Priesters / ende Sausa
17 Schijver. Ende Benaja de sone Joada
was ober de Chret hi ende Mefchiz:maer de
sonen Davids waren d'eerste aen de handt
des Konincs.

Het xix. Capittel.

Siet den inhoudt 2. Sam. Cap. 10.

E Pde 't gheschiedde na desen / dat Da-
has de Koninc der kinderen Ammons
sterf/ende sijn Sone wert Koninc in sijne
2 plaetse. Doe septe David/ Ich sal wel-
dadicheyt doen aen Hanun den Sone Da-
has / want sijn vader heeft weldadigheyt
aen mp gedaen: daerom sondt David boden
om hem te troosten ober sinen vader: Doe
de knechten Davids in het lant der kinde-
ren Ammons tot Hanun quamen / om hem
3 te troosten. Soo sepden de Dozzen der
kinderen Ammons tot Hanun / Eert Da-
vid uwen vader in uwe ooghen / om dat hy
troosters tot u ghesonden heeft: Eijn niet
sijne knechten tot u ghekomen/ om te dooz
soecken ende om om te keeren/ ende om het
4 lant te verespieden: Daerom nam Hanun
de knechten Davids / ende hy beschoefse/
ende sneedt hare klederen half af tot aen
5 de heupen/ende sterfe henen gaen. So nu
gingen henen/ende men bootschape David
van dese mannen/ende hy sondt hen te ghe-
moete / want die mannen waren seer be-
schaeamt: De Koninc dan septe/Blijft te
Jericho / tot dat u lieder baert weder ghe-
6 wassen zp / komt dan weder rom. Doe de
kinderen Ammons sagen/ dat sp sich sine-
kende ghemaect hadden hy David: so sondt
Hanun ende de kinderen Ammons dursene
talenten

Davids victorie ende buyt.

I. Paralipomenon. Cap. xx. xxj.

Ammoniten.

talenten silbers / om sich waghene ende
rupters te hueren upt Medopotanien / en-
de upt Spzien Maacha / ende upt Zoba.

So dat sy sich huerden twee en-dertich 7
dupsent waghene / ende de Koninck van
Maacha / ende syn holck / die quamen ende
legerden haer booz Medeba: oock vergader-
den de kinderen Ammons upt hare steden /
ende sy quamen ten stryde. Doe het Da- 8
vid hoorde / so soude hy Joab / ende 't gant-
sche hepp met de helden. Als de kinderen 9
Ammons uptgerogen waren / soo stelden sy
de slach-ordze booz de poorte der Stadt :
maer de Koningen die gekomen waren / die
waren besonder in 't veld. Doe Joab sach 10
dat de spits der slachordze van bozen ende
van achteren tegen hem was: soo verhoos
hy eenige luyt alle uptgelesene in Israel /
ende hy stelde se in ordze tegen de Spziers
aen. Ende de oberighe des volcks gaf hy 11
in de handt synes broeders Abisai : ende sy
stelden se in ordze teghen de kinderen Am-
mons aen. Ende hy seide / Indien my de
Spziers te sterck worden / soo sulst ghy my
komen verlossen : ende indien de kinderen
Ammons u te sterck worden / soo sal ich u
verlossen. Zijt sterck / ende laet ons sterck 13
zijn booz ons volck / ende booz de steden on-
ses Godts : de HEEKE nu doe wat goet
is in sine oogen. Doe naerde Joab en- 14
de 't volck dat hy hem was / ten stryde booz
het aengesichte der Spziers: Ende sy bloe-
den booz syn aengesichte. Doe de kinde- 15
ren Ammons sagen dat de Spziers bloeden /
so bloeden sy oock booz het aengesichte Abi-
sai syns broeders / ende sy quamen in de
stadt / ende Joab quam te Jerusaleem.

Als de Spziers saghen / dat sy booz het 16
aengesichte Israels gheslagen waren / soo
souden sy boden / ende brachten de Spziers
upt / die aen gene zijde der riviere woonden:
ende Sophach de kirchjs-Oberste Hadare-
zers / (tooch) booz haer aengesichte henen.

Doe het David wert aengeseyt / soo ver- 17
gaderde hy gantsch Israel / ende hy tooch
over de Jordane / ende hy quam tot haer /
ende hy stelde de slach-ordze teghen haer:
Als David de slach-ordze tegen de Spziers
gheset hadde / soo strecken sy met hem.

Doch de Spziers bloeden booz het aen- 18
gesichte Israels / ende David versoech van
de Spziers seben dupsent waghene / ende
beertich dupsent mannen te voer: daer toe
doode hy Sophach den kirchjs-Obersten.

Doe de knechten Hadarezers sagen / dat
sy geslagen waren booz 't aengesichte Is- 19
raels / soo maechten sy vrede met David /
ende dienden hem: ende de Spziers en wou-
den de kinderen Ammons niet meer ver-
lossen.

Het xx. Capittel.

Siet den inhoudt deses Capittels. 2. Sam. 11.
vf. 1. ende Capittel 12. 26. ende Cap. 23.

T Geschiedde nu ten tijde der weder- 1
komst des iaers / ten tijde als de Ko-
ninghen upt-trocken / soo boerde Joab de
hepp-kracht / ende hy verdoof der kinderen
Ammons lant / ende hy quam / ende beleger-
de Rabba / maer David bleef te Jerusaleem:
ende Joab sloech Rabba / ende verwoefte.

Ende David nam de kroone hares Ko- 2
nincks van syn hooft / ende hy bebontse in
gewichte een talent gouts / ende daer was
edel-gesteente aen: ende sy wert op Davids
hooft [gheset] : ende hy boerde seer veel
roofs upt de Stadt. Hy boerde oock 't 3

2. Sam. 12. 31
volck upt dat daer in was / ende a hy saeg-
de se met der saghe / ende met pferen dofsch-
magens / ende met bolen / ende also dede Da-
vid alle de steden der kinderen Ammons :

Doe heerde David wederom / met al het
4 volck / na Jerusaleem. Ende 't geschiedde
daer na / als de kirch met de Philistijnen te
Gazer opstont: doe sloeg Sibbechai de Yu-
sachiter / Sippai / die van de kinderen Ra-
pha was / ende sy wierden t'onder gebracht.

5 Daer na wasser noch een kirch tegen de
Philistijnen / ende Elhanan de sone Jairs
versoech Lachmi den broeder Goliats des
Gethiters / wiens spieffen-houdt was als
6 een webers-hoom. Daer na wasser noch
een kirch te Gath: ende daer was een seer
lanch man / ende sijne vingheren waren ses
en sesse / vier-en-twintich / ende hy was oot
7 Rapha geboren. Ende hy hoonde Israel:
maer Jonathan de sone Simea des broe-
8 ders Davids versoech hem. Dese waren
Rapha ghebozen te Gath: ende sy vielen
booz de hant Davids / ende booz de hant sijn-
er knechten.

Het xxj. Capittel.

In dit Capittel wort wederhaelt het ghene dat
geschreven staet. 2. Sam. cap. 24.

1 D Oe stont de Satan op teghen Israel /
ende hy poerde David aen dat hy Is-
2 rael telde. Ende David seide tot Joab /
ende tot de Overste des volcks / Gaet he-
nen / telt Israel van Bersaba tot Dan toe /
ende brenghet tot my / dat ich haer ghecal
3 were. Doe seide Joab / de HEEKE doe
tot synen volcke / gheleijch sy [nu] zijn / hon-
dert maal meer: ziju sy niet alle / o mijn hee-
re Koninck / mijnen heere tot knechten:
4 waarom versoecht mijn heere dit: waarom
soude het Israel tot schult worden?

5 Doch het woort des Konincks nam
d'over-hant teghen Joab: derhalven tooch
Joab upt / ende hy dooz wandelde gantsch
Israel: Daer na quam hy weder te Jerusa-
6 lem. Ende Joab gaf David de somme des
getelden volcks: ende gantsch Israel was
7 elf hondert dupsent man / die het sweert
upt-trocken: ende Tuba vier hondert dups-
8 sent / ende tseventich dupsent man / die het
sweert upt-trocken. Doch Abi den Ben-
jamin en telde hy onder de selve niet: want
des Konincks woort was Joab een grou-
9 mel. Ende dese sake was quaet in de oog-
ghen Godes: daerom sloech hy Israel.

10 Doe seide David tot Godt / Ich hebbe
seer ghesondicht / dat ich dese sake ghebaen
hebbe / maer neemt doch nu de misdiet uwer
knechts wech / want ich hebbe seer soete-
11 lich gehandelt. De HEEKE nu spzack
tot Gad den Dienster Davids / seggende:

12 Gaet henen / ende spzecht tot David /
seggende / Aldus seyt de HEEKE / Dye
dinghen legghet ich u booz: kiest u een upt
13 dien / dat ich u doe. Ende Gad quam tot
David / ende seide tot hem / Soo seyt de
14 HEEKE / Neemt u upt: Of dye jaren
honger / ofte dye maenden verteert te wo-
den booz het aengesichte uwer wederpar-
15 tpe / ende dat het sweert uwer vanden [u]
achterhale: ofte dye dagen het sweert des
HEEKE / dat is / de pestilencie in den
lande / ende eenen berderbenden Engel des
HEEKE in alle de lantpalen Israels:
soo siet nu toe / wat antwoort ich dien sal
wederbrengen / die my gefonden heeft.

16 Doe seide David tot Gad / My is seer
hange: laet my doch in de hant des HEE-
KE ballen: want sijne barmherticheden
zijn seer vele / maer en laet my in de handt
17 der menschen niet ballen. De HEEKE
dan gaf pestilencie in Israel: ende daer vie-
len van Israel tseventich dupsent man.

18 Ende Godt soude eenen Engel nae Je-
rusaleem / om die te berderben / ende als hy se
verdoof / sach het de HEEKE: ende beronde
hem over dat quaet / ende hy seide tot den
berder-

Pestilentie. David offert.

I. Chronica. Cap. xxij. De plage hout op. Fol. 152

herderbende Engel/ ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ ¹³⁰⁸ ¹³⁰⁹ ¹³¹⁰ ¹³¹¹ ¹³¹² ¹³¹³ ¹³¹⁴ ¹³¹⁵ ¹³¹⁶ ¹³¹⁷ ¹³¹⁸ ¹³¹⁹ ¹³²⁰ ¹³²¹ ¹³²² ¹³²³ ¹³²⁴ ¹³²⁵ ¹³²⁶ ¹³²⁷

Voor-raet tot den bouw des Tempels. I. Paralipomenon. Cap. xxij. xxiiij. Salomo Coninck

nes volcks. Soo begeeft dan nu u herte/ 19
ende uwe ziele/ om te soeken den **HEERE**
uwen Godt/ ende maket u op/ ende bouwt
het heylighdom Godes des **HEERE**/
datmen de Arke des verbonds des **HEERE**/ 20
ende de heylige daren Godes in dit
hups brenghet/ dat den Name des **HEERE**
sal gebouwt worden.

Het xxij. Capittel.

David heeft korts voor sijn doot, sijn sone
Salomo Coninck verclaert, v. 1. & c. Ende
hy heeft de Leviten, van dertich jaer
af, ende daer boven, doen tellen, die bevonden
worden 38000 man sterck te zijn, 3.
Sy worden verdeylt tot verscheydene
Ampten, na hare familien, 4.

Doe nu David oudt was/ ende sadt van 1
dagen/maechte hy sijnen sone Salomo
ten Coninck over Israel. Ende hy ver- 2
gaderde alle de Wojsen van Israel/ oock
de Priesters/ ende de Leviten. Ende de 3
Leviten werden getelt/ van dertich jaer af/
ende daer boven: ende haer getal was/ nae
hare hoofden/ aen mannen/ acht-en-dertich
dusent. De dese waren der vier-en-twin- 4
tich dusent/ om het werck des hupses des
HEERE aen te bidden: ende ses dusent
Amptlieden ende richters. Ende 5
vier dusent pooztiers/ ende vier dusent
lof-sangers des **HEERE** met instru-
menten/ die ick gemaccht hebbe/ [seide Da-
vid]/ om lof te singen. Ende David ver- 6
deplde in verdeelingen; na de kinderen
Levi/ Gerson/ Kehath/ ende Merari.
Wat de Gersoniten waren Ladan/ ende 7
Simei. De kinderen van Ladan waren 8
[dese]: Jehiel het hooft/ ende Zetham/ en-
de Joel/ dize. De kinderen Simei waren 9
Solomith ende Hazael/ ende Haran/ dize:
dese waren de hoofden der baderen van La-
dan. De kinderen Simei nu waren Ja- 10
hath/ Zina/ ende Jeus/ ende Beria: dese
waren de kinderen van Simei/ viere. En- 11
de Jahath was 't hooft/ ende Ziza de twee-
de/ maer Jeus/ ende Beria en hadden niet
veel kinderen/ daerom waren sy in het ba-
derliche hups maer eener tellinge. De 12
kinderen Kehath waren Amram/ Jizhar/
a Cro. 6. Hebzon/ ende Dziel/ viere. a De kinde- 13
ren Amrams waren/ Aaron/ ende Mo-
se: b Cro. 28. b Aaron nu wert afghesondert/ dat hy he-
1/ etc. liche de alderheyligste dinghen/ hy/ ende
Heb. 5. 4 sijne sonen/ tot in eeuwichheit/ om te roo-
ken doot het aengesichte des **HEERE**/
om hem te dienen/ ende om in sijnen name
tot in eeuwichheit te segenen. Wengaende 14
nu Mo- se/ den Man Godes: sijne kinde-
ren werden ghenoeit onder de stamme van
c Cro. 2. Levi. c De kinderen Mo- se waren Ger- 15
son/ ende Eliezer. Der kinderen Gersons 16
ende 18. was Sebul het hooft. De kinderen Elie- 17
zers nu waren [dese]/ Kehabja 't hooft: en-
3. de Eliezer en hadde geen andere kinderen:
maer de kinderen Kehabja vermeerden de
hoochsten. Der kinderen Jizhar was Se- 18
lomith het hooft. Wengaende de kinderen
Hebzon/ Jeria was 't hooft/ Amaria de 19
tweede/ Jahaziel de derde/ ende Jehamam
de vierde. Wengaende de kinderen Dziel/ 20
Micha was 't hooft/ ende Jissia de twee-
de. De kinderen Merari waren Maheli/ 21
ende Musi: de kinderen Maheli waren E-
leazar/ ende Kis. Ende Eleazar sterf/ en- 22
de hy en hadde geen sonen/ maer dochters:
ende de kinderen Kis/ hare hoofters/ nae
menne. De kinderen Musi waren Ma- 23
heli/ ende Eder/ ende Jeremioch/ dize. Dit 24

sijn de kinderen Levi/ nae het hups harer
baderen/ de hoofden der baderen/ nae hare
geteekende in 't getal der namen nae hare
hoofden/ doende het werck des dienstes
van het hups des **HEERE**/ van twintich
25 tich jaer out/ ende daer boven. Want Da-
vid hadde gheseyt/ De **HEERE** de Gode
Israels heeft sijnen volcke ruste gegeven:
ende hy sal te Jerusalem woenen tot in
26 eeuwichheit. Ende oock aengaende de Le-
viten/ dat sy den Tabernakel/ nochte ee-
nich van des selven gereetschap tot des-
sen dienste [behoovende]/ niet [meer] en sou-
27 den dragen. Want na de laetste woorden
Davids werden de kinderen Levi ghetelt/
van twintich jaer out/ ende daer boven/ 28
Om dat hare standt-plaetse was aen de
handt der sonen Aarons in den dienste des
hupses des **HEERE**/ ober de hooz-
ben/ ende ober de kameren/ ende ober de
reyniginge aller heyliger dinghen/ ende het
werck des dienstes des hupses Godes.
29 Te weten tot het hooz der toe richtin-
ge/ ende tot de meel-bloeme ten spijs-offer/
ende tot onghesueide bladen/ ende tot de
pannen/ ende tot het ghevoetste: ende tot
30 alle mate/ ende afmetinghe. Ende om alle
mozgens te staen/ om den **HEERE** te lo-
ben ende te prijzen/ ende van ghelijken des
31 abons. Ende tot al het offeren der bant-
offeren des **HEERE**/ op de Sabbathen/
op de nieuwe maenden/ ende op de ghesette
hooch-tijden in ghetale/ nae de wijsen onder-
hen/ geuerichlick doot het aengesichte des
32 **HEERE**. Ende dat sy de wacht van
de Tente der t'samen-komste souden waer
nemen/ ende de wacht des heylighdoms/ en-
de de wacht der sonen Aarons harer bade-
ren/ in den dienste des hupses des **HEERE**.

Het xxiiij. Capittel.

David deylt de Priesters in xxiiij. hoopen of
Classen, tot bedieninge harer Ampten. v. 1.
Ende hy geeft haer dienaers uyt de Leviten,
uyt de stamme der Kahathiten ende Merari-
ten, 20.

1 a Aengaende nu de kinder Aarons/ [dize] a Le-
viten waren hare verbeplinge: De sonen Aa-
rons waren Nadab/ ende Abihu/ Eleazar/
2 ende Jthamar. Maer Nadab sterf/ ende
de Abihu/ doot het aengesichte hares Va-
ders/ ende sy en hadden geen kinderen: En-
de Eleazar ende Jthamar bedienden het
3 Priester-ampt. David nu verbeplde/ ende
ende Nadab upt de kinderen Eleazars/ en-
de Ahimelech upt de kinderen Jthamars/
4 na haer ampt in haren dienste. Ende der
kinderen Eleazars werden meer gebonden
tot hoofden der mannen/ van der kinderen
Jthamars/ als syse afbeplden: van de kin-
deren Eleazars waren seften hoofden der
baderliche hupsen/ maer van de kinderen
Jthamars/ na hare baderliche hupsen/ ach-
5 te. Ende sy deplden doot loren af/ dese
met ghene/ want de Oberste des heyligh-
doms/ ende de Oberste Godes/ waren upt
de kinderen Eleazars/ ende van de kinderen
6 Jthamars. Ende Semaja/ de sone Aa-
thanaels/ de Schijver upt de Leviten/
schreeff op/ doot het aengesichte des Aa-
nachs/ ende der Wojsen/ ende des Prie-
sters Sadok/ ende Ahimelechs des soons
Abiathars/ ende der hoofden der baderen
onder de Priesters/ ende onder de Leviten:
een baderliche hups wiert ghenomen doot
Eleazar/ ende van gelijken wiert genomen
7 doot Jthamar. Het eerste lot nu ginck
upt doot Jojarib/ het tweede doot Jedai-
8 Her derde doot Harim/ het vierde doot
9 Seozim: Het vijfde doot Malchija/ het
seste

Verdeylinge der Priesteren. I. Chronica. Cap. xxv. xxvj. Ordeninge der Sangers. Fol. 153

seste booz Michiam: Het sebede booz 10
 Mahkioz/het achtste booz Ahia: Het ne- 11
 gende booz Jesua/het riende booz Sechan-
 ja: Het elfde booz Eliafio/het twaelfde 12
 booz Jakim: Het dertiende booz Hup- 13
 pa/het beertiende booz Jesebeab: Het 14
 vijftiende booz Bilgal/het fectiende booz
 Jimmer: Het sebediende booz Bezir/het 15
 achtende booz Hapites: Het negen- 16
 riende booz Betahia/het twintichste booz
 Jhezekel: Het een-en-twintichste booz 17
 Jachin/het twee-en-twintichste booz Ba-
 ruml: Het drie-en-twintichste booz De- 18
 laia/het vier-en-twintichste booz Maazia.
 Deser haer ampt in haren dienst was/ 19
 te gaen in het hupps des HCEKEP na
 hare oordeninge booz de hanc Arons hares
 baders: gelijck als hem de HCEKEE de
 Gode Israels gheboden hadde. Van de 20
 oberige kinderen Levi nu/was van de kin-
 deren Amrams Subael/van de kinderen
 Subaels was Jechaja. Mengende ke- 21
 habia: van de kinderen Jechabias/was Jif-
 sija het hooft. Van de Jhariten was Se- 22
 lomoth: van de kinderen Selomoth was
 Jhath. Ende van de kinderen Jhezonis 23
 was Jechasde eerste: Amaria de tweede/
 Jhaziel de derde/Jehamam de vierde.
 [Van] de kinderen Dzielis was Mita 24
 cha/van de kinderen Michia was Samir:
 De boeder van Michia was Jissija/ 25
 van de kinderen Jissija was Zecharia.
 De kinderen Merari waren Maheli/ 26
 ende Musi: De kinderen van Jaazia wa-
 ren Beno. De kinderen Merari van Ja- 27
 aia waren Beno/ende Soham/ende Zac-
 cur/ende Hibzi. Van Maheli was Elea- 28
 zar/ende die en hadde geen kinderen.
 Mengende bis: De kinderen van Bis 29
 waren Jerahmeel: Ende de kinderen 30
 Musi waren Maheli/ende Eder/ende Je-
 rimoth: Dese sijn de kinderen der Leviten
 na hare baderliche huppen. Ende sp wien- 31
 ren oock loten neffens hare boederen de
 sonen Arons booz het aengesichte des Co-
 nincks Dabids/ende Zadoks/ende Ahime-
 lechs/ende der hoofden der baderen onder
 de Priesteren ende onder de Leviten: het
 hooft der baderen teghen sijnen kleynsten
 boeder.

Het xxv. Capittel.

Ordeninge der Sangers vtr de kinderen A-
 saphs, Hemans, ende Jeduthuns, vf. 1. &c.
 in vier-en-twintich ordenen afgedeylt, 31

Ende Dabid/mitsgaders de Overste des 1
 heps/scheyde af ten dienste/van de
 kinderen Asaphs/ende Hemans/ende Je-
 duthuns/die met Harpen/mecLupten/ende
 met Cymbalen propheteren souden: Ende 2
 die onder hen getelt werden/waren mannen
 bequaem tot den wercke hares dienstes.

Van de kinderen Asaphs waren Zac- 2
 cur/ende Joseph/ende Bethanja/ende A-
 sapha/ kinderen Asaphs: aen de handt A-
 saphs/ die aen des Conincs handen pro- 3
 pheteren. Mengende Jeduthun: de kin-
 deren Jeduthuns waren Gedalia/ende Ze-
 zi/ende Jesaja/Asaphia/ende Matthitia/ 4
 fesse/aen de handen hares baders Jedu-
 thuns/ op Harpen propheterende met den
 HCEKEE te danken ende te loben. Men- 4
 gaende heman: de kinderen van Heman
 waren Bukhija/Martania/Dziel/Seba-
 el/ende Jerimoth/Hanania/Hanani/Elia-
 cha/Siddalti/ende Komanti-Ezer/Josbe-
 kafa/Mallochi/Hochir/Mahazioch.

Dese alle waren kinderen hemans des 5
 Senders des Conincs/in de woorden
 Godes/van den hoogen te beroffen: want

Gode hadde heman beerien sonen ghege- 6
 ben/ende dyse dochters. Dese waren als
 temael aen de handen hares baders [ghe-
 stelt] tot den ghesanghe des hupps des
 HCEKEE op Cymbalen/Lupten/ende
 Harpen/ten dienste des hupps Godes:
 aen de handen des Conincs/Asaphs/Je-
 duthuns/ende Hemans. Ende haer ghe- 7
 tal met hare boederen/ die gheleert waren
 in het ghesang des HCEKEE/alle me-
 sters/was twee hondert acht-en-tachten- 8
 rich. Ende sp wieren de loten over de
 wacht/tegen malkanderen/so de kleynen/als
 de groote/den meester met den leerlinch.

Het eerste lot nu ginck upt booz Asaph/ 9
 [namelich] booz Joseph: het tweede booz
 Gedalia/hp ende sijne boederen/ ende sijne 10
 sonen/waren twaelbe. Het derde booz
 Zaccur/sijne sonen/ende boederen/ twael- 11
 be. Het vierde booz Jizi/sijne sonen/en- 12
 ende sijne boederen/ twaelbe. Het vyfde
 booz Bethanja/sijne sonen/ende sijne boe- 13
 deren/twaelbe. Het sefte booz Bukhija/
 sijne sonen/ende sijne boederen/ twaelbe. 14
 Het sebediende booz Jesarela/ sijne sonen/
 ende sijne boederen/ twaelbe. Het acht- 15
 ste booz Jesaja/sijne sonen/ende sijne boe- 16
 deren/ twaelbe. Het negende booz Mat-
 tania/ sijne sonen/ende sijne boederen/ 17
 twaelbe. Het tiende booz Simeel/sijne so-
 nen/ende sijne boederen/ twaelbe. Het 18
 elfde booz Hazael/ sijne sonen/ende sijne
 boederen/ twaelbe. Het twaelfde booz 19
 Asaphia/ sijne sonen/ende sijne boederen/
 twaelbe. Het dertiende booz Subael/sij- 20
 ne sonen/ende sijne boederen/ twaelbe.
 Het beertiende booz Matthitia/ sijne 21
 sonen/ende sijne boederen/ twaelbe. Het
 vijftiende booz Jeremoth/ sijne sonen/ende 22
 sijne boederen/ twaelbe. Het fectiende/
 booz Hanania/ sijne sonen/ende sijne boe- 23
 deren/ twaelbe. Het sebediende booz
 Josbekafa/ sijne sonen/ende sijne boede- 24
 ren/twaelbe. Het achtende booz Hana- 25
 ni/sijne sonen/ende sijne boederen/ twael-
 be. Het negentiende booz Mallochi/sij- 26
 ne sonen/ende sijne boederen/ twaelbe.
 Het twintichste booz Eljacha/ sijne so- 27
 nen/ende sijne boederen/ twaelbe. Het
 een-en-twintichste booz Hochir/ sijne so- 28
 nen/ende sijne boederen/ twaelbe. Het
 twee-en-twintichste booz Siddalti/ sijne 29
 sonen/ende sijne boederen/ twaelbe. Het
 drie-en-twintichste booz Mahazioch/sijne 30
 sonen/ende sijne boederen/ twaelbe. Het
 vier-en-twintichste booz Komanti-Ezer/
 sijne sonen/ende sijne boederen/ twaelbe.

Het xxvj. Capittel.

Ordre ende afdeylinge der deur-wachters des
 Tempels, vf. 1. &c. Ende der Schat-meesters
 over de schatten des Tempels. 20. Als oock
 der Levitische Ampt-lieden ende Rich-
 ters, 29.

Aengaende de verdenlinghe der Booz- 1
 ters: van de Rozhiteu was Me-
 lemja/ de Sone Roze/van de kinderen
 2 Asaphs. Melelemja nu hadde kinderen:
 Secharia was d'eerst-gehozen/Jediael de
 tweede/Zehaja de derde/Jachziel de vier- 3
 de. Elam de vijfte/Johanan de sefte/El-
 4 jeonai de sebediende. Obed-Edom hadde
 oock kinderen: Semaja was d'eerst-geho-
 ren/Jozabad de tweede/Joad de derde/en-
 5 de Sachar de vierde/ende Bethaneel de
 sebediende. Ammitel de sefte/Jissachar de
 sebediende/Deullerhai de achtste/want Gode
 6 hadde hem gesegent. Oock werden sinen
 sone Semaja kinderen gehozen/heerichen
 de ober het hupps hares baders: want sp
 waren

Ordre der

I. Paralipomenon. Cap. xxvij.

-Krijchlieden

waren kloeecke helden. De kinderen Se-
maja waren Ochni/ende Kephael/ende O-
bed/ende Elzabad sijne broeders/ kloeecke
lieden: Elihu/ende Semachja. Dese alle
waren upt de kinderen Obed-Edoms/ sp/
ende hare kinderen/ ende hare broeders/
kloeecke mannen in kracht tot den dienst/
daer warenden twee-ende-estich van O-
bed-Edom. Meselania nu hadde kinderen
en broeders/kloeecke lieden achteen. Ende
Hosa upt de kinderen Merari/ hadde so-
nen: Simri was het hooft/ (alhoewel hy
de eerst-ghebozen niet en was/ nochtan
stelde hem sijn vader tot een hooft.) Hil-
kia was de tweede/ Jehalia de derde/ Ze-
charja de vierde: alle de kinderen ende
broeders van Hosa waren dertiene. Wt
dese waren de berdeplinghen der pooztiers
onder de hoofden der mannen/ tot de wacht-
ten teghen hare broeders: om te dienen in
den hupse des HCEKEP. Ende sp wier-
den de loten/ so de klepne als de groote/ na
hare vaderliche hupsen/ tot elcke poozte.

Der lot nu tegen 't Oosten viel op Se-
lemja: maer sijnen sone Zecharja/ die een
verstandich Raets-man was/ wierpen de
loten/ende sijn lot is upt-ghekomen teghen
't Poozden: Obed-Edom teghen 't Zup-
den/ ende sijnen kinderen het hups der
schat-kameren. Suppin ende Hosa tegen
't Westen/ mer de poozte Schallecherh/ by
den orgaenden hoogen wech: wacht tegen
over wacht. Tegen 't Oosten waren ses
Leviten: Tegen 't Poozden 'sdaechs bie-
re/ tegen 't Zupden 's daechs biere: Maer
by de schat-kameren twee [ende] twee.

Men Parbat tegen 't Westen warenden
biere by den hoogen wech/ twee by Parbat.
Dit sijn de berdeplinghen der pooztiers
van de kinderen der Leviten/ende der kin-
deren Merari. Doch was van de Leviten
Abia/ ober de schatten des hups Godes/
ende ober de schatten der gehepliche din-
gen. Van de kinderen Labans/ kinderen des
Gersoniters Labans: van Laban de Gerso-
niter waren hoofden der baders/ Jehieli.

De kinderen van Jehieli waren/ Zetham/
ende Joel sijn broeder: [dese] waren ober
de schatten des hupses des HCEKEP.

Doo: de Huramiten/ van de Zhariten/
Ende Sebul de sone Gersons des
soons Mose/ was Oberste ober de schat-
ten. Maer sijne broeders van Eliezer/
waren [dese]: Kephania was sijn sone/ende
Jesaja sijn sone/ende Jozam sijn sone/ende
Zichzi sijn sone/ende Selomith sijn sone.

Dese Selomith/ende sijne broeders/wa-
ren ober alle de schatten der heplighe din-
gen/ die de Coninck Dabid geheplicht had-
de/ mitsgaders de hoofden der baders/ de
Oberste ober dupsenden/ ende honderden/
ende de Oberste des heyzs. Van de krij-
gen/ ende van den buyt hadden 30 't gehep-
licht/ om het hups des HCEKEP te on-
derhouden. Doch alles wat Samuel de
Sienner geheplicht hadde/ ende Saul de
sone Kisl/ende Abner de sone Ner/ende Jo-
ab de sone Seruja: al wat [peimant] gehep-
licht hadde/ was onder de hant van Selo-
mich ende sijne broeders. Van de Zha-
riten waren Chenania/ ende sijne sonen tot
het buyten merck in Israel/ tot Ampt-lie-
den ende tot Richters. Van de Hebzo-
niten was Habaia/ende sijne broeders/kloee-
cke mannen/ dupsent ende seben hondert/
ober de ampten Israels op dese zijde der
Jordane tegen 't Westen/ ober al het merck
des HCEKEP/ ende ten dienste
des Conincks. Van de Hebzoniten was
Jerija het hooft van de Hebzoniten sijn
geflachten onder de baders: In het beers-

tichste jaer des Coninckrijcks Dabids
zijnder ghesocht ende onder hen ghebonden
kloeecke helden te Jaer in Silead.

Ende sijne broeders waren kloeecke lie-
den/ twee dupsent/ ende seben hondert
hoofden der baders: ende de Coninck
Dabid stelde ober de Rubeniten/ende Ga-
diten/ ende de halve stamme der Manassi-
ten/ tot alle saken Godes/ ende de saken
des Conincks.

Het xxvij. Capittel.

Ordre der krijchs-lieden, vers. 1, &c. Vorste
der Stammen. 16. Overste bewaers der
goederen Davids, 25. Sijn voornaemste
Raets-heeren ende Vrienden, 32.

1. Dit nu sijn de kinderen Israels na haren
getale/ de hoofden der baders/ende de
Oberste der dupsenden/ ende der honder-
den/ met hare Ampt-lieden/ den Coninck
dienende in alle saken der verdeelinghen/
aengaende ende afgaende van maent tot
maent in alle de maenden des jaers: Elc-
ke verdeelinghe was vier-en-twintich dups-
sent. Ober de eerste verdeelinghe in de
eerste maent was Jafobham de sone Zabu-
diels: ende in sijne verdeelinghe warenden
3 vier-en-twintich dupsent. Hy was upt
de kinderen Perez/ 't hooft van alle de O-
berste der heyzs in de eerste maent.

4. Ende ober de verdeelinghe in de tweede
maent was Dabai de Wofhiter/ende [ober]
sijne verdeelinghe was Miklorch ooch dooz-
ganger: in sijne verdeelinghe warenden
5 ooch vier-en-twintich dupsent. De derde
Oberste des heyzs in de derde maent was
Benaja de sone Jojada des Opper-ampt-
mans/ die was 't hooft: in sijne verdee-
linghe warenden ooch vier-en-twintich
6 dupsent. Wefen Benaja was een held
van de dertighe/ende ober de dertich: ende
[ober] sijne verdeelinghe was Kimmizabad
7 sijn sone. De vierde/ der vierde maent/
was Isahel de broeder Joabs/ ende nae
hem Zebadia sijn sone: in sijne verdeelin-
ghe warenden ooch vier-en-twintich dups-
8 sent. De vijfde/ in de vijfde maent/ was
Samhuth de Zrahiter/ Oberste: in sijne
verdeelinghe warenden ooch vier-en-twintich
9 dupsent. De sesste/ in de sesste maent
was Ira de sone Jakes de Kehiter: in
sijne verdeelinghe warenden ooch vier-en-
10 twintich dupsent. De sevenste/ in de se-
vende maent/ was Helez de Meloniter upt
de kinderen Ephraims: in sijne verdeelin-
ghe warenden ooch vier-en-twintich dups-
11 sent. De achtste/ in de achtste maent/ was
Sibbechai de Ynsachiter/ van de Zari-
ten: in sijne verdeelinghe warenden ooch
12 vier-en-twintich dupsent. De negende/ in
de negende maent was Abiezer de Amme-
chotiter/ van de Beniaminiten: in sijne
verdeelinghe warenden ooch vier-en-twintich
13 dupsent. De tiende/ in de tiende maent
was Maharai de Perophathiter/ van de
Zarithen: in sijne verdeelinghe warenden
14 ooch vier-en-twintich dupsent. De elf-
de/ in de elfde maent/ was Benaja de Pe-
rachoniter van de kinderen Ephraims: in
sijne verdeelinghe warenden ooch vier-en-
15 twintich dupsent. De twaelfde/ in de
twaelfde maent/ was Ieldai de Perophat-
titer/ van Ochni: in sijne verdeelinghe wa-
renden ooch vier-en-twintich dupsent.

16. Doch ober de stammen Israels waren
[dese]: Ober de Rubeniten was Eliezer
de sone van Zichzi Doozganger: Ober de
Simeoniten was Sepharja de sone van
17 Maacha. Ober de Leviten was Habaia
de sone Amuels/ ober de Aaroniten was
Sadok.

Davids laetste bevel aen de

I. Chronica. Cap. xxviii. Vorsten, en Salomo. Fol. 154

Zadok. Over Juda was Elihu / upt de 18
hoederen Davids : Over Issachar was
Homri / de sone Michaele. Over Zebu- 19
lon was Imaja de sone Obadia : Over
Naphtali was Jerimoch de sone Azriels.

Over de kinderen Ephraïms was Ho- 20
sea de sone Azazja : Over de halve stamme
Manasse was Joel de sone Bedaja.

Over half Manasse in Gilead / was 21
Iddo de sone Zacharia : Over Benjamin
was Jaasiel de sone Abiers. Over Dan 22
was Hizziel de sone Jerohams : Dese wa-
ren de Overste der stammen Israels.

Maer David en nam het getal van dien 23
niet op die twintich jaer out/ende daer be-
neden waren : om dat de H E E H gheseyt
hadde / dat hy Israel vermenichvuldighen
soude als de sterren des Hemels. Joab 24
de sone Zeruja hadde begonnen te tellen/
maer hy en volpndet niet / om datter des-
halven eenen grooten toorn over Israel ge-
komen was : daerom en is het ghetal niet
opgebracht / in de rekeninghe der Chronike
des Conincs Davids. Ende over de 25
schatten des Conincs was Joramach de
sone Moels : ende over de schatten op 't
lant/in de steden/ende in de dorpen/ende in
de torens / was Jonathan de sone van Da-
vid. Ende over die die het acker-werck 26
deden/in de lant-houtwinghe / was Uri de
sone Helubs. Ende over de winngaerden 27
was Simei de Ramathiter : maer over 't
ghene dat van de wijn-stock quam tot de
schatten des wijns/was Zabdi de Siphmite-
ter. Ende over de oliffgaerden / ende de 28
witte byge-boomen die in de leegte waren/
was Baal-Hanan de Gederiter:maer Jo-
as was over de schatten der olve. Ende 29
over de runderen die in Saron weyddden/
was Sitrai de Saroniter : maer over de
runderen in de leegte / was Saphat de sone
Abia. Ende over de kemelen was Obil 30
de sone Simeeliter : ende over de eselinnen was
Jechdeia de Meronothiter. Ende over 31
't klepne veer was Iaziz de Bagerither :
Alle dese waren Overste over de haren die
de Coninc David hadde. Ende Jona-
than Davids oom/was raedt/een verstan-
dich man/hy was oock Schrijver : Jehiel
nu de sone van Bachmout/was hy de sonen
des Conincs. Ende Achitophel was 33
raedt des Conincs:ende Husai de Archi-
ter was des Conincs byent. Ende nae 34
Ahitophel was Joab de sone van Bena-
ja/ende Abiathar:maer Joab was des Co-
nincs krijchs-Overste.

Het xxviii. Capittel.

Davids laetste bevel aen de Vorsten, v. r. & c.
Ende aen Salomo, aengaende het onder-
houden aller geboden Godes, ende by na-
men der opbouwinge des Tempels. 9. Hy
geeft Salomo een voorheelt van 't gantsche
ghebouw, mitsgaders aller vaten daer toe
gehoorende. 14. Corte wederhalinge der
vermaninge Davids aen Salomo. 20.

De vergaderde David te Jerusalem
alle Overste van Israel / de Overste
der stammen/ende de Overste der verdelin-
gen den Coninc dienende/ende de Overste
der hupfenden/ ende d' Overste der honden-
den/ende de Overste van alle haren/ende vee
des Conincs/ende sijner sonen/ met de ka-
merlingen ende de heiden/ia allen kloesten
helt. Ende de Coninc David stont op 2
sijne voeten/ende hy seide: Hooft my mijne
broeders / ende mijn volck / Ich hadde in
mijn herte een hups der ruste booz de Ar-
ke des verbouds des H E E H te bou-
wen / ende booz den doer-hanck der voeten

onfes Godes/ ende ich hebbe ghereetschap
3 ghemaecht om te bouwen. a Maer Gode 2 Sam.
heeft tot my gheseyt / Ghy en sult mijnen
Name geen hups bouwen : want ghy zijt 7-5
een krijchs-man/ende ghy hebt veel blods
een krijchs-man/ende ghy hebt veel blods 3
4 vergoten. Nu heeft my de H E E H de 1 Chron.
Gode Israels verhozen upt mijnes vaders
gantsche hups / dat ich tot Coninc over
Israel wesen soude in ewichheid / want
hy heeft Juda tot eenen Doozganger ver-
hozen / ende mijnes vaders hups in het
hups Juda : ende onder de sonen mijnes
vaders heeft hy een wel-geballen aen my
ghehad/b dat hy my ten Coninc maechte b 1 Sam.
5 over gantsch Israel. Ende upt alle mijne
sonen (want de H E E H heeft my deel
sonen ghescheben) soo heeft hy mijnen sone
Salomo verhozen / dat hy sitten soude op
den stoel des Conincrijchs des H E E
6 H over Israel. Ende c hy heeft tot c 2 Sam.
my gheseyt/Du sone Salomo/die sal mijn
hups / ende mijne Dooz-hoven bouwen : 7-13
want ich hebbe hem my uptverhozen tot
eenen sone/ende d ich sal hem tot eenen ba- d 2 Sam.
7 der zijn. Ende ich sal syn Conincrijche
bevestighen tot in ewichheid : Indien hy
sterck wesen sal om mijne geboden ende mi-
ne rechten te doen/gelijck te desen dage.
8 Du dan / booz de ooghen des gantschen
Israels/de gemeynte des H E E H /
ende booz de oogen onfes Godes / houdet
ende soecket alle de gheboven des H E E
H utwes Godes : op dat ghy lieben
dat goeie lant erfelich besitter/ende wien
kinderen nae u tot in ewichheid doet er-
9 den. Ende ghy / mijn sone Salomo / kent
den God uwes vaders/ende dient hem met
een holliomen herte / ende met eenen willige
ziele : want e de H E E H doozsoecket e 1 Sam.
alle herten / ende hy besaet al het ghe- 16-7
dicht sel der ghedachten : indien ghy hem
soecket/hy sal van u gebonden worden:maer
indien ghy hem verlaet / hy sal u tot in
10 ewichheid verstoeten. Siet nu toe/want
de H E E H heeft u verhozen/ dat ghy
een hups ten Heilichdom bouwet/woest 17
11 sterck/ende doet het. Ende David gaf si-
nen sone Salomo een dooz-heelt des dooz-
hups/ met sijne behupsinghen/ ende sijne
schar-kamers/ ende sijne opper-salen/ende
sijne binnen-kamers/ ende van het hups
12 des Versoen- bechels/ Ende een dooz-
beest van alles dat hy hem dooz den Geest
was / [nameelich] van de dooz-hoven des
hups des H E E H/ende van alle
kamers rontom: tot de schatten des hups-
13 ses Godes/ ende tot de schatten der heilich-
13 gen. Ende van de berdeplingen der dree-
stieren ende der levieren/ende van alle werck
des dienstes van het hups des H E E
H / ende van alle baren des dienstes
14 van het hups des H E E H. Het
gout [gaf hy] na 't gout-ghewichte/ tot
alle baten van elcken dienst : [oock sil-
ber] tot alle silveren baten hy ghewich-
te/tot alle de baten van elcken dienst.
15 Ende 't ghewichte tot de goudene Can-
delaers / ende hare goudene Lampen / nae
't ghewichte eenes peghelicken Cande-
laers/ ende sijne Lampen : oock tot de sil-
veren Candelars nae het ghewichte eenes
Candelars ende sijner Lampen / nae den
dienst eenes peghelicken Candelars.
16 Oock [gaf hy] 't gout nae 't ghe-
wichte tot de Tafelen der roerichinghe/
tot elcke tafel : ende 't silber tot de silve-
17 ren Tafelen. Ende lonter gout tot de
kraumelen / ende tot de sprengh-beckens/
ende tot de schotelen : ende tot goudene
bekers / 't ghewichte tot elcken beker :
seighelijck tot silveren bekens / tot elc-
ken beker 't ghewichte.

David looft-

I. Paralipomenon. Cap. xxix.

-den Hee

Ende tot den reuck-altar ghesloutert 18
gout in gewichte: ende gout tot het dooz-
beelt des waghens [te weren] der Cheru-
bim/die [de vleugels] soudent upstapen/
ende de Arke des verbonds des **Y E E**
[**E E**] overdecken. Dit alles heeftmen 19
[sepde David] by geschifte te verstaen
gegeven van de hant des **Y E E E** [te
weren] alle de wercken deses dooz-beelts.
Ende David sepde tot synen sone Salo- 20
mo: **Y E E** sterck/ende hebt goeden moet/
ende doet het/ en bzeest niet/noch en weest
7/8
Ios. 1.7 niet verslagen: want de **Y E E E** Godt/
mijn Godt/sal met u zijn/ hy en sal u niet
begehen/noch hy en sal u niet verslagen/ tot
dat ghy al het werck ten dienste des **Y E E**
des **Y E E E** sult volbrachten heb-
ben. Ende siet/ daer zijn de verbeplingen 21
der **P**riesteren ende der **L**ebiten tot allen
diensten des **Y E E** Godes: ende hy u zijn
tot allen wercke allerley bywillighe/ met
wijfheyt tot allen dienste/ook de **D**oosten/
ende **E** gantsche volck/ [bereydt] tot alle
uwe bevelen.

Het xxix. Capittel.

David verhaelt voor de gantsche Gemeynthe
den grooten voorraet van allerley mate-
rialen die hy verleyt hadde tot den bouw
des Tempels, **vs. 1. &c.** Ende hy vermaent
haer, so de Vorsten, als het volck, tot eene
vry willighe gave daer toe. **5.** dewelcke
sy mildelick gheven. **6.** Daer voor David
den Heere danckt. **10.** Ende hy bidt den
Heere voor het gantsche volck. **18.** Ende
voor den Coninck. **19.** Dancksegginghe
ende offer des volcks. **20.** Salomo wordt
Coninck gesalfd, ende Zadok Hooge-Prie-
ster. **22.** Godt maect Salomo seer treffe-
lick ende groot. **25.** Hoe lange David ge-
regeert hebbe. **26. 27.** Hy sterft. **28.**

Voorder sepde de Coninck David tot de
de gantsche gemeynthe Godt heeft mij-
nen sone Salomo alleen verhozen/ eenen
jongelinc/ende reeder: dit werck daer-
en-ten is groot/want **E** en is geen naley
dooz eenen mensche/ maer dooz Godt den
Y E E E. Ick nu hebbe upt alle mijne
kracht bereydt tot het **Y E E** mijnes Godes/
gout tot goudene/ ende silber tot silberen/
ende koper tot koperen/ pfer tot pferen/ en-
de hout tot houtene/ [wercken]: **S**arontier-
steenen/ende berbullende/ [steenen]/ **B**errier-
steenen ende hoebuysel/ende allerley koste-
liche steenen/ ende marmer-steenen in me-
nichte. Ende daer toe upt mijn welghe-
hallen tot het **Y E E** mijnes Godes/ het be-
sonder gout ende silber dat ick hebbe/ geve
ick tot den **Y E E** mijnes Godes daer-
en-hoben/ behalven al dat ick ten **Y E E** des
Verplichtoms bereydt hebbe. **D**oze dupsent 4
talenten gouts/ van het gout van **O**phir:
ende seiven dupsent talenten geloutert sil-
ber/ om de wanden der hupsen te overtre-
cken. Gout tot de goudene/ende silber tot
de silberen [baten]/ en tot alle werck dooz
de hant der Werck-meesteren [te maec-
ken]: Ende wie isser willich hebben sijne
handt den **Y E E E** te vullen?

Doe gaben by-willich de **O**berste der 6
baderen/ ende de **O**berste der stammen **I**s-
raels/ ende de **O**berste der dupsenden/ende
der honderden/ende de **O**berste des wercks
des Conincks: Ende sy gaben ten dien- 7
ste des **Y E E** Godes/ by dupsent talen-
ten gouts/ende tien dupsent dachamen/ en-
de tien dupsent talenten silbers/ ende ach-
tien dupsent talenten kopers/ende honderc
dupsent talenten pfers. Ende hy wien 8
steenen gebonden wierden/ die gaben sy in-
den schat des **Y E E** des **Y E E E** on-

der de hant **I**ehiels des **S**erfonters.

9 Ende het volck was verblift ober haer
bywillighe gheben/ want sy gaben met een
balkomen herte den **Y E E E** bywillighe:
ende de Coninck David verblift sich oock
10 met groote blijtschap. Daerom loofde
David den **Y E E E** dooz de oogen der
gantscher ghemeynthe: ende David sepde:
Geloofst ghy **Y E E E** Godt onses
baders **I**sraels/ van eeuwigheyt tot in
11 eeuwigheyt. **A** **W**ie o **Y E E E** is de
grootheyt/ende de macht/ ende de heerlich-
heyt/ende de overwinninghe/ ende de **M**a-
jesteyt/ want alles wat in den hemel ende
op der aerde is/ [is uwe]: uwe o **Y E E**
[**E**] her **K**oninkrijcke/ende ghy hebt u
berhoocht tot een **H**oofte oben alles.

12 Ende rijckdom ende ere zijn dooz u aen-
gesichte/ende ghy heerschet ober alles/en-
de in uwe hant is kracht ende macht: oock
staet het in uwe hant alles groot te maken
13 ende sterck te maken. **D**u dan/ onse Godt
my dancken u/ ende loben den **N**ame uwer
14 heerlichheyt. Want wie den ick/ende wat
is mijn volck/ dat my de macht soudent ver-
kregen hebben/ om bywillighe te geben als
dit is/ want het is alles van u/ende my ge-
15 ben **E** u upt uwe handt. Want my zijn
byzembelinghen ende bywoonders dooz u
aengesichte/ gelijk alle onse baders: onse
daghen op aerden zijn als een schaduwe/
ende daer en is gheen vermachtinghe.

16 **Y E E E** onse Godt/ alle dese menichte
die my bereydt hebben/ om u een **Y E E** te
houten/ den **N**ame uwer heyligheyt/ dat is
17 van uwe hant/ende **E** u is al uwe. Ende ick
weer/ mijn God/ dat ghy **E** het herte proeft/
ende dat ghy een wel-ghewilligen hebt aen
oprechtigheden. Ick hebbe in oprechtig-
heyt mijnes herten alle dese dinghen by-
willighe ghegheven/ ende ick hebbe nu met
bzeuchden u volck/ dat hier bekonden wo-
18 gessen/ dat het sich tegen u bywillighe ge-
dragen heeft. **O** **Y E E E** ghy Godt on-
ser baderen **A**brahams/ **I**saaer/ ende **I**s-
raels/ bewaert dit in der eeuwigheyt/ in den
sin der gedachten des herten uwes volcks:

19 ende richt haer herte tot u. Ende gheest
mijnen sone Salomo een volkomen herte/
om te houden uwe geboden/ uwe ghetugge-
nissen/ende uwe insettingen: ende om alles
te doen/ ende om dit valleys te bouwen/
20 **E** welck ick bereydt hebbe. Daer na sepde
de David tot de gantsche gemeynthe/ **L**obet
nu den **Y E E E** uwen Godt: **D**oe loofde
de gantsche ghemeynthe den **Y E E E** den
Godt harer baderen/ ende sy neyden **E**
hoofte/ ende sy boghen haer neder dooz den

21 **Y E E E** ende dooz den Coninck. Ende
sy offerden den **Y E E E** slacht-offeren/
oock offerden sy den **Y E E E** byand-offe-
ren des anderen moeghens van dien dach/
dupsent dacten/ dupsent rammen/ dupsent
lammeren/ met hare dyanck-offeren: ende
slacht-offeren in menichte dooz gantsch **I**s-
22 rael. Ende sy aten ende droncken des sel-
ben daegs dooz het aengesichte des **Y E E**
[**E E**] met groote bzeuchde: Ende sy maec-
ten Salomo den sone Davids ten anderen
male Coninck/ ende sy salfden [hem] den
Y E E E tot **D**ooz-ganger/ ende **Z**abob

23 tot **P**riester. Also sact Salomo op den
thron den **Y E E E** als Coninck in
synes baders Davids plaetse/ende hy was
dooz poedich: ende gantsch **I**srael/hoorde
24 na hem. Ende alle de **D**oosten/ ende hel-
den/ ja oock alle de **S**onen des Conincks
Davids/ gaben de handt/ dat sy onder den
25 Coninck Salomo zijn soudent. Ende de
Y E E E maecte Salomo groot ten
horchsten dooz de oogen van gantsch **I**s-
rael: ende hy gaf aen hem een **K**onink-
liche

De Tempel wort gebouwt, ende alle- II. Paralipomenon. Cap. iij. iijj. gereetschap gemaect

melen / ja de Hemel der Hemelen hem niet
hegghen en souden / Ende wie ben ich / dat
ich dooz hem een hups soude bouwen / 't en
ware om reuck-werck dooz sijn aengesichte
aen te stecken. So sent my nu eenen wij-
7 fen man om te wercken in gout / ende in sil-
ber / ende in koper / ende in pfer / ende in pur-
per / ende karmesijn / ende hemels-blauw /
ende die wete graveerselen te graberen /
met de wijsen die hy my zijn in Juda / ende in
Jerusalem / die mijn vader David beschickt
heeft. Sendt my oock Cedar / Dennen / 8
ende Algummin-hout upt Libanon / want
ich weet dat uwe knechten het hout van
Libanon weten te houwen / ende siet mijn
knechten sullen met uwe knechten zijn.

Ende dat om my houde in menichte te 9
beropen : want het hups / dat ich sal bou-
wen / sal groot / ende wonderlich zijn. En-
10 sic / ich sal uwen knechten den houwvers /
die het hout houwen / twintich dupsent
Coz upt geslagen carwe / ende twintich dups-
sent Coz gerste gheben : daer toe twintich
dupsent Bath-wijn / ende twintich dups-
11 sent Bath-olpe. Huram nu de Coninch
van Tyzus antwoorde dooz schijft / ende
sont tot Salomo : Daerom dat de H-
E- sijn volc lief heeft / heeft hy u over hen
Coninch gestelt. Doozder seide Huram / 12
Geloofst gy de H- E- de Godt Israels /

ende 1. die den Hemel / ende de aerde ghemaecht
heeft / dat hy den Coninch David eenen wij-
Exod. 20. fen Sone / kloech in doozsichicheit ende
berstant / gegeben heeft / die een hups dooz
11 den H- E- / ende een hups dooz sijn Co-
ninchijcke bouwe. Soo sende ich nu een-
13 den wijzen man / kloech van verstante / Hu-
ram Abi. Den soon eenen vrouwe upt de
14 dochteren Dan / ende wiens vader een man
gewest is van Tyzus / die weet te wer-
15 ken in gout / ende in silber / in koper / in pfer /
ende 136 in steenen / ende in hout / in purper / in he-
mels-blauw / ende in sijn lijnen / ende in kar-
14 mesijn / ende om alle graveerselen te grave-
14 ren / ende om te hedencken allen vernuftigen
bont / die hem sal doozgheselt worden / met
15 uwe wijsen / ende de wijsen mijns heeren uwen
16 vaders Davids. So sende nu mijn heere
17 f In dit
c. vs. 10. opse / ende den wijn / die hy gheseyt heeft.

Ende my sullen hout houwen upt den 14
Libanon / nae allen uwen noorderst / ende
sullen 't tot u met blorten ober de Zee / nae
Japha brengen / ende ghy sult het laten op-
halen nae Jerusalem. Ende 9 Salomo
17 selde alle de bzeemde mannen / die in 't land
Israels waren / achterholpens de tellingen /
18 6 met dewelcke sijn vader David die getelt
hadde : ende daer wierden ghebonden hon-
dert / ende drie-en-vijftich dupsent / ende ses
hondert. Ende hy maecte upt de selve
18 tsebenrich dupsent last-dragers / ende tach-
rentich dupsent houwvers in het geberchte /
midsdaders drie dupsent / ende ses hon-
dert Opstenders / om het volck te doen ar-
beypden.

Het iij. Capittel.

De plaetse, waer, ende de tijdt, wanneer de
Tempel ghebouwt is, vs. 1. Sc. de mate,
ende cieraet daer van. 3. de Cherubim, 11.
de Voorhanck, ende de Pilaren, 14.

1. Ch. 2. De Salomo begon het hups des 1
H- E- te bouwen te Jerusalem
op den berch Morija / die a sijnen vader
David ghewesen was : in de plaetse / die
David coerept hadde op den doozsch-bloer
2. Ch. 2. Omans des Jehusiters. Hy begon nu 2
te bouwen in de tweede maent / op den
tweeden [dach] in 't vierde jaer sijn Co-
ninchijcks. Ende dese zijn de grontleg- 3

gingen van Salomo / om het hups Godes
te bouwen : de lenghte in ellen na de eerste
mate / was tseftich ellen / ende de breedte
twintich ellen. Ende het dooz-hups /
4 't welch dooz aen was / was in de lengte nae
de breedte van het hups / twintich ellen /
ende de hoochte houert / ende twintich / het
welch hy van binnen obertroch met louter
5 gout. Het groot hups nu oberdeckte hy
met dennen-hout / daer na obertroch hy daer
met goet gout : ende hy maecte daer op
6 palmen / ende heten werck. Hy obertroch
oock het hups met kosteliche steenen tot
vercierunghe : het gout nu was gout van
7 Darbain. Daer toe oberdeckte hy aen het
hups de balcken / de posten / ende de wan-
den daer van / ende de deuren daer van met
gout : ende hy graveerde Cherubim aen de
8 wanden. Doozder maecte hy het hups
van het veylighe der veylighen / welck
lenghte nae de breedte van 't hups / was
twintich ellen / ende de breedte daer van
twintich ellen : ende hy obertroch dat met
9 goet gout / tot ses hondert talenten. Ende
het gewichte der nagelen / was tot vijftich
sikhelen gouts : ende hy obertroch de opper-
10 salen met gout. Oock maecte hy in 't
hups van het veylighe der veylighen twee
Cherubim van upt-treckende werck : ende
11 hy obertroch die met gout. Wengaende de
bleughelen der Cherubim / hare lengte was
twintich ellen : des eenen bleugel was van
vijf ellen / rakende aen den wand van 't
hups / ende de ander bleugel van vijf ellen /
12 rakende aen den bleugel des anderen Che-
rubs. Inghelijcks was de bleugel des
anderen Cherubs van vijf ellen / rakende
aen de wand van 't hups : ende de ander
bleugel was van vijf ellen / alende aen
13 den bleugel des anderen Cherubs. De
bleughelen deser Cherubim sypden haer
upt twintich ellen / ende sy stonden op hare
voeten / ende hare aengesichten waren ten
14 hupswaert. Hy maecte oock c den
doozhanck van hemels-blauw / ende pur-
per / ende karmesijn / ende sijn linnen : ende
15 hy maecte Cherubim daer op. Oock
maecte hy dooz 't hups d twee Pilaren
van vijf-en-dertich ellen in lengte : ende
het capiteel dat op der selver hooft was /
16 was van vijf ellen. Oock maecte hy he-
tenen / sals in de Ken-spraek plaetse / en-
de hy setste op de hoofden der pilaren :
daer toe maecte hy hondert granet-appel-
17 len / ende setste tusschen de hetenen. En-
de hy richtede de pilaren op / dooz aen den
Tempel / eenen ter rechter hant / ende eenen
ter linker hant : ende hy noemde den naem
des rechten Jachin / ende den naem des
linkeren Boaz.

Het iij. Capittel.

Beschrijvinghe van den koperen Altaer tot het
brand-offer, vs. 1. Sc. van de gegorene Zee, 2.
van de Wasch-vaten, 6. van de Kandelars, 7.
van de Tafelen, 8. ende de Voorhoven, 9. met
een verhael aller stucken, die Hiram tot het
gebruyck des Tempels gemaect heeft, dewelcke
waren van koper, 11. ofte van gout, 19.

1. H- E- maecte oock eenen koperen Al-
taer / van twintich ellen in sijn leng-
te ende twintich ellen in sijn breedte : ende
2 ende tien ellen in sijn hoochte. Daer toe
maecte hy de gegorene Zee : van tien el-
len was sy / van haren eenen rant / tot haren
anderen rant / rontom ront / ende van vijf el-
len in hare hoochte / ende een meesnoer van
3 dertich ellen omringende rontom. Onder de
selve nu was de ghelijcknisse van runderen
ren / rontom hen / die omringhende / tien
in een elle / omringende de zee rontom : twee
vijgen deser runderen waren in hare gierten
ghe

Tempel volbouwt, d'Arke, &c.

II. Chronica. Cap. v. vj. -daer in gebracht. Fol. 156

ghe gogoten. Sp stont op twaelf runde- 4
 ren/die siende na het Hoorden / ende die
 siende na 't Westen / ende die siende na 't
 Zuyden/ende die siende na 't Gosten/ende
 de zee was boven op de selbe : ende alle
 hare achtereelen waren inwaerts.
 Hare dicke nu was een hant groot/ende 5
 hare rant als het werck van den rant eenes
 hekers softe Jeener telie-bloeme/begrijpen
 deshele] Wachen: sp hiele die dupsent.
 Ende hy maecte tien Wasch-baten/en- 6
 de stelder byde ter rechter / ende byde ter
 sincker hant/om daer in te wassen : wat
 ten bzand-offer behoort/ staken sp daer in :
 maer de zee was/ op dat de Priesteren sich 7
 daer in souden wassen. Hy maecte 7
 7. d. 48. oock a tien goude handelaren/na hare wijs-
 49. se / ende hy steldese in den Tempel / byde
 aen de rechter hant/ende byde aen de sinck-
 ker hant. Doch maecte hy tien Tafel- 8
 len / ende hy sette se in den Tempel / byde
 aen de rechter hant/ende byde aen de sinck-
 ker hant: ende hy maecte hondert gouden
 Spzengh-beckens. Woort maecte hy 9
 het Woort-hof der Priesteren/ende het groot-
 te boort-hof: mit gaderen de deuren boort het
 boort-hof / ende oertooch hare deuren
 met koper. De zee nu settede hy aen de 10
 rechter zijde/na het Oosten/ tegen over het
 Zuyden. Daer toe maecte hyram de por- 11
 ten/ende de schoffelen/ende de spzengh-be-
 kens : alsoo volpunde hyram 't werck te
 maken/dat hy den Coninck Salomo aen 't
 Hups Godes maecte. De twee pilaren 12
 ende de hollen/ ende de twee capiteelen/ op
 het hooft der pilaren: ende de twee netten/
 om de twee hollen der capiteelen te behec-
 ken/ die op der pilaren hooft waren. En- 13
 de de vier hondert granaet-appelen tot de
 twee netten: twee rijen van granaet-app-
 len tot elc net/om de twee hollen der capitee-
 len te bedecke/ die boven op de pilaren wa-
 ren. Hy maecte oock de stellingen: ende 14
 wasch-baten maecte hy op de stellingen ;
 Gene zee / ende de twaelf runderen daer 15
 onder. Inghelichs de porten / ende de 16
 schoffelen/ende de craumelen/ende alle ha-
 re baten maecte hyram Wiu den Coninck
 Salomo boort het Hups des HEEER
 van gepolijstert koper. In de blachte der 17
 Jozdane gootse de Coninck/ in dicke aer-
 de : tusschen Succoth/ ende tusschen Zere-
 18. d. 49. batha. Ende Salomo maecte alle dese
 7. 49. baten in groote menichte : want het ghe-
 wichte des Kopers en werdt niet onder-
 socht. b Doch maecte Salomo alle va- 19
 ren/die boort 't Hups Godes waren : ende
 den gouden Altaer / ende de Tafelen/ daer
 op de Toon-bzooden zijn: Ende de Man- 20
 delaren met hare Lampen van ghesloten
 gont/om die na de wijs aen te steken/ boort
 de Menspzaech-plaetse. Ende de bloemen/ 21
 ende de lampen/ en de snijters/van gont :
 het was 't hotmaectste gont : Mitga- 22
 ders de gasselen/ ende de spzengh-beckens/
 ende de roock-schalen / ende de weroock-
 baten/van gesloten gont/aengaende den in-
 gang van het Hups/sijne himenste deuren/
 van het heplige der hepligen/ende de deuren
 van het Hups des Tempels/waren gont.

Het v. Capittel.

Salomo laet al het geheylchd: sijns vaders,
 vs. 1, &c. ende de Arke Godes met ander-
 gereerschap in den Tempel brengen. 2.
 Wat in de Arke geweest zy, 10. Godt wort
 van de Leviten lof, ende prijs gesongen. 11
 Waer over de HEEER in een wolk
 verschijnt, die het Hups vervult. 13.

Afsoo wert al het werck volbracht/ dat
 Salomo aen het Hups des HEEER
 maecte: Daer na bzacht Salomo

de ghehepliche dinghen sijns vaders Da-
 bids ; ende het silber / ende het gont/ ende
 alle de baten / leppe hy onder de schatten
 2 van het Hups Godes. Doe vergaderde
 Salomo de Gudeste Israels / ende alle de
 Hoofden der stammen / de Oerster der va-
 deren onder de kinderen Israels/cot Jeru-
 salem/om de Arke des verbonds des HEEER
 op te brengen upt de stadt Davids/
 3 dewelcke is Zion. Ende alle mannen Is-
 rael's versamelden hen tot den Coninck op
 het feest : het welcke was [in] de sevend-
 4 maent. Ende alle de Gudeste Israels qua-
 men/ende de Leviten namen de Arke op.
 5 Ende sp bzachten de Arke/ende de Tente
 der t'samen-komste opwaerts / mitsgaders
 alle de heplige baten/ die in de Tente wa-
 ren: dese bzachten de Priesters [ende] Le-
 6 viten opwaerts. De Coninck Salomo nu/
 ende de gantsche vergaderinge Israels/ die
 hy hem vergadert waren boort de Arke / of-
 ferden schapen/ende runderen/ die van we-
 ghen de menichte niet en konden ghecel-
 7 nochte gerekent worden. Alsoo bzachten
 de Priesters de Arke des verbonds des
 HEEER tot hare plaetse / tot de Ken-
 spzaech-plaetse van het hups/tot het hep-
 lige der hepligen : cot onder de vleughelen
 8 der Cherubim. Want de Cherubim sizen
 den de bepde vleugelen ober de plaetse der
 Arke : ende de Cherubim oberdechten de
 Arke/ende hare hand-boomen van boven.
 9 Daer na schouense de hant-boomen der-
 der upt / dat de hoofden der hand-boomen
 ghesien merden upt de Arke / boort aen de
 Menspzaech-plaetse/ maer bupten niet ghe-
 sien en werden:ende sp was daer tot op de-
 10 sen dach. Daer en was niets in de Arke/
 dan alleen de twee Tafelen / die Mose hy
 Jozeh [daer in] gebaen hadde/als de HEEER
 [een verbont] maecte met de kinderen
 Israels / doe sp upt Egypten uptghetogen
 11 waren. Ende het geschiedde/als de Pri-
 sters upt het heplige upt gingen: (want
 alle de Priesters / die ghehouden werden/
 hadden sich ghehepliget / sonder de verbe-
 12 linghe te houden. Ende de Leviten / die
 Sangers waren van hen allen/ van Saphy/
 van Heman/ van Jeduthun/ ende van hare
 souen/ende van hare broederen / in sijn lij-
 nen ghekleet/ met cymbalen/ende met luy-
 ren/ende harpen/stonden tegen het Oosten
 des Altaers/ende met hen tot hondert / en-
 13 de twintich Priesteren toe/ trompettende
 met trompetten). Het geschiedde van/als
 sp eenpaertich trompetteden / ende songen/
 om eene eenpaetige stemme te laten hoor-
 ren/ pzijsende/ende lobende den HEEER: ende
 als sp de stemme verhieben met trompe-
 ren/ende met cymbalen/ ende [andere] mu-
 sicale instrumenten/ende als sp den HEEER
 pzezen/dat hy goet is/ dat sijne welde-
 digheyt is tot in eeuwigheyt: dat het hups
 met een wolcke verbult wert / [namelick]
 14 het Hups des HEEER. Ende de
 Priesters en kouden van wegen die wolcke
 niet staen/om te dienen: want de Heerlick-
 heyt des HEEER hadde het hups Go-
 des verbult.

Het vj. Capittel.

Salomo siende het reecken der Goddelicker te-
 genwoordicheyt in den Tempel, looft, ende
 danckt den Heere, dat hy sijne belofte, aen
 sijnen vader David gedaen, vervult hadde. 1.
 doet een heerlick ghebedt, in het welcke hy
 roont het rechte gebruyck des Tempels. 12.
 1 De sende Salomo : De HEEER
 heeft geseyt, dat hy in de donckerheyt
 2 soude woonen. Ende ick hebbe u een hups
 ter woonstede ghebouwt / ende eene vaste
 plaetse/ tot uwe eeuwighe wooninghe.

Dij Daer

Salomons-

II. Paralipomenon. Cap. vj.

-Gebed

1 Reg. a Daer na wende de Konink sijn aen- 3
 8.14/15 ghesichte om/ ende segende de gantsche ghe-
 meente Israels/ ende de gantsche ghe-
 meente Israels stont. Ende hy seide/ 4
 Gelooft is de Heere God Israels/ die met sijnen mond tot mijnen vader
 David gesproken heeft/ ende heeft het met
 sijne handen verbult/ seggende: Dan 5
 dien daghe aen/ dat ich mijn volck upt
 Egyptenlant uptgeboort hebbe/ en hebbe ich
 geene stadt verhozen upt alle stammen Is-
 raelis/ om een Huys te bouwen/ dat mijn
 Naem daer soude wesen: nochte genen man
 verhozen/ om een Voor ganger te zijn ober
 mijn volck Israel. Maer ich hebbe Je-
 rusalem verhozen/ dat mijn Naem daer sou-
 de wesen: Ende ich hebbe David verho-
 ren/ dat hy ober mijn volck Israel wesen
 b. Sam. soude. b. Het was oock in 't herte mijns 7
 7.2. baders Davids/ een Huys te bouwen den
 1 Reg. 8. Name des Heere God Israels
 17. 8. Maer de Heere seide tot mijnen
 1 Chron. vader David: Wenijle dat in u herte ghe-
 22. 2. weest is/ mijnen Name een Huys te bou-
 2 Chron. wen: ghy hebt wel gedaen/ dattet in u her-
 17. 1. te gheweest is. Evenwel ghy en sult dat 9
 Huys niet bouwen: maer uw' sone/ die upt
 uwe leedenen boozthomen sal/ die sal min-
 nen Naem dat Huys bouwen. Soo heeft 10
 de Heere sijn woort bevestight/ dat hy
 gesproken hadde: want ich hen opghelaten
 in de plaetse mijnes baders Davids/ ende
 ich sitte op den thoon Israels/ gelijk als
 de Heere gesproken heeft/ ende ich heb-
 be een Huys gebouwt/ den Name des Heere
 God Israels. Ende ich heb- 11
 be daer de Arke gestelt/ daer in het verbont
 des Heere is/ her welcke hy maecte
 met de kinderen Israels. Ende hy stont 12
 booz den Altaer des Heere/ reghen
 ober de gantsche ghemeynte Israels/ ende
 hy zeydde sijne handen upt: (Want Sa-
 lomo hadde een koperen gestolte gemaect/
 ende hadde 't gestelt in 't midden des Voor-
 hofs/ zijnde hijf ellen in sijne lenghte/ ende
 hijf ellen in sijne breedte/ ende drie ellen in
 sijne hoochte/ ende hy stont daer op/ ende
 knielde op sijne knien booz de gantsche ge-
 meente Israels/ ende zeydde sijne handen
 upt na den hemel.) Ende hy seide/ Heere 14
 1 Chron. 15. Heere God Israels/ daer en is geen God
 11. gelijk ghy in den Hemel/ noch op der aer-
 deut. 4. de: houdende het verbont/ ende de welda-
 3. nighet uwen knechten/ die booz u aenge-
 ende 7. 2. sichte d met haer gantsche heere wandelen:
 d. Siet. Die uwen knecht mijnen vader David 15
 1 Reg. 2. gehouden hebt/ e dat ghy tot hem ghespro-
 ken 4. ken hebt: want met uwen monde hebt ghy
 1 Chron. gesproken/ ende met uwe hant verbult/ ge-
 22. 9. liche het te desen daghe is. Ende nu de 16
 f. Sam. Heere God Israels/ hout uwen knecht
 7. 12. 16. mijnen vader David/ dat ghy tot hem ghe-
 Psal. 132. sproken hebt/ seggende: f. Geen man en sal
 12. u van booz mijn aengesichte afghesueden
 worden/ die sitte op den thoon Israels/ al-
 leenlich so uwe sonen haren wech bewaren/
 om te wandelen in mijne wet/ ghelijc als
 ghy gewandelt hebt booz mijn aengesichte.
 Nu dan o Heere God Israels/ laet 17
 u woort waer worden/ 't welck ghy gespro-
 ken hebt tot uwen knecht/ tot David.
 Maer waerlich/ soude God by de men- 18
 1 Reg. 8. schen op der aerde wonen: g. Siet/ de He-
 8. 27. melen/ ja de Hemel der Hemelen en souden
 2 Chron. u niet begripen/ hoe veel te min dit Huys/
 2. 6. dat ick ghebouwt hebbe/ Wende u dan
 1. 66. noch tot het gebed uwen knechts/ ende tot
 1. 7. om te hoozen na het geroep/ ende na het ge-
 49. bed/ dat uwe knecht booz u aengesicht bin-
 det. Wat uwe ooghen open zijn/ daer ende 20
 naechte ober dit Huys/ ober de plaetse van

de welcke ghy gheseyt hebt/ uwen Name
 daer te sulen setten: om te hoozen na het
 gebed/ 't welck uwe knecht bidden sal in
 dese plaetse. Boozt dan na de smeeking-
 gen uwen knechts/ ende uwen volck Is-
 raelis/ die in dese plaetse sulen bidden: en-
 de boozt ghy upt de plaetse uwer woonin-
 ge/ upt den Hemel/ ja boozt/ ende vergeeft. 1
 22. b. Wanneer pemant tegens sijnen naesten
 aengesicht hebbe/ ende die hem eenen
 eedt des bloecks ophelept sal hebben/ om
 hem selven te verfloeken/ ende den eedt
 des bloecks booz uwen Altaer/ in dit Huys
 23. komen sal: Boozt ghy dan upt den Hemel/
 ende doet/ en richter uwe knechten/ bergel-
 dende den godtloosen/ gebende sijnen wech
 op sijn hant/ en rechtvaardigende/ den recht-
 verbighe gebende/ die na sijn gerechticheit.
 24. a. Wanneer oock u volck Israel boozt het
 aengesicht des vpants sal gheslaghen wor-
 den/ om datse teghens u ghesonniget sulen
 hebben: ende hen beheren/ ende uwen Na-
 me beliden/ ende booz u aengesicht in dit
 Huys bidden/ ende smeeken sulen:
 25. Boozt ghy dan upt den Hemel/ ende ver-
 geeft de sonen uwen volck Israels/ ende ver-
 zeyghetse weder in her land/ dat ghy hen/
 26. ende haren vaderen ghegeven hebt. k. Als
 den Hemel sal gestoten zijn/ datter genen re-
 gen en is/ om dat sy reghen u ghesondiget
 sulen hebben/ ende sy in dese plaetse bid-
 den/ ende uwen Name beliden/ ende I
 han hare sonden hen beheren sulen/ als
 ghyse gheplaeght sult hebben:
 27. Boozt ghy dan in den Hemel/ ende ver-
 geeft de sonde uwer knechten/ ende uwen
 volck Israels/ als ghy hen sult gheleert
 hebben den goeden wech/ in den welken sy
 wandelen sulen/ ende geeft reghen op u
 land/ dat ghy uwen volcke tot een erffenis/ 1
 28. se ghegeven hebt. l. Wisse hongher in het
 land wesen sal/ alser pette sult/ alser
 brandt/ hoozt/ ofte honghert/ dattu/ spijn-
 hanen/ ende hebeten wesen sulen/ als pe-
 mant van sijne vanden in 't land sijner
 poozten hem belegen sal/ [ofte] eenighe
 plaghe/ ofte eenighe branchhept wesen sal: m. 1
 29. m. Alle ghebed/ alle smeeking/ die van
 eenich mensche/ ofte van al u volck Israel
 gheschieden sal: als sy erkennen een veler
 sijne plage/ ende sijne suete/ ende een pe-
 der I sijne handen in dit Huys uytzeyden
 30. sal: Boozt ghy dan upt den Hemel/ de
 baste plaetse uwer wooninghe/ ende ver-
 geeft/ ende geeft eren neghelichen na alle
 sijne weghen/ ghelijc ghy sijn herre kent:
 want ghy alreene kent het herre van de
 31. kinderen der menschen. Op dat sy u zee-
 sen/ om te wandelen in uwe wegen/ alle de
 daghen/ diese leven sulen op het land/ dat
 32. ghy onsen vaderen gegeven hebt. n. Sels
 oock aengaende den zeyden/ die van u
 volck Israel niet zijn en sal/ maer upt ber-
 ren lande/ om uwen grooten Naems/ ende
 uwer sterker handt/ ende uwen upghe-
 strekten arms wille/ komen sal: als sy ho-
 men/ ende bidden sulen in dit Huys:
 33. Boozt ghy dan upt den Hemel/ upt de ba-
 ste plaetse uwer wooninghe/ ende doet na
 alles/ daerom die zeyden tot u roepen sal:
 op dat alle volkeren der aerden uwen Na-
 me kennen/ soo om u te zeyesen/ ghelijc
 u volck Israel/ als om te weten/ dat uwe
 Naem ghenaemt wordt ober dit Huys/
 34. 't welck ich ghebouwt hebbe. o. Wan-
 neer u volck in den krijch teghen sijne vy-
 anden upt trecken sal booz den wech/ dien
 ghyse henen senden sult/ ende sulen tot u
 bidden na den wech deser Stadt/ die ghy
 verhozen hebt/ ende na dit Huys/ 't welck
 35. ick uwen Name ghebouwt hebbe. Boozt
 dan upt den Hemel haer ghebed/ ende hare
 smeek-

Vyer uyt den Hemel. Tempel- II. Chronica. Cap. vij. -wort ingewyct. Fol. 137

smeeckinge/ ende doert haer recht upt.
 1. Reg. 8.46. Wanneet sy ghesondighet sulen hebben 36
 2. Job. 20. tegen u/p (want gheen mensch en isser/die
 niet en sondighet) ende ghy tegen hen ver-
 9. cooznt sult zijn/ende hen lederen sult booz
 Eccl. 1. het aengesicht des vranes/dat de gene/die
 7.21. hen ghevanghen hebben/hen gebanchelich
 Jac. 3.2. wech doeren in een landt / dat vette / ofre
 1. Joan. 1.8. na sy is: Ende sy in't landt/daerse ghe- 37
 1.8. banchelich wech gheboert zijn / weder aen
 haer herte bzenghen sulen / datse sich be-
 keeren / ende tot u smeecken in het landt
 haer gebanchenisse/ seggende: Wy heb-
 ben gesondighet/ verkerdelich gedaen/ende
 goblooslich ghehandelt: Ende sy hen tot 38
 u bekeeren met haer gantsche herte / ende
 met hare gantsche ziele/ in het landt haer
 gebanchenisse/ daer sy hen gebanchelich
 wech gheboert hebben / ende bidden sulen
 na de wech hare's landt/dat ghy haren va-
 deren ghegeven hebt/ende na dese stad/die
 ghy verhozen hebt / ende na dit hups/ dat
 ich uwen Name ghebouwt hebbe: Hoozt 39
 dan upt den Hemel / upt de baste plaetse
 uwer mooninghe/ haer ghebedt/ ende hare
 smeeckinghen/ ende doert haer recht upt:
 ende vergeft uwen volcke/ datse teghen u
 gesondighet sulen hebben. Nu mijn Godt, 40
 laet doch uwe oogen open/ ende uwe ooren
 opmerckende zijn / tot het ghebedt deser
 plaetse. Ende nu / y e e e e Godt / 41
 maecht u op tot uwe ruste / ghy / ende de
 Wre uwer kracht: laet uwe Dzielsters/
 y e e e e Godt/ met heyl bekleedt wo-
 den / ende laet uwe gunst-ghenooren ober
 't goede blijde zijn. y e e e e Godt / 42
 wende het aengesicht uwes ghesalfden
 niet af: ghedenck den welbdadigheden Da-
 vids uwes knechts.

Het vij. Capittel.

Het vyer valt uyt den Hemel, vertereer de
 offerhanden, ende de heerlichheit des
 Heeren vervult den Tempel, vers. 1. Sc.
 beschrijvinghe der ceremonien daer mede
 Salomo den Tempel inwyede. 4. het feest
 der Loof-buten wort gehouden. 8. De
 Heere verschijnt Salomo. 12. belooft
 hem sijn gunst, niet conditie van gehoors-
 aemheyt. 17. Anders dreycht hy sware
 straffen. 19.

Als nu Salomo bofepndt hadde te bid- 1
 den/ so daelbe het vper ban den Hemel/
 ende verteerde het brandt-offer / ende de
 1. Reg. 8.10/11. slacht-offeren / a ende de heerlichheit des
 y e e e e P verbulde het hups.
 2. Ch20. Ende de Dzielsteren en konden niet in- 2
 5.13/14. gaen in't hups des y e e e e P/want
 de heerlichheit des y e e e e P had-
 de het hups des y e e e e P verbult:
 Ende als alle de kinderen Israels sa- 3
 ghen dat vper af dalen / ende de heerlich-
 heit des y e e e e P ober het hups/
 soo bukten sy met hare aenghesichten ter
 aerden / op de bloer / ende aenhaden / ende
 loofden den y e e e e P / dat hy goedich
 is / dat sijne welbdadicheit is tot in eeu-
 wicheit. De Coninck nu / ende alle het 4
 volck offerden slacht-offeren booz het aen-
 ghesichte des y e e e e P. Ende de 5
 Coninck Salomo offerde slacht-offeren
 van runderen / twee-en-twintich dupsent/
 ende van schapen / hondert ende twintich
 dupsent: also hebben de Coninck/ende het
 gantsche volck het hups Godts inghe-
 wijet. Doch stonden de Dzielsters in hare 6
 wachten / ende de Leviten met de musicale
 instrumenten des y e e e e P/ die de Co-
 ninck David ghemaeckt hadde / om den
 y e e e e te loven / dat sijne welbdadig-
 heit is in eeuwichheit/als David booz ha-
 ren dienst hem pzees: ende de Dzielsters

trumpetteden tegen haer ober/ende gantsch
 7 Israel stont. Ende Salomo heplighe
 het middelste des booz-hofs / 't welke
 booz het hups des y e e e e P was:
 dewijle hy daer de bzant-offeren / ende het
 vette der danch-offeren bereydt hadde:
 want de koperen altaer / die Salomo ghe-
 maecht hadde / en konde het bzant-offer/
 ende het spijss-offer / ende het vette / niet
 8 batten. Salomo hielt oock ter selver tijt
 het feest seven dagen/ ende gantsch Israel
 met hem/ eene seer groote ghemeynte: van
 den ingauch af van Hamath/ tot de riviere
 9 van Egypten. Ende ten achtsten daghe
 hielden sy eenen verborg-dach: b want sy 1. Reg
 hielden de intvinge des altaers seven da- 8.65.
 10 ghen / ende het feest seven daghen. Doch
 op den bzie-en-twintichsten dach der se-
 vender maent / c liet hy het volck gaen tot
 hare hutten/blijde/ende goedes moets/ober
 het goet dat de y e e e e P Wabin / ende
 Salomo / ende sijn volck Israel ghebaen 1. Reg
 11 hadde: d Alsoo volbzacht Salomo het 2.10
 hups des y e e e e P/ ende het hups
 des Conincks: ende al wat in Salomons
 herte ghekomen was/ om in het hups des
 y e e e e P / ende in sijn hups te ma-
 12 ken/richte hy boozspoedlich upt. Ende
 de y e e e e P verscheen Salomo des
 nachts: ende hy seide tot hem/ Ich hebbe
 u ghebedt verhoort / ende hebbe my dese
 13 plaetse verhozen tot een Offer-hups. So
 ich den Hemel toeslupte / datter gheen re-
 gen en zo/ ofte so ich de spijnckhanen ghe-
 biehe/het landt te vertereen/ofte soo ich de
 14 vette onder mijn volck seide: Ende mijn
 volck/ober dewelcke mijn Naem ghenoecht
 wort/sich berootmaedigen/ende bidden/en-
 de mijn aenghesichte soecken/ende sich be-
 keeren van hare boose wegen: soo sal ich
 upt den Hemel hoozen / ende hare sonden
 15 hergheben / ende haer landt ghenesen. Nu
 21. Ch20. 6.40. sulen e mijne ooghen open zijn/ende mijne
 ooren opmerckende op het ghebedt deser
 16 plaetse. Want ich hebbe nu dit hups
 verhozen/ende geheyligt/op dat mijn Na-
 me daer sy tot in eeuwichheit: Ende mijne
 ooghen/ende mijn herte sulen daer c'allen
 17 daghen zijn. Ende u aengaende / soo ghy
 booz mijn aengesichte wandelen sult / ghe-
 lijck als u vader David ghewandelt heeft/
 ende doen na alles / dat ich u geboden heb-
 be/ende mijne insettingen/ende mijne reyn-
 18 ten houden sult: Soo sal ich den thoon
 uwes Coninckrijchs bevestighen/ ghelijck
 als ich seen verbondt met uwen vader
 David ghemaeckt hebbe/ segghende/Geen
 man sal u afghesneden worden / die in Is-
 19 rael heersche. Maer soo ghy-lieden u af-
 keeren sult/ende mijne insettinghen / ende
 mijne geboden/ die ich booz u aenghesichte
 ghegeven hebbe/verlaten/ende hemen gaen/
 ende andere Goden dienen/ende u booz die
 20 neder-buyghen sult: So sal ichse uptuc-
 ken upt mijn landt/ dat ich hen ghegheben
 hebbe/ ende dit hups/ dat ich mijnen Na-
 me gheheyligt hebbe/ sal ich van mijn aen-
 gesichte wech-werpen/ende sal het tot een
 21 spreek-woort/ ende spot-reden onder alle
 volckeren maken. Ende dit hups / dat
 verheben sal gheweest zijn/daer ober sal
 sich een neder/ die booz-hy gaet ontfien/
 dat hy sal seggen/Waerom heeft de y e e e
 22 e desen lande / ende desen hups alsoo
 ghebaen? Ende men sal segghen/Om dat
 sy den y e e e e P haer vaderen
 verlaten hebben/ die hen upt Egyptenland
 uptgeboert hadde/ende hebben sich aen an-
 dere Goden ghehouden / ende sich booz de
 selve neder-gheboghen/ende die ghebent:
 daerom heeft hy alle dat quaet ober hen
 ghebacht.

Salomons daden. Conin-

II. Paralipomenon. Cap. viij. ix. -ginne van Scheba

Het viij. Capittel.

Salomo bouwte steden. ende sterkten, vers. 1. &c. maectt de Heydenen, die noch in den lande over-ghebleuen waren / dienstbaer, 7. De eerlickc ampten geeft hy alleen den Israeliten, 9. Sijn wijs, de dochter Pharaos, komt in hare wooninge, 11. sijne ordinare, ende ghe woonlicke offerhanden, 12. sijne sorghe over den Godsdienst, 14. sijne schips-vlote na Ophir, 17.

1. Reg. 9. 10. **H**et a gheschiedde nu ten eynde van

1. twintich jaeren / in dewelcke Salomo het hups des **Y E E E E** / ende sijn hups ghehouwt hadde / Wat Salomo de steden / dewelcke Huram hem ghegheuen hadde / houlde: ende de kinderen Israels aldaer dede woenen. Waer na tooch Salomo na Hamath Zoba: ende hy overwelddichde: hy houlde oock Admoz inde twee stene / ende alle de schat-steden / die hy bouwde in Hamath. Oock houlde hy het hooge Beth-Hozon / ende het neuer Beth-Hozon / vaste steden met mueren / deuren / ende grendelen. Mitsgaders Baalarh / ende alle de schat-steden / die Salomo hadde / ende alle waghen-steden / ende de steden der kupteren / bende wat de begeerte van Salomo begeert hadde te houwen / in Jerusaleem / ende in den Libanon / ende in't gantsche land sijnner heerschappye. Men gaende al het volck / dat overgebleuen was van de Bethiten / ende de Amoziten / ende de Phereziten / ende de Hiviten / ende de Jebusiten / die niet upt Israel en waren;

Oyt hare kinderen / die na hen in't lande overgebleuen waren / welcke de kinderen Israels niet verdaen en hadden / die bracht Salomo op uyt'schor tot op desen dach:

1. Reg. 9. 22. **D**och upt de kinderen Israels / c die Salomo niet en maecte tot slaven in sijn werck / (want sy waren heijch's-lieben ende Overste sijnner hooft-lieben / ende Overste sijnner Waghenen / ende sijnner kupteren.)

[Oyt] dese dan / waren Overste der Vesselden / die de Coninck Salomo hadde / twee hondert / ende hijsch / die ober het volck heerschappye hadden. Salomo nu dede de dochter Pharaos ophomen upt de stad Davids tot het hups dat hy hooz haer ghehouwt hadde: want hy septe: Wijne vrouwe en sal in't hups Davids / des Conincks Israels niet woenen / om dat de plaetsen heijch sijn / tot dewelcke de Knechte des **Y E E E E** ghekommen is.

2. Reg. 3. 1. **D**oe offerde Salomo den **Y E E E E** hant-offeren op den altaer des **Y E E E E** / dien hy hooz het hooz hups ghehouwt hadde: Selfs na den eysch van elcken dach / offerende / na het ghebodt van Moise / op de Sabbathen / ende op de nieuwe maenden / ende op de ghesette voocht-tijden / die mael in't jaer: op het feest der onghesuerde [vrouwen] / ende op het feest der weken / ende op't feest der loof-hutten. Hy stelde oock na de wijsse sijnnes vaders Davids de verdelingen der Priesteren ober haren dienst / ende der Leviten ober hare wachten / om [Godt] te plassen / ende hooz de Priesteren te dienen / na den eysch van elcken dach: ende de poortiers in hare verdelingen / aen elcke poort: want alsoo was het ghebodt van David den man Godts. Ende man en weech niet van des Conincks ghebodt aen de Priesteren / ende de Leviten / aengaende alle sake / ende aengaende de schatten. Als soo werdt al het werck Salomons hereydt tot den dach der grontlegginghe van het hups des **Y E E E E** / ende tot het

volghenghen des selven / [dat] het hups des **Y E E E E** volmaectt werdt.

17. **D**oe tooch Salomo na Ezeon-Geber / ende na Elath aen den oever der Zee / in het landt van Edom: Ende Huram sondt hem dooz de handt sijnner knechten Scheben / mitsgaders knechten / kenners van de Zee / ende sy gingen met Salomons knechten na Ophir / ende sy haelden van daer vier hondert ende hijsch talenten gouts / dewelcke sy brachten tot den Coninck Salomo.

Het ix. Capittel.

De Coninginne van Scheba besoeckt Salomo om sijn wijsheydt te hooren / vers. 1. &c. daer over sy haer seer verwondert, 3. ende vereert hem met gheschenken, 9. krijcht oock gheschenken van Salomo, ende keert weder na hys. 12. Salomons gout, ende inkomen, 13. Sijne rondassen, ende schilden, 15. elpenbeenen thronen, 17. goudenvaten, 20. hoe hy vereert wordt van de nabuerighe Coninghen, 23. Sijne macht, ende rijkdom, 25. sijne regeringe, ende doot, 30.

1. **E**nde doe de Coninginne van Scheba haer gheruchte Salomons hoorde / nam sy om Salomo met raetselen te ver-

soecken te Jerusaleem / met een seer swaer hept / ende hemelen vraghende speertien / ende gout in menichte / ende kostelich ghesteente: ende sy quam tot Salomo / ende sprack met hem al wat in haer herte was.

2. **E**nde Salomo verklaerde haer alle hare woorden: ende gheen dinck en wasser verhozghen dooz Salomo / dat hy haer niet en verklaerde. Als nu de Coninginne van Scheba sach de wijsheyt van Salomo / ende het hups / dat hy ghehouwt hadde:

4. **E**nde de wijsse sijnner rael / ende het siten sijnner knechten / ende het staen sijnner dienaren / ende hare kleedinghen / ende sijne schenckers / ende hare kleedingen / ende sijnnen opganc / waer dooz hy opgynck in het hups des **Y E E E E**: soo en was in haer gheen geest meer. Ende sy septe tot den Coninck / Het is een waerachtich woordt gheweest / dat ick in mijnen lande ghehoort hebbe / van uwe saken / ende van uwe wijsheyt. Ende ick en hebbe hare woorden niet gheloost / tot dat ick gheho-

men ben / ende mijne oochten [dat] ghesten hebben / ende siet / de helft van de groocheit uwer wijsheyt en is my niet aenghefeyt: ghy hebt overtroffen het geruchte / dat ick ghehoort hebbe. Wel-gelucksalich sijn uwe mannen / ende wel-gelucksalich dese uwe knechten / die gheduerichlich hooz u aengesichte staen / ende uwe wijsheyt hooren.

8. **G**helooft sy de **Y E E E E** uwe Godt / die behaghen in u ghehand heeft / om u op sijnen thronen den **Y E E E E** uwen Godt tot een Coninck te setten: overmits uwe Godt Israel hemint / om't selve tot in ewichheyt op te richten / soo heeft hy u tot een Coninck ober hen ghestelt / om recht / ende gherechticheyt te doen. Ende sy gaf den Coninck hondert / ende twintich talenten gouts / ende speertien in groote menichte / ende kostelich ghesteente: ende daer en was ghelijck dese speertie / die de Coninginne van Scheba den Coninck

10. Salomo gaf / gheue gheweest. Woorden oock Hurams knechten ende Salomons knechten / die gout brachten upt Ophir / brachten Agumim-hout / ende edel ghesteente. Ende de Coninck maecte van dat Agumim-hout hooghe ganghen tot het hups des **Y E E E E** / ende tot het hups des Conincks / mitsgaders harspen / ende lupten / dooz de Saughers: des-

11. ghelijck

1. Reg. 10. 11.

ghelijcks oock en was te horen in het lant
van Juda niet ghesien gheweest. Ende
de Coninck Salomo gaf de Coninginne
van Scheba al haer behaghen / waer be-
geerde / behalven het goud / dat sy tot den
Coninck gebachte hadde: so heerdefe/ende
tooch na haer lant / ende hare knechten.

Het gewichte nu van het goud / dat booz
Salomo op een jaer inquam / was ses hon-
dert / ende ses en tseftich talenten gouts;

Behalven dat sy van de Kramers ende
de Kooplieden inhachten; oock bzachten
alle Coningen van Arauen / ende de Konin-
cken des selben lants / goud ende silber aen

Salomo. Daer toe maecte de Coninck
Salomo twee hondert ronsassen van gesa-
gen goud: ses hondert [sikkel] van ghe-
slaghen goud liet hy op weghen tot elcke
ronsasse. In gelijcks drie hondert schil-

den van gheslaghen goud; drie hondert [si-
kel] gouts liet hy op weghen tot elcken
schilt: ende de Coninck sepfese in het hups
des wouts Libanons. Noch maecte de

Coninck eenen groote elpen-beend thoon;
ende hy oertooch den selben met louter
goud. Ende de thoon hadde ses trap-

pen/ende eenen voet-banch van goud; aen-
den thoon bast zijnde / ende lenen aen bep-
de zijden / tot de sit-plaetse toe; ende twee
leuwen stonden hy de leuen. En twaelf

leuwen stonden daer aen beide zijden / op
de ses trappen; desgelijcks en is in gheen
Coninckelijck ghemaect gheweest. Doch

waren alle Coninck-baten des Conincks
Salomo van goud / ende alle baten van het
hups des wouts Libanons / waren van ge-
stoten goud: Het silber en was in de da-
ghen Salomons niet booz yet gheacht.

Want des Conincks schepen voeren na
Caris / met de knechten Hurams: eens
in drie jaren quamen de schepen van Car-
is in / brenghende goud / ende silber / elpen-
beend / ende apen / ende paerwen. Alsoo

kwert de Coninck Salomo groeter dan alle
Coningen der aerde / in rijkdom ende wijs-
heidt. Ende alle Coninghen der aerde
sochten Salomons aenghesichte / om sijne
wijsheyt te hooren / die Godt in sijn herte
ghegheven hadde. Ende sy bzachten een

gheder sijn gheschenck / silveren baten / ende
gouden baten / ende kleederen / harnasch /
ende speretijen / peerden / ende muyl-ezelen /
elcks van Jaer tot Jaer. Doch hadde

Salomo vier duysent peerde-stallen / en-
de waghenen / ende twaelf duysent rante-
ren: ende hy sepfese in de waghen-steden /
ende hy den Coninck te Jerusalem. En

de hy heerschede over alle Coninghen van
Arabiere / tot aen het lant der Philistij-
nen / ende tot aen de landpale van Egypten.
Doch maecte de Coninck het

silber in Jerusalem te zijn als steenen; en-
de de Cederen maecte hy te zijn als de
wildde Dijche-boomen / die inde lechte zijn
in menicheit. Ende sy bzachten booz Sa-
lomo perrenen uit Egypten / ende upt alle
die landen. Het overige nu e der geschie-

denissen Salomons / der eerste / en der laet-
ste / zijn die niet gheschreuen in de woorden
Parhaus / des Wyzopheten / ende inde Wyz-
ophete van Ahia den Siloniter / ende inde
gesichten van Jebi den Siender / aengaen-
de Jerobeam den Sone Rehabs: En

de Salomo regeerde te Jerusalem over
gantich Israel / veertich jaer. Ende Sa-
lomo ontfiep met sijne baderen / ende sy be-
groeten hem in de stad sijns baders Da-
uids: ende sijn sone Rehabeam werdt Co-
ninck in sijne plaetse.

Het x. Capittel.

Rehabeam treckt na Sichem / om van het
volck / dat aldaer vergadert was / Coninck
ghemaect te worden. vers. 1. &c. het volck
begeert door Jerobeam verlichting van de
sware lasten. 2. Rehabeam volghende den
raedt niet der oude / maer der jonge Heeren /
gheeft den volcke eene harde antwoorde. 6.
Daerom vallen 10. stammen van hem af. 16.
ende steenighen sinnen Commissaris Hado-
ram / maer hy vlucht na Jerusalem. 18.

1. a. Ende Rehabeam tooch na Sichem: a. 1. Reg.
want het gantsche Israel was tot 10. 1. ctt.
Sichem gekomen / om hem Coninck te ma-

2. ken. Het gheschiedde nu als Jerobeam
de Sone Rehabs [dat] hoorde / b. [deselbe b. 1. Reg.
nu was in Egypten / alwaer hy van het
aenghesichte des Conincks Salomo ghe-
bloden was:] dat Jerobeam upt Egypten

3. weder heerde. Want sy sonden hem / en-
de lieten hem roepen: soo quam Jerobeam
met het gantsche Israel: ende spraken tot

4. Rehabeam / segghende: W' vader heeft
ons jock hart ghemaect: nu dan / maect
ghy uwes baders harden dienst / ende sijn

5. swaer jock / dat hy ons opghelicht heeft /
lichter / ende wy sullen u dienen. Ende
hy sepfese tot hen / Komt over drie daghen
weder tot mi: ende het volck ginch he-

6. nen. Ende de Coninck Rehabeam hielt
raet met den Outsten / die ghestaen hadden
booz het aenghesichte sijns baders Salo-
mo / als hy leefde / segghende: Hoe raedt ghy-
lieden datmen desen Volcke antwoorde

7. sal? Ende sy spraken tot hem / segghen-
de / Indien ghy desen volcke goederdieren /
ende teghen hen goetwillich wesen sult /
ende tot hen goede woorden spreken / so

8. sullen sy tot allen daghen uwe knechten
zijn. Maer hy verliet den raet der Out-
sten / dien sy hem gheraden hadden: ende hy
hielt raet met den jonghelinghen / die met
hem opghewassen waren / die booz sijn aen-

9. gesichte stonden. Ende hy sepfese tot hen /
Wat raedt ghy-kenen / dat wy desen volc-
ke antwoorden sullen / die tot mi ghespra-
ken hebben / segghende / Maect het jock /
dat uw' vader ons opghelicht heeft / lich-

10. ter? Ende de jonghelinghen / die met hem
opghewassen waren / spraken tot hem / seg-
gende / Alsoo sult ghy seggen tot dat volck /
die tot u gesproken hebben / seggende / W'
vader heeft ons jock swaer ghemaect /
maer maect ghy't over ons lichter / alsoo

11. sult ghy tot hen spreken: Mijn kleynste
[vingher] sal dicker zijn / dan mijn baders
lendenen. Indien nu mijn vader een swaer
jock op u heeft doen laden / so sal ich boven
u jock noch daer toe doen: mijn vader heeft
u met geesselen gekastijdt / maer ich [sal u]

12. met scoepioenen [kastijden]. Soo quam
Jerobeam / ende al het volck tot Reha-
beam / op den derden dagh / ghelijck als de
Coninck ghesproken hadde / seggende / Ho-
met weder tot mi op den derden dagh.

13. Ende de Coninck antwoorde hen har-
delick: want de Coninck Rehabeam ver-
liet den raet der Outsten. Ende hy
sprack tot hen na den raet der Jongelin-
ghen / segghende: Mijn vader heeft u jock
swaer ghemaect / maer ich sal noch daer bo-
ven toe doen: mijn vader heeft u met gees-
selen gekastijdt / maer ich [sal u] met scoe-
pioenen [kastijden]. Alsoo en hoorde de

14. Coninck na het volck niet: want dese om-
wentinge was van Godt / op dat de HEE-
re sijn woort bevestichde / c. 7. welch hy c. 1. Reg.
booz de dienst van Ahia den Siloniter ge-
sproken hadde / tot Jerobeam den sone Re-
habs. Hoe het gantsche Israel sach / dat de

15. Coninck

16. batg.

Van Rehabeam valt

II. Paralipomenon.

Cap. xj. xij.

-Israël af

Coninck na hem niet en hoorde / soo antwoorde het volck den Coninck / seggende / Wat deel hebben wy aen David / ja geene erbe en [hebben wy] aen den sone van Iſſai : een peder na uwe tenten / o Iſſrael / hoorſiet nu u hups / o David : ſo ginck het gantsche Iſſrael na ſijne tenten. Doch 17 aengaende de kinderen Iſſraels / die inde ſteden Juda woorden / ober die regerde Rehabeam oock. Doe ſontde de Coninck 18 Rehabeam / ſhadowam / die ober de ſchattin- ghe was / ende de kinderen Iſſraels ſteen- nichden hem met ſteenen / dat hy ſterf : maer de Coninck Rehabeam verſloechte ſich / om op eenen waghen te klimmen : dat hy na Jeruſalem bluchtede. Alſo bielen 19 de Iſſraeliten vanden hupſe Dabids af / tot op deſen dach.

Het xj. Capittel.

Rehabeam ſoeckt den Iſſraeliten de oorloge aen te doen / verſ. 1. &c. maer 't werdt hem van Godt verboden door den Pro- pheet Semaja. 2. hy bouwt ſtercken. de- welcke hy voorſiet van allerley voor- raet. 5. ontfangt. ende herberghet de Prie- ſters. ende Leviten. die Iſſrael verlaten om de afgoderye Ieroheams. 13. neemt vele vrouwen / ende hy-wijven. by dewelcke hy vele kinderen krijcht. 18. die hy tot Gouverneurs maect ſijner ſtercke ſte- den. 19.

1. Reg. 2. De nu Rehabeam te Jeruſalem ge- 12. 21

thomen was / bergaderde hy het hups Juda / ende Benjamin / een hondert / ende tachtentich hupsent nptgeleſene / gheoeffent ter oorloghe / om tegen Iſſrael te ſtrij- den / op dat hy het Coninckrijcke weder aen Rehabeam brachte. Doch het woordt 2 des h. e. e. e. e. gheſchiedde tot Sa- maja den man Godts / ſegghende : Seght 3 tot Rehabeam den Sone Salomons / den Coninck van Juda / ende tot het gantsche Iſſrael in Juda / ende Benjamin / ſegghen-

1. Reg. 2. he : So ſept de h. e. e. e. e. b. e. h. p. en 4 12. 24

ſult niet optrecken / nochte ſtrijden tegens uwe hooederen / een peder keere weder tot ſijn hups / want deſe ſake is van my ghe- ſchiedt : ende ſo hoorzen de woorden des h. e. e. e. e. e. / ende ſo keerden weder van teghen Ieroheam te trecken. Rehabeam 5 nu woonde te Jeruſalem : ende hy bouwde ſteden tot baſticheiden in Juda. Hy 6 bouwde nu Beth-Lehem / ende Etam / ende Geſho. Ende Beth-Zur / ende Socho / 7 ende Mollam : Ende Gath / ende Mareſa / ende Ziph : Ende Adozaim / ende La- 9 chis / ende Beſek : Ende Laza / ende Ma- lon / ende Bebzon / dewelcke in Juda / ende in Benjamin de baſte ſteden waren. En- 11 de hy ſterckte deſe baſticheiden / ende leude Oberſte daer in / ende ſchatten van ſpiſſe / ende olſe / ende wijn : Ende in elcke ſtadt 12 rondaffen / ende ſpieſſen / ende ſterckrele gantsch ſeer : ſoo was Juda / ende Benja- min ſijne. Daer tog de Prieſteren / ende 13 de Leviten / die in het gantsche Iſſrael wa- ren / ſelden ſich by hem wt alle hare landſtaden. Want de Leviten verlieten 14 hare dooz ſteden / ende hare beſittinge / en- de namen in Juda / ende in Jeruſalem : c. 2. Ch. 30. want c. Ieroheam / ende ſijne ſonen hadden- 13. 9. e. verſtooten / van het Prieſterdom den

1. Reg. 2. h. e. e. e. e. te mochen bedienen. Ende 15 12. 31

hy d hadde ſich Prieſteren geſtelt dooz de hoocken / ende dooz de durbelen / ende dooz de halveren / die hy gemaeckt hadde. Ma 16 die namen oock wt alle ſtammen Iſſraels tot Jeruſalem / die haer herte begaben / om den h. e. e. e. e. den Godt Iſſraels te ſoeken / dat ſe den h. e. e. e. e. den Godt

17 haer vaderen offerhande deden. Alſo ſtercken ſp het Coninckrijcke van Juda / ende bekrachtichden Rehabeam den sone Salomons dze jaren : want dze jaren wandelden ſp in den wech van David / ende 18 Salomo. Ende Rehabeam nam ſich / be- neben Mahalath / de dochter Perimoths des ſoons Dabids / ter hrouwe / Abihail de 19 de dochter Eliabs des ſoons Iſſai. De welcke hem ſonen haerde / Jeus / ende Se- 20 maria / ende ſaham. Ende na haer nam hy e. Maacha / de dochter Abſaloms : deſe 21 haerde hem Abia / ende Achai / ende Liza / ende Selomith. Ende Rehabeam hadde Maacha Abſaloms dochter liever dan alle ſijne wijden / ende ſijne hy-wijden / want hy hadde achten wijden ghenomen / ende tſe- ſtich hy-wijden : ende hy ghewan acht- entwintich ſonen / ende tſeſtich dochteren.

22 Ende Rehabeam ſtede Abia den sone van Maacha tot een hooft / om een Ober- ſte te ſijn onder ſijne hooederen : want het 23 was om hem Coninck te maken. Ende hy hanneide verſtandelic / dat hy van alle ſijne ſonen dooz alle landen van Juda / en- de Benjamin in alle baſte ſteden ver- ſprepde / den welcken hy ſijſe gaf in overbloet : ende hy begerden de deelhep van wijden.

Het xij. Capittel.

Alſo Rehabeam / de Wet des Heeren verlaet / wordt by bekrijght van Siſak den Coninck van Egypten / verſ. 1. &c. ſich met ſijne Vorſten verootmoedigende / wort behouden in ſijn Coninckrijcke. 5. maer berooft van de ſchatten des Tempels / ende ſijn Coninck- licken huys. 9. Hy laet kopere ſchilden maken / in de plaetſen van de goudene die Si- ſak gherooft hadde. 10. Om wat oorſake Godt Iuda / ende Jeruſalem noch eenighſins verſchoont heeft. 12. Rehabeams regeerin- ghe / ende doodt. 13. Abia ſijn sone werdt Coninck. 16.

1. Reg. 14. 14

1. a H Et geſchiedde nu / als Rehabeam het a 1. Reg. 14. 14

Coninckrijck beſteſticht hadde / ende hy ſterck ghemorden was / dat hy de Wet des h. e. e. e. e. e. verliet / ende gantsch 2 Iſſrael met hem. Daerom gh:ſchiedder in 't b. h. j. jaer des Conincks Reha- b. 1. Reg. 14. 15

beams / dat Siſak de Coninck van Egypten teghen Jeruſalem optooch : (want hy hadden overtrecken teghen den h. e. e. e. e. e.)

3 Met dupsent / ende twee hondert wagenen / ende met tſeſtich dupsent kupteren : ende des volcks en was gheen gheral / dat met hem quam wt Egypten / Lpbiens / Su-

4 chiten / ende Moozen : Ende hy nam de baſte ſteden in / die Juda hadde : ende hy 5 quam tot Jeruſalem toe. Doe quam Se- maria de hrouwe tot Rehabeam ende de Oberſte van Juda / die tot Jeruſalem be- ſamele waren / wt oorſake van Siſak : en- hy ſepde tot hen / Alſo ſept de h. e. e. e. e. e. : Ghp hebhet my verlaten / daerom hebbe ick u oock verlaten in de hant van Siſak.

6 Doe berootmoedighden ſich de Oberſte Iſſraels / ende de Coninck / ende ſu ſeyden / 7 De h. e. e. e. e. e. is rechtheerdigh. Als nu de h. e. e. e. e. ſach / dat ſe hen beroot- moedighden / gheſchiedde het woordt des h. e. e. e. e. e. tot Semaja / ſegghende : Sp hebben hen berootmoedigher / ick en ſalſe niet herderben / maer ick ſal hen in hozen ontkominge gheben / dat mijne grimmicheit ober Jeruſalem dooz de handt van Siſak 8 niet en ſal wtghegoren worden. Doch ſp ſullen hem tot knechten zyn / op dat ſe on- derkennen mijnen dienſt / ende den dienſt 9 van de Coninckrijcken der landen. Soo dooch Siſak de Coninck van Egypten op

tegen

Rehabeam. Sifak. Abia.

II. Chronica. Cap. xiiij. xiiij. -Ierobeam. Fol. 159

tegen Jerusalem / ende hy nam de schatten
van het huys des **Y H E K E** / ende de
schatten van het huys des Conincs
wech / hy nam alles wech / hy nam oock
alle de gouden schilden wech / die Salomo
c. 1. Reg. c. gemaect hadde. Ende de Coninc Re-
10. 16 habeam maecte in plaetse van die / hope-
ren schiden / ende hy beval [die] onder de
handt der Overste der Trauwanten / die de
deure van 't huys des Conincs bewaer-
den. Ende het gheschiedde / so wanneer de
Coninc in het huys des **Y H E K E**
ginck / dat de Trauwanten naamen / ende
die hooegen / ende die weder hrachten in der
Trauwanten wacht-kamer. Ende als hy
sich vercoemoedighde / kerde de toozn des
Y H E K E van hem af / op dat hy
[hem] niet ten upersten toe en verhoze-
oock waren in Juda noch goede dinghen.

So verstercke sich de Coninc Reha-
1. Reg. beam in Jerusalem / ende regeerde: d. want
14. 21 Rehabeam was een-en-herctigh jaer out-
als hy Coninc wert / ende hy regeerde se-
hentien jaer in Jerusalem / de Stadt / die de
Y H E K E upt alle stammen Israels
c. 2. Ch. 2. verhozen hadde / om synen Name daer te
6. 6. setten: ende syns Moeders naem was /
Baama / eene Ammonitische. Ende hy
dede dat quaet was / dewijle hy [sijn] herte
niet en richtede / om den **Y H E K E** te
soeken. De gheschiedenissen nu van Re-
15 habeam / de eerste / ende de laetste / zijn die
niet gheschreven in de woorden van Se-
maia den Propheet / ende Iddo den Sien-
der / verhalende de gheslacht-registren:
daer toe de krijghen Rehabeams / ende Je-
roheams in alle [hare] daghen: Ende
16 Rehabeam ontsiep met sijne baden / ende
werdt begraven in de Stadt Dabids: en-
de sijn Soon Abia werdt Coninc in sijne
plaetse.

Het xiiij. Capittel.

Abia krijgt tegen Ierobeam de Coninc Is-
raels / vers. 1. 3c. verklaert de gerechtigh-
heyt sijner saecke. 4. betrouwende op
Godt, heeft overwinninghe. 13. De wij-
ven, ende kinderen van Abia, 21.

1. Reg. 15. 1. c. 1. In a het achtende jaer des Conincs
Ierobeams / so wert Abia Coninc over
Juda. Hy regeerde drie jaren te Jerusa-
2 lem: ende de naem sijner moeder was
Michaja / de dochter Urias van Gibe: ende
daer was krijch tusschen Abia / ende tuss-
schen Ierobeam. Ende Abia bondt den
3 strijt aen met een heyz van strijdbare hel-
den vier hondert duyzent upgelesene man-
nen: ende Ierobeam stelde tegens hem de
slach-oyder met acht hondert duyzent up-
gelesene mannen / kloetse helden. Ende
4 Abia maecte hem op van boven den bergh
Zemaraim / de welke is in het gheberchte
Ephraims / ende hy seyde: Voorzet my toe /
Ierobeam / ende gantsch Israel. Staet
5 her u niet toe te wten / dat de **Y H E K E**
de Godt Israels / het Conincrijcke over
Israel David ghegheben heeft. tot in een-
6 wigheyt / hem / ende synen sonen / met een
1. Reg. 11. 26 Sout-verboudt: b. Eventuel is Jero-
beam de Sone Nedabs / de knecht Salo-
mons des soons Davids opghesien / ende
heeft gherebelleert teghen synen heere.

Daer toe hebben sich drie mannen / kn-
7 deren Bellais / tot hem vergaet / ende
hebben sich sterck ghemaect tegen Reha-
beam den sone Salomons / als Rehabeam
jont was / ende reeder van herten / dat hy
sich teghen hen niet en konde verstercken.
Ende nu / ghy dencket u te verstercken
8 tegen het Conincrijcke des **Y H E K E** /

[t' wesch] in de handt is der Sonen Da-
bids: ghy zijt wel eene groote maniche /
maer ghy hebt gouden halberen op u / c. die
u Ierobeam tot Goden ghemaect heeft. c. 1. Reg.
9 Hebt d. ghy niet de Pzesteren des 12. 21
Y H E K E de sonen Aarons / ende de d. 1. Reg.
Leviten upghedreben / ende hebt u Pzies- 12. 31
teren ghemaect / ghelijc de volkeren der 2. Ch. 2.
landen: een peghelic / die komt om sijne
hant te vullen met een jouch runt / ende se-
den rammen / die wordt Pzister der gener-
10 die geene Goden en zijn. Maer ons aen-
gaende / de **Y H E K E** is onse Godt / ende
wy en hebben hem niet verlaten: ende de
Pzisters die den **Y H E K E** dienen / 11
zijn de sonen Aarons / ende de Leviten zijn
11 in 't werck. Ende sy steken aen dooz den 2. Ch. 2.
Y H E K E / bzandt-offeren op elcke moez-
ghen / ende op elcken abound / oock teuch-
werck van wel-riechende sperren / nes-
sens / de toerichtinghe des bzoodes / op de
teyne tafel / ende den gouden handel / en-
de sijne lampen / om [die] op elcken abound
te doen bzanden / want wy nemen waer de
wacht des **Y H E K E** onses Godts:
12 maer ghy hebt hem verlaten. Daerom
siet / Godt is met ons aen de spitse / ende
sijne Pzisteren met de trompetten des ge-
klauchs / om teghens u alarm-geklanc te
maken: O kinderen Israels en strijdt niet
teghen den **Y H E K E** den Godt uwer
badren: want ghy en sult geen doozspoet
13 hebben. Maer Ierobeam dede een ach-
terlaghe omwenden / om van achter hen te
komen: so waren sy dooz het aengesichte
Juda / ende de achterlaghe van achter hen.
14 Doe nu Juda om sach / siet so hadense
den strijt dooz / ende achter / ende sy riepen
tot den **Y H E K E**: ende de Pzisters
15 trompetteden met de trompetten. Ende
de mannen van Juda maecten een alarm
geschrey: ende het gheschiedde / als de man-
nen van Juda een alarm-geschrey maec-
ten / dat Godt Ierobeam / ende het gantsche
16 Israel sloech dooz Abia / ende Juda. En
de kinderen Israels bloden dooz het aen-
ghesichte van Juda: ende Godt gaffe in
17 hare handt. Abia dan / ende sijn volch /
sloech met eenen grooten slach: want upt
Israel bielen verflaghen vijf hondert duy-
18 sent upghesene mannen. Alsoo werden
de kinderen Israels vernebere te die tijt:
maer de kinderen Juda werden machtigh /
de wijle sy op den **Y H E K E** harer ba-
19 deren Godt gesteuner hadden. Ende Abia
jaeghde Ierobeam achter na / ende nam
van hem de steden / Bethel / met hare on-
derhoozige plaetsen / ende Jisana / met hare
onderhoozige plaetsen / ende Ephron / met
20 hare onderhoozige plaetsen. Ende Je-
roheam en heiest geene kracht meer in de
daghen van Abia: maer de **Y H E K E**
21 sloech hem / dat hy sterf. So verstercke
sich Abia / Ende hy nam sich beerten wij-
ben / ende getwan twee-en-twintich sonen /
22 ende seftien dochteren. Het overighe nu
der gheschiedenissen van Abia / so sijne we-
ghen / als sijne woorden / zijn beschreven in
de Historie van den Propheet Iddo.

Het xiiij. Capittel.

Na de doot van Abia werdt sijn soon Asa Co-
ninc / vers. 1. 3c. die roeyt de afgoderye
uyt / ende herstelt den suyveren Godes-
dienst. 2. Vrede hebbende, maect hy sijne
steden sterck / en voorsiet hem van krijchs-
volck. 6. In krijchs-noot tegen Zerah den
Moor roent hy tot Godt. ende slaet een ghe-
weldighe Legher, met vele steden. 9.

1. So ontsiep Abia met sijne badren /
Ende sy begroeven hem inde Stadt Da-
bids /

Register. Gaven tot den-

NEHEMIA. Cap. viij.

-Godts-dienst.

souden eten: tot datter een Priester stonde met Wijn en Thummin. Dese gantsche ghemeynte te samen / was twee-ende-vertigh dupsent / drie hondert / ende tsestigh. Behalven hare knechten / ende hare maechden / die waren sefen dupsent / drie hondert / sefen ende-vertigh: Ende sy hadden twee hondert / ende vijf-ende-vertigh Sangers ende Sangerschen. Hare peerden sefen hondert / ses-ende-vertigh: hare muylen / twee hondert / vijf-ende-vertigh: Hemelen / vier hondert / vijf-ende-vertigh: Ezelen / ses dupsent / sefen hondert / ende twintigh. Een deel nu van de hooft / den der vaderen gaben tot het werck: Hattirathia gaf ten schatte / aen gout / dupsent dachmen / vijftigh sprengh-becken / vijf hondert ende vertigh Priester-rocken.

Ende [andere] van de hooft den der vaderen gaben ten schatte des wercks / aen gout / twintigh dupsent dachmen / ende aen silver / twee dupsent / ende twee hondert ponden. Ende dat de oberighe des volcks gaben / was aen gout / twintigh dupsent dachmen / ende aen silver twee dupsent mijnen: ende sefen-ende-tsestigh Priester-rocken. Ende de Priesters / ende de Leviten / ende de Doocters / ende de Sangers / ende [sommighe] van den volcke / ende de Bethinim / ende gantsch Israels woonden in hare steden.

Het viij. Capittel.

Verhael van de Religieuze ordre ende wijse, die van Ezra ende de Leviten gehouden is in 't voorlesen, ende verklaren, ende van den volcke, in het aenhooren van Godts woort, vers. 1. &c. Het volck, door de woorden des Wet-boecks verschrickt ende bekommert zijnde, wordt van Nehemia, Ezra, ende de Leviten getroost, ende vermaent tot vreuchde over Godts voorgaende ende tegenwoordige weldaden. 9. De Oversten des volcks vernemen wijders by Ezra, na den inhoud van Godts woort, ende vindende de Wet van 't Loofhutenfeest, wordt het selve met grooten yver ende vrolichheit ghehouden. 11.

Als nu de sevendende maent aenquam, ende de kinderen Israels in hare steden waren. So versamelde sich al 't volck als een eenigh man op de strate booz de water-pooze: Ende sy sephen tot Ezra den Schrijft-gheleerden / dat hy het boeck der Wet Mose soude halen / die de H E K E Israels ghehouden hadde. Ende Ezra de Priester bzacht de Wet booz de gemeynte / heppe mans / ende vrouwen / ende alle die verstandigh waren om te hoozen / op den eersten dagh der sevendende maent. Ende hy las daer in booz de strate / die booz de water-pooze is / van het [mozyghen] licht aen tot op den middagh / booz de mannen ende vrouwen / ende de verstandighe: ende de ooren des gantschen volcks waren na het Wet-boeck. Ende Ezra de Schrijft-gheleerde stont op eenen hooghen houtenen stoel / dien sy tot die sake gemaect hadden / ende neffens hem stont Mattheia / ende Sema / ende Anaja / ende Wzia / ende Yehia / ende Maafeia / aen sijne rechter-hant: ende aen sijne linker-hant / Bedaia / ende Misael / ende Malchia / ende Basum / ende Yashaddana / Zacharia / [ende] Mefullam.

Ende Ezra opende het boeck booz de ooren des gantschen volcks / want hy was bonen al het volck: Ende als hy het opende / stont al 't volck. Ende Ezra loofden den H E K E / den grooten Godt: Ende al 't volck antwoorde Amen / Amen / met opheffinghe harer handen / ende nechden

hen / ende aenbaden den H E K E / met de aengesichten ter aerden. Jesua nu / ende Bani / ende Serchia / Jamin / Akub / Sabberthai / Hodia / Maafeia / Melita / Azaria / Jozabab / Hanan / Pelaja / ende de Leviten / onderwiesen het volck inde Wet: Ende het volck stont op sijne stant-plaetse.

Ende sy lasen in het Boeck / inde Wet Godts / dupdelich: Ende den sin verklarende / soen maechten sy datmen 't verstant in het lesen. Ende Nehemia (de selve is Hattirathia) ende Ezra de Priester / de Schrijft-gheleerde / ende de Leviten / die 't volck onderwiesen / sephen tot al 't volck: Dese dagh is den H E K E / uwen Godt hepligh / en bedijft [dan] gene rouwe / ende en weent niet: want al 't volck weent / als sy de woorden der Wet hoorzen.

Woozts sepe hy tot hen: Gaet / etet het hette / ende bzinkhet het soete / ende sendet deelen den ghenen / booz welken niets bereydt en is / want dese dagh is onsen Heere heyligh: soo en bedroeft u niet / want de blijdschap des H E K E / die is uwe stercke. Ende de Leviten stilden al 't volck / seggende: Swijgt / want dese dagh is hepligh / daerom en bedroeft u niet.

Woe ginch al 't volck henen om te eten / ende om te bzinken / ende om deelen te senden / ende om groote blijdschap te maken: want sy hadden de woorden verstaen / die men hen hadde bekent ghemaeckt. Ende des anderen daeghs versamelden hen de hooft der vaderen des gantschen volcks / de Priesters / ende de Leviten / tot Ezra den Schrijft-gheleerden / ende dat / om verstant te bekomen in de woorden der Wet.

Ende sy bonden in de Wet a geschreben / dat de H E K E booz de hant van Mose geboden hadde / dat de kinderen Israels in loof-hutten souden woenen / op het feest / in de sevendende Maent: Ende dat sy het souden luytbaer maken / ende een stemme laten doorgaen booz alle hare steden / ende te Jerusalem / seggende: Gaet uyt op 't geberchte / ende halet racken van olif-boomen / ende tacken van [andere] olif-achtige boomen / ende tacken van myzen-boomen / ende tacken van palm-boomen / ende tacken van [andere] dichte boomen / om loof-hutten te maken / alser geschreben is.

Alsoo ginch het volck uyt ende haelden se / ende maecten hen loof-hutten / ende peghelijk op sijn dach / ende in hare booz-hoben / ende in de booz-hoben van Godes huys / ende op de strate der Water-pooze / ende op de strate van Ephraims pooze.

Ende de gantsche ghemeynte der gener / die uyt de ghebanchnisse waren weder gekomen / maecten loof-hutten / ende woonden in die loof-hutten / want de kinderen Israels en hadden alsoo niet ghedaen sint de dachhen Jesua / des soons van Nun / tot op desen dagh toe: ende daer was seer groote blijdschap. Ende men las in 't Wet-boeck Godes dach hy dach / van den eersten dach tot den laetsten dach: Ende sy hielden 't feest sefen dagen / ende op den achtsten dach den verbods-dach / na het recht.

Het ix. Capittel.

Godts volck houdt eenen solemnelen vast ende Biddagh: waer in de Leviten uyt Godts Wet-boeck, een vierendeel van den dagh, den volcke voorlesen, ende een ander vierendeel van den dagh hare sonden voor den Heere belijden. v. 1. &c. mer een seer treffelick ende heyligh ghebedt, daer in sy Godt roemen, sijne weldaden aen Abraham ende sijn zaet tot deser tijdt toe bewisen, verha-

vassen ende bidden.

NEHEMIA. Cap. ix.

Fol. 175

len, ende des volcks menichvuldighe ondanckbaerheyt belijden / ende haren tegengewoordige kommerlicken staet Gode demoeclick voordragen, makende voorts ende schrijvende een verbondt, waer mede sy haer van nieuws tot ghehoorsaemheyt aen Godt verplichten, om alle welverdiende straffen in 't roekomende af te wenden, 6. &c.

Voorts op den vier-ende-twintichsten dach deser maent / versamelden hen de kinderen Israels met vasten/ende met sacken / ende aerde was op hen. Ende het zaet Israels scheidde sich af van alle breeuende: Ende sy stonden ende deden belijdenisse van hare sonden/ende haren vaderen ongherechtigheden. Want als sy opgestaan waren op hare stant-plaetsen / so lasen sy in het wet-boeck des v. &c. &c. hares Godts / een bierendel van de daghen. Ende op een [ander] bierendel deden sy belijdenisse / ende aanbieden den v. &c. &c. haren Godt. Jesua w. / ende Bani / Kadmiel / Sebanja / Bunni / Serchia / Bani / [ende] Chenani / stonden op 't hooch ghestoelte der bedienende rieden met luyder stemme tot den v. &c. &c. haren Godt: Ende de bedienende Jesua / ende Kadmiel / Bani / Basabnoja / Serchia / Bania / Sebanja / Bethachia / sepden / Staet op looft den v. &c. &c. uwen Godt / van ewigheijt tot in ewigheijt: Ende men lofe den v. &c. &c. uwer heerlickheyt / die verhoocht is boven allen lof ende prijs. Ghy zijt die v. &c. &c. alleen / a ghy hebt ghemaeckt den hemel / den hemel der hemelen / ende al haer heyt / de aerde ende al wat daer op is / de zee ende al wat daer in is / ende ghy maect die alle levendigh / ende het heyt der hemelen aenbidt u. Ghy zijt die v. &c. &c. de Godt / die Abiam hebt verhozen / ende hem b. uyt d. der Chaldeen uyt-gheboert: ende ghy hebt sijn c. name gheselt / Abraham. d. Ende ghy hebt sijn herte getrouw gebonden doot u aengesichte / ende hebt een verbondt met hem ghemaeckt / e dat ghy sijn gheben het lant der Canaaniten / der Berchiten / der Amoriten / ende der Jheresiten / ende der Jebusiten / ende der Girgasiten / dat ghy 't sijn zaden souden gheben: ende ghy hebt u woorden liefsticht / om dat ghy rechtveerdigh zijt. Ende ghy hebt aengesichte onser vaderen elende in Egypten: ende ghy hebt haer gheroept ghehoort aen de Schelf-zee. Ende ghy hebt reechenen ende wonde: ten gebaen aen Pharaon / ende aen alle sijn knechten / ende aen al 't volck sijn lants / want ghy wist / dat sy troeflick tegen hen handelden: Ende ghy hebt u eenen name ghemaeckt / als het is te desen daghe. Ende ghy hebt de zee doot haer aengesichte ghehoort / dat sy in 't midden der zee op het dooge zijn doot-ghegaen: ende hare volgers hebt ghy in de diepten ghewoort: pen / als eenen steen in stercke wateren. Ende ghy hebt des daeghs gelept met ene wolcken-colonne / en des nachts met ene byer-colonne / om hen te lichten op den weghe / daer in sy souden wandelen. Ende ghy zijt neberghebaelt op den bergh Sinai / ende hebt hen gesproken ten hemel: ende ghy hebt hen ghegheven rechtmatighe rechten / ende ghetrouwe wetten / goede instettinghen / ende gheboden. Ende ghy hebt hen uwen heiligen Sabach bekint ghemaeckt: ende ghy hebt hen gheboden / ende instettinghen / ende eene wet behoulen / doot de handt van uwen knecht Moise. Ende ghy hebt hen voort op den v. &c. &c. hemel ghegeven doot haren hongher / ende hen in water uyt de steenroze dootghe-

bracht doot haren doot / Ende ghy hebt tot hen gheseyt / dat sy souden ingaen om te erven het lant / daer ghy uwe hant oer ophieft / dat ghy 't hen soudt geven. Maer sy / ende onse vaders hebben troeflick ghehandelt: ende sy hebben haren necke verhardet / ende niet gehoozt na uwe geboden: Ende sy hebben ghewepghert te hoozen / ende niet ghedacht aen uwe wonderen / die ghy by hen gebaen hebt / ende hebben haren necke verhardet / ende in hare wederspanningheyt een n. hooft ghestelt / om weder te keeren tot hare dienstbaerheyt: Doch ghy / o een Godt van bergebdingen / genadich ende barmhertich / lauckmoedigh / ende groot van welbadigheyt / en hebtse ebenwel niet verlaten. p. Selfs / als sy hen een gegoten half gemaect hadden / ende gheseyt / Dit is uwe Godt / die u uyt Egypten heeft opgevoert / ende groote lasteren gebaen hadden. p. Dochrans en hebt ghyse doot uwe goote barmhertigheden niet verlaten in de woestijne: De q. wolcken-colonne en werck niet van hen des daeghs / om haer op den weg te sepden / noch de byer-colonne des nachts / om haer te lichten / ende dat op den weg / daer in sy souden wandelen. de ghy hebt uwen goeden gheest ghegheven om hen te onderwijzen: ende sy u Man / hebt ghy niet gheweert van haren monden / ende water hebt ghy hen gegeven doot haren doot. Also hebt ghyse beertigh iaer onderhouden in de woestijne / sy en hebben gheen ghebreck gehadt: hare kiceeren en zijn niet verdroet / ende hare voeten niet gheswollen. Voorts hebt ghy hen Coninckrijcken ende volckeren gegeven / ende hebtse verbeelt in hoeken: Also hebben sy erflick beseten het lant van u Sion / te weten / het lant des Conincks van Iherosolym / ende het lant van Ba / Continck van Ba / fau. Ghy hebt oock hare kinderen x. vermenighvuldicht / als de Ervren des hemels: Ende ghy hebtse ghebracht in het lant / waer van ghy tot hare vaderen hebt gheseyt / dat sy souden ingaen / om het erflick te besitten. Alsoo zijn de kinderen y daer inghekomen / ende hebben dat land erflick inghenomen / ende ghy hebt de inwoonderen des lants / de Canaaniten / doot haer aengesichte / onder ghebracht / ende hebtse in hare hant ghegheven / mit ghegheven hare Coningen / ende de volcken des lants / om daer mede te doen naer haer welghebalen. Ende sy hebben vaste steden / ende een bet lant inghenomen / ende erflick beseten / hupfen vol van alle goet / uytghehouwene boorn-purten / wijngaerden / olif-gaerden / ende boommen van syse / in menichte: Ende sy hebben ghegeten / ende zijn sadt ende bet gewoorden / ende hebben in wellust gheleest / doot uwe groote goedicheyt. Maer sy zijn wederspannigh gewoorden / ende hebben tegen u gerebelleert / ende uwe wet achter haren rugghe ghewoorden / ende uwe z. pheten ghedoot / die tegen hen betuyghden / om hen te doen wederkeeren tot u: Alsoo hebben sy groote lasteren gebaen. a. Waer om hebt ghyse gegeven in de hant harer benaauwers diese benaauwer hebben: Maer als sy in den tijdt harer benaauwerheit tot u riepen / hebt ghy van den hemel ghehoort / ende hen nae uwe groote barmhertigheden verlossers ghegeven / diese uyt de hant harer benaauwers verlossen. Maer als sy ruste hadden / keerden sy weder om quaet te doen / doot u aengesichte: soo verliet ghyse in de hant harer vanden / dat se over hen heerschten: Als sy sich dan bekeerden / ende u anriepen / soo hebt ghyse van den hemel ghehoort / ende hebtse na uwer barmhertigheden tot vele tijden uytgerucht. Ende

Vyerich gebedt, ende belydenisse- NEHEMIA. Cap. x.

-der Leviten

Ende ghy hebt teghen haer betuyghet / om
haer te doen weder-keeren tot uwe Wet /
Maer sy hebben troostelick ghehandelt / ende
niet gehoozt na uwe gheboden / ende teghen
uwe rechten / tegen de selve hebben sy ghe-
b. Lebit. sondicht / b. door de welke een mensche
18. 4. diese doet / leuen sal : ende sy hebben haren
Ezechie. schouder te rugghe ghetoghen / ende haren
20. 11. necke verhardet / ende niet gehoozt. Doch
Rom. 10. ghy vertoocht het vele jaren ober hen / ende
5. c. heruyghdet tegen hen door uwen Gheest /
Galat. 3. door den dienst uwer Propheeten / maer sy
12. en nuychden de oore niet : daerom hebt
c. 2. Reg. ghyse ghegheben in de hant van de volcken
17. 13. der landen. Doch door uwe groote barm-
2. Chro. herticheiden : en hebt ghyse niet verniet /
36. 15. noch hen verlaten / want ghy zijt een gena-
digh ende barmhertigh Godt. Nu dan / o 32
onse Godt / ghy groote / ghy machtige / ende
ghy bieseliche Godt / die het verbont ende
de weldadigheyt houdt / en laet door u aen-
ghesichte niet gheringe zijn alle de noeyte /
die ons ghetrossen heeft / onse Coninghen /
onse Voersten / ende onse Priesteren / ende
onse Propheeten / ende onse vaderen / ende u
gantsche volck : van de daghen der Conin-
ghen van Assur aen / tot op desen dagh.

d. Deut. Doch ghy zijt d. rechtveerdigh / in alles
32. 4. dat ons overghekomen is : want ghy hebt
Daniel 7. trouwelick ghehandelt / maer wy hebben
14. godtlooselick ghehandelt. Ende onse Co-
ninghen / onse Voersten / onse Priesteren / ende
onse Vaders / en hebben uwe Wet niet ghe-
daen : Ende sy en hebben niet gheluyfere
na uwe gheboden / ende na uwe ghetuyghe-
nissen / die ghy teghen hen beruyghdet.

Want sy en hebben u niet gedient in ha-
ren Coninckrijcke / ende in u menichbul-
digh goet / dat ghy hen gaest / ende in dat
wijde / ende dat vette landt / dat ghy door
haer aengesichte gegeven hadt : ende sy en
hebben hen niet bekeert van hare boose
werken. Siet / wy zijn heden knechten :
Ja her lant / dat ghy onsen vaderen ghege-
ven hebt / om de vrucht van dien / ende het
goede van dien te eten / siet / daer in zijn
wy knechten. Ende het vermenighbul-
digh sijne inkomste / door de Coninghen /
die ghy ober ons ghestelt hebt / om onser
sonden wille : ende sy heerschen ober onse
sichamen / ende ober onse beesten / na haer
welghebellen / alsoo zijn wy in groote be-
nauwelicheit. Ende in allen desen maken
wy een vast [verbondt] / ende schrijuen 't :
ende onse Voersten / onse Leviten / [ende]
onse Priesteren sullen 't versegheien.

Het x. Capittel.

Namen der ghener / die dit verbondt met
Godt, voor haer selven, ende van wegghen
de gantsche Ghemeente, versegelt hebben,
vers. 1. &c. verhael van den generalen in-
houdt deses verbonds, met eede ende ver-
vloekinghe bevestigt, ende van enige ar-
ticulen in't particulier. 29.

T. Or de versegelingen nu waren : Ne-
hemia / Hattirath / sone van Hachal-
ja / ende Zidkiah / Seraja / Azaria / Jere-
mia / Paschur / Azaria / Malchia /
Hattus / Sebanja / Malluch /
Harim / Meremoth / Obadja /
Daniel / Sinnethon / Baruch /
Mesullam / Abia / Mijamin /
Maazja / Bilgai / Senaja : dat waren de 8
Priesteren. Ende de Leviten : naemlich /
Jesua sone van Azaria / Binui / van de so-
nen Benadab / Kadmiel : Ende hare 10
broederen : Sebanja / Hodja / Kelita / Dela-
ja / Hanan / Micha / Ezech / Hasabja / 11
Zachur / Serabja / Sebanja / 12
Hodja / Bani / Seinu. 13

De hoofden des volcks : Parhos / Pa-
15. hath / Moab / Elam / Zattu / Bani / Bun-
16. ni / Azgad / Nebai / Adonia / Bigbai / Adin /
17. Ater / Hizkiah / Azur /
18. Hodja / Hasum / Besei /
19. Hariph / Anathoth / Nebai /
20. Magbias / Mesullam / Mesir /
21. Mesazabeel / Sadok / Jaddua /
22. Belatja / Hanan / Anaja /
23. Hofea / Hanania / Hassub /
24. Hallohes / Hilha / Sobei /
25. Schum / Hasabna / Maaseja /
26. Ende Abia / Hanan / Anan /
27. Malluch / Harim / Maana /
28. Ende het oberighe des volcks / de Prie-
steren / de Leviten / de Doortiers / de San-
gers / Merthinim / ende al wie sich van de
volcken der landen hadde afgescheiden tot
Godes Wet / hare wijuen / hare sonen ende
hare dochteren / al die wetenschap [ende]
29. verstant hadde / Die hielden sich aen ha-
re Broederen / hare broertreffelike / ende
quamen in den bloet ende in den eedt / dat
sy souden wandelen in de Wet Godes / die
ghegeven is door de handt van den knecht
Godes / Moze : ende dat sy souden houwen /
ende dat sy souden doen alle de geboden des
H. E. & D. onses Heeren / ende sijne

rechten / ende sijne insettinghen : a. Ende
30. dat wy onse dochteren niet souden gheben
aen de volcken des lants / noch hare doch-
31. teren nemen door onse sonen. b. Als oock
de Volcken des Landts / op den Sabbath-
dagh te verkoopen bzenghen waren / ende
alle koozn / dat wy op den Sabbath / ofte
op eenen anderen [heyligen] dagh van hen
niet en souden nemen : c. Ende dat wy het
sevendie jaer souden bzn laten / mitgabers
32. allerhande beswaernisse. Doortz sette-
den wy ons gheboden op / ons opleghende
een derdendeel van eenen sichel in 't jaer /
tot den dienst van het Hups onses Godts :

33. Tot het broodt der toerichtinghe / ende
het ghebuerigh [wijn]-offer / ende tot het ge-
duerigh bzan-offer / der d. Sabbathen / der
nieuwe maenden / tot de gesette hooch-tij-
den / ende tot de heylighe dingen / ende tot
de sondt-offeren / om versoeninghe te doen
ober Israel : Ende [tot] allen wercken van
34. het Hups onses Godts. Doch wierpen
wy de loten / onder de Priesteren / de Levi-
ten / ende het volck / over het offer des
houts / datmen bzenghen soude ten Hups
onses Godts / na den Hups onser vaders
ren / op bestemde tijden / jaer op jaer : om te
bzanen op den Altar des H. E. & D.
onses Godts / ghelijck het in de Wet ghe-
35. schreven is. Dat wy oock de e. eerselme-
ghen onses lants / ende de eerseltinghen al-
ser vrucht van al het geboomte jaer op jaer
souden bzenghen / ten Hups des H. E. & D.

36. H. E. & D. Ende de eerst-gebozene onser
sonen / ende onser beesten / ghelijck het in de
Wet gheschreven is : ende dat wy de eerst-
gebozene onser runderen / ende onser scha-
pen / souden bzenghen ten Hups onses
Godts / tot de Priesteren / die in den Hup
37. se onses Godts dienen. g. Ende dat wy de
eerseltinghen onses deerts / ende onse hef-
offeren / ende de vrucht aller boomen / most
ende olve / souden bzenghen tot de Prieste-
ren / in de kameren van het Hups onses
Godts / ende de b. vrienden onses lants
de Leviten : ende dat deselve Leviten de
c. vrienden souden hebben in alle steden onser
38. landt-houwerpe : Ende datter een Prie-
ster / een sone Karons / by de Leviten soude
zijn / als de Leviten de vrienden ontfangen :
Ende dat de Leviten de vrienden der c.rien-
den souden opbzenghen ten Hups onses
Godts / in de kameren van het schat-hups.

39. Want de kinderen Israels / ende de kin-
deren

Ende dat wy de e. eerselme-
ghen onses lants / ende de eerseltinghen al-
ser vrucht van al het geboomte jaer op jaer
souden bzenghen / ten Hups des H. E. & D.

Ende dat wy de eerselme-
ghen onses lants / ende de eerseltinghen al-
ser vrucht van al het geboomte jaer op jaer
souden bzenghen / ten Hups des H. E. & D.

Tvolck wort verdeelt in hare. N E H E M I A. Cap. xj. xij. -woon-plaetsen. Fol. 176

deren Lebi moeten hef-offer van koozt/moest/ ende olve / in die kameren brengen/ om dat albaer de vaten des heylighdoms zijn/ ende de Priesteren die dienen/ ende de Doortiers/ ende de Sangers: Dat nu al-foo het hups onses Godes niet en souden verlaten.

Het xj. Capittel.

Register van de gene, die hare woonplaetsen by sekere ordre binnen Ierusalem ingenomen hebben, vers. 1. &c. De reste van het volck wordt verdeelt in d'andere steden, dorpen, ende vleecken van Iuda, ende Benjamin, 25.

Voorst woonde de Oberste des volcks te Ierusalem: maer het oberste des volcks wierpen loten / om upt tien eenen upt te brengen/ die in de heylighe stad Ierusalem soude woonen/ ende negen deelen in de [andere] steden. Ende het volck legen de alle de mannen, die byzwillighlick aenhoben te Ierusalem te woonen. Ende dit zijn de hoofden des lantschaps/ die te Ierusalem woonen: Maer in de steden Iuda woonen/ een pegelich op sijne bestittinge/ in hare steden/ Israel/ de Priesters/ ende de Leviten/ ende de Bethinim/ ende de kinderen der knechten van Salomo. Ende Ierusalem van woonen/ [sommighe] van de kinderen Iuda / ende van de kinderen Benjamins: van de kinderen Iuda/ Achaja de sone Dizia / des soons Zacharia/ des soons Amaria / des soons Zephania / des soons Mahalaleels / van de kinderen Perez. Ende Maaseja de sone Baruchs/ des soons Col-hose/ des soons Hazaja/ des soons Abaja / des soons Joariba / des soons Zacharia / des soons Sifoni. Alle kinder van Perez/ die te Ierusalem woonen/ waren vier hondert/ acht-ende-estigh dappere mannen. Ende dit zijn de kinderen Benjamins: Sallu de sone Mesulams/ des soons Joels/ des soons Bedaja/ des soons Koliai/ des soons Maaseja/ des soons Ichiel/ des soons Jesaja. Ende na hem/ Gabbai/ Sallai: negen hondert/ acht-ende-twintigh. Ende Joel/ de sone van Elichzi / was Ofsiender ober haer: Ende Iuda/ de sone van Senua / was de tweede ober de stad. Van de Priesteren: Jedaja de sone Joariba/ Jachin/ Seraja de sone Bilfia/ des soons Mesullams/ des soons Zadoks/ des soons Meraioths/ des soons Ahitubs / was boozgaenger van Godes hups. En hare bzoederen/ die het werck in den hups deden / waren acht hondert/ twee-ende-twintigh: ende Abaja de sone Jerohams / des soons Belaja/ des soons Amzi/ des soons Zacharia/ des soons Bas-hans/ des soons Malchia. En sijne bzoederen hoofden der vaderen/ waren twee hondert/ twee-ende-beertigh. Ende Amasai de sone Hareels/ des soons Achjai/ des soons Mesilemoth/ des soons Timmers. Ende hare bzoederen / dappere helden / waren hondert acht-ende-twintigh: en ofsiender ober haer was Zabdiel de sone van Gedolim. Ende van de Leviten: Semaja de sone Ahitubs/ des soons Azikams/ des soons Basabja/ des soons Buni. Ende Sabbechai/ ende Jozabab/ van de hoofden der Leviten/ waren ober het hupen-werck van den hups Godes. Ende Matthanja de sone Micha / des soons Abdi / des soons Asaphs/ was 'chooft/ die de danchsegginge begon in't gebed/ ende Bahukia/ was de tweede van sijne bzoederen: ende Abda de sone Sammua / des soons Galais/ des soons Jeduthuns. Alle de Leviten in de heylighe stad/ waren twee hondert/ vier-

19 ende-tachtentich. Ende de Doortiers/ Ahitub/ Salmon / met hare bzoederen/ die macht hielden in de poozten / waren hondert/ twee-ende-tsehtentigh. Het oberste nu van Israel / van de Priesteren/ [ende] de Leviten / was in alle steden van Iuda/ 21 een pegelich in sijn erfdeel. Ende de Bethinim woonen in Gijel: ende Zija/ ende de Gifpa waren ober de Bethinim. Ende der Leviten Ofsiender te Ierusalem was Dizi de sone Bani/ des soons Basabja / des soons Mattanja / des soons Micha/ van de kinderen Asaphs waren de Sangers/ tegen ober het werck van Godes hups. Want daer was een gheboet des Conincs van hen: te meten/ een seker onderhoudt booz de Sangers/ elcks dage- 24 licks op sijnen dagh. Ende Bethahja de sone Mesazabeels/ van de kinderen Zerach/ des soons Iuda / was aen des Conincs hant / in alle saken tot den volcke. In de doozen nu op hare ackeren woonen [sommighe] van de kinderen Iuda in Kiriat-Arba/ ende hare onderhoozighe plaetsen/ en in Diton ende hare onderhoozighe plaetsen: ende in Jekabzeel ende hare doozen. 26 Ende te Jesua/ ende te Moisada/ ende te Berth-Delet/ Ende te Hazar/ Sual/ ende in Berseba/ ende hare onderhoozighe plaetsen / Ende te Ziklag / ende in Meechona/ 29 ende hare onderhoozighe plaetsen/ Ende te En-timmon/ ende te Loza/ ende te Zanoah / Zanoah / Abdullah ende hare doozen/ Achis/ ende hare ackeren/ Hazaka ende hare onderhoozighe plaetsen: Ende spiergerden hen van Berseba af tot aen het dal 31 hinnom. De kinderen Benjamins nu van Gela/ [woonden] in Michmas / ende Aija/ ende Bethel/ ende hare onderhoozighe 32 plaetsen/ Anathot/ Rob/ Ananja/ Hazor/ Rama/ Githaim/ 34 Hadid/ Tobain/ Debailat/ Tob/ ende Ono/ [in] het dal der Wercken 36 meesters. Van de Leviten nu / [woonden sommighe in] de verdelplinghen van Iuda/ [ende] Benjamin.

Het xij. Capittel.

Register van Priesteren ende Leviten / die met Zerubbabel uyt de gevangenisse ghekomen waren, vers. 1. &c. Successie der Hooghe-Priesteren van Jesua tot op Iaddua. 10. Register vande Overste Priesteren/ die in plaetse der vorengenoemde gesuceedeert zijn. 12. Beschrijvinghe van de Overste Leviten. 22. Verhael van de inwijnghe der mueren van Ierusalem. 27. Verordeninghe van Thersofriers over de goederen der Priesteren ende Leviten, 44.

1 D It nu zijn de Priesters/ ende de Leviten / die met Zerubbabel den sone Sealthiels/ ende Jesua/ optogen: Seraja/ 2 Jeremja/ Ezra/ Amaria/ Malluch/ Hatus/ 3 Sechanja/ Nehum/ Meremoch/ 4 Iddo/ Sinnethoi/ Abja/ 5 Benjamin/ Maadja/ Bilga/ 6 Semaja/ ende Joarib/ Jedaja/ 7 Sallu/ Amok/ Bilhja/ Jedaja: dat waren de hoofden der Priesteren / ende hare bzoederen/ inde daghen van Jesua. Ende de Leviten waren / Jesua/ Binnui / Rasmiel/ Serchia/ Iuda/ Matthanja: ho/ ende sijne bzoederen waren ober de danchsegginghen. Ende Bahukia / ende Buni/ hare bzoederen / waren teghen hen/ ober / inde 10 nachten. Jesua nu gewan Joiakim: ende de Joiakim ghewan Elasib/ ende Elasib 11 ghewan Jojada: Ende Jojada ghewan Jonathan: ende Jonathan ghewan Iaddua. Ende in de daghen Joakims/ 12 waren Priesters hoofden der vaderen: van

Register der Priesteren, en

NEHEMIA. Cap. xij.

-Leviten

van Seraja / was Meraja / van Jeremja /
 Hanania / Van Ezra / Mesullam / van 13
 Amaria / Johanan / Van Melichu / Jo- 14
 nathan / van Sebana / Joseph / Van Ha- 15
 rim / Adna / van Merajoth / Belkai / Van 16
 Jiddo / Zacharia / van Sinnerthou / Mesul-
 lam / Van Abia / Tichzi / van Minjamen / 17
 van Moadja / Bilgai / Van Bilga / Sam- 18
 mua / van Semaja / Jonathan / Ende van 19
 Jorath / Marthenai / van Jebaia / Dzzi /
 Van Salai / Baalai / van Amoh / Heber / 20
 Van Bilkia / Basabja / van Jebaja / Pe- 21
 thaneel / [Van] de Leviten / werden in 22
 de dagen van Eliafib / Joadab / ende Joha-
 nan / ende Jaddua / de hoofden der vaderen
 beschreven / mitsgaders de Priesteren / tot
 het Coninckrijcke van Darius den Der-
 staen. De kinderen van Levi / de hoofden 23
 der vaderen / werden beschreven in het
 21 Chro. boek der Chronicken / tot de dagen Jo-
 9. 10. etc. hanans des soons Eliafibs toe. De hoof- 24
 den van der Leviten waren / Basabja / Se-
 rebja / ende Jesua de sone Admiels / ende
 hare broeders tegen hen over / om te pui-
 sen [ende] te dancken / na 't ghehede Wa-
 bids / des mans Godts / wacht teghen
 wacht. Mathanja / ende Balsukja / 25
 Ghadja / Mesullam / Salmon / [ende] Al-
 kin / waren Doortiers / de wacht waerne-
 wende / by de Schat-kamers der Doortzen.
 Dese waren inde daghen Jorahims / des 26
 soons Jesua / des soons Jozabaks / Ende
 in de daghen Nehemia des Lant-hoofds /
 ende des Priesters Ezra / des Schrijft-ge-
 leerden. Jude inwijnghe nu van Jerusa- 27
 lems muur / sochten sy de Leviten upt alle
 hare plaetsen / dat syse te Jerusalem byach-
 ten / om de inwijnghe te doen met byeuch-
 de / ende met danck / eggingen / ende met ge-
 sangh / cymbalen / luyten / ende met harpen.
 Also werden de kinderen der Sanghers 28
 versamelt / soo upt het blacke velt rontom
 Jerusalem / als upt de dozen van Beto-
 phati / Ende upt den hupse van Gilgal / 29
 ende upt de velden van Geba / ende Azma-
 beth / want de Sanghers hadden hen doz-
 yen ghehouwt / rontom Jerusalem. Ende 30
 de Priesters / ende de Leviten repnichden
 haer selven / daer nae repnichden sy het
 volck / ende de doortzen / ende den muur.
 Doe deed' ick de Doortzen van Juda op- 31
 gaen op den muur / ende ick selde twee
 groote danck-chooren / ende omganghen /
 [leenen] ter rechter-handt op den muur / na
 de West-poorde toe. Ende achter hen 32
 ginck Josaja / ende de helft der Doortzen
 van Juda / Ende Azaria / Ezra / en Me- 33
 sullam / Juda / ende Benjamin / ende Se-
 maja / ende Jeremja / Ende van de Prie- 34
 sters kinderen met trompetten / Zacharia
 de sone Jonathans / des soons Semaja /
 des soons Marthanja / des soons Mich-
 ja / des soons Zachurs / des soons Asaphs /
 Ende sijne broeders / Semaja / ende Az- 35
 reel / Bilalai / Gilalai / Maai / Bethaneel /
 ende Juda / Hanani / met musich-instru-
 menten Davids / des mans Godts / ende
 Ezra de Schrijft-ghelcerde [ginck] booz
 haer aenghesichte henen. Doortzen na de 37
 Fonteyn-poorde / ende tegen hen over / gin-
 gen sy op by de trappen van Davids stad /
 booz dens opgauch des muers / hoven Da-
 bids hups / tot aen de Water-poorde / tegen
 't Oosten. De tweede danck-choor nu / 38
 die ginck tegen over / ende ick achter dien /
 mer de helft des volcks / op den muur / van
 hoven den Bach-obens toren / tot aen den
 heeren muur. Ende van hoven de Doort- 39
 te Ephraims / ende hoven de oude Doort-
 ende hoven de Wsch-poorde / ende den to-
 ren Hananeel / ende den toren Mea / tot
 aen de Schaep-poorde / ende sy bleven

40 staen inde Ghebanghen-hoofte. Daer na
 stonden de beide danck-chooren in Godes
 hups / oock ick / ende de helft der Overhe-
 41 den met my. Ende de Priesters / Elia-
 him / Maaseja / Minjamen / Michaja /
 Eltoenai / Zacharia / Hanania / met trom-
 42 petten. Doortzen Maaseja / ende Semaja /
 ende Eleazar / ende Dzzi / ende Johanan /
 ende Malchia / ende Elam / ende Ezer / oock
 lieten sich de Sanghers chooren / met Ira-
 43 hia den opstender. Ende sy offerden des
 selven daechs groote slacht-offeren / ende
 waren byzich / want Godt hadde byzich
 ghemaect met groote byzichheyt / ende
 oock waren de wijven / ende de kinderen
 byzich / soo dat de byzichheyt van Jeru-
 44 salem / tot van verre gehoozt wert. Doch
 werden ten selven daghen mannen gheselg
 ober de kamers / tot de schatten / tot de
 hef-offeren / tot de eersteltinghen / ende tot de
 tienden / om daer in upt de ackeren der ste-
 den te versamelen de deelen der Wer / booz
 de Priesteren / ende booz de Leviten / want
 Juda was byzich ober de Priesteren / en-
 de ober de Leviten / die daer stonden.
 45 Ende namen de macht hares Godts
 waer / ende de wacht der repniginge / oock
 de Sanghers / ende de Doortiers / na den
 b ghehede Davids / [ende] [hns soons Sa- 46
 lomo. Want in de daghen Davids / ende
 Asaphs / van outs / warenden hoofden der
 Sanghers / ende des lof-gefanghs / ende der
 47 dancksegginghen tot Godt. Daerom gaf
 gautsch Israel / in de daghen Zerubbabels /
 ende in de daghen van Nehemia / de deelen
 der Sanghers / ende der Doortiers / elck
 dagelicks op synen dach / Ende sy heptich-
 den booz de Leviten / ende de Leviten hept-
 lichden booz de kinderen Karons.

Het xij. Capittel.

Op het voor-lesen van Godts Wet / wordt alle
 vermengelinghe der vreemde volckeren van
 Israel afgeheyden / vers. 1. &c. Terwijl
 Nehemia weder vertrocken was tot den
 Coninck / waren verscheyden grove mis-
 bruycken in Godes kercke inghekropen /
 waer van hy de selve / na sijne weder-kom-
 ste suuyert / reynigende de kamers aen
 Godts Huys / die Eliafib hadde verontrey-
 nicht. 4. herstellende de Priesteren ende Le-
 viten in haer ampt ende onderhoudt / waer
 over hy Thersforiers stelt. 10. 30. afschaffen-
 de alle ontheyliginge des Sabbaths. 15. mits-
 gaders alle houwelicken met de Heydensche
 volcken ghemaect. 23.

1 T E dien daghe werter ghelesen in het
 Boeck van Moise / booz de dooren des
 holchs / Ende daer in wert a geschieden ge- a Deut.
 vonden / dat de Ammoniten ende Moabits 23. 31 / 5
 ten niet souden komen in de Gheemeente
 2 Godts / tot in eenwicheyt. Om dat sy den
 kinderen Israels niet waren teghen ghe-
 komen met broot ende met water / b ja had- b Num.
 den Bileam tegen hem gehuert / om hem te 22. 5.
 bloecken / hoewel onse Godt den vloech Jos. 24.
 3 omkeerde in eenen seggen. Soo gheschiede
 de / als sy dese Wet hoorde / dat sy alle
 vermengelinghe van Israel afscheidden.
 4 Eliafib nu de Priester / die gheset was
 ober de kamer van 't hups onses Godts /
 was booz desen na-bestaende van Tobia
 5 gewozen. Ende hy hadde hem eene groo-
 te kamer gemaect / alwaer sy te bozen he-
 nen leyde het sijn offer / den weroock / en-
 de de baten / ende de tienden van koozn / van
 most / ende van olve / die beholen waren
 booz de Leviten / ende de Sangers / ende de
 Doortiers / mitsgaders het hef-offer der
 6 Priesteren. Doch in allen desen en was
 ick niet te Jerusalem / want in het twee-
 ende-

ende-verticliste jaer van Artchafasta/ Co-
ninich van Babel / quam ick cor den Co-
ninich/maer ten eynde dan [sommighe] da-
ghen bekrech ick [weder] verlos banden
Coninich. Ende ick quam te Jerusalem/ 7
ende verstonde van het quae / dat Eljasib
dooz Tobias gheदान hadde / makende hem
eine kamer inde Dooz-hoten van Godes
Hups. Ende het mishaechde mi seer: So
wiery ick al den hupstaeck van Tobias bup-
ten / npt de kamer. Doozts gaf ick bebel /
ende se spreckichden de kamerten : Ende ick
bracht daer weder in de baten van Godes
Hups / mer het [pijs]-offer / ende den wle-
roock. Doch bernam ick / dat der Weibten 10
deel [hen] niet gegeven en was: So dat de
Weibten ende de Sanghers / die het werck
beden / ghebloden waren een pegelich na [sij-
nen] Acker. Ende ick tvieste met de 11
Overheden / ende septe : Waarom is het
Hups Godes verlaten : Doch ick verga-
derdesfe / ende herfeldesfe in haren stand.

Des hoorns / ende des moets / ende der olie /
ende scharten. Ende ich selbe tot Scheat- 13
meesters ober de scharten / Selemja den
Priester / ende Zadok den Schijffer / ende
Benaja upt de Lehtren: ende een hare hant
hahan den Sone Zachurs / des soons
Machthania: want sy werden getrouwt ge-
acht / ende hen wert ongelept haren hoed-
en upt te deplen. Gedencht mijner / mijn 14
Gode / in desen: Ende en besicht mijne wel-
dadigheden niet upt / die ick aen t' Hups
mijns Godts / ende en sijne wachten ghe-
daen hebbe. Ende selve dagen sach ick in 15
Juda / die persen traden op den Sabbath /
ende die gerben in hachten / die sy op ezels
toeden / als oock mijn / zuppen / ende bijgen /
ende allen laft / dien sy te Jerusalem in
hachten op den Sabbath-dagh: Ende ick
betuychde [tegen hen] ten dage / als sy eet-
ware verhoersten. Daer woonden oock 16
Egypters binnen / die visch aenbachten / ick
alle hoop-ware / die sy op de Sabbath ver-
hoersten aen de hindern van Juda / ende te
Jerusalem. So thinsde ick niet de Ege- 17
ten van Juda / en seydte tot hen / Wat hoop-
en hoos dinck is dit: dat ghy-sleden doet /
ende e ontheplicht den Sabbath-dagh?

een doos binck is dit: dat ghy-lieden doet/
ende c ontheplight den Sabbath-dagh!
Weden niet uwe baders alsoo / ende onse 18

30 Godt vracht al dit quæet ober ons / ende
30 ober dese stadt? Ende ghyliden maecht
des hirtighon gramschaps noch meer ober

Israël/ontheffigende den Sabbath. Het 19
geschiedde nu / als de poorten van Jerusa-
lem schaduwde gaven / hoorde den Sabbath /

tem schuldme gaben / 6000 den Sabbath /
dat ick bebel gaf / ende de deuren wierden
ghesloten / ende ick bebal dat spse niet sou-
den on-doen tot na den Sabbath. Ende ick

den op-doen tot na den Sabbath: Ende ick
felde van mijne jonghens aen de poozten/
[op datter] gheen last soude in komen op

den Sabbath-dagh. Doe vernachten den zo-
de kramers / en verhoopers van alle koop-
ware/buften vooz Jerusaleem/ eenmael of-

te twee. So berupchte ick tegen hen/en-
de sepde tot hen: Waerom vernachtet ghy-
lieden tegeen oer den muer. so ghy 't we-

der doet/ sal ich de handt aen u slaen : van
dier tijdt aen en quamen sy niet op den
Balken. Moete land/ ich toe de Nethi-
landt.

Sabbath. Doozts seyd' ick tot de Hebi- 22
ten / dat sy hen sonden reynighen / ende de
poozten komen wachten / om den Sabbath.

dach te heplighen: Ghedencht mijner oock
[in] desen mijn Godt/ende verschoont mij-
ner/na de beelhept uwer goedertierenheyt.

Woddische/ Nimmonitische/ [ende] Moa-
birische Wöher [in sich] hadden doen

vliegende Wyden (op sich) hebben doen
 woonen. Ende hare kinderen spzaken
 half Iudoisch / ende se en konden gheen
 Iudisch spreken / mer se he telt eenen

Robijch spreken : maer na de takt eens po-

25 ghelicken volcks. Soo twistede ick met
hen/ende bloecktes/ende sloech [omnige]
mannen van hen / ende pluuckte het hanz
upt: ende ick deefte sweeten bp Godt/In-
dien ghy uwe dochteren haren sonen sult
geven/ ende indien ghy van hare dochteren
doo: uwe sonen/ofte doot u sult nemen/

26 d heeft niet Salomo / de Coninck **Is: d 1. Rego**
 raels / daer in gesondicht: e hoe welde on- **11. 4.**
 der vele heydenen geen Coninck en was / **e 1. Rego**
 gelijck hy / ende hy sinnen Godt lief was / **3. 1.**
 ende Godt hem ten Coninck ober gantsch **de Chyo**
 Isael ghesleelt hadde: Hoch hem beden **1. 12.**

27 bzeemde Wjiben sondighen. Souden wi
dan na u lleden hoozen/dat ghy al dit groo-
te nuet soudet doen / ohertrედende teghen

te quaet soudet doen / overtredende teghen
onsen Godt/doende hzeemde wijben [bp u]
28 woonen? Doch wasser [een] bande kin-
deren loide: dat seer is liefst: dat

deren Hojada / des Soons Eliasids / des
Hooghen-Priesters / schoon-sone ghewo-
den van Saneballat / den Hozoniter: Daer

29 om jaechdem ick hem van my wech. Ghe-
dencht aen hen / mijn Godt : om dat sy het
Wijesterdom hebben verontreppicht / Ja

30 **Lebten.** Also reynichde ich haet van alle
zeemden: Ende ich hestelde de machten

le hzeemde: Ende ich bestelde de wachten
der Priesteren / ende der Leviten / elck
31 op sijn werck: Doch tot het offer des
konigs / en heftende siiden / ende tanden

houts/ op bestemde tijden / ende tot de eer=
stelingen : Ghedencke mijner/ mijn Godt/
ten goede.

Het Boeck

ESTHER.

Het eerste Capittel.

De Coninck Ahasveros geeft allen ſijnen Lant-
vorſten een treffelike maeltijd, verſ. 1. &c.
Oock allen den volcke te Suſan, 4. De
Coninginne Vaſthi maect oock een maeltijd
voor de vrouwen, 9. De Coninck beveelt de
Coninginne Vaſthi voor hem, de Vorſten,
ende al het volck te verſ. hiijnen, 10. Twelck
ſy weyghert te doen, 12. Daerom hyſe ver-
ſtoot, 13. op dat andere vrouwen haer daer-
aen ſouden ſpiegelen, 17. Daer wyf wort een
werghemaect, dat elck Man over-Heere
ſoude zyn in ſin huys, 22.

ET gheschiedde nu in de
dagen van Xhasveros (hy
is dien Xhasveros / de-
welcke regeerde van Ju-
dia af tot aen Moosen-
landt toe / honbert ende se-
hē-en-einrich lantschen

2 pen.) In die daghen / als de Coninck
Wafveros op den throon sijnes Coninck

rijcks sat / die op de Burcht Susan was :
3 In het derde Jaer sijner regeringhe /
maeckte hy een maeltijt allen sijnen Vo-

sten / ende sijnen knechten : de macht van
Persen ende Meden / de grootste Heeren/
ende de Oberste der landtschappen waren

4 door zijn aenghesichte; Als hy vertoon-
de den rijkdom der heerlijkheid zijner
Glorie, ende de kostelichheit des cieraeds

Ryngs/ ende de hofstelicheit des cietaers
 sijner grootheit: vele dagen lanch/hondert
 4 ende tachtentich dagen. Toe nu die da-

ghen verbult waren / maechte de Coninck
een maeltijt al den volcke dat ghebonden
wert op den Burcht Susan / van de groot-

in het Woor-hof van den hof des Coninck-
6 lichen Walleng. Daer waren wiffe groe-

8 lichen Sallegg. Daet waren sollte / ge-
me / ende hemels-blauwe [behangfelen]
ghevat.

32

Groote maeckij van

ESTHER. Cap. ij.

Ahasveros

ghebatter aen sijn linnene / ende purpuren banden / in silberen ringen / ende saen marmeren pilaren / de bedde-steden waren van goud ende silber / op eenen bloer van Doryphor / (steen) / ende van marmer / ende albast / ende kostelike steenen. Ende men gaf te dincen in water van goud / ende 't eene dat was anders / als het ander dat : ende daer was veel Coninckeliken wijn / na des Conincks vermoghen. Ende het 8 dincen gheschiedde na de wet / dat niemant en dronke : want also hadde de Coninck bastelich bevolen aen alle groote sijnnes huppes / dat sy doen souden na den wille van enen peghelichen. De Coninginne 9 Dasthi maecte oock een maeltijt dooz de wyden / in het Conincklike hups / 'twelck de Coninck Ahasveros hadde.

Op den sevendenden dagh / doe des Conincks herte vrolich was van den wijn / seide sy tot Memuchan / Biztha / Charbona / Bigtha / ende Abagtha / Zethar / ende Tharchas / de seiden Camerlingen / dienende dooz het aengesichte des Conincks Ahasveros / Wat sy Dasthi de Coninginne 11 souden brenghen dooz het aengesichte des Conincks / met de Conincklike kroone : om den volkeren ende den Dofsten / hare schoonheyt te toonen / want sy was schoon van aenghesicht. Doch de Coninginne 12 Dasthi u epgheerde te komen op het woort des Conincks / 't welck dooz den dienst der Camerlingen [haer aengeseyt was] : Doe wert de Coninck seer verholgen / ende sijne grimmicheyt ontstak in hem. Doe seide 13 de Coninck tot de wijse die de tijden verstonen / (want also moeste des Conincks sake gheschieden / in de teghenwoordicheyt van alle de ghene die de wet ende 't recht wisten : De naeste nu by hem waren Carfena / Bethar / Admacha / Thariss / Meres / Marfena / Memuchan / seiden Dofsten der Persen / ende der Meden / die het aengesichte des Conincks saghen / die dooz aensaken in het Coninckrijcke.) Datmen na 15 de wet met de Coninginne Dasthi doen soude? om dat sy niet ghebaen en hadde het woort des Conincks Ahasveros / dooz den dienst der Camerlingen. Doe seide Memuchan 16 dooz het aengesichte des Conincks ende der Dofsten / De Coninginne Dasthi en heeft niet alleen tegen den Coninck misdaen : maer [oock] teghen alle de Dofsten / ende teghen alle de volkeren / die in alle de Landtschappen des Conincks Ahasveros zijn. Want dese daet der Coninginne 17 sal upkomen tot alle wijden / soo dat sy hare mannen verachten sullen in hare oogen / als men seggen sal : De Coninck Ahasveros seide / datmen de Coninginne Dasthi dooz sijn aengesichte brenghen soude / maer sy en quam niet. Te desen sel- 18 ben dage sullen de Dofstinnen van Persen ende Meden / oock [also] seggen tot alle de Dofsten des Conincks / als sy dese daet der Coninginne sullen hoorzen : Ende daer sal verachtens ende toorns ghenoech wesen.

Indien het den Coninck goet dunckt / 19 dat een Conincklich gebodt van hem uptgaet / 't welck gheschieden worde inde wetzen der Persen ende Meden / ende datmen 't niet en overtrede : Wat Dasthi niet in en gae dooz het aengesichte des Conincks Ahasveros / ende de Coninck ghebe haer Coninckrijcke aen hare naeste / die beter is dan sy. Als het bevel des Conincks / 20 't welck sy doen sal in sijn gantsch Coninckrijcke / (want het is groot) ghehoort sal worden : soo sullen alle wijden haren mannen ere geven / van de grootste tot de kleinste toe. Dit woort nu was goet in 21 de oogen des Conincks / ende der Dofsten :

ende de Coninck bede nae het woort van Memuchan. Ende sy sonde brieven aen alle de landtschappen des Conincks / aen een pegelich landtschap / na sijne schijf / ende aen elck volck / na sijne spake : Dat elck man Over-heere in sijn hups wesen soude : ende spreken na de spake sijns volcks.

Het ij. Capittel.

Ahasveros ghedenckt aen Vasthi / vers. 1. Daer werden veel schoone jonghe dochters by een versamelt. 2. op dat de Coninck uyt de selve eene verkiele tot Coninginne / in Vasthi stede. 4. Mordechai brenghet Esther mede onder die jonghe dochters. 8. Sy vindt gunste by Hegai den bewaerder der jonghe dochteren. 9. Hagai geeft haer hare vercierselen. 12. Sy wordt tot den Coninck ghebracht. 16. hy stelt haer de Croone op het hooft, ende maecte Coninginne. 17. Ende hy maect haer teeren een groote bruylust. 18. Twee Camerlingen soecken Ahasveros om te brenghen. 21. Dit ontdeckt Mordechai. 22. 'twort inde Chronike gheschreven. 23.

N dese gheschiedenissen / doe de grimmicheyt des Conincks Ahasveros ghesilt was / gedacht sy aen Vasthi / ende wat sy ghebaen hadde / ende wat over haer 2 bestonden was. Doe seide de jonghelingen des Conincks die hem dienden : Men soeche den Coninck jonge dochters / maechden / 3 schoone van aenghesicht. Ende de Coninck bestelde tosienders in alle de landtschappen sijnes Coninckrijcks / dat sy vergaderen alle jonghe dochters / maechden / schoone van aenghesicht / tot de Ducht 4 Susan / tot 't hups der vrouwen / onder de handt van Hegai den Conincks Camerlinck / bewaerder der vrouwen : ende men gebe haer hare vercierselen. Ende de 5 jonghe dochter die in des Conincks ooghe schoon wesen sal / worde Coninginne in Vasthi stede : Dese sake nu was goet inde ooghen des Conincks / ende sy dede alsoo. 6 Daer was een Jodisch man op de Ducht Susan / wiens naem was Mordechai / een Sone Jairs / des Soons Simai / des soons 7 Ais / een man van Gemini. Die wech-gheboert was van Jerusalem a met de 2. 24. 18 wech-gheboerde / die wech-gheboert waren met Jerchona / den Coninck van Juda / den welken Nebucadnezar de Coninck van 8 Babel hadde wech-gheboert. Ende sy was 't die opbedede Hadassa (dese is Esther de dochter sijnes Doms) want sy en hadde gheen vader noch moeder : ende sy was een jonge dochter schoon van ghebaente / ende schoon van aenghesicht / ende als haer vader / ende hare moeder stoben / 9 hadde se Mordechai sich tot eene dochter aenghenomen. 't gheschiedde nu doe het woort des Conincks / en sijne wet ruchtbaer was / ende doe veel jonghe dochters c samen bergaert werden op de Ducht Susan / onder de handt van Hegai : werd Esther oock ghenomen in des Conincks hups / onder de handt van Hegai / den bewaerder der vrouwen. Ende die jonghe dochter was schoon in sijne oogen / ende sy verkrech gunste dooz sijn aengesichte / daerom haefte sy met hare vercierselen / ende met hare deelen haer te gheben / ende seiden aenijelicke jonghe dochters haer te 10 geven uyt het hups des Conincks : ende sy verplac se haer / ende hare jonghe dochters tot het beste des hups der vrouwen. Esther en hadde haer volck / noch hare maechschap niet te kennen ghegheben : want Mordechai hadde haer geboden / dat 11 sy 't niet en soude te kennen geven. Mordechai

Esther wort Coninginne. 2. Camer- E S T H E R. Cap. iij. -lingen gehangen. Fol. 178

dechai nu wandelde alle daghe booz den booz-hof des hupps der vrouwen / om te bernenen na den welstant van Esther / ende wat met haer gheschieden soude. ¹² Als nu de beurtte van elke jonche dochter naechte / om tot den Koninck Xhasberos te komen / na dat haer twaelf maenden lanch na de Wet der vrouwen gheschiet was / want alsoo wierden verbult de daghen haer hercietingen: ses maenden met mizeren olpe / ende ses maenden met specerpen / ende met [andere] vertierfelen der vrouwen / Daer mede quam dan de jonche ¹³ dochter tot den Koninck: al wat sy sepde wert haer gegeven / dat sy daer mede gingt npt het hupps der vrouwen / tot het hupps des Konincks. Des abontes giuch sy ¹⁴ daer in / ende des mozhghens giuch sy weder na het ruede hupps der wijben / onher de handt van Saasgaz den Camerlinck des Konincks / bewaerder der wijben / sy en quam niet weder tot den Coninck / ten wawe de Koninck lust tot haer hadde / ende sy hy name geroepen wierde. Als de beurtte ¹⁵ Esthers der dochter Michails des Conins Mozdechai / (die hy sich ter dochter genomen hadde) naechte / dat sy tot den Koninck komen soude / en begerde sy niet met allen / dan dat begat des Konincks Camerlinck / de bewaerder der vrouwen sepde: ende Esther verkeech genade in de ooghen aller die haer saghen. Also wert Esther ¹⁶ ghenomen tot den Koninck Xhasberos / tot syn Konincklich hupps / inde tiende maent / welcke is de maent Tebeth / in het sevendende jaer sijnes Rijcks. Ende de Koninck ¹⁷ heminde Esther boden alle wijben / ende sy verkeech ghenade ende gunste booz syn aengesichte / boden alle machden: ende hy settede de Koninckliche kroone op haer hoof / ende hy maechtede Coninginne inde plaetse van Dasthi. Doe maechte de Koninck ¹⁸ een groote maeltijt allen synen Dozsten / ende synen knechten / de maeltijt dan Esther: ende hy gaf den lantschappen ruste / ende hy gaf gheschencken na des Konincks vermogen. Doe ten aneten male ¹⁹ machden vergadert werden / so sat Mozdechai in de poozte des Konincks: Esther ²⁰ [mit] en hadde hare machschap / noch haer volck niet te kennen ghegeven / gelijk als Mozdechai haer gheboden hadde: want Esther dede het bevel Mozdechai / ghelijck als doef hy hem opgeboedt wert. In die ²¹ dagen als Mozdechai inde poozte des Konincks sat / mieden Bigan ende Theres / twee Camerlinghen des Konincks / van de dozpel-wachters / seer toornich / ende sy sochten de handt te staen aen den Koninck Xhasberos. Ende dese sake wert Mozdechai ²² bekendt ghemaecht / ende hy gaffe de Coninginne Esther te kennen: en Esther septe den Koninck in Mozdechai name. ²³ Almen de sake ondersocht / is 't alsoe bevonden / en sy sepde werden aen eene galge gehangen: en het wert inde Chronijck gheschreev booz het aengesichte des Koninck.

Het iij. Capittel.

Haman wordt seer hooge verheven van den Coninck v. 1. Alle de hovelingen buigen sich voor hem weder, uytghesondert Mordechai, 2. hier over vertoont sich Haman seer, 5. Hy soeckt niet alleen Mordechai, maer alle de Joden uyt te roeyen. 6. Ende hy laet het lot hier over werpen. 7. Hy klaeght de Joden aen by den Coninck. 8. Ende versoect, dat alle de Joden mochten verdelght worden. 9. het welck hem de Coninck consenteert. 10. Dit wort ghescreven in alle de Vorsten in alle land-

schappen, 12. Ende daer worden posten afgheloden met dit bevel. 13. De Coninck ende Haman sitten en drincken, maer de Stadt Susan is verbaekt, 15.

¹ N dese gheschiedenissen maechte de Koninck Xhasberos Haman groot / den sene van Hammedatha den Agagiter / ende hy verhoorde hem: ende hy settede synen stoel boven alle de Dozsten die hy ² hem waren. Ende alle de knechten des Konincks / die in de poozte des Konincks waren / neygden ende bogen sich neder booz Haman: want de Koninck hadde also van hem bevolen: maer Mozdechai en neygde sich niet / noch en booch sich niet neder. ³ Doe sepde de knechten des Konincks / die in de poozte des Konincks waren / tot Mozdechai: Waerom overtreedt ghy des ⁴ Konincks gebodt? Gheschiedde nu / doe sy [dit] van dagh tot dagh tot hem sephen / ende hy na hen niet en hoorde: so gaben sy 't Haman te kennen / op dat sy saghen / of de woorden van Mozdechai bestaen souden / want hy hadde hen te kennen ghegheven dat hy een Jode was. Doe Haman ⁵ sach / dat Mozdechai sich niet en neygde / noch sich booz hem neder en booch: so wert ⁶ Haman verbult met grimmicheyt. Doch hy verachte in synen ooghen / dat hy aen Mozdechai alleen de handt soude staen / (want men hadde hem het volck van Mozdechai aengewesen) Maer Haman socht ⁷ alle de Joden / die in den gantschen Koninckrijck van Xhasberos waren / [name-lich] het volck van Mozdechai te verdelghen. In de eerste maent / (dese is de ⁸ maent Nisan) in het twaelfde jaer des Konincks Xhasberos / wierpmen het pur / dat is / het lot / booz Hamans aengesichte / van dagh tot dagh / ende van maent tot ⁹ maent / tot de twaelfde maent toe / dese is de maent Adar. Want Haman hadde tot ¹⁰ den Koninck Xhasberos gheseyt / Daer is een volck verstroyt ende berdeylt onder de volkeren in alle de lantschappen uwer Koninckrijck: ende hare wetten syn verscheppen van aller volkeren [wetten]: oock en doen sy des Conincks wetten niet: ¹¹ Daerom en ist den Koninck niet oorzake-lich haer te laren bliuen. Indien het den Koninck goet dunckt / later ghescheyden ¹² worden / datmense berdoe: so sal ick tien duysent talenten silvers op-weghen in de handen der ghener die 't werck doen / om in ¹³ des Konincks schatten te brenghen. We trock de Koninck synen rinck van synen handt / ende hy gaf hem Haman den Sone Hammedatha den Agagiter / der Joden te- ¹⁴ ghen-patrisder. En de Koninck sepde tot Haman / Wat silver sy u geschoncken: oock dat volck / om daer mede te doen / na dat het ¹⁵ goet is in uwe ooghen. Doe wierden de schijbers des Konincks ghevoeyen / in de eerste maent / op den dertienenden dagh der selver / ende daer wert geschreven / na alsoe dat Haman bebal / aen de Stadt-houders des Konincks / ende aen de Landt-hoofden / die over elck lantschap waren / ende ¹⁶ aende Dozsten van elck volck / elck lantschap na synen schijft / ende elck volck na synne suake: daer wert gheschreven in de name des Konincks Xhasberos / ende het ¹⁷ wert met des Konincks rinck hersegheit. ¹⁸ De Brieven nu werden ghesonden booz de handt der loopers tot alle de lantschappen des Konincks / datmen soude verdelghen / dooden / ende verdoen alle de Joden / van den jonghen tot den ouden toe / de klepne kinderen / ende de wijben / op eenen dagh / op den dertienenden der twaelfde maent / (dese is de maent Adar) ende datmen haen buyt soude rooben.

Joden treuren. Esther gaet tot den- E S T H E R. Cap. iiij. v. Coninck, vint genade

Den inhoudt der schijf was / datter een 14
 Wet soude ghegeven worden in alle lants-
 schappen / openbaer aen alle volcken / datse
 teghen den selven dagh soudent ghereet zijn.
 De loopers gingen upt / doozt-ghebzon- 15
 ghen zijnde dooz het woort des Conincks /
 ende de Wet werdt uptghegheben in de
 Burcht Susan / Ende de Coninck / ende
 Haman saten ende dzoncken / doch de Stadt
 Susan was verwoest.

Het iiij. Capittel.

Mordechai treurt ende huylt met eenen
 sack bekleet zijnde, vers. 1. Ende alsoo
 quam hy tot voor de poorte des Co-
 nincks. 2. De Ioden treuren en schreyen
 over al daer dat wreede placcaet aenghe-
 slagen wierdt. 3. Esther sendt Mordechai
 kleederen, maer hy wille niet aennemen. 4.
 Sy laet door Hatach vernemen waerom
 hy dus bedroeft is. 5. Welck hy Hatach
 te kennen gheeft. 7. met de cyppe van de
 uytchrift, om Esther de selve te verroo-
 nen, ende haer te vermanen tot den Co-
 ninck te gaen, ende voor de Ioden te bid-
 den. 8. daer in Esther wel groote swarig-
 heyt vindt. 11. maer Mordechai brengt
 sulcke redenen by. 13. dat sy hem beloofte
 tot den Coninck te sullen gaen, na dat de
 Ioden te Susan drie dagen soudent ghevast
 ende gebeden hebben, gelijk sy ende hare
 staet-jonckvrouwen oock doe soudent. 16.

Als Mordechai wist al watter ghe- 1
 schiet was / so verscheurde Mordechai
 sijne kleederen / ende hy trock eenen sack
 aen met asche: ende hy ginck upt dooz het
 midden der Stadt / ende hy riep [met] een
 groot ende bitter ghereop. Ende hy quam 2
 tot dooz de poorte des Conincks: want
 niemant mocht in des Conincks poorten
 in-komen bekleedt met eenen sack. Ende 3
 in al en een peder lantschap / [ende] plaetse
 daer het woort des Conincks / ende sijne
 Wet aen quam / was een groote rouwe on-
 der de Ioden / met vasten / ende gemeen / en-
 de mishaer: Wele lagen in sacken / ende as-
 che. Doe quamen Esthers jonghe doch- 4
 ters / ende hare Camerlinghen / ende sy ga-
 ben 't haer te kennen: Ende het dede de
 Coninginne seer wer: ende sy font klee-
 deren om Mordechai aen te doen / ende sijnen
 sack van hem af te doen: maer hy en nam-
 se niet aen. Doe riep Esther Hatach / 5
 [enen] van de Camerlinge des Conincks /
 welcke hy dooz haer gestelt hadde / ende sy
 gaf hem bebel aen Mordechai / om te we-
 ten wat die / ende waerom die ware. Als 6
 Hatach upt-ginck tot Mordechai / op de
 strate der Stadt / die dooz de poorte des
 Conincks was / So gaf Mordechai hem 7
 te kennen al wat hem wederbaren was:
 ende de beklaringhe van 't silber / welck
 Haman gheseyt hadde te sullen wegen inde
 schatten des Conincks / dooz de Ioden / om
 de selve om te brengen. Ende hy gaf hem 8
 de affchijf der gheschrevene Wet / die te
 Susan ghegeven was / haer te verdelghen /
 dat hyse Esther liete sien / ende haer te
 kennen gabe: ende haer gebode / dat sy tot
 den Coninck ginghe / om hem te smeeken /
 ende van hem te versoeken dooz haer
 volck. Hatach nu quam / ende gaf Esther 9
 de woorden Mordechai te kennen. Doe 10
 septe Esther tot Hatach / ende gaf hem be-
 bel aen Mordechai: Alle knechten des
 Conincks / ende 't volck der lantschappen
 des Conincks / weten wel / dat al die tot
 den Coninck ingaet inden binnensten booz-
 hof / die niet ghereopen en is / hy 3p man of
 vrouwe / sijn eenich bonnisse 3p datmen
 [hem] doode / 't en 3p dat de Coninck den

gouden scepter hem toe-reyche / op dat hy
 lebendich sijde: Ich nu en ben dese des-
 tich dagen niet ghereopen om tot den Co-
 ninck in te komen. Ende sy gaben de 12
 woorden Esthers aen Mordechai te ken-
 nen. Doo septe Mordechai / datmen
 Esther wederom segghen soude: En beelt u
 niet in in uwe ziele / dat hy sult ontkomen
 in het hups des Conincks / meer dan alle 13
 de [andere] Ioden. Want indien hy
 eenichsins swijghen sult te deser tijdt / so
 sal den Ioden verquickinge ende verlos-
 singe upt een andere plaetse ontsien / maer
 hy / ende uwe Waders hups sult omme-
 komen: ende wie weet / oft hy [niet] om
 sulcken tijdt als desen is / tot die Coninck- 14
 rijke gherecht zijt? Doe sende Esther
 datmen Mordechai weder aenseggen sou-
 de: Gaet / vergadert alle de Ioden die te 15
 Susan gebonden worden / ende baster dooz
 my / ende en etet noch en dzincker niet / in
 drie daghen / 's nachtes noch 's daechs / Ich
 ende mijne jonghe dochters sullen oock al-
 so vasten: ende also sal ich tot den Coninck
 ingaen / 't welck niet na de Wet en is: 16
 Wanneer ich van omhome / so home ich om.
 Doe ginck Mordechai henen / ende hy
 dede na alles dat Esther aen hem gheboden
 hadde. 17

Het v. Capittel.

De Coninginne Esther treckt een Conincklick
 kleedt aen, ende gaet tot den Coninck, vs. 1.
 Die haer den gouden scepter toe reyckt. 2.
 Ende hy beloofte haer hare bede te geven. 3.
 Sy noodicht den Coninck ende Haman ter
 maeltijdt. 4. De Coninck met Haman by
 Esther ghekomen zijnde op die maeltijdt. 5.
 beloofte wederom haer hare bede te gev. 6.
 Sy noodicht den Coninck ende Haman ten
 anderen male. 7. Haman verblifde sich bier
 in seer / maer hy veroornt sich ten hooch-
 sten, siende dat Mordechai hem niet en eer-
 de. 9. Dit alles vertelt hy sijn vijfde
 vrienden. 10. Die raden hem / dat hy een
 galghe vijftich ellen hooghe soude maken
 laten / om Mordechai daer aen te hanghen:
 welcken raer hy volght. 14.

Thest hende nu aen den derden dagh /
 dat Esther een Conincklick kleedt
 aentrock / ende stont in het binnenste booz-
 hof van des Conincks hups / teghen ober
 het hups des Conincks: de Coninck nu sat
 op sijnen Conincklicken thoon / in het
 Conincklike hups / teghen ober de deure
 van het hups. Ende 't gheschiedde / doe de
 Coninck de Coninginne Esther sach /
 staende in den booz-hof / verkreech sy gena-
 de in sijne ooghen: soo dat de Coninck den
 gouden scepter / die in sijn hand was /
 Esther toe-reychte / ende Esther nederde /
 ende roerde de spits des scepters aen.
 3 Doe septe de Coninck tot haer / Wat is
 u Coninginne Esther? ofte wat is u ver-
 soek / het sal u ghegeven worden / oock tot
 4 de helpe des Coninckrijcks. Esther nu
 septe / Indien het den Coninck goet
 dunckt / soo come de Coninck met Haman
 heden tot de maeltijdt / die ich hem bereyt
 5 hebbe. Doe septe de Coninck / Doet Ha-
 man hoeden / dat hy het bebel Esthers
 doe: Als nu de Coninck met Haman tot de
 maeltijdt / die Esther bereyt hadde / gheko-
 6 men was: Soo septe de Coninck tot Es-
 ther op de maeltijdt des wijns / Wat is uwe
 bede? ende het sal u gegeven worden: ende
 7 wat is u versoek? 't sal gheschieden / oock
 tot de helpe des Coninckrijcks. Doe ant-
 woortde Esther / ende septe: Mijne bede
 8 ende versoek is / Indien ich genade ge-
 bonden hebbe in de ooghen des Conincks /
 ende

Mordechai verhooght.

ESTHER. Cap. vj. vij.

Fol. 179

ende indien het den Coninck goet dunckt /
 op te geven mijne bede / ende mijn verzoek
 te doen / soo home de Coninck met Haman
 tot de maeltijt die ick hem bereyden sal / so
 sal ick moghen doen na het bevel des Co-
 nincks. Doe ginck Haman ten selven da-
 ge upt / byzolic / ende goets moets; maer doe
 Haman Mordechai sach inde poozte des
 Conincks / ende dat hy niet op en stondt /
 noch sich booz hem en beweeghe / soo wert
 Haman verbult met grimicheyt op Mo-
 derchai. Doch Haman bedwong sich / ende
 hy quam tot sijn huys: ende hy soue henen /
 ende liet sijne vrienden komen / ende Zeres
 sijne huysvrouw. Ende Haman vertelde
 hen de heerlicheyt sijnes rijchdoms / ende
 de beelheyt sijnor sonen / ende alles daer in
 de Coninck hem groot ghemaect hadde /
 ende daer in hy hem verheven hadde boven
 de Dozsten / ende knechten des Conincks.
 Doozder sepde Haman / Doch en heeft de
 Coninginne Esther niemant met den Co-
 ninck doen komen tot de maeltijt / die sy be-
 rept heeft / van my: ende ick ben oock tegen
 moegen van haer met den Coninck genoo-
 dicht. Doch dit al en baet my niet / soo
 lange tijt / als ick den Jode Mordechai sie
 sitten in de poozte des Conincks. Doe
 sepde sijne huysvrouw Zeres tot hem /
 misgaders alle sijne vrienden / wien make
 een galghe bystich ellen hooghe / ende seght
 moghen den Coninck / datmen Mordechai
 daer aen hanghe / gaet dan byzolic met den
 Coninck tot die maeltijt: Dese taet nu
 bocht Haman goet / ende hy dede de galghe
 maken.

Het vj. Capittel.

De Coninck niet kunnende slapen / laet het
 boeck der Chronijcken brengen / vers. 1.
 Daer in men ghescreven vindt het boos
 voor-nemen van Bigthana / ende Theres /
 door Mordechai ontdeckt. 2. De Coninck
 vraecht wat eere dar Mordechai hier
 voor gedaen was? Sijne dienaers segghen /
 geene. 3. Haman in den Voor-hof zijnde. 4.
 word in ghereopen. 5. Ende de Coninck
 vraecht hem / watmen dien man behoore
 te doen / dien de Coninck eeren wil? 6.
 Antwoorde Hamans hier op. 7. De Co-
 ninck beveelt Haman dat hy Mordechai
 alle de eere soude aendoen / die hy gheseyt
 hadde. 10. Welck hy doet. 11. Daer na
 gaet hy na huys treurich zijnde. 12. ende
 verrelt al sijn verderyaren aen sijn huys-
 vrouwe / ende vrienden / die hem sijn
 voorderen val voorsleggen. 13. Hy wordt
 ter maeltijt Esthers ghedreven. 14.

In de selve nacht was de slaep van den
 Coninck gheweken: ende hy sepde / dat-
 men het Boeck der ghedachtenissen / de
 Chronijcken / brenghen soude / ende sy wer-
 den inde teghenwoozdicheyt des Conincks
 gelesen. Ende men bondt geschreben / dat
 Mordechai hadde te kennen ghegeven / van
 Bigthana / ende Theres / twee Camerlin-
 ghen des Conincks / upt de doypel-wach-
 ters / die de handt sochten te leggen aenden
 Coninck Whasberos. Doe sepde de Co-
 ninck / Wat eere en verhooginghe is Mo-
 derchai hier ober gedaen? ende de jongel-
 ingen des Conincks / sijne dienaers / seiden:
 Den hem en is niets ghebaen. Doe sepde
 de Coninck / Wie is in den Dooz-hof?
 (Haman nu was ghekomen in den bupten
 Dooz-hof van het huys des Conincks /
 om den Coninck te seggen / datmen Morde-
 chai soude hanghen aen de galghe die hy
 hem hadde doen bereyden.) Ende des Co-
 nincks jongheelingen seiden tot hem / Siet
 Haman staet in den Dooz-hof: doe sepde

6 de Coninck / Dat hy in home. Als Ha-
 man in gekomen was / so sepde hem de Co-
 ninck / Wat salmen met dien man doen / tot
 wiens eere de Coninck een welbehaghen
 heeft? doe sepde Haman in sijn herte / tot
 mien heeft de Coninck een welbehaghen
 om [hem] eere te doen / meer dan tot my?
 7. Daerom sepde Haman tot den Coninck:
 Den man / tot wiens eere de Coninck een
 8 welbehaghen heeft / Salmen het Coninck-
 liche kleet brenghen / dat de Coninck pleegt
 aen te trecken: ende 't peert daer de Co-
 ninck op pleecht te rijden / ende dat de Co-
 ninckliche kroone op sijn hooft geset wor-
 9 de. Ende men sal dar kleet ende dat
 peert geven in de hant eines wpt de Doz-
 sten des Conincks / van de grootste hee-
 ren / ende men sal 't dien man aentrecken /
 tot wiens eere de Coninck een welbeha-
 ghen heeft: ende men sal hem op dat peert
 doen rijden dooz de straten der Stadt / ende
 men sal booz hem roepen / Also salmen dien
 man doen / tot wiens eere de Coninck een
 10 welbehaghen heeft. Doe sepde de Coninck
 tot Haman / haest u / neemt dat kleet / en-
 de dat peert / ghelick als ghy ghesproken
 hebt / ende doet Mordechai / den Jode al-
 11 soo / die aen de poozte des Conincks sit:
 ende en laet niet een woort ballen van al-
 len dat ghy ghesproken hebt. Ende Ha-
 man nam dat kleet / ende dat peert / ende
 trock het kleet Mordechai aen / ende dede
 hem rijden booz de straten der Stadt / ende
 hy riep booz hem / Also salmen dien man
 doen / tot wiens eere de Coninck een wel-
 12 behaghen heeft. Daer na heerde Mo-
 derchai wederom tot de poozte des Conincks:
 maer Haman wierdt boozt ghebieden na
 sijn huys / treurich / ende met bedercken
 13 hooft. Ende Haman vertelde aen sijne
 huysvrouw Zeres / ende alle sijne zien-
 den / al wat hem weberbaren was: Doe
 seiden hem sijne Wijse / ende Zeres sijne
 huysvrouw / Indien Mordechai / booz
 wiens aenghesichte ghy hebt begonnen te
 ballen / van het zaed der Joden is / so en
 sult ghy teghen hem niet vermoghen / maer
 ghy sult ghewisselick booz sijn aengesich-
 14 te ballen. Doe sy noch met hem spraken /
 so quamen des Conincks Camerlingen na-
 by / ende sy haesteden Haman tot de maelt-
 tijt te brenghen / die Esther berept hadde.

Het vij. Capittel.

De Coninck belooft Esther wederom te sullen
 geven al wat sy begeeren soude / vers. 1. &c.
 Sy bidt om haer / ende haes volcks leven. 3.
 ontdeckende Hamans boos voornemen. 4.
 Die Esther om sijn leven bidt / siende dat
 de Coninck op hem seer gestoort was. 7. Sijn
 aenghesichte word bedeckt / dat hy den Co-
 ninck niet meer sien en mocht. 8. Charbo-
 na seydt den Coninck / dat Haman een gal-
 ghe van 50 ellen hooghe hadde maken la-
 ren / om Mordechai daer aen te hanghen: de
 Coninck ghebiedt datmen Haman aen de
 selve soude hanghen. 9. Welck gheschiede.
 10.

Doe de Coninck met Haman gekomen
 was / om te bzuichen met de Conin-
 2 ginne Esther: Soo sepde de Coninck tot
 Esther / oock ten tweeden dage op de maelt-
 tijt des wijns / Wat is uwe bede / Conin-
 ginne Esther: ende sy sal u gegeven wor-
 den: ende wat is u verzoek? 't sal ghe-
 schieden / oock tot de helft des Conincks
 3 rijcks. Doe antwoorde de Coninginne
 Esther / ende sepde / Indien ick o Coninck /
 genade in uwe oogen gevonden hebbe / ende
 indien het den Coninck goet dunckt / men
 gebe my mijn leven / om mijner bede wille /
 2 ij ende

Haman gehangen.

ESTHER. Cap. viij.

Bevel des Coninck

ende mijn volck / om mijn herfoecks wille.

Want myn berkocht / Ich / ende mijn 4
volck / datmen [ons] berdelghe / doode / ende
ombringe : Jndien my noch tot knechten /
ende tot dienst-maechden waren berkocht
gheweest / ick soude ghesweghen hebben / of
schoon de onderdrucker de schade des Ko-
nincks gheenstins en soude kunnen vergoe-
den. Doe sprack de Koninck Wshaberos / 5
ende sepde tot de Koninginne Esther / Wie
is die? ende waer is die selve / die sijn her-
te verbult heeft om alsoo te doen? Ende 6
Esther sepde / We man / de onderdrucker en-
de byandt is dese boose Haman : Doe ber-
schyckte Haman doot het aengesichte des
Konincks / ende der Koninginne. Ende 7
de Koninck stont op in sijne grimlicheyde
van de maeltijt des wijns / [ende ginck] na
den hof des Daleps : ende Haman bleef
staen / om van de Koninginne Esther / aen-
gaende sijn leuen / herfoeck te doen / want
hy sach / dat het quaet van den Koninck
over hem ten vollen besoren was. Doe 8
de Koninck weder quam upt den-hof des
Daleps in het huys van de maeltijt des
wijns / soo was Haman gevallen op 't bed-
de / daer Esther op was : doe sepde de Ko-
ninck / soude hy noch wel de Koninginne
berhachten by my in 't huys? Yer woorde
ginck upt des Konincks mont / ende sy be-
decken Wshaberos aenghesichte. Ende 9
a Esther. a Charbona ten van de Camerlinghen booz
10 het aenschijn des Konincks [staende] / sep-
de / Gock siet de galge / welcke Haman ge-
maecht heeft booz Mordechai / die goet
booz den Koninck ghesproken heeft / staet
by Wshaberos huys / wistich ellen hooghe :
doe sepde de Koninck / Vanght hem daer
aen. Also hinghen sy Haman aen de gal-
10 ghe / die hy booz Mordechai hadde doen be-
reypden : ende de grimlicheyde des Konincks
werdt ghestilt.

Het viij. Capittel.

De Coninck gheeft Esther Hamans huys
vers. 1. &c. Mordechai komt voor den
Coninck. die geeft hem den rinck dien hy
te voren Haman gegeven hadde. 2. De Co-
ninginne Esther bidt wederom den Co-
ninck, dat de boose aenslagen Hamans te-
ghen de Joden oock voorder mochten te
niere gedaen worden. 3. Sy vindt ghenade
by den Coninck. 4. Ende sy draecht hem
hare bede noch wiider voor. 5. De Co-
ninck consenteert haer alles wat sy be-
geert. 7. Ende sulcks wort aen de Land-
vooghen in alle Provincien geschreven.
9. Het wort in des Conincks name, ende
met de posten over al gefonden. 10. Som-
ma des placcaets. 11. Mordechais heer-
lickheyt ende cieraet. 15. By de Joden is
grote vreucht, ende vele volckeren ver-
voeghen haer tot de Joden. 17.

T dien selven daghe gaf de Koninck 1
Wshaberos aen de Koninginne Esther
het huys Wshaberos / des byants der Joden :
ende Mordechai quam booz het aengesich-
te des Konincks / want Esther hadde te
kennen gegeven wat hy haer was. Ende 2
de Koninck rooch sijnen rinck af / dien hy
van Haman ghenomen hadde / ende gaf hem
aen Mordechai : Ende Esther selve Mo-
dechai ober het huys Wshaberos. Ende 3
Esther sprack boozder booz het aengesich-
te des Konincks / en sy viel booz sijne boe-
ren : ende sy weende / ende sy sneekte hem /
dat hy de hoofdeyt Wshaberos des Agagi-
vers / ende sijne ghedachte / die hy teghen de
Joden ghedacht hadde / soude wchneemen.
De Koninck nu rephete den gouden 4
Beceptet Esther toe : doe rees Esther op /

ende sy stont booz het aengesichte des Ko-
4 nincks. Ende sy sepde / Jndien het den
Koninck goet dunckt / ende indien ick ghe-
nade booz sijn aengesichte ghebouden heb-
be / ende dese saecke booz den Koninck
recht is / ende ick in sijne oogen aengenam-
ben : datter geschieden worde / dat de bye-
den ende de ghedachte Wshaberos / des soons
Wshabatha / des Agagiers / weder-roepen
worden / welcke hy geschieden heeft / om de
Joden om te brengen / die in alle de land-
6 schappen des Konincks sijn. Want hoe
sal ick vermoghen / dat ick aensie het quaet
dat mijn volck treffen sal? ende hoe sal ick
vermoghen / dat ick aensie het verdoel van
7 mijn ghesachte? Doe sepde de Koninck
Wshaberos tot de Koninginne Esther / ende
tot Mordechai den Jode : Siet / het huys
Wshaberos hebbe ick Esther ghegheven / ende
hem heeftmen aen de galge ghehangen / om
dat hy sijn hant aen de Joden gheslaghen
8 hadde. Schijft dan ghy-lieben booz de
Joden / so als het goet is in ulve ooghen / in
des Konincks name / ende versegelt het
met des Konincks rinck : want het schijft
dat in des Konincks name gheschrieben / en
met des Konincks rinck versegelt is / en is
9 niet te weder-roepen. Doe werden des
Konincks Schijfbers geroepen / ter selver
tijt / in de derde maent / [sy is de maent Si-
ban] op den bye-en-twintichsten der sel-
her / ende daer wert geschrieben na alles dat
Mordechai geboort / aen de Joden / ende aen
de Stadt-houbers / ende Landt-boochden /
ende Overste der landtschappen / die van
Jndia af tot aen Mooren-land [trecken] /
hondert ende sechen-en-twintich landtschap-
pen / een peder landtschap na sijne schijft /
ende peder volck na sijne sprake : oock aen
de Joden na hare schijft / ende na hare
10 sprake. Ende men schreef in des Ko-
nincks Wshaberos name / ende men verse-
gelde 't met des Konincks rinck : ende men
sontde te byden booz de hande der loopers
te peerde / rijdende op snelle hemelen / op
11 muipen van merpen gereelt. Dat de Ko-
ninck den Joden toeliet / die in elcke stede
waren / haer te vergaderen / ende booz haer
leuen te staen / om te verdelgen / om te doo-
den / ende om om te brengen alle macht des
volcks / ende des landtschaps / die haer be-
nauwen souden / he klepne kinderen ende de
12 wijben : ende haren buyt te rooben / Op
enen dagh in alle de landtschappen des
Konincks Wshaberos : op den dertienden
der twaelfder maent / dese is de maent
13 War. Den inhoud dies schijfts was / dat
eene wet soude ghegheven worden in alle
landtschappen / openbaer aen alle volcke :
ende dat de Joden ghereedt souden zijn te-
gen dien dagh / om sich te waken aen hare
14 byanden. De loopers die op snelle heme-
len reben / [ende] op muipen / togen snellich
upt / aengedreuen zijnde booz het woort des
Konincks : Dese wet nu wert ghegheven op
15 de Ducht Susan. En Mordechai ginck
upt van booz het aengesichte des Ko-
nincks in een hemels-blaeuw ende wit
Konincklich kleet / ende met een groote
gouden kroone / ende met een opper-kleedt
van sijn linnen / ende purper : ende de Stadt
16 Susan juchte / ende was vrolich. Wy
de Joden was licht / ende blifschap / ende
17 bzeuchde / ende cete : Gock in alle ende een
peder landtschap / ende in alle ende een pe-
der stad / ter plaetse daer des Konincks
woozdt / ende syne wet aenquam / daer was
hy de Joden blifschap ende bzeuchde /
maeltijden ende vroliche daghen : ende helen
upt de volckeren des landts / wierden Jo-
den / want de bzeeste der Joden was op haer
ghedallen.

Het ix. Capittel.

Achternvolgende het schrift des Conincks, versamelen haer de Ioden teghen hare vyanden, om die te dooden, vers. 1, &c. De Landtvoockden helpense, uyt vreesse van Mordechai, 3. Die groot was by den Coninck, 4. De Ioden verslaen vele van hare vyanden, 5. onder andere oock de tien sonen Hamans, 7. De Coninck vraegt Esther, wat sy noch meer begeert, 12. Sy begeert dat van gelijcke 's anderen daegs mochte ghedaen worden, en dat Hamans sonen mochten opgehangen worden, 13. 'twelck de Coninck beveelt gedae te worden, 14. De Ioden dooden te Sufan noch 300 man, 15. In de andre landtschappen dooden sy 75000 van hare vyanden, maer leggen hare kant niet an den roof, 16. De Ioden houden feest, ende dagen der vreuchde, 17. Die Mordechai bevestigt, 21. en verordineert datte by de nakomelingen neertigh souden onderhouden worden, 22. 'twelck de Ioden aennemen te doen, 23. Ende worden die dagen ghenoecht de dagen Purim, 26. Dit alles wordt van Esther ende Mordechai geschreven, 29. ende allen ende eenen yegeliiken bekent gemaect, 30. Ende in een Boeck gheschreven, 32.

I **D**e twaelfde maent nu (de selve is de 1
maent War) op den dertienden dach der
selver/ doe des konincks woort ende sijne
wet na-by gekomen was/ darment het doen
soude: ten dage als de byanden der Joden
haopten over haer te heerchen: so ist om-
gheheert/ want de Joden heerfchten selfs
over hare harers. [Want de Joden 2
vergaderden sich in hare steden/ in alle de
landtschappen des konincks Wasberos/
om de handt te slaen aen de ghene die haer
bederf sochten: ende niemant bestont dooz
hen/ want haer-lieber schrick was op alle
die volckeren gevallen. Ende alle de D. 3
beste der landtschappen/ ende de Stad-
houbers/ende Want-boochden/ ende die her-
werck des konincks deden/ verghieden de
Joden; want de breefe Mozdechai was op
hen ghedallen. Want Mozdechai was 4
groot in het huys des konincks/ ende syn
gherichte ginck upt dooz alle landtschap-
pen: want die Man / Mozdechai / werdt
doorgaens grooter. De Joden nu sloegen
op alle hare byanden / met den slag des
sweerts/ ende der doodinghe/ende der ber-
verbiaghe: ende sy deden met hare harers
na haer welbehagen. Ende in de Burcht 6
Sufan hebben de Joden gheboodt ende om-
ghebrachte byf hondert mannen. Ende 7
Scharhandatha / ende Dallyon/ en Aspa-
sha, Ende Mozatha / ende Abatia / ende 8
Aribatha / Ende Pharamatha/ ende Ari-
sal/ende Aribai/ ende Dajzatha. De tien 9
sonen Hamans / des soons Hammedatha/
des byands der Joden / dooden sy: Maar
sy en sloegen hare handen niet aen den
roof. Ten selven daghe quam dooz den 11
koninck het ghetal der ghebooden op de
Burcht Sufan. Ende de koninck septe 12
tot de koninginne Esther / Te Sufan op
de Burcht hebben de Joden gedoodt ende
omghebracht byf hondert mannen/ ende de
tien sonen Hamans /wat hebben sy al in de
andere landtschappen des konincks ghe-
daen / wat is nu mine dede: ende het sal u
ghrheiden worden: ofte wat is voorder u
verloek? te sal gheschieden. Doe septe 13
Esther / Dunct het den koninck goet/
men late oock mogghen toe / den Joden die
te Sufan zyn / te doen na het ghebruyt van
heden: ende men hanghe de tien sonen van

14 mans aen de galghe. Doe septe de Koningin datmen alsoo doen soude: ende haer werdt een ghebodt ghegeven te Susan/ ende men hingh de tien sonen Hamans op.
15 Ende de Joden die te Susan waren/ vergaderden oock op den veertienden dagh der maent Adar/ ende sy doodden te Susan drie hondert mannen/ maer sy en sloeghen hare haudt niet aen den roof. De oberghghe Joden nu/ die in de landtschappen des Konincks waren/ vergaderden/ op datse stonden dooz haer leven/ ende ruste hadden ban hare vbanden/ ende sy daodden onder haer haters dijsen tsebentich dupsent: maer sy en sloeghen haer hant niet aen den roof. [Dit gheschiedel] op den dertienden dagh der maendt Adar: ende op den veertienden der selver rusteden sy/ ende sy maecten den selven eenen dagh der maeltijden/ ende der bzeucht. Ende de Joden die te Susan waren/ vergaderden op den dertienden der selver/ ende op den veertienden der selver/ ende sy rusteden op den vijftienden der selver/ ende sy maecten den selven eenen dagh der maeltijden/ ende der bzeucht. Daerom maecten de Joden han de doozen/ die in de dooz-steden wonden/ den veertienden dagh der maent Adar ter bzeucht ende maeltijden/ ende eenen bzolicken dagh/ ende der sendinge van deelen aen malikanderen. Ende Mozerchai beschreef dese gheschiedenissen: ende hy sonde Bzieden aen alle de Joden/ die in alle de lantschappen des Konincks Akasberos waren/ dien die na-hy/ ende dien die verre waren/ Om over hen te bevestigen dat sy fouden onderhouden den veertienden dagh der maent Adar/ ende den vijftienden dagh der selver in alle ende ieder jaer:
22 Ma de daghen in dewelcke de Joden tot ruste ghekomen waren ban hare vbanden/ ende de maendt die hen verandert was ban doojsenisse in blijdschap/ ende ban rouwe in eenen bzolicken dagh: dat sy de selve [daghen] maken fouden [tot] daghen der maeltijden/ ende der bzeucht/ ende der sendinge van deelen aen malikanderen/ ende der gaben aen de arme. Ende de Joden namen aen te doen dat sy begonnen hadden/ ende dat Mozerchai aen hen geschreeven hadde. Om dat Haman de sone Hammebatha/ de Agagiter/ aller Joden brant/ teghen de Joden ghedachte hadde/ haer om te bzinghen: ende dat hy het Pur/ dat is/ het lot hadde ghewozen/ om haer te verstaen/ ende om haer om te bzingen. Maer als sy dooz den Koninck ghekomen was/ heeft hy a dooz Bzieden bevolen/ dat sijne Esther soos gedachte/ die hy ghedacht hadde over cap. 8. 3.
26 aen de galge ghehangen. Daerom noemden die daghen Purim/ ban den name die Pur: Hiervom/ ban wegghen alle de woorden ban dien brief: ende te ghene sy selve ban sulcks ghesien hadden/ ende wat tot hen overghelkomen was: Bevestighden de Joden/ ende namen op hen/ ende op haer zaet/ ende op alle die haer tot hen verborghen fouden: dat men't niet en overtrade/ dat sy dese twee daghen fouden houden/ na de doozschijft der selver/ ende na den bestemden tijt der selver/ in alle ende een pe-
28 der jaer. Wat dese dagen gedacht fouden woorden ende onderhouden/ in al ende elck geslachte/ elck huyssgesinckel lantschap/ ende elcke stadt: ende dat dese dagen Purim niet en fouden overghetreden woorden onder de Joden/ ende dat de ghedachtenisse der selver gheen eynde nemen en soude hy haer zaden. Daer na schreef de Koninginne Esther de dochter Achichails/ en Mozer-
Z iij dech

J O B. Cap. I. ij.

bechai de Jode met aller macht / om desen
brief van Durim ten tweeden male te be-
destighen. Ende hy sondt de vzeben aen 30
alle de Joden / in de hondert ende seben-en-
twintich landtschappen des Coninckrijck
Whaseros / met woorden van vzebe ende
trouwe. Dat sy dese daghen van Durim 31
bedestighen souden op hare bestemde tijden /
ghelick als Mozechai de Jode over hen
bedesticht hadde / ende Esther de Coninginne
ende ghelick als sy't bebesticht hadden
hoor haer selben / ende hoor haer zaedt : de
saken van't batten ende haer-lieder ghe-
roep. Ende liet bevel Esther bebesticht 32
de de geschiedenissen van dese Durim : ende
werdt in een Boeck gheschreuen.

Het x. Capittel.

Ahaseros leyt een scharinge op het landt,
vers. 1. &c. Mordechais hoogen staet, ende
aengheueghen by de Joden, welcker be-
ste hy soecket, 3.

Dier na septe de Coninck Whaseros
tribuyt op't landt / ende de Esclanden
der 2. &c. Als de wercke nu sijner macht /
ende sijnes gewelds / ende de beclaringe
der grootheyt Mozechai / den welcken de
Coninck groot ghemaecht heeft / zijn die
niet gheschreuen in het Boeck der Chro-
nicken der Coninghen van Meden ende
Persen / Want de Jode Mozechai was 3
de tweede by den Coninck Whaseros / ende
groot by de Joden / ende aengheueghen by de
menichte sijner broederen / soeckende het
beste door sijn volck / ende sprekende door
den welstaet van sijn gantsche zaedt.

Het Boeck

I O B S.

Het eerste Capittel.

Job is oprecht vroom, vers. 1. ghesegent van
Godt met kinderen, rijckdom, en eere, 2.
wordt door de aendriuinge des Satans, 6.
ende de toelatinghe Gods, 12. tot sijner
beproeuinge versocht met het verlies van
alle sijn goet, 13. ende kinderen, 18.
waer over hy tecken en geeft van droef-
heyt, sich troost, ende Godt van alles
danckt, 20.

@ Job 2.
3.

DAER was een man inden
lande W; sijn naem was
Job; en de selbe man was
a oprecht / ende bzoom / en-
de Godt-bzeefende / ende
wijckende van't quaet.
Ende hem wierden se- 2
den sonen / ende drie dochteren ghebozen.
Daer toe was sijn Wee seben dupsent 3
schapen / ende drie dupsent kemelen / ende
dijf hondert jock ossen / ende dijf hondert
eselinnen / oock was sijn dienst-bolck seer
veel : so dat dese man grooter was dan alle
die van't Oosten. Ende sijne sonen gin- 4
ghen ende maectten maeltijden in peders
huys op sijnen dagh; ende sy souden henen /
ende noodichden hare drie susteren / om met
hen te eten / ende te dincen. Geschied- 5
de dan / als de dagen der maeltijden om-ge-
gaen waren / dat Job henen sondt / ende hen
heylighde / ende des moighens bzoech op
staet / ende bzande-offeren offerde / [na] ha-
ver aller getal / want Job septe : Mitsien
hebben myne kinderen ghesondighet / ende

Godt in haer herde gheseghent : alsoo bede-
6 Job alle die daghen. Daer was nu een
dagh / als de kinderen Gods quamen / om
sich hoor den v & e & e te stellen / dat
de Satan oock in't midden van hen quam.
7 Doe septe de v & e & e tot den Sa-
tan / Van waer komt ghy / ende de Satan
antwoorde den v & e & e / ende septe /
Van om te trecken op de aerde / ende van
8 die te door-wandelen. Ende de v & e & e
septe tot den Satan / Hebt ghy [oock]
acht geslagen op mijnen knecht Job / want
nietant en is op der aerde ghelick hy / een
man oprecht / ende bzoom / Godt-bzeefende /
9 ende wijckende van't quaet. Doe ant-
woorde de Satan den v & e & e / ende
septe : Ist om niet dat Job Godt bzeeft /
10 Hebt ghy niet eene becuppninghe ghe-
maecht door hem / ende hoor sijn huys
ende hoor al dat hy heeft rant-om / het
werck sijner handen hebbe ghy gheseghent /
ende sijn Wee is [in menichte] uptghebz-
11 ken in den lande. Maer doch strecke nu
uwe handt upt / ende tast aen alles wat hy
heeft : so hy u niet in u aengesichte en sal
12 seggen! Ende de v & e & e septe tot
den Satan : Siet / al wat hy heeft 3p in
uwe handt / alleen aen hem en strecke uwe
handt niet upt : ende de Satan ginck upt
van het aengesichte des v & e & e.
13 Daer was nu een dagh / als sijne sonen
ende sijne dochteren aten / ende wijn bzane-
ken / in den huse hares bzoeders des eerste-
14 ghebozenen; Daer ende toe Job quam
ende septe : De runderen waren ploeghen-
de / ende de eselinnen wepden aen hare
15 zijden. Doch de Satans deden eenen
inbal / ende namen se / ende sloeghen de jon-
ghers met de scherpte des sweerts : ende
ick hen maer alleen ontkomen om het u
16 aen te segghen. Als dese noch spzack / so
quam een ander / ende septe / Het byer
Godes biel upt den hemel / ende ontfack
onder de schapen / ende onder de jonghens /
ende verteerde se : ende ick hen maer alleen
17 ontkomen om het u aen te segghen. Als
dese noch spzack / so quam een ander / ende
septe / De Chaldeen stelden drie hoopen /
ende bielen op de hemelen aen / ende na-
men se / ende sloeghen de jonghens met de
scherpte des sweerts : ende ick hen maer
alleen ontkomen / om het u aen te segghen.
18 Als dese noch spzack / so quam een an-
der / ende septe / Wue sonen / ende uwe doch-
teren aten / ende bzonen wijn in het huys
hares bzoeders des eerste-ghebozenen :
19 Ende siet / een groote windt quam van
oer de woestijne / ende stiet aen de vier
hoecken van het huys / ende het biel op de
jonghelingen / dat se stozben : ende ick hen
maer alleen ontkomen / om het u aen te seg-
20 ghen. Doe stont Job op / ende scheurde
sijnen mantel / ende schoer sijn hooft / ende
biel op de aerde / ende booch sich neber :
21 Ende hy septe : c Daecht hen ick upt c Eccl. 1
mijns moeders buck gekomen / ende naecht
sal ick daer henen wederkeeren / de v & e & e 1. Tim. 6. 4
s & e heeft ghegheben / ende de v & e & e
heeft ghenomen : de Naem des v & e & e
22 s & e 3p gheloof. In dit alles en son-
dighde Job niet / ende en schreef Godt niet
ongherijmt toe.

Het ij. Capittel.

De Satan versoeckt van Godt, dat hem toeghe-
laten worde Iob aen sijn eyghen lichaem te
plaghen, vers. 1. &c. T welck hem mer se-
kere conditie toegelaten wordt, 6. De Sa-
tan staet Iob niet boose sweeren, 7. oock
beschimt hem sijne huylvrouwe, die hy daer
over berispt, 9. drie sijner vrienden by hem
gekomen

I O B. Cap. iij. Nj. iijj.

Fol. 18r

gekomen zijnde, bedroeven sich met hem,
doch swijgen voor eenen tijt stille, 11.

W Ederom wasser een dach/ als de kin-
deren Gods quamen / om haer booz-
den **H E E E** te stellen / dat de Satan
oock in het midden van hem quam / om sich
booz den **H E E E** te stellen. Doe sepde 2
de **H E E E** tot den Satan : Van waer
hont ghy ? ende de Satan antwoorde den
H E E E / ende sepde / Van om te trecken
op de aerde / ende dan die te dooz wandelen.

Ende de **H E E E** sepde tot den Satan : 3
Hebt ghy oock acht gheslaghen op mijnen
knecht Job ? want niemant en is op der
aerde ghelijck hy / een man oprecht / ende
broom / God-bzeefende / ende wijckende van
't quade : ende hy hout noch dast aen sijne
oprechticheit / hoe wel ghy mp teghen hem
opgeheft hebt / om hem te verstaen sonder
oosake. Doe antwoorde de Satan den 4
H E E E / ende sepde / Hupe booz hupt / en-
de al wat peimant heeft / sal hy geven booz
sijn leven. Woch strecht nu uwe hant upt / 5
ende tast sijn ghebeente / ende sijn vleesch
aen : so hy u niet in u aengesichte en sal se-
genen ! Ende de **H E E E** sepde tot den 6
Satan : Siet hy 3p in uwe hant : doch ver-
scheont sijn leven. Doe ginch de Satan 7
upt van het aengesichte des **H E E E** :
ende sloech Job met hoese / weeren van sijn
voetsole aen / tot sijnen schebel toe. Ende 8
hy nam sich een potscher / om sich daer me-
de te schadden : ende hy sat neber in 't mid-
den der aschen. Doe sepde sijne hupsbou- 9
we tot hem / houdt ghy noch dast aen uwe
oprechticheit / segent Godt / ende sterft.

Maer hy sepde tot haer : Ghy spreect 10
als eene der fortinnen spreect / Iae soudeu
wy het goede van Godt ontfangen / ende het
quade niet ontfangen : in dit alles en son-
dighde Job niet sijn lippen niet. Als nu 11
de drie vrienden Jobs ghehoort hadden al
dit quade / dat over hem gekomen was / qua-
men si peder upt sijne plaetse / Eliphaz de
Gemaniter / ende Bildad de Suhiter / ende
Zophar de Baamachiter : ende si waren het
eens gheworden / dat si quamen om hem te
beklagen / ende om hem te vertroosten.

Ende doe si hare oogen van verre ophie- 12
den / en kenden si hem niet / ende hieden ha-
re stemme op / ende meenden : daer toe
scheurden si een peder sijnen mantel / ende
stropden stof op hare hoofden nae den He-
mel. Alsoe saten se met hem op der aerde 13
seben dagen / ende seben nachten : ende nie-
mant sprach tot hem een woort / want si sa-
gen dat de smerte seer groot was.

Het iij. Capittel.

Job door de grootheyt sijner plaghen / ende
der smerte, die hy daer over hadde, geperst
zijnde, vervloecht den dach sijner geboor-
te, v. 1. &c. wenscht na sijne geboorte
verstont gestorven te zijn, 11. geeft rede-
nen daer van, 13. beklaecht het leven der
elendighen, 20. ende past sulcke klachte
op hem selven, 24.

D AER na opende Job sijnen monde / ende 1
a verbloekte sijnen dach. Want Job 2
antwoorde / ende sepde : We dach vergaet / 3
dier in ick geboen ben : ende de nacht [daer
in] men sepde / Een knechtchen is ontfan-
ghen. Wie selde dach 3p dupsstornisse / dat 4
Godt na hem niet en bzage van boden / ende
dat geen glantz over hem en schijne. Wat 5
de dupsstornisse / ende des doots schaduw
hem berontrepnigen / dat wolcken over hem
woonen / dat hem verschrieken de swarte
dampen des daegs. Wie selde nacht / donc 6
herhept neme haer in / dat si haer niet en
verhenghe onder de dagen des jaers / dat si

in 't ghetal der maanden niet en come.

7 Siet / die selve nacht 3p een saem / dat geen
8 bzolich ghesangh daer in en come. Dat
haer verbloecten de verbloekers des
daeghs / die bereydt zijn hare rouwe te be-
9 wecken. Wat de sterren haes schemer-
tijcs verdupstert worden / si wachtte na het
licht / ende het en woze niet / ende si en sie
10 niet de oogen leden des dagheraets. Om
dat si niet toeghestoren en heeft de deuren
mijnes bupchs / nochte verhozen de moep-
11 te van mijnen ooghen : b Waerom en ben
ick niet gestorven van de daer moeder aen ?
[ende] hebbe den geest gegeven als ick upt
12 den bupch boozte quam ? Waerom zijn mp
de knien boozgekommen ? ende waer toe de
13 bozsten / op dat ick supghen soude ? Want
nu soude ick neder ligghen / ende stille zijn :
ick soude slapen / dan soude booz mp ruste
14 wesen : Met de koninghen ende kers-
heeren der aerde / die booz hen woeste plaet-
15 sen behoudwen : Ofte met den Dozsten
die gont hadden / die hare hupsen met silber
16 verbulden. Ofte als een verhozen mis-
bzacht / en soude ick niet zijn : als de kin-
derkens / [die] het licht niet gesien en heb-
17 den. Waer houden de hoose op van beroe-
zinghe : ende daer rusten de dermoepde van
18 kracht : [Daer] zijn de gebonene t'amen
in ruste : si en hoozen de stemme des dazs
19 vers niet. De klepne / ende de groote is
daer : ende de knecht 3p van sijnen heere.
20 Waerom geeft hy den elendigen het licht
ende het leven den bitterlick-beyzoeden
21 van gemoede ? Die verlangen na de doot
maer si en isser niet / ende graben daer nae
22 meer / dan nae verhozghene schatten. Wie
blijve zijn tot opszingens toe / [ende] ver-
23 heughen sich / als si het graf vinden. Wen
den man / diens wegh verhozghen is / c ende
24 dien Godt overdecht heeft ? Want booz
mijn boort hont mijne suchtinge : ende mij-
ne bzullingen worden uptghetoze als wa-
25 ter. Want ick bzeefde eene bzeef / ende si
is mp aenghekommen : ende dat ick schzoom-
26 de / is mp overgekommen. Ick en was niet
gerust / noch en was niet stille / noch en va-
stede niet / ende de beroeringe is ghekomen.

Het iij. Capittel.

Eliphaz om Job antwoorde te gheven berispt
hem van onverduldigheyt, v. 1. &c. stelt hem
de gerechticheyt Gods voren, om te toonen
dat Godt hem van wegen sijne sonden straf-
te, 7. hy verhaelt hem een visioen, ofte ver-
schijninghe eenes Engels, 12. mitsgaders de
aensprake des selven, meynende die op de sa-
ke Iobs wel te passen, 17. Job wordt ver-
maent tot ootmoet, ende bekeeringe, 18.

D E antwoorde Eliphaz de Gemanite-
2 der / ende sepde : So wy een woort op-
nemen teghen u / sukt ghy verdzietigh zijn
nochtans wie sal sich van woorden konnen
3 onthouden ? Siet / ghy hebt vele onderwe-
sen : ende ghy hebt slappe handen gestercht /
4 Uwe woorden hebben den strupchelenden
opgericht : ende de krommende knien hebt
5 ghy dast gestelt. Maer nu hont het aen
u / ende ghy zijt verdzietigh : het raecht tot a Job 16
6 u / ende ghy wort beroert. Was niet uwe
bzeef [Godts] uwe hope ? ende de oprech- b Job 16
tigheyt uwer wegen / uwe verwachtinghe ? Job 21
7 Gedencht doch / wie is de ontschuldige /
die vergaen 3p : ende waer zijn de oprechte Jef. 59-
8 verdelget ? [Maer] gelijck als ick gesien
hebbe / a die ondeucht ploegen / ende moepde Jof. 10-
9 zaepen / maepen de selve. b Van den adem
Gods vergaense / ende van 't gheblaes sijn Salat. 6
10 ner neuse woorden verbaen. De bzullin- b Job 11
ghe des leeuws / ende de stemme des sellen b Jof. 11
leuws / ende de tanden der jonghe leuwen
2 b woorden

I O B. Cap. v. vj.

woerden verhooren. De oude leeuw ver-
gaet / om datter gheen roof en is / ende de
jongen eens oud-achtighen leeuw woerden
verstroopt. Doozder is tot mp een woort
hemmelich gebacht / ende mijne oort heeft
een wepnighen daer van gebat. Onder
de gedachten van de gesichten des nachts
als diepen slaep valt op de menschen.
Quam mp schick / ende bevinghe over
ende verschickte de veelheyt mijner be-
deren: Doe ginck voozhp mijn aengesich-
te een Geest: hp dede het hupz mijns vlees-
ches te berghen rijen. Hp stont / doch ick
en kende sijne gedaente niet / eene beeltenis-
se was voozhp mine ooghen: daer was stilte
ende ick hoorde eene stemme / [segghende]:
Soude een mensche rechtbeerdigher zijn
dan Godt? soude een man repner zijn dan
Job? 15. Mijnen Maeker? Siet / c op sijne knechten
15. en soude hp niet betrouwen: hoe wel hp in
16. synen Engelen klaerheyt gestelt heeft.
4. Hoe veel te min [op] de gene die leemen-
19. hupfen bewoonen / welker grontslach in 't
stof is: sp woerden verhoort voozhp de mot-
ten. Van den mozen tot den abont woort
20. dense verhoort: sonder dat mender acht op
haer / vergaense in eeuwigheyt. Verreest
21. niet hare uptnemenheyt met hen? sp ster-
ben / maer niet in wijsheyt.

Het v. Capittel.

Eliphaz toont dattet niet alleen verloren ar-
beyt is sich teghen Godt te kanten. verf. 1.
maer oock gantsch schadelick. 2. ende ver-
maent Iob sich te bekeeren tot Godt, die
alle menschen goet doet. 8. ende voorne-
melick den boertverdrigen. 11. maer de hy-
pocriten in 't verderf stont. 12. daer uyt
hy de vrome, ende arme verlost. 14. Iob
wort vermaent tot gedult in sijn lijden. 17.
om dat Godt de vrome uyt het selve ver-
lost. 18. ende overloedelic segent. 24. hy
besluit sijn propheet, mits het selve Iob te
verleken. ende in te scherpen. 27.

Roept nu / sal der pement zijn / die u
antwoorde? ende tot wien van den
heylighen sult ghy u keeren? Want den
2. dwasen brenghet de toornigheyt om: ende den
pber door den slechten. a. Ich hebbe ghe-
3. sien eenen dwasen woortelende: doch terstont
36. herbloekte ick sijne wooninghe. Verre
4. waren sijne sonen van heyl: ende sp werden
verhoort in de poorte / ende daer en was
geen verlosser. Wiens oogst de honger
5. ge herteerde / dien hp oock tot upt de doot-
nen gehaelt hadde: de struyck-roover sloch-
te haer vermoegen in. Want upt het stof
6. en komt het verdriet niet hoorst: nochte de
moeste en spijnt niet upt der aerde. Maer
7. de mensche woort tot moeste gebozen / gelijk
de spijzacken der bperiger kolen haer ver-
heffen [tot] blesghen. Doch ick soude nae
8. b. Job 9. Godt soeken / ende tot Godt mijne aen-
10. spijzack richten: b. Die groote dingen doet /
10. Psal. 72. die men niet dootsoeken en kan: wonde-
18. ren / diemen niet tellen en kan: Die den re-
10. kon. den geest op der aerde / ende water sendt op
33. de straten: c. Om de vernederde te stellen
11. e. Sam. in 't hooge: dat de conu-dragende doot heyl
2. 37. berhehen woerden: d. Hp maecht te niet de
12. Psal. 113. gedachten der archlistigen / dat hare handen
7/8. niet een dinc upt en richten. e. Hp vangt
13. d. Mehe. de wijse in hare archlistigheyt: dat de raedt
4. 15. der verdoepden ghestoet woort. f. Des
14. Psal. 33. daeghen ontmoeten sp de dupssternisse: ende
10. ghelijck des nachts / casten sp in den mid-
15. Jhes. 8. dagh. Maer hp verlost den behoefstighen
10. van den sweerde / van haren mond / ende
e. 1. Coz. van de handt des stercken. g. Soo is voozhp
3. 19. den armen verwachtinghe: ende de doot-

17. heyt stopp haren mond toe. h. Siet / ghe-
luchsalich is de mensche / den welken God
28. 19. straft: daerom en verwerpt de kastidig-
18. ghe des Almachtighen niet. i. Want hp
doet swerte aen / ende hp verbindt: hp doot
19. wondt / ende sijne handen heelen. k. In ses
benauwtheiden sal hp u verlossen: ende in
de sevendende en sal u het quaet niet aenroe-
20. ren. In den hongher sal hp u verlossen
van de doot: ende in de ootloghe van het
21. ghewelt des sweerts. l. Egen den geestel-
der tonghe sult ghy verhoorighen wesen: en-
de ghy en sult niet bzeesen van de verwoe-
22. stinghe / als sp komt. Teghen de verwoe-
stinghe / ende teghen den hongher sult ghy
lachen: ende ban het gedriete der aerde en
23. sult ghy niet bzeesen. Want mer de stee-
nen des belts / sal u verbonde zijn: i. ende
het ghedriete des belts / sal met u beze-
24. dight zijn. Ende ghy sult bevinden / dat
uwe tente in vrede is: ende ghy sult uwe
wooninghe verhoorighen / ende en sult niet
25. seplen. Doch sult ghy bevinden / dat u
zaet menichvuldigh wesen sal / ende uwe
26. spijzacken als het kruit der aerde. Ghy
sult in ouderdom ten grabe komen / ghelijck
de hoopshoop: s. sijnen tijt opgeboert woort.
27. Siet dit / wylt hebben 't dootsocht / het
is alsoo: s. hoorst het / ende bemerkst ghy
het doot u.

Het vj. Capittel.

Iob verklaart reden te hebben van sijne groote
onsteltnisse, ende klachten. vf. 1. Sc. Vol-
gens en heeft hy gemeen smaect in de beris-
pinge van Eliphaz. 6. wenscht te steruen. 8.
hoopt gheene lichamelicke ghesonthoyt. 11.
beschuldighet Eliphaz van een verkeert oor-
deel over de oprechtigheyt sijns perfoons.
13. van onbeleeftheyt. 14. van trouwe-
loosheyt in 't vertrouten van sijnen vrient.
15. van onvriendelickheyt in het be-
straffen sijner redenen. 24. hy bidt sijne
vrienden van sulcke bestraffinghen op te
houden, ende op sijne sake beter acht te ghe-
uen. 28.

Mer Job antwoorde / ende septe:
1. Och of mijn verdriet recht gewogen
wierde / ende men mijne elende t' samen
3. in eene Weech-schale op-hiede. Want
het nu suaderder soude zijn dan a. het
zant der zeen: daerom woerden mijne woort-
4. den opgheswoighen. b. Want de pijlen
des Almachtighen zijn in mp / welker bpe-
rich sijn mijnen geest uptdrukt: de ver-
schickingen Gods rusten sich tegen mp.
5. Muchelt oock de wout-ezel bp het jonghe
6. gras: loept de offe bp sijn boeder: Woort
oock het onsmakelike gegeten sonder sout:
7. isser smaect in 't witte des doopers? Mij-
ne ziele weggert [uwe woorden] aen te roe-
8. ren: die zijn / als mijne laffe spijse. Och of
mijne begeerte quame / ende dat Godt mijne
9. verwachtinghe gabe. Ende dattet Godt
beliesde / dat hp mp verdoepde: liete sijn
hant los / ende een eynde met mp maechte.
10. Wat soude noch mijnen troost zijn / ende
soude mp verquicken in den weedom [soo]
hp niet en spaerde: want ick en hebbe de
redenen des heylighen niet verhoorighen
11. houden. Wat is mijne kracht / dat ick ho-
pen soude: ofte welck is mijn eynde / dat ick
12. mijn leven verlenghen soude? Is mijne
kracht steenen kracht: is mijn vleesch
13. staet? Is dan mijne hulpe niet in mp: en-
14. de is de wijsheyt upt mp verdoepde? Wen
hem die versmolten is / soude van sijnen
brient welbadigheyt gheschieden: ofte hp
soude de breefs des Almachtighen verlaten.
15. Mijne boeder hebben trouwlooselick
ghesant

I O B. Cap. vij. viij.

Fol. 182

ghehandelt als eene beke : als de stoc-
ke der beken gaense dooz. Die verdonc- 16
keert zyn dan het ps / ende in dewelcke de
sneeuw haer verberghet. Ter tijdt afse 17
van hitte verblieten / wozense upghedel-
ghet : alsoe warm wozen / berdwijnsse
upt hare plaetse. De ganghen hares 18
weeghs wonden sich ter zijden af : sp loo-
pen op in 't woeste / ende vergaen. De rep- 19
sighers van Temasien : de wandelaers
van Scheba wachten op haer. Sp wo- 20
zen beschaept / om dat elck een vertrou-
de : als sp daer toe komen soo wozen sp
schaem-root. Doozwaer [alsoo] zijt ghy 21
leden [sp] nu niet ghewozen : ghy
hebt ghesien de ontfettinghe / ende ghy hebt
ghebeest. Webbe ich gheseyt : Zienget 22
my / ende ghebet gheschicken dooz my van
te vermogen. Ofte beziijet my van de 23
handt des verdzucker / ende verlostet my
van de handt der tzannen. Leet my / en- 24
de ich sal swijghen : ende ghebet my te
verstaen / waer in ich ghewaelte hebbe. 25
Hoe krachtich zijn de rechte redenen ! maer
waer bestraft het bestraffen / dat van u lie-
den is. Sult ghy / om te bestraffen / wo- 26
zen bedencken : ende sullen de redenen des
onmoedighen dooz wint zijn. Doch wer- 27
pet ghy u op een weese : ende ghy grabet
teghen uwen vrient. Maer nu / heliebet 28
u / wendet u tot my : ende het sal dooz u lie-
der aenghesichte zijn / of ich liege. Keeret 29
doch weder / laetter gheen onrecht wesen /
ja keeret weder / noch sal mine gherechtig-
heyt daer in zijn. Soude onrecht op mij- 30
ne tonge wesen / soude mijn ghesmette niet
de elenden te verstaen geben :

Het vij. Capittel.

Iob voortgaende in sijne klachten, beschrijft
sijnen elendighen staet, niet alleen van de
moeyelicke kortheyt deses levens in 't
ghemeyn, ver. 1. &c. maer oock van sijn
verdriet, 3. sware sieckte, 5. ende kort-
een voorspoet in 't bysonder, 6. Hy keert
sich tot Godt, hem biddende om sijn ze-
ghen voor den tijt sijnes overigen levens,
die kort soude zijn, 7. over sulcx klaegt
hy van het ghewelt sijner straef, 11. Daer
hy doch so swack, onweerdigh, ende nie-
trigh was, 17. hy bidt om de vergevinghe
sijner sonden, 20.

Hest niet de mensche eenen strijd op 1
der aerden : ende zijn sijn daghen niet
als de daghen des dach-looners. Gelijck 2
de dienst knecht hijght na de schaduwe : en-
de ghelijck de dach-looner vermach sijn
werck-loon : Alsoo zijn mijn maenden der 3
pdelheyt ten erbe ghewozen / ende nachten
der moeyte zijn my booz bereydet. Als ich 4
te slapen ligghen / dan segghe ich : Wanneer
sal ich opstaen / ende hy den about afgheme-
ten hebben : ende ich woze dat van waer-
tughen / tot aen den schemer-tijdt. Mijn 5
bleefsch is met het gewoonte / ende met het
grups des stofz bekleedt : mijne huydt is
gheloben / ende verachtelick ghewozen.
Mijne daghen zijn lichter gheweest dan 6
een webers spoele / ende sijn bergnen son-
der verwachtinghe. Gedenckt dat mijn 7
leuen a een wint is : mijne ooghe en sal
niet wederkomen het goede te sien. De 8
ooghen des ghenen / die my [nu] siet / en
sal my niet sien : uwe ooghen sullen op 9
mij zijn / maer ich en sal niet [meer] zijn.
En wolcke vergaet / ende daert henen : 9
alsoo die in het graf daelt / en sal niet [we-
der] op-komen. Hy en sal niet meer we- 10
derkeren tot sijn hups : ende sijne plaetse
en sal hy niet meer kennen. So en sal ich 11

oock mijnen mond niet wederhouden / ich 12
sal spreken in benaetheyt mijnes geestes :
ich sal klagen in bitterheyt mijner siele. 13
Sou ich dan een zee / ofte dalbisch / dat
ghy om my wachte sett. Wanneer ich seg- 14
ghe / mijn bedstede sal my vertroosten : mijn
leggher sal van mijne klachte [wat] i wech 15
nemen : Dan ontfet ghy my niet dooz-
men : ende dooz ghesichten verschickt ghy 16
my : Soo dat mijne siele de verworpin-
ghe kiest : de doot meer dan mijne been- 17
der. Ich versmadese / ich en sal doch 18
in der eeuwigheyt niet leuen : houdt op
van my / want b mijne daghen zijn pdelheyt.
c Wat is de mensche / dat ghy hem groot 19
acht : ende dat ghy u herte op hem sett. 20
Ende dat ghy hem besocht in elcken
moeghen-standt : dat ghy hem in elcken 21
ooghen-blick beproeft. Hoe langhe en
keert ghy u niet af van my : [ende] i en
laet niet van my af / tot dat ich mijn spreek- 22
fel inswelghe. Webbe ich ghesondicht /
wat sal ich u doen / o menschen hoer : 23
waerom hebt ghy my u tot een teghenloof
gheselt / dat ich my selben tot een last 24
en. Ende waerom en vergeest ghy niet mij-
ne oertradinghe / ende en doet mijne onge-
rechtigheyt niet wech : want nu sal-ich in 25
't stof ligghen : ende ghy sult my booz
soeken / maer ich en sal niet zyn.

Het viij. Capittel.

Bildad bestraft de woorden Iobs, ver. 1. &c.
prijsd Gods gherechtigheyt, 3. beschul-
dicht Iobs kinderen, 4. maer hy beloofd
Iob, soo hy sich bekeerde, Gods ghenade,
ende seggen, 5. daer-en-teghen bewijst
hy met de ervarentheyt der voorgaende tij-
den, den onderganck der godtloosen, 8. hy
troost Iob, soo hy oprecht zy, met Gods be-
loften, 20.

De antwoorde Bildad de Sufiter /
Ende seide : Hoe langhe sult ghy de- 1
se dinghen spreken / ende de redenen uwer
monds een gheweldighe wint zijn. 2
a Soude dan Godt het recht verkeerren :
ende soude de Almachtighe de gherechtig- 3
heyt verkeerren. Indien uwe kinderen
gesondighe hebben teghens hem / hy heeft 4
se oock in de handt harer oertradinghe
ghewozen. b Maer i indien ghy nae 5
Godt boezoch soecht : ende tot den Almach-
tighen om ghenade bidt : Soo ghy sup- 6
ber / ende recht zijt / ghewisselick sal hy nu
opwaken / om uwent wille : ende hy sal de 7
woontinge uwer gerechticheyt volmaken.
W beginsel sal wel gheringhe zijn : maer 8
u laetste sal seer vermeerderet worden.
c Want vzaeght doch nae het boozighe 9
ghesichte / ende bereydt u tot de onderse-
kinghe harer vaderen. d Maer wy zijn 10
van gisteren / ende en weten niet : dewijle
onse daghen op der aerde a eene schaduwe 11
zijn. En sullen die u niet leeren / tot u
spreken / ende upt haer herte redenen booz- 12
teughen. Werheft haer de bieze sonder
sijck / groept het riet-gras sonder water : 13
f Als t noch in sijne groenigheyt is /
[hoe wel] i het niet afghelieden en woort / 14
nochtans verdozt het booz alle gras.
Alsoo zijn de paden aller die Godt ver- 15
geten : ende g de verwachtinge des hupche-
laers sal vergaen. Dan den welcken sijn 16
ne hope walghen sal : ende sijn vertrou-
wen sal zijn een hups der spinnekoppe. 17
Hy sal op sijn hups lenen / maer het en sal 18
niet bestaen / hy sal hem daer aen vast hou-
den / maer het en sal niet staen bijden. 19
Hy is sappigh booz de Sonne : ende 20

I O B. Cap. ix. x.

Sijne scheuten gaen ober sijnen hoft upt.

Sijne wortelen worden by den spijck-
ader ingedochten: hy siet eene steenighe
plaetse. [Maer] als [Godt] hem versindt
upt sijne plaetse / soo false hem loochenen /
[seggende] / Ich en hebbe u niet gesien.

Siet / dat is de bzeuchde sijnes weeghs -
en upt het stof sulen andere voort-
ten. Siet / Godt en sal den opzehen niet
verwerpen: hy en dat oock de hoos-
ders niet by de handt; Tot dat hy uwen
mont met gelach verhulle: ende uwe lippen
met gheirp. Wue haters sulen met
scheemte bekleedet worden / ende de tante
der godtloosen en sal niet[meer] zijn.

Het ix. Capittel.

Iob oekent de gerechticheyt Gods, vs. 1, &c.
hy toont dattet niemandt gheoorloft, ofte
prophetick zy met Godt te twisten, 3. tot
defen eynde verhaelt hy eenighe der God-
delicker eygenschappen, ende werken, 4.
hy bekent sich oock onbequaem te zijn,
om voor Godt te bestaen, 14. hy klaeght
dat de vrome met de onvrome ghestraft
worden, 22. dat den godtloosen hier het
meeste goet geschiet, enda niet den Godt-
vruchtighen, 24. dat het gevoelen sijnes
lijdens hem bracht tot de uiterste ver-
baestheyt, 27. hy is bereyt om sijne onnoo-
selheyt voor Godt tegen sijne vrienden te
verdedigen, 34.

Mer Iob antwoorde / ende seide:

Waelick ich weet dat het soo is:
want hoe soude a de mensche rechtveerdigh
zijn by Godt? Soo hy lust heeft / om met
hem te twisten / niet een upt dupsent sal hy
hem beantwoorden. Hy is wijs van heren
ende sterck van kracht: wie heeft sich
tegens hem verhardt / ende bzeide gehad?

Die de berghen verset / datse 'e niet ghe-
waer en worden / diese omkeert in sijnen
toorn: Die de aerde beweeght upt hare
plaetse / dat hare pilaren schudden. Die de
Sonne ghiedt / ende sy en gaet niet op / ende
de verscheit de sterren. Die alleen b de
hemelen upcheypt: ende creede op de hoogen
der Zee. Die den Wagen maect / den
Orion / ende het Seben ghesternte / ende de
binnen-kamers van 't Rupden. c Die

grootte dingen doet / diemen niet doozoecken
en kan: ende wonderen / diemen niet tellen
en kan. Siet / hy sal dooz van hem gaen /
ende 77. ende ick en sal hem niet sien: ende hy sal
17. dooz by gaen / ende ick en sal hem niet meer
ende 86. ken. Siet / hy sal rooden / wie sal 'e hem
10. doen webergeben / wie sal tot hem segghen /
Rom. 11. Wat doet ghy? Godt en sal sijnen toorn
33. niet afkeeren: onder hem worden ghebogen
de hoodeerdige helpers. Hoe veel min sal
ick hem antwoorden: [ende] mijne woorden
uythiesen tegens hem? Den welken ick /
15. soo ick rechtveerdich ware / niet en soude
antwoorden: mijnen richter sal ick om ge-
nade bidden. Indien ick roepe / ende hy
16. mp antwoort / ick en sal niet gheloooven dat
hy mijne stemme ter ooren ghenomen heeft.

Want hy vermoest mp dooz een ontwe-
der / ende bermenighbuldicht mijne wonen
sonder oorsake. Hy en laet mp niet toe
mijnen abem te verhalen: maer hy versadigt
mp met bitterheden. Soo 't aen de kracht
19. [hont] / siet / hy is sterck: ende so 't aen het
recht [hont] / wie sal mp dachbaerden. So
20. ick mp rechtveerdig / mijn mont sal mp ber-
doemen: ben ick oprecht / hy sal mp doch
verkeert verklaren. Ben ick oprecht / soo
21. a Eccl. 9 en achte ick [doch] mijne ziele niet: ick ber-
23. smade mijn leven. Wat is een bruch / daer
22. Sal. 3. om ick segge: a Den oprecht / ende den
14. godtloosen verdoet hy. Als de geesfel haer

23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

stelck doot / bespot hy de verfoekinghe der
ontschuldigen. De aerde wozt gegeven in
de hant des godtloosen: Hy overdecht het
aengesichte harer richteren: so niet / wie is

hy dan? Ende mijne dagen sijn lichter ge-
weest / als een looper: sy sijn wech gheblo-
den / sy en hebben het goede niet ghestien.

En sijn doozhy ghebaren met nacht-sche-
pen / gelijc een kreut na het aers toeblicht.

Indien mijn segghen is / Ich sal mijner
klage vergeten: ende ick sal mijn ghebaet

laten baren / ende mp betruicken. Soo
schzoome ick dooz alle mijne smerten: ick

weet dat ghy mp niet en sult ontschuldich
houden. Ich sal [doch] godtloos zijn:

waerom dan sal ick ydelich arbeiden?
f Indien ick mp wasche met snee-water / f

ende mijne handen supere met seepe /
Dan sult ghy mp in de gracht indupchen:

ende mijne kleeiden sulen van mp grou-
wen. g Want hy en is niet een man / als

ich / dien ick antwoozden soude / so wp t'fa-
men in 't gherichte quamen. Waer en is
gheen schepofman tusschen ons / [die] sijne

hant op ons bebben legghen mochte.
b Wat hy van op mp sijne roede wech doe:

ende dat sijne verfoekinghe mp niet ber-
baest en make: Soo sal ick spreken / ende

hem niet bzeesen / want sodanich en ben ick
niet by mp.

Het x. Capittel.

Iob vernieuwde sijne klachten keert sich tot
Godt, vs. 1, &c. Verhaelt eenighe poincten
daer over hy sich beklagt, 3. gebruyckt re-
denen, om sijne sware straffen af te bidden, 9.
verklaert dat sijne plagen onvermydelick
waren, 13. groot, 16. ende veelderley, 17.
hy wenscht niet ghebozen te zijn, 18. doch
nu wat verquict te worden, eer de doot hem
overkom, 20. die hy beschrijft, vs. 22.

Mijne ziele is berdzietich ober mijn le-
ben / ick sal mijne klage op mp laten /
ick sal spreken in bitterheyt mijner ziele.

Ich sal tot Godt segghen / En verdoemt
mp niet: doet mp weten / waer ober ghy met

mp twisiet. Is 't u goet / dat ghy ber-
dzucht / dat ghy verwerpt den arbeet uwer
handen? ende ober den raet der godtloosen

schijnfel gheeft? Hebt ghy bleescheliche
oogen / siet ghy / gelijc een mensche siet?

Zijn uwe daghen / als de daghen van een
mensche: zijn uwe iaren / als de daghen eens

mans? Dat ghy ondersoekt na mijne on-
gherechtigheyt / ende nae mijne sonde ber-

neemt? Het is in uwe wetenschap / dat
ick niet godtloos en ben: nochtrans en isser

niemandt die upt uwe hant berlosse. Wue
handen doen mp smerte aen / hoewelwe mp

gemaecht hebben: 't samen tontom [mp] zijn
se / ende ghy versint mp. Gedencht doch /

dat ghy mp a als leem bereyt hebt / ende mp
tot stof sult doen weberkeeren. b Hebt ghy

mp niet als melck ghegoot / ende mp als
eenen kaes doen runnen? Mer bel / ende

bleech hebt ghy mp bekleedet: mer beenen
socht / ende seuuen hebt ghy mp t'famen ge-

blochten? Benevens het leven hebt ghy
welbadicheyt aen mp gedaen: ende uwe op-

sicht heeft mijnen geest bewaert. Maer
dese dinghen hebt ghy verbozen in u her-

te / ick weet dat dit by u gheweest is. In-
dien ick fontighe / soo sult ghy mp waerne-

men / ende nae mijne misdaden en sult ghy mp
niet ontschuldich houden. So ick godtloos

ben / wee mp / ende ben ick rechtveerdich / ick
en sal mijn haost niet opheffen / ick ben

sadt dan schande / maer aensiet mijne elent.
Want hy bercheft haer: gelijc c een selle

leeuw jaegt ghy mp / ghy keert weder ende
steit

21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

I O B. Cap. xj. xij.

Feb. 183

siels u wonderliken teghen 'mp. Ghy ber- 17
neemt uwe getuygen teghen ober 'mp/ende
dermenichvuldicht uwen toorn tegen 'mp :
berwiffelingen/ja een hepzieger/ zijn tegen
mp. Ende waerom hebt ghy 'mp upt de 18
baer-moeder dooztghebracht? Och dat ick
den geest ghegeven hadde/ ende gheen ooge
mp ghesien en hadde! Ick soude zijn als 19
of ick niet geweest en ware: dan [moeders]
dusck soude ick tot het goaf ghebracht zijn
gewest. Zijn mijne dagen niet wepnich/ 20
hout op: set dan 'mp af/ dat ick 'mp een wep-
nich derwicke/ Eer ick henen gae/ (ende 21
niet weder en come) in een landt der dups-
sternisse/ende der schaduwte des doots/
Een stick-doncker landt/als de dupsster- 22
nisse selve/ de schaduwte des doots/ ende
sonder ozdeningen/ ende het geest schijnfel
als de dupssternisse.

Het xj. Capittel.

Zophar haelt Iob hardelick [over, vs. 1, &c.
Hy verklaert hoe wonderbaer de wijs-
heyt, ende macht Godes is, 5. Vermaent
Iob tot ware bekeeringe, 13. hem voor-
houdende Godes beloften, 15. maer in-
dien hy godtloos zy, hem dreyghende met
Godes krasen, 20.

De antwoorde Zophar de Naama- 1
chiter/ende septe: Soude de veelheyt 2
der woorden niet beantwoorde worden? ende
soude een klapachicht man recht hebben? 3
Souben uwe leughenen de lieden doen 3
swijgen? ende soude ghy spotten/ende nie-
mant [u] beschamen? Want ghy hebt ghe- 4
sept / [mijne] leere is supber / ende ick den
reyn in uwen oogen. Maer ghewisselich/ 5
Och of Godt spzake / ende sijne lippen te-
gen u opende! Ende u bekent maecte de 6
berhoghegheden der wijsheyt / om datse
dobbelt zijn in wesen: daerom weet dat Godt
dooz u vergeet van uwe ongetuychheyt.
Sult ghy de ondersoekinghe Godes bin- 7
den? sult ghy tot de holmaechtheit toe den
Almachten binden? [Sp is als] de 8
hoochden der hemelen/wat kont ghy doen?
dieper dan de helle/wat kont ghy weten?
Langhet dan de aerde is hare mate/ ende 9
breeder dan de see. Indien hy doozig gaet 10
op dat hy oberlehere / ofte bergadere/ wie
sal dan hem afheeren? a Want hy kent de 11
pdele lieden: ende hy siet de ondeucht/ soude
hy dan niet aenmercken? b Dan sal een 12
bestandaelloos man/ kloechsinlich worden:
hoe wel de mensche [als] het beulen eenes
wout-egels gebozen is. Indien ghy u her- 13
te bereydt hebt/ soo heeydt uwe handen tot
hem upt. Indien der ondeucht in uwe hant 14
is/ doet die berce wech: ende en laet het on-
recht in uwe tenten niet woenen. Want 15
dan sult ghy u aengesichte opheffen upt de
ghebreken / ende sult bast wesen/ ende niet
bzeesen. Want ghy sult der moepte ber- 16
geten/ [ende hater] gedennen als der wa-
teren/ die doozig gegaen zijn. [Ja uwen] 17
tijdt sal klaarder dan de middach oprijzen:
ghy sult uptbliesen/ als c de moeghen-stont
[vs. 37.] sult ghy zijn. Ende ghy sult verroutwen/ 18
om datter verwachtinge zijn sal: ende ghy
[vs. 112-4.] sult graven/ d gherustelich sult ghy slapen.
e Ende ghy sult nederliggen/ ende nie- 19
s mant sal [u] bereschycken: ende vele sullen
[vs. 26.] u aengesichte smecken. Maer f de oo- 20
gen der godtloosen sullen beswicken/ ende
[vs. 3-6.] de toelucht sal dan hen vergaen/ende hare
[vs. 4.] verwachtinghe sal zijn de uptblasinghe der
[vs. 3.] siele.

Het xij. Capittel.

Iob berispt de grootsheyt, ende onbeleeft-
heyt sijner vrienden, vs. 1, &c., 20. dat

de godtloose hier meek veel varen, veel
min alijit ghestraft worden, 6. vermaent sij-
ne vrienden tot opscherpinghe hares ver-
stants, ende oordeels, 11. hy bekent de alge-
meyne leere van Godes wijsheyt, voorrich-
ticheyt, macht, ende rechtveerdicheyt, 13.

Mer Iob antwoorde/ende septe: 1
M trouwens / om dat ghy-lieden het
holck zijt/ soo sal de wijsheyt met u lieden
sterben: Ick hebbe oock een herte eben
als ghy-lieden/ ick en swichte niet dooz u :
ende hy wien en zijn niet verghelijcke bin- 2
gen? a Ick den 't [die] [sijne] bzent een 3
spot is/ [maer] roepende tot Godt/ die hem
berhoort: b de rechtveerdighe/ [ende] op- 4
rechte is een spot. Hy is een verachte
sackel na de mepinge des ghenen die ghe- 5
rust is: hy is gereet met de doet te strupe- 6
helen. De tenten der berwoesters c heb-
ben ruste/ ende die Godt terghen hebben
bersekertheiden/ om 't ghene dat Godt met 7
sijne handt toezenght: Ende waerlich
bzaecht doch de beesten/ ende elck een van
die sal 't u leeren: ende het ghevolgte des 8
hemels/ dat sal 't u te kennen geben. Of- 9
te spzecke tot de aerde/ende sp sal 't u lee-
ren: oock sullen 't u de visschen der see her- 10
tellen. Wie en weet niet upt alle dese/
dat de handt des Heers dier doet? 11
In wiens handt de siele is van al dat
leest/ ende de geest van alle vleesch des 12
menschen. d Sal niet de ooze de woorden
pzoeden/ gelijk het gehemelte dooz sich de 13
spise smaecte? In de stock-oude is de
wijsheyt/ ende in de lanchheyt der daghen 14
het verstant. Wp hem is wijsheyt/ ende
macht: hy heeft raet/ende verstant. Siet/ 15
hy bzecht af/ ende 't en sal niet herbouwt
worden: e hy heslupt peimant/ ende daer en 16
sal niet open ghedaen worden. Siet/ hy
houdt de wateren op/ende sp dzoogen upt:
oock laet hyse upt/ende sp heeren de aerde 17
om. Wp hem is kracht/ende wijsheyt: sij-
ne is de dwalen/ende die doet dwalen. 18
f Wp voert de maets-heeren berooft wech:
g ende de richters maecte hy upt/innich- 19
den bant der Coningen maecte hy los:
ende hy hint den gozdel aen hare lendenen. 20
Wp voert de Oberste berooft wech: ende
den getrouwen de spzake: ende der Ouden 21
oosheel neemt hy wech. i Wp giet berach-
tinghe ober de Wzincen upt: ende hy ber- 22
stapt den riem der geweldigen. Wp open-
baert de diepten upt de dupssternisse/ ende 23
des doots schaduwte k hzenght hy dooz in
't licht. l Wp dermenichvuldicht de bolc-
heren/ende verderffse: hy hzeydt de volche- 24
ren upt/ende leydte. Wp neemt het herte
van de hooften des volcks der aerde wech/
ende doetse m dwalen in 't woeste daer geen 25
wech en is. Sp casten in de dupssternisse/
daer geen licht en is: ende hy doetse dwa-
len/als eenen djonchaert.

Het xij. Capittel.

Iob bevesticht, het gene hy verhaelt hadde, met
sijne eyghene ervarentheyt, vs. 1. beschul-
dicht sijne vrienden van hare overtredingen,
rakende dit geschil, 2. begeert datse swij-
gen, 13. verklaert sijne goede conscientie,
ende vertrouwen op Godt, 14. versoecht
twee dingen van Godt, 20. stort voor hem
sijne klachten uyt, 23.

Siet/ [dat] alle heeft mijne ooge gesien/
mijne ooze gehoozt/ende verstaen.
Gelijk ghy-lieden [het] wetet/weet ick
het oock: ick en swichte niet dooz u.
Maer ick sal tot den Almachtighen spze-
ken/ ende den belust [mp] te verberighen
dooz Godt. Want ghewisselich ghy zint
leagen

I O B. Cap. xiiij. xv.

Iob 16 leugen-stofoerders: ghy alle sijt a niet-
 2. tiche medecijn-meesters. b Ghy of ghy
Iob 17 gantsch stille sweghet! dat soude u lieben
 28 doot wisselwys wesen. Vooget doch mijne
 5. berdedinghe: ende merckel op de twistin-
Iob 17 gen-mijner lippen. c Sult ghy doot God
 7. onrecht spreken? ende sult ghy doot hem
 21. bedragerpe spreken? Sult ghy sijn aen-
 22. ende 36. ghesichte aennemen? sult ghy doot Godt
 4. twisten? Sal t goet sijn/als hy u sal on-
 dersoeken? sult ghy met hem spotten/ge-
 lijchmen met eenen mensche spott? hy
 sal u ghewisselick bestraffen / soo ghy in t
 verborghen het aenghesichte aennemet.
 Sal u niet sijne hoocheit verschicken/ 11
 ende sijne dreefe ober u ballen? Wie ge- 12
 dachtenissen sijn ghelijck aschen: uwe
 hoorchten als hoorchten van leem. Houdet 13
 stille ban my / op dat ich spreke / ende daer
 haer ober my / wat het 3p. Waerom soude 14
 ich mijn vleesch in mijne tanden nemen/ende
 de mijne ziele in mijne hant stellen? Siet 15
Psalm 13 [soo] hy my doodde/d soude ich niet hopen?
Iob 14 3. ewenwel sal ich mijne wegen doot sijn aen-
 ghesichte verbedighen. Doch sal hy my 16
 32. tot salicheit sijn: maer een hupchelaar en
 sal doot sijn aenghesichte niet komen.
 Vooget neerstelick mijne reden/ende mij- 17
 ne aenwysinghe met uwen ozen. Siet 18
 nu/ich hebbe het recht oydentlick gestelt:
 ich weet/dat ic recht veerdich sal verklaert
 worden. Wie is hy / die met my twist? 19
 wanneer ick nu sweeghe/soo soude ich den
Iob 9 9. geest gheben. Alleenlick t twee dinghen 20
 34. en doet niet met my: dan en sal ich my van
 33. u aenghesichte niet verberghen. Doet u- 21
 33. uwe hande verre van op my: ende uwe ver-
 schickinghe en make my niet verbaest.
 Koep dan/ende ich sal antwoorden: ofte 22
 ich sal spreken/ende geeft my antwoorde.
 Hoe veel misdaden / ende sonden hebbe 23
 ich? maect mijne overtredinghe/ ende mij-
 ne sonden my bekent. Waerom verberghet 24
Iob 16 ghy u aenghesichte / ende houdt my t doot
 9. uwen brand? Sult ghy een ghebieden 25
 19. 11. bladt berchijfelen? ende sult ghy eenen
 33. 10. dooghe stappel herbolghen? Want ghy 26
 2. schijft teghens my bittere dinghen: ende
 5. ghy doet my erben de misdaden g mijner
Psalm 25 jonckheyt: Ghy h leght oock mijne voe- 27
 7. ten inden stock/ende neemt waer alle mijne
Iob 33 paden: ghy ducht u in de woxtelen mijner
 21. boeten. Ende hy berouert als eene ver- 28
 roringhe/als een kleed/ dat de morten op
 eet.

Het xiiij. Capittel.

Tob soeckende wat verlichtinge sijner plage
 te vinden by Godt, beschrijft de gemeyne
 elendigheyt des menschelicken levens, vs.
 1. &c. bidt om voor eenen tijdt van sijn
 lijden ontslagen te worden. 13. beklaegt
 sich over Godts strengigheyt teghen de n
 mensche, die hy gebruyckt teghen sijn ey-
 gen persoon, 16. oock teghen andere, ende
 hare nakomelingen, 21.

Psalm 90 1/6/9
Iob 102 D e mensche ban eene dootwe gebozen /
 12. ende 102. a is koet van daghen/ende sat van on-
 12. ruste. Hy komt doot/ als b eene bloeme /
 2. ende 103. ende woet af-gesneeden: oock bluche hy/als
 13. eene schaduwe/ en bestaet niet. d Doch 3
 144. doet ghy uwe ooghen ober eenen sulcken
 4. open: ende ghy betrecht my in t gherichte
 Jac. 4. mer u. e Wie sal eenen repnen geben upt 4
 14. den oncrepen? niet een. f Wemijle sijne
Psalm 103 103. dagen bestemmet sijn/ het getal sijner maen-
 15. den by u is: [ende] ghy sijne bepalinghen
 Jes. 40. gemaect hebt/die hy niet overgaen en sal:
 6. g Went u van hem af / dat hy ruste heb- 6
Iob 102 1. be: tot dat hy als een b dach-jooner aen
 24. sijnen dach den welgeballen hebbe. Want 7

doot eenen doot / als hy afgehouwen c **Iob 9**
 wert/isser verwachtinghe/ dat hy hem noch
 sal veranderen / ende sijne scheute niet en **Psalm 90**
 8 sal ophouden. Indien sijn woxtel in der
 aerde berouert / ende sijn stam in het stof **Iob 102**
 9 versterft. Hy sal van de reucke der wa-
 teren [weder] opstuypten: ende sal ee- **Iob 102**
 4. nen tack maken/ghelijck eene plante.
 10 Maer een man sterft / als hy verwach- **Iob 7**
 11 is: ende de mensche geeft den geest: waer
 11 is hy dan? De wateren verloopen upt **Iob 102**
 een dreef: ende een wibiere dooght upt **Iob 102**
 12 ende verdoet. Alsoo licht de mensche ne-
 der/ende en staet niet op: tot dat de heme-
 len niet meer en sijn / en sullense niet op-
 waken/ nochte upt haren slaep opgewecket
 13 worden. Ghy of ghy my in t graf ver-
 staecht/my verberchbet/tot dat uwen doot
 sich afkeerde: dat ghy my eene bepalinghe **Iob 7**
 steldet/ende mijner ghebiedinghe waert!
 14 Als een man ghestorven is / sal hy weder **Iob 7**
 leven/ich soude alle de dagen mijnes strijcs
 hopen/ tot dat mijne veranderinghe komen **Iob 7**
 15 soude. Wat ghy soudt roepen / ende ich u
 soude antwoorden / dat ghy tot het werck
 16 uwer handen soudt begeerich sijn. Maer
 nu telt ghy mijne reden: ghy en bewaert
 17 [my] niet om mijner sonden wille. Mij-
 ne overtredinghe is in een donbelken ver-
 seghelt / ende ghy packt mijne ongherech- **Iob 31**
 18 ticheit op een. Ende voozwaer een berch **Iob 31**
 vallende bergaet: ende eene rotsse woxt
 19 verstelt upt hare plaetse. De wateren **Iob 31**
 vermaken de steenen / het stof der aerde
 oberstelt het ghewas dat ban selfs daer
 upt voozthont: alsoo herderft ghy de ber-
 20 machtinghe des menschen. Ghy oberwel- **Iob 31**
 dicht hem in eeuwichheit/ ende hy gaet he-
 nen/veranderende sijn ghelaet/ so sendt ghy
 21 hem werch. Sijne kinderen komen tot re-
 te Aende hy en weet het niet: ofte sy wo-
 den klepen/ende hy en leet niet op hen.
 22 Maer sijn vleesch [noch] aen hem zijnde/
 heeft smerte: ende sijn ziele in hem zijnde/
 de/heeft rouwe.

Het xv. Capittel.

Eliphaz beschuldicht Iob van ydelheyt, vers. 1.
 &c. van godtloofheyt, 4. van vermeten-
 heyt in sijne propooken, 7. teghen sijne
 vrienden, 9. ja teghen Godt selve, 11. om
 dat hy sijne eygene gerechtigheyt voorpre-
 ken wilde, 14. hy bewijst tegen Iob, wylt
 de ervarenheyt, ende de getuygenissen der wij-
 sen Voorvaderen, 17. dat Godt de godtloof-
 straft, 20. om hare bootheden, 25. in de
 welcke sy vergaen, 29.

Iob 15 D e antwoorde Eliphaz de Teman-
 2. ter / ende septe: Sal een wijs man
 windighe wetenschap doot antwoorde
 3. gheben/ende sal hy sijnen rupck bulken met
 3. Gosten wint? Bestraffende doot wo-
 4. den / [die] niet en baten / ende doot rebe-
 4. nen / met de welcke hy gheen proffit en
 4. doet? Ja ghy vernieticht de dreefe/ende
 5. neemt het ghebied doot her aenghesichte
 5. Godes werch. Want uwe mont leert uwe
 6. ongherechtigheyt: ende ghy hebt de tonge
 6. der archistighen berhozen. Uwe mont
 7. verdoemt u/ende niet ick: ende uwe lippen
 7. getuyghen tegen u. Zijt ghy de eerste een
 8. mensche gebozen? oft zijt ghy doot de heu-
 8. belen voozghelacht? a Vre ghy den **Iob 15**
 verborghenen raedt Godes ghehoort/ende
 hebt ghy de wijsheyt na u getrocken?
 9. Wat weet ghy / dat wy niet en weten?
 [wat] verstaet ghy / dat wy ons niet en is?
 10. b Onder ons is oock een geijse / iae een **Iob 15**
 stock-oude / meerder van daghen dan uw
 11. vader. Zijn de verwoestinghen Godes u
 te klepen? ende schupiter eenige sake by u?
 Waer

I O B. Cap. xvj. xvij.

Eol. 184

Waerom rucke u herte u wech? ende 12
waerom wenchen uwe ooghen? Wat ghy 13
uwen geest heert teghen Godt/ende [fulc-
ke] i redenen upt uwen mont laet uptgaen.
c Wat is de mensche dat hy supber soue 14
8. 46. de zyn? ende die gekozen is van eene vrou-
we/ dat hy rechtveerdich soude zyn.
d Siet op synen veylighen en soude hy 15
14. 4. niet vercrrouwen: ende e de hemelen en zyn
14. 3. niet supber in synen ooghen. Hoe veel te 16
14. 20. meer is een man grouwelich/ende stincken-
9. de/bie het onrecht in-dzins als water?
e Ick sal u wysen / hoorz mp toe: ende 17
21. t ghene ick ghesien hebbe / dat sal ick ver-
17. 1. tellen: t Welck de wijse vercondighet 18
17. 1. hebben / ende men dooz hare baderen niet
17. 4. verborghen en heeft: Wen welcken al- 19
18. leene het landt ghegheben was / ende dooz
17. 4. welcker midden niemant bceemts dooz en
18. ginch. t Allen daghen doer de godtloose 20
25. hem selben weedom aen: ende [wepnighe]
5. jaren in ghetale zyn dooz den tyran wech-
ghelept. Het ghelept der verschickin- 21
17. 1. ghen is in synen ooren: f in de vrede selve
53. komt de verwoester hem ober. Hy en ge- 22
loof niet upt de dupsternisse weder te kee-
ren: maer dat hy beloert woort ten sweerde.
Hy swerft hem en weder om bpoode/ 23
17. 18. waer het zyn mach: hy weet g dat hy sij-
12. ne handt gereet is de dach der dupsternisse.
17. 109. Wngst / ende henuwtheit verschicken 24
10. hem: sp oberweldichte hem / ghelick een
Continch berepdt ten strjde. Want hy 25
1. streck teghens Godt sijne handt upt/ ende
tegens den Almachighen stelt hy sich ge-
welbelich aen. Hy loopt teghen hem aen 26
met den hals / met sijne dicke hooch-berhe-
vene schilden. Om dat hy sijn aengesich- 27
te met sijn verbedecht heeft/ende rimpelen
ghemaecht om de wech-daken. Ende 28
heeft bewoont berdelche steden / [ende]
hupfen / biemen niet en bewoont/die ghe-
reet waren tot [steen]-Jhoopen te woeden.
Hy en sal niet rick woeden / ende sijn 29
vermoghen en sal niet verstaen: ende hare
holmachtheit en sal haer niet upchenden
op der aerde. Hy en sal ban de dupst- 30
nisse niet ontwijken / de blamme sal sijne
scheute verzooghen: h hy sal wijchen dooz
het gheblaes sijns monts. Hy en betrou- 31
we niet op pbelhept: [waer dooz] hy ver-
lept woort: want pbelhept sal sijne bergel-
dinghe wesen. i Als synen dach noch niet 32
17. 22. en is / salse verbulte woeden: want synen
16. cack en sal niet groenen. Alden sal sijne 33
17. 55. onrijpe dzuypen afrucken / als eenes wijn-
24. stocks/ende sijn bloepel afwerpen / als een-
nes oljff-booms. Want de vergaderinge 34
der hupchelaren woort eenfaem / ende het
bper verteert de tenten der gheschensken.
k Sp ontfanghen moept / ende haren 35
17. 17. pbelhept/ende haren buck richten bedzoch
15. aen.
17. 59. aen.
17. 4. aen.
17. 6. aen.

Het xvj. Capittel.

Iob verwijs sijne vrienden, datse onvriende-
like, ende onbequame vertroosters wa-
ren, vers. 1. &c. hy klaeght weder over
synen elendighen staet. 6. hoe-wel hy
onfchuldich was over het ghene, daer me-
de sijne vrienden hem bevaerden. 17.
t welck hy wenfcht voor Godt selve te
moghen verantwoorden. 21. niet tegen-
staende, dat sijn leven hier seer kort was,
22.

Mer Iob antwoorde/ende septe: 1
13. Ick hebbe dergheleke vele dingen 2
13. ghehoort: a ghy alle zijt moreeliche ver-
4. croosters. Sader een eynde sijn aen de 3
13. windighe woeden: ofte wat sijt u / dat

4 ghy [also] antwoort? Soude ick oock/
als ghy-lieven spzeken / indien uwe ziele
ware in mijner zielen plaetse? soude ick
woerden teghens u t'samen hoopen? ende
soude ick ober u met mijn hooft schudden?
5 Ick soude u verstercken met mijnen mont/
ende de beweginge mijner lippen soude haer
6 inhouden. So ick spzeke/mijne smerte en
woort niet ingehouden: ende houde ick op/
7 wat gaeter ban mp wech? Gewisselich/
hy heeft mp nu vermoert: ghy heet mijne
8 gantsche vergaderinge verwoest. Wat ghy
mp rimpelachtich gemaecht hebt/is tot een
gherupghe: ende mijne magerhept staet te-
ghens mp op: sp getupcht in mijn aenghe-
9 sichte. b Sijn toorn verscheurt / ende hy 16/17
16/17. hatet mp/ hy knerst ober mp met sijne tan-
den: mijn weder-partijder c scherpt sijne 18/19
18/19. ooghen teghen mp. Hy gaven met haren
mont teghen mp/sp slaen met smaetheit op
mijn kinnebacken: sp verbullen sich t'sa-
11 men aen mp. Godt heeft mp aen verkeer-
den overgegeven/ ende heeft mp afghevent
12 in de handen der godtloosen. Ick hadde
rust/maer hy heeft mp verbrooken/ ende hy
mijnen nesche ghegrepen / ende mp verplet-
13 tert: d ende hy heeft mp hem tot een doel-
13 wit opghericht. Sijne schutters hebben
mp omringhet/ hy heeft mijne nieren dooz-
14 spleren/ende niet ghespaert: hy heeft mijn-
14 ne galle op d'aerde uptgetogen. Hy heeft
mp gehroken met bzeuche op bzeuche: hy
is tegen mp aengeloopt/ als een gewel-
15 ge. Ick hebbe eenen sack ober mijne huyt
gemaect: e ick hebbe mijnen hooz in t stof 16/17
16/17. ghedaen. Mijne aengesichte is gantsch
bemodderd ban weenen / ende ober mijne
ooghen leden is des doods schaduwe:
17 Waer doch gheen wazdel in mijne han-
den en is / ende mijn ghebedt supber is.
18 O aerde/en bedecht mijn bloet niet: ende
19 booz mijn geroep en zy gene plaetse. Doch
nu/ siet/ in den hemel is mijn ghetupghe/
20 ende mijn ghetuppe in de hoochten. Mij-
ne bzienden zyn mijne bespoeters: [doch] f
21 mijne ooge dzuyp tot Godt. Och/mocht- f 16/17
ment f rechten booz een man met Godt/ ge-
lijck een kindt des menschen booz synen
22 bziens! Want [wepnighe] jaren in ghe-
tale sullender [noch] aenkomen / ende ick
sal het padt henen gaen [waer dooz] ick
niet en sal wederkeeren.

Het xvij. Capittel.

Iob keert weder tot sijn klagen over sijn elen-
digh leven, vers. 1. &c. ende onvriendelic-
ke vrienden, 2. hy beroept sich van sijne
vrienden op Godt, 3. hy thoont wat met
grootte elenden, ende tegenheden pleegt ver-
eenicht te zijn, 6. vermaent sijne vrienden
beter te oordeelen, ende te spreken, 10. hy
en hoopt niet op te komen van sijne heccke,
maer te sterven, 11.

Mu geest is verhozen / mijne daghen
woerden uptghebluscht / de graben zyn
2 booz mp. Zijn niet bespoeters hy mp/ende
overnachtet [niet] mijne oogen in haer-lie-
3 der verbitteringhe? Set doch hy/stelt mp
eene bozge hy u: wie sal hy zyn/dat in mijne
4 handt gheklapt woerde. Want haer herte
hebt ghy ban kloech verstant verborghen:
5 daerom en sult ghyse niet verhozen. Die
met bleynghe den bzienden [wat] aensep/
oot sijner hinderen oogen sullen versmach-
6 cen. a Doch hy heeft mp tot een spzech- a 16/17
woort der volckeren gestelt: so dat ick een
7 trommel-schach ben dooz [vaders] aen-
7 ghesichte. Daerom is mijne ooghe dooz
verdriet verdonckert: ende alle mijne lide-
maten zyn ghelijck eene schaduwe.
8 De sprechts sullen hier ober verheest
zyn:

B. Cap. xvij. xix.

zijn: ende de onschuldige sal sich tegen den
hupchelaer opmaken. Ende de rechtbeere
dige sal sinen wegh vast houden: ende die
reyn van handen is / sal in stercke toene-
men. b Waer doch ghy alle keert weder-
29 ende komet nu: want ich en binde onder u
c Job 7. geenen wijsen. c Mijne daghen zijn dooz-
6. by gegaen / upgetrukt zijn mijne ghedach-
en 9. 25. ten / de besittinghen mijns herten. Den
nacht berstellen sy in den dach: het licht is
na by den onderganch van wegen de dyp-
steruisse. So ick wachte / het graf sal mijn
hups wesen: in de dypsteruisse sal ich mijn
bedde sypen. Tot de groeve roepe ich /
Ghy zijt mijn vader: tot het gewoonte / mij-
ne moeder: ende mijne suster. Waer soude
dan nu mijne verwachtinge wesen: ja mijne
d Job 3. verwachtinge / wie salse aenschouwen?
37/18/19. Spullen onderbaren met de hant: doo-
ende 30. men des grafs / alser ruste t' samen d in het
23/24 stof wesen sal.

Het xvij. Capittel.

Bilbad berispt Job van veel spreken, vers.
1, &c. van trotsich, 3. van toornigheyt, 4.
hy verhaelt de rechtveerdighe oordeelen
Godts, die over de godtloose vallen, 5. tot
verschrickinge tot der nakomelingen, 20.
hy beslyt sijn verhael, mids het selve te
verskeren, 21.

De antwoorde Bilbad de Suther. 1
Ende septe: Hoe langhe ist / dat ghy-
2 lieden een eynde van woorden sult maken?
mercket op / ende daer nae sullen wy spze-
ken. Waerom woorden wy gheachtet / als
3 beesten / ende sijn onreyn in u liever oogen?
a Job 13. a Ghy die sijne ziele verscheurt dooz-
14. 14. sinen toozn: sal om uwen wille de aerde
berlaten woorden: ende sal een rofse ber-
stelt woorden upt hare plaerse? Ja her
5 licht der godtloosen sal uptgeblusht wo-
den: ende de boncke sijnes byers en sal niet
glinsteren. Het licht sal berupsteren in
6 sijne tente / ende sijne lampe sal over hem
uptgeblusht woorden. De treden sijner
7 macht sullen benauwet woorden: ende sijn
vaert sal hem neder werpen. Want met
8 sijne voeten sal hy in t' net gewoorden wo-
den: ende sal in het werre-garen wandelen.
We strich sal hem by de berstene batten: 9
b Job 5. b de strup-roovert sal hem onderweldigen.
15. 15. Sijn rouw is in de aerde verhoogen: ende
c Job 15. c Sijn rouw is in de aerde verhoogen: ende
21. 21. sullen hem rontom verschzicken: ende hem
Jere. 6. berstopen op sijne voeten. Sijne macht
25. d sal hongherich wesen: ende het berderf is
ende 46. bereydt aen sijne zijde. De eerst-gehooren
5. des doots sal de grenselen sijnes hups
en 49. 29. berkeeren / sijne grenselen sal hy berkeeren.
d Job 15. d Sijn bertrouwen sal upt sijne tente
23. 23. uptgeheerucht woorden: sulchs sal hem doen
e Job 8. e treden tot den Coninck der verschzicken-
13/14. 14. gen. Sp sal woenen in sijne tente / daerse
en 11. 20. sijne niet en is: sijne wooninge sal met swe-
Job. 10. bel overstrop woorden. Dan onder sullen
16. 16. sijne woxtelen verhooren / ende van hohen
Psa. 109. sal sinen tacht afgesneden woorden. f Sij-
17. 17. ne gedachtenisse sal vergaen van der aerde:
Job. 10. ende hy en sal gheenen name hebben op de
7. straten. Men sal hem stooren van het
18. licht in de dypsteruisse / ende men sal hem
2. Jef. 14. van de werelt berjagen. g Hy en sal ghee-
19. 19. nen Sone / nochte nebe hebben onder sijn
Jer. 22. holck: ende niemant en sal in sijne woonin-
30. gen oberich zijn.

Over sinen dach sullen de nakomelingen
verbaest zijn: ende de oude met schrick be-
vaengen woorden. Gewisselich sodanighe
zijn de wooningen des berkeeren: en die is
de plaerse [des gens die] God niet en kent.

Het xix. Capittel.

Job beschuldige sijne vrienden datse onbeleeft,
ende onbarmhertich tegens hem waren, v.
1, &c. ende geen acht en namen op sijn lij-
den, 6. daer in hy scheen verlaten te zijn, 7.
hy beschrijft de grootheyt, ende verschey-
dentheyt sijns lijdens, 8. vermaent sijne
vrienden tot medelijden over hem, 21.
wenscht dat sijn lijden, ende sijne woorden
daer in ghesproken, eeuwichlick ghedacht
wierden, 23. hy troost sich met sijnen Ver-
losser, ende de opstandinge des vleeschs, 25.
vermaent sijne vrienden van haren schuldi-
gen plicht, 28.

1 Mer Job antwoorde / ende septe:
2 Hoe langhe sullet ghy-lieden mijne
ziele bedoeven / ende my met woorden ber-
3 chzelen? Ghy hebt nu thienmael my
schande aengedaen: ghy en schaemt u niet /
4 ghy berhardet u tegens my. Maer oock
5 t'p waerlich / dat ich gedwaelt hebbe: mij-
6 ne dwalinghe sal by my bernachten. Ju-
7 dien ghy-lieden waerlich u berheffet tegen
my: ende mijnen smaet tegen my drijbet:
8 Wetet nu / dat Gode my heeft omghe-
keert / ende my [met] sijn net omcingelt.
9 Siet / ick roepe ghewelt / doch en woode
niet verhoort: ick schreeuwe / doch daer en
10 is geen recht. Hy heeft mijnen wegh toe-
gemuerd: dat ich niet dooz gaen en kan: en-
de ober mijne paden heeft hy dypsteruisse
11 ghefelt. Mijne eere heeft hy van my af-
ghetrocken / ende de kroone mijnes hooft
12 heeft hy mech ghenomen. Hy heeft my
ront-om afgehoeken / soo dat ich henen gae /
ende heeft mijne verwachtinghe / als eenen
13 boom gheruckt. Daer toe heeft hy
sinen toozn teghen my ontfeken / ende my
14 by hem a geacht / als sijne vanden. Sijne
hinden sijn t' samen aengekomen / ende heb-
ben teghen my haren wegh ghebaent: ende
hebben haer ghelegert rontom mijne tente.
15 b Mijne doeders heeft hy berre van my
ghedaen: ende die my kennen sekerlich sp
16 zijn dan my verbeemdet. Mijne nae-be-
staende houden op: ende mijne bekende ber-
17 geten mijner. Mijne hupsgemooren / ende
mijne dienst-maechden achten my dooz ee-
nen bzeemden: een upclander ben ich in ha-
18 ren ooghen. Ich riep mijnen knecht: ende
hy en antwoorde niet / ick smeekte met
19 mijnen mont aen hem. Mijne adem is mij-
ne hupshoutwe bzeemt: ende ick smeekte /
om der kinderen mijnes buchs wille. c Job 30.
20 c Oock versnaden my de jonge kinderen:
staet ick op / so spzeken sy my tegen. d Alle
21 menschen mijnes heymelicken raets / heb-
ben eenen grouwel aen my: ende die ick lief
ende 55. hadde / sijn teghen my ghekeert. e Mijne
12/13. ghebeente kleeft aen mijne hup / ende aen
e Job 30. mijn vleesch: ende ick ben ontkomen met de
22 hup mijnner tanden. Ontfermet u mijner /
ontfermet u mijner / o ghy mijne bzienden!
want de hant Gods heeft my aengeracacht.
23 Waerom verbolgher ghy my als Gode?
ende en moztet niet versabighet van mijn
24 vleesch? Och of nu mijne woorden doch
opgheschreben wierden! Och ofse in een
25 doech oock wierden ingeteekent! Watse
met eenen sferen griffie / ende loot / dooz eeu-
wich in een rotsse gehouwen wierden.
26 Want ick weet / mijn Verlosser leeft: ende
hy sal de laeste ober het stof opstaen:
27 En als sy na mijne hup die dooz-knaechte
sullen hebben / sal ick upt mijn vleesch
28 Gode aenschouwen: Den welken ick
dooz my aenschouwen sal: ende mijne ooghen
sien sullen / ende niet een bzeemde: mijne
kieren verlanghen seer in mijnen schoot.
Dooze

I O B. Cap. xx. xxj.

Fol 187

Woozwaer ghy soudet segghen/ Waerom 28
derbolghen up hem : naedemael de woortel
der sake in my ghebonden wort. Sch 200 29
mer u van weghen het sweert/ want de
grimmicheit is [oer] de misdaden des
sweerts : op dat ghy weder/datter een ghe-
richte sy.

Het xx. Capittel.

Zophar verklaert oorsaek te hebben, om
Iob te antwoorden. vers. 1. &c. verhoogt
dat hergheluck der godloosen heeft ver-
gaet. 4. dat Godt de selve in alle dingen
veelvuldick plaegt. 10. het bekluyt de-
ses verhoogts. 29.

De antwoorde Zophar de Naama- 1
chiter/ende sepde/ Waerom doen mi- 2
ne ghedachten my antwoorden : ende ober
sulcks is mijn verhaesten in my. Ick heb- 3
be aenghehoort ende bestraffinghe / die my
schande aen doet : maer de geest sal up mijn
verstant booz my antwoorden. Weet ghy 4
dit : van altoos af / van dat [Godt] den
mensche op de werelt gheset heeft/ a dat 5
het ghejuch der godloosen van nae by ge-
weest is/ende de bzeuchde des hupshelaers 6
37 36 booz een ooghen-blick : Wannet sijne 6
hocheit tot den hemel toe op-klomme / en-
de sijn hooft tot aen de wolcken raekte.

Sij hy ghelijc sijn dact in eenwicheit 7
bergaen : die hem ghesien hadden / sullen
segghen : Waer is hy : hy sal wech ble- 8
ghen als een bzoorn / datmen hem niet bin-
den en sal : ende hy sal verlaecht worden/
als een ghesichte des nachts. De ooghe 9
die hem sacht en sal 't niet meer doen : ende
sijne plaetse en sal hem niet meer aenschou-
wen. Sijne kinderen sullen soeken de 10
arme te behagen : ende sijne handen sullen
sijn vermogen moeten weder up heeren.

Sijne beenderen sullen vol sijner verbor- 11
ghene [sonden] zijn : welcker elck een met
hem op het stof neder ligghen sal. Indien 12
het quaet in synen mond soet is / hy dat
verbergt onder sijne tonge/ hy dat spaert/ 13
ende het selve niet en verlaet / maer dat in
't midden van sijn ghehemelte inhoudt :

Sijne spijse sal in sijn ingehewant veran- 14
dert worden : galle der adderen sal in het
binnefte van hem zijn. Hy heeft goet in 15
ghesichte / maer sal 't uptipouwen : Godt
sal 't uptipouwen hupch uptijiden. Het 16
bergift der adderen sal hy supghen : de
tonghe der slanghe sal hem dooden. De 17
stroomen / rivieren / beken van honich/ende
bater / en sal hy niet sien. Den arbeit sal 18
hy weder gheben ende niet instoken : nae
't vermogen sijner veranderinghe / so en sal
hy dan bzeuchde niet opspinghen. Om 19
dat hy onderzucht heeft / de arme verlaten
heeft / b een hups gerooft heeft dat hy niet
opgehouwt en hadde. Om dat hy gheen 20
ruste in sijnen hupch ghehent en heeft / soo
en sal hy van sijn gewensche goet niet upt-
behouden. Waer en sal niets overich zijn 21
dat hy ete : daerom en sal hy niet wachten
na sijn goet. Als sijne ghenoechsaemheyt 22
sal vol zijn / sal hem banghe zijn : alle hant
des elendigen sal over hem komen. Waer 23
33 [wat] om sijnen hupch teullen / [Godt]
sal ober hem de hitte sijns coorns senden /
ende ober hem regenen op sijne spijse. Hy 24
30 ghebloden van de pferre wapenen / de sta-
len boghe sal hem dootstieren. Men sal 25
[het sweert] uptrecken / 't sal up het lijf
upgaen / ende glintserende upt sijne galle
dootkomen : verchzichinghen sullen ober
hem zijn. Alle dupssteruiffe sal verborghen 26
zijn in sijne schuyt-plaeten : een dper / dat
niet ooghelaen is / sal hem vercreen : den
oberighen in sijne tente sal 't qualick gaen.

27 Den hemel sal sijne ongherechtighe
openbaren / ende de aerde sal haer reghens
28 hem opmaken. De inkomste van sijn hups
sal wech-geboert worden : het sal al henen
29 bloepen in den dach sijns coorns. Dit is
het deel des godloosen menschen van God/
ende de erde sijner redenen van Godt.

Het xxj. Capittel.

Iob versoekt ghehoor van sijne vrienden. vers.
1. &c. gheeft reden waerom sijn gheest
ontfelt zy. 4. toont dat de godloose meest
gheluckich zijn in de werelt. 7. hoewelse
Godt lasteren. 14. hy verfoeytse. 16. noch-
tans wordense hier selden ghestraft. 17.
Godt is gherechtich / hoewel hy onghelijc-
kelijck met de menschen handelt. 22. Iob
komt de quade oordeelen sijner vrienden
voren. diese hadden van sijne kinderen. 27.
bewijst dat de godloose hier meest tot het
eynde hares levens toe van alle straffe vry
zijn. 29. hy verwerpt sijner vrienden ver-
troostinghen. 34.

Mer Iob antwoorde/ ende sepde :
2 Wozet aendachtelick mijne reden :
ende laet dit zijn uwe vertroostinghen.
3 Verdrager my/ende ick sal spzeken : ende
na dat ick ghesproken sal hebben / spzet
4 [van]. Is (my aengaende) mijn klach-
te tot den mensche : doch of het soo ware/
waerom en soude mijn gheest niet berdzic-
5 tich zijn : Siet my aen / ende woort ber-
baest : ende legghet de handt op den mond.
6 Ja wanneer ick [daer aen] ghebende/
soo worde ick beroert / ende mijn vleesch
7 heeft een grouwen ghebatter. a Waerom a Ps. 176
leben de godloose / worden oudt / jae wo- 10
8 den gheweldich in vermogenen? Waer saer en 73. 12
is bestendich met hen booz haer aengesich- Jer. 12. 1
te / ende hare spzupen zijn booz haren oo- Hab. 1. 1
9 ghen. Ware hupsen hebben vrede/ sonder
bzeese : ende de roede Godts en is op hen
10 niet. Sijnen stier bespinght/ende en mist
niet : sijne hoe kalf / ende en misdraecht
11 niet. Ware jonghe kinderen senden sp upt
als eene kudde : ende hare kinderen hup-
12 pelen. Sp heffen op met een trommel / en-
de de harpe / ende sy berlijden sich op het
13 ghelupt des ozghels. In 't goede herlij-
ten sy hare dagen/ende in eenen oogentlick
14 dalen sy in 't graf. b Dochtrans segghen b Job 22
sp tot Godt/Wyacht van ons : want aen de 17
kennisse uwer weghen en hebben wy ghee- c Ps. 5.
15 nen lust. c Wat is de Almachtighe / dat 2.
wy hem souden dienen : ende wat hare sul- Mal. 3
len wy hebben / dat wy hem aenloope soude. 14

[Woch] stiet / haer goet en is niet in hare
handt / d de raet der godloosen is verre d Job 22
17 van my. Hoe dickwils gheschiet het dat 18
de lampe der godloosen upt- ghebluscht
woort / ende haer verderf haer ober komt :
dat [Godt hen] e smerten uptdeelt in sij- e Job 20
18 nen coorn? Watse ghelijc stroo worden 29
booz den windt / ende ghelijc kaf / dat de Psal. 11
19 merbel-wint wech steelt : Wat Godt sijn 677
ghewelt wech-legt booz sijne kinderen :
20 hem vergelt / dat hy 't gewaer woort. Wat
sijne ooghen synen ondergauch sien/ende hy
bzincke van de grimmicheit des Almacht-
21 ghen : Want wat lust soude hy nae sich
aen sijnen hupsen hebben / als het ghetal si-
22 net maenden afghesneden is : f Salmen f Jes. 40
Godt wetenschap leeren / daer hy de hoo- 13
23 ge richt : Wese sterfe in de kragt sijner Rom. 11.
volkomenheyt/daer hy gantsch stille ende 34
24 ghecust was : Sijne melck-daten waren : 2.
25 vol melcks / ende het m'ech sijner beenen 16
sterft met eene bittere ziele : ende hy en
heeft den her goede niet ghegheuen.

I O B. Cap. xxij. xxijj.

Op ligghen c'samen neber in het stof/ 26
 8 Job 17 ende het ghewoont overdecks. Siet/ 27
 14 ick weet u lieder ghedachten/ ende de boose
 berichfelen / (daer mede) ghy teghen mi
 ghewelt doet. Want ghy sullet segghen/ 28
 Waer is het hups van den Dincen? ende
 waer is de tente van de wooninghen der
 godtloosen? Vebbet ghy-lieben niet ghe- 29
 bzaghet de boozhp-gaende op den weghe?
 ende kennet ghy hare teekenen niet?
 h Job 16 b Wat de boose ontrocken wort ten daghe 30
 4 des berberfs / (datse) ten daghe/ der ver-
 boigentheben ontvoeret worden. Wie sal 31
 hem in het aenghesichte synen wech ver-
 toonen? als hy (wat) doet/wie sal hem ver-
 gelden? Spindelich wort hy nae de gra- 32
 ven ghebzacht: ende is gheduerich in den
 aerd-hoop. We klupten des dals zyn hem 33
 soet/ ende hy trecht na sich alle menschen/
 ende der genet die booz hem gheweest zyn
 en is gheen gheral. Hoe vertroost ghy mi 34
 dan met poelheyt? dewijle [in] uwe ant-
 woorden overtreddinghe oberich is.

Het xxij. Capittel.

Eliphaz verklaert, dat Godt van des men-
 schen vromicheyt gheen profijt en heeft
 vers. 1, &c. ende hem niet en strafte uyt
 vrees van hem, 4. beschuldicht Iob van
 vele misdaden, om de welcke hy van God
 ghestrafte wort, 5. selfs oock van de ver-
 loochinghe der Goddelicker voorsichtig-
 heyt, 12. houdt hem voor, dat Godt in
 alle tijden de godtloose gekraft heeft, 15.
 vermaent hem tot bekeeringhe, 21. met
 belofte van Godts genadigen zegen, 23.

De antwoozbde Eliphaz de Temani- 1
 ter/ende sepde: Sal oock een man 2
 Gode pzoofijelich zyn/ maer booz hem sel-
 ben sal de verstandighe pzoofijelich zyn.
 Ist booz den Almachtighen nutticheydt/ 3
 dat ghy rechtbeerdich zijt? ofte gelwin/dat
 ghy uwe wegen volmaecht? Ist om uwe 4
 hceese/dat hy u bestrafte? dat hy met u in't
 gherichte komt? Is niet uwe boosheyt 5
 groot? ende uwer ongherechtigheden geen
 2 Job 22 eynde? Want a ghy hebt uwen hzoederen 6
 26/27 sonder oozfakke paut afghenomen/ ende de
 Deut. 24 kleederen der naechten hebt ghy uptghero-
 6/10/etc. ghen. Den moeden en hebt ghy geen wa-
 7 ter te drincken ghegheben/ ende dan den
 hongherighen hebt ghy het hzoot onthou-
 den. Maer wasser een man van ghewelt/ 8
 booz dien was het land/ende een aensien-
 lich persoon woonde daer in. De wedu- 9
 wen hebt ghy ledich wech ghesonden/ ende
 de armen der weesen zyn verbzijfse.
 Daerom zyn strichen ront om u: ende 10
 verbaertheyt heeft u haestelich beroert.
 Ofte ghy en siet de dypsternisse niet/ en 11
 de des waters overbloet bedecht u. Is 12
 niet Godt [in] de hoochte der hemelen?
 siet doch het opperste der sterren aen/ datse
 verheben zyn. Daerom seght ghy/ Wat 13
 weetter Godt van? sal hy booz de doncker-
 heyt oozbeelen? De wolcken zyn hem ee- 14
 ne verberginge/ dat hy niet en siet: ende
 hy bewandelt den omganch der hemelen.
 Vebt ghy het padt der eeuwwe waergen- 15
 men/dat de ongherechtighe lieben betreden
 hebben? De rimpelachtich ghemaecht 16
 zyn/ als 't de tijde niet en was: een bloet
 is [ober] haven geont uptgheslozt:
 h Job 21 b Die sepden tot Gode/ Wycht van ons: 17
 14 ende wat hadde de Almachtighe heu ghe-
 14 daen? Hy hadde immers hare hupsen 18
 met goet verbult: c daerom is de raedt der
 c Job 21 godtloosen verre van mi. d We rechtbeert- 19
 16 dige saghen 't/ ende waren blijde: ende de
 d Job 10 ontfeuldighe bespottede haer. Dewijle 20
 4 onsen staet niet verdelticht en is/ maer het

bper haer overblijffel verreert heeft.

21 Gement u doch aen hem/ ende hebt hzo-
 de: daer booz sal u het goede overkomen.
 22 Ontfangt doch de wet upt synen mont:
 23 ende leght sijne reddenen in u herte. Soo
 ghy u e beheert tot den Almachtighen/ ghy e
 sult ghebouwt worden/ doet het onrecht Job 21
 24 verre van uwe tenten. Dan sult ghy het
 gont op het stof legghen: ende het [gont
 van] Ghyr hy den vorz-steen der beken:
 25 Jae de Almachtighe sal uw' overvloes-
 dich gont zyn: ende u krachtrich silber zyn.
 26 Want dan sult ghy u over den Almach-
 tigen verlustigen: ende ghy sult tot Gode
 27 u aenghesichte opheffen. Ghy sult tot
 hem eernstliche bidden/ ende hy sal u ver-
 hoozen: ende ghy sult uwe ghesloten be-
 28 talen. Als ghy eene sake bestuip/ soo sal
 sy u bestendich zyn: ende op uwe weghen
 29 sal het licht schijnen. Alsmen [pemaent]
 verneberen sal/ende ghy segghen sult/ 't Zy
 verhooginghe/ dan sal [Gode] den nebe-
 30 righen van ooghen behouden. [Ja] hy
 sal dien bezijden/ die niet onschuldich en
 is/ want hy wozt bezijdt booz de supber-
 heyt uwer handen.

Het xxij. Capittel.

Iob klaecht dat hy van wederspannicheyt be-
 schuldicht wort, vers. 1, &c. wenscht dat
 sijne sake voor Godt gebracht mochte wor-
 den, 3. steunende op sijne goeds conscien-
 tie, 10. maer is verschrikt over Godts on-
 veranderlick besluyt, ende hooghe Majes-
 teyt, 13.

Mer Job antwoozbde ende sepde:
 2 Goch heden is mijne klachte we-
 derspannicheyt: mijne plaghe is [waer]
 3 boden mijn suchten. Och of ick wi-
 ste / dat ick hem binden soude! ick soude
 4 tot synen stoel komen: ick soude het
 recht booz syn aengesichte oobentlick booz-
 stellen: ende mijnen mond soude ick met
 5 verbedinghen verbullen. ick soude de
 reddenen weten / [die] hy mi antwoozden
 soude/ende verstaen wat hy mi seggen sou-
 6 de. Soude hy na de grootheyt [sijner]
 macht met mi twisten? neen: maer hy
 7 soude acht op mi staen. Daer soude de op-
 rechte met hem plepen: ende ick soude
 mi in eculnicheyt van mijnen Richter bz-
 8 maken. Siet/ gae ick boozwaert/ soo en
 is hy daer niet/ ofte achterwaert/ so en ver-
 9 neme ick hem niet. Als hy ter stincher-
 handt wercht/ soo en aenschouw ick [hem]
 10 niet: bedecht hy sich ter rechter-handt/ soo
 en sie ick [hem] niet. Doch hy kent den
 wegh/ [die] hy mi is / hy bezoebe mi/
 11 als gont sal ick upt komen. Wen synen
 ganch heeft mijn doet dast ghehouden / sy-
 12 nen wech a hebb' ick bewaert / ende en ben
 12 niet afgheweken. Vebt ghebodt syner lip-
 pen en hebb' ick oock niet wech ghebaen:
 de reddenen sijnes monds hebb' ick meer
 dan mijn bescheppen deel wech-ghelept.
 13 Maer is hy teghen pemaent/wie sal dan
 hem askeeren/b wat sijne ziele begeert/dat
 14 sal hy doen. Want hy sal volbzenghen
 dat ober mi bescheppen is: ende die ghe-
 lijcke dinghen zyn der vele by hem.
 15 Hierom woze ick booz syn aenghesich-
 te beroert: aenmerche 't/ende vzeese booz
 16 hem: Want Godt heeft mijn herte wech
 ghemaecht / ende de Almachtighe heeft mi
 17 veroert: Om dat ick niet uptghedelticht
 en den booz de dypsternisse / ende dat hy
 van mijn aenghesichte de donckerheyt be-
 decht heeft.

Het

1 O B. Cap. xxiiij. xxv. xxvj. xxvij. Fol. 186

Het xxiiij

Also Eliphaz gedreven hadde, dat Godt r' al-
len tijden alle godtloose ghestraft hadde,
wort hy van Iob wederleyt met de alghe-
meyne ervarentheydt der vromen, vers. 1.
Iob verhaelt de boose werken der godt-
loosen, 2. misgaders hare ghemackelic-
ke doot, 19. hoewelle gheweldighers
zijn, 21. maer dat Godt gherechtich is,
die haer doen het, ende straft, 23. Dit al
wil hy houden staende, 25

Werom en souden van den Almachtich-
ghen de tijden niet verborghen zijn/
bewijle sy die he n hemmen / sine daghen niet
en sien? Sp a tasten de laut-palen aen/
de kudde rooijense / ende wepense. Den 3
ezel der weesen d'ijndense wech / den osse ee-
ner weduwe nemen so te pande. Sp doen 4
de noordwestighen wicken van den wech:
c'famen b verstellen sich de elendighe des
landts. Siet / sy zijn woud-ezelen in de
woestijne / sy gaen uit tot haer werck / ma-
kende hen droech op ten roode: c'blache
belt is hem tot spijte / ende den jongeren.

Op den belde maenense syn boedertende 6
den wijn-berch des godtloosen lesen sy af.
Den naechten laten sy vernachten son- 7
der kleedinghe / die gheen beschel en heeft
teghen de koudde. Van den stroom der 8
bergen woijdense nat ende sonder coelucht
zijnde / omhelense de steentorzen. Sp 9
tucken het weefsen van de doot / ende dat
oer den armen is / nemen sy te pande.

c'Den naechten doen sy wech gaen son- 10
der kleede: ende hongherich [die] g'arhen
daghen. Aufschen hare mueren persen 11
sy olpe upt / treden de wijn-persen / ende
d'zijn dorstich. Wt de stadt suchen de lie- 12
den / ende de ziele der verwonden schreumt
upt: nochtans en beschiet Godt niet on-
getijnt. Sp zijn onder de wederstreb- 13
des lichte: s' so en kennen sijne weghen niet:
ende sy en vijden niet op sijne paden.

Mer het licht staet de dooijder op / 14
c'doodt den armen / ende den nooddurstigen:
ende des nachts is hy als een dief. Doch 15
neemt de ooghe des oversteeders de sche-
meringhe waer / segghende / g' Geen ooghe
en sal mi sien: ende hy leghet een dechfel
op het aenghesichte. In de duisternisse 16
doozgaelt hy de hunsen / [die] sy hen
s'baechts afghetereken hadden: b' sy en
kennen het licht niet. Want de morgen- 17
stondt is hen c'famen de schaduw des
doodts: als mensche kent zijne [in] de schit-
ten van des doots schaduw. Hy is lichte 18
op het blache der wateren / verbloecht is
haer deel op der aerde: hy en weent sich
niet tot den wech der wijngaderen. De 19
doochte / misgaders de herte / nemen de
sneeuw-wateren wech / alsoo het graf de
ghene die] ghesondighet hebben. Hy is 20
moeder bergeet sijner / het gewoimc is hem
soet / sijns en wort niet meer ghedacht: ende
het ontchte wort ghehooren als een hout.

De onbruchtbare [die] niet en baert: 21
teert hy af: ende de weduwe en doet hy niet
goets. Doch trecht hy de machrige dooz 22
sijne kracht: staet hy op / soo en ismen des
leuens niet seker. Stelt hem [Godt] in 23
gerusticheit / soo steunt hy daer op: noch-
tans zijn sijne ooghen op hare wegen. Sp 24
zijn in een wepnich [tijde] verbehen / daer
na en isser niemant van hen / sy woijden ne-
dergedrueht / gelijck alle [andere] woijdense
bestont: ende gelijck de top ener ate wo-
ijdense afgesneeden. Indien c'nu so niet en 25
is / wie sal mi leughenachtich maken / ende
mijne reden tot niet bzenghen?

Het xxv. Capittel.

Bildad draecht Iob voren Godes schrickelicke
Majesteit, vers. 1. &c. op dat hy sich niet en
rechtveerdige voor Godt, dewijle hy als an-
dere menschen onreyn was, 4. ende selfs de
hemelsche lichten voor Gode haer schijnfel
verliesen moeten, 5.

De antwoorde Bildad de Sufiter / a Iob 4.
2 ende sende: Beerschappe / ende bree-
se zija hy hem: hy maecht hiede in sijne
3 hoochten. Iffer een ghetal sijner benden: ende 14
ende ober wien en staet syn licht niet op? Ps. 14/15
4 Hoe soude dan een mensche a rechtvee-
dich zijn hy Godt? ende b hoe soude hy sup: b Iob 15
ber zijn / die van eenen vromen gebooren is? 14
5 Siet / tot de Mane toe / c ende sy en sal c Iob 15
gheen schijnfel gheben: ende de Sterren en 15
zijn niet supbe in sijnen ooghen. d Hoe d Iob 4-
deel te min de mensche / [die] eenen made is / 19
ende des menschen kindt / [die] een e woim c Ps. 12
is? 6.

Het xxvj. Capittel.

Iob hebbende Bildad beschuldicht, om dat hy
hem meer verschrickt dan vertroost hadde,
vers. 1. &c. bekent ende beschrijft de wer-
ken der onbegrijpelicker Majesteit Godes,
daer van Bildad begonnen hadde te spre-
ken, 5. ende toont, dat wy maer een wey-
nich daer van weten te verhalen, 14.

Mer Iob antwoorde / ende septe: 1
2 Hoe hebt ghy gheholpen / dien die
sonder kracht is? [ende] behouden den arm/
3 [die] sonder stercke is? Hoe hebt ghy a Ps. 139
hem gheraden / die geene wijsheyt en heeft? 8/11
ende de sake alsoof is: ten vollen bekent Ps. 15.
4 gemaecht? Wen wien hebt ghy [die] wo-
den verhaelt? ende wiens geest is van u Heb. 4.
5 uptghegaen? De doode sullen gheboen
wojden van onder de wateren / ende harte b Ps. 104
6 inwoonderen. De helle is a naecht dooz 22
hem: ende gheen dechfel en isser dooz het c Iob 9.
7 berderf. b hy bzept het doozden upt
ober het woeste: hy hangt de aerde aen een Ps. 104
8 niet. Hy bindt de wateren in sijne wol-
ken: nochtans en schreut de wolcke daer d Iob 38
9 onder niet. c hy hout het blache [sijnes] 8.
thoons vast: hy sprept sijne wolcke daer Ps. 33-7
10 ober. d hy heeft een ghet perck ober en 104-9
e blache der wateren contom afgeteekent / Jer. 5-22
e tot aen de hoepdighen tot des lichte met c Gen. 1.
11 de duisternisse. De pilaren des hemels
ezitteren / en ontsetten sich dooz syn schel- Iob 38.
12 den. Dooz sijne kracht f kilest hy de zee: 8.
ende dooz syn verstant verstaet hy [hare] Ps. 33-7
13 berheffinge. g Dooz sijnen Geest heeft hy en 104-9
de hemelen verciert: sijne handt heeft de Ps. 8.
14 lauch-wemelende stange geschapen. Siet / 29
dit zijn [naet] uwerste eynden sijner we- Jer. 5-22
gen: ende wat een kleyn stuerken der sake Ief. 5-1
hebben wy van hem gehoort / wie soude van 15
den donder sijner mogentheden verstaent? g Ps. 33
6.

Het xxvij. Capittel.

Iob verdedicht sijn onschult teghen sijne vrien-
den, vers. 1. &c. bewijst dat hy gheen god-
loos hypocriyt en was, 7. hy bekent, ende
staet toe, dat de godtloose hier oock somtijts
van Godt gestraft worden, t welck hy noyt
geloochent hadde, 11. &c.

Ende Iob ginch dooz sijne suzeuche op
te heffen / ende septe: [Soo waerach-
tich als] God heeft / die mijn recht wech ge-
noimen heeft: ende de Almachtighe / die mij-
ne ziele heeft bitterlyc aenghebaen /
3 So lange als mijnen adem in mi sal zijn
ende het goblaes Godes in mijne neuse.

Na j Indus

I O B. Cap. xxviii. xxix.

Indien mijne lippen onrecht sullen spreken / ende indien mijne tonghe bezoch sal upsprecken. ¹ c. ² Ep berce van my dat ich u lieden rechtveerdighen soude: tot dat ich den geest sal ghegheben hebben / en sal ich mijne oprechticheit van my niet wech doen. Men mijne gherechticheit sal ich vast houden / ende en false niet laten baren / mijn herte en sal [die] niet versmaden van mijne daghen. ³ Mijn brant is als de goddeloos; ende die hem teghen my opmaecht / als de berkeerde. ⁴ a. ⁵ Want wat is de veranderinghe des hupchelaers / als hy sal Luc. 12. gietich gheveest zijn / wanneer Godt sijne ziele sal uptrecken? ⁶ b. ⁷ Sal Godt sijn ge-roep hooren / als denaewcheit over hem komt? ⁸ Sal hy sich verlustighen in den Almachtighen? ⁹ sal hy Godt aenroepen c'aller tijdt? ¹⁰ Ich sal u lieden leeren van den handt Godts: dat hy den Almachtighen is / en sal ich niet berhelen. ¹¹ Siet / ghy sel- be alle hebt 'er ghesien: ende waerom wort ghy ons doot podelheyt berpelt? ¹² c. ¹³ Dit is het deel des godtloofen menschen hy Godt / ende de erbe der tyrannen / [die] is Jer. 14. van den Almachtighen ontfanghen sullen. ¹⁴ Indien sijne kinderen vernemichbuldi- ghen / d' is ten sweerde: ende sijne spru- ken en sullen van hooft niet versadighet Mich. 3. worden. ¹⁵ Sijne overgheblevene sullen in de doot begraven worden: ende e sijne we- duwen en sullen niet weenen. ¹⁶ So hy sil- ber op-ghehoort sal hebben / als stof: ende kleevinghe bereydt / als leem: ¹⁷ hy false bereyden / f. ¹⁸ maer de rechtveerdige false aen- trecken: ende de onschuldighen sal het sil- ber deelen. ¹⁹ hy bouwt sijn hups als eene motte / en als een hoeder de hutten maecht. ²⁰ g. ²¹ Kijck licht hy neder / ende en wort niet wech ghenomen: ²² hoer hy sijne oogen open / so en is hyer niet. ²³ b. ²⁴ Verschrikingen sul- len hem als wateren aengrijpen: ²⁵ snachts sal hem een werbel-wint wech stelen. ²⁶ De Gode windt sal hem wech voeren / dat hy henen gaet: ende sal hem wech sloemen upt sijne plaetse. ²⁷ Ende [Godt] sal [dit] Job 18. hem werpen / ende niet sparen: ²⁸ van sijne hant sal hy snellich vlieden. ²⁹ [Een pe- ber] sal over hem met sijne handen klappen: ³⁰ ende over hem sluyten upt sijne plaetse.

Het xxviii. Capittel.

Iob vertoont hebbende de kloekheydt des menschelicken vernufts in de dinghen deser werelt. vers. 1. &c. verklaert datse niet te vergelicken en is met de hooghe wijs- heyt Gods. die onweerdelick, ende nieu- wers te vinden en is. 12. dan by Godt. die- se heeft, ende gebruyckt. 23. voegt daer by waer in de rechte wijsheyt des menschen gelegen zy. 28.

Gewisselich daer is doot het silber een uptganch / ende een plaetse doot het gont datse smelten. Het pter wort upt stof ghenomen: ende [upt] steen wort hoer ge- goren. Het eynde [dat Godt] gheselt 3 heeft doot de dupsternisse / ende al het upt- erste onder/soecht hy / het ghesteente der doncherheyt / ende der schaduw des doots. ⁴ Zeechter een beke doot / hy den gheneen die daer woonr / [de wateren] vergheten zinde van den boer / worden van den men- sche uptgheputret / [ende] gaen wech.

De de aerne / komt het hooft doot: ende onder haer wortse verandert als ofse byer ware. ⁵ Vae steenen zyn de plaetse van den Saphir: ende sy heeft stoffens van gont. ⁶ De roof-voghel en heeft het padt niet gekent / ende de ooge der krape en heeft het niet ghesien. ⁷ De jonge hoochmoed- 8

ghe dieren en hebben het niet betreden: be- selle leeu en heeft daer ober niet henen ghegaen. ⁹ hy lecht sijne hant aen de hep- achtighe [rotze]: ¹⁰ hy keert de bergen van den woetel om. ¹¹ In de rot-steen hout hy stroomen upt: ende sijne ooghe siet al het kosteliche. ¹² hy bindt de rivieren toe / dat niet een traen upt en komt / ende het herborghene brencht hy upt in 't licht. ¹³ Maer de wijsheyt / van waer false ghe- vonden worden: ¹⁴ ende waer is de plaetse des verstants? ¹⁵ We mensche en weet ha- re meerde niet: ende sy en woet niet ghe- vonden in 't laut der lebedighen. ¹⁶ a. ¹⁷ De af- giont sept / ¹⁸ sy en is in my niet: ende de zee sept / ¹⁹ sy en is niet by my. ²⁰ b. ²¹ Het ghe- sloten gont en kan doot haer niet gheghe- ben worden: ende met silber en kan haer en pjijs niet worden oghewoghen. ²² sy en kan niet gheschat worden teghen sijn gont en ban Ghir / teghen den kostelicken Scho- ham / ofte den Saphir. ²³ Men kan het gont / ofte het cristall haer niet ghelijck weerde- ren: ooch en isse [niet] te verwisselen doot een klepnoot van dicht gont. ²⁴ De kamoch / ende Gabich en sal niet ghedacht worden: want de trech der wijsheyt is meerder dan der stoffen. ²⁵ Men kan den Topaz van Moogen-landt haer niet ghelijck weerde- ren: ende hy het sijn louter gont en kanse niet geschat worden. ²⁶ c. ²⁷ De wijsheyt dan / ²⁸ ban waer komse / ende waer is de plaetse des verstants? ²⁹ Want sy is verholen doot de oogen aller lebedighen / ende doot 't ge- voghelte des hemels isse verborghen. ³⁰ d. ³¹ Het verberf / ende de doot segghen / ³² Vaer ghe- richte hebben wy met onse oogen gehoor. ³³ Godt berstaet haer wech: ende hy weet hare plaetse. ³⁴ Want hy schout tot aen de eynden der aerde: hy siet onder alle de hemelen. ³⁵ Als hy den wint het ghewichte maecte / ende de wateren opwoech in ma- ³⁶ te: ³⁷ Als hy den reghen een ghesette ozder maecte / ende eenen wech doot het weer- licht der donderen. ³⁸ Doe sach hy haer / en- de bertelbese / hy schietse / ende soch doot- socht hysse. ³⁹ Maer tot de mensche heeft hy f. ⁴⁰ ghesent / ⁴¹ Siet / ⁴² f. de zee des heeren is de wijsheyt: ⁴³ ende van het quade te wijcken / ⁴⁴ is 't verstaunt.

Het xxix. Capittel.

Iob wenshende in sijnen eersten staet herfelt te werden, verklaert hoe ghelucksalich de selve gheveest zy door des Heeren gunste, ende segghen, vers. 1. &c. ende hoe seer hy daer in van allen ghe-eert, ende aenghesien was. 7. uyt oorsaecke van sijne vromig- heyt, ende deucht / saemheyt, 12. hy verhaelt oock hoedanich sijne hope daer in was, 18. midtsaders sijnen ghesladighen opganck in rijkdom, 19. item in eere, ende aen- sien, 20.

Ende Iob ginck hoorst sijne spreucke op te heffen / ende sepe: ¹ Och of ich wa- re ghelijck in de vorige maenden / ghelijck in de daghen / [doe] Godt my herwaerde. ² Doe hy sijne lampe dede schijnen over mijn hooft / [ende] ich by sijn licht de dupsternisse doot wandelde: ³ Ghelijck als ich was in de daghen mijner jonckheyt / doe Godts verborghentheyt over mijne tente was: ⁴ Doe de Almachtighe noch met my was / [ende] mijne jonghers ront om my: ⁵ Doe ich mijne ganghen wiesch in boter: ende de rotze by my oip-beken upgoot: ⁶ Doe ich upt ginck nae de pooze doot de stadt / [doe] ich mijnen stoel op de stra- ⁷ te liet bereyden. ⁸ De jonghers saghen my / ende berstanc sich: ende de stock-oude refen

I O B Cap. xxx. xxxj.

Fol. 187

refen op/ [ende] stonden. De Oberste 9
 hielten de woorden in : ende lepde de hant
 op haren mond. De stemme der Docten 10
 verstaet haer : ende hare tonghe kleeft
 aen haer ghehemelte. Als een oze [mp] 11
 hoorde/soo hiet sp mp ghelucksalich : als
 [mp] een ooghe sach/ soo ghetupchese van
 12 Pf. 72. a Want icht behijde den elendigen/ 12
 die riep : ende den weese/ende die gheenen
 13 Psa. 21. helper en hadde. De seggen des gheenen/ 13
 die verlozen ginck/quam op mp : ende het
 herte der weduwe dede icht zoelick singen.
 14 b Jch bekleedde mp met gherechticheit/ 14
 17 ende sp bekleedde mp : mijn oordeel was
 Ephe. 6. als een mantel/ ende dozelicke hoet.
 14/ etc. Den blinden was icht [cor] ooghen : en 15
 18 hest. de den kreupelen was icht [cor] voeten.
 5.8 Jch was den noodzuchtigen een vader : 16
 ende het gheschil [dat] icht niet en wiste/
 dat ondrsocht icht. Ende icht verbaet de 17
 bachtanden des verkeerden : ende wiert
 den roef upt sijne tanden. Ende icht seide/ 18
 Jch sal in mijnen nest den gheest gheben :
 ende icht sal de daghen vernemen/buldigen/
 als het sant. Mijn woetel was uptghe- 19
 heyde aen het water : ende dauw vernach-
 tede op mijnen sack. Mijne heerlicheit 20
 was nieuwe by mp : ende mijn boghe ver-
 anderde sich in mijne handt. Sp hoorde 21
 mp toe/ende wachteden/ ende swaegen op
 mijnen raet. Ja mijn woort en spraken 22
 sp niet weder : ende mijn reden byspede
 op hen. Want sp wachteden na mp / ghe- 23
 lijck [nae] den reghen : ende spiereden
 haren mond op/ [als] nae den spaden re-
 ghen. Lachede icht hen toe / sp en geloof- 24
 den 't niet : ende het licht mijnes aenge-
 sichts en deden sp niet nederballen. Der 25
 woos icht haren wech/ so sat icht boden aen/
 ende woonde als een Coninch onder de ben-
 den/als een die treurige vertroost.

Het xxx. Capittel.

Iob stelt regenijnen voorgaenden welstant,
 sijne tegenwoordighe elende, bestaende in
 groote verachtinghe, die hem de onweerdighe
 lieden aen deden, vers. 1. &c. in
 vreede aenvechtinghe, daer mede hy in
 sijn gheloove, ende hope bestreden wiert,
 22. in verschrinkinghe, 15. in angst, 16.
 in smerten des lichaems, 17. in uytterste
 smaetheit, ende vernederinghe, daer in hy
 niet verhoort en wiert, 19. in doodelic-
 ke verswackinghe sijner krachten, 22.
 niet teghenstaende sijne vromigheyt, 25.
 in 't ghewelt sijner heete, 27. in droef-
 heyt, ende geklach, 31.

Mer nu lachen oter mp mindere dan
 1 icht dan daghen / welcker vaderen icht
 versmaet soude hebben / om by de honden
 mijner hudde te stellen. Waer toe soude 2
 mp oock gheweest zijn de kracht harer han-
 den / sp was [dooz] ouderdom in hen ver-
 gaen. Die dooz ghebech / ende hongher 3
 eenfaem waren / bliebede nae doze plaet-
 sen / [in 't] donchere/woeste/ende verwoe-
 stede. Die siltighe kruppen plupchten by 4
 de struppen / ende welcker spijse was de
 woetel der jeneren. Sp wierden upt- 5
 ghedeben : (men joutde oter hen / als
 [ober] enen dief) Op darsse woonen 6
 17 Job 17 soude in de kloven der dalen / de holen des
 6. stof / ende der steen-rozzen. Sp 7
 Psa. 69. schreuwden tusschen de struppen/onder
 13 de netelen vergaderden sp sich. Sp wa- 8
 Ephe. 3. ren kinderen der dwasen/ende kinderen van
 14/ 63 gheenen name : sp waren gheslagen upt
 den lande. a Maer nu hen icht haer su- 9
 Job 19 renspeel gheworden : ende icht ben hen tot
 19 een klapiwoort. b Sp hebben eenen grou-

wel aen mp sp maken sich verre van mp :
 jae sp en onthouden het speecksel niet van
 11 mijn aenghesichte. Want hy heeft mijn
 zeel los gemaecht/ende mp bedruct : daer-
 12 om hebben sp den byspel dooz mijn aenge-
 sichte afghewozen. Ter rechter-handt
 staet de jeucht op/stooten mijne voeten upt/
 ende hanen reghen mp hare verderlicke
 13 weggen. Sp breeken mijn par af/sp dooz-
 14 veren mijn elende : sp en hebben gheenen
 14 helper [van doen]. Sp komen aen / als
 dooz een wyde bzeuchte : onder de verwoe-
 15 stinghe rollen sp sich aen. Men is [met]
 verchzickinghen reghen mp gheheert/ elck
 eene verholght als een wint mijne ebels
 [siele] : ende mijn heyl is als een wolc-
 16 ke dooz-by ghegaen. Daerom stozt haer
 nu mijne siele in mp upt : de daghen doz-
 17 brucks grijpen mp aen. Des nachts doz-
 doozt hy mijne beenderen in mp : ende mij-
 18 ne puls-aderen en rusten niet. Dooz de
 beelhept der kracht is mijn kleeft beran-
 19 dert : hy ongozt mp als de kragt mijnes
 rocks. Hy heeft mp in 't slijck ghewo-
 20 zen / ende icht ben ghelijck gheworden als
 20 stof/ende asche. Jch schrepe tot u/maer
 ghp en antwoort mp niet : icht stae/maer
 21 ghp en acht [niet] op mp. Ghp zijt ver-
 andert in eenen woerden teghen mp : dooz
 de sterchte uwer handt wederstaet ghp mp
 22 hatelick. Ghp heft mp op in den windt/
 ghp doet mp [daer op] rijden : ende ghp
 23 versmet mp 't wesen. Want icht weet
 c dat ghp mp ter doot bzeinghen sul/ ende
 tot het hups der t'samen komste aller le-
 24 vendighen. Maer hy en sal tot den aerd-
 hoop de hant niet uytsteken : iser by haer-
 lieden gheschzen in sijne verdruckinghe ?
 25 d Weende icht niet ober hem die harde
 daghen hadde : was mijne siele niet be-
 26 angst ober den noodzuchtighen. [Moche-
 raus] doe icht het goede verwachtde/ soo
 quam het quade : dor icht hoopde nae het
 27 licht/soo quam de doncherhept. Mijn in-
 ghewant ziedet / ende en is niet stille : de
 daghen der verdruckinghe zijn mp doozge-
 28 komen. Jch gae swart daer henen / niet
 van de sonne : opstaende schreuw icht in de
 29 gemepute. e Jch ben den zaken een bzoer-
 der gheworden : ende een met-gheselle der
 30 jonghe struppen. f Mijn hupdt is swart f
 gewozen ober mp : ende mijn ghebeente is
 31 ontfteken van dozrichendr. Hierom is
 mijn harpe tot eene rouw klage ghewo-
 den : ende mijn oghel tot eene stemme der
 weenende.

c Heb. 9.
27d Jsa. 35
13. 14
Rom. 12
15e Ps. 102
7.
Ps. 119
83
Thie. 4.
8.
en 5. 10.

Het xxxj. Capittel.

Iob bewijst sijn onschult, ernstelick vertoo-
 nende sijne wercken, als dat hy kuysch was
 gheweest ontrent de maechden, vers. 1. &c.
 rechtveerdich in contracten, 5. kuysch ont-
 trent andere vrouwen, 9. gerechtigh reghen
 sijn dienstvolck, 13. weldadich tegen de ar-
 me, 16. onschuldich reghen de weesen, 21.
 niet steunende op sijnen rijckdom, 24. geen
 afgoden-dienaer, 26. sich niet verblidende
 in sijn vyandts ongeluck, 29. nochte hem
 vloeckende, 30. herbergich, 31. waerach-
 tich, ende oprecht in 't bekennen van sijne
 gebreken, 33. niemant ongelijck doende, 34.
 wenschende dat van sijn spreken, ende doen
 kennisse genomen wierde, 35. hy verhaelt
 oock sijnen oprechtighen handel, 38. begeert
 qualick te varen, soo hy de waerheyt niet en
 spreect, 40.

Ich hebbe een verbonc gemaecht met mij-
 ne oogen: hoe soude icht dan acht geghe-
 ven hebben op eene maecht ? Want wat
 is het deel Gods van boven ? ofte de erde
 des Almachighen unt de hoochzen?

A a ij

I a

I O B. Cap. xxxij.

Is niet het berderf booz den herkeerden / 3
 jae wat vzeemts booz de werckers der on-
 22 Ch20. gerechtigheyt? a Siet hy niet mine we- 4
 16.9. ghen? ende teit hy niet alle mine reden? 5
 Job 31. Soo ick met odelheyt omghegaen hebbe / 5
 21 ende heeft mijn voet gesnelc tot bedrieghe-
 22 Job.5. ene. hy weghe my op / in eene rechte 6
 21 weech-schale; ende Godt sal mine oprech-
 ende 15. ticheyt weten; Soo mijn ganch upt den 7
 3. wech ghesweken is / ende mijn herte mine
 Jer. 32. ooghen nagevolcht is / ende aen mine han-
 19 den ver aenkleeft: Soo moet ick zaepen / 8
 maer een ander eren / ende mine spuyten
 b Job 24 moeten uptghewoestelt worden. b So mijn 9
 15 herte verlocht is ghesweest tot eene dzou-
 22 Job.17. we / ofte ick aen mijnes naesten deure ghe-
 25 loert hebbe: Soo moet mine huyf dzou-
 10 we met eenen anderen malen / ende andere
 sich over haer krommen. Want dat is een 11
 schendelicke daet: ende 't is eene misdaet
 [hy] de richteren. Want dat is een dyet / 12
 't welck tot de verberdinghe toe verteret /
 ende al mijn inkomen uptghewoestelt soude
 hebben. So ick versmaet hebbe het recht 13
 mijns knechts / ofte mijner dienst-maecht /
 als sy gheschil hadden met my: (Want 14
 22 Psal. 44 wat soude ick doen e als Godt onstonde /
 22 ende als hy besoeckinge dede / wat soude ick
 a Job 34 hem antwoorden? d heeft hy niet / die my 15
 19 in den buich maecte / hem [oock] ghe-
 22 Job.14. maecht? ende een ons in de haer-moeder
 31 herpde?) Soo ick den armen [hare] be- 16
 ende 17. geerte onthouden hebbe / ofte de ooghen der
 5. weduwe hebbe laten versmachten: Ende 17
 mijn herte alleen ghegeten hebbe; soo dat de
 weese van die niet ghegheten en heeft:
 (Want van mine jonckheyt aen is hy 18
 hy my opghetoghen / als [hy] een vader:
 ende van mijns moeders buich aen heb-
 19 ick haer ghelept:) Soo ick vermant heb-
 de sien omkomen / om dat hy sonder kleedin-
 20 ghe was / ende dat de noothuyftrighe gheen
 decksel en hadde: Soo sijne lendene my 20
 niet seggent en hebben / doe hy van de bel-
 len mijner lammeren verwarmt viert: So 21
 ick 'n sine handt teghen den weese hewogen
 hebbe / om dat ick in de poorte mijne hulpe
 sach: Mijn schouder baile van het schou- 22
 der-been / ende mijn arm bzeke van sijne vij-
 pe af. Want het berderf Godts was hy 23
 my een schizick / ende ick en vermoecht niet
 van weghen sijne hocheyde. Soo ick het 24
 e Marc. 10.24 gout e tot mijne hope gheset hebbe; ofte
 2 tot het siin gout gheset hebbe / Ghy sijt
 1 Tim. 6. mijn verrouwen: f Soo ick blide ben 25
 17 geweest / om dat mijn vermogen groot was /
 f Psal. 62. ende om dat mijn handt gheweldich veel
 11 vercreghen hadde: g Soo ick het Licht 26
 g Weut. 4. aenghesien hebbe wanneer het scheen / ofte
 19 de mane heerlick boozgaende / Ende 27
 19 mijn herte verlocht is ghesweest in 't ber-
 bozghen / dat mijne handt mijne mondt ghe-
 kust heeft: Wat ware oock een misdaet 28
 [hy] den richter: want ick soude den
 Godt van boven verlaecht hebben. h So 29
 b Job. 17. ick verblift ben gheweest in de verdruc-
 5. kinghe mijnes haters / ende my opgewecht
 hebbe / als het quaet hem vandt: (Oock 30
 en hebbe ick mijn ghemelte niet toegela-
 1 Mat. 23. ten te sondighen / i midts booz eenen bloech
 44 sijne siele te begeeren.) Soo de lieden 31
 Rom. 12. mijner tente niet en hebben ghesep: Och
 12 of wy van sijn vleesch hadden! wy en sou-
 k Heb. 13 den nice veradiger werden. k De droom- 32
 2. desinck en overnachtede niet op de strate:
 2 Pet. 4. 4. mijne deuren opende ick nae den wech.
 9. Soo ick / ghelijck Atam / mijne overtre- 33
 dinghen bekecht hebbe / booz epheene lief-
 de mijne misdaet verberghende! Selck 34
 ick konde wel eene groote menichte ghe-
 welclich onbedrucht hebben / maer de
 verwachste der huyfgheslunen soude my af-

gheschizick hebben / soo dat ick ghesweghen
 soude hebben / ende ter deuren niet uptghe-
 35 gaen sijn. Och of ick eenen hadde / die
 my hoorde! Siet / mijn ooghemerck is / dat
 de Almachighe my antwoorde / ende dat
 mijn teghenpartye een boeck schijne.

36 Soude ick het niet op mijnen schouder
 dzagen? ick soude het op my binden [als]
 37 eene kroone. Het ghetal mijner reden
 soude ick hem aenwijsen: als een Woest
 38 soude ick tot hem naderen. So mijn lant
 teghen my roept / ende sijne bozen tsamen
 39 weenen: Soo ick sijn vermoegen ghege-
 ten hebbe sonder ghelt / ende de siele sijner
 40 achter-lieden hebbe doen hyghen: Wat
 booz tande distelen voortkomen / ende booz
 gerike stinck krupt. De woorden Jobs
 hebben een eynde.

Het xxxij. Capittel.

Iob, ende sijne drie Vrienden houden op van
 spreken, vers. 1. daer over is Elihu ver-
 toort, 2. hy vanght aen te spreken met
 verklaringhe van de redenen, die hem be-
 weechden, 6. toont sijne a yver, die hy daer
 toe hadde, 17. wenschende na behooren sich
 daer in te dragen, 21.

D E hielten die drie mannen op / van
 1 Job te antwoorden: dewijle hy in sijn
 2 ne ooghen rechtderdich was. Soo ont-
 stack de roozn van Elihu / de sone van Ba-
 3 racheel de Buziter / van het gheslachte
 4 Rams: teghen Job wert sijn roozn ont-
 5 steken / om dat hy sijne siele meer recht-
 6 derdichte van Godt: Sijn roozn ont-
 stack oock teghen sijne drie vrienden / om
 7 datse gheene antwoorde bindende / noch
 8 tans Job verdoemden. Doch Elihu had-
 9 de ghewacht op Job in 't spreken / om dat
 10 se onder van daghen waren / van hy. Als
 11 dan Elihu sach / datter gheene antwoorde
 12 en was in de mond van die drie mannen /
 13 ontstack sijn roozn. Hierom antwoorde
 14 Elihu de sone van Baracheel de Buziter /
 15 ende seide / Ick ben minder van daghen /
 16 maer ghy-lieden zijt a stock-oude: daer- 2 Job 14
 17 om heb ick gheschroomt / ende ghebzeft u 10
 18 lieden mijn ghevoelen te becronen. Ick en heb- 11
 19 seide / Laet de dagen spreken / ende de deel- 12
 20 heydt der jaren wijsheydt te kennen ghe- 13
 21 ben. b Selcker die Gheest die in den 14
 22 mensche is / ende de inblasinghe des Al- 15
 23 machighen / maecht haer-lieden verstan- 16
 24 dich. c De groote en zijn niet wijs / ende 17
 25 de oude en verstaen het recht [niet]. 18
 26 Daerom segghe ick / boort nae my / ick 19
 27 sal mijn gedoelen oock vercronen. Siet / 20
 28 ick hebbe ghewacht op u lieder woorden:
 29 ick hebbe de oore ghewent tot u lieder aen-
 30 merckingen / tot dat ghy redenen uptghe-
 31 socht hadhet. Als ick nu acht op u ghe-
 32 gheben hebbe / siet / daer en is niemant / die
 33 Job overtrede / die upt u lieden sijne rede-
 34 nen beantwoorde: Ghy dat ghy niet en
 35 segghet / wy hebben de wijsheydt ghebon-
 36 den / Godt heeft hem nedergheslooten / geen
 37 mensche. Nu en heeft hy teghen my ge-
 38 ne woorden ghericht / ende met u lieder
 39 woorden en sal ick hem niet beantwoorde-
 40 den. So zijn ontfet / sy en antwoorden
 41 niet meer: sy hebben de woorden van sich
 42 herfet. Ick hebbe dan ghewacht / maer
 43 sy en spreken niet: want sy staen stille /
 44 sy en antwoorden niet meer: Ick sal
 45 mijn deel oock antwoordden: ick sal mijn
 46 ghevoelen oock vercronen. Want ick
 47 ben der woorden vol: de geest mijns buichs
 48 begraet my. Siet / mijn buich is als de
 49 wijn / [die] niet gheopent en is: ghe-
 50 lych

I O B. Cap. xxxij. xxxiiij.

Fol. 188

Ick nietwe leber-sacken soude hy versten.

Ick sal spreken / op dat ich doot mp 20
lucht heijghe : ick sal mijne lippen ope-
nen / ende sal antwoorden. **Och** ! dat ich 21
niemants aenghesichte aen en neme / ende
tot den mensche gheene hpnamen en ghe-
bzupcke. Want ich en weet gheene op- 22
namen te ghebzupcken : in hozen soude
mijn Maer mp wech nemen.

Het xxxij. Capittel.

Elihu vermaent Iob tot toeluyfinge, versf.

1. Sc. ghebruyckende daer toe rede-
nen. 3. beschuldicht Iob, dat hy te seer
op sijne eyghene gherechticheyt gheslaen
hadde. 8. toont dat Godt de menschen
tot verstant, ende bekeeringhe bracht,
door droomen, ende ghesichten. 14. door
siekten. 19. door de aensprake sijner die-
naren. 23. vermaent Iob om hem te hooren,
ofte oock te antwoorden. 31.

En de ghewisselich / o Iob / hoozt doch 1
mijne redenen / ende neemt alle mijne
woorden ter ooren. **Siet nu** / ick hebbe 2
mijnen mond op ghedaen : mijne roughe
spreeke onder mijn ghemelte. Mij 3
redenen sullen de oerechticheyt mijns her-
ren / ende de wienschap mijner lippen / dat
supber is / uptspreken. **De Geest Gods** 4
heeft mp gemaecht : ende de adem des Al-
machtighen heeft mp levendich gemaecht.
Soo ghv kont / antwoorde mp : schickt u 5
a Iob 9. boozt mijn aenghesichte / stelt u. a Siet / 6
35 ick ben Gods / ghelijch ghv : uyt den lee-
c 13. 20 me hen ick oock afgheseden. Siet / mij- 7
ne verhschickinghe en sal u niet beroeren :
ende mijne hande en sal ober u niet swaer
b Iob 10. zijn. **Seker** / b ghv hebt gheseyt boozt mij- 8
7- ne ooren : ende ick hebbe de stemme der
c 16. 17 woorden ghehoort : Ick ben reyn sonder 9
c 13. 10 overtreddinghe / ick ben supber / ende en heb-
11 be gheene misdaet : Siet / hp bindt ooz- 10
ende 27. saken teghen mp : c hp houdt mp boozt sj-
5- nen vbandt. d Vp leght mijne voeren in- 11
c Iob 13 den stock : e hp neemt alle mijne vaden 12
24 waer. Siet / hier in en zijt ghv niet recht-
ende 16. beerdich / antwoorde ick u : want Godt is
9- meerder dan een mensche. **Warom** hebt 13
c 10. 11 ghv teghen hem ghemist ? want hp en
d Iob 13 antwoort niet van alle sijne vaden. **Maer** 14
27 **Godt** spreeket eens / ofte tweemaal / doch
c Iob 14 14 men lett niet daer op. **In** den droom 15
16 [boozt] het ghesichte des nachts / als een
dieven slaep op de lieden balt / in de sup-
meringhe op den legher : **Dan** openbaert 16
hp 't boozt de oore der lieden : ende hp ver-
seghele hare kastijdinghe / **Op** dat hp den 17
mensche afswende [van sijn] werch : ende
dan den man de hooberde verberghen :
dat hp sijne ziele van het verdoerf af- 18
houde / ende sijn leven / dat het boozt het
sweert niet boozt en gae. **Doch** woort hp 19
gheswaert met sinere op sijn legher : ende
de stercke menichte sijner beenderen.
p 107 f So dat sijn leven het boozt selbe ver- 20
18 soept / ende sijne ziele de begeerliche swijfe :
dat sijn vleesch verdwijnt / uyt het ghe- 21
siche / ende sijne beenderen / [die] niet
ghesien wierden / uptspreken : **Ende** sijne 22
zielen naedert ten verdoerf / ende sijn leven
tot de dinghen / die dooden. **Iffer** dan hp 23
hem een Gesante / een Wtleggher / een uyt-
dusper / om den mensche sijnen rechten
plichte te verhoonighen / **Soo** sal hp hem 24
ghenadich zijn / ende seggen : **Verloft** hem /
dat hp in 't verdoerf niet neder en dale / ick
hebbe verhoeninghe ghebonden. **Sijn** 25
vleesch sal scriftcher worden / dan 't was in
de jeucht : hp sal tot de dagen sijn jonch-
heyt wederkeren. **Vp** sal tot **Godt** 26

ernstlich bidden / die in hem een welhe- p Ps. 30
haghen nemen sal / ende sijn aenghesichte 15
met gheuych aensien : want hp sal den Ief. 58.
mensche sijne gherechticheyde weder ghe- 9.
27 den. **Vp** sal de menschen aenschouwen /
ende segghen / **Ick** hebbe ghesondicht / ende
het recht verkeert / het welcke mp niet en
28 heeft ghebaet : [**Maer** **Godt**] heeft
mijne ziele verlost / datse niet en doere in 't
29 verdoerf / soo dat mijn leven het licht aen-
30 siet. **Siet** / dit alles werckt **Godt** twee h Ps. 56
30 [ofte] driemaal met een man. h **Op** dat 14
hp sijne ziele afkeere van het verdoerf / ende
hp verlicht woort met het licht der leben-
31 dighen. **Merckt** op / o Iob / hoozt na mp : a Iob 12
32 swijght / ende ick sal spreken. **Seker** te- 11
denen zijn / antwoorde mp : spreeket / want b Iob 27
ick hebbe lust u te rechtveerdighen. 2.
33 **Soo** niet / hoozt na mp / swijght / ende ick c Iob 6.
sal u wijsheyt leeren. d Ps. 30

Het xxxiiij. Capittel.

Elihu versoeckende gehoort te woorden, versf.

1. Sc. beschuldicht Iob, dat hy sich te Job 8. 3
rechtveerdich hielt. 5. ende de Godvruch- eh 16. 23
ticheyde onnutrich achtede. 9. hy toont Ps. 92.
dat de Almachtighe Godt niet en kan on- 16
gherechtig zijn. 10. maer dat sijne ghe- Rom. 9.
rechticheyt blijkt in alle sijne werken. 19
vermaent Iob, dat hy sich vernedert voor e Ps. 62
den Heere. 31. bidt Godt, dat hy hem daer 13
toe bequaem make, 36. P Job. 24

Voorder antwoorde Elihu / ende septe : Jer. 17.
2 **Hoozt** ghv wijse mijne woorden : en- 10
de ghv verstandighe / neppghet de ooren nae e 32. 19
3 mp. a **Want** de oore pzoefde de woorden. Ezch. 7.
ghelijch het ghemelte de swijse smaeht. 27
4 **Laet** ons hiesen boozt ons dat recht is : en 33. 20
laet ons kennen onder ons / wat goet is. Mat. 16
5 **Want** Iob heeft gheseyt / Ick ben recht- 27
veerdich : ende b **Godt** heeft mijn recht Rom. 2.
6 werch ghenomen : Ick moet lieghen in 6.
mijn recht : c mijn pgh is smertelich son- 1 Cozin.
7 der overtreddinghe. **Wat** man isfer ghe- 3. 8
lijch Iob ? hp drincht de bespottighe in 2 Cozin.
8 als water ? **Ende** gaet ober wegh in ge- 5. 10
selschap met de werchers der ongherech- Eph. 4. 8
ticheyde : ende wandelt met godloose lie- Col. 3. 25
9 den ? **Want** hp heeft gheseyt / 'c En haet 1. Pet. 2.
een man niet / als hp welbehagen heeft aen 17
10 **Godt**. **Warom** ghv lieden van verstante p Ps. 104
hoozt nae mp / verre d 30 **Godt** van gods- 29
loosheyt / ende de Almachtighe van onrecht. Eccl. 12
11 e **Want** [nae] het werch des menschen 7.
vergelt hp hem : ende na eus peders werch g Gen. 3
12 doet hp 't hem binden. **Doch** maerlich 19
Godt en handelt niet godlooslich : ende Eccl. 12.
de Almachtighe verkeert het recht niet. 7.
13 **Wie** heeft hem gheselt ober de aerde ? h Gen. 18
ende wie heeft de gantsche Werelt ghe- 25
14 schickt ? f **Indien** hp sijn herte teghens Job 8. 3
h'm settede / sijnen gheest / ende sijn adem en 21. 22
15 soude hp tot sich vergaderen : **Alle** vleesch Rom. 3. 9
soude te ghelijche den geest gheben : ende i Job 5.
de mensche oude g tot stof mederkeren. 18
16 **Seker** dan verstant [hp u] is / hoozt dit : k Deute-
nepht de ooren tot de stemme mijner woort- 10. 17
17 den. h **Soude** hp oock / die recht haet / 2 Thon.
[den ghewonden] i verbinden : ende soue 19. 7
ghv den seer rechtveerdigen verdoemen : Job c. 37
18 **Soudemen** tot renen Coninch seegghen : 24
Ghp Belial / tot de dincen / Ghp godtloo- Acto. 10.
19 se ? [**Hoe** dan tot dien] / die het aen- 34
ghesichte der Woesten k niet aen en neemt / Rom. 2.
ende de rijche boozt den armen niet en 11
kandt ? **want** sp zijn alle sijnre handen Gal. 2. 6.
20 werck. **In** een ooghenblich sterbense / Eph. 4. 9
sels ter midder-nacht woort een dolck ge- Col. 3. 25
schuddet / datter doozgae : ende de machte- 1. Pet. 2.
ghe woort werch ghenomen sonder hande. 17

Ma iij. Want

I O B. Cap. xxxv. xxxvj.

Job 20. Want I sijne oogen zijn op peders wegen: 21
 16. 9 ende hy siet alle sijne treden. in Daer en 22
 Job 31. 4 is geene dupssternisse/ende daer en is geene
 Psal. 34. schaduw des doots: dat albaer de wer-
 16. kers der ongherechtigheyt sich berberghen
 Job. 16. mochten. Gewisselich hy en legt den men- 23
 21. sche niet te beel op/dat hy tegen Godt in 't
 ende 15. gerichte soube mogen treden. Hy bermoz- 24
 3. felt de geweldige datmen 't niet doozfoer-
 Jer. 17. ken en kan/ende stelt andere in hare plaet-
 16. se: Waerom [dat] hy hare wercken kent/ 25
 en 32. 19 soo keert hyse des nachts om/ende sy mo-
 den berbzijst. Hy kloptse t'samen als 26
 m Psal. 139. 12 godtloose/in eene plaetse/daer]aenschou-
 9. wers zijn: Waerom datse van achter hem 27
 beef. 2/3 afgheweken zijn/n ende gene sijner weggen
 Heb. 4. verstaen en hebben: Hy dat hy op hem 28
 13. het gheroepe des armen bzenge/ende 't ghe-
 m Psal. 28. roep der elendigen berhoore. Wis hy stil- 29
 5. Ies. 12. 12 ler/ wie sal dan beroeren? als hy het aen-
 12. ghesichte berberghet/ wie sal hem dan aen-
 12. schouwen/so wel booz een holck/als booz
 eenen mensche alleen? Hy dat de hupchel- 30
 achtighe mensche niet [meer] en regeere;
 [ende] geene stricken des holcks en zijn.
 Sikerlich/heeft hy tot Godt gesept: Ich 31
 hebbe uwe straffe berdraghen/ich en sal 't
 niet berderben. Behalven [dat] ich sie/ 32
 leert ghy my: heb' ich onrecht gewocht/
 ich en sal 't niet meer doen. Sal 't van u 33
 zijn/hoe hy pet berghelien sal/ dewijle ghy
 [hem] berstaet? soudt ghy dan berhiesen/
 ende niet ich? wat weet ghy dan? syrecht.
 We lieben van verstaen sullen met my/ 34
 segghen/ende een wijs man sal na my hoo-
 ren. [Wat] Job niet met wetenschap ge- 35
 syoken en heeft/ende sijne woorden niet
 met kloech verstaen geweest en zijn. Mijn 36
 Dader/laet Job berzoekt woorden tot den
 ende toe/om [sijner] antwoorden wille on-
 der de ongerechtige lieden. Want tot sij- 37
 ne sonde soude hy noch obertredinge byboe-
 gen/hy soude onder ons in de handen klap-
 pen/ende hy soude sijne redenen bermenich-
 buldigen tegen Godt.

Het xxxv. Capittel.

Job wort weder berispt, dat hy sich terecht-
 veerdich hielt. vers. 1. &c. ende wordt
 ghewesen opde grootheyt der Goddelic-
 delicker Majesteit. 4. hem wordt oock
 geleert, waerom Godt eenighe menschen
 laet in groote elende blijven. 9. wordt
 vermaent op Godt te hopen. 14. die hem
 beneden sijne verdienste straffe. 15. ende
 sich te vernederen. 16.

Elihu antwoorde boozder/ende seide: 1
 Houdt ghy dat booz recht/[dat] ghy 2
 gesent hebt: mijne gerechtigheyt is meer-
 der dan Godts? Want a ghy hebt gesept/ 3
 Job 34. 9. Wat soudest u haren? wat meer ysoyt sal
 ich [daer] met] doen/dan met mijne sonde?
 Ich sal u antwoorde gheben/ende uwen 4
 bzenen met u. Bemercht den hemel/en- 5
 de siet/ende aenschouwt de trobenste wol-
 ken/sy zijn hoogher dan ghy. Indien ghy 6
 sonderich/wat bedrijft ghy teghen hem? in
 dien uwe obertredinghen menichbuldich
 zijn/wat doet ghy hem? b. Indien ghy 7
 b Job 23. 2. rechtveerdich zijt/wat geeft ghy hem? ofte
 Psal. 16. 2. wat ontfanght hy uwer hand? Woe 8
 Rom. 11. 11. godtloosheyt soude zijn tegen eenen man ge-
 35. lijck ghy zijt/ende uwe gerechtigheyt booz
 eens menschen sint. Dan weggen [hare] 9
 grootheid doen sy de onderdruchte roepen:
 sy schreeuwen van wegen den arm der groo-
 ten. Maer niemant en seyt/Waer is God? 10
 mijn Dader/die de Psalmen gheeft in der
 nacht? Wie ons geleerder maect/dan de 11
 beesten der aerde/ende ons wijser maect

12. dan het geboghte des hemels. Waer roe-
 pen sy/c maer hy en antwoorde niet/van c Job 21
 23. weghen den hoorchmoet der boosen. Ge-
 23. twisselich en sal Godt de pnelheyt niet ber-
 23. booren: ende de Almachtige en sal die niet
 14. aenschouwen. Dat ghy oock gesept hebt/ en 24
 Ghy en sult hem niet aenschouwen: daer Ies. 1. 11
 15. is [nochtans] gerichte booz [sijn] aengesich-
 15. te: macht ghy dan op hem. d. Maer nu/
 dewijle het niets en is / dat hy toorn Job. 40
 [Job] besocht heeft/ende hy [hem] niet seet
 16. in oberbloet doozkent en heeft: So heeft d Job 11
 Job in pdelheyt sijnen mont geopen/ [en-
 de] sonder wetenschap woorden bermenich-
 buldicht.

Het xxxvj. Capittel.

Elihu gaet voort om Godts gherechtigheyt te
 bewijzen. vers. 1. &c. dit doet hy door het
 verhael van andere eyghenschappen, ende
 wercken Godes. 5. item van het eynde der
 selver. 9. hy eyghent dit verhael op de sake
 van Job. 16. den welcken hy bestraft, ende
 dreycht met Godts toorn. 17. vermaent tot
 bekeeringe. 20. ende tot grootmakinge van
 Godts wercken. 24. welcker eenige hy voor-
 draecht. 27.

Elihu ginch noch booz/ende seide: 1
 2. Verbercht my een wepnich /ende ick
 sal u aenwijzen /datter noch rebenen booz
 3. Godt zijn. Ich sal mijn geboelen van ber-
 3. ren ophalen/ende mijnen Schepper gerech-
 4. tighet toewijzen. Want boozwaer mijne
 woorden en sullen geene valscheit zijn:een
 die oprecht is van gheboelen/is hy u.
 5. a. Siet/Godt is gheweldich/nochtans en a Job 41
 berstaet hy niet: gheweldich is hy in
 6. kracht des herten. Hy en laet den gods- en 12. 13
 loosen niet leven: ende het recht der elen-
 7. digen beschicht hy. b. Hy en ontrect sij- en 37. 43
 ne oogen niet van den rechtveerdigen/maer en 38. 13
 met den Coninghen zijne in den thoon: b. Psal. 33
 c. daer set hyse booz altoos/ende sy woorden
 8. berheben. Ende soose gebonden zijnde in en 24. 16
 boepen/bast ghehouden woorden met banden c. Psal. 113
 9. der elende/ Van geeft hy hen haer werck
 te hemmen/ende hare obertredingen/om dat-
 10. se de oberant genomen hebben. Ende hy
 10. openhaert 'er [booz] haer-lieder oore er-
 tucht /ende sent / datse hen van de onghere-
 11. rechtighet bekeeren souden. Indiense
 11. hoozen/enne [hem] dienen/so sullen sy hare
 12. bagen ewigen in 't goethe/ende hare jaren
 12. in lieflichede. Maer sose niet en hoozen/
 13. so gaen sy booz het sweert booz: en sy geben
 13. den geest sonder kennisse. En die met het
 herte hupchelachtich zijn leggen toorn op:
 14. sy en roepen niet/ als hyse gebonde heeft.
 14. d. Hare ziele sal in der ionchheyt sterben/ d Job 25
 15. ende haer leven onder de schant-jonghers.
 15. Hy sal den elendighen in sijn elende bzy
 maken /ende in de onderdrukinghe sal hy
 16. het [booz] haer-lieder oore openbaren.
 16. Alsoo soude hy oock u afghereet hebben
 van den mont des angstes/[tot] de rupnte/
 17. onder de welcke geene benauninghe soude
 geweest zijn: ende e. het gerichte uwer ta- c. Psal. 113
 sel sonde vol vettighheys gheweest zijn.
 17. Maer ghy hebt het gerichte des godtloo-
 sen verbult: het gherichte/ende het recht
 18. houden u [bast]. Om datter grimmighet
 18. is/[macht u] dat hy u misshien niet met
 eenen klop wech en stoore: soo dat u een
 19. groot tansoen daer niet en soude af-bzen-
 19. ghen. Soude hy uwen rijckdom achten/
 [dat ghy] niet in benauewheyt en sout zijn/
 20. ofte eenige bersterkingen van kracht?
 20. En haect niet na dien nacht / [als] de
 bockeren van hare plaetse opghenomen
 21. woorden. Wacht u/en wende u niet tot on-
 gerech-

I O B. Cap. xxxvij. xxxviii.

Fol. 189

gherechtigheyt: ohermits ghyse in desen
verhozen hebt/ upt oorsake van de elende.
Siet/ Godt verhoogt dooz sijne kracht: 22
Job 34 wie is een leeraer / ghelijck hy: f Wie 23
13 heeft hem ghestelt ober / sinen wegh: ofte
g Deut. wie heeft gesept / g Ghy hebt onrecht ghe-
32.4. daen: Ghedenckt / dat ghy sin werck 24
2. Chy. groot maecht / t welck de lieden aenschou-
19.7. men. Alle menschen sien het aen: de men- 25
Job 8.7. sche schoumt [het] van verre. Siet / 26
en 34.10. Godt is groot / en wy en begripen 't niet:
Rom. 1.9. h daer en is oock geene ondersoekinghe van
14 het gecal sijner jaren. Want hy trecht de 27
h Psal. dzuppelen der wateren op: die den reghen
9.2. na sinen damp upgieten: Welcken de 28
en 92.9. wolcken upgieten / [ende] afzuppen ober
en 93.2. den mensche overbloedelick. Hannen 29
en 102. oock verstaen de upzepinghen der wol-
13 ken / [ende] de krakinghen sijner hutte: f
Jesai. 63. Siet / hy brydt ober hem sijn licht upt / 30
16 ende de wortelen der zee dedecht hy.
Chy. i. Want daer dooz richt hy de volcke: 31
5.19. Een: hy geeft spijse ten overbloede. Met 32
Dan. 6. handen dedecht hy het licht: ende doet aen
26 het selve verbodt dooz de genedie tusschen
Heb. 1. dooz komt. Daer van verchondicht sijn 33
12 geklater / [ende] het bee / oock van den op-
i Job 37 gaenden [damp].
13

Het xxxvij. Capittel.

Elihu spreekt noch van andere groote
wercken Godts, als van den donder, bli-
xem, sneeuw, reghen, wint, vorst, wol-
ken, verf. 1. &c. Door dese, ende andere
dingen vermaent hy Iob de hooghe, ende
schricklike Majesteit Gods te vereeren,
ende der menschen onwetendheyt, onver-
moghen, ende ydelheyt te belijden. 14.

Och heeft hier ober mijn herte / ende i
spzucht op upt sijne plaetse. 2000. 2
i Psal. ret met aendacht a de beweginghe sijner
29.3. stemme / ende het gheslupt / [dat] upt sinen
monde upgaet. Wat sendt hy recht upt 3
onder den gantschen hemel / ende sijn licht
over de eynden der aerde. Daer na hult 4
hy met de stemme / hy doudert met de stem-
me sijner hoocheyt / ende en herreckt die
dingen niet / als sijne stemme sal ghehoort
worden. Godt doudert niet sijne stemme 5
b Job 5. seer wonderlick: b hy doet groote dingen /
ende wy en begripen se niet. c Want hy 6
en 9.10. seft tot de sneeuw / Weest op d'aerde / ende
14.26. [tot] den plas-regen des regens / dan isser
e Psal. 137 de plas-reghen sijner stercke reghenen.
16 [Dan] segelt hy de hant van peder men- 7
sche toe / op dat hy kenne alle de lieden sij-
nes mercks. Ende het ghedier gaet in 8
loer-plaetsen / ende blijft in sijne hosen.
Dyt die binnen-kamer komt de werwel- 9
windt / ende van de verstopende [winden]
d Job 38 de houde. d Dooz [sijn] gheblaes gheeft 10
en 29.23. Godt de doost / soo dat de bzeede wateren
Psal. 147 verstijft worden. Oock verinoept hy de 11
en 17.18. dicke wolcke [dooz] klaerheyt: hy verstoppt
de wolcke sijnes lichts. Die heert haer 12
dan na sinen wijen raet [dooz] omme-
ghen / datse doen / al wat hyse ghebiedt op
het blache der werelt / op der aerde. 13
e Job 38. dat hy die toe eene roede / ofte tot sijn
en 18.23. land / ofte tot welbadijghet besichicht.
i Sam. 1. Weent dit / o Job / ter oogen: staet ende 14
en 18.19. aenmerck de wonderen Godts. Weent 15
en 10. ghy wanneer Godt ober de selve oder
9. stelt / ende het licht sijner wolcke laet schij-
Job 38. nen: Hebt ghy wetenschap van de opwe- 16
31 gingen der dicke wolcken / de wonderheden
des ghenen / die volmaecht is in weten-
schappen: f Hoe uwe klederen warm 17
worden / als hy de aerde stille maecht upt
f Genef. den Zupden: f Hebt ghy niet hem de he- 18
1.6. melen upghepannen / die bast sijn / als een

19 ghegoten spieghel: Onderricht ons wat
wy hem seggen sullen: [want] wy en sul-
len niets oventelick doozstellen komen
20 van weghen de duysternisse. Sal 't hem
bertelt worden / als ich [so] soude spreken:
dencht pemaent [dat]: ghewisselick hy sal
21 verstonen worden. Ende nu en stercken
het licht niet / [als 't] helder is in den he-
mel / als de windt doozgaet / ende dien sup-
22 bert: [Wls] van 't doozden het gout
komt: [maer] hy Godt is eene bzeefelick g Job 38
23 Majesteit. Den Almachighen / dien en
kunnen wy niet upbinden / hy is g groot en 12.13
van kracht: doch [dooz] gherichte / ende 16
grote gerechticheyt en verbrucht hy niet. en 36.5.
24 Daerom bzeesen hem de lieden: hy en siet Psal. 99
geene wijse van herten aen. 40

Het xxxviii. Capittel.

Godt verschijnt den Iob, ende bestraffende sijne
onwetende vermetendheyt, beveelt hem op
sijne vraghen te antwoorden, verf. 1. &c. Hy
vertoont hoe groot sijne Majesteit zy, door
de wercken der scheppinghe, onderhoudin-
ge, ende regeringe aller dingen, welcker vele
genaemt worden om hem tot ootmoet, ende
ware bekentenisse sijner ghebrecen te bren-
ghen. 4. &c.

Mer nae antwoorde de h e e e
Iob upt een onbeder / ende seide:
2 a Wie is hy / die den raet verdupst met a Job 40
3 woorden sonder werelichap: Gozdt uu /
als een man / uwe lendenen / soo sal ich u
4 bragen / ende onderricht my. Waer maect
ghy / b doe ich de aerde grondede: geeft her b Psal. 8
te kennen / in dien ghy kloock van verstan- 29
5 de zijt. Wie heeft hare maten gheset:
want ghy weet het: ofte wie heeft ober
6 haer een richtsnoet ghetrocken: Waer op
zijn hare grontbesten nebergelouchen: ofte
7 wie heeft haren hoechsteen ghelegt: Doe
de Mooghen-sterren c samen bzoelich son-
gen / en alle de kinderen Godts jupheden-
8 Ofre [wie] c heeft de zee met deuren toe- c Genef.
ghesloten / doese upbzacht / [ende] upt de 1.9.
9 haer moeder doozquam. Doe ich de wolc- Job c. 26
ke [tot] hare kledinghe stelde / ende de 10
donckerheyt [tot] haren winbelboeck: Psal. 33
10 Doe ich dooz haer [met] mijn beslupt
[de aerde] doozbzacht / ende settede grendel / en 104.9
11 ende deuren / Ende seide / Tot hier toe Psal. 8.2
sult ghy komen / ende niet boozder: ende 29
hier sal hy sich stellen tegen den hoorchmoet Jere. 5
12 uwer gouden. Hebt ghy van uwe daghen 22
den morgen / ont gehoden: Hebt ghy den da-
13 geraet sijne plaetse ghelwesen: Wy dat hy
de eynden der aerde batten soude / ende de
godtloose upt haer upghegeschubdet souden
14 worden: Wat sy beraudert soude woode /
gelijck segel-leem / ende sy gestelt worden /
15 als een kleet: Ende dat van de godtloose
haer licht getweert woode / ende den hoogen
16 arm woode gehozen: Zijt ghy ghekomen
tot aen de oozszonghen der zee: ende hebt
ghy in het onderste des afgronts ghewan-
17 delt: f Zijn u de poozten des doods ont-
decket: ende hebt ghy ghestien de poozten
18 van de schaduwe des doods: Zijt ghy
met u verstant ghekomen tot aen de bzeede-
ten der aerde: geeft het te kennen / in dien
19 ghy dit alles weet. Waer is de wegh
[daer] het licht woont: ende de duyster-
20 nisse / waer is hare plaetse: Wat ghy dat
bzenghen soudt tot sijne pale / ende dat ghy
21 mercken soudt de palen sijns huys: Ghy
weete 't / want ghy waert doe gebozen: ende
22 uwe daghen zijn bele in getale. Zijt ghy
gekomen tot de schat-kameren der sneeuw:
ende hebt ghy de schat-kameren des ha-
23 ghels ghestien: Dien ich ophoude tot den
tijdt der benaewwicheyt / tot de dagh des
Ala b fsta

I O B. Cap. xxxix. xl.

- strijdes / ende der oozloghe. Waer is de 24
 wech / daer] het licht berdeelt wozt / [en-
 de] de oosten-windt sich verstroyt op der
 aerde? Wie deelt dooz den stozt-reghen 25
 eenen water-loop upt / ende eenen wegh
 dooz het wacerlicht der donderen; Om te 26
 regenen op het lant / [daer] niemant en is /
 1 Psalm is; d Om het woeste, ende het bewoeste 27
 107-35. de te versabigen; ende om het uptspruytsel
 der gras-scheutkens te doen wassen.
 Heeft de reghen eenen vader? ofte wie 28
 haert de druppelen des dauws? Dyt 29
 wiens buick komt het ps doozt? ende wie
 daert den tijm des hemels? Als met ee- 30
 nen steen verbergen haer de wateren; ende
 het blacke des afgronts woedt ombart.
 1 Job 9. Mont ghy de lieflicheden e van het See 31
 9. den-ghesternte binden / ofte de stringhen
 Opions los maken? Mont ghy de Maas 32
 zaroich doozt-bzenghen in haren tijdt; ende
 den Waghen met sijne kinderen ledden?
 1 Jer. 31 f Weet ghy de ordinantien des hemels / 33
 35 ofte kont ghy de heerschapppe des selben
 op de aerde bestellen? Mont ghy uwe
 stemme tot de wolcken opheffen / op dat een
 oberbloet van water u bedecke? Mont 34
 ghy de bliremen upt laten / dat se henen va-
 ren? en tot u seggen / Siet [hier] zijn wy?
 2 Job 32 g Wie heeft de wijsheyt in 't binnenste 36
 8. gheset? ofte wie heeft den sin het berstant
 Eccles. 26 gegeben? Wie kan de wolcken met wijs-
 26 heyt tellen? ende wie kan de flesschen des
 Wan. 1. hemels nederleggen? Als het stof doozt- 38
 17 goten is tot dasthepde / ende de kluppen
 e samen kleben?

Het xxxix. Capittel.

Godt voortgaende in 't verhalen sijner
 wercken, maect gewach van het gene hy
 doet ontrent den leeuwen, v. 1. &c. de ra-
 ven, 3. de steen-geyren, 4. den wout-ezel,
 8. den een-hoorn, 12. den paeuw, oyaer,
 ende struys-voghel, 16. het peert, 22. de
 sperwer, 29. den arent, 30. Godt bestraft
 Job van sijne vermetenheyt, 34. Job be-
 kent sijne schult, 36.

- 1 Psalm S Mt ghy dooz den ouden leeuw roof ja- 1
 104-21. gen? a of de graechent der jonghe leeu-
 2 den bullen? Als sp neder-bucken in-
 b Psalm 2. de holten / [ende] inden kupt sitren der loe-
 147-9. ringe. Wie bereydt b de rabe haren kost / 3
 147-9. als hare jongen tot Godt schreeuw / [als]
 147-9. Marth. sp dwalen / om datter ghyren eren en is?
 6-29. Weet ghy den tijdt van het baren der 4
 c Psalm 29-9. steen-geyren? c heyt ghy waer genomen den
 29-9. ardeyt der hinden? Sult ghy de maenden
 5 tellen / [die] sp verbulien? ende weet ghy
 6 den tijdt van haer baren? Als sp haer 6
 6 hrommen / hare jonghen met versplijtinghe
 7 hooztbzenghen / hare smerten uptwerpen?
 7 Hare jonghen woerden kloecht / woerden 7
 8 groot dooz het coozn: sp gaen upt / ende en
 8 keeren niet weder tot de selbe. Wie heeft 8
 8 den wout-ezel bzz hem gesonden? en wie
 8 heeft de banden des wilden ezels ghesloft?
 a Job 24 d Dien ich de wildernisse tot syn huys 9
 1. bestelt hebbe / ende het siltige tot sijne woo-
 Jerem. 2 ningen. Hy belacht het gewoel der stad / 10
 24-22 het menigterlen getier des dzybers en hoozt
 11 hy niet. Wat hy uptspuere op de bergen / 11
 11 is sijne wepde: ende hy soecht alleley
 12 groensel na. Sal den Een-hoorn u wil- 12
 12 len dienen? sal hy vernachte aen uwe crib-
 13 de? Sult ghy den Een-hoorn met syn 13
 13 touw aen de bozen binden? sal hy de leech-
 14 ten achter u egghen? Sult ghy op hem 14
 14 betrouwen / om dat sijne kracht groot is?
 15 ende sult ghy wien ardeydt op hem laten?
 15 Sult ghy hem gheloothen / dat hy u zact 15
 15 sal weder bzenghen / ende vergaderen [tot]

- 16 uwen dozsch-bloer? Zijn [han u] de bez-
 heugheliche bleugelen der Paewen / ofte
 de beberen des Opbaers / en des Strups-
 17 boghels? Dat sp hare epen in de aerde
 18 laet / ende in het stof die verwaemt / Ende
 bergeet / dat de voet die bzucken kan / ende
 de dieren des belts die betrappen konnt?
 19 Sp verhardet sich tegen hare jongen / als
 19 offe haer niet en waren: haren ardeyt is te
 bergeefs / [om dat] sp sonder bzeeft is.
 20 Want Godt heeft haer van wijsheyt
 ontbloet / ende heeft haer des berstants
 21 niets mede ghegeeft. Als 't tijt is / der-
 heft sp haer inde hoochte: sp belacht het
 22 peert / ende synen rjder. Sult ghy het
 22 peert stercke geben? kont ghy synen bal-
 23 met donder bekleeden? Sult ghy het beroe-
 ren / als eenen spynck-haen? de pzacht van
 34 syn ghesnuff is eene verschickinge. Ver-
 graeft inde grond / ende het is bzolich in
 25 sijne kracht: ende trecht upt / den ghehar-
 25 nachten te gemoete. Ver belacht de bze-
 se / ende en wozt niet ontfelt / ende en keert
 niet wederom van weghen het sweert.
 26 Teghen hem roetst de pijl-hoker / het
 26 blammich pfer der spieffe / ende der lance.
 27 Met schuddinghe / ende beroeringe slocht
 27 het de aerde op / en ghelooft niet / dat het
 28 is 't geluyt der hasupne. In 't volle ge-
 28 klanch der hasupne / seyt het / Weah: ende
 29 riecht den krijch van berren / den donder der
 29 Dofsten / en 't geuych. Wiecht de Sper-
 30 mer dooz u berstant? [ende] bzept sp hare
 30 bleughelen upt na het Zupden? Jst na u
 31 bebel / dat den arent sich om hooche ver-
 31 heft? ende dat hy synen nest inde hoochte e
 31 maect? Hy woont / ende vernacht inde
 32 steen-rozse / op de scherpte der steen-rozse /
 32 ende der baste plaetse. Van daer spuert
 33 hy de spijse op: sijne oogen sien van berren
 33 af. Goch suppen sijne jonghen bloet / ende
 34 f waer verslaghe sijne daer is hy. Ende f Matt.
 34 de hEECE antwoozde Job / ende septe: 24-28
 35 Is het twiſten met den Almachtighen /
 35 onderichten? wie Godt bestraft / die ant-
 36 woozde daer op. Doe antwoozde Job
 37 den hEECE / ende septe: Siet / ich ben
 37 te gheringe / wat soude ich u antwoozden?
 38 g ick legghie mijne handt op mijnen mond. g Psalm
 38 Eenmael heb' ick gesproken / maer en sal 39-40
 38 niet antwoozden / ofte tweemaal / maer en
 38 sal niet doozbaren.

Het xl. Capittel.

Job wordt weder van den Heere bestraft, om
 dat hy de gherechtheydt / ende de macht
 Godts noch niet ten vollen bekeant en had-
 de, 1. &c. de macht Godts wort beschreven
 door reghenstellinghe van de swackheyt
 Iobs. 4. door eenige bevelen hem van Godt
 spotscher wijsse voorghestelt, op dat hy sijne
 macht, in 't nakomen der selver soude be-
 toonen. 5. door de beschrijvinghe van den
 Behemoth. 10. ende van den Leviathan, die
 Godt beyde gheschapen heeft. 20.

- 1 E De de hEECE antwoozde Job
 2 upt een ontwehet / ende septe: Goeze
 2 nu als een man uwe lendenen / ich sal u
 3 bzaghen / ende onderrecht my. Sult ghy
 3 ook a mijn oozdeel te niete maken? f Psalm
 4 ghy my betdoemen / op dat ghy rechtveert- 1-6
 4 digh sijt? Weet ghy eenen arin ghelijck Rom. 3-4
 5 Godt? ende kont ghy ghelijck hy met de
 5 stemme donderen? Verciert u nu met
 6 hooztreffichheyt / ende hoocheyt / en bekleet
 6 u met majestent / en heerlicheyt. Stroot
 7 de berbolgentheden uwe roozns upt / ende
 7 siet allen hoochmoedighen / ende vernedert
 7 hem. Siet allen hoochmoedighen / [ende]
 8 hzeugt hem r'onder: ende derpletert de
 8 godtloose in hare plaetse. Verbercheft
 8 s'amen

I O B. Cap. xlij. xlij.

Fol. 190

en samen in't stof/berbint hare aengesichten
in't verdozghen. Dan sal ick oock u lo- 9
ven om dat uwe rechtehande u sal verlost
hebben. Siet nu/Behemoch/welcken ick 10
ghemaecte hebbe nevens u/ hy eet hon/ge-
lyck een runt. Siet doch/ sijne kracht is 11
in sijne lendenen/ en sijne macht in den na-
del sijns buxchs. Alst hem lust/ sijnen 12
steert is als een Ceder: de senunen sijner
schaemte zijn doozblochen. Sijne been- 13
deren zijn (als) vast koper: sijne gebeenten
zijn als piere hand-boomen. Hy is een 14
hoofstuck der wegen Gods: die hem ge-
maecte heeft/ heeft (hem) sijn sweert aen-
ghehecht. Om dat de hergen hem boeder 15
doozbringen/ daerom spelen alle de dieren
des velds aldaer. Onder schaduw-achtig- 16
ghe boomen leyt hy neder: in een schup-
plaetse des riets/ ende des lijcks. De 17
schaduw-achtighe boomen bedecken hem/
elck een met sijne schaduw: de beech-wil-
ghen omringen hem. Siet/ hy doet de ri- 18
biere ghewelt aen/ (ende) en verhaest sich
niet: hy vertronwt/ dat hy de Jordane in
sijnen mont soude konnd intreken. Sou- 19
den hem booz sijn ooghen konnen van-
ghen/ soude hem (hem) met strichen den
neuse dooz-boozen konnen? Sult ghy den 20
Abiathan met den angel trecken/ of sijne
tonge met eene koozde/ (die) ghy laet neder
sincken? Sult ghy hen eene biese inde 21
neuse legghen/ of met een doorn sijne kake
dooz-bozen? Sal hy aen u vele smeekin- 22
ghen maken/ sal hy sachtken tot u spre-
ken? Sal hy een verbont met u maken? 23
Sult ghy hem aennemē tot enen eentw-
igen slabe? Sult ghy met hem spelen/ge-
lyck (met) een bogelken/ of sult ghy hem
binden booz uwe jonge dochteren? Sul- 24
len de met-ghesellen ober hem een maeltijt
bereden/ sullen sy hem deelen onder de
koop-liepen? Sult ghy sijne hupē met 25
haken bullen/ of met een visschers krauwel
sijn hooft? Legt uwe hande op hem/ ghe- 26
dencht des strijds/ doet het niet meer.
Siet/ sijne hope sal sepien: sal hy oock 28
booz sijn gesichte neder gheslagen worden?

Het xlij. Capittel.

Godt wijs het eynde aen van de beschrij-
vinge des Leviathan. v. 1. verklaert dat
hy aen niemandt ghehouden en zy, maer
Heere van alles, 2. gaet voort in de be-
schrijvinge van den Leviathan, tot bewijs
sijner Goddlicher kracht, ende om te too-
nen, dewijle dese onbegrijpelic is, dat
wy sijne wercken niet en moeten teghe-
spreken. noch berispen, 3. &c.

Niemant en is [so] hoer/dat hy hem
opweken soude/ wie is dan hy/ die
sich booz mijn aenghesichte stellen soude?
a Wie heeft my boozghehooren/ dat ick 2
11. 35 (hem) soude vergelden? b wat onder den
b Exod. gantschen hemel is/ is mijne. Ick en sal 3
19. 5 sijne leden niet verswigen/ nochte het ver-
Deuter. hael (sijner) stercken/ noch de beballighepē
10. 14 sijner ghesaltentheit. Wie soude het op- 4
Ps. 24. 1. verste sijnes kleeers ontdekken? Wie soude
en 90. 12 met sijnen dobbelen bezdel (hem) aenhe-
1. 202. men? Wie soude de deuren sijns aenghe- 5
24. 26/28 sichts open doen/ tontom sijne tanden is
derfchinghe. Seer upnemende zijn 6
sijne sterke schilden/ elck een ghesloten
[als] met eenen nauwdrukende seghel.
De eene is [so] na aen den anderen/ dat 7
de windt daer niet en kan tusschen komen.
Sy kleben aen malshanderen/ sy batten 8
sich? samen/ datse sich niet en scheppen.
Elck eene sijner niesingen doet en licht 9
schijnen: ende sijne oogen zijn als de oogen-
ken des dagheraets. Ope sijnen mont 10

gaen sackelen/ bperighe boncken rakender
21 upr. Ope sijne neusgaten komt roock
doozt/ als [upr] eenen siedenden pot/ ende
12 rupmen ketel. Sijnen adem soude halen
doen blammen/ ende een blamme komt up
13 sijnen mont doozt. In sijnen hals her-
berghet de stercke: doozt hem spzingt selve
14 de droefheyt van bzeuchden op. De stuc-
ken sijns bleefchs kleben t' samen: elck een
is vast in hem/ het en wozt niet bemeecht.
15 Sijn herte is vast ghelijck een steen: ja
vast ghelijck een deel des ondersten [meu-
16 len-steens]. Van sijn verheffen schroo-
men de stercke: om [sijner] doozzelingen
17 wille/ ontfondighen sy hen. Akercht hem
pement met den sweerde/ dat en sal niet be-
18 staen/ spiesse/ schicht/ noch pantzer. Hy
acht het pfer booz stroo/ ende het stael booz
19 verrot hout. De pijl en sal hem niet doen
blijden: de slingher-steenen worden hem in
20 stoppelen berandert. De werp-steenen
worden (van hem) geacht als stoppelen/
21 en hy belacht de drillinge der lance. On-
der hem zijn scherpe scherben: hy sprengt
sich op het punt-achtighe/ [als] op stich-
22 hy doet de diepten sieben/ ghelijck eenen
pot/ hy stelt de see als een Apotekers ko-
23 kerke. Rechter hem verlicht hy het vader:
men soude den afgrond doozt gepsicht
24 houden. Op der aerde en is niet met hem
te vergelijken: die gemaecht is/ om sonder
25 schyck te wesen. Hy aensiet alles wat
hooch is/ hy is een Coninck ober alle jon-
ghe hoochmoedighe dieren.

Het xlij. Capittel.

Iob bekent sijne schult, vers. 1. &c. ende be-
wijst sijn berouw in stof, ende aschen, 6.
Godt bestraft de drie vrienden Iobs, 7. be-
veelt hen, datse voor sich offerhanden doen,
ende dat Iob voor hen bidde, 8. dit ghedaen
zijnde, worden sy met Godt verfoent, 9.
Iob wordt verlost ayt sijn lijden, ende noch
eens so seer gheleghent, als te voren, 10. 12.
wort besocht, ende vertrooft van sijne broe-
ders, susters, ende goede bekende, 11. wordt
ghesegent niet alleen in middelen, 12. maer
oock in kinderen, 13. de lanckheyt sijns le-
vens, 16. sijne doot, 17.

De antwoorde Ioh den HEEER/
2 ende seide: Ick weet dat ghy alles
bermeugt: ende dat geen van uwe gebach-
3 ten en kan afgesneden worden. a Wie is a Iob 38
hy/ [segt ghy] die den raet verbergt sonder
wetenschap/ so hebbe ick van verhaelt/ b Psalm
c ghene ick niet en verstant/ b dinghen die
dooz mp te wonderbaerlick waren/ die ick en 131. 2
4 niet en wiste. Doozt doch/ ende ick sal en 39. 6
spzeken/ ick sal u bragen/ ende onderrecht
5 ghy mp: Met het ghehooz der oore hebbe
ick u ghehoozt: maer nu siet u mijne ooge-
6 Daerom verfoene ick [myn] / ende ick heb-
7 de berouw in stof/ ende asche. Het ghe-
schiedde nu / na dat de HEEER die
woorden tot Ioh ghesproken hadde/ dat de
H E E R tot Eliphaz den Temaniter
seide: Mijn roozn is ontfeten teghen u/
ende tegen uwe twee vrienden / want ghy-
lieden en hebt niet recht van my ghesprokē/
8 ghelijck als mijn knecht Iob. Daerom
nemet nu dooz u lieben seden batten / ende
seden rammen / ende gaet henen tot mijnen
knecht Iob / ende offert brandt-offer booz
u lieden/ ende laet mijnen knecht Iob booz
n lieden bidden: want sekerlick ick sal sijn
aengesicht aennemē/ op dat ick aen u lie-
den niet en doe na uwe dwaesheyt: want
ghy-lieden en hebt niet recht van my ghe-
sproken / ghelijck mijn knecht Iob.
9 Doe gingen Eliphaz de Temaniter / en-
de Bildad de Suhiter / (ende) Zophar de
Naamathiter henen / ende deden ghelijck
als

Het Boeck der Psalmen.

als de **Y E E E** tot hen ghesproken hadde: ende de **Y E E E** nam het aengesichte **Johs** aen. Ende de **Y E E E** 10
wende de ghebanchnisse **Johs**/hoe hy gebeden hadde booz sijne vrienden: ende de **Y E E E** bermeerde/ al 't gene **Joh** ghehad hadde/ tot dobbel so veel. Doch 11
namen tot hem alle sijne broeders / ende alle sijne susters / ende alle die hem te boeren ghehant hadden / ende aten broodt met hem in sinen hupse/ende beklaechten hem/ende vertroosteden hem ober al het quaet/ dat de **Y E E E** ober hem ghebracht hadde: ende sy gaben hem een pegelich een stuck gelts/ een pegelich oock een gouden booz-hoof-ciersel. Ende de **Y E E E** 12
segende **Johs** laetste meer dan sijn eerste: want hy hadde beertien dupsent schapen/ende ses dupsent kiemen/ ende dupsent iock runderen/ ende dupsent eselinnen.
Daer toe hadde hy seben sonen/ende drie 13 dochteren. Ende hy noemde den naem der eerster **Jemina** / en den name der tweeder **Rezia** / ende den naem der derde **Rechen** hupch. Ende daer en werden so schoone 15
ne vrouwen niet ghebonnen in den gantschen lande / als de dochteren **Johs** / ende ende haer vader gaffe erfdeel onder hare broeders. Ende **Joh** leefde na desen 16
hondert ende veertich jaer/ dat hy sach sijne kinderen / ende sijner kinders kinderen tot in vier gheslachten. Ende **Joh** sterf/ 17
oudt/ ende der dagen sat.

Eynde des Boecks I O B S.

Het * Boeck

der

P S A L M E N.

Psalm I.

Beschrijvinge van den wandel ende de ghelucksaligheyt der vromen, ende ter contrarie van den aert ende elendighen staet der godtloosen.

a Psal. 26.
4.
b Job. 1.
10/15. en
4. 14/15.
1. Coz. 15.

Elgelucksalich is de man / 1
a die niet en wandelt in den raedt der godtloosen/ noch staet op den wegh der sondaren / noch sitt in het ghestoelte der sporteren. b Maer sijn lust is 2
33 in des **Y E E E** Wet/ende hy ober-
Eph. 5. dencht sijne Wet dach ende nacht. Want 3
11 hy sal zijn als een boom / gheplant aen
b Deut. water-beken/die sijne vucht geeft in sinen
6. 6/ett. tijt/ende welckers blat niet af en valt: en
en 17. 19 de al wat hy doet/sal wel-gelucken. Also 4
Jof. 1. 8. en zijn de godtloosen niet / maer als d'het
Psal. 119. taf / dat de windt henen drijft. Waerom 5
1/ett. sullen de godtloose niet bestaen in 't Ghe-
c Jerem. richte / noch de sonaers in de vergaderin-
17. 8. ge der rechtvaardigen. Want de **Y E E** 6
d Job. 21. E kent den wegh der rechtvaardighen/
18 maer den wegh der godtloosen sal vergaen.

Ps. 35-5.
Jof. 17.
13

Psalm ij.

en 29. 5. Prophetie van 't Coninckrijk des Messie,
Jof. 13. onses Heeren Iesu Christi / met een ernstigh bevel aen de Coningen en Regenten der aerde / datse sich desen Coninck met ghehoorsaembeyt sullen onderwerpen.
a Act. 17. a Wierom woeden de Heydenen / ende 1
4. 24. bebencken de volcken poelhept?

2 De Coningen der aerden stellen sich op / ende de Vozzen beraetslagen te samen / teghen den **Y E E E** / ende teghen sinen
3 Ghesalfden [segghende]: Laet ons hare banden bercheuren / ende hare touwen van ons werpen. Die in den hemel woont / sal b Act. 13
4 lacchen / de Heere false bespotten. Dan sal hy tot hen syken in sinen roozn / ende Heb. 1. 5
5 in sine grimmicheyt sal hyse verschicken. ende 5. 5
6 Ich doch hebbe mijnen Coninck ghesalfc Psal. 11
ober Zion / den bergh mijner heyligheyt.
7 Ich sal van hem beslupt derhalen: De en 72. 8
b **Y E E E** heeft tot my gheseyt: b Ghy d Apoc. 2. 27.
zijt mijn Sone / heden heb ick u ghegene-
8 reert. Epscht van my / c ende ick sal de en 19. 14
Heydenen gheben [tot] u erfdeel / ende de e Psal. 34. 9.
epden der aerde [tot] u besittinghe.
9 d Ghy sulste verpletteren met eenen pse- Job. 15
ren scepter / ghy sulste in stucken staen als 20
10 een votte-backers vat. Nu dan / ghy Co- Jefa. 30
ninghen / handelt verstandighlich / laet u tuchtrighen / ghy richters der aerden. Jer. 17.
11 Vient den **Y E E E** met vzeese / ende 7.
12 verheught u met bebinghe. Rustet den Roman.
Sone / op dat hy niet en coozne / ende ghy en 9. 33
[op] den wegh vergaet / manneer sijn toozn maer een wepnich soude ontzanden: wel 1. Petr. 2. 6.
ghelucksaligh zijn alle / die op hem betrouwen.

Psalm iij.

David klaeght over de menichte ende trostheyt sijner vyanden: troost ende sterckt sich daer regen door sin verrouwen ende gerustheyt in Godt, ende veelvoudige ondervindinghe sijnes ghenadighen bystants in verleden tijden, ende bidt om sijner, ende der Kercken behoudenis.

1 E En Psalm Davids / als hy a bloedt 2 Sam. 16/17/18
2 booz her aengesichte sijns soons Absa capt. 15.
3 sons. c **Y E E E** / hoe zijn mijne te- 16/17/18
4 ghepantijders vermentighuldicht / vele
5 staen tegen my op. Wile seggen van mijne ziele: hy en heeft geen heyl by Godt/De- b Psal. 4. 9.
6 la! Doch ghy / **Y E E E** / zijt een schilt booz my / mijn eere / ende die mijn hooft c Psal. 27. 3.
7 opheft. Ich riep met mijne stemme tot den **Y E E E** / ende hy verhoorde my han den bergh sijner heyligheyt/Sela! d Job. 21. 31
8 b Ich lagh neder ende sloop / ich ontwaachte / want de **Y E E E** ondersteunde Jefa. 43.
9 my. c Ich en sal niet vzeesen booz tien dupsenden des volcks / die hen rontom ce- Jeremie 2. 23.
10 gen my setten. Staet op / **Y E E E** verlost my / mijn Godt / want ghy hebt alle mijne vyanden op 't kinnebaken geslagen / de tanden der godtloosen hebt ghy verho- Psal. 13.
11 ken. d Vter heyl is des **Y E E E** / uwen segghen is ober u volck/Sela! e Psal. 119. 10.
en 19. 10.

Psalm iiij.

David bidt om ghenadige verhooringe, bestraft sijne vyanden, ende vermaentse tot bekeeringe, is verheucht, getroost, ende gherust in Godt ghenade.

1 E En Psalm Davids / booz den Opper-
2 ligh-meeftet/op Meginoth. Als ick roep/verhoort my / o Godt mijner gerechtigheyt: In benaemthepde hebt ghy my rupmet ghemaecht: zijt my genadigh/ende 3
3 hoozt mijn ghebedt. Ghy mannen / hoe langhe sal mijne eere tot schande zijn: [hoe langhe] sulc ghy de poelhept beminnen / de 4
4 leughen soeken? Sela! Weter doch/dat de **Y E E E** sich eenen gunst-ghenoost a Eph. 4. 26.
5 heeft afgesonbert: de **Y E E E** sal hoo- ren als ick tot hem roep. a Zijt bevoert/ b Deut. 32. 19
6 ende en sondicht niet / spreek in u lieder herte op u legher/ende zijt stille/Sela! Psal. 51. 29
7 Offert b offerhanden der gerechtigheyt/ ende

Het Boeck der Psalmen.

Fol. 191

ende vertrouwt op den **HEERE**. Wiele
segghe / Wie sal ons het goede doen sien?
berheft ghy oder ons het licht uwer aen-
schyns / o **HEERE**. Ghy hebt bereyde
in mijn herte ghegeven / meer dan ter tijdt
als haer hoozen ende haren most verme-
nichbuldicht zijn. c Ick sal in vrede t'sa-
men nederligghen ende slapen / want ghy / o
HEERE / alleen / sult my d doen seker
woonen.

Psalm v.

David bidt ende smeect Godt angstlick
om verhooringe sijner aendachtiger ende
vyeriger gebeden : ende sich verskerende
van Godes gerechticheyt tegen sijne vyan-
den ende goergaetichheyt tot hem, bidt
met vertrouwen, voor sich selven, teghen
sijne goddloose vyanden, ende voor de
gantsche Kercke.

En Psalm Davids / doot den Opper-
sangk-meeſter / op de Psalmoth. **Psalm**
HEERE / neem mijnne redenen ter oer-
ren / verstaet mijne overdenkinghe.

Merckt op de stemme mijns geroeps / o
mijn Coninc / ende mijn Godt / want tot u
sal ick bidden. s Morgens / **HEERE** /
sult ghy mijne stemme hoozen / omgheghe-
sal ick [mp] tot u schicken / ende wacht
houden. Want ghy en zijt geen Godt / die
lust heeft een goddloosheid / de hoose en
sal hy u niet verkeerren. De onsinne en
sullen doot uwe ooghen niet bestaan / ghy
haer alle werckers der ongherechtigheyt.

Ghy sult de leughen-sprekers verdoen /
van den Man des bloeds ende bedrochs
heeft de **HEERE** eenen grouwel.

Maer ick sal doot de grootheid uwer
goedertierenheyt in u hups ingaan / ick sal
my dopghen na het vallen uwer heplig-
heyt / in uwer dzeese. **HEERE** / leyd
my in uwe gherechtigheyt / om mijner ver-
spiebers wille / richt uwen wegh doot mijn
aenghesichte. Want in haren mont is
niet rechts / haer binnenste is enchel ver-
derdinghe / a haer kiele is een open graf /
met hare tonghe dlepen s. Verclaertse
schuldig / o Godt / laetse verballen den
hare raetslagen / drijftse henen / om de beel-
heyt haer overtrebdinge / want sy zijn we-
derpannigh teghen u. Maer laet her-
blijdt zijn alle die op u vertrouwen / tot in
eeuwicheyt laetse juchten / om dat ghyse
overdeekt / ende laet in u ban bereyde op-
springhen die uwen Naem lief hebben.

Want ghy / **HEERE** / sult den recht-
deedigen seggen / ghy sult hem met goet-
gunsticheyt hooren / als met eenen con-
dasse.

Psalm vj.

David seer krank zijnde, draegt Godt sijne
elende voor, bidt seer vyerighlick om ge-
nade ende ghesontheyt, ende verskert
zijnde van verhooringe, triumpheren over
alle sijne goddloose vyanden.

En Psalm Davids doot den Opper-
sangk-meeſter / op Begroeth / op de
Scheminich. **HEERE** / en a straf
my niet in uwen toorn / ende en kastijdt my
niet in uwe grimmicheyt. Zijt my gena-
digh / **HEERE** / want ick ben versmacht /
gheest my / **HEERE** / want mijne been-
deren zijn versocht : Ja mijne siele is
seer versocht / Ende ghy / **HEERE** / hoe
lange? Keert weder / **HEERE** / reddet
mijne siele / verlost my om uwer goedertie-
renheyt wille. Want in den doot en is
uwer geene ghedachtenisse / wie sal u loben
an't graf? Ick ben moede van mijn such-
ten: ick doe mijn bedde den gantschen nacht
swemmen : ick doot-nachte mijne bed-stede /
8 met mijne tranen. Mijne ooghe is doot-
hnaeght van verdriet / is verdoet / van we-
9 gen alle mijne tegenpartijders. b Wicht b Maer
dan my / alle ghy werckers der ongherech-
tigheyt / want de **HEERE** heeft de stem-
10 me mijns gewens gehoozt. De **HEERE** heeft
mijne smeekinghe ghehoort : de
HEERE sal mijn ghebed aennemen.
11 Alle mijne branden sullen seer beschaemt
ende verbaest worden : sy sullen te rughe
keerren / sy sullen in een oogheblich he-
schaemt worden.

Psalm vij.

David bidt om verlossinghe van sijne wreede
vyanden : protesteert heylighlick van sijne
onschult, ende begeert recht van Godt, pro-
pheterende dat Godt het oock sal doen, tot
bescherminge der vromen, onderganck ende
verderf, sijner onboetveerdige vervolgeren,
ende lof sijns Heylighen Naems.

Davids Schiggaion / dat hy den **HEERE**
ghefongen heeft / ober de woorden
van Eufchiden sone van Jemini. **HEERE**
/ mijn Godt / op u vertrouwt ick : Ver-
lost my van alle mijne vervolghers / ende
3 reddet my. Op dat hy mijne siele niet en
rooibe / als een leeuw / verscheurende / ter-
4 wijlen daer geen berlosser en is. **HEERE**
/ mijn Godt / in dien ick dat ghedaen
hebbe / indier onrecht in mijne handen
5 is : Indien ick quaet vergolden hebbe /
dien die drede met my hadde / (ja ick hebbe
ghereddet dien die my sonder oorsach he-
6 nauwde.) Soo verbolghe de brandt mijne
siele / ende achterhaele / ende dretrede mijn
leuen ter aerden / ende doe mijne eere in't
7 stof woenen / Sela! Sact op / **HEERE**
/ in uwen toorn / verheft u om de ver-
bolgentheden mijner benauwers / ende ont-
waecht tot my : Ghy hebt het gericht be-
8 volen. Soo sal de vergaderinge der volc-
ken u omcingselen : keert dan hoven haer
9 weder in de hoochte. De **HEERE** sal
den volcken recht doen : Richt my / **HEERE**
/ na mijne gerechticheyt / ende na mijne
10 oprechticheyt / (die) by my is. Laet doch
de hoosheyt der goddloosen een eynde ne-
men / maer bevesticht den rechtverdrighen /
ghy die a herten ende nieren beproeft / o
11 rechtveerdighe Godt. Mijn schilt is by
Godt / die de oprechte van herten behoudt. Here.
12 Godt is een rechtveerdig Richter / ende
13 een Godt / die alle daghe rooizt. Indien en
hy sich niet en bekeert / soo sal hy syn
14 sweert werten / hy heeft synen boghe gh-
gespannen / ende dien berepot / Ende heeft
doodelicke Wapenen doot hem ghereedt
ghemaect / hy sal sijne pijlen teghen de
hietighe verbolghers te werck stellen.

Siet / b hy is in arden van ongherech-
tigheyt / ende is swaenger van moepte / hy
10 sal leughen baten. c Hy heeft eenen kint
ghedooten / ende dien upgegraven / maer hy
is ghehallen in de groebe / (die) hy ghe-
11 maect heeft. Sijne moepte sal op synen
kop weder-keeren / ende syn ghewelt op sy-
12 nen schebel neber-balen. Ick sal den
HEERE / **HEERE** / loven na sijne gerechticheyt /
ende den Naem des **HEERE** / des
Widerhooghsten / Psalm-singhen.

Psalm viij.

David verheft op't hoogste Godts Majesteit,
almachticheyt, ende wonderbare regeringe
in sonderheyt sijne onbegrijpelicke goedertie-
renheyt, ende genade aen den elendighen
mensche, in den Messia Iesu Christo.

En Psalm Davids / doot den Opper-
sangk-meeſter / op de Psalmoth. **Psalm**
HEERE /

Ch331 Samuelio Boguslavo Chylinskio Biblijos Senasis Testamentas = Vetus Testamentum Lithvanicâ Lingvâ donatum a Samuele Boguslao Chylinski / [parengė Gina Kavaliūnaitė]. – Vilnius : Lietuvių kalbos institutas, 2008– .

T. 1: Lietuviško vertimo ir olandiško originalo faksimilės. – 2008. – 912 p. : iliustr., faks. – Bibliogr.: p. cxxix–cxxxvij. – Asmenvardžių r-klė: p. cxxxix–cxlij. – ISBN 978-9955-704-38-6

Samuelio Boguslavo Chylinskio Biblija – pirmasis lietuviškas spausdintas Šventojo Rašto vertimas. Knyga buvo pradėta spausdinti 1660 metais Londone, tačiau iki galo nebuvo išspausdinta ir liko skaitytojams neprieinama. Dabar išleidžiamo leidinio pirmojo tomo pagrindą sudaro vienintelio išlikusio Britų bibliotekoje saugomo Senojo Testamento vertimo egzemplioriaus ir Berlyno egzemplioriaus kopijos (saugomos Vilniaus universiteto bibliotekoje) dalies, papildančios Londono egzempliorių, bei XIX a. publikuotų Vilniaus egzemplioriaus ištraukų faksimilės. Taigi skaitytojui pateikiamas visas išlikęs Chylinskio Senojo Testamento vertimo tekstas.

Greta lietuviškos dalies skelbiamos ir atitinkamos vietos iš pagrindinio vertimo šaltinio – olandiškos *Statenbijbel*. Į leidinį taip pat įdėta Chylinskio angliškai ir lietuviškai parašytų ir Oksforde išleistų knygelių, kuriose vertėjas rašė apie Biblijos vertimo į lietuvių kalbą būtinumą, faksimilės.

Pirmojo tomo įvade aprašomos Biblijos vertimo ir spausdinimo aplinkybės, Chylinskio vertimo santykis su vertimo šaltiniais, cituojami lig šiol neskelbti Chylinskio laišakai ir kiti dokumentai. Knygoje daug istorinių iliustracijų, specialiai šiam leidiniui vario raizinių ciklą Šventojo Rašto tema sukūrė Šarūnas Leonavičius.

Numatomuose išleisti antrajame ir trečiajame tomuose bus pateiktas lietuviško vertimo teksto perrašas su moksliniais komentarais ir Senojo Testamento lietuviškų žodžių indeksas.

Leidiny s skiriamas senųjų lietuviškų raštų kalbos ir Lietuvos istorijos tyrėjams, humanitarinių disciplinų dėstytojams ir studentams.

Samuel Boguslaus Chylinski's Bible was the first printed Lithuanian Bible translation. Its printing, started in 1660 in London, was never completed, and Chylinski's translation did not reach the readers for whom it was intended. The present facsimile edition of Chylinski's Old Testament is based partly on the only extant copy of the printed text, that of the British Library, partly on photographic images of the lost Berlin copy (from the collections of Vilnius University Library) supplementing the London copy; a few 19th century excerpts from the lost Vilnius copy have also been included. The reader thus gains access to all the extant parts of Chylinski's Old Testament.

In addition to the Lithuanian translation, this edition also contains facsimiles of its source text, the Dutch *Statenvertaling*, as well as of two pamphlets printed in Oxford, one in English and one in Latin, in which Chylinski argues the necessity of printing a Lithuanian Bible translation.

The introduction to the first volume of this Chylinski edition characterises the circumstances of the translation and printing of the Chylinski Bible, and its relationship to the sources. Several hitherto unpublished letters by Chylinski, as well as other important documents, are cited in this introduction. The volume is embellished with illustrations from Chylinski's times as well as with a series of original etchings on Biblical themes, made specially for this volume by Šarūnas Leonavičius.

Vol. II of this edition will consist of a transcript of Chylinski's translation with commentaries, whereas vol. III will contain an index of Lithuanian words and forms occurring in this translation.

The edition is intended for scholars interested in the language of Old Lithuanian writings and in Lithuanian history, as well as for teachers and students of humanities in general.

UDK 22=882+091(474.5)

Sudarė ir parengė Gina Kavaliūnaitė
Dailininkas Šarūnas Leonavičius
Vertėjas į anglų kalbą Axel Holvoet
Redaktorė Albina Bataitytė
Maketavo Audronė Stanislovaitienė

SL655

Išspausdinta 700 šios knygos egzempliorių,
kurių 100 sunumeruota

Išleido Lietuvių kalbos institutas,
P. Vileišio g. 5, LT-10308
Spausdino UAB Petro ofsetas,
Žalgirio g. 90, LT-09303